DECRETUM GRATIANI, EMENDATUM, ET NOTATIONIBUS ILLUSTRATUM; VNA...

Gregorius 13.>, Agostino Caravita

Digitized by Google

Digitized by Google

NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
16 G
1

M.

G 463-465

C. J
S. V
0. 4
7 T-7.

Digitized by Google

Digitized by Google

13-15.B.7

Digitized by Google

DECRETVM
GRATIANI,
EMENDATVM, ET NOTATIONIBVS
ILLVSTRATVM;
Vnà cum gloſſis;
GREGORII XIII. PONT. MAX.
IVSSV EDITVM.

Ad exemplar Romanum diligenter recognitum.

CVM ADDITIONIBVS AD DECRETALES
Præclariſs. Iuriſconſ. D. Auguſtini Carauitæ Patritij Ebolitani,
& in Sacro Regio Conſ. Neapolit. Conſiliarij.

NVNC RECENS AD ALIA VOLVMINA ACCESSERVNT
Additiones D. Proſperi Carauitæ Patritij Ebolitani, & Iuriſconſ. celeberrimi.

Cum Indice locupletiſſimo, MARGARITA nuncupato.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS, *Apud Iuntas*, MDCV.

Digitized by Google

Digitized by Google

DECRETVM ABBREVIATVM SIGILLATIM CVNCTA ATTINGENS:

LIBER DECRETI DIVISVS EST IN TRES PARTES. Quarum prima est de distinctionibus. Secunda de causis. Tertia de consecratione. Prima pars distincta est in distinctiones centum & vnam.

PRIMA distinctio tractat de iure naturali & humano, ius ipsum naturaliter eiusque species omnes diffiniens, & inter ius scriptū, & non scriptum differentiam ponens. 1

ij. de iure Quiritum siue Romanorum, ipsum per species diffiniens. 6.

iij. iuris canonici varia nomina distinguit, breuiterque exponit. 7

iiij. ad quid leges inuentæ sunt, & quid sacri canones mandent. 9

v. quomodo ius naturale est immobile, nec obstat quod ibi ponitur. 12.

vi. an illusiones nocturnę ad peccatum imputentur, & circa finem prosequitur de iuris naturalis dignitate. 14.

vii. ponit legislatores, ostendendo qualiter ius inceperit. 18.

viij. ponit differentiam inter ius naturale & consuetudinem. 19.

ix. auctoritate & exēplo probat constitutiones hominum iuri naturali cedere.

x. ostendit quod leges Imperatorum vincuntur a canonibus. 27

xi. dicit consuetudinem legibus approbatis cedere. 33.

xii. habet laudabilem cōsuetudinem esse seruandam, quæ nec canonib. sacris, nec ueritati, nec bonis moribus obuiet. 38

xiii. vult quod contra ius naturale non admittatur dispensatio, nisi in fuga maioris mali. 44

xiiij. quod quis non debet minus peccatum committere, vt aliud malus euitare possit. 47

xv. notat de tempore quo sacri canones, librique & concilia celebrata fuerunt: & quæ opuscula sunt admittenda 48

xvj. ponit quod canones Apostolorum sunt recipiendi, postea ostendit quo tempore & quo residente in papatu vel Imperio quodlibet concilium est celebratum. 54

xvii. dicit non concilia, sed conuenticula celebrati sine papa. 62.

xviij. ostendit quod prouincialia concilia nihil generaliter possunt constituere, ideo consequenter declarat ad quid sint vtilia, & quoties in anno, & quo tempore anni, & cuius auctoritate sunt celebranda, & quod metropolitanus nihil debet exigere ab episcopis ad concilium conuenientib. Addit de pęna episcopi, qui vocatus ad synodum non venit. 66

xix. vim decretalium ostendēs dicit mandata ecclesiastica deuote seruanda

xx. Dicit quod in causis diffiniendis sacri canones, in exponenda uero sacra scriptura sancti doctores attenduntur. 81

xxi. Tractat de diuersis ordinibus, & gradibus ministrorum, docendo qui sunt executores siue ministri canonum a maiori vsque ad infimum. Et differentias ministrorum locorum assignat, probans quod maior a minori non debet iudicari. 84

xxii. de dignitate Romanæ Ecclesiæ, & quorundam aliarum. 91

xxiii. de ordinatione ministrorum incipiens a Romano Pontifice. & descendens vsque ad ostiarium. 96.

xxiiii. de examinatione ordinandorum. 108

xxv. de officijs clericorum, incipiendo ab ostiario, & ascēdendo vsque ad episcopum. Circa medium distinctionis inchoat. xiii. præcepta regulæ apostolicæ, ut prosequitur ibi, Oportet episcopum esse sine crimine. Et inde nacta occasione ponit varias significationes huius nominis, crimine. Et ostendit sit mortale, & quod veniale. 141

xxvi. exequitur secundum præceptum Apostolicæ regulæ. Oportet ēm est se vnius vxoris virum. 118

xxvii. probat quod nolentes vouere continentiam, ad sacros ordines promouendi non sunt, assignans differentiam inter solenne & simplex votum. 182

xxviii. probat quod clericis habere vxores non licet in ecclesia occidentali, addens de subdiaconatu, qui olim prohibitus non erat. 125

xxix. ostendit quædam capitula tradita esse ex causa, quædam ex cā, quædam ex tempore, quædam ex loco, quædam ex persona. 133.

xxx. quia dictum fuit xxviii. dis. supra, quod sacerdotes non debent a se abijcere uxores suas prætextu religionis: hic dicit quod ex causa fuit hoc statutum, scilicet propter quosdam hæretieos, qui coniugia detestabantur. 134

xxii. probat & ponit exempla in terminis, qualiter clerici continere debent, & quod ab omnib est seruanda continentia, nisi ab orientalibus. 139

xxxii. adhuc prosequitur de continentia clericorum, & dicit quod constituti in quatuor sacris ordinib. tenentur continere, & si habent publicas concubinas, nullus eorum Missam audiat 145

xxxiii. ostendit quod bigami, corpore vitiati, vsurarii publice tenentes, lusores in scena ludentes, furiosi, arreptitii, accipientes meretrices in vxores, & concubinas habentes promoueri non possunt, 153

xxxiv. ponit quod oportet episcopū vitare nimiam familiaritatem domesticarum personarum, & etiam consanguineorum, & quod venari non licet. 157

xxxv. agit de tertio capitulo apostolicæ regulæ, oportet ordinandum

Digitized by Google

non eſſe vinolentum. 164.
xxxvi exponendo illud, prudentem dicit quod clerici debent habere peritiam litterarum ſacrarum. 168
xxxvii. oſtendit quod clerici non debent libros gentilium, reſpicere, peritiam tamē ſecularium debent habere. 170
xxxviii. probat quod litteris debet eſſe eruditus ſacerdos, & canones ignorare non debet ignorantia enim ipſi eſt periculoſa. 177
xxxix. oſtendit quod oportet epiſcopum eſſe prudentem in negotiis ſæcularibus, vt ſua cautela reddantur eccleſiæ indemnes. 182
xl. proſequitur quintum capitulum Apoſtolicæ regulæ, Oportet epiſcopum eſſe ornatum. Et primo de ornatu interiori, qui conſiſtit in virtutibus. 182
xli. tractat de ornatu, qui conſiſtit in grauitate, in ceſſu, habitu, & temperantia potus & cibi. 188
xlii. declarat illud, hoſpitalem 181
xliii. illa duo, pudicum, & doctorem 193
xliiii illud non vinolentum: quod eſt pars eius, quod diximus ſupra xxxv diſt. 198
xlv illud non percuſſorem. 202
xlvi illud non litigioſum. 210
xlvii. illud nō cupidum, domui ſuæ bene præpoſitum. 218
xlviii. illud non neophytum. 218
xlix. prædicta præcepta apoſtolicæ regulæ ſub compendio, & breuiter recapitulat & ponit cauſas & rationes quare criminoſi & vitioſi non debent in epiſcopos promoueri. 220
l. agit de lapſu, & reparatione clericorum 223
li. de curialibus ſiue officiarii rationis obligatis iudicibus, & aduocatis ordinandis vel non. 254
lii. de præpoſteratione ſacrorum ordinum, ſiue de clerico per ſaltū promoto 258
liii. de curiæ annexis in clero, vel monaſterio recipiendis vel non. Et ibi probat quare curiales, & alter obligati ordinandi non ſunt. 258
liiii. de ſeruis à non dominis manumiſſis non promouendis, niſi libertatem ſint conſecuti. 259
lv. de corpore vitiatis, bigamis, illiteratis, publice pœnitentibus ordinandis vel non 270
lvi. de filiis presbyterorum, & natis de fornicatione, & adulterio non ordinandis 275
lvii de baptizatis in ægritudine an ordinentur. 281
lviii. de monachis non ordinandis ſine licentia abbatis. 282
lix. de laicis litteratis non ſubito ordinandis 282
lx. oſtendit ex quibus ordinibus aliquis eligendus ſit in præpoſitum, vel decanum, vel archipresbyterum vel epiſcopum 284
lxi. oſtendit quod laici non ſunt eligendi in epiſcopos: ſed poſtulandi. 286
lxii. oſtendit quod clericorum eſt eligere, & populi conſentire. 295
lxiii. probat quod nullo modo laici debent ſe ingerere electioni epiſcoporum. 296
lxiiii. ponit quo tempore, & quibus præſentibus debent epiſcopi conſecrari, 314
lxv. dicit quod præſentibus omnibus epiſcopis comprouincialibus vel ſe excuſantibus debet epiſcopus conſecrari ab archiepiſcopo. Et ibi dicit, quod ſi cæteris ordinationi epiſcoporum conſentientibus duo uel tres contradicunt, obtineat plurimorum ſententia. 317
lxvi. de promotione archiepiſcopi, qui ab omnibus epiſcopis comprouincialibus eſt ordinandus, & non eſt conſecrandus: & à paucioribus quam à tribus 322
lxvii. de promotione ſiue ordinatione presbyterorum. 323
lxviii. dicit quod illi qui ſunt ordinati ab illis, quos non conſtat eſſe epiſcopos iterum ſunt ordinandi. Siue determinat de ordinatione non iteranda, & de epiſcopis. 323
lxix. quod prima cenſura clerici de manu abbatis poteſt ſuſcipi. Vel dic quod determinat de non ordinatis, ne in eccleſia Dei miniſtrēt. 327
lxx. tractat ne quis ordinetur ſine titulo. 328
lxxi. ne quis ordinetur à non ſuo epiſcopo 329.
lxxii. ne ignotus clericus ſine litteris dimiſſoriis ſiue commendati iis recipiatur. 332
lxxiii. oſtendit qualiter litteræ formatæ & dimiſſoriæ fiunt. 333
lxxiv. tractat an inuitis ordines conferantur. 335
lxxv. de tempore & die conſecrationis epiſcoporum, necnon de temporibus ordinationum aliorum clericorum. 340
lxxvi. de ieiuniis quattuor temporum, & quare ſunt ieiunanda. 343
lxxvii. ponit qualiter clerici ſunt per gradus ordinandi, & etiam tractat de interſtitiis temporum. 349
lxxviii. in qua ætate ſunt ſacerdotes ordinandi. 354
lxxix. reperit de ordinatione ſummi Pontificis, quæ à ſolis Cardinalibus fieri debet. 355
lxxx. in quibus locis ſunt ponendi epiſcopi uel archiepiſcopi. 359
lxxxi. epilogando docet, quod ordinandus in epiſcopum debet eſſe ſine crimine, nec clericum mulieribus cohabitare debent. 362
lxxxii. docet quod epiſcopus his qui ſuis manibus laborare non poſſunt, prouidere debet. Et addit ꝙ ſi quis miniſtrorum fornicationem committat, & agat pœnitentiam, ex diſpenſatione poteſt in ordinibus remanere. 372
lxxxiii. docetur quod prælatus non ſolum a peccato immunis eſſe debet: ſed etiam peccatis aliorum cō ſentire non debet. 377
lxxxiiii. vult quod prælatus ſit vigilans circa defenſionem pauperum, releuationem oppreſsorum, & cautionem monaſteriorum. 379
lxxxv. tractat de hoſpitalitate clericorum, quæ epiſcopis eſt neceſsaria. 382
lxxxvi. probat quod oportet epiſcopum eſſe doctorem ut ſciat ſubditos corrigere: item liberalem circa patientes neceſſitatem, non circa hiſtriones 384
lxxxvii. probat quod viduis, orphanis & oppreſsis epiſcopus debet dare ſubſidium. 393
lxxxviii. dicit quod clerici cupiditatis cauſa negotiatores eſſe non debent: ſed pietatis cauſa coram orphanis & viduis impendere. 396
lxxxix. dicit quod oportet epiſcopū eſſe domui ſuæ bene præpoſitum, vt ſciat in diſpenſatione retinere eccleſiæ regulam eſſe obſeruandam 401
xc. docetur qualiter litigioſi corripiendi ſunt, & non ordinandi, tractans de licitis & honeſtis opetibus. 405
xci. de modo cantandi in eccleſia, etiam de electi poteſtate dicit etiam quod ſi clericis ſua beneficia non ſufficiant: poſſunt ſibi neceſsaria quærere artificio licito. 408
xcii. dicit quod magis corde, quàm vocibus cantandum eſt. 410
xciii. de obedientia minorum erga maiores, & quod nullus debet communicare inimicis Romanæ Eccleſiæ. 414
xciiii. Legato Romani Pontificis qui impediendus non eſt. Et impedientes ſunt excommunicandi. Probat etiam quod maior in officio minori vices ſuas committere poteſt. Et de præſumptione archidiaconorum. 428
xcv. dicit quod etiam præſentibus epiſcopis presbyteri quamuis ſubditi poſſunt ſacra myſteria celebrare, & prædicare. 240
xcvi. dicit quod laicis (etiam imperatoribus) non licet aliquem ordinare, vel de rebus eccleſiarum iudicare 435
xcvii. dicit quod precibus eccleſiæ Imperator & ceteri principes poſſunt eam iuuare: ſubiciens, eccleſiam Romanam legationem unde cunque ſine ſignatis apicibus non recipere. 447
xcviii. dicit quod clerici peregrini & vltramarini ſine teſtimonio quinque epiſcoporum recipiendi non

di non ſunt.450.
cix.docet de primatibus,& poteſtate eorũ qualiter nullus eſt appellandus vniuerſalis.451.
c.Tractat de pallio,& vſu eius.454.
ca.& vltima dicit vnam prouinciam in duas non diuidendam.450.

SECVNDA PARS. quæ eſt de Cauſis, diſtincta eſt in cauſas triginta ſex, quarum qualibet plures ſub ſe quæſtiones continet.

Prima Cauſa quæſtiones habet VII.

prima quærit vtrum vendere ſpiritualia ſit peccatum. Solutio. ſic. 461.
ii.an pro ingreſſu eccleſiæ vel monasterij pecunia ſit exigenda, vel perſoluenda.Sol.non 529.
iii. vtrum præbendas eccleſiæ emere ſit ſimonia. Solu.ſic 535.
iiii.vtrum ille reus criminis ſit cuius pater pro eo ignorante ſimoniam commiſit.Sol. ignorantia facti nõ iuris excuſat eum. 545.
v. vtrum liceat ei retinere, quod pater pro eo ſimonia acquiſiuit,Sol. de rigore iuris non, de miſericordia ſecus.553.
vi.vtrum ignoranter à ſimoniaco ordinati ſint abiiciendi, vel non. So. probata ignorantia miſericorditer tolerantur 556.
vii. vtrum renuntians ſuæ hæreſi in epiſcopali dignitate ſit ſuſcipiendus. So rigor uult eum deponi: ſed diſpenſatio ſuſtineri. 557.

Secunda cauſa habet VIII. *quæſtiones, & in ea quinta præcedit quartam.*

prima quærit utrum in manifeſtis ordo iuris ſeruandus. Sic,niſi ſint notoria.575.
ii. utrum ſpoliatus ab aliquo ſit iudicandus. non, ante reſtitutionem. 591.
iii. quæ pœna ſint feriendi in accuſatione deficientes. Talione.592.
iiii.utrum accuſatore deficiente reus ſit cogendus ad purgationem. non, niſi infamia publica laboret.599.
v an duorum teſtimonio epiſcopus ſit condemnandus. 612.
vi. quo remedio cauſa ſublenatur, Appellatione, quæ tamen ei danda non eſt,qui cauſa dilationis appellat 614.
vii.an laici, uel monachi, uel quilibet inferiorum ordinum ſint admittendi in accuſatione maiorũ. non,de iure nouo.640.
viii. qualiter accuſatio fieri debeat, Sol.in ſcriptis. 667.

Tertia Cauſa quæſtiones XI. *complectitur.*

prima vtrum reſtitutio ſit facienda quibuslibet ſpoliatis. Sol. ſic, niſi in certis caſibus, nam infamatus apoſtata, iuſte ſpoliatus, præcitus,& ſuſpectus non ſunt reſtituendi. 670.
ii.quæritur de induciis quo ſpatio ſint dandæ: an poſt reſtitutionem tantum, an poſt uocationem ad cauſam quibuslibet concedendæ ſint Sol. ad arbitrium iudicis. 673.
iii. quo ſpatio menſium ſint utriq. concedendæ. So. ut prius 676.
iiii. utrum infames ſint recipiendi ad teſtimonium.Sol.non, niſi cõtra ſui ſimiles. 860.
v.an teſtes domeſtici uel inimici ſint producendi. So. non.683
vi.utrum reus extra prouinciam ſit producendus.So non 689.
vii. utrum criminoſus poſſit eſſe iudex. Sol. ſi ab eccleſia toleratur. 697.
viii. vtrum epiſcopus poſſit ab vno iudicari. Sol non,niſi a xii epiſcopis: reſeruata ſententia ſummo pontifici.704.
ix. vtrum accuſatores teſtes in abſentem vocem accuſationis vel teſtificationis exhibere valeant.Sol. non 705.
x.utrum deficientes in uno capitulo ſint admittendi ad ſequentia. So. non 712.
xi. utrum accuſatus in accuſatorem poſſit conuertere accuſationem. So.non,niſi in maiori crimine.713

Quarta Cauſa habet VI. *quæſtiones.*

prima an in excommunicatione cõſtitutus alium accuſare valeat. So. non.717
ii.an infra duodecim annos in criminali cauſa quis teſtificari poſſit. Sol.non 718.
iii. an ab accuſatione prohibitus poſſit eſſe teſtis. Sol.non. 718.
iiii. an idem poſſit eſſe accuſator,& teſtis. Sol. non. 725.
v. an ſi vocatus ad cauſam non ueniat ſit excommunicandus. Sol. ſic. niſi iuſtam abſentiæ cauſam probauerit.727.
vi. an calumniator in propria cauſa ſit audiendus. ſol.ſic,ſi cauſa non ſit criminalis. 729.

Quinta Cauſa habet VI. *quæſtiones.*

prima qua pœna ſit feriendus, qui famoſum libellum ſcribit. ſolu. anathemate, niſi ſcriptura probauerit. 730.
ii. quoties quis ſit ad cauſam vocandus antequam excommunicetur. Sol non tantum ſemel: ſed bis. 718
iii. an per procuratorem quis cauſam agere valeat criminalem ſolu.non, niſi ſit perſona illuſtris. Cauſam uero minorum ciuilem ſic 714
iiii. an abſque ſynodali audientia epiſcopus ſit damnandus.Sol.non 736
v.an ſit habendus pro inimico, qui aliquem accuſat.Sol.non,ſi hoc faciat ex charitate 737
vi.qua pœna ſit plectendus,qui non probat obiecta. Sol.talione.740.

Sexta Cauſa quæſtiones V. *continet.*

Prima vtrum crimino ſi,vel infames religioſum epiſcopum poſſint accuſare de ſimonia.Non.743
ii.ſi epiſcopus accuſationem in accuſantem cõuertere voluerit: an eius verbo ſimplici fides adhibenda ſit Non.753
iii.an liceat petere iudicium epiſcopi alterius prouinciæ Non niſi in cauſa damnationis 755
iiii. cuius iudicium ſit expectendum cum epiſcopi prouinciæ in ſua ſententia diſcordant, archiepiſcoporum, & epiſcoporum vicinæ prouinciæ.757
v.an accuſatore deficiente reus ſit ad probationem cogendus. Non,ſed bene ad purgationem ſi laboret infamia.756

Septima Cauſa habet II. *quæſtiones.*

Prima vtrũ viuẽte epiſcopo alius poterit in eadem eccleſia ordinari. Non, niſi transferatur vel cadat. Tamen pro infirmitate, vel tenectute datur ſibi coadiutor 761
ii. vtrum hi qui ceſſerunt cauſa infirmitatis, ſanitate recepta poſſent cathedram repetere. Non. 790

Octaua Cauſa quæſtiones V. *colligit.*

Prima vtrũ liceat epiſcopo ſibi ſucceſſorem eligere Non.791
ii.an amicorum patrocinia in electione valeat.Non.802
iii. an ſit ſimonia poſt electionẽ pro indemnitate eccleſiæ iuramentũ præſtare. Sic ſi pactum ſuper hoc præceſſerit 803
iiii.an liceat clericis declinare iudicia epiſcopi de crimine accuſati ante ſententiæ tempus. Non ante condemnationem, niſi per appellationem, 805

Decretum abbreuiatam in oratione soluta.

v. an accusatus coram Apostolico: sine eius literis debeat reuerti Nō. 805.

Nona Causa habet III. quæstiones.

Prima an ordinatus ab excommunicato eiiciendus sit. Non. si ignorauit illum esse excommunicatum 806.
ij. an liceat archiepiscopo vel episcopo clericos alterius ordinare. Nō, sine literis proprii episcopi. 809.
iij. an liceat archiepiscopo clericos sui suffraganei absoluere vel damnare. Non, nisi data negligentia vel appellatione interposita. 813.

Decima Causa tribus quæstionibus est contenta.

Prima an ecclesia cum omni dote ad episcopum pertineat vel ad eius ordinationes. Sol. sic. 822.
ij. an hic eat episcopo res ecclesiæ distrahere. Sol. non, nisi certis casibus 827.
iij. quid à singulis ecclesijs nomine cathedratici valeat exigere. Sol. duos solidos. 834.

Vndecima Causa habet III. quæstiones.

Prima an clericus ante ciuilem iudicem sit trahendus. Non 840.
ij. qua pœna dignus sit qui clericum ad secularem iudicem traxit. Excommunicatione 859.
iij. qua pœna dignus sit qui sententiam episcopi non seruauerit. Depositione 859.

Duodecima Causa quæstiones continet V.

Prima an liceat clericis proprium habere. Non, regularibus. 902.
ij. an res ecclesiæ possint dare. Non, nisi in casibus 916.
iij. vtrum clerici acquisita de rebus ecclesiæ possint relinquere quibus voluerint. Non, nisi ecclesiæ. 951.
iiij. quibus possunt clerici relinquere quæ de suis, & ecclesiæ rebus prouenerunt. Partim ecclesiæ, partim hæredibus. 953.
v. an liceat clericis testamentum facere. Sic, de propriis rebus. 954.

Decimatertia Causa habet II. quæstiones.

prima vtrum decimæ sint dandæ ratione territorij vel personæ. Sol. ratione vtriusque 958.
ii. an ius percipiendi, & soluendi decimas tollatur ratione temporis. Sol. sic 961.

Decimaquarta Causa habet VI. quæstiones.

prima an liceat clericis in iudicio sua repetere. Sic. 978.
ii. an super reb. ecclesiæ testes eiusdem sint audiendi. Sic 980.
iii. an præter sortem aliquid accipere sit vsura. Sic. 982.
iiii. an liceat clericis vel laicis vsuras accipere. Non. 984.
v. an eleemosynæ sint de vsuris faciē dæ. Non. 987.
vi. an vsurarij possint pœnitentiam agere. Non, si habeant vnde possint restituere 992.

Decimaquinta Causa habet VIII. quæstiones.

prima an ea quæ fiunt ab ignorantibus vel mente alienatis sint eis imputanda. Non, nisi culpa sua ad ignorantiam deuenerint. 995.
ii. an pro impensis patrocinij liceat clericis munera exigere. Sic. 1003.
iii. an per confessionem mulieris cū qua peccauit sacerdos sit condemnandus Non. 1004.
iiii. an die Dominico debeant episcopi causas audire. Non. 1001.
v. an negantj crimen purgatio sit indicenda. Sic. si laboret infamia. 1009.
vi. an in criminibus confessio sit extorquenda. Non. 1011.
vii. an solus episcopus diaconum: vel presbyterium deponere possit, Non 1015.
viii. si confessus vel conuictus de his quæ ante ordinationem commisit, valeat ministrare. Non 1017.

Decimasexta Causa habet VII. quæstiones. Et in ea quinta quæstio ponitur in tertio loco.

prima an liceat monachis officium celebrare sol. ne cum permissione epi, & licentia abbatis. 1021.
ii. an liceat eis in cappellis suis facere notas instituere. So. ac si quas possideant pleno iure. 1056.
v. an episcopus vel abbas iure territorij capellam valeant vendicare. So. non. 1060.
iii. an iura ecclesiæ per præscriptionem tollantur Sol. sic. 1091
iiii. an ecclesia contra ecclesiam vel monasterium possit præscribere. Sol. sic. 1076
vi. si qs in re ecclesiæ ab aliquo deteā sua auctoritate. irrepserit: an cadat à can. So. sic, sed non ecclesia. 1079.
vii. an liceat alicui ecclesiam de manu laici recipere, Sol. non, nisi ecclesia vel monasterium habeat ius patronatus. 1002.

Decimaseptima Causa habet IIII. quæstiones.

prima an reus sit voti qui à proposito sui cordis recedit. Solut. non, quantum ad ecclesiam: nisi ore pronunciauerit, 1098.
ii. an beneficia ei reddenda sit qui eis in infirmitate renunciauit. Sol. sic, si non erat sui compos. 1100.
iii. an liceat illi qui se monasterio tradidit postea ad propria redire. Sol. non. 1101.
iiii. an discedens de monasterio sine sui abbatis licentia, possit sua vendicare. Sol. non. 1102.

Decimaoctaua Causa habet II. quæstiones.

prima an abbas factus episcopus acquirat ecclesiæ vel monasterio. Solu. dum fuit abbas, acquisiuit monasterio, sed factus episcopus ecclesiæ 1119.
ii. an per episcopum fit eligēdus vel instituendus. Sol. ab episcopo est ordinandus, à fratribus vero eligendus. 1120.

Decimanona Causa continet III. quæstiones.

prima an episcopus debeat permittere clericos transire ad monasterium. Sol, sic. 1133.
ii. si noluerit, an liceat eo inuito trā sire. Sol. sic 1134.
iii. an liceat canonicis regularibus transire ad monasterium monachorum. Sol. non sine licentia prælati. 1135.

Vicesima Causa quæstiones IIII. comprehendit.

prima vtrum pueri traditi monasteriis sint cogendi ibi manere Non, nisi postquam venerint ad annos discretionis 1140.
ii. si præter voluntatem parentum intrauerint monasterium, an per eos inde possint extrahi. Sic, j. annum, & diem: si sint j. annos discretioni. 1145.
iii. an qui inuitus cucullam induit cogat eam retinere. non, nisi postea consenserit 1147.
iiii. an liceat ab vno monasterio ad aliud transire. Sic 1150.

Vicesimaprima Causa habet V. quæstiones.

prima an clericus possit induob. ecclesijs inscribi. Soluto, non. 1158.
ii. an liceat clericis à sua Ecclesia ad aliam transire. So. non sine literis vel

Decretum abreuiatum in oratione ſoluta.

vel licentia ſui prælati. 1155.
iii. an liceat clericis ſuſcipere procurationem ſæcularium negotiorũ. Sol non, niſi cauſa pietatis. 1157.
iiii. an liceat clericis veſtibus fulgidis ornari. Sol. non. 1159.
v. quæ pœnæ ſint puniendi clerici ad iudicium ſeculare fugientes. Sol. excommunicationis 1161.

Vigeſimaſecunda Cauſa gerit quæſtiones V.

prima an iramentum ſit præſtandum. Sic, cauſa neceſſitatis. 1163.
ii. an ſit periurus q iurat fallum, & credit verum. Sic p̃p intentionem fallendi, tamen poſtea dicitur cõtrarium. 1171.
iii. an liceat clericis denegare epiſcopo conſuetam obedientiam. non ante condemnationem. 1183.
iiii. an iuramentum illicitum ſit ſeruandum non. 1183.
v. an periurus ſit qui alium peierare cogit. Sol. ſic. 1193.

Vigeſimatertia Cauſa habet VIII. *queſtiones.*

prima an militare ſit peccatum. non ſi iuſte fit. 1202
ii. quid ſit bellum iuſtum. So. quod ſit edicto ſuperioris repetendarũ rerum, aut propulſandarum iniuriarum cauſa. 1207.
iii. an iniuria ſocrorum ſit armis p̃pulſanda. Sic. 1209.
iiii. an vindicta ſit inferenda. Sic, ab eo cuius intereſt. 1213.
v. an ſit peccatum iudici, vel miniſtro reos occidere. non, cauſa iuſtitiæ. 1250.
vi. an mali ſint ad bonum cogendi. Sol. Sic. 1272.
vii. an hæretici ſint ſpoliandi ſuis, & eccleſiæ ſuæ bonis. Sic. 1275.
viii. an liceat clericis arma mouere. non, manu propria, niſi cauſa neceſſitatis. 1278.

Vigeſimaquarta Cauſa habet III. *quæſtiones.*

prima an hæreticus aliquem poſſit excommunicare non. 1295.
ii. an poſt mortem poſſit aliquis excommunicari. Sic, pro hæreſi. 1330.
iii. an pro peccato domini, eius familia poſſit excommunicari. non, ſed interdicto ſupponi. 1325.

Viceſimaquinta Cauſa habet II. *quæſtiones.*

prima an auctoritate priuilegii quis contra ius commune valeat ſe tueri. Sol. ſic. 1346.
ii. an ſequentia priuilegia derogent prioribus. Solutio. Sic, ſi ex certa ſcientia fuerint conceſſa. 1352.

Vigeſimaſexta Cauſa quæſtiones VII. contingit.

Prima an ſint ſortilegi, qui ſub ficto religionis nomine futura promittunt. Sol ſic, 1363
ii. an ſit peccatum eſſe ſortilegum. Sol. ſic. 1363
iij. à quibus genus diuinationis ſumpſit exordium. Solutio, à Perſis. 1367
iiii. quot ſunt genera diuinationis. Sol. quatuor ſecundũ numerum: duo ſecundum formam: quod videre potes. 1367
v. an ſortilegi ſint excommunicandi. Sol. ſic. 1370
vi. an excommunicatus ab epiſcopo poſſit reconciliari à presbytero. Solu. non, epiſcopo inconſulto, niſi in neceſſitatis articulo. 1378
vij. an morientib. ſit pœnitentia imponenda. Sol non, tamen eſt eis innotescenda. 5383

Vigeſimaſeptima Cauſa habet quæſtiones II.

Prima, an coniugium poſſit eſſe inter vouentes. Sol. non, ſi votum ſit ſolennizatum, ſecus ſi ſimplex fuerit. 1390
ij. an liceat ſponſo a ſua ſponſa recedere. Solu. non, ſi deſponſatio ſit de præſenti. 1411

Vigeſimaoctaua gerit quæſtiones III.

Prima, an coniugium ſit inter infideles. Sic. 1434
iii. an liceat conuerſo ad fidem ducere aliam viuente priore. Sic, ſi ſit diuiſus ab ipſa infideli. 1449
iiii. an bigamus ſit qui ante baptiſmum vnam vxorem, & poſt aliam habuit. Sic. 1459

Vigeſimanona Cauſa habet II. quæſtiones.

Prima, an ſit coniugiũ inter ſeruum & ingenuam. Sol. ſic: niſi error impediat. 1451
ii. ſi prius putabat hunc eſſe liberum & poſtea deprehenderit ipſum eſſe ſeruum: an poſſit eum deſerere. Sol. ſic. 1454

Trigeſima Cauſa habet V. quæſtiones.

Prima, an liceat reddere debitum vxori, quæ filium de facto fonte leuauit Sic, niſi ex conſenſu vtriuſque ſit factum. 1458.
ii. an ſponſalia contrahantur inter infantes Non 1464
iii. an ſpirituales, vel adoptiui filij poſſint naturalibus copulari. Non. 1454
iiii. an liceat alicui commatrem vxoris ſuæ ducere in vxorem. Sic mortua vxor, ſi commaternibus matrimonium præceſſerit. 1468
v. an clandeſtina deſponſatio manifeſtæ præiudicet. Non apud eccleſiam 1479

Trigeſimaprima cauſa habet III. *quæſtiones.*

Prima an poſſit duci in vxorem quæ prius fuit polluta per adulterium. Solut. ſic, niſi adulter dederit ei fidem viuente viro, vel machinatus ſit in mortem eius. 1477
ii. an filia ſit inuita alicui in vxorem tradenda. Solutio non. 1483.
iii. an poſt patris ſponſionem poſſit alii nubere. Sol. ſic, ſi non conſenſerit. 1486.

Trigeſimaſecunda Cauſa habet VIII. *quæſtiones.*

Prima an liceat ducere meretricem in vxorem. Sic 1488
ii. an ſit vxor appellanda, quæ ducitur incontinentiæ cauſa. Non 1495
iii. an mulier ſequatur arbitrium an liberti, an patris ſerui. Aui. 1504
iiii. an viuente vxore liceat aliqui ex ancilla filios querere. Non 1504
v. an ea quæ patiatur inuita, pudicitiam perdat. Non. 1514.
vi. an dulter adulterum dimittere poſſit. Non. 1523.
vii. an viuente dimiſſa aliam accipere poſſit. Non. 1525.
viii. ſi in hoc ſaltem infidelem ducere poſſit ea conditione, vt ad fidẽ conuertatur. Non. 1536

Trigeſimatertia Cauſa habet V. quæſtiones.

Prima an propter impotentiam coeundi ſit aliqua a viro ſeparanda. Sol. ſic. 1537
ii. an ſeparata poſſit ei nubere cum quo prius eſt fornicata. Solutio. ſic pœnitentia peracta 1540
iii. an ſola cordis contritione poſſit peccatum deleri. Solut. ſic, vbi facultas confitendi, non ſuppetit. 1532

NOTANDVM HIC quòd ratione huius tertiæ quæſtionis mota agitur de Pœnitentia, cuius tractatus per diſtinct. VII. eſt diſtinctus.

Prima quærit, an ſola cordis contritio deleat peccatum. Sic, ſi confitenti facultas deſit 1552
ij. an charitas ſemel habita poſſit amitti. Sol. ſic, in via. ſecus tamen in patria 1603.
iij. an pœnitentia poſſit reiterari Solu. ſic, præter ſolennem 1633
iiij. an peccata ſemel dimiſſa redeant Sol. non ſimpliciter. 1652.
v. quis modus debeat obſeruari in imponenda & accipienda pœnitẽtia. Sol ad arbitrium proprij ſacerdotis diſcreti. 1677
vi. cui quis confiteri debeat. Solut. proprio ſacerdoti, ſi ſit diſcretus, alioqui alteri de eius licentia. 1683
vij. an pœnitentia timore mortis accepta ſit fructuoſa Sol. ſic. 1686
viij. quæſtio cauſæ ſupra proximæ eſt, an actus coniugalis ſit prohibitus tempore orationis. Sol. ſic. 1696
v. an vir ſine conſenſu vxoris. & ecõuerſo uouere poſſit continentiã. Sol. Non. 1693

Trigeſimaquarta Cauſa habet II. quæſtiones.

Prima an rea ſit adulterij quę credens maritum mortuum nupſit alteri Sol. non. 1702
ij. an redeunte priore cogenda ſit recedere à ſecunda, & ad priorem redire. Sol. ſic. 1702

Trigeſimaquinta Cauſa habet X. quæſtiones.

Prima an liceat aliquam ducere de propria cognatione Sol. non 1708
ij. an liceat aliquam ducere de cognatione vxoris ſuæ Sol. Non. 1711
iij. vſque ad quem gradum debeat quis abſtinere a conſanguineis ſuis, & vxoris ſuæ. Sol. olim vſque ad 7. hodie vſque ad 4 1711
iiij. quare vſq; ad 7 gradum computatur conſanguinitas. Sol. ad inſtar ſeptem ætatum mundi. 1718.
v. quomodo gradus conſanguinitatis ſunt computandi Sol. ſicut oſtenditur in arbore, 1718
vi. qui iuſiurandum de propinquitate firmare debent. Sol. propinqui & vicini. 1731
vii. an inceſtuoſi filii, reputentur. Sol. Non. 1736.
vii. ſi conſanguinei ignoranter coniuncti ſimul poſſint remanere. Solu. non, niſi ex diſpenſatione Pæ in quinto gradu vel ſupra. 1736
ix an matrimonium per falſos teſtes ſeparatum: ſi poſtea apparuerit ecclesiam fuiſſe deceptam, ſit reinte grandum Sol. ſic. 1739.
x. ſi relicta alicuius in ſecundas nuptias tranſierit, an proles ex eius ſcepta poterit copulari conſanguineis prioris viri. Sol. Non. 1741

Trigeſimaſexta & vltima Cauſa habet II. quæſtiones.

Prima an virginem opprimens raptum committat. Sic. 1745.
ij. an rapta raptori nubere poſſit, vtique. 1747

TERTIA PARS EST de Conſecratione, quæ quinque diſtinctiones duntaxat complectitur.

Prima agit de conſuetudine eccleſiarum & miſſarum celebratione. 1752
ij de ſacramento Euchariſtiæ. 1776.
iij. de feſtiuitatibus per anni circulum celebrandis. 1826
iiij. de baptiſmi ſacramento. 1835.
v. de confirmatione & ieiunio. 1892

DECRE-

Digitized by Google

DECRETI TOTALIS MATERIA PER METRA NOTATVR SEQVENTIA.

DECRETVM DOMINI GRATIANI TRES habet partes principales. Prima est de distinctionibus, quæ sunt vna supra centum. Et singulas distinctiones singuli versus sequentes luculenter aperiunt.

1	PRIMO legat quisque diuinum ius, hominisque.	pagina 1
2	Altera dat textum, quo nosces iura Quiritum.	6
3	Canonico varia iuri dat nomina terna.	7
4	Quarta docet legum quæ causa, modusque statuit.	9
5	Ius naturale probat immutabile quinta.	12
6	Sexta notat vitium distinctio ludificantum.	18
7	Septima signat eos, qui leges composuere.	18
8	Parte octaua mores, naturaque pugnant. ∴	19
9	Nona statuta tenet naturæ cedere iuri.	24
10	In decima regum leges canon superabit.	27
11	Canonis & secli, superatur legibus vsus.	35
12	Id quod Roma tenet, discretio sæpe relinquit.	38
13	Si perplexum te reddunt mala: tunc minus imple.	44
14	Non facias leuia, quo quis vitet grauiora.	47
15	Canonis hæc ortum dabit, apocryphosque libellos.	48
16	Suadet Apostolici vim canonis ista teneri.	54
17	Auctor sit Papa, si concilium celebratur. ∴	62
18	Dicitur hic quod bis synodus celebretur in anno.	66
Pri. c. apostolicæ regulę & ij. 19	Hæc Decretalis reserat quid epistola possit.	73
20	Bisdena Papæ sanctorum dogma cedunt.	81
21	Inferior summum non iudicat hac prohibente.	84
22	Ista locos distinguit, & ordinat ecclesiarum.	92
23	Ordinat hæc omnes maiores siue minores.	96
24	Post examen honos ordini est attribuendus.	108
25	Optat Apostolus hic, quod sit sine crimine præsul.	111
26	Si post baptisma contentus coniuge sola. ∴	118
27	Nullus post factum præsumat nubere votum.	122
28	Ista sacratorum connubia pagina damnat.	125
29	Hac locus, & causa, tempus, persona notantur.	133
30	Connubium ter dena probat contra Manichæos.	134
31	Tangitur hic quod contineant offerre volentes.	139
32	Desere presbyterum, qui scorta palam retinebit.	145
33	Lusori bigamove sacer non traditur ordo.	154
34	Fœmina Pontifici persona domestica non sit.	157
iij. ca. iiij. 35	Non vinolentus præsul, sed sobrius esto. ∴	164
cap. v. capit. 36	Instruit hæc prudens quod debeat esse sacrandus.	168
37	Hæc prohibet legere gentilia metra sacratum.	170
38	Scripturas sacras sacrandus scire iubetur.	177
39	Vult hæc Pontifices callere negotia secli.	182
40	Internis pars dena quater virtutibus ornat.	182

Sit mo-

Digitized by Google

Decretum abbreuiatum in verſibus.

	41 Sit modus ingreſſu,cunctis,verboque,ciboque.	188
	42 Clericus hoſpitijs peregrinos collocet omnis.	191
	43 Factis & verbis doctor ſis, atque pudicus.	193
	44 Vites ingluuiem, conuiuia, ſiue tabernas.	198
	45 Atque caue quenquam palma lingua ve ferire.	202
vi. c.vij.	46 Reſpuit hæc hominem diſtinctio litigioſum.	210
& viij.	47 Non bene præpoſitos domui, cupidoſque repelle.	213
	48 Abijcitur ſacrandus in hac, ſi neophytus ſit.	218
ix.c. x.c.	49 Crimina non delet reliquorum, crimine vinctus.	220
xi & xij.	50 An reparetur habet pars quinquageſima lapſus.	223
xiij.cap.	51 Sacrari vetat hæc homines, quos pondera ſtringunt.	254
	52 Præpoſitus primo datur hic præpoſterus ordo.	258
	53 Eſt ratione ne quis annexos ordinet vllos.	258
	54 Hæc prohibet ſeruos ſine libertate ſacrari.	259
	55 Cæſos iſta viros reijcit, membriſque carentes.	270
	56 Condemnatur in hac generatio presbyterorum.	275
	57 Qui baptizatur æger, manet ordinis expers.	281
	58 Hæc vetat abbate monachos nolente ſacrari.	282
	59 Officium negat hæc: niſi ſit bene quiſque probatus.	282
	60 In ſacris præſul vult ſexageſima quòd ſit.	284
	61 Non Pontifices laicos aſſumere debes.	286
	62 Clerus,plebs,princeps: hic eligit,hæc petit,hic vult.	295
	63 Vſurpans laicus id vt eligat, audiat iſtam.	296
	64 Pars hæc Pontifices iubet à tribus eſſe ſacrandos.	314
	65 Cum diſſenſio ſit, à pluribus edita ſtabunt.	317
	66 Vt ſacretur ab omnibus archiepiſcopus, hæc vult.	322
	67 Presbyter inſtitui valet hic à præſule ſolo.	323
	68 Si dubius præſul quos ordinet, hi reſacrentur.	323
	69 Si benedictus erit, lectoratum, dabit abbas.	327
	70 Expertes tituli pars ſeptuageſima pellit.	328
	71 Reſpice dicta patrum, ne promoueas alienum.	329
	72 Vlli non detur miſſoria, ni rogitetur.	332
	73 Illius hæc nobis formam diſtinctio præbet.	333
	64 Inuitus nullus erit ad ſacra trahendus.	335
	75 Diſtinguit tempus hæc in quo promoueatur.	340
	76 Temporibus vult hæc nos ieiunare quaternis.	343
	77 Rectos indicat hęc modulos interſtitiorum.	349
	78 Iſta dat annorum numerum, quo promouearis.	354
	79 Ad cardinales ſpectat delectio Papæ.	355
	80 Vrbes præſulibus pars octogeſima tradit.	359
	81 Crimine quòd careat ſacrandus, in hac replicatur.	372
	82 Præſul pauperibus dabis, & lapſos reparabis.	372
	83 Nunquam peccatis conſenſum des alienis.	377
	84 Sollicitus quod ſis, & monogamus, iubet iſta.	379
	85 Non præſul fides, hoſpites niſi noſceris eſſe.	382
	86 Corrigito,docea< ſed non turpibus vllis.	384
	87 Libertos, inopes, viduas defendere debes.	393
	88 Reſpuitur clerus opus exercens, & auarus.	396
	89 Iſta beneficia te diſpenſare docebit.	401
	90 Placat diſcordes pars nonageſima fratres.	406
	91 Arte parabis opes: niſi ſit ſatis eccleſiæ res.	408
	92 Hæc plus corde probat domino quàm voce cauendum.	410
	93 cHæ dat obedire maioribus inferiores.	414
	94 Sub leuita vices Papæ geſtare valebit.	428

Decretum abbreuiatum in verſibus.

95 Presbyteris præſente licent hinc præſule multa. 429
96 Hic ſecli princeps non ordinet eccleſiæ res. 435
97 Eccleſiæ precibus huic princeps auxilietur. 447
98 Vult ius muniri peregrinos quinque ſigillis. 450
99 Vniuerſalem nullum ſinit iſte vocari. 451
100 Pallia prælatis donat centeſima multis. 454
101 Abſit vt vna duos habeat prouincia patres. 459

Decreti ſecunda pars principalis eſt de cauſis. quæ eſt X X X V I.

Prima cauſa.

Cauſa prior labem condemnat ſimonialem.
Septem quæſtiones primæ Cauſæ.

1 Delinquit qui res mercatur ſpirituales. 461
2 Eccleſias intrans non cogatur dare nummos. 529
3 Si pro præbendis dederis quid: dicere ſimon. 535
4 Ignaros maculant natos delicta paterna. 545
5 Vult rigor vt linquat natus ſibi quæ pater emit. 553
6 Ordinet ignaros ſi quos ſimon, tolerantur. 556
7 Abiurans hæreſim præſul poterit tolerari. 557

Secunda cauſa.

Accuſare docet, ac appellare ſecunda.
Octo quæſtiones ſecundæ Cauſæ: & in ea quinta præcedit quartam.

1 Si ſit cauſa patens, iuris non quæritur ordo. 575
2 Nemo ſuis rebus dijudicet expoliatum. 591
3 Talio punit eos, qui falſo crimina ponunt. 592
4 Si cadit accuſans, ſe non purget reus Inde. 599
5 Per teſtes binos præſul conuincitur aptos. 912
6 Qui cauſas differt appellans reijciatur. 614
7 Arguit inferior maiorem crimine vinctum. 640
8 Mandato legis datur accuſatio ſcriptis. 667

Tertia cauſa.

Tertia reſtituens tempus dabit induciarum.
Vndecim quæſtiones tertiæ cauſæ.

1 Singula reſtituit ius omnibus expoliatis. 670
2 Inducias debet varias ſpoliatus habere. 673
3 Inducijs varium dat tertia quæſtio tempus. 676
4 Accuſare nequit hominem vir turpis honeſtum. 680
5 Ipſa domeſtica vox nulli nocet, aut inimica. 683
6 Sub ſenſore rerum proprio producere debes. 689
7 Hic non condemnet, ſimilis quem culpa remordet. 697
8 Solus Pontificem iudex non iudicet vnquam. 704
9 Pellitur accuſans abſentem, teſtificanſque. 705
10 Submouet a reliquis teſtem defectus in vno. 712
11 Mutua numquam ſit delatio iure vetante.

Digitized by Google

Quarta cauſa.

Quarta quis accuſet, quis poſſit teſtificari.

Sexta quæſtiones quintæ Cauſæ.

1 Accuſare nequit aliquos anathemate vinctus. 717
2 Impubes teſtis in cauſa criminis haud eſt. 718
3 Qui nequit accuſare, nequibit teſtificari. 718
4 Teſtis, & accuſans nemo ſimul eſſe valebit. 725
5 Non eſt ſtringendus anathemate, qui nequit eſſe. 727
6 Pontificis delator agit ciuilia tantum. 729

Quinta cauſa.

Quinta vocare docet, delatoremque ferire.

Sex quæſtiones quintæ Cauſæ.

1 Mulctant ſcriptorem famoſi flagra libelli. 730
2 Eſt condemnandus ſemel, & bis vterque vocandus. 732
3 Nemo procuret crimen, ciuilia curet. 724
4 Præſulis in ſynodo ſit condemnatio ſola. 736
5 Celans crimen obeſt multo plus quàm manifeſtans. 737
6 Aut caput, aut lingua delatori capuletur. 740

Sexta Cauſa.

Sexta dat infames, delatos atque forenſes.

Quinque quæſtiones ſextæ Cauſæ.

1 Non accuſabunt infames ſimonialem. 743
2 Accuſans verbo non vincit ſimplice Præſul. 753
3 Quære iudicium nunquam debes alienum. 755
4 Externi veniant, ſi ſit ſententia diſcors. 757
5 Si cadit accuſator, erit reus & exoneratus. 759

Septima Cauſa.

Septima Pontificem tangit catedram repetentem.

Duæ quæſtiones ſeptimæ Cauſæ.

1 Præſule viuente nullus det Pontificatum repetentem. 761
2 Nec Cathedram repetit præſul, quam ſponte relinquit. 790

Octaua Cauſa.

Octaua legitur deſertio Pontificalis.

Quinque quæſtiones Octauæ Cauſæ.

1 Vult ius ne ſtatuat ſucceſſorem ſibi præſul. 791

Decretum abbreuiatum in verſibus.

2 Nullus amicorum mihi poſſit vt eligar inde. 802
3 Detur ab electo vitandi cautio damni. 803
4 Linquendus non eſt (niſi ſit ſententia) Præſul. 805
5 Ad dimiſſa redire ne quis papæ ſine ſcriptis. 805

Nona cauſa.

Soluere nona vetat alienos atque ligare.

Tres quæſtiones nonæ cauſæ.

1 Bannitus pręſul nequit ordinis eſſe miniſter. 806
2 Alterius patriæ clerum tendere vetamus. 809
3 Pontificis clerum primas non ordinet vllum. 813

Decimæ cauſa.

Dena dat, in ſacra quid ſumat epiſcopus ędę.

Tres quæſtiones decimæ cauſæ.

1 Baſilicæ iuri ſubduntur pontificali. 812
2 Nullus eccleſiæ præſul fructus alienet. 817
3 Nihil præter ſolidos pręſumat quærere binos. 834

Vndecima cauſa.

Præfigens vndena forum ligat atque relaxat.

Tres quæſtiones vndecimæ cauſæ.

1 Non coram laico clericus producitur vllus. 840
2 Officij punit tales ſuſpenſio culpas. 859
3 Seu bona, ſeu mala ſit ſententia dic timendam. 859

Duodecima cauſa.

Eccleſię res ac propria biſſena docebit.

Quinque quæſtiones vndecimæ cauſæ.

1 Clericus hic aliquid proprium prohibetur habere. 902
2 Accipiens vel emens res eccleſiæ ſibi reddat. 916
3 Linquas eccleſiæ totum quod habebis ab illa. 951
4 Ex re communi quęſitas diuide terras. 953
5 Si fortaſſe voles teſtari, de proprio des. 954

Tertiadecima cauſa.

Tertia poſt decimam decimas, & funera tractat.

Duæ quæſtiones tertiadecimæ cauſæ.

1 Eccleſiæ dandæ baptiſmali decimæ ſunt. 958
2 Tempora longa trahunt ius funeris, & decimarum. 961

Decimaquarta cauſa.

Improbat vſuras poſt denam quarta voraces.

Decretum abbreuiatum in verſibus.

Sex quæſtiones decimæquartæ Cauſæ.

1 Quiſque poteſt licite ſua quærere, dummodo non plus. 978
2 Pro propria valet eccleſia quis teſtificari. 980
3 Si tulerit plus quam dederit quis fœnus habetur. 982
4 Non petat vſuras laicus, vel clericus vllas. 984
5 Ex male quæſitis eleemoſyna non fit egenis. 987
6 Si male parta tenet, & digne non pœnitet vllus. 992

Decimaquinta Cauſa.

In dena quinta furor, & mulier memorantur.

Octo quæſtiones decimæquintæ Cauſæ.

1 In furia pœnam non des, nam ſat furor urget. 995
2 Pro patrociniis non quęrat munera clerus. 1003
3 Sola voce ne quis condemnari mulieris. 1004
4 Nullas luce Dei cauſas tractare ualemus. 1008
5 Infami detur purgatio probra neganti. 1011
6 Extorquenda rei pœnis confeſſio non eſt. 1015
7 Solus non tollit prœſul quem præſtat honorem. 1015
8 Ordine non ſumpto tua te probra facta repellant. 1017

Decimaſexta cauſa.

In ſextadecima prębent monachi ſacramenta.

Septem quæſtiones decimęſextæ Cauſæ. Et in ea quinta quæſtio tertium locum occupat.

1 Dantur in hac monachi paſtores eccleſiarum. 1021
2 Pleno polleſſas dabit abbas iure capellas. 1059
3 Eccleſias iure terræ non vindicat abbas. 1060
4 Temporis eccleſiæ tollit prœſcriptio iura. 1061
5 Hęc quadragena dabit dominus ius religioſus. 1076
6 Vſurpans ſine iudicio rem, decidet a re. 2077
7 Si dedit eccleſiam laicus, non hanc retinebis. 2082

Decimaſeptima Cauſa.

Septima poſt decimam prohibet diſſoluere vota.

Quatuor quæſtiones cauſæ decimæſeptimæ.

1 Nulli facta Deo liceat dimittere vota. 1098
2 Gonſaldus tenuit ſua quæ dimiſerat æger. 1180
3 Abbas ad propria monachum nunquam finat ire. 1101
4 Dum reddit illicite, quæ contulit illa manebunt. 1104

Decimaoctaua cauſa.

Decretum abbreuiatum in verſibus.

Fratribus abbatem bis nona dat inſtituendum.

Duæ quæſtiones decimæoctauæ Cauſæ.

1 Si monachus fiat præſul.bona parta bipartit. 1119
2 Inſtituit præſul abbates a grege lectos. 1120

Decimanona Cauſa.

Dat decimanona præſul clero monachatum.

Tres quæſtiones decimanonæ Cauſæ.

1 Pontifices clerum non impediant monachandum. 1133
2 Præſule nolente clauſtrum bene clericus intrat. 1134
3 Multus canonicos canon prohibet monachari. 1136

Vigeſima Cauſa.

Biſdena pueri traduntur religioni.

Quatuor quæſtiones vigeſimæ Cauſæ.

1 Quem pater offert,ſi placet exit cum ſit adultus. 1140
2 Extrahit clauſtræ puerum pater illico, ſi vult. 1145
3 Cogitur inuitus nemo retinere cucullam. 1147
4 Strictius ad clauſtrum monacho tranſire licebit. 1150

Vigeſimaprima Cauſa.

Ter ſeptima docet veſtes geſtare decentes.

Quinque quæſtiones vigeſimæprimæ cauſæ.

1 Prima ſit in titulo,ſit commendata ſecunda. 1152
2 Præſulis eccleſiam ſine ſcriptis nemo relinquat. 1155
3 Hæc prohibet clero tractare negotia ſecli. 1159
5 Si proprium linquas cenſorem;ſis anathema. 1161

Vigeſimætertia cauſa.

Iurantes falſum damnat biſdena ſecunda.

Quinque quæſtiones vigeſimæſecundæ cauſæ.

1 Peccat periurans,non iurans quando neceſſe. 1161
2 Non eſt periurus iurans veluti putat eſſe. 1171
3 Pare maiori quanquam malus eſſe putetur. 1183
4 Debent iurata mutari,turpia ſi ſint. 1183
5 Si periurare cogis,periurus haberis. 1193

Vigeſimaſecunda cauſa.

Biſdena terna tractantur bellica geſta.

Octo quæſtiones vigeſimætertia cauſa.

1 Ex iuſta cauſa multis licet arma mouere. 1202
2 Pro rebus licite bellum geritur repetendis. 1207
3 Ius eſt dum Iæſis ſociis ſuccurritur armis. 1309
4 Inferriuindicta valet, quæ crimine purget. 1213
5 Occidens iudex peruerſos,inde meretur. 1250
6 Ad bona præcipiunt compelli iura malignos. 1272
7 Eccleſiæ rebus ſunt hæretici ſpoliandi. 1275
8 Si ſis de clero,tu nunquam belliger eſto. 1278

Vigeſimaquarta Cauſa.

Hæreſiarcharum dat nomina bis duodena.

Tres quæſtiones vigeſimæquarta cauſæ.

1 Si ſis hæreticus, tua ſit ſententia nulla. 1295
2 Sunt poſt facta mali nonnunquam corripiendi. 1320
3 Ob domini labem non damnetur domus eius. 1325

Vigeſimaquinta cauſa.

Biſdena quinta ſunt priuilegia tacta.

Duæ quæſtiones vigeſimæquintæ cauſæ.

1 Tuta ſit eccleſia, quam lex priuata tuetur. 1346
2 Et ſi ſubſequitur lex altera derogat illi. 1352

Vigeſimaſexta cauſa.

Biſdena ſexta ſunt ſortilegi reprobati.

Septem quæſtiones vigeſimæſecundæ cauſæ.

1 Qui ventura ſciunt per ſortes ſortilegi ſunt. 1363
2 Peccat qui ſcriptis vel ſortibus abdita quærit. 1363
3 A perſis reprobæ ſumunt exordia ſortes. 1367
4 Quattuor hic genera Varro fert ſortibus eſſe. 1367
5 Ceſſent ſortilegi, ne ſint anathematæ ſtricti. 1370
6 Quando neceſſe ſubeſt, vinctos a præſule ſoluens, 1378
7 Aegris non dentur pœnæ, ſed notificentur. 1383

Vigeſimaſeptima cauſa.

Edocet an ſponſas ducant ter nona uouentes:

Duæ quæſtiones vigeſimæſeptimæ cauſæ.

1 Si ſit ſolenne, dirimit connubia votum. 1390
2 Sponſum ſponſa, virum non vxor deſerit umquam. 1411

Vigeſimaoctaua cauſa.

Biſdena octaua gentiles nubere noſces.

Tres quæſtiones vigeſimaoctauæ cauſæ.

1 Inter gentiles connubia dicimus eſſe. 1424
2 Deſerat vxorem vir Chriſtum deſpicientem. 1449
3 Vir poſt baptiſma reliquam ducens, bigamus fit. 1450

Vigeſimanona Cauſa.

Coniugium ſeruile tenet vigeſimanona.

Duæ quæſtiones vigeſimanonæ cauſæ.

1 Connubii vires perſonæ diſſipat error. 1451
2 Inſcia, cui nupſit dimittat libera ſeruum. 1454

Trigeſima cauſa.

Terdena claret cognatio ſpiritualis.

Quinque quæſtiones trigeſimæ cauſæ.

1 Fonte leuans proprium puerum non vincula ſoluit. 1458
2 Infantes prohibet ius coniugium celebrare. 1464
3 Tu naturalem non iungito ſpirituali. 1464
4 Vxor compatris vxoris non mihi nubat. 1468
5 Fœdera non fiant clandeſtina coniugiorum. 1470

Trigeſimaprima cauſa.

Terdena prima mœcho pulluta negatur.

Tres quæſtiones trigeſimæprimæ cauſæ.

1 Ni certis cauſis mœcham bene ducit adulter. 1477
2 Inuitam ſponſo non det natam pater ulli. 1483
3 Tunc niſi conſentum dederit, reliquo bene nubit. 1486

Trigeſimaſecunda cauſa.

An meretrix nubat, tangit terdena ſecunda.

Decretum abbreuiatum in versibus:

Octo quæstiones trigesimæ secundæ Causæ.

1 Turpia linquentem bene ducit vir meretricem. 1488
2 Obstat coniugio sacro complenda libido 1495
3 Liber auus neptem sponsat seruo patre natam. 1504
4 Illicito prolem coitu quærat sibi nullus. 1504
5 Non sine mente caro fertur violata puellæ. 1514
6 Non valet vxorem mœchus vir linquere mœcham. 1523
7 Non aliam ducas, vxore superstite prima. 1536
8 Non duc gentilem si spondeat esse fidelem.

Trigesima tertia Causæ.

Terdena terna friget, compunctio, votum.

Quinque quæstiones trigesimæ tertiæ Causæ.

1 Si vir sit gelidus, ab eo seiungitur vxor. 1537
2 Nubere mœcha potest mœcho seiuncto marito. 1540
3 Quæritur an crimen purget contritio sola.

Tractatus de penitentia habens septem distinctiones hic inseritur.

1 GRatia diuina contritis crimina delet. 1552
2 Perditur hic diuinus amor: non in Paradiso. 1540
3 Pœnam peccator bene pro vitijs iterabit. 1633
4 Ista probat dimissa semel peccata redire. 1662
5 Vt purus fias pro crimine plurima voluas. 1677
6 Crimina presbytero proprio dic qui sapiens sit. 2683
7 Tandem lætus erit, qui continue gemet istic. 2686

Redeamus ad quartam quæstionem trigesimæ tertiæ Causæ.

4 Reddito temporibus poscenti debita sacris. 1689
5 Mens vtriusque nisi sit, non bene continet alter. 1693

Trigesima quarta Causa.

Terdenæ quarta nubit viuente marito.

Duæ quæstiones trigesimæquartæ Causæ.

1 Morte viri dubia quæ nupsit, adultera non fit. 1702
2 Reddatur primo coniux hæc nupta secundo. 1702

Trigesima quinta Causa.

Cognatibus numerat trigesimaquinta.

Decem quæstiones trigesimæquintæ Causæ.

1 Cognatam ducat propriam pro coniuge nemo. 718
2 Omnes vxoris consanguineas reprobabis. 1711
3 Copula septennis gradibus, talis prohibetur. 1718

4 Hic graduum numerus ætates reſpicit vrbis. 1718
5 Truncus ponitur hic cum ramis, vt docet arbor. 1718
6 Edocet in teſtes aſſumi ſexta parentes. 1731
7 Filius eſſe nequit, inceſtu qui genitus ſit. 1726
8 Diſpenſat ſolus cum iunctis ſanguine Papa. 1736
9 Non bene ſeiuncta connubia priſca reformes. 1739
10 Non conſanguineis prolem viduæ dato primi. 1743

Trigeſimaſexta Cauſa.

Vltima de raptis tractabit cauſa puellis.

Duæ quæſtiones Trigeſimaſexta Cauſa.

1 Raptus committes per vim rapiendo puellam. 1745
2 Hæc tibi iungetur, purgato crimine raptus. 1747

DEcreto tertia pars adiungitur, quæ eſt de conſecratione, quinque diſtinctiones continent.

1 Conſecrat eccleſias, miſſaſque canit tibi prima 1752
2 Sacrati tractat panis ſacramenta ſecunda. 1776
3 Tertia dat ferias, & poſt ieiunia ponit. 1826
4 Tempora baptiſmi diſtinctio quarta notauit. 1835
5 Frontes confirmans dabit vltima pneuma beatum. 1892

Expliciunt verſus peculiares, quibus ſatis clarè vniuerſalis materia Decreti comprahenditur.

Quæſtio centuplex, & ſeptuageſima duplex.
Eſt in cauſatum tractatu rite notata.

Quot quæſtiones habeat quælibet cauſa, oſtenditur per quinque carmina ſequentia, in quibus ſunt tot dictiones, quot ſunt cauſæ, ſcilicet xxxvj. Et quælibet dictio cauſam vnam repræſentat. Prima dictio primam cauſam, ſecunda ſecundam, &c. Item quot ſunt literæ in qualibet dictione, tot ſunt quæſtiones ſub illa cauſa, per illam dictionem repræſentatæ. Verbi gratia, prima dictio, ſcilicet diſcere, quæ primam cauſam repræſentat, ſeptem habet literas: & hoc ſignificat primam cauſam ſeptem quæſtiones continere. Secunda dictio eſt, cauſarũ: vbi ſunt octo literæ ad denotandũ, q̃ ſecunda cauſa habet octo quæſtiones, & ſic de aliis. Aduerte tamen, quòd ſuperior numerus ſignificat cauſas: & inferior quæſtiones. Verſus.

Prima cauſa ij iij iiij v.
vij vj xj vj vj

Diſcere cauſam quarumlibet ordine membra.
vj vij viij ix x xj xij xiij xiiij
v ij v iij iij iij v ij vj

Opter vt doceo, ſed non ſis deſes, & anceps.
xv xvj xvij xviij xix. xx xxj xxij.
viij vij iiij ij iij iiii v v

Inſtanti dabitur, quod tu vis, quod petis illud.
xxiij xxiiij xxv xxvj xxvij xxiij xxix xxx
viij iij ij vij ij iij ij v

Efficies. Res id famatum te dat ad omnes.
xxxj xxxj xxxiij xxxiiij xxxv xxxj
iij viij v ij x ij

Vſu doctrinæ totum ſi conſtituas te.

Car-

Digitized by Google

Quæſtiones Cauſarum ſunt clxxxii.

Crimina ſubiecta eadem prorſus materiam complectuntur, neque ſunt ſententiæ ſalubris expertia.

Tempora labuntur venerantibus indita formis.
Diues te lædit res tua, nam miſeres.
Sperne fluentia reſpice: cras ea non tibi ſumes.
Multa recondis, cur? vt moriens ea des.
Da celer. eſt ſi quidem tutum da præueniens te.

Dominus Baptiſta de ſancto Blaſio in repetitione primi tituli Decreti dicit canones eſſe ter mille & nonaginta, ponens tale verſus.

Si numeres caute ter mille capitula lector.
Atque decem nouies, decretum continent ſe.

Cauſæ Decreti ſunt triginta ſex.

Sub magni longa decreti parte ſecunda.
Sex & triginta cauſas reperire licebit.

Cauſæ ipſæ xxxvi. patent per xxxvi. vocabula in ſeptem ſubiectis verſibus poſita, ex quibus non tantum numerum, ſed etiam principalem materiam cuiuslibet facile cognoſcens. Qui libet quinque vocabula complectitur, dempto vltimo, qui ſex habet.

j ij iij iiij v
Simon à appelat b ſpoliatus c teſte d libello e.
vj vij viij ix x
Infames f viuens g ſucceſſor h ſolue i legendo K
xj xij xiij xiiij xv
Cenſuram l teſtator m funus n fœnus o furioſus p.
xvj xvij xviij xix xx
Monachus q occidit r abbates ſ clauſtra t volentes u.
xxj xxij xxiij xxiiij xxv
Comendax x iurans y pugnans z hæreſis a violatas b:
xxvj xxvij xxviij xxix xxx
Sortilegus c ſponſis d infidelis e ſeruiat f infans g.
xxxj xxxij xxxiij xxxiiij xxxv xxxvj
Mœcha h Coit i à mente K dubitans l gradibus m rapiente n.

4 Hic graduum numerus ætates respicit vrbis. 1718
5 Truncus ponitur hic cum ramis, vt docet arbor. 1718
6 Edocet in testes assumi sexta parentes. 1731
7 Filius esse nequit, incestu qui genitus sit. 1726
8 Dispensat solus cum iunctis sanguine Papa. 1736
9 Non bene seiuncta connubia prisca reformes. 1739
10 Non consanguineis prolem viduæ dato primi. 1743

Trigesimasexta Causa.

Vltima de raptis tractabit causa puellis.

Duæ quæstiones Trigesimæsextæ Causæ.

1 Raptus committes per vim rapiendo puellam. 1745
2 Hæc tibi iungetur, purgato crimine raptus. 1747

DEcreto tertia pars adiungitur, quæ est de consecratione, quinque distinctiones continent.

1 Consecrat ecclesias, missasque canit tibi prima 1752
2 Sacrati tractat panis sacramenta secunda. 1775
3 Tertia dat ferias, & post ieiunia ponit. 1826
4 Tempora baptismi distinctio quarta notauit. 1835
5 Frontes confirmans dabit vltima pneuma beatum. 1892

Expliciunt versus peculiares, quibus satis clarè vniuersalis materia Decreti comprahenditur.

Quæstio centuplex, & septuagesima duplex.
Est in causatum tractatu rite notata.

Quot quæstiones habeat quælibet causa, ostenditur per quinque carmina sequentia, in quibus sunt tot dictiones, quot sunt causæ, scilicet xxxvj. Et quælibet dictio causam vnam repræsentat. Prima dictio primam causam, secunda secundam, &c. Item quot sunt literæ in qualibet dictione, tot sunt quæstiones sub illa causa, per illam dictionem repræsentatæ. Verbi gratia, prima dictio, scilicet discere, quæ primam causam repræsentat, septem habet literas: & hoc significat primam causam septem quæstiones continere. Secunda dictio est, causarũ: vbi sunt octo literæ ad denotandũ, q̃ secunda causa habet octo quæstiones, & sic de alijs. Aduerte tamen, quòd superior numerus significat causas: & inferior quæstiones. Versus.

Prima causa ij iij iiij v.
vij vj xj vj vj

Discere causam quarumlibet ordine membra.
vj vij viij ix x xj xij xiij xiiij
v ij v iij iij iij v ij vj

Opter vt doceo, sed non sis deses, & anceps.
xv xvj xvij xviij xix. xx xxj xxij.
viij vij iiij ij iij iiii v v

Instanti dabitur, quod tu vis, quod petis illud.
xxiij xxiiij xxv xxvj xxvij xxiij xxix xxx
viij iij ij vij ij iij ij v

Efficies. Res id famatum te dat ad omnes.
xxxj xxxij xxxiij xxxiiij xxxv xxxj
iij viij v ij x ij

Vsu doctrinæ totum si constituas te.

Car-

Quæſtiones Cauſarum ſunt clxxxii.

Crimina ſubiecta eadem prorſus materiam complectuntur, neque ſunt ſententiæ ſalubris expartia.

Tempora labuntur venerantibus indita formis.
Diues te lædit res tua, nam miſeres.
Sperne fluentia reſpice: cras ea non tibi ſumes.
Multa recondis, cur? vt moriens ea des.
Da celer. eſt ſi quidem tutum da præueniens te.

Dominus Baptiſta de ſancto Blaſio in repetitione primi tituli Decreti dicit canones eſſe ter mille & nonaginta, ponens tale verſus.

Si numeres caute ter mille capitula lector.
Atque decem nouies, decretum continent ſe.

Cauſæ Decreti ſunt triginta ſex.

Sub magni longa decreti parte ſecunda.
Sex & triginta cauſas reperire licebit.

Cauſæ ipſæ xxxvi. patent per xxxvi. vocabula in ſeptem ſubiectis verſibus poſita, ex quibus non tantum numerum, ſed etiam principalem materiam cuiuslibet facile cognoſcens. Qui libet quinque vocabula complectitur, dempto vltimo, qui ſex habet.

j ij iij iiij v
Simon à appelat b ſpoliatus c teſte d libello e.
vj vij viij ix x
Infames f viuens g ſucceſſor h ſolue i legendo K
xj xij xiij xiiij xv
Cenſuram l teſtator m funus n fœnus o furioſus p.
xvj xvij xviij xix xx
Monachus q occidit r abbates ſ clauſtra t volentes u.
xxj xxij xxiij xxiiij xxv
Comendax x iurans y pugnans z hæreſis a violatas b:
xxvj xxvij xxviij xxix xxx
Sortilegus c ſponſis d infidelis e ſeruiat f infans g.
xxxj xxxij xxxiij xxxiiij xxxv xxxvj
Mœcha h Coit i à mente K dubitans l gradibus m rapiente n.

Materia XXXVI. Cauſarum.

SECVNDA PARS DECRETI VBI TRACTANTVR Cauſæ, quia longe prolixior, & difficilior eſt reliquis: ideo diligentius pro eius cognitione elaborandum eſt. Illius profecto obſcuritatem paucis elucidatam conſpiciet quiſquis hic impreſſa diligenter annotauerit.

Simon. Simoniacus eſt, & peccatū cōmittit, qui ſpiritualia vēdit. Damnantur epiſcopi, p pecuniam facientes ordinationes, & tunc leprā non officium conferre dicūtur Simoniacorum ſacramenta effectū gratiæ non habent. Sacerdotes digniores facilius quā reliqui à Deo exaudiunt. Et ibi de dignitate verbi Chriſti, quod eius corpori æquiparatur. c. 1. interrogo. Et in fine de crimine concuſſionis tractatur.

ii. Simonia committitur, ſi pro ingreſſu monaſterij pecunia exigatur, vel exacta perſoluatur. Eccleſiaſtica ſtipendia accipere non debet, qui bonis patrimonialibus ſuſtentari poteſt. clericos.

iij. Simonia an cōmittatur, ſi prębendæ emantur. nueſtitura eccleſiæ à laicis fieri prohibetur. c. ſaluator.

iiij. Simonia paterna an ſit ignoranti filio nociua. Et ibi tractatur, an pro crimine vnius alter pœnā patiatur.

v. Simoniace acquiſita eccleſia per patrem, an poſſit per filium licite obtineri. Item an poſſit filius fungi ordinatione quam paterna pecunia eſt allecutus.

vi. Simoniacus eſt, qui peccatum largitur, vt eligatur.

vij. Simoniaci in ordine male accepto pœnitentiam agere non poſſunt. Et ibi principaliter tractatur an ab hęreſi reducentes ſint in ſuis ordinibus, & dignitatibus recipiendi, & quod decreta poſſunt temperari, & canones quandoque relaxari.

Appellat. Appellare non eſt opus à ſententia à non ſuo iudice lata: quia talis ſententia nulla eſt. c. in primis circa fi. Et in prima quæſtione huius ſecundæ cauſæ principaliter tractatur an ordo iudiciarius ſit in manifeſtis obſeruandus, & quod excommunicatio non eſt ferenda, antequām cauſa fuerit examinata. c. nemo. Et iudex peccatum ſibi ſoli notum damnare non debet. c. ſi peccaueri.

ii. Appellare poſſet ſpoliatus, ſi ante reſtitutionem ſibi factam accuſatori reſpondere cogatur. Nullus enim debet accuſari dum ſuis rebus fuerit ſpoliatus.

iii. Appellandus eſt calumniator, qui ſcienter falſa crimina intendit. Præuaricator, qui vera crimina abſcondit. Tergiuerſator, qui in vniuerſum ab accuſatione deſiſtit. § notandum.
Et in hac tertia q. principaliter tractatur, quæ pœna ferenda ſunt, qui in accuſatione deficiunt.

iii. Appellatur purgatio quædam vulgaris, quædam canonica, & ibi tractatur an deficientibus accuſatoribus reus ſit ad purgationem cogendus.

v. Appellatur teſtimonium ſufficiens, quod ore duorū vel trium firmatur. Et ibi tractatur principaliter quot teſtes requiruntur non tantum ad conuincendum epiſcopum, ſed etiam contra quemlibet clericum.

vi. Appellatio eſt remedium contra cauſas vitiatas. Appellatio intra decendium debet interponi c. anteriorum. Et ibi de libellis diuiſorijs, & de iudicibus à quibus appellare non licet.

vii. Appellat laicus quis altero maior non ratione dignitatis, ſed vitæ quamquam. Dignitas enim non facit epiſcopum, ſed vita. Et non omnes epiſcopum. Et ibi tractatur principaliter an laici poſſint epiſcopum accuſare. Chriſtiani per infideles accuſare nō poſſunt nec ſacerdotes per eos, qui ad ſacerdotium prohibentur aſſumi.

viii. Appellatur, & dicitur accuſatio rite facta, quando ſit in ſcriptis. Et regulariter accuſator ſe debet inſcribere ad pœnam talionis, præterquam in ſex caſibus in ſumma poſitis.

Spoliarus. Spoliatus, & eiectus ante omnia venit reintegrādus. cap. reintegranda. Boni a malis ſemper moleſtantur.

ii. Spoliatus & eiectus poſtquam fuerit reſtitutus quas inducias debet habere antequam cogatur in iudicio reſpondere, & ibi in ſumma Videas de multiplicitate induciarum.

iii. Spoliatis epiſcopis & alijs ad iudicium venientibus inducię ſunt præſtandæ.

iiii. Spoliati communione eccleſiæ, & anathematizati infames, inceſtuoſi, ſacrilegi, detractores, & multi alij ſunt ab accuſatione repellendi. Et ibi dicitur quod anathema differt ab excommunicatione. ca. Engeltrudam.

v. Spoliatis, & alijs quibuſcunque inimici iudices eſſe non poſſunt, nec accuſatores, nec teſtes. Vxor enim inimicorum contra nullos eſt audienda. Dicitur etiam ibi, quod teſtes familiares & domeſtici, & etiam conſanguinei non ſunt contra extraneos producendi.

vi. Spoliatus & quilibet alius ſi aduerſarium vult conuenire, ipſius forum ſeq. debet. c. pulſatus. Nec epiſcopi damnari, nec concilia celebrari poſſunt ſine Papa.

viii. Spoliati & alij volentes litigare non debent aduerſarios ſuos coram infamibus trahere, quoniam tales ſcilicet infames, & criminoſi, non poſſunt eſſe iudices: Solus enim ille iudicare debet alios, qui nihil in ſe habet reprehenſibile. c. iudices.

viii Spoliationem vel alium reatum committes epiſcopus, a quo epiſcopis eſt iudicandus.

ix. Spoliatorum, & aliorum teſtes teſtimonium dicant de his tantum, quæ præſentialiter & veraciter nouerunt. Nec contra abſentes ſunt producendi. Abſentes enim non debent iudicari nec accuſari.

x. Spoliatorum & aliorum teſtes in vno deficientes, an ſint in alijs admittendi. Et accuſans de pluribus criminibus ſi in vno deficiat, an in alijs admitti debeat.

xi. Spoliati accuſantes ſuos ſpoliatores & inuaſores ab eis accuſari non poſſunt, quoniam accuſati niſi prius ſe purgauerint, alios accuſare non poſſunt.

Teſtes. Teſtes iuris diſpoſitione excommunicati non poſſunt ad accuſationem admitti.

ii. Teſtis eſſe non poteſt, qui ad xiiii. annum nondum peruenit.

iii. Teſtificantis perſonam aſſumere non poteſt, qui ab accuſatione prohibitus eſt.

iiii. Teſtis, accuſator, & iudex aliquis ſimul eſſe non poteſt.

v. Teſtantur iura illum non eſſe à communione repellendum, qui die ſtatuta ad cauſam venire non potuit.

vi. Teſtis eſt iuris diſpoſitio deficientem in epiſcoporū accuſatione non poſſe decreto agere, niſi in ciuili, & propriis duntaxat negotio.

Libello. Libelli tametſi vtentes, & ipſum contra alium quem ſcribentes, qualiter puniendi ſunt.

ii. Libellum diffamatorium ſcribens, aut aliter reus:

tribus citationibus, debet in ius vocari. Et ſcripta nullius accuſatio debet ſuſcipi.

iii. Libelli famoſi ſcriptor, aut aliter criminoſus, an admittatur in iudicio per procuratorem.

iiii. Libellus accuſatorius ſi in epiſcopum datur, ideſt, ſi epiſcopus accuſetur: eius cauſa à xij. epiſcopis audiatur.

v. Libellum famoſum ſcribentes, aut aliorum crimina ſponte confitentes, non debent ad accuſationem admitti capitulli. Et ibi habetur, quod nec qui pauit, eſt amicus: nec qui verberat, eſt inimicus, cap non probetur.

vi. Libellum famoſum in alterum ſcribens, aut alteri crimen inferens, qua pœna feriatur, ſi crimen illatũ non probetur.

f Infames. Infames, excommunicatos, & criminoſos à ſacerdotum accuſatione ius repellit. Et ibi tractatur, qui dicantur infames, c. infames.

ii. Infamis eſt quodammodo epiſcopus, & reprehendendus, qui ſibi ſoli dicit aliquem crimen ſuum fuiſſe confeſſum. Et ibi dicitur, quod epiſcopis alios accuſantibus non creditur niſi probent quod obiiciunt.

iii. Infamem quodammodo dicimus, & reprehendendum qui ponit falcem in meſſem alienam, c. 1. Et ibi dicitur, quod alicui alterius parochianum iudicare non licet. Et quot ciuitates vnaquæque prouincia habere debeat, c. ſcitote. Et quod epiſcopus iudicio primatis, & non aliorum ſe ſubiicere debet.

iiii. Infamia aut criminalis accuſatio, ſi imponatur epiſcopo, ideſt, ſi epiſcopus criminaliter accuſetur, & epiſcopi comprouinciales de cauſa cognoſcentes ſint in ſententia ferenda diſcordes: quid iuris.

v. Infamis eſſet quodammodo, & reprehendendus iudex, qui vellet reum cogere ad probandum accuſatore in probationib' deficiente. quia negatiua per rerum naturam eſt improbabilis, c. accuſator.

g Viuens. Viuens ſi adhuc ſit epiſcopus, alius ſibi ſuccedere non valet, nec in eius locum ſubrogati: quod verum eſt, niſi eſſet depoſitus, vel de licentia papæ renunciaſſet, aut per ambitionem ſe ad aliam eccleſiam tranſtuliſſet. Epiſcopo autem ægrotanti aut nimia ſenectute grauato, dandus eſt coadiutor. Epiſcopus eccleſiam ſuã deſerere non debet, c. ſi vir. Nec etiam eſt à ſuis ſubditis relinquendus, cap. denique. Prælati duo in vna eccleſia eſſe non debent, c. in apibus. Beatus Auguſti. acceſſit, & non ſucceſſit Valerio Hypponenſi epiſcopo, c. non autem.

ii. Viuens epiſcopus aut ſacerdos, qui pro ægritudine à miſſarum celebratione abſtinuit: an poſſit celebrare, recuperata ſanitate. Et ibi habetur de morbo caduco laborantibus.

h Succeſſor. Succeſſor an poſſit eligi ab epiſcopo viuente hoc eſt an ſucceſſorẽ ſibi poſſit epiſcopus eligere. Et ibi habetur quod locus regiminis eſt fugientibus offerendus. Et epiſcopari poteſt, qui prodeſſe deſiderat, equi epiſcopatum.

ii. Succeſſor epiſcopi mortui non eſt eligendus munerum datione, aut amicorum patrociniis.

iii. Succeſſor epiſcopi an poſt electionem teneatur iuramentum præſtare pro indemnitate eccleſiæ.

iiii. Succeſſus ſeu proſper euentus denegatur clericis qui ante ſententiam ſuſpenſionis vel depoſitionis à ſuo epiſcopo diſcedere præſumunt. In tales enim ferenda eſt cenſura.

v. Succeſſus non continget epiſcopo à ſede Apoſtolica vocato, ſi ad propria reuertatur, niſi prius fuerit purgatus, & apoſtolicis literis munitus.

i Solue. Solue, & ſolui procura. teipſum, ò prælate excommunicate: alias nõ poteris ordinare, nec tua ordinatio erit rata.

ii. Soluti ſunt clerici vnius prouinciæ à prælato alterius; ideo quod archiepiſcopus, primas, vel patriarcha cleticos alterius prouinciæ non poteſt ordinare.

iiii. Soluere vel damnare ſubditos ſuffraganei non licet archiepiſcopo illo inconſulto. Soluit Papa ab aliis excommunicatos: cuiuslibet eccleſiæ clericos poteſt ordinare. Eſt enim ordinarius ordinarium c. cuncta per mundum ibidem.

k Regendo. Regendo vnamquamq; parochiã, & rem ipſius diſponendo facit epiſcopus quod debet, c. regenda, &c. nouerint. Regendi ſunt ſuoditi per epiſcopos viſitantes, vt c. placuit.

ii. Regendi officium epiſcopus tranſgreditur, ſi bona eccleſiarum vſurpare nititur, quamuis de illis precarias facere poſſit.

iii. Regendi ſunt ſubditi ſine exactionibus. Et ibi de cathedratico quantum nomine ipſius valeat epiſcopus habere.

l Cenſuram. Cenſuram formidare debent, qui clericos ad iudices ſæculares trahunt, c. inſolita, & c. placuit. Et ibi de coniuratoribus, & eorum punitione.

ii. Cenſura ligatus, ideſt, excommunicatus vel ſuſpenſus celebrans eſt depoſitione dignus.

iii. Cenſura ſiue iuſta, ſiue iniuſta eſt timenda. Cenſura ligati ſunt vitandi pluſquam pagani, c. ad mẽſam. Cenſura eccleſiaſtica ferire debet, & ore dæmonum diſcerpi, qui ſuo epiſcopo eſt inobediens, capi. ablit. Cenſuram ex ira proferens grauiter delinquit, c. ita, & c. cum apud. Cenſura ſiue ſententia vel iudicium quatuor modis peruertitur, c. quatuor modis. Cenſura feriendi ſunt, & ſudæ proditori cõparandi, qui veritatem negant, & occultant, cap. quiquis, & cap. abiit Iudas. Cenſura ſiue ſententia iniuſte prolata, viribus caret. Epiſcoporum præceptis non ſemper obediendum eſt. Cenſuræ ſeu anathematis forma habetur in c. debent.

m Teſtor. Teſtari ſeu teſtamenta facere cum de proprio liceat, an permittatur clericis proprium habere. Clericis cauſas agere non licet, capitulo duo ſunt genera Chriſtianorum.

ii. Teſtamenta condentes clerici, an poſſint quibus voluerint ea relinquere, quæ de bonis eccleſiæ acquiſierint. Teſtatur multiplex canon illos eſſe grauiter puniendos, qui res, & prædia eccleſiaſtica inuadunt. De bonis eccleſiæ quatuor ſunt portiones faciendæ, c. quatuor. Et ipſarum rerum alienatio an ſit permiſſa, c. ſine exceptione, & c. terrulas. Liberti eccleſiæ an poſſint ab ea diſcedere. Res factæ ex quibus cauſis alienari valeant, c. aurum habet eccleſia. Pauperibus eſt prouidendum, c. gloria epiſcopi.

iii. Teſtamentum an facere poſſint illi, qui prius nihil habentes, tempore ſuæ adminiſtrationis aliqua acquiſiuerunt: & quid iuris de talibus bonis.

iiii. Teſtamenta facere an poſſint clerici de bonis ſuis, & rebus eccleſiæ quæſitis.

v. Teſtamenta facere de rebus eccleſiæ an ſit permiſſum ſacerdotibus. Et quis ſuccedat eis ab inteſtato.

n Funus. Funere, & exequias ſuas celebrare, & decimas ſoluere vbi debent illi, qui ſe de vna diœceſi aut parochia ad aliam tranſtulerunt.

ii. Funerandi iura an poſſint præſcribi. Funera, id eſt, corpora mortuorum vbi debeant ſepeliri. Et an pro ſepultura aliquid poſſit exigi. Funerum, id eſt, mortuorum animæ quatuor modis ſoluuntur, c. animæ. Funera, idem, corpora mortuorum defienda non ſunt, c. quæ præpoſterum.

o Fœnus. Fœnus ſiue vſuram quodammodo committit, & peccat, qui vltra debitum

Digitized by Google

exigit cap. quod debetur. Et ibi principaliter tractatur, an clerici poſſint ſua repetere, & pro illis litigare.

ii. Faneraria cauſa ſiue criminali aut etiam ciuili an poſſint produci teſtes domeſtici. Et an clerici poſſint pro ſua eccleſia teſtificari.

iii. Fœnus ſeu vſura committitur, ſi præter ſortem aliquid exigitur.

iiii. Fœnera ſeu vſuras nec clericis nec laicis licet exercere.

v. Fœnera ſeu vſuræ an ſint aptæ, vt inde fiant eleemoſynæ.

vi. Fœneratores, & vſurarij veram pœnitentiam agere non poſſunt niſi reſtituant, quæ rapuerunt.

Furioſos. Furioſos punire non decet ex his quæ faciunt, cum ſint mente alienati. & ibi habetur de Loth, & alius ebriosis.

ii. Furioſis clerici quodammodo comparandi eſſent, ſi pro patrocinijs impenſis munera exigere vellent.

iii. Furioſo iudex comparari poſſet, qui ex mulieris cõfeſſione clericum condemnare vellet: Regulariter enim mulieres contra clericos teſtimonium ferre non poſſunt.

iiii. Furioſi quodammodo ſunt eccleſiæ miniſtri, q diebus Dominicis, & feriatis cauſas tractare volunt.

v. Furioſo ſimilis dici poſſet iudex, qui neganti purgationem, indiceret: niſi infamia laboraret.

vi. Furoris quodammodo plena res eſſet, ſi à miniſtris & ſubditis confeſſio cruciatibus extorqueretur Iuramenta, quædam ſunt irritanda, quædam relaxanda cap. auctoritate, & ca. alius, in quo cap habetur, quod ſolus Romanus Pontifex regem Franciæ, tamquam inutilem depoſuit. Excommunicatis fidelitas ſeruanda non eſt.

vii. Furioſe procederetur, ſi diaconus vel presbyter ſine concilii examinatione deiceretur.

viii. Furore quodam plenus cenſetur, qui carnis fragilitate ante ordinationem lapſus eſt in iudicio, confeſſus vel conuictus poſtea præſumitur offerre, & in ordine ſuſcepto miniſtrare, quod verum eſt de crimine depoſitionem inducente.

Monachus. Monachus an poſſit licite officia populis celebrare, & pœnitentiam dare, & baptizare. Decimæ de conſenſu epiſcopi ſacerdotibus dari debent, c. reuertimini.

ii. Monachi an poſſint in ſuis capellis presbyteros inſtituere.

iii. Monachorum, & eccleſiarum iura, an per præſcriptionem tolli poſſint.

iiii. Monachi an poſſint præſcribere contra eccleſias, & prælatos ſæculares.

v. Monachi, & prælati res eccleſiæ ſuæ auctoritate repetere non valent.

vi. Monachi epiſcopi, & alii prælati ſi ſua auctoritate vſurpant, quæ ad ſe pertinere putant, an cedant à cauſa.

vii. Monachi, & abbates an poſſint retinere eccleſias, decimas, & iura patronatus de manib' laicorum ſibi conceſſa ſine epiſcopi conſenſu. Et ibi habetur, quod epiſcopus habet diſpoſitionem omnium eccleſiarum, quæ in ſua diœceſi conſtituiæ ſunt, capitul. omnes baſilicæ, & etiam ibi plene de iure patronatus capitul. quicumque, capitul. filiis, capitul. decernimus.

Occidit. Occidit ſeipſum ſpiritualiter, qui à voto reſilit.

ii. Occidit quodammodo temporaliter ſeipſum, qui ſuum reſignat beneficium, ſed ſi infirmitate reſignauit, an ſit ei reſtituendum poſtquam conualuerit, & ibi habetur quod ante probationem triennii nullus in monaſterio debet ſuſcipi.

iii. Occidit animam ſuam monachus ad propria redeundo poſtquam ſe & ſua monaſterio tradidit.

iiii. Occidens vel percutiens clericos diabolo ſuadente, eſt excommunicatus ipſo ipſo iure, capitul. ſi quis ſuadente diabolo, & ibi habetur, quod eccleſiæ conceſſa non ſunt reuocanda, & qui talia aufert, ſacrilegium committit: & eccleſiæ immunitas non eſt violanda.

Abbates. Abbates aut monachos factos epiſcopos ius obligat ad relinquendum, quod ante habuerunt, monaſterio: quod poſt eccleſiæ propriæ cap. ſtatutum.

ii. Abbates ſunt à propriis fratribus eligendi, & non ab epiſcopis, Abbates expellere non eſt permiſſum monachis, neque commatres facere. Abbates & monachos poſſunt epiſcopi viſitare, & conditiones exigere tempore dedicationis conſtituras. Abbas, & monachi cum ſanctimonialibus habitare non debent: quia ſexuum commiſtio eſt periculoſa, c. diffinimus.

Clauſtra. Clauſtra ſiue religionem intrare volentibus clericis non eſt à ſuo epiſcopo denegandus ingreſſus.

ii. Clauſtrum ingredi clericis permittitur etiam epiſcopo iuuato.

iii. Clauſtrum vnum petere altero derelicto, an ſit permiſſum monachis, & regularibus canonicis ſine permiſſione abbatum.

Volentes. Volentes, & ſpontaneos monaſterium intrantes pueros, an cogant iura religionis propoſitum tenere. Voluntarie puellæ virginitatis propoſitum ſuſcipientes nuptias eligere non poſſunt.

ii. Voluntate patris ſpreta, ſi filius religionem ingreditur, an à patre reuocari poſſit?

iii. Voluntarie habitum religionis ſuſcipientes, illum deſerere non poſſunt, ſed qui coactus ingreditur, nullo modo obligatur.

iiii. Volentes religioſi ab arctius monaſterium tranſire, non ſunt impediendi.

Commendat. Commendatam vnam eccleſiam poteſt habere clericus in altera intitulatus. Commendandi ſunt clerici, qui in vna, & non in pluribus eccleſijs volunt conſcribi. Et ibi habetur, quod duos epiſcopatus poteſt quandoque quis habere. c. relatio.

ij. Commendandi non ſunt clerici, qui ſine litteris dimiſſorijs de vna eccleſia tranſeunt ad alteram. Matrimonium ſpirituale contrahitur inter curatum & eccleſiam ſuam, quæ non debet eſſe ſcortum, ca. ſicut.

iij. Commendatio nulla, ſed potius vituperium eſt clericis, qui ſæcularium negotiorum procuratores eſſe volunt.

iiij. Commendandi ſunt clerici, qui veſtibus ſibi congruentibus vtuntur, vnguenta & fulgida veſtimenta fugientes.

v. Commendare non debemus clericum, quia ſuo epiſcopo depoſitus Imperatorem, aut iudicem ſæculare adit.

Iurans. Iurans verum non peccat: ſed ſecus ſi peieret, & per creaturas iurare non licet.

ii. Iurans falſum, quod putat verum, an ſit periurus, Quot comites habeat iuramentum, & quot ſunt genera mendacij.

iij. Periurum prælatum & criminoſum ante ſententiam diffinitiuam. derelinquere non licet.

iiij. Iuramenta illicita an ſint ſeruanda.

v. Peierare & contra iuramentum ſuum venire, qui cogit aliquem, licet periurus non ſit, tamen mortaliter peccat. in qua ætate quis cogatur iurare. Et ibi ponitur forma iuramenti fidelitatis. c. de forma.

Pugnas

a **Pugnas.** Pugnas committere ſeu militare an ſit peccatum.

ii. Pugna ſiue bellum quod dicatur iuſtum.

iii. Pugna an debeat committi pro repellenda ſociorum iniuria.

iiii. Pugna non ſemper eſt exercenda contra malos. Mali enim ſunt à bonis quãdoque tolerandi, & non abijciendi. Quædam tamen mala ſunt repellenda & punienda, quædam toleranda. Mali ſunt medicinali ſeueritate ad bonum cogendi, vt Nabuchodonoſor. Et hæretici etiam inniti ſunt ad ſalutem trahendi. Pugnis, & bellis ſunt coercendi eccleſiaſticæ religionis inimici.

v. Pugnas ſeu bella qui Deo auctore geſſerunt, præcepta non occidendi minime tranſgreſſi ſunt. Et ibi an mali ſint occidendi. Habens gladij potestatem poteſt occidere, ſi hoc faciat amore iuſtitiæ.

vj. Pugna, & coactio eſt exercenda in malos, vt teneant bonum iam ſuſceptum. Non autem ſunt ipſi ad bonũ non ſuſceptum cogendi.

vij. Pugna ſi iuſta ſit, poſſunt hæretici & omnes hoſtes licite ſuis rebus ſpoliari.

viij. Pugna ſeu bellum an poſſit per clericos committi, & an poſſint clerici arma ſumere. Qui ſacramenta Dei tractant, iudicium ſanguinis agitare nõ debent.

a **Hæreſis** Hæreſis quælibet ab eccleſia Romana deſtruitur.

Hæreticus an poſſit alium excõicare priuare, vel ſententia notare. Excommunicatus alium excommunicare non poteſt. Hæreticorum conſortia & eorum ſacrificia ſunt à catholicis fugienda.

ii Hæretici etiam poſt mortem ſunt excommunicandi. Eccleſia viuentes & non mortuos an ligare poſſit, vel ſoluere.

iiii. Hæreticus ſi dominus eſt, aut in crimine irretitus an poſſit excommunicatio ferri in familiam ſuam pro delicto ipſius domini, & in filium pro peccato patris. Excommunicandi ſunt, qui corrigi nolunt, & etiam illi, qui duas vxores habent: teſtes falſi, homicidæ, & multi alij, Hæreticorum tandem variæ ſpecies ponuntur.

b **Violatas.** Violatas Romanorum Pontificum cenſuras à nullo decet eſſe.

Violantes ſacros canones in ſpiritum ſanctum blaſphemant. Violanda non ſunt, ſed ſeruanda ſanctorum ſtatuta, & eorum regulæ in ſynodo conſtitutæ.

ii. Violari non debent priuilegia eccleſiarum, nec archiepiſcoporum. Violans ciuitas & occidens ſuos præſules, epiſcopali dignitate priuatur. cap. ita nos.

c **Sortilegus.** Sortilegus quis ſit, ſiue qui dicantur ſortilegi.

ii. Sortilegium eſſe an ſit peccatum. Sortibus an ſit credendum.

iii. Sortes ſiue diuinationes à quibus exordium, ſumpſerunt.

iiii. Et de multipliici genere diuinationis. & quot modis dæmones futura prænoſcunt.

v. Sortilegi, vel diuinatores an ſint excõicandi, ſi ceſſare voluerint. Sortilegia & magicam artẽ debẽt epi eliminare. Sortilegijs vel maleficijs nullo pacto debent ſacerdotes operam dare, alias abijciendi ſunt.

vii. Sortilegus vel alius ab epiſcopo excommunicatus an per alium ipſo inconſulto poſſit abſolui, & an presbyteri poſſint conciliare pœnitentes. Pœnitentia morientibus non eſt deneganda, etiam à ſimplici ſacerdote.

vii. Sortilegis & aliis morientibus non eſt pœnitentia imponenda, ſed bene innoteſcenda. In pœnitentijs imponendis multa ſunt conſideranda. Melius eſt ſacerdotem pœnitentiam imponentem eſſe nimis miſericordem, quam nimis ſeuerum. Sortilegi ſunt & excommunicati, qui dies, menſes, & annos paganorum more obſeruant.

d **Sponſis.** Sponſis Dei ſe Deo dedicantibus, & virginitatem vouentibus nuptias contrahere non licet.

Sponſalia de præſenti, ſiue matrimonia per vouentes ſolenniter contracta non tenent.

ii. Sponſa vnius an poſſit à ſponſo ſuo recedere, & alii nubere.

Sponſa ſine conſenſu ſponſi & econtra, religioſam veſtem ſuſcipere nõ poteſt poſt copulam carnalem, ſecus ante. Sponſalia vera an fuerint inter Ioſeph, & Mariam. Sponſam alterius nullus rapiat, & ibi aliquid de raptu.

o **Infidis.** Infidis ſeu infidelibus coniugium contrahere licet, & inter eos dicit eſſe matrimonium, licet nõ ſit ratum. Infidelis vxor virum cogens ad malum licite dimittitur. Infidelium vt Iudæorum conuiuia, & etiam coniugia ſunt à Chriſticolis vitanda.

ii. Infidelium vnus ſi conuertatur ad fidem altero remanente in infidelitate, an poſſit ad fidem conuerſus alijs ſe copulare.

iii. Infidelis qui ante baptiſmum vnam vxorem habuit, & poſt baptiſmum aliam, bigamus eſt cenſendus, nec poteſt eſſe epiſcopus ca. acutius. ibidem.

f **Seruiat.** Seruire adſtrictus, vt puta ſeruus ſi cõtrahat cum libera: quæ per errorem eum putabat liberum, non eſt inter eos coniugium: quia error perſonæ, & conditionis impediunt, & dirimunt: ſecus autem eſt de errore fortunæ, & qualitatis.

ii. Seruum ſcienter acceptum in maritum non poteſt mulier dimittere: ſecus ſi ignoranter. Serui poſſunt matrimonia contrahere.

g **Infans.** Infans proprius ſi teneatur à patre in ſacro baptiſmate: licet p tale factum ſuæ vxori cõpater efficiatur; nõ propter hoc ab ipſa vxore ſeparabitur: niſi ad ſeruandam continentiam poſſit induci.

ii. Infantes ſponſalia contrahere nequeunt: quia in illa ætate conſentire non poſſunt.

iii. Infantes ſiue filij ſpirituales uel adoptini, an poſſint naturalibus per matrimonium coniungi.

iiii. Infantem ſiue filium aliquem non debet vxor ſimul cum viro ſuo in baptiſmate ſuſcipere. c. ſi quia eſſet eius commater. Et ibi dicitur, quod non poteſt quis ducere in vxorem relictam cõpatris ſuæ vxoris: nec etiam duas commatres.

v. Infantibus ſi conceditur nuptias cõtrahere, ipſorum, & quorumcunque aliorum nuptiæ ſeu matrimonia non debent clam fieri, ſed publice. & ſic non debent eſſe clandeſtina. Tandẽ inſtituuntur iudices ad cuncta rimandum.

h **Mœcha.** Mœcha ſiue adultera, & ab aliquo per adulterium polluta an poſſit per eum duci in vxorem. Et ibi matrimonia ſecunda conceduntur. cap. quod ſi dormierit.

ii. Mœcham ſæpe mulierem efficit coactio; & ideo nulla mulier eſt cogenda nubere: quia in matrimonio animus plena libertate potiri debet & gaudere.

Non licet uiro vxorem deſerere, vt fecit Lotharius.

iii. Mæchiæ notam an dicantur incurrere filij, & filiæ, qui poſt ſponſionem parentum cum aliis contrahunt, hoc eſt an filij: & filiæ poſt promiſſionem & ſponſionem parentum ſuorum poſſint licite cũ aliis contrahere.

Coit. Coire ſolita (vt eſt meretrix.) poteſt in vxorem duci, ſi de eius correctione ſpes haberetur. Coitus ſiue fornicationis cauſa poteſt vxor dimitti.

Digitized by Google

ii. Coitus ſine incontinentiæ cauſa ducta, an ſit coniunx appellanda. Abortum procurantes an ſint homicidæ.

iii. Coitus ſiue copulæ coniugali apta puella, ſi habet patrem & fratrem & auum liberum: in matrimonio contrahendo ſequitur de honestate arbitrium aui, & non patris, qui liberum non habet arbitrium, cum ſit ſeruus.

iiii. Coitu ancillari & illicito non licet prolem quærere. uiuente enim uxore ex quacunque cauſa, neque ex ancilla, neque ex alia licet prolem procreare. Mœchæ nomine omnis illicitus concubitus intelligitur & meretrices.

v. Coitus coacta, & per violentiam accepta, an perdat pudicitiã & uirginitatem. Carnis uirginitas non ſeruatur ſi mens corrumpitur. Vir uxorem extra fornicationis cauſam derelinquere non licet.

vi. Coiens uir cum alia, & ſic adulter, uxorem adulteram dimittere non poteſt.

vii. Coitus ſeu fornicationis cauſa dimittens uxorem ea uiuente aliam ducere non poteſt. Coitus contra naturam, & cum perſonis coniunctis eſt grauiſſimum peccatum.

viii. Coitum ſeu incontinentiam incurrere non debet aliquis, vt aliqua ad fidem conuertatur. Et ſic non licet ducere uxorem infidelem ſub ea conditione vt conuertatur, & fidelis efficiatur.

k **Mente.** Mente ſeu uoluntate mulier cupit vt fiat mater, & habeat liberos: tamen eius uir eſt frigidus & maleficiatus: an propter hoc ſit ab eo ſeparanda.

ii. Mens & uoluntas eſt mulieri poſt mortem uiri cum illo contrahere, cum quo prius fornicata fuit, an poſſit. Viro uxorem dimittere propria auctoritate, & ſine iudicio eccleſiæ non licet, neque eam occidere, admonere.

iii. Mentis ſeu cordis ſola contritione abſque oris confeſſione an poſſint peccata deleri: & utrum poſſimus Deo ſatisfacere. Iſtam quæſtionem prolixe tractat Gracianus, eius occaſione interſerens tractatum de pœnitentia, ſeptem diſtinctiones continentem.

iiii. Mentis ſcrupulo ceſſante, an poſſit maritus tempore orationis & pœnitentiæ uxori debitum reddere? Et ibi habetur, quod tempore quadrageſimali nuptias celebrare non licet.

v. Mens & uoluntas eſt uiro continentiam uouere. Non poteſt hoc facere ſine conſenſu uxoris tacito uel expreſſo, niſi ſit ſponſa nondum cognita. Mulier uiro debebit ſubeſſe, cum uir ſit caput mulieris capit. hæc imago.

l **Dubitans.** Dubitans uxor de morte mariti, & credens illum eſſe mortuum, ſi contrahat cum alio, an dicatur rea adulterii.

i. Dubitans mulier de morte mariti, ſi cum alio contraxit, & poſtea maritus eius rediit, an ſit cogenda ad eum redire, & primum dimittere.

m **Gradibus.** Gradibus conſanguinitatis nobis contingentes mulieres non poſſumus ducere in uxores. Quare conſtitutum fuit ne conſanguineæ ducantur.

ii. Gradu conſanguinitatis uxori contingente non licet uxorem ducere.

iii. Gradus conſanguinitatis & affinitatis, ſecũdũ decreta uſq; ad ſeptimã generationẽ habent prohibitionem hoc eſt, ꝓ rõne cõſanguinitatis & affinitatis prohibitum eſt matrimonium uſque ad ſeptimum gradum.

iiii. Gradus ſextus conſanguinitatis quare prohibitus eſt ſecundum Canones.

v. Gradus cõſanguinitatis, quomodo computãdi ſunt.

vi. Gradu prohibito coniuncti ad quorum accuſationem uel teſtificationem ſunt ſeparandi. Et ibi de iuramento ſeparationis & reconciliationis. Et de iuramento eorum, qui conſanguinitatem probat. cap. de parentela.

vii. Gradu prohibito coniuncti, ſi adinuicem carnaliter commiſceantur, filij ex tali inceſtuoſo coitu procreati, non ſunt filii appellandi.

viii. Gradus conſanguinitatis & affinitatis quis dicatur eſſe diſpenſabilis. id eſt, quo gradu poſſit diſpenſari cum conſanguineis & affinibus.

ix. Gradu prohibito coniuncti (licet forte ſententia pro matrimonio fuerit lata) poſſunt ſeparari. Sententia enim pro matrimonio uel contra ipſum lata poteſt retractari ueritate compertã; quia talis ſententia nullo curſu temporis tranſit in rem iudicatam. Et ibi dicitur ſententiam etiam Romani Pontificis in melius poſſe mutari. c. ſententiam.

x. Gradus affinitatis, ſiue ipſa affinitas in ſuperſtite nõ deletur. Itẽ ſoboles ex ſecundis ſuſcepta nuptijs conſanguineis priori uiri copulari non debet, ſecũdũ decreta: ſed hoc corrigitur per cap. non debet. de conſanguin. & affin.

n **Rapiente.** Rapiente uirginem per uim aliquo raptus committi dicitur.

ii. Rapiens uiolenter puellam, poteſt illam per acta pœnitentia in uxorem ducere. Et ſic rapta raptori de iure canonico nubere poteſt. c. denique. & melius extra de rapto. cap. cum cauſa, cum ſimilibus.

DECRE-

Digitized by Google

DECRTI TOTIVS CANONES
HIC SECVNDVM ORDINEM
ALPHABETI IMPRIMVNTVR.

Quod præter cæteras vtilitates multimodæ correctionis eſt adiumento non mediocri.

De litera A.

A accuſato, 3. q.11. Gratianus 713
Ab antiqua.de cõſe.d.4. Greg.1856
Abbas, 18.q.2.Gregorius 1120
Abbas, 18.q.2.Mogunt.concil. 1123
Abbati vel,d.54.Octaua ſyno. 269
Abbatem, 18.q.2.Greg. 1120
Abbatem, 18.q.2.Pelagius papa.1121
Abbates, 18.q.2.Aurelianen. conc.1. 1126
Abbatibus, 11.q 2.Aurel.conc.3.935
Abbatibus, 18 q.2. Paſchalis 2. 1127
Ab eo 2.q.6. Theodoſianæ leges.623
Ab epiſcopis, d.50.Grat. 328
Ab exordio, d.35.Hier. 165
Ab excommunicatis, 9.q.1.Vrban.2. 607
Abiit Iudas, 11.q.3. Beda 889
Abillo, 14.q.4 Ambro. 986
Ab Imperatoribus, 23.q.3. Carthag. concil.5 1213
Ab infirmis, 26.q.7.Theodor. in pœnitentiali 1383
Ab iſto die, 35.q.6.Innocen papa 2. 1735
Ab iſto die, ea.cauſa, & q.Alexan.2. 1735
Abiens i.3.q.9.Zepherinus pap. 708
Abſens ii.3.q.9.Felix papa 711
Abſente i.3.q.9.Calixtus papa 706
Abſente ii.3.q 9.Felix papa 708
Abſit, d.50.Aug. 235
Abſit, 12.q.3.Anterius papa 866
Abſque ſynodali, 15.q.7.Grat. 1015
Accedens d.50.Greg. 227
Accuſatio i.2.q 7.Anacletus 643
Accuſatio ii.2.q.7.Sixtus papa. 646
Accuſationes, 3.q.5.Hadrianus papa in ſynod.Romana 686
Accuſator, 6.q.1.Codex 760
Accuſatores, d.49.Carthag.concil.4. 212
Accuſatores i.3.q.5. Anacletus papa 684
Accuſatores ii.3.q 5.Stephanus 686
Accuſatores iii.3.q.7 Calixtus papa 687
Accuſatores, 3.q.8.Zepherinus. 704
Accuſatori, 3. q.9 Theleſphor. papa. 706
accuſatoribus, 3.q.5.Symmachus papa 684
Accuſatum, 3.q 6.Syluester pa. 1605
Accuſatus, 2.q.5.Sixtus papa 2. 691
Accepiſti i. de conſe.d.4.Ambroſius 1868
Accepiſti ii. de conſe.d.4.Ambroſius 1869
Acceſſerunt de conſ.d.2.Auguſtinus 1824
Accipite, de conſe.d.2 Hieronymus 1813
Achab rex, de pœn.diſtin.3. Hiero. 1645
Achatius i.24.q.1.Gelaſius 1295
Achatius ii.24.q.3.Felix papa 1296
Acolytus, d.23.Carthagin.concil.4. 106
Actione 22.q.4.Eliberitanum conci. 1187
Acutius,d.26.Aug. 119
Acutius,d.28.q.3.Aug. 1451
Adam,d.40.Greg. 187
Adam,de pẽ.d.1.Ambr. 1589
Adam,33.q.5.Ambro. 1071
Ad Deum,32.q.5.Aug. 1517
Addidiſtis,20.q.1.Greg. 1141
Additur,27.q.2.Hiero. 1416
Ad eius vero,d.5.Greg. 13
Ad epiſcopos,17.quæſtio.4.Gelaſius 1106
Ad fidem,23.q.5.Aug. 1262
Ad hæc,13.q.2.Grat. 961
Ad hoc,d.89.Greg.& Bonifa. 404
Ad hoc,16.q.Greg. 1032
Ad hoc de conſecra.d.4. Auguſtinus 1887
adhuc inſtant perfidi, de pẽnite.d.3. Aug. 1647
adiicimus,16.q.Leo papa 128
ad liminia, 30.q.1. Ioannes papa 8. 1462
ad menſam,11.q.3.Io.Chryſo. 870
admittuntur,d.54.Leo papa 268
adminiſtratores, 23.q.5.Ioannes 8. 1261
admoneant,26.q.7.Aug. 1388
admonemus, 16.q.1.Vrbanus papa pelea 1058
admonendo,2.q 7.Greg. 665
admonere,16.q.1.Greg. 1026
admonere,33.q 2.Stephanus papa 5. 1543
ad nuptiarum,de conſe.d.1.Aurelianen.conc. 1766
ad reatum,diſ. 81.Carthag.concil.4. 372
adrianus i.d.63.Octaua ſyn. 297
adrianus ii.ea.d.Hiſtor eccleſiaſtica 305
ad Romanam i.2. q.6.Marcellus papa 616
ad Romanam ii.Zepherin.papa.617
Ad ſedem Apoſtolicam,35.q.9.Alexander 2 1718
aduerſitas,7 q.1.Greg. 787
adulterii,32.q 7.Aug. 1529
adulterio,32.q.7 Grat. 1477
aduocauit,24.q 1.Ambro. 1306
affectum,29.quæſt.7.Octaua ſynod. 1386
afros,d.98 Greg. 450
agatho,d.63. Ex geſtis Romanorum 304
agathoſa 27.q 2.greg. 1420
agapito.16.q.1.greg. 1026
agapitus de conſecra.diſt.1 gregorius 1761
agite, de pœn.d.2.Aug. 1569
agnouimus,26.q.6.Cœleſtinus papa 1382
agunt homines, de conſe.d.4.Augu. 1870
ait Cœleſtinus,24.quæſt.1.Nic papa 1315
a iudicibus,2.q 6.Mileuitanum cõc. 632
aliud eſt,de conſecr.d.4. Auguſtinus 1851
aliud quidem,11.q.1.Leo papa. 851
aliud quidem,de pẽn.d.1. Leo papa 1583
alius item,15.q.6.greg. 1014
aliorum hominum,9.q.3. Symmachus 819
alia cauſa,16.q.1.Hiero. 1023
alienationes, 12.q.2.Vrbanus papa 933
alienati,2.q.7.Dionyſius papa 647
alieni,3.q 4 Iginus papa 680
alienum,d.50.Leo papa 253
alienum,19 q.2.Leo 1334
alienus,d.90.Octaua ſyn. 406
alienus,24.q 1.Cyprianus 1304
aliter legitimum, 30.q.5. Euariſtus papa 1478
aliter ſe orientalium, d.31. Stephanus papa in conc. 145
aliquando,32.q.2.Aug. 1498
aliquanti,26.quæſ.5.Agathen.conc. 1372
aliquantos,d.51.Innoc. 255
aliquos,15 q.1.Aug. 1000
alligant,26 q.7.Ioan.Chryſ. 1386
altare.1 q.3.Paſchalis 2. 544
altaris palla,de conſ.d.1.Clemens papa 1765
altaria i.de conſ.d.1.Epaunenſe cõc. 1761
altaria ii.de conſ d.1. Agathenſe concil. 1761
amalis,23.q 4. Aug. 1216

impu-

Amputato, 25.q.2.Iulius papa 1355
Ananias, 17.q 5 Greg.in regeſt 1099
Anaſtaſius ſecundus, diſt.19.Ex Pontificali 80
Ancillam 32.q.2.Leo 1501
Animaduertendum, 22.q 3. Hieronymus 1172
Animæ defunctorum, 13.q.2.Gregorius papa 2. 973
Annis ſingulis, diſt.18.Bylon cõc.73
An non diſtricta. 24. q. 3. Nicolaus papa 1336
An putatis, diſt. 86. Ambroſius 388
An quod in ſubditos, 33.q.2.Ambroſius 1501
Anteceſſor, 11.q.2. Bonifacius martyr. 898
Anteriorum, 2.quæſt.6.Iuſtinian. in nouel. 625
Ante baptiſmum, de conſe.diſt 4.Rabanus 1859
Ante benedictionem, de conſe.diſt. 2.Ambroſius 1795
Ante omnia, diſtinct.35. Agathenſe conc. 168
Ante omnia, diſt.40.Auguſtinus 185
Ante triennium, d ſt.31.Gregor. 139
Ante viginti.de conſe. diſt.4 Brachaten. conc.2. 1859
antiqui, 33.q 2.Tolet. conc.6. 1551
antiquo, 10.q.1.Aurelian.conc.1 814
antiquis, 9. quæſt.3. athanaſius patriar. 818
antiquitus, 2.q 2.Ioan. papa j. 593
a paruulo, de conſe.diſt.4. Auguſtinus 1885
aperte inquit, 24.q.1.Nicolaus 1315
aperiant, 31.q. .Hieronymus 1482
apoſtolica, diſt.56.Alexandri 2. 180
apoſtolica, 8.q.1 Innocentius 2. 703
apoſtolica, de conſe.diſ.1.Anaſtaſius epiſcopus 1774
apoſtolicæ, 24.q.3.Pelág papa 1334
apoſtolicæ, 35.q.9 Gregorius 1741
apoſtolicis, 16 q 1 Hieronymus 1055
apoſtolicos, 12.q 2.Octaua ſyno.921
apoſtolorum vero canones, diſt. 16. Gratianus 54
apoſtolicus, diſt.79 Grarianus 355
apoſtolus, diſt 81.Auguſtinus 362
apoſtolus, 32.q.7 Auguſtinus 1526
apoſtolus, de pœ.diſt.2.Auguſt.1627
apoſtolus, 33.q.4. Auguſtinus 1 93
appellantem, 2.q.6.Fabia.papa 615
apud miſericordem, 32 q 5. Gregorius 1492
apud nos, 32.q.5.Hieronymus 1512
apud omnipotentem, 36.q 2. Greg. 1749
apud veros, 23.q.1.Auguſtinus 1207
aquam ſale, de conſe.diſt.3.Alexander v. à Petro 1831
a quibus ordinibus, diſt.45. Gratianus 164
a quibus, 26.q.3.& 4.gratianus 1367
a quodam iudęo, de conſe.diſt.4. Nicolaus 1843
archidiaconũ, diſt.81.Gregorius 171
archidiaconum Florentinum, diſt. 84. Gregorius 382
archiepiſcopus, diſt.66 gratian. 322
archiepiſcopus, diſt.66.Anicetus papa 322
archiepiſcopus, 9. quæſt.3, anicetus papa 816
a recta ergo, 24.q.1.Lucius papa 1300
arguta, 2.q 6 Nicolaus papa 619
arianorum, de pœ.ditt.1.grego.1760
arianos 1 q.1 Innocentius 498
araldus, 8.q.3.Vrbanus papa 2. 804
a ſanctis patribus, 25.q.1. Chalcedon.conc. 1360
aſſumi aliquem, diſt.23. arelatenſe. conc.2. 128
a ſubdiacono, diſt 93. Synodus Romana, S. Sileſtri 417
atho, 27.q.1. Ioannes 8. 1432
attendendum, 17.q. 4. Vrbanus papa 1106
auctoritatem, 15.q. 6 Nicolaus papa 1012
audacter, 8.q.1.hieronymus 799
auditum eſt, 1 .q.5.Sixtus & Leo 607
audite chariſſimi, diſtin 34.auguſtinus, palea 159
audiuimus, 1.q. 3 .gregorius 536
audiuim', 3.q.2. Euariſtus papa 674
audiuimus, 24 q.1 alexãder 2. 1299
audiuimus, 33.q 1.Leo papa 1549
audi denique, 11. q.3. hieronymus pag. 868
audite epiſcopũ, diſt 25.Clemẽs 114
augurijs, 26.q.5. Carthaginen.concil.4. 1371
auguſtino, 12.q 2.Pelagius 917
aurelius, 26.q.6 Carth.conc.2. 1379
aurum eccleſia habet, 12.q.2.ambroſius 948
aut facta, de pœn. diſt.1.Digeſt.1558

B

Baptiſmus de conſec.diſt.4.auguſtinus 1844
Baptiſmi vicem, de conſe.diſt.4.auguſtinus 2848
Baptizantur, de pœ.diſt.3 greg.1638
Baptizari, diſt.4 gregorius 13
Baptizandi de conſ diſt 4.gela. 1842
Baptizandi, de conſ.diſ.4. Carthaginien.conc.4 1860
Baptizandis, 1.q.1.gelaſius papa 516
Baptizandos, de conſ.diſt.4. Laodicen. conc. 1860
Baſilicas, de conſec.diſtin.1 gelaſius papa 1755
Beata Maria, 27.q.2.aug. 1413
Beati Petrus & Paulus, 2.q.7. ambroſius 655
Beatus Paulus, 22.q.2. gelaſius papa pag. 1173
Beatus Petrus, 6.q.1. Clemens papa 745
Beatus prædeceſſor, 3.q.4.anacletus papa 610
Benedictio, 1.q. 1 .gregorius 1. 463
Benedictus, de pœn.diſtin.4. paulus apoſt. 1668
Bene nouit, diſt 61.gregorius 294
Bene quidẽ, diſt 96 Symmachus 436
Bene valet, diſtin.50.auguſtinus, palea. 234
Biduum, 2.q. 6.Digeſtis 627
Bonæ rei, 12. q. 2. Toletanum concil. 9. 959
Boni principis, diſt.96.Marcellus papa 447
Bonorum auctori, diſt.47. gregorius pag. 216
Breuiter quæ diſt. 23.gratianus 96
Breuiter monſtratum, diſt.62.gratianus 295

C

CAlumniator, 2.q.3. Damaſus papa 594
Canon, diſt. 3.Iſidorus 8
canones, diſt.15. Conſtitutiones eccleſiaſticæ Sanctorum pãtrum 48
canones, diſt.16. Iſidorus 54
canones, diſt.50.Innocentius 250
canonum ſtatutis, 14. q 4. Tarracon. conc. 984
canonica ſanctorum, 3.q.5.pelagius papa 2. 685
canonica inſtituta, 11.q.3.aruſicum conc. 900
canonici cauſa, 14. gratianus 978
canonicos, 19.q.3. gratianus 1135
cantantes diſ.92. hieronymus 410
carnem, de conſe. diſt.5. Fructuoſus epiſcopus 1900
caſellas, 10.q.2.agathenſe conc. 827
catholicus, 2.q.6.Carthaginien concil 4. 638
catholica eccleſia, diſt. 11. auguſtinus 36
cathechiſmi, de conſ.diſ.4.Nicolaus papa 1859
catechumenum, de conſe.diſ.4 auguſtinus 1850
catinenſis, diſ 61.pelagius papa 294
caue, 28.q.1. ambroſius 1481
cauete, 32.q.5. ambroſius 1200
caueant iudices, 3 q.9. Eleuterius papa 706
cauendum eſt.1.q.7.Meldenſe conc. pag. 560
cauendum eſt.10.3.Cabilonenſe concil. 2. 837
cauendum nobis, de pœn.diſtinct.3. greg. 1660
cauſa vero, diſt 4. gratianus 9
cęterum Dei traditio, diſ.86.ambroſius 390
celebritatem de conſe diſt 3. Victor papa 12 à petro 1832
cellulas, 17.q.2.agathenſe conc. 1125
cœnomanenſem, diſt.6. Vrbanus papa 2. 280
cœpiſti habere, 11. q. 3. auguſtinus pag. 878
Cœpit Ermigildus, 24. q.1. gregor. papa 1319
certe ego, 12.q.1.auguſtinus 918
certis de cauſis, 15 q 3 D. geſtis 1005
certum eſt diſ. 10. Felix papa 29
certum eſt, diſ. 10. gelaſius papa 32
certum eſt, 11. q. 3. Tribuenſe concil. 877
certũ eſt 24.q. 3.Quinta ſynod. 1332
certum eſt, de conſec diſt. 1. gelaſius papa 1755
charitas quæ, de pœ.diſ.2. auguſtinus 1604
charitas eſt, de pęn.diſt.2.proſper & auguſtinus 1604
charitas numquam, de pęn.diſtin.2. paulus apoſt. 1607
charitas eſt aqua de pęn.diſt.2. auguſtinus 1609
charitas in quibuſdam, de pęn.diſt. 2. auguſtinus 1513
charitatem tuam, 12. q.2. gregorius 936
chartæ quas dedit, 3. q. 9. pelagius pag. 711
chorepi, diſt. 68. Damaſus papa 326

Chri-

Chriſtus quid fecit,1. q.1. Auguſtin. 507
Chriſtianis,11.q 1 gelaſius papa.343
Chriſtiana,32.q.5. Innoc. 1523
Chriſtus panis,de conſ.d.3. Auguſt. 1805
Chriſtiano,d.34.Iſido. 159
Chriſtiano,33.q.4.Aug. 1690
Cyprianus,21 q.3.Cyprianus 1158
circumciſio,de pę.d.2.Paulus Apoſt. 1615
circumcelliones,23.q.5.Auguſtinus. 1250
cito turpem,1.q.1.ambr. 468
citius ad hoc,de pęn d 2. gregorius. 1628
Clemens,8.q.1.Petrus Apoſt. 797
Clementis librum,diſt.16. Leo papa 55
Cleri plebis,d.63.Celeſtinus 308
cleros, & clericos,d 21.Iſidorus 85
clericus profeſſionem,d.41. Cartha. conc 4 190
clericus 1.d.46. Carthagin.concil.4. 212
clericus 2 Carthag con.4 212
clericus 3.Carthag conc 4 212
clericus ſolus, dist.81.Lucius papa. 368
clericus 1.diſt 91. Carthag. concil.4. 409
clericus 2.diſt 91. Carthag.concil.4. 410
clericus ab inſtanti, 21.q.1. Septima ſynod. 1152
clericus aduerſus, 1.q. Siluester papa in conc.Romano 943
clericus vero, 3.q.4. Stephanus papa 682
clericus ſiue laicus,11.q Hadr.papa 858
clericus qui,11.q.3.Carthag.conc.4 874
clericus qui,12.q.1.Hiero. 405
clericus , 24.q.3.Carthag.concil.4. 1338
clerici,d.23 Agathen.conc. 107
clerici,d.13.Nico.papa 156
clerici,d. 44. Carthaginien.concil.4. 200
clerici vel continentes , d.81.Africa. conc. 371
clerici vero,d.91.Aurelianenſe,concil.1. 410
clerici omnes, 1.q.2. Agathen.conc. 535
clerici 13.q.2.Agathen.conc. 968
clerici aut ab indignis, 15.q.4. gelaſius papa 983
clerici,16.q.3.Agathen.conc. 1068
clerici qui,19.q.1.Tolet.con.4. 1134
clerici 23.q.Tole.conc.4 1280
clerici iaciente,d.50.Vrba.2. 243
clericum ſcurrilem, d.46.Carthagi. conc 4 212
clericum qui dist.50. Nicolaus papa 225
clericum alienum,d.72.Carthag.cõcil.3 333
clericum cuiuslibet,11.q.1.Marcellinus papa 841
clericum nullus , 11.q.1. Agathenſe concil. 845
clericum nullus,1. Agathen. concil. 858
clericum, 21.q.1.Chalcedon.concil. 1153
clericum,22.q.1.carthagin.concil.4 1166
clericos autem,1.q.2.Hiero. 533
clericos aut laicos,2.q.7. Calcedon. concil. 663
clericos inſuis, d.71.Chalced.conc. 330
clericos nihil,12.q.1.grat. 902
clericos qui, de conſe.d.2. Sexta ſyn. 1764
cogitatio,de pę.d 1.grat. 1560
cogitationis, de pęn.diſt.1.Digeſtis, 1556
cognoui ex dilecto,1 q.7.Cyril. 548
cognouimus,12.q.2 greg. 930
cognouimus 16.q 6.greg. 1020
cognouimus,18.q.2 greg. 1127
cognoſcamus, d.34 ambro. 162
comeſtationes,d 44.aug. 199
commendauit, de conſ.d.2. Auguſt. 1807
communis filius,d.23.greg. 104
communiter diſtinimus , d.33 Pius papa 151
comperimus,14.q.5.greg. 993
comperimus,14.q.3.Greg. 1328
comperimus,de conſec.d.2.gelaſius 1782
comprouinciales,d.64.Anicetus.314
comprouincialium,diſt 63.gratianus 1782
concedimus,de conſ.d.1. Triburien. concil. 1763
conceſſo,12.q.2.gelaſius 929
concilia ſacerdotum,d.17.Symachus papa 65
concubinæ, 32.q.2.Aug. 1497
concubuit, 32.q.7.Zacharias papa 1534
conculſionis,1 q 1.Digeſt. 528
confirmandum eſt, d.50.Carthagin. conc.5 251
confindimus,25.q.1.gelaſius 1346
congregato,16.q.7.Vrbanus 2. palea 1083
congregatio,16.q 7.Tole.conc.1098
coniunx 27.q 2.Aug. 1415
coniuges.27.q.2.Iſidorus 1414
coniunctiones,35 q 3.& 4. Calixtus 1711
coniurationum,11.q.1.Calc.con.847
connubia,32.q 2.Hiero. 1497
conqueſtus eſt,9.q 3.Nico papa. 817
conſanguinitas,35.q.4.Iſido. 1718
conſanguinei,3.q 5.Calix papa.684
conſanguineorum , 3.q.4. Calixtus papa 681
conſanguineos,35.q 6.Fabia. 1731
conſecrationem,de conſ.d. 1.Felix.4 1732
conſentire,d.83.grego. 378
conſequens,d 2.Nicol.papa 1. 33
conſequens eſt,diſ.88.Gelaſius papa 397
conſiderandum nobis d. 50. Gregor. 248
conſiderandum, 16.q.7 greg. 1095
conſidera,22 q.2.Hiero. 1166
conſideratio,16.q. 1.Gelaſius 1026
conſideranda,d.86 Ambro. 589
conſideret,de pœn.d.5. Auguſtinus. 1677
conſigrationum , 11.q. 1. Calixtus papa 847
conſpiratores,3.q.4.calixtus 681
conſtantinus,1.d 96 palea 443
conſtantinus,2.d.96.palea 443
conſtantinopolitanæ,d.22.conſtantinopo.ſynodus 1. 94
conſtat autem,d 2.Grat. 6
conſtat baptiſma,de conſ.d.4.Iſido. 1842
conſtat multos,1.q.1 Inno. 521
conſtat ex dictis,de pœ.d. 4. Grego. 1663
conſtitutio,d.3.Iſidorus 6
conſtitutio,d.63.Leo 4. 311
conſtituimus,d.76.Moguntinum cõcil.1 344
conſtituimus, 3.q.5.Euſeb papa.686
conſtitutum eſt, 7.q 1.carth.conc 5. 775
conſtitutum eſt, 16.q.1.Tolet.conc.3 1050
conſtituit ſane, 16.q.7.Mogunt.concil. 1097
conſtituit, 17.q.4.Tole conc 4. 1112
conſtituit,20.q.3.Mogunt.con.1150
conſtitutiones,d.10 Grat. 27
conſtitutiones, d.10.in capitula Hadria. 29
conſtitutiones,16. q.7. paſchalis papa 2 1089
conſuetudo autem,d.1.Iſido. 1
conſuetudo,d.8.cyprianus 23
conſuetudo,d.12.codex 40
conſuetudo, 16.q.6 Grego. 1078
conſuetudinis, d.11.codex 33
conſuetudinem,d.11 pius papa 136
conſuluiſti, 2.q 5.Stephanus 5. 609
conſuluit,d.74 Gelaſius 339
conſulto omnium,de conſ.d. 1.Eutebius,& Siluester papa 1767
conſulendum,d 28.Nicolaus 133
continua, 11 q.1.Cod.Theod. 841
contra idolorum,26.q.5.Greg. 1372
contra morem,d 100.Greg. 457
contrarium,4.q.4 Nicolaus 727
contra ſanctorũ,16.q.7 Leo 4 1093
contra ſtatura,25.q.1.Zozimus 1348
contradicimus,33.q.2.& 3.cabilon. concil. 1717
contrarium eſt,de pęn.d.5.Leo papa 1681
contratia,de conſecr.d.5. ambroſius 1897
contumaces clerici,d.50.agath.cõc. 233
conuenit,de conſ.d.5.agath. concil. 1895
conuenior,23 q.8 Greg. 1286
conuenientibus,1.q.7. Septima ſyn. 460
conuertimini,de pę.d.1.Ioel 1565
conuiuia,d.44 Greg. 200
corpus, & ſanguinem,de conſe.d.2. auguſt. 1807
corpus Chriſti,de conſ.d.2. Hilarius 1818
corpore vero vitiati,d. 55 Gratianus 270
corpore ſanctorum,de conſ.d.1.Moguntinien.conc 1 1764
corporalia,1 q 1 aug. 490
corporeum,de conſe.d.2. ambroſius 1824
corripiantur,24.q.4 aug. 1334
credo,21 q.3.Nicaſius Epiſco. 1158

credere

Crédere in Ieſum, de conſec. diſt.3. Aug. 1806
crimen vel pœna 5.q 4.Digeſt. 546
criminationes.2.q 7.Igin° papa.664
crucis Domini, de conſe.diſt.5.Euſebius papa. 1831
cuius rei,29.q 2.Gregorius 1456
cui eſt illata,11.q 3 Gelaſi papa 878
cui portio, 12 q.1.Ambroſius 905
cui autem,de pœ.diſt.6.Gratia.1683
cum autem vinolentus,diſt.44.Gratianus 198
cum autem ad eccleſiam diſt.92.Gratianus 410
cum à Iudæis,23.q.8.Innoc. 1279
cum acculatus,3.q.3. Felix 2. 676
cum ad celebrandas,de conſe.diſt.1. Aurelianenſe conc 1. 1774
cum ad verum,diſt.96. Nicolaus papa 439
cum Hadrianus,diſtin.63.Gregorius pag. 310
cum apud Theſſalonicā,11.q.3 Ruffin eccl. hiſt. 885
cum aliquis 11 q.3. Arauſi conc.900
cum aliquis.24.q.3.Origenes 1331
cum baptizat,de conſe.diſt.4. Auguſtinus 1844
cum beatus,diſt.45.Bracharen. concil. 3. 205
cum beatiſſimus, 24. q.1. Leo papa 1302
cum caput, 33.q.5. Hier. 1700
cum de quorundam,diſt.84 Carthaginenſe conc.5. 381
cum deuotiſſimā, 12 q.2.Greg. 919
cum eccleſiæ,3.q 2.Pelag papa 671
cum enixa, diſt 5. Gregorius 13
cum ergo,24.q.3. Hieron. 1332
cum ergo,22 q.3 Gratianus 1183
cum exaudiero,diſt.50.Hieron. 238
cum excōicato,11 q.3.Iſidor. 867
cum ſtangitur,de conſ.diſt.3.auguſtinus 1894
cum grauia,13.q.2.Gregorius 971
cum homo,23.q.5.Aug. 1238
cum humilitatis, 22.q.2.Aug. 1476
cum igitur,35 q.1.Aug. 1708
cum in captiuitate,34.q 1.& 2.Innocentius papa 1703
cum in præterito, diſt 84 Carthaginienſe conc.2. 380
cum in lege 23 q 4. Greg. 1220
cum initiatur,27.q.2.Ambro. 1414
cum initiatur,27.q 2.Ambro. 1427
cum ita puniatur,de pœn.diſt.4.Hieron.10. 1676
cum itaque, 32.q.8. Grat. 1536
cum itaque,diſt. 31.Gratianus 177
cum itaque,de conſe.diſt.4. Leo papa 1373
cum liqueat,1.q.1.Greg. 467
cū longe,diſt.63.Tolet.conc 12 307
cum maiores,6 q.1.Gratianus 757
cum multa, diſt.86 Greg. 386
cū multæ,15.q.8.Tolet conc.9 1019
cum miniſter 23.q 5.Aug. 1248
cum omnis ſuauitas, 1.q.1.Greg.471
cum omnes crimen.de conſe.diſt.2. Iulius papa 1779
cum omnibus diſt.81.Carthag.concil.3. 378
cum ordinaretur,1.q 1 Ambroſi.468
cum paſtoris,2.q 7.Gregorius 665
cum Paulus,1.q.1. Gregorius 479
Cum per bellicam,34.q.1. & 2.Leo papa 1702
cum percuſſio,7.q 1.Grego. 762
cum pax,25.q 2. Gregor. 1355
cum pro vtilitate, 6.q.1. Ilerd.concil. 1034
cum pro paruulis, de conſ.diſt.4. Auguſtinus 1865
cum quibus,24.q.3.Gelaſius 1340
cum quiſque, 23.q.4 Aug. 1222
cum renuntiatur, 32.q. 1.Amb. 1491
cum redemptor 12.q.2.Greg. 946
cum ſancti,24.q. 3.Greg. 1333
cum ſanctam de pœn.diſt.2. Gregorius 1610
cum ſcriptura, 1 q.1. Ambro. 502
cum ſimus 9 q.3.ſeptima,Synod 815
cum ſocietas,27.q 2.Leo papa 1417
cum tantum, de conſ.diſt.4. Auguſtinus 1857
cūctis fidelib 16.q.1. Clemens 1040
cuncta per mundum,9.q.3.Gelaſius papa 820
cuncta per mundum, 9.q.3.Gelaſius 820
curandum ergo,diſt.34.Hilarius papa in ſynod.Romana 161
curiæ ſit omnibus,11.q 3. Honorius papa 867
curiales autem,diſt.53.Gratia. 258
cuſtodi intus,11.q 3.Augu. 880

D

DAibertū,1.q 7.Vrbanus 2. 572
Damnationis,24.q 2.Leo papa 1323
De abiectione,diſt.61.Arauſican.cōcil.1. 315
De accuſationibus,3.q.5.Euſeb. 685
De accuſationbus,3 q.9.Gratia. 705
De accuſatione vero, 2. q. 8. Gratia. pag. 667
De affinitate,35.q.2.& 3.Greg.1718
De aliena,diſt.71.Innocentius 330
De Arianis, de conſec.diſt 4.Arelatenſe conc. 1. 1872
De Benedicto,32 q.1.Pelagius papa pag. 1490
Debet homo,23.q 4.aug. 1249
Debent duodecim,11.q.1.Zacharias papa 900
De Capitulis, diſt.10.Leo 4. 31
De capellis,16.q.2.Gratianus 1056
De cathecumenis, de conſec.diſt.4. Gerundenſe conc. 1842
De cetero,1.q 1.Nicolaus Iunior & Alex. 521
Deceſſorum,25 q.2.Gelaſius 1359
Decernimus vt dum diſt.18. Toletanum conci. 73
Decernimus, d.28. Innocētius,2 126
Decernimus,3 q.9. Bonifacius papa pag. 707
Decernimus, 16.q.7. Tolet. conc.9. 1094
Decēter oīb diſt 80.Tol.cōc.10.404
Decimæ,16.q.1. Aug. 1054
Decimas à populo,16.q.1.Paſchalis, 2. 1042
Decimas 1 16.q.7.Gregorius 7.in cō cil.Lateranen. 1082
Decimas 2. 16. q. 7. Moguntinenſe conc. 1084
Decimas 3.16.q.7.Mogunt cō.1085
Decimas 4. 16. q.7. Vrbanus papa 2. pag. 1097
De clericis vero, diſt. 71.Grat. 329
De concilijs diſt.18. Leo 1. 67
De cōione, 24.q.2. Leo papa 1310
De Conſtantinopolitana, diſtin.22. Gregorius 93
De coniugali 27. q. 2. Syricius papa 1433
De conſanguinitate,35.q.2.& 3.Nicolaus 2.. 1715
Decreuit ſancta ſynodus,diſ.88.Melchiades papa 396
Decreuit,22.q.5.In conc.apud 8.Medardum. 1189
Decreuimus 10.q.1.Tarracō.con.825
Decreto noſtro, 2.q.6.greg. 618
Decretis ergo diſt.21.grat. 84
Decreta,27.q.2.gregorius in regeſto, pag. 1423
Decretum eſt,2.q.7 Mog.conc. 642
Decretum eſt,10.q.1.Cabilon. concil.2. 823
Decretales itaque,diſt.20.grat. 81
De crimine,15.q.3.Codex. 1905
De crimine,15.q.5.Stephanus 1009
De decimis,16.q.1.Leo papa 4. 1041
Dedit baptiſmum,1.q 1 Aug. 488
De diuerſis,11.q.1.Carth.con.3.856
De ea vero,35.q.10. grat. 1743
De eccleſiaſticis,25.q.1.greg. 1355
De eo autem,diſt.50.Cyprianus 242
De eo autem 14.q.2.grat. 980
De eo quod, 10.q 1. Moguntinenſe conc. 1465
De epiſcopis, 23.q.8.grat. 1278
De epiſtolis, diſt.18 grat. 71
De eſu carnium,de conſe.diſt.3.Leo papa 4. 1828
De eulogijs,diſt.18.Leo 4. 70
De excommunicationis,24.q.3.gregorius 1334
De fabrica de conſe. diſt.1. Vigilius pag. 1791
De ſenſionis,diſt.87.gelaſius 394
De filia,27.q. 1.Martinus Bracharenſis in conc. 1402
De ficientibus,2.q.1. grat. 599
De forma,22.q.5. Fulbertus epiſcopus 1190
De gradibus vero,35.q. 5.grat. 1718
De gradibus vero 35.q 8.gregorius in regeſto 1716
De hac quidem,de conſ.diſt.2. Hieronymus 1867
De hymnis,de conſ. diſt.1. Toletanum conc.4. 1770
De hinc iterum de conſec.diſt.4.Rabanus 1861
De his clericis diſt.50, Nicolaus papa 225
De his clericis,diſt.50.Iler.conc.242
De his quæ,10.q 1.Aure conc.1.824
De ijs qui contra, diſt.12. Tolet.concil.11. 41
De his qui,30.q.1.Nicola,papa 1462
De his qui,31.q.1.Neo cæſarien.concil. 1470
De his qui, de pœn diſt.5. Aurelianenſe conc. 1. 1682
De his qui, 35.q 8. & 3. Ilerdenſe conc. 1714
De iis quos,diſt.28 Toletanum concil 2 127
De his vero,diſt.50 Rabanus 241
De his vero,20.q.1 gratianus 1145
de his vero,26.q.6.Niceñū con.1370

De

De his vero, 26. quæſt. 7. Nicolaus Papa 1384
De his vero, 33. quæſtio. 2. Syricius Papa 1548
De his vero, 35. q. 8. Gratianus 1739
De his vero, de conſ. diſt. 5. Melchiades Papa 1893
De homine, de conſe. diſt 4. Gregor. iv. 1894
De ieiunio, diſtinct. 76. Saleguſtan. conc. 344
De illicita, 24 q. 3. Pariſi. conc. 1329
De illo clerico, diſt. 32. Grego. 147
De illis autem, 6. q. 3. Meldenſe cõc. palea. 757
De illis presbyteris, 11. q. 3. Ioan. 8. pag. 901
De illis 24. q. 3. Augu. 1331
De inceſtis, 35. q. 2. & 3. Agathen. conc. 1713
Deinde à ſacerdote, de conſ. diſt 4. Rabanus. 1862
Deinde ponitur, diſt 26. Innoc. 320
De inducijs, 3 q 2. Gratian. 671
De inducijs, 3 q 3. Felix 2. 677
De ludæis, diſt. 45 Tolet. conc. 3. 204
Delator, 5. q. 6. Eliberitan conc. 742
Delatori, 5. q. 6 Hadrianus Papa 742
De laicis, 12. quæſt. 2. Vrbanus Papa pa. conc. 936
De lapſis, 16. q. 6. Gregorius 1080
De libellis, diſt. 20 Leo Papa 4. 82
De libertis, 12 q. 2. Con. Tolet. 3. 944
Delicæ quælibet, diſt. 41. Auguſtinus 188
De Liguribus, 13. q. 4. Pelagius Papa pag. 1266
De locorum, de conſ d. 1. Gelaſ. 1754
De manifeſta, 2. quæſt. 1. Stephanus, papa 5. 589
De monachis, 16. q 1. Innocent 1022
De monachis, 18. q. 2. Agathenſe cõc. pag. 1125
Dæmonium, 26 q 7 Hierony. 1386
De neptis, 31. q 2. Vrbanus 2. 1484
Denique ſacerdotes, diſtinct. 4. Gregorius 11
Denique ſi in epiſtola, diſt. 21. Nicolaus Papa 90
Deniq; hi di 96. Nicolaus Papa 439
Denique, 6. q 3. Nicolaus Papa 756
Denique, 7. q. 1. Cyprianus 765
Denique, 14. 5. Ambroſius 989
Denique, 31. q. 1. Auguſtinus 1477
Deniq; & puellæ, 36. q. 2. Amb. 1749
De nominibus, de conſ. diſt. 1. Innocentius 1776
Denuntiamus, 25. q. 2. Simplicius Papa 1360
De obſeruatione, de conſ. diſ. 3 Arelaten. concilium 1. 1833
De occidendis, 23 q. 9. Augu. 1254
De ordinationibus, 1. q 1 Greg 524
De parẽtela, 35. q. 6 Vrba. Papa 1733
De parentela, 35. q. 6 Inno 2. 1735
De pœnitentibus, de conſ. diſt 3. Innocentius Papa 1830
De pertuſo, de pœni. diſt. 4. Gregorius Papa 1674
De perſona, diſt. 65. Leo Papa 318
De perſona, 11 q. 1. Greg. 853
De Petro, diſt Gregorius 215
De peccatis, 10. q. 2. Carthag. conc. palea. 833
De præſentib. 19. q 1. Pelagius 1023
De presbyterorum, 17 q. 7 Nicolaus Papa 1109
De primatibus, diſt. 99. Gratia. 451
De prima quæſtione, 10. q. 1. Gratianus 822
De prima quæſt. 4 q. 1. Gratia. 717
De prima, 5. q 1 Gratianus 730
De propinquis, 35 q. 3. & 4. Fabianus, 1712
De pudicitia, 32 q. 5. Auguſt. 1516
De puellis, 36 q. 2. Cabilonenſe concil pap. 1748
De quarta vero, 4. q. 4. Gratianus pag. 725
De quinta vero, 4. q. 5 Gratian. 727
De quibus, di. 20. Inno. Papa 83
De quibuſdam, diſt. 37. Eugenius Papa 2. 175
De quotidianis, de pẽ. d. 3. Aug. 1639
De raptoribus, 36. q. 1. Aurelianen. conc. 1746
De rebus vero, diſt 54 Toletanum conc palea. 258
De rebus, 12. q 2. Nicolaus Papa 927
De redditibus, 12. q. 2. Simplicius Papa. 930
De ſeruorum ordinatione, diſt. 54. Toletanum conc. palea 261
De Syracuſanæ, d. 28 Pelagius 130
Deſignata ſunt, diſt. 51. Inno. 255
De ſpiritu, de conſe. diſt. 5. Epheſinũ conc. 1903
Deſponſatam, 27. q. 2. Euſebius Papa, 1423
Deſponſate, 27. q. 2. Ancyranum conc. 1432
Deteriores, 6 q 1. Anacletus 749
Detractores, 3 q 4. Zepherinus Papa pag. 782
Detrahe verbum, 1. q. 1 Aug. 491
De tempore, 26 q. 7 Gratianus 1383
De tertia, 32. q. Gratianus 1504
De trina merſione, de conſec diſt. 4. Greg. 1766
De vltima, 15. q. 8 Gratianus 1017
De viduis, 27. q. 2. Tolet. conc. 4 1394
De viduis, 27. q 1. Gelaſius 1410
De viro nefando, 12. q. 2. Nicolaus papa 923
Deuotam, 27. q. Tole. con. 2. 1402
Deuotis, 20. q. 1 Gelaſius 1144
Deus diffinitionem, de pẽ. diſ. 1 Ambroſius 4589
Deus ergo, 3 q. 1. Fabianus papa 672
Deus maſculum, 31. q. 1 Aug. 1483
Deus quando, 24. q. 3. Vrbanus 1241
Deus omnipotens, 2. q. 1. Euariſtus papa 590
Diaconus, d. 23 Carthag. con 4 104
Diaconus, diſt 27. Mart Brach. 123
Diaconus, diſt 93. Barth. conc. 4 420
Diaconi eccleſiæ, diſt. 93. Cle. 417
Diaconi ita, diſt. 63. Carthaginen. conc. 4. 420
Diaconi qui, diſt 93. Euariſtus 418
Diaconi quicunque, diſt 28 Ancyrani ſynod. 128
Diaconi ſeptem, diſt. 93. Neocaſarien conc. 418
Diaconi ſunt d 93. Hierony. 322
Diaconi vel presbyteri, 12 q. 2. Agathenſe conc. 932
Diaconum vero, d 89. Grg. 407
Diaconos propriam, d. 93. Gelaſius papa 419
Diaconiſſam, 27. q. 1. Cal. conc 1451
Dicat aliquis, 23. q. 5. Ambroſ. 1261
Dicat aliquis, 32. q. 4. Ambroſ. 1511
Dicenti, 25. q. 2 pelagius 1356
Dictum eſt nobis diſt. 81. Mogunt. conc. 365
Dictũ eſt, d 54. Cabilonẽſe cõc. 429
Dictum eſt, 1. q. 1. Auguſt. 509
Dictũ eſt, 1. q 1. Triburienſe con. 519
Dictum eſt, 29. q. 2. Cabilonenſe cõcil 2 1458
Dictum eſt, 30. quæſt. 1. Cabilonenſe conc. 2. 1461
Dictum eſt nobis, de conſe. d. 5. Tarraconenſe conc. 1894
Didici à diligendo, 1. q 7. Cyril. 567
Didicimus, 24 q. 1. Cyprianus 1311
Didicimus, de conſe. d. 2. Sexta ſynodus 1779
Differt autem, diſt. 8 Gratianus 19
Diffinitio, 22. q. 4 Eliberitanũ conc. pag 1187
Diffinimus, d. 22. Octaua ſynod. 96
Diffinimus, 4. q. 1. Carth. conc. 7. 717
Diffinimus, 18. q. 2. Septima ſy. 1128
Diffiniuit, 17. q. 1. Tole. conc. 12. 1114
Dignum eſt, 3 q. 9. Toletanum concil. 6. 707
Dilectio tua, 16 q. 3. Gelaſius 1066
Dilectionẽ tuæ, d. 76. pelagius 348
Dilectiſſimi, 8. q 2 Gregorius 802
Dilectiſſimis, 13. q. 1 Clemens 905
Dimiſſorias vero, d. 72. Gratian. 332
Diſciplina diſt 45. Greg. 206
Diſcipulos, de conſ d. 5. Ex d. Apolloni 1898
Diſcordantes, d. 90. Carthaginienſe conci. 4. 405
Diſcutere, 3. q 6 Damaſus papa 691
diſſidentes epiſcopos, di. 90. Carthaginenſe conci. 4 407
Diſpar. 23. q. 8. Alexander 2. 1382
Diſpenſatio, d. 43 Nicolaus 197
Diſpenſationes, 1 q. 7. Cyrillus 568
Diſplicet, 23. q. 4. Auguſt. 1238
Diuina clemẽtia, de pẽn d. 4. Gela. papa 1646
Diuinæ retributionis, d. 89. Gelaſius 394
Diuinis præceptis, 25. q. Leo 1346
Diuortium, de pẽn. diſt. 1. & Dige. pag. 1500
Diuturni mores, 12. Iuſtinianus inſtitu. 405
Dixit Apoſtolus, 24. q 3. Aug 1338
Dixit dominus, 13. q. 5. Aug. 990
Dixit dominus, 32. q. 1. Hiero. 1488
Dixit dominus, de pe. d 4. Aug 1663
dixit Sara 32. q 4 Ambroſius 1408
Dixit confitebor, de pẽ. d. 1. Ambr. & Dauid 1554
Doctos, 16. q. 1. Ambroſius 1029
Doctorem autem, d. 86 Gratia. 384
Decendus eſt, d. 62 Cœleſtinus 295
Domeſticarum, d 34 Gratianus 157
Dominus ad illud, 32 quæſt 7 Auguſtinus 1527
Dominus declaranit, 1. q 1 Aug 505
Dominus nolter, d. 56 Huron. 278
dominus noſter, d. 93 Cyprian 426
dominus noſter, 23 q. Aug. 1208
dominus non vult, d. 86 Amb. 389
domino ſancto, d. 50. Iſidorus 230
domum quoque d 80. Gratianus 401
donate res ſuas, q. 80. Auguſt. 587

Do-

Donatum autem, 1.q.7.Leo 570
Dudum,3.q 5 iulius Papa 692
Dudum,18 q 2. Grego. 1139
Duæ ſunt eleemoſynæ, diſt.45. Aug. 208
Duæ ſunt,19.q.2 Vrbanus ij. 1124
Duo iſta,23 q.4 Auguſt. 1336
Duo mala, diſt.13. Toletanum concil. viij. 45
Duo ſunt quippe, diſt.56.Gelaſi 44.
Duo ſunt genera,12.q.1. Hieron 405
Duo tpa de conſ.d.4.Leo Papa. 1339
Duobus modis,17.q.2 Aug. 1433
duodecim,5.q 4 Zepherin' papa. 736
Dupliciter de conſ.di.2.Hiero. 1801

E

EA enim,10.q 2. Codex 328
Ea quę à ſãctis, 1.q.3. Vrban.ij. in concil placentino 537
ea vind.cta,23 q.4 Aug. 1348
eadem lege,1.q.1. Digeſt. 529
ebron 13.q.2 Hieron. 963
ecce à quibus,diſ.49.gratianus 220
ecce autem, 24.q.3.proſper 1335
ecce dico,22.q.5.Augu. 1196
ecce ego dico,diſ 95 Hieron. 432
ecce in præfatione diſ.99.grego. 453
ecce inquiunt,23 q.4 Aug. 1215
ecce nunc tempus,de pœn.di.1.Ambroſius 1568
ecce oſtenſum,diſ.28 gratian. 125
ecce oſtentum eſt,di.60.grat. 284
ecce plenarie. diſ.39.grat. 182
ecce quibus diſ.41. gratian. 188
ecce quòd criminoſi,diſ.51.grat 254
ecce quod illa.32.q 6 gratian. 1523
ecce quod in ſacris,diſt.33 grat. 154
eccleſia,1.q.4. gregorius 348
eccleſia,16.q.1.Hieron. 1024
eccleſia Chriſti,de pœn diſ.1.Ecce B. Hieronymo. 1536
eccleſia de conſecr. diſt. 1. Nicolaus papa 1756
eccleſia de conſ diſ.4.Aug. 1557
eccleſiæ antiquitus, 16.q 1. Cabilonenſe conc. 1041
Eccleſiæ charitas,de conſ.diſt.4.Auguſtinus 1386
eccleſiæ mex,diſt.97.Bonifacius epiſcopus 447
eccleſiæ principes diſ.35.Hiero. 166
eccleſiæ vel altaria, de conſe. diſt.1. Meldenſe conc. 1759
eccleſiam j. de conſ diſ 1.Aurelianẽſe conc. 1762
eccleſiam ij de conſec.diſt.1. Agrip. conc. 1762
eccleſiarum ſeruos,12.q.2.Toletanũ conc. iij. 947
eccleſijs ſemel,diſt.68.Nicænũ concilium 325
eccleſijs ſemel,de conſ.diſt.1.Nicænum conc. 1760
eccleſijs, 13.q.1.Dionyſius papa 958
eccleſias, 16.q 7. Clemens 1093
eccleſias,de conſ.1.diſ.Clemẽs 1757
eccleſias,de conſ.diſt.1.Ioannes papa 1760
eccleſiaſtica diſ.23.Bracharen.conc. iij. 103
eccleſiaſtica diſ.38.Hieron. 181
eccleſiaſticæ 25.q.2.grego. 1355
eccleſiaſticis, 12.q.2 grego. 646
eccleſiaſticarum diſt. 11.Baſilius 34
ego autem i.q.6.gregor. 559
ego Berẽgarius,de cõſ.diſ.2.ex actis ſyn.Rom ſub Nicolao ij. 1795
ego dixi.34.q.1.& 2 Hermes 1705
ego Lodouicus,diſ 63 gregor. 310
ego ſolis,diſ 9. Aug 25
egreſſus itaque, 27.q.2. Hiero. 1429
ægrotantes.de conſec.diſt.4.Cartha. conc.iiij. 1864
electis, 3.q.2 gaius 674
electionem vero.diſtin 89. anacletus papa 359
ejiciens Dominus, diſt.88. Ioannes Chryſoſtomus 359
ei qui appellat,2.q 6.in authen. Conſtituitur 636
eleemoſyna,14 q.5 gregorius 988
eleutherius, diſ 91 pelagius 409
eleutherius, 18.q.2 pelagius 1132
emendari,1.q.2.Eliberit.conc. 518
emerſiſti.de conſec. diſt.4. Ambroſius 1868
engeltrudam,3.quęſt.4.Ioannes papa viij. 683
enimuero,diſ.19.Stephanus papa 76
eodem modo,de conſe.diſ.4. Hieronymus 1866
eos ad ſacrificia,diſ. 31.Innocentius j pag. 141
eos autem,27.q.1.grego. 1403
eos etiam diſt 81. alexand. ij. 868
eos qui poſt diſ.32. Vrbanus papa ij. pag. 251
eos qui ad eccleſiam, diſt. 87.araſicanum conc.). 394
eos qui per pecunias, 1.q.1. Tharaſius Conſtan. epiſcopus 472
eos qui,1.q.5.Vrbanus 554
eos qui,3.q.10.arelatẽſe conc ij. 711
eos qui,20.q.3.Chalcedonenſe concil. 1148
eos qui,36.q 2. Chalcedonenſe concil. 1747
eos quos,de conſec.diſt.4. Felix papa 1875
eos ſacerdotes, 7. q. Damaſus papa pag. 782
eos vero,diſ.5.ancyranum conc 345
Eorum qui accuſantur, 11.q.3. Damaſus 887
eorum qui pauperes diſt.90.Carthaginenſe conc.iiij. 407
epheſius,diſt.4. grego. 197
epiphanium,5.q 6. gregor. 741
epiſcopus ad ſynodum, diſ.18.Carthaginen.conc.iiij. 70
epiſcopus aut presbyter, diſ.35.Canon apoſt. 165
epiſcopus aut presbyter, diſ.47. Canon apoſtolorũm 213
epiſcopus aut presbyter, diſ.88. Canon apoſt. 397
epiſcopus autem diſ.100. gratianus 454
epiſcopus benedictionem,diſtin.77. agathenſe conc. 351
epiſcopus cum ordinatur,diſ.23.Carthaginenſe conc.iiij. 103
epiſcopus de loco, 7. q.1. Carthaginenſe conc. iiij. 710
epiſcopus Deo, de conſ.diſ.1.anacletos papa 1772
epiſcopus dum fuerit, diſt. 61. Gregorius 293
epiſcopus eccleſiaſticarum, 12. q. 1. anuochenum conc. 904
epiſcopus gentilium,diſt.37 Carthaginenſe conc. iiij. 239
epiſcopus gubernationem,diſtin 88. Carthaginenſe conc.iiij. 398
epiſcopus habeat, 10.q 2.Mart Brachar. ex conc. 838
epiſcopus in eccleſia,diſ.95.Carthaginenſe conc. iiij. 435
epiſcopus in quolibet,diſ 95. Carthaginenſe conc. 4. 435
Eps i diœceſim 7.q.1. Anacletus 776
epiſcopus in ſynodo 35. q. 6. Eutychianus Papa 1734
eps nec,14.q.1. Carthag conc.4 979
epiſcopus ſecundum, diſt. 17.Gregorius 66
epiſcopus non debet,diſt.18.Turon. conc. 78
epiſcopus non eſt. diſt.63. Antioch. conc. 318
epiſcopus nullius,15.q.7.Carth.concil. 4. 1017
epiſcopus nullum,de conſ.diſ.1.Carthaginenſe conc.4. 1774
epiſcopus nullam. diſ. 88. Carthaginen. conc 4. 398
epiſcopus pauperibus. diſ.82. Aurelianenſe. conc.1. 378
epiſcopus presbyter 11.q.3.Maguntinenſe conc. 883
epiſcopus qui filios,12.q 2.Agathenſe conc. 932
epiſcopus qui inuitum,diſ.47. Aurelianenſe conc 3. 339
epiſcopus qui mancipium, 12 q 2. Toletanum conc.4. 942
epiſcopus ſacerdotibus,diſ.67.Hiſpalenſe conc.2. 229
epiſcopus ſcerdotibus, 15. q.7. Hiſpalenſe conc. 2. 1017
epiſcopus ſi clerico,6.q.2.Carthaginenſe conc.4. 758
epiſcopus ſi infirmitate,de conſ.diſ. 3.Aurelianenſe conc. 1. 1827
epiſcopus ſi tertiam.12.q 3. Toletanum conc.9. 958
epiſcopus ſine concilio diſt.25.Carthaginenſe conc. 100
epiſcopus ſubiecto, d. 72. Leo papa 311
epiſcopus tuitionem,diſ. 88.Carthaginenſe conc 4. 398
eps vilem, diſt. 41.Carth conc 4 190
epiſcopi ab omnibus, diſt.64.Nicænum conc. 2. 195
epi de rebus,12.q.1.Agath conc 912
epiſcopi eorumque miniſtri, 26.q 5. Anquiſenſe conc 1373
epi iudicio,d.24. Laudicẽſe cõc 110
Epi lectiõi,2 q.7. Paſchalis papa 666
epiſcopi non in caſtellis,diſt.80.anacletus 360
epi pſbiteri.21.q.4 Zucha.papa 1168
epiſcopi qui,9.q.2.Conſtantinop.ſynod.1. 812
epiſcopi ſi à proprijs, 3.q.1. Fabianus pag. 671
epiſcopi ij ſacerdotali, 11. q. 3. agthenſe conc. 873
epiſcopi vel presbyteri,7.q.1.Carthaginenſe conc. 4. 780
epiſcopo non licere,1.8.q.1.antioch. conc. 792
epiſcopo non liceat, ii.8 q.1. Martinus Barchar. ex conc. 783

Epiſcopo non licet,19 q.6. Mogunt. concil. 1081
Epiſcopo ſcribit,9.q.3. Beda. 828
Epiſcopum aut presbyterum,diſ 45. Canon Apoſtolorum 205
Epiſcopum de diœceſi,7.q 1. antiocenum conc. 776
Epiſcopum non oportet,d.61.Leodi enſe conc. 283
Epiſcopum non debere,9.q.2.Antiochenum conc. 811
Epiſcopum oportet,d.64.Ex concil. Martini Bracha 317
Epiſcopum per cunctas, 10.q 1.Toletanum,conc 4. 825
Epiſcopum presbyterum,d.34.Aurelianenſe conc 4. 158
Epiſcoporum etiam, d.74.agath cōcil. 336
Epiſcoporum igitur,d.18.Gratianus 65
Epiſcopos autem diſ.100.Gratianus 454
Epiſcopos per armillam,d.63. Nicolaus Papa 301
Epiſcopos presbyteros,d.31.Carthaginien.conc.2 140
Epiſcopos ſecundum,d.17.Grego. 1. 66
Epiſcopis ſuis,3.q.1.Gaius Papa 670
Æqualiter, 35.q.2. & 3. Iulius Papa 1715
Erga eum,26 q 7 Octana ſyno. 1384
Erga timonitacos,1.q 1.Nicol.iunior. 321
Erit autem d.4.Iſidorus 9
Error cui non reſiſtitur, d. 83.Innoc. 378
Erubeſcant,d.32.Vrbanus 2. 152
Eſau venator,d.86.Hiero. 388
Eſt aliud,24 q.1.ambroſius 1300
Eſt etiam contra,22.q.4 ambr. 1183
Eſt iniuſta,23.q.4.ambroſius 1835
Eſt ordo 33.q.5.auguſtinus 1608
Eſto ſubiectus,d.93.Hiero. 434
Eſtote ergo,1.q.1.Greg. 525
Eſt probanda,d.86 ambroſius 386
Eſt vnitas,de conſ.d 4.auguſt. 1858
Et dixi dominus,de conſ.d. 2. Aug. 1788
Et hoc attendendum, de conſe.d.1. aug. 1769
Et hoc diximus,16.q 7.Orige. 1085
Et hoc quoque, 35.q.2. & 3. Iulius Papa 1714
Etiam corde,1.q. 1.auguſtinus 489
Et iurabunt,22.q.1.Hiero. 1166
Et purgabit,d.30.Hiero. 230
Et qui emendat,d.45.aug. 208
Et quia aliquos,27.q.1.Greg. 1406
Et ſi ad tempus,11.q 3.aug. 880
Et ſi illa,1.q.7.Gelaſius Papa 571
Et ſi illi,12.q.2.Toler conc 4. 914
Et ſi ludæorum d. 54. Tolet.conc.12 palea 261
Et ſi non frequentius,de conſ.diſt 2. Fabianus Papa 1784
Et ſacrorum,12.q.2.Greg. 921
Et ſancta,de conſ.d.2.aug. 1808
Et temporis,16.q 1.Greg. 1043
Et venit de pœ.d.1.Hiero. 1569
Eum qui aſſueuerat,d.50.Codex. 246
Eum qui 7.q 1.Greg. 781
Eunuchus, d.55.Cano.apoſtolorum 278
Euphemiam,2 q.3. Greg. 595
ex antiquis,d.34.Gelaſius 262
ex auctoritate.16.q.1 Greg. 1030
ex catholica,1.q.1.Aug. 482
excellentiſſimus,11.q.3.Nicolaus Papa 897
excommunicati,9 q.1. Gregor palea 807
excommunicatos, 11.q.3. Calixtus Papa 867
excoicatorum,23.q 5.Vrba.2. 1269
exemplum domini,12.q.1.aguſtinus 909
ex eo q̃ prohibet,15.q.3 Digeſt.1005
ex epiſtola, d 23. hiſpalenſe concil. 105
ex his aũt,12. q.1.Canones apoſt.913
ex hinc iam,de conſ.d 4.Raba. 1860
exiſtimant quidã,11 q.3.Hier. 890
exigunt cauſæ,1.q 7 Leo 569
ex merito,9 q 1.anterus Papa 748
ex multis temporibus,1.q.3.alexan. 2. 541
exorciſtæ,d.23.Carth.conc.4. 105
ex pœnitentibus,40 d.Cartha.conc. 4 248
expedit,12.q.1.proſper. 909
experientiæ,11.q.1.pelagius 845
expræmiſſis,d.50.Gratianus 223
ex quo inſtituta de conſ.d.4 auguſt. 1857
extra catholicam.1.q.3.aug. 498
extra conſcientiam,d.64 Inno.Papa 316
extra prouinciam,3.q.6.Grat. 689
extraneo clerico,d.71.Calced.conc. 312
extra ordinaria, 35.q.2. & 3. Vrbanus 2. 1714

F

FAciat homo,22.q.2.aug. 1178
Facientes,d.86.inno.8 384
facilius de pœ d 1.proſper. 1564
factus eſt,7 q.1.Cyprianus 763
facta ſubditorum, 9.q. 3 anterus Papa 820
factæ ſunt,d.4.Iſidorus 9
facultates,13.q.2.Gelaſius papa.962
falſas pœnitentias,de pœ.d.5.Greg. 7 1682
fatendum eſt,13.q 2.aug. 976
felix epiſcopus,15.q.7.Cartha.conc. 2 1016
felix epiſcopus,16.q.1.Carth.conc.2. 1044
feminæ,30.q.3.Iſidorus 1474
feminas,d 81.Syricius papa 371
ferrum de terra,d 50.Greg. 232
fertur ſimoniaca,1.q.1.Greg. 480
ficta charitas,de pœn.d 2.ambroſius 1608
fidelis femina,32.q.7.Elibetit, conc. 1528
fidelior factus,d 50.ambroſ. 248
fieri poteſt,32.q.7.aug. 1518
filius Dei de conſ.d.4.aug. 1838
filium veſtrum,1.q 1.Greg. 526
filijs vel nepotib.16.q.7.Conc.Tol. 9 1091
firma autem,20.q 1.Nona ſynodus, 1140
firmum Dei,de pœn.d.2. hieronym. 1615
firmiſſime,1.q 1 aug. 452
firmiſſime,15.q 1.aug. 998
firmiſſime,de conſe.d.4. auguſtinus 1856
fixum ab hinc,12.q 5 hiſpalenſe cõcil. 956
flagilis,32.q.7.aug. 1530
fleat pro te de pœ d.ambro. 1559
florentinum archidiaco...um,diſ.85. Greg, 382
forte aliquis,15.q.5.aug. 553
forte dicas,de conſ.d.2.ambr. 1757
forte in populo,23.q.4 aug. 1217
forte nata de pœ.d.2.aug. 1613
formicari omnibus,d.88.aug. 399
fortitudo,23.q 3 ambr. 1212
frater,& coepiſcopus,17.q 4 Gelaſ. 1105
frater noſter,16.q.1.Grego. 1043
fra ter vester,d.50.Codex palea 246
fratris,& coepiſcopi,11.q.1. Grego. 854
frattem noſtrum d.86 Greg. 386
fratres noſtros de pœn.d.5.innoc.2. 1682
fratres non ſolum,33.q.4 amb. 1690
fratres quos,9 q.3.Sixtus papa.2 820
fraternitatis,12.q.2.Greg. 920
fraternitatis tuæ,d.34.pelagius papa 160
fraternitatis veſtræ,35.q.10. Grego. 1943
fraternitatem tuam,d 71.Greg. 331
fraternitatem tuam, d. 80.Gregorius 361
fraternitatem veſtram,d 54.Gregor. 266
frequens,d.54 Gelaſius 263
frigentius,16.q.7.Gelaſius 1092
fruſtra,d 9 aug 22
fucare,de conſ d. 5.aug. 1903
fuerunt autem,d 7 Iſidorus 19
fugitiui,12.q.2.agathenſe conc. 909
fuit ſemper,9.q.3. athanaſius papa. 813
fur autem,14.q.6.Hiero. 994
fures,13.q.2.Moguntinenſe conc.palea 977
futuram,12.quæſt.1. Melchiades papa 910

G

GEneralis.d.54.Gelaſius 264
Generali,25 q 1 had.papa.1349
generalia concilia,diſ 17. gratianus. 62
generaliter etiam,d 82 gratia. 372
generaliter ſancimus, 16 q.1. Codex 1038
genuit Ioſeph.27 q 2.hiero. 1429
geſta quæ nobis,d 74 grego. 335
gloria epiſcopi,12.q.2 hiero. 948
gonſaldus,17.q 2.gratianus 1100
gratia ſi non gratis, 1.q 1. Leo papa 462
gratia quæ per Chriſtum, de conſ.d. 4.auguſt. 1847
gratiam,1.q.1.ambro. 468
graue non, 35.q.9 Innoc. 1742
graue ſatis,11.q 3 greg. 887
gregorius,35 q.9 Ex pontificali. 1742
guliarius,23.quæſt.4.Siluerius papa 1232

H

HAbeo librum d.16.petrus epiſcopus Nicomediæ 56
habet hoc proprium,2.q.5 gre. 108
habemus,22.q.1 hiero. 1117

Digitized by Google

Habent forsitan, 13.q.2. Anastasius papa 975
habuitis te, d.23. Greg. 157
habeat dominus, 12 q.1.Aug. 911
habita dinumeratione, 2.q.6. Codex Theo. 623
habetur quoque, 3.q.9.Damasus. 707
habeatur semel, d 18.Nicænum conc. 67
hac consona 25.q.1.Greg. 1349
hac ratione, 31.q.1.Io.Chrys. 1480
Hadrianus papa, d.63. Octaua syno. 297
Hadrianus, d 63.ex histor.eccle. 105
hanc consuetudinem. 10 q.1. Damasus papa 827
hanc ergo, 7 q 4.Greg pal. 1117
hanc regulam, 1.q.1 Leo 493
hanc societatem, de pç.d.4.Gratian. 1671
hæc autem scripsimus, d.30.Gangrense conc. 137
hæc autem verba, de pç.d. 1.Digesto rum 1558
hæc autem vita, 23 q.4.Greg. 1219
hæc de charitate, de pœn.d.3.Gratia. 1633
hæc de ordinandis, d.81.Grat. 362
hæc est fides, 24.q.1.Hiero 1301
hæc huius placiti, 12.q.3.Herden.cõcil. 933
hæc imago, 33 q.5.Aug. 1699
hæc quæ de priuilegijs, d.2.Gratian. 12
hæc salubriter, 35.q.8. Greg in regesto 1737
hæc quippe, 3 q.9.Io. papa 693
hæresis 24.q.3.Hiero. 1338
hæreticus, 24.q. Augu. 1338
hæretici cum a fide, 24.q.1.Inno.papa 1311
hæretici non, de pç.d.4.Hieronymo. 1676
hæ vero, 27.q.Innoc.papa 1395
hic ergo, de consecr.dist.1. Clemens 1758
hi de quibus, de consc.d 4 Leo papa 1861
hi duo solummodo, de conf.d.1.Leo 9 1771
hi ergo.27.q 1.Tribur.conc. 1397
hic considerandum, d.64.Gratianus 314
hinc est etiam, 16.q.1 Greg. 1036
hinc etenim, d.49.Greg. 221
hi qui arbores, d.50. Nicolaus papa, 246
hi qui altario, d.50.Herdense conci. 247
hi qui altario, 15.q.8.Herdense concil. 1018
hi qui baptismum, 1.q.1.Leo 590
hi qui de paginis, 26 q.2.Aug. 1346
hi qui episcopos, 3.q.4.Alexan.papa 1682
hi qui furtis, 14 q 6.Greg. 994
hi qui ecclesia, 21.q 3.Cypr. 1159
hi qui intrant, de conf.d.2.Tole.concil.1. 1785
hi qui matrimonium, 32.q.7.Nicol. 1534
hi qui post sanctam, d.50.Arelaten. conc 2 254
hi qui se carnali, d.55. Arelaten.concil.2 271
hi quoscunque, 1. q.1.Hiero. 447
hi 2 quibus, 23.q.8. Toletanum concil.2 1292
his breuiter, de pç.d.1.Grat. 1552
his igitur, d.23.Iidorus 100
his potestatis, de pœ d.1.Amb. 1575
his qui tempore necessitatis, 26.q.6. Leo epus copus 1381
his qui diuersorum, 26.q.7. Laodic. concil. 1384
his temporibus, d.77.Grat. 349
historia, 33.q.2 Nicolaus 1541
hi vero qui vxores, 32.q. 7. Gregorius 1
hi vero hæretici, de conf.d.4.Grego. 1867
hoc ad nos, d.59.Greg. 285
hoc capitulo, d 17 Grat. 497
hoc est quod dicimus, de consec.d.2. Augu. 1600
hoc etiam placuit, 2.q.6.Carth.cõcil.3 634
hoc habet, d.46 Greg. 217
hoc ipsum, 33 q.2.Iisdo. 1544
hoc nequaquam, 7.q.1.Eugenius hostiensis episcopus 78
hoc nobis, de pç.d.4.Greg. 1674
hoc quoque, de consc.d.1.Soter papa 1773
hoc sacramentum, de conf.d.2.Aug. 1807
hoc sanctum, 32.q.2.Tolet.concil 3 1503
hoc si in iudicio, 26.q.7. Octaua syn. 1385
hoc solum, 33.q.5.hieron. 1697
hoc tantum, 28.q.2. Toleta.concil.4 1120
hoc tamen, 23.q.5. Augustin. palea. 1252
hoc vestræ, d.11. Leo Papa 37
hoc videtur, 22.q 5.Aug. 1395
homo Christianus, d 40.Chrysosto. 184
homini, 1.q.4. Greg. 547
homines, 22.q.2 Aug. 1172
homicidium, de pç.d.4. Augustinus 1563
homicidiorum, de pœ.d 1. Clemens 1561
homicidas, 23.q.5.Hiero. 1262
honestum, 22.q 5 Cornel.papa 1199
honoratus, d.74, Greg. 338
honorantur, 32.q 2.Ambr. 1520
horrendus, 32.q.5.Ambro. 1521
hortatu 3 q 9.pelagius 711
hortamur, d.71.Aug. 532
hortamur.25.q 8 Alicuius 1282
hospitalia, vero, d 85.Grat. 382
hospitalem, d 42.Grat. 191
hospitiolum, d.32 hiero. 153
hui. soli, d.16. Damasus papa 1161
huiusmodi beneficii, 10.q.2. Codex palea 331
huius obseruantiæ, dist.76. Leo papa 345
humanum genus, d.1.Grat. 1
humanæ, 22.q.Greg. 1156

I

Iacobus frater, de conf.d. 1, Sexta synodus 1767
iam itaque, 2.q.4 Aug. 547
iam nunc, 28.q 1 Aug. 1459
iam vero, 23.q.6 Greg. 1274
ibi adunati.7.q.1 Greg. 879
ibi semper, 3.q.5.Fabia. papa 699
idcirco frater, de pç.d.7.Aug. 1697
id constituimus, 17.q.4. Aurelianense conc.1 1114
ideo diuina, 24.q. 3.Aug. 1345
ideo huic sanctæ, 2.q.6. Iulius papa 617
ideo huic sanctæ, 2.q.6.Iul.papa 621
ideo permittente, 25.q.1. Leo papa 40 1350
ideo prohiberetur, d.37 Isido. 176
idololatria, 28.q 1.Aug. 1437
id temper, de conf.d.5. Gerundense conc. 1895
ieiunium, d 76.Calixtus papa 343
ieiunium quarti, d.76.hiero. 345
ieiunium, de consec.d.3. Melchiades papa 1829
ieiunium, de conse.d.5.Augustinus. 1578
ieiunia de conse.d.3. Ex dictis sancti Apollonii 1830
ieiunia de conse.d.5.Eusebius papa. 1896
Iesus, d 50.hiero. 233
legitur cum tæpe.23.quæst.8.Leo.4. 1280
legitur genus, 26.q.3.& 4.Aug. 1367
igitur post sanctæ, d.70.Leo pa. 345
igitur secundum sanctorum, 25.q.2. Leo 1334
ignis succensus, de pœn.d.3.Augusti. 1658
ignorantia, d.38.Toletanum conc.4 178
illa anima, de pœn d.2.Amb. 1617
illa autem, d.12.Aug. 42
illa cauenda, 15.q.1.Ambro. 1000
illa præpositorum, 21.q 3.Greg. 885
illæ autem, 32 q 5.Leo papa 1520
ille gladium, 23 q 4.Aug. 1236
ille pœnitentiam, de pç.d.3.Smaragnus 1637
ille proculdubio, d.93.Anacletus papa 418
ille qui, 22 q 5.Aug. 1194
ille rex, de pç.d.3.Ambro. 1642
illi autem, 12.q 1.prosper. 915
illi offerunt, 1.q 1 Hiero. 495
illi qui aut, 5 q 3 Eusebius papa. 759
illi q peregrinos, 24.q 3.Nico. 1337
illiteratos, d.36.Gelasius papa. 168
illos planetarios 26.q.2.Aug. 1366
illud autem d 30.Grat. 134
illud autem, d 40.Ambro. 186
illud autem, d.93.Greg. 422
illud autem, d.96.Grat. 435
illud autem 20.q.1. Marcellus papa. 1243
illud breuiter, d.12 Hiero. 39
illud diuini, 7.q.1.Toletanum conc. 11 770
illud etiam, 13.q.2.Gelasius pa. 965
illud etiam, 23.q 4.Inno. 1245
illud etiam, 30.q.3.Tribu.cõc. 1467
illud generaliter, d.94. Nicænum cõcil 1 317
illud inferendum, 8.q.1 Hiero. 800
illud magnitudinẽ, 10.q.3.palea. 839
illud nos, d 77.Gaius papa 349
illud perscrutari, de conf.d 4.Augu. 1837
illud plane, 11.q 3.Aug. 891
illud quidem, 8 q 2.Greg. 802
illud quod, 12.q.2.Innoc.2. 933

Digitized by Google

Illud quod 26.q.2.Aug. 1365
illud quoque diſtin.50. Syricius papa
illud quoque d.71. Ianuar. epſ. 130
illud quoque 21.q.1.Greg. 1154
illud relatum 15.q.1 Digeſt. 967
illud ſacramentum 35. qō. 6. Ordo Rom. 1733
illud ſane d.80. Leo papa 361
Illud ſane 24 q.3.Leo papa 1339
illud ſtatuendum di.23. Carthag. conc.3. 101
illud ſtatuendum 16 q.6 Gel. 1081
illud ſuperfluum d.95.Inn. 431
illud te volumus 10 q.3 pel. 836
illud vero 4.q.6 Cart.conc.4. 729
illud vero 31.qō.1.in conc.apud Althęum. 1477
illud uero de pœ d.3.Amb. 1644
imitare Petrum 6.q 1 Amb. 747
immolans 14.q.5.Aug. 987
impœnitentia de pœn.diſt.5. Gratianus. 1677
imperium veſtium diſtin. 10. Nicol. papa 39
imperiali 25.q.2.gre.in regeſt. 1356
imperatores, d.9 Aug. 24
imperatores 11.q 3.Augu. 895
importuna, de pœn.d hier. 1578
impudicas 27.q.1 Tribu. conc.1396
in actione de pœn.d.1 aug 1592
in adoleſcētia 33.q.2.Leo papa 1549
in altari. de conſ.d 2. Vrbicum concilium 1825
inanis eſt de pęn.d.3.aug. 1637
in antiquis 12.q.2.10. papa j. 919
in apibus 7.q.1.hier. 781
in baptiſmate.de conſ. di.4.Moguntin. conc. 1871
in calicem de conſ.d 2.Amb. 1821
in canonicis d.19.aug. 77
in canonibus 16.q.1.Simmachus in ſynod.6.Rom.
incaute ſunt 2.q.2.Greg. 1177
in cathechiſmo de conſ.d.4. igious papa 1871
Incaſſum de pœn.d.4 Greg. 1538
in capite quadrageſimæ diſ.50.Agathenſe conc. 252
inceſtuoſi 23.q.5.Turronē, cō.31260
inceſtuoſi 35.q.3.Aurelia, conc.1738
in cęna domini de conſ.diſ.2.Soter papa. 1714
in Chriſto pater de conſ.di.2.Hilarius 1819
in Chriſto ſemel de conſe.d.2.Ambroſius 1802
in clericorū 11.q.1 Had.papa 859
incommutabilis 22.q.4.Tolet conc. 2. 185
in coniugio 32.quaſ.1.Hieronymus 1489
in copulatione 35.q.2.& 3.Vuormacien conc. 1716
in criminalibus 5.qō.3. Hadr. papa 1735
in cunctis 21.q 3.Greg. 879
in decima actione 18.q.2.Hiſpalen. conc.2. 1189
indicas 3.q.9 Nicolaus papa 708
indicatum eſt d.89.Greg. 403
in die de conſec.diſt 5.Gregorius,7. 1895
indignum diſt.38.Gregorius, 181
Indigne 12.q.2.Symmachus in ſynodo texta 826
indignatur 32.q 6.Aug. 1525
in dolo 22.q 2.Aug. 1171
in dominicis diebus 9 q.2.Nannetē ſe conc. 810
in domo patris de pœn.di.4.Auguſtinus 1469
in duabus 21.q.1 Grat. 1152
inducię 3.q 3. Eleuther.pape 677
inducię 3.q.3 Damaſus palea 677
in ea ſynodo diſt.180.Greg. 456
inebriauerunt Lot 15.q. 1.Auguſtinus 1001
in eccleſia 1.q 1.Leo 496
in eccleſia de conſecra. diſt.4. Auguſtinus 1823
in eccleſiaſtico 13.q.2.Tribu.cō.670
in eo 32.q.4.Hieronymus 1512
in eum, qui 1.q.1.Digeſt.lib.3. 328
infans 20 q.1.Theodo.in pœn. 1742
infamis perſona 3.q.7.Roma.ſyno. 1
in capitular.Hadriani 697
infames 3.q.7.Digeſt. 658
infames 6.q.1.Stephanus 749
inferior ſedes diſ.24. Nicol.papa 89
inferiorum diſt. 86 Leo epiſc 384
infideles 23.q 4.Auguſtin. 1221
in Galliarum 25 q.2.Gregorius 1353
in grauibus 3.q.7.Greg. 702
in his rebus diſt.11.Auguſt 36
in illo ſacramento de conſe.diſt. 2. Ambroſius 1522
in illis vero di.80 Clemēs papa 360
in iſtis tēporalibus diſt 4.Aug. 10
in iplarum 22.q 2.Auguſtinus 1174
iniquum eſt 32 q.6 Aug. 1525
iniuſtum iudicium 11.q.3. Calixtus papa 192
iniuſtum uidetur 12.q.1.Tonſiacum conc. 940
in lectum 34.q.1 & 2.Tribuſien.cōcil. 1706
in legib.12.q.2.Euſebius papa 920
in libro 2.q.5 Gregorius 610
in loco 5.q.4.Tolet conc. 2j. 737
in malis, 22.q.4 Iſido. 1184
in mandatis diſ.43.Clemens 195
in memoriā di.19.Capit. Caroli 76
in neceſſitate de cōſ. diſ 4.Aug.1843
Innocens 22 q 4.Ambroſius 1190
in noua actione, 16.q.7.Hiſpal. concil.ii. 1091
in nouo teſtamento diſ.21.Anac.88
in nouo teſtamēto 22 q.1,Aug.1165
innouamus di.60.Innoc.ii. 285
in nomine domini diſt.23.Nicol.papa ii. 97
in nomine patris diſt.73.littera formata 333
in nullo 17.q.2 Greg.in reg. 1128
innolita 31.q.1.Milcuii conc. 855
in omni 27.q.2.Ambro. 1427
in omnib.diſ 81.ſeptima ſyno. 370
in omnibus, de conſec.diſ.5. Capitul.lib.v. 1901
in oratorio diſt.42.Auguſt. 193
in ordinatione diſt.61. Ex regul. B. Benedicti palea 292
in parochia.16.q.1.pelag.papa 1033
in præſenti 12.q 2.Hierony. 972
in primis 2.q 1.Grego. 577
in qualibet ciuitate 23.q. 8. Codex Theodoſianus 1288
inquit apoſtolus de conſ.di.1.Auguſtin. 1818
in quib.22.q 2.Aug. 1274
in quib.de conſ.diſ.2.Leo 1794
in ſabbato de conſec.diſ.4.Capitul. lib.6 1876
in ſacerdotibus diſ. 91.Hormiſda papa 286
in ſacramento de conſec.diſt.2 Carthaginen.conc.5. 1779
in ſacramentorum de conſ.diſtin. 2. Alexan. 1776
in ſacris 16.q.1. Anaſtaſ. 1047
in ſalicib de pęn.diſ.3.Amb. 1653
in ſancta Romana diſ 62 Greg 418
in ſancta apoſtolica, de conſe.diſ 1. Sixtus papa 1766
in ſancta Nicę.2.q.7.Iulius papa 641
in ſcripturis diſt. 69. Nicolaus papa 441
in ſcripturis 2.q 2.Euſebius 391
in ſcripturis 8.q 1 Greg. 795
in ſede 24.q.1 Euſebius papa 1300
in ſingulis diſt.77 Zozimus 349
in ſingulis diſt.86 Ambr. 390
in ſynodo diſt.63 Leo papa 305
in ſynodo de conſ diſ.4.Zacha 1867
inſolitum eſt 11.q 2.Codex 648
inſtitutio eſt 27.q.2 Aug. 1428
inſtitutionis 25 q 2 Greg. 1354
inſtitutio miſſarum de conſ. diſ. 2. Gerundenſe conc. 1789
in tantum diſt.28.Nicol.papa 91
intantum hominum de pœn diſt.3. Auguſt. 1649
integritas 32 q.1.Ambroſius 1494
intelligi 26.q.2.Auguſt. 1365
inter cetera 10.b 3. Tolc.cōc.vii.838
inter cetera 22.q.4 Aug. 1189
interdixit diſt 32.Nicęn.conc. 158
interdicim⁹ 16.q.2.Calixtus ii.1025
interfectores 33.q 2.Nico pap. 543
inter hæc 33.q 2 Nicol.papę 2543
inter hæc de pœn.diſt.1 Greg. 1614
inter hæc hircū de pœn.diſtin.3.Adamantius 1650
inter hæc hircum de pęn.diſt. 3. Iſychius 1652
inter hæreſim 24 q.3.Hieron. 1337
inter memoratos 16. q.3. Innocentius papa 1065
intermittentes de pęn.diſ.4. Paulus Apoſtolus 1674
internos diſ.63.Leo iiii. 311
inter querelas 23.q.4.Gre. 1230
interrogo.1.q 1 Aug. 508
interrogatum eſt 2.q.5. Saleguſtan. conc. 672
interueniente 32.q 7 Aug. 1525
inter uerba 11.q.3.Grego. 880
intra catholicam 1.q.1.Aug 500
in tuis litteris 1.q 2.Ale.ii. 790
in uenditionibus 17.quæſt. 4 Agathen.conc. 1116
inuenta eſt 27.q.2.Origenes 1410
Inuenimus de conſec. diſtinct.1 pelagius ii. 1775
inuentum eſt 16.q.7.Cabilonen.concil.ii. 1096
in ueteri lege di.77.Tole.cōc.iv.352
inuitat dominus de conſ.diſt 2 Auguſtinus 1811
inuito uero 19.q.2 Gratianus 1134
in una autem diſ.101.Gratia. 419

Digitized by Google

Inutile di.38.Gregorius. 398
Ioannes Chryſoſtomus,di.50.Martinus Papa i. 228
ipſa pietas 23.q.4.Aug. 1227
ipſe ligandi,11.q.3.Gregorius. 882
ipſi apoſtoli,2 q.7.Fab. 656
Ipſi ſacerdotes,1.q 1 Alexander. 568
ipſi ſunt canones,9 q.3.Gelaſius papa. 820
Ira ſæpe,11.q.3.Ambroſius, 885
irreligioſum,diſt.87.Gelaſius, 394
irreligioſa,de conſec.diſ. Tolet.cõc. iii. 1827
irriſor eſt,de pę.di.3.Iſidorus, 1637
irritam eſſe 3.q.6.Felix papa i. 694
irritam eſſe,11.q.3.Carth.cõc.4.875
is autem,22.q.2 Aug. 1172
Iſmael.di.56.Auguſt. 279
is qui pœnitentiam,26. q.6.Carth. conc 4. 1390
is qui non habet,diſt.34.Tolet.concil.i. 159
iſte Abrahæ,32.q 4.Aug. 1505
Iſtud eſt.11.q.1.Greg. 847
Ita corporis,11 3.Nicol papa. 8094
ita diligete,30.q.3.Nicol papa 1465
ita dominus,diſt 19 Leo papa i. 78
ita ergo,22.q.1.Aug. 1165
ita fit verbum,i qi.Aug. 502
ita ne,32.q 5.Aug. 1515
ita nos Scyllacenorum,25.q.2.Gelaſius. 1361
ita plane,23.q 4.Auguſt. 1216
itaq;cẽſuimus,24 q.3.Agat.cõ.1336
item aduerſus,di.13.Gratianus, 44
item aduerſus,di 61 Gratianus. 286
item ex monachali,di.58.Gratianus 282
Itẽ qui eccleſiaſticis,d.59 Grat. 282
itẽ qui in ægritudine,d.57 Grat.281
Iteratur quotidie,de conſ diſt 2.Paſchaſius. 1812
iubemus,i.q.i.Codex lib.ix. 528
iubemus eos qui.16 q.3.codex. 1074
iubemus, de conſec.d.i.Lucius papa 1773
iudas,17.q.4 gelaſius, 1113
iudas pœnituit,de pę.d.3.Io.Chryſoſtomus, 1653
Iudex criminoſum,2.q.i. Conſtantinus Imperator. 575
Iudex non eſt,23 q 5.Hierony 1262
Iudæi baptizati,i.qõ.4.Tolet.conc. iiii. 547
Iudæi,28 q i.Tolet.conc.4. 1445
iudæi quorum.de conſ diſ.4.Agath. concilium. 1869
Iudęorum,28.q i.Tolet,conc.1446
Iudicare,11.q.3 Greg. 882
Iudicantem,10.q.5.Eleuth. 1475
iudices autem,11.q.i. Nicœnum cõcil. 841
iudices inquit,i.q.i.Hieronym. 476
iudicet ille,3.q.7.Ambr. 702
Iudicet ſeipſum,de pœn diſt.i.Aug. 1593
iudicem vero,6.q 3.Grat. 755
Iulianus,11 q.3 Amb. 891
Iuramenti,22 q.5.Chromatius,1197
Iurauit Dauid,22. qõ.4. Auguſtinus 1184.
Iuratos,15.q 6 Vrb ii. 1014
ius generale,d.i.Iſidorus, 2
Ius autem,diſt.i.Iſidorus 2 4
Ius naturale d.i.Iſidorus, 4
ius ciuile,d.i.Iſid. 5
ius genitum d.j.Iſid. 5
Ius militare,d.i.Iſidorus, 5
ius publicum,d.i.Iſid. 5
ius Quiritum,d j.Iſid. 5
iuſtitiæ,25.q.1 grat. 18
iuſtitię,25.q.i.Greg. 1350
iuſtũ eſt bellũ 23.q.2.iſidorus, 1208
Iuſtum eſt principem,di.9.Iſidorus, 24
iuſtum eſt vt qui 23.quęſ.3.Calixtus 1213
Iuuenculas,20.q.i. Greg in re.geſt. 1 44
Iuxta Chalcedonenſis,16.q.i . Alex. ii. 1025
iuxta ſanctorum,d.93.Anacletus & Zacharias papæ. 416

L

Lacrimę,de pęn d.i.Ambroſius, 1531
Laici in accuſatione,2.q.6. Anacletus, 643
laici uero nullo modo,d.63.gratianus, 296
laici presbyteros,16.q 6. Moguntin. conc. 1096
laici qui,d.33 Innoc i. 156
laico non licet,2.q.7.Marcellinus papa 641
laicos non accuſare, i.q.7. Euſebius 641
laicis quamuis,16.q.7.Eulalius epiſcopus 1091
lator Nemeſion,2 q.7.Greg. 660
lator præſentium diſt 55.Stephanus 273
lator præſentium,16.q 5 greg. 2061
latorem præſentium, 1 q.1 greg. 526
Latorem præſentium,33.q.2. Nicolaus papa 1550
lauamini,de pęn.d.3 Greg. 1638
lector cum ordinatus,d.23.Carthag. conc 4 160
lector ſi uiduam,d.34 Martinus Bracharem. 163
leſtores cum ad annos,d.32. Carthagin conc.3 151
lectis ſagacitatis d.63.Leo 4. 303
legatur:24.q.2.Celaſius papa, 1320
legant epiſcopi,di.3. Hieronymus, papa 171
lege imperatorum,d.10.Nicolaus papa 28
lege Iulia,i q i. Digeſt.li 3.pale.526
legem quam piiſſimus,di.53.gregorius, 259
leges eccleſiæ,3.q.6.Anac.papa 695
legi epiſtolam,16.q.i.Aug. 1034
legi Syromaiten 23 q.8.Hier. 1282
legitur quod beatus,d.81.greg. 370
legimus aliqua,d.37.Amb. 174
legimus de beato d.37 Rabanus,172
legimus in Eſaia,d.93 Hiero. 424
legimus quoſdam,de conſ.di.5.Hieronymus, 1900
legum eccleſiaſticarum,2.q.j. Hincmarus ex cõc.apud Medardũ, 582
lex continentiæ,d.31.Leo papa 142
lex diuinæ,27.q 2. Benedictus papa palea, 1417
lex eſt,d.1.iſidorus, 3
lex eſt,d 2.iſidorus, 6
Lex æterna,23.q.5.Auguſtin. 1148
Lex illa,27.q.2.Gelaſius papa,1432
lex illa,36.q.1. gelaſius 1745
libenter ignoſco,de pęn.d.i. Ambroſius 1571
liberorum,32.q 4.Hier. 1513
liberi d.87.Toletanum,conc.4. 895
liberi dicti,32.q 4.iſidorus, 1543
liberti eccleſiæ,12. q.2. Toletanum conc.4 913
liberti,12.q.2. Toletanũ cõe 4 945
libertos,d.87.Agathenſe conc. 895
licet aliquid,16.q 2.Amb. 1367
liceat appellatori,2 q.6.Fabianus papa, 614
licet ergo,1.q.i.Hieronymus 798
licet in regulis,16.q.3 gelaſius,1064
licet nonnumquam,d.45.Leo papa, 204
licet omnibus,d.87.gelaſius, 393
licet plerumque d 45 grego.4 203
licet etiam,2.q.6 Fabianus, 622
licite dimittitur,32.q.7.Aug. 1526
ligna eccleſiæ de conſ.diſ.1.Hyginus papa 1764
liquido,de conſ d.i.Auguſti, 1803
litigioſus,di.90 grat. 405
litteras charitatis,d.63. Pelagius papa 308
litteris veſtris,de conſe. di 3.Fabianus papa 1830
loca vero in quibus,d.8 5.gra. 359
loci noſtri,35. q.9 Stephanus v 1719
locutio diuinare,12.q Tolc.cõ.6.941
lõginquate, 2 q 2 Tole cõc.6. 945
loquitur Dñs,24 q.i.Cypria. 1303
lotharius,32. q 2.Nicolaus, 1485
lugdunẽſis,9 q.2. Vrba.papa, 813
luminoſo,18 q 2 Gregorius, 1122
luxuriam facit,d.35.Proſper. 166
luxuriosa ſ,8, d.35.Heronym. 165

M

Magnus epiſcopus,d 54.Carth. conc.1.palea, 260
Magna pietas,de pœn.diſ.i.Auguſtinus 1154
Magnum quidem,11.q.i.Ambroſius 849
Magnæ ſapientiæ,22.q 4.Aug. 1176
magis,32.q.5.aug. 1717
Maiores,16.q 6.aug. 1085
Maiores,24.q.i.Gelaſius 1295
Maiorum quiſpiam,2.q.7.Zepherinus papa 643
Mala conſuetudo,d.8.nicolaus papa 21
Maledicam,i q.i.Hieronymus 500
Mali ſunt,23.q.4.aug. 1249
Mancipia Chriſtiana,d.54 Gre. 265
Mandamus,10.q.3.Vrbanus 2. 1735
Mandatis,i.q 5.Sixtus papa 3. 604
Manet ergo, 24 q.i Leo papa 1298
Manifeſta,2 q i.ambroſius 585
Manifeſta,12 qõ.i.Mart. Brachar in concilium 913
Manifeſtum eſt,i.q.i.Leo 496
Manifeſtum eſt,33.q 5 aug. 1698
Manus impoſitio,i.q.i auguſ. 499
Manus quoque,de conſe.di.5. Euſebius papa 1893
Marchion,& Baſilides,i.q i. Hieronimus 495
Maritum duarum,diſtin.33.Gregorius 1551

Mater eccleſis, de conſ. diſt. 4. Auguſtinus. 1886
Matrimonium, 27. q. 1. Iſidorus. 1412
maximianus, diſt. 81. Innoc. 364
maximianus 23. q. 1. Auguſt. 1211
maximum quoque, i. q. 7 Leo. 570
medicina, de pæn. diſt. 1. Ambr. 1588
medicamentũ, de pę. diſ. 1. Chry. 1588
meliore, 27. q. 1. Auguſtinus ii. 1400
memor ſum. 24. q. 1. Sixt. papa ii. 1300
mennam, 2. q. 5. Gregorius, 602
menſuram autem, de pęn. diſt. 1. Hieronymus. 1593
meretrices eſſe, 32. q. 4. Auguſt. 1502
merito quæritur, 15. q. 1 Auguſt. 997
merito, 32 q 2. Auguſtinus, 1503
metropolitano, diſt. 63. Leo i. 304
metropolitanum, 2. q 7. Greg 641
metuentes, 17. q. 4. Grelaſius. 1112
mihi autem 22. q. 2. Auguſtinus. 1117
miles 23 q. 5 Auguſtinus. 1253
militare, 23. q. 1. Auguſtinus. 1206
miniſtri altaris, diſt. 81. Lucius papa. 368
miniſtri 24 q. 4. Arelatẽſe cõc. i. 984
miniſtrum, diſ 23. Laodicen cõc 107
miniſtrare, 26. q. 6. Agathenſe conc. 1378
mirамur tantum, diſt 61. Leo. 287
miramur, 24 q. 2 Nicolaus, 1315
miratus valde 93. diſt Gregor 415
mirandũ eſt de pęn. diſt. 2. Aug. 1428
miror aũt, de pœnit. diſt. 1. Cypr 1577
miror minus, diſt 50. Ioan viii. 225
miror quomodo 17. q. 4. Aug. 1104
miſerum eſt, diſt 61 Innoc. 287
miſſas die, de conſ. diſt. 1. agathenſe concil. 1774
miſſarum ſolennia, de conſ. diſt. 1. Tributienſe conc. 1757
moderamine, 16. q. 1 Gregor. 1030
modo quæritur, 35 q 4 gratia, 1718
Moyſes, diſt. 7 Iſidorus, 18
moyſes 8. q. 1. Hieronymus. 793
moyſes, 32. q. 2. Auguſtinus, 1500
mollitiis, 21. q. 3. Cyprianus. 1159
monachus vero, d. 77 gelaſius papa. 352
monachus 16 q. 1. Hieronym. 1023
monachi i. 16 q. 1. Agathẽſe cõc. 1043
monachi ii. 16. q. 1. Tarrac. cõc. 1034
monachi ſibi, de conſ. diſt. 4 Capitularium liber. 1872
monacho 20. q. 4. Baſilius, 1151
monacho 27 q 1. Aurelia, cõc. 1. 1404
monachũ 20. q. 1. Tolet. conc. 4. 1141
monachũ 20 q 4. Agathẽſe cõc. 1151
monachos quoque, 16. q. 1. Syricius Papa. 1032
monaſterium 16. q. 7. Eugenius ii. & Leo 4. 1095
monaſteria 18. q. 2. Arelatenſe, vel Aurenen. conc. 1126
monaſteria, 18. q. 2. Agathenſe conc. pag. 1129
monaſteriis 19. q. 3. Gregorius, 1137
monemus 12. q. 3 Gregorius, 1137
monemus 12. q. 2. Leo 4 in conc. 914
monomachiã, 2. q. 5. Nicolaus papa. 611
mos antiquus, diſt. 55. Nicenũ concil. 319
mos eſt, diſt. 1. Iſidorus, 3
mos eſt, 12. q. 2. Gregorius. 930
monette 21. q. 1. Auguſtinus. 1169
mulier debet, 33. q. 5. Ambr. 1701
mulier quamuis diſt. 23. Carthaginenſe conc. 4. 108
mulier quamuis, de conſ. diſt. 4. Carthaginenſe conc 4. 1834
mulier quæ acceſſerit. 15. q. 1. Auguſtinus, 999
mulier ſi fide, 22. q. 4. Auguſt. 1189
mulier ſi quidpiam, 32. q 2. Ambroſius. 1503
mulier ſi ſine, 33 q. 5 Ex concilio apud Compendium, 1694
mulierem coitat. 33. q. 5. augu. 1700
mulieres, diſt. 32. Laodic. conc. 154
mulieres, 27. q. 1. Eugen. papa. 1404
multum ſtupeo, 3. q 6 Leo. 692
multi bene, de pę diſt 2. Greg. 1628
multi corriguntur 2 i. Auguſt. 587
multi ſacerdotes, diſt 40. Ioan. Chryſoſtomus. 187
multi ſæcularium, i q 1. Gregor. 503
multi ſunt, 14. q. 5. Hieronym. 938
multi ſunt, de conſe. diſt. 4. Pelagius papa. 1866
multiplex, de pęn. diſt. 1. Leo. 1572
multipliciter multiq; i. q 1. Taraſius epiſcopus Conſtant. 474
multorũ relatione, diſt. 31 Greg. 146
multorum relatione, 27. q. 2. Gregorius. 1419
multorum auctoritatibus, i. q. 2 gratianus 535
multorũ relatione, diſt. 31 Greg. 146
multorum relatione, 27. q. 2 Gregorius, 149
multorum relatione, 35. q 6. Alexander ii. 1735
multis conciliis, 16. q 1. africanum conc. 1044
multis denuo d 17 Pelag. papa ii. 64
moltos de eccleſiaſtica, diſt. 54. Gregorius 269
multæ autem operationes, i. q. 1. auguſtinus 484
mutationes. 7 q 1 anterus papa. 778

N

NAbuchodonoſor, 23. q 4. Auguſtinus. 1225
Nam qui Deo 16. q. 2. Ambroſius pelea. 1059
Nam ſicut diſt. 31. Innocentius i. palea. 141
Nam ſi cõſenſerimus, diſt. 27. pal. 125
naſci de adulterio, diſtinct 56. Hieronymus. 277
naum prophetam de pęn. diſt. 3. Hieronymus. 1646
ne amiſſo. 23. q. 4 Auguſtinus. 1236
nec aliquid. 27. q. 1. Cyprianus, 1393
nec artificioſo. 22. q. 2. Auguſt. 1177
nec damnoſa, 25. q 2 Codex. 1714
nec extra 3. q 9. Damaſus, pelea. 707
nec emeritis, diſ. 61. Cęleſtinus, 291
nec forte, i. q. 1. Auguſtinus, 413
nec hoc quoqi, 14. q 4 Leo. Papa 985
nec illud 30. q. 5. Ambroſius, 1474
nec illud 33. q. 5. Ambroſius, 1701
nec is qs inuitus 15. q. 2. Ambr. 1001
nec licuit, diſt. 17. Greg. al. Pelag. 63
nec mirum. 26. q. 5. Auguſtinus. 1375
nec Moyſes de conſ. diſt. 2 Hier. 182
nec nouum, 8. q. 1. Gregor. 799
nec numerus, 10. q. 3. Gelaſius. 836
nec quemquam, de conſe. diſt 4. Cyprianus, 1878
nec quiſquam, 24. q. 2. Gelaſius papa pag. 1318
nec ſolo, 22. q. 5. Auguſtinus, 1519
nec ſufficere, 8 q. 1. Beda, 602
nec vxorem, 33. q 4. Nicolaus, papa, 1693
neceſſe eſt, diſt 29 Hierony. 134
neceſſe eſt, 1 q. 1. Gregorius 508
neceſſe eſt, 3. q. 9 Nicolaus papa 711
neceſſe eſt. 22 q 4. Tolet conc. 1. 89
neceſſe eſt, de conſec. diſt. 1. Leo papa 1769
neceſſarium eſt, de conſec diſt. 4. Auguſtinus. 1835
neceſſaria, 1. q 7. Gelaſius, 564
neceſſaria, 28. q 1. Eug. ii. & Leo iiii. 904
neceſſario, de conſ diſt 2. ex Epheſino tymbolo. 1818
nec forte, de pęn diſt. 1 Hier. 1587
ne forte, de pęn. diſt. 4. Oſec. 1676
neganda i. 3. q. 11. Stephanus papa. 711
neganda ii. 3. q. 11. Codex. 714
negare non poſſum, diſt. 9. Auguſtinus. 25
negotium de pęn. diſt. 5. Gregorius, 1632
negotiatorem clericum, diſt, 88. Hieronymus, 299
negligere 2. q 7 Eleuterius papa 665
nemo ad ſecrum, diſt 32. Vrbanus ſecundus, in Melphien Syn. 152
nemo contemnat, ii. q. 1. Ioan. Chry. pag. 874
nemo blandiatur, 32. q. 4. Ambroſius, 1508
nemo de annorum, 16. q. 3. Io. viii. 1075
nemo deſperandus, de pęn. diſtin. 7. Leo papa 1685
nemo eccleſiam de conſ. diſt. 1. Aurelianen conc. 1756
nemo epiſcopus, 2. q. 1. Conſtit. apud Iulian antecel. 582
nemo epiſcoporum, 11. q. 3. Meldenſ. conc. 877
nemo iudicabit, 9 q 3. Innoc. 519
nemo peritorum. 11 q 3 Auguſtinus 889
nemo per ignorantiã, de conſ diſt. 1. Clemens papa 1765
nemo poteſt, 16. q 1. Gregorius, 1012
nemo poteſt, de pęn. diſt. 1 Ambroſ. 1578
nemo presbyter diſ. 71. Auth. de ſan. epiſcopis 354
nemo quippe diſt. 83 Gregor 377
nemo qui rapit, 14. q. 5. Hieronym. palea. 938
nemo ſecte, diſt. 81. Symmachus papa, 368
nemo tollit, de cõſecratio, diſt 4. Auguſtinus, 1817
nemo uel in foro, de pæn. diſt. 1. Codex 1555
nemo vnquam, 11. q. 1. Caius papa pag. 840
nemini eſt, 17. q. 4 Nicolaus. 1112
nemini præterquam, 15. q. 3 Iulius papa 1008
nemini regnũ, 16. q. 7 Silueſter. 1097

Neminem abſolute, diſt. 70. Chalce-
donenſe conc. 3285
neminem exire, 3 q. 6. Romana ſyn.
in capitular. Hadriani 696
neminem putes de pæ. diſt. 1. Augu-
ſtinus, 1569
neminem quiſquam. diſt. 45. Roma-
num conc ſub Siluerio. 202
neophytus, diſt 91. Ambroſius, 290
neophyti de conſ. diſt. 5. Carthagi-
nenſe conc. iiii. 1895
ne pro cuiuslibet, 15. q. 1 Greg. 1035
neque ad Cain. diſt. 90. Cyprianus,
406
neq; apud altare, diſ. 88. Cypr. 401
neque decenii, 16. quæſt. 4. Iuſtinian.
Nouel. 1077
neque enim, 14. q 5 Auguſt. 988
neq; furioſius 32. q 7. Fabian. 1535
neque in homine, 1. q 1 Auguſt. 483
neque poteſt, 1. q 1. Auguſt. 509
neque quorumlibet, diſt. 9. Auguſti-
nus, 27
neque viduas, 27. q 1. Grat. 1393
ne quis arbitretur, 22. q 2 Aug. 1177
ne quis ieiunet, de conſ. diſ. 3 Cæſar.
Auguſt conc. 1829
ne quod abſit, de conſ. diſt. 4. Grego-
rius, 1270
nerui teſticulorum. diſt. 32. Greg. 45
ne tales, de conſe. diſt. 5. Hieronymos, 2899
nicœna ſynodus, diſtin. 31. Hiſtoria Tripart. 143
nihil contra, 2. q. 1. Eleutherius epiſcopus, 576
nihil contra, 7. q. 1. Toletanum conc. vii. 700
nihil enim prodeſt, de conſe diſt. 5. Pius papa. 1897
nihil enim, de conſe. diſt. 5. Ioannes Chryſoſt palea. 1899
nihil eſt aliud, de conſ. diſt. 4 Auguſtinus. 1865
nihil illo, diſ 83 Anaclet' papa. 378
nihil iniquius. 32. q. 6. Auguſt. 1524
nihil in ſacrificijs de conſec. diſt. 2. Alexander v. à Petro. 1781
nihil Iudæ, de pœn diſt. 3 Hier. 1654
nihil prodeſt, de pœn. diſtin. 3. Pius papa. 1640
nihil ſic debet 11 q. 3. Auguſt. 874
nihilominus quoque, 3. q 9. Leo. 710
nimium certe, 2. q. 8. Ioannes papa viii. 1279
nimium ſunt, q. 4. Auguſt. 1237
niſi aut in cœnobijs, diſ. 56. Vrbanus, 280
niſi bella, 23 q 1. Gregorius, 1203
nobis dominus, diſt. 63 Leo 3. 301
nobilis homo, 2. q. 5. Tributienſe conc palea. 605
nobiliſſimus vir. diſtin. 97. Nicolaus papa, 445
noſte ſancta. de conſec diſt. 1. Theleſphorus papa 1768
noli exiſtimare, 23. q. 1. Auguſt. 1205
noli frater, diſt 9 Auguſt. 26
noli meis litteris, diſt. Auguſt. 42
noli putare de pœn. diſtinct 1. Auguſtinus, 1562
nolite errare, diſt. 11. Iulius papa 33
nolite vos exiſtimare, diſt. 21. Nicolaus papa. 90
nolite recedere, 11. 3. Hierony. 866
nolite timere. 11. q 3. Ioannes Chryſoſtomus. 891
nolite velle, 14. q. 5. Auguſt. 987
nolo vt aliquis, 12. q. 1. Auguſt. 907
noluit itaque 33. q. 5. Auguſt. 1700
nomen presbyteri, 2 q. Auguſt. 582
non afferamus, 24 q. 1. Auguſt. 1305
non autem, 7. q. 1. Auguſt. 767
non confidat, diſt. 50. Gelaſius. 250
non cogantur, diſt. 41. Auguſt. 189
non debet diſt. 65. Martinus in concil. 318
non debet, 11. q. 3. Gregorius, 883
nõ debet 30. q. 1. Cœleſtin papa. 1463
non debere, diſ. 80. Laodic. conc. 361
non decet diſ. 12. Calixtus papa i. 38
non dico, de conſec. diſt. 4. Hieronymus, 1891
non dicatis, 12. q. 1. Aug. 908
non dubito, de conſe. diſt. 4. Auguſtinus. 1889
non enim, 12. q. 1. Auguſt. 1493
non eſt à plebe, 2. q 7. Euariſius. 641
non eſt aqua, de conſec. diſt. 4. Auguſtinus. 1858
non eſt credendum, 3 q 11. Hadrianus papa. 714
non eſt crudelis 23. quæſt. 5. Hieronymus, 1262
non eſt contra 22. q Auguſt. 1164
non eſt contra 22. q. 1. Iſidorus, 1169
non eſt culpandus, 32. q. 1. Hierony mus. 1494
non eſt dubium, 17. q 2. Aug. 1417
non eſt facile, diſt. 40. Hieron. 183
non eſt innocentiæ, 23 q. 5. Auguſtinus, 1264
non eſt iniquitatis, 23. q. 5. Auguſtinus, 1258
non eſt noſtrum, 23. q. 5 Hier. 1257
non eſt obſeruandum, 22. q. 4. Iſidorus, 1136
non eſt peccatum, diſtinct 5. Iſidorus, 17
non eſt permittendum, diſt 93. Laodicen conc. 299
non eſt putanda 1. q 1. Gregor. 479
non eſt quòd uiquam, 15. q. 2. Ambroſius 1001
non eſt tam iniuſtus, de pœn. diſt 2. Hieronymus. 1616
non æſtimemus, 13 q. 2 Auguſt. 972
non erit turpis. 32. q. 1 Auguſt. 1491
non exemplo, 26 q. 2. Beda. 1364
non ex quo de conſe. diſt. 4. Auguſtinus, 1887
non fidelibus, 32. q. 5. Auguſt. 1516
non fruſtra 23. q. 5 Auguſt. 1258
non furem, 7. q. 1 Leo iiii. 766
non habenti, 12. quæſt. 2. africanum conc 938
non hoc corpus de conſec. diſt. 3. Auguſtinus. 1798
non illud, de conſec diſt. 4. Auguſtinus, 1847
non imputantur, 1 q. 4. Auguſt. 548
non iſte panis, de conſec. diſt. 2. Ambroſius 1805
non nuentur, 23. quæſtio 4. Auguſtinus 1242
non inuitati, 6. q. 2. Conſtantinop. ſynod 1. 812
non in perpetuum, 24. quæſtio. 3. Rabanus; 1311
non in inferenda, 23. q. 3. Ambroſius 1212
non in uobis, de conſec. diſt. 4. Auguſtinus 1846
non ita, 2. q. 6. Eutychianus papa 821
non ita 22. q. 2. Auguſtinus, 1177
non licet, diſ 10 Symmach. papa 29
non licet, diſt 46. Laodic. conc. 218
non licet, diſt 63. Martinus papa ex conc. 299
non licet, 11. q. 3. Auguſt. 886
non licet, 26. quæſt. 7. Martinus Bracharen. 1387
non licet, 33. q 4. Martinus Brachar. in conc. 1692
non licet, 1. de conſ. diſt 4. Antiſſiodoren. conc. 1871
non licet ii. de conſe. diſt. 4. Carthaginenſe conc. iii. 1872
non liceat, diſt. 86. Agathenſe conc. 392
non liceat, 1. diſtin. 23. Bracharenſe conc. 108
non liceat is diſt. 23. apud Martinum Brachar epiſcopum 108
non liceat, diſt. 44. Martinus Bracharenſis ex conc. 202
non liceat, diſt. 92. Martinus Bracharenſis ex conc. 412
non liceat, 1. q. 1. Martinus, Brachar. ex conc. 496
non liceat, 3. q 6. Innoc. papa. 605
non liceat, 12. q 2. Symmachus papa. 925
non liceat, 12. q. 2. Chalcedonenſis, conc. 935
non liceat, 12. quæſt. 2. Innocentius papa ii. 937
nõ liceat, 19 q. 1. nouella cxxiii. 1139
non liceat, 26. q. 6. Mar. Brac. in concil. 1378
nõ liceat, de conſec diſt. 3. Martinus, Bracharenſis, in conc. 1527
non liceat, de conſe diſt. 4. Martinus Bracharenſis, in conc. 1860
non loca diſt. 40. Gregor. 184
non mœchaberis, 32 q. 5. Iſidor. 1521
non mœchaberis 32. q. 6 Aug. 1525
non mediocriter, de conſ. diſt. 5. Hieronymus, 1897
non multũ diſt. 100. Greg pale. 457
non nocet, 1. q. 1 Gregorius 507
non negamus, diſt 61. Hormiſda papa 287
nonne vobis, diſt 37. Hierony. 171
nonne directa, 8. q 4. Symmachus papa 805
nonne Sodomitæ, 1 q. 1. Auguſt. 488
nonne vobis, diſt. 37 Hierony. 17
nonnulli diacon, diſt. 93. Tolet. concilii. iiii. 4210
nonnulli de pœn. diſt. 1. Ambr. 1579
non nocet, 2. q. 1. Gregor. 507
non nos beatũ diſ. 40 Symmach. 183
non obſeruetis, 26. q. 7 Auguſt. 1388
non omnis, diſt. 37. Auguſt. 177
non omnis 5. q. 5. Auguſt. 138
non omnes, 2. q 7. Hierony. 658
non omnis, 32. q. 2 Leo papa 1501
non omnis, de conſec diſt. 2. Auguſtinus. 1807
non omnis, qui. 2. q 7. Auguſt. 658
non oportet, diſt. 18, Laodic conc 68

non

Non oportet,1.d 23.Laodicen.conc. 107
non oportet,2.d.23.Laodicen.conc. 108
non oportet,3.di.23.Agathen.conc. 108
non oportet,1.d.42.Laodicen.conc. 193
non oportet,2.d.42.Laodicen.conc. 193
non oportet,1.d.44.Laodicen.conc. 199
non oportet,11.d.44. Laodicen.concil. 201
non oportet,dis.96. Laodicen.conc. 328
non oportet,dis.81. Laodicen.conc. 371
non oportet,d. 93.laodicen.con 420
non oportet,dis 93.laodicense conc. 420
non oportet,di 95.laodicense conc. 434
non oportet,1.q.1 laod.conc. 495
non oportet,3 q 9. Marcellus 707
non oportet,7.q.1. Nicæn.conc. 774
non oportet,26.q.5 laod.conc. 1371
nõ oportet.28.q.1. Agath.conc. 1448
non oportet, 30.qõ. 3. Zacharias & Deusdedit. 1466
non oportet,33 q.4.laodicense concil. 1692
non oportet 33 q.4.llerd.conc. 1692
non oportet,de conſ.di. 1. Martinus Bracha in conc. 1763
non oportet,de conſ.diſt.2. Martinus Bracha in conc. 1778
non oportet,de conſ d.3. laodicense concilium 1828
non oportet,de conſ.d.5.laodicense concilium, 1901
non oportet,de conſ.d.5.laodicense conc. 1902
non oſculatur, 5.q. 5.Amb. 738
nõ peierabis,22.q 4 in leuitico 1187
non pila,23.q.2.Ambr. 1279
nõ placuit,16 q.7.Symmachus 1091
non plures, de conſe diſt.4.leo. papa 1871
non poteſt,2.q.7 Tolet conc.4. 647
non poteſt,23 q 4.Aug. 1314
non poteſt,32.q. 5. Iſidorus 1517
non poteſt,de pœn.d.1 Amb. 1567
non poteſt de pẽ.d.1. Ioannes Chryſoſtomus 1568
non poteſt de conſ.d.4.Ioãnes Chryſoſtomus 1887
non prohibeat,de conſe.diſ. 2.Auguſtinus 1109
non putes, 23.q.5.Aug. 1264
non quales, 1.q.1.Nic. 505
non ratione,de conſe diſ.9.Syricius papa 1839
non regenerabantur,de conſ. diſt 4. Auguſ. 1885
non reuertebantur,de pẽn.d.2.Gregorius 1608
Non tanat, 1.q.1.Ambr. 490
non ſane,14 q.5.Aug. 991
non ſatis,d.86 Ampioſius 388
non ſatis,34.q 1.& 2 Hier. 1703
non ſemper, 18.q. 2.Aur conc. 1131
non ſemper,21.q 3 Aug. 893
nõ ſemper,22, q.4,Amphroſius 1186
Non ſolent,2.q.6.Vlpianus 629
non ſolum,1.q.Beda. 543
nõ ſolum,11.q.3.Synodus 7. 877
non ſolum in.11.q. 3.Aug. 890
non ſolum, 22.q.4 Beda 1184
non ſolum,23.q.5 Hier. 1261
non ſolum,28 q.1. Aug. 1438
non ſolum,32.q.7.Iſid. 1530
non ſolum. 31.q.8.Aug. 1536
non ſufficit,de pœn.d 1.Aug. 1583
non ſunt audiendi,11.q.3.Aug. 881
non ſtatim,26.q 2.Hier. 1364
non turbatur,24 q 2.Amb. 1299
non vos hominũ,23.q 5.Pelag. 1265
non vos iudicetis,5.q.4 Aug. 787
nos ad fidem,d.96.Chalcedo. conc. 419
Nos autem de conſ.d.2.Aug. 1795
nos conſecrationẽ,9.q 1.Greg. 807
nos conſuetudinem,d.12,Greg. 41
nos in hominem 9.q 1.Greg. 809
nos in quemquam,2.q 1. Aug. 576
nos volumus,17.q 2 Aug. 1100
nos qui præſumus,d.40.Greg. 183
nos ſacramentum,2.q.3. Corn.papa & Tribur conc. 600
nos ſanctorum,2.q.3.Cornelius papa & Tribur conc. 600
nos ſanctorum,15.q.6.Greg.7. 1014
nos ſequentes 6.q.1.Eleb.papa 750
nos ſi in competenter,2. q. 7. leo 4. 653 648
noſſe credo,d.67.Amb. 348
noſſe deſideras,30.q.1 Nicolaus Papa 1460
noſſe tuam,d.63.Stephanus 301
notse uos,de conſ.3.rius Papa 1832
noſtrates,30.q.5.Nic. 1472
noſtri, 23 q 3 aug. 1211
notandum eſt,21.q 2.Aug. 1209
notandum eſt,24 q.3.Vrbanus 1340
notificaſti,33.q.5 Alex 2. 1694
notificamus,35.q 6.Vrbanus 1712
notum ſit,2 q 1.Nic.Papa 582
nouatianus,7.q.1.Cyprianus 764
nouerint 10.q 1.Tolet.conc 4. 824
nouiſſime,de conſ.d.5. Raba. 1893
nouit Deus de pœ.di.4. Auguſtinus 1668
nouit dñs,de pẽ.d.1.Amb. 1583
nouit fraternitas,d.12.Greg. 41
nouit ſanctitas,d.100.greg. 459
nubendi,27. q.1.Aug. 1400
nullus abbas,1. 1.q 2.Vrb.papa 531
nullus abbas,19.q.3.Educense conc. ſub Greg 7. 1185
nullus acolythorum,di.24.Silueſter papa 109
nullus ad eccleſiaſticum,d.68.Gregorius, 282
nullus aliqua,d.91.Silueſter Papa in conc.generali. 450
nullus,alterius,9.q.2. Calixtus 809
nullus anathematizatorũ, 3 q 4 Stephanus papa 681
nullus autem,de conſ.d 4.Aug. 1851
nullus clericus,11.q.1.Silueſter papa 851
nullus clericus,11.q.1.Matiſcon.cõc. 1 palea. 842
nullus cleri corum,14.q.4 Carthag. conc.3. 985
nullus clericorum,17, q.4.llerdense conc. 1107
Nullius crimen,1.q.4.Aug. 543
nullus debitę,de pœn.d.1.Aug. 1561
nullus decimas,16.q.2.Leo papa palea. 1059
nullus ducat,11.q.1.Leo 1477
nullus eorũ,21.q.4.Sexta ſyn. 1160
nullus eorũ 18.q.1.Sexta ſyno. 1446
nullus epiſcoporum,de pœn. diſt.2. Hieronymus 1579
nullus epiſcopus d.38.Clemens papa 181
nullus epũs,di 60.Vrbanus in concilio celebrato Auernię, 284
nullus epiſcopus,1.q.1.Gelaſius ex vi ſynod. 516
nullus epũs,1.q. .Greg.7. 527
nullus epus,5.q 4. Iulius papa 715
nullus epiſcopus,12.q.1.Bonifac. 842
nullus epus,15.q.4.Had papa 1009
nullus epus,22.q.5 Vrbanus 2. 1201
nullus epiſcopus,de conſ d.1 Zacha 1128 papa 1778
nullus epiſcoporum,d. 54.Leo 259
nullus epõrũ 2 q 2.Steph papa 592
nullus epiſcoporum,15.q.4. Tarraconenſe conc. 1008
nullus ex eccleſiaſtico,22.q.5. Rhemense conc. 1206
nullus eſt à plebe,2.q.7.Euariſtus papa 903
nullus expectet,de pę d 7.Aug 1688
nullus fidelis,30.q.3. Hormiſda papa 1431
nullus in epiſcopum, d.62.Calixtus papa 1471
nullus in epiſcopum,di 62.Calixtus papa 296
nullus in epiſcoporum,di.60.Vrbanus papa 285
nullus in præpoſitum,d.60 Calixtus papa 285
nullus inuitis,d.61.Cæleſtinus 291
nullus introducatur,4.q.4. Damaſus papa 726
nullus itaque,1.q.1.Symmachus 525
nullus iudicium, 11.q.1. Caius papa palea, 840
nullus laicus,2.q.7.Siluester pa. 642
nullus laicorum,d.63.Hadrianus papa in 8.ſyn. 296
nullus laicorum 16.q.7.paſc 2. 1066
nullus miniſtrorũ,de conſ.d.4.Arauſicanum conc. 1879
nullus miſſam,d.32 Nicolaus! 147
nullus monachus,2. q 7. Pelagius 2. 664
nullus monachus,18.q.Aurel.conc. 1. 1129
nullus neque,36.q.2.Pariſiense conci.1. 1748
nullus mortuus 13 q 2.Mogun.conc. 2. 971
nullus omnino,6.q.1.Codex 712
nullus olno,16.q.7.Cal.papa 1087
nullus ordinet,d.24.Car cõ.3. 109
nullus patriarcharũ,d.99.pelagius 2. 452
nullus pœnitentem,d.55 Arelatense conc.3 278
nullus pontifice,d.79.Bonifacius 3. ex conc. 358
nullus poteſt,2.q.2.Iulius papa 598
nullus presbyter,9.q 2. Nannetense conc. 810

Digitized by Google

Nullus presbyter, de conſe.d.1.Siluester papa 1738
Nullus presbyter, de conſ.diſ.1.Hormisda papa 1761
nullus presbyterorum, d.44.Nannet concilium 200
nullus presbyterorum de conſe.diſt. 5.Nannetense conc. 1902
Nullus primas, 9.q.2 Calixtus 810
nullus primas, 9.q.3.Calixtus 816
nullus res ecclesiæ, 17.q 4. Carthaginense, conc. 1115
nullus sacerdotum, 11 q.3. Aruen.cõcilium, 877
nullus seruus, 3.q.5.pelix pa.2. 686
nullus vmquam, d.79. Stephanus papa 3.ex conc. 357
nullus vmquam, 4.q.4.Fab. 726
nullius crimen, 1. q 4 Aug. 767
nulli archiepiscopi, diſ.99.Anicetus 452
nulli ciuium, de conſ d 3. Aur,conc. 1. 1827
nulli clerico, d 44 Sexta synod. 199
nulli de seruili, diſt.54 Tribur. conc. 260
nulli dubium, 3.q.1 Alexander papa 672
nulli dubium, 12 q.5. Greg. 955
nulli epi, d.42.Carth conc 3 193
nulli eporum, 3.q.Falchalis 687
nulli eporum, 12 q.1 Romana synodi habita ab Eugenio 2. 915
nulli episcoporum, 16. q.1. Leo papa 4 in conc. 1051
nulli, est de conſ. d.4 Aug. 1883
nulli ex propinquitate, 35. q.2.& 3. Lugdunense, conc. 1716
nulli fas, diſt 19 Greg.4. 77
nulli fas sit, 25.quæſ.1. Hilarius papa 1347
nulli liceat, 12.q.2.Bonifacius papa 918
nulli sacerdotum, di.38. Cœlestinus 178
nulli vmquam, 3.q.4.Eutychianus papa 1. 182
nulli ædificia, 12. q.1. Nicolaus papa 905
nulla officia, d.54 Tolet.conc 4 266
nulla præter, de conſ.d.4 Augustinus 1887
nulla ratio d. 62. Leo papa 295
nulla ratione d.93.ex conc Parisiensi. 418
nullã damnationẽ, 2 q 4.Leo 3. 621
nullam potestatem, 18.q.2. Pelagius papa 1113
nullum absque forma d.71. Antiochenum conc. 332
nullũ ante, 30.q.5.Euarist.papa 1475
nullum episcoporũ 9.q.2. Antiochenum conc. 810
nullum facere di.28.Greg. 126
nullum in vtroq; 33.q.2.& 3. Iulius papa 1712
nullum sine dote, 30.q.5. Arelaten. conc. 1473
nunc autem, d.21.Nicol papa 90
nunc autem, 1.q.7 Gratia, 557
nunc autem, 23.q.7 Grat. 1275
nunc autem, de conſ.d.4.Augustinus 1857
nunc autem, 32.q.7.Grat. 1525
nunc autem quæritur, 5.q.5.gra.737
nunc ergo, 1.q.4.gra. 545
nunc quæritur, 12.q.2 grat. 916
nunc quæritur, 12.q.3.grat. 951
nunc quæritur, 15.q.6.grat. 1731
nunc quæritur, 16.q 2.grat. 1747
nunc vero, 9.q. 3.Stephanus epi. 521
nuntiatum est, d.84.Greg. 380
nunquam aquæ, de conſ.di.4.Chromatius 1839
nunquam de manu de conſ. diſt.5. Hieronymus 1901
nunquam de pontificibus, d.96.Gelasius 443
nunquam de vitijs, d. 56. Chrysostomus 277
numquã diuinatio, 1.q.1. Hiero.478
numquid Cain.de pen di.1. Cyprianus, 1562
numquid non erunt, 28.q.1.Innocẽtius 1435
numquid non omnia, de conſe.di 5. Stephanus v. 1894
nup. foro populẽsis.7 q.2 Gelaſ.790
nuptiæ tertiam implesti, 32.q.1. Ambrosius, 1483
Nuptiarum bonum, 27.q.1.Au. 1407

O

OBedientiam, d.93 grat. 414
Obeũtibus, d.63. Inn. In syn 313
Obitum victoris d.61. greg. 293
obitum, 13.q 5 greg. 955
obiciuntur, 32.q 4 Aug. 1510
oblationes deſſidentium, di.po. Carthag conc 4 405
obſeruandum quoque, 15.q.2. Tarraconense conc. 1004
obtineri, 23.q.4 greg. 1223
Occidit Rhinces, 13.q.8. Io. Chrysostomus, 1282
octaua diſcuſſio, 12.q.2. Hiſpalen.cõcilium, 943
odi & proieci, 24.qõ.1. Hieronymus 1310
odio habeatur, d.86.Leo epiſ. 384
odit Deus, 1.q.5. Hier. 495
offerebat, 32.q.7. Ambr. 1530
officii nostri, 24.q.1.Iulius papa 1301
officia, 23.q 5 Aug. 1458
olim idem erat, d.95. Hier. 432
olim iussus, 8.q.1. Auguſt. 794
omnis autem, di. 3. Isidorus 8
omnis Christianus, 11.q.3 Aug 874
omnis Christianus, de coniec. diſt.1. Greg.8.in syn Rom. 1774
omnis cuiuslibet, 1.q.1.Leo 322
omnis electio, d.63.Septima synod. quæ est secunda Nicæna, 299
omnis ætas, 12.q.Tole.conc.3. 902
omnis homo de conſe.d.2.Eliberitanum conc. 1785
omnis iactantia, 21. q.4.Septimasyno. 1160
omnis iniquitas, de pœn.d.1. Hieronimus 1562
omnis oppreſſus, 2.q.6 Anacletus papa 615
omnis presbyter, de conſ.d.4. Ilerdẽse conc. 1872
omnis qui aliis, 5.q.6. Hadrianus papa 740
omnis qui gemebat, 7.q.1.pelag. 779
omnis qui iam, de conſ.d.4.Augustinus 1870
Omnis qui iuste d 45. Isidorus 207
omnis qui non dil.git, de pœn.d.1. Ioannes 1567
omnis qui recedit, 24 q.1. Beda 1307
omnis res 27.q 1 Ioannes Chrysostomus palea, 1413
omnes cauſationes, 32.q.7.Hieronymus 1527
omnes basilicæ, 16.q 7. Aurelianense conc.1. 1087
omnes basilicæ, de conſe.d.1.Iginus papa 1754
omnes decimæ, 16.q.7. Rothomagẽse conc. 1014
omnes deinceps, 28. q.1. Agathense concilium, 1446
oẽs ecclesiæ, 17.q 4.Lucius epiſ 1103
omnes epi, 2.q.6.Syxtus papa 616
omnes fœminæ, 27.q.1. Tolet.conc. x. 1405
omnes fideles, de conſ. diſt.1 canon Apostolorum 1772
omnes fideles, de conſ.di 5.Vrbanus papa 1892
omnes hæ species, d. 3 grat. 7
omnes huius, d.47 greg. 214
omnes illi, 6 q.1.Fab. 745
omnes itaque, 11.q.1.Codex Theodosianus 852
omnes leges d.1.Isidorus 2
omnes leges 2.q.2.Nicola, papa 592
omnes presbyteri, 17.q.4. Triburiense conc palea, 1110
omnes psallentes, d.38. ex dictis Augustini 179
omnes qui aduersus, 3.q.5. pelagius papa 2 637
omnes qui in peregrinatione, d. 98 concilium, Eliberitanum, 451
omnes quos, 3.q.4 Fabia.papa 682
omnes quos, 30.q.1. Symmachus papa 1463
omnes quos, de conſ.d.3.Ang. 1834
omnes siue patriarchis, diſ.22.Nicolaus papa 2 92
oẽs vero, 6.q 1 Hadr.papa 744
omne genus, 22.q 2.Isidorus 1179
omne itaque, 27.q. 2.Aug. 1415
omne quod, 22.q 1 Tole.cõ.8. 1164
omne qd, 25 q.1.Marcelli, papa 1348
omne, vim, diſt. 37. Had. papa palea 72
omnino confitemur, d 31.Leo ix 43
omnino puniendus est, 2. q.6.Theodosiana lex. 624
omni die, de conſ. d 5. Carthaginense conc. 4 1895
omni timore, 23 q. 8 Leo papa 1281
omni tempore, de cõſ ur.4 Martinus Bracharen.in conc 1877
omnium sacerdotum, di. 32 Leo papa 145
omnium vestrum, 23.q.5 Nico 1269
omnia decretalia, 25. q. 1. Damasus papa 1349
omnia quæ aduersus, 3.qõ.9.Cornelius papa 706
omnia quæcumque de conſ.d 1 Ambrosius 1816
omnia sacramenta 1.q.1 Aug. 502
omnia talia, diſ.12. Aug. 44
oĩbus cõfœderatis 24 q.1.Aug 1305
omnibus modis, 35.q.9.Greg. 1739
oĩbus nobis, 29.q.2.Iulius papa 1455

Omnibus quibus,4.q.6.Carth.conc. vii. 729
Omnibus ſeruis,diſt 34.Extra de cleven.c.2.palea. 158
Omnibus vobis,2.q.5 Leo. 607
oportet epiſcopum,28.q.3.¶Hieronymus 1450
oportet eum 8.q.1.Petrus Apoſt. 799
oportet infantes,20.q.2.¶Nona ſyn. pag. 1147
oportet etiam ordinandum,diſt.56. Gratianus 168
oportet quoque,diſt.40 Grat. 182
oportet ſacerdotes,diſ.81.Greg. 369
oportet vt primum,3.q.2.Stephanus papa v. 174
oportebat, diſt. 79. Stephanus papa iii. 357
o propheta,1.q.1.Hierony. 501
optatum tibi,diſ.100.Ioan.epiſ. 456
oratorium,diſt.42.¶ex dictis Benedicti 191
ordinatos,diſt.49.Cæleſtinus 248
ordinationes,diſt.64 Anacletus 315
ordinationes,diſ 75.Anacl.papa 340
ordinationes,diſt.75. Zepherinus papa 341
ordinationes,diſt.75 Gelaſius 341
ordinationes,1.q.1.Greg vii. 522
ordinationes,9.q.1 Vrba in ſyn. 808
origo 32 q 4.Hieronymus 1509
oſius epiſcopus,6 q.4 Sardicēſe concilium 290
oſius epiſcopus,6.q.4. Sardicēſe concilium 795
oſius papa,di.<6.Damaſus papa 276
oſtendit propheta,23.q.Aug. 1213
oſtenſum eſt,19.q 4 Gratianus 1076
oſtenditur illos,de conſe.diſt.4.Auguſtinus 1848
oſtiarius,diſt.23.Carthaginen.conc. iiii. 160
oues paſtorem,6.q.1.Pius papa 746
oues,quæ,2.q.7.Euſebius papa 643

P

PAcem igitur,de conſe.diſt 2. Innoc.papa 1781
Pagani,2 q 7.Caius papa 648
palam eſt,diſt.11.Auguſtinus 37
pallium tibi,diſt.100.Greg. 457
pallium vobis,diſt 100.Greg. 459
panis eſt,de conſe.diſt.2.Ambr 1803
panis & calix,de cōſ.di.2.Amb.1795
panem cæleſtem,de conſ.diſt.2.Auguſtinus 1808
paratus,23.q.1.Auguſtinus 1204
parentelæ.35.q.5.Zacharias 1721
parſimoniam, diſtin.41. Gangrenſe conc. 190
paruuli,22.q.5.Capitular. 1198
paruuli,de conſ diſt.4.Iſidor. 1864
paruuli,de conſe. diſtinct.4.¶Gregorius 1872
paruuli,de conſec.diſtin.4.Auguſtinus 1816
paſce fame, diſt.86 Ambroſius 390
paſchæ ſolennitas,de conſecr.diſt.3. Carthaginen.conc.iiii. 1832
paſtor eccleſiæ,1.q.2.Proſper. 533
paſtoralis officii,7.q.1.Greg. 782
pater profecto,9.quæſt.3.q.Nicolaus papa 818
patet ſimoniacos,1.q.quæſt.7.Paſchalis papa 574
paternarum,24.q.3.Vrba,papa 1336
patrem,12 q.3.Pelagius 1504
paulus Dyachinæ,2.q.17. Gregorius pag. 660
paulus dicit,1.q.7.Gregorius 681
paulus petrum,2.quæſt.7. Hieronymus 654
paulum itaque,2.3.Gregorius 595
paulianiſtæ,1.q.3.Innocentius 491
pauper,12.q 3.Iſidorus 886
peccatum,de pœn.diſt.4.Auguſtinus 1664
pecunia 17.q.4.Theod, in pœnitentiali 1107
pœna illorum,23.q.5.Auguſt. 1251
pœnale,14.q.5.Auguſtinus 990
pœne ſicut,de pœn.diſtinct.1.Digeſt. pag. 1558
pœnitentia de pœn.diſt.1.Leo. 1583
pœnitentia,de pœn.diſtinct.3.Auguſtinus 1615
pœnitentiam agere, de pœn. diſt. 3. Gregorius 1636
pœnitentiam,33.q.4.Arelatenſe concilium 1693
pœnitentia, de pœn diſt.3. Ambroſius 1634
pœnitentem,26.q.7. Octaua ſynod. pag. 1385
pœnitentes,diſt.50.Agath.conc 251
pœnitentes,diſt.55.Hilarius in conc. Romano 271
pœnitentes,de pœn.diſt.3.Aug. 1637
pœnitentibus,10.q.7.Carthaginenſe conc.iii. 1385
pœnnata de pœn.diſt.2. Greg. 1607
per adoptionē,30.q.3.paſch.II.1467
per aquā,de conſ.diſt 4 Ambr.1858
peracta de conſ.diſt.2.¶Anacletus papa papa 1782
per baptiſmum,de conſec.diſt.4 Auſtinus 1836
per Elaiam,1.q.1.Auguſtinus 515
per illicitā,1.q.7 Damaſus papa 573
per illiciam, 9.q. 1. Damaſus papa palea. 807
perlatum ad nos,de conſ.diſt 3. Gregorius 1833
perlatum eſt,diſt.88.Gregor. 397
perlatū eſt,diſt.90.Victor papa 408
perlatum eſt,19.q.3.Gregor. 1138
perlatum eſt,29.q.2.Tribur.conc.14
perlectis,diſt.25. Iſidorus 111
per laicos,16.q.7.Alexand.ii. 1090
per principalem.1.q.1.Nic.papa 526
per principalē,9 q.3.Nicola,papa 21
per ſcripta,2.q 8.Stephan papa 668
per ſingulas 1.q.3. Martinus Brachatenſis in conc. 813
per ſingulas 11.q.3.Antioch.cōc. 814
per ſingulas,16.q.3.Chalced.conc.& Gelaſius papa,& Tolet,conc.1062
peregrina iudicia, 3.q.6. Sixtus papa iii. 693
perfecta pœnitentia de pœn. diſt. 2. Ioan.Chryſoſt. 1636
perfecta pœnitentia,¶de pœn. diſt. 3. Ioan. Chryſoſt. 1568
pernicioſe,de pœn.diſt.1.Aug. 1561
pernicioſam,18.q 2.Innoc.ii. 1129
peruenit ad nos 18.q 2.Greg. 1127
peruenit ad nos,2.q 7.Greg. 666
peruenit ad nos,7.q.1.Greg. 774
peruenit ad nos diſt.50.Greg. 227
perūenit ad nos, diſt.101.Chalcedonenſe conc. 459
peruenit ad nos,16.q 7.Gre.vii.1083
peruenit ad nos,1.q.3 Greg.vii. 544
peruenit ad nos,30. q.1.Deuſdedit. S.R.E.epiſcopus 1456
peruenit ad nos,18.q.2.Greg. 1172
peruenit ad nos,26.q 5 Greg. 1378
peruenit ad nos, 16.quæſt.1.paſchalis ii. 1024
peruenit ad nos,diſt.84.Greg. 397
peruenit ad nos,27.q.1.Greg. 1398
peruenit ad nos diſt.93 Greg. 421
peruenit ad nos,11.q.1.Greg. 853
peruenit ad noſtras, diſtinctione,18. Chalced.conc. 68
peruenit ad notitiam,de conſ.diſt.2. Rhemenſe conc. 1789
peruenit ad ſanctum, diſ.93.Nicenū conc. 419
peruenit ad ſanctam,diſt.86. Calcedonenſe conc. 393
peruenit ad me.18.q.2.Greg. 1130
perueni ad me,de conſ.di gre. 1828
peruenit in ſancta 21.q 3.Nicaſi epiſcop.palea. 1158
peruenit quoque,diſt.95 Greg 42
peſſimam,23.q 8.Innocentius 1293
petimus,ii.q 1 Chart.conc iii. 846
petiiſti,7.q 1.Zacharias papa 772
petrus Simoni,1.q.1.Ambr. 471
petrus diaconus,diſt.39.Greg. 182
petrus doluit,de pœn.diſt.1.Ambroſius 1553
petrus poteſtatem,2.q.7 Greg. 657
petrus qui Thabitā, 33.q.8 greg.128
piæ mētis,17.q 7.gelaſius papa 1092
pium eſt,de pœn.diſt 3.Auguſt.1660
pictacium,30.q 3 Zacharias 1465
placet omnibus,diſt.65. Carthagin. conc.ii. 319
placuit communi,16 q.1. Eugenius papa 1024
placuit de Infantibus, 1.q.4 Africs conc. 546
placuit de infantibus,de conſ.diſ.4. Carthag.conc. v. 1873
placuit epiſcopos,diſt.32.¶Carthaginenſe conc.v. 152
placuit eorū,1 q.7 Hadr.papa 664
placuit etiam,diſt 90.Agathen.coſilium 407
placuit huic ſanctæ, diſtinct 16.Sexta ſynod. 55
placuit huic ſanctæ,19.q 3 gela. 1066
placuit igitur,de conſ diſt.4. Mileuitanum conc. 1891
placuit omnibus,diſt.12.Brachatenſe,conc. 44
placuit omnibus,10 q.1. Brachatenſe conc.ii. 825
placuit oſb.19.q 1.Nicæna ſyn.1022
placuit per omnia,13.q 2.¶Melchiades papa 966
placuit pro communi,6. q.3. Concilipm apud Compendium 759
placuit ſancto conuentui,4.q 2.& 3. Maticenſe concilium 719
placuit vniuerſo,ii.quæſt.3. Africanum conc. 864i
placuit vt altaria, de conſ.diſt.1. Africanum conc. 864
placuit vt a nullo,7.q.1.Carthaginenſe,conc,iii. 776

placuit vt quibuſcunque, 2.quæſt 6. Iulius papa 617
placuit vt ante,20.q.1. Carthag. concil.iii. 1144
placuit vt clericus,21.q 5.Agat.concilium 1161
placuit vt deinceps,9.q 2.Vrban. palea 810
placuit deinceps,de pæn.diſt.6.Vrbanus papa ii. 1686
placuit vt dies,de conſ.diſt.3.Carth. conc. 1838
placuit vt ii.q.5.Brachar.conc. 1775
placuit vt hi,36.q.2.Aquiſgranenſe conc. 1750
placuit vt nullus,1.q 1.Brachar.concilium ii. 518
placuit vt nullus,10.q.5.Bracharenſe conc.ii. 834
placuit vt vnuſquiſque, 1.q.1. Bracharenſe conc ii. 518
placuit vt conſeruato,diſt.18. Cabilon.conc. 67
placuit vt quicunque,de conſ diſt.4. Mileuitanum conc. 1981
placuit vt quicunque,diſt.72. Mileuitanum conc. 331
placuit vt quicunque,diſt.74.Carthaginenſ.conc. 336
placuit vt quicunque,de conſ.diſt.4. Mileuitanum conc. 1892
placuit vt qui,23. quæſt.5.Brachar. conc.i. 1257
placuit vt quicunque,16.q.6.Mileu. conc. 1078
placuit vt quicunque,11.q.1 Carthaginenſ.conc.viii. 843
placuit vt quicunque,16.q.3. Africa. conc. 1070
placuit vt omnes,de conſ.diſ 3.Agathenſe conc. 1828
placuit vt dies venerabilis, de conſ. diſt.3.Carth conc.v. 1833
placuit vt poſtquam, de conſ. diſt.3. Bracharenſe.conc.ii. 1833
placuit vt ante,diſt.77. Carthag.concilium iii. 351
placuit vt nemini, 7.q.1. Carthagin. conc.v. 774
placuit vt ordinandis,diſt.38.Carthaginenſe conc.iii. 379
placui vt quiſquis,,11.q.1. Carthag. conc.iii. 856
placuit vt presbyteri, 2.q.6. Mileuit. conc. 632
placuit vt presbyteri, 12.q.2.Carthaginenſ conc.vnicum 938
placuit vt quoties, 1.q.2. Brach.concilium ii. 530
placuit vt quotieſcunque,diſ.18. Carthag.conc.v. 71
placuit vt quotieſcunque,3.q.10.Carthag conc. vii. 712
placuit de infantibus,q.4. African. conc. 546
placuit vt ſi qs,2 q.4.Brac cõc.2.613
placuit vt ſi quis,21.q.2 Hiſpal.concilium ii. 1155
placuit,vt pœnitentes,diſt 50.Tolet. conc.1. 254
placuit vt de ordinatione, 1.q.1 Brachar conc.ii. 475
placuit, vt epiſcopi,12,q.Carthagin. conc.iii. 952
placuit vt epiſcopi, 21.q. 3. Carthag. conc.iii. 1158
placuit vt ſi.6 q.9.Afric.conc. 754
placuit vt ſi 33.quæſt.2. Toletanum conc.i. 1546
placuit vt ſecundum,12.q.7.Mileui, conc. 1527
placita ſæcularia. 13.q.4. Ex conc. apud Etphesfurt 1009
plebs Diottenſis, di.63.Gelaſius 301
plebiſcita,diſt.2.Iſidorus 6
plerique,8.q.1 Hilarius papa 791
plerique 14.q.3.Ambroſius 983
plerique de conſe.diſt 4.Toletanum conc.iii. 1366
plerunque boni,1.q 7.Auguſt. 649
plerunque contingit,11.q.3.Gregorius 892
pluit dominus,de pæn.diſt.3.Gregorius 1656
plures,16 q 1.Pelagius 1046
plurimos ſacerdotes,diſ.82.Syricius papa 374
ponderet,diſt Calixtus i. 229
pontifices,7.q.1.Nicolaus papa 763
pontifices, 12.q.3 Agath.conc. 952
porro de affinitate,35.q.5.Greg.1721
porro duorum 35.q 2.2.& 3. Paſchalis ii. 1717
porro & Hieroſolymitanus,diſt.66. Anacletus 322
porro cuius,6 q.4 Gratianus 757
porro gloria,de cõſ di.1.Nicol.1771
porro illi,de pæn. diſ 2. Proſper.1561
porro Moyſi,diſ.84 Anaclet. 382
porro ſcias, diſt 63.Nicolaus i. 298
porro ſi,16.q.3.Ioannes papa 8.1070
poſſeſſio,16.q.5.Tolet.conc.4.1061
poſſeſſiones,16.quæſt.1 Symmachus papa 1051
poſſeſſiones,16.q 4 Vrban.ii. 1076
poſt appellationẽ,2.q.6 Digeſt. 630
poſt baptiſmum,de conſe.diſt.4. Rabanus 1869
poſt paſcha,diſt.76 Iſidorus 348
poſt quingentos,16 q.3.Gelaſius papa 1067
poſt ſuſceptũ,30 q.3.Paſchal.ii.1467
poſt vxor,3.q.4.paſchalis ii. 1457
poſtea ſignatur,de conſec.diſt. 4.Rabanus 1860
poſtea tanguntur, de conſ.diſt.4.Rabanus 1861
poſtea quàm,25.q.2 pelagius 1339
poſtquam aſcenderis de conſ.diſt.4. rabanus 1868
poſtquam hoſtilis,16.q 1.Greg.1044
poſtquam pretio,13.q.2.Hier. 669
poſtquã quemquã,diſ.50 Greg 228
poſtquam ſe, de conſec diſt 4. rabanus 1860
poſtquam vos credere,de conſ.di 4. Auguſtinus 1865
poſtulatus.3.q.7.Beda 703
poteſt diſcurſus de pæn.diſt.2. Gregorius 1608
poteſt fieri,de pœn.diſ.1.Ambr. 1578
præcariæ i.10.q.2.Mediolanẽſe.832
præcariæ ii,10.q.2.Betuacenſe conc. palea. 832
præcariæ, 12.quæſt.2. Mediomatric. conc. 935
præceptum, 2.q.2. Zephirinus papa 593
præceptum, 12.q.5. Toletanum concilium xii. 1582
præcepta canonum,diſt.55. Gelaſius papa 274
præcepta ſynodalia, de conſ. diſt. 1. Gelaſius 1754
præceptis, 12 q.5.Hieron. 1522
præceptis apoſtolicis, diſt.12. Greg. papa iiii. 39
præcipimus,diſt.34 Gregor. 131
præcipimus,diſt.90.Innoc ii. 408
præcipimus,diſt.93.Sexta ſyn. 427
præcipimus,12.q.1.Can Apoſt. 914
præcipimus, 16.q.1. Gregorius inior 1046
præcipimus,16.quæſt.2 Nicolaus ii. palea. 1058
præcipimus, 21.quæſtio 2. Innocentius ii. 1157
præcipimus,21.q.4 Innoc.ii. 1161
præcipua,11.q 3 Nicolaus papa 860
præcipiendum eſt. 13.quæſt.2. Varenſe conc. 970
prædia,12 q 2. Pius papa 918
prædixerat,de pæn.diſt.1. Hieronymus 1587
prædicator,16.quæſt.1. Septima ſyn. 1052
prædicandum eſt 22.q 1. Euthycianus papa 1170
præſumunt,2.q.7 Auguſt. 646
præſul non damnabitur,2.q.4,Syluceſter papa 918
præſulum,16.q.3.Gelaſius 1065
præſens,20.q 3 Nicolaus papa 1148
præſcyti concilio,diſt.54. Matiſcon. conc.i. 267
præſenti decreto,5.q.2.Silueſt. 732
præſente presbytero,diſt.93 Carthag. conc.iiii. 420
præſentium latoris 7.q.1.Greg. 762
præſentium potiorem, 1. q.5. Vrbanus ii. 555
presbyter ante,diſt. 78. Neocæſarienſe conc. 254
presbyter aut diaconus, diſt. 81. Canon Apoſtolorum 264
presbyter aut diaconus, 15.q. Nicolaus 1010
prebyter cum ordinatur,diſt.13. Carthaginenſe conc.iii. 103
presbyter dum dixee ſi,12.q.4. Agathenſe conc. 954
presbyter Euchariſtiam, de conſ diſ. 2.Vuormacienſe conc. 1824
prebyter inconſulto i.26 q.6. Carthaginenſe conc iii. 1378
presbyter inconſulto ii.26.q. 1812
presbyter 26.q.9 Euariſt. papa 1379
presbyter mane, diſt.91.Nannetenſe conc. 409
presbyter preſente,diſt.65 Martinus Brachar in conc. 434
presbyter quidã, diſ,32.Greg. 134
presbyter ſi vxorem,diſ.26.Neocæſarienſe conc. 281
presbyter ſi fornicationem, diſt.82. Hybernenſe conc. 357
presbyter ſi per pecuniam, 1.q.1.Ex regeſto Greg. 463
presbyter ſi a plebe,2.q.5. Ilerdenſe conc. 604
presbyter uel quilibet,2.q.5.Gregor. papa iii. 601

presby-

Presbyteri bapatizatos, de conse.dis. 4.Gregorius in regest. 1877
presbyteri diaconi, ut& 24. Gelasius papa 109
presbyteri diaconi, dist.34.Agathen se conc. 163
presbyteri diaconi, 11.q.3.Mileuitanum conc. 874
presbyteri de occultis, 76.q.6.Euaristus papa 1379
presbyteri ruris in ecclesia, dis.65. Neocæsarienſe conc. 453
presbyteri qui per diœceſanas, de cõſ di. 4. Ex conc.apud Valentias 1877
presbyteri qui per diœceſes, dist.95. Carthaginen.conc iv. 431
presbyteri quos dis.63 Greg.iij. 324
presbyteri vero, dis.67.grat an. 323
presbyterum, dis. 28. Sexta ſynodus in Trullo. 132
presbyterum, dis.50.Gregorius 124
presbyterorum etiam, di-56.Gratianus 275
presbyterorum filios, dist.56. Vrbanus ij. 275
presbyteros, dist.50.Ancyranum cõcilium 240
presbyteros, dis.95.Gratianus 430
presbyteros, 16.q.1 Gregorius 1036
Psbyteris, di.27. Calixtus pap ij. 125
presbyteri, de conse.dis.4. Innocen. 1876
præter hoc, dist.32.Alexander ij 147
præterea deuotionis, 23.q. 8. Ioannes viij. 1283
præterea frequẽter, dis.51.Inno. 266
præterea placuit, dis. 28. Arelatenſe conc.ij. 128
præterea ſciſcitatis, dis 23 Nicolaus papa 104
prudẽ præcidimus, 18.q.2.Greg. 1122
primus homo, de pç. dis. 2. ambroſius 1617
prima actione, 16. q. 3. Hiſpalenſe conc.ij. 1069
prima adnotatio, dist. 16.Beda 69
prima autem, dist. 16.Beda 60
prima conſolatio, de pœ.di.3.Amb. 1656
prima igit, de conſ dis.4. Aug. 1863
prima q.18.q j Gratianus 1119
prima quidem, de conſidi.2. auguſtinus 1797
prima ſalus 25.q. j. Hormiſda papa pa. 1348
prima eſt, 22.q.2.Auguſtinus 1175
primũ itaq; dis.25.Hieronimus 118
primum interrogatur, de conſe dis. 4.Rabanus 1870
primæ ſedis, dis 99. Afficanum concilium 452
primo gradu, 35.q.5.Iſidorus 1721
primo ſemper, 2.q.j. Melchiades Papa 583
primatus epiſcopus, dist.71. Cathaginenſe conc.j. 331
primates, 2.q 1.Felix papa j. 577
principatus, j q.j. Keo epiſcopus 479
prĩceps vitiorũ, de pç.dis.2.Ang. 1617
principes, 23.q.5.Auguſtinus 1259
principali, dist.63.Pelagius 302
principium, de pç.di.2 Greg. 1631
priſca conſuetudo, dist. 100.Gregorius 455
priſcis igitur, dist.55.Gelaſius 270
priſcis quidem, 10. q. 3. Emerienſe concil. 834
priuilegium, 11 q 3.Gregorius 883
priuilegia, dist.1.Iſidorus 8
priui'egia j 25.q 2.Anacletus 1352
priuilegia ij 25.q.2. Leo Papa 1353
priuilegia iij.25.q 2.Leo papa 1358
prius ergo, 3.q.2. Euſebius papa 674
prius eſt, 3.q.11 Codex 714
priuſquam, dist.28.Gregorius 126
priuſquam conuenirẽt, 27.q 2.Ioannes Chryſoſtomus 1439
probinum, 16 q.j.Pelagius 1027
proclius, 20.q 3.Tolera.cõc.6.1147
prodeſt, 33.q.5.Auguſtinus 1252
pro dilectione, de conſ.dis.2.Cyprianus 1825
productior eſt, de pç.di.3.Aug. 1636
progeniẽ ſuam, 35.q.2 &3.Gre.1715
prohibẽdũ, dis.54.Eliberit, cõc. 270
prohibentur, dis 48.Gratianus 218
prohibentur, dis.88.Gratianus 396
prohibentur, 2.q.1. Digeſtis 584
phibere, dis.23.Anicetus papa 107
pro impẽſis, 15.q.2.Gratianus 1003
pro mẽbris, 13.q.3.Auguſtinus 1212
pronuntiandum, de conſ.dis. 3. Ludinen conc. 1826
p obeũtib.11.q.2.Gre.papa 2.973
propter eccleſiaſticas, dist. 18. Antioch.conc. 56
propter eccleſiaſticas, dis.18.Conc. Martini papæ Brachar.epiſc. 72
propter eos, 7.q j.Chaleed.cõc. 776
propter gloriam, de conſ.dis.4 ambroſius 1861
propter ſuperfluam, 2. q. 6. Theod. leg. 623
propter totius, dis. 19.Cõſtan.ſyn.88
propter vitandum, de conſe.dist.4. Toletanum, conc. iv. 1867
proprie, de conſ dis.4.Leo pap. 1480
prophetauit, 2.q.1 Auguſtinus 501
propoſitum, 20 q 3 Leo papa 1147
propoſito, 32.q 5.auguſtinus 1515
propoſuiſti dis.82.Innocentius 362
pro qualitate.26.q.7.Octaua ſynodus 1385
p reuerẽtia, dis 44.Tolet cõc.3.201
prouidendũ quoq; di.83 Gra. 1377
puincię di.99.Anacletus papa 451
pſalmiſta dis.23.Carthag.concil.iv. 196
pudenda 24.q.j Pelagius papa 1312
pudicus dist.43. Gtatianus 193
pudor eſt 32.q.2.ambroſius 1495
pueri ad ſacros, j.q.1.Gregorius 525
puer ante annos, 22.q. 8. Eliberitanum conc. 1198
puella, 20.q.2 Trubrienſe conc 1149
puellæ, 20.q.1. Leo 1142
pulchra etiã, dis.85. Ambroſius 389
pulſatus, 3.q.6 Fabianus 691
pura & ſimplex, 3 q 9 Amb. 710
purgationẽ. 15 q. 5.Gratianus 1009
puto Chriſtianum, 32.q 5. Aug. 1521
puto q̃ ſine, 1 q.7. auſtuſtinus 654
putãt q̃dã, 14.q. 3.Hietonymus 983

Q

QVa autem, 2.q.3.Gratianus 593
Quacũq; arte, 22.q.5 Iſid 1196
Quadrageſima, dist 4. Ambroſius 11
Quadrageſima de cõle.d.5.Gre. 1896
qualis cõdẽnatio ẽ.q 7.Clemẽ.1642
quam debeat, 30.q 5 Leo papa 1472
qualis.n.8.q 1.Hieronymus 801
qualis hinc, dis.25. Gregorius 117
qualis nos, 23 q.5.pelagius 1267
qualiter epiſcopus, dis 24 Grat. 101
qualiter ordinati, 7.q.1 Greg. 7
qualiter vero, dis.74.Gratianus 3
qualitas lucri, de pœn.dis.5. Leo papa 161
quã magnum, 23 q 4 Auguſt. 121
quamobrem, de pœn.dist.1. Hieronymus 1584
quã periculoſum, 7.q.j.Cypria 1217
quam pro mentis, 1.q.2.Bonifacius papa 530
Quã prępoſterũ, 12.q 2 Cypria 1975
quã in neceſſariũ, 18 q 2.Gre. 1138
quamuis caute, de pç dist.1.Auguſt. 1640
quãuis chorepiſcopis, dist.68.Leo j. 325
quamuis dictum, 22 q.1.Aug. 1186
quamuis errare, dist.38.Aug. 180
quãuis liceat 3.q 6.Eleutherius 692
q̃uis plenitudo, de pç.di.1.Leo 1602
quãuis triſte, 7 q.1.Gregorius 769
quamuis vera, 11.q.3.Aug. 180
quãuis vniuerſa, dis 21.Gelaus 88
quamuis vnum, de conſe.dis.4 Auguſtinus 1845
quamquam omnes, dis.23..Toletanum conc.xi. 102
quamquam ſacerdotum, 4.q 2.Eug. ij.in ſyno habita Romæ 981
quamquam ſecundum bonorũ, 2.q. 7. Auguſtinus 664
quando ab Hieroſolymis, de conſe. dis.4 Auguſtinus 1889
quando Adam, de pç. dist 2 ambroſius 1617
quando autem, dist.44 Nannetenſe concilium 201
quando autem, de conſe.dis.1. Cyprianus 1775
quando epiſcopus, dist.24 Nannetẽſe conc. 110
quãdo ergo, ij q.3.Hietonymus 870
quando & ebi, dis. 75. Ordo Romanus 343
quando neceſſitas, dis. 86. Auguſt. 385
quando presbyteri, dis 18.Tole.conci iv. 126
quando presbyteri, dis. 38. Toletanum conc.iv. 178
quando ptesbyteri, dist.44.Nannetẽſe con c. 201
quando quis, de conſe.dist 4 Ioann. Chryſoſtomus 1880
quod vult Deus, 23 q.4 augu. 1240
quãto à nobis, 2.q.5.Gregorius 608
quanto Apoſtolica, dis.63 gre. 300
quanto tempore, 3 q.2. Ioannes papa pigna 673
q̃tũ dicit, dist. 50 gelaſius papa 246
quantumlibet, dis.47 Auguſt. 218
quantus 23.q 4.Auguſt. 1216
quantuslibet, de pç dis.1 Amb. 1574
quapropter, 2.q 7.gelaſius 962
quapropter, 27.q.11.Hierony. 1427
qua traditione, dist.22. gelaſius papa j. 93
quatuor autem, 12.q.11 gelaſius 929
quatuor modis 11.q p grego. 888

quę vero ętate,di.78.Gratianus 354
Quæ ad perpetuam,25.q.1. Leo papa 1347
quę Chriſto,27.q.j.Innoc. 1396
quæ circa ordinandos,diſ.98.Gratianus 450
quæ contra mores,diſ.8. Aug. 21
quæ de cauſa,2.q.5.Gregorius 603
quæ dignior,24.q.j ambroſius 300
quę ipſis ſacerdotib.diſ 37.Aug.178
quę Lotharius,2.q j.Nico.pap. 585
quæ ſemel ſunt 19.q 3.Chalced.concilium 1136
quęcunq; contentiones,11.q.j.Marcellinus papa palea. 842
quæcunq; enim.de pęn.diſ.4. Beda 1663
quæcunq; à parentib 25.q.2.ex Codice Theodoſiana 1359
quæcunque mulier diſt. 30.Gangrē ſe conc. 135
quæcunque res,10.q.1.Antioch.cōcilium 832
quædam capitula,diſ. 96. Chalced. conc in vi actione 439
quædam cum fratre,32.q.7.Conciliū quodam,ſiue Capitular.1533
quædam etiam,diſt.2.Iſidorus 6
quædam lex terrena,35.qō 2. & 3. Greg. 1716
quęlibet occulta,diſ 40 Greg. 186
quē pęnitet,de pęn.diſ.1 Aug. 1599
quem progenitores 20.q.1. Tribuenſe conc. 1141
quemadmodum,diſ 12. Greg. 41
quemadmodum,23.q.7.Aug. 1277
quemadmodum,32.q.7 Aug. 1529
quærat hic aliquis de pęn.diſ.3 Hieronymus 1658
quęrēdum eſt,2.q.7 Calix.pap. 645
quęrēdū eſt,de pę.diſ. 2.Beda 1606
quæris a me,de conſe.diſt 4.Auguſtinus 1880
quęrit de his,diſ 74 Gratianus 335
quærit de illis diſ.68 Gratianus 323
quæritur pater 2.q.7.Auguſt. 655
quæritur,22 q.2 Auguſtinus 1181
quæro ergo,6.q.1. auguſtinus 751
quæſitū eſt,j.q 3.Viban ex cōc. 516
quæſitū eſt,13 q.2 Mogu.cōc.ij 977
quæſitū eſt 23.q.4 Innocentius 245
quę ſemel,19 q.3.Calced cōc. 1609
quęſta eſt nobis,13.q. Greg. 698
quæſti ſunt,16.q 1.Mogū.cōc.1042
quæſti nobis ſunt,17.q 4 Greg.1117
quæſtionem,12.q 2.Codex 942
qui abſtulerit,12 q.2.Anacletus 918
qui accuſare,3 q.9.Damaſus 707
qui admiſſa j de pęn.diſt.3.Gregorius 1638
qui admiſſa ij.de pęn diſt.3.Gregorius 1638
qui admiſit,15.q.8.Neęczſarien.cōcil j. 1018
qui aliorū,24.q.3.Tiban papa 1336
qui ambulat,5.q.5.Prouerb.c.2.736
qui apud,1.q 4 Africa.conc. 546
qui aũt,de pę.diſ.6.gratianus 1683
qui autem,diſ.91.Gratianus 408
qui autem,5.q.6.Gratianus 746
qui bona agunt,17.q 1.Gregorius in regeſ. 1059
qui bis ignoranter,de conſe.diſt.4. Theodorus in pęnitentiali 1875
qui bene,de conſe.diſt. 2.Arelatenſe conc. 1845
qui calumnia,5.q 6 Gregor. 740
qui cathedrā,diſ.93.Cyprianus 416
qui Chriſti,12.q.2 Stephan pap.917
qui clementiā, diſ 86.Hierony 291
qui communicauerit,11.q.3.Caſthaginenſe concilium iv. 1867
qui cōpulſus 22.q.5.Pius papa 193
qui conſentit,11.q.Iſidorus 896
qui cōtra,24.q.1.Liberius pap.1312
qui contempta diſ.8.Auguſtinus 22
qui crimen,2.q Sixtus iij. 668
qui crimen,3.q 6. Hadrianus papa in capitular. 697
qui crimen,6.q.1.Hadria.papa in capitul. 745
qui de mēſa,diſ.37.Hieronym.174
qui deſponſatam,27.q 2 Greg.1416
qui die ſolenni,de conſe.diſ.1.Carth.conc.iv. 1774
qui diſcordat,de cōſ.di.2.Aug 1808
qui diuina,13.q.2.Toletanum,concilium,iij. 976
qui diuinationes,26. q. 5. Ancyra. conc. 1370
qui diuini,de pęn.diſ.4.Aug. 1663
qui dormierit,27.q.2.Aurelianenſe conc. 1425
qui dormierit,32.q.7.Mog cō 1533
qui ea q̄ Dei ſunt,diſ.38.Greg 180
qui eccleſiaſticis,diſt.37. Zozimus papa 168
qui eccleſiaſticis,diſt. 69. Zozimus papa 283
qui egerit pęnitentiam,de pęn.diſ. 7.Auguſtinus 1678
qui epiſcopus,di.23.Carth cōc. 99
qui epiſcopatum deſiderat 8.q.1.Auguſtinus 796
quieſcamus,diſ.42.Ioannes Chryſoſtomus 192
quieſcite,9.q j.Felix ij° 748
qui ex diuinis,12.q.2 gelaſius 928
qui ex familiis,diſt.54.Tolet.concilium ix. 261
qui exigit,22.q.5.Auguſtinus 1194
qui habetis,14.q.5.Auguſt. 990
qui in caſtigatione,33.q.4.Io.Chryſoſtomus 1690
qui in maternis de cōſ.d.4.Iſi.1875
qui in aliud,diſ.25.Auguſt. 1118
qui in aliquo,di.51.Tole.cō. 4.257
qui in qualibet,1.q.7.Felix pap.566
qui in eccleſia,24.q.3.Auguſt. 1338
qui in alterius,5.q.1.Hadrianus papa in capitular. 730
qui iubēte,11.q.3.Ilerden.con.876
qui iuſtus eſt,11.q.3.Aug. 892
quilibet fratrum,8.q.5.Sixtus papa j. 805
qui malos,23.q.5.Hieronymus1262
qui manducat,de conſe.diſ.2.Aug. 1817
qui manducat,de conſe.diſt. 2. Auguſtinus 1085
qui merito,11.q.3.Carthag.conciliū ij. 873
qui natus eſt,de pœ.diſ.1.Ioā.Euange. 1567
qui nec regiminis,2.q.7.Aug. 633
qui negligit,24.q.3 Hierony. 1328
qui non probauerit,2.q.3.Hadrianus papa 394
qui oblationes 13.q 2.Carth. cōc. iv. 968
qui oblationes ij.Taſenſe con.j 968
qui occiderit,17.q.4 Capitularium lib.6. 1118
qui omnipotentem,11.q.3. Fabianus papa 894
qui partem,diſt.55.Innocen. 272
qui peccat,23 q.4 Auguſtinus 1241
qui peierat,22.q.5.Pius papa 1198
q peierare,22.q 5.Chromatius 1197
qui per pecunias,j.q j.Octaua ſynodus 466
qui perfectionem,j.q.j.Inno. 469
qui plures,21.q.1.Leo iv. 1153
qui poteſt,23.q 3.Anaſtaſius & Damaſus papæ 1213
qui presbyterum,17.q.4.Mogun.cōcilium 1110
qui propinquam,35.q.3. & 4. Fab. papa 1712
qui rapit,17.q.4.Anacletus 1107
qui recte iudicat,11.q.3 Greg. 884
qui recedit,de pæ.di.4.proſper.1675
q recedit,26.q.6.Arauſicū cō.1580
qui religioſis,18.q.2.Carth.concil. iiij. 1135
qui reſiſtit,11.q.3 Auguſtinus 894
qui ſaccum,diſ.50 ff.tit.de fur.245
qui ſanctus,de pœu.diſt.1. Hieronymus 1569
qui ſacramentum,32.q.4,Illerden. concilium 1186
qui ſcelerate,de conſe.diſ.2. Iſidorus 1786
qui ſecundum carnem,23.q 4.Hieronymus 1219
qui ſe ſcit,2.q 6.Vigilius papa 619
qui ſe ſcit,2.q.6. Leo papa 620
q ſemel di 50 Martinus papa j.214
qui ſincera,diſ.45.Gregorius, 203
qui ſine peccato eſt 3.q.7.Greg.701
qui ſine crimine.diſ.26.Amb.i 122
q ſine Saluatore, 25.q 2.Aug 1366
qui ſint,26.q.1.gratianus 1363
qui ſitit,33.q.5.Hieronymus 1697
q ſpiritualē,30.q.4.Tribu.cō.1469
qui ſtudet,1.q.1.Gregorius Nazianzenus 466
qui ſub gradu,diſt.50.Baſilius 239
qui ſubdiaconum,17.q 4.Capitula. li.2. 1111
qui ſuis epiſc.diſ 93.Clemens 418
qui uenatoribus i.dil.86. Aug. 387
qui venatorib. ij diſ.86.Aug. 387
qui vero 16.q.1.Chalced.cōc. 1025
qui vero,diſ.50.Mꝛicen.conc.j.244
qui vero,diſ.52 Gratianus 258
qui uero,11.q 3.Gelaſius palea.876
qui uero,21.q.2 gratianus 1155
qui viderit,32.q.5 Gregorius 1520
qui vitijs.23.q.5. euguſti. 1294
qui vos ſpernit,8.q.1.Hierony. 797
qui vult confiteri,de pœn.diſ.6.Auguſtinus 1683
q vult facere de pæn.diſ 2 Aug.1618
qui vult ordinare,de pœn.diſ.3.Auguſtinus 1639
qui uxorem ſuam.33.q.5.Rhemenſe conc. 1967
quia Agatho,27.e.2.Greg. 1422
quia alii 13.q.2.amb. 974
quia aliq̄,i.dil.82.Syricius papa 1375
quia aũt,20,q.j G.eg.in regel. 1142

quia

quia cognouimus,10.q.3. Toletanū concil.iii. 837
quia corpus,de conſe.di.2. Euſebius Emiſſenus 1791
quia dies,de conſe.di.5 Gregor.vii. 1900
quia diuinitatis,de pœ d.1. Hieron. 1587
quia ea,3.q.2. Pelagius papa 676
quia epiſcopus,5.q.3.Anacletus papa 735
quia ergo,35.q 2 & 3.Grat. 1711
quia ergo,d.22.grat. 92
quia ex ſola,24.q.1 Greg. 1306
quia frater,7.q 1.Pelagius papa 772
quia igitur,d 61.Greg. 299
quia ingredientib 19.q.3.Greg. 1128
quia in quibuſdam,di.89 Chalcedonenſe conc. 303
quia Ioannes,12.q.Greg. 955
quia iuxta,5.q 6.Gre.in regeſto 740
quia iuxta,16.q.1.Capit.Caroli, & Ludouici 1049
quia morte,de conſ.d.2. Amb. 1801
quia paſſus eſt.de cōſ.d.2. Aug. 1592
quia per ambitiones,di.64. Gelaſius 316
quia præſulatus,1.q 4 Leo iv. 546
quia radix,de pœ di.2.Aug. 1609
quia res,11.q.1.Gelaſius papa 859
quia ſacerdotes,10.q.1.Hier. 826
quia ſancta,di.61.Stephanus 301
quia ſanctitas,di.50.Greg. 331
quia ſimplicitas,d.56.Vrbanus 281
quia ſunt,d.28.Greg. 129
quia te quaſi,d.50 Steph.v. 243
quia tua fraternitas,12.q.1.Gre. 906
quia uero,de pœ.d.2.Grat. 1603
quia vero,de pæ.d.4.Grat. 1662
quia vero d 6.Grat 44
quia epiſcopi 11.q.3. Vrban. 873
quibus peccata,13.q.2.Aug. 971
quibuſdam narrantibus,1.q.1.Greg. 524
quibus temporibus,d.76.Grat. 343
quicquid 1.q.1 Tolet.conc.xi. 517
quicquid,12.q.2.Agathēſe conc. 932
quicquid,32.q 2.Aug 1396
quicquid,32.q.5 Nicol.papa 1523
quicquid,pe conſ.di.5.Hier. 1899
quicunque,d.31.Grangrenſe cōc 143
quicumque,d.50.Hier. 289
quicumque,d 50 Syricius papa 249
quicumque,d.14 Tolet.con.iv. 261
quicumque,d.77 Syricius papa 350
quicumque di 81.Nicenū conc. 464
quicumque 1.q.1.Greg. 462
quicunque,ſacros,1.q.1.Greg. 467
quicunque,1.q.5. Vrba.in conc. 554
quicunque,2.q.6.Theodoſ lex 623
quicumque,6.q 1.Fabian.papa 750
quicunque,11.q.1.Codex Theo. 852
quicumque,11.b.Petrus Apoſt. 865
quicumque,11.q 3.Gelaſius 875
quicumque,11.q 5. Hier. 889
quicumque,12.q 5.Tribur.con. 957
quicumque,12.q.Greg.vii. 918
quicumque,12.q.2.Tole.cōc iii. 949
quicumque,12.q.3.Tole.cōc.ix. 993
quicumque,12.q 5. Bracharenſe concil.iii. 954
quicumque,14 q.4.Iulius papa 986
quicumque,16.q.1.Vuormacien.concil. 1041
quicūque,16.q.3.Tolet.coc.iv. 1073
quicumque,16.q 7.Amb. 1084
quicūq.16.q.7.Tolet.conc.iv. 1091
quicumque,17.q 4.Symmach. 1102
quicumque,7 q 4.Aug. 1118
quicumque,20 q.1.Iſidor. 1141
quicumque,23.q 7.Aug. 1275
quicumque,23.q.8.Melden.cō.1280
quicumque,23.q.8.Triburiense concil. 1280
quicumque,23.q.8.Aug. 1294
quicumque 24.q.1. Beda 1310
quicumque,24.q.5. Toletan concil. xiii. 1384
Quicumque,27.q.2.Iſid palea 1414
Quicumque,33.q.2 Pius papa 1543
Quicūque,de pæ.d.1.Codex 1555
Quicumque,de conſe.d.4.Martinus papa iii. 1843
Quid autem,d 45 Greg. 202
Quid autem,8 q.1.Ambr. 801
Quid autem,24.q.3 Leo papa 1338
Quid crudelius,23.q.4. Aug. 1244
Quid culpatur,23.q.1. Aug. 1206
Quid dicam,14.q 4.Aug. 986
Quid enim prodeſt,di.83. Pius papa 378
Quid ergo,11.q.3.Greg. 895
Quid ergo,23.q.4 Aug. 1214
Quid ergo 23 q 5.Hier. 1253
Quid ergo,de pæ.d.3.Ioan.Chryſoſt. 1660
Quid eſt aliud.d.88.Caſſiod. 400
Quid eſt Chriſtum,de conſe.di.2.Auguſt. 179
Quid eſt hoc,d.30.Greg. 232
Quid eſt maius,d.78.Leo Papa 354
Quid eſt quicumque,35.q.7.Auguſt. 1736
quid eſt quod dicitur,de pæ.d.4. Gregorius 1673
Quid faciet,23.q 4.Aug. 1229
Quid in omnib.32.q.7.clem. 1531
Quid obeſt,12.q 1.Aug. 879
Quid prodeſt,ieiunare,d.76. Ambr. 388
Quid proderit,d.61.Cæleſt. 289
Quid ſit ſanguinis,de conſ.di.2.Gregor papa 1814
Quid uero,1.q.6.Grat. 556
Quid vero,10.q.Grat. 834
Quidam autem hæretici,24.q.3 Iſidorus 1341
Quidam uero econtrario, 23. qu.4. Aug. 1221
Quidam clerici d.81.Toletanum concil.iv. 371
Quidam Deo,de pæ.d.1.Thcopotus archiepiſcopus Gantuar. 1602
Quidam deſponſauit,27 q.1. Triburienſe conc. 1426
Quidam fornicatus,34.qu.1.Triburienſe conc. 1707
quidam maligni,5.q.Greg. 731
Quidam monachi,19.q.1. Calcedonenſe conc. 1027
Quidam monachorum,18.q 2.Chalcedonenſe conc.iv. 1124
Quidam nubentes,d.27.Aug 123
Quilibet fratrum,8.q.5.Sixtus papa 805
Quinque modis,de conſ.di.4. Greg. 1897
Quis aliquando,de pæn.d.1. Ioannes Chryſoſtomus
Quis autem leges,d.54.gelaſius 264
Quis autem,d.10.gelaſius 32
Quis autem de conſ.d 4.Aug. 1887
Quis dubitet,d.96.Greg.vii. 441
Quis enim noſtrū,22.q 5.Aug 1269
Qui æſtimatet,25.q 7.Aug. 1388
Quis ignorat,32.q.4 Hier. 1710
Quis locus,1 q.4.Aug. 545
Quis neſciat,d 9.Aug. 26
Quis neſciat,d.11.Innoc.i. 87
Quis nos,23 q 4.Augu. 1244
Quisquis Chriſtianū 23.q.4.Aug. 1249
Quisquis clericus d.8 4.Syricus papa 381
Quiſquis cum militibus,de pæ.d.1. Codex 1555
Quiſquis dixerit,de conſe.d.4.Mileuitanum conc.
Quiſquis ēps,12 q.2.vii.Syn. 924
quiſquis epiſcoporum,4.q.5.Carthaginenſe conc.iii. 728
Quiſquis ex concupiſcentia, de conſe.d.4.Aug. 1886
Quiſquis ille 8.q,8.Eutychian.papa 668
Quiſquis inuentus 17 q 4.Ioan.papa viii. 1108
Quiſquis merus, 11.q.3.Aug. 889
Quiſquis in negotii, d.87 Gela. 394
Quiſquis perpecuniā,1.q.1.Gre 1463
Quiſquis per dolum,24.q.3.Grego. papa 1336
Quiſquis præceptis.14.q.4 Aug. 980
Quiſquis probatus,2.q 6.Mileuitan. conc. 622
Quiſquis pro aliquo,24 q.1.Au. 1317
Quiſquis rebus,d 41.Aug. 188
Quiſquis uel,23.q 4 Aug. 1215
Quo auſu,23.q.8.gelaſius 1291
Quo iure,d. 8.Aug. 19
Quod autem.di.9.Grat. 24
Quod autem d.27.Greg. 122
Quod autem,d 47 Grat. 213
Quod autem,di.95 Grat. 429
Quod autem,1.q.1.Grat. 461
Quod autem,2.q.1.Grat. 575
quod autem,2.q.2.Grat: 591
quod autem,3.q.8.Grat. 705
quod autem,4.q.1.Nicolaus 717
quod autem,5.q.3.Grat. 734
quod autem,61.q 4.Greg. 716
quod autem,6 q 1.Grat. 643
quod autem,6 q.2 Grat. 753
quod autem,4 q.5 Grat. 759
quod autem,6 q 5 Greg. 760
quod autem,7.q 1 Grat. 761
quod autem,7.q.2.Grat. 790
quod autem,8.q.1.grat. 791
quod autem,8.q.2.grat. 802
quod autem,8 q 4.grat. 803
quod autem,8.q.4 grat, 805
quod autem,9.q.3.grat. 809
quod autem,9.q.3.grat. 813
quod autem,12.q.4 grat. 953
quod autem,14.q 1 grat. 978
quod autem,14.q.3.grat. 992
quod autem,15.q.1.grat. 995
quod autem,16 q.3 grat. 1051
quod autem,16.q.6.grat. 1077
quod autem,6.q 7.grat. 1082
quod autem,17.q.3.Grat. 1101
quod autem,20.q.3 grat. 1147
quod autem 21,q.3.grat. 1157

quod autem 22.q.q.2.Greg. 1171
quod autem,22.q.2.Aug. 1179
quod autem,22.q 4.Grat. 1183
quod autem, 22.q 5.grat. 1193
quod autem, 23.q. 1.grat. 1213
quod autem,23.q.4 grat. 1218
quod autem,23.q.5.grat. 1250
quod autem,23.q.6.grat. 1272
quod autem,33.q 5 Aug. 1277
quod autem,14.q.1.grat. 1295
quod autem,24.q.11.grat. 1310
quod autem,24.q.3.grat. 1325
quod autem,25.q.11 grat. 1352
quod autem,15.q.11.grat. 1352
quod autem,26.q.ũ grat. 1363
quod autem,26.q.5.grat. 1370
quod autem,26.q.6.Grat. 1378
quod autem,37.q ii Greg. 1424
quod autem, 28.q 1.Grat. 1434
quod autem,29 q.1 Grat. 1451
quod autem,30.q.4.Grat. 1458
quod autem,30.q 2 Grat. 1464
quod autem,30.q.4.Vrban.2. 1470
quod autem,31.q.2.Grat. 1483
quod autem,31.q.3.grat. 1486
quod autem,31.q.1.Grat. 1488
quod autem,32.q.1.Aug.: 1490
Quod autem,32 q 2.Grat. 1495
Quod autem,32.q.4.Grat. 1504
Quod autem,32.q.5 Grat. 1514
Quod autem,33 q 1.Grat. 1521
Quod autem,33.q 1.Greg. 1531
Quod autem.33.q.2.Grat. 1540
quod autem,33.q 4 grat. 1689
quod autem,33.q.5.Grat. 1693
quod autem,35 q.1.Grat. 1708
quod autem,35.q.Alexander 2. 1721
quod autem 35.q.7.Grat. 1736
quod autem 36.q.1.Gratianus 1645
quod autem de conſe.diſt.4.Greg. 1837
quod a patribus, diſt.57.Leo epiſcopus 341
quod a uoto, 17.q.1.Grat. 1098
quod abſque,diſt 12.Grat. 38
quod ad nos,diſt.47.Cyprianus 218
quodam loco, 26.q.5.& 4.Auguſtinus. 1370
quod ait Sodomitis,diſt. 13.Auguſtinus 47
quod bene,6.q. 4.Nicolaus papa 759
quod Chriſtus,23. qu.4.Ambroſius pagina 1219
quod clericus,15.q 1.Gratianus 840
quod conditio,27 q.prima Iſidorus palea. 1414
quodcunque.24 q 1.Aug. 1299
quod Dauit,22.q.4 Auguſt. 1184
quod debetur,14.q 1.Aug. 979
quod Deo pati,23.q.5.Aug. 1695
quod dicit dominus diſt 41 Au. 139
quod dicitis,di. 16 Nicola papa 62
quod die Dominico,di.75 Leo 342
quod eps,19.q.1.Grat. 1133
quod erraueràt,23.q 6.Aug. 1273
quod interrogauit,diſt.27. Nicolaus papa 124
quod intra,20. q.1.Gratianus 1140
quod iudex 3 q.7.grat. 697
quod iuramentum,22.q 1.grat. 1168
quod militare,23 q 1.grat. 1202
quod monachi,16.q 1.gratia 1021
quod nullus,diſt.25 grat. 111
quod ordinatio,9.q.1.grat. 809
quod prædeceſſor,q.11.q.3 Zacharias papa 899
quod priori,13.q.1.Gratianus 958
quod pro remedio, 1.q.7. Innocentius papa 564
quod pro neceſſitate, 1.q.1.Innocentius 486
quod propoſuiſti, 32.q.7.Greg. 1512
quod quidam 1.q.5.Aug. 410
quod quis commiſit, 35.q.9.Hilarius in conc. 1740
quod reſtitutio, 3.q.1.grat. 670
quod ſi accuſatorum,4.q 6.Gadrianus Papa in c. 729
quod ſi dormierit, 31.q 8.Aug. 1483
quod ſi pœnitentiam,27.q.1.Cyprianus 1394
quod ſuſpecti,3.q. 5.Nicol.papa 638
quod vero,diſt 11 grat. 83
quod vero, 1.q 5.grat. 533
quod vero,2.q 4 grat. 612
quod uero,2 q 7.grat. 640
quod uero, 3.q.3.grat. 676
quod vero,13.q 4.grat. 680
quod vero, 3.q 5 grat. 683
quod uero,3.q.10 grat. 712
quod vero,11.q.2.grat. 559
quod uero,4 q 2.grat. 934
quod vero,14.q 5 grat. 987
quod uero, 14.q.6 grat. 992
quod uero,15.q.4.grat. 1008
quod uero,15.q 6.grat: 1011
quod vero,20.q.4 grat. 1150
quod vero,21.q 4.grat. 1159
quod vero,22.q.3 grat. 1209
quod uero,25.q.1 grat. 1346
quod uero,25 q.2 gregorius 1855
quod uero,28.q.2 grat. 1449
quod vero,31.q.2.Auguſtinus 1499
quod uouentes,27. q.1.grat. 1390
quomodo exaudit,de conſe. diſt.4.Auguſt. 1835
quomodo renouari,de pæ.diſt.2.Auguſt. 1617
quomodo ſacerdos,11.q.3.Hier. 877
quomodo uirginibus,31.q.1 Hieronymus 1482
quoniam a quibuſdam, 19.q.3.Septima ſynod. 1137
quoniam de iure,diſt.15.gratia. 48
quoniam diuerſarum,23.2.ſexta ſynodus 1155
quoniam Feſtus, diſt 61.greg. 295
quoniã idẽ, diſt.x. Nicolaus papa 30
quoniam inueſtituras,16.q 7.grego. vii. 1038
quoniam in quibuſdã diſt. 32. Chalcedon.conc. 153
quoniã, in quibuſdam, 16.q.7.Chalcedonie conc. 1080
quoniam in Romani,diſt.31. Sexta ſynodus 144
quoniam mos,diſt.65.Nicænum cõcilium 119
quoniam multi,diſtin 47.Nicænum concilium 313
qm̃ multi, 15 q.4 Nicænũ cõc. 985
quoniam multos,11 q.3 gre.uii. 897
quoniam multa,diſt.48.Nicænũ concil. 219
quoniam non cognoui,diſtin.88.Ex verbis auguſt. 400
quoniam quidem diſt,18.Septima ſynodus, 609
quoniam quicquid, i.qu.7.Hilariũ papa 563.
quoniam quicquid,19.q.1.Hieronymus 1058
quoniam quidam,diſt.75.Chalcedonenſe conc. 341
quoniam quidam, diſt.100.Pelagius papa 454
quoniam ſanctæ,diſt.19.Sexta ſynodus 57
quoniam ſunt de conſe. diſt.4 Nicænum conc. 1828
quoniam.Velint 12. q.1.greg. 910
quoniam vetuſto,24.q 1. Hieronymus 1308
quoniam uidemus ,diſt.69.Septima ſynod. 317
quoniam uices,diſt. 68.Vrba.2. 326
quorundam,clericorum diſt. 23.Tolet.conſ.& Hiſpalen. 105
quorundam, diſt. 34 Nicol.Papa 157
quorundam, diſt.74 greg. 337
quos a paganis,de conſe. diſt.4.gregorius 1859
quos reconſtiterit,1.q.1.gelaſius 464
quos Deus coniunxit,33.q.2. Iſidorus. 1552
quoties a populis, 1.q.7.Iuno. 567
quoties 24.q.1.Inn.Papa 1300
quoties 1.q 7 greg. 565
quoties epiſcopi, 2 q.6 Felix 2. 620
Quoties,2 q.5.Innocentius 606
Quoties, 22.q.5 Hieron. 1208
quoties poſt,2.q.6.Theodoſiana lex 623
Quotieſcunque.33.q.4.Aug. 1690
Quotquot, 27 q.1,Ancyra ſyn.1401
Quotidie.de conſe.diſt.2.Auguſtin. 1783

R

RAdicata eſt,de pœn.diſt.1.Auguſtinus 1604
raptor,17.q.2 Capitular 1416
rapinam emere, 14.q. 5.Ambr. 988
raptore igitur, 59.qu 2.Symmachus pa. 1748
raptus eſt,27.q.2. Iſidorus 1432
raptus quoque.36.q 1. Iſidorus 1745
ratio nulla,17 q.4.Greg. 1102
rationis ordo.diſt.100.Greg. 358
rationis 16 q 7 Greg. 1095
reatina eccleſia,dil.63.leo 4. 303
rebaptizare,de conſ. diſ.4.Aug. 1372
reccurrat, 32.q.4 Auguſt. 1505
recedite, diſt 45.Hieron. 209
recedite,23.q.4 Aug. 121
redintegrãda,3.q.1.Ioãnespapa 6727
redintegranda,3.q.1.Eleb. 672
regũ officiũ,23.q.5.Hieron. 1260
regula dil 3.Iſidorus 8
regula veſtra,diſ.17.Iulius Papa i. 63
regulæ ſanctorum,diſ.29.Greg 134
regenda eſt, 10.q 1 leo papa iii. 823
regenerante.de conſ diſ 4.Aug 1885
relatum nobis,diſt.37.Clemens Papa i. 176
relatum eſt, 35.q.1.Tribunien.conc. pa. 1478
relatum eſt de conſecr.diſ 2.Toleta. conc.xii. 1942
relatum eſt,10. q. 1.Greg. 839
relatum,11 q.1.Alexander 844
relatum eſt,5.q.2.Damaſus 733
relatio, 21.q 1.Greg. 1154

Digitized by Google

relata eſt,x.q.1.Toletanũ conc.1824
relegentes,23.q.5.Pelagius 1267
reliqui ſacerdotes,diſt 67.Anacl 323
religioſam,12.q.2 Gregorius 951
reliſtam,30.q.4.Gratianus 1468
remittuntur,25.q.5.Ambroſius 2170
remiſſionem,1.q.1.Auguſtinus 434
remoto,7.q.1.Hilarius papa 777
renouantes,diſt 22.Sexta ſynod. 96
reos ſanguinis,23.q.5.Grego. 1253
reperiuntur,1.q 1.Ambroſius 464
reperiuntur,de pæn.diſtin.3.Ambroſius 1634
reprehenſibile,23 q.8 Nicolaus 2185
requiſiſti,32.q.1 Gregorius 1538
requiritis,1.q.7.Leo 4. 563
res autem,23 q.5.Leo papa 1260
res eccleſiæ,1.q.3,Vrbanus papa 543
res eccleſiæ 21.q 1.Vrbanus papa 915
res in epatu 12 q.2 Gregorius 921
reſponſa,diſt.2.Iſidorus 9
relecandæ,24 q.3 Hieronymus 1434
reſuſcitatus,de pæn diſt.1 Aug. 1566
reſcripta,25.q.2 ex Codice 1356
reſurrexit.de conſe diſt.4.Zacharias Papa 1567
reũ eccleſiam, 17.q 4.Capit.v. 1005
reuertimini, 16.q.1 Hieronymus 1053
reuertat,de pæn.diſt.4.beda 1663
reuera,de conſe diſt 4.Amb. 1809
reuera,3.q 9 Nicolaus papa 708
reuera,23.q 5.Ambroſius 1515
Rex debet,21 q 5.Cyprian. 1265
rhodiæ,d.2.Iſidorus 7
ridiculum eſt,diſt.12.Nicolaus papa pag. 40
ridiculum eſt 11.q.3.Aug. 878
rogo hortor & moneo,11.q.3. Gregorius 872
rogamus uos,24.q.1. Marcellus papa pag. 1191
rogationes,de conſe.diſt.Aurelianenſe conc.1. 1827
Romanus,d 81.Pelagius papa 365
Romanus pontifex,de conſe.d.4 Iſidorus 1843
ruſſus 11.q.3.Carthag conc.2. 875

S

SAbbato,de conſe.d.3.Innocen.papa 1982
Sacerdos 26.q.7. Carthag conc.4.pagina 1385
sacerdos,3.q.7.Aug. 703
sacerdos de conſe.diſt.2. Hieronym. pagi 1823
sacerdos,1.q.2.proſper 534
sacerdos,de pœn.d 6 Greg. 1685
sacerdos,d.81.Eugen.papa 364
sacerdos,d.50.Aug.pal. 234
sacerdote,de conſe d.1.Carthaginenſe conc.iv. 1774
sacerdotes,de conſe.d.4 Greg. 1861
sacerdotes,d 38.Hieron. 171
sacerdotes,6.q 1.Teleſphorus 746
sacerdotes 2.q.8.Clemens 642
sacerdotes,12.q.4. Toletanum conci. ix. 953
sacerdotes,1.q.1.Hieron. 507
sacerdotes d.49.Hier. 213
sacerdotes uero, diſt.93. Clemens pagina 417
sacerdotes, di.50. Nicolaus papa pagina 241
sacerdotes,2.q.7.Damaſ.papa 663
sacerdotum,de conſec.d.2. Clemens papa 1719
sacerdotum,21.q.3. Cyprianus 1159
sacerdotibus,13.q.1.Greg. 854
sacerdotibus,diſt.31.Beda 140
sacerdotibus,de conſe.d 3. Aurelianenſe conc 1. 1827
sacerdotale officium, diſt.61. Gregorius 286
sacratas d.23.Soter papa 107
sacramentum hactenus,2.q. 5. Cornelius 600
sacramenta,1.q.1.Aug. 433
sacramenta altaris,de conſe.d.i. Africanum conc. 1768
sacrificium,de pæ.d. 1. Ambr.ex Dauid 1553
sacrificium,de conſe d.2.Aug. 1700
sacrilegium,17.q 4 Greg. 1103
sacrolancta religio,1.q.1 Gelaſi. 508
sacrolancta Romana d.22. Anacletus 93
sacrorum canonum,d.63.'Ex capitular Carol.Imper. 512
sacrorum canonum 12.q.2.Greg 922
sal cælestis,de conſe.d.4.Beda 1861
saluator,1.q.1.Vrbanus ij. 539
saluator,de conſe.d.5.Didym. 1904
salomon.12 q.3 Greg. 1513
salonitanæ,d.43.Greg. 366
saluo in omnib.9. q. 3 Hignus 815
saluberrimum,1.q.7 Leo 571
sancimus,12.q 2.Tolet.conc. 931
sancimus,1.q.7.Cod. 537
sancitum eſt,23.q 8.Vuormacen. cõcil. 1290
sancitum eſt vt,7 q.1.Rothomo con c.l. 777
sancta Romana,d 15.Gelaſius 51
sancta octo,d.16.Ex diuturno li.&c pag 54
sancta quippe,2.q.7 Hier. 665
sanctum eſt,de conſec di.4.Auguſt. 1849
sanctiſſimo in Chriſto,d.73. Epiſtola formata 334
sanctimoniales,20.q.1. Carthaginenſe conc.3. 1144
sanctimonialis,d.23. Carthaginenſe conc.4. 107
sanctus,quippe,11.q.3.Vrba ij 901
sanctorum canonum,d.30.Vrbanus ii.ex conc. 328
sanctorum patrum,10.q 1.Calix.paſ. ii. 826
sanctorum patrum, 1. q. 1. Calixtus papa 446
sana quippe d.9.Aug. 27
ſane cauendum,de pæn.d.3.Auguſt. 1638
sane conſanguinitatis,35 q.2. Iſidorus 1715
sane dicimus, 15.q.1.Ambroſius pagina 1000
sane percuſſor,d.45. Anacletus papa pag. 210
sane profertur,24.q.1. Quinta ſyno. pag. 1323
sane quia 16.q 2.Vrbanus ii. 1859
sane quiſquis.15 q 3 Codex. 1806
sane quod ſuper 24 q.2.Vrbanus ii. pag. 1321
sane ii communi,diſt.65. Niceænum concil. 317
sane ſi ex conſenſu,1.q.6.Carthaginenſe concil.iii. 638
sane Theſſalonicenſes,16.q 7. Anaſtaſius bibliotheo 1018
sapiens non eſt,6.qu.1. Lucius papa pag. 748
sapiens nunquam,de pœn.d.2.Ambroſius 1518
satagendum,25.q.1.Pelag.papa 1349
ſatyra,d 2.Iſidorus 7
satis euidenter,d.96. Nicolaus Papa pag. 440
satis hinc apparet 33 q.5.Aug 1699
satis oſtendimus,de conſe.d.4. Aug. 1858
satis peruerſum,d.5 .Greg. 278
satisfactio pœnitentiæ, de pæn d.1. Aug. 1635
scelus 2.q.1.Nicolaus papa 591
sceleratorom omnibus,de pœ.d.3. Leo papa 1655
scenicis,de conſe.d.3.Carthaginenſe conc.iii. 1825
scit ſancta d.12 Leo ix. 39
scitote,6.q.3 pelagius papa ii. 715
sciant cuncti,2.q.3 Codex 667
scias frater,7 q.1.pelagius papa 778
sciatis fratres,33.q.4 Hier. 1689
scite debet,di.76 Ambroſius 347
scite debes,7 q 1.Cyprianus 765
scire uos oportet,23 q 8 Leo 1281
scimus autem,d 43 Anacletus 197
scimus uos non ignorare,12. q 1.Vrbanus papa 907
sciendum, 8.q 1.Greg. 796
sciendum,26.q 3.& 4.Aug. 1368
sciendum eſt,27 q 1.arelaten.conc. pag 1406
sciendum,de pœ di.2 Greg. 1614
sciendum,di.29. Iſidorus 131
scindite corda de pœn.diſt.1. Ioelis 1564
ſciſcitaris,7.q 1 Nicolaus papa 716
ſciſcitatur, 30.q.4 Nicol. papa 1468
ſciſcitantibus 15.q 8.Nicolaus papa pag. 1039
ſchiſma 24 q.1 Pelagius 1313
ſchismatici. 23.q 6 Aug. 1272
ſcriptura dicit de conſec.diſt.2. Cyprianus 1778
ſcripſit mihi,7 q.1 Greg. 761
ſcripſit nobis 27.q 2 Nicolaus 1422
ſcriptum eſt, 6.q.3 Greg. 755
ſcriptum eſt 15 q 5 Greg. 919
ſcriptorum ueſtrorum,d 100. Grego. 459
ſæculares,31.q.5.Carth.conc. 1541
ſæculares,de conſe.diſt 2.agathenſe concil. 1785
ſecunda autem,4 q 2.& 2.Grat. 718
ſecunda q,29 q.2.Grat. 1458
ſecunda, de pæn d.1. Hier. 1587
ſecundam,18 q.2.Grat. 1120
ſecundum canonicam,12.qu.8.pariſien conc. 1219
ſecundum catholicã,11.q 3.Aug 178
ſecundum eccleſiæ,di.19. Anaſtaſius ii. 79
ſecundum uerba,33 q.5.Auguſtinus pag 1695
ſecuri ſunt,2.q 7.Beda 658
ſed adhuc,1.q 3 Grat. 535
ſed cum in epiſcoporum,2.q.2 Gratianus 817

Sed continuo, de pæn. dist. 1. Ambrosius pag. 1570
sed & illud, 26 q 2. Hieronymus 1167
sed illud, dist 45 Origenes. 210
sed nec Adam, de pæn. distl. Ambrosius. 1618
sed notandum. dist. 29. Cratianus 33
sed pensandum, dist. 6 Gregorius. 16
sed ponatur, 11. q. 3. Gratianus. 859
sed quæritur, dist. 37. Gaatianus. 170
sed si forte, dist. 81. Iacius papa 369
seditionarios, dist 46. Carthaginense conci 4. 212
sedulo monendi, dist. 38. Augustinus pagina. 180
semel Christus. de conse. dist. 2. Augustinus. 1801
semel immolatus, de conse. dist. 2. Augustinus 1801
sententia Cham, 2. q. 7. Anacletus Papa. 643
sèntèia pastoris, 11 q. 3. Gregorius 860
sentèiam Romanæ, 35. q. 9. Nicolaus papa. 1742
senatusconsultum, dist. 2. Isidorus. 6
senti, 11 q 3. Augustinus. 879
sæpe contingit, dist. 50. Vuormacience conc. 247
sæpe contingit, 2 q 5. Vuormacience concil. 611
sæpe nt, 18 q. 2. Tolet. conc. vi. 949
sæpe malorum, 28 q. 1. Toletanum concil 4 1446
sæpe principes, 23 q. 8. Toletanum concil 4. 1262
sæpe se uitia, dist. 41. Gregorius 190
septuaginta, dist. 16. Athanasius 61
septies cadit, de pæ. dist. 3. Hieronymus 1641
sequitur in utraque, dist, 26. Gratianus 118
sequitur non percussorem, disti 45. Gratianus. 202
sequitur non litigiosum, dis. 46. Gratianus 210
sequitur secda, 1. q 1. Gratianus 529
sequtur secũda, 27 q. 2 Gratianus 411
sequitur sexta 2. q 6. Gratianus 614
seruatis priuilegiis, 25. q. 1. Hormisda papa 1354
seruanda est, dist 32. Cratianus 145
seruetur, 11 q. 3. Nicænum conc 886
serui autem dist 54 Gratianus 259
seruitium, 18 q 2. Vrbanus 2. 1132
series consanguinitatis, 35. q 5. Isidorus 1718
seriatim, dist. 32 Leo ix. 152
serpens decepit, de pe. dist. 1. Ambrosius. 1571
sex differentię, 23. q. 3. august. 1210
sexaginta, dist. 16 Zepherinus 55
sexto die, dist. 35. ambrosius 166
sexta actione, 15. q. 7. Hispalen. concil 2. 1015
sexta synodus, dist. 16. Beda. 58
sexta vero, 4. q. . Gratianus. 729
sextã sanctam de conse. disti. 3. Gadrianus Papa 1834
sextam synodum, dist. 16. Hadrianus papa 56
si accusatorũ. 3. q. 10 Gelix papa pa. 713
si accusatorum, 4. q 6. Felix papa 729
si ad scripturas, dist. 6. augustinus 26
Si ad peccatum, 22. q. 4. august. 1188
si ad maritis de cõse. dil 4. aug. 1874
si agamus, de pæn. disti 1. Hieronymus 1584
si aliquid, 22 q. 4. Beda 1184
si aliquid, 22 q. 4. Soterus papa 1187
si aliquis, 26. q. Epaunen. conc. 1381
si aliqua causa, 22. q. 1. Ioannes Chrysostomus 1167
si apostolus, de pæ. dist. 3. augu. 1635
si apud 23. q 5. Gieronymus 1260
si audieris, 23. q. 5 Cyprianus 1262
si auerterit, de pæn distinct. 4. Dominus per Ezechielem. 1674
si autem aliquis, 9. q. 3. anicetus, papa 816
si autem necdum, 36. q. ca. Meldense concil. 1749
si autem presbyteri, 15. q. 7. Carthaginense conc 3. 1016
si autem prouocatum, 2. q. 6. africanum concil. 635
si autem sine, 17. q. 4 Gratianus 1102
si autem vobis, 11. q 3. Clemens 865
si baptizata est de conse. dist. 4. augustinus 1834
si cauta, 33. q. 4. ambrosius 1690
si clericus, 11. q. 1. Chacedonense concil. 857
si Clerici, 11 q. 1. Toletanũ cunc. 848
si clericatus. 16. q. 1. Hieronym 1031
si concupiscentia. 15. 1. august. 1001
si consuetudinem, dist. 8. Gregor. 22
si credas, de cons. di 4 2. Ambr 1823
si non sunt de cons. distin. 2. Hilarius episcopus 1784
sic autem, 1. q. 1. augustinus 482
sic decet, 25. q. 2. Siluerius papa 1360
sic enim, 28. q. 1. august. 1440
sic non sunt, 32. q 4. augustin. 1511
sic in sanctificando, de consec. dist. 2. Cyprianus 1777
sic omnes dist. 19. agatho papa 76
sic populus, 1. q. 1. Hieronymus 494
sic quidam, 10. q. 1, Toletanum conc. 8. 828
sic quippe. 27. q 2. Gregorius 1531
sic viue, 16. q. 1. Hieronymus 1031
sicubi, 12. q. 3. Tarraconense, con 957
si cui etiam, de pæn. dist. 1. aug. 1563
si cuius patruus, 35. qu. 10. Innocentius pag. 1644
si cuius uxorem, disti. 34. Neocæsar. concil. 161
si cupis. 16. q Hieronymus 1023
si cultos, 27. q 1 Gregorius 1399
sicut apostoli, 11. q. 3. Fabianus episcopus 166
sicut achab de pæn. dist. 3. Greg. 1646
sicut ait, de pæ. di 3. Hieronim. 1646
sicut alterius, 7 q 1. Calixus papa 760
sicut antiquitus, 17. q. 4 Nicolaustio 4
sicut bonum, 17. q. 1. Carthaginense conci. 4 1390
sicut Christus, 1 q. 1 Hieronymus 409
sicut crudelis, 32. q. 1. Ioannes Chrysostomus 1488
sicut dixcesim, 16. qu. 3. Toletanum concil 4. 1063
sicut domini, 16. q 7. paschalis 2.
sicut ecclesia, 12. q 1 Gregorius 937
sicut enim, 11. q 1 Clemens 850
sicut enim, 32. q 5. Ioannes Chrysostomus 1517
sicum episcopum, 1 q. 2. Grego. 532
sicut ergo. 35. q 9. Gratianus 1741
sicut eunuchus, 1. q 1 augustinus 481
sicut excellẽtiam, 23. q. 4. Greg. 1446
sicut ficti, 1. q. 1. augustinus 483
sicut ii. qui, dist 47. ambrosius 661
sicut inquit, 2. q. 7 Gregorius 661
sicut in sacramentis, de conse. dis. 4. augustinus 1890.
sicut in unaquaque, 21. q. 2. Rhemense conc. 1157
sicut Iudas, de conse, disti. 2. augustinus. 1819
sicut is, 1. q 6. Gregorius 557
sicut neophytus, dis. 48. Gregor. 220
sicut non alii de conse. distinc. 1. Felix 1757
sicut non est, 23. q 4 augustinus 1228
sicut non omnis, 32. qu. 2. Hieronymus 1495
sicut non suo, dist. 46. Leo papa 218
sicut nostris, de consec. dist. 4. augustinus 1860
sicut omnino, 12. q 4. Gregorius 928
sicut primi, de pæn. dist 1. august. 1591
sicut quædam, dist. 14. Leo papa 48
sicut quamuis, dist 96 Gelasius 446
sicut qui, 17. q 4 pius papa 1106
sicut quimonasteria. 10. q. 1. Eugenius ii. in synodo 1141
sicut sacerdotes, 2. q. 7. Fabianus 692
sicut sancti, dist. 15 Gregorius 50
sicut latius, 32. q. 4. Augustinus 1411
sicut semel, dist 58 Gregorius 824
sicut femina, 32 q. 2 Hieronim. 1500
sicut sera, de pæ. di 2 Augustinus 1612
sicut sine, 2. q 1. Gregorius 576
sicut stellas, dist 38 Zepherinus, papa 179
sicut tribus, de pæ di. 2. August. 1613
sicut uotus, de conse. dist. 2. Ambrosius 1828
sicut vir. 7. q. 1. Euaristus papa 760
sicut uiri, dist. 40. Isidorus 189
sicut urgeri, 1. q. 1. Augustinus 489
si de area. 16. q. 2. Augustinus 1367
si decreta, disti. 20 Nicolaus i. 83
si de rebus, 23 q. 7. Augustinus 1276
si diaconus, dist. 81. Aurelianense concil. 366
si dicat vir 13. q. 5. Augustinus 1691
si dominus, ii, q 3. Hieronymus 893
si ducturi, 32. q. 6. Augustinus 1524
si duo forte dist. 79. Honorius Augustinus 358
si duo fratres, dist 50. Tributiense cõcil. 247
si duo vel, 35. qu. 6. Vrbanus in concil. 1712
si ea de quibqs, 23. q. 4. august. 1248
si ea destruerem, 25 q. 2 Gregor. 1354
si ea ecclesia 23. q 4 Augustinus 1243
si ægrotans, 5. q 3. Romana syn. temuote. Hadriani 734
si enim, 27. q. 2. Ioan. Chrisost. 1540
si enim inquit, de pæn dist 2. Hieronymus 1620
si eos de quibus, de conse. dist 4. Augusti. 1889
si episcopus, dist. 50. Agath. eõc. 226
si episcopus ante, ii. qu. 3. Sardicense concil. 161
si episcopus, ii. q 3 Epaun. conc. 178
si episcopus, 3 q. 2. Felix 1. 675

Si epiſcopus,19.q. 3. Aurelianenſe, concil. 1. 1069
Si epiſcop 12.q.2. Tolet.cõc.iii. 950
Si epiſcopus metropolita nus,di.18. Conci. Agath. 72
Si epiſcopus,11.q.5 Agath.cõc. 956
Si epiſcopo 2.q.5. Vnormac.cõc.612
Si epiſcopũ,16.q.6.Gregorius 1079
Si epiſcoporũ,21.q 5.Gregorius 1163
Si ergo,8.q 2.Origen ex lib Nu. 799
Si euangelica diſt 55 Pelagius 274
Si ex bono de pœn.diſ.4 Augu 1665
Si ex laicis,10 q 1.Illerdẽs cõc. 822
Si expoſitusdiſ.87.Arelat.cõc.ii. 396
Si femina,29.q.2.In conc. apud Vermeriam. 1456
Si fœneraueris,14.q.3. Auguſtin 983
Si forte,diſt.63 Leo Papa 314
Si forte,de pœn diſt. 1.Codex 1555
Si forte,17 q.4 Clemens 1106
Si forte,diſ 65 Sardicẽſe cõcilio 320
Si forte,21.q 5.Azelatenſe,cõc.1162
Si fortaſſis,16.q.6.Leo iiij. 1081
Si fur aut latro,13.q.2.Aurel.concil. palea. 977
Si gens Anglorum,diſt. 56. Bonifacius martyrus 279
Si ſignificaſtis,1.q 1 Fabianus 505
Signum eſt,de cõſe.diſ 2.Aug. 1790
Si habes,24.q 3.Auguſtinus 1326
Si hęreticus,2.q 7.Nouel.Cõſt.apud Iul. 648
Si homo 35.q 2.& 3. In concilio apud Vermerias. 1712
Si homo 27.q.1.Gregorius 1400
Si homicidiũ,22.q 5 Auguſt. 1265
Si igitur,24.q 3.Hieronymus 1322
Si ille q,diſ 50.Hormiſda papa 250
Si illic 23.q 4 Gelaſius 1231
Si Impera tor,diſ.96. Ioã papa 442
Si in adiutorium,diſt.10.Auguſt. 30
Si infidelis,28 q.2 Gregorius 1449
Si infidelis,28.q 1.Ambroſius 1438
Si in laicis,diſt.38.Leo papa 278
Si inimicus eſt, diſt. 91. Petrus in ordinatione Clementis 415
Si inimicus,11 q 3. Petrus Apoſt.866
Si in morte,23.q 8.Gregorius 1285
Si in plebius,diſt 63. Iſidorus 304
Si inqualibet,20 q.2.Tolet cõc 1145
Si inter bonos,de conſe. diſt.4 auguſtinus 1344
Si inter epiſcopos,8.q. 4 Bonifacius papa 758
Si is qui præeſt,11.q.3.Iſidorus 896
Si is qui,23.q.4 Gregorius 1231
Si iubet,26.q 6.Carthag cõc.2.1378
Si Iudas,de pœ.diſtinctione,4.auguſtinus 1663
Si iuſtus,1.q.1.auguſtinus 482
Si iuxta apoſtolorum,diſt 38.& Hieronymus 180
Si laicus,diſ.11.Hieronymus 141
Si laici vxor, diſt. 14. Martynus Bracha in conc. 162
Si lapſis,50 Gregorius 224
Si legitimi,2.q.5 agathẽſe,cõc. 604
Si lucrer,11 q 1.Gelaſius papa 844
Si mala fama 2.q.5. Hincmarus epiſcopus 606
Si metropolitanos,6.q.4. Alexander palea. 758
Similiter,3.q.5. Iulius Papa 687
Similiter, 16. q. prima Symmachus in 6.ſynodo 1049
Simili mõ 28.q.prima Eutychianus pagina 1436
Similem Dei de pœnitentia, diſt.2. ambroſius 1618
Si monachus,16.q.1.Inn.Papa 1026
Si morum fuerit, de conſ.diſt 1.Iginus Papa 1759
Si mulier,diſt.5.Gregorius 13
Sine exceptione,12.q ſecunda, Leo papa 939
Sine litteris,8 q.5.Gratianus 805
Sine ornatu,21.q.4 Eco iv. 1161
Sine pœnitentia,de conſe.diſt.4.ambroſius 1870
Si non ſunt, de conſec.diſt.2.Hilar. epiſcopus 1784
Si non ſanctificatus, de conſ. diſt.4. auguſtinus 1862
Si nõ ex fidei 23.q.4.Gregorius 1246
Si non licet, 23.q.5.auguſtinus
Si nulla,23 q.8.Nicolaus papa 1282
Si nulla de cõſs diſ 4.Leo papa 1874
Singuli accipiunt de conſe.diſ.2.Hieronymus. 1817
Singula eccleſiaſtici,diſ. 89. Gregorius 401
Si nupſerit,diſ.36.Hieronymus 124
Sint manſiõnes,12 q. prima Canon, apoſto. 913
Sint tibi quotidiana,de conſe. diſ.5. Hieronymus 1898
Sint tibi ieiunia,de conſe.diſ.4. Hieronymus 1897
Si officia,diſt.38 Zozimus 283
Si omnia in hoc ſęculo, 6.q.1. anacletus 746
Si papa,diſtinctione,40.Ex diſtinctio n.facii 184
Si pater,30.q.4 Chalcedonenſe cõcilio 1468
Si Paulus,32.q.5.hieronymus 1518
Si peccatum eſſet,22.q.prima auguſtinus 1168
Si peccatum Dauid, de pœn. diſt. 1. Gregorius 1591
Si peccauerit,2. q.1.auguſtinus 582
Si per ebrietatem,de conſ.diſ.ſecunda,Beda. 1789
Si per ordinationem,diſt.63.Pariſiẽſe conci.j. 299
Si p ſortiarias,13 q.prima ,hinc marius Rhemen.epiſcopus 1540
Si per negligentiam,de conſ.diſt 2. Pius papa 1789
Si Petrus, 24.q.1 ambroſius 1302
Si Petrus,9 q prima, Ioannesiiij.792
Si plures,16.q.7.Tribur.conc. 1095
Si poſt ordinationem,diſ.30.Martinus papa j. 228
Si presbyteri, j.q.j. extra de presby. non bap. palea 494
Si presbyter,26.q.6 Iulius 1382
Si primates,5.q.2.Felix papa ij. 731
Si priuatum 12.q.j auguſtinus 916
Si propterea,23.q.5.auguſtinus 1263
Si propterea,de pœn.diſt prima,auguſtinus 1563
Si publicis,22.q.4. Tolet. concilio, 8.pagina 1183
Si qua de rebus,12.q.2.ancyra,lyno, pagina 935
Si qua femina,diſt.90.Eliberit,concilio 245
Si qua fuerit,81.b.1.Eliberitan.concilio 1479
Si qua monacharum,37 q 1.Gregorius 1403
Si qua mulier,35.q.10. Romana ſyno pagina 1745
Si qua mulier,31.q j Ex concilio apud Vermerias, palea 1479
Si qua mulier,diſt.30.Gangrenſe,cõcilio 135
Si qua mulier ſuo,diſ.30 Gangrenſe, conc. 136
Si qua mulier,de conſe di.4 Ex cõc. Max.Bracha. 1375
Si qua mulier,35 q 2.Inn. 1745
Si qua mulier,35.q.2. Hyginus papa pagina 1745
Si qua mulier,19 q.3 authen. 1138
Si qua uidua,diſt.28.Martinus Bracha in conci. 130
Si qua virgo 27.q.1.Chalcedon.concilio 1401
Si quando videris,de pœn.diſ.3 hieronymus 1660
Si quãdo,2 q 6 hadrianus papa 636
Si quandoque a ſacerdotibus, 15.q.7 alexander papa 1011
Si quatuor,23.q.8.In concilio apud Vermerias. 1294
Si quæ cauſæ,11.q.j.Innocentius papa 848
Si quælibet,22.q 2.Gregorius 1159
Si quẽ à clericatu.16.q 1 Greg. 1033
Si quẽ forte,23.q.j.Auguſtinus 1318
Si quem pœnituerit,2.q 3. Capitularium liber. 597
Si qui apud,de conſe.diſt.4 auguſtinus 1849
Si qui à ſimoniacis,j.q.j.Vrbanus papa 520
Si qui clerici,diſt. 74. Carthaginen. concilio 356
Si qui clerici.11.q j.Chalce,cõc.847
Si qui clerici,j.q j Leo 484
Si qui clericorum,1..q.j aurelianc. concilium iij. 148
Si quis epiſcopi 25.q.2 Leo 1350
Si quis epiſcopi j.q.j.Leo 487
Si qui epiſcopi,diſt.92.ancyran.concilium 411
Si qui ex fratrib 11 q.j.Clemnes.143
Si qui filij diſt 30.Cangren.conc 134
Si qui inuenti,5. q. j. Eliberitanum concilium 731
Si quilibet,diſ.54.Gregor.palea 267
Si qui neceſſitate,de conſec. diſt. 4. Leo papa 1843
Si qui parentes,31 q 3 Eliberit, concilium 1487
Si q presbyteri, j.q.7 Cyprianus 557
Si qui ſine examinatione,diſ 81. Nicænum,conci. 363
Si qui ſunt vituperatores,2 q.7 Euariſtus papa 645
Si qui ſunt,diſ 81.Gregorius vii) 366
Si qui vel temeritate,j q.7 Gelaſius pagina 568
Si qui voluerint,j.q.7 conc.Nicænũ pag. 564
Si qui vero 7.q 1.Nicęn.conc. 775
Si qui vero,de pœn.diſ.5. Nicęnum concilium 1681
Si qui vero,diſt.32 Gregorius 145
Si quidqd de cõſe diſ 4 augu. 1849

Si quid de quocunque, 15.q.7. Gregorius 1016
Si qd in eccleſia, 2.q.7. Gelaſius 663
Si qd inueniſti, 14.q.5. Auguſt. 988
Si quid veri, diſt. 37. Auguſtinus 175
Si quid vero, diſt. 86. Gregorius 391
Si quis abbas, 18.q.2. Triburien. concilium 1826
Si quis ab epiſcopo, 2.q.7. Aurelianenſe concilium j. 646
Si quis abſcidit, diſ. 55. Canon. apoſtolorum 871
Si quis accepit, 33.q.1. In concil. apud Compendium 1539
Si quis à catholica, 23.q.4. Auguſtinus 1216
Si quis ad te, 22.q.2. Auguſt. 1179
Si quis à medicis, diſ. 2.55. Nicenum concilium 271
Si quis apoſtolicæ, diſ. 79. Nicolaus papa ij. 355
Si quis à proprio, 11.q.3. Antiochenum concilium 860
Si quis à proprio, 21.q.5. Antiochenum concilium 2162
Si quis à modo, diſ. 81. Alexãder ij. pagina 367
Si quis ancillã, 29.q.2. Iul. Papa 1455
Si quis anolos, 26.q.5. Gregorius Iunior. 1370
Si quis arrẽ, diſ 37. Hieronymus 174
Si quis auſus, diſ. 71. Nicænum concilium 830
Si quis autem, de conde. diſ. 4. Leo papa 1841
Si quis autem diſ. 18. Arelaten. concilium ij. 72
Si quis autẽ, 1.q.9 Symmachus 536
Si quis autem, diſ. 94. Alexan. j. 428
Si quis autem, de pœn. diſ. 7. Auguſtinus 1687
Si quis autem, de pœn diſ. 3. Auguſtinus 1661
Si quis baſilicam. de cõſec. diſ. 1. Bracharen. conci ij. 1756
Si quis calendas 26.q. 7. Zacharias papa 1387
Si quis carnem, diſt. 30. Gangrenſe concilium 137
Si quis circa, 2.q.1. Caius papa 564
Si quis clericus, diſ. 81. Aurelianẽſe, ſynod. iij. 165
Si quis clericus, 16.q 7. Paſchalis ij. pagina 1089
Si quis clericus, 14.q.4. Tarraconen. concilium 985
Si quis clericus, 17 q 4. Ex pœnitentiali Romano 1107
Si quis clericus, 36 q 5. Aurelianen. concilium 1. 1372
Si quis clericus, 3.q.6 Sixtus 696
Si quis clericus, 11.q 1. Silueſter 743
Si quis clericorum, diſt. 47. Eliberitanum concl. 215
Si quis coactus 22. q. 5. Theodorus in pœnitentiali. 1194
Si quis confugerit, 1.q 1. Nicæn. cõcilium 491
Si quis coniugatus, 87.q.2. Octaua ſynod. 1431
Si quis contumax 17.q.4. Triburien. concil. 1107
Si quis contriſtatus, diſt 90. Fabianus papa.
Si quis conuictus, 12.q 5. Mariſc. cõcil. 1 1194
Si quis cum clerico. 11.q. 1. Carthagin. conc. iij. 857
Si quis cũ duab. 33 q.2. Nico. 1550
Si quis cum duabus, 34.q.1. & ij. Triburien. conc. 1706
Si quis cum matre 33.q.2. Nico. 1551
Si quis cum matre, 34. q.1. & 2. Ex concl. Triburien. 1707
Si quis cum matre, 35.q.2. & 3. In cõcilio apud Vermer 1811
Si qs cũ militib. 6 q 1 1. Codex. 752
Si quis cum nouerca, 32.q.7. Triburien conc. 1434
Si quis cuiuslibet, 21.q.1. Carthaginen. conc. v. 1162
Si quis dator, 1.q. 3. Gregorius 530
Si quis de alio. de conſ. diſ. 4. Lugdũ. conc. 1377
Si quis de alterius, diſt. 58. Carthagin. conc. v. 282
Si quis de clericis, 32. quæſt. 2. Agath. conc. 931
Si quis de clericis, 12.q.2. Aurelianẽſe conc. 934
Si qs de corpore, 26.q.6. Mart. Brac. in conc. 1379
Si qs dederit 24.q.j. Iulius papa 1318
Si quis deinceps, 17.q.4. Alexander ij pag. 1109
Si qs deinceps, 16 q.6. Greg. vij. 1687
Si quis de ordine, 7. q. 1. Meldenſe concil. 777
Si quis de laicis, diſt. 34. Aurelian. concil. 161
Si quis de potentibus, 24. q 3. Toletan. conc. 5. 1336
Si quis dereliquerit, diſ. 30 Grangrẽſe conc. 137
Si quis de religioſo, diſ. 77. Gelaſius papa 352
Si quis deſpicit, diſt. 42. Gangrenſe concil. 192
Si quis deſponſata 27.q.2. Amb. 1428
Si quis deſponſauerit, 27.q.2. Iulius papa 1417
Si quis deſponſauerit, 27.q 2. In canon pag. 1415
Si quis diaconus, diſt. 50. Iſidorus, Hormiſda papa 138
Si quis diſcernit, diſt. 28. Cangrenſe concil. 132
Si qs diuinis 30.q.5. I Nouellis 2474
Si qs dixerit, 11.q.q.3. Hierony 881
Si qs docet, di 30. Gagrenſe cõ. 137
Si quis docuerit, diſ. 28 Canon apoſtolorum 132
Si quis dogmata, 25.q.2 Nicolaus papa 1358
Si quis eccleſiam 17.q.4. Iginus papa, palea 1106
Si quis eorum, diſt. 30 Gangrenſe cõcilium 136
Si quis eorum, diſ. 31. Sexta ſynoſtus pagina 150
Si quis epiſcopus, diſ. 16. Agathenſe concilium 72
Si quis epiſcopus 87.q.1. Sexta ſynodus in Trullo 1394
Si quis epiſcopus ordinatus, diſ. 92. antiochenum concil. 412
Si quis epiſcopus, diſt. 81. Canon apoſtolorum 366
Si quis epiſcopus, 26.q 5. Tolet. concil. iij. 1371
Si quis epiſcopus, 23.q.8. antiochenum concilium 1295
Si quis epiſc. 1.q.3. Gregorius 536
Si quis epiſcopus, diſt. 83. Gregorius vij. 377
Si quis epiſcopus, 46.q.7. Canõ apoſtolorum 1018
Si quis epiſcopus, 7.q.1. Leo epiſcopus 777
Si quis epiſcopus, 1. q.7. Martinus Bracha ex concil. 571
Si quis epiſcopus, 11.q.3. Martinus Bracha ex concil. 8863
Si quis epiſcopus damnatus, 11.q.3. antiochenum concil. 861
Si quis epiſcopus, 11.q. 3. Eutychianus papa 893
Si quis epiſcopus, 6. q. 4. Martinus Bracharenſis in concil. 7758
Si quis epiſcopus, 2.q.6. Sardicenſe concilium 633
Si qs epiſc. 2.q.7. Romanaſyno 668
Si quis epiſcopus per manus diſ. 92. Antiochenum concilium 413
Si quis eps, diſ. 92. antioch. cõc. 413
Si quis epiſcopus vacans, diſ. 92. antioch concilium 413
Si quis epiſcopus, 6 q 4. antioch cõcilium 758
Si quis epiſcopus, 6 q 4. antioch cõcileum 775
Si quis epiſcopus, 10.q.2. Martinus Bracha in concil. 838
Si quis epiſcopus, 1.q. 1. Chalcedoneuſe concilium 465
Si quis epiſcopus, 21.q. 5. Martinus Bracha in concil. 1162
Si qs epm. 2.q.3. Damaſus papa 594
Si quis epiſcopum, 16.q.3. Nicolaus papa 1060
Si quis epiſcoporũ, 3iq.6. Fabia 690
Si quis epiſcoporum diſt. 18. Tarracen. concilium 72
Si quis erga, 2.q.7. Alexander 644
Si quis etiam, deconſec diſ. 1. Agathen. concilium 1764
Si quis ex clericis, diſt. 23. Gregorius ij. 107
Si quis ex epiſcopis, diſt. 79. Stephanus papa iij. 357
Si quis ex ſacerdotib. Leo papa iiij. ex concilio 257
Si quis extra eccleſiam, di. 30. Gangrenſe concilium 137
Si quis ex uno, 30.q 4. Inno. 1469
Si quis falsũ, 5.q 6. Octauus ſyno. 748
Si quis filiaſtrum, 30. q. 1. Ex conc. apud Vermerias 1460
Si quis fortitudinem, 23.q.3. Hieronymus 1212
Si quis frater, 11.q.3. Syn. Octaua 873
Si quis fuerit, 32.q.7. Martinus Brach. in conci. 1528
Si quis gentilis, 28.q.1. Eutychia papa pagina 1436
Si quis habuerit 28 q.2. Meldenſ. cõcilium 1449
Si quis hæretica, 1.q 1 Led 416
Si quis hominẽ, 11.q Hierony. 882
Si quis homicidium diſ. 50. Laticen. concilium palea 244
Si quis iã, 21.q.2. Chalced. conc. 1156

Si quis

si quis in strio,17.q 4. Turiense concilium. 1104
si qs i cleto.7.q.1.Agathē.cōcil 776
si qs incognitus,17.q.2.Bonif. 1101
si qs in ægritudine, dist. 57. Neocæsariense concilium. 281
si quis ingenuus.29. q.2. In conc.apud Vermeriam. 456
si quis in infirmitate, dist.55. Ilerdense.concil. 278
si quis in metropolitana.dist.56.Tarraconen.concil. 320
si quis inquit, 1.q.1. Cyprianus.496
si qs iratus.2 q. 3.Fabian.papa. 594
si quis iratus, de pœn dist.1. in canonibus. 1561
si quis irascitur, 13.q.3.Augustī. 967
si quis insaniēs.15.q.1.Theod.1002
si quis in tanta 1. q.4. Codex. 553
si quis intrat,de consec. dist.2 Martinus Brach.in conc. 1784
si quis iudaicę,28.q.1.Vrbanen.concil. 1448
si quis iudicē,2.q.6.Fabia.papa.622
si quis laicus, 16.q.1. Mogunt.concil. 1040
si quis laicus,11.q.3.Tole.cōc.1.872
si quis laicus, 22.q.5.Augustī. 1200
si quis liber,29.q.2.Zacharias.1455
si quis membrorum, 24 q.3. Eutychinus papa. 1292
si quis monachus,dist.90.Octaua synod. 496
si qs monach.16.q.1.Gelasius. 1032
si quis necandi,de pœniten.distin.1. Codex. 1555
si quis necessitate, 34. q.1. & 2. Ex concil.apud Vermerias. 1705
si quis neque, 1.q 1. Grego. 523
si quis nō dicā.36 q.2. Codex. 1554
si quis non dicam,de pœn.dis.1.Codex. 1748
si qs non iratus,15.q.1 Hieron.1002
si quis non testo,4 q.3.Hiero.1328
si quis nuptias, distin.30.Gangrense concil. 137
si quis obiecerit.1.q.3.Paschalis papa. 538
si quis obligatus, dist.54. Martinus Bracharen.ex concil 262
si quis oblitus,14.q.4 Martinus Bracharen.ex concil. 984
si quis oēm, 1.q.7.Septima.syn.558
si quis ordinatus, dist.92. Marti.Bracharen in concil. 412
si quis papa, distin.79. Symmachus papa. 356
si quis pecunia,dist.79.Nicolaus papa secundus. 358
si quis peierauerit.22. q.5. Gelasius papa. 1194
si quis per capillum,22. q.1.Pius papa. 1167
si quis per ignorantiam. 1.q.1.Isidorus. 494
si quis per superbiam, dist. 30.Gangrense concil. 136
si quis per vetus 22 q.2.Greg. 1179
si qspiā.di.81.Eugenius papa, 369
si qs post,di.33. Canon.Apost. 154
si qs positus, de pz.di.7.Aug. 1686
si quis post baptismum,dist.51. Tolet concil. 256
si qs post remissionē.di.50.Inn.251
si quis potestatē.23. q.4.Ambr.1233
si qs prębendas 1.q.3.Innoc.ii. 544
si quis præpropera, dist.50. Cyprianus. 236
si quis presbyter.di.24.Brach.conc. Mastini. 1111
si quis presbyter. de consec.dist.Canones Apostolorum. 1865
si quis presbyter,7.q.1. Antiochen. concil. 775
si qs presbyter,2.q.5.Greg.iiii 600
si quis presbyter,dist. 30. Ex concil. Martini Brach. 138
si quis presbyter, dist.50. Martinus Brach. 234
si quis presbyter, dist.92. Martinus Brach.in concil. 414
si quis presbyter, 15 q.8. Martinus Bracha. ex concil. 1019
si quis presbyter,11.q 3.Cartha.concil.ii. 862
si quis præuentus,22.q.4 Isido.1188
si qn s principū.16.q.7. Calixtus papa. 1091
si quis propter, 1.q 2.Prosper. 533
si quis propter Deum, dist. 30.Gangren.concil. 135
si quis pro ægritudine, dist.55. Ex Martino Brach. 273
si quis pulsatus,de pœn distin. Digestis. 1556
si quis putauerit,2 q.6.Victor. 617
si quis putauerit, 2. q. 6. Sixtus papa ii. 620
si quis qualibet, 12.q.2. Agathen. concil. 540
si quisquam, 11.q.3.Pelagius. 845
Si quis rapuerit,27.q.1.Nouella Iustiniani Imperatoris. 1403
si quis dereliquerit.di. 30.Gangrense concil. 137
si quis romipetas, 24.q.3. Calixtus papa. 1336
si quis sacerdos, 30.q.1. Cęlesti.1463
si qs sacerdotū,di. 81.Alex.ii. 367
si qs sacerdotū.11.q.1.Pius pap. 846
si quis sacro,27.q.1.Aurelianen.concil. 1398
si quis seruum,17.q 4.Gangren.concil. 1115
si qs seruū,17 q 4 Mart.Brach.1115
si quis semel,de pœn.dist.2 Octaua synod. 1603
si quis sponsam, 27.q.2.Triburiense concil. 1426
si quis suadente,17.q.4.Innoc. 1111
si quis super his,2.q.7.Gregor. 660
si quis tam fœminam,de pœn.dist. 1.Digest. 1556
si quis tāquā,di.30.Gangr.con. 136
si quis triginta, dist.78. Bonifacius papa. 354
si quis tumidus, 15.q.7.Carthag.cōcil.i. 1016
si quis vel virginitatem. di.30 Gangrense concil. 135
si quis vestrū,2.q.6.Sixtus papa.616
si quis vero.3.q 4. Pius papa. 681
si quis vero, 11.q.3.Ambrosius. 865
si quis vero, 11.q.3.Ambrosius. 865
si quis viduam,distin.50.Ex Martino Bracharensi. 276
si quis viduam,distin.34. Innocent. papa. 162
si quis viduam,dist.34.Canones Apostolorum. 163
si quis viduam, 32.q.7. Mogutin.cōcil. 1532
si quis virginem, 35.q 2.Greg. 1748
si quis virorum,distin 30.Gangrense concil. 137
si quis vituperat, distin.31.Gangrense concil. 142
si quis viuente, 31.q.1. Triburiense concilium. 1478
si quis voluntarie, distin.50. Martinus Brach.ex capitulis. 245
si quis voluerit,de consecra.di 4.Ex concilio apud Belluacum. 1877
si quis votū,27.q.1.Theodorus 1410
si quis vsuram,14 q.4.Ambro 986
si quis vult 16 q 7.Bonifacius.1097
si quis vult,di.36 Hieronymus. 170
si quis vxorem,32.q.1.Ioann.Chrysostom. 1489
si quis vxorē, 32.q 1. Theodorus in pœniten. 1490
si quis vxorē,27.q 2.Gregorius.1416
si qđ verius, 33.q.2 Augustin. 1546
si quos de seruis,12.q.2. Agathense concil. 940
si quos,23. q.4.Gregorius. 1245
si quotiescumque de consecr.dist.1. Ambrosius. 1784
si refulgentes,de pœn dist.4.Petrus Apost. 1674
si res aliena,14.q.6.Augustinus.992
si reuera,de consecr. dist.4. Pelagius papa, 1845
si rector,dist.43.Gregorius. 194
si Romanorum, distin.19. Nicolaus papa. 74
si sacerdos,6.q 1.Anacletus pap.745
si sacerdos,de pœni.dist.1. Hieronymus. 1578
si sacerdotes,16 quæst.3.Tolet concil.ix. 1068
si sæculi,12.q.1.Gregorius. 920
si se cuiquam,dist.28. Aurelianense concil i. 130
si sermo meus,de pœn.di.2.Augustinus. 1618
si seruus,dist.54.Aurelienen.conc.1. pag. 267
si seruus, di.54.Iustin.authē.de sanc. episc. 267
si solus,dist.8.Gyprianus. 23
si subdiaconus,dist.34.Martinus Bracharen. 163
si tantum episcopus, 6.q 2.Vasense concil.i. 754
si testes omnes,4.q 2 & 3.Digest.719
si translitus,dist. 79. Symmachus papa. 359
sit retor discretus, dist 43.Greg.194
sit tributum, 11.q 1.Ambrosius 849
si triginta annorum, dist.78.Zacharias. 355
si tu abstines,17.q.2.Io.Chrys. 1472
siue de coniugii,33.q 2.Nicolaus papa. 1542
siue hæreticus, de consecr.distin 4. Beda. 1858
siue paruuli,de consec.dist.4 Cælestinus papa. 1859
si vero qui distin.50. Geruden concil. 249
si verum,31.q.2.Vrbanus. 1414

ſi vir ſimplex di 27.Theodorus. 144
ſi vit & vxor.35.q 2.& 3.Augu.1715
ſi vir & vxor 27.q.2. Eugenius Papa in ſynod.
ſi virgo 34 q.1.& 2.Auguſtinus.1705
ſi vos contra. 23.q 5.Auguſt. 1263
ſi vobis fratres. 23. quæſtio.8. Oſius epiſcopus. 1291
ſi vxorem,32. q.5. Auguſtinus.1522
Solet quæri,32.q 6.Auguſtinus.1498
Solet etiam,de conſe.diſt 4.Auguſtinus. 1846
ſolent plures, de conſe.diſt.1. Cabilonen. conc. 1768
ſolennitates, de conſe. diſt.1. Felix Papa. 1758
ſolennitates, de conſecr.diſt.1.Gregorius. 1759
ſolicitum quoque.di.48.Gratia. 359
ſollicitudo.di.52 Alexander.ii. 258
ſollicitatores,de pęn.diſt.1.Digeſtis pag. 1556
ſors nō aliquid 26.q 2.Auguſt.1364
ſortes 26.q.5. Leo iiii. 1372
ſortilegi ſunt,26.q 1.Iſidorus. 1363
Species & ſimilitudo, de conſe.diſt. 2.Gregorius. 1790
Spiritus ſanctus, 1.q.1. Auguſt. 493
ſpiritus ſanctus, de conſecratione. diſt.5.Melchiades Papa. 1892
ſponſus ille,diſt 56.Auguſtinus.178
ſponſus & ſponſa,diſt.23.Carthaginenſe concilio.iiii. 108
ſponſus & ſponſa, 30.q 5.Carthaginenſe concilio 4. 1473
ſponſalia,30.q.2.Gratianus. 1464
Statuit quoque,2.q.5.Saleguſt.Concil. 612
ſtatuimus 16. q.1. Anaſtaſius. 1047
ſtatuimus 19 q 3.Vrban.ii. 1136
ſtatuimus,20.q. 2.Eutychianus Papa pag. 1146
ſtatuimus,di.4.Teleſporus.Papa. 10
ſtatuimus.12 q.2.Agath.concil. 931
ſtatuimus, diſtinctio 61.Leo. 298
ſtatuimus,11.q.1 Fabian. Papa. 850
ſtatuimus,etiam di.76.Vrbanus.345
ſtatuimus, decretum,1.q.1.Nicolaus papa ii. 519
ſtatuimus vt ſicut.1.q.1.Cabilon.cōcilio. 519
ſtatutis, 2 q.1. Codex. 581
ſtatutū eſt,27.q.2.Tolet concil.1427
ſtatutum eſt,2.q.6. Carthaginen cōcilio quinto. 634
ſtatutum eſt, 8 q.1.In concilio apud Alreum. 1119
ſtudendum eſt, diſt.90.Carthaginenſe concilio.iiii. 467
ſtatuendum nobis, 16.q.2.Fauen.cōcilio. 1059
ſtudeat ſanctitas, diſt.50. Nicolaus papa, 244
ſtudii veſtri, diſt.61.Geegorius. 293
Subdiaconus,diſ.17.Sexta ſyno.15
ſubdiaconus,diſtinctio 23.Carthaginenſe concilio.iiii. 105
ſubdiaconus.24.q.1. Auguſt. 1317
ſubdiacono etiam,di.94.Gratia.428
ſubdiaconis tuis.diſt.32.Grego. 151
ſubmittitur,diſt 21.Nicol Papa. 91
ſufficit pœnitenti,de pœn diſ.1.Leo Papa. 1581
ſufficit ſacerdoti, de conſec,diſtin.1. Alexander ſecundus. 1769
ſufficiat,27.q.2.Nicolaus Papa,1412
ſuggeſtum nobis eſt, 7.q.1. Libertus Papa. 786
ſuggero, 3. q. 8. Felix epiſcopus in Carthag.concilio ſecundo. 705
ſumma iniquitas, 6.q.1. Alexander Papa. 749
ſumma militiæ.23.q.1.Grego.1207
ſummopere 11. q.3. Gregorius. 886
ſunt in eccleſia, 8.q 1. Auguſt. 800
ſunt namque,diſ.45.Gregorius.209
ſunt nonnulli,16.q.1.Bonifacius Papa. 1030
ſunt nonnulli,1.q. 1.Gregorius.523
ſunt nonuulli.diſ.46.Gregorius.211
ſunt nōnulli,2.q.7. Euarittus, Papa. pag. 646
ſunt plures,dē pœn.diſt. 3.Aug.1617
ſunt plurimi, 6.q.1. Gregorius papa pag. 747
ſunt quædam, 17.q 1. Auguſt. 1098
ſunt quædam, 23.q.5.Haym. 1264
ſunt qui arbitrantur, de pœniten. diſt.1.Ambroſius. 1575
ſunt q dicūt,27.q 2.Gregorius.1478
ſunt q opes.17.q.4.Ambroſius.1102
ſunt quidam, 1.q.1.Paſchalis ii. 527
ſunt qdā,25.q.1.Vrbanus papa.1347
ſuper cauſa, 2.q.5. Alexander. 604
ſuper quibus,30.q 3. Vrbanus. 1466
ſuper tribus,de pœnitentia. diſtin.2. Hieronymus. 1586
ſuper tribus, de pœnitentia diſtin 2. Hieronymus. 1614
ſup prudētia.14.q.2.Paſchalis ij.981
ſuperueniente,1.q.1.Gregorius 498
ſuppliciter glorię veſtrę,23.q.8.Gregorius. 1284
ſuſcipitis ne, di.10.Greg.Nazian.30
ſuſpectos,3.q.5.Pontianus papa.685
ſuum vere.2 1.q 4 Gratianus. 1161
Symbolum de conſecratione.diſt.4. Agathen. concilium. 1859
ſynodum epiſcoporum. diſtinct.17. Marcellus papa. 63

T

TAbernaculum, de conſecratione.diſtinctio.1.Felix.iiii. 1752
talis mihi, de pœnitentia diſtinct.3. Ioannes Chryſoſtomus. 1645
tali cōiugio,1.q. 7. Meldēſe.cōc.569
tales ad miniſterium, diſtinct.23. Clemens. 101
tales & ſi.16.q 5. Gratianus. 1060
talia qdem 8.q. 3. Pelagius papa.803
talibus Deus, de pœnitentia, diſt.2. Hieronymus. 1615
tam ſacerdotes, 24. q.3. Anacletus papa. 1333
tantum valet.32.q 7.Auguſt. 1535
tantis Daniel.di.81.Cælestinus.363
tanta nequitia 1.q.7.Gregorius.566
tanta nequitia,di.86.Gregorius.391
tamdiu.3.q 2.Felix ſecundus. 674
tempus quod inter, 13,q.2.Auguſtinus. 973
tempus autem,diſt.79 Gratian. 340
tempus quoque.diſt.31.Gratia. 139
tempus vero,de pœn,di.7.Gra. 1616
temporis qualitas 7.q.1. Greg. 783
tempora pœnitudinis. 26. q.7. Leo papa. 1384
temeratium 11.q 3.Auguſtinus,879
teneamus 1.q.1.Auguſtinus. 492
te quidem, 11. q.1. Clemens. 849
tertio quęritur.15.q.5.Gratian.1004
tertulas 12.q.2. Agathenſe con.939
teſtamentum diſt.6.Gregorius. 15
teſtamenta vero,12 q 5.Gratia. 954
teſtes per quamcumque, 3. q.9. Calixtus papa. 709
teſtes absq.2.q.7.Damaſus pap. 636
teſtes autem,4. q.2.& 3.Carthaginē ſe concil. vij. 718
teſtimonium,11.q.1.Siluester. 482
teugualdum.11.q.3 Nicol.papa.164
tibi Domino, diſt.89. Leo.iiii. 312
timorem,de conſecratione. diſtin.2. Baſilius epiſcopus. 1787
tolle charitatem,de pœniten.diſt.2. Auguſtinus. 1676
tolerandi ſunt.23.q.4.Auguſt. 1214
tolerabilius,32 q.5.Ambroſi. 1514
tonſura vero, diſt.69.Gratianus.327
totum,1.q.3 Auguſtinus. 538
totam pœnitentiam, de pœn.diſt.3. Hieronymus. 1642
tranſmarinos, diſtin.98.Anaſtaſius pag. 450
trāsferūt,24 q. 3.Hieronymus.1339
tres perſonas,23.q.4 Auguſt. 1218
tres ſunt autem,de pœnitentia.diſ.1. Auguſtinus. 1589
tria legitima,36.q. 2.Hierony. 1749
tria ſunt genera, diſtin.45.Albinus & Alcuinus. 208
trib.ex cauſis, de cōſ.di.1.Aug 1764
tribus gradibus,de conſecrat.diſt. 2. Clemens papa. 1786
tributum, 23.q. 8. Vrbanus. 1288
triforme eſt de conſecratione,diſ.2. Sergius papa. 1785
tua ſanctitas,31.q.2.Hormiſda papa palea. 1484
tu bonus, 23.q.4.Auguſtinus. 1214
tu dixiſti,23.q.5.Auguſtinus. 1237
tu malum,22.q.1.Auguſtinus. 1166
tūc ſaluabitur,33.q.5 Hieron. 1696
tunc vera 11. q.3. Gregorius. 882
tunc eis,de conſ di.2. Auguſt. 1824
tunc valere,de conſ.diſt.4.Aug.1856
turbat acumen, diſt.37.Beda. 171
turbatur nauicula, 1.q 4. Amb. 551

V

VAlet interdum,21.di.Iſidor 365
Valentinianus,diſtin.63.Hiſtoria Tripar. 297
valentino clerico. diſt.34. Pelagius papa. 164
valida eſt,de pœn.di.1 Gregor.1604
valde neceſſarium di.94 Greg. 428
vaſa in quibus, de conſecratione. diſt.1.Triburienſe concilio. 1766
vaſis iix, 23.q.4 Auguſtinus. 1224
vbi iſta didiciſti, diſtinctio.74.Simplicius papa. 337
vbi nō eſt, 30 q 2.Nicol.papa. 1464
vbi ſana, 24. q.1. Auguſtinus. 1310
vbi pars eſt. de cōſ diſt 2.Hilar.1817
vbi nā legiſtis,di 96. Nicolaus. 439
vbicūque.16.q.1. Tribur.conc. 1026
vbicūq; 13 di.2. Tribur. concil.965
vbicumq; 13.q 2. Io.Chryſoſt. 975
væ eis,de pœn. diſt 4. Olee. 1675
væ qui dicitis, 11. q.3. Eſaias. 882
venit ſacerdos,de cōſ.di.4 Am.1862

Veni-

Veniſti ad fontem de conſec. diſt. 4. Ambr. 1868
Veniam nunc. 35. q. 9. Innoc. 1741
Ventum eſt. 1. q. 1. Innoc. 470
Vendentes 1. q. 3. Gregorius 543
Venerabiles, de conſ. diſt. 3 Septima ſynodus. 1834
venerabilis. de conſe. diſt. 4. Gelaſius papa 1842
venter mero. diſt. 35. Hierony. 166
verbum Dei, de pæ diſ. 1. Amb. 1573
verus baptiſmus, de conſe. diſt. 4 Proſper. 1890
veritate, diſt. 8. Auguſt. 21
vera iuſtitia, diſt 45. Gregor. 209
Vereor 8 q. Hieronymus 801
verum hoc, diſt. 14. Gratianus 47
veſtrâ flagitamus, diſ 10. Leo. iiii. 32
veſtimenta eccleſiæ de conſ. diſt. 1. Stephanus 1766
victor Honorius, diſt. 97. Honorius ad Bonif papam. 448
vide benigne, ide pæ. di 1. Hier. 1585
vide quantum. 1 q Hierony. 495
vides fili diſt 10. Ioan. viii. 32
vides vt opinor. 23 q. 6. Aug. 1273
vident homines, diſt 86. Auguſt. 387
Videntes autem 12. q. 1. Vrbanus papa 911
videtur nobis. 35 q 6. Cæleſt. papa. palea. 1731
vidua 27. q. 1. Nicolaus 1405
vidua eſt, diſt. 34 Hieronymus. 163
vidua 20. q. 1. Tolet. conc. x. 1145
viduæ 27. q. 1. Auguſt. 1045
viduæ q. diſ. 81. Carth. conc. iii. 372
viduæ, 27. q. 1. Arelat cõc. palea. 1406
viduas 27. q. 1 Gregorius 1392
viduas autem 27. q. 1. Martin. Brach. in conc. 1395
viduas honora. 1. q. 2. Paulus Apoſtolus. 532
viduas 27. q. 1. Aurelian. conc. 1398
viduis autem diſt. 87. Gratianus 393
vidcitatis, 27. q. 1. Araſic. cic. 1405
viginti tantum. diſtin. 16. Stephanus papa 62
viliſſimus, 1. q. 1 Symachus 418
vino inebriantur, diſt. 37. Hiero, 171
Vinolentum ſacerdotem, diſ. 35. Hieronymus. 166
violatores, 25. q. 1. Damaſ. papa 1347
vir cum propria 33. q 4 Greg. 1691
virum catholicum. diſt. 47. Leo papa. 215
virginem 27. q 1. Tribur. conc. 1397
virgines non velentur. 20. q. 1. Pius papa 1144
virgines, 27. q. 1. Eliberitanum conc. pag. 1401
virgines quæ. diſt. 47. Hieron. 125
virgines ſacræ 20. q 4. Trib. cõc. 1150
virginibus 27. q. 1. Tribur. conc. 1397
vilum præterea. de conſ. diſt. 1. Cabi. conc. ii. 1775
viſis litteris 16. q. 2. Ioan papa 1057
viſitandi 18 q. 2. Gregorius. 1131
vitra prouinciarum, 3. q. 5 Steph. 691
vltima voluntas 13. q 2. Greg. 694
vnus ex vobis, 2. q 1. Auguſt. 577
vnaquæque mulier 13 q. 2. Aug. 691
vnaquæque, 3. q. 6. Anacletus. 696
vna tantum, diſt 26 Ambroſius 122
vna ſola 33. q. 5. Auguſtinus. 1696
vnctio inuiſibilis, de pæn. diſt. 2. Auguſtinus 1607
vnde quæritur, 35. q. 9. Gratian. 1719
vnde ipſe 1. q. 1. Clemens palea. 792
vndecunque diſt 56 Auguſt. 276
vnio noſtræ 19. q. 3. Tolet. cõc. 16. 835
vnius vxoris, diſt. 26. Hieron. 119
vnicuiq; ii. q. 3. Pelag papa ii. 889
vnicuique fidelium de conſec. diſ. 1. Aurelianenſe conc. 1764
vnũ abbatẽ 21. q. 1. Agath. conſ. 1154
vnum orarium. di. 25. Tolet. cõc. iii. pag. 114
vnum ſolum 23. q. 5. Auguſt. 1251
vnuſquiſque 22. q. 4. Ambr. 1185
vobis enim 12. q. 2. Gelaſius 927
vocatio autem 5. q. 2. Gratianus 732
vocatio ad ſyn. 5. q. 2. Dam. 731
volumus vt frater. diſt. 89. Greg. 402
volumus, 16. q 4. Gregorius 1077
volumus diſt 81. Gregor. 370
volumus 11. q. 1. Codex 853
voluiſſent de pæn. diſ. 1. Greg. 1587
vos ante omnia, de conſ. diſ. 4. Auguſtinus 1172
vos autem 16. q. 1. Auguſt. 1032
vota ciuium diſt. 63. Leo ii. 306
volentibus diſt. 27. Hieron. 124
vouentibus 17. q. 1. Hieron. 1099
vrbes & Loca. diſt. 80. Lucius papa 160
vſque adeo 32. q. 7. Auguſt. 1535
vſq; adeo diſ. 33 Gelaſius papa 156
vſus auctoritati. diſt. 11. Iſidor. 33
vſus naturalis 32. q. 7. Auguſt. 1530
vſura eſt. 14. q 3. Agath. conc. 984
vt calix domini. de conſe. diſt. 1. Rhemen. conc. 1767
vt cognouerunt. de pæn. diſt. 2. Ambroſius 1618
vt conſtitueretur, diſt. 50. Aug. 234
vt epiſcopi de conſe. diſt. 5. Melden. conc. 1894
vt euidenter. 1. q. 1. Auguſt. 302
vtilem 22. q. 2. Hierony. 1180
vt ieiuni. de conſec. diſt. 5. Aurelian. conc. 1894
vt illud de conſ. diſt. 3. Soter. 1772
vtinam omni tempore. diſ. 76. Hieronymus 348
vt lex. 27. q. 1. Innoc. ii. 1406
vt noueritis 22. q. 1. Auguſt. 1165
vt oſtenderet, de conſe diſt. 4. Auguſtinus 1814
vt pridem 23. q 8. Greg. 1283
vt presbyteri 17. q. 4. Tribur. conc. palea. 1110
vt quid paras de conſec. diſt. 2. Auguſtinus 1799
vtraque quæſtio. 34. q. 1. & 2 Gratianus 1702
vtrum vero 26. q. 3. Gratianus 1410
vtrum ſola de pæn. diſt. 1. Gratianus pag. 1552
vtrum ſub figura. de conſ. diſt. 2. Auguſtinus. 1813
vt veterum, diſt. 9. Auguſt. 25
vulgaris, de pœnit diſtinct. 1. ex Digeſt. 1557
vulteranæ 12. q. 2. Gelaſius 928
vxor a viro 32. q 7 Ambr. 1531
vxor Felicis 17. q. 4. Gelaſi. 1113
vxor legitima 26. q. 1. Auguſt. 1436

FINIS.

NOTATV DIGNA IN GLOSSIS

& nouis notationibus.

Arõ ſacrificauit hir cum, & ignis egreſſus a domino deuorauit holocauſtũ, pag. 1650
Abbas in aliquibus diſpenſat. 1151
Abbas an minores ordines hodie cõferre poſſit. 327
Abbas monachum excõmunicatum abſoluere poteſt. 407
Abbas in epiſcopum quandoq; non eligitur. 1036
Abbas quẽ ordinẽ dẽt habere. 227
Abbas nihil proprij habet. 269
Abbas factus epiſcopus cui eccleſiæ acquirit. 1119
Abbas non conſecratur. 919
Abbas an poſſit donare. 935
Abbatem ab abbatia poteſt ſolus epiſcopus deponere. 1126
Abbates tenentur ad concilium epiſcopi venire. 72
Abbates & chorepiſcopi minores ordines conferunt. 106
Abbates non exercent epiſcopalia, pag 1205
Abbatiſſa dẽt eſſe ſexagenaria 1144
* Abiurandæ hæreſis modus ex vii. ſynodo. 562
Abolitio fit tripliciter. 584
* Abortium. 1950
Abraham, Paulus, & Iehu, an fuerint mendacii expertes. 1177
Abraham an ſit mentitus. 1181
Abrogare. 10
abſens an poſſit condemnari. 705
abſens in criminali poteſt in bonis puniri. 705
abſens an poſſit excommunicari, & abſolui. 586
abſens non eſt feſtina ſententia condemnandus. 762
abſenti vtrum ſubueniatur. 618
abſentes vnde vocantur ad electionem. 300
abſentes an ſint ad electionem vocandi. 673 & 1379
abſentes poſſunt per litteras conſentire. 315
abſolutio ex cauſa differri poteſt 72
abſolutus ſemel in duobus caſibus accuſari poteſt. 602
abſtinere a licitis quandoque debemus. 370
abſtinere a venialibus difficillimum eſt. 1889
abſtinentia Chriſti & Ioannis Baptiſtæ diuerſa fuit. 189
abſtinendum eſt quandoque ab vxore. 1678
abſtinendum eſt ab omni ſpecie mali. 518
acephali. 1344
acephalitæ. 1342
actor & procurator, & ſyndicus, differunt, 646
actor libellum offerens, duplicem cautionem præſtare debet. 679
actoris punitio reum ad iudicẽ non ſuum trahentis. 855
actori denegantur inducię. 678
actore non probante reus abſoluitur regulariter. 760
actio propter culpã reuiuiſcit. 1888
actio perpetuatur litis conteſtatione pag. 178
actio ſecundum canones, non eſt de neceſſitate proponenda. 619
actio vtrum ſit proponenda de iure canonico. 20
actio nõ datur ex improbitate. 1188
actiones, ſed non paſſiones, communicantur inter coniuges. 1469
actiones plures habens an vna electa perdat alias. 936
actiones ſeu pactiones interuenire pũt in ſpiritualiũ donatione 456
actiones quatuor ex contractu infamant. 701
accuſans vxorem adulteram qualiter conuincitur de adulterio. 1524
accuſatus lite pendente promotus an ſit deponendus. 363
accuſatus quandoque dat expenſas accuſatori. 660
accuſatoribus quandoque præmium datur. 356
accuſare ſe poſſunt mutuo vir & vxor de adulterio. 1492
accuſare prohibitus, an a teſtimonio repellatur. 718
accuſare ſimul plures, an liceat vni. pag. 584
accuſare an quis cogatur. 1167
accuſare prohibentur aliqui. 729
accuſare quis quandoq; cogitur. 662
accuſare non põt de crimine conuictus in modum exceptionis. 656
accuſare cogitur aliquis quandoque pag. 718
accuſari poteſt quis poſt mortẽ. 401
accuſari quis nõ poteſt ſimul de pluribus criminibus. 630
accuſari poſſunt plures ſimul. 364
accuſari poteſt quis de crimine per pœnitentiam purgato. 1544
acquiſita de bonis eccleſiæ, & de bonis clericorum, ad quos pertinebunt. 954
accuſari poſt mortem an poſſit aliquis. 1320
accuſator calũnioſus cogitur ſe purgare. 608
accuſator an, & quando poteſt deſiſtere. 742
accuſator pendente accuſatione, poteſt deſiſtere. 407
accuſator, & iudex, poteſt idem eſſe, pag. 1734
accuſator, & teſtis, idẽ eſſe non poteſt in cauſa matrimoniali. 1731
accuſator deficiens in vno an admittatur, 712
accuſator in quinq. peccare põt. 593
accuſator non ſemper cogitur ſe ad pœnam talionis inſcribere. 667
accuſatori an dãdæ ſint inducię 595
accuſatori in cauſa ſanguinis licet pecuniam dare. 584
accuſato abſente poteſt dari libellus. 668
accuſati punitio. 667
accuſatio præſumitur ſemper inuidiæ cauſa fieri. 618
accuſatio ex charitate debet prouenire. 663
accuſatus an pendente accuſatione poſſit ſuum accuſare. 713
accuſatio, denuntiatio, & infamatio diuerſa ſunt. 667
accuſatio adulterij poſt quinquennium non auditur. 1544
accuſatio ep ſcoporum præſumitur ex odio facti. 423
accuſationem admonitio debet præcedere. 542
accuſationem deſerens qualiter punitur. 593
in accuſationibus non cogitur quis diẽ cõmiſſi criminis ponere. 1358
* accuſationem deferenti quomodo B Gregorius veniam dederit. 595
accuſatur ne quis de diuerſis criminibus. 1268
Adam & Eua confeſſi ſunt. 1571
adam ante peccatum habuit duplicem ſtatum. 1616
adam ſi non peccaſſet ſemper iuuenis fuiſſet. 1896
adam erat immortalis. 1891
adam ſi non peccaſſet nulla in coitu voluptas eſſet. 1495
adam ante peccatũ erat nudus. 1570
adam ſi viueret, vxorem habere non poſſet. 1708
adamiani. 1342
admonitio quandoq. eſt neceſſaria, quandoque non. 615
admonitio præcedat denuntiationem. 644
admonitio ſemper vindictam præcedat. 926
adoptio & arrogatio differunt. 926
aduerſarius an debeat aduerſatio aperire quæ dicit. 1444
aduocatos, an poſſit operas ſuas locare. 886
aduocatus idem ius ſæpius allegare poteſt. 1278
aduocatus an teneatur ad decimas de patrocinio. 1055
aduocati militant. 1207
aduocati ſunt audiendi. 1742
aduocato quandoque ſilentium imponendum eſt. 699
aduocato qualiter fit ſatisfactio 699
adulatio tripliciter fit. 116
adulterium non fit ſine dolo. 1706
adulterium, & periurium ſolo animo committuntur. 1520

Adulte-

adulterium, & ſimonia poſſunt eſſe ex parte vnius. 1516
adulterium quãdoque cum propria vxore committitur. 1401
adulterium non committitur ſi cõiugata ignorãter cognoſcitur. 1706
adulterium cum ſponſa non committitur. 1426
adulterio polluta, an poſſit a ſuo corruptore duci. 1477
adulterio multa ſunt grauiora. 1511
adultera etiam poſt pœnitentiam accuſari poteſt. 1491
adultera licet interficiatur, dos tñ ad eius filios deuoluitur. 1544
¶ Æmulor varia ſignificata hẽt. 197
aetiani. 1343
aer eſt communis. 903
aetiani. 1343
aetas virilis diuerſimode interpretatur. 352
aetas in honoribus, & multis alijs neceſſaria eſt. 351
aetatis probatio cui incumbit. 354
aetatis ratio in pœnitentijs eſt habenda. 252
¶ Affectus, & effectus non æqualiter puniuntur. 1557
affectus ſine effectu punitur. 539
affinitas ſpiritualis maior eſt carnali. 1405
affinitas tantum per carnis commiſtionem contrahitur. 1712
affinitas non naſcitur ſine carnis cõmiſtione. 1714
affinitatis genus per quam regulam cognoſcitur. 1728
affinitas per coitum nefarium contrahitur. 1728
affinitatis definitio. 1728
affinitatis gradus computantur ſicut gradus conſanguinitatis. 1729
affinitatis arboris formatio. 1729
affinitatis prohibitio inter aſcendentes, & deſcẽdentes eſt ꝑpetua. 1730
affinitas per notabilia declarat 1729
affirmatiua in negatiuam reſoluitur. pag. 373
afflictio quandoque datur afflictis. pag. 13. & 762
¶ Ager, & manſus, differunt. 1289
agilitas eſt dos corp. glorioſi. 1778
¶ Agonitæ. 1344
¶ Alabaſtri fractio q̃d ſignificet. 1575
* Alaricum ex variis libris volumen ſuum collegiſſe, & vſum eſſe epiſcoporum opera. 622
alienatio facta ab eccleſia quandoque tenet, quandoque non. 918
alienatio quid comprehendit. 917
alimentorum nomine comprehenduntur veſtes, & habitatio. 833
aliud eſt in via, aliud in inuio. 1674
alogi. 1342
altare quando eſt reconſecrandum. pag. 1759
altaris myſterium eſt incomprehenſibile. 503
altaria ante conſecrationem erigi poſſunt. 325
¶ Ambiguitas eſt triplex. 157
* Ambroſium electum a Synodo, nõ ab imperatore. 290
* Ambroſij librum de alendis paupertibus deſiderari. 391
amicos facere de mammona iniquitatis, quid ſit. 903
amittit quis quod nunq̃ habuit. 105
amuſſis. 658
* Anaſtaſius Papa immerito reprehẽſus a Gratiano. 79
anathema. 683
ancilla contrahere permiſſa eripitur in libertatem. 1511
ancilla cum domino contrahens, libera efficitur. 163
ancillam ignoranter ductam etiam poſt manumiſſionem poteſt liber dimittere. 1456
angaria, perangaria. 527
angelici. 1342
angeli non fuerunt ex traduce. 1630
Anianus ſiue interpres Pauli. 1721. & 1721
¶ Anima ſine virtutib. corruit. 502
anima pro homine ponitur. 470
anima plus ſimilitudinis habet cum Deo quam corpus. 1648
anima moribus citius infunditur quam fœminis. 11
anima noſtra unde procedit. 1499
animæ infirmitas eſt duplex. 995
animæ unius perditio eſt grauior quã mille corporum. 1194
animæ vis eſt duplex. 995
animalia immunda quæ dicebantur eſſe. 1493
animatum, & non animatum interficiens qualiter punitur. 1500
animoſitas quandoque in bonam, q̃doq; in malã partem ſumitur. 394
animus, & opinio præfertur veritati, & facto. 1173
annus q̃que a Martio incepit. 343
annus quo patet filium a religione revocare poteſt, quando incipit currere. 1146
annus quot dies habet. 271 & 1896
annus biſextilis duos dies facit haberi pro uno. 271
annus in æſtatem, & hyemem diuiditur. 343
anni excurſus aliqua facit. 945
annulus nuptæ quid notat. 1472
annuli datio, facit præſumi pro matrimonio. 1473
annotatio quid ſit. 1356
antiquitas non dat priuilegiũ. 422
antidicomaritæ. 1343
anthropomorphitæ. 1342
anaiochus multa facinora perpetrauit. 411
aphoriſmus vnde dicatur. 1899
¶ Apoſtolus uſus eſt poeticis ſententijs. 173
Apoſtoli utrum potuiſſent conficere in triduo. 1787
Apoſtoli de continentia nihil conſtituerunt, ſed ſolo exemplo illam docuerunt. 374
Apoſtoli de Paſſione Domini doluerunt. 1679
Apoſtoli utrum omnes fuerint epiſcopi. 322
Apoſtoli uindictam deſiderantes, an peccauerunt. 1229
Apoſtoli qñ fuerunt conſecrati. 88
Apoſtolici. 1342
Apoſtolos non petens intra tempus, vt renunciare appellationi. 650
apoſtolorum locum tenent viri eccleſiaſtici diuerſimode. 911
* Apoſtolicam ſedem in tribus locis eſſe vnam. 87
apoſtata quilibet, an ſit excommunicatus. 107
apoſtatæ qui dicuntur. 854
apocriſarius. 560
apologia. 347
apellitæ. 1348
appollinariſtæ. 1343
* appellatio a iudicibus ex cõſenſu partium electis, an detur. in c. ſane ſi ex conſenſu. 2. q 6. 632
appellat qui ad ſuperiorem iter arripit. 1515
appellat cõiunctus pro cõiuncto. 629
appellatur de epiſcopis prouinciæ ad metropolitanum. 65
appellat ad Papã omiſſo medio. 615
appellatur a iudice ſæculari ad eccleſiaſticum. 615
appellare tertio nõ licet. 615. & 1486
appellare ante ſententiam ſecundum leges non licet. 451
appellare a iudice communiter electo, an licitum ſit. 632
appellare nõ licet a cõmiſſario. 633
appellare, aut iudicem recuſare non ſemper licet. 629
appellare ante ſententiam utrum liceat. 628
appellari non licet a maiori ad minorem. 626
appellari non poteſt in tributis, & decimis. 639
appellari non poteſt ab excommunicatione. 874
appellãdũ ne eſt, iudice præſente. 628
appellãdũ nõ eſt omiſſo medio. 715
appellans fruſtatorie iudicem offendit. 236
appellans per calumniam, ad quid punitur. 620
appellans ſecundo multis in caſibus non auditur. 626
appellans a delegato, ad quem appellare debet. 614
appellans ab ſente iudice quid debet facere. 631
appellans a grauamine iuſte appellat. 628
appellantis iniuſte punitio. 624
appellanti diuerſa tempora dantur ad proſequendum. 636
appellanti impedito, quomodo ſuccurritur. 625
appellatio, & nuntiatio noui operis differunt. 631
appellatio plurium. 631
appellatio ab executore facit fructus ſequeſtrari. 634
appellatio poteſt ad Papam, omiſſo medio, interponi. 96
appellatio in multis caſibus non admittitur. 615
appellationis tempus poteſt iudex moderari. 615
appellationis cauſa eſt eadem cum principali. 635
appellationis cauſa non eſt ad iudicem a quo remittenda. 632
appellationis terminus eſt triplex. 636

appellationis cauſa vtrum ſit aſſignã da 621
appellationis tempus, an ſit vtile, an continuum 624
appellationis dies cõputat in decennio, qđ datur ad appellandũ. 614
appellationis diffinitio 614
appellationem pro me factam, an teneat ratificare 929
appellationes friuolas recipiens punitur 639
¶ Apulia eſt patrimonium beati Petri 1137
¶ Aqua an ſit de neceſſitate conſecrationis 1777
aqua baptiſmi an ſit ſacramẽtũ. 492
aqua quæ fluxit de latere Chriſti, an fuerit vera aqua 1777
aqua de petra fuit ſignum ſanguinis Chriſti 1818
aqua in baptiſmo eſt ſacramentum, ideſt, ablutio cum aqua 1835
aqua multipliciter accipitur 1780
aqua de petra populum per deſertũ ſecuta eſt 1821
aquarii 1342
¶ Arabici 1344
arboris cõſãguinitatis formatio. 1724
arbitros eligere quandoque coguntur litigantes 857
arbitriũ liberũ, ad quid ualeat. 1892
arbitrium inimici an ſit tolerandum pag. 1278
arbitrorum duo ſunt genera 632
archiepiſcopus, an ſit iudex ordinarius totius prouinciæ 814
archiepiſcopus ſolus cauſam epiſcopi audire poteſt 158
archiepiſcopus in confirmatione nõ tenetur primatem conſulere 318
archiepiſcopus de cauſis ſubiectorũ epiſcopi cognoſcere non põt 817
archiepiſcopus quot habeat ſuffraganeos 86
archiepiſcopus non conuocat ſynodum ante palii ſuſceptionem 457
archiepiſcopus cõſecratur a ſuis ſuffraganeis 459
archiepiſcopus a quibus eſt conſecrãdus 257
archiepiſcopi pallium non petentis negligentiã qui ſupplere dẽt. 454
archiepiſcopi ſubſũt patriarchis 817
archiepiſcopũ negligentẽ circa palii petitiones, quis monere debet. 455
¶ Archidiaconus, an habeat iuriſdictionem delegatam 429
archidiacon⁹, an poſſit inſtituere 2087
archidiaconus inſtituendos examinare debet 110
archidiaconi ſũt oculi epiſcopi. 417
archidiaconi multare poſſunt. 429
archidiaconatum quis conferre poteſt 285
¶ Archimandrita 568
archontici 1342
archiuium 1459
archiflamines 360
* Arelatenſem archiepiſcopum pertinere non ad Narbonenſem, ſed ad Viennenſem 804
arænæ non ſunt ſine cæmento ligandæ 384
argumentum ab ordine verborũ ſumitur 196
argumentum a contrario ſenſu eſt fortiſſimum 629
argumentum ſumi poteſt ex rubricis 1558
argumentum a contrario eſt in iure fortiſſimum 24
argumentantur quandoque ex iure abrogato 19
argumentamur in iure uariis modis 1311
* Arrianos ſolitos fuiſſe rebaptizare 1873
Ariani 1343
Artotyritæ 1342
articulus ſuper quo eccleſia eſt fundata 78
articulos fidei oẽs ſcire tenemur. 1314
* Aſchiſis quid ſit apud Græcos patres 135
aſcriptitii dupliciter fiunt 264
¶ Aſinæ quam Dominus equitauit feſtum non eſt celebrandum. 1831
aſſecla 487
aſſeſſoris officium 1245
aſſiduitas facit, aliquid eſſe peccatũ pag. 1166
aſſiſterium quid ſit 1403
aſtronomia nõ eſt reprehẽdẽda. 1371
atrum eſt cœmeterium 1403
attẽtatio ſola, & ſolus conatus, quãdoque puniuntur 1556
* Auguſtini opuſcula de communi vita clericorũ ſæpius ſub diuerſis titulis haberi 385
* Auguſtino quæ atribuantur eſſe apud Paſchaſium 500
* Auguſtini ſententiã de veritate ſacramentorum ẽt in hæreticis eſſe certiſſimam, licet eam Gratianus tanquam dubiam proponat 515
* Auguſtini epiſtolam ad Iulianum Comitem in recentioribus editionibus haberi ſub titulo de ſalutaribus documentis 703
Auguſtinus qñq. dormitauit 1409
Auguſtinum diſputationes, Hieronymum translationes, & Gregorium moralia commendant 26
¶ Auarus eſt inſatiabilis 216
Auari non dant peccatorum remiſſionem 485
auaritia promouendum impedit. 383
auaritia eſt fornicatio 1437
auaritia eſt idolorum ſeruitus. 471
auctoritas canonis eſt maior auctoritate ſanctorum 82
auctoritas ſanctorum quandoque Papali præfertur auctoritati 82
auctoritas maioris in omnibus pactis eſt excepta 21
authentica ſcriptura, quot modis dicatur 1358
audientia eſt multis deneganda. 98
aures male intelligentibus euellendæ 171
aurum pro ſapientia ponitur 1628
auturgia 925
Azahel fuit rex Damaſci 1586

B

Babylonia eſt in Chaldæa regione 1519
Babylonii per quos reges fuerunt in captiuitate 1518
Balthaſar vaſis Dñi abuſus eſt. 176
balnea multis periculoſa eſt 371
¶ Baptiſmus ſit in nomine, & non in nominibus patris, &c. 1859
baptiſmus qñ fuit inſtitutus. 1837
baptiſmus ẽ ſacramẽtorũ fidei. 1865
baptiſmus non vitiatur precum vitio 1863
baptiſmus, an poſſit conferri furioſo 1845
baptiſmus paſſionem Chriſti ſignat. pag. 1629
baptiſmus utrũ tollat infamiã. 558
baptiſmus, an poſſit dari in nomine Chriſti 1866
baptiſmus eſt prima tabula 1572
baptiſmus, & pœnitentia miniſtrantur tempore interdicti 1587
baptiſmus eſt efficatior pœnitentia. pag. 1871
baptiſmus an poſſit dari p laic. 1850
baptiſmus Ioannis non fuit proprie baptiſmus 1837
baptiſmus Ioannis non conferebat peccatorum remiſſionem 488
baptiſmus, an tollat irregularitatem pag. 281
baptiſmus adultorum, an ualeat ſine ſatisfactione 1870
baptiſmus Ioannis non fuit remiſſionis operatiuus 1851
baptiſmus tollit infamiam præcedentem 121
baptiſmus ſolennis bis tantũ in anno celebratur 1870
baptiſmus in maris littore factus, nõ conſecrat totum mare 492
baptiſmus an præſumatur eſſe in alio quo 1889
baptiſmus vtrum ante paſſionem fuit inſtitutus 1851
baptiſmus, an ficte accedenti dandus eſt, & vide notata ex B. Thoma in glo. in uer. ficti 483
baptiſmus triplex eſt 999
baptiſmus ante Chriſti paſſionẽ nulli erat neceſſarius 488
baptiſmus omnem peccati maculam tollit 451
baptiſmus delet actualia cum originali 1883
baptiſmus eſt omnium ſacramentorum ianua 350
baptiſmus effectus 1895
baptiſmi forma dẽt eſſe ſimpla. 1815 & pag. 1835
baptiſmi definitio 1835
baptiſmi forma corrupte prolata, nõ vitiat ipſum 1858
baptiſmi tria ſunt genera 1835
baptiſmi forma, an vitiet ſi aliquid ſuperfluũ apponat, aut interponatur, aut ſi ipſius ordo mutet. 1863
baptiſmi forma apud Græcos, & Latinos eſt eadem 1866
baptiſmi ſacramentum, etiam imperfectum, non iteratur 494
baptiſmi forma 1835
baptiſmi uis, qñ data fuit aquę. 1840
baptiſmi ſeptem ſunt dona 1459
baptiſmo, an fiat iniuria per reiterationem 401
baptiſmo carens neque corpus Domini ſumat, neque prædicet. 1861

¶ Ba-

¶ Baptizare ſeipſum nemo pōt. 516 & 1848
* Baptizatum in lecto non conſueuiſſe Romæ in alericū aſſumi. 282
* Baptizari quid ſignificet apud B. Cyprianum. 1880
Baptizare poteſt paganus. 149
Baptizare ſolenniter laicus non poteſt. 240
Baptizare in nomine Genitoris, &c. an valeat. 1867
baptizādus, ter debet immergi. 1865
baptizandi ius nō habent laici. 511.
baptizando, an ſit opus totū corpus immergere. 1890
baptizando non ſufficit habere bonam conſcientiam. 1890
baptizans debet habere intentionē baptizandi. 1847
baptizatur quis in noīe Chriſti, non autem in nomine Trinitatis. 1843
baptizatus in ægritudine nō eſt promouendus. 281
baptizatus, vel ordinatus pluries, an plures recipiat characteres. 324
baptizatus iocoſe, non eſt baptizatus. 493
baptizatus ſola voluntate, an poſſit cum Chriſtiana contrahere. 1448
baptizati a Ioanne, an debuerint rebaptizari baptiſmo Chriſti. 488
baptizatum ſe dicenti creditur. 824
baſilius a Symmacho rogatus interfuit electioni Papæ. 364
baſilidiani. 1341
* baſilij regulæ citantur nomine octauæ ſyn. 1335
¶ beati immaculati, continet 22. diſ. pag. 1656
beemoth, qualiter interpretat. 1631
bella an ſint permiſſa, & quib. 1202
bellum poteſt iudici a iudice eccleſiaſtico. 1013
bellum dicitur quinque modis iniuſtum. 1208
beneficium conferens indigno pp amorem, ſimoniacus eſt. 524
beneficium quandoq; permittitur, & non officium. 367
beneficium poteſt auferre Papa. 821
beneficiū conferri poteſt inuito. 377
bñficiciū coniugatis interdicit. 1420
beneficium inuito confertur. 208
beneficium iuris ſpernens, ſibi debet imputare. 1113
beneficium per timorem obtinens, peccat mortaliter. 556
beneficij ſpe ordinem reſpiciens, nō peccat. 291
beneficij renuntiatio, ut alij detur, non eſt ſemper ſimoniaca. 522
beneficij collatori reuerentia debetur. 802
beneficij fructus, an uendi poſſint. pag. 933
beneficio ſine culpa ſua, nemo priuari debet. 1096
beneficio priuatur, qui priuatur officio. 535
beneficio quis priuari nō debet, niſi ſecundum ordinem iuris. 605
beneficia ſub conditione non dantur. 782
beneficiatus in diœceſibus duorū epiſcoporū ab vtroq. iudicatur. 1155
beneficiatus, ſuis cōſanguineis ſub uenire poteſt. 143
bñficiatus tranſiens de vna eccleſia ad aliā, an ſtatim pdat primā. 1150
benemeritus quis dicitur. 940
* bibliothecæ, ideſt Bibliorum prologus primus B. Hieronymi. 665
bigamus. 122
bigamus eſt cum corrupta etiā ignoranter contrahens. 152
bigamus propter quattuor rationes promoueri non poteſt. 118
¶ blandiri poſſumus infidelib. 531
¶ bonus & malus quis ſimul eſſe nō poteſt. 1491
bonus non eſt, qui malos non tolerat. 788
bono mortificata per pœnitentiam reuiuiſcunt. 1674
bona ſeipſos interimentum, quādo fiſco applicentur, 1239
bona in peccato facta, quo ad aliqua proſunt. 1669
bona prima per ſequētia mala mortificantur. 1616
bona inſtanter ſunt facienda. 1578
bona deuouentis ſe religioni, ad quos deuoluuntur. 1394
bona mortificata reuiuiſcunt, ſed non mortua. 1600
bonū facere, vtrū quis cogatur. 1272
bonū quodlibet deſurſum eſt. 1606
bonum facere nemo cogitur. 1257
bonum prouenit ex malo. 1268
* Bonifacij nomine ea interdū referri, quæ habeātur in nouellis apud Iulianum anteceſſorem. 392
* Bonifacij archiepiſcopi Mogūtini & Marty. verba de Pontifi. Roma no ex collectione Deus dedit 184
* Bonifacii nomine qui citantur plerumque habentur apud Iulianum anteceſſorem. 841
bonoſiani. 1343
brephotrophium quid. 1289
Britania eſt duplex. 1354
¶ Bulgari qui ſunt. 133
Bulgari cur haberent presbyterum coniugatum. 133
buſtum rogus & pyra differūt. 1286

C

CAiphas prophetauit. 484
Camani. 1342
Calix, an poſſit eſſe ligneus, aut vitreus. 1767
Calumniator non ſemper punitur talione. 594
Calumniator. 593
Calix qualiter ſumitur. 1625
Candor munditiam ſignat. 1869
candelabrum, qualiter ſumitur. 1624
Cana deliberatio. 616
* Canones ſynodi, quæ in Trullo, quo tempore ſint editi, & quam vim habeant ex Theophane, Humberto, Anaſtaſio. 57
Canones præferuntur legibus. 28
Canon canoni, an præiudicet. 237
Canon dicitur regula. 1901
Canone non definiente, diffinire nō licet. 1483
Canones Apoſtolorum, vtrum ſint recipiendi. 54
Canonicus pro canonico teſtificari poteſt. 981
canonicus de communi iure nō poteſt duas præbendas habere. 458
canonicus de gremio præfertur extraneo. 383
canonici contra epm agentes, procuratorem conſtituere poſſunt. 736
captus in bello, an licite poſſit auſugere. 9
capitulum non poteſt licentiare clericum ſede uacante. 331
capitulum uacante ſede non confert præbendas. 109
capitulum eligendo indignū, quandoque diſpenſat. 1024
* capitum numerum interdum citari, ut eſt in codice canonum. 662
capellæ olim nō erāt eccleſiæ. 1763
cardinali noto ſine litteris credi poteſt. 449
cardinales, an ſuppleant defectum mortui Papæ. 358
cardinales presbyteri dicuntur maiores diaconis. 357
* Cardinalem & Cardinalem conſtituere, quid ſignificet. 331
carmina ſingularia circa Euchariſtię ſacramentum. 1801
* caro peccati uocatur interdū quæ habet tantum ſimilitudinem carnis peccati. 1818
carnem Chriſti non manducat, qui ab eo diſcordat. 1808
carnes hędinę, uocāt dęmones. 791
carnes comedere die ſabbathi, utrū ſit licitum. 1128
* caroli magni modeſtia in cauſis eccleſiaſticis. 608
carpocratiani. 1342
* Carthaginenſis unica ſynodus quæ ſit. 83
caſtitas eſt inter coniugatos. 1493
* carthaginenſis viii. nomine uideri ſignificat Mileuitanum. 841
caſtrati, an poſſit matrimonium cōtrahere. 1535
caſtaldiam emere peccatum eſt. 465
caſtaldus. 540
caſtigatio qui buſdā cōmittitur. 1117
caſſanda ſunt facta ab initiatis. 81
caſus fortuiti nō poſsūt puniri. 247
caſula nō fiat d velle domecillę 1766
catharī. 1342
cathedra non facit magiſtrum. 801
cathedratici nomine, quid exigendum ſit. 834
cataclyſmus eſt diluuium. 1482
cataphriges. 1342
* cataphriges eſſe baptizandos cum ad catholicam confugiunt. 491
catechumenus ſi moriat ſine baptiſmo, an ſit iputādus ꝓsbytero. 1842
catechumeni quandoq; ſunt de eccleſia expellendi. 1713
¶ cautio iuratoria, an poſſit peti ab eligendo, uel electo. 803
cautio idonea, quæ eſt. 1864
cautionis nomen per ſe ſpoſitū nudam promiſſionem deſignat. 1490
cautela ad obligandas mulieres. 629
cauſa inter clericum & epiſcopum coram quo debet tractari. 816
cauſa quęlibet eccleſiaſtica p Papa

Digitized by Google

laico committi poteſt. 437
Cauſa pendente ſuper matrimonio non eſt denegandũ debitum. 1737
Cauſa pauperis eſt tractanda prius quam diuitis. 578
cauſa reconuentionis eſt eadem cum principali 704
cauſa eſt duplex. 840
cauſa ſecularis eſt duplex. 840
cauſa criminalis ſecundum canones delegatur. 1292
cauſa eadem diuerſos effectus non operatur. 121
cauſa ſanguinis multos impedit promoueri. 255
cauſæ matrimoniales, an ſint legib. decidendæ. 31
cauſas mediocres tractant epi. 1045
¶ Cæcus cæco ducatum præſtare õ debet. 514
cæteri, & alij quandoque ponuntur improprie. 120
Cœli portam, quæ eſt Chriſtus, ingredimur. 1611
¶ Colentare nullus debet ante digeſtionem. 771
celebrare pranſo non licet. 771
celebrare qñq; licet ſub dio. 1717
cedoniani. 1142
cæremoniæ. 203
ceſſante cauſa ceſſat conſtitutio ex ea orta. 564
*Cephas, quot modis exponatur 94
*Chriſtum quid ſignificet. 241
character hodie ſine miſſa non conferur. 352
character non amittitur. 511
*Chryſoſtomi, ideſt, auctoris operis imperfecti in Matthæum (quem Chryſoſtomus nõ ſcripſit) multas ſententias partim reiiciendas, partim ſic interpretandas 400
¶ Charitas ſemel habita poteſt amitti 1603 & 1627
charitas, & odium ſunt immediate contraria. 1616
charitas perfecta multa facit 1610
charitas in Maria erat per gratiam confirmata 1605
charitas in infinitũ creſcere pt 1569
charitas per pœnitentiam recuperatur. 1615
Charitatem habet qui pro Chriſto ſubtinere paratus eſt. 1612
charitatem ſe habere an poſſit aliquis cognoſcere 1619
charitatem habens, multa põt 1604
chaldæi ignẽ pro Deo colebãt. 1710
cerinthiani. 1342
*Chirotheſia interdum ſignificat benedictionẽ, nõ ordinationem. 564
chorepiſcopi aliquid habebant vltra presbyteros. 325
chorepiſcopi an fuerit ab Apoſtolis inſtituti. 326
¶ Chriſtus in eccleſia habitat. 13 9
Chriſtus ſeipſum cõmunicauit 1802
Chriſtus eſt mihi viuere, &c. quid ſibi vult. 1613
Chriſtus nemini fuit ſubiectus. 849
Chriſtus quare poſt cœnam corpus ſuum dedit. 1803
Chriſtus qualiter nos dilexit. 1813
Chriſtus tres ſuſcitauit, 1613
Chriſtus fecit nos corpus ſuum. 179
Chriſtus officium ſacerdotis, & imperatoris geſſit. 440
Chriſtus manducatur duobus modis. 1799
Chriſtus quædam vt Imperator & Rex geſſit. 440
Chriſtus pro dęmonibus, & angelis non eſt paſſus. 1822
Chriſtus fuit Imperator & Sacerdos. pag. 30
Chriſtus eſt in nobis & nos ſumus in Chriſto. 1820
Chriſtus poſt dies 40. aſcendit in cœlum. 347
Chriſtus qua ætate baptizat' eſt. 354
Chriſtus quare baptizatus fuit. 1823
Chriſtus indutur in bapt. ſmo. 1045
Chriſtus tributum ſoluit. 880
Chriſtus nõ eſt filius adoptiuus Dei. pag 1792
Chriſtus ſeipſum comedit. 1823
Chriſtus pro omnibus mortuus eſt. pag. 1802
Chriſtus eccleſiæ Romanæ primatũ dedit. 693
Chriſtus eſt aliquid, ſecundũ quod homo eſt. 1301
Chriſtus vtrum Iudam prodiderit. pag 1780
Chriſtus bis in carne transfiguratus eſt. 514
Chriſtus nunquid reuelauit crimen Iudæ. 519
Chriſtus non pingatur figura agni. pag. 1834
Chriſtus eſt nobiſcum vnum. 1620
Xps humilitate ſua nos erexit. 440
Chriſti humanitas magna veneratione eſt adoranda. 1824
Chriſti patres fuerunt duplices. 794
Chriſtum negat qui mortaliter peccat 1376
Chriſtum negãs etiam ſolo ore, peccat. 190
chriſtianum occidere an grauius ſit quàm paganum. 187
chriſma vendi non poteſt. 518
chuſanſaton, quid repræſentat. 1585
¶ cibaria omnia ſunt in neceſſitate communia. 390
* Cinctus iudex. 851
circumciſio non fuit facta in deſerto. 1367
circumciſio quare fiebat. 165
circũciſio & baptiſmus, differũt 165
circũſtãtia peccata aggrauantes. 174
circumciſiones. 1343
citatio nulla arctat citatum. 842
citatio peremptoria, an poſſit a quocunque iudice mitti. 133
citatio multis caſibus non valet, nec aſtringit citatum. 675
citatio de iure debet eſſe trinia. 728
citatio peremptoria quantum tempus continere debet. 131
citandæ ſunt partes in appellationis cauſa. 617
citatus impeditus, an mittere teneatur. 70
citatus die feriato, an debeat comparere. 1009
*citãdi modus Gratiano vſitat'. 581
citati multis cauſis excuſantur, 69
ciuitas pro delicto perſonarum puniri poteſt. 1262
ciuitatis appellatione eius territoria non comprehenduntur. 511
ciuitate tota excõmunicata, qui naſcuntur, quando ſunt excommunicati. 1326
ciuitates ſex deſtruxit Dominus iuxta Iordanem. 1570
ciuitates refugij erant tres. 1000
cyprianus ſemel tantum immergebat. 1866
cithariſtę & alij varijs vtentes inſtrumentis, an peccent. 387
¶ claudus an poſſit promoueri. 278
clauis ſacerdotalis, an ſit una, an plures 82
clemens noluit eſſe Papa ſtatim poſt Petrum. 792
* clemens vir arma ſumens nõ ęque punitur ac ſeditioſus. 1560
clericus duas hãs eccleſias, vnã contra alterã iudicare non debet 558
clericus coram ſæculari quandoque conuenitur. 845
*clerica ordinatio. 1150
clericus Ciuitatenſi eſt extraneo præferendus. 328
clericus an poſſit reconueniri coram iudice ſæculari. 704
clericus infęlix eſurit in plateis. 328
clericus laico præfertur. 353
clericus a laico citatus venire nõ tenetur. 1287
clericus de crimine conuictus, qualiter punitur. 676
clericus laicũ accuſare non põt. 642
clericus perdit adminiſtrationẽ per diutinam abſentiam. 1902
clericus tutor eſſe poteſt, ſi vult. 394
clericos locare per totam diem operas ſuas non poteſt. 409
clericus qui uxorẽ accepit, an ſtatim ſit ſuſpendendus. 367
clericus ſtans cõtra eccleſiam illius beneficium perdit. 443
clericus an de omni crimine poſſit iudicare. 758
clericus legem de interficiendo poteſt exponere. 1298
clericus amplectens mulierem præſumitur bene agere. 866
clericus, pp cuius conqueſtionẽ laicus occiſus eſt, an teneatur. 1211
clericus habẽs pauperẽ eccleſiã quærat victum artificio honeſto. 1159
clericus ſtatim traditur curiæ ſæculari in aliquibus caſibus. 846
clericus iniuriam eccleſiæ factã, remittere non poteſt. 644
clericus coniugatus, an teneatur ferre tonſuram. 1148
clericus, inuito epiſcopo, non ſit epiſcopus, ſed bene monachus. 796
clericus arma ferens, an perdat priuilegium. 1107
clericus eccleſiam mutat quinque cauſis. 778
clericus an poſſit foro tenũtiare 695
clericus proprijs manibus ſibi victũ quærere poteſt. 908
clericus poteſt relegari. 205
clericus ſine ſui prælati licentia, nõ eſt transferendus. 284

Digitized by Google

Clericus ſæcularis eſt dignior mona cho. 417
clericus per quem caſtigandus eſt epiſcopo iubente. 392
clericus ſolenniter non poteſt pœnitere. 129
clericus depoſitus non ſemper eſt curiæ ſæculari tradendus. 645
clericus ſub pœna ſe poteſt obligare. 103
clericus coniugatus, non gaudet priuilegio clericali. 107
clericus tabernam habere põt. 399
clericus, an poſſit furem tradere iudici. 993
clericus, an poſſit per epiſcopum cogi tranſire ad maiorẽ eccleſiã. 780
clericus, an poſſit fideiubere. 849
clericus, an poſſit verberari. 202
clericus contrahens cum corrupta gdit oẽ priuilegium clericale 382
clerici maiores aliter puniuntur, quã minores. 233
clerici non cogũtur teſtificari 982
clerici cum mulierib. conſanguineis habitare poſſunt. 370
clerici non ſunt æqualiter uerberandi. 205
clericus dat decimas de propriis prædiis. 1040
clerici clericos accuſare poſſunt 641
clerici, an obedire teneantur epiſcopo qui ciuitatẽ ſuam amittit 330
clerici incorrigibiles poſſunt a iudice ſæculari corrigi. 1250
clerici põt pecuniaſiter puniri. 70
clerici de diœceſi ſunt extraneis præferendi. 332
clerici poſſunt hẽre proprium. 902
clerici numquam fuerunt de iuriſdictione ſæculari. 443
clerici debent eſſe deuotiores quam laici. 1785
clerici ſæculares principatus habere poſſunt. 1148
clerici, an poſſint aduocare. 1003
clerici qũo appellantur Dii. 440
clerici, an poſſint pro teſtimonio torqueri. 739
clerici in tabernis poſſunt quoque comedere. 193
clerici percuſſionem ratificãs, an ſit excommunicatus. 1103
clerici non debent laico fidelitatem iurare. 298
clerici, an libros Gentilium reſpicere poſſint. 170
clerici ſunt a munerib. ciuilib. exempti 947
clerici cõites viuentes, & monachi habent idem priuilegium. 1042
clerici, an poſſint eſſe tutores 1139
clerici, an poſſint in iudicẽ nõ ſuum conſentire 855
clerici quandoq. licite iurant. 600
clerici nihil poſſunt dare in ultima uoluntate. 912
clerici ſine litteris ſuorum epiſcoporum non ſunt recipiendi. 450
clerici ludere aut lutores ſpectare nõ debent. 165
clerici, an poſſint emere, & uendere. 139
clerici duo ad minus debent eſſe in eccleſia. 1739
clerici coli ad reparationem fabricæ compellantur. 930
clerici, an poſſint ſua repetere. 978
clerici i ſua eccleſia morari debent 530
clerici ſæculares nõ eligũtur ad præſaturas regulares. 1036
clerici in quattuor ſacris ordinib cõſtituti continere tenentur. 145
clerici quæ bona habent. 915
clerici, an poſſit negotia ſæcularia exercere. 1157
clerici non ſunt perſonæ priuatæ. 11
clerici inſecutor, an incidat in canonem. 1556
clerico excõmunicato eſt ſubtrahendum beneficium. 148
clerico criminoſo quis pœnitentiam imponit. 1015
clericum percutiens non ſemper incurrit excommunicationem 1111
clericum depoſitum uerberans incidit in canonem. 565
clericis continentiam quis primo indixit. 373
clericis indigentib. eſt prouidendum pag. 534
clericorum arma quę ſunt. 509
clericorum bona, an præſumantur eſſe de bonis eccleſiæ. 913
¶ Coactio in ordinibus excuſat. 521
coactio eſt duplex 1204. 1012. & 1876
coacto ſubuenitur. 1272
coactio impedit obligationem 1147
coadiutor debet habere liberã adminiſtrationem. 762
¶ Cogitatio ſola punitur. 214
cogitatio ad conſenſum peruenens eſt mortalis. 1556
cognatio eſt triplex 1464
¶ Coitus coniugalis, an careat peccato. 45
coitus carnalis ſine peccato exerceri poteſt. 1497
¶ Collatio numeri ad numerum, &c. eſt in electione facienda. 314
* Collegium apud B. Cyprianũ ſenſu non ita uſitato 764
collegium, populus, grex, ex quot ſiunt. 822
collegiũ nunquid iurare poſſit. 374
columba quæ deſcẽdit in baptiſmo Chriſti, uera fuit. 1835
columba in aquam deſcenderat antequam Chriſtus baptizaretur 1852
columba deſcendit ſuper lotum, dũ baptizaretur, & manſit ſuper ipſum. 1606
colluthiani 1343
¶ Comitatus. 452
commendatio ſui ipſius quandoque permittitur 1215
commendare eſt deponere 1153
commendare põt aliqs ſeipſum 141
commune ſuum eſt ſceleratius quod punitur durius 408
communicare quis nõ cogitur 138
communitas diſcordiam parit. 330
* Communionem neque in fine dari in aliquot canonibus concilii Eliberitani. 594
Communio, an ſemper detur in fine uitæ. 742
compagi 422
cõpaternitas, an contrahatur ſi Chriſtianus filiũ Iudæi de fonte ſacro ſuſcipiat 1459
compaternitas contrahitur per catechiſmum 1871
compaternitas, an per fornicarium coitum contrahatur. 1499
cõpaternitas uiri porrigitur ad uxorem 1469
compaternitas utrum cõtrahatur ex his quę baptiſmũ præcedunt 1549
compaternitas, an contrahatur per ſacramentum pœnitentiæ 1468
comedere poſſumus ad menſam Saracenorum 1282
comedere ante horam peccatũ mortale 116
comedens plus quam debeat, mortaliter non peccat. 1447
cõpenſatio in pœnitentiali foro non admittitur. 48
competentes qui dicuntur 1859
compitum. 923
¶ Conatus ſolus quandoque punitur. 1748
¶ Concedenda ſunt quædam cum inſtantia. 332
conceſſo aliquo, eius cohæziens conceditur. 500
conceſſa intelliguntur, quæ prohibita non ſunt. 610
concilium prouinciale, an poſſit de archiepiſcopo cognoſcere 662
concilium eſt multiplex 63
conciliũ facit ut quis puniatur 226
concilium quomodo contra Apoſtolum diſpenſet. 376
concubinam, an licuerit olim habere 1512
concubinarii, an ſint in officio ſuo ẽdi. 147
Concubinarum duplex genus, in quorum uno permittebatur habẽtibus communicare. 159
concubinarium promouẽs, an uideatur cum ipſo diſpenſare 257
concuſſoris pœna. 1207
concuſſionis pœna 903
concutere quid ſit. 1205
¶ Cõdemnatus de crimine, an poſſit accuſare 714
condemnati & iuſte & iniuſte, ſiunt ab eccleſia iuuandi 1254
condemnatur aliquando ſine accuſatore 586
conditio ſi quis in tantam, non hẽt locum in rebus eccleſiæ. 1078
condtio affirmatiua, & negatiua diuerſimode exponuntur. 731
conditiones in matrimoniis appoſitæ ſunt in multiplici differentia. pag. 1498
conditiones aliquæ ſunt iniuramentis intelligendæ 1536
confeſſio non eſt diuidenda. 1680
confeſſio extra ius quandoque ualet arg. 709
confeſſio latronis contra latronem auditur. 1008
confeſſio cui facienda eſt. 1688
confeſſio confitenti non nocet, niſi multa interueniant. 576
confeſſio eſt maxima pars pœnitentiæ pagi. 1394

con-

confeſſio oris neceſſaria eſt. 1597
confeſſio eiuſdem peccati quandoque debet iterari. 1595
confeſſio & ſatisfactio mūdāt 1567
confeſſio eſt præcepti. 1569
confeſſio eſt duplex. 1567
confeſſio facta in inſtrumento, an præiudicet. 1485
confeſſio contra aliquem extortanō p[illegible]udicat illi. 1694
confeſſio vnius, an alteri noceat 612
confeſſio quando facienda eſt 1677
confeſſio vnius qñq. nocet alteri 293
confeſſio vbi inſtituta. 284
confeſſio, an debeat fieri de venialibus, pag. 1568
confeſſioni metu tormentorum factæ non ſtatur. 576
confeſſus de crimine, an habeatur pro conuicto. 510
confeſſionē reuelantis punitur. 703
conficere non licet in ſexta feria ante Paſcha. 1776
conficere, an poſſit preſbyter. 1803
confirmatio papæ tria operat. 1106
cōfirmatio a ſolis epīs conferē. 1892
confirmationis papalis effectus. 38
confirmatus qñque deponitur. 455
confitens extraneo ſacerdoti nō conſequitur remiſſionem. 89
confiteor primo Deo, de hinc ſacerdoti. 1565
confiteri pluribus utile eſt. 1600
¶ Coniugatus in papam electus, an debitum reddere debeat. 359
cōiugatus promoueri pōt, licet vxor religionem non ingrediatur. 129
coniugatus, an poſſint promoueri. 352
coniugalis prohibitio in recta linea perpetua. 1725
coniugale debitum non eſt in eccleſia reddendum. 1693
coniuges, an commiſcendo mereantur. 1419
coniuges infideles ſi efficiātur Chriſtiani, vtrum teneantur ſe mutuo recipere. 1436
coniuges quantum ad votum continentiæ non ſunt pares. 1098
coniugia imparia dicuntur tribus modis. 1451
coniugium infidelium ſi alter conuertatur ad fidem, an poſſit cum infideli habitare. 1434
coniugium ſeparatio non fit ſine eccleſiæ auctoritate. 1422
coniux nec eſt quæ cauſa incontinentiæ ducitur. 1495
coniuratio an ſit licita. 848
¶ Connexorum eſt idem ius. 20
¶ Conſanguinei præferuntur extraneis quando ſuper matrimonio eis quęrit. 1731
cōſanguinitas elidit ſuſpicionē. 833
cōſanguinei & affines, quo iure prohibentur coniungi. 1730
conſanguinitas vſque ad quotū gradum impedit matrimoniū. 1708
conſanguinitatis diffinitio. 1724
conſanguinitas non probatur per cōiuges, niſi fama concurrat. 1732
¶ Cōſcientia dupliciter ſumit 1643
conſcientia ſola damnandos accuſabit. 239
conſcientia ſola non ſufficit. 1773
¶ Conſecratio fit in inſtanti. 1795
conſecratio altaris eſt ſacramētum large ſumptum. 545
conſecratio rei animatæ, & inanimatæ eſt diuerſa. 263
conſecratio rei inanimatæ tollit dominum, ſecus in re animata. 993
conſecratio, an poſſit fieri interueniente promiſſione. 548
conſecratio eccleſiæ in quo cōſiſtit. pag. 1760
conſecratio epiſcopi, & archiepiſcopi differunt. 322
conſecratio eccleſiæ, & altaris eſt diuerſa. 1769
conſecratio epiſcoporum quandoq. differtur vltra annum. 290
conſecratione facta ſubſtātia panis non eſt. 1796
conſecrate, quid eſt. 103
conſecrans eſt inferior cōſecrato. 98
conſecrandus, an ſit ante examinandus pag. 99
conſentit quis tripliciter. 582
cōſenſus maioris patris præiudicat. pag. 318
conſenſus matrimonii, an ſit voluntarius. 1412
conſenſus in electionibus, & alienationibus debet interuenire. 471
conſenſus clericorum nō ſufficit in contractibus rerum eccleſiaſticarum, pag. 436
conſenſus parētum, an ſit in matrimonio requirendus. 1413
conſenſus plebis eſt in electione requirendus. 295
conſequitur quis ex alterius perſona, quod non habet ex ſua. 427
conſiliarii quandoque plus puniuntur, quam facientes. 392
¶ Conſobrini, qui ſunt. 1713
conſulere ſibi poteſt quis cum alterius iniuria. 1175
conſilio bono eſt acquieſcendū. 379
conſilium neminem obligat. 1177
conſilium facit, ut qs punietur. 226
conſilium facit quem puniri. 1371
¶ Conſtantini tempore multi epiſcopi fuerunt in exilium miſſi. 1306
* Conſtantinopolitani primi concilii canon quintus ſero a Romana ſede receptus. 94
* Conſtantinopolitani primi concilii canonem ſextum & etiam cæteros diu in eccleſia Romana habitos non fuiſſe. 718
Conſtantinopolitani cōcilii canon 6. de excōmunicatis, & ſchiſmaticis ponderatus. 718
cōſtitutio & edictum diuerſa ſunt. 6
conſtitutio a qua Moyſes cæpit iudicia ſua. 18
conſtitutio ſecūda an reuocet priorē de illa mentione non facta. 69
conſtitutio publica promulgata intra quod tempus ligat. 374
conſtitutionis cauſa ceſſante, an ceſſet ipſa conſtitutio. 290
conſtitutionem præuenientia non ſunt iteranda. 1508
¶ Conſuetudo debet eſſe rationabilis, & præſcripta. 414
conſuetudo, an poſſit annuas præſtationes inducere. 1183
conſuetudo quam ſcholares & peregrini debent ſequi. 21
conſuetudo gēralis eſt ſequēda 426
conſuetudo antiqua nō excuſat. 375
cōſuetudo, an poſſit inducere, ut aliquid recipiatur in ſpiritualib. 309
cōſuetudo nō excuſat ſimoniā. 545
conſuetudo in multis præiudicat iuri. pag. 22
conſuetudo vtrum vincat legem. 34
conſuetudo illicitum non facit licitum. 21
conſuetudo eccleſiarum non poteſt eſſe uniformis. 458
conſuetudo vtrum præiudicet iuriſcripto. 3
cōſuetudo in electione attendit 41
conſuetudo quot vicibus inducitur. pagi. 3. & 1361
conſuetudo quandoque excuſat a crimine. 1510
conſuetudo eſt obſeruanda in matrimonio. 152
conſuetudo duplex eſt. 33
conſuetudo multa tribuit. 817
cōſuetudo, an excuſet in delictis 11
cōſuetudo particularis, a excuſet 16
conſuetudo a Cain, conſtitutio a Moyſe cæpit. 18
conſuetudo Romana nō ſemper eſt ſeruanda. 33
conſuetudo rei debet a iudice ſeruari. pagi. 40
conſuetudo præſumitur iuſta. 42
conſuetudo & præſcriptio differūt. pagi. 1133
conſuetudo attenditur quandoque circa ordinandos. 254
conſuetudo, an egeat inſtitutione. 9
conſuetudinis multæ ſunt conditiones. 23
conſuetudinis tranſgreſſor punitur, vt tranſgreſſor legis. 36
cōſuetudini præceptū Dei pferē. 21
conſuetudine ſolam nunquam ius aliquod quæritur. 1138
cōſuetudo præſcripta & præſcriptio quomodo differuntur. 1133
ad conſuetudinem probādam multa requiruntur: 1138
conſuetudo ueterum in ſignum rei pudii. 1577
conſuetudinem in uſu veſtiū debemus obſeruare. 136
conſuluere ſibi poteſt quis cum alterius iniuria. 1175
¶ Cōtinuum dicitur quod etiam in tenuiſſimum habet. 1896
contractus duo ſunt gratuiti. 918
cōtradicere poteſt unus multis. 144
contrahentes ſe frequēter decipiūtur. pagi. 1681
contraria duo quandoque ſunt bona pagi. 153
cōtraria allegans audiri nō dēt. 136
contraria poſſunt proponi agendo uel excipiendo. 1475
contraria contrariis curantur. 1386
cōtraria contrariis opponūtur. 462
cōtrahere licet i quadrageſima. 478
contra rationem communem pro religione iudicatur. 98

con-

contritio virtus. 1563
cõtritio ſola,an tollat peccatũ. 1553
contritio præcedit remiſſionẽ. 1565
contritio,dilectio,iuſtificatio, & remiſſio ſimul ſunt. 1554
* contritio vera includit propoſitũ confitendi. In notatione marginali. 1552
continentia difficilior eſt virginib. quam viduis. 1392
continentia per cõiuges promiſſa,ſi alter fornicetur,an poſſit reliquus ab eo debitum petere. 1461
continentia eſt duplex: 1517
continentia ratione delicti quãdoq; imperatur. 1494
continentia nil melius. 1348
continere difficile eſt. 231
continuum dicitur quod etiam interuallum habet. 1396
contumax quo ordine punitur. 339
contumax non appellat. 1330
contumacia tanto maior eſt quanto ex re minori conſurgit. 442
contumacia prima, an faciat aliquẽ puniri. 338
¶ Cõuertimini ad me,& ego cõuertar ad vos,qualiter ītelligĭt. 1565
conuerſus, an intelligatur proprijs renuntiaſſe. 1406
conuertum verberans incidit in canonem. 906
conuentus ſit cautus circa ſpoliationem opponendam. 592
conuiuia reprobata. 198
cõuincitur quis quadrupliciter. 576
¶ Corpus Chriſti ſumere volẽs,quale propoſitum debet habere. 1783
corpus Chriſti ſaltem ſemel in anno ſuſcipiatur in laicis. 1782
corpus Domini, an poſſit ab amentibus recipi. 1380
corpus eſt animæ veſtimẽtum. 1622
corpus Cr̃i quotidie ſumimus. 1812
corpus Chriſti ſumitur cum diuinitate,& anima. 1799
corpus Chriſti dupliciter dr̃. 1813
corpus Chriſti ſub alia ſpecie ſumitur triplicatione. 1797
corpus Chriſti ſuſcipere volens, tria debet habere. 1787
corpus Chriſti ſine ſanguine nõ ſumĭt,nec ſanguis ſine corpore. 1782
corpus Chriſti nunquid erat totum ante fractionem ſub qualibet parte hoſtiæ. 1794
corpus Chriſti,a mure non ſumitur pag. 1825
corpus Chriſti,an circunſcribatur loco. 1817
corpus glorificatũ lædi nõ põt. 1806
corpus eſt iumentum. 167
corpus Chriſti excedit alia ſacramẽta quo ad reuerentiam. 504
corpus non eſt homo. 1005
corpus Chriſti & ſanguis,an cõſecrẽtur ſeparatim. 1780
corpus Chriſti non conſecratur, nec etiam panis. 504
corpus Chriſti non digeritur, ut cæteri cibi. 1805
corpus liberum æſtimationem non recipit. 1293
corpus Chriſti poſſumus quotidie ſacile comedere. 1806
corpus Domini,an poſſit etiã in fine quibuſdam denegari. 1545
corpus Dñi non datur paruulis. 1845
corpis Chriſti partes quid ſignant. pag. 1786
corporis Chriſti ſumptio q̃d ſignat. pag. 419
corporalia debent eſſe linea certa ratione. 1767
corpore vitiati ſunt a promotione repellendi. 270
cor omne Deo patet. 422
cordis deuotione magis quam vocis iubilatione cantandum eſt. 411
correctio fraterna, an ſit de præcepto pag. 589
correctio occulta eſt præcepti. 1236
corona non debet eſſe magna. 106
corrigẽs debet multa attendere. 202
corruptus in epiſcopum conſecrari poteſt, ſed non corrupta inter virgines. 119
¶ Credit parũ, q̃ incipit credere. 611
creditor aliquando oneratur. 829
credulus non debet quis eſſe nimis. pag. 236
¶ Crimen quodlibet eſt eccleſiaſticum,pag. 395
crimen quadrupliciter dicitur. 114
crimen ſuum in ordinatione, vel in iure,an teneatur quis ꝓdere. 249
crimen ciuiliter probatum depoſitionem inducit. 219
crimen indicans nõ ſemper dicitur maleuolus. 737
crimen quodlibet infamat. 749
crimẽ ante ordinationẽ cõmiſſum, an impediat frui officio. 1017
crimen alterius nocet innocẽti 410
crimen falſi qua pœna punitur. 741
crimen fraudatæ annonæ. 584
crimen publicum quod dicitur. 736
crimen concuſſionis. 528
crimen ſacrilegij, & læſæ maieſtatis quando comparantur. 580
criminis probatio, an ſemper remoueat pronotum. 578
crimina quę ſunt depoſitione digna pag. 1018
crimina leuia non impediunt celebrationem. 17
crimina ſunt defienda. 1679
crimina facta palã ſunt occultis grauiora. 1509
crimina quædam nullis ſacrificijs mundabantur. 1653
crimina occulta uindictam non habent,pag. 441
crimina quædam matrimonium impediunt,ſed non dirimunt. 1397
crimina digna depoſitione quæ ſũt, pag. 362
criminoſus etiam a minimo ordine prohibetur. 362
criminoſus poſt pœnitentiam,an poſſit admitti in teſtem. 1523
criminoſus occultus,an debeat uitari a fidelibus ipſum eſſe talẽ. 754
criminoſus ubi debet puniri. 690
criminoſus quandoque poteſt accuſare. 731
criminoſum ſe dicenti, an ſit credẽdum. 336
criminoſi in exceptis criminibus retineri poſſunt. 743
criminalis cauſa,an poſſit delegari, pag. 1245
¶ Crucis ſignaculum in quibus mẽbris debet fieri. 34
¶ Culpa leuis eſt quæ temporaliter punitur. 1659
culpa de latere, & gratia de latere, pag. 1821
culpa lata in lege Cornelia non uenit. 246
culpa,& dolus purgãtur tẽpore 468
culpa eſt ſubiectionis cauſa. 95
cupidus deuiat a ueritate. 215
curator datur cauſa cognita dicenti ſe dementem. 1824
curiales qui dicuntur. 255
curiales triplici ratione nõ poſſunt promoueri. 255

D

DAmaſi nomine citari ea,quę in Pontificali etiã poſt ipſius mortem ſumpti ſunt. 276
damnum dediſſe uidetur, qui occaſionem damni dat. 518
damni dans cauſam,damnum feciſſe uidetur. 1422.& 1485
damni dans occaſionem, nõ ſemper damnum dediſſe uidetur. 1255
dantis affectum conſiderat Dominus pag 1310
Daniel,& ſocij ſui. 174
dare turpibus,an ſit permiſſum. 387
dare,an poteſt quis quod nõ habe, pag. 1843
dari aliquid pro rebus ſpiritualibus incorporalibus,an liceat. 462
Dauid peccatum multipliciter accuſatur. 1641
Dauid prohibitus eſt ædificare. 229
Dauid etiam poſt pœnitentiam non eſt permiſſus ædificare templum, pag. 558
Dauid quare fuit prohibitus tẽplum ædificare. 1753
Dauid ꝓ plebe morti ſe obtu'it 1644
Dauid Vrias, & Bethſabee qualiter interpretatur. 1430
de Babylonica captiuitate. 501
debitum petens impendat, quod debet. 1525
debitor non cogitur ſeruire creditori. 1746
deceptio quãdoq; permittitur. 1208
deceptus ſemel, cautus ſibi cauet. pag 1680
decretalis epiſtola. 7
decretales canonibus æquipollẽt. 73
decretales ſunt duplices. 74
decretum non ligat ignorantes. 374
decretum fuit editum anno millesimo cẽteſimo quinquageſimo. 031
decretum. 7
decimatum quantitati utrum poſſit præſcribi. 1084
decimum numquid poteſt dari laico,pag. 544
decimæ pecorũ ubi ſunt dandę. 900
decimæ qua actione peti poſſunt, pag. 1030
decimæ cui eccleſiæ ſunt dãdæ. 958
decimæ,an ſint de illicite acquiſitis dandæ. 1055

Notatu digna in gloſſis:

Decimæ olim dabãtur quattuor modis 559
decimæ an poſſint cõcedi laicis 1056
decimæ an poſſint præſcribi per laicos 1074
decimæ ſunt ſoluẽdæ eccleſiis baptiſmalibus, & non capellis. 1041
decimæ quo tpe ſunt dandæ 1053
decimæ ſunt tributa egentium 1054
decimæ cui eccleſiæ ſunt ſoluendæ. pag. 1047
decimæ ſunt a colonis partiariis dandæ. 1048
decimæ an poſſint præſcribi. 962
decimas ſoluere pauper non tenetur 907
decimarum dominium eſt penes eccleſiam 1030
de circunciſione Domini 483
decus eccleſiæ hodie creuit. 1153
defenſio cuilibet eſt permiſſa 1209
defunctus de quibuldam criminib. poteſt accuſari. 105
defuncti utrum ſciant quæ hic agũtur. 976
defuncti uoluntas, an ſit ſemper ſeruanda. 964
degradatum percutiens incurrit excommunicationem 227
de igne Hieremiæ. 481
delegatus nõ habet plus iuriſdictionis quam delegans. 428
delegatus utrum criminales cauſas audire poſſit. 1045
delegatus epi, an poſſit citare. 854
delegatus etiam papæ poteſt recuſari. 428
delegatus mandatum ſine litteris probare poteſt. 749
delegati inferiorum ſuas ſententias exequi non poſſunt. 622
deleri de libro uitæ, quid ſit 1668
delicta iam dimiſſa, an redeãt. 1635
delicta excuſantur auctoritate maioris. 990
delicta commiſſa in Deum remittere non poſſumus. 236
delicta paria pari pœna ſunt puniẽda. 1749
delicta maiorũ alios corrumpũt 378
delictum ſuperueniens non uitiat legitime factum. 554
delictorum quadruplex eſt generatio. 548
delictorũ memoria, an ſit bona 365
delinquens in alterius territorio, an teneatur ibi crimẽ confiteri 1022
delinquens publice, publice arguendus eſt. 210
delinquens pluries, pluries pœniteat. 747
delinquentes quandoq. ſunt patienter expectandi 1233
dęmon quare nos perſequitur 187
dæmones, an futura prędicere poſſint 1369
dæmones malis prælatis dominantur 652
dæmoniacorum promotorum & promouendorum diſtinctio. 155
* Denominari ad eccleſiam, quid ſignificet. 1093
denuntiatio alia euangelica, alia canonica, 1195
denuntiatio canonica omnibus præcipitur 1228
denuntiatio. 667
denuntiatæ punitio. 667
Deo nihil nocet. 1053
Deo ꝑp Deum eſt ſeruiendum 339
depoſitio eſt perpetua 224
deprehenſus in crimine poteſt per xx. horas detineri. 242
deprehenſio ſola in crimine, an ſufficiat ad aliquẽ condemnãdum 238
derogare. 10
deſertor, quis ſit. 1278
deſidia nimia in prælato caſum inducit depoſitionis. 1399
deſperandum eſt de nemine 406
detrahe uerbum ab aqua, &c. quid ſignificat ibi uerbum. 491
detrahere quid ſit. 1562
detractores dicũtur homicidæ 1562
detruſus in monaſteriũ, an cogatur ibi perpetuo eſſe. 365
Deus quo modo ſolus peccata dimittat, in notatione marginali 1552
Deus membra non habet. 1310
Deus a quo poteſt uideri. 1577
Deus nõ iudicat bis in idipſum, qualiter intelligitur 1655
Deus eſt non ſolum miſericors, ſed etiam iuſtus. 1569
Deus quomodo dicatur tradere hominem peccato 1224
Deus uendi non poteſt. 890
Deus nullum ſine cauſa punit. 1562
Deus non eſt auctor mali. 1224
Deus qualiter abſtulit peccatum Dauid. 1642
Deus tripliciter loquitur. 1185
Deus præſumitur plus diligere illos quib plus perfectionis tribuit 1631
Deus quæ a ſe dicta reuocet. 1185
Deum nemo uidit unquam 793
Dei ſerui ſumus omnes. 1298
¶ Diabolus morte Chriſti eſt in inferno religatus. 1616
diabolus a Chriſto fuit deceptus 1181
diabolus, an ſit auctor omnis peccati. 1621
diabolus dicitur oriens uerus 1308
diabolus crucem timet 1360
diabolus perdit uires per baptiſmũ. pag. 1879
diabolus dr mundi princeps 1495
diabolus dicitur tranſiens. 1519
diabolus, an habuerit charitatẽ 1631
diabolus qũo pater dicitur. 422
diabolus intrat in homines per duas portas. 1621
diabolus eſt pater mendacii 462
diabolus quomodo bonum operetur 1622
diaboli utrum cognouerunt Chriſtũ eſſe filium Dei. 176
diabolum multa latent, & quotidie diſcit 1495
diaconus poteſt baptizare, & corpus Chriſti ægris erogare. 419
diaconi ſeptem debent eſſe in eccleſia Epiſcopali. 418
diaconi Cardinales utrũ præponantur omnibus presbyteris 425
* Diaconus in Latina eccleſia nunquam fuiſſe permiſſum uſum conjugii. 151
dico, præceptiue & admonitiue pœnitur 1448
dicto plurium ſtatur. 655
dies & anni non ſunt obſeruandi, pag. 1387
dies quando incipit. 1826
dies pro anno ponitur. 141
dies pro anno inuenitur. 313
die dominico incæpit dominus mũdum facere 167
difficile dupliciter ſumitur 628
dignitas aggrauat peccatum 1018
dignitas. 11
dignitas, an compenſetur cum numero 77
dignitas augmentat utilitatem 458
dignitati regię defertur. 72
dignitate prędituſ, minus punitur quam aliter. 668
dignitates & matrimonia non debent eſſe uenalia. 574
dignitates conferantur, ſecundum merita 989
dignitatũ electio ad quos ſpectat 86
dilatione in cauſis dandæ 667
diligendi in ſuis debeãt, & in alienis ſimiliter facere. 1158
diligere proximum ſicut ſeipſum, quid ſit 1606
diluuium aquarum 490
Dina filia Iacob fuit a Sichẽ oppreſſa. 1680
diœceſis pro regione ponitur, & ecõtra. 812
diœceſes fuerunt a Dionyſio diſtinctæ. 836
Dionyſius per prędicationem Pauli fuit conuerſus. 173
* Diphyca. 1325
diſcendum eſt ſemper 1327
diſciplina eccleſiæ non eſt deferenda 1269
diſcordia eſt in pluralitate 1303
diſcretione maiore in maioribus opus eſt. 198
diſſimulatio eſt multiplex 1301
diſſimulare, an liceat. 1482
diſpar habitus quandoq. eſſe poteſt in eodem choro 1136
diſpenſare. 564
diſpenſare cum ſimoniaco quis poteſt. 542
diſpenſari utrum poſſit cum occulto peccatore 242
diſpenſari quandoq. non poteſt 563
diſpenſatur qñque in uno matrimonio, & non in ſecundo 1551
diſpenſatur cum bigamo facilius, quam cum pœnitente. 254
diſpenſatur facilius in ſumpto quã in ſuſcipiendo ordine 249
diſpenſatur quãdoque in beneficio, non in officio. 244
diſpenſationes quædam mutilandæ ſunt. 572
diſpenſandũ eſt certis ex cauſis 572
diſpenſatio 563
diſpenſatio citra matrimonia inducitur propter tria 1716
diſpenſatio utrum poſſit cum bigamo fieri 163
diſpenſatio quandoque fit. 564
diſpenſatio quandoque eſt debita, pag. 235. & 566

disputari utrum possit de fide catholica. 439
diues aut pauper fieri nemo appetat, pagi. 721
diuites aliqui boni sunt. 138
diuitiæ facilius in ciuitate quam extra congregantur 1158
diuitiæ an bonæ sunt. 1153
diuitias hãe peccatum non est 905
diuinatio an possit esse pphetia 478
diuinus a deitate & a diuinatione dicitur. 1151
diuortio facto non debetur mutua seruitos 1529
diuortiũ & repudium differũt 1425
diuortiũ quid proprie significet 1415
diuortium vnde dicitur. 1525
docere se uelle promittens, Deo obligatur 230
docilis & docibilis differunt 99
doctores reprehendẽdi ñ sunt. 1814
doctoribus bona dona dãda sunt 699
doctrina est ab omnibus accipiẽda. pag. 479
doctrina epi in quo consistit 384
dogma & doma, differunt. 440
dogma. 7
dolus in hostem bonus est 1180
dolus quando bonus 197
doli capax. 461
dolus an possit in perpetuum conueniri. 671
domestici qui dicantur. 684
dominus non potest in seruum sæuire. 245
dominus vobiscũ, vñ sumitur. 1773
dominus est iudex in causa serui sui, pag. 644
dominus miscuit aquã cũ vino 1779
domina adultera an possit a seruo suo accusari. 942
dominium an transferatur in usufructum. 689
dominium non ita facile perditur vt possessio 1412
dominica & ieiunium simul cõcurrere non possunt 344
domus, et pro familia et pro ecclesia accipitur 402
domui suæ bene præpositus quis dicatur 117
donatio in aliquibus tenet, quam maritus uxoris facit 1903
donare et dare differunt 1274
donatistæ 1343
dona quæ contrahuntur per catechismum, ad quid profunt 1460
dormiendum non est in scholis 577
doti non renuntiat quæ a uiro legatum recipit 1155
drachma est siclus 1749
dubitatio facit uitiosa tolerari 869
dubitationis ratione fiũt aliqua 972
dubitandum non est de fide 440
dulia fit seruo: debetur latria Christo 1833
duplicitas reprobatur 980

E

EBionitæ 1343
Ebrietas quandoque est mortalis, pag. 116
ebrietatis mala 167
ecclesia potest sine Missa consecrari 349
ecclesia qualibet potest sibi ius statuere 66
ecclesia in sex casibus est reconsecranda 1759
ecclesia fugientes ad se tueatur 1105
ecclesia non iudicat de occultis 152
ecclesia est vox clerici 1703
ecclesia sine dote consecrata, a quo debet dotari 1756
ecclesia iudicat aliquãdo de his quę sunt foris 1446
ecclesia de manu laici non potest recipi 1056
ecclesia potest pœnam pecuniariam infligere 1047
ecclesia succesſiue reparata, non est reconsecranda 1761
ecclesia est duplex 1303
ecclesia multipliciter dicitur 765
ecclesia est mater nostra 1506
ecclesia pro derelicto habita an possit repetire integra 753
ecclesia euicta an possit agi cõtra epiſcopum, qui illam contulit 763
ecclesiæ ab hæreticis consecratæ an sit reconsecranda 1760
ecclesia præsens dicitur area 1507
ecclesia sæcularis potest conuerti in monasterium sed non econtra, pagina 950
ecclesia pro infidelibus orat 1621
ecclesia an nullũ cogat cõtinere 127
ecclesia tota deficere non põt 623
ecclesia habet carcerem 1106
ecclesia est Christi sponsa, & non uxor 378
ecclesia in prædio tributario fundata, an teneatur pro illo ad tributa 1290
ecclesia in limite diœcesis posita cuius est 1065
ecclesia semper aliquos bonos habet 539
ecclesia ignorat quis ad prædestinationem pertineat 2572
ecclesia est mater, uxor, & filia 327
ecclesia quandoq; cogit ad electionem synam dandam 216
ecclesia an possit petere rem suam cum augmento 921
ecclesia non subiicitur legibus 1286
ecclesia de his quæ foris sunt quandoque iudicat 1112
ecclesia quare permittit ludęos moraliter peccare 203
ecclesia non semper uicem defuncti sustinet 316
ecclesia parochialis an potest conferri existenti in minoribus 285
ecclesia magnam habet iurisdictionem in laicos 306
ecclesia quanto tempore potest rem priuati præscribere 1067
ecclesia non iudicat de occultis 152
ecclesia quod tenet, hoc credendum est ab Apostolis et institutũ 1203
ecclesia abundãs, per episcopum in plures diuidi potest 1157
ecclesia dote sua non tenetur ad tributa 1289
ecclesia nunquam moritur 270
ecclesia cum ecclesia permutari potest 1097
ecclesia an possit pro ꝑib, orare 972
ecclesia potentibus laborare nõ debet prouidere 372
ecclesia põt in duos cõsentire 293
ecclesia non potest errare, de qua ecclesia intellig tur 2300
ecclesia suum quandoque cum augmento repetit 404
ecclesia qualiter potest ligare 1328
ecclesia non dispensat in aliquibus casibus 557
ecclesia ex pluribus adunatur 1793
ecclesia quatuor genera hominum continet 1536
ecclesia si ab uno suũ ius consecuta est, an possit alium cõuenire 924
ecclesia & nou corpus Christi profugit malefactorem 978
ecclesiæ res non confiscantur 1080
ecclesiæ sæculari offerens se & sua, an possit postea contrahere 1406
ecclesiæ prædia de quib. tributum non soluitur an possint ab Imperatore uendicari 849
ecclesiæ imunitatem uiolans qualiter punitur 1108
ecclesiæ immunitate nõ omnes male factores; potiuntur 994
ecclesiæ stipendia non sunt diuitib. danda 533
ecclesię ingressus an sit alicui ꝑ peccato mortali prohibendus 1694
ecclesiæ seruire spe stipendiorum licet 289
ecclesiæ dare aliqua pro ꝑsua sustentatione non licet 534
ecclesiæ bona cum qua solennitate sunt alienanda 917
ecclesiæ & clericorum bona eodem potiuntur priuilegio 1049
ecclesię concedens aliquid an ꝑ ossit illud ab episcopi administratione eripere 823
ecclesiæ data, cum episcopo diuidũtur 953
ecclesiæ res confiscari non põt 1048
ecclesiæ ingressus quibus est interdicendus 1574
ecclesiæ res aliquando nullo modo possunt alienare 828
ecclesiæ immunitate multi priuantur 1104
ecclesiæ uariis modis uniũtur 1043
ecclesiam recipiens a laico, utrum sit suspentus 1038
ecclesiam etiam pauperem tenetur clericus officiare 410
ecclesiam suam quilibet defendere tenetur 1672
ecclesiam pauperem quam dicemus esse 1153
ecclesiam Romanam nõ permittet Deus errare 1398
ecclesiam recipiens a laico, est excõmunicandus 298
ecclesiam a patre emptam vtrũ quis possit tenere 553
ecclesiarum maiorum ordo 92
ecclesias plures in sex casib. habere licet 1153
ecclesias duas non potest quis habere in titulum 334
ecclesiastes & ecclesiasticus 982
Ecclesiasticum citari nomine Salomonis 16

eccleſiaſticæ res ſunt pauperum 1056
eccleſiaſticæ res in quatuor caſib. licite alienantur 917
eccleſiaſticæ res facilius poſſunt alienari hodie quam olim 911
eccleſiaſticam vnitatem impugnare grauiſſimum eſt 1579
eccleſiaſticarum rerum prælati ſunt procuratores, & non domini 1177
eccleſiaſticarum rerum dominium apud quem eſt 909
ecclesiaſticas res male alienans qualiter punitur 922
Aedificium de pecunia eccleſiæ factum an acquiratur ipſi eccleſiæ, pag. 922
Editio facienda eſt ſine die & conſule 1358
edictum ligat tantum eos ad quos peruenit 1182
effectus vini eſt duplex 167
effractor 1559
effuſio duo notat 1054
electus ſemel approbatus, an poſſit poſtea reprobari 803
electus per quæ verba conſentire debet 796
electus a maiori parte capituli dicitur electus ab eccleſia 500
electus quod ius habet 500
electus in archiepiſcopum, & confirmatus electos in epiſcopos confirmat 455
electus ante confirmationem non adminiſtrat 98
electus ſuo ſuperiori multa cum iuramento promittit 102
electus confirmatus a quo debet conſecrari 314
electo ius acquiritur per conſenſum eligentium 300
electum ſalutans electioni eius præbet conſenſum 310
electum laici poſſunt accuſare 102
electio facta per Cardinales ſi dicat contra fas eſſe, quis erit iudex 358
electio uel poſtulatio de clerico alteri ſubdito facta an ualeat 302
electio papæ habet aliqua ſpecialia, pag. 355
electio an fieri debeat intra tres menſes 228
electio ſit communis, conſonas & canonica 295
electio facta de bono an ualeat ubi melior eſt 798
electio an poſſit fieri de eo qui non eſt de gremio 292
electio facit quem præſumi meliorem, pag. 288
electio debet fieri in trimeſtre 341
electio eſt periculo eligentium 298
electio principii præſentâda eſt 1121
electio quæ ſit in loco non determinato, nulla 98
electio ſola non facit verum Imperatorem 425
electio ad clamorem populi non debet fieri 799
electio vtriuſque electi caſſatur timore ſcandali 314
electio ex cauſa poteſt differri 294
electio canonicorum ad quos ſpectat 84
electio facta ſine decreto tenet 291
electio imperiti qui credebatur peritus, an debeat caſſari 1741
electio ad quē ſpectat de intre cōi 298
electioni an poſſit populus contradicere 798
electioni nullus laicus debet intereſſe 896
electioni abbatis quis conſentire debet 322
electioni epiſcopi qui debent intereſſe 301
electioni pñt laici contradicere 100
electioni qualiter cōſentiēdū eſt 795
electionē tractatus præcedere dēt 97
electione dicitur quis tripliciter excluci 313
electis duobus æqualiter, quis alteri præferatur 374
eleemoſyna redimit peccata 1588
eleemoſyna danda eſt anathematizato 531
eleemoſyna quibus eſt danda 192
eleemoſyna liberat a morte 1584
eleemoſyna de male acquiſitis fieri non debet 479. & 987
eleemoſyna an poſſit fieri per uxorē ſine licentia uiri 1695
eleemoſyna utrum fieri poſſit de illicite acquiſitis 987
eleemoſyna in peccato facta non eſt proprie eleemoſyna 1639
eleemoſyna magna 208
eleemoſyna de eleemoſynis eſt facienda 390
eleemoſyna unde dicitur 1639
eleemoſynæ dator poteſt uenialiter peccare 208
eleemoſynæ defunctis proſunt 974
eleemoſynæ fieri poſſunt de bonis p oppreſſionem quæſitis 405
eleemoſynam ſibi primo quiſque facere debet 1256
eleemoſynam primo nobis faciamus 1588
eligi ſeipſum nemo 1311
eligi non debet in epiſcopum habēs uxorem & filios 133
eligere ſeipſum nemo poteſt 797
eligendus an potius eſt qui peccauit & pœnituit, quam qui nunquam peccauit 248
eligendus eſt magis exercitatus 287
eligendus, an debeat eſſe de gremio eccleſiæ 98
eligēdus in quo ordine dēt eſſe 284
eligens vnum renuntiat alteri 367
eligentes an uariare poſſunt 130
emanſor quis dicitur 1559
emere adminiſtrationem rei eccleſiaſticæ ſimoniacum eſt 150
emptio adminiſtrationis eccleſiaſticæ eſt ſimoniaca 535
emptor inter præſcribendum ſi percipiat uenditorem non fuiſſe dominum, quid faciet 1705
emphyteuta non ſoluens canonem expellitur 830
emunitas eccleſiæ quæ eſt 919
Emunitas 1104
Enchiridion eſt liber manualis 1638
encratitæ 1342
energumeni 106
energumeni qui ſunt 1895
* Engeldrudam viuere potuiſſe ſotūnis ſ. tempore 683
epilepticus an poſſit celebrare 790
epimenides Thebanus ſacerdos malus fuit 506
epiphania & theophania idem 1826
epiſcodus poteſt dare quinquageſimam vel centeſimam 950
epiſcopus eccleſiam a ſe totaliter nō poteſt eximere 1058
epiſcopus an poſſit clericum infamatum cogere ad purgationem 1010
epiſcopus quandoque peccat ſi non diſpenſat 237
epiſcopus, nec per ſe nec per laicum verberet clericos 1251
epiſcopus iurans non tenetur ſacra tangere 843
epiſcopus ſemel monaſterium ingreſſus an poſſit iterum redire ad epiſcopatum 784
epūs ſine diacono non celebret 422
epiſcopus in ſua eccleſia nouam conſuetudinem inducere poteſt circa officia 409
epūs ſuperintendens dicitur 386
epiſcopus diſpenſat in inceſtu 1397
epiſcopus non corrigens ſubditū eſt ſuſpendendus 517
epiſcopus an poſſit diſpēſare in ſimonia ordinis uel beneficii 555
epiſcopus ſeruum eccleſiæ an poſſit manumittere 934
epiſcopus duarum eccleſiarū an poſſit aliquis eſſe 782
epiſcopus poteſt ſuorum ſubditorū factum promittere 409
epiſcopus œconomum corrigere poteſt 402
epiſcopus an poſſit ſemper diſpenſare 224
epiſcopus dieb dominicis debet eſſe in eccleſia ſua 1827
epiſcopus quandoque ſumit & quandoque deponit mitram, & baculū non ſine cauſa 207
epiſcopus non debet eſſe ſolus 361
epiſcopus an maior ſit presbytero cardinali 654
epiſcopus nullam ſecum habeat mulierem 370
epiſcopus an poſſit aliquem pro propria iniuria excommunicare 645
epiſcopus iurans non debet tangere librum 565
epiſcopus non poteſt ſanctum canonizare 1826
epiſcopus in multis caſibus diſpenſare non poteſt 225
epiſcopus non erubeſcat a ſubdito doceri 1327
epiſcopus deponitur & reſtituitur a ſolo papa 883
epiſcopus debet eſſe prodens in negotiis ſæcularibus 182
epiſcopus prædicans habeat mitram, & baculum 1778
epūs etiam hæreticus confert ordinē, ſed non ordinis executionem 224
epiſcopus paruæ ciuitatis contemnitur ab idiotis 426
epiſcopus non plus poteſt petere ab eccleſiis quam quod ex canonibus ſibi deberi probat 1120

epi-

epiſcopus quando uiſitet monaſteria, pag- 1131
epiſcopus clericum alienũ recipiens eſt puniendus. 1155
epiſcopus procurator dicitur eccleſiaſticarum rerum, ideo illarum conditionem deteriorem facere non poteſt 1231
epiſcopus iniuriantem ſibi non pōt excommunicare. 1230
epiſcopus inter ordinandũ dēt obſeruare interſtitia temporum. 140
epiſcopus ſolus beneficia cōferre nō poteſt ceſſante conſuetudine. 323
epiſcopus beneficio priuare nō pōt clericum, cuius parentes ipſum offenderunt. 546
epiſcopus excommunicat ptopter conuitium ſibi factum 646
epiſcopus an poſſit ſolus delinquentem condemnare 1017
epiſcopus an poſſit uni auferre, & alteri dare. 1041
epiſcopus an poſſit iniuriam ſibi factam remittere. 307
epiſcopus patri, & eccleſia filio cōparatur. 327
epiſcopus cōuertens eccleſiã ſæculare in regularẽ quorũ cleritorũ conſenſum requirere debeat, 950
epiſcopus poteſt aliquos uerberib. caſtigare 1373
epiſcopus clericum alienum recipiens eſt puniendus. 1155
epiſcopus in quib. criminib. diſpenſat. 224
epiſcopus aliorum doctrina non debet egere 169
epiſcopus a ſuis familiaribus poteſt accuſari. 715
epiſcopus demandat tam ea quęsũt ordinis, quam ea quæ ſunt iuriſdictionis 430
epiſcopus clericum alterius epiſcopi non ordinet. 809
epiſcopus debet habere capituli cõſentum in multis 111
epiſcopus ſolus conſecrare non poteſt epiſcopum 130
epiſcopus quid iuris habeat in eccleſia quam fundauit 1060
epiſcopus in cauſa inqſitionis quos debet conuocare. 391
epiſcopus in hæreſi diſpenſat. 234
epiſcopus an inuitis poſſit dari. 292
epiſcopus eſt iudex corporũ & animarum. 168
epiſcopus utrum ſit iudex omnium clericorum ſuæ diœceſis. 252
epiſcopus per laicum non verberet clericum. 168
epiſcopi ſubditos debent fratres appellare. 434
epiſcopi an poſſin circa beneficiorum pluralitatem diſpẽſare 1156
epiſcopi conſenſus cum canonicis ſufficit in rei alienatione. 831
epiſcopi duo quandoque poſſunt eſſe, pagi. 768
epiſcopi dãnari nō poſſunt ſine auctoritate Romani pontificis 577
epiſcopi inſcio metropolitano cõſerati quid facere debent. 320
epiſcopi poſsũt cõdere canones. 1827
epiſcopi morientis bona cui ſunt reſeruanda. 967
epiſcopi præceptum enim difficile adimplendum. 1207
epiſcopi litteratos ſecũ habeãt. 434
epiſcopi cauſa a qb. eſt audiẽda 704
epiſcopi clericos ſine examinatione ordinantis punitio. 363
epi an pnſſunt intereſſebellus 1281
epi vtrũ hodie poſſint circa bñficium pluritatem diſpenſare. 328
epiſcopi cum multis diſpẽſant. 563
epiſcopi an citius propinquis quam aliis dant. 404
epiſcopi donatio ſine ſubſcriptione non valet. 456
epiſcopi & archiepiſcopi a quo ſunt conſecrandi. 257
epiſcopi duo in uno epiſcopatu eſſe non poſſunt. 1311
epiſcopi & monachi nō poſſunt eſſe tutores. 1038
epi petitio eſt p canones litata. 1355
epiſcopi ſibi mutuum debent præſtare auxilium. 408
epiſcopi an olim erãt pauperes. 824
epiſcopi dicuntur ſummi. 1893
epi epm deponere non poſſunt. 614
epiſcopi non ſint tantum cuſtodes chartarum. 1281
epiſcopi litteras habeat, qui peregrinari uolet. 1902
epiſcopo viuente an poſſit alius ſubrogari. 761
epiſcopo debet ſynodus prouidere, qui ad eccleſiam ſuam nō audet eccedere. 412
epiſcopo viſitanti dandum eſt lac ad bibendum. 816
epiſcopo inuito an poſſint ī ſua diœceſi nouus epiſcopatus fieri. 1045
epiſcopum dãnare quis poteſt. 577
epiſcoporum conſecratio fit hora tertia. 340
epiſcopum conſecrare quid ſit. 96
epiſcoporum conſecratio fit tantũ die Dominico. 342
epiſcopis an liceat leges audire. 170
epiſcopatus ſunt diſtinguendi inter uallo conũenienti. 362
epiſcopatus eſt ordo. 419
epiſcopatum ſuſcipere poteſt quis cogi. 294
epatum deſiderare an poſſimus 797
epiſcopatum deſiderare eſt valde periculoſum. 116
epitimium quid ſignificat. 1160
Eremita an ſit pſona religioſa. 1423
eremitæ habent proprium. 1138
eremita licite tranſit ad monachatum. 1032
eremitæ ſubſunt epo. 418. & 1025
eremitæ ſubſunt epiſcopis, & poſſunt ad prelaturã vocari. 1025
errare. 178
errans in meliori conditione an poſſit matrimonium dirimere. 1454
error pelagianorum. 1665
*Error ſynodi quæ in Trullo Cypriani ſynodum probantis. 58
error qualitatis diſſoluit matrimonium ſpirituale. 337
error a multis corrigi poteſt. 1740
error qñq; eſt peccatũ mortale, 881
*Error in inſcriptionib. ſæpe oritur ex interpoſitione palearum. 1479
error Monothelitarum. 1856
error Baſilidis hæretici. 495
error Sabellianorum. 490
error pauliniſtarum. 491
error perſonæ non facile committitur. 1452
error aliorum non eſt defendendis, pag. 1395
error eſt contrarius conſenſui. 1454
errores petiliani. 509
eruca. 1054
Aerugo. 1054
Aequum, & ius, differunt. 2
Aeſopus. 224
Eua quare ẽ coſta Adæ facta ẽ. 1701
Euchariſtia etiam ſuſpendendis in patibulo nō eſt deneganda. 1379
euchariſtia gladiatorib. non eſt dãda. 611
euchariſtia non eſt danda exiſtenti in crimine notorio. 1825
euchariſtiæ ſacramentum nō eſt ab hæretico accipiendum. 1318
euchariſtiæ ſacramẽtum a quo fuit inſtitutum. 1777
euchariſtiæ ſacramẽto tria continẽtur. 1777
euchariſtiam infirmus euomens punitur. 1380
euenientia de nouo per quem ſunt diuidenda. 423
eulogia. 839
eulogiæ. 70
eunuchi ſunt triplices. 2528
Eunomiani. 1343
*Euſtathiani & Bogomili quid ſẽ ſerint de pfecta vitæ ratione. 136
eutychiani. 1344
excedendũ eſt potius circa miſericordiã, quã circa crudelitatẽ 230
exceſſus modicus nō attendit 1809
exceptio iudicis recuſatoria eſt dilatoria. 679
exceptio in teſtem quando eſt obiicienda. 579
exceptio ſpoliationis ẽ dilatoria. 592
exceptio reuocandi domum. 732
exceptionẽ unum opponens, ad aliam tranſire poteſt. 1074
exceptiones ſunt multiplices, & variis temporibus opponendæ. 690
excipiendo conſequimur quod nõ conſequimur agendo. 1524
excõmunicare poteſt ſimplex preſbyter. 583
excommunicare ſeipſum nemo poteſt. 585 & 896
excommunicare nõ poteſt hæreticus hæreticum. 1259
excommunicati nequit eccleſia vel ciuitas. 767
excommunicari poteſt abſens per ſcripturam. 681
excommunicati, & abſolui poteſt quis per litteras. 603
excommunicari poſſunt qui decimas non ſoluunt. 148
excommunicari poteſt quis ſub cõditione. 306
excõmunicatur quis a mortuo. 307
excõmunicandus maxime hæreticus, quoties admoneri debet. 1266

Excom-

excommunicandus quis nō eſt pro minimis cauſis. 442
excommunicandus eſt populus ſuū non recipiens epiſcopum. 413
excommunicatus an poteſt recōuenire, & excipere, & cōpenſare. 716
excommunicatus nihil poteſt poſſidere nomine eccleſiæ. 776
excommunicati beneficium cui eſt aſſignandum. 410
excummunicatus an poſſit abſolui non præmiſſa ſatisfactione 1110
excommunicatus an poſſit abſolui aduerſario ignorante. 867
excōmunicatus cōquerēs metropolitano, an poſſit ab eo abſolui 861
excommunicatus a quo eſt abſoluēdus. 866
excommunicatus eligere nō poteſt, pagi. 859
excommunicatus matrimonium poteſt contrahere. 430
excommunicatus vitandus eſt. 872
excommunicatus non intret Eccleſiam. 866
excommunicatus perpetuo tripliciter exponitur. 465
excōmunicatus utrū quis poſſit eſſe in una eccleſia, & non in alia. 71
excommunicatus ratione ſocietatis toleratur. 188
excommunicatus iniuſte celebrans an ſit puniendus. 883
excommunicatus excommunicari non poteſt. 1297
excommunicatus an ſimplici uerbo poſſit abſolui. 900
excommunicatus an poſſit poſt abſolutionem accuſare. 716
excommunicatus prælatus an poſſit ordines conferre. 806
excommunicatus eſt qui communicat excommunicato a canone, ēt ante denuntiationem. 1322
excommunicato an debeat fieri ſolutio. 1014
excommunicato communicans, a quo abſolui debet. 873
excommunicatum celebrantem nō abſoluit epiſcopus. 863
excommunicatum ab epiſcopo non abſoluit archiepiſcopus. 816
excōmunicatio duashēt ſpecies. 866
excommunicatio an pro ſola contumacia feratur. 863
excommunicatio an feratur per hęc uerba, præcipio ſub pœna excommunicationis. 307
excommunicatio pro modica iniuria non eſt ferenda. 530
excommunicatio dicitur mero epiſcopi. 113
excōmunicatio eſt proxima pœna 583
excommunicatio lata ſub conditione tenet. 627
excommunicatio Domini non liberat uaſallum a ſacramento. 894
excommunicatio & abſolutio ſolo uerbo fieri poſſunt. 1328
excōmunicatio an poſſit poſt mortem in aliquem ferri. 1323
excommunicatio nō eſt pro quolibet mortali peccato ferēda. 1410
excōmunicationis ſententia in duobus caſibus non eſt timenda. 860
excommunicationis duo ſunt effectus, pagi. 683
excommunicationem incurrit quādoque iuſte impeditur. 728
excommunicationem opponere nitro uxor non poteſt. 898
excommunicatis ſine periculo communicat eorum familia. 898
excōmunicatis communicare non poſſumus, ſed bene paganis. 870
excommunico te, & abſoluo te, an liget uel ſoluat. 897
excuſanur ne hi ad quos a poſtolorum prædicatio non peruenit. 177
executio an poſſit recuſari, & ab eo appellari. 639
executor an poſſit de incidentibus quæſtionibus cognoſcere. 1357
executori & nuntio creditur. 722
executio eſt duplex. 1357
Exhedræ. 970
exemptī delinquētes in diœceſi epiſcopi, an poſſint ab eo puniri. 756
exempti ſimpliciter, an eximat uni uerſaliter. 1045
exemplis quibus eſt utendum. 84
exēplaria correctoria quæ ſunt. 26
ex, & de, ſignificāt deformitatē. 1312
exiliū eſt tēporale, & ꝑpetuū. 1291
exorciſta. 358
exorcizare quid ſit. 1859
exorciſmi fiunt tribus diebus. 1861
exorciſmi effectus. 1859
expenſæ circa infantem expoſitum an poſſint repeti. 396
expēſæ ſemper ſunt deducēdæ. 927
expenſarum materia. 579
expediunt non omnia. 1583
expilare quid ſit. 1559
exponens filium uel ſeruum an poſſit illum recoligere. 396
*Ex preſbyteri nomine apud B Gregorium. 228
extra eccleſiam eſt quiſ cum epiſcopo non eſt. 416
Ezechiæ commendatio. 309

F

FAbulas poetarum prædicando moraliter exponere non multum laudatur. 386
facere amicos de mammona iniquitatis quid ſit. 480
faciat quilibet quæ ſuæ conueniunt conditioni. 1260
facies humana nō ē deturpāda. 186.
facti cauſa eſt inquirenda. 1282
factis mentimur ſicut uerbis. 1200
facto quand oque licet quod non licet uerbo. 1176
facto proprio poteſt quis contrauenire. 912
facta publica debent ab omnib ſciri. 62
facta per intruſos non ualent. 1758
facta ab inuitis an ſint imputāda. 14
facta tenent multa, quæ fieri prohibentur. 31
factum non dicitur, quod non perfeuerat. 1561
factum legitime irritatur delictoſſu peruenientes. 558
falcidia eſt triplex. 6
fallere & falli quandoq; parum dif ferunt. 2174
falli uitium eſt. 1023
fama per ſe nihil probat. 728
fama an probet. 588
fama non probat. 1850
fama. 584
fama bona cum conſcientia requiritur. 879
fama ſola non ſufficit ut excommunicatus uitari debeat. 415
fama ſola non ſufficit ad depoſitionem, pag. 591
famæ diffinitio. 700
familia an pro delicto domini ſit excommunicanda. 1385
familia pro domini delicto non eſt excommunicanda. 868
familiæ delictum, an dominū obliget. 812
familiaritas nimia parit contemptū pag. 385
familiaritas in cibo eſt maior quam in colloquio. 1446
familiares inimici ſunt peſtiferi. 415
famis neceſſitas multas licere facit, pagina. 1511
fatuus eſt qui fatua loquitur. 424
femina uentiloqua Paulum ſæpe ſecuta eſt. 1366
femina calore excuſatur. 1561
femina an poſſit eſſe iudex. 1004
feminis non committi cauſas purgationis presbyterorum, quod uidebatur colligi ex capi. Mennam 2.q.5. & auctori gloſſæ admirationem attulerat. 602
feriatis dieb an poſſit litigari 1008
ferię legitimæ ſunt tres. 376. & 1193
feſtiuitates martyrum habentur loco ſacramentorum. 1826
feudum poteſt auferri excommunicato. 1522
feudum de nouo conceſſum non dicitur nouum ſi prius fuerat conceſſum. 3359
fictio intētionis, & fictio operis. 114
fides uera habetur ſine charitate, ſed non uera fidei uirtus. 1846
fides multipliciter dicitur. 1169
fides eſt fundamentum omnium bonorum. 495
fides an ſit exemplo adhibēda. 1314
fides mala defuncti an noceat ſucceſſori. 578
fides hoſti ſeruāda eſt 1205. & 1530
fides inter coniuges eſt duplex. 1414
fides recta in principe ſplendet. 458
fidei quæſtio eſt reſeſenda ad ſedem petri. 360
fidei diſputatio cū hæreticis eſt prohibita. 1340
fidem ſuſcipere nemo cogitur. 208
fidei iubere debenti an ſufficiat dare pignora. 679
fidelis quilibet debet eſſe rex & ſacerdos. 1869
fideles ſunt domus Dei. 542
fideles ſunt in eccleſia, & ipſa in ipſis. pagi. 1886
fideles dicuntur a quilæ 1794
fideles oēs ſunt proximi noſtri. 389
filacteria. 1371
filia nubere poteſt ſine parentū uoluntate. 1503

filius

Filius in diuinis quidquid habet, à patre habet. 1904
Filius temporalis eſt à lege incogni tus. pag. 1498
filius patrem conuenire poteſt. 655
filius quandoque poteſt dici maior patre. 1698
filius pro patre poteſt donationem patris reuocare. 1118
filius ambulans ſuper terram, teſtatur patris incontinentiam. 373
filius matrem quandoque poteſt ex hæredare. 684
filius contra patrem, & econuerſo agere poteſt. 1243
filius qui ſe mimis ſociat, exhæredari poteſt. 1825
filius egẽtẽ patrem cogitur alere. 4
filius patrẽ corrigere nõ debet. 441
filius non eſt qui bonus nõ eſt. 1736
filius in tribus patrẽ ſequitur. 1919
filius ſacerdotis eccleſiam paternã habere non poteſt. 793
filius Dei quare dicitur verbũ. 1573
filius quandoque facit quem præſumi maiorem. 294
filius monialis ex monacho genitus cui monaſterio applicabit. 1396
filius apoſtatæ eſt baptizandus inuito patre. 1884
filius familias teſtari nõ poteſt 1138
filii vtrũ poſt parẽtũ ſuſpẽſionẽ poſſint cũ aliis parẽtũ cõtrahere. 1487
filii ſacerdotum an ſint ſerui eccleſiæ, pag. 278
filii Dei erimus ſecundum animam & corpus. 1672
filii Iudæorum baptizati ſunt a parentibus ſeparandi. 1870
filii presbyterorũ duplices ſunt 275
filii ſunt quadruplices. 1513
filii Iacob ex ancilla geniti, cum aliis ei ſucceſſerunt. 1501
filii Dei & filii hominum qui dicuntur. 1710
filium religionem ingreſſum an poſſit pater reuocare. 1145
filium de ſacro fonte leuãs, & multi alii gdũt ius debiti exigẽdi. 1461
filii ex matrimonio illicito nati poſſunt eſſe legitimi. 1736
filiorum appellatione nepotes continentur. 275
Phinees Hebræum occidit. 1234
fiſci intereſt ſubiectos habere loculetes. 538
flamines. 360
ſlotiani. 1343
fluuius etiam quandoque areſcens dicitur perennis. 347
formatæ huc dimiſſoriæ. 325
* Formula viſitata in epiſtolis Pontificum reſtituta. 274
fornicatio vxoris maculat corpus viri, 1527
* formata & pacifica. 332. & 334
fornicatio eſt crimẽ canonicũ. 1509
fornicatio ſimplex nõ eſt digna depoſitione. 660
fornicatio ſeparat coniuges. 767
fornicationis cauſa hodie nemo eſt deponendus. 376
fornicationis ſuſpicio an ſufficiat ad vxorem dimittendam, 1489
fornicationem pauci euitant. 1018
fornicariam abiurans, an cum illa contrahere poſſit. 1740
fornicantur aliqui citius quam furentur. 1605
Forũ ſortitur qs multis modis. 688
forum rei ſequi debet actor. 660
forum mutare an alicui liceat. 965
frangenti fidem fides frangatur eidem. 434
frater an ex ſorore in caſu poſſet prolem ſuſcitare. 1709
fraus eſt genus idoli. 362
frigidus naturaliter nullus eſt ſecundum Cardinalem. 1697
frigiditas quandoque mutari non poteſt. 1538
fructus an ab omni poſſeſſore ſint reſtituendi. 925
fructus diu expectatus gratiſſimus eſt. pag. 1428
fructus in ſtipulatione rei quandoque veniunt quãdoque non. 1443
fructuarius non præſcribit, 910
funiculus quid ſit. 905
furari intendens quãdoque furtum non committit. 938
fur & communicator differunt. 512
fur ad pœnam dupli, vel quadrupli poteſt conueniri. 979
furtum committitur ratione acceſſionis. 245
furtum committens quandoque furti tenetur. 1702
furtum an ſæpius committatur ſi ſæpius eadem res contrectetur. 1517
furtum in duobus cõmittitur. 1747
furtum ſæpe committitur: & tamen furti actio non naſcitur. 1557
furtum nõ fit ſola cogitatione. 1557
furtum ſui ipſius quis cõmittit. 267
furti agitur pro modico. 994
furem tenetur quis indicare. 512
furem nocturnum, ſed nõ diurnum licet occidere. 1259
fures nocturni acerbi' puniũt. 1559
furor ſatis punit. 708
furioſus conſenſu caret. 1535
futurum pro præterito ponitur. 266

G

Gallia eſt triplex. 1353
Gazophylacium quid ſit. 266
Gerontocomium. 1289
* Gloſſæ error in c. Noli frater, qđ eſt Beati Auguſtini. 27
* Gloſſæ error in c. De capitulis qđ eſt Leonis iiii. Vnde occaſionem ſumpſerit, & ibi locus reſtituendus ex coniectura. 31
* Gloſſæ & fortaſſe Gratiani error in cap. de Conſtinopolitana. 95
* Gloſſæ error in c. Fatendum 13. q. 2. ex textu deprauato. 977
* Gloſſæ error putantis Papam minori teſtium numero condemnati, q̃ eos q̃ ſunt in minoribus. 613
Gnoſtici. 1341
* Gradus aſcendendi ad Pontificatum ex Stephano iii. 356
Gloſſas Ioannes ſuppleuit in multis Bartholomæus Brix. 1
Gradus altior agrauat delictum. 525
Gradatim aſcẽditur ad honores. 285
Gradus deſcriptio, 1724
* gratiani mos citandi cauſas. 785
gratianus quãdoq; deceptus fuit. 599
gratia omnibus in baptiſmo confertur. 1879
gratiam primam nemo mereri põt. pag. 1643
gratia confertur in collatione ſacramenti. 340
gratia datur in baptiſmo omnibus æqualiter. 1858
gratia in ſepultura non cõfertur. 517
* græcis poſtquam ad ſacros ordines aſcendiſſent, non licuiſſe contrahere matrimonium. 145
græci in ſacris ordinibus non poſſunt contrahere. 150
græci non obediunt Papæ. 1302
græci conficiunt in panibus fermentatis. 1778
* Gunebo pigni cogebant paruulos iurare. 1198
* Gregorio interdum tribui qđ eſt Ioannis Diaconi. 741
* Gregorii vii. ſententiæ de caſtitate ab iis qui ſunt ſacris ordinibus initiati, ſeruanda. 367
gemmæ ſunt nodi virgarum. 1901
* Gennadius auctor libri de eccleſiaſticis dogmatibus. 1764
gerens ſe pro milite qui non eſt, punitur. 1762
germani vnde dicuntur. 157
gerulum quid. 1288
gladius materialis ſpiritualem adiuuare debet. 1400

H

Habere dupliciter ſumitur. 1277
Habenti date eſt perdere. 390
habitus ſolus non ſolennizat votũ. pag. 1391
habitus eſt triplex. 1391
* Hadriani capitula indicari ſynodi Romanæ nomine. 686
hebræi vnde dicuntur. 1710
Helias Iezabel fugiens quibus verbis vſus eſt ad populum. 223
Heluidiani. 1344
* heptateuchum interdum à latinis vocatur Heptaticum. 54
Heptateuchum quid dicitur. 769
hæreditas. 4
hæreditas parẽtũ debetur filiis. 1052
hæres non adimplens defuncti voluntatem qualiter punitur. 844
hæres an teneatur ex maleficio defuncti. 1080
hæres onera defuncti ſubſtineat 932
hermaphroditus an poſſit eſſe teſtis in teſtõ & vtrũ poſſit ordinari. 722
hermogeniani. 1342
hæreticus omnis eſt excommunicatus. 1295
hæreticus eſt qui in fide titubat 1315
hæreticus quãdo eſt vitandus. 1338
hæreticus nunquam accuſat. 648
hæretici ignem accendunt in eccleſia. 1652
hæretici baptizare poſſunt. 1858
hæretici diuerſimode ab eccleſia recipiuntur. 1856
hæretici vario modo poſſunt ab eccleſia puniri. 1263
hæretici qualiter ſunt in ſymbolo nobiſcum. 1856

Hæretici nullu m poſſunt excommunicare . 1317
hæretici pñt acq rere eccleſiæ 1506
hæretici non conferunt effectum ſacramenti . 439
hæretici ſunt duplices . 1294
hęretici & ſimoniaci eq parant. 516
hæreticum recõciliare poteſt epiſcopus hodie ſine concilio . 242
hæreticus reſiſtendum eſt. 1241
hæreſis , & ſchiſma differunt. 1317
*hæreſis de cõmunione vxorũ. 904
hæreticorũ ſacramẽta ſunt vera. 482
hæreticorũ bona cui applicant. 1275
hierarchiæ . 1343
hierobaal vnde dicatur . 503
*hieronymi nomine ſæpe citari ſcripta Origenis . 170
* hieronymi loens in c. ſicut Chriſ. i. q 1. § . Sed hoc, explicatus. 500
*hieronymũ citari pro Origene. 789
hieruſalem quando fuit capta. 346
hieruſalem varia habet nomina. 319
hircus pro peccato principis oblatus nõ fuit à filiis Aarõ comeſtis 1650
hirci oblati hiſtoria quid repræſentet pag. 1650
* hiſtoria de rebus eccleſiæ non alibi nãdis ex capitulis Gallicis manuſcriptis. 1039
hiſtriones à promotione prohibentur . 389
hoc eſt enim , &c. quid demonſtratly hoc . 787
holocauſtum. 491
homo in alia vita apparebit quod eſt filius Dei . 1672
homo non habet natiuitatẽ a Chriſto . 1820
homo liber verberari non dẽt. 1204
homo eſt imago Dei . 1699
homo ratione carens non eſt homo pag. 1400
homo liber an poſſit obligari. 1284
homo ẽ digniſſima creaturarũ 1841
hominis dies ſunt cxx anni. 1587
hominũ genera quattuor ſunt. 974
hominum duo ſunt genera. 1506
homicida eſt ẽt q non occidit. 1294
homicida & adulter an conficere poſſint . 500
homicida ante baptiſmum, an promoueri poſſit. 226
homicida ñ admittit ad ſacra. 1753
homicidium clerici eſt grauius quã laici . 1106
homicidiũ vtrũ impediat ,pmouendos; & deiiciat iã promotos. 225
homicidium tres , periurium duos offendit . 45
homicidium quid ſit . 1562
homicidiũ grauius ẽ adulterio. 1546
honor an peti poſſit . 557
honores non ſunt inuitis dandi. 335
honores mutant mores, 501
hoſtem æquiuocando deludere an licet . 1181
hoſpitale ſine licentia epiſcopi conſtitui non poteſt . 1124
*hnmberti reſponſionẽ tribui Leoni nono, & librum Ennodii Symmacho, & orationẽ Petri Damiani Nicolao ſecundo 142
humilitas Deum placat. in rex. 1375
humilitas nimia prælatorum contemnitur . 453
* hyperberetæus menſis non idem apud omnes . 68
hypocrita plus peccat quam manifeſte delinquens . 912
hypocritæ non habent Spiritum ſanctum . 1331
hypocritæ videntur deaurati . 1628
hypocritæ ſunt iuncis ſimiles. 1626

I

IAcobus frater Domini nuncupatur . 322
iacobus fuit primus archiepiſcopus pag. 322
Iacobus dicebatur frater Dñi. 1767
Ioannes & mambres magi tria fecerunt miracula . 492
idem incipit & definit in eodem inſtanti . 492
ieiunare pet alium vtrum aliquis poſſit . 635
ieiunare ſemper nõ reprobatur. 1829
ieiunari poteſt per alium . 376
ieiunia quattuor temporum. 344
ieiunium plus prodeſt viuis quã defunctis . 973
ieiunium eſt duplex . 1827
ieiunium quadrageſimale eſt decima dierum . 1796
ieiunandum eſt in vigiliis Apoſtolorum . 347
ieiunandum non eſt inter Paſcha,& pentecoſten . 1827
ieiunus quis dicitur . 1768
ieiuno ſtomaco cõficiendũ eſt. 1768
ieiunat nihil , qui per vnum diem deficit . 1827
ieiunantes, in veſpere comedere debent. 376
iezabel'p̃cipitata fuit de turri. 1645
ignis alienus quis dicebatur . 1787
ignis diu occultari miraculoſa inuẽtio . 481
ignominia ſatis punit. 247
ignorãtia iuris qñque excuſat. 1319
ignorantia facti eſt multiplex . 177
ignorãtia iuris quattuor genera perſonarum excuſat. 552
ignorantia iuris eſt duplex . 552
ignorantia iuris eſt multiplex . 177
ignorantia iuris facilius diſpenſati facit, 375
ignorantia probatur dupliciter. 928
ignorantia iuramento ,pbatur. 1706
ignorantia eſt triplex . 996
ignorantia eſt duplex,ſcilicet facti, & iuris . 552
Ignorantia non excuſat illum qui ſcire potuit per ſe vel per aliũ. 379
ignorantia quomodo probatur. 374
ignorantiam probare quis cogitur propter præſumptionem . 374
Ignorantiam allegans,illam probare debet . 808
ignorantiam allegans , eam probare tenetur. 520
ignoti ſunt examinãdi & nõ alii. 109
illegitimi ſunt poſtulandi . 280
* ille,ante quam eſſe notam . 565
imago eſt triplex . 1579
imago pœnitentiæ . 498
impedimentum non præſtat quod nihil eſt . 470
impedimẽtũ legationis quale ẽ. 1702
impeditus per aliũ expedire poteſt officium ſuum . 416
imperator inferior eſt epiſcopo . 29
imperacor imperii res alienare põt. pag. 371
imperator an aliquem debeat habere ordinem . 298
imperator vtrum habet iuriſdictionem à papa . 440
Imperator pro quo peccato deponi poteſt . 185
imperator iurat papæ. 1199
imperator ab epiſcopo excommunicari poteſt. 1213
imperator lepra percutitur ſi officium ſacerdotale vſurpat. 29
imperator verus quis eſt 442
imperator imperium diuinitus conſecutus eſt . 442
imperator poteſt à papa deponi. 1011
imperator quare dicat Auguſtꝰ. 296
imperator poteſt ab epiſcopo excõmunicari . 298. & 865
impetium & ſacerdotium ab eodẽ procedunt . 29
imperium tranſtulit eccleſia Romana. 782
imperii mæri eſt de criminibus cognoſcere . 641
imperium non poteſt ſacerdotium impugnare . 446
imperiũ Franci primo,Deinde Theutonici habuerunt . 311
imperium manus eſt ſacerdotio. 442
imperatores duo eodem tempore fuerunt . 91
imperatores multa perdi derunt priuilegia . 306
imperare ſibi nemo poteſt . 871
imperitia non facit quẽ deponi. 181
imperitia culpa adnumeratur. 1265
imperitus non poteſt eſſe iudex eccleſiaſticus . 82
imperfecta duo nõ cõſtituunt vnum perfectum . 105
imperfecta duo faciunt vnum perfectum . 771
Impenitentia finalis capitur duobus modis . 1580
imperator lepra percutitur ſi officiũ ſacerdotale vſurpat . 29
impœnitentia finalis eſt peccatum in Spiritum ſanctum . 502
impoſtor quis dicitur. 1617
Impoſitio manus eſt multiplex. 499
impoſſibile multipliciter dicit. 294
impoſſibilitas coeũdi ẽ triplex. 1573
Impuberes an poſſint iurare. 1189
Impuberes teſtificari nõ poſſunt. 719
imputatur mihi quod mea culpa accidit. 1880
Imputantur multa propter vnum delictum. 225
imputandum non eſt ei per quem non ſtat . 197
incendiarius an ſit ipſo iure excommunicatus . 919
incendiarii qualiter ſunt puniendi pag. 1295
inceſtuoſus an poſſit matrimonium contrahere . 1550
inceſtuoſi quantum ad aliqua ſunt ipſo iure ſuſpenſi . 1713

Incitatio optima ad dicendum. 182
In corporalia dicũtur quandoq; poſſideri. 382
Indebitum per errorem ſolutum an poſſit repeti. 553
Indignus minoribus ad maiora non promouetur. 335
Indignari & dedignari, differũt. 209
Inducię non dantur ob aduocati abſentiam. 677
Inducię ſunt arbitrariæ. 675
Inducíarum quinq; ſunt genera. 673
Indulgentia an ſit eius. 1543
Inermes non poſſunt inimicis reſiſtere. 593
Infamis ne eſt in adulterio deprehẽſus. 1020
Infamis an poſſit accuſare. 681
Infamis an poſſit eſſe procurator. 697
Infamis infamem regulariter accuſare non poteſt. 684
infamis poteſt eſſe procurator. 228
infamia eſt de bello publico fugiẽs, pag. 511
infamis arbiter eſſe poteſt. 697
infames quandoque poſſunt poſtulare. 698
infames efficiuntur qui mortali peccato aſperguntur. 1832
infamia aboletur in baptiſmo. 1836
infamia ſequitur depoſitum. 555
Infamia irrogat dignitatẽ petẽti. 525
infamia canonis tollitur pœn. 744
infamia an poſſit per pœnitentiam purgari. 744
infamia eſt duplex. 700
infamiã põt epiſcopus tollere. 237
infamiam tollit epiſcopus. 596
infamatus ſuper crimine non eſt ſtatim ſuſpendus. 605
infernus & paradiſus vbi ſunt. 1219
infideles poſtulare nõ poſſunt. 1555
infideles qui dicuntur. 1690
infideles põt eſſe in eccleſia vſq; ad miſſam cathecumenorum 1869
Infirmitas ſæpe nos armat cõtra diabolum. 1574
Infirmitas non repellit ab officio diuino. 790
Ingenium, & alia tempus ſupplere poſſunt. 353
Iniuria an poſſit repelli, & a qb. 1202
Iniuria ſociorum an ſit armis repellenda. 1209
Iniuria duob. modis remittitur. 1231
Iniuriam nobis factã an teneamus remittere. 1231
Iniuriam eccleſiæ illatam an poſſit epiſcopus remittere. 1231
Inimici ſunt diligendi. 1787
inimicitiæ repellunt ab accuſando, & teſtificando. 684
Inimicorũ amicus eſt ſuſpectus. 415
iniquitas omnia præcipitat. 286
Initium quandoque ſumitur a tormentis. 943
initium ſpectandum eſt. 479
inobediens prælato, eſt ei inimicus, pag. 258
Inobedientia an ſit capite puniẽda. 866
Innocens pro ſtulto quandoque ſumitur. 1191
Innocentiæ tres ſunt gradus. 835
inofficioſa quæ dicuntur. 26
inquirens, quod teſtes amittere debeat. 590
inquiſiti punitio. 667
inquiſitio. 667
inquiſitio an poſſit fieri contra volentem ſe purgare. 601
inquiſitio quando fieri debet. 601
in quo quis deliquid, in eo puniri debet. 487
* inſeruitus. 1456
inſtructio reſpondentis. 489
inſtrumentũ pro parte verum & pro parte falſum eſſe poteſt. 522
inſtrumentum quare ſit. 1359
inſtrumẽtum multa habere dẽt. 669
inſtrumẽtum an curruat totũ aliquibus neceſſarijs deficientibus. 456
inſtrumẽta poſſunt pro parte approbari, & pro parte reprobari. 175
intentio quandoque approbatur, & factum reprobatur. 1533
intentio bona malũ factũ excu. 1508
interrogans non confitetur. 1181
interrogationes a quibus poſſunt fieri. 1476
interrogans ponit. 1483
interemptores ſunt proxenetæ. 410
interpretatio eſt triplex. 350
inter leprã, & leprã vnde dicatur. 82
interdictum. 7
interiora dinoſcũt p exteriora. 1391
interruptio fit tripliciter. 1072
intereſſe conſecutus in bello, virum poſſit adhuc de hoc agere in iudicio. 1108
intruſus an recipiat quæ Eccleſiæ contulit. 414
in via & in inuio differunt. 347
ioannes dicitur filius tonitrui. 425
ioſeph fuit pater putatiuus Domini, pag. 1428
ioſeph venditio. 481
ioſeph tempore paſſionis viuebat: & a Virgine ſeperatus fuerat. 1430
ioſeph in ſepulchro maiorum ſepultus fuit certa ratione. 964
iouinianiſtæ. 1344
ipſo facto multa fiunt. 890
ira duos habet effectus. 594
irregularitas tollitur per monachatum. 1039
irregularitas per pœnitentiam non aboletur. 470
* iterari non eſt contra rõnem ſacramenti illius qđ characterem non imprimit in notatione marg. 1634
* Iſidori præfatio in conciliorũ collectionem alia a vulgata, & prope contraria. 54
iube domine benedicere. 350
iudas an motus ſit ante Xpm. 1655
iudas quare ſe ſuſpendit. 961
iudas vendens Chriſtum commiſit ſimonia & plagium. 467
iudæ Machabæi tomnium. 1579
iudæi filios ſuos ad eccleſiam cõuerſos exhæredare non poſſunt. 546
iudęi vtrum conſtitutionibus humanis regantur. 23
iudæi peiores fuerũt Sodomitis. 481
iudæi tenentur ad decimas perſonales. 1055
iudæi an mortaliter peccaſsẽt Chriſtum non crucifiſſent. 44
iudæi & gentilis ſubſunt Imperio. 5
iudæi lingua ſolum Chriſtum crucifixerunt. 1561
iudæi facilius fallunt animas quam Pagani. 1435
iudæorum factæ fuerunt vera. 489
iudæorum filij non ſunt per vim baptizandi. 1345
iudæis & Saracenis ſua auferre non debemus. 1276
iudæis non licebat interficere quemquẽ, qualiter intelligit hoc. 1561
iudex ſit amator æquitatis & miſeri cordiæ. 209
iudex an poſſit ſuis iuris dicere. 700
iudex vſque ad quam horam expectare debet. 627
iudæi ſuſpect' dupliciter deſerit. 621
iudex iudicando an loci conſuetudinem ſeruare debeat. 40
iudex opinionem ſuam potius, quã aliorum ſequi debet. 702
iudex corrũpitur multis modis. 839
iudex, aduocatus aſſeſſor & executor non poſſunt eſſe teſtes in cauſa appellationis. 635
iudex pœnam arctare, & ampliare poteſt. 598
iudex ſecundũ allegata iudicet 1475
iudex delegatus an poſſit abſoluere quem excommunicauit. 1400
iudex de quo poteſt ſupplere. 1476
iudex qualiter poteſt habere rigorẽ & miſericordiam. 207
iudex ex offic. põt aliq d obijcere. 215
iudex per quæ iura debet iudicare. 1
iudex ordinarius recuſari poteſt. 688
iudex a quo reſcribere debet iudici ad quem. 79
iudex cirans peremptorie, hoc debet exprimere. 732
iudex de ſubditis iuſtitiam nõ exhibens poteſt conueniri. 701
iudex lacrymis flecti non dẽt. 1235
iudex qñque de facto ſupplet. 127
iudex eccleſiaſticus poteſt virga punire. 737
iudex male iudicans qualiter puniatur. 78
iudex an poſſit inter partes componere. 713
iudex etiam delegatus die feriato p cedere non debet. 1008
iudex non ſit iuris ignarus. 1615
iudex facilius repellitur, q̃ teſtis 787
iudex ad cõcordiã laborare dẽt 405
iudex ã poſſit dari ad arbitriũ rei. 841
iudex falſus non eſt iudex. 209
iudex non iudicet ſecundum conſcientiam ſuam. 1809
iudex male iudicãs facit litẽ ſuã. 128
iudex parte non petẽte multa poteſt facere. 647
iudex an ſecundum conſcientiã debeat iudicare. 816
iudex non condemnat, ſed lex. 2

Iudex eccleſiaſticus cauſam ſanguinis alij committere poteſt. 305
Iudex eccleſiæ poteſt in exiliū mittere. 682
Iudicis male iudicantis punitio. 634
Iudicis inſtro, & dicto creditur. 634
iudici qualiter fit contumelia. 856
iudici dans pecuniam vt iuſte iudicet peccat. 884
iudicem duo faciunt. 845
iudicij principium non ſemper conſideratur. 626
iudice Eccleſiaſtico negligente non recurritur ad ſæcularem. 843
iudice recuſato quid fiet. 854
iudices plures ſi in ſententia diſcordant, quid iuris. 638
*Iulij Pauli ſententię citantur noīe Theodoſianarum legum. 622
iumēto noſtro adhibeamus ſecum, paleam & flagellum. 1605
iura vario modo poſsūt exponi. 232
iurare per creaturas non licet. 1166
iurare coguntur presbyteri in ſex caſibus. 565
iurare quid ſit. 1164
iurare nolēs eſt hūdus hęretic⁹ 1165
iuramentum contra bonos mores non obligat. 29
iuramentum non eſt iniquitatis vinculum. 46
iuſm, quod Iudæi Gabaonitis præſtiterunt, non fuit ſeruandum. 1190
iuramentum filij an poſſit a patre reuocari. 1503
iuſm de calomnia præſtanda a condemnatione expenſarum. 579
iuramentum virum infament. 750
iuramentum non ſemper, eſt adimplendum. 1164
iuramentum an poſſit retractari 759
iuramentum per vim extortum, vtrū obliget. 1012
iuramentum per, coactionē extortū non tenet in quattuor caſib. 1190
iuramentum illicitum an propria auctoritate poſſit infringi. 1191
iuramentum tripliciter dicitur illicitum. 1191
iuramentum expurgationis non dēt clericus præſtare coram laico 1201
iuramentum de re illicita factū non infamat. 1187
iuſm nō eſt recipiendū ab illo quem ſcimus falſum iuramentum. 1168
iuramentum duplici cauſa eſt inſtitutum. 1164
iuramentum an ſemper ſit mortale peccatum. 116
iuramētum plus operatur, quam triplex promiſſio. 1197
iuramentum ſex modis dicitur illicitum. 1183
iuramenta ſunt & oneris & honoris pag. 1198
iuramenta qualiter ſunt intelligenda. 1195
iuramenti differentia ſecundum tria tempora. 1164
iuramenti forma. 1164
iuratur propter vtilitatem. 1166
iurandum ne eſt de macmaitate eccleſiæ ante electionem. 309
iurans ad epiſcopatum nō accedere, an ſit ab ēpatu repellendus 383
iurans de cętero nō cognoſcere concubinā, ſi cum illa contrahit, periurium non incurrit. 1478
iurans nunquam mulierem cognoſcere, an poſſit poſtea matrimoniū contrahere. 1410
iurans, per Deum an plus obligetur quam iurans per Euangeliū. 1167
iurās p Deos falſos an peccet. 1169
iurans ſoluere certo tempore, ſi poſt ſoluat, non eſt periurus. 1492
iure cuius non eſt auctor, vtrū poſſimus vti. 210
iure ſuo multis modis qs priuat 95
iuri ſuo renuntians, illud repetere non poteſt. 765
iuris abrogati notitia eſt neceſſaria, pag. 75
iuriſdictio epiſcopi ſine cauſa non poteſt declinari. 661
iuriſdictio archidiaconi eſt ordinaria. 112
ius aliquod eſt nec æquum nec iuſtum. 4
ius ciuile quadrupliciter dicitur. 4
ius eligendi in pī vno remanere 320
ius patronatus quadrupliciter tranſfertur. a 1092
ius patronatus qu le eſt. 1092
ius patronatus ad quos hæredes tra ſit. 1094
ius patronatus qualiter diuiditur inter hæredes. 1096
ius patronatus tranſire facit nouus hæres. 1092
ius naturale in quattuor differt ab aliis. 32
ius naturale dicitur multipliciter. 4
ius naturale reliquis antiquius eſt. 4
ius multa fingit. 232
ius idē eſt in toto quod in parte. 536
ius commune propter perſonam nō eſt relinquendum. 288
ius ignorare quibus pmittitur. 1192
ius canonicū ē excellēt⁹ ciuili. 1725
ius commune propter tumultum populi non eſt violandum. 287
ius primogenituræ an ſit ſpūāla. 765
ius vniuerſitatis penes vnū ſtat. 315
ius vnde inceꝑit. 1632
ius ſpirituale an poſſit redimi. 1035
iuſtiniani pater. 56
iuſtus ſeipſum accuſat. 1807
iuſtorū p̄ces facilius exaudiunt 485
iuſtitiam ſiuens, beatus eſt. 1609

L

LAbor eſt remunerandus. 789
Laicus in epiſcopū poſtulari poteſt. 286
Laicus quandoq; poteſt clericos ſuſpendere & excōmunicare 149
Laicus nunquam eſt eligendus. 290
Laicus nō cōuenit coram iudice eccleſiaſtico, niſi in quinq. caſibus 840
Laicus ſi in neceſſitate peccata mulieris audiuit, an cum ea poſtea cō trahere poſſit. 1463
Laicus etiam in exceptis criminib. nō admittitur contra clericū. 644
Laicus an poſſit ordinari a non ſuo epiſcopo. 311
Laicus in epiſcopū poſtulatur. 1910
Laicus an poſſit de rebus eccleſiæ iudicare. 358
Laicus poteſt decimas petere quibus ſpoliatus eſt. 979
Laicus an epi auctoritate poſſit in eccleſia aliquid conſtituere. 438
laicus contra clericum teſtificari nequit. 366
Laicus vtrū rem eccleſiæ poſſit præſcribere. 437
Laicus poteſt excōmunicare ex Papæ delegatione. 437
Laici an poſſint ī eccleſia cātare. 412
Laici coram iudice eccleſiaſtico poſſunt quandoque conueniri. 308
Laici iuris peritiā debēt habere. 177
Laici quandoque in clericos habet iuriſdictionem. 1259
laici an poſſint clericos accuſare. 641 & pag. 663
Laici eccleſias aut decimas habere non poſſunt. 1082
Laici ad aliqua ſpiritualia inuitantur. 297
Laici vtrum poſſint aliquando clericos punire. 64
Laici ſuper clericos quandoque iuriſdictionem habent. 446
Laici de rebus eccleſiæ nihil poſsūt conſtituere. 435
Laici an poſſint ſine peccato decimas percipere. 1082
Laici ā poſſint clericos accuſare. 647
Lamech punitio. 1482
Lamech plus peccauit q̄ Cain. 1482
Lamech fuit venator. 165
Lapſorum reparatio tribus regulis declaratur. 223
Lardum an comprehendatur nomine carnis. 1545
Laſciuia & violētia diuerſa sūt. 1559
lattonem inſidiantem in itinere licet cuilibet occidere. 1259
latro bonus an fuerit martyr. 5578
latrones occidi poſſunt. 1212
latronum punitio. 1212
latria & dulia quid exigunt. 1833
laus ciuilis ſapientiæ. 543
laudis p̄coniū ſuperbire facit. 424
legatus an poſſit clericos epiſcopi loci iudicare. 1353
legatus vtrū poſſit cōciliū facere. 8
legatus quam p̄rātem habeat. 1354
legat⁹ poſterior, ā reuocet priorē. 1353
legatus an virtute generalis mandati diſpenſare poſſit. 609
legato ſine literis ſuæ legationis credendum non eſt. 449
legata eccleſię ā poſsit defalcari. 953
leges ſæculares eccleſiam non aſtringunt. 28
leges ubi debent legi. 361
leges allegari poſſunt in cauſis matrimonialibus. 1424
leges poſteriores trahunt ad ſe priores. 1832
leges licet allegare in ſpūalib. 440
leges an habeant locum in matrimonio. 1455
legis auctoritas excuſat a pcō. 1168
legi fit fraus quadrupliciter. 985
legis duodecim tabularū origo. 18
legibus an ſit utendum in cauſis ſpiritualibus. 440
legitimatus a principe nō eſt quo ad eccle-

ecclesiam legitimatus. 283
Legitimatus quo ad temporalia nō censetur quo ad spiritualia. 28
legum contemptor an peccet. 32
legitimus deficientibus assumuntur minus legitimi. 270
lenocinium multipliciter committitur. 1492
* leonis iiii. in capitulo. vestram. petitio exaudita. 41
* leonis ix nomine citatur Humbertus eius legatus. 55
* leonis tertii purgatio quam caute facta sit. 606
* leonis noni caput in vulgaris Gratiani codicibus omissum. 967
lepræ genera sunt quattuor. 1581
leues qui dicuntur. 608
leuita à leui dicitur. 352
leuitæ officium. 352
lex diuina an recipiat mutationem. pag. 17
lex diocesana & iurisdictionis in quo consistunt. 822
lex tripliciter sumitur. 471
lex vetus vim euangelicam obtinet in moralibus. 1749
libellus est in causa appellationis porrigendus. 635
libellus repudii quare fuit permissus. 1480
* libellus de duodecim gradibus abusionem ab aliquibus tribuitur Cypriano, 1264
libellum famosum componens, qua actione punitur. 730
liber qui ignoranter cum ancilla cō traxit, an sine iudicio ecclesiæ illam dimittere possit. 1456
libri iudæorum sunt legendi ex præcepto. 1203
liberorum numerus ad quid ꝓdest. pag. 8
* liber de ecclesiasticis dogmatibus cui auctori adscribebatur. 156
liberalis i necessitatæ est uemō. 1697
libera quæ ignorāter cū seruo cōtraxit, an ab eo recedere possit. 1454
libertus propriis sumptibus præstare debet operas patrono. 1032
libertus contra patronum non testificatur. 721
libertus dominis potest seruire duobus. 1701
libertus an teneatur ad operas. 943
libertus ꝓpter ingratitudinem reuocatur in seruitutem. 944
libertus patronum quandoque alere tenetur. 390
liberti patronum in ius sine venia vocantis rusticitati parcendū non est. 552
liberti ecclesiæ differunt à libertis priuatorum. 932
liberorum ecclesiæ filii sunt ecclesiç obnoxij. 944
licet post, quod non licet ante, 511
licitum dupliciter dicitur. 1690
licentia coacta nulla est. 1694
limes diœcesis est imꝓscriptibilis. pag. 1064
lineæ definitio, & eius multiplicitas pag. 1724
litigiosus duplici ratione ordinari non debet. 211
litigiosares quæ dicitur. 859
litigiosa res certis in casibus alienari potest, 859
litteræ dicuntur falsæ multipliciter pag. 76
litteras esse à quocūque signatas an sufficiat. 449
litteris episcopi an sit credendū. 877
litteratura æquipollet dignitati. 113
locus facit ꝓsumi contra aliquē 1704
locus non sanctificat. 276
locus non sanctificat hominē. 1514
loci intemperies excusat. 104
* lotharii capitulare compositum ex canone Eugenis & Leonis. 735
lot etiam ebrius peccauit. 1101
lotio Mediolanensium. 519
luciferiani. 1343
lucretia adulterium commisit 1516
ludo perditum an repeti possit. 1615
lupanaria castitatē nō infamāt 1571
luxuria quandoque plus iuris habet quam castitas. 160
luxuria, & immūditia differūt. 1573
luxuriæ sedes vbi est. 1426

M

MAcedoniani. 1343
magister pro docendo an possit collectam facere 175
magister perhibet testimonium de discipulo. 902
magister & pater clericum verberantes non incidunt in canonem 1251
* magister diuinorum officiorū imperatoris. 853
magistri debent gratis docere. 70
magistro plusquam discipulis credē dum est. 346
maior est dignitas in quibusdam ecclesiis. 402
maioris auctoritas non semper excusat. 417
maiori licet quod licet minori. 431
maiores in minoribus in electione præferuntur. 383
maius nō licet cui nō licet min⁹. 810
maledictū dicit multipliciter. 1507
male meriti debent egere. 769
maledicēs an semper puniri debeat. pag. 1333
malefici qui sunt. 686
maleficium nullum secundum aliquos est perpetuum. 1540
in maleficiis voluntatē magis quam exitum spectari. 1560
* maledictio mulieris sterili nō inuenitur expresse in scriptura. 1508
mali sunt bonis misti. 1858
mali hic prosperantur, & boni patiuntur. 1660
mali dicuntur paleæ, 1854
malum vnde prouenit. 1630
malum minus permittitur, vt maius euitetur. 1364
malum propter bonum non est faciendum. 928
malos nō corrigere, an sit pecca. 666
mammona iniquitatis quid sit 1518
mācipium dicitur nouum quod per annum non seruiuit. 1737
mandatum. 7
mandatū & ꝓceptū diuersa sūt. 910
manducat Christus dupliciter, 1800
mambres & iamnes magi, tria fecerunt miracula. 910
manichæi. 1342
manifestum. 585
mansiones multæ paratæ sunt in domo domini. 1669
manumissi ab ecclesia vbi sunt conueniendi. 395
mappullæ quid signent. 482
maranacha. 1238
marcus Crassus, Iulius Cęsar, & Pōpeius fuerunt contemporanei. 518
marcus sibi pollicem abscidit. 872
Marcus, Petrus, & Clemens fuerunt contemporanei. 425
marcionitæ. 1342
Maria & Ioannes Apostolus peccare non potuerunt. 1836
Maria vnicum genuit, 1429
Maria continentiam non vouerat absolute. 1318
maritus ab vxore, per sententiam se patatus, si postea adulteretur, an sit ei restituendus. 1526
maritus ab accusatione adulterii repellitur in casibus septem. 1573
maritus q vxorem pp fornicationē dimisit, an aliā ducere possit. 1525
maritus permittens vxorem velari, an teneatur continere. 1698
maritus ab vxore, quæ simulacrum facit, debet recedere. 1438
marit' an possit religionē intrare ꝛc. cōsēsu vxoris ꝛterueniēte. 1420
maritus qñq; abstinere pōt ab vxore ēt contra præceptū episcopi. 497
maritus sine metu bigamię an vxori debitum reddere possit, pendente accusatione adulterii. 161
maritus religiosus ab vxore repetitus an possit debitū exigere. 1421
maritus an possit vxorem crimine-fam relinquere, vel an debeat eā accusare. 1418
maritus duplici iure potest vxorem accusare. 727
marit' vxorē castigare pt. 116. & 170
marit' ꝓpriū filiū de fonte suscipiēs nō ob hoc est ab vxore separād'. 458
maritus continentiam sine consensu vxoris vouere non potest. 1693
maritus qui inuita vxore vouit religionem, an post eius mortem continere debeat. 1694
maritus exactus semper tenetur reddere debitum. 1619
maritus vxorem castigare potest 116
maritus vlque quo potest vxorem suam reuocare, quæ sine eius consensu religionem ingressa est. 1695
maritus an possit dimitti propter opus Sodomiticum. 1528
maritum leprosum an teneatur mulier sequi. 1522
* martini papæ concilium appellantur capitula Martini Brachatensis episcopi. 73
martyr dicitur confitens. 1848
martyrium nō semper prodest ad salutem æternam. 494
martinus dī canonum renouator. 72
mater & pater quandoque pro filio testificari possunt. 721
mater pro filio agere nō potest. 629

mater non poteſt filiũ religioni tradere, 1146
mater non reuocat à religione filiũ à patre oblatum, 1146
matrimoniũm an contrahã ſi dicã; iuro q̃ te pro vxore habebo. 1474
matrimonium vnde dicitur. 1389
matrimonium non poteſt contrahi per inceſtuoſos. 1409
matrimonium eſt antiquius & communius aliis ſacramentis. 1389
matrimonium an ſit inter ſponſum & ſponſam. 1412
matrimonium poteſt eſſe inter ſeruum & liberam, 1415
matrimonium ſoluitur voto, ſed nõ iuramento. 1470
matrimonium a vouente contradictum vtrum teneat. 1390
matrimonium inter abſentes contrahi poteſt. 1417. & 1474
matrimonium vtrum per coactionem impediatur. 1389
matrimoniũ nõ tenet, ſi mulier inuita alicui tradita ſtatim fugerit. 521
matrimoniũ ẽ res ſacratiſſima. 1414
matrimonium quandoque fuit de præcepto. 1495
matrimonium infidelium bene diſſoluitur. 1412
matrimonium ſine dote tenet. 1472
matrimoniũ multipliciter impediẽ ſine conſtitutione eccleſię. 1709
matrimonium ſerui an poſſit ad teſtimonia ſeruorum diſſolui. 1732
matrimonium nouum eſt quod non excedit annum. 1831
matrimonium inter paucas perſonas olim fuit prohibitum. 1708
matrimonium vtrum errore impediatur. 452
matrimonium ſpirituale timore paterno impeditur. 1149
matrimonium coacte factum non tenet. 997
matrimonium vtrum poſſit ſucceſſiue contrahi cum duabus commatribus. 1408
matrimonium per procuratorẽ contrahi poteſt. 1502
matrimonium fideliũ ob duplicem fornicationem ſeparatur. 1437
matrimoniũ claudicare nõ põt. 1450
matrimonium raptoris & raptæ tenet. 569 & 1427
matrimoniũ an ſit inter ĩfideles 1435
matrimonio tria sũt neceſſaria. 1404
matrimonium vbi & per quæ verba fuit inſtitutum. 1389
matrimonium verum fuit inter Mariam, & Ioſeph. 1429
matrimonium ad tempus non contrahitur. 1415
matrimonium vtrum impediatur ob delicti enormitatem. 1476
matrimonium quantum ad diuortios ſoluitur & non ſoluitur. 223
matrimonium fuit inter Dauid & Bethſabee. 1479
matrimonium quandoque ex vna parte tantum tenet. 1499
matrimonium inter liberam & ſeruum contractum poteſt etiam à ſeruo diſſolui. 1456
matrimonium tenet inter raptam & raptorem. 569
matrimonii non contrahendi cauſæ multiplices. 1389
matrimonium inter abſentes cõtrahitur. 1474
matrimonium verum inter aliquos præſumi. 1471
matrimoniũ põt eſſe ſine dote. 1472
matrimoniũ q̃ quid perficitur. 1427
matrimonium poteſt à ſenibus contrahi, ſed non à ſpadonibus aut frigidis. 147
matrimonii contrahendi cauſæ multiplices. 1389
matrimoniũ bona sũt tria, quicquid dicat Gandulphus. 1415
matrimonii impedimenta. 1490
matrimonio accuſato poteſt vxor petere vt detur libertati ſuæ. 1542
matrimonio tria sũt neceſſaria, 1464
matrimonio propter conſanguinitatem ſeparato, an filii prius nati ſint legitimi. 1703
matrimonia clandeſtina quæ ſunt, & vtrum teneant. 1470
matrimonialis cauſa eſt miſta. 1731
matrimonialis cauſa ad epiſcopum pertinet. 1541
*maximum de quo in capit. Propter totius, nõ fuiſſe epiſcopum, ideoque ordinatos ab eo nõn recepiſſe ordinis characterem. 81
mauſoleum quid ſit. 436
medicus pro ſanitate cõferenda poteſt pecuniam recipere. 466
medicus poteſt promoueri. 272
mediocres cauſę quę ſunt. 1045
medium ſeruare difficile eſt. 1610
media via eſt tenenda. 269
melancholia triſtitiã inducit. 1898
melchiſedech vinum lymphatum obtulit. 1821
melchiſedechiani. 1342
* melchiadi cur tribuatur ſcriptum de primitiua eccleſia. 397
mẽbra in ſacra Euchariſtia non ſunt miſta. 1818
membra poteſt quis quandoque diminuere vt Hier. & Iſaias. 272
menandrini. 1341
mendacium eſt triplex, nec eſt ſemper mortale. 1177
mendacium ſaluans aliquem à morte an ſit mortale. 44
mendacio quomodo dicitur quis ad æternam ſalutem. 1175
mẽs potius q̃ verba attẽdi dẽt 1190
mẽſura doloris eſt cõſiderãda. 1382
menſitui tempore an coniugale debitum debeat reddi. 14
mente alienato an ſit imputandum quod facit. 995
mentiens nihil dicit. 1173
mentiri Deo poſſumus, ſed non ipſum fallere. 493
mentitur quis operibus & ore. 557
meretur nullus niſi in corpore. 1879
meretrix. 161
meretrix poteſt duci. 1488
meretricis diffinitio. 1512
meretricibus ſine peccato dari nequiti. 387
metangiſmonitæ. 1343
metropolitanus an poſſit circa ordinem diſpenſare. 286
metropolitanus an poſſit abſoluere ſuffraganei ſubditum, quia ad ipſum non appellauit. 1378
metropolitanus clericos ſuffraganei iudicare non poteſt. 813
metropolitanus à ſuffraganeis reprehendi poteſt. 816
metropolitanus neminẽ contemnat cum ſuffraganeũ conſecrat. 313
metropolitanus & ſui ſuffraganei ſi diſſentiant in conſecratione epiſcopi, quis præfertur. 317
metropolitanus in propria ciuitate eſt conſecrandus. 257
metropolitanus de cauſa criminali epiſcopi cognoſcere poteſt. 628
metropolitanus ſuffraganeos excõmunicat. 44
metropolitanus delinquens in alienã diœceſi, an poſſit ibi puniri. 690
metropolitani vtrum poſſint canones condere. 7
metropolitani iuriſdictio. 458
metropolitanos confirmare ad quẽ pertinet. 300
metus attenuat peccatum. 1876
metus deſperationis plerunque retrahit à peccato. 1624
metus q̃q. attenuat peccatum. 578
metus verborum excuſat. 19
meum cãdens in conſtantem virum qualis eſt. 1011
metus p̃batur p̃ proteſtatione. 1486
meũ amplius meũ eſſe nõ põt. 1288
meum & tuum turbant humanum otium. 963
miles eſſe non poteſt qui caret teſticulis. 274
miles poteſt eſſe clericus. 1148
milites an promoueri poſſint. 256
militari manu poteſt quandoque alicui res auferri. 846
millenarii. 1342
miniſtri ſacramẽtorum debent eſſe boni, 1844
minor agere & conueniri nõ poteſt niſi in certis caſibus. 1006
minor læſus contra quem habet actionem. 394
minor quieſcit præſente maiore. 90
minor xxv. anni, cur non debeat eſſe prælatus. 1049
minor ſeruire debet maiori. 417
minores annis dicuntur multis modis. 1390
minores non poſſunt quod maioribus eſt denegatum. 1518
minus malum de duobus eſt faciendum. 47
miraculum eſt qđ raro accidit. 426
miracula bonis & malis ſunt communia. 493
miſericordia q̃q. eſt iniuſta. 390
miſericordia eſt rigori anteponẽda, pag. 569
miſericordia eſt rigori p̃ferẽda. 569
miſericordia eſt debita. 127
miſericordia eſt p̃ferẽda rigori. 1387
miſſa per vnum inchoata, an poſſit per alterum terminari. 771
miſſa an ſit de conſecrationis ſubſtantia. 1752

Digitized by Google

Missa triplex in natiuitate Domini potest cantari. 1767
Missa in die dominico est de precepto. 1774
Missa a solo cantari potest. 1773
Missa vna an tantum prosit omnib. quantum vni. 1898
Missio in possessionem nō est statim facienda. 618
Moabitæ & Amonitæ fuerunt idololatræ. 397
Moses fuit sacerdos. 84
Moses petit deleri. 207
Moses fuit de tribu Leui. 793
Moses fuit maior Aaron. 95
Mosis oratio pro populo in quo fuit exaudita. 207
Mosem filia Pharaonis in filiū adoptauit. 1818
Moli debem* inter duas malas. 1571
Monachus sæpius peccans qualiter punitur. 1394
Monachus ius succedendi non dat monasterio. 1119
Monachus an possit conuenirī. 877
Monachus abbati potius quā episcopo obedire debet 894
Monachus factus episcopus propriū habere non potest. 906
Monachus plus subest abbati quam vxor viro. 1700
Monachus non potest esse sæcularis canonicus. 337
Monachus albus an possit habere locum inter nigros. 1091
Monachus vtrum possit præfici ecclesiæ parochiali. 1021
Monachus an possit eleemosynam facere. 1083
Monachus abbati potius quā episcopo obedire debet. 894
Monachus potest in ecclesia sæculari esse prælatus. 282
Monachus factus papa sine licentia abbatis redire debet. 1121
Monachus pōt esse procurator. 1034
Monachus an possit esse iudex vel aduocatus. 1019
Monachus ad clericalem vitam transire permittitur. 1034
Monachus episcopus carnes non comedat. 1900
monachi olim non erant clerici. 417
monachi nō tenent ad decimas. 907
monachi an teneant ad decimas 959
monachi ac vsare possunt. 666
monachi an possint ad vitam strictiorem copelli. 1494
monachi fugitiui cui ecclesiæ acquirunt. 1126
monachi latent. 268
monachi subiunt episcopo. 1027
monachi sunt ad successionem admittendi. 1149
monachi leuando cōpatres fieri nō possunt, sed bene baptizādo 1127
monachi quo ad renuntiationē proprietatis tenēt locum Apost. 1893
monachi an faciant publicam pœnitentiam. 1147
monachi quid iuris habent in suis capellis. 1057
monachi tenent locum Apostolorū, pag. 1893
monachi possunt terras ad firmā habere. 592
monachi an teneantur ad decimas de agris suis. 1040
monacho malo nil deterius. 1594
monachum plaries exeuntem tenet abbas pluries recipere. 1398
monachum a patruo præsentatum, debet episcopus instituere. 1033
monachum inuito abbate sibi potest episcopus sociare, 668
monachorum laus. 218
monachorum coercitio ad quem spectat. 1120
monachis inuitis an districtior vita possit imponi. 336
monasterium sæpe arguitur negligentiæ. 1403
monasterium intranti an sit pœnitentia imponenda. 1594
monasterū intrāte vno coniugū an possit alter I sęculo remanere 1413
monasteriū ingressus ante perfectā ætatem an possit postea exire. 1140
monasterium potest esse sub iurisdictione archidiaconi. 1023
monasterium intrare an possit alter coniugum post copulam altero cō sentiente. 1421
monasterū cogitur quis intrare propter delictum. 1143
monasterio destructo possunt licite ligna comburi. 1137
monasteria sunt exempta a lege diæcesana. 838
monasteria a lege diœcesana nō sunt prorsus exempta. 1132
monasteriorum regimen, ad quem spectat. 44
monialis publice nubēs nunquā potest recipere corpus Christi. 1402
monialis delinquēs in uno monasterio, cum sit ad aliud cū suis bonis transferenda, an primo præiudicet. 1404
monialem corrumpens, triplex peccatum committit. 1397
moniales vinum non bibant. 1900
moniales velle non habent. 1748
moniales visitare non licet. 1128
moniales otiosæ esse nō debent. 372
montani. 1343
*monomachiam in qua causa prohibuerit Nicolaus papa. 611
*monophysiæ. 1857
mora potest purgari. 398
morbo caduco laborantes an ministrare possint. 155
moriuntur boni & mali. 563
mors Christi sufficit ad omnia peccata delenda. 1623
mors est duplex. 1884
mors & aliæ pœnalitates pro peccato originali sunt inflictę. 1592
mortale quodlibet est dignum excōmunicatione. 1734
mortali in peccato tria attēdūt 1568
mortem timere, naturale est. 891
morticinū tāgere quis dicitur. 1879
mortuus si suscitatur, an debeat iterum baptizari, & vxorem & bona recipere. 1526
mortuus etiā sine pœnitentia admittitur ad ecclesiæ orationes, 125
mortui semel semper viuamus. 187
mortuum tangens erat septem diebus immundus. 1638
mos & mores differunt. 3
motus primi nō sunt puniendi. 1333
motus primi non sunt in nostra potestate. 1614
mox uaria tēpora complectitur. 1140
mulier an possit esse testis. 1004
mulier nubens intra tempus luctus, non infamatur. 599
mulier si credit maritum mortuum, an possit alii nubere. 1702
mulier an possit testificari in crimine contra clericum. 1004
mulier ad fidem conuersa debet virum infidelem relinquere, sed nō e conuerso. 1445
mulier si dicat se incognitam, & vir cōtrarium, cuius probatio admitteretur. 1424
mulier prægnans, an baptizari possit pag. 1874
mulier prægnans mortua vbi est sepelienda. 1762
mulier, an teneatur sequi virum vagabundum. 1705
mulier quare dēt caput uelare. 1701
mulier dat dotem, & vir donationē facit. 1426
mulier in plures simul consentiens nihil agit. 1481
mulier intra tps luctus certis ex causis contrahere prohibetur. 1415
mulier post conceptum deberet continere. 1510
mulier sumitur diuersimode. 1503
mulier infidelis an possit duci sub ea conditione vt conuertatur. 1536
mulier uacans est, quæ virum non habet. 413
mulier quę scienter cū frigido cōtraxit, an separationē petere possit. 1540
mulieris viol. ꝙ q̄d cognoscit. 1699
mulieri quare permittitur coma 251
mulieri intercedenti, sed non danti subuenitur. 404
mulieres prædicare possunt. 1028
mulieres enixæ non tenentur hodie ab ingressu ecclesiæ abstinere. 13
mulieres ad quid producantur. 277
mulieres quæ Pharaoni promiserunt omnes mares interficere, bis sunt mentitæ. 1180
mulieres filios adoptare poterant secundum legem Moysi. 273
mulieres ordinari non possunt, nec characterem recipiunt. 1401
mulieres & pro clerico, & cōtra clericum possunt testificari. 1129
mulierum cum clericis contrahentium punitio. 371
multi & pauci. 567
multitudo est reprobata. 101
multitudo nō excusat a delicto. 416
multitudini est parcendum. 567
multitudine crescēte multa fiūt 452
multitudine excrescente an possit ecclesia in alterius parochia sine ipsius consensu construi. 452
multitudinem fidelium fecit Deus vnum secum. 1744
multiplex Papæ mutatio. 97
munus fraudulentum. 524

Digitized by Google

Mutaſter baptizare poteſt. 491
Munda animalia cur ingreſſa ſunt arcam in pari numero. 1494
Mutus, & ſurdus teſtificati pñt. 709

N

NAbuchodonoſor. 346
Nabuchodonoſor vidit ſomniũ pag. 2584
Natales qui dicuntur. 1692
Natura nihil permittit eſſe in pendenti. 1394
* Narbonenſem Archiepiſcopum ad Toletanas ſynodos aliquando cõueniri ſolitum. 858
Naues ſunt duplices. 1309
Nazaræi. 1342
Necat qui non alit. 1190
Neceſſitas. 335
Neceſſitas quandoque excuſat, quandoque non. 219
Neceſſitatis occaſiones multa licent, pag. 1319
Neceſſitate vrgẽte multa licent, quæ alias non licerent. 1899
Neceſſitates publicæ ſunt ab omnib. ſupportandæ. 1355
Negatiua eſt triplex. 760
Negatiua teſtis depoſitio eſt benigne interpretanda. 804
Negligentia quandoque dolo comparatur. 365
Negligentia prælati ſuppletur per ſubditos. 402
Negotio maiora an excuſent a iuramento. 1177
Negotia multa ſunt, quę vix ſine peccato ſunt. 117
Negotiatio vix poteſt eſſe ſine peccato. 1055
Negotiationes per clericos quacunque cauſa exerceri nõ debent 397
Nemo dat quod non habet. 462
Nemo ſe opponat illi a quo beneficium recipit. 427
Neophitus. 219
Neſcio vos, ideſt no approbo. 1680
Neſcire quædam melius eſt, quam ſcire. 1372
Neſcire dicitur qs multipliciter 997
Neſtoriani. 1344
* Nicænum concilium integrum in Armenia. 61
* Nicęnæ ſynodi can eſſe ex Arabico in Latinũ ſermonẽ cõuerſos 5468
Niceſtatæ. 1341
* Nicolai factum a Rheginone recitatum. 864
Nidor quid ſignificat. 1899
Nihil mihi conſcius ſum, qualiter exponitur. 1648
Nobiles an ſint maiori pœna afficiẽdi quam ignobiles. 1312
Nobiles aliter quam ignobilis punitur. 1559
Nobilium, & ignobilium pœna non eſt æqua. 189
nobilitas in electionibus non eſt attendenda. 1308
nobilitatis ratione pro aliquo præſumitur. 187
noctis quattuor ſunt partes. 498
noetiani. 1341
nomen amittitur ex virtute vel peccato. 1567
nomen clericorum quandoque reſtringitur. 313
nomen aufertur a malitia. 654
nomina aliquorum non ſunt in Miſſa exprimenda. 1776
nominatio an tribuat aliquid iuris nominato. 309
non omni verbo credendum. 497
nota quærere licet. 312
Notoria & notaria 1251
notarius an pro ſcriptura poſſit ab ordinato aliquid recipere. 532
notiſſimum pôt amplius ꝓbari. 1313
notorius non conuincitur teſtibus, nec appellare poteſt. 638
notorium eſt triplex. 585
notorium, & fama per duos teſtes probari poſſunt. 591
notus non examinatur. 210
normanni feroces ſunt. 273
normanni bibunt fortiter, ne eorum anima in ſicco habitet. 3500
nouatiani. 1343
nouellę locus illuſtratus, qui Gratiano negotium dedit. 1007
nouum. 39
nubere de cetero non poſſunt ſancti monialibus copulati. 1397
nubere non eſt aliqua cogenda 1583
nubere expedit, & non expedit. 1441
nubens poſt votum peior eſt adpleto. 124
Nubẽs ſecundo nõ benedicitur 1398
numerus minor non excludit maiorem. 1711
numeri verbum militare quiq ſignificat 259
nuntij miſſio an habeatur pro appellatione. 650
nuptiarum opera non ſunt mortalia. 1513
nyctages. 1344

O

OBedientia in tribus conſiſtit. 415
Obedientia eſt ſumme neceſſaria. 895
Obedientiæ commendatio. 1335
Obediendum eſt etiã in dubiis. 1206
Obediendum non eſt alicui in malo. 307
Oblatio Cain grata non fuit 1823
Oblationes an ſint debitæ a parochianis. 1775
Oblationes etiam voluntarias in collationes ordinam interdici. 517
Oblationes facere multus eſt vetitum. 405
Obligare ſe poteſt aliquis ſub pœna beneficij. 600
Obligatio nõ inducitur tempore. 737
Obligatio non contrahitur in turpibus. 1188
Obligatio extincta nõ renaſcit. 1881
Obligatur ne qui rem vitioſam commendat. 1134
Obligatur & ſoluitur quis eodẽ momento. 1855
Obligant parentes in baptiſmo; ſed non in voto. 1141
Obligatus ad aliquid faciendũ non impeditur ingredi monaſterium 256
Obligatus per alium, per alium liberari poteſt. 1864
Obtemperans caſu fatali nõ videtur obtemperare. 1276
Obtẽta per ſurreptionem abſente ad uerſatio retractantur. 1741
Occidere ſeipſum nemini eſt permiſſum. 1257
Occidere vtrum liceat clerico in neceſſitate. 248
Occidere an ſit alicui permiſſũ. 1250
Occidẽs in ſudo an ſit puniẽdus. 246
Occidens hominem qua lege teneatur. 610
Octaua dies proferri ſolita nomine multitudinis, ideſt, octauæ. 54
Oculis multa ſubijciuntur. 1724
Occultare licet ex cauſa. 1450
Oculus, & auris quos in eccleſia ſignificant. 402
Oculos quos culpa claudit pœna aperit. 1615
Oeconomus debet eſſe clericus. 540
Oeconomus, & procurator diuerſimode iurant. 312
Oeconomus a quo eligatur. 1090
Oeconomus quid. 815
Omegæ & alpha, quid ſignent. 969
Offendens in vno factus eſt omnium reus. 1678
Offenſa prima dẽt eẽ impunita 414
Offerentes qui dicuntur. 368
Officium quandoq; eſt damnoſum, pag. 775. & 1254
Officio ſubtracto, ſubtrahi debet beneficium. 335
Officioſa & inofficioſa, quæ dicuntur. 26
Officio priuatus, beneficio priuari debet. 362
Officioſa quæ dicuntur. 28
Officia virilia ſunt mulieribus interdicta. 1706
Officia matutina & veſpertina. 414
Officiales ſolum notoria denunciare debent. 737
Oleo quę membra ſunt vngenda 34
Omnia proceſſerunt ab Adam 1699
Omnia ſunt communia iure naturali. 2
Omnia licent, ſed non omnia expediunt. 851
Operi coniugali an liceat tempore orationis vacare. 1689
opera mortificata vtrum remunerentur a Deo. 1574
opera Trinitas qualiter ſunt inſeparabilia. 1441. & 1707
opera ſunt duplicia. 1904
ophitæ. 1342
opinio publica non eſt fallenda. 370
opinio cõis multum operatur. 697
opinio præfertur veritati. 1173
opinio mutari poteſt. 1273
oportet, non ſemper eſt verbum neceſſitatis. 1346
oppoſitio. 928
oppreſſis debet prælatus patrocinarii. 398
optatus malus fuit catholicus. 506
opus coniugale an poſſit ſine peccato exerceri. 1698
opus per ſe labile, & ratione temporis reprobatur. 518
opus duplex fuit in Xpi paſſione. 408
orare publice, quam clam, melius eſt. 190

orare nõ definit, qui bene facit 1690
orandum eſt uerſus orientem 84
orandum ne eſt pro his, qui in mortali peccato deceſſerunt 978
orarium, quid ſignificat 1404
oratio pro defunctis fiat in omni miſſa 1776
oratio ſit aſſidua 1537
oratio breuis debet eſſe 44
oratio quæ poſt conſecrationem dicitur, ſuperflua non eſt 183
oratione ſpeciali pro hæreticis orare licet 893
orationes malorum noceant 702
ordinari nequit, qui baptizatus non eſt 491
ordinati a papa ſubſunt epis 526
ordinandus eſt qui inuitus ſuadente utilitate, aut neceſſitate 335
ordinandi de quibus ſunt examinandi 110
ordinatus ſine titulo, deponi debet, pag 328
ordinatus a ſimoniaco occulto, an recipiat ordinis executionẽ 520
ordinatus ſemel an poſſit iterum ordinari 324
ordinatus prius alii præfertur 343
ordinatus coacte an ordinem recipiat, & continere debeat 317
ordinatus a maiore, maioris eſt dignitatis 427
ordinatus ordinem quem habet, cõfert papa delegante 1895
ordinatus a ſimoniaco caret executione 108
ordinatio clericorum facilius fit, quam depoſitio 116
ordinato quandoque non tenetur epiſcopos prouidere 276
ordinantis iniuſte punitio 168
ordinantium indignos punitio 487
ordo ſit in honorib. gerendus 525
ordo iuris eſt duplex 575
ordo inter beneficiatos 66
ordo præfertur ſciæ & militiæ 268
ordo purgat infamiam 198
ordo ſeruandus in plurib. quæſtionibus 714
ordo noĩm multum operatur 1820
ordinis ſuſceptio obligat ad continendum 33
ordinem recipere cogitur quis 285
ordinem ſuſcipere non poteſt qui baptizatus non eſt 479
ordine quem pater emit, an quis poſſit fungi 553
ordines conferendi ſunt tantum die ſabbati 348
ordines minores an ſimul conferri poſſint 350
ordinum emptores, & uenditores qualiter pœnitere debent 568
ordinarius, an poſſit eſſe arbiter 700
ordinarius, & delegatus poſſunt eſſe arbitri 632
orientales ab occidentalibus differunt 128
origenes ſe Eunuchum fecit 272
origeniani 1343
originarius filium non habet in poteſtate 1504
originarii qui ſunt 264 & 1487
* Originarii fundis, & poſſeſſionib, addicti, vnde emendatus eſt locus in c. Gener. di. 54 265
originalia ſecundum aliquos ſunt plura 1691
ornatus exterior clericorum 188
orphanotrophium quid ſit 289
othoniel fuit filius Senem 1586
ona & catzi æquiparantur ſagimini ſeu lardo 376

P

PActum ſuper futura iniuria non ualet 1887
pactio in ſpiritualibus, an interuenire poſſit 839
pactio quandoque licite fit in ſpiritualibus 1249
pactio an in ſpiritualibus interuenire poſſit 1231
pactiones interuenire poſſunt in ſpiritualium donatione 456
pagani & Iudæi ẽt in exceptis criminibus non ſunt audiendi 648
pagani citius trahuntur ad fidẽ quã Iudæi 1445
paganum interficere an ſit grauius quam Chriſtianum 1327
palla quid ſit 1765
pallium quid confert, & quando peti debet 454
panem ſubtrahens, alium occidit, pag. 390
panes propoſitionis 827
panis ad conficiendum debet eſſe ex frumento 1778
panis ante conſecrationem non eſt ſacramentum 1804
panis conuertitur in corpus, ſed nõ fit corpus 1792
pannis rubeis & uiridib. clerici non utantur 1160
Papa papam inducit in teſtem 808
papa iudicatur a nemine 84 & 184
papa per ſuum mandatum an iuri alterius derogare uelit 413
papa an de ſuo ſucceſſore poſſit cum cardinalibus deliberare 359
papa de homicidio uel adulterio ac cuſari nequit 183
papa an poſſit eſſe quis nonidoneus pag. 98
papa ſolus condẽnat epiſcopos 39
papa an de crimine accuſari poſſit, pag. 185
papa ſiue Apoſtolicus ſemper præſumitur bonus 183
papa dat gladii poteſtatem 106
papa habens utrumq. gladium tranſtulit Imperium 92
papa in abſentem, an ſententiam ferre poſſit 891
papa delinquens debet ſine uenia puniri 819
papa ſeipſum deponere poteſt 658
papa utrũ poſſit in primo, uel ſecundo gradu diſpenſare 1455
papa a quibus & quando eſt eligendus 315
papa an omnia iura habeat in pectore ſuo 104
papa bene diffinitũ reſcindere non poteſt 1743
papa ſibi alios præponit 448
papa an poſſit in iuramẽtum diſpenſare 1013
papa iudex eſſe non debet in cauſa propria 1078
papa communicans cum excommunicato non ſoluit 415
papa vtrũ poſſit delegare ſimplici ſacerdoti ut in fronte chriſmet 430
papa quandoque nimium papaliter diſpenſat 602
papa diſpenſare poteſt cum ſimoniace ordinato, licet ordini male ſuſcepto non renunciet 528
papa an habeat utrũq. gladium 31
papa dicitur ſeruus ſeruorum 565
papa utrum poſſit contra Apoſtolũ diſpenſare, unde quæ ibi notantur 1348
papa ſolus cum ſolenniter depoſito diſpenſat 214
papa an quandoque ſubeſt Imperatori 1348
papa tranſtulit imperium 343
papa in aliquib non diſpenſat 1347
papa papam ligari poteſt 1295
papa utrum poſſit accuſari de ſimonia 558
papa non diſpenſat in duobus caſibus 541
papa neminem odio habeat 415
papa laico cauſam ſpiritualem committere poteſt 428
papa an poſſit abſoluere a licito iuramento 1184
papa confeſſori ſuo parere dẽt 819
papa ſolus an clericum depoſitum reſtituat 61
papa ligat in cælo per approbationem 1299
papæ duo non poſſunt eſſe 768
papæ ſtatutis non obediens, an ſit hæreticus 77
papę ſententiæ præfertur ſententiæ omnium epiſcoporum 10
papæ electio olim per triduum differebatur 311
papæ ſoli competens generali mandato non tranſfertur 63
papæ eſt terminare quæſtionem de fide motam 1301
papæ mentiens, ſacri legis eſt 1571
papam nullus mortalium iudicare poteſt 915
papam imitari debemus 66
papales confirmationis uires 76
papatus eſt primus locus 186
parẽ in parem quandoque imperium habet 320
par pari poteſt cãm delegare 757
Paritatem non induci epiſcopi Romani & Alexandrini ex ca. Mos antiquus di. 65 319
paradiſus eſt duplex 1857
parentes an poſſint iurare qui filios & filias ad inuicem nuptu dabunt 1464
Parochiæ nomẽ cur ſit retentũ 109
pars continetur in toto 426
pars eſt turpis, quæ toti ſuo non cohæret 130
parſimonia 190
partes nõ ſiũt de corpore Chri 1796
partiarii coloni qui ſint 1042
parius eſt pars uiſcermus 547
paruulus non confirmatus minorẽ habebit gloriam 1849

pa-

parvuli poſſunt in omni tempore baptizari 1842
paruuli ſine charitate in actu uadũt in patriam 1865
paſchà citra quod & ultra quod tẽpus debet eſſe 1838
paſchaſii & Rabani idem fere opus eſt inſcriptum de ſacramento altaris 1814
paſſio ſupplet defectũ baptiſmi 1848
paſſus quid ſit 1104
paſtinate 961
pater eſt in filio, qualiter intelligitur 1820
pater tenetur dotare filiam, quæ eo inuito nupſit 1747
pater ſpiritualis licite copulatur lotori filiæ ſpiritualis 1467
pater ſine cauſa filium exhæredare non poteſt. 967
pater in cauſa filii poteſt teſtificari, pag. 613
pater etiam impius eſt paſcẽdus 390
pater loquitur de filio, quid ſignificat pag. 1914
pater & mater filium denegare non præſumuntur 396
pater malus an ſit extraneo bono præferendus 135
pater carnalis an plus ſit diligendus quam ſpiritualis 1466
pater filiam [ſed non maritus uxorem] turpiter coeuntem poteſt occidere pag. 1543
pater mundus immundum producit, pag. 1884
peterniani 1344
patri infideli an potius ſubueniendum ſit, quam extraneo fideli 38
patrimi filios inſtruere debent 1871
patris delictum etiam grauiſſimum non tollit filio beneficium. pagina. 278
patris delictum an noceat filio 277
patris iniquitas non reſpicit filium, pag. 1663
patria ſi tenuis ſit potius iuuanda quam ſpolianda 1052
patria poteſtas ſoluit aduenientе adulta ætate quo ad matrimonium & iuramentum 1505
patricidæ punitio 1559
patritiani 1343
patripaſſiani 1343
patronus tribus cauſis efficitur 1092
patronus an poſſit iuri ſuo renuntiare 1195
patrocinium a libertis debitum an poſſit remitti 641
patronus a liberto non poteſt conueniri 942
patronus ſacerdotem accuſat 1094
patronus tria cõſequitur ex iure patronus 1092
patronus plures præſẽtare poteſt ad unem eccleſiam 1060
patronus prælatum de lapidatione accuſare poteſt 364
patronus utrum inſtituere poſſit 303
patronus laicus an poſſit clericum de lapidatione criminaliter accuſare 1051
patronus quæ iura poteſt libertis remittere 861
patrono pauperi debet ab eccleſia ſubueniri 1093
patrono debetur honor, onus, & emolumentum 1092
patroni non exigant xenia ab eccleſia pag. 1756
patronis diſcordantibus, quid faciẽdum eſt 1096
paulus prædicãs nihil accipiebat, pagi. 744
paulus & Barnabas epiſcopi fuerunt pag. 343
paulus Primus Eremita inteſtatus mortuus eſt 1138
pauli charitas magna fuit 654
pauliani 1342
pauper parce uiuendo non meretur, pag. 1624
paupertas in delictis nõ excuſat 921
paupertas quandoque repellit a teſtimonio 584
paupertas non facit mulierem abiectam 426
pauperibus quandoque ſufficit bonis cedere 992
pax non datur in Miſſa defunctorũ nec inter monachos 1781
pax uobis, dicitur primo ab epiſcopo, pagi. 1773
peccare uter magis dicitur, an occulte an manifeſte delinquens 368
peccare grauius eſt in mortuum, quam in uiuum 1324
peccatur vario modo in patrem & filium & ſpiritum ſanctum 117
peccatum comparatur ſalici, & organum orationi 1654
peccatum & peccati pœna diuerſa ſunt 996
peccatum iteratum eſt grauius puniendum 1394
peccatum mortale & non ueniale prohibitum 1433
peccatum in ſpiritum ſanctũ quod dicitur, & quot ſunt eius ſpecies, pag. 1579
peccatum contra naturam peſtilentias inducit 1530
peccatũ diuerſimode accipitur 1591
peccatum originale quando contrahitur 188
peccatum quare dimittitur 1601
peccatum in ſpiritum ſanctum eſt irremiſſibile 1575
peccatum mortale non ſemper delicit iam promotum 213
peccatum ducit ad non eſſe 1566
peccatum ueniale dicitur multifariam 1571
peccatum qñ dicitur donari 1643
peccatum nullum eſt in corpore tantum 1657
peccatum vitam abbreuiat 904
peccatum originale dimiſſum nõ redit 1673
peccatum originale diuerſos habet effectus in hominibus. 1663
peccatum originale non tenemur confiteri 1677
peccatũ dicitur large & ſtricte 1644
peccatum unum committens, multa committit 1776
peccatum ignorãtis minus eſt quam ſcientis, 751
peccatum per pœnitentiam purgatum an poſſit in accuſationem deduci, pagi. 1331
peccatum futurum Deus non indulget. 448
peccatum & delictum an ſint idem pag. 1591
peccatum quò tempore pœnitentiæ remittitur 1598
peccatum diaboli fuit irremediabile, ſed hominis remediabile 1581
peccatum mortale an priuet quemlibet ab introitu eccleſiæ 467
peccati occaſiones ſunt fugiẽdę 1635
peccati originalis pœna quadruplex pag. 1836
peccati dimiſſio & eiuſdẽ remiſſio ſimul fiunt 1663
peccati cõſcius an poſſit propria auctoritate a communione abſtinere, pag. 1583
peccat qui de minimis ambitioſe loquitur 187
peccat mortaliter qui alium cogit peierare 1193
peccator an tamdiu debeat pœnitere quamdiu fuit malus 214
peccator quilibet occultus eſt ſuſpẽſus 464
peccator habet duo remedia 1171
peccatorem ſe dicens, vtrum peccet pag. 1176
peccatores ſunt cauendi & recipiendi 1386
peccamus quotidie. 1770
peccamus plus ergo patres ſpirituales quam carnales 642
peccatorum uenia eſt triplex 1646
peccans in multo grauius peccat, pagi. 428
peccantibus uoluntarie non relinquitur hoſtia pro peccato, qualiter exponitur 1635
peccata adulti an dimittantur per fidem ante baptiſmum 1431
peccata quis retecat tripliciter 1655
peccata vtrum deleantur ſola contritione 1552
peccata quædam teguntur 1655
peccata ſine charitate non delentur pagi. 1568
peccata ſemel dimiſſa an redeant, ſunt opiniones 1662
peccata non ſunt a Deo creata 1646
peccata actualia, & originalia differunt 1889
peccata per quos remittuntur 1854
peccata nos faciunt miſeros 1793
peccata cardinalia ſunt ſeptem 1531
peccata in patrem & in filium 1614
peccata quædam in baptiſmo ſi ita delent vt non relinquant aliquod impedimenti 1479
peccare ſolius uoluntatis, ſeu uoluntate deleri non poſſunt 1500
peccata publice puniri intereſt 1639
peccata grauia grauiter ſunt punienda 1659
pecunia ſimoniaca cui eſt reſtituenda 536
pecunia pro ſpiritualibus interuenire poteſt in quinque caſibus 462
pecunia quid continet 538
pecuniæ interuentu non uitiatur ma-

tri-

Digitized by Google

trimonium. 1502
pecuniam ſeruare, vtrum ſit licitum pagi. 906
pecuniam dans iudici, vt iuſte iudicet, an illam repetere poſſit. 992
peculatum committitur in re ſacra vel religioſa. 1214
peculium ſerui. 252
peculium ſeruus habere pōt, ſed nō liber homo. 395
peculium manumiſſis inter viuos videtur conceſſum. 947
pecus occidi iubetur, cum quo peccauit mulier. 1788
pedes pro affectionib. accipiuntur, pagi. 1577
pedes in litteris ſacris, ſignificant affectiones. 519
pelagiani. 1344
*pelagii integra epiſtola apud Anſelmum. 847
pellices unde dicuntur. 1624
pœnitet me feciſſe hominem, qualiter exponitur. 1635
pœnitere per alium quis nō poterit, pagi. 1406
pœnitendi tempus. 1577
pœnitētes vti nō poſsūt armis. 1205
pœnitētes ſolenniter, extra eccleſiā quanto tēpore debeant eſſe. 252
pœnitens eſt interrogandus ſpecialiter. 1685
pœnitens ſolenniter, an poſtea ad honorem redire poſſit. 1549
pœnitens uere poteſt digne Chriſti corpus ſumere. 1574
pœnitens ſolenniter, an poſtea poſſit matrimonium contrahere. 1548
pœnitens uere quis dicitur. 1638
pœnitentia quare pro peccato impo nitur. 1592
pœnitentia an poſſit ab hæreticis recipi. 150
pœnitentia nouum hominem parturit. 1539
pœnitentia non impedit accuſationem. 745
pœnitentia ſolennis uō de facili iuuenibus imponitur. 1549
pœnitentia in mortis articulo iniuncta vtrum ſit utilis. 1686
pœnitentia licet ſacramentum ſit, bene iteratur. 1847
pœnitentia eſt arbitrio ſacerdotis in iungenda. 1383
pœnitentia non tollit pœnam ciuilē pagi. 1601
pœnitentia nō uale ad ſalutem niſi perſeueret vſque in finem. 534
pœnitentia eſt arbitraria. 407
pœnitentia ſolemnis tantum pro notorio imponitur. 1394
pœnitentia publica uō eſt uiolatoribus uoti ſimplici imponēda. 1392
pœnitētia ex cauſa minuitur vel augetur. 1186
pœnitētia ſeptēnis debetur pro quolibet mortali. 1170
pœnitētia impoſita, auctoritate propria mutari non poteſt. 376
pœnitentia a ſacerdotibus imponenda. 1652
pœnitentia ſit longa ſi longa fuerit culpa. 1636
pœnitentia perſeueranti in peccato an ſit utilis. 1661
pœnitentia non eſt morientib. iniūgenda. 1383
pœnitentia minor an liberet pœnitētem. 1591
pœnitentia eſt iteranda. 1633
pœnitentia interiori & exteriori dolendum eſt. 1678
pœnitētia ſolemnis an poſſit agi per ſanctimonialem. 1390
pœnitentia unius peccati nō prodeſt ad ſalutem in altero exiſtēti. 1396
pœnitentia an poſſit agi in peccato, pagi. 1501
pœnitentia ſacerdotis filiam ſpiritualem cognoſcentis. 1463
pœnitentia trib. modis agitur. 1589
pœnitentia an ſit imponenda illi, q tempore oportuno ſegetē ſecuit, & illa relicta diſceſſit. 1557
pœnitentia poſt baptiſmum ſæpius eſt utilis. 1649
pœnitentia eſt utilis, licet ſequatur offenſa. 1648
pœnitentia in trib. continetur. 1575
pœnitentia fortificat. 231
pœnitentia publica utrum per ſacerdotem agi poſſit. 1463
pœnitentia ſeptenuis cuilibet mortali debetur. 1957
pœnitentia ſolemnis impedit clericatum. 251
pœnitentia ſæper uno peccato non eſt deneganda. 1640
pœnitentia pfectiſſima quę eſt. 634
pœnitentia uera quæ eſt. 1646
pœnitētia ſolemnis nō iteratur. 251
pœnitentia infirmis non eſt imponenda. 250
pœnitentia an faciat, ut quis reuertatur ad priorem ſtatum. 230
pœnitentia puerorum & adultorum debet eſſe diuerſa. 1876
pœnitentia publica imponitur raptori. 1750
pœnitentia peracta an ſit licitū ad ſæculatem militiam redire. 1681
pœnitentia circa multa eſt attendenda. 1552
pœnitentia inceſtorum. 1738
pœnitentia ſapiennis eſt pro mortali imponenda. 1547
pœnitentiæ ſunt arbitrariæ. 1547
pœnitentiæ effectus quis eſt. 1634
pœnitentiæ ordo. 1593
pœnitentiæ omnes ſunt arbitrariæ, pagi. 1384
pœnitentiæ menſura per canones non ponitur. 1548
pœnitentię tractatus ſeptem diſtinctiones continet. 1553
pœnitentia iniungens debet eſſe ſine peccato. 1684
pœnitentiam a Papa impoſitam, poteſt epiſcopus ex cauſa relaxare, pagi. 1550
pœnitentiam ſibimet nullus poteſt iniungere. 1572
pœnitentiā ſeptēnem agens, an ſingulis annis in cœna domini dēat in eccleſia introduci. 1830
pœnitentiam facere compellitur qs pagi. 1543
pœnitentiam an dare poteſt laicus in neceſſitate. 1022
pœna vna in aliam commutatur, pagina. 1191
pœna infligatur ſecundum delictum pagi. 487
pœna ſapientem facit. 380
pœna ſapientiorem efficit. 1392
pœna corporalis ab eccleſia poteſt infligi. 950
pœna legis Corneliæ. 528
pœna eſt triplex. 545
pœna unius non debet eſſe præmiū alterius. 275
pœna in dubio intelligitur de minori. 1558
pœna eſt imponenda ſine mora. 319
pœna an poſſit peti cum re. 1359
pœna corporalis eſt duplex. 545
pœna pecuniaria an poſſit infligi ab eccleſia. 919
pœna quare infligitur a Deo. 1636
pœna ſpiritualis eſt quadtuplex. 545
pœna an poſſit excedere quadruplū, pagi. 919
pœnam & præmium conſequatus qs ex eodem facto. 1180
pœnam quadrupli quandoq; poteſt iudex excedere. 1109
pœnarum mutatio eſt permiſſa. 376
pœna fugientis in bello. 5
pœnæ legatos impedientis. 5
pœnæ in ſpiritualibus commutari poſſunt. 189
pœna periurij. 1164
percuſſio eſt duplex. 292
perdere uerba leue eſt. 525
perdit quis quod nunquam habuit pagina. 740
perfectus non cito quis fit. 218
perfectio non eſt præcepti. 1697
perfectum amplius perficitur. 899
peribit qui in eccleſia nō inuenitur pagi. 1308
periculum ad tutorē ſpectat ubi ſcit ſe tutorem, licet ſimpliciter ſciat pagina. 1335
periurus quandoque punitur capite pagi. 1265
periurio non eſt credendum. 719
periuri teſtimonium nō eſt amplius recipiendum. 1284
periurium quattuor modis committitur. 1171
permiſſio fit tripliciter. 8
permiſſio comparatiua. 9
pernoctantes. 347
perpetuum dicit multipliciter. 829
perplexitatis uarietas. 44
perſeuerantia laudatur. 1666
perſecutio eſt duplex. 787
perſecutiones propter peccata mittuntur. 786
perſona loquentis nō includitur in generali ſermone. 1175
perſona loquētis, an in generali ſermone comprehendatur. 121
perſonæ deteſtatio, an faciat illius dicta reprobari. 484
perſonæ quæ poſſunt corrigere. 205
perſonarum coniunctarum ſeparatio dura eſt 371
perſonarum acceptio non debet eſſe in iudicio, 726

pes

pes. 1104
pes & naſus an ſint in Euchariſtia coniuncti. 1817
petendum nihil eſt pro ingreſſu monaſterii. 529
petendi inſtantia prodeſt, 455
petra qualiter ſequebat filios Iſrael pagi. 1810
petrus nō dicitur cecidiſſe qui ſtatim ſurrexit. 1623
petrus propter Chriſtum abnegauit ſeipſum. 533
petrus noluit & voluit pedes ſuos a Chriſto lauari. 1174
petrus quando peccauit, herba non fuit. 1611
petrus præfuit aliis in iuriſdictione pagi. 1300
petrus Malchi aurem abſcidit 1302
petrus cecidit non ſine cauſa 209
petrus per quæ uerba fuit factus papa. 248
petrus in adminiſtratione maior aliis fuit. 88
petrus & Paulus eodem die paſſi ſūt pagi. 89
petrus ſe uocat presbyterum. 425
petrus vtendo gladio peccauit. 1212
petrus poſt paſſionē fuit paſtor creatus. 87
pharao Regem Medorum oppugnauit. 1636
philoſophicum temperamētum. 501
phinees Hebræum occidit. 1233
photiniani. 1443
phutifar gener Pharaonis in ſacerdotio fuit exectus. 481
piaculare flagitium. 463
pietas multa facit. 565
pignus prætorium & conuentionale, pagi. 671
pinguius ius habent monachi in eccleſiis quam laici. 1059
piper frumento additum non tranſit in corpus. 1779
pitacio non prohibetur. 388
pitacium quid ſit. 1435
plebis nomine qui cenſetur. 308
plurale in ſingulare reſoluitur. 2
plures unū accuſare nō poſſunt. 592
plures eccleſiæ ab eodem quib caſibus haberi poſſint. 1152
plures præbendæ an poſſint alicui conferri. 329
plus punitur conuictus quam cōfeſſus. 225
pollicitatio nuda quandoque obligat, pagi. 907
pollutio nocturna an ſit peccatum pagi. 35
pollutio tripliciter accidit. 35
pollutio nocturna turpem cogitationem ſequens imputatur. 35
pomerio interdicto interdicitur ciuitas. 1550
pontifex debet eſſe humilis. 287
populus utrum legem poſſit condere. 6
populus tantum habet iuriſdictionem, pagi. 1213
porro quandoque copulatiue tenetur. pagi. 1476
portiones quatuor nō ſolum de decimis fiūt, ſed etiam de penſionibus & aliis reditibus. 1052
poſſeſſio ſine cauſa poſſidendi non ſufficit ad præſcriptionem. 837
poſſeſſio ubi eccleſia eſt fundata, debetur ipſi eccleſiæ. 1757
poſſeſſio an ſit de iure diuino an humano. 19
poſſeſſio momentanea. 640
poſſeſſori titulum probare debet quinque caſibus. 599
poſſeſſor lite pendente fructibus vtitur. 694
poſſidem rem eccleſiæ ſiue ſuo iure alieno nomine an ſemper ſit conueniendus. 818
poſſidens ab imperatore, nō eſt ſemper tutus. 918
poſterior in duobus caſibus eſt prior præferendus. 336
poſtliminium. 4
poſtliminii diffinitio. 1069
poſtulare. 698
poſtulare quid eſt. 689
poſtulatio qualiter ſit. 290
poſtulatus poteſt poſtulantes conuenire ut ſibi prouideant. 291
potentia ad multa refertur. 1178
poteſt quis per alium quod non poteſt per ſe. 398
poteſtas papę & epiſcoporum diuerſa eſt. 33
poteſtas ligandi & ſoluendi ſolis eſt ſacerdotibus tradita. 1573
potius quandoque pius ſignificat, pagi. 1243
pragmatica ſanctio. 459
pragmaticum ſacrum. 460
præbenda dicitur duplicitur. 535
præbendā poteſt quis habere, & tamen non erit canonicus. 1153
precariæ, precaria, & precarium differunt. 832
preces quandoque ſimoniam inducunt. 522
preces iuſtæ ſunt exaudiendæ. 386
preces pro digno, ſimonia non inducunt. 1741
preces dignas pro ſe poteſt quis offerre. 526
preces carnales pro digno porrectæ ſimoniam non faciunt. 525
preces an inducant ſimoniam. 793
pretium in emptione debet eſſe in numerata pecunia. 478
præceptum in morte expirat ſicut mandatum. 1131
præceptum peccauerit, an ad omnes pertineat. 1264
præcepta etiam moralia quædam ſunt per eccleſiam mutabilia. 346
præcepta decalogi continebantur in duobus tabulis. 1531
præcipere & imperare differūt. 979
præceptio unius cōtrarii eſt alterius prohibitio. 1
præcipitans ſe an mortalis peccet, pagi. 47
præcedentia pet ſequentia præſumūtur. 69
præcedentia determinant ſequentia pag. 1527
prædi publica eſt domini ſub quo militatur. 1261
prædeſtinatio eſt Deus prædeſtinās 1225
prædeſtinati quodā ſigno diſtinguūtur a damnandis. 1615
prædium eſt duplex. 437
prędia monaſterii inconſulto epiſcopo non poſſunt alienari. 1216
prædicare eſt officiū ſacerdotis. 355
prædicare nemo pt niſi mittatur. 82
prædicatores quandoque dicuntur angeli. 337
prædicatio eſt quo ad aliquid efficacior corpore Chriſti. 508
prædicant & veri & falſi prædicatores. 1028
præiudicium eſt pranum iudicium. pagi. 502
prælatus an ſit recipiēdus qui ad eccleſiam dimiſſam redit. 418
prælatus a ſubditis aurum vel argētum non exigat. 1052
prælatus negligentia ſua tenetur, pagina. 542
prælatus ſententialiter depoſitus ſi appellauit an interim poſſit ſubſidium excommunicare. 805
prælatus negligens eſt deponendus pagi. 1126
prælatus quid facere debet. 1222
prælatus quandoque ſuſpenditur a ſubdito ſuo. 774
prælatus modum excedens in correctione an debeat a ſubditis uenię petere. 385. & 1242
prælatus columbam imitetur. 170
prælatus nolentibus non eſt dandus pag. 88
prælatus utrum pro propria iniuria poſſit punire. 208
prælatus qui poteſt remoueri a teſtimonio, an poſſit repelli a iudicio pagi. 1316
prælatus quid debet facere de re, quam ſcit non eſſe eccleſiæ ſuæ, pagi. 265
prælatus propter prædicationē non deferat prædicationem. 197
prælatus cn poſſit criminoſus repellere. 1215
prælatus quilibet presbyter eſſe debet. 355
prelatus quandoque debet mortem ſubire. 1286
prælatus tenetur acquirere eccleſiæ ſuæ. 954
prælatus an propter perſecutionem licite poſſit eccleſiā deſerere 787
prælati in multis excedunt. 487
prælati criminoſi ante ſententiā de relinqui poſſunt. 642
prælati tacere non debent. 184
prælati delictum an redundet in eccleſiæ damnum. 1368
prælati non ſunt tutoribus comparandi. 736
plati cōfeſſio an noceat eccleſię. 95
prælati præceptum etiam iniuſtum eſt faciendum. 457
prælati dicuntur procuratores rerum eccleſiaſticarum. 916
prælati negligentia aufert capitulo ius eligendi. 455
prælato negligenti auferatur iuriſdictio. 821
prælato, qui fecit quod in ſe eſt, imputari non debet, 1410

prælatorũ exempla mala alios corrumpunt 652
prælatorum ecclesias negligẽtium ponitio 243
prælatio qualibet post iudicium cessabit 405
prælatio inter ministros ecclesiæ ad quid facta fuit 425
præordinatio Dei duos habet effectus 1670
præpositus & œconom' differũt 540
presbyter simplex an possit benedicere episcopo præsente 432
presbyter pauper pro celebratione missæ accipere potest 477
presbyter an pro simplici fornicatione sit deponendus 364
presbyter fornicans quo plus punitur quã legitime contrahens 129
presbyter in adulterio deprehensus quanto tpe detineri possit 366
presbyteris non imponebatur pœnitentia more laicorum 139
presbyteræ vel præsidentes mulieres 153
presbyter an sine ministro possit celebrare 181
presbyter excommunicatus tenetur ad horas dicendas 133
presbyter an possit ab inferiori episcopo iudicari 853
presbyter simplex, an possit aliquẽ reconciliare ecclesiæ 1378
presbyter malus, cœruo æquiparatur 652
presbyteri plus in decimis habeãt quam diacones 339
presbyteri conductitii qui dicũtur. pag. 1157
presbyterum uerberans plus peccat quam uerberans simplicem clericum 1193
præscientiæ duplex est effectus 1664
præscribere non possunt aliquæ personæ 1069
præscriptio dupliciter interrumpitur 1062
præscriptio utrum possit currere contra Ro. ecclesiam 1076
præscriptio non defendit inualidum 1695
præscriptio an currat contra Cistercienses 1077
præscriptio quæ & quotuplex est, pag. 1062
præscriptio interrumpitur dupliciter 1062
præscriptio non habet locũ in multis rebus 1069
præscriptio non currit in aliquibus casibus 1070
præscriptio ad quid est inuẽta 1063
præscriptionis effectus 1062
præscriptionem probans, an debeat docere de continua possess. 1077
præscriptione cõpleta si supueniat mala fides an debeat restitui 982
præscribi potest res episcopi 1076
præscribi quid potest in alterius diœcesi 1063
præscribi non possunt aliqua 422
præscribi non potest procuratio 825
præscribitur quandoque triennio iuri episcopali 170
præsens, & absens, qui dicũtur 1072
præsens pro futuro quandoque ponitur 1828
præsentari dicitur quis per litteras 318
præsentatus est admittendus 1095
præsentia non exhibetur per alium pag. 428
præsumptio contra aliquem & pro aliquo ex multis sumitur 1128
præsumptio ex signis colligitur, pag. 1674
præsumptio an semper sit pro matrimonio 159
præsumptio est triplex 746
præsumptio præcedat tormenta, pagina 722
præsumptio uario modo contra aliquem sumitur 201
præsumptio sumitur ex solitudine & societate 178
præsumptio sumitur ratione numeri loci, temporis, & personæ 370
præsumitur in multis contra tacentem 321
præsumitur ex præsenti circa præteritum 1703
præsumitur pro illo, qui aliquid fecit ex officio 634
præsumitur plus pro illo qui plura habet stipendia 283
præsumitur ex præsentib. circa futura 375
præsumitur contra aliquos 646
prætor contra legem neminem tuetur 1440
prævaricator 593
primas & Patriarcha idem 360
primas in concilio archiepiscopi, non debet interesse 67
primatis iuris dictio 452
primitiæ ut decimæ soluendæ sunt pag. 959
princeps habet omnia iura 1357
princeps quam ab episcopo potest excommunicari 442
principis mandato contradicere licet 798
principis cõsensus est electione celebrata requirendus 303
principis sunt omnia 5
principes ecclesias tueri dẽt 1240
principium, medium, & finis, an unum trahat aliud 129
principio malo inchoata non conualescunt 413
priscillianistæ 1343
priuati dupliciter dicuntur 8
priuata lex in tribus casib. videtur præiudicare publicæ 1135
priuati qui sunt 1312
priuilegium dari non potest rei, quæ non est 1499
priuilegium a quib. põt dari 1352
priuilegium qũque personæ, quando que rei detur ibid.
priuilegium multis ex causis perditur 883
priuilegium exemplatum exhibere utrum sufficiat 457
priuilegia quædam, licet personalia transeunt ad successores 459
priuilegium a consuetudine inducitur 316
priuilegium potest concedi a primate 1079
priuilegium & confirmatio, differunt 1352
priuilegia unde dicantur 1351
priuilegium contra ius diuinũ, an concedi potest 1042
priuilegiũ dẽt esse mansurũ 1355
priuilegium unius ad alterum non extenditur 1037
priuilegium, priuilegio quandoque derogat 1352
priuilegium lædens an possint toleran 1356
priuilegium cessat cessante ipsius causa 1362
priuilegii tenor, est attendendus, pag. 1354
priuilegio & iuri communi, licet quandoque inniti 458
priuilegiorum uerba causaliter ponenda sunt 8
Priuilegiũ Romanæ ecclesiæ datum a Constantino, & lectionis uarietate ex Balsamone Græco 445
prius quandoque non notat ordinem 1429
probare tenetur qui dicit se non citatum 374
probari quis quanto tempore debet 259
probatio per obstetrices facta, est inualida 1393
probatio quæ fit per suum contrarium est optima 796
probatio quid dicitur 87
probatio quandoque fit ex abundanti 586
probatio non auditur contra iuris præsumptionem 1539
probatio quandoque reo incumbit 263
probatio utrum cõtra præsumptionem admittatur 233. & 266
probatio admittitur contra uiolentam præsumptionem 1764
probatio incumbit actori 1459
probato uno cõiunctorũ probatur reliquum 141
processiones Rogationum 278
procotrophium 1287
procurator in animam domini iurare debet 1173
procurator quandoque causam criminalem potest tractare 694
procurator in causa populari non potest dari 734
procurator reuocatus si aliqua fecit an teneant 312
procurator in causa liberali interuenit 263
procurator in causis criminalibus interuenit quandoque 636
procuratoris constituendi forma quædam reprobata 1154
procuratorem nõ tenetur mittere hẽns iustam cãm absentiæ 732
procuratores possunt esse plures, pag. 631
procuratio non semper est debita episcopo 1131
prodere est in publico dicere, pagina 249
proditor 871

pro-

Digitized by Google

proditor multipliciter dicitur 212
profeſſio facta ante 14. annos an ſtatim poſt obliget 1149
* profeſſio fidei quando quis in Romanum Pontificem promouebatur in collectione Deuſdedit Cardinalis 58
profeſſio religioni s impedit matrimonium 1390
prohibitio & permiſſio contraria non ſunt 2
prohibitum videtur quod conceſſum non oſtenditur 421
promiſſa ob reuerentiam non ligãt pag. 1185
promiſſiones negatiuæ ad duo obligant 1201
promoueri vtrum poſſit ille, qui ſemel peccauit 118
promoueri non poſſunt rebaptizati etiam ignoranter 1875
pronuntiatio ordinandi facta per Archidiaconum 328
promouendus crimen ſuum confiteri debet 796
prompti ad loquendum ſunt arguẽdi 198
præpoſiti nomine quid ſignificetur apud B. Auguſtinum. 541
propinqui præferuntur aliis in certis caſibus 1731
proreta eſt nauis rector 786
proſperitas in hoc ſæculo eſt periculoſa 1180
proteſtatio an ualeat 123
protoflamines 360
prouerbiorum locum uarie legi 739
prouerbiorum uomine non ſemper ſignificatur liber, prouerbiorum, pag. 1203
prouinciæ quo tempore fuerunt diſtinctæ 451
proximi quí ſint 1030
pſalmi tres & lectiones totidem, dicuntur in hebdomada paſchæ & pentecoſtes 1895
pſalmi dicuntur ſoliloquia 1637
pſalmiſtatus eſt primus ordo 349
prochotrophium quid ſit 1289
Prochium 1125
pubertas quando finitur 150
publice factis nemo contradicere poteſt 260
pudicita an poſſit per violentiam auferri 1514
puella nata patre ſeruo & auo libero, cuius conſenſum requirere debet, pag. 1504
puer nouennis nutricem grauidauit pag. 1140
puer quid ſignificat 352
puer in ſacris ordinatus characterẽ recipit 525
pueri beneficia, ſed non prælaturas habere poſſunt 127
pueri qui ſunt 525
pueri ſeptennes poſſint mentiri, & verum dicere 1864
pueri dicuntur fideles 1800
pueros in baptiſmo tenere non pñt qui Chriſtiani non ſunt 1872
puniatur qs in eo in quo peccat 428
punitur temporaliter unus pro alio, papi, 549
punitur quis & meretur ex eodem facto 155
puniuntur ne aliquis in purgatorio p mortali peccato 116
punitur in futuro qui hic non pœnitet pro peccato 1571
puniri nõ debet alter pro altero 989
pupillus 393
pupillus vbi debet educari 902
purgatorium non ſentiet qui uere pœnituit. 1687
purgatorii pœna eſt acerbior omni mundana 150
purgatio eſt duplex 599
purgatorii duo ſunt ignes 5396
purgans ſe quid debet aſſerere 607
pictacium quid ſit 1465

Q

QVæſtio circa homicidium 1299
Quæſtio duplex circa matrimonium 1475
quæſtio in quibus cauſis ſit. 689
Quæſtionum ordo cur a Gratiano mutatus 599
quæ ad alium uſum conuerti non poſſunt 1136
quinquageſima hodie non ſeruatur pag. 10
qui nihil habet, nihil dat 573
quinimo dupliciter ponatur 598
qui non habet in ære, an ſit puniendus in corpore 388
quod approbo, non repropo 725
quod in uno negotio ſtatuitur, ad omnia extenditur 1065
quodcunque legaueris, &c. qualiter intelligitur 1321
quod minus plene fit, eſt iterãdum, pag. 578
quod non eſt, non põr diſſolui 125
quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari 439
quod per ſuperabundantiam dicitur uni ſoli conuenit 304
quod uix ſit, fieri dicitur 416

R

RAncorẽ dimittere, tenemur 1208
rancorem, ſed non iniuriam, an tenemur dimittere 408
rapere rem etiam propriam, non licet 5
rapere aliena dicitur, qui ultra neceſſitatem ſibi retinet 138
raptor raptam bene ducit 1747
raptum in ſponſam ſuam quis non committit 1745
rapta nubens raptori punitur ſecundum leges 1748
ratio multorum eſt habenda in pœnitentia imponenda 1348
ratihabitio quando comparetur mãdato 1104
recedens ab eccleſia an perdat illam 774
recipere licet quæ non licet exigere pag. 310
reconciliatio eſt duplex 1378
reconciliatio, ſiue manus impoſitio qualiter ſit 1851
recõuentio ceſſet in certis caſib 794
recuſari poteſt quis, non tamẽ ab eo appellati 635
reculatur iudex, facilius quam teſtis pag. 889
recurritur quãdoque de ſimilibus ad ſimilia. 174
reditus eorum qui ſunt in eadem eccleſia, debent eſſe pares 1083
redemptio quandoque eſt neceſſaria, pag. 923
redemptos ab eccleſia illi ſeruiat p quinquennium 923
rediens ab hæreſi an poſſit ordinari, pag. 41
regem Francorum papa deponere poteſt 442
regem imitantur ſubditi 748
reges eligendi ſunt 798
regis filius rex uocari debet 1319
regi an metropolitano potius deãt obedire epiſcopus 1285
regula linea rectæ 1725
regula collateralium 1725
regula canonica pro collateralibus in linea æquali 1725
regula ciuilis pro collateralibus in linea æquali 1725
regula canonica in linea inæquali, pag. 1725
regula ciuilis in linea inæquali 1726
regula magiſtralis gradus affinitatis, & genus manifeſtans 1729
regula apoſtolica habet 13. capitula 114
regulæ diffinitio 8
regularis pro culpa leui remouetur, pag. 1097
regum Hiſpaniæ reprehenſio 569
regum filii debent eſſe reges 765
rei venalis commendatio an ſit licita 541
religio intrarur dupliciter 1198
religio utrum ſoluat uinculum iuramenti 1428
religio fidei non impedit matrimonio uti 1449
religio in quo habitu probari dẽt, pag. 1101
religio multa ſoluit 1544
religionis aſperitas in quo habitu probanda eſt 259
religionis ingreſſus morti æquiparatur 1024
religionem quãdoque cogitur qs intrare 161
religioſus etiam in ueſte propietatem non habet 909
religioſi poſſunt ĩtrare balnea 1307
religioſorum cõſenſus ſit in epiſcoporum electione requirendus, pagina 313
religioſa veſtis poteſt in domo accipi 1394
remiſſio peccatorum per quid hẽatur 1855
remoti qui dicuntur 416
renunciatio illicita non præiudicat, pag. 1100
renunciatio illicita an teneat 756
reprehenſio eſt triplex 88
reprobare non poſſum pro me indoctum 74
reprobãtur, multa ne ſint exemplo pernicioſa. 479
reputamur nos feciſſe quod alter mandato noſtro fecit 1192
requieſcere ſuper dominum quis dicitur 476

re-

Digitized by Google

Res desiderata tãto amplius cupit, quãto amplius subtrahitur. 1669
res ecclesiæ res publica appellatur, pagi. 1214
res est nomen generale. 539
res inanimata consecrata Domino non est restituenda. 776
res inter alios acta, aliis regulariter non nocet. 481
res iudicata veritati non præiudicat, pagi. 1740
res ecclesiæ omnibus sunt communicandæ. 1084
res permutata, donatio, venditioq; pagi. 1092
Res sacræ an possunt uendi. 462
Res sua quæ dicitur. 723
res spirituales emi nõ possunt. 538
rescriptum contra ius est reiiciendũ pagi. 1378
rescriptum quantum ad uerba quã doque non seruatur. 893
rescripto nõ potest quis trahi extra suam prouinciam. 696
rescripta apostolica nihil reprehensibile contineant. 1741
restitutio petitur quatuor auxiliis, pagi. 670
restitutionem quandoque petit qui possidere nequit. 978
resurrectio negabatur a Sadducæis, pagi. 1483
reuertens in breui non diuertit, pagina. 1570
reuocãtur facta cõtra uiolenter detentum. 70
reus innocentia purgatur. 801
reus in duobus casibus tenetur edere instrumenta. 714
reus est omnium, qui in uno offendit. 1311
rex desinit esse rex si monachus efficiatur. 1422
rex præbendas dare non potest. 64
rigor quandoque præfertur æquitati. 3
rigor, dispẽsatio, & ius differũt 835
riuales qui dicuntur. 1592
rogo, qualiter ponitur. 878
romana ciuitas non est Imperatoris, sed papæ. 1280
romulus Remum interfecit. 781
rubus ardens qui non comburebatur, quid repræsentabat. 1577
rusticitas dupliciter sumitur. 1266

S

Sabelliani. 1143
sacerdos proprius propter imperitiã põt deferi, & alius dari. 1686
Sacerdos præcisus conficere potest, pagina. 506
Sacerdos melior pro confessione est eligendus. 1683
sacerdos debet esse hdspitalis. 191
sacerdos tempore pœnitentiæ an possit suum officium exercere. 242
sacerdos quilibet infirmum, sed nõ mortuum absoluit. 1381
sacerdos emẽs aliqd, cui acqrit. 952
sacerdos malus conficit. 501
sacerdos quilibet pro mortali peccato suspensus est quo ad se. 508
sacerdos parochialis cui debit censum. 1039
sacerdos potest excõmunicare. 1316
sacerdos tam bonus quã malus gaudet priuilegio clericali. 427
sacerdos grauius punitur quam episcopus. 517
sacerdos simplex psalmistarum conferre potest. 86
sacerdos præconis officium suscipit pagi. 1761
sacerdos quis non efficitur sine aliis ordinis. 258
sacerdos non efficiatur qui vinum bibere non potest. 657
sacerdotibꝰ & diaconis semper apud Latinos fuisse interdictum vsum coniugii. 139
sacerdos si peccauerit, quis orabit pro eo? an hęc sententia habeatur in scriptura. 253. & 1979
sacerdotibus in ecclesia Latina nũquam licuisse uti coniugio. 281
sacerdos plenam potestatem hẽt circa canones pœnitentiales. 243
sacerdos potest quandoque publicã pœnitentiam facere. 243
sacerdotis fornicarii pœnitẽtia. 376
sacerdotis solius est prædicare. 471
sacerdotis imperitia est inexcusabilis. 168
sacerdotes iubentur litigare per procuratores. 736
sacerdotes dicuntur medici. 1565
sacerdotes comedũt peccata populi pagi. 508
sacerdotium quemlibet orpinem ecclesiasticum comprehendit. 466
sacramẽtalia episcopalia an possint episcopo concedente per simplicem presbyterum conferri. 1877
sacramenta non præsumuntur excepto matrimonio. 324
sacramenta omnia in uirtute Spiritus sancti perficiuntur. 1903
sacramenta necessitatis sunt quinq. pagi. 485
sacramenta triplici ratione fuerunt instituta. 1789
sacramenta sunt duplicia. 482
sacramenta dignitatis. 485
sacramenta conferri possunt post commestionem. 343
sacramentorum ueritas an sit apud hæreticos. 79
sacramentum altaris potest dici sacramenta. 1804
sacramentum fuit inter Christum, & synagogam. 1710
sacramentum quadruplex est circa causas matrimoniales. 1733
sacramentum uni est salutiferum, alii mortiferum. 1783
sacramentum unum est altero dignius quatuor modis. 1780
sacramentum unum dicitur altero maius multifariam. 432
sacramẽtũ omne salutẽ cõfert. 1460
sacramẽtum duplex est in matrimonio designatum. 1117
sacramentum quodlibet semper habet suum effectum. 1854
sacramentum gratię dat Deus etiã per malos. 489
sacramentum male acceptum duplici caret effectu, 485
sacramenti effectus non est apud infideles & hæreticos. 497
sacramenti vulgata definitio ex quibus B. Augustini locis colligatur, pagi. 1790
sacramento cadẽte an cadat corpus Christi. 1789
Sacra lectio. 464
sacrificiũ Deo offerimus non in forma carnis, neque sanguinis 1818
sacrilegus triplici pœna punit. 1109
sacrilegi an sint ipso iure excommunicati. 900. & 1103
sacrilegi pœna. 1103
sacrilegi, homicidæ, & uenefici capite puniuntur. 1262
sacrilegium est depositione dignũ, pagi. 1329
sacrilegium tripliciter committitur pagi. 1102
sacrilegii diffinitio. 1103
sagimen & lardum die Veneris comedere licet. 376
sal miscetur cum aqua benedicta pagi. 1841
salomoni bis fuit Deus reuelatus, pagina. 1625
salua apostolica auctoritate. 570
salus æterna non omnibus dabitur, pagina. 1324
samuel unxit Dauid. 340
sancta malis obsunt. 1808
sanctio. 8
sanctimonialibus pauperib. debet prouidere episcopus. 372
sanctificabor in his, &c. qualiter exponitur. 1652
sanguis pro peccato accipitur. 1652
sanguis Christi non est seruandus, pag. 1825
sanguis Christi vtrum possit ex vino sine aqua confici. 1778
sanguis subditorum requiretur de manibus prælatorum. 508
sanguinis sumptio quid repræsentat pagi. 419
sanitatis causa multa tolerãda sunt pagi. 1679
sapientia est soror mea, dicit Salomon pag. 605
sara persequebatur ancillam. 1243
sarraceni & Iudæi sunt a nobis diligendi. 1506
sardicensis concilij canones a Latinis Latine, à Græcis Græce scriptos fuisse. 321
sardicensis concilii capit. xviij non haberi græce. 330
satiandi uox apud B. Cyprianũ qua notione vsurpetur. 766
saul adorauit dæmonem. 1453
saul prophetauit. 1619
scholares quibus confiteri debent, pagi. 1686
scãdali rõne tolerantur crimina. 11
scandali ratione aliqua tolerantur, pag. 255
scenophegię festiuitas q̃ erat 1587
scientia prælati sit saltem sufficiens pag. 488
sciẽtia aliqua an sit a diabolo. 1366
scientia aliqua dicitur mala. 180
scientia mediocris sufficit. 168
scientia unde est. 1366

scien-

ſcientiæ ſæculares non ſatiant. 172
ſcientiam ignorans ignorat Chriſtum. pagi. 180
ſcire debet quiſque ad alios pertinere quod ſunm non eſt. 423
ſchiſma eſt grauiſſimum peccatum pagi. 1306
ſchiſma eſt non habere caput Romanam Eccleſiam. 1266
ſchiſma an ſit maius peccatum quã hæreſis. 1306
ſchiſma commttit qui ſe a bonis ſeparat. 789
ſchiſmaticus oĩs eſt hæreticus 1311
ſchiſmatici ſunt in duplici differentia, pagi. 1314
ſcriptura non mentitur. 85
ſcripta ſanctorum an ſunt ad unguẽ obſeruanda. 25
ſcriptura diuina quadrupliciter exponi poteſt. 347
ſcripturæ lapidis creditur. 1321
ſcripturæ canonicæ an ſint in eadẽ veneratione. 77
ſcripturas concordabis, ſi tempora concordent 1244
ſculta. 1284
ſcoto topici. 1343
ſecretorum proditor capite punitur pagi. 1199
ſecretarium. 108
ſedes transfertur propter malitiam plebis. 1764
ſede uacante an poſſint clerici de rebus eccleſiæ diſponere. 935
ſeminiuerbius quis dicatur. 196
ſcribi in libro uitæ ſecundum præſcientiam, & prædeſtinationem quid ſit. 1667
ſennacherib. fuit Rex Aſſyriorum, pagi. 1270
ſenecæ dictum aureum. 997
ſenectus impedit promouendũ. 383
ſenectuti & ſimplicitati parcẽdum eſt. 392
ſenes nõ debẽt erubeſcere a iuuenibus diſcere. 95
ſenes caleſcere poteſt. 1407
ſeniores in multis ſunt iuniorib. anteponendi. 291
ſenſus ſpiritualis abſconditur indignis, 1365
ſentus contrarius non eſt ſemper p lege ſuſcipiendus. 521
ſenſualitas eſt lex. 1518
ſenſualitas rationi repugnat. 1568
ſententia contra ius litigatoris lata ualet. 638
ſententia potius quam verba attendi debet. 181
ſentẽtia lata contra eum ad qæ citatio non peruenit an ualeat. 706
ſẽtẽtianulla an poſſit retractari 577
ſententia principis an poſſit retractari. 1741
ſententia ſuper crimine in clericum lata in cauſa reconuentionis per iudicem ſæcularem, an ipſum infamet. 587
ſententia triplici modo retractatur, pag. 1739
ſententia a qua nõ eſt appellatum, non eſt retractanda. 1739
ſentenia principis etiam nõ ſcripti facit ius. 1354
ſentẽtia poteſt in pariete ſcribi 703
ſententia dictari debet ſecundũ petitionis formam. 537
ſententia lata contra electores præiudicat electo. 693
ſententia interlocutoria rum obſit, pag. 695
ſententia ſuper crimine lata ſtatim mandatur executioni, præterquã in caſibus quinque. 885
ſententia non dat nouum ius. 878
ſententia per pecuniam data, eſt nulla. pag. 543
ſententia eſt duplex. 637
ſentẽtia in dubio fertur p reo. 708
ſententia in confeſſum ferenda eſt, pag. 566
ſententia poteſt pro parte tenere, & pro parte non. 610
ſententia abſolutionem aut condẽnationem continere debet. 627
ſententia eſt triplex. 575
ſentẽtia pro reo ferenda eſt data paritate probationũ, niſi ĩ quattuor caſibus. 720
ſentẽtia dicitur iuſta uel iniuſta tripliciter. 860
ſententia contra res prius iudicatas quandoque valet. 637
ſentẽtia nulla an poſſit ratihabitione confirmari. 809
ſententia eſt multiplex. 860
ſẽtẽtia multipliciter retractat. 1739
ſentẽtia pro matrimonio vel contra ipſum lata retractari poteſt. 1739
ſententia an poſſit corrigi. 1739
ſententia non eſt ſub conditione ferenda. 1741
ſẽtẽtia ſit cõiũcta miſericordiæ 203
ſentẽtia intra quod tempus manda tur executioni. 885
ſententia lata contra unum aliquã do alteri præiudicat. 363
ſententia legis eſt præferende ipſius verbis. 1512
ſententia miſſionis in poſſeſſionem requirit ſemiplenam cauſę cognitionem. 575
ſententia poteſt moderari. 1740
ſeparatio a corpore Chriſti eſt quædam damnatio. 1680
ſe peliri poſſunt ſuſpenſi. 977
ſepeliantur corpora in eccleſiis aut cæmeteriis. 971
ſepultura denegatur mortuis in torneamentis. 1280
ſepultura an poſſit vendi. 968
ſepultura quando contrito denegatur. 1257
ſepulturæ electio vnicuique libera eſt pagi. 961
ſepulturam an poſſit aliquis ſibi eligere. 966
ſepties, id eſt omnibus modis. 1641
ſequeſtratio fit in aliquibus caſibus pagi. 630
ſeruus hæredẽ habere nõ poteſt 965
ſeruus poteſt agere contra dominũ, pagi. 1243
ſeruus ab eccleſiæ ſacramentis non eſt amouendus. 1454
ſeruus non canonice ordinatus angaudeat priuilegio clericali. 190
ſeruus priuati ſine libertate non poteſt promoueri. 259
ſerui inutiles ſumus. 1621
ſerui ſine libertate ordinati an ſint in ſeruitutem reuocandi. 262
ſerui Iudæorum ſi volũt baptizari, an eripiantur ſtatim in libertatẽ, pagi. 265
ſerui ordinati poſſunt quandoque propter ingratitudinem in ſeruitutem reuocari. 261
ſeruos manumittere eſt opus miſericordiæ. 269
ſeſcuplum. 213
ſeſcuplæ & ſeſquialteræ uſuræ quæ eſſent. 214
ſethiani. 1342
ſeueriani. 1341
ſeueritati an propter multitudinem uel paucitatem detrahatur. 199
ſica quid ſignat. 1555
ſicera. 1544
ſicilia eſt de patrimonio Petri. 428
ſi Deus præuidit aliquid, neceſſariõ illud euenit, habet duplicem ſenſum, pagi. 1225
ſigilla nõ ſtatim ſunt recipiẽda. 497
ſigillis ignotis fides non eſt adhibẽda. 450
ſiloe eſt fons. 1359
ſimilago eſt flos farinæ. 515
ſimonia an inducatur per amicorũ patrocinia. 802
ſimonia non fit in modico. 994
ſimonia utrum committatur ſi quis emat ſeipſum ut promoueatur. 265
ſimonia dicitur hæreſis. 358
ſimonia, & crimen læſæ maieſtatis non omnino conueniunt. 1006
ſimonia eſt dare pecuniam pro hoſpitali. 559
ſimonia an in modico committatur pagi. 513
ſimonia quomodo deletur. 463
ſimonia quattuor exemplis eſt detestabilis. 466
ſimonia dicitur a ſimone mago. 466
ſimonia in omni ſacramento committitur. 102
ſimonia eſt emere, uel uendere res corporales eccleſiæ. 539
ſimonia committitur & circa ordinem, & circa beneficium. 466
ſimonia & crimen læſę maieſtatis æquiparantur. 463
ſimonia trib. modis cõtrahitur. 456
ſimoniæ diffinitio. 461
ſimoniæ crimen dicitur cæteris grauius. 574
ſimoniam nunquid committit dãs pecuniam pro ſpiritualibus ſicut accipiens. 617
ſimoniam non committit qui cum Deo contrahit. 376
ſimoniacus non ſemper eſt qui pro beneficio ſeruit. 524
ſimoniacus furi comparatur. 523
ſimoniacus an ſit ipſo iure excommunicatus. 464
ſimoniacus an ſocium accuſare poſſit, pagi. 336
ſimoniacus & fornicator tripliciter differunt. 149
ſimoniacus prælatus ſi vult ſubditu inui-

inuitum ordinare, quid iuris. 520
Simoniachus an quis fiat ſola voluntate. 463
Simoniachus fit dupliciter. 463
Simoniachus duobus modis poteſt conuinci. 463
Simoniachus an ſit ſuſpenſus. 149
Simoniachus ex ſola voluntate non eſt excommunicandus. 466
Simoniaci. 1342
Simoniaci dicuntur ſacrilegi. 527
Simoniacum eſt emere officium pulſandi campanas. 535
Simoniacũ quilibet põt accuſare. 461
Simoniace ordinatus ordinatorem ſuum conuenire nequit. 752
Simoniaci quadruplex pœna imponitur. 461
* Simoniacorum ſacerdotium quomodo dicatur non ſubſtinere. 469
Simplicitas eſt duplex. 182. & 1023
Simplicitas ꝓmouẽdũ impedit. 336
Simplicitati parcendum eſt. 272
Simulatio fit ex cauſa duplici. 124
Simultas. 67
Si non ſemper conditionẽ notat. 456
Si peccauerit in te, &c. de quo peccato debet intelligi. 588
Si vinco vincentem, vinco te. quãdoque fallit. 816
Si vinco vincentẽ te, vinco te. 1302
Socius in crimine non ſemper repellitura teſtimonio 742
Socii mei ſocius non eſt meus ſocius pag. 370
* Societas inter bonum, & malum trahi poteſt. 1495
Solennitas non eſt de eſſentia ſacramenti. In notatione marg. 1468
Solennitas actus quandoque probãda eſt. 1485
Solennitas non eſt de ſubſtantia matrimonij. 1409
Soliloquium eſt pſalmus. 646
Solicitudo nimia eſt prohibita. 912
Sol, pro labore ponitur. 1607
Solui poteſt reo accuſato. 805
Solutio an poſſit fieri antetps. 1761
Solutio patris nõ liberat pignus. 1657
Sonus eſt duplex. 492
Sors in electionibus eſt reprobata. pag. 85
Sortes ſunt in duplici differentia. pag. 1363
Sortilegos conſulentes, & ipſi ſortilegi qualiter puniuntur. 1363
Specialitas an ſit generalitati præferenda. 102
Species ſacramentales an deſcendant in ſtomacum. 1786
Spes vtrum inducat ſimoniam. 283
Spiritus Sanctus quando deſcendit in Apoſtolos. 1894
Spiritus ſanctus a patre & filio procedit. 1903
Spiritus ſanctus olim viſibiliter, nũc inuiſibiliter operatur. 503
Spiritus ſanctus extingui non poteſt pag. 1421
Spiritus ſanctus per tres partes non datur. 1379
Spiritualis iudicat omnia. 1191
Spiritualia tribus modis dicuntur pag. 462
Spoliatus à ſpoliatore recõueniri poteſt. 671
Spoliatus eſt ſemper reſtituẽdus regulariter. 669
Spoliarus per vim vel metũ, agit ad quadruplum. 672
Spoliatus reſpondere non tenetur. pag. 674
Spoliatus reſtitutus an recipiat fructus medii temporis. 604
Spoliato in multis caſibus denegatur reſtitutio. 669
Spoliato à ſpoliatore nullum crimen poteſt obijci. 593
Spoliator an poſſit ſpoliatum poſt reſtitutionem accuſare. 671
Spoliationis ratione quis conueniatur. 582
Sponſus ſi religionem ingrediatur quanto tempore expectabit ſponſa. 1423
Sponſa vtrum cogatur ſtare cũ ſponſo. 143
Sponſa non eſt vxor. 1415
Sponſa fornicata an erat olim lapidanda. 1430
Sponſalia & matrimonium denotãt duplex ſacramentum. 1474
Sponſalia quæ ſunt nulla, impediũt matrimonia. 1417
Sponſalia ſoluuntur multis caſibus pag. 1432
Sponſalia ante ætatem legitimam cõtracta, an ſola taciturnitate poſt aptã ætatem confirmentur. 1465
Sponſalia an inter infantes contrahi poſſunt. 1464
Sponſalium definitio. 1412
Sportula. 172
Sportulæ iudicibus debitæ. 679
Spurius ſuccedit matri. 1019
Statuta uniuerſalis cõcilii per quem poſſunt interpretari. 64
Statuti cauſa eſt aſſignanda. 43
Status ſaluandorum eſt triplex. 1569
Status humanus eſt inſtabilis. 405
Stipulatio intercedit in baptiſmo, ꝑ quam obligantur paruuli. 1863
Strena. 172
Stultitia per verba & ſigna perpenditur. 211
Stultus unde dicitur. 97
Stuprum in quibus perſonis eommittitur. 1746
Stuprum in multis cõmittitur. 1509
Subdiaconus an de licẽtiꝫ papę poſſit contrahere. 147
Subdiaconus an olim poterat coniugari. 1420
Subdiaconus in epiſcopũ poteſt eligi. 284
Subditus an ſemper teneatur obedire prælato. 46
Subditum laxare non cogitur quis pag. 383
Subditi non debet plus eſſe ſubditi, quam expediat. 1123
* Subdiaconos etiam ante legem Beati Gregorii in pleriſque eccleſiis abſtinuiſſe ab vxoribus, non tamẽ in omnibus. 146
Subſtantiꝫ tres non ſunt in trinitate contra Arianos. 1819
Subſtitutio mortuo an poſſit ꝙ renũtiauit, ab eccleſia repeti. 785
Subtilitas reprobatur. 1333
Succeſſor factum anteceſſoris confirmare tenetur. 876
Succeſſorum ſibi inſtituere nulli licet. 791
Succeſſores prædeceſſorum ſtatuta mutare poſſunt. 309
Suffragii quandoque ſupplent defectum archiepiſcopi. 633
Summa minima. 625
Summe malus, aut ſumme bonus qs eſſe non poteſt. 1645
Summe malus an nullus poteſt eſſe vide quod ibi notatur. 214
Superius infinitatum efficitur pars inferioris infinitatis. 1564
Supplicium patietur æternum qui tẽporale non ſubijt. 1563
Suſcipiendus non eſt aliquis vltra facultates eccleſiæ. 532
Suſpectus an poſſit ab omnibus accuſari. 676
Suſpectus quis eſt. 676
Suſpenſus quid interim exercere poterit. 1297
Suſpenſus in vna eccleſia, eſt in omnibus ſuſpenſus. 728
Suſpicio eſt triplex. 583
Symbolum. 69
* Symmachi nomine indicari libellum Ennodii. 183
* Synodum nullam abſque præcepto ſummi pontificis debere generalem uocari, ex dictatu Gregorij vii. 64
Synodi prouinciales quomodo prohibeantur. 64
* Synodus beneuentana tempore Victoris 3. 285
* Synodi octauę nomine ſignificari regulas Beati Baſilii. 170
* Synodi nomine ſignificari Beati Baſilij libellum de inſtitutis Monachorum interprete Ruffion. 406
* Synodi Conſtantinop. ſub Ioan. 8. locos Græce, & noua cum verſione. 784
* Synodus octaua duplex. 878
* Synodo octauæ multa tribui, quę habentur in ſcriptis ad monachos pertinentibus. 878
* Syromaſtes. 1282

T

Tabernaculum.
Tabula qua nauigamus in hoc ſæculo, eſt duplex. 1381
Tacens non conſentit. 1165
Tacens an conſentiat. 103
Tatiani. 1142
Taciturnitas quandoque non obſtat. 649
Taciturnitas in prelatis eſt peccatũ mortale. 116
Taciturnitas in non puniendo ſimoniacum nocet. 463
Telum quid comprehendit. 1555
* Talamaſcus. 201
* Taraſij, epiſtola ad Hadrianum græce & noua conuerſione ex qua apparet flagitioſum mẽdum in impreſſa verſione Balſamonis 474
Templum Hieruſalem ter conſecratum fuit, 1759

Templarii & hoſpitalarii non ſunt laici 108
Tempus feriatum utrum impediat & dirimat matrimonium. 1692
tempus non eſt modus tollendæ obligationis. 527
tempus vnum pro altero ſæpe ponitur. 1819
tempore neceſſitatis omnia ſunt cõmunicanda. 4
temporum interſtitia ſunt in ordibus obſeruanda. 349
Tempora quattuor ieiuniorum in concilio Moguntino non recte accipi, pagin. 344
temporaliter remunerantur aliqui, vt puniatur æternaliter. 1523
tentare non eſt facere. 1305
tergiuerſator. 593
terminus primus an poſſit eſſe peremptorius. 728
territorium quid ſit. 1060
tertia oblationum an pertineat ad epiſcopum. 835
Tertullianiſtæ. 1344
Teſta relcedecatitæ. 1344
teſtamentum vtium per ingreſſum monaſterii rumpatur. 1139
teſtamentum imperfectum nullum eſt. 1633
Teſtamentum ſecundum an reuocet primum 69
teſtamenta coram quo ſunt aperienda. 398
teſtes an ſint de tempore interrogandi. 723
teſtes quinque capitula iurare debẽt pagi 614
teſtes an poſſunt produci poſt publicationem. 745
Teſtes ſi contradicunt inſtrumento quid iuris. 720
teſtes in criminib. exceptis, qui debeant admitti. 465
Teſtes præferendi ſunt qui ꝓ eo deponunt. 372
teſtes deponere poſſunt de actu continuo diuerſis horis viſo. 710
teſtes cõtra quodlibet inſtrumẽtum admitti poſſunt. 720
teſtes noui publicatis atteſtationib. quãdoque poſſunt admitti. 1149
teſtes duo ſꝙ pollẽt tabellioni 1073
teſtes ſæpius poſsũt iterrogari. 1742
teſtes an debeant eſſe rogati. 709
Teſtes lite non conteſtata poſsunt quandoque recipi. 705
teſtes contra matrimonium deponẽtes quid tenetur facere. 1714
Teſtes ſynodales quid iurant. 1733
Teſtes uiles poſsunt torqueri. 739
Teſtes multi ſub una dilatione poſſunt produci. 677
Teſtes coram utraque parte iurare debent, ſed non deponere. 592
Teſtes in cauſa criminali debent eſſe præſentes. 705
teſtibus eſt præſtanda ſecuritas. 711
Teſtificari quis cogitur. 566
Teſtificari poſsunt quandoque domeſtici. 980
Teſtificari multi prohibentur. 684
teſtificari contra collaterales nemo cogitur, 684
Teſtificari licet de his quæ uiſa ſunt ætate pupillari. 1874
Teſtificari poteſt quis de eo quod vidi in ætate puerili. 176
Teſtimonium de auditu vtrum valeat. pag. 1195
teſtimonium per litteras poteſt exhiberi. 733
teſtimonium uiſus quandoque fallitur. 1393
Teſtimonium de auditu admittitur in matrimonio. 1733
teſtimonium de auditu ſæpe admittitur. 709
teſtimonium de auditu quandoque proprie ſit. 1195
Teſtimonium patris pro filio admittitur aliquando. 1149
teſtimonio uarius creditur in baptiſmo, & in conſecrat. eccleſiæ. 1873
teſtimonia cõiunctorum an faciant fidẽ in cauſa matrimoniali. 1475
teſti toti quandoque creditur. 724
teſtis nõ eſt talione puniẽdus. 1700
teſtis qui ſemel contra aliquem depoſuit, an iterum contra eumdem teſtificari poſſit. 719
teſtis an deponere dẽat de die. 669
teſtis & acculator an poſſit quis ſimul eſſe. 725
teſtis præſumitur nolle pierare. 574
teſtis rationem ſui dicti aſſignare debet. 1327
teſtis an ſit repellendus propter crimen ſibi obiectum. 656
teſtis repellitur probato crimine cõtra ipſum. 745
teſtis obſcurus eſt ſuſpectus. 723
Teſtis an teneatur dicere cauſam ſuæ depoſitionis 724
teſtis quandoque unus ſufficit, quãdoque plures duob. requirunt 613
Teſtis eſt de ſua conuerſione examinandus. 645
Teſtium depoſitiones contrariæ an fidem faciant. 719
teſtiu dignitas, an ſit attendẽda. 720
Theodoriani. 1344
Theologi & decretiſtæ docentes, an poſſunt aliquid accipere. 543
Thelaurus inuentus cuius eſt. 968
Thymelici qui ſunt. 1902
Thymele. 1902
Timotheus fuit circunciſus. 1742
timor tollit meritum. 1263
timor eſt duplex. 232
timor initialis quis eſt. 1613
timor charitatem introducit. 1612
titulus quid ſit. 1062
Titulum patrimonii ad quem quis ordinetur non haberi in capitulo neminem diſtinctio. 70. 328
toleranũ 4 uocari uniuerſale. 945
tonſura prima eſt ordo. 86
tonſura quandoque tres minores ordines comprehendit. 327
tonſuram ferre non tenetur, qui in minoribus contrahit. 234
tormenta non ſunt ſine præſumptione infligenda. 405
torquere poteſt iudex aliquas perſonas 1011
totaſcendent ad gloriam, quot ceciderunt, 1771
Tractoria & tractatoeia.
tragœdi vnde dicuntur. 411
tranſactio in ſpiritualibus interuenire non poteſt, ſed beue amicabilis compoſitio. 537
tranſcriptum an valeat ſine originali. 346
tranſigi licet in aliquibus criminibus pag. 598
tranſire per agrum alienum multis in caſibus licet. 2
tranſitus ad religionem arctiorem permiſſus eſt, non ad parem. 1134
tranſubſtantiatio fit ad uocem ſacerdotis. 1815
trem. filis eſt media pars ſolidi. 518
tres dicuntur multi. 323
tres regulæ notabiles. 458
tribulatus agere dẽt gratias Deo. pagi. 1163
tributum eſt ſignum ſubiecti onis. pag. 1288
Tritaria. 54
Trulmegiſtu. 18
triſtitiæ cauſa permittuntur aliqua pag, 1374
tritheitę. 1344
tropologia. 1586
tropologia eſt moralitas. 1586
turpitudinẽ allegans, audiri non debet, 1485
tutela eſt triplex. 398
Tutelam non tenentur clerici recipere. 393
tutor teſtamentarius nõ tenetur ſatiſdare. 812
tutor pupilli nomine non debet vſuras exigere. 213
tutor an teneatur da leuiſſima culpa. pag. 393
tutiorem in partem interpretandũ eſt ubi periculum uertitur. 1471
tutoris dolus pupillo nõ obeſt. 1181

V

Valentiani. 1342
Vaſallus eccleſiæ cui dẽt fidelitatis iuramentum præſtare. 812
vaſallus dominum ſuo accuſat 1199
vaſallus an teneatur contra omnes. dominum ſuum iuuare. ibi.
vaſallus poteſt ſeruire quandoque per ſubſtitutum. 1550
vectigalia noua a ſolo principe induci poſsunt. 1336
velum quibus diebus imponi dẽt. pag. 1144
verum eſt quadruplex. 1143
venatio eſt multiplex. 387
venatio prohibetur, ſed non piſcatio. pag. 388
Vendere quandoque quis compelli tur. pag. 472
vendere quandoque quis cogitur rem ſuam. 266
vendens duobus ſucceſſiue, & tradens poſterior ipſum efficit potiorem. pag. 1453
venditio hominis liberi tenet, quæ interuenien, ibus. 1457
cruditio tripliciter reſcinditur 1454
venditio non eſt, ubi in materia erratur. 1453
venditor non tenetur de partu cuiſto, 1859

Veneti patriarcham, & epiſcopum habent. 160
Veniam vnius peccati non pōt quis obtinere, niſi de omnibus ſatisfaciat. 1655
Veniale ſine mortali non remittitur. 1684
Veniale poteſt ne quis committere, vt alter euitet mortale. 48
Venialia delentur ſacrificijs. 1931
Venialia triplicia ſunt. 115
venialia remittunt varijs modis. 115
venire poteſt quis coram factum ſuum pag. 270
verbum vnius temporis ſæpe pro alio ponitur. 1518
verbum indefinite prolatum, eſt generaliter intelligendum. 1256
verbum generale omnia debet comprehendere. 75
verba bona quandoq; mala intentione proferuntur. 1196
verba rebus deſeruiunt. 495
verba an ſint ſemp attendēda. 1173
verba ad qđ inſtituta fuerint. 1851
verba in ſacramentis ſunt neceſſaria. 482
verba in contrahendo matrimonio an ſint de neceſſitate. 195
veritas a quocunque dicatur, eſt omnibus præferenda. 25
veritas, figura, & res ſacramenti ſunt in altaris ſacramento. 1813
veritas conſcientiæ a furto excuſat. pag 1171
veritas diſciplinæ quandoque poteſt deſeri. 1222
veritas præiudicat opinioni. 21
verſus circa materiam baptiſm. 1861
veſtes ferantur ſecundum regionis conſuetudinem. 1160
veſtis dñi indiuiſa remanſit. 1313
vetus ius manet ſimul cum nouo niſi expreſſe corrigatur. 1156
vexationem redimere vtrum licitum ſit. 527
via paradiſi eſt arcta. 1629
viæ Domini miſericordia, & veritas. 1312
vicarij conductitii presbyteri dici poſſunt. 1157
vice dñs quis dicatur. 403. & 1090
vicinorum facta præſumitur ſcire. pag. 1205
victimæ impiorum abominabiles dicuntur. 1788
victus & veſtitus ſufficit clerico. 198
victus nomine comprehenditur veſtitus. 143
vidua. 347
vidua non benedicitur. 1410
viduæ poſſunt indiſtincte contrahere. 1482
viduæ ſunt ſumptibus eccleſiæ ſuſtentandæ. 532
viduæ, & pupilli ſunt circa forum priuilegiati. 393
vigilia Pentecoſtes eſt neceſſario ſeiunanda. 347
vigilantibus iura ſcripta ſunt. 320
vilitas eſt fugienda. 251
vim vi repellere licet. 316
vim faciens non ſemper vi poſſidet pag. 1641
vindicta infertur duplici ex cā. 1214
vindicta ratione multitudinis relaxatur. 1234
vinum, & aqua vtrum tranſeant in ſanguinem tantum, & vide quod ibi notatur. 1778
vinum tranſubſtantiatur in corpus: hæc propoſitio concedenda non eſt, nec illa panis tranſubſtantiatur in ſanguinem. 1783
violētia infertur pſonis & reb. 1205
vir & vxor erunt duo in carne una qualiter exponitur. 1419
vir nō ſit vxoris ardēs amator. 1510
vir pro dote nō teneē fide iubere. 914
vir vtrum puniebatur talione in veteri lege. 1699
vir & vxor tenentur duplici ſeruitute. 1450
vir & mulier non debent iudicari ad impatia. 1522
vir debitum vxori non ſemper, nec vbique reddere tenetur. 144
vir quandoque habetur ab vxore, & non habet eam. 1531
vir non pōt eſſe curator vxoris. 1701
vir cur miſceatur vxori cauſæ quattuor. 1497
viro non licet adulterum interficere. 1193
virgo dici poteſt etiam corrupta. 778
virgo velata repræſentat eccleſiam. pag. 1398
virgo beata, & ſanctus Ioannes fuerunt in vtero ſanctificati. 115
virginitas ſoror eſt angelorum. 1498
virginitas æquiuocatur. 1697
virginitatis laudes. 1408
virginitatem Deus reſtituere non poteſt. 1518
Virgilium putare eſſe Platonem eſt impoſſibile. 1452
virtus omnia percunctatur. 1329
virtus non eſt ſine fide, & charitate pag. 1447
virtus qnælibet intenditur & remittitur. 1610
virtutis diffinitio. 1516
virtutem ingreditur, qui malitiam egreditur. 1229
virtutes omnes habet, qui vnam habet. 1846
virtutes omnes ab vno vitio detrimentum patiuntur. 423
viſitator an ius habeat in electione. pag. 293
viſitatorē quis conſtituere pōt. 295
viſitatio quoties fieri debet. 825
viſitans ſit contentus exactionibus a iure taxatis. 838
vita an ſit pecunia redimenda. 376
vita actiua non eſt contemplatiuæ præferenda. 666
vita hominis eſt peregrinatio. 1507
vita præſens ſine venialibus non ducitur. 1806
vitæ præſentis tempus breue dicitur eſſe. 424
vitæ mutatio non eſt facilis. 1635
vitam hominum corrigi bonum eſt. 384
vitis reſiſtere eſt verum poſſe. 1633
vnctio extrema poteſt iterari. 430
vnctio extrema an poſſit fieri ſine oleo. 430
vngere an poſſit quis ſine oleo non conſecrato. 430
vnguntur variis varia membra. 430
vngūtur infirmi pp duas cauſas. 430
vnitas perfecta eſt inter nos & Chriſtum. 1819
vnius dicto quandoque creditur. 392
vniuerſitas delinquere poteſt. 761
vniuerſitas an poſſit accuſari. 1941
* vniuerſale concilium vocari interdum ipſius Africæ. 729
vniuerſalis ex indefinita colligit. 541
* vniuerſalis fayæ nomen qua notione Romano conueniat. 453
vnus an puniatur pro alio. 545
vnus vicem plurium ſupplere non poteſt. 401
vocatis ad munera quot dies dentur ad ſe excuſandum. 628
vocem aptare ad clarius cantandum non eſt peccatum. 411
voci vnius quandoque creditur. 449
voci viuæ magis credendū eſt, quam mortuæ. 450
voluntas uerbo aut facto declarari poteſt. 1416
voluntas etiam in bonis non operatis pro facto. 1554
voluntas potius quàm factum attendi debet. 788
voluntas ſola non punitur. 752
voluntas manifeſtatur ſignis, & voce, & pag. 335
volūtas ſine effectu nō punitur. 1558
voluntas an ſit magis attendenda, quam perſeuerantia. 1560
voluntas bona ſufficit. 388
voluntas nuda eſt quandoque plectenda. 546
volūtas ſola an facit ſimoniacū. 462
voluntate deſinquēdi efficitur quis reus. 1563
voluntates duæ fuerunt in Chriſto, pag. 56
voluptas eſt ſpernenda teſtimonio Horatii. 1900
votum de præſenti plus obligat quā uotum de futuro. 1644
votum continentiæ tribus modis ſolennizatur. 1391
votum quodlibet aliquas conditiones continet. 1178
votum ſolemnizatur tripliciter. 124
votum quoddā eſt expreſſum, quoddam tacitum 1413
votum ſimplex frangens an ſit adultero peior. 1041
votum an impediat, & dirimat matrimonium. 1390
voti an pro opere ſit reputādū. 1554
votum diuerſa ſorti vocabula. 1393
votum ſolemne poteſt fieri coram priuata perſona. 1145
voti vxoris pōt maritus impedire 893
votum emittens an ſemper teneatur illud ſeruare. 1103
votum deſerere vtrū ſit permiſſum. pag. 1098
voti ſolēne, quod dicemus eſſe. 1390
voti ſimulatio obligat. 1392
voto nemo obligatur ante legitimā ætatem. 1140
vouere nō oībus eſt permiſſum 1099

Vouere religionem & vouere continentiam differunt. 1391
Vouentes ſimpliciter an poſſint ad inuicem contrahere. 1410
Vouentes contrahendo, & contrahere volendo peccant. 1408
Vouens ſimpliciter qui contraxit, an mortua vxore continere teneatur. pag. 1409
Vox pconia paucis innoteſcit. 1182
* vrbani II. decretum ex codice manuſcripto de loco vbi dandæ ſint decimæ. 1042
vrbani II. capitula duo ex uetuſtis Gratiani codicibus relata. 969
vſucapio quid ſit: & quot in ea exigantur. 1062
vſucapio non currit contra creditores. 1072
vſucapio. 6
vſus quattuor ſpecies. 1493
vſucapi nequeunt res aliquæ. 1075
vſusfructus an tollatur per ingreſſum religionis: vel an quæratur monaſterio. 1139
vſusfructus eccleſiæ relictus durat centum annis. 1051. & 1076
vſura quandoq; nõ fit licet pro quatuor quinque ſoluantur. 986
vſura centeſima. 828
vſura aliquando non committitur licet vltra ſortẽ quid accipiatur. pag. 982
vſurarij, & alii multi non poſſunt promoueri. 154
vſurario poſt mortem non eſt communicandum. 1322
vſuræ cauſa damni vitandi poſſunt peti. 985
vſuræ etiam ſecundũ leges non ſunt dandæ. 486
vſurpare quis dicitur. 588
vt, dupliciter ponitur. 635
vt, eſt conſecutiuum. 463
vtile per inutile quandoque vitiatur. 721
vtile non debet per inutile vitiari. pag. 1363
vtilitas quando eſt fugienda. 251
vtilitas. 335
vtilitatem ſuam an poſſit quis præferre publicæ. 779
vulnerans occidiſſe dicitur. 1292
* vuirigeldum. 1106. & 1110
vxor quæ a viro diſceſſit, in tribus caſibus ſibi non reſtituitur. pagina. 1540
vxor inconſulte dimiſſa eſt reſtituẽda. 1421
vxor adultera perdit dotem. 1544
vxor, & filij de bonis eccleſiæ paſci poſſunt. 244
vxor clerici eſt de foro eccleſiæ. 151
vxor a viro ſeparata, ſub qua cautione, eſt ei reſtituenda. 1490
vxor dans viro licentiam promouendi uouere uidetur. 1420
vxor duplicem ſeruitutem viro debet. 1695
vxor quæ plures viros habuit, cum quo ſepelietur. 964
vxor ſequitur forum viri. 841
vxor an teneatur ſequi virum vagantem. 963
vxor uiro leproſo an debitum reddere teneatur. 470
vxor promoti an matrimonium contrahere poſſit. 552
vxor poteſt accuſare virum de adulterio. 1525
vxori virum impotentem allegantí virum ſit credendum. 1539
vxori virum petenti non ſemper fit reſtitutio. 436
vxore adulterante, an perdat vir ius exigendi. 1489
vxorem occidere grauius eſt quam matrem. 1545
vxorem habens, nauiganti in periculis comparatur. 1101
vxorem cognoſcens, cum qua votũ emiſit, inceſtum committit. 368
vxores a uiris per dominos nõ ſeparentur. 1458
vxores plures ſimul habere nõ licet. pag. 1481
vxores quare debent eſſe uiris ſubditę. 1700
vxores ordinandorum quid uouere debeant. 130
vxores viris ſubſunt. 1402
vxores clericorum ſi peccent: quid iuris. 1546

X

Xenodochium. 1289

Z

Zelus domus tuæ comedit me, qualiter exponitur 1241
Zelum bonum quidam ex Iudæis habuerunt. 996
Zizania eſt a tritico ſeparanda, 505

FINIS.

ARBOR CONSANGVINITATIS.

Non gignunt dextros qui stant in parte sinistra,
Læua dat uxores, dat tibi dextra mares.

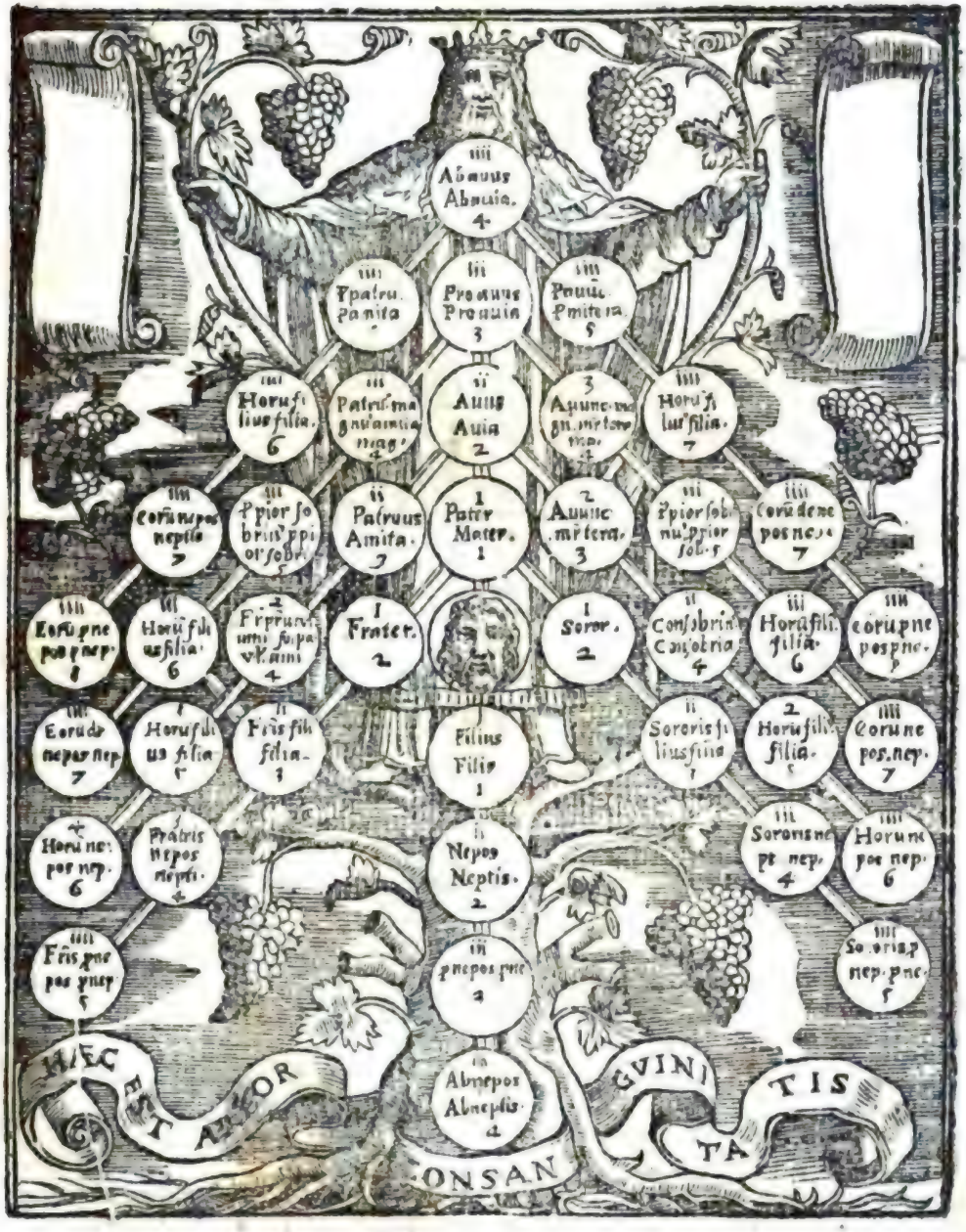

Digitized by Google

FIGVRA Arborea licet ad septimū deuenire gradum protendi, cum vsq; ad eum tecundum decreta sit prohibitio cōiugalis, ieu quia de affinitate, & extra de clande. despon. c. cū inhibitio. tū quia per iura nouna ipsa coniugalis prohibitio est in tribus postremis gradibus renouata. vt dict. c. cum inhibitio. & de cōsan & affin. c. non debet, ideo vsq; ad quartam duntaxat figuram hīc duximus extēdendam Nec id ipsum gradum cognitionem quoquo pacto impedit. Quin duorum autem cum computationem agnouerit, illam etiam vsque in gradum centesimum, & eo amplius si opus fuerit, deducere poterit.

Quam aptissime hæc imprimatur, tum consanguinitatis tum affinitatis, arbor iudicet qui humisce causæ trigesimæquintæ, cum canones & legit, & intelligit.

Consanguinitas est attinentia personarum ex eo prouenies, quo vna descendit ab altera, vel ambę ab eadē Vel est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum Et dicitur a con, quod est simul, vel vnitum; & sanguine, quasi sanguinis vnitas.

Linea est collectio personarum ab eodem stipite descendentium gradus continens. & numero distinguens, & est triplex. scil cet graduum descendentium ascendentium. & collateralium.

Gradus est habitudo distātium personarum, qua cognoscitur quota agnationis vel cognationis distantia duæ personæ inter se differunt, Et dicuntur gradus ad similitudinem graduū scalarum, uel locorum proximum, quia gradimur de proximo in proximum.

CONSANGVINITAS PER tres regulas declaratur.

PRIMA. Regula magistralis pro linea recta. Ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quib. quæritur, computatis intermedijs una dempta. tot sunt gradus inter eas. Si igitur vis scire quantū distat abauus a Petucio, (Petrucium esse fingimus in cellula vbi est facies) utroque computato, & intermedijs quinque sunt personæ: deme vnam, quattuor sunt gradus. sic de alijs.

¶ Pro linea collaterali duæ sunt regulæ.

¶ Collaterarium in linea æquali quoto gradu quis distat a communi stipite, toto distant inter se uel distant. Et exemplum pone. Cum facias abauum stipitē inter P. & pronepotem propatrui (nam illi sunt in linea æquali) quilibet distat a stipite. quarto gradu: ergo inter se quarto. De computatione tantummodo canoni caloquor.

¶ Collateraliū in linea inæquali quoto gradu remotior distat a communi stipite, toto distāt inter se. Exēplum pone faciendo abauum stipitem. P. & filius propatrui sunt in linea æquali. Computemus ergo a remotiori, scilicet a P. sed p distat a stipite quarto gradu. ergo a filio propatrui quarto. Semper intellige secundum canones.

¶ Pro arbore consanguinitatis secundum computationem ciuilem dandum tales regulæ.

PRIMA. In linea recta ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quibus quæritur computatis inter medijs una dempta, tot sunt gradus inter eas.

¶ Pro linea collaterali.

¶ Collaterarium in linea æquali quoto gradu quis distat a communi stipite, toto duplicato distāt inter se, uel tibi attinent. Nam secundum leges quilibet persona gradum facit in collateralibus. Computatio enim Legistarum ob aliud fit, quam computatio Decretistarum.

¶ Collaterarium in linea inæquali quot sunt personæ stipite dempto, tot sūt gradus. Si amplioré optas enucleationē, recurre ad Ioānis Andreæ declarationem.

CIRCA LECTVRAM Arboris diuersis olim diuersum modum tenentibus, Ioannes de Deo Hispanus post illos lecturæ aptius arboris nouū modum assumens per suas metricas regulas aptius intellectum nullus fuit aperiens sed propter multitudinem regularum. & uersuū obscuritatem aliquibus notum ignotum, aliis ignotum ignotius reddidit. Attendēs igitur ego Io An. inter decretorū doctores minimus & indignus, multitudinem arboris ex eo fuisse, vt habentibus materiam consanguinitatis, & affinitatis ignotam nutaret & habentibus notam, ex oculorum inspectione notissima fieret antiquorum scripta reuolui, & (prout expedire credidi) compilaui.

¶ Primo quæreas ad vtramque arborem ad quid fuerit inuentio arboris necessaria. Secundo, an sit authētica Tertio, ad quid in volumine decretalium repetita quæ olim fuerat in decretis.

¶ Primæ q̄itionis ex superius dictis patet solutio. probatio enim ad oculum alias vincit inti. de gradi. §. agnationi. 27. q. 1. nec aliqua. Ex ostensione enim facti quædam melius percipiūtur quam elocutione, extra de donat. Apostolicæ. ver. fi. Hinc est, quod agrorum dimensio subiicitur oculis. 16. q. 3. inter de præsenti. qa in iudicante C fi. reg l. 3. Ventris inspectio: an mulier sit prægnans. ff. de ven. inspi. l. 1. in prin. Locorum pudicitiæ inuestigatio, an mulier sit virgo, extra de probationi an arcta. de frig. & mal. fraternitatis, vel aliter impedita, eod tit ex literis. iniuriæ an sit atrox æstimatio. ff. de fer. l. . Et literæ papales an sint veræ vel falsæ. de cri. fal. licet.

Oculis multa subijciuntur.

¶ Ad secundum dic, quod arbor authentica est, qā patet ex canonib. Isidori, & Alexādri 34. q. 5. c. 1. 2. & vlt.

¶ Ad tertium dic, q̄ quia in decretis de consanguinitate. & affinitate tractatur, utile fuit ibi arborem ponere, & quia in decretalib. est idem tractatus, & in hoc volumine utile fuit repeti ex eo maxime, quia nemini venit in dubium id satis esse validum satisq; famosum quod repetita lectio, probat C. de emend. lu. co. l. vna. Item ex eo quia antiq canones circa materiam illam multum fuerunt correcti: vnde expediens fuit secundum ttarutum iuuum nouorum antiquam arborem decidere.

DEinde ad arborem cōsanguinitatis specialiter descendamus. Et primo quæritur quid sit cōsanguinitas, & unde dicatur; quid linea; quid gradus. Secundo quæritur, quomodo arbor formet & quare sic formetur, & quare sic pnūcietur, & inte ſcemus regulas per quas cognoscuntur gradus, demum ponemus quædam notanda, & quasdam quæstiones.

¶ Ad primum dico, q̄ consanguinitas est attinētia personarum ex eo prouenientium, quia vna descendit ab altera, vel ambæ ab eadem. Vel est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractu quod satis est idem. Dicitur a con, & sanguine, qa de communi sanguine descendut. & quo ad probationem coniugij no dī tinguo, an tales consanguinei sint producti ex vxorio coitu, vel ex fornicario, quod est expressum extra de proba. per tuas.

Consanguinitatis diffinitio.

¶ Linea vero est collectio personarum ab eodē stipite descendentiū gradus cōtinens, & numero distinguēs. Et est triplex linea scilicet graduum descendentium, ascendentium, & collateralium, vt infra patebit, & ff. de gradi. l. . & l. iurisconsultus.

Linea diffinitio: & eius multiplicitas.

¶ Gradus est habitudo distantiarum personarū, qua cognoscitur quota agnationis vel cognationis distantia duæ personæ inter se differunt Et dicuntur gradus ad similitudinem gradum scalarum, vel locorum, proximum, quia ita gradimur de proximo in proximum. ff. de gradi. l. iurisconsultus. §. gradus.

Gradus descriptio.

¶ Formatur autem sic arbor primo vide cellulas ascendentium secundo descendentium, demum collaterarium

Arboris cōsanguinitatis formatio

Digitized by Google

lium. Aſcende ſuper collulam vacuam: quæ tamen ſit ideo vacua, quia non potuit nomẽ proprium habere: cũ alię cellulæ exceptus his, quæ per genituũ nominantur, ſumant nomen ab ipſa. Quomodo enim poſſumus illam cellulam nominare, quam dicimus filiã patris, fratrem fratris, patrem filij, & ſic de ſingulis & eam alij vocant Joachim alii Prothem. alij truncum, nos autem a nomine bidelli noſtri vocemus eum Petrucium. Et ſcire debes q̃ cõpetenter illæ cellulę mediæ aſcendentium & deſcendentium diuidentur directe per medium, vt à latere dextro illarum cellularum ponerent nomina maritũ, vt abauus, proauus, &c. à latere ſiniſtro nomina mulierum, vt abauia, proauia &c. quia poſiti a latere dextro deſcendunt a matribus, & eo nouerſo. Supra cellulam vacuam eſt cellula hęc continens patet, mater, & vnum punctum ſupra, & vnum infra. Supra illum eſt cellula auus, auia, continens duo puncta, ſupra, Et duo infra. Supra illa eſt cellula proauus proauia continens tria puncta ſupra, & tria infra. Supra illam eſt cellula abauus, abauia, habens quattuor ſupra, & quattuor infra. Deſcendendo ſub cellula vacua eſt cellula habens filium & filiam: & habet vnum punctum ſupra, & vnum infra. Sub illa habens nepotem & neptem, & duo puncta ſupra, & duo infra. Sub illa proneptem & proepotem; & tria puncta ſupra, & tria infra. Sub illa abnepotem & abneptem, & quattuor puncta ſupra & quattuor infra.

¶ Antequam ad collaterales tranſeamus, ſcire debes q̃ punctorum numeratio eſt numeratio graduum habito reſpecto ad cellulam vacuam, & puncti ſuperiores denotant computationem ſecundum ius canonicum puncti inferiores ſecundum ius ciuile, &c. Ponitur autem cõputatio canonica in ſuperiori parte cellularum: ciuilis vero in inferiori. vt detur intelligi ex excellentia iuris canonici ad ciuile: & maxime quo ad hunc caſum, quo initurmur in matrimonijs, quæ licite contrahi poſſint necne. & cum matrimonium ſit ſacramentum eccleſię, in eo præcipue lex minor eſt canone extra de ſecun. nupt. c vlt. & pen. Vides autem ex punctatione prædicta, quod in computatione aſcendentium & deſcendentium concordat vtrumque ius, quia in eis ſemper perſona addita q̃ſonæ p̃ cedit propagationem graduum adijcit

Regula linex recte.

¶ Ad inueniendum autem gradus inter eos ſecundum vtrumque ius, tolle hanc magiſtralem regulam. Aſcendentium & deſcendentium quot ſunt perſonæ de quibus q̃ritur cõputatis inter eos vna recta, tot ſunt gradus inter eas. Sit igit vis ſcire quãtum diſtat abauus a Petrucio: vtroque computato & intermediis, quinq; ſunt perſonæ demẽ vna quantum ſunt gradus. Idem dico de ipſo P. ad abneporem: quia eo modo erit reperire quinque perſonas. & hę quattuor ſunt gradus. Si velis ſcire quot diſtet abauus P. ab abnepote P. inuenies ibi nouem perſonas computato P. & ſic octo erat gradus. Scias autem q̃ licet P. non habet totum ſuam computationẽ in arbore Sciaſcin, quilibet habet duos parẽtes quattuor auos: & octo proauos: ſed ſic in abauos: & ſic ſemper aſcendentes duplicãtur. Vnde impoſſibile eſſet tot perſonas in arbore fieri.

Coniugalis prohibitio recta linea à perpetua.

¶ Quæro an inter aſcẽdentes & deſcendentes prohibitio copulæ coniugalis excedat quartum gradum? Et ait Goffr. in ſum. de conſang. Nathan. §. Rurſum quantum, q̃ non, per decre non debet. end tit. quæ generaliter loquitur. Alij communiter contradicentes inter aſcendentes & deſcendentes perpetuam eſſe prohibitionẽ dicant: & quod de quarto gradu dicitur, in collateralibus locum habet ad hoc. 35. q. 5. propen. & duobus capitulis ſequent. in quibus dñi ſolum non ſolum vſq; ad ſecundum gradum. ſed etiam in quartum noſtria erat parentelæ, extẽdebatur prohibitio. Ex quo ergo certum eſt alterum deſcendentem & alterũ aſcendentem perdurat prohibitio, ad idem inſtitu. de nup. §. item. ff. de rit nuptiæ & hoc verum puto.

Regula col lateralium.

¶ Ad collaterales tranſeamus, & ad fratrẽ & ſororem & cauſa breuitatis proſequendo ſolũ partẽ mediam arboris admodũ vexilli: qua intellecta reliqua intelligetur: q̃ per ſe patet. dicamus de fratre & deſcendẽtibus Sub cellula fratris, fratris filius filia: ex illa fratris nepos neptis. ex illa fratris, pnepos proneptis. & frater P eſt cũ P. in primo gradu ſm canones: in ſecũdo ſm leges Eius filius in ſecũdo ſm canones: in tertio ſm leges Nepos in tertio ſecũdu canones, in quarto ſecundu leges Fratris pronepos eſt ipſi P. in quarto ſm canones in quinto ſecundum leges: & ſic deberet eſſe: utraq; punctatio, & illi ſunt collaterales ad P. Et nunc de cellula patris ſecimus ſtipitem Fac cõſequẽter ſtipitem de auo ex eo patruus amita: ex illa frater patruelis, & amitin⁹, ſoror patruelis & amitina, ex illa horum filius filia: ex illa horum nepos neptis. Patruus eſt P. ſecundo gradu, frater patruelis ẽt ſecundo gradu filius in tertio, nepos in quarto ſecundũ canones Per leges autem patruus in tertio, frater patruelis in quarto, filius in quinto, nepos in ſexto: & ſic deberet eſſe vtraq; punctatio poſtea fac proauum ſtipitem, & habet filius patruum magnũ, amitam magnã, auum & aviam. auunculũ magnũ, & mater terram magnum illos non proſequimur. Ex cellula patrui magni propior ſobrinus, propior ſobrina, ex illa horum filius filia, ex illa eorudem nepos neptis Et quia P. diſtat à proauo quem nunc feci ſtipitem, tertio gradu, ergo à patruo tertio. & à propiori ſobrino tertio, & à filio tertio, & à nepote qui exit lineam ęqualitatis, quarto ſecundum canones, ſecundum leges vero diſtat P. à patruo magno quarto à propiori ſobrino quinto, & à filio ſexto, a nepote ſeptimo, & ſic deberet eſſe utraq; punctatio. Modo fac abauũ ſtipitem cum tribus filiis, ſcilicet propatruo, proauo & proauunculo, de proauũculo n̄ proſequor. Ex cellula propatrui oritur cellula horũ filius filia, ex illa horũ nepos neptis, ex illa eorudem pronepos proneptis. iſti oẽs ſunt cũ P. in quarto gradu, quia P. diſtat a ſtipite in quarto gradu, & ex illa linea nullus exit lineã a qualitatis, ergo oẽs diſtãt quarto, ſecũdu leges, ppatruus diſtat vltimus vi. nepos vij. pnepos viij. & ſic dẽt eſſe vtraq; punctatio.

Regula canonica procollateralibus in linea æqua.

¶ Nũc videndum eſt q̃bus regulis gradus illorũ collateralũ cognoſcantur. Collateralium æqualis liniæ vnam tradó regulam ſecundum canones.

¶ Collateralis in linia æquali quoto gradu q̃s diſtat a communi ſtipite, toto diſtant inter ſe vel ſibi attinent hoc ſecũdum canones. Exemplũ pone: quando ſacis abauũ ſtipitem inter P. & pronepotem propatrui. nam quia illi ſunt in linea æquali, quilibet diſtat a ſtipite quarto gradu: ergo inter ſe quarto.

¶ Sed in leges vero aliter eſt, & ſic dicimus regulam Collateralis in linea æquali quoto gradu q̃s diſtat a coi ſtipite: toto duplicato diſtant inter ſe, vel ſibi attinent. Vides ergo ex ſuperius dictis, & ex punctatione, q̃ prædicti P. & pronepos propatrui diſtant viij. Et inſurgit illa diuerſitas, quia ſecundum leges quilibet perſona gradum facit in collateralibus. Vnde duo fratres faciunt duos gradus: ſecundum canones vero duę perſonæ faciunt vnum gradum Vnde (vt patet in cellula fratris) frater eſt cum P in primo gradu ſecundũ canones, in ſecundo, ſecundum leges: ſed computatio eorũ ob aliud eſt, q̃ notat. 35. q. 5. ca. 2. Bene ergo eſt ſecundũ leges, q̃ inæquali linea collateraliũ ſiue linea ſit paris numeri, ſiue diſparis, nõ eſt reperire diſparem gradum, vide in linea paris numeri ſecunda, vel iij diſparis numeri vel iij. In prima ij gradus, in ſecunda iij. in tertia vi. in quarta viij. quod non eſt ſm canones, quia in æquali linea diſparis numeri habemus diſparẽ gradu; quia in prima primum, in tertia tertium, in quinta quintum: & ſic de ſingulis.

Regula cinliseprocollateralib. in linea inæqualli.

¶ Nunc reſtat videre de collateralibus in linia inæquali de quibus tradũtur talis regula ſecundum canones Collateraliũ in linia inæquali quoto gradu remotios diſtat a communi ſtipite, toto diſtãt inter ſe. Exẽplũ pone faciendo abauum ſtipitem P & filius proparrui

ſunt in linea inæquali cõputemus ergo à remotiori, ſ. à P. ſed P. diſtat à ſtipite quarto gradu: ergo à filio propatrui iiij. & idem in deſcendentibus vſq; ad lineam æqualitatis: & hoc eſt q̃ dicimus, q̃ perſona addita perſonæ vſque ad lineam æqualitatis non creſcit gradus q̃a propatruus, filius eius nepos, & pronep s omnes diſtant iiij. gradu à P. Sed aliter ſecundum leges, ſecundum quas talem regulam tradimus.

Regula cõmunis in linea inæquali.

¶ Collat erahum in linea inæquali quot ſunt perſonæ (ſtipite dẽpto) tot ſunt gradus. vnde P. à ſtipite diſtat iij. à propatruo v. a filio vj. a nepote vij. à pronepote viij & ſic quælibet perſona facit gradum, Vides ex ſupradictis q̃ P. nõ poteſt contrahere cum aliqua de arbore. Diſtat. n. a ſummo, ſ. ab auo: ab imo, ſ. a nepote; ab extremis collateralium, ab omnibus his quatuo: a mediis citerioribus: per quod ſatis patet q̃ cum nullo poſſet contrahere. Sed ſi extremus in collateralibus: ut puta ſi pronepos propatrui, vel pronepos fratris. procrearet filiam, poſſet P. cum illa cõtrahere. licet autem contrahatur in quinto gradu, remanet tñ conſanguinitas prohibitio enim, quæ prius poſitiuum proceſſerat. potuit tolli. ſed naturalia ſunt immutabilia 4. diſt. in princ.

¶ Scire debes, q̃ communiter dicunt doctores, q̃ abanus & proauus & auus ſunt bigami dicentes, q̃ ſi non eſſent bigami, non poſſent filij eorum coniũgi, cum eſſent fratres: ſed de hoc non multum curo: quia eadem ratione hic eſſent de alijs cellulis duplicibus, q̃ perſonæ earum eſſent bigami. vnde fingamus perinde ac ſi. in qualibet duplici cellula haberemus quatuor perſonas, ac ſi diceretur propatruus & vxor, patruus, & maritus, vnde duplicatio poſita fuit, vt nomina demonſtraret in vtroque ſexu, non vt eos coniuges demonſtraret. Sciendum eſt etiam, quod in collateralibus qualis lineæ bene ſequitur illa regula affirmando. & negando. Ego & tu ſumus conſanguinei in linea æquali, & ego poſſum accipere filiam tuam. ergo tu meam, Et negatiue, Ego non poſſum accipere filiam tuam. ergo nec tu meam Affirmatiua procedit in linea æquali quarti gradus. Negatiua in tertio vel citeriori. Sed in linea inæquali hoc non procedit affirmando, vel negando: quia ſi vnus eſt in quarto alter in tertio vel citeriori, qui eſt in tertio, vel citeriori, poteſt contrahere cum filia eius, qui eſt in quarto gradu, & non econuerſo. vnde propatruus huius filius & nepos contrahere poſſunt cum filia P. ſed non econuerſo.

Quæſtio tabilis.

¶ Demum quæritur, an collaterales, quorum vnus eſt in quinto, & alter in primo puta filia P. & propatruus poſſint ad inuicem contrahere? Dicit Hoſti. q̃ non & hoc not extra eod quod dilectio. & c tua. & in ſumma huius tit. de conſan. § nunquid in v. & j. quod per ſua argumenta nititur probare ſic, ſcilicet pater & filius vna perſona cenſetur C. de impu, & alijs ſub, l. vlti. Sicut ergo non cõtrahitur cum ſtipite, ſic nec cum filijs ſtipitis. bene facit prædicta decre. tua, vbi fratres videntur poni pro ſtipite. Cõtrarium tenet Ber. quod colligitur ex alio. quam ponit ſuper eo tit. cap. vlt. & R.a. & Ioa. de Deo: & hoc eſt veriſſimum, quod probãt verba regulæ poſitæ ſ. eo. c. vlt dum dicit ibi: deſcendentium ab eodem ſed certum eſt quod propatruus deſcendit a ſtipite Præterea aut dictis, q̃ non eſt inter eos prohibitio aſcendentium, & deſcendentium tant collateralium. de primo patet negando. q̃ certum eſt filium P. non deſcendiſſe a propatruo. Eſt ergo prohibitio collateralium. ſed certum eſt, quod iſti diſtant quinto, quid igitur impediat nos collaterales contrahere, non video, Io. And.

ARBOR AFFINITATIS.

Multa dies, variusque labos huiusce parauit.
Artis notitiam: quæ modo clara patet.

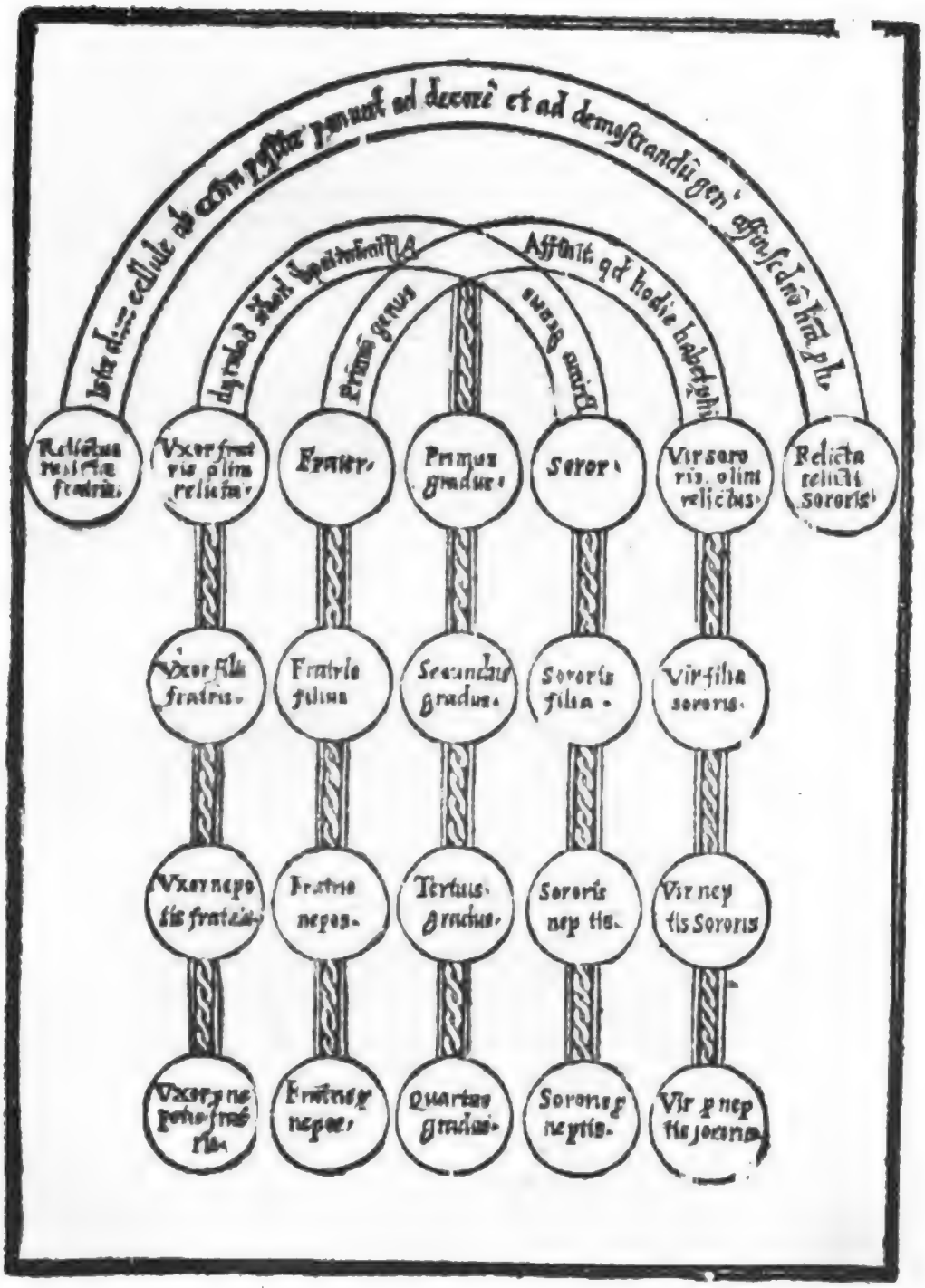

Digitized by Google

AFFINITATIS DECLARATIO.

AFFINITAS ſecundum canones eſt perſonarum proximitas ex coitu proueniens, omni carens parentela. Et dicitur affinitas quaſi duorum ad vnum finem vnitas: eo quod duæ cognationes diuerſæ per nuptias ſecundum leges, vel per coitum ſecundum canones copulantur: & alter ad alterius cognationis finẽ accedit, vt ff. de gradi. cogna. l. nõ facile. 3. affines. ¶ Scias autem, q affinitas eſt perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua perſona, qua mediante contrahitur 35. q. 10. fraternitatis.

¶ Per carnalem copulam viri & mulieris inter conſanguineos mulieris & virum, & inter conſanguineos viri & mulierẽ contrahit affinitas primi generis eiſdem gradus, cuius eſt conſanguinitas. Si ergo conſanguineus tuus cognoſcat mulierem: ſi vis ſcire quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa, vide quoto gradu eſt tibi conſanguineus tuus; & quoto eſt tibi ille conſanguineus, toto mulier eſt tibi affinis, & ſemper in primo genere. Dictum eſt in regula, viri & mulieris, & non viri & vxoris; quia ſecundum canones etiam per coitum fornicarium & inceſtuoſum contrahitur affinitas. patet de eo qui cogn. conſan. vxo. ſuę c.d.ſcretionem, & ca penul. Inter conſanguineos mulieris & virum, & conſanguineos viri & mulierẽ, ideo dicitur: quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, ſed ipſi ſunt affinitatis cauſa. Item Inter conſanguineos viri, & conſanguineos mulieris nulla eſt affinitas, vnde duo fratres contrahunt cũ duabus ſororibus, pater & filius cum matre & filia, ſed eſt affinitas inter conſanguineos mulieris & ipſum virum, & conſanguineos viri & ipſam mulierem. de conſang. & affini. quod ſuper his.

REGVLA. Quotieſcunque inter vnam perſonarum de quibus quæritur, & coniugem alterius non eſt vel nõ fuit conſanguinitas intra quartum gradum inclusiue, nulla eſt prohibitio: vt inter me & coniugẽ nepotis mei non poteſt eſſe matrimonium: qa nepos meus eſt mihi cõſanguineus intra quartum gradum.

ALIVD EXEMPLVM. Soror mea habuit maritum: ea mortua maritus eius aliam accepit, quo defuncto potero contrahere cum eius relicta: quia inter me & illã relictã nulla eſt, nec fuit cõſanguinitas.

AD ARBOREM Affinitatis, & eius materiã tranſeamus. Et primo videndũ eſt quid ſit affinitas, & vñ dicatur: & quomodo ipſius genera inſurgunt, & gradus computentur: deinde arborem formemus. Ponemus poſtea q̃dã notabilia, & quaſdã qõnes. ¶ Eſt aũt affinitas perſonarũ proximitas ex coitu proueniẽs oi carens parẽtela. hoc ſecundum canones, ſed ſecundũ leges eſt proximitas proueniens ex nuptis, & requiritur ſecundũ leges quòd legitimæ ſint nuptiæ, non interdictę, vt contrahatur affinitas ff. de gradi. l. non facile §. ſciendum. Et dicitur affinitas quaſi duorũ ad vnum finem vnitas, eo quod duę cognationes diuerſę per nuptias ſecundum leges, vel per coitum ſecundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, vt in eadem l. §. affines.

Affinitatis definitio.

Sed quod per fornicarium coitum, & inceſtuoſum ſecundum nos contrahatur affinitas, patet de eo qui cognouit vxo. ſuæ c. diſcretionem, & eod. tit. ca. penul. Sed conſideratio legis fuit circa hæreditates & tutelas deferendas & ne quis cogatur a luerſus affinem teſtimonium dicere, ff. de gra. fi. l. iuriſcõſultus, in prin. & ff. de teſti. l. 3. & 4. quæſt. 3. 9. itẽ in criminali. ver. item lege Iulia. Sed canon quo ad matrimonia prohibenda conſiderauit vnionem carnis, quæ inſurgit ex copula. Et eſt videre ſecundum hoc quod concurrere poteſt attinẽtia conſanguinitatis & affinitatis: vt ſi quis cognoſcat conſanguineam ſuam, omnes conſanguinei vtriuſque ſunt vtrique affines. Scias autem quod affinitas eſt perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua perſona, qua mediante contrahitur 35. q. 10. fraternitatis. Nec oritur affinitas ex pollutione extraordinaria, quæ fit extra clauſtra pudoris 35. q. 3. extraordinaria. & adde, q ibi not.

Affinitas per coitum nefarium contrahitur.

Et inſurgit affinitas ex coitu interdum cũ publica honeſtate, interdum ſine, & publica honeſtas interdum ſine affinitate, vt ſi cognoſco vxorem vel ſponſam, hic impedimentum eſt publicæ honeſtatis & affinitatis ſi cognoſco nõ ſponſam, hic affinitatis ſola eſt. ſi ſponſam nondum cognoui, ibi ſola publica honeſtas. Hoc dico, quia ſi mortua eſt vxor tua, & vis contrahere de diſpenſatione eccleſiæ cum conſanguinea ſua, & eccleſia diſpenſat, quod poſſis contrahere cum illa, non obſtante quod ſit tibi affinis, tali gradu per diſpenſationem adhuc contrahere, non poteris: quia licet ſublatum ſit impedimentum affinitatis, nõ tamẽ ſublatum eſt impedimẽtum publicæ honeſtatis Debes ergo facere exprimi, quod poſſis cũ tali contrahere non obſtante impedimento publicæ honeſtatis pro eo, quod deſponſaſti conſanguineam eius in quarto gradu. & non obſtãte, quod eſt tibi affinis in quarto, pro eo quod dictam deſponſatam carnaliter cognouiſti, & tunc matrimoniũ procedere poterit.

Affinitatis genus per quam regulam cognoſcitur.

Genus affinitatis cognoſcitur per hanc regulam, ſed nõ gradus. Perſona addita pſonæ per carnis copulam mutat genus, ſed non gradum. Iſto modo, ſi ijs qui eſt mihi in ſecundo gradu conſanguinitatis, cognoſcit mulierẽ, illa eſt mihi ſecũdo gradu affinitatis, & primo genere: ſi alius eam cognoſcit, ille attinet mihi ſecundo genere affinitatis, & ſecundo gradu: ſi ille aliam mulierẽ cognoſcit, illa attinet

mihi

mihi tertio genere affinitatis & ſecundo gradu. Sed quia ſolum primum genus hodie hēt prohibitionem, & quia B. plene tradidit extra de cōſan. & affinitate non dēt, hic circa hoc nō inſiſto. ergo ſi perſona mihi conſanguinea cōiugat ſibi aliam perſonam carnali copula, perſona iuncta eſt mihi affinis primo gñe affinitatis, ſi attinēs mihi primo gñe affinitatis carnali copula ſe alteri cōmiſceat, illa attinet mihi ſecundo gñe, ſi affinis mihi ſcdo gñe aliq̄ cognoſcat, illa eſt mihi affinis tertio gñe, ſed eo dē gradu. Eſt igitur videre de gradib. Certū eſt q̄ affinitas non hēt hodie prohibitionem niſi in primo genere & in illo vſq; ad quartū gradū; licet affinitas non habeat ſuā ſpālem cōputationē graduū, ſed cōputantur gradus affinitatis ſm gradus cōſanguinitatis. Si ergo cōſanguineus tuus cognoſcat mulierē, ſi vis ſcire quoto gradu affinitatis attinet tibi illa mulier: vide quoto gradu eſt tibi cōſāguineus tuus ſm regulas quas tradidi in proxima arbore, & quotq̄ eſt tibi ille conſanguineus toto mulier eſt tibi affinis, & ſp in primo genere.

Affinitatis gradus computantur ſicut gradus conſanguinitatis.

Arboris affinitatis ordinatio.

Nunc formemus arborē, & in medio arboris ſunt quattuor cellulæ, & in prima ſuperiori ponitur primus gradus, in ſecūda ſecūdus, in tertia tertius, in quarta quartus gradus. Et de his primo quæritur, quare ponatur in medio fratris, & ſororis: Secundo, quare non exprimant attinentiam, dicēdo primus gradus affinitatis, & ſic de ſingulis. Ad primum dic, hoc fuiſſe vt detur intelligi, q̄ affinitas oritur ex cōſanguinitate, & qđ ab vtroq; ſexu virili & femineo affinitas contrahatur: Ad ſecundum dic, attinētiam nō fuiſſe expreſſam, vt illa computatio graduū ad conſanguinitatem & affinitatem referatur. vnde ſoror & frater ſunt in primo gradu conſanguinitatis frater & vir ſororis ſunt in primo gradu affinitatis. & ſic de alijs. Deinde à latere dextro dictæ lineę ponitur alia linea quattuor cellulas continens. in prima ſcribitur frater, in ſecūda fratris filius in tertia fratris nepos, in quarta fratris pronepos. Ad dorſum huius alia linea continens alias quattuor cellulas. in quarum prima ſcribitur vxor fratris olim relicta, in ſecunda vxor filij fratris, in tertia vxor neptis fratris, in quarta vxor proneptis fratris. A latere ſiniſtro ſunt alię quattuor cellulę: quarum prima ſoror, ſecunda ſororis filia, tertia ſororis neptis, quarta ſororis proneptis. Ad dorſum harum ſunt alię quattuor. prima vir ſororis olim relictus, ſecunda vir filiæ ſororis, tertia vir neptis ſororis quarta proneptis ſororis. Ponuntur ēt aliæ duę cellulę, vna a latere dextro continens relicta fratris: a ſiniſtra relicta relicti ſororis: quæ ſecundum oēs ponuntur ad decorē, & ad demonſtrandum genera affinitatis quæ hodie prohibitionem nō habēt. Adnuc hēs duas lineas reflexas, quarū vna oritur in cellula fratris, & terminatur in cellula viri ſororis: in qua ſcribitur primū genus affinitatis. Itē alia linea reflexa, quæ oritur in cellula ſororis & terminatur in cellula vxoris fratris, in qua idem ſcribitur.

Quæſtio.

Circa hoc quæro quare in cellula, vxor fratris ſcribitur, olim relicta, quod non ponitur in alijs cellulis inferioribus eiuſdem lineæ? Et hic hoc factū fuiſſe pp cellulā, q̄ ponitur ad dorſum illius. q. d. frater habuit vxorem, mortuo fratre vxor ab eo relicta contraxit cū alio viro, illa demū mortua relictus a relicta fratris vult contrahere cum ſorore, nunquid poteſt: Olim non poterat qa erat ſibi in ſcđo genere, & primo gradu: hodie vero poteſt. Idem fit reperitū quoad cellulā viris ſororis.

Regula magiſtralis gradu affinitatis & generis manifeſtās.

Ad cognoſcendū ergo gradus affinitatis & genus tā per formā arboris, quā ex prius dictis tolle hanc ſuā regulā magiſtralē. Per carnalē copulā viri & mulieris inter conſanguineos mulieris, & virum, & inter conſanguineos viri & mulierē contrahitur affinitas primi generis, & eiuſdē gradus cuius eſt cōſanguinitas. Quare dicatur in regula p carnalē copulā viri & mulieris, & nō viri & vxoris. colligē ex his q̄ in principio dixi. Inter cōſanguineos mulieris & virū, & cōſāguineos viri & mulierē, iō dixi: quia inter virū & mulierē nō contrahitur affinitas, ſed ipſi ſunt affinitatis cā. Itē inter cōſanguineos viri & cōſanguineos mulieris nulla eſt affinitas vñ duo fratres cōtrahunt cum duab. ſororib. pater & filius cū matre & filia. Sed eſt affinitas inter cōſanguineos mulieris & ipſam mulierē extra de conſan. & af. quod ſuper his. Primi generis quārē dixerim etiam ex ſuperioribus patuit, & eiuſdem gradus cuius eſt conſanguinitas, vide hoc in arbore nā frater & ſoror ſunt i primo gradu cōſanguinitatis, maritus ſororis ex fratre in primo gradu affinitatis, & ſic vxor fratris ſorori & ſic filia ſororis eſt filia fratris & ipſi fratri in ſecundo gradu conſanguinitatis, maritus eius in ſecundo gradu affinitatis, & econuerſo, & ſic in reliquis.

Vnde ſi proneptis ſororis attinet fratri & omnibus deſcendentibus qui ſunt in arbore, quarto gradu affinitatis, & hoc ideo, quia toto gradu conſanguinitatis attinet

prædi-

prædictis ipſa proneptis. Quiſunt in arbore, ideo dixi,quia ſi pronepos fratris haberet filium, ille excederet lineam æqualitatis, & ſic attinet quinto gradu, ſecundum regulas traditas in proxima arbore.

Affinitas 2 notabilia declaratur.

Poſt hoc notandũ eſt,illud præciſe non ſequit,ego & tu ſumus affines; ergo filius, quẽ procreo, eſt tibi affinis. Nam interdum filius meus mutat genus attinentiæ, quia ego ſum tibi affinis, & ipſe conſanguineus, interdum nil atinet tibi,interdum mutat gradum interdum nec mutat genus,nec gradum. Exẽplũ,ſi ego & tu ſumus affines per appoſitionẽ mei quia.ſ.contraxi cum cõſanguinea tua, ſi ex dicta conſanguinea tua filium procreo, ille eſt tibi conſanguineus,non affinis, ſed ſi ego maritus conſanguineæ ex alia muliere filium procreo, ille nec eſt tibi conſanguineus,nec affinis: Si vero tu conſanguineus vxoris meæ filium procreas, hic filius non mutat genus attinentiæ quia tu pater es mihi affinis, & ipſe affinis, ſed tu & vxor mea eratis in æquali linea, vel inæquali, & eras remotior, quia tu eras in tertio ipſa in ſecundo,vel primo:tunc ipſe filius mutat gradum, quia tu pater es mihi in tertio gradu affinitatis, & ipſe mihi in quarto. Si vero tu & vxor mea eratis conſanguinei in linea inæquali,ſed vxor mea erat remotior,vt quia ipſa in tertio,& tu in ſecũdo: tunc filius tuus non mutat genus nec gradũ, quia tu mihi affinis: & ipſe affinis; tu in tertio gradu & ipſe in tertio gradu. Itẽ no.quod iſtud etiam non ſequitur, ego & tu ſumus affines,& ego non poſſum accipere filiam tuã ergo nec tu meam,quia ſi habeam conſanguineam tuam in vxorem,tu bene potes contrahere cum filia mea,quam habui & alia muliere:quia affinitas non contrahitur inter cõſanguineos viri,& cõſanguineos mulieris ſed inter virum & conſanguineos mulieris,& inter mulierem & cõſanguineos viri,vt dixi,& probatur extra.de conſang.& af.quod ſuper his. Sed ego nõ poſſum contrahere cum filia tua, niſi forſan illa excederet quartum gradum, vt quia eſſet in quinto,& eſt ſimile ſecundum quòd dixi ſupra in proxima arbore circa fi.

Affinitatis phibitio inter aſcendẽtes & deſcendentes habeat perpetuã prohibitionem,an extẽdatur tantum vſq; ad quartũ gradum? Et ſi teneremus opi.Goff.de qua dixi ſupra in arbore proxima circa mediũ, dicemus quod vſq; ad quartum gradum tantũ. Sed tenendo contrariam opinionem dicemus quod prohibitio ſit perpetua. Dicit.n.tex.qđ ita abſtinere debemus a conſanguineis vxoris,vt a proprijs,extra de conſ.& af.c.1.35.q.3.de propinquis,& c.æqualiter. Si ergo inter conſanguineos aſcẽdẽtes & deſcẽdentes prohibitio extenditur in infinitum:ergo inter affines,ad idem Inſti.de nup.§.affines aſcendentes & deſcendentes habentur loco parentũ & liberorum ff.de gradi.l.non facile,§.& retro.in fi. Eodem modo poſſet formari quæſtio de affinib.quorum vnus eſt in primo gradu, alter in quinto, ſicut in conſanguineis dixi ſupra in arbore proxima, in fi. An autem liceat diuerſis temporib. habere in vxores duas cognatas.ſ.vxores duorum fratrum, & an coniuncti olim in gradu prohibito hodie permiſſo ſimul manere poſſint,de hoc vide no.de cõſan.& affi.cap.non debet.

Conſanguinei, & affines quo iure prohibentur coniũgi.

Vltimo quæritur ad vtramq; arborẽ an prohibitio conſanguineorum vel affinium cõiungendorum procedat ex prohibitione diuina, an ex humana,&quare facta fuit prohibitio. Breuiter ſcias quod olim propter neceſſitatẽ frater neceſſario habuit cõtrahere cum ſorore,& conſanguinei cum conſanguineis,vnde tunc in collateralibus nõ erat prohibitio.hoc fuit a principio generis humani in filijs,& nepotibus Adę:hoc etiam fuit poſt diluuium in nepotibus Noe. In Leuitico vero prohibitæ fuerunt fere duodecim perſonæ quas vide nota.extra de reſt.ſpol.litteras.& de duo.c.gaudemus. Demum ius poſitiuum canonicum prohibuit cõſanguineos & affines primi generis coniũgi in vij.gradu & citeriori quæ prohibitio poſtea vſque ad quartũ gradum eſt reſtricta.extra eo.non debet.reuocatis etiam quibuſdam alijs prohibitionibus vt patet. Reuocatio vero fuit ex cauſa,q̃ ibi ponitur, & extra de teſt.c.licet ex quadam.per quod patet quod prohibitio partim procedit ex iure diuino; & partim ex poſitiuo. Vnde in ſecundo gradu æqualis lineæ collaterales contrahere pos unt iure diuino, ſed non poſitiuo. Ratio vero prohibitionis ſumit.35.q.j.§.j. fuit.n.pp charitatem ampliandam. Nam ſi contraherẽ cum ſorore, idem eſſet pater & ſocer, mater & ſocrus, vir & frater &c. Sed ſi alium habeo patrẽ, alium ſocerum, numeroſius ſe charitas extenderet; in qua vniuerſi fideles & precipue ſtudentes cõtinue pſeuerẽt per gratiam eius, qui eſt benedictus in ſæcula ſęculorum. Amẽ.

Glossas Ioã. nis supplenit in multis. Bartho. Brix.

QVONIAM nouis superuenientibus causis, nouis est remediis succurrendum: idcirco ego Bartholomæus Brixiensis confidens de magnificentia Creatoris, apparatum Decretorum duxi in melius reformandum,

GREGORIVS PAPA XIII.

Vniuersis Christi fidelibus salutem, & Apostolicam benedictionem.

EMendationem Decretorum, locorumque a Gratiano collectorum, (erat enim is liber mendis, & testimoniorum deprauationib. plenissimus) a nonnullis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris optimo consilio susceptam, selectisque ad id negotium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & alijs eruditissimis viris adhibitis commissam, multis autem, varijsque impedimentis hactenus retardatam, nunc tãdem, vetustissimis codicibus vndique conquisitis, auctoribusque ipsis, quorũ testimonijs erat, Gratianus, vsus perlectis, quæq; perperam posita erant suis locis restitutis, magna cum diligentia absolutam, atque perfectam, edi mandauimus. In quo magna ratio habita est operis ipsius dignitatis, & publicæ eorum præsertim, qui in hoc studio versantur, vtilitatis. Iubemus igitur, vt quæ emẽdata, & reposita sunt, omnia quam diligentissime retineantur, ita vt nihil addatur mutetur, aut imminuatur.

De hoc titulo dictum est in prafatione.

CONCORDIA DISCORDANTIVM CANONVM,

Ac primo de iure diuinæ, & humanæ constitutionis.

DISTINCTIO PRIMA.

1 pt. HVmanũ genus[a] duob.[b] regitur, naturali[c] uide licet iure, et morib.[d]. Ius naturale est, quod in lege et Euãgelio cõtinetur: quo quisq; iubetur alij facere, qđ sibi vult[e] fieri: et ꝓhibetur[f]

Hvmanum genus.] Hæc distinctio diuiditur in duas partes. In prima probat per quatuor canones, quòd humanum genus regitur duobus, scilicet iuribus, & consuetudinibus.] In secunda parte, quæ incidit ibi. [Est & alia,] ponit septẽ drias iurium. Ioan. de Fan. & Per.

CASVS. Iste sic ponitur. Dr̃ hic, ꝙ duo sunt instrumẽta, per quę genus humanũ regit, & gubernatur, s. ius naturale, & cõsuetudo siue mos. Ius naturale est, qđ in lege & in Euangelio cõtinetur: quo iure quisque iubetur alii facere, quod sibi vult fieri: & quo ꝓhibet alii inferre, quod sibi nolit fieri: & hoc probatur auctoritate Christi dicentis. Omnia quæcunque, &c.

a ¶Humanũ genus.] Tractaturus dominus Gratianus de iure canonico, primo incipit a simpliciotib. secm naturã. s. a iure naturali, qđ antiquus & dignius est 1. Cepit em ab ipsa rõnali creatura, vt ist de re diui. §. commodius. Assignat ergo multas drias iuris naturalis ad alia iura, vsque ad 15. d. in qua aggredit principale propositũ de iure canonico, originem eius assignans.

Ius naturale reliquis antiquius est. 1 Vt 5. d. c. 1. in prin.

b ¶Duob.] Signatur cõtrariũ infra 96. di. duo. sed illis duob. regit tanꝝ auctorib. istis tanquam instrumentis 11. q. 1. c. sicut enim. §. ex his.

c ¶Naturali.] ideſt, diuino 2.

2 *idē* Alex. de tmo. in l. militis. C. de test. milita.

d Moribus.] i. consuetudinario iure, vel etiam iure humano, siue scripto, siue non scripto. 25. quæ 2. institutionis.

Volo, ideſt velle debeo.

e ¶Vult.] sed nonne ego volo, qđ alter det mihi rẽ suã, non tñ ego volo ei dare rẽ meam? Expone ergo, vult, ideſt dẽt velle, & sic exponitur ibi, Habe charitatem, & fac quod uis & sic exponitur lex. ff. de solu. l. 1. vel expone iubet, ideſt consulitur 3. sic econuerso verbũ rogãdi ꝓ verbo ꝑcipiendi ponit 11. q. 3. rogo.

3 Consulitur, & male: quia nõ præceptum est: sed expone, vult ex eodem naturali dictamine, non autẽ ex pertubatione concupiscentiæ.

f ¶Prohibetur.] Nunꝝ inuenimus expresse prohibitum in lege, vel in Euangelio, nisi per quandã consequentiã. Nã vbi vnũ cõtrariorũ ꝑcipitur, ꝙ cõsequẽs aliud ꝓhibetur: sic vbi aliquid iudicatur meũ esse, per cõsequens iudicatur tuum non esse, ff. de procul. Pomponius. §. 2.

a ¶Inferre.]

dum, non detrahendo alicui, nec attribuendo mihi glossas, quas nõ feci: sed supplendo defectum solummõ, vbi correctiõ necessaria videbatur, vel ꝓ ꝓ subtractionem decretalium, & diminutionem earundem, vel propter iura, quæ superuenerunt de nouo. Interdum etiam solutiones interposui, quæ prætermissæ fuerant a Ioanne. Hoc feci ad honorem omnipotentis Dei, & Ecclesiæ Romanæ, & ad communem vtilitatem omnium studentium in iure canonico. Bat.

a ¶ Inferre] Sed nonne iudex vult inferre mortem rei, ſed tñ non vult vt ſibi mors inferatur: Sed dic ꝙ iudex non infligit mortem, ſed lex, vt 23.q.5 homicidas, &c. cum homo. Vel intelligas hæc omnia de operibus miſericordiæ, ad q̃ quilibet tenetur, vt 86.diſt.nõ ſatis.10.

Iudex non cõdemnat, ſed lex.

b In Euangelio] Matthei 7.

c ¶ Vultis.] ideſt, debetis velle.

d ¶ Hæc eſt.n.] ideſt, in his cõſiſtit, ſic ponitur ibi, Deum time, & mãdata eius obſerua: hoc eſt omnis homo, Eccleſiaſtici 12.de pæ.diſt.2. charitas.

e ¶ Hinc] ad probandum diuiſionem ſupradictam.

alij inferre [a], *quod ſibi nollet fieri. Vnde Chriſtus in Euãgelio:* [b] *{Oĩa quæcumq; vultis* [c] *vt faciãt uobis homines, & vos eadem facite illis. Hæc eſt enim* [d] *lex & ꝓpheta,* *Matth.7*

Hinc [e] *Iſidorus inquinto lib.etymologicarum, c.2.ait.*

NOT.α ¶ Ac primum.) *Hoc loco in manuſcriptis codicibus magna eſt varietas. Nam partim nulla eſt hoc loco inſcriptio: partim vero legitur,* De iure ſcripto, & non ſcripto, & quod cui præponatur, & legum auctoribus, & diuorum malorum electione, ſiue diſpenſatione. *Aut,* Ac primum de iure conſtitutionis naturæ diuinæ, & humanę. *Aut,* De iure naturę, & humanę conſtitutionis, *quam Dominicus de Geminiano agnoſcit, & extat in nonnullis antiquioribus editionibus. Aut,* De iure naturę, & conſtitutionis: *quæ inſcriptio maxime videtur conuenire tractationi Gratiani, qui ſæpe ad hæc capita reuertitur, vt initio diſtinct.5.7.8.15.& 11.quæſt.1.c.ſi quæ tamen ſæ. hunc totũ locum indicãs ſcribit,* Requiite in principio, ubi differentia ſignatur inter ius naturale, & ius cõſtitutionis. *Verumtamen in hac tanta varietate, quæ vt aliq̃ coniectura mitigantur, argumẽto eſſe poteſt, nullã hic a Gratiano ipſo poſitã eſſe rubricã, ſatis viſum eſt retẽta vulgata lectione eaterus idicare.*

¶ Diuinæ leges natura, humanæ moribus conſtant. Cap. I.

OMnes leges [f] aut diuinæ ſunt, aut humanæ. Diuinæ natura humanę moribus cõſtant, ideoque hęc diſcrepant [g], quoniam aliæ alijs [h] gentibus placẽt. ¶ Fax lex diuina eſt, ius lex humana. ¶ Tranſire per † agrum alienum [i] fas eſt [k], iuis non eſt.

†*per alienum*] in l.ſid.manuſc.

Ex verbis huius auctoritatis euidẽter datur intelligi, in quo differant inter ſe lex diuina & humana: cum omne quod eſt fas, nõe diuinę uel naturalis legis accipiatur, nõe vero legis humanæ, mores iure conſcripti, & traditi intelligantur. Eſt autẽm ius generale, nomen multas ſub ſe continens ſpecies. Vnde in eo.lib. Etymol.c.3. Iſidorus ait.

¶ Ius genus, lex autem ſpecies eſt Cap. II.

IVs generale [l] nomẽ eſt; lex autẽ iuris eſt ſpecies. Ius au-

Plurale in ſingulare ſo. uitur.

a ¶ Omnes leges] id eſt, omnis lex & ponitur plurale pro ſingulari. ſi enim demõſtrares duas leges, vnam diuinam, & aliam humanam, non eſt vere dici: iſtæ leges, aut ſunt diuinæ aut humanæ. [illegible] valet talis interpretatio in reſcriptis quandoque, [illegible]ia inſcribitur ſi iſta vera ſunt, id eſt ſi hoc verum eſt, & ſi illud verum eſt: ſic extra de appel. ſignificauit, in fin & extra de præben. cum iam dudum & extra de reſcr. ex parte ſic. inf.2.q.1.in primis. 1 & ff.de condi.& demon. falſa & ff.de ſtatu homi. ſumma.

1 ibi, ſi alij accuratores &c.

g ¶ Diſcrepant.] Non tamen ſunt contrariæ. nam tranſire per agrum alienum diuina lex permittit, humana prohibet: ſed prohibitio, & permiſſio non ſunt contrariæ. nam Dominus permittit vxorem infidelem dimitti, Apoſtolus prohibet, vt 28.q.1.iam nunc.

h ¶ Alijs.] vt inf 32.diſt.illa & inf 32.diſt.placuit.

i ¶ Alienum.] Sed nonne iure naturali omnia ſunt communia, vt inf cap. ius naturale. & inf diſt.8.quo iure, non ergo aliquis ager alienus eſt, ideo expone, alienum ideſt qui eſt alienus modo.

Omnia ſunt communia iure naturali.

[illegible] die, ideſt licitũ

k ¶ Fas eſt.] ideſt, æquum eſt 2.cum ſubeſt cauſa, & innoxius eſt tñutus, vt 23.q.2.c.vlt. Item iure diuino licitum eſt comedere vuas in agro alterius, ſed non exportare conterere ſpicas & comedere licitũ eſt 6.q.3 c. 1.ſed non mittere falcẽ, vt infra de conſe.diſt.5 diſcipulos. ſed licet ſit æquum iure diuino, tamen non eſt ius id eſt, ius non dat ciuilem actionẽ. Vbi enim aliquid mihi prodeſt, ſ. dominio nõ prohibente. Prohibitio enim domini tollit hanc per miſſionem, Et dicas licitum eſſe ei in ſua natura, & a iure naturali per miſſã, & a l. Moſaica. nã ius poſitiuũ ex conſtitutione licitũ eſt, non ſem per æquum eſt, ſecundũ Lau. prodeſt, & tibi non nocet: æquum eſt, vt mihi non prohibeas, licet ius ibi deficiat, vt ff. de aqua plu.arcen. in ſumma. 1.§. item Varus. Tranſire tñ per agrum alienum licet in caſibus, ſcilicet, ſi ſeruitutem debeat, vt C.de ſeruit. per agrum. Item ſi theſaurum ſuum quis vult effodere ff.ad exhibit. theſaurus in fi. Item ſi glans mea decidit in agrum tuum. ff.de glan. legen. l. vnica. & dum quæro hominem fugitiuum. ff.de ſer.fugi. diuus. & in alio caſu. 23.q.2.c.vlt. Item dum via publica deſtructa eſt, vt ff.quemadmodo ſer.amit. ſi locus §. vlt. 10.

EX VERBIS, CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradicto cap. differentiam eſſe inter legem diuinam, & legem humanam: cum omne quod fas eſt, nomine diuinæ uel naturalis legis intelligatur: nomen vero legis humanæ mores conſcripti, & traditi intelligantur. In fine dicit, quod ius eſt generale nomen multas continens ſpecies. & hoc probat per ſequentia.

l IVs generale] Caſus trium capitulorum ſequentium planus eſt: & per te videbis.

l ¶ Ius generale] quia iuſtum eſt: nec iudex dꝰ: ni ſi iuſtus

Digitized by Google

sunt sit, vt 25.q.2 c.1. Quandoque est aliquod ius quod non est æquum nec iustum, vt si alicuius vxor adultera tur, ꝙ ille non possit promoueri, vt 24. dist. si cuius, qđ intelligo si ille postea cognouerit eam 1. quia sine culpa sua puniri non debet, vt 29.q.7 inuentum. Itẽ æquũ & iu-

1 Siue sciens, siue ignorans.

tem est dictum: quia iustum est. Omne autem ius legibus, & moribus constat.

Isid. cod. l. c. 5.

¶ Quid sit lex. Cap. III.

Lex est [a] constitutio scripta.

¶ Quid sit mos. Cap. IIII.

Isid. ibidem. Iuo p. 4. c. 200.

Mos est longa [b] consuetudo de moribus [c] tantummodo † tracta.

† *tantundem.*] in ori manusc. & aliquot Gratiani.

¶ *Apud Isidorum hæc antecedunt.* Mos est vetustate probata consuetudo, siue lex non scripta. Nam lex a legendo vocata est, quia scripta est. Mos autem longa consuetudo est.

¶ Quid sit consuetudo. Cap. V.

Isid ibidem. Iuo ibidem. Pann. l. 2. c. 161. Tertullianus in lib. de corona militis.

Consuetudo autem est ius quoddã moribus institutum [d]; quod ꝑ lege suscipitur, cũ deficit lex [e]. ¶ Nec differt, an scriptura, an ratione consistat; quando & legẽ

Consuetudo an egeat institutione.

d ¶ Institutum.] Videtur hic manifeste, ꝙ plures vices non sufficiant ad hoc vt aliquid dicatur consuetudo: nisi institutũ sit, ꝙ illud ꝑ consuetudine amodo seruetur. nam potest esse ꝙ ex gratia, vel tolerãtia hoc sæpius pmissum sit, vt extra de ver. sig. abbate. & 10.q.3. qa cognouimus vñ licet aliquid sæpius factũ sit: nisi & iustum est, vt nemo cum alterius iactura locupletetur, vt extra de pœnis, suam & ff. de cond. ind nam hoc. & tamen contra illam æquitatem inducta est vsucapio siue præscriptio. Item iniquum est vt vnus puniatur pro alio: quia non debet vltra progredi pœna quam reperiatur delictum, vt extra de his quæ fiunt a ma. par. cap. ꝙsiuit. tamen contra hanc æquitatem multa iura loquũtur, vt 1.q.4. ecclesia §. item ex peccato Achor. & 6.q.1. sunt plurimi. §. verum. & extra de spõ. non est vobis. Sed dic ꝙ in omnibus casibus ex causa, & pro bono pacis vel publico inducitur quandoque rigor contra naturalem æquitatem: quãdoq; tantũ sine ratione inducitur rigor cõtra æquitatẽ: & hoc solũ pro ratione sufficit, ꝙ ita scriptum est, vt ff. qui & a qui. manu. libe. non fi. l. prospexit.

Rigor qñq; præfertur æquitati.

a Lex est, &c.] Iustum præcipiens, & contrarium prohibens. 25.q.4. si ecclesia. in fi. & dicitur lex eo ꝙ legitime ligat 2. dist. omnis Archi.

Consuetudo quot vicibus inducitur.

b Mos est longa.] Quam consuetudinem dicis esse longam, vel quot vices dicis inducere consuetudinẽ nunquid illud quod bis factum est, vt 25.q.2. ita nos. Vel illam, quæ ter facta est, vt extra de elect. venerabilem in fin. Vel illam, quæ sæpius quam ter est facta, vt extra de causa pos. & proprie, cum ecclesiã Sutrina. Vel illam, quæ decies facta est: sicut longa præscriptio dicitur quæ est x. annorum, vt C. de præscrip. lon. temp. per totum. Vel illam cuius non extat memoria, vt 3.q.6. hæc quippe ff. de aqua quoti hoc iure §. ductus aquæ? Dici consueuit ꝙ in criminalibus duæ vices inducunt consuetudinem: sed in alijs tres non sufficiunt. C. de epi. aud l. 4. in fi. Io. Hoc teneas pro certo, ꝙ secundum ius canonicum non valet consuetudo, nisi præscripta sit & rationabilis, vt extra de consue. ca. vlt. videtur tamen hic ꝙ quaternarius actus inducat consuetudinem. C. de ser. l. vlt. Bar. Brix.

Mos & mores differũt.

c ¶ De moribus.] Hæc descriptio dupliciter videtur inconueniens, & quia idem ponitur in descriptione quod in descripto: quia idẽ ponitur pro specie, & genere. Sed dic, ꝙ aliter sumitur hic hoc nomen, mos; & aliter hoc nomen moribus; & aliter hoc nomen, consuetudo. Nam mos sumitur pro iure non scripto, consuetudo sumitur generaliter pro iure scripto & non scripto, vt infra cap. proxi sed hoc nomen moribus, sumitur hic pro frequentibus actibus hominum. Ioan.

Consuetudo.] CASVS. Capitulum istud diuiditur in tres partes. In prima parte ponitur diffinitio consuetudinis, ꝙ talis est [Consuetudo est ius quoddã, &c.] In secunda parte, qua incipit ibi, [Nec differt.] dicitur ꝙ non refert vtrum consuetudo sit scripta, an sola ratione, i. deest sine scriptura constet; quoniam & legem ratio commendat. In tertia parte quæ incipit ibi, [Porro] dicitur ꝙ lex est ratio: quia rationem habet: & consuetudo erit lex, id est, seruabitur pro lege, quæ rationem habet, dummodo religioni congruat, disciplinæ cõueniat, saluti proficiat, & dicitur consuetudo, quia in vsu communi est.

e ¶ Cum deficit lex.] Hic videtur ꝙ tunc demum recurrendum est ad consuetudinem, cum lex deficit. Et sic est arg. ꝙ nũquam sed m cõsuetudinẽ est iudicandum, si ius contrariũ ꝓcipiat, & arg infra 11. dist. consuetudinis. & cap. consequens. & infra dist. 8. si consuetudinem, & cap. consuetudo, & extra de sen. & re iud. cum causa. & extra de foro comp quod clericis. Rñdetur, ꝙ non secũdum consuetudinem, sed secũdum iura est iudicandum, vt ff. de sepul. vio. l. 3 §. diuus. secundum hoc multa occurrũt cõtraria, vt infra dist. 32. placuit. & extra de eo q mit. in pos. cũ venissent. & extra de cog. spi. super eo. & extra de arbi. dilecti. & extra de consue. ca. 2. & extra de testa. cap. ad hæc. Ex istis omnib. habetur, quod consuetudini statur contra ius scriptum. Solutionem aũt istius quando consuetudo ꝓiudicet iuri, dicemus infra 8. dist. cap. frustra. Ioan Hoc tene, ꝙ consuetudo rationabilis & præscripta iuri scripto præiudicat. ita mihi videtur, vt extra de consue. c. vlt. etiam si alia non interueniant, de quibus facit mentionem Ioan. in illo cap. frustra. B. Sed ad quam consuetudinem dicis recurrendum? an ad consuetudinem terræ: an ad Romanam consuetudinem: an ad consuetudinem loci ubi contractum fuit: an ad consuetudinem vicinarum prouinciarum? Videtur ꝙ ad consuetudinẽ Romanam, ut infra 11. dist. c. vlt. insti. de satisd. §. vlt. Econtra videtur, ꝙ ad consuetudinem loci, ut 12. dist. illa & C. de adi. priua. an in totum, & iura præalleg. ad hoc inducas. Ad hoc dico, ꝙ iudex maxime delegatus primo secundũ canones iudicabit: deficientibus canonibus iudicet secundum leges 3, vt extra de nou. oper. nũc. intelleximus. & infra dist. 10. si in adiutoriũ. deficiente omni iure procedat ad generalem consuetudinem 4, vel etiam particularem, cum defuerit generalis. licet quidam tunc dicant recurrendum ad cõsuetudinem Romanam: deficiente iure & consuetudine procedat de similibus ad similia, ut 20 dist. de quibus. ff. de legib. l. nõ possunt. oĩbus deficiẽtibus ad Romana

2 Arg. extra de testibus Raynucius. § dictus ver. præcedit. de hoc no. 12. distin illud. in glo. arg. cõtra ibi videas.

Consuetudo vtrum præiudicet iuri scripto.

Iudex per q̃ iura debet iudicare.

3 De hoc 15. qu. 3 §. cum autẽ. uersi. sed sicut.

4 Adde Bal. in l. aduersus. C. in aduers. ten. iud. & Alexan. de Imo. in l. solet. ff de iurisd. omn. iud. circa princ.

Digitized by Google

cõsuetudinẽ ꝓcedat, vt ff. de leg. & const. de quibus, in prin. licet sit arg. ꝙ ad consuetudinem vicinarum prouinciarum sit recurrendum, vt extra de cen. super eo.

a ¶ Ratione.] Arg. ꝙ deficiente lege uel canone potest allegari ratio, ut 19. dist. si Romanorũ, & dist. 8. frustra.

b ¶ Quod religioni cõueniat] multa em̃ sunt cõtra rationẽ *, tamen congruunt religioni. vt virginem peperisse.

* *Proprie nõ sunt contra rõnem, sed supra rationem.*

c ¶ Quod disciplinę congruat.] quia licet ꝓlatus de rõne possit coercere subditũ delinquentẽ: tamen disciplinate tenet ipm̃ coercere, vt proficiat ei ad salutem, vt 45. dist. cum beatus.

d ¶ Quod saluti ꝓficiat.] licet rõ * sit ꝙ homo debeat per sequi inimicum: tamẽ non proficit hoc ad salutem.

* *Est rõ vel depranata, vel infirma, cũ non proficit ad salutem.*

CVM ITAQVE, CASVS. Infert ex supradicto capi. cõsuetudo, dicens, cũ non refert, an scripta sit consuetudo, uel non sit scripta, apparet ꝙ quædam consuetudo est tradita in scriptis: quædã moribus utẽtium reseruatur, quæ autem scripta est, cõstitutio siue ius uocatur: q̃ scripta non est, consuetudo uocatur. Et dicit etiam ꝙ est alia diuisio iuris, & ad hoc inducit sequens capitulum, exempla ponendo de quolibet membro diuisionis.

ratio commendat. ¶ Porro si ratione [a] lex constat: lex erit omne iam quod ratione constiterit; duntaxat quod religioni conueniat [b], quod disciplinæ congruat [c], quod saluti proficiat [d]. Vocatur autem consuetudo, quia incommuni est vsu.

Cum itaque dicitur, non differt vtrum consuetudo scriptura, vel ratione consistat: apparet, quòd consuetudo est partim redacta in scriptis, partim moribus tantũ vtentium est reseruata. Quæ in scriptis redacta est, constitutio siue ius vocatur † : quæ vero in scriptis redacta non est, generali nomine, consuetudo videlicet appellatur. Est autem & alia diuisio iuris, vt in eodem lib. 5. c. 4. testatur Isidorus ita dicens.

¶ Quæ sint species iuris. Cap. VI.

IVs autem, aut naturale est, aut ciuile, aut gentium*.

† *Ius aut naturale.*] orig. & aliquot Gratiani codices.

† Quando ita simpliciter, ut ex nunc statuitur sed si cõsuetudo publica auctoritate in scriptis redigit, & auctoratur, ne dubitetur, & alia probatione opus sit; nihilominus consuetudo est.

* Concor. tex. in § huius studij, uersf. dicendum. Insti. de iu. & iu.

¶ Quid sit ius naturale. Cap. VII.

IVs naturale [e] est commune omnium nationum, eo ꝙ vbique instinctu naturæ, non constitutione aliqua habetur: vt viri, & fęminę coniunctio [f], liberorum successio [g], & educatio [h], communis omnium [i] possessio, & omnium vna libertas, acquisitio eorum, quę cœlo, terra, marique capiuntur [k]: item depositæ [l] rei, vel commendatę †[m] pecuniæ restitutio, violentię per vim [n] repulsio. ¶ Nam hoc aut si quid huic simile est, numquam iniustum, sed naturale æquumque habetur.

Isid. eo. l. c. 5.

†*al. commodata restitutio.*

a ¶ Successio.) *In tribus codicibus manuscriptis Isidori, & aliquos Gratiani legitur,* liberorum, susceptio, & educatio; *quæ lectio conuenit cum l. 1 ff. de iust. & iur. vers. hinc descendit.*

IVs autem CASVS. Capitulũ istud diuidit in tres partes. In prima diuidit Isidorus ius trifariam, in ius naturale, in ius ciuile, & in ius gentiũ. In secda parte, quę incipit. [Ius naturale] dr̃ ꝙ ius naturale est cõe omnium nationũ, eo ꝙ instinctu naturæ ꝓcedit, & non ex constitutione aliqua. In tertia quæ incipit ibi, [Vt viri,] ponit viij. quæ ex naturali iure ꝓcedũt, ut uiri & fęminę cõiunctio, &c. nã itta aut his similia de iure naturali ꝓcedunt.

Ius naturale dicit multipliciter.

e IVs naturale.] Ad intelligentiam istorũ nota, ꝙ natura multis modis dr̃, qñq; dicitur natura uis insita rebus similia de similibus procreans. Secundo modo dicitur natura quidã stimulus, seu instinctus creaturæ ex sensualitate proueniens ad appetendum, uel ad procreãdũ, uel ad educandũ, 32 q. 1. horrendus ff. de uen. inspi. l. 1. § ius naturale, Insti. de iure na. gen. & ciui. in prin. Tertio modo dr̃ instinctus naturæ ex rõne ꝓueniens, & ius ex tali natura proueniẽs dr̃ naturalis æquitas, & cõmunia, scdm hoc ius naturæ, dr̃ oia, idest, cõicanda tpe necessitatis, ut 47. dist. sicut Quarto modo dicitur ius naturale præcepta naturalia hoc est: Non furtum facies: Non mœchaberis. 32. q. 7. quod adulterio. Inst. de obl. quæ ex delic. nasc. circa prin. & omne ius diuin ũ * dr̃ naturale ius, & secundũ illud ius similiter oia dr̃ cõia. i. cõicanda: bene enim fuit aliquid proprium. *-de iure diuino. nam ipsi Adæ fuit dictum. In sudore uultus tui uescris pane tuo, & alibi: Non concupisces rẽ ꝓximi tui. 47. dist. uirum. Similiter ius ciuile dicitur uarijs modis. Qñq; dicitur ius ciuile. illud ius, quod non est naturale,

* *Declaratur infra dist. in. 6. c. nõ est peccatũ. § his itaq:*

* *Vide B. Tho. 2. 2. q. 57. ar. 3.*

f ¶ Coniunctio.] si intelligas de cõiunctione corporum, secundũ hoc est ius naturale proueniens ex sensualitate. Si intelligas de cõiunctione animorum 1, est ius naturale ex ratione proueniens, extra de biga. debitum.

1 Sub ã qua coniunctione est intelligẽdum secũdum Ber.

g ¶ Successio.] Non intelligas de successione quæ fit per hæreditatem, cum illa nõ sit naturalis: sed de successione per carnis propaginem. Vel etiam intelligi potest de illa qua liberi iure naturæ succedunt parentibus ff. unde lib. 1 & l. scripto. § non sic.

h ¶ Educatio.] Patres enim thesaurizant filijs, non filij parentibus vt 16. q. 1. prædicator similiter filius patrem egentem cogitur alere. 22. q. 4. inter. & C. de alend. lib. l. 1. & 2. & in casu mater filium, & libertus patronũ, ut ff. de lib. agno. si quis. §. ibidem in liberis & §. solet.

Filius egentem patrẽ, cogit alere. 2 Concor. text. in l. ex hoc iure. cũ ibi no. ff. de iust. & iur. Tpe necessitatis omnia cõicanda.

i ¶ Cõis omnium] ideſt, nihil erat propriũ alicui iure diuino 2. Vel dic cõis i. cõicanda tpe necessitatis: ut 74. dist. sicut. nam etiam secundũ legem Rhod. tpe periculi cibaria maxime erant communia, ut ff. ad le. Rhod. l. 2. §. cum in eadem naue in fi. 12. q. 1. dilectissimis.

K ¶ Capiuntur.] Hæc enim & alia, quæ in nullius bonis sunt, cedunt occupanti, ut insti. de re. diui. §. feræ.

l ¶ Itẽ depositę] Fallit in duobus casibus, ut infra 22. q. 2. c. ne quis, & ꝙ dominus ꝑ deponens simul petunt ꝙ potius restituitur domino, ut ff. depo. bona fides.

m ¶ Commendatæ] commendare idem est quod deponere ut ff. depo. Lucius Titius.

n ¶ Per uim.] quod cuilibet licet, ut ff. de iust. & iur. vt uim. in fi. extra de sent. excom. c. 3. §. si uero. in fi. De illa materia habes not. 23. q. 1. in summa. Ioan.

Ius

IVs ciuile.] CASVS. Dicitur hic ius ciuile, quod populus, vel ciuitas sibi proprium constituit causa Dei, vel hominum.

a ¶Vel quæqꝫ ciuitas.] Sic aliqua ecclesia ius sibi statuit, vt ff. d. 13. catholica. & de cõsec. d. 3. pronuncildum.

b ¶Di-

¶Quid sit ius ciuile. Cap. VIII.

Isid. eo. l. c. 5.

IVs ciuile est, quod quisque populus, vel quæque ciuitas [a] sibi proprium diuina [b], humanaque causa constituit †.

† Concord. tex. in §. ius autem ciuile. Ind. de iure nat. gent. & ciui.

¶Quid sit ius gentium. Cap. IX.

Isid. eod. l. c. 6.

IVs gentium est sediũ [c] occupatio, ædificatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes [d], postliminia [e], fœdera, paces, inducię †, legatorum [f] non violandorum religio, connubia inter alienigenas [g] prohibita. Hoc † inde ius gentium appellatur, quia eo iure oẽs fere gentes vtũtur.

† Et inde ius gentium, quia eo] ori.

† Concord. tex. in §. ius autem gentium. cum glo. in verb. bella. Instit. de iure nat. gent & ciui.

¶Quid sit ius militare. Cap. X.

Isid. eo. l. c. 7.

IVs militare est belli inferendi solemnitas, fœderis [h] faciẽdi nexus, signo dato egressio in hostem, vel pugnę commissio, item signo dato receptio, item flagitij militaris disciplina, si locus deferatur [i], item stipendiorum modus [k], dignitatum [l] gradus, præmiorum honor, veluti cũ corona [m], vel torques [n] donantur, item prædæ decisio, & pro personarum qualitatibus & laboribus † iusta diuisio, ac principis portio [o].

† Laboris] orig.

¶Quid sit ius publicum. Cap. XI.

Isid. eo. l. c. 8. l. 1. §. Ius publicum. ff. de iust. & iur.

IVs publicum est [p] in sacris, & in sacerdotibus, & in magistratibus.

¶Quid sit ius Quiritum. Cap. XII.

Isid. ibi. c. 9.

IVs Quiritum [q] est proprie Romanorum, quod nulli [r]

IVs militare.] CASVS. Hic ostendit Isidorus quę spectãt ad ius militare: videlicet belli inferendi solemnitates, fœderis faciendi nexus, &c.

h ¶Fœderis.] Idest, pacis componendæ.

i ¶Deferatur.] Secũdum canones, q fugit in bello publico, infamis est, vt 6. q. 1. infames. secundum leges capite punitur, vt ff de re mili. omne. §. qui acie. Ioannes Theutonicus.

Fœnæ fugientis in bello.

K ¶Modus.] inf 12. q. 2. Vulterranę. & infra. 16. q. vlt. c. 1. & c. contra.

l ¶Dignitatũ.] Quia sit dignior, vel superior alio.

m ¶Cum corona.] idest, maius munus.

n ¶Vel torques.] Id est, minus munus.

o ¶Ac principis portio.] Non ergo omnia, quæ capiuntur in bello, sunt principis: & sic est contra 23. quæst. 5. dicat. vbi dicitur, quod regis sunt omnia. Sed dic, quod principis sunt omnia quo ad tuitionem: sed ipse tenetur ea diuidere secundum merita personarum. 12. q. 2. Vulterrana, & cap. concesso.

IVs publicum.] CASVS. Ius pubiicum consistit in sacris, sacerdotibus, & magistratibus, quia si aliquis istos, vel alias publicas personas offendit; ius publicum est, & contra publicum facit, cum hæ personæ principaliter ad statum Reipublicæ spectent.

p ¶Ius publicum est] Vnde qui lædit sacerdotes, vel res sacras, ab omnibus tanquam pro publico crimine potest accusari. arg. 2. q. 1. in primis.

IVs Quiritum.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes in prima dicitur, q ius Quiritum est proprie Romanorum, quod nulli habent, nisi Romani, vel eis subiecti. In secunda parte dicitur, q iure Romanorum agitur de legitimis hæreditatibus, de cretionibus, & tutelis, & de vsucapionibus: quæ omnia tãtum Romanis competunt. Secunda pars ibi. [in quo.]

q ¶Ius Quiritum.] a Quirino, idest, Romulo.

r ¶Quod nulli. [Contra C. de Iudęis. c. Iudæi. vbi dicitur, q Iudęi vtũtur Romano iure. Sed ibi oẽs votantur Romani subiecti Romano Imperio: prout dicitur, Proprium Romanorum est habere filios in potestate: ꝑ hoc etiam gentiles sunt sub Romano Imperio. nam Imperator est princeps totius mundi, vt 7. q. 1. in apibus. Sed in diuersis prouincijs diuersi reges sub eo constituti sunt. 6. q. 3. scitote & ff. ad legem Rhod. de iac. qui leuandæ. & l. deprecatio. Quj ergo non vult esse sub Romano Imperio, nec hæreditatem habere potest, nec alia quæ hic de iure Romano enumerantur. argum. 8. distin. quo iure,

b ¶Diuina humanaque.] Idest contemplatione Dei de cõsec. d. 3. & hominum, vt ff. de ser. l. 1.

IVs gentium.] CASVS. Hic enumerantur 11. quæ procedunt a iure gentiũ, scilicet sedium occupatio, &c. & dicitur ius gentium: quia fere omnes gentes indifferenter vtuntur eo.

c ¶Sedium] f. hostium, vt 23. q. 7, si de rebus & q. 5. dicat aliquis. Inst. de re. di. §. item quæ ex hostib. ff. de acq. re. do naturalem. §. fi. Vel dic, sedium vacantiũ, quæ occupanti cõcedunt, vt Inst. de rer. diuis. §. ferę. Alioquin si propria auctoritate raperet etiam rem suam, cadit a dominio 1, vt inf. 16. q. 6. placuit. ff. quod met. cau. extat. C. vnde vi. si quis in tantã. nisi forte alio modo nõ posset eam consequi per iudicem, vt 23. q. 2. c. 1. & 2. & ff. quæ in frau. cred. ait prætor. §. si debitorem Ioan.

d ¶Seruitutes.] Alibi dicitur, q seruitus sit inducta per ebrietatẽ. 35. d. sexto die. alibi videtur inducta ex præscriptione septennii, vt dicam inf. dist. 7. §. ius autẽ, in summa. in glo. quæ incipit, a iudicijs. super illo ver. iustificationibus. sed dicitur inducta de iure gẽtium: quia ius gentium eam approbat: non q eam primo inuenerit. Si ergo bellum iustum est, qui capitur, fit seruus capientis: vt 23. q. 5. dicat secundum hoc peccat taliter captus, si recedat a domino suo, vt 17. q. 4. si quis seruum, sed si bellum non est iustum, licitum est ei fugere dum potest, vt ff. de cap. nihil interest. Ioan.

e ¶Postliminia] Postliminium est ius, quo restituitur alicui res quam per captiuitatem amiserat, vt 16. q. 3. prima actione. & 24. q. 1. cum per bellicam nisi sint arma, quæ non reit. tuuntur, quia illa turpiter amisit, vt ff. de capti. l. 2.

f ¶Legatorum.] Si quis legatum, vel amicorum, vel hostium impedit, fm canones excommunicatur, 94. dist. si quis. 24. q. 3. si quis fm leges traditur hostibus, vt sit seruus illorum. ff. de lega. l. vlt. Ioannes Theutonicus.

g ¶Alienigenas.] Vt 28. q. 1. caue. & cap. seq.

Ad huius dicti declarationem, vide qđ nota. extra de causa possef. & proprie. pastoralis. in gl. sed nunquid. & in gl. sed si non potuit.

Captus in bello an licite possit aufugere.

tinent, niſi Quirites, ideſt Romani †. ¶In quo agitur de legitimis hæreditatibus [a], decretionibus α, de tutelis, de vſucapionibus [b], quæ iura apud nullum alium populum reperiuntur, ſed propria ſunt Romanorum, & in eoſdem ſolos conſtituta.

α ¶Cretionibus.] *Ante legebatur*, vel curationibus, vel de contractibus. *Emendatum eſt ex codicibus Iſidori tam impreſſis, quam manuſcriptis. Quid autē ſit cretio, declarat Vlpianus in ſuis titulis, c. 22. & ipſemet Iſidorus eo. lib. 5. Etymol. c. 24.*

Alciatus 3. diſpunct. c. 7.

QVAESTIO II.

Conſtat [c] autem ius Quiritum ex legibus, & plebiſcitis, & ſenatuſconſultis, & conſtitutionib. principum, & edictis † ſine reſponſis prudentium.

Ex Iſid. ibid. † antea legebatur, *ex edictis ſenatorum.* Iſid. eo. l. c. 10.

¶Quid ſit lex. Cap. I.

LEx eſt conſtitutio populi [d], qua maiores natu [e] ſimul cum plebibus aliquid ſanxerunt.

¶Quid ſit plebiſcitum. Cap II.

Iſid. eo. l. c. 10.

PLebiſcita ſunt [f], quæ plebes tantum conſtituunt, & vocantur † plebiſcita, quòd ea plebs ſciat, vel quòd ſciſcitatur, & rogat, vt fiant

† *vocata ſcita*] orig.

¶Quid ſenatuſconſultum. Cap. III.

Iſid. eo. l. c. 12.

SEnatuſconſultum eſt, quod tantum ſenatores populis conſulendo decernunt †.

¶Quid ſit conſtitutio, vel edictum. Cap. IIII.

Iſid. eo. l. c. 13.

CONſtitutio, vel edictum eſt, [g] quod Rex, vel Imperator conſtituit, vel edicit.

† antea legebatur, *edidit.*

† Concord. tex. in § cōſtat autem. verſic ſenatuſconſultū. cum glo. in ver. ſenatus. inſti. de iur. nat. gen. & ciui.

¶Quæ ſint reſponſa prudentum. Cap. V.

Iſid. eo. l. c. 14.

REſponſa [h] prudentum ſunt, quæ Iuriſconſulti reſpondere dicuntur conſulentibus, vnde & reſpōſa Pauli dicta. Fuerunt enim quidam prudentes, & arbitri æquitatis, qui inſtitutiones † ciuilis iuris compoſitas ediderunt, quibus diſſidentium lites, contentionesque ſopirent [i].

† *al. conſtitutiones*

¶Quæ ſint tribunitiæ, vel conſulares leges. Cap. VI

Iſid. ibi. c. 15.

QVædā etiā leges dicuntur ab ijs, qui condiderunt,

Eſt autē trip'ex Falcidia. Vna eſt debita iure naturæ, q̄ competit legitimo hæredi. Alia eſt debita iure inſtitutionis, quam poteſt iure hæres inſtitutus petere cū tota hæreditas eſt exhauſta. Io. Et iſtas duas poteſt hodie habere filius inſtitutus extra de teſt. Raynaldus. & ita ceſſat opi. dominorum. C ad leg. Fal. quamq̄, B Tertia quæ dicitur quarta Trebellianica 4. & competit hæredi inſtituto, qui rogatus eſt hæreditatem alteri reſtituere, vt legitur extra de teſt. Raynutius Ioannes.

4 Adde an appel. Falc. veniat Trebellianica. not. in l. 2. ſi quis ali. teſta prohi. & in l. 1. ff. de iure cod.

i ¶Sopirent.] Nec enim licet iudici ab eorum reſponſis deuiare, vt inſt de iure natu. §. reſponſa.

QVædam etiam] hæc eſt ſecunda pars diſtinctionis in qua ponit quaſdam leges denominatas a conditoribus. Io de Fan.

CASVS. Hic enumerantur ſeptem leges denominatæ a no-

a ¶De legitimis hæreditatibus.] Ab inteſtato, vel ex teſtamento delatis. Et hæreditas eſt ſucceſſio in vniuerſum ius, quod defunctus habuit tempore mortis, vel quod ſupereſt deducto ære alieno.

b ¶De vſucapionibus.] Vſucapio eſt acquiſitio dominij per continuationem poſſeſſionis tēporis lege diffiniti. ff. de vſu. l. 3. 1.

1. De hoc dic, vt plene no:. 16. q. 1. in prin.

ONſtat autē.] Hęc diſtinctio diuidit in duas partes. In prima parte ponit quinq; differentias ſecularium legū. Secūda ibi, [Quædā.] Ioa. de Fant.

CASVS. In ſuperiori diſtinct. facta fuit mentio de iure Quiritum. iō Gratianus annectit ſecundam diſtinctionē, in qua oſtendit, q̄ ius Quiritum conſtet ex legibus, plebiſcitis, & ſenatuſconſultis, cōſtitutionibus principum edictis ſenatorum, & prudentum reſponſis. Interſerit etiam de quibuſdā legibus, quæ a nominib. cōditorū nominantur, vt cōſulares, & tribunitiæ. &c. Et exēpla ponit de ſingulis. Quatuor autē ſequentia capitula plana ſunt, & per te videbis.

e ¶Conſtat] In hac ſecunda diſtinctione agit quæ ſint partes ſiue ſpēs Romani iuris: agit ēt quare leges cōſulares, vel tribunitiæ, vel aliæ ſic ſint appellatæ, &c.

d L Ex eſt.] Populi. olim populus ſtatuit leges: ſed hodie nō: quia tranſtulit hanc poteſtatē in Imperatorē a, vt Inſtit de iure nat. §. ſed quod principi.

a Adde an poſſit facere ſtatutum, & ſi pūt: an principe exiſtente in ciuitate non conſentiente, not. Bal. in l. hominum. C. de leg.

Vel dic, quod populus hodie poteſt, & quod dicitur ibi, tranſtulit, ideſt, conceſſit.

e aQua maiores natu.] Maiores natu dicuntur nobilitate, & antiquitate dignitate, ſcientia, vt 2. q. 7. quærendum, & c. criminationes.

f PLebiſcita ſunt.] plebiſcita primo facta fuerūt propter diſcordiā, quę fuit inter nobiles & plebeios, vt ff de origine iuris. l 2. § eiſdem temporibus.

g CONſtitutio, vel edictum eſt] proprie dicuntur conſtitutiones, principum, & edicta prætorū 3. Dicitur etiam edictum iudicis, vt eſt citatio 24. q. 3. de illicita. ff. de re iudi. contumacia.

9 De hoc nota. ff. de ędil. edic. per totum. Laur.

REſponſa.] CASVS. Dicitur hic, q̄ reſponſa ſunt, q̄ Iuriſconſulti interrogantib. reſpondebant, vt fuerunt reſponſa Pauli. Fuerunt enim quidam prudentes

nominibus conditorum, quorum quatuor Octauianum Cæsarem præcesserunt: tres autem fuerunt sub Octauiano Cæsare. scilicet Papius, & Poppæus, qui leges condiderunt, præmia pro suscipiendis, idest, susceptis liberis continentes, & Falcidius tribunus plebis, qui parentibus

vt Consulares, Tribunitiæ, Iuliæ, Corneliæ. Nam & sub Octauiano Cæsare suffecti cõsules Papius α, & Poppęus legem tulerunt, quę à nominibus eorũ appellatur Papia Poppęa, continens patrum prędia [a] pro suscipiendis liberis. Sub eodem quoq; Imperatore Falcidius Tribunus plebis legem fecit, nequis plus extraneis β in testamento legaret, quàm vt quarta pars superesset hæredibus, ex cuius nomine lex Falcidia nuncupata est.

α ¶ Papius. *Antea legebatur* Papius, & Pompeius, *& paulo post*, Papia, & Pompeia. *Emendatum est ex manuscriptis exemplaribus Isidori. Nam in impressis notauerat errorẽ Alciatus lib. 3. disp. c. 3. In tabulis autẽ Capitolinis anno vrbis DCCLXI. ex Kal. Iul. suffecti consules numerantur M. Papius, Q. Poppæus.*

β ¶ Extraneis. *Hac dictio non est in Chronico Eusebij à B. Hieronymo latinitate donato, ac locupletato (vnde hoc videtur sumpsisse Isidorus) neque in l. 1. § 2. ff. ad l. Falcid. vbi referuntur propria verba ipsius legis. Est tamen apud Isidorum etiam in codicibus manuscriptis.*

¶ Quæ sit lex Satyra. Cap. VII.

Isid. ibid. c 16. † al. Satura.

SAtyra † α [b] vero lex est, quæ de pluribus simul rebus loquitur, dicta à copia rerum, & quasi à saturitate, vnde & satyram scribere est poemata varia condere, vt Horatij Iuuenalis, & Persij.

α ¶ Satyra.] *In aliquot Gratiani manuscriptis codicibus & vno Isidori legitur.* Satura, *de qua ita Festus:* Satura est cibi genus ex varijs rebus conditum, & est lex multis alijs conferta legibus. Itaq; in sanctione legum adscribitur; neve per saturã abrogato, aut derogato. *& alia quædam in hanc sententiam.*

¶ Quæ sint Rhodiæ leges. Cap. VIII.

Isid. ibid. c. 17.

RHodiæ [c] leges naualium commerciorum sunt, ab insula Rhodo cognominatæ, in qua antiquitus mercatorum vsus fuit.

DISTINCTIO III.

1 2 *Omnes hæ species secularium legum partes sunt. Sed quia cõstitutio alia est ciuilis, alia ecclesiastica: ciuilis vero forense, vel ciuile ius appellatur, quo nomine ecclesiastica cõstitutio appelletur, videamus. Ecclesiastica constitutio, canonis nomine censetur.*

Quid autem sit canon, Isidorus in lib. 6. Etymologiæ. c. 16 declarat, dicens.

b SAtyra.] De hac satyrã nihil habemus: sed tangitur in C. de lati. lib 1. vnica. in prin. & in proœmio digestorum §. & antea, in fin. 2.

c RHodiæ.] Iniquissima est illa lex: scilicet ꝙ patientibus naufragium inhabitatores oĩa auferant, vt ff eo. Modestinus. Sed hodie lex illa correcta est. C. de. fur. Auth. nauigia. & extra de coniug. c fin. immortales sunt excõmunicati ipso iure vt extra de rap. ex communicatione.

a Dr enim hæc lex de latina libertate esse, q̃ quasi per satyram fuit introducta secundum Hugo.

Mnes hę.] Hæc distin. diuiditur in tres partes. In prima probat quid sit canon. Secunda ibi. [Porro.] Tertia, ibi, [Officium.] Ioan. de Fan.

CASVS. Ab illo cap. Ius autem naturale. assignauit partes legum sęcularium: sed quia constitutio alia est ciuilis, quæ ius ciuile, vel forense appellatur: alia ecclesiastica, de qua principaliter intẽdit tractare ideo supponit dist. 3. in qua ostendit quo nomine lex ecclesiastica censeatur, & dicit ꝙ nomine canonis censetur. Interserit etiã quid sit priuilegiũ, & qd sit officiũ legis. Casus autem sequentis cap. patet per se.

d ¶ Omnes.] Sed qa sup. tractauit de speciebus sæculariũ legum modo vult tractare de ecclesiasticis constitutionib. q̃ varijs nominib. appellãtur. qũq; illud appellatur canõ, qñque decretũ, qñque decretalis epistola. Canõ dicitur id qd statuitur in vniuersali cõcilio. extra de biga. altercationis. Decretum dicitur, qd Papa statuit de consilio Cardinaliũ suorum ad nullius consultationem. Decretalis epistola dicitur quam statuit Papa vel solus., vel cum Cardinalibus ad consultationem alicuius. 59. dist. hoc ad nos. 19. dist. si Romanorum. Item adhuc alias inuenimus appellationes canonicæ constitutionis, vt dogma, mandatum, interdictum, sanctio, vt 25 q. 2. si quis dogmata. Dogma est, quod consistit in doctrina fidei Christianæ. 23. dist. qui episcopus. Mandatum, quod consistit in doctrina de moribus 13. dist. his igitur. Interdictum, in quo nulla pœna adijcitur 32. dist. interdixit. Sanctio, vbi pœna adijcitur, 36. dist. c. 2.

bus permisit facere de sua substantia quicquid vellent, & extrancis relinquere, præter quartam quam suis hæredibus relinquere tenentur iure naturæ. Casus autem duorum seq. cap. planus est, & per te pone.

a ¶ Præmia.] Hæc fuerunt præmia, quod si quis haberet Romæ tres filios, in Italia quatuor, in prouincia quinque, non poterat vocari ad onus tutelæ, 1 Insti. de excusa. cu. in prin. Vel aliter constituerunt est. q̃ si quis habet minus q̃ xxv. an. excluditur ab honoribus: tñ h esset xx. an. & hẽret quinq; filios, numerus filiorũ supplebat numerũ annorũ ff. de mu. & ho. ad rem. & ff. de mino. l. 2.

a Et habere præmiũ. C. qui morbo se excu.

CAnon.] Habet autem canon sub se quatuor species, vt 25.q.2.si quis dogmata.

REgula.] CASVS Regula dicta est, eo q̄ rectè ducit: nec aliorsum nos trahit, q̄ ad rectitudinem. Alij dixerunt regulam esse eo q̄ regat, vel quod normam viuendi præbeat, vel prauum corrigat.

b ¶ Aliorsum] Ergo si regula nunquam trahit aliorsum, omnis regula est ius: male ergo dicit lex, quæ ita diffinit regulam. Regula est quę rem breuiter enarrat, non vt ex ea ius fiat. ff. de reg.iur.l.1. Ad hoc dicas, q̄ si illud appellas regulam, in quo aliquid gñaliter statuitur nō adiunctis exceptionibus, secūdum hoc ex regula non sumitur ius: & ita loquitur lex, sed si appellas regulam id quod includit i se suas exceptiones, sēm hoc regula nunquam fallit: & ita sumit hīc.

PORRO. Hæc est ij. pars di. in qua distinguitur inter concilia prouincialia, & generalia, & priuilegia. Ioan. de Fan.

CASVS. Facit hic Gra. quandam distinctionem, scilicet, canonū alij sunt decreta Pōtificum, alij sunt statuta conciliorum vniuersalium, alij sunt statuta prouincialiū conciliorū, quæ quīque fiunt auctoritate Papę vel patriarcharum, vel archiepiscoporum: & hęc quidē generales regulæ dicuntur. Sunt autem quædam priuatæ leges quæ priuilegia appellantur. & ad hoc inducit sequ. cap. cuius casus planus est.

Quid sit canon. Cap. I.

CAnon [2] græcè, latinè regula nuncupatur.

¶ Vnde dicatur regula. Cap. II.

REgula dicta est eo, quod recte ducit, nec aliquando aliorsum [b] trahit. Alij dixerūt regulam dictam, vel quod regat, vel quòd normam rectè viuendi præbeat, vel quòd distortum, prauumque † corrigat. Isidor. ibidem

† *prauumque quia*] orig.

2 *Porro canonum alij sunt decreta Pontificum, alij statuta cōciliorum. Conciliorum vero alia sunt vniuersalia, alia prouincialia. Prouincialium alia celebrantur auctoritate Pontificis Romani, præsente videlicet legato* [c] *sanctæ Romanæ ecclesiæ: alia vero auctoritate patriarcharū, vel primatuū, vel metropolitanorum eiusdē prouinciæ. Hæc quidem de generalibus regulis intelligenda sunt. Sunt autem quædam priuatæ leges tam ecclesiasticæ, quam seculares, quæ priuilegia appellantur.*

De quibus.5. lib. elymolog. c.16. Isidorus ait.

¶ Quid sit priuilegium. Cap. III.

PRiuilegia sunt leges priuatorum [d], quasi priuatę leges. Nam priuilegium [a] inde dictum est, quòd in priuato [e] ferarur.

a ¶ Priuilegium.] *Cicero 3. lib. de legibus hæc habet:* Maiores nostri in priuatos homines leges ferri noluerūt; id est enim priuilegium. *Verum non semper eadem notione hanc vocem vsurpari solitam fuisse Budæus, & alij notarunt.*

3 *Officium vero secularium, siue ecclesiasticarum legū est, præcipere q̄ necesse est fieri* ß, *aut prohibere quod malū est fieri, vel permittere licita, vt præmium petere; vel etiam quædam illicita, vt dare libellum repudij, ne fiant graviora. Vnde in eod. lib. c. 19. Isidorus scribit dicens.*

ß ¶ Fieri.] *Quæ sequuntur, in aliquot vetustis codicibus sic habent*, prohibere, quod malum est fieri; permittere vel licita, vt præmium petere, vel etiam quædam, &c.

¶ Quod sit officium legis. Cap. IV.

OMnis autem lex aut permittit [f] aliquid, vt vir fortis

Priuilegiarum verba caute liter ponenda sunt.

Legatus vtrum possit concilio facere.

Metropolitani vtrum possint canones condere.

1 Hanc sententiam hic tenet Hugo. no. 18. di. in fum.

Priuati dupliciter dicuntur.

c ¶ Legato.] Ad hoc specialiter destinato, licet enim aliquis sit generalis legatus, non tamen potest facere generale, vel etiam p̄ouinciale concilium: quia ea quæ specialiter Romanus Pontifici conceduntur, mandata generali iurisdictione, non transferuntur, vt extra de of. leg. q̄ translationem, & mandata generali iurisdictione, concilium non potest exercere is cui mandatur, vt ff. de off. eius cui mand. est in. l. 2. Sed nunquid Metropolitani in suis concilijs, possunt condere canones? Non videtur, vt inf. 17. dist. nec licuit. &c. seq. Arg. contra inf. 12. dist. catholica, & de consec. di. 3. c. 1. Dicas 1, q̄ de partis negotijs, & de his quæ spectant ad onus, possunt cōdere canones de magnis rebus non possunt vt 17. dist. multi. & 24. q. 1. quotiens.

ADDITIO. Et de hoc not. 18. dist. in summa. & hanc sequitur de verbo. ad verbum. Ioan.

d PRiuilegia.] Priuatorum.] Priuati dicuntur proprie qui non sunt constituti in aliqua dignitate, vt 24. quæst. 1. qui contra. Sed hic priuati dicuntur omnes exempli à iure communi: siue sit collegium, siue aliqua specialis persona. 7. q. 1. petisti. Hic patet ratio quare verba posita in priuilegijs potius ponuntur causaliter quàm conditionaliter, cum dī, sicut iuste possides, si illud verbum inuenis in priuilegio, exponas, sicut,

2 Aliàs inutile esset priuilegium. extra de priui. in his. argu. ff. de lega. l. si quando. Io.

e ¶ In priuato.] Idest, in priuatis.

OFFICIVM. Hæc est ij. pars in qua dicit quid sit officium legis. Ioan. de Fran.

CASVS. Dicitur quòd officium legis est præcipuè necessarium; prohibere mala, permittere licita, & quādoq; illicita, ne grauiora fiant.

OMnis autem.] CASVS. Dicitur hic q̄ quadruplex est officium legis: aut enim permittit aliquid, vt si vir fortis præmium petat aut vetat, vt monialium, petere nuptias, aut punit, vt qui eādem fecerit capite plectatur; aut præcipit, vt diliges dominum Deum tuum.

f ¶ Permittit.] Tribus modis dicitur aliquid permitti. Vno modo quod nullo iure prohibetur, vt sed as nuptias contrahere, vt 31. q. 1 hac rōne, Secundo mō quod contra cōstitutiones humanas indulgeat, vt cōtrahere in quinto gradu, vt 35. q. 3. quędam, & est hæc vera permissio &

Promissio sit tripliciter.

Digitized by Google

ſio : & ꝺ̃ abſoluta permiſſio. Tertio modo dicit illicitum permitti, ut magis illicitum vitetur, vt commeſſationes die Dominico, ut diſt. 4. denique. & permittitur adulterium ne fiat homicidium, vt 33. q. 2. ſi quod uerius, & permittitur ſubdiacono habere vnam fœminam ne pec-

petat præmium; aut vetat, vt ſacrarum virginum nuptias nulli petere liceat, aut punit, vt qui cædem [a] fecerit [b] ca pite plectatur: eius [c] enim præmio [d], aut pœna vita moderatur [e] humana, diuina [α] autem præcipit [f], vt [Diliges Dominum Deum tuum.]

α ¶Diuina.] *Hinc vſque ad finem non ſunt in codicibus Iſidori, neque in aliquot exemplaribus Vaticanis Gratiani. In alijs uero omiſſa uoce,* ꝺiuina, *legitur,* aut præcipit, vt diliges Dominum Deum tuum.

Deus. cap. 1

DISTINCTIO IIII.

Auſa [g] vero conſtitutionis legum eſt, humanam coercere audaciam, & nocendi facultatem refrænare: ſicut in eod. lib. c. 20. Iſidorus teſtatur dicens.

¶Quare leges factæ ſint. Cap. I.

6, 21. & li. 2. 6. 10.

FActę ſunt autem leges, vt earum metu humana coerceatur [h] audacia, tutaque [i] ſit inter improbos innocentia, & in ipſis improbis formidato ſupplicio refrenetur nocendi facultas.

Iuo p. 4. c. 168. Pann. li. 2. c. 142.

2 *Præterea in ipſa conſtitutione legum, maxime qualitas conſtituendarum obſeruanda, ut contineant in ſe honeſtatem, inſtitiam, poſſibilitatem, conuenientiam, & cætera, quæ in eod. lib. Iſidorus enumerat dicens.*

¶Qualis debeat eſſe lex. Cap. II.

ERit autem lex honeſta [k], iuſta [l] poſſibilis [m] ſecundum naturã [n], ſecundũ patriæ conſuetudinẽ [o], loco tem porique [p] conueniens, neceſſaria [q], vtilis [r], manifeſta [s]

g ¶Cauſa.] Hic intitulatur 4. diſt. in qua oſtẽdit qualiter leges ſint inuentæ. Secundo oſtendit quę ſint conſideranda in conſtituendis legib. Vltimo oſtendit quaſdã F leges eſſe abrogatas per contrariam conſuetudinẽ.

Actæ. CASVS. Quæritum fuit ab Iſido. quare leges ſint factæ & inſtitutæ: & reſpõdet, quod triplici de cauſa factæ ſint. Vna, vt earum metu humana audacia coerceatur. Secunda, vt tuta ſit inter improbos innocentia. Tertio, vt vnius ſupplicio aliorum facultas nocendi refrænetur.

h ¶Coerceatur.] nã per leges nemo cogitur bene facere, ſed male facere prohibetur, vt 23 q. 5. ad fidẽ.

i ¶Tutaque.] ideſt, vt boni inter malos quietè viuant, vt 23. q. 5 non fruſtra. ioã. PRAETEREA Hæc eſt ij pars diſt. in qua ponit viij quæ ſunt ſeruanda in legibus promulgandis Ioan. de Fran.

CASVS Modo dicit Gra quæ ſint illa, q̃ in lege conſtituenda cõſiderantur, vt contineat, &c. & ad hoc inducit c. ſeq.

ERit.] CASVS. In hoc cap enumerat Iſidorus x. quæ lex in ſe continere debet, ita quod hæc, ſcilicet patriæ, loco, tempori uerè conueniens, pro uno ponantur, ſcilicet hone

Permiſſio cõparatiua. 1 De hoc loquitur 26. q. 2. hi qui.

ne peccet cum pluribus, ut extra qui cler. vel vo. ſignificauit. & hæc dicitur comparatiua permiſſio 1. ſed potius appellatur tolerantia, quam permiſſio, & ſecundũ hanc permiſſionem dicit canõ, q̃ ea, quę permittimus, non approbamus, ut 31. q 1. hac ratione ſecundum hãc permiſſionem dicit decre. quòd multa toleramus, quæ ſi in iudicium deduceremus, caſſarentur, ut extra de præben cum iam dudum.

Iudex eccleſiaſticus an de cauſa ſanguinis ſe intromittat.

a ¶Vt qui cædem] Sed nunquid iudex eccleſiaſticus poteſt taliter dictare ſententiã in cauſa ſanguinis: cum nec cauſis ſanguinu poſſit intereſſe, ut 23 q. 8. his à quibus? Sed dic quod iudex eccleſiaſticus poteſt dicere iis interroganti: ſed nõ poteſt illud præcipere vel conſulere ſic 5. q. vlt. declaratori 23 q. vlt. peſſimã. Ioan. ſed videtur. hodie correctum de excel. præla. ex literis. 8.

b ¶Fecerit.] V. de pœnit. diſt. ſi quis cum telo.

c ¶Eius.] ideſt, legis.

d ¶Præmio] ideſt permiſſione.

e ¶Moderatur.] Paſſiuè.

f ¶Diuina autem præcipit.] Hoc reſpicit ſuperiora.

g Auſa.] Hæc diuiditur in quatuor partes. In prima quæritur quare ſint factę leges. Secunda ibi [Præterea] Tertia ibi. [Ideo aũt.] Quarta ibi. [Hæc etſi,] Io. de Franc. CASVS. Dixit ſupra quod ſit legis officiũ. In hac 4. d. oſtendit ad quid ſit lex inſtituta, & quid in ea contineatur, & quando inſtituitur: & quod etiam quædam capitula ſunt abrogata.

ſta, iuſta, poſſibilis, &c.

K Honeſta.] quia in iure non tam deſideratur iuſtitia, quàm honeſtas. 33. q. 3. porro.

l ¶Iuſta.] Aliter enim non eſt ius. niſi ſit iuſtum, ut ſu° diſt. 1. ius generale.

m ¶Poſſibilis.] Quia ſi de impoſſibilitate legis quis tranſgreditur, fruſtra imputaretur ei ad pœnam, ut 15 q. 1. non eſt 23. q 4 Nabuchodonoſor. & ff. quando appella. ſit l. 1. §. dies autem iſtos.

n ¶Secundum naturam] ideſt naturalem rationem. ſup. diſt. 1. conſuetudo. Ioan.

o ¶Secundum patriæ conſuetudinem.] Quia ſi eſt contra conſuetudinem inhabitantiũ, per contrariam conſuetudinem abrogatur, ut inſ. eo. §. leges. & cap. ſtatuimus. Item quia conſuetudo interpretatur legum, ut extra de uerb. ſign abbate. ff. de legib. cum de conſuetudine. & l. ſi de interpretatione.

p ¶Loco.] Quia in aliquibus locis aliqua ſtatuuntur, quæ alibi non reciperentur, ut 31. diſt. ante. & c. aliter. Item in iure conſtituendo conſideranda eſt vicinitas locorum, vel remotio, ut 63. diſt. cum longe.

q ¶Temporiq.] Omnia enim debent conuenire ſuis temporibus, ut 23 q. 4 ſi eccleſia & 2. q. 1. ſi peccauerit.

r ¶Neceſſaria.] Quia non niſi inſtante neceſſitate ius ſtatui debet, ut 29 diſt. regulæ.

s ¶Vt lis] Quia inutilis eſſet abijcienda. 68. d. chorieptiscopi. 12 diſt. omnia.

t ¶Manifeſta.] 4 q. 3. non in teſtibus.

a ¶Captio-

Digitized by Google

quoque, ne aliquid per obſcuritatem in captionē [a] [2] contineat, nullo priuato [b] cōmodo, ſed pro communi ciuiū vtilitate conſcripta.

a ¶Captionem.] ne aliquis captioſe poſſit eam interpretari, vel etiam ne alicui laqueus paretur per eam 1, 27.q.1 de viduis. Ioan.

b ¶Priuato.] Tunc enim eſſet priuilegium.

IDEO AVTEM. Hæc eſt iij. pars diſt. in qua ponit, ꝙ leges per deſuetudinē abrogantur, & per conſuetudinem confirmātur, & hoc probatur per iiij. auctoritates. Ioan.

CASVS Dicit Grat. ꝙideo iſta in lege cōſiderantur ſtatuēda: quia cum inſtitutæ fuerint, non erit liberum de ipſis iudicare: ſed poſtquam inſtituꝛe fuerint, minori iudici non licebit iudicare de ipſis. ſed ſecundū ipſas & ad hoc inducit cap. ſeq.

IN iſtis.] CASVS. Dicit Aug. ꝙ quando leges inſtituūtur poteſt quis de ipſis iudicare: ſed poſtquā inſtituꝛe fuerint, minori iudici non licebit de ipſis iudicare ſed ſecundum ipſas.

c ¶Iudicent.] cum ergo Papa vult condere canones, epiſcopi pñt contradicere, & dicere; canon iſte non cōuenit cōſuetudini regionis noſtræ, ut ſupra, capit. proxi. Sed nunquid potius ſtabitur ſententiæ Apoſtolicæ, vel omniū eꝓrum? videt ꝙ omniū epiſcoporum: quia orbis maior eſt urbe, ut 93. diſt leg mus. Arg. ꝙ ſententia Papæ prævalet. 35 q 9 veniam. nā etiā error principis ius facit, ut ff. de ſup. leg. l. 3 in fi. Dicas, ꝙ ſententiæ Papę ſtabitur cōtra omnes. 9. q. 3. nemo, &c. cuncta niſi contra fidem diceret. 25. q. 1 ſunt q̄dā.

Papæ ſententia pręfertur ſentētiæ omniū epiſcoporum.

d ¶Non licebit.] argum. quod ſemel eſt approbatum, amodo non poteſt reprobari, ut 8. q. 2. dilectiſſimi, &c. licet. & 32. q. 5. horrendus 2. Ioan. Niſi ex noua cauſa. extra de offi deleg. cap. inſinuante.

2 Vnde dicas, ꝙ hæc litera loquitur de inferiori iudice: nā ſi inferior iudex vellet aliquid proponere quare lex illa non deberet condi. facile audiretur primo quā poſtea.. ad hoc arg 31. diſt. Niceną. nam multa impediūt promouendum, & ca. 15. q. 1. c. fi. ſecūdum Lau.

¶In captionem. Cap. II.

a ¶In captionem.] Antea legebatur, incautum eaptione. *Reſtituta eſt uera lectio ex codicibus Iſidori manuſcriptis, lib. 5. c. 21. & ex impreſſis etiam lib. 2. cap. 10. ubi eadem ſcribuntur, partimque ex antiquis Gratiani exemplaribus à quibus abeſt dictio,* cautum. *Simili uero locutione vtitur Paulus lib. 5. ſent. tit. 33. c. 2.* Ne quis, inquit, in captionem verborum incauendo incidat.

3 Ideo autem in ipſa conſtitutione iſta cōſideranda ſunt, quia cum leges inſtitutæ fuerint, non erit liberum iudicare de ipſis: ſed oportebit iudicare ſecundum ipſas.

Vnde Auguſtinus ait in libro de uera religione, c. 31.

¶De legibus tunc eſt iudicandum, cum inſtituuntur, non cum inſtitutæ ſunt. Cap. III.

IN iſtis temporalibus legibus, quamquam de his homines iudicent [c] cum eas inſtituunt, tamen cum fuerint inſtitutæ & firmatæ, non licebit [d] iudici de ipſis iudicare, ſed ſecundum ipſas. Iuo p. 4. c. 169. Pann. l. 2. c. 148.

Leges inſtituuntur, cum promulgantur, firmantur, cū moribus utentium approbātur. Sicut enim moribus utentium incōtrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ [e] ſunt, ita moribus utentium ipſæ leges confirmantur. Vnde illud Teleſphori Papæ, (qui decreuit, vt generaliter clerici à quinquageſima [β] à carnibus, & delitijs ieiunent) quia moribus utentium approbatum non eſt: aliter agentes, tranſgreſſionis reos non arguit.

Teleſphorus vrbis Romæ epiſcopus omnibus epiſcopis, epiſt. 1.

β ¶Quinquageſima.] *Poſt hoc verbum in codicibus impreſſis ſequebatur,* ieiunandi propoſitum ſuſcipere ēt, & a carnibus, & delitijs abſtinerent: *ſed omnes fere manuſcripti habent eo modo, quo reſtituimus eſt.*

¶Septem hebdomadibus a carne, & delitijs ante Paſcha clerici abſtineant. Cap. IIII.

STatuimus, vt ſeptē [f] hebdomadas plenas ante ſanctū Paſcha oēs clerici in ſortem Domini vocati à carne † Iuo p. 4. c. 25. Pann. li. 2. c. 174. † *al. carne, & delicijs.*

d ¶Non licebit.] argum. quod ſemel eſt approbatum, amodo non poteſt reprobari, ut 8. q. 2. dilectiſſimi, &c. licet. & 32. q. 5. horrendus 2. Ioan. Niſi ex noua cauſa. extra de offi deleg. cap. inſinuante.

2 Vnde dicas, ꝙ hæc litera loquitur de inferiori iudice: nā ſi inferior iudex vellet aliquid proponere quare lex illa non deberet condi. facile audiretur primo quā poſtea.. ad hoc arg 31. diſt. Niceną. nam multa impediūt promouendum, & ca. 15. q. 1. c. fi. ſecūdum Lau.

LEGES CASVS. Iſte ſ. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod leges inſtituuntur, cum promulgantur; & confirmantur, cum moribus utentiū approbantur. In ſecunda parte, quæ incipit ibi. [Sicut.] dicitur, quòd ſicut leges moribus utentium confirmantur: ita quædam leges ſunt per deſuetudinem abrogatæ: ſicut, & illud Theleſphori abrogatur, quod dixi de propoſito ieiunando ſuſcipiendo a clericis a quinquageſima, & ad hoc inducit ſeq. cap.

e ¶Abrogatæ.] Abrogare eſt in totū tollere legem. derogare eſt pro parte detrahere legi, vt ff de uerb. ſignī. derogatur, ſed qualiter poteſt populus abrogare canonem, cum non poſſit condere canonem? maxime ex quo tota poteſtas tranſlata eſt in principem. ff. de conſtitutionibus principum. l. 1. Sed dic, quod non poteſt abrogare niſi per expreſſum conſenſum Papę: ut extra de præben. cum iam dudum. licet quidam dixerint, quod ſufficere

Quinquageſima hodie nō ſeruatur.

STatuimus.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima dr, quod clerici dēnt incipere ieiunium à quinquageſima: vt clericorum uita a laicali diſcernatur. In ſecunda parte, q incipit ibi, [Has ergo] dr, ꝙ per ſeptē hebdomadas ante Paſcha clerici ieiunando hymnis, vigilijs, & orationibus inſiſtere dēnt die ac noctuque.

f ¶Statuimus vt ſeptē.] Illis duobus cap. ob inf. de conſec. diſt. 3. a ſacerdotibus. ubi quadrageſima præcipitur ſeruari. Sed dic, ꝙ illud c. non tenet, quia hodie quinquageſima non ſeruat, cū ipſa celebretur poſt Paſcha. Io.

f ¶Statuimus.] ideſt, abrogamus: vel ponitur ſtatuimus pro conſulimus.

a ¶Cleri-

ieiunent: quia sicut discreta debet esse vita clericorum [a] a laicorum conuersatione, ita & in ieiunio debet esse discretio. *& infra.* ¶Has ergo septem hebdomadas oēs clerici a carne,& delicijs ieiunent,& hymnis,& vigilijs,atq; orationibus Domino inhærere die noctuque studeant.

Item Ambrosius in lib. sermonum [a].

¶Septimam hebdomadam Telesphorus quadragesimæ addidit. Cap. V.

QVadragesima sex septimanas habet, cui addidit Theleſphorus Pontifex septimam hebdomadam,& vocatum est hoc tempus quinquagesima.

Quod similiter de eo capitulo est intelligendū, quod B. Gregorius Augustino Anglorum episcopo scribit dicens.

¶A quinquagesima ieiunandi propositum sumant, quos ecclesiastici gradus dignitas exornat. Cap. VI.

Iuo p.4.c.29.

DEnique sacerdotes, & diaconi, & reliqui oēs, quos dignitas [b] ecclesiastici gradus exornat,a quinquagesima propositū ieiunandi suscipiant:quo & aliquid ad pēsum [c] sanctæ institutionis adijciant,& eorū,qui in laicali ordine consistunt,obseruantiā, sicut loco, [d] ita religione præcellāt.¶De ipsa vero die Dominica [e] hęsitamus [f],quidnam dicendū sit,cum oēs laici,& sæculares [g] illa die plus solito ceteris dieb.accuratius cibos carnium appetant,& nisi noua quadā auiditate vsq; ad medias noctes se ingurgitent;non aliter se huius sacri temporis obseruationē suscipere putant,quod vtiq; non rōni, sed voluptati,immo cuidam mentis cæcitati adscribendum est,vnde nec a tali consuetudine [h] auerti possunt,& ideo cum venia [i] suo ingenio relinquendi sunt,ne forte peiores [k] existant †,si a tali consuetudine prohibeantur. Vt enim ait Salomon:[Qui multum emūgit,elicit sanguinem [l].] *& post pauca.* ¶Par [m]

† Adde fere simile per la ſonem in l. cunctos col. 12. C de ſumma Trin.

Proverbio. 30.

QVadragesima.] CASVS. istius cap. patet per se Et hæc duo cap. abrogata sunt sicut,& seq c in princ. & hoc dicit sequens. §. quoti similiter. Denique.

a ¶Clericorum.] aliàs viles reputentur. 1.quæst 1.vilissimus.

a ¶Sermonum.] *Inuenti sunt Romæ in bibliotheca Vaticana, & Mediolani in bibliotheca monasterij S. Ambrosij sermones aliquot manuscripti, Ambrosij nomen præferentes: inter quos est sermo de sexagesima, cuius initium est;* Adest tempus, *vnde hoc caput sumptum est.*

DEnique.] CASVS. Istud c. diuiditur in quinque partes. In prima parte quærebat Aug a Grego. an clerici incipere debeant ieiunium a quinquagesima,& rñd. ꝙ sic: vt sicut loco præcellunt laicos, ita & religione præcellant. In scda parte,quæ incipit ibi,] De ipsa vero. [quærebatur an laici, qui in dieb dñicis consueuerint so'ēnius epulari,debeant a tali consuetudine remoueri? & rñd.& nō,ne deteriores fiāt, & hoc ꝓbatur auctoritate Salo dicentis,ꝙ qui nimis emūgit, elicit sanguinē. In tertia parte,q̄ incipit ibi, [Et post pauca.] quærebat: an tpe ieiuniorū sit abstinendum ab ouis,caseo,& lacte & rñdet Greg. ꝙ sic, qa sicut a carnib ita ab omnibus, quę trahunt sementinā originē carnis,est abstinendum. In quarta parte,q̄ incipit ibi, [Et post pauca. Ceterum.] quærebatur an piscibus in quadragesima sit vtendum, respon.ꝙ sic, ad infirmitatis solatium, & non ad luxuriam,& non magnis piscibus,sed paruis. Quinto loco in fi.cap. quærebatur:an vino sit vtendum,& respondet, ꝙ sic, vt tamen ebrietatem vitemus.

b ¶Dignitas.] Hic habes, ꝙ quilibet ordo ecclesiasticus dicitur dignitas vel honor, vt 1.quæst.1. reperiuntur quandoque sæculares potestates dicuntur dignitates. 23 q.5 administratores quandoque constantes homines dñr habere dignitatem, secundum, quòd seui dñr habere dignitatē, vt ff. de vsufru. sed,& si quid §.1. Et ex hocpatet clericos nō esse priuatas prſonas: cum illæ tolæ dicātur priuatæ prſonæ, quæ non habent dignitatem, vt 24 q.1. qui contra.

c ¶Ad pensum.] id est, ad quantitatem 1, vt sint duæ partes.

d ¶Sicut loco.] id est,dignitate. Et est hic arg ꝙ q precedit aliū dignitate, debet ēt precedere in alijs, vt 1.q j. vilissimus lo.

e ¶Dominica.] carnispriuij.

f ¶Hęsitamus.] non quid iuris sit, sed qd statuendum sit, ne scandalum oriatur. C. de testa. l. omniū. 1 q 2 quam pio.

g ¶Et sæculares.]& pio ideſt.

h ¶Consuetudine.] argu. ꝙ consuetudo excusat in delictis, vt hic,& 32 q 4. obijciuntur, & extra de tēp ord. sane 2. Sed contra, consuetudo non minuit peccatū sed auget, vt 24 q 1. schisma 32 q.7. flagitia. extra de fi. non satis 1, immo cōsuetudo veniale peccatū,facit mortale, vt 25.d. vnum orariū. §. criminis Sol. consuetudo excusat apena temporali, sed nō a gehennali.

i Siue mensuram, siue institutionē

Consuetudo an excuset in delictis.

2 Vbi plerè de hoc,& j. d. 8. mala.

3 Extra de consue. cum tanto.

Scandali ratione tolerātur crimina.

1 ¶Venia.] Quid est ergo quod dicitur alibi nunquam esse veniam datam impęnitenti. vt 24 q 2 legatur, ideo intelligas de venia pœnæ, non de venia culpæ: tolerat ergo Grego. crimen tale propter periculum schismatis vel scandali. Vnde non est dicendum,quòd ignoscatur eis: licet non puniat eos propter multitudinem, vel scandalum. sustinenda enim sunt crimina ratione scandali, vel schismatis, vt 23.quæstio. 4. non potest, & ratione multitudinis, vt 50. distinctio. vt constitueretur hodie non toleratur, vt extra de vita, & honesta. clerico. a crapula.

K ¶Ne forte peiores.] Hæc est comparativa permissio.

l ¶Sanguinem.] Sic qui multum corrigit, offendit, vt 45. dist. cum beatus, & alibi dicitur. Noli esse nimium iustus, vt de pęn. distinct. 1. serpens 2. q. 7. cap. plerunque. §. de his.

m ¶Par.] ideſt, æquum,& iustum.

autem eſt, vt quibus diebus a carne animaliũ abſtinemus, ab omnibus [a] quoque, quæ ſementinam †[b] carnis trahũt originem, ieiunemus. a lacte videlicet, & caſeo, & ouis. *& poſt pauca.* ¶Cętetum piſcium eſus ita Chriſtiano relinquitur, vt hoc ei infirmitatis ſolatium, non luxurię pariat incendium. Denique qui a carne abſtinet, ne quaquã ſum ptuoſiora [c] marinarum bel luarum conuiuia præparet. Vinum quoque ita bibere permittitur †, vt ebrietatem omnino fugiamus: alioqui [d] reſtat, vt omnia, quæ corpori libent, ſimiliter faciamus.

† *al ſementinam.*

† *al. permittimur.*

4 *Hæc etſi legibus conſtituta ſunt, tamen quia communi vſu approbata non ſunt, ſe non obſeruantes tranſgreſſionis reos non arguunt: alioquin his non obedientes proprio priuarentur honore, cum illi, qui ſacris neſciunt obedire canonibus, penitus officio iubeantur carere ſuſcepto: niſi forte quis dicat hæc non decernendo eſſe ſtatuta, ſed exhortando conſcripta. Decretum vero neceſſitatem facit: exhortatio autem liberam voluntatem excitat.*

Ex Greg inf. 25. q. 1 hac contona.

QVÆSTIO V.

HAec, quæ [f] de priuilegijs, & cæteris infrà poſitis ſcripta ſunt, tam ſæcularibus, quã eccleſiaſticis legibus conueniunt. Nunc ad differentiam naturalis iuris, & cæterorũ reuertamur. Naturale ius inter omnia primatum obtinet tempore, & dignitate. Cœpit [g] enim ab exordio rationalis creaturæ, nec variatur tempore, ſed immutabile [h] permanet. 2 Sed cum naturales [i] ius in lege, & Euangelio ſupra dicatur eſſe comprehenſum, quædam autem contraria his, quæ in lege ſtatuta ſunt, nunc inueniantur conceſſa, non videtur ius naturale immutabile permanere. In lege namq; præcipiebatur, vt mulier, ſi maſculum pareret, quadraginta [k]: ſi vero fœminam, octuaginta diebus a templi ceſſaret ingreſſu: nunc autem ſtatim poſt partũ eccleſiam ingredi non prohibetur. Item mulier quæ menſtrua patitur, ex

Leuit. 12.

Ibid. 15.

a ¶ Ab omnibus.] q.d. ex quo caro prohibetur: ergo & omnia, quæ de carne procedunt.

b ¶ Sementinam.] Ideſt, ſemen.

c ¶ Sumptuoſiora.] Sed paruos piſciculos poteſt homo comedere, vt inf. 82. d. presbyter.

d ¶ Alioqui.] Argu. ex quo vnum conceditur: ergo omnia ſimilia intelliguntur eſſe conceſſa, vt inf. diſt proxi. ad eius, & 27. diſt. quod interrogaſti 22. q. 2. ſi qs per teſtamentum 1. HAECETSI. Hæc ẽ 4. pars diſtin. in qua ſoluit ſupradicta. Archid.

1 Ad hoc fac. ad le. & inf. 95. d. illa ſi gl. arg. omnia, &c.

CASVS. Dicit Grat. q hæc tria cap. ſupra dicta ſunt abrogata & ideo qui nõ obſeruant ea, non dicunt tranſgreſſores: ſed ſi nõ eſſent abrogata, nõ obedientes eis proprio priuarentur honore: niſi forte quis velit dicere, q hęc ſolũ prædicta cap loquãtur de conſilio, & non de præcepto.

e ¶ Cõſcripta.] Nam qui exortat, mandatoris opera nõ fungitur, ſi de his q non ſunt ob. hæc verba.

HAEC q̃.] Hęc diſtin diuidit in duas partes. In prima probat q naturale ius non mutat. Secunda ibi, [Sed cũ naturale.] CASVS. Continuat magiſter dicta ab illo. c. priuilegia. huiuſq; dicẽtis, & dicit q illa omnia conueniunt tã ſęcularibus q̃ eccleſiaſticis legibus. Nunc autem in hac 5. d. reuertit ad ius naturale, aſſignãdo dſiam iuris naturalis ad alia iura: nã iſtud ius primatum obtinet inter alia iura tempore, & dignitate. tpe, quia cœpit ab exordio rationalis creaturæ: dignitate, quia non variatur. Sed cum ius naturale dicatur ſupra comprehenſum lege, & Euangelio, quædam autem contraria legi nunc inueniantur conceſſa apparet, q ius naturale mutabile. * eſt, & variatur, & hoc probatur exemplo mulieris, quæ ſtatim poſt partum, & menſtruum poteſt nunc ingredi eccleſiam: licẽt aliter eſſet ſecundum legem, & puer ſtatim cum natus eſt, poteſt baptizari, & ad hoc inducit cap. ſeq.

* *Declaratur inf. d. 6. c. nõ eſt peccatum, §. hoc itaque.*

f ¶ Hæc quæ.] In hac 5 diſt incepit aſſignare dſiam iuris naturalis ad alia iura. Notandum ergo, q ius naturale in 4 differt ab aliis rumbus, in origine, dignitate, amplitudine, & in re regore. In origine differt, quia cœpit ab exordio rationalis creaturæ, vt infra. de rer. diuiſa §. commodus, ſed alia iura ceterum hẽnt ab inuentione humanã 2, inf. d. 6. c. vlt. Dignitate differt, quia hoc ius nullam patitur immutationem. Inſtru. de iure natu. §. penam ſi quid eſt contrarium iuri naturali, illud iniquum eſt ſup. diſt. 1. iũs naturale. in fi. Item amplitudine, quia iure naturali omnia ſunt communia: ſed hoc non eſt alio iure. Item ſententiæ rigore: quia contra ius naturale nulla

2 Vt in ſi cedentis, §. & inf. d pro xi §. his itaque.

g ¶ Cœpit.] rer intelligentiam, non per eſſentiam: imò verius poſſet dici, q cœpit quo ad vſum 3, quia ius naturale, ideſt naturalis æquitas ab æterno fuit: niſi velis intelligere de iure diuino, illud enim prius fuit, quam eſſet redactum in ſcripts.

3 Et exercitium: nam tunc creaturę cęperunt eo vti. Archid.

h ¶ Sed immutabile.] Quoad præcepta, & ,phibitiones, vt d 6. §. vlt.

i ¶ Sed cum naturale.] Hæc eſt 2. pars diſt. in qua obijcit cõtra id qd dicit, q ius naturale nõ mutat, & ,ſbat per tria ſeq cap. q mutetur Sol ponet inf. d. proxi. §. His itaq; Et elit tas subiecto magn. Puerpera, & menſtruata vſq; ad certum tps prohibet. tur intrare eccleſiam: ſed modo neutra prohibetur, & hæc prohibitio eſt de iure naturali: ergo reſtat. q ius naturale ſit variatum.

Anima maribus citius infunditur q̃ fęminis.

k ¶ Quadraginta.] Quia tot diebus mortuus eſt partus ante infuſionem animæ: ſed fœtus fœmineus 80. diebus.

Digitized by Google

diebus secundum hoc videtur, quod tempore quo concepit, det abstinere: sed ratione dubitationis secus est: quia nescitur quo tempore concipit: item quia nescit vtrum masculum vel fœminam pariat. Io.

SI mulier.] CASVS. Mulier statim post partum potest

lege immunda esse reputabatur: nunc autem nec statim intrare ecclesiam nec sacræ communionis mysteria percipere, sicut nec illa, quæ parit, vel illud, quod gignitur, statim post partum baptizari prohibetur. Vnde eidem Augustino Anglorum episcopo Gregorius scribit dicens.

a ¶Nunc ad differentiam.] *In vulgatis legebatur*, Nunc autem ad doctrinam, *Emendatum est ex vetustis codicibus, & ex principio dist. 15. vbi hoc repetitur.*

PALEA ß Cap. I.

c.10. ad interrogata Augustini Anglorum episcopi.

CVm enixa fuerit mulier, post quot dies intrare Ecclesiam debeat, testamenti veteris præceptione didicisti: quia pro masculo xxxiij. pro fœmina vero lxvj. diebus debet abstinere; quod tamen sciendum, quia in mysterio accipitur.

ß ¶Palea.] *De paleis vniuersæ in prafatione dictum est. Hoc vero, cui primum præponitur nomen Paleæ, habetur etiam in manuscriptis exemplaribus (exceptis duobus Vaticanis;) & in quatuor coniunctum est cum sequenti capite*, Si mulier: *addita ad illius initium voce*, Nam; *quemadmodum est apud Gregorium.*

¶Mulier enixa gratias actura Ecclesiam intrare hora eadem non prohibetur. Cap. II.

Gregorius ibidem continenter. Beda l. 1. de hist. Angl. c. 27. Nicolaus ad consulta Bulgarorum. c. 68.

SI mulier [a]eadem hora, qua genuerit, actura gratias intrat Ecclesiam; nullo pondere peccati [b]grauatur: voluptas etenim carnis, non dolor in culpa est. In carnis autem cõmistione voluptas est; in † prolis uero partu dolor & gemitus. Vnde & ipsi primæ matri omniũ dicitur; [In doloribus paries.] Si itaq; enixam mulierẽ prohibemus intrare Ecclesiã, ipsam ei pœnã [c] suã, in culpã deputamus.

Gen. 3.

† nã in prolis prolatione gemitus.] orig.

Idem ad eundem.

Greg. ibid. continenter. Burch. l. 4. c. 32. Iuo par. 1. c. 62.

¶Mulierem enixam, vel quod ab ea genitum fuerit, eadem hora nihil prohibet baptizari. Cap. III.

BAptizari aũt, vel enixam mulierem, uel hoc quod genuerit, si periculo mortis urgetur, uel ipsa hora eadẽ quæ gignit, uel hoc quod gignitur, eadem qua natũ est, nullo modo prohibetur, qa [a] sicut sancti mysterij gratia videntibus, atq; discernentibus cum magna discretione prouidenda est; ita quibus mors imminet, sine vlla dilatione offerenda est; ne, dum adhuc tempus ad præbendũ redemptionis mysterium quæritur, interueniente paululum mora [d], inueniri non valeat, qui redimatur.

Greg. ibid. continenter. Nicolaus ad consulta Bulg. c. 68. Beda lib. 1. de hist. Angl. c. 27. Iuo par. 8. c. 88.

a ¶Quia sicut.] *Hinc vsque ad uer.* Ne dum, *addita sunt ex Beato Gregorio.*

Item.

¶Antequam puer ablactetur, vel mater purificetur ad eius concubitum vir non accedat. C. IIII.

AD eius vero concubitũ vir suus accedere nõ debet,

b ¶Pondere peccati.] Sed nonne in burchardo legitur in pœnitentiali Theodori, q fœmina post partum masculi abstinebit xxxiij. diebus ab ingressu ecclesiæ: sed post partum fœminæ lxvj. & si ante intrabit, tot diebus pœnitebit in pane & aqua, quot diebus ante intrauit ecclesiam: & qui illis diebus communicetur ei, x. diebus pœnitebit in pane & aqua: Item consuetudo est cõtraria illis c. Gre. Sed illud Theodori intelligas de ea, quæ nõ ex deuotione intrat: vel de illa quæ sine necessitate intrat: Sed veri⁹ credo, quod potest intrare siue sit necessitas, siue non, vt extra de pur. post partum. volens. consuetudo tamen in contrarium se habet. Io.

Mulieres enixæ non tenentur hodie ab ingressu ecclesiæ abstinere

c ¶Pœnam.] Afflictis enim non debet afflictio addi. vt 7. q. 1. cũ percussio. istud tamen fallit: quia corrupta per violentiam non consecrat, infra 26. distin. Acutius. & 32. quæst. 5. ille autem, & mutilati mẽbris non promouentur, vt 55. distinctio. per totum t.

Afflictio afflictis quandoq; datur.

BAptizari.] CASVS. Mulier vel quod ex ipsa natum est, statim in periculo mortis baptizari potest, ne parua mora imminente inueniri nõ possit quod redimatur.

1 De hoc not. inf. eod. ad eius. in glo hoc est, Archid.

d ¶Mora.] argu q mora est uitãda vbi timetur periculum, vt 28. dist. de Syracusanæ de consec. dist. 4. ne quod abst. argumen. contra. ff. de iud si debitori. & ff de solu. l. quod dicimus Solu. illud in contractibus: istud in periculo animæ, Ioan.

AD eius.] CASVS. Tria dicit præsens cap. Primo, quod vir nõ debet dormire cũ vxore sua tempore purgationis antequam puer ablactetur: nec alij debet tradi ad

test ecclesiam ingredi: nam ex hoc nullo peccato grauatur: quia uoluptas carnis in culpa est, non dolor: alioquin dolorem partus sibi uerteremus, in culpam. h. d.

a ¶Si mulier.] quidam libri habent, cum enixa: sed illud est palea usque ad hunc locum.

nutriendum causa incontinentiæ Secundo: ibi, [Quæ tamen.] dicit quod mulier tẽpore purgationis potest ecclesiam ingredi: quia superfluitas non debet culpæ adscribi. Tertio ibi. [Sancta quoque.] dicit quod mulier tempore partus non est arcenda a corpore Christi: si tamen

ttamen abſtinet ex deuotione, laudanda eſt.

Menſtrui tẽpore coniugale debitũ, an debeat reddi.

a ¶Ablactetur.] Tempus ablactationis hic appellatur tempus poſt partum, quando mulier nimis abundat lacte: & niſi extraheretur per puerũ, oporteret ipſam infirmari. ideo autem prohibetur illis temporibus cõmiſceri cum eis, quia ex tali coitu naſcuntur morboſi, & leproſi. ſed quid ſi mulier petat debitũ a uiro tpe menſtrui, vel tẽpore purgationis? Dico, ꝙ nõ reddet debitum ei, niſi timeret fornicatio eius. 33. d. duo mala. Itẽ ſi vir petit debitum tempore menſtrui a muliere: mulier negabit, & exponit ei cauſam quare nõ poteſt. ff. de ſol. l. quod dicimus.

quouſq; qui gignitur, ablactetur [a]. Praua autem in cõiugatorum moribus cõſuetudo ſurrexit, vt mulieres filios, quos gignunt, nutrire cõtemnãt, eoſque alijs mulieribus ad nutriendũ tradant: qđ videlicet ex ſola cauſa † incontinentiæ videtur inuentũ; quia dum ſe continere nolunt; deſpiciunt lactate quos giguũt. Hæ itaq;, quæ filios ſuos ex praua cõſuetudine alijs ad nutriendum tradunt, niſi purgationis tempus prius tranſierit †, viris ſuis nõ debẽt admiſceri: quippe cum & ſine partus cauſa, cum in cõſuetis mẽſtruis detinentur, viris ſuis miſceri prohibeant [b]: ita vt morte lex ſacra feriat, ſi quis vir ad menſtruatã mulierem accedat. Quæ tamen mulier, dum ex cõſuetudine menſtrua patitur, prohiberi Eccleſiam intrare nõ debet; quia ei naturę ſuperfluitas in culpam nõ valet imputari: & per hoc quod inuita [c] patitur, iuſtũ nõ eſt, vt Eccleſiæ ingreſſu priuetur. Nouimus nãque, ꝙ mulier quę ſanguinis fluxũ patiebatur, poſt tergum Domini veniens †, veſtimenti eius fimbriã tetigit, atque ſtatim ab ea ſua infirmitas receſſit. Si ergo in fluxu ſanguinis poſita, laudabiliter potuit Domini veſtimentũ tangere; cur quæ menſtruum ſanguinis patitur, ei non liceat Domini Eccleſiã intrare? *& infra.* ¶Si igitur bene præſumpſit, quę veſtimentũ Domini in languore poſita, tetigit; quod vni perſonę [d] infirmanti conceditur; cur nõ cõcedatur cunctis mulieribus, quæ naturæ ſuæ vitio infirmantur? ¶Sanctæ aũt communionis myſterium in eiſdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex veneratione magna percipere nõ præſumit; laudanda eſt: ſed ſi percipiat, non iudicanda. Bonarum quippe mentium eſt ibi etiam [aliquo † modo] culpas ſuas agnoſcere [e], vbi culpa non eſt: quia ſæpe ſine culpa agitur quod uenit ex culpa. Vnde etiam cum eſurimus, ſine culpa [f] comedimus; quibus ex culpa primi hominis factum eſt, vt eſuriremus.

† *al. carnis incontinentia.*

† *trãſierunt*] ori. *Leuit. 15.*

Matth 9.
† *al. humiliter veniens.*

† additæ ſũt iſtę duæ uoces ex B. Greg. & Beda.

Facta ab inuitis an ſint imputanda. 1 Nec talia poſſunt, vt patet in eo quod legi. & no. inf. 13. q. 2. quãm præ poſterum.

a ¶Quod uni perſonæ.] Arg. ꝙ vni conceditur, per cõſequens uidetur alijs eſſe cõceſſum. ſic ſup. diſt. 4. denique. & hoc uerũ eſt ſi de iure cõmuni aliquid concedi-

tur. ſecus ſi ex priuilegio, vt 16. q. 1. hinc eſt. & 7. q. 1. peruiſi.

b ¶Prohibeantur.] ideſt, ſub forma prohibitionis diſſuadẽtur. ſic exponũt quidam.

c ¶Inuita.] Hoc eſt regulare, vt quod qs inuitus patitur, non afferat ei præiudicium, vt hic, & 50. diſt. pſbyteros. & C. de inſti. & ſub. l. 1. & C qui pe. tut. l. cum a matrib'. C. de app. præſes. Argu contra. inf. 55. diſt. c. vlt. 49. diſt. c. vlt. C de cõdi. inſer. legatum. Item argu. ꝙ quæ fiunt ab inuitis, & nolẽtibus eis imputari non debent 1. vt do conſec. diſt. 5. diſcipulos. 15. q. 1. aliquos. & q. 6. c. 1. & 31. q. 2. Lothatius. Io. Sol. ſi aliqs cogit coactione abſoluta aliqđ facere cõtra Deum, nõ imputatur ei quo ad Deũ. ſecus ſi conditionali coactione, vt ext qđ me. cau ſacris. 50. diſtin. pſbyteros. In cõtractib. ſi aliqs cogit per metũ, qui debuerit cadere in cõſtãtẽ virũ, non imputatur ei, ut ibi, & qđ met. ca u. ad audientiã niſi culpa ſua incideret in talem metum, vt ff. quod me. cau. ſi mulier. Sed in ordinibus ſecus: nam ſi quis per vim mutiletur, promoueri non poteſt, vt extra de cor. vi. expoſuiſti. etiam corrupta per vim non conſecrabitur inter virgines, ut 32. q. 5. ille. & hoc ſit propter reuerentiam ſacramentorum & defectum myſterij. hic mihi Bart. Brix. uidetur breuiter diſtinguendum.

f ¶Sine culpa.] Arg. ꝙ non ſemper imputatur factum vbi culpa præcedit. 15 q. 1 ſæpe.

DISTINCTIO VI.

Via uero [g] de naturæ ſuperfluitate ſermo cœpit haberi, quæritur, an poſt illuſionem, quæ per ſomniũ ſolet accidere, vel corpus Domini quilibet accipere valeat; vel ſi ſacerdos ſit, ſacra myſteria celebrare. De his ita ſcribit B. Gregorius Auguſt. Anglorũ epõ, reſp. 11.

Ex 11 interrogatione Auguſt. Anglorũ Epiſcopi.

Bẽda lib. 1. hiſtor. Ang. c. 27.

Via vero.] CASVS. Grat. quærit an poſt nocturnam pollutionem, vel illuſionem valeat quis ſumere corpus Chriſti: & an ſacerdos Miſſam valeat celebrare? & de hoc quid iuris ſit, in cap. ſeq. diſtinguitur.

¶ ¶Quia uero.] Hic intitulatur. diſtin. 6. in qua, quia fecerat mentionem de ſuperfluitate naturæ, digreditur a principali propoſito agens de nocturna pollutione, oſten-

Digitized by Google

ostendit ergo auctoritate Greg. quibus modis, & ex quibus causis contingit, & qñ sit peccatum, & qñ nō: postea rñdet obiectioni tactæ in præmissa d. in illo, §. his itaq; Et not. ſm quosdam, ꝙ nocturna pollutio, & illusio, q̃ procedit ex infirmitate, nō est peccatū, ēt veniale, maxime

¶De multiplici genere illusionis. Cap. I.

Burch. l. 5. c. 43. Iuo p. 2. c. 52. Pann. l. 1. c. 160. Poly. l. 3. tit. 16

† paulo aliter in orig. & apud cæteros collectores.

TEstamentum [a] veteris legis hunc [b] pollutum Dñs dicit, & nisi lotum aqua, etiam vsq; ad vesperā † intrare Ecclesiam non concedit. Quod † tamen aliter intelligens populus spiritualis, quasi per somnium enim illud reputat, qui tentatus immunditia [c], veris [d] imaginibus in cogitatione inquinat. Sed lauandus est aqua [e], vt culpam cogitationis lacrymis abluat: & nisi prius ignis tentationis recesserit, reum se quasi vsque ad vesperam [f] cognoscat. ¶Sed est in eadem illusione valde necessaria discretio: qua † subtiliter pensari debet, ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula, aliquando ex naturæ superfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidem cum ex naturæ superfluitate, vel infirmitate euenerit, omnimodo hæc illusio non est timenda, quia hanc animus nesciens pertulisse [g] magis dolendus est, quàm fecisse. Cum vero vltra modum appetitus gulæ in sumendis alimentis rapitur: atq; idcirco humorum receptacula grauantur, habet exinde animus aliquem reatum [h], non tamen vsq; ad prohibitionem percipiendi sacri mysterij, vel missarum solemnia celebrandi: cum fortasse, aut festus dies exigit, aut exhibere † mysterium pro eo, quòd sacerdos alius in loco deest, ipsa necessitas [i] compellit. Nam si adsint alij, qui implere mysterium valeant, illusio per crapulam facta, a perceptione sacri mysterij prohibere non debet: sed ab immolatione sacri mysterij abstinere †, vt arbitror, humiliter [k] de-

† al. quia. Iuo p. 9. c. 111.

† al. exhiberi.

† al. abstineri.

Testamentum.] CASVS. Capitulum istud diuiditur in tres partes. In prima parte dr, ꝙ si qs pollutus fuerit pollutione nocturna, nisi aqua lot⁹ fuerit, ei vsq; ad vesperā intrare Ecclesiā non concedit. In 2da parte q̃ incipit, ibi. [Quæ tñ.] dicit Greg. ꝙ hoc pōt intelligi spiritualiter s. de illo, qui in mente prauis cogitationib. est pollutus, qui aqua pñę lauandus est, & nisi prius ignis tentationis recesserit, se reum vsq; ad vesperam cognoscat. In tertia par. q̃ incipit ibi, [Sed est] dr, ꝙ pollutio tripliciter accidit. Aliquā do. n. accidit ex superfluitate naturę, vel infirmitate, aliqñ ex crapula, aliqñ ex præcedenti turpi cogitatione. Cū ex superfluitate, vel infirmitate naturę ꝓcedit pollutio, nō imputat alicui, q̃a potius est pœna q̃ peccatū. Cum vero ꝓcedit ex crapula, talis pollutio hēt aliquē reatū, verumtamen, si necessitas adest, ꝓp hoc sacerdos non prohibet a celebratione missarum; sed si alij sacerdotes adsint, celebrare non debet, sed a corpore Christi non prohibetur, maxime, si dormientem turpi imaginatione non concusserit, pollutio. Cum autem ex turpi cogitatione præcedenti procedit, abstinere debet ab vtroque, quia animo patet reatus suus, quia quod cogitauit sciens, pertulit nesciens.

Pollutio tripliciter accidit.

xime cū sit pœna, vt inf. c. proxi. ibi, oīno hæc pollutio, vel illusio non est timēda, q̃a aīus, &c. Illa vero, q̃ procedit ex crapula, est veniale peccatū, vt inf. c. ꝓxi. ibi, hēt exinde animus aliquē reatū. similiter illa q̃ prouenit ex cogitatione p̃cedente, peccatū est, sed distinguitur, quia si illa cogitatio nō processit ad cōsensum, veniale peccatum est

1 Sicut, & ipsa cogitatio ex qua procedit.

1 pollutio ex ipsa ꝓueniens. Si vero ꝓcessit, tūc est mortale

2 Sub sicut innuit infra in fi. c. seq. & in palea, sed pensandum.

2 ſm istorum opi. accidit, ꝙ aliqs nesciens peccat mortaliter, & venialiter

3 Hoc inspicit dictū antecedens, ibi sed cogitatio, &c.

3 operat bonū, & etiā meretur vitam æternam, quia si corpus dormit alia vigilat. Vnde illud. Cor meum vigilat ad te Deus. Idem in furioso dicūt, si culpa sua deuenit ad furorē arg. 15. q. 4. si quis in fi. immo nesciens peccat 32. q. 7. quēadmodū. Arg. cōtra. ff. de act. & oblig ex maleficio, §. si qs absens, vbi dr, ꝙ nesciēs nō peccat. Alij dñt, ꝙ dormientes nō peccant. 15. q. 1. si cōcupiscēt ia &c aliquos. dormiens. n. furioso cōparat, ff. de acq pos. l. 1. §. adipiscimur, & ita nō peccat. Si ergo in nocturna pollutione homo nō venit ad consensum, nullo modo peccat: si vero peruenit, peccat mortaliter ſm istos, nisi forte imaginetur cum vxore ꝓpria, quia tunc dirigit affectum in vxorē, & non peccat mortaliter hāc opi. fouet H. & ꝓbat inf. eād. dist. non est. ibi: luxuriæ, &c. Sed hoc nō est verū, quia nullo modo peccat, vt inf. c. ꝓxi. & 15. q. 1. aliquos. Sed contra priorē opi. obijcitur, q̃d si cogitaui turpiter, sed antequā dormiui, statim pœnitui, post polluor in somno, peccaui, vel non? & vī ꝙ sic. Resp. licet contritus sim: tñ vestigia remanent, & reliquiæ sicut in libro: vestigia seruituris, vnde patronus ei succedit instit. de succ. lib. §. sed nostra, sic matrimonium in furiosis manet propter re-

Pollutio nocturna turpē cogitationē equens imputatur.

liquias prioris voluntatis, ff. de his qui sui, vel alie. iuris sunt l. patre furioso. Imputetur ergo mihi saltem si initialiter turpiter cogitaui.

a ¶Testamentum.] in Leuitico legitur Dñs dixisse, si fuerit homo pollutus nocturno semine, egrediatur extra castra, & nō reuertat vsq; ad vesperā donec lauetur, & post solis occasum reuertatur ad castra hoc Greg. exponit hic, & retorquetur ad illos qui polluuntur mente.

b ¶Hunc.] talem morē, de quo quęris, adhuc Romani seruant 4. vt 33. q. 4. vīr cum propria vxore.

c ¶Immunditia.] idest, immunda cogitatione.

d ¶Veris imaginibus.] cum videt mulierem, & delectatur in ea.

e ¶Aqua.] idest pœnitentia.

f ¶Ad vesperā.] i. quousq; recessit ignis tentationis. ADDITIO. idest, prauæ cogitationis. i. quousq; cedat illa cogitatio reatu: licet n. peccatum transeat actu, remanet tamen reatu 22. q. 7. non solum. de consec. d. 4. non ex quo. Vel dic ad vesperam, idest, pœnitentiam, quia vespera, idest finis est peccati, & idem sensus est. Hu.

4 Sub. Iudæa contractu mortui in pollutis. de consecr. d. 4. nec quenq. Hug.

g ¶Pertulisse.] q. d. potius intelligitur tunc pati, quam facere.

h ¶Reatum.] idest veniale peccatum, & ideo non prohibet a sumptione Eucharistiæ, sed prohibet vel dissuadet a consecratione, nisi sit necessitas.

i ¶Necessitas.] quæ legē non habet. de consec. d. 1. sicut.

k ¶Humiliter.] ergo est consilium bene. n. posset celebrare,

brare, si vult nam ꝑ leuibus criminibus non abstinebit facer dos a celebratione missarum, sed pro talibus abstinebit, pro quibus posset excõmunicari, vt de con se. dist. 2 si non sunt & c. quotidie. tamen pro quolibet mortali peccato quilibet est suspensus quoad se, vt extra de cohab. cler. & mul. c. vlt. nisi peregerit pœnitentiam, vt extra de tẽpo. ord. quæsitũ Hua ¶ Tamen.] ideſt, maxime.

b ¶ Non concusserit.] pollutio ipsa.

c ¶ Rea.] quasi dicat, nec mens est rea in somno, nec est rea post somnum, cũ est libera in suo iudicio sed tunc fuit rea qñ se ingurgitauit, vnde satis patet hic, ꝙ homo in somno nõ peccat.

d ¶ Libera.] supple. sed prius peccauit.

e ¶ Radice.] ideſt, mala cogitatione.

bet: si β tamen [a] dormientem turpi imaginãtione illusio non concusserit [b]. Nam sunt, quibus ita plerumq; illusio nascitur, vt eorum animus etiam in somno corporis positus non fœdetur turpibus imaginationibus. ¶ Qua in re vnum ibi ostenditur, quòd ipsa mens rea [c] non sit tunc γ: sed suo iudicio penitus libera [d] cum se, etsi dormiẽti corpore nihil meminit vidisse, tñ in vigilijs corporis meminit in ingluuiem cecidisse. Si vero ex turpi cogitatione vigilantis oritur illusio in mente dormientis, patet aĩo suus reatus. Videt. n. a qua radice [e] inquinatio illa processerit; quia †, qđ cogitauit sciẽs, hoc pertulit nesciẽs: & ♪ pp talẽ pollutionem a sacro mysterio ea die abstinere oportet. † *al. qui.*

α ¶ Veris.] *In plerisque codicibus B. Gregorij, & apud Bedam. & in collectione Conciliorum Colonia 1530. impressa, legitur,* vanis; *in aliquibus vero B. Gregorij codicibus* varijs; *sed ob Glossam non est mutatum.*

β ¶ Si tamen.] *In codicibus B. Gregorij, & apud Bedam est,* si tamen dormientis mentem turpis imaginatio non concusserit. *In collectione vero Isidori etiam manuscripta,* si tamen animum dormientis turpes imaginationes concusserunt: *quem sensum retinet etiam lectio Pänormia. nam Burchardus, & Iuo parum ab originali discrepant.*

γ ¶ Non sit tunc: sed suo.] *Omnia fere Gratiani manuscripta exemplaria habent,* vel suo: *caterum magna hoc loco est inter cæteros collectores, & Bedam, & B. Gregorij codices varietas. In collectione Isidori etiam manuscripta est,* qua in re vnum ibi ostenditur, ipsa mens non rea, nec tamẽ suo iudicio libera. *Verum ob codicum varietatem nihil est in contextu mutatum.*

♪ ¶ Et propter.] *Hæc vsque ad finem, neque in codicibus B. Gregorij, neque apud Bedam, neque in tribus vetustis Gratiani exemplaribus habentur. Sunt tamen apud Burchardum, & Iuonem, & Pannormiam, & Polycarpum.*

¶ Peccatum non dicitur perpetratum cogitatione solum, sed delectatione, & consensu. PALEA. α Cap. II.

SEd pensandũ est, ipsa cogitatio, vtrũ in suggestione, an delectatione, vel (quod maius est) peccati consensu acciderit. Tribus .n. modis impletur omne peccatũ, videlicet suggestione, delectatione, consensu: suggestio quippe fit per diabolũ, delectatio per carnem, consensus per spiritũ, quia & †primo culpam serpens suggessit, Eua velut caro delectata est, Adam velut spiritus consensit. Et necessaria est magna discretio, vt inter suggestionem β, delectationem, & consensum iudex sui animus præsideat. Cum enim malignus spiritus peccatum suggerit in mente: si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum omnimodo perpetratum non est: cum vero caro delectari cœperit, tunc peccatum incipit nasci: si autem etiam ad consensionem ex deliberatione descendit, tunc peccatum cognoscitur perfici. In suggestione igitur peccati semen est: in delectatione fit nutrimentum; in consensu perfectio. Et sæpe contingit, vt hoc, quod malignus spiritus seminat in cogitatione, caro in delectationem trahat; nec tamen animus eidem delectationi consentiat. Et cum caro sine anima delectari nequeat; ipse tamen animus carnis voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquo modo ligatur inuitus, vt ei ex ratione contradicat, nec consentiat, & tamen delectatione ligatus sit; sed ligatum se vehementer ingemiscat. Vnde & ille cœlestis exercitus prȩcipuus miles gemebat dicens: [Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ; & captiuum me ducentem in lege † peccati, quæ est in mẽbris meis.] Si autem γ captiuus erat, minime repugnabat: quapropter, & captiuus erat, & repugnabat. Igit legi mentis eius lex, quæ in mẽbris est, repugnabat

Beda. ibidem. Burch. l. 5. c. 43. Iuo p. 2. c. 52.

† *al. cum primum.*

Rom. 7.

† *al. legem.*

Digitized by Google

NOn est.] CASVS. Quæsitum fuit ab Isidoro, an peccet homo cum dormiens nocturna illuditur pollutione? & respondet, q non; nisi adsit concupiscentia: sed tunc peccat cum vigilans luxuriam prouocat: sed tamen quocunque modo accidit pollutio, suæ culpæ attri-

pugnabat: si autem repugnabat, captiuus non erat. Ecce itaque homo est (vt ita dixerim) captiuus, & liber; liber ex iustitia, quam diligit; captiuus ex delectatione, quam portat inuitus.

α ¶Palea.] *Abest hæc palea non solum a primo & decimo Vaticinis, verum & alijs, quæ aliquot paleas habent. Rubrica autem abest ab omnibus. In quibus enim caput hoc reperitur, coniunctè ponitur cum superiore, quemadmodum etiam apud Burchardum, & Iuonem.*

β ¶Suggestionem.] *Sic emendatum est ex originali, a quo parum discrepat Iuo: ante legebatur*, & necessaria est magna discretio inter suggestionem & delectationem; & inter delectationem atq; consensum, iudicē sui faciat animum præsidem, *Burchardus*, iudicem sui præsidere animum, *Reliqua fere, vt Gratianus. Apud Bedam verò*, & inter suggestionem atque delectationem; inter delectationem & consensum, iudex sui animus præsideat. *In collectione Isidori*, & necessariū est magna discretione inter suggestionem & delectationem, atque consensum iudicem sui prodere animum.

γ ¶Si autem.] *Magna etiam hoc loco iudicum veritas est: breuissima, & satis integra lectio est in codice epistolarum B. Gregorij olim Lutetiæ impresso.* Si autem captiuus erat minime pugnabat, sed pugnabat, quapropter captiuus non erat. Ecce itaqne, &c.

Item Isid. lib. 3 sententiarum de summo bono c. 6.

¶Quando sit peccatum nocturnis imaginibus illudi. Cap. III.

Iuo p. 9. cap. 112.

NOn est peccatum, quando nolentes imaginib. nocturnis illudimur, sed tunc est peccatum; si, antequam illudamur, cogitationis affectibus præuenimur. Luxuriæ quippe imagines, quas in veritate gessimus, sæpe dormientibus in animo apparent: sed innoxiæ, si non cōcupiscendo [a] occurrunt. Qui nocturna illusione polluitur, quamuis extra memoriam turpium cogitationum sese per sentiat inquinatum; tamen hoc vt tentaretur, culpæ suæ tribuat, suamque immunditiam statim fletibus tergat.

† al. ita.

His itaque † [b] respondetur. In lege & in Euangelio naturale ius continetur, non tamen quæcumque in lege & Euangelio inueniuntur, naturali iuri cohærere probantur. Sunt enim in lege quædam moralia præcepta, vt non occides: quædam mystica, vtpote sacrificiorum præcepta, vt de agno, & alia similia his. Moralia mandata ad naturale ius spectant; atque ideo nullam mutabilitatem recepisse monstrantur. Mystica verò quantum ad superficiem a naturali iure reprobantur sibi annexa; ac per hoc, & si secundum superficiem videantur esse mutata; tamen secundum moralem intelligen-

su. in illo. c. hæc quæ, de priuilegiis. in 5. d. de mutabilitate, & variatione iuris naturalis dicens, ꝙ ius naturale in lege, & in Euangelio continetur; sed tñ non oīa quæ sunt in lege, & in Euangelio cohærēt iuri naturali q̄tū ad superficiem. Sunt. in lege q̄dam præcepta moralia, vt non occides, &c. Ista nō mutātur, nec ius naturale in eis: quædam mystica præcepta, vt de agno sacrificādo, & his similia ista mutātur quantū ad superficiē, & non q̄tum ad moralē intelligentiā: & q̄tū ad hoc ius naturale immobile ꝑseuerat, & permanet, sicut fuit ab exordio rōnalis creaturæ. In secunda parte, q̄ incipit ibi, [Ius verò cōsuetudinis.] dr̄. ꝙ ius cōsuetudinis cępit post legē naturalē: ex quo hoīes cæperūt simul habitare, qđ credit̄ factum eo tpe quo Cain legit̄ ædificasse ciuitatē: quod ius cum fere esset extinctū propter diluuiū, fuit reparatū a Nembroth siue potius immutatum; quia cœpit opprimere homines. & hoc probatur auctoritate Ge. ibi. [Cępit Nēbroth, &c.

b ¶His itaq;.] Hic ponit Magister sol. obiectionis, q̄ fecerat in præcedēti di. Nos ergo cum ipso plenius distinguamus, ꝙ eorū, q̄ continent̄ in lege, alia sūt moralia alia mystica: moralia sūt q̄mores informant, & sic sunt intelligenda, vt ipsa verba sonāt, vt diliges Deū: nō occides honora patrem, de quib. notatur 32. q. 7. quid in oīb. mystica sunt figuralia, quæ aliud significāt præter id quod litera sonat: horum alia sunt sacramentalia, alia sunt cęremonialia. Sacramentalia sunt de quib. ratio reddi potest quare ad literam sic fuerunt præcepta, vt de circuncisione, & obseruatione sabbati, de quib. habes extra de bapt maiores. & extra de const. translato. Cæremonialia sunt de quib. rō reddi non pōt quare ad literam sic mādata. vt non arabis in boue, & asino, vt 16. q. 7. in in noua. nō feres vestem de lana, & lino contextā, nō feres agrū diuerso femine. Lex ergo quantum ad moralia

attribuere debet.

a ¶Non concupiscendo.] Idest absque libidine præcedentis ardoris.

HIS ITAQVE CASVS Isto §. diuiditur in duas partes. In prima parte soluit Gratianus qōnem quam fecit

non recipit immutationem, ſed quantum ad ſacramentalia, & cæremonialia mutatur quantum ad ſuperficiem literæ, ſed non ob hoc dicitur eſſe mutatum ius naturale: quia in his non conſiſtebat ius naturale, quo ad ſuperficiem literæ, ſecundum quam hæc ſunt mutata: ſed quo ad myſticam intelligentiam, ſecundum quã nõ ſunt mutata: ſed myſticus eorum intellectus nõ eſt mutatus, vnde lex non dicitur mutata, 1.q. 1. Marchion.

tiam mutabilitatem neſcire probantur. Naturale ergo ius ab exordio rationalis creaturæ incipiens, vt ſupra dictum eſt, manet immobile. Ius [a] *verò conſuetudinis poſt naturalem legem exordium habuit; ex quo homines conuenientes in vnum cœperunt ſimul habitare, quod ex eo tempore factum creditur; ex quo Cain ciuitatẽ ædificaſſe legitur: quod cum diluuio propter hominum raritatem fere videatur extinctum* [b]*, poſteà a tempore Nembroth reparatum, ſiue potius immutatum exiſtimatur; cum ipſe ſimul cum alijs alios cœpit opprimere, alij ſua imbecillitate eius ditioni cœperunt eſſe ſubiecti, vnde in Geneſi legitur de eo: (Cœpit Nembroth robuſtus venator eſſe coram Domino* [c]*) ideſt a hominum oppreſſor, & extinctor, quos etiam ad turrim ædificandam allexit.*

Gen.4. Gen.7. Gen.10.

a ¶Ideſt.] *Gloſſa ordinaria ad iſtum locum ex Alcuino ita habet,* ideſt hominum oppreſſor & extinctor: quos allexit, vt turrim contra Deum conſtruerent.

DISTINCTIO VII.

VS autem [d] *conſtitutionis cœpit a iuſtificationibus* [e] *quas* [f] *Dominus tradidit Moyſi dicens: (Si emeris ſeruum Hebræum, &c.)* Exod.12.

Vnde Iſidorus in lib. 5. Etymol. c. 5. 1. ait.

¶De conditoribus legum. Cap. I.

MOyſes gentis Hebreæ primus omnium diuinas leges ſacris literis explicauit. Phoronæus Rex primus leges, iudiciaq; conſtituit. Mercurius Triſmegiſtus [g] primus leges Aegyptijs tradidit Solõ primus leges Athenienſibus dedit. Licurgus primus Lacedæmonijs iura ex Apollinis auctoritate confinxit. Numa Pompilius, qui Romulo ſucceſſit in regno, primus [h] leges Romanis edidit. Deinde, cum populus ſeditioſos † magiſtratus ferre non poſſet; Decemuiros [i] legibus ſcribendis creauit, qui leges ex libris Solonis in latinum ſermonem translatas x ij. tabulis expoſuerunt.

† *al. ſeditioſus.*

1 Hoc non debet hic eſſe, quia hoc dicitur in ſequen. di. nec hoc ponit Hugo. nec Lau. nec ẽt ponit in antiqua gl. Io.

VS autẽ.] Hæc diſtinctio diuiditur in duas partes, 2. ibi. [Paulatim.]

CASVS. ſupra oſtenſum eſt, quo tẽpore ius naturale, & ius conſuetudinis incẽperunt. Nunc autem oſtẽdit in hac 7. diſ. quo tẽpore incœpit ius conſtitutionis, & dicit Grat. quòd primo incœpit a Moyſe, & poſtea ab aliis, vt dicitur in ſeq. cap.

d ¶Ius autem.] In hac vij. diſt. oſtendit quando, & a quib. cœperunt conſtitutiones humanæ tam Eccleſiaſticæ, quam ſæculares. Eccleſiaſticæ cœperunt a Moyſe & tempore Moyſi: Sæculares a diuerſis, & tempore diuerſo cœperunt, vt patet in ſeq. cap.

e ¶A iuſtificationibus.] .i a iudicijs: Legitur in Exod. 9 Dominus dixit filiis Iſrael p Moyſen. Si emeris ſeruum Hebræũ ſ. qui ante ſeruus non fuit, 6. an. ſeruiat tibi, niſi annus Iubilæus interueniat in 7. an. egrediatur liber & gratis, cum quali veſte intrauit, ſi habuit prius vxorem cum filiis, cum vxore & liberis exeat. ſi Dominus dedit ei vxorem, mulier cum filiis erit domini: ſed ſi elegerit ſeruus manere cum domino amore domini, vel vxoris, & filiorum, offeret eum dominus diis i. ſacerdotib. & applicabit ad oſtium tabernaculi, & perfodet aurem eius cum fabula in ſignum perpetuæ ſeruitutis 2, & eius erit ſeruus vſq; dum viuet, vel vſque ad annum Iubilæum. Ab hac conſtitutione cẽpit Moyſes iudicia ſua, vt dicitur in Exod. Ioan.

2 Et ita hic inducitur ſeruitutis ex ꝓſcriptione ſeptennij, vt aut. 1. d. ſ. ius gentium.

f ¶Quas.] Nam & à diuinis ſcripturis ornatus omnis ſciæ ſumpſit initium, vt inf. di. 37. legimus, §. hinc etiã.

MOyſes.] CASVS. In prima parte huius enumerantur ſeptem perſonæ quæ primo leges alijs ediderunt, quarum prima fuit Moyſes. Phoronæus, Mercurius, &c. In ſecunda parte, quæ eſt ibi, [Deinde] dicitur, q populus Romanus ordinauit 10. viros q leges ex libris Solonis 10. tab. tranſtulerunt in latinum ſermonem, & eas poſtea exponentes duas tabulas addiderunt.

g ¶Triſmegiſtus.] Propter tres potentias. ſ. eloquentiã, ſcientia & virtutem, de quibus habes 37. diſt. relatum, & 16. q. ſic viue, C. de profeſſ. l magiſtros.

h ¶Primus.] Immo prius Romulus tradidit: ſed paucas. ff. de orig. iur. l. 2. & quia paucas: ideo dicitur iſte primus edidit 3.

3 Vt ff. de orig. iur. l. 2. Laur.

i ¶Decemuiros.] Cum enim leges pp diſcordiam plebeiorum cum nobilibus fere per 30. annos in deſuetudinem abiiſſent, creati ſunt 10. viri, qui de Græcis ciuitatibus leges collectas trãſtulerũt in latinũ, & eas in tabulis eburneis ſcripſerunt poſtea iidem 10 viri acceptã ptãte corrigendi, & interpretandi leges, uidentes multa deeſſe tabulis 10. poſtea duas tabulas ſuperaddiderũt: & appellatæ ſunt illæ leges 12. tabularum: qui autẽ fuerunt illi 10. viri ſtatim determinat Iſidorus dicens ſeq. cap.

Fue-

Digitized by Google

FVerunt.]GASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte ponuntur nomina x. virorum, qui leges primo transtulerunt, & dicitur etiam, ꝙ Pompeius primus Consul, & Cæsar leges cõdere voluerunt, sed nõ potuerunt perficere. In secunda parte dicatur, ꝙ leges propter

Isidorus ibidẽ continentur.

¶ Nomina eorum, qui leges xij. tabularum exposuerunt. Cap. II.

FVerunt autem hi †, Ap. Cladius, T. Genutius, P. Sestius, Sp. Veturius, C. Iulius, A. Manlius, Ser. Sulpicius, P. Curatius, T. Romilius, Sp. Postumius. Hi Decemuiri legum conscribendarum electi sunt. Leges autem redigere in libris †primus Consul Pompeius instituere voluit: sed non perseuerauit obtrectatorum metu [a]. Deinde Cæsar cœpit id facere, sed ante interfectus est; Paulatim autem antiquæ leges vetustate, atq; incuria abolueruñt †; quarum etsi nullus iam vsus est, notitia tamẽ necessaria [b] videtur. †¶ Nouæ leges à Constantino Cęsare cœperũt; & reliquis succedentibus: erantque permixtæ, & inordinatæ. Postea Theodosius minor †Augustus ad similitudinem Gregoriani, & Hermogeniani codicem factum constitutionum à Cõstantini temporibus sub proprio cuiusque Imperatoris titulo disposuit; quem à suo nomine Theodosianus vocauit [c].

†al. libros.

† exoleuerũt] ori. Ruo. p. 4. c. 170. Pann. l. 2. c. 144.

† Adde an lex abrogata sit abroganda. no. C. de lat. lib. tol. l. 1. & C. de nou. cod. con. 4.

†al. iunior.

DISTINCTIO VIII.

1 pt

DIffert autem [d] ius naturale †à consuetudine, & constitutione. Nam iure naturali omnia sunt cõia omnibus: quod non solũ inter eos [e] seruatũ creditur, de quibus legitur: (Multitudinis autẽ credẽtiũ erat cor vnum, & anima una, &c.) uerum etiam praceden ti tempore à philosophis traditum inuenitur. Vnde apud Platonem illa ciuitas iustissime ordinata traditur; in qua quisque proprios nescit [f] affectus. Iure uero consuetudinis, uel constitutionis hoc meum est, illud alterius.

†al. naturę.

Act 4.

Vnde Augustinus ait tract. 6. ad c. 1. Ioannis.

¶ Iure diuino omnia sunt communia omnibus: iure vero constitutionis hoc meum, illud alterius est. Cap. I.

Anfel. 12. c. 62. Ruo p. 3. c. 194. Pann. l. 2. c. 63.

QVo iure defendis [g] villas ecclesiæ [a] ? diuino, an humano? diuinum ius in scripturis hẽmus; humanũ ius in legibus Regum. Vñ quisq; possidet, ꝙ possidet? nonne iure humano? Nã iure [h] diuino,) Domini est terra,

Psal. 23.

propter vetustatem ab vsu ceciderunt, quarum notitia est necessaria, etsi in vsu non sint. In tertia parte dr̃, ꝙ nouæ a Constantino, & eius successoribus cœperunt: sed quia permixtæ, & confusæ erant Theodosius minor ad similitudinem Gregoriani, & Hermogeniani codicis, composuit codicem ex constitutionibus Imperatorum, quem Theodosianum vocauit. Secunda pars incipit ibi. [Paulatim.] Tertia ibi: [Nouæ.]

a ¶ Metu.] Arg. ꝙ metus verborum excusat arg. inf. 23. q. 1. conuenior. ibi, dic aliquod verbum in Deum, & more. & arg. ff. de acquir. hære. l. 6. in fi. arg. contra, extra quod met. cau. sacris.

b ¶ Necessaria.] sed si nullus est earum vsus, ut quid membranas occupant. 19 dist. si Romanorum? sed ideo notitia est necessaria, vt sciatur causa quare tollantur, Vt C. de cad. tol. l. vna, quia & ipse Papa argumentatur ex abrogato iure, ut extra de iud. nouit. Vel est necessaria non vt probentur, sed vt reprobentur maledicta, vt 37 dist. legimus. &c. qui de mensa.

c ¶ Vocauit] Hunc tamen immutauit postea Iustinianus, & fecit vnum codicem ex tribus. C. de nou. cod. com. versus princ. Ioan. Theutonicus.

DIffert autẽ. Hęc d. diuidit in duas partes, in quarũ prima probat, ꝙ de iure naturali oĩa sunt cõmunia. Secũda, ibi. [Dignitate.] CASVS. Supra in 3. distin. assignata fuit differentia iuris naturalis ad alia iura ī origine, & dignitate. nunc autem assignat dr̃iam iuris naturalis ad alia iura in amplitudine: quia hoc iure omnia sunt cõia: sed non alio iure. Repetit etiam de dignitate. Dr̃ ergo in hoc § ꝙ hoc ius naturale differt à consuetudine, & constitutione: nam iure naturali omnia sunt cõmunia & hoc probatur auctoritate noui test. & auctoritate platonis: sed iure cõsuetudinis dicit hoc meum, illud tuum: & ad hoc inducitur seq. cap.

d ¶ Differt autem.] In hac 8. dist. ostẽdit magister, qualiter ius naturale excellat alia iura amplitudine; quia secundum hoc ius omnia sunt communia.

e ¶ Inter eos.] i Apostolos. 12. q. 1. dilectissimis.

f ¶ Nesciat.] Quisque enim tantum diligit alium, vt se 1, finxit enim Plato quãdam Rẽpublicam, in qua

1 Vt de pœniten. dist. 2. charitas est iuxta fi

omnia sunt communia 12 q. quæst. 1. cap. 2.

QVo iure.] CASVS. Quidam hæretici conquerebantur se iniustè expoliatos rebus quas nomine ecclesiæ possidebant, contra quos inuehitur August. dicens eos non posse conqueri: nam aut possident iure diuino, aut iure humano, si iure diuino omnia sunt communia, & ita res ecclesiæ possidere non possunt: si iure humano; sed iura humana sunt leges Imperatorum, quæ statuunt, vt hæretici nil nomine ecclesiæ possiderent. si ergo renunciant legibus Imperatorum, per consequens & possessionibus; siue nolle ecclesiæ, uel ꝓprio nolle velint possidere: cum Apostolus Reges ꝓcepit honorari.

g ¶ Defendis.] i. petis, vel defendendo retines.

h ¶ Nam iure diuino.] Ex hoc vr̃, ꝙ tantum iure humano aliqua possidẽtur, & nõ diuino, & sic ob. inf. 23. q. 7. c. 1. vbi dr̃, ꝙ iure diuino aliqd possidet. Sed non est contrarium: quia dr̃ ibi. ꝙ iustorum sunt omnia cõia

Possessio an sit de iure diuino an humano.

iure diuino, & bene potest esse, quod iure diuino aliqd sit proprium: sed ideo dicit hic, q̃ iure humano possidentur possessiones: quia iura humana potissimè tractãt de possessionibus: sed ius canonicum principaliter de decimis, vel primitijs. Vel dic, q̃ ibi ius diuinum strictè sumitur pro iure canonico: sed hic ius canonicum comprehenditur sub iure humano, & hinc habes, q̃ petenti restitutionem obstat exceptio hæresis. Hæretico.n.nihil est licitũ possidere, vt 23.q.5.si vos. & q.8.c.1 & 2. Item hic est arg q̃ à petẽte restitutionẽ possumus quærere quo iure petat: an p interdictum vel iudicis officio. Itẽ q̃ causam petendi tenetur explicare: & q̃ secũdum iura canonica actio sit proponẽda: habes extra de iudi. examinata. & extra de libe obla dilecti. nec obstat extra de iudi. dilecti 2. Ioan. Sol ego credo, q̃ causa, & modus agendi est proponendus, vt secundum illum modum iudex ferat sententiam, extra de simo. licèt Heli. licèt nõ cogatur actionẽ proponere; quia etiã secundum leges sola causa sufficit, vt C. de edict. diui Adri. tol. l. 3. Bar.

a ¶ Meus est.] Hæc verba meum. & tuũ spectãt ad domnũ, non ad bonæ fidei possessorem, vt ff. de re. & sump. lu. l 2 §. 1.

b ¶ Gaudeatis.] Retinendo possessiones, vel eas recuperãdo.

c ¶ Leges.] Cõstitutiones Imperatorũ super rebus ecclesiasticis, non valuisẽt, nisi postea cõfirmatæ fuissent ab ecclesia, vt 96. dist. bene.

d ¶ Possidere.] Hoc canones præcipiunt, vt 23.q.7.c.1 & 2.

e ¶ Dicere.] Arg. est hic, q̃ qui vnu dicit, dicit, & omnia, quæ sequuntur ex illo, vt 11.q.3.ęstimãt &c. seq & extra de do. & eontum. cum dilectus filius. & ff quod met. cau. l 1. Item arg. q̃ idem iuris est in vno connexorum, quod in reliquo, vt 1.q.3 si quis obiecerit. & 3 q. 6 hæc quippe. Item argu. q̃ qui renunciat vni, renunciat omnibus, quæ sequantur ex illo; & etiam omnibus cohærentibus, vt 1. distinct. si quis sacerdotum, & prima. quæst. prima, si quis episcopus. & 9. quæst 2. nullus primas.

DIGNITATE. CASVS. Ostendit, q̃ differt dignitate ab alijs iuris naturale: quia si constitutio, vel consuetudo aliqua sit huic contraria, irritatur & hoc probatur seq. cap.

f ¶ Dignitate.] Hic incipit 2. pars dist. in qua ostendit quare ius naturale sit dignius q̃ alia iura: nã quæcunq; consti-

& plenitudo eius.] Pauperes & diuites Deus de vno limo fecit: & pauperes & diuites vna terra supportat. Iure tamẽ humano dicit† ; hæc villa mea est; hæc domus mea, hic seruus meus est[a]. Iura† autem humana, iura Imperatorum sunt: quare? Quia ipsa iura humana per imperatores, & reges sæculi Deus distribuit generi humano. *Item ibi dem paulo inferius.* ¶ Tolle β iura Imperatorum; & quis audet dicere, mea est illa villa, aut meus est ille seruus, aut domus hæc mea e t†; si autem, vt teneantur ista ab hominibus, regum iura fecerũt, vultis, vt reticeamus leges, vt gaudeatis[b]? *Item ibid paucis interiectis.* ¶ Legantur leges[c], vbi manifestè præceperunt Imperatores, eos†, q̃ præter ecclesiæ catholicæ communionem vsurpant sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine ecclesiæ audeant possidere[d]. Sed quid nobis & Imperatori? Sed iam dixit, de iure humano agitur, & tamen Apostolus voluit seruiri regibus, voluit honorari reges, & dixit [Reges reueremini] Nolite dicere[e], quid mihi, & regi? Quid tibi ergo & possessioni? Per iura regum possidentur possessiones. Dixisti, quid mihi & regi? Noli dicere possessiones tuas: quia ipsa† iura humana re nunciasti, quibus possidentur possessiones.

Gen. 2.

†*dicit*] orig. †*Iura ergo humano, iura Imperatorum: quare*] orig.

† Concor. text. in l. ex hoc iure. cũ ibi non ff. de iust. & iur.

Cod. lib. 1. tit. 5. cap. 4 & Cod. Theod. lib. 16. ti. 5. c. 41. 52. 54. †*al. vt.*

1 Pet. 2.

a ¶ Ecclesiæ] *Hæc dictio non est apud B. Augustinum: Nam ibi agit contra Donatistas, qui legibus Imperatorum villas sibi adẽptas, & Ecclesia catholica atributas esse q̃rebãtur: Quare, cum Donatista dicerent*, villas nostras tulerunt: fundos nostros tulerunt, *vt eos ipse cõuincat nullum ius in illis habuisse, aut habere, quibusdã præpositis addit ista.* Quo iure defendis villas? diuino &c. Et *infra* 11.q.1.c.*si qua causa, vbi gratianus citat initium huius capitis, ista dictio*, Ecclesiæ, *non habetur, est tamen apud Anselmum, Iuonem, & in Pannemia locis indicatis.*

β ¶ Tolle] *Quoniam glossa obstitit, ne omnia emendarẽtur, aut adderentur, quæcunque addenda videantur, placuit integrum apponere locũ B. Augustini Apud ipsum igitur post ver.* humano *antecedentis paragraphi, hæc sequuntur*, Vultis legamus leges Iurisperitorum? & secundum ipsas agamus de villis? Si iure humano vultis possidere; recitemus leges Imperatorum: videamus, si aliquid voluerunt ab hæreticis possideri: Sed qd mihi est Imperator? secundum ius ipsius possides terrã. Aut tolle iura Imperatorũ, & quis audet dicere, mea est illa villa, aut meus est ille seruus, aut domus hæc mea est? Si autẽ vt teneantur ista ab omnibus, iura acceperunt regum, vultis recitemus leges, vt gaudeatis, quia vel unum horum habeatis, & non imputetis nisi mansuetudini columbæ, quia vel ibi uobis permittitur permanere? leguntur enim leges manifestæ, vbi præceperunt Imperatores, &c.

†*ad. ipsa*] orig. & Iuo.

2 *Dignitate*[f] *vero ius naturale similiter præmalet cõsuetu*

1 Illud hic elicitur secũdũ illam expõnẽ, quę fit sup ea in ver. defendis i. petis, secundũ Io. de Fant.

2 Vbi de hoc & 2. q. 6. de creto.

constitutio, vel consuetudo est contra illud ius, est irrita, & ad hoc inducuntur omnia, c. seq.

QVę contra.] CASVS. Dicitur in hoc c. q flagitia, quæ sunt contra mores hominum vitari debent: ita, vt pactu hominum, vel consuetudo ciuitatis seruetur,

dini, & constitutioni. Quæcunque enim, vel morib. recepta sunt, vel scriptis comprehensa: si naturali iuri fuerint aduersa, vana & irrita habenda sunt.

Vnde Augustinus ait, lib. 3. confess. c. 8.

¶Aduersus naturale ius, nulli quidquam agere licet. Cap. II.

Iuo p. 4. c. 171.

QVæ contra mores [a] hominum sunt flagitia [b], pro morum diuersitate [c] vitanda sunt, vt pactum inter se ciuitatis, aut gentis consuetudine, vel lege firmatum, nulla ciuis, aut peregrini [d] libidine violetur. Turpis enim omnis pars est suo vniuerso non congruens. Cum autem Deus aliquid contra morem, aut pactum quorumlibet iuber; etsi nunquam ibi factum est, faciendum est: & si omissum, instaurandum est: & si institutum non erat, instituendum est. Si enim regi licet in ciuitate, cui † regnat, iubere aliquid, quod neque ante illum quisquam, nec ipse vnquã iusserat; & non contra societatem ciuitatis eius obtemperatur, imò [e] contra societatem non obtemperatur (Generale [f] quippe pactum est societatis humanæ obedire regibus suis) quanto magis Deo regnatori vniuersæ creaturæ suæ, ad ea quę iusserit, sine dubitatione seruiendum est? sicut [g] enim in potestatibus societatis humanæ maior [h] potestas minori ad obediendum præponitur, ita Deus omnibus.

† al. in qua.

Item Nicolaus Papa Igmaro Remensi archiepiscopo.

¶Caput hoc est ex epistola Nicolai, qua incipit, Epistola beatitudinis tuæ, *extatque una cum aliis eiusdem, & aliorum Pontificum epistolis manuscriptis Romæ in Bibliotecha Monasterij Dominicanorum, ex qua hoc caput emendatum est.*

¶Radicitus est euelleuda pernicioſa consuetudo. Cap. III.

Iuo p. 4. c. 203. Pann. l. 2. c 28.

MAla consuetudo [i], quæ non minus [k] quam pernicioſa corruptela † vitanda est, nisi citius radicitus euertatur, in priuilegiorum ius ab improbis assumitur: & incipiunt præuaricationes, & variæ † præsumptiones celerrime non compressæ, pro legibus venerari, & priuilegiorum more perpetuo celebrari.

† Concord. tex in Auth. habita. cum in gl in uer. peruersa cõsuetudine. C. ne fil. pro pat. & in c. Messana, de elect.

† al. vana.

Item Augustinus li. de baptismo contra Donatistas, cap. 6.

¶Veritati & rationi consuetudo est postponenda. Cap. IIII.

Sub persona Liboſi Vagensis. Iuo p. 4. c 208. Pann. l. 2. c 165. inf. ea. c. qui contempta ibid. c. 8. sub persona Fœlicis a Buslacensis.

VEritate [l] manifestata [m] cedat consuetudo veritati: plane rñdeo, qs dubitet [n] veritati manifestatę debere cõsuetudinẽ cedere? *Item.* Nemo cõsuetudinẽ rõni,

a ¶Mores.] Bonot.

b ¶Flagitia.] idest quasi flagitia, 32. q. 7. flagitia.

c ¶Diuersitate.] idest aduersitate. lo.

d ¶Aut peregrini.] Nunquid ergo peregrini, & scholares tenentur sequi consuetudinẽ illorũ inter quos commorantur? Ar. vt hic, q sic 1. & 12. d. illa, & 41. dist. c. 2. Arg. contra quia vitatores non sortiunt forũ illius loci p quẽ transeunt, vt ff. de iud. hæres, §. 2. Et est arg. quod soli perpetuo habitantes obligantur legi ciuitatis, vt ff. de pi. debitor.

e ¶Immo.] q d. non est contra pactũ humanæ societatis ei obtemperare: immo ẽm pactũ: quia in oi pacto semper intelligit excepta maioris auctoritas, vt extra de iu. iur. venientes.

f ¶Generale.] Idest generalis lex.

g ¶Sicut.] In hoc facit ad propositũ: quia id qđ Deus præcipit cũ sit de iure naturali, præfertur consuetudini, vel constitutioni.

h ¶Maior.] Ergo magis obedit Monachus episcopo quã Abbati 2: quod falsum est, vt 58. dist. ea 1. & 2. sed de hoc dic, vt not. 11. q. 3. qui resistit.

MAla.] CASVS. Quædam prana consuetudo inoleuit in Archiepatu Remeñ. quare Papa præcipit Igmaro Remeñ. archiepo, vt illã cõsuetudinem tollat: quia nisi illa consuetudo radicit' euellatur; ab impijs in ius assumet, & præsumptiones incipiẽt pro legibus venerari.

i ¶Mala consuetudo.] Argum. quod id quod alias est illicitum, ratione consuetudinis nõ fit licitũ. Ar. cõtra, su. d 4. deniq; ar. cõtra, ext de cõsue. c. vl. ẽt minus rõnabilis cõsuetudo inducit ius. extra de in integ rest. restitutus. Itẽ hic est. ar. q honesta consuetudo Iducit priuilegiũ, vt 9. q. 3. conquestus. & 82. dist. plurimus.

K ¶Nõ minus.] Hæc vij. c. de mala cõsuetudine loquuntur. CASVS. aũt sequentis cap. planus est, & per se pãtet.

l VEritate.] Argum. q veritas præiudicat opinioni, vt hic. & 81. d. quicunq; & extra de big. nup extra q fi. sint legi. p tuas, & ex de pur. vul. significantibus, & extra de frig & ma fraternitatis. ar. contra inf. 3. q. 7. intramis. §. tria & ex ď iure pa. cõsultationib. & C. de rest. j.

m ¶Manifestata.] Per doctrinam, & reuelationem.

n ¶Dubitet.] Quandoque tamen consuetudo præualet legi. extra de consue. c. vlt.

1 Et est hic arg. q cõsuetudo loci attendenda est in scacorum ludo secundũ Lau. sed argu contra 41. dis. illud in fine.

2 Ad hoc facit quod no. 2. qõ 7. cum pastoralis, contra, 18. q. 3. in fi. Archid.

Consuetudo in multis p̄ iudicat iuri.

Si consuetudinem.] CASVS. Quidam episcopus habebat quandam prauam consuetudinem. scribit ei Greg. & mandat, vt illam aboleat, & q̄ hoc facere debeat. probat auctoritate Christi, qui dixit: Ego sū veritas, & non dixit: Ego sum consuetudo. & sententia Cypriani. qui dixit, q̄ q̄tumcumq; sit vetusta consuetudo veritati contraria, est abolenda.

a ¶Dicit arg. q̄ verbis est inhærendum. extra de decī. ad audientiam.

b ¶Vetusta.] 1.q.3. si quis præbendas. arg. contra. ff. de leg. de quib. §. iuterata cōia prædi. l. venditor. §. si cōstat. & extra de consuetu. cum dilectus. & extra de iurepa. cura pastoralis, in his ꝓpter diuturnitatem tēporis sustinetur, id qđ est minus rōnabile. dic q̄ vetusta est seruāda, si potest sine scādalo seruari. contra dist. 4. denique.

Qui contempta.] CASVS. Quidā contempta veritate consuetudinem sequebantur, quos dicit Aug. facere cōtra fratres, & contra Deum qui dixit: Ego sū veritas, & non dixit: ego sū cōsuetudo. & hoc ēt probat exēplo Petri q̄ cessit Paulo veritatē prædicanti. Ratio igitur & veritas consuetudinem excludit.

c ¶Circuncidebat.] Et cibos discernebat ꝓpter, quod Paulus ei restitit in faciem, 2.q.7.ea. Paulus Petrum. 27. q. 1. sicut enim. ver. ecce.

Frustra.] CASVS. Quidam contra sacramenta, & alia spiritualia consuetudinem veritati p̄ponebant, quare q̄stiū fuit ab Augustino, qđ iuris esset: Et rīdet Augustinus, q̄ frustra obijciūt consuetudinem veritati, si tamen consuetudini veritas suffragatur, nil oportet firmius retineri.

d ¶Consuetudinē.] Ex his oīmbus cā videtur, quòd semper ius præiudicet cōsuetudini. Videamus ergo quando consuetudo præiudicet iuri. Ecce inuenio in electione consuetudinem prædicare iuri. nam persona, quæ alias est ineligibilis, ratione consuetudinis fit eligibilis, vt inf. 12. dist. nos consuetudinem. Item rōne consuetudinis coguntur aliqui eligere de aliena Ecclesia, vt extra

& veritati præponat: quia consuetudinem ratio & veritas semper excludit:

Item Gregorius a VVimundo† Auersano Episcopo.

† *al. Guitmundo.*

a ¶Gregorius.] *In aliquot manuscriptis, & apud Iuonem, est Gregorius VII. Et in huius Pontificatu Guitmundus Auersanus episcopus scripsit de corpore & sanguine Domini contra Berengarium, qui liber extat.*

¶Quælibet consuetudo veritati est postponenda. Cap. V.

Si consuetudinem fortassis opponas; aduertendum est, quòd Dominus dicit [2]: [Ego sum veritas, & vita.] Nō dixit, Ego sum consuetudo; sed, veritas. Et certe (vt beati Cypriani vtamur sententia) quælibet consuetudo, quantumuis vetusta [b], quantumuis vulgata, veritati omnino est postponenda; & vsus qui veritati est contrarius, abolendus.

Iuo p. 4. c. 234. Panu l. 2. c. 116. Ioan. 14. Cyprianus in toto illo suo concilio.

Item Aug. lib. 3. de baptismo contra Donatistas, c. 5.

Sub persona Casticiensis.

¶Veritate reuelata, consuetudinem sibi cedere oportet. Cap. VI.

Qui contempta veritate præsumit consuetudinem sequi; aut circa fratres inuidus est & malignus, quibus veritas reuelatur; aut circa Deum ingratus est, cuius inspiratione ecclesia eius instruitur, *& infra.* In Euangelio Dominus, Ego sum, inquit, veritas: non dixit, ego sum consuetudo. Itaque veritate manifestata, cedat consuetudo veritati. *& infra.* ¶Reuelatione facta veritatis, cedat consuetudo β veritati: quia & Petrus, qui prius circumcidebat [c], cessit Paulo veritatem prædicanti. *& infra.* Cum Christus veritas sit; magis veritatem, quam consuetudinem sequi debemus: quia λ consuetudinem ratio & veritas semper excludit.

Iuo. p. 4. c. 234. Ibi. c. 6. sub persona Liboſi Vagensis. Ioan. 14. sup. ea. c. veritate. Ibi. c. 7. sub persona Zozimi a Tharassa. Gal. 2. ibi. ca. 9. sub persona Honorati a Tucca. sup. ea. c. veritate.

β ¶Cedat consuetudo.] *Apud B. Augustinum, & Iuonem, & in Pannormia legitur,* cedat error. *Sed vere B. Augustinus, ex ipsi vsimet Zozimi verbis colligit, quod illi errorem appellabant, fuisse consuetudinem. Ita enim respondet.* Noluit quidem iste dicere, consuetudinem, sed errorem: Veruntamen cum dicit, quia & Petrus, qui prius circumcidebat, cessit Paulo veritatem prædicanti, satis indicat, quòd aliud etiam de baptismo fieri solebat.

γ ¶Quia consuetudinem.] *Verba hæc vsque ad finem, apud Iuonem, & Gratianum satis commode hic nectuntur, repetita ex verbis Fœlicis, quæ referuntur sup. c. veritate.*

Idem in lib. 4. de baptismo contra Donatistas, c. 3.

¶Consuetudo rationi frustra opponitur. Cap. VII.

Hic refert B. Augustinus uerba B. Cypriani in epist. ad Iubaia.

Frustra, inquit, quidam qui ratione vincuntur, consuetudinem [d] nobis obijciunt: quasi consuetudo maior sit veritate: aut non id sit in spiritualibus sequendum, quod in melius fuerit a Spiritu sancto reuelatum. ¶Hoc plane verum est quia ratio & veritas consuetudini præponenda est. Sed cum consuetudini veritas suffragatur, nihil oportet firmius retineri.

Iuo p. 2. c. 94. & par. 4. c. 235. Hic B. Augustinus respondet.

extra de consuetu. cum dilectus.in fi. Item ratione consuetudinis potest eps eligi in præpositum. extra de concess. præb. cum nostris. Item ratione consuetudinis eligit minor ecclesia cum cathedrali. extra de causa possess. & proprie. cum ecclesia. extra de concess. præb. & eccl. non

tra de præb.cum fiam dudũ.Item ꝙ nõ per errorẽ sit inducta.ff.de leg ꝙ non rõne.inf.ea. cõsuetudo.Itẽ ꝙ maior pars populi cõsueuerit. illa cõsuetudine vti: quia sicut maior pars populi non posset inducere legem : sic nec consuetudinem.Quidam tamen dicunt,ꝙ illa cõsuetudo præiudicat iuri, quę excedit hominũ memoriam. Illud.n. loco cõstituri hẽtur, vt ff. de aqua quot. & æsti.hoc iure §.ductus aquæ. & 3. q.6. hæc quippe. Io. Hoc breuitet teneas, qđ sufficit secundum eanones,quòd sit rationabilis, & pscripta, vt extra de consue. c.vlt.Bar. Brix.

tit anno.qđ dic ut plene not. extra de consue. in prin. ibi videas. & eo.tit.c.vlt. ifi glo. arg. cõtra, quia, & c. quã gl. quidam habent signatam ad tit. ex parte. De hoc etiã not. 3. dist. c.in istis.§: leges.ibi videas. Arch.

Item Cyprianus in epistola ad Pompeium contra epistolam Stephani.

¶ Rationem consuetudo impedire non debet. C. VIII.

COnsuetudo[2],quæ apud quosdam obrepserat,impedire non debet,quominus veritas prævaleat, & vincat. Nam consuetudo sine veritate, vetustas erroris est: propter quod relicto errore sequamur veritatem, scientes, quia & apud Esdram[b] veritas vicit, sicut scriptum est:[Veritas manet,& inualescit in æternum, & viuit,& obtinet in sæcula sæculorum.]*Idem in epist.ad Iubaianum,circa med.*

Esdræ 3.4.

1.Tim.1.

Ignoscí[a] potest simpliciter erranti, sicut de seipso dicit Apostolus Paulus [Qui primo, *inquit*, fui blasphemus,& persecutor,& iniuriosus:sed misericordiam merui;quia ignorans[c] feci.]Post inspirationem vero,& reuelationem factam, qui in eo,quod errauerat, perseuerat,prudens & sciens sine venia ignorantiæ peccat:præsumptione enim atque obstinatione quadam nititur, cũ ratione superetur.

COnsuetudo.] CASVS. Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte dr, ꝙ cõsuetudo praua, q̃ apud quosdã obrepserat, præiudicare non dẽt veritati & rationi. & hoc probatur exemplo Esdræ, qui dicit; veritas valet, & inualescit. In secũda parte, quæ incipit ibi, [Idem. Ignoscí.] dr ꝙ simpliciter erranti potest & dẽt ignosci: & hoc probatur exẽplo Pauli dicẽtis: Misericordiã merui: qa ignorans feci : sed ꝙ scienter facit, veniã non meretur.

a ¶ Ignoscí.] *Apud B.Cyprianum legitur*, Ignoscí enim potest,*& his antecedunt ea, quæ leguntur supra,cap frustra.vsque ad ver.*reuelatum.

a ¶ Consuetudo.] Pone casum, vt inf. de cons dist.3.c 2. & 3.

b ¶ Esdram.] Qñ phibuit Iudęis ne alienigenas ducerẽt vxores, nisi essent de tribu sua: ipsi autẽ duxerũt alienigenas de filijs Chananæorũ, vt 28 q 1.§.1.Veltãgit qualiter bibliotheca et psalterium à Babylonijs destructa, per Esdram reparata sit. Vel aliter quæritum est quæ virtus esset maior?Respondet quidam mulieris,alius regis,alius viri,alius vini,alius veritatis. hanc approbauit Esdras.

Idem lib.2.epist.3.ad Cecilium.

¶ Dei veritatem,non hominum consuetudinem sequi oportet. Cap. IX.

Ansel.l.9.c.6.
Matth.17.
Hic est filius meus, &c.
Esa 29.
Matth.15.

SI solus[d] Christus audiendus est, non debemus attendere, quid aliquis ante nos faciendum putauerit; sed quid,qui ante omnes est, Christus,prior fecerit. Neque enim hominis consuetudinem sequi oportet;sed Dei veritatem, cum per Esaiam prophetam Deus loquatur, & dicat,[Sine causa autem colunt me, mãdata & doctrinas hominum[e] docentes.]

c ¶ Quia ignorans.] Arg.ꝙ ignorantia iuris excusat, vt hic,& 30.q.1.de his,& 2.q.3.si quem.§.notandum 2.& 24.q.1.si quis dederit.& 28 dist presbyterum.

d ¶ Si solus.] Idest, nullus ei contrarius fic infra 8.q.1. sciendum. in fi.

e ¶ Hominum.] Ergo Iudæi reguntur humanis constitutionibus,& sic econtra.inf 12.dist.omnia. vbi dicitur ꝙ Iudæi tantum diuinis constitutionibus reguntur: sed verum est, ꝙ olim regebantur constitutionibus humanis, scilicet scribarum & Phariſæorum, vt hic dicit. sed hodie non, vt ibi.

Liquido igitur apparet, quod consuetudo naturali iuri postponitur.

non vac cum nostris.&c. literas. Item ratione consuetudinis solus abbas sine consensu fratrũ confert stipendia, vt extra de his,quæ fi.à plã sine cons.c.ea nosci? Item in sacro baptismi ualet consuetudo,vt inf. de consec.dist. 4 de trina. Item in matrimonio respicitur consuetudo extra de cog. spi. super eo. Item in continentia clericorum 84. dist. cum de quondam. Item in alijs casibus, quos not.sup.1 dist.c. consuetudo. Scias ergo, ꝙ ad hoc ꝙ consuetudo ꝓiudicet iuri,requiritur, ꝙ sit præscripta, vt extra de cã pos. cũ ecclesia. & extra de consue c. vlt. Item ꝙ obtinuerit in contradictorio iudicio populi, vt extra de verb.sig.abbate.ff.de leg. cum de consuetudine. Itẽ ꝙ eo aĩo fiat, vt credant se ius hre,& in posterum illud intendant facere. alioquin talis vsus non dr vsus, vt ff de iti.actuq; pri.l.1.§.Iulianus rectè ait. Item vt res illa sit ꝓscriptibilis,vt 93.dist. c.illud. Item ꝙ possit dici antiqua & approbata, vt extra de postula pla. bonæ 2. circa fi. Item continere debet naturalẽ æquitatem. extra de do.& contu.c. 1. extra de consue ex parte. Item ꝙ sit de scientia Principis inducta, nõ tñ de tolerãtia 2, vt ex

Consuetudinis multę sunt conditiones.

2 Idem sen-

2Not.etiam 28. distin.in principe de cõsecr. dist. 2. cap. 2.

Iudæi vtrũ constitutionibus regãtur.

DISTINCTIO IX.

QVod autem [a] & constitutio naturali iuri cedat, multiplici auctoritate probatur.

Ait enim Augustinus ad Bonifacium comitem, epist. 50.

¶ Leges principum naturali iuri prævalere non debent.

PALEA: [a] Cap. I.

IMperatores quando pro falsitate contra veritatem cõstituunt malas leges, probantur bene credentes, & coronantur perseuerantes: quando autem pro veritate cõtra falsitatem constituunt bonas leges, terrentur sæuientes, & corriguntur intelligentes.

Quicunque [β] [b] ergo legibus [c] Imperatorum, quæ pro Dei veritate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande supplicium. Quicunq; vero legibus Imperatorum, quæ contra veritatem Dei feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium.

Luo p. 4. c. 84. Pann. l. 2. c. 154.

Nam & temporibus prophetarum omnes reges, qui in populo Dei non prohibuerunt, nec euerterunt, quæ contra Dei præcepta fuerant instituta, culpantur: & qui prohibuerunt, & euerterunt, super aliorum merita laudantur. Et rex Nabuchodonosor, cum seruus esset idolorum, constituit sacrilegam legem, vt simulachrum adoraretur: sed eius impiæ constitutioni qui obedire noluerunt, pie fideliterque fecerunt. Idem tamen rex diuino correctus miraculo, piam, & laudabilem legem pro veritate constituit, vt quicunq; diceret blasphemiam in Deum † Sidrac, Misac, & Abdenago, cum domo sua penitus interiret.

Dan. 3.

Ibid.

† *Deum verum*] orig.

[a] ¶ Palea.] *In exemplaribus antiquis Gratiani, in quibus aut nulla, aut pauca sunt palea, hoc loco habetur tantum à vers.* Quicunque *vsque ad vers.* Nam & temporibus. *In alijs autẽ in quibus sunt, habetur integrum hoc caput, & sine nota Paleę. Est autem totum in eodem B. Augustini loco.*

β ¶ Quicunque.] *Commutatus etiam apud Iuonem, & in Pannormia est ordo verborum Beati Augustini, apud quem qui meretur præmium, prior, qui supplicium, posteriore loco ponitur.*

Item ex uerbis Isidori, lib. 3. sententiarum de summo bono, cap. 52.

¶ Principes tenentur, & ipsi viuere legibus suis. Cap. II.

IVstum est principem legibus obtemperare suis. Tunc enim iura sua ab omnibus custodienda existimet, quando ipse illis reuerẽtiam prębet. Principes legibus teneri suis nec in se conuenit † posse damnare iura, quæ in subiectis constituunt. Iusta est enim vocis eorum auctoritas, si quod populis prohibent, sibi licere non patiantur.

Bure. l. 15. c. 41. Luo. p. 16. c. 43.

† *conuenit frustrare iura*] orig.

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus caput hoc non habetur, in alijs vero coniunctum est superiori, & non habet rubricam.*

Item Augustinus in prologo libri tertij de Trinitate.

¶ Scripturis canonicis tractatorum literæ deferuiunt. Cap. III.

NOLI MEIS

Luo p. 4. c. 71. Pann. l. 2. c. 120.

[a] Quod autẽ] Hæc distinctio diuiditur in duas partes. In prima probatur q̃ nõ valet cõsuetudo cõtra Deũ. In secunda ibi [Noli.] probatur per ix. cap. quod commẽta Sanctorum nõ præiudicant nouo & veteri testa. Io. de Fan. CASVS. In superiori dist. ostensum est, q̃ ius naturale præponitur cõsuetudini, in hac 9. dist. ostẽdit q̃ ius naturale præponitur cõstitutioni: & hoc probatur p̃ sequẽtia c. & intellige hoc de iure naturali, qđ cõsistit in præceptis & prohibitionibus.

a ¶ Quod autẽ] Sup. in proxi. dist. 8 ostẽdit qualiter ius naturale præualet cõsuetudini. In hac 9. dist. ostẽdit qualiter ius naturale præiudicat & præualet constitutioni hominum: & sumitur per totam hanc distin. ius naturale p̃ iure diuino, quod continetur in lege & in Euangelio. Item per totam hãc distin. vocat canonicam scripturam, nouum & vetus testamentum.

IMperatores.] CASVS. Dicitur in hoc cap. q̃ qui bonis legibus, & q̃ p̃ veritate latæ sunt, non obtemperat, puniri dẽt: q̃ vero malis legib & q̃ contra Dei voluntatẽ latę sunt, non obtemperat, remunerari debet.

b ¶ Quicunque.] Hic incipit cap. aliud est palea. & habes idem 23. quæst. 4. non inuenitur.

Argumentũ a contrario, est in iure fortissimũ.

c ¶ Ergo legibus.] Not. arg. à cõtrarijs, vt 15. q. 3. de crimine. & 24. q. prima. quodcunque ligaueris. & ea. causa. quæstio. 2. sanè 35 dist. qualis & fortissimũ est argu. à contrarijs 1. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. l. 1. & 11. q. 3. Imperatores.

1 De hoc legi. & not. 2. q. 1. sciendum. iuxta finem.

NOli meis.] CASVS.

CASVS. Quærebant quidam ab Augustino vtrum scriptis eius esset fides adhibenda tanquam scripturis canonicis noui & veteris testam. & respondet, ꝙ non. In scripturis.n. canonicis quod inuenitur, incunctanter credendum est, in scripturis autem Augustini quod reperitur, non

literis, quasi canonicis [2] scripturis inseruire. Sed in illis, & quod non credebas, cum inueneris, incunctanter crede: in istis [b] autem quod certum † non habebas: nisi certum intellexeris, noli firmum † tenere.

† *al. certum habeas.* exemp.]
† *al. firmiter retinere.*]orig.

Idem ad Vincentium Victorem, lib. 4. de anima, & eius origine, cap. 1.

¶In tractatorum opusculis multa corrigenda inueniuntur. Cap. IIII.

Iuo par. 4 c. 71.
† *moribus*] orig. & Iuo.

NEgare [c] non possum, nec debeo, sicut in ipsis maioribus †, ita multa esse in tã multis opusculis meis, quæ possint iusto iudicio, & nulla temeritate damnari.

Idem ad Hieronymum, epist. 19.

¶In scriptis canonicis mendacia non admittuntur. Cap. V.

Iuo par. 4. c. 74. Pann. li. 2. c. 119.
† *scripturarũ libris*]ori. & Pann.
† *eorum auctorem in scribẽdo aliquid erraſſe firmiſſimè credam*] ori. Iuo, & Pann.
† *præpolleãt*]orig.

EGo solis eis scriptorum † [d], qui iam canonici appellantur, didici hunc timorem, honoremq; deferre, vt nullum eorũ † scribendo erraſſe [e] audeã credere: ac si aliquid in eis offendero, quod videatur cõtrarium veritati, nihil aliud quàm vel mendosum esse codicem, vel interpretem non assecutũ esse quod dictum est, vel me minimè intellexisse non ambigam. Alios autem ita lego, vt quantalibet [f] sanctitate, doctrinaq; polleant †, non ideò uerũ putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi per alios [α] auctores, vel canonicas, vel probabiles [g] rationes, quod à vero non abhorreat, persuadere potuerunt.

α ¶Mihi per alios.] *Sic etiam in manuscriptis, & in gloſſa. Apud Beatum Augustinum est*, mihi uel per illos auctores canonicos, vel probabili ratione. *Nec multo secus apud Iuonem. Alias uero nonnullas uarietates satis uisum est in margine indicare.*

Idem β.

β ¶Idem.] *Verba huius capitis sunt B. Hieronymi ad Lucinium Baticum, epist. 28. sed mutata non est inscriptio ob gloſſam, in ver. Græci.*

¶Libris veterum Hebræa volumina, nouis Græca auctoritatem impendunt. Cap. VI.

† Adde Iac. Butr. & etiã aliquid per Bar. infr. in tantum, §. ſi cũ lege ſeq. ff. de rer. di. & Alexã. de Imo. in l. bene ad cognitionẽ col. 9. ff. ſi cer. pet.

VT veterum [h] librorum † fides de Hebræis voluminibus examinanda est, ita nouorum Græci [i] sermonon est habendum pro firmo, nisi certum appareat.

a ¶Canonicis.] Quia de canonicis scripturis non possumus disputare an iustæ sint, uel non, ut infra ea. quis nesciat.

b ¶In istis] Loquitur hic secundum illa tpa cum adhuc scripta August. & aliorum sanctorum Patrum non erant authentica, sed hodie habẽtur [*] omnia teneri usque ad ultimum iota, ut inf. 15 dist. c. vlt. Vel hoc ideò dicit, ut ostendat ꝙ maior sit auctoritas ueteris testamẽti, quàm sanctorum Patrum, vt 10 dist. in canonicis.

[*] *Hoc in c. illo. vlt. habetur de epistola B. Leonis ad Flauianũ.*

NEgare]CASVS. Vinc. reprehendebat opuscula Augu. dicens ibi esse multa mendacia. Et certe non est mirum dicit August. si sua opuscula culpanda sunt, cum maiorum opuscula reprehendantur.

c ¶Negare.] Iusto iudicio. Vnde August. multa opera postea retractauit 1. vt 29. q 6. vides. 12. q 1. certè. & 26. q 4. quodam loco.

1 Ad idem 28. q. 4. c. vlt.

EGo solis] CASVS. Quæsiuit Hiero. ab Aug. an credat scriptores vete. & noui testa erraſſe in scribendo. Et respondet Aug ꝙ non: sed si aliquid in illis scriptis mendacij inueniatur, dicendũ est codicem esse mẽdosum, vel interpretem non bene de Græco in Latinum transtuliſſe, aut dicam me nõ intelligere quod scriptum est. Aliis autem scriptoribus nõ est credendum, & si sancti sint: nisi quod scripserint probauerint per canonicas auctoritates.

d Scriptorum.] id-est, scriptoribus.

e ¶Erraſſe.] Nefas enim est dicere, ꝙ scriptura mẽtiatur, vt 23. q. 5. quid ergo. immo qđ in eis dr, defendere dẽmus vſque ad ſanguinis effuſionem. vt 25. q. 1. ſunt quidam.

Scriptura nõ mentitur.

f ¶Quãtaliber.] Argt ꝙ nõ est cõſiderãdũ qs dicat, vt 19. dist. fm. & est arg. pro dictis quorũdã teſtiũ, ꝙ non est credendũ magis honorabiliori perſonæ q̃ alij: quia veritas a quocunque prolata ſ p præferenda est, vt 2. q. 7 quæritur, & infra, eo ¦neq, ff. de ſup leg. l. Labeo Eis.n. magis creditur, qui rei aptiora dicũt, vt 4. q. 3. § itẽ in criminali. verſi. ſi teſtes. Nec ſanctitas perſonæ prodeſt, vt citius credatur. 50. d. ſi quis ꝑpostera. & arg. ad idem 1. q. 1. teneamus. 6 quæſt. 2. placuit. & 3. q. 9 c. vlt. Arg. cõtra 2. 11. q. 1. quacunq; 97. d. nobiliſſimus. & 1. q. 3. c. 1. & 41. dist. ca. 1. & 11. q. 1. abſit.

Veritas a quocunque dicat, omnibus est præferenda.

g ¶Probabiles.] Argu. ꝙ ratio æquiualet canoni, ut supra, dist. 1. conſuetudo. & infra, c. ſanè. Ioan.

2 Iſta contraria omnia quæ ſequũtur, aut nullo modo cõtradicunt, aut talia sũt cõtraria: Vel dic, ꝙ in hoc sũt cõtraria: quia uni ſoli qũq; creditur, ut illa iura probãt pp dignitatẽ perſonæ fm Ioan. de Fan.

VT veterum.] CASVS. Dr in hoc cap. ꝙ sicut recurrendum est ad volumina Hebræorum, ſi dubitatio aliqua oriatur de ueteri teſtamento: ſic ſi dubitatur ſuper libris noui teſt. recurrendũ est ad Græcorũ ſcripta.

h ¶Veterum.] idest, ueteris teſtamenti.

i ¶Græci.] Hieron. in ſcdo prologo Bibliæ contra ait, dicens, ꝙ emendatiora sunt exemplaria latina, quàm græca, & græca quàm hebræa. Sed Augu. ad primitiuam eccleſiam reſpicit, qñ exemplaria græca & hebræa non erant corrupta: ſed procedente tempore cum populus Chriſtianus multũ esset auctus, & hæreſes multæ essent factæ inter Græcos, in inuidiam Chriſtianorum Iudæi & Græci ſua exemplaria corruperunt; & ſic factũ est, ꝙ exem-

exemplaria eorum magis corrupta ſunt quàm latinorum, ad quod tempus reſpicit Hiero. Vel reſpicit ad latina exemplaria à fidelibus interpretibus trãſlata. Aug. reſpicit ad exemplaria latina à non fidelibus, & falſatoribus tranſlata, in quibus ſi quid falſitatis videatur, dicit eundũ eſſe ad originalia. Vel dic, ꝙ in hoc magis credendũ eſt Hieronymo, quã Auguſt. quia inter iſtos tres Aug. Hieronymo & Greg. Auguſtino magis credendũ eſt in diſputationibus, Hieronymo in hiſtorijs, & tranſlationibus: Gregorius in moralibus præponitur, quia non oẽs in omnibus, ſed certi ꝑ certa, &c. C. de uete. iu. enu. l. 1. ibi, qa nõ oẽs. Et eſt hic arg. ꝙ quantũcunq; authenticum ſit aliquod inſtrm: ſi tamẽ de ipſo aliquid ĩ dubium reuocatur, ſemper exhibendum ſit illud a quo originẽ ducit, vt 76. diſt. c. iehuniũ. in prin. & inf. 25. q. 2. ſancimus. & optime extra de ſenten. & re iud. cum inter. Et hoc cõtra dominum Alberic. qui dicit, ꝙ ſi una publica charta originẽ ducit ab alia publica charta, nõ eſt neceſſe exhibere originale. arg. in Authen. ut fratrum filij. §. quia vero. coll. vlt. ſecus in priuata. Authẽ. ut ſpo. larg. § & hoc inſuper coll. 8. arg. pro ipſo 19. diſt ſi Roma norũ. Quid iuris ſit de hoc, dixi inf. 100. diſt. contra morem.

Auguſtinũ diſpenſationes, Hieronymũ tranſlationes, & Gregorium moralia cõmendant.

nis [a] normam deſiderat.

Item Auguſtinus ad Hieronymum, epiſt. 9.

¶Nihil auctoritatis canonicis remanebit ſcripturis, ſi ad eas mendacia fuerint admiſſa. Cap. VII.

SI ad ſcripturas ſanctas admiſſa fuerint, vel †officioſa [b] mendacia; quid in eis [c] remanebit auctoritatis? Quæ tandẽ de ſcripturis illis ſententia proferetur; cuius pondere [d] contentioſæ falſitatis obteretur † improbitas?

luo p. 4. c. 215.
† *al. uelut officioſa*] orig. *al. fuerint officioſa.*

Idem de Baptiſmo contra Donatiſtas, lib. 2. c. 3.

† *al. ſubrnatur.*

¶Literis omnium epiſcoporum ſacra præponitur ſcriptura. Cap. VIII.

QVis neſciat ſanctam ſcripturam canonicam tam veteris, quàm noui teſtamenti certis ſuis terminis [e] contineri, eamq; omnibus poſterioribus epiſcoporum literis ita præponi, vt de illa omnino dubitari, & diſceptari [f] non poſſit, vtrum verum vel vtrum rectũ ſit quidquid in ea ſcriptũ eſſe conſtiterit? Epiſcoporũ autem literas, quæ poſt cõfirmatum canonem vel ſcriptę ſunt, vel ſcribuntur per ſermonẽ forte ſapientiorem cuiuslibet in ea re peritioris, & per aliorũ epiſcoporum grauiorẽ auctoritatem, doctioremq; † prudentiam, & per concilia licere reprehendi, ſi quid in eis forte à veritate deuiatum eſt?

luo p. 4. c. 227. Polyc. li. 3. tit. 21.

† *al. doctiorumq:*

Idem ad Vincentium epiſt. 48. contra Donatiſtas.

¶Ex dictis quorumlibet epiſcoporum contra diuina mandata calumniæ non colligantur. Cap. IX.

NOli frater cõtra diuina tam multa, tã clara, tam indubitata teſtimonia colligere velle calũnias [g] ex epiſcoporum ſcriptis, ſiue noſtrorũ, ſicut Hilarij, ſiue ꝙ (antequam pars Donati [h] ſepararetur) ipſius vnitatis, ſicut Cypriani, & Agrippini: primo, quia hoc genus literarum ab auctoritate canonis diſtinguendum eſt: non enim

Deus dedit p. 2. Anſel. li. 4. c. 58. luo p. 4. c. 239.

a ¶Sermonis.] Totum enim nouum teſtamentum ſcriptum eſt græcè præter Euangelium Matthæi, & epiſtolam Pauli ad Roma. quæ eſt ſcripta latinè. Ioan.

Officioſa q̃ dicantur.

Inofficioſa quæ dicant. 1 Scilicet ſuper diuerſis articulis. ſ. ſi ille articul' nõ eſt uitioſus, in quo tota eſt vis quæſtionis, ut in hac decre. ex literis. & ſic intelligitur. C. de teſtam ſi vnus & ff. de fide inſtru. l. 2. ſecundum Io. de Fan.

SI ad.] CASVS. Dicit Aug. ꝙ ſi in ſacris ſcripturis inueniatur mendacium etiam officioſum, nihil auctoritatis remanebit in eis: nec ex illis põt ſententia ferri.

b ¶Officioſa.] Officioſa dicuntur quæ continent pietatem, quæ nulli obſunt, & alicui proſunt: ſicut inofficioſum dicitur teſtamentum, quod eſt contra officium pietatis, ut ff. de inoff. teſtam. l. 3.

c ¶Quid in eis.] Argu. ꝙ ſi inſtrumenta, vel attẽtationes pro parte inueniuntur falſæ, ꝙ in totum reprobantur, ut inf. 16 d. canones, & 3. q. 9. puta. & inf. de conſ. d. 3. non liceat & ff. de ædil. edic eiuſdem. Arg. contra. 37. diſt. qui de menſa. 12. q. 2. ſi quis, & de conſecr. diſt. 4. ſi non ſanctificatur. & 17. q. 4. queſti ſunt. & extra de arbit. cum tempore. & de præb. dilectus & C. de tranſac. ſi ex falſis Sol. ſi plura cap. ſibi cõnexa ſunt, vel uni eſt acceſſoriũ alteri, vno caſſato, cõnexa & acceſſoria caſſantur: ſecus ſi diuerſa & ſeparata ſunt ff. de mi ẽt. §. fi. & ff. de neg. geſt cum actum. & 2. quæſt. 6 diffinitiua. ver. eſt autem qñque circa fi. Vel diſtingue, vt diſtinguitur extra de fide inſtr. ex literis 1. Ioan. ego dico, quod ſi aliquid quilibet debet ſcire ſcripturã ueteris & noui teſta. ꝓponi ſcripturis epiſcoporum: & nemo debet dubitare de ea utrum verum vel ſit rectum quod in ea continetur: ſcripta uero aliorum poſſunt reprehendi per homines peritiores & diligentiores, & qui ſunt maioris auctoritatis.

e ¶Terminis] ideſt, libris.

f ¶Diſceptari.] Ita vt in dubium reuocentur quæ ibi ſtatuta ſunt. Sed diſputare licèt de eis ad maiorem intelligentiam, non reprobando. 96. diſt. ſatis.

NOli.] CASVS: Vincen. Donatiſta reprehendebat ſcripta noui & vete. teſta. quia in ſcriptis quorundam epiſcoporum quædam reprehendenda inueniebantur. Sed eum reprehendit Auguſt. quia illa reprehenenda non ſunt: hæc uero ſic: quia ab auctoritate canonum diſtinguuntur, vnde reprehendi poſſunt, ſi contra veritatem ſcripta ſunt. Et hoc probatur auctoritate Pauli: Et ſi quid aliter ſapitis, &c.

g ¶Calumnias.] Verba enim iuris non ſunt calumniandа. inf. 37. diſt. relatum & ff. ad exhib. l. pen.

h ¶Donati.] Donatus primo fuit catholicus: ſed poſtea eſt in hæreſim lapſus: cuius hæreſi adhæſerunt Cyprianus, & Agrippinus.

Neque.]

Digitized by Google

NEque.] CASVS. Aug. reprehendebat dicta quorundam peritorũ, de quo Fortunatus eũ reprehendebat. Nunc autem ei rescribit, & dicit ꝙ non vult adhibere tantam fidem illis scripturis quantam adhibet canonicis, & licet eis honor debeatur, tamen vult eas corrigere

sic leguntur, tanquam ita ex eis testimonium proferatur, vt contra sentire non liceat, sic vbi forte aliter sapuerint, quam veritas postulat. In eo quippe numero sumus, vt non dedignemur etiam nobis dictum ab Apostolo accipere. [Et si quid aliter sapitis, id quoque Deus vobis reuelauit β.]

Philipp. 3.

α ¶Siue antequã.] *Antea legebatur,* siue Cypriani, & Agrippini, antequã pars Donati separaretur. *Restituta est vera lectio ex B. Augustino, & aliquot exemplarib. Gratiani, & Iuone. Cyprianus enim, & Agrippinus multo ante* Donati *schisma in Ecclesia vnitate decesserunt, qua in re errauit auctor glossæ.*

β ¶Reuelauit.] *Ita etiam originale, & Iuo, & aliquot editiones noui testamenti. Sed idem B. Augustinus in Ioannem, tract. 5. 45 53. & 98 & alibi fere semper legit,* reuelabit, *& explanat. Graece est ἀποκαλύψει.*

Item ad Fortunatianum Epist. 112.

¶Non debetur par auctoritas canonicis scripturis, & expositionibus earum. Cap. X.

Iuo p. 4. c. 237.

NEque quorumlibet disputationes [a], quãuis catholicorũ, & laudatorum hoĩum, velut scripturas canonicas habere debemus; vt nobis nõ liceat salua honorificẽtia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorũ scriptis [b] improbare, atq; respuere; si forte inuenerimus, ꝙ aliter senserint, quàm veritas habet, diuino adiutorio, vel ab alijs intellecta, vel a nobis. Talis † ego sum in scriptis aliorum, quales † volo esse intellectores meorum.

†*al. Qualis*] orig. Antu.
†*al. tales.*]

Idem ad Marcellinum de ciuitate Dei, lib. 1. c. 23.

¶Exemplis ratio sana præfertur. Cap. XI.

Poly. cap. 2 tit. 26.

SAna [c] quippe ratio ẽt exemplis anteponenda est: cui [d] quidem, & exempla concordant [e]; sed illa [f], quæ tanto digniora sunt imitatione quanto excellentiora [g] pietate [h].

Cum ergo in naturali iure nihil aliud præcipiatur, q̃ quod Deus vult fieri; nihilq; vetetur, quam quod Deus prohibet fieri; denique cum in canonica scriptura nihil aliud, quã in diuinis legibus inueniatur: diuinæ vero leges natura consistant, patet, ꝙ quæcumq; diuinæ voluntati, seu canonicæ scripturæ contraria probantur: eadẽ, & naturali iuri inueniuntur aduersa. Vnde quęcunq; diuinæ voluntati, seu canonicæ scripturæ, seu diuinis legibus postponenda censentur, eisdem naturale ius præferri oportet. Constitutiones ergo, vel ecclesiasticæ, vel seculares, si naturali iuri contrariæ probantur, penitus sunt excludendæ.

DISTINCTIO. X.

CONSTITV-

rigere si quid inuenerit in eis corrigendum. Idem vult fieri de suis scriptutis.

a ¶Disputationes.] Idest, expositiones, non.n ex ipso lædituꝛ fama alicuius per id quod reprobatur testimonũ suum, vt extra de excep. denique.

b ¶Eorum scriptis.] Argu. quod quisq; iuris in alterum statuit, &c sic. 2. q. 6. qui se scit. 22. q. 5. de forma. ff. quod quisque iur. l. 1. extra de const. cum omnes.

SAna.] CASVS. Quæsitum fuit ab Aug. vtrum ratio iuris naturalis sit exemplis anteponenda? Et respondet, quod sic, sed nõ illis, quæ cum ratione concordant.

c ¶Sana.] Aliàs sanè.

d ¶Cui.] Rationi.

e ¶Concordant.] Quandoque.

f ¶Sed illa. s. exempla.] Hoc ideo dicit. Quia non semper imitanda sunt exempla. C. de ten. nemo. sed exemplum Papę est sequendũ, vt 16. quæst. 3. licet. extra de sent. & re iud. in causis.

g ¶Excellentiora.] Non est tale exemplum Lucretiæ 1. 32 q. 5. proposito, vers. Lucretiam.

h ¶Pietate.] Argu. pro misericordia a iudice impetranda, vt 45. distin. licet plerumque 26. dist. vlt. alligant. 50. dis. ponderent. 1. quæst. 7. dispensationes, &c. exigunt. 86. distinc. non satis. 35. quæst. 9 veniam. de pœn. dist. 1. quia diuinitatis 2. Arg. contra 50. dist. absit 23. q. 4. est iniusta. 35. q. 9 loci. contra 45 dist. sed illud extra de sortileg. ex tenore.

i ¶Cum ergo.] Infert ex supradictis, vel continuat ad inferiora hoc modo. cum in iure naturali nihil præcipiatur, vel vetet, q̃ quod Deus vult fieri, vel ñ fieri. & in canonica * scriptura nihil aliud q̃ quod in diuinis legibus inueniatur: diuinę vero leges natura cõsistãt: patet, ꝙ quę contraria diuinæ seu canonicæ legi inueniunt, iuri naturali cõtraria sunt, & iuri naturali postponuntur. Et facit hic correlationem iuris naturalis ad canonicã scripturam, & diuinas leges.

1 Sed in ratione, q. d. vbi exemplũ non concordat rõni, nõ est sequendũ. nã illud exemplũ Lucretiæ non concordat rõni. Archid.

2 Et extra de sortil. c. 2. in parte decisa.

* *Vide sup. dist. 6. c. non est peccatũ, §. his itaq;*

Onstitutiones.] Hæc dist. diuiditur in duas partes, in quarum prima probat per quinq; capitula, quod leges principum non præiudicant canonibus. Secunda ibi, [Eccc.] Io. de Fan.

CASVS,

CASVS. Oſtenſum eſt ſupra, quòd ius naturale præferit conſuetudini, & conſtitutioni tam eccleſiaſticæ, quàm ſæculari. In hac vero 10 d. oſtenditur, ꝙ conſtitutio eccleſiaſtica præfertur ſæculari conſtitutioni, & ad hoc inducuntur ſequentia c. a ¶Conſtitutiones.] in hac 10. d oſtendit magiſter, ꝙ ſæcularis conſtitutio cedit ecclesiaſticæ, quia ſacræ leges non dedignantur ſequi ſacros canones, vt 2. q. 3. §. hinc colligitur. extra de iud. clerici 1.

Canones ꝓferuntur legibus. 1

tiones [3] vero principum eccleſiaſticis conſtitutionibus nõ præeminent, ſed obſequuntur.

Vnde Nicolaus Papa ſcribit epiſcopis in concilio apud Conuicinum congregatis.

Imperator legẽ condere, vt 96. d. benẽ. 2. niſi hoc eccleſia petat. vt 17. d. §. hinc etiam, & niſi in eccleſia priuilegium ſtatuat aliquid, vt 16. q. 1 gñaliter, & q. 3 nemo. 10. d ¶Diuiſiones] Arg. ꝙ epus inuito plebano non poteſt diuidere parochiam eius: nec Papa inuito epiſcopo diuide-

lates eccleſiam non adſtringunt. 2 Vide quod notab. 5. q. 6 presbyteri 2 & 22. q. 8 cõuenior. I gl. eccleſia .n. &c.

¶Lex Imperatorum eccleſiaſtica iura diſſoluere non poteſt. Cap. I

Iuo p. 4. c. 87. Pann l 2. c. 138. Anſ. l. 1. c. 97. Poly. l. 1. tit. 27

1 Concord. tex in l. 1. leges ſacratiſſimæ cũ concor.. vulg C. de epi. & cle.

LEge [α] Imperatorum nõ in omnib. Eccleſiaſticis controuerſijs vtendũ eſt, præſertim cum inueniatur euãgelicæ, ac canonicæ ſanctioni aliquotiẽs obuiare [β]. *Itẽ.* ¶Lex Imperatorum non eſt ſupra legem Dei, ſed ſubtus, Imperiali iudicio non poſſunt eccleſiaſtica iura diſſolui. Ad quod oſtendendum duorum horum †, ſcilicet Innocẽtij, & Gregorij ſatis ſufficiunt teſtimonia. Sanctus quidẽ Innocentius in decretali epiſtola ſua ad Alexandrum Antiochenum epiſcopum ait: [Nam quod ſciſcitaris, vtrũ diuiſis Impiali iudicio prouincijs, [b] vt duę Metropoles fiãt; ſic duo Metropolitani epiſcopi debeant nominari; non viſum † eſt ad mobilitatem neceſſitatum mundanarum Dei eccleſiam [c] commutari, honoresq;, aut diuiſiones [d] perpeti; quas ꝙ ſuis cauſis faciendas duxerit Imperator.] Beatus autem Gregorius ſcribens ad Theoctiſtam patritiã, inter cætera: [Si inquit, religionis cauſa cõiugia debere diſſolui dicantur: ſciendũ eſt, quia etſi hoc lex humana [e] conceſſit, lex tamen diuina prohibuit.]. Ecce quemadmodum imperiali iudicio non poſſunt eccleſiaſtica iura diſſolui. Ecce qualiter, quod lex humana conceſſit, diuina lex prohibuit. ¶Non quod Imperatorum leges (quibus ſæpe eccleſia vtitur contra hæreticos [f], ſæpe contra tyrannos, atque contra prauos quoſq; defenditur) dicamus penitus renuendas; ſed quod eas euangelicis, apoſtolicis, atque canonicis decretis (quibus poſtponenda ſunt) nullum poſſe inferre præiudicium aſſeramus.

Innoc. 1. epiſ 18. c. 2

† *vero 2 ſum*]ori.

Lib 9. reg. epi 39.

Iuo p. 4. c. 187. Pann. l. 2. ca. 140. ex c. adiectis, c. 17.

α ¶Lege.] *Caput hoc ſumptum eſt ex Epiſtola Nicolai, quæ extat in codice bibliothecæ Dominicanæ: de quo dictum eſt ſupra*

ſed ſtatutum eccleſiæ præualet, quia etſi lex humana conceſſit, lex tñ diuina prohibuit In tertia parte, quæ incipit ibi, [Non ꝙ.] Circa fi. dicitur, ꝙ bene vti poſſumus legibus vbi canonibus non contradicunt.

b ¶Diuiſis imperiali iudicio prouincijs] Imperator diuidit prouincias, vt ff. de off. aſſeſ. ſi eadem, & Papa epiſcopatus diuidit, & vnit epiſcopus eccleſias, vt extra de excel. prælat. ſicut vnire. Quid autem iuris ſit dum vniuntur, vel diuiduntur, not. 16. q. 1. poſtquam, &c. & tempore. Licet ergo Imperator diuidat vnam prouinciam in duas, non ideo erunt duæ Metropoles, vt hic, & 101. diſt. peruenit. Et eſt hic arg. ꝙ ſi princeps legitimat aliquem in temporalibus, non ideo eſt legitimatus in ſpiritualib. extra qui filij ſint legit. per venerabilẽ. niſi vbi princeps reſtituat aliquem, qui fuit infamis ratione paterni criminis, vt 6. q. 1. §. verum.

Legitimatus quo ad temporalia non cenſetur quo ad ſpiritualia.

Leges ſæcu-

c ¶Eccleſiam.] Eccleſia non adſtringitur mundanis legibus. 33. q. 2, inter. nec etiam de reb. eccleſiaſticis pòt uidere eẽpatum, vt 16. q. 1. multis, quod enim eſt vnum diuidi non poteſt, vt 24. q. 3. loquitur, & cap. ſchiſma 10 Sed credo, ꝙ Papa hoc poſſit facere ex cauſa, & etiã epiſcopus 3, vt in ea. Decre. ſicut vnire Bart.

e ¶Lex humana.] Vt habes 27. q. 2. ſunt qui dicũt. Sed mirum eſt cum Iudinianus fuerit valde catholicus Imperator, qualiter illud ſtatuerit cõtra legẽ Dñi: cũ Dñs dixerit, ꝙ ob ſolã cauſam fornicationis mulier poſſit ſe parari a viro, vt 33. q. 2. quos Deus Sed dic (vt qdã dicũt) ꝙ ignoranter fecit, & ideo veniã meruit, vt ſup. 8. d. conſuetudo. Vel erraut ſicut Hiero. vt 26. d. c. 1. Vel ideo permiſit 4, hoc, [vt grauia vitarentur, ſicut vſuras permiſit, vt vitarentur rapinæ, & coniugia permiſit diſſolui vt vitaretur vxoricidium, vt 33. q. 2 ſi quid verius.

f ¶Contra hæreticos] Et ſic vtor pro me quo non vtor contra me, inf. 37 d. ſi quid verius, & 23. q. 7. ſi hæreticus, & ſic eſt contra 19. d. ſi Romanorum. in ſi 4 q. 3 c. ſi teſtes, §. item ſi quis teſtibus,

3 Sub, & hoc eſt verum cũ nulli ſit præiudicium: alias ſecus. 2. q. 6 q ſe ſcit Io. de Fan.

4 De comparatiua permiſſione, de qua not. 3. d. c. vlt.

Non

a ¶Non licèt.] Casum præsentis capituli pone per te ipsum.

¶Non licèt.] Arg.contra illas leges, quæ permittunt vsuras exigere.arg.1.q.1.quicunq; litem.& 9 distin.c.1. ver.quicunq;.& 96.dist.bene 11.q.3.qui omnipotentē. 15.q.1.

dist.8.c.mala, Titulus autem epistolæ, hic est, Nicolaus seruus seruorū Dei,Reuerendissim.s,ac sanctissimis confratribus nostris metropolitanis episcopis,& cæteris diuersarū prouinciarum,ac vrbium præsulibus, qui in Constantinum villam publicam secus ciuitatē Siluanectis conuenistis. *Eadē epistola nuper impressa est in appendice bibliotheca sanctorum Patrum.*

ß ¶Obuiare.] *Apud Nicolaum sequitur continenter,* ad quod ostendendum &c. *Quæ autē apud Gratianum sunt interiecta, non sunt hoc loco in epistola,neq; in Polycarpo, neq; apud Anselmum:sed uerba illa,* Lex Imperatorum non est supra legem Dei,sed subtus,a *Burchardo, & Iuone citantur ex decretis Pij Papæ,c.3.habentur autē in capitularibus, adiectis} c.17.reliqua autē habentur infra in hoc eodē capite* §. *ecce quemadmodum.*

Item Symmachus † *Papa in sexta synodo Romana tempore Theodorici Regis.*

¶Nihil quod euangelicis regulis obuiet,Imperatori agere licet. Cap. II.

NOn licet [a] Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra diuina mandata præsumere, nec quidquam quod euangelicis,propheticis, aut apostolicis regulis obuiet, agere.

Item † *Fælix Papa.*

¶In ecclesiasticis causis Regia voluntas sacerdotibus est postponenda. Cap. III.

CErtum est [b] hoc regibus vestris esse salutare, ut cū de causis Dei agitur,iuxta ipsius constitutionē,regiam voluntatem sacerdotibus Christi studeatis subdere, non præferre; & sacrosancta [c] per eorū præsules potius discere,quàm docere; ecclesiasticam † formam sequi, nō huic humanitus sequenda iura præfigere;neq; eius sanctionibus velle dominari,cuius [d] clemētię Deus uoluit tuę piæ deuotionis colla submittere [e]: ne,dum mensura [f] cęlestis dispositionis † exceditur, eatur in cōtumeliā disponentis.

Item †.

¶Bonis moribus & decretis Romanorum Pontificū constitutiones contraire non possunt. Cap. IIII.

COnstitutiones [g] cōtra canones,& decreta p̄sulū Romanorū,vel bonos mores [h] nullius sunt † momenti.

Item Nicolaus Papa I.in epistola ad Michaelem Imperatorem,cuius initium est, [Proposueramus.]

¶Quæ sacerdotum sunt,Regibus vsurpare non licet. Cap. V.

IMperium vestrum suis publicæ rei quotidianis administrationibus [i] debet esse contentum; non vsurpare quæ sacerdotibus Domini solum conueniunt.

Item Gregorius Nazianzenus in oratione ad ciues Nazianzenos angoris plenos,& Magistratum iratum.

CErtum.] CASVS. Imperator nolebat præesse rebus ecclesiasticis; & prælatis ecclesiarum obedire nolebat:imo quod plus est, eis dñari uolebat,& iura p̄figere, quē Felix Papa docet ecclesiæ debere colla submittere, & non uelle eius sacerdotibus dominari ne si contra fiat, eatur in contumeliam creatoris.

b ¶Certū est.] Hoc cap.& c.suscipitis.& c quoniam,loquuntur quasi de eadem materia.

c ¶Et sacrosancta.] idest, præcepta.

d ¶Cuius.] Scilicet ecclesiæ.

e ¶Submittere.] Imperator.n. filius est ecclesiæ,non præsul. vt 96 d si Imperator. & inclinabit caput suum epis,ut 63.dist. Valētinianus. & excōmunicari pōt ab episcopo, ut 18.dist. quoniam quidem.& 96 dist. duo.

Imperator inferior est episcopo.

f ¶Mensura.] idest, Imperator excedit mensuram suam.

g ¶Constitutiones. Nunquid ergo legibus semper derogatur; per canones? Absit, nisi quo ad cās spūales, & hoc est cē dř de cōsecr. dist.3.celebritatē.ibi alia est ratio causarum sęcularium,alia diuinarū.arg.sup.eo. c.1. utrumque enim suo modo rationabiliter cōstitutū est, sed diuerso modo. arg sup.ea certū Nec Papa pōt leges tollere,nisi quo ad suum forum.Imperium.n. & sacerdotium ex eodem principio prodierunt, ut in authē tica quomodo oporteat episcopos. in prin.coll 1 arg inf. eadē dist. quoniam. sed hoc non credo, ut extra de præscriptio. quoniā omne.

Casus duorū istorum capitulorū planus est.

Imperiū & sacerdotiū ex eodē procedunt.

h ¶Mores.] Nec iramentū obligat cōtra bonos mores, ut ext.de iureiu.quemadmodum. & ff. de leg. 1. si quis inquilinos.§ ult.

Iuramentū cōtra bonos mores non obligat.

i IMperium.] ¶Administrationibus.] Distincta est enim potestas sua à potestate Pōtificali, vt inf.ea quoniam. & 96.dist. cum ad uerum. Alioquin si usurpat eorum officia,lepra percutitur,ut Ozias. 2.q.7. §. item Dauid tamen

Imperator lepra percutitur, si officium sacerdotale vsurpat.

† & Calixtus episc. 1. & Marcellinus in extrema epist. 2. & in capitulis Hadriani, ca.76 ex quo citant Burchar. & Ino p.16.c.9.

Deus d.p.1.& 3. Burch.li.15.c 8. Iuo p 4.c.231.& par. 16.c.9. Pann.li.2.c.141.

† In exemplari Veronensi est *Felix ij.*

† Ansel. li 4 c.11. Polyc.lib.1.c.18.

† *al.ecclesia.*

† *al. dispensationis.*

† *antea legebatur.*] *Idem.* Habetur in ca. Hadriani, nu 39. Deusdedit p.1. & 3. Ansel.li.3. c.88. Burch.li.15.c.9. Iuo par.5.cap.38.& par.16.c.10. Polyc.li.1.c.6.

† *sint*] orig.

i Sed illud ex pmissione ecclesiæ. 15.q.1.omne quod.& c.nulli.& c.generali.23 quæst.8. conueniot. arg.contra dist.63.cap. Hadrianus 2. 1.

tamen inuenitur, ꝙ Reges conferunt decanatus, ut extra de conſuet. cum inter, in parte deciſa. Ioan.

SVſcipitis.] CASVS. Imperatores Conſtantinopol' tani volebant ſuas conſtitutiones præferri eccleſiaſticis: contra quos inuehitur Gregorius Nazianzenus, & dicit ꝙ maiorẽ principatum dedit Chriſtus preſulibus eccleſiarũ & perfectiorẽ, quàm ipſis Imperatoribus. vñ ſi legem ſuſcipiunt Ieſu Chriſti, poteſtati eccleſię ſubijci debent: cum ſpiritus carni præferatur, & lex diuina preferatur humanæ.

a ¶Libertatem.] id eſt, verbum prædicationis.

b ¶Accipitis.] ideſt, accipere debetis.

c ¶Perfectiore.] Vt 95 diſt duo ſunt.

d ¶Spiritus.] i. eccleſiaſtica conſtitutio.

e ¶Carni.] i. ſæculari conſtitutioni.

ECCE. Hęc eſt ij. pars diſt in qua probatur per vij. cap. ꝙ quando leges nõ cõtradicũt canonibus, amplectendæ ſunt. Archid.

CASVS. § per ſe pater, & ad probandum iſtud quod dicitur in §. inducit Grat. ſeq. cap.

SI in adiutorium.] CASVS. Petilianus defendebat ſe legibus contra Auguſt. & alios catholicos. Auguſt. de hoc ipſum non reprehendit, quoniam & Paulus hoc fecit, cũ teſtatur ſe eſſe ciuem Romanum.

† ¶Si in adiutoriũ.] Hoc ideo dicit, quia non ſunt allegandę 1. leges, niſi in defectum canonũ, vt extra de no. ope. nunc. intelleximus.

g ¶Ciuem.] Ciuem Romanum appellat ſe: quia pater eius ſocietatem cõtraxerat cum Romanis, & in ſignum fuit data ei penula 2.

QVoniam.] CASVS. Iulianus Imperator uendicabat ſibi Imperium & Pontificatum: quod locum habuit in ueteri teſtamento. Sed dicit Cyprianus, quod poſtquam Chriſtus uenit, ſic officia utriuſq; poteſtatis diſcreuit, ut Imperator terrenis, Pontifex cœleſtibus præſideret: ne propter duplicem poteſtatem homo ſuperbiens rurſum ad interna demergatur: ſed cum opus eſt, altera poteſtas uicißim alteram ſubleuaret. Idem caſus eſt 96 diſt. cum ad uerum.

h ¶Quoniam] Hoc cap. eſt pars illius 96. diſt. cum ad verum.

i ¶Dei & hominum.] ideſt, diuinæ & humanæ naturę. de conſec. diſt. 2. in Chriſto patet.

K ¶Sic actibus.] ſ. ipſorum officiorum. Quædam enim fecit tanquam Imperator, cum vendentes & ementes flagellãdo de templo eiecit. 1. quæſt. 3. ex multis 3. &c. vendentes. Quædam ut ſacerdos, cum ſeipſum obtulit hoſtiam diſcipulis ſuis dicens: Hoc eſt corpus meũ, &c. de conſec. diſtin. 2. ſacerdos. Sed contrarium probatur per auctoritatem iſtam ſ. ꝙ Deus noluit ea eſſe diſtincta, cum per ſeipſum vtriuſque poteſtatis actus exercuit. Reſpon. hoc ideo fecit, ut oſtenderet, ꝙ utraq; poteſtas ab eo Proceſſit 4. non quod una perſona illa duo officia exerceat, uel gerere debeat. hæc enim duo dona, Imperium & Sacerdotium ab eodem principio ſunt, ut in Authen. quomodo oporteat epiſcopos, in princip. colla. 1.

Chriſtus fuit Imperator & Sacerdos. 3. c. accuſator. 2. q. 7.

¶Tribunalia Regum ſacerdotali ſunt poteſtati ſubiecta. Cap. VI.

SVſcipitis ne libertatem [a] verbi licenter accipitis [b], ꝙ lex Chriſti ſacerdotali ſubijcit poteſtati, atque iſtis tribunalibus ſubdit? Dedit enim & nobis poteſtatem: dedit & principatum multo perfectiorem [c] principatibus veſtris. Aut nunquid iuſtum vobis videtur, ſi cedat ſpiritus [d] carni [e]; ſi à terrenis cœleſtia ſuperentur; ſi diuinis præferantur humana?

2 *Ecce quòd conſtitutiones principum eccleſiaſticis legibus poſtponendæ ſunt. Vbi autem euangelicis, atque canonicis decretis non obuiauerint; omni reuerentia dignæ habeantur. Vnde Auguſtinus ait in dialogo, ideſt lib. 2. contra literas Petiliani, c. § 8.*

¶Leges Imperatorum; in adiutorium eccleſiæ [a] licet aſſumere. † Cap. VII.

SI in adiutorium [f] veſtrũ etiam terreni Imperij leges aſſumendas putatis, non reprehendimus. ¶Fecit hoc Paulus, cum aduerſus iniuriosos ciuem [g] Romanum ſe eſſe teſtatus eſt.

† *al. aſſumi.* Iuo p. 4. c. 183. Pann. li. 2. c. 153. *Act. 22.*

a ¶Eccleſiæ.] *Auctor huius rubricæ caput hoc ita accepit, quaſi hic agatur de legibus Imperatorum in fauorẽ eccleſiæ latis, cum ibi B. Auguſtinus Petiliano, & Donatiſtis hæreticis concedat, legibus Imperatorum ipſos in adiutorium ſuum uti poſſe; modo id fallaciter non facerent; quod eos feciſſe conuincit.*

Item β *Nicolaus Papa I. in epiſtola 7. ad Michaelem Imperatorem.*

β ¶*Huic capiti in coditibus impreſſis erat præpoſitus hic titulus,* Cyprianus Iuliano Imperatori. *quod eſt contra omnem temporum rationem. In manuſcriptis omnibus, excepto undecimo Vaticano abeſt dictio,* Imperatori, *quemadmodum et apud Iuonem. Nouum autẽ habet.* Iuliano epiſcopo *aliud peruetuſtum,* Iuliano. *Cæterum integrum hoc caput eſt in epiſtola Nicolai ad Michaelem Imperatorem, qua incipit,* Propoſueramus, *ex quo refertur infra diſt. 96. c. cum ad uerum. una cum alijs uerbis eiuſdem epiſtolæ, ex quibus hæc pendent. Et ſumptum eſt ex Gelaſio in tomo de Anathematis vinculo.*

¶Reges pontificibus pro æternis, & pontifices regibus pro temporalibus indigent. Cap. VIII.

1. *Tim.* 2.

QVoniam [h] idem mediator Dei, & hominum [i] homo Chriſtus Ieſus, ſic actibus [k] proprijs & dignitatibus diſtinctis officia ptãtis vtriuſq; diſcreuit [l] propterea [a],

Iuo p. 4. c. 188. inf. d. 96. c. cum ad verum.

1 Ideſt, in cauſis eccleſiaſticis recipiendæ.

2 Ad horũ intelligẽtiã ſcias ꝙ glo. 2. tit. 3 dicit ſic: Penula veſtis erat Conſularis, qua induebantur Conſules ingredientes curiã.

4 Ad hoc 22 q. 4. quæſitum.

l ¶Diſcreuit.] Cum ergo poteſtates iſtæ ſint diſtinctæ

eſt hic

Papa an habeat vtrumque gladiũ.

est hic argu. q̃ Imperium non habetur a Papa, & quòd Papa non habet vtrumque gladium nam exercitus facit Imperatorem, vt 93. dist. legimus, & Imperium a solo Deo habetur, vt 23. q. 4. quæsitum alioquin si ab ipso haberetur, licite appellaretur in temporalibus ad ipsum,

volens medicinali humilitate hominum corda sursum efferri, non humana superbia rursus in inferna demergi, vt & Christiani Imperatores pro æterna vita pontificibus indigerent, & pontifices pro cursu [a] temporalium tantummodo re rum imperialibus legibus vterentur, quatenus spiritalis actio a carnalib. distaret incursibus; & † ideo militans Deo minime se negotijs sæcularib. implicaret; ac vicissim non † ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset negotijs sæcularibus implicatus.

† *al. militans.*

† *al. ne.*

a ¶Propria.] *In originali est*, propriam volens medicinali humilitate sursum efferri. *Iuo habet vt Gratianus hic in plerisq; codicibus. In nonnullis tamen est*, propria volẽs medicinali humilitate sursum efferri, *quemadmodum etiam inf. d. 96. c. cũ ad verum. Apud Gelasium loco indicato legitur*, sic actionibus proprijs, dignita ibusq; distinctis officia potestatis vtriusq; discreuit suos volens medicinali humilitate saluari, non humana superbia rursus intercipi, vt & Christiani, &c.

Item Leo IV. Lothario Augusto.

¶Leges Imperatorum custodiri oportet. Cap. IX.

De capitulis, vel præceptis Imperialib. vestris, vestro rumq; β pontificum [b] prædecessorum irrefragabiliter custodiendis, & conseruandis, quãtum valuimus, & valemus Christo propitio, & nunc & in æuum † nos conseruaturos modis omnibus profitemur. Et si fortasse qui libet aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, sciatis eum pro certo mendacem [c].

Iuo p. 4. c. 176. Pann. l. 2. c. 149

† *al. aternum.*

β ¶Vestrorumque.] *Epistola hac non est inuenta, & in istis verbis videtur subesse mendum; ex quo auctor glossæ errandi occasionem sumpserit; qui Christianis Imperatorib. cuiusmodi fuerãt prædecessores Lotharij attribuat illud, q̃d Isidorus de ethnicis dicit, nimirũ Imperatores solitos fuisse appellari põtifices de qua re optime Gelasius in tomo de Anathematis vinculo, & inf. d. 21. c. cleros. Apud Iuonẽ legitur*, vestris, nostrorum ẽt pontificum prædecessorum. *in Pannormia*, nostris nostrorumqne pontificum, & prædecessorum. *Sed fortasse cætera quidem rectè apud Gratianum habent: tãtummodo ante dictionẽ*, prædecessorum, *est addenda coniunctio, &, quẽadmodum est in Pannormia. Nã hoc significabitur, Imperatores illos solitos fuisse edere capitula adhibitis in consilium pontificibus Regni, quod ueri ssimum est. Omnino hæc quæ a Leone scribuntur, spectare videntur ad capitula Caroli, & Ludouici, quæ Lotharius in uniuersa Italia seruari mandauerat. Nam in legibus Longobardicis, libro tertio, titulo 35 Lotharius ita constituisse traditur.* Placuit nobis, vt capitula, quæ excerpsimus de capitulari bonæ memor. glorio sissimi Domini nostri Caroli, & genitoris nostri Ludouici Imperatoris Inuictissimi, his omnib. & fidelib. nostris, & sãctæ Ecclesiæ in Regno Italiæ consistentib. per legẽ tenean-

extra qui filij sint legi causam 1. &c. lator. Item Ecclesiæ soluuntur tributum Imperatori, vt 11. q. 1. magnum. Sed contra, & cęlestis, & terreni Imperij iura sunt ei concessa, vt 22. distin. c. 1. Item Imperator iura Papæ, vt 63. dist. tibi domino, & Papa deponit Imperatorem, vt 15. q. 6. alius. Item ipse tranſtulit imperium de Oriente in Occidentẽ. extra de elec. venerabilẽ. Ego credo potestates esse distinctas, licet Papa qñq; vtrumq; potestatem sibi assumat; scilicet cu legitimat aliquem in spiritualib. & temporalibus vt extra qui fil. sint legi per venerabilẽ, sed illud fuit ad petitionẽ Regis, q̃ hoc ipsũ fecisse potuit, vt ibi dr. Nec ob, q̃ a sæculari iudice appellatur ad Papam, quia hoc fit propter defectum iudicis sæcularis, vt exprimit extra de foro cõp. licet, sed facit ad petitionem Regis. Nam etiam vacante imperio supplet defectũ imperij, vt extra de fo. comp licet.

1. 2. vbi de hoc in gl. fe patet, & de 3 d. nouit. in gl. 2.

Causæ matrimoniales, an sint legibus decidendæ.

a ¶Pro cursu.] Arg. q̃ in matrimonio & cæteris causis spiritualibus nõ sit vtendũ legib Imperialibus sed contra 35. q. 5. ad sedem. Dic ergo, quòd illud tantummodo determinat illud verbum, temporaliũ: sed non illud verbum vterentur, vt ficut spirituales causæ ad iudicẽ sæcularẽ non pertinent, sic nec causa sanguinis ad ecclesiasticum, vt inf. 23. q. 8. sæpe principes, & c. his a quibus.

De capitulis.] CASVS. Lotharius audiuerat, quod Leo papa nolebat leges seruare imperiales, vnde interrogauit de hoc Papã, an esset verũ, quare Leo scribit ei, & dicit, q̃ ipse vult leges obseruare irrefragabiliter, & q̃ aliter dicit mẽdax est.

b ¶Pontificũ.] imperatores .n. olim pontifices appellabant, vt 21. d. cleros.

c ¶Mendacem.] ex magna humilitate hic loquitur, ficut alibi, inf 3. q. 7. nos

sum, quod prohibet Alexan. & dicit, q̃ illa non contingunt suam iurisdictionem extra de app. si duobus, & si in compet. nter,

Vides.] CASVS. Duorum sequentium c. planus est.

a ¶ Dissolui.] inf. 5. q. 2. Imperiali hæc regula suppletur per aliã regulam, ꝙ principali destructo destruit accessorium, & omne q̃d sequit ex eo. 1. vt extra de fi. instr. inter dilectos. in fi. sed hæc regula multas recipit instantias, contra legem. n. fit si contrahitur post simplex votum, tñ cõtractus tenet, vt 27 q. 1. nuptiarum. Itẽ prohibetur ne snia feratur sub conditione, tñ si lata fuerit tenet, vt 2. q. 6. §. biduum, circa prin. Item prohibetur ne eps consecret alterius ecclesiã, tamẽ si consecrauerit, tenet consecratio, vt 7 qõ. 1. eps in Diocęsi. Sed dic, ꝙ hæc regula intelligitur de talib. vbi est perpetua causa prohibitionis 2. s. ne filius contrahat cum matre. Vel dic, ꝙ merentur dissolui, nisi vbi per constitutionem aliam tolerarẽtur. ar contra. 45. di. de Iudęis: sed hoc in fauorem fidei. ff. de relig. & sump. fun. sunt personæ.

Qvis autem. ¶ Cõtemni.] Qui cõtemnit leges, peccat, non tñ omnis peccat, qui non paret legibus vbi de cõsilio loquũtur, vt 14. q. 1. quisquis, & sic aliud est contemnere 3, aliud est non parere. Ioan.

Certum est.] CASVS. Quidã nolebant seruare leges in negotijs clericorum sed in negotijs laicorum bene seruabant de hoc scribit Papa Regi Theodorico, ꝙ si leges seruantur in negotijs laicorum, multo fortius debẽt seruari in negotijs clericorum.

c ¶ Quas.] idest, quia eas.

d ¶ In negotijs.] Hoc vult dicere, ꝙ ex quo leges seruant in negotijs laicorum multo fortius sunt seruãdæ in negotijs clericorũ, nisi obuiẽt canonicis institutis.

Vestrã ¶ CASVS. Quidã nolebant leges seruare, vt possent alios licentius offendere. Quare Papa scribit Lothario, & rogat eum, vt faciat leges obseruari sicut sunt hactenus obseruatæ.

e ¶ Et pro nullius.] Quia in nullius persona omittendũ est, quod statutis generalib. continetur, vt 61. d. miramur.

f ¶ Reminiscitur.] Passiue.

1 Ad hoc l. nõ dubium, & ib. no C. de leg. & l. eius, C. d. vsu. & inst. de pupil. substit. §. si libertus.

Facta tenent multa quæ fieri prohibentur.

2 De hoc satis no. extra de spon. duo. tuas. ubi hęc solutio approbatur ꝑ Vinc. Tan. Gof. & Ber. hoc latius vide per Arch.

Legum contemptor an peccet.

3 Ad huius declarationẽ vide, qd not 2. qõ. 7. Metropolitanum in gl. c. ex contemptu.

Quod

tur, & seruentur: & quicunque horum capitulorum cõtemptor extiterit, sexaginta solidis cõponatur. *Id populo Romano, qui iure antiquo Romanorum vti prohiberetur, valde displicuit: sicut c. fi. inf. eadem d. colligi potest: disseminatusq; etiam rumor fuit eandem esse Pontificis ac populi sententiam. De qua re Leo hac se epistola videtur purgare voluisse, & tamen postea pro conseruanda iure ciuili Romanorum, cum eodem Lothario iterum diligentius egit, quod apparet dicto c. fi.*

Item Ioannes 8. Ludouico Imperatori.

¶ Legis auctoritate dissoluitur quod contra eam fit. Cap. X.

Vides fili charissime, quia quod contra leges accipitur, per leges dissolui [a] meretur. Iuo p. 4.

Item Gelasius Rufino, & Aprili Episcopis.

¶ Leges principum, aut regulas patrum contemni non licet. Cap XI.

Qvis autem † leges principum, aut regulas patrum, aut admonitiones paternas † dicat debere contẽni [b]; nisi qui impunitum sibi tantum æstimet transire cõmissum? inf. d. 54. c. quis aut. Iuo p. 4. c. 179. Pann. l. 2. c. 151. † *al. aut* † *al. moderhas.*

Item Theodorico regi.

¶ Leges Romanorum principum seruandæ sunt ab omnibus. Cap. XII.

Certum est magnificentiam vestram leges Romanorum principum, quas [c] in negotijs [d] hominum custodiendas esse præcepit, multo magis circa † reuerentiã beati Petri Apostoli pro suæ fœlicitatis augmento velle seruari. Iuo p. 4. c. 180. Pann. l. 2. c. 151. † *al. propter.*

Item Leo 4. Lothario Augusto.

¶ Romana lex nullius temeritate debet corrumpi. Cap. XIII

Vestram α flagitamus clementiam, vt sicut hactenus Romana lex viguit absq; aduersis procellis, & ꝓ nullius [e] persona hominis reminiscitur [f] esse corrupta; ita nunc suum robur, propriumque vigorem obtineat. Iuo p. 4. c. 181. Pann. l. 2. c. 152.

α ¶ Vestram.] *Videtur Lotharius populo Romano, quod hic Leo petijt concessisse. Nam in legibus Longobardicis, lib. 11. tit. 57 sic habetur*, vt interrogetur populus Romanus, qua lege vult viuere, *& sequitur constitutio.*

Lotharius Imperator.

¶ Volumus, vt cunctus populus Romanus interrogetur, qua lege vult viuere, vt tali lege, quali lege viuere professi sunt viuant: illisque denuncietur, vt hoc vnusquisque tam iudices, quàm duces, vel reliquus populus sciat, quod si offensionem contra eandem legem fecerint: eidem legi, qua profitentur viuere per dispensationem Pontificis, & nostrã, subiacebunt.

Digitized by Google

Quòd verò.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. In prima probat Gra. quod consuetudo cedit legi. secunda ibi, [Cum verò.] Io. de Fan. CASVS. Supra in 8. dist. dictum est, ꝙ consuetudo cedit iuri naturali; nunc autem dicit, quòd

DISTINCTIO XI.

In synonimis, c. 16. ꝙ malis iussionibus non sit obtemperandum.

Iuo p. 4. c. 207. Pann. l. 2. c. 165.

1 ps Quod verò legibus consuetudo cedat, Isidorus testatur dicens in synonimis, lib. 2.

¶Prauus vsus ratione superatur, & lege. Cap. I.

Vsus [b] auctoritati [c] cedat; prauum vsum lex & ratio vincat [d].

Item Nicolaus Papa I. Michaeli Imperatori.

Snia elicitur ex epi cuius initium. *Proposueramus.* Iuo p. 4. c. 211.

¶Non potest statutis pontificum consuetudo cuiusquam refragari. Cap. II.

Consequens est [e], vt quod ab huius sedis rectoribus plena [f] auctoritate sancitur, nullius consuetudinis præpediente occasione, proprias tantum sequendo voluntates, remoueatur: sed firmiter, atque inconcusse teneatur.

Item Iulius Papa ad episcopos Orientales, epist. 1.

¶A consuetudine Romanæ ecclesiæ membris dissentire non licet. Cap. III.

Ans. l. 1. c. 8. Poly. l. 1 tit. 17. *Hebr. 13.*

Nolite errare fratres mei charissimi: Doctrinis varijs, & extraneis nolite abduci. En, instituta Apostolorum & Apostolicorum virorum, canonesque habetis: his fruimini, his circũdamini [a], his delectamini, his armamini; ut his freti, circundati, delectati, armati, contra cuncta inimicorum iacula persistere valeatis. Satis enim indignum est, quemquam vel pontificum, vel ordinum subsequentium, hanc regulam refutare, quam beati Petri sedẽ & sequi videat, & docere [h]. Multum enim conuenit, vt totum corpus ecclesiæ in hac sibimet obseruatione concordet, quæ inde auctoritatem habet, vbi Dominus ecclesiæ totius posuit principatum.

Ans. l. 5. c. 4. Poly. l. 3. tit. 3.

a ¶His circundamini.] *Locupletatus est hic locus ex originali, & Anselmo.*

tit. 53 leg.

Item Imperator Constantin. Aug ad Proculum, lib. 8. Cod. tit. Quæ sit longa consuetudo.

¶Non potest vsus & consuetudo legem & rationem vincere. Cap. IIII.

Iuo p. 4. c. 202. Pann. l. 2. c. 163.

Consuetudinis, vsusq; longæui non uilis auctoritas est, verũ non vsque adeo sui valitura momento, ut

legis vigorem, vt inf. eod. dist. catholica. nisi sit onerosa. vt 12. dist. omnia. 86. distin. chorepiscopi. vel nisi pariat occasionem malignandi: tunc enim reijcitur. argum. 2. dist. nos consuetudinem. Olim enim Donatistæ de facili recipiebantur, & de consuetudine ad primariam promouebantur: & qd abolitũ est: quia hæretica grauitas inde minus cauebatur, vel nisi sit contraria constitutioni 1, vt J. eod. c. 2. & 3. Et nisi cõsuetudo sit prodita ex illis causis, vt inf. 29. d. sciendum, vel nisi princeps cõsentiat. vel nisi sit super tali articulo, qui indifferẽs est, vt inf. proxi. dist. illa Hug. Sed melius distingue. vt dixi sup. 8. d. frustra. Io.

b Vsus.] Malus.

c ¶ Auctoritati.] Scriptæ.

d ¶Et ratio vincat.] vt sup. dist. 8. veritate Io.

Consequens.] CASVS Ignatius Patriarcha Constantinopo. iniuste fuit a suis suffraganeis depositus fauore Michaelis Imperatoris: & auctoritate. sed Nicolaus Papa eũ reprehẽdit se propter cõsuetudinem excusantẽ. Dicit ergo Nicolaus in hoc cap. ꝙ nulla cõsuetudo pot impedire, qui illud, qd statuitur a Papa, inconcusse seruetur.

e ¶Consequẽs est.] Idest, conueniens.

f ¶Plena.] Papæ auctoritas plena est, aliorum eporum semiplena est: quia ipsi sunt in partẽ solicitudinis vocati nõ in plenitudinẽ potestatis, vt 2 q. 7. decreto, &c. qui fecit.

g ¶Consuetudinis.] Nisi talis sit consuetudo, quæ possit præiudicare iuri, vt not. sup. 8. d. frustra. Io.

1 Ad hoc cõcor. Placen. dicens cõsuetudinẽ legis contrariã nõ tollere ius cõe i eo municipio ubi obtinet: nisi de consensu principis, a. ff. de sepult. viol. l. 3. § diuus.

Potestas Papæ, & eporũ diuersa.

quòd consuetudo cedit diuinæ & humanæ cõstitutioni. & ad hoc inducit c. seq. quorum primum planum est, & intelliguntur. c. vsque ad §. [Cum verò] de praua consuetudine, reliqua vsque ad finem de bona.

Consuetudo duplex est.

a ¶Quod vero.] Hic intitulatur 11. d. in qua dr, ꝙ consuetudo praua cedit legi tam ecclesiasticæ. quã seculari. Sed no. ꝙ consuetudo quædam est generalis. quædã est specialis. Specialis, vt inf. c. catholica. & 12 dist. illa, Gñalis est, quæ vniuersaliter consensu omnium est approbata. & omnes adstringit, & hæc tanquam canon. vel tãquam lex est obseruanda, vt inf. c. ecclesiasticarum, &c. quis nesciat. Specialis siue particularis est illa, quæ homines alicuius loci adstringit, ꝙ in eodem loco habet

Nolite.] CASVS. Quidam episcopi deserentes regulam Rom. ec. variis doctrinis, & consuetudinibus multum extraneis abducebantur: quos Iulianus Papa reprehendit dicens eos seruare debere regulam, quam Sedem B. Petri sequi videant & docere, vt inde auctoritatem habeant vbi Dominus posuit principium

h ¶Et docere.] Patet hic, ꝙ non semper consuetudinẽ Rom. eccl. tenemur sequi: nisi ipsa præcipiat eam esse seruandã, vt in 1 ea. c. vult multa enim seruat Ro. ec. quæ aliæ non seruant, vt 31. aliter. & de consec. d. 4. de trina. & d. 1. de hymnis.

Consuetudo Romana nõ semper est seruanda.

Consuetudinis.] CASVS. Dicitur hac lege, quod magna est auctoritas consuetudinis: & non nisi

verum tamen nẽ eſt tantæ auctoritatis, vt generaliter vincat rõnem, aut legẽ, ſed tm̃ in eo loco in quo obſeruat̃ vincit. Quidam tm̃ intelligunt primam partẽ de bona conſuetudine, & ſecundũ de mala: quod non credo.

Conſuetudo vtrũ vincat legem.

a ¶Vincat.] Arg. ꝙ conſuetudo nunquam tollit legem. vt ſup. 1. d. conſuetudo. Sed obijcitur hæc lex aut loquitur de bona conſuetudine, aut de mala: ſi de bona, illam nulla ratio vincet, ſi de mala, de illa non poteſt dici, ꝙ non ſit vilis eius auctoritas. Ad hoc dicũt quidam, ꝙ principium loquitur de bona, finis autem de mala conſuetudine, ſed ille intellectus ineptus eſt, qui ſeparat caudam a capite, qđ non licet. ex. de bap. maiores. Alii fere omnes ita exponũt, quod hic dicitur nõ vincit 1, legẽ, ſupple generaliter. ſed in eo municipio bene vincit vbi ſeruatur. Sed certe de hoc nunq̃ aliquis dubitauit, ꝙ conſuetudo particularis non debeat vincere legẽ in omnib. aliis locis: ideo exponas de cõſuetudine particulari, q̃ licet bona ſit, tamen non vincit legem etiam in illo loco, niſi adſint ila, quæ dixi 2. ſupra d. 8. fruſtra.

1 Sub. immo æquiparatur ei. ſu. e. i his.

aut rationem vincat [a], aut legem.

2 Cum verò [b] nec ſacris canonibus, nec humanis legib. [c] conſuetudo obuiare monſtratur, inconcuſſa ſeruanda eſt. Vnde ex dictis a Baſilij.

¶Inuiolabilis eſt conſuetudo, quæ nec humanis legibus, nec ſacris canonibus obuiare monſtratur. Cap. V.

Baſilius in li. de Spũ ritu ſancto, c. 27.

Burc. l. 3 c. 117. Iuo p 4. c. 69. Pann. l. 2. c. 159.

ECcleſiaſticarum inſtitutionum quaſdam ſcripturis, quaſdam verò Apoſtolica traditione [d] per ſucceſſiones in miniſterio [e] confirmatas accepimus; quaſdam verò conſuetudine [f] roboratas approbauit vſus, quibus par ritus, & idem vtriſque pietatis debetur affectus: Vnde [g] quis, vel [h] aliquantulum ſacrarum expertus ſcripturarum hæſitauerit [i]? Si enim attentauerimus conſuetudines eccleſiæ non per ſcripturas [k] a Patribus traditas nihil æſtimare, [l] quantum religio detrimenti ſit latura [m], intente [n] inſpicientibus liquido conſtabit. ¶ Quæ enim (vt inde ordiamur) ſcriptura [o] ſalutiferæ crucis ſignaculo fideles docuit inſigniri; vel quæ trifariã [p] digeſta ſuper panem & calicem prolixæ orationis, vel conſecrationis verba commendauit? Nã non modo, quod in Euangelio continetur, vel ab Apoſtolo inſertũ eſt, in ſecretis dicimus; ſed & alia plura [q] adijcimus magnam quaſi vim cõmendantia † myſterijs. Quæ orientẽ verſus [r] nos orare literarũ forma docuit; Benedicimus fontẽ baptiſmatis oleo vnctionis. Huc accedit, quòd ter oleo [s] inungimus, quos

† *al. conſumandis accomodantia.*] Burch.

Crucis ſignãculũ in quibus mẽbris debeat fieri, dist. 4.

2 Idem ſen tit ſo. de Fã. hic.

b ¶Cum vero.] Hæc eſt ſecunda pars, in qua probat per vij. c. ꝙ conſuetudo bona eſt amplectenda. Io. de Fan.

CASVS. Ab hoc loco tractat de bona conſuetudine vſque in finem.

c ¶Legibus.] 25. q. 2. ideo. Arch.

ECcleſiaſticarum.] CASVS. Quidam nolebant vti conſuetudine, niſi quæ in ſcriptis eſſet redacta a Patribus quos reprehendit Aug. in hoc c. oſtendens tria genera inſtitutionum eſſe in eccleſia, quaſdam ſcilicet in ſcripturis, quaſdam ab Apoſtolis traditas, & per ſucceſſores in miniſterio confirmatas: quaſdam vero ſola conſuetudine roboratas: quibus omnibus par ritus, & affectus debetur. Alioquin niſi conſuetudines in eccleſia ſeruarentur, Chriſtiana religio multum detrimenti pateretur: & hoc in prima parte. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Quæ enim] probat quòd hæc ſupradicta in eccleſia ſeruari debent. & hoc probatur ſex exemplis. Primum eſt de crucis ſignaculo. Secundum eſt de verbis trifariam digeſtis, ideſt, ter repetitis ſuper panem, & calicem. Tertium de oratione, quæ fit verſus orientem. Quartum de benedictione baptiſmatis cum oleo. Quintum de olei vnctione, quæ fit in baptizato. Sextum de abrenunciatione ſatanæ, & angelorum eius.

d ¶Traditione.] Sine ſcriptis.

e ¶In miniſterio.] Diuino.

f ¶Conſuetudine.] Non ab Apoſtolis ſed neſcit a quo.

ADDITIO. Scilicet ritu. i. obſeruantia. Hug.

g ¶Vnde.] Ideſt, de quo ritu, vel obſeruantia.

h ¶Vel.] Ideſt, etiam.

i ¶Hæſitauerit.] q. d. nemo etiam inſcius hic dubitat.

k ¶Non per ſcripturas.] Sed per conſuetudinem.

l ¶Æſtimare.] Ideſt, valere.

m ¶Latura.] Ideſt, paſſura.

n ¶Intente.] Ideſt, mente.

o ¶Scriptura.] Veteris, vel no. te. non. n. ſcriptura vete. vel no. te. hoc docuit, ſed docet canonica in fronte, & in alijs membris ſignaculum crucis debere fieri de conſ. dist. 4.

3 Iſte cõcornõ erãt ſcripţ tpe Aug. & iõ ipſe ſic loquitur: nã hodie ſecus ſm Io. de Fã.

4 Vel ut no. in prædicto ca. nunquid Ezech. 8.

distinct. 4 poſtea ſignatur. & dist. 5. nunquid 1. verum tamen videtur ſignum crucis traxiſſe originem ex vet. teſtam. 4. quia cum Angelus deberet occidere primogenita Aegypti, præceptum eſt filijs Iſrael vtrumq; poſtem linire de ſanguine agni ad modum thau literæ, quæ eſt ad modum crucis, & dicitur, ꝙ Iacob cancellatis manibus ſuis benedixit filiis Ioſeph, ſcilicet Effraim, & in Manaſſe. Item in Ezechiele legitur, ꝙ cum apparuiſſent ei ſex viri vaſa habentes in manibus, & quidam vir apparuiſſet in medio eorum habens atramentarium ad renes, Dominus dixit ad eum; ſigna thau in frontibus dolentium, & gementium; ſed illud fuit tantum in figura præceptum, 32. q. 2. gloria.

p ¶Trifariam.] Trifaria dicuntur verba: quia eadem tertio repetuntur in ſecretis, ſcilicet hoſtiam ſanctam, hoſtiam puram, hoſtiam immaculatam. Hic ordo nec in veteri teſtam. nec in nouo eſt præfixus: ſed a ſanctis Patribus vſualiter traditus: vel ideo dicuntur trifaria quaſi ſub triplici ſilentio ſi ant. primum vſque ad ſanctus. ſecundum vſque ad Dominicam orationem. tertium vſque ad agnus Dei.

q ¶Alia plura.] Hæc habes extra de celebr. Miſſarum cum Matthę.

r ¶Quæ orientem verſus.] Scilicet noui & vet. teſt. Sed tamen legitur, ꝙ Daniel in Babylonica captiuitate orabat verſus templum, & Iudæi ſimiliter. templum autem erat verſus orientem, & in Salomone legitur: mane ad ſolem orabis. ſed dic, quod illa faciebant in veneratione templi.

Orãdum eſt verſus orientem.

ADDITIO. Poteſt tamen dici ſecundum Io. Damaſ. ꝙ octo ſunt cauſæ quare eccleſiæ ſic ſunt ordinatæ, ꝙ fideles orent verſus orientem, quæ habentur in Archid. hoc loco.

Oleo q̃ mẽbra ſunt vnguenda.

s ¶Oleo.] Oleo in ſcapulis, & pectore, vt de conſecrat. dist. 4.

distin 4. deinde. tertio in vertice fit vnctio: sed hoc fit crismate, vt de consec. distin ct. 4. postquam ascendit. sed larga acceptione hic appellatur oleum crisma. sicut econuerso. infr. 65. distin. Illud superfluum. Ioan.

baptizamus: verbis abrenunciare Satanę & Angelis eius informamus. Vnde hęc, & alia in hunc modum non pauca, nisi quia tacita & mystica traditione à Patribus ecclesiastico more, reuerentiori diligentia sunt in monasteriis obseruata silentio, quam publicata scripto?

α ¶ Ex dictis.] Hoc *caput antea citabatur* ex Augustino in lib. ex dictis Basilij, *in codice Vercellensi est*: vnde Augustinus ait; vel ex dictis Basilij, & *retenta est posterior pars huius disiuncti, quoniam ita citant Burchar. & auctor* Pannormię, *Iuo autem citat ex lib. Basilij de spiritusancto, c. 27. quomodo in margine est indicatum Caterum, quoniam multis locis glossa obstitit, ne emendaretur, necessarium visum est integrum B. Basilij locum & grace & latine afferre.*

Ὧν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παρεδεξάμεθα, ἅπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν, καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅς τις γε καὶ κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπείρατο. εἰ γὰρ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς οὐ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιοῦντες τὸ εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιϊστῶντες τὸ κήρυγμα. οἷον, ἵνα τοῦ πρώτου καὶ κοινωτάτου πρῶτον μνησθῶ, τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰοῦ Χοῦ ἠλπικότας κατασημαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γράμματος διδάξας; τὸ πρὸς ἀνατολὰς τετράφθαι κατὰ τὴν προσευχὴν, ποῖον ἐδίδαξεν ἡμᾶς γράμμα; τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ δὴ τούτοις ἀρκούμεθα, ὧν ὁ ἀπόστολος, ἢ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἑτέρα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχὺν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες; εὐλογοῦμεν δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον, ἀπὸ ποίων ἐγγράφων; οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπωμένης καὶ μυστικῆς παραδώσεως; τὶ δὲ αὐτὴν τοῦ ἐλαίου τὴν χρισὶν τὶς λόγος γεγραμμένος ἐδίδαξε; τὸ δὲ τρὶς βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, πόθεν; ἀλλὰ δὲ ὅσα περὶ τὸ βάπτισμα, ἀποτάσσεσθαι τῷ σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐκ ποίας ἐστὶ γραφῆς; οὐκ ἐκ τοῦ ἀδημοσιαύτου ταύτης καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας, ἣν ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ, καὶ ἀπεριεργάστῳ σιγῇ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν; καλῶς ἐκεῖνοι δεδιδαγμένοι τῶν μυστηρίων τὰ σεμνὰ σιωπῇ διασώζεσθαι.

.i. Dogmatum, & institutorum, quæ in ecclesia seruata sunt, alia quidem habemus ex doctrina, quæ literis consignata est; alia vero ex Apostolorum traditione ad nos transmissa, in misterio recepimus, Quæ utraque eandem uim ad pietatem habent: atque his nemo sane contradixerit, qui uel exigua legum ecclesiasticarum peritia sit prędituS. Nam si aggrediamur ea, quæ non scripto, sed tantum consuetudine constant, repudiare, imprudentes Euangelio & quidem in præcipuis ipsius patribus officiemus: uel potius ipsamet instituta ad inane quoddam nomen redigemus. Exempli causa (vt quod primum, maximeque commune est, primo loco commemorem) eos, qui in Domini nostri Iesu Christi nomine spē posuerunt, figura crucis signari, ecquis scripto docuit? dum oramus ad orientem solem, ecquæ nos literæ docuerunt? Verba inuocationis, cum panis Eucharistiæ & calix benedictionis offertur, quis ex sanctis Patribus scripta nobis reliquit? Non enim ijs contenti sumus, quorum Apostolus, & Euangelium mentionem fecerunt; sed alia quoque cum antea, tum post dicimus, vt pote quæ magnum momentum ad ipsum mysterium habeant, doctrina non scripta, sed tradita eruditi. Benedicimus aquam baptismatis, & oleum vnctionis, atq; illum ipsum præterea, qui baptizatur, ex qua scriptura? nonne occulta, & mystica traditione? Quid? ipsam olei unctionem quis sermo scriptus docuit? Quòd homo ter mergendus sit, unde accepimus? Abrenunciare Satanæ, atque Angelis eius, & reliqua omnia quæcumque in baptismo obseruamus, quæ scri-

a Consuetudinem.] CASVS. huius cap. per se patet. ¶ consuetudinem.] inf. d. 12. cap. nos consuetudinem, & inf dist. prox. omnia. contra ibi enim dicitur, q̃ quamuis consuetudo non sit contra fidem, tamen est repellenda. Sol. hic de tolerabili, ibi de superstitiosa & intolerabili consuetudine: & omnes auctoritates intelligendæ sunt, quæ contra illud exclamare videntur.

b ¶ Contra fidem] id est, contra bonos mores, & q̃ ita * sit exponendum; habes de consecra. dist 4. si nõ sanctificatur vbi ex necessitate oportet facere eãdem expositionem.

Longe rectius exponitur ibi in glo. c. si non sanctificatur. de consec dist 4. Vide Turrecre. super hoc cap.

IN his.] CASVS. Quærebat Casulanus ab Augu. vtrum consuetudines essent seruandæ, vbi nihil statuit diuina scriptura certum? Et respondet, quod sic: & tũc d lege seruãdę sũt; & sicut transgressores legum ponũtur, ita & contemptores ecclesiasticarũ cõsuetudinũ puniri dẽnt.

c ¶ Pro lege] Semper diuturni mores pro lege seruantur, vt infra dicitur proxime. Et sic habetur. ead. dist. cõsuetudinis.

d Cõsuetudinũ.] no. q̃ reg; punit trãgressor consuetudinis vt transgressor legis, vt 1. q. 7 si quis omnẽ. & sup. ea. ecclesiasticarum vnde licut canonice non licet obuiare legi sine licentia Papæ, sic nec consuetudini, vt dicitur in hoc ca. & tũ de communi cõtensu possunt venire cõtra consuetudinem etiam iuramento firmatam si causa subest, vt extra de his q̃ fi. à ma. par. cap. cum in cunctis: sed contrarium est in statutis. 15. q. 6. auctoritatem. Ioan 2.

Consuetudinis trãgressor punitur vt transgressor legis.

1 Antiquæ consuetudinis ordo sub decreto mãdatur obtinuari, vt 10. q 1. decernimus. in pri.

2 Ad idẽ ex. de iure ut. sicut nostrũ. Archid.

C Atholica eccle sia. CASVS Tria sunt quibus ecclesia per orbem diffusa regitur, & subsistit. s. scriptura ue. & eno te. & traditio patrũ, & vniuersalis & particularis institutio, vel cõsuetudo. Primis duobus modis vniuersaliter tota regit ecclesia: particularis vero institutione, vel consuetudine nõ tota, sed pro locorũ varietate regitur, & gubernatur, prout vnicuiq; visum est.

e ¶ Particularis] Sed contra infra. ea. dist. 100. contra morem, vbi dicitur, q̃ particularis consuetudo non excusat, sed tantum generalis. Sed hoc uerum est in illis, quæ tantum ex priuilegio possunt haberi, vbi non valet consuetudo, nisi vniuersalis sit,

Cõsuetudo particularis an excuset.

Sed

ptura iussit? Annon hæc ipsa minime vulgata, sed secreta doctrina, quam quieto, minimeque curioso silentio Patres nostri custodierunt; probe quidem illi intelligentes, mysteriorum maiestatem taciturnitate seruari?

Item Pius Papa. I. in decretis, decreto septimo.

¶ Laudabilis est consuetudo, quæ nihil fieri contrarium vsurpat. Cap. VI.

COnsuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidẽ[b] catholicam nihil vsurpare dignoscitur.

Burc. l. 3. c. 124. Ans. l. 4. c. 42. Iuo p. 4. c. 66. Pann. l. 2. c. 157. Poly. l. 3. tit. 23.

¶ Verba huius capitis, quæ antea tribuebantur B. Augustino, leguntur in editione conciliorum Colonensi tribus tomis inter decreta Pij I. decreto septimo, & in epistola eiusdem Pij ex codice sexdecim librorum. lib. 3 cap. 19 quam etiam citant Burchardus, Iuo, & auctor Pannormiæ: cuius tamen epistolæ omnia fere verba habentur 1. lib. regesti B. Gregorij (qui citantur in Polycarpo (epist. 75. & ea, quæ ad hoc caput pertinent, referuntur infra dist 13. c. nos consuetudinem.

Item B. Augustinus ad Casulanum, epist. 86.

Ansel. l. 4. c. 42. Burc. l. 3. c. 126. Iuo p. 4. c. 52. Pann. l. 2. c. 128. Poly. l. 3. tit. 23. c. fin.

¶ Vbi auctoritas deficit, mos populi, & maiorum instituta pro lege seruantur. Cap. VII.

IN his rebus, de quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei, & instituta maiorum pro lege[e] tenenda sunt. Et sicut a prẽuaricatores diuinarum legum, ita contemptores ecclesiasticarum consuetudinum coercendi sunt.

a Et sicut.] *Hinc vsque ad finem non sunt in epistola indicata: sed à Burchardo etiam & Iuone, & in pannormia referuntur.*

Item in libro de fide Christiana.

¶ Hodie inter opera B. Aug. nullum extat hoc titulo. In epistola vero ad Ianuarium, quæ est 118. cap. 1. & 2. hac eadem sententia copiose expenitur.

¶ Auctoritate & traditione generali, vel speciali ecclesia regitur. Cap. VIII.

CAtholica ecclesia per orbem terrarum diffusa tribus modis probatur existere. Quidquid enim in ea tenetur, aut auctoritas est scripturarũ, aut traditio vniuersalis, aut certe propria & particularis[c] institutio. Sed auctoritate[f] tota[g] constringitur, vniuersali traditione maiorum, nõ dominus tota: priuatis vero constitutionibus, & proprijs informationibus vnaquæq; pro locorum varietate, prout cuique visum est subsistit, & regitur[h].

Item in libro contra Manicheos.

f ¶ Sed auctoritate.] Scilicet scripturæ.

g ¶ Tota.] Ecclesia.

h ¶ Regitur.] Quia quælibet prouincia abundat in suo sensu, vt 76. dist. vtinam. & extra de sepul. ea certificari. Pal. m.]

Digitized by Google

¶Valet ad fidem catholicæ auctoritas eccleſiæ.
Cap. IX.

PAlam eſt [a], quòd in re dubia, ad fidem [b] valeat auctoritas eccleſiæ catholicæ [c], quæ ab ipſis fundatiſſimis ſedibus Apoſtolorum vſq; ad hodiernum diem ſuccedentium ſibimet epiſcoporum ſerie, & tot [d] populorum cõſenſione firmatur.

¶*Apud B. Auguſtinum lib. 11. contra Fauſtum Manichæum cap. 2. legitur.* Et vides in hac re (de fide exemplarium loquitur) quid eccleſiæ catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipſis, &c. *Hanc verò epiſcoporum ſucceſſionem potiſſimum in ſede Petri, & in libro contra epiſtolam Fundamenti, & in epiſt. 165. de ſchiſmate Donatiſtarum, merito certiſſimum putauit eccleſia catholica indicium.*

Item Leo Papa ad epiſcopos per Siciliam conſtitutos, epiſt. 4. c 6.

¶Ab Apoſtolicis inſtitutis non licet recedere. C. X.

HOc veſtræ indicimus charitati, vt ab Apoſtolis inſtitutis nullo vlterius recedatur excellu, quia inuitum poſt hoc [e] eſſe non poterit, ſi quiſquam Apoſtolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

Item Innocentius I. ad Decentium [f] epiſcopum Eugubinum, epiſt. 1.

¶Ab omnibus ſeruari debet, quod Romana ſeruat eccleſia. Cap. XI.

QVis neſciat, aut non aduertat, id quod a principe Apoſtolorum Petro Romanæ Eccleſiæ traditum eſt, ac nunc vſque cuſtoditur, ab omnibus debere ſeruari? nec ſuperinduci, aut introduci aliquid, quod aut † auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? præſertim cum ſit manifeſtum in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, atque Siciliam, inſulaſque interiacentes, nullum inſtituiſſe eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus [g], aut eius ſucceſſores conſtituerunt ſacerdotes: aut legant, ſi in iſtis prouincijs alius [h] Apoſtolorum inuenitur, aut legitur docuiſſe. Quòd ſi non legunt, quia nuſquam inuenitur, oportet eos hoc ſequi, quod eccleſia Romana cuſtodit, a qua eos principium accepiſſe non dubium eſt, ne dum peregrinis ſermonibus † ſtudent, caput inſtitutionum videantur omittere. † Sæpe dilectionem tuam ad vrbem veniſſe, ac nobiſcum in eccleſia conueniſſe, & quem morem [i], vel in conſecrandis myſterijs, vel in cæteris agendis arcanis teneat [k], cognouiſſe [a]. Quod ſufficere arbitramur ad informationem eccleſiæ tuç, vel reformationẽ,

HOc veſtrę. CASVS. Quidam epi ũolebant recedere ab inſtitutis, & cõſuetudine Ro. ec. ſed Leo Papa p̃cipit ne hoc faciãt, qa de cætero non poterit inuitum remanere. e ¶Poſt hoc.] Arg. q̃ grauius punitur delictum iteratum, vt 15. q. 8. hi qui.

f ¶Ad Decentium.] Iſte, fuit electus in epiſcopũ, & licet ſciret conſuetudines Rom. eccl. tamen petiit a Papa, vt ſcribat eas p̃ maiorẽ auctoritatem. 23. di. quamquam.

QVi neſciat.] CASVS Quidã cui nota erat inſtitutio, & conſuetudo Rom. ecc. electus in eꝑm in ciuitate quadam vbi erant hoſtes qui ſuperinducebãt aliter inſtitutiones, & conſuetudines, q̃ B. Petrus docuit, & ſucceſſores ipſius, quod patefaciẽs epiſcopus dño Papę ſupplicauit, vt ſibi inſtitutiones Ro. Ec. ſcriberet, quibus ſuum populum erudire volebat. Cui Papa reſpondet, dicẽs: Licet nouerit conſuetudinẽ noſtram. in qua toties interfuiſti, vt ſufficiat ad informationẽ eccleſiæ tuæ: quia tamen auctoritate noſtra tuum vis populũ informare: ſcientes, qđ petiſti, vt populũm tuũ inſtruas, & errãtes cõmoneas. aut nobis indices, vt qui ſint ſcire valeamus.

g ¶Petrus Apoſtolus.] vel aliqs ex eĩ mãdato, vt Paul⁹. nã Petrus Paulo dedit licentiam prędicãdi auctoritate Dñi dñi dicit: Segrega mihi Paulum & Barnabã vt 75. diſt. quod dic.

Anſel. l. 1. c. 45. Poly. l. 1. tit. 17.

Burc. l 3. c. 125. Anſ. l. 1. c. 41. Iuo p 4. c. 67. Poly. l. 1. ti. 17. & l. 3. tit. 24.

† *al. auctoritatem debeat aliunde accipere, vel exemplum.*

† *al. aſſertionibus.*
† *al. amittere.*

1 Arg. contra text. de pœni. & remiſ. lib. 6 c. indulgentiæ

2 Non vr. hęc bona expoſitio quia nullus Apoſtolus fuit Petro contrarius. & ideo alii ſubaudiunt primo ex xii. nihil⁹ niſi Petrus, vel ab eo cõmiſſus. Arc.

a ¶Palam eſt.] In his tribus. c. loquitur de generali conſuetudine Rom. eccl. quam etiam in alijs eccleſijs ſtatuit obſeruandam.
b ¶Ad fidem.] Scilicet adſtruendam.
c ¶Catholicæ.] ſ. Romanæ, ad quã recurrit in dubijs,
h ¶Alius.] ideſt contrarius. 2. ſic ponitur 15. q 3. c. 2.
i ¶Morem.] Sic conſtrue, ſatis certum haberemus dilectionem tuam agnouiſſe quẽ morẽ in celebrandis, &c.
K ¶Teneat.] Scilicet Rom. Eccl. vel teneat, ideſt, tenere debeat dilectio tua.

si prædeceſſores tui minus aliquid, aut aliter tenuerint, & ſatis certum, haberemus [a], niſi de aliqnibus conſulendos nos eſſe duxiſſet [b]: quibus idcirco reſpondemus, non quòd te aliqua ignorare [c] credamus; ſed vt maiori auctoritate [d] tuos inſtituas: vel ſi qui à Romanę eccleſię inſtitutionibus aberrant, aut cõmoneas, aut nobis indicare non differas: vt ſcire valeamus, qui ſint, qui aut nouitates [e] inducunt, aut alterius [f] eccleſiæ quam Romanæ, exiſtimant conſuetudinem eſſe ſeruandam.

a ¶ Haberemus] ſcilicet tuam dilectionem.
b ¶ Duxiſſet.] dilectio tua.
c ¶ Ignorare.] hic indicat eum ſcire, & neſcire: ſed vulgariter loquitur quaſi dicat, ſatis crederetur te ſcire, niſi à me quæſiuiſſes.
d ¶ Auctoritate.] cũ iſte epiſcopus hoc ſua auctoritate poterat facere, & per confirmationem Papæ nihil noui iuris datur [1], vt inf. diſt. proxi præceptis, qui enim confirmat, nihil donat; vt extra de fid inſtr. iter dilectos: in quo eſt ergo maioris auctoritatis? Dicunt quidã, ꝙ ſolet plus timeri, &c. vt 23. d. quãquam. immo dico, quod auctoritas Papę, vel eius confirmatio id qđ min⁹ fuit validũ facit validum, vt extra de trãſac c. 1. ităquia nulli præter auctoritatem Roman. Põt. licet aliquid reuocare, vt extra de conſtit. vti. vel inut c 2. 2.
e ¶ Nouitates.] inf. 33. di. & hęc aũt ſcripſimus. & ff de conſti. prin. ĩ rebus ſup. 4 diſt. erit autem lex.
f ¶ Alterius] ſcilicet contrariæ bonis moribus, ſic ſoluitur cõtra inf d. prox. noluit contra ſic Inſt. de ſatisda. §. vlt.

1 Ad hoc 25 q. 2. non tam nouũ. & no. ſup. ea. q. in ſumma. ibi videas. Archi.

Confirmationis Papalis effectus.

2 De hoc ĕt legitĕ, & no. 17. q. 4. frater. & extra de tranſa ve niẽs. ibi' videas. & de conſti c. pe. & per Inn. extra de deci. dudum.

Quod abſq;. Hæc diſtinctio diuiditur in tres partes. In quarum prima probat ꝙ bona cõſuetudo ſeruãda eſt ſcđa ibi, [Hoc aũt] tertia ibi, [De his] CASVS. in ſuperiori di. oſtendit, ꝙ cõſuetudo Rom. Ec. eſt ſeruãda Nũc. vero oſtẽdit, quod à conſuetudine Rom. ec. non eſt recedẽdũ ſine cauſa, & ſine diſcretione. Et ad hoc ꝓbandum induçit prima duo cap. à contrario ſenſu. Addit etiam, ꝙ bona conſuetudo eſt ſeruanda, mala vero reſecanda: & quòd conſuetudo metropolit. eccleſiæ eſt ſeruanda in prouincia, exceptis monaſterijs.

g ¶ Quòd.] ideſt, vt noua conſuetudo teneatur. In hac 12. diſtin. magiſter proſequitur materiam præcedentis diſtin. ſcilicet, quod conſuetudo ſit ſeruanda, quæ non eſt contraria iuri naturali, vel cõſtitutioni. In fine dicit, quod omnes eccleſiæ debeant ſeruare conſuetudinem Metropolitanæ eccleſię, vt inf ead. diſt. de his. niſi ſint monaſteria, vt ibi dicitur. Ponit autem in principio duo c. per quæ vult interpretari vlt. c. præcedentis diſtin. vbi dicitur, quod à conſuetudine Rom. Ecc. deuiare nõ debemus: & ſic intelligit, quod ſine diſcretione deuiare non debemus: ſed cũm ratione poſſimus quod probat per duo. cap. proxi. à contrario ſenſu. Ioan.

ADDITIO. Et male. Nam non eſt in eo argumentandum à contrario ſenſu, ſecundum Lau, ſed contra hoc dictum

α ¶ Cognouiſſe.] *Locus hic in originali concilij quatuor tomorum inſerto ſic habet*, cognouiſſe non dubium eſt. Quod ſufficere ad informationem eccleſiæ tuæ, vel reformationẽ, (ſi prædeceſſores tui minus aliquid, aut aliter tenuerunt) ſatis certum haberem: niſi de aliquibus conſulẽndos nos eſſe duxiſſes. *Sed ob gloſſam præcipue in ver. morem. non eſt mutatum.*

DISTINCTIO XII.

Quod [g] abſque diſcretione iuſtitiæ nulli agere licet.

Vnde Calixtus Papa primus omnibus epiſcopis ait in epiſtola prima ad Benedictum epiſcopum.

¶ Nulli agere licet ſine diſcretione iuſtitię contra diſciplinam Romanæ eccleſiæ. Cap. I.

Anſel. l. 1. c. 12. Poly. l. 1. c. 17.

NOn decet à capite membra [h] diſcedere: ſed iuxta ſacræ ſcripturæ teſtimonium omnia membra caput ſẽ quantur. Nulli vero dubium eſt, quòd Apoſtolica eccleſia mater eſt omnium [i] eccleſiarum, à cuius vos regulis nullatenus conuenit deuiare. Et ſicut Dei filius venit facere voluntatem patris; ſic & vos voluntatem veſtrę impleatis matris, quæ eſt eccleſia: cuius caput, vt prædictũ eſt, Romana exiſtit eccleſia. Quidquid ergo ſine diſcretione [k] iuſtitiæ contra huius diſciplinam actum fuerit, ratum haberi ratio nulla permittit.

Item Gregorius β Papa quartus.

β ¶ Gregorius.] *Integrum hoc caput inuenitur in epiſtola Gregorij quarti vniuerſis epiſcopis per Galliam, Germaniã, Europã, & vniuerſas prouincias conſtitutis: quæ eſt in codice ſupra cita-*

g ¶ Membra.] ſic inf. de conſec. diſt. 3. celebritatem, & in auth. de eccle. tit. in princip. 3. Et eſt hic ar. idem iuris eſſe in toto, quod in parte 4, vt 1. q. 3. ſi quis epiſcopus vbi idem hoc.
i ¶ Omnium.] ergo & Græcorum, vt 24. q. 1. rogamus.
k ¶ Diſcretione.] nunquid ergo cum diſcretione licitum eſt contra illam agere? certe non, vt 17. q. 4. §. qui autem. vnde hic vacat arg. à contrario ſenſu.

3 Lauren.
4 Nã quod ius eſt in toto quo ad totũ: eſt in parte quo ad partẽ. ff. de adm. tuto. ſi duo. & de vſu. qui ſcit in prin. ſecundum Io. de Fant.

Præ-

Digitized by Google

PRæceptis.] CASVS. Quidam Patriarchæ, vel archiepiscopi contra statuta Ro. ecclesiæ faciebant eōs sine sniā sedis Apost. alios deponendo: quos Greg. reprehendit, dicens, ꝙ accusatio episcoporum, & depositio sicut quæstio fidei tm̄ ad sedē Apostolicam spectant: sicut antiqua statuta declarāt, quæ Greg. in hoc c. confirmat, nihil nouum circa hoc statuendo: quare præcipit eis Greg. ne caput suum omittant, vnde normam assumere debent, & qui contra hoc fecerit, deponetur.

te, Bibliotheca monasterij Dominicanorum. Initium vero est etiam in epistola Anastasij II. ad Anastasium Augustum, c. 6.

¶ Apostolicis præceptis nullus superbè resistat. C. II.

Ansel. l. 2. c. 20. Polyc. l. 1. tit. 17. †abest ab ori. & aliquot vetustis Gratiani exemplaribus.

PRæceptis Apostolicis non dura[a] superbia resistatur, sed per obedientiā, quæ a sancta Romana [ecclesia†, & Apostolica auctoritate iussa sunt, salutiferè impleantur, si eiusdē sanctæ Dei ecclesiæ, quæ est caput vestrū, communionem habere desideratis. *& post multa.* ¶ Non nouum[b] aliquid præsenti iussione præcipimus; sed illa, quæ olim videntur indulta, firmamus: cum nulli dubiū sit, ꝙ non solum Pontificalis causatio †[c], sed omnis sanctæ[a] religionis relatio ad sedem Apostolicam, quasi ad caput ecclesiarum debeat referri, & inde normā sumere, vnde sumpsit exordium; ne caput institutionis videatur omittere. Cuius auctoritatis sanctionem omnes teneant sacerdotes, qui nolunt ab Apostolicæ petræ, super quam Christus vniuersalem fundauit ecclesiam, soliditate diuelli. Si quis hæc † Apostolicæ sedis præcepta non obseruauerit, percepti honoris esse hostis non dubitetur.

† *al. accusatio.*

† *al. hoc præcepto sedis Apostolica præcepta]* Greg.

a ¶ Sanctæ religionis.] *Sic emendatum est ex ipsa epistola, & aliquot manuscriptis Gratiani codicibus, inductis his vocibus,* spei Romanæ ecclesiæ.

Item Leo ix. Michaēli episcopo Constantinopolitano, epist. 1. c. 29. & Nicolaus 1. epist. 2. ad Photium.

¶ Non est resistendum consuetudini, cui canonica non obstat auctoritas. Cap. III.

Iuo p. 4. c. 243. & par. 5. c. 44. Pann. l. 2. c. 155.

SCit sancta Romana ecclesia, quòd nihil obsunt saluti credentium diuersæ pro loco & tempore consuetudines[d]; si illis canonica non obsistat auctoritas, pro qua eis obuiare debeamus: vnde nil iudicamus eis debere, vel posse resistere †.

† *al. resisti.*

¶ *Caput hoc confectum est ex duobus longe diuersis locis. Nam vsque ad ver.* si illis, *sumptum est ex prima epistola, seu libello Leonis ix. aduersus* ᵗinauditas ᵗpræsumptiones *Michaelis Constantinopolitani, & Leonis Acridani episcoporum, c. 29. vbi loquens de Romana ecclesia ait:* Scit namque, quia nihil obsint saluti credentium diuersæ pro loco & tempore consuetudines, quando vna fides per dilectionem operās bona, quæ potest, vni Deo commendat omnes. *& hæc fere ab Iuone, & in Pannormi. referuntur. Altera vero pars accepta est ex epistola secunda Nicolai ad Photium quæ incipit,* Postquam B. Petro. *Ibi enim habentur hæc:* De consuetudinibus, quas nobis opponere vsi estis, scribentes per diuersas ecclesias diuersas esse consuetudines: si illis canonica non obsistat auctoritas, pro qua obuiare debeamus: nihil iudicamus, vel eis resistimus.

Item Hieronymus ad Lucinium, epist. 28.

¶ Consuetudines, quę fidei non officiunt, vt à maioribus traditæ sunt, obseruentur. Cap. IIII.

ILlud breuiter te admonendum puto, traditio-

a ¶ Non dura.] Quamuis graue, & intolerabile sit, tm̄ adimplendum est, vt 19. dist. in memoriā. & 100. d. 1. contra morem. vel alligneturr̄ō quare adimpleri nō possit, vt extr. de rescrip. si quando.

b ¶ Non nouum.] arg. ꝙ non dī nouū, quod qm̄que statutū fuit: licet modo renouetur 1, vt 24. q. 1. Achatius, & 24. q. 1. non satis. vnde si episcopus iurauit, ꝙ nō alienabit nouū feudum, tm̄ feudum de nouo vacans potest licite alienare, vt extra de feu. ex parte. Item habes hic, ꝙ per cōfirmationē Papæ non datur ius nouum, vt extra de confir. vti. vel inuti. cum dicta. Quid iuris sit, dixi de hoc ꝑ dist. prox. c. vlt.

1 Et est arg. contra illos qui innouat quæstiones vilipendunt 22. dist. renouantes, 10. q. 1. antiquos. Lau.

c ¶ Causatio episcoporum] Solus enim Papa potest cōdemnare epm̄, licet ab alio possit absolui, vt 3. q. 4. quamuis &c. dudū & 5. q. 4. duodecim. Item solus Papa restituit eum, vt 2. q. 6 ideo 1. Item solus agit de eorum renunciatione, vt 6. q. 3. denique & de eorum mutatione, vt 7. q. 1. mutationes, & de eorum exemptione, vt 16 q. 1. fraternitatem.

Papa solus condemnat. episcopos.

d ¶ Consuetudines] vt 31. di. alter. & de consec. dist. 4. de trina. & de consecr. dist. 2. quotidie.

SCit sctā.] CASVS. Probatur modo Gratianus ad propositū suum, ostendens ꝙ consuetudo quæ non obuiat iuri naturali, vel constitutioni, est seruanda. Dī ergo in hoc c. ꝙ bene possunt diuersæ consuetudines ꝑ locis & tpibus obseruari, dūmodo illis canonica auctoritas nō obstaret, nec obest saluti credentiū.

ADDITIO. Ad idem infra, ea. dist. illa.

ILlud] CASVS Lucinius inueniebat

varias consuetudines, & diuersa, vnde dubitabat vtrum altera deberet alteri præiudicare & de hoc Hieron. consulebat, qui respondit dicens, ꝙ consuetudines à sanctis patribus traditæ obseruari debent quæ fidei non obstant nec vnius loci consuetudo alteri, loci consuetudinem debet subuertere. Tria aũt sequẽtia capitula plana sunt.

a ¶ Traditiones.] i. cõsuetudines 8 dist. quæ contra mores,

b ¶ Præsertim.] i. tantum. sic ponitur 11.q.3.ii quis episcopus dãnatus, & 16.q.3.per singulas 7 q 1. si quis presbyter & 27 q 2 multorũ. Et dic non offi. iam. id est, quæ fidei nõ aduersentẽ vel moribus bonis, vt inta ea oĩa

c ¶ Contrario more.] arg cit hic contra ep scopos qui sic argumentantur contra ecclesiam aliquam: ex quo aliæ ecclesiæ hoc, vel illud faciunt: ergo & ista idem faciet. Respondeatur ergo eis, ꝙ consuetudo vnius ecclesiæ non subuertitur pp contrarias consuetudines aliarũ. ar tñ est pro eis, 100. dist. contra mo tẽ extra de censi. ex parte i. arg. cõtra extra de ca. mo. dilectus circa fi. Io. Sol. q̃libet ecclesia faciat id qđ aliæ faciũt de iure cõi. 61. dist. nisi forte præscripserit, vt extra de præscri. auditis. vel nisi habeat priuilegiũ 16 q. 1 hinc ẽt. B. Ex his duobus c. vñ ꝙ iudex delegatus iudicabit secundũ consuetudinem loci, vt inf ea. d. illa. & sup. d. s. c. q̃ cõtra mores, vbi dicitur, nulla ciues, vel peregrini. & extra de consue. cum olim. in fi. & de cog. spiri. super eo. & optime extra de eo, q mit. in poss. cum venissent. & C. de æd pri an in totum, vbi dĩ, ꝙ iudex seruabit 2, ea quæ in oppido frequẽter seruata sunt 3 Et legatus seruabit consuetudinem prouinciæ: nam magnum existimant ꝓuinciales sibi seruari cõsuetudines suas. ff de offi. procon. obseruare. Item lex præcipit, ꝙ iudex seruet consuetudinẽ ꝓuinciæ. ff. de testa. l. 3. in fi. Econtra ꝓbat. ꝙ iudicabit secundm ius Romanum. vt sup. d. proxi. c. vlt. &c. consuetudinis, & in satisdatione dicit lex seruãdã consuetudinem vrbis Romanæ, vt insti. de satisd. §. vlt. extra de sen. & re iud. in causis &c. cum causa. & 25. q. 2. seruatis in fi. Itẽ qa delegatus non sua, sed delegãtis vice fungitur 4. vt 93. dist. vlt extra de offi. delegãti 2. ff. de offi. eius cui mãda. est iurisdictio. l. 1. & 3. Itẽ magnum sequeretur incõueniẽs si secm consuetudinem loci iudicaretur, quia si illa loca haberent diuersas consuetudines in quibus iudicatur iã sequeretur ꝙ eadem causa regeret secm consuetudines cõtrarias. 12. q 2. monemus. Itẽ vr, ꝙ secm cõsuetudinem rei sit iudicãdũ: tũ qa actor sp sequitur forũ rei, vt 11. q 1. experiẽtiæ. tũ qa fauorabiliores rei sunt, q̃ actores. ff. de reg. iur. fauorabiliores. Ad hoc dicunt quidam, ꝙ si aliqui se sponte subiciant iudicio alicuius, vel sponte petant iudices delegatos, ꝙ semper secundum consuetudinem delegantis iudicandũ sit. Si autem inuitis datus sit iudex: tunc iudicabitur secundum consuetudinem litigantium, & potius secm consuetudinẽ rei, q̃ actoris, vt in. d. l. fauorabiliores. Melius ꝑ̃ distingui, aut appellatur ad Papam aut non: si propter appellationem obtinetur iudex, dico tunc delegatum dẽre sequi consuetudines

nes [a] ecclesiasticas, præsertim [b] quæ [illegible] non officiunt, ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt, nec aliorũ consuetudinem, aliorum contrario more [c] subuerti.

Item Nicolaus Hincmaro archiepiscopo.

¶ Traditiones à Patribus institutæ non sunt infringendæ Cap. V.

Iuo p.4.c.212. Pann.l.2.c.156.

RIdiculum est [d], & satis abominabile dedecus, vt temporibus nostris vel falso insimulari sanctam Dei ecclesiam permittamus, vel eas traditiones, quas antiquitus à Patribus suscepimus; pro libitu semper errantium infringi patiamur.

¶ Habetur ista epistola scripta Hincmaro, & cæteris archiepiscopis & episcopis in regno Caroli ecclesias regentibus, quæ extra in codice tã memorato Bibliothecæ Dominicanorũ. & ex ea caput hoc locupletatum est. Nam antea breuius erat, vt etiam apud Iuonem, & in Panormita.

Item Iustinianus Institutionum lib. 1. tit. 2.

Iuo. p. 4. c. 164. Pann. l. 2. c. 160.

¶ Diuturni mores pro lege sunt habendi. Cap VI.

DIuturni [e] mores consensu vtentium approbati legem imitantur.

Item Cod. lib. 8. tit. quæ sit longa consuetudo. l. 1.

¶ Quidquid contra longam consuetudinem fit, reuocari oportet. Cap. VII.

Iuo p 4 c.202. Pann. l. 2. 162.

COnsuetudo [f] præcedens, ratio, quæ consuetudinẽ suasit, tenẽda est. Et quidquid [g] contra longã con-

: Et c. sopire vbi de hoc, &c. super eo. vbi c hoc. extra de offi. archi. ea fi. vbi plene ẽ hoc p Inn. ꝛc facit ad hoc quod not extra ẽ decimis, quoniã Iudex iudicando an loci consuetudinem seruare dẽat.

3 In iudicã do.

3 Scilicet in simili genere controuersiarum. Archid.

4 Idem Bal. in l aduersus. C. si aduer. rem iu. & Alex. de Imo. in l. solet. ff. de iurisdict. om. iudic. circa prin.

nes illius loci a quo est appellatum. qa iudex appellationis tenetur sequi legem prioris fori, vt in authen. coll. 8. vt cum de ap. cog. in princ. argu. ad hoc extra de test. Raynutius. vbi iudex ap. sequitur consuetudinem loci à quo fuit appellatũ. Sed si sine ap impetretur iudex: tunc tenetur sequi consuetudinem delegantis. arg. ad hoc ff. de cond & dem. quæ conditio. in fi. Io. Ego credo, ꝙ iudex iudicabit secundum consuetudinem rei, cum actor forum rei sequatur: vt extra de for. compe. cum sit generale. nisi ratione cõtractus. vel maleficij factus sit de foro alterius: quia tunc seruabitur consuetudo loci vbi contraxit, vel vbi deliquit. vt 8. d. quę contra mores & extra de for. compe. c. vlt. con.

Cõsuetudo rei dẽt a iudice seruari.

c ¶ Contrario more.] C. de temp in integ. rest. l. vlt. con tra vbi dicitur, ꝙ absurdum est ex locorum differentia aliquod induci discrimen Sol. verum est, quod propter loca diuersa non debet induci ius diuersum: nisi alia ratio subsit 29. dist. sciendum.

d RIdiculum est.] ff de interdictis, & relegatis, l. relegatorum. § vltimo.

e DIuturni. Hoc dicitur Insti. de iure naturali. §. ex non scripto.

f COnsuetudo] ubi non est contraria iuri scripto.

g ¶ Contra longam.] Sed longum est illud quod est x. uel xx. annorum, vt C. de præscri. long. temp per totum. Non ergo requiritur, ꝙ consuetudo excedat hominum memoriam, ut dicunt quidam: vel etiam, ꝙ sit præscripta Sed illud verum est, ubi consuetudo non est contraria, uel quando est uetustanta ut excedat memoriam hominum ff. de aqua plu. arcen. in summa §. item uarus. quia tunc habetur loco constitutionis. ut l. hoc iure. §.

iure.§.ductus aquæ. ff.de aqua quoti. & æſti. ubi autem eſt iuri contraria,requirunt ea, q̃ no.7.8. diſt. [illegible] ultra. 1

NOs conſuetudinem.] CASVS. [illegible] in Numidia erant multi Donatiſtæ,[illegible] cum ad eccleſiam redibant archiepiſcopi,[illegible] primates de cõſuetudine in epiſcopos pro-

fuerunt.

1 Sub.& tũc ꝓfertur: uel cõ eſt uetuſta,ita ꝙ excedit memoriam hominum.ff. de aqua plu ar. l.in ſumma. §. Caſſius. Tunc aũt loco conſtitutionis habetur: ut d. l. hoc iure. §. ductus aquę Laur.

ſuetudinem fiet,ad ſolicitudinem ſuam reuocabit præſes prouinciæ.

a ¶Quidquid.) *In originali eſt*, & ne quid contra longam conſuetudinem fiat, *ſed quoniam rubrica videtur magis conuenire lectioni Gratiani quæ eſt etiam apud Iouenem,& in Pannormita; non eſt mutatum.*

Itẽ Gregorius vniuerſis epiſcopis Numidiæ,li.epi 75.

¶Immota permaneat conſuetudo, quæ cõtra fidem catholicam nihil vſurpare dignoſcitur. Cap. VIII.

ſupra.diſt.11.c.conſuetudinem. Iuo p.4.c.204.

NOs conſuetudinem, quæ tamen contra fidẽ catholicam nihil vſurpare dignoſcitur, immotam [a] permanere concedimus,ſiue de primatibus [b] conſtituendis, ſiue de cæteris capitulis, exceptis ijs, qui ex Donatiſtis ad epiſcopatum perueniunt: quos prouehi ad primatus dignitatem(etiam cum [c] ordo [d] clericorum β eos ad locũ eundem deferat)modis omnibus prohibemus [e]. Sufficiat autem illis commiſſæ ſibi plebis † curam gerere,non autem etiam illos antiſtites, quos catholica fides in eccleſiæ ſinu & edocuit,& genuit,ad obtinendum culmen primatus anteire.

† *tantum modo*] orig.

β ¶Ordo clericorum.] *Sic etiam legitur in aliquot uetuſtis Gratiani,& in aliquibus B.Gregorij codicibus: ſed auctor gloſſæ non videtur habuiſſe verbum* clericorum: *quemadmodum neque Iuo,neque pleraque Gratiani manuſcripta exemplaria, neque aliqua etiam B.Gregorij operum editiones.*

Idem Gregorius ad Maximum Salonitanum epiſcopum lib.7.reg.epiſt.81.

¶Non negantur quæ conſuetudinis ſunt. Cap. IX.

QVemadmodum illicita perpetrari non patimur, ſic [f] quæ ſunt conſuetudinis non negamus.

Idem Gregorius ad Auguſtinum Anglorum epiſcopum,reſp.3.

¶Non locus conſuetudinem, ſed conſuetudo locum commendat. Cap. X.

Iuo p.2.c.80.

† *Gallicanorum*] orig.

†*Gallicana.*]Iuo.

NOuit fraternitas tua Romanę eccleſię cõſuetudinẽ, in qua ſe meminit enutritã.Sed mihi placet, vt ſiue in Romana,ſiue in Gallicoꝝ † [g], ſiue in qualibet eccleſia aliquid inueniſti, quod plus omnipotẽti Deo poſſit placere,ſolicite eligas, & in Anglorum eccleſia, quæ adhuc in

fionis & proprie. Item eſt hic argu.quòd perſona, quæ alias eſt ineligibilis ratione conſuetudinis fiat eligibilis & ſic extra de clericis coniug.cu olim 2. & ff. de decu.non tantum.in fi.arg contra, extra de conſuet. cum venerabilis. Item habes hic, quod diſpenſatur in uno ordine cum alijs, qui tamen non poteſt ꝓmoueri ad ſuperiorem ordinẽ, ut 34. diſt. lector & 1. q.5.c.1 & q.7.ſalubertimum.poteſt.n. aliquis habere minorem honorem, qui non poteſt habere maiorem,vt ff. de interd.& rele. relegatorum.§. vlt.& 15. quæſt.vlt.c.1.

c ¶Etiã cũ.] i.q̃uis.

d ¶Ordo.] Licet ſint talis ordinis, ꝙ poſſint eſſe primates.

e ¶Prohibemus.] 23.q.4.ipſa pietas 3. ver item ſi contra.1. q.1.ſi quis hæreticę. 1.q.1.cap.1.& c.conuenientibus contra. Sol.de iure communi eſt, ꝙ nullus rediens ab hæreſi poteſt ordinari. 1. q.7. c. 1. ſed diſpenſatur cum eis multipliciter. Diſpenſat enim cum eis quandoque ſemiplene,quãdo ad minores ordines ꝓmouentur, vt 1.q.1. ſi quis hæreticæ,plena eſt,qñ poteſt fieri ſacerdos, & non ultra 1.q.7 cõueniẽtibus.plenior quãdo põt fieri epiſcopus: ſed non primas, vt hic, pleniſſima quando ad omnes ordines, & dignitates promouetur.23.q.4. ipſa pietas.10.

3 Hoc cap. potius eſt cõcordãtia cũ hoc, & ibi tales permittãtur ẽpari, ſm Hugo. Rediens ab hæreſi an poſſit ordinari.

QVemadmodũ.] CASVS. huius capit. per ſe patet.

f ¶Sic.] ſimilis comparatio eſt. 2 quæſt. prima,ſicut ſine.10.

NOuit.] CASVS. Gregorius miſit Auguſtinum monachũ ſuũ ad ꝓdicãdũ Anglicis,qui init,& conuertit eos, & factus eſt ibi epiſcopus Vnde quæſiuit à Gregorio, an ſcãm conſuetudinem Romanæ eccleſiæ,quam Aug.bene nouit, deberet Angliam informare? Et reſpondet Greg ꝙ ubicunque inueneriꝫ bonas conſuetudines, illas aſſumat,quibus in unũ collectis Anglicorũ mores informet. nec debet ꝓp loci dignitatẽ cõſuetudinem approbare quia nõ res ꝓp loca,ſed loca ꝓp res,& conſuetudines ſunt amanda.

g ¶Siue in Gallicorum.] ſup proxi diſt c.vlt.contra.Sed ibi de generali conſuetudine. Vel ibi de illa,quæ conſtitit in ordine 34.diſt.ex antiquis, hic de illa,quæ conſtitit in obſequijs.

promouebant: cum hæc conſuetudo eſſet contra eccleſiaſticas conſtitutiones. Dicit ergo Papa in cæteris articulis conſuetudinem eſſe ſeruandam. In promotione vero Donatiſtarum ſeruari non debet, licet in dignitatibus ex diſpenſatione tolerentur, cum in quibuſdam antea conſiſtebant.

a ¶Immotam.] Contra extra de conſue. cum uenerabilis, ſed ibi de conſuetudine circa ſtatuta canonum, ut 22.q.1 & iurabunt.

b ¶De primatibus.] ar. eſt hic.q̃ cõſuetudo attenditur in electione,ut 24.q.1.pudenda,in fi. & extra de elect. cum inter uniuerſas, & c.cum eccleſia. de cauſa poſſeſ-

Cõſuetudo in electione attenditur.

s ¶Res.]

fide noua eſt,inſtitutione præcipua,quæ de multis eccleſijs colligere poteris †,infundas.Nõ enim pro locis res[a], ſed pro rebus † loca amanda ſunt. Ex ſingulis ergo quibuſque eccleſijs quæ pia, quæ religioſa, quæ recta ſunt, elige: & hæc quaſi in faſciculum collecta apud Anglorũ mentes in conſuetudinem depone.

† *potuiſti*] orig.
† *bonis rebus*] ori.

*Item Auguſtinus ad Ianuarium,epiſt.*118.*c.*1.

¶Quod neque contra fidem, neque contra bonos mores eſſe conuincitur, indifferenter eſt habendum. Cap. XI.

ILla autem,quæ non ſcripta,ſed tradita cuſtodimus,quę quidem toto terrarum orbe obſeruantur, datur intelligi [b] vel ab ipſis Apoſtolis,vel plenarijs concilijs, quorũ eſt in eccleſia ſaluberrima auctoritas,commendata [c],atq; ſtatuta retineri [d]: ſicuti q̃ Dñi ni paſsio, & reſurrectio, & aſcenſio in cœlũ,& aduentus de cœlo Spiritus ſancti, anniuerſaria ſolennitate celebrantur:& ſi quid aliud tale occurrerit,quod ſeruetur ab vniuerſa, quacumq; ſe diffundit,eccleſia. ¶Alia vero,quæ per loca terrarũ, regionesq; variantur,ſicuti eſt,quòd alij ieiunant Sabbato, alij vero non; alij quotidie communicãt corpori & ſanguini dominico,alij certis diebus accipiũt;alibi nullus dies intermittitur,quo non offeratur; alibi Sabbato tantũ & dominico,alibi tantũ dominico; & ſi quid aliud huiuſmodi animaduerti poteſt;totum hoc genus rerũ liberas[e] habet obſeruationes.Nec diſciplina vlla eſt in his melior graui, prudentiq; Chriſtiano,quam vt eo modo agat,quo agere viderit eccleſiã, ad quamcunque forte deuenerit. Quod enim neq; contra fidem,neq; contra bonos mores iniungitur †,indifferẽter eſt habendũ;& pro eorum inter quos viuitur,ſocietate [f] ſeruandũ eſt.Mater mea α,Mediolanũ me conſecuta inuenit eccleſiam Sabbato non ieiunantẽ: cœperat fluctuare quid ageret. Tũc ego cõſului de hac re beatiſsimæ memoriæ virũ Ambroſium.At ille ait;cũ Romam venio,ieiuno Sabbato;cũ Mediolani ſum,non ieiuno.Sic etiã tu,ad quam forte eccleſiam veneris [g],eius morẽ ſerua,ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quẽquam tibi. Hoc,cũ matri renunciaſſem, libenter amplexa eſt [h].

ibidem c.2.

fere idem epiſt. 119 cap.18.
† *al. eſſe conuincitur.*

a ¶Res.] ideſt conſuetudines quaſi dicat non ideo eſt comprobanda conſuetudo mala, quia bonus locus eſt. 40.diſt.non loca.
ADDITIO. Nec bona conſuetudo repellenda eſt, ideo quia locus ſit vilis ac ignobilis,ſecundum Hug.

ILla autem.] CASVS. Hoc c.diuiditur in duas partes. In prima parte quærebat Ianuarius ab Auguſtino, quare ġnaliter per totũ orbem ſeruẽtur paſſio Dñi, reſurrectio, & aſcenſio: & his ſimilia: cũ non inueniatur in auctoritate, q̃ illa ſeruãr i p̃cipiat? Et rñdet Augu. q̃ iõ ſeruantur, quia intelligere debemus, & credere hoc eſſe traditum ab Apoſtolis,vel à cõcilijs ſtatutum. vnde debent ab vniuerſis ſeruari. In ſ.da parte, quæ incipit ibi,[Alia uero.]dr̃, q̃ particulares conſuetudines liberam habẽt obſeruantiã: nec ad alios q̃ ibi non habitant, pertinẽt: ſicut eſt de ieiunio Sabbati, & de quotidiana ſumptiõe corporis Chri, & de his ſimilibus, & hic probatur exẽplo Ambroſij. Nam cũ mater Auguſtini Iuiſſet Mediolanũ, & dubitaret vtrum deberet ieiunare die Sabbati: cum ibi eccleſia nõ ieiunaret, Aug. conſuluit Ambroſium ſuper hoc, qui reſpondit:Cum ſum Romæ, Sabbato ieiunio: cum ſum Mediolani, nõ ieiuno, & tu Auguſtine ad quã cumq; eccleſiam veneris, eius morẽ ſerua:ne ſcandalum generetur alicui pp te. Hoc cum Au.renũciaſſet mri, libẽter amplexa eſt.

Cõſuetudo præſumitur iuſta.

b ¶Intelligi] argu. quòd præſumẽdum eſt conſuetudinẽ eſſe iuſtam,& ex iuſta cauſa proceſſiſſe, niſi probetur contrarium arg.contra,infra eadem diſt.omnia, & 68.diſt. choriepiſcopi.& extra de cenſi.peruenit. ubi habes, q̃ licet ordo choriepiſcoporum diu ſeruatus ab omnibus fuerit: tamen aboletur,quia cauſa inſtitutionis ignoratur 1. Sed illa conſuetudo mala fuit & oneroſa, & ideo fuit extirpata. Hic autem loquitur de bona conſuetudine,& non oneroſa,ut in Auth. de referen.§.ſi. Item eſt hic argu. quòd ex tempore præſumitur aliquid eſſe debitum,ut 18 q 2 ſeruitium.

1 Poteſt dici ſecũdum Laur. q̃ ibi non negat Damaſus eos in concilijs inſtitutos fuiſſe: ſed cauſam inſtitutionis dicit ſe negare.

c ¶Commendata.] eſſe.
d ¶Retineri.] ideſt,ut retineantur.
e ¶Liberas.] Hic dicit Aug. q̃ liberum eſt Sabbato ieiunare quantum ad extraneos, non quantũ ad illos vbi talis cõſuetudo ſeruata eſt. Sed contrariũ dicit Inn.] de conſecr.diſt.3. Sabbato.Sed ibi loquitur de conſilio.Vel ſpecialiter illud præcipitur Romanis. 76.diſt. vtinam.
f ¶Societate.]arg. quòd quilibet tenetur viuere ſecundum conſuetudinem illorum inter quos verſatur, ut ſupra 8.diſtinct.quæ contra. & 41.diſtinct. quiſquis. B. Vnde verſus.

Si fueris Romæ, Romano viuito more:
Et ſi ſis alibi, viuito ſicut ibi.

g ¶Veneris.] arg.q̃ viatores tenentur ſequi conſuetudinem loci ad quem veniunt,ut hic,& ſup.di.8. quæ cõtra arg.contra.ff de iud.hæres abſens. Sol.ut in diſtinct. 100. quæ contra: quia refert an ſint moraturi, an citò receſſuri,vel an ſit conſuetudo apparens uel latens.
h ¶Amplexa eſt.] ſed fortè non libenter ieiunauit.

α ¶Mater mea.]*In hoc capite, quẽadmodũ & in ſequẽti, multa*

HOC

Digitized by Google

HOC AVTEM. Hæc est secunda pars, in qua dr, qp licet consuetudo non sit contra fidem, si tamen arguat, removenda est si pōt fieri sine scandalo. 10. de Fan.

CASVS. Hic assignat Gratianus, qp supradicta cap. loquuntur de generali cōsuetudine, vel particulari rationabili,

sunt emendata ex B. Aug. ac nonnulla etiam addita. Ad hoc tamen loco vsque in finem, quoniam verba B. Augustini apte erāt in epitomen redacta, nihil additum est.

2 *Hoc autem* [a] *de consuetudine illa intelligendum est, quæ vel vniuersalis ecclesiæ vsu, vel temporis prolixitate roboratur. Cæterum si pro varietate temporum, vel animorum, vel locorum, variæ consuetudines introducātur, inuenta opportunitate resecandæ sunt potius, quam obseruandæ.*

Vnde Augustinus scribit ad inquisitiones Ianuarij, epist. 119. c. 19.

¶Resecanda sunt quæ neque auctoritate, neque moribus Vniuersitatis comprobantur. Cap. XII.

OMnia talia, [b] quæ neq; sanctorum scripturarū auctoritatibus continentur, nec in concilijs episcoporū statuta inueniuntur, nec consuetudine vniuersalis †ecclesiæ roborata sunt, sed diuersorum locorum diuersis moribus innumerabiliter variantur, ita vt vix, aut omnino nūquam inueniri possint causæ [c], quas in eis instituendis homines secuti sunt, vbi facultas [d] tribuitur, sine vlla dubitatione resecanda existimo. Quamuis. n. neque hoc inueniri possit, quomodo contra fidem sint; ipsam tamen religionem [e], quam paucissimis [f], & manifestissimis [g] celebrationum sacramētis misericordia Dei esse. liberam voluit, seruilibus oneribus † premunt, vt tolerabilior sit conditio Iudæorum qui etiam si tempus libertatis non agnouerint, legalibus tamen sacramentis †, non humanis præsumptionibus subijciuntur.

Item ex Concilio Toletano 11. *c.* 3.

¶Omnes prouinciæ eundem in psallendo modum teneant, quem metropolitanam sedem † habere cognouerint. Cap. XIII.

Ephes. 4.

3 DE ijs, qui contra Apostoli voluntatem [h] circumferuntur omni vento doctrinæ, placuit huic sancto concilio, vt metropolitanæ sedis auctoritate coacti vniuscuiusq; prouinciæ [i] ciues, rectoresq; ecclesiarum vnum eundemq; in psallendo teneant modum, quem in † metropolitana sede cognouerint institutum, nec aliqua diuer-

Iuo p. 4. c. 206. pann. l 2. c. 168

† *vniuersa.*] orig. Iuo, Fann.

† *al. adeo seruilib. † sarcinis.*]

† *al. prouinciales.* † *al. ecclesiam.*

† *al. à*

Statuti causa est assignāda.

1 De hoc extra de resc. si qñ. 23. q. 4 Nabuchodonosor. 1 prin.

nabili, quæ omnino seruari debent, & si malæ, vel onerosæ consuetudines sint, resecari debent opportunitate inuenta. & ad hoc probandum inducit capitulum sequens.

a ¶Hoc autem.] quod supra dictum est de consuetudine seruanda.

OMnia.] CASVS. Quædam consuetudines onerosæ inueniebantur, quæ nec auctoritatibus scripturarum, nec in concilijs episcoporum, nec consuetudine vniuersali roboratæ erant, & vix ratio poterat inueniri quare essent inuentæ. Vnde Ianuarius ab Augustino quæsiuit, an tolerandæ essent? Et respōdet, qp nō immo resecandæ cum se facultas obtulerit, quia Deus voluit religionem Christianam liberā esse in paucissimis sacramentis: nec eam voluit seruilibus oneribus premi, quæ hodie in tantum ecclesiam premunt, vt tolerabilior sit conditio Iudæorum quàm nostra qui licet legē Christi non susceperint; legalibus tamen sacramentis, non præsumptionibus subijciuntur humanis.

b ¶Omnia talia.] loquit de cōsuetudine irrōnabili, ne sit contra sup. eo illud.

c ¶Causæ] ar. qp nō sufficit dicere ita sta tutum est, nisi causa statuti assignetur, vt extra de censi. peruenit inf. 2. q. 5. consuluisti inf. de cōse. dis. 1. placuit. inf. 88. d. chorepiscopi. ar. contra ff. de leg. non omnium 1.

d ¶Facultas.] idest, vbi potest fieri sine scandalo, vt 50. d. vt constitueretur.

e ¶Religionem.] Christianam.

f ¶Quam paucissimis.] arg, cōtra illos qui nimias fundunt orationes, ff qđ met. can. l. 1. quia gaudēt breuitate Moderni, vt not. ff. eo. tit. l. 1.

g ¶Manifestissimis.] sup. d. 4. erit.

DE ijs.] Hæc est tertia pars, in qua dr, qp cōsuetudo celebrādis officijs, quā obtinet metropolitana ecclesia dēt obseruari in omnib. ecclesijs, exceptis monasterijs in quib. celebrātur officia secundum regulā beati Benedicti. Hug.

CASVS. Quidā erāt epi, qui nō seruabāt ordinē in diuinis officijs, quē seruabat metropolitana ecclesia, quare statutum fuit i cōcilio Tolet. vt oēs epi eundem modū in officijs seruent, qui in ecclesia metropolitana seruāt. abbates vero officia publica. i. vesperas, matutinas, & missas celebrent sicut in ecclesia principali celebrantur, alia vero officia dicant sicut in eorū regula continetur. Et hæc in prima parte. In secunda parte quæ incipit ibi. [Quisquis.] dr, qp si quis contra hoc fecerit. 6. mensib. excōicatione subdatur. In tertia parte, quæ incipit ibi, [Sub ista] dr, qp metropolitani debent episcopos prouinciæ cogere supra dictum modum seruare, & episcopi sibi subiectos rectores supradictam regulam seruare cōpellant.

h ¶Voluntatem.] i. doctrinis variis nolite abduci, vt su. d. proxi. nolite.

i ¶Ciues.] ciues ergo cantant 1 cum clericis, & dicunt amen. 38. d. ieduto.

1 Idest, respondent.

a ¶Sui

Digitized by Google

Monasteriorum regimẽ ad quem ipe ctet.

1 Dicit Hug. q̃ hoc non colligit hic, & est Sensus sm̃ voluntatem sui episcopi, q̃ episcopus, hoc etiam velle debet: nõ q̃ eis formam huius rei dare deat. Arc.

Inf 16 q. 1. Agapitus. Metropolitanus suffraganeos excommunicat.

a ¶ Sui episcopi.] Arg̃ q̃ regimen oĩum monasteriorum spectat ad epm̃ 1 vt 9.q.3.p̃ singulas, & 16.q.1.q̃ vere. & 67.dist. obitum. Sed nonne monasteria monachorum potius sunt sm̃ abbatem regenda, ad quem tota potestas monasterij spectat. 18.q.2.c.nullã? Sed illud verum est de regulis viuẽdi nõ de regulis cãtãdi 12.q.1. non dicatis.

b ¶ Publica.] Scilicet clericorum sæcularium, quorum officia publica sunt, cum ipsi populum habeant: sed monachi non semper habent populum, vndẽ ipsi non faciunt publica officia, vt 19.q.1. interdicimus.

c ¶ Adstringat.] Argu. metropolitanum posse suũ pedere, & ex cõicare suum suffraganeum, vt inf. 18 d. placuit, & cap. si episcopus. inf. 10.q 3. ga cognouimus. 11.q.3 si quis episcopus.

P Lacuit.] CASVS. In huius capituli planusett, q̃ de eadẽ materia loquitur cũ superiori.

d ¶ Placuit inf de cõsecr. d. 5 cõuenit. istis tamen capitulis derogatur per cõtrariã consuetudinem 2.

Perplexitatis varietas.

Item aduersus.] Hæc distin. diuiditur in duas partes, secũda, ibi, [Est tamen.] CASVS. Supra in 5. dist. ostendit Gratianus ius naturale præferri alijs in origine, & dignitate, & sup. in 8. d. ostẽdit, quod præfertur amplitudine. In hac vero 19. distin. ostendit, quod præfertur in sententiæ rigore, quia nulla dispẽsatio admittitur cõtra ius naturale in p̃ceptis, & phibitionibus, nisi duo forte mala ita vrgeãt vt necesse sit alterũ eligi, & ad hoc probandum induxit sequentia.

e ¶ Itẽ aduersus.] Assignauit magister differentiam iuris naturalis ad alia iura in origine, & dignitate, & amplitudine: nunc assignat differentiam eiusdem iuris ad alia iura in suæ rigore: nam contra alia iura admittitur dispensatio 25. quæst. 1. c. si. 3. sed contra ius naturale, quod consistit in præceptis, & prohibitionibus nunquam: magister tamẽ excipit, vnum casum de perplexitate, & male. Videamus ergo quid iuris sit de perplexitate. Dicunt quidam, q̃ aliquis potest esse perplexus inter duo mortalia, vt iudai qui crucifixerunt Christum, peccauerunt mortaliter. de pœn. d. 1. periculose, & si non occidissent, similiter peccassent mortaliter, quia fecissent cõtra cõscientiã, q̃ dictabat eis contrariũ, q̃ dictũ erat eis. Quicunq; fecerit se nihil Dei, mortue moriatur, & oẽ qđ fit cõtra conscientiam

3 Vt inf. dist. prox. §. consuetudinis & c. seq.

sitate cuiusque ordinis, vel officij a metropolitana se patiãtur sede diuisungi. Sic enim iustum est, vt inde vnusquisque sumat regulas magisterij, vnde honoris cõsecrationẽ accipit, vt iuxta maiorum decreta, sedes, quæ vnicuiq; sacerdotalis dignitatis est mater, sit ecclesiasticæ magistra rationis. Abbatibus sane, indultis officijs, quæ iuxta volũtatem sui episcopi[a] regulariter illis implenda sunt, cętera officia publica[b], idest vesperas, matutinum, siue missam aliter quàm in principali ecclesia celebrare non liceat.

¶ Quisquis autem horum decretorum violator extiterit, sex mensibus communione priuatus apud metropolitanũ sub pœnitentiæ censura permaneat corrigẽdus; quatenus apud illum, & præteritæ transgressionis culpã lachrymis diluat, & necessariam officiorum doctrinam studiose addiscat. ¶ Sub ista regula disciplinæ, non solũ metropolitanus totius suę prouincię põtifices, vel sacerdotes adstringat[b]; sed etiam cæteri episcopi subiectos sibi ecclesiarũ rectores obtemperare his institutionibus cogant.

Sentẽtia habetur & in Toletano 4.c.2.

α ¶ Prouinciæ ciues.] *In codice Lucensi peruetusto bibliothecæ Regis cathol ici, & in concilijs impressis, in margine legitur,* prouinciæ pontifices: *quę dictio in fine huius capitis repetita ostendit hanc esse veram lectionem. Verum in omnibus conciliorum editionibus in textu, & duobus codicib. Vaticanis legitur,* ciues.

Item ex concilio Bracarensi 1.c.19.

¶ Ordo seruetur in matutinis, & vespertinis officijs vnus, & idem. Cap. XIV.

P Lacuit[d] omnibus communi consensu, vt vnus atque idem psallendi ordo in matutinis, vel vespertinis officijs teneatur, & non diuersæ, ac priuatæ, neque monasteriorum β consuetudines cum ecclesiastica regula sint permistæ.

β ¶ Neq; monasteriorum.) *In concilio ipso postremo Colonia excuso, abest vox,* neque. *In cæteris autem editionib. sic legitur,* priuatæ monasteriorum consuetudines cõtra ecclesiasticas regulas sint permixtæ.

DISTINCTIO XIII.

ITem aduersus[c] naturale ius nulla dispensatio admittitur, nisi forte duo mala ita vrgeant vt alterum eorum necesse sit eligi.

Vnde in concilio Toletano 8.c.2. Legitur.

* *Vide D. Tho. 3. sen. d. 38. q. 1 4. quartum.* Mendacium saluans aliquẽ a morte an sit mortale.

4 27. q. 2. si tu 35. q. 5. si dicat.

scientiam, ædificat ad gehennã. 28.q 1.c.1.§. ex his. extra de præscrip. qm̃. Itẽ vt dicunt, potest aliquis esse perplexus* inter mortale, & veniale, vt cum aliquis q̃rit alicui quẽ inimicũ suum, quem scio esse in loco aliquo, si dico quærenti illu esse in loco illo, pecco mortaliter 4. quia prodo eũ si nego eũ esse, ibi, pecco saltem venialiter, vel ẽt mortaliter si sum perfectus, vt 22 q 2. ne qs. si taceo, ex taciturnitate mea præsumitur eum esse in loco illo. Itẽ in alio exemplo. si vxor petit debitum a viro, & vir negat,

negat, peccat mortaliter si reddit, vñ peccare venialiter; quia delectatio carnis non pōt esse sine ueniali pctō, vt vñ 33.q 4.vir cum propria, & sic est perplexus 1. Similiter videtur, q aliquis potest esse perplexus inter duo venialia, vt si aliquis simplici verbo promisit se bibere plus

1 Idest necessitate ad aliquid malum perpetrandum, secundū Laur. Iuo p 12.q.17. Pann.li.8.c.119.

¶Minus malum de duobus eligendum est. Cap. I.

DVo mala [a], licet sint omnino cautissime precauenda, tamen si periculi necessitas [b] ex his vnū perpetrare† compulerit; id debemus resoluere [c], quod minori [d] nexu noscitur obligare †. ¶ Quid autem ex his leuius, quid ve sit grauius, puræ † rationis acumine inuestigemus. Et enim dum peierare [e] compellimur, creatorē quidē offendimus; & nos tantūmodo maculamus. Cū vero noxia promissa complemus, & Dei iussa superbe contemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & nos ipsos crudeliori gladio trucidamus. Illic [f] enim duplici [g] culparum telo perimimur †, hic † [h] tripliciter iugulamur.

† *al. tentare*] *al. temperare*] *al. temerare.*

† *obligati*] orig. Iuo, Pan. & Grat.

† *al. pia*] *al. pio*] *al. pietatis acumine.*]

† *al. Illinc*] Grat.

† *percutiamur*] orig.

† *al. hinc*] Grat.

¶ In ipso concilij capite multa antecedunt, & sequuntur quæ perlegenda sunt.

Item Gregorius in moralibus, in c. 40. Iob. lib. 32. cap. 18. 19. & 20.

Iob. 40.

¶De eodem. Cap. II.

† *al. per suggestionum.*

† *al. inuētionibus*] orig.

NErui [i] testiculorū [k] Leuiathan [l] pplexi sunt [m] qa suggestionū † illius argumenta implicatis [n] inuētis. † [o]

a ¶Duo mala.] Intellige quantum ad factū illius qui se credit perplexū; & sic intelligas omnia verba hic posita; non enim vtrumque illorum malum est: licet ille opinetur vtrumque esse malum.

b ¶Necessitas.] idest causas, vel refertur ad opinantem.

c ¶Resoluere.] idest facere.

d ¶Quod minori.] Secundum q ipse opinatur, cum alterum illorum non obligat ipsum.

e ¶Peierare.] Secundum q talis opinat non enim peierat, licet nō seruet tale iuramentum, vt 22.q.4.si aliquid.

f ¶Illic.] idest iuramento.

g ¶Duplici.] Non intelligas, q in homicidio tria peccata cōmittant 3. & in periurio duo: sed ibi dicit, q in homicidio tres offendantur: in periurio duo. Et est hic ar quod qui plures offendit, plus peccat 94.di. si quis aūt legationem, & 11.q.3 præcipue. Item est hic ar q pro illo potius est iudicādū pro quo plures rationes faciūt, ut ext. de proba licet, in fi & q pluora iura ostenderit obtinebit. 21. d. 1 & C. de edi. diui Hadrol. l. ult. Sic & deterior est cauta illius, contra quē plura faciunt. vt 28. dist. de

¶Homicidiū tres, periurū duos ostendit.

3 Sub. Sed vnū tantum sed hoc dicitur ad exaggerationem. arg. 23. q. 5. relegentes secundū Laur.

h ¶Hic] Scilicet in homicidio.

NErui testiculorū] CASVS. Hoc c. dividitur in tres partes. In prima parte ostenditur, q perplexitas, pueniat ex suggestione diaboli. In secunda parte, quæ incipit ibi: [Quid melius.] ponuntur tria exempla pplexitatis. Vnum est de illo, qui iurat se celare oia secreta socij sui, quē scit velle interficere maritū adulteræ suæ; sed timet eum propter iuramentū. qđ facit, manifestare. Secundū de eo, qui malo prælato obedientiā fecit, timens si nō obediat ei et in malo, propter obedientiam quam ei fecit. Tertiū exemplū est de eo, qui per simoniā prælaturā acquisiuit, qui timet peccare si gregē sibi cōmissū derelinquat. In tertia parte, quæ incipit ibi. [Est tamē. datur consiliū quid in huiusmodi perplexitatibus sit faciendum. Nam dicitur, q de duobus malis minus malū est eligendum, & hoc probatur exemplo Pauli, qui concessit minima, idest matrimonia, & coitum cōiugalem cauta incontinentiæ, ut maiora, & grauiora vitentur, scilicet fornicationes.

i ¶Nerui] idest suggestiones diaboli nerueæ, idest callidæ, & illaqueantes.

K ¶Testiculorum.] Testiculi dicuntur suggestiones eius quia sicut testiculi sunt minimi, & instrumenta humanæ generationis, & in se continent omne incentiuum libidinis 4 ita suggestiones diaboli generant in hominibus vitia, & ad omnia illicita accedunt. sup. 6. dist. sed pensandum.

4 Ad hoc 44. dist. §. 1.

l ¶Leuiathan] idest, diaboli.

m ¶Perplexi sunt.] idest, perplectentes, & sic omnia verba intelligas actiue.

ADDITIO. Perplectentes dicit, quod reddunt hominem perplexum, in ueritate tamen perplexio nihil est. Archid.

n ¶Implicatis.] idest, implicantibus.

o ¶Inuentis.] idest, inuentionibus.

a ¶Par-

plus quā possit: si plus bibat peccat uenialiter. 25 d. vnū orarium. §. criminis si cōtra uerbum suum facit, peccat venialiter, vt 22.q.2. primū. Sed dicēdū est, q nullus pōt esse perplexus inter duo mala, qa sm hoc sequeretur, q aliquis ex necessitate teneret facere malū: sed dicit canō, q Deus nunq̄ redderet interitū, nisi spōtaneū reperiretur homo habere delictū, vt 23.q 4. Nabuchodonosor ver. vasis iræ. Præterea si ex necessitate teneremur aliq̄d mali facere, lex q̄ illud prohibet, esset impossibilis; cum tñ omnis lex debeat esse possibilis 2 ut 3 d. 4 erit. perplexio ergo quantū ad rē nihil est: sed quantū ad animū, & ad vtilitā opinantis cuius perplexio aliqua est: vnde Iudæi non erant perplexi nisi quantū ad animū, & ideo debuissent consulere peritiores, vt Apostolos, vel sacras scripturas. In alio exemplo dr, q ille, q interrogatur debet tacere: nec hoc ei nocet, si alter ex taciturnitate sua aliquid præsumat. Absit. n q ea quæ, &c vt 23.q.5. de occidendis, præterea nō semper sequitur, q qui tacet cō sentiat, vt 86. d. tanta. Quod aūt obijcit de vxore, nō credo q talis delectatio sit aliquod peccatū, vt 32.q 2. qd quid. Si tamen uis tenere, q sit ibi veniale peccatum, dicas cum H vir debet mulierem petentem debitum prudenter eludere, promittendo se postea facturū donec ipsa efferueat: & si nec sic illa desisteret, tunc vir det ei copiam corporis sui, vt quàm cito mulier expleuerit libidinem suam, statim vir secedat, nec procedat ad actum.

2 Item q ex necessitate peccat, pœnam nō meretur, quia voluntarios reos, &c. 15. q. 1. illa.

Coitus coniugalis, an careat peccato.

DVo mala.] CASVS. Statutū fuit in cōcilio Tolet. q quoties duo mala instant, ita q alterum eligi sit necesse: illud debet eligi, quod minus grauat: & illud vitari, quod magis, & hoc in prima parte. In secūda q incipit ibi, [Quid autē.] ostenditur qđ grauius, & quod leuius. Nam si mihi uult hominē interficere, magis pecco interficiendo, quam deierando; quia occidendo tripliciter pecco, deierando tantum dupliciter, & ideo eligendum.

Syracusanæ. Item contrariū hic signatur. 22.q.5. ille qui. vbi dr, q periurium sit maius homicidio: sed ibi soluit.

h ¶Hic] Scilicet in homicidio.

Iuramẽtum non est inq̃tatis vinculum.

a ¶Participes.] ſm opinionem eorũ ſtultã ſp intelligas.
b ¶A tranſgreſſionis contagione.] Iſte admonebit illum ne faciat, vt 2.q.1. ſi peccauerit. Si nolit ceſſare, faciat qđ dr 22.q.5. hoc vr, & ſic liberauit ſe, qa ſacramẽtũ non fuit inuentũ, ut eſſet vinculũ iniquitatis. 22.q.4. inter cætera, vnde ſi quis iurauit alium non accuſare, tamen poteſt denũciare crimen eius, vt ext. de iureiur. quemadmodũ in fi. cum aũt nõ poteſt probare, debet tacere, vt 2.q.7. plerique. Si autem poteſt probare, faciat quod dicitur 2.q.1. ſi peccauerit. Vel dicat alij ſic: frater ſcias, quod quidã te vult occidere; nõ tamen nominãdo aliquem. extra de offi. iudi. ordina. ſi ſacerdos. Contra tamen eſt extra de fur. qui cum fure. ſed nõ eſt contra: quia fur non manifeſtauerat furtum indicanti.

Subditus an ſemp teneatur obedire prælato.

c ¶Formidat.] Quid ſi ſubditus credit, ꝙ præceptũ prælati ſit contra Deum? ſecure non obediat: quia licet generaliter iurauerit ei obedire in omnibus, nõ tamen eſt intelligendũ niſi de licitis & iuſtis. & honeſtis 1. vt 11.q.3. non ſemper. & ca. ſi dominus. & c. Iulianus, & ext. de iureiu ran. ad noſtrã 2. &c. venientes. ff. de pig. obligatione, generali. Sed ſi dubitet an ſit contra Deũ, obedire debet, vt 23.q.1. q̃d culpaẽ in fi. Vtrũ aũt teneatur recipere ordines ab eo quẽ ſcit ſimoniacum eſſet, no. 1.q.1. ſi quis à ſimoniacis.

1 Ad hoc extra lib 6. de iureiur. contingit.

d ¶Suſcepti.] Iſte ſi vult ſaluari, dimittat locũ, & ſit in ꝑpetua pẽnitentia, vt 1.q.1. ſi qs neq; & q.7. requiritis. & extra de ſimo. Matthæus. non tamen dimittat ſine auctoritate Papę 2. vt 7.q.1. mutationes. & cap. ſuggeſtum. Sed credo, vt Ioã. de Fan. dicit, ꝙ bene poteſt dimittere ſine licẽtia Papę, quia rem habet furtiuam: vnde ipſam tenetur ſtatim reſtituere; aliter nõ pẽni-

2 Iſta etiam fuit ſententia Hug. quã ſequit Laur. Ad hoc 6 q.3. denique. Archid.

tet. 14.q.6. ſi res aliena & fur ſemper eſt in mora, vt ff. de cõd. fur. ſi ꝑ fure. §. vlt. Sed ar. contra extra de renun. c. niſi & c. poſſ translationẽ. Sed illa intelligũtur in his qui non per hoſtiũ intrauerunt, vt 1.q.1. ordinationes.

EST TAMEN. Hæc eſt ſecunda pars diſtinct. in qua con-

illigantur, vt pleroſq; ita peccare faciant, quatenus ſi fortaſſe fugere peccatũ appetant, hoc ſine aliquo peccati laqueo non euadant, & culpã faciant, dũ vitant, ac nequam ſe ab vna valeant ſoluere, niſi in alia cõſentiant ſe ligari. ¶Quod melius oſtẽdimus, ſi qua ex cõuerſatione hoium illigationis huius exempla proferamus †. *et nonnullis interiectis.* ¶Ecce quidã, dum mundi huius amicitias appetit, cuilibet alteri ſimilẽ ſibi vitã ducenti, quòd ſecreta illius omni ſilentio contegat, ſe iureiurando conſtringit. ſed is, cui iuratum eſt, adulterium perpetrare cognoſcit, ita vt etiam maritum adulteræ occidere conetur. Is aũt, qui iuſiurandũ præbuit ad mentẽ reuertitur, & diuerſis hinc inde cogitationibus impugnatur, atq; hoc ſilere formidat, ne ſilẽtio † adulterij ſimul & homicidij particeps [a] fiat, & prodere trepidat, ne reatu ſe periurij obſtringat. Perplexis ergo teſticulorum neruis ligatus eſt, quia in quãlibet partem declinet, metuit, ne à tranſgreſſionis cõtagione [b] libet nõ ſit. ¶Alius cuncta, quæ mundi ſunt, deſerens, atq; per oia frangere proprias voluntates quærens, alieno ſe ſubdere regimini appetit, ſed eũ qui ſibi apud Deũ præeſſe debeat, minus cauta inquiſitione diſcernit: cui fortaſſe is, q̃ ſine iudicio eligit, cũ præeſſe iã cẽpe rit, agere †, q̃ Dei, ſunt, prohibet; q̃ mundi ſunt, iubet. Pẽſans itaq; ſubditus, vel q̃ ſit culpa inobediẽtiæ, vel qđ cõtagiũ ſæcularis vitæ, & obedire trepidat, & nõ obedire, formidat [c], ne aut obediẽs, Deũ i ſuis ꝑceptis deſerat; aut rurſus nõ obediẽs, Deũ in electo priore conteñat. *et inf.* ¶Alius pẽſare põdus honoris eccleſiaſtici negligẽs, ad locũ regiminis prẽmijs aſcendit. Sed quia oẽ quod hic eminet, plus mœroribus afficit, q̃ honoribus gaudet, dũ cor tribulationibus premitur, ad memoriam culpa reuocaẽ, doletq; , ſe ad laborẽ cũ culpa peruenisſe, & q̃ ſit iniquũ quod admiſerit, ex ipſa fractus † difficultate cognoſcit: Reum igitur ſe cum impenſis prẽmijs agnoſcens, vult adeptæ ſublimitatis locum deſerere: ſed timet, ne grauius delictum ſit ſuſcepti gregis cuſtodiã reliquiſſe; vult ſuſcepti [d] regis curam gerere, ſed formidat, ne deterior culpa ſit, regimina paſtoralis gratiæ † empta poſſidere. Per honoris ergo ambitum, ligatum culpa hinc inde ſe cõſpicit. Eſſe quippe ſine reatu criminis neutrũ videt, ſi aut ſuſceptus ſemel grex reliquatur, aut rurſum ſacra actio ſæculariter empta teneatur. Vndiq; metuit, & ſuſpectus latus omne pertimeſcit, ne aut ſtans in empto regimine non digne lugeat, quod non etiam deſerens emendat *a*, aut certe regimen deſerẽs, dũ aliud fiere nititur, rurſus aliud de ipſa gregis deſtitutione committat. *& infra.*

Ibid. c.17.

† al. conferamus] orig.

† al. ſilendo.

† agi] orig.

† fructus] orig.

† al. gregis.

2 ¶Eſt tamẽ quod ad deſtituẽdas Beemoth verſutias ſubtiliter †, vt dũ mens inter minora, & maxima peccata conſtringitur, ſi omnino nullus ſine peccato euadendi aditus patet, minora ſemper eligantur: quia & qui murorũ vndique ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi ſe in fugam

Ibid. c.20.
† vtiliter] orig. vt infra.

Digitized by Google

conſulit quid in prædictis perplexitatib. faciendum ſit. Arch.

Præcipitans ſe, an moraliter peccet.

1 Hęc fuit Hug.

a ¶Præcipitat.] Quid ſi præcipitet ſe in fugam, & moritur, vtrum peccet mortaliter, quæritur? Et diſtinguendum eſt 1, ꝙ ſi non ita eſſet altus murus, quē bñ prę ſumebat

præcipitat [a], vbi breuior murus inuenit. Hinc Paulus, cū quoſdam in eccleſia incontinentes aſpiceret, conceſſit [b] minima [c], vt maiora [d] declinarent, dicens. [Propter fornicationem autem vnuſquiſque vxorem ſuam habeat.] Et

1. Cor. 7.

quia [e] tunc ſolum coniuges in admiſtione ſine culpa ſunt, cum non pro explenda libidine, ſed pro ſuſcipienda [f] prole miſcentur, vt hoc ēt, quod cōceſſerat, ſine culpa (quàm uis minima) non eſſe monſtraret, illico adiunxit: [Hoc aūt dico ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperiū.]

Ibidem 6.

Non enim eſt ſine vitio, quod ignoſcitur, non præcipiť. Peccatum profecto vidit quod poſſe indulgeri præuidit. Sed cum in dubijs conſtringimur, vtiliter minimis [2] ſubdimur, ne in magnis ſine venia [h] peccemus. ¶Itaq; plerūque neruorū Beemoth iſtius perplexitas ſoluitur, dum ad virtutes maximas per commiſſa minora tranſitur.

b ¶Conceſſit.] i. conceſſum oſtendit, ſicut alibi exponitur da. i. datum pronuncia, vt 23. q. 5. remittuntur, §. hinc notandum.

2 Sub. quæ dñr minima reſpectu continentiæ. 17. q. 1. nuptiarum.

c ¶Minima.] ideſt, matrimonia 2.

d ¶Maiora.] ideſt, fornicationem. Vel minima appellat immoderatam exactionē debiti coniugalis, & illud potius permiſit Apoſtolus, quam fornicationem, vt 22. q. d. 2 quidquid, & ſecundum hoc proprie ponitur conceſſit ſecundum priorem intellectum ponitur conceſſit, ideſt, conceſſum oſtendit.

e ¶Et quia] Argu. contra H. qui dicit, ꝙ vir nunquam poteſt cognoſcere vxorem ſine peccato, vt not. 33. q. 4. vir cum propria.

f ¶Sed pro ſuſcipienda.] Et cauſa reddendi debitum, vt not. 32. q. 2. quidquid.

g ¶Minimus.] Quoties enim ſine captione nihil fieri poteſt, id faciendum eſt qđ minus captioſum eſt vt ff. de reg iur quoties, & l. ſemper.

h ¶Sine venia.] Simile dñr alibi Quod permittimus, nolentes præcipimus, vt 31. q. 1 hac ratione.

Verum [i] hoc in vna eademq; perſona intelligitur. Cæterum an in diuerſis eadem diſpenſatio locum habeat, videlicet, vt committamus minora, ne alij grauioribus implicentur, merito quæritur.

De his ita ſcribit Auguſtinus li. Quæſt. ſuper Gen. c. 42.

Iuo p. 9. c. 117. Gen. 19.

¶Non ſunt a nobis aliqua committenda delicta, ne alij grauiora committant. Cap. I.

QVod ait [k] Sodomitis Loth: [Sunt mihi duæ filiæ, quę nondum nouerūt viros: producam illas ad vos, vtimini illis quomodo placuerit vobis, tātum in viros iſtos ne faciatis iniquum:] quoniam proſtituere volebat filias ſuas hac compenſatione, vt viri hoſpites eius nihil a Sodomitis tale paterentur, vtrum admittenda ſit compenſatio flagitiorum, vel quorumcumque peccatorum, vt nos faciamus mali aliquid, ne alius grāuius malum faciat; an potius perturbationi Loth, non conſilio tribuendum ſit,

Verum.] Hæc diuidit in duas partes, ī quarā Prima, pbat, ꝙ nullus debet peccare minus, vt maior ſiue grauior alius nō peccet. Secunda ibi, [Conſuetudinis] CASVS. Hoc dicit Gr. ꝙ illud quod dictum eſt in ſuperiori diſt. de minori malo eligendo, intelligendum eſt cū duo mala circa eandem perſonam contingunt, ſed ſi circa diuerſas contingant, vtrū minus malum ſit eligēdum, & faciendum, vt alius vitet maius, quæritur in hac diſt. & probatur qđ nō, ꝑ capitulū ſequens, dñr ēt, ꝙ ius conſuetudinis, vel ꝓſtitutionis relaxatur qñq;.

i ¶Verum.] in hac d. 14. quęritur, an aliquis debeat minus malum committere vt alter euitet grauius malum? Et dicēdum eſt ꝙ non, vt inf. c. ꝑ xi. & cōtineatur iſte, §. ad id qđ dixerat ī ſuperiori diſt. quod cū duo mala nobis inſtant. minus eſt eligendum: ſed hoc non eſt verum circa diuerſas perſonas.

Minus malū de duob. eſt faciendum.

Quod ait Sodomitis.] CASVS. Legitur in Geneſi, ꝙ miſit Dñs duos Angelos in ſpecie iuuenū ad Sodomam ſubuertendam, & cū hoſpitarentē in domo Loth, venerunt Sodomitæ ad domum eius volentes eis abuti: Loth autem ne illi violarentur, obtulit eis duas ſuas filias, vt illi Sodomitæ potius cum illis fornicarentur, q̄ hoſpites aliquid paterentur. ſ. opus Sodomiticum. Modo quærit Aug. an talis compenſatio ſit admittenda ſ. an Loth potius debuit conſentire fornicationi filiarum, quam vt illi cum hoſpitibus opus Sodomiticū facerent. Et reſpondet ꝙ talis compenſatio periculoſa eſt, & hoc eſt attribuendum perturbationi Loth.

k ¶Qđ ait] Verba ſunt Aug. & incipit ibi, merito q̄rit.

a ¶Verū

Digitized by Google

Veniale pōt ne quis committere, vt alter euitet mortale.

a ¶Periculosissime.] Hic dicit Aug. ꝙ nemo debet minus malum committere, vt alter euitet maius malum: & intelligunt hoc quidā, quod nemo debet minus mortale committere, vt alius euitet maius mortale, sed veniale debet committere, vt alter euitet mortale nam etiam animam quis debet ponere pro ꝓximo 1, & sic mortē temporalē potest aliquis subire, ne alter incurrat pœnam ęternam de pœn. dist. 1. charitas. § & proxi. sed pro veniali debetur tantū pœna temporalis 2, ꝓ mortali ęterna, 13. q. 1. nemo. ergo aliquis potest peccare venialiter, ne alter peccet mortaliter. Itē quia Apostolus dicit: Optabam esse anathema pro fratrib. meis: sed nemo anathematizatur nisi pro mortali, vt 11. q. 3. nemo. Itē cum virtus, & vitiū sint contraria, nec se compatiantur, vt 32 q. 1. cum renunciatur, sed venialia simul cum virtutibus insunt homini. non ergo proprie dicuntur vitia, vt de pœn. dist. 3. septies. Alij dicunt, quod nullum peccatum debet homo facere, vel pro suo bono, vel alterius, vt 23. q. 5. cū homo. ver. quid si alius non enim Deus vult tale dānū cū tali lucro copēsari, vt 33. q. 3. si dicat non enim debet quis crimen suum alienis commodis impendere, vt 46. d. sicut non suo. Præterea neq; pro salute alterius temporali, vel ęternali debet quis peccare venialiter. quia nullus perducendus est ad salutem 3 opitulāte mē dacio, vt 22 q. 2. c. faciat, & c. primum. Io. Sed quare redarguitur hic Loth. ab Aug. cum alibi commēdetur ab Ambrosio, vt 3 1. q. 7. offersebas? Sed Ambrosius confidebat pietatem quam habuit ad hospites. Aug vero delictum filiarum, 26. d. c. 1. & 2.

1 De pę. d. 2. qui vult. & seq.

2 25. d peccata.

Ad Rom. 9

3 De hac materia not. ex ne. cler. vel mo. c. 3. ingl. argu ꝙ, &c. Arch.

b ¶Hoc compensatio.] Arg. ꝙ non est admittenda compēsatio in malis, vt 24. q. 3. forte & 23. q. 5 c. 1. & 32. q. 8 non solum, & 1 q. 1. non est putanda. admittitur tamen compensatio in criminibus, vel excipiendo, vel replicando, vt 32. q. 6. nihil, & ff. solu matr. viro. verū est in iudicijs admittitur compensatio, non in foro pœnitentiali. 34 q. 5. quod Deo.

Cōpensatio in pniali foro nō admittitur.

CONSVETVDINIS Hæc est secunda pars huius distinctionis: in qua dicitur quando rigor est relaxandus, & quando non. Io. de Fan.

CASVS. Iste §. continuatur ad illud, quod dictum fuit supra in principio 13. d vbi dictum fuit, ꝙ aduersus ius naturale non admittitur dispensatio, sed hic dicitur, ꝙ consuetudinis, vel constitutionis rigor relaxatur, quandoque etiam hoc probatur in seq c.

Sicut.] CASVS. Quæsitum fuit a Leone Papa, vtrum contra consuetudinem, & constitutiones possit dispensari, qui respondit, dicens, ꝙ sicut sunt quædā cōtra quæ dispensari non potest, vt ius naturale: sic quædam sunt, vt consuetudines, & constitutiones, contra quās ratione temporum, & ætatum potest dispensari: hac habita discretione, vt in dubijs nihil contra Euangelium, vel decreta fiat Patrum.

c ¶Sicut quædā sunt.] Vt præcepta decalogi, & forma baptis- 4 Extra bap. c. 1.

quia hoc dixerit, merito quæritur. Et nimirum periculosissime [a] admittitur hæc compensatio [b]. Si autem perturbationi humanæ tribuitur, & menti tanto malo permotę, nullo modo imitanda est.

2 *Consuetudinis autem, vel constitutionis rigor nonnunquam relaxatur.*

Vnde Leo Papa ait ad Rusticum Narbonensem episcopum, epist. 90. ante caput 1.

¶Quæ constitutiones valeant temperari, vel quæ non. Cap II.

Sicut quædam sunt [c], quæ nulla possunt ratione cōuelli; ita multa sunt, quæ aut pro necessitate temporū [d], aut pro consideratione ætatum [e] oporteat temperari: illa consideratio † [f] semper seruata, vt in ijs, quæ vel dubia [g] fuerint aut obscura, id nouerimus sequendum, quod nec præceptis Euangelicis contrarium; nec decretis sanctorum Patrum inueniatur aduersum.

Pann. in prolo. c. 12. Ordo verborum nō restitutus ob glosā † *conditione* ori.

DISTINCTIO. XV.

Quoniam de iure naturali [h], & constitutione, vel cōsuetudine hactenus differuimus, differentiam, qua inuicem discernuntur, assignantes; nunc ad ecclesiasticas constitutiones stylum vertamus, earum originem & auctoritatem, prout ex libris sanctorum Patrum colligere possumus breuiter assignantes.

¶Quo tempore cœperint canones generalium conciliorum. Cap. I.

Canones generalū cōciliorum (vt Isidorus ait lib. 6. Pann. l. 2. c. 104.

d ¶Temporum.] Vt 1. q. 7. quod pro remedio, & 81. dist. presbyter, & 34. d. fraternitatis.

e ¶Aetatū.] Vt 7. 33. q. 2. in adolescētia 6. & 86. d. tanta.

f ¶Consideratione.] inf. 19. d sciendum.

g ¶Vel dubia.] Extra de sponsi. iuuenis.

Quoniam de iure.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. In prima quæritur, & probat ex quo tempore habuerunt concilia ortum. Secunda ibi, [Quintum vero.]

CASVS. Supra de naturali iure, consuetudine, & constitutione dixit Gratianus, inter ista differentiam assignando. In hac vero d. reuertitur ad constitutiones ecclesiasticas: & earum originem, & auctoritatem breuiter ostendit.

h ¶Quoniam de iure naturali.] Hactenus tractauit magister de naturali 7 iure: hic incipit tractare de iure canonico. assignat itaq; rationem, & originē ipsius, & ostendit quæ opuscula recipiantur ab ecclesia, & quæ non.

Canones.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In 1 parte ostenditur, ꝙ a tpe Constantini canones generalis cōciliorū inceperunt. Ipse n primo dedit auctoritatē Christianis libere congregandi: cum ecclesia antea fuisset passa persecutionem. In 2 parte, quæ incipit ibi, [Inter cætera.] dī, ꝙ sub quatuor Imperatorib. sunt quatuor concilia vniuersalia celebrata. s. sub Cōstantino Theodosio seniore, Theodosio iuniore, & Martiano, & ostēn-

5 De confe. d. 2. c. 2.

6 Hoc c. loqtur de iuuenili ætate, sed sequens concor. loqtur de senili ad hoc. 26. q. 7. tēpora, & c. hoc fit.

7 Sub. eius diuerliones, & dīas ad cætera iura multiplices assignans, vt cōpetentius adtractandū de iure canonico descenderet nunc ad, &c. Hug.

oſtendit qđ in eis fuerit reprobatū: & quòd iſta quatuor concilia & his ſimilia debent inuiolata ſeruari. In tertia parte, quæ incipit ibi, [Synodus.] ponit etymologias iſtorum nominum. ſ. ſynodus concilium, & cœtus.

a ¶Conſtantini.] infra. 16. diſt. Iſidorus. contra. ibi dicitur etymol. c. 16.) a temporibus Conſtantini [a] cœperunt. In præcedentibus namque annis perſecutione feruente, docendarum plebium minime dabatur facultas: inde Chriſtianitas in diuerſa hæreſes ſciſſa eſt; quia non erat licentia epiſcopis in vnum conueniendi, niſi tempore ſupradicti Imperatoris: Ipſe enim dedit facultatem Chriſtianis libere congregari. Sub hoc etiam ſancti patres in concilio Nicæno de omni orbe terrarum conuenientes iuxta fidem Euangelicam, & Apoſtolicam, ſecundum poſt Apoſtolos [o] ſymbolum tradiderunt. ¶Inter cætera autem cōcilia, quatuor eſſe ſcimus venerabiles ſynodos, quæ totā principaliter fidem complectuntur, quaſi quatuor Euangelia, vel totidem paradiſi flumina. ¶Harum prima Nicæna ſynodus cccxviij. [c] epiſcoporum Conſtantino Auguſto imperante peracta eſt: in qua Arrianæ perfidiæ condemnata blaſphemia, quam de inæqualitate [d] ſanctæ Trinitatis idem Arrius aſſerebat, conſubſtantialem Deo patri Deum filium eadem ſancta ſynodus per ſymbolum definiuit. ¶Secunda ſynodus cl. Patrum ſub Theodoſio ſeniore Conſtantinopoli [e] congregata eſt, quæ Macedonium [f] ſpiritum ſanctum Deum eſſe negantem condemnans, cōſubſtantialem patri & filio ſpiritū ſanctum demōſtrauit, dans ſymboli formam, quam tota [g] Græcorum & Latinorum confeſſio in eccleſijs prædicat. ¶Tertia ſynodus Epheſina [h] prima cc. epiſcoporum ſub iuniore Theodoſio Auguſto edita eſt, quæ Neſtorium duas perſonas [i] in Chriſto aſſerentem, iuſto anathemate condemnauit, oſtendens manere ꝛ in duab. naturis vnam [k] Domini noſtri Ieſu Chriſti perſonam. ¶Quarta ſynodus Chalcedonenſis. dcxx. ſacerdotum ſub Martiano principe habita eſt; in qua Eutychem [l] Conſtantinopolitanum abbatem verbi Dei & carnis vnam naturam renunciantem, & eius defenſorem [m] Dioſcorum; quondam Alexandrinum epiſcopū & ipsū rurſus Neſtorium cū reliquis hęreticis vna Patrum ſnia damnauit, prædicans eadem ſynodus Chriſtum Dominum de Virgine ſic natum, vt in eo ſubſtantiā diuinæ & humanæ confiteamur naturæ. ¶Hæ ſunt quatuor ſynodi principales, fidei [n] doctrinā pleniſſimè prædicantes. Sed, & ſi qua ſunt concilia, quæ ſancti patres ſpiritu Dei pleni ſanxerunt, poſt iſtorum quatuor auctoritatē omni manēt ſtabilita vigore; quorum geſta in hoc opere [o] condita continentur. ¶Synodus aūt ex græco interpretatur comitatus, vel cœtus. Concilij ß verò nomē tractum eſt ex more Romano. Tempore enim quo cauſę agebantur, cōueniebant omnes in vnum, communiq; intētione tractabant. Vnde concilium a cōi intentione dictum

b ¶Apoſtolos.] Apoſtoli enim fecerunt primū ſymbolum, ſ. Credo in Deum Patrem ſed Nicæna ſynodus fecit, Credo in vnum Deum 2. & dī aſyn, qđ eſt cum, & bolos: quod eſt morſellus: quia quilibet Apoſtolorum de ſuo morſello aliquid appoſuit.

c ¶Cccxviij.] Alibi dicitur de ccc. epiſcopis, vt 10. q. 1. hanc. Sed dic quòd minor numerus non excludit maiorem. ff. de inſtit. iuran. cum furti.

d ¶Quam de inæqualitate.] Dicebat. n. patrem maiorē filio, & filium maiorem ſpiritu ſancto. 24. q. 3. quidam. ver. Agriani. Hug.

e ¶Conſtantinopolis.] ſup. ea. ſicut.

f ¶Macedonium.] qui dixit ſpiritum ſanctum ſeruum patris & filij, vt 1. q. 1. eos qui. 24. q. vi. quīdam, ver. Macedoniani.

g ¶Quā tota.] Hoc nō habemus: q̄a nō habemus niſi Apoſtolorū, & Nicenū, & Athanaſii, Quicunque vult.

h ¶Epheſina.] Hoc dicit ad dīam ſecūdæ, q̄ fuit reprobata, vt infra 16. d. quoniam ſanctæ.

i ¶Perſona.] Verbī & hominis.

k ¶Vnā.] Vna eſt ꝑſona: ſed hēt duas naturas, ſ. diuinā & humanā. inf. c. ſicut. ver. quintum.

l ¶Euthychē.] Qui poſt reſurrectionem Chriſm habuiſſe vnā naturā dixit, ſ. diuinam. 16. diſ. c. 6. ver. quarta.

ADDITIO. Habet. n. vtrāq; ext. de hæreticis, cū Chriſ. vbi notat Ala. ꝙ ante illam diffinitionē, de qua loqtur ipſa decre. contrariū dicere licebat, cū ꝓhibitū nō eſſet: ſed poſt, ne quaq̄ ergo, qđ prius non fuit fidei articulus, poſt conſecrationem factus eſt fidei articulus. Archid.

m ¶Defenſorē.] Peccabat ergo i fidē, ex quo erat defenſor hęreticorū, vt 24. q. 1. c. 2. q. 3. qui aliorum. & extra de hær. vrgentis 3. ſicut dicit lex de latrone. C de his qui latr. occ. l. 1. Sed cōtra 21. d. in tm. & 24. q. 2. ſane proferī. verſ. item Romanorum, ibi. n. dicitur, ꝙ Dioſcorus non peccauit in fide. ſed expone, non peccauit in fide, ideſt non peccauit in fide tantum: quia in hoc peccauit, quod auſus fuit Papam Leonem excommunicare a 1. diſt. in tantum.

n ¶Fidei] Articulos.

o ¶In hoc opere.] Iſidori: ne ſit contra 19. diſt. ſi Romanorum verſ. præſertim.

1 Quid dicit litera, generaliter innuit ſolutionem. Hugo. Laur. & Archid.

2 Notandū ꝙ Damaſus Papa conſtituit, vt ſymbolū cantaretur in Miſſa ex decreto ſanctæ ſynodi vniuerſalis apud Cōſtantinopolim celebratæ Arch.

3 Parum aut nihil facit, ſed melius eod. tit. ſicut & c. excommunicamus § credentes. Pet.

a tempore Clementis fuerunt celebrata concilia. Reſpon. quod ante fuerunt celebrata, ſed non ita generaliter 1: & ita hoc verbum, gñaliter, ſoluit contrarium.

Sicut ſancti Euãgelij.] CASVS. In prima parte huius c. dicit Greg. quod ita vult ſeruare quatuor concilia ſicut quatuor Euãgeliilibros: & oſtendit in vtroque iſtorũ quid fuerit reprobatũ. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Quintũ] dicit Greg. q̃ quintũ conciliũ vult venerari, in quo tria ſũt reprobata. ſ. epiſtola erroris plena, q̃ Ibę dicebatur, & opinio Theodori, qui perſonam Chriſti mediatoris Dei & hominũ in duabus ſubſtantiis ſeparabat, ideſt perſonis, dicẽs Chriſtũ duas hȳe perſonas: & ſcripta Theodoriti, q̃ vitã B. Cyrilli, & fidẽ reprehẽdebat: & qui ſupradicta cõcilia nõ obſeruat, ſeipsũ deſtruit.

a ¶Ibę dicitur.] Ab inuentore.

b ¶Mediatoris.] i. Chriſti. Ioan.

c ¶Subſtãtijs.] Scilicet perſonis.

d ¶Præſumit.] Vȳ ergo, q̃ Papa nõ poſſit deſtruere ſtatuta cõcilii: q̃a orbis maior ẽ vrbe 93. d. legim⁹. circa med. vnde regit Papa cõſensũ cõcilij quaſi conſilium, conſilium, quaſi conſidum, d. in l. literam tranſeunte: vel concilium dictum eſt a communi intentione, eo quod in vnum dirigant omnem mentis obtutũ. Cilia enim oculorum ſunt: vnde qui ſibimet diſſentiunt, non agunt concilium: quia non conſentiunt in vnum. Cœtus verò conuentus eſt, vel congregatio, a coeundo, ideſt a conueniendo in vnum. Hinc etiam conuentus eſt, nuncupatus, eo quòd ibi homines conueniunt in vnum; ſicut a conuentu cœtus dicitur, ſic & concilium a ſocietas multorum in vnum.

¶ *Caput hoc habetur etiam in conciliorum collectione Iſidori ante ipſius præfationem, non autem in codice bibliothecæ Dominicanæ: in quo tamen vſque ad verſiculum*, Inter cætera. *ponitur etiam (quemadmodum & in aliis) ante initium concilii Nicæni.*

α ¶Manere.) *In pleriſque antiquis Gratiani exemplaribus, & Iſidori codice impreſſo legitur, vt eſt emendatum. Sed in aliis eorundem manuſcriptis, & impreſſis Gratiani legitur*, manere in Chriſto duas naturas, & unam Domini noſtri Ieſu Chriſti perſonam.

β ¶Concilij uerò.] *Apud Iſidorũ in lib. Etymol. locus hic mendosè legitur. Verum in præfatione eiuſdem Iſidori editioni Pariſienſi conciliorum præpoſitæ, quæ cum aliquot vetuſtis codicibus collata eſt, ſic legitur*; Concilij uerò nomen tractum ex cõi intentione, eo quòd in unum dirigant oẽs mentis obtutũ Cilia enim oculorum ſunt. unde & qui ſibimet diſſentiunt, non agunt concilium, quia non ſentiunt unum. Cœtus uerò conuentus eſt, uel congregatio a coeundo, i. conueniendo in vnum, unde & conuentus eſt nuncupatus, quòd ibi homines conueniant. Sicut conuentus, cœtus, uel concilium a ſocietate dicitur multorum in unum. *In Gratiani codicibus ſunt multa varietates, ex quibus ea lectio retenta eſt, quæ viſa eſt melior, quamuis adhuc aliquid fortaſſe deſideretur.*

De quatuor vero † concilijs ſcribit, B. Gregorius ita dicens, lib. 1. Regiſti, Epiſt. 24.

† *al. quoque.*

¶De auctoritate quatuor conciliorum. Cap. II.

Sicut S. Euangelij quatuor libros, ſic quatuor concilia ſuſcipere, & venerari me fateor; Nicænum ſcilicet, in quo peruerſum Arij dogma deſtruitur. Conſtantinopolitanum quoque, in quo Eunomij & Macedonij error cõuincitur, Epheſinum etiam primũ, in quo Neſtorij impietas iudicatur. Chalcedonenſe vero, in quo Eutychis, Dioſcorique prauitas reprobatur, tota deuotione complector, integerrima approbatione cuſtodio: quia in his velut in quadrato lapide, ſanctæ fidei ſtructura cõſurgit, & cuiuslibet α vitæ, atque actionis norma conſiſtit. ¶Quintum quoque cõcilium pariter veneror, in quo epiſtola, quæ Ibæ dicitur [a], erroris plena reprobatur, in quo Theodorus perſonam mediatoris [b] Dei & hominum in duab. ſubſtantijs [c] ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe conuincitur, & in quo ſcripta quoq; Theodoriti, per quæ B. Cyrilli fides reprehenditur, auſu dementiæ prolata refutantur. Cunctas verò, quas præfata veneranda concilia perſonas reſpuunt, reſpuo; quas venerantur, amplector: dum vniuerſali ſunt conſenſu conſtituta; ſe, & non illa deſtruit, quiſquis præſumit [d] aut ſoluere, quos religant †; aut ligare †, quos ſoluunt.

† *al. ligans,*
† *al. religare.*

α ¶Cuiuslibet.) *Apud B. Gregorium legitur.* Et cuiuslibet uitæ, atque actionis exiſtat, quiſquis eorum ſoliditatem non tenet, etiam ſi lapis eſſe cernitur, tamen extra ædificium iacet. Quintum, &c. *& in ſequentibus ſignificantur tria capitula, quorum occaſione nonnulli quintam ſynodum non recipiebant.*

De iſdem etiam Gelaſius in concilio habito Romæ cum lxx. epiſcopis ſcribit dicens.

Digitized by Google

¶ Quæ † concilia sancta Romana Ecclesia susciplat. Cap. III.

† *al. Quas scripturas.*

Burc. l. 3. c. 220. Iuo p. 4. cap. 64. Pann. l. 2. c. 91. Polyc. l. 3. titu. 20.

SAncta Romana Ecclesia post illas veteris testamenti & noui scripturas, quas regulariter suscipimus, etiam has suscipi non prohibet: Sanctam synodum Nicænam cccxviij. patrum, mediante Constantino Maximo Augusto, in qua Arrius hæreticus condemnatus est: Sanctam synodum Constantinopolitanam, mediante Theodosio seniore Augusto, in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem excepit: Sanctam synodum Ephesinam, in qua Nestorius damnatus est consensu beatissimi Papæ Cælestini, mediante Cyrillo Alexandrinæ sedis antistite, & Arcadio episcopo ab Italia destinato: Sanctam synodum Chalcedonensem, mediante Martiano Augusto, & Anatolio Constantinopolitano episcopo, in qua Nestoriana, & Eutychiana hæreses simul cum Dioscoro, eiusque complicibus damnatæ sunt: sed & si qua sunt concilia à sanctis patribus hactenus instituta, post † istorum quatuor auctoritatem & custodienda, & recipienda decernimus, & mandamus a. ¶ Iam nunc subijciendum est de opusculis sanctorum patrum, quæ in ecclesia catholica recipiuntur. ¶ Opuscula beati Cypriani martyris, & Carthaginiensis episcopi. ¶ Item opuscula beati Athanasij Alexandrini episcopi. ¶ Item opuscula beati Gregorij Nazianzeni episcopi. Item opuscula beati Basilij Cappadociæ episcopi. Item opuscula beati Ioannis Constantinopolitani episcopi. ¶ Item opuscula Theophili Alexandrini episcopi. ¶ Item opuscula beati Cyrilli Alexandrini episcopi. ¶ Item opuscula beati Hilarij Pictauiensis episcopi. ¶ Item opuscula B. Ambrosij Mediolanensis episcopi. ¶ Item opuscula B. Augustini Hipponensis episcopi. ¶ Item opuscula B. Hieronymi presbyteri. ¶ Item opuscula B. Prosperi viri religiosissimi. ¶ Item epistolam beati Leonis Papæ ad Flauianum Constantinopolitanum episcopum destinatam: cuius textum quispiam si vsq; ad vnum iota disputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit; anathema sit. ¶ Item opuscula, atque tractatus omnium patrum orthodoxorum, qui in nullo à sanctæ Romanæ ecclesiæ consortio deuiauerunt, nec ab eius fideli † prædicatione seiuncti sunt, sed communionis ipsius, gratia Dei, vsque ad vltimum diem vitæ suæ participes fuerunt, legenda decernimus. ¶ Item decretales epistolæ, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Romana pro diuersorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendæ sunt. ¶ Item gesta β sanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis ita † esse catholicorum dubitet. & maiora eos in agonibus fuisse perpessos, nec suis viribus, sed gratia Dei, & adiutorio vniuersa toleraſſe? Sed ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cautela in sancta Romana ecclesia non leguntur: quia & eorum, qui conscripsere, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus, aut idiotis † superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, scripta esse putantur: sicut cuiusdam Quirici †, & Iulitæ, sicut Gregorii, aliorumq; huiusmodi passiones, quæ ab hæreticis perhibentur conscriptæ. Propter quod, vt dictum est, ne vel leuis subsannandi oriretur occasio, in sancta Romana ecclesia non leguntur. Nos tamen cum prædicta ecclesia omnes martyres, & eorum glorioſos agones, qui Deo magis quam hominibus noti sunt, omni deuotione veneramur. ¶ Item vitas patrum, Pauli, Antonij, Hilarionis, & omnium Heremitarũ, quas tamen vir beatissimus scripsit Hieronymus, cum omni honore suscipimus. ¶ Item Actus B. Siluestri Apostolicæ sedis præsulis, licet eius, qui eas conscripsit, nomen ignoremus; à multis tamen in vrbe Roma catholicis legi cognouimus, & pro antiquo vsu multæ hoc imitantur ecclesiæ. ¶ Item scripta de inuentione sanctæ Crucis Dominicæ, & alia scripta de inuentione capitis B. Ioannis Baptistæ, nouellæ quidem † reuelationes sunt, & nonnulli eas catholici legunt: Sed cum ad catholicorum manus peruenerint, B. Pauli Apostoli sententia procedat, [Omnia probate, quod bonum est, tenete.] ¶ Item Russinus vir religiosus, plurimos ecclesiastici operis edidit libros: nonnullas etiam scripturas interpretatus est: sed quoniã B. Hieronymus in aliquibus eum de arbitrii libertate notauit, illa sentimus, quæ prædictum B. Hieronymum sentire cognoscimus: & non solum de Russino, sed etiam de vniuersis †, quos vir sæpius memoratus zelo Dei, & fidei religione † reprehendit. ¶ Item Origenis nonnulla opuscula, quæ uir beatissimus Hieronymus

† *al. prater:*

† *al. Cyrici.*

† *al. diffis.*

† *quedam reuelationes* Iori. 1. Thes. 5.

† *fide, vel prædicatione.* Iori. & Burch. Nicolaus in epistola impressa ad episcopos Gal-

† *al diuersis* Iorih. † *al. religione.*

a ¶ Cyrillus cuius initium. [*Quamuis.*]

† *al. illa.*

cilli. 19. distin. Anastasius. arg. cõtra. 17. di. §. hinc etiã & extra de electio. significasti. vbi dr q̃ conciliũ nõ põt Papę legẽ imponere. & 35. q. 9. veniam. Sed intelligę, quod hic dicitur, circa articulos fidei. 25. q. 1. sunt quidam.

SAncta Romana Ecclesia.] CASVS. In hoc cap. ponũtur fere eadẽ, quæ dicta sunt in illo cap. canones. & ĩ c. sicut. Dicit .n. Gelasius, q̃ supra dicta quatuor concilia vult venerari & si qua alia fuerunt a sãctis Patrib. instituta: & ostendit q̃ opuscula sanctorum Patrũ in ecclesia recipiant.

Anfel. l. 6. c. 193.

ronymus non repudiat, legenda fuſcipimus reliqua autem omnia cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda. ¶ Item Chronicon † Euſebij Cæſarienſis, atq; eiuſdem hiſtoriæ eccleſiaſticæ libros, quamuis in primo narrationis ſuæ libro tepuerit, & poſtea in laudibus, atq; excuſatione Origenis ſchiſmatici vnum cõſcripſerit librum: propter rerum tamen notitiam ſingularem, quę ad inſtructionem pertinet, vſquequaque non dicimus renuendos. ¶ Item Oroſium virum eruditiſſimum collaudamus, quia valde nobis neceſſaria aduerſus Paganorum calumnias ordinauit hiſtoriam, miraque breuitate contexuit. ¶ Item venerabilis viri Sedulij paſchale opus, quod heroicis deſcripſit verſibus, inſigni laude proferimus†. ¶ Item Iuuenci, nihilominus laborioſum opus non ſpernimus, ſed miramur. Cæterum, quæ ab hæreticis, ſiue ſchiſmaticis conſcripta, vel prædicata ſunt, nullatenus recipit Catholica, & Apoſtolica eccleſia Romana. ¶ E quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à catholicis vitanda ſunt, credimus eſſe ſubdenda. In primis Ariminenſem ſynodum à Conſtantino Cæſare Conſtantini filio congregatam mediante Tauro præfecto, ex tunc, & nunc, & vſque in æternum confitemur eſſe damnatam. Item Itinerarium nomine Petri Apoſtoli, quod appellatur ſancti Clementis lib. viii. apocryphum. Actus nomine Andreæ apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Philippi apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Petri apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Thomæ apoſtoli, apocryphi. Euangelium nomine Thadæi, apocryphum. Euangelium nomine Thomæ apoſtoli, quo vtuntur Manichæi, apocryphum. Euangelium nomine Barnabæ, apocryhum. Euangelium nomine Bartholomæi apoſtoli, apocryphum. Euangelium nomine Andreæ apoſtoli, apocryphum. Euangelia, quæ falſauit Lucianus, apocrypha. Euangelia, quæ falſauit Hyrcius †, apocrypha. Liber de infantia Saluatoris apocryphus. Liber de natiuitate Saluatoris, & de S. ♪ Maria, & de obſtetrice Saluatoris, apocryphus. Liber, qui appellatur Paſtoris, apochryphus. Libri omnes, quos fecit Lenticius † diſcipulus diaboli, apocryphi. Liber, qui appellatur fundamentum, apocryphus. Liber, qui appellatur thetaurus, apocryphus. Liber, qui appellatur de filiabus Adæ [vel † Geneſeos, apocryphus. Centimetrum de Chriſto Virgilianis compaginatum verſibus, apocryphum. Liber, qui appellatur Actus Teclę, & Pauli apoſtoli, apocryphus. Liber, qui appellatur Nepotis, apocryphus. Liber prouerbiorum, qui ab hæreticis conſcriptus, & S. Xiſti † nomine ſignatus eſt, apocryphus. Reuelatio, quæ appellatur Pauli apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quę appellatur Thomę apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quę appellatur Stephani, apocrypha. Liber, qui appellatur tranſitus † S. Mariæ, apocryphus. Liber qui appellatur pœnitentię Adę, apocryphus. Liber Ogię nomine gigantis, qui ab hereticis cum dracone poſt diluuium pugnaſſe perhibetur, apocryphus. Liber qui appellatur teſtamentum Iacob †, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Origenis, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia S. Cypriani, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Iamnis, & Mambrę, apocryphus. Liber, qui appellatur, ſortes Apoſtolorum † apocryphus. Liber Luſanę apocryphus. Liber canonum Apoſtolorum, apocryphus. Liber Phyſiologus, qui ab hęreticis conſcriptus eſt, & B. Ambroſij nomine prefignatus, apocryphus. Hiſtoria Euſebii Pamphili, apocrypha. Opuſcula Tertulliani †, ſiue Africani, apocrypha. Opuſcula Poſthumiani, & Galli, apocrypha. Opuſcula Montani, Priſcillę, & Maximillę, apocrypha. Opuſcula omnia Fauſti Manichęi, apocrypha †. Opuſcula alterius Clementis Alexandrini, apocrypha †. Opuſcula Caſſiani preſbyteri Galliarum, apocrypha. Opuſcula Victoriani Pictauienſis † apocrypha. Opuſcula Fauſti Rhegienſis Galliarum, apocrypha. Opuſcula Frumentii †, apocrypha. Epiſtola Ieſu ad Agabarum regem, apocrypha. Paſſio Georgii, apocrypha. Paſſio Cyrici [a], & Iulitę, apocryphia. Scriptura, quę appellatur contradictio Salomonis, apocrypha. Philacteria omnia, quę non Angelorum, vt illi confingunt, ſed dæmonum magis arte conſcripta ſunt, apocrypha. ¶ Hęc, & omnia his ſimilia, quę Simon Magus, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, Baſilides, Ebion, Paulus etiam Samoſatenus, Photinus & Bonoſus, & qui ſimili errore defecerunt, Montanus quoque cum ſuis obſcœniſſimis ſequacibus, Appollinaris, Valentinus, ſiue Manichęus, Fauſtus †, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Nouatus, Sabbatius, Cœleſtius †. Donatus, Euſtathius, Iouinianus, Pelagius, Iulia-

a ¶ Cyrici.] al. Quirici.

ADDITIO. Apocryphum dicitur occultum & ſecretum ab apo, quod eſt de; & cryſis, quod eſt ſecretum. inde liber dicitur apocryphus, id eſt, occultus & ſecretus: ſcilicet cuius auctor ignoratur: non tñ ab eccleſia recipitur, ſed reprobatur. quaſi dicat, non in eccleſia, ſed remote & ſecrete ab eccleſia eſt legẽdus, ſecũdum Hug. Vñ dic apocrypha

† al. Chronica, orig.

† al. præferimus, orig.

Butch l. 3. c. 221. Iuo par. 4. c. 65. Pann. l. 2. c. 123.

† decem] ori.

† al. Efrius] al. Heſychius.

† al Lentius] al. Lenius.

† Abeſt ab orig.

† al. Sixti.

† tranſitus. id eſt aſſumptio] orig.

† al. Ieb] ori.

† qui appellatur Iamnes Apoſtolorũ] orig.

† Tertulliani apocrypha. Opuſcula Lactantij apocrypha. Opuſcula Africani apocrypha, orig. † Opuſcula Commodiani apocrypha] orig. † Opuſcula Tarij. Cypriani apocrypha. Opuſcula Arnobij apocrypha Opuſcula Tyconij apocrypha] ori. † al. Pitabiendenſis. † al. Framentiana c.] ong.

† Africanni] orig. † al. Caliſtus.

Digitized by Google

† Iulianus Gelamenſis, Cœleſtinus, &c. orig. Priſcilianus ab Hiſpania Neſtorius Cõſtantinopolitanus, Maximus, Vincus, Lampet ius. † Hæretici, eorumque diſcipuli.] ori. Burc. lib. 3. c. 222. Iuo p. 4. c. 67 Pann. lib. 2. c. 90.

Iulianus, & † Latienſis Cœleſtinus, Maximinus, Priſcianus † ab Hiſpania, Lampedius, Dioſcorus, Eutyches, Petrus, & alius Petrus, equibus vnus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit, Acacius Conſtantinopolitanus cum conſortibus ſuis, nec nõ omnes hæreſes, quas ipſi, eorumque diſcipuli, ſiue ſchiſmatici docuerunt, vel conſcripſerunt: quorum nomina minime rẽtinentur, non ſolum repudiata, verum etiam ab omni Romana, & Apoſtolica eccleſia eliminata, atq; cum ſuis auctoribus, auctorumque ſequaçibus ſub anathematis indiſſolubili vinculo in æternum confitemur eſſe damnata. ¶Cæterum, qui libri in eccleſiaſticis officiis per anni circulum a nonnullis legantur, quòd ritum illum Apoſtolica non reprobat, ſed ſequitur eccleſia, pro fidelium ædificatione adnotandum cẽſuimus. Quidam, quòd in ſeptuageſima ponunt Pentateuchum (vſq. in 15. diem ante Paſcha, 15. die ponunt Hieremiam vſque in cœnam Dñi. In cœna Domini legunt tres lectiones de lamentatione Hieremiæ. [Quomodo ſedet ſola ciuitas, &c.] & tres de tractatu Sancti Auguſtini in pſalmum 54. ([Exaudi Deus orationem meam, & ne deſpexeris.] & tres de Apoſtolo, vbi ait in epiſtola ad Corinth. [Conuenientibus vobis in vnum.] Secunda lectio incipit: [Similiter & calicem poſtquam cœnauit,] Tertia. [de ſpiritalibus autem nolumus vos ignorare fratres. In Paraſceue tres lectiones de lamentatione Hieremiæ, & tres de tractatu ſancti Auguſtini in pſalmum. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor. [& tres de Apoſtolo, vbi ait in Epiſtola ad Hebræos, [Feſtinemus ingredi in illam requiem, &c.] Secunda lectio, [Omnis namque pontifex.] Tertia. [De quo grandis nobis ſermo.] In Sabbato ſancto tres lectiones de lamentatione Hieremiæ prophetæ, & tres de tractatu ſancti Auguſtini in eundem pſal. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor.] & tres de Apoſtolo, vbi ait in Epiſtola ad Hebræos, [Chriſtus aſſiſtens pontifex futurorum bonorum.] Secunda lectio, [Vbi enim teſtamentum eſt.] Tertia, Vmbram enim habens lex futurorum bonorum. [In Paſcha Domini homilias ad ipſum diem pertinentes, infra hebdomadam homilias. In octauis) † Paſchæ ponunt actus Apoſtolorum, & epiſtolas canonicas, & Apoclypſim vſque in octauas † Pentecoſtes: In octauis Pentecoſtes ponunt libros Regum, & Paralipomenon vſque in Kalend. Auguſti. In Dominica prima menſis Auguſti ponunt Salomonem vſque in Kalendas Septembris. In Dominica 1. Septemb. ponunt Iob, Tobiam †, Heſter, Eſdram vſque in Kalen. Octobris. In Dominica prima menſis Octobris ponunt librum † Machabæorum vſque in kalendas Nouembr. In Dñica prima menſis Nouembris ponunt Ezechielem, & Danielem, & minores prophetas vſque in kalendas Decemb. In Dominica prima menſis Decembris ponunt Eſaiam prophetam vſque ad † Natiuitatem Domini. In Natali † Domini legunt primum de Eſaia tres lectiones. Prima lectio, [Primo tempore alleuiata eſt terra Zabulon, &c.] Secunda, [Conſolamini, conſolamini.] Tertia, [Conſurge, conſurge.] Deinde leguntur ſermones, vel homiliæ ad ipſum diem pertinentes. In Natali S. Stephani homilia de ipſo die. In Natali S. Ioannis ſimiliter. In Natali Innocentium ſimiliter. In Natali S. Silueſtri ſimiliter. In octaua Natalis Domini homilia de ipſo die. In Dominica prima poſt Natiuitatem Domini ponunt epiſtolas Pauli vſque in Septuageſimam. In Epiphan. lectiones tres de Eſaia. Prima lectio incipit, [Omnes ſitientes.] Secunda,] Surge, illuminare Hieruſalẽ.] Tertia, [Gaudens gaudebo in Domino.] Deinde leguntur ſermones, vel homiliæ ad ipſum diem pertinentes.

Trin. 1.

2. Cor. 11.

1. Cor. 10.

Heb. 3.

Heb. 5.

Heb. 9.

Heb. 10.

† al. octaua.

† al. octauã.

pha Græce, Latine ſecreta. Et quia in cameris ſolẽt virgines abſcondi, & ſecrete morari, ſecundum Io. de Fan. inde eſt, Q virgo in Hebræo alma, in Græco apocrypha, Latine dicitur ſecreta.

† Iudith. Heſter.] Iuo.

† libros.] Iuo.

† al. in natalem.

† al. in vigilia natalis Domini] Bur. & Iuo. & ordo Romanus.

Eſa 9.

Eſa. 40.

Eſa. 52.

Eſa. 55.

Eſa 60.

Eſa 61.

α ¶Mandamus.] *Poſt hoc verbum in Decreto Gelaſii ſequitur continenter.* Item opuſcula beati Cypriani, &c. *Sed Burchardus, & Iuo, & Pannormia habent vt Gratianus. Ac certe in toto hoc capite tot modis diſcrepant collectiones ab originali, vt ſatis certo ſtatui non poſſit, qua vera, & pura ſit Gelaſii lectio; nec magnopere ſit mirandum, ſi nonnulla ſine, qua difficultatem faciunt. Quamobrem, qua auxilio codicum tuto emẽdari poterant, ea ſunt emendata: ceteris locis partim indicata varietates, partim, quoniam omnes indicare infinitum fuiſſet. labor hic ad libros audiendi accurato lectori eſt relictus.*

β ¶Item geſta.) *Hinc vſque ad finem capitis omnia abſunt a pleriſque vetuſtis Gratiani codicibus; quod etiam Archidiaconus adnotauit. Sunt tamen eiuſdem Gelaſii vſque ad verſ.* Cæterum qui libri, *& apud Burchardum, & Iuonem referuntur proximè poſt ſuperiora.*

γ ¶Iuuenci.) *Antea legebatur,* Item Vincentij. *reſtituta eſt vera lectio ex Gelaſio, Burchardo, & Iuone. De quo Iuuenco meminit B. Hiero. in Catalogo.*

ronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus reliqua autem omnia cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda. ¶ Item Chronicon † Euſebij Cæſarienſis, atq; eiuſdem hiſtoriæ eccleſiaſticæ libros, quamuis in primo narrationis ſuæ libro tepuerit, & poſtea in laudibus, atq; excuſatione Origenis ſchiſmatici vnum cõſcripſerit librum: propter rerum tamen notitiam ſingularem, quę ad inſtructionem pertinet, vſquequaque non dicimus renuendos. ¶ Item Oroſium virum eruditiſſimum collaudamus, quia valde nobis neceſſaria aduerſus Paganorum calumnias ordinauit hiſtoriam, miraque breuitate contexuit. ¶ Item venerabilis viri Sedulij paſchale opus, quod heroicis deſcripſit verſibus, inſigni laude proferimus †. ¶ Item Iuuenci, nihilominus laborioſum opus non ſpernimus, ſed miramur. Cæterum, quæ ab hæreticis, ſiue ſchiſmaticis conſcripta, vel prædicata ſunt, nullatenus recipit Catholica, & Apoſtolica eccleſia Romana. ¶ E quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à catholicis vitanda ſunt, credimus eſſe ſubdenda. In primis Ariminenſem ſynodum à Conſtantino Cæſare Conſtantini filio congregatam mediante Tauro præfecto, ex tunc, & nunc, & vſque in æternum confitemur eſſe damnatam. Item Itinerarium nomine Petri Apoſtoli, quod appellatur ſancti Clementis lib. viii. apocryphum. Actus nomine Andreæ apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Philippi apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Petri apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Thomæ apoſtoli, apocryphi. Euangelium nomine Thadæi, apocryphum. Euangelium nomine Thomæ apoſtoli, quo vtuntur Manichæi, apocryphum. Euangelium nomine Barnabæ, apocryphum. Euangelium nomine Bartholomæi apoſtoli, apocryphum. Euangelium nomine Andreæ apoſtoli, apocryphum. Euangelia, quæ falſauit Lucianus, apocrypha. Euangelia, quæ falſauit Hyrcius †, apocrypha. Liber de infantia Saluatoris apocryphus. Liber de natiuitate Saluatoris, & de S. ♪ Maria, & de obſtetrice Saluatoris, apocryphus. Liber, qui appellatur Paſtoris, apochryphus. Libri omnes, quos fecit Lenticius † diſcipulus diaboli, apocryphi. Liber, qui appellatur fundamentum, apocryphus. Liber, qui appellatur thetaurus, apocryphus. Liber, qui appellatur de filiabus Adæ [vel † Geneſeos, apocryphus. Centimetrum de Chriſto Virgilianis compaginatum verſibus, apocryphum. Liber, qui appellatur Actus Teclę, & Pauli apoſtoli, apocryphus. Liber, qui appellatur Nepotis, apocryphus. Liber prouerbiorum, qui ab hæreticis conſcriptus, & S. Xiſti † nomine ſignatus eſt, apocryphus. Reuelatio, quæ appellatur Pauli apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quę appellatur Thomę apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quę appellatur Stephani, apocrypha. Liber, qui appellatur tranſitus † S. Mariæ, apocryphus. Liber qui appellatur pœnitentię Adę, apocryphus. Liber Ogię nomine gigantis, qui ab hereticis cum dracone poſt diluuium pugnaſſe perhibetur, apocryphus. Liber qui appellatur teſtamentum Iacob †, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Origenis, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia S. Cypriani, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Iamnis, & Mambrę, apocryphus. Liber, qui appellatur, ſortes Apoſtolorum † apocryphus. Liber Luſanę apocryphus. Liber canonum Apoſtolorum, apocryphus. Liber Phyſiologus, qui ab hęreticis conſcriptus eſt, & B. Ambroſij nomine prę ſignatus, apocryphus. Hiſtoria Euſebii Pamphili, apocrypha. Opuſcula Tertulliani †, ſiue Africani, apocrypha. Opuſcula Poſthumiani, & Galli, apocrypha. Opuſcula Montani, Priſcillę, & Maximillę, apocrypha. Opuſcula omnia Fauſti Manichęi, apocrypha †. Opuſcula alterius Clementis Alexandrini, apocrypha †. Opuſcula Caſſiani preſbyteri Galliarum, apocrypha. Opuſcula Victoriani Pictauienſis † apocrypha. Opuſcula Fauſti Rhegienſis Galliarum, apocrypha. Opuſcula Frumentii †, apocrypha. Epiſtola Ieſu ad Agabarum regem, apocrypha. Paſſio Georgij, apocrypha. Paſſio Cyrici [a], & Iulitę, apocryphia. Scriptura, quę appellatur contradictio Salomonis, apocrypha. Philacteria omnia, quę non Angelorum, vt illi confingunt, ſed dœmonum magis arte conſcripta ſunt, apocrypha. ¶ Hęc, & omnia his ſimilia, quę Simon Magus, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, Baſilides, Ebion, Paulus etiam Samoſatenus, Photinus & Bonoſus, & qui ſimili errore defecerunt, Montanus quoque cum ſuis obſcœniſſimis ſequacibus, Appollinaris, Valentinus, ſiue Manichęus, Fauſtus †, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Nouatus, Sabbatius, Cœleſtius †. Donatus, Euſtathius, Iouinianus, Pelagius, Iulia-

a ¶ Cyrici.] al. Quirici.

ADDITIO. Apocryphum dicitur occultum & ſecretum ab apo, quod eſt de; & cryſis, quod eſt ſecretum. inde liber dicitur apocryphus, id eſt, occultus & ſecretus: ſcilicet cuius auctor ignoratur: non tñ ab eccleſia recipitur, ſed reprobatur. quaſi dicat, non in eccleſia, ſed remote & ſecrete ab eccleſia eſt legẽdus, ſecũdum Hug. Vñ dic apocrypha

† al. Chronica] orig.

† Abeſt ab orig.

† al. Sixti.

† tranſitus, id eſt aſſumptio] orig.

† al. Iob] ori.

† al. præferimus] orig.

† qui appellatur Iani Apoſtolorũ] orig.

Burch. l. 3. c. 221. Iuo par. 4. c. 65. Yann. l. 2. c. 123.

† decem] ori.

† Tertulliani apocrypha. Opuſcula Lactanty apocrypha. Opuſcula Africani apocrypha] orig.

† Opuſcula Commodiani apocrypha] orig.

† Opuſcula Tasy. Cypriani apocrypha. Opuſcula Arnobij apocrypha Opuſcula Tycony apocrypha] ori.

† al. Efitius] al. Heſychius.

† al. Pirabiedenſis.

† al. Framentica c.] orig.

† al. Lentius] al. Lentius.

† Africanus] orig.

† al. Caliſtus.

Iulianus, & † Latiensis Cœlestinus, Maximinus, Priscianus † ab Hispania, Lampedius, Dioscorus, Eutyches, Petrus, & alius Petrus, equibus vnus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit, Acacius Constantinopolitanus cum consortibus suis, nec nō omnes hæreses, quas ipsi, eorumque discipuli, siue schismatici docuerunt, vel conscripserunt: quorum nomina minime retinentur, non solum repudiata, verum etiam ab omni Romana, & Apostolica ecclesia eliminata, atq; cum suis auctoribus, auctorumque sequaçibus sub anathematis indissolubili vinculo in æternum confitemur esse damnata. ¶Cæterum, qui libri in ecclesiasticis officiis per anni circulum a nonnullis legantur, quòd ritum illum Apostolica non reprobat, sed sequitur ecclesia, pro fidelium ædificatione adnotandum cēsuimus. Quidam, quòd in septuagesima ponunt Pentateuchum (vsq. in 15. diem ante Pascha, 15. die ponunt Hieremiam vsque in cœnam Dñi. In cœna Domini legunt tres lectiones de lamentatione Hieremiæ. [Quomodo sedet sola ciuitas, &c.] & tres de tractatu Sancti Augustini in psalmum 54. ([Exaudi Deus orationem meam, & ne despexeris.] & tres de Apostolo, vbi ait in epistola ad Corinth. [Conuenientibus vobis in vnum.] Secunda lectio incipit: [Similiter & calicem postquam cœnauit,] Tertia. [de spiritalibus autem nolumus vos ignorare fratres. In Parasceue tres lectiones de lamentatione Hieremiæ, & tres de tractatu sancti Augustini in psalmum. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor. [& tres de Apostolo, vbi ait in Epistola ad Hebræos, [Festinemus ingredi in illam requiem, &c.] Secunda lectio, [Omnis namque pontifex.] Tertia. [De quo grandis nobis sermo.] In Sabbato sancto tres lectiones de lamentatione Hieremiæ prophetæ, & tres de tractatu sancti Augustini in eundem psal. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor.] & tres de Apostolo, vbi ait in Epistola ad Hebræos, [Christus assistens pontifex futurorum bonorum.] Secunda lectiò, [Vbi enim testamentum est.] Tertia, Vmbram enim habens lex futurorum bonorum. [In Pascha Domini homilias ad ipsum diem pertinentes, infra hebdomadam homilias. In octauis) † Paschæ ponunt actus Apostolorum, & epistolas canonicas, & Apoclypsim vsque in octauas † Pentecostes: In octauis Pentecostes ponunt libros Regum, & Paralipomenon vsque in Kalend. Augusti. In Dominica prima mensis Augusti ponunt Salomonem vsque in Kalendas Septembris. In Dominica 1. Septemb. ponunt Iob, Tobiam †, Hester, Esdram vsque in Kalen. Octobris. In Dominica prima mensis Octobris ponunt librum † Machabæorum vsque in kalendas Nouembr. In Dñica prima mensis Nouembris ponunt Ezechielem, & Danielem, & minores prophetas vsque in kalendas Decemb. In Dominica prima mensis Decembris ponunt Esaiam prophetam vsque ad † Natiuitatem Domini. In Natali † Domini legunt primum de Esaia tres lectiones. Prima lectio, [Primo tempore alleuiata est terra Zabulon, &c.] Secunda, [Consolamini, consolamini.] Tertia, [Consurge, consurge.] Deinde leguntur sermones, vel homiliæ ad ipsum diem pertinentes. In Natali S. Stephani homilia de ipso die. In Natali S. Ioannis similiter. In Natali Innocentium similiter. In Natali S. Siluestri similiter. In octaua Natalis Domini homilia de ipso die. In Dominica prima post Natiuitatem Domini ponunt epistolas Pauli vsque in Septuagesimam. In Epiphan. lectiones tres de Esaia. Prima lectio incipit, [Omnes sitientes.] Secunda,] Surge, illuminare Hierusalē.] Tertia, [Gaudens gaudebo in Domino.] Deinde leguntur sermones, vel homiliæ ad ipsum diem pertinentes.

† Iulianus Gelamensis, Cœlestinus, &c. orig.
Priscilianus ab Hispania Nestorius Cōstantinopolitanus, Maximus, Vnicus, Lamppet ius, † Hæretici, eorumque discipuli.] ori. Burc. lib. 3. c. 222. Iuo p. 4. c. 67 Pann. lib. 2. c. 90.
Tren. 2.
1. Cor. 11.
1. Cor. 10.
Heb. 3. Heb. 5.
Heb. 9.
Heb. 10.
† al. octaua. † al. octauā.
pha Græce, Latine secreta. Et quia in cameris solēt virgines abscondi, & secrete morari, secundum Io. de Fan. inde est, q virgo in Hebræo alma, in Græco apocrypha, Latine dicitur secreta.
† Iudith. Hester.] Iuo. † libros.] Iuo.
† al. in natalem. † al. in vigilia natalis Domini] Bur & Iuo. & ordo Romanus. Esa 9. Esa. 40. Esa. 52. Esa. 55. Esa 60. Esa 61.

α ¶Mandamus.] *Post hoc verbum in Decreto Gelasii sequitur continenter.* Item opuscula beati Cypriani, &c. *Sed Burchardus, & Iuo, & Pannormia habent vt Gratianus. Ac certe in toto hoc capite tot modis discrepant collectiones ab originali, vt satis certo statui non possit, qua vera, & pura sit Gelasii lectio; nec magnopere sit mirandum, si nonnulla sint, quæ difficultatem faciunt. Quamobrem, qua auxilio codicum tuto emēdari poterant, ea sunt emendata: cæteris locis partim indicata varietates, partim, quoniam omnes indicare infinitum fuisset, labor hic ad libros audiendi accurato lectori est relictus.*

β ¶Item gesta.) *Hinc vsque ad finem capitis omnia absunt a plerisque vetustis Gratiani codicibus; quod etiam Archidiaconus adnotauit. Sunt tamen eiusdem Gelasii vsque ad vers.* Cæterum qui libri, *& apud Burchardum, & Iuonem referuntur proximè post superiora.*

γ ¶Iuuenci.) *Antea legebatur,* Item Vincentij. *restituta est vera lectio ex Gelasio, Burchardo, & Iuone. De quo Iuuenco meminit B. Hiero. in Catalogo.*

Apostolo-rū.] Hæc distinctio diuiditur in duas partes. Secūda ibi,] Et soluta.]

CASVS. In hac 16. distinctione ostendit Gratianus canones Apostolorum esse recipiendos: primo tamē ponit quandam cōtrarietatē de canonib. apostolorum primo de non recipiendis, & postea de recipiēdis, & eam soluit

a ¶ Apostolorum.] Hic intitulatur. 16. d. in qua ꝓbat, ꝙ canones Apostolorum sunt recipiendi: postea ostendit quo tēpore, & quo residente in Papatu, vel Imperio qd libet concilium celebratum. Et nota, ꝙ Gratian' ponit quandam contrarietatem de canonibus Apostolorum, & eam nō soluit, ꝓbat enim auctoritate Isidori, ꝙ canones Apostolorum non sunt recipiendi, qa sunt apocryphi: postea probat auctoritate Zephirini, & Leonis, quòd sunt recipiendi, & non sunt apocryphi. Sol. breuis est, qa illi canones sunt recipiendi, qa veris Apostolis sunt editi: sed illi, non quia pseudo apostolis sunt editi su. prox. di. ver. item gesta.

C Anones.] CASVS. Quærebatur ab Isidoro an canones, qui dñr Apostolorum, sint approbandi: & respondet quoniā ab hæreticis sub noīe apostolorū sunt compositi, nec Rom. ecc. nec sancti Patres eos approbauerunt, quāuis in eis multa vtilia inueniā tur, tamen apochryphi reputantur.

b ¶ Canones.] Sic cō strue: quamuis in eis canonibus, qui canones dicuntur Apostolorum.

c ¶ Vtilis.] Argu. ꝙ vtile vitiatur ꝓ inutile 1, vt no. sup. di. 9. si ad scripturas.

d ¶ Atque inter

♪ ¶ De S. Maria.] *In collectione Isidori legitur*, & de Maria obstetrice. *Apud Burchardum*, & de Maria vel obstetrice. *Apud Iuonem uero*, & de sancta Maria, vel de obstetrice Saluatoris.

e ¶ Cæterum.] *Hinc vsque ad finem neque in collectione Isidori neque in vllo veteri codice Gratiani eorum, quę collata sunt, inueniuntur. A verbo tamen*, in Septuagesima ponunt, *referuntur a Burchardo*, & Iuone *sine auctoris nomine, in Pannormia ex Gelasio ipso cum lxx. episcopis. Fere autem omnia habentur sparsim in libro, qui ordo Romanus nuncupatur.*

ζ ¶ Pentateuchum:) *Apud Iuonem legitur*, Heptateucum, *vt vltra quinque libros comprehendat librum Iosue, & Iudicum, qua voce, ac librorum coniunctione Beatus Hieronymus ad Lucinum scribens vtitur. Alij verò Heptaticum appellant, vt sanctus Gregorius, lib. 7. in l. 2. epist. 48. & li. 10. epi. 21. & abbi, & Rabanus in prefatione in Hieremiam, & ordo Romanus, c. de Septuagesima.*

η ¶ In Psalmum 54.) *Sic etiam apud Iuonem. In ordine Romano, c. de officijs diuinis a Cœna Domini vsque in octauas Pentecostes, & apud Burchardum legitur.* in psalmum 63.) *ideſt*, Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor. *Itemque in c. de ordine in nocte Paraſceues*, Tres tractatus de August. psal. 63.

ϑ ¶ In octauis.) *Ipſam diem octauam ſolitam fuiſſe proferri nomine multitudinis, ideſt octauas, notabitur infra de conſec. d. 3. cap. pronunciandum.*

ι ¶ In Natali Domini.) *Burchardus*, & Iuo *habent in* Vigilia Natalis Domini, *& ita in ordine Romano, c. quod inſcribitur*, In Christi nomine, incipit ordo catholicorum librorum, qui in Ecclesia Romana ponuntur. *Pannormia autem habet, vt Gratianus.*

DISTINCTIO XVI.

1 pt. *Apostolorum* [a] *verò canones, qui per Clementem Pontificem Romanum, sicut quidam asserunt, dicuntur esse translati a, sunt quinquaginta.*

a ¶ Translati.) *In titulo qui præponitur canonibus Apostolorum in collectione Isidori, & in concilio Stephani Papa iiij. (cuius magnam partem Deus dedit Cardinalis in ſua canonum collectione referi) pro voce*, translati, *habetur*, prolati, *Dionyſius certe Exiguus, nullam huius verſionis mentionem facit, & aliqui ſcriptores ſolent epiſtolas Clementis hoc modo citare*, Ex dictis Petri Apostoli per Clementē prolatis, *vt auctor Polycarpi, & alii.*

Hos non reſipiendos, ſed inter apocrypha deputatos Isidorus ſcribit dicens.

¶ Apostolorum canones Apostolica reijciuntur auctoritate. Cap. I.

C Anones [b] dicuntur Apostolorum, seu quia eosdem nec sedes apostolica recepit, nec sancti Patres illis assensum præbuerunt, pro eo quòd ab hæreticis sub nomine Apostolorum compositi dignoscuntur, quamuis in eis vtilia [c] inueniantur, tamen ab auctoritate canonica, atque Apostolica eorum gesta constat esse remota, atque inter [d] apocrypha deputata.

¶ *Caput hoc eſt in prefatione Isidori ad collectionem conciliorū, qua ex bibliotheca eccleſia Toletana deſcripta Romā miſſa eſt. Nam in illa, qua vulgata Isidori collectioni, de qua initio dictum eſt præponitur, contrarium patius videtur dici, & refertur infra 6. Placuit, hæc eadem diſt. ſi modo idem eſt Isidorus.*

1 Ad idem 3 q. 9. pura Archid.

apocrypha.] ideſt, ſine certo auctore *, vt ſapientia Salomonis : liber Ieſu filij Sirach. qui dicitur eccleſiaſticus: & liber Iudicum, & Tobiæ: & liber Machabæorum: hi apocryphi dicuntur, & tamen leguntur, ſed forte non generaliter.

* *Quinimmo libri iſti non apocryphi, ſed canonici ſūt, quāuis olim quidam etiā catholici de illis dubitauerint. Concil. Triden. ſeſſ. 4. de ea ſcripta.*

Sexa-

Zepherinus autem econtra ſcribit epiſcopis per Siciliam conſtitutis, epiſt. 1.

Iuo p. 4. c. 107. Pann. l. 2. c. 105. Poly. l. 3. tit. 20.

¶ Apoſtolorum canones ſunt recipiendi. Cap. II.

† *al. praſentium.*

SExaginta α ſententias Apoſtoli præſcripſerunt † cum alijs plurimis epiſcopis, & ſeruandas cenſuerunt.

α ¶ Sexaginta] *Iuo etiam, & auctor Pannormiæ habent,* Sexaginta *itemque originale in margine. Sed in textu,* Septuaginta. *Polycarpus,* Quinquaginta.

Item Leo β *Papa nonus contra epiſtolam Niceta abbatis.*

¶ Exceptis quinquaginta capitulis, canones Apoſtolorum inter apocrypha deputantur.

Cap. III.

Iuo p. 4. c. 105. Pann. l. 2. c. 124.

CLementis [a] librū, ideſt Petri Apoſtoli itinerarium [b] & Apoſtolorū canones numerant Patres inter apocrypha, exceptis [c] quinquaginta capitulis, quæ decreuerunt orthodoxæ † [d] fidei adiungenda.

† *al. regulis orthodoxis.*] *al. regulis vtilibus.*

β ¶ Item Leo.] *Hoc caput ſumptum eſt ex reſponſione Humberti legati Leonis noni ad libellum Niceta preſbyteri, & Monachi cōtra Latinos editum: quæ Romæ in Nonaſterio S. Mariæ nouæ, & in multis primatis bibliothecis extat manuſcripta. Merito autē potuit citari Leo ix. quod eius auctoritate, & iuſſione Humbertus legatus ſedis Apoſtolicæ ea ſcripſerit.*

Item vi. ſynodus, cap. 2.

Cap. III.

Iuo p. 4. c. 106. Pann. l. 2. c. 125.

PLacuit [e] huic ſanctæ ſynodo, vt amodo confirmata & rata ſint canonum Apoſtolorum lxxxv. capitula.

Epiſtola α Iſidori in capite canonum.

Iuo p. 4. c. 107. Pann. l. 2. c. 125.

Iſidorus β ſeruus Chriſti lectori ſuo conſeruo. ¶ Propter eorum auctoritatem cęteris concilijs pręponimus [f] canones, qui dicuntur Apoſtolorum, licet a quibuſdam apocryphi dicantur, quoniam plures eos recipiūt, & ſancti Patres eorum ſententias ſynodali auctoritate roborauerunt, & inter canonicas poſuerunt conſtitutiones. *Itē infra.* ¶ Primo quidem ordo, vt prędictū eſt, de celebrando concilio inſertus habetur; & poſtmodum canonum Apoſtolorum, ac primorum apoſtolicorū (ideſt à Sancto Clemente vſque ad Sanctum Sylueſtrum) decretorum,

d ¶ Orthodoxæ.] Ideſt, recte: orthos, rectum; doxa, gloria. Inde dicitur fides orthodoxa, ideſt, catholica recta, ſcilicet in qua rectè gloriamur. Ioan. de Fan.

e PLacuit.] Ex his tribus cap. ſingit contrarietas, quam Gratianus non ſoluit, nec ponit: ſexta ſynodus dicit lxxxv capitula canonū Apoſtolorum eſſe ſeruanda: Zepherinus lx. & Leo quinquaginta. quidā 1. ita ſoluunt, ꝙ ſexta ſynodus fuit ante Zepherinū, & Zepherinus añ Leonem, & obſeruabantur lxxxv. canones, prout dicit ſexta ſynodus, ſed poſtea in deſuetudinem abierunt xxv. & remanſerunt lx. vt dicit Zepherinus. procedente vero tempore x. ex illis perierunt, & ſic remanſerunt cautum 10. vt dicit Leo. Sed hæc ſolutio ſtare non poteſt: nam Zepherinus p̄ceſſit. vj. ſynodus fuit celebrata tempore Agathonis, vt inf. ea. diſtin. cap. ſexta. qui longo tēpore fuit poſt Zepherinū, vt ex chronicis apparet. Omiſſis alijs ſolutionibus, dic ꝙ non contradicūt ſibi: qa dicebat ſynodus lxxxv. fuiſſe capitula: Leo dicebat quinquaginta fuiſſe capitula: Zepherinus nō dicit de capitulis ſed de ſententijs: & poteſt eſſe, quod in vno capitulo ſint ſententiæ plures.

ius mūdi. ſ. de nobis in hoc mundo remanentibus. quid. ſ. facere debeamus. Io. de Fan. & Hu.

2 Vt Goffredus.

ISIDORVS, CASVS. Probat Iſidorus in hoc c. canones Apoſtolorum eſſe recipiendos tribus rationibus. Primo, qa plures eos receperūt. Secūdo, quia Sancti Patres eorum ſententias confirmauerūt, & eas inter canonicas conſtitutiones poſuerunt. Tertio, quia poſiti ſunt & inſerti in Breuiario, in quo decreta diuerſorum conciliorum poſita ſunt: quod factum fuit a Clemente vſque ad Silueſtrum. Quę autem ſequuntur, plana ſunt.

f ¶ Præponimus.] Argumen. quòd illi qui ſunt maioris auctoritatis, debent habere priorem vocem in electione. 19. diſtinctio. in canonicis 3. vnde licèt Ancyrana ſynodus fuerit prior Nicæna, tamen propter maiorem auctoritatem Nicæna præponitur, vt infra ead. diſtinct. cap. ſexta. ibi. [Prima adnotatio, &c.] argum. extra de reſcript. ab excommunicato.

3 Ad idem ff. de pact. l. maiorē. Archid.

SExaginta.] CASVS. Tria ſequentia capitula plana ſunt.

a CLementis.] Ideſt, qui ſub nomine Clementis compoſitus eſt ab hæreticis.

b ¶ Itinerarium.] Qui actus Petri continet, quos per orbem itinerando peregit 1.

1 Vel dic, ꝙ ideo itinerarium appellatur, quia ibi agitur de itinere, ideſt actione hu-

c ¶ Exceptis.] Impropria videtur hæc exceptio: quia aut excipitur à veris canonibus, aut à falſis. Non de falſis: quia nullus ex illis obſeruatur. Item non de veris: quia nullus eorum eſt apocryphus. Vel dic, ꝙ hoc nomen, canones, ſumitur large, tam pro veris, quàm pro falſis canonibus, vt ponitur infra 32. diſt. §. verum.

Digitized by Google

SExtam.] Sed dubitatur.
CASVS. Probat Gratianus, q̃ sexta synodus canones fecit. & hoc probat per seq. cap.
a ¶ Sextæ synodi.] falsa est littera, & debet ibi esse septimæ synodi. qualiter. n. dubitaret sexta synodus de eo quod ipsa fecerat.

1 Tu dic, q̃ in c. sextam synodum. facit mentionẽ de sexta synodo congregata, quę debet septima dici: sed q̃ eos patres, qui in vtraque fuerunt, non mutat nomen, & per hoc patet, q̃ illa litera septimę, &c. est falsa, & illa textę est vera, secundum Io. de Sant. Arch.

Habeo.] CASVS Dicitur in hoc cap. q̃ sexta synodus canones fecit, q̃ congregata fuit sub Constantino Imperatore, reprobãs perfidiam hæreticorum quorũdam dicẽtium, Christum fuisse rãtũ operatum secũdm opa humanitatis, vt comedere & ambulare: alia vero virtutis opera. vt resuscitare mortuos, & ambulare super aquas, phantastica fuerunt, & non vera. & hoc in prima parte, In secũda parte q̃ incipit ibi,] Et soluta.] dicit, q̃ hæc sexta synodus fuit postea cõgregata sub Iustiniano filio Constantini: in qua ijdẽ plures eosdem canones condiderunt, q̃ primo fuerant conditi in eadem sexta synodo. In tertia parte quæ incipit ibi, [Eadem. sancta.] repetit fere, quæ dicta erãt in secũda parte.
¶ Casus §. Planus est.
b Voluntatem.] Quidam dicebant tantũ vnam fuisse voluntatem in Christo. Sed dicẽdum est, q̃ duæ fuerunt voluntates in eo, q̃ homo fuit, una sensualitatis, secundum quam ipse dixit: Pater si fieri potest trãseat à me, &c. alia rationis, secundum quam ipse dixit: uerum tamen non sicut ego uolo: sed sicut tu vis.

*Voluntates duæ fuerunt in Christo.

e ¶ Constantini.] Nõ illius magni Costantini, qui fuit tempore Siluestri: sub eo. n. fuit Nicænum concilium tempore Siluestri.
c ¶ Cõstãtini.] cõtra

atque diuersorum conciliorum breuiarium interpolatur sequens ordinem suum.
α ¶ Epistola.] *Hęc epistola ab Isone vocatur prafatio in opus canonum, & est ea, qua Isidori nomine est praposita tomis conciliorum; licet in vetustiore editione, in qua purior est Isidori collectio nonnulla verba desiderentur. Est autem confectum hoc caput ex duobus locis illius prefationis. Nam verba illa,* Propter eorum auctoritatem, &c. *usque ad usq.* constitutiones, *non longe absunt ab initio. Reliqua uero sunt in extremo.*
β ¶ Isidorus seruus.] *In pănormia est eodem modo atque apud Gratianum. Apud Isonem, & in manuscriptis collectionis illius codicibus est,* Isidorus Mercator seruus Christi cõseruo suo, & parenti fidei † in Domino salutem *In vulgatis autem conciliorum editionibus,* Isidorus peccator, seruus, &c.

† al. *fideli,*

Item cum Hadrianus Papa sextam synodum recipiat cum omnibus canonibus suis, cum etiam sancta octo vniuersalia concilia professione Romani Pontificis sint roborata in sexta † autem synodo siue in septimo concilio Apostolorum canones sint recepti & approbati: patet, quòd non sunt inter apocrypha deputandi: Vnde scribit Hadrianus Papa Tharasio Patriarchæ.

† al. *septima synodo, siue concilio.*] al *sexta synodo siue in sexto cõcilio.*

¶ Sexta synodus auctoritate Hadriani corroboratur. Cap. V.

Iuo p. 4. c. 121.

SExtam α synodum sanctam recipio cum omnibus canonibus suis.

α ¶ Sextam.] *Hoc habetur in secunda actione septimæ synodi in epistola Hadriani ad Tharasium. Sed eo in loco Hadrianus refert uerba synodica epistolæ à Tharasio ad se missæ. Et hic* Gratianus *non refert, propriè eius epistolæ uerba. In uersione n. Anastasij bibliothecarij sic legitur,* Inuenimus autẽ in prędicta synodica epistola sanctitatis vestrę, post plenitudinem fidei, & cõfessionem sacri symboli, & omnium sanctarum sex synodorũ, & de sacris venerabilibus characteribus miraculum laude ac veneratione dignissimum cõtinere. Quare & easdem sanctas sex synodos suscipio cum omnibus regulis, quę iure, ac diuinitus ab ipsis promulgatę sunt. *Et hæc quidem postrema uerba sunt etiam in illa ipsa Tharasij epistola, quod ex concilio Græce, & noua interpretatione clarè apparet.*

Sed dubitatur de ea, an canones conscripserit: quod ex quarta actione sextæ β synodi facile absolvitur.
β Sextę.] *in secundo & xij. Vaticanis, est,* sextę alias septimę, *& uere septima est, sed obgloſam nihil est mutatum.*

Ait enim Petrus episcopus Nicomediæ.

Sexta synodus canones conscripsit. Cap. VI.

Ex actione quarta septimæ synodi. Iuo. p. 4. c. 121.

HAbeo librum α continentem canones sanctæ sextæ synodi. Patriarcha dixit: ¶ Quidam scandalizantur per ignorantiam, q̃ canonibus illis, dicẽtes; nunqd sexta synodus canones fecit? Sciant ergo, qñ sancta synodus sexta sub Constantino congregata est, contra eos, q̃ dicebant vnam operationẽ, & vnã voluntatẽ b esse in Christo: in qua sancti Patres illos, vt hęreticos anathematizauerunt, & orthodoxam fidem explanauerunt. a ¶ Et soluta synodus est Constantini c xiij. anno. Post quatuor vero,

aut quinquẽ annos ijdem sancti Patres congregati sunt sub Iustiniano [a] filio Constantini, & prædictos canones promulgauerunt: de quibus nullus dubitet. Qui enim sub Constantino in synodo fuerunt, ijdem ipsi episcopi sub Iustiniano istis canonibus subscripserunt. Oportebat enim vt synodus vniuersalis canones ecclesiasticos promulgaret. *Item.* ¶Sancta sexta synodus post promulgatam ab ea definitionem contra Monothelitas, Constantino Imperatore, qui eam congregauerat, non multo post defuncto, & Iustiniano eius filio regnante pro eo. ¶Eadem [b] sancta Synodus diuinitus inspirata, iterum Constantinopoli quarto, aut quinto anno congregata est, & canones numero cij. ad correctionem ecclesiæ promulgauit.

Ex sexta actione septimæ synodi.

a ¶Habeo librum] *Verba sunt Petri episcopi Nicomediæ, ac Tharasij Patriarchæ Constantinopolitani actione quarta septimæ synodi: quæ quidem ipsi decentium, ac duobus cancellis dixerunt, qui in Trullo tempore Iustiniani Rhinotmeti secundo anno suæ reuocationis ad Imperium, editi sunt. Verum ex his ipsis verbis Tharasij apparet, eos canones non esse proprios sextæ synodi; quia fatetur post annos quatuor, aut quinque, quàm ea synodus fuerat absoluta, canones illos fuisse editos; quo tempore certissimum est neque eundẽ Romanum Pontificem, neque eosdem episcopos fuisse. Quamquàm in hac ratione temporis potius credendum est diligentissimis chronologis, Theophani, (cuius etiam verba quæ ad hunc locum pertinent ex originali Græco; quod in bibliotheca Vaticana extat, satis fideliter translata leguntur apud Franciscum Turrianum libro 6 7. & octaua synodo) & Anastasio, & Georgio Cedreno, quam Tharasio. Illi enim non quatuor, aut quinque, vt Tharasius, sed viginti septem annos, a fine sextæ synodi tempore Agathonis habita, vsque ad hanc huiusmodi Decretorum editionem asserunt intercessisse: Episcopos vero, qui hos ediderunt, noluisse ipsos edere tanquam canones sextæ synodi, sed voluisse supplere, quod videbatur in quinta, ac sexta synodo deesse, ipsamet illorum ad Imperatorem allocutio testatur. Itaque nouæ dicenda est hæc episcoporum ratio, ideoque Græci illam, vt scribit Balsamon πενθέκτην, ideſt quintam sextam synodum appellant. Caterum non fuisse omnes illos canones à Romana ecclesia receptos, duo viri rerum ecclesiasticarũ peritissimi, Anastasius Bibliothecarius, & Humbertus Leonis ix. Legatus aperte testantur Humbertus quidem his verbis*; Non autẽ miror, & Agathoni Papæ, & sanctis Patribus sextę synodi uestra imputetis deliramenta, & quę aut corrupistis, aut finxistis capitula: cum & ipsi Domino Iesu, & Apostolis eius imputetis figmenta. Vnde nos scientes sextam synodum ad destruendam hæresim Græcorum Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis nouas constitutiones congregatam, capitula, quę nobis sub eius auctoritate apponi iss, omnino refutamus; quia prima & Apostolica sedes nec aliquando ea accepit, nec obseruat hactenus. *Anastasius vero in præfatione in septimam synodum ad Ioannem viij Romanum Pontificem ita scripsit*: Ergo regulas, quę Græci in sexta synodo perhibent editas, ita in hac septima synodo principalis sedes admittit, ut nullatenus ex his illę recipiantur, quę prioribus canonibus, uel decretis sanctorum sedis huius Pontificum, aut certe bonis moribus inueniuntur aduersę. quamuis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognitę, quia nec interpretatę. Sed nec in cęterarum Patriarchalium sedium, licet Græca utantur lingua, reperiuntur in archiuijs: nimirum, quia nulla earum, cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem præsens inuenta est. Quamquam eosdem Patres illas Græci promulgasse perhibeant, qui in sexta synodo sunt inuenti: sed nullis certis probare possunt indicijs.

Insti. de do. §. est & aliud Insti qui. non est pot. ta te. § fec⁹. ubi Iustinianus uocat patrem suum Iustinum. Sed loquitur hic de alio Iustiniano, sub quo sexta synodus celebrata fuit tempore Agathonis Papæ, vt inf. ea cap. sexta Sub Iustiniano autem, cuius leges leguntur, celebrata est quinta synodus, ut inf. eo. c sexta.

a ¶Sub Iustiniano.] Sed certe nec sic cessat cõtrarietas: quia tã Leo quàm synodus loquitur de cap. Tu distingue tempora, & concordabis scripturas. 2. q. 1. multi.

b ¶Eadem.] Not. quod eadem dicitur synodus, quia ijdẽ patres illuc conuenerunt. simile 7 q. 1. deinde & ff de iud. proponebatur Et est hic argum. quod eadem sit causa 1. appellationis, cũ causa principali. 2. q. 6. si quis in quacumque.

c QVoniam sanctæ.] CASVS.

1 Idẽ Spec. & Io. Andr. in tit. de iuram. calum. §. sequitur versi. quod de causa & plene p Cy. & Salic. in l. i nullus C. de procu. & per Alex. de Imol. in l. ita demum. col 3. eo. tit.

Ex his ergo colligitur, quòd sexta synodus bis congregata est, primo sub Constantino, & nullos canones constituit: secundo sub Iustiniano filio eius, & præfatos canones promulgauit.

Vnde sancti Patres in eadem synodo secundo congregati dixerunt.

¶Constitutiones synodi sextæ. Cap. VIII.

QVoniam [a] sanctæ [c], & vniuersales synodi, quinta sub Iustiniano Augusto, sexta sub Constantino patre tuo Augusto, de mysterio [β] fidei plenissime disputãtes, canone¶ nõ fecerũt, sicut cæterę quatuor vniuersales

quaſi conſilium;conſilium,quaſi conſidum,d. in l. literam tranſeunte: vel concilium dictum eſt a communi intentione,eo quod in vnum dirigant omnem mentis obtutũ. Cilia enim oculorum ſunt: vnde qui ſibimet diſſentiunt, non agunt concilium: quia non conſentiunt in vnum. Cœtus verò conuentus eſt,vel congregatio,a coeundo, ideſt a conueniendo in vnum. Hinc etiam conuentus eſt, nuncupatus, eo quòd ibi homines conueniunt in vnum; ſicut a conuentu cœtus dicitur,ſic & concilium a ſocietas multorum in vnum.

¶ *Caput hoc habetur etiam in conciliorum collectione Iſidori ante ipſius præfationem,non autem in codice bibliotheca Dominicana: in quo tamen vſque ad verſiculum*, Inter cætera. *ponitur etiam(quemadmodum & in aliis) ante initium concilii Nicæni.*

α ¶Manere.) *In pleriſque antiquis Gratiani exemplaribus,& Iſidori codice impreſſo legitur,vt eſt emendatum. Sed in aliis eorundem manuſcriptis, & impreſſis Gratiani legitur*, manere in Chriſto duas naturas,& unam Domini noſtri Ieſu Chriſti perſonam.

β ¶Concilij uerò.] *Apud Iſidorũ in lib. Etymol. locus hic mendosè legitur. Verum in præfatione eiuſdem Iſidori editioni Pariſienſi conciliorum præpoſita, quæ cum aliquot vetuſtis codicibus collata eſt, ſic legitur*; Concilij uerò nomen tractum ex cõi intentione, eo quòd in unum dirigant oẽs mentis obtutũ Cilia enim oculorum ſunt.unde & qui ſibimet diſſentiunt, non agunt concilium,quia non ſentiunt unum.Cœtus uerò conuentus eſt,uel congregatio a coeundo, i. conueniendo in vnum, unde & conuentus eſt nuncupatus, quòd ibi homines conueniant.Sicut conuentus,cœtus,uel concilium a ſocietate dicitur multorum in unum. *In Gratiani codicibus ſunt multa varietates, ex quibus ea lectio retenta eſt,quæ viſa eſt melior,quamuis adhuc aliquid ſortaſſe deſideretur.*

De quatuor vero † concilijs ſcribit, B. Gregorius ita dicens,lib. 1. Regiſti, Epiſt. 24. † *al. queque.*

¶De auctoritate quatuor conciliorum. Cap. II.

SIcut S. Euangelij quatuor libros,ſic quatuor concilia ſuſcipere,& venerari me fateor,Nicænum ſcilicet,in quo peruerſum Arij dogma deſtruitur. Conſtantinopolitanum quoque,in quo Eunomij & Macedonij error cõuincitur,Epheſinum etiam primũ,in quo Neſtorij impietas iudicatur. Chalcedonenſe vero,in quo Eutychis,Dioſcorique prauitas reprobatur,tota deuotione complector, integerrima approbatione cuſtodio: quia in his velut in quadrato lapide,ſanctæ fidei ſtructura cõſurgit,& cuiuslibet α vitæ, atque actionis norma conſiſtit. ¶Quintum quoque cõcilium pariter veneror, in quo epiſtola,quæ Ibæ dicitur [a],erroris plena reprobatur,in quo Theodorus perſonam mediatoris [b] Dei & hominum in duab. ſubſtantijs [c] ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe conuincitur,& in quo ſcripta quoq; Theodoriti,per quæ B. Cyrilli fides reprehenditur, auſu dementiæ prolata refutantur. Cunctas verò, quas præfata veneranda concilia perſonas reſpuunt, reſpuo;quas venerantur,amplector:dum vniuerſali ſunt conſenſu conſtituta; ſe, & non illa deſtruit, quiſquis præſumit [d] aut ſoluere, quos religant †; aut ligare †,quos ſoluunt. † *al. ligans,* † *al. religare.*

α ¶Cuiuslibet.) *Apud B. Gregorium legitur.* Et cuiuslibet uitæ,atque actionis exiſtat,quiſquis eorum ſoliditatem non tenet, etiam ſi lapis eſſe cernitur, tamen extra ædificium iacet. Quintum,&c. *& in ſequentibus ſignificantur tria capitula, quorum occaſione nonnulli quintam ſynodum non recipiebant.*

De iſdem etiam Gelaſius in concilio habito Romæ cum lxx. epiſcopis ſcribit dicens.

Sicut ſancti Euangelii.] CASVS. In prima parte huius c. dicit Greg. quod ita vult ſeruare quatuor concilia ſicut quatuor Euangeliilibros: & oſtendit in vtroque iſtorũ quid fuerit reprobatũ. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Quintũ] dicit Greg. q̃ quintũ conciliũ vult venerari, in quo tria sũt reprobata. ſ. epiſtola erroris plena, q̃ Ibę dicebatur, & opinio Theodori, qui perſonam Chriſti mediatoris Dei & hominũ in duabus ſubſtantiis ſeparabat, ideſt perſonis, dicẽs Chriſtũ duas hr̃e perſonas: & ſcripta Theodoriti, q̃ vitã B. Cyrilli, & tidẽ reprehẽdebat: & qui ſupradicta cõcilia nõ obſeruat, ſeipsũ deſtruit.

a ¶Ibę dicitur.] Ab inuentore.

b ¶Mediatoris.] i. Chriſti. Ioan.

c ¶Subſtãtijs.] Scilicet perſonis.

d ¶Præſumit.] Vñ ergo, q̃ Papa nõ poſſit deſtruere ſtatuta cõcilii: q̃a orbis maior ẽ vibe 93. d. legim⁹. circa med. vnde reg. rit Papa cõſensũ cõci-

¶Quæ † concilia sancta Romana Ecclesia susci-
piat. Cap. III.

† al. Quas scripturas. Burc. l. 3. c. 220. Iuo p 4. cap. 64. Pann. l. 2. c. 91. Polyc. l 3. titu. 20.

SAncta Romana Ecclesia post illas veteris testamenti & noui scripturas, quas regulariter suscipimus, etiam has suscipi non prohibet: Sanctam synodum Nicenam cccxviij. patrum, mediante Constantino Maximo Augusto, in qua Arrius hæreticus condemnatus est: Sanctam synodum Constantinopolitanam, mediante Theodosio seniore Augusto, in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem excepit: Sanctam synodum Ephesinam, in qua Nestorius damnatus est consensu beatissimi Papæ Cælestini, mediante Cyrillo Alexandrinæ sedis antistite, & Arcadio episcopo ab Italia destinato: Sanctam synodum Chalcedonensem, mediante Martiano Augusto, & Anatolio Constantinopolitano episcopo, in qua Nestoriana, & Eutychiana hæreses simul cum Dioscoro, eiusque complicibus damnatæ sunt: sed & si qua sunt concilia à sanctis patribus hactenus instituta, † al. præter: post † istorum quatuor auctoritatem & custodienda, & recipienda decernimus, & mandamus a. ¶ Iam nunc subijciendum est de opusculis sanctorum patrum, quæ in ecclesia catholica recipiuntur. ¶ Opuscula beati Cypriani martyris, & Carthaginiensis episcopi. ¶ Item opuscula beati Athanasij Alexandrini episcopi. ¶ Item opuscula beati Gregorij Nazianzeni episcopi. Item opuscula beati Basilij Cappadociæ episcopi. Item opuscula beati Ioannis Constantinopolitani episcopi. ¶ Item opuscula Theophili Alexandrini episcopi. ¶ Item opuscula beati Cyrilli Alexandrini episcopi. ¶ Item opuscula beati Hilarij Pictauiensis episcopi. ¶ Item opuscula B. Ambrosij Mediolanensis episcopi. ¶ Item opuscula B. Augustini Hipponensis episcopi. ¶ Item opuscula B. Hieronymi presbyteri. ¶ Item opuscula B. Prosperi viri religiosissimi. ¶ Item epistolam beati Leonis Papæ ad Anfel. l. 6. c. 293. Flauianum Constantinopolitanum episcopum destinatam: cuius textum quispiam si vsq; ad vnum iota disputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit; anathema sit. ¶ Item opuscula, atque tractatus omnium patrum orthodoxorum, qui in nullo à sanctæ Romanæ ecclesiæ consortio deuiauerunt, nec ab eius fideli † prædicatione seiuncti sunt, sed communionis ipsius, gratia Dei, vsque ad vltimum diem vitæ suæ participes fuerunt, legenda decernimus. ¶ Item decretales epistolæ, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Romana pro diuersorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendæ sunt. ¶ Item gesta ß sanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis ita † esse catholicorum dubitet. & maiora eos in agonibus fuisse perpessos, nec suis viribus, sed gratia Dei, & adiutorio vniuersa toleraſſe? Sed ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cautela in sancta Romana ecclesia non leguntur: quia & eorum, qui conscripsere, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus, aut idiotis † superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, scripta esse putantur: sicut cuiusdam Quirici †, & Iulitæ; sicut Gregorii, aliorumq; huiusmodi passiones, quæ ab hæreticis perhibentur conscriptæ. Propter quod, vt dictum est, ne vel leuis subsannandi oriretur occasio, in sancta Romana ecclesia non leguntur. Nos tamen cum prædicta ecclesia omnes martyres, & eorum glorioſos agones, qui Deo magis quam hominibus noti sunt, omni deuotione veneramur. ¶ Item vitas patrum, Pauli, Antonij, Hilarionis, & omnium Heremitarũ, quas tamen vir beatissimus scripsit Hieronymus, cum omni honore suscipimus. ¶ Item Actus B. Siluestri Apostolicæ sedis præsulis, licet eius, qui conscripsit, nomen ignoremus; à multis tamen in vrbe Roma catholicis legi cognouimus, & pro antiquo vsu multæ hoc imitantur ecclesiæ. ¶ Item scripta de inuentione sanctæ Crucis Dominicæ, & alia scripta de inuentione capitis B. Ioannis Baptistæ, nouellæ quidem † reuelationes sunt, & nonnulli eas catholici legunt: Sed cum ad catholicorum manus peruenerint, B. Pauli Apostoli sententia procedat, [Omnia probate, quod bonum est, tenete.] ¶ Item Russinus vir religiosus, plurimos ecclesiastici operis edidit libros: nonnullas etiam scripturas interpretatus est: sed quoniã B. Hieronymus in aliquibus eum de arbitrii libertate notauit, illa sentimus, quæ prædictum B. Hieronymum sentire cognoscimus: & non solum de Russino, sed etiam de vniuersis †, quos vir sæpius memoratus zelo Dei, & fidei religione † reprehendit. ¶ Item Origenis nonnulla opuscula, quæ uir beatissimus Hieronymus

† fide, vel prædicatione.] ori. & Burch. Nicolaus in epistola impressa ad episcopos Gal.

† quædam reuelationes]ori. 1. Thes. 5.

† al diuersis] orth. † al. religiosis.

a ¶ Cy-cilli. 19. distin. Anastasius. arg. cõtra. 17. di. §. hinc etiã & extra de electio. significasti. vbi dr q̃ concilii nõ põt Papa legẽ imponere. & 35. q. 9. veniam. Sed intelligẽ, quod hic dicitur, circa articulos fidei. 25. q. 1. sunt quidam.

† al. fixa. fix cuius initium. [Quamuis.]

SAncta Romana Ecclesia.] CASVS. In hoc cap. ponũtur fere eadẽ, quæ dicta sunt in illo cap. canones. & ĩ c. sicut. Dicit .n. Gelasius, q̃ supra dicta quatuor concilia vult venerari & si qua alia fuerunt a sãctis Patrib. instituta: & ostendit q̃ opuscula sanctorum Patrũ in ecclesia recipiant.

† al. dixit.

† al. Cyrici.

ronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus reliqua autem omnia cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda. ¶ Item Chronicon † Euſebij Cæſarienſis, atq; eiuſdem hiſtoriæ eccleſiaſticæ libros, quamuis in primo narrationis ſuæ libro tepuerit, & poſtea in laudibus, atq; excuſatione Origenis ſchiſmatici vnum cõſcripſerit librum: propter rerum tamen notitiam ſingularem, quę ad inſtructionem pertinet, vſquequaque non dicimus renuendos. ¶ Item Oroſium virum eruditiſſimum collaudamus, quia valde nobis neceſſaria aduerſus Paganorum calumnias ordinauit hiſtoriam, miraque breuitate contexuit. ¶ Item venerabilis viri Sedulij paſchale opus, quod heroicis deſcripſit verſibus, inſigni laude proferimus †. ¶ Item Iuuenci, nihilominus laborioſum opus non ſpernimus, ſed miramur. Cæterum, quæ ab hæreticis, ſiue ſchiſmaticis conſcripta, vel prædicata ſunt, nullatenus recipit Catholica, & Apoſtolica eccleſia Romana. ¶ E quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à catholicis vitanda ſunt, credimus eſſe ſubdenda. In primis Ariminenſem ſynodum à Conſtantino Cæſare Conſtantini filio congregatam mediante Tauro præfecto, ex tunc, & nunc, & vſque in æternum confitemur eſſe damnatam. Item Itinerarium nomine Petri Apoſtoli, quod appellatur ſancti Clementis lib. viii. apocryphum. Actus nomine Andreæ apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Philippi apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Petri apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Thomæ apoſtoli, apocryphi. Euangelium nomine Thadæi, apocryphum. Euangelium nomine Thomæ apoſtoli, quo vtuntur Manichæi, apocryphum. Euangelium nomine Barnabæ, apocryhum. Euangelium nomine Bartholomæi apoſtoli, apocryphum. Euangelium nomine Andreæ apoſtoli, apocryphum. Euangelia, quæ falſauit Lucianus, apocrypha. Euangelia, quæ falſauit Hyrcius †, apocrypha. Liber de infantia Saluatoris apocryphus. Liber de natiuitate Saluatoris, & de S. ♪ Maria, & de obſtetrice Saluatoris, apocryphus. Liber, qui appellatur Paſtoris, apochryphus. Libri omnes, quos fecit Lenticius † diſcipulus diaboli, apocryphi. Liber, qui appellatur fundamentum, apocryphus. Liber, qui appellatur thelaurus, apocryphus. Liber, qui appellatur de filiabus Adæ [vel † Geneſeos, apocryphus. Centimetrum de Chriſto Virgilianis compaginatum verſibus, apocryphum. Liber, qui appellatur Actus Teclę, & Pauli apoſtoli, apocryphus. Liber, qui appellatur Nepotis, apocryphus. Liber prouerbiorum, qui ab hæreticis conſcriptus, & S. Xiſti † nomine ſignatus eſt, apocryphus. Reuelatio, quæ appellatur Pauli apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quę appellatur Thomę apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quę appellatur Stephani, apocrypha. Liber, qui appellatur tranſitus † S. Mariæ, apocryphus. Liber qui appellatur pœnitentię Adę, apocryphus. Liber Ogię nomine gigantis, qui ab hereticis cum dracone poſt diluuium pugnaſſe perhibetur, apocryphus. Liber qui appellatur teſtamentum Iacob †, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Origenis, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia S. Cypriani, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Iamnis, & Mambrę, apocryphus. Liber, qui appellatur, ſortes Apoſtolorum † apocryphus. Liber Luſanę apocryphus. Liber canonum Apoſtolorum, apocryphus. Liber Phyſiologus, qui ab hęreticis conſcriptus eſt, & B. Ambroſij nomine prę ſignatus, apocryphus. Hiſtoria Euſebii Pamphili, apocrypha. Opuſcula Tertulliani †, ſiue Africani, apocrypha. Opuſcula Poſthumiani, & Galli, apocrypha. Opuſcula Montani, Priſcillę, & Maximillę, apocrypha. Opuſcula omnia Fauſti Manichęi, apocrypha †. Opuſcula alterius Clementis Alexandrini, apocrypha †. Opuſcula Caſſiani preſbyteri Galliarum, apocrypha. Opuſcula Victoriani Pictauienſis † apocrypha. Opuſcula Fauſti Rhegienſis Galliarum, apocrypha. Opuſcula Frumentii †, apocrypha. Epiſtola Ieſu ad Agabarum regem, apocrypha. Paſſio Georgii, apocrypha. Paſſio Cyrici [a], & Iulitę, apocryphia. Scriptura, quę appellatur contradictio Salomonis, apocrypha. Philacteria omnia, quę non Angelorum, vt illi confingunt, ſed dœmonum magis arte conſcripta ſunt, apocrypha. ¶ Hęc, & omnia his ſimilia, quę Simon Magus, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, Baſilides, Ebion, Paulus etiam Samoſatenus, Photinus & Bonoſus, & qui ſimili errore defecerunt, Montanus quoque cum ſuis obſcœniſſimis ſequacibus, Appollinaris, Valentinus, ſiue Manichęus, Fauſtus †, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Nouatus, Sabbatius, Cœleſtius †. Donatus, Euſtathius, Iouinianus, Pelagius, Iulia-

a ¶ Cyrici.] al. Quirici.

ADDITIO. Apocryphum dicitur occultum & ſecretum ab apo, quod eſt de; & cryſis, quod eſt ſecretum. inde liber dicitur apocryphus, id eſt, occultus & ſecretus: ſcilicet cuius auctor ignoratur: non tñ ab eccleſia recipitur, ſed reprobatur, quaſi dicat, non in eccleſia, ſed remote & ſecrete ab eccleſia eſt legẽdus, ſecũdum Hug. Vñ dic apocrypha

† al. Chronica, orig.

† al. præferimus, orig.

Burch l. 3. c. 221. Iuo par. 4. c. 65. Fann. l. 2. c. 123.

† decem] ori.

† al. Eſtius] al. Heſychius.

† al Lentius] al. Lentius.

† Abeſt ab orig.

† al. Sixti.

† tranſitus, id eſt aſſumptio] orig.

† al. lob] ori.

† Tertulliani apocrypha. Opuſcula Lactantij apocrypha. Opuſcula Africani apocrypha] orig.

† Opuſcula Commodiani apocrypha] orig.

† Opuſcula Tatij, Cypriani apocrypha. Opuſcula Arnobij apocrypha Opuſcula Tycenij apocrypha] ori.

† al. Pitabiedenſis.

† al. Framentica c.] orig.

† Africanum] orig.

† al. Caliſtus.

Iulianus, & † Latiensis Cœlestinus, Maximinus, Priscianus † ab Hispania, Lampedius, Dioscorus, Eutyches, Petrus, & alius Petrus, equibus vnus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit, Acacius Constantinopolitanus cum consortibus suis, nec nō omnes hæreses, quas ipsi, eorumque discipuli, siue schismatici docuerunt, vel conscripserunt: quorum nomina minime rētinentur, non solum repudiata, verum etiam ab omni Romana, & Apostolica ecclesia eliminata, atq; cum suis auctoribus, auctorumque sequaçibus sub anathematis indissolubili vinculo in æternum confitemur esse damnata. ¶Cæterum, qui libri in ecclesiasticis officiis per anni circulum a nonnullis legantur, quòd ritum illum Apostolica non reprobat, sed sequitur ecclesia, pro fidelium ædificatione adnotandum cēsuimus. Quidam, quòd in septuagesima ponunt Pentateuchum (vsq. in 15. diem ante Pascha, 15. die ponunt Hieremiam vsque in cœnam Dñi. In cœna Domini legunt tres lectiones de lamentatione Hieremiæ. [Quomodo sedet sola ciuitas, &c.] & tres de tractatu Sancti Augustini in psalmum 54. ([Exaudi Deus orationem meam, & ne despexeris.] & tres de Apostolo, vbi ait in epistola ad Corinth. [Conuenientibus vobis in vnum.] Secunda lectio incipit: [Similiter & calicem postquam cœnauit,] Tertia. [de spiritalibus autem nolumus vos ignorare fratres. In Parascœue tres lectiones de lamentatione Hieremiæ, & tres de tractatu sancti Augustini in psalmum. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor. [& tres de Apostolo, vbi ait in Epistola ad Hebræos, [Festinemus ingredi in illam requiem, &c.] Secunda lectio, [Omnis namque pontifex.] Tertia. [De quo grandis nobis sermo.] In Sabbato sancto tres lectiones de lamentatione Hieremiæ prophetæ, & tres de tractatu sancti Augustini in eundem psal. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor.] & tres de Apostolo, vbi ait in Epistola ad Hebræos, [Christus assistens pontifex futurorum bonorum.] Secunda lectiò, [Vbi enim testamentum est.] Tertia, Vmbram enim habens lex futurorum bonorum. [In Pascha Domini homilias ad ipsum diem pertinentes, infra hebdomadam homilias. In octauis) † Paschæ ponunt actus Apostolorum, & epistolas canonicas, & Apocalypsim vsque in octauas † Pentecostes: In octauis Pentecostes ponunt libros Regum, & Paralipomenon vsque in Kalend. Augusti. In Dominica prima mensis Augusti ponunt Salomonem vsque in Kalendas Septembris. In Dominica 1. Septemb. ponunt Iob, Tobiam †, Hester, Esdram vsque in Kalen. Octobris. In Dominica prima mensis Octobris ponunt librum † Machabæorum vsque in kalendas Nouembr. In Dñica prima mensis Nouembris ponunt Ezechielem, & Danielem, & minores prophetas vsque in kalendas Decemb. In Dominica prima mensis Decembris ponunt Esaiam prophetam vsque ad † Natiuitatem Domini. In Natali † Domini legunt primum de Esaia tres lectiones. Prima lectio, [Primo tempore alleuiata est terra Zabulon, &c.] Secunda, [Consolamini, consolamini.] Tertia, [Consurge, consurge.] Deinde leguntur sermones, vel homiliæ ad ipsum diem pertinentes. In Natali S. Stephani homilia de ipso die. In Natali S. Ioannis similiter. In Natali Innocentium similiter. In Natali S. Siluestri similiter. In octaua Natalis Domini homilia de ipso die. In Dominica prima post Natiuitatem Domini ponunt epistolas Pauli vsque in Septuagesimam. In Epiphan. lectiones tres de Esaia. Prima lectio incipit, [Omnes sitientes.] Secunda,] Surge, illuminare Hierusalē.] Tertia, [Gaudens gaudebo in Domino.] Deinde leguntur sermones, vel homiliæ ad ipsum diem pertinentes.

† Iulianus Gelamensis, Cœlestinus, &c. orig. Priscilliano ab Hispania Nestorius Cō stantinopolitanus, Maximus, Vincus, Lampet ius. † Hæretici, eorumque discipuli. ori. Burc. lib. 3. c. 222. Iuo p. 4. c. 67 Pann. lib. 2. c. 90.

Tren. 1. *2. Cor. 11.* *1. Cor. 10.* *Heb. 3.* *Heb. 4.* *Heb. 9.* *Heb. 10.*

† *al. octaua.* † *al. octauā.*

† *Iudith. Hester.*] Iuo. † *libros.*] Iuo.

† *al. in natalem.* † *al. in vigilia natalis Domini*] Bur. & Iuo. & ordo Romanus. *Esa 9.* *Esa. 60.* *Esa. 52.* *Esa. 55.* *Esa 60.* *Esa 61.*

α ¶Mandamus.] *Post hoc verbum in Decreto Gelasii sequitur continenter.* Item opuscula beati Cypriani, &c. *Sed Burchardus, & Iuo, & Pannormia habent vt Gratianus. Ac certe in toto hoc capite tot modis discrepant collectiones ab originali, vt satis certo statui non possit, qua vera, & pura sit Gelasii lectio; nec magnopere sit mirandum, si nonnulla sint, quæ difficultatem faciunt. Quamobrem, quæ auxilio codicum tuto emēdari poterant, ea sunt emendata: cæteris locis partim indicata varietates, partim, quoniam omnes indicare infinitum fuisset, labor hic ad libros audiendi accurato lectori est relictus.*

β ¶Item gesta.) *Hinc vsque ad finem capitis omnia absunt a plerisque vetustis Gratiani codicibus; quod etiam Archidiaconus adnotauit. Sunt tamen eiusdem Gelasii vsque ad vers.* Cæterum qui libri, *& apud Burchardum, & Iuonem referuntur proximè post superiora.*

γ ¶Iuuenci.) *Antea legebatur,* Item Vincentij. *restituta est vera lectio ex Gelasio, Burchardo, & Iuone. De quo Iuuenco meminit B. Hiero. in Catalogo.*

pha Græce, Latine secreta. Et quia in cameris solēt virgines abscondi, & secrete morari, secundum Io. de Fan. inde est, q̄ virgo in Hebræo alma, in Græco apocrypha, Latine dicitur secreta.

Apostolorũ.] Hæc distinctio diuiditur in duas partes. Secũda ibi,] Et soluta.] CASVS. In hac 16 distin. ostendit Gratianus canones Apostolorum esse recipiendos: primo tamẽ ponit quandam cõtrarietatẽ de canonib. apostolorum primo de non recipiendis, & postea de recipiẽdis, & eam soluit.

a ¶ Apostolorum.] Hic intitulatur. 16. d. in qua ꝓbat, ꝙ canones Apostolorum sunt recipiendi: postea ostendit quo tẽpore, & quo residente in Papatu, vel Imperio qđlibet concilium est celebratum. Et nota, ꝙ Gratian' ponit quandam contrarietatem de canonibus Apostolorum, & eam nõ soluit, ꝓbat enim auctoritate Isidori, ꝙ canones Apostolorum non sunt recipiendi, qa sunt apocryphi: postea probat auctoritate Zephirini, & Leonis, quòd sunt recipiendi, & non sunt apocryphi. Sol. breuis est, qa illi canones sunt recipiendi, qa veris Apostolis sunt editi: sed illi, non qua pseudo apostolis sunt editi su. prox. di. ver. item gesta.

Canones.] CASVS. Quærebatur ab Isidoro an canones, qui dñr Apostolorum, sint approbandi: & respondet quoniã ab hæreticis sub noĩe apostolorũ sunt compositi, nec Rom. ecc. nec sancti Patres eos approbauerunt, quãuis in eis multa vtilia inueniãtur, tamen apochryphi reputantur.

b ¶ Canones.] Sic cõstrue: quamuis in eis canonibus, qui canones dicuntur Apostolorum.

c ¶ Vtilis.] Argu. ꝙ vtile vitiatur ꝑ inutile 1, vt no. sup. di. 9. si ad scripturas.

1 Ad idem 3 q. 9. pura Archid.

d ¶ Atque inter

ſ ¶ De S. Maria.] *In collectione Isidori legitur*, & de Maria obstetrice. *Apud Burchardum*, & de Maria vel obstetrice. *Apud Iuonem uero*, & de sancta Maria, vel de obstetrice Saluatoris.

e ¶ Cæterum.] *Hinc vsque ad finem neque in collectione Isidori neque in vllo veteri codice Gratiani eorum, quę collata sunt, inueniuntur. A verbo tamen*, in Septuagesima ponunt, *referuntur a Burchardo, & Iuone sine auctoris nomine, in Pannormia ex Gelasio ipso cum lxx. episcopis. Fere autem omnia habentur sparsim in libro, qui ordo Romanus nuncupatur.*

ζ ¶ Pentateuchum:) *Apud Iuonem legitur*, Heptateucum, *vt vltra quinque libros comprehendat librum Iosue, & Iudicum, qua voce, ac librorum coniunctione Beatus Hieronymus ad Lucinum scribens vtitur. Alij verò Heptaticum appellant, vt sanctus Gregorius, lib. 7. in l. 2. epist. 48. & li. 10. epi. 21. & alibi, & Rabanus in prefatione in Hieremiam, & ordo Romanus, c. de Septuagesima.*

η ¶ In Psalmum 54.) *Sic etiam apud Iuonem. In ordine Romano, c. de officijs diuinis a Cœna Domini vsque in octauas Pentecostes, & apud Burchardum legitur.* in psalmum 63.) *idest*, Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor. *Itemque in c. de ordine in nocte Parasceues*, Tres tractatus de August. psal. 63.

φ ¶ In octauis.) *Ipsam diem octauam solitam fuisse proferri nomine multitudinis, idest octauas, notabitur infra de consec. d. 3. cap. pronunciandum.*

ι ¶ In Natali Domini.) *Burchardus, & Iuo habent in* Vigilia Natalis Domini, *& ita in ordine Romano, c. quod inscribitur*, In Christi nomine, incipit ordo catholicorum librorum, qui in Ecclesia Romana ponuntur. *Pannormia autem habet, vt Gratianus.*

DISTINCTIO XVI.

1 ps *Apostolorum* [a] *verò canones, qui per Clementem Pontificem Romanum, sicut quidam asserunt, dicuntur esse translati* α, *sunt quinquaginta.*

α ¶ Translati.) *In titulo qui præponitur canonibus Apostolorum in collectione Isidori, & in concilio Stephani Papæ iiij. (cuius magnam partem Deus dedit Cardinalis in sua canonum collectione refert) pro voce*, translati, *habetur*, prolati, *Dionysius certe Exiguus, nullam huius versionis mentionem facit, & aliqui scriptores solent epistolas Clementis hoc modo citare*, Ex dictis Petri Apostoli per Clementẽ prolatis, *vt auctor Polycarpi, & alii.*

Hos non recipiendos, sed inter apocrypha deputatos Isidorus scribit dicens.

¶ Apostolorum canones Apostolica reijciuntur auctoritate. Cap. I.

Canones [b] dicuntur Apostolorum, seu quia eosdem nec sedes apostolica recepit, nec sancti Patres illis assensum præbuerunt, pro eo quòd ab hæreticis sub nomine Apostolorum compositi dignoscuntur, quamuis in eis vtilia [c] inueniantur, tamen ab auctoritate canonica, atque Apostolica eorum gesta constat esse remota, atque inter [d] apocrypha deputata.

¶ *Caput hoc est in prefatione Isidori ad collectionem conciliorũ, qua ex bibliotheca ecclesiæ Toletanæ descripta Romã missa est. Nam in illa, qua vulgata Isidori collectioni, de qua initio dictum est, præponitur, contrarium potius videtur dici, & refertur infra c. Placuit, hac eadem dist. si modo idem est Isidorus.*

apocrypha.] ideſt, ſunt certo auctore *, vt ſapientia Salomonis : liber Ieſu filij Sirach. qui dicitur eccleſiaſticus: & liber Iudicum, & Tobiæ: & liber Machabæorum: hi apocryphi dicuntur, & tamen leguntur, ſed forte non generaliter.

* *Quinimmo libri iſti non apocryphi, ſed canonici tũt, quãuis alim quidam etiã catholici de illis dubitauerint. Concil. Triden. ſeſſ. 4. de ſcriptu.*

Sexa-

Zepherinus autem econtra ſcribit epiſcopis per Siciliam conſtitutis, epiſt. 1.

¶ Apoſtolorum canones ſunt recipiendi. Cap. II.

Iuo p. 4. c. 107. Pann. l. 2. c. 105. Poly. l. 3. tit. 20.

SExaginta a ſententias Apoſtoli præſcripſerunt † cum alijs plurimis epiſcopis, & ſeruandas cenſuerunt.

† *al. præſcripsere.*] otig.

a ¶Sexaginta] *Iuo etiam, & auctor Pannormiæ habent,* Sexaginta *Itemque originale in margine. Sed in textu,* Septuaginta. *Polycarpus,* Quinquaginta.

Item Leo ß Papa nonus contra epiſtolam Nicetæ abbatis.

¶ Exceptis quinquaginta capitulis, canones Apoſtolorum inter apocrypha deputantur.

Cap. III.

Iuo p. 4. c. 105. Pann. l. 2. c. 124.

CLementis [a] librũ, ideſt Petri Apoſtoli itinerarium [b] & Apoſtolorũ canones numerant Patres inter apocrypha, exceptis [c] quinquaginta capitulis, quæ decreuerunt orthodoxæ † [d] fidei adiungenda.

† *al. regulis orthodoxis.*] *al. regulis orbis domæ*]

ß ¶Item Leo.] *Hoc caput ſumptum eſt ex reſponſione Humberti legati Leonis noni ad libellum Nicetæ presbyteri, & Monachi cõtra Latinos editum: quæ Romæ in Nonaſterio S. Mariæ nouæ, & in multis priuatis bibliothecis extat manuſcripta. Merito autẽ potuit citari Leo ix. quod eius auctoritate, & iuſſione Humbertus legatus ſedis Apoſtolicæ ea ſcripſerit.*

Item vi. ſynodus, cap. 2.

Cap. III.

Iuo p. 4. c. 106. Pann. l. 2. c. 123.

PLacuit [e] huic ſanctæ ſynodo, vt amodo confirmata & rata ſint canonum Apoſtolorum lxxxv. capitula.

Epiſtola Iſidori in capite canonum.

Iuo p. 4. c. 107. Pann. l. 2. c. 125.

Iſidorus ß ſeruus Chriſti lectori ſuo conſeruo. ¶ Propter eorum auctoritatem cęteris concilijs pręponimus [f] canones, qui dicuntur Apoſtolorum, licet a quibuſdam apocryphi dicantur, quoniam plures eos recipiũt, & ſancti Patres eorum ſententias ſynodali auctoritate roborauerunt, & inter canonicas poſuerunt conſtitutiones. *Itẽ infra.* ¶ Primo quidem ordo, vt prędictũ eſt, de celebrando concilio inſertus habetur; & poſtmodum canonum Apoſtolorum, ac primorum apoſtolicorũ (ideſt à Sancto Clemente vſque ad Sanctum Sylueſtrum) decretorum, d ¶ Orthodoxæ.] Ideſt, rectę: orthos, rectum; doxa, gloria. Inde dicitur fides orthodoxa, ideſt, catholica recta, ſcilicet in qua rectè gloriamur. Ioan. de Fan.

e PLacuit.] *Ex his tribus cap. ſurgit contrarietas, quam Gratianus non ſoluit, nec ponit: ſexta ſynodus dicit lxxxv capitula canonu Apoſtolorum eſſe ſeruanda: Zepherinus lx. & Leo quinquaginta. quidã 2. ita ſoluunt, ꝙ ſexta ſynodus fuit ante Zepherinũ, & Zepherinus añ Leonem, & obſeruabantur lxxxv. canones, prout dicit ſexta ſynodus, ſed poſteam deſuetudinem abierunt xxv. & remanſerunt lx. vt dicit Zepherinus. procedente vero tempore 2. ex illis perierunt, & ſic remanſerunt cautum 10. vt dicit Leo. Sed hæc ſolutio ſtare non poteſt: nam Zepherinus pceſſit. vj. ſynodus fuit celebrata tempore Agathonis, vt inf. ea. diſtin. cap. ſexta. qui longo tẽpore fuit poſt Zepherinũ, vt ex chronicis apparet. Omiſſis alijs ſolutionibus, dic ꝙ non contradicũt ſibi: qa dicebat ſynodus lxxxv. fuiſſe capitula: Leo dicebat quinquaginta fuiſſe capitula: Zepherinus nõ dicit de capitulis ſed de ſententijs: & poteſt eſſe, quod in vno capitulo ſint ſententiæ plures.*

ISIDORVS, CASVS. *Probat Iſidorus in hoc c. canones Apoſtolorum eſſe recipiendos tribus rationibus. Primo, qa plures eos receperũt. Secũdo, quia Sancti Patres eorum ſententias confirmauerũt, & eas inter canonicas conſtitutiones poſuerunt. Tertio, quia poſiti ſunt & inſerti in Breuiario, in quo decreta diuerſorum conciliorum poſita ſunt: quod factum fuit a Clemente vſque ad Silueſtrum. Quę autem ſequuntur, plana ſunt.*

SExaginta.] CASVS. *Tria ſequentia capitula plana ſunt.*

a CLementis.] *Ideſt, qui ſub nomine Clementis compoſitus eſt ab hæreticis.*

b ¶ Itinerarium.] *Qui actus Petri continet, quos per orbem itinerando peregit t.*

t *Vel dic, ꝙ ideo itinerarium appellatur, quia ibi agitur de itinere, ideſt actione humani mũdi. l. de nobis in hoc mundo remanentibus. quid. ſ. facere debeamus. Io. de Fan. & Hu.*

c ¶ Exceptis.] *Impropria videtur hæc exceptio: quia aut excipitur à veris canonibus, aut à falſis. Non de falſis: qa nullus ex illis obſeruatur. Item non de veris: quia nullus eorum eſt apocryphus. Vel dic, ꝙ hoc nomen, canones, ſumitur large, tam pro veris, quàm pro falſis canonibus, vt ponitur infra 32. diſt. §. verum.*

2 *Vt Goffredus.*

f ¶ Præponimus.] *Argumen. quòd illi qui ſunt maioris auctoritatis, debent habere priorem vocem in electione. 19. diſtinctio. in canonicis 3. vnde licèt Ancyrana ſynodus fuerit prior Nicæna, tamen propter maiorem auctoritatem Nicæna præponitur, vt infra ead. diſtinct. cap. ſexta. ibi. [Prima adnotatio, &c.] argum. extra de reſcript. ab excommunicato.*

3 *Ad idem ff. de pact. l. maiorẽ. Archid.*

SExtam.] Sed dubitatur.

CASVS. Probat Gratianus, ꝙ sexta synodus canones fecit. & hoc probat per seq. cap.

a ¶ Sextæ synodi.] falsa est littera. & debet ibi esse septimæ synodi. qualiter. n. dubitaret sexta synodus de eo quod ipsa fecerat.

Habeo.] CASVS Dicitur in hoc cap. ꝙ sexta synodus canones fecit, q̃ congregata fuit sub Constantino imperatore, reprobãs perfidiam hæreticorum quorũdam dicẽtium, Christum fuisse tãtũ operatum sed in opa humanitatis, vt comedere & ambulare: alia vero virtutis opera. vt resuscitare mortuos, & ambulare super aquas, phantastica fuerunt, & non vera. & hoc in prima parte, in secũda parte q̃ incipit ibi,] Et soluta.] dicit, ꝙ hæc sexta synodus fuit postea cõgregata sub Iustiniano filio Constantini: in qua ijdẽ plures eosdem canones condiderunt, q̃ primo fuerant conditi in eadem sexta synodo. In tertia parte quæ incipit ibi, [Eadem. sancta.] repetit fere, quæ dicta erãt in secũda parte.

¶ Casus §. Planus est.

b Voluntatem.] Quidam dicebant tantũ vnam fuisse voluntatem in Christo. Sed dicẽdum est, ꝙ duæ fuerunt voluntates in eo, ꝙ homo fuit, una sensualitatis, secundum quam ipse dixit: Pater si fieri potest trãseat à me, &c. alia rationis, secundum quam ipse dixit: uerum tamen non sicut ego uolo: sed sicut tu vis.

c ¶ Constantini.] Nõ illius magni Cõstantini, qui fuit tempore Siluestri: sub eo. n. fuit Nicænum concilium tempore Siluestri.

atque diuersorum conciliorum breuiarium interpolatur sequens ordinem suum.

α ¶ Epistola.] *Hæc epistola ab Iuone vocatur prafatio in opus canonum, & est ea, qua Isidori nomine est praposita tomis concilio rum, licet in vetustiore editione, in qua purior est Isidori collectio nonnulla verba desiderentur. Est autem confectum hoc caput ex duobus locis illius prefationis. Nam verba illa,* Propter eorum auctoritatem, &c. *usque ad uer.* constitutiones, *non longe absunt ab initio. Reliqua uero sunt in extremo.*

β ¶ Isidorus seruus.] *In pãnormia est eodem modo atque apud Gratianum. Apud Iuonem, & in manuscriptis collectionis illius codicibus est,* Isidorus Mercator seruus Christi cõseruo suo, & parenti fidei † in Domino salutem *In vulgatis autem conciliorum editionibus,* Isidorus peccator, seruus, &c.

† al. *fideli,*

Item cum Hadrianus Papa sextam synodum recipiat cum omnibus canonibus suis, cum etiam sancta octo vniuersalia concilia professione Romani Pontificis sint roborata in sexta † autem synodo siue in septimo concilio Apostolorum canones sint recepti & approbati: patet, quòd non sunt inter apocrypha deputandi: Vnde scribit Hadrianus Papa Tharasio Patriarchæ.

† al. *septima synodo, siue concilio.*] al *sexta synodo siue in sexto cõcilio.*

¶ Sexta synodus auctoritate Hadriani corroboratur. Cap. V.

Iuo p. 4. c. 121.

SExtam a synodum sanctam recipio cum omnibus canonibus suis.

a ¶ Sextam.] *Hoc habetur in secunda actione septimæ synodi in epistola Hadriani ad Tharasium. Sed eo in loco Hadrianus refert uerba synodicæ epistolæ à Tharasio ad se missæ. Et hic Gratianus non refert, propriè eius epistolæ uerba* In uersione. n. *Anastasij bibliothecarij sic legitur,* Inuenimus autẽ in prædicta synodica epistola sanctitatis vestræ, post plenitudinem fidei, & cõfessionem sacri symboli, & omnium sanctarum sex synodorũ, & de sacris venerabilibus characteribus miraculum laude ac veneratione dignissimum cõtineri. Quare & easdem sanctas sex synodos suscipio cum omnibus regulis, quę iure, ac diuinitus ab ipsis promulgatę sunt. Et *hæc quidem postrema uerba sunt etiam in illa ipsa Tharasij epistola, quod ex concilio Græco, & noua interpretatione clarè apparet.*

Sed dubitatur de ea, an canones conscripserit: quod ex quarta actione sexta β *synodi facile absoluitur.*

β Sextę.] *In secundo & xij. Vaticanis, est,* sextæ alias septimę, *& uere septima est, sed obgłosam nihil est mutatum.*

Ait enim Petrus episcopus Nicomediæ.

Sexta synodus canones conscripsit. Cap. VI.

Ex actione quarta septimæ synodi. Iuo. p. 4. c. 121.

HAbeo librum a continentem canones sanctæ sextæ synodi. Patriarcha dixit: ¶ Quidam scandalizantur per ignorantiam ꝙ canonibus illis, dicẽtes; nunqd sexta synodus canones fecit? Sciant ergo, qñ sancta synodus sexta sub Constantino congregata est, contra eos, q̃ dicebant vnam operationẽ, & vnã voluntatẽ b esse in Christo: in qua sancti Patres illos, vt hæreticos anathematizauerunt, & orthodoxam fidem explanauerunt. a ¶ Et soluta synodus est Constantini c xiij. anno. Post quatuor vero,

y Tu die, ꝙ in c. sextam synodum. facit mentionẽ de sexta synodo congregata, quę debet septima dici: sed ꝙ eos patres, qui in vtraque fuerunt, non mutat nomen, & per hoc patet, ꝙ illa littera, primę, &c. est falsa, & illa sextę est vera, secundum Io. de Fant. Arch.

b Voluntates duæ fuerunt in Christo.

Digitized by Google

aut quinquè annos ijdem sancti Patres congregati sunt sub Iustiniano [a] filio Constantini, & prædictos canones promulgauerunt: de quibus nullus dubitet. Qui enim sub Constantino in synodo fuerunt, ijdem ipsi episcopi sub Iustiniano istis canonibus subscripserunt. Oportebat enim vt synodus vniuersalis canones ecclesiasticos promulgaret. *Item.* ¶Sancta sexta synodus post promulgatam ab ea definitionem contra Monothelitas, Constantino Imperatore, qui eam congregauerat, non multo post defuncto, & Iustiniano eius filio regnante pro co. ¶Eadem [b] sancta Synodus diuinitus inspirata, iterum Constantinopoli quarto, aut quinto anno congregata est, & canones numero cij. ad correctionem ecclesiæ promulgauit.

Ex sexta actione septimæ synodi.

a ¶Habeo librum] *Verba sunt Petri episcopi Nicomediæ, ac Tharasij Patriarchæ Constantinopolitani actione quarta septimæ synodi: quæ quidem ipsi decentum, ac duobus canonibus dixerunt, qui in Trullo tempore Iustiniani Rhinotmeti secundo anno suæ reuocationis ad Imperium, editi sunt. Verum ex his ipsis verbis Tharasij apparet, eos canones non esse proprios sextæ synodi; quia fatetur post annos quatuor, aut quinque, quàm ea synodus fuerat absoluta, canones illos fuisse editos; quo tempore certissimum est neque eundè Romanum Pontificem, neque eosdem episcopos fuisse. Quamquàm in hac ratione temporis potius credendum est diligentissimis chronologis, Theophani, (cuius etiam verba quæ ad hunc locum pertinent ex originali Græco; quod in bibliotheca Vaticana extat, satis fideliter translata leguntur apud Franciscum Turrianum libro 6. 7. & octaua synodo) & Anastasio, & Georgio Cedreno, quam Tharasio. Illi enim non quatuor, aut quinque, vt Tharasius, sed viginti septem annos, a fine sextæ synodi tempore Agathonis habita, vsque ad hanc huiusmodi Decretorum editionem asserunt intercessisse. Episcopos vero, qui hos ediderunt, noluisse ipsos edere tanquam canones sextæ synodi, sed voluisse supplere, quod videbatur in quinta, ac sexta synodo deesse, ipsamet illorum ad Imperatorem allocutio testatur. Itaque noua dicenda est hæc episcoporum ratio, ideoque Græci illam, vt scribit Balsamon πενθέκτην, ideſt quintam sextam synodum appellant. Caterum non fuisse omnes illos canones a Romana ecclesia receptos, duo viri rerum ecclesiasticarũ peritissimi, Anastasius Bibliothecarius, & Humbertus Leonis ix. Legatus aperte testantur Humbertus quidem his verbis*; Non autẽ miror, & Agathoni Papæ, & sanctis Patribus sextę synodi uestra imputetis deliramenta, & quę aut corrupistis, aut finxistis capitula: cum & ipsi Domino Iesu, & Apostolis eius imputetis figmenta. *Vnde nos* scientes sextam synodum ad destruendam hæresim Græcorum Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis nouas constitutiones congregatam, capitula, quę nobis sub eius auctoritate apponitis, omnino refutamus; quia prima & Apostolica sedes nec aliquando ea accepit, nec obseruat hactenus. *Anastasius vero in præfatione in septimam synodum ad Ioannem viij Romanum Pontificem ita scripsit*: Ergo regulas, quę Græci in sexta synodo perhibent editas, ita in hac septima synodo principalis sedes admittit, ut nullatenus ex his illę recipiantur, quę prioribus canonibus, uel decretis sanctorum sedis huius Pontificum, aut certe bonis moribus inueniuntur aduersę. quamuis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognitę, quia nec interpretatę. Sed nec in cęterarum Patriarchalium sedium, licet Græca utantur lingua, reperiũtur in archiuijs: minimum, quia nulla earum, cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem prǫsens inuenta est. Quamquam eosdem Patres illas Græci promulgasse perhibeant, qui in sexta synodo sunt inuenti: sed nullis certis probare possunt indicijs.

Insti. de do. §. est & aliud Insti qui. non est pot ta te. § fec'. ubi Iustinianus uocat patrem suum Iustinum. Sed loquitur hic de alio Iustiniano, sub quo sexta synodus celebrata fuit tempore Agathonis Papæ, vt inf. ea cap. sexta. Sub Iustiniano autem, cuius leges leguntur, celebrata est quinta synodus, ut inf. eo. c sexta.

a ¶Sub Iustiniano.] Sed certe nec sic cessat cõtrarietas: quia tã Leo quàm synodus loquitur de cap. Tu distingue tempora, & concordabis scripturas. 2. q. 1. multi.

b ¶Eadem.] Not. quod eadem dicitur synodus, quia ijdẽ patres illuc conuenerunt. simile 7 q. 1. deinde & ff. de iud. proponebatur. Et est hic argum. quod eadem sit causa 1 appellationis, cũ causa principali. 2. q. 6. si quis in quacumque.

c QVoniam sanctæ.] CASVS.

1 Idẽ Spec. & Io. Andr. in tit. de iuram. calum. §. sequitur versi. quod de causa & plene p Cy. & Salic. in l. i nullus C. de procu. & per Alex. de Imol. in l. ita demum. col 3. eo. tit.

Ex his ergo colligitur, quòd sexta synodus bis congregata est, primo sub Constantino, & nullos canones constituit: secundo sub Iustiniano filio eius, & præfatos canones promulgauit.

Vnde sancti Patres in eadem synodo secundo congregati dixerunt.

¶Constitutiones synodi sextæ. Cap. VIII.

QVoniam [a] sanctæ [c], & vniuersales synodi, quinta sub Iustiniano Augusto, sexta sub Constantino patre tuo Augusto, de mysterio [β] fidei plenissime disputãtes, canone¶ nó fecerũt, sicut cæterę quatuor vniuersales

Dicitur in hoc cap. quòd quinta, & ſexta ſynodus non ita plenè canones fecerunt, ſicut cæteræ ſynodi, & ideo ſancti patres eiuſdē ſextæ ſynodi conuenerunt apud Conſtantinopolim, ut canones conderent in eadem ſexta ſynodo ſub Iuſtiniano congregata ſuper quo iam primo fuerant congregati, & dicitur quinta primo cōgregata ſub Iuſtiniano propter maiorem auctoritatem, quia in ea confirmati fuerunt canones facti ſub Conſtantino, quæ etiam ſexta fuit. Sequentia capitula plana ſunt vſque ad c. quod dicitis.

Iuo ſeptima uocat Iuo p. 4 c. 123.

In oratione allocutoria Patrū, q in Trullo conuenerant ad Iuſtinianū Imperatorē.

c 2. eius ſynodi.

ſup. ea. cap. placuit.

Iuo par. 4. c. 106.

Iuo par. 4. c. 134.

Pann. li. 2. c. 117.

a Sancta.] viij. hæc concilia dicuntur octo; quia octies ſunt celebrata, vt hic dicuntur, & quatuor locis celebrata, vt ſup. diſt. proxi ſicut.

b Sexta ſynodus, &c.

Sancta [a] viij. hæc concilia dicuntur octo; quia octies ſunt celebrata, vt hic dicuntur, & quatuor locis celebrata, vt ſup. diſt. proxi ſicut.

[b] Sexta ſynodus, &c. ſales ſynodi; propterea nos conuenientes in hanc imperialem vrbem, ſacros canones conſcripſimus. *Item*. ¶ Placuit huic ſanctæ ſynodo, vt amodo confirmata, & rata ſint canonum Apoſtolorum lxxxv. capitula. *Item*. ¶ Confirmamus γ & cæteros ſanctorum canones, & ſynodos, ideſt Nicænam, Ancyranam, Neocæſarienſem, Gangrenſem, Antiochenam, Laodicenſem, Conſtantinopolitanam, Epheſinam primam, Chalcedonenſem, Sardicenſem, & Carthaginienſem δ, & opuſcula Theophili Alexandrini epiſcopi, & Dionyſij [a] Alexādrini epiſcopi, & Petri Alexandrini epiſcopi & martyris, Gregorij Thaumaturgi Neocæſarienſis epiſcopi, Athanaſij epiſcopi Alexandrini, Baſilij Cæſareæ Cappadociæ epiſcopi, Gregorij Nyſſeni epiſcopi, Gregorij Theologi, Amphilochij Iconienſis epiſcopi, Timothæi Alexandrini epiſcopi, Gennadij † Conſtantinopolitani epiſcopi, Cyrilli Alexandrini epiſcopi, Cypriani Carthaginienſis epiſcopi, & ſynodum ζ ſuam.

† al. Germani.

a ¶Quoniam.] *Emendata ſunt multa in hoc capite ex canone ſecundo eorum, qui ſexta ſynodo tribuuntur, in quo indicantur concilia, & auctores canonum, quibus Graci vtebantur. Sunt autem uerba illius canonis apud Gratianum, & Iuonem in ſummam redacta.*

b ¶De myſterio.] Græcè eſt, τὸ περὶ τῆς πίστεως πατρικῶς διατεταγὰς ασαμυσήριον, ideſt fidei myſterium paterne declarantes.

γ ¶Confirmamus.] Iuo *habet*, confirmamus ſanctorum Patrum canones, & ſynodos, &c. *Græcè eſt*, ἐπισφραγίζομεν δὲ καὶ τὰς λοιπὰς πάντας ἱερὰς κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων, καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν ἐκτεθέντας τουτέστιν τῶν ἐν νικαίᾳ συναθροισθέντων, &c. ideſt obſignando autem confirmamus & cæteros omnes ſacros canones, qui à Sanctis, & Beatis Patribus noſtris ſunt editi; ideſt ab ijs, qui Niceæ conuenerunt, &c.

δ ¶Carthaginienſem.) A*pud Iuonem ſequitur*, Conſtantinopolitanam ſuo Nectario, & opuſcula Theodoſij, al. Theophili, &c. *Græcè autem eſt*. καὶ τῶν ἁγίων ἐν τάυτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ, καὶ βασιλίδι πόλει συνελθόντων ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτην πόλεως προέδρου, καὶ Θεοφίλου τοῦ γενομένου ἀλεξανδρείας ἀρχιεπισκόπου, *ideſt*, & eorum, qui rurſus in hac a Deo cuſtodita, & imperiali urbe conuenerunt ſub Nectario imperialis huius ciuitatis præſide, & Theophilo, qui Alexādriæ fuit archiepiſcopus.

ε ¶Et Dionyſij.) *In canone Græco vulgato fere eſt, quemadmodum antea apud* Gratianum, Dionyſij Alexandrini epiſcopi, & martyris. *Sed apud Balſamonem, & Iuonem legitur, quemadmodum reſtitutum eſt*, Dionyſij Archiepiſcopi Alexandrinorum megalopolis, & Petri Alexandriæ archiepiſcopi, & martyris. *Reliquas varietates per ſe accuratus lector notabit.*

ζ ¶Et ſynodum.) *In iſto canonis loco eſt error; quia illa ſynodus Cypriani reprobatur in, qua ipſe cum multis alijs Africæ epiſcopis putauit baptizatos ab hæreticis verum baptiſma non recepiſſe: cum tamen B. Auguſtinus aſſerat aliam extitiſſe traditionem Apoſtolorum, & ipſam Cypriani ſententiam plenario totius orbis concilio excluſam fuiſſe teſtetur.*

Item ex diurno [η] libro profeſſio Romani Pontificis.

¶Auctoritate Romani Pontificis ſancta octo concilia roborantur.
Cap. VIII.

Sancta [a] octo vniuerſalia concilia, ideſt, primum Nicænum, ſecundum Conſtantinopolitanum, tertium Epheſinum, quartum Chalcedonenſe, item V. Conſtantinopolitanum, & VI. Item Nicænum VII. Octauum quoque Conſtantinopolitanum vſque ad vnum apicem immutilata ſeruare, & pari honore, & veneratione digna habere, & quæ prædicauerunt & ſtatuerunt modis † omnibus ſequi, & prædicare; quæque condemnauerunt, ore & corde condemnare profiteor.

Iuo p. 4. cap. 132.

† al. *immimodis*] Iuo.

η ¶Item ex diurno.) *Integram profeſſionem fidei, quando quis in Romanum Pontificem promouebatur, refert Deus dedit Cardinalis in collectione canonū, quæ ſeruantur in bibliotheca Vaticana.*

Quo autem tempore ſexta ſynodus, & prima, ſecunda, tertia, quarta, & quinta congregatæ ſunt, Beda in libro de temporibus, cap. 65. ſcripſit, dicens.

Iuo cap. 4. 125. Pann. li. 2. c. 113.

¶De temporibus conciliorum. C. IX.

Sexta ſynodus [b] vniuerſalis Conſtantinopoli

Digitized by Google

poli celebràta est,& Græco sermone conscripta temporibus Papæ Agathonis, exequente:ac residente pijssimo principe Constantino intra palatium suum simulq; legatis Apostoli cæ sedis,& episcopis cl.residentibus. ¶Prima enim vniuersalis synodus in Nicæa congregata est contra Arrium cccxviij.Patrum,temporibus Iulij α Papæ sub Constantino principe. ¶Secunda in Constantinopoli cl.Patrum contra Macedonium, & Eudoxium temporibus Damasi Papæ, & Gratiani principis; quando Nectarius eidem vrbi est ordinatus episcopus. ¶Tertia in Epheso ducentorum Patrum contra Nestorium Augustæ vrbis episcopum sub Theodosio magno principe, & Papa Cœlestino. ¶Quarta in Calcedone Dcxxx.Patrum sub Leone Papa, temporibus Martiani principis contra Eutychem nefandissimorum præsulem monachorum. ¶Quinta item Constantinopoli temporibus Vigilij Papæ sub Iustiniano principe contra Theodorum,& omnes hæreticos.

Pann.l.2.ca. 111.

CAP. X.

α ¶Iulij.] *Certum est synodum Nicęnam primam celebratam esse tempore Siluestri.Sed in illa temporum obscuritate mirandum non est Bedam, & alios errasse.*

Prima β autem synodus in Nicæa cccxviij. Patrum contra Arrium Alexandrinum presbyterum,qui tres gradus in Trinitate asserebat, patrem scilicet maiorem, filium minorem,Spiritum sanctum creaturam temporibus Constantini principis,& Siluestri Papę Romani,Macharij Hierosolimitani, Alexandri γ Alexandrini, qui condemnata eadem hæresi statuerunt canones viginti; quorum auctor maximè præfatus † Alexander episcopus fuit. ¶Secunda in Constantinopoli contra Macedonium, Constantinopolitanum episcopum, qui negabat Spiritum sanctum Deum esse,temporibus Gratiani,& Theodosij principum,Damasi Papæ Romani, Cyrilli Hierosolymitani, [Nectarij ♣ † Constantinopolitani; qui condemnata præfata hæresi statuerunt canones tres:quorum maximè auctor Nectarius Constantinopolitanus fuit. ¶Tertia in Epheso ducentorum Patrum contra Nestorium Constantinopolitanum episcopum, qui dicebat beatam Virginem Mariam non Dei,sed hominis tantummodo genetricem, vt aliam personam carnis,aliam faceret deitatis,temporibus Theodosij principis † iunioris, Cœlestini Papæ Romani, Iuuenalis Constantinopolitani episcopi, Cyrilli episcopi Alexandrini: qui duodecim capitula contra Nestorij blasphemiarum totidem capitula auctore eodem sancto Cyrillo anathematizando conscripserunt. ¶Quarta in Chalcedone sexcentorum triginta Patrum, contra Eutychem Constantinopolitanum abbatem, qui asserebat Christum post humanam assumptionem non ex duabus naturis existere, sed solam in eo diuinam naturam permanere, temporibus Martiani principis, Leonis Papę Romani, Iuuenalis Hierosolymitani, Anatolij Constantinopolitani; qui condemnata præscripta hæresi statuerunt canones viginti septem: quorum auctor maxime idem sanctus Anatolius Constantinopolitanus episcopus fuit. ¶Quinta in Constantinopoli contra Theodorum Mopsuestenum, & omnes hæreticos; qui Theodorus dicebat aliud † esse Dei verbum, & aliud Christum, & sacram Virginem Mariam negabat Dei genitricem fuisse, temporibus Iustiniani principis, Vigilij Papę Romani, Domnini † Antiocheni, Eutychi? Constantinopolitani, qui quatuordecim capitula anathematizando scripserunt contra Theodori, & sociorum eius blasphemias. ¶Sexta in Constantinopoli cl.Patrum contra Macharium Antiochenum episcopum, & socios eius, qui vnam voluntatem, & operationem in Christo falsa suspitione asserebant, temporibus Constantini principis, Agathonis Papæ Romani, Georgij Constantinopolitani: qui condemnata hæresi præfata, anathematizando scripserunt nouem ε capitula inferius annexa.

† *Magni principis*] orig.

† *al. alium Deum esse verbum,& alium Christum.*

† *al. Domini.*

Anſ in prolegom.In principio collectionis conciliorum.

† *Sanctus Alexãder*) orig.

† *deest in*) orig.

β ¶Prima.] *Caput hoc inuenitur, & in recentioribus editionibus conciliorum, & in vetustiore Coloniensi Ann. MDXXX. & in manuscripta collectione,quam dictum est asseruari in bibliotheca Vaticana: sed non in collectione,quæ est in bibliotheca Monasterij Dominicanorum.Ponitur autem ante præfationem,qua nomen Isidori, mercatoris quidem in manuscriptis, peccatoris autem in impressis profert. Et sane in illa præfatione tantum quatuor generalium synodorum mentio fit; sexta vero post Isidori Hispalensis ætatem est habita.*

γ ¶Alexandri.] *Apud Anselmum est, vt apud Gratianum. In originali,* Alexandri Constantinopolitani. *Sed integra videtur lectio, si vtraque coniungatur. Nam, & episcopus Constantinopolis, & episcopus Alexandriæ, tempore illius synodi,*

PRima adnotatio.]

a ¶Maiorẽ.] Arg ℣ non qui prior eſt tẽpore prior eſt iure, ſed melior ꝓferẽdus eſt 1 quia no gradus elegantior, ſed vitæ melior actio cõprobat, vt 23.q.4. ſicut & 40.d.nõ loca.& c. multi.in fi.in Auth. de monachis.§.ordinatione honeſtioribus n.honores debẽtur, arg. ℣ 25.d.ca.1. in fi.& ff.de mune.& hono honores Arg. cõtra, C de off mag. officiorũ nemo agẽtium, & 41.d.mutamur.& arg.cõtra 65 d.c pen & vlt.vbi de hoc i fi &not.d hoc 67.dist.epi. Archid.

1 De hoc ẽt no.inf.74.d. cpõrum, & facit ad hoc quod dixiſu. co. qm̃ i ver. ſexta ibi videas. Arch.

a ¶Setulum ſunt hæc verba, ſcripſerunt nomen capitula inferius annexa, *quæ apud Anſelmum quoque habentur.*

ſynodi, Alexandri nomine vocantur.

♪ ¶Nectarij.) *Antea legebatur quemadmodum etiam apud Anſelmum*, Nectarij Alexandrini. *Emendatum eſt ex originali. Sed forteſſe, & hæc loco integra lectio hæc eſt*, Nectarij Conſtantinopolitani, & Timothei Alexandrini.

ß ¶Nouem.) *In loco citato ex collectione Iſidori legitur*, ſcripſerunt octo capitula, *& verba illa*, inferius annexa, *ibi non habentur. In concilijs deinde Colonia impreſſit poſt actionem ſexte ſynodi ex vetuſto codice monaſterij S. Benonis referuntur nouem capitula, & ante primum capitulum ſunt hæc verba*, ſcripſerunt nomen capitula inferius annexa, *quæ apud Anſelmum quoque habentur.*

CAP. XI.

Deus delit Cardinalis Anſelmus I proleg. Ante eadem Iſidori collectionem.

PRima α adnotatio Ancyranæ ſynodi, quæ ante Nicænam fertur fuiſſe, ſed propter auctoritatẽ maiorẽ [a] poſtponitur: in qua Patres xxviij. ſtatuerunt canones xxiiij. †quorum auctor maximè Vitalis Antiochenus eps. extitit. ¶Secunda Neocæſarienſis, quæ poſt Ancyranam, & ante Nicænam ß legitur fuiſſe, in qua Patres ſexdecim, ſtatuerunt canones xiiij. † quorum auctor maxime Vitalis epiſcopus Salaminius † extitit. ¶Tertia Gangrenſis, quæ poſt Nicænam legitur fuiſſe, in qua Patres xvj ſtatuerunt canones xx. propter quaſdam neceſſitates eccleſiaſticas: maxime contra Euſtathium, qui dicebat, quod nullus in coniugali ordine poſitus, nec vllus fidelis, qui non omnibus renunciaret quæ poſſideret, ſpem apud Dominum haberet: & multa alia venenoſa, quæ enumerare longum eſt. ¶Quarta Sardicenſis, in qua Patres ſexaginta ♪ ſtatuerunt canones xxj. quorum auctor maxime Oſius Cordubenſis epiſcopus, & Vincentius Capuanus epiſcopus, & Ianuarius ♪ Beneuentanus, & Calepodius Neapolitanus S. R. E. legati extiterunt. ¶Quinta Antiochena, in qua Patres xxix. † ſtatuerunt canones xxv. quorum maxime auctor Euſebius Paleſtinenſis epiſcopus extitit. ¶Sexta Leodicenſis, in qua Patres xxxii. ſtatuerunt lix. quorum auctor maxime Theodoſius epiſcopus extitit. ¶Septima Carthaginienſis, in qua Patres cccxii. † ſtatuerunt canones xxxiii. quorum auctor maxime Aurelius Carthaginienſis epiſcopus extitit. Etiam ſanctus Auguſtinus Hypponenſis epiſcopus in eadem ſynodo legitur fuiſſe, temporibus Honorii Auguſti. ¶Octaua Africana ſub Theodoſio minore Auguſto, in qua Patres cxvii. recitauerunt, & firmauerunt canones cv. qui per diuerſas concilia Africanæ prouinciæ temporibus Aurelii Carthaginienſis epiſcopi leguntur eſſe conſcripti. ¶Nona Arelatenſis, in qua Patres cc. ‖ ſtatuerunt canones quatuor: quorum auctores maxime Siluester vrbis Romæ epiſcopus, Sanctus Martinus Arelatenſis epiſcopus extiterunt temporibus Conſtantini Auguſti, ſicut quidam aſſerunt. ¶Decima item Arelatenſis, in qua Patres xix. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Sanctus Cæſarius Arelatenſis epiſcopus extitit. ¶Vndecima itẽ Arelatenſis, in qua Patres xvi. ſtatuerunt canones. ¶Duodecima item Arelatenſis in Vico Hortenſii †, in qua Patres xi. ſtatuerunt canones: quorum maxime auctor ſanctus Cæſarius Arelatenſis epiſcopus extitit. Tertia decima item Arelatenſis, in qua Patres xix. ſtatuerunt canones; quorum auctor maxime Sarpidius † Arelatenſis epiſcopus extitit. ¶ Quartadecima Arauicenſis, in qua Patres xvi. † ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Hilarius epiſcopus extitit. ¶Quintadecima Epaunenſis ζ, in qua Patres xxvi. ſtatuerunt canones xxxix. quorum auctor maxime Cæſarius epiſcopus extitit. ¶Sextadecima Agathenſis, in qua Patres xxix. † ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Cæſarius epiſcopus extitit. ¶Septimadecima Aurelianenſis, in qua Patres lxxii. ſtatuerunt canones, quorum auctor maxime Aurelius Arelatenſis epiſcopus extitit, temporibus Clodouei Regis. ¶Octauadecima item Aurelianenſis, in qua Patres xxxi. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Melanius Rhedoneus epiſcopus extitit. ¶Nonadecima item Aurelianenſis, in qua Patres xxx. ſtatuerunt canones; quorum auctor maxime ſanctus Albinus Andegauenſis epiſcopus extitit. ¶Vigeſima Ariuernenſis, in qua Patres xv. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Honoratus Breutenſis † epiſcopus extitit. ¶Vigeſimaprima Maticenſis †, in qua Patres xxi. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime Priſcus Lugdunenſis epiſcopus extitit.

† *al.xxx.*

† *al.ccxvij.*

† *Abeſt numerus a col lectione ẽe Vaticana.*

† *al. Hortẽſico.*

† *al. Sapardus) al. Sapidius.*

† *al. xxvi.*

† *al. xxxiiij.*

Hactenus in collectione Iſidori impreſſa.

† *Brinatenſis) al. Bituricenſis.*

† *al. Maticenſis.*

¶ Vi-

Digitized by Google

Hactenus in collectione Iſidori Vaticana.

¶Vigeſimaſecunda item Maticenſis, in qua Patres lxxxvj. ſtatuerunt canones: quorum auctor maxime idem Priſcus Lugdunenſis epiſcopus extitit. ¶Vigeſimatertia Lugdunenſis, in qua Patres xviij. ſtatuerunt canones: quorũ auctor maxime Philippus Viennenſis epiſcopus extitit. ¶Vigeſimaquarta item Lugdunenſis, in qua patres xx. conſtituerunt canones: quorum auctor maxime idem Priſcus Lugdunenſis epiſcopus extitit.

α ¶Prima.] *Maior pars huius capitis, ideſt vſque ad finem verſiculi.* Nonadecima *habetur in collectione Iſidori impreſſa, ante prafationem ipſius Iſidori:* In Vaticana *autem vſque ad finem verſ.* Vigeſimaprima *Deus dedit, & Anſelmus integrum ante ſuas collectiones habent. Neque nero ſummula hac eiuſdem Iſidori eſſe poteſt: nam neque prafationi ipſius, neque collectioni reſpondet; in qua, vt cætera mittantur varietates, multa referuntur concilia Hiſpania, quorum hic nulla mentio.*

β Ante Nicænam.] *Sic eſt emendatum ex Anſelmo, & Deus dedit, & Vaticana collectione. Nam ante legebatur,* Antiochenam: *In collectione autẽ Iſidori impreſſa legitur quidem,* Nicænam, *ſed deeſt vox,* ante. *Sic autem legendum eſſe, quemadmodum eſt emendatum, oſtendunt verba, quæ ipſum Neocæſarienſe concilium antecedunt* οἵτινες δὲ εἰσὶ τῶν μὲν ἐν ἀγκύρᾳ, τῶν δὲ ἐν Νικαίᾳ πρόγονοί εἰσι, *ideſt,* qui canones poſteriores quidem Ancyranis, anteriores autem Nicænis ſunt, *quo loco in collectione Iſidori impreſſa mendoſè eſt:* Et hi quidem canones ſecundi ſunt eorum, qui in Ancyra, & Cæſarea expoſiti ſunt, *redũdat enim illud,* & Cæſarea: *quare in recentioribus editionibus conciliorum omiſſum eſt. Similis error eſt in codice canonum Moguntino.*

γ ¶Sexaginta.] *In codice canonum vl. epiſcopi reperiuntur ſubſcripſiſſe, ſed poſtea additur:* & cæteri, & ſubſcripſerunt omnes epiſcopi diuerſarum prouinciarum, uel ciuitatum, nu. cxxi. *Socrates lib. 2. ca. 16. In eo concilio ex occidentis partibus epiſcopos circiter ccc. conueniſſe dicit, ex orientis verò lxxvj qui etiam ſeceſſionem fecerunt. Idem Nicephorus lib 9. cap. 12. & Triparita Theodoritus autem lib. 2. c. 7. [illegible]cet ex antiquis narrationibus, epiſcopos. ccl. conueniſſe. Omnino & in his. & Patrum, & canonum numeris multa ſunt emendata. Sed in multis etiam ſatis viſum eſt indicare varietates; nonnulla autem lectoris diligentia ſunt reſeruata.*

δ ¶Et Ianuarius.] *Anſelmus hẽt vt Gratianus. In collectione indicata eſt,* & Vincentius Capuanus epiſcopus, & S. R. E. Legatus extiterunt. *In concilio ipſo cap. 18. nominatur Ianuarius epũs. In ſubſcriptione uero in codice canonum, non nominatur, ſed tantum Vincentius Capuanus S. R. E. Legatus, & Calipodius Depolitanus legatus S. R. E.*

ε ¶Septima.] *Hic numeratur tantummodo unica ſynodus Carthaginiẽſis, qua habetur in codice canonum, de qua inferius xx. diſtin. c. de libellis. dicetur.*

ζ ¶Epaunenſis.] *Ita emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis, & collectione Iſidori Vaticana; Nam antea legebatur.* Empanenſis. *Verumtamẽ in concilio Epaunenſi impreſſo nullus Cæſarius nominatur; ſed Auiti primum eſt mẽtio.*

η ¶Septimadecima.] *Hic numerantur tria concilia Aurelianenſia, quorum hac in concilijs impreſſis indicia inueniuntur. In quinto Aurelianenſi, ſubſcribit primo loco Aurelius Arelatenſis. In primo inter alios legitur nomen Melanij Rhedonenſis. In tertio ſubſcribit quarto loco Albinus epiſcopus Andegauenſis.*

a ¶Eptuaginta.] Sed contra 21. diſt. in nouo 68. diſt. chorie piſcopi. ibi. n. dicitur, q̃ diſcipuli fuerunt lxxij ſecundum Hug. Dic, q̃ minor numerus nõ excludit maiorem. ar. 10. q. 1. hanc. ſic no. ſup 15 diſtin. cap. 1. ver hatum.

Sed quòd Nicæna ſynodus xx. canones ſu prælatuiſſe dicitur, contrarium videtur ei, quod in epiſtola Athanaſij inuenitur.

Scribit enim Athanaſius Alexandrinus epiſcopus Marco Papæ ita dicens.

In epiſtola Athanaſii. & vn iuniorum Aegypti epõrum ad Marcum Papam: ſed copioſius, quam hic. Iuo par. 4. c. 108. Pann. li. 2. c. 106. Anſel. l 1. c. 59. Polyc. lib. 3. tit. 20. Ibidem pau lo ſuperius.

† *Patribus*] orig.

¶Epiſtola Athanaſij poſtulantis capitula Nicæni concilij. Cap. XII.

SEptuaginta θ [a] Nicæni concilij capitula, quæ de prafata ſynodo, iubente domino meo Alexandro, decreto omnium epiſcoporum attuli, quæ ſunt igne combuſta, optamus, vt à veſtrę ſanctæ ſedis auctoritate percipere per præſentes legatos mereamur.

Item. ¶Præſentibus nobis octoginta capitula inmemorata ſynodo tractata ſunt; quadraginta à Græcis, græca edita lingua, & quadraginta à Latinis ſimiliter latina edita lingua. Sed viſum eſt ccclxviij. epiſcop:s† Spiritu ſancto repletis, & maxime iam dicto Alexandro, & Apoſtolicæ ſedis Apocryſarijs, vt decem capitula adunarentur alijs, atque congruis locis infererentur, & ad formam lxx. diſcipulorum, vel totius orbis terrę linguarum, & ſeptuaginta tanti & tam excellentis concilij fierent capitula; quæ omnem Chriſtianorum informarent orbem.

θ ¶Septuaginta.] *Ex his Athanaſij verbis conſtat, non omnes Nicæna ſynodi canones aut græcè, aut latinè nunc haberi; Et Iulius Papa ad orientales, & Innocentius Victricio, & alij, multos ex illa canones citant, qui non ſunt in his viginti, qui in manibus omnium verſantur. De quare ſcribit Iſidorus in prafatione conciliorum temis inſerta. Et ex epiſtola quadam Gregorij decimi ad*

Regem

Digitized by Google

Regē Armeniorum, cum concilium Lugdunēse indixisset, (quam manuscriptā habet Cardinalis Sirletus) intelligitur integrum Nicænum concilium in lingua Armeniorum eo tempore extitisse. Sic enim scribit: Quia uerò multipliciter expedit, ut in eiusdem celebratione concilij, antiquorum conciliorum copiam habeamus, celsitudinem regiam rogamus, & hortamur attente: quatenus integrum Nicænum concilium, & alia concilia, quæ habere diceris in Armenica litera, cum aliquibus peritis interpretibus, nobis cum ea qua poteris celeritate transmittas. *Tuneti quoque & Alexandriæ inuenti sunt octoginta canones Arabicè scripti sub nomine huius cōcilij, qui Romæ in Arabica & Armenica lingua scripti penes eundem Cardinalem Sirletum sunt, & nuper etiam in latinā linguam conuersi sunt, & impressi.*

Quomodo ergo viginti tantum capitula in Nicæna synodo statuta dicuntur, cum septuaginta capitula (vt Athanasius scribit) in ea statuta monstrentur? ¶ His ita respondetur: Capitulorum Nicænæ synodi quædam in desuetudinem abierunt: viginti tantum in Romana ecclesia habentur.

Vnde Stephanus Papa scribit dicens Luythobio Archiepiscopo Moguntino.

¶Nicæni concilij viginti tantum capitula habentur. Cap. XIII.

VIginti [a] tantum capitula Nicæni synodi in sancta Romana ecclesia habentur, sed quo neglectu alia defecerint, ambiguum est. Plurimi arbitrantur ea Antiocheno concilio esse inserta. Iuo p 4 c 232. Pann. li. 2. c. 107.

¶ *Apud Iuonem parte quarta, ca. 232. habetur magis integrum hoc caput:* Capitula Nicæni concilij testimonio Athanasij septuaginta, in figuram septuaginta discipulorum scripta non dubitamus, e quibus viginti tantum in ecclesia sancta Romana, & quæ sequuntur.

Sardicense quoque concilium auctoritate Nicolai Papæ recipitur.

Vnde idem scribit clero † Constantinopolitano.

¶Auctoritate Apostolica Sardicense concilium recipitur. Cap. XIIII.

QVod dicitis neq; Sardicense concilium, neque decreta † alia uos habere sanctorum Pontificum, nō facilè nobis facultas credendi tribuitur maxime cū Sardicense concilium, quod penes vos in vestris regionibus [b] actum est, & omnis ecclesia recipit, qua ratione cōuenerit †, vt hoc sancta Constantinopolitana ecclesia abijceret; &, vt dignum est, non retineret?

Habetur in epistola 6. quæ prima ad Photium est. Iuo p 4 c. 235. Pann. l. 2. c. 117. ver. Quod dicitis. † *al. conuenerat.* † *decretalia vos.*

DISTINCTIO XVII.

GEneralia concilia, [c] quorum tempore celebrata sint, vel quorum auctoritate cæteris præemineāt, sanctorum auctoritatibus supra monstratum est. Auctoritas vero congregandorum conciliorum penes Apostolicam sedem est.

a ¶ Viginti.] à Sardicensi.

QVod dicitis.] CASVS. Clerici Constantinopolitani dicebant se non habere statuta cōcilij Sardicensis, vel sanctorum Patrū, nō recipere: sed Papa redarguit eos dicens, non esse facile credēdum eos nō habere statuta illa, cum publicè penes eos facta fuerint, & cum tota ecclesia ea recipiat, Constātinopolitana ea recipere debet.

b ¶ Regionibus.] Hic est duplex arg. vnum tale: ex quo oēs alij hoc faciunt ergo, & tu obseruabis hoc, vt no. s. 12. d. illud. & c. quemadmodū. Itē argu. quod nulli licet ignorare ea, q̄ publicè facta sunt. 12. q. 2. qui & humanis 8. q. 1. licet. 11. q. 3. curæ 20. dist. si decreta. 87. dist. c. vlt. 33. q. 1. paratus. ff. de institoria ac. sed & si. § præscribere. C. de lib. cau. si filia extra de postu. præl. ad hanc 1 argu. contra. 82. dist. proposuisti. & 1 q. 1 si qui à simoniacis. & 24. q. 1. si quis dederit primū regulare, fm casuale pp casum ignorantis extra qui. ma ac. poss. cum in tua.

Facta publica debet ab omnib. sciri.

1 Ibi de hoc & extra. de constit. cognoscentes in gl. vlt.

GEneralia. Hęc dist. diuidit in tres partes. In quarū prima magister intēdit ꝓbare, ꝙ nullū robur hēt cōcilium gñale sine licentia Papæ celebratū. Secūda: ibi, [Quapropter.] Tertia ibi, [Hinc etiā.] CASVS. Supra dist. 15. c. 1. & 16. c. sexto. ostēsum est quo tpe generalia concilia celebrata fuerunt, & quorū auctoritate cęteris p̄eminebāt est similiter ostensum. In hac uero 17. d ostēdit, ꝙ tm̄ auctoritate sedis Apostolicę possunt congregari, & hoc ꝓbat p c. seq. [Generalia.]

c ¶ Concilia.] In hac 17. dist.

Digitized by Google

17.distin. ostenditur qui possunt facere concilia. Sunt autem conciliorum quædam vniuersalia, quædã particularia, siue prouincialia, quædam epalia. Vniuersale est quod a Papa, vel eius Legato cum omnibus episcopis statuitur 1. particulare, siue prouinciale est, quod Metropo-

1 Vniuersale.n. cõcilii sine auctoritate Papæ, vel eius legati celebrari non potest. inf.c.1.& 2. su.d.3.§.porro,Archid.

Vnde Marcellus Papa scribit Maxentio a.

a ¶Maxentio.] *Antea legebatur,* Maxentio Episcopo, *In tomis autem conciliorum in Epistola inscriptione est, ad* Mauentium tyrannum. *sed in principio Epistolæ ipsius est,* Marcellus Maxentio. *quæ lectio visa est retinenda.*

¶Absque Romani Pontificis auctoritate synodus congregari non debet. Cap. I.

Anſ.l.2.c.60. Iuo p.4.c.240. Poly.l.1,c.al.tit.13.

SYnodum [d] episcoporum absque huius sanctæ sedis auctoritate,(quamquam quosdam episcopos possitis cõgregare [b]) non potestis regulariter facere. Neq; β vllum episcopum, qui ad hanc appellauerit. Apostolicam sedẽ, damnare; antequam hinc sententia definitiua procedat. Nam si sæculares in publicis iudicijs libellis vtũtur appellatorijs, quanto magis sacerdotib. hæc eadem agere licet, qui sup illos sunt. De quib. dictũ est, [Ego dixi, Dij estis.]

Psal.81.

β ¶Neque vllum episcopum.] *Hæc vsque ad finem non habentur in aliquot manuscriptis Gratiani exemplaribus.*

Item Iulius Papa prius, in rescripto contra orientales pro Athanasio,c.29.

¶Non est ratum concilium, quod auctoritate Romanæ Ecclesiæ fultum non fuerit. Cap. II.

Anſ.l.2.c.47. Poly.l.1.c.13. † *al.legatio.*

REgula vestra nullas habet vires, nec habere poterit: quoniam nec ab orthodoxis episcopis hoc cõciliũ actum est, nec Romanæ Ecclesiæ legatus † [c] interfuit; canonibus præcipientibus, sine eius auctoritate concilia fieri non debere. Nec vllum ratum est [d], aut vnquam concilium, quod non fultum fuerit eius auctoritate.

Item Damasus Papa I. ad Stephanum, epist.3.

¶Nullus vsurpet concessa Romanæ Ecclesiæ. Cap. III.

Anſ.l.1.c.55; Poly.l.1.c.17. *sancta.*

HVic soli † sedi concessa [e] nullus vsurpare sine eius consultu præsumat, qui non vult honore ecclesiastico indignus, vel contemptor, iudicari.

† *al. Pelagius Papa Valeriano Patritio.*

Item Gregorius. † a

¶Absque Apostolicæ sedis auctoritate synodum particularem contra vniuersalem aliquibus congregare non licet. Cap. IV.

Iuo p.4.c.239. Anſ.l.12.c.43. Poly.l.1.c.14.

NEc licuit alicui aliquãdo, nec licebit, particularem [f] synodum ad condendum canones congregare: sed Marcellus dicit, quod non potest sine licentia Papæ, quamuis possit particularem synodum facere.

a ¶Synodum.] Scilicet generalem.

ADDITIO. Vel etiam prouincialem ad aliquid generaliter statuendum. Archid.

b ¶Cõgregare.] Cũ conueniunt epi ad examinandum cãm criminalem alicuius clerici in sacris, & secũdum hoc est arg. quod talis congregatio episcoporum nõ dicitur synodus generalis.

REgula.]CASVS Orientales epi sancti hæretici multas fecerunt facto concilio cõstitutiones; cui concilio, nec Papa, nec eius legatus iter fuit Et iõ Iulius Papa dicit illud nullas vires habere, vel qd in eo est statutum, & hoc ꝓbat auctoritate canonum dicentium, cõcilium sine auctoritate sed. Ap. fieri non debere.

CASVS.seq.cap.patet,

c ¶Legatus. Ad hoc spãliter destinatus: aliàs nõ posset legatus facere concilũ, vt not.sup. dist.3.c. regula.§.porro.& extra de off. leg quod translationem.

d ¶Ratũ est.] Argu ꝙ id, quod nullũ est non potest ratũ haberi, vt not.9. q.2.c. nullius alterius. ext. de elect.auditis.

Papæ soli cõpetens.generali mãdato non transfertur.

e HVic soli sedi cõcessa.] Hic expresse hẽ, ꝙ illud ꝙ soli Papę cõpetit, nõ transfertur gñali mandato: nisi specialiter mandet, vt ext. de offic. legat. quod translationem, quæ autem illa sint, dixi. 22.dist.præceptis, & alia habes extra, de off.leg.quod translationem.

tropolitanus, vel primas facit cum suffraganeis suis, vt 18.d.c.1.93.d.si quis epũs. Sed vniuersale non debet fieri sine auctoritate Papæ, vt hic, nec particulare sine auctoritate Metropolitani, vel primatis, nec epale sine auctoritate epi: Merropolitanus tñ potest facere concilium sine auctoritate primatis, vt 92.d si quis epũs: similiter epũs sine auctoritate Metropolitani. vt 38 d.quãdo. 12.q.2.placuit. Nec ob.quod legitur int.d.proxi.c. propter. in fi.& c pen. quia illud est intelligendum de prouincialibus conciliis, vel intellige illud de canonibus constituendis

SYnodum.] CASVS, Maxẽtius episcopus volebat ge-

NEc licuit.]CASVS.Celebrato concilio quinto apud Constãtinopolim, episcopi Venetiæ, Histriæ, & Liguriæ volentes recipere statuta illius concilij, conuenerunt ad examinandum, an illa statuta essent bona, vel mala, contra quos inuehitur Gregorius dicens, ꝙ si aliqua dubitatio emerserit de statutis in eo concilio, mittere debebant ad sedem Apostolicã. Si vero fuerint cõtumaces, ab ecclesia sunt coercendi, & si per ecclesiã non possunt, per sæcularem debent comprimi potestatem.

f ¶Particulatẽ.] Ad aliquid generaliter, statuendum 2, vel ad reuocandum illud, quod in vniuersalibus conciliis est statutum, vt isti episcopi, qui volebãt reuocare statuta

2 Vel dic, ꝙ particulare dicit, ꝙ per illos, qui patẽ faciunt, scilicet hæreticos, quib. nullo modo licet concilia celebrare, secũdum Laur.

Statuta vniuersalis concilij per quē possit interpretari.

statuta Cōstantinopolitanæ synodi, videtur hic, q̄ ad eorum Papam spectat interpretari statuta vniuersalis concilij, vt extra de concess. præb. & eccle. non vacan. dilectus, Arg. cōtra, q̄ ab oībus episcopus, vel a seniori parte eorum, qui interfuerunt, pōt fieri interpretatio, quia ab eo iudice prodire debet interpretatio. qui ius statuit. extra de sentēt excom. inter. de iud. cum venissent.

a ¶Ad recipiendā.] Eo ipso, q̄ qs erret, non dicitur hæreticus, si paratus ē corrigi, vt 24.q. 1. hæc est fides. Sed si dubitat de fide, hęreticus dicitur, vt extra de hære. c. 1.

Laici vtrum possint aliquando clericos punire. Hic videas quod legit, & notat 17. q. 4. de presbyterorum. Archid.

b ¶Per sæculares.] Possunt ergo laici coercere & clericos & non depositos in casib. vt not. 23. q. 5. principes. aliàs autē etiam depositū non potest laicus punire: nisi incorrigibilis sit, vt extra de iud. cum nō ab homine nunquā n. clericus quantumcunq; sit criminosus, tradendus est curiæ sæculari, dum modo possit corrigi per ecclesiasticā potestatē, vt 81. dist. dictū, extra de iud. at si clerici, nisi i crimine falsi literatū apostolicarum, vt extra de crim. fal. ad falsariorum. Item habes hic, q̄ vbicunq; deficit ecclesiastica potestas, semper recurritur ad brachiū sæculare, 11. q. 1. petimus, & 23 q. 5. de Laicis.

ADDITIO. Ad idē ead. q. administratores.

Mvltis.] CASVS. Hoc capitulū diuidit in duas partes. In prima parte dī, q̄ Constantinopolitani epi celebrauerūt cōciliū ad vocationem Ioānis, q̄ tunc erat patriarcha, qđ factum fuit absq; sedis Apostolicę licētia quare Papa cōciliū illud euacuat, & cassat, & qđqđ in eo fuit cōstitutu, & prohibet ne de cætero talia fiāt. In 2. parte, quæ incipit ibi, [Si vero] dicitur, quod si episcopi ceperūt super aliquo discrepare negotio, referatur quæstio ad sedem Archiepiscopi, vel patriarchæ, & si ibi non potest terminari, referuetur ad synodum episcoporum, difficiliores vero quæstiones ad sedem Apostolicam reseruantur.

c ¶Hortatu.] Arg. q̄ auctoritas superioris non excusat, vt 12. q. cunq; militu arg. contra 12. q. 2. de reb. 63. dist. Salo-

synodum β congregare: sed quoties aliqua de vniuersali synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendum[a] de eo, quod non intelligunt, rationem, aut sponte ij, qui salutem animæ suæ desiderant, ad Apostolicam †sedem pro recipienda † ratione conueniant: aut si forte (sicut de talibus † scriptum est; [Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit]) ita obstinati, & contumaces extiterint, vt doceri non velint; eos ab eisdem Apostolicis sedibus aut attrahi ad salutem quoquomodo necesse est, aut (ne aliorum perditio esse possint) secundum canones per sæculares[b] comprimi † potestates.

†*Apostolicas sedes*] Iuo. Prou. 18.
† *al per cipienda.*
† *al. quibusdam.*
† *al. opprimi.*

a ¶Gregorius.] *Hoc proculdubio est Pelagij, sicut ab Anselmo, & Iuone citatur. Sunt autem apud Gratianum multa capita ex Pelagio huius argumenti, ad Apostolicā sedē recurrendum esse, cum aliqua vniuersali synodo esset constitutum, & valde illos condemnandos, qui Apostolicis sedibus non communicant, vt 23. q. 5. c. non vos, &c. de Liguribus Ex hoc autem capite nec licuit, & capite, illud 11. q. 1. habetur in integra epistola Pelagij, quemadmodum ab Anselmo refertur. Verum in Polycarpo citatur ex Gregorio, & in margine est additū*, ad episcopos Mauritianæ *Atq; in summarijs capitum dictatus ipsius Papæ, qui habetur lib. 2. Regesti Gregorii septimi; inter cætera hoc est*, quod nulla synodus absq; præcepto summi Pont. dēat generalis uocari

β ¶Synodum.] *Apud Anselmum, Iuonem, & in Polycarpo addūtur hæc*, ad iudicandum uniuersalem synodum. *Hoc n. est, q̄ prohibetur hic a Pelagio. Multi n. eo tempore aut ignorantia, aut animi peruersitate adducti, nolebant quintum concilium recipere, (Qua de re B. Gregorius, lib. 7. epist. 53. & alibi sæpe) & particularem synodum vniuersali, ac sedium Apostolicarum auctoritati præferebant. Itaque hoc capite non prohibet Pelagius, sine Gregorius, ne episcopi possint Diœcesanas, & Metropolita prouinciales synodos conuocare, sed ne ipsas ad iudicandum vniuersalem synodum congregent, atque ita est in rubrica emendatum.*

Item Pelagius 11. Episcopis, qui conuenerant ad illicitam vocationem Ioannis Constantinopolitani, Epist. 1. cap. 1.

¶Non est concilium, sed conuenticulum, quod sine sedis Apostolicæ auctoritate celebratur. Cap. V.

Mvltis denuo Apostolicis, & canonicis, atq; ecclesiasticis institutis imur regulis, non debere absq; sententia Romani Pontificis concilia celebrari. ¶Quapropter, vt iam dictum est, recte non concilium, sed vestrū cōuenticulum, vel conciliabulum cassatur, & quidquid eo actū est, irritum habetur, & vacuum. Vos quoq; deinceps videte, vt nullius hortatu[c] talia præsumatis, si Apostolicæ sedis communione carere non vultis. *& infra.* ¶Si vero.

Anſ. l. 2. c. 36. Poly. l. 1. c. 14.

Cap. 3.

2 Vbi de hoc & 16. dist. an putabis Arc.

Salonitanæ 2 Tu dic, quòd in leuibus excusat aliàs nō.

a ¶Ad

Digitized by Google

Appellatur de episcopis prouinciæ ad metropolitanum.

a ¶Ad maiorem.] Idest, ad metropolitanum & ita cum appellatur ab omnibus episcopis prouinciæ ad metropolitanum, videtur, quòd metropolitanus solus maior sit omnibus episcopis prouinciæ, quia de pari ad parem nō licet appellare. 2. q. 6. c. anteriorū. ver. illo videlicet Item

Concilia.] CASVS. Quidam episcopi singulis annis sine sede Apostolica concilia faciebant: quare Symmachus Papa ea cassat, cum non inueniatur aliquid constitutum sine auctoritate sedis apostolicæ, immo semper ei maiora negotia reseruantur.

in qualibet prouincia ortæ fuerint quæstiones, & inter ipsius prouinciæ episcopos discrepare cœperit ratio, atque inter ipsos dissidentes non conueniat; ad maiorem [a] tunc sedem referantur. Et si illic facile, & iuste nō discernuntur, vbi fuerit synodus regulariter congregata, canonice, & iuste iudicentur. Maiores [b] verò & difficiliores † quæstiones (vt sancta synodus statuit, & beata consuetudo exigit) ad sedem Apostolicam semper referantur.

† *al. difficiles.*

Item Symmachus Papa.

In lib. Enno. pro defensione 4. & 5. syn. sub Sym. Ansl. 2. c. 56. Polyc. l. 1. tit. 7.

¶Prouincialia concilia sine Romani Pontificis præsentia pondere carent. Cap. VI.

† *al. Legite.*

COncilia sacerdotum [c] ecclesiasticis legib. quotannis decreta per prouincias, quia præsentiam Papæ non habent, valitudinem perdiderunt [a] [d] Legistis † insanissimi, aliquādo in illis præter Apostolici apicis sanctionem aliquid constitutum; & non de maiorib. negotiis ad consultationem †, quid occurrerit, præfatæ sedis arbitrio fuisse seruatum?

† *collationē*] orig.

a ¶Perdiderunt.] *Hic in libello Ennodij in recentioribus editionibus est nota interrogationis. Sunt enim verba inimicorum Symmachi hoc tanquam absurdum quidpiam obij cientium. Quibus Ennodius in sequentibus verbis respondet,* Legite, &c.

2 [*Hinc etiam cum auctoritas Theodorici regis ex diuersis prouincijs ad vrbem Romam sacerdotes conuenire præcepisset* [e], *vt sanctum concilium iudicaret de ys, quæ venerabili Papæ Symmacho præsuli Apostolicæ sedis ab aduersarijs ipsius dicebantur impingi, Liguriæ, & Aemiliæ, seu Venetiarum episcopi suggesserunt ipsū, qui dicebatur, impetitus debere synodum conuocare, sciētes, quia eius sedi primum Petri Apostoli meritū, deinde secuta iussione † Domini* [f], *conciliorum venerandorū auctoritas singularem in ecclesiis tradidit potestatem, nec antedictæ sedis antistitem minorū subiacuisse iudicio.*] *& infra.* [¶*Ad hæc serenissimus Rex, Deo adspirante respondit synodalis esse arbitrij in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reuerentiam* [g] *de ecclesiasticis negotiis pertinere, committens etiam potestati Pontificum, vt sine proposito vellent audire, ne-*

Verba oīa sumpta sunt ex quarta synodo Romana sub Symmamacho.

† *iussionem.*] Vatic. eod. & Nicolaus ad Michaelem Impe. pag. 501.

c ¶Sacerdotum.] Idest episcoporum.

d ¶ Perdiderunt.] Not. ꝙ aliquis dicit perdere quod nunquā habuit. sic 5. q. 6. quia iuxta. 23. q. 4. Guilisarius. 23. dist. quorundā 2, sic 33. q. 2 quod verò, &c. Moyses.

2 Vbi de hoc. Arch.

HINCETIAM. Hæc est 2 pars dist. in qua ponitur quid iuris sit de synodis.

CASVS. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ Symmachus Papa erat de quibusdam criminibus diffamatus: Vnde Theodoricus Rex veniēs Romam, concilium cōgregauit, vt examinarentur ea quæ obiiciebātur Papæ: Tunc surgentes episcopi Liguriæ & Aemiliæ & Venetiæ dixerunt Imperatori, ꝙ ad Papam spectabat cōuocare concilium: Imperator ad hoc benigne rādit oīa esse in potestate synodi cōmittēs negotium auctoritati Pontificum, dūmodo pax in ciuitate Romana seruet. In secūda parte, quæ incipit ibi, [Epi verò] dicit, ꝙ Epi ibi congregati auctoritate eiusdē Symmachi īterueniente absoluerūt ipsū ab humano iudicio, a solo Deo iudicādū, & restituā dos clericos, q recesserant a Symmacho Papa in suis officiis decreuerūt: dummodo primo Symmacho satisfaciāt. Cui statuto primo sub scripsit Laurentius epūs ecclesiæ Mediolanensis, secundo Rauennas, & postea lxxv. epi. Omnia quæ postea sequuntur, plana sunt vsque ad d. 18.

Item hic appellatur a metropolitano ad concilium metropolitanum. inf. 2. q. 6. omnis. & sic conciliū est maius ipso metropolitano. & sic appellatur ab aliquo ad seipsum cum aliis, & est simile. ff. quando appell. sit l. 1. §. soleat. Sed quid est, qđ hic dicitur, ꝙ si dissentiunt epi, recurratur ad superiorem, quare non stat ur hic sententiæ plurium 65 dist. sane? Intelligunt quidā, qđ hoc dicitur in causa criminali episcopi, vbi oportet omnes episcopos consentire, vt 6 q. 4. c. 1. & 2. Sed potest intelligi in eo casu, quando in prouincia dubitatur de negotio aliquo inter episcopos: tunc recurritur ad sedem superiorem. Vel intelligas in eo casu etiam quando dissentiunt episcopi in sententia, non quòd sententiam aliquam proferant, sed videtur quibusdam vno modo sententia, aliis alio modo.

1 Ex hoc dicto videtur, ꝙ cōcilium posset cognoscere de causis delictorum metropolitani, de hoc dicā 11. q. 1. si clericus ibi videas. Arch.

b ¶Maiores.] Vt de fide, vt 24 q. 1. quoties.

e ¶Præcepisset.] Isti epi uenerunt ad citationem Regis non, ꝙ venire tenerentur, sed vt reuocarent eum ab errore suo. Simile ad hoc extra de exceptionibus, olim.

f ¶Iussione Domini.] Habet ergo Romana ecclesia auctoritatem a Conciliis, sed Imperator a populo, vt 93. d. legimus. in fi. Contrarium huic signatur 11. d. quamuis & 22. d. omnes. vbi dicitur, ꝙ Romana ecclesia habet primatū a Domino, & nō a conciliis. Sed dic principaliter habuit a Domino, secundario * a conciliis.

* *Concilia proprie non dederūt primatum Romanæ ecclesiæ, sed explicarūt datum a Domino.*

g ¶Reuerētiā.] Debet imperator reuerentiam ecclesiæ: sed de rebus ecclesiæ nihil potest dispensare, vt 96 dist. bene. vnde nec dignitates, nec præbendas dare pōt 3.

3 Cōtra no. 10. d. Imperium ibi dixi. Archid.

vt 16.q.7.ſi quis deinceps.arg.contra extra de conſuetu. cum inter in parte decila.vbi dicitur Rex conferre deca natum:ſed hoc forte ex conſuetudine,& ex priuilegio. 16 q 1.hinc etiam.

a ¶Immunis.]inf.2.q.7.§.item cum Balaam.in ſi contra,ibi dicitur, q̃ ſimoniac' poſt reſtitutionẽ tenetur reſpõdere accuſatoribus. Sed dic,quod primo fuit accuſatus de hęreſi. ſed cum appareret calumnia accuſãtis,poſtea fuit abſolutus,vt hic dicit.

b ¶Ante tempus.] quod fieri non debuit,vt 8.q.4. nõne. §.illud

c ¶Synodo] vt 96. d.bene.

Ordo inter beneficiatos

d EPiſcopus]¶Tẽpus Generale eſt, quod qui prius dignitatem receperunt, præferẽdi ſunt aliis 1, vt 74 d. epiſcoporum.& 75. di. cap. vlt. & extra de maio.& obed.cap.1. quoniamille gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior & ſtipendia lõgioca fecerunt anteire,vt C. de offic. ma offi l.nemo,niſi aliquis receperit dignitatẽ a principe: ille enim præponit alius, vt extra de maio.& obed.p tuas & ff.de albo ſcrib.l. a. & niſi ſint loco metropolitani, vel alicuius maioris dignitatis, q̃ licet ſint poſterius ordinati, tamen præponuntur aliis,vt hic in falca, placuit, diſt proxi.

1 Contra 16. d 6.ſynodus ver. prima adornitio, vbi de hoc Archid.

EPiſcoporũ. Hęc diſtinctio diuidit i tres partes: in prima probat, q̃ concilia epiſcoporum debẽt fieri bis in anno;& hoc probat per tex canones quod tñ correctum eſt.Sed a ibi, [Quoniam quidem.] Tertia ibi, [Singuli.]

CASVS. Dictum eſt ſupra & oſtenſum, q̃ epiſcopi non poſſunt celebrare concilia ſine licentia Romanæ ſedis, in quibus aliquid generaliter definiant, vel ſtatuant:ad correctionem tamen cõcilia celebrare, & indicere quæ iam ſtatuta ſunt generaliter, vel ſpecialiter, poſſunt.

2 ſup. diſt. prox.c.concilia. ſecundum Hugonem.

e ¶Epiſcoporum.] Hic intitulatur 18.diſt. In proxima diſtin. magiſter oſtendit 2, quod prouincialia concilia nihil generaliter poſſunt conſtituere: ideo conſequenter oſtendit ad quid ſint vtilia, addit etiam quoties in anno, & quo tempore anni, & cuius auctoritate ſint celebranda 3,& q̃ metropolitanus nihil debet exigere ab epiſcopis conuenientibus ad cõcilium addit de pœna epiſcopi, qui vocatus ad ſynodum non venit. In fine dicit, q̃ intra ſex menſes debet epiſcopus indicare ſuis ſubditis ea,quæ in concilio acta ſunt.

3 Vt inf. & ca.1.2. & 3. ca. peruenit & c.quoniã,

gotium ſiue nollent, quod magis putarent vtile deliberarent,dummodo venerandi proniſione concilij pax in ciuitate Romana daretur †: epiſcopi verò in ſynodo reſiſtentes congregata auctoritate eiuſdem Symmachi dixerunt: Symmachus Papa ſedis Apoſtolicæ præſul ab huiſmodi oppoſitionibus † impetitus, quantum ad homines reſpicit ſit immunis [a], & liber,cuius cauſam totam Dei iudicio reſeruamus.]& infra. ¶De clericis vero memorati Papæ, qui ab epiſcopo ſuo ante tempus [b] contra regulas diſceſſerunt,& ſchiſma fecerunt;hoc fieri decernimus,vt † illi ſatisfacientes epiſcopo ſuo miſericordiam conſequantur,et officijs eccleſiaſticis ſe gaudeãt reſtitui.] Ibidem infra.¶[Laurentius eccleſiæ Mediolanenſis epiſcopus huic ſtatuto noſtro, in quo totam cauſam Dei iudicio commiſimus,ſubſcripſit. Petrus eccleſiæ Rauennatis epiſcopus ſub eiſdem uerbis ſubſcripſit,& poſt eũ ſeptuaginta quinque epiſcopi.] Illud de clericis pro pace in vrbe reformãda miſericorditer & diſpenſatiue factum digno ſcitur.¶Hoc quoque notandum eſt,quòd in hoc concilio, & in alia ſynodo [c] Symmachi Papæ, ante Rauennatem epiſcopum, Mediolanenſẽ ſubſcripſiſſe, & reſpondiſſe legitur: ex quo ſedis prærogatiuam ante eum habere colligitur.

† Chriſtianis omnibus redderetur] orig.

Ibidem infra.

† al.propoſitionib.] orig.

† vt eos ſatisfaciẽtes epiſcopo ſuo miſericordia ſubſequatur] orig.

Ait enim Gregorius primus lib.7.reg.epiſt.122. Syagrio epiſcopo Auguſtudunenſi.

CAP. VII.

EPiſcopos ſecundum ordinationis ſuæ tempus [d], ſiue ad conſidendum in concilio,ſiue ad ſubſcribendum,vel in qualibet alia re ſua attẽdere loca decernimus, & ſuorum ſibi prærogatiuam ordinum vendicare.

Anſel.l.6.c.134.

Verum tempus ordinationis non ad eccleſias, ſed ad perſonas refertur, ſicut ex conſuetudine Cardinalium ſanctæ Romanæ eccleſiæ, & epiſcoporum vniuſcuiuſque prouinciæ euidenter apparet.

DISTINCTIO XVIII.

EPiſcoporũ [e] igitur concilia,vt ex præmiſſis apparet,ſunt inualida ad definiendum,& conſtituẽdum [f],non autem ad corrigendũ. Sunt enim neceſſaria epiſcoporum cõcilia ad exhortationem, & correctionem, quæ etſi non habẽt vim conſtitutionis †;habent tamen auctoritatem imponendi, & indicendi, quod alias ſtatutum

† al. conſtituendi.

e ¶Epiſcoporum.] Hic intitulatur 18.diſt. In proxima diſtin. magiſter oſtendit 2, quod prouincialia concilia nihil generaliter poſſunt conſtituere: ideo conſequenter oſtendit ad quid ſint vtilia, addit etiam quoties

f ¶Conſtituendum.] Illud non eſt verũ, quia epi bene poſſunt condere canones epales,& archiepiſcopus prouinciales. quia quilibet populus, & quælibet eccleſia ſibi poteſt ſtatuere aliquod ius,vt ſup diſt 1.ius ciuile.& 9.d.quę contra.& 11.d catholica & 12.d.illa.& de conſecra.d.3.c.1.& extra de ſer.conqueſtus. ſed de maioribus negotiis non poſſunt aliquid ſtatuere,vt hic,& 12. diſt:præceptis, vbi de hoc.

Eccleſia q̃libet poteſt ſibi ius ſtatuere.

De

Digitized by Google

DE concilijs.] CASVS. In hoc ca. statuit Leo, vt cōcilia episcoporum fiāt bis in anno, & ibi clericorū quæstiones dirimantur: & si ibi dirimi non possunt, referantur ad primatem. & si nec ibi poterunt terminari, ad sedem Apostolicam referantur.

est, & generaliter, seu specialiter obseruari præceptum.

]Ex concilio Cabilonensi, c.6.]

¶ *In peruetusto Gratiani codice palea hæc est in extremo præcedentis distinctionis, conuenitque cum ultimo illius capit,* episcopos, *Ex Cabilonensi autem citant etiam cæteri collectores, extat uero in Bracarensi primo, c.24. & concordat cum c.13. concilij Mileuitani, & ca.53. concilij Africani.*

PALEA. Cap. I.

Burch.l.1.c.55. Iuo.p.5.ca.165. Pann.l.4.c.10. † *al. sedendi deferat.*

PLacuit, vt conseruato metropolitani primatu cæteri episcopi secundum suæ ordinationis tempus alius alij deferat † locum.

Vnde Leo primus, epist.82.c.7. Anastasio Thessalonicensi episcopo.

¶ Bini conuentus per singulos annos ab episcopis celebrentur. Cap. II.

Burch.l.1.c.43. Iuo.p.4.c.241. Pann.l.3.tit.19. Poly.l.3.tit.16.

DE concilijs autē episcopalibus nō aliud indicimus, quàm sancti Patres salubriter ordinarunt, vt scilicet bini [a] conuentus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus [b] querelis, quæ inter diuersos ecclesiæ ordines [c] nasci assolent, iudicetur. At si forte inter ipsos, q præsunt, de maioribus (quod absit) peccatis causa nascatur, quæ ꝓuinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotij qualitate metropolitanus [d] curabit instruere [e], & si coram positis partibus nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostram cognitionem quidquid illud est, transferatur.

Poly.l.1.tit.15.

Item ex Nicæno concilio, c.5.

¶ Quo tempore concilia episcoporum sint celebranda. Cap. III.

Poly.l.3.tit.19.

HAbeatur semel concilium ante dies Quadragesimæ [f], vt omnibus, si quę sunt, simultatibus [g] amputatis, mundum α ieiunium, & solenne Deo possit offerri: secundum vero agatur circa tempora ¶ autumni.

α ¶ Mundum..] *Caput hoc est ex uersione; qua usus est Isidorus. In ea tamen hoc loco est,* mundum solenne Deo munus; *quē admodum & in Polycarpo, & in aliquibus Gratiani codicibus est,* mundum, & solemne Deo munus. *Græcè est, ἵνα πάσης μικροψυχίας ἀναιρουμένης τὸ δῶρον προσφέρηται τῷ θεῷ,* id est, vt omni sublata animi angustia munus purum Deo offeratur.

Item ex Antiocheno concilio, c.20.

¶ Ad morum correctionem, & controuersiarum dissolutionem bis in anno episcopale concilium fiat. Cap. IIII.

Burch.l.1.c.44. Iuo.p.5.c.154. Pann.l.1.c.15. Polyc.l.3.ti.19.

PRopter ecclesiasticas causas, & quæ existunt, controuersias dissoluendas, sufficere visum est bis in anno ꝑ singulas prouincias episcoporum concilium fieri, semel quidem post tertiam hebdomadam Paschalis festiuitatis ita vt in quarta hebdomada, quæ consequitur, id est media α Pentecoste, concilium compleatur β, Admoneant, [a]

a ¶ Bini.] Hoc corrigitur infra eod. quoniam. & extra de accus. sicut olim.

b ¶ De omnibus.] Ad eos spectātibus.

c ¶ Ordines.] Id est, laicos vel clericos: loquitur Primati vel Patriarchę.

d ¶ Metropolitan⁹.] Not ꝙ in magnis negotijs semper consulet archieps suū Primatem, vt hic, & 65. distinct. de persona. & 6.q.4. si inter episcopos. Item habes hic, ꝙ Primas nō debet interesse concilio Metropolitani, & 92. distin. c. pen. & 11. quęst. 1. si clericus aduersus.

Primas in concilio archiepiscopi non debet interesse.

e ¶ Instruere.] Ergo iudex à quo appellatur, potest instruere iudicem ad quem appellatur, & eius causam quare non recipit ei⁹ appellationē, & exemplū sibi reddere debet, vt ff de appella. recipi. l. sciēdum. non tamen tā quam testis, vt 2.q.6. statuendum.

HAbeatur.] Casus triū sequentium capitulorum plani sunt.

f ¶ Dies Quadragesimæ.] In seq. cap. dicitur, quòd post tertiam debdomadam Paschæ: sed iste canon præiudicat illi: quia iste canon est Nicæni cōcilij 1. vel loquitur secundum diuersas consuetudines. 16. dist. ca. sexta ver. primo.

1 Sub. ꝙ inter alia primatum obtinet. 15. dist. c.1. & 2.

ADDITIO. Arg 76. dist. vtinam. Archidiaconus.

g ¶ Simultatibus.[Si multas est odium priuatum. 65. dis. ca. tertio.

h ¶ Circa tempora.] Idibus Octobris, vt infra. cap. seq.

i PRopter.] ¶ Admoneant.] Id est conuocent, vel ꝓ priè, & sic est argu. quod mora potest purgari, licèt certus dies sit appositus 2, alias quare admoneretur?

2 Id est, adiectio diei nō facit aliquem esse in mora. Lau.

Digitized by Google

retur? ſic inf.ea.dif qñ & extra de concef. prębē. & eccle.nō va.quia diuerſitatem.& ff.de peri. & cōm. rei vē. l.1 § licēt autem. Arg.contra extra de elect.cū in cūctis arg contra 7.q.1.preſentium, & 20.q.2.puella. & C de contrah. ſtip. magnam. & extra de dolo & contuma. cumdilecti. Solu.vbi dies præfigitur à canone, mora poteſt purgari: ſecus ſi ab homine præfigitur dies. argu ff.de arb. ſi cum dies. § vlt. & l.Celſus. to. Sed hoc nō eſt verum, vt extra de ſup. neg. præ. licet. ibi dici vī, q̄ mora purgari non p̄ſſit. ſed certe noua decre dicit, quod in ſolutione penuonis mora itra breue tp̄s poſſit purgari, vt extra de loc c. vel. ſed illa loquitur in alio caſu quàm decret. licet Vel d.c, quod illa corrigit decret. licet B.

a ¶ Idibus.] Hoc falſū vī: q̄ idus ſemper eſt, i xiij. die uel xv. ſecundum quod nonę prędūt: ſi menſis habet quatuor nonas, ſūt idus i xiij die ſi vero ſex nonas ſunt i xv. die. Et ita idus nunquā ſunt in x die. verum eſt apud nos ſed apud Grę̄cos bene eſt in x die. Dicunt quidam ſ quod idus qñ que dī large, vt hic, ſcilicet totum illud tempus ex quo poſt nonas ſtatim incipiunt cōputari, vt cū dī viij. idus. vij. idus & ſic deinceps, nā in principio menſis dī Kalēdæ, deinde iiij. vel vj. nonas, deinde terminatis nonis dī viij. idus. vij. idus. quare ergo dī, q̄ ſit decimus i Sed dicas q̄ hic vocat hoc nomine, idus, quēlibet diē, qui eſt iter illos dies, q dīr idus, nō vltimum diem iſtorum, qui propriè & abſolutè dicit idus. Alia expoſitio, quæ ſit hic, non valet.

ſ Vt Laurentius.

b ¶ Hyperberetæi mēſis.] id eſt, Octobris.

c ¶ Et omnes.] Et, pro, i. alias ſi omnes debent conuenire de prouincia, quare epiſcopus reſeruaret eis omnia ea quæ fierent i in ſynodo, vt inf. c. decernimus.

a De hoc if. eo. ca. pen. Laur.

d ¶ Concilia.] Prouincialia, quia quilibet epiſcopus irrequiſito metropolitano poteſt facere concilia epiſcopalia, vt 35. d. it. quando.

ADDITIO. Sic legitur & no. inf. ea. di. c. pen. in fi. Arch.

autem comprouinciales epiſcopos ij, qui in amplioribus, id eſt in metropolitanis ciuitatibus degunt. ¶ Secundum vero cōcilium Idibus [a] Octobris habeatur, q̄ dies apud Grę̄cos hyperberetæi † menſis[b], decimus γ inuenitur. In ipſius autem concilijs, & presbyteros, & diaconos prę̄ſentes eſſe oportet, & omnes [c] quotquot ſe læſos exiſtimant, & ſynodicam expectare ſententiam. Nec liceat aliquibus apud ſemetipſos concilia [d] ſine metropolitanorū eſpicoporum conſcientia facere, quibus de omnibus cauſis conſtat [e] permiſſum eſſe iudicium.

† Vide in hunc locum Io. Bap. Pīū adnotationum poſteriorū. c. 66. Kalendæ, nonæ, & idus.

α ¶ Id eſt media.] *Antea legebatur*, & in medio temporis inter Paſcha, & Pentecoſten. *nec multo aliter apud Iuonem*, id eſt medio temporis, &c. *Sed poſita eſt hęc lectio, ex pleriſque Gratiani exemplaribus, & collectione Iſidori, in qua eſt hęc eadem verſio. Nam cęteri collectores ſecuti potius videntur verſionem Dionyſii, quæ eſt in codice canonum: quamuis & Burchardus, & Pannormia hoc loco habeant*, id eſt medio Pentecoſtes, *vel*, in medio Pentecoſte, *vbi in verſione Dioniſii eſt*, ita vt quarta ſeptimæ Pentecoſtes. *verbum planè è verbo, Græcè enim eſt* ὅστις τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς.

β ¶ Compleatur.] *Vocem*, συτελεῖσθαι *Dionyſius vertit* conueniat.

γ ¶ Decimus,] *Prorſus ex Græco. Dionyſius autem quem Burchardus, & Iuo ſequuntur, habet*, Idibus Octobris, id eſt, quintodecimo die menſis Octobris, quem hyperberetæum Græci cognominant. *In canone autem Apoſtolorum. 37. legitur ſecundam anni ſynodum celebrandam eſſe*, ὑπερβερεταίου δωδεκάτῃ, *id eſt*, duodecimo die hyperberetæi. *Non conuenire autem omnino Latinorum menſes cum Græcorum ſatis conſtat. Suidas quidem ſcribit apud Macedonas hyperberetæum eũdem eſſe q̄ October, Galenus autē* Pergami *eundē qui* September.

Item ex Concilio Laodicen. c. 40.

¶ Semetipſos accuſant, qui vocati ad ſynodum venire contemnunt. Cap. V.

Bure. l. 1. ca. 47. Iuo p. 5. c. 157. †al. abire.

NOn oportet vocatos epiſcopos ad ſynodum, contēnere, ſed adire † debere, & aut docere, aut doceri [f] quę ſunt ad eccleſiæ cæterorumque correctionem vtilia: quòd ſi contempſerint, ſeipſos videntur accuſare [g], niſi forte prę infirmitate ire non poſſint.

Item ex concilio Chalcedonenſi. c. 19.

¶ Corripiantur epiſcopi, qui ad concilium vocati, venire contemnunt. Cap. VI.

Anſe. l. 6. c. 199. Iuo p. 4. c. 243.

PErvenit ad noſtras aures, quòd in prouincijs cōſtituta epiſcoporū cōcilia minimè celebrent. Hoc [a] ex eo

e ¶ Cauſis conſtat.] Quæ ad ſtatum prouinciæ ſpectant.

f NOn oportet.] ¶ Doceri.] Licèt enim non debeant indigere doctrina, vt 1 q. 7. conuenientibus 3. tamen diſcere debent. 24. q. 3. ſi habes. Laur.

g ¶ Accuſare.] Id eſt, debent excommunicari, vt 2 q. 6.

ſ Ad idem 36. diſtin. §. ecce.

6. quiſquis probatus.

PErvenit CASVS. Quidam erant epiſcopi, qui concilia non celebrabant, quod apparebat ex eo, quod correctione egebant multæ res eccleſiaſticæ quæ iam neglectę fuerant. Quare ſtatutum fuit in ſynodo, vt bis in anno eporū concilia celebrarentur ad correctionē eorum, quæ fuerunt emendanda. Statuit enim quod omnes epiſcopi prouincię interſint: niſi neceſſitate aliqua

Præcedentia per sequẽtia ipsũ muntur.

aliqua excusentur, alioquin corripiantur.

a ¶Multæ.] Arg ꝙ per sequentia intelliguntur, & præsumuntur præcedentia: nã si quis ab hæc editis per violentiam tractus fuerit, & per menſem steterit cum eis, præsumitur non tractus, vt 1.q.1. constat item arg. contra

probatur, quòd multæ [a], quæ correctione opus habent, ecclesiasticæ res negligantur. Statuit ergo hæc sancta synodus, secundum regulas Patrum bis in anno vnum conuenire per singulas prouincias episcopos, vbi singula β quæ emerserint, corrigantur. Qui vero noluerint conuenire episcopi, constituti in suis ciuitatibus, & hoc maxime, cum sui corporis sanitate consistentes, etiam ab omnibus aliis urgentibus [necessitatibus † [b], & inexcusabilibus negotijs liberi sunt, licere eos fraternæ charitatis admonitionibus corripi.

† abest a collectione Isidori, & Iuonis.

a ¶Hoc ex eo.] *In collectione Isidori, vbi alioquin eadem videtur esse versio, legitur*, ex hoc probatur, quod multæ, &c. *item que apud Iuonem, addita tamen particula*, &, *Græcè est:* καὶ ἐκ τούτου πολλὰ παραμιλεῖται τῶν διορθώσεως δεομένων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. :& propterea multæ ex rebus ecclesiasticis, quæ correctionis egent, negliguntur.

¶Vbi singula.] *Ita in collectione Isidori & apud Iuonem, & Anselmum. Græcè est:* ἵνα ἃ ὁ τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπος δοκιμάσει, καὶ διορθοῦν ἔχασα τὰ ἀνακύπτοντα *quæ Dionisius sic vertit:* Quòd metropolitanus antistes probauerit, & corrigere singula, si qua forsassis emerserint.

Item ex septima synodo, c. 6.

Ex versione Anastasij.

¶Canonicis subiaceat pœnis metropolitanus, qui saltem semel in anno celebrare concilium negligit.

Cap. VII.

In concilio Nicæno. c. 5. & Antiocheno. c. 20. Iuo p. 5. c. 373. su. ea. c. habeatur. & c. propter. Cap. 9.

[2]QVoniam quidem regula [c] est, quę dicit, bis in anno per singulas prouincias oportere fieri p cõuentũ eporum regulares inquisitiones; pp fatigationẽ, & vt opportunè [a] habeãtur ad iter agẽdũ hi, qui cõgregãdi sunt definierũt sextę synodi sancti Patres, omni excusatione [d]

Constitutio sęda an reuocet priorem de illa mẽtione nõ facta.

2 Scilicet, septima, secundu Hug. Io. de Fant.

3 Extra de præscrip. veniens, & de referi. ordinem. Archi.

Testamentũ sim an reuocet primum.

4 Item & si primum de rogatorium est sedo. ff. de leg. 1. ti mihi & tibi. §. vlt. Archid.

5 Supra eo. c. proxi. inf. ead. si eps. Archid.

tra prælatos ex vitiis subditorum, & contra magistros ex vitiis discipulorum, vt 28. dist. priusquam. & 22. q. 2. quod autem ait. 53 dist. legem. 12. q 2 quatuor 44 dist. multis 34 q. 1 cum per beatum. & C. de adul. si qui.

b ¶Necessitatibus.] Quæ necessitas excuset, habes de consec. dist. 4. hi qui. 1. Item si quis propter tempestatem, vel flumen. vel quia vocatus est ad testimoniũ, vel ad dignitatẽ, vel si incipit abesse causa Reipublicæ, vel si domestico funere impedit, vel si maius negotium ipsum trahit, excusatur, vt ff. si quis cau. l. 2. §. 1. & 2. & l 4. & ff. ex quibus cau. maiores, item hi. vel si ad maius tribunal vocatus est, vt ff. de re iudi. contra pupillum. § is qui. Item timor hostium extra de app. ex parte.

Citati multis cautis ex cusantur. 1 Et 23. dist. cum omnis filius. vbi de hoc in glo. no. quod Archid.

QVoniam quidem.] Hęc est secunda pars huius di. in qua probat, ꝙ sufficit. ꝙ semel in anno fiat prouinciale cõcilium Ioan de Fan. & ꝙ singulis annis concilium prouinciale debeat celebrari, ponitur sub præcepto. Archidiaconus.

CASVS. Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ antiqua regula præcipiebat synodum bis in anno celebrari? Sed quia hoc difficile erat, ideo sexta synodus statuit semel in anno fieri. Princeps vero, qui hoc prohibuerit, excommunicetur, & metropolitanus, qui cõcilium neglexerit celebrare, canonice punitur. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Dum autem.] dicitur, ꝙ donec synodus agitur, epi debent esse intenti di dixerit, cum dixerit: si fecero aliud testamentum, nõ valet quia tunc faciendum secundum, oportet ꝙ faciat mentionẽ de primo vt ff. de leg 3. si quis in primis. in concilijs autem antiquus obtinet, si est potioris auctoritatis, vt 50. dist. dñe sancto in fi. Ioan. Verum est, ꝙ in rescriptis continetur: sed omnium factorum habere memoriã, potius est diuinitatis quam humanitatis. C. de vete. iur. enu. l. 2. §. si quis. nec præsumitur papa ex certa scientia indulgere per secundum rescriptum post primum super eodẽ. sed ſ sumitur, ꝙ hoc faciat immemor prioris. extra de offic. deleg. ex parte 1. Ipsum enim fallit obliuio. 23. dist. præterea, sed vt tangitur in gl. Ioan. ipse habet, vel præsumitur habere omnia iura in scrinio pectoris sui. In legibus & constitutionibus continentur iura: & posterior tollit priorẽ, licet non faciat mentionẽ de ipsa. ff. de legibus nõ est nouũ. In testamentis aũt alia est ratio, ne libertas supremi iudicij infringat: qđ esse non debet. ff. pro socio. cũ duobus. §. idẽ tñdit: quia nihil est, qđ magis hominibus debeatur, quam qđ suprema voluntatis liber sit stylus: & liberum qđ iterum non redeat arbitrium. C. de sacrosan. eccl. l. 1. in fi sed in duobus casibus sup not. in gl. Ioan. est speciales Bar.

ADDITIO. Et 33 quæst. 2. hoc ipsum in fin. Archidiaconus.

d ¶Excusatione.] Friuola: nã rationabiles exceptiones semper admittuntur 5. vt extra de offic. deleg. ex parte.

remota,omnibus modis ſemel in anno fieri,& deprauata corrigi.Hunc ergo canonem & nos renouamus:& ſi quiſquam princeps inuentus fuerit hoc prohibere; communione [a] priuatur:ſi quis verò metropolitanorum hoc neglexerit agere abſq; neceſſitate,vel vi [b],ſeu aliqua rationabili occaſione;canonicis pœnis ſubiaceat.Dum autem ſynodus agitur ſuper canonicis,& euangelicis negotijs; oportet congregatos epiſcopos in meditatione,& ſolicitudine fieri cuſtodiendorum diuinorum, & viuificorum Domini mandatorum: *& poſt pauca.* ¶Porro non habeat metropolitanus licentiam ex his, quæ defert epiſcopus ſecum, ſiue iumentum, ſiue aliam ſpeciem expetendi. Quòd ſi hoc egiſſe cõuictus fuerit,ſoluat quadruplum [c].

a ¶Et vt opportunè.] *Græcè eſt, καὶ τὸ εὐδιεῖς ἔχειν πρὸς εὐπορίαν, ideſt:* Et quod non bene parati ſunt ad iter faciendum.

Item Leo iiij.ad epiſcopos Britanniæ,c.3.

¶Non cogantur presbyteri ad ſacra concilia eulogias deferre. Cap. VIII.

DE eulogijs [d] ad ſacra concilia deferendis nihil inuenimus a maioribus terminatum,ſed ſicut vnicuiq; presbytero placuerit.Nam ſi conſtitutum fuerit in illo tẽpore benedictiones afferri, forſitan minus [e] libenter ad ſynodos occurrent,& magis venire obtrectabunt. Quæ, vt arbitror,non ſunt rationabiliter quærendæ; nec vltro delatæ,reſpuendæ [f].

¶Habetur hæc epiſtola Romæ manuſcripta, vt in indice dictum eſt.

Item ex concilio Carthaginienſi.4.c.21.

¶Sine graui neceſſitate epiſcopus ad ſynodum ire non tardet. Cap. IX.

EPiſcopus ad ſynodum ire non tardet, niſi ſatis gravi neceſſitate inhibeatur, ſic tamen, vt in perſona ſua legatum [g] mittat, ſuſcepturus ſalua fidei veritate, quidquid ſynodus ſtatuerit. Anſ l.7.c.191.

¶Similem ſententiam, & pœnè eadem verba referunt Burch l. cap.51. & Polycar.l.2.tit.16.ex Fœlice.

Item ex concilio Carthaginienſi 5.c.10.

---

a ¶Communione.] Not. principes poſſe excommunicari,quod verum eſt etiam a ſacerdotibus, vt inf. d.96. duo ſunt.11.q.3.ſi autem vobis, & C. vbi de crimi. agitur.Authen quia in prouincia.

b ¶Vel vi.] Videtur ergo, ꝙ ſi aliquis per vim detineatur ab aliquo,& aliquid interim fiat cõtra ipſum, quod retractari poſſit illud. Idẽ eſt ſi per dolum alterius non veniat, vt extra de integr.reſtit. ex literis. Sed contrarium legitur. ſi quis cau.l.2.§.vlt. & ff de eo per quem factum erit.l.vlt.vbi dicitur, ꝙ ſi per dolum, aut per vim alicuius aliquis non venerit ad iudicẽ,non reuocatur id quod factum eſt,ſed datur actio contra ipſum impedientem. Sed dic,quod non reuocatur ipſo iure: ſed per in integrum reſtitutionem 1, vel in eo caſu reuocat qñ detentor non eſt ſoluendo.extra de reſtitu.ſpo.olim.

c ¶Quadruplum.] Argu. ꝙ clerici poſſunt pecuniariter puniri & punire, vt 23. diſt. quamquam. in fine.& 17.q.4.definiuit.& ca. ſi quis deinceps.& 23.q.5. de Liguribus Arg.contra,extra de pœn. licet 2. Sed dic, ꝙ vbi pœna ſpiritualis eſt in iure ſtatuta, non debet infligi pecuniaria: alias ſecus. extra vt lit non conteſta.quoniam.in fi. ideo autem punitur in quadruplũ: quia crimẽ cõcuſſionis 3. comm.ſit quod punitur pœna quadrupli.1.q 1.quidam.& q.7. ſancimus in fine.& tam laicus, q̃ clericus punitur pœna concuſſionis, vt 23.q.1. militare hic ſignatur contrarium 12.q.2.fraternitas, vbi dicitur, quod eccleſia non debet ſuum cum augmento recipere. Sed dic, ꝙ hic non recipit nomine eccleſiæ,ſed proprio nomine 16 q 6.ſi epiſcopum.

DE eulogijs.] CASVS. Quærebat quidã epiſcopus a Papa, vtrum presbyteri tempore ſynodi deberent afferre eulogias,ideſt, munuſcula epiſcopis? Et reſpondet Papa, nil ſe inueniſſe a maioribus definitum. ſed eſt in arbitrio cuiuslibet presbyteri qui voluerit exhibere. Nam ſi definitum eſſet aliquid tempore ſynodi a presbyteris dandum, minus libenter venirent ad ſynodum. Vnde eulogiæ ab aliquo peti non debent,nec delatæ reſpui.

d ¶Eulogiis.] Eulogiæ dicuntur munera,quæ deferunt ſubditi ſuis prælatis.

e ¶Minus.] Argu.quod magiſtri non petant collectam à ſcholaribus,vt libentius veniant ad ſcholas.ſic 1 q 1. baptizandis & cap. placuit, vt vnuſquiſque 1 quæſt.2. vendentes. Magiſtri debent gratis docere,

f ¶Reſpuendæ.] Arg. ꝙ quædam licitè poſſumus recipere, Recipiuntur facta contra volentem de iure.

g ¶Legatum.] Arg. quòd licet citatus ad iudicium venire non poſſit: nihilominus tenetur mittere procuratorem 4.quæſtione 3.ſi ægrotans. & extra de appellat. cum tutus. Argumen. contra extra de procurato. querelam. De hac materia quæras 5. quæſtione 3. ſi ægrotans. ſed illud cap. querelam, loquitur in ardua cauſa. Citatus impeditus an mittere teneatur procuratorem.

Placuit]

PLacuit.] CASVS Dicitur in hoc cap. q̃ episcopi nisi fuerint impediti, semper debent ad synodum ire:

¶ Excusatorias literas dirigant, qui grauati ad synodum ire non possunt. Cap. X.

Ansel. l. 7. c. 111.

PLacuit, vt quotiescunque congregandum est concilium, episcopi, qui neque ætate, neque ægritudine [a], neque alia grauiori necessitate impediuntur, competēter occurrant. *& infra.* ¶ Quòd si non potuerint occurrere, excusationes suas literatoriè [a] [b] conscribant: nisi autē [β] rationem [c] impedimenti sui apud P matem suũ reddiderint, ecclesiæ suæ communione [d] debent esse contenti.

a Literatoriè.] *In concilijs impressis legitur*, in tractatoria. *Dubitatum fuit; an legendum esset*, in tractatoria. *Nam epistola, quibus Imperatores, vel Reges suos præsides vocabant, uel euectionem aliquam concedebant, tractoriæ dicebantur. Sic in Codice Theodosiano lib. 8. titulus sextus est*, de tractorijs & statiuis. *& sic uidetur emendandum in lib. Cod. 12. quamuis in impressis legatur*, de tractorijs, *quam vocem* tractoriam, *eadem significatione Carolus Magnus in suis capitularibus vsurpauit lib. 4. c. 30 & 69. & eadem notione est in concilio Meldensi, c. 71* Sanctus quoq; *Augustinus in lib. post collationē contra Donatistas, c. 24. tractoriam pro epistola uocatoria usurpat, his uerbis*; Sic autem a primate suo per tractoriam fuerunt euocati. *Atque in hoc canone, ubi de uocandis episcopis ad concilium agitur, uox ista esset aptissima. Nam in concilio Africano inserto in Codice canonum, c. 43. ubi hoc idem reperitur, & ca. 57. §. Lucianus, & §. Alypius. in uetustis codicibus semper legitur*, tractoria, *ubi in impressis est*, tractatoria. *& in Carthaginensi graco, c. 51. est* ἐπιστολικὴν. *Verum idem B. Aug. utitur dictione*, tractatoria *in eam, qua nunc subijcietur sententiam. Loquens enim de episcopis, si uocati noluissent uenire ad concilium, & ibi obiecta crimina purgare, epist. 162. ait*: Quod si non fecerint, ibi etiam eorũ prauitas, & peruersitas innotescet. missaq; tractoria super eorum nomine per totum orbem terrarum, quacumq; iam Christi ecclesia dilatata est, ab omnibus ecclesijs, eorum cõmunio præcidetur. *In concione quoque secunda in Psa. 36. eadem uox quater inuenitur: & epistola Syricij, quæ recitatur in concilio Teleptensi, ibi uocatur tractatoria. Cuius mentionem faciens Innocentius in epistola ad Exuperium Tolosanum, c. 1. ait*: De his, & beatæ recordationis, viri Syricij episcopi monita euidentia commearunt: *quibus uerbis uidetur indicare non ad solos Africæ episcopos, sed ad omnes prouincias missam fuisse illam Syricij tractatoriam. Ita Leo Papa secundus, postquam sextum uniuersale concilium finem habuerat, breuem eius concilij summam ad Hispaniæ episcopos, vt ei subscriberent, misit: quam tractatoriam uocat: quæ Leonis ij. epistola manuscripta ex Hispania Romam sunt missa.*

β ¶ Nisi autem.] *In originali est*, vel si post aduentum tractatoriæ aliquæ necessitates repente forsitan ortæ fuerint, nisi rationem impedimenti sui apud suum Primatem reddiderint, ab ecclesiæ communione debere esse contemptos. *In Africano c. 43. reliqua eodem modo. Sed in extremo est fere vt apud Græcianum*: ecclesiæ suæ communione debere esse cõtentos. *Itemque in Carthaginensi graco*: Ὀφείλειν τοὺς τοιούτους τῆ κοινωνίᾳ, τῆς ἰδίας αὐτὸν ἀρχιεπισκοπῆς ἐκκλησίας. *Similis quadã pœna imponitur in eodē cõcilio, infra dist. 38. c. finali.*

Item ex concilio Turonensi. c. 2.

ire: & si ire non potuerint, suas excusationes in literis mittant: & si neglexerint ad Primatem mittere, communione fratrum priuentur, & ecclesia sua tantũ sit contenti. Idem fere est casus trium cap. sequentium: vt per te videbis. Additur tamen ibi, quòd priuẽtur cõmunione fratrũ vsque ad sequentem synodum.

a ¶ Neque ægritudine.] Graui, vt infra eod. si quis episcoporum. non enim excusat leuis febricula, vel vetus quartana, vt ff. de ædil. edic. l. 1. §. sed sciendum.

ADDITIO. Arg. cõtra. 9. q. 1. præsentiũ. & extra de procu q̃dam vbi de hoc. Archidiaconus.

b ¶ Literatoriè.] vel etiam per certum nuncium [1], cui credi possit, vt 97. dist. nobilissimus. extra de offic. deleg. prudẽtiam. extra de rescript. ex parte, & c. sciscitatus.

1 Tenet hoc idem Hugo.

c ¶ Rationē.] No. q̃ non sufficit dicere se non posse venire, nisi rationē impedimẽti assignet: sic extra de offi. & po. iu. deleg. prudẽtiam. & de rescript. sciscitatus. & illam causam probabit: vt 4. q. 5. quisquis in fi. & per vnũ testem eam potest probare, vt extra de procura. ex insinuatione licet sit argu. cõtra, extra de i integ. restit. ex literis [2], Ioan. Sed certè credo hoc esse speciale, vt vni testi credatur cum suo iuramento.

2 Vbi de hoc & extra de testi. veniẽs [1] ibi videas.

p ¶ Communione.] Videtur quod aliquis potest esse excommunicatus in vna ecclesia, & non in altera, vt hic, & 52. distin. si quis de alterius. & sic est contra 4. q. 5. quisquis. Sed dic, quod iste non est excommunicatus: sed cum aliis episcopis non communicabit: quia non venit ad negotia ipsorum, vel ad consecrandum episcopum cum aliis.

Excõicatus vtrum quis possit esse in vna ecclesia, & nõ in alia.

Digitized by Google

PALEA Cap. XI.

EPiſcopus non debet abbatem [a] cogere ad ſynodum ire, niſi aliqua rationabilis cauſa exiſtat. Burch.l.8.c.73. Iuo p.7.c.91.

¶ *Hæc Palea abeſt ab illis tantum exemplaribus, in quibus pauciſſima reperiuntur, & refertur infra 18. q. 2. poſt cap. fin. à Gratiano ex eodem Turonico, quemadmodum & à Burchardo, & Iuone.*

Item ex concilio Arelatenſi.2.c.19.

¶ A communione ſit alienus, qui ſynodo adeſſe contempſerit. Cap. XII.

j SI quis autem ſynodo adeſſe neglexerit, vel cœtum fratrum, antequam [b] diſſoluatur concilium, crediderit deſerendum, alienum ſe à fratrum communione cognoſcat: nec cum recipi liceat, niſi in ſequenti ſynodo [c] fuerit abſolutus. Burch.l.1.c.50. Poly.l.2.tit.15. Iuo p.5.c.160. ex concilio Spalenſi, vt Burch.

Item ex concilio Agathenſi, c.35.

¶ Vſque ad proximam ſynodum a cõmunione abſtineat, qui à metropolitano vocatus, abſque graui neceſſitate ſynodo adeſſe neglexerit. Cap. XIII.

SI Epiſcopus metropolitanus ad cõprouinciales epiſcopos epiſtolas direxerit, in quibus eos aut ad ordinationem ſummi Pontificis [d], aut ad ſynodum inuitet, poſtpoſitis omnibus (excepta graui infirmitate corporis aut præceptione [e] regia [f] ad conſtitutũ diem adeſſe non differant. Quòd ſi deſuerint (ſicut priſca canonum præcepit auctoritas) vſque ad proximam ſynodum à charitate fratrum, & eccleſiæ communione priuentur. Burch.l.1.c.49. Iuo p.5.ca.159. Pann.l.4.c.17.

Item ex concilio Tarraconenſi, c.6.

¶ A communione priuetur epiſcopus, qui à metropolitano vocatus ad ſynodum, venire contemnit. Cap. XIV.

ij SI quis epiſcoporum commonitus à metropolitano ad ſynodũ nulla graui intercedente neceſſitate corporali venire contempſerit, ſicut ſtatuta Patrum ſanxerunt †, vſque ad futurum concilium cunctorum epiſcoporum charitatis communione priuetur. Simile in Pannormia l.4. ca. 18. ex Auernenſi. †*al. cenſuerunt*.

Item ex concilio Martini a Papa.

¶ Presbyteri, & diaconi, & cuncti, qui ſe læſos exiſtimãt, ad metropolitanam ſynodum conueniant. Cap. XV.

PRopter eccleſiaſticas cauſas [g], & altercationũ ſolutiones, bene placuit per ſingulas prouincias bis in anno concilium fieri, conuocante metropolitano epiſcopo omnes prouinciales epiſcopos, ita vt ad concilium veniant †omnes presbyteri, & diaconi, vel hi β [h], qui ſe læſos exiſtimant, vt in concilio cauſæ examinatæ ad iuſtum iudicium perducantur. Et ſi qui manifeſte epiſcopi, vel Apud Martinũ Bracarenſem epm in c. ſynod. græc. c.18. Polyc.l.3.ti.17. †*precedant*] orig.

---

a ¶ Hanc glo. quidam nõ habent, ſed illa eſt iam antiquo apparatu lo. Abbates tenentur ad concilii epiſcopi venire.

a EPiſcopus.] ¶ Abbatem.] Hoc i, intelligi poteſt de abbatibus Ciſtercien. ordinis, vt extra de ſtatu mon. c.1. niſi pro crimine enormi. 11.q.3 priuilegiũ. Argu. extra de priuile. tutorum. ſed alij abbates debent venire ad concilium, vt 18.q.2. abbates, & inf. eo. decernimus. & hanc paleam habes 18.q.2.§.vlt.

2 Cum tribus c. ſeq. ibidem.

b SI quis autem.] ¶ Antequã] ſic infra de conſec. diſt. 1. omnis 2. 11. q. 3. certum.

c ¶ Niſi in ſequenti ſynodo.] Sic ergo quãdoque differtur abſolutio, vt maior rubor ſit ei abſolui coram multitudine: ſimiliter i ſacrilego differtur, vt diuitius confundatur. 17.q.4. ſi quis ſuadente. ſic differtur abſolutio illius qui multum deliquit, vt 11. q.3. qui iubente, vnde licet ante voluerit abſolui, nõ auditur, alias regulariter non debet differri, vt extra de appell. qua fronte.

d SI Epiſcopus.] ¶ Summi Pontificis.] Ideſt, cpi, vt 2. q. 7. c. acculatio. vel audire de eis, q̃ ordinauerit ſummus Pontifex.

e ¶ Præceptione.] Licet epiſcopus ſuo metropolitano tanquam maiori teneatur obedire, vt ſup. diſtin. 8. quæ contra mores, tamen hic defertur regiæ dignitati 3, vt 12.q.2. de rebus 63. diſtinct. Salonitanæ. Item in hac ſynodali citatione, vnica citatio ſufficit vt hic, & ſimile inf. 4. & 5. quiſquis. ſed in iudiciali trina requiritur, vt 24. q. 3. de illi cita.

3 Arg. contra 36. q.2. nullus. vbi de hoc. Archid.

f ¶ Regia.] 23 q. vlt. ſi vobis, & c. ſi quis epũs. cõtra. ſed hic loquit de ijs qui hẽnt feudum 4, ibi non: immo & quilibet deberet venire, ſi vocaretur propter negotium regni. vel illud intelligitur cum epũs relicto eccleſiaſtico iudicio pergit ad imperatorem, petens ibi iuſtitiam: quod nullus clericus debet facere. 11. q.1. placuit.

4 Et videas quæ leg. & no. extra de appellat. cũ pat. t. in gl. arg. ad, &c. Archiepiſcopus.

g ¶ Propter eccleſiaſticas cauſas. CASVS. Dicitur in hoc cap. q̃ metropolitanus bis in anno debet concilium congregare omnes epũs prouinciæ conuocando ad quod etiam conuenire debent ſacerdotes vel diaconi, vel omnes, qui ſe læſos exiſtimant: & qui in aliquo delicto inuenti fuerint, ſecũndum rationẽ excommunicentur. In fine capituli dicitur q̃ nullus epũs poteſt concilium celebrare, niſi fuerit metropolitanus.

h ¶ Vel hi.] quaſi dicat, vel omnes veniant, vel ſaltem

Digitized by Google

presbyteri, aut diaconi inuēti fuerint in offensa, secundū rationem excommunicentur, quamdiu communi cōsensu [a] de his placuerit dare sententiam [b]. Nulli autem episcopo liceat propria apud semetipsum concilia [c] facere, præter eos, quibus metropoles sunt creditæ.

α ¶Martini.] *Gratianus hoc primum citat nomine Martini Papæ, deinceps eodem nomine multa citaturus quæ omnia sumpta sunt ex libro capitulorum Græcarum synodorum Martini episcopi Bracarensis, (antiquitus enim Episcopi Papæ dicebantur) Hic enim, cum esset Græcus, ad vtilitatem ecclesiarū Hispaniæ, vbi episcopatum obtinebat, ea capitula latina fecit, & in nonnullis quædā addidit in alijs vero aliqua detraxit, quemadmodum in hoc capite, quod sumpsit ex Concilio Antiocheno, cap. 20. sup. ead. c. propter. Aliqua etiam ex Toletanis concilijs in eum libellum retulit.*

β ¶Vel hi.] *In aliquot conciliorum editionibus legitur*, vt eorum, qui se læsos existimant, in concilio causæ, &c.

[Item ex concilio Bylon.

PALEA γ Cap. XVI.

ANnis singulis episcopus in sua diœcesi synodum faciat de suis clericis, necnon abbatibus, & discutiat alteros clericos, & monachos.

3 *Singuli vero episcoporum suis ecclesijs notificare studeant, quæ in concilijs statuuntur.*

γ ¶Palea.] *In nullo collatorum exemplarium habetur, sed uersiculus* singuli. *coniunctus est præcedenti capiti:* Propter ecclesiasticas *suntque uerba Gratiani.*

Vnde in concilio Toletano, 16. c. 6.

¶Quæ in concilijs statuuntur, singuli episcoporum suis ecclesijs notificent. Cap. XVII.

DEcernimus, vt dum [d] in qnalibet prouincia conciliū agitatur, vnusquisq; episcoporum admonitionibus suis intra sex mensium spatia omnes abbates [e], presbyteros, diaconos, atq; clericos, seu etiam omnem conuentū ciuitatis ipsius, vbi præesse dignoscitur, necnon & cunctā Diœcesis suæ plebem aggregare nequaquam moret, quatenus δ coram eis plenissime omnia refert, quæ eodē anno in concilio acta, vel definita esse noscuntur. *& inf.* ¶Quòd si quispiam hæc parui pendenda crediderit, sententia excommunicationis [f] duorum mensium curiculo persistat vsquequaque mulctatus.

δ ¶Quatenus.] *In duobus exemplaribus huius decimi sexti concilij Toletani locus hic ita legitur:* quatenus coram eis publice omnia referata, de his, quæ eodem anno in concilio acta, vel definita extiterint, plenissime notiores efficiantur.

DISTINCTIO XIX.

DE epistolis [g] uero decretalibus quæritur, an vim auctoritatis obtineant, cum in corpore canonum non inueniantur. De his ita scribit Nicolaus Papa archiepiscopis, & episcopis per Gallias constitutis.

saltē hi qui sunt læsi. 1 non enim oēs tenentur venire, vt inf. ea. c. proxi.

a ¶Communi consensu.] Episcoporu, Ioan.

b ¶Sententiam.] Absolutionis.

c ¶Concilia.] Prouincialia. s. cu alijs episcopis, sed episcopale 2 potest, vt 38. dist. c. quando. 12. c. q. 2 c. placuit.

SINGVLI VERO. Hæc est 3. pars dist. in qua dicitur, ꝙ singuli episcopi ecclesijs suis notificare debeant quæ in concilijs statuuntur.

DEcernimus, vt dum.] CASVS. In hoc ca. dr, ꝙ eps postquam redierit à cōcilio archiepiscopi, intra sex menses dēt omnes suos subditos conuocare, & eis indicare q̄ sunt in synodo acta: qd si non fecerit, duobus mensibus excommunicetur.

d ¶Vt dum.] idest, postquam.

e ¶Abbates.] Immo abbates non uocabit ad synodum, vt sup. ea. in illa palea, Episcopos.

f ¶Excommunicationis.] idest, suspensionis ab officio duorum mēsium. sic 86. dist. tanta. & 10. q. 3. unio in fi.

DE epistolis.] Hęc dist. diuiditur in duas partes. In prima dicitur quod dictu est, s. ꝙ decretales uim habent canonum. P. Secunda ibi, [Sit ergo.]

CASVS. Supra tractauit Gratianus de auctoritate canonū, & constitutionibus sanctorum in dist. 18. In hac vero 19. dist. tractat de epistolis, quæ emanant à Papa: & ostendit, ꝙ decretales epistolæ eandem vim habēt & auctoritatē, quam & canones & hoc per sequen. c. p tet.

g ¶De epistol.] iu. in prox. dist. tractauit

1 Vt supra, ea. cap propter. ubi de hoc.

2 Vel dic, vt sup. ead. in summa, in fine.

Decretales canonibus æquipollēt.

uit magiſter de auctoritate canonum 1. Hic agitur de auctoritate decretaliũ: & oſtendit hic, ꝙ eiuſde ſint auctoritatis decretales, & canones. Sciẽdum itaq; ꝙ quædam decretalis epiſtola eſt generalis, quædam ſpecialis. Gñalis 2. eſt, quæ ad omnes dirigit, vt 2.q.5. omnibus. Specialis eſt, quæ ſpecialiter ad aliquos mittitur, vt 35.q.3. ꝙ ſcripſit. 7.q.1 petiti. ſiue ſit gñalis, ſiue ſit ſpecialis: dũmodo aliqd definiatur p eam, pro iure generali habẽda eſt, vt 16.q.3.licet. ext. de ſent. & re iud. in cauſis. niſi ſit tradita ex tempore, ex loco, & ex cauſa, vt 29. diſt. Sciendum. Sed ſi dubiũ eſt an ſit decretalis, recurrendũ eſt ad regiſtrum, vt ſup. d. 9. vt vetetum. Præſumitur tamẽ ꝙ ſit decretalis, ſi reperitur inter alias decretales, ad inſtar illius, quæ reperiẽ inter alias moniales, q̃ præſumit ex hoc. monialis arg. c. q.1. quem progenitores. Vel ſi plures eam tenent tenenda eſt, vt 16. diſt. Iſidorus. diſtingue prout dicit extra de fide inſtru. paſtoralis.

1 Subaudi & conſtitutionibus sãctorum, vt 25. diſt. Decretales sũt duplices.

2 Hanc ſententiam hic ſequit Hug & Laur.

¶Decretales epiſtolæ vim auctoritatis habent. Cap. I.

SI Romanorum Pontificum decreto, cęterorũ opuſcula tractatorũ approbantur, vel reprobantur [a]; ita vt, quod ſedes Apoſtolica probauit, hodie teneatur acceptũ; & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quãto [b] potius, quæ ipſa pro catholica fide, ꝙ ſanis dogmatibus, ꝙ varijs, & multifarijs eccleſiæ neceſſitatibus, & fideliũ moribus diuerſo tempore ſcripſit; omni debent honore præferri, & ab omnib. prorſus in quibuslibet opportunitatibus diſcretione, vel diſpẽſatione magiſtra reuerenter aſſumi? quamquam quidam veſtrum ſcripſerint, haud illa decretalia priſcorũ Pontificum in toto canonum codicis corpore cõtineri deſcripta†; cũ ipſi ꝛc, vbi hęc ſuæ intentioni ſuffragari [c] cõſpiciunt, illis indifferẽter vtãtur, & ſolũ nunc ad imminutionem ſedis Apoſtolicæ ptãtis, & ad ſuorũ augmentũ priuilegiorũ, minus accepta eſſe perhibeant. *Item infra.* ¶Si ideo non eſſe decretales epiſtolas priſcorũ † Pontificũ Romanorum admittendas dicunt, quia in codice canonum nõ habentur adſcriptę, ergo nec Sancti Gregorij, nec vllius alterius, q̃ ante vel poſt ipſũ fuit, eſt aliquod inſtitutũ, uel ſcriptum recipiendum, eo ꝙ in codice canonũ non habeatur adſcriptum. Ergo doctrinã eorũ, & ſanctiones, quæ ab oĩ lingua venerantur, quia in codice canonũ non habentur adſcriptæ, de codicibus ſuis eradant. Vt quid vel mẽbranas [d] occupant, poſt quam non habentur acceptæ? Sed quare multũ immoramur, cum nec ipſas diuinas ſcripturas veteris & noui teſtamenti iam recipiemus, ſi iſtos dixerimus audiendos? Etenim† neutrũ horũ in codice canonũ eccleſiaſticorum habetur inſertũ. Sed reſponſuri ſunt iſti, qui non ad obediendũ potius, quam ad reſiſtendum ſemper ſunt parati, dicentes †, quod inter canones inueniatur capitulũ Sancti Papæ Innocentij, cuius auctoritate doceatur à nobis vtrumq; teſtamentũ eſſe recipiẽdum, quamquam in ipſis paternis canonis nullum eorũ ex toto cõtineatur inſertum. Quibus ad hæc afferendũ † eſt; quoniam ſi vetus, no-

Iuo p. 5. c. 33.

† Concord. ab hoſtibus. §. ſed ꝙ ſim pliciter eſt. ex quib cau. ma. & ſi. de offi. præſid. l. 3.

† *al. ſanctorum.*

† *al. etiam.*

† *al. aienter.* Innocen. Papa 1 ad Exuperium epiſt. 3. cap. vlt.

† *al. referendum.*

Iob. 40.

CASVS. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima parte Nicolaus reprehẽdit quoſdam, qui nolebant recipere decretales epiſtolas, quia in corpore canonũ, quod Iſidorus fecit, non habentur inſertæ: & facit hoc Nicolaus tribus rationibus. Prima eſt: quia cũ Papa præſtet auctoritatẽ opuſculis aliorum, multo fortius ſuis. Secunda ratio eſt: quia ipſi recipiunt eas cum pro ſe faciunt: ergo & cum contra eos faciunt, recipere debent. Tertia ratio eſt, ſi ideo non admittunt eas, quia in corpore canonum non habent, ergo eadem ratione non debent admitti ſcripturæ B. Gregorij, & aliorum multorum, qui ante ipſum & poſt ipſum fuerunt, & nouum & vetus teſtamentum in corpore canonum nõ inueniuntur. Prima ratio eſt in principio cap Secũda incipit ibi. [Cum & ipſi.] Tertia ibi, [Item ſi ideo] In ſecunda parte, quæ incipit ibi. [Sed rñſuri ſunt.] continetur rñſio illorum dicentium, quod etſi nouum & uetus teſtamentum in corpore canonum non inueniantur: tamen ea admittimus, quia unum c. Innocentij utrumque teſtamentum approbat, & dicit eſſe recipiẽdum: etſi nullum eorum in corpore canonũ ſit inſertum: quibus Nicolaus reſpondet dicens, ꝙ eadem ratione debent recipere decretales epiſtolas: quia vnum cap. Leonis Papæ præcipit omnes decretales epiſtolas cuſtodiri, vt ſi quis in illas commiſerit, puniatur. & ad hoc inducit cap. Gelaſij. In tertia parte, quæ incipit ibi: [His itaque.] concludit ex ſupradicto decreto, tales epiſtolas ſicut canones eſſe recipiendas, breuiter recapitulando ſupradicta.

a ¶Reprobantur.] Argu ꝙ illud, quod Papa approbat, vel reprobat, & nos approbare vel reprobare debemus, vt 24.q.1. hæc eſt fides & 35.q.9. veniam. Papam imitari debemus.

b ¶Quanto.] Satis enim abſurdum eſt aliquem alij opitulari, & non ſibi, vt C. de natura. liberis, l. nuper. in fin.

c ¶Suffragari] Argu ꝙ illud quod pro ſe quis inducit, etiam contra ipſum inductum non debet reprobare, vt inſtrumenta, & ſi qua ſimilia ſunt. arg. diſt. 9. neque quorumlibet. & 4.q.3. placuit. §. item in criminali. ver. ſi quis teſtibus, & 4.q.8. cuius in agendo. extra de cen. cum olim. Argu. contra 2.q 7. ſi hæreticus. contra, diſt. 38. ſi quid uero. & ſupra, diſt. 10. lege primum regulare. ſecundum ſpeciale in odium hæreticorum, & fauorem fidei & religionis. arg. ad hoc extra de foro competenti, cum ſit generale. Reprobare non poſſum pro me inductum.

d ¶Mẽbranas.] Licẽt leges abrogatas, non teneamus, tamen

Leo PP.2.epi.2.i fi.

† *al.quinto suor ñ decr.*

† *al.ordinata.*

Gelasius Papa 1. cũ 70.episcopis. Habetur sup. 15.d.c. sanctæ Romana. §. itẽ decretales.

† *al.corpora.*

uumq; testamentum recipienda sunt, non quòd codici canonum ex toto habeantur annexa, sed ꝙ de his recipiendis sancti Papæ Innocentij prolata videatur esse sententia; restat [a] nimirum, quòd decretales epistolæ Romanorum Pontificum sunt recipiendæ, etiam si non sint codici canonum compaginatæ: quoniam inter ipsos canones vnum B. Leonis capitulum [b] constat esse permixtum, quo ita omnia decretalia constituta sedis Apostolicæ custodiri mandantur, vt si quis in illa commiserit, nouerit sibi veniam denegari. Ait enim cap. decimo † suarum decretalium: [Ne quid vero sit, quod prætermissum a nobis forte credatur, omnia decretalia constituta tam beatæ recordationis Innocentij, quam omnium decessorum nostrorum, quæ de ecclesiasticis ordinibus, & canonum promulgata † sunt disciplinis, ita a vestra dilectione custodiri mandamus, vt si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari.] Dicendo [c] vero, [omnia decretalia constituta,] nullum de decretalibus constitutis prætermisit, quod non mandauerit esse custodiendum. Et rursus asserendo, [omnium decessorum nostrorum,] nullum Pontificum Romanorum, qui ante se fuerunt, excepit, cuius ita non præceperit decretalia constituta ab omnibus custodiri; vt si quis in illa commiserit, veniam sibi decinceps nouerit denegari. Itaq; nihil refert, vtrum sint omnia nec ne decretalia sedis Apostolicæ constituta, inter canones conciliorum immixta; cv omnia in vno corpore compaginari non possint, & illa eis interfint, quę firmitatem his, quæ desunt [d] & vigorem suum assignent, prę sertim cum synodalia gesta, inter quę ipsi canones statuti sunt, in codice canonum non habeantur, sed a nobis omni cultu debito venerentur. Consonat autem huic beatissimo Papæ Leoni, sanctus & facundissimus in decretis suis Papa Gelasius, ita inquiens: [Decretales epistolas, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Roma pro diuersorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter susciendas decernimus.] In quo notandum est, quia non dixit, [decretales epistolas, quæ inter canones habentur;] nec tantum, [quas moderni Pontifices ediderunt,] nec tantum, [quas moderni Pontifices ediderunt] sed, [quas beatissimi Papæ diuersis [e] temporibus ab vrbe Roma dederunt.] Dictis autem [diuersis temporibus] ét illa tempora vir sanctus comprehendit, quæ crebrescentibus paganorum persecutionibus, ad sedem Apostolicã deferri causas episcoporum difficillime permittebãt. His ita diuina fauente gratia prælibatis, ostendimus nullam differentiam esse inter illa decreta, quæ in codice † canonum habentur, sedis Apostolicæ præsulum, & ea, quæ prę multitudine vix per singula voluminum corpora reperiuntur: cum omnia, & omnium decessorum suorum decretalia constituta, atq; decretales epistolas, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Roma dederunt, venerabiliter fore susciendas, & custodiendas, eximios præsules, Leonem. s. & Gelasium mandasse probauimus.

a ¶Cum ipsi.] *Locus fuit emẽdatus ex ipsa epistola Nicolai, quę Romæ manuscripta habetur. & nuper impressa est in appẽdice Bibliothecæ sanctorum Patrum, vt dictum est, supra d.10.c.leges*

tamen notitia earũ est necessaria. sup.d. 7. fuerunt, & est hic argu ꝙ nullum verbũ ponitũ in aliqua scriptura debet vacare, vel superflue poni, vt 28.quæst.1. lic enim, & extra de mai. & obed. solitæ. 1 & ff. de iuris.l.4. arg cõtra. C. de fide instrumentorum. nõ recte.

Iuris arrogati notitia est necessaria.

a ¶Restat.] Quasi dicere, quod obtinet in vno, debet obtinere in omnibus similibus, vt 4.d denique in fi. & 16.d. de inde.

1 Vltra medium capituli vers. fin autem, vbi de hoc Archid.

b ¶Capitulum.] Illud cap. est 26.q.1. omnia vbi tamen attribuit Damaso Papæ, & potest esse, ꝙ vterq; fecerit illud & est simile 1.q.1. de cætero. & de consec. d.1. consulto.

c ¶Dicendo.] Arg. ꝙ verbo generali omnia debent comprehẽdi, vt hic, & 1.q.1. sunt nõnulli, & 14. q.3. putât. & 12.q.1. dilectissimis, & 13. q.2. nõ æstimemus. Contra de consecr. d.2. reuera. & inf. 75 d. quod dicit.

Verbum generale oĩa debet comprehendere.

d ¶Desunt.] Est hic arg. ꝙ si Papa in aliquo priuilegio, vel rescripto confirmat alicui ecclesiæ priuilegia exẽptionis, vel alterius rei, quam habent in priuilegiis suis. ꝙ eo ipso robur hẽant illa priuilegia 2 licet non possint exhiberi: dr. n. hic, quod decretales sint recipiẽdę cũ capitulũ Leonis, quod est in corpore canonũ, de hoc dicat, q̃uis illæ non sint in corpore canonum. De hoc dixi sup. d. 9. vt veterum.

2 Cum ista glo. concor. not per Bal. Ang. & Io. d Imol. l. sciendũ. in princ. ff. de verbo. oblig. & quę notantur p Bal. in auth. si quis in aliquo. 1 2. col. C. de eden. & per Ang. in §. hoc in sup in 3 col. in authen. vt sponsal. larg. & per Alex. de Imo. in l. admonendi. ff de iureiur.

e ¶Diuersis.] Not. quod verbum indefinite prolatum, generaliter est intelligendum, vt 1.q.3. saluator, & 15. q.1. nec his. 28. q.1. idololatria. 31. q.1 ꝙ dormierit ar. contra. 1. q.1. sunt nonnulli.

ADDITIO. Pro prima parte habẽt extra de priui. ga circa. & extra de testa. relatum

relatum, 2. in princ. vbi de hoc. Archidiaconus.

Sic omnes.] CASVS. huius cap. planus est.

a ¶Petri.] Nam Papa sanctitatem recipit a cathedra, vt 40. d. non nos Io.

IN memoriam.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte dr, qp Romana ecclesia ob reuerentiã B. Petri intãtum debet honorari, vt si ẽt vix ferendum præcipiat, tñ tolerari debet. In secunda parte, quæ incipit ibi. [Si vero.] dicitur quod si quis presbyter, vel diaconus arguatur ab Apostolica sede, falsam epistolam detulisse: licentia sit ẽpo tenere eũ in carcere, vel alia custodia, donec consulat Papam per literas, vel legatos, quid de hoc voluerit definire, vt is corrigatur, & cæteris modus imponatur.

b ¶ugum] Vt 100. dist. contra morem 11. q. 3. qd ergo. idẽ est in alijs prælatis, vt 2. q. 7. sacerdotes.

c ¶Falsam.] Dicitur charta falsa ex dicto vel tacito, & in tali falso distinguitur, vt extra de rescri. super literis, & talis dr bene falsarius, vt ff. de fal. si qs obrepserit. Itẽ dicitur falsa scriptura, vt cum scribitur, omnes vel maiorem partem fratrum fuisse præsentẽ, quæ nõ fuit vere præsens vt extra de his quæ fiunt a prælatis sine cõsen. ca quanto, & talis falsarius suspẽditur ab officio, & bñficio, vt extra de testi. tam literis, in fine. Itẽ ipso facto dr falsarius, vt si charta apparet rasa, vel immutata 1 & talis falsarius deponit, vt extra de crimi. fal. ad audiẽtiam. Qui aũt falsam cartã fabricat de nouo, non solum deponitur, sed & curiæ traditur 2 vt extra de fal. ad falsariorum. Pœna falsitatis secundum leges est depositio, & omnium bonorum confiscatio in libero: in seruo mors. ff. de fal. l. 1. Dicitur etiã falsa charta, quæ non habet testes inscriptos, vt extra de procur. 1. Item dr falsa quæ habet subscriptiones variis manibus notatas; & quæ non est perfecta eadem manu, vt extra de priuile. c. cum olim in fin. nisi ex hoc sit ibi diuersitas, qp sit ibi calami, vel atramenti mutatio, vt in auth. de fide instru. & cau. in princip. coll. 6. Item dr falsa si est alieno sigillo sigillata, dummodo ille habuit proprium, vel nisi dixerit, qp tunc non habuit proprium, vt extra de appel. significauit. Item dr falsa si est contraria alteri ex eadẽ parte prolatæ, vt extra de fide inst. imputari, & C. de fide instr. scriptura. Item dr falsæ literæ Papæ pp falsam grammaticam. extra de rescrip. ad audientiam. Item dicuntur falsæ, si sint suspectæ, & sic, & si se purget, & deceptorẽ exhibeat, C. ad leg. Cor. de fal. l. maiorẽ. ff. eod. tit. l. diuus. Sed contra extra de crimi. fal. ad falsariorum. Sed ibi cum ignorãtia est supina, vel cum non exhibet deceptorem secũdum Lau.

1 Extra de fide instru. cap. 3. extra de fal. c. fin. extra de priuileg. cum olim. Arch.

2 Sed quid si ille, qui vtitur falso instrumẽto, vult se purgare, quod ignorauit, ẽ neaudiẽdus? Respondeo

in qua epistola multa alia habentur ad epistolas decretales etiã antiquissima pertinentia.

Item Agatho Papa omnibus episcopis.

¶Omnes sanctiones Apostolicæ sedis irrefragabiliter sunt obseruandæ. Cap. II.

SIc omnes Apostolicę sedis sanctiones accipiẽdę sunt, tãquam ipsius diuini Patri [a] voce firmatæ sint. Deus Dedit p. 3. Poly l. 1 t. 17. Iuo p. 4. c. 238.

Item ex capitulis α Caroli Imperatoris.

¶Tolerandum est iugum, quod a sancta sede imponitur, licet importabile videatur. Cap. III.

IN memoriam beati Petri Apostoli honoremus sanctã Romanam, & Apostolicam sedem; vt quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat ecclesiasticę magistra rationis. Quare seruanda est cũ mansuetudine humilitas, vt licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum [b], tamen feramus, & pia deuotione toleremus. Si vero (quod nõ decet) quilibet, siue sit presbyter, siue diaconus, aliquam perturbationẽ machinando, & nostro ministerio insidiando, redarguatur falsam [c] ab Apostolica † se detulisse epistolam, vel aliud quid, quod inde nõ venerit †; salua fide β, & integra circa Apostolicũ humilitate, penes episcopi sit potestas, vtrum eum in carcerem [d], aut aliam detrudat custodiam, vsquequo per epistolã, aut per idoneos suæ partis legatos Apostolicam interpellet sublimitatem, vt potissimum sua sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus iusto ordine lex Romana statuet definire, vt & is corrigatur, & cæteris modus imponatur.

Extra in concilio Triburiensi, c. 30. Burc. l. 1. c 220. Iuo p. 5. c. 50.

Literæ dicũtur falsę multiplicitter.

† *al. Apostolico detulisse.*

† *al. conuenerit.*

α ¶Capitulis.] *Sic emendatum est ex aliquot manuscriptis, & Iuone. Ac Nauclerus volu. 2. Gen. 28. narrat hoc esse vnum ex viginti tribus legum capitulis, quæ Carolus Magnus ad omnes suas prouincias misit. Burchardus autem citat ex concilio Triburiensi, c. 30. vbi etiam extat.*

β ¶Salua fide] *Apud Burchardũ est.* falsa fide, & nõ integra.

† *al. Stephanus 5.*

Item Stephanus † Papa.

¶Quidquid Romana ecclesia statuit, vel ordinat, ab omnibus obseruandum est. Cap. IV.

ENimuero, quia in speculum [e], & exẽplum sancta Romana ecclesia, cui nos Christus præesse voluit, proposita † est, ab omnibus quidquid statuit, quidquid ordinat, perpetuo, & irrefragabiliter obseruandum est.

† *al. posita est omnibus, quidquid.*

ets non imponitur fides, vt C. de proba. iubemus. Item dicitur falsa charta, si sigillum est tractum, vel si non est annus indictionis appositus, vt extra de fide instr. ex literis. Item si filium est ruptum, vt extra de crimine fal. licet. Item si sunt impetratæ literæ pendente appellatione, vt extra de testi. causam. Item si tunc in petita fuit mandato domini, vt extra de rescri. nouum. li

d ¶In carcerem.] Si certum est eum esse falsatorem 3, 50. d. si episcopus, & extra de crimi. fal. ad falsariorum, sed vbi est dubium, fit quod hic dicitur

3 Forsã speciale dr in falsario literarum. dñi Pe. & Arch.

ENimuero.] Calus istius capituli planus est.

e ¶In speculum.] Speculum per doctrinam: exemplum

plum per bonam operationem. 16 quæſt. 1 prædicator. & cap. nulli 7 q. 1. ſuggeſtum 8 q. 1. ſi ergo 25. quæſt 2. inſtitutionis & 1 q. 1. nulli. & c. omnia. Lau. 12. diſtin. ſcit ſancta. Archid.

NVlli.] CASVS. Quidam erant epiſcopi erigentes cal-

Item Gregorius iiij.

¶A Pontificalibus ſit alienus officijs; qui Apoſtolicis nō vult obedire præceptis. Cap. V.

Polyc. li. 1. ti. 17. Anſel. li. 2 c. 21. Iuo p. 5. c. 11. & 349.

NVlli fas eſt vel velle, vel poſſe tranſgredi Apoſtolicæ ſedis præcepta, nec noſtrę diſpēſationis miniſterium; quod veſtram ſequi oportet charitatē. 2. ¶Sit ergo ruinæ ſuæ dolore proſtratus [a] qſquis Apoſtolicis voluerit cōtraire decretis, nec locū deinceps inter ſacerdotes habeat, ſed extorris à ſancto miniſterio fiat; nec de eius judicio [b] quiſquā poſtea curam habeat, quoniam iam dānatus a ſancta & Apoſtolica eccleſia, ac auctoritate ſua de inobedientia, atq; præſumptione à quoquam eſſe nō dubitatur: quia maioris [c] excommunicationis detectione

† *al. cingendus.*

eſt abijciendus †, cui ſanctæ Eccleſiæ cōmiſſa fuerit diſciplina qui non ſolum præfatæ ſanctæ eccleſiæ iuſſionibus parere debuit, ſed etiam alijs [d], ne præterirent, inſinuare. Sitq; alienus à diuinis, & pontificalibus officijs, qui noluit præceptis Apoſtolicis obtemperare †.

† *al. obedire.*

¶Caput hoc eſt in eadem epiſtola Gregorij iiij. ex qua ſumptum eſt cap. decreto noſtro. infra 3. q 6. Extat autem in codice ſæpe memorato bibliothecę Dominicana.

Item Auguſtinus de doctrina Chriſtiana, lib. 2. c. 8.

¶Inter canonicas ſcripturas Decretales epiſtolę connumerantur. Cap. VI.

Poly. l. 1. tit. 25. Anſel. li. 3. c. ult. & li. 6. c. 212.

IN Canonicis ſcripturis eccleſiarum catholicorū quā plurimū diuinarum ſcripturarū ſolertiſsimus indagator auctoritatē ſequatur, inter quas [e] ſane illę ſint, quas Apoſtolica ſedes habere [f], & ab ea alij meruerunt accipere epiſtolas. Tenebit igitur hunc modū in ſcripturis canonicis, vt eas, quæ ab omnibus recipiunt eccleſijs præponat [g] eis quas quædā nō accipiunt. In eis vero, quę nō accipiuntur ab omnibus præponat eas; quas plures [h], grauioresq; accipiūt eis, quas pauciores, minoriſq; auctoritatis eccleſię tenēt. Si aūt alias inuenerit à pluribus, alias

1 Papæ ſtatutis nō obediens, an ſit hæreticus.

2 Intellige cū determinatione eius qđ legitur & no. extra de reſcrip. ſi qñ. & dicit Hug. quod canon iſte pōt intelligi eſſe latæ ſentētiæ, & pro hoc facit illa verba, proſtratus. & ibi iā damnatus. Archid.

calcaneum contra Romanam eccleſiam, & nolentes ſedis Apoſtolicæ præcepta obſeruare, ſed Græcos reprehēdit, & hortatur eoſdem ne ab Eccle. Romana recedant: alioquin deponentur. & eorum ſentētiæ inutiles eiunt: quia quanto maiora eis committuntur, tanto magis puniri debent.

a ¶Proſtratus.] 1 Hic videtur, q̄ omnis qui nō obedit ſtatutis Romanæ ſedis ſit hæreticus. & varios modos hæreſis notaui 24. q. 3. §. quia vero &c quidā ſed intelligas, q̄ hic dī, q̄ qui dicit Romanam eccleſiam non eſſe caput, nec poſſe cōdere canones, iſte eſt hæreticus, vt 22. diſtin. c. 1. & 25. q. 1. violatores. & q. 2. ſi quis dogmata. Sed ſi quis alias tranſgreditur eius mandata, nō propterea eſt hæreticus, licet peccet. extra de reſcrip. ſi quando. lo. 2.

b ¶Iudicio.] Sed contra 24. q. 1. ſubdiaconus. Sed ibi non admittit damnatū ab hæreticis: ſed ſi vult pœnitere, admittit eum: ſed hoc non eſt ideo, quia hæreticus eum damnauit: ſed quia aliàs malus eſt.

c ¶Maioris.] Arg. quod quanto aliquis delinquens eſt maior. tanto magis eſt puniendus. vt 40 d. homo Chriſtianus. 11. q. 3. præcipue. 25. q. 1. nulli fas.

d ¶Sed etiā alijs.] Arg. q̄ qui tenetur aliquē defendere contra alios, multo fortiꝰ cōtra, ſe vt 16. q 1. ī canonib. & ff. ſi ſer. ven. alius. 3.

IN canonicis.] CASVS. Hoc ca. diuidit in duas partes: in prima parte dī q̄ bonus indagator diuinarū ſcripturarū debet ſequi auctoritatem catholicarum eccleſiarū in ſcripturis recipiendis & pōnēdis: inter quas ſcripturas præponēdæ erunt ſcripturæ ſedis Apoſtolicę. In ſecūda parte, quę incipit ibi,] Tenebit igitur] Dī, q̄ illæ ſcripturæ, quę recipiuntur ab oībus, ſunt pōnendæ illis, quas non recipiunt quidam: inter illas vero quæ non recipiunē ab oībus, prępondas eas, quas plures & grauiores recipiūt eis, quas pauciores & minoris auctoritatis recipiūt. Sed ſi aliq̄ a grauioribꝫ. aliq̄ à pluribꝫ. recipiūtur, ęqualis erūt auctoritatis licet hoc de facili inueniri non poſſit.

3 Arg extra de natis ex lib ven. c 2. l. altius. in glo. alle. ff. de cond. indeb. frater a fratre, ff. de pact. cum in eo.

e ¶Inter quas.] Canonicę ſcripturę sūt epiſtolæ.

f ¶Habere.] Meruit ab alia eccleſia.

g ¶Præponat.] Arg. q̄ ſemper præiumit pro multitudine, vt 61. diſt. nullus inuitis. Itē arg. q̄ a pluribus recipit maioris eſt auctoritatis q̄ q̄ à pauciorib. 4.

4 inf di. præ. de quib. extra de offic. leg. prudentiam. 65. di. c. 2. & 3. Archid.

Scripturæ canon. cę nō ſunt in eadē veneratione

Dignitas an cōpēſetur cū numero.

h ¶Plures.] Nota quod hic dignitas perſonarum compenſatur cum numero, ſimiliter in teſtibus, ut extra de teſt in noſtra ſimiliter in creditoribus, ut ff. de pactis, maiorem. Sed in electione ſemper par numerus præiudicat, licet maior ſit dignitas ex parte altera, & maius meritum perſonæ, ut extra de elect. dudum 1. licet ſit argum contra 63. diſtin. c. ult. & 76. diſt. ieiunium. §. non autem. 5.

5 Iuxta finē, ibi æqualis eorū, &c. Archid.

AD-

Digitized by Google

ADDITIO. Non eſt contra: ibi enim erant æquales in numero, non in meritis. Cyn.

a ¶Inueniri.] Arg. ꝙ iura aptantur ad ea, quæ raro accidunt. de conſec. diſt. 4. ſanctum eſt. & ff. ſi pars hæredi. antiqui. Arg. contra 28. diſt. de Syracuſanæ. 14. q. 5. deniq;. ff. de leg. 1ª ad ea.

ADDITIO. Ad idē in Auth. de conſul. coll. 4. in Auth. vt ſine prohib. ma. & cit ca med. coll. 7. Archidiaconus.

ITa Dñs.] CASVS. Quidam epiſcopi contra eccleſiā Romanam erigebāt cervicem, ei obedire nolentes: nec volebant ſequi doctrinam, quam à ueteribus receperunt cōtra quos inuehitur Leo, probans, quod ab eccleſia Romana non debent recedere: q̄ ita eſt cōfirmata à Dño & corroborata in Petri ſoliditate, ꝙ nec temeritas hominū nec portæ inferi aduerſus eam præualebunt: ollēdit etiam ꝙ à principio ſic voluit Dominus Euangelicam prędicationem ab Apoſtolis & alijs prædicaturibus per vniuerſum orbē diffundi, vt Petrus cuius vice Papa fungit eſſet quaſi quoddam caput illius prędicationis: & quicūque a Petri ſoliditate recedere uoluerit deponatur.

b ¶Sacramentum.] ideſt, hoc ſanctum munus 1.

c ¶Hunc] ideſt, Petrum.

d ¶Indiuiduæ.] Scilicet eccleſiæ.

e ¶Erat.] ideſt, ab eo quod ipſe Dominus erat, i. petra: voluit eū vocari dominus Petrū. de conſe. diſt. 2. reuera.

f ¶Et ſuper hanc petram.] Per hanc dictionem non credo Dominū aliud demonſtraſſe, quam hæc verba, q̄ Petrus reſpondit Domino cum Dixit: Tu es Chriſtus filius Dei viui: quia ſuper illo articulo, fidei fundata eſt Eccleſia [ergo ſuper ſeipſo fundauit Deus eccleſiam.]

g ¶Appetere] ideſt laceſſere & calumniari.

h ¶Nec portæ.] ideſt, vitia uel etiam hæreſes: quia eccleſia non poteſt errare, vt 24 q. 1. à recta. Nec eccleſia poteſt eſſe nulla, vt 24. q. 1. pudenda, quia ipſe Dominus rogauit pro ea, vt non deficeret, vt 21. diſt. c. 1. in fi.

a ¶Cupiditatibus] ideſt, voluntatibus.

K ¶A veteribus.] Arg. ꝙ dicta veterum ſunt ſequenda, vt 37. diſt. relatum. 24. q. 1. transferunt. & infra diſtin. proxi. de quibus.

HOC AVTEM. CASVS. Dictum & probatum eſt ſupra, quod decretales epiſtolæ vim habeant aucto-

à grauioribus haberi (quamquā hoc inueniri [a] vix poſſit) æqualis tamen auctoritatis eas habendas puto.

¶Caput hoc apud B. Auguſtinū loco indicato ſic habet: In canonicis aūt ſcripturis eccleſiarum catholicarum quamplurimū auctoritatem ſequatur: inter quas ſanē illæ ſunt, quę Apoſtolicas ſedes habere, & epiſtolas accipere meruerunt. Tenebit igitur hunc modū in ſcripturis canonicis, vt eas, quæ ab omnibus accipiuntur eccleſijs, præponat eis, quas quædam non accipiunt. In eis uero, quæ non accipiuntur ab omnibus, præponat eas, quas plures, grauioreſq; accipiūt, eis, quas pauciores, minoreſq; auctoritatis eccleſiæ tenēt. Si autem alias inuenerit a pluribus, alias a grauioribus haberi, (quamquam hoc † inuenire non poſſit) æqualis tamē auctoritatis eas habendas puto. *Quæ quidem B. Auguſtini ſententia non ad decretales Romanorum Pontificum, ſed ad canonicas, & ſacras ſcripturas referenda eſt.*

† facile] *orig. Antuerp.*

Item Leo Papa I. ad epiſcopos Viennenſes, epiſt. 87.

† *Miſterij.*

¶Miniſterij † diuini ſe exortem intelligat, qui à ſoliditate Petri recedit. Cap. VII.

ITa Dominus noſter Ieſus Chriſtus humani generis ſaluator inſtituit, ut veritas, quæ antea legis & ꝓphetarum præconio continebatur, per Apoſtolicam tubam in ſalutem vniuerſitatis exiret, ſicut ſcriptum eſt: [In oēm terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.] Sed huius muneris ſacramentum [b] ita Dominus ad oīum Apoſtolorum officiū pertinere voluit, vt in beatiſſimo Petro Apoſtolorum omniū ſummo, principaliter collocaret, vt ab ipſo quaſi quodā capite dona ſua, velut in corpus omne diffunderet, vt exortē ſe myſterij †, intelligeret eſſe diuini, qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere. Hunc [c] enim in conſortiū indiuiduę [d] vnitatis aſſumptum, id quod ipſe erat [e], voluit nominari, dicēdo, [Tu es Petrus, & ſuper hanc petrā [f] ædificabo eccleſiam meam: vt æterni ædificatio templi mirabili munere gratiæ Dei Petri ſoliditate conſiſteret, hac eccleſiam ſuam firmitate corroborans, vt illam nec humana temeritas poſſet appetere [g], nec portæ [h] contra illā inferi præualerent. Verū hanc petræ illius ſacratiſsimam firmitatem Domino, vt diximus, ædificante conſtructam, nimis impia vult præſumptione violare; quiſquis eius poteſtatem tentat infringere, fauendo cupiditatibus [i] ſuis, & id quod accepit à veteribus [k], non ſequendo.

Iuo p. 5. c. 6.

Pſal. 18.

† *al. miniſterij.*

Matth. 16.

Hoc antē [l] intelligendum eſt de illis ſanctionibus, vel

1 Scilicet p̄dicandi, qđ eſt Petro cōceſſum. 11. diſtin. c. vlt. Sed id ideo dicit ſacramentū, quia oīa habebāt in figura 43. diſt. ſit rector. Archi.

auctoritatis: quod uerum eſt (ſicut dicit Gratianus) de decretalibus, quæ decretis patrum & ſcripturis Euangelicis non contradicunt. Vnde quia Anaſtaſius Papa fauore Anaſtaſij Imperatoris ordinatos ab Acacio hæretico decreuit rite & de iure communi poſſe ſuis officijs fungi: ideo Romana eccleſia eius decretum repudiauit.

l ¶Hoc autem.] Scilicet quod decretales epiſtolæ ſint paris auctoritatis cum canonibus.

a ¶Aca-

decretalibus epistolis, in quibus nec præcedẽtium Patrũ decretis, nec Euangelicis præceptis aliquid contrarium inuenitur. Anastasius a. n. secundus fauore Anastasii Imperatoris, quos Acacius [a] post sententiam in se prolatam sacerdotes, vel leuitas ordinauerat, rite fungi acceptis officijs debere decreuit: ita inquiens.

a ¶Anastasius.] *Maxime verum est sensisse Anastasium, ordinatos ab Acacio post latam in ipsum sententiam, rite fungi acceptis officijs potuisse. Hoc. n. duntaxat inquit in capite sequenti, firmam esse sacramenti gratiam ab Acacio traditam. quod verissimum est, sicut & alia omnes sententiæ, quas in ea epistola ex B. Aug. Anastasius accepit, veræ sunt. Habetur aũt hæc eadem Anastasii Papæ ij epistola in corpore canonum, quod Romana ecclesia semper approbauit, vt inf. d. 20. c. de libellis. est adnotatũ. Itaq; sine causa reprehenditur hoc loco Anastasius a Gratiano.*

Anastasius II. Ad Anastasium Augustum, epis. 1. c. 7. & 8.

¶Nulla læsionis portio attingit eum, qui ab hæreticis iam damnatis ordinatur. Cap. VIII.

In codice canonum fol. 139. Poly. l. 3 tit. 10 Antel l. 9 c. 62. Iuo p. 1. c. 151.

SEcundum [b] ecclesiæ catholicę consuetudinem sacratissimum serenitatis tuæ pectus agnoscat, ꝙ nullum de his, quos baptizauit Acacius, vel quos sacerdotes, siue leuitas secũdum canones ordinauit, vlla ex nomine Acacij portio læsionis attingat, quo forsitan per iniquũ tradita sacramenti gratia minus firma videatur. Nã, & baptisma (quod ꝓcul sit ab ecclesia) siue ab adultero, vel a fure datum fuerit, ad percipientem munus [d] peruenit illibatum: quia vox [c] illa, quæ sonuit per columbam [f], omnem maculam humanæ pollutionis exclusit, qua declaratur, ac dicitur: [Hic est qui baptizat in spiritu sancto, & igne [g].] Nam si visibilis [h] solis istius radij, cũ per loca fœtidissima transeunt, nulla contactus inquinatione maculantur; multo magis illius, qui istum visibilem fecit, virtus, nulla ministri indignitate constringitur. Nam, & Iudas, cum fuerit, sacrilegus, atq; fur, quidquid egit inter Apostolos pro dignitate commissa, beneficia per indignum data, nulla ex hoc detrimenta senserunt, declarante hoc ipsum Domino manifestissima voce: [Scribæ, inquit, & Pharisæi super cathedram Moysi sedent, quæ dicunt, facite; quæ autem faciunt, facere nolite: dicunt enim, & nõ faciunt.] Quidquid ergo ad hominum profectum quilibet in ecclesia minister pro officio suo videtur operari: hoc totum contineri [i] implente † diuinitatis effectu [k]: ita ille, per quem loquitur

Nicolaus ad consulta Bulg. c. 15.

Ioan. 1.

Ioan. 12.

Matth. 23.

† al. implendo diuinitatis effectũ.

1 Secundum Archid.

a ¶Acacius.] Hæreticus, & excommunicatus. 24. q. 1 Acacius 1 fuit enim excommunicatus propter hæresim a Gelasio, & a Fœlice Papa, vt ibi dicitur.

SEcundum.] CASVS. Acacius hæreticus baptizauit, & ordinauit multos tempore suæ hæresis, quos dicebat de radijs solis, qui & si transeant per loca fœtida, tamẽ non coinquinantur, idem est de sacramentis per malos ministratis. Tertia est de Iuda, qui licet malus fuisset, multa tamen fecit, quæ rata sunt habita. Quarta est de auctoritate Domini, qui ꝓcepit verba Scribarũ, & Phariseorum seruãda, & implẽda. Quinta ratio est, ꝙ oẽ bonum a quocunque fiat, fit a Deo. Sexta ratio est qa in sacramẽtis nõ est attendendum qualis, vel quis cõferat, sed quid cõferatur, quia incremẽtũ solus Deus prębet, & neq; qui plãtat neq; qui rigat est aliqd: sed qui incrementũ, &c. Postea cõcludit ex sup. dictis, ꝙ sacra eius seruari dẽnt

b ¶Secũdũ.] Varijs modis ponitur casus huius ca. G. inducit quasi sit abrogatum, & Melendus sentit cum eo, & omnes qui dicunt veritatẽ sacrorum non esse apud hæreticos, vt 24. q. 1. schisma, & 1. q. 1 extra ecclesiã. H. dicit, ꝙ nec capitulum est reprobatũ, nec auctor ꝓbis, q̃ hic cõtinentur dãnatus fuit: quia nihil hic continetur qđ nõ canonice dicatur; sed ió fuit iste damnatus: quia cõicauit Photino hæretico, & quia voluit reuocare Acaciũ hæreticũ post mortẽ, & ideo iste Anastasius fuit dãnatus, vt inf. c. Anastasius. Alij dicunt, ꝙ hoc c. cũ auctore reprobatũ est; quia voluit dicere ꝙ ordinati ab hæretico sine omni dispentatione de iure possũt sua officia exercere dicit. n H. ꝙ hæretici habent veritatem sacrorum, sed nõ habent executionẽ eorũ, vt de conse d. 4 sicut in scris, &c. non i vobis, vt no. 1. q. 1 q perfectionẽ. &c. dñs.

Sacramentorum veritas an sit apud hæreticos.

c ¶Baptizauit.] in forma ecclesiæ.

d ¶Munus] idest, baptisma.

e ¶Quia vox] Hic est qui baptizat. de consec. d. 4. baptismus in fi.

f ¶Per columbam.] idest, per spiritum sanctum in specie columbæ. Hu

g ¶Et igne] idest charitate.

h ¶Nam si visibilis.] 1. q. 1. si fuerit.

i ¶Contineri.] idest, perfici.

k ¶Implẽte diuinitatis effectu.] idest, Deo cooperante.

bat quidam non posse sua officia de iure communi exequi: quare Anastasius Imperator de hoc dubitans quæ fiunt a Papa, qui respondit eos posse de iure communi suis officijs fungi; nec per malitiam Acacij lædi posse. Nam baptismata, & ordines a malo collata, per ipsius malitiam non impediuntur. Et probatur hoc 6. rationibus. Prima ratio est, quia in sacramentis virtus Christi operatur, quæ omnem maculam repellit. Secunda est

a ¶Plan-

a ¶Plantauit.]Prædicando.
b ¶Apollo.]Discipulus Pauli.
c ¶Rigauit.]Baptizando.
d ¶Incrementum.]i.gratiã,& remissionẽ peccatorũ 1.
e ¶Vel qualis.]Hoc intellige de toleratis.alias bñ q̃ritur,vt 24.dist quiescamus.nã nemo potest p̃dicare nisi mittat, vt 16.q.1. odijcimus & extra de hære. cũ ex inuicto. Vel loq̃t ſm antiqua tpa, q̃ oẽs poterãt p̃dicare.
f ¶Prædicet.] Sed quæ prædicet.
g ¶Vt inuidos.] i. pseudo apostolos 2.
h¶Affirmet.]Et hoc i epistola ad Philippẽses,cũ dicit siue g veritatẽ siue aliomodo Xp̃s p̃dicet,i hoc gaudeo,& gaudebo.
i ¶Hoc.]i inuidiã.
K ¶Et hic.] Scilicet Acacius.
l ¶Alijs.] Scilicet ignorantibus.
m ¶Suæ virtutis.] Quoad veritatem sacramenti.
n ¶Generaliter.] i. in omni sacramẽto.
o ¶Vt imaginẽtur.] scilicet Acacium.
p ¶Metuere.] s. ſm suã opinionẽ falsam Nam in veritate susceperũt ordinẽ, sed nõ executionẽ 1.q. 2.ordinationes.1.q. 7.Daibertum 3.

QVIA ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex su.dictis& ðr, q̃ qa Anastasius ita decreuit,ideo Fẽlix.&Gelasi⁹ & Hormisda eũ excõicauerũt.sed Acaciũ prius

ANastasius.]CASVS. Photinus diaconus Thessalonicen.cõicauit Acacio in hæresi.Post mortẽ vero Acacij Anastasius Papa cõicauit Photino sine cõcilio clericorũ,& occulte voluit reuocare Acaciũ defunctũ in hãsi vt oñes ,q̃ eo in ecclesia fierent, & iõ multi clerici receſſerũt ab obediẽtia ei⁹ & lepra percussus ẽ.
¶ CASVS.aũt sequẽtis §.planus est.
q ¶Abegerũt.] i.remouerũt.32 d.c.ꝑter hoc §.verũ. Sed cõtra 6.q.4. nõne. vbi dr , q̃ ante ips sententiæ nõ possunt clerici recedere ab epõ.Sed hic non receſſerunt ante ſnlam,quia incidunt in hæresim iam damnatam,vt 24.q.1.c.1.2. & 3.4.
r ¶Concilio.] Videtur ergo , q̃ Papa tenetur requirere concilium episcopotum , quod verũ est vbi de fide agitur, & tunc synodus * maior est Papa, vt 15.d. sicut. in fi.arg.ad hoc 93.d.legimus.
f ¶Qui communicauerat.]contra 11.q.3.quoniã,vbi dr q̃ excõmunicatio non transit in tertiam personam : sed communicauit ei in maleficio , vnde potuit transire ad tertiam

* *Synodus simul cũ Papa (de qua nunc glo.loquitur) est maior Papa solo,extẽ siue, non in tensiue.Vide Caietanum Apologia par.2.c. 13.ad Turrecre. summa de eccl. lib.3.c.64. Nec textus citati, si qd faciunt aliud concludunt.*

1 23.q. 5.c. vlt.Arch.

Christus,Paulus affirmat,(Ego plantaui [a],Apollo [b] rigauit[c]:sed Deus incrementum[d] dedit. Itaq; neq; qui plantat est aliquid,neq; qui rigat; sed qui incrementũ dat Deus.) Adeo autem non quæritur,quis,vel qualis[e] prædicet[f],sed quid † prædicet,vt inuidos [g] ẽt bene Christum prædicare affirmet [h] : quo malo ipse diabolus deiectus est , & hoc [i] ipse † prædicare non definit.Ideo ergo & hic [k],cuius nomen dicimus reticendum,male bona ministrando sibi tantum nocuit . Nam inuiolabile sacramentum,quod per illum datum est alijs [l],perfectionem suę virtutis[m] obtinuit. Quod † quidem generaliter [n] verum est,nisi aliquorũ in tantum se extenderet curiosa suspicio, vt imaginentur [o] prolato a Fęlice Papa iudicio,postea inefficaciter in sacramentis,quæ Acacius vsurpauit,egisse; ac proinde eos metuere [p],qui vel in consecrationibus,vel in baptismate mysteria † tradita susceperunt,ne irrita beneficia diuina videantur.

1.Cor.3.

† *al.quem. Philip.1.*
† *al.ipse. Cap.8.*

† *Quod cum ita sit , aliquorum in tantum se extendit curiosa*] orig. † *al,ministeria,*

Quia ergo illicite,& non canonice,sed contra decreta prædecessorum,& successorum suorum hæc rescripta dedit (vt probat Fælix,& Gelasius,qui Acaciũ ante Anastasium excommunicauerunt, & Hormisda, qui ab ipso Anastasio tertius eundem Acacium postea damnauit) ideo ab ecclesia Romana repudiatur , & a Deo percussus legitur fuisse hoc modo.

¶Anastasius a Deo reprobatus,nutu diuino percussus est. Cap. IX.

ANastasius [a] secundus, natione Romanus, fuit temporib. Theodorici regis. Eodem tempore multi clerici,& presbyteri se a cõmunione ipsius abegerunt [q],eo q̃ communicasset sine concilio [r] episcoporum , vel presbyterorum , & cleri cunctæ ecclesiæ catholicæ,diacono Thesalonicensi,nomine Photino, qui communicauerat [s] Acacio,& quia voluit occulte [t] reuocare Acacium,& nõ potuit,nutu diuino [u] percussus est.

Ex libro] (vt in eorpore conciliorum citatur) Pontificali, luo p.14.c.40.

a ¶Anastasius.]Caput hoc habetur quidem tomo secundo conciliorum in vita Anastasii,sed esse omnino confictum, cum ex multis alijs argumentis,tum ex hoc manifeste ostenditur,quòd Acacius(sicut Nicephorus,lib.16.c.12.& Euagrius,lib.3.c.17 & sequen.& clarissimè Anastasius bibliothecarius in chronologia testantur)tempore Fœlicis iij.obijt,cui successit Gelasius, & Gelasio Anastasius,qui initio epistolæ suæ,& c.1. ad Anastasium Imperatorem, Acacium mortuum iam,& ante iudicem Christum vnà cum Fœlice ad stare scripsit,vt Gelasius quoq; ante ipsum scripserat,& habetur inf, 24.q.2.c.nec quisquam,quomodo ergo potuit Anastasius de eo reuocando tractare, qui tam obierat?

3 Quia concludit Grat. ſm opi.forte suã.i. qua asserit veritatẽ sacramentorum non esse apud hæreticos : qd falsum est. 1o. de Fan.

4 Hic videas quod nona. q.7. sacerdotes.

s ¶Communicauerat.]contra 11.q.3.quoniã,vbi dr q̃ excõmunicatio non transit in tertiam personam,vt extra de sent.excom.nuper.
t ¶Occulte.] Magis inde præsumitur cõtra ipsũ, vt extra,vt eccl.benefi.vt nostrũ extra de offi.deleg.cõsuluit. ff.de ritu nup.palam ff de admi.tut. non existimo.l.auu ¶Diuino.]Quia dum allicllaret,emisit inteſtina, ignominiosè lapsus.

a ¶ Propter

Hinc etiam de Maximo a episcopo in Constantinopolitana synodo statutum est sub Damaso Papa.

¶Quæ circa indisciplinatos prælatos, vel ab eis geruntur, in irritum reuocentur. Cap. X.

PRopter totius indisciplinationis eius doctrinam, quę Constantinopoli orta est, statutum est, ne Maximus fuisse, aut esse iam putetur episcopus, neque hi, qui ab eo sunt ordinati qualemcunque gradum clericatus obtineant [a], omnibus, scilicet, quę circa eum [b], vel ab eo gesta sunt, in irritum, reuocatis.

a ¶De maximo.] *Ex verbis huius canonis, præsertim Græcis, & interpretatione Balsamonis, ac vita Gregorij Theologi per Gregorium presbyterum descripta, et alijs ex locis (tametsi Theodoretus videtur parum diligenter hoc tractasse) apparent hunc Maximum nunquam fuisse episcopum, ac propterea recte statui nullum ab eo potuisse imprimi ordinis characterem, quod non erat de Acacio asserēdum. Verba Græca huius canonis hæc sunt:* Περὶ Μαξιμον τοῦ κυνικοῦ, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀταξίας, τῆς ἐν Κωνσταντενουπόλει γενομένης, ὥστε μητε Μάξιμου ἐπίσκοπον ἢ γενεσθαι, ἢ εἶναι. μηνε τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἱωδή ποτε βαθμῶ κλήρου, παντων, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ἀκηρωθεντων, 1. De Maximo cynico, de quæ ijs, rebus, quæ nullo ordine circa ipsum Constantinopoli gesta sunt. Neque Maximum aut fuisse, aut esse episcopum, neque eos, qui ab ipso sunt ordinati, in vllo cleri gradu censendos: omnibus, quæ & in ipso, & ab ipso facta sunt, infirmatis. *Ac de eodem Maximo, quòd nunquam fuerit episcopus, est locupletissimum testimonium in epistola Hadriani Papæ scripta Basilio Imperatori, quæ habetur actione prima octauæ synodi manuscriptæ, quæ est penes Cardinalem Sirletum. Citant enim Leonem primum ait:* Dicit enim altisona tuba, sanctus videlicet sedis Apostolicæ Papa Leo, cuius sententiam, quidquid vbique catholicum est velut cœleste miraculum celebrat, & veneratur oraculū, cum sæpe quæstio de male accepto honore nascitur, quis ambigat nequaquam istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse collatum? Neque enim inter Photium mæchum, & Maximum Cynicum synodo secunda damnatum, vel inter ordinationes huius, & illius, distinctionis aliquid esse conuicimus.

DISTINCTIO XX.

† al. expositoribus] in temp.

1 *DEcretales [c] itaque epistolæ canonib. conciliorum pari iure exæquantur. Nunc autem quæretur de expositionibus † sacræ scripturæ, an exæquentur, an subijciantur eis. Quo enim quisque magis ratione nititur, eo maioris auctoritatis eius verba esse videntur. Plurimi autem tractatorum sicut pleniori gratia sancti Spiritus, ita ampliori scientia alijs præcellentes, rationi magis adhæsisse probantur. Vnde nonnullorum Pontificum constitutis, Augustini, Hieronymi, atque aliorum tractatorum dicta videntur esse præferenda.*

2 ¶*Sed aliud est causis terminum imponere: aliud sacras scripturas diligenter exponere. In negotijs definiendis*

1 PRopter.] ¶Obtineant.] Quia præter formā ecclesię contulit. 1. q. 1. extra ecclesiam.

b ¶Quæ circa eum] Arg. quod quidquid fit ab intrusis, vel vitiose electis, totum cassatur, vt 12. q. 2. alienationes 25. omne. Arg. cōtra. 3. q. 7. c. infamis. §. veruntamen in prin. & C. de sacros. eccl. l. decernimus 5, sed hic fauor tutorum ecclesiæ: quia aut sunt in vtilitatem ecclesiæ, & tunc valent, alias non 16 q. 6. si episcopum.

5 Dic vt no. de cler. nihil in gl. vl. & d. schism. ca 1. & de consc. d. 1 hi ergo. & 1. q. 1 si q 2 pseudo. ibi videas Arc.

DEcretales. CASVS Supraostēdit Gratianus decretales epistolas parē vim habebere cū canonib. cōciliorū. In hac verò 20. d. q̄rit an expositiones sctōrū Patrū exæquent̄ canonib. & decretalibus, vel p̄ferātur. Quod præferant̄ videtur, quia maioris auctoritatis videntur, cum pleniori gratia Spiritus sancti eos præcellāt. Vnde expositiones Augustini, Hieronymi, & aliorum vidētur præponendæ statutis Pontificum, & hoc in prima parte, In secūda parte, quæ incipit, ibi, [Sed aliud.] soluit Gratianus, & dicit, ꝙ in negotiis definiēdis nō solum necessaria est scientia, sed etiam potestas quod significatur per claues, quas Christus tradidit Petro: In quarū altera denotat̄ scientia discernēdi interlepram & lepram in altera verò notatur potestas soluendi, & ligēdi. Cum ergo in causis definiēdis necessaria sit potestas, apparet, ꝙ Pōtifices expositoribus præferantur, & hoc probatur per seq.

c ¶Decretales.] In hac 20 distin. magister quærit de expositionibus sacræ scripturæ an sint paris au-

auctoritatis cū canonibus,& decretalib, & infra ſoluit, ꝙ quantū ad ſacram ſcripturā exponendā prævalet ſanctorum auctoritas:quantum autem ad cauſas definiendas prævalet auctoritas Romanorum Pontificum.

Auctoritas ſanctorum q̄ doque pape li præfert auctoritati.

a ¶ Scientia.] Arg.ꝙ nullus poteſt eſſe iudex: maxime eccleſiaſticus niſi ſit peritus, vt extra de conſang & affini.ex literis. in fi. & 1.q.1. vt euidenter. 11.q.3. & ſi ad tempus.i.24. q.3.ſi qs no.de pœn. diſt. 5.conſideret. & di. 6.qui vult. & qa leges ſcire tenetur, in authē. de iud col la 6.§.quia uero. itē quia ſententia ferenda eſt in ſcriptis, vt 2.q 1.in primis in fine. Item quia iudices per ſe debēt ſcribere ſententias & rē citare,vt C.de aſſeſſ. præſides Sed cōtra. C de iud capi. certi, vbi dicitur,quod milites poſſunt eſſe iudices: quia per quotidianum vſum poſſunt habere peritā iudicandi. Mediocris tamē ſcientia ſicut in prælato, ita & in iudice ſufficit, vt extra de elect. cum nobis olim.

Imperitus non poteſt eſſe iudex ec cleſiaſticus. 1 Iſta concor. & ꝓxima ſequens pauū aut nihil faciunt ad hoc. nec eas ponunt Hug. & La. quorum fuit iſtud dictū. Archid.

non ſolum eſt neceſſaria ſcientia[a] ſed etiam poteſtas. Vnde Chriſtus dicturus Petro:[Quodcunque ligaueris ſuper terram,erit ligatum & in cœlis,&c.]prius[b] dedit ſibi claues regni cælorum:in altera dans ei ſcientiam diſcernendi inter lepram & lepram[d], in altera[e] dans ſibi poteſtatem eiciendi aliquos ab eccleſia, vel recipiendi. Cum ergo quælibet negotia finem accipiant vel in abſolutione innocentium, vel in condemnatione delinquentium, abſolutio vero vel condemnatio non ſcientium tantum, ſed etiam poteſtatem præſidentium deſideret; appareat,quòd diuinarum tractatores ſcripturarum, & ſi ſcientia Pontificibus præemineant, tamen quia dignitatis eorum apicem non ſunt adepti, in ſacrarum quidem ſcripturarum expoſitionibus eis præponuntur: in cauſis vero definiendis ſecundum poſt eos locum merentur.

Mat.16.

Vnde Leo Papa IIII. ſcribit epiſcopis Britanniæ.

In ſuo regeſto.

¶Aliorum ſcripturæ, Romanorum Pontificum decretis non ſunt præponendæ. Cap. 1.

DE libellis[e], & commentariis aliorum[f] non conuenit aliquem iudicare, & ſanctorum conciliorū canones relinquere,vel decretalium regulas, ideſt, quæ habentur apud nos ſimul cum †canonibus.Quibus autem in omnibus eccleſiaſticis vtimur iudiciis,ſunt canones *a* Apoſtolorum†, Nicænorum,Ancyranorum, Neocæſarienſium, Gangrēſium,Antiochi nſium, Laodicenſium, Conſtantinop. Epheſ. Chalcedonenſium, Sardicenſium Africapenſium,Carthaginienſium *β*,& cū illis regulæ præſulum Romanorum,Sylueſtri,Syricii,Innocentii,Zozimi, Cœleſtini,Leonis, Gelaſii,Hilarii,Symmachi,Hormiſdæ, Simplicii,& Gregorii iunioris[g]. Illi omnino ſunt, & per quos iudicant epiſcopi,& per quos epiſcopi ſimul iudicantur, & clerici.Nā ſi tale emerſerit,vel contigerit inuſitatū negotiū,quod minime poſſit per illos definiri;tūc ſi illorū[h],

Deus dedit p.2. Poly.p.2. tit.20. Anſ.l.3.c.vlt. Iuo p.4 c.27. Pan.l.2.c.118.

†*al.cum illis in canone.*

† *al. qui dicuntur Apoſtolorum.*

Apud anſelmum, & Polycarpū deſūt omnia Pontificum nomina.

Claus ſacerdotalis anſit una an plures.

b ¶ Prius.] Arg. ex ordine facti aliquid præſumendū, vt 23. q.4. diſplicet.& 1.q. 1.vt euidenter 5.miniſter ex ordine verboū, vt 43.di ſit rector,&ext. de referi. cum dilecta ſi de ſolut. nec ordo cōtra.

c ¶ Dedit.]G.hic uidetur uelle, ꝙ alia ſit clauis ligandi, & ſoluēdi,alia ſcilicet:& ita ꝙ ſint duæ claues.Sed dico tñ vnā eſſe, ſed & dicuntur duæ eſſe ꝓp duos effectus Sed qualiter ſcientia dī eſſe clauis, cum aliquis poſſit habere ſcientiam, qui non habet clauē.& ccōtra? Sed dic, ꝙ licet ſcientia prius non fuiſſet clauis anteq̄ haberet ordinem:tñ poſt ordinem incipit eſſe clauis. Si tñ quæras quid proprie ſit clauis ſacerdotalis : dico ipſam poteſtatem ſacerdotalem,per quam ligat, & ſoluit.

Inter leprā & lepram vndicatur.

d ¶Inter leprā & lepram] Ideſt,inter cauſam, & cauſam. alludit ei quod fiebat in lege, cum.n.dubitabatur de aliquo an eſſet infectus lepra, ducebatur ad ſacerdotes,& ſm eorum arbitrium, vel recipiebatur, vel eiciebatur,vt 11.q.3.quomodo de pœn.diſt.1.§ ex his verſ. Moyſi.

ADDITIO. Hug.& de pœn.diſt.1.§.denique ver.Moyſi.& extra qui filii ſint leg. per venerabilem, §.rationibus Archidiac.

DE libellis.]CASVS. Epi Britanniæ iudicabant cauſas tantū ſecundum expoſitiones Auguſt & Hieron.& aliorum poſt ponentes canones conciliorum, & decreta Pontificum: quos Leo redarguit. oſtendens ꝙ in cauſis definiendis primo recurrendum eſt ad canones conciliorum & ad decreta,vel decretales Pontificū, Secundo ad ſanctorum expoſitiones, 1 Hier. & Auguſt. & aliorum ſanctorum,in quibus ſi ueritas non reperiatur,tunc recurrendum eſt adſedem Apoſtolicam, cuius ſtatuta qui non recipit,hæreticus eſſe conuincitur.

e ¶ De libellis.] Ideſt, ſecundum libellos,& commentarios.

f ¶Aliorum] Ideſt, Hieronymi & Auguſt. per quorum ſcripta non eſt iudicandum omiſſis canonibus. 50. diſtinct ſi ille,

g ¶Iunioris] Ecce hic approbantur dicta Gregorii iunioris,alibi videtur reprobari. 32 q.7.quod propoſuiſti. & in ſeq § vbi dicit G.ꝙ ſunt contraria Euangelio. ſed illud c.intelligitur de arcta,& ſic bene tenet.Ioan.

h ¶Illorum.] Hic uidetur, ꝙ potius iudicandum ſit ſecundum illum, qui innititur auctoritati canonis,quam ſecundum illum, qui innititur auctoritati Hieronymi, vel Auguſt. quod verum eſt, niſi Aug. iuuetur auctoritate no. vel veter.teſta. 2.vel etiam aliquo canone. nam licet concilium apud Aquigranum factum, conſtituerit, ꝙ raptor non poſſit matrimonialiter iungi cum rapta.vt 36.q 2. placuit tamen Hieron. q contrarium ſtatuit,& ei ſtatur.vt 36.q.2. tria. Sed hoc eſt quia iuuatur auctoritate Meldenſis concilij, ead. cauſa & quæſt.cap. ſi autem.

Auctoritas canonis eſt maior auctoritate ſanctorum.

2 Idem Bal. in Auth. ad hæc.i.2.col. C de vſur.& Ale. de Imo. in l.bene ad cognitionē. col. 8. ff. ſi ce.pet.vbidicit illāgl.fin.

a ¶ Con-

quorum meministis, dicta, Hieronymi, Augustini, Isidori, vel ceterorum similiter sanctorum Doctorum similium reperta fuerint; magnanimiter sunt retinenda, ac promulganda, vel ad Apostolicam sedem referendum de talibus. Quam ob causam luculentius, & magna voce pronuncia re non timeo; quia, qui illa, quæ diximus, sanctorum patrum statuta, quæ apud nos canonum nomine prætitulantur, (siue sit ille episcopus, siue clericus, siue laicus) non [γ] indifferenter recipere conuincitur [a]; nec catholicam & Apostolicam fidem, nec sancta quatuor Euangelia vtiliter, & efficaciter ad effectum † suum retinere, vel credere probatur.

† *al profectum.*

a ¶ Sunt canones.] *Indicat canones & regulas, ex quibus constat corpus, vel codex canonum, de quo in prefatione dictum est, quo Romani Pontifices, præsertim in iudicijs vtebantur, in quo codice sunt canones tantum, non synodalia gesta, vt super ius Nicolaus, in c. Romanorum. 19. dist. scripsit.*

β ¶ Carthaginiensium.] *In codice canonum vnica est synodus Carthaginiensis, continens canones triginta tres, qui ex varijs cõcilijs Carthagini habitis collecti fuerunt. Eos canones sedes Apostolica videtur probasse, & vsa eis esse, quando in codicem canonum referendas curauit. Eosdem etiam Græci quo ordine apud Latinos habentur, cum alijs præterea multis Africanarum synodorum coniunctos in linguam suam verterunt, & hi ipsi sunt, quos ijsdem numeris Anselmus, Burchardus & Iuo citant: quãuis Gratianus interdum quidem his vtatur, interdum vero ex singulis Carthaginiensibus concilijs canones accipiat: quod suis locis indicabitur. Et de hac vnica Carthaginiensi synodo intelligendum est quod habetur supra dist. 16. c. prima adnotatio, ver. septima. quod hic declarandum dilatum fuit.*

γ ¶ Non indifferenter.] *Anselmus, Deus dedit, & Gregorius presbyter in Polycarpo habent*, qui eadem indifferenter non recipit, ipse se conuincit minime catholicam, & Apostolicam fidem ad effectum suæ retinere salutis.

Item Nicolaus 1. Photio, in epistola, cuius initium est [Postquam Beato Petro.]

Est eadem epistola 6. ex qua sumptum est c. quod dicitis, supra dist. 16.

¶ Corripiendi sunt qui decreta Romanorum Pontificum non habent, vel non obseruant. Cap. II.

Anselm. l. 3. c. 33.

SI decreta Romanorum Pontificum non habetis [b]; de neglectu [c], atque incuria estis arguendi. Si vero habetis, & non obseruatis; de temeritate estis corripiendi [d], & increpandi.

Item Innocentius a Papa.

¶ Ad quos sit recurrendum, cum sacræ scripturæ auctoritas non occurrit. Cap. III.

Polyc. l. 7. tit. 3. Burc. l. 3. c. 328. Iuo p. 4. c. 70.

DE quibus causis nulla soluendi, ligandiq; auctoritas in libris veteris testamenti, & quatuor Euangeliorũ cum totis scriptis Apostolorũ [e] appareat; ad diuina recurre scripta Græca †. Si neque in illis; canones β Apostolicæ sedis intuere. Si nec in illis; ad catholicæ ecclesiæ historias catholicas à Doctoribus catholicis scriptas manum mitte. Si nec in illis, sanctorum exempla [f] perspicaciter recordare. Quòd si omnibus his inspectis, huius quæ-

† *al. Græce.*

a ¶ Conuincitur.] Sed nonne Orientalis ecclesia recipit canones? Videtur q̃ non, vt 31. dist. aliter. num quid ergo ipsa est hæretica? Sed dic, q̃ licet ipsa non recipiat illos canones, nõ tñ contemnit eos. Vel dic quod Papa approbat consuetudinem ipsorum sup. d. prox. si Romanorum.

b ¶ Si decreta.] Casus huius c. planus ẽ.

b ¶ Non habetis.] Per scientiam.

c ¶ De neglectu.] Nulli. n. est licitum ignorare canones, vt 11. 38. d. nulli. &c. omnes. sup. d. proxima, si Romanorum.

d ¶ Corripiendi.] Arg. simile. 16 distin. quod dicitis.

DE quibus.] CAVSVS. Quidam q̃uunt, si aliqua dubitatio emergat in solutione alicuius quæstionis, ad quas scripturas potius sit recurrendum, & dicitur in hoc cap. quod iste ordo seruandus est. Primo enim recurritur ad vetus, & ad nouum testamentum, & ad scripturas Apostolorũ: Etsi in illis nõ appareat qd sit faciẽdũ, ad Græcorum scripturas recurrendum est: postea ad gesta Conciliorũ & Pontificum: deinde ad Sanctorũ expositiones, vltimo ad leniores. Sic Benenenta posuit casum. Hugo. sic dicit, quod primum locum obtinẽt vetus & nouum testamentum: secundum canones Apostolorum & cõciliorum: tertium decreta, & decretales epistolæ Romanorũ Pontificum. quartum scripta Græca: quintum dicta sanctorum patrum Latinorum: vltimum exempla sanctorum patrum: deinde ad leniores est recurrendum. Tu autem pone secundum quod litera iacet.

e ¶ Apostolorum.] Id est, Apostolicorũ.

f ¶ Exempla.] Arg. E

exemplia poſſe iudicari 1 vt 37 diſtin. qui de menſa & 24.q.1. ſi habes arg.contra.C.de ſenten nemo Sed illud intelligitur cum ius habetur. Tunc enim per exempla non eſt iudicandum. Vel dic, ꝙ exemplis priuatorum non eſt vtendum, ſed exemplis publicæ perſonæ ſiue authenticæ, vt exemplis Principis primi, ſiue Apoſtolicorum. vt 16.q.3.licet. extra de ſent. & re iudic. in cauſis, vel dic, ꝙ exemplis paucorum non eſt vtendum, ſed plurium bene.

1 Ad idem 3.q.5.quia ſuſpecti. C. de edi. prin. an in totum ff de leg. nã Imperator. 20.q.5. de Liguribus. in fi. Archid.

Exemplis quibus eſt vtendum.

a ¶ Seniores.] Ideſt, ſapientes vt 84 diſt. porro.

b ¶ Pluribus.] Sic extra de offi. deleg prudentiã. in fi.t. reſpõ. nam per ampliores homines manifeſta veritas reuelatur, vt C. de fideicõ. l. pen. & C.de inge. manu. l.3. Hic patet, ꝙ primo ad conſuetudinẽ loci recurritur, cum lex deficit, quam ad conſuetudinem R.o. eccle ſic 12. diſtinct. ille.& ff.de leg. & Senatuſconſ. de quibus. Alij dicunt, ꝙ primo ad conſultationem Ro.eccle recurrendum eſt, vt arg.ſup.11. diſtin c. vl.Ioan. quid autem de hoc ſeruetur, notaui inp. ſa. diſtin.illud.melius 1. diſtin. conſuetudo.

ADDITIO. De hoc etiam not.C.quæ ſit long conſuet.l.1.ibi vide.Archid

ſtionis qualitas non lucidè inueſtigatur, ſeniores[a] prouinciæ congrega, & eos interroga. Facilius namq; inuenitur quod à pluribus[b] ſenioribus quæritur. Verus enim repromiſſor Dominus ait: [Si duo ex vobis, vel tres conuenĩũt ſuper terram in nomine meo, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo.] Matth.18.

a ¶ Innocentius.] *Caput hoc non eſt inter epiſtolas Innocentij primi, quæ multæ extant; neque Innocentij ſecundi eſſe poteſt, cum auteipſum ſcripſerint Burchardus, & Iuo, à quibus hoc ipſum citatur.*

β ¶ Canones.] *Verba hæc, quę apud Gratianum deerant, ſunt apud Burchardum, & Iuonem, & Polycarpum: in quo Polycarpo habentur hoc ipſo loco, in quem ſunt reſtituta.*

DISTINCTIO XXI.

DEcretis[c] ergo Romanorum Pontificum, & ſacris canonib. conciliorũ eccleſiaſtica negotia, vt ſupra monſtratum eſt, terminantur. Miniſtri vero ſacrorũ canonũ, & decretorũ Pontificũ ſunt ſummi Pontifices, & infra præſules, ac reliqui ſacerdotes, quorũ inſtitutio in veteri teſtamento eſt inchoata, & in nouo plenius conſummata. ¶ Summi enim Pontifices, & minores[d] ſacerdotes à Deo ſunt inſtituti per Moyſem, qui ex præcepto Domini, Aaron in ſummum Pontificem, filios vero eius vnxit in minores ſacerdotes: Poſtea vero Dauid, cum miniſteria domus Domini ampliaret, ianitores & cantores inſtituit. Porro Salomon quendam modum exorcizandi inuenit, quo dæmones adiurati, ex obſeſſis corporibus pellebantur: huic officio mancipati, exorciſtæ vocati ſunt de quibus Dominus in Euangelio: [Si ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filij veſtri (videlicet exorciſtæ) in quo eiiciunt?] Hæc omnia Exo.28. 1.Par.15.& 23. Luc.11.

DEcretis.] Hæc d. diuiditur in tres partes. In quarum prima dicit, quod miniſtri eccleſiæ ſunt ſummi Pontifices & præſules infra poſiti cum reliquis ſacerdotibus. Secunda ibi, [In nouo.] Tertia ibi, [In his.]

CASVS, Supra actum eſt de decretis, & canonib conciliorum; quibus negotia diminuntur. In hac vero 21. diſtin. agit Gratianus de miniſtris eccleſiæ & ſacrorum canonum, & dicit ꝙ ſunt ſummi Pontifices & præſules infra poſiti cum reliquis ſacerdotibus. Et hoc in prima parte. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Summi etenim.] dr ꝙ ſummi Pontifices & minores ſacerdotes à Domino per Moyſen ſunt inſtituti in veteri teſtamento, qui vnxit Aaron in ſummum Pontificem, & filios eius in minores Sacerdotes & Leuitas. Dauid inſtituit cantores & ianitores. Salomon exorciſtas: & hæc omnia in nouo teſtamento eccleſia imitatur Habet .n. oſtiarios, & lectores pro ianitoribus, & habet exorciſtas: pro filijs vero Aaron habet omnes poſitos infra ſummũ Pontificẽ, pro quo ſummo Pontifice ponit Papa. In tertia parte, quæ incipit ibi, [inter eos] dr ꝙ inter iſtos eſt diſcretio ſeruanda. Nam alij appellãtur ſimpliciter ſacerdotes, &c. Et hęc diſcretio incipit à Paganis, qui habebant Flamines, & Archiflamines. Similiter Eccleſia vero ſubdiaconos, & acholythos ſibi conſtituit:

c ¶ Decretis] Hic agitur de eccleſiaſticis ordinibus; & oſtendit originem ipſorum, & vnde ſic appellentur, poſtea oſtendit, quod ille qui eſt in maiori ordine, vel dignitate, non poteſt iudicari à minori, & ſic Papa à nemine poteſt iudicari.

ADDITIO. Vt infra eod. inferior. & cap. ſubmittitur. Archid.

d ¶ Et minores.] Cum ergo Moyſes elegerit ſacerdotes in veteri teſtamento, & Dñs in nouo, vt inf. eod. in nouo, videt, ꝙ ad epiſcopum de iure ſpectet electio canonicorum. Et Imperator dicit, ꝙ epiſcopus elegit clericos in Conſtantinopolitana ciuitate, vt in Auth. de menſura ordinandorum clericorum in 1.§.colla. 3. Ad hoc dicas, quod epiſcopus de iure communi cum alijs eliget, vt extra de his quæ fiunt a prælatis ſine conſenſu cap. nouit, &c. ea noſcitur. conſuetudo tamen eſt ſeruanda, vt extra de elect. cum eccleſia 3. Item videtur ex loco iſto, ꝙ Moyſes fuit ſacerdos, cum vnxerit ſacerdotes, & idem dicit Innocen. extra de maio. & obed. ſolitæ. Sed contra homicida fuit, ergo non potuit eſſe ſacerdos, vt 23 q.3. nõ in inferenda. Sed dic, quod olim ſacerdotes boni erant homicidæ, vt 2. quæſt. 7. §. his ita,

: Ideſt, quare.

Papa à nemine iudicatur

Electio canonicorũ ad quos ſpectat

3 Hæc ſententia communiter approbatur ꝙ Io. Vinc. Lau. Goffred. & Ber. in iſta decret. cum eccleſia.

1 Vt 11.q.3. si quis oẽm. de consecra. d.1.c.1. Arc,

ita. Sed Dauid primo fuit prohibitus cõstruere tẽplum, quia vir sanguinum erat 1.de consecrat.dist.1.c.Quare autem iudices, & executores testes, & aduocati in causa sanguinis promoueri nõ possunt, dic vt notaui in quęstionibus in illa quæstione, quæ sic incipit: Aliquis ex offi-

in nouo testamento ecclesia imitata habet ianitores suos, quos ostiarios appellamus. Pro cantoribus lectores & simul cantores instituit. Exorcistas autẽ in nomine antiquo, & officio permanente recipit. Pro filijs verò Aaron, oẽs infra summum Pontificem sacerdotium administrãtes sunt consecrati. ¶ *Inter eos quædam discretio seruata est, vt alij appellentur simpliciter sacerdotes, alij archipresbyteri, alij chorepiscopi, alij epi, alij archiepi seu Metropolitæ, alij primates* [a] *alij patriarchæ, alij sũmi Pontifices. Horum discretio a gentilibus maxime introducta est, qui suos Flamines, alios simpliciter flamines, alios archiflamines, alios protoflamines appellabãt. Simpliciter verò maiorum, & minorum sacerdotum discretio in nouo testamẽto ab ipso Christo sumpsit exordium, qui duodecim Apostolos tanquam maiores sacerdotes, & lxxij. discipulos* [b] *quasi minores sacerdotes instituit. Petrum verò quasi in summum sacerdotem elegit, dum eis præoĩbus, & pro omnib. claues regni cælorum tribuit, & a se petra, Petri sibi nomen imposuit, atque pro eius fide se specialiter rogasse testatus est, & vt cæteros cõfirmaret, sibi iniunxit, dicens:* [*Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquãdo conuersus confirma fratres tuos*] *Hanc eandem formam Apostoli secuti in singulis ciuitatib. episcopos, & presbyteros ordinauerunt. Lenitas autem ab Apostolis ordinatos legimus, quorum maximus fuit beatus Stephanus Subdiaconos, & acolythos procedente tempore ecclesia sibi constituit.* ¶ *De his ita scribit B. Isidorus lib.7. Etym.c.12. nomina illorum, & nominum causas exponens, ita inquiens.*

Luc.22.

Act.6.

¶Vnde nomina ecclesiasticorum graduum sumantur. Cap. I.

De officiis l.2. ca.1. Rabanus. de instit. cler.l.1.cap.2. Act.1.

CLeros [c], & clericos hinc appellatos credimus, quia Matthias [f] sorte electus est, quem primũ [g] per Apostolos legimus ordinatũ. Κλῆρος enim Græcè, sors Latine, vel hæreditas dicitur. Propterea ergo dicti sunt clerici, quia de sorte Domini sunt; vel quia Domini partem [h] habent. Generaliter autem clerici nuncupantur omnes, qui in ecclesia Christi deseruiunt; quorum gradus, & nomina sũt hæc, ostiarius, psalmista [i], lector, exorcista, acolythus,

Sors in electionib. est reprobata.

Semp fuit sacer, licet olim, quidã de hoc dubitauerit. Vide gl. in c. a multis. de ætat. & qualit. ordi. ver. solis. et B. Thomã 4. sent. dist. 24. art. primo q.3.

officio suo hominem interfecit. De hoc dixi 50.dist.per totum. Quæstio venerialis est. Archid.

a ¶Alii primates.] Hæc diuisio non est nisi ratione nominum: quia iidem sunt primates, quod patriarchæ 99. dist.c.1.

b ¶Lxxij discipulos.] Contra inf.ea dist.in nouo. vbi dicitur, q discipuli Dñi, ideſt, Apostoli elegerunt lxxij. discipulos: hic dicitur, q a Domino. Sed dic, quod Dñs bene dr fecisse, quod eius minister facit: qa q per aliũ facit, p seipsũ facere vr, vt extra de sent excom mulieres.

c ¶Ordinatos.] Vt 93.d. Dominus noster, & c.diaconi.

d ¶Subdiaconos.] Non videtur verũ dicere, quia tempore Apostolorum aliqui fuerunt subdiaconi, vt 35.di. episcopus, quia ille est canon Apostolorum. Sed dic, q subdiaconatus tunc fuit: sed non *fuit sacer ordo au-

plo. contra extra de elect. ecclesia vera. & ita illa glos. non valet. extra de elect. quia propter. Vel dic tunc esse vtendum sorte, cum est vtrobiq; paritas in omnibus, & subest causa necessitatis, vt cum est contentio de electione 26.q.2. non exemplo.

h ¶Partem] Ideſt, decimas, & primitias, quæ dicuntur Dei 2. vt 12.q.2.c.quisquis. Io. & c. abstulerit.

i ¶Psalmista.] Hic patet, q psalmista, & ostiarius, & lector sunt clerici. 25. distinct. perlectis, & 32. distin. feriatim. & 72. distin. clericum. & 11.q.1. de persona. & depo ni possunt sicut alii clerici, vt 27 quæst. 1. si quis episcopus, & qui iniecit manus in istos, excommunicatus est, vt 17.q.4. si quis & extra de senten. excom. non dubium & c. parochianos. Et per primam tonsuram fit aliquis Psalmista, vel clericus, & illa tonsura est sacramentale

2 Subaudi quãuis Dñi sit terra & plenitudo eius, vt i ps. 8.d. quo iure. Arch. Tõsura prima an sit ordo.

ſignum, vt 12.q.1.duo. Sed ſi hoc dicatur, tũc erunt nouem ordines. Veruntamen videtur, q̃ non ſit ordo: quia vbi tractatur, q̃ clericus alii obedientiam præſtabit, nihil agitur de iſtis ordinibus, vt 93. diſt. a ſubdiacono ſimiliter alibi, vt 77.d. illud. Sed dic, q̃ tantum ſeptem ſunt ordines, q̃ conferuntur cum ſolemnitate, ſed tamen nouem ſunt. Io. Sed certe omnes conferuntur cum ſolemnitate hodie præter Pſalmiſtatum, qui a ſolo ſacerdote confertur, vt 23. diſtin. pſalmiſta. Bar.

Sacerdos ſimplex pſalmiſtatu conferre poteſt.

a ¶Episcopus.] Argu. q̃ epiſcopatus eſt ordo 1, vt 93.d. diaconi.

1 Quid ſit ordo hẽs if. 82. diſt. ca. 1. ibi, de hoc & ad idem extra de renuncia poſt translationem. §. vlt. vbi de hoc.

b ¶In patriarchas.] Quo nomine comprehendit principales patriarchas, vt Romanum, Cõſtantinopolitanum, Alexandrinum, Hieroſolymitanum, Antiochenum.

c ¶Archiepos.] Ideſt, primates, quo nomine comprehendit alios patriarchas ſiue primates, vt Aquileiẽſem 2, Cantuarienſem, Biturienſem.

2 Sub. de quo habetur 9.q.3. nunc vero Arch.

d ¶A mẽſura.] Quia x vel xj. debet ſub ſe hẽre, vt 6.q.3. ſcitote. Vel dicitur a mitros, quod eſt mater, & polis, quod eſt ciuitas, quia eſt mater aliarum ciuitatum. 12.d. de his.

Archiepus quot ſuffraganeos habeat.

e ¶Licet.] De ijs, quæ ſpectãt ad totã prouinciam. ſed de ijs, quę ad ſuam diœceſim ſpectant, ſine eorum licentia poſſunt diſponere, 11.q.3.c.1 & 2.

f ¶Diſponit.] Ergo epiſcopus confert dignitates eccleſiaſticas, vt 73. diſt. epiſcoporum 3. Argu. contra. 93. diſtinctione, legimus. vbi dicitur, quod tantum ad epiſcopum ſpectat confirmatio. ſed hoc refert ad diuerſas conſuetudines, vt extra de elect. cum in cunctis. &c. cum eccleſia Vulterrana. Io. Ego credo, q̃ de iure cõmuni dignitatũ ſpectat ad capitulum, cum epiſcopo, vt extra de his quæ fiunt a prælat.

3 60. diſt. c. 1. Archid.

Dignitatum electio ad quos ſpectet

ſine conſenſu. cap. ea. naſcitur. & c. quanto.

g ¶Ex Græco.] Scilicet dos, quod eſt datio.

h ¶Virga.] Qua arcebãt aues a carnibus ſacrificiorum.

i ¶Nudis.] Arg. quod non incedit nudus qui filum fert in capite.

¶Di

ſubdiaconus, diaconus, presbyter, epiſcopus [a]. ¶Ordo epiſcoporum quadripartitus eſt. i. in patriarchas [b], archiepiſcopos [c], Metropolitanos, atque epiſcopos Patriarcha, Græca lingua, ſummuſ patrum interpretatur: quia primum, ideſt Apoſtolicum α retinet locũ; & ideo, quia ſummo honore fungitur, tali nomine cenſetur, ſicut Romanus, Antiochenus, & Alexandrinus. Archiepiſcopus Græco dicitur vocabulo, q̃ ſit ſummus eporũ: tenet enim vicem Apoſtolicam, & prẽſidet tam Metropolitanis, quam, cæteris epiſcopis. Metropolitani autem a menſura [d] ciuitatum vocantur; ſingulis enim ꝓuincijs præminẽt, quorum auctoritati, & doctrinæ † cæteri ſacerdotes ſubiecti ſunt, ſine quibus nihil reliquos agere licet [e] epiſcopos: ſolicitudo enim, totius prouinciæ ipſis commiſſa eſt. Omnes autem ſuperius deſignati ordines vno eodemque vocabulo epiſcopi nominantur: ſed ideo priuato nomine quidam vtũtur, propter diſtinctionem poteſtatum, quam ſingulariter acceperunt. Patriarcha patrum princeps: Αρχων enim princeps; inde archiepiſcopus princeps epiſcoporum, ſicut Metropolitanus a menſura ciuitatum. ¶Epiſcopatus autem vocabulum inde ductum, quòd ille, qui efficitur † epiſcopus: ſuperintendebat, ſcilicet curam gerens ſubditorum: Σκοπειν enim Græcè, Latinè intendere dicitur. Epiſcopi autem Græcè, Latinè ſpeculatores interpretantur: nam ſpeculator eſt præpoſitus in eccleſia dictus, eo q̃ ſpeculetur, & perſpiciat populorum infra ſe poſitorum mores, & vitam. ¶Pontifex princeps ſacerdotum eſt, quaſi via ſequentium. Ipſe ſummus ſacerdos, ipſe & Pontifex maximus nuncupatur. Ipſe enim efficit ſacerdotes, atque leuitas; ipſe omnes ordines eccleſiaſticos diſponit [f]; ipſe, quid vnuſquiſque facere debeat, oſtendit. Antea autem qui Reges erant, & Pontifices erant. Nam maiorum hæc erat conſuetudo, vt Rex eſſet etiam ſacerdos & Pontifex. Vnde & Romani Imperatores Pontifices dicebantur. ¶Vates a vi mentis appellatus eſt, cuius ſignificatio multiplex eſt: nam modo ſacerdotem, modo prophetam ſignificat, modo poetam. ¶Antiſtes ſacerdos dictus eſt, quod anteſtat: Primus eſt enim in ordine eccleſiæ, ſupra ſe nullum habet. ¶Sacerdos autem nomen habet compoſitum ex Græco [g] & Latino, quaſi ſacrum dans: ſicut enim rex a regendo, ita ſacerdos a ſacrificando vocatus eſt; conſecrat enim, & ſacrificat. Sacerdotes autem gentilium Flamines dicebantur. Hi in capite habebant pileum, in quo erat breuis virga [h] deſuper habens lanæ aliquid, quod cum propter ætatem ferre non poſſent, filo tantum capita religare cœperunt. Nam nudis [i] penitus eos capitibus incedere nefas erat. Vnde a filo, quo vtebantur, flamines dicti ſunt, quaſi filamines. Verum feſtis diebus filo depoſito pileum imponebant pro ſacerdotij eminentia. ¶Presbyter Græcè Latinè ſenior interpretatur: non modo pro ætate, vel de-

† al. doctrina & poteſtas] orig.

† Supereſficitur. ſuperintendat] orig. & Rab.

crepita senectute, sed etiam propter honorem, & dignitatem [a], quam acceperunt, presbyteri nominantur. vnde & apud β veteres, ijdem episcopi, & presbyteri fuerunt; quia illud nomen dignitatis est, & non ætatis γ [b]. ideo autem & presbyteri sacerdotes vocantur, quia sacrum dant, sicut & episcopi: qui licet sint sacerdotes; tamen Pontificatus apicem non habent: quia nec chrismate frõtem signant, nec paraclitum spiritum dant, quod solis deberi episcopis lectio Actuum Apostolorum demonstrat. Leuitæ ex nomine auctoris vocati. De Leui enim Leuitæ exorti sunt; à quibus in templo Dei mystici sacramenti ministeria explebantur. Hi Græcè diaconi, Latinè ministri dicuntur; quia sicut in sacerdote consecratio, ita in diacono ministerij † dispensario habetur. Hypodiacones Græcè, quos nos subdiaconos dicimus, qui ideo sic appellantur, quia subiacent præceptis, & officijs Leuitarum. Oblationes enim in templo Dei à fidelibus ipsi suscipiunt, & Leuitis superponendas altaribus deferunt: hi apud Hebræos Nathinæi [c] vocantur. Lectores à legendo, psalmistæ à psalmis canendis vocati: illi enim prædicant [d] populis, quid sequantur; isti canunt, vt excitent ad compunctionem animos audientium; licèt & quidam lectores ita miserabiliter [e] pronuncient, vt quosdam ad luctum, lamentationemque compellant. Ijdem etiam & pronunciatores vocantur, quod porro † annũcient: Tanta enim & tam clara erit eorum vox, vt quamuis longè positorum aures adimpleant. Cantor autem vocatus, quia vocem modulatur in cantu. Huius duo genera dicuntur in arte musica, sicut ea docti homines Latinè dicere potuerunt, præcentor, & succentor: præcentor scilicet, qui vocem præmittit in cantu: succentor autem, qui subsequenter canendo respondet. Concentor autem dicitur, quia consonat; qui autem non consonat, nec concinit; nec cantor, nec concentor erit. Acolythi Græcè, Latinè ceroferarij dicuntur, à deportandis cereis, quando legendum est Euangelium, aut sacrificium offerendum: tunc enim accenduntur luminaria ab eis, & deportantur, non ad effugandas tenebras, dum sol eodem tempore rutilet, sed ad signũ lætitiæ demonstrandum, vt sub typo luminis corporalis illa lux ostendatur, de qua in Euangelio legitur: [Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.] Exorcistæ ex Græco, in Latinum adiurantes, siue increpantes vocantur: inuocant enim super cathecumenos, vel super eos, qui habent spiritum immundum, nomen Domini Iesu, adiurantes per eum, vt egrediatur ab eis. Ostiarii iidem, & ianitores, qui in veteri testamento electi sunt ad custodiam templi; vt non ingrederetur in illud immundus in omni re. Dicti autem ostiarii, quòd præsint ostiis templi. Ipsi enim tenentes clauem, omnia intus, extraque custodiunt, atque inter bonos & malos habentes iudicium, fideles recipiunt, & respuunt infideles [f].

Act. 8.

† al. mysterij.

† al. populo.

euo p. 6. cap. 8.

Ioan. 1.

a ¶ Dignitatem.] Vt 84. dist. porro.

b ¶ Et non ætatis.] Tãtum supple: quia alibi dicitur, quod est nomen ætatis, vt 93. distinctio. legimus.

c ¶ Nathinæi.] Isti dicũtur ministri ministrorum, & interpretantur in humilitate Deo seruientes, vel Deo donati: & sunt dicti ab eo tempore, quo Iosue Gabaonitas donauit ad ministerium templi, scilicet, vt ligna ibi cederent in ipso, & aquam portarent ad opus sacrificij, de quibus dicitur 22. q. 4. innocens. H. Et not. quod isti Nathinæi lauabant hostias in probatica piscina. Probaton Græcè dicitur, ouis Latine: sic ergo dicta erat, quia in ea Nathinæi, &c. sicut prædixi, vt legitur in historijs euangelij, ca. post hoc erat, &c. Arch.

Probaton qd dicatur.

d ¶ Prædicant.] Idest, legunt recitando, non autem prædicando: quia illud est officium sacerdotum. 16. quæst. 1. adijcimus.

e ¶ Miserabiliter.] non per prauam, vel raucam vocem: sed potius per altam vocem & sonoram, & iste intellectus patet ex litera sequenti, vbi dicit, tanta enim, &c.

f ¶ Et respuunt infideles.] Idest, excommunicatos. Et ita ostiarius remouet 1. excõicatos ab ecclesia

1 Scilicet ab ingressu ecclesiæ corporaliter arcẽdo. Hugo.

α ¶ Idest Apostolicum.] *Antea legebatur*, post Apostolicum. *Restituta est vera lectio non modo ex Isidori & veterum exemplarium Gratiani fide, sed ex ipsa ab Isidoro allata ratione, qui Romanum, Antiochenum, & Alexandrinum Patriarchas propterea vocat: quia Apostolicum locum tenent. Hoc idem Beatus Gregorius lib. 6. epist. 37 scribens Eulogio Alexandrino, declarat his uerbis:* Itaq; cũ multi sint Apostoli.

sia.vt hic,& 25.distin.perlectis.

1 Arg.contra.l.[illegible] 1.q studet in fi. ibi videas q̃ not ibid.hic & ĩ nor 23. distin.ostiarius.

IN nouo testamento.] Hæc est secunda pars huius distinctionis, in qua probatur, q̃ Romana ecclesia sit caput,ab ipso Domino specialiter instituta : secundario a conciliis. Ioan. de Fan.

CASVS. In hoc cap. ostendit Anacletus, q̃ primus sacerdos post Christũ fuit Petrus,cui data ꝓtãs ligandi & soluẽdi: cæteri vero Apostoli, qui cum eo parẽ honorem assecuti sũt, ipsum in principem elegerunt,loco quorum hodie sunt epi. Videtes aũt Apostoli prædicatores paucos, elegerunt lxxij. discipulos, loco quorum sunt presbyteri in ecclesia : & q hos recipit,Christum recipit ; & q hos spernit, Christum spernit, & ab eo spernet.

a ¶ Tu es Petrus.] Videtur ergo, q̃ per hæc verba ; tu es Petrus, &c. datus fuit Petro Pontificatus, & ita ante passionẽ; quia ante fuit dictũ: & ita vr contradicere 50.d. considerandũ.& ca. fidelitor. nã ibi dr, q̃ post passionẽ fuit datus ecclesiæ pastor,& non añ. Sol. primo fuit Apostolus añ passionem: sett post passionem fuit pastor creatus p illa verba : Si diligis me,&c. vt ex de electio. significastis. qđ et hic innuit cum dicit; tibi dabo claues, &c.a hoc.n. est promittere, & nõ dare. ADDITIO. Ad huius verbi declarationẽ vide quod legitur & not.23.q. 6. ĩ vero. § ex his. iuxta prin. in glo. sed qualiter. Archid.

2 Idem tenet Alex. de Imo in l.iubemus. col. 3. ff. de pactis.

b ¶ Pari.] Arg. quòd omnes episcopus sit par apostolico quantum ad ordinem & rationem consecrationis 24.q 1 loquitur. in princ. Petrus tamen maior fuit aliis in administratione, vt 2 q. 7. puto: potest enim aliquis esse maior alio in ordine, sed tamen minor in administratione, vt archipresbyter maior est Archidiacono, vt 25.dist. perlectis. De Apostolis q̃ fuerunt consecrati, non legimus: Dicunt tamen quidam q̃ in cœna, q̃ dictum est eis : Hoc facite in meam commemorationem.de consec.dist.2 in Christo.In fine. Alij dicunt, q̃ cum dictum est eis : Ite, baptizate omnes de consec. dist.3. propriè. De Paulo, & Barnaba habemus 75. dist.

Petrus in administratione maior aliis fuit. Apostoli q̃ fuerint consecrati.

pro ipso tamen principatu sola Apostolorum principis sedes in auctoritate conualuit, quæ in tribus locis vnius est. Ipse enim sublimauit sedem,in qua etiam quiescere,& præsentem vitam finire dignatus est:ipse decorauit sedem, in qua Euangelistam discipulum misit : ipse firmauit sedem, in qua septem annis, quamuis discessurus, sedit. *Atque hoc idem ait Anacletus c.sacrosancta dist.22.*

β ¶ Vnde & apud.] *Restituta hæc sunt in locum suum, quo loco habentur apud Sanctum Isidorum.*

γ ¶ Et non ætatis.] *In originali est*, hoc ætatis. *& ita apud Hieronymum in epist. 83. ad Oceanum : sed ob glossam non est mutatum*

Item Anacletus ad episcopos Italiæ.epist.2.

¶ Romana ecclesia à Christo primatum accepit.

Cap. II.

Ansel.l Burch.l. luo p.5.c.1. ; Pann.l.3.c.82.

IN nouo testamento post Christum Dominum à Petro sacerdotalis cœpit ordo:quia ipsi primo Pontificatus in ecclesia Christi datus est,Domino dicẽte ad eum:[Tu es Petrus[a], & super hanc petram ædificabo ecclesiã meã: & portæ inferi nõ prævalebunt aduersus eã:& tibi dabo claues regni cœlorum.] Hic ergo ligandi atq; soluendi potestatem primus accepit à Domino primusq; ad fidem populũ virtute suæ prædicationis adduxit. Cæteri verò Apostoli cum eodem pari [b] consortio honorem,& potestatem acceperunt:ipsumq; principem eorum esse voluerunt : qui etiam iubente Domino in toto orbe dispersi Euangelium prædicauerunt. Ipsis quoq; decedentibus in locum eorum successerunt episcopi : quorum ordinatio, prætaxato [c] debet fieri ordine & modo:quos qui recipit,& verba eorum, Deum recipit ; qui autem spernit eos;cum,a quo missi sunt, & cuius legatione funguntur, spernit;& ipse indubitanter spernetur à Domino. Videntes autem ipsi Apostoli messem esse multã,& operarios [d] paucos;rogauerunt [e] dominum messis,vt mitteret operarios in messem suam;inde ab eis electi sunt lxxij.discipuli;quorum typum gerunt presbyteri,atque in eorum locum iunt constituti in ecclesia.

Matth.16.

Matth.vlt.

Luc.10. Matth.9.

Item Gelasius vrbis Romæ episcopus omnibus orthodoxis.

In decretis cum lxx. episcopis.

¶ Primatum Romanę ecclesię non aliqua synodus, sed Christus instituit. Cap. III.

Poly.l.1.tit.2. Aniel.l.1.c.69. Burc.l.3.c.220. Pann.l.4.c.3.

QVamuis vniuersæ per orbẽ catholicæ ecclesiæ vnus thalamus Christi sint;sancta tamẽ Romana Catho-

c ¶ Prætaxato.] In parte cap.quæ hic non est.

d ¶ Operarios.] Arg. hic tignauerunt doctores 3. q̃ licẽt sit statutus certus numerus canonicorum, si tñ ex crescant ecclesiæ facultates, q̃ præbendæ debent augeri vt

3 Vt Lau.

e ¶ Rogauerunt.] Arg. q̃ non nisi volentibus dabitur prælatus,etiam à rapa, vt inf.dist. proxi. sacrosancta.fi. 8.q.1.sciendum 4.& c.audacter.Dic.a principio non datur inuitis, sed ex postfacto sic, si sint negligentes. 61.distinct.nullus inuitis

Prælatus nolentibus nõ est dandus. 4 al.si ergo.

QVamuis.] CASVS. Dicitur in hoc cap.quòd ecclesia Romana caput est aliarum ecclesiarum, & q̃ præsera-

præferatur alijs Et hoc probatur duabus rationib. Prima est, quia Christus dedit ei primatum & auctoritatem uoce sua, dicens: Tu es Petrus & super, &c. Secunda est: quia Petrus & Paulus una die gloriosa morte in urbe Romana sub Cæsare Nerone coronati, ecclesiam Roma-

lica, & Apostolica Ecclesia nullis synodicis cõstitutis [a], cæteris ecclesijs prælata est, sed euãgelica voce Domini, & Saluatoris nostri primatum obtinuit, [Tu es Petrus (inquiens) & super hanc petram ædificabo ecclesiam meã: & portæ inferi nõ prævalebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni cœlorum; & quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunq; solueris super terram, erit solutũ, & in cœlis.] Cui data est etiam societas beatissimi Pauli vasis electionis, qui nõ diuersõ (sicut hæretici garriunt) sed uno tempore, uno eodemq; die, [b] gloriosa morte cũ Petro in urbe Roma sub Cæsare Nerone agonizans coronatus est, & pariter supradictam sanctam Romanam ecclesiam Christo domino consecrarunt [c], eamque omnibus urbibus in vniuerso mundo sua præsentia, atque venerando triumpho, prætulerunt: Est ergo prima [d] Petri apostoli sedes Romana ecclesia non habens maculam, neque rugam, nec aliquid [e] eiusmodi.

Matth. 16.

Inf. dist. 22. c. sacrosancta. ex Anacleto.

3 *In his omnibus quãto gradus [f] celsior, tanto maior authoritas inuenitur. In maioribus si quidem est regendi et subendi potestas, in minoribus obsequendi necessitas.*

Unde Nicolaus Papa ad Michaelem Imperatorem in epistola, cuius initium est [Proposueramus.]

¶Inferiorum facta superiorum sententijs obnoxia sunt. Cap. IIII.

INferior [g] sedes superiorem absoluere non potest. Sola ergo potior inferiorem cõuenienter absoluit. Hinc [h] liquido peruidetur; quia quem non potest absoluere, nõ potest iudicio inferior potiorem ligare. *& infra.* Vnde propheta [i] ait: [Nunquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eũ, qui

Esai. 10.

INferior.] CASVS. Omnia cap. seq. loquuntur de Ignatio Constantinopolitano patriarcha, qui fuit depositus à suis suffraganeis auctoritate & fauore Michaelis Imperatoris, contra quos inuehitur Nicolaus Papa dicens, q̃ suffraganei Ignatium deponere nõ potuerũt, quia inferior sedes non potest superiorem absoluere vel ligare, & hoc p̃batur auctoritate Esaiæ dicentis. Nunquid gloriabitur securis, &c.

g¶ Inferior.] Ex hoc c. & inf. ea. denique, tres colliguntur regulæ. Prima est hæc: Inferior superiorem nõ potest ligare, vel soluere 3. Secunda hæc est: qui potest ligare, potest & soluere: Tertia talis q̃ põt soluere potest & ligare. quælibet harum regularũ videtur habere exceptionem. Prima regula vī recipere intãtiam cum maior se subijcit arbitrio minoris, vt 11. q. 1. peruenit. Secunda regula similiter fallit, in incẽdiarijs & excõmunicatis, qui debent per Papam absolui. ext. de sent. excomm tua, & extra de offi. deleg. q̃renti. & in excommunicato propter rem iudicatam ultra annum post sententiam, qui per Papam absoluitur. Tertia regula fallit inf. de consec. dist. 4. Iam dudum. vbi habes, q̃ Romanam consecrauerunt, & eam alijs sui præsentia prætulerunt. Et ostenditur hic quis minister præsit alijs: unde bene facit ad propositum Gratiani.

3 De hoc ẽt habetur 20. q. 1. in summa. Archid.

Petrus & Paulus eodẽ die passi sunt.

a ¶Constitutis.] Scilicet, tantum.

b ¶Eodemque die.] Hic videtur q̃ eodem die Petrus & Paulus fuerunt crucifixi. 2. q. 7 beati. dicunt tamen quidam q̃ reuoluto anni spatio Paulus fuit decollatus, sed eodem die post annũ. Historia 1 tamen dicit, xiiij. ann. Imperij Neronis eos fuisse occisos.

1 Scilicet Romana H.

c ¶Consecrarunt.] Sic ergo ecclesia consecratur sanguine alicuius, sicut aliquis baptizatur in sanguine suo, vt de consecr dist 4. bapt smi vicem.

d ¶Prima.] Dignitate. Nam ecclesia Antiochena præcessit illam, vt 24. q. 1 rogamus.

e ¶Nec aliquid] Argu. q̃ ubicunque sunt boni, ibi est ecclesia.

IN HIS. Hæc est tertia pars dist. in qua ponit sex cap. de materia de pœnis Ignatij Constantinop̃ patriarchæ, qui fuit depositus a suis subditis & excommunicatus, & postea per Romanam ecclesiam restitutus. 63. distin. Hadrianus. Io. de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus in hoc §. q̃ quanto gradus est celsior, tanto maior est auctoritas in maioribus, & regendi potestas: In ordinibus obsequendi necessitas.

Et ordinatis. Archid.

1 ¶Gradus] In ordinibus 2, de quibus sup. dixi eadem dist. cleros.

Confitens extraneo sacerdoti non consequitur remissionẽ.

Sed illa exceptio non ualet: quia non concedo q̃ aliquo modo consequatur quis remissionem qui confitetur extraneo sacerdoti, ut dicitur extra de pœnit. & remiss. omnis nisi prius obtenta licentia à proprio sacerdote, ut dicitur in ea. decre omnis, nisi in necessitate, ut extra eod. tit. ca vlt de pœnit. dist. 1. quem pœnitet. versꝰ tanta. Bart. Et est hic arg. quod si Papa mandat alicui q̃ excommunicet aliquem, quod possit etiam ipsum absoluere: quia excommunicatio & absolutio pari conditione censentur, vt cui unum permittitur, & reliquum, ut inf. de pœnitẽti distinct. 1 uerbum arguin. contra 27. quæstio. 1. si homo 4 Sed ibi Papa præcipit non absolui, eius auctoritate, secundum quosdam. In omnibus istis cap vsq; que in finem loquitur de eadem materia, scilicet de facto suffraganeorum Ignatij Constantinopolitani archiepiscopi, qui a suis suffraganeis est depositus tanqꝝ Imperatoris,

4 Vbi de hoc extra de ma. & obed. cũ inferior, ibi in gl. & die vt ibi. Archid.

h ¶Hinc] Arg. q̃ idem iuris est in uno contrariorum, quod in reliquo, vt inf. ea. denique. & 26. distin. deinde. & 3. q. 6. hæc quippe. & ff. de verb. oblig inter.

i ¶Vnde propheta] Esaias.

a ¶Exhi-

trahit eam?] His ita ex diuina ſcriptura, & probabilium Patrum doctrina commemoratis, ſole clarius exhibuimus [a], non poſſe quemquam, qui minoris auctoritatis eſt, eum, qui maioris poteſtatis eſt, iudicijs ſuis addicere, aut proprijs definitionibus ſubiugare.

Idem eadem epiſtola.

¶De eodem. Cap. V.

NOlite nos exiſtimare facta cuiuſcunq; proximorũ noſtrorum, quæ ſunt digna reprehenſione, velle defendere; ſed quod ita uelimus filios circa ſpiritalem patrem, & diſcipulum erga magiſtrum deuotos, ac ſobrios eſſe; vt nulla penitus temeritate ad eorum vitam (vt non dicam dijudicandam,) ſed nec ſaltem tenuiter reprehendam [a] proſiliant.

Idem Nicolaus Papa eadem epiſtola.

¶Inferiores maioribus nec benedicere, nec maledicere poſſunt. Cap. VI.

DEnique ſi in epiſtola legimus ad Hebræos [c], quòd minor à maiore benedicitur; reſtat profecto, vt exigente ratione etiam maledicatur [d]. Si quidem hęc vtiq; prænoſcentes periculoſa tẽpora illi qui ante nos fuerũt; prouidam in eccleſijs cõſuetudinem tradiderunt; hodieque in Romana eccleſia, quæ magiſtra eſt omnium eccleſiarum impræternıiſſa † ſeruatur: ita vt nullus ſacerdos maiore [e] ſuo nõ innuente † conſacerdote, cuilibet rei benedictionem † dare nitatur: ſed & anterior ſtans ad pronunciandum aliquam lectionem, benedictionem quidẽ poſtulat, ſed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere [f]. Cur hoc? nunquid benedicere peccatum [g] eſt? abſit. De maledicis enim, non de benedicis dicit Apoſtolus; quia regnum Dei non poſsidebunt, ſed per hoc innuitur, quantæ cenſuræ fræno inferiores quique à ſuis præpoſitis iudicandis coercendi ſint, ſi his nec etiam benedicendi ius vllum penitus obtineant.

Idem eadem epiſtola.

¶De eodem. Cap. VII.

NVnc autem diuina inſpiratione non nos pigebit, nec nobis impoſsibile erit, oſtẽdere vobis (ſi tamẽ audire velitis) non poſſe quemquam rite ab ijs, qui inferioris

a ¶Exhibuimus.] id eſt probauimus.

NOlite.] CASVS. Clerici Conſtantinopolitani obijciebant Nicolao Papæ, q̃ uellet defendere Ignatiũ in malo: quibus Nicolaus rñdet, dicens ſe nolle eum in malo defendere: ſed vult q̃ filij ſint deuoti pr̃i ſpirituali, & diſcipuli magiſtro: ita ut eos nullo modo iudicẽt. ſed nec etiam reprehendant.

b ¶Reprehendẽdã.] Sed contra ff. 2. q. 7. oues 1. & c ſecuti. & 9. q. 3. ſi autem, ubi dicitur quòd ſubditi poſſunt reprehendere p̃latos. Sol. triplex eſt reprehẽſio: imperiola, quæ ſit impẽrio poteſtatis: hęc tantum maioribus conceditur, 43. diſt. ſi rector, ut hic. Alia ſocialis: hęc minoribus cõcedit, 81. diſt. in omnibus. Tertia temeraria eſt, q̃ infamãdi cauſa ſit: & hęc nulli cõcedit, vt 5. q. vlt. delator.

ADDITIO. Quanta humilis & deuota, vt 2. qõ. 7. nos ſi. §. item cum Balaam.

DEnique.] CASVS. Probat Nicolaus in hoc cap. q̃ maiores p̃ſt iudicare minores, & benedicere, ſed non econtra. Et hoc probat exemplo Melchiſedech, qui ſicut legitur in epiſtola ad Hebræos, benedixit minori, ſcilicet Abrahæ. Similiter hoc p̃bat conſuetudine eccleſiæ: quia nunquam maior legens lectionẽ, benedicit à minori. Vnde patet, q̃ maiores poſſunt iudicare minores, cum ab eis benedici non poſſint.

c ¶Ad Hebræos.] Vbi legitur, quod Melchiſedech benedixit Abrahæ, & per hoc probat Apoſtolus Melchiſedech fuiſſe maiorem.

d ¶Etiam maledicatur.] Contrariorum enim eadem eſt ratio, ut ſupra, ead. inferior. ff. de uerbo. oblig. inter ſtipulantem.

e ¶Maiore.] Arg. q̃ minori iudex non poteſt exercere iuriſdictionem ſuam præſente maiore iudice, vt 95 diſtin. presbyter. ff. de offic proconſul. l. vlt. Arg contra 11. q. 1. peruenit. & C. de donat. in hac 95. diſtin. ecce. Dic, quod ſi minor habet iuriſdictionem à maiore, nihil agit, quod ſit ad derogationem illius, extra de offic. legat. uolentes.

f ¶Benedicere.] Sed dr̃ epiſcopo, qui poſtulat hanc benedictionem. Ora pro nobis pater ſancte. in q̃ buſdã locis ipſe inferior dicit epiſcopo: Iube domne benedicere. & epiſcopus benedictione facta legit.

g ¶Peccatum.] Argum. quòd aliquid prohibetur, non quod ipſum malum ſit, ſed quod inde malum poteſt ſequi, vt 12. q. 1. in nouo, & 11. quæſt. 3. nolite. & 63. diſtin. ſi

1 Hoc c. potius facit p̃, quàm contra, prout ibi notatur in gl. vlt. Archid. Reprehẽſio eſt triplex.

Minor quis ſcit præſente maiore.

Hęb. 7

Anſel. li. 7. c. 144. Iuo par. 5. cap. 17. & par. 6. c. 355.

† al. impratermiſſe
† al. iubente
† al. benedicere nitatur
Gal. 5.

Poly. li. 1. tit. 20. Anſel. lib. 2. c. 67. al. 65. Iuo p. 5. c. 8. Pann. li. 4. c. 6.

NVnc autem.] CASVS. Probat Nicolaus in hoc c. q̃ ſubditi non poſſunt iudicare præſules. Et hoc facit duobus exemplis ſcilicet Marcellini Papæ, qui licet confeſſus fuiſſet in ſynodo epiſcoporum ſe à Paganis compulſum grana thuris diabolo immolaſſe: nullus tñ epiſcoporum auſus fuit eum iudicare, ſed omnes dixerunt: Ex ore tuo iudica teipſum: quia prima ſedes non iudicabitur a quoquã. Et exemplo Sixti Papæ cui cum in concilio ubi Valentinianus Imperator inter fuit, multa obijcerẽtur: tribuit ei Imperator poteſtatem iudicandi ſeipſum: cum ipſe non ſit ſubiectus iudicio minorũ.

a Diocle-

Imperatores duo eodem tempore fuerunt.

a ¶Diocletiani.] Nota simul duos fuisse Imperatores; Dic ꝙ erant duæ personæ, sed tamen erant loco vnius. Sed contra 7.q.1.in apibus. Sed forte vnus habuit dignitatem.alter administrationem.
ADDITIO. Dic ꝙ huic cõtrario standum est,quia non debet

dignitatis,vel ordinis sunt iudicialib. submitti definitionibus. Siquidem tempore Diocletiani [a], & Maximiani Augustorum Marcellinus [b] episcopus vrbis Romæ, qui postea insignis martyr effectus est,adeo compulsus [c] est a paganis,vt in templum eorũ ingressus,grana thuris super prunas imponeret: cuius rei gratia collecto numeroso rũ concilio episcoporum, & inquisitione facta,hoc idẽ Pontifex se egisse confessus est. Nullus tamen corũ proferre sententiã in eum ausus est,dũ ei sępissime omnes perhibe rent;Tuo ore iudica causam tuam,non nostro iudicio.Et iterum:Noli aiunt audiri in nostro iudicio:sed collige in sinu tuo causam tuam,& rursus:quoniã ex te,inquiunt,iustificaberis,aut ex ore [d] tuo condemnaberis.Et iterum dicunt:Prima sedes non iudicabitur a quoquam. *Idem in eadẽ.* ¶Sed,& cum quidam tempore quodam contra Sixũ Papam tentassent quędam mali † rumoris obijcere, & in cõcilio, cui & Valentinianus Augustus interesset,dictum fuisset.Non licere aduersus Pontificem dare sententiam, surrexit idem protinus Imperator, & in arbitriò præfati Pontificis tribuit iudicare iudicium suum.Etenim nullus Pontificum maiorum,vel inferiorum vrbium subactus iudicijs inuenitur.

† *al.non beni*]ori.

Idem Nicolaus eadem epistola.

¶Maiores a minoribus iudicari non possunt. Cap. VIII.

SVbmittitur Ignatius minorũ, inferiorũ, & subiectorũ deliberationibus,cum sacris canonibus præcipientibus,& exemplis sanctorum Patrum,semper,vbi est maior auctoritas,sit eundum, & in omnib.controuersijs ad potioris sedis iudicia (actio † dirigatur.Quodnon solum a catholicis,verum etiam ab ipsis constat obseruatum hæreticis [e].Alioquin acephalũ liquet esset concilium, vbi de tanta persona agitur, & maiorum non expectatur sententia;cũ nec in causa clericorum inferioris [f] gradus,solius episcopi sui iudicium tantummodo postulandum † sit.

† orig.non habet.

† *al.prestolandum*

Idem Nicolaus eadem epist.

Poly.l.1.tit.20. Ans.l.2.c.65. Iuo p.5.c.8. Pann.l.4.c.6.& 7.

¶Minorum sententiæ maiores damnare non valent. Cap. IX.

IN tantũ hãc præsumptionẽ [g] sancti Patres apud Chal-

ADDITIO. Dic ꝙ huic cõtrario standum est,quia non debet esse nisi vnus. Ad hoc extra de off.ord. quoniam, § 1.& hoc causale fuit secundum Pet.

b ¶Marcellinus.] Sed de isto legit, ꝙ concilio congregato confessus est quod fecerat, & in se tulit sententiã depositionis, & veniens coram Diocletiano cõfessus est se Christianum esse,& excommunicauit quicunq; eum post mortem sepeliret. Sed videtur,ꝙ hæc sentẽtia,qua præcepit non sepeliri corpus suum,contineat errorem: vnde nulla deberet esse: vt extra de sent excommu.per tuas.si quis enim præcipiat,ꝙ corpus suum non sepeliatur,hoc præceptum non est adimplendum,vt ff. de condit.instit.quidam. Præterea qualiter poterat iste seipsũ excõicare 1 vel deponere cũ par in parẽ non hẽat Imperium,vt extra de electio.innotuit? Ad hoc potest dici

1 Videtur,ꝙ bene.11.q.3. si is qui vbi hoc.Archid.

ꝙ non fuit sententia quam tulit, sed quædam interpretatio, & infuit ei tacita conditio, scilicet nisi Deus aliter reuelauerit 2 & Dñs reuelauit aliter, quia sepultus fuit post xxx.dies post mortem. Item quæritur, quare illi episcopi non deposuerunt Papam cum esset confessus de hęresi, vt 40. distin.si papa? Dicit Hugo. quia paratus erat corrigi licet. n. Papa,vel alius sit hęreticus,si tamen paratus est corrigi 3 nõ deponitur,vt 24. q.3.dixit Apostolus. Vel ideo non debebant ipsum deponere: qa coactus fecit. 60. d. presbyteros.

2 Arg ad hoc 27.q.2 § cũ vero.Arch.

c ¶Cõpulsus.] Conditionali non absoluta coactione. si .n. fuisset absoluta,non deliquisset, vt 50. d. presbyteros.

3 Imò dicit Hug. ꝙ nec potuerunt nec debuerunt eũ condemnare in de,qa ipõte,& humiliter cõfessus est errorem suum. Tunc .n. Papa põt condemnari de hęreti,cũ pertinax fuerit, alias nõ. Hugo.

d ¶Ex ore.] Argu. ꝙ aliquis potest esse iudex in ꝓpria causa.fic.ff.de adop.l.3. C.de fideicom l. vl. sed iudex ibi improprie dicitur,idest, arbitrator in iurisdictione contentiosa non potest,sed in voluntaria sic.

SVbmittitur.] CASVS. Probat Nicolaus in hoc cap.ꝙ Ignatius non potuit deponi a subditis, qa canones & exempla sanctorum patrũ præcipiũt semper ei se recurrẽdũ ad maiorem sedem in causis episcoporũ,quod non solum a catholicis, sed etiã ab ipsis hæreticis obseruat, quia etiam clericus a solo episcopo iudicari non põt: & nisi Dñs Papa interiit vbi episcopus iudicatur, acephalum erit tale concilium.

e ¶Hæreticis.] Arg. ꝙ ab exemplis gẽtilium est argumentãdum, vt 11.q.1.facerdotibus.13.q.2.que

f ¶Inferioris.] int. 15.q.7.si autem.in fi.contra,vbi dicitur,quod solus episcopus illorum causas potest audire. Sed non excluduntur ibi clerici,sed alij episcopi, 15.q.7. episcopus nullus.

IN tantum.] CASVS. Dioscorus in tribus deliquit, qa .f per Regem fuit in thronizatus in ecclesia Constantinopolitana, vnde multi clerici recesserunt ab eo.Item quia factus fuit hæreticus. Post hæc duo dicta, ausus fuit excõicare Papam Leonem. vnde sancti patres apud Chalcedonem congregati ipsum damnauerunt, non tantum de hæreti, sed etiam quia ausus fuit suum maiorem excommunicare.

g ¶Præsumptionem.] Scilicet depositionem Ignatii.

a ¶Vt Dioſcorum.] Qui inthronizatus fuit per Regem rii. Vnde qui priuilegiis Roma. eccl. detrahit, hæreticus

1 Vt 16.q.7. cſane. Arc.

b ¶Quoniam ſecundis.] Videtur hic, ꝙ iudex in ſententia tenetur exprimere cauſam, quæ ipſum mouit, vt C.de iud.properandum,§.illo.& ff.de ijs,qui not.infa. l.quod ait,§.penult. arg. contra extra de ſentẽt.& re iudic.ſicut ad hoc dico, ꝙ ſemper tenet exprimere cauſam, ſi tñ nõ expreſſerit, tenet ſnia 2.q.6. biduum. ADDITIO. De hoc not.in prædi.c.ſicut. & extra lib 6.de ſent excommu. cum medicinalis.in prin. Archid.

c ¶Fidem.] Tantũ, ne ſit contra,ẽ 15.d. canones, circa medium,ver.quarta ſynodus.

Via ergo. Hæc d. diuidit in duas partes. Secunda ibi, [prima ergo.]

CASVS. Dictum eſt ſupra,quod maior à minori iudicari non poteſt. In hac vero 21.diſt.videndum eſt quæ dicatur prima ſedes, quæ ſecunda, & quæ tertia, & qui dem primum locum obtinet Roma. eccl. Alexandrina ſm, Antiochena tertium,& hoc probat Gratianus per 7. cap. ſequentia.

Eccleſiarum maiorũ ordo.

d ¶Quia ergo.] In hanc diſt.oſtendit ordinem maiorum eccleſiarum. Et primo oſtendit quem ordinem habuerunt ſecundum antiqua tẽpora. Secundo oſtendit quem ordinem habuerunt poſtea ſecundum moderna tempora. Secundum antiqua tempora talis fuit ordo. Prima fuit Romana eccleſia: Alexandrina ſecunda: Antiochena tertia: quarta Hieroſolymitana, vt inf.ea.§.1.& c 2.ſed Conſtantinopolitana nullũ locum habuit, vt inf ea.c. qua traditione:ſed poſtq̃ imperium fuit translatum Conſtantinopolim, Cõſtantinopolitana eccleſia obtinuit ſecundum locum poſt Ro.Alexandrina tertium,Antiochena quartum Hieroſolymitana quintũ & hoc dicitur inf.ea renouantes.extra de priuil antiqua

OMnes.]CASVS.Mediolanẽſes nolebãt Ro.ec ſeq, nec ei reuerentiã exhibere;ſed Nicolaus Papa probat,ꝙ Ro.ec. omnibus eſt prælata, & omnes alias inſtituit:& hoc probat duobus modis Primo quia illud verbum,per quod cœlum,& terra, & cætera elementa ſunt creata,dedit Petro poteſtatem cæleſtis,& terreni impe-

eedonem deteſtati ſunt, vt Dioſcorum [2] Alexandrinum antiſtitem inter cætera,idcirco potiſſimum ſine vlla reſtitutione damnauerint;quia in cõtumacia[a] permanens erga primæ ſedis Romanæ priuilegium,reſipiſcere a ſuis ſuperſtitionibus, vt ſeruaretur a prima ſede Apoſtolica,noluit: & ponens in cælo os ſuum, & lingua eius tranſeũte ſuper terram,excommunicationem in S.Leonem Papam dixtauit,ita vt in ſententia contra ipſum prolata, hoc videantur memorare præcipue,dicentes; [Quoniam ſecundis [b] exceſſibus priorem iniquitatem valde tranſcendit; Præſumpſit enim,& excommunicationẽ dictare aduerſus ſanctiſſimum,& beatiſſimum archiepiſcopum magnæ Romæ Leonem.]Nunquid ibi legitur inquiſitionem fuiſſe factam,vtrum iuſte, an iniuſte ipſam Dioſcorus excommunicationem dictaſſet?Non plane:ſed abſq; omni controuerſia hoc in eo vlti ſunt:quia cum eſſet inferior,potiorẽ quibuslibet conatus eſt laceſſere cõtumelijs, teſte Anatolio Conſtantinopolitano præſule: qui dicit. [Propter fidem [c] non eſt damnatus Dioſcorus:ſed quia excommunicationem fecit domino archiepiſcopo Leoni.]

2 Ordo litteræ.

Pſal.72.

In concilio Chalcedonen.act.4.

a ¶In contumacia.] Hinc vſque ad verb. ponens.addita ſunt ex originali.

DISTINCTIO XXII.

Via[d] ergo maior a minori iudicari non debet, videndum eſt, quæ inter cæteras eccleſias primum locum, quæ ſecundum, vel tertium obtineat. Romana eccleſia (ſicut ſupra dictum eſt) primum locum inter cæteras obtinet, Alexandrina ſecundum, Antiochena eccleſia tertium ab ea locum accepit.

Vnde Nicolaus Papa ij. † ſcribit Mediolanenſibus per Petrum Damianum legatum ſuum.

† *iunior*] Anſ.

¶Romana eccleſia cæterarum primatum tenet. Cap. I.

OMnes[e] ſiue patriarchij cuiuslibet apices,ſiue Metropoleon primatus,aut epatuum cathedras,vel eccleſiarum cuiuslibet ordinis dignitates,inſtituit Romana eccleſia. Illam vero ſolus ille fundauit, & ſuper petram fidei mox[f] naſcentis[g] erexit,qui beato æternæ vitę claui gero terreni ſimul,& cæleſtis[h] imperij iura commiſit.Nõ er-

Anſ.1,1.c.63.al.64.

nes ſ.prælatos,ſiue apicem cuiuslibet patriarchiæ,ideſt, patriarchatus,& per hoc patet quod ſolus Papa nouas facit dignitates.

3 Papa habens vtrũq; gladiũ,tranſtulit Imperium.

f ¶Mox.]ideſt,ab initio.

g ¶Naſcentis.] Quantum ad nouum teſtamentum.

h ¶Cæleſtis.] 3.Arg.ꝙ Papa habet vtrumque gladium ſcilicet ſpiritualem,& temporalem.63.diſtinct. tibi domino.& 15.q.6.alius,& cap nos ſanctorum.&c iuratos, & 1.q 4. quia præſulatus, & 16.diſtinct. duo tranſtulit enim de Græcia Imperium, vt extra de elect. venerabilem.Arg 96.diſtinct.duo 4 & 93 diſt.legimus,& 21. diſtin.§.1.

4 Et c.ſi Imperator. in prin. vbi de hoc & 2.q.6 §.item cum dicit, Arch.

a ¶In-

Digitized by Google

go quælibet terrena ſententia,ſed illud verbũ, per quod conſtructum eſt cœlum & terra, per quod denique omnia condita ſunt elementa, Romanã fundauit eccleſiam. Illius certe priuilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur.Vnde non eſt dubium,quin quiſquis cuilibet eccleſię ius ſuum detrahit,iniuſtitiam [a] facit. Qui autem Romanæ eccleſiæ priuilegium ab ipſo ſummo omnium eccleſiarum capite traditum auferre conatur [b], hic proculdubio in hæreſim labitur;& cum ille vocetur iniuſtus, hic eſt proculdubio dicendus hæreticus.Fidem quippe violat,qui aduerſus illa agit,quæ mater eſt fidei: & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis eccleſijs prætuliſſe cognoſcitur.*& infra.* ¶Vnde & ipſe S.Ambroſius ſe in omnibus ſequi magiſtram ſanctam Romanam profitetur [c] eccleſiam.

Lib 3. de ſacramentis.c.1.

Item Anacletus ſeruus Chriſti reſu ad omnes epiſcopos, epiſt.3.c.3.

¶Non ab Apoſtolis,ſed ab ipſo Domino Eccleſia Romana primatum accepit. Cap. II.

S Acroſancta Romana & Apoſtolica Eccleſia non ab Apoſtolis,ſed ab ipſo Domino Saluatore noſtro primatum obtinuit:& eminentiam poteſtatis ſuper vniuerſas eccleſias,ac totum Chriſtiani populi gregem aſſecuta eſt:ſicut ipſe B.Petro Apoſtolo dixit:[Tu es Petrus,& ſuper hanc petram ędificabo eccleſiam meã;& portę inferi non præualebunt aduerſus eã: & tibi dabo claues regni cœlorum,& quodcunq; ligaueris ſuper terrã,erit ligatũ & in cęlis:& quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutũ & in cęlis.] Adhibita eſt etiã ſocietas in eadem Romana vrbe Beatiſſimi Apoſtoli Pauli vaſis electionis,qui vno die, vnoq; tpe glorioſa morte cum Petro ſub principe Nerone agonizãs coronatus eſt: & ambo ſanctã eccleſiam Romanam cõſecrauerunt, alijsq; omnibus vrbibus in vniuerſo mũdo ſua pręſentia,atq; venerãdo triũpho prætulerunt. Et licet pro oibus aſſidua apud Deum omnium Sanctorum effundatur oratio; his tamen verbis Paulus Beatiſſimus Apoſtolus Romanus proprio chyrographo pollicetur dicens:[Teſtis.n.mihi eſt Deus,cui ſeruio in ſpiritu meo in Euangelio filj eius: ꝙ ſine intermiſſione [d] memoriã veſtri facio ſemper in orationibus meis. 2 ¶Prima ergo ſedes eſt cœleſti beneficio Rom.eccleſię, quam (vt memoratũ eſt) Beatiſſimi Petrus & Paulus ſuo martyrio cõſecrarunt. Secunda aũt ſedes apud Alexandriam B.Petri nomine à Marco [e] eius diſcipulo atq; Euãgeliſta conſecrata eſt; quia *a* & ipſe in Aegypto primum verbũ veritatis directus à Petro prædicauit: & gloriosũ ſuſcepit martyriũ,cui venerabilis ſucceſsit Abilius.Tertia uero ſedes apud Antiochiam eiuſdẽ,ideſt, B.Petri Apoſtoli nomine habetur honorabilis;quia illic,priuſquã Romã veniret,habitauit, & Ignatium epiſcopum conſtituit : & illic primum [f] nomen Chriſtianorum [g] nouellæ gentis exortũ eſt. *& poſt pauca.* ¶Inter Beatos Apoſtolos quędã fuit diſeretio †poteſtatis;& licet omnes eſſent Apoſtoli,Petro tamẽ à Dño conceſſum eſt (& ipſi inter

[a] ¶Iniuſtitiã.] Nec Papa det uni eccleſiæ detrahere 1. & dare alteri, vt 99.d. ecce.& ca. nullus.& 25 q.1. de eccleſiaſticis. nisi ſubſit cã, vt 9.q.1. cõqueſtus. & c. nunc uero, & cap. per principalem.

[b] ¶Conatur.] Solus ergo conatus hic punitur,ut 6.q.1 §.quęro vtrum. & 2. q.1. qui ſtudet. de pœnit. diſt. ſi quis.

[c] ¶Profitetur.] Arg. ꝙ confeſſio prælati nocet eccleſiæ ſuæ. arg.inf ea.de Cõſtãtinopolitana. in fi.

1 In cuiuſquam enim iniuriam beneficiũ tribuere noſtri moris non eſt, dicit Imperator. C. de emancip. nec auus.ar. ad hoc 14. q.5. deniq;. Archid.

S Acroſancta. ¶CAPVT. Capitulum hoc diuiditur in tres partes. In prima parte probatur Ro.Ecc. primã eſſe ſiue priorẽ, & alijs præferri. & hoc oſtenditur tribus modis. Primo auctoritate Chriſti dicentis: Tu es Petrus,&c.Secũdo in glorioſa morte Petri,& Pauli,qui Ro. Eccl. conſecrauerunt: & eam alijs ſui præſentia prætulerunt. Tertio ſpeciali oratione facta pro Romanis. In ſecunda parte, q incipit ibi, [Prima ergo.] dr ꝙ prima ſedes eſt Romana: Secunda Alexandrina. Tertia Antiochena in tertia parte, quæ incipit: ibi, [Et poſt pauca] diſcretio fuit inter Petrum & alios apoſtolos; quæ hodie eſt inter Papam & alios epiſcopos. Hoc etiã fuit in ueteri teſtamento. Vnde Moyſes & Aaron cæteris præfuerunt ſacerdotibus.

[d] ¶Sine intermiſſione.] Non tamen in quolibet initãti, ſed horis conſtitutis 2. ſic iJ. 31.d. ſi latcus. & 37. d. de quibuſdã.

2 Quaſi fieri ſine intermiſſione dicatur licet medius ſit interueniat. ar.ff.de duobus reis. l. duos,§.dño Archid.

[e] ¶A Marco.] Vt 24. q.1. cũ beatiſſimus.

[f] ¶Primum.] Vt 7. q. 1. mutationes.

[g] ¶Chriſtianorũ.] Primo enim omnes fideles fuerunt dicti diſcipuli,de conſect. diſt.

Rom.1.

Pann.li.4 c.4.

† *al. diſcretio.& licet.*

Polyc.li.1.tit 1. Anſel.li.1.c.7. Burc.li.1.c.159. Iuo p.5 c 269.

dist.21.prima vel fratres. 11.q.3.c.ad mẽ sam. sed postquam Apostoli fecerũt cõcilium Antiochenũ, dicti sunt Christiani. 24 q.1. rogamus.

se idipsum voluerunt) vt reliquis omnibus præesset Apostolis, & Cephas β ideſt caput, & principiũ teneret Apostolatus: qui & eandem formam suis successoribus, & reliquis γ episcopis tenendam tradiderunt. Et non solum hoc in nouo testamento est constitutum, sed etiam in veteri fuit: vnde scriptum est: [Moyses [a], & Aaron in sacerdotibus eius.] ideſt primi inter eos fuerũt. *& post panca.* ¶Hæc vero Apostolica sedes cardo & caput (vt prætactum est) omninm ecclesiarum à Domino, & non ab alio est constituta: & sicut cardine ostium regitur; sic huius sanctæ sedis auctoritate omnes ecclesiæ (Domino disponente) reguntur.

Psal. 98. Polyc. li. 1. tit. 1. Aniel. li. 1 c. 2. Burc. li. 1. c. 178, 1uo p. 5. c. 294.

[a] ¶Moyses.] Licèt Moyses & Aarõ primi & sũmi dicti sint sacerdotes: tamen Moyses fuit maior ꝙ Aaron in administratione, nõ quo ad consecrationem sacerdotalem. In hoc em̃ ambo pares fuerunt: Moyses tamen hostias non offerebat. sed vota offerebat pro populo, ut 36.d.si quis vu't. & 88.dist.decreuit. Itẽ & in hoc erat maior Moyses, quã Aaron: quia instruebat & redarguebat eum tanquam minorẽ 1, vt de pœn. dist. 3. inter hæc hircum.

1 Nam in hoc casu dr̃ quis minor alio. 2. q. 7. Paulus. Petrũ. Archid.

[b] ¶Constantinopolitanæ.] ¶Roma noua dicta ẽ Cõstantinopolis: quia Constantinus illuc cum aliis Romanis iuit, & eã cõstituit. vnde & Cõstantinopolis & Roma noua est dicta. 96. dist. Cõstantinus.

DE Constantinopolitana.] CASVS. Dicit Grego. in hoc ca. ꝙ nullus debet dubitare Cõstãtinop. ecclesiam esse Romæ subiectã: & tñ si quid boni hẽt ipsa, vel alia ecclesia, libenter sumere ab ea paratus est: qa stultus, &c. Nam cũ Constant. episcopus confiteatur eam esse subiectam Romanæ eccle. nullus de hoc dubitare debet.

[a] ¶De

[α] ¶Quia.] *Hinc vsque ad ver.* Tertia. *addita sunt ex originali, quemadmodum & alia nonnulla.*

[β] ¶Cephas.] *In euangelio Ioannis c. 1. Cephas (qua vox Syriaca est) exponitur κέφας, quod græce petram significat, idq; docet etiam B. Hieronymus in comm. epist. ad Galatas, c. 2. neq; credendum est ignorasse Anacletum, sed voluisse eam dictionẽ ad Græcam linguam eo tempore no: issimã referre. Quod fecit Cyrillus Hierosolymitanus catechesi decima in nomine (Iesus) non modo Hebraicã, sed etiã Gracã illi etymologiam tribuẽs. Atqui hoc ipsum nomen Cephas, Optatus Afer antiquus & probatus auctor. quem Hieronymus & Augustinus magni faciunt, lib secundo eodem modo, quo Anacletus, accepit, his vtens verbis:* Igitur nẽgare non potes, scire te in vrbe Roma, Petro primo cathedrã epãlem esse collatam in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus: vnde & Cephas appellatus est. *Et Isidorus lib. 7. etym. c. 9 sic de Petro loquitur:* Cephas dictus, eo quod in capite sit constitutus Apostolorum: Κεφαλὴ enim Græce caput dicitur. *Verum apud Burchardum & Iuonem sic habetur;* vt reliquis omnibus præesset Apostolis Cephas, ideſt vt Petrus principatum teneret Apostolatus.

[γ] ¶Et reliquis.] *In originali est*, & reliqui Apostoli episcopis.

Hac auctoritate Alexandrina ecclesia secundum à prima locum habere censetur. Sed postea in Constantinopolitanæ synodo ecclesia Constantinop. secundum à sede Apostolica locum accepit. Vnde in eadem synodo, ideſt, Constantinop. 1. c. 5 ita constitutum est.

¶Secundum à Romano Pontifice Constantinopolitanus obtinet locum. Cap. III.

CONstantinopolitanæ [b] ciuitatis episcopum habere oportet primatus honorem post Romanum episcopum; propterea quòd sit noua Roma.

Ex prisca versione, Poly. li. 2. tit. 22.

¶*Canon hic ex ijs est, quos Apostolica Romana sedes à principio, & longo post tempore non recepit; quod ex epistola 51 aliàs 53. Leonis Papæ primi ad Anatolium Constantinopolitanum, & alijs eiusdem epistolis facile est etiam cognoscere; itemq; ex duabus epistolis Leonis noui, vna aduersus præsumptiones Michaelis & Leonis. c. 28. altera ad eundem Michaelem. Sed multo clarius ex B. Gregorij epistola 31. lib 6. ad Eulogium Alexandrinum, & Anastasium Antiochenum: atque ex epistola Nicolai primi ad Michaelem Imperatorem; qua incipit,* Proposueramus. *Quamquam Constantinopolitani episcopi, Imperatorum potentia freti secundum locum Patriarchalium sedium sibi vsurparant: idque tandem pacis & tranquillitatis causa fuit ipsis concessum; sicut in antiqua. de primil. Innocentius Papa ijs declarauit.*

Item Gregorius Ioanni episcopo Syracusano, lib. 7 epist. 63.

Digitized by Google

¶Apostolicæ sedi Constantinopolitanam constat esse subiectam. Cap. IV.

Anſ.l 2.c.66.

DE constantinopolitana [a] ecclesia qđ dicunt, quis eã dubitet sedi Apostolicæ esse subiectam? quod & D. piissimus Imperator, & frater noster Eusebius eiusdẽ ciuitatis episcopus assidue profitentur? Tamen si quid boni, vel ipsa, vel altera ecclesia habet, ego & minores meos quod ab illicitis prohibeo, in bonis imitari paratus sum. Stultus [b] est enim, qui in eo se primum existimat, vt bona, quæ viderit, discere contemnat. *Idem eidem epistola 64.* Nã & Primas Bizanzenus [d] sedi Apostolicæ dicit se subijci, si qua culpa ut episcopis inuenitur, nescio [f] quis † ei subiectus non sit, cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis [g] æquales iunius.

† al. ei episcopus subiectus.

¶Hoc caput sumptum est ex duabus epistolis eidem Ioanni episcopo Syracusano scriptis: sed in epi. 63. ex qua accepta est prior pars agitur de Constantinopolitana ecclesia: in sequenti vero 64 agitur de primate Byzaceno prouinciæ Africæ, non autem Constantinopolitano, quod videntur, & Gratianus, & Anselmus, apud quem eodem modo legitur, voluisse adducti fort asse summula illa, qua præposita est epistolæ Gregorij. Auctor quidem glossæ, quod Gratianum putauit sensisse, apertè exposuit.

Item Gelasius Papa I. ad Faustum magistrum legationis.

¶Constantinopolitanus episcopus auctoritate Romani Pontificis deponitur. Cap. V.

Iuo p.5.c.9.

QVa traditione maiorum, Apostolicam sedẽ in iudicium vocant? An secũdæ sedis Antistes, & tertiæ, cæteriq; bene sibi conscij sacerdotes depelli [i] debuerunt, & qui religionis extitit inimicus [k], depelli non debuit? Viderint ergo, si alios habent canones, quibus suas ineptias exequãtur. Cæterum illi qui sacri [l], qui ecclesiastici, qui legitimi celebrantur, sedem Apostolicam ad iudicium vocare non possunt, & Cõstantinopolitanæ ciuitatis episcopus, quæ vtiq; per canones inter sedes nullũ nomẽ [m]

a ¶De Constantinopolitana.] immo ipse Imperator eã fatetur subiectam Rom. eccles. vt in Auth. de eccl. ti in princ. coll. 9.

ADDITIO Et C. de sum. Trin. l. inter claras, l. au.

b ¶Stultus.] Stultus, ta, tum. dicitur quasi extultus, ab extollo, lis, quia se extollit, vel dicitur stultus, quasi statim virtus, ab vicisco, eris, quia stultus statim virtutem expetit nec deliberat. Vel dic, q̃ proprie stultus est qui per stuporem non mouetur iniuria: sæuitiam enim perfert, nec vltus est, nec vllo ignominiæ mouetur dolore, quia stultus est hebetior corde, vnde quidam ait. Ego me esse stultum existimo, fatuum esse non opinor, ideest, obtusis quidem sensibus, non tamen nullis secundum Pap. & Hug.

c ¶Dicere.] Arg. est hic contra seniores, qui erubescunt discere a iuuenibus. sic 38.d nullus, & 24.q.3.si habes. & 84.d peruenit. Item habes hic, q̃ maiores tenentur sequi exempla minorum si bona sunt. 1.q.1.si fuerit, &c. neque in homine. & 10 d. secundum.

Stultus vnde dicitur.

Senes nõ debent erubescere a iuuenib. discere.

d ¶Bizanzenus.] ideest, Constantinopolitanus primo. n. Constantinopolis dicta fuit Bizantium.

e ¶Subijci.] ita demum si qua culpa, &c.

f ¶Nescio.] q.d ex quo Constantinop. ẽps fatet se esse subiectã Rom. ecc. multo magis, & alij tenent fateri. Sic vt. q̃ confessio prælati nocet ecclesiæ, vt ext. de cano. mo. dilectus, & de ſent. & re iu. ſubborta. & de poſtul. prælat. hęc lo. 1. quod credo verum esse si de consentu tur capituli facta est in iudicio, vt extra de iu. caſuam & de proc c. 1. B.

Prælati confessio an noceat ecclesiæ

† De hoc teneas vt legit & not. extra lib. 6. de rest. præsentiũ. q̃ est Inno. 4. & no. ꝺ ele. du dũ. 2. Archi.

g ¶Humilitatis.] Hoc vult dicere, q̃ oẽs essent æquales, si oẽs vellẽt esse boni: sed quia aliqui peccare volunt, necesse est quod aliqui sint maiores qui puniant peccata eorũ: culpã eum cauſa ſubiectionis est nam non peccantes legi nõ ſubiiciuntur, vt in Auth. de inceſt. nup. §. ſive 20. coll. 2. 19. q. 2. duę sunt. Et aliter nõ posset consistere genus humanum nisi quidam essent maiores, & alii minores, sicut est in Angelis, vt 89. d. ad hoc.

Culpa est subiectionis cauſa.

QVa traditione.] CASVS. Acacius Cõstantinop. patriarcha cum esset in hæresi excõmunicauit Alexandrinũ, & Antiochenum patriarchas, & eos a suis sedibus fecit expelli, quia sibi non fauebant in suo errore, quare Gelasius Papa in illa synodo cõgregata excõmunicauit Acacium, & Cõstantinopolitanos ei fauẽtes, qui inciderant in hæresim iã dãnatã. Acacius vero Cõstantinopolitanus ẽt & cõplices conquerentes dicebãt, Papã non debuisse eos excõmunicasse nisi in synodo congregata, & sic volebant cogere Papam congregare concilium, vt de suo facto iterum cognosceretur in synodo, & hoc intendebant probare auctoritate quorundam canonum, quos callaciter inducebant. Sed Gelas. contra eos dicit, q̃ iustissime sunt damnati, cum illi iniuste condemnauerunt Alexandrinum, & Antiochenum patriarchas: nec auctoritates quas allegant, eos defendere possunt. 2.

h ¶Vocant.] Ad concilium faciendum 1.

i ¶Depelli.] Ab Acacio Constantinop. patriarcha.

k ¶Inimicus.] Acacius.

l ¶Qui sacri.] Ironice dicit.

m ¶Nullum nomen.] Quia tempore Gelasii Constantinopolitana ecclesia non habuit fm locum adhuc, vel nullum vocat propter hæresim ibi statutam.

2 De hac materia loquit 24.q.3. cum quibus.

3 Scilicet p̃pter damnationem alicuius, quasi Papa nõ possit sine concilio aliquẽ damnare. ep fasu est Hu.

Reno-

a ¶Enouantes.] ¶Similia.] Simile priuilegiū habet in quibuſdam, quia ad ipſum appellatur mediis prætermiſſis, vt 11.q.1.ſi clericus. Et quia deponit epiſcopum, vt videtur, 3.q.5. quia ſuſpecti. Et Imperator dicit, ꝙ idem iuris hēt in ſuis ſubditis, qđ Papa in ſuis vt in Auth.de eccleſ.tit.§.1.coll.9.Similiter Alexandrina eccleſia forte in prædictis ſimile habet priuilegiū Romanæ, vt 65.d. quoniam,&c. mos antiquus.

Appellatio pōt ad Papā omiſſo medio interponi.

Iure ſuo multis modis q̄ priuatur.

b ¶Priuſquam] Sic ergo aliqua eccleſia priuatur iure ſuo ſine culpa ſua, & hoc fit quandoque propter fauorē q̄ñq; ,ꝑpter odium. Propter fauorem multipliciter, vno modo vt hic alio modo fauore ſacerdotij, vt 54. diſti. frequens. Et alio modo propter vim conſecrationis, vt 14 q. 6 competimus. Quādoque propter fauorem religionis, vt extra de eccl.ædi.ad audientiā 2. Q̄ñque ꝑ ꝑ ſcandalum, vt extra de cler. ægro.tua Q̄ñque ꝑꝑ defectū ſacramenti, vt 34.d. ſi cuius. Itē ꝑꝑ odiū alterius, vt 70. diſt. neminem, 16.q 7.decernimus. Propter paupertatē 10.q.3.c. vnio. Item ꝑꝑ ordines, vt d 54 frequēs. Aliàs regulare eſſ, ꝙ nemo ſine culpa ſua priuādus ē iure ſuo, vt 16.q.7.inuentum & 56.d. ſatis peruerſum 1. Hic pot habere locum diſtinctio, ꝙ q̄ñque perdit priuilegiū ꝑꝑ fauorem, vt hic: q̄ñque ,ꝑpter enorme damnum, vt extra de deci. ſuggeſtum. q̄ñque ꝑꝑ abuſum 11.q.3.priuilegiū. q̄ñque ꝑꝑ delictum. 25.q 2 ita nos q̄ñque ꝑꝑ negligentiā, ff.de nūdinis l.1 q̄ñque ꝑꝑ cōtrariū factum. extra de priuil. ſi de terra. & c.accedentibus. Et no. ꝙ licet quis ſine culpa perdat priuilegium, nūquam tñ ſine cauſa. extra, vt lite non conteſt quoniam frequenter. §. porro. vnde verſus.

Paupertas, odium, vitium, fauor, & ſcelus, ordo,
Perſonas ſpolians, & loca iure ſuo.

1 De hoc ēt not. ext. de priuil. antiqua.

c Diſſinimus.] ¶Ac Hieroſolxmorum] Sunt & alij patriarchæ, vt Bituricen. Aquileien. vt 9.q.3.cōqueſtus. & c, nunc vero. inf. 32 d erubeſcant.

2 Scilicet q patriarchalibus ſedibus præſident, ut Piſanus, Bituricenſis, Gradēſis nā plures debēt eſſe qui in capite cuiuſque prouinciæ, c.1 99 d. &c. ſm Hu.

Breuiter.] Hæc diſtin. diuiditur in ſex partes, in quarum prima ponit quid iuris ſit de electione Romani Pontificis. Secunda ibi.] Epiſcopi vero.] Tertia ibi, [His igitur.] Quarta ibi, [Dalmaticis.] Quinta ibi, accepit: in communionem recidens perfidorum, non debuit ſubmoueri?

Item ex 6. ſynodo ſub Iuſtiniano congregata, c. 36.

¶Conſtantinopolitana eccleſia ſecundum a Romana obtinet locum. Cap. VI.

† *vρίζομεν, ideſt, ſtatuimus.*

Renouantes a ſancti Cōſtantinopolitani decreta cōcilij, petimus †, vt Conſtantinopolitana ſedes ſimi-lia priuilegia, q̄ ſuperior β Roma habet, accipiat, nec nō γ in eccleſiaſticis rebus magnificetur vt illa: ſed hæc ſecūda poſt illam exiſtens, prius quàm b Alexandrina ſedes numeret, deinde Antiochena, & poſt eam Hieroſolymitana.

a ¶Renouantes.] *Hic agitur de quinto illo canone prima ſynodi Conſtantinopolitanæ, de quo ſupra. eod. c. Conſtantinopolitanæ. dictum fuit. Et quod attinet ad omnes hos canones, qui ſexta ſynodo tribuuntur, videnda eſt notatio ad c. ſextum. ſup. 16.d.*

β ¶Superior.] *Ita habetur in aliquot vetuſtis exemplaribus: nā in vulgatis erat,* inferior, *Græcè eſt, τῆ πρεσβυτέρας ῥώμης, ideſt,* antiquioris, vel ſenioris Romæ, *vt inf. c. proxime. Omnino autem caput hoc longe breuius eſt in hac verſione, quàm in Græco exemplari, vno tantum loco copioſius, quod Antiochenam numerat ſedem, cuius in Græco vulgato nulla mentio.*

γ ¶Nec non.] *Sic emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis, & Græco, antea enim legebatur,* non tamen,

Hinc datur intelligi, quod Alexandrina eccleſia de ſecunda facta ſit tertia, & Antiochena de tertia ſit quarta, niſi forte quis duas contendat eſſe ſecundas, vt Conſtantinopolitanam, & Alexandrinam parem ſuæ dignitatis velit locum obtinere.

Vnde in 8. ſynodo habita ſub Hadriano Papa ii. cā. 21.

¶Quæ in Patriarchalium ſedium, primum, vel deinceps teneant locum. Cap. VII.

Deus dedit p. 3. Anſ. l 2. 72.

Diſſinimus neminē prorſus mundi potentū, quemquā corū, qui Patriarchalibus præſunt ſedibus, inhonorare, aut mouere a proprio throno tentare: ſed oī reuerētia, & honore dignos iudicare, præcipue quidem ſanctiſſimum Papā ſenioris Romæ, deinceps aūt Conſtantinopoleos Patriarcham, deinde vero Alexādriæ, ac Antiochiæ, ac Hieroſolymorum.c

DISTINCTIO. XXIII.

Breuiter d quæ inter Eccleſiaſtica officia ſit differentia, monſtrauimus. Nunc a ſum-

CASVS. Supra oſtenſum eſt, quæ differentia ſit inter eccleſiaſtica officia, & miniſtros eccleſiæ in illo c. cleros. In hac vero 23 d. oſtenditur qualiter quique debet ordinari a ſummo vſque ad vltimum gradum.

d ¶Breuiter.] In hac diſt. 23. oſtenditur qualiter ſinguli ordines

dines sunt conferendi. Et primo ostendit qualiter debet Papa eligi, & ordinari 1. Secundo qualiter ordinandus in episcopum debeat examinari 2. Tertio qualiter episcopus, & alii inferiores sint ordinandi 3. Quarto annectit de habitu clericorum, & quod moniales non debeant

fix, ordinandi Rom. eccl. si intronizari non potest. In tertia parte, quæ incipit ibi. [Quod si quis contra hoc.] maledicitur ei qui contra hoc decretum fuerit ordinatus cum suis fautoribus, pœna depositionis adiuncta, & benedicitur omnibus obseruatoribus. Et no. quod ab illo verbo, [Nouit beatitudo,] vsque in finē. sunt verba Nicolai.

¶ Casus. §. seq. per se patet.

a ¶ In nomine.] Hæc sunt verba Notarii vsque ibi, [Nouit beatitudo.]

ADDITIO. Sic 8. q. 3. Artald'. 16. q. 1. hinc est etiam, & 1. q. 7. conuenientibus argum.

b ¶ Indictione.] Indictio dicitur spatiū trium lustrorum.

c ¶ Patriarchij.] In quo Papa residet.

d ¶ Trapezitas.] .i. campsores.

e ¶ Adeo.] Hic tangitur latenter quod legitur in chronicis, ꝙ Benedictus x. qui successit Stephano, electus de pontificatu, & factus est Papa Ioannes Sabinē. episcopus pro pecunia 4, cui impositū est nomē Syluester. & iste etiā deiectus est; & deinde reparatus, & restitutus est Benedictus, & iterū electus est Benedictus, & datus papat' Ioāni archiepresbytero ante portā Latinam, cui impositū est nomē Gregorius & hic ab Henrico Imperatore est depositus, & vltra mōtes translatus est. hoc totum uno anno factum est, & propter hoc datum fuit priuilegiū Henrico de quo hic fit mentio.

f ¶ Futuris casib.] No. ad cautelam tu

Multiplex Papæ mutatio.

4 Nunquid iste sic electus, posset accusari de simonia? arg. q. sic. 79. dist. si quis pecunia. vbi de hoc. infra eod. dist. c. 1.

t Inf. eo. c. 1. 3. inf. eo. c. 2. 3. inf. eo. c. 3. &c se. annectit. & quid iuris sit si aliqua ortta fuerit contradictio in cōsecratione episcopi. & de professione obedientiæ, quam debēt inferiores facere suis prælatis. inf. eo. c. illud. & c. seq. Ioan. de Fan.

mo incipientes, & vsque ad vltimum gradum descendentes, qualiter quisque eorum debeat ordinari, sanctorum auctoritatibus ostendamus.

Vnde Nicolaus Papa ij. in concil. Lateranensi.

¶ Decretum Nicolai Papæ de electione summi Pontificis. Cap. I.

Pann. l. 3. c. 1.

†*al. reuerentissimo*

IN nomine [a] Domini nostri & Saluatoris Iesu Christi. Anno ab Incarnatione eiusdem MLIX. mense Aprili, indictione [b] xij. propositis sacrosanctis Euangelijs præsidente quoque reuerendissimo †, ac beatissimo Nicolao Apostolico Papa in basilica Lateranensis Patriarchij [c], quæ cognominatur Constantiniana, considentib. etiam reuerendissimis episcopis, abbatibus, presbyteris, diaconis, idem venerabilis Pontifex auctoritate Apostolica decernens de electione summi Pontificis, inquit. ¶ Nouit beatitudo vestra dilectissimi fratres, & coepiscopi, inferiora quoque membra Christi non latuit, defuncto piæ memoriæ Domino Stephano prædecessore nostro, hęc Apostolica sedes, cui auctore Deo, deseruio, quot aduersa pertulerit, quot deinde per simoniacæ hæresis trapezitas [d] repetitis malleis, crebrisque tunsionibus subiacuerit, adeo [e], vt colūna Dei viuentis iam iā pene videretur concussa nutare, & sagena summi piscatoris procellis intumescentibus cogeretur in naufragio profundo submergi. Vnde, si placet fraternitati vestræ, debemus, auxiliante Deo, futuris casibus [f] prudenter occurrere, & ecclesiastico statui, ne recidiua † (quod absit) mala præualeant, præcauere. Quapropter instructi prædecessorum nostrorum, aliorumque sanctorum Patrum auctoritate,

†*al. recidiua.*

†*al. episcopi.*

decernimus, atque statuimus, vt obeunte huius Romanæ vniuersalis ecclesiæ Pontifice, in primis Cardinales episcopi diligentissime simul de electione tractantes [g], mox Christi † clericos Cardinales adhibeant: sicque reliquus clerus, & populus ad consensum nouæ electionis accedat, nimirum præcauentes, ne venalitatis morbus aliqua occasione subrepat. Et ideo religiosissimi [h] viri præduces [i] sint in promouenda Pontificis electione, reliqui autem sequaces. Certus vero, atque

5 Electionē tractatus p̄cedere dēt.

6 Et not. ꝙ hinc ēt colligit, ꝙ clerici prius deberent in aliquem cōsentire, & postea aliis religiosis viris, vel laicis renunciare Lau.

debent contingere sacra vasa.

IN nomine Domini. CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte ponūtur verba notarii. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Nouit beatitudo.] dicit Nicolaus, ꝙ mortuo Stephano Papa, ecclesia multas passa fuit tribulationes & iniurias: & ideo volēs futuris casibus prouidere, statuit, vt quoties mortuo Papa electio de successore eius imminet facienda, conuenire debeant Cardinales, & vocare qui vocandi sunt, qui debent eligere vnum de seipsis, si ibi idoneus inueniatur: alioquin de alia ecclesia eligatur, & consecrabitur a Cardinalibus; sicut archiepiscopi cum episcopis suis consecrant, & confirmant episcopos & hæc electio fiat in ciuitate Romana, vel alibi in necessitate, & ex sola electione habeat potestatē disponendi de rebus eccle-

turorum aliquid statui, vt 63. dist. cum Hadrianus, & 1. q. 7. conuenientibus. ff loc. si quis domum. §. 2. arg. contra. quia non imputatur alicui si nō damnauit ecclesia, vt extra, vt eccles. bene, vt nostrum. ff. ad leg. Aquil. l. si putator.

g ¶ Tractantes.] 5 Videtur, ꝙ electionem semper debet præcedere tractatus: alioquin electio nulla esset, sicut alienationem debet præcedere tractatus, vt 12. q. 2. sine lo. quod hodie expressum est extra de electi. in Genesi. & c. quia propter B 6.

h ¶ Religiosissimi.] idest, episcopi Cardinales.

i ¶ præduces.] inf. distinct. 89 c. 1. contra. Sed hic dixit præduces, non respectu Cardinalium, sed aliorum clericorum. Vel religiosos appellat hic episcopos Cardinales,

Digitized by Google

a ¶ Legitimus.] Idest, canonicus.

b ¶ Nulla.] dist. 62. c. 1.

c ¶ Funguntur.] Non tamen ideo sunt maiores Papa, quia consecrant eum, quia suffraganei cõsecrant Metropolitanum, non tamen ideo sunt maiores, vt 66. dist. c. 1.

d ¶ Gremio.] Ergo aliqs in Romana eccles. pôt esse nõ idoneus ad papatum, & sic est contra. 21. dis. quamuis ĩ fi. vbi dr, qp ibi non est macula, nec ruga, sed bene potest esse, qp omnes sunt sancti, non tamẽ omnes sunt idonei ad papatum, vel quia sunt corpore uitiati, vel aliud habẽt impedimentum. Itẽ habes hic, qp semper de clericis ipsius ecclesiæ, eligendus est prælat[3], si ibi est idoneus, vt 61. dist. nullus &c. obstũ & 69. dist. Metropolitano. idem in abbate, vt 18 q. 2 quamuis sit 1, & tunc sufficit, quod sit bonus 2, sed si de altera ecclesia eligitur, requiritur quod sit optimus, vt dicũt quidã, & est argu ad hoc ff. de tutori. & curatori. diuus. De hac materia plene inuenies. 8. q. 1. licet Io. & tamen tali iuri potest renunciari. vnde si maior pars capituli eligit de alia ecclesia, valebit electio. ext. de elect. cum nobis olim. & cap. cum inter canonicos, & capit. in cauſis licet Ioan. dixerit contra: & sufficit etiam tũc, quod sit bonus, vt in prædi decreta. cum nobis 8.

e ¶ Personaliter hoc.] Ex his verbis apparet personale priuilegium hoc fuisse: & ideo ad alios non protenditur. ff. de censi. ratem. & 7. q. 1 petitti. & 16. q. 1. hinc etiam.

f ¶ Fieri in vrbe.] Sẽper cũ ibi facienda est ordinatio, & examinatio, clericorũ, vt 24. dist qũ. & si alibi fit electio, ijdm loco ad hoc determinato, electio est nulla, vt extra de elect. venerabilem nisi subsit causa, vt hic dicitur, & 69. dist. quanto. & extra de elect. bone memoriæ.

ADDITIO. Nã duæ partes Cardinalium semper debẽt adesse. ext. de elec licet nisi sint valde remoti. Io. de Fã.

g ¶ Laicis licet.] Hoc tantum ad laicos refertur.

h ¶ Et disponendi ff aliis prælatis secus est. nam illi ante confirmationem 3, non habent ius administrandi, quam est electus, nihilominus pro possessore est habendus, vt 92. dist. si quis episcopus. & extra de rest. spol. sape. sed illa. cap. loquũtur quando impeditur per aduersarium: secus posset dici quando impedimentum est in seipso: puta quia nondum est consecratus ext. de do. & comu contingit.

i ¶ Audientia.] Hic habes casum ubi alicui denegatur audientia, scilicet in casu intrusionis. & 3. q. 1. § pater. Item vt extra de elec. nosti. nisi sint archiepiscopi transmontani. extra de cle. qp sicut. Vel nisi sint exẽpti, q si transmontani sunt. statim possunt administrare, vt extra de elect. nihil sed certe videtur, qp in omnibus idem iuris est, vt si electus non posset intrare possessionem rei ad quam

3 Subaudiũt quidem, & installationem. Alij dicunt solã cõfirmationẽ sufficere: & hoc verius. De hoc not. Inno. ext de eau. pos cum sup. in gl. 1. ibi uideas.

Consecratus est inferior consecrato. Papa an possit esse quis nõ idoneus.

Eligẽdus an debeat esse de gremio ecclesiæ.

1 Et c. Abbatem. 72 Arc. 2 Ad hoc extra de ele cũ nobis olim. immo sufficit ne malus exaltat, ut 16 q. fin. mona sterium.

1 Electio quæ fit in loco nõ determinato nulla est.

Electus ante confirmationem non ad ministrat.

Audiẽtia est multipliciter deneganda.

legitimus[2] hic electionis ordo perpenditur: si perspectis diuersorum Patrũ regulis, siue gestis, etiã illa beati Leonis prædecessoris nostri sententia ı ecolatur: [Nulla [b], inquit, ratio finit, vt inter episcopos habeantur qui nec a clericis sunt electi, nec a plebibus expetiti, nec a comprouincialibus episcopis cum Metropolitani iudicio consecrati.] Quia vero sedes Apostolica cunctis in orbe terrarum præfertur ecclesiis; atque ideo super se Metropolitanum habere non potest: Cardinales episcopi proculdubio Metropolitani vice funguntur [c], qui videlicet electum episcopum ad Apostolici culminis apicem prouehant. Eligitur autem de ipsius ecclesiæ gremio[d], si reperitur idoneus, vel si de ipsa non inuenitur, ex alia assumatur: saluo debito honore, & reuerentia dilecti fili nostri Henrici, qui in præsentiarum Rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente, speratur; sicut iam sibi concessimus, & successoribus illius, qui ab hac Apostolica sede pſonaliter **hoc**[e] ius impetrauerint. Quòd si prauorum, atque iniquorum hominum ita peruersitas inualuerit, vt pura, sincera, atque gratuita fieri in vrbe[f] non possit electio; Cardinales episcopi cum religiosis clericis, catholicisq; laicis, licet [g] paucis, ius potestatis obtineant, eligere Apostolicæ sedis Pontificem, vbi congrue viderint. Plane, postquã electio fuerit facta, si bellica tempestas, vel qualiscumq; hominum conatus malignitatis studio restiterit, vt is qui electus est, in Apostolica sede iuxta consuetudinem inthronizari non valeat: electus tamen, sicut verus Papa obtineat auctoritatem regendi Romanam ecclesiam, & disponendi [h] omnes facultates illius: quod beatum Gregorium ante suam consecrationẽ fecisse cognouimus. Quod, si quis contra hoc nostrum decretum synodali sententia promulgatum, per seditionẽ, vel præsumptionẽ, aut quolibet ingenio electus, aut etiam ordinatus, seu inthronizatus fuerit, auctoritate diuina, & sanctorum Apostolorũ Petri & Pauli, perpetuo anathemate cũ suis auctoribus, fautoribus, & sequacib. à liminib. sanctæ Dei ecclesiæ separatus abijcitur, sicut Antichristus inuasor, & destructor totius Christianitatis: nec aliqua † super hoc ei audientia [i] reseruetur: sed ab omni ecclesiastico gradu, in quocũq; fuerat prius, sine retractatione deponatur; cui qsquis adhæserit, uel qualmecũque tamquam Pontifici reuerentiã exhibuerit, aut in aliquo eum defendere præsumpserit, pari sententia † sit mãcipatus. Quisquis autẽ huius nostræ † decretalis sentẽtiæ

† al. aliquando.

† al. sentem.

† al. nostri.

Digitized by Google

Item & in casu schismatis, vt 23.q.5.non vos. Item cum quis recipit ecclesiam de manu laici, vt 16.q.7. si quis deinceps. Item cum quis excõjcat suum maiorem, vt 21.dist. intantum vnde vi & spoliatus pro aliquo istorum casuũ non possit petere restitutionẽ, ex quo ei denegatur audientia. Ar contra extra de rest.spol.in litteris. Ioã.Sol. quilibet spoliatus restitui dẽt, nisi poliatus fit à iudice iusta de cã, vt extra de rescrip. dilectus 1.& nisi in casib exceptis.vt extra de resti.spol litteras,&c. ex transmissa.3 q.1.in summa.nec excommunicatus di recte potest restitutionem petere 2, vt extra de except. cum infer 3.q.1 in summa.vbi de hoc. Bet.

maledictorum duo sunt genera.24.q.3.cum Sancti.

EPISCOPI VERO. Hæc est secunda pars distin. in qua ponit quę sunt quærenda in episcopo tempore consecrationis. Ioan de.Fan.

& Casus huius §. per se patet.

temerator extiterit, & Romanam ecclesiam sua præsumptione confundere,& conturbare contra hoc statutũ tẽtauerit,perpetuo anathemate;atque excommunicatione damnetur; & cum impijs, qui non resurgent in iudicio, reputetur; omnipotentis iram cõtra se sentiat,& sanctorum apostolorum Petri & Pauli quorum ecclesiam præsumit confundere e)in hac vita,& in futura furorem [a] sentiat:fiat habitatio eius deserta,& in tabernaculis eius nõ sit q inhabitet: fiãt filij eius orphani,& vxor eius vidua: commotus amoueatur ipse, & filij eius, & mendicent, & eijciant de habitationib.suis: scrutetur fœnerator omnem substantiam eius,& diripiant alieni labores eius:orbis terrarum pugnet cõtra eum, & cuncta elementa [b] sint ei cõtraria, & omnium sanctorum quiescẽtium merita illum confundãt [c]:& in hac vita super eum apertam vindictam ostendãt [d].Obseruatores autem huius nostri decreti omnipotentis Dei gratia protegat,& auctoritas beatorum apostolorum Petri & Pauli ab omnium peccatorum vinculis absoluat.

¶ Huius decreti integrum exemplum est in vetustissimo libro Abbatiæ monasterij Farfensis literis Longobardicis ante annos pene quingentos scripto,& alibi.

2 Episcopi vero,& cæteri ordines infra cõstituti qualiter ordinari debeant,ex auctoritate Carthaginensis concilij quarti,c.1.cui interfuit Augustinus tẽpore Honorij Augusti ostendamus ab eorum examinatione incipientes.

Psal.1. Psal.68. Psal.108. Sap.5.

¶ Quomodo sit examinandus,qui in episcopum eligitur. Cap. II.

Ordo Romanus pag.95. Burch. l.1 c 8. Iuo par.5.c.62. Polyc.l.2.tit.9.

QVi episcopus ordinandus [e] est, antea examinetur [f], si natura sit prudens, si docibilis [g], si moribus temperatus [h], si vita [i] castus, si sobrius,si sp suis negotijs cauens k, si humilis,si affabilis, si misericors,si literatus, si in lege Domini instructus, si in scripturarũ sensibus cautus, si in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus; & ante omnia,si fidei documẽta [l] verbis simplicibus [m] asserat [n], id est,patrem,& filium,& spiritum sanctum vnũ Deũ esse confirmans totamque Trinitatis deitatem coessentialem, & consubstantialem,& coæternalem,& coomnipotẽtem prædicans; si singulas † quasque in Trinitate personas plenum Deum, & totas tres personas vnum Deum; si

† al. singulam quamque personam.

Qui episcopus.] CASVS. In hoc e ostendit quot & quæ ab electo in episcopum & cõmando sint q̃renda tpe consecrationis:i quibus si inueniatur instructus,ab omnibus episcopis consecretur præsente archiepiscopo, vel auctoritatẽ præstante.

Consecrandus an sit ante examinandus.

c ¶ Ordinandus.] id est cõsecrãdus: quia tunc est scrutinium faciendum.

f ¶ Examinet.] Ista examinatio non est facienda, nisi circa ignotos 47 dist. de Petro.& 94 dist.valde. & hoc verum est de scrutinio electionis: nisi forte sũmatum et am circa notum quæreret de modo eligendi,& de ijs quę habet extra de elect cum in cunctis Scrutinium autem quod fit in consecrando, illud nunquam est omittendum,etiam circa notum, vt hic, & 64 di. c.1.2.&3.& 7 dist. c.1. immo reppellit & si in vno deficiat. 38 dist.q.ipsis

3 Arg. ad hoc in1.dist. prox nullus vbi de hoc.

g ¶ si docibilis.] Melius diceretur, docilis qa homo est docilis & doctrinalis liber docibilis.quãdoque tamen ponitur vnũ proalio, vt hic: & Ioan In Euãg. Et erunt omnes docibiles Dei debet autem rationẽ reddere omni poscenti 36 dist c. qui eccles. §. ecce.

Docilis & docibilis differunt.

h ¶ Temperatus.] infra.ti.q.3.illa præpositorum.

i ¶ Vita.] infra dist. 53.legem.

k ¶ Cauens.] Nã propter similitudinẽ reppellitus quis vt 39.dist.Petrus.sed iam promotus non deponitur: sed ei coadiutor datur.7 q.1.quia frater noster.

l ¶ Fidei documenta.] id est, fidem.

m ¶ Simplicib.] id est, apertis non implicitis, extra de sum.trin firmiter.& sup.dist.4 erit autem. non inuisitis 4.infr.dist 36.illiteratos melius 37.dist.relatum.arg. ad testes repellendos.arg 4 q.3.si testes.§.item in testibus arg. contra instrumenta.

n ¶ Asserat.] Profiteri debet q̃ obseruabit patrum regulas in Authen.quomodo oportet episcopos: §. ad nos ergo,circa princ.coll.1.

1 Ad idem 7.q.1. præsentium.64. distin quotundã. Archidia.

2 Idem no. Inno. extra de concess. præben.cum nostris. in gl pen iuxta finem,& facit qđ not. 2.q.7 § verũ in gl. ecc. in fin Arch.

4 Vñ Apollonius ad Timo. profanas vocum nouitates deuita Io. de Fan.

incarnationē diuinam non in patre, neque in ſpiritu ſancto factam, ſed in filio tantum credat vt qui erat in diuinitate Dei patris filius ipſe fieret ī homine hominis matris ex matris viſceribus habens, & animam humanā rationalem, ſimulque in eo veritas vtriuſque naturæ. idem Deus & homo una ꝓſona, vnus filius vnus Chriſtus, vnus Dominus creator omnium, quę ſunt, & auctor, Dominus, & rector cum patre, & ſpiritu ſancto omnium creaturarum q̄ paſſus ſit vera carnis paſſione; mortuus vera corporis ſui morte, reſurrexerit vera carnis ſuę reſurrectione †, & vera animæ reſumptione; in qua venit iudicare viuos, & mortuos. Quærendum etiam ab eo, ſi nouī & veteris teſtamenti, id eſt legis, & Prophetarum, & Apoſtolorum vnū eundemque credat auctorem, & Deum: ſi diabolus nō ꝑ conditionē[a], ſed per arbitrium factus ſit malus. Quærendum etiam ab eo ſi credat huius, quam gītaemus, & non alterius carnis, reſurrectionem; ſi credat iudicem futurū, & recepturos ſingulos pro his, quę in carne geſſerūt, vel pœnas, vel prēmia†; ſi nuptias non prohibeat†; ſi ſecūda matrimonia non damnet, ſi carnū perceptionem nō culpet; pœnitentibus reconciliatis communicet, ſi in baptiſmate omnia peccata, id eſt tam illud originale cōtractū, quām illa, quæ voluntarie admiſſa ſunt, dimittātur: [b]ſi extra eccleſiam catholicam nullus ſaluetur. Cum in his omnibus examinatus, fuerit inuētus planè inſtructus, tūc cū conſenſu clericorum, & laicorum[d], & conuētu totius ꝓuinciæ epiſcoporū, maximeque metropolitani vel auctoritate, vel prēſentia, ordinetur epiſcopus. Suſcepto in nomine Chriſti epiſcopatu. nō ſuæ delectationi, nec ſuis motibus, ſed his Patrum diffinitionibus acquieſcat [a].

† al. receptione.

† al. gloriam. † al. improbet.

¶ *Caput hoc integrum extat in ordine Romano, additis ad initium his vocibus,* Statura eccleſiaſtica, *cui ſimilem titulum tota Chartaginenſi quarto concilio eſſe præpoſitum in aliquot veteribus codicibus teſtantur illi, qui tomos conciliorū ediderūt.*

a ¶ Acquieſcat.] *poſt hoc verbum tam in concilio, quām in ordine (ſequitur).* In cuius ordinatione etiam ætas requiratur quā ſancti Patres in præeligendis epiſcopis conſtituerunt.

Item Iſidorus de eccleſiaſticis officijs, lib. 2. c. 2.

¶ Qualis eſſe debeat clericorum conuerſatio. Cap. III.

3 HIs igitur lege Patrum cauetur, vt à vulgari vita ſecluſi à mundo voluptatibus ſeſe abſtineāt; nō ſpectaculis[c], nō pompis intereſſint; cōuiuia publica fugiāt priuata non tantūm pudica [f], ſed & ſobria colant; vluris nequaquam incumbant, neque turpium occupationes lucrorum, fraudiſque cuiuſquam ſtudium appetant; animos 3. & quotidie eſurire debent, & eſſe cum vacuo ventre, vt infra de conſecr. diſtinct. 3. dicit tibi.

Refertur in concilio Moguntino primo, c. 10.

3 Scilicet, vt non dicantur ibi veſtiant impudica, vel inhoneſta 44. di. cōuiuia, ſecundum. Hug.

a ¶ Pecuniæ.]

1 Sub. non neceſſitatē.

* *Nec diabolus fit peior, nec Angelus melior; neque eorum meritum vel demeritum augetur niſi quo ad pœnam, vel præmiū accidentale: Vide Beatū Tho. 4 diſt. 50. ar. 1 q. 6 & 1. pa. q. 62. ar. 9.*

* *Per ſacramentum ex attrito quis fit contritus, iō dimittuntur peccata nō tantū oſtendūtur dimiſſa. Vide* B. *Tho. 4 diſtin. 4. q. 2. art. 1. q 1. ad primum. & diſtin. 6. q. 1. a. 3. q. 1. ad quintū & 1. par. q 69. ar. 4. ad ſecundum.*

2 Sed remanet inigitas ipſa, i. fomes peccati de pœn dist 4 c. ille Rex & videas quod legitur, not. de conſ. dist. 4. c. 2. & cap. non ex quo. Arch.

Electioni poſſunt laici contradicere.

a ¶ Non per conditionem.] Ideſt, per creationem 1. vult. n. dicere q̄ non eſt creatus malus, vt quidam dīxt, ſed ex libero arbitrio factus eſt malus, immo adhuc habet liberum arbitriū, ſed illud eſt ad malum tātū: alioquin, ſi non haberet liberum arbitriū, non demereteſ 23. q 3. valis ita immo quotidie fit* peior. ſimiliter angelus habet liberum arbitriū, ſed illud eſt tm̄ ad bonū, & q̄d quotidie mereatur, & ſic melior. Homo habet liberū arbitrium æque ad bonū & ad malū, vt 23 q. 4. Nabuchodonoſor.

b ¶ Dimittant.] id eſt* dimiſſa oſtēdātur nā per contritionē dimittuntur adulto peccata. non per baptiſmum, 2, aut. n. adultus accedit ad baptiſmum cum charitate, aut non: ſi cū charitate, iam nullum in eo eſt peccatu, vt legitur de Cōſecratione, vt 26. dist. deinde & de. cōſec. dist. 4 non dubito, ſi ſine charitate nullū peccatu ei dimittit de cōſec. dist 4. oſtēdatur. Dimittuntur tn̄ ſatisfactiones, quas ā peccatis facere debet, vt de cōſe. dist 4. ſine pœa ītē & originalia dimittuntur per bapt ſmum adultis, ſed nullu mortale, ſi non habet charitatem 1. q. 1. vide.

c ¶ Extra eccleſiā.] 1. q 1. extra eccleſiā cathōlicam. & cap. ex eccleſia.

d ¶ Et laicorū.] Sed quare hic poſt examinationem requīt cōſēſus clericoru & laicoru? quū enim electioni co ēſſent poſtea electo nihil obijcere pot, vt 8 q. 2. dilectiſſimi Sed dicas hic loq̄ de examinatione, quæ ht tempore conſecrationis: nec aliud vult dicere, niſi q̄ cōſecrari debet ſi ita eſt, q̄ oēs cōſentiunt in eum item patet hic, q̄ laici poſſunt cōtradicere electioni, vt dicam inf. cap. illud &c.

HIs igitur.] Hęc eſt tertia pars diſt. in qua oſtendit Iſidorus qualiter clerici debeant viuere, & quæ vitare, & quæ obſeruare debeant, vt doctrinæ gratiam poſſint populus imitari.

Simonia in omni sacramẽto commentis committi simoniam, nisi in matrimonio, ideo forte quia ibi non confertur gratia * Spiritus sancti, vt 32.q.2.connubia.sed in aliis sacramentis confertur, vt 1 q.1.quidquid inuisibilis.Greg. dixit ꝙ ibi committitur simonia, cum sit maius inter sacramenta, ut dixi 32 q 2 honorantur.

rem pecuniæ [a], quasi materiem cunctorum criminum fugiant,& sæcularia officia,negotiaque abiiciant; honoris gradus per ambitiones non subeant:pro beneficijs [b] medicinæ Dei,munera non accipiant,dolos,& coniurationes caueant:odium,æmulationem,obtrectationem, atq; inuidiam fugiant: non vagis oculis, non effræni lingua, aut petulanti, fluidoque † gestu incedant;sed pudorem, & verecundiam mentis simplici habitu,incessuque ostendant:obscœnitatem etiam verborum sicut & operum penitus euitent. viduarum, & virginum frequentationem [c] † fugiant; contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetant; castimoniam quoque inuiolati corporis perpetuo conseruare studeant: aut certe vnius matrimonij vinculo fœderentur;senioribus [d] quoque debitam obedientiam præbeant, neque vllo iactantiæ studio semetipsos attollant:postremo doctrinę lectionibus,psalmis, hymnis, canticis, exercitio [e] iugiter † incumbant. Tales enim debent esse qui diuinis cultibus se mancipandos studeant exhibere; scilicet, vt dum scientiæ operam dant,doctrinæ gratiam populis administrent.

† *al. tumidoque gressu.*

† *al. visitationes frequentissimas;*

† *al. inige.*

Idem Clemens ad Iacobum fratrem Domini,epist.2.

¶Qui dignè sacramenta tractare non possunt, ad ministerium non eligantur diuinum.

Cap. IIII.

Poly.l.4.tit.31. TAles ad ministerium eligantur clerici,qui digne possint Dominica sacramenta tractare.Melius est enim domini sacerdoti paucos habere ministros,qui possint digne opus Dei exercere,quam multos [f] inutiles,qui onus graue [g] ordinatori adducant.

Item ex concilio Carthaginiensi.c.3.c.40.

Et in conc.Afri. cap.17. ¶Si electo in episcopum aliqua obijciuntur,quinque vel sex episcopi ad eius purgationem conueniant.

Cap. V.

* *Matrimonij etiã sacramẽtum confert gratiam: nec textus allegatus facit ad propositum:& vide Concil. Tridẽt.sess. 24.ca.1. & B.Th. 2.2. q.100. art. 2.ad 6.arg. & 4.distin. 25.q.3. ar. 2 q.1.ad 2. d.26. q. 2. arg. 3. per tot.*

Poly.l.2.tit. 8.
Ansl.l.6.c.65.
Burch.l.1.c.6.
Iuo p.5. c.60.

ILlud [h] statuendũ est,vt quando ad eligendũ [i] episcopũ conueniremus;si qua cõtradictio fuerit oborta [k] (qa sępe talia facta sunt apud nos)nõ pręsumãt ad purgãdũ [l]

[a] ¶Pecuniç.] Diuites tamen non sunt abiiciendi cum bonis operibus. 30. dist. hæc autem scripsimus.

[b] ¶Pro beneficiis.] Et pro sacramentis ecclesiasticis, quæ dicuntur medicina; quia sanant vulnera peccatorum. 13.q.2.animæ. Ioan. Fan. dixit in omnibus sacramentis

[c] ¶Frequentationem.] Nota solam frequentationem prohiberi ex eo enim, ꝙ frequenter fit, præsumitur, ꝙ male fiat, vt 81.d.clericus,& si quispiam. & volumus.& 32 d.hospitiolum.

[d] ¶Senioribus.] ideſt, prælatis.

[e] ¶Exercitio] inf de consec d.5.nunquam.

TAles] CASVS Quidam episcopi multitudinis ordinandorum pompam quærentes. promouebant indignos,quos Papa reprehendit, dicens, ꝙ melius est habere paucos & bonos, quam multos & inutiles; qui graue onus ordinatori afferant.

[f] ¶Multos.] Multitudo enim aliquos facit magis viles,vt 93.distin.legimus, & multitudo est canonib.inimica,vt extra de præben. quia intantum. & multitudo onerosa nihil habet honesti, vt in Auth. de referendariis.in fi.coll.2. Itẽ est hic arg.contra illos, qui allegant multa.de consec.dist.5.non mediocriter.14. q.1 odi, & proiecti.nam vtilius est pauca effundere, &c. C.de vete. iur.enucle. tanta §. quid autem.

[g] ¶Graue.] Qui ex certa scientia indignũ ordinat,aut deponitur, aut priuatur potestate ordinã di 1,vt 50.d ex pœnitentibus. & 51.di. aliquantos

ILlud.] CASVS. Quidam episcopi conueniunt ad episcopum cõsecrandũ: in scrutinio cõtradicunt quidã ne consecret, & crimina obijcientes, deficiunt in probatione. cogitur clericus ad purgationem ꝓpter infamiã: quærebatur ꝑ quot, vel vbi debeat fieri purgatio: respon. ꝙ non tantum cum ꝓbus,sed cum quinq; vel sex debet se purgare, & debet fieri purgatio coram plebe, cui ipse est præferendus, & facta purgatione ordinari debet. Potest & alio modo poni casus. Quidã episcopi conuenerunt ad consecrãdum episcopum. cõtradicitur ei, non debet ordinari nisi de causa cognoscatur. sed de causa illa cum sit criminali,nõ debent cognoscere pauciores q̃ sex epi,& si tres conueniant,addantur tres: si quatuor,addantur duo;& tunc si accusator deficiat, ille se purget publicè, & postea ordinetur.

[h] ¶Illud] Si electo consecrando obiicitur crimen,non est cõsecrandus ante causæ examinationem. & si prius venerant quatuor episcopi ad consecrationem, adhuc veniant duo: & si ante venerant tres, veniant adhuc alii tres ad audiendam causam criminis obiecti: & sin hoc exponas,eligendum,ideſt,consecrandum 2. & expone, ꝓgandum,ideſt,examinandum & ita intellige, quod hic obiiciebatur crimẽ in modum accusationis: nam si esset obiectum in modum exceptionis, non viderentur necessarii tot epi, cum causa illa posset expediri per procuratorem, vt extra de accu.super his. & sic patet, ꝙ metropolitanus possit audire causam criminalem episcopi, licet non possit eum deponere: tamen requiritur præsentia plurium episcoporum. Alii intelligunt tantum de eo qui tenetur se purgare. Dic vt 3.q. 6.c.quamuis.& c.accusatus.

[i] ¶Ad eligendum] ideſt,consecrandum.

[k] ¶Oborta] ideſt, quod obiicitur crimen ei.

[l] ¶Ad purgandum.] ideſt, examinandum.

1 De hac materia legitur, & not.16 a. qui ecclesiasticis. & ibi dicam. Arc.

2 Sub. & sic tenetur. sic improprie exponit eligere,i.cõfirmare. 7 q. 1.remoto & eligere.l.cõsecrare. 8 q. 1. episcopo. in fi.secundum Hug & Io.de Fan.

eum,qui ordinandus eſt,tres [a] tantum † [b]; ſed poſtulentur ad numerum ſupradictorum duo, vel tres, & in eadem [c] plebe [d],cui ordinandus eſt,diſcutiantur primo per ſonę contradicentiũ:poſtremo illa ẽt,quę obijciuntur [e], pertractẽtur & cum purgatus fuerit [f] ſub conſpectu publico,ita demum ordinetur. Si hoc cum veſtræ ſanctitatis aĩo concordat, roboretur veſtræ dignitatis † reſponſione. Ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt; Satis placet.

† *al.tantum accedere,*

† *al.dignationis,*

Item ex concilio Toletano x.c.10.

¶Vota ſuæ promiſſionis ſpondeant, quos eccleſiaſtica promouet diſciplina. Cap. VI.

QVamquam omnes,qui ſacris [g] mancipiantur, ordinib.canonicis regulis teneantur adſtricti;expedibile [h] tamen eſt,vt promiſſionis ſuæ vota ſub cautione [i] ſpondeant,quos ad promotionis gradus eccleſiaſtica probat † diſciplina. Solet enim plus [k] timeri quod ſingulariter pollicetur, quam quod generali ſponſione concluditur. Et ideo placuit huic ſancto cõcilio,vt vnuſquiſque, qui ad eccleſiaſticos gradus eſt adſcenſurus;non ante honoris conſecrationem accipiat,quam placiti † [l] ſui adnotatione [m] promittat, vt fidem [n] catholicam ſincera cordis deuotione cuſtodiens,iuſte & pie viuere debeat,& in nullis operibus ſuis canonicis regulis contradicat; atque vt debitum per omnia honorem, atque obſequij reuerentiam præeminenti ſibi vnuſquiſque dependat, iuxta illud beati Leonis Papæ edictum: [Qui ſe ſcit aliquibus eſſe præpoſitum, non moleſte ferat aliquem ſibi eſſe prælatum: ſed obedientiam, quam exigit, etiam ipſe dependat.] Pœna etiam † iuxta eccleſiaſticæ conſuetudinis morem, & placitis talium

† *al.prouehit.*

† *al.placita ſibi.*

Anſ.l.7. c.88.

Epiſt.82.ad Anaſtaſium Theſſ. epiſcopum.

† *al.tamen*] orig.

Specialitas an ſit generalitati præferenda,

Electus ſuo ſuperiori multa cum iuramẽto promittit.

a ¶Tres.] Qui ſoli poſſent conſecrare eum:ſed ipſi non poſſunt audire cauſam criminalem.

b ¶Tm̃.]Scilicet accedere.alias eſt in textu,accedere.

c ¶Et in eadem.] Ibi enim melius poteſt inquiri de crimine,vbi aliquis conuerſatus eſt, vt 24.q. 1. pudenda. ext.de elec poſt quã.

d ¶Plebe.]Not.arg. q̃ laici admittuntur ad accuſandum electũ,vt ſup.ea. q epiſcopus.in fi.61. diſt. ſtudii.63. dict. vota. nã eps debet habere bonũ teſtimoniũ ab his qui foris sũt, vt 8.q.1.licet. & de cõſec.d.1. iubemus. Item quia intereſt ipſorum,vt extra de teſt.ca.de cætero. & arg.ad hoc extra de teſti. ex parte Adæ. & in Authẽ. de ſan. epi.§.ſi quis autem. coll.9.& eſt argu. ad hoc 81.d.Maximianus arg.contra 28.d. conſulendũ. vbi etiã ad denũciationẽ nõ admittuntur laici,ſi malo zelo ducãtur. Itẽ,ſi ideo dicis admittẽdos laicos, qa ipſorũ intereſt, ergo ſiue ſint bonæ famæ ſiue malæ,admittuntur, quia nullus remouetur ab accuſatione,qui ſuam iniuriam proſequitur,vt 4.q.6.omnibus. male ergo dicit decretũ, q̃ laici infames non admittuntur ad accuſationem clericorum 1,vt 2 q 7.accuſatio Põt hic dici,q̃ hic loquitur cu ciuiliter agit.& in eo ca ſuſquilibet admittitur, etiam fœmina, vt extra de teſt. tam literis. Si quæris quare, ergo tot epi conuocantur cum ciuiliter agitur? Reſpon. quia agitur de crimine, licet non criminaliter. Vnde oportet etiam inſcribi ad pœnam extraordinariam,vt extra de accu.ſupet his. Et eſt argu ad hoc.q.3.q 6.hęc quippe.vbi xij epiſcopi requiruntur,& tamen ibi ciuiliter agitur,vt videtur.

e ¶Illa quæ obiiciuntur.]Si ſint grauiora,vel non.

f ¶Et cum purgatus fuerit.]Ideſt,iudicatus innocens.

QVamquam]CASVS.Quæſitum fuit in cocilio Toleta. an clerici qui promouentur ad ordines, & prælaturas promittere debeant ſuis maioribus viuere iuxta fidem catholicam, & eis reuerentiam & obedientiam præſtare.& reſpondet,q̃ quamuis ad hoc teneantur generaliter:tñ ab eis hoc exigitur expreſsé: Solet n. plus timeri, &c. & qui contra hoc promiſſum venerit, iuxta conſuetudinem, pœnam perſoluat.

g ¶Sacris.]Ideſt,eccleſiaſticis.

h ¶Expedibile.]Ideſt, iuſtum.

i ¶Cautione.]Scilicet iuratoria.

k ¶Plus] Si ergo aliquis iure communi ſe poteſt tueri 2,& priuilegio.87.diſt.quiſquis.& extra de reſcript.c.1. arg.contra de fid.inſtr.inter.vbi dicitur,q̃ idem non poteſt dari & confirmari. Itẽ arg.contra.C.de theſau l.vnica.de hoc plura arg inuenies 100.d.contra morem. Sed ita dicat conſilio meo, ſi quæratur ab eo; hoc habeo de iure communi:& ſic hoc non eſſet,habeo ex priuilegio vt extra de præſcrip.veniens Itẽ not.q̃ plus valet ſpecialis cautio quam generalis, vt hic,& ff. ſi quis cau.l.ſed & ſi.§. quæſitum. Item & plus ſpecialis confirmatio quam generalis.extra de confirmatio. bonæ.Itẽ & ſpecialis appellatio quam generalis, vt extra de appell.ſuper eo. & ſpecialis delegatio quã generalis, vt extra de reſcr.ad hoc.& ſpecialis ſubſcriptio quã gñalis. ff.ad l. Cornel.de fal.diuus.i reſpon. & ſpeciale mandatum, vt extra de reſcript.c. 1. & melius cap.paſtoralis. alias tamen plus valet generalis correctio, quam ſpecialis, quando multitudo eſt in cauſa. 23.q.4.non poteſt.& generalis petitio,vt 13.q.2.non æſtimemus, & generalis quæſtio.ff.de quæſtio.l.1.§. qui quæſtionem.

l ¶Placiti] ideſt,pacti.

m ¶Adnotatione,] ideſt, ſcriptura.

n ¶Vt fidem.] Not q̃ quilibet clericus ſuo p̃lato præſtabit obedientiam, vt infra de conſecr.diſt.5.in omnibus,& not. quod præſtat electus ſuo maiori iuramentũ de fide & canonib.ſeruandis,vt hic.de indemnitate rerum eccleſiæ ſeruanda,vt 28.d.de Syracuſanæ.de immoderata exactione non facienda.10.q.vlt.c.1.in fin. Item de fidelitate.extra de iureiuran.ego N. Item de penſionibus debitis ſoluendis.arg.extra de nou.oper. nuncia. cum ex iniuncto. extra de elect. qualiter. Item de penſionib.non augendis.arg.extra de iu tua.Item ſuſpectus de inobedientia,iuramentum præſtat de obedientia ſeruan extra de maiorita.& obed.cum in eccleſiis.in fin: Nec obſtat. contrarium extra de maiori.& obedien. legebatur. quia ibi loquitur de iam promoto, & non ſuſpecto,

1 Præterea ex hoc ſequeretur, q̃ ſiue iſte electus malæ famæ fuerit, ſiue non:ſemper admittũtur laici p illud ca.omnibus. quod tamen tantum eſt. 2.q.1 in primis.ver. fin. Jo. de Fan.

a Scilicet cõtra promittentem. & dic, ſolet enim,&c.

q d.ad cautelam ſit: hic enim non magis tenetur ſi ſpecialiter promittatur, qua ſi generaliter: & quod dicit gloſ. ex priuilegio, d.c. iure ſpeciali,ſcilicet ex ſua promiſſione. Arcbid.

a ¶Tranſ-

Clericus sub pęna se potest obligare.

d ¶ Transgressores] Hic habes, quod clericus se pōt obligare sub pęna spirituali. & pecuniaria, ad spiritualem pęnam se potest obligare, scilicet ad pęnam depositionis vel anathematis, vt 1.q 7.quoties. de consec. dist.2.ego Berengarius.extra de elect. cum dilectus, in fin.

† al.inferenda.

inferenda † & abijs, qui transgressores [a] fuerint, persoluenda est:

Ordo Romanus, pag. 100. Polyc.l.2.tit.9. Ansel.l.6.c.49.al. 55. Iuo p.5.c.124. Pann.3.c.13.

De hinc disponitur, qualiter ecclesiastica officia ordinantur, in concilio Carthag.4.c.2.

¶ Qualiter ordinetur episcopus. Cap. VII.

EPiscopus, cum ordinetur, duo episcopi ponant, & teneant Euangeliorum codicem [b] super caput, & ceruicem eius; & vnus super eum fundendo benedictionem, reliqui omnes episcopi, qui adsunt, manibus suis caput eius tangant:

Ex eo concilio c.3. Poly.2.tit.32. Ansel.l.7.c.53. Iuo par.6.12. Pann.l.3.c.18.

¶ Qualiter ordinetur presbyter. Cap. VIII.

PResbyter cum ordinatur, episcopo eum benedicente, & manum super caput eius tenente, etiam omnes presbyteri qui pręsentes, sunt manus suas iuxta manum episcopi super caput illius teneant. Sicut autem in die suæ ordinationis sacerdos orario vtroque humero ambitur; ita tempore consecrationis eodem orario debet vti instanter.

Vnde in concilio Bracarensi 3.c.3.legitur.

¶ Quod quisque accipit tempore consecrationis ferat tempore oblationis. Cap. IX.

ECclesiastica, & antiqua institutione præfixum nouimus, vt omnis sacerdos cum ordinatur orario [c] vtroq. humero ambiatur, scilicet vt qui imperturbatus præcipitur consistere inter prospera & aduersa, virtutum semper ornamēto vtroque circumseptus appareat humero. Qua ergo ratione tempore sacrificij non assumit quod se in sacramento accepisse non dubitat? Proinde modis omnib. conuenit, vt quòd quisque percepit in consecratione honoris, hoc retineat & in oblatione, vel perceptione suæ salutis; scilicet, vt cum sacerdos ad solennia missarum accedit, aut per se Deo sacrificium oblaturus, ac sacramentum corporis [d] & sanguinis Domini nostri Iesu Christi sumpturus, non aliter accedat, quam orario vtroque humero circumseptus, sicut & tempore ordinationis suæ dignoscitur consecratus, ita vt de vno eodemque orario ceruicem [e] pariter, & vtrunque humerum premens signum in suo pectore præparet † crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitę subiaceat.

† præferat.] manuscr.

4 Dalmaticis autem nec episcopis, nec diaconis absque Apostolica licentia vti permittitur.

Vnde Gregorius Aregio episcopo Francorum lib.7. epist.111.

DE HINC. Supra ostensum est, de electione, & ordinatione Papæ, & de examinationę eporum, & quales esse debeant epi, & alij clerici. Nunc vero ostendit qualiter debeat fieri ordinatio primo epi, & postea cęterorum.

EPiscopus.] CASVS. Quando ordinatur episcopus, duo episcopi debent tenere librum Euangeliorum super caput ordinandi. tertius super eum fundat benedictionem: reliqui episcopi, qui adsunt, caput eius tangant.

¶ Casus sequentis c. & §. p se planus est

b ¶ Codicem.] Consueuit quęri, an qlibet istorum episcoporum ordinet episcopum, & an appositio libri sit de substantia consecrationis; & potest dici, quod nullus solus eum ordinat: sed quilibet eorum consecrat eum: [a] quia consecrare est cum alio sacrare, vt 24. q.1. pudenda. sicut plures ferūt trabem ita quod nullus per se ff. ad legē Aquil. ita vulnerat. §.1. nō autem credo qliber sit de substantia cōsecrationis.

Episcopus solus consecrare no potest episcopum.

Consecrare quid est.

ECclesiastica.] CASVS quidā episcopi vel sacerdotes cū cātabant Missam, non habebant orarium, id est, stolam, quęsitum fuit in concilio Bracharen. quid iuris esset? Et respondet qsicut in die suæ ordinationis habuerunt orarium, sic cum Missam cantant orariū teneāt, quod vtriq; humero attribuatj & qui aliter fecerit, debet excōmunicari. Sequens §. patet.

c ¶ Orario. Id est, stola.

d ¶ Corporis 2 [Mo. q si in ægritudine sumit sacerdos Eucharistiam, circumdabit stola vtrumq; humerum.

2 Consecrationis Eucharistię. Hug.

c ¶ Ceruicem.] Si sacerdos legit Euāgelium, nunquid vtetur stola secundum qd diaconus? Arg. q sic, vt 93. dist. præcipimus. & 94. dist. c. 1. & 2. Potius credo sequendam consuetudinem, vt 12. dist. scit. maximè de his, quæ breuiter sunt edita, ff. de ventre inspicien. l. 1. §. vlt. 3.

DALMATICIS. Hæc est quarta pars vbi querit quid iuris de dalmaticis. Ioan. de Fan. &

3 Lu. & Hu. dicunt hoc non es-

fin. similiter ad pecuniariam pœnā se potest obligare. 2. 1 5. si quis cuiuslibet extra de arbit. cum dilecti 1. Sed nunquid pęna soluta potest agi ad obedientiam, vel ad id quod promissum est sub pęna, vel an sufficiat tantum pęna esse contentum? De hoc dic, vt no. 25.q.2. quęcunque.

1 De hoc etiam no. 1. q. si quis p̄sbyter.

Communis filius. CASVS. Episcopi & archidiaconi olim dalmaticis non vtebantur nisi Papæ eis concederet specialiter quare Aregius episcopus supplicauit Papæ per Petrum diaconũ, vt cõcederet sibi, & archidiacono suo vsum dalmaticarum: sed tunc temporis Papa non concessit; quia Petrus nuncius epi cito recessit propter infirmitatẽ suorum hominum, & quia Papa multis implicitus negotijs erat illud nouum subito & inconsulte sibi concedere non potuit: nunc vero concedit eis priuilegiũ vtendi dalmaticis, & eas per Cyriacum abbatem sibi transmittit. Quod sequitur planu est vsque ad capitulũ, ꝓtereaa ¶ Communis filius.] Ille diaconus. b ¶ Suorum infirmitate.] Nota quod ꝓpter infirmitatẽ suorum potest aliqs se excusare, sicut propter timorem suorũ, vt extra de appe. ex parte. Item nota ꝙ propter intemperiem loci aliquis excusatur, vt hic, & 74. distin. quondam Argu. cõua extra. de dolo & contumacecum dilectꝰ in fi. Ioan. c ¶ Nouũ. & Not ꝙ ea q̃ de nouo petunt non sine magna deliberatione cõcedũtur, vt hic, & 16. q. 1. in parochia. maxime a Romana ecclesia, q̃ oĩa cũ magna maturitate solet tractare, vt 35. q. 9. apostolicæ. quia in rebus nouis constituẽdis cuidẽs debet esse vtilitas, vt est ff. de cõstitut. principii reb. hodie vero diaconi indistincte vtũtur dalmatica. vt 21. q. 3. eps aut ꝓsbyter 76 d. 1. de ieiunio. d Diaconus dum ordinatur, solus episcopus. sacerdoti autem imponunt manus omnes presbyteri astantes, vt supra ca. presbyter. QVÆRITVR. Hæc est quinta pars dist. vbi quæritur, vtrum sacerdotes vngantur oleo vel chrismate, & respõdetur quod oleo tantum Ioan. de Fan. PRæterea.] CASVS. Bituricen. archiepiscopus quæsiuit a Papa, an manus presbyteris tantum debeant vngi chrismate. an etiam presbyteris & diaconis, quando ordinantur? & respondit Papa, ꝙ neutris debet hoc fieri; sed transmittit eam ad decreta innoc. ubi in prima pagina ad Decentium episcopum missa inueniet quæ sunt in consecrationibus obseruanda. e ¶ Chrismatis.] Manus sacerdotis inungunt oleo sicut, ꝙ consecrantur oleo, sed non chrismate 2. vt dixi. ff. autem aliquis est vnctus oleo pro chrismate vel econuerso: nihilominus ordinatus est: sed suppleri debet id quod omissum est, vt extra de sacra. non ite. pastoralis. f ¶ Fallat.] Non ergo Papa habet omnia iura in pectore suo 3. vnde etiam Vrbanus dicit, quod non reperitur prohibitum quin vir & vxor simul possint suscipere puerum, vt 30. q. 4 quod autem. & tamen antecessor huius Leo illud prohibuerat. de consecra. distin. 4. non plures. & hoc concedo Quod autem dicitur quod Papa habet omnia iura in pectore suo 4 vt C de testi. omnium, verum est per interpretationem: quia omnia

se in iure determinatũ & ideo statur cõsuetudini, alias credit verũ esse qđ contra prox. dictum est, sci licet ꝙ debet stolam habere vt diaconus, Scripsit etiã Lau. de sub diacono: sto la quã portat in manu sinistra consuetudine reperitur, non iure.

Loci intemperies excusat.

1 Hoc expnõ videtur hoc probare: quoniã ibi habetur de alba sic. 53. dist. diaconus in cõuentu. sed Hug & Lau. intelligunt albam id est dalmaticã. sic etiam exponitur in præcedenti ca. diaconus.

¶ Absque Apostolica licentia Dalmaticis nec episcopis, nec diaconis vti licet. Cap. X.

COmmunis filius [a] Petrus Diaconus nobis innotuit, quòd fraternitas vestra tempore, quo hic fuit posuerit, vt sibi & archidiacono suo vtendi dalmaticis licentiam præberemus. Sed quia ita hominum suorum infirmitate [b] cõpulsus festinanter abscessit, vt nec ipse mœror incumbens diutius. (vt dignum erat, & res desiderata poscebat) sineret permanere, & nos in multis implicitos, ecclesiasticæ rationis consideratio nouum [c] hoc inconsulte, & subito nõ permitteret indulgere; idcirco postulatę rei prolongatus effectus est. Nunc vero charitatis tuæ bona reuocantes ad animum, huius auctoritatis nostrę serie, petita concedimus, atque te, & archidiaconum tuum dalmaticarum vsu decorandos esse concessimus, easdemque dalmaticas dilectissimo filio nostro Cyriacõ abbate deferente transmisimus.

Anſl.6.c.18. al.36.

¶ Qualiter ordinetur Diaconus. Cap. XI.

DIaconus dum ordinatur, solus episcopus [d], qui eum benedicit manum super caput illius ponat; quia nõ ad sacerdotium sed ad ministerium consecratur.

Ex conc. Carth. 4. c. 4. ordo Romanus par. 91. col. 1. Poly l. 2. tit. 32. Ansel l. 7. c. 52. al. 60 Iuo par. 6. c. 13. Pann. l. 3. c. 34.

¶ *Quæritur autem, an post benedictionem manus presbyterorum, & diaconorum chrismatis liquore debeant perungi.*

De his ita scribit Nicolaus Papa Radulpho archiepiscopo Bituricensi.

¶ Nec presbyteris, nec diaconis in consecratione; chrismate manus perungere licet. Cap. XII.

PRæterea scisciteris, vtrũ solis presbyteris, an & diaconis debeant, cum ordinantur, manus chrismatis [e] liquore perungi. Quod in sancta hac Romana ecclesia, cui Deo auctore deseruimus, neutris agitur. Sed & quia sit à nouæ legis ministris actum, nusquam (nisi nos fallat [f] obliuio) leginus. Ergo B. Innocentij Papæ canonica decreta ad sanctitatem tuam transmittimus, & quæ tibi sint in consecrationibus, & ordinibus † obseruanda, principia paginæ ad decentium Eugubinum episcopum missæ te affatim † edocebunt.

Iuo p. 6. c. 121.

Inno. PP. 2. ep. 1.

† *al. ordinationibus.*

† Adde de hac dictione affatim, dot. in c. vni. in gl. super ver. affatim, extra de reli. domi. lib. 6. & per Archi. hic.

2 Vnde qđ hic dicit, chrismate, sol contrarium quam iu contrario dicit de vnctione olei secundum Lau.

3 Hoc non vꝝ procedere hic. nam hic nõ erat obliuio iuris sed exemplorum, secundũ Laur.

4 Ad hoc facit l. pe. C. đ his q vt indig. qñque tamen papa vel Imperator errans in iure, vt l. 3. §. fi & ibi gl. ff. đ suppleg. adde Bal. in l. præscriptione. col. 6 C. finconfra ius vel vtil. pbli.

by Google

omnia interpretari potest. nam & quandoque impeditur minori intelligentia, vt extra de cenſi cū inſtantia.

QVorundam.] CASVS. Vnus in presbyterum, duo in leuitas promoueri volebant: episcopus autem cū pateretur infirmitatem oculorum, manum ſuper caput ordi-

PALEA Cap. XIII.

Ex conc. Hiſpalen. 2. cap. 5. Burch. l. 1. c. 3. Iuo par. 5. cap. 113. & par. 6. c. 202.

EX a epiſtola ſimplicij Papæ Seuero, & Florentino epiſcopis directa. Ad cognitionem noſtri examinis, Gabrenenſis diaconi relatu, peruenit de quibuſdā ipſius eccleſiæ clericis, quorum cum unus ad presbyteriū, duo ad leuitarum miniſteriū conſecrarentur, epiſcopus eorum, oculorum dolore detentus fertur manum ſuam ſuper eos tantum poſuiſſe, & presbyter quidam illis cōtra eccleſiaſticum ordinem benedictionem dediſſe: qui propter tātam præſumptionis audaciam poterat acculatus iudicio præſenti damari, ſi adhuc in corpore poſitus, non fuiſſet mortis vocatione præuentus. Sed quia iā ille examini diuino relictus, humano iudicio accuſari non pōt, ij, qui ſuperſunt, & ab eo nō conſecrationis titulum, ſed ignominiæ potius elogiū acceperunt, ne ſibi licentiā talis vltra vſurpatio faciat, decreuimus, vt à gradu ſacerdotali, vel leuitici ordinis, quem peruersè adepti ſunt, depoſiti æquo iudicio abijciantur. Tales enim merito iudicati ſunt remouendi, quia prauè inuenti ſunt conſtituti.

a ¶Ex epiſtola.] *Hæc palea in nullo manuſcripto exemplari eſt inuenta. Burchardus & Iuo ante hoc caput, quod incipit,* Ad cognitionem, *referunt aliud quoddam caput, quod incipit,* Relatio, *ex epiſtola Simplicij miſſa Equitio Florentio, (ſiue Florentino) & Seuero epiſcopis. Quamobrem inde poteſt huc eſſe tranſlatus titulus. Cæterum caput hoc a Burchardo citatur ex concilio Bragga, & Iuone in quinta quidem parte, c. 213. ex Carthaginenſi, in ſexta uero, c. 102. ex Hiſpalenſi 2 c. 5. quo ēt loco extat & ſequens caput,* Quorundam *eſt quaſi huius ſumma.*

Item quæritur, an eorum ordinatio ſit rata habenda, quibus epiſcopus oculorū languore detentus manus imponit & presbyter ſuper eos orationem dicit.

De his ita ſtatutum eſt in concilio Toletano.

In concil. Hiſpalen. 2. c. 5.

¶Et ordinator & ordinatus damnationis ſubeat pœnam, cum epiſcopus manum imponit, & alius orationem dicit. Cap. XIIII.

QVorundam clericorum, dum vnus ad presbyteriū, duo ad leuitarum miniſteriū ſacrarentur, epiſcopus oculorum dolore detentus, fertur, manum ſua ſuper eos impoſuiſſe [a] tantum, & presbyter quidam illis cōtra eccleſiaſticum ordinem benedictionem dediſſe. Sed quia iā ille examini diuino relictus, humano iudicio accuſari nō poteſt [b]; ij, qui ſuperſunt, gradum ſacerdotij, vel leuitici ordinis, quem peruersè adepti ſunt, amittant [c].

Item ex concilio Carthagin. 4. c. 5.

Ordo Romanus pag. 91. Romanus de inſtit. cler. l. 1. c. 8.

6 S ¶Qualiter ſubdiaconus ordinetur. Cap. XV.

VBdiaconus, cum ordinatur, quia ma-

ordinandorum impoſuit, & presbyter quidam orationem dixit: quærebatur quid deberet fieri de epiſcopo, & P. Ab hoc loco uſque ad finem diſtinctionis pone caſum, quia littera plana eſt.

a Impoſuiſſe.] Hic habes q̄ duo imperfecta ſacramenta nō conſtituunt vnum perfectum 1. & hoc ideo quia ſacramenta ſunt vnitatis. de conſec. diſtin. 2 quia paſſus, & vnitas diuiſionē nō recipit. 24. q. 1 loquitur 2. Idē dico in ſacramento baptiſmi & euchariſtiæ, & in omnib' illis vbi certa forma deſiderat, q̄ duo imperfecta non faciunt vnū perfectū. Idē eſt in excuſatione tutorum, q̄ duæ imperfectæ excuſationes nō faciunt vnā perfectam, vt C. qui numero tutela. l. 1. Idē eſt in ſtipulatione, qa illa nō diuidit ſi. de verb. obl. l. 1. & l. cōtinuus. Sed ſacramentum ſolennitatis (vt eſt Miſſa) bene diuiditur: & ibi duo imperfecta faciunt vnum perfectū, vt 7. q. 1. nihil.

1 Arg. cōtrā 15. q. 3. §. p̄ſcriptionū ver. q̄ ſi ab eo. ubi. de hoc in glo. ar. aliqua, &c.

2 Adde gl. huic cōtrari. in ca. nihil. in verb. presbytero. inf. 7. q. 1. & concor. eas, ut ibi.

b ¶Non pōt.] Quia crimina morte extinguunt, & nullus poſt mortem poteſt accuſari, vt 24. q. 2. c. 1. ff de bonis eorum qui ante ſententiam mortem ſibi conſci. l. ult. & 23. q. 2. admonere, niſi in crimine hæreſis, vt 24 q. 2. ſane 2. vel ſi aliquis hæreticos ſtatuit hæredes, vt extra de hære ſi qs eps, vel ſi in notorio crimine deceſſit, vt 2. d neque. prout conſuetum notari 24. q. 2. in ſūma.

Defunctus de quibuſdā criminibus poteſt accuſari.

c ¶Amittāt.] Et tamen nunquā eū receperunt: & ita aliquis dicit amittere quod nunquam habuit, vt 5. q. 6. q. 2. 29. q. 4. Guillelmus. ADDITIO. Ad idē 17. diſt. concilia ubi de hoc. Archid.

6 VBdiacon'.] Hæc eſt ſexta pars diſt. in qua, pbat p xvij. ca. qualiter minores ordinātur. Io. de Fā.

a ¶Quia

a ¶Quia manus.] Scilicet conſecratoriam, ſeu ordinatoriam accipit.

b ¶Impoſitionem.] Verum eſt, ſ̄p non imponitur manus ſuper caput 1. ſubdiaconi ſicut ſuper caput diaconi vel ſacerdotis: ſed imponitur manus ſuper ipſum ſm diſt. perlectis. vbi dr̄, ꝙ collatio illorum ordinum ſpectat ad ep̄m: ſed illud verum eſt de ſolemni ordine.

l ¶Debet.] Parum. Nam magnitudo coronæ eſt ſignū conuerſionis, vt extra de ſucceſſ. ab inteſt. cum dilectus in parte deciſa. duodecim. 1. q. 1. duo.

1 Hic videas qd̄ legitur, & no. 5. 6. quia. 1. reſponſo.

Archid. Corona nō debet eſſe magna.

manus [a] impoſitionem [b] non accipit, patenam de manu epiſcopi accipiat vacuam, & caliceni vacuum: de manu vero archidiaconi accipiat vrceolum cum aqua †, mantile, & manutergium.

a ¶Pro-
Iſidorus lib. 2. offic. cap. 10.
Poly. l. 2. tit. 32.
Anſel. l. 7. c. 58.
Iuo p. 6. c. 14.
Pann. l. 3. c. 35.

† *al. aquæ manili.*

Item ex eodem concilio, c. 6.

¶Qualiter acolythus ordinetur. Cap. XVI.

AColythus cum ordinatur, ab epiſcopo quidem doceatur, qualiter in officio ſuo agere debeat: ſed ab archidiacono accipiat ceroferarium [c] cum cereo, vt ſciat ſe ad accendenda [d] eccleſiæ luminaria mācipari: accipiat & vrceolum [e] vacuum ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam [f] ſanguinis Chriſti.

Poly. ibidem.
Anſel. li. 7. c. 51.
Iuo p. 6. c. 15.
Pann. l. 3. c. 35.

c AColythus.] Ceroferarium.] ideſt, candelabrum.

d ¶Ad accēdenda.] Nō in lampadibus, ſed cum legitur Euāgelium, vt 21. diſt. cleros.

e ¶Vrceolum.] Ad vinum.

f ¶Euchariſtiam.] ideſt, calicem.

Energumeni.

g EXorciſta cum.] ¶Super energumenum. Energumeni dicuntur lunatici & obſeſſi à dæmonibus: ab eo, ꝙ eſt in: & erge, ꝙ eſt labor: & mene, quod eſt deſectus: ꝙ eſt quaſi in opere deficiens. Archid.

Item ex eodem c. 7.

¶Qualiter exorciſta ordinetur. Cap. XVII.

EXorciſta cum ordinatur, accipiat de manu epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſmi, dicente ſibi epiſcopo:] Accipe & commenda memorię, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum, [g] ſiue baptizatum, ſiue cathecumenum.

Poli. l. 2. tit. 32.
Anſel. lib. 7. c. 57.
Iuo p. 6. c. 16.
Pann. li. 3. c. 27.

Item ex eod. concilio, c. 8.

¶Qualiter lector ordinetur. Cap. XVIII.

LEctor cum ordinatur, faciat, de illo epiſcopus verbū ad plebem, indicans eius fidem, ac vitam, atq; ingenium: poſt hæc, ſpectante [h] plebe tradat ei codicem, de quo lecturus eſt, dicens ad eum: [Accipe, & eſto relator† verbi Dei, habiturus, ſi fideliter & vtiliter impleueris officium partē cum eis: qui uerbum Dei miniſtrauerint †.]

Poly. ibidem.
Anſ. li. 7. c. 55.
Iuo par. 6. c. 17.
Pann. li. 3. c. 31.

† *al. lector.*

† *bene adminiſtrarunt*]

h LEctor.] Spectāte.] 67. diſ. reliqui cōtra, vbi dr̄, ꝙ epi minores ordines poteſt conferre ſub teſtimonio triū. Sed hic loquitur de ignotis.

Item ex eodem, c. 9:

¶Qualiter oſtiarius ordinetur. Cap. XIX.

OStiarius cum ordinatur, poſtquam ab archidiacono inſtructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conuerſari ad ſuggeſtionē archidiaconi tradat ei epiſcopus claues [i] eccleſiæ de altario, dicens: [Sic age, quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur.]

Poly. ibidem.
Anſ. li. 7. c. 54.
Iuo p. 6. c. 18.
Pann. li. 3. c. 39.

i OStiarius.] ¶Claues.] Vt eijciat excōmunicatos. & infideles 2. vt 21. diſ. c. 1 in fi.

2 Et recipiat fideles. Arc.

k PSalmiſta.] ¶Sola.] De abbatibus. 3. nō dubitatur & choriepiſcopi, q̄ minores ordines cōferant, inf. 68. diſtin. quamuis & 69. diſt. qm̄. ſimiliter ep̄s, q̄ renunciauit epiſcopatui. extra de eo q̄ renun. epi. requituit. Sed qualiter ſacerdotes conferunt ordinem primum, cum ordinari nemo poſſit ſine titulo, vt 70 diſtin. c. 1. & ſolus ep̄s titulum confert, vt 26. q. 7. c. nullus. & ext. de offic. archidia. cum ſatis. Sed hoc uerū eſt de maioribus ordinibus. Vel dic ꝙ poſſunt aſſignare titulū, ſed nō cuiā animarum. Signatut contrariū 25.

PSalmiſta, ideſt cantor, poteſt abſq; licentia epiſcopi, ſola [k] iuſſione presbyteri officium ſuſcipere cātandi, dicente ſibi presbytero: [Vide, vt quod ore cantas, cor de credas; & quod ore credis, operibus comprobes.]

Poly. ibidem.
Anſel. li. 6. c. 53.
Iuo p. 9. c. 19.
Pann. lib. 3. c. 40.

Clerici comam nutrire prohibentur, quorum caput deſuper in modum ſphæræ raſum eſſe debet.

Vnde Anicetus Papa epiſcopis Galliæ.

a ¶pro,

¶Clerici comam nutrire prohibentur. Cap. XXI.

PRohibete fratres per vniuersas regionum vestrarum ecclesias, vt clerici iuxta Apostolum [a] comam non nutriant, sed desuper caput in modum sphæræ [b] radant.

Item ex concilio Agathensi, c.20.

¶De eodem. Cap. XXII.

CLerici [c], qui comam nutriunt, ab archidiacono etiã si noluerint inuiti detondeantur. Vestimenta etiã, vel calceamenta eis, nisi quæ religionem [d] deceant, vti, aut habere non liceat.

Item Gregorius ii. in concilio Romæ habito in Basilica sancti Petri, c.17.

De eodem. Cap. XXIII.

SI quis ex clericis relaxauerit comam [e], sit anathema [f].

Item ex cõcilio Carthag. 4. c. 11.

¶Quibus vestibus monialis sit induenda, cum consecratur. Cap. XXIV.

SAnctimonialis virgo, cum ad consecrationẽ suo † episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, qualib. semper [g] vsura est, professioni, & sanctimoniæ aptis.

Vasa quoque sacrata, & vestimenta altaris mulieres Deo dedicata contingere, & incensum circa altaria deferre prohibentur.

Vnde Soter Papa omnibus episcopis Italiæ. epist. 2.

¶Vestimenta altaris, & vasa sacrata mulieres tangere prohibentur. Cap. XXV.

SAcratas Deo fœminas, vel monachas [h] sacra vasa, vel sacratas pallas [i] penes vos contingere, & incensum circa altaria deferre perlatum est ad apostolicam sedem: quæ omnia reprehensione plena esse, & vituperatione, nulli recte sapientum dubium est. Quamobrem huius sanctæ sedis auctoritate hæc omnia vobis resecare fundi tus quanto citius poteritis, censemus. Et ne pestis [k] hæc latius diuulgetur, per omnes prouincias abstergi citissime mandamus.

Item ex concilio Laodicensi, c.21.

¶Sacrarium subdiaconus ingredi non licet. Cap. XXVI.

NOn oportet subdiaconos licentiam habere in sacrarium [l], siue secretarium (quod Græci diaconium [m] appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica.

Item ex eodem, c.22.

¶De eodem. Cap. XXVII.

MInistrum [n] non oportet vti orarijs, nec hostias [o] derelinquere.

---

a ¶Rohibete.] Iuxta Apostolum. In epistola ad Corinthios dicitur 1 Vir si comam nutrit, ignominia est ei. mulier si comam nutrit, gloria est ei.

Apostolus .ſi dixit illud gñaliter non de clericis tantum, ſm Laur.

b ¶Sphæræ.] inf. 12. q. 1. duo. Clerici.

Iuo p. 6. c. 46.

Iuo cõcor. p. 6. c. 265 & 378.

Extra de vit. & hon. cle. c. ſi quis.

Poly. l. 4. tit. 35. Burc. l. 8. c. 23. Iuo p. 7. c. 43. † *al. ſui.*

† al. ſi quis vero a ſuo.

2 Dicas, q̃ nõ põt verũ intelligi in clerico ſæculari, nam in regulari ſecus, vt extra lib. 6. ne cle. vel mon. vt periculoſa. Archid.

Poly. 3. tit. 9. Anſ. l. 7. c. 240. Bur. l. 3. c. 215. Iuo p. 2. c. 72. & p. 3 c. 265. † *al. ſui.*

3 Et eſt arg. q̃ monachus electus in epiſcopũ non debet habitum mutare ſm Laur.

Anſ. l. 7. c. 90. Iuo p. 3. c. 105.

Ad idem extra de vit. & hon. cleri. in magno. in fi. & hoc argumẽtum ex eo, quod hic dicitur, femg.

Anſ. l. 7. c. 88.

c CLerici.] Etiam vxorati. vt extra de vi. & hon. cler. clericus. 32. dist. ſi quis vero: ſed illud potest intelligi ſi vult gaudere priuilegio clericali, aliàs ſecus, vt 24. dist. quiquis. Ioan. Ego dico, q̃ clericus coniugatus non potest gaudere priuilegio clericali: nec debet ferre tõſuram cũ hoc faceret in vituperium ordinis clericalis, vt extra de cler. coniug. c. Ioannes. Bar.

Clericus cõiugatus non gaudet priuilegio clericali.

ADDITIO. Adhoc plene notatur 50. d. ca. vl. 20. q. 3. cos. & 32. d ſi qui. Arch.

d ¶Religionem.] Alioquin perdit priuilegium clericale. extra de vit. & hon. cler. cap. vlt. extra de ſen. excom in audiẽtia. De habitu clericorum plene habes 21. q. 4. in ſumma.

e SI quis.] ¶Comam, vel barbam, vt extra de vi, & hon. cler. c. 5.

f ¶Sit anathema.] videtur ergo, q̃ omnis apoſtata ſit excommunicatus, vt extra de apoſt. ca. 1. & infamis eſt 3. q. 4. quis a vero † 6. q. 1. infames, quod non concedo 2 & expone ſit, ideſt, fiat: nam & monachus in apoſtaſia poteſt recipere ordinem, vt extra de temp. ord. ex parte. & Innoc. dicit, quod admoneri dẽt priuſ quam ſuſpendatur, vt extra de ſent. excom. ſacro.

Apoſtata qlibet ſit excõicatus.

g SAnctimonialis] ¶Semper 3. & ẽt in lecto, & i infirmitate vt 20. q. 2. vidua

h SAcratas.] ¶Monachas.] non ſacratas.

i ¶Saeratas pallas.] ſcilicet corporalia.

k ¶Et ne peſtis.] Sic ſup. 8. d. male.

l NOn oportet ſub diaconos.]

m ¶Sacrarium.] ideſt, altare: ne ſit contra inſt. ea. nõ liceat. m ¶Diaconiũ.] Diãconiũ appellãt altare, quia ibi diaconus miniſtrat Sacerdoti.

n MIniſtrum.] ideſt, ſubdiaconum.

o ¶Derelinquere.] ſed ſumere dẽt eas cũ alijs miniſtris, vt de conſe. d. 2. tribus.

¶Mu-

a MVlier.] ¶Docere non præſumat.] Hoc n. eſt ſacerdotale officium, vt 16.q.1. adijcimus. idem plenius habet 33.q.5. mulierum.
ADDITIO. Idem Hug. not. hic, ſcilicet, quòd habent a Papa liberam licentiam docendi, & prædicandi populo, ſecundum Laurent.

b ¶Laicus.] Arg. cõtra templarios & hoſpitalarios. Sed illi non dicuntur laici, cum ſint Deo deuoti, vt 12.q.2.duo. vel ipſi hẽnt hoc ex ſpeciali priuilegio.

Templarij, & hoſpitalarij non ſunt laici.

c ¶Præſentib.] Maxime: nã nec abſentibus, quomodo eñ prædicabit quis, niſi mittatur? extra de hær. ad abolendam. & cap. cum ex iniuncto.

d NOn oportet inſacratos.] ideſt, non ſacros.

e NOn liceat.] ¶Portare. In proceſſione, & vocat hæc vaſa ſacra, vbi continentur reliquiæ.

f NOn liceat.] ¶In ſecretario.] Hic ſecretarium dicitur locus, in quo ſacra vaſa ponuntur. & ſic non eſt contra ſupra eod. diſt. non oportet. vbi dicitur, quod ſubdiaconi ſecretarium ingredi non debent.

g SPonſis.] ¶Vel a paranymphis.] ideſt, patentibus vel ancillis, & dicũtur paranymphæ, quaſi parantes nympham.
ADDITIO. Dicas q paranymphi, vel paranymphæ ſunt cuſtodes puellæ ei aſſiſtentes, & docentes qualiter ſe debeant hĩre. a para, quod eſt iuxta, & nympha q eſt puella, ſecũdum Hug. Vel hic, a lympha, ideſt, aqua, ſecũdum Laur.

h ¶In virginitate.] alibi dicitur de biduo, vel triduo, vt 30 q.5. aliter. Sed intelligo, & illud, & illud eſſe conſilium.

CASVS. Supradictum eſt, qualiter epiſcopus ſit examinandus, & qualiter ipſe ſit ordinandus. In hac vero 24. diſt. quæritur de ſacerdotibus, & reliquis clericis, an ſine examinatione ſint promouendi, & probat Gratianus auctoritate Pauli, q examinandi ſunt, dicentis: Manum

a ¶Hoſtias.] *Vera lectio, qua habetur etiam in aliquot manuſcriptis, eſt*, oſtia, *ſed ob gloſſam non eſt reſtituta.*

Item ex eodem, c 23.

¶De eodem. Cap. XXVIII.

NOn oportet lectores, aut pſalmiſtas orarijs vti, & ſic legere, aut pſallere. Anſl.7.c.89.

Item ex concilio Carthagin.4.c.98.& 99.

¶Mulier in conuentu viros docere non permittitur. Cap. XXIX.

MVlier quamuis docta & ſancta, viros in conuentu docere non præſumat.[a] Laicus [b] autem præſentibus [c] clericis (niſi ipſis rogantibus) docere non audeat. Inf de conſe.d.4.c mulier. Burc.l.8.c.13. Iuo p.7.c.101. & p.8.c.324. Ibid.c.98.

Item ex concilio Agathenſi.c.66.

¶Miniſtris non ſacratis vaſa Dominica contingere non licet. Cap. XXX.

NOn oportet inſacratos [d] miniſtros licentiam habere in ſacrarium (quod Græci diaconium appellant) ingredi, & contingere vaſa Dominica. Fere idem ſu. ea. c. non oportet ſubdiaconos.

Item ex concilio Bracharenſi, i.n.28.

¶Cuilibet ex lectoribus vaſa ſacra altaris portare non licet. Cap. XXXI.

NOn liceat cuilibet ex lectorib. ſacra altaris vaſa portare [e], nec alijs, nec ijs, qui ab epiſcopo ſubdiaconi fuerunt ordinati. Apud Marti. Braca. inf. c. græc. ſynod. c 41. & c.66.

Item ex concilio Martini Papæ, c.41.

¶De eodem, vt clerici comam non nutriant. Cap. XXXII.

NOn liceat cuilibet miniſteria tangere, niſi ſubdiacono, aut acolytho in ſecretario [f] vaſa Dominica. ¶Nec oportet clericos comam nutrire, & miniſtrare: ſed atton ſo capite, patentibus auribus, & ſecundum Aaron talarem veſtem induere, vt ſint in habitu ornato. Iuo p.6.c.377. Ibid.c.66. Iuo p.6.c.378. Exod.28.

Item ex concilio Carthagin.

¶Qualiter ſponſus, & ſponſa ſint benedicendi. Cap. XXXIII.

SPonſus, & ſponſa cum benedicendi ſunt a ſacerdote, a parentibus ſuis, vel a paranymphis [g] offeruntur, qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reuerẽtia ipſius benedictionis in virginitate [h] permaneant. inf.30.q.5.c.Spõſus Burc.l.9.c.5. Iuo p.8.c.143.

DISTINCTIO XXIV.

Valiter eps ſit examinãdus, & qualiter ipſe ſimul cũ reliquis infra ipſum cõſtitutis ſit ordinãdus, breuiter mõſtratũ eſt. Nũc aũt videndũ eſt de ſacerdotib, & reliqs, an ſine examinatiõe ſint pmouẽdi. De his

Valiter epiſcopus.] Hæc d. diuiditur in tres partes: in quarum prima dicitur, quod probatæ vitæ debent eſſe ad eccleſiam ſacerdotes: & adhoc tres canones inducunt. Secunda ibi, [Cum itaque.] Tertia, ibi, [Quæritur quid ſieri.] Ioan. de Fan.

Manum cito nemini impoſueris, & nihil ſine præiudicio facias, ideſt, præcedente iudicio, ideſt, ſine præexaminatione. item probatur per ſequentia. Et caſus primi capituli per ſe patet.

i ¶Nunc autem.] In hac diſtinctione agit magiſter de examinatione clericorum. Primo oſtendit oēs examinandos eſſe

Digitized by Google

1 Et hoc usque ad §. 1. eo. cū itaq;.
2 Et hoc facit ad c. 115 §. cum itaque usque ad §. quæritur.

esse 1. Secundo ostendit qualiter & quando examinandi sunt, & à quibus 2. Tertio qualiter puniantur, qui sine examinatione promouentur.

a ¶Manus.] 78. dist. quid est.

ADDITIO. Et extra de elec. cum nobis olim. & est hoc c. ſe-

Epistola 1. c. 5. Paulo aliter in orig.

ita scribit Paulus ad Timotheum : [Manus [2] *nemini cito imposueris , & nihil sine præiudicio* [b] *facias in alteram partem declinando.*

Ex decretis Siluestri Papæ in Synodo Rom. c. 9.

¶De eodem. Cap. I.

Burch. li. 5. c. 94. Iuo p. 2. c. 45.

NVllus acolythorum vel subdiaconorum α rem consecratam à presbytero alijs porrigat (quia aliud est minister, aliud assistens) nisi tantum supportet, quod ei sacerdos imposuerit suo ore benedictum.

α ¶Vel subdiaconorum.] *Verba hæc nō sunt in synodo Romana sub Syluestro, sed habentur apud Burchardum, & Ioannem, & in ijs Vaticanis Gratiani exemplaribus in quibus est hoc caput. Nam in antiquioribus non est: sed post versiculum*, declinando: *sequitur contiacenter*, Nullus ordinetur.

Item ex concilio Cvrthagin. 3. c. 12.

¶Ante probationem nullus ordinetur clericus. Ç. II.

Anſel. li. 6. c. 89. † *nō probatur nul*] or. lib.

NVllus ordinetur clericus nisi † probatus fuerit, vel episcoporum examine, vel populi testimonio [d].

Item Gelasius Papa Calestino episcopo.

¶Ad ministerium alicuius ecclesiæ, clerici eiusdem promoueantur. Cap. III.

Anſel. li. 7. 35. al. † *Storiensis.*] Anſ.

PResbyteri, diaconi, & vniuersi clerici Stomensis† ciuitatis petitorio nobis suggessere porrecto in ecclesia B. martyris Eleutherij episcopi (quæ in supradicta ciuitatis parochia β probatur esse constructa) presbyterū, qui constitutus fuerat, defecisse, atq; in eius locum Iulianum diaconum ipsius ecclesiæ pro celebritate ipsius loci quantocyus debere ordinari. Et ideo frater charissime, si de eius vita, vel moribus nihil est, quod contra canonum veniat statuta, suprascriptū presbyterij honore decorabis, sciturus [f], eum visitatoris te nomine, non Cardinalis creasse [g] pontificis. Pariter etiam & Çelestinus pū diaconum in eius ecclesiæ ministerio, si conuersatio eius patitur; subrogabis, vt locus processionis celeberrimus ad mysteriorū † consecrationem nec sacerdote indigeat, nec ministro [h].

† *al. ministeriorū.*

β ¶Parochia.] *In omnibus antiquis codicibus tam impressis, quam manuscriptis sic legitur: cuius nocis loco, in recens impressis erat positum*, paroecia. *sed visum est antiquam lectionem esse tenendam : præsertim cum dictio hæc etiam Græcè aptissimam habeat etymologiam.*

PResbyteri.] CASVS vacante Stomen. ecclesia, defecit sacerdos in ecclesia beati Eleutherij martyris, & cum illa ecclesia ēpo indigeret, nec erat ēps, qui eu ordinaret clerici Stomensis ciuitatis supplicauerunt Papæ vt præciperet Çelestino episcopo, quatenus nomine visitatoris tantum & non tanquam proprius episcopus ordinaret in prædicta ecclesia Iulianū presbyterum diaconum in locum deficientis presbyteri electum. Præcipit ergo Papa episcopo Çelestino, vt Iulianum diaconum promoueat in presbyterum in prædicta ecclesia tātum nomine visitatoris: & Çelestinus in locum Iuliani substituat diaconu, vt ecclesia illa nec sacerdote indigeat, nec ministro

¶Casus sequētis capituli & §. patet.

e ¶Ciuitatis] Carētis ēpo. Sed none vacāte sede episcopali capitulū potuit dare inuestituram, vt extra de hæret. ad abolendam. & ext. de elec. quia diligentia 3t Rū. p inuestitura tā tū ad episcopos spectat, vt 16 q. 7. nulli°. Ioā. & est hodie expressum extra ne sede vacante. vbi dicitur, p capitulū nō supplet defectum ēpi in collationib. p̄bendarū 8 Vel dic. p capitulū, ittū diaconum no potuit alienare sede vacāte: qa ecclesiasticæ res alienari nō p̄t sede vacāte, vt 12. q. 2. ñ. qua de rebus & 71. dist. tratem tatem & maior est alienatio 4. plonæ, q̄ alterius rei, vt 12 q. 1. præcipimus. Sed quare non petebāt hoc ab archiepiscopo? Forte quia ecclesia erat exempta Itē quare non petebāt hoc à vicinis episcopis, vt 65. dist. si forte? Rū. forte nolebant: poterant enim ire ad Papam omnibus omissis mediis. sicut ad eum appellatur omissis mediis. 2. q. 6. ad Romanam. & c. omnes. Vel capitulum ipsum elegit, & petijt a Papa confirmationem. nam idem non potest eligere, & confirmare.

3 Iste decretales non p̄bant intuētū id, ad qđ p̄bandū inducuntur.

4 Dic p per cōfirmationē nulla fit alienatio: nec p̄iudicatur futuro ēpo: & sic loquitur extra de maiorit. & obed. hisq; &c. eū olim 10. de Fan.

c. secundum Hug. & Lau.

b ¶Præiudicio] idest, in præcedenti iudicio.

c ¶In alteram.] idest, in contrariam, prout ponitur 2. q. 3. §. notandum ibi præuaricator.

d ¶Vllus ordinet.] ¶Testimonio] Hic habes, p testimonium populi æquiualet examinationi Vñ sufficit p clericus ordinandus habeat famam pro se: & per hoc etiam patet, p noti non sunt examinandi: sed tantum ignoti, vt 47. dist. de Petro. 34. dist. ualde, extra de præsump mandata. 2.

Ignoti sunt examinandi & non alij. 2 De hoc no. sup. dist. proxi. qui ēps. in prin. Archid.

f ¶Sciturus.] Semper hoc ergo est exprimendum, ne pro iure possit hoc in posterum sibi vendicare, vt 5. q. 1. pontifices extra de iure patr. ex litteris.

g ¶Creasse] idest ordinasse illum.

h ¶Nec ministro.] Et ita quælibet ecclesia habebit sacerdo-

cerdotem & diaconum alibi dicit, q habebit duos sacerdotes 7.q.1.illud.& extra de fil.pbytero.proposuit.

a- Episcopi.] ¶Qui plurimo.]Tales enim præferendi sunt aliis in ordine, & in dignitate 1. vt 61. dist. cestatuimus, 75.dist.c.vlt.

1 Idē Alex. de Imol. in l.cum quid. circa princ. ff si cer pet.

CVM ITAQVE.] Hæc est secūda pars in qua dr, q ordinandi sunt examinandi. Ioan.de Fan.

QVādo.] CASVS. Dr in hoc ca q in feria quarta ante Sabbatū ordinationis archipresbyteri, & sacerdotes debēt præsentare ordinandos in ciuitate;&tūc eps ad examinationem illorum tribus diebꝫ cōtinuis faciē dā dēt eligere viros prudentes:q diligenter de vita & statu eorū inquirāt: & illi quibus hoc cōmittitur sint tales, q gratia vel pecunia non corrumpātur: quod si secus fecerint,deponantur,& promoti repellantur.

b ¶Sacerdotes.] Tñ hoc vr esse officiū archidiaconi, & repræsentare abbates ordinandos,& abbatissas in se deponere: vt ext.de off. archid. ut nostrū. Et est arg ad hoc ꝫ d ꝙxi.olthari⁹. Et fm hoc vr, q si archidiaconus dēt examinare instituēdū,q tenet ordinato ad bñficiū cōferēdū,ar.54.d.si seruus. Arg contra extra de pœn eps. Sol. illud est qñ eps ordinat sine repræsentatiōe: vel quādo repræsentās nō est soluendo. ADDITIO. De hoc no. extra de offi.archi. ad hæc.

Archidiaconus instituēdos examinare debēt.

c ¶Patriam.]Nā pp natiuitatem, vel patriā carius vel vilius emit mācipiū. ff.de æd.edict. quod si nolit §. qui mancipiū. d ¶Institutionem.] idest,titulum.

Ordinandi de gb. sunt examinādi.

c ¶Inuestigent.] Sed nunqd ordinādi,ita rigide sunt examinā di⁹ qd vr, vt ext.de pur.cano.constitutus & extra de elect. cum in cunctis. Arg contra ff. de ædil edict si quid uenditor in princ. vbi dr, q non ita amare,sed cum quādā temperamento accipiendum, ut non requiratur nimia perfectio extra de elect. cum nobis olim. Hæc autem tria potissime requirenda sunt, ætas legitima, literatura sufficiens, morum honestas,ut extra de elect. cum in cunctis. & si alibi dicit, q habebit duos sacerdotes 7.q.1.illud.& extra de fil.pbytero.proposuit.

Hæc in monacho non est necessaria, vt legit & no. ff. 16. q.1.legi.

a- Episcopi.] ¶Qui plurimo.]Tales enim præferendi sunt aliis in ordine, & in dignitate 1. vt 61. dist. cestatuimus, 75.dist.c.vlt.

1 Idē Alex. de Imol. in l.cum quid. circa princ. ff si cer pet.

CVM ITAQVE.] Hæc est secūda pars in qua dr, q ordinandi sunt examinandi. Ioan.de Fan.

QVādo.] CASVS. Dr in hoc ca q in feria quarta ante Sabbatū ordinationis archipresbyteri, & sacerdotes debēt præsentare ordinandos in ciuitate;&tūc eps ad examinationem illorum tribus diebꝫ cōtinuis faciē dā dēt eligere viros prudentes:q diligenter de vita & statu eorū inquirāt: & illi quibus hoc cōmittitur sint tales, q gratia vel pecunia non corrumpātur: quod si secus fecerint,deponantur,& promoti repellantur.

b ¶Sacerdotes.] Tñ hoc vr esse officiū archidiaconi, & repræsentare abbates ordinandos,& abbatissas in se deponere: vt ext.de off. archid. ut nostrū. Et est arg ad hoc ꝫ d ꝙxi.olthari⁹. Et fm hoc vr, q si archidiaconus dēt examinare instituēdū,q tenet ordinato ad bñficiū cōferēdū,ar.54.d.si seruus. Arg contra extra de pœn eps. Sol. illud est qñ eps ordinat sine repræsentatiōe: vel quādo repræsentās nō est soluendo. ADDITIO. De hoc no. extra de offi.archi. ad hæc.

Archidiaconus instituēdos examinare debēt.

c ¶Patriam.]Nā pp natiuitatem, vel patriā carius vel vilius emit mācipiū. ff.de æd.edict. quod si nolit §. qui mancipiū. d ¶Institutionem.] idest,titulum.

Ordinandi de gb. sunt examinādi.

c ¶Inuestigent.] Sed nunqd ordinādi,ita rigide sunt examinā di⁹ qd vr, vt ext.de pur.cano.constitutus & extra de elect. cum in cunctis. Arg contra ff. de ædil edict si quid uenditor in princ. vbi dr, q non ita amare,sed cum quādā temperamento accipiendum, ut non requiratur nimia perfectio extra de elect. cum nobis olim. Hæc autem tria potissime requirenda sunt, ætas legitima, literatura sufficiens, morum honestas,ut extra de elect. cum in cunctis. & si non fuerit in his tribus examinatus, deponendus est,vt extra de elect. nihil est.

Hæc in monacho non est necessaria, vt legit & no. ff. 16. q.1.legi.

f ¶Iam condemnati.]Sunt ergo tales ipso iure suspensi. 1.q.1.reperiuntur.

ALIAS. Dictū est cōtra.q clerici collaterales epi dēnt probare

Item ex concilio Lodicensi,c.12.

¶Metropolitanorum, & episcoporum examine promoueantur episcopi. Cap. IIII.

Dist.61.cap. epm.q 63.c.non licet. Burch.li.1.c.9. Iuo p.5.c.93.

EPiscopi iudicio metropolitanorum, & eorū episcoporū,qui circumcirca sunt,prouehantur ad ecclesiasticam dignitatem †; ij videlicet, qui plurimo [a] tempore probantur tam verbo fidei, quàm rectæ conuersationis exemplo.

† *al. potestatem.*

2 *Cum itaque sine examinatione nullus sit ordinandus quemadmodum,& quo tempore sacerdotum, & ceterorum infra positorum examinatio debeat fieri,considerandum est.*

De his in concilio Nannetensi, c.11.ita legitur.

¶Qui ordinandi sunt feria quarta ad examinationem conueniant. Cap. V.

Burch.li.2.c.1. Iuo p.6.c.21. Poly.li.2.t.29. Pann.li.3.c.21.

QVando episcopus ordinationes facere disponit, omnes,qui ad sacrum ministeriū accedere uolunt, feria quarta ante ipsam ordinationem euocandi sunt ad ciuitatem vna cū archipresbyteris †, qui eos repræsentare debent & tūc episcopus à latere suo eligere debet sacerdotes [b],& alios prudentes viros gnaros diuinæ legis,& exercitatos in ecclesiasticis sanctionibus: qui ordinandorū uitam,genus patriam [c],ætatem institutionem [d],locum,vbi educati sunt, si sint bene literati, si instructi in lege Dñi,diligenter inuestigent [e]; ante oīa, si fidem catholicam firmiter teneant, & verbis simplicibus asserere queant. Ipsi aūt,quibus hoc committitur, cauere debēt, ne aut fauoris gratia,aut cuiuscunq; muneris cupiditate illecti à vero deuient,vt indignum,& minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos episcopi manibus applicent. Quod si fecerint,& ille,qui indigne accessit, ab altari remouebitur;& illi,qui donum sancti spiritus vendere conati sunt, coram Deo iam condemnati [f] ecclesiastica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur;& sic sabbato, qui probati inuēti sunt, episcopo repræsententur.

† *al.presbyteris.*

Alias [g] autem sine clericorum videlicet concilio, & populi testimonio nullum episcopus ordinare præsumat.

Vnde in concilio Carthagin.4.c.22.legitur.

¶Sine clericorum suorum concilio episcopus clericos non ordinet. Cap. VI.

EPiscopus sine concilio † clericorum [h] suorum clericos non ordinet, ita vt ciuium conniuentiam †, & testimonium quærat.

† *al.consilio.*
† *assensum, & cōniuentiam*] orig.

pbare & examinare ordinandos: & ordinādi dēnt esse pbati populi testimonio. Nuc uero dr, q si neutrū istorū interueniat eps non dēt præsumere facere ordinōnē. ¶Casus seq.cap cum §. patet.

g ¶Alias.]i.si nō sunt examinati à collateralib.epi. 2. vel pbati p testimoniū populi.ad hoc ff.e nullus. Episcopus.¶Clericorum.] Sed contra 15. quæst. 7.

2 Vt sup.c. proxime.

6.vlt. vbi dicitur, ꝙ solus episcopus honorem dare potest: solus auferre non potest. Sed ibi hæc dictio, solus, non excludit clericos suos: sed alios episcopos. adhuc signatur aliud contrarium 67.dist.reliqui. Sed illud loquitur de notis clericis, requiritur ergo consensus canonicorum

3 *Quæritur, quid fieri debeat de his, qui sine examinatione prouecti sunt.*

De his ita legitur in concilio Martini Papæ.

Apud Martin. Bracaren. c.24.

¶De ijs, qui sine examinatione ordinantur, & postea peccata sua confitentur. Cap. VII.

Facit ad hoc c.epis. 5.Zachariæ ad Bonifacium epm, & 15. q.8.Si qs presbyter. Am.l 8,c.13.

SI quis presbyter, aut diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt, aut certa, cum discuterentur crimina sua peccata sua confessi [a] sunt ɑ, aut post ordinationem ab alijs detecta sunt, abijciantur ex clero. Similitet vero, & de vniuerso ordine clericorum seruetur. Nam hoc sibi, quod irreprehensibile [b] est, sancta catholica defendit ecclesia.

ɑ ¶Confessi sunt.] *In originali est*, confessi non sunt, & post ordinationem, &c. *Verum in Concilio Nicæno, c.9. vnde hoc caput videtur sumptum, habetur sine negatione, quemadmodum hic, & inf.d.81.c.si qui sint.*

DISTINCTIO XXV.

†al Lantfredum.

QVod nullus sine examinatione ordinandus sit, breuiter demonstratum est. Quid autem [c] ad episcopem, quid ad vnumquemque inferiorem pertineat, Isidorus Hispalensis episcopus in epistola ad Ludisfredum † scribit ita dicens.

¶ Integra hæc epistola habetur in codice bibliothecæ monasterij Dominicanorum.

Burch l.3.c.50. Iuo p.6 c.20. Pann.l.3,c.41.

¶Quod episcopi, & cæterorum sit officium in ecclesia. Cap. I.

PErlectis sanctitatis tuæ literis gauisus sum, ꝙ optatam salutem tuam earum relatu cognoui. De his autem, quæ in sequentibus insinuare eloquij tui sermo studuit, gratias ago Deo; ꝙ solicitudinem officij pastoralis impendis, qualiterque ecclesiastica officia ordinentur, per

1 Scilicet in dispensatione rerum ecclesiæ. 12.q.2. si quando rebus. Item in alienatione. 12.q.2. fine exceptione 20 q.2.hoc ius. Item in omnibus cõibus negotiis, vt ꝙ omnibus incumbit.ab omnib.com probetur. extra de præscript. accedens. Arch.

nicorum in ordinibus conferendis, vt hic. Item in causarum diffinitionibus, vt 15.q.7.episcopus. Item in conferendis beneficijs extra de his quæ fiunt a prælа. fine cõsensu c.ea noscitur 93.d.legimus. Item in priuilegijs cõferendis, & alijs negotiis, vt extra, de iis quæ fiunt a prælа. quanto 1.

QVAERITVR QVID FIERI. Hæc est tertia pars d.in qua dicitur, ꝙ si aliqui sine examinatione ordinantur: si criminosi sint, deponantur. Io.de Fan.

SI qui] CASVS. Tres casus in hoc c.continentur. Primus est, ꝙ si quis presbyter, vel diaconus sine examinatione fuerit ordinatus, debet deponi. Secundus est, & si examinatur, & confitetur crimina sua in examinatione, debet repelli, & non promoueri. Tertius si examinatur, & non confitetur crimina sua: si postea inde conuincatur, debet deponi. Idem dicendum est de cæteris clericis inferioribus.

Confessus de crimine an habeatur pro cõuicto.

a ¶Confessi ..] Si metu probationum aliquis confitetur crimen, talis habetur pro conuicto, sed si sponte aliquis confitetur crimen nulla examinatione præcedente, seruatur qđ legitur 15.q.8 qui admiserit, & c.si quis presbyter, & ponitur hoc verbũ, abiciantur, impropric vno

modo exponitur quantum ad ordinandos: alio modo quantũ ad ordinatos. Et quod dicit, ordinatũ deijciendum, si prius fuerit criminosus, intelligas de maiori crimine: quia si quis in minori crimine existens ordinari se permiserit, non deponitur: sed imponitur ei pœnitentia, vt 68.dist.cap.r. 82.d. presbyter. extra de renun. nisi. §. pp criminis conficiẽ tiã. Qui ergo ipe ordinationis suæ tacet crimen suum, depenitur, vt 50 distin. ex pœnitentibus, vel si quis sine examinatione promotus fuerit, vt 84.d quisquis, & 81.dist. si qui sine examinatione. Sed pone, ꝙ in omnibus sit idoneus, qui ordinatus est sine examinatione: nunquid propter hoc solũ deponẽdus est 2 ꝙ nõ est examinatus? ita videtur hic dici: & hoc nõ est pp suum vitium, sed propter vitium ordinãtis, vt 70.dist.c.1. & 16.q.7 decernimus. Item quia nõ intrauit per ostium, vnde mori debet, vt Remus, ff. de rerum diuis.l.vlt. Alij contrarium dicunt: arg.contra extra de præben. cum secundum Io.

2 Hæc depositio fieri debet non ab eo qui eum ordinauit: cũ ipse debeat deponi: sed ab eius superiore, ſm Hugo. Idem. tenuit Gotf

b ¶Quod irreprehensibile] Ergo minores ordines cum examinatione 3 cõferẽdi sunt Nã, & deponitur quis a minoribus ordinibus, vt 27.q.1.si quis episcopus

3 Arg. cõtra sup.ea.d.qſi. sumpto arg. a contrario sẽſu, sed ita hic & ibi sub maxime Ar.

QVod nullus.] Hæc dist. diuiditur in tres partes. In prima

4 Et hoc vſque ad §. nũc autem.

c ¶Quid autem.] In hac d. ostendit quid pertineat ad vnumquemque ordinem 4 Secundo ponit regulã Apostoli. Oportet episcopũ esse sine crimine, & inde nacta occasione ponit varias significationes huius nominis, crimen, & ostendit quod sit mortale, quod veniale.

PErlectis.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Isidorus, quæ officia pertineant ad singulos ordines. In secunda parte: quæ incipit ibi, [Hi sunt ordines] ostendit, ꝙ quatuor dignitates debent esse sub episcopo in ecclesia maiori, scilicet, archidiaconus, archipresbyter, primicerius, & thesaurarius, & quæ ad ipsos pertineant, & quibus præponantur,

nantur, quod prosequitur vsque ad §. [Nunc autem.]

Nota quære te licet,

a ¶Cognita.] Not. q̃ quærere possumus ea quæ sunt nobis nota, vt 11. distin. quis neciat. 24. q. 1. pudenda. versi. fin.

b ¶Infideles.] Contra inf. de consec. d. 1. episcopus nullum: sed illud nõ tenet, quia contraria consuetudine abrogata sunt disti. 4. §. leges.

ADDITIO. Hoc legitur, & no. 1. q. 1. nõ liceat ibi videas, vel dic, vt no. in prædic. ea. episcopus, & 30. q. 3 d incertis, in gl. de hac materia, &c. sed qd hic not. fuit in summa Gotfred. Archid.

c ¶Benedictionis.] idest, benedicamus.

d ¶Laudes.] idest, alleluia, vel illud. Christus vincit, &c.

e ¶Sacrificium.] id est offertorium.

f ¶Lectiones.] Legẽdas in matutinis.

g ¶Prædicare.] idest, legere: ne sit contra 16. q. 1. adijcimus

h ¶Apostolum.] id est, epistolam: cum deest subdiaconus.

i ¶Precum.] Dicendo litanias.

k ¶Et recitatio.] Ordinandorum, & baptizandorũ, & mortuorum, & excommunicatorum. 2 q. 1 legum.

l ¶Præmouet.] Cum dicit, Humiliate vos, &c.

m ¶Clarè.] Kyrieeleison in Rogationibus. Idem Goff.

n ¶Facem.] Cum dicit, Dñs vobiscum. vel pax vobiscum; secundum consuetudinẽ alterius loci. Vel cum dicit, Agnus Dei, &c. Lau.

o ¶Annunciat.] Festiuitates.

p ¶Chrismatis.] Alia plura spectãt ad episcopum, vt 68. d. quamuis.

q ¶Et sacrificii.] portanda ad altare.

r ¶Et iurgia.] Hic videtur, q̃ archidiaconi habeant ordinariam iurisdictionẽ, & quod possint instituere clericos, & suspẽdere, vel excommunicare: vt 63. distin. si in plebibus, & extra de præ-

per eo. & de præben. referente. & extra de insti. cum venissiet. Arg. contra 16 q. 7. nullus, & extra de offic. Archi. cap. 4. & 5. Item vicarius est episcopi, vt infra cap. 1. & extra de offic. Archid. cap. 1. ergo habet delegatam iurisdictionem, non ordinariam. Ad hoc dico, q̃ Archid. habet

quiri: & licet omnia prudentiæ tuæ sint cognita [a], tamen, quia affectu fraterno me consulis, ex parte, qua valeo, expediam, & de omnibus ecclesię gradibus, quid ad quemque pertineat, eloquar. Ad ostiarium namque pertinent claues ecclesiæ, vt claudat, & aperiat templũ Dei, & omnia, quæ sunt intus, extraque custodiat: fideles recipiat; excommunicatos, & infideles [b] excipiat; † ¶Ad exorcistam pertinet exorcismos memoriter retinere, manusque super energumenos, & cathecumenos in exorcizando imponere. ¶Ad acolythũ pertinet præparatio luminariorum in sacrario: ipse cereum portat: ipse suggesta † pro Eucharistia, calices subdiaconis præparat. ¶Ad psalmistam pertinet officium canendi, dicere benedictiones [c], laudes † [d], sacrificium [e], responsoria, & quidquid pertinet ad canendi peritiam. ¶Ad lectorem pertinet lectiones [f] pronunciare, & ea quę prophetæ vaticinarũ, populis prædicare. [g] ¶Ad subdiaconum pertinet calicem, & patenam ad altare Christi deferre, & leuitis trãdere, eisque ministrare; vrceoleum quoque, & aquam †, manile, & manitergium tenere; episcopoq;, & presbyteris, & Leuitis pro lauandis ante altare manibus aquam præbere. ¶Ad diaconum pertinet assistere sacerdotibus, & ministrare in omnibus, quæ aguntur in sacramentis Christi: in baptismo scilicet, in Chrismate, & patena, & calice; oblationes quoq; inferre, & disponere in altario: componere etiam mensam Domini, atq; vestire, crucem ferre, & prædicare Euangelium, & Apostolum [h]. Nam sicut lectoribus vetus testamentum, ita diaconis nouum prædicare præceptum est: ad ipsum quoque pertinet officium precum [i], & recitatio [k] nominum: ipse præmonet [l] aures haberi ad Deum: ipse hortatur clarè [m]: ipse donat pacem [n], & ipse annunciat [o]. ¶Ad presbyterum pertinet sacramentum † corporis, & sanguinis Domini in altario Dei conficere, orationes dicere, & benedicere dona Dei. ¶Ad episcopum pertinet basilicarum consecratio, vnctio altaris, & confectio chrismatis [p]. Ipse prædicta officia, & ordines ecclesiasticos distribuit: ipse sacras virgines benedicit; & dum præcessit vnusquisque in singulis; ipse tamen est præordinator in cunctis. ¶Hi sunt ordines, & ministeria clericorum; quæ tamen auctoritate Pontificali in archidiaconi cura, & primicerij, ac thesaurarij solicitudine diuiduntur. ¶Archidiaconus enim imperat subdiaconis, & Leuitis: ad quem ista ministeria pertinent, ordinatio vestiendi altaris a Leuitis, cura incensi, & sacrificij [q] necessaria solicitudo; quis Leuitarum Apostolum, & Euangelium legat, quis preces dicat, seu responsoria † in Dominicis diebus, aut solemnitatibus † decantet. Solicitudo quoque parochiarum β †, & ordinatio, & iurgia [r] ad eius pertinent curam pro repa-

†al. ejiciat.

†al. vasa suggesta. † laudis sacrificium] orig.

† aquæ manilem] orig.

† al. sacrificium.

† al. responsorium

† Solemnitatem] orig. & Pann. Solemnitatum.] Burc. & Iuo.

† Parochianorũ] orig.

a Idem Bal. in l. præcipimus. in prin. C de app. & Ale. de imo. in rub. ff. de off. eius cui mand. est iurisdict. in 4. colu. vbi ad hoc multa ad ducit iura.

*Ad hoc facit qd̃ no 9. q. 4. nullus primas. in gl. ergo nec. & inf. dicã 24 q 3. tã sacerdotes. ibi videas. Arc. licet, & extra de excef. præla ad hoc. & de offi. deleg. fu- habet ordinariã iurisdictionẽ 2 & qd̃ legitur extra de offi.

officia archidiac. c. 4. intelligo cum archidiaconus extendebat manus ad ea quæ ſibi non competebant ex officio niſi conſuetudo ſit præſcripta, vel gñalis aliarũ eccleſiarũ illius diœc. Nec ob. ꝙ dr eſſe vicarius epi quia nihilominus eſt ordinarius iudex. nã & vicarius alicuius

† *Parochiam.*
† *Parochitanorũ*] otig.
† *al. & libertatum*

randis [a] diœceſanis baſilicis ipſe ſuggerit ſacerdoti [b]: ipſe inquirit parochias † cum iuſsione [c] epiſcopi, & ornamenta, vel res baſilicarum [d] parochiarum †, geſta libertatum † eccleſiaſticarum epiſcopo idem refert: collectam pecuniam de communione [e] ipſe accipit, & epiſcopo defert, & clericis proprias partes idem diſtribuit. ¶ Ab Archidiacono nunciantur epiſcopo exceſſus diaconorum: ipſe denunciat ſacerdoti in ſacrario ieiuniorum dies, atque ſolemnitatum, & ab ipſo publicè in eccleſia prædicatur γ: quando vero archidiaconus abſens eſt, vicem eius diaconus [f] ſequens adimplet. ¶ Archipresbyter ♪ [g] verò ſe eſſe ſub archidiacono, eiuſque præceptis ſicut epiſcopi ſui, ſciat obedire: & (quod ſpecialiter ad eius miniſterium pertinet) ſupra omnes presbyteros in ordine poſitos curam agere, & aſsidue in eccleſia ſtare; & quando epiſcopi ſui abſentia contigerit, ipſe vice eius Miſſarum ſolemnia celebret, & collectas [h] dicat, vel cui ipſe iniunxerit. ¶ Ad primicerium pertinent acolythi, exorciſtæ, pſalmiſtæ, atque lectores: ſignum [i] quoque dandum pro officio clericorum, pro vitæ honeſtate, & officij meditandi, & peragendi ſolicitè, lectiones, benedictiones, pſalmũ, laudes, offertorium, & reſponſoria quis clericorum dicere debeat. Ordo quoque, & modus [k] pſallendi † in choro pro ſolemnitate temporum ordinatio quoque pro luminaribus deportandis. Siquid etiam neceſſarium eſt pro reparatione baſilicarum, quæ ſunt in vrbe [l], ipſe denunciat ſacerdoti: epiſtolas epiſcopi pro diebus ieiuniorum parochitanis † per oſtiarios ipſe dirigat: clericos [m], quos delinquere cognoſcit, ipſe diſtringat, quos verò emendare non valet, eorum exceſſus ad agnitionem epiſcopi deferat: baſilicanos † ipſe conſtituat, & matriculam † [o] ipſe diſponat. Quando autem primicerius abſens eſt, ea, quæ prædicta ſunt, ipſe exquirat, qui ei aut lege † [p] proximus eſt; aut eruditione ζ. ¶ Ad theſaurarium pertinet baſilicarum, & oſtiarij ordinatio † [q], incenſi præparatio, cura chriſmatis conficiendi, tum baptiſterij ordinandi, præparatio, luminariorum in ſacrario, & in ſacrificijs †.

† *al. canendi.*

† *al parochianis.*
† *al. baſilicarios.*
† *al. matriculas*] origin. & manuſcrip.
† *loco*] orig.
† *reparatio*] orig.
† *præparatio ſacrificij*) orig.

a ¶ Clamare. *In epiſtola B, Iſidori, & apud Iuonem legitur:* ipſe hortatur orare, ipſe clamat, & panem ipſe annunciat.
β ¶ Parochiarum.] *In epiſtola legitur*, parochianorum, *quemadmodum & paulo inferius: Vox iſta frequens eſt in*

ius eccleſiæ perpetuus dr, & ordinarius, vt extra de præben. de monachis. Sic video, ꝙ vicarius iudicis ordinariam habet poteſtatem. quod ex eo patet, quia interponit decretum de non alienandis rebus minorum. C. de off. eius qui vi. alic. gerit. l 2 ſed hoc non poſſet facere, ſi haberet delegatam iuriſdictionem, vt ff de offic. eius cui man. eſt iuriſd. l. i. videtur tamen ex hoc, ꝙ habeat delegatam iuriſdictionem: quia appellatur ab ipſo ad archiepiſcopum, vt extra de præben. referente: ſed ſi haberet ordinariam iuriſdictionem, gradatim fieret appellatio, vt 2. q. 6. anteriorum Item alia ratione videtur hoc, quia tantum de humilioribus negotiis cognoſcit,

vt hic dr: ergo eſt pedaneus iudex, vt C. de peda. iudi. l. vlt. ſed pedanei iudices delegati ſunt. vt C. de peda. iudi. l. penul. Item quia epiſcopus hoc officium delegat alijs. vt, 10. q 1. epiſcopum. Sed iſtud intelligas de illo iure vſitandi, quod epiſcopo competit. H. dicit ipſum habere ordinariam: ſed tamen eam non poteſt exercere ſine auctoritate epiſcopi ſicut Metropolitanus ius habet conſecrandi epiſcopum: illud tamen ius non poteſt exercere ſine aliis epiſcopis. 64. diſtinct. cap. 1. Mihi videtur quòd ſolus epiſcopus in ciuitate ſua dẽat eſſe iudex ordinarius, vt 7. q. 1. in apibus. niſi ſecus ſit de conſuetudine iam præſcripta, vt extra de præſcript. de quarta. & c. auditis. & melius de off. Archid. capit. vlt. quod eſt Honorii. B.

a ¶ Pro reparandis.] Alibi dicitur, quod hoc ad præpoſitum ſpectet, vt 70. d. ſanctorum, ſed ibi nomen præpoſiti large ſumitur. vt extra de verb. ſignific. quamuis.

a ¶ Sacerdoti,] Id eſt, epiſcopo.
c ¶ Cum iuſſione.] generali, quando recipit archidiaconatum ab epiſcopo.
d ¶ Baſilicarum.] Ruralium: quia ea quæ ſunt in vrbe, cuſtodit primicerius.
e ¶ De communione.] Idem, de oblationibus.
f ¶ Diaconus.] Cum ergo poſſit vices ſuas delegare, ergo eſt ordinarius, vt C. de iudi. a iudice.
g ¶ Archipsbyter.] In quibuſdam eccleſijs vocatur iſte decanus. 50 d. in capite. ſed ille eſt archipresbyter ruralis 1.

h ¶ Collectas.] Scilicet orationes.
i ¶ Signum.] ideſt, pulſatio campanarum.
K Modus.] ideſt cum organo, vel ſine eo.
l ¶ In vrbe.] Sed archidiacon' ext. vrbẽ, vt ſu. dictũ eſt.
m ¶ Clericos.] Ciuitatenſes.
n ¶ Baſilicanos.] ideſt, cuſtodes baſilicarum 2.
o ¶ Et matriculam.] i. tabulam: nam in matricula faciat ſcribi, quod quilibet canonicus legere debeat.
p ¶ Aut lege.] i. ordine. & eſt arg. literaturam æquipollere dignitati.
q ¶ Ordinatio.] i. vt ordinet ea, quæ ſunt neceſſaria ad baſilicam. ſ. claues & candelas.

2 Aliter accipitur 50. di. contumaces Arch. Literatura æquipollet dignitati.

EX HAC EPISTOLA. Hæc eſt ſecunda pars huius diſt. in qua ponit de ordinatione ꝓsbyterorũ & diaconorũ.

a AVdire.]Oportet.]Subditos.

b ¶Monita.] ideſt, conuerſationem.

c ¶Diſciplinæ.] ideſt, regulam viuendi, vt 16.q.1.ſicut:

d VNum.] ¶Infiniſtro humero. Et hoc iõ, vt oſtendatur, ꝙ debet tranſire de læua ad dexterã, ideſt, de tẽporalibus ad ſpiritualia: & hoc oſtenditur cum circumſtatur poſtea verſus dexteram.

NVNC AVTEM. Hæc eſt tertia pars huius diſtin. in qua ponuntur 13. capitula apoſtolicæ regulæ: & ſub hac occaſione ponit quatuor acceptiones criminis Io. de Fan.

CASVS. Oſtẽſo qualiter in quolibet ordine ſint examinandi clerici & ordinandi; nunc Gra. breuiter vſque ad 12. cauſam tractat ex quibus ordinibus quis valeat ꝓmoueri: & qui poſt lapſum valeãt reparari, & quibus culpis deijci mereantur, & quo accuſante, & quibus teſtificantibus poſſint conuinci clerici: & ſub quo iudice ſint abſoluendi, vel damnandi: Et incipiendo ab epiſcopo proſequit 13. c. apoſtolicæ regulæ. Primũ c. eſt oportet epiſcopum eſſe irreprehenſibilem, vel ſine crimine. Et dicitur primo crimen quodlibet peccatum mortale, vel veniale ex deliberatione procedẽs, vel ſine: de quo dicitur: res pene cõtra naturam eſt, &c. ſed talis eligatur cuius cõparatione cæteri grex dicãtur. Secundo dicit crimen accuſatione & condemnatione dignũ, vel infamia criminalis. Quod autem dicitur: oportet epiſcopum eſſe ſine crimine, intelligitur poſt baptiſmum, & non ante.

e ¶Propter quod.]ideſt, quia ſimile ponitur 21. diſt. de Conſtantinopolitana. verſ. nam quod.

f ¶Nunc autem.] Ab hoc loco vſque ad 49. diſt. aſſignat 13. cap. apoſtolicæ regulæ 1. quæ in locis ſuis diſtinguemus, & pertingit hic tractatus vſque ad 12. cauſam, aſſignando quales in quolibet ordine, & ex quo, & in quẽ debeãt promoueri, g lapſi valeant reparari, & qui non: & ſub quo iudice quiſq; accuſetur, & ſub quo iudice ſint ligandi, vel abſoluendi: Si quæ autem alia interponit, incidentia ſunt, vt in 6.7.8.9. & 10. cauſis, continua.

¶Hactenus oſtendimus quales ſint promouendi, & qualiter ſint examinandi. nunc autem oſtendit quales in quolibet ordine debeant ordinari Ioan. de Fan.

g ¶Breuiter.] ideſt, vſque ad 12. cauſam.

h ¶Regulam.] Hæc ſunt 13. capitula, quæ proſequitur: Oportet epiſcopum eſſe ſine crimine, Vnius vxoris virum, Non vinolentum, Prudentem, Ornatum, Hoſpitalem, Pudicum, Doctorem. Non percuſſorem, Non litigioſum. Non cupidum, Domui ſuæ bene præpoſitum, Non neophytum.

i ¶Ad Timotheum.]Scribit.

K ¶Nomine autẽ.] Gratianus volẽs exponere auctoritatem

antiquis exemplaribus conciliorum Toletanorum.

γ ¶Prædicatur.] *Sic emendatum eſt ex manuſcr. Grat. & originali. Antea legebatur.*

δ ¶Archipresbyter.] *Hinc vſque ad verſ.* Ad primicerium, *non ſunt in ipſa epiſtola Iſidori, atque in Pannormia, neque apud Burc. & extra, c 1. de off. archipresb. citatur ex cõcilio Toletano.*

ε ¶Clericos.] *In primo Vaticano eſt,* clericos vrbis, *& poſt verbum,* deferat, *additur,* cæteri enim qui ſunt extra vrbem, ad archidiaconi curam pertinent: *quemadmodum & in nonnullis alijs exemplaribus.*

ζ ¶Eruditione.] *In orig eſt,* eruditione his explendis certus.

2 *Ex hac epiſtola liquet, quid cuiuſque officij ſit.* ¶ *Eſt etiam alia diſtinctio epiſcoporum, presbyterorũ, diaconorum, quam fecit Clemens in epiſtola ſua tertia ita dicẽs.*

¶Quid ab epiſcopis, quid a presbyteris, quid a diaconis audire oportet. Cap. II.

AVdire epiſcopũ attentius oportet [a]; & ab ipſo ſuſcipere doctrinam fidei; monita [b] autẽ vitæ a presbyteris inquirere, a diaconis vero ordinem diſciplinæ [c]. Anſ.l.7.c.76.al.81.

Sacerdos quoque vtrumque humerum orario ambit: diaconus verò ſiniſtro tantum, vt ad miniſterium expeditius diſcurrat.

Vnde in concilio Toletano 4. c. 39.

¶Quare leuita vnum tantum humerum orario ambit. Cap. III.

VNum orarium oportet leuitam geſtare in ſiniſtro humero [c] propter quod [c] orat, ideſt prædicat; dexteram autem partem oportet habere liberam, vt expeditius ad miniſterium ſacerdotale diſcurrat. Anſ.l.7.c. 80.al. 86.

3 *Nunc autem* [f] *per ſingulos gradus ordine recurrentes; qui ex quibus ordinibus in quem gradum conſcendere poſſint: quis poſt lapſum valeant reparari, vel qui non, quibus culpis a proprio gradu mereantur deijci. quo accuſante, quibus teſtificantibus poſſint conuinci, cuius ſententia ſint abſoluendi, vel condemnandi, breuiter conſideremus. Ac primum a pontificali gradu incipientes, qualem oporteat eum eſſe, qui in epiſcopum eſt ordinandus, diligenter inueſtigemus, Apoſtoli regulam* [h] *ſecuti quã in huiuſmodi re Timotheo, & Tito ſcribit dicens:* [*Oportet epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*] *ideſt, nõ obnoxium reprehenſioni. Hoc ad Timotheum* [i]. *Ad Titum autẽ:* [*Oportet epiſcopum ſine crimine eſſe.*] *quod (vt Hieronymus ſcribit ad Oceanum) idẽ eſt. Nomine autem* [k] 1. Timoth. 3. Cap. 1. Ex gloſſa interlineari ad eum locum. Epiſt 83. & inf. eod. c. primum, & in gloſſa ordinaria ad locũ epiſt. ad Timotheũ.

1 Quam tractat vſq; ad 50. diſt. per ordinem. demum repetit eadem & ordinatè a d. 21. vſque ad diſt. 91. ſi qua alia interponit in diſtinctionibus, vel in cauſis, incidentia ſunt, vt inf. 1. quæſt. 1. Regula ... habet 13. ca-

tatem Apostoli: oportet episcopum esse sine crimine, assignat hic plures significationes huius nominis, crimen: licet hic quidã quinque significationes assignent: ego non assigno nisi quatuor. Dicitur enim qñque crimen omne delictum siue mortale, siue veniale, siue ex delibe-

CRIMINIS APPELLATIO. CASVS. Ponitur tertia acceptio huius nominis, crimen. Dicitur.n. crimen quodlibet mortale peccatum vel veniale qđ ex deliberatione procedit: & non deletur nisi ꝑ pęnitentiã *. Quæ vero procedunt ex infirmitate vel ignorantia, præcepit Iacobus * alterutrũ confiteri: qnia facile dimittuntur.

criminis[a] *quodlibet peccatũ intelligitur: vnde in eadem epistola*[b] *Hieronymus dicit] Res a cõtra naturam pene*[c] *est, vt sine peccato aliquis sit: sed talis eligatur, cuius comparatione cæteri grex*[d] *dicãtur.] In epistola vero ad Titum, crimen vocatur criminale peccatum, vel criminalis infamia: vnde ibi ß legitur: [Crimen est querela, id est peccatum accusatione, & damnatione dignũ.] Quòd autem sine criminatione iubetur esse, qui in episcopum eligitur; non ante baptisma, sed post baptismum intelligendum est: ut à tempore uidelicet baptismatis nullius criminis conscientia mentem eius remordeat* γ. ¶ *Criminis autem appellatio aliàs late*[f] *patet, complectens omne peccatum, quod ex deliberatione procedit. Vnde Beda* δ *super epistolã Iacobi, Peccata, quæ ex ignorantia*[g], *uel infirmitate humana committuntur, dicit, & præcipit alterutrum confiteri; quia facile*[h] *dimittuntur: quæcũque vero fiunt ex deliberatione, nõ, nisi per pęnitẽtiam.] ¶ Hinc etiam*[i] *Augustinus ait, [Nullum peccatum, est adeo ueniale, quod non fiat criminale*[k], *dũ placet.] ¶ Aliàs autem ea demum significat, quæ semel commissa ad damnationẽ sufficiunt. Multa enim ex deliberatione ꝓcedunt, quæ nisi sæpius iterata, & in consuetudinem fuerint deducta; quamuis grauent post mortem, non tamen æternaliter perdunt: quia & si quadam ratione crimina appellentur; tamen mortifera, & capitalia non sunt. Vnde Augustinus in homilia de igne purgatorio exponens uerba Apostoli, [Si quis super hoc*[l] *fundamentum ædificauerit ligna*[m], *fęnum, & stipulam, &c.] [Multi sunt, qui lectionem istam male intelligentes, falsa securitate decipiuntur: dum credunt, quod si supra fundamentum Christi capitalia crimina ædificent, peccata ipsa per ignem transitorium possint purgari; & ipsi postea ad*

In glossa inter lineati.

de

ea.c.primum.

Iaco. vlt.

1.Cor. 3.

Sermone 41. de sanctis, siue 4. de animab. defunctorum.

deliberatione procedat, siue ex ignorantia, secundum quod dicitur, Nemo sine crimine viuit & hanc, significationem innuit ibi, nomine autem criminis. Quãdoq; dicitur crimen: infamia procedens ex crimine: prout ibi sumitur in epistola ad Titum Quandoq; dicitur crimen, solum id, quod ex deliberatione procedit: siue illud sit mortale, siue veniale: prout ibi sumitur criminis appellatio, &c. Quarto modo dicitur crimen solũ, id quod est dignum depositione, prout ibi sumitur: alias; ea demum. Ioan Deinde exemplificat quod crimen sit mortale, quod veniale: ostendens ꝙ mortalia delentur per pœnitentiam, venialia in purgatorio. hæc videas qualiter dixi in casibus. B.

a ¶ Criminis] In præcedenti auctoritate.

b ¶ Vnde in eadem epistola] Sic continua: licet quodlibet delictum dicatur crimen, non tamen ita accipitur in præcedenti auctoritate: quia secundum hoc fere nullus esset idoneus, &c.

c ¶ Pene.] Inf. de pœni dist. 1. cap. vlt.

c ¶ Pene.] Pene dicit propter Beatam Virginem & sanctum Ioannem, qui fuerunt sanctificati in vtero. vel philosophicum temperamentum.

d ¶ Grex.] Sic 1 q 1. vilissimus 61. dist. in sacerdotibus.

e ¶ Vel.] Pro idest.

Virgo beata & sanctus Ioannes fuerunt in utero sanctificati.

f ¶ Late.] Sed latius sup. ibi, nõe autem. hoc.n. solũ mortale & veniale qđ ex deliberatione procedit.

g ¶ Ex ignorantia.] s. venialia peccata.

h ¶ Quia facile.] quia etiã laico* possumus ea confiteri, q̃uis habeatur copia sacerdotis: sed mortalia nõ cõfitebimur nisi sacerdoti dummodo possit haberi eius copia: alias laico possumus ea confiteri, vt de pęn. d. 1. quẽ pęniter. & d 6. q vult. Vel ideo facile, quia per orõnẽ dñicam, vel per eleemosynas. vel ꝑ modicũ ieiuniũ, vel ꝑ aspersionem aquę benedictæ dimittuntur, vt de pęn. dist. 3 de quotidianis. & dist. 6. q vult. & de conse. d. 3 aquam.

i ¶ Hinc ẽt.] respicit ad id qđ dixit, si ex deliberatione Ioan. ADDITIO. Et expones sic. Hinc, idest, ad ostendendum, ꝙ illa quæ committuntur ex deliberatione indigent pœnitẽtia. & possunt ista esse verba Grat. vel Bedę introducentis auctoritatem Aug ſm H.

K ¶ Criminale.] idest, cuius assiduitas, & contemptus * vitandi veniale non fiat mortale 1, non.n. wr ꝙ id quod est veniale, possit fieri mortale: quia ſm opinionẽ istorum nihil potest speciem permutare. nisi velis dicere, ꝙ veniale & mortale non sint species peccati, sed accidẽtia. Vñ sicut mortale fit veniale recepta pœnitentia, de pœn. dist. 1. serpens sic ecõuerso fit veniale mortale. Alij dicunt, ꝙ tm̃ ipse contemptus venialiũ est mortale peccatum; ſm hoc expone, fit mortale. i tibi per contemptum fit 2 mortale: sicut ibi exponitur, accedit verbum ad elementum.* & fit sacramentum. 1. q. 1. detrahe.

ALIAS EA DEMVM. Hic ponitur quarta acceptio huius nominis crimen. s. ꝙ semel commissum sufficit ad damnationem & depositionem: non tñ infamat & ostẽditur in hoc §. quæ peccata sint mortalia, & quæ venialia: & quædam ex his enumerant mortalia, quæ per pęnitentiã purgantur: venialia in purgatorio post mortẽ. Et dr ꝙ per lignum magna venialia designantur: per fęnum minora per stipulam minima intelliguntur.

l ¶ Super hoc.] idest, super fidem, idest, postq̃ fidem quis susceperit, idest, licet quis post fidem sumptam venialiter peccauerit, nihilominus saluus erit.

m ¶ Ligna.] per hoc innuit tria genera venialium. ligna vocat grauiora venialia; fęnum minora: stipulã minima.

*Vide Turrecrematã hic.

* Vide S. Th. 4. dist. 17. q. 3. art. 4. q. 1. ad 1.

* Nec venialia nec mortalia possumus cõfiteri sacramentaliter, nisi sacerdoti, vide B. Th. 4. d 17 q. 3. art. 4. q. 1. 2. & 3.

Venialia remittuntur variis modis.

* Vide B. Th. 1. 2. q. 88. art. 4 & 5. & q. 74 ar. 8. ad 2.

1 Quod dic vt legitur & not de pę. dist. 1. tres. prope finẽ.

2 Idest, oritur. Archid.

* Inepta similitudo.

3 Venialia triplicia.

nima ligna enim diutius sunt in igne quàm fœnum: & fœnum diutius quàm stipula.

a ¶ Non capitalia] Hac auctoritate dicunt quidam, ꝙ nullus pro * mortali peccato punitur igne purgatorio: sed tantum pro ueniali. Alij uerò dicunt, quod si aliquis cœperit pœnitere pro mortali, & non perfecit hic pœnitentiã perficiet eam in purgatorio sed si hic nõ est cõtritus de mortali, non purgabitur pro illo in purgatorio hic uidetur Aug. hic velle, & de pœn. dist. 1 si peccatum & ca. sicut primi & de pœn. distin. vlt. cap. vlt

b ¶ Non omnia.] Scilicet quæ sint mortalia, quæ uenialia.

c ¶ Vel.] pro saltem.

d ¶ Ebrietas.] Quæ quandoque est mentis oblatio: & hæc est pœna, & non est aliquod peccatum, vt 15. q 1. Ianě. quandoq; dicitur studiũ ad inebriandum se: & hoc est mortale peccatum, vt 35. distinct ante omnia. extra de vi & ho. cle. a crapula quandoq; dicitur frequens actus bibendi: & illud est ueniale, vt in uers. sequen.

e ¶ Plus accipit] Casu, non ex contemptu, & non ad ingurgitationem: alias esset mortale peccatũ, vt 4. distinctio. denique.

f ¶ Plus iacet.] In prælatis est taciturnitas mortale peccatum, vt 44. distinct. hic rector. 40. distin. si Papa. in aliis est ueniale.

g ¶ Ieiunantibus.] Sed nonne comedere ante horam comedendi est mortale peccatum. 1. vt de consec. distinct. 1 solent. & distinct. 5. quinque modis? Sed non intelligas de ieiuniis statutis: sed de illis quæ quilibet pro suavoluntate seruat 76. distinct. vtinam.

h ¶ Tardius.] Sic peccatum est, aliquid tardius dare. 13. quæst. 2. qui oblationes. 16 q. 1 decimæ.

ADDITIO. Dic quod ipsum surgere non est peccatum: sed tarditas & negligentia. cum istis concor. secundum Hug.

i ¶ Excepto.] Arg. contra H. qui dixit ꝙ vir non potest cognoscere uxorem quin uenialiter peccet, ut dixit supra distin. 13. nerui.

K ¶ Desiderio.] Supple, & causa reddendi debiti.

l ¶ Neglexerit.] Hoc est in prælato mortale, vt 90 d. præcipimus.

m ¶ Seruum.] In hoc casu seruus auditur agens contra dominum suum: & dominus talis cogitur eum vendere, vt ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt. l. 2. §. dominorum. Similiter maritus uxorem tenetur moderate castigare, vt 7 q. 1. sicut in fine. nisi sit clericus, qui eam durius

vitam perduxerit. Intellectus iste, fratres carissimi, corrigendus est: quia ipsi seducũt, qui taliter sibi blãdiuntur. Illo. n. transitorio igne, de quo dicit Apostolus, [Ipse autem saluus erit, sic tamẽ quasi per ignẽ.] non capitalia[a], sed minuta peccata purgantur: de quibus, & si nõ oĩa[b], vel aliqua cõmemorãda sunt; ne aliquis se inaniter excusare conetur; & dicat se nescire, quæ sũt minuta peccata, vel quę crimina capitalia. Et quãuis Apostolus capitalia plura cõmemorauerit; nos tamẽ, ne desperationẽ facere videamur breuiter dicimus q̃ sũt illa, sacrilegiũ, homicidiũ, adulteriũ. [fornicatio†], falsum testimonium, furtũ, rapina, superbia, inuidia, auaritia & si lõgo ipe teneatur iracũdia; & ebrietas[d] si assidua sit, in eorũ numerũ cõputantur. Quicunq. n. aliquod † de istis peccatis in se dominari cognouerit, nisi digne se emẽdauerit, & si habuerit spatiũ, longo ipe pœnitentiã egerit, & largas eleemosinas erogauerit, & à peccatis ipsis abstinuerit; illo transitorio igne, de quo ait Apostolus, purgari nõ poterit: sed æterna illũ flãma sine vllo remedio cruciabit. Quæ aũt sint minuta peccata, licet oĩbus nota sint, tamẽ q̃a longũ est, vt oĩa replicẽtur; opus est, vt ex eis vel aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo, aut potu plus accipit[e], q̃ necesse sit, ad minuta peccata noueril pertinere; quoties plus loq̃tur, q̃ oportet, aut plus tacet[f], q̃ expedit, quoties pauperes importune petẽtes exasperat, quoties cũ sit sanus corpore alijs ieiunantibus prãdere voluerit, aut somno deditus, tardius[h] ad ecclesiam surgit, quoties excepto[i] desiderio[k] filiorum, uxorem suã cognouerit, quoties in carcere clausos, aut in uinculis positos tardius requisierit, quoties infirmos tardius uisitauerit, si discordes ad concordiam reuocare neglexerit[l], si plus aut proximum, aut uxorem, aut filium aut seruũ[m] exasperauerit, quàm oportet, si amplius fuerit blanditus, quam expedit, si cuicunq, maiori personæ, aut ex voluntate, aut ex necessitate adulari[n] voluerit: si pauperibus esurientibus nimiũ † delicioſa, vel sumptuoſa conuiuia sibi pparauerit, si se in ecclesia, aut extra ecclesiam fabulis otiosis (de quibus in die iudicij ratio reddenda est) occupauerit: si dum incaute iuramus[p], & cum hoc per aliquam necessitatem implere non potuerimus, vtiq;

Ibidem.

Hic omittuntur aliquot B. Aug. verba.

† vox ista abest ab originali.

† aliqua] ori.

† Cibum non dederit, aut nimium.] orig.

Maritus uxorem castigare potest.

Iuramentũ an semper sit mortale peccatum.

Adulatio tripliciter fit.

n ¶ Adulari.] 22 q 2. primum. Contra 11. q. 3. nemo peritorum. & 40 dist. clericus qui. Solu. Tribus modis adulatur quis: vel attribuendo alicui homini bonum quod non habet. vel nimium extollendo bonum, quod habet. vtrunque istorum est ueniale. vel approbando malum, quod habet: & illud est mortale. 11. quæst. 3. 15. qui dicitis.

o ¶ Vel sumptuoſa.] 41. dist. non cogantur.

ADDITIO. Hoc vult sonare ista concor. sicut infirmatur diues, si utatur vilibus: ita infirmantur pauperes, si utuntur deliciosis, secundum H. Archid.

p ¶ Iuramus.] Intellige cũ quis iocando iurat. Nam pro temerario iuramento bene peccat aliquis mortaliter, licet,

Vide B. Th. 4. dist. 18 q. 1. ar. 3. q. 1. & dist 21 q. 1 ar. 1. q 1. Punitur ne aliquis, in purgatorio pro mortali peccato.

Ebrietas quæque est mortalis.

Taciturnitas in prælatis est peccatũ mortale.

1 Quærit, nõ asserit. nam hoc dicere esset durũ. Archi.

ſicet non tanta pœnitentia imponatur ei, ſicut ſi ſolemniter, & ex diſcretione iuraſſet, vt 22.q.4 qui ſacramento. Idem dico in iuramento per metum extorto, vt ext. de iureiur. verum. Contra 2. q.4. nos ſanctorum. Sol ibi de ſolemni, hic de non ſolemni.

a ¶Te-

peeramus, & cum omni facilitate, vel terminate [a] *maledicimus, cum ſcriptum ſit:* [Neque maledici regnum *Dei poſſidebunt.*

1.Cor.6.

a ¶Res contra.] *Sic fere in gl.ord. ad vocem illam:* irreprehenſibilem. *& eſt epitome quædam verborum B. Hieronymi in epi ad Oceanum, explanantis locum Apoſtoli ad Timotheum, & ad Titum.*

ß ¶Vnde ibi.] *Ideſt non apnd B. Paulum ſed in gl.ord. ad locum B. Pauli. Sumpta autem ſententia eſt ex B. Auguſtino ex tracta tu 41. ad c. 8. Ioannis. eiuſque verba habentur. & apud Bedam ad eundem B. Pauli locum, & infra d. 81. c. Apoſtolus, primo.*

γ ¶Remordeat.] *Sequebatur in vulgatis:* Vnde Hieronymus ſcribit in eadem epiſtola ad Titum:] *quæ verba ſunt indu-cta, quoniam in nullo manuſcripto ſunt inuenta: habentur autẽ infra ead. ante c. primum.*

δ ¶Vnde Beda.] *In commentarijs ipſius ad c. 5. epiſt. Iacobi ad illa verba:* confitemini alterutrum, *ſic legitur:* In hac autem ſententia, illa debet eſſe diſcretio, vt quotidiana leuiaque peccata alterutrum, coæqualibus confiteamur. eorumque quotidiana credamus oratione ſaluari: porro grauioris leprę immunditiam iuxta legem ſacerdoti pãdamus, atque ad eius arbitrium, qualiter & quanto tempore iuſſerit purificari curemus

ε ¶Nullum peccatum.] *In gl.ord. in c. 11. 1. Corin. ad ea verba:* reus erit corporis, & ſanguinis Domini. *citatur hæc ſententia ex B. Aug. homilia 24. in Ioannem, in hac verba* Nullum peccatum veniale eſt. dum placet quantumcunque paruum: ſicut mortale, ſi vere diſplicet, nullum iudicatur.

Item Gregorius Dialo. l. 4. c. 39.

¶Quæ ſunt venialia peccata, quæ poſt hanc vitam purgantur. Cap. IIII.

QValis hic [b] quiſque egreditur, talis in iudicio [c] præſentatur: tamen de quibuſdam leuib. culpis [d] eſſe ante iudicem purgatorius ignis credendus eſt [e], pro eo, quod veritas dicit: [Quia ſi quis in ſpiritum ſanctum blaſphemiam [f] dixerit, neque in hoc ſæculo remittetur ei neque in futuro.] in qua ſententia datur intelligi, quaſdam culpas in hoc ſæculo, quaſdam verò in futuro poſſe laxari. Quod enim de vno negatur [g], conſequens intellectus patet, quia de quibuſdam conceditur. Sed tamen, vt prædixi, hoc de paruis, minimiſque peccatis fieri poſſe credendum eſt: ſicut eſt aſſiduus otioſus ſermo, immoderatus riſus, vel peccatum curæ familiaris, quæ vix ſine culpa [h] vel ab ipſis agitur, qui culpam qualiter declinare debeant, ſciunt; aut in non grauib. rebus error ignorantiæ, quæ cuncta etiam poſt mortem grauant, ſi adhuc in hac vita poſitis minimè fuerint relaxata.

Matth.12.

tabitur homo ante Deum in die iudicij. Et rãdet, quod ſi bonus decedit, bonus repreſentabitur: & ſi malus decedit, malus repreſentabitur. Sed tamen ſunt quædam peccata in iuſto, quę purgantur poſt mortem: ſcilicet venialia, vt ſermo otioſus: riſus immoderatus: & peccatũ curæ familiaris & hoc probat auctoritate Euãgelii dicẽtis. Si qs dixerit blaſphemiam in ſpiritũ ſanctũ, nec. in hoc ſæculo, nec in futuro remittet ei. Vñ a cõtrario ſenſu appareret, quod peccata q̃dam in futuro remittentur. nam quod de vno negatur, de aliis conceditur.

b ¶Qualis hinc.] Hoc verũ eſt de ſumme bonis, vel ſũme malis. nam quidam ſunt ſumme boni q̃dam ſumme mali. c ¶In iudicio.] Vt 13.q.2.tempus. Ioa. d ¶Culpis] Scilicet venialibus.

1 De hoc ẽt no. extra de cele. miſſa cum Matth. in fi.

e ¶Credendus eſt.] Hic vult dicere, quòd quædã culpæ tolluntur per ignem purgatorii, ante diẽ iudicij.

f ¶Blaſphemia m.] Qui peccat per impotentiã, dicitur peccare in patrem: quia patri attribuitur potentia 24 d. qui epiſcopus. Qui peccat p ignorãtiam. dicitur peccare in filiũ: quia filio attribuitur ſciẽtia 39. diſt. ſi iuxta: Sed qui ex contẽptu peccat, dr̃ peccare in ſpũm ſcm̃, vt ille qui eſt obſtinatus in peccato, & illud dr̃ irremiſſibile 2, ideſt non ita de facili remittitur ſicut præcedentia. de pœnitent. d. 1. §. poteſt. & d. 2. ſciendum.

Peccatur vaior modo in patrem, & ſilium & ſpiritum ſanctũ.

2 Quod die vt legitur, & not. inf. de pœn. d. 1. §. põt etiam. & d. 2. & c. ſciẽdũ. Arc.

g ¶Negatur.] Argu. quod de vno negatur, de alio concedi tur, vt 16.q.3 de crimine ff de iudi. l. cũ prætor. ſic quod de vno conceditur de alio negatur, vt 45. d. diſciplina. 1. q. 1. p Eſaiam 33. q. 6. q ſitit 3. Argum. cõtra C. de natu lib. Authen. item ſi quis. vbi licet vnũ nominet, tamen extenditur ad alios. ſi c. 61. diſt. miramur. arg. ff. de cuſto. reo. ſi quis.

3 In fine.

h ¶Sine culpa.] Similiter militia, mercatio, procuratio, ſiue

Negocia multa ſunt quæ vix ſine peccato fiũt

a Temeritate.] Sed ſi ex odio, eſſet mortale, vnde ſequitur, quoniam

QValis hinc.] CASVS. Quærebatur qualis repræſen-

siue administratio aliqua vix sine peccato sit, de pœn. dist. 5 falsas, &c. qualitas.

QVi in aliud.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ si quis non egit pœnitentiam in hac vita de aliquo venia li, in futuro sæculo purgabitur igne purgationis, qui superat omnem pœnam, quam aliquis potest pati in hoc mundo.

ALIAS. Hic prosequitur Gratianus secundum H quintã acceptionem huius nominis, crimen, dicens, ꝙ crimen, dicitur quandocunq; irrogat perpetuam infamiam.

PRimum.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, quod, qui eligitur in episcopum, debet esse sine crimine, & sine criminali infamia post baptisma, nec sufficit, si eo tempore sit sine crimine, quo est ordinandus, cum forte per pœnitentiã diluerit peccata sua. Quomodo.n. poterit alios corrigere qui in simile corruit delictum?

a¶ Primum.] Ex hoc casu tres oriuntur opiniones. dicit H. ꝙ q semel peccauit, non potest amodo ꝓmoueri, vel aliquos actus legitimos exercere, vt hic, & 42.d. qm̃. & 16.q.7. si qs omnem & 50.di. illud. & 6.q.1. qui crimẽ. & 6.q.1. I scripturis in fi. & extra de tempo. ordi. cap ex tenore. Et arg. ꝓ eis, ff. d ædil. edict. qs sit fugitiuus. 1. responsu. fur, enim nõ purgat vitium furti licet rẽ restituat. ff. de furtis, qui ea mẽte, nec raptor vitiũ rapinæ. ff. vi bono. rap. l. penu.

Promoueri vtrum possit ille qui semel peccauit.

1 Ad idem de pœ. dist. 1. quantuslibet. & c. quã orbem ver. neq; .n. &c. & 32.qõ. 1. qp aũt, in fi. 56 dist. nunquam. nam Deus vitiis tantum irascitur, non hoibus. de pœn dist. 1. quamobrẽ. arch.

Alii dicunt. quod post quodlibet mortale acta pœnitentia potest quis promoueri, nisi sit crimen enorme, vt 82.d. Apostolus. Et est arg. ad hoc 50. dist. ferrum. ff. de ædil. edic. quod ita sanatum est 1. quia status nostri tpis, &c vt 34.d. fraternitatis, & dicunt, quòd ille can. non corrigit alios, qui de rigore loquuntur. Tertii dicunt, ꝙ quantumcunque sit graue delictum, dummodo sit occultum post pœnitentiam non impedit promouendũ, vt 50. dist. de his. Ego credo, ꝙ siue sit occultum, siue manifestũ, dũmodo sit enorme, impedit ꝓmouendum, licet egerit pniam. 50.d. miror. Io. Sed certè hoc non est verũ, licet Io. hoc dicat. nam ꝓ occulto crimine nemo repellitur post pniam, nisi in homicidio, vt dicit noua decr extra de tẽp. ord c. vlt. quę declarat hoc totum. Ber.

b ¶ Præses.] Idest, episcopus.

c ¶ Corripere.] No. quod potest quis accusari de peccato de quo pœnituit. 33.q.2 admonere.

d ¶ Respondeat.] Sic infra dist. proxi. vna tantum. & 42.d §. 1. & 92.d in sacerdotibus. §. 1.

SEquitur.] Hæc distinct. diuiditur in duas partes. Secunda ibi, [Sicut duabus.] Ioan. de Fan.

CASVS. Infra de pœnit. d. 7. c. vlt. § fin.

[Item Augustinus in lib. de vera, & falsa pœnitentia, c. 18.]

¶ De eodem. PALEA. Cap. V.

QVi in aliud sæculum distulit fructum conuersionis, prius purgabitur igne purgationis. Hic autẽ ignis, & si æternus non sit, miro tamen modo grauis est. Excellit enim omnem pœnam, quam vnquam aliquis passus est in hac vita, vel pati potest a.

a ¶ Vel pati potest] *Hæc verba non sunt in originali, neque in fra de pœnit. dist. 7. c. vlt. § fin. vbi de hoc idem recitatur.*

Alias autem ea tantum delicta significat, quorum est perpetua infamia.

In commentarijs ad c. 1.

Vnde Hieronymus scribit in eadem epist. ad Titum. cap. 1.

¶ A die baptismi sine crimine debet inueniri, qui in episcopum est ordinandus. Cap. VI.

PRimum a itaq; sine crimine iubetur esse † episcopus, quòd puto alio verbo ad Timotheum, irreprehensibilẽ nominatum; non quòd eo tantum tempore, quo ordinãdus est sine vllo sit crimine, & præteritas maculas noua conuersione diluerit: sed quòd ex eo tempore, quo in Christum renatus est, nulla peccati conscientia remordeatur. Quomodo enim potest, præses b ecclesiæ auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit? aut qua libertate corripere c peccantẽ potest, cum tacitus sibi ipse respõdeat d, eadem admisisse, quę corripit.?

†*si*] orig.

1. Cor. 5.

Ecce, qui ordinandus est in episcopum, non solum tempore suæ ordinationis, sed etiam omni tempore post baptisma a crimine immunis esse debet.

† Cõcord. l. frater a fratre. ff de cõdi. indeb. & l. altius. ff. si ser. vendi.

DISTINCTIO XXVI.

SEquitur e *in vtraque epistola, [vnius vxoris virum.] post baptisma videlicet, non ante baptismum.*

1. Tim. 3. & Tim. 1.

vnde Hieronymus a scribit ad Oceanum epist. 83.

CASVS. Supra tractatum est primum cap. apostolicæ regulæ, s. oportet episcopum esse sine crimine: quod intelligitur non solum suæ ordinationis tempore, sed etiam omni tempore post baptismum. In hac vero 26. dist. prosequitur secundum c. apostolicæ regulæ. s. oportet episcopum esse monogamum, ideſt, vnius vxoris virum, i. non plurium. & hoc intelligitur post baptismum: quod probatur per sequens capitulum quod abrogatum est.

Bigamus ꝓp quatuor rõnes ꝓmoueri non potest.

e ¶ Sequitur.] In hac 26 dist exequitur secundum præceptum apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse vnius vxoris virum, quod negatiuè exponitur, i. non plurium tamen in casu necessitatis bigamus promouetur vsque ad subdiaconatum, vt 34.d lector. Assignantur autem quatuor rationes, quare bigamus non possit promoueri. Vna propter defectum sacramenti; quia non est ibi sacramentum vnitatis, cum carnem suam

ſuam diuiſerit in plures, vt inf. ea. acutius. Itē pp prærogatiuam ordinum, vt inf. eod. vna. Item pp ſignum incontinentiæ, ex eo, quòd de una tranſiunt ad aliam, vt 62. diſtin. propoſuiſti. Item ex eo, q̄ non habet frontem hortandi da viduitatem, vt inf. eod. vna, in fi. Vnius.]

A Cutius.] CASVS. Capitulum hoc diuiditur in duas partes. In prima parte probat Aug. q̄ ille qui habuit vnā coniugem ante baptiſma, & aliam poſt, p̄moueri non poteſt, cum ſit bigamus, & hoc ſit non pp peccatum, quod cōtraxit, ſed pp ſacramenti defectum, quod ideo uenerit cū hic non de peccato, ſed de inordinatione agat. Et ſi cathecumena fuerit ante baptiſmū corrupta, licet poſtea baptizetur, tamen nō poterit inter virgines cōſecrari. In ſecunda parte, quæ incipit ibi [Sicut.] dicitur, q̄ ſicut vnitas vni viro id eſt, Chriſto debet eſſe ſubdita, & non diuerſis, id eſt, Deo, & diabolo, ita à Deo recedere in ſuperſtitionem diaboli non licet. Vel intellige ſic, vt faciat ad propoſitum Gratiani, id eſt, ſicut duobus coniugis nō poteſt aliquis deſeruire ſimul, ſic ab vno cōiugio in aliud ire non licet: quia talis apoſtataret à via ordinandi.

¶ Poſt baptiſmum debet eſſe monogamus, qui in epiſcopum eſt ordinandus. Cap. I.

Beda, & gl. ord. 1. Tim. 3. ad, hęc verba. †Gloſſa nō habet.

VNius [a] vxoris virum, id eſt, monogamum [b] poſt baptiſmum [c] Si enim, & ante coniugem habuit, quæ obierit; non ei imputatur, cui prorſus nouo [homini †] [d] nec ſtupra, nec alia, quæ ante fuerunt, iam obſunt.

a ¶ Hieronymum.] *Sententia quidem huius, & ſeq. ſunt Patrum, qui citantur, id eſt Hieronymi, & Auguſtini: verba tamen ipſa potius videntur ſumpta ex collectaneis Bedæ, & ex gl. ord huius quidem capitis in primam ad Timot. c. 3. ſeq. vero in epiſtolam ad Titum c. 1.*

† In gl. ord. in c. 1. epiſt. ad Titum, ſumpta tamen ibi a ex. B. Aug. in lib. de bono coniugali, c. 18. 26. q. 3. ca. cautius. Iuo p. 3. c. 294. Pann. l. 6. c. 66. Anſ. l. 9. c. 59. Poly. l. 2. tit. 33. 1. Cor. 7.

Auguſtinus vero contra teſtatur ſcribens† in epiſtola ad Titum.

¶ Qui ante baptiſmum habuerit vnam, & poſt baptiſmū] aliam ordinandus non eſt. Cap. II.

ACutius intelligunt, qui nec eū, qui cathecumenus, vel paganus habuit alteram, ordinandū cenſuerūt: quia de ſacramento [e] agitur, non de peccato [a]. Nam in baptiſmo, peccata omnia dimittuntur: & qui dixit, [Si nupſerit virgo, non peccat] ſatis declarauit nuptias non eſſe peccatum. Propter ſanctitatē autem ſacramenti, ſicut fœmina, ſi catechūmena vitiata eſt, non poteſt poſt baptiſmū inter Dei virgines conſecrari [f]; ita non abſurdè vitium eſt bigamum non peccaſſe, ſed normam ſacramenti amiſiſſe, non ad vitæ meritum, ſed ad ordinationis eccleſiaſticæ ſignaculum neceſſariam. Et ſicut plures antiquorum patrum vxores, ſignificauerunt futuras ex omnibus gentibus eccleſias, vni viro ſubditas, id eſt Chriſto: ita noſter antiſtes, id eſt, epiſcopus vnius vxoris vir ſignificat [g] ex omnibus gētibus vnitatem vni viro [h] Chriſto: ſubditam [i].

2 ¶ Itaque ſicut duobus dominis ſeruire, ſic ab vno Deo apoſtatare, & in alterius ſuperſtitionem ire, non licet †.

Matth. 6.

† Concor. tex. in 1 naturaliter. quem uide C. de epiſc. & cler.

a ¶ De peccato.] *Sequebatur*, propter ſanctitatem ſacramē-

e ¶ De ſacramento.] Senſus eſt, bigamus non repellitur, quia peccauit, ſed propter ſacramenti defectū, q̄ eſt in eo. extra de biga. à nobis &c nuper Et no. q̄ matrimonio triplex deſignatur ſacramētum 1. cōiunctio animorum per verba de p̄ſenti, deſignat coniunctionē fidelis animæ ad Chriſtum, ſed commixtio carnis deſignat coniunctionē Chriſti, & eccleſię, vt extra de biga. debitū. Item deſignat ibi vnio deitatis cum humanitate, unde conſecr. diſt. 2. in Chriſto. & illam deſignat coniunctio corporum.

2 Hic uideas qđ dicā de pœn. diſt. 2. § Adā ſuper gl. o. dicens hoc, &c. Archidia.

f ¶ Conſecrari.] Quæri conſumet, cum conſecratio epi maior ſit & dignior q̄ uirginum, quare poſſit conſecrari in epiſcopum, qui non ſolum uxorem habet, ſed & poſt mortuam uxorem habuit concubinam, ut 34. diſt. habuiſſe. & 34 diſt c. fraternitatis, & ſi qua fuerit corrupta uel ante baptiſmum uel poſtea, non poſſit inter ſacras uirgines conſecrari, ut 20. q. 1. iuuenculas? Reſpondetur, ſacra uirgo ſignificat eccleſiam triumphātem, ubi non eſt macula neq; ruga 21. diſt. quamuis. ſed epiſcopus eccleſiam militantem, ubi ſunt boni. & mali. 31 d. quoniam. 1. q. 3. audi.

Corruptus in ep̄m conſecrari pōt, ſed non corrupta inter virgines.

g ¶ Significat.] Et ita * ipſe epiſcopus eſt ſacramentum, ſicut aqua ipſa 1. q. 1. dettahe uerbum ab aqua, quid erit niſi aquaꝫ

* Neq; epūs neq; aqua proprie eſt ſacramentum. Vide Turrecremata hic.

h ¶ Vni uiro.] id eſt, Deo, & non diabolo, & ſic bene aptatur ſequens littera.

i ¶ Subditā.] id eſt, nō ab eo diuiſam & bene ſequitur.

VNius] CASVS. Quæſitum fuit à Hiero. vtrum cap. apoſtolicæ regulæ; oportet ep̄m eſſe monogamū, intelligatur ante baptiſmum, uel poſt. Et reſpondet, q̄ poſt baptiſmum, & non ante. ſi enim ante coniugem habuit, non imputatur ei, ſicut nec ſtuprum.

a ¶ Vnius.] id eſt, non plurium. ſic extra de teſti. licet. Et ſic uerba affirmatiua exponuntur negatiuè, ut 1. q. 1. iud ces. 23 q. 4. ſi ea.

b ¶ Monogamum.] Mones unum, gamos mulier uel nuptiæ. inde monogamus, ſcilicet, qui unam tantum habuit uxorem H.

c ¶ Poſt baptiſmum.] Non dicit uerum: quia matrimonium non ſoluitur in baptiſmo, ut inf. ea. cap. deinde. & malè ſenſit hic Hieron. unde Auguſtinus eum corrigit in proximo cap.

d ¶ Nouo homini.] Sub eo modo loquendi ſeruus poſt manumiſſionem dicitur nouus homo, ut ff. de adi. leg. ſi ſeruus legatus & alia lex dicit, q̄ poſt manumiſſionem alius intelligitur, ut ff. de ſolu. qui res §. aream.

DEinde.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̃ Ruffus, & Euſebius, & cæteri epiſcopi Macedoniæ tres prauas opiniones habebant. Prima erat, qđ ille non debet bigamus reputari, qui ante baptiſmum habuit vnam, & poſtea aliã, & eam quã poſt baptiſmum aliquis habuit, videri quaſi nouo homini copulatam. Sed hanc opinionem reprobat Innoc. per duo inconuenientia. Primum eſt, q̃ ſecũdum illorum opinionem, ſi aliquis ante baptiſmum tres habuerit vxores. & poſt baptiſmum quartã, quæ quarta eſt, erit prima ſecũdum eos. Secundum inconueniens eſt. q̃ hæc talis q̃ quarto ducta eſt, debet loco virginis reputari Secunda opinio erat, q̃ totum quidquid agit homo ante baptiſmum, in baptiſmo deletur, qđ Inno reprobat, cum in baptiſmo tantum peccata deleantur, & non matrimonia, cũ Deo auctore ſint cõſtituta Tertia opinio erat, q̃ matrimonium ante baptiſmũ non erat legitimum: & hoc improbat tali ratione: quia ſi hoc verum eſt, filij inde nati non erunt legitimi, nec hæreditatem habebunt, ſed erunt ſpurij vel naturales. Hoc etiam improbatur auctoritate Domini: nã interrogatus à Iudæis, ſi liceret homini dimittere vxorem ſuã, reſpõdit: Quos Deus coniunxit, homo nõ ſeparet: & de his tãtum loquebatur, ſcilicet Iudæis, qui ante baptiſmum contraxerunt. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, [Quæro, & ſolicitus] reuertitur Innoc. ad ſecundã opi. & cã improbat duabus rationibus vſque in finem.

Prima eſt, q̃ ſecundũm hoc filij nati ante baptiſmum & poſt non erunt fratres, nec inter eos erit familiæ erciſcunda iudicium, quod eſt abſurdum. Secunda eſt quia ſecundum hoc, bona quæ facit aliquis cathecumenus, non proſunt ei, ſi quod ante baptiſmum geſſit, in baptiſmo deletur, quod non fuit verum in Cornelio Gentili, nec in præceptis legalibus diligenter impletis. Et ſic concludit, q̃ per baptiſmum non aboletur matrimonium, ſed peccatum.

Cæteri & a- a] Cũ cæteris.] Impropriè ponitur hæc diſtio, cæteris, ti, ſicut ſi fœmina, &c. *Reſtitutus eſt totus hic locus ex gloſ. ord. Nam apud B. Auguſtinum, & reliquos collectores copioſior etiã eſt.*

Item Innocentius Ruffo, & Euſebio, & cæteris epiſcopis Macedon. epiſt. 22. c. 2.

¶ Bigamus a probatur, qui ante baptiſmum habuerit vnã, & poſt baptiſmum alteram. Cap. III.

DEinde ponitur non dici oportere bigamum eũ, qui catechumenus habuerit atq; amiſerit vxorẽ, ſi poſt baptiſmum fuerit aliam ſortitus, eamque primam videri, quæ nouo homini copulata ſit: quia illud coniugium per † baptiſmi ſacramentum cum cæteris [a] criminibus ſit ablutum †, Quod cum de vna utique dicitur, certè, ſi tres habuerit in vetere poſitus homine vxores β, erit ei, quæ poſt baptiſmum quarta eſt, ſic interpretantibus prima, & virginis æquè [b] nomen accipiet, quæ quarto ducta eſt loco. Quis (oro) iſtud non videat contra Apoſtoli eſſe præceptum, qui ait, vnius vxoris virum oportere fieri ſacerdotem? Sed obijcitur [c], quod in baptiſmo totum quidquid in vetere homine geſtum eſt, ſit ſolutũ. Dicite mihi (cum pace veſtra loquor) crimina tantum dimittuntur in baptiſmo, an & illa, quæ ſecundum Domini † præcepta, ac Dei cõſtituta complentur? Vxorem ducere crimen eſt, an non eſt crimen? Si crimen eſt. ergo (præfata venia dixerim) erit auctor in culpa: qui, vt crimina committerẽtur, in paradiſo præcepit γ, cum ipſe eos benedixit. Si vero non eſt crimen, quia quod Deus inſtituit †, nefas ſi crimẽ appellari, & Salomõ addidit, [Etenim à Deo præparatur viro vxor,] quomodo creditur inter crimina eſſe dimiſsũ quod auctore Deo legitur conſummatum? Quid de talium [d] filijs percenſetur? Nunquid non erunt admittendi in hæreditatis conſortio †, quia ex ea ſuſcepti ſunt, quæ ante baptiſmum fuit vxor, eruntque apoellandi vel naturales [e], vel ſpurij; quia non eſt legitimum matrimonium, niſi illud (vt vobis videtur) quod poſt baptiſmum aſſumitur? Ipſe Dominus, cum interrogaretur à Iudæis, ſi liceret dimittere vxorem, atque exponeret fieri non debere, addidit [Quod ergo Deus iunxit, homo non ſeparet.] Ac ne de his locutus eſſe credatur, qui ſ poſt baptiſmum ſortiuntur [f]: meminerint hoc & à Iudæis interrogatum,

Iij qñq; ponuntur impropriè.

1 Et c. apoſtolica. & in c. quia. ff. de conſt. prin. l. 1. §. debitũ. Arch.

Burc. l. 4. c. 91. Iuo p. 1. c. 292. & p. 8. c. 303. Poly. l. 6. tit. 4.

† *poſt* orig. † *al. ablatum.*

1. *Tim. 3. ad Tit. 1.*

† *legis*] orig.

Gen. 1.

† *iunxit*] orig. *Prou. 19.*

28. q. 1. 'nunquid. † *al. conſortium.*

Matth. 19.

ADDITIO. Argu. contra 1. q. 7. & ſi illa, in prin. vbi de hoc. Arch.

b ¶ Æquè.] ideſt, ſimili ratione.

c ¶ Sed obijcitur.] Nunc obijcit contra ſecundam opinionem.

d ¶ Quid de talium.] Hic obijcit contra tertiam opi.

e ¶ Vel naturales.] Qui dicuntur legitimi, qui naturales, habes 32. q. 4. liberi. qui ſpurij. ff. de ſtatu homi. l. vulgo.

f ¶ Sortiuntur.] Vxores, & viros.

a ¶ Reſpon-

a ¶ Responsum.] No. interpretandas esse locutiones, ſm personas, q̃ loquuntur, quid vel quibus loquuntur, vt hic, & 1.q 7.dici. & extra de maiorit & obed ſolitæ. & q̃ persona loquens comprehenditur in generali ſermone, argum.ff.de pignor.Paulus. §. vltimo. Sed contra

Persona loquẽtis an in generali ſermone comprehẽdatur.

& Iudæis esse responsum [a]. ¶ Quæro, & ſolicitus, quæro, ſi vna eademq; ſit vxor eius, qui ante catechumenus, poſtea ſit fidelis, hinc q; ex ea, cum esset catechumenus, ſuſceperit: ac poſtea alios, cũ fidelis; vtrum ſint appellandi, fratres, an non habeant poſtea, defuncto patre, erciſcundæ hæreditatis conſortũ, quibus filiorũ nomen regeneratio ſpiritualis creditur abſtuliſſe? Quod cum ita ſentire, atq; iudicare abſurdũ eſt, quæ (maium) ratio eſt, hoc defendi, & vacua magis opinione iactari, quàm aliqua auctoritate [b] roborari) cum nõ poſſit inter peccata deputari, quod lex præcepit [c] & Deus iunxit? Nunquid ſi quis catechumenus virtutibus ſtuduerit, humilitatem ſecutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemoſynas fecerit, morti deſtinatos [d] qualibet rõne eripuerit, adulteria exhorruerit, caſtitatem tenuerit: quæro, ſi hæc, cum fuerit factus fidelis, amittit, quia per baptiſmum, eorũ, quod vetus homo geſſerat, putatur auferri? Aſpiciamus gentilem hominem Cornelĩ orationibus, atq; eleemoſynis vacantem, angelum audientẽ per reuelationem, ipſumque, Petrum videntem; nunquid per baptiſmum hæc illi ablata ſunt; propter quæ ei baptiſmus videtur esse conceſſus [e]? Si ita creditur, mihi credite, non modicum erratur: quia quidquid bene geſtum fuerit, & ſecundum præcepta legalia cuſtoditum, non poteſt facientibus deperire. Nuptiarum ergo copula, quia Dei mandato perhiç,tur, non poteſt dici peccatum, & quod peccatum non eſt ſolui inter peccata [f] credi omnino non debet: eritque integrum æſtimare aboleri non poſſe prioris nomen vxoris, cum non dimiſſum ſit pro peccato, quod † ex Dei ſit voluntate completum.

Act.10.

† *al.quia.*

b ¶ Auctoritate.] Quod enim ratione probari non poteſt, extirpandum eſt, vt 63.diſt choriepiſcopi.

c ¶ Lex præcepit.] 23.q.3. qui peccat, non peccat legis auctoritate &c.

d ¶ Deſtinatos.] Quid de hoc iuris ſit, habes 23.q.5. reos.

e ¶ Cõceſſus.] Quaſi dicat. eadem cauſa non operatur contrarios effectus. ſic 27.diſt.ſi qs in ægritudine, ſicut editum ſoluto non parit liberationem, & repetitionem, vt ff.de ſolut.qui hominem.§. vlt.extra de bap. maiores.

Cauſa eadẽ diuerſos effectus non operatur.

f ¶ Inter peccata.] Videtur ergo, q̃ infamia contracta ante baptiſmũ non tollit per baptiſmũ, & ita q̃ ante baptiſmum fuit infamis, poſtea põt promoueri, vt 48.di qñ. & 1.q.7.ſi quis oẽm. Hoc non credo. ſed dico infamiã & irregularitatẽ ex ꝓpio delicto prouenientẽ tolli in baptiſmo: q̃a dona baptiſmi ſunt ſine oi pœnitentia, & latisfactione, vt de cõſecr.diſt. fine. Si enim peccatum non deleretur quãtũ ad infamiã, adhuc poſt baptiſmu obeſſet, qđ negat Ambr. inf. ea. vna. vnde ſi aliquis occidit mille homines ante baptiſmum omnis infamia, & irregularitas tollit, vt 51.diſ.ſi quis poſt acceptum. hoc etiã patet in Paulo: q̃ ante baptiſmũ fuit homicida: & tñ poſtea factus est apoſtolus, vt 50.diſt.§.econtra. Si obijcis, q̃ ſm hoc illa, quæ corrupta eſt ante baptiſmu, poſt baptiſmum non ſit irregularis: & ideo debet conſecrari: be ne concedo, q̃ non eſt irregularis: ſed tñ impeditur conſecratione ꝓp defectum ſacramẽti. Sed quare repellit mulier ꝓter tu fornicationis, q̃ ante baptiſmũ cõmiſit, vt ext.de diu.gaudemus in fi. ſic vt in promouẽdo. Sed hoc ideo eſt, quia illud

Baptiſmus tollit infamiam præcedentem.

Arg ff. de cõſec diſ.4. nõ ex quo.in fi. Archid.

a ¶ Bigamus.] *Rubrica huius capitis, & ſequentis, quæ in codicibus impreſſis erant tranſpoſita, in ſuum locum ex aliquot manuſcriptis ſunt reſtituta.*

§ ¶ Homine vxores.] *Sic in omnibus manuſcriptis, & apud Burchardũ, & Iuonẽ par.1.c.292. quamuis in originali, & apud eundẽ Iuonem par.8.cap.303. paulo aliter, & obſcurius legatur.*

ɔ ¶ Præcepit.] *In orig. & apud cæteros collect. legitur:* in paradiſo cum ipſe eos iungeret, benedixit.

ſ ¶ Qui poſt baptiſmum.] *Apud Burchardum, & Iuonem in prima parte legitur,* quæ poſt baptiſmum ſortiuntur. *Sed in originali, & apud Iuonem p.8. & in Pannormia, & infra 28 q. 1.cap.nunquid hoc modo,* qui poſt baptiſmum vxores ſortiuntur. *Verum ob gloſſam nihil eſt mutatum.*

ſ ¶ Ipſumque Petrum.] *Apud Innocentium in codice canonũ, & Burchardum eſt:* atq; eleemoſynis reuelationem, Petrũque ipſum vidiſſe, *Apud ipſum Innocentium in tomo conciliorum:* per reuelationem angelum, Petrumque ipſum vidiſſe. *apud Iuonem:* Petrum ipſum reuelatione vidiſſe.

ta arg.C.de ſolu. inquiſitio, & arg contra. ff.locati.qui inſulam. § ult. ubi nec dominus, nec familia excipitur in generali ſermone,

delictum non tñ vxorem. ſed et virum maculat, vt 32. q.1.in coniugio. Sic vides, q̃ per libertatem tollitur delictum, vel infamia quam quis in ſeipſo commiſit: ſed illud

illud delictum quod in alio commisit, non tollitur, ut ff. de his qui not. infa. l. penult. & l athletas. §. Pomponius. Præterea per baptismum tollitur crimen præcedens; non tamen tollitur exceptio competens ex crimine. 1. sicut per pœnitentiam tollitur crimen, non tamen exceptio competens ex crimine, vt 5. dist. prox. c. ult. & 33. q. 2. admonete. 1o. Quod autem hic dr, non est peccatum, sed sequela peccati, s infamia ex peccato contracta. secus autem est in illa quæ nõ p̃uenit ex peccato, sed ex constitutione ecclesiæ, vt in illa quæ inuita est corrupta, vt 32. q. 2. c. 2. & in iudice, & executore, vt 50. d. si quis viduã, & 51. dist aliquãtos. & tamẽ nõ peccant tales. 5. 23. q. 5. miles Sed fm Hug. videtur sequi inconueniẽs, s. quod melioris conditionis sunt delinquentes, q̃ illi qui non deliquerũt. 34 dist fratermitatis 9 q. 3. mandamus in glo. non quod. sed hoc contingit uirtuti sacramenti.

1 Idẽ not. Innoc. extra de diuortijs gaudemus. ibi uideas. & idẽ no J. 28. q. 1. si quis. Arch.

VNa tantum.] CASVS. In hoc cap. dicitur, quod si quis iterauerit coniugium, ideſt secundam habuit uxorẽ, non potest postea promoueri secundum legem promotionis: quod quibusdã mirũ videtur, s. vt matrimonia ante baptismum contracta obsint: peccata vero non obsint uolentibus promoueri: qđ non debet uideri mirum cum peccata in baptismo deleãtur, bigamia uero non. Per §. autem sequentem, qui planus est, probatur, quod bigami reputãtur, nõ solum qui ante baptismum, sed etiam qui post cõiugia frequẽtauerunt.

¶ Casus seq. §. pãret. a ¶ Ordinationis.] Si J. 32. d seriatim.

b ¶ Non soleant] Ergo infamia ex delicto proueniens non nocet quantum ad legem promotionis. i. per baptismum i. deletã.

c ¶ Hortator.] Sic 25. dist. c ult. & 47 dist. c. sicut hi. §. necesse.

d ¶ Bigamus.] Bigamus componitur a bis, & gamus, quod est mulier, uel uxor. & sic dicitur bigamus, qui duas habet uel habuit uxores. Arch.

e ¶ Sacerdotis] Idem de quolibet sacro ordine. 42 dist. quiescamus.

QVi sine crimine.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ ille qui habuit tantum unam uxorem, & est sine crimine, promoueri potest: qui uero bis conuaxit, licet non

Item Ambrosius lib. 1. de officijs, c ult.

¶In baptismate culpa dimittitur, non lex coniugij aboletur. Cap. IIII.

VNa tantum, nec repetita nobis copula permittit̃, & in ipso coniugio lex est non iterare cõiugium, nec secundæ coniugis sortiri coniunctionem. Quod plerisq; mirum uidetur, cur etiã ante baptismum iterata [a] coniugia electioni muneris, & p̃rogatiuæ ordinationis [a] impedimenta generent, cum ẽt delicta obesse non soleant [b], si lauacri remissa fuerint sacramento. Sed intelligere debemus, quia in baptismo culpa dimitti põt, lex aboleri non potest. In coniugio nõ culpa, sed lex est. Quod culpæ est igitur in baptismo relaxatur, quod legis est, in coniugio non soluitur. Quomodo autem potest hortator [c] esse viduitatis, qui ipse coniugia frequentauerit?

Iuo p. 8. c. 291. Pann. li. 6. c. 64.

a ¶ Litera.] *Apud B. Ambrosium locus hic variè legitur. Nam in antiquis impressionibus habetur*, iterato coniugio, *in recentioribus uero*, iterati coniugij, *itemque in Pannormia, & apud Inonem. In his tamen, quæ sequuntur, concordant, sic legendo*, ad electionem muneris, & prærogatiuam ordinationis impedimenta generentur.

Ioannes etiam Baptista dũ Herodem ab incestu prohiberet dicens. [Non licet tibi habere uxorẽ fratris tui] euidenter ostendit inter infideles coniugia esse. Vnde datur intelligi, quòd bigami dicuntur nõ solum qui post baptisma cõiugia frequentant, sed etiam qui ante baptismum unam, & post baptismum alteram habuisse probantur. Bigamus [d] uero in sacerdotem ordinari non debet; non quia deliquerit secundam accipiendo uxorem; sed quia prærogatiua exutus est sacerdotis [e].

Matth. 14.

Vnde Ambrosius ad Vercellenses, lib. 10. epist. 82.

¶Non peccat bigamus, sed prærogatiua sacerdotis exuitur. Cap. V.

QVi sine crimine est vnius uxoris vir, tenetur † ad legem sacerdotij suscipiendi. Qui autẽ iterauerit cõiugium, culpam quidem non habet coinquinati, sed prærogatiua exuitur sacerdotis.

Iuo p. 8. c. 290. Pann. lib. 6 c. 63. † *al. tentatur.*

DISTINCTIO XXVII.

Vod au-

d ¶ Bigamus.] Bigamus componitur a bis, & gamus, quod est mulier, uel uxor. & sic dicitur bigamus, qui duas habet uel habuit uxores. Arch.

e ¶ Sacerdotis] Idem de quolibet sacro ordine. 42 dist. quiescamus.

QVi sine crimine.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ ille qui habuit tantum unam uxorem, & est sine crimine, promoueri potest: qui uero bis conuaxit, licet non peccauerit: tamen prærogatiua sacerdotij est exutus, nec poterit promoueri

Vod autem.] Hæc distin diuiditur in duas partes. In prima intendit Gratianus superficialiter allegãdo probare, quod si diaconus fuerit protestatus, q̃ non poterit cõtinere: si contrahit, tenet matrimonium sed hoc est falsum. Secunda: ibi, [Quidam. [Ioan de Fan.

CASVS.

CASVS. Supra ostensum est, ꝙ oportet ep̃m esse vnius vxoris virũ. In hac 27.d.quæritur, an tpe administrationis possit eius cooule fungi, quam vnicam, & virginem habuit? Et rñ ꝙ non. & hoc probatur per sequens c.

a ¶Quod autem] In hac 27.dist.primo ponit incidentem

tem [a] vnius vxoris, vir episcopus esse inbetur, quæritur, an de tempore ordinationis hoc sit accipiendum, vt tempore suæ administrationis, eius possit copula fungi, quã vnicam, & virginem sibi desponsauit.

Hoc Martinus Papa prohibet dicens.

Apud Martin. Bracarensem, c.39.

¶Non ordinetur diaconus, nisi castitatem fuerit professus. Cap. I.

Dist.28.diacon i. Iuo p 7.c.176. Pann.l.3.c.97.

Diaconus [b] qui eligitur, si contestatus [c] fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit non posse in castitate permanere, hic non ordinetur. Quòd si in ordinatione tacuerit [d]; & ordinatus fuerit, & postea matrimonium desiderauerit; alienus sit à ministerio, & vacatu clero.

Hac auctoritate datur intelligi, quod illi, qui vxores habent vel accipere volunt, nec diaconi, nec sacerdotes fieri possunt nisi continentiam profiteantur. ¶Si vero diaconus a ministerio cessare voluerit, & contracto matrimonio licite potest vti. Nam etsi in ordinatione sua castitatis votum obtulerit: tamen tanta est vis in sacramento coniugij, quod nec ex violatione uoti potest dissolui ipsum coniugium.

Vnde Augustinus [e] in libro de bono viduitatis ad Iulianam viduam, c.10.

¶Nubentes post votum non sunt sibinuicem separandi. Cap. II.

inf 27.q.1. nuptiarum, §.proinde.

Quidam nubentes post votum [f] asserunt adulteros esse. Ego autem dico, quòd grauiter peccant, qui tales diuidunt.

b ¶Si contestatus.] No. ꝙ protestatio valet, vt extra de no.ope nun.cum ex iniuncto.& inf.distin.proxi diaconi extra quod met cau.perlatum, & 32.q.1.Lotharius, ff.de neg ge. Neisenius, ff. qui mo.pig.vel hy.sol. si debuit, §.1. Arg. cõtra, extra de constit. cũ M Ferrariẽsis, si de ap solicitudinẽ. Io. Hoc credo tenendũ, ꝙ protestatio sẽp valet facta p̃sente aduersario nihilcõtra dicat aduersarius 3. vel iudex si facta fuerit re aduc integra existẽte, vt in hoc ca. & extra de in. integrũ restit. cum venissent. nisi in casib. quibus expressum est, ꝙ protestatio nõ valeat vt ibi extra de constit. cũ M. & de ap. solicitudinem.

3 Arg. adhoc extra de cle. Cumana. Arc.

d ¶Tacuerit] No. ista cunnitatem haberi pro consensu, vt hic & 54.d.si seruus, & 65,d.si forte, & 50. q.2.puella. ff so. mal.2. arg. contra extra de præscr. nihil Sol. tacturnitas semper habetur pro consensu, nisi in tribus casibus. not.2.q.7.plerumque. Item, & in casibus illis vbi requiritur expressus consensus, vt in seruitute imponenda nõ sufficit consensus tacitus sed expressus, vt ff.de ser.vrb.præd inuitũ. Item in procuratore constituendo, ff. de procur. filius. §. inuitum. Itẽ in furto, vt ff de fur. q. vas. §. ve

Tacens an consentiat.

e ¶Licite.] Allegando dicit.

Quidam.] Hæc est secunda pars d. in qua corrigit, & dicit, ꝙ vouentes simpliciter, licet non debeant contrahere tamen tenet matrimonium ibide Fan

f ¶Post votum.] Quidam dicunt illud votum esse simplex, quod fit per verba de futuro, vt ego voueo, ꝙ post mortem vxoris contrahebo, hoc votum impedit, vt dicetur

1 Nam vltrà propositum principale hoc interserit de cõtinẽtia clericorũ vsq; ad 31.d. vt dixi su. in rub. huius libri. Archid. Textum dupliciter exponit.

2 Scilicet cũ effectu, & de facto contraxerit. Ar.

tem 1 quæstionem. s. an eps possit vti matrimonio contracto. Secundo ponit contractetates capitulorum quorundam, quæ loquuntur de vouentibus, & ea soluit distinguendo inter vouentes solemniter, & vouentes simpliciter. Et incipit hic tractare de continentia clericorum, & protenditur iste tractatus vsque ad 36.dist.

h ¶Diaconus.] CASVS. Aliquis volebat in diaconum promoueri sed castitatem seruare nolebat: quæsitum fuit an deberet ordinari? Et respondet M.Papa, ꝙ non: sed si cum ordinaretur tacuit, & post ordinationẽ contraxit, deponi debet.

¶Diaconus.] Secundum, ꝙ patet per §. sequentẽ, hoc c. potest intelligi de matrimonio iam contracto, & de cõtrahendo, & ſm hoc diuersis modis exponitur litera: ſm, ꝙ intelligitur de contracto, planum est, quia ille M. Papa præcessit Grg. qui indixit continentiam subdiaconis. 31.dist. ante. sed hoc expone pro accipiendo, idest, pro contracto retinendo. Licuit enim etiam tempore Sirij vsque ad Greg. subdiaconis vti iam contracto matri. 27.d.quicunque 81.d.proposuisti. expone ergo quod dicit matrimonium desiderauerit 2. idest, deuderauerit, vti iam contracto. Secundum autem, quod loquitur de contrahendo, de diacono fuit tantum quæsitum, & de eo tantum responsum. Idem tamen est de subdiacono inf.d.si quis eorum, & secundum hoc plana est litera. Quod tamen dixi, quod M. præcessit Gre. H. dicit per chronicam suam falsum esse, & dicit quod Gregorius præcessit Martinum lxvj.

HAC AVCTORITATE. CASVS. Concludit Gratianus ex supredicto c. ꝙ illi qui hẽnt vxores, vel habere volunt, nec diaconi nec sacerdotes fieri possunt, sed si diaconus a ministerio cessare voluerit, matrimonio iam cõtracto vti potest, quia etsi etiam in sui ordinatione castitatem promittat tamen tanta est vis matrimonij. vt ipsum matrimonium non dessoluatur, & hoc probat per sequentia. Quod tamen dicitur ab illo ver [Si vero,] talsum est nisi hoc intelligas in orientali ecclesia.

¶ Casus autem plani sunt vsque ad cap. quod interrogasti.

4 De hoc ẽt not. extra de ꝑiump. nonne. ibi. videas. Arch.

Digitized by Google

cunt, sed non dirimit matrimonium. Votum solemne est quod fit per verba de præsenti, vt ego voueo continentiam, istud impedit, & dirimit, extra qui cle. vel uo. meminimus, & c. consuluit. Ego credo tribus modis votum solẽnizari, vel per ordinẽ, vel per habitũ, vel ex eo quod corã aliquibus testibus deuouit se alicui religioni. & dic, vt no. 27. q. 1. ca. 1. oan. Quod Io. dicit de habitu, intelligas si recipiendo habitũ fecit professionẽ expressam, vel tacitam, vt extra de regu. statuimus, & ca. præced. qa solus habitus non solẽnizat votum, vt eo. sit por rectum Bar.

Votum solẽnizatur tripliciter.

a ¶Augustinus.] *Verba propria huius capitis non sunt inuenta apud B. Augustinum: sententia tamen habetur in libello de bono viduitatis. Omnino autem intelligendum hoc est de voto simplici, vt Gratianus in fine huius distinctionis exponit.*

Item Theodorus in pœnitentiali.

¶De eodem. Cap. III.

SI vir simplex β votum [a] virginitatis habens adiungitur vxori, postea non dimittat vxorem, sed tribus annis [b] pœniteat.

Ibid. c. 8 quis voti.

β ¶Simplex.] *Abest vox ista ab omnibus manuscriptis, & infra 27. q. 1. c. si quis votum etiam ab impressis. In aliquot tamen per uetustis, est glossa interlinearis.*

a SI vir simplex votum.] idest, propositum perpetuæ continentiæ habendæ.

b ¶Sed trib. annis.] Alibi dr, quod isti sunt peiores adulteris, vt 27. q. 1. nuptiarũ. Quare ergo istis tm triennij pœnitẽtia indicitur, cum adulteris septẽnii indicatur. 33. q. 2. hoc ipsum? Itẽ cũ isti in Deum peccent, grauius essent puniendi quã illi qui in hoinẽ peccãt, vt 17. q. 3. sicut qui. 22. q. 1. monet. Sed istud est propter bonum matrimonij adiunctum [1] & sic habes, q̃ minuit pœna delicti, propter adiunctum bonum, vt 32. q. 2. quid qd & q. 4. dixit &c. orig & 22. q. 2. si quẽ libet.

Nubens post votũ, peior est adultero.

Hieronymus γ vero econtra scribit.

¶Damnabile est vouentibus virginitatem, velle nubere. Cap. IV.

VOuentibus virginitatem, non solum nubere, sed etiam velle [c] damnabile est.

inf. 17. q. 1. c. vouentibus. Sent. 4. d. 38.

γ ¶Hieronymus.] *Gratianus hic, & infra 17. q. 1. c. vouentibus & magister sententiarum hoc tribuunt Hieronymo, apud quem non est inuentum. In gl. eod. 1. Tim. c. 5. ad ea verba*, habentes damnationem. *refertur ex B. Augustino, cuius propria verba habentur infra in c. nuptiarum. 27. q. 1. post principium.*

Idem contra Iouinianum, lib. 1.

¶Damnationem habebit, si nupserit quæ virginitatem vouit. Cap. V.

SI nupserit virgo [d] non peccat †, non illa virgo, quæ semet † Dei cultui dedicauit. Harum. n. si qua nupserit habebit damnationem; quia primam fidem irritam fecit.

Iuo p. 7. c. 124. Pann. l. 3. c. 192

† peccauit] Hier. † al qua se semel. † Valde variantur hæc nomina in exẽplaribus, & Bur. & Iuone.

1 Ad hoc facit, qd̃ not. 1. q. 1. qbusdã. Inno. hic arg. &c.

c VOuentibus.] ¶Etiã velle.] Sic ergo videtur, q̃ sola voluntas ẽt quo ad ecclesiã punitur, vt 19. d. Anastasius. sic ergo, licet nubere p se sit bonũ, tm malũ est istis, sicut corp' Christi malũ fuit Iudæ, vt de conse. distin. 2. sicut Iudas. & arbor paradisi mala fuit Adæ, vt 11. q. 3.

d SI quid ergo. SI nupserit virgo.] Quæ non vouit.

Item Nicolaus Papa ad Albinum † Vienen. ecclesiæ archiepiscopum.

¶Quæ sanctimonialem se esse finxerat, nubere non valet. Cap. VI.

QVod interrogasti de fœmina, quæ post obitum mariti sui sacrum velamen super caput suum imposuit. & finxit [e] se sub eodem velamine sanctimonialẽ esse; postea vero ad nuptias redijt, bonum mihi videtur, quia per hypocrisim ecclesiasticam regulam conturbare voluit, & non legitimè in voto suo permansit; vt pœnitentiam agat

Burc. l. 2. c. 47. Iuo p. 7. c. 65. & 152

1 Cor. 7. 1 Tim. †.

2 Et hoc iõ qa ſ̃ præsumitur durare voluntas, nisi ꝓbetur mutata. ff. de ꝓba. cum qui. & ff. de leg. 2. Lucius in fin. legis Arch.

3 Fictio intẽtionis, & fictio operis. *Vide B. Th. p. 3. q. 68. ar. 7. & q. 68. ar. 9. & 10.*

4 Qd̃ leg & no. c. q spontaneus. §. ecce. qũ, in fin.

e ¶Et finxit.] Quædam simulatio fit ex honesta causa, q̃ dam ex inhonesta. Ex honesta, vt 22. q. 2. vtilem, & 23. q. 2. dominus. Similiter si aliquis simulat se religionem intrare propter timorem, talis simulatio non nocet; dummodo protestatio præcedat [3] vt extra quod met. cau. perlatum. Simulatio autem ex inhonesta causa semper facit monachum: nec admitteretur, si vellet probare contrarium, vt 27. q. 1. vidua, & extra de regu. viduas, & C. de lat. lib. tol. l. vnica, §. sed, & qui domini funus pileati. Et no. quod Ioan. Fauentinus distinxit: est fictio. 3. intentionis, & fictio operis. Fictio intẽtionis est cum quis fictè ad baptismum accedit; & licet fictè accedat [4], tamen verum baptismum recipit, vt 1. q. 1. sicut ficti. similiter si quis fictè fit monachus ad hoc vt possit

QVod interrogasti.] CASVS. Quædam vidua clausturum monialium intrauit, & velamen super caput suum imposuit continentiam profitendo, & inter alias monachas sicut sanctimonialis est morata. postea contraxit matrimonium, dicens se fictè monasterium intrasse: quæritur est, quid fieri debeat. Et respondet Nicolaus Papa, quod ipsa debet agere pœnitentiam de illusione nefanda, & reuerti ad monasterium, vt seruet quod promisit. Omnia autem quæ sequuntur,

possit fieri abbas, nihilo minus est monachus licet ficta, & non sincera sit eius intentio 1. Fictio operis dr, vbi factum fingitur esse quod non fit, ut ff. de ritu nuptia simulare. vel cum simulat se vendere, & donat, & secundum quod dr C. plus valere, quod agitur, q quod simulatè concipitur. Similiter dico, q si aliquis eo proposito copulatur alicui mulieri, q nolit stare legitime cum ea. & hoc paratus sit probare, q non est audiendus. nam in sponsalibus recurritur ad communem intelligentiam verborum licet contrahens alium intellectum habuerit, vt extra de sponsa. ex literis 1. vbi enim verba non sunt ambigua, non est locus interpretationi, ut ff. de leg. 3. ille aut ille 2. a ¶ Reuertat] Hoc intellige, quãdo post habitu assumptum stetit iter monachales, vt 27 q 1. vidua. alias solus habitus nõ dirimeret sequens matrimonium, ut extr. de regulari. porrectũ & extra de conuersione coniugatorum, ex parte in fi.

1 Ad hoc 16. q. 7. per laicos. Ioan. de Fan.

† al. ministerio inchoauit.

de illusione nefanda, & reuertatur [a] ad id, quod spopondit & in sacro ministerio † permaneat, quod inchoauit.

Burch. & Iuo ibidẽ. Pann. li. 3 c. 206.

PALEA Cap. VII.

Act. 8.

NAm si consenserimus, q omnia sacramenta ecclesiastica quisq;, prout vult, fingat, & non uere faciat; omnis ordo ecclesiasticus turbabit; nec catholicæ fidei iura cõsistunt nec canones sacri rite obseruantur. Quid enim profuit Simoni mago baptismũ sacrum ficte suscipere, & in Christianitate permansurũ se finxisse, cum per Apostolum fraude eius detecta, quod sibi futurum esset, prænunciatũ fuit? Ait enim [Pecunia tua tecũ sit in perditionem, cor enim tuum non est rectum corã Deo. Pœnitentiam itaq; age ab hac nequitia tua; & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui: in fellem. amaritudinis, & obligatione iniquitatis uideo te esse.] Ideo tales, nisi resipiscant, spirituũ eos gladiẽ a percutere cẽlemus. Non enim fas est Spiritui sancto mentiri, sicut Ananias, & Saphira mentiti sunt, & statim perierunt.

Act. 5.

¶ Caput hoc in multis Gratiani codicibus (in quibus habetur sine nomine Palea) est coniunctum superiori, quemadmodum & apud Burchardum, & Iuonem. In Pannormia autem est seiunctum.

Item Calixtus Papa ij,

¶In sacris ordinibus constituti non ducant vxores, & si duxerint, separentur. Cap. VIII.

PResbyteris, diaconis [b], subdiaconis, & monachis cõcubinas habere, seu matrimonia contrahere penitus interdicimus: contra quoq; matrimonia ab huiusmodi personis disiungi [c], & personas ad pœnitentiam redigi debere iuxta sacrorũ canonum diffinitiones iudicamus.

¶ Hic canon inuentus est in cod Vatic Biblioth. in fragmento cuiusdã concilij ab Vrbano secundo habiti c. 2. ex eodem uero concilio sunt canones, Alienationis 12. q. 2. & Paternarũ. 14. q. 3.

Hic distinguendum est quòd votentium alij sunt simpliciter uouentes, de quibus Augustinus, & Theodorus locuti sunt: alij sunt, quibus post votum, benedictio accedit consecrationis, uel propositum religionis, de quibus Hieronymus & Nicolaus, & Calixtus scripserunt.

Vnde idem Hieronymus cõtra eundem Iouinianum libro primo, scribens ait.

¶Incestæ sunt virgines, quæ post consecrationem nubunt. Cap. IX.

Iuo p. 7. c. 124. Pann. li. 3. c. 193.

VIrgines, quę post consecrationem nupserunt, non tã adulteræ sunt, quàm incæstæ [d].

DISTINCTIO XXVIII.

Cce ostẽ-

2 Idem no. etiam Io. & Ber. extra de reg. ut cle. vbi no. de materia huius glo.

[b] Presbyteris, diaconis.] Vt extra q cle. vel vo. c. 1 contra. Sed ibi fuit dispẽsatio coparatum. [c] ¶ Disiungi.] Non enim debet dissimulatione culpabili nefanda sententia corroborari. C. de iudic. nup. l. ult in fi.

Quod non est, non potest dissolui.

[d] Virg.] ¶Quam incẽtę]Sacri leges etiam sunt. 27. q. 1. virginibus. quia valadmodũ ẽ iers fas coniungi. 3. ff. de proxi. decernimus.

§ Sub & iõ in cẽm ecclesiã delinquere vr 26. q 2. sed & illud 55. dist. in cap sed illud. in fi. Archid.

[Cce.] Hęc diuidit in xi. partes, in quarũ prima probatur, q nullus debet esse subdiaconus, nisi p misia castitate, & hoc per cap Greg & cap. Innocen. Ioan. de Fan. Quæ autem sunt causa restitutionis, habetur 31. dist. §. causa. Secunda ibi. [Quando] Tertia ibi. [Priusquam.] Quarta ibi, De his] Quinta ibi, [Assumi.]

Sexta

Sexta ibi, [Presbyter.] Septima ibi, [Quia sunt.] Octaua ibi, [De Syracusana.] Nona ibi, [Si quis docuerit.] Decima ibi, [Presbyterum.] Vndecima ibi, [Consulendum.] Ioan de Fant.

CASVS. Ostensum est supra in illo cap. diaconus. &c. presbyteris & diaconi, presbyteri & subdiaconi debent continentiam promittere. Adhuc in hac 28. dist. de eodē tractat, & annectit de his, q ab infantia ecclesiasticis officijs manci pantur, & q relictæ diáconorū & sacerdotum non contrahāt, & q sacerdotes proprias uxores à sua cura non abijciant. Sequentia plana sunt vique ad c. [priusquam.]

sum est [a], *quòd nolentes vouere continentiam, nec ad subdiaconatum, nec ad superiores possunt gradus cōscendere. Vnde ad subdiaconatum accedentes, non sine voto castitatis inbentur admitti, auctoritate B. Gregorij, qui scribens Petro subdiacono, lib. 1. epist. 43. in fine ait.*

¶Non fiat subdiaconus, qui se castè victurum non promiserit. Cap. I.

NVllum facere subdiaconum præsumant episcopi, nisi qui se victurum castè promiserit [b]. *& nonnullis interiectis.* Quia nullus ad ministerium altaris accedere debet, nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata. Infra dist. 31. c. ante triennium.

Item Innocentius secundus in concilio Rom. c. 5.

¶Subdiaconus, & supra constituti, incontinentes vxorē aut concubinam ducentes ecclesiastico beneficio, & officio careant. Cap. II.

DEcernimus, vt ij, qui in ordine subdiaconatus †, & supra, vxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio, atque ecclesiastico beneficio careant [c]. Cum enim ipsi templum, vasa Domini, & sacrarium Spiritus sancti debeant esse, & dici; indignum est eos cubilibus & immunditijs deseruire. Pann. li. 8. c. 148. † *diaconatus*] Pā.

Item ex concilio Toletano, c. 26.

¶Castè se victuros promittant in diaconos, vel presbyteros ordinandi. Cap. III.

2 QVando presbyteri, aut diaconi [d] per parochias constituuntur; oportet eos primū professionem [e] episcopo suo facere; vt castè, & purè † viuant sub Dei timore, vt dum eos talis professio obligauerit, vitæ sanctæ disciplinam † retineant Burch li. 1. c. 157. Ansel. li. 7. c. 106. Iuo p. 3. c. 130. & p. 6. c. 248. Pann. li. 3. c. 22. † *al. pie.* † *al. disciplina retineat*] cod. Regius.

Item Gregorius clero, & nobilibus ciuibus Neapolitanis, lib. 8. epist. 40.

¶Qui longam corporis sui continentiam non habet, in episcopum eligi non debet. Cap. IIII.

3 PRiusquam ad nos scripta vestra discurrerent † Ioannē diaconū, q ab altera parte [f] electus est paruulā [g] Ansel. li. 6. c. 9. al. 16. Polyc. li. 2. tit. 2. † *al. recurrerent.*] *al. discurrissent.*

1 Hic sub. sic sup. dist. proxi cap. 1. & pen. est ostensum, q diaconi subdiaconi & presbyteri debent continentiā promittere, & adhuc in hac, &c. secundū Barth. Brixien.

b NVllū.] ¶Promiserit.] Expresse vel tacite, expresse vt 23. d. quāquam. & 27. q. 1. ut lex. Tacite, ut infra ea diaconi. Si quęris quomodo ecclesia ponat alicui necessitatem continendi, cum continentia sit res uoti, non præcepti, vt 32. q. 1. integri tas? Dico q ecclesia neminem cogit continere, sed in ordine quem dat, potest imponere legem quam vult, sicut quilibet alius in traditione rei suæ, vt §. de pact. in traditionibus

c DEcernimus.] ¶Careant.] Minus agit cum eis decretalis, quę iubet eos amoueri post admonitionem, ut extra de cohab. cler. sicut ADDITIO. Vt hoc dictum cesset; dic, careant si præmoniti nō cessauerint: secundum Lauren. vel dic, q decr. loquitur in concubinario clerico, hic autem in eo qui de facto duxit uxorem, qui plus contemnit. Arch.

QVando.] Hæc est secunda pars, in qua probat, quòd prælati ecclesiarum parochialium debent facere professionem episcopo, quod honeste viuent.

d ¶Aut diaconi.] Hodie etiam acolythis conferuntur ecclesiæ ex dispensatione 2. vt extra de ætat. & qualit. præterea.

2 Hæc dispē satio est in corpore iuris clausa. ideo omnib. episcopis est permissa, secundū Ala. & Goffred.

e ¶Professionem.] Quid promittere debeat, dixi 24. dist. quamquam.

PRiusquam.] Hæc est tertia pars, in qua probatur, q habens filiam paruulā non debet esse episcopus.

CASVS. Vacante Ecclesia Neapolitana, quidam nomine Ioannes fuit ibi in episcopum electus à minori parte capituli, aliis cōtradicentibus: q filiā hēbat paruulā. supplicabat Papæ, vt ipsum confirmaret, sed Gregorius noluit eum cōfirmare, dicens, q neq; ipsi debuerūt eum eligere, nec ipse debuit electioni consentire, cū filia teste conuincatur sui corporis continentiam non habere.

f ¶Ab altera parte.] idest, medietate: quia nomine partis medietas designatur, vt ff. de verbor. sign. nomen §. portionis. & ff. de vsufr. l etiam.

g ¶Paruulam.] Paruitas filiæ fuit argumentum, q non diu fuerat continens. vnde aliud esset si habuisset magnam filiam, vt sic non obesset, ut inf. eod. de Syracusanæ. vnde ibi fuit dispensatum. Sed hodie iure communi nullus talis promouendus est in episcopum, ut 61. dist. Catinensis.

3 Nā per tēporis processum quandoq; purgauit vitium. 1. q. 1. cito. & not. 3. q. 1. in primis. Archid.

a ¶Filiam.

Digitized by Google

habere filiam [a] exquorundam relatione cognouimus. Vnde, si rationem voluissent attendere, nec alij eum eligere, nec ipse debuerat consentire. Nam qua præsumptione ad episcopatum audet accedere, qui adhuc lõgam corporis sui continentiam filiola [α] teste conuincitur non habere?

[a] ¶Filiam'.] Nota, q̃ per factum ipsum probatur aliquid, vt 82.dist.proposuisti.12.q.2.quatuor, & 18.distin peruenit. Ex hoc cap.videtur, quod iudex ex suo officio possit aliquid supplere de facto quod sibi non constat tanquam iudici, Et licet non obijciatur aliquid a partibus

Iudex quan doque de facto supplet.

citur, quod in xviij anno debet perscrutari conscientia iuuenum, vtrum velint contrahere, an castitatem tenere.

CASVS. Hoc capitulum loquitur de illis filiis, qui traduntur a parentibus in ecclesiis sæcularibus erudiẽdi. Dicitur enim, quod illi, receptis minoribus ordinib. in pueritia, cũ ad decimu octauũ annũ peruenerint, interrogari debent, an velint cõtinentiam profiteri, an non. Et si dixerint se velle continere, post 20. annum, debent ad subdiaconatum promoueri: & si postea caste vixerint, post xxv. annum diaconi fiant: ita tamen, quod de cætero ad nuptias, vel furtiuos concubitus non accedant: quod si fecerint, deponantur. Si vero dixerint se nolle cõtinere, ducãt vxores, ita vt si postea renũciauerint pari cõsensu copulæ nuptiali, ad sacros ordines poterunt promoueri.

Item ex concilio Toletano. 2.c.1.

¶Ad subdiaconatum accessuri continentiam profiteantur. Cap. V.

4 DE ijs quos volũtas parentum a primis infantię [b] annis clericatus [β] officio mancipauit, statuimus obseruandũ, vt mox detonsi, vel ministerio lectorũ [c] traditi, in domo ecclesiæ sub episcopali præsentia a præposito sibi debeant erudiri. At vbi octauumdecimum [d] ætatis suæ compleuerint annum, coram totius cleri, plebisq; cõspectu voluntas eorum de expetendo coniugio ab episcopo perscrutetur, quibus si gratia castitatis Deo inspirãte placuerit, & promissionem † castimoniæ suæ absq; coniugali necessitate spoponderint seruaturos, hi tanquã appetitores arctioris vitæ, leuissimo Domini iugo subdantur, ac primo subdiaconatus ministerium habita probatione [e] professionis suæ a † vigesimo anno suscipiant. Quod si inculpabiliter, ac inoffensè vigesimumquintum annũ ætatis suæ peregerint, ad diaconatus officium, (si scienter implere posse ab episcopo cõprobantur) promoueri debẽt. Cauendum tamen est his; ne quando suæ sponsionis immemores ad terrenas [f] nuptias, aut furtiuos †concubitus vltra recurrãt. Quod si forte fecerint, vt sacrilegij rei † ab ecclesia habeantur extranei. Quibus autem voluntas propria interrogationis tempore desiderium nubendi persuaserit, concessam ab Apostolo licentiam auferre [g] non possumus, ita vt cum prouectæ ætatis in coniugio positi renunciaturos se pari consensu operibus carnis spoponderint, ad sacros ordines † adspirent.

Anſl.7.c.42.

† *Addeghee dictio, hic ponitur exclusiue.. tex. est si in l.ratio.§.fi.ff.de act.empt.*

† *al. maortinos.*

† *rei damnentur, & ab.*) orig.manuscrip.reg.

† *al.gradus.*

α ¶Filiola.] *Sic emendatum est ex originali, Anselmo, & Polycarpo: tum antea legeretur.* filia. *Superius etiam dixerat,* pãruulam filiam. *quibus verbis recens incontinentia manifeste exprimitur.*

β ¶Clericatus.] *In omnibus editionibus, & duobus codicibus Vaticanis conciliorum legitur,* in clericatus officio, vel monachali. [al monachi] posuit. *Sed in codice Lucensi Regio habetur eodem modo atque apud Gratianum.*

b ¶Infantiæ.] Idest, pueritiæ, quia infantia non durat nisi vsque ad septenniũ. vt C de iur.delib si infanti. Sic ergo videtur, q̃d pueri bene possũt habere beneficia ecclesiastica, nam, & promoueri possunt, vt 77.dist. in singulis. Sed contra 1. quæstio. 1 pueri. Sed dic, quod beneficia possunt habere, sed non prælaturas, vt extra de æta & qualit.indecorum.

Pueri beneficia, sed non platuras habere possunt

c ¶Lectorum.] Nomine lectoris hic cõprehẽdit omnes minores ordines. sup. 25.d c 1.

d ¶Octauumdecimum.] In clerico sæculari requiritur votũ in xviij. anno, vt hic, & 77 dist. in fin

e ¶Probatione] Debet enim longa præcedere continẽtia, vt sup.eo.proxi.c & 77 d.quicunque.

f ¶Ad terrenas.] Quia terram replent, virginitas vero paradisum. 33. q. 1. nuptiæ.

g ¶Auferre] Quod ergo de iure communi competit negandum non est. in Auth.de nup.circa finem, §. sed hoc quia, ff.de re iu.l.4.§.si quis condemnatus.

Afferre

1 Q̃d dic, vt legit, & no. ext de elect. cum nobis olim. de postul.cap 3.& hic adde q̃d dicã.inf.2.q.7 iudicet. Archid.

bus contra personam electi: ipse tamen superior potest obiicere 1 Sed hoc ideo supplet de facto, quia illud spectat ad substantiam electionis, sicut supplet de tali facto, quod spectat ad substantiam iudicii, vt dixi 2.q.7.alieni Io. Alias iudex non supplet de facto, nisi quod constat iudici tanquam iudici, vt C.de temp. appel.l 1. §.vlt & C.de app ampliorem.circa princ. & ff.de testib. l.3.§.tu magis scire. Sed licet possit supplere, tamen ei soli non creditur, vt extra de probatio quoniam contra falsam Sed de iure supplet. C.vt quæ desunt aduoca l.vna.

Bar. Brix.

DE iis.] Hæc est quarta pars huius distinct. in qua di-

gulis 2. sed in monacho in 15. vt 20.q.1 illud quod ideo fit, ne monachalis habitus propter nuptias deferatur, ni si vbi dura est conuersatio, vt in insulis, vbi datur maius spatium, vt extra de reg. quia insulis.

2 Hoc c. nil facit ad hoc q̃d dicit requiritur, &c. Archi.

ADDITIO. Hæc palea est. 20.q.1 quia.

Digitized by Google

Assumi.] Hæc est 5 pars distin. in qua probatur, quòd nullus debet esse sacerdos, diaconus, vel subdiaconus, nisi promissa castitate. Io. de Fan.

CASVS. Ab hoc loco vsque ad §. ecce omnia cap. inducuntur ad probandum, q̃ subdiaconi non tenentur continere contra priora. Et idem erat de sacerdote, & diacono. Inducũt duo prima a contrario sensu, & inducũtur omnia sophistice, vel verum est quod dicit, si de illorum tẽpore intelligat quo continentia cœpit introduci. Omnia quæ sequuntur vsq; ad cap. diaconi, plana sunt.

Diaconi.] CASVS. Statutũ fuit in synodo Ancyrana q̃ si aliqui in diaconos ordinentur, & dicãt se nolle, vel nõ posse continere, & ẽps nihilominus ordinat eos, si postea cõtraxerint, ab vxore separabuntur, sed in ministerio remanebũt: quia videtur, q̃ ẽps eis licentiam dederit si vero in ordinatione sua tacuerint, videntur continentiam profiteri: & ideo si postea cõtraxerint, officio, & beneficio priuabuntur.

a ¶Diaconi.] Ad intelligentiã horũ capitulorũ notabis, q̃ in oriẽtali ecclesia, & in occidentali licitè contrahit in minoribus ordinibus vt 32. d. si quis eorum, & c. lectores, & c. placuit, sed cõstituti in superiori ordine nec apud nos nec apud Græcos possunt contrahere, nec poterãt tpe Apostolorum, & si contrahant, nõ est matrimoniũ, & hoc patet ex sexta synodo, quæ in oriente fuit celebrata, & regulam statuit eis, vt distin. si quis eorum. 31 di. Nicæna & 84. dist. cum in præterito. In hoc autem est differentia inter eos, & nos. ipsi. n. siue sint conjugati, siue non, promouentur ad sacros ordines non promissa continentia, vt 31 d. quoniam, sed occidentales nunquam promouentur nisi continentia promissa, vt sup. eo. nullum, & cap. assumi. A tẽpore autem Syricij, & Innocentij non licuit orientalibus ad diaconatum, vel supra promoueri, nisi promissa continentia, vt 81. distinct. proposuisti, & cap plurimos. Sed subdiaconis vsque ad tempus Gregorij licuit, vt 31. distinct. ante triennium. Orientales ergo licitè vxoratũ matrimonio cõtracto ante sacros ordines postea in sacris ordinib. contrahere non licet, vt 31. dist. qm̃. & cap. aliter. & extra de cle. coniug. cum olim. sed post receptũ sacrum ordinem non possunt contrahere, vt ibi dicitur.

Orientales ab occidentalibus differunt.

b ¶Pro-

y ¶Ministro lectorum.] *In omnibus codicibus conciliorum, ante citatis (etiam Lucensi) legitur*, ministerio electorum. *Verum in epistola prima Syricij ad Himerum, c. 9. & Innocentij 24. c. 5. (vbi de eadem fere re agitur), est*, lectorum ministerio, seu officio.

Item ex concilio Arelat. 2. c. 2.

¶In coniugio constitutus ad sacerdotium assumi non debet. Cap. VI.

5 ASsumi aliquem ad sacerdotium in coniugij vinculo constitutum non oportet, nisi fuerit promissa conuersio. Paulo aliter in orig.

Item ex eodem.

¶Non ordinentur diaconi, qui castitatem non profitentur. Cap. VII.

PRæterea placuit, vt deinceps non ordinentur diaconi, nisi qui prius conuersionis proposito professi fuerint castitatem.

¶*In Arelatensibus, quæ extant hic, ipse penitus canon non inuenitur: sed sententia in tertio, c. 2. in fi.*

Verum illa priori auctoritate diaconis videtur permitti coniugium, cum ad sacerdotium tantum coniugati prohibeantur assumi. Porro sequenti auctoritate videtur permitti subdiaconis, cum de diaconis specialiter præcipitur, vt sine probatione castitatis non ordinentur. Hoc idem in Ancyrana synodo videtur esse permissum in qua, c. 10. (al. 9.) sic statutum est.

¶Diaconi non prohibeantur a ministerio si in ordinatione dicunt se continere non posse. Cap. VIII.

DIaconi[a] quicunque, cum ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati[b] sunt dicentes, velle se habere vxores, nec posse se continere, hi si postea[c] ad nuptias venerint, maneant in ministerio[d], propterea quòd his episcopus licentiam dederit. Quicunque sanè tacuerunt, & susceperunt manus impositionem, professi continentiã, si postea ad nuptias venerint, a ministerio cessare debebunt. Pann. l. 3. c. 87. Poly. l. 4. tit. 31.

Item ex concilio Neocæsariensi. c. 1.

¶Presbyter ducens vxorem ab ordine deponatur. Cap. IX. Bucc. l. 2. c. 101. Iuo p. 6. c. 185. Pann. l. 3. c. 91.

6 PResbyter si vxorem duxerit,

b ¶Protestati.] Supra d. proxi. diaconus, & extra de in integ. rest. c. 1. in fi.

c ¶Postea.] Sic extra de cler. coniug. diuersis, & extra de concess. præb. & eccles. non va. cum super, in fi. de filiis presbyterorum veniens.

d ¶In ministerio.] Quia videretur venire contra promissionem propriam, vt extra de cond. appo. per tuas.

PResbyter.] Hæc est 6. pars, in qua ponitur pœna sacerdotibus fornicatis. Io. de Fan.

Casus

CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd si presbyter duxerit vxorem, debet deponi. Si vero adulterium, vel fornicationem commiserit, debet extra ecclesiam abiici, & ad pœnitentiam inter laicos redigi.

Presbyter fornicans. plus punit, quam legitimè contrahens.

a ¶Ab ordine.] Idest ab officio, & non beneficio: & secundum hoc magis punitur sacerdos, qui fornicatur, quam qui legitime contrahit & hoc ideo, quia facit cõtra sacrum ordinem, & etiam contra legem. & ideo minus peccat ducendo vxorem: quia credit hoc sibi licere: sicut illa minus punitur, quæ publice delinquit, quam quæ priuate delinqueret: quia credit hoc sibi licere, vt ff. de ri. nup. l. vlt.

ab ordine [a] suo ille deponi debet: Quòd si fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit, extra ecclesiam abijci, & ad pœnitentiam [b] inter laicos redigi oportet.

a ¶Inter laicos.] *Grace legitur, ἐζωδεισθαι τέλεον, καὶ ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς μέξανον: quæ Dionysius exiguus uertit*, amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi. *ubi nulla mentio fit pœnitentiæ inter laicos agendæ; quæ de re copiosius dicetur infra 30. dist. c. finali.*

Item Gregorius lib. 11. epist. 58.

¶De eo, qui relictam cuiusdam diaconi duxit vxorem. Cap. X.

Iuo p. 9. c. 126.

Iuo p. 6. c. 14.

QVia sunt [c] culpæ, in quibus culpa est relaxare vindictam, quærenda semper est veritas, vt inquiri debeat, vtrum accusatum noxa condemnet, an a pœna innocentia patefacta subducat. Itaque peruenit ad nos Fantinum defensorem, vltionem exercere in Petrum latorem præsentium voluisse, pro eo, quòd (quantum dicitur) relictam cuiusdam diaconi, tempore, quo conductor [d] fuit, marito tradiderit. Sed quoniam iste coniugem diaconi asserit non fuisse, dicens [e], nec eam virginem † [f] ad eum uenisse, denique † nec religiosam [g] mutasse vestem, postquã ille in ordine sacro promotus est; adijciens etiam, prius quam ad diaconum perueniret, & postea, praua illam opinione vixisse: Ideo fraternitatem tuam his hortamur affatibus, vt cum Dei, sicut decet, timore causam hanc subtili omnino iuuestigatione perquiras, vt si in coniugio diaconi mulierem, de qua agitur, fuisse [h] constiterit, & suprascriptus lator memorato defensori, & rectori patrimonij, ad vindictam modis oĩbus tradatur †, & cum competenti emendatione ij, qui male sociati sunt, disiun-

† *virginem illã*] orig.

† *vt nec religiosã vestem mutare præsumeret*] in orig. apud Iuonem.

Ad hoc facit tex. in l. obseruandũ. in fi. ff. de of. præsid.

Principium medium & finis an vnũ tria hat aliud.

Clericus solenniter pœnitere non potest.

1 Hoc etiam not. extra de pœn. c. 1. &c. quæsitũ. ibi videas, Arc.

b ¶Ad pœnitentiam.] 50. dist confirmandum. contra. Sed illud intelligitur de solenni pœnitentia, quam clericus facere non debet 1: istud de publica, vt 30. q. 1. si quis sacerdos. & 30. dist. si quis presbyter. sed si depositus fuerit. bene potest solenniter pœnitere, vt de pœnit. dist. 6. sacerdos. Adhuc signatur contra. 80 dist. presbyter. vbi dicitur, ꝙ sacerdos non debet publice pœnitere inter laicos. Sed illud verum est quando crimen est occultum, sed hic loquitur quando crimen est publicum apud laicos 2. q. 1. si peccauerit.

ADDITIO. Et publica delicta publico remedio egent. de pœnit. dist. 1. quamuis. & § hoc ergo. & videas, quod legitur, & no. 30 q. 1. c. vlt. & 81. dist. si quis episcopus. Archid.

QVia sunt culpæ.] Hæc est 7. pars dist. in qua probatur, ꝙ vxor subdiaconi, vel diaconi, vel presbyteri post mortem mariti contrahere non potest. & probatur per tres auctoritates. Ioan. de Fan.

CASVS. Clericus quidam in consortio suo quandam ab initio non erat virgo, & postea iste promotus fuit in diaconũ, colligitur eam non fuisse vxorem arguim. ff. de hære. inst. tu. sed & si. § solemus. & 53. dist. capit legem quandoque medium trahit extrema. ff. de fer. ru. præ. qui sella. §. vlt. & l. tria prædia quandoque principium trahitur ad finem, inf 35. dist ab exordio. ff. de leg. 3. si quis. in principio. quandoque finis trahit ad se principium vt 13. q. 2. cap. vltima voluntas. ff. de adimen. lega. l. 3. & l. 4.

c ¶Quia sunt.] Quæ hęc allegatio valeat, probatur 14. d. si quis viduam.

d ¶Conductor.] .i. defensor.

e ¶Dicẽs.] & ita nõ potuit vxor eius cõferri: quia maritus corruptę non potest promoueri.

f ¶Nec eam virginẽ.] Hic per duo extrema colligitur medium: ex eo enim, qđ

g ¶Nec religiosam.] Idest, religiosum habitum, quem solent sumere viduæ, vel aliæ deuotæ, licet non conuertantur ad aliquam ecclesiam. Nec enim credo, quod vxor illius qui promouetur ad sacrum ordinem, teneatur intrare religionem: sed sufficit, ꝙ voueat perpetuã continentiam, vt 77. dist in. episcopus. Nec obst extra de conuer. con. sane. quia illud speciale est in vxore episcopi. Sed adhuc ob. extra de cler. coniug. quod a te. Sed illud intellige cum ordinatus vult transire ad religionem. Sed nec hic Papa aliquid dicit de veste; sed Petrus illud allegauit.

Coniugatus promoueri potest, licet vxor religionem non ingrediatur.

2 Sub. & cõtinẽtiam, ꝓfitente, vt extra de cõuer. coniug. coniugatus. Ar.

h ¶Fuisse.] supple, & eum ordinatum ipsa sciente. 2. nã si ea inuita ordinaretur, vel ignorante, non fieret ei ꝓiudicium. sed si sciuit & tacuit, fit ei præiudicium, ꝙ post mortem illius non possit nubere, vt 32 dist. seriatim. Vnde nõ requiritur, quod mulier voueat sed sufficit, si scit virum suum ordinari.

SI ſe cuiquam.] CASVS. Dicitur in hoc cap. q̃ ſi relicta presbyteri, vel diaconi nupſerit ſecundo ſeparari debent: & ſi caſtigati ideſt, moniti noluerint ſeparari excommunicentur. Si eſt in litera, [caſtitat e,] ideſt, propter caſtitatem ſeruandam.

¶Caſus ſequentis capituli de eadem materia loquitur, & per ſe patet.

Vxores ordinandorũ qd uouere debeant.

a ¶Duplici.] Quantum ad primum.

b ¶Separentur.] Dubitatur de vxoribus ordinãdorum, qualiter vouere debeant, & dare licẽtiam, vr q̃ ſolo verbo, vt ſu. eod diſt de his in ti. & cap. quia ſunt cul pæ. & 32. diſt. ſeriatim. ſed cõtra extra de conuerſ. coniug. ſane, H 34. diſt. fraternitatis. vbi dicitur, q̃ vxor promouendi intrabit monaſterium 1. ltẽ alia ratione: quia cœtus clericorũ præeminet cœtui monachorũ: quia vix bonus monachus facit bonum clericum. 16. quæſt. prima, legi. & facit ad hoc extra de conuerſ. coniug. coniugatus. ſed nullus ſuſcipit in monachũ niſi conuertat vxor. 27. qõ. 2. Agathoſa. Dic nõ eſſq neceſſe, q̃ vouent caſtitatẽ tantũ, niſi de ea habeatur ſuſpicio. extra, de conuer. cõiugato. cũ ſit præditus. Et ſpeciale eſt in illa decre. ſane in vxore epi. Sed ſubijicit: hęc mulier nõ vouit ſolẽniter: ergo ſi cõtraxerit, tenet matrimoniũ, quod hic negatur. Solu. ſm quoſdam votum iſtud eſt ſolenne ex propria profeſſione †, vt extra qui cler. vel vo. conſuluit. alias non videtur. q̃ ſola ſcientia mulieris ſolennizet votum, niſi ipſa expreſſe vouerit. Ioan. Sed videtur, q̃ ſola conſtitutio eccleſiæ hoc matrimonium dirimat non ſcientia, vel votũ: quod ex eo patet, q̃ Græcus non promittit cõtinentiam dum recipit ſacros ordines, vt 31. d. quoniam. tamen ſi contraxerit poſt ſacros ordines, non tenet matrimonium. hoc ergo non facit votum, ſed ſola conſtitutio eccleſiæ.

† cõfeſſione

c SI qua. [¶Aut diaconi.] ideo non facit mentionem de ſubdiaconis: quia tempore Gregorij promouebatur quis in ſubdiaconatum non promiſſa continentia: nec fiebat vxorib. aliquod præiudicium, vt 27. q. 2. multorum.

DE Syracuſana.] Hæc eſt 8. par diſt. in qua probat, q̃ nullus debet fieri epiſcopus habẽs filios & vxorem, niſi ex neceſſitate, & remota cauſa impedimenti, ſcilicet, quod per tales res eccleſiæ non lædantur. Ioan. de Fan.

CASVS. Dum eccleſia Syracuſana paſtore vacaret, quidam minus idoneus ibidem eſt electus, habens filios & vxorem, pro quo Cethegus patricius ſupplicauit Papæ Pelagio, vt eius electionem confirmaret. ſed quia perſona illius electi erat minus idonea, Pelagius non exaudiuit Cethegum, immo diſtulit eum confirmare fere per

gantur. Si verò in eius coniugio non fuit, memoratum Fantinum ex noſtro mandato commonere te volumus, vt ei facere nil præſumat, nec falſa † illum accuſatio apud eum in aliquo prægrauet.

† Eſt etiam apud Iuonem non autem in orig.

Item ex concilio Aurelianenſi 1. c. 15.

¶De vxore presbyteri, vel diaconi, ſi alijs ſe coniunxerit. Cap. XI.

SI ſe cuiquam mulier duplici [a] coniugio, presbyteri, vel diaconi relicta coniunxerit, aut † ſeparentur [b], aut certe, ſi in crimin s intentione perſtiterint, pari excommunicatione plectantur.

† al. caſtigat. al. caſtitate ſeruata ſeparentur.

† al. criminũ

Item ex concilio Martini Papę.

¶De eodem. Cap. XII.

SI qua vidua epiſcopi, vel presbyteri; aut diaconi [c] maritum acceperit; nullus clericus, nulla religioſa [perſona † cum ea conuiuium ſumat: nunquam communicet: morienti tamen † ei ſacramenta ſubueniant.

Apud Martinum Bracar. cap. 29. & conc. Tol. 1. c. 18.

† abeſt a concil.

† al. tantum.

Item Pelagius Cethego patricio.

¶Cuiuſdam epiſcopi ordinatio differtur: quia vxorem habet, & filios. Cap. XIII.

1 Dicunt q̃dam, q̃ monaſterij ſibi aſſignabitur per epm, & ipſius auctoritate fiet ſeparatio, ſiue dabitur licẽtia inf. 27. q. 2. ſi vir. ibi videas Arc.

8 DE Syracuſanæ vrbis antiſtite optaueramus in ipſo initio, gloriæ veſtræ deſiderijs obedire, niſi nos multiplex rõ ipſius non paucis rẽporib. ordinationẽ differre ſacerdotij coegiſſet, ob hoc, qđ vel perſonæ qualitas (ſicut & vos melius noſtis) vel ſuperſtes vxor, aut filij (per quos eccleſiaſtica ſolet [d] periclitari ſubſtantia) noſtros animos diuitius ab eius ordinatione ſuſpẽderẽt. Et quantum ad cautelam humanam pertinet, integro pene anno diſtulimus, opinantes, quod in melius Syracuſanorũ prouenire poſſet electio. Sed quia in voluntatis ſuę propoſito irreuocabiliter perſtiterũt [e], & nullus eſt alius

Anſ. l. 6. c. 42. al. 46. Poly. l. 2. tit. 1.

per annum, vt Syracuſana electio in melius proueniret. Sed quia irreuocabiliter in ſuo propoſito perſtiterunt, & in illa eccleſia nõ erat alius idoneus: ne amplius inſanirent (ſicut prætor magnificus Papæ ſignificauit) ideo Papa eius electionem confirmauit: prius tamen ab eo cautione recepta, in qua continebatur, quanta eſſet ſuarum rerum ſubſtantia: & quòd nihil de rebus eccleſiæ vſurpabit. & quod quæſita tempore epiſcopatus eccleſiæ reſeruabit.

Eligẽtes an variare poſſint.

2 Hoc eſt falſum ſed dic, vt not 63. d. quãto. Arc.

3 Ver. cum autem. ſed multũ a longè ibi ſumitur hoc arg. vnde dic, q̃ nil aut parũ facit ſi bene videatur. Aliud.

d ¶Solet.] Nota caueri debere ex eo, q̃ ſolet aliquid fieri, vt 98. d. Afros. & 63. d. noſſe.

e ¶Perſtiterunt.] Nota arg. quòd ambulatoria eſt, voluntas eligentium vſque ad confirmationẽm, vt 61. diſt. ſtudij. & 63. diſt. quando. & extra de elect. cum terra. & q̃ nullum ius acquiritur electo ante confirmationem 2, vt extra de accuſat. ſuper his. & 27. q. 2. nõ eſt dubiũ. & extra de elect. cum in cunctis 3. & cap noſti. Arg. contra extra de elec. cum inter. in fine, & per illam decr. dico, quod non poteſt variari. Ioan. Sed hodie publicato ſcrutinio variare nequeunt electores, vt extra de elect. pu-

Digitized by Google

publicato postulato autem variatur si postulantes, diffidunt de iure suo. nisi sit iam prætentata superiori, ut extra de postu. præla. bonæ. 2.

Eligi non debet in episcopū habēs vxorem & filios.

a ¶ Principalis.] Id est, principiū. vt in authen de sanc. epi. circa princ. Hic prohibetur in epm eligi habēs vxorem & filios, & nepotes, vt in auth. quomodo oportet epos. Sed hoc post intelligi, quando filij mali sunt vel nepotes. nam pp tales ab alijs legitimis actibus patres remouentur, vt 6. q. 1. qui crimen. vel quando ita tenere diligit eos. q̄ præsumitur ratione ipsorum, quòd dilapidentur bona ecclesiæ, vt hic dr. idem est si habet patrē, vel si habet fratres de quib. est timor: aliàs nō repellitur qs pp vxorē vel filios, cū hoc permittat Apostolus. Et est arg. ad hoc 12. q. 2. episcopus, qui filios 1. & extra de testa. c. 1. dū tā longa continētia p̄cesserit, vt sup. eod. prius quàm. & 77. d. quicunque.

in eadem repertus ecclesia, nisi longioribus adhuc temporum differretur spatijs, ne paulo amplius insanirent (sicut filij nostri magnifici viri prætoris testificatione didicimus) inter huiusmodi ambiguitates illud consultius iudicauimus faciendum, vt congrua prouidentia causam, propter quam principalis [a] constitutio habentem filios, & vxorem ad episcopatus ordinem promoueri prohibet, salua dispositione consilij † muniremus. Qua de re summo studio ab eodem Syracusanæ vrbis episcopo, priusquam à nobis contingeret ordinari, huiusmodi exegimus cautionem, per quam & suam fateretur, quantula esset, præsentis temporis habita rerum descriptione, substantiam; & nihil vnquā per se, aut per filios, & vxorem, siue quamlibet propinquam, aut domesticam, vel extraneam forte personam de rebus vsurparet ecclesiæ, & vniuersa sui episcopatus quæsita [b] tempore, ecclesiæ suæ dominio sociaret; nihil vltra id, quod modo descriptum est, filijs suis, vel hæredibus relicturus.

Nouella 6. & 123. in princ.

†al. concily] Grat.

1 Et c. sacrorum. 12. q. 1. sint manifesta.

b ¶ Quæsita.] De rebus ecclesiæ, vel intuitu ecclesiæ, vt 12. q. 1. manifesta. & ca. seq. & q. 5. cap. pen. ECCE HAC. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit Gratianus ex supradictis ab illo c. assumi. vtq; hue, q̄ siue sit subdiaconus, siue diaconus, siue presbyter, licite p̄ōt vti matrimonio contracto. Et ad hoc allegat breuiter supradicta recapitulādo. In secunda parte, quę incipit ibi, [Sed q̄ de electione,] Soluit p̄dictas obiectiones, qa q̄ dr in illo c. de Syracusanæ. nō ob. quia in minoribus ordinibus constitutus, vel in laicali habitu potuit electus ille hēre vxorem & filios: & postea de cōsensu vxoris cōtinētiam professus bene potuit promoueri. illud aūt c. quia sunt culpę intelligitur de diacono, cuius ecclesia nondum susceperat votū continētiæ: vel de eo diacono, q̄ susceperit eam in minoribus ordinibus: sicut dictum est de epo syracusano. Alia aūt ca. ex tpe vel loco intelliguntur. Ex tpe: quia nondū erat indicta cōtinentia ministris altaris. Ex loco: quia orientalis ecclesia nondū inceperat votū cōtinētiæ. hoc tñ seruat: qa si moritur vxor, quæ ducta est in minorib. ordinibus, cū qua est alīqs factꝰ sacerdos. si postea cōtrahit, deponet.

c ¶ Nisi necessitate cogente.] Hodie iure cōi eligitur, vt

a ¶ Item Pelagius.] *Anselmus, & auctor Polycarpi ex eadem epistola referunt hæc; qua caput istud antecedunt:* Quod de ordinando ecclesiæ Catinensis episcopo, salubris electione iudicij fieri desideraſtis, agnouimus: confestim sequenti die eum iuxta morem discutientes, tertio, quo venit die, episcopum cōsecrauimus: simili quidem modo & de Syracusanę, *& quæ sequuntur, In Polycarpo tamē inscriptio est.* Gelasius. Papa Ceto. *Ino autē in epistola ad Hugonem archiepiscopū Lugdunensem, qua incipit,* Causam Beluacēsis, &c. *ita scribit* Si enim Papa Gelasius quondam Syracusanæ vrbis electum vxorem habentem, & filios interueniente Cethego patricio, &c.

Ecce hac auctoritate electus in episcopatum non prohibetur & habere vxorem, & filios †. *Eligi autem ad episcopatum non debet, nisi aut sacerdos, aut diaconus: subdiaconus vero non, nisi necessitate cogente* [c]: *siue ergo presbyter, siue diaconus, siue subdiaconus fuerit, appareat, q̄ in præfatis ordinibus constituti licitè* † *matrimonio vti possunt.* ¶ *Quia ergo auctoritate Gregorij qui relictam diaconi, marito tradidit, puniendus est.* ¶ *Item in Neocæsariensi concilio presbyter ducens vxorē, non diaconus, iubetur deponi.* ¶ *Item in Ancyrana synodo, diaconi, q̄ in ordinatione sua dicūt se velle habere vxores, si postea venerint ad nuptias, nō prohibētur à ministerio: patet, quòd nec diaconi, nec subdiaconi sunt prohibendi à coniugio. Sed quod de electione obijcitur, verum quidem est in episcopum non eligendum, nisi in sacris ordinibus constitutum: sed ipsum vxorem habere, & filios, non repugnat præmissis auctoritatibus de continentia clericorum.* ¶ *In laicali enim habitu, vel in minoribus ordinibus constitutus potuit habere vxorem, & filios: & si postea ex consensu vxoris continentiā professus subdia*

† Infero ex hoc text. q̄ aliqua pp scandalum eunt andum permittuntur. quæ nō fierēt aliàs: de quo 51. dist. aliquātos. in addi. glo. fina.

† al legitima

tur, vt extra de ætate, & qua'i à multis.

a ¶ Gregorij.] Supra ea. quia sunt.

h ¶ Susceperat.] Hæc solu. non valet 1. quia à tempore Apostolorum non licuit in ordine illo contrahere, nec in subdiaconatu, vt 84. dist. cum in præterito.

c ¶ Neocęsariensis.] ī ea. c. presbyter si.

d ¶ Ancyranę.] sup. eadem, diaconi.

e ¶ Ex tempore.] Illud stare non potest, quod dicitur in fi. illius ca. diaconi professi continentiam.

ADDITIO. Alij vero sentiunt cū Gratiano, & secūdū hoc ꝙ dicit ibi, professi. &c. dic, de cætero: qa prius licuit ei cōtrahere. Archidiac.

f ¶ Ex loco.] G. ita credebat, ꝙ in orientali ecclesia diaconi possēt cōtrahere: sed hoc non est verum.

ITEM OPPONITUR. Adhuc opponit per sequentia c. quorum prima duo sunt plana. & postea ī d. 30. ponit solutionē.

SI qs.] Hæc est 9. pars d. in qua dicit presbyterū religionis causa non debere contēnere propriam vxorem.

g ¶ Contemnere.] Quantum ad exhibitionē necessariorū, vt 31. d. oīno & §. pt

h SI qs discernit.] & infra, &c.

PResbyterū.] Hæc est 10 pars huius dist in qua dicit presbyterum non legalibus nuptijs detentū ab officio abstinere debere.

CASVS. Quidā presbyter oriētalis mortua sua vxore duxit secundam, cum putaret sibi licere. quæsitum est in sexta synodo, quid de eo fieri debeat. Et respondetur. ꝙ debet priuati omni sacro ministerio: ita ꝙ neque publicè, neque priuatim benedicat: quia benedictionem non habet propter delictum suum: sed imploret veniam a Domino de suo delicto. honorem tñ suæ cathedræ per dispensationem tenebit.

i ¶ Non legalibus.] pōt intelligi de eo qui contraxit secundas nuptias per ignorantiam iur's 1.

K ¶ Habere.] Scilicet dignitatem, beneficium enim retinebit, & locum in choro, & cātabit cū alijs, & intererit electionibus: sed hoc solum deest ei, ꝙ non debet ministrare vt sacerdos, vt 15. quæst. vlt. qui admiserit. & cap.

1 Ad idem Flu & Lau. quorū fuit ista gl. Arc.

2 Sic intelligit Crat. 31. dist. §. vlt.

conatum, vel diaconatum, vel presbyterij gradum adeptus fuerat, attamen vxori, & filijs ipsum necessaria subministrare oportebat. ¶ Illud autem Gregorij [a] duobus modis soluitur: vel quia ecclesia illa, cui diaconus ille ministrauerat †, nondum continentiæ votum susceperat [b] in diaconis, & reliquis ministris: vel quia (sicut de electo in episcopum antea scriptum est) ante subdiaconatum memoratus diaconus eam in vxorem duxerat. ¶ Illud autem Neocæsariensis [c] & Ancyranæ [d] synodi, uel ex tempore [e], uel ex loco intelligitur. Ex tempore, quia nondum erat introducta continentia ministrorum altaris. Ex loco [f], quia utraque synodus orientalis est, & orientalis ecclesia non suscipit generale uotum castitatis: hoc tamen diligenti obseruatione custodit, ut post adeptum sacerdotium, defuncta priore uxore, cum qua sacerdos factus fuerat, si alteram duxerit, deponatur.

† al. militauerat.

a ¶ Non prohibetur.] *A plerisque vetustis exemplaribus abest dictio*, non: *Retenta tamen est, quoniam hic Gratianus in alteram partem disputando, ex canonibus prius citatis præ se fert hoc probare, subdiaconis, diaconis, atque etiam presbyteris non fuisse prohibitum vsum coniugij. Quod tamen qualiter accipiendum sit, ipse postea declarat à ver.* Sed quòd, *vsque ad uersi.* Illud autem. *Hac de re agetur etiam infra in notatione ad principium distinct. 31.*

Item opponitur illud, quod legitur in canone Apostolorum, c. 6 al. 5.

¶ Presbyter causā religionis non contemnat propriam vxorem. Cap. XIV.

9 SI quis docuerit sacerdotem sub obtentu religionis propriam vxorem contemnere [g], anathema sit.

Burch. l. 1. c. 78. Iuo p. 5. c. 184. Panu. l. 3. c. 123.

¶ *Gratianus refert sensum canonis, cæteri collectores ipsa etiam fere uerba.*

Item ex Concilio Gangrensi, c. 4.

¶ Anathema sit, qui presbyterum coniugatum discernit à communione, nuptiarum occasione. Cap. XV.

SI quis discernit [h] presbyterum coniugatum tanquam occasione nuptiarum, quòd offerre non debeat, & ab eius oblatione se abstinet, anathema sit.

Aurch. l. 3. c. 75. Iuo p. 2. c. 125. & p. 3. c. 158.

¶ *Græcè est:* Εἴτις διακρίνοιτο παρὰ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος, ὡς μὴ μρῆναι, λειτουρὴ σαντος αὐτοῦ, προσφορᾶς ματαλαπβάνειν, ἀνάθευα ἔστω *idest.* Si quis secernat se à presbytero, qui vxorem duxit, tanquam non oporteat, illo liturgiam peragente, de oblatione percipere, anathema sit. *quæ versio non multum discrepat à uersione Dionysii exigui.*

Simile etiam in 3. canone eiusdem synodi, & apud Basilium in epist. ad Amphilochium, c. 27.

Item ex sexta synodo in Trullo, c. 26.

¶ Ab officio abstineat presbyter non legalibus nuptijs detentus. Cap. XVI.

10 PResbyterum per ignorantiā non legalibus [i] nuptijs detentū cathedram quidē habere [k], sed γ ab officio

cap. si quis presbyter. Et not. quòd de vtroque iure esset priuandus, vt 84. dist. quilquis. sed hoc beneficium conceditur 1, sublato officio, vt 50. dist. presbyteros. & cap. studeat. & ext. de cler. pug. Henricus. & extra de cler. ægro. tua.

1 Ratio est, ne ad sæcularia negotia redeat in opprobriũ ordinis clericalis. 93 d. diaconi. Arch.

a ¶Pro-

tur, dum tamen non faciat hoc officiando suam ecclesiam, vt colligitur 11. q. 2. si quis episcopus,

Consulendum.] Hæc est xj. pars d. in qua dicit presbyteros non a laicis esse iudicandos, licet aliquando sint reprehensibiles.

abstinere præcipimus: sufficit enim huiusmodi indulgentia ei: Quia benedicere alijs eum, qui vulnera sua debet curare, consequens non est. Benedictio enim sanctificationis traditio est. Qui verò hanc non habet propter delictum † [a] ignorantiæ [b], quomodo alijs tradet? Non igitur, publice, neque priuate benedicat: nec Corpus Domini dispẽset alijs, nec alio modo ministret; sed sufficiat ei, quod præsidet: & imploret a Deo, vt dimittatur ei iniquitas ignorantiæ suæ. Manifestum est autem, quod huiusmodi non legitimæ nuptiæ soluentur, & nullatenus vir accessum habebit ad eam; propter quam sacro ministerio priuatus est [c].

† τὸ ἐκ τῆς ἀλνοίας παράπτωμα.

γ ¶Ab officio.] *Græcè est, τῶν δ' ἐλοιπῶν ἐνεργειῶν, idest:* a cæteris officijs.

Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum, c. 70.

¶De presbyteris non est laicis iudicandum.

Cap. XVII.

13 Consulendum decernitis, vtrum presbyterum α habentem vxorem debeatis sustentare, & honorare: an a vobis proijcere. Ad quod respondemus, quoniã licet ipsi valde sint reprehensibiles [d] vos tamen Deum conuenit imitari, qui solem suum oriri facit super bonos & malos. Deijcere verò eum a uobis ideo non debetis; quoniam nec Iudam Dominus, cum esset mendax discipulus, de numero Apostolorum eiecit. Verum de presbyteris, vobis, qui laici estis, nec iudicandum est, nec de eorũ uita quidpiam inuestigandum, sed episcoporum iudicio, quidquid est, per omnia reseruandum.

Iuo p. 2. c. 82. Pann. l. 5. c. 12.

Matth. 5.

α ¶Presbyterum.] *In vltimo capite harum responsionum referuntur Bulgarorum verba dicentium multos apud se esse Græcos, & Armenos, & alios, qui diuersa docerent. Nondum enim a Romana sede episcopum, aut presbyterum acceperant. Quamobrem nihil mirandum, si presbyter, de quo in hoc capite agitur coniugatus erat.*

DISTINCTIO XXIX.

Sed notandum est [e], quòd secundum Isidorum pleraque capitula ex causa, ex loco, ex tempore, ex persona considerãda sunt. Ait enim Isidorus.

¶Ex tempore, loco, & persona, & causa regulæ canonum intelliguntur. Cap. I.

Sciendum est, quòd pleraque capitula ex causa [f].

CASVS. Bulgari sũt populi inter Vngariam & Græciã constituti: apud istos presbyteri quidã habebant vxores, quare quæsierunt Bulgari (qui laici erãt) a Nicolao Papa, an deberent illos eijcere. Et responder ꝙ non, licet illi sacerdotes sint reprehẽsibiles. & hoc probatur exẽplo Domini, qui Iudam proditorẽ non eiecit: & quia laici clericos iudicare nõ debent: sed si quid mali fecerint, episcoporum iudicio reseruatur.

Bulgari qui sint.

d ¶Reprehẽsibiles.] si. 15. q. vlt. c. vlt. Sed contra. 32. d. nullus. Sed illud intelligit 2, cum notorium est crimen eius.

2 Hunc intellectũ approbat hic Lau. qđ dic, vt ibi dicam Arc.

Sed notandũ.] Hic intitulatur 29 distinct. in qua soluit prædictas oppositiones Gratianus, & exponit: Et dicit, quod quædam cap. intelliguntur ex tempore, & loco, & causa, & persona.

e ¶Sed notãdũ est.] Quia dixerat supra prox. d. §. ecce. in fi. quędam c. esse temporalia, vel localia: ideo ad soluendum multa cõtraria. ostẽdit in ista 29. d. quædam capitula tradita esse ex causa, quędam ex tẽpore, quædam ex loco, quædã ex persona, quædã ex negotio, quędam ex necessitate

Sciẽdũ.] CASVS. Dicitur in hoc c. quòd quædam c. ex causa, & persona, & tempore designant, & qa hoc multi nõ respiciunt, cadũt in labyrinthum & laqueum erroris: nec recte iudicant, cũ non intelligant ad plenum.

¶ Casus sequentis cap. patet.

Ordinis susceptio obligat ad continendum.

Presbyter excõicatus tenetur ad horas dicendas.

a ¶Propter delictum.] Idest, quod factum commiserit per ignorantiam.

b ¶Ignorantiæ.] Arg. quòd licet aliquis ignoret se debere continere, qui ordinatur: tamen ex eo, ꝙ recipit ordinem, tenetur continere. 32. d. quamquam.

c ¶Priuatus est.] Videtur hic, ꝙ si sacerdos est excommunicatus, vel suspensus, ꝙ non debet priuatim dicere horas suas: quod non est verum: immo ad hoc tene-

f ¶Ex causa.] Ex causa fuit statutum ne neophyti promoueantur ad episcopatus, vt 48. dist. c. 1. scilicet ne in superbia extollerentur: sed hæc causa cessauit in Ambrosio, qui catechumenus est electus in episcopum, vt 61. dist. §. his omnibus,

ex perſona [a], ex loco [b], ex tempore [c] conſideranda ſunt; quorum modi, quia medullitus non indagantur; in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur, cum ante iudicant, quam intelligant [d], ante inculpant, quam iterando lecta perquirant [e].

Hinc etiam Gregorius ait.

¶Pro diuerſitate rerum temperantur regulæ ſanctorum.

Cap. II.

REgulę ſanctorum Patrum pro tempore, loco, & perſona, & negotio [f], inſtãte neceſſitate [g] traditę ſunt. Anſl.4.c.33.

Item Hieronymus in proœmio epiſtolæ ad Epheſ.

¶Pro diuerſitate locorum, temporum, & hominum, ſcripturæ intelligendæ ſunt. Cap. III.

NEceſſe eſt, vt iuxta diuerſitates locorum, & temporum, & hominum quibus [a] ſcriptæ ſunt; diuerſas & cauſas [h], & argumenta, & origines habeant. Et quo modo B. Ioannes in Apocalypſi ſua ad ſeptem ſcribens eccleſias, in vnaquaque earum ſpecialia, vel vitia reprehendit, vel virtutes probat; ita & ſanctus apoſtolus Paulus per ſingulas eccleſias vulneribus [i] medetur illatis: nec ad inſtar imperiti medici vno collyrio [k] omnium oculos vult curare. Apoc.1.

a ¶Ex perſona.] Vt in Aug qui factus eſt epiſcopus alio viuente, vt 7 q.1. non autem, & c petiſti.

b ¶Ex loco.] Quia propter propinquitatem, vel remotionem loci aliquid ſtatuitur, vt 64. diſtinct. cum longe. 24.q.1. pudenda. & ſup.d.4 erit autem. Vel ideo dicit: quia quædam ſunt localia, quædã non.

1 Ad idē 93. d. iuxta.

c ¶Ex tempore.] Sicut Anglicis datũ fuit propter nouitatem, vt coniungantur in quarto gradu, vt 35.q.3. quædam.

d ¶Intelligãt.] Qđ eſſe non debet. 11. q.3. eorum.

e ¶Perquirant.] Qđ inciuile eſt, vt ff. de leg. inciuile.

f REgulæ. ¶Negotio.] ideſt, propter qualitatem negotii aliqd ſtatuitur quod eſt contra ius: ſicut i cauſa matrimonii, conſanguinei admittuntur in teſtimonium, vt 35. q.6. conſanguineos & propter cauſam eccleſiæ ſtatuitur, ꝙ domeſtici admittantur in teſtimonium, vt 14.q.2. ſuper prudentia 2.

g ¶Neceſſitate.] Lex non dẽt inſtitui niſi propter neceſſitatẽ, vt ſup d.4 erit.

2 Dicit Ioa. de Fan. Quod dicit Ioan. non eſt verum: imò de iure cõi eſt, vt domeſtici admittantur. C. de repu. l. ex cõſenſu. ext. de teſt. inſuper nam edictũ de teſtib. eſt prohibitorium vt quilibet admittatur qui nõ prohibetur ff de teſt. l 1. Et de hac materia not. 3. q. in ſum. cap. 1. Archid.

NEceſſe CASVS. Quidã ſcripturas varias, & diuerſas tantum vno mõ intelligebant: quos docet Hieronymus intelligere ſcripturas ſm diuerſitatẽ temporum locorum, & cauſarum. Et hoc ꝓbat exemplo Ioãnis Euangeliſtæ, q ſcribens vij. eccleſijs, in vnaquaq; ſpecialia vitia vario modo corrigebat: nec imitatur medicos, imperitos, qui vno collyrio oculos omnium infirmorum volunt curare.

h ¶Cauſas.] 32. q. 3. occidit.

i ¶Vulneribus.] Not. quod varietas delictorum requirit varietatem pœnarum, vt 45. d. licet. 50 d. vt conſtitueretur. 44. d. commeſſationes. 41. d. non cogantur.

k ¶Collyrio.] Argu. contra illos qui tales in omnibus contrarijs ponunt ſolutiones: aliud ſecundum leges, aliud ſecundum canones, vel hoc nouum, illud vetus.

DISTINCTIO XXX.

ILlud autem [l] quod in canone Apoſtolorum, & in Gangrenſi concilio, & in ſexta ſynodo legitur ex cauſa conſideratur, & ex tempore. Cauſa fuit hereſis Manichæorum β, qui coniugium deteſtabantur, ſicut etiam quorundam [m] ſuperſtitio multa in catholicorum deteſtationem introduxiſſe inuenitur: contra quos in Gangrenſi concilio capitibus ſexdecim ſtatutum legitur.

β ¶Manichæorum.] *Propriè Gangrenſis ſynodus ſtatuit cõtra Euſtathianos, vt ſup.d.1.6.c. prima adnotatio. Sed hunc errorem Euſtathiani hauſerant a Manichæis.*

¶De multimoda ſuperſtitione hæreticorum, quos Gangrenſe concilium anathematizauit. C. I. Ino p.1.c.318.

SI qui filij parentes, maxime.

l ¶Illud autem.] Hæc diſtin. diuiditur in tres partes. Secunda ibi,]Hæc autẽ [Tertia ibi,] Si quis presbyter.] In 1. ponuntur quædã ca. cõtra Manichæos, & ad hoc inducit c. ſequentia. de tempore dicet 31. d. 1 ¶ Illud autem.] Dictum fuit ſup. 28. diſtinct. capit. ſi quis docuerit. & cap. ſequent. quòd ſacerdotes non debent a ſe abijcere vxores ſuas prætextu religionis. hic dicit, quòd ex cauſa fuit hoc ſtatutum ſcilicet propter quoſdam hæreticos, qui coniugia deteſtabantur.

m ¶Quorundam.] Scilicet hæreticorum.

SI qui hîc. CASVS. Quidam filii occaſione illius verbi

verbi Euangelij. Qui non reliquerit patrem & matrem propter me, non est me dignus: debitum honorem parentibus

fideles [a], deseruerint occasione Dei cultus [b], hoc iustum esse iudicantes; & non potius debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipsum in eis venerentur quod fideles sunt, anathema sint.

†al. sit.

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus hæc omnia, quæ hic citantur ex concilio Gangrensi, vnico capite & coniuncta oratione legun tur. Sunt autem ex prisca versione. Sed ea, quæ est Dionysij exigui, longe magis respondet originali Græco, quamuis neque ipsa vsquequaque.*

a ¶ Vt hoc ipsum.] *Græce est,* Προτιμωμένης δηλονότι παρὰ τοῖς τῆς θεοσεβείας. i. Quod scilicet diuinus cultus apud ipsos omnibus rebus præfertur.

Idem ex eodem. c. 17.

¶ De eodem. Cap. II.

†Hunc textum dixit Brixien. in suo dictiona. in versi. mulier, esse fin. ad hoc quod nat.

Burch. l. 8. c. 62. Iuo par. 7. c. 80. & par. 8. c. 320.

QVæcumque [c] mulier religioni β iudicans conuenire comam sibi amputauerit, quam Deus ad velamē eius γ, & ad memoriam subiectionis illi dedit, tanquam resoluens ius subiectionis, anathema sit †.

β Religioni.] Græcè est. Διὰ νομιζομένην ἄσκησιν; *id est;* Ob eam, quæ existimatur pietatis exercitatio: *quod Dionysius vertit,* propter diuinum cultum, vt existimat. *Græci enim religiosorum, quos nos dicimus, vitam proprie ἄσκησιν nominabant. Burchardus, & Iuo in parte 7. secuti sunt versionem Dionysii, in octaua autem Iuo priscam.*

γ ¶ Ad velamen eius.] *Hæc non sunt in Græco originali, neque in versione Dionysii: Videntur autem, sumpta ex epist. prima ad Corinthios, c. xi.*

Item ex eodem, c. 14.

¶ De eodem. Cap. III.

Iuo par. 8. cap. 229 & 317.

SI qua mulier derelicto viro discedere [d] voluerit soluto vinculo coniugali, nuptias condemnando †, anathema sit.

†al. contemnendo.

Item ex eodem, c. 10.

¶ De eodem. Cap. IIII.

Repetitur inf. d. 31. c. quicumque ex versione. Diony. Burch. l. 8. c. 64. Iuo par. 7. c. 82. & par. 8. c. 316. & hoc secundo loco ex hac eadem uersione. Burch l. 8. c 61. Iuo par. 7. c. 79.

SI quis propter Deum virginitatem professus, in coniugio positos per arrogantiam vituperauerit, anathema sit.

Item ex eodem, c. 9.

¶ De eodem. Cap. V.

SI quis vel virginitatem, vel continentiam professus δ, tanquam abominabiles nuptias iudicat; & non propter hoc solum, quòd continentiæ, & virginitatis bonum, sanctum propositum est, anathema sit.

δ ¶ Professus.) *Hic erat additum,* in coniugio. *quod neque est in canone Græco, neque etiam in Latino, qui citatur infra distinct. 31. c. quicunque, neque in multis manuscriptis Gratiani codicibus.*

Item ex eodem, c. 13.

rentibus denegabant, & alimenta eis subtrahe bãt, putantes hoc religioni conuenire. Dicitur hic ꝙ tales debent anathematizari. Plana sunt c. vsq; ad cap. si quis eorũ, a ¶ Fideles.] Fidelibus & infidelibus parentibus tenenti subuenire: magis tamẽ fidelibus. 86 d. non satis. Sed pone ꝙ habes patrem hæreticum: nunquid præferes ipsum extraneo bono? P. mãducator dixit hanc quæstionẽ esse nebulã, & te nebrotam aquam in nubibus aeris. Sed dicas ꝙ patrẽ, qualiscũq; sit, debemus ꝓponere extraneo, etiam sancto, in his quæ spectãt ad opus misericordię in prouidendo ei in. necessarijs: nisi alter magis indigeat: quia tũc potius tenemur extraneo subuenire, vt 86 dist. palce. Ambrosius tamen videtur cõtradicere huic opinioni i cãticis in illo loco: Ordinauit in me charitatẽ. ait enim, Multorum est charitas inordinata. quidam enim id, ꝙ est primum, ponunt tertiũ vel quartum. Sed primo diligẽdus est Deus 1: secundo parentes: de inde filij, postea domestici: qui si boni sunt, malis filijs sunt præponendi. de pœn d. 2. charitas. Sed illa auctoritas intelligẽda est de affectu interiori, non de bñficiorũ exhibitione: nã magis debem' diligere extraneos bonos q̃ propinquos malos, licet illis potius dẽamus subuenire. 23. q. 2 nõ estimem'.

Pater malus an sit extraneo bono præferẽdus.

b ¶ Dei cultus.] Qã quidam hæretici fecerũt ratione illius auctoritatis. Qui reliquerit patrem & matrem propter me, cẽ tuplum accipiet. 28. q. 1. in princip.

1 Dicit Beatus Bernar. in li. de diligendo Deũ, cã diligendi Deũ Deus est: modus, sine mõ diligere. ob duplicem. cãm Deum ꝓpter diligẽdu dixerũt: siue, qa iustius, siue quia nil diligi fructuosius potest. Arch.

c QVacũque.] Infra, de conse dist. 5 fucare. 33. q. 5. mulier. Ioan. 2.

2 Sed in multis locis moniales tondentur, vt Rhegij & Mutinæ & amputãt sibi comas: forte & male faciunt. a. 20. q. 3. c. 3 vbi etiã dicam. Arch.

d SI qua mulier.] ¶ Discedere.] sine eius contentu.

Digitized by Google

De eodem. Cap. VI.

SI qua mulier ſuo propoſito [2] vtile iudicans, vt virili veſte vtatur; propter hoc virilem habitum imitetur [a], anathema ſit. Burc.l.8 c.60. Iuo p.7.c.78.

[a] ¶ Imitetur.] *Græcè legitur* Καὶ ἀντὶ τοῦ ἐνδότος γυναικείου ἀμφιάσματος, ἀνδρεῖον ἀναλάβοι *quæ Dionyſius exiguus apte vertit*, & pro ſolito muliebri amictu virilem ſumat: *ſicque habet Burchardus, & fere etiam Iuo.*

Item ex eodem, c.18.

¶ De eodem. Cap. VII.

SI quis tanquam hoc continentiæ conuenire iudicans, die Dominico ieiunauerit in eiuſdem [β] diei contemptum [b], anathema ſit. Burc.l.13.c.19. Iuo p.4.c.31.

[β] ¶ In eiuſdem.] *In originali huius priſcæ verſionis eſt*, aut in eiuſdem diei contemptum: *quod in verſione Dionyſii, quam attulerunt Burchardus, & Iuo, iſtis vocibus videtur exprimi*, aut contumaciam, *al.* propter contumaciam. *Sed in Græco vulgato nihil eſt, quod iſtis reſpondeat.*

Item ex eodem, c.19.

¶ De eodem. Cap. VIII.

SI quis eorum, qui in propoſito ſunt continentiæ, propter neceſſitatem [γ] [c] corporalem ſuperbiat, & ieiunia communia putauerit contemnenda, totius eccleſiæ perfectam in ſua conſcientia iudicans rationem, anathema ſit. Burc.l.13.c.5. Iuo par.4.c.38.

[γ] ¶ Propter neceſſitatem.] *Nihil mutatum eſt ob gloſſas, cæterum multis modis diſcrepat à priſca verſione, & à Dionyſiana, quam ſecuti ſunt Burchardus & Iuo. Priſca ſic habet*: Si quis eorum, qui in propoſito ſunt continentiæ, præter neceſſitatem corporalem, & ſuperbiens ieiunia communia totius eccleſiæ putauerit contemnenda, perfectam in ſua ſcientia vindicans rationem, anathema ſit. *Dionyſiana autem hoc modo.* Si quis eorum, qui continentiæ ſtudent, abſque neceſsitate corporea, tradita in commune ieiunia, & ab eccleſia cuſtodita, ſuperbiendo diſſoluit, ſtimulo ſuę cognitionis impulſus, anathema ſit. *Quæ verſio in cæteris quidem paribus originali Græco, etiam vulgato, ſatis reſpondet: ſed in poſtrema inſignis eſt varietas. Nam vbi Dionyſius habet,* ſtimulo ſuæ cognitionis impulſus, *in Græco vulgato eſt,* ἀποκυροῦντος αὐτὸ τελεῖον λογισμοῦ, i. nimirum perfecta, quæ in ipſo eſt, ratiocinatione, ille abrogante. *In manuſcriptis autem huius canonis exemplaribus partim eſt,* ὑποικουροῦντος. *ideſt* perfecta in *eo reſidente ratione, partim* ἐπικουροῦντος. *ideſt* perfecta, quæ in ipſo eſt, ratione ſibi auxilium ferente. *Notantur vero Euſtathiani (quos poſtea Bogomilici ſectati ſunt) qui ita ſtatuebant, peracto certo quodam ieiunio, ad eam ſe perfecta vitæ rationem peruenisſe, vt poſtea omnia ſibi eſſent indifferentia, nulliſque præceptis obligarentur, ſed ſoluti omnino eſſent, ac ne peccare quidem poſſent: qua de re Balſamen in capitis huius interpretatione.*

Item ex eodem, cap.20.

¶ De eodem. Cap. IX.

SI quis per ſuperbiam tanquam perfectum ſe exiſtimans, conuentus, qui per loca, & baſilicas [d] ſanctorum martyrum fiunt, vel accuſauerit, vel etiam oblationes, quæ ibidem celebrantur, ſperuendas eſſe crediderit, memoriaſque ſanctorum contemnendas, anathema ſit. Pann.l.2.c.8.

Item ex eodem, cap.5.

[1] Si qua mulier ſuo propoſito.] quia magis eſt habilis, & magis parata in ſciſſa veſte, quam in clauſa ad meretricandum.

[b] Si quis. Contemptum.] quia ſi non fuit in contemptum illius diei, etiã omni die bonum eſt ei ſi ieiunat, vt 76. diſtin. vtinam

[2] Si quis eorũ] CASVS. Beneuẽtan' ſic ponit caſũ. Quidã dũ ieiunaſſet, cępit eum fames affligere: ille propter famem ſuperbiens dicebat nõ eſſe ieiunã dũ, & ſufficere ſolã conſcientiam pro facto. de iſto dr̃ q̃ dẽt anathematizari. Ego Bart. Brix. aliter caſum intelligo, ſic ponens. Quidã dum permaneret in propoſito abſtinentiæ, ideſt, cõtinentiæ: propter neceſſitatẽ corporalẽ, ideſt, abſtinentiam, per quam multa neceſſaria corpori ſubtrahũtur, ſuperbiebat, omnia ieiunia parui pẽdens, cum plus alijs ieiunaret: perfectã conſtitutionem eccleſiæ iudicans in ſua conſcientia, dicitur q̃ talis anathema ſit Seq. cap vſq. ad c. ſi quis virorum patent.

[c] ¶ Neceſſitatẽ.] ideſt, continentiam.

[d] Si quis.] ¶ Baſilicas.] Niſi cum fiunt per inanes reuelationes, vt de cõſecr diſtin.1. placuit.

[a] ¶ Si quis

¶De eodem. Cap. X.

Burch.li.3.c.94. Iuo p.3.c.84.

SI quis docet domum Dei contemptibilem esse debere,& congregationes quæ in ea fiunt, anathema sit.

Item ex eodem, c.6.

¶De eodem. Cap. XI.

Burch.li.3.c.95.

† *al.consilio.*

SI quis extra [a] ecclesiã priuatim populos congregans, contemnat ecclesiasticas sanctiones α; ipsamq; ecclesiam apud se sine concilio † episcopi cum presbytero agat,anathema sit.

α ¶Sanctiones.] *Post hoc verbum in prisca versione ista sunt interiecta,* aliterque ea,quæ sunt ecclesiæ, voluerit vsurpare,non conueniente presbytero iuxta decretum episcopi, ipsamque,*& cætera,qua hic sequuntur. Dionysij autem uersio, quæ optimè respõdet verbis Græcis,& refertur à Burchardo,hæc est.* Si quis extra ecclesiam seorsum conuentus celebret, & despiciens ecclesiam,ea,quæ sunt ecclesiæ,voluerit vsurpare,non conueniente presbytero,iuxta decretum episcopi, anathema sit.

Item ex eodem,c.1.

¶De eodem. Cap. XII.

Inf.31.d.ca. si quis nuptias ex uersione Dionysij. Burc. l.8.c.61. Iuo p.7.c.79.

SI quis nuptias in accusationem duxerit; & mulierem fidelem, ac religiosam cum viro suo dormientem, abominandam crediderit, aut etiam accusandam, tanquam non posse coniugatos in regnum Dei ingredi,anathema sit.

Item ex eodem,c.2.

¶De eodem. Cap. XIII.

Iuo p.4.c.30. † *al.immolatam, & suffocatam.*

SI quis carnem manducantem ex fide [b] cum religione, præter sanguinem,& idolo immolatum † [c],& suffocatum,crediderit condemnandum, tanquam spem non habentem,qui eam manducat,anathema sit.

Item ex eodem,c.15.

¶De eodem. Cap. XIV.

Iuo p.8.c.318.

SI quis dereliquerit proprios filios [d] suos, & non eos aluerit,&(quod pietatis est β)necessaria non præbuerit, sed sub occasione continentiæ negligendos putauerit,anathema sit.

β ¶Quod pietatis est.] *Longè fidelius Dionysius:* & quod ad se pertinet,non ad pietatem diuini cultus informat. *Græcè enim est.* καὶ τὸ ὅσον ἐπ' αὐτῷ † πρὸς θεοσέβειαν τὴν προσήκουσαν ἀνάγη. *Subintelligitur autem particula negans, ideſt, μή, ex superiore membro.*

† *al.* ἑαυτῷ.

Item ex eodem,c.12.

¶De eodem. Cap. XV.

Burch.li.8. c.61. Iuo p.7.c.81.

† *al.beris.*

SI quis virorum putauerit sancto proposito (ideſt continentiæ)conuenire, vt pallio vtatur, tanquam ex eo iustitiam habiturus;& reprehendat vel iudicet alios, qui cum reuerentia birris vtuntur, & alia veste [c] communi, quæ in vsu est, anathema sit.

Item ex eodem,c.vltimo.

Iuo p.8.c.321.

¶De eodem. Cap. XVI.

HÆc autem scripsimus non abscindentes eos, qui

a SI qs extra.] Et domus in qua hæc fiunt publicanda est, vt in auth.de eccl.tit.§. si quis in sua domo. collat.9. Ioan.

b SI quis.]¶Ex fide.] ideſt, ex bona cõscientia. extra de præscrip.quoniam omne.

c ¶Immolatũ.]Idolothytis non debemus vesci, vt hic.& 5.d. presbyteros. & 32 q.4. sicut satius. Sed contrarium videtur illud Apostoli ad Corinth. Si quis infidelium vocat uos ad cœnam. omne qđ vobis apponitur mã ducare nihil interrogantes. 1.Sed illud, loquitur secundum suã tpa, cum adhuc pauci erant fideles. Quod autẽ dicit de sãguine & de carne suffocata,hodie non tenet: quia tantũ in figura fuit istud prohibitum. ADDITIO. 12.q.2. gloria epi.Archid.

1 Vt 11.q.3. ad mensam. & 1.q.4.§. notandum. Archid.

d SI qs.]¶Filios.] Nam ex iuramento nõ possumus adstringi ad illud,vt 22.q.4.inter. de hoc habuisti supra dist. 1. ius naturale.

SI quis virorum.] CASVS. Quidam in quadam pretiosa veste iustitiã ponebat,quasi proposito continentiæ cõueniret reprehẽdẽs eos, qui alia veste vtebantur.dicitur quòd talis anathema sit.

e ¶Veste.] Sufficit ergo qꝺ quis veste vtatur ſm consuetudinem regionis: & sic transmontani non coguntur vti affibulatis vestibus,vt Italici, nõ obstante noua cõstitutione, ext. de vi.& honest.cler. clerici. quia lex debet cõuenire cõsuetudini, vt supra, distin.4. erit.

Consuetudinẽ in vsu vestiũ debemus obseruare.

HAec aũt scripsimus.] Hæc est secũda pars dist.in qua cõcilium interpretatur prædicta. Archi. CASVS. Dicitur in hoc c. qꝺ ea quę statuta sũt in superioribus

bus cap. non ſunt ſtatuta, niſi contra eos, qui religionis habitum & propoſitum continentiæ aſſumentes in ſuperbiam efferuntur contra eos, qui ſimplicitet viuunt, facientes noua ſtatuta contra diuinas ſcripturas, & eccleſiaſticos canones: illi vero commendantur, qui continentiam ſeruant, & proprijs abrenunciant cum humilitate: & qui diuitias poſſidēt cū iuſtitia, & bonis operibus.

a ¶Et noua] ff. de conſtit.princ. in rebus.

Diuites aliqui boni ſunt.

b ¶Diuites.] Hoc verum eſt de talibus, qui faciunt miſericordiam non habentibus, vt 33.quęſt.5. ſecundum. nam &. Dominus habuit pecuniam, vt 12.quęſt 1. exemplum, aliàs abijcienda eſt pecunia exēplo Cratis, vt 12.quęſt.2 gloria epiſcopi, §. Crates. nam aliena rapere conuincitur qui ultra neceſſaria ſibi retinet, ut 42. diſt. §.1 lo.

Rapere aliena dī qui vltra neceſſitatem ſibi retinet.

b ¶Diuites] Nō eſt cōtra illud, facilius eſt camelum per foramen acus trāſire: quia illud de talibus intelligitur, qui in diuitijs ſpem ponentes, gratius intuentur aurum quàm ſolem, de quibus habetur 47.diſtinct. ſicut hi. 1.

1 Et dicit Hieronym. Diuitias habuiſti, requiem perdidiſti.

Dū vigilas augmentum diuitiarum cogitas. Dū dormis latronē ſomnias.

In die ſolicitus, in nocte pauidus, & ſic ſemp mendicus. Archid.

SI quis presbyter.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur quod ſi quis p̄sbyter accepta publica pœnitentia in die Dominica ieiunauerit ea intentione qua Manichæi ieiunabāt, anathema ſit. In ſecūda parte, quæ incipit ibi,] Similiter.] dicitur, q̄ in diebus Dominicis & inter Paſcha & Pentecoſten non debemus flectere genua; ſed vultu erecto orare ad Dominum. tertia parte quæ incipit ibi [Si q̄s ēt.] dicitur: [Si quis nō comedit carnes uel olera, in quibus carnes coquuntur, propter execrationem eſcarum, compelli debet degustare, & ſi noluerit tanquam hæreticus deponatur

c SI quis.] Propter publicam.] Quam facere poteſt ſacerdos, ſed non ſolennem, ut dixi ſupra 28.diſtinct.presbyter.

d ¶Proſternant .] Vt de conſecr. diſtinct. 3. quoniam ſunt.

e ¶Prægustet.] Ecce q̄ ſuſpectus cogitur comedere ſiue gustare. Sed nunquid idem eſt ſi aliquis eſt ſuſpectus eccleſię Dei ſecundum ſcripturas ſanctū propoſitū continentię eligunt. ſed eos, qui ſuſcipiūt habitum α eius, & in ſuperbiam efferuntur aduerſus eos, qui ſimplicius viuunt. Sed & hos cōdemnamus, qui ſe extollunt aduerſus ſcripturas, & eccleſiaſticos canones, & noua [a] introducunt præcepta. Nos aūt & virginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam cum caſtitate & religione Deo acceptiſſimam dicimus, & renūciationem ſæculariū negotiorum, atq; actuū cum humilitate approbando laudamus; & nuptiarum vinculum β, quod ſecundum caſtitatem † perdurat honoramus: & diuites [b] cum iuſtitia, & operibus bonis non abijcimus γ.

† caſtitatem ſecū] orig. & Iuo.

α ¶Eos, qui ſuſcipiunt habitum.] *Græcè eſt: τὺς λαμβάνοντας τὴν ὑποθεσίν τῆς ἀσκήσεως εἰς ὑπερηφάνειαν κατὰ τῶν ἀφελεστέρον ζώντων ἐπαιρομένους τε καὶ παρὰ τὰς γραφὰς, καὶ τὺς ἐκκλησιαστικὺς κανόνας καινισμὺς εἰσάγοντας:* id eſt qui ex inſtituto exercitationis huiuſmodi, capiūt occaſionem ſeſe offerendi: ſeque extollunt aduerſus eos, qui ſimplicius viuunt, & aduerſus ſcripturas, & eccleſiaſticos canones introducunt nouitates.

β ¶Et nuptiarum vinculum.] *Græcè; καὶ γάμου συνοίκησιν σεμνὴν, qua Dionyſius vertit:* & nuptiarum vinculum.

γ ¶Non abijcimus.] *Poſt hæc verba in concilio ipſo proximè ſequuntur quæ habentur infra c. parſimoniam, diſt. 41.*

Item ex concilio Martini Papæ.

Apud Martinum Bracarenſem, c. 57.

¶Anathematizatur, qui Manich æorum ſuperſtitiones ſequitur. Cap. XVII.

SI quis presbyter α propter publicam [c] pœnitentiam à ſacerdote acceptam, abſque aliqua neceſſitate die Dominica pro quadā religione ieiunauerit, ſicut Manichęi, anathema ſit. Similiter quia β, quod ab Apoſtolis traditū eſt, canon tenet antiquus; placuit, vt per omnes Dominicas, & per omnes dies Paſchæ vſq; ad Pentecoſten †, nō proſternant [d] ſe in oratione cauſa † humilitatis: ſed recto vultu ad Dōm fungantur orationis officio: quia in his diebus gaudium reſurrectionis Domini celebramus. Si quis etiam ε non pro abſtinentia, ſed pro execratione eſcarum à carne abſtineat; placuit ſancto concilio vt prę guſtet [e]; & ſic, ſi vult abſtinere, abſtineat. Si autem ſpernit, ita vt olera cocta cum carnibus non deguſtet, iſte nō obediens, nec ſuſpicionem hæreſis à ſe remouens, deponatur de ordine clericatus.

Burc. li. 13. c. 20. Iuo p. 4. c. 52.

† al. quinquageſimam.

† abeſt uox iſta ab orig.

Ibid. c. 58.

α ¶Presbyter] *Sequebatur, vel diaconus, qua ſublata ſunt, quoniam abſunt à pleriſq; manuſcriptis, & originali. Cæterum Burchardus, & Iuo ſimilem canonem citant ex concilio Turon. atq; ita habent:* Si quis propter publicā pœnitentiā à ſacer-

2 Vt de cōſ. diſt. 2. ſęculares. cum duobus cap. ſeq. ſm Hu. &c. & ſi nō.

dotis eo q̄ non cōicat in anno 2. nunquid cogendus eſt cōicare? Non: quia illa non recipitur ſine peccato, ſi recipiens eſt peccator, ſed ad hoc poteſt cogi vt faciat ſe dignum, i vt pœniteat de confec diſt. 2. ſi qui intrat. ea. diſt. hi qui. ſecundum Hug. cuius fuit iſta glo.

Tem-

Digitized by Google

Sexto

TEmpus quoque .] Hæc distinct. diuiditur in ſex partes, In prima corrigitur ſententia Pelagij per Greg. vt in cap ſequen. Secunda ibi, [Cauſa vero.] Tertia ibi, [Poteſt, & aliter.] Quarta ibi, [ſed obiicit] [Quinta ibi, [Aliter]

CASVS. In hac 31. distinct. dicit Gratia. quòd illa capit. quæ fuerunt poſita in diſtinct 28. intelliguntur tempore, quia nondum erat indicta continentia ſacerdotibus, & hoc probat per ſequentia. Dicit etiam quæ eſt cauſa, ſcilicet quod propter munditiam fuit continentia dicta: quod ſacerdotes vxores non abiiciant a ſua cura, qui eis neceſſaria miniſtrent.

dote acceptum, aut pro aliqua neceſſitate. *In aliquot Gratiani manuſcriptis eſt*; ſi quis præter publicam pœnitentiam, a ſacerdote acceptam, abſq; aliqua neceſſitate, &c. *& qua optima videtur lectio. Nam in cap. 18. concilij Gangrenſis vnde hoc videtur Martinus ſumpſiſſe nulla presbyteri ſit mẽtio. ſed vniuerſè pronunciatur vt ſup. eadem cap. ſi quis tanquam.* Si quis ob pietatis, quemadmodum putatur excitationem, die Dominico ieiunet, anathema ſit, abſq; aliqua neceſsitate, *videtur huc importata ex cap. 19. eiuſdem concilij. Neque vero presbyteris huiuſmodi pœnitentia more laicorum imponebantur. c. illud cum ſequentibus. d. 50. & c. ſi. verſ. nec enim. 82. d. Sed quando in grauiſſima crimina publice incurrebant: depoſiti peregrinari iubebantur. c. ſi quis ſacerdos. 30. q. 1. c. ſacerdos de pœn. d. 6.*

β ¶Similiter quia.) *Hoc ſumptum eſt ex canone vltimo concilij Nicani.*

γ ¶Non proſternant.) *In codice Lucenſi Regio legitur:* non proſtrati, ſed erecto vultu ad dominum fungantur orationis officio.

δ ¶Si quis etiam.) *Hoc ſumptum eſt ex concilio Ancyrano, c. 13, al. 14. & in eo mentio fit presbyteri, ac diaconi.*

a ¶Tempus.] In hac 31. diſtin. oſtendit, quod a tẽpore Gregor. ſtatutum fuit, vt ſubdiaconi non ordinarẽtur niſi promiſſa continentia 1. Secundo agit de cauſa continentiæ presbyterorum, & diaconorum 2. Tertio dicit qꝫ licet ordinati i lacteis ordinibus vxoribus non debeant cõmiſceri tamen neceſſaria prouidebunt eis 3 Vltimo aſſignat differentiam inter orientales, & occidẽtales.

1 Vt inf. ea. cap. 1.

2 Vt inf. ea. §. cauſa. vſq; ad § qꝫ autẽ

3 Hoc facit ad prędictũ. § qđ autem vſq; ad c. Niceną. Atch.

DISTINCTIO XXXI.

TEmpus quoque, quia nondum a erat inſtitutum, vt ſacerdotes continentiam ſeruarent.

a ¶Nondum.) *Quid ait hic Gratianus, fuiſſe tempus, quo nondum erat inſtitutum, vt ſacerdotes continentiam ſeruarent, in ſubdiaconis (Nam, & hi ſacerdotum nomine interdum comprehendantur, valeq; idem ſacerdotis nomen atque in ſacris conſtitutus, vt infra ad initium diſtinct. 33. notaturque in gloſſa 1. q. 1 qui per pecuniam) locum habere poteſt. Fuit enim tempus, cum ſubdiaconi in aliquibus prouincijs, vt in Sicilia, continentiæ legibus non adſtringebantur; quod Gregorij locus, qui ſolus ad hanc rem confirmandam proximè a Gratiano citabitur, manifeſte probat. Diaconis autem, & presbyteris in Latina eccleſia nunquam licuiſſe vxoribus, quas ante ſacros ordines duxerant, vtis ex canonibus, qui poſt primum in hac ead. diſt. citatur, & alijs multis præſertim epiſtola ſecunda Syricij ad Himerium Tarraconenſem clare demonſtratur.*

Vnde Gregorius ſcribit Petro ſubdiacono Siciliæ, lib. 1. epiſt. 42.

¶Qui caſtitatem non promiſit, ab vxore ſua ſeparari non cogatur. Cap. I.

Pann. l. 3. c. 19. Poly. l. 4. tit. 31.

ANte triennium ſubdiaconi omnium eccleſiarũ Siciliæ prohibiti fuerant, vt more Romanæ eccleſiæ nullatenus ſuis vxoribus miſcerentur. Quod mihi du-

ANte triẽnium.] Caſus iſtius ca. ex quadam conſtitutione Pelagij pẽdet. vnde ſcire debes, quod vna conſtitutio facta fuit ab Apoſtolis de continẽtia clericorum, vt 84. diſtinct. cum in præterito. Idem fuit poſtea a Syricio repetitum in 32. diſti. plurimos. Tertia fuit facta auctoritate Pelagij, quæ habetur 27. qꝫſt. 2. multorũ de qua fit hic mentio. Eſt ergo caſus huius cap. Pelagius fecit quandam conſtitutionem per quẽdam diaconum nomine Seruum Dei, vt omnes ſubdiaconi Siciliæ a ſuis vxoribus abſtinerent, quas in minoribus ordinibus duxerant, aut ab officio ceſſarent: quam conſtitutionẽ, qꝫ dura fuit, & iniqua, vt ſubdiaconi compellerẽtur ad continentiam Gregor primus, q ſucceſſit Pelagio retractauit, & ſtatuit, vt nullus de cẽtero fiat diaconus, niſi cõtinentiã promittat: ita tamen, vt mala præterita, ideſt continentia, quæ ſolet eſſe in

Sexta ibi, [Similiter.] Ioan de Fan.

uenibus mala, ideſt, pœnalis, vel mala ſi non ſeruetur,

per

per violentiam non exigatur: & hoc in prima parte. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Quj vero.] commendat illos, qui constitutionem illam, quæ facta fuit ante triennium seruauerunt: & hortatur eos, vt debeant in suo proposito permanere. Illi vero qui noluerint a suis vxoribus abstinere, promoueri non debent: quia nullus dēt promoueri, nisi eius castitas fuerit approbata. Vel sic: Olim promouebantur subdiaconi non promissæ continentia, & licitè vtebantur vxoribus & beneficijs: Postea Pelagius p̄decessor Gregorij statuit, vt vel contenti essent vxoribus tantū, vel beneficijs tantū: de qua cōstitutione Gregor. facit mentionē 27.q.2. multorū. Postea idem Pela. aliā edidit cōstitutionē, in qua præcise prohibuit, vt subdiaconi nullo modo commisceri debeant amodo vxoribus suis, & illam cōstitutionem quidam subdiaconi seruabant, quidam non, sed quia illa cōstitutio fuit iniqua, scilicet, q̄ aliquis, q̄ non promisit continentiam, cogeretur cōtinere: ideo retractatur hic a Greg. & statuit, q̄ si qui subdiaconi nō sunt, nō cogantur continere, nisi velint. si qui autem in futurum sunt ordinandi, non admittant, nisi promittant continentiam.

a ¶ Durum.] statutum Pelagij fuit contra Euangelium, in quo excipitur sola fornicatio 1 33.q.2 quos Deus, & ideo reprobatū fuit. Sed quare reprobatur illa constitutio Pelagii, in qua statuit, vt aut beneficia, aut vxores dimittant: cum idem statuerit Alexander extra de cler.coniug capit.1. Sed dic, cum aliquis in minoribus ordinibus existens postea contrahit, potest priuari beneficio prius habito, & de illis loquitur Alex. Cum vero aliquis primo contrahit, & postea ecclesia scienter ei confert beneficium, postea non potest illud ei auferre, & de illis loquitur Pelagius, & ideo constitutio eius fuit iniqua. simile ext. de cle.cōiu. diuersis.

1 Vt 32.q.1. dixit.

b ¶ Non inuenit.] Idest, non suscepit.

c ¶ Promiserit.] Hoc intelligo si hēat licentiam vxoris.

d ¶ Mala.] Idest, continentia, quæ iuuenibus est mala.

2 Sub, & ad 33.q.2. in adolescentia 2.

CAVSA VERO Hæc est secunda pars d.in qua dicitur, q̄ causa huius constitutionis fuit munditia sacerdotalis, & hoc probat per 6.c.10.de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus, q̄ propter munditiam sacerdotalem inducta fuit continentia in ecclesia, quia cum sacerdotes semper debeant orare, semper debent ab vxoribus abstinere Et hoc probatur auctoritate Apostoli per seq.c. quorum prima duo patent.

penam, & ad onus. 28. dist. de his, & accipitur hoc nomē mala pro pœna: & est sensus a subdiaconis vxorem habentib. sine voto per violentiam non exigatur cōtinentia, sed ab ordinandis de cætero, quam si promittere noluerint. repellātur. Io. de Fan.

rum [a], atque incompetens videtur, vt qui vsum eiusdem continentiæ non inuenit [b], neque castitatem ante promisit, compellatur a sua vxore separari, atque per hoc (quod absit) in deterius cadat. Vnde videt mihi, vt a præsenti die episcopis omnibus dicatur, vt nullum subdiaconum facere præsumant, nisi qui se victurū castè promiserit [c] quatenus, & præterita mala a [d], quæ per propositum mentis appetita non sunt, violenter non exigantur, & futura cautè caueantur. ¶ Qui vero post eandem prohibitionem, quæ ante triennium facta est, continentes cum suis vxorib. vixerint laudandi, atque remunerandi sunt, & vt in bono suo † permaneant, exhortandi. ¶ Eos autem, qui post prohibitionem factam se a suis vxoribus cōtinere noluerint, ad sacrum ordinem nolumus promoueri: quia nullus debet ad ministerium altaris accedere, nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.

sup.d.28.c. nullum.

† *sic*] orig.

a ¶ Mala.] *Vox ista abest a Polycarpo, & aliquot vetustis Gratiani codicibus.*

2 *Causa vero huius institutionis munditia sacerdotalis fuit, vt libere cunctis diebus orationi possint vacare. Si enim (vt Paulus ait) ab vxoribus est cessandum, vt expeditius orationi vacemus: ministris utique altaris, quibus quotidiana necessitas orandi incumbit, numquam coniugali officio vacare permittitur.* 1.Cor.7.

Vnde Beda in commentarijs super Lucam ad c.1. ait.

¶ Sacerdotibus semper castitas obseruanda præcipitur. Cap. II.

SAcerdotibus [e], vt semper [f] altari queant assistere, semper ab vxoribus continendum; semper castitas obseruanda præcipitur. Pann.l.3.c.92.

Item in concilio Carthaginiensi 2.c.2.

¶ Qui diuinis sacramentis inseruiunt, continentes esse oportet. Cap. III.

EPiscopos [g], presbyteros, & diaconos ita placuit (vt decet sacros antistites, ac Dei sacerdotes, necnon, & leuitas, vel qui [h] sacramentis diuinis inseruiunt) continentes esse in omnibus. inf.d.34.ca. cum in præterito. Pann.l.3.c.95. Raba.pœn.c.29.

Item Innocentius I. Victricio Rothom. episcopo, epist.2. cap.9.

e S Acerdotibus.] Idem est de aliis clericis. Lau.

f S ¶ Semper.] i. horis debitis. sic inf. eo. si laicus 22.d. sacrosan. & intra 37.dist. de quibusdam. 36. dist. cap. vlt. Archid.

g E Piscopus.] Hoc c. habetur 34.d. cum in præterito

h E ¶ Vel qui.] Idest, subdiaconi. nam & subdiaconi. sacramentis inseruiunt. 34. dist. cum in præterito. Et expone.

pone istud, vel, pro, &, secundum Hug. & ita per hoc, & per illud infra 32. distinct. placuit. supplet ur illud 14. distinct. cum de quorundam. quia hæc tria cap. sunt. Carthaginiensis cōcilij, & faciunt pro opin. Hug. secundum Laur.

Tene-

Ideo quæsiuit à Papa, an presbyteri & Leuitæ deberent viuere continenter? Et respondet ꝙ sic, & hoc probat auctoritate ꝓphetæ dicentis; Sācti estote, & c. idest, mundi. & exemplo sacerdotū vete test. qui in sua hebdomada à suis vxoribus abstinebant, sed finita sua hebdomada suis vxoribus commiscebantur ꝓpter sobolem procreandam: quia nullus poterat fieri sacerdos nisi de tribu Aarō, hodie vero cū sacerdotes quotidie debeāt orare, nec requirit, de qua tribu promoueantur, semper debent ab vxoribus abstinere. Sequētia duo c. plana sūt, & per te videbis.

¶Sacerdotes, & Leuitæ cum vxoribus suis misceri non debent. Cap. IIII.

Burch li. 2. c. 118. Ansel. li. 7. c. 134. Iuo p. 6. c. 94. & 194 Pann. li. 3. c. 94. *Leuit. 11.*

TEnere debet omnino ecclesia, vt sacerdotes, & Leuitæ cum vxoribus suis non misceantur; quia ministerij quotidiani necessitatibus occupātur. Scriptum est. n.: [Sancti estote, quoniam, & ego sanctus sum [a] Dominus Deus vester.] Nam si priscis temporibus anno [b] vicis suę de templo Dei sacerdotes non discedebant (sicut de Zacharia legimus) nec domum suam omnino tangebant, quibus vtique propter sobolis successionem, vxoris vsus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præter quā ex semine Aaron, ad sacerdotium nullus accedere præcipiebatur †; quanto magis hi sacerdotes, vel leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ seruare debent; quibus vel sacerdotium vel ministerium sine successione est, nec præterit dies, [c] qua vel à sacrificijs diuinis, vel à baptismatis [d] officio vacent.

Luc. 1.

Num. 18.

† al. præceptus fuerat.

a ¶Quoniam, & ego sāctus sum.] Ex quo Dominus se cōmendauit, & Christi actio nostra est instructa lectio 81. d. legit. ergo & nos possum⁹ nos commendare, & Aug. se commēdat, æquiparando se prophetis, vt 23. q. 4 & proconsul potest p̄mittere libellū commendationis suæ, vt ff. de off procon obseruare similiter ille qui impetrat veniam ætatis, se commendat. 1. C de his qui ve æta. imp. l. 2.

Commēdare pōt aliqs seipsum.

PALEA Cap. V.

Ibidem cōtinenter Ansel, li 7. c. 132.

NAm sicut α Paulus ad Corinthios scribit dicens: [Abstinete vos ad tempus, vt vacetis orationi:] & hoc utique laicis præcepit; multo magis sacerdotes, quibus orandi, & sacrificandi iuge sacrificium † est, semper; debebunt ab huiusmodi consortio abstinere.

1. Cor. 7.

† al. officium.

α ¶Nam sicut.] *Hæc palea in duobus Vaticanis (in quibus solis reperitur) est coniuncta cum superiori capite, quemadmodum etiam in epistola Innocentij. & legitur,* Nam si Paulus. *Sed non est mutatum, quoniam est initium capitis.*

Item Euxuperio Tholosano episcopo, epist. 3. c. 1.

b ¶Anno] dest septimana. sic alibi ponitur dies ꝓ anno, vt 33. q. 2. hoc ipsū. & tēpus pro anno, vt de consec. dist. 4. omni tempore. 2.

c ¶Nec p̄terit dies.] excepto sabbato sancto & die veneris p̄cedēte, vt de consec. dist. 3. sabbato. qui duo dies nulli reputantur propter paucitatem. sic ī. de cōs. dist. 2. reuera.

d ¶Vel a baptismatis.] dñ ē necessitas. arg. 5 dist. baptizari.

1 Ad idē ꝙ dicit Bald. Custodi animam meam qm̄ sanctus sum, & cæt. & in psalm. Inclina Domine.

2 Ideo autē fit hoc, quia annus dicit ab an, quod est circum. quia circum uoluitur. sic & qd̄libet tp̄s. Laur.

¶Qui ab vxoribus suis abstinent, ad sacrificia admittantur. Cap. VI.

Infra dist. 82. c. proposuisti. Pann. li. 3. c. 95.

EOs β ad sacrificia fas sit admitti, qui vel cum uxore [e] non exercent carnale officium [f].

β ¶Eos.] *Apud Innocentium, & infra dist. 82. c. proposuisti, ubi hoc idem est repetitum. legitur,* neque eos ad sacrificia fas sit admitti, qui exercent vel cum uxore carnale consortium.

Item Hieronymus contra Iouinianum, lib. 1.

e EOs.] Vel cum vxore,] Ne dū cum alia.

f ¶Officium.] Post votum factum.

¶Sacerdoti, cui est semper orandum, matrimonio semper est carendum. Cap. VII.

Pann. li. 3. c. 96.

SI laicus, & quicunque fidelis orare [g] non potest, nisi careat officio coniugali; sacerdoti, cui semper pro populo offerenda sunt sacrificia, semper orandū est: si semper orandum est; ergo semper matrimonio carendum [h].

g SI laicus.] ¶Orare.] Quid de hac materia iuris sit, habes 33. q. 4. c. 1. & 2.

h ¶Matrimonio carendum.] ar ꝙ si aliqua sibi cohęrēt, vel si aliquid sequitur ex alio, uno probato & reliquum est probatum 3, ut 33. dist. si quis viduam. 26. dist. deinde 3. q. 6. hæc quippe argum. contra de pœn dist. 1. sicut primi in fi.

Probato vno coniunctorū, ꝓbatur reliquū.

3 Sic de talibus vno cōcesso & aliud concessum est 1. q. sicut Christus. ubi d. hoc. Arch.

TEnere debet] CASVS. Victorius Rothomagen. episcopus, habebat quosdā presbyteros & leuitas in sua diœcesi, qui nolebant a suis uxoribus abstinere,

Quod

Digitized by Google

QVOD AVTEM. CASVS. Dr in hoc §. ꝙ illud qđ dictũ fuit in Gãgrẽſi cõc. ĩ 28.d.in c ſi qs docuerit.& c. ſi qs dicernit.ex cã fuit ſtatutum,ſ.propter Manichęos, q̃ nuptias condemnabant exẽplo ſacerdotum. Et hoc probat duobus ſeq. c. q̃ plana ſunt, & per ſe patent.

Quod autem [2] *Manichæorum cauſa de coniugio a ſacerdotum illud ſupradictum ſit, ex Gangrenſi concilio apparet in quo c.1 ſic ſtatutum legitur.*

a ¶De coniugio.] *Sequentem canonem Gratianus reſtringit ad coniugia ſacerdotum cum tamen in eo damnentur illi, qui omnino nuptias vituperabant, nec volebans aliquem Chriſtianum etiam laicum, liberis operam dare. Nec fuit editus proprie contra Manichæos, ſed contra quendam Euſtathium, qui hunc errorem cum alijs multis in Armenia diſſeminauerat. Eſt autẽ caput hoc idem cum capite, ſi quis nuptias. ſupra diſt. 30. ſed ex alia verſione.*

¶Anathema ſit, qui nuptias vituperat. Cap. VIII.

SI quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro ſuo fidelem,ac religioſam deteſtatur,aut culpabilem æſtimat, uelut quæ regnum Dei introire non poſſit, anathema ſit. ſup. diſtin. 30. ca. ſi quis nuptias.

Item ex eodem,c.8.& 9.

¶De eodem. Cap. IX.

QVicunque virginitatem cuſtodiens, aut continẽtiæ ſtudens,velut horreſcens nuptias,nec propter hoc, quod bonum,& ſanctum eſt:nomen virginitatis aſſumit, anathema ſit. ſup.d.30. ca.ſi quis vel virginitatem,ex alia verſione. Burch.li.8. c.61. Iuo p. 7. c. 79. ſup. diſt.28. c.ſi quis.

3 *Poteſt & aliter intelligi illud, quod in canone* [b] *Apoſtolorum legitur, ut iſte ſit ſenſus capituli: [ſi quis docet ſacerdotem vxorem ſuam contemnere,] non quam uxorem in ſacerdotio accepit, ſed quam, dum adhuc eſſet laicus, uel in minoribus ordinibus conſtitutus, ſibi copulauit, cum qua continentiam profeſſus eſt, cum ad ſacros ordines aſcenderet,quam nullus debet contemnere,hoc eſt ab animo,& cura ſua abijcere, quin ei neceſſaria prouideat. Probatur autem hæc interpretatio auctoritate Leonis Papæ, qui epiſt.90.c.3. ſcribens Ruſtico Narbonenſi epiſcopo ait.*

¶Miniſtris altaris cum epiſcopis, & presbyteris eadem eſt lex continentiæ. Cap. X.

LEx continentiæ eadem eſt altaris miniſtris, quæ epiſcopis,atq; presbyteris,cui cum eſſent laici,ſiue lectores,licitè & uxores ducere,& filios procreare potuerunt:ſed cum ad prædictos peruenerunt gradus, cœpit eis non licere [c],quod licuit. Vnde,vt de carnali fiat ſpirituale coniugium, oportet eos nec dimittere vxores, & quaſi non habeant, ſic habere,quo & ſalua ſit charitas,& ceſſent † opera nuptiarum. Burc.l.2.c.114. Anſel.li.7.c.135.& 6.c.204. Polyc.li.4.tit.31. ſuo p.6. c 68. Pann li.3.c.106. 1.Cor.7.

† *al. ceſſet exercitatio nuptiarum.*

Item Leo a ix. contra epiſtolam Niceta abbatis.

a ¶Leo.] *Habetur in reſponſione Humberti ad libellum Niceta presbyteri,& Monachi aduerſus Latinos editum: quam reſponſionẽ, cum nomine Leonis ix.cuius erat legatus, ſcripſerit, poteſt rectè nomine ipſius citari, ſicut multa ex Ennodij libro nomine Symmachi citata inueniuntur ſupra diſt.12.c.concilia.et inf.40.diſt.c.nonnes.& 81.diſt.c.nemo rectè. 8.q 4. c.nonne.& 9.q.5.cap aliorum. Ac ſupra diſt.22.nomine Nicolai ij. citatur cap.* Omnes, *quod habetur in oratione Petri Damiani.*

QVOD AVTEM. CASVS. Dr in hoc §. ꝙ illud qđ dictũ fuit in Gãgrẽſi cõc. ĩ 28.d.in c ſi qs docuerit.& c. ſi qs dicernit.ex cã fuit ſtatutum,ſ.propter Manichęos, q̃ nuptias condemnabant exẽplo ſacerdotum. Et hoc probat duobus ſeq. c. q̃ plana ſunt, & per ſe patent.

a ¶Quod aũt.] Reſpicit tria pen.c.28. dicens, ꝙ illud ſtatutum fuit p ḡ hæreſim Manichęorũ, q̃ nuptias cõtemnunt.

QVicũque.] POTEST ET ALITER. Hæc eſt tertia pars d.in qua dr, ꝙ illud qđ ſupradictũ eſt in c. ſi qs docuerit. diſt. 28. ex cauſa vel ex tpe intelligit. Nunc aũt aliter exponit, dicẽs ꝙ illud c. põt intelligi de ſacerdotibus noſtri tẽporis, vt ſi qs docuerit ſacerdotẽ cõtẽnere vxorem,quam in minorib. ordinibus duxit, vel cũ erat laicus, vt eam à ſua cura abijciat, cum qua poſtea cum promoueretur continentiã eſt profeſſus,anathema ſit. & hoc probatur per duo cap ſeq.

b ¶In canone.]ſup. 28. diſt. ſi quis docuerit.lo.

LEx.]CASVS Ruſticus Narbon. Eps q̃ſiuit à Leone, vtrum diaconi poſſint vel dẽant cognoſcere vxores ſuas? Qui reſpõdet quod no, ſed debent cõtinere ſicut epi & pſbyteri. nam cũ erãt laici vel lectores, hoc eis licebat, ſed poſtquam promoti ſunt ad ſacros ordines, cępit eis non licere quod ante licebat; eas tamen à ſua cura abijcere nõ debent, quin eis neceſſaria ſubminiſtrent.

c ¶Eis non licere] Nota quod propter commutationẽ ſtatus incipit aliquid nõ licere quod prius licuit. 1. 12 quæſt. 2. ne quis arbitretur.

1 Ad hoc ſ. 27. q.1. nuptiarum.32. q. vlt. c ult. 17.q.1.ſunt quidam. & haberẽt ad hoc 88.diſt. fornicari. ff. de ſolut. cũ quis.1 reſp. argu contra extra de diuor gaudemus. Archi.

OMnino.] CASVS. Abbas Nicæta dicebat licere episcopo, presbytero, & diacono amplecti vxorẽ suã, & cognoscere, & hoc probabat auctoritate Apostoli dicentis se habere potestatem circumducendi mulierem sicut fratres Domini, & Cephas. Leo autẽ Papa cum reprehen-

¶Episcopus, vel presbyter vxorem propriam a cura sua non abijciat. Cap. XI.

Pann.l.3.c.115.

OMnino confitemur non licere episcopo, presbytero, diacono, subdiacono propriam vxorem causa religionis abijcere a cura sua .s. vt ei victum, & vestitum [a] largiatur [b], non vt cũ illa ex more carnaliter iaceat. Sic, & sanctos Apostolos legimus egisse, beato Paulo Apostolo dicente [c], [Nunquid non habemus α potestatem mulierem sororem [d] circumducendi [c], sicut fratres Domini, & Cephas:] Vide insipiens, quia non dixit, [nunquid non habemus potestatem sororem mulierem amplectendi?] sed, [circumducendi,] scilicet vt de mercede [f] prædicationis sustentaretur ab eis: nec tamen forte deinceps inter eos carnale coniugium.

1.Cor.9.

α ¶Nunquid non habemus.] *Varia sunt huius loci interpretationes, quod inter alios B. Hieronymus in 1. libro contra Iouinianum ostendit.*

Hinc illud [g] *Gregorij, [Presbyter quidam.] Quod require inf. dist. seq. c. penul. ¶Vt igitur ex his auctoritatib. apparet sacerdotes vxoribus, quas in laicali habitu, vel in minoribus ordinibus constituti sibi legitime copularunt, necessaria ministrare, debita uero reddere non valent.*

4 ¶*Sed obijcitur illud tripertitæ historiæ, lib. 2. c. 14.*

¶Dissuasu Paphnutij Nicæna synodus non constituit, quòd presbyteri cum suis vxoribus non dormirent. Cap. XII.

Pann.l.3.c.15.

NIcæna synodus corrigere volens hominum vitã in ecclesijs commorantiũ, posuit leges, quas canones vocamus, in quorum tractatu videbatur aliquibus introducere [h] legem, vt episcopi, presbyteri, diaconi, & subdiaconi α cum coniugib. quas ante consecrationem duxerant, nõ dormirent. Surgens autem in medio Paphnutius confessor contradixit, honorabiles confessus nuptias, & castitatem [i] esse dicens, cum propria coniuge concubitum †; suasitque concilio, ne talem poneret legẽ, grauem esse asserens causam, quæ in ipsis, aut eorum coniugibus occasio fornicationis existeret. Et hæc quidem Paphnutius (licet nuptiarum esset inexpertus) exposuit: synodus-

† Adde glo. concor. in c. proposuisti. 1 ver. estote. inf. 62. dist.

prehendit, & scribens contra eum dicit non esse verum, vt possint cum ea dormire more solito: tamen debent eis largiri victum, & vestitum, & hoc pbobat exemplo Apostolorum, reprehendens eum ex eo, q̃ male intelligebat illud verbum circumducendi.

Victus nomine comprehenditur vestitus.

a ¶Et vestitum.] ¶Ex quo dicit victum. & vestitum, videtur, q̃ nomine victus non comprehendatur vestitus, vt ff. de transl. cum hi. §. qui transigit 1 quod non est verum, ff. de verb. sig. verbo, victus.

b ¶Largiatur.] Sequestrato tamen habitaculo, vt 77. dist. c. ¶Circumducendi.] nobiscum.

d ¶Vt de mercede.] Arg. q̃ si quis habet vxorem, & filios, de bonis ecclesiæ ipsos potest pascere, si nõ habet propria, vt 86. dist. non satis. inf. d. prox. si quis vero, & 50. dist. studeat in fi. & 37. d. legant. quia nemo carnem suam vnquã odio habuit, vt 23. q. 2. non æstimemus, & hæc vera sunt si indigent 2 aliàs secus, vt 28. di. de Syracusanæ. vnde & si viro relictus est vsus alicuius rei, mulier eadem re potest vti, vt ff. de vsu. & habi. l. cæterum. §. mulier.

2 Ad hoc 12. q. 1. habebat. in prin.

g ¶Hinc, & illud.] inf. in illo c. presbyter quidam, quod est infra dist. proxima. Ioan.

VT IGITVR. CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis q̃ sacerdotes debẽt suis vxorib. cũ quibus in minoribus ordinib. vel laicali habitu contraxerũt, necessaria ministrare, sed debitum reddere non valent. Sed contra hoc duo sequẽtia 1 cap. inducuntur. s. q̃ sacerdotes debẽt reddere debitum vxoribus suis.

SED OBIICITVR. Hæc est pars dist. in qua ponit duos canones orientales, in quib̃ conceditur clericis habere vxores. Io. de Fan.

NIcæna synodus] CASVS. Nicæna synodus volebat legẽ imponere, & necessitatem ẽpis, presbyteris, diaconis, & subdiaconis vt seruarent castitatem cum vxoribus, cum quibus in minoribus ordinibus matrimonium contraxerunt. Sed quia hæc lex erat occasio fornicandi, surrexit Paphnutius confessor inexpertus nuptiarum, & synodo contradixit ne talem poneret legem, cum castitas sit cognoscere vxorem propriam synodus autem sententiã eius laudauit, & approbauit.

h ¶Introducere de consensu vxoris, aliter esset in qua.

i ¶Castitatem.] Sic qui bene comedit, abstinens est. 44. d. conuiuia in fi.

a ¶Sen-

que laudauit sententiam [a] eius: & nihil ex hac parte sanciuit: sed hoc in vniuscuiusque voluntate, non in necessitate dimisit.

α ¶Subdiaconi.] *In aliquot vetustis codicibus, & in originali Socratis non sunt duæ istæ voces. Sozomenus tamen lib. 1. c. 22. habet tam Græcè, quam in Latino vetere, & nouæ versione, vt etiam Nicephorus.*

Item synodus sexta. c. 13. lib. 8. c. 19.

¶Non in perpetuum, sed tempore oblationis a complexu suarum vxorum sacerdotes abstineant. Cap. XIII.

QVoniam β in Romani [c] ordine canonis esse cognouimus traditum, eos qui ordinati † sunt diaconi, vel presbyteri, debere confiteri; quòd iam suis non copulentur vxoribus: nos antiquum sequentes canonem Apostolicæ [e] diligentiæ, & constitutiones, sacrorum virorum legales nuptias amodo valere volumus, nullo modo cũ vxoribus tuis eorum connubia dissoluentes; aut priuãtes eos familiaritate adinuicem in tempore opportuno [f]. Qui cunq; ergo diligens † [g] inuentus fuerit in subdiaconali ordinatione, aut diaconali, aut sacerdotali, hic nullo modo prohibeatur ad talem ascendere gradum pro vxoris suæ legitimæ cohabitatione. Nec etiam tempore ordinationis suæ profiteri cogatur: quod abstinere debeat a legalis propriæ vxoris familiaritate. *Item infra.* ¶Oportet eos, qui altari ministrant: in tempore oblationis † sanctorum continentes [h] esse in omnibus; vt a Deo possint consequi, quæ simpliciter postulant. ¶Si quis igitur præsumpserit contra Apostolicos canones, aliquos presbyterorũ & diaconorum priuare contractu, & communione legalis vxoris, deponatur. Similiter & presbyter, aut diaconus, qui religionis causa vxorem suam expellit, excommunicetur. Si vero in hoc permanserit, deponatur.

β ¶Quoniam.] *Græcè sic habetur, ὅτι δὴ ἐν τῇ ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ κανὼν ἐν τάξει παραδέδοται διέγνωμεν. id est.* Quòd in Romana ecclesia loco canonis traditum esse cognouimus, &c. *Hanc vero Ecclesiæ Romanæ traditionem non solum B. Hieronymus contra Iouinianum, Humbertus supracitatus, & alij Latini scriptores defendunt, sed etiam Balsamon in explanatione huius canonis satis aperte probat. Verum de omnibus huiusmodi canonibus, qui sexta synodo adscribuntur, quid sit sentiẽdum, ad caput, Habeo librum d. 26. satis explicatum fuit.*

Hoc autem ex loco intelligendum est, orientalis n. ecclesia (cui sexta synodus regulam viuendi præscripsit) nunquam castitatis ministris altaris non suscepit.

Cõtradicere] potest vnus multis.

1 Et est hic argu. q̃ vnus canonicus pt se opponere pro defensione ecclesiæ suæ.

Ad idẽ extra de cõcel. pb. ex parte, vbi dicit Ioan. de Fan. hoc esse verũ nisi capitulum illi' ecclesiæ nollet defendi, & hoc fauore ecclesiæ arg. ff de lib. cau. l. j. ꝛ. & j

a ¶Sententiam.] Vnus ergo potest contradicere toti vniuersitati 1 si habet rationabilem causam, vt extra de his quæ fi. a ma. par. cap. 1. 1. nam sententia vnius potest alios trahere ad partem suam, vt extra de eo qui mit. in pos. cap. cum sicut, ff. de arb. item si vnus. §. vlt. C. de vet. iu. enu. l. prima, §. sed is, &c.

QVoniam.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod in canone Romano statutum erat, quod diaconi, & presbyteri otiẽtalis ecclesiæ deberẽt continentiam profiteri: quod male seruabant, quod sexta synodus cognouit ideo statuit iuxta antiquum canonẽ Apostolorum, vt vnusquisque clericus suã possit habere vxorem: nec ꝓpter hoc repellatur a promotione si dignus fuerit, nec tempore suæ ordinationis cogitur continentiam profiteri: eo tamen tempore, quo ministrat altari, debet abstinere. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Si quis.] dicit quod si quis presbyteros, vel diaconos a contactu legitimæ vxoris priuauerit, deponi debet, & quicũq; clericus causa religionis suam vxorem abiecerit, deponi debet: si in contumacia per seueret.

b ¶Quoniam. [idest quamuis.

c ¶Romani.] Hic assignatur differẽtia inter orientales, & occidentales.

d ¶Qui ordinati sũt] idest, ordinantur.

e ¶Apostolicę. Quia Apostolus præcepit, vt vir reddat debitũ vxori, 33. q. 1. c. 1.

f ¶Opportuno.] Istud est contra Gandulphũ & alios, qui dicunt vir quolibet loco ẽt I ecclesia, & quolibet tempore tenetur reddere debitũ vxori petenti Sed hoc nõ est verũ: qa sicut debitor nõ debet semp venire cũ facto paratus, vt ff. ad so quod dicimus. sic nec vir semper debet esse paratus. 33. 4. q. Christiano. 2.

g ¶Diligens.] idest, dignus.

h ¶Conuenientes.] sed nũquid in orientali ecclesia vir inuita vxore non possit orare, vt 33. q. 4. Apostolus, sed ibi exponẽ, orare, idest, peregrinari. Io.

HOC AVIEM. CASVS. Modo Gratianus soluit

sup ra

Vir debitum vxori nõ ꝓ nec vbiq; re dere tenẽt.

a Melius ea. causa & q. c. apostolus in gl. vlt.

Pana l. 1. c. 86.

† *ordinandi*] sed ob glossam non est mutatum.

† *leg. dignus*] sed ob glossam non est mutatum.

† *al. tractationis.*

b

v

p

y

Scilicet Lau. contra.

4 Hæc ratio non vt bona nam in vxorib. orientalium nõ hẽt locum quod habetur in 28. dist. quia sunt culpæ, & sequ. quia continentiã non promit tũt tacitè vel expresse, Ar.

suprædicta obiectionem: & dicit, ꝙ hæc duo cap. intelliguntur de clericis orientalis ecclesiæ, qui non susceperunt votum castitatis, cui sexta synodis præfuit: licet occidentalis sic: & hoc probatur per sequens cap.

A Liter.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ alia est traditio

Vnde Stephanus Papa ait in prima actione synodi ab ipso in Basilica Lateranensi congregatæ.

Occidentalis, non orientalis ecclesia castitatis obtulit votum. Cap. XIIII.

Pann. l. 3. c. 14.

5 ALiter se orientalium traditio habet ecclesiarum, aliter huius sanctæ Romanæ ecclesiæ. Nam earum sacerdotes diaconi, atque subdiaconi matrimonio [a] copulantur [a], illius autem ecclesiæ, occidentalium nullus sacerdotum a subdiacono vsque ad episcopum licentiam habet coniugium sortiendi.

a ¶Matrimonio.] *Idest possunt simul esse in sacris ordinibus, & matrimonio iuncti. Nam neque illis, postquam ad sacros ordines ascendissent, licebat contrahere matrimonium.*

sup. 82. d. c. vlt.

Similiter & capitulum Nicolai [b] *ex looco consideratur, quia gens Bulgarorum nouiter ad fidem conuersa, propositum sacræ religionis ex integro assumere nõdum didicerat.* ¶ *Quod autem in c. 6. synodi presbyter non legitimis nuptijs detentus punitur, non legales nuptiæ secundæ intelligendæ sunt, a quib. auctoritate canonica sacerdos quilibet debet esse immunis. Illud autem Gangrensis concilij.* [*Si quis* [c] *discernit presbyterum coniugatum, &c.*] *similiter intelligendum est, vel localiter traditum, vel coniugatum ab ea appellatum, quam ante tempus ordinationis suæ duxerat. Illud quoque Martini Papæ.*] *si subdiaconus* [d] *secundam duxerit vxorem*] *non dissimiliter intelligendum est. Primam enim vxorem ante subdiaconatum habere permittitur: qua defuncta, vel castitatem professa, promouetur iste ad subdiaconatum, Promotus autem si secundas desiderauerit nuptias, sententia Martini Papæ subiacebit.*

sup. 28. d. c presbyterum.
sup. 28. d. c. si quis.
Infra 34. d. c. si subdiaconus ex Martino Bracarensi,

DISTINCTIO XXXII.

ps 1

Eruanda est [f] *ergo continentia ab omnib. in sacris ordinibus constitutis.*

Vnde Leo Papa ad Anastasium epist. 82. c. 3. & 4 ait.

¶Neque etiam subdiaconis connubium conceditur. Cap. I.

Burc. l. 1. c. 5. & l. 2. c. 148.
Ans. l. 7. c. 137. & l. 6. c. 18. in fi.
Iuo p. 5 c. 59. & par. 6. c. 91. & 211.
Pann. l. 2. c. 100.

OMnium sacerdotũ tam excellens est electio, vt hęc,

1 Idest, carnaliter commiscentur. sæpe enim Inuenit copulari pro carnaliter commisceri & copulatio pro carnali cõmistione, vt sup. c. 11. 30. qõ. 1. §. nosse, 27. q. 2. Agathosa. &c. priusquam fm Hug.

tio orientalis ecclesiæ, & alia occidẽtalis, Nam in orientali ecclesia oẽs clerici indistincte possunt vti matrimonio cõtracto. In occidentali vero ecclesia aliter seruat. a ¶Copulantur] Idest, copulato vtuntur: Multi ex hac litera dixerunt, ꝙ orientales possunt contrahere in sacris ordinibus. sed eis obstat infra. d. proxi. si quis eorũ. sed ipsi dicunt, quòd ibi sexta synodus nobis præfixit regulam.

SIMILITER. CASVS. In hoc ostẽdit Gratianus qualiter intelligantur tria cap. in 28. dist. scilicet, consulendum, & presbyterorum, & si quis discernit. & vnũ cap. in 34. d ist si subdiaconus. Dicit n. quod illud cap. consulendum. locale fuit. quia Bulgari nondum susce-

rant votum continentiæ. In cap. presbyterum. non legitimæ nuptiæ intelliguntur secundæ scilicet, si quis discernit, locale fuit: vel intelligũtur de vxore, quæ ducta fuit in minoribus ordinibus. Similiter cap. illud. si subdiaconus. de secunda vxore intelligitur.

b ¶Nicolai.] 28. dist. consulendum.
c ¶Synodi.] 25. dist. presbyterum.
d ¶Si quis] sup. 28. d. si quis.
e ¶Si subdiaconus.] Infra. 34. dist. si subdiaconus.

Eruãda.] hæc d. diuiditur ĩ sex partes: In prima parte probat. quod in sacris nullus potest habere vxorem; in minoribus autem potest: & etiam habere beneficiũ. hoc ꝓbat ꝙ tres auctoritates. Secũda ibi, [Nullus,] Tertia ibi [Verum.] Quarta ibi, [Prohibentur.] Quinta ibi, [Interdixit] Sexta ibi, [Presbyteram.] Ioan. Fan.

CASVS. Hic intitularur 32. d in qua dicitur, ꝙ in occidẽtali ecclesia clerici in sacris ordinib. constituti debent continentiam seruare, vt probatur per sequẽs cap. Sed in minorib. ordinib. non cogũtur: & hoc per c. inf. ea. seriatim.

f ¶Seruanda est.] In hac 32 d. adhuc prosequitur de continẽtia clericorũ. Dicit ergo, ꝙ constituti in quatuor sacris ordinib. tenenẽ cõtinere: & qui nõ fuerint continentes, priuãtur officio & beneficio: & si habent publicas concubinas, nullus Missam eorũ audiat 2 & vt facilius possint seruare cõtinentiã, præcipit eis, vt extraneaꝝ feminarum familiaritatem vitent 3. Io. Sed nunquid qlibet ordo est sacer? Et certe vi, ꝙ sic nam dr in lib. 4. Instarum, 22. d c. 1. in prin. ꝙ ordo est sacrũ signaculum in quo traditur spiritualis ptãs ordinato, & officium. & in quolibet ordine confertur gratia si digne sumatur, vt ibi dicitur Solut reuera quilibet ordo 4 sacer est: sed quatuor præcipue dicuntur sacri a sanctimonia, idest, castitate, & continentia, quam indicunt sup 28. di. nullum. & cap. decernimus.

Clerici in quatuor sacris ordinibus constituti continere tenentur.
2 Vt inf. ca. nullus. &c. præter hoc. Arch.
3 inf. ead. interdixi t. & c. seq.
4 Hic quæro an ordo sit vnum sacramentũ? Dic fm Pet. ꝙ vnum dr ꝓfectione vnius finis: qa constituitur ex diuersis ordinibus specialibus, qui eẽs ordinantur ad vnũ actum consecrationis, sicut ẽt domus vna dr Arch.

OMnium] CASVS. Quæsitum fuit a Leone, an subdiacoui possint habere vxores. Et respondet, quod clerici in minoribus ordinibus constituti si contrahant immunes sunt a culpa: sed hoc subdiaconis non licet

quæ in alijs [a] membris eccleſiæ vacant † à culpa in illis tamen habeantur illicita. Nam cum extra clericorum [b] ordinem cõſtitutis, nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum, ad exhibendam tamen pfectæ continentiæ puritatem, nec ſubdiaconis quidem cõnubium carnale conceditur: vt & qui habent, ſint tanquã non habentes; & qui non habent, permaneant ſingulares [c]. Quod ſi in hoc ordine [d], qui quartus eſt à capite [e] dignum eſt cuſtodiri, quanto magis in primo, vel in ſecũdo, tertioue ſeruandum eſt, ne aut leuitico miniſterio aut presbyterali honore, aut epiſcopali excellentia quiſquã idoneus æſtimetur, qui ſe à voluptate vxoria β necdum frænaſſe detegitur?

† *al. non vocantur ad culpam.*

β ¶ Vxoria.] *Sic emendatum eſt ex epiſtola Leonis, & cæteris collectoribus præterquam Iuone in parte 6. c. 97. nam ibi eſt vt antea apud Gratianum*, luxuriæ. *Ex iſto autem epiſtola loco oſtenditur eo quoque tempore in multis eccleſijs eam fuiſſe conſuetudinem, vt ſubdiaconi à proprijs vxoribus abſtinerent. Quod tamen ante B. Gregorium non erat generatim omnibus eccleſijs præceptum, quippe cum in Sicilia aliter obſeruaretur. c. nullum. ſupra diſt. 28. & c. ante triennium. diſt. 31.*

[*Item Gregorius Leoni epiſcopo Catin. lib. 3. epiſt. 34.*]

PALEA Cap. II.

MVltorum relatione comperimus, hanc apud vos olim conſuetudinem tenuiſſe, vt ſubdiaconi ſuis licite miſcerentur vxoribus: quod ne denuo quiſquam præſumeret, à Seruo dei ſedis noſtræ diacono ex auctoritate noſtri deceſſoris eſt iſto modo prohibitum, vt eodem tempore, ij qui iam vxoribus fuerant copulati, vnũ è duobus eligerent, ideſt, aut à ſuis vxoribus abſtinerẽt, aut certe miniſtrare nulla ratione præſumerent. Et quãtum dicitur, Specioſus tunc ſubdiaconus pro hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit officio, & vſque in obitus ſui tempus, notarij quidem geſſit officium, & à miniſterio, quod ſubdiaconum oportuerat exhibere, ceſſauit. *& poſt aliqua.*

Infra 27. q. 2. Auſ. l. 7. c. 138. Poly. l. 4. tit. 31.

¶ De cætero vero fraternitas tua ſit omnino ſolicita, vt quos ad hoc iam officium contigerit promoueri, hoc quam maxime diligenter inſpiciat, ne ſi vxores habent, miſcendi ſe cum eis licentia potiantur; ſed ad ſimilitudinem Apoſtolicæ ſedis, eos cuncta obſeruare ſua nihilominus diſtrictione conſtituat.

Item Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo, ca. 2. ad ſecundam interrogationem.

¶ Extra ſacros ordines cõſtituti ducant vxores, & ab eccleſia ſtipendia accipiant. Cap. III.

SI qui vero ſunt clerici extra ſacros ordines conſtituti, qui ſe continere non poſſunt, ſortiri vxores debent, & ſtipendia ſua exterius [g] accipere; quia & de eiſdem patribus, de quibus præfati ſumus, nouimus ſcriptum, quod diuidebatur ſingulis, prout cuique opus erat. De eorum ergo ſtipendio cogitandum, atque prouidendum eſt, & ſub eccleſiaſtica regula ſunt tenendi, vt bonis moribus viuant, & canendis pſalmis inuigilent [h], & ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus Deo auctore conſeruent.

Infra 12. q. 1. quia tua. §. fi. qui. Iuo par. 6. c. 86. Pan. l. 3. c. 102. *Act. 2.*

Item Nicolaus Papa Odoni †. *Viennenſi archiepeſcopo.*

† *al. Adoni.*

Vnde qui habẽt, ſint tanquam non habentes: & qui nõ habent, permanẽãt ſingulares. Et ſi hoc cuſtoditur in ſubdiacono, multo fortius in diacono, presbytero & epiſcopo cuſtodiri oportet.

a ¶ Quæ in aliis.] Ideſt, laicis.

b ¶ Clericorum.] Sacrorum.

c ¶ Singulares.] Ideſt, diuiſi ab eis.

d ¶ In hoc ordine.] Ideſt, ſubdiaconali.

e ¶ A capite.] Ideſt, ab epiſcopatu. & ſic videtur q epiſcopatus ſit ordo. 54 diſt. ſi ſeruus. & 93. diſt. diacones. & diſt. 21. cleros. ſic 28 diſt. nullũ.

f ¶ Item] Hic habẽt quidam ca. quod eſt 27. quæſtio. 2. multorum, &c.

SI qui vero. CASVS. Quæſiuit Aug. Anglorum epiſcopus à Greg. quid deberet fieri de clericis in minoribus ordinib conſtitutis, qui continere non poſſunt. & reſpondet Greg. quod ipſi debẽt vxores accipere. & ſtipẽdia ſua recipere exterius. Et hoc probat exemplo patrum, qui diuidebant ſingulis prout quibusque opus erat. Et debẽt viuere ſub regula ſua eccleſiaſtica, & lingua, & corde à malo abſtinere.

g Exterius.] Signatur contrarium 12. quæſt. 1. neceſſaria. & de conſec diſtin. in omnibus. vbi dicitur, quod omnes clerici ſimul dormiant. Sed dic, vt not. 12. q. 1. quia tua.

h ¶ Inuigilẽt.] Licet enim ſint vxorati tñ abſtinebunt. a negocia

Digitized by Google

ciatione & armis. vt 88.dist. fornicari 20. q.3.eos. sic extra de elect.transmissam.& 81 dist.dictum.

De illo.] CASVS. Quidam episcopus permisit alicui subdiacono ducere vxorem, de quo Nicolaus Papa eum reprehendit, cum tantum clericis infra sub-

qui contra constitutiones ecclesiæ bene dispensat 25. q.1.sunt quidam Ioan. Ego credo ꝙ Papa possit * dispensare, cum hoc non sit contra articulos fidei 2.& ipse habeat plenitudinem potestatis, vt 2. q.6. decreto & cap.seq.b.

* Vide B. Thom.2.2. q.88.ar.7. & 11.& Caiet. ibidem.

¶ Subdiacono vxorem ducere non licet. Cap. IIII.

no.p 6.c.119.

†al.Aluico.

De illo clerico, Aluerico † nomine, quem per ordines ecclesiasticos vsque ad subdiaconatũ castè vixisse dicitis, cur vestra auctoritate vxorem duxerit, miramur; eo quòd nulli vnquam (exceptis illis, quibus ecclesiastica regula habere permittit) vxorem ducendi † licentiam damus [a]:

†al.habendi.

Item Nicolaus Papa omnibus episcopis.

¶ Non audiatur Missa presbyteri concubinam habentis Cap. V.

In synodo Romana cxiij.eporum in basilica Cõstantiniana.

2 Nvllus Missam audiat [b] presbyteri, quẽ scit [c] concubinã indubitanter habere, aut subintroductã mulierẽ. Vnde etiam ipsa sancta synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens: [Quicunq; sacerdotum, & diaconorum, &c.] [*Sicut in subsequenti* α *capitulo Alexandri secundi continentur.*]

Pann.l.3.c.135.

α ¶ Sicut in subsequenti.] *Hæc clausula est Gratiani omittentis referre ex capite Nicolai ea, quo proximè ex Alexandro relaturus erat. Sunt enim eadem uerba. Nam Nicolaus secundus in epistola, quæ extat, omnibus episcopis catholicis scripsit se in concilio, quod Romæ habuit centum tredecim episcoporum, hunc canonem edidisse, quem postea Alexander secundus (ut ipse etiam testatur in epistola manuscripta) in concilio à se habito ijsdem uerbis repetit. Quare in Pannormia appellatur decretum Nicolai iunioris, & Alexandri.*

In epis. ꝓxima notat.indicata.

Item Alexander secundus.

¶ Non est audienda Missa presbyteri, qui concubinam habet: Cap. VI.

Pann. ibidem, & lib.8.c.142.

Præter hoc autem præcipiendo mandamus, vt nullus Missam audiat presbyteri, quem scit concubinam habere indubitanter, vel subintroductam mulierem. Vnde etiam sancta synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens: ¶ Quicunq; sacerdos, diaconus, subdiaconus post constitutũ beatæ memoriæ prædecessoris nostri sanctissimi Papæ Leonis, ac Nicolaide castitate clericorum, concubinam palam duxerit, vel ductã non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei, & auctoritate Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli præcipimus, & omnino contradicimus, vt Missas nõ cantet, nec Euangelium, aut epistolam ad missam legat, neq; in presbyterio ad diuina officia cum his qui præfatæ constitutioni obedien-

Leo ix. in conc. Romano.

Subdiaconus an de licentia Papæ possit cõtrahere.

1 Scilicet ut contrahant. 35.q.3. quidam & c ꝙ scripsi.

subdiaconatum liceat contrahere matrimonium.

a ¶ Damus.] Sed nonquid Papa dare potest subdiacono licentiam contrahendi? Vr̃ ꝙ sic. Nam dispensat ecclesia cum consanguineis 1. & dispensat in alijs uotis, ut extra de vot.& uoti.redemp.ex multa, & in iuramẽtis vt 15 q.6.auctoritatem. vbi dr̃; dissolue obligationes impietatis. Econtra vr̃, ut extra de statu mona.cũ ad monasteriũ. in fi Sola si uotum ipsum obliget ordinatum, Papa non potest dispensare sed si constitutio obliget, & non uotum tunc potest Papa dispensare

Nvllus.] Hæc est secũda pars distinct. in qua dicitur quod in duob.c.seq. cõtinetur. Io.de Fan. CASVS. Præcipit Nicolaus Papa in hoc cap. vt nullus audiat Missam sacerdotis, quem scit indubitanter habere concubinam, aut subintroductam mulierem. Synodus ẽt hoc sub excommunicatione p̃cipit. quod sequit̃ e.t § Gratiani.

2 Nec etiam põt dispensare contra Apostolum. 25.q.1.sunt quidam. Io. de Fan. sed hic uideas ꝙ le. & no. extra de no to.c. no est.

b ¶ Audiat.] Cõtrarium legitur 28.dist. consulendũ. 15.q.vl. c.vlt. Sed hic loquit̃ de illo, cuius crimen notorium est, vel per sniam, vel p ꝓpriam confessionẽ, vt extra de cohab.cle & mu. vestra. Immo si adhuc post sententiam corrigi uoluerit, nõ dicam eum suspensum ipso iure, vt 81. dist. si qui sunt presbyteri, extra de cohab.cleri & mulier. cap. sicut. B. tñ dicit hunc canonẽ fuisse quandoq; latæ sententiæ: sed hodie nõ esse: & hoc quod dixi speciale est in hoc crimine fornicationis vt notorius fornicator sit suspensus ipso iure, & etiã simoniacus, vt §. verũ. sed in alijs criminibus nõ est expressũ & ideo licet notoria sint, non est ꝓp illa abstinẽdum ab officijs ipsorum. vel d c ꝙ licet notorius fornicator ipso actu sit suspensus: tamen ꝓp cõtrarium actũ ipso iure restituit̃ ei officium. 81. distin. si q sunt. vnde quàm cito pœnitet, licitè celebrat. Io Sed certè quiquid dicat Io hoc tene pro certo, siue sit notorium per sententiam, siue per confessionem, vel per reuidentiam de fornicatione ipsius, quod ultari debet, ut extra de cohab cler. cap.vlt. B.

Concubinarij an sint ĩ officio fugiendi.

c ¶ Quem scit.] Scientia iuris, non facti Io 3.

Præter.] CASVS. Capitulum hoc diuiditur in duas partes. In prima parte dr̃, ꝙ nullus debet audire Missam presbyteri quem scit concubinam indubitanter habere, uel subintroductã mulierem. Hoc idem statuit synodus sub excõicatione seruandum, præcipiens,

2 Et ꝙ sic debeat itelligi, probat̃ 20 q.c 2 ibi de hoc i gl. arg ꝙ, & c. vbi ita not. Archid.

ut talis sacerdos Missam nõn cantet, nisi cessauerit, nec alia diuina celebret, cum his qui obediunt huic constitutioni, nec aliquid ab ecclesia percipiat. In secda parte quæ incipit ibi, [¶ Præcipiente etiam statuimus.] dr, q̃ illi qui seruant caritatẽ, simul manducent & dormiãt & decimas, & primitias, & oblationes q̃ cip ãt à laicis, quas qui non dederit, excommunicetur.

tes fuerint, maneat, neque partem ab ecclesia [a] suscipiat.

¶ Præcipientes etiam statuimus, vt hi prædictorum ordinum, qui eiusdem prædecessoribus nostris obedientes castitatem seruauerint, iuxta ecclesias, quibus ordinati sunt, (sicut oportet religiosos clericos) simul mãducẽt, & dormiant, & quidquid eis ab ecclesijs competit communiter habeant. Et rogantes [a] monemus, vt ad Apostolicã, communem scilicet vitã, summopere peruenire studeant: quatenus perfectionem cum his cõsecuti, qui centesimo fructu ditantur, in cœlesti patria mereãtur adscribi. Deinde, vt decimæ, & primitiæ, seu oblationes uiuorum & mortuorum ecclesiis Dei fideliter reddantur à laicis; & vt in dispositione [b] episcoporum sint, quas qui retinuerint, à sanctæ ecclesiæ communione separentur [c].

Matth. 13.

a ¶ Et rogãtes.] *Hæc vsque ad vers.* deinde, *addita sunt ex epistola manuscripta Alexandri, quorũ aliqua etiã sunt in concilio Nicolai, in quo est præterea sequens Versiculus,* Deinde. *qui in epistola Alexandri non est.*

3 Verum [d] præcepta harum auctoritatũ contraire videntur Hieronymo, & Augustino [f], & cæteris, qui Christi sacramẽta neq; in bono, neq; in malo hoĩe fugienda offendunt; sicut subsequens causa simoniacorũ plenius demonstrat. Sed Vrbanus secundus in epistola destinata præpositi Sancti Iuentij [h] hanc contrarietatẽ determinat dicẽs: [Ad ß hoc [i] vero quod subiungitur in eadem epistola, id est, virum sit vtẽdum ordinationibus, & reliquis sacramentis à criminosis exhibitis; vt ab adulteris, vel sanctimonialium violatoribus, vel huiusmodi: Ad hoc, inquam, ita respondemus. Si schismate, vel hæresi ab

1.q.1.neque in homine.

Clerico excõicato est subtrahendum beneficium.

1 Fortè non bene dicit Io. quia qui nõ facit officium, non debet percipere bñficium. extra de cle. coniug. quod a te. & ca. diuersis. Arch.

a ¶ Ab ecclesia] Hoc concedo in suspẽso à canone. idẽ est in excõicato. extra de appel. pastoralis non ita dico in suspenso ab hoie, q̃ ibi statim debeat amittere beneficiũ t. quia relegato ad rẽpus bona non adimuntur, nisi hoc in sententia exprimat. C. de pœn. deportatorum, quia dũ alijs rationibus quis constringi põt, non sunt ei subtrahenda. C. de execu rei iud. stipendia. Io immo dico, q̃ nec hæc admitterentur, nisi in tnia exprimeretur. quid de hoc iuris sit, notatur in quæstionib B.

b ¶ In dispositione] arg. pro cõi vita clericorum 2. ut 1.q 2. sacerdos Sed, contrariæ sunt consuetudines inf ea. placuit. extra de consti cum omnes, & de elect cũ ecclesia Vulterrana.

2 12 q.1.necessariũ. de consec. dist. 5. in omnibus ubi de hoc.

Excõicari possunt qui decimas nõ soluunt.

c ¶ Separẽtur.] Arg. q̃ laici excommunicandi sunt qui decimas vel oblationes soluere nolunt. 16 q.1. statuimus. &c reuertimini. 13. q.2. qui oblationes. 12.q.1. duo sunt genera.

VERVM. Hæc est tertia pars dist in qua punit cap. Vrbani in quib dr quæ differentia sit inter sacramenta celebrata a malis catholicis, vt in necessitate possint sumi. & sacramenta ab hæreticis, quæ nullo modo possunt sumi, præter baptisma. Io. de Fan.

CASVS. Dictum est sup. in c. nullus. & cap præter hoc q̃ nullus debet audire Missam sacerdotis quem scit concubinã indubitanter habere. sed hoc uidetur contradicere Hieron. & Aug. & multis alijs, qui dicunt sacramenta non esse spernenda in bono vel malo prælato, ut 1 q.1. in multis cap. Sed hæc contrarietas soluitur in epistola Vrbani, quæ epistola infra sequitur statim.

d ¶ Verum.] Hic §. diuiditur in tres partes.

e ¶ Hieronymo.] 1. q.1. sicut Christus.

f ¶ Augustino.] 1 q.1. si fuerit &c. neque in homine.

g ¶ In epistola.] 1.q.3 saluator

h ¶ Præpositi Sancti Iuentij.] Epistola destinata fuit ab hæretico, in qua multa 3 obijciebantur ei, f virum uera essent sacramenta uel sacrificia hæreticorum cui cum non responderet posset, misit eam Papæ Vrbano, ut responderet: ipse uero respondit ad singula

3 Quæ continentur 1. q.1. saluator.

AD HOC VERO. CASVS. Quidam misit epistolam quandam præpositi Sancti Iuẽtij, in qua duæ quæstiones continebantur. quas cum nesciret soluere, Vrbanum super hoc consuluit. Vrbanus uero ei easdẽ quæstiones scribit, & solutiones ponit. Diuiditur ergo hoc cap. uel hęc epistola ĩ duas partes. In prima parte ponuntur duæ quæstiones: quarum prima est. vtrũ sacramenta sint recipiẽda à criminosis? Rñdet Vrbanus, q̃ uera sunt sacramenta in sui essentia à quocunq; fiant, dummodo fiant in forma ecclesiæ, & ab his qui potestatem habent conficiendi, & recipienda sunt ab eis nisi sint hæretici, uel schismatici: & hoc probat auctoritate Aug. Nicolaus tñ & Greg. præceperunt ab officijs simoniacorum & iacentium in fornicatione manifesta abstinendum esse. Secunda quæstio fit complexiuè: Aut non sunt uera sacramenta quæ conficiuntur ab istis, nec hẽnt uirtutis effectũ; aut sunt uera. Si non sunt uera, ergo neq; agentibus, neq; suscipientibus obsunt. Si sunt uera, ergo iperni nõ debent. Et rñdet Vrbanus, q̃ uera sunt. Verumtñ contra statuta Gregorij & Nicolai non sunt recipienda de manibus eorum. In necessitate tñ ab istis, s. simoniaco, & notorio fornicatore potest baptisma suscipi, & etiam eucharistia. In secunda parte, quæ incipit ibi,] Hæc de malis] dicitur, q̃ sacramenta schismaticorum, & hæreticorum uera sunt, ut dicunt doctores ecclesiæ, sed non habent effectum donec fuerint reconciliati ecclesiæ uel ipsi, uel ordinati ab ipsis per manus impositionem; sed non sunt recipiendi ab ipsis, in mortis tamen articulo tantum baptisma ab eis recipi potest. Cyprianus tamen, & lxxx. epi cum eo dixerunt baptisma hæreticorum esse lauacrum diaboli. Sed reprehensi sunt ab Augustino, Stephano, Cornelio, & alijs Pontificibus Romanis, cum melius sit a talibus baptismum recipere, quam in æternum perire. Et hanc sententiam sequitur tota ecclesia.

i ¶ Ad hoc.] Hic incipit cap. Vrbani.

a ¶ Et

ecclesia nõ separantur, eorundẽ ordinationes, & reliqua sacramenta sancta, & veneranda [a] *non negamus, sequẽtes Beatum Augustinum, qui super Ioannẽ de huiusmodi tam copiose, quã ueraciter dixerit. Ait enim: [Baptizat seruus bonus, siue seruus malus* [b]*: nõ sciat se ille, qui baptizatur baptizari, ni ab illo, qui sibi tenuit baptizãdi potestatẽ.] et paulo post: [Non horreat colũba* [c] *ministerium malorum, respiciat Domini potestatem.]* & infra. *[¶ Attamen* [d] *decessores nostri Nicolaus, & Gregorius a Missis sacerdotũ, quos tales re uera esse constiterit* [e] *fideles abstinere decreuerunt, ut peccandi licentiam cæteris auferrent, & huiusmodi ad dignæ pœnitẽtiæ lamenta reuocarẽt. Scribit hoc prædecessor noster Gregorius Rodulpho duci* [f] *Suessiæ, & Rodulpho duci Carentanorum inter cætera: [Officiũ* [g] *simoniacorũ, & in fornicatione iacentium scienter nullo modo recipiatis, & quantũ potestis, tales a sanctis ministerijs* †*, aut oportuerit, prohibeatis, &c.] ¶ Porro* [h] *ad hæc, quæ tibi syllogistice in eadẽ epistola obiiciũtur, ideſt, si corpus & sanguis Christi nõ sunt, & alia, quæ prædiximus, proprias non habent uirtutis dignitates quid agentib. obsunt? quod si habent, cur spernũtur, si* [i] *ab indigno præsumuntur* [k]*? Ad hæc inquam, ita respondemus proprias quidem habent uirtutis dignitates, ut præfatus Augustinus ait super Ioannem contra Donatistas: sed agentib.* [l]*, uel suscipientib. eadem sacramenta contra præfatorum* [m] *Pontificũ instituta* [n] *(nisi forte sola morte interueniente, utpote ne sine baptismate, uel cõione* [o] *quilibet humanis reb. excedat) eis, inquam, in tantũ obsunt, ut uere* † *idololatræ sint, cum talia.* [p] *& ordinationum* [q]*, & sacramentorũ* [r] *confectio* [s] *& aliter q̃ præmissum est scienter susceptio, uehementer a sanctis canonib. prohibentur. Ait enim Samuel propheta: Quoniã quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.] ¶ Hæc de malis* [t] *catholicis qui intra ecclesiã sunt. Cęterũ schismaticorũ, et hæreticorum, cum quibus & fornicatore tpe necessitatis conferrũ duo sacramenta ſ. baptismum & corpus Christi; sed illi 2, baptisma tantum. Secunda est, quod isti conferunt sacramentũ & effectum sacramenti, illi tantum sacramentum* * *3. Tertia : quia ordinati ab istis recipiuntur sine manus impositione, sed ab illis non. 1. q. 1. manus. & ca. quod quidam*

Tract. 5. ad c. 1. Ioannis, circa medium.

Gregorius. vij. l. 2. reg. epist. 45.

† *Misterijs*] orig.

† *al fort.*

1. Reg. 15.

Traditio Ecclesiæ non separat sacramenta.

Baptizare potest Paganus

Laicus quidoq; potest clericos suspendere, & excõicare.

a ¶Et veneranda.] Et etiam suscipienda, & per hoc respondet duabus quæstionibus. scilicet, quod ipsa sacramenta veneranda sunt, & præterea, q̃ suscipienda sunt: & ita facias vim in verbo illo, veneranda.

b ¶Malus.] Nõ sufficienter probat hoc, cum aliud dicit postea.

c ¶Columba.] ideſt, bonus Christianus.

d ¶Attamen.] Hucusque intelligit de malis occultis, & de illis qui tolerantur.

e ¶Constiterit.] Per sententiam, vel per confessionem uel per rei euidentiam, ut supra. dixi in c. nullus.

f ¶Duci.] Arg. hic q̃ laicus de mandato superioris potest suspendere clericos, & excõmunicatio est iurisdictionis potius quam ordinis. arg. extra de elec. trãsmissam. nam electioni possunt interesse laici 64. distin. Hadrianus. & c. in synodo & ar. 96. distin bene quidam. &c. nos ad fidẽ. & causis matrimonialibus. 33. quæst 5. ad sedem circa me. 2. q. 5. Mennam. Ioan Hoc tamen ui detur alienum a laico, cum de rebus spiritualib. se non intromittat, ut extra de iudi. decernimus, immo ut ibi dicitur prohibetur prælatis, ut talia laicis non committant, tamen dominus Papa, qui habet plenitudinem potestatis, eis posset committere, ut excommunicarent. 2. q. 5. Mennam Bar.

g ¶Officium.] Hug. istud intelligit de notorio simoniaco, sicut de notorio fornicatore. melius credo, q̃ etiam occultus simoniacus suspensus sit, si est simoniacus in ordine, vt 1. q. 1. reperiuntur. suspensus est enim quo ad se, & quo ad alios. Hoc ideo dicit: quia quilibet peccator suspensus est quo ad se, licet non quo ad alios 1. præter notorium fornicatorem, & occultum simoniacum, vnde ab occulto simoniaco in ordine, quem scis esse simonacum, nõ debes recipere sacramenta, vt dixi 1. q. 1. si quis a simoniacis. & probat extra de simo. g tuus, sed a quolibet alio, qui adhuc toleratur, potes recipere. q̃ licet quilibet peccator sit quo ad se suspẽsus, vt 1. q 1. sacerdotes nõ tñ quo ad alios, vt hic patet, & 55. q. vlt c. vlt sic q̃nque aliquis est suspẽsus quo ad alios, & non quo ad se, vt extra de cler. peregrinantes. h ¶Porro.] Hęc sunt verba Vrbani.

i ¶Si.] Exponitur, ideſt, quamuis.

k ¶ Præsumuntur.] ideſt, præsumptiue conficiuntur.

l ¶Sed agẽtibus.] Ab illo loco vsq; ad illũ locũ, cęterũ, agit de simoniaco, & de fornicatore. & ab illo loco vsq; ibi, scié dũ, loquitur de hæretico. & schismatico, & tres innuẽtur differẽtię inter hos duos, ſ. simoniacũ, & fornicatorẽ, & inter hos duos, ſ. hæreticũ & schismaticũ Primacii, q̃ simoniacus & fornicator tpe necessitatis conferrũ duo sacramenta ſ. baptismum & corpus Christi; sed illi 2, baptisma tantum. Secunda est, quod isti conferunt sacramentũ & effectum sacramenti, illi tantum sacramentum * 3. Tertia : quia ordinati ab istis recipiuntur sine manus impositione, sed ab illis non. 1. q. 1. manus. & ca. quod quidam

m ¶Contra præfatorum.] Nicolai & Gregorij Et sic patet, q̃ hic tñ loquitur de simoniacis, & fornicatoribus.

n ¶Instituta.] Scilicet ob sunt.

o ¶Vel communione. Sic ergo ab istis recipitur Eucharistia, sed non ab hæreticis tvt 24. q. 6 si quis dederit 4.

p ¶Talibus.] Sacerdotibus.

q ¶Et ordinationum.] ideſt, ordinum.

r ¶Et sacramentorum.] Aliorum.

ſ ¶Confectio.] improprie dicuntur ordines confici.

t ¶De malis.] Hæc litera bene innuit, q̃ ab illo loco, porro ad hæc, &c. usque huc, tantũ de malis catholicis intelligitur, non de præcisis. nec contradicit illud contra Donatistas, quia Vrbanus inducit auctoritatem Greg a minori. Nam hic dicit de sacramentis Donatistarum,

Simoniacus an sit suspensus,

† De hoc ẽt not 50. d. de his uero: in glo ulti. ibi uideas.

Simoniacus & fornicator triplicit er differũt.

2 Scilicet hæreticus & schismaticus.

* *Nisi in casu necessitatis; quia q̃ a præciso accipit sacramentum extra casum necessitatis, peccat: non item qui a malo. B. Th. p. 3. q. 64. ar. 9. ad 3. & art. 9. ad 2. & q. 57. art 5.*

3 Et nõ corpus Christi 24. q 1. c. ul. & quæ sit ratio not. supra. ea. q. §. sed illud. Arch. 4 Et hoc est propter ipsius Eucharistiæ reuerẽtiam. arg. de consecrat 4. pg regulam.

K ¶Neceſſarior] immo eſt ianua omnium ſacramento rum.1.q.1.ſi quis confugerit. de conſecr. d.4.his vero. extra de presby non baptiza. veniens.

PROHIBENTVR. Hęc eſt 4 pars diſt in qua probatur qualiter debeant puniri omnes qui in ſacris recipiunt

reticorum ſacramenta, quoniam extra eccleſiam ſunt, iuxta ſanctorum Patrum traditiones, ſcilicet Pelagij, Gregorij, Cypriani, Auguſtini, & Hieronymi, formā[a] *quidem ſacramentorum, non autem virtutis effectum habere profitemur, niſi cum ipſi, vel eorum ſacramentis initiati*[b] *per manus*[c] *impoſitionem ad catholicam redierint vnitatem. Sciendum verò, quòd canones Apoſtolorum*[d]*, (quorum*[e] *auctoritate orientalis, & ex parte*[f] *Romana vtitur eccleſia) & inſignis Cypriannus martyr, & lxxx. epiſcopi cum eodem baptiſma hereticorū, lauacrum diaboli*[g] *appellāt*[h]*. Stephanus verò, & Cornelius martyres, & pontifices Romani, & venerabilis Auguſtinus in libro de baptiſmo eundem Cypriannum & præfatos epiſcopos ob hanc cauſam vehementer redarguūt, affirmātes baptiſma ſiue ab hæretico, ſiue ſchiſmatico, eccleſiaſtico more celebratum ratum eſſe, & merito: quia alia in baptiſmo*[i]*, & alia in reliquis ſacramentis conſideratio eſt, quippe cum & ordine prior, & neceſſarior ſit. Subito enim morituro prius baptiſmate, quā Dominici corporis communione, vel alijs ſacramentis conſulitur, & dum forte catholicus non inuenitur, ſatis eſt ab hæretico baptiſmi ſacramentum ſumere, quam in æternum perire. Et hanc ſententiam præſcriptorum pontificum, Cornelij, Stephani, et Auguſtini, ſecuti ſunt Innocentius,† Syricius, Leo Anaſtaſius, & magnus Gregorius, & omnis catholica eccleſia. 4. ¶Prohibentur ergo de manibus talium ſacerdotum ſacramenta ſuſcipi, non quin ſint vera quantum ad formam, & effectum: ſed quia, dum huiuſmodi ſacerdotes ſe a populo contemptos viderint, rubore verecundiæ facilius ad pœnitentiam prouocentur.*

Can.45. 46. 47.

lib 1.epiſt.12. ad Ianuarium, & epiſt.ad Iubaianum, quæ ante illius concilium poſita eſt.
In cōc.Steph.Aug.l. 7. cōtra Donatiſtas.

Inn. Viſtricio epiſt. 1.c.15.Syricius Himerio.c.1.
Leo de conſ.d.4. hī de quib. Anaſtaſius diſt.19.c.ſecundum.

β ¶Ad hoc.] *Hinc vſque ad finem capitis omnia accepta ſunt ex epiſtola Vrbani ſecundi L. Præpoſito ſanctæ Luentij apud Ticinum, quæ habetur in vetuſto codice Bibliothecæ Vaticanæ, cuius epiſtolæ initium, & magna pars habetur infra c ſaluator. 1.q.3. atque in aliquot vetuſtis Gratiani codicibus eſt caput diſtinctū cum rubrica,* De eodem.

Item ex ſexta ſynodo, c.6.

¶Qui vxorem ducere voluerit, ante ordinem ſubdiaconatus hoc faciat. Cap. VII.

Extra de ætate qualita.c.2.multis. Pann.l.3.c.105.

SI quis eorum[l], qui ad clerum accedunt, voluerit nu-

piunt vxores, vel retinent concubinas, & dicit, ꝙ debēt a clero ſubmoueri, & vxores mancipari ſeruituti: hoc probat per viij. auctoritates ſanctorum patrum Ioan. de Fan.

CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradictis, ꝙ ſacramenta de manibus hæreticorum ſimoniacorum, & in fornicatione iacentium nō ſunt recipienda, non quinſint vera ſacramenta; ideo fit, vt tales ſacerdotes propter verecundiam facilius ad pœnitentiam prouocentur ſi viderint ſe contemni. Caſus ſeq. cap. patet.

Græci in ſacris ordinibus nō poſſunt contrahere.

l SI quis eorum iſtud c. euidenter eſt contra illos qui dicunt, ꝙ Græci poſſunt, contrahere in ſacris ordinibus

---

a ¶Formam] ideſt, virtutem habentiquia vera & integra ſunt. 1.q.1.quod quidam. & de conſe.d. 4. oſtenditur, & cap. ſicut in ſacramentis.

b ¶Initiati.] ideſt conſecrati. ſi de conſecr.d.2.quia corpus. 12. q. 2. autun. 28.q.1 caue. Sed aliter accipitur. 26. q. 2.cum initiatur.

c ¶Per manus] 1.q. 1.hi qui. Sed quid dices de pœnitentia ī nunquid eſt ab illis præciſis accipienda? Reſpon. in caſu neceſſitatis eis poſſumus confiteri. nam & cuilibet de pœn. d.1.quem. pœnitet. ſed licet eis confitea mur, tamen non debemus recipere ab illis pœnitentiam: quia nec in eo caſu imponenda eſt pœnitentia, ſed innotescenda a.26.q.7.ab infirmis, vel dic, quod non debemus confiteri. 24. q. 1 §. ſed iſtud in fi. de pœni. d.6 c. qui vult. & iſtud ne inducant nos in deſperationem ſicut Iudęi Iudam, cūi pœnitēti dixerūt quid ad nos tu videris. de pœn. d.1. is poteſtatis.

Pœnitentia an poſſit ab hæreticis recipi.

d ¶Apoſtolorū.] ideſt, qui ſub nomine Apoſtolorum facti ſunt ſed ſunt apocryphi. 15.d. ſancta Romana. 16.d canones Hu.

e ¶Quorum] Simplex eſt hæc relatio.

f ¶Ex parte] 12 d. aliter.

g ¶Diaboli.] Si quo ad effectū dixiſſent in deteſtationē criminis hæreſis, bene dixiſſent: ſed hoc dixerunt, quia nō credebant eſſe ſacramentorū veritatem apud hæreticos, & ideo reprehenſi fuerunt ab Aug. H.

h ¶Appellāt.] inf. de cōſe. d 4. quomodo.

i ¶In baptiſmo.] Videtur, ꝙ nec baptiſmus in neceſſitate ab hæretico ſit accipiendus. nam cordis contritio ſufficit, vt de conſec. diſt.4. baptiſmi vicem. ſi nec corpus Chriſti. 24. q. 1. c penul. & vlt. quia qui credit manducat de conſecra. diſt 2 vt qd paratī Reſp. hęc eſt rō, quia baptiſmus neceſſarior eſt, nam in eo delentur oia peccata. adeo ꝙ ēt ignis purgatorii pœna non ſentietur. de conſe diſt. 4. ſiue quo autē ita eſt in cordis contritione, vel pœnitentia: nam per ea non poteſt purgatorium euitari ī, quod excedit omnem pœnam quam hic quis poſſit ſuſtinere, ſm quod hæc colliguntur. de pœn diſt. vlt. vlt. & 25. d. qui in aliud.

1. Vt continetur in pd. c. nullus. De hoc legit & not. 24 q. 1. §. ſed iſtud. ibi videas. Purgatorij pœna eſt acerbior omni mundana.

nibus t, cum hoc eâ sit sextæ synodi, & sexta synodus præfixit eis regulam viuendi, vt 31. dist. Nicæna, cap. quoniam. § hoc autem. patet etiam quod apud eos in sacris ordinibus non contrahitur matrimonium, nec etiam tempore Apostolorum licitum fuit contrahere in

t Argu. ad hoc 31. dist. aliter. vbi ēt de hoc sed H. dicit, q̄ hoc Nicolaus constituit, & ſm Lau. est pro eo ar. opti. ff commod. l. 1. & l. in cōmodato. §. sicut aūt. Archid.

ptiali iure mulieri copulari, hoc ante ordinem subdiaconatus faciat.

Item ex concilio Carthag. 3. c. 19.

¶ Lectores aut vxores ducant, aut continentiam profiteantur. Cap. VIII.

Pann. l. 1. c. 11.

LEctores, cum ad annos pubertatis[a] venerint, cogantur[b] aut vxores ducere, aut continentiam profiteri.

Item Gregorius Bonifacio episcopo Rhegino, lib. 3. epist. 5.

¶ Subdiaconos continentiam seruare oportet. Cap. IX.

Pann. l. 3. c. 99.

SVbdiaconis tuis hoc, quod de Siculis statuimus, decernimus obseruari, nec illam definitionem nostram cuiusquam finas contumacia[c] aut temeritate corrumpi.

Item Vrbanus ij. in synodo apud Melphiam, c. 13.

¶ Beneficio & officio careant, qui post diaconatum vxoribus vacant. Cap. X.

Pann. l. 3. c. 101.

EOs, qui[d] post subdiaconatū[a] vxoribus vacare volūt, ab omni sacro ordine remouemus, officioque, atque beneficio ecclesiæ carere decernimus. Quòd si ab episcopo commoniti non se correxerint, principibus indulgemus licentiam, vt eorum fœminas mancipiant seruituti: Si vero episcopi consenserint[e] eorum prauitatibus, ipsi officij interdictione mulctentur.

a ¶ Subdiaconatum.] *Antea legebatur*, diaconatum. *Sed emē datum est ex aliquot uetustis Gratiani exemplaribus, & ex ipso concilio, cuius unum exemplar est in bibliotheca Vaticana, & alterum missum est è Gallia. Diaconis enim nunquam in Latina ecclesia legitur permissum fuisse coniugium, aut usum ipsius, quos Syricius, & Innocentius semper eadem continentia lege cum episcopis, & presbyteris coniunxerunt. Subdiaconis quoque post. B. Gregorium, & prohibitionem illam, quæ continetur in cap. ante triennium supra dist. 31. eadem lex fuit constituta, quam Vrbanus secundas hic innouandam statuit.*

Item Dominico Patriarchæ Gradensi.

SVbdiaconis.] CASVS. Quæsiuit Bonifacius an subdiaconi sui episcopatus possint vxores ducere. & respondet Greg. q̄ non: sed hoc statuit de illis quod decreuit de aliis. nec quod decretum fuit, alicuius temeritate vult violari.

c ¶ Cōtumacia.] qa non est fauore alicuius personæ omittēdum quod statutis generalib. continet. 61. dist. miramur.

EOs qui.] CASVS. Quidā diaconi contrahebant de facto, vel vxores quas duxerāt ante sacros ordines cognoscebant. Quæritum fuit quid de eis deberet fieri & de vxoribus eorum? Et respondet Vrbanus, quod clerici ab officio & beneficio suspendantur, & si incorrigibiles fuerint, datur licentia principib. vt eorum fœminas mancipiāt seruituti, & si episcopi huic prauitati cōsenserint, suspendantur.

d ¶ Eos qui.] Quod hic dicitur, intelligo quando quasi matrimonialiter a ducunt vxores, & in eo casu filij redigūtur in ecclesiæ seruitutem, vt 15. q. vlt. cum multę. primo tamen ipse episcopus rediget in seruitutem eas si potest, vt 81. dist. quidā clerici: sed si ipse non sufficit, tūc itur ad brachium sæculare, vt hic dicitur. Sed obijcitur, nōne principes habent iurisdictionē sup iſtas, cum sint laicæ? quare ergo eis, indulgetur illud, cū ipsi eas per se possunt punire? Si legitima esset vxor ista, tunc planū esset, quia legitima vxor sortitur forum

a Hanc sententiā sequitur Vinc. & Inno. extra de cōhabi. cler. ca. 2. in fin. vbi ēt de hoc. Archid.

in subdiaconatu, vt 84. dist. cum in præterito.

LEctores.] CASVS. Clerici quidā in pubertate xviij. ann. positi volebant ad subdiaconatum non promissa continentia promoueri. Quæritum fuit in concilio Carthag. quid de hoc fieri deberet, & responsum fuit, q̄ isti aut ducant vxores, aut cogantur continentiam profiteri, si volunt subdiaconi fieri.

a ¶ Pubertatis.] plenæ, quę est xviij ann. in sæcularib. clericis, sed xv. in monachis. 20. q. 1. illud. 28. distinct. de his. hic enim dī plena pubertas, vt Institu. de adopt. §. minorem. Sed quantum ad matrimonium contrahendum, dicitur plena pubertas xiiij anni in viro, vel xij. anni in muliere, vt extra de spon. imp. puberes.

b ¶ Cogantur.] inf eod placuit contra. Sed illud quando ecclesia penuriam non patitur. argumen. 55. dist. cap. 1.

ex persona viri, vt ff. de iur. om. iud. cum quædam. Sed illa quæ non est legitima, non, vt ff. ad munici. de iure. §. vlt. Ad hoc potest dici, quod cum sit de familia sacerdotis, est de foro ecclesiæ, sicut & alii, qui sunt de familia eius, vt 89. dist. indicatum. & 12. q. 2. ecclesiarum seruos, vel ideo censetur de foro ecclesię, quia deliquit in persona ecclesiæ; quia ratione delicti dicitur in me princeps habere iurisdictionem: & ratione delicti fit quis de foro alterius, vt 6. q. 3 placuit.

Vxor clerici est de foro ecclesiæ.

e ¶ Consenserint.] hodie deponitur, vt extra de vita & honesta. cleric. & clericorum mores. & 83. distinct. si quis episcopus. & extra de simo. nemo. Sed illud 3. verum quando prece vel pretio consensit, vt ibi dicitur in illa constitutione, vt clericorum. Si autem episcopus negligēs esset, suspendatur per duos menses, vt 1. q. 1. quicquid.

3 Idest qđ dī in illis c. p̄dictis Gradēsi patriarchæ. ille sub nomine archiepiscopi continetur, vt patet 21. dist. in ca. 1. ver. si ordo.

E Rubeſcant.] CASVS Quæſiuit Patriarcha Gradenſis quid debeat fieri de his qui erant in ſacris ordinibus poſiti: nihilominus tñ mulierculas ſibi habebant. Et reſpon. Vrbanus: niſi eas abiecerint, & vixerint continenter: ſi eſt manifeſtum, ſunt ab omni dignitate eccleſiaſtica remouẽdi: ſi autem occultũ eſt, diuino iudicio reſeruentur. Sequentia duo cap. plana ſunt.

a ¶ Secretorum.] ex hoc patet q̃ eccleſia nõ iudicat de occultis, ſic 32 q. 5. Chriſtiano. 2. q 5. cõſului ſti. & 6. q. 1. ſi omnia. Et eſt ar. pro opinione illorũ, qui dicunt q̃ occultum delictũ non irrogat irregularitatem. 10. quod eſt expreſſum hodie extra de temp. ord cap. vlt. niſi in homicidio & ſimonia i ordine. 1. q. 1. reperiuntur. B.

Eccleſia nõ iudicat de occultis.

b NEmo] virgo.] quid ſi credit ſe contrahere cũ virgine, & eſt corrupta? Dico eum nõ promouendum, cũ ſit maritus corruptæ, vt 32. d. qui in aliquo. quia ibi nec error nec violentia excuſat, vt 32. quæſt. 5. ille autem. ſicut nec caſus excuſat, vt 15. q. 1. cap. vlt. Quid ſi primo corrupi virginem, & poſtea eam deſponſaui? Argu q̃ promoueri non poſſum, ſi volo eam ducere, vt 30. q. 5. qualis & infra d. proximaritum hoc notaui in quæſtio. B.

Bigamus eſt cũ corrupta etiam ignorãter contrahens.

ADDITIO. Quæſtio dominicalis eſt: & incipit, Aliquis cognouit virginem, &c.

c PLacuit] Abſtinere.] ideſt, nõ contrahere.

d Sed ſecundũ vniuſcuiuſque.] nota conſuetudinem ſeruandam i matrimonio, vt hic, & inf. eod. quoniam & extra de cog ſpi. cap. 2. Sed contra extra de ſpõ. duorum tua. & ex hoc videtur quod epiſcopus in ſua die ceſi poſſit ſtatuere ne acolythi contrahant. Sed credo hanc conſuetudinem referendam ad beneficia, vt ſi conſuetudo ſit vt acolythi vxorati habeant beneficia, ipſa ſeruetur. ſed hodie corrigitur per decreta. extra de cler. coniug. Ioannes. & cap. cum decorem.

Conſuetudo eſt obſeruãda in matrimonio.

SEriatim] CASVS. Abbas Nicera dicebat clericos in ſacris ordinibus poſſe cognoſcere vxores ſuas. Leo autem Papa reprehendens epiſtolam dicit, quòd clerici in minoribus ordinibus, ſi ſunt extra votum vel habitum monachalem, poſſunt vxores ſortiri virgines, nõ viduas vel repudiatas alioquin nec ipſi nec bigami poterunt promoueri poſtea. Si autem poſtea voluerint promoueri, debet hoc etiam fieri de conſenſu uxoris: quæ poſtea nec maritis nec aliis debet carnaliter copulari viuente marito, vel poſt mortem. Sequen. cap. plana ſunt vſque ad cap presbyter.

Vxor promoti an matrimonũ contrahere poſſit.

e ¶ Votum & habitum.] Bene dicit, habitum, & votum: quia ſolus habitus non ſolemnizat votum, vt extra de reg. peruectum.

¶ Excludendi ſunt à ſuorum graduum dignitate ſubdiaconi, & deinceps, ſi continentes eſſe nolunt. Cap. XI.

ERubeſcant impij, & aperte intelligant iudicio ſpiritus ſancti eos, qui in ſacris ordinibus, presbyteratu, diaconatu, ſubdiacouatu ſunt poſiti, niſi mulieres abiecerint, & caſte vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. De manifeſtis quidem loquimur: ſecretorum [a] autem & cognitor Deus, & iudex eſt.

In c. à multis. erubeſcant. extra de ætа. & qual. Pann. l. 3. c. 103.

Idem in Melphienſi ſynodo præſidens dixit, c. 12.

¶ Ad ſacros ordines non accedat, niſi virgo, aut probatæ caſtitatis. Cap. XII.

NEmo ad ſacrum ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo [b], aut probatæ bit caſtitatis, & qui vſq; ad ſubdiaconatum vnicam, & virginem vxorem habuerit.

In c. a multis extra de ætа. & qual. Pann. l. 3. c. 104.

Item in concilio Carthaginienſi 5. c. 3.

¶ In tribus gradibus conſtituti etiam ab vxoribus abſtineant. Cap. XIII.

PLacuit epiſcopos, presbyteros, diaconos α ſecũdum priora ſtatuta β etiam ab vxoribus abſtinere [c]; quod niſi fecerint, ab eccleſiaſtico remoueãtur officio: cęteros vero clericos ad hoc non cogi, ſed ſecundum vnuſcuiuſque [d] eccleſię conſuetudinem obſeruari debere.

Pann. l. 3. c. 105.

α ¶ Diaconos.] *ſequebatur, ſubdiaconos. quæ vox ſublata eſt, quoniam abeſt ab originali, & ab Africano, cap. 37. & à Carthaginienſi Græco, c. 71. & infra d. ſt. 84. cum de quorundam: quamuis habeatur in Carthaginienſi codicis canonum, c. 5.*

β ¶ Secundum priora ſtatuta.] *Græcè eſt κατὰτοὺς ἰδ ἰους ὅρους, & Balſamon interpretatur, tempore vicis ſuæ: quod ab originalis ſententia alienum eſt.*

Item Leo IX. contra epiſtolam Nicetæ abbatis.

Humbertus Cænomanen. legatus Leonis ix. in reſponſione contra Nicetam.

¶ In minoribus ordinibus conſtituti vxorem ducant; niſi voto, aut religioſo habitu prohibeantur. Cap. XIV.

SEriatim, & aperte proſequemur, quid ſancta Romana eccleſia in gradibus clericorum agat. Clericos tãtum, oſtiarios, lectores, exorciſtas, acolythos, ſi extrà votũ, & habitum [e] monachi inueniantur, & continentiã profiteri noluerũt, vxorẽ ducere virginẽ cũ benedictione facer dotali permittit; nõ autem viduam, aut repudiatam: quia propter hoc deinceps nec ad ſubdiaconatũ prouehi poterunt: quia nec laicus non virginem ſortitus vxorẽ, aut bigamus ad clericatum poteſt aſcendere. Quòd ſi qs ex

Pann. l. 3. c. 107.

prefatis ordinibus desiderat ad subdiaconatum ascendere, nequibit hoc sine consensu uxoris suæ: ut fiat de carnali deinceps spirituale coniugium, nemine eos ad hoc cogente. Neq; permittitur postea uxor iungi eidem marito suo carnaliter, nec cuiquam nubere in uita, aut post mortem [a] illius.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 14.

¶Non liceat clericis alterius sectæ uxorem accipere. Cap. XV.

QVoniam in quibusdam prouincijs concessum est lectoribus & psalmistis uxores ducere [b], statuit sancta synodus, nō licere cuiquam ex his accipere sectæ [c] † alterius uxorem.

† ἑτεροδόξου.

Item ex concilio Niceno, c. 3.

¶Non habitent cum clericis mulieres, nisi quæ naturali fœdere omnem suspicionem excludunt. Cap. XVI.

† magna.

5 INterdixit per omnia sancta † synodus nō episcopo non presbytero, non diacono uel alicui omnino, q̄ in clero est, licere subintroductam habere mulierem, nisi forte, aut matrem, aut sororem [d], aut amitā, aut etiam [a] eas idoneas [e] personas, quæ fugiant suspiciones [f].

a ¶Aut etiam.] *Græce est. ἢ ὡμίνα πρόσωπα πᾶσαν ὑποψίαν διαπέφευγεν, id est*, uel eas tantum personas, quæ omnem fugerint suspicionem.

[*Item Hieronymus ad Nepotianum de uita clericorum, & alibi.*]

PALEA. Cap. XVII.

HOspitiolum [a] tuum aut raro, aut nunquam mulierū pedes terant. ¶Quia non potest [β] toto corde cum Deo habitare, qui fœminarum accessibus copulatur. ¶Fœmina [γ] conscientiam secum pariter habitantis exurit. ¶Nunquam de formis mulierum disputes. ¶Fœminę nomen tuum nouerint ♪; uultum nesciant. ¶Fœminam, quam bene videris conuersantem, mente dilige, non corporali frequentia [δ]. Si bonum est mulierem non tangere, malum est [ε] ergo tangere.

a Hospitiolum.] *Caput hoc habetur in multis manuscriptis, & sine* Palea *nomine. Est autem collectum ex uarijs* B. *Hieronymi locis, in quibus de uitanda mulierum consuetudine agitur.*

β ¶Non potest.] *In epistola ad Oceanum, quæ non putatur esse* B. *Hieronymi legitur*, Mihi crede, non toto corde cum Domino habitare, &c.

γ ¶Fœmina.] *Ibidem* Paulo superius: flammigero igne percutit fœmina conscientiam pariter habitantis, exuritque fundamenta mentium.

1 Arg. 27. q. 2. multorū. ubi de uxore promoti loquitur, q̄ quia uotū nō fecerat. post uiri mortem nubere nō prohibetur. sed illud fm Ioa. 31. dist. c. 1.

Dic ergo fm Ioan. de Fan. q̄ illud nō est uerū in uxore promoti. 38. di. qa & c. seq. Archid.

Pann. li. 3. c. 110.

Burch. li. 2. c. 209. Ans li. 7. c. 113. & 6. c. 201. Iuo p. 6. c. 186. Pann. li. 3. c. 112.

In epist. ad Ocea. ibidem. In epist ad Nepotianum prope fi. In epist. ad Rust. In epist. ad Ocea. li. 1. contra Iouin.

a ¶Post mortem.] De ista uxore promoti dic. q̄ eo ipso q̄ dat licentiam, intelligitur uouere: similiter etiam ea cuius maritus suscepit habitū religionis: unde neutra debet contrahere. si tamen contraxerit, tenet secundum quosdam: nam uotum non fuit solennizatum 1, Distin-

gę uotum, sed pp constitutionem ecclesiæ. s. ut non sit matrimoniū si contrahat. & ut expressum 3. 28 dist. qa sunt H dicit, q̄ in utraq; uxore promoti, & ingressi uotum de præsenti dirimit, licet non solennizet actum. Ioan. Faber dicit aliud esse in uxore ingressi, aliud in uxore promoti: qa illa post mortem cōtrahit, sed uxor promoti non. quia est ratio diuersitatis: quia dignior est clericatus quam monachatus: nam etiā bigamus pōt esse monachus. 16 q. 1. legi. sed mirum est, quod tantus uir hoc dixerit, cum manifestè obuiet 27. q 2. Agathosa, &c. si quis cō iugatus. & 33 q. 5. q uxorem. posset autē dici, q̄ uotū uxoris solennizatur ex uoto uiri promoti: & ita uir uxori communicat uotum, ut 28. dist. quia iunt. de hoc not. in d. ca. qui uxorem.

ADDITIO. Idē no. Host. extra de regu. ad apostolicam. Archidiac.

b QVoniam.] ¶Vxores ducere. i. retinere.

c ¶Sectæ.] inf. 28. q. 1. caue. &c. non oportet. 1.

e ¶Idoneas.] Vt uxores seruorū suorum, 31. dist. uolumus. & c. cum omnibus.

d ¶Aut sororē.] In quib. nil fœui criminis existimari fœdus naturale pmittit, ve ext. de coh cle. c. pe. e ¶idoneas.

f ¶Suspiciones.] Quia suspectas mulieres hēbat, vt ext. de co. 2. cle. c. 1. & 2.

1 Illud c. nō oportet potius cōtradicit: sed hic, q̄ loquitur in spōsalib. de futuro: q̄ inter tales pōt contrahi, vt ibi nota. Hug.

ε ¶Malum est.] Ar. a cōtrarijs, si unū est bonum reliquū est malū, fallit in prodigalitate & auaritia. Item duo contraria qñque inueniuntur bona, vt nubere, & non nubere: quotidie cōicare, & non cōicare. 18. q. 1. sic enim de consecr. dist. 2. quotidie. & arg. C. de procu. exigendi, ibi, sed multo iustius fuit.

Contraria duo qñque sunt bona.

Distingue tñ, utrum huius uxor sciat ius uel dicatur sibi, quia tunc uouere intelligit, nō tñ solennizatur uotum. Si uero ignorat, nec ei dicitur non intelligitur uouere, in uxore tamen promoti secus posset dici non

Pres-

PResbyter.] CASVS. Quidam de consensu uxoris suæ factus fuit presbyter: quem Gregorius valde commendat: quia & si eam post susceptionem diligeret, vt sororem, tñ quo ad carnis officium vitabat vt hostem: nec appropinquabat ad eam. Quæ autem postea sequuntur, plana sunt usque ad distinctionẽ: & per te videbis.

a ¶Presbyteram.] Cum qua in minoribus ordinibus contraxerat.

b MVlieres.] ¶Et matricuriæ.] idest, habentes cutã de reb. eccl.

HAcc.] Hæc diuidit in quatuor partes. In prima ponuntur x. impedimẽta quæ impediunt promouendos Secũda ibi, [Cõiter.] Tertia ibi, [Laici.] Quarta ibi. [Cæterum.] Io. de Fan.

CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis q̃ in sacris ordinib̃ constituti vxores nõ possunt hãre: nec bigami possunt ad sacros ordines ꝓmoueri. In hac vero 33. dist. quæritur, an ille, qui præter uxorẽ concubinam habuit, possit promoueri? Et rñdet q̃ nõ. Et accipitur hic concubina quę habetur loco vxoris. Additur etiam in hac dist. de arreptitijs, dæmoniacis, & caducis maximẽ.

c ¶Sed quæritur.] Hic intitulatur 33. dist. in qua magister ostendit q̃ bigami, corpore vitiati, vsurarij, publicè pẽnitẽtes, lusores, in cœna ludẽtes, furiosi, arreptitij, accipiẽtes meretrices in vxores, habẽtes cõcubinas, nõ possunt promoueri: quandoq; tñ dispensat in cõcubinarijs, inf. ea. c. vlt. 1. Et nota, q̃ ĩ primis duob. cap. magister accipit concubinã pro vxore 2. quã quis duxit sine solennitate, vt inf. 34. di. §. concubinã. sed H. intelligit verã concubinã: q̃ si qs habuit post pa

Vsurarij & alij multi nõ possunt promoueri.

1 Ad idẽ 34. di fraternitatis. Archi. 2 Idẽ tenet Ostiẽ. prout no. inf. c. 1.

Sptismum promoueri non debet, vt 25. dist c. vlt. Io.

SI quis.] CASVS. Quidã post baptisma duas habuit vxores, vel vnam vxorem, & aliam concubinam: quæsitum fuit ab Apostolis, vtrũ talis possit promoueri & rñ. q̃ non potest talis promoueri ad ordinẽ clericalem.

d ¶Post acceptum.] Maxime. Idem. n est. si ante 3. baptisma habuit unã, & post aliam uxorem vel concubinam: 3 26. di. cautius.

ſ ¶Nouerint.] *Antea legebatur,* fœminam nomen tuum nesciant. *Emendatum est ex aliquot manuscriptis, & ex epistola Hieronymi ad Rusticum monachum.*

g ¶Frequentia.] *In epistola ad Oceanum est,* frequentes ornatu.

Item Gregorius in dialogo, lib. 4. c. 1.

¶Presbyter vxorem suam quasi sororem diligat, & quasi hostem fugiat. Cap. XVIII.

Pann. li. 3. c. 114.

PResbyter quidam sibi commissam regebat ecclesiam cum magno timore Domini; qui ex tempore accepti ordinis presbyteram [a] suam, vt sororẽ diligens, sed quasi hostem cauens ad se propius accedere non sinebat; eamque sibi appropinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi communionem funditus familiaritatis abscidit.

Presbyteram vero quam debeamus accipere Laodicense concilium, c. 11. ostendit dicens.

¶Viduæ, vel seniores presbyteræ appellantur. Cap. XIX.

MVlieres [a], quæ apud Græcos presbyteræ appellantur, apud nos viduæ, seniores, vniuiræ, & matricuriæ [b] appellantur, in ecclesia tanquam ordinatas constitui non debere.

a ¶Mulieres.] *Sic habet prisca uersio Græcè:* περὶ τῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβίδας, ἢ τοι προκαθημένας ἐκκλησια καθίσατας, *idest,* quòd non oportet eas, quæ presbyteræ, vel præsidentes dicuntur, in ecclesia collocari. *quæ est Dionysij versio præterquam: in vltimis verbis. Ille enim habet,* ecclesijs ordinari. *Et videndus est Balsamon ad eum locum.*

DISTINCTIO XXXIII.

HAcc, *quòd in sacris ordinibus constituti vxores habere non possunt, vel si bigami aliqui fuerint inuenti ad sacros ordines ascendere non ualent. Sed quæritur* [c], *si quis præter uxorem concubinã habuerit, vtrum in sacerdotem promoueri ualeat. Talis a sacris ordinibus auctoritate canonum Apostolorum prohibetur, in quibus, can. 17. sic statutum legitur.*

¶Secundis nuptijs post baptisma copulatus, aut concubinam habens ad sacrum ordinem conscendere non valet. Cap. I.

SI quis post acceptum [d] baptisma secundis nuptijs fuerit copulatus, aut concubinam [c] habuerit, non potest fieri episcopus, non presbyter, aut diaconus, aut prorsus eorum, qui ministerio [a] sacro deseruiunt.

Ansel. li. 6. c. 143. Iuo p. 8. c. 137. al. 151. † *al. esse.*

a ¶Ministerio.] *Græcè:* τῦ καταλόγυ τῦ πρατικῦ *idest,* qui sunt in catalogo sacerdotali.

nam: vel determinat uerbum infra positum habuerit.

c ¶Aut concubinam.] Post primam vxorem: talis tamen

ex

ex dispensatione quandoque promouetur.inf.ea.habuisse,& 34.d fraternitatis.

DESERVIENTIS. Exponit modo Gratianus qui dicantur sacro ministerio deseruire, & dicit q subdiaconi,& acolythi,& qualiter deseruiant,dicit. Exponit etiam

Deseruientes sacro ministerio intelliguntur subdiaconi qui calicem diacono offerunt, & acolythi, qui cum cereis diaconos praecedunt vnde,& ceroferarij dicuntur:qui etiam vinum, & aquam praparando calici subministrant.Concubina intelligenda est praeter vxorem,vt iste sit sensus capituli:[Si quis post acceptum sacrum baptisma secundys nuptijs fuerit copulatus, aut concubinam duxerit:] distinguendum est, antequam vxorem duxerit,siue post mortem vxoris.

Vnde B.Gregorius a ait.

a ¶Gregorius.*Hoc caput sumptum est ex c.72.libelli de ecclesiasticis dogmatibus,qui inter opera B.Aug. diuus est;atque ex eo albi sapissime ab ipso Gratiano citatur. A Truthemio autem adscribitur Alcuino,ab alijs Isidoro.Sed plures,& maioris auctoritatis Gennadio tribuunt,vt Valfridius Strabo, lib.de re.eccles. c.20.Petrus Lombardus sent.2.d.8. S. Thomas quodlib.12.art. 20.Platina in Simmacho,& alij.*

¶Duarum matronarum maritus post baptismum, clericus nnn ordinetur. Cap. II.

Anſ.l.7.c.82.al. 26. Iuo p.8.c.295. Poly.l.2.tit.31.

MAritum duarum post baptismum matronarum clericum non ordinandum,neque eum qui vnam quidem sed concubinam [a],non matronam habuit nec illum, qui viduam, aut repudiatam, vel meretricem [b] in matrimonium assumpserit : nec eum,qui semetipsum quolibet corporis sui membro indignatione aliqua, vel iusto, vel iniusto [c] timore superatus truncauerit : nec illum [d], qui vsuras accepisse conuincitur,aut in scena lusisse dignoscitur: nec eum,qui publica pœnitentia [e] mortalia crimina defleuit †:neque illum qui in furiam [f] aliquando versus, insanuit,vel afflictione diaboli vexatus est : neque eum, qui per † ambitionem ad mutationem Simonis magi pecuniam obtulerit †.

† *deflet*] orig.
† *al. pro ordinatione.*
† *offert.*] orig.

Item Pius Papa.

¶Arreptitij, vel epileptici sacris altaribus non ministrent. Cap. III.

Burc.l.3.c.72. Iuo p.2.c.125. Poly.l.4 tit.31.

COmmuniter diffinimus,vt nullus de ijs [g],qui aut in terram arrepti a dæmonibus elidũtur,aut quolibet modo vexationis incursibus efferũtur,vel sacris audeant

Punitur quis & meretur ex eodem facto.

1 Dic melius: illud ñ contradicit : nam quantũ ad legem ,p motionis reus est,vt hic: sed quantum ad gratiam innocens, vt argu. 10. q. 1.c.fi. 32 q. 5.c. ille Arc.

punitur quis & meretur,vt ff qui indig.l.1.

b ¶Vel iniusto.] :deth,indignatione,vel ex nimia commotione:secus si propter necessitatem faceret,vt 55.d.si quis a medicis

d ¶Illum.] talis etiam deponitur.47.d de Petro.& cap. quoniam.

e ¶pœnitentia.] Vt 51. d. qui in aliquo, & 50.d. de his.

f ¶In furiam.] Tamen promotus non deponitur, vt 7.q 1. quamuis.

COmmuniter.] Hæc est secũda pars huius distin. in qua probatur p tres auctoritates sanctorum patrum, q dæmoniaci,& epileptici,& furiosi non debent promoueri. Io. de Fan.

CASVS. Sequitur in hoc capit q illi qui dæmonibus arrepti eliduntur, nõ dẽnt. sacris altaribus ministrare, nisi suspẽsi per annum inueniãtur ab incursu dæmonum liberati. Illi vero qui morbo epileptico,vel caduco laborant, non ministrent nisi prius inquiratur qualiter illi laborẽt. qui si in terram cadunt, non ministrarent. Alijs vero ægritudinibus laborantes non prohibẽtur. Et no.q hoc ca. loquitur de iam promotis. Sequens capitulum patet.

g ¶De ijs.] Qui ita vexantur, distinguẽdum est: nam si frequenter cadunt,non debent ministrare, vt inf. 7. quæst. 2.ca. 1 si vero raro,& emittunt voces confusas similiter non debent ministrare, vt inf. 7. q.1 c. 2. si autẽ raro nec emittũt voces confusas, possunt sed habere debẽt coadiutores,vt 7.q.1. illud:promoueri autẽ

Morbo caduco laborantes an ministrare possint Dæmoniacorũ promotorum,& promouendorũ distinctio.

2 Ad huius verbi declarationem dic, qd epilepsia Græcæ appẽhensio dr:eo q mentẽ appręhensam patiter, & corpus possideat fit aũt ex melãcholico humore quoties exsuperauerit,& ad cerebrum cõuersus fuerit Arch.

etiam, q concubina intelligitur illa quæ ante vxorem ducta fuit, vel post mortem vxoris.

MAritum.]CASVS.In hoc ca 2. enumerantur impedimenta pro quibus aliquis repellitur a promotione, vt si maritus fuit duarum matronarum : vel præter vxorem concubinam, vel meretricem in matrimonium assumpsit,&c

a ¶Concubinam.] Arg q si quis habuit virginem concubinam licet postea sumat eam in vxorem,q non potest promoueri, vt 34.d. curandum, & c.præcidimus, & 30.q.5.qualis.

b ¶Vel meretricem] 32.q.1.cap.non est culpandus.arg. contra.Sol. Illud in figura, & ita ex vno eodemq, facto

non possunt tales ex quo passi sunt semel, vt sup.ea.ca. maritum. Et hæc est opinio.H.nec in hoc habet contradictionem. In dæmoniacis similiter nulla est contradictio inter H.& alios quo ad promotionẽ:quia omnes dicunt, q nullus talis debet promoueri, vt cap.maritum. & ecclesici. In promotis autem distinguitur inter H.& alios.Nam dicunt alij.q sicut non debet promoueri qui semel est arreptus a dæmone, ita nec officium pt exercere etiam si iam promotus sit:& qui hoc dicunt,illam literam, (qui tamen) aliter intelligunt quam H. nam dicunt, q hoc relatiuum,qui,refertur ad proxime positum,s.epilepticos 2 & est sensus literæ. Epileptici non debent se ingerere diuinis sacramentis,exceptis illis qui

sine

ſine paſſionibus, ideſt, q̃ ſine vocis confuſæ emiſſione & ſpumę iactatione, qui tamẽ & ipſi, ideſt, iſti qui hoc non faciunt, ſed tantum cadunt, debent eſſe tandiu ſuſpenſi, donec appareat eos per annum liberatos, ideſt, non occupatos incurſu dæmonũ, ideſt, appareat, q̃ iſta paſſio non eſt dæmoniaca, ſed epileptica H. vero dicit in dæmoniacis, primotis, q̃ ſi p annũ ceſſerũt, & non fuerunt paſſi ſupradicta, poſſunt exercere diuina officia, vnde dicit, q̃ illud relatiuũ, qui, refert proprie pro dæmoniacis, & improprie ſecundum eum ponitur in ſi. liberati.

a ¶Vel indiſcuſsè.] ideſt, temere.

b ¶Exceptis illis.] epilepticis, qui raro cadunt.

c ¶Paſſionibus.] id eſt, ſine ſpuma, &c.

d ¶Qui tamen.] ſ. dæmoniaci. H.

e ¶Spatio.] 7. q. 2. c. vlt. contra. Sed ibi fuit dubiũ hic certũ.

f ¶Clerici.] Sacri regiminis.] Ex hoc, q̃ dicit, ſacri regiminis, videtur q̃ ad minores ordines bene poſſunt promoueri. Lau.

V Sq; adeo.] CASVS. Quidam epiſcopi permittebãt dæmoniacos præsbyteros, caducos, & furioſos, miniſtrare diuina: quos Gelaſius reprehendit, & probat quod hoc fieri non debet, ne per hoc generetur ſcandalum Chriſtianis, & probat hoc a minori, q̃ a lex Moſaica nõ permittebat ægros corpore tangere ſacra: multo ergo minus in nouo teſtamento dæmoniacis, caducis, & furioſis, debet hoc permitti.

g ¶Opere.] ideſt, diuino obſequio.

h ¶Neceſſitatis.] Id eſt, infirmitatis.

i ¶Ne quibuslibet.] Prima ratio.

k ¶Sauciatũ.] ideſt, debilitatum, vt 49 d. cap. 1.

l ¶Diuina.] ideſt, Moſaica.

m ¶Quantum magis.] q.d. ex quo vitiati corpore remouentur, multo magis vitiati mente: arg. 35. d. ſedulo 1.

1 Ar. ad hoc 44. d. c. nulli clerico. 16. q. 1. miramur. nam mens maior eſt q̃ corpus 39. d. ſedul. o. m. Lau.

altaribus miniſtrare, vel indiſcuſsè[1] ſe ingerant ſacramẽtis diuinis, exceptis illis[b], qui corporis incommoditatibus dediti ſine huiuſmodi paſſionibus[c] in terram proban tur eliſi, qui tamen[d] & ipſi tamdiu erunt ab officij ſui ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio[e] per diſcretionem epiſcopi inueniantur ab incurſu dæmonũ liberati †.

† *alieni*] cæteri collectores.

Item Nicolaus Papa.

De eodem. Cap. IV.

Iuo p. 11. c. 104.

C Lerici, qui in adoleſcentia a dæmonibus cognoſcuntur obſeſſi, ad ſuperiorem ſacri regiminis[f] gradum aſcendere non poſſunt.

¶Simile quiddam habetur in concilio Araufico 1. c. 16. Iuo citat Nicolaum Aluuino Iouanſi archiepiſcopo, ad quem etiam fortaſſe ſcribitur c. quorundam. infra d. 34.

Item Gelaſius Papa epiſt. ad vniuerſos epiſcopos per Lucaniam conſtitutos, c. 21.

¶De eodem. Cap. V.

Bure. l. 2. c. 20. Poly. l. 3. tit. 9. c. vlt. Iuo p. 1. c. 18. & p. 6. c. 40.

V Sque adeo ſanè comperimus illicita quæq; prorum pere, vt dæmonibus, ſimilibuſq; paſſionibus irreti tis miniſteria ſacroſancta tractare tribuatur. Quibus ſi in hoc opere[g] poſitis, aliqd propriæ neceſſitatis[h] occurrat quis fidelium de ſua ſalute confidat, vbi miniſtros ipſos curationis humanæ, tanta perſpexerit calamitate vexari: Atque ideo neceſſario remouendi ſunt, ne quibuslibet[i], pro quibus Chriſtus eſt mortuus, ſcandalum generetur infirmis. Poſtremo, ſi corpore ſauciatum[k] fortaſſis, aut debilem nequaquam ſancta contingere lex diuina[l] permiſit; quanto magis[m] doni cæleſtis diſpenſatores eſſe non conuenit (quod eſt deterius) mente perculſos?

Lemit. 23.

Item Innocentius Papa 1. Fœlici epiſcopo Nucerino, epiſt. 4. c. 4.

Anſ. l. 7. c. 29. al. 34. Iuo p. 6. c. 95. Pann l. 3. c. 45.

¶Qui tempore baptiſmi vxores habent, ſi poſtea religioſe vixerint, clerici fieri non prohibentur. Cap. VI.

3 L Aici qui habentes vxores baptizati ſunt, ac ſic ſe inſtituerunt[n], vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti ſint, aut monaſterijs, ex quo baptizati ſunt, adhæſerint, ſi non concubinam, non pellicem[o] noue rint, ſi in omnibus bonis operibus vigilauerint; non prohibentur huiuſmodi ad clericatus ſortem aſſumi.

4 *Cæterum ante ſuſceptum ſacrum ordinem quoſdã legimus concubinã habuiſſe, quos tamen ſacri canones non*

n ¶Inſtituerunt] ideſt, informauerunt.

o ¶Non pellicem.] Pellicem vocat q̃ uam quis ad tempus habet cauſa ſaturandæ libidinis.

CAETE-

CAETERVM CASVS. Supra dictum eſt, q̃ ille qui præter vxorem habuit concubinam, promoueri non poteſt. Nunc vero dicit, q̃ multi inueniuntur concubinas habuiſſe, quos canones non reijciunt, ſi poſt ſacrum ordinem ſe immaculatos cuſtodiunt.

Habuiſſe.]

Digitized by Google

Presbyter fornicans, plus punit, quã legitimè contrahens.

HAbuisse.] CASVS. Andreas Tarentinus episcopus habuit concubinam antequam esset epus. & hoc Greg bene nouerat. Sed quidam dicebant post episcopatum cum habuisse accessum ad eam Greg. autẽ hoc audiens, cum dubium esset, certã noluit ferre sententiã, sed

reijciunt si post sacrum ordinem ab eius commistione se se immaculatos custodiunt.

Vnde Gregorius Andreæ Tarentino episcopo, lib. 2. epist. 44. fine c. 83.

¶ De quodam episcopo, qui ante sui episcopatus apicem concubinam habuit. Cap. VII.

Purch. li. 2 c. 195. Iuo p. 5 c. 130. Polyc. li. 4. tit. 39.

HAbuisse te concubinam manifesta veritate comperimus [a], de qua etiã contraria est quibusdam nata suspicio. Sed quia in rebus ambiguis [a] absolutum non debet esse iudicium, hoc tuæ conscientiæ eligimus committendum [b]. Qua de re, si in sacro ordine constitutus eius te permistione esse recolis maculatũ, sacerdotij honore depositio [c] ad ministrandũ nullo modo præsumas [d] accedere, sciturus in animæ tuæ periculo † te ministrare, & Deo nostro te sine dubio reddere rationem, si huius sceleris conscius in eo, quo es ordine, celans veritatem permanere uolueris.

† *al. periculum.*

a ¶ Comperimus.] *Sequebatur*, & te illius criminis participationem habere: *qua verba sunt etiam in editione operum B. Gregorij Frobeniana. Verum sublata sunt, quoniam absunt & ab alijs editionibus, & a cæteris collectoribus, & a Ioanne diacono lib. 2. num. 43. uita eiusdem Gregorij, omninoque sententiam perturbant.*

DISTINCTIO XXXIIII.

1. pars

DOmesticarum [e] quoq; personarum immoderatam familiaritatem episcopum vitare oportet.

Vnde Nicolaus Papa ab Albinum † archiepiscopum.

† *al. Aluinum.*

¶ Etiam consanguinearum immoderatam familiaritatem episcopum vitare oportet. Cap. I.

QVorundam relatione fideliũ, nostris auribus intimatũ est, quod Lãfredus episcopus, qui & iuuenis esse dicitur, venationi sit deditus, quod vitium plurimos etiã de clericali catalogo, genere duntaxat Germanos [f],

b ¶ Committendum.] Sed quare non indicit ei hęc purgatio: quia exitus fuit infamia 1: & sic quandoque aliquis propriæ conscientiæ committit: vt sup dist. 4. c. denique. & 15. q. 8. c. 1. & 33. q 4. vir cum propria.

c ¶ Depositio.] .i. suspensio ad tempus quousq; satisfaciat. sic ponitur 21. q. 2. quoniam.

d ¶ Præsumas.] Arg. q occultũ delictum reddit hoiem irregulare. Arg. cõtra d. pax. erubescat. Dic ut ibi. hoc forte in eo casu qñ non pœnituit super crimine.

e ¶ Domesticarum.] Hæc d. diuidit in 2. partes. in quarũ prima reprehendit Gratianus quendã epm, q erat venator. & cum filia nimiã familiaritatem habebat. secundo ibi, [Concubina,] Tertia ibi, [Cæterũ.] Quarta, [Qd ergo.] Quinta ibi [Similiter.] sexta ibi, [Quæ sunt.] Septima ibi, [Sed postea.] Octaua ibi, [Quib autẽ.] Nona [Nouna.] Io de Fan. CASVS. In hac 34. dist ostendit Gratianus abstinendũ esse a nimia familiaritate domesticarũ mulierum. Addit etiam qualiter in superioribus c. accipiatur concubina, & de q̃busdam personis, quæ a promotione repelluntur.

f ¶ Germanos.] idest, Theutonicos qui sunt veri germani.

Germani vnde dicuntur.

1 Sed tunc habet locũ circa hocqd legitur & no. 2 q. 5. quanto. Arch.

2 Ad idẽ 35. qõ 6. si duo ext. de uot. postulastis. vbi de hoc.

Ambiguitas est triplex.

a ¶ Ambiguis.] sup. 14. d. sicut cõtra. Sed dic q triplex est ambiguitas: ambiguitas iuris, ambiguitas facti, ambiguitas personæ: vbi ambiguitas iuris est, ibi de similib. ad similia procedituꝛ, ut 20. distin. de libellis, & de tali ambiguitate loquitur illud cap. 14 dist. sicut; sed vbi factum ambiguum est, tunc nunquam ferenda est sententia in alicuius præiudicium, vt 11. q 3. graue. hoc ideo dico, quia si nulli fit præiudicium, vt in baptismo, consecratione, vel ordinatione: bene fertur in dubio certa sententia, scilicet ut baptizetur, uel ecclesia consecretur, vel denuo ordinetur, ut de consecra distinct 4. paruulos. & dist. 1. solennitates. & 61. dist. presbyteri. tamen quandoque dubitatur de facto, & fertur sententia in præiudicium alterius, ut extra de spõ. iuuenis. sed illud est propter periculum animæ. Vbi autem est ambiguitas personæ, sed factum est certum, bene fertur certa sententia, vt 5. q. 1. quidam.

b ¶ Committendum.] Sed quare non indicit ei hęc purgatio: quia exitus fuit infamia 1: & sic quandoque aliquis propriæ conscientiæ committit: vt sup dist. 4. c. denique. & 15. q. 8. c. 1. & 33. q 4. vir cum propria.

c ¶ Depositio.] .i. suspensio ad tempus quousq; satisfaciat. sic ponitur 21. q. 2. quoniam.

d ¶ Præsumas.] Arg. q occultũ delictum reddit hoiem irregulare. Arg. cõtra d. pax. erubescat. Dic ut ibi. hoc forte in eo casu qñ non pœnituit super crimine.

e ¶ Domesticarum.] Hæc d. diuidit in 2. partes. in quarũ prima reprehendit Gratianus quendã epm, q erat venator. & cum filia nimiã familiaritatem habebat. secundo ibi, [Concubina,] Tertia ibi, [Cæterũ.] Quarta, [Qd ergo.] Quinta ibi [Similiter.] sexta ibi, [Quæ sunt.] Septima ibi, [Sed postea.] Octaua ibi, [Quib autẽ.] Nona [Nouna.] Io de Fan. CASVS. In hac 34. dist ostendit Gratianus abstinendũ esse a nimia familiaritate domesticarũ mulierum. Addit etiam qualiter in superioribus c. accipiatur concubina, & de q̃busdam personis, quæ a promotione repelluntur.

f ¶ Germanos.] idest, Theutonicos qui sunt veri germani.

Germani vnde dicuntur.

1 Sed tunc habet locũ circa hocqd legitur & no. 2 q. 5. quanto. Arch.

2 Ad idẽ 35. qõ 6. si duo ext. de uot. postulastis. vbi de hoc.

men, vel verè nobiles. Arg ext. de elec. venerabilem. & de præben. venerabilis. a ¶ Venatorem.] Exi ſtentem venatorem: ne obiiciatur de Euſtachio. 86. dist. Esau. ADDITIO. Sub. qui prius fuit venator. poſtea fuit ſanctus: poteſt tñ aliquis ſimul eſſe venator & ſanctus. Archid.

b ¶ Fama.] Nō quod aliquid ibi ſaui criminis exiſtimaretur propter fœdus naturæ. i. ſ. quia corā omnibus eā nimis oſculabatur, & ponebat manus in gremium eius: & ideo fuit ei indicta purgatio. ſic extra. de purg. cano ca. enim in iuuentute.

c ¶ Epiſcopis.] Arg. quod ſolus metropolitanus nō poteſt audire cauſam 2. epiſcopi etiam ciuilem, vt 11. quæſtio. 1. ſi clericus. & 6 q 4. ſi inter. d ¶ Bestiarum.] Infra 86. dist. qui venatoribus.

e ¶ Excommunicatus abſcedat.] Vt nō interſit cum eis negotijs cōmunibus.

1 Idest propter ſanguinis ꝓpinquitatem extra de præſum. cu in iuuentute. C. de epiſc. & cler. cu qui. Arc.

Archiepūs ſolus cauſam epi audire non poteſt.

2 Scilicet mixtō vt hic erat. nam de vtro hic agitur. Archi.

& Gallos irreuerenter implicat. Verum iſte (ſi ita eſt, vt audiuimus) merito iuuenis dicitur; qui iuuenilibus deſiderijs occupatus nulla † grauitate coſtringitur. *& infr.* Nam (vt Beatus dicit Hieronymus) venatorem [a] nu..quā legimus ſanctum. *& infra.* Nihilo minus autem de hoc epiſcopo relatum eſt apoſtolatui noſtro; quod cum quadam filia ſua immoderatam teneat familiaritatem; & ob id mala fama [b] ei orta ſit: pro qua re à ſanctitate tua cæteriſq; coepiſcopis ſuis commonitus, atq; correptus eſt, ſed nullatenus emendatus: quæ res in hoc maximè diſplicet, & magis ac magis deteriorem de ſe reddit opinionē in quo beatitudinis tuæ, & cæterorum coepiſcoporum ſuorum rationibus non obedit; & per inobedientiam in culpam protoplaſti relabitur. Oportet ergo fraternitatē tuam ſynodale cum epiſcopis [c], & ſuffraganeis tuis conuocare concilū, & hunc ſalutaribus eloquijs epiſcopum conuenire, atq; illi paſtorali auctoritate præcipere, quatenus ab oibus beſtiarum [d] vel volucrum venatione penitus alienus exiſtat; atq; ab immoderata filiæ ſuæ familiaritate ſemet omnino coerceat, in quo ſi parere contēpſerit, & tam pro venationis declinatione, quàm pro immoderata filiæ ſuæ conuerſatione vitanda vobis admonentibus obedire diſtulerit; a veſtro collegio excommunicatus abſcedat [e]. Quòd ſi in hoc contumax adhuc apparuerit, à miniſterio ceſſare debebit.

† *nulla ſenum grauitate*] Ad c. 5. Michex 8 in pſal. 90.

[Ex concilio Aurelianenſi a 4.]

PALEA. Cap. II.

EPiſcopum, presbyterum, aut diaconum canes ad venandum, aut accipitres, aut huiuſmodi res habere nō licet. Quod ſi quis talium perſonarum in hac voluptate † ſæpius detentus fuerit: ſi epiſcopus eſt, tribus menſibus a communione β ſuſpendatur: diaconus vero ab omni officio & communione ſuſpendatur:

Extra de cler. vē. c. 1. Burch l. 2 c. 213. Iuo p. 5. ca. 366. & par. 13 c. 30. Pann. li 3. c 167.

† *al. uoluntate ſæpius detectus.*

a ¶ Aurelianenſi.] *Hæc palea etiam in decretalibus tit. de cleric. ven. c. 1. citatur ex concilio Aurelianenſi & in* Pannormia *ex c. 8. Sed in Aurelianenſibus, quæ extant nō eſt inuenta: Burchardus, & Iuo p. 6. c. 288. citant ex Meldenſi. Eadē uero ſententia eſt in Agathenſi, c. 55 (quod etiā citat Iuo p. 5. c. 366. & p. 13 c. 30.) et in Epaunenſi, c. 3.*

β ¶ A communione.] *In decretalibus legitur* a cōmunione ſi presbyter, duobus; ſi diaconus, ab omni officio ſuſpendatur. *Apud Burchardum eſt,* ſe a cōmunione ſuſpendat, presbyter duobus. diaconus vno omni officio & † cōmunione ſuſpendatur: *neq; multo aliter apud Iuonem par. 6. & in concilio Epaunenſi. In Agathenſi autem, & apud Iuonem par. 3.* Se a communione ſuſpendat, presbyter duobus menſibus ſe abſtineat: diaconus uero ab omni officio, & cōmunione ceſſabit. *Verum apud eundem Iuonem par. 13. ex concilio item Agathenſi hoc modo legitur* ſe a communione abſtineat †: presbyter duobus menſibus ſe abſtineat: diaconus vno ab omni officio, vel communione ceſſet.

al. uel.

† *al. ſuſpendat.*

PALEA. Cap. III.

OMnibus ſeruis Dei venationes, & ſiluaticas vacationes † cum canibus; & vt accipitres, aut falcones habeant, interdicimus.

Ext. de cler. ven. c. 2. Burch. li 2. c. 214. Iuo p. 6. c. 289.

† *al. fatigationes.*

¶ *Hæc etiam Palea habetur eo l tit. de cler. uen. c. 2. ubi ex eodem concilio Aurelianēſi citatur quemadmodum & apud Burchardum, & Iuonem. Sententia yſdem penè uerbis eſt in ſynodo Francica ſub Zacharia Papa qua & conciliorum tomis eſt inſerta, & habetur lib 5. capitular. c. 2. & manuſcripta etiam inter epiſtolas Zacharia in codice ſæpè memorato monaſterij Dominicanorum.*

Digitized by Google

Concubina[2] *autem hic intelligitur, quæ cessantibus legalibus instrumentis vnita est, & coniugali affectu asciscitur*[b], *hanc coniugem facit affectus, concubinam vero lex*[c] *nominat.*

De hac dicitur in concilio Toletano 1. c. 17.

Qui non habet vxorem, sed loco illius concubinam, a communione non repellitur. Cap. IV.

Iuo p 1. c. 64. Pann. l. 6. c. 49.

IS,[d] qui non α habet vxorem, & pro vxore concubinã habet, a communione non repellatur: tamen † vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ sit coniunctione[e] cõtentus.

† al. tantum.

† al. fidelem.

† al. tantum.

α ¶Is qui non.] *Integer cõcilij canon qui apud Iuonem quoque, & in Pannormia refertur, est hic.* Si quis habens vxorem fidelis, concubinam habeat; non communicet. Cæterum is, qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet; a communione non repellatur: tamen †, vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ (vt ei placuerit) sit coniunctione cõtentus. Alias viuens abijciatur, donec desinat, & ad pœnitentiam reuertatur. *Neque vero omne concubinarum genus eo etiã tempore permittebatur. De quibus quid in legibus gentilium Imperatorum legatur, nihil opus est referre. Certe Iustinianus nouella 18. c. 5. (vt est apud Iulianum antecessorem) quasdam cõcubinas comparat quodammodo vxoribus: quæ sine dotalium tabularum solemnitate ductæ fuerant. Ad quod concubinarum genus referendum est quod scripsit B. Augustinus in libro de bono coniugali, & refertur inf. 32. q. 2. c. solet. In quibus hæc tria erant necessaria: primum, vt vterq; esset solutus: deinde fides mutua, quod alteri non iungerentur, neque a procuratione filiorum abhorrerent: tertium, vt vsque ad mortem in ea victa coniunctione manendum sibi proponerent. Et in his quidem scribit B. Augustinus posse aliquo modo dici, nuptias esse & concubitum: quamuis sic habitam non audeat appellare vxorem: quia non interuenerant instrumenta dotalia, & alia, quæ iure ciuili, & canonico requirebantur, vt esset legitima vxor: quod habetur in prædicta nouella 18. & inf. 30. q. 5. c. aliter. Itaque huiusmodi mulieres, cum non essent vxores, vocabantur concubinæ: sed ob illa tria ac præcipue, quod in affectu maritali permanere statuerant, permittebatur ipsis communicare: habebantur quæ tanquam vxores minus solemniter ductæ. Et hoc est, quod hic, & in sequenti capite dicitur pro vxore, & loco vxoris habere concubinam.* Idque Gratianus ipse ad finem capitis antecedentis, §. *concubina, indicauit Nam concubinarum ad tempus adhibitarum, etiam si filiorum procreandorum causa haberentur, plane illicitus erat concubinatus: quod asserit idem B. Augustinus, c. audite, infra eod. & in eodem libro de bono coniugali, c. concubinæ, infra 32. q. 2.*

CONCVBINA. CASVS. Dicitur hic ꝙ in præcedenti dist. accipitur concubina q̃ cognoscitur vxoris affectu: sed si fuit ducta cum solẽnitate, & talem lex concubinam vocat. Duo sequentia capitula plana sunt.

a ¶Concubina.] Hic respicit id quod dixi sup. proxi. d. c. 1.

b ¶Asciscit.] idest, amplectitur.

c ¶Lex. 1.] Canõni ca. vt inf cap. proxi. vel etiam lex ciuilis quia cõcubinatus a lege nomen accipit, vt ff de concu. in cõcubinam.

1 Nam & ea non lex appellatur 31. dist. Nicæna Arch.

d [S, qui.] 30. q. 5. aliter. contra. Sed ibi loquitur quando non constat de mutuo consensu.

e ¶Coniunctione.] Secundum leges ita est, quod si impares sunt personæ cõtrahentium. non præsumitur matrimonium, nisi dotalia instrumenta interueniant. C. de nup. imperialis, §. imo. & ibi lud. ff. de do. donationes secus si pares. ff. de ritu nup. in liberę ẽm canones ꝙ præsumitur adulterium nisi appareant legales solenitates vt 30 q. 5. aliter 2 extra de clande despon. cum inhibitio.

2 De hoc nota q. nostras in fi. & 3 q. 4. consanguineorum. in prin.

f [Christiano. ¶Cõcubinã.] Idest, mulierem nõ solmniter ductam: si tñ mutuus consensus interuenit, aliàs concubinã non licet habere, vt 32. q. 4. nemo 3.

3 Et 35. q. 3. de cõsanguinitate. nam nulli fornicari licet 88 d. fornicari, Hug.

CAETERVM

Item Isidorus de distantia † noui, & veteris testamenti.

† al. consonantia.

† Cum hoc tex. concordat Alex. de Imo. in l. & si post tres. circa princ. ff. si qs cau. & gl. in auth. de trien. & le. §. & ꝙ sæpe in ver. filiorum. & ibi not. Auge. col. 3. ad hoc quod dicitio, plurimas, importet numerũ trium. Item adde Barto. in l. si gemma. ad fi. ff. arbo. fur. cę.

¶De eodem. Cap. V.

Iuo p. 8. c. 66. Pann. l. 6. c. 50.

CHristiano[f] non dicam plurimas †, sed nec duas simul habere licitũ est nisi vnam tantum aut vxorem, aut certe loco vxoris, si (coniux deest) concubinam.

[*Ex dictis Augustini in lib. 50. homiliarum, homilia 49.*]

Bur. c. l. 9. c. 15. Poly. l. 6. tit. 8. Iuo p. 8. c. 153. Pann. 6. c. 43.

PALEA. Cap. VI.

AVdite charissimi mẽbra Christi, & matris catholicæ ecclesiæ filij. Quod dico competentibus α & fidelibus, audiãt pœnitẽtes. Quod dico fideli

bus,dico & competentibus,& pœnitentibus.Audiant catechumeni;audiant omnes,omnes timeant;nemo contemnat:ſit mihi in conſolationem veſter auditus, ne vobis ſit in teſtimonium dolor meus,Competentibus,dico,fornicari vobis non licet: ſufficiant vobis vxores β: audiat Deus:ſi vos ſurdi eſtis: audiant Angeli, ſi vos contemnitis. Concubinas vobis habere non licet, & ſi non habetis vxores; tamen non licèt vobis habere concubinas, quas poſtea dimittatis, & ducatis vxores, tanto magis damnatio vobis erit, ſi volueritis habere vxores, & concubinas.

CAETERVM. Hæc eſt tertia pars diſ. in qua dicitur, ꝙ cũ vero concubinatio ex cauſa põt diſpenſari lo de Fan.

CASVS. Dictum eſt ſupra, ꝙ ſi quis præter vxorem habuit vxoris affectu cõcubinam promoueri non poteſt:ſed ſi fornicariam habuit,nec habetur ſuſpectus de incontinẽtia in futuro,poterit ꝓmoueri.

FRaternitatis.] GASVS.Clericus quidam mortua vxore in ſubdiaconum eſt promotus, qui ſecundas nuptias non contraxit, verumtamẽ cũ Micęna ancilla ſua fornicationẽ commiſit: modo volebat in diaconum ordinari:vnde quæſiuit Florentinus epiſcopus an poſſit? Et reſpondet Pelagius Papa quod ſic, duabus rationibus. Vna eſt, quia defectus noſtri temporis non patitur rigorẽ antiquorum canonũ valere: & quia ætas iſtius ſubdiaconi ſuſpicionẽ incontinentiæ a ſe remouere videtur: Micęna vero ancilla,de qua cõfeſſus eſt filios habuiſſe, monaſterio tradatur. Plana ſunt quæ ſequuntur, vſq; ad §. quod ergo.

Luxuria qñque plus iuris habet q̃ caſtitas.

a ¶Non patitur.] Ecce caſus vbi plus iuris habet luxuria quã caſtitas quia caſtus repellat ſi cõtra xiſſet cum ſecunda, ſed fornicator non. ad idem facit extra de biga. quia circa. Item per iſtud cap. quidam dicunt derogatum eſſe illi 25. diſtin cap. vlt. quia cũ iſtud ſit æquitas 1. illud rigor, merito æquitas præponitur rigori, vt 45.diſtinct. licet 50.diſt.ponderet.extra de fur. cap. vl C. de iud.placuit.

1 Imò fuit diſpenſatũ, vt infra §. ꝓxum. & not. ſup d. prox. cap. 1.

b ¶Profeſſura.] Alibi dr, ꝙ debet,vẽdi, vt 28. d. quidẽ alibi dr, ꝙ redigit in ſeruitutem, vt 32. d eos. Sed dic, ꝙ diuerſitas ꝓnatũ epiſcopo dat optio-

α ¶Competentibus.] *Hoc loco verba ſunt ex originali in ſuum ordinem reſtituta. Qui autem vocarentur competentes declarat B. Auguſtinus in ſermone ad competentes, atque intelligi etiam poteſt ex eodem B. Auguſtino alibi, & ex aliis.*

β ¶Vxores.] *In hac præcipue parte non ſunt relata propria verba B. Auguſtini, ſed nonnulla omiſſa, ac mutata. Nam ipſe ita ſcribit:* Sufficiant vobis vxores, aut nec vxores: concubinas vobis habere non licet: Audiat Deus, ſi vos ſurdi eſtis: audiant Angeli eius, ſi vos contemnitis: concubinas vobis habere non licet: ſi audiant competentes, quod dico fidelibus, non habetis vxores, non licet vobis habere concubinas, quas poſtea ducatis vxores; quanto magis damnatio vobis erit, ſi habere volueritis, & cõcubinas, & vxores dimittatis?

3 *Cæterum, ſi non talis concubina fuerit, & ætas illius, de quo agitur, futuræ incontinentiæ ſuſpicionem auferre dignoſcitur, apoſtolica conceſſione ad ordinem diaconatus prouehi poteſt.*

Vnde Pelagius Papa ſcribit Florentino † epiſcopo. † *al. Florentiæ.*

¶Qui poſt mortem vxoris habuerit de ancilla filios, diaconus fieri permittitur. Cap. VII.

FRaternitatis tuæ relatione ſuſcepta, eius latorem ſecundas quidẽ nuptias expertum nõ fuiſſe didicimus; caſtitatem tamen eum † priori non ſeruaſſe coniugio deſignaſti,& quãuis multa ſint,quæ in huiuſmodi caſibus obſeruari canonice iubeat ſublimitatis † auctoritas:tñ quia defectus noſtrorum temporum,quibus non ſolum merita ſed corpora ipſa hominum deferunt, diſtrictionis illius non patitur [a] in omnibus manere cenſuram,& ætas iſtius de quo agitur,futuræ incõtinentiæ ſuſpicionem auferre dignoſcitur,vt ad diaconatum poſſit prouehi,temporum vt dictũ eſt, condeſcendentes defectui conceſſiſſe nos noueris.*& infra.* ¶Micęnam † vero ancillam eius,de qua ſe poſt tranſitum vxoris filios habere confeſſus eſt,iubemus vt tua diſpoſitiõne cuiquam monaſterio continentiam profeſſura [b] tradatur γ.

Anſ.l.7.c.61. al.73. Poly.l.2.tit.1.
† *al. cum.*
† *al ſubtilitatis.*
† *al. Micinam.*

γ ¶Tradatur.] *Apud Anſelmum ſequitur:* vt meliori ſorte ad quod promouetur officium, ſub bonæ poſſit famæ merito miniſtrare:nec aliqua opinionis eius maculandæ relinquatur occaſio. *neque multo aliter Polycarpo.*

Hoc ex diſpenſatione miſericordiæ: cæterum ex rigore diſciplinæ intelligitur illud Aurelianenſis δ concilij.

δ ¶Aurelianenſis. *Hæc ad verbum habentur in conc. Gerundenſi, c. 8.*

¶Non admittatur ad clerum, qui præter vxorem, aliam cognouerit. Cap. VIII.

SI quis de laicis post vxorem, aliam cuiuscunque conditionis cognouerit mulierem, in clericum nullatenus [a] admittatur.

4 *Quod ergo de pellice, & meretrice apud Gregoriũ, & Innocentium scribitur; propter spem futuræ incontinentiæ constitutum creditur: quia difficile continentiam seruat, qui se illicito concubitu maculare non metuit. Vel* † *prohibetur ordinari, qui pellicem, vel meretricem cognouerit maritali affectu: vel quia corrupta florem virginitatis amiserit, vel quia meretricari* [b] *non desinit, licet in vxorem ducatur. Vtrumque enim, impedimentum quilibet præstat, quominus ad sacros ordines pertingere ualeat.*

Vnde Hilarius Papa in synodo Romana, ca. 2. scribit dicens.

¶Qui virginem non duxerit vxorem, ad sacros ordines non accedat. Cap. IX.

CVrandum † ergo in primis est, ne ad sacros ordines† (sicut gestis prioribus ante præscriptum est) quisquam, qui vxorem non virginem duxit [c], aspiret.

Item Gregorius urbis Romanæ præsul Syluatino † *episc. lib. 2. epist. 25.*

¶Bigamus, vel pœninens, corpore vitiatus, literas ignorans, curiæ vel conditioni obnoxius, clericus non fiat. Cap. X.

PRæcipimus, ne vnquam illicitas ordinationes facias; nec bigamum, aut qui virginem non est sortitus vxorem, aut ignorantem literas [d], uel in qualibet parte corporis vitiatum [e], vel pœnitentiæ † vel curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium ad sacros ordines permittas accedere, sed si quos [f] huiusmodi repereris, non audeas promouere.

Item in Neocesariensi concilio, c. 8.

¶Non fiat sacerdos cuius vxorem euidenter constat adulterium admisisse. Cap. XI.

SI cuius vxorem adulterium cõmisisse, cũ esset laicus, euidẽter fuerit comprobatum, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti [g] nõ potest. Quòd si in clericatu iam

Bure. l. 2. c. 38. Iuo p. 6. c. 139.

† *al.* &

† *Cauendũ*] orig. † *gradus*] orig.

Anſ. l. 7. c. 35. al. 15. Pann. l. 2. c. 50. † forte] *Syllacino.*

Anſ. l. 7. c. 35. al. 41. Poly. l. 2 ut. 31. † *al. pœnitentem al. publice pœnitentem. al. solenniter pœnitentem.*

Anſ. l. 7. c. 19.

CVrandum] CASVS. In hoc c. dr, ꝙ ad sacros ordines promoueri non põt ꝙ vxorẽ virginẽ sortitus non fuerit.

c ¶Virginẽ duxit.] 30. q. 5. qualis.

PRæcipim*.] CASVS. Septẽ gña hominum in hoc c. enumerantur q a ꝙ motione repellutur, vt bigamus, &c.

d ¶Ignorantem literas.] Scilicet prorsus, vt 36. d. illiteratos 3.

e ¶Vitiatũ.] Enormiter.

f ¶Sed si quos.] Iã ordinatos suppl. aliter idem repeteret.

SI cuius.] CASVS. Aliquis accepit virginem in vxorẽ: ipsa postea adulterium cõmisit: quærebatur utrum talis deberet promoueri, vel remanere in ordine iã suscepto. Et ĩndet, ꝙ si laicus est nõ põt postea ad ecclesiasticum ordinẽ promoueri: si clericus est, dimittat eã, alioquin sit a ministerio alienus. Idem est ex toto casu sequentis capituli

g ¶Admitti.] Sed nonne hic vr nimius rigor, ꝙ aliquis fineculpa sua puniatur 4? Propter hoc intelligunt quidam qđ hic dicitur, qñ marit' patronus est turpitudinis, & leno: sed certe tunc repelleretur ꝑ pro priũ delictũ, vt 32. q. 1. c. 1. &c. Dic ergo ꝙ ideo prohibet, qa est marit' corruptę: tñ si non cognouit eam post adulterium perpetratum, promouetur, vt in f. ead. cap. vlt. Sed pone ꝙ vir accuset vxorem de adulterio: nunquid pendẽte accusatione tenetur ei reddere debitum, si talis est qui vult ꝓmoueri? Dicunt quidã, ꝙ nõ: qa si reddit, fit ei præiudiciũ: sicut nec cogitur reddere debitũ ei quam audiuit esse ancillam, vt extra de coniugio seruorum, proposuit 5. Sed tñ ibi alia ratio est; quia cum serua non est matrimonium, sed hic est matrimonium. vnde melius videtur ꝙ sibi præiudicet cognoscendò eam, q̃ ꝙ illi iniuriam faciat, scilicet, denegando ei debitum. & ſm hoc sequitur ꝙ aliqs punit ex eo, qđ tenet facere ex necessitate, & est contra id 23. q. Nabuchodonosor 6. vbi dicitur quod nemo puniendus est, ex eo, qđ necesse hẽt facere,

3 Et 1. q. 1. §. ecce si clericus ver. hoc sol. ex l. 6. de temp. or. nullus. ver. pœna imponit talẽ ordinãti.

4 Sub. quod fieri nõ dẽt, vt vr 16. q. 6. inuentũ 56. d. satis. 74 d. gestũ. Arch. Maritus sine metu bigamiæ an vxori debitũ reddere possit pendente accusatione adulterij.

5 Vbi d hoc. & ext. de adul. c. vlt. ubi videas.

6 Alias incipit vasis irę.

dam pœnitentiam, vt 50. d. si ille. & 81. d. si quis clericus: vel expone, iubemus, id est, consulimus.

a SI quis. ¶Nullatenus.] Hic de stricto iure loquitur, vt 2. illud 25. d. primum.

b Sub, & illud. 1. q. 7. si quis omnes.

QVOD ERGO. Hæc est quarta pars huius dist. quæ probat per sex auctoritates sanctorum patrũ, quòd nullus episcopus debet ordinare bigamum, vel viduæ maritum, illiteratum pœnitentem, obnoxium curiæ; nec illum qui cognouit vxorem suam postquam sciuit illam adulteram. Ioan. de Fan.

CASVS. Dictũ est sup. in c. fraternitatis, ꝙ ille qui fornicatus est, põt promoueri, sed quia videbat cõtrarium ei, qđ dictum est su. n. 33. d. in c. maritum. & cap. laici. ideo constitutũ est, qa tales cũ difficultate continentiã

Item ex hoc ſequeretur, ꝙ aliquis pro vno facto mereretur pœnã & præmiũ: quod eſt contra id 8.q.1.ſciendũ. Itẽ ex hoc ſequitur, ꝙ aliquis ꝓ vno facto & meretur & demeretur: quod eſt contra id ff. de neg. geſt. ſiue. meretur enim dum cognoſcit vxorem, vt 33.q.5.cap.1. Et ꝙ vna res habet contrarios effectus: quod eſt contra id ff.de ſol.qui hoſtem. §.vl.Ioan. Poſſet tñ dici, ꝙ ſi maritus reddat debitũ vxori corruptæ, non præiudicet ſibi qn poſſit promoueri: quia tunc potius dicitur cognoſci ab vxore, q̃ cognoſcere ipſam vt 32.q.5.ita ne. ſicut nec facit ſibi p̃iudiciũ quin poſſit eã accuſare de adulterio: licet ſit argu. contra 33.q.1. ſi qs 1.ff.ſol. mat. cũ mulier. ff. de adulte. ſi vxor §. vlt. qd iuris ſit de hoc, in q̃ſtione notaui, ibi Videas. &c. Poſſet tñ probabiliter dici, ꝙ ſibi præiudicat quo ad legẽ ꝓmotionis, quæ factum ſolũ requirit, non quo ad legem Moſaicam, vt 15 q.1.§ ſi non obſtat, ꝙ inuitus hoc fecit, vel paſſus fuit arg 26.dist. acutius. hoc totum determinat decre. extra vt lite pen.c.2.Barth.

1 De hoc ea. q.c.1. & 33. q.2.placuit.

eo conſtituto, adulterauit, dato repudio dimittere eam debet. Si vero retinere eius conſortium velit, non poteſt, ſuſcepto miniſterio perfrui.

Item ex concilio Martini Papæ. Apud Martinũ Bracarenſem, cap. 28.

¶De eodem. Cap. XII

SI laici † vxor in adulterio fuerit deprehenſa, hic talis ad miniſterium eccleſiaſticum nullo modo adducatur. Si autem poſt ordinationem alicuius clerici vxor adulterata fuerit, dimittat eam. Si autem cum ipſa voluerit permanere, a miniſterio alienus ſit. †*alcuini laici*]otig.

Præmiſſis auctoritatibus, bigami, & qui virgines non ſunt ſortiti vxores, a ſacris ordinibus prohibentur. Sed quæritur, ſi quis ante baptiſma viduam duxerit vxorem, an propterea ſit prohibendus a ſacris ordinibus? De his ita ſcribit Innocentius Papa Victricio Rothomagen. epiſcopo, epiſt. 2. c. 5.

¶Qui ante baptiſma, ſeu poſt baptiſma viduam duxit vxorem, non admittatur ad clerum. Cap. XIII.

SI quis [a] viduam (licet laicus [b]) duxerit vxorem, ſiue ante baptiſmum, ſiue poſt baptiſmum, non admittatur ad clerum: quia eodem vitio [c] videtur excluſus. In baptiſmo enim crimina dimittuntur, non acceptæ vxoris conſortium relaxatur. *& infra* ¶ Quòd ſi non putatur vxor eſſe computanda, quæ ante baptiſmum ducta eſt, ergo nec filij, qui ante baptiſmum geniti ſunt, pro filijs habeantur. Anſ.l.7.c.11. Iuo p.6.c.55. C.6.eiuſdem epiſt.

Prohibentur etiam bigami à quolibet ordine clericatus, iuxta illud Amb. epi. 82. ad Vercellẽſem eccleſiam.

¶Qui ſecunda coniugia ſortitur, clericus non fiat. Cap. XIIII.

COgnoſcamus non ſolum hoc de epiſcopo, & preſbytero [d] Apoſtolum ſtatuiſſe; ſed etiam Patres in concilij † Nicæni tractatu addidiſſe [e], neque clericum quemquam debere eſſe, qui ſecunda coniugia ſortitus ſit. Iuo p.8.c.290. Pann.l.6.c.62. † *concilio Nicæni tractatu*] otig.

ʃ *Similiter etiam viduarum mariti, uel ancillarum, uel meretricum, clerici fieri non poſſunt.*

Vnde in canonibus Apoſtolorum, c. 18. legitur.

[a] ¶Si quis.] Hoc bene habes in Authen. de ſan. epiſco. §. clericos autem non aliter ordinari. coll. 9.

[b] ¶Laicus.] Ideo dicit de laico, quia minus videretur de eo: vel ideo quia ſi clericus hoc faceret, non ſolum non promoueretur, ſed omni priuilegio eccleſiaſticæ dignitatis priuaretur, vt 84.d.quiſquis.

[c] ¶Vitio.] ideſt, defectu 2.ſi.56.d. quia ſimiliter. & 26. dist. acutius.

[d] COgnoſcamus. ¶Et presbytero.] Supple & diacono. 81.d.c.1. ¶Addidiſſe.] Aug. tamen dicit, ꝙ ſe cundum interpretationem Apoſtolus intellexit 3. de quolibet ordine, vt 91.d.c.1.

SIMILITER. Hæc eſt 5. pars diſtinct. in qua dicit quod qui contrahit cum ancilla, vel cum ioculatrice, non poteſt fieri epiſcopus, vel presbyter. Ioann. de Fan.

1 Si laici.] PRAEMISSIS. CASVS. Ex ſupradictis ſtatuit Gratianus, ꝙ bigami, & qui virgines non habuerũt vxores: promoueri non poſſunt. Nunc incidenter quærit, an ille, q̃ ante baptiſma viduã duxerit vxorem, poſſit ꝓmoueri: & probatur, ꝙ non, per ſeq.c.

2 Si quis viduam.] CASVS. Quidam dicebat, quod ſi qs ante baptiſma viduã duxerit in vxorẽ, ꝙ propter hoc non debet repelli a promotione: quia illa vxor non reputatur: quare Victricius Rothomagen. epiſcopus quæſiuit, an hoc eſſet verum? Et reſpondet Innoc. ſiue ante baptiſma, ſiue poſt viduam duxit vxorem, repelli debet a promotione: quia eadem cauſa uidetur excluſus qui ante baptiſma duxit eam, qua is qui poſt baptiſma. Nam in baptiſmo vitia dimittuntur, & non conſortium vxoris: alioquin qui ante baptiſma nati ſunt, non debent filii reputari. Omnia quæ ſequuntur vſque ad c. ſi ſubd aconus. per te videre potes.

[a] ¶Si

2 Vel ideſt, impedimento.

3 Et lex dicit, quod ex mente legis eſt per inde accipiẽdum ac ſi ex verbor. ſignific. nominis. §. verbum.

Digitized by Google

Ancilla cũ dño contrahens libera efficitur.

a Si quis.] ¶ Ancillam.] Sed quare hic prohibetur, cũ tamen eo ipso ꝙ aliquis ducit ancillam suam in vxorem, ipsa libera efficiatur? vt C. de la. li. tol. authen. ad hoc. & C. de oper. lib. libertæ. similiter tenet matrimonium cum aliena ancilla, vt 29. q. 2. cap. 1. & 2. Rñdeo

¶ Spectaculis publicis mancipatam vel iectam, vel ancillam ducens vxorem, diaconus non fiat. Cap. XV.

SI quis viduam, aut iectam acceperit, aut meretricẽ, aut ancillam[a], vel aliquam de ijs, quæ publicis spectaculis mancipantur: non potest esse episcopus aut presbyter, aut diaconus, aut ex eorum numero, qui ministerio sacro deseruiunt.

6 *Quæ autem sit vidua, quæ iecta, vel meretrix, Hieronymus epist. 128. ad Fabiolam de veste sacerdotali ostendit dicens.*

¶ Quæ sit vidua, vel iecta, vel meretrix. Cap. XVI.

Iuo p. 7. c. 297. Pann. l. 6 c. 68.

VIdua est[b], cuius maritus[c] est mortuus: Iecta est, quæ à marito viuente proijcitur; Meretrix[d], quæ multorum[c] libidini patet.

Apud Martinum Braca. c. 44. Ex concil. Toletano 1. c. 4.

7 *Sed postea temporum defectui condescendens Papa Martinus in minoribus ordinibus eos constitui permisit, non † regulam præfigendo, dicens.*

† Hæc verba *non regulam præfigendo*, absunt ab aliquot exemplarib.

¶ Inter lectores, vel ostiarios deputetur subdiaconus secundam ducens vxorem. Cap. XVII.

SI subdiaconus[f] secundam vxorem duxerit, inter lectores[g] vel ostiarios habeatur, ita vt Apostolum nõ legat.

Necessitate tamen exigente bigamus vsque ad subdiaconatum potest promoueri.

Ibidem. c. 41. Ex conc. Tole. 1. c. 3.

Vnde Martinus Papa ait.

¶ Viduam ducens vxorem subdiaconus, si necessitas exigat, fieri potest. Cap. XVIII.

LEctor, si viduam alterius, vxorem acceperit, in lectoratu permaneat; aut si forte necessitas sit, subdiaconus fiat[h]; nihil autem supra. Similiter si bigamus fuerit.

8 *Quibus autem propria coniugia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conuiuijs interesse.*

Vnde in Agathensi concilio, cap. 39. legitur.

¶ Nuptiarum conuiuijs presbyteri interesse non debent. Cap. XIX.

Burc. l. 2 c. 134. Iuo p. 6. c. 208. Poly. l. 4. tit. 31.

PResbyteri, diaconi, subdiaconi, vel deinceps, quibus

deo propter prærogatiuã sacerdotii. Vel ideo quia non videtur ibi esse plenum matrimonium, vt 32. q. 2. sicut non omnis, & ideo non videtur ibi esse plenum sacramentum t Vel hoc ideo contingit: quia vilis persona præsumitur qui contrahit cum ancilla

b VIdua est] Vt hoc melius intelligas, dic ꝙ vidua dicitur quæ a viro legua. iuncta est, diuisa vel separata est. Nam iuo, as, dicitur separare vel diuidere & dicitur sic ab idus quod est diuisio vel separatio, secundum Pol & dic vidua, l. licet ex cuius copula quis impediret. Hug Ioan. de Fan.

c ¶ Maritus] Qui in eam gessit maritalem actum, eam carnaliter cognoscendo. Lau.

d ¶ Meretrix.] Alibi dicitur meretrix cuius turpitudo publicè venalis est. 32 q. 4. meretrices 2.

c ¶ Quæ multorum] Quæ admiserit plures quàm 23. millia nominum. vt 45. dist. disciplina. vel quæ admisit 60 vt extra de clerico excommun. cap. latores.

SED POSTEA. Hæc est vii pars huius d. in qua ponit quomodo olim cũ bigamis dispensatum fuit vt subdiaconi essent Io. de Fan.

SI subdiaconus.] CASVS Quidam promotus ad subdiaconatum secundam duxit vxorẽ quæ rebatur: quam pœnam pati deberet? Et respõdet Martinus Papa, ꝙ dẽt redigi iterum inferiores ordines: episcopũ vero postea legere non debet. Sequens autẽ § patet.

f ¶ Si subdiaconus.] Colligere datur ex eo quod habetur supra, 31. dist. §. similiter. in fine.

g ¶ Inter lectores.] Hoc ex dispensatione, sed de iure communi perdit priuilegium clericale, vt 34 dist. qui quis, ideo sit hoc ex dispensatione, ꝙ remanet in sacris minoribus ordinibus.

LEctor] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ si aliquis in minoribus ordinibus constitutus viduam duxit in vxorem, vel bigamus fuerit, ex dispensatione potest ad subdiaconatũ promoueri, alias nõ.

h ¶ Fiat.] Sic ergo Papa * dispensat cõtra Apostolũ, vt hic, & 32. d. presbyter. Innocentius tamen dicit, ꝙ non licet dispensare cum bigamo, vt extra de bigamis, nuper & hoc iuxta dicit Martinus.

Dispensatio vtrum possit cũ bigamo fieri.

* Non est absurdum quod ad vnus positivum. Vide Beatum Tho. 4 dist. 2 q. 3 c

50. distin. si quis viduam Lucius tamen dispensauit cum Pannormitano archiepiscopo, qui fuit bigamus. Item habes hic, ꝙ licet sic dispensatum in vno ordine, non ideo intelligitur dispensatum in cæteris, vt 12. dist nos consuetudinem. & 50. dist. quicumque pœnitens sic dispensatur in primo matrimonio, & non in secundo, vt 36. quæst. 2. si autem.

PResbyteri] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ illi quibus non est licitum contrahere matrimonia conuiuijs nuptiarum interesse non debent, ne propter motus obscenos & turpia cantica, visus & tactus eorum contaminentur.

a Idest, tale mrimoniũ non vr plene designare Christi & ecclesiæ sacramẽtum, sin Laur. & Hug.

a Adde glo. de spon inter opera gl. & Cyn. in leg. mercalẽ. C de cõ. obtur. causam. Bal. in l. neq; nata les C de pb.

a ¶ Etiam alienarum.] Et ſi clerici fuerint in aliquo conuiuio,& aduenant ioculatores,ſurgant,& recedant de menſa,vt de conſecr. diſti nct.5. non oportet.

VIDVA. CASVS. Dictum eſt ſupra q̃ qui viduam habuit vxorem,repellitur a promotione.Nunc vero dicit, q̃ vidua eſt cuius vir poſt copulam carnalẽ eſt defunctus. Veruntamẽ ſi antequã cognoſcatur à viro ſuo, mortuus fuerit vir eius, non debet p̃p hoc vidua appellari, licet traducta fuerit & velata.Et ſi q̃s cũ tali contraxerit, non repellitur a promotione, qđ probatur ieq. cap.

VAlentino.] CASVS. Valẽtinus duxit quandam in vxorem, quæ antea fuit alteri deſponſata, & cum illo velata ſed non fuit ab eo cognita,qa fuit morte præuentus, & ſic virgo permanſit.Dicitur hic, q̃ propter hoc Valentino nullum impedimẽtum generabit quin valeat promoueri poſt mortem vxoris, vel ea viuente de cõſenſu ipſius.

b ¶ Valentino.]Hũc caſum habes extra de biga.debitum.

AQuibus] CASVS. Dictũ eſt ſupra a quibus ordinibus bigami prohibeantur, & vtrum bigami reputentur q̃ ante baptiſmum vnam, & poſt baptiſmum alterã, vxores habuerunt, & an liceat ſortiri vxores in ſacris ordinibus cõſtitutis. In hac vero 35.diſt. proſequitur Gratianus tertiũ c.Apoſtolicæ regulę, ſcilicet oportet, ordinandum non eſſe vinolẽtum,ſed ſobriũ; quia in vet. teſt. miniſtris templi prohibebatur vinũ & ſiceram bibere, ne propter ebrietatem corda eorum grauarentur: & q̃a venter mero æſtuans deſpumat in libidinem. & hoc probatur exemplo Noe, & exemplo Loth: & dicit quod vinolentus eſt qui frequenter vino repletur.Sequens cap.patet.

c ¶ A quibus.] Hic agitur de tertio cap. apoſtolicæ regulæ,oportet ordinandum non eſſe vinolentum, ſed ſobrium,& introducit multa in commendationem abſtinentiæ, & in reprobationẽ ebrietatis, interſerit etiam de pœna illorũ, qui frequenter indulgent ebrietati, & dicit q̃ minores corporaliter puniuntur, maiores poſt admo-

ducendi vxores licentia nõ eſt,[a] & etiam alienarũ[a] nuptiarum euitent cõuiuia;nec his cętibus miſceãtur,vbi amatoria cantantur, & turpia;aut obſcęni motus corporum choreis,& ſaltationibus efferuntur ; ne auditus, aut obtutus ſacris myſteriis † deputati turpium ſpectaculorũ, atque verborum contagione polluantur. † al,miniſteria.

a ¶ Licentia non eſt.]*In codicibus impreſſio legebatur*,licentia modo non eſt. *Expuncta eſt dictio*, modo. *qua neque in originali, neque in vetuſtis exemplaribus Gratiani, aut Burch: Iuone,concilio Venetico.c.xi. (vbi de hoc idem reperitur) habetur. Ac presbyteris quidem nunquam,ne apud Græcos quidem licuit ducere vxores.*

Vidua vero intelligenda eſt, ſi poſt ſolenne fœdus nuptiarum,morte interueniente, à viro ſuo diuiſa fuerit.Cæterum,ſi antequam conueniant fatali neceſſitate ab alterutro diuiſi fuerint;licet ex ſponſalibus vxor ſit appellata,non tamen poſt mortem ſponſi,etiam ſi in propria ſit ducta,& cum eo velata,vidua appellatur, nec eius copulà à ſacris ordinibus aliquis prohibetur.

Vnde Pelagius Papa ſcribit.

¶ Qui cum alio velatam,non tamen illi nuptam,vxorem duxit, ſacerdos fieri non prohibetur. Cap. XX.

VAlentino[b] clerico, cui mulier cum alio ante velata, non tamen ei nupta,ſed virgo permanens, poſt mortem eius,cum quo velata erat ſponſa †,coniugali eſt copula ſociata, quia iterum † velamen accepit, nullum in promouendo generetur obſtaculum, quia nihil eſt (quantum ad hunc articulum pertinet) quod ei de canonicis obuiet inſtitutis.

Simile 27.q. 2. c. ¶ autem. §. item ſi ſponſa.
Iuo p.6.c.123.
† al.ſponſe
† al.interim.

DISTINCTIO XXXV.

Quibus[c] ordinibus bigami prohibeantur, & vtrum reputentur bigami, qui ante baptiſmum habuerunt vnam, & poſt baptiſmum alteram, & an liceat ſortiri vxores in ſacris ordinibus conſtitutis, multorum auctoritatibus breuiter monſtratum eſt.¶ Sequitur autem in deſcriptione illa Apoſtolica, vt ſit ſobrius, qui ordinandus eſt, non vinolentus:quod ex auctoritate veteris teſtamenti introductum eſt. Miniſtri enim templi prohibentur vinum, & ſiceram bibere,ne ebrietate grauentur corda eorum,& vt ſenſus eorum vigeat ſemper,& tenuis ſit, vel quia venter[d] mero æſtuans facile deſpumat in libidinem : Vnde Noe in ebrietate nudauit fęmora: Loth,quem Sodoma non vicit, vina vicerunt. ¶ Quod tamen †vinolen-

Prima Tim 3.& in gloſſa ad eum locũ hſit hæc omnia ea Hiero.epiſt.83.
1.Tim.3.
Leuit. 10.
inf.ea.c.venter.
Gen 9.& 19.
Gl. interlinearis.
1.Tim.3.
† al.etiam.

d ¶ Quia venter.] Vinguis venter groſſum generat ſenſum.44.diſt.§.ſi ergo.

1 Et qui nec ſic reſipuerint, deponẽtur, vt if. c.eps. Hug.

a ¶ Epiſco-

Digitized by Google

Clerici ludere aut ludos spectare non debent. Ludo perditum an repeti possit.

EPiscopus.] Alex.] Clerici non debent ludere, vel ludibus interesse, vt ex de vi. & honest. cler. nec participes erunt ludentibus, nec inspectores ludi, vt in Auth. de sac. epis. § interdicimus collatio. 9. sed nunquid potest repeti id, quod alea perditur? Dicunt quidam 1, quod non, sed pauperibus est eroganda pecunia illa arg. 14 q. 5. non tantum enim turpitudo vertitur ex parte vtriusque, melior est conditio possidentis. ff. de cond. ob tur. c. iu. l. si ob turpem 2. melius credo, quod possit repeti, vt ff de aleatoribus l. vltim. si etiam vsque ad quinquaginta annos, vt dicit Graeca constitutio. C. de relig. & sump. fun. & de alea. Et si quis exiliens in alea rem suam vendiderit, tenetur de euictione, vt ff. qua rerum actio non da. si filio §. 1. licet autem hic pro habeatur ludus, tamen pro conuiuio habendo potest ludi. ff. eod. l. vlt.

tus esse prohibetur, non semel, sed frequenter vino repletus debet intelligi.

Hinc etiam in canonibus Apostolorum can. 42. & 43. legitur.

¶Diaconus, presbyter, & episcopus ebrietati, & aleæ deseruientes, nisi desierint, deponantur †.

Cap. I.

EPiscopus, aut presbyter, aut diaconus aleæ [a], atque ebrietati deseruiens [b] aut desinat, aut certè damnetur †. Subdiaconus, aut lector, aut cantor similia faciens aut desinat, aut communione priuetur [d]. Similiter etiam laicus.

Bure. l. 14. c. 5. Polye. l. 6. tit 17. Iuo p. 13. c. 73. Paun l. 3. c. 170. Rab. pœn. c. 28 † communione priuetur.

† vel despici. Deest idest de epistola.

Item Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum.

¶Esus carnium, & vini potus, post diluuium concessus legitur, post Christi aduentum inhibitus. Cap. II.

ABexordio conditionis humanæ nec carnibus [c] vescebamur, nec dabamus repudium nec, præputia nobis eripiebantur in signum [f]. Hoc cursu ad diluuium vsque peruenimus: Post diluuium autem cum datione legis, quam implere [g] nullus potuit, carnes ingestæ sunt ad vescendum, & repudia concessa duritiæ [h], & cultellus circumcisionis appositus, quasi Dei manus plus in nobis creauerit, quam necesse est. Postquam autem Christus venit in fine temporum, & ω. [i] reuoluit ad α. [k] & extremita tem retraxit ad principium, nec repudium nobis dare permittitur, nec circuncidimus, nec comedimus [l] carnes, dicente Apostolo: [Bonum est vinum non bibere, & carnes non comedere.] Et vinum cum carnibus post diluuium dedicatum est [m].

Matth. 19. Act. 15. Gal. 5. Rom. 14.

Item lib. 2. contra Iouinianum.

Prou. 14.

¶Alienum est a sapiente potationibus & ebrietatibus vacare. Cap. III.

LVxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas, omnis, qui cum his miscetur, non erit sapiens.

d ¶Priuetur.] Aut verberetur, vt infra eod. c. vlt.

ABexordio.] CASVS. In hoc cap. triplex status humani generis denotatur. Nã a principio mũdi carnes nõ comedebam', nec dabamus libellũ repudii, nec circũcidebamur post diluuium vero data, lege vinũ cum carnibus est assumptum: & repudii duritia est concessa, & cultellus circumcisionis est dat'. Post quã verò Christus venit ω, reuoluit ad α, id est, finem ad principiũ: quia hodie circuncidimur, nec damus repudii libellum nec carnes omni die comedimus dicẽte Apostolo, Bonum est vinũ non bibere, & carnes non comedere.

e ¶Nec carnibus.] tamen Lamec fuit venator, sed illud fuit propter pelles, non propter carnes. 21. q. 1. quomodo.

Lamech fuit venator.

f ¶In signum.] Vt per eam fideles discernerent ab aliis, vel fuit signum interioris circũcisionis, vel fuit signum futuri baptismi: quia tũc per circuncisionem tollebãtur peccata, sicut nunc per baptismum, vt inf. de consec d. 4. quod autem apud nos.

Circumcisio quare fiebat

g ¶Implere.] Sup. d. 4 erit contra. Sed dic, quod facile nõ põt impleri. Vel dic, quod tunc nullus potuit eã implere quo ad hoc, vt adipisceret vitã æternã: quia quia circumcisionem no aperiebatur ianua cœli, licet ianua inferni etiam esset pẽclusa. secus hodie q baptismũ ext. de ba

Circuncisio, & baptism' differunt.

ptis. maiores. Vel ideo istud dicit, quia contrarietas fuit in lege. Cum enim præceptum fuit, quod sabbati die nõ fieret aliquod opus 4, item præceptum fuit, quod viij. die circuncideretur puer 5, potuit contingere, quod sabbatum esset dies viij. ab ortu pueri sed tamen in hoc non peccabant. quia excusabantur propter impossibilitatem: ideo autem fuerunt eis data dura præcepta, quia ex superbia eorum dixerunt, nõ deest qui impleat, sed deest qui iubeat 6.

4 Vt Exo. 20. cap.

5 Gen. 18.

6 Hoc sentẽtialiter põt sumi de 1. Reg. c. 8.

h ¶Duritiæ.] tũ peccati erat, vt ext. de diuor gaudem'.

i ¶Et ω.] Quæ est vltima litera Græcorum.

K ¶Ad α.] Quæ est prima eorundem Græcorum, & est ar. quod restituta ad pristinum statũ priora iura restituuntur, vt 26. q. 6. si quis de corpore ff. de ser. rust. præd hi qui. alias, & Athleticus. Item arg. quod non fit iniuria rei. si restituuntur ad pristinum statum ff. de pac. si vnus. §. quod in specie dotis.

7 Vbi de hoc & facit, qđ no. 1. q. 7. de natum.

l ¶Nec comedimus.] Idest, suademus, non comedere, consilium est.

m ¶Dedicatum est.] Idest, in vsum assumptum.

1 Secundum Laurent.

2 de. condi. ob tur. eau. l. vbi autem. hęc fuit opi. Pla. & Bar.

3 Ad hoc extra de cler. peregr. ca. 1. vbi de hoc. sed cõtra 46. d. qm. & no. 27. q. 1. nec aliqua in gl. not. quod.

c ¶Aut desinat.] Non ergo pro quolibet delicto statim episcopi debent fulminare, vt vel excommunicent, vel deponãt 3. ad idem facit 67 dist. episcopus, & 92. distin. c vlt. Si quoties peccant homines, sua fulmina mittat Iupiter, exiguo tempore inermis erit.

Sæpe precor mortem, mortem quoque deprecor idẽ.

E Cclesiæ principes populum admonere deberent ad ieiunia seruanda, fartis corporibus & rubentibus buccis prædicabãt: contra quos inuehito propheta probat eos tenebras exteriores: quas vitare possunt, si imitentur apostolos nõ solum sermone, sed etiã vitæ conuersatione. Quæ autem sequuntur, plana sunt vsque ad casum sexto die.

a ¶Principes.] idest prælatos, vt de cõse. d. 1. corpora.

b ¶Propheticus.] Scilicet Micheæ.

c ¶Lautisq.] idest, delicatis.

d ¶Epulis conquisitis.] idest, terrenis delicijs, quæ multo labore quærantur. de consecr. dist. 5. nec tales.

e ¶Exteriores.] idest ex toto extra lucem. arg. 40. d. quælibet.

f ¶Buccas.] Plenus venter facile de ieiuniis disputat. 33. q. 2. gloria episcopi. Arg. ℣ Archidiacono, cũ visitat parochias, nõ est exilis prælãda procuratio, vt 10. qõ. illud. Hoc verum est ante visitationem factam. extra de censi. exigit. Greg. X.

S Exto die.] CASVS. Secundum H. c. istud diuidit in tres partes. In 1. parte Ambr. detestatur vitium gulæ, & cõmendat abstinentiã in cibo: & hoc probat per Adã, qui dũ voluit abstinere a cibo vetito, perseuerauit in bono, sed postquam nõ abstinuit, spoliatus est eo bono gratuito, & vulneratus est in naturalib. In 2. parte quæ incipit ibi. [Et inf.] detestat ebrietatẽ: & hoc per Noe, qui propter ebrietatem nudatus est: ex qua ebrietate seruitus est secuta, & per Loth, qui propter ebrietatem commisit incestum cum duab. filiabus suis. In tertia parte, quæ incipit ibi, [At non Abraham,] Commendat sobrietatem in vino: & hoc per Abraham, qui angelis hospitalibus suis non vinum: sed lac apposuit. Et per Ioannem Baptistam, qui nec vinum bibit, nec panem comedit. Beneuentanus aũt sic ponit casũ. In hoc cap. probat Ambr. vij rationib. & exẽplis esse abstinendum

Item in Micheam ad c. 2.

¶Ignominiosum est sacerdoti affluere delicijs, epulis, atque lasciuijs. Cap. IIII.

ECclesiæ principes [a], qui delitijs affluunt, & inter epulas, atque lasciuias pudicitiam seruare se credunt, propheticus [b] sermo describit, quòd eijciendi sint de spatiosis domibus, lautisque [c] conuiuijs: & multo labore epulis conquisitis [d], & eijciendi propter malas cogitationes, & opera sua. Et, si vis scire, quo eijciendi sunt; Euangelium legens tenebras scilicet exteriores [e], vbi erit fletus, & stridor dentium. An non confusio, & ignominia est, Iesum crucifixum, magistrum pauperem atque esurientem fartis prædicare corporibus? ieiuniorumque doctrinam rubentes buccas [f], tumentiaque ora proferre? Si in Apostolorum loco sumus, non solum sermonem eorum imitemur, sed conuersationem quoque, & abstinentiam amplectamur.

Micheæ 2.

Matth. 25.

[*Idem ad Oceanum, epistola 83.*

¶De eodem. PALEA. Cap. V.

VEnter mero æstuans cito disputat in libidines. Vbi ebrietas, ibi libido dominatur, & furor.

Sup. initio dist. Hier. in epist. ad Titum ad c. 1.

† *altario de seruit*]ori.

[*Idem ad Nepotianum de vita clericorum.*]

¶De eodem. PALEA. Cap. VI.

VIolentum sacerdotem & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet. Sacerdotes qui ministrant † in templo Dei, prohibentur vinum; & siceram bibere, ne in crapula, & ebrietate aggrauentur corda eorum. Sicera hæbreo sermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare potest. *& infra.* ¶Quidquid inebriat, & statum mentis euertit, fuge similiter, vt vinum. [Nolite, ait Apostolus, inebriari vino, in quo est luxuria.] *& infra.* ¶Qui altario deseruiunt, vinum & siceram non bibant. Sponsa [a] Christi vinum fugiat, vt venenum: vinum & ebrietas incendium est.

In epist. ad Oceanum.

Leu. 10. nu. 6.
Ad Nepotianum
Ephes. 5.
Ad Eustochium. epist. 22.

[a] ¶Sponsa Christi.] *In epistola ad Eustochium sic habetur:* Hoc primum moneo, hoc obtestor, vt sponsa Christi vinum fugiat pro veneno. *& paulo post:* vinum & adolescentia duplex est incendium voluptatis.

Item Prosper de vita contemplatiua, lib. 2. c. 22.

¶De eodem. Cap. VII.

LVxuriam facit, & nutrit vini perceptio nimia, non natura.

Item Ambrosius in libro de Elia, & ieiunio, c. 4. & 5.

¶In Paradiso abstinentia, post Paradisum edendi lasciuia incœpit. Cap. VIII.

SEX-

Digitized by Google

dum à ſuperfluitate ciborum & vini: quia multa mala inde proueniunt. Prima ratio eſt prin. cap. Secunda ibi, [Vt ſciamus.] Tertia ibi, [In prin.] Quarta ibi, [Manebat.] Quinta ibi, [Legimus.] Sexta ibi, [At non Abraham.] Septima ibi [Denique annunciauit.]

a ¶ *Sexto.*]

to[a] die beſtiæ [b] ſunt creatæ, & cum beſtijs orta edendi poteſtas eſt, & vſus eſcarum. Vbi cibus cępit [c], ibi finis factus eſt mundi: ibi † cępit ſua incrementa neſcire, vbi † cęperunt diuina opera circa eum feriari [d]. Quo indicio declarãtum eſt, quòd per cibos mundus haberet imminui, per quos deſijt [e] augeri. *& infra.* ¶ Et vt ſciamus nõ eſſe nouum ieiunium [f], primam illic legem conſtituit de ieiunio. *& infra.* ¶ Eo uſque nemo prævaricari nouerat, vt adhuc orta nõ eſſet, quæ prima eſt prȩuaricatio. Indictum ieiunium, abſtinentiæ lex à Domino Deo, prȩuaricatio [g] legis à diabolo; culpa per cibum, latebra [h] poſt cibum; cognitio infirmitatis in cibo, virtus firmitatis in ieiunio. *& infra.* ¶ Serpens gulæ perſuadet, Dominus ieiunare decernit. Itaq; gula de paradiſo regnantem expulit. abſtinentia ad paradiſum reuocauit [i] errantẽ. *& infra.*

Ibidem c. 3.

¶ In principio generis humani ignorabatur ebrietas: primus Noe vineam plantauit: dedit naturam, ſed ignorauit potentiam. Itaque vinum nec ſuo pepercit auctori. *& infra.* ¶ Sed illius ebrietas nobis ſuadet ſobrietatem. Semel enim inebriatus eſt Noe. Vbi enim malum ebrietatis agnouit, iumentum † ſuum ad remedium temperauit: non effudit ad vitium. ¶ Manebat, antequam vinum inueniretur, omnibus inconcuſſa libertas; nemo ſciebat à conſorte naturæ ſuę obſequia ſeruitutis exigere. Nõ eſſet [l] hodie ſeruitus, ſi ebrietas non fuiſſet. Obrepſerat quidem iam fraternæ prælationis inuidia [m], manebat tamen adhuc paternæ pietatis reuerẽtia. Læſa pietas [n] eſt, dum ridetur ebrietas [o]. Non illis itaque ſolis nocent vina, quos tentant [p], ſed & illis amplius, & quorum oculis temulenta ebriorum membra nudantur. ¶ Legimus etiã, quòd patrem Loth inebriauerint filiæ in monte, ad quẽ timentes incendium Sodomitarum confugerant, & habitabant in ſpelunca. *& infra.* ¶ Fuit itaque ebrietas origo inceſti, peſſimæ regenerationis partus [q] deterior.

Gen. 19.

Gen. 18.

¶ At non Abraham vina in ſuo conuiuio miniſtrabat: ſed immolabat vitulum: butyrum, & lac etiam angelis hoſpitibus exhibebat. Cœli dominum, mundi agnoſcebat auctorem. Vinum ergo exhibere non poterat. Sed recte illic deerat materia peccati [r], vbi erat remiſſio [s] peccatorum. Denique annunciauit eum Ioannes non manducans panem neque bibens vinum. Qui enim Chriſtum annunciat, ab omni vitiorum incentiuo præſtare ſe debet alienum.

Matth. 11.

Item ex concilio Agathenſi, c. 41.

a ¶ Sexto die.] Ideſt. die veneris. nam Dominico die Dominus, cœpit facere mundum, vt 75. diſtinctio, quod die. Alij dicunt, quod omnia ſimul creauit. vnde Salomon 1 Qui viuit in æternum, omnia ſimul creauit: ſed licet omnia ſimul facta fuerint, non ſimul dici omnia poterãt: & ideo ſcriptura vtitur tali diſtinctione, extra de ſum. Trinita. cap. 1.

Die Dominico incœpit Dominus mundũ facere.

1 Eccleſiaſtici 18, c.

b ¶ Beſtiæ.] Ideſt, animalia in terra, nam quinto die fecerunt creata volatilia & piſces. Gen. 1.

c ¶ Cœpit.] mundus.

d ¶ Feriari.] Ideſt ceſſare.

e ¶ Deſijt.] tunc fuit homo ſpoliatus gratuitis, & vulneratus in naturalibus. de pœnitẽ. diſtinct. 1. Adam.

f ¶ Ieiunium.] Ideſt, abſtinentia.

g Prævaricatio.] Scilicet fuit.

h ¶ Latebra.] Quia abſcondit ſe Adam a facie Domini, de pœniten. diſtinct. 1. & venit.

i ¶ Reuocauit.] Argum quod primi parentes ſaluati ſunt, vt de pœnit. diſtinctio 1. ſicut primi. & de conſecr. diſtin. 1. hic duo.

K ¶ Iumentum.] Id eſt, carnem ſuam quam paſcit homo quaſi iumẽtum. Vel dicitur corpus iumentum.

Corpus eſt iumentum.

l ¶ Non eſſet.] Supra diſtin. 1. ius gentium. contra ſed ibi ſoluitur.

m ¶ Prælationis inuidia.] Quia Cain interfecit fratrem ſuum.

n ¶ Pietas.] Paterna.

o ¶ Ebrietas.] Ideſt ebrius.

p ¶ Tentant.] Ideſt, inebriant.

Effectus vini eſt duplex.

q ¶ Partus.] Ideſt, effectus. iſtud vult dicere quod vinum ex ſe duos producit effectus primo ebrietatem; deinde inceſtũ. & ebrietas fuit deterior effectus vini r Vel aliter: ex ebrietate proceſſit ſeruitus. Item ex ea proceſſit inceſtus, qui deterior eſt. Vel illud vult dicere, q̃ talia eſt deterior, quam mater: quia Moabitæ & Ammonitæ, qui ab illis proceſſerunt, fuerũt deteriores, quam parentes.

1 Et ſecundũ hoc expone regeneratricis, ideſt, vini quod generauit corruptionem in inceſtu. Archi.

r ¶ Materia peccati.] Scilicet vinum

ſ ¶ Remiſſio.] Ideſt, remittens peccata.

a ¶ Sexto.] Illud inducitur ad deteſtandam ebrietatem huc gulam. Primo, quia per eam regenerauit humana conditio. Secundo, exemplo Noe. Tertio, quia ſeruitus eſt inducta propter eam. Quarto exemplo Loth. Deinde commendat ebrietatem exemplo Abrahæ, qui ſolum panem, & vinum, & carnem [illegible] exemplo Ioan. Baptiſtæ.

Ebrietatis mala.

ANte omnia.] CASVS Dictum fuit in concil. Agathen. vt prius a clericis vitetur ebrietas, quam alea, quæ cunctorum nutrix est vitiorum. si quis clericus fuerit inebriatus, si est in sacro ordine, xxx. diebus a communione remoueatur: si est in minorib. ordinib. verberibus subijciatur.

a ¶ Aut corporali.] Recipiat 40. ict°, sed episcopus nō verberabit clericū per laicum, vt extra de sen ten. excom. vniuersitatis. nisi sit incorrigibilis, vt extra de sent excō. vt famę 1

Episcopus per laicum non verberet clericū.

1 De hoc ēt nota. 23. q. 5. c. 1. in fin.

QPortet igit.] CASVS. Hic intitulat 36. d. in qua prosequtur quartum c. s. oportet episcopum esse prudentem, ꝙ verum est nō solum in literatura, sed etiam in sæcularib. negotijs. Et hoc dictum est propter eos, qui sub nomine simplicitatis stultitiā sacerdotum excusāt. De literatura tractatur in his tribus dist. cōtinuis. De peritia vero sæcularium negotiorum tractatur in 39. dist.

b ¶ Oportet.] Ab hoc loco vsque ad 40. d. ostendit quam peritiam debeāt habere clerici: & in hac ostēdit, ꝙ habebunt peritiam literarū sacrarum in prox. distin. ostēdit, quod etiam habebunt peritiam sæcularium scientiarum. & inde sumpta occasione ostendit in 38. distinct. quod ignorantia est periculosa clericis in 39. distinct. dicit quòd habebunt peritiam sæcularium negotiorum. Et agit hic de quarto cap. apostolicæ regulæ.

c ¶ Simplicitatis] Nec simplicitas, nec aliud potest excusare sacerdotis imperitiam, vt 38. dist. si in laicis.

Sacerdotis imperitia est inexcusabilis.

d ¶ Sæcularium] Cū enim episcopus sit iudex & corporū, vt 11. q. 1. de persona & 12. q. 1. præcipimus, & animarum. 10. q. 1 quæcumq; oportet ipsum tam spirituali, quam sæculari scientia ornari 30. distin. circa prin.

Episcopus est iudex corporū & animarum.

ILliteratos.] CASVS. Quæsitum fuit a Gelasio, vtrum illiterati & corpore vitiati, qui se ipsos sponte abciderunt, possint promoueri. & respondet ꝙ non: quia secundum legem Moysi nihil vitiosum Deo debet offerri.

e ¶ Illiteratos.] vcilicet penitus. Sufficit tamen mediocris scientia, vt extra de elec. cū nobis olim non enim requiritur in clerico summa perfectio. sic ff. de ædi. edi. sciendum. §. illud. & l. si quis venditor. licet sit arg. contra extra de pur. ca. constitutus. Sed quid si penitus laicus ordinaretur, nunquid reciperet characterem? sic arg. 2. 1. q. 1. ventum ibi, sed dicitur. De hoc not. 40. dist. sicut, & extra de cle. per sal. promo. cap. vno.

Scientia mediocris sufficit.

f ¶ Imminutos] Enormiter.

g ¶ Se-

2 De hoc ēt no. 40. di. sicut. & 52. di. c. 1. & extra de cle. p sal. promo. c. 1.

¶ Triginta diebus à communione abstineat clericus, quem ebrium fuisse constiterit. Cap. IX.

Burc. l. 14. ca. 41. Iuo. p. 13. c. 79.

ANte omnia clericis vitetur ebrietas, quæ omnium vitiorum fomes, ac nutrix est. Itaque eum quem ebrium fuisse constiterit, (vt ordo patitur) aut triginta dierum spatio à communione statuimus submouendū, aut corporali [a] subdendum supplicio.

DISTINCTIO XXXVI.

Glo. ordinaria. 1. Tim. 3.

OPortet [b] etiam ordinandum esse prudentem. Quod contra eos notandum, qui sub nomine simplicitatis [c] excusant stultitiam sacerdotum. Prudentem autem episcopum oportet intelligi non solum literarum peritia, verum etiam sæcularium [d] negotiorum dispositione.

Vnde in epist. Gelasii Papæ ad episcopos per Lucaniā, cap. 18. & 19.

† al dispensatione.

¶ Illiterati, & corpore vitiati non promoueantur ad clerum. Cap. I.

Burch. l. 2. c. 18. Iuo. par. 6. c. 37. & 75. Leuit c. 21. Ibidem c. 19. Fann. l. 3. c. 46.

ILliteratos [e], aut aliqua parte corporis vitiatos [α], vel imminutos [f] nullus pręsumat ad clericatus ordinem promouere; quia literis carens sacris non potest esse aptus officiis: & vitiosum nihil Deo prorsus offerri legalia pręcepta sanxerunt. ¶ Similiter qui seipsos [g] abscindunt.

α ¶ Vitiatos.] *estę duæ voces absunt à plerisque vetustis exemplaribus Gratiani, & originali, cuius expressa est potius sententia, quàm verba relata,*

Item Zozimus Papa epist. ad Isichium episcopum Salonitanum.

¶ Ad summum sacerdotium non aspiret, qui diuinis stipendijs, vel disciplinis non est eruditus. Cap. II.

Infra di. 59. c. 1. Ans. l. 6. 28. Iuo. p. 5. c. 102.

QVi ecclesiasticis disciplinis per ordinē nō est imbutus, & temporum approbatione diuinis stipēdijs [h] eruditus, nequaquam ad summum ecclesiæ sacerdotium aspirare præsumat; & non solum in eo ambitio inefficax habeatur, verum etiā ordinatores eius careāt eo ordine [i] —

g ¶ Se ipsos] Ex indignatione. Ioan.

QVi ecclesiastici.] CASVS. Quidam archiepiscopus promouit quendam ad episcopatum, qui non erat literis eruditus, nec disciplinis ecclesiasticis imbutus. Quæsitum est de eo, & de ordinatoribus quam pœnam debeant pati. Et respondet Zozimus, ꝙ ordinatus debet remoueri ab ordine quem suscepit: ordinatores vero careant potestate ferendi eundem ordinem, quem illicite tradiderunt.

h ¶ Stipendiis,] Idest. officijs.

i ¶ Ordine.] Hic habes ꝙ qui iniuste confert aliquem ordinem priuatur potestate conferendi illum. 5. q. 1. si qui episcopi, alibi suspenditur a celebratione missæ per annum,

Ordinantis iniuste punitio.

annum, vt 55. distinct. nullus alibi deponitur, vt 51. distinct. cap. 1. & 62. distinct. c. vlt. & 81. distinct. tantis. cum in hoc sit pœnarum uarietas, forte minor amplectitur, 50. distinct. eos vel dic, ut no. 21. quæstio. 2. in summa, in fi. Consuevit distingui, quòd si ex negligentia

quem sine ordine contra præcepta patrum crediderant præsumendum.

Ecce quòd sacrarum literarum oportet episcopũ habere peritiam: vnde in veteri testamento inter cætera ornamenta Pontifex rationale ferebat in pectore, in quo scribebatur manifestatio & veritas: quia in pectore Põtificis manifesta debet esse cognitio veritatis. ¶ *Hinc etiã vestes, quibus arca portabatur, anguler annuli erant inserti, vt cum arca esset portanda, nulla fieret mora de intromittendis vectibus: quia prædicatores, per quos Ecclesia circumfertur sacris literis semper debent insistere; ne tunc quærant discere cũ ex officio alios debeant docere.* ¶ *Hinc etiam Dauid prius ex gratia Spiritus sancti donũ scientiæ percepit, & postea administrationem regni assumptus est.* ¶ *Salomon quoque non diuitias non longa tempora huius vitæ, sed sapientiam à Deo petijt, & impetrauit.* ¶ *Hinc etiam Dominus prius ponit verba sua in ore prophetæ, & postea constituit*[b] *eũ super gentes & regna, dicens ad Hieremiam:* [*Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes, & super regna.*] ¶ *Hinc etiã Malachias ait:* [*Labia sacerdotis custodient scientiã, & legẽ requirẽt de ore eius; quia Angelus Domini exercituũ est.*] ¶ *Hinc ẽt Saluator noster prius in medio Doctorũ sedit audiens illos, & interrogãs, & postea prædicare cæpit: quia prius quisq; discere, & postea prædicandi officium vsurpare debet.* ¶ *Hinc etiam Salomon prius ait,* [*tempus tacendi*] *& postea* [*tempus loquendi;*] *quia veritas prius tacendo discitur, & postea loquendo prædicatur.* ¶ *Hinc idem Dominus ait* [*Qui audit*[d]*, dicat, veni*[e].] ¶ *Hinc etiã prius Apostolos docuit, deinde eos ad prædicandũ misit, dicens* [*Estote ergo prudentes, sicut serpentes*[f]*, & simplices*[g] *sicut columbæ*]. *Sic etiam post resurrectionem prius illis sensum aperuit, & scripturas explanauit; & postea dixit eis* [*Euntes in mundum universum, &c.*] *Vnde cùm de quinque panibus quinque millia hominũ vellet reficere, prius panes accipiens fregit, & postea discipulis dedit, & per eos demum turbis apposuit: quia sacramenta legis, & prophetarũ prius differendo exposuit, & postea eorum scientiã discipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus dispensauit.* ¶ *Hinc, & Petrus, cũ rectoribus ecclesiæ scriberet, ait:* [*Parati esse debetis reddere rationẽ omni poscenti nos satisfactionẽ*[h] *de ea fide*[i] *& spe*[k]*, quæ in nobis est.*] ¶ *Hinc etiam Paulus scribens ad Timotheum ait:* [*Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ*] *Ex quibus omnibus liquidò colligitur, quòd non sufficit hoc §. probat Gratianus xiiij. rationibus uel auctoritatibus, quòd episcopus debet esse peritus in literis. Prima est in principio. Secunda incipit ibi,* [*Hinc etiam uetus.*] *Tertia,* [*Hinc etiam Dauid.*] *Quarta,* [*salomon quoque.*] *Quinta,* [*Hinc etiam Dominus.*] *Sexta.* [*Hinc etiam Malachias.*] *Septima,* [*Hinc etiam idem Saluator*] *Octaua,* [*Hinc etiam Salomon*] *Nona,* [*Hinc idẽ Dominus*] *Decima,* [*Hinc etiam prius.*] *Vndecima.* [*Hinc Petrus.*] *Duodecima.* [*Hinc etiã Paulus*] *Decimatertia.* [*Vnde sacerdotes.*] *Decimaquarta,* [*Hinc etiam in canticis.*]

Exo. 28.] ex interpr. lxx.
Exo. 25.
2. Reg 5.
3. Reg. 3.
2. Paral. 1.
Hier. 1.
Malac. 2.
Luc. 2.
Eccles. 3.
Apocal. 2.
Matth. 10.
Marc. 16.
Matth. 14.
1. Pet 3.
1. Tim. 4.

a ¶ Querant.] Nec enim episcopus debet egere doctrina aliorum, quoniam alios debet instituere, vt 1. quæst. 7. conuenientibus. 16. q. 1. sic uiue. Ioan. in Authen. de sanct. episcop. circa princ.

Eps aliorũ doctrina nõ debet egere.

ADDITIO Si tamẽ episcopus minus sit eruditus, ab alio doceri nõ contemnat, vt patet 18. distinct. non oportet. & 22. d. de Cõstantinopolitana. & 20. q. 3. si habes.

b ¶ Constituit.] Notat ex ordine loquendi probari ordinem factorum. sic 43. d. sit rector. & 20 dist. §. 1. 10. Ar. 1. q. 1. vt euidenter.

c ¶ Custodiẽt.] Quia videre debet quibus prædicet, & quibus non, vt 43. d. in mandatis & 32. q. vlt. ca. penult.

d ¶ Qui audit.] Discendo.

e ¶ Veni.] Docendo.

f ¶ Serpentes.] Ne eorum dolis supplãtemini.

g ¶ Et simplices.] Ne alijs dolos machinemini. 10. ut 16. q. 1. si cupis.

1 16. q. 1. si cupis.

h ¶ Satisfactionem.] Scilicet respondendo eis satisfaciatis. Et est arg. q prælati tenentur respondere ad omnes quæstiones: nam tantum debent differre prælati a subditis, quantũ grauium a palea, vt 25. dist. §. nomine aut criminis 1. q. 1. vltimus. & 8. q. 1 licèt. 10.

i ¶ De ea fide.] .i. de articulis: quod creditis & tenetis. Ioan.

k ¶ Spe.] idest, de his quæ speratis.

a ¶ Ocu-

tia ordinat quis indignum, tunc suspenditur: si ex certa scientia, tunc deponitur. Vel aliter, aut ordinat illum cum quo de facili dispensare potest, vel cum quo dispensare non põt, vt sin hoc magis uel minus puniat, hodie tñ mitius agitur cum talib. ut ext. de præb. graue.

ECCE. CASVS. Beneuc. sic ponit casum huius §. in

pralatis bona conuerſatio, & morum honeſtas, niſi addatur ſcientia doctrina. ¶ *Vnde ſacerdotes ingreſſuri tabernaculum, prius lauabantur in labro æneo, quod fecerat Moyſes ex ſpeculis mulierum.* ¶ *Hinc etiam in canticis canticorum oculi* [a], *per quos pralati eccleſiæ intelliguntur, aſſimilantur columbis, quæ reſident iuxta fluenta pleniſſima* [b].

Exo. 38.

Cant. 5.

Hinc etiam Hieronymus a *in Leuit.*

¶Sacerdotis eſt legis ſcientiam habere, non bellis, ſed orationibus vacare. Cap. III.

Leuit. 8.

SI quis vult pontifex non tam vocabulo eſſe, quàm merito, imitetur Moyſem, imitetur Aaron. Quid enim dicitur de eis? ꝙ non diſcedunt de tabernaculo Domini. Erat ergo Moyſes indeſinenter in tabernaculo Domini. Quod autem opus eius erat? vt, aut à Deo aliquid diſceret, aut ipſe populum doceret. Hæc duo ſunt Pontificis opera, vt, aut à Deo diſcat legendo ſcripturas diuinas, & ſæpius meditando: aut populum doceat. Sed illa doceat, quæ à Deo ipſe didicerit, non ex proprio corde, vel humano ſenſu, ſed quę Spiritus ſanctus docet. Eſt & aliud opus, quod facit Moyſes: ad bella non vadit [c], non pugnat contra inimicos. Sed quid facit? orat, & donec ille orat, vincit pupulus eius: ſi relaxauerit, & demiſerit † manus, populus eius vincitur, & fugatur. Oret ergo & ſacerdos eccleſiæ indeſinenter [d], vt vincat populus, qui ſub ipſo eſt, hoſtes inuiſibiles Amalechitas: qui ſunt dæmones impugnantes eos, qui volunt pie viuere in Chriſto.

Exo. 17.

† *al. admiſerit.*

a ¶Hieronymus.] *Citatur ex B. Hieronymo, & extat in homilia ſexta Origenis in Liuiticum: quas quidem homilias cũ alijs multis B Hieronymus latinas fecit, ſed ita, vt noxia quaque detruncarit, vtilia tranſtulerit, Quod ipſemet ad Theophilũ epiſt. 62. ad Vigilantium epiſt. 75. & in prologo ſecundi libri in Michæam profeſſus eſt. Ac frequenter Gratianus ea, quæ ſunt Origenis, Hieronymi nomine citat, vel quia pracipui eccleſiæ doctoris auctoritas maius pondus habet, vel quia Hieronymus eo, quo dictum eſt, modo illa vertendo, pene ſua fecerat.*

DISTINCTIO XXXVII.

Ed quæritur [e], *an ſæcularibus literis oporteat eos eſſe eruditos.*

De his ita ſcribitur in concilio Carthaginenſi, c. 4. 16.

¶Libros gentilium non legat epiſcopus. Cap. I.

Anſel. li. 7 c. 202. Burch li. 1. c. 95. Iuo p. 4. c. 160. & p. 5. c. 197. Panm. li. 2. c. 230. Polyc li. 4. tit. 7.

EPiſcopus gentilium [f] libros non legat: hæreticorum autem pro neceſſitate, aut tempore.

a ¶Oculi.] Scilicet ſponſæ.

b ¶Pleniſſima.] Sic ſemp prælati ſedebũt iuxta fluenta Euangeliorum & ſacræ ſcripturæ: & ſicut columba ſedet ex natura iuxta aquam, vt videat in ipſa aqua vmbrã ſuperuenientis accipitris, & ſic ſibi pcauere conſueuit; ſic prælatus ſibi per ſcripturam præcauebit contra hæreticos. 10. d. in fi. 11. diſt. nolite.

Prælatus columbã imitetur.

Si quis vult.] CASVS. Tria ſunt opera, quę Moyſes & Aaron, faciebant, ſcilicet legere, docere populũ, & orare. hęc tria opera debet epiſcopus facere, ſi vult imitari Moyſen & Aaron. & ſi orauerit epiſcopus, vincet populus eĩ' dęmones, ſicut populus Iſrael vicit Amalechitas orante Moyſe.

c ¶Non uadit.] Nũquid ergo eĩ non intererũt bellis? imo 1. quia etiã poſſũt alios hortari ad bellũ, vt 23. q. 7. igitur. & c. hortatu. 10. d ¶Indeſinenter.] Omnino, uel horis ſtatutis. ſic 21. q. 3 hi qui. de conſec. di. 5. nunquam. 11. diſt. ſi laicus. ff de cond. & demonſt. ſi quis ita. 22. diſt. ſacroſancta.

1 No. in cap. hic allega. 23. q. 8. igit. in fi. Arch.

Sed quęritur.] Hæc diſt. diuiditũ in quinque partes. Secunda ibi, [Cur ergo.] Tertia ibi, [Relatũ.] Quarta ibi, [Ideo.] Quinta ibi, [vt itaque] CASVS. Ponitur hic 37. diſt. in qua quæritur an oporteat clericos eſſe eruditos literis ſæcularibus, ſcilicet libris gentiliũ: Et primo probat eos non eſſe legendos, vſqs ad §. ſed ecõtra. deinde probat contrarium. poſtea dat ſolutionem. inf. eo. l. §. ſicut ergo. Prima duo cap plana ſunt.

c ¶Sed quæritur.] In hac 37. diſt quærit 2. G. an ordinãdus debeat habere peritiã ſæcularium ſcientiarum. Primo autem oſtẽdit, ꝙ clerici nõ debent reſpicere libros gentilium; Secundum ponit argu. in contrarium, & talem dat ſolutionem; ꝙ quidam legunt libros gentilium cauſa de-

2 Scilicet in cadenter H. Clerici an libros gẽtilium reſpicere poſſint.

3 Et hoc facit vſque ad §. inf. ea ſed contra.

d ¶Indeſinenter.] Ergo nec leges audire debent. nam opprobrium eſt eis, ſi ſe velint eſſe peritos

Epiſcopis an liceat leges audire.

Item Hieronymus ad Damasum Papam de filio prodigo, epist. 146.

¶Reprehenduntur sacerdotes, qui omissis Euangelijs comœdias legunt. Cap. II.

Iuo p.4.c.161. Pann.l.2.c.131.

SAcerdotes Dei omissis Euangelijs, & prophetis videmus comœdias legere, & amatoria bucolicorum versuum verba canere, Virgilium tenere †, & id, quod in pueris necessitatis [a] est, crimen in se facere voluptatis.

† *al tenere in manibus.*

Idem ad c.4. epist. ad Ephesios, lib.2. comment.

¶In vanitate, & obscuritate sensus ambulant qui sæcularibus disciplinis occupantur. Cap. III.

Eph.4.

NOnne vobis videtur in vanitate sensus, & obscuritate mētis ingredi, qui diebus ac noctibus in dialectica arte toquetur? qui physicus perscrutator oculos trans cœlum leuat, & vltra profundum terrarum, & abyssi †, in quoddam inane demergitur, qui iambum ferit [a]? qui tantam † metrorū siluam in suo studio sus corde distinguit, & congerit? & (vt ad alteram partem transeam) qui diuitias per fas, & nefas quærit (qui adulteratur regibus, hæreditates captat alienas, & opes congregat, quas in momento, cui sit relicturus, ignorat?

† *al. abyssi quoddā immane demergit al. tantum.*

[a] ¶Ferit.] *Antea legebatur*, iambum feruet. *In originali autē impresso est*, Iambum struit. *Emendatum vero est ex antiquo Gratiani exemplari. Nam Terentianus de Iambo sic scribit.*

Iambus ipse sex enim locis manet,
Et inde nomen inditum est senario;
Sed ter feritur, hinc trimetrus dicitur,
Scandendo binos quòd pedes coniungimus. *Ac de ijsdem senarijs Isidorus l.1. Etymol. c.38. ait*, hos Græci, quia geminos feriunt, trimetros dicunt.

Item lib.9. ad c.28. Esaiæ.

¶Qui scripturas sacras male intelligit, vel sæculari sapientia abutitur, vino inebriatur, & sicera. Cap. IIII.

VIno inebriantur, quando scripturas sanctas male intelligunt [b], atque peruertunt, sicera, quando sæculari abutuntur sapientia, & dialecticorum tendiculis, quæ non tam vincula † sint appellanda, quam phasmata, idest, vmbræ quædam, & imagines, quæ cito pereunt, atque soluuntur. *Idem.* ¶Secundum tropologiam [c] pseudo prophetas eos debemus accipere, qui aliter scripturarum verba accipiunt, quàm Spiritus sanctus sonat, & diuinos eos qui coniectura mentis suæ incerta futurorum quasi vera pronunciant absq; diuinorum auctoritate verborum. *Idem.* Quicunque scripturas non ita intelligit, vt rei veritas habet, vuam acerbam comedit.

† *al. tendicula.*

Hier.l.5.ad.c.29.Ier.

Hier.l.6. comment. ad c.31.Ier.

Item lib.3. ad c.6. ad Ephes.

¶Reprehenduntur episcopi, qui filios suos sæcularibus erudiunt literis. Cap. V.

Iuo p.4.c.166.

LEgant episcopi, atq; presbyteri, qui filios suos sęcularibus literis erudiunt, & faciunt illos comœdias

peritos disciplinarū forēsium, C. de test. consulta diualia. Sed contra leges sunt p ora principum diuinitus promulgatę, vt 16.q.3. nemo 1. Dic quod ad hoc l. cet audire leges, vt per eas melius intelligatur canones, arg int. ead. d. § sed sæculares Io.

1 Ad idē C. de long. tēp. præscrip. l. 2. 5. q 1. ideo. Arch.

[a] ¶Sacerdotes. ¶Necessitatis.] Vt sciant recte loq.

NOnne. CASVS. Quatuor genera hoīum in hoc ca. reprehenduntur .s. dialectici, qui quotidie in arte dialectica torquētur, & physici, & q oculos trās cęlum leuant, & verificatores, & cupidi, q diuitias per fas & nefas acquirunt, quas momento cui sit relicturi, ignorāt.

VIno. CASVS. In hoc ca. exponit quinque Hieron. Dicit em, quod illi inebriantur vino, q sacras scripturas male intelligunt, atqi peruertūt. Secundo inebriantur sicera, q sæculari scīa abutuntur. Tertio exponit, qui dicantur pseudo prophetæ. Quarto qui sint diuini. Quinto, quòd ille comedit vuam acerbam, qui aliter exponit scripturā, quam veritas habet, etsi non contra fidem.

[b] ¶Intelligunt.] Talibus qui male intelligūt dicta magistri, essent aures præscindendæ, vt 24.q.1.si Petrus.

Aures male intelligentibus sunt p̄ scindendæ.

[c] ¶Secundum tropologiā] idest, *sm* moralem intellectū a tropos, quod est conuersio 2 quando verba nostra conuertimus ad mores informandos, 43.d. sit rector.

2 Et longo sermo. inde tropologia, idest cōuersio sermonis Hug. de hoc not. 76 d. ieiunii. in fi.

ADDITIO. Isti contrarium faciebāt, & facit de pœ. d. super tribus. Arch.

LEgant.] CASVS. In hoc c. reprehenduntur sacerdotes ab Hieronymo q filios suos & nepotes faciebant legere comœdias.

legere, & mimorum turpia scripta cantare, de ecclesiasticis[a] forsitan sumptibus eruditos. Et quod in corbonā pro peccato virgo, vel vidua, vel totam substantiā suam effundēs quilibet pauper obtulerat, hoc in Kalendariam strenā[b], & saturnalitiam sportulam[c], & Mineruale munus grāmaticus, & orator, aut in sumptus domesticos, templi stipes, aut in sordida scorta conuertit. Heli sacerdos, ipse sanctus fuit: sed quia filios[d] suos non erudiuit in omni disciplina, & correptione, supinus cecidit, & mortuus est. 1. Reg. 2.

[Item ex responsione Hadriani α Papæ ad Carolum, capit. 49.]

PALEA. Cap. VI.

OMnem vim venenorū † suorum in dialectica disputatione constituunt hæretici, quæ, philosophorum sententia, definitur non adstruendi vim habere, sed studium destruendi. Sed non in dialectica complacuit Deo saluum facere populum suum. Regnum enim Dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis. Iuo p. 4 c. 219. † al. inuentorum.

α ¶Hadriani.] *Hoc caput antea tribuebatur Vrbano. Sed est in scripto Hadriani de imaginibus ad Carolum magnum, c. 49. & inde emendatum est. Eadem vero habentur apud B. Ambrosium lib. 1. de fide ad Gratianum Imper c. 3.*

Item Rabanus de præssuris ecclesiasticis.

¶Beatus Hieronymus ab Angelo verberatur, quia Ciceronis libros legebat. Cap. VII.

LEgimus de beato Hieronymo, quod cum libros[e] legerit Ciceronis, ab Angelo est correptus, eo quòd vir Christianus paganorum figmentis intenderet. Ex Hieronymo ad Eustochium de custodia vir. Iuo p. 4 c. 164. Pann. l. 2. c. 132.

Hinc etiam filius ille prodigus in Euangelio reprehenditur, qui de siliquis, quas porci manducabant, vētrem suum replere cupiebat. ¶ Hinc etiam Origines α ciniphes, & ranas, quibus Aegyptij sunt percussi, vanā dialecticorum garrulitatem, & sophistica argumenta intelligit. Ex quib. omnib. colligitur, q̄ non est ab ecclesiasticis sæculariū literarū quærenda peritia. Sed cōtra legitur, q̄ Moyses, & Daniel omni scientia Aegyptiorum, & Chaldæorum eruditi fuerunt. Legitur etiam, q̄ p̄cipit Dominus filijs Israel, vt expoliarent Aegyptios auro, & argento, moraliter instruēs, vt siue aurū sapiētiæ, siue argentū eloquentiæ apud poetas inuenerimus, in vsum salutiferæ eruditionis vertamus. ¶ In Leuitico ēt primitias β mellis. i. dulcedinē humanæ eloquentiæ, Domino iubemur offerre. ¶ Magi quoque tria munera obtulerunt Domino, in quib. nonnulli tres partes philosophię volunt intelligi. Deniq. (vt in expositione psalterij γ Cassiadorus testatur) oīs splendor rhetoricę eloquētiæ, oīs modus poeticę locutionis, q̄libet varietas decorę pronunciationis a diuinis scripturis sūpsit exordiū. ¶ Hinc & Ambrosius ait super est. polā Colossensium. (Oīs ratio scientię supernę, vel terrenę creaturę in eo est, qui est caput earū, & auctor: vt q̄ hūc nouit, nihil vltra q̄rat, quia hic est perfecta virtus, et sapiētia, quidquid alibi q̄ritur,

Act. 7. Dan. 1. Exo. 3. & 11. Leu. 2. Mat. 2. Raba ad hunc locū Matth. c. 2.

mœdias, & poetica carmina, & quia ad hoc peccuniam ecclesiasticam, & ad alios turpes vsus conuertebant: vnde dicit eos presbyteros puniendos ad instar Heli, quia cecidit de sella supinus, & mortuus est, quia suos filios non correxit. Quæ sequuntur plana sunt vsque ad §. sed contra.

a ¶Ecclesiasticis.] Arg. contra. sup. 31. d. omnino.

b ¶Strenam.] Strena est primū donū, quod datur in principio Kalendarum, & datur p̄ augurio. 26. q. vlt. non obseruetis, & dicit strena quasi sine tihena. i. sine lamentatione.

c ¶Sportulā.] Quæ datur pro fabulis Saturni celebrandis, vel pro ludis Saturni bonæ fortunæ.

d ¶Sed quia filios.] talis repellitur a testimonio, vt 6. q. 1. q. crimen. Item nec potest esse episcopus, vt 48. d. necesse immo potius diciturcanis, quam eps, vt 2. q. 7 qui nec. Io.

e Egimus.] ¶Libros.] Quia legit eos cā delectationis, nō causa eruditionis, vt de cōse. d. 5. non mediocriter.

f ¶De siliquis.] id est sæcularib. scientijs, quæ inflant, nō satiant. 1.

SED CONTRA CASVS. Amodo p̄bat Gratianus, q̄ clerici sæcularib. scientijs debēt esse eruditi. Et hoc probat sex rationib. Prima est in principio Secūda ibi, [Legitur etiā] Tertia ibi, [In Leuitico..] Quarta ibi, [Magi] Quinta ibi, [Deniq.] Sexta ibi, [Hinc ēt Ambros.]

g ¶Vt expoliarent.] 14 q. 1. dixit.

h ¶Tres partes] s. moralem, naturalē, rationalem.

Scientiæ sæculares non satiant.

1 Sicut em̄ siliquæ onerant ventrē & inflāt, sed non satiant, sic, & illæ a spirituali fame non liberāt nec cæcitatem expellunt, sed onere peccatorū, & gehennę reatu grauant, quicūque ergo ad remouēdam cęcitatem ignorantiæ illas artes, & scientias discere appetit, quasi siliquis ventrē suum replere cupit. Em Hug.

a ¶De-

a ¶Despecta.] Respectu aliarum scientiarum. Ioan.

TVrbat.] CASVS. Quidam prohibebant Christianos ne legerent libros gentilium, quos Beda reprehendit, dicens, quod bene possunt legi sine peccato, vt vtilia inde sumantur, ad instar Moysi & Danielis, & etiam Pauli,

b ¶Si qua.] Argum. quòd utile non uitiatur per inutile, vt 17.q.4.quæst.sup.distinct.9 si ad scripturas contra. Ioan.

c ¶Magister] Nam legitur ꝙ cũ Paulus uenisset Athenas, vidit aram ignoti Dei, in qua erat scriptum, Hæc est ara ignoti Dei 1. in quo viuimus, mouemur, & sumus a qua scriptura Apostolus incępit prædicationem suã, & aperuit illis Athenienſibus sẽsum illius scripturæ, prosequens de Deo nostro, & dicẽs: Quem vos dicitis ignotũ, ego ꝑdico, & colo tunc Dionysius Areopagita videns quendam cęcũ trãseuntẽ dixit illi; Si illuminaueris istũ cæcum, credã tibi, qui statim inuocato nomine Christi illuminatus est, & ille credidit.

1 Alias, ignoto Deo dati ui casus.

Dionysius ꝑ prædicationẽ Pauli fuit conuersus.

hic perfectè inuenitur. In Daniele, & Salomone ostendit infidelibus se totius auctorem sapientiæ. Quod infideles non putant, quia non legunt in Euangelijs, & Prophetis astrologiam, geometriã, et alia huiusmodi: quæ ideo despecta sunt à nostris, quia nihil valent ad salutem, sed mittunt in errorem; & dum his student, curam animæ non habent. Qui uero Christum nouit, thesaurum sapiẽtiæ, & scientiæ inuenit; quia id nouit, quod utile est.]

α ¶Origenes.] *Is homilia 4. ad cap. 7. Exodi, ranas quidem comparat, poetis ciniphes autem dialecticis.*

β ¶Primitias.] *Leuitici c. 2 prohibetur fermentum, ac mel adoleri in sacrificio Domini: primitiæ tamen eorum iubentur offerri, sed non super altare imponi. Vbi in glossa ordinaria mel exponitur gentilis eloquentia, ab Isychio autem paganorum doctrina, cuius primitiæ ad imitationem Beati Apostoli Pauli possunt Deo offerri.*

γ ¶Cassiodorus.] *In prologo psalterij, c. 15. & sequenti multis verbis Cassiodorus diuinæ scripturæ eloquentiam explicat, & cõmendat. Sed quæ affert in principio explanationis Psalmi 6. valde videntur his, quæ nunc referuntur, conuenire.*

δ ¶Ambrosius.] *Ex Beati Ambrosij principio expositionis capitis secũdi epistolæ ad Colossenses, hæc summatim collecta sunt, referunturque in glossa ordinaria, & ab Anselmo ad idem caput secundum, cuius Anselmi uerbis Gratiani verba magnopere sunt similia.*

Hinc etiam Beda libro 2. Regum, c. 9. in Samuelis allegoricis expositionibus.

d ¶Indidisset.] In epistola Pauli ad Titum illud Epimenidis poetæ, Cretenses semꝑ mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri. 1. q. 1. Dñs declarauit. Interseruit ẽt in 1. epist. ad Corin. illud Menandri, Sæpe bonos mores corrũpũt colloquia prauа. q. 1. sępe. Itẽ vsus est illo versu. *Odero si potero, si non, inuitus amabo.* sed Hieron. de consec. d. 5. nonnunquã vsus est versibus Virgilij, & Augustino Lucani, mẽs hausti nulla, & c. 26. q. 5. nec mirũ. & iurisperitus auctoritate Virgilij ff. de rerũ diuisione. intantũ. §. cenotaphiu. & Homeri, Inst. de cõtrah. empt. § pretiũ.

Apostolus vsus est sententijs poeticis.

¶Non prohibeantur clerici sacras literas legere. Cap. VIII.

Iuo p. 4. c. 85. Pann. li 2. c. 13 ¶

† *al. quibus ubi licet inuenta utilia.*

TVrbat acumen legentium, & deficere cogit, qui eos à legendis sæcularibus literis omnimodo æstimat prohibendos; in quibus † si qua [b] inuenta sunt utilia, quasi sua sumere licèt. Alioquin nec Moyses, & Daniel sapientia, vel literis Aegyptiorum paterentur erudiri; quorum tamen superstitiones simul & delitias horrebãt. Nec ipse magister [c] gentium aliquot versus poetarũ suis vel scriptis indidisset [d], vel dictis.

2 *Cur ergo legi prohibentur, quæ tam rationabiliter legenda probantur: Sed sæculares [e] literas quidam legũt ad voluptatem, poetarum figmentis, & verborum ornatu delectati: quidam uero ad eruditionem eas addiscũt, vt errores gentiliũ legẽdo detestentur, & utilia, quæ in eis inuenerint, ad usum sacræ eruditionis deuote conuertant. Tales laudabiliter sæculares literas addiscunt. Vnde B. Gregorius quendam episcopũ non reprehendit, quia eas didicerat; sed quia contra episcopale officium pro lectione Euangelica, grammaticam populo exponebat.*

l. 6. reg. epist. 48 infra 86. dist. 1. c. cum multa.

CVR ERGO. CASVS. Soluit Gratianus contrarietatem hanc, dicens ꝙ sęculares scias debet qs addiscere nõ ad voluptatem, sed ad eruditionem, vt quæ in eis vtilia inueniuntur, ad vsũ sacrę eruditionis conuertantur, vnde Gregorius quendã epm reprehendit, no qa sæculares scias didicerit: sed qa ad voluptatẽ grammaticã loco Euãgelij exponebat. Gregorius infra 89.

Pauli, qui suis epistolis inseruit versus poetarum, scilicet, Cretenses, &c.

e ¶Sed sæculares.] Vnde beatus distin. cum multa.

Legi-

LEgimus aliqua.] CASVS. Totum hoc cap. legi pōt, de sæcularibus scientijs, Im H. & ostenditur ratio triplex quare legantur, scilicet ne negligantur, ne ignorentur, & ut repudientur. Vel sic: legimus aliqua ut nouum & uetust. testa ne negligamus. Legimus aliqua, ut artes, ne ignoremus. Legimus aliqua, ut scripturas hæreticorū, ut repudiemus.

a ¶Ne negligātur.] Vt uetus testm.

b ¶Ne ignoremus.] Nam quāuis nullus sit usus, tamē scientia necessaria est, vt sup. d. 7. c. ult.

c ¶Repudiemus] Vt libros hæreticorum, vt 24. q. 3. c ult.

SI quis.] CASVS. Cap. istud diuidit in duas partes. In 1. parte dr, ꝙ non est reprobandum, si qs addiscit grammaticam vel dialecticā, vt intet uerum & falsum discernat In secunda parte, quæ incipit ibi: [Geometria,] dicitur ꝙ quadriuiales sciētiæ ueritatem in se habēt: sed non sunt sciētiæ pietatis, & assumendę. Sed vetus & no. test. sunt scientię pietatis, & assumendę, & grammatica in bonos usus assumpta proficere potest.

d ¶Geometria] De astronomia nō facit mentionē: quia hæc abijt in desuetudinem, vt 26. q. 2. §. his ita.

QVi de Mensa.] CASVS. Duæ quæstiones factæ fuerūt Hieronymo. Prima fuit, an sit peccatum discere doctrinam & sciētiam paganorum? Et respondet Hieronymus, ꝙ non: & hoc probat exēplo quatuor puerorum. s. Danielis, Ananiæ, Azariæ, Misalis, & exēplo Moysi: qui si sciuissent esse peccatum, nunquā didicissent. Discebant enim, vt cōuincerent incredulos, aliter risui paterēt, si de dogmatib. eorum cum eis disputarent, cum inde nihil scirent Secunda quæstio fuit, an sit peccatum recordari sæcularium legum in prædicatione vel disputatione? Et respondet, ꝙ non: quia hoc fit ex necessitate, ut probemus ea, quæ sancti dixerunt in libris gentilium contineri.

e ¶Qui de mensa] Daniel, Ananias, Misael, Azarias 1. nam turpe est alicui decretāti ius in quo versatur ignorare, ut ff. de origine iuris, l. 2. § Seruius.

f ¶Scirent esse peccatum.] Ex eo ꝙ Hieronymus hic inducit exemplum Danielis, colligitur arg ꝙ in dubijs recurrendū est ad exempla maiorum & aliorum. 16. q. 1. sunt nonnulli. 22. q. 1. vt noueritis. 1. q. 7. conuenientib. 12. q. 2.

Hinc etiam Ambrosius scribit super Lucam in explanatione proœmij.

¶Sæculares literæ legendæ sunt, ne ignorentur. Cap. IX.

LEgimus aliqua, ne negligantur [a] α; legimus, ne ignoremus [b]; legimus, non ut teneamus, sed vt repudiemus [c]. Pann. l. 2. c. 34.

α ¶Negligantur.] *Sic etiam in Pannormia, sed in originali et in uno Gratiani manuscrip.* ne legantur. *Ibi enim agitur de pseudeuangelijs. Sed non est mutatum ob glossam.*

Item Hieronymus ad c. 1. epist. ad Titum.

¶Grammatica legenda est, vt per eam sacræ scripturæ intelligantur. Cap. X.

SI quis artem grammaticam nouerit, vel dialecticam, vt rationem rectè loquendi habeat, & inter falsa & uera di judicet, non improbamus α. ¶Geometria [d] quoque, & arithemetica, & musica habent in sua scientia veritatem: sed non est scientia illa, scientia pietatis. Scientia pietatis est nosse legem, intelligere prophetas, Euangelio credere, Apostolos non ignorare. ¶Grammaticorum β autem doctrina etiam potest proficere ad vitam, dum fuerit in meliores vsus assumpta. Pann. li. 2. c. 135. Iuo p 4. c. 167. Pann. li. 2. c. 136.

α ¶Non improbamus.] *Absunt istæ duæ voces ab originali. Exponens enim B. Hieronymus uerba illa ex principio epistolæ ad Titum,* & cognitionem ueritatis, quæ est iuxta pietatē, *ita scripsit*: Est plane ueritas, quæ non habet pietatem, si quis grammaticam, &c.

β ¶Grammaticorum.] *Hæc non sunt B. Hieronymi, sed Isideri lib. 3. de summo bono, c. 13. ex quo citat Iuo.*

Item Hieronymus in primum caput Danielis.

¶Exemplo Danielis probatur non esse peccatum sæcularibus literis erudiri. Cap. XI.

QVi de mensa [e] regis, & de vino potus eius nolunt † comedere, ne polluantur, vtique si ipsam sapientiā, atque doctrinam Babyloniorum scirent esse peccatum f, nunquam acquiescerent discere, quod non licebat. Discunt autem, non vt sequantur, sed ut iudicent, atque conuincant, quomodo si quispiam aduersus mathematicos uelit scribere imperitus mathematis, risui pateat: & aduersus philosophos disputans, si ignorat dogmata philosophorum. Discunt ergo ea mente doctrinam Chaldæorum, qua & Moyses omnem sapientiam Ægyptiorū didicerat. *Idem.* ¶Si quando cogimur literarum sæcularium recordari, & aliqua ex his dicere, quæ olim omi- Poly. li. 4. tit. 7. † *non vult.*] orig. & Poly. & sic deinceps. *Act. 7.* Hier. in prologo in in Danielem.

Daniel & socij sui.

1 Isti alio noīe dicti sunt Balthasar, Sidrac, Misac, & Abdenago, Im Hug & Lau

12. q. 2. quæst. 16. q. 3. præsulum 14. q. 1 c. ult. 26 q. 2. nō statutū. & c. non exemplo. C. de sen & interlo. nemo 2. contra Sol. ubi iura deficiunt, recurrendum est de similibus ad similia. alias non 20 dist de quib dic, vt ibi. Itē arg præsumi eo ipso bonum, ꝙ ab aliquo bono sit factū, vt 7 q. 1. oīs q & 34. q. 1 cū beatissimus 9. q 2. Lugdunensis. 12. q. 1. expedit 28. q. 1. sic eñ. 31. dist oīno Io.

2 Vt no. 13 d. c fi. Recuritur qñqu de similibus ad similia.

a ¶Præ-

simus nō nostræ est voluntatis, sed, vt ita dicam, grauissimæ necessitatis, vt probemus ea, quæ a sanctis prophetis ante sæcula multa prædicta [c] sunt, tam Græcorum, quam Latinorum, & aliarum gentium literis contineri [b].

Item ex synodo Eugenij a Papa secundi.

¶Magistros, & Doctores episcopi congruis locis constituant. Cap. XII.

De quibusdam locis ad nos refertur neq; magistros, [c] neq; curam inueniri posse studio literarum. Idcirco in vniuersis episcopijs, subiectisque [d] plebibus, & alijs locis, in quib. necessitas occurrerit, omnino cura, & diligentia adhibeatur, vt magistri [c] & Doctores constituantur; qui studia literarum, liberaliumq; artium dogmata assidue [f] doceant, quia in his maxime diuina manifestantur, atque declarantur mandata.

a ¶Eugenij.] *Apud Anselmum citatur ex synodo habita Rom. in consist. Lateranen. a Beato . . . . In Polycarpo eodem modo, & additur nomen Eugenij Papa II. & in synodo Leonis IV. quarum synodorum, vt alibi dictum est, exemplaria sunt in Vaticana bibliotheca. In indice etiam synodi a Gregorio VII. Roma habita, talis cuiusdam capitis hæc ponitur summa.* Vt omnes episcopi artes literarum in suis ecclesijs doceri faciant.

† sed ibi fusius. *Item Augustinus contra Faustum Manichæum, libro 13. c. 15.* †

¶Auctoritatibus gentilium, eorum vanitas retunditur; atque conuincitur. Cap. XIII.

Si quid veri [g] de Deo Sybilla, vel Orpheus, alijve gentiū vates, aut philosophi prædixisse perhibētur, valet

De quibusdam.] CASVS. Relatum fuit Eugenio in synodo sua, ꝙ in quibusdam locis non erant magistri, qui erudirent alios in liberalibus artibus, & ideo præcipit omnibus episcopis, vt in congruis locis magistros constituant, qui quotidie in doctrinis liberalibus alios doceant.

c ¶Neque magistros.] Arg. ꝙ scholares 1. in scholis de eccles. suis debent hre præbendas sup. d. 32. si qui. ff ex quib. cau. maio. in integ. nec non. ff. de neg. gest. l. 1. extra de cler. non resident. inter quatuor 1 q. 2. sacerdos. Sed cōtra 1. q. 2. placuit. inf. de confec. d. 1. nemo. inf. 12. q. 2. cō cessa. 16. q. 1. generaliter.

d ¶Subiectisque.] id est, baptismalibus ecclesijs.

e ¶Vt magister.] Quid iuris sit de magistris, haaes extra de magist. quia nonnulli, & extra de magist. capit. 1. quia a clericis ipsius ecclesiæ, & a pauperibus nihil petent, vt ibi dicitur. Sed nunquid magister iure licito potest facere collectam? Videtur quòd non: quia scient ia donum Dei est: vnde vendi non potest, vt 1. quæst 3 non solum. quia professores iuris, & si honeste accipiunt, tamen inhoneste petunt, vt ff. de var. & extraor. cong. gl. 1. §. est q dem. Item quia potius debent proijcere pecuniā exemplo Cratis. 12. q. 2 gloria. §. Crates. Itē quia propter honorem adipiscendum legunt: non propter vilitatem aliorum, quare tanquam suorum negotiorum gestores nihil ab auditoribus petere debent, vt ff. de nego. gest. si pupilli, §. 2. Sed contra: qui pro tempore præstat obsequium, debet consequi beneficium, vt 12. q 2 charitatē. Item quare non posset magister vendere doctrinam suam, si cut iurisperitus consilium, vt 14. q. 5. nō sane? Item nonne testis gratis testatur, & tamen recipit ꝓcurationem, id est pecuniam procurationis nomine, vt 4. q. 3. cap. venturis, & episcopus gratis consecrat ecclesiam: tamen recipere potest procurationem: vt extra de simo. cum sit, & officium magistri remunerandum est, vt ff. de donatio. Aquilius? Solu. tunc petat magister collectam cum ei sua plenissime nō sufficiūt, vt 10 q. 3. priscis, & 12. q. 1. episcopus ecclesiarum rerum 10. Ego credo quidquid dicat 10. ꝙ magister potest facere collectam de qua viuat, & procuretur, etiam si abūdet, 2 quia episcopus cum consecrat ecclesiam, & cū visitat, recipit procurationem ēt si abundet, vt in decr. de si. cum sit Romana. & extra de cens. cum Apostolus, & co. tit. sopire, nec vēnit magister scientiam, qa æstimari nō potest: sed pro labore suo ꝓmittitur ei præmium. nam prædicator nō dicitur vendere prædicationem, & tamen petere potest sustentationem, vt extra de præscript. cum ex officij, & de cens. cum venerabilis, & 13. q. 1. §. quia ergo, & §. his ita Bar. 3

f ¶Assidue.] id est, horis competentibus. sic supra 31 distinct. sacerdotibus. ff. de cond. & demon. si quis ita legauerit.

Si quid veri.] CASVS. Manichæi dicebant, quòd si Orpheus, & Sybilla, & alij vates, & philosophi gētiliū de Deo aliquid dixerunt, tantæ est auctoritatis quantæ sunt verba prophetarum. Et respondet Augu. dicens, quod si quid veri ibi reperitur, valet ad conuincendum eos: sed non vt habeatur in auctoritate sicut verba prophetarum. Et hoc probat similitudine Dæmonum, & Angelorum, qui Dæmones, licet vera dixerunt de Christo non tamen sunt tantæ auctoritatis quantæ verba Angelorum.

g ¶Si quid veri.] Argum. quod testes, vel instrumenta possunt pro parte rata haberi, pro parte non, vt dixi supra distin 9. si ad sacras, sed illud verum est, quando reprobantur ratione personæ: secus si reprobentur propter dicta. Item argum. ꝙ si aliquid induxero pro me, ꝙ non teneor recipere contra me. su. d. 19. si Romanorum.

1 Intelligo aliquem esse in scholis, licet aliquando diuertat cā eundi ad curiā Romanā, vel alibi, statim reuersurus: nā tūc nec diuertisse vī de pœ. d. 1. diuortiū Arch.

Magister ꝓducendo an possit collectam facere.

2 Arg. cōtra. 10. q 5. cauē dum iux. h. vbi de hoc. & ibi dicam.

3 De hoc ēt no t q. 3 vē dentes, & plene extra de magistris qa Arch.

Instrumēta possunt pro parte approbari, & pro parte reprobari.

contra

contra Io.Sol.si vtor aliquo contra me,& pro me vti debeo:nisi in casibus specialibus.2.q.7.si hæreticus.Dic vt ibi.Bart.

a ¶Valet quidem.] Arg.esse argumentādum ab exemplis paganorum, & in dubiis ad ea recurrendum inf.13. q.2.questa sup.d.21. submittitur.

b ¶Dæmoniorum.] cum dixerunt filio Dei, ad quid venisti ante tēpus torquere nos? Apostolus tñ in epistola ad Corint. vr̄ contrarium dicere,cum dicit. Si cognouissent eum nunquam Dñm gloriæ Crucifixissent. Dic ꝙ sic perfecte eum non nouerunt:tamē credebant eum filiū Dei, cum viderunt eum ambulātem super aquas:cum viderunt eum esurire,nō credebant.

Diaboli vtrū cognouerūt Chim esse filium Dēi.

Relatum.] Hæc est 3.pars huius d.in qua dicit.ꝙ a sapientibus debemus audire,quę leguntur in sacra scriptura. Io.de Fan.

CASVS. Quidam erant, qui cum veritatis doctorem non haberent diuinam scripturam exponebant pro suæ voluntatis arbitrio: & non secundum traditionē sanctorum patrum: ex suo ingenio quasdam similitudines capientes:quos Clemens reprehendit, ostendens quod diuina scriptura non debet intelligi secundum arbitrium alicuius,nec extraneus sensus debet quæri, vel a litera alienus: licet multa sint in diuinis scripturis,quæ possunt trahi ad varios,&diuersos intellectus.Et ideo docet scientiam esse discēdā ab eo, q veritatē a suis maiorib.percepit: vt possit postea veritatem prædicare,& alios recte docere,& ad assertionem veri dogmatis artibus liberalibus poterit vti,vt falsa,& simulata declinet.seq.c.patet.

c ¶Traditionem.] Tales dicuntur transferre terminos patrum,vt 23.q.3.transferunt.

d ¶Verisimilitudines.]idest,statim volunt per similitudines procedere in alijs,& licet per similia licitum sit argumentari 1 vt 20.d de libellis.non tamen semper, vt 17 q.1 nuptiarum,& 18.q.1.sic enim.

e ¶Alienum]Nisi illud reperiatur in auctoritate, vt cū inuenimus annum poni pro die,vel econtra, vt 31.d.tenere.33.q.1.hoc ipsum.

f ¶Discere.] Prius enim debet discere quam docere,vt 16.q.1.si clericatus,&c.vide.& 36.d.§.ecce.

g ¶In pueritia.] Arg.ꝙ aliquis pōt testificari de eo,qđ vidit in puerili ætate,vt hic,& de conse. d.4. cum itaq; & c. placuit.& 26 dist.deinde. nā & liber factus pōt testificari de eo qđ vidit, cum esset seruus, vt ff.de ver.signif.

Testificare pōt quis de eo qđ vidit in ætate puerili.

quidem [a] aliquid ad paganorum vanitatem reuincendā: non tamen ad istorum auctoritatem amplectendam.Quātum enim distat de Christi aduentu inter prædicationem Angelorum,& confessionem dæmoniorum [b], tantum inter auctoritatem prophetarum, & curiositatem sacrilegorum.

Ibidem infra.

Item Clemens Papa I.epist.5.ad suos discipulos.

¶Ad intelligentiam sacrarum scripturarum, sæcularium peritia necessaria ostenditur. Cap. XIV.

3 Relatum est nobis,quod quidam in vestris partib. commorantes aduersantur sacris † doctrinis:& prout eis videtur,non secundum traditionem [c] patrū,sed iuxta sensum suum,docere videntur.Multas.n.quidam vt audiuimus, vestrarum ingeniosi homines ex ijs,quæ legunt,verisimilitudines [d] capiunt.Et ideo diligenter obseruandum est; vt lex Dei cum legitur non secundum propriam ingenij intelligentiam legatur,vel doceatur. Sunt .n.multa verba in scripturis diuinis,quæ possunt trahi ad eum sensum,quem sibi vnusquisq; spōte præsumpsit,sed fieri non oportet.Non enim sensum † quem extrinsecus adulteretis,alienum [e],& extraneum debetis quærere,aut quoquo modo ipsum scripturarum auctoritate confirmare,sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis.Et ideo oportet ab eo intelligentiam discere [f] scripturarum, qui eam a maioribus secundum veritatem sibi traditam seruauit,vt ipse possit ea,quæ recte suscepit,competenter asserere.Cum.n.ex diuinis scripturis integram quis,& firmā regulam veritatis susceperit; absurdum non erit, si aliquid etiam ex eruditione communi, ac liberalib.studijs, quæ forte in pueritia [g] attigit,ad assertionem veri dogmatis conferat:ita tamen,vt vbi vera didicerit,falsa,& simulata declinet.

† al.sanis.

† secundum ingenium hominum] orig.

† al.sensum extrinsecus alienum.

Item Isidorus in lib.3.sententiarum de summo bono,c.13

¶Quare prohibetur Christianus poetica figmenta legere. Cap. XV.

4 Ideo prohibetur Christianus figmenta legere poetarum,quia per oblectamenta inanium fabularū mentem excitant ad incentiua libidinum. Non .n. solum thura [h] offerendo, dæmonibus immolatur, sed etiam eorum dicta libentius capiendo.

Iuo p.4.c.167. Pann l.2.c.137.

1 Ad hoc extra de const. translato.& de rescr.iter. & de transl. inter.ext de app. vna. ff. ad l. Aq. illud.Arch.

2 Ad idem facit expresse,vt vr̄.ff.ad Sylla.l excipiuntur Arc.

gnif nationem.§.vlt.2.Arg.contra,quia hæc ætas nescit quid agat,vt C.de falsa moneta, l.1.& impubes nihil intelligitur scire,vt ff.de iur.& fac.igno.l.vlt.Dic quod si fuerit capax doli,bene potest de eo quod tunc vidit testari de puro facto: sed de circunstantiis,s qualiter quid factum sit nō. quia in hoc facile potuit falli memoria. Io.quod satis credo.argu.Instit de inut.stipu.§.pupillus ff.de reg.iur.l.in negotiis. Bar.

Ideo prohibetur.]Hæc est 4 pars huius dis.in qua dicit causam quare fuerit prohibitum studere in libris gentilium.Io.de Fan.

h ¶Thura.]q d non refert,an quod fiat, an eius simile, vt 11.q.3.existimant.& 86.distinct pasce.ff.man.l.vlt.

Digitized by Google

VT ITAQVE CASVS. Concludit Gratia. ex ſupradictis, ꝙ ſacerdotes debent ignorantiam omnino vitare: quia ſi ſacerdotes cæci & ignorantes velint ducere ſubiectos, ambo in foueam cadunt; quod probatur auctoritate pſal. Et licet quis, velit ſe excuſare auctoritate Euangelii dicentis, Seruus neſciens voluntatem domini, &c. non tamen prodeſt, & hoc probatur auctoritate Apoſtoli. Qui ignorat, &c. quod debet intelligi de eo, qui inuenit a quo potuit diſcere: alias punitur. quod probatur auctoritate Auguſtini. Non omnis, &c. Sequens capitulum patet.

Excuſantur ne hi ad quos Apoſtolorū ꝓdicatio non peruenit?

Ex Greg. in l. 1. paſtor. c.

Vt itaque ex præmiſſis apparet, imperitia ſacerdotib. ſemper eſſe debet aduerſa: quia cum per ignorantiam cæcati alijs ducatum præſtare cœperint, ambo in foueam cadunt inde dicitur in pſalmo: Obſcurentur oculi eorū [a], *ne videant, & dorſum* [b] *eorum ſemper incurua.] Cum enim obſcurantur illi, qui præeunt, ad ferenda onera peccatorum, facile ſequentes inclinantur. Elaborandum eſt itaq; ſacerdotibus, vt ignorantiam a ſe quaſi quandam peſtem abiciant. Licet enim ſeruus neſciens voluntatem domini ſui & non faciens, dicatur vapulare paucis, non tamen hoc de omnib. generaliter intelligitur. Ait enim Apoſtolus* [*Qui ignorat* [c], *ignorabitur.*] *Quod de eo intelligendum eſt, qui noluit* [d] *intelligere, vt bene ageret.*

Vnde Auguſtinus ait in lib. quæſt. veteris, ac noui teſtamenti, queſt. 67.

Matth. 17.
Pſal. 68.
Luc. 12.
1. Cor. 14.
Pſal. 35.

Cap. XVI.

NOn omnis ignorans immunis eſt a pœna. Ille enim ignorans poteſt excuſari a pœna [e], qui a quo diſceret, non inuenit. iſtis autem hoc ignoſci petit, qui habentes a quo diſcerent, operam non dederunt. Huiuſmodi non licet ignorare, accipiant ergo veniam, ſi conuertantur.

¶ *Caput hoc in pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus coniunctum eſt ſuperiori. Eſt autem reſponſio ad quæſtionem, quam præmiſit B. Auguſtinus hic verbis.* Quid eſt quod in carne poſitus Saluator ait: [Pater ignoſce illis; non enim ſciunt quid faciunt? Si enim neſciunt: quid eſt, quod ignoſcitur? maxime cum dicat rex Abimelech ad Deum: [Nunquid gentem ignorantem perdes? Non omnis ignorans immunis eſt, &c. [*In extremo autem addita ſunt nonnulla ex ipſo B. Auguſtino, quo ſententia ſit integrior.*

Luc. 23.
Gen. 20.

DISTINCTIO. XXXVIII.

1 pt. CVm itaque [f] *voluntaria ignorantia omnib. noxia ſit, ſacerdotibus eſt periculoſa.*
Vnde in concilio Tolet. 4. c. 24. legitur.

a Alias oculi eorum. ſ. prælatorū, qui, &c.

b ¶ Dorſum.] ideſt, ſubditos qui ſuſtentari debent a prælatis quaſi in dorſo: vel quia ſequuntur dorſum ipſorum. vndecima q. 3. præcipue.

c ¶ Qui ignorat.] .i. qui negligit ſcire, vel contẽnit ſcire ADDITIO. Nam ignorantia quæ eſt ex culpa. nocet. 28. q. 1. §. ex his.

d ¶ Qui noluit.] Vt ergo, ꝙ illi ſint excuſati ad quos ꝓdicatio Apoſtolorū non peruenit, vt 82. d. Apoſtolicæ Decret. Grat pars I.

e ¶ Non omnis.] ideſt, a peccato pro quo debet pœna, vel a pœna æterna: aliter non congrue diceret, nec verum, ẽt cum in quolibet ignorante ſit pœna eo ipſo, ꝙ ignorat, ſecũdum Hugo.

CVm itaq;] Hæc diſt. diuiditur in tres partes. In prima intẽdit probare, quod omnes ſacerdotes, & alij maiores & minores debent eſſe inſtructi in lege diuina, & præcipue in canonica, & probat hoc per 10. auctoritates. Secunda ibi, [Quamuis.] Tertia ibi, [Sed licet] loa. de Fan. CASVS. Facti mentione fu. de ignorantia in §. vt itaque & in cap. non omnis. ſupponit Grat. 38. diſt. in qua oſtendit, quod ignorantia periculoſa eſt, maxime ſacerdotibus.

f ¶ Cum itaque] Superiori d. facta fuit mentio de ignorantia: ideo magiſter an neẽſſit illam 38 diſt. in qua oſtendit, qđ ignorantia periculoſa eſt, maxime ſacerdotibus. Notandum eſt ergo, quod ignorantia iuris alia eſt iuris naturalis, alia ciuilis, vel canonici. Ignorantia iuris naturalis neminẽ excuſat. ſi eſt adultus, vel diſcretus: quia in his parum intereſt decipere, vel decipi poſſe, vt 16. q. 1. ſi cupis de hac dicitur, Ignorans ignorabitur. Ignorantia iuris ciuilis, vel canonici neminem excuſat, vt infra ea. ſi in laicis. &c. quæ ipſis aliquos tamen excuſat, vt milites, mulieres 1, ruſticos, minores. Ioan. damno tamen vitando nulli nocet, vt ff. de iuris & facti igno. error, in fi. niſi in ijs quæ introducta ſunt ad rigorem iuris conſeruandum, vt in conſtitutione, quis quis in tantam. C. vn de vi. & præſcriptionibus. Barto. Ignorantia facti alia probabilis. & hæc excuſat: quia etiam peritiſſimos fallit, vt infra 1. quæſt. 1. ſi quis a ſimoniacis & 9. quæſt. 1. ordinationes alia eſt craſſa & ſupina, vt cum quis ignorat id quod publice factum eſt in ciuitate. hæc neminem excuſat. vt 16. diſt. quod dicitis. 12, quæſt. 2. qui & humanis. Hoc plenius inuenies 1. q 4. §. vlt. in fin.

Ignorãtia iuris eſt multiplex.

1 De hoc legi. & no. 22. q. 4. illicitũ. fœminas tũ nõ in oĩbus excuſat ignorantia: ſed in quibuſdã, vt no ff. de iuris & fa. ig. l. regula. in princ & C eo. tit. l. fi. ignorantia facti eſt multiplex.

Digitized by Google

IGnorantia] CASVS. Docet hic concilium Tolet. q̃ ignorantiam ſacerdotes Dei debent vitare, q̃ mater eſt cũctorũ errorũ: & iõ maxime in ſacerdotib. eſt vitanda. Vnde ſacras ſcripturas legere debent, quibus populos ſibi commiſſos valeant eruditre tam in ſcientia fidei quam in moribus: & hoc probatur auctoritate Apoſtoli dicentis: Attende lectioni, &c.

a ¶Ad Timotheũ.] Arg. quod vni dr̃ ad omnes extenditur, vt 24.q 1.quodcunque & 16.q.1.prædicator. 61 d.miramur de pœnit d.1.§.his auctoritatibus 1. C. de diuer. refer l 1.ff. de pac.iuriſgẽtium. § pactorum. argum. contra 25.diſtinctio. qualis.

1 Verſi. nunc aũt. alias eſt 6. ad idẽ de conſecr. diſt. 4 proprie.

QVãdo. CASVS. Docet. concilium Toletan. quod quando epiſcopi ordinant presbyteros in capellis, debent eos docere qualiter officia debeant celebrare, ne per ignorantiam in diuinis ſacramentis offendãt. & cũ ad litanias venerint, vel ad concilium, debent epiſcopo ſuo reddere rationem qualiter baptizauerint, vel officia celebrauerint. ſequens cap. patet

b ¶Officialem.] In quo continetur officium eccleſiaſticũ.

c ¶A ſacerdote] id eſt, epiſcopo.

Proceſſiones rogationum.

d ¶Ad litanias.] id eſt in rogationibus. Et ſic patet, q̃ omnes ſacerdotes veniẽt ad cathedralẽ eccleſiã in feſto rogationu ſic infra de conſe. d. 3 c 3. de cõſe. d. 1. quod hoc.

e ¶Vel ad cõciliũ.] Sic patet, quod conuentus quem habet epiſcopus cum cleri cis ſuis, dicitur cõcilium. vt 18. q. 2. abbates 2 q. 2. placuit 18. d. propter, &c. placuit.

Laici iuris peritiam debent habere 2 Vel dic, q̃ hoc poteſt intelligi de illis laicis, q̃ in dignitate ſunt conſtituti, de quibus habetur extrã 59. diſtin. ſi officia. Arch.

f SI in laicis.] Videi ergo quod laici habebunt peritiam iuris maxime ſi ſint iudices, cum teneantur ferre ſententiam in ſcriptis, vt dixi 20. d. §. 1. Sed poteſt intelligi de iure cõſuetudinario, vel de iure naturali, in quo periculoſa eſt ignorantia, vt 16 q 1 ſi cupis 1.

NVlli ſacerdotum.] CASVS. Multi populi normam canonum & decretorum non ſeruabant, & epiſcopi cum canones ignorarent, eos non corrigebant, præcepit ergo Cœleſtinus, vt nulli epiſcoporum liceat canones ignorare quatenus cum fuerit neceſſe, corrigant delinquentes.

g ¶Canones.] Pœnitentiales. ſi intelligis de ſacerdotibus, vt 26. q. 7. tempora. ſi intelligis de epiſcopo, planũ eſt, vt 23. d. qui epiſcopus.

QVę ipſis. CASVS. Octo exponit in hoc capitulo Auguſtinus, quæ ſunt ſacerdotibus neceſſaria, ad hoc, vt ignorantiam vitent: ſcilicet librum ſacramentorum, &c. de quibus octo ſi vnum defuerit, vix ſacerdotis nomen habebit.

h ¶Ad diſcendum.] ſupple hæc ſunt.

a ¶Sa-

¶Sacerdotibus maxime ignorantia vitanda eſt. Cap. I.

IGnorantia mater cunctorum errorum maxime in ſacerdotib. Dei vitanda eſt, qui docendi officium in populis ſuſceperũt. Sacerdotes enim legere ſanctas ſcripturas frequenter admonet Paulus Apoſtolus dicens ad Timotheum [a] [Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ;] & [ſemper permane in his.] Sciant igitur ſacerdotes ſcripturas ſanctas, & canones, vt omne opus eorum in prædicatione, & doctrina conſiſtat: atque ædificent cunctos tam fidei ſcientia, quam operum diſciplina.

Burc. l. 1. c. 110. Iuo p. 9. c. 202. Anſ. l. 7. c. 134. 1. Tim. 4. Ibidem inferius. Conc. Arc. l. 4. c. 3. Burc. l. 2. c. 157. Anſ. l. 7. c. 113.

Item ex eodem Tolet. 4. c. 25.

¶Officialem libellum, ab epiſcopo accipiant presbyteri. cum ordinantur. Cap. II.

QVando presbyteri in parochijs ordinantur, libellũ officialem [b] a ſuo ſacerdote [c] accipiant, vt ad eccleſias ſibi deputatas inſtructi ſuccedant; ne per ignorantiam etiam in ipſis diuinis ſacramentis offendãt. Cum verò ad Litanias [d], vel ad concilium [e] venerint, rationem epiſcopo ſuo reddant, qualiter ſuſceptum officiũ celebrent, vel baptizent.

Iuo p. 3. c. 129. Anſ. l. 7. c. 113. Iuo p. 3. c. 129. Pann. l. 3. c. 23.

Item Leo epiſcopus ad clerum, & plebem Conſtantinopolitanæ vrbis epiſt. 22.

¶Inſcitia ſacerdotum nec excuſatione digna eſt, nec venia. Cap. III.

SI in laicis [f] vix tolerabilis videtur inſcitia; quanto magis in ijs, qui præſunt, nec excuſatione digna eſt, nec venia?

Anſ. l. 7. c. 119. Poly. l. 4. tit. 4.

Item Cæleſtinus vniuerſis epiſcopis per Appuliam, & Calabriam conſtitutis, epiſt. 3.

¶Canones non licet ſacerdotibus ignorare. Cap. IIII.

NVlli ſacerdotum liceat canones [g] † ignorare, nec quicquam facere quod patrũ poſſit regulis obuiare. Quæ enim a nobis res digne† ſeruabitur; ſi decretalis norma conſtitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permiſſa, frangatur?

Burc. l. 2. c. 160. Iuo p. 6. c. 251. Anſ. l. 7. c. 108. Poly. l. 4. tit. 4.

† al. ſuo canones. † al. digna.

Item ex dictis Auguſtini.

Burc. l. 2. c. 2. & l. 19. cap. 8. Anſ. l. 7. c. 109. Poly. l. 4. tit. 31. Iuo p. 6. c. 22. Pann. l. 3. c. 24.

¶Quæ ſint ſacerdotibus neceſſaria ad diſcendum. Cap. V.

QVæ ipſis ſacerdotib. neceſſaria ſunt ad diſcendũ [h];

3 Ad idem 61. diſt. ſtatuimus. & extra de cõſan. & affi. c. 1. in fin. & inf. eo. oẽs.

ideſt liber ſacramentorum[a], lectionarius, antiphonarius, baptiſterium, computus[b], canon pœnitentialis, pſalterium, homiliæ per circulum anni Dominici diebus, & ſingulis feſtiuitatibus aptæ. Ex quibus omnibus ſi vnũ[c] defuerit; ſacerdotis nomen vix[d] in eo conſtabit: quia valde periculoſæ ſunt euangelicæ minæ; quibus dicitur. [Si cæcus cæco ducatum præſtet: ambo in ſoueam cadunt.]

Matth. 15.

¶ *Cæteri etiam collectores Auguſtinum citant. Fere autem omnia hæc habentur in pœnitentiali Bedæ, & in libro de officijs eccleſiaſticis, & alibi.*

Item ex 7. ſynodo, c. 2.

¶ Quæ oportet ſcire eum, qui epiſcopus eſt ordinandus. Cap. VI.

Pſal. 118.

Mutatus eſt periodi ductus. Iuo p. 5. c. 372.

OMnes pſallentes repromittimus[e] Deo, [In iuſtificationibus tuis meditabor; non obliuiſcar ſermones tuos.] Quod omnes quidem Chriſtianos obſeruare ſalutiferrimum eſt; ſed præcipue hos, qui hierarchicam conſecuti ſunt dignitatem, Vnde definimus omnem, qui ad epiſcopatus prouehendus eſt gradum, modis omnibus pſalterium[f] noſſe; vt ex hoc & omnis clerus, qui ſub ipſo fuerit, ita moneatur, & imbuatur. Inquiratur autẽ diligenter à metropolitano, ſi in promptu habeat legere ſcrutabiliter, & non tranſitorie tam ſacros canones, & ſanctum Euangelium, quàm diuini Apoſtoli librum, & omnem diuinam ſcripturam; atque ſecundum mandata Dei cõuerſari, & docere populum ſibi commiſſum. Subſtantia[g] enim ſummi ſacerdotij noſtri ſunt eloquia diuinitus tradita, ideſt vera diuinarum ſcripturarum diſciplina, quemadmodũ magnus perhibet Dionyſius. Quod ſi diſceptauerit[h], & ita libenter facere, & docere minime ſpoponderit; nullatenus conſecretur. Ait enim prophetice Deus: [Tu ſcientiam repulliſti; & ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi.]

Cap. 1. ecc. Hierarchiæ.

Oſee 4.

Item ex concilio Carthaginienſi 3. c. 3.

¶ De eodem. Cap. VII.

† Pro declaratione huius cap. vide Ale. de Imo. in l. ſi quis. C. de pact. & §. igitur ordinandus. in authen. non opor. epiſc.

PLacuit †, vt ordinandis epiſcopis, vel clericis prius ab ordinatoribus ſuis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur[i]; ne ſe aliquid contra ſtatuta concilij feciſſe pœniteat †.

†*al. paniteat*] *al. aſſerant.*

Item Zepherinus Papa epiſt. 1. ad epiſcopos Siciliæ.

¶ Sacræ ſcripturæ inhærentes non obſcurantur iniquitate mundana. Cap. VIII.

SIcut ſtellas cœli non extinguit nox; ſic mentes fidelium, firmamento[k] inhærentes ſanctæ ſcripturæ, nõ obſcurat mundana[l] iniquitas.

Item Hieronymus ad Euſtochium in proœmio comment. in Eſaiam.

a ¶ Sacramentorum.] Ideſt, Miſſale.
b ¶ Computus.] Quo addies & menſes.
c ¶ Si vnum.] Arg. q̃ vbi plura requiruntur ex neceſſitate, ſi vnũ ex his deeſt, nihil agitur, vt de conſec. diſt. 4. in ſynodo. 22. q. 2. animaduertendum, ſic qui offendit in vno factus eſt reus omnium, vt de pœn. diſt. 3. conſideret. & eſt ſimile 1. C. de teſta. ſi vnus. & ff. de tranſa. cum hi §. ſi prætor. Arg. contra 30. q. 5. aliter. ff. de vent. inſpicien. l. 2. in fi. 2.
d ¶ Vix.] Quia vbi res deeſt, nec nomen habebitur, vt 68. d. choriepiſcopi. 7. q. 1. factus. C. de fer. à nullo. 35. q. 7. quid eſt.
e ¶ Repromittimus.] Ideſt, videmur nos obligare, cum dicimus illa verba: In iuſtificationib. tuis meditabor.
f ¶ Pſalterium.] 85. diſt. archidiaconum. 22. diſtinctione, qui epiſcopus.
g ¶ Subſtantia.] Ideſt, de ſubſtantia ſacerdotij videt eſſe, q̃ ordinandus habeat ſcientiam.
h ¶ Si diſceptauerit.] Ideſt, ſi contradixerit.
i PLacuit] ¶ Inculcentur] ſimiliter cum nouum celebratur concilium, vt 18. diſtinctio. decernimus. 11. quæſt. 3. curæ.
k SIcut ſtellas.] ¶ Firmamẽto.] Ideſt, meditationi & lectioni. Hug.
l ¶ Mundana.] Vnde dicitur. Ama ſcientiam ſcripturarum, & carnis vitia non amabis, de conſecr. diſt. 5. nunquã. Hug. & Lauren.

f Scilicet a princ. prog. *g* Hic adde quod leg. & not. 23. q. 5. c. 2. in glo. 23. diſt. quo rũdã, Arch.

Oẽs pſallentes.] CASVS. in hoc capitulo ſtatuit ſynodus, vt omnis qui ad epiſcopatum promouendus eſt pſalteriũ ſciat, vt ex eo omnis clerus, q̃ ſub eo fuerit, inſtruatur: & tẽpore ſuæ ordinationis debet metropolitanus ordinandum epiſcopum interrogare, ſi ſciat legere canones ſacros: & omnẽ diuinam ſcripturam: & ſi inuenitur ignorans, repellatur. Et hoc probatur auctoritate *p*phetæ dicentis: Tu ſcientiã repulliſti, &c. Si vero legere & alia ſupradicta ſcierit, niſi promittat ſe ſecũdum illa victurũ, non ordinetur. Quæ ſequuntur, plana ſũt vſque ad capitulum, quamuis

Digitized by Google

1 Adde quę tenenť ſcire Chriſtiani ad beatitudinem conſequēdam. not. Bald. in gl ſup rubr. C. de ſum. trini. Inno. & Io. And. in c. 2. § pro defectu. de renuncia.

1 SI iuxta. ¶ Saplentiam.] Sic argumentatur: Chriſtus eſt ſcientia. ergo qui ignorat ſcientiam. ignorat Chriſtum 1, & intellige de tali ignorantia, quæ contemnit diſcere. ſu proxi. cap. fi. Ioan.

b QVi ea.] ¶ Sapiuntur.] Ideſt, appeobantur. ¶ Ignorat.] Intellige de eo qui contemnit ſcire, vel de eo qui de facili ſcire poſſet, ſi habuiſſet tractatum cū peritis, vt C. de inge. ma. l. 3. ſup d. proxi.

QVamuis.] Hæc eſt ſecūda pars huius diſt. in qua dicit, quod illi errant, qui falſa pro vero approbant, vel econtrario. Io. de Fan.

CASVS. Quidam cōtra Aug. ita argumētabatur: non poteſt quis errare niſi ignorantia rerum. ſed oīs ignorātia eſt neſcientia: ergo quicunque neſcit errat. Dicit Auguſt ꝙ ignorātia eſt vitanda in maioribus. & i minoribus: nō tamen ſequitur, ꝙ quicunque neſcit, erret. Sed ille dicitur errare, qui putat ſe ſcire quod neſcit: & qui falſum pro vero aſſerit. Veruntamen multum refert in quib. rebus quis erret. Nam ſi in re honeſta, & quæ ad ſalutem animæ proficiat quis erret, ſciēs præponitur neſcienti, & non errans erranti. In rebus autem diuerſis ſi iſta ſint vtilia, illa inutilia & noxia: in noxiis neſciens præponitur ſcienti: quia talia melius eſt neſcire quam ſcire

d ¶ Errare.] Errare enim eſt aliud pro alio putare, vt 22. q. 2. in quibus 2.

e ¶ Eademque.] in his quæ ſpectant ad ſalutem animę nihil intereſt decipi vel decipere, vt 16 q. 1. ſi cupis.

f ¶ Quàm ſcire.] Hic videtur quod bonū ſit ignorare mala, vt 32. diſt. hoſpitalium. Sed contra. omnis ſcientia à Deo eſt 3, ut 37 diſt. § hinc. & bonum eſt ſcire mala, ut ea vitemus, ut ſup. d. proxi qui de menſa. &c. ſi quid veri. Dic ꝙ omnis ſcientia bona eſt. ſed dicitur aliqua ſcientia mala, quia mala eſt, illi, cui dat occaſionem peccandi: ſicut Adæ fuit malum pomum paradiſi, vt 2. q. 3. quod ergo, & ludæ buccella, vt 1. q. 1. § opponitur. ver. neç mirum de conſecra. diſt. 2. & ſancta.

Scientia aliqua dicitur mala.

SED LICET. Supra dictum eſt, ꝙ presbyteri debent ignorantiam euitare: ſed licet quandoque per ignorantiam peccent in grammatica, non tamen propter hoc ſunt à grammaticis, ideſt, ſcholaſticis deſpiciendi, quoniam vitia ſunt magis præcauenda quàm verba.

Sedulo,

¶ Ignorantia ſcripturarum eſt ignorantia Chriſti. Cap. IX.

1.Cor.1. SIiuxta Apoſtolum Paulum, Chriſtus Dei virtus eſt, Deique ſapientia, & qui neſcit ſcripturas, neſcit Dei virtutem, eiuſque ſapientiam [a], ignoratio ſcripturarum, ignoratio Chriſti eſt.

Item Gregorius in paſtorali. par. 1. c. 1.

¶ A Domino ſciuntur, vel ignorantur, qui ea quæ Dei ſunt ſapiunt, vel ignorant. Cap. X.

1.Cor.14. Lib. Moralium 15. c. 23. mutato verborum ordine, QVi ea, quæ Dei ſunt [a], ſapiunt à Dño ſapiuntur [b]: & qui ea, quæ Dei ſunt neſciunt, à Deo neſciunt, Paulo atteſtante, qui ait, [Si quis ignorat [c], ignorabitur, *Item*. Quicūq; ſtultus eſt in culpa, erit ſapiēs in pęna

a ¶ Dei ſunt.] *In loco indicato legitur*: Qui ea, quæ ſunt Domini neſciunt, à Domino neſciuntur, Paulo atteſtante, &c.

Item Auguſtinus in Enchiridio ad Laurentiñ, c. 17.

¶ Non qui aliquid neſcit, ſed qui putat ſe ſcire, quod neſcit, errare probatur. Cap. XI.

Senten. l. 3. diſ. 38. c. illud. 2 QVamuis errare† [d], quanta poſſumus cura, cauendum ſit, non ſolum in maioribus, verum etiam in minoribus rebus, nec ſi rerum ignorantia poſſit errari; non tamen conſequens, vt continuo erret quiſquis aliquid neſcit, ſed quiſquis ſe exiſtimat ſcire quod neſcit. Pro vero quippe approbat falſum: quod eſt erroris proprium. Veruntamen in qua re quiſque erret, intereſt plurimum. Nam in una eademque [e] re, & neſcienti ſciēs, & erranti non errans recta ratione præponitur. In diuerſis autem rebus; id eſt, cum iſte ſcit alia, ille alia; & iſte vtiliora, ille minus vtilia, vel etiam noxia: quis non in eis, quæ ille ſcit, ei præferat neſcientem? ſunt enim quædam, quæ neſcire quam ſcire [f] ſit melius.

† *al. error. q. p. c. cauendum*] orig.

3 *Sed licet per ignorantiam grammaticæ artis aliquid vitioſum proferant epiſcopi, vel presbyteri, non tamen ideo à ſcholaſticis ſunt deſpiciendi; quia morum vitia magis quàm verborum ſunt præcauenda.*

Vnde Auguſtinus in libro de catechizandis rudibus, cap. 9.

¶ Non contemnant ſcholaſtici eccleſiaſticam ſimplicitatem. Cap. XII.

Ino p. 6. c. 383. SEdulo monendi ſunt ſcholaſticiæ, vt humilitate iduti

2 Adde qualiter errare, ignorare, neſcire ſimul dubare differunt, no. gl. ſup. rubr. ff. de iur. & fac. igno. & in l. de ſtat. ff. de teſta. 3 Arg. cōtra. 26. q. 2. qui ſine. & q. 5. epi. in prin.

SEdulo.] CASVS. Quidam prælati per ignorātiā grāmaticæ lectionis Deum cum ſoloęc ſmo & barbariſmo inuocabāt: & pp hoc a peritis ſcholaſticis deſpiciebanť. quare q̄ſitum fuit ab Auguſtino, an hoc deberent facere? Et rūdet ꝙ non. & hoc probatur tribus rōnibus: Prima eſt, quia diſerta lingua ſcholaſticorum caſto cordi non debet præponi. Secunda eſt, qu a ſcientia præponitur uerbis, ucut animus corporis: & ſicut

prudens

Digitized by Google

Christiana, discant non contemnere, quos cognouerint morum vitia, quam verborum amplius deuitare; & cordi casto linguam exercitatam nec conferre audeant; quam etiam præferre consueuerant. *& infra.* His etiam maxime vtile est nosse ita esse præponendas verbis sententias [a], vt præponitur animus corpori. Ex quo sit, vt ita malle debeant veriores, quam disertiores audire sermones; sicut malle debent prudentiores, quam formosiores [b] habere amicos. Nouerint etiam non esse vocem ad aures Dei, nisi animi affectum. Ita enim non irridebunt, si aliquos antistites, & ministros ecclesiæ forte animaduerterint, vel cum barbarismis, & solœcismis Deum inuocare; vel eadem verba, quæ pronunciant non intelligere [c], perturbateque distinguere: non quia ista minime corrigenda sunt; vt populus ad id, quod plane intelligit, dicat [d], Amen [e]: sed quia † piè toleranda sunt ab eis, qui didicerunt, vt sono [f] in foro, sic voto in ecclesia benedici. Itaque forensis illa [h] nonnunquam forte bona dictio [i], nunquam tamen benedictio dici potest.

† al. tamen.] orig.

a ¶Scholastici.] *Vox ista abest ab originali. Sed in eo hac præcedunt.* Sunt item quidam de scholis vsitatissimis grammaticorum, oratorumque venientes; quos neque inter idiotas numerare, audeas, neque inter illos doctissimus quorum mens magnarum rerum est exercitata quæstionibus. His ergo, qui loquendi arte cęteris hominib. excellere videntur, cum veniunt, vt Christiani fiant, hoc amplius, quam illis illiteratis impartire debemus, quòd sedulo admonendi sunt, vt humilitate, &c.

Item Gregorius ad Leandrum episcopum Hispalensem, in præfat. Moral. ad finem.

¶De eodem. Cap. XIII.

INndignum vehementer existimo, vt verba cœlestis oraculi restringam sub regulis Donati.

¶*Hoc, & duo sequentia capita absunt a multis antiquis exemplaribus, neque glossam habuit.*

[*Item Augustinus de vera religione, c. 49. & 50.*

PALEA. Cap. XIIII.

LOcutio diuinarum scripturarum secundum cuiusque linguæ proprietatem accipienda est. Habet enim omnis lingua sua quædam propria genera locutionum; quæ cum in aliam linguam transferuntur, videntur absurda.

[*Item Hieronymus ad Pammachium, epist. 52. cuius initium est, Christiani interdum pudoris est.*]

PALEA. Cap. XV.

ECclesiastica interpretatio, etiam si habet eloquij venustatem, dissimulare eam debet, & fugere †; vt non otiosis philosophorum scholis, paucisque discipulis; sed vniuerso loquatur hominum generi.

† al. non fugere.

Item Clemens Papa, epist. 3.

¶Propter opprobrium senectutis, a paruulis, & a minimis non erubescat discere episcopus.

Cap. XVI.

NVllus episcopus † propter oppro-

† abest ab originali.

prudens amicus formoso præponit. Tertia est qa Deus magis inspicit affectum q̃ vocem, ignorãtia tñ talis est reprehendenda sed ab his toleranda q didicerũt, quia sicut sonus in foro, ita votũ in ecclesia benedicitur.

a ¶Sententias.] Nota, ꝙ magis cõsideranda est sñia quam verba, vt 1. q. 1. marchion, 22 q. 5. humanæ de consec. di. 4. retulerunt. & si non sanctificatur, & potius mens est cõsiderãda q̃ verba, vt 23. q. 1. paratus. Arg. cõtra extra de sponsa. ex literis. Solu non est a verbis recedendum, nisi ex verbis prauus generet intellectus: & tũc verba sunt interp̃rãda.

Sñia potius quam verba attendi dẽt.

b ¶Quam formosiores.] Vñ Seneca. Infirmus nõ q̃rit medicum eloquentem, sed curãte scientẽ.

Seneca.

c ¶Intelligere.] Ar. ꝙ nõ est deponẽdus aliqs pp imperitiã 2. vt 10. q. 1. placuit.

Imperitia nñ faciat quem deponi.

d ¶Dicat.] Arg. contra extra de si p̃sbyte. ꝓposuit. 7. q. 1. illud. sed nec hic populus respõdet, Aũ, officiãdo ecclesiam vel Missã. Et ita vr̃, ꝙ nec sine ministro põt presbyter Missam dicere, licet H. dixerit, ꝙ bñ possit cum populo tãtum ecclesiam officiare.

2 Ad idem 73. d. episcoparum in fi. 25. q. 2. i Galliarũ in fin.

3 Presbyter an sine ministro possit celebrare.

e ¶Amen.] Videtur ergo sufficere, si populus respondeat sacerdoti in Missa 4. & sic est cõtra 7. q. 1. illud Sed dic, ꝙ si respõdet populus officiando Missam.

4 Dicit Hugo, ꝙ quidẽ verũ est, sed hoc nõ colligitur hic. non. n. dicit ꝙ populus sic respondeat officiãdo, &c. vt sequitur. de hoc sup. in glo. præced. Archid.

f ¶Vt sono.] Hoc est dicere, sicut i cõcione laici compositos sermones & politos considerant: sic viri ecclesiarum votũ & intentionẽ cõsiderare debẽt sacerdotis.

g ¶Itaque.] i. q̃uis.

h ¶Illa.] Concio.

i ¶Bona dictio.] Nominetur: non tamẽ põt dici benedictio. 28. d. presbyterum.

NVll'.] CASVS. Quidã episcopi de-

dedignabantur discere à iuuentibus vel ignobilibus propter oppropriũ senectutis, vel nobilitatem generis? quos Clemens reprehendit, dicẽs q̃ potius sunt mẽbra diaboli quã Christi: & potius sunt infideles q̃ fideles.

a ¶ Opprobriũ.] Et dicit Augustinus. Ego senex à puero nõdum anniculo paratus sum edoceri vt 24. q. 3. si habes. & stult⁹ est, q̃ bona quę videt discere cõtemnit, ut 22. dist. de Constãtinopolitanæ & si vnum pedẽ haberem in sepulchro alium extra, adhuc vellẽ discere ut ff. de fideicom. lib. apud Iulianũ. Vnde Seneca, Nulla ætas sera est ad discendum.

Incitatio optima ad discendum.

Seneca.

Ecce.] hęc dist. breuis est: & ideo nõ diuidit.

b ¶ Ecce.] In tribus supradictis dist. de monstratum est, episcopum debere esse, prudentẽ in literis, tam diuinis q̃ sæcularib. Nunc vero in hac 39. dist. ostendit q̃ oportet ẽm esse prudentem in negotijs sæcularibus, ut sua cautela reddant ecclesiæ indemnes, cuique necessaria pro suo modulo ministrent: & hoc exẽplo Dñi, q̃ tribus sequentes non solum verbis spiritualibus, sed ẽt corporalibus alimẽtis reficiebat: quam peritiam quia Petrus diaconus nõ habuit est à dignitate repulsus, ad quam fuerat electus, vt probat sequens c. quod per se patet.

Eps debet esse prudẽs in negotijs sæcularibus.

c ¶ Habere peritiã.] Et ita hoc est adhuc de illo capitulo, de quo tractatur 39. dist. scilicet, oportet episcopum esse Prudentem: secundum Hug. & Lau.

d ¶ Solertiam.] Idest, industriam & solicitudinem. Solers enim antiquitus dicebatur qui erat omni bona arte instructus. Et dicit solers, quod sit solicitus in arte & vtilis, secundum Papiam.

Simplicitas est duplex. 12. q. 7. sãcta quippe rusticitas, i. simplicitas. Ali quando est simplicitas cõtraria difficultati. C. de fu. l. vl. in fin. Inst. de fideicõ hęre di. §. quia Arc.

e ¶ Pro suo modo.] Quia plus quandoque conferendum est uni quam alteri, vt 1. q. 2. cleric. 12. q. Vultemnæ. extra de præb de multa in fi.

f PEtrus.[Simplex est.] Quadã est simplicitas, quæ est contraria dolori: & illa est bona, vt 16. q. 1. si cupis. sed hic vocat simplicitatem negligentiã siue stultitiam, vt 56. dist. in prin. illa enim impedit promouendum, vt hic. & arg. 74. dist. episcoporum. sed promotum non dejcit: sed datur ei coadiutor, vt 7. q. 1. quia frater. & 12. q. 2. vobis tamen iste Petrus non tantum propter simplicitatem fuit remotus, sed etiam quia solidos dabat ad vsuram, vt 47. dist. de Petro,

Ecce[b] *plenariè monstratũ est, quòd sacerdotes oportet literarum tam sacrarum, quã sæcularium esse peritos. Nunc quęritur, an sæcularium negotiorũ oporteat eos habere peritiam*[c]. *Hãc platis esse necessariã multis rationibus probatur. Debẽt namque prælati subditis nõ solum spiritualia, sed etiã carnalia subsidia ministrare, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solum uerbo docebat, sed etiam uirtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem prælati hæc omnia planè possint perficere, sæcularium negotiorum oportet eos habere solertiam*[d]: *ut eorum cautela & ecclesiæ seruentur indemnes, & cuique necessaria pro suo modo*[e]*, ministrentur. Vnde quidam in episcopum electus, a Beato Gregorio pro sua simplicitate repellitur, ne eius occasione res ecclesiæ dilapidarentur. Sic enim scribit Gregorius clero, & nobilibus Neapol. lib. 8. epist. 40.*

¶ Sæcularium negotiorum imperiti non sunt in episcopos ordinandi. Cap. I.

PEtrus diaconus, quem a vobis electum asseritis omnino (vt dicitur) simplex est[f], & nostis, quia talis hoc tẽpore in regiminis debet arce constitui, qui non solũ de

Anſ. l. 6. c. 13. Poly. l. 2. tit. 1.

salute animarum, verum etiam de extrinseca[g] subiectorum vtilitate, & cautela sciat esse solicitus.

DISTINCTIO XL.

Portet[h] *quoque episcopum esse ornatũ, &*

1. Timoth.

g Extrinseca.] Debet.n. cautus circa sua negotia esse, ut 22. di. qui episcopus. & est simile 26. dist. fratrum. Ioannes.

Portet.] Hęc dist. diuiditur in sex partes, in quarum prima probat primo & principaliter,

ter, quòd ornatus debet esse sacerdos, & omnes alij clerici, vt honorem faciant suis cathedris & dignitatibus. & hoc probat per quatuor auctо. Secunda ibi, [Homo Christianus.] Tertia ibi, [Si Papa.] Quarta ibi [Ante omnia.] Quinta ibi, [illud] Sexta ibi, [Multi,] Ioan. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 40. distin. in qua prosequitur quintum c. Apostolicæ regulæ, scilicet, oportet episcopũ esse ornatum. sed per ornamenta virtutes intelliguntur: & hoc probatur auctoritate Psal. & exemplo sacerdotum ueteris testamenti. qui varijs uestibus vtebatur, & designant vestes interiores, scilicet uirtutes & bonos mores, quibus suæ cathedræ conferant [illegible]em, quem ab eo non accipiunt: nec intelli[illegible] ibi licentiam peccandi cõcessam ex digni[illegible] ibi data, sed necessitatem bene viuendi. [illegible]probat seq. c a.

h ¶ O[illegible]] Hic prosequitur cap. Apostolice regulæ

opor-

oportet episcopum esse ornatum. Est autem duplex ornatus, exterior, & interior. Exterior ornatus consistit in grauitate, & incessu, & in habitu, & in temperantia cibi & potus. de isto ornatu agitur in proxima seq. dist. Interior ornatus est virtus & de hoc agitur hic: & ostendit

hospitalem. Ornamenta episcopalia virtutes debẽt intelligi, quæ a Domino eis repromittũtur, cum dicitur [Sacerdotes eius induam salutari.] Vnde in veteri testamẽto variis vestib. ex precepto Domini sacerdotes ornati leguntur, quia multimodis virtutibus debet splẽdere vita pontificis vt gradui conferat decorẽ, quem ab eo nõ accepit. Non enim loca sed vita, & mores sanctum faciũt sacerdotem. Vnde ex suscepto officio non licẽtiam peccãdi, sed necessitatem bene viuendi se nouerint assecutos.

Symmachus Papa ait.

Psal. 131. Exo. 28.

¶ Officium sacerdotij non confert, sed adimit peccandi licentiam. Cap. I.

Poly. l. 4. tit. 7.

NOn nos beatum Petrum, sicut dicitis, à Domino cũ sedis priuilegijs, vel successores eius, peccandi iudicamus licentiam suscepisse. Ille perennem meritorum [a] dotem cum hæreditate [b] innocentiæ misit ad posteros. Quod illi cõcessum est pro actuum luce [c]. ad illos pertinet, quos [d] par conuersationis splendor illuminat. Quis enim [e] sanctum dubitet esse, quem apex tantæ dignitatis attollit? In quo si desunt bona acquisita per meritũ, sufficiũt, quæ à loci decessore præstãtur. Aut enim claros ad hæc fastigia erigit; aut, qui eriguntur illustrat [f].

¶ Caput hoc, quod citatur ex Symmacho, est in libro. quem pro Simmacho Ennodius scripsit: iureq. Symmachi nomine citatur, quod eum librum Symmachus & vniuersa quinta synodus pro causa Symmachi habita sic approbarunt, vt parem ei cum synodis, & Apostolicis decretis auctoritatem tribuerint.

Item Hieronymus ad Heliodorum, epist. 1.

¶ Filij sanctorum sunt, qui exercent opera eorum. Cap. II.

Iufra 2. q. 7. c. non omnes. Poly. l. 3. tit. 1. Burc l. 1. c. 207. Iuo. p. 5. c. 321.

NOn est facile stare [g] loco Pauli, tenere gradum Petri iam cum Christo regnantium: quia hinc [a] dicitur; non sanctorum filii, qui tenent loca sanctorum; sed qui exercent opera eorum [h].

[a] ¶ Quia huic.] *Hæc vsque ad finem non sunt inuenta apud B. Hyeronimum, ex quo tamen, aut ex eius dictis, citant etiam cæteri collectores.*

Item Gregorius.

¶ Morum nobilitas, non loci, vel generis sacerdotes: notificet. Cap. III.

Burc l. 1. c. 208. Iuo. p. 3. c. 322. Poly. l. 3. tit. 7.

NOs qui præsumus, non ex locorum [i], vel generis dignitate quærimus, sed ex meritis. Nec nos ad hoc vocauit Deus, vt nobilitatem generis, sed vt bonitatem morum ostendamus. Nec enim ideo quisquam sanctus est, quia de sancto patre natus est, sed quia sanctis moribus vitam duxit. Nec ideo quisquam malus est, quia de malo patre natus est, sed quia malis moribus vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Abraham carnaliter natus est, sed quia Abrahæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Cham carnaliter natus est, sed quia Chamitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Petro carnaliter natus est, sed quia Petri fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Iuda carnaliter natus est, sed quia Iudaicam peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Paulo carnaliter natus est, sed quia Pauli fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Nicolao carnaliter natus est, sed quia Nicolaitarum peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Ioanne carnaliter natus est, sed quia Ioannis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Simone carnaliter natus est, sed quia Simoniacam peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Stephano carnaliter natus est, sed quia Stephani fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Herode carnaliter natus est, sed quia Herodianam peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Iacobo carnaliter natus est, sed quia Iacobi fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Esau carnaliter natus est, sed quia Esauitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Ioseph carnaliter natus est, sed quia Ioseph fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Pharaone carnaliter natus est, sed quia Pharaonica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Moyse carnaliter natus est, sed quia Moysi fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Aaron carnaliter natus est, sed quia Aaronica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Dauid carnaliter natus est, sed quia Dauidis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Saul carnaliter natus est, sed quia Saulis peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Salomone carnaliter natus est, sed quia Salomonis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Roboam carnaliter natus est, sed quia Roboam peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Ezechia carnaliter natus est, sed quia Ezechiæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Manasse carnaliter natus est, sed quia Manasse peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Iosia carnaliter natus est, sed quia Iosiæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Ioachim carnaliter natus est, sed quia Ioachim peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Ieconia carnaliter natus est, sed quia Ieconiæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Sedechia carnaliter natus est, sed quia Sedechiæ peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Zorobabel carnaliter natus est, sed quia Zorobabel fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Iosue carnaliter natus est, sed quia Iosue peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Esdra carnaliter natus est, sed quia Esdræ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Nehemia carnaliter natus est, sed quia Nehemiæ peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Mardochæo carnaliter natus est, sed quia Mardochæi fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Aman carnaliter natus est, sed quia Amanitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Hester carnaliter natus est, sed quia Hesteris fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Vasthi carnaliter natus est, sed quia Vasthi peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Iudith carnaliter natus est, sed quia Iudith fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Holofernes carnaliter natus est, sed quia Holofernis peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Tobia carnaliter natus est, sed quia Tobiæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Raguel carnaliter natus est, sed quia Raguelis peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Sara carnaliter natus est, sed quia Sarræ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Agar carnaliter natus est, sed quia Agaritica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Rebecca carnaliter natus est, sed quia Rebeccæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Laban carnaliter natus est, sed quia Labanitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Rachel carnaliter natus est, sed quia Rachelis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Lia carnaliter natus est, sed quia Liæ peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Dina carnaliter natus est, sed quia Dinæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Sichem carnaliter natus est, sed quia Sichemitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Simeon carnaliter natus est, sed quia Simeonis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Levi carnaliter natus est, sed quia Levitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Ruben carnaliter natus est, sed quia Rubenis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Bilha carnaliter natus est, sed quia Bilhæ peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Zelpha carnaliter natus est, sed quia Zelphæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Gad carnaliter natus est, sed quia Gaditica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Aser carnaliter natus est, sed quia Aseris fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Nephthali carnaliter natus est, sed quia Nephthalitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Zabulon carnaliter natus est, sed quia Zabulonis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Issachar carnaliter natus est, sed quia Issacharitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Ioseph carnaliter natus est, sed quia Ioseph fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Pharaone carnaliter natus est, sed quia Pharaonica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Moyse carnaliter natus est, sed quia Moysi fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Aaron carnaliter natus est, sed quia Aaronica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Dauid carnaliter natus est, sed quia Dauidis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Saul carnaliter natus est, sed quia Saulis peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Salomone carnaliter natus est, sed quia Salomonis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Roboam carnaliter natus est, sed quia Roboam peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Ezechia carnaliter natus est, sed quia Ezechiæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Manasse carnaliter natus est, sed quia Manasse peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Iosia carnaliter natus est, sed quia Iosiæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Ioachim carnaliter natus est, sed quia Ioachim peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Ieconia carnaliter natus est, sed quia Ieconiæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Sedechia carnaliter natus est, sed quia Sedechiæ peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Zorobabel carnaliter natus est, sed quia Zorobabel fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Iosue carnaliter natus est, sed quia Iosue peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Esdra carnaliter natus est, sed quia Esdræ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Nehemia carnaliter natus est, sed quia Nehemiæ peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Mardochæo carnaliter natus est, sed quia Mardochæi fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Aman carnaliter natus est, sed quia Amanitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Hester carnaliter natus est, sed quia Hesteris fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Vasthi carnaliter natus est, sed quia Vasthi peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Iudith carnaliter natus est, sed quia Iudith fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Holofernes carnaliter natus est, sed quia Holofernis peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Tobia carnaliter natus est, sed quia Tobiæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Raguel carnaliter natus est, sed quia Raguelis peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Sara carnaliter natus est, sed quia Sarræ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Agar carnaliter natus est, sed quia Agaritica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Rebecca carnaliter natus est, sed quia Rebeccæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Laban carnaliter natus est, sed quia Labanitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Rachel carnaliter natus est, sed quia Rachelis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Lia carnaliter natus est, sed quia Liæ peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Dina carnaliter natus est, sed quia Dinæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Sichem carnaliter natus est, sed quia Sichemitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Simeon carnaliter natus est, sed quia Simeonis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Levi carnaliter natus est, sed quia Levitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Ruben carnaliter natus est, sed quia Rubenis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Bilha carnaliter natus est, sed quia Bilhæ peruersitatem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Zelpha carnaliter natus est, sed quia Zelphæ fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Gad carnaliter natus est, sed quia Gaditica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Aser carnaliter natus est, sed quia Aseris fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Nephthali carnaliter natus est, sed quia Nephthalitica peruersitate vitam duxit. Nec ideo quisquam Deo placet, quia de Zabulon carnaliter natus est, sed quia Zabulonis fidem imitatus est. Nec ideo quisquam Deo displicet, quia de Issachar carnaliter natus est, sed quia Issacharitica peruersitate vitam duxit.

dit ꝙ locus non dat virtutem, nec dignitas sed vitæ meritum. Ioan.

NOn nos.] CASVS. Quidam dicebant, ꝙ Petrus & successores eius licentiam peccandi à Domino receperunt cum priuilegio dignitatis. Symmachus autem Papa dicit, non esse verũ: quia Petrus transmisit ad posteros apostolicã dignitatem cum hæreditate innocentiæ misit 81. dist. valet.

[a] ¶ Perennem meritorũ.] Id est, apostolicam dignitatẽ per bona merita acquisi tam 1.

[b] ¶ Cum hæreditate.] Id est, ad hoc trãtimisit, vt esset hæredes bonitatis suæ.

[c] ¶ Pro actuum luce.] Id est, per bonos actus.

[d] ¶ Quos.] Id est, quia eos.

[e] Quis enim.] Quasi dicat, & si quandoq. forte Apostolici non essent boni; tñ semper præsumũtur esse boni. quis enim, &c. Sed nonne cõtrariũ est 19. distin. Anastasius 21. dist. nunc autem Sed non dr hic, ꝙ sancti sunt: sed ꝙ sancti præsumuntur donec contrariũ cõstet: quia hæreditatẽ innocentiæ recipiũt, vt hic dr. Sed quid si constet de ipso, ꝙ adulterium cõmisi, vel homicidium? Dicit Hug. ꝙ licet non possit accusari, inde tamen peccat: & quod hic dicitur, bene facere, intelligitur de his quæ possũt æque retorqueri ad bonum vel ad malum: quia semper in dubio ꝓ ipsius facto præsumitur. Sed hoc certe idẽ est in quolibet sacerdote, vt it. q. 3. absit. & 41. dist. cap. 1 & 16 q. 1. si clericatus. Respõ. hoc verum est: sed tamẽ magis præsumitur ꝓ Papa, vt, 93 dist. c. 1. vnde sacrilegij instar esset disputare de facto 2. suo, vt 17. q. 4. §. qui autem. Vel dic ꝙ facta Papæ accusantur, vt homicidia Sampsonis, & furta Hebræorum, & adulterium Iacob, vt extra de diuor. gaudemus Ioan.

2 Arg. 14. q. 3. pudenda.

Papa siue Apostolicus semper præsumitur bonus.

Papa de hõmicidio vel adulterio accusari nequit.

2 Ista sunt sententia Laur. dicentis ꝙ quod qui de aliis ꝓsumit vel dubitat, peccat venialiter qui de Papa mortaliter. argu. huius §. hic alleg. qui autem.

[f] ¶ Illustrat. Id est, dat eis occasionem bene viuendi, sicut 81. dist. valet.

[g] NOn est.] ¶ Stare.] Digne, sicut exigit eminentia dignitatis. Hug.

[h] ¶ Opera eorum.] 35. dist. c. ecclesiæ.

[i] NOs.] ¶ Non ex locorum.] tantum ne sit contra, 81. dist. valet.

Digitized by Google

dedignabantur discere à iuuentibus vel ignobilibus propter opprobrium senectutis, vel nobilitatem generis? quos Clemens reprehendit, dicēs q̄ potius sunt mēbra diaboli quā Christi: & potius sunt infideles q̄ fideles.

a ¶ Opprobriū.] Et dicit Augustinus. Ego senex à puero nōdum anniculo

Incitatio optima ad discendum.

paratus sum edoceri vt 24. q. 3. si habes. & stulta[a] est, q̄ bona quę videt discere cōtemnit, ut 22. dist. de Constātinopolitanæ & si vnum pedē haberem in sepulchro alium extra, adhuc vellē discere ut ff. de fideicom. lib. apud Iulianū. Vnde Seneca, Nulla ætas sera est ad discendum.

Seneca.

Ecce.] hęc dist. breuis est: & ideo nō diuidit.

b ¶ Ecce.] In tribus supradictis dist. de monstratum est, episcopum debere esse, prudentē in literis, tam diuinis q̄ sæcularib. Nunc vero in hac 39. dist. ostendit q̄ oportet ep̄m esse prudentem in negotijs sæcularibus, ut sua cautela reddant ecclesiæ indemnes, euique necessaria pro suo modulo ministrent: & hoc exēplo Dñi, q̄ tribus sequentes non solum verbis spiritualibus, sed ēt corporalibus alimētis reficiebat: quam peritiam quia Petrus diaconus nō habuit est à dignitate repulsus, ad quam fuerat electus, vt probat sequens c. quod per se patet.

Eps debet esse prudēs in negotijs sęcularibus.

c ¶ Habere peritiā.] Et ita hoc est adhuc de illo capitulo, de quo tractatur 39. di. scilicet, oportet episcopum esse Prudentem: secundum Hug. & Lau.

d ¶ Solertiam.] Idest, industriam. & solicitudinem. Soleres enim antiquitus dicebatur qui erat omni bona arte instructus. Et dicit solers, quòd sit solicitus in arte & vtilis, secundum Papiam.

Simplicitas est duplex. 12. q. 7. sā ita quippe rustici tas, i. simplicitas. Ali quando est simplicitas cōtraria difficultati. C. de fu. l. vl. in fin. Inst. de fideicō hęre di. §. quia Arc.

e ¶ Pro suo modo.] Quia plus quandoque conferendum est uni quam alteri, vt 1. q. 2. cleric. 12. q. Vulterana. extra de præb de multa in fi.

f Petrus.[Simplex est.] Quædā est simplicitas, quæ est contraria dolori: & illa est bona, vt 16. q. 1. si cupis. sed hic vocat simplicitatem negligentiā siue stultitiam, vt 56. dist. in prin. illa enim impedit promouendum, vt hic. & arg. 74. dist. episcoporum. sed promotum non dejcit: sed datur ei coadiutor, vt 7. q. 1. quia frater. & 12. q. 2. vobis tamen iste Petrus non tantum propter simplicitatem fuit remotus, sed etiam quia solidos dedit ad vsuram, vt 47. dist. de Petro,

g Extrinseca.] Debet n. cautus circa sua negotia esse, ut 22. di. qui episcopus. & est simile 86. dist. fratrum. Ioannes.

Portet.] Hęc dis. diuiditur in sex partes, in quarum prima probat primo & principaliter,

brium[a] senectutis, vel nobilitatem generis à paruulis, vel minimis †eruditis, si quid fortè est utilitatis, aut salutis, inquirere negligat. Qui enim rebelliter viuit, & discere, atque agere bona recusat; magis diaboli, quam Christi membrum esse ostenditur, & potius infidelis, quam fidelis monstratur.

†al. minut.

DISTINCTIO. XXXIX.

Ecce[b] plenariè monstratū est, quòd sacerdotes oportet literarum tam sacrarum, quā sæcularium esse peritos. Nunc quęritur, an sæcularium negotiorū oporteat eos habere peritiam[c]. Hāc platis esse necessariā multis rationibus probatur. Debēt namque prælati subditis nō solum spiritualia, sed etiā carnalia subsidia ministrare, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solum uerbo docebat, sed etiam uirtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem prælati hæc omnia planè possint perficere, sæcularium negotiorum oportet eos habere solertiam[d]: ut eorum cautela & ecclesiæ seruentur indemnes, & ęuique necessaria pro suo modo[e], ministrentur. Vnde quidam in episcopum electus, a Beato Gregorio pro sua simplicitate repellitur, ne eius occasione res ecclesiæ dilapidarentur. Sic enim scribit Gregorius clero, & nobilibus Neapol. lib. 8. epist. 40.

¶ Sæcularium negotiorum imperiti non sunt in episcopos ordinandi. Cap. I.

Petrus diaconus, quem a vobis electum asseritis omnino (vt dicitur) simplex est[f], & nostis, quia talis hoc tēpore in regiminis debet arce constitui, qui non solū de salute animarum, verum etiam de extrinseca[g] subiectorum vtilitate, & cautela sciat esse solicitus.

Anſ. l. 6. c. 13. Poly. l. 2. tit. 1.

DISTINCTIO XL.

Portet[a] queque episcopum esse ornatū, &

1. Timoth.

ter, quòd ornatus debet esse sacerdos, & omnes alij clerici, vt honorem faciant suis cathedris & dignitatibus. & hoc probat per quatuor auct. Secunda ibi, [Homo Christianus.] Tertia ibi, [Si Papa.] Quarta ibi [Ante omnia.] Quinta ibi, [Illud] Sexta ibi, [Multi,] Ioan. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 40. distin. in qua prosequitur quintum c. Apostolicæ regulæ, scilicet, oportet episcopū esse ornatum. sed per ornamenta virtutes intelliguntur: & hoc probatur auctoritate Psal. & exemplo sacerdotum veteris testamenti. qui varijs vestibus vtebatur, ꝙ designant vestes interiores, scilicet virtutes & bonos mores, quibus suæ cathedræ conferant [illegible] quem ab eo non accipiunt: nec intelli[illegible] libi licentiam peccandi cōcessam ex digni[illegible] noi data, sed necessitatem bene viuendi. [illegible] probat seq. c. a.

h ¶ Or[illegible]] Hic prosequitur cap. Apostolice regulæ opor-

oportet episcopum esse ornatum. Est autem duplex ornatus, exterior, & interior. Exterior ornatus consistit in grauitate, & incessu, & in habitu, & in temperantia cibi & potus. de isto ornatu agitur in proxima seq dist. Interior ornatus est virtus & de hoc agitur hic: & ostendit

hospitalem. Ornamenta episcopalia virtutes debēt intelligi, quæ a Domino eis repromittūtur, cum dicitur [Sacerdotes eius induam salutari.] Vnde in veteri testamēto variis vestib. ex precepto Domini sacerdotes ornati leguntur, quia multimodis virtutibus debet splēdere vita pontificis vt gradui conferat decorē, quem ab eo nō accepit. Non enim loca, sed vita, & mores sanctum faciūt sacerdotem. Vnde ex suscepto officio non licētiam peccādi, sed necessitatem bene viuendi se nouerint assecutos.

Symmachus Papa ait.

Psal. 131. Exo. 28.

Poly. l. 4. tit. 7.

¶ Officium sacerdotij non confert, sed adimit peccandi licentiam. Cap. I.

NOn nos beatum Petrum, sicut dicitis, à Domino cū sedis priuilegijs, vel successores eius, peccandi iudicamus licentiam suscepisse. Ille perennem meritorum [a] dotem cum hæreditate [b] innocentię misit ad posteros. Quod illi cōcessum est pro actuum luce [c]. ad illos pertinet, quos [d] par conuersationis splendor illuminat. Quis enim [e] sanctum dubitet esse, quem apex tantæ dignitatis attollit? In quo si desunt bona acquisita per meritū, sufficiūt, quæ à loci decessore prestātur. Aut enim claros ad hæc fastigia erigit; aut, qui eriguntur illustrat [f].

¶ Caput hoc, quod citatur ex Symmacho, est in libro, quem pro Simmacho Ennodius scripsit: iureq. Symmachi nomine citatur, quod eum librum Symmachus & vniuersa quinta synodus pro causa Symmachi habita sic approbarunt, vt parem ei cum synodis, & Apostolicis decretis auctoritatem tribuerint.

Item Hieronymus ad Heliodorum, epist. 1.

¶ Filij sanctorum sunt, qui exercent opera eorum. Cap. II.

Iufra 2. q. 7. c. non omnes. Poly. l. 3. tit. 8. Burc. l. 1. c. 207. Iuo. p. 5. c. 321.

NOn est facile stare [g] loco Pauli, tenere gradum Petri iam cum Christo regnantium: quia hinc *a* dicitur; non sanctorum filii, qui tenent loca sanctorum; sed qui exercent opera eorum [h].

a ¶ Quia huic.] *Hæc vsque ad finem non sunt inuenta apud B. Hyeronimum, ex quo tamen, aut ex eius dictis, citant etiam cæteri collectores.*

Item Gregorius.

¶ Morum nobilitas, non loci, vel generis sacerdotes: notificet. Cap. III.

Burc. l. 1. c. 208. Iuo. p. 3. c. 322. Poly. l. 3. tit. 7.

NOs qui præsumus, non ex locorum [i], vel generis dignitate sanctum esse quem apex tantę dignitatis attollit: in quo si bona propria desint, sufficiunt merita Petri, vt bonæ opinionis habeatur. Quæ sequuntur usq. ad cap. si Papa. plana. sunt.

a ¶ Perennem meritorū.] id est, apostolicam dignitatē per bona merita acquisitam.

b ¶ Cum hæreditate.] Id est, ad hoc trāsmisit, vt essēt hęredes bonitatis suæ.

c ¶ Pro actuum luce.] Id est, per bonos actus.

d ¶ Quos.] Id est, quia eos.

e Quis enim.] Quasi dicat, & si quandoq. forte Apostolici non essent boni; tñ semper præsumūtur esse boni. quis enim, &c. Sed nonne cōtrariū est 19. distin. Anastasius 21. dist. nunc autem? Sed non dr hic, q sancti sunt: sed q sancti pręsumuntur donec contrariū cōstet: quia hęreditatē innocentię recipiūt, vt hic dr. Sed quid si constet de ipso, q adulterium cōmisi, vel homicidium? Dicit Hug. q licet non possit accusari, inde tamen peccat: & quod hic dicitur, bene facere, intelligitur de his quæ possūt æque retorqueri ad bonum vel ad malum: quia semper in dubio p ipsius facto præsumitur. Sed hoc certe idē est in quolibet sacerdote, vt ii. q. 3. absit. & 41. dist. cap. 1 & 16 q 1. si clericatus. Rełpō. hoc verum est: sed tamē magis pręsumitur p Papa, vt, 93 dist. c. 1. vnde sacrilegij ista esset disputare de facto 2. suo, vt 17. q. 4. §. qui autem. Vel dic q facta Papæ accusantur, vt homicidia Sampsonis, & furta Hebræorum, & adulterium Iacob, vt extra de diuor. gaudemus Ioan.

Papa siue Apostolicus semper præsumitur bonus.

Papa de hō micidio vel adulterio accusari nequit.

2 Ista fuit sńia Laur. dicentis, quod qui de aliis ꝑsumit vel dubitat, peccat venialiter qui de Papa mortaliter. argu. huius §. hic alleg. qui autem.

1 Arg. 74. q. 1. pudenda.

2 Ista fuit sńia Laur. dicentis, quod qui de aliis ꝑsumit vel dubitat, peccat venialiter qui de Papa mortaliter. argu. huius §. hic alleg. qui autem.

dit q locus non dat virtutem, nec dignitas sed vitæ meritum. Ioan.

NOn nos.] CASVS. Quidam dicebant, q Petrus & successores eius licentiam peccandi à Domino receperunt cum priuilegio dignitatis. Symmachus autem Papa dicit, non esse verū: quia Petrus transmisit ad posteros apostolicā dignitatem cum hæreditate innocentię. Sed hoc est contra, 81. dist. valet.

f ¶ Illustrat. Id est, dat eis occasionem bene viuendi, sit 81. dist. valet.

g NOn est.] ¶ Stare.] Digne, sicut exigit eminentia dignitatis. Hug.

h ¶ Opera eorum.] 35. dist. c. ecclesiæ.

i NOs.] ¶ Non ex locorum.] tantum ne sit contra, 81. dist. valet.

gnitate, sed morum [a] nobilitate [b] innotescere debemus: nec urbium claritate, sed fidei puritate.

Item Gregorius ad Anastasium presbyterum. li.6. 29.vel.c.193.

¶ Non loca, vel ordines, sed merita nos Deo iungunt. Cap. IIII.

NOn loca, vel ordines [c] creatoris nostri nos proximos faciunt: sed ei nos merita bona iungunt, aut mala disiungunt.

Item Io.Chrysostomus, [Idest auctor operis imperfecti in Matthæum, homil.40.ad c.31.]

¶ Magnitudo peccati, uel dignitatis quemque fortiter deijcit. Cap. V.

HOmo Christianus fortiter cadit [d] in peccato propter duas causas, aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitudinem dignitatis †.

Item ex dictis † Bonifacij martyris.

¶ Damnatur Apostolicus, qui suæ, & fraternæ salutis est negligens, Cap. VI.

SI Papa suæ & fraternæ [3] salutis negligens deprehenditur inutilis, & remissus in operibus suis, & insuper a bono taciturnus, [e] quod magis officit sibi, & omnibus; nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit, primo mancipio [f] gehennæ, cum ipso plagis multis in aternũ vapulaturus †. Huius culpas illic redarguere præsumit mortalũ nullus; quia cunctos ipse iudicaturus a nemine [g] est iudicandus; nisi deprehendatur a fide deuius [h]: pro cuius perpetuo statu uniuersalis fidelium tanto instantius orat, quanto suam salutem post Deum ex illius incolumitate animaduertit ꝓpẽsius pẽdere.

a ¶ Nobilitate.] Sic inf 1.q.1.nihilominus.

N On loca, uel ordines.] Tantum, quia per ordines confertur gratia, vt 1.q.1.quisquid. & est simile 33.q.4.sicut 2.

HOmo.] Hęc est secũda pars huius dist. in qua probat ꝙ unus in eode genere peccati magis punit quam alius: & hoc probat ꝑ istud. ¶ Ioan de Fan.

d ¶ Cadit] Id est, cadere vt ab ecclesia. Ex hoc capitulo plures dicunt, & circũstãtię loci & tpis & dignitatis & scientiæ aggrauãt peccatũ: vt magis peccat clericꝰ, ꝙ laicꝰ in eodẽ genere delicti, & magis literatus, q̃ non literatus, & magis peccatur in loco sacro vel tẽpore q̃ extra. arg.19 dist. nulli. & 50 di quia tua & 11.q.3 præcipuæ. & 25.q.2 nulli de pęn. dist.5. considerent. & 32.q.5.q uiderit & augetur peccatũ dignitate peccãtis 2, vt ff. de re mulit. omne. §. augeę. Alij dicũt ꝙ circũstantię cum sint bonæ & à Deo nõ debẽt esse alicui occasio mali. vnde dicunt, ꝙ circunstãtiæ non aggrauant peccatum, sed solus contemptus. si ergo laicus ex maiori cõtemptu peccat, magis peccat quam clericus. Sed quia non constat ecclesiæ qualiter quis peccat, an ex cõtẽptu vel alio modo, 24.q.3.Deus. ideo non potest iudicare de peccato sin cõtemptum: & ideo iudicat per circũstãtias, quasi ꝑ quasdã ꝓsumptiones & magis punit clericus q̃ laicus: quia magis præsumitur contra ipsum & licet hic duæ causæ tantum enumerentur, quę videntur aggrauare peccatum, tamen plures sunt. de pœ. dist 5. consideret.

SI Papa] Hæc est tertia pars huius dist. in qua probat, quod Papa magis punitur quam alij, si male regit ecclesiam Dei. & hoc probat ꝑ hoc cap. Io. de Fan. CASVS. Bonifacius martyr consultus fuit, an Papa ab aliquo possit iudicari, si inuenlatur negligens & remissus in operibus suis, cum noceat sibi & omnib. subditis suis: & ꝓmpliciter multos secum trahit. Et rñdet quod non cum, debeat omnes alios iudicare: nisi hęreticus deprehendatur, pro cuius salute, cum ipse sit caput ecclesiæ post Deum, uniuersitas fidelium in tantus orat.

Circũstãtię peccata aggrauantes.

1 Adde ad hoc tex. glo. & Doct. ibi l. & facta. § 1. ff. de pęn & de hoc satis not. Gof. in su. de pęn. & re. §. cõfitetur q3, &c.

2 Ad hoc 5. q.6. presbyteri C. de ep. & cle. presb.

Prælati tacere non dñt. Papa iudicatur a nemine.

Poly. ibidem.

† al. gestis.

† Concord. tex. in l. nemo C. de fu. tri. & l. oẽs. §. qui manus. ff. de re muli.

Iuo p. 5. ca. 23.

† al. vapulaturos.

a ¶ Dictis Bonifacij.] *Nauclerius gen.26. testatur hoc fuisse dictum Bonifacij martyris. Verũ Deus dedit presbyter Cardinalis, titu. Apostolorum in Eudoxia, tempore Victoris Papæ III. libros quatuor de rebus ecclesiasticis composuit, qui in bibliotheca Vaticana seruantur. Et libro primo, capit. 231. ex gestis (sic habent etiã multi Gratiani codices, & Iuo) Bonifacij martyris, & Archiepiscopi Megũtini sedis Apostolicæ legati, hæc sanctissimi illius uiri de Romano Pontifice, ac sede Apostolica verba referẽs, in*

hennæ. de pęn. dist. 1. mancipiũm.

g ¶ A nemine.] Papa a nemine potest iudicari, vt 9.q.3.nemo. quod intellige nisi ipse se subijciat alij 2.q.7. nos si incompetenter. Sed contra 24 q.2. sanè profertur. versiculo, item Romanorum. vbi dicitur, quod Dioscorus Papa Romanus fuit excommunicatus, quãuis in fide non peccauerat. Sed ibi appellat Papam patriarchã Constantinopolitanum. Item adhuc obstat 11.q.2. non liceat ibi, vnus papa iudicat de suo successore. Sed ibi non iudicat de ipso, sed dicit quod nõ liceat ei alienãre res ecclesiæ.

h ¶ A fide deuius.] Quid intelligit Hugo, cum Papa non valeat corrigi, si enim paratus esset corrigi, non

posset

quibus est hoc caput: & quidē ex antecedentibus, & sequentibus valde illustratur. Sācta Romana Ecclesia priuilegio specialis auctoritatis diuinitus,& humanitus caput omniū ecclesiarum per Christum Iesum effecta secundum Ancillitis, uel rectoris sui qualitatē,& ualetudinē afficit totius Christianitatis membra, ut illius incolumitati sua respondeant incolumitate,& cōgaudeanti& nihilo minus eius languoribus suo languore consentiant: & sicut eius gloria iuxta Apostolū conglorificantur: sic eius deiectione deijciuntur, ut illud propheticū in eo præcipuē cōpleri deprehendatur: [Omne caput languidū, & omne cor mœrens:à planta pedis usq; ad uerticem non est in eo sanitas.] reuera tanta reuerentia apicē præfatæ Apostolicæ sedis omnes suscipiūt, ut nonnullā sanctorū canonum disciplinam, & antequam Christianæ religionis institutionē magis ab ore præcessoris eius,quā a sacris paginis, & paternis traditionibus expectant: illius uelle,illius nolle tātum explorant, ut ad eius arbitrium suam conuersationem & ipsi emittant, aut intendant. Quod si,ut summopere sibi,& omnibus expedit, zelo domus Dei sine intermissione tabescens,fidelis dispensator & prudens existens,Deo & hominibus,& opere & sermone irrepreheusibilem sese conseruare studuerit, ut uerè fatear,uniuersum pene mundum secum attonitum,& solicitum post Deum currere facit;ex utroq; sexu populos diuersæ professionis,conditionis,& ætatis cateruatim Domino suo super omnia bona ipsius cōstituendus ducit. Si uero suæ,& fraternæ salutis negligens reprehenditur,inutilis,& remissus in operibus suis, & insuper à bono tacituinus (quod magis officit sibi & omnibus) nihilo minus innumerabiles populos cateruatim secum ducit, primo mancipio gehennæ cū ipso plagis multis in æternum uapulaturus: cuius culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicādus, nisi forte deprehēdatur a fide deuius: pro cuius perpetuo statu uniuersitas fidelium tanto instantius orat quanto suam salutem post Deū ex illius incolumitate animaduertunt: propensius pendere. Saluo n. diuinæ omnipotentiæ mysterio, ut dignum est,loco ab ipsa secundo illud B. Iob. non incongrue aptari Sanctę Romanæ ecclesiæ potest: [Si destruxerit,nemo est qui ædificet: & si incluserit hominem, nullus est qui aperiat ei: si continuerit aquas omnia siccabuntur, & si emiserit eas:subuertent terram. nec immerito: cum ipsa specialius in Petro cœli terræque retentet habenas. Hęc cum omnium fidelium in Christo spiritualis sit mater nemo debet renuere illius feriri disciplina,vel emendari censura,iuxta illa prouerbia Salomonis:] Ne dimittas legem matris tuæ, liga eam in corde tuo iugiter: qui enim abiecit disciplinam,infelix est, & stultus homo despicit matrē suam.] & rursus [Est maledictus à Deo,qui exasperat matrem:& maledictio matris eradicat fundamenta;] illa utiq; quæ arrogant †, diuersa sede illius,cui dictum est: [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.] & super arenam cōcupiscentiæ carnalis,seu humanæ præsumptionis probantur posita: cursus riui minime prosperatur,si a suo fonte diuidatur.

2.Cor.1.

Esa.1.

Iob.c 12.

Prouer. 1. 6. 18.

Eccle.3.

† *fortasse*] arrogantes.

Matth. 16.

Item Augustinus ad Valerium epist. 148.

¶Non ordines, sed uitæ merita nos Deo commendant.

Cap. VII.

Anselm.li.9. c.196. Iuo p.6.c.386.

4 ANte omnia peto, ut cogitet religiosa prudētia tua

posset accusari, ut 24.q.1.aperte & casait. &c.hęc est fides. & 2.qi.dixit Apost. Sed quare nō potest accusari de alio crimine? pnamus qđ notorium sit crimē eius vel ꝓfessionem vel ꝓfacti euidentiam qare non accusatur sl de crimine simoię, vel adulterijeam cum admonetur incorrigibilis est, ꝛ ideō dānatē eccleā per factum eius? Certē ꝛ dō ꝙ si notoriū ēt crimen eius quōdocunque,& inde ꝛ dānatur eccleā,& incorrigibilis sit: ꝙ inde potlit accusari. Nam contumāx dicitur hæreticus ut 11. dist. si qui pretyteri, & contumax dicitur infidelis, vt 3. dist. nullus. Hinramen specialiter si mētio de hęresi, ideo quia & si occultaesset hę resis de illa posset accusari. sed de alio occulto crimine non posset. Item nūquid potest denūciari crimen Papæ secūdum regulā iuris Si peccauerit in te frater tuus 2. cum nomine fratris quilibet Christianus dicat, ut 11. q 3. ad mensam Sed dico ꝙ nō potest denūciari crimē de ipso nisi inde posset accusari. nā inutilis esset denunciatio 3. Itē nūqd Papa possit statuere, ꝙ nō posset accusari de hæresi? Rūd. ꝙ nō. ꝙa ex hoc periclitaret tota ecclesia: qđ nō licet inf. 25. q 1. sunt quā qa hoc fit in eo casu quo desint esse caput ecclesię,& ita non tenet cōstitutio. Sed pro quo peccato potest Imperator deponi? pro quolibet; si est incorrigibilis, vnde deponitur, si est minus utilis. vt 15.q.6. alios.

Papa an de crimine accusari possit.

1 Dic, ꝙ hæreticus dicit plurib. modis, ut not. 24 q. 3. inter & extra de hæret. sufficiūt.

2 Vt 2 q 1 si peccauerit.

3 Sub.nā denūciatio fit ad correctionem, ad quā compelli nō potest: cum superiorem non habeat. Archid.

Imperator ꝑ quo peccato deponi potest.

ANte oīa.] Hæc est quarta pars huius d. in qua dicit ꝙ difficile est bñ regere sacros ordines & ecclesias dignitates, sed facile est male re-

le regere,& periculoſum: & hoc probat per hoc c. & c. ſeq lo. de Fan.

CASVS. Aug. factus fuit epiſcopus Hipponenſis eccleſiæ. Vnde Valerius referebat gratias creatori. Aug. dicit, q̃ ſi quis vatur officio ep̃i, presbyteri, diaconi tranſitorie & ſemiplenè, nihil eſt leu' & facilius: ſed nihil eſt ei dãnabili' apud Deũ, ſed ſi qs militet eo modo qu Chriſtus iubet nihil eſt difficili', ſed mil beatius apud Deũ. Et oſtendit, quod tantam dignitatem eligi nõ debuit, qui minora officia non didicerit gubernare. Et hoc p̃bat naucleris exemplo: cui cura nauis cõmitti non dẽt, qui remũ tenere nõ nouit.

ep̃atum deſiderare valde periculoſum eſt.

a ¶S perfunctorie.] ideſt. negligenter.

b ¶ ericuloſius.] Quia qui ep̃atum deſidera in terra, inueniet confuſionem in cælo 8q. 1. q ep̃atũ. & infra c. multi.

c ¶Mni]Et ſic aliquis pit cogi, vt fiat ep̃s, quod verum eſt, ſi ab initio cogitur, vt fiat de nolẽte uolens, ut 23. qõ 4. diſplicet. ſed ſi perſeueret in uoluntate, non eſſet cogendus, vt 74. diſt. ubi iſta.

Papatus eſt primus locus.

d ¶Vt ſecundus locus]Quia primus locus eſt Papatus, ſecũdus locus eſt epiſcopatus. Vel ideo hoc dixit, quia factus eſt epiſcopus aliter, ut 7. q. 1. non autem.

nihil eſſe in hac vita, & maximè hoc tempore facilius, & lætius, & hominibus acceptabilius, epiſcopi aut presbyteri; aut diaconi officio, ſi perfunctoriè [a] arq; adulatoriè res agatur, ſed nihil apud Deum miſerius, & triſtius, & damnabilius. ¶Item nihil eſſe in hac vita, & maxime hoc tpe difficilius, laborioſius, periculoſius [b] epiſcopi aut presbyteri aut diaconi officio: ſed apud Deum nihil beatius, ſi eo modo militetur, quo noſter Imperator iubet. Quis autem iſte ſit modus, nec a pueritia, nec ab adoleſcentia mea didici; & eo tempore, quo diſcere cæperam, vis mihi [c] facta eſt merito peccatorum meorum. Nam quid aliud exiſtimẽ neſcio, vt ſecundus locus [d] gubernaculorum mihi traderetur, qui remum tenere non noueram.

Anſel. li. 6. c. 116.

Item Iſidorus.

¶Corrumpitur, & ad terram ſacerdotium trahitur, niſi legaliter, & iuſtè ſeruetur. Cap. VIII.

SIcut viri & mulieris digna coniunctio unum facit matrimonium, & ſicut duorum copulatio vnum perficit corpus; ita clericatus [e] & ſacerdotium unũ faciunt presbyterum; & electio [f] & conſecratio unum faciunt epiſcopum: quæ omnia unum efficiunt corpus: quod citius corrumpitur, & ad terram trahitur, niſi legaliter ſeruetur, niſi iuſtè viuendo laudetur.

Item Ambroſius lib. de Paradiſo, c. 4.

† *Quo loci illud aduerte*]orig.

¶Gratia, non locus ſaluat animam. Cap. IX.

5 ILlud † autem animaduerte, quia extra Paradiſum 5 vir factus eſt, & mulier intra Paradiſum, vt aduertas, q̃ non loci [h], nõ generis nobilitate, ſed virtute vnuſquiſq; gratiam ſibi comparat. ¶Deniq; extra Paradiſum factus hoc eſt in inferiore loco, vir melior inuenitur; & illa, quæ in meliore loco, hoc eſt in Paradiſo, facta eſt, inferior reperitur.

Item Gregorius lib. 6. reg. epiſt. 5. ſeu c. 169.

De eodem. Cap. X.

† *al. Quamlibet.*

QVælibet † occulta [i] loca ſine gratia Dei animã ſal-

Sicut viri.] CASVS. In hoc c. notat ſimilitudo inter matrimoniũ carnale, & ſpirituale: q̃a ſicut legitima cõiunctio. ſ. animorũ, vnũ facit matrimoniũ; & ſicut duorũ commixtio vnũ facit corpus, ita clericatus, & ſacerdotium unum faciunt presbyterum, & electio & conſecratio faciunt unum epiſcopum. Et hæc omnia ſupradicta unum corpus efficiunt, i. eccleſiam. quod cito rumpitur, niſi legaliter obſeruetur.

e ¶Clericatus.] i. minor ordo. hic uidetur, q̃ ſi laicus promoueretur in ſacerdotem, nullum reciperet characterem: ſed ſi haberet aliquem minorem ordinem, & per ſaltum reciperet ſuperiorem, bene reciperet characterem, vt 52. diſt. ſolicitudo. Alij dicunt, q̃ laicus uerũ ordinem reciperet, dum tamen baptizatus fuerit. arg. 1. q. 1. ventum. lo. quod verum i. credo B.

f ¶Electio.] Cõſueuit iſtud induci, q̃ ex ſola electione non conſequit aliquis ius, vt de hoc dixi 63. diſt. quãto.

1 Idem no. 36. diſt. c. 1. in glo.

ILlud.] Hæc eſt quinta pars huius diſtin. in qua probatur, quod non eſt ita magnus, quin cadere non poſſet ſi gratiam non haberet. & hoc probatur per hoc c. & duo c. ſeq. lo. de Fan.

CASVS. Quidam nimis gloriabantur. de loci nobilitate, ſed Ambro. probat non eſſe gloriandum, quia in loco nobili poteſt eſſe malus, & in vili loco bonus inueniri, & niſi, &

g ¶Extra Paradiſum.] in agro Dameſceno.

h ¶Nõ loci.] Arg q̃ rõne loci uel dignitatis, vel nobilitatis pro aliquo non pręſumitur, vt 12. q 2 gloria. arg. cõtra 24. di qũ Et certe, q̃ nobilibus ſemp dẽt plumi in ijs, quæ ſpectant ad nobilitatem. ar. ff. de fid. inſtr. l. ſi. lo.

QVælibet.] CASVS. Quidam dicebant, q̃ aliquis non poterãt ſaluari, niſi in locis ſolitarijs: ſed Greg. dicit hoc non eſſe uerum. & hoc probat exemplo trium. Nam Loth in ipſa ciuitate fuit iuſtus, & in monte peccauit. Adam in Paradiſo deliciarum peccauit, quo nihil eſt iucundius. Et angelus de cœlo per peccatum deſcendit. Cap. quod ſequitur patet.

i ¶Occulta.] Arg. contra heremitas.

a ¶Erra-

Digitized by Google

a ¶Erratibus.] Idest peccatis delictis.
b ¶Peruersa ciuitate.] Argu. ꝙ non nocet bono malorũ conuersatio, vel cohabitatio.
c ¶In monte.] 15. q. 1. inebriauerunt 1.
d ¶Cecidit.] Nam ex varietate locorum nullum discrimen.
e ADam.] ¶Eiectus est.] Gen. 4. de pœn. dist. 1. Adam, & priuatus, vt de pœn. dist. 1. c. serpens, & ca. sicut primi.

1 Et 35. dist. sexto die.

MVlti.] Hæc est sexta pars huius dist. in qua dicit, ꝙ nomen sacerdotis debet consistere in re, & nõ tantum in nomine, vt per hoc ca. probatur. Io. de Fan.

uare non possunt: quod aliquando in ipsis quoq; conspicimus erratibus [a] electorum. Nam Loth in ipsa peruersa ciuitate [b] fuit iustus, in monte [c] peccauit. Sed ista cur dicimus, cum maiora nouerimus? Quid enim Paradiso iucũdius, quid cœlo securius? & tamen homo ex Paradiso, & Angelus de cœlo peccando cecidit.

Gen. 19.

Idem.

¶De eodem. Cap. XI.

ADam primus homo pro peccato de Paradiso eiectus est: hoc est, quia Dei nobilitatem a se deiecit, nobilitate loci priuatus est.

Bur. l. 1. c. 206. Iuo p. 5. c. 230.

¶*Primo libro B. Gregorij in Ezechielem homil. 9 leguntur hæc verba, quæ nonnihil ad hanc rem facere videntur.* Quod autem loca mentem non muniunt, ipse humani generis primus testatur parens, qui & in Paradiso cecidit.

Item Ioannes Chrysostomus, [idest auctor operis imperfecti, in Matthæum hom. 43. ad c. 23.]

¶Non est verus sacerdos omnis, qui nominatur sacerdos. Cap. XII.

6 MVlti sacerdotes, & pauci sacerdotes. multi nomine, pauci opere. Videte ergo, quomodo sedetis per cathedrã, quia non cathedra facit sacerdotem, sed sacerdos cathedram, non locus sanctificat hominem, sed homo locũ [f], non omnis sacerdos sanctus, sed omnis sanctus sacerdos. Qui bene sederit sup cathedrã, honorẽ accipit ab illa, qui male sederit, iniuriã facit cathedræ, ideoq; malus sacerdos de sacerdotio suo crimẽ acquirit, nõ dignitatẽ. In iudicio. n. sedens, si quidem bene vixeris, & bene docueris, omniũ iudex es: si aũt bene docueris, & male vixeris, tui solius condemnator eris. † Nam bene viuendo, & bene docendo, populũ instruis, quomodo debeat viuere: bene aũt docendo, & male viuendo, Deum instruis, quomodo te debeat condemnare. *idem.* ¶Quicunque desiderauerit [g] † primatum in terra, inueniet confusionem in cælo, nec inter æ seruos Christi computabitur, quid de primatu tractauerit [h], nec vnusquisque eorum festinet, quomodo alijs maior appareat; sed quomodo omnibus inferior videatur: quoniam non qui maior fuerit in honore [i], ille est iustior: sed qui fuerit iustior, ille maior. Conuersatio ergo melior est desideranda, non dignior gradus.

1. Pet. 3.

† al. es.

bid. ho. 55. ad c. 20. al. desiderat.

α ¶Nec inter.] *In hoc loco indicato legitur*, vt iam inter seruos Christi non sit de primatu certamen, nec vnusquisque, &c. *Sed obstitit glossa, ne mutaretur.*

CASVS. Reprehenduntur hic quidam, qui erãt presbyteri, vel sacerdotes nomine tantum, & non re vel vita, qui propter cathedram se sanctificatos putabant sed male, quia locus nõ sanctificat hominẽ, sed homo locum, vnde dicit Io. Chryso. quod si bene docẽt, & bene viuunt, populum instruunt, & bene habebunt, & si bene docent, & male viuunt, seipsos cõdemnant.

f ¶Sed homo locũ.] Sed res accedere debet hominib. & non homo rebus. ff de ędil. edic. iustissimæ.

IDEM QVICVNQVE. CASVS. Quidã desiderabant dignitatem, vt præessent tantum, & non vt prodessent sed dicit Io. Chryso. quòd tales inuenient confesionẽ in cęlo, nec inter seruos Christi computabantur. Nõ enim debet aliquis festinare qualiter appareat maior alijs: nam qui iustior est, maior est, & non q maior est dignitate, est iustior.

g ¶Desiderauerit.] Ad hoc, vt præsit, nõ obest 8. q. 1. qui episcopatum.

h ¶Tractauerit.] Not. ꝙ eo solo quod aliquis loquitur de episcopatũ, punitur: sic eo ipso, quos qs loquit ambitiosè de minimis, peccat 16. q. 1. si cupis, & qui loquitur de mulieribus, vt 32. d. hospitiolum.

Peccat qui d minimis ambitiose loqtur.

i ¶In honore.] Quia non gradus elegantior, sed vitæ melioris actio comprobatur. 23. q. 4. sicut hi. & 16. quæst. 1. sunt nonnulli. Et est hic arg. quòd illa pars quæ iustiori rationi innititur, maior dicitur, licet sit minor. sic 31. dist. Nicæna. 19. distin. in canonicis, 4. q. 3. §. 2. extra de testib. in nostro 3. & 20. dist. §. 1.

3 Ext. de ele. ecclesia vestras 2. ibi videas, & dixi plene 31. di. Nicęna Ar.

Dęmõ quare nos persequatur.

2 De casu eius habetur de pęn. d. 2. in pri. Lau.

scrimen inducitur. C. de temp. in integ. restit. l. vlt. argu. contra 32. q. 5. qui viderit.

d ¶Cecidit. 2.] Et hæc est causa, quare non persequitur, quia nos illuc debemus ascendere, vnde ipse descendit 16. q. 2. c. 1.

Ecce.]

Ornatus exterior clericorum.

ECce.] Supra in præcedenti diſt. dictum eſt, ꝙ oportet epiſcopum eſſe ornatu moribus & virtutibus. In hac vero 41. diſtin dicitur, ꝙ oportet epiſcopum eſſe ornatum in exterioribus, & in habitu ſcilicet, & inceſſu, in habitu, ne fulgidis vel ſordidis veſtibus ſe exornet: quod ꝓbat auctoritate Hieronymi dicẽtis. Nec affectatæ ſordes, nec exquiſitæ deliciæ laudes pariunt, quod tã de veſtibus quam de cibis eſt intelligendum. Et ad hoc induxit ſequens capit De inceſſu autem dicet inf. ea. §. vlt.

a ¶Et inceſſu.] Vt grauitatem itineris oſtendat grauitatem mẽtis, vt inf. ea. §. vl.

QViſquis.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ nullus debet vti reb. tranſitoriis ſtrictius vel abũdantius quam ſocij cũ quib. viuit, quia remiſſius vtẽdo aut hypocryſim ſignificat, aut intemperantiam: abundantius vtendo, vel laudem ſignificat, vel q. eſt guloſus, vel prodigus. In ſecunda parte q̃ incipit ibi, [In omnibus.] oſtendit vſum ciborũ pretioſorũ non eſſe repudiãdum, ſi tranquille, & ſine turpitudine, vel voracitate aſſumantur. Et hoc probatur exẽplo Chri, q cibũ delicatum. ſ. piſcem comedit, & reprehẽditur vſus vitium ciborum, ſi nimis ardẽter, & cũ voracitate aſſumant, q̃d probatur exemplo Eſau & iumentorum.

[1] Excõicatus ratione ſocietatis tolerat.

b ¶Viuit.] Nota ꝙ quilibet ſe cõformabit ſociis ſuis i cibo & in moribus, vt di. 2. quæ contra. 12. d. illa. Et eſt arg. ꝙ ratione ſocietatis tolerat excõicatus, quia excõicatus rõne cõtractus ad cõionem admittitur. extra de ſen. excom. ſi vere.

c ¶Aut intemperans.] ſ nolens conformare ſe aliis.

d ¶Superſtitioſus.] i. inanis gẽre cupidus, vel hypocrita

e ¶Significat.] Forte habet ventrem inſatiabilem, vel cauſa infirmitatis hoc facit.

f ¶Aut flagitioſus.] prodigus, vel hypocrita.

g ¶Sed libido.] q d potius conſiderabimus cauſam facti, quam ipſum factum, ſic 23. q 8. occidit, & 29. d. ſciẽdum arg. contra. inf. 32. q 4. origo.

h ¶Flagitia.] ideſt, non ſtatim dicamus aliquid eſſe vitioſum. nam dubia in meliorem partem ſunt interpretanda.

DISTINCTIO XLI.

ECce quibus oporteat ſacerdotem eſſe ornatum moribus, ſed præterea oportet illum eſſe ornatum in exterioribus, habitu videlicet, & inceſſu a, habitu, vt nec fulgidis, nec ſordidis ſe veſtibus ornet. Vt enim ait Hieronymus, nec affectatæ ſordes, nec exquiſitæ deliciæ laudem pariunt, quod tam de veſtibus, quam de cibis intelligendum eſt.

a ¶Hieronymus.] *Ad Euſtochium de cuſtodia virg. ſic ſcribit:* nec affectatæ ſordes, nec exquiſitæ munditiæ conueniunt Chriſtiano. *Ad Nepotianum quoque in eandem ferè ſententiã,* veſtes pullas æque deuitant candidas, ornatus, vt ſordes parimodo fugiendæ ſunt, qui alterum delicias, alterum gloriam redolet.

Vnde Aug. ait, lib. 3. de doctrina Chriſtiana. c. 12.

¶Pro moribus eorum, cum quibus viuimus, etiam vti debemus alimentis Cap. I.

Iuo p. 4. c. 24. Rann. l. 2. c. 195.

QViſquis rebus prætereuntibus reſtrictius vtitur, quam ſeſe habent mores eorum cum quibus viuit[b] aut intemperans [c] α, aut ſuperſtitioſus [d] eſt. Quiſquis vero ſic eis vtitur, vt metas cõſuetudinis bonorum, inter quos verſatur, excedat, aut aliquid ſignificat [e] aut flagitioſus [f] eſt. In omnibus enim talibus non vſus rerum, ſed libido [g] vtentis in culpa eſt. *& infra.* ¶Qeid igitur locis, & temporib. & perſonis conueniat, diligenter attendendũ eſt, ne temere flagitia [h] reprehendamus. Fieri enim poteſt, vt ſine aliquo vitio cupidinis, vel voracitatis, prætioſiſſimo cibo ſapiens vtatur, inſipiens autem fœdiſſima gulæ flamma in viliſſimum olus ardeſcat, & ſanius † quiſq; maluerit, more Domini, piſce veſci [i], quàm lenticula more Eſau nepotis Abrahæ, aut ordeo, more iumentorum. Non enim propterea continentiores nobis ſunt pleræque beſtiæ, quia vilioribus aluntur eſcis. Nam in omnibus huiuſmodi rebus non ex earum rerum natura, quibus vtimur, ſed ex cauſa [k] vtendi, & modo appetendi, vel probandum, vel improbandum quod facimus.

† *al. ſanus.* *Luc. 14.* *Geneſ. 25.*

Idem ſuper epiſtolam Ioannis.

β ¶Intemperans.] *Apud ſanctum Aug. & Inonem legitur:* temperans. *Sed ob gloſſam eſt mutatum.*

¶Non cibus, ſed appetitus in culpa eſt. Cap. II.

DEliciæ quælibet, ſi abſq; deſiderio percipiantur, non

i ¶Piſce veſci.] Hãc hiſtoriã habes de pe. d. 2. § opponit

k ¶Sed ex cauſa.] Vt inf 21. q. 4 omnis iactantia.

DEliciæ.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod ſi quis vtitur cibo delicato ſine immenſo deſiderio, non peccat

Digitized by Google

officiunt:& viles cibi appetenter accepti impediunt profectum abstinentiæ. Dauid enim aquam malè concupitam effudit,& Helias carnes comedit.

2.*Reg.*23. 3.*Reg.*17.

¶*In operibus Beati Augustini aut impressis, aut manuscriptis, quæ hactenus ad manus venerint, hæc non sunt inuenta. Cæterũ apud Prosperum de vita contemplatiua li.2.cap.22.eadem fere leguntur:* Nec delitiæ quælibet,si absq; desiderio percipiantur,officium:& uiles cibi pleruinque abstinentiæ profectũ, si appetenter accipiantur, impediunt. Hinc est,quod sanctus Dauid aquę in se concupiscen iam castigauit, atque eam sibi a suis oblatam, ne desiderio suo ex ea satisfacere videretur, effudit: Sancto Heliæ perceptio carnium non concupita non nocuit.

Idem de verbis Domini secundum Matthæum, sermo.5. † *ad illa verba*] petite & dabitur uobis] *sed paulo aliter.*

¶Contra suæ infirmitatis consuetudinem, aliquibus cibis diuites vti non cogantur. Cap. III.

NOn cogantur [a] diuites [b] pauperum cibis vesci:vtantur consuetudine infirmitatis suæ,sed doleant aliter se non posse: si consuetudinem [c] mutant, ægrotant. Vtantur superfluis [d], dent inopibus necessaria. Vtantur pretiosis,dent pauperibus [e] vilia.

Idem lib.1.quæst.Euang.c.11.

¶Aequanimitas tolerandi, non vsus uel abstinentia cibi iustitiam facit. Cap. IIII.

Iuo par.4.c.23. *Matth.* 11. *Luc.*7.

QVid dicit Dominus in Euangelio [f]; [Iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis.] ostendit filios sapientiæ intelligere nec in abstinendo, nec in manducando esse iustitiam, sed in æquanimitate tolerandi inopiã, & in temperantia per abundantiam non se corrumpẽdi, atque opportunè sumendi, uel non sumendi ea,quorum non vsus,sed cõcupiscẽtia reprehendenda est. Non.n. interest omnino, quid alimentorũ sumas, vt succurras necessitati corporis, dũmodo cõgruas in generibus alimentorum his,cum quibus tibi uiuendũ est. Neq; quantum sumas interest multum: cum uideamus aliorum stomachum citius saturari, & eos tamen illi ipsi [g] paruo quo satiantur,ardenter,& intolerabiliter,& omnino turpiter inhiare,alios autẽ plusculo quidem satiari, sed tolerabilius inopiã perpeti,& vel ante ora posita [h] epulas, si id in tpe [i] opus sit, cum tranquillitate aspicere,neque [k] tangere. Magis ergo interest, non quid, vel quantum alimentiæ non possunt uti cibis vilibus & aridis,ut alij pœnitentes? Rñdet August. ꝙ non debent ad hoc cogi,sed vtantur pretiosis,& dent pauperibus vilia: quia si consuetudinem mutant,ægrotant: dolere tamen debent ꝙ non possunt sicut alij abstinere.

1 Ad idẽ qđ legit & no. ex.de voc.

a ¶Non cogantur.] Argum. ꝙ mitius agẽdum est cum diuitibus & nobilibus,quam cum pauperibus 1. vt 86. dist.non satis,& 84.dist.peruenit.50.dist. contumaces, 26.q.7.ipa.Arg.contra 22.q.5.qui cõpulsus. Dic ꝙ ignobiles magis puniuntur corporali pœna, quam nobiles: sed pecuniariter magis punitur nobilis quã ignobilis, vt 24 q.1.qui cõtra,& ff de pœ.si quis aliquid.& l.§ 18.

b ¶Diuites.] Cum sunt in pœnitentia.

Nobiliũ & ignobilium pœna nõ est æqua.

c ¶Si consuetudinem.] Arg ꝙ cõmutationes pœnarum possint fieri in spiritualibus.82. distinc. presbyter.

Pœna in spiritualib pos sunt commutari.

d ¶Superfluis.]ideſt pretiosis.

e ¶pauperib. vilia.] Argu.contra inf. 49. d.c ultim fi.

QVod dicit.]CASVS. Aug exponit hic illum Euangelij super Matth. venit Ioannes nõ manducans neq. bibẽs: & dicunt. dæmoniũ hẽt. Venit filius hominis manducãs & bibẽs: & dñt Iudęi: Ecce hic homo uorator est, & potator vini. Sed iustificata est sapientia a filijs suis.i.Chris iustus est ostensus a suis Apostolis.Est ergo casus. Quæsitũ fuit ab August.vtrum sit virtus in abstinẽdo vel mã ducando, & respondet quod non:sed iustitia est in æquanimitate tolerãdi inopiam,& temperãdi, se in abundantia ciborum: & nõ se corrumpendi. Et hoc p bat exẽplo Apostoli dicentis: scio eluire, & scio abundare: in cibis n. nõ multũ interest siue parum siue multum sumat quis: cũ ille qui parum sumit, & ardenter, reprehendat,& is qui paulo plus & ante horã cum oportet sumit sine auditate, commendetur.

f ¶ In Euangelio.] Tãgit hic quod Christus in Euang. Matt. 11 dicit de Iudæis: Venit Ioannes non mãducãs carnes neque bibens vinũ & dixistis, dæmonium hẽt. venit Iesus manducans,& bibens,& dixistis,ecce uorator & potator vini. sed licet alij malè opinarentur de ipso:tñ iustificatus est ab Apostolis suis 2.

Abstinẽtia Christi & Io. Baptistæ diuersa fuit.

g ¶Ipsi.] Datiui casus.

h ¶Posita.] Coram aliis.

i ¶Si id in tempore.] ideſt pro tempore, scilicet, cum coram aliquibus tempore necessitatis citius proponitur cibus.

k ¶Neq;.] ideſt nõ ideo debet quis statim comedere, quod

2 Ideſt Christus iustus est ostẽsus a suis discipulis si ue Apostolis *sm Bar. Bri.* g ipsum oĩa iustẽ facere intellexerũt.

mentorum pro congruentia hominum, atq; person ę suæ & pro suæ valetudinis necessitate quis capiat, sed quãta facilitate, & serenitate animi careat cum [a] his [b] vel oportet, vel necesse est carere, vt illud in anima Christiani cõpleatur, quod Apostolus dicit: [Scio [c] & minus habere: scio & abundare: vbique & in omnibus imbutus sum, & satiari, & esurire, & abundare: & penuriam pati; omnia possum in eo, qui me confortat.]

Item ex concilio Gangrensi, c. vlt.

¶Temperantia ciborum, & vestium, non dissolutio eorum laudatur. Cap. V.

Parsimonia. PArsimoniam [d] cũ veste humili non reprobamus, sicut etiam ornatum præter corporis α diligentiã [e] infucatum [f] laudamus. Dissolutos autem & fractos in vestibus incessus non recipimus, & domos Dei honoramus, & conuentus, qui in his fiunt, tanquam sanctos & vtiles recipimus: pietatem in priuatis [g] domibus non concludentes, sed omnem locum in nomine Dei ædificatum honorantes & congregationem in ecclesia factam ad vtilitatem communem recipimus, & bona opera, quæ supra [h] vires β in fratres pauperes exercentur, secundum ecclesiasticas traditiones beatificamus, & omnia, quæ conueniunt traditionibus Apostolicis, & sanctarum scripturarum præceptis, in ecclesia fieri exoptamus. Iuo p. 8. c. 321.

α ¶ Præter corporis.] *Ex prisca versione Græce est: διὰ πιμέλιαν μόνον τοῦ σώματος ἀπεριέργον, idest,* propter corpter corporis tantum curam minime superuacaneam atq; operosam. *sed ob glossam non est mutatum.*

β ¶Supra vires.] *In prisca illa versione est:* iuxta vires *Dionysiana habet, vt Grat. Græce autem: τὰς καθ' ὑπερβολὴν εὐπο κας τῶν ἀδελφῶντας κατὰς παραδόσεις, διὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τοὺς πτωχὸ γινομένας. idest,* eximias, atque excellentes fratrum beneficentias, quæ secundum traditiones per ecclesiam in pauperes fiunt.

Item Gregorius Ioanni Constantinopolitano, libro 1. reg. epist. 24.

¶Sub specie uirtutis sæpè se vitia ingerunt. Cap. VI.

SÆpè se uitia [i] esse virtutes mentiuntur, vt tenacitas, parsimonia, effusio, largitas, crudelitas, zelus iustitiæ, remissio, pietas uelit uideri.

Item ex concilio Carthaginiensi 4. cap. 15.

¶Meritis fidei, & vitæ, non diuitijs episcopalis auctoritas quæritur. Cap. VII.

EPiscopus vilem supellectilem [k], & mensam, ac victũ pauperem habeat, & dignitatis suæ auctoritatem fide & vitæ meritis quærat. ¶Hospitium quoque non longe ab ecclesia habeat. *Ibi dem c. 14.*

Item ex eodem, c. 45.

¶De eodem. Cap. VIII.

CLericus professionem suam & habitu, & incessu probet, & ideo nec vestibus, nec calceamentis decorem quærat. Burc. li. 2. c. 209. Iuo p. 6. c. 284. Ansel. li. 7. c. 202.

quod videt alios necessitate exigente comedere, & proponitur cibus.

a ¶ Cum.] idest, quando.

b ¶His.] idest, eis.

c ¶Scio.] Sic faciẽt episcopi, cũ venient ad pauperes ecclesias: ne breuis hora consumat victũ longi temporis. ext. de censi. cum Apostolus.

Parsimonia. PArsimoniam.] CASVS. Octo enumerantur in ca. quorũ sex commendantur, & duo reprobãtur, & scire debes, quod parsimonia est vsus rerum temporalium cum moderatione.

d ¶Parsimoniam.] idest, temperatum vsum.

e ¶Diligentiam.] idest, voluptatem.

f ¶Infucatum.] idest, pretiosum, vel infucatum, idest, non pretiosè fucatum.

Orare publicè quã clam melius est. g ¶ In priuatis.] Arg cõtra illos, qui dicunt melius esse orandum in priuato loco, & non coram hominibus, quam in ecclesia, ex illa auctoritate: Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem: sed illud de cubiculo mentis intelligitur.

h ¶ Quæ supra.] Nam quidquid supererogauerit, reddam tibi, sic 86. dist. non satis.

SÆpè.] CASVS. Dicit hic Gregor. ꝙ vitia diligẽter sũt pręcauenda, ꝙa sępè sub spẽ virtutũ vitia latenter subintrant.

i ¶ Sæpè se vitia.] Stulti dũ vitãt vitia in cõtraria currunt.

K EPiscop'.] ¶Supellectilem.] Hochodie nõ tenet: ꝙa mõ hñt amplas possessiones, vt 12. q. 1. expedit. & sic nõ ẽ cõtra. de cõse. d. 1. vasa. & extra de censi. cũ Apostolus. vbi dicitur quod archiepiscopi quinquaginta equitaturas habebut in visitationib'.

Digitized by Google

SICVT ERGO. Concludit Gratianus ex ſupradictis, ꝙ ſicut mores eorum cum quibus viuimus, ſeruãdi ſunt in cibis: ſic etiam in indumentis, & in inceſſu etiam debet eſſe ſacerdos ornatus, vt grauitate itineris mentis oſtendat maturitatem. Si enim incompoſite, & non decenter

Sicut ergo in cibis mores eorum cũ quib. viuimus, ob ſeruare monemur, ſic & de indumentis intelligendum eſt. Vt. n. alibi dicitur, [Quiſquis contemptis his, cum quibus vixit, lautiora ſibi, vel auſteriora præ cæteris indumenta vel alimenta quærit, aut intemperans ſui aut ſuperſtitioſus eſt.] In inceſſu aũt debet eſſe ſacerdos ornatus, vt grauitate itineris, mentis maturitatem oſtendat. Incompoſitio. n. corporis (vt Auguſtinus ait) æqualitatẽ indicat mentis: Vnde hiſtoriographus [a] ille cum eius mutabilitatem [b] deſcriberet cuius conſcientia excita † curis mentem vaſtabat †, inter cætera hoc etiam notabile indicauit, dicens [Citus modo, & tardus inceſſus.]

ſup. ea. c. quiſquis.

epiſt. 109. ad Monachas habetur ſenſus. Salluſtius de Catilina.

† *al. excitatam.*
† *al. exagitatam.*
† *al. vexabat.*

DISTINCTIO XLII.

Hoſpitalem [c] vero ſacerdotem eſſe oportet, ne ſit in numero eorum quibus in iudicio dicetur [Hoſpes eram, & non ſuſcepiſtis me.] Qui. n. Apoſtolum ſecutus alios ad hoſpitalitatem debet inuitare, quomodo hoſpitalitatis ex hortator poterit eſſe, qui domum propriam hoſpitibus claudit? Si. n. ſacerdos primum a ſeipſo [d], & a domeſtica eccleſia ſua debet exigere quod poſtea populis imperet. ſi primum imitando Chriſtum, ipſe debet facere quæ poſtea populum doceat, neceſſe eſt vt pauperes hoſpitio recipiat quo ad hoſpitalitatem facilius ſuo exemplo ſubditos attrahat. ¶ Ordinandus itaque ſacerdos ad memoriam reuocet, quomodo Abraham, & Loth per hoſpitalitatis opera, Deo placuere, & Angelos hoſpitio meruerunt recipere, quo Angeli Sodomis hoſpitalem domum ingreſſi, Loth cum familia ſua liberauerunt, quomodo clauſas domus cum hoſpitibus ignis ingreſſus perdiderit, quo etiam ſecundum Hieronymum, aliena [e] rapere conuincitur, qui vltra neceſſaria ſibi retinere probatur: ac ſic ꝙ opera pietatis ſe inſtruat, vt & ꝓſentis vitæ ſubſidia, & æternæ claritatis præmia a Deo percipiat, vtrique n pietati promittitur. ¶ Vnde Apoſtolus ſcribens ad Timotheum ait: [Exerce teipſum ad pietatem. Nam corporalis [f] quidem exercitatio ad modicum utilis eſt, pietas autem eſt utilis ad omnia [g], habens promiſſionẽ vitæ quæ nunc eſt, & futuræ.] Ab hac [h] quiſquis alienus [i] fuerit in ſacerdotẽ ordinari nõ poterit. ¶ Si enim uidua [k] in eccleſia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hoſpitio, quę pedes ſanctorum nõ lauit, quę omne opus bonũ

Matth. 25.

Gen. 18. & 19. c. Gloſſ. ord. gen. 19. ex Alcuuio. In regula Monachatum c. de paupertate

1. Tim. 4.

1. Tim. 5. 30. q. 1. quomodo.

1 Vt inf. §. 1

2 Et inf. ea. Qeſcamus.

3 Vt ſi c. nõ debet, & caſeq.

4 Scilicet in §. pudicus.

ſequitur vſque ad c. quieſcamus. Secunda ibi, [Quieſcamus] Tertia ibi, [Sed licet.] Quarta ibi, [Non oportet] Io. de Fan.

CASVS. In hac 42. diſtinct proſequitur Gra. ſextum cap. Apoſtolicæ regulæ: ſcilicet, oportet ſacerdotem eſſe hoſpitalem, quod probat 8 rationibus. Prima eſt in principio. Secunda incipit ibi, [Qui enim Apoſtolum.] tertia ibi, [Si eñ ſacerdos.] Quarta, & quinta incipiũt ibi, [Ordinandus itaque] Sexta ibi. [Quomodo etiam ſecundum Hieron.] Septima ibi, [Vnde Apoſtolus.] Octaua ibi, [Si enim vidua.] Caſus autem ſequentis cap planus eſt.

c ¶ Hoſpitalem] In hac diſtinct. oſtendit Gratianus, quod hoſpitalis erit ordinandus quia non haberet frontem inuitãdi alios ad hoſpitalitatem, ſi domum ſuã hoſpitibus clauderet & quia hæc pietas remuneratur æternaliter, & temporaliter. Item exemplo Abrahæ, & Loth, qui quoniã hoſpitales erant Angelos hoſpitio recipere meruerunt 1. Addit etiam quod in hoſpitalitate nõ erit electio, vel delectus perſonarum 2 adiungit etiam de conuiuijs in eccleſia non faciendis 3. In fine breuiter tangit 7. c. Apoſtolicę regulę. ſ. oportet epiſcopum eſſe pudicum 4.

d ¶ A ſeipſo.] Sic, ff. de nego. ge. ſi pupilli. §. vltim. ff. de inde iuf. tutor ff de pa cũ in eod 47. a §. neceſſe in princ.

e ¶ Aliena.] 47 diſt. ficut infra 93 diſtin. diaconi. infra 14. quæſtio. 4. quid dicam. hic extra de reſt. ſpo. ſæpe. & 16. q. 1. decimæ.

f ¶ Corporalis] Sine operibus pietatis.

ADDITIO Et quod dicit ad modicum, dicas reſpectu eorum per quæ habetur vita æterna. vtilis tamen eſt, quia opportunitatem peccandi aufert. de conſecra. diſtinctio. 5. nunquam. Laur.

g ¶ Ad omnia.] ideſt, ad temporalia, & æterna, vt 16. q. 1. decimę.

h ¶ Ab hac.] Hoſpitalitate.

i ¶ Alienus.] Vt 25. d. Archidiaconum.

K ¶ Vidua.] 31. q. 1. quomodo.

ceenter incedit (vt dicit Aug. mentis in æqualitas indicatur Et hoc probatur exemplo Catilinæ, qui propter vanium inceſſum fuit a Salluſtio notatus.

a & Vnde Hiſtoriographus. Salluſtius.

b ¶ Mutabilitatem.] Catilinæ.

Hoſpitalem.] Hæc diſti. diuiditur in quatuor partes, in quarum prima dicitur, ꝙ ſacerdotes dẽt eſſe hoſpitales, & recipere pauperes Chriſti, & hoc probatur per id quod

Si

Si quis.] HINC ETIAM. Adhuc probat Gratianus hoſpitalitatem eſſe tenendam, & qui eam non habuit, abijcitur ab eccleſia, ſicut Ioan. eiecit quendam Diotrephē, quia pauperes non recipiebat. Et oſtendit ēt q̄ oībus indifferenter quib. poſſumus dēmus hoſpitalitatē exhibere: quod probat ſequenti capitulo.

a ¶Diotrephē.] Proprium nomen, vel ideſt, ſacerdotem.

Quieſcamus] Hęc eſt ſecūda pars huius diſt. in qua dicit, quod in eleemoſynis dandis nō debet eſſe differentia cum petitur pro nutrimento, ſi autem peteret cauſa prædicationis, tūc eſſet diſcernendum. Hoc autē intelligo de eleemoſynis quotidianis non autē de præmeditatis. alias contradiceret Hieron. 16. q. 1. c. fin. vbi dicit, quod in paupere magis eſt attendenda religio, quam paupertas. Io. de Fan.

CASVS. Quidam dicebāt, q̄ in omnib. hoſpitib. recipiendis facienda erat examinatio, ſed dicit Ioā. Chryſ. nō eſſe verū. Nam ſi petat aliquis tanquam prælatus facienda eſt examinatio, q̄a forte nō recte petit, vel eſt intruſus vel excōmunicatus. Non enim datur tātum temporale, ſed etiam accipitur ſpirituale. Si vero petit amore Dei, indifferēter eſt omnibus dandum, exemplo Abraham, qui meruit Angelos recipere, quod forte non feciſſet, ſi diſtinxiſſet pſonas. Quæ ſequuntur, patent vſque ad diſtinctionem.

non eſt executa: multo magis ſunt prohibendi a ſacerdotio qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde † hoſpitalitatis opera deſpicientes, in Gangrenſi concilio excommunicantur. Sic enim in eo ſtatutum eſt c. 11.

† al. vnde quidam.

¶Non ſunt deſpiciendi, qui conuiuia pauperibus exhibent. Cap. I.

Si quis diſpicit eos, qui fideliter agapas †, ideſt conuiuia pauperibus exhibent, & propter honorē Dei conuocant fratres, & noluerit communicare huiuſcemodi vocationibus, parui pendens quod geritur, anathema ſit.

But. l. 19. c. 124. Iuo p. 15. c. 136. Anſ. l. 5. c. 76.

† vide in hūc locum Alcia. lib. prætermiſſorum. i. in dictione Agapes. Opinatur. n. Alci. ilapinas hic legendū non Agapes.

Hinc etiam Ioannes Euangeliſta in epiſtola ſua quendam Diotrephem [a] excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de eccleſia eijciebat. In hoſpitalitate autem non eſt habendus delectus perſonarum; ſed indifferenter quibuſcunque ſufficimus, hoſpitales nos exhibere debemus.

Epiſt. 3.

Vnde Ioannes Chryſoſtomus in epiſt. ad Hebræos hom. 11. ad c. 6.

¶In recipiendis hoſpitibus nulla debet eſſe diſtinctio. Cap. II.

2 Quieſcamus ab hac abſurda curioſitate [b], & diabolica, & peremptoria †. Si enim in clero ſe electū eſſe dicat, ſi ſacerdotem ſe nominet, ſcrutare. non enim ſine periculo in talibus indiſcuſſa communicatio eſt: circa maiora periculum [c] vertitur; non enim das, ſed accipis. Si vero pro nutrimento poſtulat [d], nihil in his examines. Inquire, quomodo Abrahā hoſpitalem ſe circa omnes oſtendebat. Si ſcrutator fuiſſet circa refugientes ad ſe nunquam Angelos hoſpitio recepiſſet. Fortaſſis. n. non putans eos Angelos eſſe, cum reliquis, & hos repulſiſſet: Sed qm̄ omnes [e] recipiebat, ſuſcepit & Angelos. Non. n. ex vita eorum, quos accipis, mercedem tibi retributurus eſt Deus; ſed ex voluntate tua, ex liberalitate, ex honorificentia multa, ex miſericordia, ex bonitate.

† al. pernicioſa.

Diſcretione maiore in maiorib. opus eſt.

b ¶Curioſitate.] Nō enim ſemper erimus curioſi, nam multa ſunt diſſimulāda, ff. de noua. l. doli. in fi.

c ¶Periculum.] Si. n. in minoribus adhibēda eſt diſcretio, fortius in maiorib. ſic 7. q. 2. c. vl. ff ad Carb. l. 1. §. 2.

Eleemoſyna quibus eſt danda.

d ¶Poſtulat.] Ergo indiſtincte, omnib. eſt danda eleemoſyna, vt infra. ea. c. proxi §. prox. & 86. di paſce. & 1. q. 2. quā pio. & 11. q. 1. qm̄ multos & 16. q. 1. ſi cupis, & 23. q. 3 duo alibi dicitur: omni petenti retribuit. Sed contra dñs dicit 1 Deſudet eleemoſyna in manu tua, donec inuenias iuſtum cui des. Et in Canticis, vbi dicitur: Ordinauit in me charitatem. Et dicit Ambro. Ordinata eſt charitas, vt primo Deus, ſecundo parētes, deinde filij, poſtea domeſtici vltimo extranei diligantur. Et alibi dicit Ambroſi. q̄ delectus perſonarum debet eſſe in miſericordia impendenda, vt 86 diſt. non ſatis, & Hieron. dicit, q̄ in pauperibus non tam paupertas quam religio eſt attendenda, vt 16. q. 1. quoniām quidquid, & Aug. dicit, Vtilius eſurienti panis tollit, quàm de cibo ſecurus, &c. vt 5. q. 5. non omnes. 23. q. 4. nimium. Diſtingue ergo: eorum qui petunt elemoſynam, alij ſunt cogniti, alij non. Item alij petunt quaſi ex debito, vt prædicatores vel hoc dixit ſecundū interpretationem. lxx. interpretū. dicit Rodo. q̄ iſta auctoritas, deſudet, &c. ſumitur ex c. precedēti, vbi dī ſic benefeceris, ſcito cui benefeceris, & erit gratias oculis tuis multa Arc.

H. d. q̄ hoc dixit in Euāgelio. ſed neſcio, vbi. Sed poteſt ſumi eccleſ. 12.

e ¶Sed quoniam omnes.] Argu. q̄ ratione dubitationis melius eſt exabundanti aliquid facere, q̄ aliquid dimittere,

tere,vt 11.q.3.nolite 13.q.2.non æstimemus 24. q.3.corripiantur Et argum.ad quæstionem cum dubitatur quis ex duobus occiderit hominem, quod potius ambo admittantur ad ordines,q̃ ambo repellantur 1.arg contra 23.q.vlt.si quatuor. Quid iuris sit de hoc notat in quæstionib.

Dubitatio notabilis.

a Argum.ad hoc 23.q.4. quam magnum. Lau.

Sed licet ipsa conuiuia despicienda non sint,nõ tamen in ecclesijs celebrari, nec clericos ad ea conuocatos ex eis partes sib. tollere oportet.

Vnde in Laodicensi concilio.c.27.

¶Clerici ad agapem vocati partes sibi non tollant. Cap. III.

† Vide quod no. And. Alcia. li. prætermissorũ. 1. in dictione, agapes.

Anſ.l.5.c.77. Iuo p.3.c.128.

NOn oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos [a] ad agapem † vocatos,partes [2] tollere propter iniuriam [b] β,quæ ex hac occasione ecclesiastico ordini possit deputari.

α ¶Clericos.]*In concilio Graco,& prisca etiam versione additur*,vel laicos.

β ¶Propter iniuriam.] *Græce est:* διὰτὸ τὴν ὕβριν τῇ τάξει προσρίβεσθαι τὴ ἐκκλησιαστικῇ, eo quod ecclesiastico ordini inuratur contumelia.

Item ex eodem,c.28.

¶In locis Deo sacratis nec comedere,nec accubitus sternere liceat. Cap. IIII.

Burc.l.3.c.82. Iuo p.3.c.32. Anſ.l.5.c.78.

[4] NOn oportet in basilicis, seu in ecclesijs agapem facere,& intus γ manducare,vel accubitus sternere.

γ ¶Et intus.]*Græce est:* καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ: *quod Dionysius vertit,*nec intra domum Dei: *sed apud Balsamonem abest vox Dei.*

Item ex concilio Carthag. 3.c.30.

¶Nisi necessitate coacti clerici in ecclesia non conuiuentur. Cap. V.

Burc.l.3.c.83. Iuo p.3.c.74.

NVlli episcopi,vel clerici in ecclesia conuiuentur,nisi forte transeunte: [c] hospitiorum necessitate illic reficiantur.Populi etiam ab huiusmodi conuiuijs, quantum potest fieri,prohibeantur.

In reg.B.Benedicti, cap.52.

[Item ex dictis B.benedicti abbatis,]

¶De eodem. PALEA. Cap. VI.

Burc.l.3.c.81. Iuo p.3.c.71.

† *al.laudibus.*

ORatorium [d] hoc sit, quod dicitur, nec ibi quidquã aliud [e] geratur, vel condatur, quam quod diuinis ministerijs † conueniat.

Item Augustinus epist.109.de regula monachorum.

De eodem. Cap. VII.

Sensus non verba, Isidorus. Etym.l.15.c.4.Smaragdus in reg.B.Benedicti,c.52. Burch.l.3.c.80.

IN oratorio præter orandi,& psallendi cultum penitus nihil agatur,vt nomini huic & opera iugiter impensa concordent.

DISTINCTIO XLIII.

Cant.5. ex glo. interlin. ibi.

PVdicus [f] quoque debet esse sacerdos, vt & moribus, & verbis pudorem indesinenter exhibeat.*Vnde in canticis canticorum genæ* [3] *sponsæ, ideſt prædicatores, turturi comparantur.* ¶ *Debet* [h] *etiam gratiam*

a NOn oportet,&c.] ¶Partes.] Et domum mittere, stionib.& est expressum de hom.significasti. Decret. Grat.pars I.

& est contra episcopos qui nolunt prouincias visitare, & tã petunt redimi procurationes, vt 10.q.1.relata.

b ¶Propter iniuriam.] ideſt,infamiam.

NVli.]¶Transeuntes [Sic in tabernis possunt clerici comedere causa necessitatis, vt 44.distin. clerici.de vi & hon.cler. clerici.

Clerici in tãbernis possunt qũque comedere.

d ¶Oratorium]Ab orando quippe dicitur, vt in eo nihil aliud, quam oretur & psalatur.inf.ead. in oratori.

c ¶Quidq̃ aliud.] Tũ ecclesiasticę causæ 2.possũt & debẽt tractari in ecclesia, vt 2 q 2.præceptum.

2 Sed nõ sæculares. ext. de immun. eccl. c.1.ubĩ de hoc.

PVdicus quoq;] Hęc distinguit in quatuor partes, in quarũ prima dicit, ꝙ rector ecclesię dẽt esse discretus in silentio,& vtilis ī verbo, ne aut tacẽda dicat, aut dicẽda subticeat & ad hoc probandũ inducit c.seq Secunda ibi,[In mãdatis] Tertia ibi,[Scimus autem.] Quarta ibi,[Pariter quoque.] Ioan.de Fan.

CASVS. In hac dist. 43.prosequitur Gratianus 7.c. Apostolicæ regulæ. ſ.oportet ep̃m esse pudicum: qđ verũ est non solũ factis,sed ẽt verbis, vt probatur per cantica canticorum.

f Pudicus]Hic breuiter tangit 7.c.Apostolicæ regulę,oportet ep̃m esse pudicũ.

g ¶Genę] Sicut em̃ per genas cibi, sic p ꝓdicationes ecclesię fideles incorporant, vt de consecr.dist.2. quia passus.

3 Scilicet masticantur, & masticando incorporantur.Hug.

DEBET. In hoc §. prosequitur Gratianus c.8 Apostolicæ regulæ ſoportet episcopũ esse Doctorẽ .i.talẽ q sciat docere.Nã q̃tum prodest bonis per exẽpla bonæ vitæ, tm̃ nocet malis si sileat. Nam prędicatione p̃latorum mali sunt arcẽdi & corripiẽdi, sed in sua prædicatione dẽt prælatus esse discretus,ne vel tacenda ꝓferat, vel dicenda taceat.Quod sequentibus, capit probatur.

h ¶Debet, &c.] Hic prosequitur viij cap. Apostolicæ regu-

regulæ, oportet, ordinandum esse Doctorem: id est, talem, qui sciat docere, & prædicare, considerabit autem prius quibus & quæ prędicare [1], quia non omnia oibus sunt prædicanda: hæreticis enim secreta fidei non sunt pandenda [2], nec nimis alta dicet minus capacibus. & si subditi non obediunt prædicanti, nō ideo cessabit a doctrina & correctione eorum [3].

docendi habere: quia, ut Hieronymus ait: [*Innocens, & absque sermone conuersatio, quantum exẽplo prodest, tãtum silentio*[a] *nocet. Nam latratu*[b] *canum, & baculo*[d] *a pastorum, lupi sunt arcendi.*] *In ipsa autem doctrina discretum oportet esse rectorem, ne aut tacenda proferat, aut prof erenda taceat.*

Item Gregorius par. 2. sui pastoralis, c. 4. ait.

¶ De discretione prædicationis, & silentij. Cap. I.

SIt rector discretus in silentio, utilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticescat. Nam, sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiscretũ silentium eos, qui erudiri poterãt, in errore derelinquit. Sæpę namque rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui libere recta pertimescunt, & iuxta veritatis vocem nequaquam iam gregis custodiæ, pastorũ studio, sed mercenariorum uice deseruiunt: quia venientę [c] lupo fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hinc namque eos per prophetam Dominus increpat dicens, [Canes muti, non valentes latrare [f].] Hinc rursus [g] queritur, dicens. [Non ascendistis ex aduerso, neque opposuistis murum pro damno Israel, vt staretis in prælio in die Domini.] Ex aduerso quippe ascendere, est pro defensione gregis, voce libera, huius mundi potestatibus contrarie. Et in die Domini in prælio stare, est prauis decertantibus ex iustitiæ amore resistere. Pastorẽ enim recta timuisse dicere [h], qui est aliquid; quã tacẽdo [i] terga præbuisse? qui nimirũ si pro grege se obijcit, murũ pro domo Israel hostibus opponit. Hinc rursus delinquẽti populo dicitur [Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperiebãt iniquitatem tuã, vt te ad pœnitentiã prouocarent.] Prophetæ quippe in sacro eloquio nonnũquam Doctores vocantur, qui dum fugitiua [k] esse præsentia iudicant, quæ sunt uentura manifestant, quos [l] diuinus sermo falsa videre redarguit, quia dum culpas corripere metuunt, incassum delinquentibus promissa securitate [m] blandiuntur, qui iniquitatem peccantium nequaquam aperiunt, quia ab increpationis voce conticescunt. Clauis quippe aperitionis est sermo [n] correctionis, quia increpatio culpam detegit, quam sæpe nescit [o] ipse etiam, qui perpetrauit. Hinc Paulus ait, Vt potens sit in doctrina sana exhortari, & eos, qui contradicunt, redarguere.] Hinc per Malachiã

Ioan. 10.

Esa. 56.

Ezech. 13.

Thren. 2.

Ad Ti. 1.

1 Vt inf. ea. dist. in mandatis.

2 11. q 3 nolite. in fine.

3 Vt inf ea. d. sancimus. cum duob. c. seq.

a ¶ Silentio] Expone negatiuè. hic 2. q. 7 sancta.

b ¶ Nam latratu.] Idest prædicatione.

c ¶ Canum] Infra 2. q. 7. qui nec.

d ¶ Et baculo.] Cõminationis

SIt rector.] Hoc c. diuidit in tres partes: in prima partedicitur, quod rector dẽt esse discretus, ut taceat, vel loquatur cum uiderit expedire. Nam sicut incauta locutio ponit hominem in errorem, sic indiscretum silentiũ in errore relinquit. & hoc probatur ix auctoritatib. In secũda parte, quę incipit ibi, [Sed cum rectori] Dr prędicator debet esse vtilis in verbo, idest talia proferat, per q̃ corda audientium non lædãtur. & hoc probatur tribus auctoritatib. In tertia quæ icipit ibi,] Prouidendu quoq; est] dr quod etiam vtilia non debet nimis effundere, quia loquacitas nimis leuis apud homines reputatur, & hoc probat trib. auctoritatibus. CASVS. Primo dicit q̃ p̃dicator, vel rector nec silẽda proferet, nec proferẽda silebit. & hoc probat ix. auctoritatib. Secundo dicit, q̃ talia apponat, quæ nõ deducant homines in errorem: & hoc probat trib. auctoritatibus. Tertio ostẽdit, q̃ ẽt vtilia non debet nimis effundere. & hoc probat tribus auctoritatibus.

e ¶ Veniente.] Iuxta illud.

Nam siluisse nocet, multosque silentia damnant.

f ¶ Latrare.] Propter pigritiam.

g ¶ Hinc rursus.] Primo conquerit, & primo ponit verba prophetæ, deinde ea exponit, & sic procedit g totũ c.

h ¶ Dicere.] Idest, dicitur.

i ¶ Tacendo.] Nor. q̃ tacens & timens fugere dicitur vnde etiam tacens pro contumace habetur, ut 65. dist. si forte, & ff de interro. act. de ætate §. qui tacuit.

k ¶ Qui dum fugitiua.] Idest transitoria.

l Quos.] Simplex relatio, nõ refert ad imediate dictũ.

m ¶ Securitate.] Eo ipso, q̃ tacetur, promittitur secũritas delinquentibus, vt 83. dist. error.

n ¶ Sermo.] Doctoris.

o ¶ Nescit.] Scilicet esse peccatum ille cui prædicatur, vel cum eius pœnitentia auditur, quæritur ab eo locus, &

m ¶ Se- Ad Oceanum 83. & glossa oridn 1. Tim 3. in ver. . Doctorem

& tempus,& persona cum qua deliquit. quæ forte pec
1 Et de pœ. dist. 3. c. 1. in princ.
cator propter verecundiam vult occultare, vt de pœnitē. distinct. sexta. capitul 1.in fin.1. Tamen in quæstionibus vbi fit præiudicium alij, non fient speciales interrogationes, vt ff. de quæstio.l prima.§.qui quæstionem.

a ¶ Custodiunt] Id est,custodire debent.

b ¶ Quia Angelus.] Id est, nuncius Domini.

c ¶ Præconis.] Infra de consecratio. distinctio. quarta, baptismus.

d ¶ Pastores,] Id est, Apostolos.

e ¶ Tintinabulis.] Octoginta tintinabula,& totidem mala punica in inferiori margine tunicę sacerdotali pendebāt.

f ¶ Non moriatur.] Anima scilicet peccando, vel ut fama eius non sit mortua

g¶ Opera.] Argum. ℣ si in aliqua permiserit se desponsari vel arrhari, licèt ex presse non consentiat, videtur ℣ sponsalia sint contracta. argumen. 30. quæst. 5.fœminæ.27.q.2 si quis desponsauerit, 32.quæstio.2 honorantur. ff. desponsa. Sed ea 2. Nam opera probant, vt 46. distinctio. cap. 1. 11. quæst.3. existimant, 22. quæst 5 cauere, vt extra de his, quæ fiunt à ma part.cap. ex ore argumen ff. de mino. si filius.ff de inoffic.testamen. l.vltim ff de ædil edict si tamen. §. ei qui. Ioann. Ego dico, quod si contrahentes possunt loqui, exprimere debent cōsensum suū: alioquin nō iudicaretur pro matrimonio, cum necessaria sint verba quantum ad ecclesiam, vt extra de sponsa. tuę fraternitatis. quia etiā mutus si contrahit, signis debet exprimere consensum, vt extra de spon. cum apud. Bart.

h ¶ Sed sapere.] Ad hæc quæ hic dicuntur, bene facit extra de hæret. cum ex iuncto.

i¶ Ad sobrietatem.] Id est, sine præsumptione.

K Nimiè] Id est,in multiloquio.

l ¶ Leuigatur.] Id est, leuis, & inanis ab auditoribus iudicatur.

2 Dicas ℣ si parentes contrahant cum filijs, sufficit eorum tacitur nitas, vt in iuribus prędictis & extra de despo.impub. accessit. & cap.de illis. Archid. Verba in cō trahēdo matrimonio, an sint de necessitate.

dicitur Labia sacerdotis custodiunt[a] scientiam ,& legem
Malach.2. requirūt ex ore eius:quia Angelus[b] Dñi exercituū est.] Hinc per Esaiam Dñs admonet dicēs:[Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam.]Præconis[c] quippe officiū
Esa.58. suscipit,quisquis ad sacerdotium accedit,vt ante aduētū iudicis,qui terribiliter sequitur,ipse scilicet clamādo gradiatur.Sacerdos ergo si prædicationis est nescius, quam clamoris vocē daturus est ꝓco mutus? Hinc est enim, ℣ super pastores[d] primos in linguarum specie spiritus sanctus insedit;quia nimirū, quos repleuerit,de se protinus
Act.2. loquentes facit. Hinc Moysi præcipitur, vt tabernaculū sacerdos ingrediens tintinabulis [e] ambiatur;vt videlicet
Exo.28. prędicationis voces hēat; ne superni inspectoris iudiciū ex silentio offendat: scriptum quippe est:[vt audiat̄ sonitus,quando ingreditur,vel egreditur sanctuarium in cōspectu Domini;non moriatur[f].] Sacerdos namque ingrediens, vel egrediens moritur , si de eo sonitus non auditur;quia iram contra se occulti iudicis exigit,si sine prædicationis sonitu incedit . Apte autem tintinabula vestimentis illis describuntur inserta. Vestimenta enim sacerdotis quid aliud , quam recta opera debemus accipere?propheta testante,qui ait : [Sacerdotes tui induantur
Psal 131. † sial. iustitia.] Vestimentis itaque illius tintinabula inhærēt; vt † vitæ viam cum linguæ sonitu ipsa quoque bona opera[g] sacerdotis clament.Sed cum rector se ad loquendum præparat,sub quanto cautelæ studio loquatur,attendat; ne si inordinatè ad loquendum rapitur , erroris vulnere corda audientium feriātur:& cum fortasse sapiens videri desiderat, vnitatis compagem insipienter abscindat: Hinc namque veritas dicit [Habete sal in vobis , & pacem habete inter vos.]Per sal quippe,verbi sapientia designatur . Qui ergo loqui sapienter nititur, magnopere
Mar.9. metuat, ne eius eloquio audientium vnitas confundatur.Hinc Paulus ait. [Non plus sapere quàm oportet sapere,sed sapere[h] ad sobrietatem[i]]. Hinc in sacerdotis veste iuxta diuinam vocem tintinabulis mala punica coniunguntur . Quid enim per mala punica,nisi fidei vnitas designatur?Nam sicut in malo punico,uno exterius cortice multa interius grana muniuntur;sic innumeros sanctæ ecclesiæ populos vnitas fidei contegit , quos intus
Mar.9. diuersitas meritorum tenet.Ne igitur rector incautus ad loquendum proruat;hoc,quod iam præmisimus , per semetipsam veritas discipulis clamat.[Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos.] ac si figurate per habitum sacerdotis dicat ; mala punica tintinabulis iungite , vt per omne,quod dicitis, vnitatem fidei cauta obseruatione teneatis. Prouidendum quoque est solicita intentione rectoribus , vt ab eis non solum praua nullo modo, sed ne recta quidem nimiè[k] & inordinatè proferantur : quia sæpè dictorum virtus perditur,cum apud corda audiētium loquacitatis incauta importunitate leuigatur[l] : & auctorem suum hæc eadem loquacitas inquinat, quæ

Semiauerbus quis dicatur.

seruire auditoribus ad vſum profectus ignorat. Vnde be ne per Moyſem dicitur:[Vir,qui fluxum ſeminis patitur, immundus eſt [a]]. In mente quippe audientium, ſemen ſecuturæ cogitationis eſt qualitas auditæ locutionis; quia dum per aurem ſermo concipitur,cogitatio in mente generatur.Vnde & ab huius mundi ſapientibus prædicator egregius ſeminiuerbius [b] eſt vocatus. Qui ergo fluxum ſeminis patitur, immundus aſſeritur; quia multiloquio ſubditus, ex eo ſe inquinat, quod ſi ordinatè promeret, prolem rectæ cogitationis edere in audientium corda † potuiſſet: dumque incautus per loquacitatem deſluit, non ad vſum generis, ſed ad immundiciam ſemen effundit. Vnde Paulus quoque, cum diſcipulum de inſtantia prædicationis admoneret,dixit: [Teſtificor coram Deo, & Chriſto Ieſu,qui indicaturus eſt viuos & mortuos, per aduentum ipſius, & regnum eius prædica verbum,inſta opportunè,importunè:]dicturus[importunè,]pręmiſit [c] [opportunè;] quia ſcilicet apud auditoris mentem ipſa ſua vtilitate ſe deſtruit, ſi habere importunitas [d] opportunitatem neſcit.

Leuit. 15.

Act. 17.

† *al.corde*

2. *Tim.4.*

Item Clemens epiſt.3. in extremo.

¶ Porcis, & canibus ſacra non ſunt committenda.
Cap. II.

2 IN mandatis [e] habemus, vt venientes ad ciuitatem diſcamus prius,quis in ea dignus ſit, vt apud eum cibum ſumamus; quanto magis noſſe conuenit, quis, qualiſue ſit is,cui immortalitatis verba credēda ſunt?Soliciti enim,& valde ſoliciti eſſe debemus, ne margaritas noſtras mittamus ante porcos.Sed & ob alias cauſas vtile eſt viri huius habere me notitiam.Si enim ſciam, quia in his,de quibus non poteſt [f] dubitari,ꝙ [g] bona ſint,emēdatus eſt,& inculpabilis,hoc eſt, ſi ſobrius,ſi miſericors, ſi iuſtus,ſi mitis,& humanus (quæ vtique bona eſſe nullus ambigit)tunc conſequens videbitur, vt ei qui obtinet bona virtutum [h], etiam quod deeſt fidei, & ſcientiæ, conferatur: & in quibus maculari eius vita videtur, quæ eſt in reliquis probabilis, emendetur. Si ve-

Matth. 10. Mar. 7.

Matth. 7.

a ¶ Eſt.] Scilicet vſque ad veſperam,vt ſupra diſt.6. teſtamentum.

b ¶ Seminiuerbius.] A presbyteris. Athenienſium dictum eſt de Apoſtolo, quid ſibi vult iſte ſeminator verborum? & ſecundum hoc erit hic ſeminiuerbius, ſed ſi habes ſemiuerbius, tunc dic ꝙ obſcurus erat,vel quia (vt dicitur) vitium linguæ habebat.

ADDITIO Seminiuerbius, ideſt ſeminās verba, vel ideſt, abbreuians verba, ſecundum Laur. Itē Paulus in quadam ſequentia dicit ſpermologus (perma eſt Græce, Latinè dicit ſemen, & logos ſermo,ſecundum Hug.

Argm̄ ab ordine verborū ſumitur.

c ¶ Præmiſit] Argu. ꝙ ab ordine verborum eſt argumentandum 20. diſt. §. 1. & 23.q.4.diſplicet & 1. q.1. vt euidenter. & 3. q. 7 in grauibus. extra de reſcript. cū dilecta. Et ſi præcedens verbum eſt dubium,& ſequēs manifeſtū,ſequens clauſula eſt ſequenda.ff. de petit. hæred. vtrū autem: quandoque etiam ſecūdum præcedentem exponitur ſequens. ff. de leg.1. ſi ſeruus plurium.in fin.

1 Alias dſ ꝙ de ordine ſcripturę nō eſt curandū. ff de ſol.nec enim.Arūhi.

d ¶ Importunitas] Nota quod propter tria conſueuit induci cap. ſcilicet quod tacens & timens videntur fatere. item quod æquè aliquid probatur factis vt dictis. Item ordinem verborum attendendum, vt pernotata ſup. poſita patet.

e ¶ In mandatis.]Hæc eſt ſecunda pars huius diſt.in qua dicitur, quod hæreticis & paganis non ſunt ſecreta noſtræ fidei manifeſtanda. & hoc cap. ad hoc probandum inducitur Si tu quæras quæ dicta Origenis recipiantur? Reſp. recipit eccleſia tanquam ſua ea, quæ de dictis eius Hieron recipit. alias ſunt cum ſuo auctore damnata per Papam Gelaſium. 15. diſtin.Sancta Romana. verſic. item Origenis.Io. de Fan.

CASVS. Quæſitum fuit ab Origene,vtrum indifferenter ſecreta fidei ſint cuilibet referanda? & Reſpondit quod non duabus rationibus. prima eſt, quia Chriſtus ꝓcepit vt intrantes ciuitatē examinemus, quis ſit in ea dignus,vt apud eum cibum ſumamus;multo fortius eſt hoc faciendum in cibo ſpirituali, cum non debeamus proijcere margaritas noſtras ante porcos. Secunda eſt: quia ſi fidelis eſt, & bonus paratus corrigi,referate ſibi eum prudenter eludere; ne ſi nil reſpondeamus, putent auditores inopia reſponſionis nos declinare certamen.

f ¶ Non poteſt.] Nam timor in dubijs deteriora canit. & Lucanus. Peſſimus in dubijs augu.timor.

g ¶ Quod] Ideſt,quia bona ſint.

h ¶ Virtutum.] Ergo videtur, quod qui non habet fidem poſſit habere virtutem, quod non eſt verum, vt 24 q.1.

e ¶ In mandatis.]Scilicet Euangelicis, Matth. 10. c. & Matt. 7.vbi Dominus præcepit diſcipulis ſuis: In quam cumque ciuitatem intraueritis, interrogate quis in ea dignus ſit,& ſic ibi manete. Ex verbis illis arguitur hic a minori Lau.

ro in ijs,quæ palã [a] ſunt peccatis inuolutus permanet [b], & inquinatus, non me oportet ei aliquid de ſecretioribus [c], & remotis diuinæ ſcientiæ proloqui,ſed magis proſtrari,& conuenire eum,vt peccare deſinat, & actus ſuos a vitijs emendet. Quòd ſi ingeſſerit ſe, & prouocauerit nos dicere, quæ eum minus rectè agentem non oportet audire,prudenter [d] eum debemus eludere [e]. Nam nihil omnino reſpondere,auditorum cauſa,vtile non videtur, ne forte exiſtiment nos reſponſionis penuria [f] declinare certamen,& fides eorum lædatur nõ intelligentium propoſitum noſtrum.

Item Anacletus,epiſt. 1.omnibus epiſcopis.

¶Verba prædicationis perſecutoribus ſuis prælati non ſubtrahant. Cap. III.

Iuo p.5.c.237. circa medium.

3 SCimus autem multos ob id infeſtare Doctores, vt eos perdant [g],& placita propriæ voluntatis adimpleant.Non propterea tamen Doctores(iniquitatum vires ſuppetunt) a recta æmulatione [h], & bona intentione † recedere [i] debent, ſcientes, quia beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.

† *al.inſtitut.*

Matth.5.

Item Gregorius Venantio.lib.1.epiſt.33.

¶Non eſt mundus a ſanguine ſubiectorum,qui Dei conſilium illis non annunciat. Cap. IIII.

Act.20.

EPheſijs Paulus [k] dicit: [Mundæ ſunt manus meæ a ſanguine [l] omnium veſtrum, non enim ſubterfugi, Quominus nunciarem [m] omne conſilium Dei vobis.] Mundus [n] ergò a ſanguine eorum non eſſet,ſi eis Dei cõſilium annunciare noluiſſet; quia cum increpare delinquentes noluerit, eos proculdubio tacendo [o] paſtor occidit.

Item Nicolaus ad Michaelem Imperatorem in epiſ. cuius initium eſt,[Propoſueramus.]

¶Aeternę damnationis pœnam incurrit prædicator, qui ſemen diuini verbi non ſpargit. Cap. V.

† *Diſpenſatione nobis*] orig.

DIſpenſatio † eſt nobis cœleſtis ſeminis iniuncta:

a ¶Quæ palam.] ideſt,indubitanter ſunt mala.

b ¶Permanet.] Sæpius admonitus.

c ¶De ſecretioribus.] Sed ea quæ ſpectant ad admonitionem,non autem ſecreta fidei:quia ſi illa ſciret: facilius non inde impugnaret,vt 11.q.3.nolite.

d ¶Prudenter.] Transferendo nos callide ad alienam materiam: cum nec ipſi debeant alieni regni ſcrutari arcana.C.de cõmer.mercatores. & extra de elect.ſicut. immo ſubtili ingenio debemus a barbaris extorquere aurum,vt de commercijs,l.a. & 14.q.4.b illo. & q.5 c.dixit.

e ¶Eludere.] Nota dolum eſſe bonum contra hoſtem. ſic 22.q.2.vtilem.& ff.de do.l.1.

f ¶Penuria] Arg.contra infra 24.q.2.cum quibus 1.

g ¶Perdant] ideſt,confundant.

h ¶Aemulatione.] Ideſt,dilectione. Vnde no.Verſum, qui valet ad multas expoſitiones.

i ¶Recede] Not. q̃ pp ſubſannationem,vel perſecutionẽ non ceſſabit Doctor a docendo, vel prælatus a prædicando, vt hic,& 11.q.3. nolite. quia & ſi illi non proficiant, tñ ipſe faciat quod ſuã eſt,vt 47. diſt. quod apud nos.& 23.q.4. ſicut noneſt. nec obſtat ſup.ca.prox ubi dicit, q̃ prudenter debemus eludere tales nec etiam illud ob.24. qõ. 3. dixit Apoſtol⁹. ubi dicit, hæreticum hoiem poſt primã & ſecundam correctionẽ deuita quia vtrumque illorũ obtinet in ſecretioribus fidei, quæ non debemus pẽdere illis:ſed ab illis q̃ faciunt ad correctionẽ nunquam ceſſandum eſt,vt 1.q.7.cõuenientib. Io. Hodie aũt ſi hæretici non corrigant,ſtatim tradendi ſunt curiæ ſæculari ad puniendũ: ſi aũt corrigãtur, & iurent ſtare mãdato eccleſiæ, in ꝑpetuo carcere debẽt detrudi ad agendam pœnitentiam, vt extra de hæret.c penul.

Aemulor inflatur, amat, inuidet, ac imitatur Bar.

Aemulor varia ſignificata habet.

Prælatus ꝓp perſecutionem non deſerat prædicationem.

EPheſijs] CASVS Venantius epũs ſuos ſubditos corrigere nolebat, uel negligebat. de quo eũ Grat. reprehẽdit:qa peccata ſubditorum niſi eos corrigat, ſibi imputantur. & pro hoc probat auctoritate Pauli; & quia paſtor vẽ occidere delinquentes, niſi eos corrigat.

k Paulus] In Actibus Apoſtolorum 20.cap.

l ¶A ſanguine.] ideſt,a peccato.

m ¶Annunciarem.] Arg q̃ ſi pet te non ſtat aliq̃d quominus fiat,nõ eſt tibi imputandũ, vt 24.q.2.admonere. & 47.diſt.c.vl & §.neceſſe.& C.de inſt.& ſubſtl.l.1.Ar. contra eat.de eo qui mit.in poſ cauſa rei ſer.ca 1.Ioan. Sed certe ibi ſtetit non per petentem poſſeſſionem. ff. de reg iur.l culpa. Bar.

Imputãdum non eſt ei q̃ quem non ſtat.

n ¶Mundus] Arg.a deſtructione antecedentis,vt 24.q.2.ſanè

o ¶Tacendo.] Infra 83.d.error.

Dolus quando bonus.

1 Dic,q̃ ibi loquitur de hæreticis dãnatis: hic de occultis: vel dic q̃ cũ eis poſſumus loqui quãtum ad ea q̃ poſſunt eos reducere ad fidem,vt not. inf.ca prox. Archid.

DIſpẽſatio] CASVS. In hoc cap Nicolaus papa reprehendit prælatos,qui nolũt corrigere ſubditos, & prædicare: quia væ erit eis, ſi verba cęleſtis ſeminis non prædicauerint, & nõ ſparſerint in ſubiectos:& hoc

probat auctoritate Pauli. Præterea ſicut magnũ eſt periculũ platis ſilere. ſic periculoſũ eſt ſubditis nõ obedire.

a ¶Væ.] Alias veh. ſ æterna mors. 11.q.3.væ.qui.

b ¶Et clamet.] Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius ſup.d.6.ſed penſandum.

ADDITIO. Vel dic clamat prædicando: vel ſe timere æternã damnationẽ, ſecundum Hug.

c ¶Quanto magis.] Arg.a maiori. vt 32.q.5.ſi Paulus. 8.q.1.ſi ergo tantu, .

d ¶His.] ideſt, ſubditis.

e ¶Parere.] ideſt, obedire.

PARITER. Hęc eſt quarta pars huius d. Dictũ eſt ſup.in cap. in mãdatis, q̃ ſecreta fidei nõ ſunt hãtibus reuelanda. Nunc verò dicit Gratianꝰ q̃idem eſt de catholicis indignis, & nõ intelligentib. ſi autem ſecus fiat, non fit ad eorum vtilitatem, ſed potius ad oſtentationem, vel ſcientiæ iactationẽ, vel adulationem, vel propter loquacitatem incautam. Et hoc probat per expoſitionẽ Beati immaculati. Ex quibus omnibus patet, q̃ ſi prælatus in prædicãdo diſcretionem nõ ſeruat, tanquam torto naſo, ideſt, diſcretione carens, ſacerdotis officio videtur indignus

f ¶ .ireuocabile.] Horatius. [Nam ſemel emiſſum manet irreuocabile verbũ] extra de verb. ſignif. ſorus, & Ouidius.

Neſcit vox miſſa reuerti]iuxta illud: Vox emiſſa ſemel, irreditura volat.1.

g ¶Torto.] Infra d.40.c.1. Hinc etenim naſum cõparat diſcretioni: quia per eum perpenditur odor & fętor.

CVm autem]Hæc di. diuiditur in tres partes: in quarum prima probat de temperantia gulæ, & hoc probat per quatuor auctoritates ſanctorum patrum. Secunda ibi, [Multis.] Tertia ibi, Non oportet ſlo. de Fan.

CASVS. Sup in 35.diſt. dictum eſt, q̃ ſacerdos non debet eſſe vinolentus, ſed ſobrius: quia comeſſatio & voracitas ebrietatis ſunt cohærẽtia, ideo prohibita ebrietate, prohibetur in hac 44.diſt. voracitas, & gulæ intemperantia. Et probatur tribus rationibus. Prima eſt, quia comeſſatio & ebrietas ab Apoſtolo enumerantur inter opera tenebrarum dicens: non in comeſſationibus, &c. Secunda eſt: quia ventris ingluuies facile prouocat ad luxuriã & omne opus bonum diſſoluit. Tertia probat exemplo Nabuzardam, qui deſtruxit muros Hieruſalem, quia ei multitudo coquorum deſeruit. Sunt autem

1 Ad idem. 5.q.5. quidam bulat. ff. de ca. & poſt Ir. reuer in bello. § factæ. in authe. de æquando §. hinc igitur. in fi. Arch.

comeſſationes noxiæ non ſolum ſacerdotibus, ſed etiã laicis qui dies, feſtiuos celebrare non putant, niſi comeſſationibus deſeruiant.

CVM AVTEM Hæc diſtinct. ſpectat ad tertium cap. apoſtolicæ regulæ, quæ tractata eſt 35.diſtinct. oportet or-

væ[a] ſi non ſparſerimus: væ ſi tacuerimus. Quod cum ele ctionis vas formidet, & clamet[b], quanto magis[c] cuilibet exiguo metuendum eſt: Proinde, ſicut non leue diſcrimẽ incumbit Pontificibus ſiluiſſe pro diuinitatis cultu & ecclęſiæ correctione quod congruit, ita his[d] (quod abſit) non mediocre periculum eſt, qui cum debeant parere[e], deſpiciunt. 1.Cor.9.

4 *Pariter quoq; obſeruare debet ſacerdos, ne indignis, & non intelligentibus ſecreta miſteria, ſua prædicatione reſerare incipiat. Qui enim ea docet, quæ ab auditoribus non valent intelligi, non ad eorum vtilitatem, ſed ad ſui oſtentationem facit. Vnde in expoſitione, [Beati immaculati] dicitur. [Vitium eſt ſecreta myſteria vulgare indignis: quod fit, uel loquacitate incauta, dum ſine iudicio uolat irreuocabile*[f] *uerbum, uel adulatione, ut ei placeat* †*, cui ſecreta reuelat, uel iactatione ſcientiæ, ut plura ſcire uideatur.] In quibus omnibus profecto datur intelligi, quanta debeat eſſe diſcretio in prædicatione ſacerdotis: qua ſi fortè caruerit, tanquam torto*[g] *naſo, ſacerdotalis officij indicatur indignus.*

Gloſſa ord. ex Amb. ſer 2 in pſal. 118. in ver. [Abſcondi eloquia tua.]

† Tex. eſt in ſ. in l. 1. C. de hæt. & imag. vbi vide quid ſit adulatio.

DISTINCTIO XLIIII.

CVm autem vinolentus eſſe prohibetur, gulę intemperantiam nequaquam habere permittitur. Neq; enim ebrietas prohibetur, & voracitas permittitur. Virumq;[h] *enim inter opera tenebrarum Apoſtolus connumerat ſcribens Romanis: [Non in comeſſationibus, & ebrietatibus.] Ventris namque ingluuies ad luxuriam pronocat facile, & omne opus bonum diſſoluit. Vnde ſuenter, & genitalia ſibimetipſis uicina ſunt: ut ex uicinitate membrorum cõfœderatio intelligatur uitiorum.] Hinc etiam Nabuzardam princeps coquorum muros Hieruſalem deſtruxiſſe legitur, quia uenter, cui multitudo coquorum deſeruit, ædificia uirtutum ad ſolum redigit. Sacerdos itaq; de altari ſumere*[i]*, nõ luxuriam quę*

Rom.13.

Hierony. in epiſt. ad Amandum, & Aug. de Temp. ſerm. 65. Grego. in paſtor par. 3.cap. 20. 4. Reg. vlt. ſecundum lxx.

Conuiuia reprobata.

2 Sup. ea. c. 1. cõuiuia & ca. multi.

3 Vt inf. ea. non oportet cum duob. c. ſequẽti. Et concor. gl in c. nõnulli. in gl. ſu 42. d. Ordo purgat infamiam.

4 Arg. C. de his qui not. in fam. le. 3. Idem ſentit Hug. Victus & veſtitus ſufficiũt clerico.

ordinandum eſſe non vinolentum, ſed ſobrium. ſed nõ tractauit ibi niſi de ſobrietate potus: ideo reſumit eam hic, & tractat de temperantia & ſobrietate cibi. Annectit, q̃ laici & clerici qui faciunt magna conuiuia cauſa laſciuiæ delinquunt 2. Item addit, q̃ clerici non debent comedere, vel bibere in tabernis, niſi neceſſitas cogat 4. Deinde dicit, q̃ cibum clericorum ſemper præcedit, & ſequitur oratio. Itẽ quòd in ſacerdotali conuiuio ſemper debet legi lectio ſacræ ſcripturæ.

h ¶Virumque.] Argument. quod uno prohibito, vel permiſſo, idem erit in connexo ſibi, vt ſup.diſt.4.denique. & 1.q.1.ſicut Chriſtus. Et eſt hic argum. quod ſi Papa, vel epiſcopus ſcienter aliquem ordinet, videtur reſtituere ipſum famæ 4. cum fama & ſacerdotium ſibi ſunt annexa. Ioan. Quod falſum eſt, vt extra de ſchiſma, ca. 2. vbi dicitur quod probare debet ſecum fuiſſe diſpenſatum. Bar.

i ¶Viuere.] Sufficere debet ergo clerico, q̃ viuat, id-

eſt,

est, sola necessaria habeat: & arctatur illa necessitas tm ad victum & vestitu in 12.q 1.episcopus. Qualiter tamen hoc intelligendum est, dixi 21.quæst. 1.cap. 1.

a Quod le. & no. 24.q. 2 resecãdæ. & 32. q. 2. sic nõ sunt. in gl. vlt.

COmessationes.] CASVS. Quæsiuit Aurelius ab Augustino, vtrum laici, qui in diebus festiuis deseruiunt

In Michæam c.2.in extremo.

rat, vt ait Hieronymus. [Tibi o sacerdos de altario viue re, non luxuriari permittitur.] Sunt autem comessationes non solum sacerdotibus, sed etiam laicis noxiæ: qui festinos, & solennes dies non aliter se digne celebrare putant; nisi comessationibus deseruiant.

Vnde Aug. scribit ad Aurelium episcopum epist. 64.

¶ Non est vacandum commessationibus, & ebrietatibus. Cap. I.

Iuo p.13.c. 68.

COmessationes, & ebrietates ita concessæ, & licitæ putantur[a], vt in honorem etiã beatissimorũ martyrum non solum per solennes dies, (quod ipsum quis non lugendum[b] videat, qui hęc non carneis[c] oculis inspicit?) sed etiam quotidie celebrentur. *& post pauca:* Non ergo aspere, quantum existimo, non duriter, non modo imperioso ista tolluntur; magis docendo, quã iubendo; magis monendo, quàm minando. Sic enim agendum est cũ multitudine[d] [peccatum †. Seueritas autem exercenda est in peccata paucorum. Etsi quid minamur, cum dolore fiat, de scripturis comminando vindictã futuram; ne nos ipsi in nostra potestate, sed Deus ĩ nostro sermone timeatur. Ita prius mouebuntur spirituales, aut spiritualibus proximi; quorũ auctoritate, & lenissimis quidem, sed instantissimis admonitionibus cętera multitudo frãgatur.

† abest ab orig. Iuo. & aliquot manuscriptis Gratiani.

Item ex concilio Laodicensi, c.24.

¶ Nulli clericorum, aut continentium licet tabernas intrare. Cap. II.

Conc. Aquisgran. c.60. Burc.l 2.c 131. Iuo p.6.c.205.

NOn oportet clericos seruientes α à presbyteris vsque[e] ad diaconos, & deinceps ordinis ecclesiastici omnes vsq; ad ministros aut lectores, aut exorcistas, aut ostiarios, aut psalmistas, aut etiam eos, qui in proposito[f] continentiæ sunt, tabernas β intrare.

α ¶ Clericos seruientes.] *Græcè est, ὑπηρετικοὺς. quod Dionysius vertit,* sacro ministerio deditos: *quam versionem concilium Aquisgranense, Burchardus, & Iuo attulerunt.*

β ¶ Tabernas.] *sequebatur in impressis,* nisi causa necessitatis. *quæ sunt expuncta, quia neque in plerisque manuscriptis, neque in Burchardo, & Iuone, neque in ipso concilio Laodicensi, aut Aquisgranensi (vbi c.60 hoc idem repetitur) leguntur: videntur tamen accepta ex can. Apost. 54.*

Item ex sexta synodo, c.9.

¶ Deponatur clericus, qui tabernam, aut ergasterium habere voluerit. Cap. III.

NVlli clerico licet tabernã α, aut ergasteriũ[g] habere.

diſciplinæ non est exercenda: sed monendi sunt non imperiose, sed benigne, vt Deus ĩ nostro sermone timeatur, & non nos: & vt cetera multitudo frangatur, incipiẽdum est à spiritualibus, vel spiritualibus proximis.

a ¶ Putantur.] à stultis videlicet.

b ¶ Lugendum.] Id est nonne vnusquisque hoc lugendum videat.

c ¶ Carneis.] Scilicet spiritualibus.

d ¶ Cum multitudine.] Multi sunt xl. vt extra de cle. excom. latores. Aliquando 23. millia sunt pauci: vt 45. d. disciplina. Et habes hic q̃ pp multitudinem detrahit seueritati, vt 50. d. vt constitueretur. & 1.q.7. quoties. 32. q. 4. ipsa pietas. &c. non pot. Quandoq; & cum paucitate mitius agendum est, cũ timetur scandalum 21.q. 4. cũ quisq;. 5. Vbi ergo aliqd male fit: & quasi ex auctoritate defenditur, tunc non debet dormire seueritas. quãdo vero non defenditur, tunc dissimulari potest propter scandalum, vt de pœnit distinct. 6. cap 1. in fi & 32. distinct. plurimos & 50 dist. domino sancto. sed propter scandalum nunquam debet deseri veritas ipsa, vt extra de reg iu. qui scãdalizauerit 6. sed seueritas pœnarum potest deseri, vt hic. 50 Item vbi non habet locum dispensationis remedium., vt in matrimonio: propter multitudinem non est recedendũ à seueritate canonica. vt extra de transact. ex parte. Bar. 7.

Seueritati an pp multitudinẽ vel paucitatem detrahatur.

5 Concor. textus in l. decurionũ & ibi gl. & Doct. C. de pœn.

6 Vbi de hoc. & extra de temp. ord. sane. ibi videas.

NOn oportet.] CASVS. Clerici omnes generaliter, & qui votum continentiæ fecerũt, prohibentur ingredi tabernas, nisi causa necessitatis, vt infra. cap sequenti. Sequẽtia duo capitula plana sunt.

7 Scilicet, & tacet quandoque prælatus non propter scãdalum, sed propter maius malum quod posset ecclesiæ peruenire, vt cum Rex aliquid facit in rebus ecclesiæ, secũdum. Lau.

e ¶ Vsque.] Improprie ponitur hic, vsque, cum nulli sint in medio.

f ¶ Qui in proposito.] Vt Deo deuoti conuerſi. 12.q.1.

g NVlli clerico licet.] ¶ Ergasteriũ] idest stationem.

miunt comessationib. & ebrietatibus, propter hoc debent suspendi vel excommunicari. Et respondet quod non: quia multitudo est in causa, in quam seueritas

Si enim huiuſmodi, tabernam ingredi prohibetur; quanto magis [a] alij, miniſtrare in ea? ſi quis vero tale quid fecerit, aut ceſſet [b], aut deponatur.

a ¶ Tabernam, aut ergaſterium.] *Græcè eſt, καπηλικὸν ἐργαστήριον, ideſt,* cauponariam tabernam.

Item ex concilio Carthagin. 3. c. 27.

¶ Niſi neceſſitate compulſi clerici tabernas non ingrediantur. Cap. IV.

CLerici, edendi vel bibendi cauſa tabernas non ingrediantur, niſi peregrinationis [c] neceſſitate compulſi.

Aquiſgr. conc. c. 90. Burc. l. 2. c. 130. Iuo p. 6. c. 204.

Item Gregorius Natali epiſcopo, lib. 1. reg. indict. 10. epiſt. 14.

¶ Corripiendus eſt epiſcopus, qui conuiuijs occupatur. Cap. V.

[2] MVltis ab vrbe tua venientibus, frater chariſſime, didici, paſtoralis cura derelicta, ſolis te conuiuijs occupatum, quæ audita nō crederem, niſi hęc actionū† tuarum experimentis approbarem. Nā quia nequaquam lectioni ſtudeas, nequaquam exhortationi inuigiles [e], ſed ipſum quoque vſum eccleſiaſtici ordinis ignores, hoc eſt in teſtimonium [f], quod eis, ſub quibus es poſitus, ſeruare reuerentiam neſcis.

† Adde q̄ actio hic accipitur pro actu. ſimile l. magiſtratuum. C. de ado. & in l. 3. ff. de offi. proconſ. & infra 100. d. ſationis.

Item ad eundem, lib. 2. epiſt. 37.

¶ De eodem. Cap. VI.

COnuiuia, quæ ex intentione impendendę charitatis fiūt, rectè veſtra fraternitas † in ſuis epiſtolis laudat. Sed tamen ſciendum eſt; quòd tūc ex charitate veraciter prodeūt, cum in eis nulla abſentium vita mordetur; [g] nullus ex irriſione reprehenditur; nec in eis inanes fæculariū negotiorum fabulæ; ſed verba ſacræ lectionis audiūtur, cum non plus, quàm neceſſe eſt, ſeruitur corpori; ſed ſola eius infirmitas reficitur, vt ad vſum exercendę virtutis habeatur. Hęc itaque ſi vos in veſtris conuiuijs agitis abſtinentium [h], fateor, magiſtri eſtis.

† *al. ſanctitas.*

† *al. abſtinentiæ.*

[*Item ex concilio Nannetenſi*]

PALEA Cap. VII.

NVllus presbyterorum, quādo ad anniuerſariū diem trigeſimum aut ſeptimum, vel tertiū alicuius defuncti, aut quacumq; vocatione ad collectam presbyteri cōuenerit, ſe inebriare vllatenus præſumat, nec precatus amore † ſanctorū, vel ipſius animę bibere, aut alios ad bibēdum cogere, vel ſe aliena precatione ingurgitare; nec

De conſec. diſt. 5. c. nullus. Burc. l. 2. c. 161. Iuo p. 6. c. 252.

† *al. in amore.*

1 Ad idem 30. q. 3. pyctacium. ff. de inter. & rele. l. relegatorū. §. vlt. Archi.

b ¶ Aut ceſſet] Sic 35. diſt. c. 5.

c ¶ Niſi peregrinationis.] No. q̄ permittitur viatori quod alij nō permittitur, Arg. ſimile infra 11. q. 3. quoniam multos.

MVltis.] Hæc eſt 2. pars huius d. in qua reprehēditur quidam Natalis epiſcopus, qui ſemper erat in comeſſationibus: ita q̄ officiū ſuum neſciebat, & ita alijs derrahēbat. & hoc probatur per hoc cap & per c. ieq. 10. de Pœnit.

CASVS. In hoc cap. reprehendit Grego. Naralem epiſcopū, qui tantum cōuiuijs deſeruiebat, in quibus vita abſentium reprehendebatur, & inanes fabulæ cantabantur: quod ex eo apparebat, quia neque lectioni, neque exhortationi inſiſtebat: neque ſuis maioribus reuerentiam exhibebat,

d ¶ Actionum] Arg. præſumi contra aliquem quandoq; propter crimen præteritum 18 d. i. peruenit 2, 14 q. 1. cū per belli eam. Quandoq; ex præſenti circa præſens, vt hic quandoque circa futurum. 50. d. ſi quis diaconus. Quandoque ex præterito circa præteritum. 22 q. 1. non eſt quādoq; ex præterito circa futurum 23. q. 5. ſi apud & 12 diſt. plurimos

2 Vbi de hoc & extra de præſu. ſcribā & C. de adul. ſi qui. 31. quę. 1. ſi quis viuente extra de elect. officij Archid.

e ¶ Inuigiles.] Quæ duo, ſcilicet lectioni ſtudere, & exhortationi inuigilare, sūt opera pontificis. 36. diſt. c. vlt.

f ¶ In teſtimoniū.] Hic vnum factum probat aliud, vt 1. q. 3. conſtat, &c.

CONuiuia.] CASVS. dē Natalis ep̄s excuſabat ſe, q̄a reprehenſus fuit p̄p cōuiuia, q̄ faciebat; dicēs q̄ bona intentione & cauſa impendendę charitatis hoc faciebat. Sed Gregorius dicit, q̄ tunc fūt ex charitate, cum vita abſentium non reprehenditur, nec inanes fabulæ recitantur. ſed verba ſacræ lectionis, & cum infirmitas ſola reficitur: & qui hæc in ſuis conuiuijs facit magiſter eſt abſtinentiæ, quæ autem ſequuntur vſq; ad diſtinctionem, plana ſunt, & per ſe patent.

g Mordetur.] Vnde verſus.

Quiſquis amat dictis abſentium rodere vitam.
Hanc mentam vetitam nouerit eſſe ſibi.

h ¶ Abſtinentium.] Nota quod abſtinens dicitur qui bene

Digitized by Google

plausus,& risus inconditos,& fabulas inanes ibi referre: aut cantare præsumat, aut turpia ioca, vel vrso vel tornatricibus ante se fieri † patiatur: nec larvas dæmonũ [a] ante se ferri consentiat: quia hoc diabolicum est, & à sacris canonibus prohibitum.

† *al. facere permittat.*

[a] ¶Dęmonum.] *Burchardus addit,* quas vulgo Talamascas dicunt.

[*Item ex eodem.*]

¶De eodem. PALEA. Cap. VIII.

Burch. li.2.c.162. Iuo p.6. c.253. † *decanus, aut aliquis.*] Burchar.

QVando autem conuenerint presbyteri ad aliquod conuiuium, aliquis † prior illorum, versum ante mensam incipiat,& cibum benedicat: & tunc secundum ordinem sedeant, alter alteri honorem præbentes, & per vices cibum & potum benedicant, & aliquis de illorum clericis aliquid de sancta scriptura legat. Est post refectionem similiter sanctum hymnum dicant ad exemplum Domini; sicut in cœna fecisse legitur: & sic se contineant omnes presbyteri, maximè in talibus locis, vt non vituperetur ministerium illorum.

*Matth.*26.

[*Item ex eodem.*]

¶De eodem. PALEA Cap. IX.

Burch.lib.2. c.164. Iuo p.6. c.255. † *al. ministeriũ.*

QVando presbyteri per Kalendas simul conveniunt post peractum diuinum mysterium †, ad necessariã collationem, non quasi ad plenam refectionem, sed quasi ad præsidium, ibi ad tabulas resideant: ne per talia inhonesta conuiuia se inuicem grauent: quia indecens est, & onerosum; sæpè etiã tardè ad ecclesiam redeuntes maius damnum de reprehensione consequuntur, quod † de grauedine mutua contrahunt, quàm lucrũ ibi † faciant. Nam de huiusmodi conuentu Paulus Corinthios reprehendit: qui inconuenienter cœnam Dominicam manducare conueniebant. Sic & qui ad cęnam Dominicam, idest ad collationem uerbi sub occasione conueniunt, & ex veritate † uentris causa coniunguntur; reprehensibiles coram Deo & hominibus habentur. Et ideo peractis omnibus, qui voluerint, panem cum charitate in domo fratris sui simul cum fratribus frangant, & singuli singulos bibere faciant; & maximè ultra tertiam uicem poculum non contingant, & sic ad ecclesias redeant.

† & † *al. cibi*

1.*Cor.*11.

† *al. ingluuietate.*

*Item ex concilio Laodicensi, c.*55.

¶Christiani ex symbolis conuiuia non celebrent. Cap. X.

Conc. Aquisg. c.83. Rab. in pœ. c.27. † ista sunt addita loco cuiusdã glossæ.

NOn oportet [a] ministros altaris, vel quoslibet clericos, aut etiam laicos Christianos ex symbolis [b], [quæ † vulgus comessalia appellat] conuiuia celebrare [c].

Item ex concilio Toletano 3.c.7.

¶Sacrarum scripturarum lectio sacerdotalibus semper conuiuijs misceatur. Cap. XI.

Burc. li.2. c.169. Iuo p.6.c.260. Rab.in pœn. c. 28.

PRo reuerentia [d] Dei, & sacerdotum id vniuersa sancta constituit synodus, vt (quia solent crebro mensis otiosis fabulæ interponi) in omni sacerdotali conuiuio lectio diuinarum scripturarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum; & fabulæ non necessariæ prohibentur.

Apud Martin. Brac.

Item ex concilio Martini Papæ, c.61.& 66.

benè cõmedit & cõtinens dicitur qui tamẽ cognoscit vxorem suam, vt 31.dist. Nicæna.

[a] ¶Nõ oportet.] Hæc est tertia pars dist. in qua dicitur, q̃ nullus debet facere cõuiuium de confertis .i. de symbolis: quod in vulgari dicitur, eschot. & ad hoc probandũ ista tria c. inducuntur, can. de Fant.

[a] ¶Nõ oportet.] Hic habent quidam cap. nullus. quod est inf. de consec. dist. 5. nullus.

[b] ¶Ex symbolis.] Symbolum est quando plures conferunt ad conuiuia facienda. idem est confertum.

[c] ¶Celebrare.] Nam vt ait Iuuenalis. Miserum est aliena viuere quadra.

[d] PRo reuerẽtia.] infra de consecra distinct. 5. in omnibus.

Non

[a] Non liceat.] ¶Hymno.] infra de consecr. dist. 2. panis. & calix. & c didicimus.

Sequitur.] Hæc dist. diuiditur in quatuor partes. In quarum prima probatur per septem auctoritates, quòd prælati non debent esse accensi ad iram vel per turbationem. Secunda ibi, [Salomon.] Tertia ibi, [Ex his.] Quarta ibi, [Percussor.] Io. de Fan.

CASVS. In hac 45. d. prosequitur 9. ca. apostolicæ regulæ, oportet ep̃m nõ esse percussorem: qui nõ dẽt esse irascibilis & perturbati sensus, sed patiens exẽplo Christi, qui dorsum posuit ad flagella. Et primo probat q̃ prælati non dẽnt aliquẽ ꝓcutere vsq; ad §. Salomõ postea allegat in contrariũ vsq. ad § [Ex his.] Not. ergo q̃ est percussio spiritualis: & est ꝓcussio corporalis. Spiritualis est cũ qs indiscreto sermone corrigit aliquos, ista ꝓhibet ut inf. c. vl. Corporalis ẽ illa, quæ manu fit. & ista vbi fit ex ira uel odio, uel ad hoc vt magis timeat, pẽtũ est, vt inf. e. c. 1. sed si fit cã correctionis, licita ẽ ei q̃ hẽt ptãtem in eũ, ut inf. ea. cum beatus. & 35 d. añ oĩa hoc tñ scias, q̃ eps̃ suis manibus neminẽ verberabit, vt 86. d. non liceat. sed p alĩ põt, vt 5. q. 5. illi. non tñ p laĩcũ, sed p clericum, si clericus fuerit verberãdus, ut extra de sent. excõ. uniuersitatis. nisi penitus sit incorrigibilis. tũc ẽt p laicũ põt, vt extra de sent. excom. c. ut fan. ꝙ Itẽ distinguendũ est circa qualitatem ipsarum personarum, quæ corrigẽdæ sum, & etiam circa quantitatem criminum. nam qui sunt in minoribus ordinibus constituti, licitè uel cranter etiam pro minoribus criminibus, ut inf. ea. § Salomon & 35. d. ante. maiores non sunt uerberandi nisi pro maioribus, uel enormibus criminibus, ut inf. ea. cum beatus. & 35. distin ante. Sunt tamen alĩ casus in quibus licitè percutitur clericus, vt [illegible] q. 4. si quis suadente.

Percussio est duplex.

1 De hoc membro dic vt leg. & no. ext. de sent. excom cum voluntate. ver q̃ etiam de his.

Corrigens debet multa attendere.

Clericus an possit verberari.

Quidam autem.] CASVS Quidam prælati erant, qui vt magis timerentur, suos clericos verberabant. Et præterea homines ad fidem uerberibus, & non prædicatione cogebant: sed dicit Gregor in hoc capit. quòd hoc facere non debent. & hoc probat auctoritate Pauli dicentis: Argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. Et auctoritate concilij, in quo statuitur, ut nullus clericus percutiatur: qui contrafecerit, triduo suspendatur.

¶Cau-

¶De confertis nec conuiuia facere, nec ante horam diei tertiam clericis comedere licèt. Cap. XII.

NOn liceat sacerdotes, vel clericos, sed nec religiosos laicos conuiuia facere de confertis. ¶Nec oportet clericos, vel laicos religiosos ante sacram horam diei tertiam inire conuiuia, nec aliquando clericos, nisi hymno [a] dicto, comedere panem; & post cibos gratias auctori Deo referre.

Bure. l. 2. c. 165. Iuo p. 6. c. 256. c. 66.

Si ergo laicis comessationes damnabiles sunt, multo magis sacerdotibus imputantur ad gehennam. Venter enim pinguis (vt Hieronymus ait) crassum sensum generat: cum sacerdotalis sensus contra uigil esse debeat, & tenuis: atq; ideo edacitatis uitio obnoxij in sacerdotes ungi non debent. Hi enim (ut ait Gregorius in moralibus) qui adhuc uitiorum bello subiacent, nequaquam per prædicationis usum præesse magisterio caterorum debent.

Epist. ad Nepotianum.

Lib. 23. c. 12.

DISTINCTIO XLV.

Sequitur, [non percussorem.] Non enim oportet episcopum ita esse irascibilem, & perturbati sensus, ut percutiat; qui debet esse patiens: sed sequatur eũ, qui dorsum posuit ad flagella.

1. Tim. 3. & ibi glo. ordin. & Anfel. ex Hier. ad Oceanum.

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo Constantinopol. lib. 2. epist. 52. al. c. 91.

¶Verborum correptione, non verberibus timeri debet episcopus. Cap. I.

QVid autem de episcopis, qui verberibus timeri uolunt, canones [b] dicant †, benè fraternitas vestra nouit. Pastores etenim facti sumus non percussores: & egregius prædicator dicit: [Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina.] Noua vero, atq; inaudita est ista prædicatio, quæ uerberibus exigit fidem [c].

Io. Diac. li. 3. c. 9. Polyc. li. 4. tit. 9.

† Ar q̃ sufficit allegatio generalis nõ expõ li. de quo p̃ gl. in verbo, continebatur in c continetur. de desp impub.

2. Tim. 4.

Item in concilio Romano sub Siluestro. c. 17.

¶De eodem. Cap. II.

NEminem † [d] quisquam peccantem clericum cædat attingat, non presbyter, non diaconus non episcopus clericum, uel seruitorem ecclesiæ ad cædem perducat. Sed si ita causa exigit clerici triduo [e] priuetur honore, vt pœnitens redeat ad matrem ecclesiam.

† *Nemo*] orig.

Fidem fusci pere nemo cogitur.

b ¶Canones.] 86. dist. non liceat.

c ¶Fidem.] Ad fidem enim nemo cogendus est, ut 23. q. 5 ad fidem. & inf c de Iudæis. sed fidem receptam cogitur quis retinere, & sic non obstat 23. q. 4. quis nos. & q. 6. iam vero.

d ¶Eminem.] ¶Peccantem.] Dum tñ non nimis 2. enormiter excedat, vel intellige q̃ clericus in sacris ordinibus constitutus non est grauiter & immoderate uerberandus. & sic non obstat extra de sent excom. vniuersitatis Ioan.

2 Et sic non ob. extra de sent. excom. vt famæ. Io. de Fan.

e ¶Triduo.] Similis suspensio est 5. q. 3. in loco &c.

Qui

Digitized by Google

QVi sincera.] CASVS. Neapolitani verberabãt iudęos vt ad fidem conuerterentur: nec permittebant eos suas festiuitates celebrare. De hoc conquesti fuerunt Iudæi Papæ. Præcipit ergo Papa Neapolitano archiepiscopo, ne hoc fieri permittat: quoniam non aspe-

Item Gregorius Paschasio episcopo Neapolita. lib. II. epist. 15.

¶Non asperis, sed blandis verbis ad fidem sunt aliqui prouocandi. Cap. III.

QVi sincera intentione extraneos a Christiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis [a] non aspiritatibus debent studere, ne quorum mentẽ reddita ad † planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduersitas. Nam quicunq; aliter agunt, & eos sub hoc velamine a consueta ritus sui volunt cultura suspendere, suas illi magis, quàm Dei causas probantur attendere. ¶Iudæi siquidem Neapoli consistentes questi nobis sunt, asserentes, quòd quidam eos a quibusdam feriarum suarum solemnitatibus irrationabiliter nitãtur arcere, ne illis sit licitum festiuitatũ suarum solemnia colere, sicut eis nunc vsque, & patentibus eorum longis retro temporibus licuit obseruare. Quò si ita se veritas habet, superuacuæ rei videntur operam dare. † Nam quid vtilitatis est, quando, & si contra longum vsum fuerint vetiti, ad fidem illis, & conuersionem nihil proficit? Aut cur Iudęis qualiter cæremonias [b] suas colere debeant, regulas ponimus, si per hoc eos lucrari non possumus? Agendum ergo est, vt ratione potius, & mansuetudine prouocati sequi nos velint, non fugere, vt eos, ex eorum codicib. offendentes, quæ dicimus, ad sinum matris Ecclesiæ Deo possimus adiuuãte conuertere. Itaq; fraternitas tua eos monitis quidem, prout potuerit, Deo adiuuante, ad conuertendum accendat, & de suis illos solemnitatibus inquietari denuo non permittat. Sed omnes festiuitates, feriasque suas, sicut hactenus tam ipsi, quàm parentes eorum per longa colentes retro tempora tenuerunt, liberam habeant obseruandi, celebrandique licentiam [c].

Item Gregorius iiij in epistola episcopis per Galliam, & Germaniam constitutis.

¶Non seueritate, sed beneuolentia subditos prælati corripiant. Cap. IV.

LIcet plerumq; accidant in sacerdotibus, quæ sunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia [d], quam seueritas, plus cohortatio, quam comminatio † plus charitas, quam potestas, cum nemo nostrum sine reprehensione, aut sine peccato [e] viuat. Nam si Dominus statim post trinam negationem beatum Petrũ apostolum præceptorem nostrum iudicasset, non tantum ex eo fructum, sicut fecit, recepisset. Expectandi [f] ergo,

Inf. ea. c. licet. Iuo p. 4. c. 368.

† al. commotio.

Matth. 26.

Iuo p. 13. c. 105.

† al. adhibere.

ipsi, & parentes eorum hactenus coluerunt, inquietari, non permittat, sed liberam habeant licentiã celebrandi.

a ¶Blandimentis.] Vel ẽt munerib. vt 23. q. 4. c. vlt. licet arg. sit contra. 3. q. 2. quam pio. 12. q. 2. primum.

b ¶Cæremonias.] Cæremoniæ dicuntur sacrificia Iudæorum, quia cereis exercebantur supra d. 6 §. his ita.

c ¶Licentiam.] Sed nonne Iudæi mortaliter peccant ista faciendo? quomodo ergo dat eis licentia peccãdi mortaliter? Item si peccant mortaliter, quare nõ puniuntur, cum ipsi in alijs delictis puniantur, vt 17. q. 4. constituit, ext. de vsu. post miserabilẽ? Sed dic q̃ non dat eis hic licentiam peccandi: sed liberationem a pęna, & est simile 4. dist. deniq; & 21. q. 2. placuit. 23. q. 1. paratus. Ad aliud rñdeo. q̃ si Iudæi ab hoc q̃ liberẽtur, ergo iam cogerentur ad fidem & hæc vera sunt dũtamen ipsi in contẽptũ nostræ fidei non exerceãt talia, vt C. de Iudæ. Iudæos, & extra de Iudęis, & si Iudæos.

Ecclesia quare permittit Iudæos mortaliter peccare.

1 Nam celebrãt, & exercere illa cæremonialia ẽ peccatũ mortale, vnde Hier. Cultus legis ab aduentu Chri non differt ab idololatria. Arch.

Licet plerumque accidant.] CASVS. Episcopi, in Gallia, Germania, Europa statim cum perpendebant clericos suos delinquere, eos iudicabant, & eijciebant de ecclesia sua: de quo Papa eos reprehendit, & docet, quod si aliqñ clerici delinquant, non statim fulminẽt illos: sed supportent cum nec ipsi sint sine reprehensione, & peccato, & hoc probat exemplo Christi: qui si Petrũ post trinam negationem statim iudicasset, nõ tantum fructum ex eo recepisset. Et auctoritate Euangelij dicentis. Quod vbi non vis fieri, &c.

d ¶Beneuolentia.] nam sententia, quæ misericordiã vetat, fugienda est 50. dist. ponderet.

Sententia sit coniũcta misericordiæ.

e ¶Sine peccato.] Vt 84. d. Apostolus, & 25. §. nunc autem.

f ¶Expectandi.] Argu. q̃ semper iudex potius sequeretur misericordiam quam iudicium, vel æquitatem quã rigorem, vt 86. distinctio. non satis. 50. distinct. ponderet.

Iudex sit amator equitatis, & misericordiæ.

asperitatibus, sed rationibus, & auctoritatibus vetetesti. sunt commouendi, & admonitionibus ad fidẽ sunt conuertendi. alias eorum conuersio erit inutilis. si autẽ conuerti noluerint, in feriis, & festiuitatibus suis, quas

ret.26.q.7.allegant,& 35.q.9. veniam. Ad idem.9 diſti. ſana.

a ¶Iudicandi.]ideſt,damnandi.

b ¶Scandalorum.] nam ſcandalum eſt, clericũ ſtatim puniri poſt delictum. ſic 11.q.3.rurſus.

c ¶Non vult.]Sic 2. q.6. qui ſe ſcit.

De Iudęis] CASVS.Quidã cogebant Iudæos ad fidem, & ideo ſtatutũ fuit in concilio Toletano,ne de cætero ad fidẽ,per vim adducantur: quia cui vult, Deus miſeret: & quem vult indurat. Admonẽdi ergo ſunt,& non cogẽdi. Veruntamen ſi iam coacti ſunt ad fidẽ, ſicut factum fuit tẽporibus principis. Si ſebuti: quia iam ſacramenta diuiſim receperunt, cogendi ſunt ea ſeruare: ne nomen Domini blaſphemetur in eis: & fides quam ſuſceperunt, cõtemptibilis habeatur.Sequens c. ſatis planum eſt.

d ¶Saluandi ſunt.] quia nullus inuitus fit bonus, vt 23.q.6. vides.

Coactio eſt duplex.

e ¶Coacti ſunt.] Coactio conditionalis de qua hic loquit nõ impedit ſacramẽtũ baptiſmi nec etiã ſacramentũ ordinis, vt 74.diſt.vbi,impedit tñ ſacramentum matrimonii 1 vt extra de ſponſ.cũ locũ, ſed ſi fuerit abſoluta coactio,nullus character imprimit, vt extra de bapt. maiores, ſed in dormiẽtibus & amentibus diſtinguitur:q̃ ſi prius habeant propoſitum baptizandi, recipiũt characterem: aliter non,vt ibidem dicitur in fine.eo,q̃ dormiens poſſeſſionem nõ acquirit, vt ff.de acqui.poſſeſſ.l.1.§.1

1 Arg.cõtra 22.q.4 inter vbi de hoc. ibi videas.

f ¶Vilis.]No.q̃ vilitatem vitãdam aliquid fieri.100.d. priſca,& c.ſeq.

g Licet.]Et quod prouiſum eſt] ſimile eſt quod dicit decre.qđ alicui proprietate cõcedit, nõ debet redundare in alterius iniuriam,vt extra de eccleſ.ædifi.c.2.& extra de app.reprehenſibilis.

h ¶Concordiam.] Scilicet, vt vnus præſſet alijs, ne fie-

atque corrigendi magis ſunt rectores eccleſiæ,quàm ſtatim iudicandi [a]:cum maiora negotia, & difficiliores cauſarum exitus, ſanctorum patrum canones ſpiritu Dei cõditi, & totius mundi reuerentia conſecrati iubeant ſub noſtræ ſententiæ expectatione ſuſpendi,noſtroque moderamine finiri. Vnde neceſſe eſt hæc, & alia eccleſiaſtica quæque negotia poſt multarum experimenta cauſarum ſolicitius perſpici †, & diligentius præcaueri: quatenus per ſpiritum charitatis,& pacis,omnis materies ſcandalorum [b],& præſumptio inuidorum [α] atq; oppreſſio ſimplicium fratrum de eccleſijs Domini auferantur. Et ſicut nõ vult quiſquam fratrum ſe aliorum iudicio prægrauari;ita non audeat alij inferre,quod ſibi non vult [c] fieri: Iudæi non ſunt cogendi ad fidem: quam tamen ſi inuiti ſuſcepe rint,cogendi ſunt retinere.

† *proſpici*] orig.

α ¶Inuidorum.]*In epiſtola Gregorij 1111.(qua eſt in ſape memorato codice bibliotheca Dominicana)& aliquot vetuſtis exẽplaribus Gratiani legitur*, Iudęorum.

Vnde in concilio Toletano 4.c.56.ſtatutum eſt.

¶Sicut non ſunt Iudæi ad fidem cogendi: ita nec cõuerſi ab ea recedere permittuntur. Cap. V.

Burc.l. 4.c.82. Iuo p.1.c.276. & p. 13.c.94. Pann.l.1.c.72. *Rom.*10.

De Iudæis aũt præcipit ſancta ſynodus nemini deinceps ad credendũ vim inferri.[Cui enim vult Deus miſeretur, & quem vult indurat.] Non enim tales inuiti ſaluandi ſunt [d],ſed volentes,vt integra ſit forma iuſtitiæ. Sicut enim homo proprij arbitrij voluntate ſerpenti obediens perijt,ſic vocante ſe gratia Dei propriæ mentis cõuerſione homo quiſque credendo ſaluatur. Ergo non vi, ſed liberi arbitrij facultate vt cõuertantur, ſuadẽdi ſunt, non potius impellendi. Qui autem iampridem ad Chriſtianitatem coacti ſunt [e] venire(ſicut factum eſt temporibus religioſiſſimi principis Siſebuti)quia iam conſtat eos ſacramentis diuinis ſociatos baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe, & chriſmate vnctos eſſe,& corporis, & ſanguinis Domini extitiſſe participes; oportet, vt fidem, quam etiam vi, vel neceſſitate ſuſceperunt, tenere cogantur, ne nomen Domini blaſphemetur,& fides,quam ſuſceperunt,vilis [f], & contemptibilis habeatur.

Item Leo Papa, epiſ.82. ad Anaſtaſium epiſcopum Theſſalonicenſem.c.1.

¶Benevolentia plus quàm ſeueritas erga corrigendos agat. Cap. VI.

ſup.ead c.licet plerumque. Poly.l.4.tit. 29. † *al. commo io.*

Licet nonnunquam accidant, quæ in ſacerdotalibus ſunt reprehendenda perſonis,plus tñ erga corrigendos agat benevolentia,quam ſeueritas, plus cohortatio quàm comminatio †:plus charitas,quam poteſtas.Sed hi, qui quæ ſua ſunt,quærunt,non quę Ieſu Chriſti,facile ab hac lege diſcernuntur, & dum dominari magis, quàm conſulere ſubditis quærunt, placet honor, inflat ſuperbia, & quod prouiſum eſt [g] ad concordiam [h], tendit ad noxam.

Digitized by Google

fieret schisma, vt 95. dist. legimus. & 89. distinct ad hoc.

EPiscopum.] CASVS. Statutum fuit in canone Apostolorum, vt nullus episcopus, presbyter vel diaconus percutiat fideles delinquentes, vel infideles volens ab eis timeri, quod si fecerit, deponatur: qa Dominus hoc

Item ex canone Apostolorum, c. 28 iuxta priscam versionem.

¶Deijciantur ab officio presbyter, & diaconus & episcopus verberibus timeri quærens.

Cap. VII.

Anfel. li. 6. c. 159. Polyc. li. 4. tit. 9.

EPiscopum, aut presbyterum, aut diaconũ percutientem fideles delinquentes, aut infideles inique agentes, & per huiusmodi volentem timeri, deijci ab officio suo præcipimus; quia nusquam nos, docuit [a] hoc Dominus. E contrario uero ipse cum percuteretur, non repercutiebat: cum malediceretur, non remaledicebat: cum pateretur, non comminabatur.

2. *Petri* 2.

Item ex concilio Bracarensi 3. c. 6.

¶Non verberibus, sed verbis subditos episcopi corripiant. Cap. VIII.

2. *Tim.* 4.

CVm beatus Apostolus arguere, obsecrare, vel increpare in omni patientia præcipiat, extra hanc doctrinam nouimus quosdam ex fratribus tantis cędibus in honoratos subditos † efferuescere, quantas poterant latrocinantium promereri personæ. Et ideo, qui gradus iã ecclesiasticos meruerunt, idest presbyteri, abbates, & leuitæ, qui exceptis grauioribus [b] & mortalibus culpis, nullis debent verberibus subiacere, non est dignum, vt passim unusquisque prælatus honorabiliora membra sua, prout uoluerit, & ei placuerit, verberibus subijciat, & dolori: ne, dum incaute subdita percutit membra, ipse quoque debitam sibi subditorũ reuerentiam subtrahat [c] iuxta illud, quod quidam sapiens dixit: [Leuiter † [d] castigatus reuerentiam exhibet castiganti: asperitatis autẽ nimiæ increpatio nec correctionem recipit, nec salutẽ.] Et ideo, si quis aliter, quàm dictum est, prædictos honorabiles subditos, licentia perceptæ potestatis elatus, malitia animi tantum, crediderit uerberandos; iuxta modũ verberum, quæ intulerit, excommunicationis pariter & exilij [e] sententiam sustinebit.

† sic in codice regio.

† *Leuiter*] orig.

Proverb. 23.

lib. 2. dial. c. 4.

Ioan. 2.

2 *Salomon vero contra admonet dicens:* [*Pereute filiũ tuũ in virga: & liberabis animam eius à morte.*] *Hinc etiam B. Gregorius scribit in dialogo B. Benedictum, quendam monachum virga percutiendo sanasse; quem crebra admonitione curare nõ poterat. Hinc etiã Dominus flagello facto de funiculis, male versantes in templo*

nisi pro grauiori hoc & mortalibus culpis. Et hoc habet auctoritate Apostoli, qui potuit arguere & obsecrare in patientia & una tõe: qa si quis incaute honorabiliora membra peccat, sibi debitã subtrahit reuerentiã: iuxta illud Sapientis, Leuiter castigatus reuerentiam exhibet castigãti: & q secus fecerit iuxta uerborũ modum pœnam excommunicationis & exilij sustinebit.

b ¶Grauioribus.] Hic patet q maiores clerici non sunt uerberandi, nisi pro maioribus culpis: sed minores etiã verberantur q minoribus, vt 35. d. ante & 21. d. c. denique. 5. q. 5. illi qui sunt. & alię personę, quæ habẽt coercionem verberum, sed temperatam, vt pater dominus, mater, pater familias, magister, maritus, vt 23. q. 4. duo ista. & q. 5. c. 1 & 7. q. 1. sicut. vnde si pater uerberat filium clericum in minoribus ordinibus constitutum, non est excõicatus: idem est de alijs propinquis, vel de ijs qui familiam habẽt, ut extra de senten. excomm. cum uoluntate. in fi. Ioan. Tancredus tamen respondit, q si pater animo corrigendi verberat filiũ in sacris ordinibus constitutum, quod non est excõicatus: quia manus illa nõ est iniuriosa: cũ non faciat animo iniuriandi, ut extra de sent. excommu. c. 1. hoc etiam notaui in quæstionibus. B. 2. c ¶Subtrahat.] Arg q ex quo prælatus non seruat reuerentiam subdito, nec subditus tenetur ei seruare, vt 45. d. esto. 22 q. 5. de forma. 32. q. 5 iniquum.

d ¶Leuiter.] ff. ad leg. Aquiliam. præceptoris.

e ¶Exilij.] Not. clericum posse relegari in exilium, vt 2. q. 1. in primis. & notatur. 3. q. 4. hi. qui.

Cleritici non sunt æqualiter uerberãdi.

1 Adde gl. in l. iurantibus. ff. de iurisd. om. iu. & in Auth. de nup. §. si vero. coll. 3.

2 Qũ uenerabilis est: & incipit q̃ritur utrũ pater, &c.

Clericus potest relegari.

hoc non docuit: immo cum percuteretur, non repercutiebat; sed patiebatur.

a ¶Docuit.] Sed nonne Dominus flagellis percussit, vt 1. q. 3. saluator? Sol. Sic sed non fecit hoc ut timeretur, sed causa correctionis, vt sup. eodem, in summa.

CVm beatus.] CASVS. Quidam epi odio inflammati fratres suos honorandos scilicet abbates, presbyteros, & diaconos sic uerberabant cũ delinquebant, sicut consueuerunt uerberari latrones. quod reprehendit cõcilium Bracarense, & offendit hoc non esse faciendum,

SALOMON. Hæc est secunda pars huius distinct. in qua probatur quòd subditi sint castigandi: & tunc eos prælati diligunt cum eos castigant. & hæc probantur per istum §. & per quinque auctoritates Sanctorum. Ioan. de Fan.

CASVS. Hactenus probauit, q eps percutere non debet. Modo probat Gratianus contrarium in hoc §. septem auctoritatibus & exemplis: quod etiam per sequentia capitula probat.

a ¶Fla-

flagellauit [a]: *& de orationis domo eiecit. Hinc etiam Apostolus fornicatorem* [b] *illum ſatanæ corporaliter vexandum tradidit: & magum* [c] *illum corporali cæcitate damnauit. Hinc etiam in canonibus* [d], *pueri, qui ante rationales annos irrationabiliter uerſantur, uerberibus caſtigari iubentur. Virgines quoque, ſi religionis ueſte depoſita aliis ſe copulauerint, ergaſtulis* [e] *retrudi præcipiuntur.*

1.Co.5. Act.13. Siricius Papa epiſt. 1.cap.6.

Hinc etiam Gregorius in moralibus, 20.lib.p.4.c.6.

lib 20. c.6. ad c.29. Iob. Paſt.par.2.c.6.lib.1. reg.epiſt.24.

¶Diſciplina non eſt ſeruanda, ſine miſericordia, nec miſericordia ſine diſciplina. Cap. IX.

DIſciplina [f], vel miſericordia multũ deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur. Sed circa ſubditos ſuos ineſſe rectoribus debet, & iuſte cõſolans miſericordia, & pie ſęuiens diſciplina. Hinc eſt, ꝙ ſemiuiui illius vulneribus, qui à Samaritano in ſtabulum ductus eſt, & vinum adhibetur, & oleũ: vt per vinũ mordeantur vulnera, per oleũ foueantur: quatenus vnuſquiſque, qui ſanãdis vulnerib. pręeſt, in uino morsũ diſtrictionis adhibeat, in oleo mollitiem pietatis: per uinum mundentur putrida, per oleũ ſananda foueantur. Miſcenda [g] eſt ergo lenitas cũ ſeueritate, faciendumq; quoddam ex utraq; temperamentum, ut neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neq; nimia benignitate ſoluũtur. Hoc nimirum illa tabernaculi arca ſignificat, in qua cũ rabulis uirga ſimul & manna eſt, quia cũ ſcripturę ſacrę ſcientia, in boni rectoris pectore ſit, ſi eſt uirga diſtrictionis, ſit & manna dulcedinis. Hinc etiam Dauid ait: [Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Virga etenim percutimur, & baculo ſuſtẽtamur. Si ergo eſt diſtrictio uirgæ, quæ feriat, ſit & conſolatio baculi, quæ ſuſtentet. Sit itaque amor, ſed non emolliens; ſit rigor, ſed nõ exaſperans: ſit zelus, ſed nõ immoderate ſæuiẽs: ſit pietas, ſed nõ plus, quàm expediat, parcens. Intueri libet in Moyſi pectore mĩam cũ ſeueritate ſociatam. Videamus amantem piè, & diſtrictè ſęuientem. ¶Certè cũ Iſraeliticus populus ante Dei oculos penè inueniabilem contraxiſſet offenſam, ita vt eius rector audiret, [deſcende; peccauit populus tuus] ac ſi ei diuina uox diceret: qui in tali peccato lapſus eſt, iam meus nõ [h] eſt; atq; ſubiungeret, [Dimitte me, ut iraſcat furor meus contra eos, & deleã eos, faciamq; te in gentẽ magnã.] Ille ſemel & iterũ pro populo, cui præerat, obicẽ ſe ad impetũ Dei iraſcẽtis opponẽs ait: [Aut dimitte eis hãc noxã: aut ſi non facis, dele [i] me de libro tuo, quẽ ſcripſiſti.]

Lue. 10.

Hebr.9.

Pſal.22.

Exod.32.

a ¶Flagellauit.] Vt 1.q.3.Saluator.
b Fornicatorem] infra 2.q.1.de manifeſta.
c ¶Et magnum.] infra 32.q.8.legitur.
d ¶In canonibus.] In hoc libro non inuenio illos canones ſed verba correctionis inueniuntur 28. d. de his. & 12.q.1.c.1.
e ¶Ergaſtulis.] inf. 27.q.1.impudicas.& c peruenit.

D Iſciplina.] CASVS In hoc cap. habet Gratianus (alias Greg. ꝙ ꝑlatus circa correctionem ſubditorũ debet in ſe habere miſericordiã & diſciplinam. Et hoc probat ꝙnq; rationibus vel exẽplis. ſ. Samaritani, q vulneribus ſemiuiui appoſuit vinum & oleũ. & arcæ, in qua virga erat, & mãna: & Dauid, q virga & baculo ſanatus eſt: & Moyſi, q circa populũ exercuit miſericordiã & ſeueritatẽ: & exemplo Iob, qui cũ ſederet quaſi Rex exercitu circumſtante, erat tamẽ mœrentium conſolator. Et quid hęc ſupra dicta ſignificent, diligenter in hoc cap. exponitur.

Iudex mediocritatẽ ſequatur.

f ¶Diſciplina.] i. rigor ſiue pœna.
g ¶Miſcenda.] No. ꝙ iudices ſemper ſequuntur mediocritatem, vt arg extra de cenſi. ex parte. ff. de pig. act. ſi ſeruus. ff. de iur. & fac. ign. nec ſupina. extra de off. cuit. c.1. & ff de ver. obl. continuus §. cũ ita 1. Arg. contra. ff. de neg. geſt Neſſenius. in fi. lo Sol. iudex potius ſequatur æquitatem, quàm rigorem, vt C de iud. placuit. ubi certum eſt ius ab æquitate diſſentire, vt in reſtitutione minorũ. niſi ex cã magis ſequeretur rigorẽ: vbi ſ. multis gratiſãtibus opus eſt exemplo, vt ff de pœn. aut facta in fi. ubi autem ius ſcriptum non eſt, iudex ſẽper ſequatur ęquitatem, vt extra de tranſac. c ult. Bart.

1 Ad idẽ ff. de ſer. leg. l. ſpecialiter. nã ſi legaui tibi ſeruum. nec expreſſi de quo: de mediocri intelligendũ.

h ¶Meus non eſt.] Argu. quod de uno conceditur, de alio negatur. ſic 3.q.1 per Eſaiam. 31. q. 5 qui ſitit. & 23.q.4 fortè ſic 25. diſt. qualis ſimiliter cum iudicatur rem meam eſſe per conſequens iudicatur tuam non eſſe, ut ff. de procur. Pomponius. §. 2.

i ¶Dele.] Sed quare hoc petijt Moyſes? cum nemo deleri poſſit niſi ꝓpter peccatum propriũ: q2 Spiritus ſctus ẽt idem penulti ingerit immeritã pœnã. vt 11.q.3.illud? Dicunt q, dam ꝙ impetu mentis hoc dixit. Alij dicunt, ꝙ ex magna confidentia hoc dixit; q. d. impoſſibile eſt ꝙ me deleas.

2 Sub. ſicut tijt 23. q.4. iuxta finẽ, Archid.

te temporali, prout videtur sonare litera sequens.

a ¶Obtinuit.]inf. 50. dist. si quis præpostera. contra, ibi dicitur, ꝙ veniam petijt, sed non obtinuit. Respondeo. Obtinuit ad tempus, vel ne punirentur æternaliter, sed non vt nunquam punirentur. Puniti enim sunt pro illo peccato in Romana, & Babylonica captiuitate, vt 76. dist. ieiunium, vel obtinuit veniam quo ad vitam æternam, non quo ad temporalem: sicut & Dauid remissum fuit peccatum quo ad vitam æternam: sed tamen punitus fuit temporaliter, vt de pœnit. dist. 1. sicut primi.

Moysis oratio pro populo in quo fuit exaudita.

Pensemus ergo, quibus visceribus eundem populum amauit, pro cuius vita de libro vitæ deleri se petijt. Sed tamē ille, qui tanto eius populi amore constringitur, contra eius culpas pensemus, quanto zelo rectitudinis accēdatur

Ibidem. Mox.n. vt petitione prima, ne delerentur, culpæ veniam obtinuit[a], ad eundem populum veniens ait, [Ponat vir gladium suum super fœmur suum, ite & redite de porta vsque ad portam per medium castrorum, & occidat vnus quisque fratrem, & amicum, & proximum suum, cecideruntque in die illo quasi viginti tria α millia hominum.] Ecce qui vitam omnium etiam cum sua morte petijt, paucorum[b] vitā gladio extinxit. Intus arsit ignibus amoris, foris accensus est zelo seueritatis. Tanta fuit pietas, vt se pro illis coram Domino morti offerre non dubitaret, tanta seueritas, vt eos, quos diuinitus feriri timuerat, ipse iudicij gladio feriret. Sic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis nec sibi parceret, & tamen delinquētes sic persecutus est, quos amauit, vt eos etiam Domino parcente prosterneret. Vtrobiq; legatus sortis, vtrobiq; mediator admirabilis, causam populi apud Deum precibus, causam Dei apud populum gladijs allegauit[c]. Intus amans diuinę iræ supplicando obtitit, foris sæuiens culpam feriendo consumpsit. Succurrit citius omnibus ostēsa morte paucorū. Et idcirco omnipotens Deus fidelem famulum suum citius exaudiuit agentem pro populo, quia vidit, quid super populum acturus esset ipse pro Deo. In regimine ergo populi vtrūq; Moyses miscuit, vt nec disciplina deesset misericordiæ, nec misericordia disciplinæ. Vnde hic quoque iuxta vtramque virtutem dicitur, [Cumq; sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen mærentium consolator.] Sedere quippe circumstante exercitu, vigor est, ac disciplina regiminis, mærentium vero corda consolari, ministerium pietatis.

Iob. 29.

α ¶Viginti tria.] *Sic etiam legitur in codicibus B. Gregorij, sed in hebrais paraphrasi Caldaica, versione septuaginta, & vulgata est*, tria millia.

Item Isidorus libro 3. sententiarum de summo bono, cap. 54.

¶Iustè iudicans misericordiam cum iustitia seruat. Cap. X.

Bure l. 16. c. 25. §. omnis. OMnis, qui iuste iudicat, statera in manu gestat, & in vtroque[d] penso iustitiam, & misericordiam portat[e], sed per iustitiam reddit peccanti sententiam, per misericordiam, peccanti temperat pœnam, vt iusto libramine quædam per æquitatem corrigat, quędam vero per miserationem indulgeat. Qui Dei iudicia oculis suis proponit, semper timens, & tremens in omni negotio formidat; ne de iustitiæ tramite deuians cadat, & vnde non iustificatur, inde potius condemnetur.

Item Augustinus in Enchiridio. c. 7.

b ¶Paucorum.]No. 23. millia dici pauca 1 quia pauci fuerut respectu aliorum. simi ff de ver. sig maiorem.

ADDITIO. Et 23. quæst. 4. §. quod autem.

c ¶Allegauit.]Arg. quod idem potest es se aduocatus vtriusque partis: & nunc inducere iura pro vna parte, nūc pro altera, qđ est talium a & hic tutor duorum litigantium pro vno agit, & pro altero respondet, vt ff. de auct. tut accipientis Exhoc loco sumitur causa quare episcopus accedens ad altare deponit mitrā & baculum. sed cum conuertit se ad populum, resumit cōminationis suæ insignia, vt de consecra. distin 1. nullus episcopus.

Episcopus qñq; sumit, & qñq; deponit mitram & baculum non sine cā

OMnis]CASVS: Dicitur in hoc cap quòd omnis, q rectè iudicat, debet in manu gestare staterā, vt iudicet, & absoluat iuste, & in vtroque penso, idest, in condēnatione, vel absolutione dēt habere simul iustitiam & misericordiam, vt per iustitiam peccati sentētiam reddat, & per misericordiam peccati temperet pœnam in omni negotio timēs ne de iustitiæ tramite deuiās cadat.

d ¶In vtroque]idest, in absoluendo & condemnando.

e ¶Portat.] Sed qualiter istud stare potest, ꝙ iudex habeat misericordiam, & rigorem? primum ea ratione, quia iudex non potest mitigare pœnā, & a canone latam, vel lege inflictam, vt 2 quæst. 3. §. notandum 2. sed illud ibi expeditum est. Item qualiter misereatur iudex illius, quem

Iudex qualiter potest habere rigorē, & misericordiam.

quem occidit 1? Item quæ miſericordia manet circa illum,qui deponitur? Item quæ miſericordia ſit ibi,vbi nihus punitur pro delicto patris? vt 6.q.1.§. verum 2. Solu. ideo dicitur iudex ſeruare rigorem, & miſericordiam:non q timul exerceat ea circa aliquem: ſed quia non 3. Contraria vero iura in caſibus ſpecialib.loquuntur,in quibus quis cogitur.

SVNT ENIM. Dictum eſt ſupra in cap.proxi.quòd qui corripit & punit, dat eleemoſynam: ideo ponit quot ſunt genera eleemoſynarum, & ad hoc alleg. duo cap.

3 Sup.c.ead. de Iudæis.

1 Nam iudex iuſtè. & licite interficit. 23.q.5.miles.nā & non eſt crudelitas certi mina,q deo iubente, ſed potius 23 q. 8. legi. Arc.

¶Qui remittit,& qui corripit,vterque miſeretur. Cap. XL.

ET qui emendat verbere, in quem poteſtas datur, vel coercet aliqua diſciplina, tamen peccatum eius quo ab illo læſus,aut offenſus eſt,dimittit [a] ex corde,vel orat, vt ei dimittatur,nō ſolum in eo,quod dimittit,atq; orat, verūm etiam in eo, quod corripit [b], & aliqua emendatoria pœna plectit, eleemoſynam dat, quia miſericordiam præſtat. Multa enim bona præſtantur inuitis [c], quando eorum conſulitur vtilitati,non voluntati,quia ſibi ipſi inueniuntur eſſe inimici.

4.ſent.d.15.

Sunt enim multa genera eleemoſynarum, de quibus Albinus † ait.

¶De multiplici genere eleemoſynarnm. Cap. XLI.

Pann.l.2.c.198.

TRia ſunt genera eleemoſynarū: vna corporalis,egenti dare,quidquid [d] poteris:altera ſpiritualis, dimittere [e] a quo læſus fueris;tertia, delinquentes corrigere, & errantes in viam reducere veritatis.

Item Auguſtinus lib.50.hom.6.

¶Eleemoſynæ pecuniæ præfertur eleemoſyna cordis. Cap. XIII.

Pan.l.3.c.19.

DVæ ſunt eleemoſynæ,vna cordis,altera pecuniæ. Eleemoſyna cordis eſt dimittere ei,a quo læſus eſt.Nā dare aliquid indigenti aliquando quæris,& non habes:indulgere peccanti,quantum volueris redundat [f] tibi.*& infra.* ¶Eleemoſyna cordis multo maior eſt quam eleemoſyna corporis.*& infra.*¶Charitatis eleemoſyna ſine ſubſtantia terrena ſufficit ſibi;illa vero,quæ corporaliter datur,ſi non benigno corde [g] tribuitur omnino non ſufficit.

3 *Ex his omnibus apparet,quòd nec lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, nec zelus rectitudinis ſine*

ET qui emēdat.] CASVS.In hoc ca.oſtendit Auguſtinus, q eleemoſyna dupliciter ht prælatio.1.dimittendo ei a quo læſus eſt: & orā do pro ipſo,vt ei dimittatur, vel verberando, vel corrigendo delinquentes etiam inuitus: quia multa bona præſtantur inuitis, quando ipſi ſunt ſibi inimici Capitulum quod ſequitur planum eſt.

Rancorē dimittere tenetur.

a ¶Dimittit.] Quilibet poteſt.& tenetur mittere rancorem, ſed non tenetur dimittere ſatisfactionem,vt 90.d ſi quis contriſtatus,& 13.q 4.ſic illic.

b ¶Corripit.] Hic videtur, q aliquis pōt verberare, vel excōicare aliquem pro propria iniuria,ſic 23.q.4. ſi illic.& 2.q 7.ſi quis. Sed contra inf diſt proxi.ſeditionarios 2.vbi dī, q clerici non debent eſſe vltores propriæ iniuriæ. ſimiliter eſt contra 23.q.4 inter. vbi dicitur, q nullus debet alium excommunicare pro propria iniuria, ſimiliter eſt contra 23.q.5 de occidendis, vbi dī,q iudex pro ſua iniuria non debet reum occidere. Sed ſolue, vt dixi 2.q.7.ſi quis epiſcopus Ioan. Sol pro propria iniuria poteſt prælatus aliquem punire, dummodo non faciat hoc animo vlciſcendi, vt inf d. proxi. ſeditionarios,vel vt magis timeatur,vt ſup ea.d.c 1.ſed ſi animo corrigendi hoc facit,& nō ex indignatione, bene licet, vt in hoc c.dicitur. Bar.

2 Ad idē adde ext.de homi.ſignifica ſti.2.in fi.de hoc no. ext. de cle. male. cap.1.ibi videas. Arch.

Beneficium inuito conferur.

c ¶Inuitis.] Argu.q inuito conferē beneficium, vt 21. q.4.diſplicet,& q.5.non vos.74.diſt placuit,& c conſuluit,ff.de neg.geſt ſoluendo,ff de lib.can l.1.& 2 & fin. de appell non tantum.arg.contra 20.q 3 præſens,& 23. quæſt.5 ad fidem.ff de reg.iuris inuito Solu. ad bonum ſemel receptū bene cogitur aliquis illud retinere: alias cap.ſeq.lo de Fan.& Hug.

d TRia ſunt.] ¶Quidquid.] Hæc eſt magna eleemoſyna qui dat vltra id quod poteſt 4 vt 42.d.per ſimoniam.

Eleemoſyna magna.

e ¶Dimittere.]Quantum ad rancorem ad minus,vt 90 d.c ſi quis contriſtatus.

DVæ ſunt.]CASVS. Dicit Auguſtinus in hoc ca.duæ ſunt eleemoſynæ,vna cordis,ſcilicet dimittere, & parcere inimicis,alia corporis.ſ.pecuniæ, ſed eleemoſyna cordis maior eſt,quam eleemoſyna corporis, quādoque enim volo facere,ſed non poſſum, cum non habeā cui dem, vel pauperes non inueniam.eleemoſynam vero cordis ſemper facere poſſum, quæ ſine terrena ſubſtantia ſufficit,

4 Dñs non vult opes fūdi, ſed diſpēſari.76.d nō ſatis. Arch.

f ¶Redundat.] ideſt abundat.

g ¶Benigno corde.] Quia qui dat pauperi eleemoſynā non ex charitate,ſed ideo vt remoueat a ſe importunam petitionem,rem perdit,& meritum,& venialiter peccat 5.vt 25.d.§ criminis.

Eleemoſynæ dator poteſt venialiter peccare.

5 Sic etiam peccat dando eleemoſynam ad vanam gloriā. ar.§.1.q.1.vi de quanto.

ETH.ISOMNIBVS. Hæc eſt tertia pars huius d. in qua probatur, quod in correctionibus debet ſemper iudex declinare in partem minorem, & tamen punire:

&

Digitized by Google

&hoc probat per quatuor auctoritates. Ioan. de Fan. CASVS. Cõcludit Gratianus ex ſupradictis, q̃ ſeueritas cum manſuetudine, & econuerſo ip̃a habenda. Et ſoluit ſupra dictam contrarietatem dicens, quòd in capitulis ſupra dictis vſque ad §. Salomon. illi percuſſores ab

manſuetudine in prælatis debet inueniri. Percuſſores ergo, qui præmiſſis auctoritatibus ab epiſcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellantes: ſed prætermiſſa manſuetudine ad verbera ſemper parati intelligendi ſunt: qui per flagella non vitia corrigere ſed timeri appetunt. quibus Petrus ſcribit: [*Neſitis dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo.*] *Hinc etiam Gregorius ſcribit in moralibus, lib. 19 par. 4. c. 13.*

1. Pet. 5.

In c. 29. Iob. c. 16.

¶Manſuetudo, & diſtrictio ab inuicem non ſeparentur. Cap. XIIII.

SVnt namque nonnulli ita diſtricti, vt omnem etiam manſuetudinem benignitatis amittant: & ſunt nonnulla ita manſueti, vt perdant diſtricti iura regiminis. Vnde cunctis rectoribus vtraque ſummopere ſunt tenenda, vt nec in diſciplinę rigore benignitatem manſuetudinis, nec rurſum in manſuetudine diſtrictionem deſerant diſciplinæ, quatenus nec a compaſſione pietatis obdureſcant, cum contumaces corrigunt: nec diſciplinæ rigorẽ molliant, cum infirmorum animos conſolantur. Regat ergo diſciplinæ vigor manſuetudinem, & manſuetudo ornet rigorem: & ſic alterum commenderur ex altero, vt nec rigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta.

Item homilia 34. in Euangel.

¶Vera iuſtitia miſeris compatitur, delinquentibus indignatur. Cap. XV.

† *iuſtitia*] orig.

VEra iuſtitia compaſſionem habet; falſa verò [2] † dedignationem: quamuis & iuſti ſoleant recte peccatoribus dedignari. Sed aliud eſt, quod agitur typo ſuperbiæ; aliud, quod zelo diſciplinæ. Dedignantur † etenim, ſed non dedignantes. *& poſt pauca.* ¶At contra hi, qui de falſa iuſtitia ſuperbire ſolent, cæteros quoſque deſpiciunt, nulla infirmantibus miſericordia condeſcendunt, & quo ſe peccatores eſſe non credunt, eo, deterius peccatores ſunt.

† *al. indignantur.*

Boni ſunt, non H. o. ij. commentarij.

Item Hieronymus ad c. 4. Threnorum.

Thren. 4:
Eſa. 52.

¶Peccantes manſuetudine prouocentur, non auſteritate abijciantur. Cap. XVI.

REcedite [b], inquiunt, polluti: recedite, abite; nolite nos tangere; nolite in aliquo nobis cõicare. Talis loquela non illuminat cæcum, non ſanat ægrotũ, non curat infirmum; ſed magis occidit, atq; in deſperationem periclitantem mittit. Boni etenim rectores ex ſua infirmitate [c] aliorũ infirmitates penſantes magis per humilitatem

ab epiſcopali officio repelluntur, qui verberant, non vt vitia corrigant, ſed vt magis timeantur: & qui prætermiſſa manſuetudine ſemper ſunt ad verbera parati, de quibus dicit Petrus, Ne ſitis dominantes, &c.

SVnt namque] CASVS. Quidam prælati intantum ſunt miſericordes, q̃ omnẽ rigorem iuſtitiæ negligebant. Alij erãt intantum rigidi, q̃ nullam miſericordiam, vel manſuetudinem habebãt, quos Greg. in hoc cap. reprehendit, dicens q̃ circa delinquentes, & iuſtitiã & miſericordiã ſeruare debẽt, ita q̃ rigor non ſit rigidus, neq; manſuetudo ſit diſſoluta.

VEra iuſtitia cõpaſſionẽ.] CASVS. In hoc ca. aſſignatur differẽtia inter veros iuſtos, & falſos hypocritas, qñ veri iuſti cõpaſſionem habẽt, & indignantur aduerſus delinquẽtes, eos corrigendo. Falſi vero iuſti deſpiciunt peccatores, & dedignãtur eos, & nulla miſericordia, vel compaſſione delinquentibus cõdeſcendũt, & inquantum ſe extollunt, intantũ deteriores fiunt.

a ¶Falſa vero.] Vnde falſa iuſtitia non eſt iuſtitia, & iudex ſi iuſtitia in eo non eſt, non eſt iudex, ſicut nec imitata miſericordia, mia, vt 23. q. 4. eſt imitata. ſicut falſus denarius 1, nõ eſt denarius: & falſus tutor non eſt tutor, vt ff. de ver. ſign. Paulus. Et nota, q̃ tacit hic differentiam inter indignari, & dedignari, vt idignatio ſpectet ad malos 2. & dedignatio ad bonos: & illud odium eſt bonũ, quo quis odit peccata, non homines, vt 86 diſt. odiũ & iuſtus iratcetur peccatis populorum, vt 7 q. 1. §. cum vero.

Iudex falſus non eſt iudex.

1 Sic dr falſa virtus. 23. qõ. 1. §. ex his. Indignari differunt.

2 Vnde dicas, q̃ dedignari proprie eſt cum ſuperbia iraſci, & corripere, & increpare, Im Hug.

REcedite.] CASVS. In principio huius c. ponit Hier. verba hypocritarum ſcripta i Hieremia, qb. vtunt hypocritę ejiciẽdo peccatores a ſua cõione, dicendo: Recedite, &c. Sed dicit Hier. q̃ talis loqla non ſanat, imo peccãtes in deſperõnẽ inducit. Bonus ãt paſtor cõpatit delinquẽti, & p humilitatẽ conat eũ ab errore reuocaꝛ, ſicut Paulus faciebat, q̃ dixit: Factus ſũ infirmus i firmis.

b ¶Recedite] Hæc ſunt verba illorum, qui habent falſam iuſtitiam: ſed hæc verba non de corporali, ſed de ſpirituali receſſu intelligenda ſunt, ut 23. q. 4. recedite.

Petrus ceciderit non ſine cauſa.

c ¶Infirmitate.] Ideo enim Dominus permiſit Petrum cadere

cadere, vt ex ſua infirmitate ſciret qualiter dẽret aliorum infirmitatibus compati, vt 50.d. conſiderandum.

a ¶ Leuamentum.] Debet enim prælatus ſingulos iuuare pro poſſe. vt q.1. Clemens.

Ed illud.] CASVS. Quidam ſacerdotes volebant videri benevoli inter ſuos ſubditos, & qa timebant ne homines male loquantur de ipſis, negligũt corrigere delinquẽtes, quos Hieronymus redarguit: & ꝙ debent eſſe vigiles, & corrigere peccatores, probat quatuor auctoritatibus. ſcilicet, Peccantem cotã omnibus, &c. Oſtendit etiã quãtum malum ex negligentia prælatorũ ſequatur, ſcilicet vno peccante vniuerſa plebs polluitur Quod probat duob. exemplis, ſcilicet Achor, & ouis morbidæ.

b ¶ Vno.] Scilicet Achor, qui furatus fuerat regulam auream de Hiericonti no anathemate, vt 1.q.4 §. item peccato ciuium.

c ¶ Vt cæteri.] Nota. ꝙ cũ quis delinquit publice, publice eſt arguendus, & nõ occulte 1, vt ſic cæteris metus incutiatur, & etiam ſcandalũ auferatur, vt 2.q 5. ſi mala. & q. 7. qa ꝓpter. & 23.q.4. ita plane. 28.q.2. puenit. & 11. q.3.c. vlt. & multis perſonis gratiantib. exẽplo op' eſt, vt d. de pẽ. autẽticã. §. vl. d ¶ Duobus] Ex hoc ea. videtur ꝙ illa auctoritas ſi peccauerit, intelligitur ẽt de manifeſto delicto. Quid iuris ſit, dixi 2. q. 1. ſi peccauerit.

c ¶ Morbida.] infra 1.q 1. fertur. 24.q.3. relecandæ.

f ¶ Hinc etiã alibi.] arg. ꝙ poſſumus vti iure aliquo, cuius nõ habemus auctorẽ, vt ſup. ea. reminem. & extra de frig. & malef. c. 1. de conſec. d. 3. ſanctu. arg. cõtra. ff de fal l. vlt. vbi dicitur, quod falſarius eſt qui allegat leges, quarum non habetur auctor. Ioann. Hoc ideo contingit in legibus; quia nulla ſine auctore certo inueniuntur B.

1 Pone, ꝙ aliquis peccauit publice & ſatisfacere vult in occulto, nũquid ſufficit? Non. Nã dicit canon vbi malum contingit, ibi moriatur 2 q.1. ſi peccauerit. Ad hoc pæn. d.1.§. hinc ergo. Archid.

Iure cuius non eſt auctor vtrum poſſim' vti.

Suam infirmitatis, & manſuetudinis leuamentum [a] ſtudent peccantes aberroris laqueo eruere, quam per auſteritatem in foueã perditionis nutantes propellere. Vnde Doctor gentium; [Factus ſum, inquit, infirmus infirmis.] 1.Cor.9.

Item ex Origene, homilia 7. in Ioſue.

¶ In populum ira Dei deſæuit, cum prædicator delinquentes palpat, non corripit. Cap. XVII.

Sed illud non otioſe tranſmittendum eſt, quòd vno [b] peccante ira Dei ſuper omnem populum venit: Hoc quando accidit? quando ſacerdotes qui populo præſunt, erga delinquentes benigni videri volunt, & verentes peccantium linguas, ne forte male de eis loquantur, ſacerdotalis ſe veritatis immemores nolunt complere quod ſcriptum eſt. [Peccantem coram omnibus argue, vt cæteri [c] timorem habeant. & iterum: [Auferte malum ex vobis ipſis.] nec zelo Dei ſuccenſi imitantur Apoſtolum dicentem: [Tradidi huiuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat.] Neque illud Euangelij implere ſtudent, vt ſi viderint peccantem; primo ſecrete cõueniant: poſt etiam duobus [d], vel trib. adhibitis †; quòd ſi contempſerit, & poſt hæc eccleſiæ correctione non fuerit emendatus, de eccleſia expulſum velut gentilem habeant, ac publicanum: & dum vni parcunt, vniuerſæ eccleſiæ moliuntur interitum. Quæ iſta bonitas? quæ iſta miſericordia? vni parcere, & omnes in diſcrimen adducere? Polluitur enim ex vno peccatore populus. Sicut ex vna oue morbida [e] vniuerſus grex inficitur; ſic vno fornicante, vel aliud quodcunque ſcelus committente plebs vniuerſa polluitur. 1.Tim.5. 1.Cor.5. *Ibid.* *Matth.*18. † *al.arbitris.*

Hinc etiam alibi [f] dicitur [Rectorem ſubditis pietas matrem diſciplina verò patrem exhibeat.] 4¶ *Percuſſor quoque dicitur, qui ſermone inutili infirmorum conſcientiam vulnerat.* Greg.paſt.2.p. c.6.

Vnde Anacletus Papa epiſt.2. ad epiſcopos Italiæ.

¶ Qui ſermone incauto conſcientiam percutit infirmorum, percuſſor vocatur. Cap. XVIII.

Sane percuſſor ille dicitur Doctor, qui ſermone inutili conſcientiam percutit infirmorum. Ideo tenere vos, & omnes fideles oportet eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem, vt potens ſit conſolari in doctrina ſancta †, & contradicentes redarguere; & recte viuentes, atque rectam fidem tuentes conſolidare. Ad Titum 1. †*al.ſana.*

DISTINCTIO XLVI.

Equi-

PERCVSSOR. Hæc eſt quarta pars diſt. in qua proſequitur de percuſſione ſpirituali, quia ſupra dixit de corporali. Arch.

CASVS. Hactenus expoſuit de percuſſore corporali: Nũc intendit tractare de ſpirituali, de illo ſcilicet qui inutili ſermone infirmorum animos vulnerat. Hoc probat, per

perſequens cap. cuius caſus facilis eſt, & per te videbis.

Equitur.] Hæc d. diuiditur in tres partes, in quarũ prima reprehendit ſuglos Doctores, Secun-

Secunda ibi. [Ecce quare.] Tertia ibi, [Non licet.] Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 46. dist. in qua prosequitur decimum cap. Apostolicæ regulæ, s. oportet cp̄m esse non litigiosum. Nihil enim deterius est arrogantia prælatorū incompositorum: vnde rusticis comparantur, qui garrulitatem auctoritatem putant: & parati ad lites, tumide in subditos intonant: quod ex super bia prouenit. Et ad hoc inducit sequens cap.

a ¶ Sequitur.] In hac 46. dist. exequitur. cap. Apostolicæ regulæ, s. oportet cp̄m esse non litigiosum. talis autem duplici de cā prohibetur ordinari. Vna, quia cum talis sit arrogans, nescit humiliter docere: vnde subditi vilipendunt eius doctrinam 1. Item alia ratione: quia consueuerunt tales distemperati esse in moribus solent em̄ esse adulatores, proditores, & detractores, maledici, inuidi, scurriles, ad vlciscendas iniurias suas prompti: quæ secundum ordinem hic exequitur 2.

HOc habet, CASVS. In hoc cap. dicitur ꝙ duo genera sunt prælatorum. Nam alii sunt arrogantes: alii sunt humiles. Arrogantes sunt qui humiliter nesciunt proferre quod docent: qui quasi in quadam sublimitate residentes, quos docent tanquā in imo positos despiciunt: & vix dominā do eis loqui dignantur. Et hoc probat auctoritate prophetæ dicentis; Vos autem, &c. Humiles vero sunt qui tāto vehementius vitium elationis fugiūt, quā to ardentus verborum iaculis ipsum magistrum elationis idest, diabolum persequuntur.

b ¶ In verbis.] Ex verbis em̄ perpendimus alicui⁹ stultitiā vt 93. d. legim⁹. & extra de succes. ab inte. cū dilectus. & ex verbis perpenditur quā ta fides adhibeat̄ testib vt ff. de qōn. de minore. qñq; etiam per signa perpendit̄: quia impudicus oculus &c. vt 32 q 5 nec solo. & de pœn. dis. 1. in actione.

c ¶ Magistrum.] Id est diabolum.

d ¶ Insectatur.] Id est, persequitur.

ECCE, Hæc est secunda pars huius distin. in qua reprehēdit auaros adulteros maledicos, murmuratores seditionarios. & iniuriarū vltores. & hoc probat per octo auctoritates. Io. de Fan.

CASVS. Dictum est supra ꝙ litigiosi nō debent in episcopos ordinari. quia nesciunt humiliter docere Ponit Gratian⁹ alias causas: quia tales cōsueuerunt esse adulatores & detractores. & īter fratres discordias seminantes: q̄ oīa, sūt, damnabilia in p̄latis. Et ad hoc inducunt̄ sequentia capitula.

SVnt nonnulli.] CASVS. Quidam prælati cū deberent redarguere peccatores, laudabant illos in peccatis: quos Greg. in hoc cap. reprehendit. Primo auctoritate prophetæ dicētis: Væ qui consuunt, &c. quam auctoritatem Greg diligenter exponit. Secundo quadam similitudine, quæ incipit ibi, [Hinc rursus.] Tertio exemplo Iob, quod incipit ibi, [Sed sanctus vit.] Cuius verba, hic exponit Gregorius. Quæ autem sequuntur vsq. ad cap. sicut plana sunt, & per te formabis.

e ¶ Augent.] Non enim oportet laudando augere malitiam serui, vt ff. de ser. cor. l. 1. § persuadere in fi.

tur,[2], *[non litigiosum.] Nihil est enim impudentius arrogantia rusticorum, qui garrulitatem auctoritatem putāt & parati ad lites, in subiectos tumidi intonant: quod ex arrogantia, & superbia prouenire manifestum est.*

Vnde Gregorius scribit in moralibus, lib 23. par. 5. c. 12. ad cap. 33. Iob.

¶ Arrogantes nesciunt inferre humiliter quæ docent. Cap. I.

HOc habet proprium doctrina arrogantiū, vt humiliter nesciant inferre quod docent, & recta, quæ sapiunt, recte ministrare non possint. In verbis [b] enim eorū proditur; quod cum docent, quasi in quodam sibi videntur sublimitatis culmine residere: eosq. quos docent, vt longe infra se positos, veluti in imo respiciunt †; quibus non consulendo loqui, sed vix dominando dignantur. rectè autem his per prophetam Dominus dicit, [Vos autē cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia.] Cum austeritate enim, & potentia imperant, qui subditos suos non tranquille ratiocinando corrigere, sed aspere inflectere dominando festinant. At contra vera doctrina tanto vehementius hoc elationis vitium fugit per cogitationē †: quanto ardentius verborum suorum iaculis ipsum magistrum [c] elationis insequitur. Cauet enim, ne eum magis elatis moribus prædicet, quem in corde audientium sacris sermonibus insectatur [d].

† al. despiciunt.

Ezech. 34.

Ibid c. 13.

† al. cognitionem.

2 *Ecce quare litigiosi prohibentur in episcopos ordinari. Est & alia causa huius prohibitionis Litigiosi namque vel aulationibus animos principum sibi conciliant: vel fratribus suis detrahēdo, infamiæ notam ingerunt; vel inter fratres discordiam seminando, seditionem nunquam facere cessant: quę omnia in prælatis damnabilia esse probantur.*

Vnde Gregorius scribit in moralibus, lib. 18. par. 4. c. 3. ad cap. 27. Iob.

¶ De ijs, qui peccatoribus adulantur. Cap. II.

SVnt nonnulli, qui dum malefacta hominum laudibus efferunt; augent [e] quæ increpare debuerunt †, Hinc enim per prophetam dicitur, [Væ qui cōsuunt puluillos sub omni cubito manus; & faciunt ceruicalia sub capite

Ezech. 13.

† adde tex. in l. captatorias. ff. de hære. insti. gl. in l. 1. & ibi Cy. si quis alitesta. prohi.

Litigiosus duplici rōne ordinari nō debet.

1 Vt inf. ea. cap. 1.

2 Tertia qa cū ipse sit litigiosus, & ꝑ consequētiam prouocet alios ad discordiam, non posset ad concordiam reuocare: ꝙ tñ tenetur ex officio facere. 93. dist. c. 1. per totū, ſm Hect.

Stultitia per verba ac signa perpenditur.

uniuerſæ ætatis.] Ad hoc quippe puluillus ponitur, vt mollius quieſcatur. Quiſquis ergo male agentibus adulatur, puluillum ſub capite, vel cubito iacentis ponit, vt q corripi ex culpa debuerat, in ea fultus laudibus, molliter quieſcat. ¶ Hinc rurſum ſcriptum eſt: [Ipſe ædificabat parietem, illi autem liniebant eum.] Parietis quippe nomine, peccati diuritia deſignatur. ædificare ergo parietem, eſt contra ſe quæ piam obſtacula peccati conſtruere. Sed parietem liniunt, qui peccata perpetrantibus adulantur, vt quod illi peruerſè agentes ædificant; ipſi adulantes quaſi nitidum reddant. ¶ Sed ſanctus [a] vir ſicut mala de bonis non æſtimat [b], ita iudicare bona de malis reculat, dicens; [Abſit à me, vt iuſtos vos iudicem: donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.] *Ibidem.* *Iob 27.*

Hinc etiam in concilio Carthaginienſi 4. c. 56. legitur.

¶ Adulator, vel proditor clericus ab officio degradetur.

Cap. III.

CLericus, qui adulationibus [c], & proditionibus [d] vacare deprehenditur, ab officio degradetur. Burc. l. 2. c. 76. Iuo p. 6. c. 167. Pann. l. 3. c. 171.

Item ex eodem concilio, c. 55.

¶ Excommunicentur ab epiſcopo qui fratribus non probanda obiiciunt. Cap. IIII.

ACcuſatores [e] fratrum epiſcopus excommunicet, qui non probanda fratribus obijciunt. [a] Et ſi emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum [f].

[a] ¶ Qui non probanda fratribus obijciunt.] *Verba iſta neque in originali, neque in multis Gratiani antiquis codicibus habentur.*

Item ex eodem concilio, c. 57.

¶ Remoueatur ab officio clericus maledicus, ſcurra, fratrum profectibus inuidens non promoueantur.

Cap. V.

¶ *Rubrica hæc pertinet ſimul ad hoc caput, & duo ſequentia.*

CLericus maledicus (maximè in ſacerdotibus) cogatur [g] ad poſtulandam veniam: ſi noluerit, degradetur nec vnquam ad officium admittatur; ſatisfactione reuocetur. [h] Burc. l. 10. c. 66. Iuo p. 11. c. 11. & p. 13. c. 66.

Item ex eodem concilio, c. 60.

¶ De eodem. Cap. VI.

CLericum ſcurrilem, & verbis turpibus ioculatorem ab officio retrahendum cenſemus. Anſ. l. 7. c. 163. Burc. l. 2. c. 172. Iuo p. 6. c. 263. & p. 11. c. 79. Pann. l. 2. c. 172.

Item ex eodem, c. 54.

¶ De eodem. Cap. VII.

CLericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio eſt non promoueatur. Burch. l. 2. c. 16. Iuo p. 6. c. 33.

Item ex eodem, c. 67.

¶ Non ſunt ordinandi, qui ſeditionibus vacant.

Cap. VIII.

SEditionarios ſtatuimus nunquam ordinãdos [i] clericos ſicut nec vſurarios [k], nec iniuriarum, [l] ſuarum vltores. Agat. conc. c. 69. Burc. l. 2. c. 17. Iuo par. 6. c. 36.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 5.

¶ Vſuras exigere clericis minimè licet. Cap. IX.

NOn licèt fœnerari miniſtris altaris, vel in ſacerdotali

a ¶ Sed ſanctus] Scilicet Iob: cuius verba Gre. hic exponit.

b ¶ Non æſtimat.] quia dubia in meliorem partẽ interpretantur, vt extra de regulis iuris, eſtote.

c CLericus.] ¶ Qui adulationib.] triplex eſt adulatio, vt dixi 25. d. §. aliàs.

d ¶ Proditionibus.] Proditor dr̃ q pp timorem nõ defendit veritatem & qui tacet cã, vt 11. q. 1. nolite 1. Item qui crimẽ alterius ſibi ſoli notum manifeſtat 2. vt 2 q. 1. ſi peccauerit. Item qui malitio sẽ circumuenit aliũ, & callide ſeducit, vt in periculum ſalutis trahat. 16. q 1. ſi cupis. Itẽ qui rẽ ſibi cõmiſſam exponit hoſtibus 22. q. 5. de forma. Itẽ qui iuſſa veritatis contẽnit. 11. q. 3. abſit. Item qui ſecretum ſibi comiſſum reuelat. 13. diſt. nerui.

Proditor multipliciter dicitur. 1 Et vbi de hoc. 2 Item prodit qui non probanda defert. 2. q. 7. § de his. in prin. Item qui ſecreta ſibi cõmiſſa reuelat. de pœ. diſt. 6. ſacerdos. Archid.

e ACcuſatores.] Ideſt, detractores.

f ¶ Non ad clerum.] Optimũ eſt hic arg. pro illi. qui dicit, q q ſemel fuit excõmunicatus, amodo non admittatur ad actus legitimos 3. vt dicã 4. q. 1. in princi.

g CLericus] ¶ Cogatur.] Per excommunicationẽ vt 9. q. 1. illi qui & 22. q. 1. prædicandum.

3 Hoc cap. nil vt facere ad hoc, quin non refert ſe ad excommunicationem; quę eſt pœna medicinalis: ſed ad vitium quod eſt crimen. Archi.

h ¶ Reuocetur.] Argu. q epiſcopus poſſit depoſitũ reſtituere. de hoc dixi infra q. 6 ideo. vel dic degradet: ideſt, ſuſpendatur, & reuocetur per Papam.

i SEditionarios] ¶ Ordinandos] Et ordinatos deijciẽdos.

K ¶ Vſurarios.] Quia tales propter auaritiam pro minimo litigant.

l ¶ Nec iniuriarũ.] De hoc dixi ſu. diſt. proxi. & q emẽdat.

NOn licet.] Hæc eſt tertia pars huius diſt in qua rñdet & prohibet vſuras præcipue clericis prohi-

prohibet dico per duas auctoritate. Ioan. de Fan.

Sescuplum 1 Vide Bud. in lib. de asse & partib. eius, in prin.

a ¶Sescupla.] Hic ponitur sescuplum sesquialtero, quod continent totum, & eius medietatem. Sescuplum, r, fm quod per s, scribitur, dicitura sesqui, quod est totum, & plica: vnde sescupla vsura dicitur cum datur summa ali-

† *al sesquipla.*

ordine constitutis, vel vsuras, vel lucra, quæ sescupla † a dicuntur, accipere.

Item Leo Papa episcopis per Campaniam, epis. 1. c. 4.

¶Nec suo nomine, nec alieno clericus fœnerator existat. Cap. X.

Sicut non suo b, ita nec alieno nomine aliquis clerico rum exercere fœnus attentet. Indecens est enim, crimen suum commodis c alienis impendere: Fœnus autem hoc solum aspicere † & exercere debemus, vt quod hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter, & in perpetuum mansura tribuit, recipere valeamus.

Ans. l. 7. c. 150. Burc. l. 2. c. 121. Iuo p. 6. c. 66.

† *al. accipere.*

DISTINCTIO XLVII.

1 pars

Quod autem in fine huius capituli, vsurarij ordinari prohibentur; inde est, quod vsuram exercentes cupiditati deservire probantur: cupidi autem ab Apostolo ordinari prohibentur: quia tales facile a iusto deuiarent.

1. Tim. 3.

Vnde in canonibus Apostolorum, c. 44. legitur.

¶Diaconus, presbyter, & episcopus exigens vsuras nisi desierit, deponatur. Cap. I.

Burc. l. 2. c. 119. Iuo p. 6. c. 195. & p. 13. c. 15.

Episcopus, aut presbyter, aut diaconus vsuras a debitoribus exigens f, aut desinat, aut certe deponatur.

Item ex concilio Nicæno, c. 17.

¶Vsuras exigens siue clericus, siue subiectus regulæ, deijciatur. Cap. II.

Quoniã multi sub regula cõstituti auaritia, & turpia lucra sectantur, oblitiq; diuinæ scripturæ dicẽtis: [Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram.] mutuum dantes, centesimas g exigunt, iustè censuit sancta, & magna synodus, vt si quis inuentus fuerit post hanc definitionem vsuras accipiens, [aut † ex adinuentione ali-

vsuræ. Io. Vnde si aliquis tutor à me recipit vsuras nomine pupilli: finito officio possum petere vsuras a tutore: quia pro alio peccare non debuit, vt dicitur hic: secus in alijs contractibus: quia finito officio non conuenitur tutor, vel curator, vt C. de admi. tut. si nõ subscripsisti. & C. qñ tuto. vel curato. esse desi. 3. l. 1. licet secus sit in procuratore 4, vt ff. de procu. procurator qui pro euictione, quia tutor fit ex necessitate, procurator voluntate. ff. de procura. l. 1. Bar.

c ¶Cõmodis.] Quia periculosa est talis compẽsatio. 14. dist. quod ait.

Quod autem] Hęc d. diuidit in quatuor partes. In quarum prima principaliter prohibet vsuras: & hoc facit per quinq. auctoritates. Secunda ibi, [Vinũ.] Tertia ibi, [Necesse ẽ.] Quarta ibi, [Qñ tunc] Ioan. de Fan. CASVS. Dictum est sup. in illo c. seditionarios. quod vsurarij prohibentur ordinari. In hac verò d. 47. dicit, qp ideo hoc cõtingit, quia tales cupiditati deseruiũt. cupidi aũt ab Apostolo ordinari prohibentur: quia cito & facile a iustitia deuiãt. & prosequitur 11. ca. Apostolicæ regulę, scilicet, oportet ẽim nõ esse cupidũ sequens c patet. d ¶Quod aũt.] Hic prosequitur 11 cap. Apostolicæ regulæ, non cupidum, continuatur illi c. seditionarios. & ideo prohibetur cupidus, qa facile a vero deuiat.

3 Alias. qñ mi. ex facto tuto. l. 1.

4 Adde Paulum de Castro, & Alexandrum de Imola in l. si quis iniquum. §. si procurator. ff. qđ quisque iur. glo. tamen. in l. si sciente, ff. de pari. vi detur tenere contrarium, qnam sequitur ibi Bart. & Ange. per l. ordinem. §. in fraudẽ. ff. ad muni. Idem etiam tenet Bar. in l. 1 §. incidit. in fin. ff. ad Turpil. & Francisc. Tigri. in d. §. in fraudem facit text. in l. 1. C. vt nemo ad suum pa. lib. 11. & ibi Ange.

2 Vt senarius ad quaternarium est sesquiplex: ergo si quis dat mutuo 4. solidos. & postea pro vsura suscipiat 6. illa vsura est sescupla, quasi sesquiplicata sesqui qđ est totum, & plica, quasi aliquid totũ, i. medietas. & scribitur per s, nõ per x. secundum Hug. Tutor pupilli nomine non dẽt vsuras exigere.

inf. 14. q. 4. c. 8. ex alia versione. Poly. l. 4. tit. 31. Rab. l. pen. c. 32. Burc. l. 2. c. 129. Ans. l. 7. c. 153. Iuo p. 6. c. 166. & par. 13. c. 8. *Psal 14.*

† redundatista particula.

aliqua, & recipitur summa illa cum sua plica, idest, medietate 2 Sexcuplum scriptum per x. dicitur quælibet res sexies multiplicata.

Sicut non.] CASVS. Quidam quæsierunt a domino Papa vtrum liceret alicui cletico tutorio, vel curatorio nomine vsuras exercere. Et rñdet, qp sicut non suo, ita nec alieno nomine debet quis facere vsuras. Incongruum enim est pro aliorum commodis perpetrare delicta. Sed illam solam vsuram facere debemus, vt quod in hoc sæculo misericorditer operantur, a Domino in futuro sæculo multiplicatum recipere valeamus.

b ¶Non suo] Arg qđ quis non potest facere suo nomine, nec alieno, vt 23. q 8 his a qb. & ff. de admi. re. ad ci. per l. 2. in princ Arg. contra 88. d. eps. & 2. q 6. si eps. 5. q 3 cap. vlt. ff. quæ res pi. obli. pos. Arist Et est hic argu. qp si aliquis quasi procurator, vel tutor qñq; recipit vsuras, quod non possit petere, vt sibi reddantur

e ¶Prohibentur.] Scilicet in epistola ad Timotheum.

f Episcopus.] ¶Exigens [Sed non suscipiens. tunc enim deponeretur, vt inf ea si quis. cõtra vbi de accipiente dr. vel exigens cum effectu 5, Vel illud pro tempore datum est, & nõ habet locũ hodie, sed habuit locũ tpe Apostolorũ propter nouitatem ecclesiæ. Et habes hic, qp nõ quodlibet mortale peccatum deijcit iam promotum, vt 35. dist. c. 1 & 5. q 4. in loco.

Quoniam multi. CASVS. Quidam clerici obliti diuinæ scripturæ dicentis, Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram. vsuras centesimas faciebãt, quę in fine anni fortũ æquiparantur. Ideoque synodus statuit. vt si quis inuentus fuerit vsuras, vel hemiolia de catero exercere, vel aliquam machinationem circa hoc facere, deponatur.

g ¶Centesimas] Centesima dicitur vsura, quæ sorti æquiparatur in anno. 6.

5 Ista sententia & præcedens fuit Gott. & Hu. fm illã expositionem die exigens. i. exactum recipiens. Peccatũ mortale nõ semper deijcit promotum.

6 Immo incẽtum mensibus.

qua,vel quolibet modo negotium trāſigens [a],aut hemiolia,ideſt,ſeſcupla α † exigens;vel aliquid tale prorſus excogitans [b] turpis lucri gratia, deijciatur a clero, & alienus exiſtat a regula. † *al ſeſquipla.*

α Seſcupla †] *Hoc ſeſqui alterarũ vſurarum genus, quamuis graniſſimum,in frugibus humidis, vel arentib. Conſtantinus lege permiſerat,quæ nunc extat ex codice Theodoſiano, lib.2.titu. vlt.de vſuris l.1. Eodem pertinet,quod ſcribit B.Hieronymus in commentarijs in Ezechielem,lib.6.c.18.his verbis.* Solent in agris frumenti & milij, vini,& olei cæterarumque ſpecierum vſuræ exigi, ſiue, vt appellat ſermo diuinus, ſuperabundantiæ : verbi gratia, vt hiemis tempore demus decem modios,& in meſſe recipiamus quindecim,hoc eſt,amplius partem mediam. *Quamobrem hoc canone, quo Patres illi omnes pecuniarias vſuras clerici interdicunt, volucrunt etiam ſeſcuplam frugum expreſſe ijſdem interdicere. Poſtea verò in alijs concilijs,& a Romanis Pontificibus, genus omne vſurarum tanquam iuri naturali,ac diuino cõtrarium tam clericis,quam laicis fuit interdictum: quemadmodum apparet in Decretalibus titu.de vſur.* † *al.ſequipla.*

Hinc etiam Gregorius in 19. lib. Moralium,c.25.in 26.c.Iob ſcribit dicens.

¶Temporalibus lucris deſeruientes, Deo nequaquam militare probantur. Cap. III.

OMnes huius ſęculi dilectores in terrenis reb. fortes ſunt,in cęleſtibus debiles.Nam pro temporali gloria vſque ad mortem deſudare appetunt, & pro ſpe perpetua,ne parum quidem in labore ſubſiſtunt:pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant , & pro cœleſti mercede, vel tenuiſſimi verbi ferre cõtumelias recuſant: terreni iudici toto etiam die aſſiſtere fortes ſunt : in oratione verò coram Domino,vel vnius horæ momento laſſantur : ſæpe nuditatem, deiectionem,famem pro acquirendis,diuitijs atque honoribus tolerant: & earum rerũ ſe abſtinentia cruciant , ad quas adipiſcendas feſtinant; ſuperna autem laborioſe quærere tanto magis diſſimulant,quanto ea retribui tardius putant. ¶Hi itaque quaſi aliarum arborum more deorſum vaſti ſunt,ſurſum anguſti: quia fortes in inferiora ſubſiſtunt , ſed ad ſuperiora deficiunt. At contra ex qualitate palmarum [c] deſignatur proficiens vita iuſtorum,qui nequaquam ſunt in terrenis ſtudijs fortes,& in cœleſtibus debiles; ſed longius,atque diſtantius ſtudioſos ſe Deo exhibent,quam ſæculo fuiſſe meminerunt . ¶Nam cum quibuſdam per prædicatorem noſtrum dicitur: [Humanum dico propter infirmitatem carnis veſtræ.Sicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ,& iniquitati ad iniquitatem;ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationẽ:] eorum proculdubio infirmitati condeſcenditur, ac ſi eis apertius diceretur;ſi nequaquam amplius [d] poteſtis, ſaltem tales [e] eſtote in fructu bonorum operum , quales fuiſtis dudum in actione vitiorum, ne debiliores *Rom.6.*

a ¶Tranſigens.] Ideſt , quodcunque nouum pactum, vel contractum inueniens in fraudem vſurarum , vt ſi ſumat rẽ in pignore,& nõ cõputat fructus in ſortẽ.c.1. & 2.extra de vſuris, ADDITIO . Vel dic tranſigens,ideſt, turpia lucra p negotiũ tranſactionis petẽs, ideſt , vel transformans , vt qa vendit granum cẽtum ſolidos, ſecũdum Goff.

b ¶Excogitãs.] Arg. ꝙ ſola cogitatio punitur 1,vt 6.q.1.§.ſi qs cum. qđ verũ eſt quo ad Deũ,etſi nõ procedit ad actũ. vt 27.q.1. nec aliqua.

1 Adde an & ąñ ſola cogitatio punitur no. in c. 1. in glo. in verb. nos tñ ſtudioſam de eo qui mi. in poſſ.

OMnes.] CASVS. Cap.iſtud diuiditur in tres partes. In prima parte inne hitur Greg.cõtra cupidos, q in terrenis ſunt fortes,& in cę leſtibus debiles.qñ circa terrena ſunt ardentius inſudantes, ſed pro vita æterna vix p momentũ laborant.In ſcda parte.q incipit ibi.] Hi itaq;] dicitur,ꝙ cupidi & mundanorũ amatores aſſimilantur arboribus.quibuſdam, q deorſum vaſtæ ſunt,& ſurſum tenues.Nã hi tales circa terrena ſunt fortes,& in ſuperioribus deficiunt.Boni verò palmę comparant.q deorſum eſt tenuis, & ſurſus ampla.Nã hi tales in cęleſtib. magni ſunt,in terrenis debiles.In tertia parte quæ incipit ibi, [Nam cum quibuſdã.] Hortat nos Greg.ꝙ ſaltẽ ita ſimus fortes circa bonũ, ſicut fuimus circa vitia corpori ſeruiẽdo

c ¶Palmarũ.] Secundum illud: Iuſtus vt palma florebit.

d ¶Amplius.] Tantum faciatis boni, quãtũ feciſtis mali, non intelligas ꝙ tã diu debeat pœnitere,quamdiu fuit malus,quia tãta poſſet eſſe contritio,ꝙ momentanea pœnitentia ſufficeret.de conſec.diſtin.4.baptiſmi.

Peccator an tumdiu debeat pœnitere, quamdiu fuit malus.

e ¶Tales. Videtur hic ꝙ aliquis poſſit tantum creſcere in malitia,quantum in bonitate . quod non eſt verum , quia charitas poteſt in infinitum extendi. iuxta illud , Bonum mihi lex oris tui ſuper millia, &c. ſed malitia non,quia aliquis non poteſt

vos habeat sancta libertas aeris [a] α, quos in carne validos habuit vsus terrenæ voluptatis.

α Aeris.] *Apud B. Gregorium legitur*, sancta libertas hæredes: *vel*, sancta libertas charitatis. quam in carne. *In vno autem exemplari Gratiani Vaticanos*, cœlestis conuersationis: *quod in glossa ad explanandam dictionem*, aeris, *affertur*.

Item Gregorius clero, & ciuibus Neapolitanis, lib. 8. epist. 40.

¶ Ad sacros ordines vsurarij promoueri non debent. Cap. IIII.

Ansel. l. 6. c. 9. Poly 2. tit. 1.

DE Petro [h] insuper ad nos peruenisse [c] cognoscite, quòd solidos dedit ad vsuram, quod vos oportet cũ omni subtilitate [d] perquirere, & si ita constiterit, alium eligite, & ab huius vos persona sine mora suspendite. Nam nos amatoribus vsurarum nulla ratione manus imponimus. Si uero subtili habita inquisitione hoc falsum esse patuerit (quia persona eius nobis ignota [e] est, & vtrũ ita sit de simplicitate eius, quod ad nos perlatũ est ignoramus) cum decreto [f] à vobis facto ad nos eum venire necesse est; vt vitam moresque illius solicitius inquirentes, sensum quoque pariter agnoscamus, vt si huic iudicio aptus extiterit, vestra in eo (adiuuante Domino) desideria compleamus.

Iuo p. 13. ca. 18. Pãn. l. 3. c. 156.

Item ex concil. Eliberitano, c. 20.

¶ Degradetur clericus, qui vsuras accipere detegitur. Cap. V.

SI quis clericorum detectus fuerit vsuras accipere; placuit degradari [g], & abstinere [h].

Ans. 7. cap. 149.

Item Leo Anatolio episcopo Constantinopolitano epi. 51

¶ Nec implicari errore, nec cupiditate violari sacerdotem oportet. Cap. VI.

Eccle. 18. †al peccunia.

2 VIrum catholicum, & præcipuè Domini sacerdotẽ, sicut nullo errore implica[illegible] ita nulla oportet cupiditate violari, dicente sancta scriptura, [Post concupiscentias tuas non eas.] Mens [i] enim potentiæ [k] auida nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere cõcessis, nec α pietati adhibere consensum.

α Nec pietati.] *Hoc postremum orationis membrum abest ab originali: sed habetur etiam apud Anselmum.*

Item Gregorius, lib. 7. epist. 110.

* *In eo. c. idem iudicium sit de veroque.*

r Quæ ideo dr̃ aer, quia in ea sæpe boni pẽna contẽplationis eriguntur ad sublimia sicut auis in aere. 23. q. 4. cum in lege, Archid.

potest esse summè malus, et de pœn. distin. 2. c. si sermo. §. econtrario *.

a ¶ Aeris. Id est, cœlestis conuersationis 1.

DE Petro.] CASVS. Petro quem Neapolitani elegerunt in archiepiscopum, de quo confirmando suppli-

ritas inquiratur, quo inuento recedant ab eius electione, & alium eligant. Si aũt hoc falsum fuerit quia persona eius sibi nota non erat, & vtrum sit ita simplex, vt dicitur; pręcipit vt de cætero Ron. ã ueniat, ubi si aptus inuentus fuerit iuuante Dño consecrabitur. Sed. c patet.

b ¶ De Petro] De eodem Petro habes 39. dist. Petrus. & 61. dis. studij. De hac materia notaui sup. 28. distin. priusquam.

c ¶ Peruenisse.] Iste repulsus erat ꝓpter duo, s ꝑꝑ vitiũ vsurarum, & ꝑꝑ simplicitatẽ, & tñ neutrũ fuit ei forte oppositũ. & ita est argũ. ꝙ iudex ex officio suo potest aliqd obijcere. extra de electio. cum nobis.

Iudex ex officio potest aliquid obijcere.

d ¶ Subtilitate.] no. ꝙ alicui cõmittitur inquisitio de ꝓprio facto: sed hæc inquisitio erit summaria, non plena, alias non comitteretur.

e ¶ Ignota.] Per hoc patet, ꝙ q est notus, non examinatur, vt 94 dist valde 35. q. 9 veniam. vnde & notus sine probatione recipitur vt extra de regu Ad Apostolicã. sed dum consecratur, bene examinetur, vt 23 distinc. qui episcopus.

Notus non examinatur

f ¶ Cum decreto.] omnium subscriptionibus roborato, vt 61. dist. episcopus. & 63. dist quanto 2.

g SI quis clericorum. ¶ Degradari. inf. 14 q 4 qm̃.

h ¶ Et abstinere a sacramentis quousq; pœnitet.

a Extra de elect. innotuit. vbi de hoc.

VIrũ catholicũ] Hæc est secũda pars huius distin. in qua probat ꝑ tres auctoritates, ꝙ alias ẽt nõ debemus esse cupidi. Io. de Fan.

CASVS. Leo Papa hortatur clericos, & pręcipuè sacerdotes ne allegẽtur vitio cupiditatis, dicẽte scriptura Post concupiscentias tuas nõ eas. Nam mens potentię auida, nec abstinere nouit a vetitis, nec vti concessis, nec pietatem habet. Sequẽs c patet.

Cupidus deuiat à veritate,

supplicauerunt Papæ, duo obijciebantur, scilicet quod solidos dederat ad vsuras, & quod nimis erat simplex. De usura scribit Gregorius Neapolitanis, ut de hoc ve

i ¶ Mens.] Alligata vitio cupiditatis cito deuiat a uero 96. dist bene in prin. & 85. dist. nihil.

K ¶ Potentiæ.] Id est humanæ dignitatis.

Digitized by Google

SIcut. CAVS. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte inuenitur Ambro. contra auarũ, & eum cõparat insano: quia sicut insanus non videt rei veritatem, sed suę passionis phantasias, sic auarus non videt quod debet, semper vsuras, & cupiditatis deseruiens, & gratius aurũ, q̃ solẽ contemplatur. In secũda parte, quę incipit ibi. [Sed ait] Respõdet Ambro. obiectioni auari dicẽtis: Nõ pecco si propriũ seruo diligentius; cũ nõ inuadam aliena. Sed dicit Ambrosius eum non habere ꝓpria, sed communia sunt indigẽtib. quę cunq. possidet vltra propriũ vsum. In tertia parte quę incipit ibi [Nunqd iniquus est Deus? [respondetur alij obiectioni, quã auarus faciebat. Dicebat. n. si non sunt mea, quę possideo, & pecco retinẽdo, ergo Deus est iniquus, qui tantum mihi dedit, & multis alijs egentibus nihil vel parum. Sed respõdet Ambrosius, Iõ voluit Deus diuitias dare, vt ꝓ vsum diuitarum diuitem, & ꝓ virtutẽ patientię coronaret egentem: quia q̃dquid vltra necessitatem detinet aliquis totum pauperibus rapit; quia nõ minus peccat q̃ aufert: q̃ qui indigentibus subtrahit necessaria.

a ¶ Satietas] quia totus mũdus nec obolus videtur auaro, vt 14 q. 4. quid dicã vnde illud, Semper auarus eget; & illud:

Aeris seruꝰ eris: si te
Species tuabat ęris.

vnde in Tobia,

Defit auaritiæ fax.
cui sua deesse stupescit.
Copia nuda, sitis ebria, plena fames.
Dues habere cupit
quãto plus omnia sumit.

b ¶ Aliena] Quasi dicat, circa rem ꝓpriã non potest quis peccare, sed certe expedit rei publicę, ne quis re sua male vtatur, ut institu. de ijs qui sunt sui vel alieni iuris §. sed hoc tempore.

c ¶ Commune.] Id est, communicandum tempore necessitatis, ut 12. qu. 1. duo. & q. 2 aurũ. 86 distin non satis. & lex dicit, quod cibaria tempore necessitatis sunt omnibus communicanda, ut ff. ad leg. Rhod. de iact. l. 2. §. cum in eadem. in fi.

d ¶ Etiam violenter] Dicitur hic ꝙ ꝓ violentiam dr auferre qui vltra necessaria sibi retinet 2. & 12. q. nolo. q. 2. aurum, quod uerum est si hoc fiat tpe necessitatis. nam alias post quis sibi vltra necessaria retinere, ut 12. q. 1. expedit. &c. habebat. & q. 1. aurum.

e ¶ Minus.] Alibi inuenitur, ꝙ magis delinquit qui aufert, quam qui non dat, ut q. 2. & nulli.

f ¶ Elurientium.] Nunquid ergo pauperes ipsum possunt petere? non directo iudicio: sed denunciare possunt ecclesiæ illum, qui non dat; & sic ecclesia poterit eum cogere vt det. argumen exua de simo. ad Apostolicam.

¶ Qui cupiditatem â se non abscindit, bonorum auctori inhærere non valet. Cap. VII.

BOnorum auctori in hærere aliter non valemus, nisi cupiditatem à nobis, (quæ omnium malorum radix est) abscindamus. 1 *Tim.6.*

Item Ambrosius de eo, quod scriptũ est in euangelio, [*Hominis cuiusdã diuitis fructus vberes ager attulit*] *Serm.81. Luc.12.*

¶ Auari est hominum bona inuadere, quorum necessitatibus subuenire valet. Cap. VIII.

SIcut ij, qui per insaniam mente translati sunt, non iam res ipsas sed passionis suæ phantasias vident; ita etiã mens auari semel vinculis cupiditatis adstricta, semper aurum, semper argentum videt, semper reditus computat; gratius aurum intuetur, quàm solem†, ipsa eius oratio, & supplicatio ad Dominũ, aurũ quęrit, *& post pauca.* ¶ Interum etiam vsuræ arte nequissima ex ipso auro aurum nascitur. Sed quid agis; Nec satietas [a] vmquam, nec finis aderit cupiditati. *& infra.* ¶ Sed ais, quid iniustum est, si cum aliena [b] non inuadã, propria diligentius seruo? O impudens dictum. Propria dicis? quæ? ex quibus recõditis in hunc mũdum detulistis? Quãdo in hãc ingressus es lucẽ, quando de ventre matris existi? quibus, quæso, fasciatibus, quibusq. subsidijs stipatus ingressus es? *& post pauca.* ¶ Proprium nemo dicat, quod est commune [c] quod plus quam sufficere, sumptum; etiam violenter [d] obtentum est. *& infra.* ¶ Nunquid iniquus est Deus, ut nobis non æqualiter distribuat vitæ subsidia? vt tu quidẽ esses affluens, & abundans; alijs vero deesse, & egerent? An idcirco magis quia & tibi voluit benignitatis suę experimẽta conferre, & alium per virtutem patientiæ coronare? Tu vero susceptis Dei muneribus, & si in sinũ tuũ redactis, nihil te putas agere iniquum; si tam multorum vitæ subsidia solus obtineat? Quis enim tam iniustus, tã auidus, tam auarus, quàm qui multorum alimenta suũ † nõ vsum, sed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus [e] est criminis habenti tollere; quam cum possis, & abundes, indigentibus denegare. Esurientium [f] panis est, quem tu detines: nudorum indumentum est, quod tu recludis, miserorum redemptio est & absolutio, pecunia, quam tu in terram defodis. Tot † te ergo scias iuadere bona, quot possis præstare, quod velis.

Ex basilij homilia ad eundem Euangelij locum.

† *solem videt.*] orig.

† *al non sumi.*

† *al Tantorum.* † *al. quantis.*

a † Commune.] *Apud beatum Ambrosium legitur*, nemo dicat quod e communi plus quam sufficere, sumptum, & violenter obtentum est. *sed ob gloſſam non est mutatum.*

1 Hoc est falsum. nam oẽ quod & cap. 14. q. 4. quid dicam. in fi. 42. distinct §. 1. versic. quomodo. Archid.

2 Ad hoc 42. dist. §. 1.

Eccles. ad q̃ recurit ad eleemosynã dandam.

NECES.

Digitized by Google

NECESSE. Hæc est tertia pars huius dist. in qua dicitur & probatur, quod prælatus debet bene esse præpositus domui suæ Io. de Fan.

CASVS. Hic prosequitur 12. c. apo. regulæ, scilicet, oportet episcopum esse domui suæ bene præpositum, scilicet

Hier. Oceano.

3 *Necesse est* [a] *etiã ut ille, qui ordinandus est, [suæ domui sit bene præpositus.] ideſt, si in laicali habitu uxorẽ habuit uel filios, à uitijs ad uirtutũ studia, & verbo & exemplo prouocet, ut quod posteà præcepturus est populis, prius exigat à domesticis* [b]. *Vnde Apostolus Ephesijs*

1. Tim. 3. & ibi glo. ord.

Ephes. 5.

scribit, ut uxores suas: sicut sua corpora diligant, et filios

1. *Tit. 3.*

suos nõ ad iracũdiã prouocẽt, sed enutriant illos in omni disciplina, et correctione Domini. Vnde cũ Paulus ad Timotheum scribens dixisset, [suæ domui bene præpositũ

Tim. 1.

statim subiunxit, [habentem filios sibi subditos in omni castitate.] [nõ in accusatione luxuriæ.] non enim talium

Iob 1.

cohabitator frontem habet alios redarguẽdi. Vnde de beato Iob legitur, quòd pro filijs suis quotidiana offerebat Deo sacrificia, offerens holocausta per singulos, quos tanta charitatis perfectione in vnum constrinxit, vt quisq; eorum in suo die conuiuium fratribus pararet, & ad epulandum secum tres sorores suos pariter inuitaret. Quod quia Heli facere dissimulauit, ac falsa pietate superatus delinquentes filios ferire noluit, (sicut in libro Regum legitur) apud districtũ iudicem semetipsum cũ filijs crudeli damnatione percussit: vndecei diuina voce dicitur: [Honorasti filios tuos magis, quam me.] Hinc etiam Dauid erga filios bonitatem, non disciplinæ seueritatem exercens eorum iuuentutem experimento didicit perniciosam, quorum pueritiam uaga licentia permisit esse uoluptuosam. Vnus [c] *quippe eorum sororem* [d]

1. *Reg. 2.*

2. *Reg. 13.*

2. *Reg. 16.*

suam stupro corrumpens, à fratre eius, Absalone uidelicet, inter epulas, quas fratribus suis fraudolenter parauerat, obtruncatus est. Absalon, uero postquam uenia a patre obtinuit, de regno illum expulit, & ad concubinas eius ingressus est, demum per inuia deserti patrem persequens, quercui inhæsit, atque ita suspensus interiit.

2. *Reg. 18.*

1. *Tim. 5.*

Hinc etiam Paulus ad Timothẽ scribit dicens: [Qui suorum, & maximè domesticorum curam non habet fidem negauit, & est infideli deterior.] iure ergo qui domui suæ nescit præesse in episcopum ordinari prohibetur: quia qui in re minima, de qua sibi [e] *familiarior debet* [f] *cura ineſſe fidelis non est, quomodo in ecclesia Dei, (ubi tot sunt, & alieni) solicitam diligentiam adhibebit? Vnde Hieronymus: [Non enim* [g] *† itaque] insius pollutur ex uitijs filiorum, sed libertas* [h] *ab Apostolo ecclesiæ principi* [i] *reseruatur, ut talis fiat, qui non timeat, propter uitia liberorum extraneos reprehendere.]*

In comm. ad ca. 1. epist. ad Titum.

† *Itaque.*] orig.

4 *Quod tunc* [k] *fiet si non erit, quod sibi imputetur.*

Domui suæ bene præpositus quis dicatur.

1 Et crimen negligentiæ adeo magnũ est, ꝙ inducit depositionem 8. dist. dicta. Ray.

a ¶ Necesse est.] Hic prosequitur 12. c. Apostolicæ regulæ oportet ordinandum esse domui suę bene præpositum. Tũc dicitur quis bene præpositus, domui suę, qñ familiam suam bene gubernat verbo & exẽplo; quia qui negligẽter suos gubernauit, præsumit contra eum, ꝙ, circa extraneos sit magis negligens 1. nec haberet frontẽ redarguẽdi alios qui ¶ suos noluit corripere: tamẽ si per eũ non staret quin familia eius emendaretur, nõ imputaretur ei, intra ea. cap. pen. & vlt.

b ¶ Domesticis.] Vxor vero dr̃ domestica, vt 33. c. vlt. C. de re mili. quicunq; lib. 2. ff ad Syl. l. 1. §. verum

c ¶ Vnus.] Ammon.

d ¶ Sororem.] Thamar.

e ¶ Sibi.] Sic 8. q. 1. quid autem.

f ¶ Debet.] ideſt, cõsueuit. Hoc ideo dico: ꝙa nemo debet præferre res suas rebus sibi cõmodatis, ut 8. q. 1. quod autẽ & ff. commoda. si vero certo. §. commodatum.

ADDITIO. Ad idẽ 12 q. 4. quicunq; ff. de admin. tut. tutor. & C. arbi. tut. l quid quid.

g ¶ Non enim.] sic 2 q. 7. qui nec regiminis.

h ¶ Sed libertas.] Corrigendi 2. alios, cum corripit suos.

i ¶ Principi.] i prælato &c. Io.

QVOD TVNC. Hęc est quarta pars huius distinc. in qua probat ꝙ non imputatur patri peccatũ filiorum nec prælato peccatũ subditorum, si per eum non stetit, & hoc probat duabus auctoritatibus. Ioan. de Fan.

2 Melius diceret, corripiendi, & ibi corrigit, melius diceret corripit, eo ibi corripere quidẽ, &c.

CASVS. Dictum est ſ. in § necesse ꝙ ordinandus suæ domui debet esse bene præpositus, quod tunc fiet, si non sit quod possit ei imputari. Nam si corripiat quantum in se fuerit filios, licet nõ corrigantur, quia non sunt in eis uiæ domini, nec gressus eorum a Dño dirigũtur, non est ei imputandum, quia pulsare potest non aperire, nec eorum animum mutare. Et hoc probat Gratianus sequenti cap.

K ¶ Quod tunc.] ſ ꝙ domui suæ sit bene præpositus.

Quan-

Digitized by Google

QVantumlibet.] CASVS. Auguſt.corrigebat Vincentium Donatiſtam. ſed obijciebat ei Vincentius tu non debes me corrigere, cum monachos tuos corrigere non poſſis. Et reſpondet Auguſt. dicens: non inueni meliores, quàm qui in monaſterijs profecerunt: nec deteriores quã qui in monaſterijs defecerunt, quos licet corrigere non ualeam meis verbis, mihi tamen imputari non debet. Et hoc probat tribus exemplis, ſcilicet arcę Noe, & domus Abrahę, & domus Iſaac, vbi inter bonos inuenti ſunt ualde mali.

a ¶Inter octo.] Ipſe patet, & tres filij, & quatuor iplorũ vxores.

b ¶Vnus.] ſ.Cham.

c ¶Dilexi.] ideſt, diligendum præuidi.

d ¶Odio.] Quia ſcilicet præuidi. quod eſſet futurus malus. t

e ¶Difficile.] ideſt, vix, quandoque ponitur pro non, vt 1. q. 1. principatus. ſic 2.q.2 § biduum.

r Fuit.n hiſpidus t. m mente q̃ corpore. 56.di. naſci. in fi. Hug.

Monachorum laus.

Cum enim greſſus hominis à Domino dirigantur, nec ſint in homine eius uiæ, corripere quidem poteſt, corrigere autem non valet: pulſare poteſt non aperire: manus comprimere, non animum mutare. Pſal.36. Hier.10.

Vnde Auguſt. clero, & populo Hipponenſi, epiſt.137.

¶Bonorum hominum diſciplina mores immutare non valet. Cap. IX.

QVantumlibet vigilet diſciplina domus meæ, homo ſum, & inter homines viuo: nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior, ſit quam arca. Noe: vbi tamen inter octo [a] homines vnus [b] reprobus inuentus eſt, aut melior ſit, quam domus Abrahæ, vbi dictũ eſt: [Eijce ancillã, & filium eius], aut melior ſit, quam domus Iſaac: cui de duobus geminis dictum eſt: [Iacob dilexi [c], Eſau autẽ odio [d] habui.] *& infra.* ¶Simpliciter autẽ fateor charitati ueſtræ coram Domino noſtro, qui teſtis eſt ſuper animam meã, ex quo Deo ſeruire cœpi quomodo difficile [e] ſum expertus meliores, quàm qui in monaſterijs profecerunt; ita non ſum expertus peiores, quam qui in monaſterijs ceciderunt †, ita ut hinc arbitrer in Apocalypſi ſcriptũ: [Iuſtus iuſtior fiat; & ſordidus ſordeſcat adhuc.] Gen.9. Gen.21. Mala.1. † al.defecer. Apoc.22.

Item Cyprianus, lib.1.epiſt.3. Cornelio Papæ.

¶Conuitia perditorum à via rectitudinis nos mouere non debent. Cap. X.

QVod ad nos attinet, conſcientiæ noſtræ cõuenit, frater, dare operam, ne quis culpa noſtra de eccleſia pereat, ſi quis autẽ ultro, & crimine ſuo perierit, & pœnitentiam agere, atq; ad eccleſiam redire noluerit, nos in die iudicij inculpatos [f] futuros credimus, qui cõſulimus ſanitati †; illos ſolos in pœnis remanſuros, qui noluerint conſilij noſtri ſalubritate ſanari; nec mouere nos debẽt conuitia perditorum, quo minus [g] à via recta, & à certa regula non recedamus [h]; quando & Apoſtolus inſtruat dicens] Si hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. Gal.1.

† Infero, qđ inducit de eo quod eſt In actu, inducetur de eo quod eſt in potentia. concor. lex & poſt rem. ff.de tranſa. & l. qui in vtero. ff.ſol. matr.

2 Secũdum hoc expõe, minus, i.nõ magis. quo prout, aliàs ſiue nõ: ſm Hugo.

DISTINCTIO XLVIII.

Rohibentur [i] etiam neo-

f ¶Inculpatos.] Quia illud non eſt ex vitio noſtro, ſed alterius, ſicut alibi vitium materiæ non imputatur arti fici, vel aliàs inculpatos. arg. bonũ § ſi per aliquẽ non fiat quo minus aliquid fiat, id non eſt ei imputandum ſimile 12.q.2.faciat homo, & 23 q.5.de occidendis 43. diſt. Epheſijs. ſufficit enim utiliter inchoari, licèt non habeat effectum ff.de neg.geſt.ſed an vltro. §.1.

g ¶Quo minus.] Si ſupra diſt.43 fecimus.

h ¶Non recedamus.] Nota hic, minus, & non, faciunt unam affirmationem 2.vt ff.de verb.ſign.duobus.

i ¶Rohibentur.] Hic intitulatur 48.diſtinct.in qua proſequitur Gratianus 13.c.Apoſtolicæ regulæ, ſ. non neophytum. Neophytus enim ideſt, nouiter ad fidem conuerſus, ordinari prohibetur, ne crederet, q̃ Chriſtiana religio plurimum eo indigeret. Momentaneus enim ſacerdos humilitatem neſcit, & perſonarum modos: & ſæpe in arrogantiam indicunt facti magiſtri, qui diſcipuli eſſe non nouerunt.

sequitur 13.& vlt.cap.Apostolicæ regulæ,scilicet,oportet ordinandum non esse neophytum. Dicitur autem neophytus nouellus in fide 1 vel in religione 2 prohibentur autem tales ordinari duplici de causa, scilicet, ne incidant in superbiam, putantes ꝙ fides Christiana mul-

1 Vt inf.c.1
2 Vt inf.c.2.

1.Tim.3 gl. or. ibi. & Hier Oceano.

phyti [a] *in episcopos ordinari, vt qui heri erat cathecumenus, hodie non fiat episcopus, qui erat in theatro* [b], *hodie non sedeat in ecclesia: qui vespere erat in circo, hodie non ministret altario: qui dudum fuerat fautor histrionum, hodie non sit consecrator virginum. Causa autem huius prohibitionis est secundum Apostolum, ne elatus in*

Leo apud Anſ. l.6. c.30.

superbiam, tanquam religio Christiana plurimorum egeret, incidat in ruinam diaboli. Momentaneus [c] *namque sacerdos nescit habere humilitatem, obseruare modos personarum, vel se contemnere: non ieiunauit, non flenit, non se correxit, non pauperibus eroganit. In arrogantiam (quæ est ruina diaboli) incidunt, qui puncto horæ nec dum discipuli fiunt magistri: & sicut Innocentius ait: [Miserum est* [d] *eum fieri magistrum, qui necdum didicit esset discipulus.]*

Epi.12. ad Aureliũ.

Vnde in Nicæno concilio, c.2. legitur.

¶Neophytus in episcopum non est ordinandus. Cap. I.

Marti. Brac. episco. cap.22

QVoniam multa siue per necessitatem [e], siue ex quacunque α causa, cõtra regulam gesta sunt, ita vt homines ex vita gentili nuper adhuc catechizati, vel inſtructi statim ad spiritualem baptismum veniſſent [f], & continuo, cum baptizati, etiam ad episcopatum, vel presbyrum prouecti sunt, recte igitur visum est de cætero nihil tale debere fieri. Nam & tẽpore [g] opus est, vt sit catechumenus, & post baptismum multa probatione indiget. Eui-

1.Tim.3.

dens namq; est apostolicum præceptum dicens. [Non neophytum, ne forte elatus in iudiciũ incidat, & laqueũ diaboli.] Si vero præcedente† β tempore [h] aliquod † mortale γ peccatum admiserit, & conuictus duobus, vel tribus testibus fuerit, cesset [i] a clero, qui in huiusmodi est. Si quis vero præter hæc fecerit [k] tanquam contraria statutis sanctorum † cõcilij gerens, ipse præcipitabitur de statu sui cleri.

† *al. procedente*] orig.

† *al. magni.*

α ¶Quacunque causa.] *Græcè est, ἢ ἄλλας ἐπαγουμένων ἀνθρώπων: quod Dionysius vertit,* aut alias cogentibus hominibus.

β ¶Præcedente.] προϊόντος, ideſt. procedente, *sed ob glossam non est mutatum.*

γ ¶Mortale.] *Abest vox ista a prisca versione. Græce est.* ψυχικὸν ἁμάρτημα, *quod Dionysius vertit,* delictum animæ.

c ¶Momentaneus.] Longo enim tempore debet esse aliquis probatus, vt 24.d.episcopi.in auth.quomodo oportet episcopos,§. sancimus. coll 1. & graue est inexpertos,&c.19.q.3.monasterijs.

d ¶Miserum est.] Miserum.n. est eum fieri magistrum, qui nondum formã discipuli assumpsit. inf.61.d.miserum 4.

4 Vt ext. de elect.officij, & c cũ ma gistrũ. Arc.

QVoniã multa] CASVS. Duo in hoc cap. per Nicænum concilium statuũtur. Primum est, ꝙ neophyti non ordinentur, licet quondam ex quadam necessitate contra regulam fuerint ordinati. quoniam opus est mora tẽporis, & multa probatione indiget antequam tales debeant promoueri, ne elati in superbiã incidant in laqueũ Diaboli. Et hoc probatur auctoritate Apostoli. Secundũ est, quod si quis post baptisma cõuictus fuerit duobus vel trib. testibus mortaliter peccasse, a promotione repellitur, & qui contra prædicta fecerit, ipse etiam deponetur.

e ¶Necessitatem.] Si propter necessitatẽ aliquid fit, vt qđ illud licite fit: quia quod non est licitũ in lege, necessitas facit licitum, extra de reg iu. quod non est licitum 5. Itẽ necessitas legem non hẽt. infra de consec.dist. 1. sicut non. ergo fit contra regulam? Respon. necessitas quæ reperit in auctoritate, vt necessitas vitę, excusat, vt extra de fur. si quis per necessitatem. de consecr. dist.5.discipulos. sed in adulterio necessitas nõ excusat ff. de ritu nup palã. §. non est Nã potius debemus quęlibet mala tolerare, &c. 32.q 5. ita ne.

Necessitas qñq; excusat, qñq; nõ.

5 Concord. tex. in l. aliqñ. ff de of. procõ. & de fuca. l. furẽs.

3 Vt in hoc §. ver. causa.

multum eis 3 indigeat, vel quia nondum est expertus statum ecclesiæ, vnde nescit se alijs conformare. Vtrum autem in aliquo casu talis valeat ordinari, dicetur inf. d.61.§ his omnibus.

a ¶Neophyti] Non facile est tyroni committenda custodia nam culpa prodita, is culpæ reus est, qui ei commisit, ff. de cu.&eo. non est facile.

ADDITIO. Et est argum. contra nouos magistros. Archid.

b ¶In theatro.] Hæc sunt verba Hiero. super epistolam ad Titum.10.

f ¶Veniſſent.] inf. de consec.d.5 neophyti.

g ¶Et tempore.] d.30. ponderet, & tempore. per interstitia temporum, vt 77.d.in singulis.

h ¶Tempore.] ideſt, ante ordinationem, & post baptismum 6, sic intelligitur inf.q.7. si quis omnem. hoc ideo dico, quia pro crimine commisso ante baptismum non deponitur, vt 26.d. vna. & c. deinde deponitur.

i ¶Cesset.] ideſt, non ordinabitur. Vel f m alios etiam ordinatus degradabitur, & sic vf, ꝙ crimen ciuiliter probatum induxit depositionem. sic 24.d.c.vlt.

k ¶Fecerit.] Promouendo tales, &c.

6 Susi. & sic ordinatus eo ipso debet deponi 50. d. ex pœnitẽtib. 81.d. qui cunque. Crimen ciuiliter probatũ depositionẽ inducit.

Sicut

Digitized by Google

Sicut neophytus.] CASVS. Hoc c diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ neophytus est qui de nouo ad fidem est conuersus, vel qui de nouo intrauit religionem. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Ordinare ergo.] dicitur, ꝙ neophytus ordinari non debet ante quàm in fide, solidetur, aliter em causam appetit cum per abrupta.i. præcipitanter querit ascẽsum. Et probatur similitudine parietũ: q nisi prius solidentur, & a nouitatis suæ humore siccentur, tignorum pondera non accipiunt, & si apponantur, fabrica tota diruitur.

a ¶Repente.] ideſt, nouiter in monachali habitu talis enim non est eligendus in prælatum, vt extra de ele. cum causam. & ext. de ele. officij. quæ autem debeant esse interstitia i habes 87.d.in singulis. &c. monachus.

b ¶Qui ad summi.] infra 1.q.1.pueri. & si quis episcopus per pecuniam, & 61 dist. statuimus.

c ¶Gradibus.] ideſt, interstitijs, nec ob. 52.d.solicitudo.

moribus: alias. ſ. æque operatur remissionem per malum vt per bonum sacerdotem, vt inf. 2.q.1. si fuerit. ad hoc arg. 6.q.1.ex merito, arg. 8.q.1. audacter.

f ¶Displicet.] 3.q.7.in grauibus.

g ¶Si Adhuc.] Argu. quod quis non potest accusari de cri-

Neophyti vero hodie appellantur, propositum sacræ religionis nouiter assumentes.

Vnde B. Gregorius scribit Syagrio episcopo, & alijs episcopis l. vij. epist. 110.

Et l. 5 epist. 51. Vigilio episcopo Arelatensi.

¶Quis dicatur Neophytus. Cap. II.

SIcut neophytus tunc dicebatur, qui initio † sanctæ [a] fidei erat eruditione plantatus, sic modo neophytus habendus est, qui repente [a] in religionis habitu plantatus ad ambiendos honores † sacros irrepserit †. ¶Ordinate, ergo ad ordines accedendum est. Nam casum appetit qui ad summi † [b] loci fastigia post positis gradibus [c] per abrupta quærit ascensum. Scimus autem, quòd ædificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, nisi a nouitatis suæ humore siccentur: ne si ante pondera, quam solidentur, accipiant, cunctam simul fabricam ad terram deponant.

† Adde tex. in fi. in l. fi. ff. ad leg. Iul. de ambi. & ibi Doct. de ambitiosis tractant.

Poly. l. 2. tit. 1. Ans. l. 6. c. 26. Iuo p. 5. c. 113.

al. ordines.

† *al. summa.*

a ¶Initio sanctæ.] *In lib. 7. epist. 110 vbi habetur prior pars huius capitis vsque ad verſ.* Scimus autem. *legitur*, in sanctæ fidei erat conuersatione plantatus, *lib. 1. autem 5. epist. 51. sine c. 51. (vbi & eadem fere ijsdem verbis habentur: ac præterea sequens pars vsque ad finem) legitur hoc loco*, qui adhuc nouiter erat plantatus in fide.

DISTINCTIO XLIX.

ECce [d], a quibus vitijs debeant esse immunes, qui in episcopum sunt ordinandi. Qui enim intercessores [e] pro populo ad Deum parantur, necesse est, vt eius gratiam bene viuendo mereantur. *Vnde Gregorius ait in pastorali.* ¶*Solicite formidandum, ne qui placare posse tram Dei creditur, hanc ipse ex proprio reatu mereatur. Cũcti enim liquido nouimus: quia, cum is, qui displicet* [f], *ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc desideriis terrenis adstringitur, caueat, ne districti iram iudicis grauius accẽdẽs dum loco delectatur gloriæ fiat subditis auctor ruinæ. Solerter ergo se quisq; metiatur, nec † locum regiminis assumere audeat si in se adhuc [g] vitium damnabiliter regnat, nec is, quem crimen depranat proprium, intercessor fieri appetat pro culpis aliorum.*

par. 1. c 11.

† *ne*] orig.

Idem in eod pastorali eod. c. 11. continenter.

1 Scilicet quo ad ordines suscipiendos a nouitermonatus.

d ¶Ecce.] A distinctione hucusque tractatum est de decimotertio cap. Apostolicæ regulæ. Hic magister in his duobus cap. sub compendio tractat de eisdem.

e ¶Intercessores.] Videtur hic, ꝙ orationes factæ a sacerdotibus malis, noceant subditis, quod intellige cum ipsi ex certa scientia eligunt malum, & cõformem sui crimine, de quo pœnituit 2 & quòd non impeditur a ꝓmotione. 26 q. 5. quicunque supra 46. dist. clericus 2 & 8 q. 1. in scripturis Arg. contra 3. 5. 2. admonere. Sol. ac cusari potest si commissum est post baptisma 1 vt 25. dist. primum. B.

2 Adde ad hoc tex. in l. qui ea mẽte de furt.

Hinc

¶Sacrificium Deo non offerat, qui vitijs eſt maculatus. Cap. 1.

Leuit.21.

HInc[a] etiam ſuperna voce ad Moyſem dicatur: [Loquere ad Aaron.homo de ſemine ſuo per familias, qui habuerit maculam, non offerat panes Domino Deo ſuo;nec accedat ad miniſterium eius.]Vbi & repente ſubiungitur:[Si cęcus fuerit,ſi claudus,ſi vel paruo,vel grandi,& torto naſo,ſi fracto pede,vel manu, ſi gibbus,ſi lippus,ſi albuginem habens in oculo,ſi iugem ſcabiem,ſi impetiginem in corpore.vel ponderoſus[b]. Cæcus quippe, eſt qui ſuperne contemplationis lumen ignorat:qui preſentis vitæ tenebris preſſus, dum venturam lucē nequaquam diligendo conſpicit,quo greſſus operis porrigat†, neſcit. Hinc etenim prophetante Anna dicit, [Pedes ſanctorū ſuorum ſeruabit[c], & impij in tenebris[d] conticeſcēt.] ¶Claudus vero eſt;qui quem,quo pergere debeat, aſpicit;ſed per infirmitatem mentis,vitę viam perfectę † non valet tenere,quam videt; quia ad virtutis ſtatū dum fluxa cōſuetudine non erigitur,quo per deſiderīū innititur,illuc greſſus operis efficaciter non ſequuntur. Hinc etenim Paulus dicit:[Remiſſas manus,& diſſoluta genua erigite;& greſſus rectiores facite pedibus veſtris,vt non claudicans quis erret,ſed magis ſanetur.] ¶Paruo aūt naſo, eſt qui ad tenendam menſuram diſcretionis idoneus non eſt. Naſo quippe odores,fœtoreſque diſcernimus. Rectè ergo per naſum diſcretio exprimitur; per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Vnde & in laude ſponſæ dicitur: [Naſus tuus, ſicut turris, quæ eſt in Libano.] Quia nimirum ſancta eccleſia, quæ ex cauſis ſingulis tentamenta prodeant, per diſcretionem conſpicit; & ventura vitiorum bella ex alto deprehendit. Sed ſunt nonnulli,qui dum æſtimari hebetes nolunt, ſæpè ſe quibuſdam exquiſitionibus plus quam neceſſe eſt, exercentes,ex nimia[e] ſubtilitate falluntur. Vnde hic quoq; ſubditur: [vel grandi,& torto naſo.] Naſus enim grandis,& tortus eſt,diſcretionis ſubtilitas immoderata, quæ dum plus quam decet,excreuerit, actionis ſuæ rectitudinem ipſa confundit. ¶Fracto autem pede, vel manu eſt, qui viam Dei pergere omnino non valet; atque a bonis actibus funditus exors vacat:quatenus hæc, non vt claudus, ſaltem cum infirmitate teneat; ſed ab his omnimodo alienus exiſtat. ¶Gibbus uero eſt; quem terrenæ ſolicitudinis pondus deprimit,ne unquam ad ſuperna reſpiciat; ſed ſolis his, quæ infimis calcantur, intendat: qui & ſi quando aliquid ex bono patriæ cœleſtis audierit,ad hoc nimirum peruerſæ conſuetudinis pondere prægrauatus cordis faciem[f] non attollit: quia cogitationis ſtatum erigere non valet;quem terrenæ ſolicitudinis vſus curuum tenet.Ex horum quippe ſpecie pſalmiſta dicit: [Incuruatus ſum, & humiliatus vſquaque.] Quorum culpam quoque per ſemetipſam veritas reprobans ait; [Semen autem,quod intra ſpinas cecidit,hi ſunt,qui audiunt verbum,& a ſolicitudinibus,& diuitijs,& voluptatibus vitæ euntes ſuffocantur,& nō referunt fructum.] Lippus uero eſt, cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat; ſed tamen ob carnalia opera obcurant. In lippis quippe oculis pupillæ ſanæ ſunt, ſed humore defluente infirmantes † palpebræ groſſe-

† *berniosus*] vulgata.

† *al.dirigat* 1.*Reg.*2.

*Hebr.*12.

*Cant.*7.

*Pſal.*118. *Luc.*8.

† *infirmata*]orig.

HInc etenim..] CASVS. Probat Gregorius in hoc cap. quod illi qui vitijs ſubiacent, panes Domino non valent offerre: nec ad miniſterium eius accedere, cum aliena peccata non poſſint diluere: quia in veteri teſtamēto corpore vitiati & maculati repellebantur à miniſterio. Et hoc probatur xij. exemplis vitiorum quę vitia figuraliter intellecta in nouo teſtamēto repellunt.Vnde exponit G quid per vnum quodque vitium deſignetur & quare repellantur a promotione.Sequēs cap.patet.

a ¶Hinc.] Probat Greg in hoc c. quod vitioſi non poſſunt offerre panes Domino,nec aliorum peccata diluere:quia in veteri teſta. corpore vitiati repellebātur & hoc probat xij. exemplis. quæ vitia figuraliter intellecta in nouo teſtamento repellunt.

b ¶Vel pōderoſus.] ideſt,criminoſus.

c ¶Seruabit.] Ne labatur in hęreſim.

d ¶In tenebris.] Peccatorum.

e ¶Ex nimia.] Nimia ſubtilitas in iure reprobat. extra de iudi. dilecti.& ſic fit aliquid in iure cōtra rationem gratia diſputādi. ff ad legem Aqui. ita vulneratus in fi. & magis valet ſimplicitas quā difficultas Inſt de fidei commiſſ. hæredi. §. ſed quia ſtipulationes.

f ¶Faciem.] ideſt, rationem, quę eſt facies cordis.

a ¶Et

ſcunt:quæ qui infuſione crebra atteruntur:etiã acies pupillæ vitiatur. Et ſunt nonnulli,quorum ſenſum carnalis vitæ operatio fauciat:qui uidere recta ſubtiliter per ingenium poterant:ſed vſu prauorum actuum caligant. Lippus itaque eſt,cuius ſenſum natura exacuit, ſed cõuerſationis prauitas cõfundit.cui bene per Angelum dicitur: [Collyrio inũge oculos tuos,vt videas.] Collyrio quippe oculos,vt uideamus, inungimus, cum ad cognoſcendam veri luminis claritatem intellectus noſtri aciem medicamine bonæ operationis adiuuamus.¶Albuginem vero habet in oculo,qui veritatis lucem videre non finitur: quia arrogantia ſapientiæ, ſeu iuſtitiæ cæcatur. Pupilla namque oculi nigra videt: albuginem tolerans nihil videt,quia videlicet ſenſus humanę cogitationis,ſi ſtultum ſe peccatorem,quæ intelligit,cognitionem intimæ claritatis apprehendit. Si autem candorem ſibi iuſtitiæ, ſiue ſapientiæ tribuit; à luce ſe ſupernæ cognitionis excludit:& eo [a] claritatem veri luminis nequaquam penetrat, quo [b] ſe apud ſe per arrogãtiam exaltat,ſicut de quibuſdam dicitur: [Dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.] ¶Iugem vero habet ſcabiem,cui carnis petulantia ſine ceſſatione dominatur. In ſcabie etenim feruor viſcerum ad cutem trahitur, per quam rectè luxuria deſignatur, quia ſi cordis tentatio vſque ad operationem proſilit, nimirum feruor intimus vſque ad cutis ſcabiem prorupit,& foris iam corpus lauciat,quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. Quaſi enim cutis pruriginem Paulus curabat abſtergere, cum dicebat: [Tentatio vos non apprehendat, niſi humana:] ac ſi apertè diceret. Humanum quidem eſt tentationem in corde perpeti; dæmoniacum vero eſt in tentationis certamine in operatione ſuperari. ¶Impetiginem quoque habet in corpore, quiſquis auaritia uaſtatur in mente: quæ ſi in paruis non compeſcitur, nimirum ſine menſura dilatatur. Impetigo quippe ſine dolore corpus occupat, & abſque occupati tædio excreſcens membrorum decorem fœdat: quia & auaritia captiuam animam, dum quaſi delectat,exulcerat: dum adipiſcenda quæque cogitationi obijcit, ad inimicitias accedit, & dolorem in vulnere non facit, quia æſtuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Sed decor membrorum perditur: quia aliarum [c] quoque virtutum per hanc pulchritudo deprauatur;& quaſi totum corpus exaſperat;quia per vniuerſa vitia animum ſupplantat, Paulo atteſtante, qui ait: [Radix omnium malorum eſt cupiditas.] ¶Ponderoſus [d] vero eſt,qui turpitudinem non exercet opere; ſed tamen ab hac cogitatione continua ſine moderamine grauatur in mente: qui nequaquam quidem vſque ad opus [e] nefarium rapitur; ſed eius animus voluptate luxuriæ ſine vllo repugnationis obſtaculo delectatur. Vitium quippe eſt ponderis, cum humor viſcerum ad virilia labitur; quæ profecto cum moleſtia dedecoris intumeſcunt. Ponderoſus ergo eſt,qui totis cogitationibus ad laſciuiam defluens,pondus turpitudinis geſtat in corde,& quamuis praua non exerceat opere,ab his tamen non euellitur mente, ſed ad uſum boni operis in aperto ualeat aſſurgere; quia grauat huc in abditis pondus turpe. ¶Quiſquis ergo quolibet horum uitio ſubigitur;panes Domino offerre prohibetur, ne profecto [a] diluere aliena delicta non ualeat is, quem adhuc propria deuaſtant. ¶Quia igitur paucis ad magiſterium paſtorale dignus qualiter veniat,atq; hoc indignus qualiter pertimeſcat, oſtendimus;nunc is, qui ad illud dignè peruenerit, in eo qualiter viuere debeat,demonſtremus.

Apoc.3.

Rom.1.

1.Cor.10.

1.Tim.6.

Sic & Arnobius.

a ¶ Et eo.] ideſt, ideo.
b ¶Quo.] .i. quia.
c ¶ Aliarum.] Impropriè ponitur. ſic ſupra 26. diſtinctio. deinde,ibi cum cęteris criminibus.
d ¶Ponderoſus.] Per immundam cogitationem.
e ¶ Ad opus.] Ex hoc videtur quod occultũ peccatũ impedit promouẽdum 1. & ex eo ſequitur ibi, & grauat in abditis. Sed contra argu. 50. diſtin. facerdotes. quia latentia peccata non habent vindictam quo ad eccleſiam militãtem, vt 33. q 5. Chriſtiana & 32. diſt. erubeſcant.

1 Hoc hodie determinat extra de tẽpo. ord.c 5.

a ¶Ne profecto.] *Sic etiam in originali impreſſo. In aliquot Gratiani manuſcriptis legitur.* Nec ꝓfecto diluere aliena delicta valet is,quẽ adhuc ꝓpria deuaſtant.

SAcerdotes.] CASVS. Hoc cap diuiditur in duas partes. In prima parte reprehenduntur sacerdotes, quia nomen Domini despiciunt: & quantum in se est, panem pollutum offerunt: quod fit cum quis indigne ad altare accedit, vel sacerdotium simoniacè acquisiuit cum do-

e ¶Vsquequo.] Dictum fuit ab Helia fugiente iram Reginæ Iezabellis vniuerso populo colenti Baal 3. Regum, 18. nam deficit ambobus qui vult seruire duobus, & 26. d. acutius 1.

Helias Iezabel fugiens quib. verbis vsus ē ad populum.

f ¶Illum.] idest, alium.

Item Hieronymus super Malachiam ad c. 1.

¶Indoctus, terrena lucra sectans, vitiosus ordinari non debet. Cap. II.

SAcerdotes nomen Domini despiciunt, & quantū ad se [a], panem pollutum offerunt, qui ad altare indigne accedunt, quique dato munere sacerdotium præsumunt. Panem quoq; polluit, qui doctrinam Domini in populo male dispergit †, & qui honorat potentem [b], & despicit pauperem [c] †. *& infra* ¶[Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum est? &c.] superius accusati de panibus nunc accusantur de victimis. Cæcum animal offert, qui ordinat indoctum loco docti, magistrumq; facit, qui vix discipulus esse poterat. Claudū offert, qui lucra terrena quærentem locat [d], vt pote pedem in diuersa ponentem, vnū in diuinis, alterū in carnalibus, cui potest inferri illud de libro Regum, [Vsquequo claudicatis in duas partes?] Lāguidum, & pigrum probat [a] patientem, dicens illum [e] negligentię redarguendum. Indignum est enim [g] dare Deo, quod dedignatur homo.

Senſus aliqua ex parte.

† Concord. tex. in l. 1. C. de vet. iure enu. & in auth. de mona, §. 1. coll. 1.

† *al. dispertit.*

3. *Reg.* 18.

a ¶Probat patientem.] *Sic interpungitur etiam in manuscriptis, & in glossa, cum tamen ita posset etiam di stingui,* & pigrū probat, patientem dicens illum, &c.

DISTINCTIO L.

EX præmissis [h] *auctoritatibus liquido monstratum est: quòd variis criminibus irretiti in sacerdotes ordinari non possunt. Nunc autem de eisdem quæritur, vtrum post peractam* † *pœnitentiam, vel in propriis ordinibus remanere, aut ad maiores gradus conscendere valeant. Multorum auctoritatibus, variis criminibus irretiti a propriis ordinibus deijciuntur, & ab accessu maiorum prohibentur.*

† *al. actam.*

Vnde Gregorius Constantino Mediolanensi episcopo, lib. 4. epist. 17. siue c. 61.

CASVS. Supra monstratum est, q̄ crimi nosi ordinari nō pos sunt. In hac vero 50. d. quæritur, an tales post pœnitentiā possint in suis ordinib. remanere, & ad superiores ordines ascendere probāt multis auctoritatib. q̄ ipsi prohibentē, nec p̄nt ascendere, & hoc facit vsq; ad §. [Econtra.] Demum probat contrarium vsq; ad §. [Quomodo.] & ibi incipit soluere.

h ¶Ex præmissis.] Tractauit hucusque magister de qualitate ordinandorū. In hac d. 50. tractat primo de iā promotis, an ipsi postquā lapsi sunt, valeant reparari? Et primo allegat, q̄ nō possunt reparari: postea allegat ꝙ parte contraria, & hoc tū soluit inf. ea. [Quō.] & pro parte prima allegat vsq; ad § [Econtra.] & postea inducit multa c. ad probandam solutionem suā, vsq; ad §. sed illud vbi aliam ponit. & eam probat per c. seq. vsque ad §. [Quod vero.] & postea adiungit de lapsis in hæresim [2] quod non sit eis communicandum ante reconciliationem. Ab illo § [Quod vero.] subiungit tractatum de homicidijs vsque ad illum §. Præmissis.] Deinde addit de solemniter pœnitentibus, q̄ non debeant ordinari, vel ad militiam sæcularem redire: & quòd clericis talis pœnitentia non sit imponenda, & pro quibus culpis sit imponenda. Vltimo subdit de apostatis, qui nec ad habitum sæcularem, nec ad clericatum ascendere possunt post pœnitentiam. Circa lapsos tres regulæ sunt notandæ [3] quæ continentur infra ead. dist. vt constitueretur. Prima regula secundum H. hæc est, vt. Qui mortaliter peccauit post baptismum, non promouea-

g ¶Indignum est.] contra supra 41. dist. nō cogantur, sed ibi de rebus: hic de personis.

EX præmissis.] Hæc dist. diuiditur in 7. partes in quarū prima dicit, q̄ lapsi nō possunt reparari, & hoc probat per 12. auctoritates. Secunda ibi, [Econtra exemplis.] Tertia ibi, [Quō igitur.] Quarta ibi, [De lapsis.] Quinta ibi, [Quæ vero.] Sexta ibi [Itē obiicit.] Septima ibi, [Apostatæ.] Ioan. de Fan.

1 Conc. text. in c. 1. de eo. q. ar. bel. depo. & de seu. c. 1. coll. 10.

doctrinam populo male dispergit, despicit pauperē, honorat potentē. In 2 parte, quæ incipit ibi, [Si offeratis.] reprehenduntur qui indignos instituūt, & hoc facit auctoritate veteris testā. in qua reprehenduntur sacerdotes vete. testa. qui Dño offerebant animalia cęca, clauda, & languida, & etiam pigra. quæ vitia hodie figuraliter intellecta repelluntur in nouo testamento.

a ¶Ad se.] No. q̄ aliquid dicitur malum quo ad se. sic 2. q. 1 quod quidam, & q. 3. saluator. sic matrimonium dicitur solui quo ad socerum, qui repudium misit: non quo ad coniuges. ff. de dona inter vi. & vxo cū hic status, §. & socer. & facit qs aliquid q̄tum in seipso est. 15. q. 1. inter verba. sic 22. q. 2. §. vlt. in fi. de cōse. d. 4. quęris

b ¶Potentem.] In eo quod potens est.

c ¶Pauperem.] inf. 11. q. 3. pauper.

d ¶Locat.] in dignitate.

2 Scilicet in §. de lapsis. Laur.

Lapsorū reparatio trib. regulis declaratur.

3 Scilicet in cōe cōtinentes. Laur.

mouearur, vt 25. dist. primum. 1 q. 7. si quis omnem. Secunda est. Promotus si mortaliter peccat deijciendus est infra cap. qui semel. Tertia est, Qui ab ordine deponitur amodo non restituitur. in l. ea. c. 1. & 2. & c. quenit. & vbicunque mitius agitur, dispensatio est. Istæ autem tres regulæ secundum tres opiniones recipiunt interpretationem. Quidã enim dicunt, ꝙ omne peccatum mortale impedit ꝓmouendum, & deijcit iam promotũ 1. & si talis sit promotus, & egerit pœnitẽtiam: tamen non potest ministrare. Lne dispensatione. Alij intelligunt de maioris criminibus prędictas regulas: quia minora post pœnitentiam non repellunt, nec deijciunt, vt 81. dist. c. Apostolus, & dist. 40. clericus, 5. q. 4. in loco 68 dist. c. 1. quia nec omne publicum crimẽ animæ mortem infrogat. Inst. de pub. iud. §. vlt. Tertij intelligunt prædictas tres regulas de manifestis occulta cũ post pœnitentiam non repellũt, nec deijciunt immo iure communi promouetur, & si promotus est, remanet in ordine suo if. ead c. de bis vero. & c. præcedendi. & hęc opinio verior est, & benignior: hoc tñ excepto, quod maxima peccata etiam occulta repellunt, vt de hoc plene dixi sup 25. d. c. vlt. De adulteris autem, & similibus potest eps simplex dispẽsare. extra de iud. at si clerici inf. ea contumaces. de maioribus non int ea minor & in simonia. 1 q. 1. erga, & secundum quosdam in omnibus criminibus dispensat vbi non prohibetur. extra de sent. excõ. nuper. & de pœn. d. 6. §. 1. in fi & 82 dist. presbyter, & in pluribus casibus inuenio ẽpm posse dispensare, vt notaui, 1. q. 7. §. nisi rigor. Petrus Hispanus contrariũ dixit. nam cum in quibusdam certis casib. ei permittitur dispensare, ergo in aliis prohibetur: argum. 25. dist. qualis, & C. de procu. maritus 2. Quis autem cum deposito posset dispensare dixi 2. 5. ideo. Cum suspenso autẽ, vel pœnitente etiã in hæresi bene dispensat eps. inf. ead. presbyteros. Io. Istæ opiniones hodie terminantur per decre. Greg in extauag. ue temp. ord qua latum vbi reprobatur opinio & credo, ꝙ episcopus semper possit dispensare, nisi ei prohibeatur expresse a iure, vt 27. q. 2. lex diuinæ in fi. & extra de sent. excom. nuper B.

1 Mortaliter peccat qui post baptismum peccauit, si se promouerit permittit: vel si iã suscepto remanet, ꝙtumcunque egerit pnĩã: nisi cum eo fuerit dispensatum.

Isti intelligunt regulas prout sonãt. L.

Episcopus i quib. criminib. dispẽtet

2 Extra de transl. epi c. 2. ver. nec ꝙ de cessione. &c. fin Lau.

Eps an possit semper dispensare.

¶ Lapsi in suum ordinem reparari non possunt Cap. I.

SI lapsis [a] ad suum ordinem reuertendi licentia concedatur vigor canonicæ proculdubio frangitur disciplinę: dum pro reuersionis spe [b], prauæ actionis desideria quisque concipere non formidat. *& post pauca.* ¶ Illud igitur præ omnibus studere, vt lapsos, in sacrum ordinem nullius vobis supplicatio [c] aliquo modo reuocare [d] suadeat, ne huiusmodi non statuta [e], sed temporaliter data credatur esse vindicta.

Anſ. 1. c. 35. & lib. 11. c. 13. Iuo p. 6. c. 80. Pann. l. 3. c. 145.

Item Martinus Papa I. Amando episcopo.

¶ Qui post suam ordinationem labitur depositus permanebit. Cap. II.

QVi semel post suam ordinationem in lapsum cecide rit, deinceps iam depositus erit, nullumq; gradum sacerdotij poterit adipisci [f].

Pann. l. 3. c. 145.

Item Gregorius Papa Sabiniano episcopo, lib. 7. epistola 25.

¶ Presbyter post lapsum nulla ratione in sacro ordine reputari valet. Cap. III.

PResbyterum, de quo nos fraternitas tua latoris prẽsentium legatione † consuluit, nulla ratione in sacro ordine post lapsum, aut permanere [g] aut reuocari posse cognoscas. Circa quem tamen mitius [h] agendum est: quia commissum facinus facili [i] dicitur professione confessus.

Anſ. l. 8. c. 26. Pann. l. 3. c. 146. † *al. relatione.*

† *al. Cœnnomo eo Venetiensi.*

Item Ioannes 8. Cœnomantico † Vticensi episcopo.

a ¶ Si lapsis.] Hoc cap. loquitur de depositio, vt patet ꝙ infra.

b ¶ Spe.] Quib. facilitas veniæ, &c. vt 13. q. 4. est iniusta, & ext. de vi & hon. cler. vt clericorum.

c ¶ Supplicatio.] Carnalis, sed spualis bñ inf. ea clerico.

d ¶ Reuocare.] inf. 13. q. 4. est iniusta.

e ¶ Non statuta.] Perpetuo. Qui enim deponitur, perpetuo deponitur, vt hic 3. & 81. dist. si quis clericus, & C. de pœnitus. Arg contra 33. q. 4. non oportet 2. ibi simpliciter ponitur, leparentur: & tamen leparantur ad tẽpus, non perpetuo, vt extra de const. ex literis. in fi. Sed certe illa non sunt contraria: quia ibi nulla fuit depositio & est hoc ideo statutum, ne leges ludibrio fiant, vt C. de bon. quæ lib. l. vlt §. h. & est si quod lex dicit, ꝙ damnatus de crimine ad militiam non recipitur, vt ff. de re mili. qui cum vno. §. adulterio.

Depositio ẽ perpetua.

3 Nã verbũ, statuere, rem perfectam significat. de pœd. 1. §. hoc ãt fm Laur. ff. qã quisque iuris. l. 1.

f ¶ Qui semel.] ¶ Adipisci.] Hoc c. intelligitur de rigore 25. d primum. inf. ead mitor. vel in maioribus, vel de manifestis criminibus ext de temp ord. c. hu. sic non ob 82. d presbyter. & 15 q. vlt. hi qui.

g ¶ Aut permanere.] simile sup 24. d c. vlt. inf. 15 q. vlt. si quis presbyter. contra. Sol. in inferiori ministrau. t, vt ibi. sed in superiori, vt hic.

PResbyterum.] CASVS. Sacerdos quidam fuit lapsus in crimine, de quo postea in iudicio fuit ꝓnte confessus, quare quæsuit ep scopus Fabianus, an posset in sacro ordine remanere, vel reuocari deberet? Et respondet Gregorius, ꝙ non. Sed quia ꝓnte confessus est, mitius est agendum cum ipso. t. vt ne men sacerdotis retineat, vel in minoribus ordinibus remaneat.

h ¶ Mitius.] Arg. ꝙ mitius agitur cum confesso, quàm cum convicto 4, vt ibi ita eo de his vero & 16 q. 5. vlt. Si quis presbyter. Si 61. d. quia hinc plenius. 1 q. 5 præterea. Arg. contra 24. d. c. vlt Sed ibi t. more probationem ei confessus hic ꝓnte.

i ¶ Facili.] id est, ꝓnte, vt extra de homic. lator.

4 Cõcor. tex. in l. 1. & ibi gl & Do. C. quæ appel. non recip.

Mitor.]

Digitized by Google

Miror.) CASVS. Quidam epiſcopus volebat cū quodam ſacerdote homicida diſpenſare: & perſuadebat dño Papæ, vt ei poſt perpetratū homicidium concederet miniſtrare. Sed Io. Papa eum reprehendit, dicens hoc fieri non poſſe poſt quantamcunque pœnitentiam: ſed

¶ Poſt perpetratum homicidium ſacerdotale officium miniſtrari non poteſt. Cap. IIII.

Iuo p.6.c.114.& par. 10.c.41. Pann.l.3.c.135.

Mirora minus doctam ſcientiam tuam ſacerdotē putare poſt perpetratum homicidium [b]poſſe in ſacerdotio miniſtrare, imò (quod eſt ineptius) uobis ſuadere [c] velle, vt ipſi tali præſumptioni ꝓberemus aſſēſum. Quis enim tam demens, tamque peruerſi ſenſus, tale quid æſtimaret, vel poſt quantamcunque pœnitentiam conceden dum, cum omnino ſit canonicæ diſciplinæ contrarium? Debet ergo ſacerdotio priuatus lachrymarum fonte flagitium tam immane diluere, vt talibus ſaltem remedijs curatus, ſalutis poſſit inuenire ſuffragium.

Item Nicolaus Papa:

¶ Ad maiorem gradum clericus prouehi non poteſt, qui paganum occidit. Cap. V.

Iuo p.6.c.120.

Clericum, qui paganum occiderit [d], non oportet ad gradum maiorem prouehi, qui carere etiam debet acquiſito: homicida enim eſt. Nam cum diſcreti ſint milites ſæculi a militibus eccleſiæ, non cōuenit militibus eccleſiæ militare [e] ſæculo, per quod [f] ad effuſionem ſanguinis neceſſe ſit peruenire.

Item Osbaldo choriepiſcopo Quadrantino.

¶ Qui defendendo ſe paganum occiderit, ſacerdotali careat officio. Cap. VI.

De his clericis, pro quibus conſuluiſti, ſcilicet qui ſe ſed diluat tam immane flagitium lachrymis [i] vt poſſit inuenire ſuffragium ſalutis.

[i] Scilicet in ordine, ſed i beneficio ſic ext. de cler. pugn. in du. Hericus, infra, c. pbyteros. & ca. ſtudeat. Dici pōt ꝙhoc ea miror. Io quitur inhomicida notorio, ſiue manifeſto, & voluntario. de hoc, leg. & not. inf. eod. de his vero Ar.

a ¶ Miror.) Hic habes quòd eps non pōt diſpenſare cum homicida: item nec cum ſimoniaco, vt 1.q.1.erga. niſi quandoque, vt 1.q 5.c.1.& vlt. Ioan. De ſimoniaco eſt expreſſum extra de elect. c.penul. vbi dr, qd ſi aliquo ignorante ſit commiſſa ſimonia, eps cum eo pōteſt diſpenſare, ſi in ſimplici beneficio ſit commiſſa ſimonia: ſecus ſi in prælatura. ſi aūt eo ſciente ſit facta: epiſcopus non poteſt diſpenſare cū eo. ext. de ſimo. nobis. B. Item nec cum depoſito ſm quoſdam, vt 2.q.6. ideo Item nec cum eo qui excōicatus celebrat. vt 11. q. 3. ſi quis eps. & 7.q.1. ſi quis presbyter, licet ſit arg. contra 2.q.5 quāto. Sed illud de mandato Papæ. Item nec cum eo qui accedit ad iudicium ſæculare, vt 21.q 5.ſi quis eps. Item nec cum bigamo, vt ext. de big. c. de bigamis, & 34. dist. lector. Io. Nec diſpenſat hodie cū filiis presbyterorum, vt ext. de fil presby. c. pen. vbi ſcilicet miniſtrauit pater immediate. B. Diſpenſat autem in pleriſque criminib. vt notaui 1.q.7 §. niſi rigor. & generaliter vbi non prohibetur epo diſpenſatio, ſemp diſpenſare pōt, vt extra de ſentē. excom. nuper licet quidam dicant, ꝙ in illis ſolis caſibus diſpenſabit vbi a iure ei permittitur; quia cum in quibuſdam criminib. ei cōceditur diſpenſatio, vt extra de iud. atſi clerici. ergo in aliis ei prohibetur. argu. 25. dist. qualis. & C. de procu. maritus. Et licet diſpenſatio ſit ius quod peti non poteſt: tamen qñque eps tenetur diſpenſare, vt infra ea. vt conſtitueretur. in fi. &c. ſi quis diaconus. & cap. domino ſancto, & 1. quæſt. 2. dibi dicam. Sed Ber. contra loquitur in matrimonio, in quo licet quis ſua culpa cadat in metum, non nocet, ut extra quod metus cau. Abbas. Arch.

b ¶ Homicidium.) Sponte, vt extra de homic. lator.

c ¶ Suadere.) Plus enim eſt ſuadere, quam compelle re. ff. de ſer. cor. l. 1. §. perſuadere & plus punitur ſuaſor, quam faciens. 89. dist. tanta. Ioan.

CLericorū CASVS Clericus quidam occidit pagnum: poſtea volebat ad ordines ꝓmoueri maiores. quæſiuit quidam epiſcopus an poſſet? Et rñdet Papa, quòd non: imò carere debet etiam acquiſito. Nam milites eccleſiæ non debent ſæcularem militiā exercere, per quam neceſſe ſit ad ſanguinis effuſionem peruenire.

d ¶ Occiderit.) Spōte. B.

e Militare.) Per hoc patet qđ loquitur de illo, qui in bello fuit: hortari tamen poteſt clericus aliquos ad defenſionem ſuæ eccleſiæ. 23.q.8. vt pridem. arg. de his qui not. infa. ob hæc verba. § vlt.

f ¶ Per quod.) Arg. quòd ratione vnius delicti imputantur omnia delicta, quæ ſequuntur ex illo, vt 15. q. 1. ſi quis inſaniens. 22.q.4 inter. ff. quod met. cau. ſi mulier. Argu. contra ext. de ſpon. veniens.

Imputantur multa ꝓp vnū delictū.

ADDITIO. Et facit qđ not. inf. ea quantum in glo hic patet,

Homicidiū vtrum impediat promouendos, & deficiatiam promotos.

2 Scilicet do mia, vt not. ext. de hom. ſicut vbi plene de hoc.

3 Vel dic ꝙ ibi fuit caſus fortuit', vt not. inf. ea de his clericis. in glo. l. in fi. Arch.

superiorem, vt extra eo. c. vlt. & inf. ea. ſæpe 1. & ext. eo. Ioannes Sed ſi illicitæ rei operam dedit, tunc nec in ſuſcepto poteſt miniſtrare, nec ad ſuperiorem aſcendere, vt inf. ea. clerico. & c. ſi quis voluntate. Si vero voluntate occidit nunquam diſpenſandum eſt cum eo ſecundum quod loquitur ca. maior. H. tamen cum ſuo rigore dixit q̃ in nullo caſu pōt homicida promoueri: quia ponus debet quilibet permittere ſe occidi, quam aliū occidere, vt 32. q. 5. ita ne. & dicit quod hoc verbum, & conſulendi, ponitur pro verbo præcipiendi, vt 28. q. 1. ſic enim. Item ſecundum H. etiam ſi crimen homicidij ſit occultū: tñ poſt pœnitentiam non pōt exequi ſuū officiū. ſecus eſt ſm eū in quolibet crimine alio, vt inf. ea. de his. niſi in ſimonia. Io. Ex hoc expreſſe dī ext. de temp. ord. ea. vlt. & ita duo crimina tñ excipit. ſcilicet ſimoniam, & homicidium. Argu. ext. de accuſ. inquiſitionis. B. Alii autem pleriq; dicūt q̃ ſiue ſit homicidium, ſiue aliud crimen, dummodo ſit occultum, poſt pœnitentiam bene exequitur officiū ſuum ſine omni diſpenſatione licet nō poſſit ꝓmoueri. Sed in ſimonia poſt nullam pœnitentiam poteſt exequi officium ſuum. 1. q. 1. ergo. Hodie autē obtinet opinio H. circa crimen occultum, vt ext. de accuſ. inquiſitionis. B.

a ¶ Defendēdo.) In caute ſine moderamine. cuilibet eñ licitū eſt ſe defendere eū moderamine, vt ſu. di. 1. ius naturale. & extra de app. c. ſignificauit. C. vnde vi. l. 1.

S I eps.) CASVS. Quæſitum fuit in concilio Agathen. quam pœnam debeat pati eps, presbyter, vel diaconus, qui capitale crimen commiſerit, vel chartam falſauerit, uel falſum teſtimonium dixerit? Et reſpondet, q̃ deponi debet, & detrudi in monaſterium ad agendam pœnitentiam: vbi donec viuit, non niſi laicam tantum modo communionem accipiat.

b ¶ Aut chartam.) Dic vt ſup. 19 diſt. in memoriam.

c ¶ Teſtimonium.) Infra 5. q. 6. presbyteri 2.

S I quis viduam. CASVS. Statutum fuit in concilio Martini Papæ, q̃ ſi quis duxerit in vxorem viduam vel relictam: aut homicidium commiſerit facto præcepto, conſilio, vel defenſione, poſt baptiſma promoueri non poteſt: & ſi irrepſerit, deponatur & eiiciatur, & in fine ſuæ vitæ communionem accipiat,

1 Et c hi qui & ca ſi duo. niſi forte grande ſcandalum inde oriretur: qa tunc inducitur ei purgatio. ext. eod. ex litteris 1. & no ext. de homic. cum dilectus i gl. qui tñ, & c. q̃ fuit gl. vin.

defendendo a, paganum occiderunt, ſi poſtea per pœnitētiam emēdati poſſint ad gradum priſtinum redire, aut ad altiorem cōſcendere, ſcito nos nullam occaſionem dare, nec vllam tribuere eis licētiam quemlibet hominem quolibet modo occidendi. Verum ſi cōtigerit, vt clericus ſacerdotalis ordinis ſaltem paganum occiderit, multum ſibi conſulit, ſi ab officio ſacerdotali receſſerit; ſatiuſq; eſt illi in hac vita Domino ſub inferiori habitu irreprehenſibiliter famulari, quam alta indebite appetendo dammabiliter in profundum demergi.

Item ex concilio Agathenſi, c. 50.

¶Cadat ab officio epiſcopus, presbyter, aut diaconus capitale committens crimen. Cap. VII.

S I epiſcopus, presbyter, aut diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam b falſauerit, aut falſum teſtimonium c dixerit, ab officij honore depoſitus in monaſterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 26.

¶Qui homicidij, facto, aut præcepto, aut conſilio poſt baptiſmum conſcius fuerit, clericus non ordinetur. Cap. VIII.

Apud Mar. Brac.

S I quis d viduam, aut ab alio dimiſſam † duxerit, non admittatur ad clericatum. Quod ſi irrepſerit, deijciatur. Similiter, ſi homicidij aut facto e, aut præcepto f, aut conſilio g, aut defenſione a h poſt baptiſmum i conſcius fuerit, & per aliquam ſubreptionem ad clericatum venerit, deijciatur, & in fine vitæ ſuæ † laicam cōmunionem tantummodo recipiat.

Anſel. 7 c. 11. Ex cā. 18. Apoſ.

† al. relictam.

† al. ſua communionem recipiat.

a ¶ Defenſione.) *In codice Lucenſi Regio, (in quo ſunt etiam hæc capitula a Martino Bracarenſi epiſcopo collecta) & apud Anſelmum, & in editione conciliorum tribus tomis in margine legitur,* aſſenſione. *cui lectioni conuenit quod legitur in concilio Triburienſi, c. 11. circa finem.*

Item Gregorius Ianuario epiſcopo Calaritano, lib. 3. epiſt. 26.

e ¶Aut facto.) Vt miles.

f ¶Aut præcepto.) Vt iudex.

g ¶Aut conſilio.) Vt aſſeſſor. & ita ex cōſilio punitur aliquis, contra illud. ff. man. l. 2. in fi. & l. denique. Sed nunquid addi debet de volūtate? arguitur quod ſic 1. q. 4 quia præſumatur. in fine, quod non concedo licet ante quam fiat, vellet illud factum eſſe: vel poſt factum, grata habeat.

h ¶Defenſione.) Euitabili. B.

i ¶Poſt baptiſmum.) Ergo ſi ante baptiſmum, poteſt. Bazianus dixit: ſi ante baptiſmum occidit non peccando, vt iudex, non poteſt promoueri quia non tollitur irregularitas: ſed ſi occidit peccādo, tollitur totum Io. Et ſic melioris conditionis eſt peccans quam non peccāns. De hoc quid iuris ſit, notaui in quæſtionibus. 36. diſt. in gl. videtur. B. 3.

Perue-

a Ideo dicebat Ber. qđ iſtud c. intelligebatur de illis qui non peccauerunt.

c ¶ Aut

Conſilium facit vt quis puniatur.

Homicida ante baptiſmum an ꝓmoueri poſſit.

a Quæſtio venerialis eſt: de qua habuiſti 21. di. in pri. & ibi de hoc. & 51 & 51. diſt. in ſum. & 26 d. de inde Arc.

Digitized by Google

PEruenit.) CASVS. Episcopus Caralitanus restituebat clericos lapsos in crimen fornicationis ante pœnitentiam, vel post: prohibet Greg. dicens quòd tales carere debent sacris ordinibus: & ad altaris ministerium nunquam accedere,

a ¶ Fue-

¶ De sacris ordinibus lapsi reparari non possunt. C. IX.

Poly. l. 4. tit. 39. Ansel. l. 3. c. 20. Iuo par. 6. c. 78. Pann. l. 3. c. 133.

PEruenit ad nos, quosdam de sacris ordinibus lapsos, vel post pœnitentiam, vel ante, ad ministerij sui officium reuocari: Quod omnino prohibemus, & in hac re sacratissimi quoq; canones contradicunt. Qui igitur post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccatū carnis fuerit a, sacro ordine ita careat, vt ad altaris ministerium vlterius non accedat.

Item Venantio Lunensi episcopo, libro 4. epist. 5. seu cap. 49.

¶ De eodem. C. X.

Polyc. ibidem. Ansel. l. 3. c. 21. Iuo par. 6. c. 83.

ACcedens ad Gorgoniam insulā fraternitas vestra discutiat id, quod ad nos de Saturnino presbytero b allatum est. Peruenit namque ad nos, quia postquam pro crimine lapsus sui, à sacerdotij ordine est deiectus, ad explendum ministerium sacerdotij præsumit accedere, & omnipotenti Deo hostias immolare. Quod si ita factum fraternitas vestra repererit, eum sacri corporis, & sanguinis Dominici participatione priuatū in pœnitentiam redigat: ita vt vsque ad diem obitus sui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo exitus sui tempore percipiat. Sin autem eum fraternitas tua talem pœnitentiam agere cognouerit, vt ei iustè ad recipiēdam inter laicos communionem, & ante exitum debeat misereri: hoc in tuæ c fraternitatis ponimus potestate: *& infra.*

Eodem l. 4. epist. 16. seu c. 60. Pann. lib. 3. c. 132.

¶ Præterea ad fraternitatis tuæ consulta respondentes statuimus, diaconum, & abbatem d de portu Veneris e, quem indicas cecidisse f, ad sacrum ordinem non debere, uel posse ullo modo reuocari. Quem quidem sacro ordine priuatum in pœnitentiam deputare te conuenit: cuius si postea actus, conuersatioque meruerit; priorem g inter alios monachos, (vbi tu tamen decreueris) standi locum obtineat h. Subdiaconi quoque, quos similis culpa cōstringit, ab officio suo irreuocabiliter depositi, inter laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris, loco lapsi diaconi, alium, qui hoc officium implere debeat, ordinabis. Saturninum vero presbyterum, vt nunquam ad sacri ordinis ministeriū præsumat accedere, scriptis cauere decreuimus: sed eū i insula Gorgonia, atq; Capraria solicitudinē i

Degradati percutiēs incurrit excōicationem.

2 Adde quæ no. in addi. c. 2. de pœn. lib. 6. & ca. dominus in gl. in vers. sacrilegiū. inf. 93. dist.

3 Hæc fuit opin Rayn. quam rec. Goff. & B. extra de cle. excom. mi. cap. 1.

Abbas quē ordinem debeat hēre.

a ¶ Fuerit.) De quo fuerit conuictus vel confessus. & hoc 1 verum est nisi episcopus cum eo dispensasset, vt extra de iudi. at si clerici. Sed nōne canonista prohibet episcopo dispensare in hoc casu? non: sed redarguitur indiscreta dispensatio, vt dixi extra de præb. de multa.

1 Scilicet q̄ canones cō tradicunt in hac re, &c.

ACcedens.) CASVS. Hoc cap loquitur de quodam presbytero Saturnino, & de quodam diacono abbate, & de quibusdam subdiaconis. presbyter Saturninus propter suum delictum depositus fuit: & tamē post depositionem Missas celebrauit. Diaconus vero abbas & subdiaconi mortaliter peccauerunt, crimen fornicationis cōmittendo. Vñ Lunen. eps quæsiuit quā pœnam illi pati deberent. Et rādet Greg. q̄ Saturninus presbyter careat communione corporis & sanguinis Christi donec vixerit. in fine tamen viaticum accipiat: nisi antea episcopo visum fuerit ei esse miserendum. & in scriptis caueat, vt de cætero Missam non cātet: & gerat curam monasteriorum in insula Gorgonia & Capraria sine p̄iudicio alicuius. Diaconus vero abbas semper ab ordine sacro depositus erit; qui tñ poterit inter alios monachos priorē locum obtinere. si eius conuersatio meruerit; sed ordinē nō obtinebit, in cuius loco dēbit ali' ordinari. Subdiaconus uero irreuocabiliter deponetur: laicam tñ cōionem accipiat.

b ¶ Presbytero.) Ergo clericus degradatus nō retinet ordinem arg. 4. distin. ex antiqs. & 11. q 3. epi scopus & 15. q. vl. si q s presbyter. & 23. q. vl. clerici. & idem videtur p hoc quod dicitur inf. inter laicos communionē. Sed tñ ō q̄ characterē semp retinet. per id quod habes 1. q. 1. qđ quidam. & 32. q. 7. licite arg. 81. dist. dictū. Vnde qui percutit ipsum incidit in canonem: sal tem in memoriam pristinæ dignitatis, vt ff. de decur l. vl. & ff de quæst. vnius §. seruus & de cōsecr. dist 4 ostēditur. Io. quod non credo cū careat omni priuilegio clericali 2: nec credo q̄ cōficiat 3: quia omnē potestatem amisit. B.

c ¶ In tuæ.) Ergo episcopus potest remittere pœnitentiam iniunctam a Papa. sic. 33. q 2. latorem.

ADDITIO. Vel de hoc vt ibi. Argu. cōtra 15. dist. c. 2. in fi. ibi videas. De hoc etiam not. 26. q. 7 tempora.

d ¶ Abbatem.) Ergo abbas potest esse diaconus: quia abbas potius est nomen officij, quàm dignitatis. 18. q. 2. c. 1. immo in minoribus ordinibus cōstitutus potest esse 4 abbas extra de ætate & quali. tuam.

4 Verum est dispēsatiue & sic loquitur decre. tuam. ibi: ex tua, &c.

e ¶ Veneris.) Existentem.

f ¶ Cecidisse.) Per crimen.

g ¶ Priorem.) Idest, vt sit monachus, vt prius fuit: non tamen erit abbas.

h ¶ Obtineat.) non ordinem, vel dignitatem.

i ¶ Solicitudinem.) Vt sit procurator loci, licet sit infamis; quia infames non excluduntur a ciuilibus muneribus,

ſ Iſta opin. cõiter tenetur per glo. & Docto. in c. cum depu tati de iudi. &c. imperatorum de iu ram. calum. Spec. in tit. de procu. §. 1. ver. item q̃ eſt īfamis & Alexãder de Imo. in l. reum crimi nis. in fi. C. de procur. Infamis poteſt eſſe pro curator.

ſtibus 1, ſed honorib. Argu. C. de his qui non imple. ſti. ſacra. ſoluti ſunt. l. 1. lib. 10. & extra de æta. & qualit. tuã, & ſic procurator monaſterij poteſt eſſe infamis: ſed non procurator epiſcopi. 5. q. 3. quia epſ. quia non requiritur ſumma in eis perfectio integritatis; vt 16. q. 1. legi.

vt inf. ea. conſiderandum vñ non fuit penitus immunis, vt extra de homicid. c. ſicut. §. illi quoque: tñ hoc exemplum non competit, quia iſtud fuit ante baptiſmum.

ſ ¶ Auguſtinus.) Qui fuit Manichæus 3. ſed ante baptiſmum: & ideo non competit exemplum, &c.

POſtquam.) CASVS. Epiſcopus qdã depoſitus fuit: canonici nolebãt aliũ eligere. Archieps vel primas diſturbabat eũ reſtituere volens: qđ dicit Greg. de iure fieri nõ poſſe: & cum eccleſia vltra tres menſes vacare non debeat, præcipit Greg. Archiepõ, vt deprecationi canonicorum conſentiat, & loco depoſiti alium ordinet.

Fonde- 1 Arg. contra. 22. q. 6. vides. vbi de hoc.

de monaſterijs gerere, & in eo, in quo eſt ſtatũ, ſine cuiuſquam aduerſitate manere permittimus.

a ¶ Presbytero.] *In vetuſto codice epiſtolarum B. Gregorij. & aliquot antiquis exemparibus Gratiani legitur*, ex presbytero; *itemque inferius in hoc eodem capite*: Saturninum vero ex preſbyterũ, *ſiue vt in impreſſis B. Gregorij*, ex preſbytero. *Depoſitos enim presbyteros, ex presbyteros, & eos, qui monaſteria deſeruerant, ex monachos appellabant. ſicut illi qui conſulatum, aut quæſturã geſſerant, ex conſules, aut exquæſtores vocari ſolti fuerant.*

Idem Mariniano epiſcopo Rauennati, lib. 6. epiſt. 39. ſeu. c. 203.

¶ Loco lapſi alius ordinandus eſt. C. XI.

Electio an fieri debeat intra tres menſes.

POſtquam quemquam criminaliter abſcedentem †; in locum, de quo lapſus eſt, nulla permittit ratio reuocari; & ultra tres menſes a eccleſiam vacare Pontifice ſtatuta ſacrorum canonum non permittunt: ne cadente paſtore dominicum gregem antiquus (quod abſit) hoſtis inſidiando dilaniet; fraternitas veſtra deprecationi eorum conſentire, & in loco lapſi debet epiſcopum ordinare.

Anſel. li. 8. c. 25. † *al. cãdentem.* diſt. 75. quoniam.

Item Martinus I. in epiſtola ad Amandum.

¶ Qui poſt ordinationem ſuam in lapſum ceciderit, ſacra myſteria non debet tractare. C. XII.

SI poſt ordinationem ſuam quiſpiam in lapſum ceciderit, & prævaricationis peccato fuerit [deprehenſus] obnoxius, omnimodo prohibendum eſt, eum manibus lutulentis, atque pollutis myſteria noſtræ ſalutis tractare.

† *al. deprehendatur* orig.

2 De hoc 61. d. Oſius. &c. bene nouit. ibi de hoc.

ECONTRA Hæc ẽ ſecũda pars huius diſtinctionis, in qua magiſter probat cõtrariũ eius quod ſupra probatũ eſt: ſcilicet, q̃ poſt lapſum poſſunt reparari, probat inquã per exẽpla, & per nouẽ auctoritates. Io. de Fant.

CASVS. Supra probatum eſt, q̃ lapſi poſt pœnitentiã nõ ſunt reſtituendi. Mõ Gratianus probat cõtra, ſcilicet q̃ poſſunt reſtitui, & ad altiora cõſcendere: & probat octo exemplis; ſcilicet Mariæ & Aaron, Dauid, Achab, Petri & Pauli, Auguſtini, & aliorum, quorum nomina in ſequenti palea ponuntur: qui omnes poſt peccatũ ſunt reſtituti.

b ¶ Econtra.) Maria, &c. de hoc dicitur 2. q. 7. §. itẽ obijcitur.

c ¶ Aaron.) Hæc hiſtoria habetur 45. d. diſciplina.

d ¶ Dauid.) Hæc hiſtoria dicitur 2. q. 7. §. item cũ Balaam.

e ¶ Lapidauit.) Ideſt, lapidantib. cõſenſit, cuſtodiendo veſtes,

2 *Econtra* b *exemplis, & auctoritatibus probatur, poſt actam pœnitentiam proprios gradus licite poſſe adminiſtrare, & ad maiores conſcendere.* c *Maria enim ſoror Aaron poſtquam lepra percuſſa eſt, quia in Moyſem murmurauerat, acta pœnitentia à peccato mundata, & ſanata eſt, & priſtinam gratiam prophetandi recepit.* c *Aaron* c *autem poſt conflatum vitulum, etiam in ſummum ſacerdotem conſecratus eſt. Dauid* d *poſt adulterium, & homicidium ſpiritum prophetiæ recepit, & in proprio* † *gradu permanſit. Achab quoque poſt mortem Nabutha viri ſanctiſſimi per pœnitentiam humiliatus in regia ſede remanſit. Et ut prætereamus multa exempla ueteris teſtamenti, Petrus negauit Chriſtum, & tamen poſtea Princeps Apoſtolorum factus eſt: Paulus Stephanum lapidauit* e*, & tamen à Deo in Apoſtolum electus eſt. Multi quoque ab hæreſi ad vnitatem catholicæ fidei reuertentes in ſuis ordinibus ſunt recepti: alij vero ad epiſcopalem etiam gradum ſunt promoti, utpote Auguſtinus* f*, & alij complures.*

33. q. 2. c. hoc ipſũ. *Num.* 12. *Exo.* 32. 2. *Reg.* 11. & 12. † *al. priſtinũ.* 3. *Reg.* 21. *Matth.* 26. *Ioan.* 21. *Act.* 7. & 9.

¶ De eodem. PALEA. C. XIII.

Burc. l. 1. c. 233. Iuo in prologo. Pann. in prologo. § 32.

IOannes Chryſoſtomus a duabus ſynodis orthodoxorũ

†al.iudicatus

epiſcoporum fuit dijudicatus †, ſed iterum fuit reſtitutus. Marcellus epiſcopus Ancyræ Galatiæ depoſitus fuit; ſed poſtmodum proprium recepit epiſcopatū. Aſclepius dijudicatus a synodo, eccleſiam ſuam poſtea recepit. Lucius epiſcopus Adrianopolites damnatus a Papa Iulio recepit eccleſiam ſui epiſcopatus. Cyrillus epiſcopus Hieroſolymitanus depoſitus fuit, poſtea reconciliatus eſt eccleſiæ ſuæ. Simili modo Polychronium eiuſdem eccleſiæ. Hieroſolymitanæ pontificem Sixtus Papa damnauit, & iterum ipſe eum reconciliauit. Innocentius Papa Photinum epiſcopum damnauit, ſed poſtea eum in proprium locum reſtituit eccleſiæ ſuæ. Miſenum a epiſcopū a Fœlice Papa damnatum Gelaſius Papa ſucceſſor illius reconciliauit †, & eccleſiæ ſuę reſtituit. Leontius dum eſſet presbyter, depoſitus fuit, ſed poſtea in Antiochia Patriarcha extitit. Gregorius vero quartus Papa Theodoſium, quem Eugenius eius anteceſſor presbyterij honore priuauerat, ſanctæ eccleſiæ Signinæ conſecrauit epiſcopum. Ibas namque epiſcopus dijudicatus fuit, ſed ſancta ſynodus canonica ſuam illi reſtituit eccleſiam. Rothadū vero epiſcopum ſanctæ Sueſſionenſis eccleſiæ a ſynodo, cui Carolus interfuit, cōdemnatum, & Sophronium †, Placentinum epiſcopum merito reprobatum, Nicolaus Papa reconciliauit.

Sixt. Papa iſt.

35.q.9.c.Gre.

†al. & cōmunicauit.

† al. Seffrenum,) vel Seffredum, vt inf. 6.q.3. denique Suffredus.

¶Caput hoc a vetuſtioribus codicibus abeſt: in vulgatis ſcribebatur, Item ex Epiſtola Cyrilli ad Ioannem Antiochenum: *quæ inſcriptio ſublata eſt, quoniam quæ in hoc capite tractantur, ex varijs hiſtorijs ſunt collecta, & aliqua longe poſt Cyrillū, & Hieroſolymitanum, & Alexandrinum contigerunt. Neque apud Burchardum & Iuonem vlla talis inſcriptio eſt, ſed tantū in Pannormia.*

a ¶ Miſenum.] *Antea legebatur*, Nicænum, *Emendatum eſt ex Burchardo, Iuone, &c. Gregorius, infra 36.q.9. Atque in Pontificali Romano manuſcripto in vita Nicolai primi hæc legūtur.* Sicut Beatus Papa Fœlix Vitalem, & Miſenum epiſcopos, qui in Petro Alexandrino hæretica fœce coinquinato coacti conſenſerant, ſacerdotali gradu, eccleſiaſtica immo communione priuatur.

Præterea Calixtus Papa I. de huiuſmodi ſcribit, epi. 2. ad epiſcopos Galliarum.

¶Clerici poſt lapſum in ſuis ordinibus reparari poſſunt. C. XIIII.

Tob.4. Burc.l.19.c.42. Iuo par.6.c.48.

POnderet a vnuſquiſq; ſermones ſuos, & qđ ſibi loqui non vult, alteri non loquatur. Vnde bene ſacra ait ſcriptura: (Quod tibi b nō vis fieri, alteri ne facias.) Nos enim tempore c indigemus, vt aliquid maturius agamus. Nec præcipitemus conſilia, & opera noſtra, neque ordinem corrumpamus. ¶Sed ſi aliquis lapſus quocūq; modo fuerit portemus † eum, & fraterno corripiamus affectu: ſicut ait Beatus Apoſtolus: (d Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, q ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, cōſiderās teipſum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legē Chriſti.) ¶ Porro ſanctus Dauid e de criminib. mortiferis egit pęnitentiā & tamen in honore permanſit. ¶Beatus quoque Petrus amariſſimas lachrymas fudit, quādo Dñm negaſſe pęnituit: ſed tamē Apoſtolus per-

† non perdamus eū, ſed fra.) orig.

Gal.6.

POnderet. CASVS. In hoc c. oſtēdit Calixtus Papa, q clerici poſt lapſum peracta pœnitentia poſſunt in priſtinum ſtatum reſtitui. Et hoc ꝓbat auctoritatib & exemplis xj. Prima eſt in principio capituli. Secunda ꝓbatio incipit ibi. (Sed ſi aliquis lapſus.) Et ad hoc inducit auctoritatem Apoſtoli: Si præoccupatus, &c. Tertia ibi, (Porro ſāctus Dauid.) Quarta ibi, (Beat' quoq;.) Quinta ibi, (Peccator.) Sexta ibi, (Errant iteq.) Septima ibi, (Nūquid q dormit.) Octaua ibi, (Redde mihi.) Nona ibi, (Vade, & amplius noli peccare.) Decima ibi, (Nō ergo.) Vndecima ibi. (Sniam.)

a ¶Ponderet.) Grauis erit q libet verbis, vt 4.q.3 §. item in criminalib. ver. in teſtib & qui cito fatur ad pniam properat, vt dicit Seneca: & poteſt quis in proprio facto petere inducias ad reſpōdendū, vt ff. de interrog. act. q interrogāt. an hæres ſit: nam teſtis repentinus, &c. 5.q.3.§. ſed aliud.

b ¶Quod tibi.) In Tobia.

c ¶ Tempore.) Nā ratio temporis mutat conſtitutionē, vt 34.di. fraternitatis. d ¶Apoſtolus.) Ad Galatas.

e ¶Dauid.) Hoc exēplum nō competit, nā nihilomin' fuit dictum ei: Nō ædificabis mihi domum: quia vir ſanguinum es. inf. de conſe. diſt. 1. c. 1. & 1.q.7. ſi qs omnem.

Dauid prohibitus eſt ædificare.

a ¶Mini-

manſit.Et Dominus per prophetam peccantibus pollicetur,dicens: (Peccator in quacunque die conuerſus ingemuerit omnium iniquitatum illius non recordabor amplius:)Errant enim qui putant Domini ſacerdotes poſſe lapſum,ſi condignam egerint pœnitentiam,Domino miniſtrare,non poſſe; & ſuis honoribus frui,ſi bonā deinceps vitam duxerint, & ſuum ſacerdotium condigne cuſtodierint.Et ipſi,qui hoc putant,non ſolum errant, ſed etiam contra † traditas eccleſiæ claues diſputare,& agere videntur:de quibus dictum eſt:(Quæcunque ſolueritis in terra, erunt ſoluta & in cœlo.) Alioquin hæc ſententia aut Domini non eſt,aut vera non eſt.¶Nos vero indubitanter tā Domini ſacerdotes, quam reliquos fideles poſſe dignam ſatisfactionem poſſe redire ad honores credimus, teſtante Domino per Prophetam:(Nunquid [a] qui dormit [b], non adiiciet [c] vt reſurgat [d]?) Et Propheta [e] quid pœnitentiā agens dixit:(Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me.)Ipſe namque poſt pœnitentiam, & alios docuit [e], & ſacrificium Deo obtulit, dans exemplum Doctoribus ſanctæ eccleſiæ,ſi lapſi fuerint, & condignam pœnitentiam Deo geſſerint, vtrumque facere poſſe.Docuit enim quādo dixit:(Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.) Et ſacrificium Deo pro ſe obtulit,dum dicebat: (Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus:)Videns enim Propheta ſcelera ſua mundata per pœnitentiam non dubitauit prædicando,& Domino libando curare aliena,*& infra.* ¶ Mundatur ergo homo a peccato;& reſurgit gratia Dei lapſus,& in priſtino manet officio iuxta prædictas auctoritates,Videat, ne amplius peccet,vt ſententi a Euangelii maneat in eo: (Vade,& amplius noli peccare.)Vnde ait Apoſtolus:Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcentijs eius.)*& infra.* ¶Sententiam,fratres,quæ miſericordiam [f] vetat, non ſolum tenere, ſed & audire refugite,quia potior eſt miſericordia omnibus holocauſtomatibus,& ſacrificijs.

Exod.22. *Pſalm.40.* *Pſalm.50.* *Rom.6.* *Ioan.8.*

[a] ¶Nunquid.) *In epiſtola Galiati,& apud collectores indictos legitur:* nunquid,qui cadit, non adijciet,vt reſurgat? & qui auerſus eſt,non reuertetur? *& alibi:* nolo, inquit Dominus,mortem peccatores,ſed vt conuertatur, & viuat. *Quæ duæ ſententiæ habentur Hier.8.& Ezech. 33.Sed ob gloſſam nihil eſt mutatum.*

Item Hieronymus ad c.3. Malachiæ.

¶In priſtinum gradum per pœnitentiam reuocari poſſunt ſacerdotes. C. XV.

ET purgabit [g] filios Leui : tempus [h] eſt enim vt iudiciū incipiat [a] domo [i] Dei.(& alibi [k] ſcribitur.) A ſanctuario meo incipite. Et ſic ſacrificia Deo placebunt. Et purgabit filios Leui, & colabit eos quaſi aurū, & argētū, & erūt offerētes Dño iuſta ſacrificia, & placebit Domino ſacrificiū Iuda & Hierusalem ſicut dies ſæculi, & anni antiqui.

Malach.3. *1.Pet.4.*

h ¶Tempus.n. &c.] Verba Petri in epiſtola canonica. ADDITIO Primæ Petri 4.

i ¶A domo.)id eſt, ſacerdotibus. Omnia enim * mala a ſacerdotibus proceſſerunt.24.q.3. transferunt.

* *Vide gloſſā in capite iſto allegato.*

K ¶Et alibi.)In Ezechiele,c.9.

a ¶Miniſtrare.] diſpenſatione,ſi crimen eſt manifeſtum:vel ipſo iure, ſi crimen eſt occultum.extra de tempor.ord.c.Vlt.

b ¶Qui dormit.] In peccato.

c ¶ Non adiciet) i. non conabitur bene operando.

Docere ſe velle promittens, Deo obligatur.

d ¶Vt reſurgat.) Per pœnitentiam.

e ¶ Docui ,) .i. docturum ſe promiſit: & ſic eo ipſo q̄ quis promittit ſe velle docere,Deo obligatur. ſic.21.diſt. in nouo, vbi ſimiliter arguit: Anacletus ex illa auctoritate: Dabo tibi claues.i.do in corpore mortali : & ſic futurum ponitur p̄ præſenti, vt de conſect.d.2 in Chriſto. ſſide ver ſig.verbum eſt & ſimile 23.q.5. §. hic notādum ibi. da.&c.

Excedēdum ē potius circa miſam, q̄ circa crudelitatem.

f ¶Miam.) Si enim in aliquo redarguendi ſumus,melius eſt miſæ reddere rōnē, q̄ crudelitatis.35.q.9.veniā.& J.26.q.7. alligāt & 11.q 2 nemo. J.34.d nō ſatis. inf 1.q 7.exigūt.ſu. diſt.9. ſana quippe.

ET purgabit filios) CASVS. Probat Hier. poſt pactam pniam ſacerdotes poſſe Deo placere, & ſacrificare ſibi ſicut ante peccatū faciebant.Et hoc probat auctoritate Malachiæ dicētis,ſacerdotes vete. teſta. purgādos eſſe & colādos, vt pur! remaneāt,ſicut aurū& argentū,vt Deo digne offerāt. Ita & alii ād Gre.cū emēdati fuerint poterūt offerre, & placebit Deo ſacrificiū eorū,ſicut dies ſæculi,& anni antiqui Dño placuerūt. .i.ſicut ante peccatū Domino placuerūt, ita & poſt peccatum emendati placēt, & placere debent.

g ¶Et purgabit. Verba Malachiæ ſūt: Ecce veniet Dñs exercituū, & quis poteſt cogitare diem aduētus eius,& q̄s ſtabit ad videndum eum? Ipſe ēm quaſi ignis cōflans,& quaſi herba fullonum, & ſedebit conflans, & emundans quaſi aurū & argentū, & purgabit filios Leui,& colabit eos quaſi aurū,& argētū, & erūt offerētes

Digitized by Google

a ¶ Omnem.) Arg. quod de vno dicitur, de omnibus intelligitur, vt 61. dist. miramur & 24. quæst. 2. quodcunque.
b ¶ Antiqui.) Id est, patres sancti.
c ¶ In principio.) Idest, ante peccatum. arg. inf. prox. c.
d ¶ Sic

ctis meis incipite] In filijs autem Leui omnem a sacerdotalem intellige dignitatem. Si autem sacerdotes purgãdi sunt, & colandi, vt purum aurum remaneãt & argentum; quid de cæteris est dicendum? Qui cum emundati fuerint, & colati; tunc offerent Domino iusta sacrificia, & placebit sacrificium eorum, quod offerunt pro Iuda, & Hierusalem, hoc est pro ijs, qui Dominum confitentur, & pacem eius mente conspiciunt (sicut dies sæculi, & sicut anni antiqui b:) vt quomodo in principio c placuerũt Deo, sic post peccatum d, & pœnit entiam placere incipiant, cum omni fuerint peccatorum sorde purgati.

Ezechiel 9.

Item Gregorius Secundino, lib. 7. epist. 53.

¶ Lapsi reparari possunt; C. XVI.

Rab in pœ. c. j. Burc. l. 19 c. 43. Iuo par. 6. c. 85. Pann. l. 3. c. 147.

QVia sãctitas tua hoc à nobis requisiuit, vt sibi de sacerdotali officio post lapsum resurgendi auctoritates scriberemus; dum se dicit de hoc canones diuersos legisse, & diuersas sententias inuenisse, aliàs resurgẽdi, aliàs nequaquã posse: Ideo nos a generales synodos à N. cæna incipiẽtes, hãc cũ reliquis quatuor e veneramur; quia ipsam sequentes cæteræ in cunctis canonicis sententijs vnanimiter cõcordant. Nos vero præcedentes patres sequi debemus, qui auctore Deo à sacra doctrina illorũ non discordamus. A capite f itaque incipientes vsque ad quartum g altaris ministrum, hanc formã seruandam cognoscimus, vt sicut minorem maior præcedit in honore; ita & † in crimine h, & quem maior sequitur culpa, maiore plectatur vindicta; & sic postea † pœnitentia credatur esse fructuosa. ¶ Quid enim prodest triticum i seminare, & fructum K illius non colligere? aut domum cõstruere, & non illic habitare? Post dignam igitur satisfactionem credimus posse rediri ad honorem. *& infra.* ¶ Ad fõtem m misericordiæ recurrentes Euangelij proferamus sententiam. (Guadent l, inquit; super vno peccatore pœnitentia agente, magis q̃ super nonagintanouem iustis, qui nõ indigent pœnitentia.) Et ouem perditam, nonagintanouem m non errantibus relictis in deserto n †, humero pij pastoris ad ouile reportatam Dominus ipse testatur. Si ouis perdita errans post inuentionem ad ouile humero reportatur; cur post pœnitentiam ad ecclesiæ ministerium lapsus non reuocetur? Sicut β in Apocalypsi dicitur de ministro ecclesiæ. (Memento vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima o opera fac. Quid enim est grauius, aut carnale delictum admittere, sine quo pauci p inueniuntur, aut Dei filium iureiurando negare? In quo tamen hunc ipsum beatum Petrum Apostolorum principem, ad cuius sacrum corpus indigni sedemus; lapsum esse cognoscimus. Sed post negationem pœnitentiæ cura est, & post pœnitentiam misericordia data est; quia postea ab Apostolatu eum nõ expulit, qui ante quicum ipsum se negare prædixit.

† al. & crimine.
† al. vindicta, quæ post pœnitentiam.

a Luc. 15.

† in deserto.) abest ab ori.

Apoc. 2.

a ¶ Omnem.) Arg. quod de vno dicitur, de omnibus intelligitur, vt 61. dist. miramur & 24. quæst. 2. quodcunque.
b ¶ Antiqui.) Id est, patres sancti.
c ¶ In principio.) Idest, ante peccatum. arg. inf. prox. c.
d ¶ Sic post peccatum.) Immo plus, infra eod. cap. fidelior.

QVia sanctitas tua.) CASVS. Secũdinus inueniebat cõtrarias auctoritates de reparatione lapsorũ, quare supplicauit Greg. vt solueret ei has contrarietates: & scriberet sibi de clericis lapsis, virũ possint post pœnitentiã reparari. Greg. vero ei satisfaciẽs ostendit lapsos pacta pœnitẽtia, posse in ita tũ pristinũ reduci, sequens concilia & antiquos patres, & hoc probat exemplis & rationib. sex. Prima rõ est ibi.) Quid enim. Secundũ exẽplũ vel ratio est ibi, (Aut domum) Tertia ibi, (Gaudent,) Quarta ibi. (Et ouem.) Quinta sibi, (Sicut in Apocalypsi.) Sexta ibi (Quid enim grauius.

e ¶ Quatuor.) Scilicet Cõstãtinopolitana, Ephesina, Chalcedonensi, & Ancyrana, de qua habes inf. ea. domino 1.

f ¶ A capite) Idest, episcopo.

g ¶ Vsq. ad quartũ.) i. subdiaconatum.

h ¶ Ita & in crimine.) Inf. 24. q. 1. nõ afferamus.

i ¶ Triticum.) idest, pœnitentiam.

K ¶ Et fructum) id est, restitutionem.

l ¶ Gaudẽt.) Ideo dicit, guadẽt, quia post pœnitẽtiã fortior resurgit hõ, vt infra ea fidelior 2.

m ¶ Nonagintanouẽ.) Per hũc numerũ designãtur nouẽ ordines Angelorũ, de q̃b. habes. inf. d. p̃. dis. 2 principiũ.

n ¶ In deserto.) id est, i cęlo: q̃ diabolus p̃ cæsũ deseruit.

o ¶ Et prima.) Arg. q̃ restituti possunt accusare & testificari. ar. ff. ea. ferrum. &c. dño sancto.

p ¶ Pauci.) difficile .n. est cõtinere, ut 28 d. d his & 33. q. 5. q sitit: nec tamẽ ideo minus delictũ est, vt 2 q. 1. multi. in fi. & 32. quæst. 7. fla gitia, & licet istud sit naturale, non tñ excusat, vt ff. ad leg. Aquil. si seruus § si fornicarius.

1 De istis habet 15. d. c. 1.

2 Secundum hunc intellectum istud, magis, quod est in textu tenetur comparatiuè, & legitur de veris iustis & loquitur quadam similitudine vulgari. Archid.

P 4 Quid

Digitized by Google

QVid eſt.)CASVS.Probat Greg. in hoc ca ꝙ prælati poſt lapſum peracta pœnitentia,ex officio ſuo prędicare poſſunt & hoc probat exemplo Ezechielis prophetæ, qui cum ſtaret & videret ſimilitudinẽ quatuor animalium & quatuor rotarum, cecidit in faciẽ ſuam, & Dñs dixit ei:Fili hominis, iſta ſupra pedes tuos & loquar tecum. Iacenti ergo in pſtõ prophetæ dr vt reſurgat p pœnitentiam,& poſt pœnitentiam ad prædicandum mittitur,p̃lati ſimiliter in peccato iacentes prædicabũt, ſicut fecit ,ppheta.Nam cũ ſtant in peccato ſuperbiæ prælati,dignum eſt, vt ad bona opera cõ ſurgant per p̃niam. Et no. ꝙ in prædicta auctoritate ſtare dupliciter ſumitur. Nã primo accipit in mala ſignificatione, poſtea in bona.

a ¶ Prophetæ.)Ezechieli,Ezechie 2.

Item vario modo poſſunt exponi.

b ¶ Stans.)Hic ſtans accipiatur in mala ſignificatione, & pri' in bona,& ita eſt hic arg.ꝙ aduocatus uarijs modis põt iura exponere, ſicut hæc auctoritas, Verbum caro factum eſt. uel illud: veritas de terra orta eſt, quandoque exponitur, id eſt. Chriſtus de uirgine natus eſt, vt 25. q.10.c.1.quandoque exponitur, ideſt,cõſeſſio de pœnitente. de pę, d.1.quicunqt argu.contra 23. q. 7. quod autẽ. Sed hæc diuerſo reſpectu.

Timor eſt duplex.

ADDITIO. Ad idẽ ext.de ap. ſolicitudinẽ. in fi. vbi de hoc. c.¶Timore.]Seruili. ſcum quo charitas dedignatur habitare. inducit tamẽ iſte timor filialem ſicut ſeta filum, Vt in ſ.de pœn.d.2.ſi quis tãtã.

FErrum.) CASVS Legit in Iob,Habet argentũ uenarũ ſuarum principia,& locus eſt auro,in quo cõflatur,fertũ de terra tollitur, & lapis calore ſolutus in æs conuertitur . Per hanc auctoritatẽ vult Greg.probare'ꝙ poſtquam prælatus ſeparatus eſt per pœnitentiã a peccatis, debet lucidus reputarirnec debet cõſpici in eo id qu od fuit,ſed quod modo eſt ad inſtar ferri , quod donec eſt ſub terra,obſcurum eſt : ſed poſtquam ſeparatur à terra, ſit lucidum, & utile ad ſecandum . Sic prælatus ad prædicandum, & ad verba diuina declarandum.

d ¶ Ferrum.)In Iob.continetur ita:habet argentũ uenarum ſuarum principia, & auro locus eſt in quo conflatur: ferrum de terra tollitur. lapis calore ſolutus in æs conuertitur.

e ¶ Incipit.)Argꝰ ꝙ poſt pœnitentiam reuertitur ꝙs ad priores actus ſi 22.q.1.cum renunciatur,& q. 5.præceptum.in fi.& 6.q.1.illi q.& ſup. eo.c. qa ſanctitas tua. in fi.

1 Ad hoc ꝙ. eo.quia tua. ver.ſicut in. ubi de hoc: & 21.q.7. vides,iuxta fi. vbi etiam de hoc.

a ¶ Ideo nos.]*In duabus editionibus epiſtolarum B Gregorij legitur*,ideo generaliſſima, quæ à Niceno concilio incipiũt cum reliquis quatuor inuenimus concordantia.Nam & nos præcedentes,&c.*In uno manuſcripto codice eſt*,generaliſſime *reliqua eodem modo*. *Apud Burchardum*, *Iuonem*. *Pannormiam*.Nam nos generaliter;*cæterequiparum à Gratiano diſcordant.*

β ¶ *Sicut.]Hinc vſque ad verſ.* Quid enim.*in aliquot codicibus epiſtolarum excuſis, & duabus manuſcriptis*, *Burchardo*, *Iuone*,*& Rabano non habentur.*

Item: ſuper Ezechielem,hom.9.ad c.2.

¶ Poſt acerrimam pœnitentiam lapſi reparantur. C. XVII.

QVid eſt hoc, quod prophetæ a iacenti dicitur:[Sta ſupra pedes tuos,& loquar tecum.] Qui enim iacẽti loquebatur,cur nõ ſe, niſi ſtanti promittit eſſe locuturum?Sed ſciendũ,quia alia ſunt,quæ iacẽtes ; alia,quæ ſtantes audire debeamus.Iacenti enim dicitur,vt ſurgat;ſtanti autem præcipitur,vt ad prædicationem proficiſci debeat.Adhuc enim nobis in infirmitatis confuſione iacentibus præberi non debet auctoritas prædicationis.Sed cum iam in bono opere ſurgimus, cum iam recti ſtare cæperimus,dignum eſt, vt ad lucrandos alios in prędicationem mitti debeamus. Stans b ergo propheta viſionem ſpiritalem vidit,& cecidit ; cadens vero iam monitionis verbum ſuſcepit,vt ſurgeret:ſurgens autem præceptum audiuit,vt prædicaret: Nam qui adhuc ex ſuperbiæ vertice ſtamus cum iam de ęternitatis timore,aliqd ſentire cæperimus, digum eſt , vt ad pœnitentiam cadamus. Et cum infirmitatem noſtram ſubtiliter cognoſcentes,humiliter iacemus , per diuini verbi conſolationem ſurgere ad fortiora opera iubemur. *Ezech.2.*

Item lib.18.moralium c.16.ad c. 28. Iob.

De eodem. C. XVIII.

FErrum,d de terra tollitur,cum fortis propugnator eccleſiæ à terrena,quã prius tenuit, actione ſeparatur. Non ergo in eo debet deſpici, quòd fuit ; quia iam incipit e eſſe,quod non fuit ſ †.

Item Hieronymus ad c. 3. Michea.

† Concor. text. in fi. in l.1.§.in ſumma. ff. de aqua plu. arc. & in le. proximiales.ff. de verb.ſig.

f ¶ Quod non fuit.)ideſt,qualis nõ fuit, & ſic non eſt hic aliqua fictio iuris.Vel dic quod ius fingit eum eſſe nouum hominem ſicut baptizatũ.26. diſt.c. 1. de pœn. diſt.2 § Romanos,&c. quomõ.verſi. expoliantes. alteratus tamen eſt.2.quæſt.7.§.quia ergo.ſic fingit nõ eſſe homici-

Ius multa fingit.

Digitized by Google

homicidam qui est homicida 23.q.5.si homicidium. similiter fingit aliquē nō transisse qui transiuit, vt 7.q.1. mutationes, & non esse ep̄m qui est eps, vt 2.q.7. non omnes. & c.qui nec. & esse virginem, quæ non est virgo, vt 32.q.5. proposito, & non esse matrimoniū quod est, vt 30.q.5.

¶ Post condignam pœnitentiam pristina recipiuntur officia. C. XIX.

CVm exaudiero [a] eos, dabo eis virtutem spiritus mei, & implebo eos iudicio meo, & fortitudine.] Animaduerte in pręsenti loco posse docere aliquem post peccatum; si tamen uitia pristina, pœnitentia digna diluerit. Vnde Dauid post adulterium, & homicidium loquitur in psalmo. [Asperges me hyssopo, & mundabor; lauabis me, & super niuem dealbabor.] Nec sua tantum puritate contentus est; sed infert: [Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.] cumq; hoc fecerit, [docebo, ait, iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.

Zach. 2.

Psal. 50.

Idem Hieronymus lib. 2. contra Iouinianum.

¶ De eodem. C. XX.

inf. de pęn. d. 2. c. si enim. §. Iesus.

IEsus filius Iosedech sacerdos magnus, quamquam in typo [b] præcesserit Saluatoris, qui nostra peccata portauit, & alienigenā sibi ex gentibus copulauit ecclesiam; tamen secundum litteram post sacerdotium sordidatus [c] inducitur, & stat diabolus [d] à dextris eius: & candida [e] illi deinceps uestimenta redduntur.

Item ex concilio Agathensi. cap. 2.

Et capitular. lib. 7. cap. 311.

¶ Per Pęnitentiam clerici correcti gradum suum, & dignitatem recipiant. C. XXI.

Iuo p. 6. c. 363.

COntumaces clerici, ꝓut dignitatis ordo [f] permiserit, ab episcopis corrigantur, & si qui prioris [g] gradus elati superbia, communionem [h] fortasse contempserint, aut ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint [i], peregrina [k] eis cōmunio tribuatur; ita, vt cum eos pęnitētia correxerit, rescripti in matricula [l] gradum suum, dignitatemq; [m] recipiant.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 17.

Apud Martinū Bracarensem. 30. q. 5.

aliter. Sed nunquid per tales fictiones præiudicabitur iuris ueritati: ita ut nun admittatur probatio in contrarium? vr̄ ꝙ sic, ut extra de regularibus. vidua. Videtur contra vt extra de renunc. super eo. & ff. quod met. cau. non est uerisimile. & una præsumptio per aliā pręsumptionem tollitur. ff de in integ. restit. l. diuus. Ego dico breuiter, ꝙ contra oēm præsumptionem admittit ꝓbatio, nisi ubi ius de iure alicuius non tm̄ p̄sumit, sed ēt certū qd statuit 1. nec multū appretio illam distinctionē quorundā ꝙ est q̄dā p̄sumptio iuris, q̄dam hominis q̄dam naturæ; de quibus habes extra de despons. is qui. q̄a lex dicit, ꝙ per fictionē iuris ueritas non confunditur, nec deletur, vt C. de iure dotium. in rebus. in prin.

Probatio vtrū contra p̄sumptionē admittatur.

1 Aliàs secus. ff. de re. du. qui duos 1. 3. & 4. ſm Laur. q hāc sniam tenet cum Io.

CVm exaudiero.) CASVS. Probat Aug. in hoc ca. ꝙ prælatus si diluat peccata sua per pniam, docere potest sicut prius. Et hoc probat auctoritate Esaiæ, quæ est in principio c. & exemplo Dauid.

a ¶ Cum exaudiero.) Esaias propheta 37. cap.

IEsus.) CASVS. Iudæi venientes de Ægypto per desertū, cū viderent uxores suas ualde squalidas ex labore itineris, abiecerunt eas, & superinduxerūt alienigenas, qd fecit Iesus filius Iosedech sacerdos magnus, a q̄bus alienigenis compellebantur idolatrare, quas postea admonitionem Esdræ dimiserunt. De isto Iesu Zacharias propheta vidit visionem quandam, quam recitat sic: Ostendit mihi Dominus, sacerdotem magnū Iesum coram angelo Dei, & Satā, i. vxor idololatra, stabat a dextris eius, & Iesus erat indutus sordidis vestibus. Dixitq; Angelus ad eos q̄ corā se stabāt: Auferte ei sordida uestimenta, & date ei cādida vestimēta, & posuerūt super caput eius cidarim, indueruntq; eū candidis uestib.

b ¶ In typo.) Quia duxit alienigenam: sicut Christus ecclesiam.

c ¶ Sordidatus.] Quia dimisit uxorem.

d ¶ Diabolus.] idest, vxor, quæ idola coluit.

e ¶ Candida.) Quando ad consilium Esdræ reliquit illam, 28 q. 1 §. 1 & 2.

COntumaces.) CASVS Quidam clerici cōmunionem fratrum, & intrare ecclesiam contemnebant, officia sua penitus negligentes. q̄situm fuit in concil. Aga. quam pœnam pati dr̄ent: & rn̄det, ꝙ puniri dēnt prout ordo permiserit, id est, maiores suspendantur officio & beneficio: & eis pegrina cōio tm̄ tribuat̄. minores uero acrius puniantur: qui tn̄ si postea resipuerint & pęnitētiam egerint, in matrice ecclesia rescribentur, & in statum pristinum reuertentur.

Clerici maiores aliter puniuntur, q̄ minores.

2 Lau. dicit cōionem. i. cōem obseruantiam & conuersationem. Arch. Prælatorum ecclesias negligenti am punitio.

3 De hoc plene no. ex. ut lite nō cōte. qm̄, §. si uero. & 7. q. 1. ambitionis. ibi dicā. Ar.

4 Dic quod si iustā cām absētię hēt, oīa recuperat. ff. de re milit. ex cā. nā & snīa rescindit ꝓbata iusta cā absētiæ. extra de re iudi. Berthac,

f ¶ Prout dignitatis ordo.) Alio. n. modo sunt puniendi clerici minorum ordinum, & alio maiorum, vt 35. d. ante omnia & 11. q. 1. si clericorum. & 12. q. 2. fraternitas.

g ¶ Prioris.) idest, altioris.

h ¶ Communionem.) idest, nolunt esse inter alios.

i ¶ Neglexerint.) Aufertur eis officium & beneficium. Ioan. per suspensionem. secundum Hug.

k ¶ Peregrina.) Quæ aliàs dicit̄ laica. extra de elec. c. 2.

l ¶ In matricula.) Sic. 2. q. 1. nomen.

m ¶ Dignitatemq;.) Si enim a vigilijs deest, auferendū est ei stipendium, ut 91. dist. clericus victum. sed si prælatus per tres hebdomadas deest, per triennium suspenditur: vel etiam si diebus solennibus deest. ut 7. q. 1. si quis in clero. si per duos menses, priuatur ecclesia, vt 6. q. 1. præsentium. nisi uelis dicere hodie correctum, ut extra de cler. non residen. ex tuæ 3. Sed an possit repetere fructus postea cum reuertitur; non videtur, C. de re milit. l. prima, libro 12. alioquin spe restitutionis facilius delinqueret, vt supra ea dist. cap. i. Item quia pœnæ non solent repeti. ff de condictio indeb. pœnæ, & pęnam quam quis ex suo delicto præstitit, non repetit 4. ff. de procur. qui proprio. §. pœnam. Item hic & in sequen-

by Google

quen. c. vt ꝙ eps possit dispensare cum deposito. Nam & Senatus restituit. ff. de postu. l. 1. §. de qua autē. & Senatus æquiparatur principi. ff. de aqua plu. arcen. quod princeps & ecclesia habet suū senatum, vt 16. q. 1. ecclesia. arguad hoc 11. q. 3. episcopus & C. de epis. & cler placet. Argu. contra extra de cler. non residen. ex tuæ. in fi. & dixi de hoc 2. q. 6. ideo. Ioan. Solu. cum depositio solenniter solus Papa dispensat, vt de pœn. d. 6. c 1. in fi, B.

Papa solus cū solenniter dispositio dispēsat.

SI quis.) CASVS. Quæsitum fuit in cōcilio Martini Papę quam pœnam deberet pati presbyter vel diaconus, q in casu illicito calicē, vel librum ecclesię alienat: & respondet ꝙ non debet haberi in ordine clericorū: vel debet ab administratione causæ remoueri in iudicio. n. epi dimittitur, si cum eo voluerit dispensare.

Eps in hæte si dispensat.

a ¶ Iudicio tn episcopi.) Hic ergo permittitur episcopo dispensare in sacrilegio, sic & in hæresi, vt infra. ead. presbyteros qui. & in occultis etiam magnis. infra, de his vero. & hoc uerum est nisi sit enorme sacrilegium, vt 11. q. 3. de viro.

QVOMODO Hæc est tertia pars huius distinctionis, in qua concordant iura: & dicit quod qui verè pœnitent, possunt reparari: & qui fictè pœnitent, non sunt reparandi, & hoc probat ex aucto. Io. de Fan.

CASVS. Probauit supta Gratianus, quod lapsi reparari nō possunt: postea probauit contrarium. Nunc vero ponit solutionem, dicens ꝙ illi q agunt fictè pœnitentiam, nō odio criminis, sed timore vtilitatis, vel affectione honoris, non dñt restitui: sed qui uerè pœnitentiam agūt, restitui possunt. Et hanc solutionē probat per sequentia c. vsque ad §. quicunque.

VT constitueretur.] CASVS. Quæsiuit Bonifa ab Augusti. quare in ecclesia sit statutum vt clerici post pnīam de criminibus non promoueantur, vel deijciantur.

¶ De eodem. C. XXII.

Burc. lib. 3. 179. ex Bracarensi.

SI quis presbyter, aut diaconus α inuētus fuerit aliqd de ministerijs ecclesiæ venundasse; quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione ecclesiastica nō haberi. In iudicio tamen episcopi a dimittendum est, siue dignus sit, siue indignus in suo recipi vt debeat gradu: quia multoties hoc ipsum, quod de sacrosancto altario contaminatum est, in episcopi potestate dimissum est.

Iuo p. 3 cap. 173. ex Martino, & 240. ex Bracarensi,

α ¶ Diaconus.] *Sequebatur:* aut subdiaconus. *quæ duæ dictiones ex puncta sunt, quia neque apud Martinum, aut Burchardum, aut Iuonem, neque in antiquis Gratiani codicibus habentur.*

[Item Augustinus ad Bonifacium.]

PALEA ζ. C. XXIII.

β ¶ Palea.] *In aliquot vetustis exemplaribus Gratiani hæ duæ palea non habentur: sed post finem capitis:* si quis presbyter *sequitur continenter;* Quomodo igitur: *sunt tamen in multis, atque in ijs quidem, a quibus plerunque palea absunt. Ac videtur summa quædam parte præcedentium capitum,* ponderet. & quia sanctitas *partim sequentis,* vt constitueretur *quod refertur ex Augustino ad Bonifacium. Atque inde potuit in has paleas hæc eadem irrepere citatio.*

BEne ualet sacerdos restitui ad honorem suum post peractam pœnitentiam: licèt in hoc diuersi diuersa sentiant, dicentes, non posse restituí ad honorem Sed sic dictum est propter simulatas pœnitentias quorundam, & propter affectatas honorum dignitates.

PALEA C. XXIIII.

SAcerdos quidem si cadit, valet, & habet restitutionis locum post dignam peractam pœnitentiam, in honorem suum, propheta attestante, qui ait: [Nunquid qui cadit, non adijciet, vt resurgat?] Et B. Gregorius hoc dicit ad Secundinum inclusum, amicum suum. Etiam ab ipso propheta in hoc argumentum habemus: qui cum post peractum adulterium, & homicidium perpetrauit; tamen postea peracta digna pœnitentia per Dei gratiam ad pristinum officium restituitur.

Hiere. 8.

Greg. li. 7. epi. 53.

3 *Quomodo igitur huiusmodi auctoritatum dissonātia ad concordiam reuocari ualeat, breuiter inspiciamus. Sunt quidam, quos non odium criminis, sed timor utilitatis, & amissio proprij gradus, & ambitio celsioris ad pœnitentiam cogit. Hos sacri canones irrecuperabiliter† deijciunt: quia qui simulatione pœnitenti æ, uel affectione honoris, à Deo non consequitur ueniam, nec ab ecclesia reparationem meretur.*

† al. irreparabiliter.

Vnde Augustinus scribit ad Bonifacium, epist. 50.

¶ Quare constitutum est in ecclesia, ne post pœnitentiam quis ad clericatum redeat. C. XXV.

In capitular. adiectis. c 132. Poly. lib 6. tit. 20. Ans. lib. 2. c. 3. Iuo in prologo c. 8.

VT cōstitueretur in ecclesia, ne quisquā post alicuius criminis pœnitentiam clericatum accipiat, vel ad

tur, uel non reuocentur, & respondet Augu. q hoc non est constitutum propter desperationem indulgentiæ, id est, quòd ecclesia dispensare non possit: sed propter ficte pœnitentes est constitutum, vt deposita spe temporalis altitudinis, non superbe, sed humiliter agerent pœnitentiam.

m ¶Detrahendum est.) Hic habes q dispensatio quandoque est debita, scilicet vbi strages multorum iacet, & alibi, vt 45. dist. licet. & 1 q. 7 dispensationes. & 11 q. 1. plerunque, 23. q. 1. noli in fine. & infra. eod. considerandum. cum n. dispensatio sit quasi quædam misericordia: & est certum quod quilibet tenetur esse misericors, vt 86 dist. nō satis & licet debita sit tamen peti non potest: sicut episcopatus debetur bono. & tamen non. pōt enim petere, vt 8. q. 1. qui episcopatum: quandoque autem prohibetur dispensatio, vt 1. q. 1. erga, & sup. ea. miror. quandoque etiam permittitur dispensatio, ut inf. eod. domino, & sup. eod. si quis presbyter. Et no. quod aliud est rigor, aliud est ius, aliud est dispensatio. Rigor est quidam excessus iuris, & q̄dam austeritas facta ad terrorem, secundum qđ dicit canon, quod pœnitentia imponitur contrahenti secundas nuptias, vt 31. quæst. 1. c. hac ratione, & c. præcedenti, & quod communio non est danda etiam in fine vitæ his qui defecerunt in accusatione clericorum, hoc est episcoporum, vt 2 q. 3 si quis episcoporū. & rigor nō est seruandus 1, nisi vbi timet exemplum mali, vt 45. dist. sed illud. quādoque tamen rigor est idē quod subtilitas iuris, vt extra de rest. spol. in litteris & extra de noui oper. nun. intelleximus. Dispensatio est idem qđ iuris relaxatio: & ea non est vtendum, nisi sit necessitas, vel vtilitas, vt 1. q. 7. tali. Ius autem media strata incedit inter rigorem & dispensationem. ff. de iurisd. om. iud. qui iurisdictioni, & 24. q. 2 legatur.

Dispensatio quandoque est debita.

Rigor dispē satio, & ius differunt.

1Et dic q in his rigor ex causa multiplici mitigatur, vt not. ext. de sent. excō, pueris Archid.

ADDITIO. Dicit Hug idem. s. q rigor non est, ius: imò est iuris excessus in austeritate. Ius autem est æquitas. i. æqualitas ius suum vnicuique tribuens, bonis præmia, malis supplicia; hoc debet iudex semper obtemperare. arg. C. de ind placuit. Arch.

n ¶Maiorib.) Sic dist. 4. denique.

o ¶Cleri Romani.) Vel Cornelij Papæ.

p ¶Cypriano.) In chronicis non inuenitur q aliquis Papa dictus fuerit Cyprianus: nō q fuit Papa. habes infra ea de eo. tm. sed forte hic & ibi est mendosa littera.

clericatū redeat, vel in clericatu maneat non desperatione[a] indulgentiæ, sed rigore[b] factum est disciplinæ. Alioqui contra claues datas ecclesiæ disputabitur, de quib. dictum est, [quæ solueritis in terra soluta erūt & in cœlo.] Sed ne forte etiam de cęteris [†] criminibus, spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbe ageret pœnitentiam, seuerissime placuit, vt post actam de crimine damnabili pœnitentiam, nemo fiat clericus: vt desperatione temporalis altitudinis, medicina maior, & verior eēt humilitatis. Nā & sanctus Dauid de criminibus mortiferis pœnitentiam egit, & tamen in honore suo perstitit. Et Beatum Petrum, quando amarissimas lacrymas fudit, vtique Dominum negasse pœnituit, & tamē Apostolus manſit. Sed *non* ideo [d] superuacua putanda est posteriorum diligentia, qui vbi saluti nihil detrahebatur[e], humilitati aliquid[f] addiderunt[g], quo salus totius muniretur, experti, credo, aliquorum fictas pœnitentias per[h] affectatas honorum potentias[i]. Cogunt enim multas inuenire medicinas, multorum experimenta[K] morborum. Verum in huiusmodi causis, vbi per graues dissensionum, scissuras nō huius, aut illius hominis est periculum, sed populorum strages[l] iacent, detrahendum est[m] aliquid seueritati, vt maioribus[n] malis sanandis charitas sincera subueniat.

† al. detectis.

inf. 23. q. 4. ipsa pietas §. verum,

Item ex epistola Cleri Romani[o] missa Papæ Cypriano[p].

Extat inter opera B. Cypriani lib. 2. epi. 7

¶Reparationis beneficium non nisi post pœnitentiam potest concedi. C. XXVI.

Ansel. 3. c. 20

ABsit a Romana ecclesia vigorem q suum tā profana facilitate dimittere, & neruos seueritatis euersa fidei[r] maiestate dissoluere, vt cum ad huc non tantum

tiam. & licet possint reparari post lapsum, ut Dauid & Petrus: non tamen canones, qui prohibent reparationem, inutiliter sunt constituti: quoniam facti sunt propter ficte pœnitentes, vt secundum varia genera morborum varias medicinas inuenirent: rigor quorum canonum non est seruandus vbi multitudo est in causa.

a ¶ Non desperatione.) Idest, ob hoc quod ecclesia desperet se posse restituere tales.

b ¶ Sed rigore.) Hic manifeste colligitur, quòd canones qui dicunt lapsos non esse reparandos vel restituendos, de rigore loquuntur.

c ¶ Etiam de cæteris.) Idest, omnibus, nomine enim cæterorum omnes intelliguntur, ff. de ver. sign. cæterorum.

d ¶Sed nō ideo.) q. d. licet possint restitui aliqui secundum rigorem.

e ¶Nihil detrahebatur.) idest, vbi non timetur periculum,

f ¶Aliquid.) idest rigorem, vt non restituerentur, vt sic fierent magis humiles.

g ¶Addiderunt.) i. vt non possint restitui.

h ¶Per.) idest, propter.

i ¶Potentias.) idest dignitates.

K ¶Experimenta.) Sic 29 dist. sciendum, vel aliter vt quandoque fiat restitutio, quandoque non,

l ¶Strages.) Supra 44. dist. comessationes,

r ¶Fidei.) idest, disciplinæ,

ABsit.) CASVS. Cyprianus suasit Cornelio Papæ vt Nouatianos & schismaticos facile reciperet, sed respondet Cornelius: absit vt eos recipiamus tam profana facilitate, cum adhuc iaceant in peccatis, & quotidie cadant de peccato in peccatum, quia per hoc daretur eis & alijs occasio delinquendi, nam prælatus qui omisse pœnitentia delinquentibus parcit, non curat, sed potius occidit.

q ¶Vigorem.) idest, rigorem,

r ¶Fidei.) idest, disciplinæ,

a ¶Sed

Digitized by Google

a ¶Sed & cadant.) vltetius.
b ¶Ruinæ)ideſt euerſi & ruentes fratres.
c ¶Properata.) Quia quæ committuntur in Deum, remitti non poſſunt ſine pœnitentia, & quia facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi, vt infra.23.q. ſi is qui.& c.eſt iniuſta.
d ¶Intercepta.)ideſt dimiſſa.

iaceant,ſed & cadant a euerſorum fratrũ ruinę b,properata c nimis remedia communicationum vtiq; nõ pro futura præſtentur,& noua per miſericordiã falſam vulnera veteribus tranſgreſſionis vulneribus imprimantur,vt miſeris ad euerſionem maiorem eripiatur & pœnitentia. Vbi enim poterit indulgenti æ medicina proficere †, ſi etiam ipſe medicus intercepta d pœnitentia indulget periculis? ſi tantummodo operit vulnus,nec ſinit neceſſaria temporis remedia conducere cicatricem? Hoc non eſt curare; ſed ſi dicere verum volumus,occidere.

† *al. precedere.*

¶ *Locupletatum eſt caput hoc ex originali.*

Item Cyprianus in ſermone de lapſis.

¶Impœnitentibus venia concedi non poteſt.
Cap. XXVII.

SI quis præpropera feſtinatione temerarius remiſſionẽ peccatorum e dare ſe cunctis putat poſſe, aut audet Domini præcepta reſcindere,non tantum nihil prodeſt, ſed obeſt lapſis.Prouocaſſe eſt iram,non ſeruaſſe ſententiam f nec miſericordiam prius Dei deprecandam putare;ſed contempto Domino de ſua facilitate præſumere. *& infra.*¶Mandant aliqua martyres g fieri; ſi iuſta,ſi licita, ſi non contra ipſum Dominum a Dei ſacerdote facienda; ſit obtemperantis,facilis, & prona conſenſio, ſi petentis fuerit religioſa moderatio. Mandant aliquid martyres fieri, ſed ſi ſcripta non ſunt in Domini lege, quæ mandant,ante eſt, vt ſciamus h illos de Deo impetraſſe quod poſtulant,tunc facere quod mandant.Neque enim ſtatim videri i poteſt de diuina maieſtate conceſſum,quod fuerit humana pollicitatione promiſſum. Nã & Moyſes pro peccatis populi petijt,nec tamen peccantibus veniam cum petijſſet,accepit.

Anſel,lib.3,c.132

e ¶Remiſſionẽ peccatorum.)Quę enim in nos delinquũtur, poſſumus remittere ſine pœnitentia, ſed non quæ in Deum. 23.q.4.ſi is qui.

Delicta cõmiſſa i Deũ remitere nõ poteſt.

f ¶Sententiã.) Qui ergo non ſeruat ſententiã iudicis offendit iudicem, & iniuriam facit iudici, qui fruſtratorie appellat ab ipſo.C.qñ prouo. non eſt neceſſ.l.vl.in fin & hæc poteſt eſſe cauſa, quare iudex debeat eſſe ſuſpectus ei, qui appellauit ab ipſo, vt extra de appell.ad hæc.

Appellãs fruſtratoriè iudicem offendit.

g ¶Martyres) ideſt Chriſti ſacerdotes.

h ¶Vt ſciamus.) Per ſigna exteriora conſiderata in pœnitentibus.

i ¶Videri.)Arg.q̃ non ſtatim tenetur quis credere etiã bono viro, vt 9.diſt. ego ſolis.ſi.ff. quod cum fal.tuto. L.2.immo imputatur alicui,q̃ nimis eſt credulus.9.q.3 non ſolum.86 diſt.ſi quid vero,ff. de eo per quem fac. l.1.§ 1.Non obſtat 23.q.1.quid enſpatur . vbi in dubio obeditur, quia ibi loquitur dum prælatus præcipit quod eſt dubium; hic de martyribus, qui non erant prælati.26.q.5.nec mirum.

Credulus non debet quis eſſe.

DOmino ſancto.)CASVS. Maſſanus epiſcopus inuenerat in concilio Ancyrano, quod lapſi in fornicationem poſt pnam poterant reſtitui.Alibi inuenerat eos non eſſe reſtituendos, & ideo rogauit Iſidorum vt

Item Iſidorus ad Maſſanum † epiſcopum.

† *al. Maſonem. al. Maſſenum.] orig.*

¶ Qui ſunt reparandi poſt lapſum, vel qui non. Cap. XXVIII.

DOmino ſancto,meritiſq; beato fratri Maſſano epiſcopo ſalutem. Quod in epiſtolis K venerabilis fraternitas tua innotauit,videlicet,qđ in canone æ Ancyrano,ca.xix.†legitur,poſt lapſum corporalẽ reſtaurandum honoris gradum poſt pœnitentiam,alibi vero legit,poſt huiuſmodi delictum nequaquam reparãdũ antiqui ordinis meritũ,hæc diuerſitas hoc modo ſoluitur. Illos .n. ad priſtinos gradus redire canones p̃cipiunt,quos pœ-

Anſ.l.1.c.37.
Poly.l.4.tit.39.
Iuo.p.6.c.397.p.15.
18.& 86.
Burc.l.19.c.43.& 78
Pann.l.3.c.149.
Rab.pę.l.1.c.1.
Concil.Neocæſar.c.1

K ¶ In epiſtolis.) Maſſanus rogat Iſido.vt ſolutionem

cano-

canonum contrariorum circa restitutionem lapsorum ei rescriberet.

a ¶ Vendicare.) Idest, defendere. sic etiam econtra ponitur.

b ¶ Superstitiosa.) Contra. 1. dist. quo iure.

c ¶ Ne-

nitentiæ præcessit satisfactio, vel condigna peccatorum confessio. At contra hi: qui neque à vitio corruptionis† emendantur, atque hoc ipsum carnale delictum, quod admittunt, vendicare[a] quadã superstitiosa[b] temeritate nituntur; nec gradum vtique honoris, nec gratiam cõmunionis recipiunt. Ergo ita est determinanda sententia, vt necesse[c] sit illos restaurari in locũ honoris, qui per pœnitentiam reconciliationem recepisse merentur diuinæ pietatis. Hi enim non immerito consequuntur adẽptæ† dignitatis statum; qui per emendationem pœnitentiæ recepisse noscuntur remedium vitæ. Id autem ne fortè magis sit ambiguum, diuinæ auctoritatis sententia cõfirmetur. Ezechiel quidem propheta sub typo prœuaricatricis Hierusalem ostendit post pœnitentiæ satisfactionẽ pristinum posse restaurari honorem: [Cõfundere, inquit, ò Iuda, & porta ignominiam tuam.] & post paululum: [Et tu, inquit, & filiæ tuæ reuertimini ad antiquitatem tuã.] ¶ Quod dixit: [Confundere.] ostẽdit post† peccati opus debere quenque erubescere, & post confessionem pro admissis sceleribus verecundam frontem humi prostratã demergere, ꝓ eo ꝙ dignũ cõfusione ppetrauerit opus. Deinde præcepit, vt post ignominiam, & deiectionẽ nominis sui, siue dignitatis reuertatur ad suã antiquitatẽ[d]. Ergo dum quisq; post opus cõfessionis suæ cõfunditur, atq; ignominiam[e] portans, depositionem[f] suã cũ humilitate luget; reuocari secundum prophetam ad priorẽ statum poterit. Item Ioannes Euangelista Angelo Ephesi ecclesiæ inter cætera quędã similia scribit: [Memor esto vnde ceciderís, & age pœnitẽtiã, & prima opera fac; alioquin veniam tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco eius.] ¶ Ecce ℭ, in quantum valui, concilii Ancyrani antiquam planè, & plenam auctoritatẽ sacris testimonijs ex planaui; ostẽdẽs eum posse restaurari in proprio gradu, qui per pœnitentiæ satisfactionem nouerit propria delicta deflere. Qui vero negligit, nec luget q̃ gessit, & lugẽda fine vllo pudore religionis, vel timore iudicij diuini committit; eum nullo modo posse ad pristinum gradum restaurari cognoscas. In fine[γ] autem huius epistolæ hoc adiiciendum putaui, vt quotiescunq; in gestis cõciliorum discors[g] sententia inuenitur, illius concilij magis teneatur sententia, cuius aut antiquior[h], aut potior extat auctoritas.

† *al. corporis.*

† *al. adepta*

Ezech. 16.

† *al. post confusionẽ, idest peccati,*

Apoc. 2.

inf. 33. q. 2. cap. hoc ipsum.

a ¶ Sic habet hoc caput in epistola, qua nuper vnà cũ aliis Isidori operib. est impressa Parisijs: & ita inscribitur, Isidori Hispalensis archiepiscopi epistola ad Massanum episcopum Domino sancto, meritisq; beato, &c. *In epistola autem lõgiore, eodẽ argumento & iisdem penè verbis, (qua & ibidẽ & antea Antuerpiæ cũ libris de summo bono impressa est) nõ fit hoc loco*

Eps qñqu peccat si nõ dispensat.

d ¶ Antiquitatem.) id est, mores antiquos.

e ¶ Atque ignominiã.) Ex hoc verbo, & ex illo verbo, depositionem, est arg. quod episcopus pot depositũ & infamem restituere 2. quia ignominia idem est quod infamia, vt ff. de ijs qui not. infa. l. 2. ignominiæ. & sic patet, ꝙ potest tollere infamiam, quod concedo 3. vbicumq; potest dispensare, vt dixi 2. q. 7. §. hinc colligitur.

Infamiam potest eps tollere.

2 De hoc legi. & no. su. cad. con. umaces.

3 Idem so de Fan. qui approbat illam totã gl.

f ¶ Depositionem.) idest, suspensionem. sic 45. dist. clericus.

g ¶ Discors.) Nonne illa sententia est potius sequenda, q̃ maiorem continet pietatem? vt 9. d. sana. licẽt enim canõ Apostolorum potior sit, quia antiquior sit aliis canonib.: tamen præiudicatur 4. ei per posteriores, vt 82. d. presbyter. idem patet in canone Hieronym. vt 26. distinctio. deinde. & ca. acutius. Item quandoq; præiudicat ille canon, qui non est potior, vt 25. quæst. 1. contra statuta, quod ergo dicitur hic, intellige cũ ambæ cõstitutiones sunt particulares, & locales: & de illis loquitur ca. 19. distinct. in canonicis, sed si ambæ sunt generales, sẽper posterior præiudicat, vt extra de cogna. spiri. capitu. 1. ff de lega. non est nouum. Sed qualiter præfertur vnus canon alteri, cum omnes sint promulgati instinctu spiritus sancti. 16. q. 3. nemo 5. Respon. quod duo canones possunt esse cõtrarii, & tamen vterque est iustè institutus, quod enim vnus, statuit, & iustè; alter contrarium potest statuere, & iustè 63. d. §. verum extra de const. ang. & affi. non debet.

Canon canoni an præiudicet.

4 Videas qđ leg & not. 18. dist. quoniam quidem.

h ¶ Cuius aut antiquior.] Si ambo sunt æqualis pietatis, 19. dist. in canonicis,

5 Et melius 25. q. 1. violatores, & inf. cap. prox. in princ. & inf. eod. si ille, Arc.

1 Ad hoc If. 23. q. 1. noli. vbi de hoc, & inf. eod. si quis. vet. ꝙ si vbi ā hoc arg. inf. c cõsiderā dum. Archid.

c ¶ Necesse.] Ex hoc verbo, necesse, & ex illo verbo, præcipiunt, quod supra ponitur, patet dispensationem quandoque esse debitam 1. vt sup. eadem, vt constituetur, & sic patet, quod episcopus peccat si non dispen-

QVICVMQVE. CASVS. Concludit Grat. ex ſupradictis breuiter epilogando ſolutionem, quę eſt ſupra in §. quomodo. Sed huic ſolutioni obijcit conſequens, & alia vſque ad §. ſed illud.

SI quis) CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte, ꝓbat Hormiſda, ꝙ ſi aliquis clericus fuerit in adulterio deprehẽſus, uel cõuictus, vel confeſſus, nõ poteſt ad ſuum honorẽ redire. Et hoc ꝓbat per verba Nicęni cõcilij ccc. & xviij. eõrũ, & reprehendẽdo deridet eòs, qui dicebant rigorẽ non eſſe ſeruandum circa delinquentes. In ſecunda parte, quæ incipit ibi: (Quod ſi eos.) dr, ꝙ ſi clerici delinquentes verè pœnitent, reſtitui poſſunt exemplo Dauid. Si verò non reſipiſcũt, non eſt eis indulgẽdum, cum Deus non idulgeat, & ſi eis falſo idulgeamus, i die iudicij dicturi ſent contra nos, ꝙ nos non debuiſſemus eis indulſiſſe, nec permiſiſſe eos in delictis ꝓpter blanditias permanere, vel minas eorum. Et no, ꝙ prima pars facit contra ſolutionẽ Gratiani: ſed ſecunda pro eo. ſequens cap. patet.

a ¶Siquis diaconus.) Prima pars ca. facit contra ſolutionem Gratiani, idem facit pro ea in ſecũda parte, quæ incipit ibi: (Quod ſi eos.)

b ¶Ecce.) Vſque ad hunc locum ſũt verba Nicæni concilij.

c ¶Cccxviij.) Ergo videtur, quod hoc ſit ſtatutum Nicæni concilij, cui tot interfuerunt, vt 15. diſtinct. canones licèt Damaſus Papa de ccc. tantum loquatur. 10. quæſt. 1. hanc conſuetudinem. ſed minor numerus non e¶cludit maiorem.

d ¶ Deprehenſi.) Aliquo ſequentium modorum. Videtur ergo, quod ſola deprehenſio ſufficit, vt hic, & 81. diſtinct. presbyter. & habes infra ea. de his, ſed non eſt ita niſi ſint coniuncti vel confeſſi, vt ſequitur inf 2. q. 1. nos in quemquam. & 12. q. 1. non dicatis. Vel intelige, deprehenſi ita ꝙ factum ſit notorium ex facti euidentia 1. vt extra de cohab. cleri. & mulie. tua. tales enim qui in maleficio publicè deprehenduntur, ſine iudicio damnantur, vt C. de defen. ciu. l. defenſores lex ſeptima eſt.

e ¶Non poſſunt.) De iure.

f ¶Pietate.) ironicè loquitur.

g ¶In ſancto.) Supra ead. miror.

h ¶Rementio concilij Ancyrani: *ſed in editione Pariſienſi titulus hic eſt;* Iſidori Hiſpalẽſis archiepiſcopi epiſtola de reſtituẽdis in priſtinam dignitatem clericis pœnitentibus *ſeu*, Explanatio canonum aliquot Ancyrani concilij. *Veruntamen in canone illo xix. verſionis Dioniſij (qui apud Græcos, & in alijs verſionibus vigeſimus eſt) vbi legitur*, perfectionem conſequi ſecundum priſtinos gradus. *Græcè eſt, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς προάγοντας*, ſecũdum gradus, qui eo deducunt. *& Balſamon longè aliam ſententiam elicit, quam Iſidorus.*

β Ecce.] *Hic in epiſtola longiore multa interiiciuntur.*

γ In fine:] *Hæc nunc leguntur in longiore epiſtola, non aut em in alia, quam cæteroqui Gratianus videtur ſecutus.*

Quicunq; igitur pro criminibus ſuis dignè Deo pœnitentiam obtulerint, auctoritate Gregorij, & Auguſtini, & Hieronymi, & Iſidori gradũ priſtinæ dignitatis recipere poſſunt. Qui autem non odio criminis, ſed timore vilitatis, vel ambitione honoris falſas Deo pœnitentias offerunt, in priſtini honoris gradum reparari minime poterunt.

Sed obijcitur illud Hormiſdæ Papæ, qui ſcribit omnibus epiſcopis per vniuerſas prouincias.

¶Diaconus, aut presbyter in adulterio deprehenſi reparari non poſſunt. C. XXIX.

SI quis a diaconus a, aut presbyter poſt acceptam benedictionem leuiticam cum vxore ſua incontinens inuenitur, ab officio ſuo deijciatur. † ¶Ecce b manifeſtè cõſtat, quia ſecundum titulos antiquorum Patrum ſancto ſpiritu β ſuggerente conſcriptos, & ſecundum ſententias cccxviij. c epiſcoporum, quas etiam Gallicani canones conţinere videntur, clerici in adulterio deprehẽſi d, aut ipſi cõfeſſi, aut ab alijs cõuicti ad honorẽ redire nõ poſſunt e. Sed quia fortè nõ deſunt, quib. pro nimia pietate f ſupraſcripta ſanctorum patrũ ſeueritas minimè placeat; ſciant ſe cccxviij. eõrum, qui fuerunt congregati in cõcilio Nicæno, & reliquos ſtatuerunt canones, ſnĩas reprehendere, vel damnare. Sed fortè maior eſt in illis pietas, quàm in ſupraſcriptis trecentis decẽ & octo epiſcopis? maior eſt in illis miſericordia, quã in ſancto g Ioanne apoſtolico Papa? maior charitas, quàm in reliquis sãctis ſacerdotibus, qui hoc † exemplo remedia h eccleſiarum ſuis diſſinitionibus deliberauerunt? Et ideo aut promptа † voluntate præceptis illorum cõſentiant; aut ſi non fecerint, omnibus i illis contrarios ſe, & inimicos k eſſe cognoſcant. Quę eſt iſta iuſtitię inimica benignitas,

Araſicum, cap. 23. & Aurel. 5. c. 4. Pann. l. 3. c. 98. Anſ. l. 11. c. 87.

† Concor. cũ hoc text. in l. ſi adulterium. cum ibi. not. per Bar. ff. de adul.

ſup. e. miror.

† *al. pro exemplo & remedio*] *Anſ.*

† *al. prona.*

1 Sola deprehẽſio ſufficit ad notã infamiæ inducendam, ff de ri. nup. palã. §. quæ in adulterio ſecundum Goff qui ita no. extra de iud. cũ non ab homine. Archid.

h ¶Remedia.) i. pœnas cõtra illos, q nõ ſeruãt ſtatuta.

i ¶Omnibus.) Argu. quod qui vni facto contradicit, omnibus contradicit: ſic ſupra, 4. diſt. denique. de pœn. diſt. 3. fratres, & extra de regu. iur. defleat. de conſer. diſt. 2. comperimus.

Inobediens prælato eſt ei inimicus.

k ¶Et inimicos.) Not. ꝙ eo ipſo, ꝙ aliquis non obedit prælato,

Digitized by Google

prælato eius est inimicus, vt 24.q.3.quoniam vetus.sup. cad.si quis præpostera.

a ¶ Palpare.) Idest, adulari.

b ¶ Deberemus.) Nō. dispensationem esse debitam, ut supra ea.vt constitueretur.& 11.q.3.plerumque.

ADDITIO, Dicas breuiter, ꝙ vbicunque persona, res, & locus eam exigit, debita est. 19 d.c.1.& sup.ead dis. duo ver. percipiunt & ver. necesse.& inf.ea. considerandum. Quod dic vt plane not. in Speculo de legato §. genera autem: & not.ext.de sent.excom. pueris. Arch.

AD-

palpare a criminosos, & vulnera eorum vsq; in diem iudicij incurata seruare? ¶ Quòd si eos durissimam pœnitentiam per plures annos videremus agere: tunc nos & saluti eorum possemus consulere, & statura canonum debere mus b temperare. Cum vero in aliquibus nec compunctio humilitatis, nec instantia orandi, vel plangendi appareat,

Psal 6. nec beatum Dauid imitentur, qui dicit: (Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meū rigabo.)

Psal.101. & illud: (Cinerem tanquam panem manducabā, & potum meum cum fletu miscebam.) nec eos ieiunijs: vel lectionibus vacare videamus, possumus agnoscere, si ad pristinos honores redirent, cum quanta negligentia, & cum quanto corpore, & animæ suæ inimica securitate permanerent; credentes, quòd sic eis, non acta pœnitentia digna c, dimiserit d Deus, quomodo sacerdotes indulsisse uidentur. Verè dico, quia illi ipsi, quibus cum periculosa, & falsa misericordia indulgere uidemur, cum ante tribunal Christi pro tantis peccatis damnandi aduenerint, contra nos causam dicturi e sunt, dicentes, quòd dum aut asperitatem linguæ eorum expauimus, aut falsa blandimenta, & periculosas adulationes ipsorum libenter accepimus, in eisdem permanere peccatis, eis inutiliter indulgemus f, aut ipsa peccata augere permittimus g;

Num.16. non recolentes illud, quod in vetere testamento scriptum est; quia vno h peccante, contra omnes ira Dei desæuijt.

Conscientia sola dānandos accusabit.

a ¶ Si quis.) *Hinc vsq; ad vers.* Ecce *sunt ex c.23. cōcilij Arausici, quod videtur citatum fuisse ab Hormisda, siue alio quisquis fuerit huius capitis auctor. Anselmus quidē & ipse Hormisdam citat.*

β ¶ Sancto spiritu.) *Apud Anselmum legitur,* a sancto Ioanne Papa transmissos, & cccxviij. episcoporum sentētias, *quod uidetur cōuenire cum his, quæ paulo inferius habentur,* Maior est in illis misericordia, quam in sancto Ioanne apostolico Papa.

† *al. ex dictis Hieronymi.*

Item Hieronymus.†

¶ Difficile est post lapsum ad pristinum gradum redire. C. XXX.

Poly.l.4. tit.39. Burc.l.19.c.78: luo p.15.ca.91.

† *post lapsum*) desunt fere in omnibus exemp.

QVicumque dignitatē diuini gradus nō custodiunt, contenti fiant animam saluare. Reuerti enim in pristinum gradum (post lapsum † difficile K est.

¶ *Simile quoddam priori parti huius capitis habetur in can. 27. Basilij ad Amphilochium, & in can. 26. synodi in Trullo.*

*Item Basilius.*a

¶ Lapsus post pœnitentiam altario tantum ministret. C. XXXI.

Burc.l.19.c.80. luo p.15.c.93.

† *a suo gradu.*

QVi sub gradu l ceciderit, post pœnitentiam con-

c ¶ Digna.) Qui nulli facit. 24 q. legitur.

d ¶ Dimiserit.) Non .n. tam cito dimittit Deus sicut sacerdos absoluit. de pœn. di. 1. quam pœnitet.

e ¶ Dictum.) Nūquid uoce tunc loquentur, cū Apostolus dicat, ꝙ tūc linguæ cessabunt licet propheta contrarium dicat: Exultationes Dei in gutture eorum. Sed q d quid sit, tunc nullus accusabit alium sed conscientia accusabit quemlibet 9.q.4.alio rum.

f ¶ Indulgemus.) Idest, indulsimus.

g ¶ Permittimus.) Idest, permisimus.

h ¶ Quia vno.) Scilicet Achor. 2.q.1. audacter. inf 1.q 4. §. itē peccato Achor. Ioan.

i QVicunque.) ¶ Diuini.) ideſt eccleſiaſtici.

K ¶ Difficile.) Tale difficile habes. 47. d. quantumlibet. alias ponitur pro non. 2.q. 6.§.biduum. ver si ad uersus, & 47. dist.c. fin.

QVi sub gradu.) CASVS. Aliqs existens in gradu sacerdotali mortaliter peccando cecidit. dicitur quod iste talis debet esse contentus baptizare. cōionem infirmis dare, diuina officia celebrare: sed ad superiores ordines non ascendat, vel diuina officia celebrabit tanquam clericus, sed non sacrificabit. Alia littera habet: Qui ceciderit a gradu. & secundum hoc sic pones casū: Aliquis sacerdos depositus fuit propter peccatum; qui acta pœnitentia uolebat restitui, quæritur an possit? rñdet. ꝙ non: sed in necessitate potest baptizare, cōionem dare, & altario ministrare, nō tamē Missam cantabit

l ¶ Sub gradu) Idest, in gradu.

¶ a Ba-

Digitized by Google

tentus fiat baptizare a communionem infirmis dare, & altario tantummodo miniſtrare b.

a ¶ Baptizare.) Sed nonne iſtud laico conceditur, ut 1.q.1.quod quidam? Sed dic ꝙ iſte poteſt ſolenniter baptizare 1, quod laicus non poteſt, vt 81.dist.ſi diaconus. Item obijcitur, ꝙ ſi iſte poteſt bapitzare, ergo & ſacrificare, vt dicit Hie. 1.q.1.ſicut Chriſtus. Sed ibi loquitur de adhuc tolerato.

b ¶ Miniſtrare.) non celebrare. Vel dic, quod poteſt remanere 2. in officio ſacerdotali 3. ſed nõ poteſt eſſe epiſcopus

PResbyteros.) CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte loquitur de quibuſdam presbyteris, & diaconis, qui coacti coactione conditionali dæmonibus immolauerunt: de quibus quæſitũ eſt quomodo debeant puniri, & reſpondet presbyteri & diaconi, ꝙ coacti fuerunt coactione conditionali, ſi vere pœniter eos feciſſe, & poſtea fideliter non ficte paganos impugnauerunt, honorem ſuum retineant, ſed in ſuis officijs nullo modo miniſtrent, niſi epiſcopus laboris eorũ poſtea conſcius, cũ eis duxerit diſpẽſandum. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, (Qui autẽ fugiẽtes.) dicitur, quod illi qui fugientes comprehenſi ſunt, & coacti coactione violenta dæmonibus immolare, nec peccauerũt: & nullo modo ſunt puniendi, nec laici propter hoc debent a promotione repelli. In tertia parte, ꝙ incipit ibi, (De his autem.) dicitur, ꝙ illi qui ſpõte hoc fecerunt ſicut factũ fuit ſub tyrãno Licinio, admitti debẽt ad pœnitentiam & cõmunionem eccleſiæ.

c ¶ Qui immolauerunt.) Coacti conditionaliter.

d ¶ Inierunt.) Scilicet ſuperbiæ cauſa.

e ¶ Et non ex cõpacto.) Idest, figmẽto.

f ¶ Honorem.) Scilicet beneficium.

g ¶ Offerre.) Idest, officium non retinent 4.

h ¶ Fungi.) Hic diſpenſatur in beneficio, ſed non in officio, vt extra de cler. pugnan. in du. Henricus. & inf. ea. dist. ſtudeat.

i ¶ Nec calicem.) Ante confectionem, quia poſt conſectionem non eſt eis licitum offerre. & ſic nõ eſt contra 93.dist. peruenit.

K ¶ Penes.) Hic patet ꝙ epiſcopus diſpenſat in hæreſi, & cum ſchiſmatico. vt ſu. vt conſtitueretur, non tñ cum excommunicato miniſtrante. 11.q.3.ſi quis epiſcopus.

l ¶ Per neceſſitatem.) Famis. imõ potius debent mori fame, quã veſci idolothytis. 32.q.4 ſicut ſatius & inf. 32. q.5. ita ne. Vel vocat hic neceſſitatem coactionem.

m ¶ Ampliorem cautelam.) Quandoque enim ad cautelam imponitur alicui pœnitentia, vt 34.q.2.in lectum.

a ¶ Com-

Baptizare ſolenniter laicus non põt.

1 Etiam poterit ratione ordinis quod non poterit laicus. Ioan. de Fan.

2 Diſpenſatiue, Hug.

3 Secundum hunc intellectum poterit conficere, corpus Chri & alia facere, & ea ſola pœna hic imponit in eũ, quia non poteſt amplius promoueri, ſecũdum hoc nõ eſt cõtra 1. quæſt 1. ſicut Chriſtus,

4 Dic planẽ offerre. 1. in altari conficere. q.d. beneficiũ retinebit, ſed nõ officium ſic If. ea. ſtudeat in fi. 28.dist. presbyterum ext. de cler. pugn. in du. Henricus. ſic econtra retinet quia officium ſed nõ beneficium. 1 q.5 c.1 Ioã. de Fan.

Item ex concilio Ancyrano, c.1. & ſequentibus.

¶ De ſacerdotibus, diaconis, & laicis, qui idolis thurificant. C. XXXII.

PResbyteros, qui immolauerunt c, & poſtea certamen iterum inierunt d, ſi e ex fide luctati ſunt, & non ex compacto e ad oſtentationẽ, ut caperentur, ipſi fecerunt: hos placuit honorẽ f quidem ſedis propriæ retinere, offerre g autem illis, & ſermonem ad populum facere, aut aliquibus ſacerdotalibus officijs fungi h non liceat. ¶ Diaconi ſimiliter, qui immolauerunt, poſtea vero iterum reluctati ſunt, aliàs † quidem honorem habere oportet: ceſſare autem debent ab omni ſacro miniſterio, ita vt nec panem, nec calicem i offerant, nec Euangelium pronuncient: niſi forte aliqui epiſcoporum conſcij ſint laboris eorum, & humilitatis, & manſuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere, vel adimere. Penes K ipſos ergo erit de his poteſtas. ¶ Qui autem fugientes comprehenſi ſunt, vel a domeſticis traditi, vel ademptis facultatibus ſuſtinuere tormenta, aut in cuſtodiam in truſi proclamauerunt ſe Chriſtianos eſſe, & eouſque adſtricti ſunt, vt manus eorum comprehendentes violenter attraherent, & funeſtis ſacrificijs admouerent, aut aliquid polluti cibi per neceſſitatem l ſumere cogerentur, confitentes iugiter ſe Chriſtianos eſſe, & luctũ rei, quæ contingit, inceſſabiliter oſtendentes omni deiectione & habitu, & humilitate vitæ, hos velut extra delictum conſtitutos, a communionis gratia non prohiberi decernimus. ¶ Si uero prohibiti ſunt ab aliquibus propter ampliorem cautelam m, uel propter quorundam ignorantiam, ſtatim recipiãtur. ¶ Hoc autem ſimiliter, & de clericis, & de laicis cæteris obſeruari conuenit. ¶ Perquiſitũ eſt autem & illud, ſi poſſunt etiã laici, qui in has neceſſitatis anguſtias inciderunt, ad clericatus

Bure. l.5. cap. 40. & 41.
Iuo par. 2. c. 49. & 50.
Poly. l.6. tit. 12.
C.2.
† *illum*) priſca verſio.
cap. 3.

SED ILLVD. CASVS. Modo respondet Gratianus tribus c. supradictis, scilicet illis cap. si quis diaconus. & duobus sequentibus; & cuilibet dat suā solutionem, & generalem solutionem ad omnes supradictas contrarietates, dicens ꝙ ea, quæ prohibent restitutionem lapsorum, intelligēda sunt cū crimina sunt manifesta ante ordinationem, vel post: q̄ vero permittunt, de occultis intelliguntur, quib. per occultam pœnitentiā purgatis ī suis ordinib. remanere possunt. Et hoc probat duobus cap. seq.

a ¶Cōmodari.] Quia restituuntur ad communionem, 1. non ad officium vel beneficium: tamen dabitur sustentatio eis, 16. q. 6. de lapsis. Io. de Fant.

ADDITIO. Sed videtur contra, quod nota. 1. q. 7. maximum. & 21. dist. §. non autem in gl. sed videtur. in fi.

SED

ordinem promoueri. ¶Placuit ergo & hos, tanquam qui nihil peccauerint, si & præcedens eorum vita probabilis sit, ad hoc officium prouehi. ¶De his autem, qui negauerunt præter necessitatem, aut præter ablationem facultatum, aut præter periculū, vel aliquid huiuscemodi (quod factum est sub tyrannide Licinij) placuit sanctæ synodo, quamuis humanitate perhibentur indigni, tamen eis beneuolentiam commodari [a].

Conc. Nicænum 1. c. 11.

α ¶ Si ex fide.] *Hic verba concilij sunt in compendium redacta: omnino autem versio Dionysii, quam attulerunt Burchardus & Iuo, propius accedit ad verba Græca. Sunt tamen nonnulla in hoc capite emendata, & locupletata ex versionibus, quas Gratianus videtur secutus.*

β ¶Nec Euangelium pronuncient.] *In versione antiquiore est*, nec pronuncient, *in alia quam Burchardus attulit*, vel prædicando, *Græcè, κηρύσσειν, quod proprie significat Euangelium, & fidei doctrinam prædicare.*

Sed illud Hormisdæ [b] Papæ desidiosos, & negligentes non vere pœnitentes reparari prohibet. ¶Illud autem Hieronymi [c] fatetur hoc esse defficile, non impossibile. ¶Basilius [d] autem circa delinquentes rigorem iustitiæ seruandum ostendit, quem circa pœnitentes alij relaxandū misericorditer affirmant. ¶Possunt & aliter distingui præmissę auctoritates: Quorum enim crimina manifesta sunt ante vel post ordinationem a sacris ordinibus deijciendi sunt:: quorum autem peccata occulta sunt, & satisfactione secreta secundum sacerdotis edictum purgata; in proprijs ordinibus remanere possunt. Vnde Nicolaus Papa Carolo archiepiscopo, & eius suffraganeis.

Rabba. pœn. c. 1.

In gestis concilij Vormaciēsis, c. 11. Vide Iuonem par. 10. c. 180.

¶Non potest restitui in sacerdotem, cuius crimen fuerit manifestum Cap. XXXIII.

Pann. l. 3. c. 136.
† *al. aut.*

SAcerdotes, si in fornicationis laqueum ceciderint, & † criminis manifestus [e], siue ostensus fuerit actus; sacerdotis non possunt [f] † habere honorem secundum canonicæ institutionis auctoritatem.

† Adde ad hunc tex. ꝙ not. Bart. in l. si adulterium. ff. de adul.

Item Rabanus archiepiscopus scribit ad Heribaldum, lib. pœn. c. 1.

¶Qui valeant reparari post lapsum, uel non. Cap. XXXIIII.

Bur. l. 19. c. 150.
Iuo p. 6. c. 400.
Pann. l. 3. c. 152.

DE his vero visum est nobis scribendum, qui sacros ordines habentes, ante vel post ordinationem contaminatos se esse in capitalibus criminibus confitentur. In quibus, vt mihi videtur, hæc distantia esse debet; vt hi, qui deprehēsi [g], uel capti fuerint publice in periurio, furto, atq; fornicatione, & cæteris huiusmodi criminibus; secūdum canonū sacrorū instituta, a proprio gradu decidant: quia scandalū est populo Dei tales personas supra † se positas habere quas ultra modū uitiosas esse cōstat. Nempe inde

† *al. superpositas.*

b ¶Sed illud Hormisdæ.] Supra ca. si quis diaconus.

c ¶Hieronymi.] Su. ead. quicunque.

d ¶Basilius.] Sup. ea. qui sub gradu.

SAcerdotes.] CASVS. Carolus archiep̄s q̄siuit a Papa vtrum sacerdotes quorū fornicatio est manifesta rei euidētia, vel per testes, possint habere honorē sacerdotii. Et rñdet, ꝙ nō, secundū canonicam institutionē.

e ¶Manifestus.] Per euidentiam facti.

f ¶Non possunt.] Sine dispensatione 2. sed si est occultū possunt sine dispēsatione post pœnitentiā.

2 Ad hoc 81. di. ministri. extra de big. quia, &c. & forte cum hoc potest dispensare episcopus. secundum, id quod no. In no. extra de cler. per. in ca 1. in gl. 1. in probatione.

DE his vero.] CASVS. Quidam in sacris ordinibus constituti fecerunt periurium, furtum vel fornicationem, vel huiusmodi: quare quæsiuit Heribald⁹ ab archiepiscopo Rabano, an tales debeāt cadere a primo gradu. Et rñdet q̄d sic, si publica sūt eorum delicta: q̄a scādalum est tales præesse, & laici inde detrahūt sacrificio Dei sicut factum fuit ꝑ filios Heli. Si autem peccata eorū sint occulta, & per occultā pœnitentiam deleātur, ad consilium sacerdotis in suis gradib. remanentes indulgentiam a Domino consequuntur.

g ¶Qui deprehensi.] Et conuicti, vt 15. q. vlt. cap. vlti. & extra de iudi. cum non ab homine. & aduocabit testes,

Deprehensus in crimine potest p 10. horas detineri.

per quos probabit ipsum in crimine deprehensum, & detineat eum per viginti horas. ff. de adul. capite.

DE eo autem CASVS. Quosdam hæreticos debebat Cyprianus ecclesiæ reconciliare: sed differebat. q̄. fuit ergo Antonianus quare differret? Et rñdet, ideo, vt congregato concilio episcoporum de communi consilio reconcilientur. ante vero reconciliationem nullus eis communicaret debet.

de aſt. inquisitionis tamen de occulto peccato. non facit manifestum. Io. de Fant. & facit ad hanc materiã quod legi. & not. extra de tẽpo. ordin. ex tuarũ & de fur. cap. fin. Archid.

retrahuntur homines a sacrificio Dei (sicut quondã, Heli filijs peccantibus, fecisse leguntur) & rebelles hinc atque contrarij existẽtes, eorum prauis exemplis quotidie peiores fiunt. Qui autem de prædictis peccatis abscondite a se admissis, per occultam confessionem coram oculis † Dei præsente etiam sacerdote, qui eis indicturus est pœnitentiam, confitentur, & semetipsos grauiter deliquisse queruntur; si se per ieiunia [a], & eleemosynas, vigiliasque, & sacras orationes purgare certauerint, his etiam gradu seruato [2], spes veniæ de misericordia Dei promittenda est.

1. Reg. 2.

† al. angelis.

a ¶ Si se per ieiunia.] *Sic etiam in manuscriptis. & apud Iuonem & Pannormita. In originali autem legitur* si veraciter pœnituerint, & se per ieiunia. *Itemque Burchardus, qui cap. hoc citat ex concilio Ilerdensi.*

4 *De lapsis etiam in hæresim hoc obseruandum est, vt ante sententiam concilij nullus eis communicet.*

Vnde Cyprianus Papa Antoniano ait inter cætera, lib. 4. epist. 2.

¶A communione abstineant, qui lapsi ante restitutionem communicant. Cap. XXXV.

Anſ. l. 8. c. 82.

† al. tamen.

DE eo autem †, quod statuendum esset circa causam lapsorum, distuli; vt cum quies, & tranquillitas data esset, & episcopis in vnum conuenire indulgentia diuina permitteret, tunc communicato [b], & liberato de omnium collatione cõsilio, statueremus, quid fieri oporteat: Si quis vero ante consilium nostrum, & ante sententiam de omnium consilio statutam lapsis temere communicare voluisset, ipse a communicatione abstineat.

2 Concor. l. 3. §. mittantur. cũ not. ff. de ven. in spic. l. ab Anastasio. C. manda.

Ad hoc ergo p occultus peccator possit promoueri. confitebitur ep̃o crimẽ suum; & non ei soli, sed coram aliquibus personis & sic poterit dispensare secum sed vt dixi sup. 25. dist. cap. vlt. peccatũ hue sit occultum siue manifestũ, dum tamẽ sit enorme sem p impedit ne possit sine dispẽsatione promoueri: licet possit exequi susceptũ ordinẽ cũ est occultũ peccatũ, & p occultum peccatũ impediat promouendum habes extra de tẽpo. ord. ex tenor. Io. Sed hæ opiniones hodie sublatę sunt per decret. extra de tempo. ordi. c. vlt. B. Sed nunquid sacerdos tempore pœnitentiæ potest exequi officium suum? vr p non, vt su distin. 6. testamentum. de confec: distinct. 2. si non sunt. & cap. quotidie. & sup. ea. quod est hoc: cum quilibet sit suspensus quantum ad se propter mortale peccatum, vt 1. q. 1. sacerdotes, & facit ad hoc extra de celebra. missa. de homine. Dico p melius est vt abstineat, si credit se indignum. si autem conteritur, dico p potest; celebrare non obst. supra. dist. 33. habuisse. quod est contra. sed illud intelligitur de eo quem non pœnituit adhuc. de pœnit. d. 3. inter hæc. hircum.

Sacerdos tẽpore pœnitẽtiæ an possit suum officium exercere.

3 Sub. nisi sit tale peccatũ p acta pnia nõ possit in ordine remanere. extra de tẽpo. ordi. capitulo vl

DE LAPSIS. Hic incipit quarta pars huius d. in qua loquitur de hæreticis, qui olim sine cõciliis non reconciliabantur. Ioan. de Fan.

CASVS. Supra dictum est de aliis lapsis, nunc vero de lapsis in hæresim dicit, p non est communicandũ, eis ante reconciliationem: quod probatur sequenti cap.

5 *Quod vero [c] supra de homicidijs statutũ legitur, intelligendum est, quando facultas fugiendi datur, nec necessitate claudunturobsidionis. Cæterum, cum necessitate angustati effugere non possunt, si tunc homicidium admiserint purgati per pœnitentiam, & officio, & communioni reddentur.*

Supra ea. c clericũ, & c. de his clericis, & c. miror.

Vnde in concilio Ilerdensi, c. 7. legitur.

b ¶Communicato.] Olim enim episcopus solus non poterat sine concilio reconciliare hæreticum, vt 1. q. 7. si quis episcopus. sed hodie secus 4. extra de hæreti. ad abolendam. §. præsenti.

Hæreticum reconciliare pôt episcopus hodie sine concilio. 4 Sub. & hoc pp periculũ, qd hodie etiã nimis inualuit. ad idẽ extra de purga. c. inter. secundã Host.

QVOD VERO. Hæc est quinta pars huius distin. in qua ponitur quid iuris sit de homicidijs volũtariis vel casualibus, vel necessariis. Ioan. de Fan.

CASVS. Iste §. respicit illa, miror. clericum. & de his. in quibus dicitur, p clerici homicidæ carere debẽt officio percepto quod Grarianus dicit esse verum de illis. qui poterant homicidium euitare. Cæterum si necessitate obsidionis angustiati fecerunt homicidium, pœnitentia purgati remaneant in officio, vt probatur sequenti capitulo.

c ¶Quod vero.] Supra eo. cap. clericum. & c. de his clericus. & c. miror.

De his

Digitized by Google

DE his clericis. CASVS. Quidam sacerdotes Leuitæ & subdiaconi in obsidione positi hostes interfecerunt. vnde quæsitum fuit de his, an possint in suis ordinibus remanere? Respon. conciliū ꝙ quilibet clericus, vitare debet sanguinis effusionem, sed si in hoc de ante aduentum paganorum: si enim esset ineuitabilis necessitas non imponeretur eis pnīa, vnde dicas, quod si est necessitas ineuitabilis, sine omni dispensatione potest celebrare in ordine habito: sed non debet promoueri sine dispensatione, vt extra de ho.c.continebatur. Sed ob. extra eo. lator. vbi dicitur, ꝙ licitè potest promoueri ad superiores ordines. Ioā. Sed illud est dispēsatio. ꝺ hoc dixi supra e.c. de his Sed melius dicas, ꝙ ibi fuit casus fortuitus. B.

¶ Post duorum annorum pœnitentiam officio, & communioni restituantur clerici, qui in obsidionis positi necessitate sanguinem fuderunt.

Cap. XXXVI.

DE his clericis, q in obsessionis necessitate positi fuerint, id statutū est, vt qui altaria ministrāt, & Christi corpus, & sanguinem tradunt, vel uasa sacro officio deputata contrectant, ab omni humano sanguine, etiam hostili se abstineant. Quòd si in hoc [a] inciderint, duobus annis, tam officio, quàm communione corporis Domini priuentur [b], ita vt his duobus annis vigilijs, ieiunijs, orationibus, & eleemosinis pro uiribus, quas Dominus donauerit, expientur: & ita demum officio, vel communioni reddantur: ea tamen ratione, ne vlterius ad officia potiora prouehantur. Quod si in definito tempore negligētio res circa salutem suam extiterint, protelandæ ipsius pœnitentiæ tempus in potestate maneat sacerdotis.

Casu quoque si clericus homicidium fecerit in proprio gradu ex dispensatione remanere permittitur.

Vnde Vrbanus II. scribit Guernerio Nabornensi episcopo.

¶ Qui casu homicidium facit, ex dispensatione in ordine suo permaneat. Cap. XXXVII.

Pann.l.3.c.154. CLerico [d] iaciēte lapidem puer dicitur interemptus: Nos pro amore [e] tuo in suo ordine eum permanere permittimus: ut tamen semper in pœnitentia [f] & timore permaneat.

Item Stephanus V. Sichiberto Corsicæ episcopo.

¶ De eodem. Cap. XXXVIII.

Pann.l.3.c.155. QVia te quasi obnoxium iudicas [g], eo quòd à Sarracenis captus homines interfeciſſe uideris; bene facis. Sed quoniam non tua sponte id feciſſe cognoſceris, inde canonicè [h] nullo modo iudicaris.

Si vero ira presbyter commotus aliquem interfecerit, & si animum occidendi non habuerit; perpetuo tamen depositus erit.

Vnde Nicolaus Papa scribit Hosbaldo choriepiscopo a Quadrantino.

a ¶ Choriepiscopo.] *Antea legebatur, coepiscopo; emendatum est ex omnibus, quæ collata sunt uetustis Gratiani exemplaribus, optimeque conuenit verbis Nicolai.*

c ¶ Sacerdotis.] Vide quomodo circa canones pœnitentiales habet ipſe sacerdos plenam potestatem 2. vt 26. q. 7. tēpora. secundum leges duplicatur tempus pœnitentiæ eis qui nō seruāt pœnam, & pœnitentiam iniunctā, vt ff. de pœ. aut dam. num. § inter eos.

Sacerdos plenā ptātē hēt circa canones pœnitentiales.

2 Ad idem de pæn. dist. 1. mensurā. ibi de hoc.

d ¶ Lerico.] Si iſte dedit operam rei licitæ expellēdo porcos de agro suo: tunc intellige, quod minus diligenter fecerit: alias in nullo puniretur, vt dixi supra eod. de his.

e ¶ Pro amore.] Spirituali talis. n amor nō inducit simoniā vt 1. q. 1. filium. &c. latorem. & 35. q. 9. veniam.

f ¶ In pœnitentia.] Interiori: quia sacerdos non facit publicā pœnitentiam nisi ꝺ enormi crimine vt de pæn. dist. 6. sacerdos. & 28. d presbyter.

Sacerdos p̄t qñq; publicam pnīam facere,

QVia te.] CASVS. Sichibertus episcopus Corsicæ inter anguſtias, & iacula Sarracenorū positus, ut periculū euitaret quosdam interfecit ex illis. Super hoc conſuluit dominum Papam: qui respondet ꝙ bene fecit: quia se obnoxium putat: sed quia non sponte hoc fecit, secundum canones non condemnabitur.

g ¶ Iudicas.) Cum non sit.

h ¶ Inde canonicè.) 1. non secundū rigorē canonum: qa tunc nullo modo, vt sup ea. miror, nunc autem misericorditer toleratur. Vel intellige quando ineuitabili 3. necessitate hoc fecerit.

SI VERO. CASVS. Dictum est sup. ꝙ illi qui necessitate obsidionis vel casu aliquos occiderint, possūt in suis ordinibus remanere. Nunc vero dicit, ꝙ si quis ira cōmotus aliquem occiderit, licēt non habeat animum occiden-

3 Hāc sn̄iam teneas: quia de ea intelligitur hoc c. vt no. ext. de hom. inf. in c. ſicut. 1. gl. not. dic. ēt I ff. & sup. ea. de hu.

1 Sic est anti qua gl. Ioan. quāuis pauci hoc hēant Archid. Occidere, vtrum liceat clerico in necessitate.

de necessitate inciderit, officio & cōione corporis Christi duobus annis priuetur, in quibus pœnitentiam agat: qua peracta officio suo reddatur: ita tū quod ad altiora non promoueatur. Si autem in prædicto tpe negligenter pœniteat: in potestate episcopi erit prolongare tempus pœnitentiæ. Sequens § cum seq. c. patet.

a ¶ In hoc.] Ex necessitate.

b ¶ Priuentur.) Ad cautelam, secundum H. t. clerico in nulla necessitate licitū est occidere: Immo potius dēt permittere se occidi: sed nos intelligimus istud de necessitate cuitabili: quia poterat bene exiuisse castrum

occidendi, perpetuò tamen depositus erit: quod seq. ca. probatur.

S Tudeat) CASVS. Quidam presbyter percussit quendam diaconum equitantem: diaconus vero de equo cecidit, & fracta ceruice interijt, vnde Nicolaus Papa ꝓcipit Hosbaldo choriepo Quadrantino, vt suadeat epo suo associare sibi sex vicinos epos: q in simul cum Hosbaldo cognoscant, & si inuenerint ꝙ diacon⁹ a sacerdote non est percussus ad mortē: nec ex percussione ipsius, sed ex ceruicis fractione mortuus est: iniuncta sacerdoti competenti ꝓnitentia suspendatur ad tps a celebratione Missarum: & postea ad sacerdotale redeat officiū. Si vero ex qualicumq; presbyteri percussione diaconus mortu⁹ est: licèt non habuit animum occidendi, tamen deponetur: ita vt si obediēt apparuerit, assignetur es beneficium de ecclesia sua, de quo ipse & sui possint habere solatium sustētationis.

a ¶ Studeat) Bar intellexit hoc c. prout litera sonat, ꝙ licèt ex percussione ceciderit & confregerit ceruicē, nō ideo est sacerdos deponēd⁹. arg. inf. ea. quātū nā si seruum tuum vulnerauī, & illa postea ex ictu alterius periit, nō teneor de occiso. ff. ad l. Aquhuic scripturæ. §. si seruus. & l. ita vulnerat⁹. Et hāc regulā, Qui occasionē damni dat, damnū dedisse vī: intelligit ꝺ occasione proxima & sufficiēti. Sed ex pse est contra. extra eo. presbyterū & ff ad leg. Cor. de sic. nihil interest vnde intelligē, ꝙ si non cecidit ex percussione, sed alio modo cecidit, tunc non tenetur de morte eius, sed de eo quod prius ipsum incaute percussit.

b ¶ Sex.) Quia tot non erant in prouincia illa. 1.

c ¶ Cadens.) Postea.

d ¶ Interijt.) Non ex causa percussionis: sed ex alio casu, quia cecidit.

e ¶ Percussione.) Siue directa, siue occasionali.

f ¶ Et si voluntatem.) Directum.

g ¶ Exodijt) Et sic ꝓp vnum delictum imputantur eīa quæ sequuntur ex illo. inf. eod sæpè. & sup. ea. clericū.

h ¶ Vt tale beneficiū.) Hic dispensatur in beneficio, non in officio, vt 21. d. presbyterū. debet autem de iure carere 2. vtroque quia cui interdī vnum, interdī & reliquū: cum sint connexa, vt 81. d. si quis, nā male merenti continua egestate laborare debēt, vt ff. depos. bona fides. Sed ideo dispensatur, ne propter necessitatem victus ad turpia lucra conuertatur, vt 81. d. ad reatum.

i Et sui.) Sui. n. filij & ipse eadē persona intelliguntur, vt 35. q. 3. §. hac auctoritate. in princip. & vxor dicitur pars viri. 33. q. 2. admonere. vnde vī, ꝙ licet clericus sit suspensus ab homine, vel canone, ꝙ tamen ei relinqui debeat vnde se & suos possit sustentare. & est fi. argu. ff. de preca. l. penultim. ff. de vsu & habi. l. 2. maxime cum

Dispensatur qñq; in beneficio, nō in officio. 2 Per sententiam, nō ipso iure. Archid.

¶ Perpetuo careat officio presbyter, qui ira commotus licèt extra animum, aliquem interfecerit.

Cap. XXXIX.

Luo p. 10. c. 24.

S Tudeat [a] sanctitas tua persuadere episcopo tuo, sibi canonicum sociare numerum collegarum, id est sex [b] ex vicinis prouincijs fratres, & coepiscopos suos: quibus tecum iunctis, & decernentibus, diligenter inuestigiare, & omni nisu scrutari, pcurare, quatenus inuenire valeatis, vtrum percussione iam nominati presbyteri, an ceruicis fractione idem diaconus, vt fertur, extinctus est. Et siquidem à sæpèfato presbytero non ad mortē percussus est, sed ex equo cadens [c] ceruice fracta interijt [d]; secundū arbitrium vestrum pro percussione, incautè agēti presbytero pœnitentiam competentem indicite: & aliquanto tēpore à Missarum solennijs suspēdatur; denuo post hęc ad sacerdotale rediturus officium. † Quòd si veraciter qualicumq; percussione [e] istius presbyteri, ille mortuus est diaconus; nulla hunc ratione ministrare sacerdotis more decernimus: quoniam etsi voluntatem [f] occidendi non habuit; furor tamē, & indignatio, ex quibus motio illa mortifera prodijt [g], in omnibus, sed præcipuè in Dei ministris multipliciter inhibentur, atq; vbiq; damnātur. Verum si presbyter adeo vestro studio obnoxius † fortè claruerit; præcipimus, vt tale beneficium [h] sibi ecclesiæ suæ concedatur; quo & ipse, & sui [i] sufficienter possint habere suæ sustentationis solatium.

† Adde an excōicatus absolutus ꝓcipiat fructus medij tpis. argu. ꝙ non, in l. 1. & l. si vt allegas. C. de testa. mili. & in Authē vt cum d app. cog. §. si vero, coll. 8.

† *al noxius*) luo.

Item ex concilio Maticen.a c. 6.

a ¶ Maticensi.) *Burchardus, & Iuo citant ex concilio Moguntino: in nullo tamen eorum quæ extant, habetur. Simile vero aliquid legitur in concilio Vormac. c. 29.*

¶ De eodem. PALEA. Cap. XL.

Burch. l. 6. c. 33. luo p. 10. c. 162.

QVi vero odij meditatione, vel propter cupiditatem, Iudæū, vel Paganum occiderit; quia imaginē Dei, & spem futuræ conuersionis exterminat †, quadraginta dies in pane & aqua pœniteat.

† *al. extinxit.*

¶ De eodem. PALEA. Cap LXI.

Ans. l. 11. c. 32. † *al. quatuor.*

SI quis homicidium fecerit, si episcopus est, xv. annos pœniteat, & deponatur, cunctos quoque dies vitæ peregrinando finiat. presbyter xij. annis pęniteat, tres † ex his in pane & aqua; deponatur superioris sententia. Diaconus x. annis pœniteat, tres ex his in pane, & aqua: clericus & laicus septem annis pœniteat, tres in pane

Vxor & filij de bonis ecclesiæ pasci possunt.

3 Vel dic, pincijs, id est, diœcesibus, sicut econtra ponitur 11. q. 3. epi q secundum Laur. & Hug.

cùm etiam vxor & filij de bonis ecclesiæ pasci possunt, vt 31. dist. omnino. nec totum extorquendum est a debitore quod habet: sed habenda est ratio, ne egeat. ff. de re iud. inter eos. in fi. ille autem qui excõicatur, nihil percipiet nomine ecclesiæ, extra de appell. pastoralis. Ios

& aqua; & ad gradum cuius libet sacerdotij accedere non præsumat.

Ex prisca versione. Et Tribur. c. 52.

Item ex concilio Ancyrano, c. 22. §. eos vero.

¶ Quinquennio à communione abstineant, qui casu homicidium faciunt. C. XLII.

Poly. l. 6. tit. 10. Burc. l. 6. c. 15. Iuo p. 10. c. 25. & 144.

EOs vero, qui non volũtate, sed casu [a] homicidium fecerint, prior quidem regula post septem annorum pœnitentiam communioni sociauit, secundum gradus constitutos: hæc vero a humana† [b] quinquennij tempus tribuit.

† al. humaniter.

a ¶ Hæc vero.] *Græce est, ὁ δὲ δεύτερος πεντάετη χρόνον πληροῖ, id est:* Secunda vero quinquennij tempus explebit. *Atque ita fere Burchardus, & Iuo ex Dionysij versione. & infra eand. cap si quis voluntate.*

Et in conc. Vormac. c. 39.

Item ex concilio Eliberitano, c. 5.

¶ Quibus temporum spacijs a communione abstineat, quæ voluntate, vel casu ancillam suam interfecerit. C. XLIII.

Rab. pœn. c. 14. Burc. l. 6. c. 19. Ans. Lis. c. 36. Iuo p. 10. cap. 22. & 148.

SI qua fœmina zeli furore accensa, flagellis verberauerit ancillam [c] suam, ita vt intra tertium diem animam cum cruciatu effundat; eo quòd incertum sit, voluntate, an casu occiderit; si voluntate, post septem annos; si casu, post quinque annorum tempora (acta legitima pœnitentia) ad communionem placuit admitti. Quòd, si intra tempora constituta fuerit infirmata, accipiat communionem.

Item ex capitulis Martini Bracarensis episcopi, c. 78.

¶ De his, qui voluntate, vel casu homicidium faciunt. C. XLIIII.

Iuo p. 10. c. 39.

SI quis [d] voluntariè homicidium fecerit, ad ianuam ecclesiæ catholicæ semper subiaceat, & communionem in exitu [e] vitæ suæ recipiat: Si autem non voluntariè, sed casu aliquo homicidium fecerit; prior canon septem annis agere pœnitentiam iussit; secundus canon quinque mandauit.

Item ff. tit. de furtis. L. qui saccum.

¶ De eodem. C. XLV.

Pandect. li 47. titu. 2. le. 79.

QVi saccum habentem pecuniam surripuerit, furti actione, etiam sacci nomine tenetur; quamuis non sit ei animus [f] sacci surripiendi.

talis minister Dei dicitur, vt 15. q. 1. nec is.

b ¶ Humana.] ideo magis est tenẽda, vt sup. 9. d. s. 22. Io. Quid iuris sit de hoc, notani plenè in quæstionib B.

SI qua.] CASVS. Quædam domina furore iracundiæ accensa, ita acriter ancillam suam flagellauit, q̃ intra diem tertiũ expirauit quæsitũ fuit in concilio Elibritano quando possit ad communionem admitti. & rãdet q̃ si volũtariè fecit, post septem ann. pœnitentiam: si casu, post v. poterit ad cõionem admitti: & non ante, nisi intra hoc tẽpus fuerit infirmata. Sequentem casum per te videbis.

c ¶ Ancillam.] Hic habes q̃ æquè puniturdñs occidens seruum suum sicut alienum, vt ff. de iis qui sunt sui vel alieni iur. l. 1. in fi. modica tamẽ castigatio permittitur domino. ff. de iis q̃ sunt sui vel alie. iur. l. 2. vñ secũdum iura nostra seruus potest conqueri de domino, si sęuiat in ipsũ, vt 23 q. 4. si ecclesia &c. qui pecat. ĩ fi. Et dic, vt no. super illo c. si ecclesia, 2. q. 7 quæritur.

Dñs non potest in seruum sæuire.

d SI quis.] ¶ Semper] ideſt, horis statutis. sic 21. d. sacrosancta. & 26. d. si quis vult. & de cõsec. d. 5. nunquam.

e ¶ In exitu.] supple, si moritur añ finitũ tempus pœnitentiæ: quia post tempus pœnitentiæ licite communicat, vt 29. q. 7. si quis de corpore.

ADDITIO. Hoc fit in quibusdã criminibus: & præsertim si quis pœniteat solenniter 26. q. 7. si quis. secundum H.

QVi saccũ.] CASVS. Quidam furatus fuit saccum cum pecunia. Quæsitum fuit an posset conueniri actione furti nomine sacci. Et respondet q̃ sic: licet non habuit voluntatem furandi saccum principaliter.

Furtũ committitur ratione accessionis.

f ¶ Animus.] Sed contra furtum sine affectu furandi non committitur. 13. q. vlt. cap. vlt. & Insti. de vsucap. §. item si is. Sed dic q̃ ratione accessionis cõmittit furtũ: & quæ cõmodatis, vel depositis reb. accedunt. depositа vel commodata intelliguntur. ff commo. l. si vt. §. vsque adeo. Vel dic, animus, scilicet principaliter: sed secundario & indirectè p quandã consequentiam fuit ei animus saccum furandi: & sic non est contrariũ. ff. de fur.

x Alias ei non imputatur. argu. 35. q. 1. si quis insaniens. & no. sup. ea. cleri co. dum tamen daret operam rei licitæ, vt in decret. hic ĩnf. alle. dilectus. & eo. tit Ioa. &c. Arch i,

EOs vero.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Neocæsarien. quanta pœnitentia deberet iniungi eis, qui casu fecerunt homicidium. Et respondet q̃ secundum antiquam regulam septem annorum pœnitentia iniungetur post quam reddeetur communioni. Hæc vero est noua regula, quæ humaniorem imponit pœnitentiam quinque annorum tantum.

a ¶ Seu casu.] Dum tamen culpa præcesserit casum 1. aliquis etiam clericus posset promoueri. extra eod. ex parte. &c. significasti. & cap. dilectus, in fin. immo

Digitized by Google

fur. si quid fur. §. 1. sic & ff. qđ metus cau. l. si mulier. §. pen. 15. q. 1. merito. 23. q. 4. displicet.

CONTRA. CASVS. Dictum est supra in c. studeat. ꝙ si quis faciat homicidium sine voluntate, tamen punitur. Modo probat contrarium. scilicet ꝙ voluntas punitur, non opus. Et hoc probat vsque ad. §. Præmissis.

Contra animum, non opus puniri, lib. 9. eo. tit. ad leg. Cornel de sicariis, exemplo sacrarum litterarum Diocletiani, & Maximiani colligitur.

a ¶Cõtra.) Hucusq; ostendit opus sine animo puniri: nunc ostẽdit contrarium.

Occidens in ludo an sit puniendus.

De eodem. C. XLVI.

EVm q.) CASVS. Quidã ludendo ictu calcis suum socium percussit, adeo ꝙ mortuus est. Iudex loci pp hoc de lictũ eũ voluit punire. consultus est Imperator, an ille dẽat puniri. Et respondet quod nõ dẽt puniri: immo debet liberari ab omni suspicione, & pœna legis Corneliæ: & hoc si probauerit se casu, non voluntate hoc crimen commisisse.

EVm, qui asseuerat homicidium se non voluntate, sed casu fortuito fecisse, cum calcis b ictu mortis occasio præbita videatur; si hoc c ita est, neque super hoc ambigi poterit, omni metu, ac suspicione, quam ex admissæ rei discrimine sustinet, secundum id, quod adnotatione d nostra comprehensum est, volumus liberari.

b ¶Cũ calcis.) Quoniã fecit ludi causa.

c ¶Si hoc.) Scilicet ꝙ in ludo occidit. & istud obtinet cũ ludus licitus est. ff. ad leg. Aquil. nã ludus. sed si est illicitus ludus, nõ excusat 1. vt extra de præsump. c. 1. ex quo autem cõstat ꝙ in ludo mortuus, est, non est necesse probare ꝙ casu occiderit. vt ff ad leg. Aquil. l. in lege. extra de sen. excom. super eo. alias g casum allegat, ipsum probare tenetur, vt C de pigno. act. quæ fortuitis, & C. de in iur. si non conuitij. Ergo si aduersarius dixit, ꝙ ipsum dolo occiderit, hoc ꝓbabit: quia qui dolum obijcit, ipsum ꝓbabit. ff. de proba. quoties, & intellige ꝙ ludus fuit licitus: & secundum hoc intellige quòd non punitur talis lege Cornelia, ex quo nihil fecit dolo: punitur tamen l. Aq. l. in qua venit leuissima culpa. ff. ad leg. Aq. l. leg.

1 Si ludus noxius, id est, nocens est, imputatur. ff. ad l. Aquil. nam ludus. nam omne male ficium præsumitur actũ. hęc tamen præsumptio ex variis circũstãtiis colligitur 22. q. 2 qd ait, &c. ne quis, & de conse. di stin. 4 solet. ff. de acti. & oblig. l. 3. §. verborũ. ff. de iniu. illud §. post. 25. q. 1. illud extra de sẽ. excom c. 1. secundum Goff qui ita no. extra de præsump. c. 1. Archid.

d ¶Adnotatione.) ideſt, lege.

QVantum.) CASVS. Cum Placidus traheret caballos de stabulo, vxor sua inter caballos fortuito casu collisa est: & fecit abortum confractа: & ideo iudex eum punire volebat tanquam homicidam. Consultus Papa super hoc respondet, quod super hoc puniri non debet secundum leges postquam voluntas eius pernicioſa non fuit: sed de furto potest puniri, si alienos caballos furatus est. Potest tñ legi totum illud capitulũ de vxore Placidi, quę dum traheret caballos, collisa est forcuito casu, & fecit abortũ, qua dicit Papa nõ esse puniendã de abortu, nõ sua spõte facto: sed de furto si fecit, pt puniri. Et ita dupliciter H. & Bũ. posuerunt casũ,

e ¶Quantum.) ideſt, ſicut.

f ¶Alienos.) Si vis dicere ꝙ iste furabatur caballos, & ducendo eos collisit mulierem: tunc quod dicit in fine non puniri per leges, verum est. 1. Cornelia de sicar. in qua venit dolus, non latz culpa. ff. de sica, in lege. tamẽ de

Culpa latã in l. Cornelia,

de culpa bene punitur, vt supra eadem causa. studeat.

g ¶Culpabilis.) Et sic patet, quòd licet aliquis de furto teneatur, non tamen tenetur de ijs quæ sequuntur ex furto. sic 15. quæst. 1 sane: suprá. 5. dist. ad eius. ff. de furtis, verum: extra de sponsa. veniens. Argum. contra. supra ead. clericum.

h ¶Non agnoscitur.) Quando eam præmonuit H.

Hinc, & Gelasius † Papa.

† al. Pelagius.

¶De eodem. C. XLVIII.

¶ al. Placidius.

QVantum e dicit iste Placidus †, anno præterito dictum est de vxore illius; quia subito inter caballos inuenta est, & dum traherentur caballi, collisa est illa, & abortum fecit. ¶ Quod si ita est; forte si caballos alienos f tulerit, inde est culpabilis g. Nam de muliere, quæ casu inter caballos confracta est, vbi voluntas illius non agnoscitur h pernicioſa fuisse, non potest, nec debet addici per leges.

Item Nicolaus Papa.

¶De eodem. C. XLIX.

HI, qui arbores incidere videntur, si contigerit, vt cadens arbor occiderit hominem, inculpabiles i sunt,

HI, qui.) CASVS. Quidam arbores incidebant, eis cadentibus quidam homines sunt oppressi ab eis. Quærebatur an essent homicidæ, qui arbores incidebant. Et respondetur; si non est factum eorum voluntate, & debitam cautelam adhibuerũt, inculpabiles sunt. Si vero eorum culpa vel negligentia mortui sunt, deponendi sunt, & non suscipiendi de cætero. Idem est casus sequentis cap. Casus illius c. si duo facilis est, & per te formabis.

i ¶Inculpabiles.) Si fecerunt in priuato loco, tũc. n. nõ potue-

Digitized by Google

pōtuerūt diuinare, vt ff. ad le. Aquil. si putator. & extra vt eccl. benefi. vt nostrum. Si in publico, debuerunt clamare, caue, vt infra eod. si duo.

a Saepe contingit.) ¶ Vel negligentia.) Arg. q. q. occasionem damni dat, &c. 1. sic 86. dist. pasce. 16. q. d. c. cimæ. & ext. de homic. presbiterorū 27. q. 2. si tu & 31. q. 2. de neptis. & 1. q. 1. placuit 3. B. argu. corra. 15. q. 1. inebrianerunt. & ff. de ser. corru. Neratius. § si seruo. ff. d. furtis verum de eo qui fregit ostium mercatricis sed non ideo punitur amplius, quia satis est punitus propter ignorantiam.

b ¶ Insperatus.) Fortuiti enim casus nullo hominum cōsilio prēuideri possunt. ff. de admi. rer. ad ciui. perti. l. 2. C. de pign. act. 1. quæ fortuitis.

c Si duo.) ff. ad legem Aquiliam si putator.

PRAEMISSIS. CASVS. supra in illo c. de his clericis, qui in subdiaconis, & in capitulo illo clerico dictū est q̄ clericis lapsis permittitur in suis ordinibus ministrare, ad maiores vero ascendere nō possunt. Idē dicitur in hoc c. §. q̄ hoc probat per sequens cap. Sed postea exemplo beati Petri probat, quod lapsi post pęnitētiā ad maiora possunt promoueri.

d ¶ Præmissis.) Sup. ea. de his clericis.

e ¶ Permittitur.) Allegādo dicit propter sequen. cap. Ioan.

HI, q.) CASVS. Quidam clerici in sacris ordinibus constituti fornicati sunt; quæsitum fuit, vtrū ad sua officia redire possint, & ad maiora promoueri. Et respondet concilium: si digne pœnituerint, in potestate sit episcopi vel ueraciter afflictis nō diu suspēdere vel desidiosos prolixiori tpe ab ecclesiæ corpore segregare: ita tñ, vt sua loca retineāt, & ad altiora non promoueantur. qui si iterum ipsi lapsi fuerint, omni dignitate carebūt nec habebunt nisi in fine communionem.

f Hi qui.) Hoc cap. habes. 15. q. vl. hi q.

a Sæ-

atque innoxij; quia nec voluntate eorum, nec desiderio, homicidium perpetratum est. Si vero aliqua culpa eorū, vel neglectu moriētis hominis interitus cognoscitur aduenisse, abijciendi sunt a gradu, & in sacro ordine, nullatenus suscipiendi.

Item ex concilio Vormaciensi, c. 29.

¶ De eodem. C. L.

Burc. l. 6. c. 21. Iuo p. 10. c. 150.

SAepe contingit, dum quis operi necessario insistēs arborem incidit, vt aliquis subtus ipsam veniens deprimatur: Et idcirco, si voluntate, vel negligentia a incidentis arborem factum est; vt homicida pęnitētiæ debet omnino submitti. Quod si non voto, non incuria illius, non denique scientia contingit; sed dum ille operi necessario fortassis incumberet, iste insperatus b occurrēs sub arbore improuisus deuenit, & sub ipsa oppressus est, incisor arboris non tenetur pro homicida.

Item ex concilio Triburiensi, c. 36. [Sed ibi copiosius.]

Burch. l. 6. c. 22. Iuo p. 10. c. 151.

¶ De eodem. C. LI.

SI duo c fratres in silua arbores succiderint, & appropinquante casura ipsius arboris frater dixerit fratri caue, & ile fugiēs in pressuram arboris inciderit, & mortuus fuerit, uiuens frater innocens de sanguine germani dijudicetur.

Præmissis d auctoritatibus, lapsis permittitur e, vt post pœnitentiam in suis ordinibus reparari valeant: ad maiorē autē cōscendere post lapsum nulla eis auctoritate permittitur, immo penitus prohibetur.

Vnde in Ilerdensi concilio, c. 5. legitur.

¶ Lapsi in suis ordinibus reparari possunt, sed non ad maiora conscendere. C. LII.

15. q. 8. c. hi qui. Rabanus pęn. c. 1. Burc. l. 19. c. 74. Iuo p. 15. c. 87.

HI, qui faltario Dei deseruiūt, si subito in flenda carnis fragilitate corruerint, & Domino respiciente, digne pęnituerint, ita vt mortificato corpore, cordis cōtriti sacrificiū Deo offerāt; maneat in potestate pōtificis, vel veraciter afflictos non diu suspendere, vel desidiosos prolixiore tempore ab ecclesiæ corpore segregare: ita tamen, vt sic officiorum suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia vlterius promoueri. ¶ Quod si iterato α velut canes ad vomitum reuersi fuerint, & veluti sues in volutabris luti iacuerit β, non solum dignitate officij careant, sed etiam sanctam communionem, nisi in exitu, nō percipiant.

α ¶ Quod si iterato.] *Hinc vsque ad finem absunt à codicibus illis Gratiani, à quibus palea abesse solent. In alio hic præpositum est nomen palea.*

β ¶ Et veluti sues in volutabris luti iacuerint. [*Hæc non leguntur in antiquis editionibus conciliorum, Coloniensi, ac Parisiensi, duobus codicibus Vaticanis, Lucensi Regio, neque infra 15. q. 8. c. Hi qui. Sunt autem apud Iuonem & in editione Colon. 4. volum.*

1 Sub. damnum dedisse videtur. imo plus qūque peccat, vt patet in eo qd legit & no. 23. q. 5. cum homo Ioan. de Fan. Ignominiatis punit. Casus fortuiti non possunt præuideri.

Digitized by Google

SED EXEMPLO. CASVS. Dictum eſt ſupra, quod lapſi poſt pœnitentiam non poſſunt ad altiora cõſcendere. Modo dicit Gratianus contrarium: ſcilicet q lapſi non ſolum reſtitui poſſunt ad antiquum ſtatum, ſed etiam ad altiora promoueri: quod probat exemplo beati Petri, q poſt trinã negationem non ſolum permanſit apoſtolus ſed etiam factus eſt paſtor totius eccleſiæ; quod probatur duobus ſequen cap.

ITEM OBIICITVR. Hæc eſt ſexta pars huius diſt. in qua loquitur de pœnitentibus cum ſolennitate, & de Bigamis: & miſſim ponit xliij. auctoritates. Ioan. de Fan.

CASVS. Adhuc obiicit Gratianus, quod lapſi non poſſunt

Sed exẽplo beati Petri, (qui poſtquã trinæ negationis maculas conceſſione diluit amoris; nõ ſolũ in gradu ſuæ apoſtolatus remanſit, verum etiam in paſtorẽ totius eccleſiæ à Chriſto inſtitui meruit) probantur lapſi poſt dignã pœnitentiã nõ ſolum propria officia retinere ſed etiã ad maiora poſſe cõſcendere. Quod autem beatus Petrus poſt negationem paſtor eccleſiæ à Domino ſit inſtitutus, probatur auctoritate beati Gregorij, qui in homilia Dominicæ reſurrectionis de eodem principe Apoſtolorum ſcribit, dicens.

Homil. 22 in Euang.

¶ Petrus poſt culpam negationis princeps Apoſtolorum a Domino eſt inſtitutus. Cap. LIII.

COnſiderandum nobis eſt, cur omnipotẽs Deus eum quem cunctæ eccleſiæ præferre diſpoſuerat, ancillæ voce pertimeſcere, & ſe ipſum negare permiſit [a]. ¶ Quo nimirum magnæ actum eſſe pietatis diſpenſatione cognoſcimus, vt is, qui futurus erat paſtor eccleſiæ, in ſua culpa diſceret, qualiter alijs miſereri debuiſſet [b]. Prius itaque eum oſtendit ſibi, & tunc præpoſuit [c] cæteris; vt ex ſua infirmitate cognoſceret, quàm miſericorditer aliena infirma toleraret.

Item Ambroſius in ſerm. 47. de fide Petri.

¶ Poſt negationem in fide, & gradu Petrus profecit. Cap. LIIII.

FIdelior factus eſt Petrus, poſtquã fidem ſe perdidiſſe defleuit; atq; ideo maiorem gratiam [d] repperit, quã amiſit. Tamquam enim bonus paſtor tuẽdum gregẽ accepit, vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum; & qui ipſa interrogationis tentatione mutauerat, cæteros fidei ſtabilitate fundaret. Denique pro ſolidi tate deuotionis eccleſiarum petra dicitur; ſicut ait Dominus: [Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam.] Petra enim dicitur, eo quod primus in nationibus [e] fidei fundamenta poſuerit, & tanquã ſaxum immobile totius corporis † Chriſtianitatis compagem, molemque contineat.

Matth. 16.

† operis Chriſtiani] orig.

† al. ſolenniter pœnitentes.]

6 Item obijcitur pœnitentes † ad ſacros ordines promoueri non debent: non ergo lapſi poſt pœnitentiam ad maiora pertingere poſſunt.

Poly. l. 2. tit. 31. Anſel. l. 7. cap. 20. & 23. Butch. l. 2. c. 35. Iuo p. 6. cap. 136. & par. 15. c. 5. Pann. l. 3. c. 60.

Vnde in concilio Carthaginenſi 4. c. 68. & 69. legitur.

¶ Non ordinetur clericus ex pœnitentibus. C. LV.

EX pœnitentibus, quamuis ſit bonus, clericus nõ ordinetur, quia magis ſcit compari peccatoribus, ut ſupra, ea. pro nam infirmus fortior reſurgit de pœn. diſtin. 1. poteſt. & ibidem diſt. 3. ille. Argu. contra 12. diſt. nos cõſuetudinem. & 16. q. 1. legi.

EX pœnitentibus. CASVS. Quidam epiſcopus ordinauit quendam ſolenniter pœnitentẽ; quærebatur quam

Digitized by Google

SED EXEMPLO. CASVS. Dictum eſt ſupra, quod lapſi poſt pœnitentiam non poſſunt ad altiora cõſcendere. Modo dicit Gratianus contrarium: ſcilicet q lapſi non ſolum reſtitui poſſunt ad antiquum ſtatum, ſed etiam ad altiora promoueri: quod probat exemplo beati Petri, q poſt trinã negationem non ſolum permanſit apoſtolus ſed etiam factus eſt paſtor totius eccleſiæ; quod probatur duobus ſequen cap.

CONſiderãdum.] CASVS. Quæritur, hic quare Chriſtus permiſit Petrũ peccare negando ſe ipſum ad vocem ancillæ quem facere diſpoſuerat paſtorẽ eccleſiæ. Et reſpondet Gregor. hoc eſſe permiſsũ ex magnæ pietatis diſpenſatione ſcilicet vt Petrus ſuã fragilitatẽ cognoſceret, & ĩ ſua culpa diſceret qualiter aliorum delictis parcere deberet, & alijs miſereri poſſet.

a ¶ Permiſit.] ideſt non prohibuit.

b ¶ Debuiſſet.] Arg. diſpenſationem eſſe debitam.

Petrus per quæ verba fuit factus Papa.

c ¶ Præpoſuit.] Hoc verbo, Paſce oues meas, factus eſt princeps 1. extra de elec. ſignificaſti, nõ illo. Tu es Petrus & ſup hãc petrã, &c. quia illud fuit ei dictum ante paſſionẽ 22. diſtin. ſacroſancta.

1 De hoc plenius 21. diſtin in nouo teſtamẽto. Archi.

FIdelior.] CASVS. Dicit Ambroſ. ĩ hoc ca. quod Petrus poſt negationẽ fortior reſurrexit, & fidelior factus eſt, & maiorẽ gratiã recepit, quam perdiderat. Factus eſt enim paſtor eccleſiæ, vt q infirmus fuerat in fide, cæteros in fidei ſtabilitate firmaret. Et q ſolida deuotione quam habuit circa eccleſiã, & circa homines conuertendos, dictus eſt petra quod probat auctoritate Euangelij.

d ¶ Gratiam.] Arg. quod potius eſt eligẽdus qui peccauit & pœnituit, q qui ſemper fuit bonus quia magis ſcit compari peccatoribus, ut ſupra, ea. pro nam infirmus fortior reſurgit de pœn. diſtin. 1. poteſt. & ibidem diſt. 3. ille. Argu. contra 12. diſt. nos cõſuetudinem. & 16. q. 1. legi.

Eligendus potius eſt q peccauit & pœnituit, q qui nunquã peccauit.

e ¶ In nationibus.] ideſt, gentilibus,

ITEM OBIICITVR. Hæc eſt ſexta pars huius diſt. in qua loquitur de pœnitentibus cum ſolennitate, & de Bigamis: & miſſim ponit xliij. auctoritates. Ioan. de Fan.

CASVS. Adhuc obiicit Gratianus, quod lapſi non poſſunt

Sed exẽplo beati Petri, (qui poſtquã trinæ negationis maculas conceſſione diluit amoris; nõ ſolũ in gradu ſuæ apoſtolatus remanſit, verum etiam in paſtorẽ totius eccleſiæ à Chriſto inſtitui meruit) probantur lapſi poſt dignã pœnitentiã nõ ſolum propria officia retinere ſed etiã ad maiora poſſe cõſcendere. Quod autem beatus Petrus poſt negationem paſtor eccleſiæ à Domino ſit inſtitutus, probatur auctoritate beati Gregorij, qui in homilia Dominicæ reſurrectionis de eodem principe Apoſtolorum ſcribit, dicens.

Homil. 22 in Euang.

¶ Petrus poſt culpam negationis princeps Apoſtolorum a Domino eſt inſtitutus. Cap. LIII.

CONſiderandum nobis eſt, cur omnipotẽs Deus eum quem cunctæ eccleſiæ præferre diſpoſuerat, ancillæ voce pertimeſcere, & ſe ipſum negare permiſit [a]. ¶ Quo nimirum magnæ actum eſſe pietatis diſpenſatione cognoſcimus, vt is, qui futurus erat paſtor eccleſiæ, in ſua culpa diſceret, qualiter alijs miſereri debuiſſet [b]. Prius itaque eum oſtendit ſibi, & tunc præpoſuit [c] cæteris; vt ex ſua infirmitate cognoſceret, quàm miſericorditer aliena infirma toleraret.

Item Ambroſius in ſerm. 47. de fide Petri.

¶ Poſt negationem in fide, & gradu Petrus profecit. Cap. LIIII.

FIdelior factus eſt Petrus, poſtquã fidem ſe perdidiſſe defleuit; atq; ideo maiorem gratiam [d] repperit, quã amiſit. Tamquam enim bonus paſtor tuẽdum gregẽ accepit, vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum; & qui ipſa interrogationis tentatione mutauerat, cæteros fidei ſtabilitate fundaret. Denique pro ſolidi tate deuotionis eccleſiarum petra dicitur; ſicut ait Dominus: [Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam.] Petra enim dicitur, eo quod primus in nationibus [e] fidei fundamenta poſuerit, & tanquã ſaxum immobile totius corporis † Chriſtianitatis compagem, molemque contineat.

Matth. 16.

† operis Chriſtiani] orig.

† al. ſolenniter pœnitentes.]

6 Item obijcitur pœnitentes † ad ſacros ordines promoueri non debent: non ergo lapſi poſt pœnitentiam ad maiora pertingere poſſunt.

Poly. l. 2. tit. 31. Anſel. l. 7. cap. 20. & 23. Butch. l. 2. c. 35. Iuo p. 6. cap. 136. & par. 15. c. 5. Pann. l. 3. c. 60.

Vnde in concilio Carthaginenſi 4. c. 68. & 69. legitur.

¶ Non ordinetur clericus ex pœnitentibus. C. LV.

EX pœnitentibus, quamuis ſit bonus, clericus nõ ordinetur, quia magis ſcit compari peccatoribus, ut ſupra, ea. pro nam infirmus fortior reſurgit de pœn. diſtin. 1. poteſt. & ibidem diſt. 3. ille. Argu. contra 12. diſt. nos cõſuetudinem. & 16. q. 1. legi.

EX pœnitentibus. CASVS. Quidam epiſcopus ordinauit quendam ſolenniter pœnitentẽ; quærebatur quam

Digitized by Google

quam pœnam deberet pati episcopus vel ordinatus. & respondet q̄ si ep̄s ordinauit talem ignoranter, tantum ordinatus deponitur: quia tempore ordinationis suæ, suum] impedimentum] non manifestauit ep̄o. Si vero ep̄s ordinauerit cum scienter, etiam ipse potestate ordinandi dinetur. Si per ignorantiam [a] episcopi factum fuerit; deponatur a clero: quia se ordinationis tempore nō prodidit [b] fuisse pœnitentem. Si autem sciens episcopus ordinauerit talem ; etiam ipse ab [a] episcopatu suo ordinandi duntaxat potestate priuetur [c]. Simili sententiæ subiacebit episcopus, si sciens ordinauerit clericum eum, qui viduam, aut repudiatam, vxorem habuit, aut secundam.

Cap. 69.

[a] ¶ Ipse ab.] *In originali legitur*, ipse ab episcopatus sui ordinandi duntaxat potestate priuetur *al.* ipse episcopatus sui. *quemadmodum & apud Iuonem, par. 15. c. 5.*

Item Siricius Papa Himerio episcopo, epist. 1. c. 15.

¶ Bigamus pœnitens, viduæ maritus, sacræ militiæ se ingerens sine spe promotionis in suo ordine permaneat. Cap. LVI.

Ansel. lib 7. cap. 17. 20. 21.

QVicunque pœnitens, quicunque bigamus, quicunq; viduæ maritus, ad sacram militiam indebitè, & incompetenter irrepserit; hac sibi conditione a nobis veniam intelligat relaxatam, ut in magno debeat computare beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in hoc, quo inuenitur [d], ordine perpetua stabilitate permaneat.

Item ex concilio Gerundensi, c. 9.

¶ Non prohibeatur à clero, qui pressus languore per cōmunionem pœnitentiæ benedictionem accepit. Cap. LVII.

† *Is uero*] manuscri. & ori.

SI † [a] vero [e], qui ægritudinis languore depressus pœnitentiæ postulauit, cui sacerdos solennem pœnitentiā iniunxit, præbendo sibi cōionē corporis Chri. Post quam uero conualuit, pniam solennem sibi iniunctam non egit. quæritur an ualeat promoueri? Et rñ. q̄ ex quo caput solenni pniæ non suppositum, bene pōt promoueri, si alias est dignus. ita posuit Beneuen. hunc casum, sed q̄a hoc contra iura vī, cū ille ante ægritudinē mortaliter ſm hoc peccasset, & postea similiter non adimplendo pœnitentiā: ideo ego Bar. Brix. cum H intelligo casum hunc de illo q̄ nō accipit corpus Chri vsq; ad articulum mortis: vñ nō videbat uere pœnitens. Qui tñ si non egit pniam solennem, nec mō est criminosus, p̄ moueri pōt. Vel forte de illo intelligitur, qui p occulto, & paruo crimine solennem pniam. facere promisit.

e ¶ Si uero. Quidā ita ponunt casum 3. Aliquis tempore ægritudinis tale recepit mādatum à sacerdote, vt post quam conualesceret, solennem faceret pniam. talis non prohibet à promotione, dum tamen nō steterit inter pœnitentes. Sed iste casus non placet: quia postquam sanatus est, talis tenetur stare in ordine pœnitentiū, vt 26. q. 6. qui recedunt 4. Item cum pnia talis non iniungitur, nisi pro graui peccato mortali: ergo post mortale peccatum non dēnt promoueri, ut 26. q. 6. c. vlt. Alij sic ponunt casum. Quidam communionem non accepit quousque

Anſel. lib 7. cap. 17. 20. 21.

QVicunque.] CASVS. Quidam pœnitentes, & bigami, & viduarum mariti ordinati fuerunt in minoribus ordinibus, vel forte vsq; ad subdiaconatū q̄situ fuit a Siricio Papa, vtrū possint promoueri ad superiores ordines; Et respōdet Papa. q̄ non imo pro maxime beneficio debent reputare, si tolerentur in ordinibus, in quibus inueniuntur, omni spe promotionis eis adempta.

Crimen suū in ordinatione, vel in iure, an teneatur quis prodere.

1 Hic nō p batur hoc; q̄a tex. dicit, pœnitentē, nō dicit criminosū: nec hoc probant c. hic inducta. Archid. Prodere est in publico dicere.

2 Scilicet criminalē, cū agit ad depositionē: secus si esset cā vbi ageretur ad priuationē beneficij, ſm illud quod leg. & no. 15. q. vlt. inuentum. Archid.

a ¶ Si per ignorantiam.] Bene enim potest ignorare cū non ipse, sed alij examinent. 24. distin. quando. extra de offic. Archid. ut nostrum.

b ¶ Non prodidit.] Ex hoc cap. vī q̄ quilibet ordinandus teneatur prodere crimen suum 1. vt 24 dist. c. qñ. & c. ult & 81. dist. tantis. & c quicunque. & 8. q 3. Artaldus. in fi. Sic videtur q̄ in iure teneatur quilibet confiteri delictum suum si interrogatus fuerit, vt 11. q. 3. quis. quis. & 35. q. 6. si duo. & 15. q. vl. c. 1. & penul. Quod H. concedit, & dicit q̄ quilibet in examinatione & in iudicio tenetur cōfiteri crimen suum: sed in examinatione sufficit vt dicat q̄ in gñe confiteatur se criminosum: & sic petat dispensationem. Sed si specialiter pro aliquo crimine fuerit interrogatus: tunc respondebit, & dicet se feciſſe inde pœnitentiam nec obst. inf. de pœn. dist. 1. §. his auctoritatibus. vbi dī. non tibi dico prodas. quia illud loquitur de pœnitente, qui se non debet publice prodere: nisi enim occultus peccator prodat crimen suum, dicit H non posset dispensari secum & coram pluribus debet dicere, & prodere se: quia prodere est in publico dicere, vt 2. q 1. si peccauerit. sicut enim episcopus non potest audire causam 2. criminalem, nisi cum clericis suis, vt 15. q. 7 episcopus sic nec solus potest dispensare, qualiter enim probarer aliquis secum dispensatum esse, nisi coram pluribus factum esset, vt extra de schism. fraternitatis? Alij dicunt q̄ nec in iudicio nec in examinatione tenetur aliquis prodere se: quia Deus occultat peccatū. de quo aliquis pœnituit, vt 32. q. 1. apud. & sic licitum est alicui redimere sanguinem suum, quocunque modo potest. 2. q. 3. §. notādum. & ff. de bo. eō. qui ante sentē. l. 1. sic & honorem suum. Sed nūquid clerico promonendo p̄iudicat confessio sua, vt inde debeat puniri? videtur quod sic, vt extra de elect. per inquisitionem. immo idem etiam vī si extra iudicium fieret cōfessio, vt extra de excess. prælat. quā sit graue. Dico quod nō nisi in solo quod nō admittitur ad ordines, vt 25. dist. quādo. in fi. sic extra de excē. denique. & est ea ratio: quia licet confessus fuerit, tamen non punitur: quia ad hoc non agebat, vt dixi 3. qō. 6. hoc quippe. idē dico si testis cōfitetur crimen suum, vt probatur extra de accus. inquisitionis. Ioan.

Dispensatur facilius in sumpto, q̄ in suscipiendo ordine.

3 Vt Benedicti.

4 Sicut qui iniecit manus violentas in clericum: & p̄p inualitudinē uel aliud impedimentū nō potest accedere ad curiā absoluitur ab inferiori tū tenetur accedere restituta cōualescentia, vel opportunitate cum dist. extra de sent. excō de cætero, & in illa decre. p̄ uenit.

c ¶ Priuetur.] Hic signantur contraria, q̄ soluta sunt 36. dist. qui ecclesiasticis.

quonſque fuit in periculo mortis. dubitabatur de tali vtrum poſſet promoueri poſt ſanitatem: quia non videbatur tunc vere pœnitens, qui timore mortis pœnituit. Et reſpondetur quod pōt: & hæc fuit cauſa dubitationis: quia ſicut non poteſt promoueri qui in ægritudine baptizatur, quia potius præſumit ex timore, quā ex volūtate libera baptizatus, vt 57. diſt. ſi quis in ægritudine. idem videbatur de pœnitēte tali, ſed non eſt ſimile: qa multi omittūt ex deuotione, q̄ nō cōigunt vt, de conſec. diſtin. 2. quotidie ſed quicunq; differt baptizari, in mora eſt, & etiā in culpa.

a ¶ Pœnitentię) Pœnitentia infirmis nō eſt imponēda, ſed in noteſcendā. 26. qō. 7. ab infirmis loā. Tu autem videas caſum quem notaui ſupra ibi, alij.

Pœna infirmis non eſt imponenda.

b ¶ Benedictionē.) i. communionem.

Si ille.) CASVS. Duæ quæſtiones factæ ſuerunt Hormiſdæ Papæ. Prima fuit talis. An ille qui perfectè egit ſolennem pœnitentiam, poſſit epiſcopus vel presbyter fieri. Et reſpondet q̄ non: & ſi fuerit ordinatus, & de hoc conuincatur debet deponi. Secunda quæſtio fuit, an ille qui inuitus detruſus eſt in monaſterium ad agendā pœnitentiam, poſſit ad ſacerdotium promoueri. Et reſpondet q̄ nō: quia nihil aliud dicendum eſt, quam ſolenniter pœnitens ſecundū decreta ſedis Apoſtolicæ & canones ccc. & xviij. epiſcoporū. Si aūt cōtra factū fuerit, non ſolum temerarium, ſed etiam periculoſum eſſe nō dubito.

c ¶ In monaſteriū.) Ergo pro aliquo delicto. aliàs. n. non cogeretur ibi manere. 20. q. 1. ſicut & dic vt ibi notaui, & 16. q. 6. de lapſis.

tentiæ [a] benedictionem [b], quam viaticum deputamus, per communionem acceperit, & poſtmodum reconualeſcens caput pœnitentiæ, in eccleſia publicè non ſubdiderit, ſi prohibitis vitijs non detinetur obnoxius, admittatur ad clerum.

Item Hormiſda Papa omnibus epiſcopis per uniuerſas prouincias conſtitutis.

¶ Qui ad pœnitentiam agendam in monaſterio retruditur, presbyter ordinatur. Cap. LVIII.

Supra c. ex pœnitentibus. Poly. lib. 2. tit. 31. Aniel. lib 7. c. 12. & lib. 11. c. 37.

Si ille, qui ultro petit pœnitentiam, quamuis eam perfectè agat, nō poteſt epiſcopus, aut presbyter ordinari; ita ut etiam ſi per ignorātiam ordinatus fuerit, & poſtea conuincitur pœnitentiam accepiſſe, deijciatur: ille ergo qui inuitus ad pœnitentiam agendam mittitur in monaſterium [c], (qui vtique nihil aliud, quàm pœnitens dicendus eſt [d]) qua conſcientia ad ſacerdotium venire permittitur: nemo mihi alia quælibet contra auctoritatem ſedis Apoſtolicæ, vel cccxviij. epiſcoporum, vel reliquorum canonum conſtituta, obijciat: quia quidquid contra illorum definitionem (in quibus Spiritum ſanctum credimus locutum) dictum fuerit recipere non ſolum temerarium, ſed etiam periculoſum eſſe non dubito.

Item Gelaſius vrbis Romæ epiſcopus omnibus epiſcopis per Lucaniam, &c. cap. 5.

¶ Bigamus, vel quilibet poſt pœnitentiam ſacris non applicetur miniſterijs. Cap. LIX.

Anſ. lib. 7. c. 19.

NOn confidat quiſquam pontificum bigamos †, aut coniugia ſortientes ab alijs derelicta, ſiue quoſlibet poſt pœnitentiā, vel ſine litteris [e], vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curię, publicarumque rerum nexibus implicatos, aut paſſim nulla temporis congruentis [f] expectatione diſcuſſos, diuinis ſeruituros applicare miniſterijs †.

† *al. fat. eſſe bigamos.*

† *al. myſticis.*

Item Innocentius Agapito, & cæteris, epiſt. 6.

¶ Pœnitentes nec etiam clerici fieri poſſunt. Cap. LX.

In Concil. Nicæno, cap. 10.

CAnones apud Niceam conſtituti, pœnitentes [g] etiam ab infimis [h] officijs clericorum excludunt [i].

Hoc non de quibuſlibet pœnitentibus intelligitur, ſed de illis tantum, qui poſt actam pœnitentiam ſæcularis militiæ cingulum accipiunt.

De quibus Innocentius epiſcopus, ſcribit Victricio Rothomagenſi epiſcopo, epiſt. 2. c. 2.

d ¶ Dicendus eſt) Propter ſimilitudinem in ieiunijs & vigilijs: aliàs enim differt publica pœnitentia ab ingreſſu monaſterij, vt inf. 33. q. 2. admonere. 2. q. 1 in primis. Contra. ibi epiſcopi miſſi in monaſterium ad agendam pœnitentiam, poſt ſex menſes reſtituuntur ordini ſuo: ſed ibi temporaliter fuerunt miſſi, hic perpetuo. Vel dic, q̄ ad ſuperiorem non poteſt promoueri, vt hic; ſed ad eundem poteſt redire, vt ibi dicitur.

NOn confidat.) CASVS. In hoc c. nouem impedimenta ponuntur, quæ repellunt a promotione. Sequens cap. patet.

e ¶ Vel ſine litteris.) Supra 36. d. c. illiteratos.

f ¶ Congruentis.] Infra 77. diſt. in ſingulis, &c. 1.

g ¶ Canones.] Pœnitentes. Scilicet ſolenniter.

h ¶ Et ab infimis.] Sic. 24. diſt. c. vlt.

i ¶ Excludunt.] Niſi in neceſſitate, vt inf. eod. c. placuit.

HOC NON DE QVIBVSLIBET. CASVS. Dicit Gratianus in hoc §. quod prædi. capitu. loquuntur de pœnitentibus non ordinandis, qui poſt pœnitentiam cingu-

j In hoc c. innuitur, q̄ interuallum dēt eſſe inter ordinem & ordinem; & dic, congruentis .i. canonib. cōſtituti: ſecundum Hug.

cingulum sæcularis militiæ susceperunt, qui promoueri non possunt, vt probatur seq. cap. Alia ponitur solutio. inf. seq. §. potest, qui § patet, & per se planus est.

SI quis post remissionem.) Qui semel egit pœnitentiam solennem, non potest fieri clericus, nec etiam miles.

¶ Non debet fieri clericus, qui post remissionem peccatorum, militiæ cingulum habuit. C. LXI.

Ansel. l. 7. c. 11.

SI quis post remissionem [a] peccatorum, cingulum militiæ sæcularis habuerit, ad clericatum admitti omnino non debet.

Potest & aliter intelligi. Est quædam pœnitentia, quæ solennis appellatur, quæ semel tantum in ecclesia conceditur: de qua Ambrosius ait: [*Sicut enim est baptisma, ita vnica est pœnitentia.*] *Item.* [*Non est secundus locus pœnitentiæ.*] [*Merito reprehendantur* α, *qui sæpius agendam pœnitentiam putant, quia luxuriantur in Christo. Nam si vere agerent pœnitentiam, iterandam postea non putarent.*

lib. 2. de pœ. c. 10. De pœ. di. 3. c. reperiũ tur. & c. fi. Hug. li. de sacr. p. 14. cap. 4. Ambros. ibidem.

α ¶ Reprehenduntur.] *Legebatur*, reperiuntur. *Emendatum hic ex originali: quod tñ fieri non potuit infra. c. reperiuntur de pœniten. dist. 3. quia vox*, reperiuntur, *ibi est initium capitis.*

Item Augustinus ad Macedonium, epist. 54.

¶ De eodem. C. LXII.

inf. de pœn. d. 3. cap. quamuis. Maguter l. 4 d. 14. c. 3 Iuo p. 15. c. 24.

QVamuis caute, & salubriter prouisum sit, vt locus illius humillimæ pœnitentiæ semel tantum in ecclesia concedatur, ne medicina [b] β nimis vtilis vilis c habeatur, tamen quotidie peccantibus nunquam per pœnitentiam [d] venia negatur.

γ ¶ Ne medicina.] *In aliquot vetustis exemplaribus Gratiani caput hoc est coniunctum superiori, Locum enim B. Augustini suo modo aptat. Apud illum quidem hoc loco ita legitur.* Ne medicina vilis minus vtilis esset ægrotis, quæ tanto magis salubris est, quanto minus contemptibilis fuerit: quis tamen audeat dicere Deo, quare huic homini, qui post primam pœnitentiam rursus se laqueis iniquitatis obstringit, adhuc iterum parcis? &c.

Can. l. 5. c. 58. & l. 7. c. 310.

Hæc autem pœnitentia quomodo imponẽda sit, in Agathensi concilio legitur, in quo sic statutum est, c. 15.

¶ Quomodo pœnitentes ad pœnitentiam accedant. C. LXIII.

Burc. l. 19. c. 27. Iuo p. 15. c. 17.

POenitentiam tempore quo pœnitẽtiã petunt, impositionẽ manuũ & ciliciũ sup caput a sacerdote (sicut vbique constitutum est) consequãtur. Si autem comas [f]

QVamuis.) CASVS. Macedonius inuenerat, quod pœnitentiæ nõ est secundus locus, & quod vnica est pœnitentia sicut baptisma, dubitauit an quotidie peccãtibus deberet pœnitentia denegari, & ideo q̃siuit ab Augusti. quid iuris esset? qui rñdit q̃licet solennis pœnitentia semel tantũ concedatur ne vilis reputetur, tñ priuata pœnitentia non debet quotidie peccãtibus denegari. Seq. § patet, & quod in eo dicitur probat duob. cap. seq.

b ¶ Ne medicina.) Hæc est vna rõ quare non iteratur. s. ne vilis habeatur solennis pœnitentia, quæ est medicina, vt hic. Secũda qa est sacramẽtum, & significat electionẽ Adę de paradiso 2. inf. ea. in capite, & nõ est facienda iniuria sacramento, vt de consec. d. 4. ostenditur. & 1. q. 1. sacramenta. Gratiã dixit, quòd scdm consuetudinem quarundam ecclesiarum iteratur, vt de pœn. dist. 3. §. ex persona.

Pœnitent'a solennis nõ iteratur.

a ¶Sub. quasi semel tantũ facta est.

c ¶ Vilis.) Nota q̃ pp fugiendam vilitatem multa statuũtur, vt hic, & 45. dist. de Iudæis. 80. distin. episcopi 27 q. 2. instituti tutum.

¶Vilitas est fugienda.

d ¶ Pœnitentiam.) priuatam.

POenitentes.) CASVS. Dñ in hoc cap. q̃ sacerdotes debẽt imponere super capita pœnitentium manum excusoriam vel benedictoriam, & cilitium, & tunc ipsi pœnitentes debent deponere comas, & mutare vestes, quod si non fecerint, abiiciantur. Iuuenibus autem solennis pœnitentia non facile imponatur propter fragilitatem ætatis, viati cumautem omnibus in morte detur.

e ¶ Impositionem.] Ab episcopo ad quem, solum spectat imponere solemnem pœnitentiam, vt inf. c. Proxi. & reconciliatio ad solum eum spectat nisi in necessitate, vt 26. q. 6 c. 1. & vlt.

f ¶ Comas.] Sed nunquid deponet mulier comã. cum etiã ei solennis pœnitentia imponitur, vt 33. q. 2. de his? Respond, non, quia habet eam in signum subiectionis.

Mulieri quare permittatur coma.

miles, vt 33. q. 1. admonere. nec laicalem habitum põt deferre, vt inf. ead. c. vl. tamen secundum regulam ecclesiasticam viuet, vt de pœn. dist. 5. contrarium. & c falsas, & est tamen conueniendus sub iudice ecclesiastico, vt 11 q 1. aliud toan.

a ¶Remissionem peccatorum.] deest, baptisma 1. vt 51. dist. si quis post acceptum, & intellige de officiali, qui sæua executus est præcepta, vt 51. d. c 1.

ADDITIO. Vel dic quod intelligit de illa pœnitentia, in qua prohibitum est ei ne ad milit iam redeat. de pœ. distinct. 5. contrarium, & hoc ideo quia forte in ipsa militia commiserat peccatum propter quod egerat pœ-

1 Et fm hoc non facit ad propositum Gratiani. H.

Quod de tō ſura, & non veſtib. intelligitur Lau.

30.diſt.c.2.ideo autem comam deponet vir, quia amodo in habitu veniet clericali 1.inſt.de cōſe.diſt.5. dictū & 11.diſt.dictum.& 33.q.2.admonere,& inf.eod. c.vlt. a ¶ Iuuenib.] Et ſi fuerit impoſita, nō ideo prohibentur contrahere.33.q.2.in adoleſcentia. Alij autem non poſſunt contrahere.

33.q.5.de his. Idē dico de decrepitis: qa ætatis ratio habenda eſt in pnīa.26.q.7.tēpora,& c.hoc ſit. Sic præſumīt magis pro ſene,quàm pro iuuene, vt 34.diſt. fraterni atis,

Ætatis rō in pœnitentiis eſt habenda

b ¶ Omnib.]2.q.1. ſi quis ēpm contra: illud terroris eſt, vel hoc de pœnitentibus digne ibi' fiēte.24.q.2.legatur.

ADDITIO. Vel viaticū non conceditur. extra de pē. & remi. quod in tc.in princi. & de ſent.excom.permittimus, & adde ℘ legitur & not.27.q.1 impudicas.i. in fin. Arch.

IN capite.]CASVS. Dicitur hic ℘ volentes ſolenniter pœnitere, debent in capite Quadrageſimæ ſe cum archipresbyteris, & presbyteris ſuis epiſcopo ciuitatis ante fores eccleſiæ repteſentare in triſti habitu nudis pedibus,& eis in eccleſia itroductis, ēps ſeptem pſalmos pœnitentiales decantet, deinde manum eis imponat, cineres & cilicium ſuper capita eorum ponat, eos aqua ſpargendo benedicta.demū expellantur de eccleſia,ſicut Adā fuit de paradiſo eiectus, & totus clerus eos cū reſponſorio proſequat,& in cœna Dñi a ſuis archipresbyteris& preſbyteris liminibus eccleſiæ præſententur.

c ¶Suſceperunt.] Ergo alio tp e poteſt pœnitentia imponi a ſacerdote, & poſtea hæc ſolennitas fiat ab epiſcopo.

d ¶Sacco]Sicut fecit Achab de pēn.d.3.¶.ecce.

e ¶Archipresbyteri.] vī ergo quod alius ſit decanus. alius archypresbyter.& ſic eſt contra 60.d.c. c.1. ſed ibi ponitur hæc dictio,aut,ſubdiſiunctiue. Vel loquitur hic de tutali decano.

f ¶Per præfatos] in parte cap.quæ hic non eſt.ad hoc facit 33.q.2 latorum.

Ēps vtrū ſit iudex oīum clericorū ſuę dīœcēſis.

g ¶Iniungere.] Arg ℘ ēps non poteſt iudicare de ſubditis ſuorum prælatorū, vt extra de offic. ordi.cum eccleſiarum. Ioan quod non eſt verum.cum ſit iudex ordinarius oīum clericorum ſuæ dīœcēſis,ſed dī ibi quod

no depoſuerint, aut veſtimenta non mutauerint abijciā tur,& niſi dignè pœnituerint,non recipiantur. Iuuenibus [a] etiam pœnitentia non facile committenda eſt propter ætatis fragilitatem. Viaticum tamen omnibus [b] in morte poſitis non eſt negandum.

Item ex eodem a.

¶ Quæ ſint ſeruanda in ſolenni pœnitentia. Cap. LXIII.

IN capite Quadrageſimæ omnes pœnitentes,qui publicā ſuſcipiunt,aut ſuſceperunt [c] pœnitenti am ante fores eccleſiæ ſe repræſentent epiſcopo ciuitatis, ſacco [d] induti nudis pedibus, vultibus in terram demiſſis, reos ſe eſſe ipſo habitu, & vultu proteſtantes. Ibi adeſſe debēt decani,ideſt archipresbyteri [e] parochiarum, & preſbyter β pœnitentium,qui eorum conuerſationem diligēter inſpicere debent, & ſecundum modum culpæ pœnitentiam per præfatos † [f] gradus iniungere [g]. Poſt hæc eos in eccleſiam introducant †, & cum omni clero ſeptem pœnitentiales pſalmos in terra proſtratus epiſcopus cum lachrymis pro eorum abſolutione decantet: tunc reſurgens ab oratione, iuxta quod canones iubēt, manus eis imponat,aquam benedictam [h] ſuper eos ſpargat, cinerem prius mittat, deinde cilicio capita eorum operiat,& cum gemitu & crebris ſuſpirijs denūciet eis, quòd ſicut Adam proiectus eſt de paradiſo, ita ipſi propeccatis ab eccleſia abijciuntur: poſt hæc iubeat miniſtris,vt eos extra ianuas eccleſiæ expellant: clerus vero proſequatur eos cum reſponſorio: [In ſudore vultus tui veſceris pane tuo; &c.] ut uidentes ſanctam eccleſiā pro facinioribus ſuis tremefactam; atque commotam, non paruipendant pœnitentiam.In ſacra autem Domini cœna [k] rurſus ab eorum decanis,& eorum presbyteris,eccleſiæ liminibus repreſententur [l].

Bur.l.19.c.26. Iuo p.15.c.45.

† *al. præfixos.*
† *al.introducat.*

Gen.3.

a ¶Ex eodem.] *Ex Agathenſi etiā citant Burchardus & Iuo, & Rhebaldus Cardinalis (qui tempore Paſchalis Pontific.claruit) libro ſuo de pœnitentia publice non iteranda. In vno tamen manuſcripto Burchardi exemplari citatur ex Pœnitentiali Romano. Sententia vero huius capitis magna ex parte habetur in Pontificali,& ordine Romano a pag.24. vſque ad 30.*

β ¶Et presbyteri.] *Apud Burchardum legitur.*i.presbyteri.

i ¶Miniſtris.]ideſt,oſtiarijs,ad quorum hoc ſpectat officium, vt 21.d.cleros,& 25.d.parlectis.

K ¶Cœna.]inf.de conſec.d.2.in cœna.

l ¶Præſententur.] ita ſi quolibet anno 2. vt talli die immittantur in eccleſiam,& licet ſtent in eccleſia,non tñ communicabunt cum alijs in euchariſtia vel oſculo, & ſic erunt vſque ad octauam Paſchæ, & tūc iterum exibunt de eccleſia, & erunt extra eccleſiā vſq; ad talē diē ſequentis anni,& hoc fiet vſq; ad finem pœnitētiæ. etiam ſi bene pœnitet, ſecundo vel tertio anno pōt ei reddi ingreſſus eccleſiæ,vt 22.q.2.de viro & 33 q.2 latorem, Quandoque etiam vſque in finem vitæ manebit extra

9 Sed quare hæc fiant in die cœnæ Domini,not.de conſe.d.1.de pœnitentib. ibi,videas in gl. ſed pone, &c.

Pœnitentes ſolēniterq; tempore debēt eſſe extra eccleſiā,

Digitized by Google

extrà ecclesiam, vt 33.q.2. admonere, & hæc intromissio fit a proprio sacerdote nisi solenniter debet reconciliari ecclesiæ, scilicet finito tempore pœnitentiæ: vel etiam ante si ep̃o visum fuerit expedire: hanc.n. solus ep̃s potest facere, vt 26.q.6.cap.1. Item solennis pœnitentia tamen propter hoc eis solennis pœnitentia iniungatur, sicut laicis contigit imponi: In fine dicitur, quod rebaptizati ordinati non permittuntur.

a ¶ Pœnitentibus.) Nisi sit dispositus: tunc potest solennem pœnitentiam facere. & sic intelliguntur contraria de pœn.dist.6.facerdos 1. tamẽ publicã pœnitentiam potest facere sacerdos, vt 20 dist.presbyter 30. di.si quis presbyter. & 81.dist.si quis episcopus & hoc p̃ publico crimine non pro priuato.

b ¶ Rebaptizati.) Scienter, vt infra de consec.d.4.qui bis.tũ in habitu clericali, uel regulari semper erunt, vt de consecr. dist.5 dictum.

1 Et hoc cõtingit p̃ter scãdalũ, qd subditis imminet. ar. sup. c. de his vero. 61. dist. in sacerdotibus. Ioan de Fan.

¶ *Hanc pœnitentiam nulli vnquam clericorum agere conceditur, atque ideo huiusmodi pœnitentes ad clerum admitti prohibentur.*

Vnde in Carthaginensi concilio 5.c.xj. Statutum est.

¶ Clericis non imponatur manus, tanquam pœnitentibus. Cap. LXV.

† *al. confirmatur.*] oti. Burc. lib.19. c.72. Iuo p.15 cap.85. Capitu l.3.c.66.

COnfirmandum † est, vt si quando presbyteri, vel diaconi in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint, qua eos a ministerio necesse sit remoueri, non eis mãus tãquam pœnitentibus [a], vel tanquam fidelibus laicis imponatur, neque vnquam permittendum, vt rebaptizati [b] ad clericatus gradum promoueantur.

Vnde Siricius Papa Himerio, epist.1.c.14.

¶ Nec clerico pœnitentiam agere, nec pœnitenti clericatum accedere permittitur. Cap. LXVI.

Ansel.l.7.c.20. Burc l.19.c 49. Iuo p.6.c.54 & par. 15.c.65.

ILlud quoque nos par [c] fuit prouidere, vt sicut pœnitentiam agere cuiquam non cõceditur clericorum: ita & post pœnitudinem, ac reconciliationem, nulli unquam laico liceat honorem clericatus adipisci: quia quãuis sint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum sacramentorum instrumenta [d] suscipere, qui dudum [e] fuerunt vasa vitiorum.

Item Leo Papa Rustico Narbonensi, epist.90. † *c.2.*

† *al.29.*

¶ Presbyteris, & diaconis tanquam pœnitentibus non debent manus imponi. Cap. LXVII.

Polyl.4.tit.39. Burc.li.19.c 71. Iuo par.6.c.67.

ALienum est [f] a consuetudine ecclesiastica, vt qui in presbyterali honore, aut in diaconij gradu fuerint consecrati; ij pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi: quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quòd scriptum est: [Sacerdos [a] si peccauerit, quis orabit pro eo?] Vnde huiusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei priuata est expetẽda secessio [g] [c]: vbi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.

c ¶ Par.) i.æquum.

d ¶ Instrumẽta.] id-est, ordines, vel vtensilia

e ¶ Qui dudum.] Sic infra, 61.dist. in sacerdotibus argu contra supra eo ferrũ. & 33. q.2.admonere.

ADDITIO. Itẽ arg. contra. 23.q. vides, iuxta fi. ubi de hoc. Arch.

ALienum.) CASVS. Quidam quæsiuit a Leone Papa, an presbytero, vel diacono solennis pœnitentia sit imponenda? Et respondet quod non, quia sic est traditum ab Apostolis, vel Apostolicis: Sed hmõi lapsis secretus locus est requirendus, scilicet monasteriũ, vbi si dignè pœniteant, valeant ad pristinum statum reduci. Quod dicitur in seq.§.patet.

f ¶ Alienum est.) Hæc omnia capitula loquuntur de solemni pœnitentia.

g ¶ Secessio.) Nec tamen credendum est statim, q̃ causa pœnitentiæ sit in monasterio. nam quandoq; boni viri ingrediuntur monasterium: quia meritum augere desiderant, 17.q.2. sunt qui dicunt,

d ¶ Sacerdos.] *Vulgo sæpè indicatur in margine locus iste ex.1. Reg.c.2. vt infra de pœniten dist.1.c. si sacerdos. cum tamen in eo scriptura loco in vulgata legatur.* Si autem in Dcũ peccauerit, quis orabit pro eo? *Verum B. etiã Gregorius ad illũ locum in morali interpretatione, talẽ sententiã elicit,* Quis ei intercedit, nisi Christus? Quis pro eo orabit, nisi qui pro nobis mortem suscepit? Quis pro eo orabit, nisi qui pro nobis mortem suscepit? Quis pro eo orabit, nisi qui pro nobis mortem suscepit

PLacuit.] CASVS. Statutũ fuit in concilio Toletano, vt ſolenniter pœnitentes non promoueantur, ſi neceſſitas, vel utilitas exegerit, ad minores ordines poterunt promoueri, ita ꝙ ad maiores non promoueantur, in quibus epiſtolam, vel euangelium legere poſſunt: ſi qui tñ eorum promoti fuerint in diacones, inter ſubdiacones relegãtur: ita tñ, vt manum altari nõ ſimponant, nec ſacra contingant. Item cũ dubitaretur quis eſſet ſolenniter pœnitens, reſponſum fuit in concilio, vt ſolenniter pœnitens diceretur, qui poſt baptiſma pro homicidio, vel pro alio graui crimine publicam gerens pœnitentiã ſub cilicio diuino altari fuerit reconciliatus. Quod ſequitur in §. patet.

a ¶Aut vſus.] i. vtilitas: hæc enim inducunt diſpenſationem. 1. qõ. 7. tali, vel vſus, ideſt, conſuetudo. Sic eſt arg. ꝙ conſuetudo attendit circa ordinandos, vt dixi 12. di. nos conſuetudinem.

b ¶Epiſtolã.] Arg. ꝙ difficilius diſpẽſatur cum pœnitente, quàm cum bigamo 1 vt 34. diſt. lector.

c ¶Non imponant.] Ideſt, nõ miniſtrent in officio ſubdiaconatus, ſed tñ nomẽ habeant, & habeant locũ ſubdiaconorũ in choro, & in cibo. & eſt ſi. 15. q. 8. qui admiſit. & c. ſi quis presbyter.

APOSTATÆ. Hæc eſt ſeptima pars huius diſ. in qua tractat de apoſtatis. Io. de Fan.

d ¶Apoſtatæ.] Apoſtatæ dicuntur retro abeuntes a fide, religione, vel clericatu. 26. q. vlt. non obſeruetis. Io.

HIq.] CASVS. Quidã clerici relicto clericali habitu ad ſeculum redierunt, quare quæſtum fuit in concilio Arelatenſi, an debeant admitti ad cõionem corporis Chriſti? Et rñdet, ꝙ nõ, niſi reſipiſcant, nec ẽt ad clericatus officiũ admittantur. Poſt pœnitentiam uero habitum ſeculare non aſſumant, quod ſi fecerint, excommunicentur.

e ¶Ad ſæcularem.] Quod fieri non licet: quia qui ſemel habuit tonſuram clericalem, ſemper vtetur ea, ut 32. diſt. ſi qui clerici. 20. q. 3. eos. Io. Hoc tene pro certo, in minoribus ordinibus conſtitutus poteſt contrahere, & ad ſæculum redire, nec tunc debet ferre tonſurã: nec apoſtata iudicatur, vt extra de cle. coniu. Ioannes. Si autem retinendo eccleſiam dimitteret tonſuram & habitum, vel religioſus religionem 2. ſuam, apoſtata iudicatur, vt extra de apoſta. c. 1. & vlt.

f ¶Sæcularẽ.] qdqd interim acquiſierint, cedet monaſterio. 18. q. 2. abbates. & C. de epi. & cler. l. vl. §. hoc ẽt.

g ¶Ab Archid.

ceſſor remanet, cum ille ſe tranſgrediendo præcipitat, qui ad intercedendum pro alijs ordinatus eſt?

β ¶Seceſſio.] *Sic emendatum eſt ex antiquis codicibus, & epiſtola ipſa, & hanc lectionem habuit auctor gloſſæ, quod ex manu ſcriptis gloſſis conſtat: idcirco & in ea emendandum. Antea legebatur,* eſt expetenda ſucceſſio.

Probatur etiam auctoritate Toletani concilij primi huiuſcemodi pœnitentes ad clerum non admittendi: in quo, capite 2. ſic ſtatutum eſt.

¶ Cauſa neceſſitatis ad clerum pœnitentes admittantur. Cap. LVIII.

In cap. Martini Bracaren.

PLacuit, vt pœnitentes non admittantur ad clerũ; niſi tantum ſi neceſſitas, aut vſus [a] exegerit; & tunc inter oſtiarios deputentur, vel inter lectores, ita ut Euangelia aut Epiſtolam [b] † non legant. ¶Si quis autem ante ordinati ſunt diacones, inter ſubdiacones habeantur, ita ut manum non imponant [c], nec ſacra cõtingant. Eum† vero pœnitentem dicimus, qui poſt baptiſmum, aut pro homicidio, aut pro diuerſis criminibus, grauiſſimisque peccatis publicam pœnitentiam gerens ſub cilicio † diuino fuerit reconciliatus altaria.

Poly. lib. 2, tit. 31. Burc. li. 2. c. 37. Anſ. li. 7. c. 31. Iuo par. 6. c. 138. Pann. l. 3. c. 61.

† *al. Apoſtolum*) orig.

† *Ex pœnitentem*] in c. Mar. Brac.

† *al. concilio.*

8 *Apoſtatæ* [d] *quoque ad clericatus officium admitti non debent.*

Vnde in concilio Arelatenſi. 2. c. 25.

¶ Ad clericatus officium non admittantur apoſtatæ. Cap. LXIX.

HI, qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatant, & ad ſæcularem [e] † redeunt conuerſationẽ, & poſtmodum pœnitentiæ remedia non requirunt; ſine pœnitentia communionẽ penitus non accipiant. Quos etiã iubemus ad clericatus officium non admitti. Et quicunq; ille ſit, poſt pœnitentiam ſæcularem [f] habitum accipere non præſumat. Quod ſi præſumpſerit, ab eccleſia [g] alienus habeatur.

Rab. pœn. c. 33. Bur. li. 19. c. 97. Iuo p. 15. c. 81.

† *ſæculum redeunt Joti.*

DISTINCTIO. LI.

RAcc ꝙ criminoſi, vel non verè pœnitentes, vel publicã pœnitentiã agentes, a ſacris prohibentur ordinibus. Adiecit quoq; [h]

Apoſtatæ q dicantur.

Tonſuram ferre non tenetur, q in minoribus contrahit.

2 Sub dimittat: qd intelige, ut dixi ſup. §. proxi.

g ¶Ab eccleſia.) Vt ſup. ea. diſt. ſi quis poſt remiſſionẽ.

RAcc.) CASVS. Supra oſtenſum eſt, ꝙ criminoſi, & ſolenniter pœnitentes promoueri non poſſunt. In hac uero 31. diſt. oſtendit Gratianus, quòd curiales, & armata militia utentes, & aduocati promoueri nõ poſſunt, quod probat cap. ſeq.

h ¶Adiecit quoque.) Triplex aſſignatur ratio, quare officiati, ſiue curiales non promouentur. Vna eſt rõ: qa frequenter contrahunt irregularitatem ex officio ſuo, vt inf. c. 1. & 2. Secunda quia multum moleſtatur eccleſia, cũ tales repetunt, vt inf. c. 2. & 3. Tertia rõ, qa præſumi-

sumitur contra eos, ſp non causa religionis ordinentur, sed vt fugiant ratiocina. 53 distin. legem 1. Quidam addunt duas alias rationes, scilicet, ꝙ ecclesia imitatur de eis cum repetuntur, de quibus gauderet deberet. Item propter voluptates, quas forte habuerunt in suis officijs vt

1 Adde qꝫ obligatus ad ratiocinia, nullatenus potest promoueri. no. in l. officiales. C. de epi sco. & cleri,

sancta mater ecclesia, vel curiales, aut post baptisma militantes, aut in foro decertantes a sacris prohibeantur ordinibus.

Vnde ait Innocentius Papa episcopis in Toletana synodo constitutis, epist. 24. c. 2.

¶Post baptismum militantes, vel in foro decertantes, à sacris prohibentur ordinibus. Cap. I.

† *Quantos enim.*] orig. & per interrogationem.

ALiquantos †ex his, qui post[a] acceptam baptismi gratiã in forensi exercitatione[b] versati sunt, & obtinendi pertinaciam susceperũt, accitos ad sacerdotium[c] esse comperimus, è quorum numero Rufinus, & Gregorius prohibentur; aliquantos ex militia[d], qui cum potestatibus obedierũt, sæua † necessario præcepta sunt exercuisse: aliquantos ex curialibus[e], qui dum parent potestatibus, quæ sibi sunt imperata, fecerunt. aliquantos, qui voluptates[f], & editiones[g] populo celebra runt, ad honorem summi sacerdotij peruenisse; quorum omnium neminem, ne ad societatem quidem ordinis clericorum oportuerat peruenisse. Quæ si singula discutienda[h] mandemus non modicos motus, aut scandala Hispaniẽsibus prouinciis, quib. mederi cupimus, de studio emendationis inducemus: idcirco remittenda[i] potius hæc putamus. Sed ne deinceps similia committantur, dilectionis vestræ maturitas prouidere debebit, vt tantæ vsurpationi saltem nunc finis necessarius imponatur: eo videlicet constituto, vt quicunque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur.

† *Serua.*] ori.

Idem Felici episcopo Nucerino, epist. 4. c. 3.

¶De quibus laicis aliqui ad clericatum non possunt peruenire. Cap. II.

Poly. l. 2. tit. 31. Ansel. l. 7. c. 10. Iuo p. 6. c. 95.

DEsignata sunt genera laicorũ, de quib. ad clericatũ

Causa sanguinis multos impedit promoueri.

3 Alias vt 2. q. 7 sicut sacerdotes nec iudex, &c. alias, vt 2 q. 7. si quis & c. sacerdotes

4 11 q. 1. clericũ nullus.

5 Præterea, aduocatus nec agit, nec acculat, vt ff. de bon. li. cũ maior §. penul.

6 Adde ad hoc text. in c. 1. & ibi Io. And. de post & in c. sniã. ne cle. vel mo Scandali rõne aliqua toleran tur.

7 Concor. tex. in l. si oleum, ff de don. & in l. æquissimũ. ff de vsuf.

8 Ad hoc 45. d. de Iudais. Hugo.

Curiales qui dicuntur.

2 Sub. siue quodcũque officium habentes honestum, vel inhonestum Quandoque vero stricte dicuntur curiales, qui honesta curiæ officia procurant; vt decuriones. Quandoque strictius dicuntur curiales illi q erant officiales in causa sanguinis, a cruore dicti secundum Laur.

vt inf. ead. præterea. Dicũtur autẽ large curiales omnes, qui aliquo modo sunt obligati curiæ huc milites, siue aduocati foresses, siue iudices, siue officiati, siue histriones 2. sed istli prohibentur a promotione, vt sequitur. nullus ergo officialis promoueatur, nisi prius absolutus a curia postea sic, dum tñ sæua non exercuerit nec effuderit sanguinem humanũ, nec turpia & inhonesta facta fecerit, vt histriones. De iudicibus aũt & aduocatis est dicendum, ꝙ si tantũ interfuerunt ciuilibus causis, non repelluntur, vt 61 dist. Ofius, & hoc est verũ, si post baptisma huiusmodi officium exercuerũt, secus si ante, vt inf. ea. c. si quis. Balz. tamen dicit, ꝙ si ante baptismũ aliquis ex officio occidit hominẽ, talis post baptismũ non potest promoueri, quia baptismus tñ crimina tollit, vt 26. dist. deinde, & cap. vna. B. dicit, ꝙ põt quia non debet esse melioris conditionis peccans, quam nõ peccans ad hoc facit, ff. quod vi. aut clam. l. Seruius.

ALiquantos.] CASVS. Quatuor genera hominum notantur in hoc capitulo, scilicet aduocati, milites, curiales, id est, officiales, & histriones: ꝙ postquam exercuerunt officia sua, sunt in sacerdotes ordinati ab episcopis Hispaniæ. Quidam etiam ex eis qui histriones fuerant, facti sunt episcopi. Scribit ergo Innocẽtius Papa cuidam archiepiscopo, & dicit, ꝙ tales nõ debuerũt promoueri, sed propter scandalum quod inde fieret in prouincijs Hispanorum, patienter tolerat eos. Verum

a ¶ Qui post.] Hoc ideo dicit, quia quæcunque peccata quis fecerit ante baptismum non imputantur ei postea, vt inf. ead. si quis post, & su. dist. proxi. si quis viduã & cap. placuit. & 26. dist. vnius.

b ¶ Exercitatione.] vt aduocati.

c ¶ Ad sacerdotiũ] Quicunque sunt accusator, aut aduocatus, aut iudex, aut testis, vel etiam notarius in causa sanguinis, non potest promoueri, vt supra dist. proxi si quis viduã. nam constat, quod 3 clericus non potest esse accusator in causa sanguinis, vt 2. q. 7. sicut. & c. sacerdotes 4. nec iudex. 23. q. vl. his a quibus nec testis. 11. q 1. testimoniũ. nec notarius 23. q. 4. illud, & in extra uag. ne cleri. vel mona. sententiã Balz. tñ intelligit hoc de aduocato accusatoris nã cuilibet licitũ est defendere reũ. 23. q. 5. reos. & C. de epis. audi. addictos. Et si obijciatur ei, nõne si accusator deficit, punietur pœna talionis & sic videt hoc imponẽdum aduocato qui obtinẽdi pertinaciã susceperit? Sed ipse rñdet, qa ad hoc nõ egit aduocatus, vt accusator puniret, sed vt reus absolueret 5. Item quia alio iudicio agendum est de calumnia accusatoris, & dicit clericum appellare posse pro conuicto in causa sanguinis: quia ibi quilibet auditur appellans, vt ff de appellatio. l. non tantum, & sic causam appellationis potest exercere. Prior opinio est magis tuta, vt nec pro accusatore, nec pro reo possit clericus aduocare 6. nec obstat 23. q. 5. reos, quia ibi non dicitur, ꝙ aliquis possit patrocinari pro damnatis, sed possumus intercedere pro eis, licet enim aduocatus rei non intendat ad hoc, ꝙ accusator puniatur: tamen per quandam consequentiam tendit ad hoc, vt 13. q. 1. merito & arg. 1. q. 3. si quis obiecerit ad idem argu. opti. supra. d. prox. clericum

d ¶ Ex militia.] id est, milites.

e ¶ Ex curialibus] id est officialibus.

f ¶ Voluptates.] id est, ludibria, quibus voluptatibus excitabantur homines.

g ¶ Et editiones.] Quæ narrabantur voluptatis causa. s. ea quæ edita erant ab hominibus s. turpes fabulas vel cantus.

h ¶ Discutienda.] id est, corrigenda.

i ¶ Remittenda.] Arg ratione scandali aliquid tolerari, sic sup. d. 4 deniq; 29 d. de Syracusanæ, & notaur 44. d. comessationes 7. item ꝙ aliquid prohibetur fieri, factum tamen toleratur 1. 7. q 1. episcopus in diœcesi. Item pra d. prox. quicunque. Ioan.

DEsignata.] CASVS. Quærebatur vtrũ illi qui sęua exer-

PLacuit.] CASVS. Statutũ fuit in concilio Toletano, vt ſolenniter pœnitentes non promoueantur, ſi neceſſitas, vel utilitas exegerit, ad minores ordines poterunt promoueri, ita ꝙ ad maiores non promoueantur, in quibus epiſtolam, vel euangelium legere poſſunt: ſi qui tñ eorum promoti fuerint in diacones, inter ſubdiacones relegãtur: ita tñ, vt manum altari nõ ſimponant, nec ſacra contingant. Item cũ dubitaretur quis eſſet ſolenniter pœnitens, reſponſum fuit in concilio, vt ſolenniter pœnitens diceretur, qui poſt baptiſma pro homicidio, vel pro alio graui crimine publicam gerens pœnitentiã ſub cilicio diuino altari fuerit reconciliatus. Quod ſequitur in §. patet.

a ¶Aut vſus.] i. vtilitas: hæc enim inducunt diſpenſationem. 1. qõ. 7. tali, vel vſus, ideſt, conſuetudo. Sic eſt arg. ꝙ conſuetudo attendit circa ordinandos, vt dixi 12. di. nos conſuetudinem.

Cõſuetudo attendit qñque circa ordinandos.

b ¶Epiſtolã.] Arg. ꝙ difficilius diſpẽſatur cum pœnitente, quàm cum bigamo 1 vt 34. diſt. lector.

Diſpenſatur cũ bigamo facilius, quã cum pœnitente.

c ¶Non imponant.] Ideſt, nõ miniſtrent in officio ſubdiaconatus, ſed tñ nomẽ habeant, & habeant locũ ſubdiaconorũ in choro, & in cibo. & eſt ſi. 15. q. 8. qui admiſit. & c. ſi quis presbyter.

1 Dicit Lau. hoc non eſt verum: ſed eſt arg. quod magis eſt diſpendandũ. Sed dictũ eſt verius I quo colentit. Io. de Fan.

APOSTATÆ. Hæc eſt ſeptima pars huius diſ. in qua tractat de apoſtatis. Io. de Fan.

Apoſtatæ q dicantur.

d ¶Apoſtatæ.] Apoſtatæ dicuntur retro abeuntes a fide, religione, vel clericatu. 26. q. vlt. non obſeruetis. Io.

HIq.] CASVS. Quidã clerici relicto clericali habitu ad ſeculum redierunt, quare quæſtum fuit in concilio Arelatenſi, an debeant admitti ad cõionem corporis Chriſti? Et rñdet, ꝙ nõ, niſi reſipiſcant, nec ẽt ad clericatus officiũ admittantur. Poſt pœnitentiam uero habitum ſeculare non aſſumant, quod ſi fecerint, excommunicentur.

Tonſuram ferre non tenetur, q in minoribus contrahit.

e ¶Ad ſæcularem.] Quod fieri non licet: quia qui ſemel habuit tonſuram clericalem, ſemper vtetur ea, ut 32. diſt. ſi qui clerici. 20. q. 3 eos. Io. Hoc tene pro certo, in minoribus ordinibus conſtitutus poteſt contrahere, & ad ſæculum redire, nec tunc debet ferre tonſurã: nec apoſtata iudicatur, vt extra de cle. coniu. Ioannes. Si autem retinendo eccleſiam dimitteret tonſuram & habitum, vel religioſus religionem 2. ſuam, apoſtata iudicatur, vt extra de apoſta. c. 1. & vlt.

2 Sub dimittat: qđ intelige, ut dixĩ ſup. §. proxi. Archid.

f ¶Sæcularẽ.] q dq̃d interim acquiſierint, cedet monaſterio. 18. q. 2 abbates. & C. de epi. & cler. l. vl. §. hoc ẽt.

g ¶Ab Archid.

ceſſor remanet, cum ille ſe tranſgrediendo præcipitat, qui ad intercedendum pro alijs ordinatus eſt?

β ¶Seceſſio.] *Sic emendatum eſt ex antiquis codicibus, & epiſtola ipſa, & hanc lectionem habuit auctor gloſſæ, quod ex manuſcriptis gloſſis conſtat: idcirco & in ea emendandum. Antea legebatur*, eſt expetenda ſucceſſio.

Probatur etiam auctoritate Toletani concilij primi huiuſcemodi pœnitentes ad clerum non admittendi: in quo, capite 2. ſic ſtatutum eſt.

¶ Cauſa neceſſitatis ad clerum pœnitentes admittantur. Cap. LVIII.

In cap. Martini Bracaren.

PLacuit, vt pœnitentes non admittantur ad clerũ; niſi tantum ſi neceſſitas, aut vſus [a] exegerit; & tunc inter oſtiarios deputentur, vel inter lectores, ita ut Euangelia aut Epiſtolam [b] † non legant. ¶Si quis autem ante ordinati ſunt diacones, inter ſubdiacones habeantur, ita ut manum non imponant [c], nec ſacra cõtingant. Eum† vero pœnitentem dicimus, qui poſt baptiſmum, aut pro homicidio, aut pro diuerſis criminibus, grauiſſimisque peccatis publicam pœnitentiam gerens ſub cilicio † diuino fuerit reconciliatus al taria.

Poly. lib. 2, tit. 31. Burc. li. 2. c. 37. Anſ. li. 7. c. 31. Iuo par. 6. c. 138. Pann. l. 3. c. 61.

† *al. Apoſtolum*) orig.

† *Ex pœnitentem*] in c. Mar. Brac.

† *al. concilio.*

8 *Apoſtatæ [d] quoque ad clericatus officium admitti non debent.*

Vnde in concilio Arelatenſi. 2. c. 25.

¶ Ad clericatus officium non admittantur apoſtatæ. Cap. LXIX.

Rab. pœn. c. 33. Bur. li. 19. c. 97. Iuo p. 15. c. 81.

HI, qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatant, & ad ſæcularem [e] † redeunt conuerſationẽ, & poſtmodum pœnitentiæ remedia non requirunt; ſine pœnitentia communionẽ penitus non accipiant. Quos etiã iubemus ad clericatus officium non admitti. Et quicunq; ille ſit, poſt pœnitentiam ſæcularem [f] habitum accipere non præſumat. Quod ſi præſumpſerit, ab eccleſia [g] alienus habeatur.

† *ſæculum redeunt*) otti.

DISTINCTIO. LI.

Ecce ꝙ criminoſi, vel non verè pœnitentes, vel publicã pœnitentiã agentes, a ſacris prohibentur ordinibus. Adiecit quoq; [h]

g ¶Ab eccleſia.) Vt ſup. ea. diſt. ſi quis poſt remiſſionẽ.

Ecce.) CASVS. Supra oſtenſum eſt, ꝙ criminoſi, & ſolenniter pœnitentes promoueri non poſſunt. In hac uero 31. diſt. oſtendit Gratianus, quod curiales, & armata militia utentes, & aduocati promoueri nõ poſſunt, quod probat cap. ſeq.

h ¶Adiecit quoque.) Triplex aſſignatur ratio, quare officiati, ſiue curiales non promouentur. Vna eſt rõ: qa frequenter contrahunt irregularitatem ex officio ſuo, vt inf. c. 1. & 2. Secunda quia multum moleſtatur eccleſia, cũ tales repetunt, vt inf. c. 2. & 3. Tertia tõ, q2 præſumi-

sumitur contra eos, ꝙ non causa religionis ordinentur, sed vt fugiant rationcina. 53 distin. legem 1. Quidam addunt duas alias rationes, scilicet, ꝙ ecclesia tristatur de eis cum repetuntur, de quibus gauderet deberet. Item propter voluptates, quas forte habuerunt in suis officijs vt

1 Adde qđ obligatus ad rationcinia, nullatenus potest promoueri. no. in l. officiales. C. de epi sco. & cleri,

sancta mater ecclesia, vel curiales, aut post baptismatis militantes, aut in foro decertantes a sacris prohibeantur ordinibus.

Vnde ait Innocentius Papa episcopis in Toletana synodo constitutis, epist. 24. c. 2.

¶Post baptismum militantes, vel in foro decertantes, à sacris prohibentur ordinibus. Cap. I.

† *Quantos enim.*] orig. & per interrogationem.

ALiquantos †ex his, qui post[2] acceptam baptismi gratiã in forensi exercitatione [b] versati sunt, & obtinendi pertinaciam susceperũt, accitos ad sacerdotium [c] esse comperimus; è quorum numero Rufinus, & Gregorius prohibentur; aliquantos ex militia [d], qui cum potestatibus obedierũt, sæua † necessario præcepta sunt exercuti: aliquantos ex curialibus [e], qui dum parent potestatibus, quæ sibi sunt imperata, fecerunt. aliquantos, qui voluptates [f], & editiones [g] populo celebrarunt, ad honorem summi sacerdotij peruenisse; quorum omnium neminem, ne ad societatem quidem ordinis clericorum oportuerat peruenisse. Quæ si singula discutienda [h] mandemus non modicos motus, aut scandala Hispaniẽsibus prouinciis, quib. nederi cupimus, de studio emendationis inducemus: idcirco remittenda [i] potius hæc putamus. Sed ne deinceps similia committantur, dilectionis vestræ maturitas prouidere debebit, vt tantæ vsurpationi saltem nunc finis necessarius imponatur: eo videlicet constituto, vt quicunque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur.

† *Seruæ.*] ori.

Idem Felici episcopo Nucerino, epist. 4. c. 3.

Poly. l. 2. tit. 31. Ansel. l. 7. c. 10. Iuo p. 6. c. 95.

¶De quibus laicis aliqui ad clericatum non possunt peruenire. Cap. II.

DEsignata sunt genera laicorũ, de quib. ad clericatũ

Curiales qui dicuntur. 2 Sub. siue quodcũque officium habentes honestum, vel inhonestum Quandoque vero stricte dicuntur curiales, qui honesta curiæ officia procurant; vt decuriones. Quandoque strictius dicuntur curiales illi q erant officiales in causa sanguinis, a cruore dicti secundum Laur.

vt inf. eod. præterea. Dicũtur autẽ large curiales omnes, qui aliquo modo sunt obligati curiæ siue milites, siue aduocati forẽses, siue iudices, siue officiati, siue histriones 2. sed illi prohibentur a promotione, vt sequitur. nullus ergo officialis promoueatur, nisi prius absolutus a curia postea sic; dum tã sæua non exercuerit nec effuderit sanguinem humanũ, nec turpia & inhonesta facta fecerit, vt histriones. De iudicibus aũt & aduocatis est dicendum, ꝙ si tantũ interfuerunt ciuilibus causis, non repelluntur, vt 61 dist. Osius, & hoc est verũ, si post baptismã huiusmodi officium exercuerũt, secus si ante, vt inf. ea. c. si quis. Balz. tamen dicit, ꝙ si ante baptismũ aliquis ex officio occidit hominẽ, talis post baptismũ non potest promoueri, quia baptismus tñ crimina tollit, vt 26. dist deinde, & cap. vna. B. dicit, ꝙ põt quia non debet esse melioris conditionis peccans, quam nõ peccans ad hoc facit, ff. quod vi. aut clam. l. Seruius.

ALiquantos.] CASVS. Quatuor genera hominum notantur in hoc capitulo, scilicet aduocati, milites, curiales, ideſt, officiales, & histriones: ꝙ postquam exercuerunt officia sua, sunt in sacerdotes ordinati ab episcopis Hispaniæ. Quidam etiam ex eis qui histriones fuerant, facti sunt episcopi. Scribit ergo Innocẽtius Papa cuidam archiepiscopo, & dicit, ꝙ tales nõ debuerũt promoueri, sed propter scandalum quod inde fieret in prouincijs Hispanorum, patienter tolerat eos. Verum

a ¶ Qui post.] Hoc ideo dicit, quia quæcunque peccata quis fecerit ante baptismum non imputantur ei postea, vt inf. eod. si quis post, & su. dist. proxi. si quis viduã & cap. placuit. & 26. dist. vnius.

b ¶Exercitatione.] vt aduocati.

c ¶Ad sacerdotiũ] Quicunque fuit accusator, aut aduocatus, aut iudex, aut testis, vel etiam notarius in causa sanguinis, non potest promoueri, vt supra dist. proxi. si quis viduã. nam constat, quod 3 clericus non potest esse accusator in causa sanguinis, vt 2. q. 7. sicut. & c. sacerdotes 4. nec iudex 23. q. vltim. his a quibus nec testis. 11. q. 1. testimoniũ. nec notarius 23. q. 4. illud, & in extra uag. ne cleri. vel mona. tenentiã Balz. tñ intelligit hoc de aduocato accusatoris nã cuilibet licitũ est defendere reũ. 23. q. 5. reos. & C. de epis. audi. addictos. Et si obijciatur ei, nõne si accusator deficit, punietur pœna talionis & sic videt hoc imponẽdum aduocato qui obtinẽdi pertinaciã susceperit? Sed ipse rãdet, qa ad hoc nõ egit aduocatus, vt accusator puniret, sed vt reus absolueret 5. Item quia alio iudicio agendum est de calumnia accusatoris, & dicit clericum appellare posse pro conuicto in causa sanguinis: quia ibi quilibet auditur appellans, vt ff de appellatio. l. non tantum, & sic causam appellationis potest exercere. Prior opinio est magis tuta, vt nec pro accusatore, nec pro reo possit clericus aduocare 6. nec obstat 23. q. 5. reos, quia ibi non dicitur, ꝙ aliquis possit patrocinari pro damnatis, sed possumus intercedere pro eis, licet enim aduocatus rei non intendat ad hoc, ꝙ accusator puniatur: tamen per quandam consequentiam tendit ad hoc, vt 13. q. 1. merito & arg. 1. q. 3. si quis obiecerit ad idem argu. opti. supra. d. prox. clericum.

Causa sanguinis multos impedit à promoueri.

3 Alias vt 2. q. 7 sicut sacerdotes nec iudex, &c. alias, vt 2 q. 7. si quis & c. sacerdotes

4 11. q. 1. clericũ nullus.

5 Præterea, aduocatus nec agit, nec accusat, vt ff. de bon. li. cũ maior §. penul.

6 Adde ad hoc text. in c. 1. & ibi Io. And. de post & in c. sniã. ne cle. vel mo. Scandali rõne aliqua tolerantur.

7 Concor. tex. in l. si oleum, ff de don. & in l. æquissimũ. ff de vsuf.

8 Ad hoc 45. d. de Iudais. Hugo.

d ¶Ex militia.] ideſt, milites.

e ¶Ex curialibus] ideſt officialibus.

f ¶Voluptates.] ideſt, ludibria, quibus voluptatibus exercitabantur homines.

g ¶Et editiones.] Quæ narrabantur voluptatis causa. s. ea quæ edita erant ab hominibus s. turpes fabulas vel cantus.

h ¶Discutienda.] ideſt, corrigenda.

i ¶Remittenda.] Arg. ratione scandali aliquid tolerati, sic sup. d. 4 deniq; 29 d. de Syracusanæ, & notaui 44. d. comessationes 7. item ꝙ aliquid prohibetur fieri, factum tamen toleratur 1. 7. q. 1. episcopus in diœcesi. Iupra d. prox. quicunque. Ioan.

DEsignata.] CASVS. Quærebatur vtrũ illi qui seua exer-

exercuerunt iudicibus obtemperando, possint promoueri? Et respondet Innocentius, Si hoc fecerunt postq̃ fideles sunt facti promoueri non possunt. Idem dicit de curialibus, quorum quidam etsi de iure promoueri possint, tñ quia ecclesiæ tribulationẽ sustinent, cum a curia repetuntur, promoueri non debent.

a ¶ Fidelis.] ideſt, poſt l[illegible]tiſmum.

b ¶ Adminiſtrauerit] Curiæ in ſeuis actibus.

c ¶ Qui debeant.] Ex merito vitæ. Et eſt argumentum hic quod ſi aliquid eſt pro me, & aliud contra me, magis nocet mihi, quod eſt contra me, quam ꝓſit id quod eſt pro me. ſic 56. dist. Ismael & ff. quibus ad liber. ꝓ cla. nõ licet. l. vl 1. & extra de offi. dele. ſuper quæſtionum. §. ſi vero. in fi. arg. contra. ff. de iure ſiſ. non intelligitur. §. 1. & extra de ſentẽ. & re iudi. cauſam in fi. Solu. primum regulare ꝓpter promptitudinẽ ad malũ 11. q 1. omnes alias cantalia propter reſtrictionẽ do li mal. extra de do. & cõtu. finem, & quia non eſt delegatus a principe.

d ¶ Sæpe.] Arg. aliqd ſtatui ꝓpter cautelã futurorũ, vt 27. d. de Syracuſana. 45. d generalis. 23. d. in nomine Domini.

peruenire non poſſunt, ideſt ſi quis fidelis[a] militauerit, ſi quis fidelis cauſas egerit, hoc eſt poſtulauerit; ſi quis fidelis adminiſtrauerit[b]. De curialibus autem manifeſta ratio eſt: quoniam & ſi inueniantur huiuſmodi viri, qui debeant[c] clerici fieri, tamen quoniam ſæpius a curia † repetuntur, cauendum ab his eſt propter tribulationem, quæ ſæpè [d] de his eccleſiæ prouenit. † *al. ad curiam.*

Item Victricio epiſcopo Rothomagenſi, epiſt. 2. c. 11.

¶ Non admittantur curiales ad clericale officium. Cap. III.

Iuo p. 6. c. 349.

PRæterea frequenter quidam ex fratribus noſtris, curiales, vel quibuslibet publicis functionibus[e] occupatos clericos facere contendunt, quibus poſtea maior triſtitia, cum de reuocandis eis aliquid ab Imperatore p̃cipitur, quàm gratia naſcitur de accito †. ¶ Conſtat. n. eos in ipſis muneribus[f] † etiam voluptates exhibere, quas a diabolo inuentas eſſe non dubium eſt, & ludorũ, & † mimorum apparatibus, aut præeſſe, aut forſitan intereſſe. Sit certè in exemplum ſolicitudo, & triſtitia fratrum, quam ſæpè pertulimus Imperatore præſente, cum pro his ſæpius rogaremur, quam ipſe nobiſcum poſitus cognouiſti: quibus † non ſolum inferiores clerici ex curialibus, verum etiam in ſacerdotio conſtituti ingens moleſtia, vt redderentur, inſtabat[g]. † *al. adſcitis.* † *al. munijs.* † *al. vel munerum.* † *al ex quib.*] orig.

Item ex concilio Toletano primo, cap. octaue.

¶ Non promoueatur ad daiconatum, qui poſt baptiſmum ad fidelem necandum accinctus fuerit. Cap. IIII.

SI quis[h] poſt baptiſmum militauerit[i], & chlamydem

x Ad idẽ ff. ad Syl. ſi qs in graui. & ita quod nocet præualet vt ibi poteſt etici qđ valet præualet. ff. de ſena. emã cipatũ. §. vl. ſecundum Laur.

Obligatus ad aliquid faciendũ nõ impedit ingreſſum mona ſterium.

PRæterea.] CASVS. Quidã volebãt promouere curiales, conſultus fuit Papa ſuper hoc a quodam archiepõ ſcilicet, an poſſent promoueri? Et reſpondet ꝙ non propter tres rationes. Prima eſt: quia maiorem triſtitiam habet eccleſia de eis reuocandis, quam habuit gaudium de aduentu eorum. Nam Imperator præſens quandoq; inſtitit ſupradicto archiepiſcopo præſente, vt tales in minoribus non ſolum ordinibus ordinati, ſed etiam ad ſacerdotium promoti reducerentur. Secũda ratio eſt: quia tales in ſuis officiis voluptates turpes exercuerunt. Tertia ratio eſt: quia præfuerunt; vel interfuerunt apparitoribus & ludis minorum.

e ¶ Functionibus.] ideſt, officiis, & intelligitur de his qui alicui officio obligati ſunt, vt tutores & curatores vel procuratores, qui finito officio ſuo licite promouentur, vt extra de obliga. ad ratiocin. cap. vnico. Nam qui ex adminiſtratione aliqua eſt obligatus reipublicæ, non poteſt prouehi ad honores, vt ff. de muner. & honor. reſcripto. §. debitores. ſecus ſi obligatus eſt pro aliquo debito, vt ibi dicitur, & C. de epiſco. & cleri. ſi quis emerſis. Sed quid ſi aliquis eſt obligatus ab ſcribendum aliquid, forte inuentario: nunqd talis poteſt cõuenire in monaſterio? Dicit Hug. ꝙ ſic: nec fit iniuria illi cui ſeruire tenetur, quia inſtinctu Spiritus ſancti fit: ſic 14. q. 5. dixi argum. pro eo extra de voto, ſcripturæ, & extra de conuerſ. coniuga. ex publico. & cap. vlti. 33. quæſt. 2. cap. admonere. 19 quæſt. 2. duæ. dicut ſoluitur ingratum poſtea ratione ſui ad pinguiorem fortunam perueniat per ſucceſſionem aliquam vt, 29. q. Vlti. ſi qua 2. Vel dic ꝙ in monaſterio exiſtens poteſt exequi tale officium, dum tamen non negligat diuinum obſequium, vt 91. d. clericus.

f ¶ Muneribus.] ideſt officijs munerum minorum.

g ¶ Inſtabat.] Tamen facti ſacerdotes non reſtituuntur 54. d. ex antiquis.

SI quis poſt.] CASVS. Aliquis ex præcepto vel auctoritate maioris poſt baptiſma cingulum militare accepit ad vexandum fideles, & necauit: quæritur fuit in Concilio Toletano, an poſſit promoueri. Et reſpondet ꝙ de iure promoueri non poteſt: & ſi non peccauerit, & diſpenſatiue ad minores ordinẽs fuit promotus: diaconus tamen fieri non poteſt. Vel aliter. Aliquis accinxit gladium ad necandum fideles: non interfecit tãmẽ, ſed per eum nõ ſtetit: quæritur vtrũ poſſit promoueri? & rñdet quod non, niſi diſpenſatiue in minoribus ordinib. ita quod diaconus non fiat.

h ¶ Si quis.] Pone caſum inf. de pœni. d. 1. ſi quis cum telo. Alij ponunt caſum de officiali.

i ¶ Militauerit.] Milites (vt videtur) non poſſunt promoueri ſine licentia Papæ. 19. q. 3. monaſteriis. ſed intelligo illud de his q̃ irregularitatẽ cõtraxerunt 3. vnde nõ cõcedo ꝙ hoc ſolum impediat promotionem, ꝙ gladium aliumpſit, & militiam: niſi iniuſta facta exercuit, vt int. 53.

2 Sub. vel alij quos libros ſcripſit qđ tamen intelligo deductis exẽplis eiuſdem, 16. q. 6. de lapſis ff. de ceſſ. bonis qui bonis ſecundũ Lau. Milites an promoueri poſſint.

3 Et in hoc caſu loquit hoc c. ſic, vt no. inf. 21 q. 3 pœnitens. in glo. arg. ꝙ, &c.

ſumpſerit,aut cingulum [2] ad necandos fideles [a], etiam ſi grauia non admiſerit,ſi ad clerum [b] admiſſus fuerit [c], diaconii non accipiat dignitatem.

[a] ¶ Ad necandos fideles.] *Verba hæc non ſunt in codice Lucenſi Regio.*

Item ex concilio Toletano 4.cap.18.

A quibus debeat eſſe immunis, qui in epiſcopum ordinatur. Cap. V.

QVi in aliquo [d] crimine detecti ſunt, qui infamiæ [e] nota aſperſi ſunt,qui ſcelera aliqua per publicam pœnitentiam ſe admiſiſſe confeſſi ſunt,qui in hæreſim lapſi ſunt, vel qui in hæreſi baptizati, aut rebaptizati eſſe noſcuntur,qui ſemetipſos abſciderunt, aut naturali defectu membrorũ,aut deciſione aliquid α minus habere noſcuntur, qui ſecundæ vxoris coniunctionem ſortiti ſunt, aut numeroſa coniugia frequentauerunt,qui viduam,vel a marito relictam duxerunt,aut corruptarum mariti fuerunt, qui concubinas, [f] aut fornicarias β habuerunt, qui ſeruili conditioni obnoxii ſunt,qui ignoti ſunt, qui neophyti,vel laici [g] ſunt,qui ſæculari militiæ dediti ſunt,qui curię nexibus obligati ſunt,qui inſcii literarum ſunt, qui nondum ad triginta annos peruenerunt, qui per gradus eccleſiaſticos nõ aſcenderunt, qui ambitu honorem quęrunt, qui muneribus honorem obtinere moliuntur,qui a deceſſoribus [h] in ſacerdotium eliguntur. ¶ Sed nec ille deinceps ſacerdos erit, quem nec clerus, nec populus propriæ ciuitatis elegit,vel auctoritas metropolitani,vel comprouincialium ſacerdotum aſſenſus non exquiſiuit. Quicunque ergo deinceps ad ordinem ſacerdotii poſtulatus, & in his, quæ prædicta ſunt, exquiſitus, in nullo horum deprehenſus fuerit, & examinatus, probabili uita & doctrina extiterit; tunc ſecundum ſynodalia, uel decretalia conſtituta, cum omnium clericorum, vel ciuium uoluntate, ab uniuerſis comprouincialibus epiſcopis, aut certe a tribus, in ſacerdotem die Dominica [i] cõſecrabitur; conuenientibus † cæteris, qui abſentes ſunt, litteris ſuis, & magis auctoritate, uel præſentia eius, qui eſt in metropoli conſtitutus. Epiſcopus autem comprouincialis ibi conſecrandus eſt, ubi metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem non niſi in ciuitate metropoli [k], † comprouincialibus ibidem conuenientibus [l]. ¶ Si qui autem deinceps contra ea conſecretur auctoritate metropolitani: & vbi ipſe elegerit. Metropolitanus vero in ciuitate metropol. ab epiſ ſuæ ꝓuinciæ cõſecrabit. Et ſi ordinati vel ordinatores cõtra hoc egerint,honoris ſui periculo ſubiacebunt. d ¶Qui in aliquo.) Primo ponit 26. impedimẽta quæ impediũt promouẽdũ eũm. Secũdo dicit, ꝙ eps ad min° à tribus epis eſt cõſecrãdus ibi, (Vbi metropolitano placuerit.) Metropolitanus aũt eſt conſecrandus in ciuitate metropoli a ſuis ſuffraganeis.

Epiſcopi & archiepiſcopi, ubi & a quot quibuſue ſunt cõſecrandi,

a ¶Infamiæ.) etiam de facto,vt dixi 2.q. 7.c.ipſi apoſtoli.

f ¶Qui cõcubinas.) Ex hoc videtur, ꝙ eps ipſo facto nõ diſpenſet 1.ſi enim ipſo facto diſpenſaret, quare hic puniretur promouens concubinarium,cum tamen cum ipſo poſſit diſpẽſare ipſo facto? vt extra de iud. at ſi clerici. & facit ad hoc 81.d ſi qui. & extra de ſchiſma.fraternitatis. & extra de ꝓb. referẽte. Itẽ ſi in hoc eps ſp diceret ſe diſpẽſaſſe,vt ſic nõ puniretur. Quod autẽ ipſo facto diſpenſet, probatur ext. de fil. presbyt. veniens. & 28.di.diaconi.& extra. qui matri.accuſ. nõ poſſ per tuas. 54. diſt.ſi ſeruus. & extra de reſtit. ſpolia. litteras. § opinioni. vbi habes, ꝙ eccleſiæ mãdando vel diſſimulãdo diſpenſat. Et hoc credo,ꝙ circa notum ſolo facto diſpẽſat, ſed nõ circa ignotũ: qa noti examinatione non egẽt,vt 47. d. de Petro. Conſulo tñ ꝙ teſtes vel litteras habeant ſuper diſpenſatione facta ſibi. Vel dic,ꝙ hic redarguuntur illi qui ex cõtemptu ordinant aliquos non examinando eos,vt 91.di.

Concubinarium ꝓmouens, an videtur cũ ipſo diſpẽſare 1 Ad hoc efficax argu. extra de fil. presbyt. ex tua iuxta fi. vbi dicit,cũ aliquib clericis diſpenſaſti,&c. ergo a contrario cum quibus diſpenſatum non eſt, poſſunt ꝓcedere iudices illi ſecundum, ꝙ eis datu eſt in mandatis extra de reſcr. ſi qñ &c. cũ dilecta. ſecundo Ho,

† *al. conuenientibus.*

† *al. à comprouintialibus.*

---

q.1.quod quidam.in fi.

b ¶Si ad clerum.) ideſt,ſubdiaconatum.

c ¶Admiſſus fuerit.) Ex diſpenſatione.

Q Vi in aliquo.) CASVS. Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte aſſignantur 29. impedimenta, quæ repellunt ab epiſcopatu, vel archiepiſcopatu, vel etiam ab alia dignitate. In ſecunda parte,quæ incipit ibi, (Sed nec ille.) Dicitur ꝙ eps debet eligi a clero,& a populo ciuitatis auctoritate metropolitani: qui poſtea legitime examinatus ab omnib epis de prouinciis, uel a trib. de conſenſu aliorum, ſic dñi-

diſtum & c. quicunque. & tantum indiſcreta diſpenſatio redarguitur hic, & in omnibus ſimilibus, extra de præben. de multa.

g ¶Laici.) Non enim repente de laico fiet epiſcopus. 61.diſt.c. 1. & 2.

h ¶Qui à deceſſoribus.) Niſi in hoc Papa diſpenſauerit,vt 7.q.1 petiſti.

i ¶Dominica.) Hora tertia.75.diſt.quod dic.

k ¶Metropoli.) In propria ciuitate conſecrandus eſt metropolitanus,vt hic,& 63.diſt. metropolitano.

l ¶Conuenientib.) Hic habes quod metropolitanus in ꝓpria ciuitate eſt conſecrãdus. Archiepiſcopus a quibus eſt cõſecrãdus,

consecrandus est a suffraganeis, vt 66.distin. cap.1. extra de tempo.ordi.si archiepiscopus,& in Auth.de ecclesia.tit.§.1.coll.9. Arg.contra 24.q.1.pudenda, vbi dicit,quod a Papa sit consecrandus,sed primum est de iure: Papa tamen iam præscripsit contra ius illud.

Qui vero. CASVS.Supra in proxi. cap.dr̄,ꝙ qui ꝑ gradus ecclesiasticos ñ ascenderunt,nō debēt esse epi,cui' verbi occasione supponitur hic 25.d.i qua ostenditur ꝙ si quis ꝑtermisso ordine minori ascēderit ad maiores non superbia, sed negligētia abstinere debet a maioribus donec ꝑtermissum ordinem suscipiat:quod probatur sequenti capitulo.

Solicitudo.] CASVS. Quidam clericus ordine subdiaconatus ꝑtermisso, negligētia potius q̄ cōtemptu factus est diaconus & presbyter. quare quæsiuit Constantieñ. episcopus an posset in officio diaconi vel presbyteri ministrare? Et respōdet Alexan. Tādiu cesset ab officio sacerdotali, donec ꝓximo quatuor tēporū ieiunio recipiat subdiaconatū.

a ¶ Subdiaconatus.] Videtur ergo quod aliquis promouetur in sacerdotem, qui nullum habuit ordinem, vt laicus, qui fit sacerdos secundū Hug.sed huic ob.40 distin.sicut 1.& extra de presbyt.non bapti.veniens. Sed contra extra de cle. per sal. promo. cap. vnico episcopus autem non potest esse nisi fuisset sacerdos 2, vt extra de excess. prælat. ex litteris in fi.de hoc dixi 40. d. sicut. Si vero non baptizatus promouere tur vel chrismaret, nullum reciperet sacramentum:quis baptismus est ianua sacramentorum, vt 32 distinct. §. verum. nisi enim positum sit fundamentum,nihil potest superædificari,vt 1.q.1.cum Paulus. Et est arg ꝙ præposteratio facti non vitiat factum. Arg.contra.7.q.1.nihil.23.dist.quorundam.de consecr. dist.4.omnis Ioan Sol. dicas ꝙ laicus recipit ordinem sacerdotii,& etiā episcopatus 3. quia character imprimitur,si cōferetur in forma ecclesiæ ab eo qui potest a

Sacerdos qs nō efficitur sine aliis ordinibus.

1 Vbi cōrrario standum est fm H.

2 Idē sentit Hug.& Lau.

3 Si intelligas ꝙ primo recipiat sacerdotium, & post epatū, verū dicit.

Aliās falsū est:quia nec in epatu imprimit character secundū quosdā. Sed alii contra ar. extra de renunc. post translationē.§. vlt. ubi de hoc

Item habet,vt extra de cler. per sal. promo. cap.1.& hoc dummodo sit baptizatus, nec decret.illa,ex litteris.I aliquo cōtradicit B. Vriales autem.] CASVS. Assignatis supra quatuor rationibus in 51,distinct. in c. designa-

ext. de ordi. ab epo qui renuncia. episc. cap. 1. Archid.

prædicta vetita canonum, ad gradum sacerdotij indignus aspirare contenderit,cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit.

α ¶ Aut decisione aliquid.] *Addita hæc sunt ex concilijs olim Coloniæ,ac Lutetiæ impressis In nouissima vero Coloniensi editione legitur*,vel defectione,*pro*,vel desectione.

β ¶Aut fornicarias.] *In codice Lucensi Regio legitur*,ad fornicationes: *quod videtur intelligendum de concubinis ad tempus adhibitis,vt supra dist.34.c.is qui,est adnotatum.*

DISTINCTIO LII.

Qui vero prætermissis aliquibus gradib.non superbia,sed negligentia ad maiorem ascēderit, tandiu à maiorib. abstineat.quousq́ congruo tempore prætermissos accipiat.

Vnde Alexander secundus scribit † Grimaldo Constantiensi † episcopo.

† al.Rainaldo.) al. Rumaldo.
† al.Constantiensi.

¶De eo, qui subdiaconatus ordine postposito,diaconus & presbyter est ordinatus. Cap. I.

Solicitudo dilectionis tuæ studuit consulere, vtrū portitor istarum litterarum,diaconatus, & presbyteratus officium idoneus sit peragere,nec ne;cum ad id præposte ro†cursu,subdiaconatus [a] ordine postposito,negligentia potius,quam superbia cognoscatur ascendisse. Vnde nos consulendo charitati tuæ mandamus, vt ab officio sacerdotali eum prohibeas, donec proximo quatuor temporū ieiunio subdiaconatus ministerium sibi rite imponas; & sic deinceps ad maiora officia cum redire concedas.

Iuo p.6.c.439.

† al.præpostere.

¶In libro peruetusto est epistola eiusdem Alexandri ad Geruasium Rhemensem archiepiscopum:cui hoc idem consiliū dat, quod Rumaldo Constantiensi episcopo se dedisse narrat.

DISTINCTIO LIII.

Curiales [b] autem,vt supra scriptū est, ideo ordinari prohibentur,quia frequenter,dum ab ecclesia repetuntur,plurima incommoda ecclesia consequitur: vel quia idem curiales non voto religionis, sed vt officiorū suorum ratiocinia fugiant,ad ecclesiam se transferunt.

dist.51. designata.

signata. & in cap. præterea. & in cap.1. quare curiales a promotione repelluntur:subiungit 53 distinct.in qua assignat quintam rationem: quia scilicet non voto religionis fiunt ecclesiastici, sed vt officiorum suorum ratiocinia fugiant. & hoc probatur sequenti capitulo.

b ¶Curiales.] Hic assignat tertiam causam quare curiales non promouentur, Ioan.

a ¶Legem

LEgem.] CASVS. Hoc capitu. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Greg. q̃ qui militiæ vel qui rationibus sunt publicis obligati, nec in clero, nec in monasterio susciꝑi debent, quia vitam sæculi nolunt fugere sed mutare, cum eodem modo viuant in ecclesia sicut

Vnde Gregorius Papa scribit lib. 7. reg. epist. xi. episcopis Siciliæ de lege Mauritij Augusti.

¶ Quare sit constitutum, ne curiales ordinentur. Cap. I.

Iuo p. 10. c. 124.

LEgem quam pijssimus [x] Imperator dedit, ne fortasse hi, qui militiæ, uel rationibus sunt publicis obligati, dum causarum suarum periculum fugiunt, ad ecclesiasticum habitum ueniant, vel in monasterijs cõuertantur, ve stræ studui fraternitati transmittere; hoc maxime exhortans, quod hi, qui sæculi actionib. implicati sunt, in clero ecclesiæ præpropere susciꝑiendi non sunt; † quia dum in ecclesiastico habitu non dissimiliter, quàm vixerant, uiuunt; nequaquã studẽt sæculũ fugere sed mutare. Quod si etiam tales quoque monasterium petũt; susciꝑiẽdi nullo modo sunt, nisi prius a ratiocinijs † publicis absoluti fuerint. ¶ Si qui vero ex militaribus [b] viris [α] in monasterijs conuerti festinant, non sunt temere susciꝑiendi; nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita. Et iuxta normã regularem debent in suo [c] habitu per triẽnium [d] probari; & tunc monachicum habitum Deo auctore, susciꝑere.

† Adde quæ not. in dist. 51. in sum. in glo. vnica.

† al. actionib. / orig.

α ¶ Viris] *In aliquot uetustis Gratiani exemplaribus, & apud Iuonem legitur,* numeris, *vt significentur milites in breuiculo, seu matricula descripti.*

DISTINCTIO LIIII.

Erui [c] autem ordinari prohibentur, nisi à proprijs dominis libertatẽ legitimam consequantur.

Vnde Leo episcopus scribit epist. prima omnibus episcopis per Campaniam, &c.

Toly. 2. tit 31. Anſ. lib. 7. c. 28.

¶ Seruus ad clericatus officium non promoueatur. Cap. I.

NVllus β episcoporum seruum alterius ad clericatus

Probari quanto tempore debet.

Vbi de hoc videas.

Not. Ho. q̃ dicit H. q̃ si uita & conditio hominis sit nota probatur per annum, & sic loquitur præc. c. Consaldus. Si uero conditio nota est, sed uita ignota, tunc per biẽniũ. & sic loquitur præc. c. monasterijs q̃ si utraq; scilicet conditio & vita sit ignota, uel saltem cõditio tũc trienniũ est spectãdum. & sic loquitur præc. c. si quis ignotus. & illud c. legem. & inf. dist. ꝓx. multos. Archid.

Seruus priuati fine libertate non potest promoueri.

sia sicut in sæculo: & hoc probatur per legem Mauritij Imperatoris: sed si uoluerint causa religionis intrare monasterium, non recipiantur, nisi prius a publicis ratiocinijs fuerint absoluti. In secunda parte, quæ incipit ibi, (Si qui vero.) Dicitur, quod milites non sunt ꝓpropere in monasterijs susciꝑiendi nisi vita eorum subtiliter inuestigetur, & per triennium in habitu laicali fuerint probati.

a ¶ Legem, quã pijssimus No. qualiter ex sequẽti facto & præcedenti pròbatur medium, vt 27. 28. dist. qa. Nam ex bona vita ꝑcedente & sequente ꝓmittitur medium scilicet, q̃ bono zelo petierit habitum monachalem. ADDIT. O. Ad idem 81. q 1. c. 1. secundum Hug. 18. dist. peruenit Laur.

b ¶ Ex militarib.) Milites non impedit religio sacramenti; Qua clerici sacramento tenentur episcopis, ut 25 dist. quamquam. & tamen eis inuitis possunt intrare religionem. 19. q. 2 duæ.

Religionis asperitas in quo habitu ꝓbanda est.

c ¶ In suo.) Noc q̃ in suo habitu quisque probandus est, vt hic, & 54. dist. in ritos. & extra d reg. super eod & 17. q. 2. si quis incognitus: Dicunt tamen quidã, quod potius in monachali habitu probandus sit, quia non solum alij ipsum probabunt, sed ẽt ipse probabit asperitatem ordinis & habitus ipsorum, quod non poterit facere in sua veste. Io. Sed certe licet iura quædam dicãt, q̃ in proprio habitu sis probandus quis, consuetudo tamen se in contrariũ habet, & decre. etiam cõtradicit ex ratiõ reg. statuimus. d ¶ Per triẽnium.) incognitus probabitur per triẽnium, vt hic & 17. q. 2. si qs incognitus, sed laicus cognit' vel clericus i gnotus per biennium. 19. q. 3. monasterijs. clericus notus per annum 14. q. 2. Consaldus 1. uel forte notus statim põt recipi. extra de reg. ad apostolicam. Sed hodie non debet per decret. Alexand. iij. extra eod. nõ solum In cruce signatis statuit dimidius annus extra de reg. cap. j. 2.

Erui.) Hæc distinctio diuiditur in quinque partes. In prima principaliter tractatur de seruis non ordinandis, quod probatur per decem auctoritates, sanctorum. Secunda ibi, (Hoc tunc) Tertia ibi, (Si seruus absente (Quarta ibi, (De seruis.) Quinta ibi, (Quod autem) Io. de Fan. CASVS. Hic intitulatur 54 dist. in qua dicitur, q̃ serui ordinari non debent nisi prius a dominis suis plenã libertatẽ fuerint consecuti. Ostendit quod iuris sit si serui fuerint promoti nõ adepta libertate. Tertio qualiter serui Iudæorum, siue pagani, siue Christiani ab eorum dominio debeant liberari.

e ¶ Seruus.) Primo ostendit, quod nec priuatorum, nec ecclesiarũ serui sunt promouendi, nisi libertatem sint consecuti Secũdo ostendit qd iuris sit si aliter sint ordinati. Tertio qualiter serui Iudæorum a domino ipsorum valeant liberari. Nota ergo, q̃ nunquam seruus priuati est promouendus nisi plenam libertatem sit cõsecutus, ita quod nihil iuris retineat in eo dominus, vt inf eod quicunq; & in c. nullus. Si vero sunt ecclesiarum non possunt similiter promoueri nisi primo consequantur libertatem. inf. eod. cap. 2 ecclesia tamen nõ potest manumittere seruos suos pleno iure, nisi det platus duos eiusdem meriti 12. q. 2 episcopus. qui nec tũc pleno iure manumittit, vt ibidem colligitur. De hoc distingue vt extra de ser. non ordin. eo libentius, & de rebus eccle. non alienan consensus.

NVllus) CASVS. Prohibet hic Leo Papa ne quis episcopus ordinet seruum aliquem, nisi prius eo-

officiū promouere pręſumat, niſi forte eorū petitio [a] aut volūtas [b] acceſſerit, qui aliquid [c] ſibi in eo vendicant poteſtatis. Debet enim eſſe immunis ab alijs, qui diuinæ militiæ eſt aggregādus, vt à caſtris dominicis, quibus nomē eius adſcribitur, nulli s neceſſitatis vinculis abſtrahatur.

β ¶ Nullus.] *Caput hoc videtur confectum ex titulo, qui in codice canonum præponitur primi decreto Leonis primo, & ex parte poſteriore ipſius decreti, in qua excepto eorum quæ prius ſtatuit continetur: prior autem pars quæ hic deeſt, habetur infra eadē. cā. admittuntur.*

Item ex concilio Triburienſi. α.

¶ De ſeruili conditione nullus ad ſacros ordines deueniat. Cap. II.

NVlli de ſeruili conditione ad ſacros ordines promoueantur, niſi prius à proprijs dominis legitimā libertatem conſequantur: cuius libertatis charta ante ordinationem in ambone publicę legatur [d], & ſi nullus cōtra dixerit; rite conſecrabuntur. Porro ſeruus non canonicè conſecratus, poſtquam de gradu ceciderit [e], eius cōditionis ſit, cuius fuerat ante gradum.

α ¶ Concilio Triburienſi.] *Huius capitis in conc. Tribur. c. 26. ſententia potius habetur, quam verba: quæ aliqua ex parte videntur conuenire cum ijs, quæ ſcribuntur primo libro capitularium, c. 88. de ordinatione ſeruorum. verſ. & quandocunque.*

[*Ex concilio Carthaginenſi β primo, c. 8.*]

PALEA. Cap. III.

MAgnus epiſcopus Aſtiagenſis dixit, quid dilectioni veſtræ videtur, procuratores, actores, & executores ſeu curatores pupillorū ſi debebant ordinari? Gratus epiſcopus dixit, ſi poſt depoſita vniuerſa, & reddita ratione cinia, actus vitæ ipſorum fuerint cōprobati in omnibus; debēt, & cum laude, cleri, ſi poſtulati fuerint honore munerari. Si enim ante libertatem negotiorū, vel officiorū ab aliquo ſine cōſideratione fuerint ordinati; eccleſia infamatur γ Vniuerſi dixerūt; rectè omnia ſtatuit ſanctitas tua, ideoque ita eſt, & noſtra iſta quoque ſententia.

β ¶ Cartag.] *In codicibus impreſſis citatur ex Moguntinenſi Emē datum vero eſt ex Buchardo, & Luone, decretal. in cap. vni. de oblig. ad ratioc.*

γ ¶ Eccleſia infamatur.] *Sic emendatum eſt ex concilio, & decretal. et Burchardo, & Luone. Antea legebatur,* ab eccleſia infirmentur.

---

a ¶ Eorum petitio.) i. iſtius vel illius, diſtributiue. ſufficit enim vnius volūtas ſi plures ſunt domini, vt inſtitut. de dona. § erat olim. C. de communi ſer. manu. l. i. § ſi autē.

b ¶ Aut voluntas.) Etiā ſi tacita, vt inf. eadē. ſi ſeruus.

c ¶ Qui aliquid.) Argumētum, q̄ omniū cōſenſus eſt requirēdus, quorum iuri in aliquo detrahit, vt hic & 23. diſt. archidiaconū, & extra de offic. d. l. ſuper eo C. de auctorit. pręſtan. l. vl. & ff. d aqua pluuia arcen. l. in concedendo 66. diſtinc. archiepiſcopus. 8. q. 1. licet.

NVlli.) CASVS. Quæſitum fuit in cōcilio Triburiēſi, vtrū ſeruus ſit promouendus? Et reſpōdet quod non, niſi prius a domino plenam libertatem cōſequat chartula cuius libertatis prius in publico legatur, & ſi nullus cōtradixerit ordinetur. Si vero aliquis ſeruus, per obreptionem fuerit ordinatus, deponatur & eiuſdem ſit cōditionis cuius ipſe ante fuit.

d ¶ Cuius &c. in ambone publicè legatur.) Argumentum, quod ſi aliqua ſunt publicè facta, nemo poſtea audiatur contradictor. 3. q. 1. licet. & 16. diſt. quod dicitis. & 12. q. 2. qui & humanis. ſim extra qui ma. accuſa. poſ. cap. vlti. argum. contra 15. quæſtio. 6. c. 1. in fi.

e ¶ Ceciderit.) Ita ſit ſeru' ſicut prius: niſi ſit p̄sbyter, vel diaconus, vt inf. ea. ex antiquis. Sed nunquid gaudebit talis priuilegio clericali quātum ad canonē ſi quis ſuadente. 17. q. 4. ar. g. non extra de foro comp. c. 2. & 17. quæſtio. 4. ſi quis deincepa. arg. contra. ff. de decur. l. 6. Ad hoc dico, q̄ iſte in omnibus caret priuilegio clericali, præterquā in eo ſolo, q̄ non poteſt verberari ſine ſacrilegio: quia illud priuilegium datum eſt clericis non tantū fauore, ſeru. fug. l. i. Item nunquid poteſt contrahere matrimoniū? Non, quia noluit quod facere potuit extra de conuer. coniug quidam. Ioan. non credo excōmunicatū qui depoſitum percutit, cum ſit priuatus omni dignitate, & priuilegio quod hēbat, arg. ad hoc 84. diſt. quiſquis. B.

Qui

Bure. l. 2. c. 22. in fine. Iuo p. 6. c. 64.

1 Et eſt rō ga iſta priuilegia data ſunt, & ī ſuī fauorē qui libet renunciare pōt. & quibus fecit indignum argu. C. de pac. l. ſi quis Io. de Fant.

Poly. ibidem. Burch l. 2. c. 21. Iuo p. 6. c. 41. Pann. l. 3. c. 48.

Publice factis nemo contradicere poteſt.

Extra de oblig. ad ratioc. non ordin. c. magnus. Burch. l. 2. c. 39. Iuo p. 6. c. 137.

QVi ex) CASVS. Hoc capitulo loquitur de seruis ecclesiarum, qui ordinari nō debēt, nisi prius libertatem ab epīs consequantur, & si honeste in clericatu vixerint, poterunt ad minores ordines promoueri: si vero ingrati extiterint, in seruitutem redigantur.

a ¶Re-

tur remittere. vnde non possunt reuocare in seruitutem nec tenet lex. C. de epīs & cler. seruus. vbi habes, quod domino redditur seruus si deserit monasterium, per id quod habes extra de cond. app ca. 2. sed si vult transire ad aliud monasterium, tunc distinguitur, vt extra de ser. non ordi. co. libentius.

& 2. C. de ℟. & posth. & Auth. vt cū. deap. cog. §. aliud quoq; collat. 8. & Spec. in tit. de iurisd. om. iud. §. 1.

Item ex concilio Toletano nono, cap. 11.

¶Post donum libertatis famuli ecclesiæ reuocentur in clerum. Cap. IIII.

Iuo p 6. c. 378.
† *al. famulis.*

QVi ex famulijs† ecclesiæ seruituti deuocantur in clerum ab episcopis suis necesse est, vt libertatis percipiant donum: & si honestæ vitę claruerint meritis; tunc demum maioribus fungantur officijs. Quos vero flagitij sordidauerit incorrigibilis noxa, perpetua seruitutis cōditio religet [a] in catenam.

QVI AVTEM. CASVS. Dicitur in hoc §. qđ illi serui qui promoueri debent, a dominis suis plenam debent consequi libertatem, ita quod ipsi, in nullo teneantur suis dominis obnoxii.

Qui autem ordinandi, a dominis suis libertatem consequuntur, ab eorum patrocinio penitus debent esse alieni, vt in nullo eorum obsequijs inueniantur obnoxij.
Vnde in concilio Toletano quarto, c. 72. legitur.

¶Ad clericatum suscipiuntur qui nullo obsequio retento a dominis suis libertatem percipiunt. Cap. V.

Poly. l. 2. tit. 31.
Burc. l. 2. c. 25.
Iuo p. 9. c. 126.
Pann. l. 3. c. 46.
† *al. crimine capitali*] orig.

QVicunque libertatem a dominis suis ita percipiunt, vt nullum sibi in eis obsequium [b] patronus retineat, illi si fine crimine † sunt; ad clericatus ordinem liberi suscipiantur: quia directa manumissione absoluti noscūtur. Qui vero retento obsequio manumissi, sunt pro eo, quòd adhuc patroni seruitute tenentur obnoxii, nullatenus sunt ad ecclesiasticum ordinem promouendi; ne, quādo voluerint eorum Domini, fiant ex clericis [c] serui.

QVicūque.] CASVS. Statutum fuit in concilio Toletano, quod illi liberti ordinētur, qui a dominis suis directa manumissione sūt dati libertati: ita q̄ nullū in eis obsequium domini sui retineāt, & illi sine crimine appareāt. si vero in eis obsequiū retineatur, ordinari non debent, ne possint ꝼm voluntatem dominorum in seruitutem reuocari.

b ¶Nullum sibi in eis obsequiū.] Dīt quidam, quod obsequium, quod consistit in nō faciendo, scilicet de non vocando in ius, vel quod in reuerentia consistit, vt de assurgēdo, nō potest patronus remittere: q̄ illud naturaliter debetur, vt C. de bo. lib. l. vlt. C. de in ius voc. l. 2. Sed hoc non est verum: quia super eo potest libertus transigere. ff. de condi. in debit. l. si non sortē, §. libertus. & bene concedo, quod generali remissione non tollitur (vt ibi dī) sed peciali 2. potest. Nec tenet quod est extra de ser. non ord. cap. nullus. Non em in eo retineri potest aliq̄d iuris, licet sit arg. contra infr. eod. frequētes. in fi. loī. Vel melius die, qđ honesta cōditio fuit ibi appositа, quam quia non seruabat, degradari iubetur in

Patronus q̄ iura potest libertis remittere.

2 Vt ff. de cō di. & demō. nonnunquā in fine.

Capit. l. 1. c. 80.
Extra de seru. non ords. c. 2.
Burc. l. 2. c. 31.
Iuo p. 6. c. 132.
Pann. l. 3. c. 163.
† *indiscrete promouebantur.*] capitulo.

[*Ex concilio Toletano a, 81. cap.*]

PAPEA. Cap. VI.

DE seruorum ordinatione qui passim ad gradus ecclesiasticos promouentur†, placuit omnibus cum sacris canonibus concordari debere: & statutum est, vt nullus episcoporum deinceps eos ad sacros ordines promouere præsumat nisi prius a dominis propriis libertatem consecuti fuerint. Et si quilibet seruus dominum suum fugiēs,

† *aut latitans.*] capitulo.

aut per litteras, aut adhibitis testibus munere conductis, vel corruptis, aut qualibet calliditate, vel fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit; decretum est, vt deponatur: & dominus eius eum recipiat. Si vero auus vel pater ab alia patria in aliam migrans in eadem prouincia filium genuerit, & ipse filius ibidem educatus, & ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, & vtrum seruus sit,

† *ignorauerit*] capitul.

ignotum † sit; & postea veniens dominus illius legibus eum acquisierit; sancitum est, vt si dominus eius illi libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat. ¶Si vero eum catena seruitutis a castris dominicis abstrahere

Serui ordinati possent quandoque propter ingratitudinē in seruitutē reuocari.
1 Concor. text. in l. 1.

a ¶Religet.] Hoc obtinet in seruis ecclesiæ tantum, vt propter ingratitudinem reuocentur in seruitutē, 12. q. 2. octaua 1. & si presbyter sit, q. 1. diaconi. sed in laicis secus nam illi omne ius quod habent in seruos, tenen-

illa decreta. nullus. Bar.

c ¶Ex clericis.] Quod tamen facere non possunt, nisi probata causa ingratitudinis, vt 15. quæst. 7. episcopus sacerdotibus.

SI quis.] CASVS. Dicitur hic, q neque adſcriptitius, neque originarius, neque libertus ordinari debet: niſi probatæ vitę fuerit, & conſenſus patroni acceſſerit. DE rebus. CAETERVM CASVS. Dicitur hic, q ſi ſerui ſine libertate ad eccleſiaſticos honores irrepſerint, presbyter amiſſione peculii mulctetur, diaconus vicarium det, vel in ſeruitutẽ reuocetur. Cęteri vero ab iſtis in ſeruitutẽ reuocẽtur: quod probatur: ſeq. cap. Et eſt iſte ſecundus articulus huius diſtinctionis.

a ¶ Cæterum ſi.] Hic agitur quid iuris ſit ſi ſeruus ordinatur non adepta libertate. Vnde no. quod ſi ſciente, & contradicente domino ordinatur, reuocatur in ſeruitutem, etiam ſi ſacerdos factus ſit ſecũdum quoſdam, licet Hugo hoc neget 1. vt inf. eo. quis aut. Si ſciente & non cõtradicente domino in clerum fuerit ordinatus ex hoc ipſe liber ſit, & ingenu⁹ vt inf. eo. ſi ſeruus ſecũdo. Si autem Domino neſciẽte diſtinguitur: aut epiſcopo ſciente, aut ignorante. Si ſciẽte epiſcopo vel eo qui præſentat ipſum ordinetur, du plum reſtituet domino epiſcopus vel pſentãs. Eo. ſi ſeruus abſente. Si vero epiſcopo & præſentatore ignorãte, tunc locum habet hoc cap. proxi. infra.

EX antiqs.] CASVS. Quidã epiſcopus ſeruos Amãdi eo inſcio, & ignorãte ordinauit quoſdã in clericos quoſdã i diaconos, quos idẽ Amandus in ſeruitutẽ reuocare volebat: & ſic quæſtio delata eſt ad ſedem Apoſtolicam. quare Dominus Papa committit cauſam iſtam duob. epiſcopis, ſcilicet Martino, & Iuſto, redarguẽdo epiſcopos, q tales ordinant cõtra canones, & cõcilia: cũ ex hoc plurimę quæſtiones ad ſedẽ Apoſtolicã deferãtur. Poſtea pcipit eis, vt ſi pfati Amandi procuratores ꝓbauerint aliquos de ſeruis ſuis non canonice promotos ſub hac forma procedant, vt ſi presbyter eſt amiſſione peculij mulctetur, & in ſuo remaneat ordine: Diaconus vero det vicariũ, vel reuocetur in ſeruitutem: cęteri vero reddantur dño, & nulla gaudeant defenſione.

a ¶ Ante

Serui ſine libertate ordinati, an ſint in ſeruitutẽ reuocandi.

1 Infra cap. proxi. de hoc extra de ſer. non ord. c. 2

voluerit, gradum amittat: qui iuxta ſacros canones, vilis perſona manens ſacerdotii dignitate fungi non poteſt.

a ¶ Toletano.] *Sic etiam citatur apud Burchardum, & Iuonẽ. In Pannormia vero a verſ.* vt quilibet ſeruus. *citatur ex primo libro capitularium, vbi integrum extat hoc caput, atque etiã caput poſt hoc, ſecundum,* De rebus vero illorum.

Item ex concilio Martini Papæ [i. ex ca. Mart. epiſcopi Bracarenſis, c. 46.

Ex conc. Tolet. 1. c. 10.

¶ Sine patroni conſenſu non ordinetur, qui patrocinio cuiuslibet eſt obligatus. Cap. VII.

SI quis obligatus eſt tributo ſeruili, vel aliqua conditone, vel patrocinio cuiuslibet domus non eſt ordinandus clericus: niſi probatæ vitæ fuerit, & patroni conſenſus acceſſerit.

[Ex concilio Toletano a capitulo ſecundo.]

PALEA. Cap. VIII.

DE rebus vero illorum, vel peculiari †, qui a proprijs dominis libertate donantur vt ad gradus eccleſiaſticos iure promoueantur, ſtatutum eſt, vt in poteſtate dominorum conſiſtat quidquid ante libertatem habuerunt, vtrum illis concedere, an ſibi retinere † voluerint.

Bure. l. 2. c. 23. Iuo p. 6. c. 38. † *al. peculio.*

† *vendicare,* capit.

a ¶ Toletano.] *Hæc palea in capitularibus habetur coniuncta cum palea antecedente.* De ſeruorum, *ſed apud Burchardum, et Iuonem ex eodem Toletano ſeparatim referuntur.*

Cæterum ſi[1] à Dominis ſuis libertatem conſecuti non fuerint, & ad eccleſiaſticos ordines aliquo modo irrepſerint; presbyter peculij amiſſione mulctetur; diaconus vero aut vicarium pro ſe præſtabit, aut in ſeruitutem reuocabitur: cæteri vero gradus non poſſunt quenquam à nexu ſeruitutis abſoluere.

Vnde Gelaſius ſcribit Martino †, & Iuſto epiſcopis.

† *al. Martyrio.* Senſus in epiſt. ad epiſcopos per Lucaniam, &c. c. 16. Polyc. l. 1. tit. 31. Anſ. l. 7. c. 27.

¶ Seruus ſi latenter irrepſerit ad ſacerdotium peculij amiſſione mulctetur. Cap. IX.

EX antiquis regulis, & nouella ſynodali explanatione cõprehenſum eſt, perſonas obnoxias ſeruituti, cingulo cæleſtis militiæ nõ præcingi †. Sed neſcio, vtrum ignorantia, an voluntate rapiamini, vt ex hac cauſa † nullus pene epiſcoporum videatur extorris. Ita enim nos frequẽs, & plurimorum querela circumſtrepit, vt ex hac parte nihil penitus putetur conſtitutum. ¶ Actores ſi quidem illuſtris viri filij noſtri Amandi grauiter cõqueruntur homines ſuo iuri debitos, alios iam clericos, alios iam diaconos ordinatos, cum non ſolum poſt modernum cõcilium (quod tantorum collectione † Pontificum ſub omniũ ſaluberrimæ prouiſionis aſſenſu conſtat eſſe perfectum) huiuſcemodi perſonæ ſuſcipi non deberent: verum etiam

† Adde an omiſſo dñi ſeruitio poſſit religionẽ ingredi. not. in Authen. de mo. §. cũ aũt. coll. 1. in gloſ. in ver. nec ſeruus in ſum. 19. q. 2.

Iuo p. 6. c. 353. Pann. l. 3. c. 164.

† *al. collatione.*

FRequens.] CASVS. Sabinus Marcellianensis urbis eps ordinauit duos seruos Placidæ, ſ. Antiochũ in presbyterum; & Leontium clericum. Conqueſta eſt Placida Papæ per ſuos procuratores. Papa vero reprehendẽdo eos, qui talia facitũt, committit cauſam tribus epiſcopis ſ. Herculẽtio, Stephano, & Iuſto, ſub hac forma, vt Leontiũ omnino dominę ſuę reddant, ſi iuſte nõ poterant refragari: Antiochiũ vero, qui iã gaudet ſacerdotij prærogatiua, ſi dña vult eum in ſua eccleſia collocare, habeat illu nõ velut ſeruũ, ſed pro miniſteriorum celebratione ſuſceptũ.

si qui forte in diuinæ cultu militiæ ante fuerint [a] ignorãtia faciente, ſuſcepti, eliminati prorſus, & exuti religioſo priuilegio [b] ad dominorum ſuorum poſſeſſiones iuſta debuerint admonitione compelli. Et ideo fratres chariſſimi, eos, quos ſupradicti viri auctores in clericatus officio monſtrauerint detineri diſcuſſos, & obnoxios approbatos, cuſtodito legum tramite, ſine intermiſſione reſtituite: ita vt ſi quis iam ex his presbyter, reperitur, in eodem gradu peculij [c] ſui † amiſſione mulctatus maneat. Diaconus vero aut vicarium [d] præſtet, aut ſi non habuerit, ipſe reddatur. Reliqua vero officia ſciant neminem poſſe ab hac obnoxietate, ſi conuincitur, vendicari; quatenus hoc ordine cuſtodito, nec dominorum iura, nec priuilegia vlla ratione turbentur.

Item Herculentio, Stephano, & Iuſto epiſcopis.

¶ Seruus, clericus factus, ſeruituti obnoxius maneat. Cap. X.

FRequens equidem, & aſsidua nos querela circũſtrepit de his põtificibus, qui nec antiquas regulas, nec decreta noſtra nouiter directa cogitãtes, obnoxias poſſeſsionibus †, obligataſque perſonas venientes ad clericalis officij cingulũ non refutant. † Nuper enim actores [e] illuſtris fęminæ Placidæ, petitorij oblatione conqueſti ſunt, Sabinum Marcellianẽſis, ſiue Cluſitanæ † vi bis antiſtitẽ, Antiochum ſeruum iuris patronæ ſuæ (abſentis dominæ occaſione capta) ad presbyterij honorem vſque perduxiſſe, eiuſque fratrem Leontium clericalis officij priuilegio decoraſſe. Et ideo, fratres chariſsimi, inter ſupradictos actores, & eos, qui extremæ cõditionis repetũtur obiectu, cognitionẽ vobis noſtra auctoritate deputamus, vt omni veritate diſcuſſa, ſi reuera obiectã ſibi maculã, iuſtæ refragationis non poterit ratione diluere, [f] Leõtium clericum, quem gradus prefinitus legib. non defendit, ad ſequendam cõditionis ſuę neceſsitatem modis omnibus reddi [g] iubeatis α: Antiochum vero, quia propter ſacer-

1 Adde, an & quãdo id fiat, not. in l. iubemus. C. de teſt. vbi vide no. in addi. c. fi. de conſtit. text. eſt. & Bar. in l. leges. C. de legibus.

2 De hoc not. ſup. eod. c. 2. Ad hoc facit. ſup. 50. diſt. vt cõſtitueretur. in prin. &c. accedens. Archid.

† al. ſuiſibi.

Procurator in cauſa liberali interuenit.

Polyc. lib idem. Anſel. l. 7. c. 30. † al. poſſeſſoribus. Ino p. 6. c. 354. Pann. l. 5. c. 165. † al. Cuſilinatæ.

Probatio quando quę reo incũbit.

a ¶ Ante fuerint.] Arguitur conſtitutionem extendi ad præterita 1. 3. q. 4. omnes. & 10. q. 1. ſic quidam arg. contra extra de conſtitutio. cognoſcentes 2.

b Religioſo priuilegio.] Ergo vi, q auferatur ei priuilegium clericale, de hoc arg. 34. diſt. quiſquis.

c ¶ Peculij.] Sed nonne peculium domini eſt? 12. q. 2. illud. quæ ergo eſt hæc pœna? Dic peculij, id eſt, rerum quas poſt ſacerdotium eſt lucratus, vel forte habuit uſum peculij, & ille auferetur ei.

d ¶ Aut vicarium.] Sed vnde dabit, cum nihil habeat? Sed dic, q ſuum videtur eſſe quod inuenitur apud ipſum, & lucratur conniuentibus oculis domini. ff. de ma. l. 3. Dominus enim recipiendo rem à ſeruo ipſius videtur approbare dationem. vt C. de conditioni. ob turpem cauſam. l. vltima ſimiliter ſeruus reipublicæ cum manumittitur, dabit vicarium pro ſe, vt C. de ſerui. reipub. ma. l. 1.

d ¶ Vicarium.] Arg. q quis dando vicarium liberat ſe. ſic 36. qõ 1. de raptoribus. Sed quid ſi ad præſens nõ poteſt habere vicarium, nunquid poſtea dando pretiũ libe rat ſe? Satis credo. quod ſic. arg. C. de patri. qui fil. diſtra. l. ſecunda.

e ¶ Actores.] ideſt, procuratores, & ſic in cauſa liberali interuenit procurator cõtra id 2. qõ 6. ſi qñ Sed ibi loquitur de eo qui impetit: hic de eo q impetit. hic habes, q ciuiliter agitur, & tñ ad depoſitionem, ſic 47. diſt. qm̃ cõtra regulã illã ff. de mu. & hon. reſcripto. & extra de accuſatio. qualiter. Sed hoc ideo eſt, qa aliter non poſſet reſtitui domino, niſi deponeretur.

f ¶ Diluere.] Hic habes, q incũbit onus pbationis reo, cõtra id 6. q. vlt. ca. vlt. Præterea ei, q eſt in poſſeſſione libertatis, pbatio incũbit. Sed dic, q nõ hẽt iõ cõmoda poſſeſſoris, quia vitioſe fuit in poſſeſſione, vt C. de probatio. l. uis eius. Vel dic, q ideo probat, quia ſeruus non põt in reuertere poſſeſſionem ſuã, licet ſit fugitiuus. ff. de acquirend. poſſeſſion. rem quæ nobis. Sed quare non conuenit iſtos coram ſæculari iudice, eſt ſeruus fugitiuus, & gerens ſe pro libero, remittendus ſit ad forum domini, licet alibi inueniatur? ut C. vbi & apud quem cauſa ſta. l. 1. Sed hoc facit priuilegium ordinis.

ADDITIO. Dicas, q in ſpiritualibus, nec incidenter, nec principaliter põt laicus iudex cognoſcere, extra de ordin. cogn. tuam. qui fil. ſint leg. lator. cognoſcet tamẽ ſummatenus an ſit vxor, an non: & huiuſmodi, qđ dicit, extra de ſent. excõ. ſi iudex. lib. 6. & ibi videas. Archi. g ¶ Reddi.] Quæri conſueuit quare ſeruus alienus cõſecratus domino reddatur, & non res aliena conſecrata, vt 14. q. vlt comperimus? Rãdeo, quia in rebus inanimatis nullus perpenditur dolus, ſic 7 q. 1. epiſcopus. Itẽ quia ibi eſt conſecratio in ſuperficie, ſed in homine eſt in anima, & lex dicit, q alia eſt ratio in nomine, quã in alia rc. ff. de leg. 1. ſi domus. §. cum alicui. in fin.

Conſecratio rei animatæ & inanimatæ q̃ſt diuerſa,

QVis.] CASVS. Maxima illustris fœmina conquesta est domino Papæ per procuratores suos, ꝙ Lucerinus episcopus duos seruos originarios, Siluestrum & Candidum contra canones, & ea contradicente, in diacones ordinauit. de quo Papa eum reprehendit, & præcipit Rufino, & Aprili epīs, vt si uera sint, a sacris officijs repellantur, cum nō sint legitimè ordinati.

a ¶ Repellātur.) id est, restituātur ei. Et sic habes hic ꝙ plus valet cōtradictio, q̄ absētia, cōtra regulam extra de elec. ꝙ sicut 1. Item habes hic, ꝙ id quod post probabilē contradictionē factū est, cassatur, nunquid eodē modo eo ipso quod aliquid post probabilē appellationē factum est cassandum est statim qđ vī, ut 2. q. 6. quoties, in fi. Dico ꝙ nō, nisi probetur causa appellationis, vt extra de testi. ex parte Adæ. extra de restit. spo. audita. cum distinctione. extra de appe. interposita, vel dic ut ibi, vel hoc est in optione petētis, quod maluerit. 2. q. 1. i primis. Sed nonne est contrariū? inf ea si seruus ibi. n. episcopus sciens condēnatur in duplū. Sed potest esse, ꝙ episcop' condemnetur, & ser uus restituatur.

Generalis querelæ.) CASVS. Multi conquesti sūt Papæ Gelasio de epīs & abbatib. qui ordinauerant, vel receperāt seruos suos originarios ī monasterij suis: & eos indifferenter ad clericatum admittebant quos & reddere cōtradicebant, pp quę clericalis dignitas obfuscatur, & iō præcipit Papa epīs, ut tales de cætero non ordinēt; & abbatib. ne eos i monasterijs suis recipiāt nisi de volūtate dominorū ipsorum, & si quos habent ordinatos vel in monasterijs receptos, restituant, vel legitimè cum dominis transigant. Nam nihil ecclesiæ deperit si ea quæ sunt aliena reddantur. Si vero contra fecerint, pœnam depositionis & excommunicationis subibunt.

Originarij qui sunt,

b ¶ Et originarios.) Originarij sunt qui ex adscriptijs nati sunt in ipso solo, ut C. de agri. & censi. Colonus. lib. 11. & tales sine gleba nō possunt uendi, vt C. de agri. quemadmodum. nec vī esse differentia inter eos, & seruos. vt C. eod. ne diutius. Adscriptij autem sunt qui per 30. annos fuerunt in solo. C. eodem. cum satis. Io. Adscriptitij enim duobus modis fiunt: aut præscriptione, aut duplici confessione per scriptutam his factam, ut C. de agri. & censi. cum scimus. Ber.

Adscriptitij duplicitęr fiunt.

dotium recōcialiari† non potest, si in sua ecclesia in hoc, in quo est, honore collocare desiderat domina, non velut redditum sibi habeat, sed pro mysteriorum celebratione susceptum.

† al. retelli.

a Reddi iubeatis.] *In plerisque uetustis exemplaribus Gratiani, Anselmo, Iuone, & Polycarpo legitur*, redhibere. *sed ob glossam non est mutatum.*

Item Rufino, & a Aprili episcopis.

¶ De eodem. Cap. XI.

QVis aut leges principum, aut patrū regulas, aut ad monitiones modernas dicat debere contemni; nisi qui impunitum sibi tantum æstimet transire commissum? Actores si quidem filiæ nostræ illustris, & magnificæ fœminæ Maximæ petitorij nobis insinuatione conquesti sunt, Siluestrum, atq; Candidum originarios suos contra constitutione<, quæ supradictæ sunt, & contradictione pręeunte à Lucerino pontifice diacones ordinatos. Ideo, fratres charissimi, tantæ pręuaricationis excessus noueritis sagacius inquirendos; & si constiterit querelā veritate fulciri, continuo, qui contradictione pręeunte nō legitime sunt creati, à sacris officijs reppellantur.[a]

Sup. distin. 10. c. 11? Iusti. nouel consti. 123. circa fi. Deus dedit p. 4. Iuo p. 6. c. 104. & p. 4. c 179. Pann. l. 2. c. 150.

Item episcopis per Lucaniam, &c epist. 1. c. 16.

¶ Nec ad religosæ uitæ propositum, nec ad clericatus officium serui sine dominorum consensu admittantur. Cap. XII.

GEneralis etiā que relæ vitanda præsumptio est, qua propemodū causantur vniuersi passim seruos, & originarios dominorū iura, possessionūq. æ fugientes, sub religiosę conuersationis obtentu, vel ad monasteria sese conferre, vel ad ecclesiasticum famulatum, conniuentib. quoque præsulibus indifferēter admitti. Quæ modis omnibus est amouenda pernicies, ne per Christiani nominis institutum [c], aut aliēna peruadi, aut publica uideatur disciplina subuerti: præcipuè cum nec ipsam ministerij clericalis ab obligatione fuscari cōueniat dignitatem; cogaturque pro statu militantium sibi, conditioneque iurgari [d], aut videri (quod absit) obnoxia: Quibus solicita cōperētur interdictione prohibitis, quisquis episcopus, presbyter, aut diaconus, vel eorū, qui monasterijs prœesse noscuntur, huiusmodi personas apud se tenētes nō restituēdas patronis, aut deinceps uel ecclesiasticæ seruituti [e],

Polv. l. 4. tit. 34. Ans. l. 7. c. 196. Iuo p. 6. c. 100.

Iuo p. 16. c. 47.

c ¶ Institutum.) Idest, ne fauore ecclesiæ aliquid iniustè statuatur 2. quia prætextu pietatis non est facienda impietas, ut 14. q. 5. forte. & 1. q. 1. non est putanda.

d ¶ Iurgari.) idest litigari.

e ¶ Seruituti.) idest, clericatui,

2 Facit ad hoc text. in l. 2. C. ō ind. vidui in leg. memineriut

a ¶ Tran-

1 Et c. bonę me. 2. dicūt quidam istā regulam locum habere in his quorū p̄sentia, vel contradictio nō potest per totum qđ agitur cōfirmare, uel infirmare seu infringere, alias secus, vt hic Archid.

Simonia vtrũ committatur, si quis emat seipsũ vt promoueatur.

a ¶ Transactione.) Et nonne hoc est simonia, ut quis se emat, ut promoueatur, immo ut promotus maneat in ordine, vt sup. eod. ex antiquis. Sed dic, q hic non fit transactio super ordine, sed super libertate, vel super ipso seruo, & super seruitio potest fieri transactio, 36. qõ. 2. de

vel religiosis cõgregationibus putauerint applicãdas, ni si uolũtate fortitan dominorũ sub scripturæ † testimonio primitus absolutas, vel legitima transactione [a] concessas; periculum se proprij honoris non ambigant, communionisq; subituros, si super hac re cuiusquam verax nos querela pulsauerit. ¶Magnis quippe studijs, secundum Beatum Apostolum præcauendum est, ne fides, & disciplina Domini blasphemetur. *Idem C.* ¶ Nihil perire credimus, ecclesiasticis vtilitatibus, si, quæ sunt aliena [b], reddantur [c].

† *al. scriptionis.*

1. *Ad Tim. 6.*
2. *Pet. 2.*

a ¶Possessionumque.] *Emendatum sic est ex decreto Gelasij, cum antea legeretur*, possessionemque. *Nam originarij nõ solũ dominis, sed fundis, ac possessionibus addicti erant. l quemadmodum, & l. originarios. lib. 11. eo. tit. de agricol. Ac propterea supra in c. frequens. non est mutata vox*, possessionibus, *quamuis in plerisque uetustis codicibus legatur*, possessoribus.

b ¶ Idem.] *Hæc non sunt inuenta apud Gelasium, neque apud cæteros collectores.*

3 *Hoc nõ obseruandũ est, cum dominus & seruus eiusdem professionis inueniuntur. Cæterũ si Iudæus [d] mancipium Christianum emerit; iudicis, vel episcopi auctoritate, etiam eo inuito ad libertatem debet perduci.*

Vnde Gregorius Libertino præfecto Siciliæ, lib. 2. epist. 37. seu c. 76.

¶Ad libertatem perducantur mancipia Christiana a Iudæis comparata. Cap. XIII.

C. ne Iudæus Christianum mancipiũ. §. nulla.

MAncipia Christiana [e] quæcunque Iudæum comparasse patuerit, ad libertatem [f] iuxta legum præcepta sine omni ambiguitate perducite [g]; ne, quod absit; Christiana religio Iudæis subdita polluatur.

Item ex concilio Toletano 3. c. 14.

Seruũ Iudeorum si volut baptizari, an emptãtur statim in libertatem.

vel ecclesiasticis vtilitatibus, si, quæ sunt aliena [b], reddantur [c]. Si enim emptus ad seruiẽdum, sine pretio liberatur, si vult fieri christianus: multo magis qui natus est ex ancilla propria, sine pretio liberatur, si vult fieri Christianus. Dicit enim Gregorius pro illo tolo dandum pretium, q̃ causu mercimonij ẽ emptus, vt infra ea. fraternitatem. Si autem est emptus postquã fuerit Christianus, liber efficitur nullo pretio dato qa commercium Christiani penitus est ei interdictum, vt inf. eod. mancipia. Si autem esset emptus dũ esset paganus: si causa seruitij est empt', & vult fieri Christianus, liber efficitur sine pretio, vt inf. eod. fraternitatem. Si autem causa mercimonij est emptus. si eũ venalem non exponit intra tres menses, postea sine omni pretio liberatur: qa præsumitur, q ad seruiendum eum emerit. vt ea. cap. fraternitatem. Si autem intra tres menses eũ exponit uenalem, & forte eũ uendere nõ potest: si vult fieri Christianus, liberatur relicto prio duodecim solidorum,

1. de rapt. nec est magis simonia, quàm si quis emeret terrã, vt ibi ædificaret ecclesiam: sed tũ ipse seruus non potest transigere cum dño, vt C. de transac. interpositas.

b ¶Aliena.] infra 12. q. 2. fraternitas, infra 14. q. 6. si res aliena propter quam.

Prælatus qd debet facere de re, q̃ scit non esse ecclesiæ suæ.

c ¶ Reddantur.] Postquam scit ecclesia ea esse alterius. Sed pone, q prælatus sciat rem nõ esse ecclesiæ: nũquid statim tenetur restituere? vt hic, q sic, & extra de simo. per tuas. in fin. & extra de postula. bonæ 2. quia bonam fidem debet agnoscere, vt. in mandat. quintus. Dico, q si diffidit de iure ecclesiæ: denunciabit illi, quem credit dominum, vt rem petat: nec in hoc facit fraudem, vt ff. de neg. gest. atqui natura. §. cum me absente. & de hoc infames 34. q. 2. si uero.

HOC TVNC. CASVS. Tangitur hic tertius articulus huius dist. dictum est sup. q serui non debent ordinari inuitis uel ignorantibus dominis, & si ordinati fuerint, sunt eis restituendi: quod uerũ est cum dñs, & seruus sunt Christiani. Sed si Iudæus mãcipiũ Christianũ emerit iudicis uel epi auctoritate debet eo inuito ad libertatem perduci. Et hoc probat per sequẽtia capitula.

d Iudæus.) Distingue, aut seruos Iudæi est uernaculus extra de Iudæ. cap. 1. Idem per omnia in seruis Paganorum: licet Hugo dicat, quod si uernaculus Pagani fiat Christianus, tenetur seruire Domino suo 1. secundum illud Apost. Quicunque serui sunt sub iugo infidelitũ, dominos suos omni honore dignos arbitrentur. Et alibi, Serui subditi estote dominis, &c. Et secundum hoc potest Paganus esse dominus Christiani: sed non fieri.

MAncipia Christiana.) CASVS. Quidã Iudæi quosdam seruos Christianos emerũt: quæsiuit Libertinus episcopus, quid inde esset faciendum, & mandat ei Papa Gregorius, ut eos ad libertatem ꝙducat, ne Christiana religio subiecta iudæis polluatur.

e ¶Mancipia Christiana.) Ante emptionem.

f ¶Ad libertatem.) infra 17. qõ. Iudas qui contra 2. Sed hic de eo agitur quem constat esse Christianum: si bi de eo qui mentitur esse Christianum, vt euadat iugum seruitutis.

g ¶Perducite.) i. perductos ostendite, quia statim liber est extra de Iudæ. cap. 2. tamen coloni possunt esse Iudæorum, vt ibi dicitur. Sed nunquid Christianus potest emere Iudæum mancipium? Sic tamen ut cum illo non moretur, vt 28. q. 1. sæpè. & cap. nullus. Ioan.

1 Vnde dicit illud esse in vernaculis Iudæorũ ꝙp eorũ perfidiã, & magis suspectã eorũ cohabitationem. Sed ut prædictũ est, idem dicendũ est, in vtrisq; C. de episco. & cle. Deo nobis, quia hodie pagani ferè oẽs Iudaizant discernẽdo cibos, & alios ritus exercẽdo *fin Laur.*

2 Ad idẽ est tex in l. 6. & ibi *Bar.* & ꝙ totum. C. de iud.

Nulla

NVlla officia.) CASVS. In hoc capitulo duo dicuntur. Primum est, ꝙ publica officia non sunt committenda Iudæis, occasione quorum possint offendere Christianos. Secundū est, ꝙ serui Christiani ab eis circumcisi, vel iudaico ritu maculati, pretio nullo reddito ad libertatē perducantur.

a ¶Nulla officia.) 17 q.4. constituit.

b ¶Occasio.) Arg. ꝙ nemo cogitur sibi eligere exosum, vt 63.distinct.a. vlt. Ioan. arg.54.dist.c.1.

c ¶Non reddito.) Secundum legem decapitatur. C.ne Iudæus Christianum man.l unica.

DE HIS AVTEM. Supra ostensum est quid fieri debeat de seruis Christianis, quos Iudæi emerūt. Nunc ostēdit qd iuris sit de seruis infidelibus, & emptis ab eis. Et de hoc scribit Gregorius Fortunato Neapolitano episcopo.

FRaternitatem.) CASVS. Iudæi Neapolim habitantes emerunt seruos paganos uel Iudæos cā mercimonij de extraneis finibus, quos Neapoli habebāt, qui uolebāt fieri Christiani: sed eorū dñi non permittebant, imo eos uēdebāt. Quæsiuit Fortunatus epūs Neapolitanus, qd de hoc esset faciendū. Et rñ. Grego. vt sua solicitudine in libertatē vēdicentur. nec a lijs vendi patiatur: hac tñ cōsideratione seruata circa Paganos, vt intra tres menses ab eo tpe quo Neapolim ducti sunt, venales eos exponāt emptores Iudæi: intra quos si dum emptor cui vendantur non inuenitur, ad ecclesiam confugerint, Christiani fiant. & pretiū recipiant à Christiano emptore, vel alius recipiat pro eis si abtentes sunt: idem est, & si extra ecclesiam dixerint se velle fieri Christianos. Si uero intra tres menses eos venales non exposuerint, & nolunt fieri Christiani: nullus de cætero emat eos ad seruiendum, & nullo reddito pretio ad libertatem perducantur, quia præsumit, ꝙ tñ ad seruiendum tibi emerunt, & nō ad vendendū: ita posuit Beneuen. casum, & ita etiā sentit Hu. in summa sua. Probabiliter tñ potest dici, ꝙ principium cap. vsque ad locum illum, (Hi vero) Intelligitur de Iudæis, vel Paganis seruis, qui causa mercimonij non habebantur: qui indistinctè perueniunt ad libertatem, si uolunt fieri Christiani. Reliqua uero pars loquitur de illis, qui causa mercimonij emuntur. Tu tū prudens lector deliberabis casū in melius cōmutando, sicut tibi uidebitur.

¶ Officia publica Iudæis non sunt committenda. Cap. XIIII.

NVlla officia [a] publica Iudæis † iniungantur, per quę eis occasio [b] tribuatur Christianis pœnam inferre. Si qui vero Christiani ab eis iudaismi ritu sunt maculati, vel etiam circumcisi, non reddito [c] pretio ad libertatem, & religionem redeant Christianam.

† *al. Iudæi ejus ea agere.*

De his autem, qui in infidelitate empti, ad gratiam baptismi uenire desiderant, quid fieri debeat Gregorius Papa scribit Fortunato Neapolitano episcopo li.5. epist. 31. seu cap.131.

Io.diac.lib 4.nu.47.

¶ In libertatem vendicentur serui, qui ab infidelitate ad fidem accedunt. Cap. XV.

FRaternitatem uestram de his oportet esse solicitā. Et si de Iudęorum seruitio non solum Iudæus, sed etiam quisquam paganorum fieri voluerit Christianus, postquā voluntas eius fuerit patefacta ne hunc sub quolibet ingenio, vel argumento, cuipiam Iudæorū venundandi facultas sit, sed is, qui ad Christianā conuerti fidem desiderat, defensione vestra in libertatem modis omnibus vendicetur. ¶Hi vero, quos huiusmodi oportet seruos amittere, ne forsitan utilitates suas irrationabiliter ęstimēt impediri, solicita vos hæc conuenit consideratione seruare, vt si paganos, quos mercimonij causa de externis† finib. emerint, intra treș menses, dum emptor, cui† vēditi fuerint [d], non inuenitur, fugere ad ecclesiā fortè contigerit, & velle se fieri dixerint Christianos, vel etiam extra ecclesiam hanc talem voluntatem prodiderint; pretium eorūm à Christiano, scilicet emptore percipiant [e]. Si autem post præfinitos tres mēses quisquam huiusmodi seruorū uelle suum edixerit, † & fieri voluerit Christianus: nec aliqs eum postmodum emerit † [f] nec dominus qualibet occasionis specie audeat venundare: sed ad libertatis proculdubio præmia perducatur, quia hunc non ad uendendū, sed ad seruiendum sibi dicitur † [g] comparasse †.

Iuo p.13.c.106. Poly.li.7.tit.14.

† *al. extraneis.*
† *cui uendi debeant]* orig.

† *al. dixerit.*
‡ *emere]* orig.
‡ *intelligitur]* orig.

† *al. reseruasse.*

Vēdere qnq; quis cogitur rēm suam. Futurū pro præterito ponitur. Probatio an admittat cōtra præsumptionem.

1 Adde an & qñ cōtra præsumptiōnē iuris, & de iure admittatur probatio, vel nō not. in auth. sed iā necesse. C. de don. ante nup. gl. in l. iuregentiū. §. quod ferè. ff. de pa.

a ¶Nulla officia.) 17 q.4. constituit.

b ¶Occasio.) Arg. ꝙ nemo cogitur sibi eligere exosum, vt 63. distinct. a. vlt. Ioan. arg. 54. dist. c. 1.

c ¶Non reddito.) Secundum legem decapitatur. C. ne Iudæus Christianum man. l unica.

d ¶Venditi fuerint.) i. debent uēndi, & tunc cum emptor non inuenitur non perdit serui pretium. arg. 16. q. 3. placuit. uel fortè venditi fuerant: sed emptor abscentauit se aliqua de causa.

ADDITIO. Et tunc dic emptor, scilicet Iudæus, qui eos

e ¶Percipiant.) Datis duodecim solidis pro meliori mancipio, vt extra de Iudæis. c. 1. Sed quid si nemo ipsum vult redimere? quærat pretium ostiatim, ut ff. de manu. l. 3. aut seruiat quinque annis. C. de cap. l. vlt. & 38. q. 1. de raptoribus.

f ¶Emerit.) Idest emet. sic quandoque ponitur futurum pro præterito, ut 63. distin nosse, ibi ponitur fore peruentum pro peruenisse. sic ff. de verbor. signific. verbum erit. & ff. de leg. 3. etiam. & supra distin. 50. ponderet.

g ¶Dicitur.) Id est, præsumitur: & hæc est præsumptio iuris. & dicunt quidam, ꝙ contra hanc præsumptionem non admittitur probatio 1. cum hic non tñ præsumat, sed etiā statuat ius, vt extra de reg. vidua, ext. de condit. app.

app. per tuas. Et istud concedo ℭ vbicunque non tantū præsumit ius, sed etiam aliquid certi statuit, ℭ non admittatur probatio in contrarium, licet. hic contrarium dicat, vt 27.q.1.nec aliqua.& 33.q.3. extra ordinaria.if. 27.q.4.in venditionibus.Ioan. Ego credo, ℭ semper admittitur probatio in contrarium, nisi ius statuat, quod non admittatur, vt inf. 17.q.4.in venditionibus. De hoc habes 50.dist.fertum B.

Ioan. Diaconus l.4. ℭ.nu.46.

[*Idem Ianuario Caralatino episcopo, lib.3.epist.9.*]

PALEA. Cap. XVI.

Luo p.13.c.208.

SI quilibet Iudæorum seruus ad venerabilia loca confugerit causa fidei, nullatenus eum patiamini præiudicium sustinere: sed siue olim Christianus, siue nunc fuerit baptizatus, sine vllo Christianorum [a] pauperum damno religioso ecclesiasticæ pietatis patrocinio in libertatem modis omnibus defendatur.

[a] ¶Christianorum.] *Ioannes diaconus in vita B.Gregorij lib.4.nu.46.referens hanc epistolam, & Iuo p.13.c.102. habent hanc vocem: quæ tamen abest a codicibus epistolarum S.Gregorij tam impressis, quàm manuscriptis, qui sunt collati.*

[*Item ex concilio Toletano 12.c.9.*

PALEA. Cap. XVII.

Burch.l.4.c.86. Iuo p.1.c.180.

ETsi † Iudæorum serui nec dum adhuc conuersi ad Christi gratiam conuolauerint, libertate donẽtur.

† Vt si] orig.

[*Item ex concilio Matisconensi 1.c.16.*]

PALEA. Cap. XVIII.

Burch.l.4.c.81. Iuo p.1.c.182.

PRæsenti [β] cõcilio, Deo auctore, sancimus, vt nullum Christianum mancipium Iudæo deinceps seruiat, sed datis pro quolibet bono mancipio duodecim solidis, ipsum mancipium quicunque Christianus, seu ad ingenuitatem, seu ad seruitium licentiam habeat redimendi. Et si Christianus desiderat, & non premittitur, similiter faciat; quia nefas est, quem Christus Dominus sanguinis sui effusione redemit, blasphemum Christianæ religionis in vinculis tenere. Quòd si quiescere his quæ statuimus, quicunque Iudæos noluerit, quamdiu ad pecuniã constitutam venire distulerit; liceat mancipium † ipsum cum christianis, vbicunque voluerit, habitare.

† *al. mancipio ipsi.*

β ¶Præsenti.] *Caput hoc eodem modo refertur a Burchardo, & Iuone: in concilio tamen ipso paulo aliter habetur, & nonnulla desunt.*

Item ex concilio Aurelianensi primo, c.10.

¶De eodem. Cap. XIX.

Poly.l.2.tit.31. Burc.l.2.c.24. Iuo p.6.c.125.

SI seruus, absente [a], vel nesciente domino, episcopo tamen sciente, ℭ seruus fit diaconus, aut presbyter fuerit ordinatus; ipso in clericatus officio [b] permanente, episcopus eum domino duplici satisfactione compenset [c]. Si vero episcopus eum seruum nescierit; qui testimonium perhibent, aut eum supplicauerint [d] ordinari, simul redhibitioni teneantur [e] obnoxij.

Iustin. de sanctiss. epis §.si seruus, & in Authentica, si seruus. C. de epis, & clericis.

Item noua constitutio.

¶De eodem. Cap. XX.

SI seruus.

a ¶Absente] Videtur.n.episcopus tunc cum eo dispensasse. si.28. distin. diaconi. Et est argum. adhoc, quod episcopus dispensat ipso facto circa notum. vt dixi.31.d qui in aliquo.

SI seruus] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Aurelianensi, quam pœnam deberet pati episcopus, qui ordinauit quendam seruum dño absente siue ignorante. Et respõdetur, si eps ordinauit eum sciẽter in presbyterum, vel diaconum, ipso in ordine permanente duos dño reddat. Si autem ignoranter ordinauit illi qui eum repræsentauerunt episcopo, si mili pœna tenẽtur.

b ¶Officio.) De dispensatione fauore libertatis. dẽret enim deponi: quia furtum cõmisit corporis sui, vt C.de ser. fug. l.1. Sed quid si illi non habent vnde soluãt? tunc dico istum reddendum domino, vt su. ea. ex antiquis ar. ff. de eo per quem factum est.l.vlt.

Furtum sui ipsius quia committit.

c ¶Compenset.) Si habet propriũ. alioquin non: quia delictum personæ, &c. vt 16.q.6.si episcopum extra de appel. reprehensibilis.

d ¶Supplicauerint.) & sic patet, ℭ nõ sẽper deponitur ordinatus, q occultat crimẽ suum 1. quod est contra H. vt dixi d. 50. ex pœnitentibus.

1 Scilicet defectum, qa seruitus non est crimen, sed est defectus: sed ordinãdus peccat non manifestando defectũ vnde si bene inspicias, non est contra. Hug.

e ¶Teneantur obnoxij.) Item patet hic ℭ eps non tenetur prouidere ordinato cum alter eũ examinat, vt sup.24. dist. quando.

Ordinato qñ non tenetur eps prouidere.

SI seruus.) CASVS. Hoc cap. habetur ex authẽ. de sanctiss. epis. §.si seruus & diuiditur in quatuor partes in prima parte dr, ℭ si dñs sciat seruum ordinari, & non contradicat statim eripitur in libertatem. Si vero ignorat, intra, annum recuperabit illum, si probauerit seruilem fortunam. In secunda parte

Digitized by Google

parte dicitur, ꝙ ſi per triennium probatus monachus efficitur, euadit iugum ſeruitutis. In tertia dicitur, quod ordo epiſcopalis, liberat a patria poteſtate, & a ſeruili fortuna, vel adſcriptitia, ſed non a curiali. In quarta dicitur, ꝙ adſcriptitij poſſunt clerici fieri inuitis dominis, ita vt agriculturam adimpleant.

ſciente [a], & non contradicente domino in clero fuerit ordinatus; ex hoc ipſo, quod conſtitutus eſt, liber, & ingenuus erit. Sed ſi ignorante domino, licèt ei intra ſpatium vnius [b] anni & ſeruilem [c] fortunam probare, & ſeruum ſuum [d] accipere. Verum etiam ſi legitime probato experimẽto monachus efficiatur, euadit iugum ſeruitutis. Debent.n. per triennium [e], antequam monachi efficiantur, in monaſterio permanere: poſtea vero ſi monachi effecti fuerint, liberi efficiuntur. Epiſcopalis [f].n. ordo liberat a fortuna ſeruili: vel adſcriptitia, ſed non a curiali [g], ſiue officiali: nam & poſt ordinationem durat. Sed & ius patriæ poteſtatis ſoluit epiſcopalis dignitas. Adſcriptitios vero in ipſis poſſeſſionibus clericos etiã præter voluntatem dominorum fieri permittimus: ita tamen, vt clerici facti impoſitam ſibi agriculturam adimpleant [h].

¶ Extat hoc caput ad verbum in epitomis nouellarum conſtitutionum ab Irnerio deſcriptis; quæ poſt codicem poni ſolent, itemque in nouella 123.c.20. per Iulianum anteceſſorem. Verba autem, quæ addita erant in titulo, Leo Imperator omnibus epiſcopis, *videntur illuc irrepſiſſe ex ſequenti titulo.*

Item Leo Papa omnibus epiſcopis, epiſt.1.c.1.

¶De eodem. Cap. XXI.

ADmittuntur paſſim ad ordinem ſacrum, quib. nulla natalium, nulla morum dignitas ſuffragatur: & qui a dominis ſuis libertatem conſequi minime potuerunt, ad faſtigium ſacerdotij (tanquam ſeruilis vilitas hunc honorem iure capiat) prouehuntur. *& infrà.* Ab his itaque fratres chariſſimi, omnes veſtrę prouincię abſtineãt ſacerdotes: & non tantum ab his, ſed etiam † ab alijs originarijs [i], vel qui alicui conditioni obligati ſunt, volumus temperari; niſi forte eorum petitio, aut voluntas ceſſerit, qui aliquid ſibi in eos vendicant poteſtatis.

4 De ſeruis monaſterij quæritur an eccleſiaſticis officiis poſſint aggregari, an non. Sed famuli eccleſiarum non ſunt ordinandi, ſicut ſupradictum eſt, niſi a propriis epiſcopis libertatem cõſequantur. Porro ſeruus monaſterij libertatem conſequi non valet a: non ergo ad clericatũ ſibi accedere licet. Quod autem liber fieri non poſſit, probatur auctoritate octauæ ſynodi, in qua ſic ſtatutũ legit.

1 Alias tacens habet pro contumace. if.6.1. d.c.vlt.in gl. vl. eps inter ordinandũ dẽt obſeruare interſtitia temporum.

Ordo præfertur ſcientię, & militiæ.

Monachi latent.

2 Et ideo ſubiicit ca. ſeq. qđ hoc corrigit. Io. de Fant.

Auth. de monachis, §. Hic autem.

Tit. de ſanctiſſ. epi. §. ſe & quidam. Auth. epiſtolis, de epiſcopi. & cler. eod. Authen. ſed epiſtolis eod.

Anſel. l.7.c.25. Burc. l.2.c.22. Iuo p.6.c.64.

†*& ab aliis qui aut originali, aut alicui.*] orig.

3 Ad ordines tñ non admittentur ſine licentia dñorum, vt hic, Nec tenet qđ leg. & no. ſu. ca. prox. *i fine.* Nam illud hic corrigitur Io. de Fan.

a ¶Sciẽte.] Argumẽtũ de taciturnitate 1. extra de his, quæ fiũt a prælat. cap. 2. & dixi 21. d. diaconus. & 28. d. diaconi.

b ¶ Vnius.] Sed qualiter hoc ſtare poteſt in presbytero, vel diacono? nam epiſcopus debet ſeruare interſtitia temporum, quæ ſunt inſta. 77. diſtin. in ſingulis, ſed ſi obſeruauit, conſtat quod plus ſtetit, quam per annum. Reſpon. dicunt quidam, ꝙ iſte fuit ordinatus ſine examinatione, & nõ obſeruatis interſtitiis, vel dic qui, erat grandæuus: vnde vſq; ad annum potuit promoueri in diaconem. vt 77. diſt. monachus. Vel dic ꝙ annus iſte incipiat non a tpe ordinationis, ſed a tpe ſcientię argum. 17. q. 2. ſi quis incognitus.

c ¶ Seruilem] Plus enim valet ordo, q̃ ſcientia & militia, vt ff. de libe. cau. qui de libertate. in fi.

d ¶ Seruum ſuum.] cum diſt. ſu. ca. ex. antiquis.

e ¶ Per triennium.] ad monachatum datur triennium ad clericatum annus, quia clerici ſunt in publico, & monachi latẽt.

f ¶ Epiſcopalis] Et ẽt ſacerdotalis, vt ſu. ca. ex antiquis.

g ¶ Sed non a curiali.] Quidam dicunt, iſta verba nõ eſſe in ipſa lege: & verũ eſt ꝙ in illa non ponuntur ſed alibi, vt in authẽ de ſanctiſſ. epis. §. ſed hoc quidam coll. 9. ſed ſecundum hęc iura canonica hoc non tenet: quia cũ ordo liberat a ſeruili fortuna, multo fortius a curiali ſoluit epiſcopalis dignitas, quæ autem dignitas liberat a poteſtate patria habes in auth. conſtitutio. quæ de dig. coll. 6. C. de decu. l. vlt lib. 10. & in auth. vt ordinariæ præfec coll. 5.

h ¶ Adimpleant.] Hoc nõ tenet, vt ſu. ca. quicunque 2.

A Dmittuntur.] CASVS. Quidam epiſcopi admittebant indiſtinctè ad ſacros ordines ſeruos, & originarios, & alijs conditionibus obligatos quos Leo Papa reprehendit, & mandat eis, ꝙ de cætero hoc non faciãt niſi voluntates eorum, qui in eis habent aliquid poteſtatis, acceſſerint.

i ¶Originarijs.] Tales enim liberi ſunt, vt C. de agri. l. diffinimus. lib. 11. & ne diutius, & extra de Iudæ. cap. 2. Ioan.

DE SERVIS. CASVS. Hic mouet Gratianus quandam quæſtionem, an ſerui monaſterij, poſſint ordinari? ¶ Probat ſophiſtice ꝙ non poſſunt: quia ſerui eccleſiarum promoueri non poſſunt, niſi ab epiſcopis ſuis libertatem conſequantur, ſed ſerui monaſterij libertatem

Digitized by Google

tatem consequi non possunt: ergo ad clericatū promoueri non possunt: & q̄ non possunt cōsequi libertatem, probatur seq. cap. cuius casus patet, & per te videbis.

Abbas nihil proprij habet.

a Abbati.] Liberum.] Quia si manumittitur seruus ecclesiæ, duo dabuntur loco illius, vt 12. q. 2. ep̄a, sed

quod nunc à Gratiano citatur, alibi repertum non est quā apud Isidorum Hispalensem in reg. monach. c. de famil. vita.

¶ Monasterij seruum abbati, vel monacho non licèt liberum facere. Cap. XXII.

Isidorus Hispa. in reg. monach. ca. de famil. vita.

ABbati, vel monacho monasterij seruum non licebit facere liberum [a] Qui enim nihil proprium [b] habet, libertatem rei alienæ dare non potest. Nam sicut etiam sæculi leges sanxerunt, nō potest possessio alienari [c], nisi à proprio [d] domino.

Hac auctoritate prohibentur serui adipisci libertatē recedendi ab obsequijs monasterij: sed non prohibentur nancisci libertatē promouendi ad sacros ordines. Potest enim in sacris ordinibus constitutus, monasterij obsequijs perpetuo deseruire: ac sic seruus monasterij & libertatē adipisci, & sacris officijs associari valeat. Vnde in alio capitulo [e] præfata constitutionis causa redditur. [Iniustum a est enim, ut monachis rurale opus facientibus, serui eorum otio torpeant, ac delitijs affluant.]

a ¶ Iniustum.] *Infra 17. q. 4. c. in venditionibus. vers. iniustum. hoc ipsum citatur ex concilio Agathensi, vbi etiam extat, c. 56.*

Quod autem serui ecclesiarum (quo nomine etiā monasterij seruos significari intelligimus) ad sacræ religionis propositum debeant assumi; auctoritate Gregorij probatur, qui in generali synodo residens † dixit.

† al. præsidens.

¶ Si conuersationis probatæ fuerit famulus ecclesiæ, potest ordinari. Cap. XXIII.

† al. ex.

Ex decretis B. Gregorij in extremo 12. lib. regesti, & aliqua ex parte l. 4. epist 44. Ioan. diac. l. 2. c. 16. In conc. Tribu. c. 29 Ans. li. 7. c. 114. Poly. li. 6. tit. 16.

MVltos de † ecclesiastica familia, seu sæculari militia nouimus ad omnipotentis Dei seruitiū festinare, vt ab humana seruitute liberi in diuino seruitio valeant familiarius in monasterijs conuersari. Quos si passim dimittimus, omnibus fugiēdi ecclesiastici iuris dominium occasionem præbemus. Si vero festinantes ad omnipotentis Dei seruitium incautè retinemus, illi inuenimur negare [f] quædā, qui dedit omnia [g]. Vnde necesse est, vt quisquis ex iuris ecclesiastici seruitute, vel sęcularis militię [h] ad Dei seruitiū conuerti desiderat; probetur prius in laico habitu cōstitutus. Et si mores illius, atq; conuersatio bono desiderio illius testimonium fuerint; absque vlla

ui monasteriorum non prohibentur fieri liberi, & ordines recipere, dummodo non recedant ab obsequio monasteriorum, sed prohibentur libertatem nancisci, si ab eorum seruitio recedere velint: quia turpe est vt monachi laborent, & serui sui otio torpeant. sicut habetur in quadam cōstitutione 17 q. 4. in vēditionibus. & quod serui monasteriorum possint promoueri probatur seq. cap.

e ¶ In alio capitulo.] inf. 17. q. 3. in venditionibus.

MVltos.] CASVS. Quæsitum fuit ab Augustino, an serui ecclesiarum vel secularium virorum si velint fieri monachi, sint indifferenter admittendi. Et respondet quod non: quia si indifferenter eos admittimus, damus eis occasionem fugiendi dños suos, se ad ecclesiam transferendo. Si autem indifferenter repellantur, Deo negamus q̄dam, idest, eos q̄ hoc petunt propter Deū, qui dedit omnia: & ideo prius in laicali habitu diligenter cō gruo tempore probati, si eorum vita inueniat honesta, monachi fiant. & si postea irreprehēsibiliter vixerint potuerunt ad sacros ordines p̄moueri per temporum interualla: dummodo nō sint illis criminibus maculati, quæ lege veteri morte puniebantur Quod postea sequitur, planū est vsque ad distinctionem.

f ¶ Negare.] Ex hoc videtur, q̄ serui ecclesiarum secundū præscriptum modū probati, impediri non possunt etsi velint promoueri: cum opus sit pietatis manumittere seruos, 12. qō. 2. cum redemptor Sed dic quod Gregorius non dat potestatem hic seruis conuertendi 2. & se subtrahendi: sed prælatos instruit, ut non aliter manumittant quam probatione adhibita. Vel dic quod loquitur de iam manumissis 3. vt etiam tales indistincte non sint recipiendi, nisi probentur per triennium in laicali habitu.

Seruos manumittere est opus misericordiæ.

g ¶ Omnia & ita non debemus omnes refutare: nec etiam omnes admittere: & sic media uia tenenda est, vt 45. distinctio. disciplina. ff. de offic. proconsl. l. solent.

Media via est tenenda.

h ¶ Militiæ.) Non obst. 19. q. 3. monasterijs & dixi. 53. dist. legem.

sed abbas nihil habet proprij, vt 12. q. 1. non dicatis. vnde non potest facere hanc recompensationem.

b ¶ Propriū.] Quia nemo potest plus iuris in aliū, &c. ut extra de donat. inter virum & vxo. nuper. & ff. de regu. iuris nemo. 1. q. 7. Daibertū. sed fallit extra de elect. suffraganeis. ff de acq. rerum domi. non est nouum 1.

c ¶ Alienari.] 12 q. 3. si quis a proprio, nisi in casibus, vt ff de pign. act. si conuenerit. & Instit. quib. ali. non licet §. 1. ff. de vsufruct. l. quod nostrum.

d ¶ Proprio.] Sim extra de iure patr. quod autem.

HAC AVCTO. CASVS.) Dicit Gratianus in hoc §. in quo casu intelligitur supradictum cap. Et dicit q̄ ser-

a Alias trāsferendi.

3 De hoc extra de iure patr. curat. ibi videas.

3 Ita intelligit. Lau.

a ¶ Mor-

a ¶Morte.] Non tñ ofa nec ſola, quæ tunc puniebãtur morte 1. hodie repellunt à promotione: qa furtum, & ſimplex fornicatio non puniebantur morte, vt 36.q 2. idemq; & alijs multis, vt 12.q.2. ſi quis per vetus. hæc tñ hic repellunt à promotione. 49 diſtin. hinc etenim propter hoſtilem rabiem, vt pauci vel nulli ſacerdotes inuenirentur, qui populis miniſtrarent diuina miniſteria: quæſitum fuit a Gelaſio, an de monachis vel laicis poſſint aliqui promoueri? Et reſpondet q̃ ſic, neceſſitate inſtante. dummodo ſint honeſtæ vitæ: ſalua tñ honorificentia

1 De furto probatur de conſec. diſt. 4 diſcipulos & extra de furtis. ſi qs Hodie iſta proprie ſumẽdo repelluntur a promotione. 81. diſtin. c. 1.

Prohibẽdũ eſt.]

b ¶Fuerint.] i vixerint: vel et à eorũ hæredes, vt C de lib. & eod. li. libertinæ. ſi lius tñ liberi, poteſt vt ff de obſequijs liber hæredes. C. de operis libertorum. qđ ex liberta. ſecus tñ eſt in libertis eccleſiarum, vt ſup. eod. q̃ ex famulis. qa eorũ dña, ſ. eccleſia, nunquam moritur, vt 11 q. 2. liberti.

Eccleſia nũquam moritur.

retractatione ſeruire in monaſterio omnipotenti Deo permittatur, vt à ſeruitio humano liber recedat, qui diuino amore diſtrictior ẽ ſubire appetit ſeruitutem. Si autem & in monaſtico habitu ſecundum Patrum regulas irreprehenſibiliter fuerit conuerſatus: poſt præfixa ſacris canonibus tempora licenter iam ad quodlibet eccleſiaſticum officium prouehatur. ſi tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quę in teſtamento veteri morte [a] mulctantur.

Ecce quomodo ſerui ad clericatum aſſumi valeant, vel quomodo non admittantur, Liberti quoque nõ ſunt promouendi ad clerum, niſi ab obſequijs ſui patroni fuerint abſoluti,

Vnde in concilio Eliberitano, c. 80.

¶Abſque patroni aſſenſu liberti non promoueantur ad clerum. Cap. XXIIII.

PRohibendum eſt, vt liberti, quorum patroni in ſęculo fuerint [b], ad clerum non proueha ntur.

DISTINCTIO LV.

Corpore vero vitiati [c] ſimiliter à ſacris officijs prohibentur.

Vnde Gelaſius Papa epiſcopis per Lucaniam & Brutios conſtitutis, epiſt. 1. c. 2. & 3. ſcribit dicens.

¶Qui de monaſterialibus diſciplinis ad clericale munus accedit, & de laicis, ante acta eius vita examinetur. Cap. I.

PRiſcis igitur pro ſui reuerentia manẽtibus cõſtitutis (quæ vbi nulla vel rerum, vel temporũ perurget angustia, regulariter conuenit cuſtodiri) eatenus eccleſijs quæ vel cunctis ſunt priuatæ † miniſtris, vel ſufficientibus [b] vſque adeo deſpoliatæ ſeruitijs, vt plebibus ad ſe pertinẽtibus diuina munera ſupplere nõ valeant, tã inſtituẽdi quàm promouẽdi clericalis obſequij ſic ſpatia diſpẽſanda cõcedimus: Vt ſi qs monaſterialib⁹ [c] diſciplinis

Iuo p. 3. 142 & 143. Poly. l. 2. tit. 31. Anſel. li. 7. c. 46.

† Concor. text. in l. generaliter. & ibi Cyn. C. cle. gloſſ. & Bart. in l. 2. §. fina. ff. de don.

Ibidem c. 3. inf. d. 77. ſi quis.

Corpore vitiati ſunt a promotione repellendi.

c ¶ Corpore vero vitiati.] Hic agitur de corpote vitiatis: & q̃ pęna debeatur ordinatoribus taliũ. Notandum q̃ ſponte vitiati in quocunque membro, repelluntur a promotione & deijciuntur iam promoti, vt inf. eadem, pœnitẽtes ſunt. n. ſui homicidæ inf. eadem, ſi quis, & cap. qui partem. ſi autem caſu vitiati ſunt corpore, ſ. ab hoſtibus mutti, vel pp ægritudinem uoluntarii: ſiue a ſe ſiue a medicis, non obſtat eis. inf. ea. ſi quis a medicis. Si autem alias ſunt vitiati: aut ipſi inſiſtebant operi licito, aut operi illicito. Si illicito, repellũtur. ſi licito, & ſunt vitiati in minimis mẽbris, ſiue occultis, non repelluntur a promotione, vt ſ. ead. qui partem. & c eunuchos. Sed ſi in magnis. & manifeſtis, non promouentur, vt infra ea. ſi Euangelica. Si ergo aliquis in principalibus membris. ſ. in oculo vel manu habet enorme vitium, non promouetur: ſecus ſi modicum, & quod non generet ſcandalum, vt extra de cler ægro vel debili. cap. presbyterum, extra de corpo. vitia c. 1. & 3. 2. Ioan.

2 Et c. vl. vbi de hoc & in præced. cap. presbytero. tu. Archid.

PRiſcis.] CASVS. Tempore Gelaſij in quadam prouincia eccleſię erant ita deſolatæ officio clericorum

Legitimis deficientibus aſſumuntur minus legitimi.

riſicentia priſcorum canonum, qui tales prohibent, niſi ex neceſſitate p eccleſias ordinari. & hoc in prima parte. In ſecunda parte quæ incipit ibi, (Ne fit.) ponit undecim impedimenta quæ prohibent ſupradictos promoueri etiam inſtante neceſſitate.

b ¶ Vel ſufficientibus.) Vbi n. non eſt copia aliorum, bene aſſumuntur minus legitimi, vt ff. de decu. generaliter, §. pen. ſic alias in defectum probationum admittitur minus idoneus teſtis, vt 4. q. 3. §. item in criminali. ver. item ſerui 14. q. 2. c. 2.

c ¶ Monaſterialibus.) Hic videtur q̃ monachi nõ poſſunt eſſe prælati eccleſiarum ſæcularium, niſi ex diſpenſatione, extra de capel. mona. c. in eccleſiis extra de ſta. mona c. 2. Hug. dicit, q̃ de iure poſſunt: dum tñ hẽant & abbatis, & epi conſentium. 16. q. 1. cum pro utilitate. & cap. doctus. De regularibus habes, quod licitè poſſunt, vt extra de ſtat. monac. cap. quod Dei. Ioan. credo quod de iure communi poſſunt promoueri, ſi poſſunt ſecum habere ſocium ſui ordinis, vt extra eo. tit. mona-

monachi 1 B De hoc ad plenum 16.q.1.in ſumma.

NVllus.] CASVS. Antiquitus facta fuit conſtitutio, vt nullus epiſcopus ordinaret pœnitentẽ, vel bigamum, vel viduæ maritum, vel corpore vitiatum, quam epiſcopi male ſeruabat, & ideo Arelaten. concilio nunc ſtatuit

ſtatuit regulam ſeueriorem, vt quicunque a modo tales ordinauerit, anno integro ceſſet a celebratione Miſſarum, & ſi celebrauerit, poſt excommunicationem deponetur. Sequens capitulum patet.

a ¶ Seueriorem] Et nõne ſeuerior fuit illa conſtitutio, quæ priuat tales poteſtate ordinand., vt 36 di. qui eccleſiaſticis, ſic & hic adijcitur alia pœna.

eruditus ad clericale munus accedit, etiam de laicis ante acta eius vita requiratur. ¶ Ne ſit aliquo facinore infectus, vel illiteratus, vel bigamus, vel ab adoleſcentia ſordidatus, vel corpore vitiatus, vel ſeruilis, vel originariæ conditionis, vel curiæ, vel publicarum rerum nexibus implicatus, vel publica pœnitentia notatus, vel nulla congruentis temporis expectatione diſcuſſus.

α ¶ Eatenus eccleſijs.] *Reſtitutus eſt hic locus ex epiſtola Gelaſij, & Iuone.*

β ¶ Monaſterialibus.] *Hic de induſtria videntur Gelaſij verba mutata, & in compendium redacta: integra autem referuntur infra diſt. 77. c. ſi quis. & ibi legenda.*

Item ex concilio Arelatenſi. 3. c. 3.

¶ Annuæ ſuſpenſioni ſubiaceat, qui præter canonum formam aliquem ordinat. Cap. II.

NVllus pœnitentem, nullus bigamum, nullus viduarũ maritos in prædictis honoribus audeat ordinare. Et licet hoc iam prope omnium canonum inſtituta contineant; tamen ne cuiquam ſacerdotum ſupplicantium (ſicut iam diximus) importunitas, vel ſuggeſtio inique ſubrepat; neceſſe fuit, vt nunc ſeueriorem [d] regulã ſibi velint Domini ſacerdotes imponere. Et ideo, quicũque ab hac die contra ea, quæ ſuperius ſunt comprehẽſa, clericum ordinare præſumpſerit; ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, anno [b] integro Miſſas faceret† non præſumat. Quam rem ſi quis obſeruare noluerit, & contra conſtitutum fratrum faciens Miſſas celebrare præſumpſerit; eccleſiæ communione priuetur, γ & ab omnium fratrum communione † nouerit ſe alienum: quia dignum eſt, vt ſeueritatem eccleſiaſticæ diſciplinæ ſentiat, qui toties ſalubriter a ſanctis patribus inſtituta obſeruare contemnit.

† *al. celebrare.*

† *al. charitate.*

γ ¶ Eccleſiæ communione priuetur.] *Hæc verba non ſunt in ipſo concilio, & videntur idem ſignificare ac ſequentia: ſunt tamen in vetuſtis quoque Gratiani codicibus.*

Item Hilarius in concilio Romano ab ipſo habito, ca. 3. [paulo tamen aliter.]

¶ Non ordinentur pœnitentes, vel illiterati. Cap. III.

Anſel. l. 7. c. 16.

POenitentes vel inſcij litterarum, aut aliqua mẽbrorum damna perpeſſi ad ſacros ordines aſpirare non audeant. Quiſquis autem talium conſecrator extiterit; factum ſuum ipſe diſſoluet.

Ex priſca verſione.

Corpore autem vitiati intelliguntur non caſu, ſed propria voluntate abſciſſi.

Vnde in canonibus Apoſtolorum, c. 22. & 23. legitur.

¶ Qui ſemetipſum abſciderit, non ordinetur. Cap. IV.

Anſel. 7. ca. 37.

SI quis.

b ¶ Anno.] No. hic annum computari a tempore ſcientiæ, vt 17. q. 2. ſi quis incognitus. 2 q. 6. c. biduum. Quid ſi annus ſit biſſextilis, in quo aliquis ſuſpenſus eſt, nunquid ſufficit abſtinere cccixv. dieb. non vi: quia illi duo dies habentur pro vno 2, vt extra de ver. ſig quæſtuit, ſed non eſt ita, vt ff. de ſtat. lib. cũ hæres. §. Stichus. quia hoc c. loquitur de vitiatis in anima 3. & quantum ad hoc facit ad propoſitũ magiſtri.

Annus biſſextilis duos dies facit haberi p uno

c ¶ Diſſoluet.] POenitentes. Argu. aliquẽ venire contra factum propriũ ſi. 35. q. 9. quod quis. 12 q. 1. cette 4. extra de elect. noſti. argu. contra de cler. coniu. diuerſis fallacijs. extra de conceſ. præben. cum ſuper quæſtione. extra de fil. presby. veniens. Vel dic quod ipſe dicitur diſſoluere, quia ob ignominiam ſui diſſoluitur. ſic 90. di ſtinct. neminem. & 71. quæſt. 2 capit. 1. cum enim ipſe ob hoc ſit dignus depoſitione, ipſemet non diſſoluit. Ioan Solu. de iure communi non poteſt aliquis venire contra factum ſuum, niſi in caſib. expreſſis in iure 5. B. CORPORE. CASVS. Dicit Gratianus hic, quod illi corpore vitiati ordinari prohibentur, qui non caſu, ſed voluntate propria ſe abſciderunt: quod probat ſequentibus capitulis

2 Adde hic ad hoc an. biſſextus cõputet in numero dierũ & mẽſium. no. in gl. fi. in l. 2. ff. de diuer. & tẽporũ præſc. & gl. in l biſſextus. ff de ver. ſig 313. diſt. vſque. 4 Vbi ã hoc. ex. de præb. cũ nõ ignores. in fine.

5 Adde an & qñ quis poſſit contra factum priũ venire. & not in l. poſt mortẽ. ff. de adop.

SI quis] CASVS. in hoc cap. dicitur, q. ſi quis laicus ſibi ipſi a abſciderit, ad clericatũ promoueri non poterit: cum

Digitized by Google

cum ſit ſui ipſius homicida. Si vero abſcinderet, debet deponi, quia ſui eſt homicida. Sequen cap patet.

a ¶ Abſcidit.] Ex indignatione, vel etiam cauſa continentiæ.

Origenes ſe eunuchum fecit.

b ¶ Clericus.] Sed quid dices de Origene, qui ſe eunuchũ fecit, vt liberius ĩ occulto poſſet prædicare tempore pſecutionis eccleſiæ mulierib. tamen poſtea apud Cæſaream factus eſt ſacerdos? Itẽ

Marcus ſibi pollicẽ præſcidit.

Marcus præſcidit ſibi pollicem, vt ſic fieret indignus ſacerdotio: & tamen poſtea factus eſt ſacerdos: vt legitur in hiſtoria eccleſiaſtica. Sed hæc nõ ſunt trahenda ad conſequẽtiam. 4.q.1.c.ult. 7.q.1.petiſti 1.

§ Ad hoc 7.q.2.§.is ita. 4.q.3.c. ult.

c ¶ Homicida.] Non quod homicida tũc ſit factus: ſed ꝓpter homicidij periculũ, quod ſequi poterat ſectionẽ, dicitur homicida: ſicut qui infantẽ exponit, homicida dicitur 87. diſt. cap. ult. Et eſt arg. ꝙ non eſt conſiderandũ quid eueniat, ſed quid euenire poſſit, ut 22.q.1.I nouo 21. diſt. denique. 23 q.5. relegentes. ff. de his quæ dantur. uel effu. l. ſi vero §. penul. & C. de uſufr. ambiguitatẽ. Arg. cõtra. 23.q.5. de occidendis.

d HI qui vitio.] ſupra 23. diſtin. maritum, &c.

QVI partem.] CASVS. Duo fuerunt homines, qui ſemetipſos abſciderunt: vnus ſponte. alius caſu, cum ruſticano operi curam impenderet. quæſiuit Nucerianus epiſcopus, an valeant promoueri? Reſpondet Felix Papa, ꝙ ille q ſe abſcidit ſpõte, no poteſt: ille vero qui caſu ſe abſcidit, poteſt promoueri: & ſi clericus eſt, non deponetur: quia caſus veniam meretur: ſed voluntas propria vindicanda eſt.

Membra poteſt quis ꝙñque dimittere. ut Hieron. & Eſa.

1 Concor. tex in l.1.ff. de do. facit tex. in l. tutor ff. de ſuſpe. tuto.

e ¶ Digiti.] Forte ſi haberet ſuperfluos digitos, eos poſſet præcidere: ſicut vngues, vel dentes nimis prolixos præcidere poſſet. & Hieronymus fecit ſibi ſecari dentes: & Eſaias ſuam linguã amputauit, vt 8.q.1.in ſcripturis. Arg. contra 35 diſt. ab exordio. ubi dicitur, ꝙ Deus nihil ſuperfluũ creauit in nobis, & eſt arg. ad hoc ſup. ca. quis. ubi dicitur ꝙ Dei conditionis eſt inimicus.

f ¶ Præcipiunt. Ideſt, permittunt. ſic 31.q.1. hac rõne.

g ¶ Caſus.] Sic limplicitati & ignorantiæ venia tribuatur. inf de conſec. diſt 2.c 3. & extra de re. permu. cum uniuerſorum 2. tamen caſus non excuſat in amotione terminorum. ff. de termi mo. l. 2.

SIMILITER. CASVS. Nunc dicit Gratianus, ꝙ illi qui à medicis ſecantur, vel a barbaris, vel qui caſtrantur a dominis, poſſunt promoueri, & ad hoc inducit ſequens capi.

h ¶ Similiter.] Iſtud reſpicit vltimam partem p̃ced. c.

Si abſcidit[a] ſemetipſum: [ideſt †, ſi quis amputauit ſibi virilia.] non fiat clericus[b], quia ſui eſt homicida[c], & Dei cõditionis inimicus. ¶ Si quis cũ clericus fuerit, abſciderit ſemetipſum, omnino damnetur: quia ſui eſt homicida.

† Iſta eſt gloſſa in uetere verſione, Cap. 11.

Item ex concilio Arelatenſi 2. c. 7.

¶ Non producantur ad clerum, qui ſeipſos abſcindunt. Cap. V.

HI †, qui ſe carnali vitio[d] repugnare neſcientes, abſcindunt: ad clerum peruenire non poſſunt.

† Al. qui] orig.

Item Innocentius ſcribit Fœlici Nuceriano epiſcopo, epiſt. 4. c. 1.

In conc. Tribur. c. 11. Poly. l. 2. tit. 31. Burch. l. 2. c. 14. Iuo par. 6. c. 58. Anſel. l. 7. c. 35. Pann. l. 3. c. 43.

¶ Non eſt ordinandus, qui partem digiti volens ſibi abſcidit. Cap. VI.

QVi partem cuiuslibet digiti[e] ſibijpſi volens abſcidit; hunc ad clerum canones non admittũt. Cui vero caſu aliquo contigit, dum aut operi ruſtico curã impendit, aut aliquid faciens ſe non ſpontè percuſſit; hos canones præcipiunt[f] & clericos fieri, & ſi in clero fuerint reperti non abijci †. ¶ In illis enim voluntas eſt iudicata † quæ ſibi auſa fuit ferrum inijcere a: in iſtis vero caſus[g] veniam meruit.

† Infertur ex iſto text. ꝙ aliquod impedit faciẽdum qđ factum tenet. l. non dubium. C. de leg. & l. 1. §. biduũ. ff. quando app. it.

† al. vindicata.

a ¶ Inijcere.] *In originali ſequitur*, quòd ſcilicet & alij id facere dubitari non poſſit, in iſtis, &c.

Similiter[h] *vero intelligendum eſt de ijs, qui per languorem a medicis ſecantur, aut a barbaris abſcinduntur, aut a dominis caſtrantur.*

Vnde in Nicæno concilio, c. 1. legitur.

¶ Qui per languorem a medicis deſecatur ad clerum valet admitti. Cap. VII.

SI quis a medicis[i] propter languorem defectus eſt[k]; aut a barbaris exciſus, hic in clero ꝑmaneat. Si quis autẽ ſeipſum ſanus abſcidit; hunc & in clero conſtitu-

In Tribur. ibi. Anſel. l. 7. c. 36. Poly. ibidem.

S I quis à medicis.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ ſi quis ꝑ lãguorem a medicis ſectus fuerit, vel caſu a barbaris, vel abſciſus, vel a domino caſtratus, poterit promoueri ſi alias eſt dignus, & eſt clericus, non repelletur. Si quis vero cum ſanus eſſet, ſeipſum ſponte abſcidit, non promouebitur, & ſi promotus eſt, debet repelli. Sequens. c. planum eſt.

i ¶ A medicis.] Medicus licite promouetur, ſi eum non remordet conſcientia. extra de ætate & qualit. ad aures ei enim non imputatur euentus mortalitatis. ff. de offic. præſid. illicitas. §. ſicut & tamen imperitia eius culpæ annumeratur. ff. ad legem Aquil. idem iuris. circa medium.

Medicus poteſt promoueri.

K ¶ Defectus eſt.] Vt tamen non pariat nimiam deformitatem, ut extra de cle. ægro. presbyterum.

a ¶ Auda-

a ¶Audentq.] Qui enim sibi audet manum inferre, multo potius aliis auderet, vt ff. de ædi. edi. cum autem. §. excipitur. 23. q. 5. si non licet.
ADDITIO. Et miles, qui se ipsum vulnerauit, punitur secundũ id quod habetur ff. de re milit, omnes. l. qui se.
b ¶Aut

b ¶Aut domini.] Qui autem seruum castrat, capite punitur & seruus & medicus. ff de sic. l. 4. §. vlt. & locus in quo hoc factum est, confiscatur. C. de eunu. l. 1.

EVnuchus.] Talis. n. vitiosus est, vt ff. de ædil. edic. cũ autem. & qñq. pretiosior. ff. ad legẽ. Aqui. si seruus. §. & si puerum.

tum † abstinere conuenit, & deinceps β nullum debere talium promoueri. Sicut autem hoc claret, quod de his, qui hanc rem affectant, audentque [a] semetipsos abscindere, dictum sit; sic eos, quos aut barbari, aut domini [b] castrauerunt, si inueniuntur alias † dignissimi; tales ad clerum suscipit regula.

† ἐξεταζόμενον.

† ἄλλος ἄξιος.

β ¶Et deinceps.] *His verbis inhil respondet in Græco vulgato codici: sed optime apud Balsamonem quemadmodum & in Carthaginensi 6. in capitulis Nicænæ synodi a Teilone & Thearisto versis.*

Item ex canone Apostolorum vigesimo primo.

¶Licite ordinetur episcopus, qui per hominum insidias eunuchizatur. Cap. VIII.

EVnuchus [c], si per insidias α hominũ factus est, vel si in persecutione [d], eius sunt amputata virilia, vel si ita natus [e] est, & est dignus, fiat episcopus ζ.

α ¶Per insidias.] ἐξ ἐπηρείας, idest, ex insultu, & iniuria.
β Episcopus.] *In Græcis exemplaribus non habetur vox ista, & videtur subintelligi, κληρικός.*

Item ex Martino Bracarensi episcopo in capitulis synod. Græc. c. 21.

¶Non excluduntur a clero, qui à medicis, vel à barbaris vel à dominis suis castrantur. Cap. IX.

Iuo p. 6. c. 374. Pann. l. 3. c. 56.

SI quis pro ægritudine naturalia à medicis secta habuerit, similiter, & qui a barbaris, aut dominis suis fuerint castrati, & moribus digni fuerint visi, hos canon admittit ad clericatus officium promoueri. Si quis autem sanus, non per disciplinam [f] religionis, & abstinentię, sed per abscisionem plasmati a Deo corporis existimans posse a se carnales concupiscentias amputari, castrauerit se; non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium. Quod si iam ante fuerit promotus ad clerum; prohibitus a suo ministerio deponatur.

Concordat Triburiense, c. 33.

Item ex concilio Ilerdensi.

¶Non prohibetur a sacris ordinibus, qui à medicorum incisione claudus efficitur. Cap. X.

Burch. l. 2. c. 15. Iuo par. 6. c. 34. Pann. l. 3. c. 42.

SI quis ininfirmitate positus clericus, medicorum incisione claudus [g] efficitur, promoueri ad sacros ordines eum non denegamus.

Item Stephanus Roberto Metensi episcopo.

¶Non prohibetur a clero, qui digitum sibi casu abscidit. Cap. XI.

Flauius. Iuo p. 6. c. 118. Pann. l. 3. c. 44.

LAtor præsentium Flauius† scilicet clericus ad sanctã sedem Apostolicam veniens detulit a te nobis directam epistolam, qua indagare studuisti, eum a Normannis [h] nuperrime captum sinistræ [i] manus digitum habere

d ¶Si in persecutione.] Non est ergo necesse seruare carnẽ illam, vel puluerem vt dicunt vulgares.
e ¶Natus.] vt frigidus.

SI quis pro ægritudine.] CASVS. Dicitur in hoc ca. ꝙ si quis propter infirmitatẽ a medicis sectꝰ fuerit vel a barbaris vel a domino suo castratus fuerit: si alias dignus est, poterit ꝓmoueri. Si quis vero cũ sanus esset spõte sibi virilia amputatuit, vt a carnali cõcupiscentia abstineret: ꝓpter hoc, & nõ propter abstinentiã nõ potest promoueri, & si promotus est dẽt deponi. Sequens cap. patet.
f ¶Non per disciplinã.] Vt videatur coram hominib. eius continentia. & forte hoc facit propter hypocrisim: sic 35. dis. ecclesiæ principes.

Claudus an possit promoueri.

g SI quis claudus.] Nõ tñ vt oporteat ipsum ire cũ baculo ad altare, vt de consecra dist. 1. nullus episcopus. tamẽ secundum legem veterem claudus non ꝓmouebatur. 49. di. c. 1. & vlt.

LAtor pręsentiũ.] CASVS. Flauius clericꝰ captus a Normãnis amisit digitũ sinistræ manus: & ꝓpter hoc Robertus episcopus suus misit eum ad Papam cum litteris suis: & quæsiuit si posset promoueri. Et rñ. Papa se vidisse qđ acciderat. Vnde commendans epm de sua solicitudine dicit, ꝙ si a barbaris sectus fuerit, & alias dignus est, poterit ꝓmoueri: cum canones in similib. casib. idem dicant.

Normanni feroces sũt.

h ¶A Normannis.] de istorũ ferocitate habes infra. 7. q. 1. sciscitaris 1.
i ¶Sinistræ.] Idẽ si dextræ

1 De Vngaris habes de consec. dist. 1 concedimus Arch,

Digitized by Google

dextræ dum tamen non sit deformitas magna, extra. eod. cap. 1. & extra de cleric. ægrotan. presbyterorum. in a xime si non amisit aliquem de illis, per quos sit signũ crucis.

oculum eius eruit. Ideo Rufinus episcopus priuauit eum officio presbyterij, post hoc factũ postulabat diaconus in sacerdotem promoueri duabus rationibus. Tum quia inuitus oculum amiserat. Tum quia in recompensationem suæ iniuriæ. quod totum Rufinus episco-

abscissum: sciscitans si ob hoc ad ecclesiasticum ordinem valeat promoueri, an non. ¶Quod & nos reperiẽtes, quia solertia tua magis super hoc solicita à sede Apostolica doceri flagitat, normam iustitiæ semper sequi exoptans, studium tuæ sanctitatis merito collaudamus, reuerentiam tuam scire volentes, quoniam si ita est quod a Normãnis digitum ipsum habeat obscissum, ad promouendum (si a-alias dignus fuerit) nil ei nocebit, eo, quod quid de his, q a dominis vel medicis, siue a paganis non sponte tale quid patiuntur, sacris cẽseant canones, dilectionem tuam latere non credimus.

Item Gelasius Papa Palladio episcopo.

¶Tempore sinceritatis dignitas accepta sequente debilitate non amittitur. Cap. XII.

PRæcepta canonum, quibus ecclesiastica regitur disciplina, sicut ad sacerdotium debiles [a] corpore non patiuntur venire; ita & si quis in † eo fuerit constitutus, ac tunc fuerit sauciatus, amittere non potest, quod tempore suæ sinceritatis accepit. ¶Stephanus si quidem presbyter petitorio nobis defleuit oblato, quod habetur γ in subditis, [Olim sibi ante annos plurimos collatam presbyterii dignitatem, quam re vera immaculati corporis iudicio † suscepisset; sed nuper propter prouinciæ vastitatem (quã Thusciæ præ omnibus, Barbarorum † feritas diuersa sectantium, & ambiguitas inuexerit animorum) dũ imminẽtes gladios euadere sugæ præsidio niteretur, acutis sudibus occurrentia sibi septa transiliens, inferiores [b] partes corporis inseruisse suggessit, quæ vix adhibita curatione biennio potuissent odstergi †.] Et ideo frater charissime supradicto locum suum, dignitatemque restitue, quatenus sacrosancta mysteria, sicut consueuit, exerceat. Neq; enim conuenit, ob hoc auferri ante susceptum ordinem, in quo postmodum [c] in inualitudinem corporis casu probatur faciente collapsus.

Ansel. l. 7. c. 39. Iuo p. 6 c. 107. Pann. l. 3. c. 55. Poly. l. 2. tit. 31. † *in eo actu*, Iuo.

† *al. indicio.*

† *al. abstrini.*

† Adde qui de iure dicantur barbari. no. glo. in proæ. insti. §. quorũ. verb. barbaricæ gentes.

γ Quod habetur.] *Sic est emendatum ex Anselmo & antiquis codicibus Gratiani. Nam hæc est usitata forma in epistolis Romanorum Pontificum, vbi propria verba petitionem subiungunt. Antea legebatur:* quod habetur.

2 *Hoc autem non de omnibus membris intelligendum est. Qui enim oculum casu amiserit licet desit voluntas; tamen sacerdotium adipisci non possunt.*

Vnde Gelasius † scribit Rufino episcopo.

¶Non sunt præstanda iura sacerdotij cui oculus erutus est. Cap. XIII.

† *al. Pelagius.*

SI euangelica admonitio iracundiã nec vsque ad verbũ furẽtem prosilire permittit, ut si Racha fratri suo quis dixerit, reus sit gehẽnę ignis: quali putamus pœna plectẽ

Polyc. ibidem. Ans. l. 11. c. 169. *Matth. 5.*

PRæcepta.] CASVS. Presbyter Stephanus inter acutas sudes amisit bursam testiculorũ, dum præsidio fugæ niteret euadere imminẽtes gladios Barbarorũ qui Thusciã præ omnibus prouincijs deuastabant: & propter hoc Palladius eps priuauit eũ officio & beneficio. Stephanus vero conquestus est Papæ de facto episcopi. præcepit ergo Gelasi' Palladio episcopo, vt sibi restituat vniuersa quia sicut canones non patiuntur debilitatos per culpam suam in magnis mẽbris promoueri: ita promoti per casum fortuitum debilitati in membris, non debent repelli.

a ¶Debiles.] Scilicet voluntate, non casu.

b ¶Inferiores.] Videbatur quod iste non posset esse sacerdos. quia nec miles esse posset nisi haberet ad minus vnum testiculũ. ff. de re mil. qui cum vno.

Miles esse non potest qui caret testiculis.

c ¶Postmodũ.] Arg. ꝙ licet quis peruenia ad statũ a quo ñ potest incipere, tamẽ toleratur 29. q. 2 per latũ. 30. q. 1. ad limina. 32. q. 7 hi, q &c. neq; arg. cõtra extra ẽ æta. & qual. c. 1. Solu hic nõ fuit in culpa: ibi sic. 15 q. 1. c. si.

HOC AVTEM. Hæc est secũda pars dist. in qua dr̃ qd in prox cõtinetur. Ioã. de Fan. & sic continuatur. dictũ est supra in pluribus capitulis quod nõ repellit a promotione q casu vel agritudine uel persecutione perdidit membrũ. Nũc vero dicit Gratianus ꝙ hoc non intelligitur de quolibet mẽbro. Nam qui oculum qualitercunque amisit, promoueri non debet ad sacerdotium.

1 Adde hoc quod le. & not. 1 q. 1. cap. 1. in fin. in gl. in ead. ecclesia. Archid.

SI euangelica.] CASVS. Quidam diaconus ad tantam iracundiam quendam sacerdotẽ prouocauit, ꝙ ille sacerdos nõ solum percussit diaconum fuste, sed etiam episcopus Papæ significauit. præcipit ergo Gelasius Papa, vt presbyterum detrudat in monasterium: & loco eius aliũ ordinet, nec diaconum in sacerdotẽ ꝓmoueat quia

quia sacri canones nullum casum in monoculo excipiunt, vt promoueri possit, nec ei prodest, q̃ oculum innit amisit: maxime cum ad tantam iracundiam sacerdotem prouocauerit, vt ille officium, & iste promouendi facultatem amitteret.

a ¶ Inuidum esse, qui nõ solum pugno impie percussit in leuitici hominem officio ministerio seruientem, sed quasi nõ sufficeret ad cædẽ manus, ita (instigante se diabolo) raptus est ad iracundiam, vt fuste non solum percuteret, sed ẽt erueret oculum fratris? Et quamuis huiusmodi excessus grauiori esset pœna plectendus; bene tamen fraternitas tua facit ab officio eum presbyterij remouere. Hoc tamẽ solicitudinis tuæ sit, vt locum ei pœnitẽtiæ cõstituas, & in aliquo eum monasterio retrudas, laica tantummodo sibi communione concessa. In loco autem illius alium te necesse est ordinare presbyterũ. Nam illi, cui erutus est oculus, non possunt secundum canones sacerdotij iura concedi. Neque enim aliquid ei prodest, quòd oculum inuitus [a] amisit; cum nec volens quisquam oculũ amisisse credẽdus est; nec sanctissimos canones aliquem casum in amissione oculi, qui ad sacerdotium adipiscendum non impediret, suis excepisse [b] regulis inuenimus. Sed hoc tã tummodo ad ꝓhibitionem sufficisse videmus patribus, vt qui careret oculo, sacerdotij officium adipisci nõ possit. Sed nec illi vllatenus quasi in compensationem iniuriæ [c] sacratus ordo concedi poterit; qui ad tantam sacerdotem proprium potuit iracundiam prouocare [d], vt & ille officium, in quo erat, amitteret, & iste prouectus sui perderet facultatem.

Iuo p.6.c.121.

DISTINCTIO LVI.

Presbyterorum [e] etiam filij ad sacra officia non sunt admittendi.

Vnde Vrbanus Papa secundus, ait.

In consilio Claramontensi, c. 25. & Melphitensi, & in 1 con filio Inno. 2.c.19. 1 g Setẽtia est in conc. Lateran. sub Alex. iij.p.19. c.2. Ex decret. Gregor. 7. & Vrbani 2. Ansl.l.6. c. 150. Iuo p.6.c.41 0. Pann.l.3.c.51.

¶ Filij presbyterorum à sacris prohibentur officijs. C.I.

PResbiterorũ [f] filios g à sacris altaris ministerijs remouemus; nisi aut in cœnobijs [h], aut in canonijs religiose probat, fuerint conuersati.

canonicis. regularibus 1 Arg contra. 5. dist. ad eius, secundũ H.

a ¶ Inuitus.] Arg. est ad qõnẽ, q̃ si sponsa est oppressa à sponso, nõ posset resistere religionẽ, quia non prodest ei, q̃ inuita est passa. Quid de hoc sit, in quæstionibus dixi B. Dic, q̃ ingredi poterit non obstante corruptela: quia non debet esse melioris conditionis malus quàm bonus. nã nemo ex suo dilicto, &c. vt ff. de reg. iur non fraudatur. tamen qui oculum amiserit, remanet tutor, vt C. de excusa. tuto frater tuus.

b ¶ Excepisse.] Arg. quod vbi canon non excipit, nec nos excipere debeamus 2.q 5 contuluisti.

Pœna vnius non debet esse ꝓmium alterius.

c ¶ Iniuriæ.] Quia pœna vnius non debet conuerti in præmium alterius ff. ad Sylla l. si sequens. ff. q̃ met. cau sicut in exceptione. §. Pedius.

d ¶ Prouocare.] Grauius delinquit qui me ad iracundiam prouocat, quàm ego. C. ad l. Iul. de vi priuat. quoniam & 23.q.5.c.si homo.

e ¶ Presbyterorum.] Hæc dist. diuidit in tres partes. In prima parte probat, qd̃ nullus illegitime natus promouetur, nisi in cœnobijs uel canonia regulari, & hoc probat ꝓ ex. Vrbani, quod solum. cap. continet ius commune. Secunda ibi, [Sed hoc.] Tertia ibi.] Contra] Ioan de Fan.

CASVS. Hic intitulatur. 56. dist. in qua agit Gratianus de filijs presbyterorum, & ostendit qui eorum promoueri possunt, & qui non, allegando pro vtraque parte, & solutionem ponendo.

Filij presbyterorum duplices sunt.

e ¶ Presbyterorũ] de legitimis filijs nõ est dubium quin licite promoueantur. infra eod. §. cum ergo. sed illegitimi non: si tamẽ sint in monasterijs, vel canonijs regularib. licite promouentur, vt inf. eo. c.1. & ext. eo. c.1. et c. ad abolẽdam. quia ingressus monasterij tollit irregularitatẽ. 2. vers. q.1. legi. 16. q. vlt. ca. vlt. et in auth. de monachis in prin. coll. 1. Licet quidã cõtrariũ dicant, & dñt, q̃ religio circa eos nõ plus operatur, nisi q̃ facilius cũ eis dispẽsatur. arg. pro. eis. 55. dist. c. priscis. & 50. distin. c. fi. ille. Et dico ẽpm posse dispensare circa tales, vt ext. eo. veniens. & ca. ex transmissa 3. sed solus Papa dispẽsat cũ eis in ẽpatu, vt extra de elect. innotuit. Dicunt tñ quidã, q̃ circa paternas ecclesias immediate habẽdas sol[a] papa possit dispẽsare, arg. ex. eo. ex tua 4. q̃ non credo, per illã decr. veniens lo. Sed certe solus Papa dispensat in hoc casu, vt extra eod. c dilectus filius. & extra eod. c. vlt. vbi de hoc traditur B.

2 Arg. contra extra q cler. uel uouentes. ca. 2. & de apost. ca. 2. vbi de hoc: & ibi videas.

3 Innoc. intelligit istã decr. de dispensatione Papæ. Aliq cõtra eo. ti. conquerẽtes. Archid.

4 Dicas secundũ Rayne. & Host. q̃ in talibus ecclesiis potest episcopus dispẽsare cum filio illegitimo, ut probatur in hac decr. ex tua. cum ibi respondeat ad consultationẽ. Arch.

Filiorũ appellatione nepotes cõtinentur.

f ¶ Presbyterorum.] Idem de diaconis & subdiaconis, quia non est alia causa prohibitionis, nisi quia timentur in eis exempla paterni criminis. vt 6 q. 1. si quis cũ. & etiam propter odium paternum, vt 15 q. vlt. cũ multæ & 24 dist. quando.

PResbyterorum. CASVS. Quæritur fuit an filij presbyterorum sint promouendi? Et rñdet, non, nisi in monasterio vel regulari canonia fuerint conuersati.

g ¶ Filios.] Sed numquid hoc ad nepotes extenditur? & videtur q̃ sic: quia nomine filiorum nepotes continentur. ff. de verb. sign. liberorum. & argu. ff. ad Maced. filium. Sed non est ita: quia odia sunt restrigenda, et de pœn. dist. 1. pœna. ff. de liber. & posthu. cum quidã. tollitur enim vitium per successionem, vt inf. eod. dñs. & licet senator non possit ducere illam cuius pater vel mater artem ludicram fecit: tamen potest illam ducere cuius auus, uel auia artem ludicram fecit, ut ff. de ritu nup. l. lege Iulia. §. 1.

h ¶ Cœnobijs.] Sed hoc ad facilitatẽ dispositionis refe-

Digitized by Google

Locus non sanctificat.

zus, ut quidam dicunt. Idem est vbicunque conuersentur religiosi: quia locus non sanctificat hominem, ut 40. dist. non loca. nam conuersati in monasterijs sæpe deteriores sunt alijs, ut 47. dist. quantumlibet.

SED HOC. Hæc est secunda pars huius distinctionis in qua probare vult, q̃ si boni fuerint, non nocent illis natales parẽtum. & hoc vult probare per 8. auctoritates. Ioan. de Fan. CASVS. Dicit Gratianus, quòd supradicta intelligunt de filijs sacerdotum, q̃ paternam incontinentiam imitantur. Sed si sunt bonæ uitæ, non solum sacerdotes, sed etiam Papæ fieri possunt. Q̃d probatur exẽplo Bonifacij, & Fœlicis, & Agapiti, & multorũ aliorum, qui fuerunt filij sacerdotum, & tamen ad summum sacerdotium sunt promoti.

a ¶ Sed hoc intelligendum est.] Istud spectat ad principiũ capituli.

OSius.] Aliàs Orosius. Omnia ista exempla intellige de his, qui laicali statu, vel minoribus ordinibus orationibus parentum susceptisunt: quãdo suis parentib. licebat uti vxoribus suis infra eo. cum ergo. Archi.

VNdecunq.] CASVS. Ab hoc loco vsque ad [§ Contra.] Probat Gratianus peccata parentum filijs non imputari. est ergo casus istius cap. talis. Duæ q̃stiones factæ fuerunt August. Prima fuit, an peccata parentum filijs imputentur. Et respõdet, q̃ non si paterna uitia non sequantur. Semen enim hominis ex quocunq; homine bonum est, & Dei creatura est. Secunda fuit, an mali filij coniugatorũ nuptias vituperent, & respondet q̃ non: sicut nec boni filij adulterorum eos ab adulterio excusant.

2 *Sed hoc intelligendum est* [a] *de illis, qui paternæ incõtinentiæ imitatores fuerint. Verum si morũ honestas eos commendabiles fecerit; exemplis & auctoritatibus non solum sacerdotes, sed etiam summi sacerdotes fieri possunt.*

In Pontificali.

[*Vnde Damasus Papa scribit.*]

PALEA Cap. II.

OSius Papa fuit filius Stephani subdiaconi. Bonifaci⁹ Papa fuit filius Iucũdi presbyteri. Fęlix Papa filius Fęlicis presbyteri de titulo fasciolę. Agapitus Papa filius Gratiani presbyteri. Theodorus Papa fili⁹ Theodori episcopi de ciuitate Hierosolyma. Siluerius Papa filius Siluerij † episcopi Romæ. Deusdedit Papa filius Stephani subdiaconi. Fęlix enim tertius, natione Romanus, ex patre Fęlice presbytero fuit. Item Gelasius natione Afer, ex patre episcopo Valerio natus est. Itẽ Agapitus natione Romanus, ex patre Gordiano presbytero originẽ duxit. Cõplures etiam alij inueniũtur, qui de sacerdotibus nati Apostolicæ sedi præfuerunt.

† *al. Homisda.* Iuo in prolo. Pann in prologo. c. 30. & lib. 3. c. 52.

¶ In nullo vetusto Gratiani codice adscribitur hic nemẽ Palea; In decimo Vaticano, & alijs quibusdam habetur coniunctè cũ verbis superioribus Gratiani. à vers. Fęlix enim tertius, *vsque ad finem. In alio autem satis etiam emẽdato ista eadẽ cohærẽt cum superioribus; sed post illa verba,* ex patre Gordiano presbytero originẽ duxit, *sequitur:* vnde Damasus Papa scribit. Deusdedit Papa filius Stephani subdiaconi, Bonifacius Papa filius Iucũdi presbyteri, Fęlix Papa filius Fęlicis presbyteri de titulo fasciolæ, Agapitus Papa filius Gordiani presbyteri, Theodorus Papa filius Theodori episcopi de ciuitate Hierosolyma, Siluerius Papa filius Hormisdæ episcopi Romæ. Complures etiam, &c. *Nec vero magnopere mirandũ est hæc omnia ex Damaso citari, q̃ vixit ante istos, qui hic enumerãtur. Liber enim qui Põtificalis dicitur, vbi hæc scripta suis locis leguntur, à Damaso captus est scribi: ideoque licet ab alijs multa deinde sint addita, retinuit tamẽ primi auctoris nomen: Iuo quidẽ etiã fere ista refert ex Gestis Romanorum Pontificũ. Omnino partem aliquam huius capitis, saltem illam, quæ in decimo Vaticano habetur, ab ipso Gratiano scriptã esse constat ex verbis Gratiani in extremo præcedente capite, & capite penultimo huius distinctionis. Auctor vero Palęæ, dum vnum per se caput conficere voluit, ordinem perturbauit, præsertim in repetitione Fœlicis tertij, & illud Osio temere adiunxit, quod nulli Romanorum Pontificum nomen fuit.*

Hinc Augustinus ait libro de bono coniug. cap. 16.

¶ Vitia parentum, filijs non imputantur. Cap. III.

Sent. 4. dist. 33. in fine 38. q. 4. sicut, §. vndecunque. Iuo in prolog. & p. 6. c. 41 §. Pann. in prologo. c. 29.

VNdecumque homines nascãtur, si parentũ vitia nõ sectentur, & Deũ rectè colãt; honesti & salui erũt. Semen enim hominis ex qualicunque homine, Dei creatura est; & eo male vtentibus male erit, nõ ipsum aliquando malum erit. Sicut autẽ boni filij adulterorũ, nulla [b] est

b ¶ Nulla est.] Similis locutio: Vestes quas genitis, sordida lana fuit.

a ¶ sic

Patris delictū an nocet filiis

defensio adulterii †, sic mali filii [2] coniugatorum nullum est crimen nuptiarum.

† *al. adulteriorum) orig.*

Item Ioannes Chrysostomus homilia tertia in Matthæum.

¶De eodem. Cap. IIII.

Ad illa verba, *Iudas autē genuit, &c.*

Sent. ibidem. Iuo p. 6. c. 414.

NVnquam de vitiis erubescamus parentum, sed vnum illud quæramus [a], & amplectamur, virtutem videlicet. Huiusmodi enim etiam si alienigenam quis habeat matrem, etiam si fornicatione pollutam, vel quolibet eiusmodi decore sordidatam; nihil tamen de eius aut vilitate fuscabitur, aut crimine polluetur. Quod si fornicatorē ipsum ad meliora conuersum nequaquam prior vita commaculat, multo magis ex meretrice natus, & adultera si propria virtute decoretur, parentum suorum nō dedecoratur opprobriis. *Item infra.* ¶Non est omnino nec de virtute, nec vitio parentum aut laudandus aliquis, aut culpandus: nemo inde vere aut obscurus aut clarus est: immo etiam (si quiddam a communi [β] opinione abhorrens dicē dum est) nescio [b] quomodo ille magis resplendet qui ex parentibus [c] a virtutibus prorsus alienis, ipse tamen fuerit virtute mirabilis.

[a] ¶Quæramus.] *In versione, quæ nunc vulgata est legitur,* atq; omnibus studijs assequamur nobilitari propriarum honore virtutum. *Græce integer locus ita habet, παιδίων καὶ ἡμᾶς διὰ τοῦτο μηδέποτε ἐγκαλύπτεσθαι ἐπὶ τῇ τῶν προγόνων κακίᾳ, ἀλλὰ μόνον ἐπιζητεῖν τὴν ἀρετήν.*

[β] ¶Si quiddam a communi] *Sic est emendatum ex Græco εἰ δέ τι χοῦτι καὶ παρὰδοξον εἰπεῖν. Antea legebatur, quemadmodum fere & in vulgata versione, & apud Luonem,* vt consideratius aliquid dicamus, aut expressius.

Item Hieronymus in epistola ad Pammachium contra errores Ioannis Hierosolymitani.

¶Non parentum, sed propria culpa quemque condemnat. Cap. V.

Iuo p. 6. c. 413.

NAsci de adulterio, non est eius culpa, qui nascitur; sed illius qui generat. Quomodo in seminibus non peccat terra, quæ fouet; nō semen, quod in sulcis iacitur, non humor & calor, quibus temperata frumenta in germen pollulant; sed verbi gratia, fur & latro, qui fraude, & vi eripit semina; sic in generatione hominū recipit terra, idest vulua, quod suum est [d], receptum confouet, confotum corporat, corporatum in mēbra distinguit, & inter illas secretas ventris angustias Dei manus semp operatur ideinq; est corporis creator & animæ. Noli despicere bonitatē figuli tui, q te plasmauit, & fecit, ut uoluit. Ipse est Dei uirtus, & Dei sapiētia, q in utero uirginis ædificauit

Tollē tuum Hannibalem. Malo pater ibi Tersites, dummodo tu sis Æacidæ similis, Vulcaniaque arma capessas: Quam te Tersite similem producat Achilles.

NVnquam.] CASVS. Dicit Ioa. Chryso. quod nunquā filius debet erubescere de vitiis parentum, dummodo sit virtuosus. Nam quācumcūque quis matrem habeat vilē & pollutam, nūquā de eius vilitate obfuscabit vel polluet: q a si fornicatrix, vel fornicator post pœnitentiā ex vita no maculatur, multo minus maculatur filius de meretrice natus, si virtute propria decoratur: imō magis laudandus est quam natus ex bonis & nobilib. parētibus, si malitiam sequatur, & malus sit.

b ¶ Nescio.] Hoc vult dicere, q ille, q natus est ex parentibus prorsus alienis a virtutibus, dum tamen ipse sit bonus, melior est quam ille q natus est de bonis parētibus, licet ipse etiam sit bonus. 2.

c ¶Parentib.] idest ratione parentum.

2 Magis. n. admirabilis est, qui exēplar non habuit, & bonus est: quā qui habuit, & bonus est. arg. 86. dist. in scripturis. Archid.

NAsci.] CASVS, Rufinus natus fuit ex adulterio, & iō despiciebat creaturem, qui sic eū fur manerat, & culpabilem & peccatorē se propter hoc reputabat. Sed Io. Chrysostomus, scribit cōtra eum, & docet, q propter hoc non debet despicere Dominū, nec se peccatorē reputare quia nō ipse, sed qui eum de adulterio generauit, peccauit, semine abutēdo: sicut nec peccat semē, quid in sulcis nascitur, sed peccat fur qui rapit: & consolatur eum duobus exemplis s. Iepte, qui licet fuerit filius meretricis, tā sāctus fuit. Et exēplo Esau, qui licet natus fuerit

Mulieres ad quid producuntur.

3 Et est maximum in mulieribus concipere, &c. ff. de ædil edi. quæritur. §. 1.

1 Nī mala parentum filiis non imputantur. ff. de decu. l 2. § 2. & vl. & filius fugitiui fugitiuus filius non est. ff. de fug. l. 1. secundū Laud.

Eccle. 35. 1. Cor. 1. 2. Ind. 18.

item quo ad successionem, vt 6. q. 1. si quis cum. item quo ad alias pœnas, vt 1. q. 4. §. item peccato. Mitius tamen loquitur lex de illis, qui spurii sunt, q non obstet eis hoc, quin possint eligi ad decurionatum, quia non est impediende dignitas eius, qui nihil admisit 3, vt ff. de legitimo coniugio, tamen malus fuit & pessimus.

d ¶ Quod suum est.] Mulieres enim ad hoc natura genuit, vt partus ederent 3, vt C. de indict. vidui. l. 2. & pudor est fœminis nuptiarum præmia non habere, ut 32. q. 2. pudor.

Digitized by Google

a ¶Sanctos.] Tamen in hoc non fuit ſanctus, q̃ temerarium iuſtum voluit ſeruare, vt 22 q 4 vnuſquiſque.
ADDITIO Ibi innenies hanc hiſtoriam, ſecundū Hu.
b ¶Triticum 24.q.1: quoniam vetus.

SPonſus.] CASVS. Dī in hoc c. q̃ Chriſtus, qui quotidie vocat bonos & malos ad nuptias ſuas naſci voluit ex bonis & malis parentib. vt eius exemplo diſcamus, vitia parentum nobis non obeſſe.

Eccleſia eſt Chriſti ſponſa, & non vxor.

c ¶Sponſus.] Eccleſia vocatur ſponſa Chriſti: quia adhuc per delictum ſeparari * poteſt ab ipſo, ſicut ſponſa a ſponſo ante cōſummatum matrimonium, ſed in futuro ſæculo dicetur vxor, quæ modo ſponſa dicitur. 7. q. 1. ſicut vir.

* Non tota, ſed in partib.

SAtis.] CASVS. Quidam epiſcopus volebat priuare quoſdā clericos officio & beneficio propter peccata parentum. Sed dicit Greg. ſatis eſſe puerum, vt deijciatur ab officiis vel gradu, quē propriū facinus, vel culpa non deiicit.

d ¶Satis peruerſum] Illud c. intelligitur de iā promoto, talis enim p̃ delictum alterius nō priuatur iure ſuo. non enim priuādus eſt quis iure ſuo, niſi pro grauiſſimo delicto, vt 26 q. 7. inuentum. & 74 diſtin. geſta. excipiūt quidam caſum in eo, qui ignoranter adeptus eſt beneficium pecunia patris, vt 8. q. 5. cap. 1. Sed illud iō perdit quia furtiuū eſt. Sed quid ſi pater, cōmiſit crimen læſæ maieſtatis, nonne filius priuandus eſt beneficio, cum ſit infamis factus? vt 6. q. 1. ſi quem. & infames p̃moti etiam deiiciūtur, vt 6. q. 1. Infames. Nō, quia cum clericus ſit, eſt a iuriſdictione principis exemptus † vt 96. diſt. duo. 1. q. 4. §. ceō tra. in fi. Itē fallit illud extra de eccle. ædi. ad audiē tiam 2 & ext. de cle. ægro. c. 2. vbi quis ſine culpa, priuatur iure ſuo: hoc tamen ſcias, q̃ multoties quis punitur ſine culpa, ſed non ſine cauſa, vt extra vt lit. nō conteſt. quoniam ſupra 34. diſt. ſi cuius vxorem.

Patris delictum etiam grauiſſimū non tollit filio beneficium.

† Exē ptus. Idē Alber. L quiſquis. C. ad leg. Iul. maieſt. Lud. Ro. in 636. Ang. tracta. male. verbo alq; hoc tra-

DOminus noſter.] CASVS. Hiero. fuit interrogatus an ille qui naſcitur de adulterio, repellatur a ſacerdotio, Et reſpōdet q̃ nō, ſi eſt bonæ vitæ. & hoc probat exemplo Chriſti, qui naſci voluit de adulterinis commiſtionibus & alienigenis, dans nobis fiduciam vt vndecunque naſcamur, ſi boni eſſimus, quod non repellimur a ſacerdotio, & quòd Chriſtus natus fuerit de adulterinis commiſtionibus probat per genealogiam, inſi-

dito in illa patria vol. 7. Gem. cap. vt cōmiſſi. de hær. in 6. Pa. c. cum laicis de in. pa. ſed Ioa. Imo. in prin. ſo. ma. Phi. Fran. c. Felicis. §. ſi quis. in glo. ver. Pontificalē, de pœnis in 6. & Præpoſ. hic dicunt gl. eſſe veram in maieſtate tēporali. ſecus in eccleſiaſti ca idē Hēri. Bohic. in ca. vergētis. de hæret.

ſibi domum Iepte inter viros ſanctos. Apoſtoli voce numeratus meretricis eſt filius. Sed audi. Eſau de Rebecca, & Iſaac genitus hiſpidus tam mente, quam corpore, quaſi bonum triticum [b] in lolium; auenasque degenerat; quia non in ſeminibus, ſed in voluntate naſcentis cauſa uitiorum eſt atque uirtutum.

Item Auguſtinus contra Fauſtum, lib. 22. c. 64.

¶Iniquitates parentum filijs obeſſe non poſſunt. Cap. VI.

SPonſus [c] ille, qui uocaturus erat ad nuptias bonos & malos, ſuis congruens inuitatis, naſci etiam uoluit de bonis & malis: quo exemplo diſcant fideles parentum ſuorum iniquitates ſibi obeſſe non poſſe.

Matth. 22.

¶*Apud B. Auguſtinum, lib. 22. contra Fauſtum, c. 64 ſic legitur.* Fideles enim eius venturi ex omnibus gentibus, etiam ex exemplo carnis ipſius diſcere debuerunt, parentum ſuorum iniquitates ſibi obeſſe non poſſe. Proinde ſponſus ille ſuis congruens inuitatis, qui vocaturus erat ad nuptias bonos & malos, etiam naſci voluit de bonis, & malis. *Et ex his cōpoſitum eſt hoc caput.*

Item Gregorius ad Columbum epiſcopum Numidiæ, lib. 10. epiſt. 8.

¶Non aliena culpa, ſed propria aliquem ab eo, quo fungitur, deiicit gradu. Cap. VII.

SAtis peruerſum [d], & contra eccleſiaſticam probatur eſſe cenſuram, ut fruſtra pro quorūdam uoluntatibus quis priuetur, quem ſua culpa, uel facinus ab officio, quo fungitur gradu, non deiicit.

Item Hieronymus.

¶Ex adulterinis nati coniunctionibus a ſacerdotio non prohibentur. Cap. VIII.

DOminus noſter Ieſus Chriſtus uoluit non ſolum de alienigenis, ſed etiam de adulterinis commiſtionib. naſci nobis magnam fiduciam præſtans, ut quacunque modo naſcamur dum tamē eius veſtigia imitemur, ab ipſius corpore non ſeparemur, cuius per fidem membra effecti ſumus. Et ſicut ille uerus eſt pontifex ex adulterinis natus coniunctionibus, ita qualicunque ordine natus ſit aliquis tantum † ut perfectam fidem habeat, & quod fide tenet, operibus impleat, ſitque litteratus, & uir unius uxoris, nequaquam a ſacerdotio [e] repellitur [f]. Iudas enim

Anſ. l. 6. c. 249. Poly. l. 2. tit. 31.

† *al. tamen.*

incipiens a Iuda Patriarcha, qui cum Thamar nuru ſua inceſtum & adulterium commiſit, & ex illa generatione plures nati ſunt, poſt quos Dauid, ex quibus Chriſtus originem duxit.

e ¶A ſacerdotio.] Nō intelligas, q̃ ipſo iure poſſit promoueri: ſed hoc ideo dicit: quia ep̃s tenetur in hoc caſu diſpenſare, quia diſpenſatio quandoque eſt debita, vt dixi 50. diſt. vt conſtitueretur.

f ¶Repellitur.] Sed nonne filii ſacerdotum ſerui ſunt eccle-

Filii ſacerdotum an ſint ſerui eccleſiæ.

Digitized by Google

ecclesiæ, vt q. 1 5. q. vlt. cū multæ. qualiter ergo promouentur non adepta libertate? Sed dic, quòd illud loquitur de his, qui quasi legitimè & solemniter ducunt 1, vel derogatum est ei contraria consuetudine. 4. dist. §. leges.

1 Scilicet vt vxores, non vt concubinas, & ita ēt intelligitur. 31. d. quidā sm Vincen. Goff. & Inno. qui ita no. extra de cohabi. cler. & cap. 2. De hoc no. 23. distin. eos. Arch.

Ismael. Gen. 21. Ruth. 4.

patriarcha concubuit cum Thamar nuru sua, & ex illo concubitu nati sunt Phares, & Zaran. inde postea Salmon, qui fuit dux in deserto: inde Obeth a, inde quoque Booz, inde postea Iesse, qui fuit pater Dauid. Ex illa ergo progenie origo ducitur Christi, qui verus sacerdos est: ideoque si filii eius sumus, quæ ipse fecit, nos imitari debemus.

a ¶ Inde Obeth.] *In primo capite Euangelij S. Matthæi, Booz dicitur genuisse Obeth.*

Item Augustinus de vnico baptismo contra Donatistas, lib. 1. c. 15.

¶ A populo Dei non separat aliquem materna conditio, sed propria culpa. Cap. IX.

Iuop 3. c. 61. Penn. l. 6. c. 44.

ISmael, vt separaretur a populo Dei, non obfuit mater ancilla, sed obfuit fraterna discordia [a]: nec profuit potestas [b] vxoris, cuius magis filius erat; quia per ipsius iura coniugalia, & in ancilla seminatus erat, & ex ancilla susceptus.

3. Contra Bonifacius martyr scribens Echeldobaldo Regi Anglorum.

¶ Vitia parentum etiam ad posteros transferuntur. Cap. X.

Iuo p. 1. c. 224.

SIgens Anglorum (sicut per istas prouincias diuulgatum est, & nobis in Francia, & Italia improperatur, & ab ipsis paganis improperium est) spretis legalibus connubiis, adulterando, & luxuriando ad instar Sodomiticæ gentis fœdam vitam duxerit; de tali commistione meretricum æstimādum est degeneres [c] populos, & ignobiles, & furentes libidine fore procreandos, & ad extremum vniuersam plebem ad deteriora, & ignobiliora vergentem, & nouissimè nec in bello sæculari fortem, nec in fide stabilem: & nec honorabilem hominibus, nec Deo amabilem esse venturam: sicut aliis gentibus Hispaniæ, & Prouinciæ, & Burgundiorum populis contigit: quę sic a Deo recedentes fornicatæ sunt, donec iudex † omnipotens talium criminum vltrices pœnas per ignorantes legem Dei, id est † per Sarracenos uenire, & sæuire permisit [d].

† al. vindex.

† al. istum.

β ¶ Per ignorantes.] *In epistola B. Bonifacij martyris, (quæ una cum multis alijs extat manuscripta in codice sæpe memorato bibliotheca Dominicana) legitur:* per ignorantiam legis Dei, & per Saracenos, &c. *cum qua lectione concordant aliquot vetusta Gratiani exemplaria, & fere etiam Iuo.*

sup. ead. c. presbyterorum.

Vnde [e] Vrbanus in fine superioris capitis distinguendo subiunxit.

a ¶ Fraterna discordia.] Quam habuit contra Isaac. 3. q. 4. recurrat.

b ¶ Potestas.] Hanc olim habuerunt potestatem mulieres, vt de licētia, vel ptāte ipsarū viri possent accedere ad ancillas suas 1, & filii ita nati dicebātur potius filii dnæ q̄ ancillæ: sed erat legalis filius dominæ, & carnalis filius ancillæ. ita secundū legem Mosaicā mulieres poterant adoptare filios 3. sed secundum legem Iustiniani non possunt, nisi filii eius sint in acie amissi, vt Iustit. de adop. §. fœminæ.

1 Vt 32. q. 3. dixit.

3 Adde sacerdotes habere idē ius cum mulieribus. nota. in l. 2. §. Iud. & in l. si pater. §. fi. & in l. si arrogator, penu. de ādop.

CONTRA. Hæc est tertia pars huius disti. in qua probat contrariū eius quod præmittitur. Ioa. de Fan.

CASVS. Hactenus probauit q̄ peccata parentū filiis nō imputantur. Nūc vult probare cōtrarium per sequens cap.

SIgēs. CASVS. Imperabat Bonifacio in Italia & Frācia, & ēt ab ipsis paganis, q̄ gēs Anglorum ducebat fœdam vitā adulterando & fornicādo ad instar Sodomiticæ gentis. Scribit ergo Bonifacius martyr Regi Anglorū, dicēs non esse mirum, si nuper fuit in bello deuictus: cū ex talī cōmistione vilis gēs oriat, & libidinosa, nec Deo amabilis: & hoc probat exemplo Hispanorum & Prouincialiū & Burgūdiorū, qui tā diu fornicati sūt donec per Sarracenos puniti & deuicti fuerūt.

c ¶ Degeneres.] Quod ad fœtitudinē & nobilitatem, vt 35. q. 2. quædam.

d ¶ Permisit.] Not. q̄ pp delictū pmittit: Deus inferri 4 pœnas vt 5. q. 5. nō omnis. 19. q. 1. & tēporis. & c. reuertimini. & 7. q. 1 scisciteris.

4 Ad hoc 23. q. 5. remittuntur, & §. hinc notandum. & quæst 4 si quos. Arch.

e ¶ Vnde.] Istud vnde, continuatur ei quod dixi supra in illo §. sed hoc in prin.

VNDE. Istud vnde, ita continuatur: peccata parentum nocent filijs: vnde non possunt promoueri nisi in cœnobiis: vel nisi dispensetur cū eis. Quod sequitur, planum est vsque ad cap apostolica.

ISmael. CASVS. Abraham auctoritate & licentia vxoris suæ, scilicet Saræ cognouit Agar ancillā, & ex ea genuit Ismaelem: qui repulsus fuit a populo Dei, non ideo quia natus fuerat de ancilla, sed quia faciebat iniuriam fratri suo Isaac, compellendo ipsum adorare terreas imagines, & alias sibi nocendo.

APostolica.] CASVS. In quadam ecclesia episcopali duo fuerunt clerici: vnus fuit electus ab ecclesia, & canonicè, qui dignior erat, altero electo ab ecclesia, & digniori obijciebatur, ꝙ erat filius sacerdotis. Super hoc fuit consultus Papa, qui mandat electum canonicè consecrandũ, nõ obstante eo quod dicitur filius sacerdotis: si alias dignus inueniatur.

a ¶ Ab ecclesia.] Nota quòd dicitur ab ecclesia electus, qui à maiori parte capituli est electus, ut extra de elect. cum nobis ff. ad munici. qũ maior. extr. de elect. cum inter. in prin.

Electus à maiori parte capituli dicitur electus ab ecclesia.

b ¶ Cæteræ.] Improprie ponitur, sic 26. dist. deinde 1. vel nomine cæterorũ, omnes 2. comprehẽdun tur, vt ff. de verb. sig. cæterorum.

¶ Sic infra e. proxi.

2 De hoc ẽt leg. & not. 50. dif. vt cõstitueretur. & secũdum hoc dic, cæteræ, id est, ſi omnes, Arch.

HOC AVTEM. Dicit Gratianus, ꝙ supradicta cap. in quibus dictum est ꝙ filij presbyterorũ possunt promoueri, ex dispensatione loquũtur, nec faciunt regulam generalẽ, quod probat seq. cap.

CCœnomanensẽ.] CASVS. In ecclesia Cœnomanen. electus fuit in episcopum quidam filius sacerdotis: quare ꝙ fuit Barth. Turonẽ. archiepiscopus, an propter hoc eum deberent repellere. Et respondet Papa, ꝙ non, si aliàs bonus est: non tamen uolumus vt in posterum hæc regula recipiatur, sed vt ad tempus necessitati ecclesiæ consulatur.

Illegitimi sunt postulandi.

c ¶ Electum.] Hodie non sunt tales eligẽdi, sed postulãdi a solo Papa, quia metropolitanus cum electo in episcopũ non posset dispensare, ut extrà de electio. innotuit.

d ¶ Sed ad tempus.] inf. 1. q. 3. tali ioan. CVMERGO. iste §. respicit illũ §. sup. sed hoc intelligẽdũ. Et dicit Gratianus, ꝙ illi qui dicuntur ibi esse promoti in summos põtifices, intelliguntur esse nati non de fornicatione, sed de coniugio legitimo: quod olim fuit licitum omnibus sacerdotibus: nunc autem licet tantum orientalibus.

e ¶ Cum ergo.] Respicit primum §. huius dist.

f ¶ De fornicatione.] Non dicit bene: quia si esset legitimi sine dispensatione promouerentur.

QVOD AVTEM CASVS. Obijcit Gratianus sibi in hoc §. & postea soluit dicens, ꝙ illud quod dictum est sup. in c. vndecumque, ꝙ vitium originis non imputatur semini: videtur contrariũ ei, quod dicitur in Ecclesiastico, ꝙ adulterorum filij abominatio sunt Domino. Sed dicit illud sic esse intelligendum, sicut intelligitur quod supra dictum est de filijs presbyterorum, ut illi tãtum dicantur abominatio esse Domino, qui paterna vitia vel flagitia eorum sequuntur.

g ¶ Negatur.] Supra eod. vndecumque. Quia.]

¶ Si religiosi inuenti fuerint filij sacerdotum, ordinentur. Cap. XI.

¶ Rubrica huius capitis abest ab aliquot vetustis (neque enim est vlla capitis distinctio.) & præponitur sequenti capiti, apostolica.

NIsi aut in cœnobijs; aut in canonijs † religios è probati fuerint conseruari. † al. canonicis.

Item Alexander II.

¶ De eodem. Cap. XII.

APostolica auctoritate præcipimus vobis, vt si eum, qui ab ecclesia [a] electus est, altero digniorem esse, canonicamq; eius electionem probaueritis; fulti nostra auctoritate consecretis. Nam pro eo, quòd filius sacerdotis dicitur, si cæterę [b] virtutes in eum cõueniant, nõ reijcimus; sed suffragantibus meritis conniuendo eum recipimus. Anſ. l. 6. c. 29.

Hoc autem, quod de filijs sacerdotum dicitur, ex dispensatione ecclesiæ introductum videtur, & quod ex dispensatione introducitur, ad consequentiam regulæ trahi non poterit.

Vnde Vrbanus Papa II. scribit Bartholomeo Turon. archiepiscopo.

¶ Filij sacerdotum non prohibentur ab episcopatu, si cæterę virtutes in eis inueniantur. Cap. XIII.

COenomanensem electum [c] pro eo, quòd filius sacerdotis dicitur, si cæterę virtutes in eum cõueniũt, non reijcimus: sed suffragantibus meritis patienter suscipimus: non tamen, vt hoc pro regula in posterum assumatur: sed ad tempus [d] ecclesiæ periculo consulitur. Anſ. l. 6. c. 29. Pana. l. 3. c. 53.

Cum ergo [e] ex sacerdotibus nati, in summos Põtifices supra leguntur esse promoti, non sunt intelligendi de fornicatione [f], sed de legitimis coniugijs nati: qua sacerdotibus a ante prohibitionem vbique licita erant, & in orientali ecclesia vsque hodie eis licere probatur. supra c. Olim.

Quòd aũt nitrũ originis semini imputari negatur. §, videtur esse contrarium illi sentẽtiæ: [Adulterorum filij abominatio sunt Domino.] Sed sicut supra dictum est de presbyterorum filijs; ita & hoc de filijs adulterorum intelligendum videtur, vt illi dicantur esse abominatio Domino, ad quos paterna flagitia hæreditaria successione descẽdunt. Similiter & illud Vrbani intelligendum est, quod ipse scribit Petronio Legionen. episcopo. Sapien. 3. sed paulo aliter.

Digitized by Google

QVia.] CASVS. Hoc c. intelligitur ex dispensatione, sicut illud cap. Cœnoma. Petronius qui de adulterio natus est, fuit in episcopum Legion. electus qui post electionem ad Apostolicum veniens humiliter est confessus: Papa uero audiens ipsum esse bonæ famæ, & bonæ

a ¶Sacerdotibus.] *Hic ostēdit apertè Gratianus se in ea fuisse opinione, aliquando in Latina ecclesia presbyteris etiam licuisse vti coniugio, quod in ecclesia Græcorum & olim, & nunc permissum est. Id vero minimè ita esse superius initio dist. 31. est ad notatum. De illis vero, quos antea narrauit creatos fuisse summos Pontifices, dicendum est eos, antequam patres ipsorum vllo sacro ordine essent decorati, fuisse generatos.*

¶ De eodem. Cap. XIIII.

Pann. li. 3. c. 54.

QVia simpliciter ad sedem Apostolicam veniens humiliter peccatum confessus es, quod pontificij tui videbatur officium impedire; videlicet, quòd ex matre non legitima procreatus sis, quam viuente propria vxore pater tuus cognouisse dignoscitur † [a]: Nos Apostolicæ mansuetudinis gratia admonente, à cæteris, quæ sacerdotium impediūt, criminibus, tam tui professione, quàm fratrū testimonio, qui tecum sunt, immunē te agnoscentes, & vitam [b] tuam religiosam audientes, ab huius te peccati vinculo absolutum in suscepto sacerdotali officio confirmamus [c].

† al. dicitur.

DISTINCTIO LVII.

Item, qui in ægritudine [d] constitutus baptizatur, presbyter ordinari non debet.

Vnde in Neocæsariensi concilio, cap. 12. legitur.

Poly. li. 2. tit. 31. Burch. li. 4. c. 43. Iuo p. 1. c. 227. & p. 6. c. 101.

¶ Non ordinetur presbyter, qui in ægritudine constitutus baptizatur. Cap. I.

SI quis [e] in ægritudine constitutus, fuerit baptizatus, presbyter ordinari non debet. Non enim fides illius voluntaria, sed ex necessitate est [f]: nisi fortè postea [g] ipsius studium, & fides probabilis fuerit, aut † hominū raritas [h] exegerit.

† al. &

¶ *Quod canō hic statuit, videtur multo ante in Romana ecclesia obseruatum, quemadmodū ex epistola Cornelij Papæ de Nouatiano patet, cuius verba relata ab Eusebio Historia Eccle. lib. 6. c. 35. istuc spectantia hæc sunt:* Qui quidem, vbi exorcistarū præsidio, spiritu illo malo esset liberatus, & post in tam grauem morbum, vt iam ferme mori putaretur, incidisset: in lecto, in quo decumbebat, aqua circumfusus baptismū accepit: *& paulo post, cum de ipsius ordinatione agit, adiungit:* Qui quidem episcopus, nō solum ab uniuerso clero: sed etiam à

Itē qui in ægritudinē] CASVS. Hic intitulatur 57. dist. in qua dr̄ hominē in ægritudine baptizatum non promouendum.

d ¶Aegritudine.] In hac dist. traditur, ꝙ qui baptizat in ęgritudine, non est promouendus: & est intelligendum de tali, q cū sanus esset, distulit baptizari: sed timore mortis petijt baptismū, causa aūt huius cōstitutionis est, quia præsumitur nō verè pœnitens, qui mortis causa est pœnitēs, & sic p̄sumuntur peccata non esse ei dimissa: si tñ statim moreretur, p̄sumeret ecclesia peccata ei dimissa esse, vt de pęn. dis. 7. nullus. & sic ecclesia circa idem factū habet cōtrarias præsumptiones, sed diuerso respectu de consecr. distin. 3. perlatum.

Baptizatus in ęgritudine non est promouendus.

SI quis.] CASVS. Quæsitum fuit in cōcilio Neocęsarien. an ille, q est in ęgritudine baptizat⁹ debeat ordinari presbyter. Et rñ. quod nō; quia fides illius non præsumitur uoluntaria, sed metu mortis facta: si tamē postea bonę uitæ apparuerit, aut raritas hominum exegerit, poterit promoueri.

e ¶Si quis] Intellige adultus: nam pueri ab hęreticis baptizati promouentur, vt 1. q. 4. placuit.

f ¶Sed ex necessitate est.] Præsumitur. & sic canō pręsumit hoc in deteriorē partem 2. similiter 3. c. q. 5. aliter. Sed cū hęc irregularitas proueniat à peccato & baptismus tollat peccatum: quare nō tollit irregularitatē ipsius? Rñd. quia baptism⁹ inducit hanc irregularitatē: vnde nō potest eā tollere: quia eadē res nō pōt hr̄e contrarios effectus. arg. extra de bap. maiores. vltra medium, ibi: sed hæc tāquā impossibilia, sic sup. 26. dist. deinde. sic eadē causa nō pōt parere obligationē & liberationē, vt ff. de sol. qui hominem. c. vlt.

Baptismus, an tollat irregularitatem.

2 Scilicet, ꝙ peccata nō sunt ei dimissa: & hęc p̄sumptio nō pōt tolli per baptismū: cū s̄m Laur & Io. eā inducat: sed tollitur per aliā p̄sumptionē. s per sequentē bonā conuersationē, vt in c continetur.

g ¶Postea.] Et ita per sequens factum eliditur præcedens præsumptio. sic de consecr. distin. 4. tunc ualere 34. q. 1. cum per bellicam, sic quandoque præsumptio sequens elidit præcedentem, vt ff. de in integ. resti. diuus.

h ¶Raritas.] Arg. ꝙ propter raritatem hominum aliqua conceduntur, vt 55. dist. cap. priscis. 1. q. 7. talis.

bonę uitæ ab his qui secum erant, ipsum confirmauit in dignitate ex dispensatione.

a ¶Dignoscitur.] Arg. contra. ff. de acq hæredi, sed & si de sua.

b ¶Et vitam.] Ex quo plura fecerunt pro ipso, & tantum unum faciebat contra ipsum, & non debuit impediri eius promotio. 28. dist. de Syracusanæ. & 13. distin. duo mala 1.

Vbi de hoc. Sed si aliqd est pro me, &c. vt not. 51. dist. c. 2.

c ¶Confirmamus.] Et hoc fit ex dispensatione, Ioan.

Item

priſcis, ꝙ nullus ordinandus eſt niſi ſeruatis interſtitijs temporum, ideo oſtendit hic, ꝙ ad inſtar ſæcularium dignitatũ nullus per ſaltum eſt ordinandus 1 et 2.

¶ Vel aliter ſu. §1. d. quæ in aliquo fecit mẽtionẽ de illiteratis & de promotis ſine interſtitiis tẽporũ, inde ſumpta occaſione ſpecialẽ ponit Grat. tractatũ de his; docens tales nõ eſſe promouendos ẽ m B.

SI officia.] CASVS. Quæſitum fuit an epiſcopi debeant promouere aliquos in epiſcopos vel presbyteros,

¶Non aſpiret ad ſummum ſacerdotium, qui eccleſiaſticis diſciplinis non eſt imbutus. Cap. I.

Anſel. l. 6. c. 28. Iuo p. 5. c. 102.

QVi eccleſiaſticis diſciplinis imbutus per ordinem non eſt, & temporum † approbatione diuinis ſtipendijs eruditus, nequaquam ad ſummum eccleſiæ ſacerdotiũ aſpirare præſumat: & non ſolũ in eũ ambitio ineficax habeatur, verum etiam in † ordinatores eius: vt careant eo ordine, quem ſine ordine contra præcepta Patrum crediderant præſumendum.

† *tempus.*] orig.

† *al. ordinatoris eius careant.*

Idem a eadem epiſtola.

¶Ad ſacerdotale officium nullus, niſi per ſingulos gradus probatus accedat. Cap. II.

Anſel. l. 6. c. 21. †*al. plurimos*] orig.

SI officia ſæcularia [a] principem locum, non veſtibulũ actionis ingreſſis, ſed per ſingulos † gradus examinatis, temporibus deferunt, quis [b] ille tam arrogans, tam impudens inuenitur, vt in cœleſti militia, quæ propenſius ponderanda eſt, & ſicut aurum, repetitis ignibus exploranda, ſtatim dux eſſe deſideret, cum tyro ante non fuerit, & prius velit docere, quam diſcere? Aſſueſcat in Domini caſtris in lectorem primitus gradu diuini rudimenta ſeruitii, nec illi vile ſit exorciſtam, acolythum, ſubdiaconum, diaconum per ordinem fieri; nec hoc ſaltu [c], ſed ſtatutis maiorum ordinatione temporibus. Iam vero ad presbyterii faſtigium talis accedat, vt & nomen ætas impleat, & meritum probitatis ſtipendia [d] ante acta teſtentur. Iure inde ſummi Pontificis locum ſperare debebit. Facit hoc nimia remiſſio cum ſacerdotum noſtrorũ, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid ſibi dignitatis acquiri. Hinc paſſim numeroſa popularitas etiam his locis, vbi ſolitudo eſt, talium reperitur, dum † parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud præſtare non poſſunt, diuinos ordines largiuntur. Quod oportet diſtricti ſemper eſſe iudicii. Rarum [e] eſt enim omne, quod magnum eſt.

† *al. dum per parochias.*

a ¶Idem.] *Caput hoc antea tribuebatur Vrbano. Emendata eſt inſcriptio ex pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus: habetur in eadem epiſtola.*

Item Gregorius lib. 7. Reg. epiſt. 110.

¶Cuiuslibet meriti laicus ad ſummum non aſpiret ſacerdotium. Cap. III.

Anſel. l. 6. c. 32. Poly. l. 2. tit. 1.

HOc ad nos peruenisse nõ diſſimili dignũ deteſtatione complectitur, ꝙ quidam deſiderio honoris inflati, defunctis epiſcopis tonſurantur [f], & fiunt repente

teros, qui in minoribus ordinib. non ſint examinati, vel ſine temporũ interſtitiis promoti. Et rñdet Vrbanus, ꝙ non, ſed docet eſſe per ordinẽ aſſueſcendum, vt primo aſſueſcat in minoribus ordinibus, qui ad maiores voluerit promoueri, ne dux eſſe deſideret cum tyro prius non fuerit. Et hoc probat ad inſtar curiæ ſæcularis, vbi gradatim aliquis promouetur. Et reprehendit quoſdam epiſcopos qui quærentes pompam in multitudine preſbyterorum, ordinabant eos in locis ſolitariis, vt eis ordines conferrent, quibus aliud conferre non poſſunt.

a ¶Si officia ſæcularia.] ideſt, ſæculares non deferunt principem locum ingreſſis, &c.

b ¶Quis.] Nota modum argumentandi, ex quo ita eſt apud ſæculares iudices eodem modo erit apud eccleſiam ſi. 31. diſti. tenere. &c ſi laicus 3. q. 5. quia. 19. qõ. 3. monaſteriis. ſic 12. q. 1. cũ deuotiſſimã. Et eſt argum. ad quæſtionem illã, ꝙ ſi aliquis eſt legitimatus a principe, ꝙ apud eccleſiam eſt legitimus, qđ non credo, arg. ad hoc ext. q ſi. ſint legi. per venerabilem. de hoc not. 10. di. c. 1. ibi videas. Arch.

Legitimatus a principe ũ eſt apud eccleſiam legitimatus.

c ¶Saltu.] Gradatim .n. deferẽdi ſunt honores, vt 93. diſt. legimus, & in ſi. & ff de inu. & hõ. vt gradatim. nã caſum appetit q p abrupta aſcenſum quærit, vt 45. di. ſicut d ¶Stipendia.] Nota ꝙ magis præſumitur pro illo qui plura ſtipendia hẽt in eccleſia: qa is gradus exteros antecedit, quẽ labor ,plixior, & ſtipendia longiora fecerunt anteire, vt C. de off. ma. off. nemo. & 61. diſt. miramur.

Gradatim aſcenditur ad honores.

Præſumitur plus pro illo qui plura habet ſtipẽdia

e ¶Rarum.] Sic inf. 93. d. legimus 2.

2 Et 2. q. 7. in ſancta, & ſub hoc, & ideo tum hoc nõ fit rarum, nõ eſt magnũ. Laut.

HOc.] CASVS. Quidam ex laicis honoris deſiderio inflãmati repente fiebant ſacerdotes, & epi: qui licet nondũ didiciſſent in eccleſiaſtica militia famulari: tamen duces eſſe volebant, & locum reginiinis obtinere: qđ reprehendit Gregorius, & prohibet ne fiat.

f ¶Tõſurant.] Arg. ꝙ nullus debet tonſurari ad hoc, vt dignitatẽ cõtequatur 3. vt 16. q. 7. p laicos Quid iuris ſit de hoc, ibi notaui: licet ſit arg. contra 63. d. bene 10. H. dicit ꝙ ipſa ſpes non inducit ſimoniam, dum tñ non interueniat pactio: quia ſola animi deſtinatio non inducit ſimoniã, vt extra, vt eccleſia, bene, vt noſtrum. Alii contrarium dicunt, vt arg. 8. q. 3. Artaldus. 10. & certe decretalis vt dicere, ꝙ ſola ſpes inducat ſymoniam, extra de ſymon.

3 Ad hoc ex. de elec cum ad noſtram. Spes vtrum inducat ſimoniam.

c. vlt.

figuat Gratia.infra ead dist.§.horum.& de epo. inf. ea §.alterum.f.pp ordinis dignitatē In quo autem ordine debeat esse cantor, vel primicerius, consuetudini relinquo.32.dist.placuit. Licitè ergo potest quis in minoribus ordinibus eligi ad has dignitates: dum tamen habeat

[a] Episcopus] Supra ergo collatio archidiaconatus spectat ad epm 74.dist.episcoporum.& 25.dist.cap.1. & 21. dist.c.1.& 29 dist.uolumus.Sed cōtra 93. dist. legimus. extra de elect.cum in cunctis.vbi dicitur, p ad canonicos spectat. Dic, p ad episcopum tantum spectat confirmatio, ad canonicos electio de iure: in talibus tamen cō sideranda est cōsuetudo, vt extra de electio cum ecclesia 2.

Archidiaconatum quis conferre possit.

scopus [a] in ecclesia sua, nisi diaconus sit, archidiaconum instituere, nec archipresbyterum, aut decanū, nisi presbyteri [b] sint, ordinare præsumat. Quod, vt districtius teneatur, apostolica auctoritate prohibemus, & interdicimus.

¶ In capitibus manuscriptis concilij Claramontensis habiti ab Vrbano II. (quæ non sunt decreta ipsius concilij, sed summa quadam ipsorum) in tertio hæc leguntur, quæ ad præsentem canonē faciunt: vt nullus fiat decanus in ecclesia, nisi presbyter; nullus archidiaconus, nisi leuita.

Item Calixtus Papa.

¶ Nullus in præpositum, vel archipresbyterum, nisi presbyter; nullus in archidiaconum, nisi diaconus ordinetur. Cap. II.

NVllus in præpositum, nullus in archipresbyterum, nullus in decanum, nisi presbyter; nullus in archidiaconum, nisi diaconus ordinetur.

Concordat Eugenius II. in concil. Rhemensi, c.6. Pann. li.3.c.140.

¶ Et rubrica, & caput emēdata sunt ex manuscriptis codicibus.

Item Innocentius secundus in concilio Romano, c.10.

De eodem. Cap. III.

INnouamus aūt, & præcipimus, vt nullus in archidiaconum, vel decanum, nisi diaconus, vel presbyter [c] ordinetur. Archidiaconi uero, vel decani, vel præpositi, qui infra ordines prænominatos existunt, si inobedientes ordinari [d] contempserint, honore suscepto priuentur. Prohibemus autem, ne adolescentibus [e], vel infra sacros ordines constitutis, sed qui prudentia, & merito vitę claresc unt, prædicti concedantur honores.

Horum vnum propter procacitatem quorundam statutum est, qui nomen præpositurę adepti, officiū contemnunt, nolentes fieri sacerdotes: aliàs enim inane esset, cum etiam in episcopum eligi possint in subdiaconatu constituti, iuxta illud Vrbani a Papæ.

[a] ¶ Vrbani.] In c.multis.extra de ata.& qualit. tanquam decretum Vrbani primi citatur: Apud Iuonem vero, & in Pannormia ex synode Beneuentana, qua tempore Victoris tertij, cui Vrbanus secundus successit, habita fuit: Nam Vrbanus primus centum, plus minus annis Nicænam synodum antecessit.

¶ Non eligatur in episcopum, nisi in sacris ordinibus constitutus. Cap. IIII.

Iuo par.5.c.72. Pann. li.3.c.3.

NVllus in episcopum eligatur, nisi in

[a] Vt extra lib.6. de ætate & qualit. Quę tamen

beat ætatem 1. Sed his ob. extra de elect. dudum.1. in fi. si uis sustinere dictum H. expone quod dicit illud c. præterea dispensatiuè f. ex dispensatione canonis. Non ob. cap. dudum in fi. quia potest intelligi de defectu talli, qui impediat promouendum ad talem dignitatem, de quo ibi fit mentio. vnde dicitur, quod acolythus possit eligi ad illam dignitatem, vt uidetur dicere littera sic scilicet intelligenda.

HORVM CASVS. Dicit Gratianus, p illud qđ dictū est de clericis non promouendis in archipresbyteros, vel decanos, nisi sint presbyteri, & in archidiaconos, nisi sint djaconi, statutum fuit ex causa.f.pp illos q promoueri contemnebant adeptis dignitatibus. Nam ēt in episcopos diaconi promouentur, quod probatur seq. c.

NVllus in episcopum.] CASVS. Statuit hic Vrbanus, vt nullus eligatur in episcopū, nisi fuerit in sacris

[b] ¶ Nisi presbyteri.] inf.23.q.4. sicut excellentiam. contra. ubi dicitur, p non gradus elegantior, sed vitæ melioris, &c. Sed dic, p non tantum ordo cōsideratur, sed ordo & meritum.

NVllus.] CASVS. Dicit Calixtus, p nullus in præpositum, vel archiepiscopum, vel archidiaconū eligatur, nisi sit diaconus, nec aliqs in decanū vel archipresbyterū eligatur, nisi sit presbyter.

INnouamus.] CASVS. Quidā erant electi in archidiaconos, qui nō erāt diaconi: quidam in archipresbyteros, vel decanos, q nō erant presbyteri. Inn. igit secundus cōfirmans antiqua decreta prohibet ne hoc de cętero fiat, & si qui infra prænominatos ordines existētes p̄sumpserint ordinari, suscepto priuentur honore. Itē prohibet, ne adolescētibus, & in minoribus ordinibus constitutis, & in dignis prædicti conferantur honores.

[c] ¶ Vel p̄sbyter.] red de singula singulis.

[d] ¶ Ordinari.] Cogitur ergo aliquis recipere ordinem, & sic est contra hoc.74 distin. gesta. sed illud ratione adiuncti ordinis.73.dist.c fi.

Ordinem recipere cogitur quis.

[e] ¶ Ne adolescentibus.] Intra xxv. an. 3. ut extra de elect. cum in cunctis.§. in feriora.

[3] Nec.n. ferendū est cū legitimā tutelā agere, C. de legit. tut l.vlt lo, de Fant.

cris ordinibus constitutus. Sacros autẽ ordines dicimus diaconatum, & presbyteratum, quos solum legitur primitiua ecclesia habuisse. Subdiaconi uero necessitate exigente de licentia Romani pontificis, vel archiepiscopi, si bonæ vitæ fuerint, possunt in episcopos eligi.

Laicus in epm̃ postulari potest.

a ¶In sacris] Postulari tñ potest in episcopũ laicus. 61. dist. cap. Ofius & 63. dist. c. Valentinianus.

b ¶Habuisse.] Supple sacros nã ẽt subdiaconatus fuit tpe Apostolorum, vt 35. dist. episcopus.

c ¶Romani pontificis.] Hodie licitè eligitur, vt extra de ẽta. & qual. à multis.

Metropolitanus, an possit circa ordinem dispentare.

d ¶Metropolitani.] Sicut ergo olim metropolitanus potuit dispensare circa ordinem, sic uidetur, q̃ adhuc possit, cum nõ auferatur ei hæc dispensatio, siue iurisdictio, arg. extra de sent. excom. nuper. 1.

† Etiõ dñt quidam, q̃ auctoritate mẽtis istius iuris adhuc hodie possit dispensare, acolytho eadem rõne, & hanc sententiam videtur sequi Tanc. Vinc. Gof. & B extra de ætate & qualit. a multis.

ALTERVM VERO CASVS. Respicit hoc illũ. §. horũ vnũ, ubi dictu est aliquẽ non esse eligendum in archidiaconũ, nisi sit diacon⁹, vel in archipresbyterum, nisi sit presbyter. hoc fuit statutũ pp cõtumaciá illorũ, qui ꝓmoueri nolebãt. Nunc aũt dicit, q̃ alterũ est statutũ pp ordinis dignitatem. s. vt nõ eligatur in episcopũ, nisi sit in sacris ordinibus.

ITem laici.] hæc dñt diuidit in quatuor partes in quarũ prima probat per xvij. auct. sanctorũ, q̃ ex laicis, licet sint boni, non debet creari eps sed a ibi, [Econtra.] Tertia ibi, sed aliud] Quarta ibi. [Item clerici.] Io. de Fan.

CASVS Hoc ponitur 61 dñt in qua dr. q̃ laici nõ sunt in episcopos eligẽdi, nisi prius p singulos ordines fuerint probati. & hoc ꝓbatur vsq; ad § [His omnibus] Postea probatur contrariũ in eod. § & ibi fit solutione. Et additur ẽt q̃ clerici alterius ecclesiæ non sunt præferendi clericis de propria ecclesia benemeritis in electione. Tractatur etiam in vlt. c. de visitato. ne eccl.

e ¶Item laici.] Hic ostendit q̃ laici non sunt eligendi in epos, sed possunt postulari. 2. hẽ ostendit, q̃ in de propria ecclesia facienda est electio. Deinde ostendit de visitatore, q̃ nihil debet præsumere de rebus illius ecclesiæ, cui datus est visitator. Et not q̃ quoad hic laicos illos, qui non sunt ordinati, & illos qui repente sunt ordinati. & nec illi, nec illi sunt eligendi. Ioan.

2 Vt inf. eã. §. his omnibus in c. Ofius § sed aliud.

Acerdotale.] CASVS. Brunichilda Regina Francorũ faciebat laicos in episcopos promoueri. vnde Gregorius ipsam redarguit, & reprehendit.

f ¶Subito.] Et ita iniquè, & malè. Iniquitas. n. omnia præcipitat, vt infra de pœn. dist. 3. inter hęc hircum. si tamen

Iniquitas omnia præcipitat.

sacris [a] ordinibus religiosè viuens fuerit inuentus. Sacros autem ordines dicimus diaconatum, & presbyteratum. Hos siquidem solos † primitiua legitur habuisse [b] ecclesia: subdiaconos vero, quia & ipsi altaribus ministrant, opportunitate exigente concedimus; si tamen spectatæ sint religionis & scientiæ. Quod ipsum non sine Romani Pontificis [c], vel metropolitani [d] licentia † β fieri permittimus.

† al. sacros.

† al. scientiæ.

Alterum vero, vt in episcopum, vel archiepiscopum, nisi in sacris ordinibus constitutus non eligatur, propter dignitatem ordinis statutum est.

β ¶Licentia.] *Sic mutatum est ex dicto cap. a multis. Ivone, & Pannormia, quamuis etiam in vetustis Gratiani codicibus legatur,* scientia.

DISTINCTIO LXI.

ITem laici [c] non sunt in episcopos eligendi: sed per singulos ordines prius sunt probandi.

Vnde Gregorius Brunichildæ Reginæ Francorum, lib. 7. reg. epist. 113.

¶Sacerdotes ex laicis non sunt ordinandi. Cap. I. Ansel. li. 6. c. 77. Poly. li. 2. tit. 1.

SAcerdotale officium vestris in partibus in tantã (sicut didicimus) ambitionem perductum est, vt sacerdotes subito [f], quod graue nimis est, ex laicis ordinentur.

Item Hormisda Papa episcopis per Hispaniam constitutis, epist. 3. cap. 1.

¶De eodem. Cap. II.

IN sacerdotibus eligendis curam oportet esse perspicuam. Irreprehensibiles enim esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis [g] *& infra.* ¶Longa [h] debet vitam suam probatione monstrare, cui gubernacula committuntur ecclesiæ. Polyc. ibidem. Anicl. li. 6. c. 22.

Item eodem loco continentur.

men necessitas est, in anno, & dimidio potest laicus recipere omnes ordines, ut 77. distinctio. monachus. cap. sequen.

IN sacerdotibus] CASVS. Duo prohibet Hormisda in hoc cap. Primum est, laicos in episcopos non esse eligendos, etiam si fuerint probatæ uitæ, & bonæ conuersationis. probatus enim debet esse quis antequam eligatur, & discere antequam doceat. Nam reprehensibilis & emendatus esse debet, qui præfertur, & orat pro populo. Secundum est, quod pœnitentes ad gradum episcopalem aspirare non possunt; nam præferens memorandi criminis labem non habet luculdam sacerdotij dignitatem.

g ¶Corrigendis] Sic 3. q. 7 iudicet & c. seq.

h ¶Longa] Sic supra 28 dist. priusquam.

Non

Pontifex debet esse humilis.

a NOn negamus.] ¶Præstare.] Vnde non petere exemplum, sed dare dignus erat ad idem. 16.q.1.prædicator.

b ¶Emendatiorē] Sic 1.q.1.qualis.1 q.1.c.vilissimus.

c ¶Humilitatis.] Quia nihil ita splendet in pontifice sicut humilitas, vt 100.dist contra morem.

d ¶Teste.] Quia publica publico egēt remedio delicta vt de pē.d.1.§.hoc ergo. & capit.quamuis,

e ¶Memorandi.] Et hoc propter memoriam præteriti delicti.fi.25.dist.cap vlt.& 48.dist.c.1. & 3.q.4.c.2. & ff.de decu.l.vlt.

f MIserum est.] ¶Qui nunquam.] sup.59.dist.ordinatos.2.

¶De eodem. Cap. III.

Anſ.ibidem. Polyc.ibidem.

NOn negamus esse in laicis Deo placitos mores; sed milites suos probatos sibi quærunt instituta fidelium. Discere prius quisque debet, antequam doceat, & exemplum religiosæ conuersationis de se potius alijs præstare [a] quàm sumere. Emendatiorem [b] esse conuenit populo. Longa obseruatione religiosus cultus tradatur, vt luceat: & clericalibus obsequijs erudiendus inseruiat, vt ad venerandi gradus summa perductus, quis sit fructus humilitatis [c], ostendat. *& infra*. ¶Nec tantum de laicis consecrari inhibemus; sed nec de pœnitentibus quidem quisquam ad huiusmodi gradum profanus temerator aspiret. Satis illi postulanti sit venia: qua conscientia absoluat reum, qui se peccata sua populo scit teste [d] confessum? Quis enim quem paulo ante vidit iacentem, veretur antistitem? Præferens memorandi [e] † criminis labem, non habet lucidam sacerdotij dignitatem.

†*al.miserādi*]orig.

¶In plerisque vetustis Gratiani codicibus caput hoc coniunctū est superiori, quemadmodū est in ipsa Hormisda epistola.

Item Innocentius Papa ad Aurelium Carthaginensem episcopum, epist. 12.

¶De eodem. Cap. IV.

Polyc.ibid. Ansel.l.6.c.34.

MIserum est, eum magistrum fieri, qui nunquam [f] discipulus fuit; eum summum fieri sacerdotum, qui nunquam in vllo gradu obsecutus fuerit sacerdoti.

Item Leo episcopus ad episcopos Africanos epist.85 al.87.c.1.

¶De eodem. Cap. V.

Iuo p.5.c.105.

MIrantur tñ apud vos per occasionē tps impacati aut ambientium præsumptionem, aut tumultum [g] valuisse populare, vt indignis quibusq; , & longe extra sacerdotale meritum constitutis, pastorale fastigium, & gubernatio ecclesiæ crederetur. Non est hoc consulere populis, sed nocere, nec præstare regimen, sed augere discrimen [h]. Integritas n. præsidentum [i], salus est subditorum; & vbi est incolumitas obediētiæ, ibi sana est forma doctrinæ. ¶Principatus. [k] a autem quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, ēt si moribus, atq; actibus nō offundii, ipsius † tñ initii sui est pernicios⁹ exēplo. Et difficile est, vt bouo peragantur exitu, quæ malo sūt inchoata principio. ¶Quod si in q̄buslibet ecclesię gradibus prudenter, scienterq, curādum est, vt in Dñi domo nihil sit inordinatum [l], nihilq; præposterum; quanto [m] magis elaborādū est, vt in electione eius, qui supra

3.q.1. c. principatus. Polyc.ibid. Ansel.l.6.c.2.

†*al.ipso.*

1 Nam peccantem publice, &c.45 d. sed illud. 32.q.3. nemo,

e ¶Quanto.] Nota quanto res est maior tanto maior est

M Iramur.] CASVS. Quidam archiepi quosdā laicos in epos promouebant occasione guerræ sedandæ, & popularis tumultus remouendi: quare Leo Papa eos ex hoc reprehendit, dicens, quod pro nullius persona faciendum est contra decreta sanctorū patrum. Et quod archiepi hoc facere nō dēant, ꝓbat quatuor rationibus. Prima est quia qui tales sublimat, nō cōsulit populo, sed nocet. Secūda est, qa qđ habet malū initium, vix est vt bono peragat exitu. Tertia est quia si minores ordines non dantur sine discussione, multo minus ordo episcopalis est sine discussione dandus. Quarta est, quia si laicus laboris inexpertus notari solet ambitus, si dignitatem appetat sæcularē multo magis eius nō tari ambitus solet, q ambit administrationem diuinorum.

2 Ad idem 48 distinct. Sed vī sufficere si per duos mēses sit apud magisterium. ff. de leg.3. fetuis. §. ornatic ib. Io. de Fan.

g ¶Aut tumultum.] Arg ꝙ non est deuiādum a iure communi ꝓpter tumultum popularem, nec propter sedandā discordiam, vt 62.distincti. docendus. 18.quæs.2. si quis abbas 8.q.1. If cet. sic C. de pœn. de curionum, & argum. extra de appe. constitutus argum. contra. ff ad l. Cor. de sica l. pen. & 28. distinct. de Syracusanæ, & 11.q.3. antecessor. & 50.d. vt constitueretur. extra de reg iur. qui scā dalizauerit.

Ius cōe pp tumultū populi non est violandum.

h ¶Discrimē.] ideſt periculum.

i ¶Præsidentium.] ideſt, sacris officiis deputatorum.

K ¶Principatus.] Prima.q.1.I principatus

l ¶Inordinatū.] Scilicet, vt potius eligat il

Eligēdus sit magis exercitatus.

leq̄ diu militauerit in ecclesia, vt inf eo.q8 ꝓdierit, vel ēt ille qui est in maiori ordine cōstitutus 3.vt 75.d.c.vl.

m ¶Quanto.] Nota quanto res est maior tanto maior

3 59 d.episcoporum.

Digitized by Google

est inquisitio facienda, vt 59 dist. ordinatos, & 47. dist. quantumlibet 42. distin. quiescamus. & 7. q 2. cap. vlt. & est hoc contra illos qui dãt, q in causis matrimonialibus non est ita districta examinatio faciẽda circa testes.

a ¶ Omnium.] Argu quod vni dicitur, ad alios extenditur, vt dixi. 38. d. ignorãtia. Et arg. 32. q 7. apostolus, & 11. q. 1. qđ. si. & C. de naturali. liber. auth. itẽ si quis.

Ius eõe propter pẽsonã non est relinquendum.

b ¶ Quid est cito.] vt 78. dist. c. quid est manus, & 86. d. tanta.

c ¶ Persona.] Nota q ꝓpter personã 1 non receditur a iure cõi. vt hic 50. d. ex pœnitentibus, & 89. dist. singula 59. distin. hoc ad nos. tamen quandoque receditur a iure, ꝓpter personã, vt fuit in Augustino, vt 7. q. 1. non autẽ. itẽ ꝓpter scandalum, qđ timetur in persona, vt 23. q. 4. nõ potest. Similiter pro miseratione, personę, vt 86. dist tanta. Sed dic q ibi ꝓsonæ fauore nõ receditur a iure: sed ꝓpter vtilitatẽ, puenientem ex persona.

1 Idest ꝓp amorem personæ non receditur. i. nõ debet recedi sic no. 1. q. 7. §. pro persona.

d ¶ Pro laboribus.] Nota q eo ipso q̃ qs electus est, præsumitur esse melior aliis, vt dist. 49. c. 1. & dist. 59. c. 1. & 40. dist. c. 1. Ar. cõtra. 8. q. 1. illud.

Electio facit quem præsumi meliorẽ.

c ¶ Documenta.] Hic mala vita probat aliquẽ ambitiose peruenisse ad dignitatem: sic econuerso merita alicuius excusant ipsum ā ambitione, vt 1. q. 1. quibusdam 2.

2 Et est bonũ. s. ad hoc quod hic dicit. 1. q. 7. sicimus. 1. responso. C. de re. mili. adfi. Io. de Fan.

EPiscopum] CASVS. Dicitur in hoc cap. quod episcopus consecrari non debet sine conscientia & iudicio metropolitani, & suorum suffraganeorum, & quod non debet eligi nisi probatæ vitæ & qui ante longo tẽpore probatus fuerit in sermone fidei, & conuersatione.

f ¶ Cõstituti.] Idest, consecrari. Solus. n. non debet consecrare episcopũ, licet solus ipsum possit confirmare, vt 64. dist. c. 1. & 51. di. c. vlt. cum tamẽ adsit cõsensus capituli sui vt extra de his quæ fiunt à prælatis, nonne.

g ¶ Multo.] Sic supra d 59. cap. vlt. & sup. eod. in sacerdotibus.

Quid

omnes gradus constituitur, non erretur? Nam totius familiæ Dõmini status, & ordo nutabit; si quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite. Vbi est illa Beati Pauli Apostoli per spiritum Dei emissa præceptio? qua in persona Timothęi omnium [a] sacerdotum Christi numerus eruditur; & proinde vnicuique nostrum dicitur: [Manus cito nemini imposueris, neq; communicaueris peccatis alienis.] Quid est β cito [b] manus imponere nisi ante maturitatem ætatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris †, ante experientiam disciplinæ sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare peccatis alienis: nisi talem effici ordinantem, qualis ille est, qui non meruit ordinari? ¶ Sicut enim boni operis sibi comparat fructum, qui rectum tenet † in eligendo sacerdote iudicium; ita graui semetipsum afficit damno qui ad suæ dignitatis collegium sublimat, indignum. Non. n. in cuiusquam persona [c] prætermittendũ est, quod institutis generalibus continetur: nec putandus est honor ille legitimus, qui fuerit contra † diuinæ legis præcepta collatus. *& infra.* ¶ Merito sanctorum Patrum venerabiles sanctiones, cum de sacerdotum electione loquerentur, eos demum idoneos sacris administrationibus censuere, quorum omnis ætas a puerilibus exordijs vsq; ad perfectiores † annos per disciplinæ ecclesiasticæ stipendia cucurrisset: vt vnicuique testimonium prior vita præberet, nec posset de eius prouectione dubitari; cui pro laboribus [d] multis, pro moribus castis, pro actibus strenuis celsioris loci præmium deberetur. ¶ Si. n. ad honores mundi sine suffragio temporis, sine merito laboris indignũ est peruenire, & notari ambitus solent; quos probitatis documenta [e] non adiuuant; quam diligens, & quàm prudens habenda est dispensatio diuinorum munerum, & cęlestium dignitatum?

Anse. l. 6. c. 15.

1. Tim. 5.

inf. dist. 78. quid est manus.

† *al. obedientia.*

Polyc. ibidem.

† *al. sectatur*

† *de praeuaricatione collatus.*] orig.

† *al. prouectiores.*

a † Principatus.] *In pleriſque manuſcriptis Gratiani codicib. legitur*, principatus, & cætera: & infra. Quod si, &c. *Id autẽ factum videtur, quia inf. 1. q. 1. c principatus. citatur hic verſiculus prout notatur in gloſſa, qua in illis etiam vetuſtis exemplaribus eſt: in quibus alia gloſſa non habentur.*

β † Quid est.] *Sic in ijſdem manuſcriptis legitur.* Quid est cito manus imponere, &c. & infra: Sic enim. *& in margine citatur*, inf. 78. quid est manus.

Item ex concilio Laodicensi, c. 12.

¶ Non sunt eligendi ad episcopatum, nisi quos probabilis vita commendat. Cap. VI.

EPiscopum non oportet præter iudiciũ metropolitanorum, & finitorum episcoporum constitui [f] ad ecclesiæ principatũ. Nec eligantur, nisi hi, quos multo [g] ante nota probabilisq; vita commendat; & nihilominus, si in sermone fidei, & † recta operatione per suam conuersationem fuerint probati.

su. dist. 24. c. episcopi.

† καὶ τῆ τοῦ ἔυ-ἀρὸς λόγου πολι-τέια.

Digitized by Google

Q Vid proderit.] CASVS. Cælestinus redarguit omnes, qui laicos eligunt vel ordinant in epos. qa si hoc fieret, nihil ꝓdesset clericis diu in castris Dominicis militasse: quare ꝓhibet, ne hoc de cœtero fiat, si contra fiat, pœnam depositionis minatur promouen-

suluit. Arg. contra. 8. q. 1. sunt in ecclesia, & 12. q. 1. habebat. 1. Sed dic quòd sperare potest, dum tamen nō principaliter ad hoc seruiat, vt 77. distin. in singulis. & 8. q. 1. qui episcopatum.

b ¶ Alienum.] Id est, alijs debitum: sic supra 13. distin. c. 1. ff. de adop. l. fi.

1 Itē argu. contra extra de elec. cum ad nostram. ibi de hoc. et adde quod not. 59. dist. hoc ad nos. Arch.

Item Cælestinus ad episcopos Apuliæ, & Calabriæ, epist. 3. cap. 2.

De eodem. C. VII.

Nicol. ad Mic. Impo. in epistola, q̄ incipit, *Principatum* Polyc. ibidem. Ansel. 7. c. 33.

† *al. præpostero,*

Q Vid proderit [a] per singula clericos stipendia militasse, & omnē egisse in Dominicis castris ętatem? si hi, qui pręfuturi sunt, ex laicis requirantur? q vacantes sæculo, & omnem ecclesiasticum ordinem nescientes, saltu præpropero † in alienum [b] honorem ambiunt immoderata cupiditate transcendere, & in aliud vitæ genus (calcata reuerentia ecclesiasticæ disciplinæ) transire? Talibus itaque fratres charissimi, qui iuris nostri, id est canonum gubernacula custodimus necesse est obuiemus; ne quis laicum ad ordinem clericatus admittat, & sinat fieri; vnde & illum decipiat, & sibi causas generet, quibus reus constitutorum † decretalium fiat.

† *constitutis decretalibus*] orig.

Item Leo, epist. 85. al. 87. c. 1. ad episcopos Africanos.

Polyc. Ibidem Ans. l. 9. ca. 138. Iuo p. 5. c. 105. in fine.

¶ Rudibus, & imperitis gubernacula ecclesiæ non sunt committenda. C. VIII.

† Concor. text. in authen. de defen. ciuita. cū bon. gl. in uer. maximorū. in §. quæ igitur. coll. 2.

S Tatuimus α, ne in aliquo Apostolica, & canonica decreta violentur; & ne his ecclesia Domini regēda credatur, qui legitimarum institutionum nescij †, & totius humilitatis ignari, non ab infimis [c] sumere, incremētum, sed à summis volunt habere principium, cū valde iniquū sit, & absurdum, vt imperiti magistris, noui [d] antiquis, & rudes præferantur emeritis.

α ¶ Statuimus.] *In epistola ipsa cōiūgūtur verba huius capitis cum extremis verbis capitos*, Miramur, *supra eo hoc modo*: quā diligens. & quam prudens habenda est dispensatio diuinorum munerum, & cœlestium dignitatum; ne in aliquo apostolica, & canonica decreta violentur, & his ecclesia Domini &c. *totaque per interogationem profertur.*

His omnibus [e] auctoritatibus laici prohibētur in episcopatum eligi.

2 *Econtra Beatus Nicolaus ex laico electus est in episcopū: beatus Seuerus ex lanificio assumptus est in archiepiscopū: beatus Ambrosius, cū nondum esset baptizatus, in archiepiscopum est electus.* ¶ *Sed sciendum est, quòd ecclesiasticæ ꝓhibitiones proprias habēt causas, quibus cessantibus cessant & ipsæ †. Vt enim laicus in episcopum nō eligeretur, hæc causa fuit, quia vita laicalis ecclesiasticis disciplinis per ordinem nō erudita nescit exempla religionis de se præstare alijs, quæ in seipsa experimento nō didicit. Cum ergo quilibet laicus merito suæ ꝑfectionis cleri-*

† Concor. l. generaliter. C. de epis. & cle. & l. si pater. G. de hę. insti. Ecclesiæ seruire spe stipendiorū licet.

S Tatuimus.] CASVS. Dr̄ in hoc c. q̄ illis ecclesia regēda non debet committi, qui nesciūt legitimas institutiones, & q in minorībus ordinibus incrementū non susceperunt, sed a summis volūt habere principium: cum absurdū sit, vt imperiti magistris, & noui antiquis præferantur.

c ¶ Ab infimis.] Sic 48. dist. sicut.

d ¶ Noui] Seniores in ecclesia sēp ꝑponendi sunt iunioribus ī electione 2. ī responsione, in subscriptione, vt 75. dis. ca. vlt. & 74. dist. episcoporū. & 17. dist. §. hinc etiam. &c. sequenti. 96. dist. bene quidem.

2 De hoc. no. 85. dist. Arch.

HIS OMNIBVS. CASVS. su. probatū est laicos nō esse eligendos. Nunc autē probatur contrariū tribus exemplis. s. Nicolai, Seueri, & Ambrosij. sed hanc contrarietatē soluit Gratianus, dicens, ideo esse prohibitū laicos promoueri, quoniā laici inscij esse consueuerunt, & imperiti; sed si periti sūt & clericos in bonitate transcēdunt, eligi possunt & promoueri exemplo Nicolai, Seueris & Ambrosij. Et hāc solutionem probat sequens cap.

e ¶ His omnibus.] Hæc solutio non valet, qa laicus quantumcunque sit ꝑfectus, non est eligendus, sed tantum postulandus, vt inf. ea. obitum. & sup ca. in sacerdotibus. & sup. dist. 59. hoc ad nos. quod autem dicitur de his tribus, nō obstat, quia diuina inspiratione fuit factū 4. q. 3. §. vlt. 3. vel dic quòd isti postulati fuerunt.

3 Subau. cui nemo dignesisteī pōt. 19. q. 2. cap. 2.

ECONTRA. Hæc est 2. pars, in qua probat contrarium supradictis, Ioan. de Fan.

uentibus & promotis.

a ¶ Proderit.] Nota, q̄ licitū est alicui seruire ecclesię spe stipendiorū, vt su. 59. dist. officia, & 74 dist. con-

NEophytus] CASVS. Vercellẽſes vituperabant electionem Ambroſij: quia neophytus erat: & neophytos Apoſtolus prohibuit ordinari. ſed reſpondet Ambroſius hoc ideo eſſe prohibitum ab Apoſtolo, qa neophyti conſueuerũt propter honores ſuperbire: ſed ſi humiles inueniãtur, poſſunt ordinari, quia ceſſante cauſa ceſſare debet effectus. vnde occidentales epiſcopi electionẽ ſuã legitimã eſſe iudicauerunt: & orientales eam exẽplo approbauerunt: qui multos tales elegerunt.

a ¶ Superbiam.] ſu. 48. d. quoniam.

b ¶ Cauſa. Videtur ergo q vbi prohibetur electio ex cauſa, q ceſsãte illa cauſa poſſit fieri electio, vt hic, & 28. diſt. de Syracuſanæ. 5. q. 1. qđ pro neceſſitate. Arg. contra 32. q. 1. dixit, & 59. q. 2. duæ ſunt. Vno modo ſic poteſt exponi, ceſſante cauſa ceſſat, & conſtitutio, id eſt, quando cauſa ceſſat actu & exemplo, ideſt, vt non poſſit trahi in perniciem exempli 1, 64. diſt. §. verum. Vel dic, q ceſſat circa perſonã illam, ad hoc tantum, vt diſpenſari poſſit ſecũ. Vel dic, q tunc ceſſat, quãdo hoc in iure exprimitur q ceſſare debeat: uel dic, qñ omnis cauſa ceſſat & impulſiua & finalis, & efficiẽs & neceſſionalis tunc ceſſat conſtitutio. ff. de poſt. l. 1. §. ſextũ.

c ¶ Iudicio] Id eſt, per ſententiam.

d ¶ Exemplo.] Simi les ordinãdo: ſed diſpenſatiuè. & ſic planum eſt.

OSi.] CASVS. dicitur in hoc ca. q ſi diues, vel literatus laicus, vel q s curialis fuit in epiſcopum poſtulatus, nõ debet cõſecrari, niſi per ſingulos ordines fuerit legitimè approbatus, deinde poterit ad epiſcopatum aſcendẽre.

e ¶ Aut diues laicus.] Qui de ſuis facultatibus aliquid dedit eccleſiæ, nõ tamen eſt recipiẽdus ideo; niſi alias dignus ſit, vt 1. q. 3. ex multis. nec enim diuites ſunt reiiciendi, vt 30. diſt. hæc ſcripſimus.

f ¶ Scholaſticus] Id eſt, literatus.

g ¶ De foro.] Scilicet cauſarum eccleſiaſticarum.

h ¶ De adminiſtratione.] Ciuili uel curiali.

i ¶ Ab lectoris.] inf 77. d. quicunque & 18. q. 2. q̃ ſit K. ¶ Presbyteri] Hoc totum non poteſt fieri intra tres menſes: & ita differri poteſt conſecratio epiſcoporum, quandoque vltra annum, vt q. 1. c onſtitutum. & 28. diſ. de Syracuſanæ.

Conſecratio epiſcoporũ. qñq; differtur vltra annum.

SED ALIVD. Hæc eſt tertia pars diſtinct. In qua diſtinguit, & bene Ioan. de Fan.

calem vitã tranſcẽdit, exemplo beati Nicolai, & Seueri, & Ambroſii, eius electio poteſt rata haberi.

Vnde idem Ambroſius in epiſtola 82. ad Vercellẽſes ait de ſe ipſo.

Cap. IX.

NEophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in ſuperbiã [a]. Sed ſi non deeſt humilitas competẽs ſacerdotio; vbi cauſa [b] non hæret, vitium nõ imputatur. Itaq; ordinationem meam occidẽtales epiſcopi iudicio [c], orientales etiam exemplo [d] probarunt †.

† Concor. l. 1 § ſexum. cũ ibi not. ff. de poſtu. & l. ſi mili. tem. cum gl. C. de condi. ob. can.

Cõſtitutionis cauſa ceſſante an ceſſet ipſa cõſtitutio.

¶ In aliquot vetuſtis exemplaribus caput hoc coniunctũ eſt ſuperiori. Nam Gratianus (quod ſæpe facit) ſententiam potius beati Ambroſii afferre voluit: quã ipſa omnino atque eodem ſeruato ordine verba referre: locus enim in ægrè ſic habet. Quam reſiſtebam, ne ordinarer; poſtremo cum cogerer, ſaltem ordinatio protelaretur, Sed non valuit præſcriptio, valuit impreſſio. Tamẽ ordinationem meam occidentales epiſcopi iudicio; orientales etiam exemplo probarunt. Et tamen neophytus prohibetur ordinari, ne extolatur ſuperbia. Si dilatio ordinationi defuit; vis cogẽtis eſt: ſi non deeſt humilitas cõpetẽs ſacerdotio, vbi cauſa non hæret, vitium non imputatur.

Item obiicitur illud Sardicenſis concilij. c. 13.

¶ Scholaſticus ex foro; aut ex adminiſtratione poſtulari poteſt epiſcopus. Cap. X.

OSius epiſcopus dixit. Et hoc neceſſarium arbitror, vt diligentiſſime tracteturſi forte aut diues laicus [e] α, aut ſcholaſticus [f] de foro [g] aut de † adminiſtratione [h] β epiſcopus fuerit poſtulatus; vt nõ prius ordinẽt, niſi ante & lectoris [i] munere, & officio diaconi, aut presbyteri [k] fuerit perfunctus: & ita per ſingulos gradus (ſi dignus fuerit) aſcendat ad culmen epiſcopatus.

Bure. l. 1. c. 27. luo. p. 5 c. 72. † *al. ex adminiſtratore.*

2 Arg ff. de pœnis l. ſi qs aliquid. § abortionis. 1. q. 1. principatus.

α ¶ Laicus.] *Abeſt nox iſta a concilio: ſed ob gloſſam nõ eſt inducta.*

β ¶ De foro, aut de adminiſtratione.] *Græcè tantũmodo eſt, ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς.*

3 Sed aliud eſt [l] poſtulari, aliud eligi: poſtulatur nexibus curiæ adſtrictus ab Imperatore clericus alterius ciuitatis a ſuo epiſcopo; ſed nõ eligitur aliquis niſi in ſacris ordinibus conſtitutus. Fit enim electio cũ ſolẽnitate decreti omniũ ſubſcriptionib. roborati; poſtulatio verò ſimplici pe

In ordine Romano.

CASVS. Nunc aſſignat Gratianus differentiam inter poſtulare & eligere. Nam poſtulatu qui eſt alteri ſubditus laicus uel clericus. & fit hoc ſimplici petitione. Ille vero eligitur qui eſt in ſacris ordinibus cõſtitutus & hęc electio fit cum ſolennitate decreti. Vt hæc differentia probatur ſequenti capitulo.

Poſtu'atio qualiter fit

2 De hoc ſatis no. Inn. extra de poſtu. c. fi. ibi videas.

l ¶ Sed aliud eſt.] Poſtulatio fit his verbis, petimus vt facias te promoueri, quia volumus te eligere, & tunc dicitur poſtulari a ſeipſo. Ab alio autẽ fit poſtulatio,

vt

vt si clericus, vel laicus, sit de epatu alterius: tunc postulatur ab eo loci, vt 71. dist. primatus. & etiã a seipso, quia vnius consensus non sufficeret. Si autẽ laicus diceret: nolo tonsurari, nisi certus sim de electione, uel clericus diceret: nolo ordinari, nisi certus sim de epatu: de hoc.

Et alibi sæpe. & infra ead. c. obitum.

titione. Quam distinctionem B. Gregorius innuit in regesto, lib. 2. epist. 19. scribens Benenato episcopo.

¶ Electio episcopi debet fieri cum solemnitate decreti, omnium subscriptionibus roborati. Cap. XI.

EPiscopus[2], dum fuerit postulatus, cũ solemnitate decreti subscriptionibus [b]omniũ roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum ad nos sacrãdus occurrat.

Sic beatus Ambrosius [a] ante susceptum baptisma ab Imperatore est postulatus, non electus.

[a] ¶ Ambrosius.] *Quòd synodus elegerit Ambrosium, & non Imperator; ostenditur in c. Valentinianus. infra dist. 63. Ac de sua electione ipsemet Ambrosius refert aliqua lib. 1. offic. cap. 1. & de pœnit. lib. 2. cap. 8. & in epistola ad Vercellenses.*

¶ Item clerici alterius ecclesiæ non sunt præferendi in electione ijs, qui benè militant in propria ecclesia. Vnde Cœlestinus Papa ad episcopos Galliæ, epist. 2 c. 4.

¶ Extranei emeritis in suis ecclesijs non præponantur. Cap. XII.

Poly. ibidem. Ante. l. 6. c. 11. Deusdedit p. 1.

NEc emeritis [c] in suis ecclesijs clericis, peregrini, & extranei, & qui ante ignorati sunt, ad exclusionẽ eorum, qui benè de suorum ciuium meretur testimonio, præponantur.

Deusdedit ibi. Polycar. ibidem. Ansel. l. 6. c. 25. Burch. l. 1. c. 7. Iuo par. 5. c. 61. Pann. l. 3. c. 5.

Item ead. epist. c. 5.

¶ De eodem. Cap. XIII.

NVllus de alterius ciuitatis postulare in episcopum præcepit ergo Gregorius cuidam epo visitatori illius ecclesiæ, ut prius postuleꝫ, & postea eligatur: deinde Romã cum solẽnitate decreti, & cum epistola visitatoris consecrandus occurrat. a ¶ Episcopus.] id. est, dum aliquis postulatur, vt fiat eps, vt 63. dist. literas. b ¶ Subscriptionib.] in quibus cõtinetur de vita electi, vt inf. ea. Catinensis. & 7. q. 1. qualiter. Sed nũ quid adeo requirit hoc decretum, vt electio sine decreto facta sit nulla? Videtur, ꝙ sic, ut hic, & 36. dist. de Petro. & 2. q. 1. legum. & 7. q. 2 qualiter. & 2. q. 3. talia. & 12. q. 2. sine exceptione. & 63. dist. quanto. Sed dico, ꝙ licet in electione requiratur decretum cũ subscriptionibus canonicorũ: tñ electio facta sine ipso tenet. Duab. n. de causis fit subscriptio: vna causa ut si quis vellet uariare uota sua, inciperet ei obuiare propria confessio, vt 1. q. 7. saluberrimum, alia rõne, ut per subscriptionem sciatur, an omnes canonici fuerint præsentes in electione, arg. extra de his, quæ fiunt à prælat. quanto. in fi. licet ergo scriptura requiratur in electione: tñ si fiat sine ipsa, tenet. & est simile: Nam in matrimonio multa requiruntur interuenire, & tñ si non interueniant, tenet matrimonium. 30. q. 5. nostrates. 10. contra, extra de elect. innotuit. B.

Electio facta sine decreto tenet.

Beneficij spe ordinẽ recipiẽs nõ peccat.

de hoc nullum pactum est interponendum, ut 59. dist. hoc ad nos & 16. q. 7. per laicos. nec peccat, qui hac spe recipit ordinem, dum tñ principaliter eo proposito nõ ordinetur: sed ad hoc ut possit prodesse. 8. q. 1. sunt in ecclesia. Si ergo clericus est de eodem epatu, ille non postulatur, & est monendus, & ẽt cogendus suscipere sacros ordines, vt infra ea. bene. sed laicus de eodem epatu a seipso postulaꝫ, vt sup. ea. Ofius. Ille aũt à quo postulatur, nõ cogitur dare postulatũ nisi uelit, ut 63. di. literas. 15. dist. archidiaconũ. 76. dist. dilectionis. in auth. de san. epis. § nullũ. coll. 9 põt tñ per superiorẽ cogi, vt ipsum det qũ non subest iusta cã omittendi. arg. extra de iure patr. nullus. Sed quæro ad quem titulum ordinetur ille, cum adhuc non sit electus, nec aliquod habet beneficium? dico ad titulum ecclesiæ, ad quem est postulatus. Pone ergo, ꝙ alium postea eligant, hoc enim facere pñt, quia per postulationẽ non est ius quæsitum postulato, vt extra de postula. bonæ. & ea postulationẽ. & ita tenebit electio alterius. Dico, ꝙ licet nil iuris sit quæsitum postulato, tñ si potest eos conuenire, vt prouideant ei in stipendio conuenienti, ut extra de iure pat. pastoralis. non enim debuerunt mutare consilium in alterius iniuriam, ut 22. q. 2 primum. ff. de reg. iur. nemo. si autem nondum elegerunt alium, potest eos conuenire, ut eligant ipsum a d illum episcopatum, & hoc modo potest dici, ꝙ possunt uariare, si aliquis a seipso postulatur: si uero postulatur a superiore, & postulatio præsentata 1 est ei, & ille consentit; satis potest dici, ꝙ non possunt variare postulationem, ut extra de postu-

Postulatus potest postulantes cõuenire, ut sibi prouideant.

1 Maximè postquam fuerit Scrutinium publicatum, ab ea postulatione recedere non possunt, & ita no. Hu. extra. de postul. c. vlt. de elec. in causis in glo. vlt. &c. publicato.

BIS BEATVS. CASVS. Dicitur hic, ꝙ supra licto modo fuit Ambr. postulatus ab Imperatore, & non electus. Et contradicit iste § illi. § sup. his omnibus. Item probat Gratianus, ꝙ clerici alterius ecclesiæ non sunt præferendi illis, qui in propria ecclesia benè militauerunt, quod probat per sequentia capit.

ITEM CLERICI. Hæc est 4. pars dist. in qua probat quandam incidentiam. & dicitur, ꝙ nullus alterius ecclesiæ debet eligi, nisi primo omnes clerici illius ecclesiæ fuerint reprobati. Ad secundum inducit septem auctoritates supple hic, nisi maior pars eligat aliunde, quia licitum est eis renunciare iuri suo. extra de elect. cum inter. Ioan.

NEc emeritis.] CASVS. Dicitur in hoc c ꝙ ignoti & extranei non debẽt ꝓponi benè in sua ecclesia militantibus, & qui habent bonũ testimoniũ ciuiũ suorũ. c ¶ Emeritis] idest, benè meritis in vita & scientia. 1. q. 1. nihilominus.

NVllus.] CASVS. Quæritur fuit à Cœlestino, an clericus à inimico episcopus dari debeat de aliena ec-

cleſia? Et reſpondetur q̃ non, ne alter ſubripiat honorem alterius. Clerici enim debent habere liberam electionẽ; & tunc de aliena eccleſia eligantur: qñ in propria nullus inuenitur idoneus, & ſi clerici, ſe viderint in hoc prægrauari, ſit eis facultas appellandi, & contra dicendi.

de hoc not. extra de elect. cum inter canonicos. Sed qd ſi omnes eligunt de aliena eccleſia præter vnũ, qui eligit de propria? Hic dico non valere electionem vnius: quia nullum de propria poteſt eligere, cũ quilibet eorum conſenſit in alium: vnde in ſeipſum non poteſt con-

Epiſcopus, an inuitis poſſit dari.

a ¶ Nullus inuitis.] à principio. ſed ſi q̃ negligentiam nemi nẽ elegiſſent, benè daretur eis inuitis, vt 80. diſt. volumus. ſimiliter vbi minor pars cõtradicit, nec habet iuſtam cauſã contradictionis, benè datur eis epiſcopus inuitis. Idẽ poteſt dici de laicis, q̃ eis inuitis non eſt dandus epiſcopus ſi hñt iuſtã cauſam cõtradictionis, ut 63. diſt. ſi forte. De hoc no. 23. di. c. illud

inuitis [a] detur epiſcopus. Cleri æ, plebis, & ordinis conſenſus, & deſiderium requiratur. Tunc autem alter de altera eligatur eccleſia; de ciuitatis [b] ipſius clero, cui eſt epiſcopus ordinandus, nullus dignus (quod euenire non credimus [c]) poterit reperiri. Primùm enim illi reprobandi ſunt; vt aliqui de alienis eccleſijs meritò præferantur. Habeat vnuſquiſque fructum [d] ſuæ militiæ in eccleſia, in qua ſuam per omnia officia tranſegit ætatem. In aliena ſtipendia minime alter obrepat: nec alij debitam alter ſibi vendicare audeat mercedem. Sit facultas clericis reniten di, ſi ſe viderint prægrauari, & quos ſibi ingeri ex trãſuẽr ſo agnouerint: non timeant refutare. Qui etſi non debitũ præmium [e], vel liberum [f] de eo, qui eos recturus eſt, debent habere iudicium.

Electio an poſſit fieri de eo, qui non eſt de gremio.

b ¶ Ciuitatis.] Nunquid per hoc intelliges prius clericos totius ciuitatis vel diœceſis eſſe reprobandos? Vñ q̃ ſic, ut inf. 61 diſt. ſacrorum & c. plebs. & c. noſſe. & extra de uſu pal. cũ ſuper, illi enim videntur eſſe de aliena eccleſia, cum totũ nõ ſit aliud à parte, ut ext. de elect. cũ nobis olim. & qui incõtinentibus ædificijs demorantur, Romæ morari uidentur, ut ff. de verb. ſig. l. qui incontinentibus. & l. ædificia & 1. pupillus. §. incola. ſicut I tutela reprobandi ſunt oẽs de ciuitate antequam eatur ad vicinas ciuitates, vt ff. de tut. & cur. l. diuus & præſes debet eſſe de diœceſi, vt C de incol. l. verum. lib. 10. & hoc concedit H. Sed credo ſufficere, quòd reprobati ſunt omnes de maiori capitulo. arg. extra de uerb. ſig. cum clerici. & de reſcript. cum Rodulphus. Sed quid, ſi maior pars eligit extraneum, & minor eligit de gremio ſuo 1? Videtur quod hic præualebit electio paucorũ, vt 7. q. 1. denique. nam in poſtulatione omnes erant concordes, vt 63. diſt. literas. io. Sol. hoc falſum eſt. ſufficit enim, q̃ duæ partes conſentiant in poſtulatione de elect. ſcriptum. B. Item minor pars iuſtam habet cauſam contradicendi. Vnde licet ſint pauciores, auditur eorum contradictio, vt extra de his quæ ſi. à maior. par cap. cum in cunctis 31. diſt. Nicæna. Arg. cõtra extra de elect. cũ nobis. olim. & c cum inter Dico tenere electionem minoris partis, cum eligunt ſecundum formam canonum de ſuo gremio. Vnde ſi diuerſi ſunt clerici: prius examinatur ille, qui eſt de propria, q̃ qui eſt de aliena eccleſia, vt diſtin. 85. archidiaconum Florentinum. Nec obſtant præmiſſæ decre. Ideo enim tenuit ibi electio maioris partis, q̃ a nullus fuit ibi ex aduerſo electus. Sed adhuc ob. extra eo tit. in cauſis. vbi præualet poſtulatio trium de aliena eccleſia electioni duorũ de propria. Sed hoc fuit propter formam mandati: quia ita conuenerant, vt in quem maior pars conueniret, ille eſſet potior, & conſentire. Item quid ſi data eſt aliquibus poteſtas vt eligant, & ipſi poſtulant extraneum? Tenet poſtulatio. vt extra de renunc. poſt tranſlationem. extra de elect. in cauſis. de poſtulat. bonæ. licèt, autem apertè ſint expreſſiones mãdati, tñ fecerunt id, quod eſt vicinum mandato, vt ff iudi ſol. iam tñ §. ult. Ioan. Quidquid dicat Ioan. eius opinio non ſeruatur de electione 2. minoris partis de eadem eccleſia. vnde cum totum capitulum facere videatur, quod fit à maiori parte capituli, vt extra de his quæ fil. à maio. par. cap. cum in cunctis: tenebit electio extranei, vt dicit T. per decre. ſuperius allegatas: quia multa fieri non debent, tamen facta tenent: nam melior eligi debet, ut qõ 1. licet tamen: ſufficit ſi bonus eligatur, vt extra de elect. cum nobis & cap. cum dilecti. & C de ſtatu. & ima. l. ult. Bar.

Ex regula S. Benedicti, c. 64.

IN ordinatione prępoſiti illa ſemper cõſideretur ratio, ut hic conſtituatur, quem ſibi omni concors cõgregatio ſecundum timorem Dei, ſiue etiam pars congregationis (quamuis parua) ſaniori conſilio elegerit. Vitæ autem merito, & ſapientia eligatur, qui ordinandus eſt, etiã ſi ultimus fuerit in ordine congregationis. Quòd ſi etiã omnis congregatio vitijs ſuis (quod abſit) conſentientẽ perſonam pari conſilio elegerit, & vitia ipſa aliquatenus in notitiam epiſcopi, ad cuius diœceſim pertinet locus ipſe, vel † ad alios vicinos prępoſitos, vel Chriſtianos clarũerint; prohibeant paruorum pręualere conſenſum, & domui Dei conſtituant dignum diſpenſatorem.

† *vel abbatibus, vel Chriſtianis vicinis clarũerint.*

1 Ad hoc extra de electio. c. eccleſia 2. vbi de hoc plene p Ihi. Arg. cõtra eo. lit. licet. in fi. De hoc not. 23. diſt. cap. 1. in glo. ergo aliquis. ibi videas.

c ¶ Non credimus.] No. benignam præſumptionem, q̃ ſemper præſumitur, q̃ aliquis ſit dignus in eccleſia, vt in inf. ea obitum.

d ¶ Fructum.] Sic. ff. de adopt. nec ei. §. præterea.

e ¶ Præmium.] ſcilicet obtinet, ut aliquis de ipſis eligatur. Per hoc uidetur, quod licèt aliqui perdiderint ius eligendi, quo poſſunt excipere contra illum, qui datur eis: videtur tamen, quod excipere non poſſunt, ſed tantùm agere, vt extra de app. conſtitutus. in fi.

f ¶ Vel liberum.] Vel, ideſt, ſaltem,

2 Idẽ ſenti Goff. extra de elect. in cauſis.

Studij.]

STudij. CASVS. Neapolitani elegerũt Petrum in epiſcopũ: ſed quia dicebatur ſimplex & vſuratius, mãdat Gregorius, vt alium eligant cũ illo de eadem ciuitate, vt ſi ille fuerit reprobatus, ſecundus confirmet, ſic dixit H. in ſumma. Beneuen. ſic dixit: Neapolitani eligere, vt ſi vnus nõ obtineat, alter ſaltem obtineat. arg. 85. dist. archidiaconum, & 8. q. 1. in ſcripturis. maxime vbi diffidũt de iure ſuo, vt extra de poſtu. bonæ Sed nõ ne priuati debẽt eſſe iure ſuo, Vt extra. de elec. cũ in cũctis Sed hæc & ſimilia loquunt in eo caſu, qñ eligẽtes latebat vitiũ electi. ſic 21. dist. de Syracuſanæ ẽm alios ſecũdus põt eligi ſub cõditione, vt ſi primus non obtineat, ſecundus maneat, vt 85. dist. archidiaconum Florentinum, ſi extra de electio. cũ terra. ſic 7 q. 1. quamuis. & ca. paſtoralis. Hodie euacuatur totum per cap. Inno. 4 quod incipit, in electionibus. de ele. lib. 6.

Ecclesia poteſt in duos conſentire.

1 Dicas ꝙ hic non ordinat quod alium debeat eligere antequã Petrus reprobetur: dicẽ, vt ꝙuideant alium quem Petro reprobato eligant & hoc planum eſt. Archid.

a ¶Palea.] *Hæc palea abeſt ab omnibus vetuſtis exemplaribus Gratiani, quæ ſunt collata. Extat autem in regul. S. Benedicti, ex qua nonnulla ſunt emendata.*

Item Gregorius clero, & nobilibus ciuibus Neapolitanis lib. 8. reg. epiſt. 48.

¶De eodem. Cap. XV.

Anſel. l. 6. c. 13.

† quæ] orig.

† vt ſi forte huic ordini hic non videatur idoneus.] orig.

STudij vetuſti, ſit etiam alium, qui aptus ſit, prouidere, vt † ſi forte Petrus, quem à vobis. electum aſſeritis, huic ordini non videatur idoneus; ſit in quem † ſe veſtra declinare [a] poſſit, electio. Nam graue cleri illius erit opprobrium, vt ſi hic fortaſſe approbatus non fuerit, alium ſe dicant, qui eligi debeant, non habere.

Item Gregorius Barbaro epiſcopo, lib. 11. epiſt. 16.

¶De eodem. Cap. XVI.

Io. dia. l. 3. c. 21. Deuſdedit p. 1.

OBitum Victoris Panormitanæ ciuitatis antiſtitis directa relatio patefecit. Quapropter viſitationis deſtitutæ eccleſiæ fraternitati tuæ operam ſolemniter [b] delegamus. Quam ita te conuenit exhibere, vt nihil de prouentib. clericorum, redditu, ornatu, miniſterijſque, vel quidquid eſt in patrimonio eiuſdem a quoquam præſumatur, eccleſiæ. Et ideo dilectio tua ad prædictam eccleſiam properabit, & aſſiduis adhortationibus clerum, plebemque eiuſdem eccleſiæ admonere feſtinet, vt remoto ſtudio [c], vno eodemque conſenſu talem ſibi præficiẽdum expetant ſacerdotem, qui tanto miniſterio dignus valeat reperiri, & à venerandis canonibus nullatenus reſpuatur. Qui dum fuerit poſtulatus, cum ſolennitate decreti omnium ſubſcriptionibus roborati, & dilectionis tuæ teſtimonio literarum ad nos ſacrandus occurrat. ¶Commonemus etiam fraternitatem tuam, vt nullum de altera eligi permittas eccleſia; (niſi forte inter clericos ipſius ciuitatis, in qua viſitationis impendis officium, nullus ad epiſcopatum dignus, quod euenire non credimus, potuerit inueniri) prouiſurus ante omnia; ne ad hoc [α], cuiuslibet conuerſationis, vel meriti laicæ perſonæ aſpirare præſumant; ne & conatus eorum habeatur ineffícax, & periculum [d] ordinis tui (quod abſit) incurras. Monaſteria autẽ, ſi qua ſunt in ipſius conſtituta parochia [e], ſub tua cura, diſpoſitioneque, quouſque illic proprius fuerit ordinatus epiſcopus, eſſe concedimus.

Polyc. ibidem.

OBitũ.] CASVS. Mortuo epõ Panormitano Gregorius poſuit ibi quendam viſitatorẽ, cui quatuor commiſit, vt admoneat cleruꝫ & plebem dignũ pſonã in epiſcopum eligere: & vt de alia eccleſia nullũ ibi eligi patiatur, niſi i ea non inueniretur idoneus. Nec aliquis laicus ad hoc officium aſpirare pſumat: & vt omnia monaſteria eius diſpoſitione regãtur, quouſque illis ꝓprius epiſcop' fuerit ordinatus.

Viſitator ante ius habeat i electione.

b ¶Solenniter.] Idẽſt ita plene quaſi epiſcopus omnia diſponet, vt 12. q. 1. quoniam Velina.

c ¶Studio.] Idẽ, diſſẽſione, vel inuidia.

d ¶Et in periculũ.] Et ita videt ꝙ ſi vitioſa ſit electio, imputaꝫ viſitatori. Et per hoc. c dicit Hu. viſitatorem habere ius i electione, vt ſ. c proximo. & 63. d. plebs. alias non vꝫ quare pateretur pœnam Sed dico, ꝙ nõ plus habet iuris, q̃ ꝓ canonem exprimat. argu 18 q. 2. hoc tantum. vnde non dico ipſum poſſe eligere, vt 61. di. §. ex his ea

α ¶Ne ad hoc.] *Similis clauſula eſt etiam eodem lib. proxima epiſtola 17. & lib. 2. indict. 10. epiſt. 19. Benenato epiſcopo, &*

gerunt Petrum minus idoneum: quia idoneus non inuenitur, præcipit Greg. vt alium inueniant de eadem ciuitate, in quem electio eorum valeat declinare, quẽ ſi non inuenerint, graue ipſius cleri erit opprobrium. Poteſt tamen dici, ꝙ antequam inuentus eſſet minus Idoneus, mandauit eis, vt alium inuenirent in eadem ciuitate, & hoc videtur melius literæ conſonare.

a ¶Declinare.] Argu. ꝙ eccleſia põt in duos conſentire.

autem facit viſitator, quæ per ſacerdotes non poſſunt expediri, vt 7. q. 1 pontifices. Item niſi intra annũ procuret, ꝙ ſit ibi epꝰ ipſe remouetur. 9 q. 1. conſtitutum. & viuet de rebus eccleſiæ. 12. q. 2. charitatem. &c. eccleſiaſticis. Item viſitator dare poteſt prẽbẽdas & eccleſias vacantes. vt hic inuenit in fi. c. & 12 q. 2. nõ liceat.

e ¶Parochia.] In tota diœceſi habebit ille ꝓuiſionem vt 12 q. 1. quoniam Velina, vt patet in fine capituli.

Catinẽsis eccleſiæ.] CASVS. Defuncto epiſcopo Catinenſi Pelagius commiſit Eucarpo epiſcopo illius eccleſiæ viſitationem, & negotia gubernanda donec ibi per ipſum paſtor dignus eligatur: præcipit ergo ei vt illuc pergat, & de eodem clero talem eligi faciat, qui nec vxorem habeat, nec filios, & qui non ſit criminoſus: & eo electo Romam veniat conſecrandus.

Impoſſibile multipliciter dicitur. 1 Ad hoc C. de cur. fur. l. penu. ff. de ele. & effu. cùm ſa ne. ff locati. cum plures, §. 2.

a ¶Impoſſibile.] id eſt, non cõmode aliter fieri potuit: quia iſte erat vicinus 1. ſic ſumit ff. de ver. ſign. nepos proculo. Item dicitur impoſſibile quod non eſt honeſtum. ff. de condi. inſtitu. filius. Itẽ quod non inſtè fit. 24 q 2. ſane 22. q. 2. faciat homo.

Filius qñq; facit quem præſumi maiorem.

b ¶Nec filios.] Tamen alias quãtũ ad ſæculares honores ipſunt filii, vbi filius pro anno cõputatur ff. de minor. l. 2. Sed nunquid iſtud eſt cõtra præceptum Apoſtoli, qui dixit vnius vxoris virum? Solu. hic loquitur quãdo præſumptio eſt, q̃ propter filios dilapidet bona eccleſiæ. ſic 21. diſtinct. de Syracuſanæ. & tũc dabit cautionẽ, & faciet inuẽtarium 12. quæſt. 1. ſint manifeſtæ. Idẽ dico d̃ nepotibus, vt in authe. quomodo oportet epiſcopos. §. 1. coll. 1.

Epiſcopatũ ſuſcipere poteſt quis cogi. 2 Hoc non habetur hic ſed potius clerici ſunt compellendi ad faciendam electionem ſecundum Hug. & ſic nõ bene arguit glo. Arch.

c ¶Compellat.] Ergo aliquis poteſt cogi ad epiſcopatũ 2. licet ad alios ordines; vt 40. diſt. ante omnia. 92. diſtinct. ſi quis epiſcopus per manus. 74. diſt. placuit Ioan.

BEne nouit.] CASVS. Aprutiana eccleſia diu fuit deſtituta paſtore, & lõgo tẽpore quæſiuit Gregorius, nec ibi dignũ potuit inuenire. Tandem inuentus eſt ibi quidã Opportunus laudabilis vitæ quare præcipit Gregorius Paſſiuo epõ, vt illũ Opportunum moneat, vt in bonis ſtudiis creſcat: & ſi nulla crimina ei obſtant, monachus vel diaconus fiat: & demum epiſcopus conſecretur.

Electio ex cauſa poteſt differri. 3 Etiã cuiuſcunq; beneficii. Laur. Et p̃ hoc vide quod leg. & not. 35. d. 2.

d ¶Vbi diu.] Argumentum, quod differri poteſt electio 3. cum non inuenitur idoneus & licet aliqui intra tempus ſtatutum iuſto impedimento detenti non eligant, non priuantur electione, vt extra de electione pro defectu. nã non currit præſcriptio contra illum, qui non poterat eligere, vt extra de conceſ. præben. & eccle. non vacan. quia diuerſitatem. & argu. C. de annal. excep. l. 1. in fi. C. de inoffi. teſt. contra. ff. ex quibus cauſis ma. l. quod quidam 4.

e ¶Vel 4 Ex p̃dictis patet, q̃ tẽpus deputatum ad electionem celebrandam eſt vtile non continuum: nam nõ currit iuſto impedimento detẽtis: nec etiam ignorantibus. Archi,

epiſt. 26. Ioanni epiſcopo Syllaceno, & lib. 7. indict. 2. epiſt. 25. Fortunato epiſcopo Neapolitano. Ex quibus lectis, collatis veteribus codicibus harum epiſtolarum emendatur eſt hic locus, ut nõ multùm diſcrepet ab antiqua lectione Gratiani. Verùm in recentioribus editionibus epiſtolarum B. Gregorij in epiſtola hic citata legitur. ne ad id cuiuslibet conuerſationis, vel meriti laicam perſonam aſpirare permittas.

Item Pelagius Papa Eucarpo Meſſanenſi epiſcopo.
¶De eodem Cap. XVII.

CAtinenſis eccleſiæ viſitationem tibi iniungimus, cuius epiſcopum de hac luce tranſiſſe ſuſcepta cleri relatione didicimus. Impoſſibile [a] enim eſt, vt nos in prouincia illa duntaxat in Syracuſanis partibus alij cuilibet cauſas, quę ad Deum pertinent, committamus, niſi forte talem per te Deus nunc in Catinenſi eccleſia eligere voluerit; de cuius conſcientia poſſimus eſſe ſecuri, vt à te labores iſtos paululum remouere poſſimus. Mox ergo dilectio tua ad ſupradictam Catinenſem eccleſiam pergat, & hominem de clero, qui nec vxorẽ habeat, nec filios [b], nec crimen aliquod canonibus inimicum, eligi cum auxilio Dei compellat [c], atque ſuadeat: & ſtatim eum ad vrbẽ Romam cum decreto, & teſtificatione relationis tuę tranſmitte.

Polyc. ibidem. Anſel. l. 6. c. 44.

Item Gregorius Paſſiuo epiſcopo, lib. 10. epiſt. 13.
¶Qui in epiſcopum eligitur, non ſit reus criminum, quæ ſacra lex morte punit. Cap. XVIII.

BEne nouit fraternitas veſtra, quàm longo ſit tempore Aprutium † paſtorali ſolicitudine deſtitutum †: vbi diu [d] quæſiuimus, qui ordinari debuiſſet, & nequaquã potuimus inuenire. Sed quia Opportunus mihi in moribus ſuis, in pſalmodiæ ſtudio, in amore orationis valde laudatur, & religioſam vitam omnimodo agere dicitur; hunc volumus, vt fraternitas veſtra ad ſe faciat venire, & de anima ſua admoneat, quatenus in nobis ſtudijs creſcat. Et ſi nulla ei crimina, quæ per legis ſacræ regulam morte mulctanda ſunt, obuiant, tunc hortandus eſt, vt vel monachus [e] vel à vobis ſubdiaconus fiat: & poſt aliquantum temporis, ſi Deo placuerit ipſe ad paſtoralem curam debeat promoueri.

† *Aprutium ciuitas.*]orig.
† *deſtituta.*]orig.

Cui autem viſitatio iniungitur, nihil de rebus eiuſdem eccleſiæ a quoquam præſumi patiatur.

Vnde Gregorius Gaudentio epiſcopo, lib. 4. epiſt. 12. ſeu cap. 56.

e ¶Vel monachus.] Sed quare monachus? forte quia erat monaſterium cui decerat prælatus. Vel ideo quia ſi eſt monachus, citius poteſt promoueri ad ſacros ordines, ve 77. diſtinct. 10. monachus. Sed nonne hic diutius expectabitur, quàm per tres menſes: quod eſſe non debet. vt 50. diſt. poſtquam. ſic ſu. eod. Oſius, & 7. quæſt. 1. conſtitutum.

Quoniam

QVoniam Festus.]CASVS. Capuanus archiepiscopus Romæ defũctus est, & ideo Papa præcipit cuidam episcopo, vt illuc visitator accedat, & nil de rebus ecclesiæ minui patiatur, sed & clerum & plebẽ illius loci moneat. vt in vigilijs mortuorum, & in obsequio

¶ Non patiatur à quoquam præsumi de rebus ecclesiæ, cui eius fuerit iniuncta visitatio. Cap. XIX.

Anſ.l.5.c.18.

QVoniam Festus Capuanæ ecclesiæ episcopus in Romana ciuitate positus de hac luce migrauit; curæ nobis fuit (quæ vniuersis ecclesijs a nobis impenditur) ad fraternitatem tuam præsentia scripta dirigere, vt memoratæ ecclesiæ visitator [a] accedas; sic tamen, ut nihil de prouentionibus † clericorũ, redidru [b], ornatu, ministerijsque, vel quidquid præfati loci esse patuerit, à quoquam præsumi patiaris; sed omnem vigilantiam, atque cautelam circa clerum, plebemque eiusdem ecclesiæ exhibere conuenit, vt in vigilijs, obsequioque ecclesiastico sedulò, ac deuotè debeant deseruire.

† *al. prouẽtionibus.*

DISTINCTIO LXII.

BReuiter [c] monstratum est, ex quibus ordinibus in quos gradus sunt eligendi. Nũc vidẽdum est, a quibus sunt eligendi, & cõsecrãdi. Electio clericorũ est a petitio plebis. Vnde Leo Papa Rustico Narbonensi episcopo, epist. 90. al. 92. c. 1.

a ¶ Est.] *In vulgatis editionibus sequebatur* consensus principis. *In manu scriptis uerò partim legitur*, cõsensus plebis, *partim*, petitio plebis.

¶ Non sunt habendi inter episcopos, qui nec à clericis eliguntur, nec à plebibus expetuntur. Cap. I.

Poly.l.2 tit.1. Burch.l.1 c.2. Anſ.l.6. c.74. Iuo p.5.c.65.

NVllaratio finit, vt inter episcopos habeãtur, qui nec à clericis sunt electi; nec à plebibus [d] experiti, nec à prouincialibus † episcopis cum metropolitani iudicio consecrati. Vnde cum sæpe quæstio de malè accepto honore nascatur, quis ambigat nequaquam istis esse tribuẽdum [e], quod nec † docetur [f] fuisse collatum? Si qui [g] autem clerici ab istis pseudo episcopis in eis ecclesijs ordinati sunt, *&c. vt infra in causa simoniacorum.*

† *al. comprouincialibus.*

† *al. non.* infra 1. qõ. 1. si qui.

Item Cœlestinus, Papa ad episcopos Appuliæ, & Calabriæ, epist. c. 3.

Polyc l.6 tit.1. Burc.l.15.c.13. Iuo p.16.c.14. Deusdedit p.1.

D¶ Populus non debet præire, sed subsequi. C. II. Docendus est populus non sequendus: nosque, si neNVllaratio.] CASVS. Quòd episcopi non fuerunt electi à clericis, nec à populo expetiti: nec metropolitani iudicio consecrati. Quæritur de istis talibus episcopis, & de ordinatis ab eis, an debeant inter episcopos poni, & ordinatos reputari? Et rñ. Leo Papa q̃ non: potest tñ dispensari cũ clericis ab eis ordinatis, vt infra 1. q. 1. si qs à pseudo epis.

d ¶ Nec a plebib.] Consensus plebis requirit in electione, & eo ipso cõsentiũt, q̃ perhibent ei testimonium, quia testimonium plebis æquale est electioni, vt 24. dist. 4. & 67. di. reliqui. Sed q̃d si aliq̃s est cõsecratus, qui non habuit cõsensũ plebis, nunquid cassabitur consecratio? vr̃ q̃ sic, in odium consecrantium & eligentium. cũ contẽptus est: licet ex gratia populus sit requirendus vel vocãdus, vt 16. q̃. 7. decernimus. 31. q. 2. cap. 1. & 70. dist. c. 1. Nã semp consensus plebis est requirendus, vt 8. q. 1. licet. Item quia laicus potest excipere cõtra electũ, & dicere q̃ ei inuito nõ est dandus epũs, ut infra 63. di. c. si fortè. &c. Hadrianus. H. dicit si oritur scandalum ex hoc, q̃ cassanda sit electio, & consecratio, sed dico 1 nõ iõ cassandã, licet nõ affuerit, quia plura exiguntur, quæ tñ

Consensus plebis est in electione requirendus.

1 Et bene secundũ Lau. & Io. de Fã-

quio diuino sedulè seruiat & deuotè.

a Visitator.] Hic habes, q̃ Papa visitationis committit officium. Sed an metropolitanus possit visitatorem constituere, sicut præses curatorem, ut Institu. de curat. §. ult. Non credo. Ioan. Ego dico, quod sic, cum non inueniam prohibitum argumentum. extra de sent. excom. nuper. B.

Visitatorẽ quis constituere põt.

b ¶ Redditu.] A quo custodiri debent, bona vacantis ecclesiæ, notaui infra 2. q. 2. charitatem, &c. illud.

c Reuiter.] CASVS. Supra dictum est, ex quo ordine, & in quem debeat quis promoueomissa non vitiant factum. argum. 30. qõ. 5. nostrates, quia huiusmodi, leuia omissa non vitiant rem, vt ff. de ventre inspicien. l. 1. in fin. eo ipso autem intelligitur laicus consentire, si non dissentit, vt 24. dist. si seruus. ff. solut. matr. l. 2. §. ult.

e ¶ Tribuendum.] Isti tamen dant ordinem, & habent eum: sed nõ iustè, vt inf. de consec. dist. 4. nullus autem.

f ¶ Nec docetur.] Si extra de iure pat. quod autem.

g ¶ Si qui.] 1 qõ. 1. sacerdotes. & cap. si qui à pseudo epiſcopis.

DOcendus.] CASVS. Quidam populus nolebat episcopum eligere, nec pmittebat eligere clericos,

quæ ſitum fuit à Cœleſtino quid in hoc caſu ſit faciendum. Et reſpondet, populum eſſe docendum, vt prohibita non attentet: qui ſi non corrigitur, punietur eccleſiaſtica ſeueritate, ſcilicet excommunicatione.

a ¶ Per ſeueritatem.] Scilicet excommunicationem, ferro.n. reſecãda ſũt vulnera, &c. vt 16.q.3.in canonibus.

NISI. CASVS. In hoc §. & ſeq. c. dr, q̃ epiſcopus cõſecrari nõ debet, niſi fuerit canonicè electus. & caſum p te videbis.

b NVllus.] ¶ Deponatur] 1.q.1. ſi quis epiſcop' &c. ſi qui epiſcopi. ſup diſt. 50 ex pœnitentib. ſup 36. diſtin. qui eccleſiaſticis.

LAici.] Hęc diſt. diuiditur in quatuor partes. In prima ꝓbat p̃ 8. auctoritates ſanctorum, quod laici non debent eligere, nec electioni intereſſe niſi vocati. Secunda ibi, [Cõtra.] Tertia ibi, [Principib'.] Quarta ibi, [Verum q̃.] Ioan. de Fan.

CASVS. Supra dictũ eſt, q̃ electio eſt clericorũ. Sed quia laici volebãt intereſſe electionib' clericorum, ideo ſupponit hanc 63. diſt. in qua primo oſtendit, q̃ laici non debent intereſſe electionibus vſque ad §. [His omnibus.] Deinde probatur contrarium. Deinde in §. [Electiones] ponit ſolutionem.

c ¶ Laici] In præcedenti diſt. oſtenſum eſt, quòd laici tantũ debent cõſentire electioni plenius hic ꝓſequitur, q̃ nullo modo debent intereſſe 1. & hoc facit uſque ad illum §. [His omnibus.] deinde probat cõtrarium vſque ad illum §. [Electiones.] & ibi ſoluit, deinde oſtẽdit q̃ priuilegia fuerunt Imperatoribus data circa electiones, quæ poſtmodum fuerunt eis ex cauſa ablata. Vltimo dicit, q̃ religioſi viri nõ ſunt excludẽdi ab electionibus. ergo hęc veritas, q̃ nullus laicus debet intereſſe electioni, ẽt in cõuentuali eccleſia, niſi hoc habeat ex cõſuetudine præſcripta, vt extra de iure pat. nobis 2. dicẽt. H. dixerit, q̃bi poterit bene patronus intereſſe, ut 18.q.2. abbatem. & hoc c. dicit intelligi de non patronis: æqualiter autem eſt patronus, qui minus dat, ſicut qui plus, qa vnus põt ſupplere per operam, quod ei deeſt in patrimonio. ff. pro. ſolut l. 5 & plenius no. 16.q.7 pie.

NVllus.] CASVS. Hadrianus Papa prohibet in hoc c. vt nullus laicus, etiam in maxima poſitus dignitate ſe inſerat electioni Patriarchæ, & archiepiſcopi; & quicunque laicus canonicam electionem voluerit diſturbare. debet Anathematizare donec obediat.

d ¶ Communem] Cum ergo hæc tria requiruntur .ſ. communis, conſonans, & canonica, ſi vnum iſtorum deeſt, vitioſa eſt electio, vt arg. 38. diſt. quæ ipſis. non. n. ſufficit ſciunt eos quid liceat, quidve non liceat, commonere, nõ his conſenſum præbere debemus. Quiſquis verò conatus fuerit tentare prohibita: ſentiet cenſuram ſedis Apoſtolicæ minimè defuturam. Quæ enim ſola admonitionis auctoritate nõ corrigimus, neceſſe eſt, vt per ſeueritatem a congruentem regulis vindicemus. Per totas ergo hoc, quæ proprijs rectoribus carent, eccleſias, volumus innoteſcat, vt nullus ſibi aliqua ſpe forſitan blanditus illudat.

Electio ſit cõis, conſonans, & canonica.

Niſi autem canonicè electus fuerit, cõſecrari non dẽt. Vnde Calixtus Papa ſecundus.

¶ Non conſecretur in epiſcopum, niſi canonicè electus. Cap. III.

NVllus b in epiſcopum, niſi canonicè electum conſecret. Quod ſi præſumptum fuerit, & conſecrans & conſecratus abſque recuperationis ſpe deponatur.

In Pontificali eſt mentio huius decreti.

DISTINCTIO LXIII.

LAici c verò nullo modo ſe debent inſerere electioni.

Vnde Hadrianus Papa in eſtaua ſynodo Conſtantinopoli ſub ipſo celebrata.

¶ Laici electioni Pontificum non ſe inferant. Cap. I.

NVllus laicorum principum, vel potentum ſemet inferat electioni, aut ꝓmotioni Patriarchę, metropolitę, aut cuiuslibet epiſcopi, ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat confuſio, vel contentio; præſertim cum nullam in talibus poteſtatem quenquam poteſtatiuorũ, vel cæterorum laicorum habere conueniat. *& infra.*

Anſ. l. 6. c. 23. & 72. Iuo p. 5. c. 232. Paun. l. 3. c. 8. Deuſdedit p. 1.

¶ Quiſquis autem ſæcularium principum, & potentium, vel alterius dignitatis laicus aduerſus communem d & conſonantem, atque canonicam electionem eccleſiaſtici ordinis agere tentauerit: anathema ſit, donec obediat, & cõſentiat, quidquid eccleſia c de electione, & ordinatione proprij præſulis ſe velle monſtrauerit.

inf. c. proximo. Poly. l. 2. tit. 1.

§ Vel facias continuationem non ad proximã diſtin. ſed ad 63. diſt. vbi dicit, q̃ laici non debent eligi, ſic nec eligere, vt in hac diſt. Io. de Fan.

Electione nullus laic' debet intereſſe *

* Idem not. infra ea. diſ. ꝓxima.

§ Argu. ad hoc 92. diſt. ca. pe. & ibi de hoc. arg. ad hoc 18. qõ 2. ſi quis abbas.

e ¶ Eccleſia.] Eccleſiam hic vocat viros eccleſiaſticos; quandoque vocatur congregatio fidelium, vt infra de conſecra. diſt. 1, eccleſia. De hoc dixi. 7 q. ſcire.

Hadria-

HAdrianus.] CASVS. Ignatius Patriarcha Constantinopolitanus iniustè fuit depositus, & Photius loco eius substitutus quam præsumptionem Nicolaus voluit remouere, sed morte præuentus non poruit, sed Hadrianus successor eius misit nuncios tres Constantinopolim ad Basilium Imperatorem, & ad filios eius, cũ quibus fuit Cancellarius Romanæ sedis, & ibi octaua synodus congregata, duo fecit. Prim o Photium deposuit, & Ignatium restituit. Secundo constituit, ut clericorum sit electio tantũ, & ꝙ nullus laicus inserat se electioni Patriarchæ metropolitani vel episcopi, sed silere debet, & attendere quid clerus faciat, nisi à clericis inuitaretur ad remouendos, & impugnandos malos.

a ¶Disposuerat] Arg. successorem debere consummare quod antecessor inchoatur, ut hic 1. & 12. q. 2. hęc huius & q. 5. quia.

¶Hic citantur partes quadam vigesimi secundi canonis octaua synodi sub Hadriano Papa II. habita, & ab Anastasio Bibliothecario latinitate donata.

Item ex octaua synodo, actione prima.

¶ De eodem. Cap. II.

Aus. li. 6 c. 23. Iuo p. 5. c. 122. Pann. li. 3. c. 8. Deusdedit p. 1.

HAdrianus Papa secundus (quod Nicolaus prædecessor eius disposuerat [a]) missos suos, Donatum. s. Hostiensem episcopum, & Stephanum Nephesinum episcopum, & Marinum diaconum sanctæ Romanæ ecclesiæ ad Basilium Imperatorẽ, & ad filios eius Constantinũ & Leonem Augustos [b] Constantinopolim direxit, cum quibus & Anastasius bibliothecarius [c] Romanæ sedis, vtriusq; linguæ Græcę & Latinę peritus perrexit, & synodo congregata (quam octauam vniuersalem synodum illuc conuenientes appellauerunt) exortũ schisma de Ignatij depositione, & Photij ordinatione sedauerunt, Photium anathematizantes, & Ignatium restituentes. In qua sic statutum est: Consecrationes † [d], & promotiones episcoporum concordans prioribus cõcilijs clericorum electione, ac decreto episcoporum collegij fieri sancta hæc & uniuersalis synodus deffinit & statuit: atque iure promulgat, neminem laicorum [e] principum, vel potentum semet inserere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel metropolitæ, aut cuiuslibet episcopi; ne videlicet inordinata hic, & incongrua fiat confusio, vel contentio; pręsertim cum in talibus nullam potestatem quemquam potestatiuorum, vel cęterorum laicorum habere cõueniat, sed silere, & attendere sibi vsquequo regulariter à collegio ecclesiæ suscipiat finem electio futuri pontificis. Si vero quisquam laicorum ad contractandum † [f], & cooperandum inuitatur [g] ab ecclesia, licet huiusmodi, cum reuerentia, si fortè voluerit, obtemperare se asciscentibus. Taliter enim dignum pastorem sibi regulariter ad suam ecclesia † salutem promouet α.

Cap. 22.

Poly. li. 2. tit. 1.

† *Promotiones & consecrationes.*] orig.

† *al. concertandum*] orig. & alij collect.

† *al. & Ecclesia.*

Caput est collectoris arbitratu compositum.

α ¶Promouet.] *Si hic additur ver.* Quisquis. *ex capite antecedente, erit integer 22. canon 8 synodi. In vulgatis sequebatur vox,* clerus, *quæ in vetustioribus est glossa interlinearis.*

Item ex historia Tripartita, lib. 7. c. 8.

¶Electioni episcoporum Imperator interesse non debet. Cap. III.

VAlentinianus Imperator veniẽs ab oriẽte ad Hesperias partes (vt refert historia ecclesiastica) mortuo. Auxẽtio Arrianæ perfidiæ magistro, qui Mediolanensem

1 Et 1°. q. 1. dudum.

ADDITIO. Ad idẽ extra de rescrip. litteris. ubi de hoc & 11. q. 3. si episcopus ante damnati. Papa tamen non tenebatur ad hoc, nec hoc dicitur quòd teneretur: bene tamen fecit. 8.

b ¶Augustos.] No. ꝙ filij Imperatorum dicuntur etiã Augusti, quia sperabatur, ꝙ essent futuri Imperatores, & quasi ꝑ augurium hoc sperabatur. Vel sicut Imperator dicitur Augustus, qa illius propositi debet esse, ꝙ augeat; sic & filius põt dici Augustus, quia & hoc propositũ debet hr̃e, cũ habebit imperium 2.

Imperator quare dicat Augustus.

c ¶Bibliothecarius.] .i. cãcellarius. supra 21. dist. submittitur.

2 Hoc valet ad solutionẽ eius qd̃ habetur 21. dis. nũc autem. 7. q. 1. in apibur. L.

d ¶Cõsecrationes.] hæc sunt verba concilij

e ¶Laicorum.] infra 96. dist. bene quidẽ.

f ¶ Ad contractandum.] idest, simul tractandum.

Laici ad aliqua spũalia inuitantur.

g ¶Inuitatur.] Hinc inuitantur laici ad electionem, alibi ad sermonẽ faciendũ, vt 23. distin. mulier. quandoq; ad causas mr̃imoniales, vt 35. q. 5. ad sedem causis autem fidei intererunt etiam nõ uocati, vt 96. di. vbi nam. Sed nunquid subscribent laici? arg ꝙ sic 7. q. 1. eps de loco. 3.

VAlentinianus.] CASVS. Cũ ecclesia Mediolan. vacaret pastore, mortuo Auxentio hæretico, qui Mediolan. ecclesiã, vt lupus diluniarat, venit ab Oriente Valentinianus Imperator, & suasit epis cõgregatis, vt talẽ in archiepiscopũ eligerẽt. cui etiã ipse Imperator se syncere submittere possit: episcopi verò cum rogarent Imperatorem, vt eligeret, ipse noluit assentiri. demum Ambrosium elegerunt nondũ baptizatum. vnde Imperator gratias referens, quod electus esset ad saluandas animas: cui curam corporum commiserat, confortauit cum

3 Ad idem quod leg. & no. inf. ead. quanto. in gl. ex hoc loco, in fi. &c.

Digitized by Google

eum vt non timeret, dicens; Deus te adiuuabit, & ego te semper defendam, & pro te pugnabo.

Electio ad quē spectat de iure cōi, 1 Vt est ecclesia Rauēnas.

a ¶Episcopos.] Ergo electioni metropolitani intererunt omnes epi comprouinciales, vt inf. eo. metropolitano, & 66. dist. c. 1. 10. sed in his non attendo 1. nisi cōsuetudinem, vt extra de ele. cum ecclesia. & extra de postu. bone. 10. De iure cōmuni omnis electio spectat ad capitulū, ut extra de cau. poss & ꝓprie. cū ecclesia. li. 6.

b ¶Solo.] Sic magistri moribus, & facūdia alios dēnt pēcedere, vt C. de ꝓfes. & me. magistros li. 10. c ¶Testemq;.] Nota, ꝙ conuersatio pōbet alicui testimonium, vt 1. q. 7. cum pastoris.

Imperator pōt ab episcopo excōmunicari.

d ¶Submittamus.] Arg. ꝙ Imperator est minor quolibet episcopo, & excōicari pōt ab ēpo, vt hic innuitur, & 18. dist. qm̄ quidem. 96 dist duo tm̄. Imperator est maior in spalibus illis, qui ab eo recipiunt temporalia, sed minor est in spiritualibus. extra de ma. & obed. solitæ. 2. q. 7. §. item cum Dauid.

e ¶Sup vos.] Idest, ad uos spectat. sic respōdit Theodoricus 17. distin. §. hinc. vel ideo hīc dicit, super uos; quia electio est periculo eligentiū 2.

Electio est periculo eligentium. 2 Vt 61. dist. quid prod. sit & c. obitum.

si quis enim malum nominat, tenetur de omni damno, & dispēdio, quod per eū acciderit. C. de periculo nōtatorum l. 1. lib. 11. Item si inhabilē nominat, & appellatur, tenetur dare sumptus, quos fecerant aduersarij. C. de decur. l. 2. li. 10. 3.

3 Et de sūp. secu. l. vna. lib. 10. Arch.

f ¶Electus.] Et ita maledicit G. ꝙ fuerit postulatus 8. 61. di. §. his oīb. & §. sic btūs. in fi. Sed potes dicere, ꝙ fuit electꝰ in postulādū 4. vt extra de renunc. post translationem. 10 & dicit T. ꝙ clericus alterius ecclesiæ in sacris ordinibus constitutus eligi potest. Ita not. in illa decre. post translationē. nisi sit eps, vt vī dicere dec. ext. de ele. cū inter canonicos. & potiea dēt postulari B.

4 Sic ēt no. inf. c. quāto. in glo. 1. Ad idem ext. de elec. in causis.

Electio tm̄ sic celebrata non est initialis, sed p̄paratoria ad electionē faciēdam ſm Io. & Gotf.

5 Adde Bal. plenè hoc

g ¶Corpora.] Et ita fuit curialis, sed absolutus fuerat, nec ex officio contraxerat irregularitatem, alioquin non promoueretur. 51. dist si quis post.

h ¶Ordinem.] Ex hoc verbo dixerunt quidam, ꝙ Imperator debet habere ordinem subdiaconalem, sed non est verū 5. quia habet militarē characterē, vt 1. q. 1. qđ quidā. gerit tm̄ officiū subdiacōi cum ministrat ēpo.

POrro.] CASVS. Lotharius Rex non permittebat aliquē ad episcopatum eligi in regno suo, nisi fauentē sibi, idest, nisi esset amicus suus, vel nisi sibi iuraret ideo præcipit ei Nicolaus, vt in ecclesia Treuerēsi, & in Agrip-

examinātē, & renentem pro opinione gl. in ꝓ. G. & doc. in c. venerabilem. ext. de elec. & Spec. in tit de leg. §. nūc ostendū. vers. 19.

ecclesiam vt lupus dilaniauerat, cū vellet catholicū, Deo ordinante, ibi consecrare episcopum, euocās episcopos a hæc eis locutus est. Nostis apertè, eruditi quippe diuinis eloquijs, qualem oporteat esse pontificem, & quòd non deceat eum verbo solo b, sed etiam conuersatione gubernare subiectos, & totius semetipsum imitatorem virtutis ostendere, testemque c doctrinæ conuersationem bonam habere. Talem itaque in pontificali cōstituite sede, cui & uos, qui gubernamus imperium, sincerè nostra capita submittamus d, & eius monita, dum tanquam homines delinqueremus necessariò, velut curātis medicamenta susci piamus. Hæc cum dixisset Imperator, petijt synodus, vt magis ipse decerneret sapiens, & pius existens. At ille, super vos a c est, inquit, talis electio. vos enim gratia diuina potiti, & illo splendore fulgentes, melius poteritis eligere. Tunc sacerdotes egressi de episcopali sede tractabant. *& infra.* ¶Cum autem ordinatione diuina Ambrosius nondū baptizatus, electus f fuisset; exultans Imperator ait. Gratias ago tibi domine Deus omnipotens, & saluator noster, quoniam huic viro ego quidem cōmiseram corpora g; tu autem animas, & meam sententiam ostendisti tuæ iustitiæ conuenire. Cumque S. Ambrosius contristaretur de hoc quod acciderat (vt idem in suis epistolis scribit) confortauit eum Imperator, & ait: Noli timere, quia Deus, qui te elegit, semper te adiuuabit, & ego adiutor, & defensor tuus (vt meum ordinem h decet) semper existam.

In epist. ad Vercellense.

a ¶Super vos.] *Vera lectio est, supra nos. μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς. Sed ob glossam non est restituta.*

Item Nicolaus Papa I. Lothario Regi.

¶Auctoritate apostolica, non Regio fauore episcopus est eligendus. Cap. IV.

Iuo p. 5. c. 337.

POrrò scias, quia relatum est nobis, quòd quicunque ad episcopatum in regno tuo prouehendus est; nō nisi fauentem i tibi permittas eligi k. Idcirco Apostolica auctoritate sub diuini iudicij obtestatione iniungimus tibi, vt in Treuerensi vrbe, & in Agrippina Colonia nullū eligi patiaris antequam relatum super hoc, nostro Apostolatui fiat.

Item ex concilio Parisiensi, c. 8.

Agrippina Colonia nullum eligi patiatur in episcopū, nisi prius sedi Apostolicæ referatur.

i ¶Fauentem.] In crimine adulterij cum Gualdrada. Vel fortè fecit eos iurare ei fidelitatē quod clerici non debent facere laico. 22. q vlt. c. vlt. nisi habeant ab ipso regalia 22. q. 5. de forma.

K ¶Eligi.] Videtur ergo, ꝙ in illis duabus ecclesijs non possit fieri electio, nisi voluntas Papæ requiratur. sicut est in ecclesia Rauennate, vel illud pro tempore fuit statutum. Vel dic eligi, idest, consecrari 6. vel instituī.

6 Sic ēt exponitur 8. 9. 1. episcopo. 2. in fine. Ecclesiā recipiens al laico, est excōicandus.

Si per

¶Non recipiatur à comprouincialibus, qui regia ordinatione, episcopale culmen est adeptus. Cap. V.

Iuo p.5.c.123. Patri.l.3.c.9.

† al. episcopus.

SI per ordinationem regiam honoris istius culmen peruadere aliquis nimia temeritate præsumpserit, a comprouincialib. loci ipsius episcopis † recipi [a] nullatenus mereatur, quem indebitè ordinatum cognoscunt. Si quis de comprouincialibus recipere eum contra interdicta † præsumpserit, sit a fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate semotus.

† al. indicta.] orig.

Item ex concilio Laodicensi, c. 13.

¶De eodem. Cap. VI.

Burc.l.2.c.8. Iuo p.6.c.28. Anicl.l.6.c.38.al.45. Deusdedit par.1.& 4

NOn est permittendum turbis, electionem eorum facere, qui sunt ad sacerdotium promouendi.

Item ex septima α synodo quæ est secunda Nicana, ecclesiæ episcoperum.

¶Irrita sit electio episcopi, vel presbyteri, vel diaconi a principibus facta. Cap. VII.

Can.Apost.31.inf.16 q.7.c.si quis. Iuo p.5.c.120. Anicl.l.6.c.8. Burc.l.3.c.109. Deusdedit ibidem.

OMnis electio episcopi, vel presbyteri, vel diaconi a principibus facta, irrita maneat, secundum regulam [b], quæ dicit: [Si quis episcopus sæcularibus potestatib. vsus ecclesiam per ipsos obtinuerit, deponatur; segregentur & ab ecclesia omnes, qui illi communicant.

α ¶Ex septima.] *Citabatur antea ex secunda actione sexta synodi. Restitutus est locus ex Iuone.*

β ¶Et segregentur.] *In aliquot vetustis Gratiani exemplaribus est*: segregetur. *Sed plerisque cum vulgata lectione conuenit. In canone 31. Apostolorum Græcè sic legitur.* καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω, καὶ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες, *& infra 16 q.7.cap. si quis epus vbi hic idem canon ex alia refertur versione, legitur*: & segregetur, omnesque, qui illi communicãt *eodemq; modo est apud Anselmum, verum in versione Anastasij bibliothecarij legitur quemadmodum apud Gratianum, & conuenit cum uersione priscæ, ac Dionysiana.*

Apud Martinum. Bracarensem, c.1.

Item ex concilio Martini Papæ, c.1.

¶Non eligantur à populo, qui sunt promouendi ad clerum. Cap. VIII.

su.d.24.epi & d.61. episcopum. Burch.l.1.c.10. Iuo p.5.c.64. Anicl.l.6.c.6.al.12.

NOn licet populo electionem facere eorum, qui ad sacerdotium promouentur: sed in iudicio episcoporum sit, vt ipsi eum probent, si in sermone, & fide, & spirituali vita edoctus sit.

†Et pria Iustiniani magni, qui est Taurisio natali solo vili Dalmatiæ pago metropolim fecit, & de suo nomine nuncupauit, vt in nouel. constit. 131. de eccles. statu. cano. 1. princ.

His omnibus auctoritatibus laici excluduntur ab electione sacerdotum, atq; iniungitur eis necessitas obediendi, non libertas imperandi.

2 *Contra* [c] *verò scribit B. Gregorius Ioanni episcopo prima* [d] *Iustiniana* † *Illyrica, lib. 4. epist. 15. sen c. 59.*

¶Voluntas principis in ordinatione Pontificis desideratur. Cap. IX.

Anscl.l.6.c.95.

QVia igitur susceptæ fratrum, & coepiscoporũ nostrorum relatio ad locum vos sacerdotij, totius

[a] SI per ordinationem.] CASVS. Statutum fuit in concilio Parisiensi, vt nullus per regiam potestatem ad honorem ascendat prælaturæ: & si quis præsumpserit, ab alijs episcopis non recipiatur & qui eum receperit, ab aliorum epõrũ cõione segregabit. Sequentia tria cap per se patent.

a ¶Recipi.] th ille q recipit ecclesiã a laico, non est excõmunicatus, sed est excõi cãdus vt extra de iure pat. præterea nisi a sacramentis. 16.q.vl. c.quoniã, & c.si quis deinceps. si tñ post dñem laici. accesserit consensus epi, cõfirmatur donatio 1, vt extra d iure pat. cura pastoralis. Ioã. hodie etiam talis intelligibilis sit, vt extra de electio. quisquis. Bar.

1 Scilicet facta ab ipso laico, vt donatario, si vt a prælato puta quia ius dat patronatus nõ enim intelligo, qđ ꝑcribat ecclesia quam quis habeat a laico, vt a prælato: secundũ Laur.

[b] OMnis electio.] ¶Regulã] 16. q.7.quis deinceps.

NOn licet.] his.] CASVS Hactenus probauit, ꝙ laicus nõ debet interesse electioni. Modò vult Gratianus probare contrarium.

CONTRA. Hæc est secunda pars dist. in qua probat sophistice, ꝙ laici possunt & debent interesse electioni episcopi & archidiaco Ioã. d Fan. dicit c. ad hoc inducta esse int elligenda quod tantum debẽt consentire, non autẽ eligere, nisi hoc habeant ex priuilegio speciali: vel sunt vocandi ad tempus ex causa.

2 Vt inf. ea. §. electionis.

c ¶Cõtra.] Tu dicas, ꝙ laici debent interesse nõ ad eligendum sed ad continendum inf. ead. nosse 2.

d ¶Primæ Iustinianæ.] idest, Salonitanæ, quæ sic dicta est quia Iustinianus ibi natus est. Alij dicũt d auẽna, ꝙ vtraq; est Illyrica, vel adiacet Illyrico mari.

QVia.] CASVS. Ioannes de cõmuni voluntate

lantate totius concilij & principis electus est in episcopum primæ Iustinianæ: quod cum audisset Grego. retulit gratias Deo, & confirmauit eundem: & rogauit Deũ, vt ipsum custoditet.

Metropolitanos confirmare ad quẽ pertinet.

a ¶Concilij.] ideit collegij.

b ¶Consentimus.] confirmando electionem tuam: & ita Papa confirmat omnes metropolitanos, vt infra. eod. quanto, & c. Salonitanæ, & 100. distinct. quoniam, quod verum est, cum non habent primatem sed ei nullo medio subsũt, vt inf. ea. cum longe, & infra. dist. proxim. quia per ambitiones. nisi velis dicere, q eo ipso q̃ qs recipit pallũ a Papa intelligitur cõfirmari ab ipso. imò & plerique archiepiscopi non confirmantur. nec cõsecrantur, nisi a suis subditis: nec petitur cõfirmatio a Papa, sed tantũ pallium, vt dixi. De hoc 51. distin. qui in aliquo.

concilij [2] vnito consensu, & serenissimi principis voluntate declarat accersiri, gratias omnipotenti Deo creatori nostro magna cum exultatione retulimus, qui vitam actusq; vestros ita de præteritis fecit esse probabiles, vt otium vos; quod est valde laudabile, faceret placere iudicio. Quibus nos quoq; in personam fraternitatis tuæ per omnia consentimus [b]: atq; omnipotentem Dominũ deprecamur, vt charitatem vestram, sicut sua gratia elegit, ita in omnibus sua protectione custodiat.

2 Ista etiam fuit hic sententia H. q̃ fouet Gofr. extra de nãt. latio.

Idem Gregorius Ioanni subdiacono, lib. 2. Indict. 11. epist. 30. seu c. 69.

¶Clerus, & populus Pontificis electioni interſint. Cap. X.

QVantò Apostolica sedes, Deo auctore, cũctis prælata cõstat ecclesijs: tantò inter multiplices curas & illa nos valde solicitat, vbi ad consecrandum antistitem, nostrum expectatur arbitriũ. Defuncto igitur Laurentio ecclesiæ Mediolanensi episcopo, sua nobis relatione clerus innotuit, in electione de filij nostri Cõstantini diaconi sui vnanimiter consensisse. Sed quoniam eadem non fuit subscripta relatio [c], ne quid, quòd ad cautelam pertinet omittamus, huius idcirco præcepti auctoritate suffultum Genuã [d] te proficisci necesse est. Et quia multi

Ansel. l. 6. c. 26. Polyc. l. 2. tit. 5.

QVantò] CASVS. Laurentio Mediolanensium archiepiscopo sublato ã medio, Cõstãtinus diaconus electus est in eius locum vnanimi consensu a clericis, qui supplicauerunt Papæ, vt ipsum confirmaret. Sed quia in petitione eorum non continebantur clericorũ subscriptiones, ideo Gregorius præcipit Ioanni subdiacono, vt Genuam proficisceretur: & voluntates Mediolanensiũ, qui illic coacti barbarica feueritate detinebantur inuestigaret, & si omnium voluntatis in electione eius perdurare cognosceret, auctoritate apostolica faceret a suffraganeis consecrari.

c ¶Relatio.] Ex hoc loco quidam dixerunt, q̃ electio potest variari vsque ad subscriptionem: sed post non. argu. 1. q 7. salubertimum, & 27. q. 1. omnes fœminæ, & argu. pro eis extra de cen. olim. Alij dicunt vsque ad cõfirmationem esse ambulatoriã voluntatem eligentium, vt extra de prebẽ. cũ non ignores, & ex eo q̃ dicit hic, perdurare. inf ea. Salonitana. 28 dist. de Syracusanæ 71. dist. studij, vnde & propria stipẽdia retinet electus vsq; ad confirmationem, vt extra de electio. cum in cunctis. nec cogitur inscribere qui excipit contra electum non confirmatum, quia non dejicitur ab obtento, sed ab obtinendo, vt extra de accusa. super his. Item quia ante cõfirmationem non renunciat electus episcopatui, cum adhuc nihil iuris sit consecutus, vt extra de transla. inter. Sed tu dicas, q̃ per consensum eligentiũ ius est acquisitum electo: dum tamen ipse consentiat 1, vel consentire velit, vt extra de electio. cum inter canonicos. in fine. Ioan. nec possunt post electionem variare: sed ante publicationem scrutinij possunt, vt extra de elec. publicato. B. Si q̃ras quale ius acquiritur electo per electionem, dico q̃ ius prælaturæ, & ius administrandi: sed nõ exercitium prælaturæ vel administrationis. per confirmationem enim nihil iuris non acquiritur, sed tantum exercitium: extra de rescript pastoralis in fine. 16. q. 1. §. ecce. electio enim facit Imperatorem, vt 93. dist. legimus. Sed quæritur vtrum per nominationem aliquid acquiritur: nam per talem nominationem exprimitur consensus de futuro, & est sensus; nomino talem, ideſt, nomino eum eligendum sicut etiam aliquis eligitur in postulandũ, vt extra de reuun. post trãslationẽ. & su ea. Valentinianus. sicut non contrahitur matrimoniũ carnale per hæc verba; nomino te in mulierem, sed si per denominationem exprimitur consensus de præsenti, tunc denominato ius est acquisitum: quia non refert quibus verbis quis exprimat consensum. vt 22. q. 5. humanæ: maxime. si consuetudo est alicuius ecclesiæ, q̃ talia verba celebretur electio: tunc in talibus ad communem intelligentiam verborum est recurrendum, vt extra de spon. ex litteris 1. Quid de postulatione iuris sit, dixi. su. 61. dist. §. sed aliud. Sed quare reprobatur hic electio propter defectũ subscriptionis? sed intellige q̃ hic non erant duæ partes præsentes 3. quæ ad minus debent esse in electione, & ideo in fraudem nolebant subscribere, ne eorum paucitas reprehenderetur. vnde cum ab initio non fuerit consensus eorum legitimus, bene dicit Papa si perdurat sic su. 28. d. de Syracusanæ & 39. d. Petrus. Sed videtur, q̃ non effet denuo requirendus eorum consensus, vt ff de ser. rub. præd. per fundum, sed illud non est simile: quia seruitus concedi potest separatim, sed electio debet esse communis, vt hic dicitur, & su. cad. c. 1 sed cum Gratianus intelligat hoc c. q̃ consensus laicorum hic requirebatur quare ergo dicit subscripta relatione, cum laici non subscribant? Videtur q̃ subscribant, vt 7. q. 1. episcopus de loco, & 1. q. 6. si quit autẽ episcopatum. Item subscriptio non est de electione, sed de solennitate, vt 61. dist. episcopus.

Electo ius acquiritur q̃ consensum eligentium. 1 Intellige ſm id quod habetur extra lib. 6. de elect. quam sit. Greg. 10. Electus qd ius habet. Nominatio an tribuat aliquod ius nominato.

3 Vel eligẽt indignũ: secundum Vincen. & B. qd dic vt not. extra de postu. bonæ 2. glo. ideo dicit, &c.

Absentes vade vocantur ad electionem.

d ¶Genuã.] Not. q̃ vocantur absentes a Mediolano vsque ad Genoam: sed non vsque ad 12 dietas, vt extra de elect. cum inter. Quid de hoc iuris sit, dixi 8. q. 1. factus. extra de elect. in genesi.

a ¶Bar-

illic Mediolanenſiũ coacti barbarica [a] feritate conſiſtũt, eorum te voluntates oportet cõuocatis eis in commune perſcrutari. Et ſi nulla eos diuerſitas ab electionis unitate diſterminat, ſiquidem in prædicto filio noſtro Conſtantino omnium voluntates, atque conſenſum perdurare [b] cognoſcis; tunc eum a proprijs epiſcopis, ſicut antiquitatis mos exigit, cum noſtræ auctoritatis aſſenſu [c] ſolatiante & auxiliante Domino, facias conſecrari, quatenus huiuſmodi ſeruata conſuetudine, & Apoſtolica ſedes prõprium uigorem retineat, & à ſe conceſſa alijs ſua iura nõ minuat.

† *al. Gerontio.*

Item Gelaſius Papa Philippo, & Geruntino † *epiſcopis.*

¶ In electione epiſcopi populus debet adeſſe. C. XI.

Anſl. 5. c. 30.

PLebs Diotrenſis data nobis petitione defleuit diu ſine rectoris proprij gubernatione diſpergi. Ac ſicut aſſeritur, is qui à uobis iam probatus dicitur, à paucis, & tenuibus [d] putatur electus, cum ad uos † pertineat, † *al. nos.* uniuerſos aſſidua admonitione cõpellere, ut omnes in unũ, quem dignum ſacerdotio viderint, & ſine aliqua reprehenſione, conſentiant. Et ideo fratres chariſſimi diuerſos ex omnibus [e] ſæpè dicti loci parochijs presbyteros, diaconos, & vniuerſam turbam vos [f] oportet ſæpius conuocare, quatenus non, prout cuilibet libuerit, ſed concordantibus animis talem, vobis admonentibus [g], ſi quærant ſola diuinitatis attentione perſonam, quam nulla contrarietas, à conſtitutis poſſit reuocare præſcriptis.

Item Stephanus epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Romano archiepiſcopo Rauennati.

¶ De eodem. C. XII.

Anſl. 6. c. 36.

NOſſe tuam fraternitatem volumus ad noſtras aures fore peruentum, Imolenſem [h] epiſcopum ab hac luce migraſſe, in cuius ſucceſſoris electione, populi diuiſionem proueniſſe audiuimus. Quod quia ſæpè [i] contingere ſolet (quærentibus ſingulis quæ ſua ſunt, non quę Ieſu Chriſti) non adeo miramur. Veruntamen in hoc tuam plurimum oportet adhiberi ſolicitudinem, ut conuocato clero [k] & populo, talis ibi eligatur per Dei miſericordiam; cui ſacri non obuient canones. Sacerdotum quippe eſt electio, & fidelis populi conſenſus adhibendus eſt; quia docendus eſt populus, non ſequendus.

Philip. 2.

ſup. 62. diſt. e. docendus.

Item Nicolaus Papa Ioanni Rauennati archiepiſcopo.

¶ De eodem. C. XIII.

EPiſcopos per Aemiliam [l] non conſecres, niſi poſt electionem cleri, & populi.

a ¶ Barbarica.] Propter hõc verbum inducit magiſter cap. vt etiam conſenſus laicorũ requiratur.

b ¶ Perdurare.] Arg ꝙ non eſt conſenſus, niſi duret, ut de pœn. diſt. 1. dimittium. extra de verb. ſign. nam & ego ff. de in rem ver. ſi pro parte. §. verſum.

c ¶ Aſſenſu.] Hic habes, quòd Papa confirmat electionem metropolitani, ut dixi ſupra cap. proximo.

PLebs. CASVS. Vacante eccleſia Diotrenſi, electus eſt ibi quidam a paucis, & tenuibus, cæteris diſcordantibus, cuius electionem Philippus, & Geruntius viſitatores illius eccleſiæ reprobauerunt; quod cum audiſſet Gelaſius, præcepit viſitatoribus, ut omni turba clericorum, & laicorum conuocata moneant eos talem perſonam eligere in prælatum, quæ non poſſet pati repulſam.

d ¶ Et tenuibus.] Id eſt, modicę auctoritatis. & ſic non tantum numerus, ſed etiam auctoritas eligentium conſideratur. argum. 19. diſtinctio. in canonicis. Argum. contra extra de elect. duduũ.

e ¶ Ex omnibus.] Ergo in electione epiſcopi totus clerus ciuitatis interest, ut hic, & inf. ea. obeuntibus. & 8. q. 1. licèt. ſed verum eſt, ꝙ intererunt ad conſentiendum, non ad eligendũ, uel interſunt ſi eſt conſuetudo lõga. extra de cau. poſſ. & proprie. cum eccleſia. Electioni epiſcopi qui debeant intereſſe.

f ¶ Turbam.] Hoc c. & omnia quæ dñt laicos vocari ad electionẽ, intelligit H. de patronis. Dic ut ſup. in prin. hui' di. g. Admonentibus.] Ergo patet hic, quod viſitator non eligit, vt dixi 61. diſt. obitum.

NOſſe.] CASVS. Defuncto Imolenſi epiſcopo vota populi ſe diuiſerunt in partes in electione ſucceſſoris. Vnde præcipit Stephanus archiepõ Rauẽnati, vt clero, & populo conuocato monente eo talis in epm eligatur, cui non poſſint canones obuiare. Dicit ẽt ꝙ clericorũ eſt eligere: populi vero conſentire. Sequens cap. patet.

h ¶ Imolenſem.] Tẽ tẽpore Stephani non erat Imola ſedes epiſcopalis. ſed iuxta, ĩ caſtro ſãcti Caſſiani 1. Et ſic eſt arg. quod non uitiatur reſcriptum, licèt quis nominet epiſcopus nõ nomine cathedræ, ſed hoc ideo fecit, quia locus ille celebriorerat.

i ¶ Sæpè.] In ſra ea. cap. vlt. & infra 8. q. 1. nec nouum.

k ¶ Clero & populo.] Et nota uerbum ſemel hic poſitum, æquiuocè poni: ſic 28. diſt. presbyterorum.

l EPiſcopos per Aemiliam.] Aemilia dicitur a Rauenna uſque ad Placentiam,

i ¶ Tpe' Imperatoris Friderici antiqui. & Othonis quarti epiſcop' Imolenſis, appellabatur epiſcopus Cornelienſis. ſic uidi contineri in priuilegio prędicti Othonis, qđ eſt ipſios epiſcopi Imolẽſis. & eccleſia uocabatur eccleſia Cornelien. Arch.

Lite-

LIteras. CASVS. Iulianus episcopus Grumentinus signãuit Pelagio, q̃ clerus, & populus Marcellian. ecclesiæ postulabat in episcopum Latinum diaconum suum. Papa vero rescribit, quod si gaudet, si vult ipsum concedere. & deinde si potest electus occurrat ante Pascha, ut & tunc in sabbato immediatè post Pascha ordinet.

a ¶ Omnes.] Hic colligitur, q̃ omnes cõsentire debent in postulatione extranei, vt dixi sup. 61. dist. nullus. & ideo dicit decret. q̃ postulatio nõ admittitur in discordia, ut ext. de postul. præbonæ. quod tamen uerum est secundum distinctionem eius, quod legitur extra de electio. scriptum est.

b Et vis.] Hic habes quod clericus alterius epi est postulandus, ut 61. dist. §. sed aliud. & c. Ofius. & laicus etiã est postulandus, ut ibi dicitur: & illegitimus, vt extra de elect. innotuit. Item hic habes, quod episcopus non cogitur dare postulatum, ut 85. dist. Florentinum Nemo enim cogitur emancipare filium suũ, ut Instit. qui mo. iusp. patr. pote. sol. §. vlti. Sed pone quod eligatur talis clericus, & episcopus eius postea non consentiat, nunquid isti sunt priuati electione, quia elegerunt eum, quem non poterant habere: vel nunquid consensus illius a quo erat postulandus. confirmat electionem? argu. q̃ non confirmat extra eod. auditis. Argum. quod sic, extra eo. quod sicut. & extra de iure pat. cura pastoralis. Ad hoc dico, q̃ si eligitur in postulandum r. bene tenet talis electio, vt extra de renunc. post translationem. Vel dic, quod si elegerunt eo proposito, vt statim debeat tenere electio, non ratificatur per sequentem consensum illius a quo esset postulandus. Si vero sciebant electionem per se inualidam esse, sed sperabant, quod Dominus Papa eam ratam haberet: tunc ratificatione Domini Papæ confirmatur sic 9. quæst. 2 Lugdunensis. Similem distinctionem facit lex. ff de fol. si quis offerenti. Vel dic, q̃ non est inconueniens, si clericus alienus eligatur, quia talis primò debet eligi, & postea postulari, ut dixi 61. dist. §. sed aliud. Item obijcitur, cum clericus contradicente episcopo possit fieri Monachus, vt 19 q. 2. c. 1. ergo multo fortius potest promoueri ad episcopale regimen, cum illa transeat pro priuata utilitate, iste pro communi, quæ præiudicat priuatæ, ut 7. qõ. 1. scias. & 8. quæstio 1. in scripturis. extra de postu bonæ t. Respon. monachus transit ad locum deiectionis ubi nulla præsumitur ambitio: hic uero præsumitur ambitio ex eo, quod nolente episcopo ultro se ingerit, qui potius trahi deberet, ut 8. qõ. 1. sciendum 2. male tamen fecit episcopus, si eum absque iustitia negat, vt 7 quæst. 1. omnis qui. & per superiorem cogi potest. argum. extra de iure patr. nullus principali.

PRincipali.] CASVS. Milites Centumcellenses impetrarunt rescriptum a ¶ principe, in quo dabat eis licẽtiã, ut in ecclesia Centũcellensi. ordinaretur vnus presbyter, & vnus diaconus, & subdiaconus: quod cũ Papæ significassent, præcepit Laurentino episcopo, ut si personas illas inculpabiles inueniret, & bonæ uitæ, & laudabilis testimonij, aduenientè mediana hebdomada vnũquemquè per præfata officia promoueret. Et dicit H. q̃ ista 4 c. intelliguntur de ecclesijs, in quibus Imperator habebat iuspatronatus, uel isti erant curiales, qui postulati fuerunt ab Impeeatore. Nota q̃ ista tria seq. c. s. Reatina. nobis. & electis. de vno, & eodem clerico loquuntur: s. Colono. & illud c. lectis præcedit alia duo cap. & primo debet legi secundum naturã rei gestæ. Est ergo casus illius c. lectis. Reatina ecclesia pastore destituta, Colonus diaconus ab oibus unanimiter est electus pro quo ordinando, & consecrando Guido comes Stephano Papæ supplicauit. Stephanus vero noluit eum ordinare: quia Imperialem epistolam absolutionis iuxta morem non detulerat. & ideo ne molestaretur Imperialis animus, eius petitionem non admisit, sed suadet comiti, ut acquirat epistolam Imperialem, & tũc habita licentia iuxta eius uoluntatem consecrabitur.

c ¶ Principali.] Ex cap. isto & sequen. dicit H patronum debere eligere cum alijs in ecclesia conuentuali: alii dicunt quod ecclesia episcopalis non habet patronum.

d ¶ Principis.] Sed quaré petebatur istud ab Imperatore quia forte isti curiales erant, uel forte patronus erat. Et ita est argum q̃ patronus non tantum prælatum, sed etiam subdiaconum, & diaconũ potest instituere. argu. 19 q. 2. Eleutherius. 16. qõ. 2. si quis eporum in auth. de sanct. epi. §. si quis oratorii dom um, coll. 9. & extra de fil. presby ex transmissa. dum tamen hoc fiat cum conscisu prælati ut extra eod. tit. proposuit. Sed verius credo hoc spectare ad ipsum 3. prælatum, ut ipse possit ministros præficere, quos uelit, ut extra de iure patr. postulasti. Quid iuris habeat in electione patronus, dicit decre extra de iure patro. nobis. b.

¶ *In vetusto codice Mutinensi sex Cõcilij Roma habiti referuntur capitula, quorum secundum est hoc. Et de hac eadẽ re habentur multa in pontificali manuscripto in gestis Nicolai primi.*

Item Pelagius Papa Iuliano episcopo Grumentino.

¶ De eodem. C. XIIII.

LIteras charitatis tuæ suscepimus, quibus significas, Latinum diaconum tuum ad episcopatum Ecclesiæ Marcellianensis à clero, & omnibus, qui illic conueniũt, postulari. *& infra.* ¶ Sed nunc, & hoc dicimus, ut si eum omnes [1] eligunt, & vis [b] eum concedere, gratum nobis esse cognosce; & si potest, ante diem sanctum festinet occurrere; ut uel sabbato ipso noctis magnæ post baptismũ cum Dei gratia valeat ordinari.

infra dist. 76. c. vlti. Poly. l. 2. tit. 29. Anſ. l. 6. c 60. Iuo p. 6. c. 112.

Item Laurentio episcopo Centumcellensi.

¶ Ex sacra [a] principis qui ordinatur. C. XV.

PRincipali [c] deuotissimorum militum, qui illic in ciuitate Centumcellensi consistunt, relatione ad nos directa sacrã insinuant se clementissimi principis [d] impetrasse, quæ eis presbyterum, diaconum, & subiaconum fieri debere præcepit. Ideo hortamur dilectionem tuam, ut personas ipsas videas, & diligẽter inquiras, ne aliquid cõtra canones cõmisissent; & si eos inculpabiles repereris,

Anſ. l. 7. c. 94.

Electio uel postulatio de clerico alterius subdito facta an ualeat.

1 Idẽ si simpliciter eligitur, ut satis patet 76. dist. dilectionis. extra de ele. ecclesia 2. & extra lib. 6. eod. tit. cap. quam sit.

2 Et c. epatum. 2. qõ. 5. sicut. C. de epis. & cler. si quemquã. ſm Ioan. de Fa. qui sequitur hæc ola pradicta, ſu

3 iſtã ſolam ſequitur Hu. 16 q 7. decernimus, ubi dixit, Non credo, q̃ patronus dẽs. eligere niſi prælatũ: vel intereſſe electioni niſi prælati. Ar.

a ¶ Me-

Digitized by Google

† al. hebdomada

& vitæ ipsorum laudabile testimonium videris, veniente mediana septimana [a] † Paschæ, si Dominus voluerit, & si vixerimus [b] vnumquemque per officia, quæ prædiximus, non differas promouere.

α ¶Ex sacra.] *Emendata est hæc rubrica, vt indicet illum de quo agitur fuisse ad petitionem Imperatoris ordinatum: sacrã enim epistolam Imperatoris significat.*

Item Leo quartus Lothario, & Ludouico Augustis.

¶Papa rogat Augustos, vt Reatinam ecclesiam cuidam electo dignentur concedere. Cap. XVI.

REatina [c] ecclesia, quæ per tot temporum spatia pastoralibus curis destituta consistit; dignum est, vt brachio amplitudinis vestræ subleuetur, ac gubernationis regimine protegatur. Vnde salutationis alloquio præmisso vestram mansuetudinem deprecamur, quatenus Colono humili diacono eandem ecclesiam ad regendũ concedere dignemini; vt vestra licentia [d] accepta [e] ibidem cum, Deo adiuuante, consecrare valeamus episcopum. Sin autem in prædicta ecclesia nolueritis †, vt præficiatur episcopus, Tusculanam † ecclesiam, quæ viduata existit, illi vestra serenitas dignetur concedere, vt cõsecratus a nostro præsulatu Deo omnipotenti, vestroque imperio grates [f] peragere valeat.

† al. volueritis.
† al. Asculanam.

Item Ritæ Comitissæ.

¶Regio præcepto ab Apostolico Colonus Reatinæ ecclesiæ ordinatur episcopus. Cap. XVII.

NObis dominus Imperator [g], & Imperatrix per suas epistolas direxerunt, vt Colonum in Reatina ecclesia, quæ pastoris officio per longa iam tempora destituta videbatur, episcopum facere deberemus, sicut & fecimus.

Item Stephanus Guidoni Comiti.

S. Ant. p. 2. tit. 16. c. 1. §. 1.

¶Imperatoris epistola in electionis confirmatione desideratur. Cap. XVIII.

LEctis sagacitatis vestrę apicib. qui defuncto ecclesię Reatinæ antistite, clerum, & plebem eiusdem ecclesiæ elegisse sibi futurum antistitem, nobisq; consecrandum vestro studio directũ esse, ne ipsa ecclesia diu [h] sine proprio cõstet pastore, fatebãtur; nos de obitu prioris dolentes, nunc ipsum electum vnanimitate, † & canonica ipsius ecclesiæ electione, vt mandastis, tã citissimè ordinare omisimus, quòd imperialem nobis, ut mos, est absolutionis minimè detulit epistolam. Pro qua scilicet reambiguum est nobis: ideo uolũtati uestrę in hoc parere distulimus; ne Augustalis animus durissimè hoc quocũque modo perciperet. Sed scientes ecclesiam Dei sine ꝓprio diu pastore non debere cõsistere, gloriæ uestrę mãdamus, qm̃ aliter nos agere non debuimus, ut uestra † solertia, Imperiali, ut prisca consuetudo dictat, percepta licentia, & nobis, quemadmodum uos scire credimus, imperatoria directa epistola, tunc uoluntati uestræ de hoc parebimus, eundemque electum, Domino adiuuante,

† al. vnanimi.

† al. vt à vestra.

a ¶ Mediana septimana.] Scilicet cum cantat, Sitientes. Ioã.

b ¶ Si vixerimus.] Si habes: vixeritis, planum est: si habes vixerimus, est argu ꝙ mãdatũ & præceptũ, morte mandantis. reintegra 1 soluitur extra de offi. delega. gratum. Io.

1 De hoc ĩs. 13. q. 1 c. vl. dicvt ibi.

REatina.] CASVS. Leo Papa præmisso salutationis alloquio rogauit Imperatorem Lothariũ, & Ludouicũ, vt ecclesiam Reatinam dudũ destitutã pastore concederet gubernãdam Colono diacono, quod si nollet facere concederet ei. Tusculanam ecclesiã, quæ diu vacauit vt consecratus Deo, & sibi gratias agere possit.

c ¶Reatina] Hoc c. & duo seq. loquũtur in eadem materia.

d ¶Licentia.] Consẽsus principis est requirendus electione celebrata, vt extra d̃ elect. quod sicut, nisi aliud suadeat scandalũ. extra eo. quia vel præscripta consuetudo 2, vt extra de iure patro. nobis.

Principis cõsensus est electione celebrata requirendus.

e ¶Accepta.] 26. q. 7. decernimus.

2 Idem notatum est iu. eod. in summa, dic qđ ius eligendi in collegiata ecclesia ñ cadit in laicum. secus 16. q. 1. in parochia. & q. 7. decernimus. Arch.

f ¶Grates] Spirituales, nõ carnales. 1. q. filium hoc enim esset simonia, vt 1. q. 2. sunt nonnulli, & q. 2. sicut Immo videtur, ꝙ non sit simonia, dũmodo ex post facto mere, sine aliqua ambitione petentis. 1. q. 2 sicut episcopum.

NObis.] CASVS. In hoc ca. dicitur qualiter Imperator misit literas suas Papæ, in quibus dedit ei licentiam cõsecrandi dictũ Colonum in ecclesia Reatina, quod & Papa fecit.

g ¶Dominus Imperator.] Ex humilitate hoc fecit, cum ipse sit filius ecclesiæ, vt 96. d. si Imperator.

h LEctis. ¶ Diu] idest, vltra tres menses, vt 50. distin. postquam nisi causa

causa neceſſitatis ſ. vt 75. diſt. quoniam & 7. q. 1. conſtitutum. Et ita reſtringitur quandoque vaga ſignificatio alicuius verbi, vt 65. d de perſona.

1 Ad hoc ſu. 61. d. Oſius, &c. bene. & ibi hoc. extra de elec. ne pro defectu.

METropolitano.] CASVS. Dicitur hic. q defuncto metropolitano omnes ſuffraganei debent ad ſe c ē archiepiſcopalem conuenire, vt omniū ciuium, & clericorū volūtate diſcuſſa, ex presbyteris, vel diaconis eiuſdem eccleſiæ optimus teneatur a ¶Ad ciuitatem metropolim.] ibi enim conſecrandus eſt metropolitanus, vt 51. d qui aliquo. Et eſt arg. hic q prouinciales epiſcopi interetunt electioni metropolitani 2. vt ſu. eod. valentinianus.

2 Paci ad hoc 63. d. c. 1

b ¶Ex presbyteris.] presbyterum præmittit, qui enim prior eſt in ordine, erit prior in electione 3. 75. diſtin. c. vlt. & 61. diſt. ſtatuimus, vnde hęc dictio, vel nō dat illis optionē ſic, vel ſic eligendi, ſed ordo verborum oſtendit quo ordine debeant eligere. ſic inf. de conſe. diſtin. 1. in Chriſto 2. & optime hoc dī. ff. ad Tre. l. hę redes in fi.

3 ideſt, vt prius eligat. argu. ad hoc 64. d. eporū, ſm Lau.

c ¶Vel diaconis.] hodie ex ſubdiaconis pōt eligi, ext. d ætate & quali. a multis. d ¶Optimus.] Si. in Authē. de monachis §. ordinationē col. 1. Sed quis dicet optimus? q & principalem locum tenet, qđ enim per ſuperabundantiam dicitur, vni ſoli cōuenit, vt ff. de verb. obliga. vbi autē non apparet. l. reſpō ff. de ædil. edic. ſi venditor §. vlt. Qualiter iſtud intelligatur, inuenies. 8. q. 1. licet.

Quod per ſuperabundantiam dī, vni ſoli cōuenit.

SI in plebib.] CASVS. Iſidorus docet hic, q ad officiū archidiaconi pertinet, vt defuncto, vel depoſito archipsbitero alicuius loci archidiaconus illuc vadat, & a clero, & populo facit electionem fieri, & ipſam plebem regat donec archipresbyter ibi ordinetur.

c ¶Proficiſcatur.] Speciali auctoritate epiſcopi, aliàs non liceret 4. vt extra de offi. archid. cum ſatis. niſi hoc habeat conſuetudine præſcripta: & ſic intelligo extra de excel. prælat. ad hoc. & extra de appe. bone. & extra de inſtitu cum veniſſent. Quid tamen de hoc iuris ſit dixi 15. d. perlectis.

4 Argu opi. 94. d. e elt in fi. decre. hic alleg. cum ſa non pro

A Gatho.] CASVS. Conſuetudo erat, q electio Papæ. ſubſcripta repræſentaretur imperatori Conſtantinopoli, & tunc temporis electus dabat quandā ſummam pecuniæ Imperatori, ad quam ſummam relenandam miſit Agatho Ioannē epiſcopum Portuen. Cōſtantinopolim, qui in octaua Paſchæ in eccleſia ſanctæ Sophiæ latinè Miſſam coram Patriarcha & principe celebrauit, & ad ſuam poſtulationem accepit imperiale reſcriptum, per quod ſolita quantitas eſt ei relaxata: ita tamen, vt electio pontificis Imperatori ſemper repræſentaretur, vt cum imperatoris conſcientia, & iuſſione pontificis ordinatio deberet proſperè fieri; ſicut factum fuit de Vitaliano, cuius electio fuit præſentata ipſis principibus, ſicut conſuetudo erat.

f ¶Quæ ſolita.] Quilibet .n. epiſcopus. dare conſueuit aliquid Imperatori in electione, vt infra. eod. quia dummodo redditus epiſcopales excederent duas libras auri, vt in Authen. de ſanct. epiſco. §. 4. forte tunc cum mos

conſecrabimus, quod, chariſſime fili, moleſtè nullo modo ſuſcipias.

Item Leo Papæ primus ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem epiſcopum, epiſt. 82. aliàs 84. c. 6.

¶Clericorum, & ciuium voluntate metropolitanus eſt ordinandus. Cap. XIX.

Anſel. l. 6. c. 19 al. 15 Iuo p. 5. c. 348. Deuſdedit p. 1.

MEtropolitano defuncto, cū in loco eius alius fuerit ſubrogandus, prouinciales epiſcopi ad ciuitatem metropolim † [a] conuenire debebunt, vt omnium clericorum, atq; ciuiū volūtate diſcuſſa ex presbyteris [b] eiuſdem eccleſiæ, vel diaconis [c] optimus [d] ordinetur.

† *al. metropolitanā.*

Item Iſidorus in lib. officiorum.

¶Cum clero, & populo archipresbyteri fiat electio. Cap. XX.

SI in plebibus archipresbyteri obierint, aut pro aliquo reatu exinde eiecti fuerint, archidiaconus, quāta ociùs proficiſcatur [e] illuc, & cum clericis, & populis † ipſius plebis electionem faciat, quatenus dignus paſtor domui Dei conſtituatur, & dum ordinatur, eius prouidentia ipſa plebs cuſtodiatur.

† *al. presbyteris.*

Item ex geſtis Romanorum Pontificum.

In Pontificali Vaticano. in decretis Agathonis, & Tomo. 2. conc. in decretis eiuſdem.

¶Electus in Romanum Pontificem non ordinetur, niſi eius decretum Imperatori primum præſentetur. Cap. XXI.

AGatho natione Siculus, cuius legatione fungens Ioannes epiſcopus Portuenſis Dominico die octauarum Paſchæ in eccleſia S. Sophiæ publicas Miſſas coram principe, & patriarcha latinè celebrauit, hic ſuſcepit diualem † ſecundum ſuam poſtulationem, per quam releuata eſt quantitas, quæ ſolita [f] erat dari pro ordinatione pontificis facienda †; ſic tamen vt ſi contigerit poſt eius tranſitum electionem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, niſi prius decretum generale introducatur in regiam † vrbem ſecundum antiquam conſuetudinem, vt cum eius ſcientia, & iuſſione debeat ordinatio prouenire †. ¶Item Vitalianus natione Signienſis direxit reſponſales ſuos cum ſynodica epiſtola iuxta conſuetudinem in regiam vrbem ad pijſſimos principes ſignificans de ordinatione ſua.

† *al. iuſſionē.*] orig.
† *al. faciendi.*

† *al. regia vrbe.*

† *al. proſperari.*
In Pontific. ingeſtis vitaliani Papæ.

baſ, quoniā loquitur in cōmiſſione curæ animarū, hoc autē c. ſi in plebibus loquitur de cuſtodia vacantis eccleſiæ, quandic vt not. 19. q. 7. cap. nullo. Arch.

Item ex historia ecclesiastica.

¶ Imperator ius habet eligendi Pontificem.
C. XXII.

Pann.l.3.c.131.

HAdrianus Papa Romam venire Carolum Regem ad defendendas [a] res ecclesiæ postulauit. Carolus vero Romam veniens Papam obsedit: ibique relicto exercitu in sancta resurrectione ab Hadriano Papa Romæ honorifice susceptus est. Post sanctam vero resurrectionem reuersus Papiam cepit Desiderium Regem: deinde Romam reuersus constituit ibi synodum cum Hadriano Papa in Patriarchio Lateranẽsi in ecclesia sancti saluatoris: quæ synodus celebrata est a CLIII. episcopis religiosis,& abbatibus. Hadrianus autem Papa cum uniuersa synodo tradiderũt Carolo ius,& potestatem eligendi Pontificem,& ordinandi Apostolicã sedem. Dignitatem quoque patriciatus [b] ei cõcesserunt. Insuper archiepiscopos, & episcopos per singulas [c] prouincias ab eo inuestiturã accipere diffiniuit:& ut nisi a Rege laudetur;& inuestiatur,episcopus a nemine consecretur: & quicunque contra hoc decretum ageret,anathematis uinculo eum innodauit,& nisi resipisceret, bonã eius publicari [d] præcepit.

Item Leo Papa.

¶ Electio Romani Pontificis ad ius pertinet Imperatoris. C. XXIII.

Pann.l.3.c.136.

IN synodo [a] congregata Romæ in ecclesia sancti Saluatoris. Ad exemplum beati Hadriani Apostolicæ sedis antistitis,qui domino Carolo victoriosissimo Regi Frãcorum,& Longobardorum; Patriciatus dignitatem, ac ordinationem Apostolicæ sedis, & inuestituram episcoporum concessit: ego quoque Leo episcopus seruus seruorum Dei cum toto clero,ac Romano populo constituimus,& confirmamus [e],& corroboramus,& per nostram Apostolicam auctoritatem concedimus, atque largimur domino Othoni primo [f] Regi Teutonicorum, eiusq; successoribus huius Regni Italiæ in perpetuũ facultatẽ eligendi successorem [g], atque summæ sedis Apostolicæ Pontifi

1 Ad hoc fa cit, qđ not. Ioan. B. & H. extra de simo. suam. & in fta ead. quia.
2 Ad hoc adde. quod leg. & not. extra de regam dom. constitutus.

ideo aũt petijt a Papa, hanc consuetudinem tolli, quia continebat speciem mali, ut 1.q.1. emendari.

HAdrianus.] CASVS. Desiderius Rex morabatur Papiæ.qui totam Italiam stimulauit: propter quem repellendum Hadrianus Papa fecit Carolum uenire: qui Papiæ dimisso exercitu, Romam iuit. ibique honorifice receptus, Papiam redit: & tandiu eam obsedit,donec Desiderium Regem cepit. Deinde Romam reuersus synodum congregauit, ubi Hadrianus cum centum quinquagintatribus episcopis dedit Carolo potestatem eligendi Papam, & ordinandi sedem Apostolicam, & confirmandi omnes episcopos, & archiepiscopos per prouincias: & quicunque contra hoc priuilegium ueniret, anathema esset: & nisi resipisceret, bona eius publicari præcepit.

a ¶ Defendendas. ¶ Ad hoc tenentur omnes principes, vt 23.q.5. princeps. & si nollent eã defendere, possunt excommunicari.22.q.5 administratores. Ioan.

b ¶ Patriciatus] Vt puniret crimina,& secundum hoc potest intelligi. 2.q.6. omnis oppressus. Et ita iudex ecclesiasticus alij potest committere causam sanguinis. Vel intellige qđ est aduocatus Romæ, ut extra de elect. venerabilem.

c ¶ Per singulas.] Ergo in Francia, & in Hispania vnus 3 est enim Imperator, ut 7.q.1. in apibus: qđ cõcedo, nisi probant se exẽptos ab Imperatore, ut 24.q.8.§. ecce. vnde adhuc de capite suo dabũt tributũ Imperatori omnes, cum nõ probent se exemptos ab Imperatore, ut ff.đ cẽsi. l.vlti. si enim dicunt se nõ subesse Romano Imperio, per consequens dicunt se nõ habere aliquid proprij, ut su. dist.1. ius Quiritũ fateamur 4. ergo Imperatorẽ esse dñm mundi; ut ff.ad legẽ Rhod. deprecatio. Obstat 5 q̃ Reges Hispaniæ cũ non subessent Imperio, Regnum ab ostium faucibus eruerunt.

d ¶ Publicari.] Hic ecclesia publicat bona laicorũ,& qñq; đponit laicos a dignitatibus.11.q.3. præceptum in fi. vel dic q̃ hic docet ecclesia quid fieri debeat. sic 24.q.3. de illicita. & 5 q.vlt. delatori.

IN synodo.] CASVS. In hoc c. cõtinetur, quòd;sicut Hadrianus concessit priuilegiũ Carolo: ita Leo Papa in synodo Romę congregata concessit idem priuilegium Othoni primo, Regi Teutonicorum; & eius successoribus, ut ipse eligat sibi successorem, & ordinet Romanorum Pontificem, & epos & archiepos,ut ab eo inuestiturã accipiant: nisi aliquorum inuestitura cõcesserit Romanis pontificib.vel archiepis: & q̃ cõtra uenerit decreuit excõicationi subiacere, q̃ nisi resipisceret. irreuocabiliter exulat: vel si laicus est, vlt.supplicatio afficie. ¶ Confirmamus.] Arg. q̃ idẽ potest dare.& confirmare 23.dist in nomine.extra de elect.cum inter. Arg.cõtra extra de fi.instr.c.inter dilectos 6.dic. q̃ non põt eodẽ respectu:sed diuersis,ut in d.c.cũ inter.& ff.de iurisd.omn. iud.& qa qñq; ẽt đf dare,id est,datũ ostendere,ut 23.q.5.§ hinc notandum.ff.de testa hęredes §.si quid.

f ¶ Primo.] Non dicas primo Regi, sed primo Othoni, id est,ante quem nullus alius fuit, sic extra de verb.signifi.Ioseph.& ff.de verb.signifi.proximus.

g ¶ Successorẽ.] Hoc speciale fuit contra d.3.q.1.Moyses.

Iudex ecclesiasticus causam sanguinis alii committere potest.

1 Vnus est. Soli intelligitur per singulas, pnincias sui Imperii.
4 Istam gl. sequuntur Cyn.Bart.& Bald. Sali.& Ia.in l.1.col. 2 C de Summa Trin.
5 Adde hic an Reges Fraciç subiiciantur. Imperio, gl. in cap. 1. In prin. de pa. iuram. fir tenet, q̃ sic, Cõmuniter tamen tenetur cõtrarium p̃ text' in cap. per venerabilẽ. extra qui fil. sint legi. Spe. in ti. de app. § nunc tractemus. in princ. Bart.in l.hostes.in 2.col. ff. de cap. & Bal.in d.c.1. de pa. iur. fir.reprobata.ibi glo.& etiã ibi ponit And da Yser. itẽ pro hoc adde cõcor. in apostil.ad Ias.in l 1. C.de sũma Trinit. Idem de rege Hispaniæ glo. magna ad fi.in c & necesse đ dona. int. vir. & vxo. Pan. c. venerabilẽ.col.đ elec. Ias. l. Id qđ apud hostes de le.1.
6 Ibi distinguitur vtrũ esset ibi donatiuum uel confirmatiuum. nam non potest,

Digitized by Google

donare si is donatū erat vt in hac decre in fi. Instit. de donatio. §. nec idē dare, & confirmare simul & semel, nisi ostēdatur cōcessio principalis primo. ff de iudic. iudic L. & quia Arch. Papa dat gladij potestatem.

sic 7. q. petisti. hic patet, ꝙ maximam habet potestatem Papa circa Imperium Sed dic ꝙ tantum in Italia permittit ei facere successorem.

a ¶ Ac per hoc.] Quasi dicat: ex quo in Romana ecclesia hoc permittitur: ergo & in minoribus. Et est argu. ꝙ idē iuris est in membris, quod in capite, vt 16. q. 2. ca. 1. 12. q. 2. cognouimus. & q. 1. præcipimus, & 1. q. 3. si quis episcopus. 24 q. 1. rogamus.

b ¶ Concessit.] Videtur ergo quod imperator possit dare priuilegiū libertatis, ut extra de restitu. in integ. auditis.

c ¶ Sit patricius.] Et sic Papa dat hic gladij potestatem: cuius tamen exercitium ipse nō habet. Io extra de electio. suffraganeis §.

d ¶ Apostolicam.] Sed nunquid Papa posset ei potestatem dare ut deponeret ipsum? sic in hæresi. & de consensu Cardinalium: immo in omnibus se pōt subijcere ei, ut 2 q. 7. nos si.

Imperatores multa ꝙ ediderunt, priuilegia.

e ¶ Exilio.] Nō. ecclesiā posse aliquem mittere in exilium, vt 3 q. 4. hi qui.

f ¶ Afflici.] Cum hęc priuilegia fuerint omnibus successoribus data, quare non vtuntur eis? Respon. ꝙa Imperatores eis renunciauerunt, ut infra. eod. tibi. Item quia per abusum ea perdiderunt, ut infra eod. §. verum. Itē quia ex causa fuerunt eis concessa. vn de cessante causa, ipsa cessauerunt, ut in 1 q. 7. quod ꝙ remedio. Nec obst. qđ hic dr de successoribus: quia hoc intelligendū est de illis successoribus, ꝙ hoc impetrare possunt, ut 23. dist. in nomine.

cem ordinandi, ac per hoc [a] archiepiscopos, seu episcopos, vt ipsi ab eo inuestituram accipiant, & consecrationem, vnde debent, exceptis his, quos Imperator Pontificibus, & archiepiscopis concessit [b]: & vt nemo deinceps cuiusque dignitatis, uel religiositatis eligendi, uel patricium, vel Pontificem summę sedis Apostolicæ, aut quemcumque episcopum ordinandi habeat facultatem absque consensu ipsius Imperatoris. (quod tamen fiat absque omni pecunia) & ut ipse sit patricius [c], & rex. Quod si a clero, & populo quis eligatur episcopus, nisi a supradicto rege laudetur, & inuestiatur, non consecretur. Si quis contra hanc regulam, & Apostolicam [d] auctoritatem aliquid molietur, hunc excommunicationi subiacere decernimus: & nisi resipuerit, irreuocabili exilio [e] puniri, vel vltimis supplicijs affici [f].

Obediendū non est alicui in malo. Excommunicatio an ferat per hęc uerba ptęcipio sub pęna excōmunicationis.

a ¶ In synodo.] *Initium huius capitis uidetur esse istud*: Ad exemplum, &c. *verba autem, quæ antecedunt, ipsa quoque pertinere ad titulum, ut integer titulus ita habeat*: Leo Papa in synodo congregata Romæ in ecclesia Sancti Saluatoris: *Et autem Leo offauus, de quo multa scribit Luitprandus in fine libri sexti, & S. Antoninus par. 2. tit. 6. c. 16.*

Item Gregorius lib. 4 reg. epist. 34. seu cap. 78. ad Constantiam Augustam.

¶ Præcepto principum Maximo remittitur, quod absque auctoritate Apostolica ordinatur.

C. XXIIII.

Poly. l. 1. tit. 5.

SAlonitanæ ciuitatis episcopus, me, ac responsali meo nesciente, ordinatus est, & facta res est, quæ sub nullis anterioribus principibus euenit. Quod ego audiens, ad eundem præuaricatorem, qui inordinate ordinatus est, protinus nisi, ut omnino Missarum solēnia celebrare nullo modo pręsumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem, si hoc fieri ipsi iussissent [g]. Quod ei sub excōmunicationis [h] interpositione mādaui. Qui † contempto me, atque despecto, in audaciam quorundam sæcularium hominum, quibus, denudata sua ecclesia præmia multa præbere dicitur, nunc vsq; Missas facere præsumit, atque

† *al.* Et] orig.

SAlonitanæ.] CASVS. Maximus dicebatur in quatuor deliquisse. Primo, quia per simoniā archiepatum Salonitanæ ciuitatis acquieuerat. Secundo, quia ordinatus fuerat Papa irrequisito, uel eius rōsali. Tertio, ꝙa contra excōicationē a Papa latā sub conditione si diuina celebraret, eo ꝙ si fuerat ordinatus, Missas cantare præsumpsit audacia quorundā sęculariū, quibus multa præmia, sua ecclesia spoliata, dare dicebat. Quarto, ꝙ fornicationis uitio laborabat. Sed ad preces principum Constantinopolitanæ ciuitatis ratam habuit eius ordinationem. Alia uero mala illius indiscussa relinquere noluit: ideoque præcepit sibi, ut Romam uenire non differret: & si non uenerit, districtione canonica ferietur.

a Etiam in atrocioribꝰ, quod ad qd vt. not 36 d. an putatis.

g ¶ Iussissent.] Arg. ꝙ auctoritas maioris excusat 1. vt 14. q. 5. dixit, 28. d. diaconi. 23. q. 5. miles: Ar. cōtra 12. q. 2. fur. rece. c. 1. Arg. cōtra extra de iure patro. relatū. in fin. & de sagittariis. c. vno ubi de hoc. H. dicit ꝙ si talis prohibitio fiat a canone, nō fit excōicatio per illa verba, ut 30. distin. per totum. secus si ab homine 2. quia canon mitius agit, quam homo, ut 26. q. 7. alligant, & ff. de arbit. Celsus. Alij dicunt, ꝙ refert an diffiniendo illa verba proferantur; ut tunc per ea fiat excommunicatio an constituendo ius, & tunc non fiat excommunicatio per illa uerba. Sed hęc ueritas est, ꝙ illa uerba non hēnt uim sententiæ, sed tantum comminationis, ut C. commina. epistolas, per totum. Hoc autem scias, ꝙ sub conditione potest quis excommunicari: & taliter hoc intelligo latam sententiā: unde existente conditione ligat excōicatio, & nō prius: & tamē a tali excōicatione potest appellari. licet H. contrariū scripserit, ut extra de app. præterea 2. & hoc ideo, quia excōicatio tunc non trahit secum suam

2 Quia tunc est legatus, vt hic. & extra de appe. præterea, & de eo. q fur. ordi. rece. c. 1. secundum Lau. qui hic sequitur hāc sententiam Hug.

Excommunicari pōt quis sub cōditione,

Digitized by Google

suam executionem, quia non cadit, nec venit dies ante existentium conditionē, vt ff. de ver. sig. cedere. Sed qd si excommunicans moritur priusquā existat conditio? tunc dico excōicatum qū extat conditio; & ita aliquis excommunicatur a mortuo 1. Vtrum autem conditione existente

Excōicatur quis a mortuo.
1 Arg. contra 27. q. 1. c. 2. in prin.

ad me venire, secundùm iussionem dominorum noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorū obediens, [a], eidem Maximo, qui me nesciente ordinatus est, hoc, quod in ordinatione sua me, vel responsalem meum prætermittere præsumpsit, ita ex corde laxaui [b], ac si me [c] auctore fuisset ordinatus. Alia vero peruersa illius, scilicet mala corporalia, quę cognoui [d], vel quia cum pecunijs est electus, vel quia excommunicatus Missas facere presumpsit, propter Deum irrequisita relinquere non possum. *& infra.*
¶ Et si ad me me diu venire distulerit, in eo exercere districtionem canonicam nullo modo cessabo.

Item ex concilio Toletano. 12. c. 6.

¶ In electione episcoporum, principis desideratur assensus. Cap. XXV.

† *Dum*]orig in quo hæc oratio pendet ab alio principio.

CVm † longe lateq. diffuso tractu terrarum, commeantium impeditur celeritas nunciorum, quo aut nōn queat regis auribus decedentis præsulis transitus innotesci, aut de successore morientis episcopi libera principis electio prælolari; nascitur sępe, & nostro ordini de relatione talium difficultas, & regiæ potestati [e], dum consultum nostrum pro subrogandis pontificibus sustinet, innumerosa † necessitas. Vnde placuit omnibus pontificibus Hispaniæ, atq. Galliciæ † [f], vt saluo priuilegio [g] vuiuscuiusq. prouinciæ, licitum maneat [h] deinceps Toletano pontifici, quoscumque regalis potestas elegerit, & iam dicti Toletani episcopi iudicium dignos esse probauerit, in quibuslibet prouincijs, & in præcedentium sedibus præficere præsules, & decedentibus episcopis [i] eligere successores; sic tamen, vt quisquis ille fuerit ordinatus, post ordinationis suæ tempus infra [k] trium mensium spatium proprij metropolitani præsentiam visurus accedat.

† *al. iniuriosa.*
† *al. Gallia.*

Electiones quoq; summorū Pontificum, atque aliorū infra præsulum quondam Imperatoribus repræsentabā

CVm longe.] CASVS. Consuetudo erat in Hispania, q̄ quoties moriebatur ep̄s, omnes ep̄i comprouinciales congregabantur, vt regi de obitu præsulis significarent. Sed quia qñq; nunciorum impediebatur celeritas, ita q̄ sine magno incōmodo electio principis non valebat expectari: & si recederet, oportebat eos iterum cōuenire ad consecrationem electi, & sic eis difficultas maxima incumbebat: similiter, et regi imminebat difficultas, cū alijs negotijs impeditus nō posset tam cito consulto ep̄orū rūdere, quod cōsultū numerosa necessitas expectabat: iō placuit omnib. ep̄is Hispaniæ. vt archiepiscopus Toletanus haberet potestatē cō firmandi, & ordinādi in quibuslibet prouinciis ep̄os, q̄ regalis potestas eligat saluo priuilegio cuiuslibet prouinciæ: ita tamen vt quicūque fuerit ordinatus, post suam ordinationem intra spatium trium mensium proprio archiepiscopo se præsentet.

e ¶ Potestati.] Nihil tamen hic regi subtrahitur, quia sicut prius eligebat, ità & modo post priuilegium Toletano ep̄o concessum B.

f ¶ Atque Galliciæ.] connumerat hic Galliciam Hispaniæ, cū tamē sit pars eius, & ita pars connumerat suo toti. sic infra ea. ego. & C. de excusa. exactores. vbi dr̄ oneribus & tutelis.
ADDITIO. cum tamen omnis tutela sit onus. & ita ius non respicit talem connumerationem. Vel locus est: sicut ilo quuntur peregrini. vel non est pars eius, secundum Laur.

g ¶ Priuilegio.] Idest, iure. sic 9. q. 3. saluo 3. ff. quib. mod. pig. uel hypo. sol. si debitor. §. 1. potius ergo onus q̄ ius primatiæ concessum fuit huic Toletano episc. cum enim rex eligeret olim de consilio omnium episcoporum, hoc consilium conceditur ei hic.

h ¶ Maneat.] Arg. propter loci & temporis difficultatem electionem neri à quo non debeat: sic extra de iure pat. si verò. & 24. q. 1. pudenda. 93. dist. iuxta.

i ¶ Episcopis.] Id est, à rege electos consecrare, & confirmare.

K ¶ Infra.] dist. 93. iuxta extra de iure pat. si. verò infra 65. dist. si quis contra sed non est contra. 4.
ELECTIONES. CASVS iste §. respicit proximum cum longe. Non solum in Hispania eligebantur episcopi per reges, sed etiam electiones summorum pontificū & episcoporum quondam Imperatoribus repræsentabantur, sicut factum est de Ambro. & Greg. Vnde appa-

existente intelligatur retro fuisse excommunicatus, per id quod legitur. ff. qui pot. in pign. hab. l. potior. & ff. de manumiss. test. Neratius. Vel tantum a tempore conditionis extantis, per id quod est. ff. de ędil. edi. bouē §. fi. sub cōditione. disputationi relinquo. Ioan. Ego credo, q̄ à die existentis conditionis, per decre. illā, præterea. extra de appel. B

a ¶ Obedients.] Hoc dicit ex humilitate, quia ei p̄cipere non poterant. H.

Ep̄s an possit iniuriam sibi factam remittere.

b ¶ Laxaui.] Not. episcopū remittere posse q̄ ad ipsum spectant, non quæ ad Deū 2, arg. 23. q. 4 si is qui prælatus. Sed nonne, quæ fiunt in persona episcopi, vel alterius prælati, fiunt in contemptum ecclesiæ, & ideo in Deum? vtique: sed principaliter in prælatum, supra. dist. 45. & qui emendat. & 23. q. 4 inter.

2 Adde ad hanc gloss. tex. in l. si qs in hoc sua Authē. C. de san. epis.

c ¶ Ac si me.] Arg. q̄ rauhabitio sequens facit aliquid legitimum, quod ab initio factum fuit illegitime, extra de iure pat. cura. 18. q. 2. de monachis. 9 q. 2. Lugdunē.

d ¶ Cognoui.] Per auditum 2. q. 5. quanto. 22. q. 3. hoc videtur. non tanquam iudex, 2. q. 1 §. quando.

3 Et sic nota, q̄ cōsentit aliqd saluo iure suo.

4 Sub. immo potius concordat, cum hic dr̄ intra tr̄ium mensiū, &c. in duobus mensib. impletis. quod idem est secundum Io.

ret laicos ab electione non esse excludendos. Hanc uero contrarietatē soluit Gratianus, dicēs q laici non debent vocari ad electionē faciendam, sed ad præbendum electioni consensum. Nam clericorum est eligere, & populi consentire, sicut supra in cap. nosse. in fi. Et q laici vocētur ad electionē, nō ut eligant, sed vt cōsentiāt electioni, probat per duo sequētia capitula, quorum primum patet.

a ¶ Et beati Gregorij.] Non in hoc uolumine, nisi arg. su. ead. Agatho.

b Stephani. supra dist. nosse.

Vota.] CASVS Dicitur in hoc cap. quæ debeant in electione concurrere: scilicet conuenientia, & consensus ciuiū. bona fama populi, maiorum laicorum arbitriū & uoluntas & electio clericorum, & subscriptio.

c ¶ Vota] idest, cōniuentia & consensus, vt su. distin. 24. episcopus.

d ¶ Ciuium] Nō rusticorum extra ciuitatem consistentiū.

e ¶ Honoratorum.] Scilicet maiorum d populo, & clero. su. ea. Hadrianus in fi.

f ¶ Arbitriū] sup. dist. 23. c. 1. 24. dist. c. nullus.

g ¶ In ordinationibus] i. electionib.

h Ordinis consensus.] Quia dicitur ordō cerdonum, pelliparioru, vel alterius corporis.

i ¶ Et plebis.] Nomine plebis cēsēt illi, qui nō sunt collecti ad aliquod corpus i faciendum: de quo corpore habes. ff. q cuiuiq. vniuer. l. 1. & est ad hoc bonū simile. C. d episco. aud. l. iubemus.

PRINCIPIBVS. Hæc est tertia pars huius dis. i qua redditur rōnū, quare uocabant princeps ad electiones. Archid.

CASVS: Hic duplex ratio redditur, quare quondam Regib. & Imperatorib. electiones repræsentabantur, s. vt nullus hæreticorū & schismaticorum electioni cōtraueniret, pro quibus sæpe ecclesia periclitabatur, & ut ipsi principes tanquam filij de uotissimi consentirent in electum, quem sibi viderint in patrem eligi: sicut de Ambro. fecit Valentinianus. Et quod principes interessent propter hæreticos, & schismaticos, probat per sequens capitulum.

K Legibus. 23. q. 7. c. 1. & dist. 8. quo iure.

Plebis nomine q censeantur.

s De hoc le. & no. extra de excess. prælat. delicta. & q Innoc. extra, de off. ord. cum ab ecclesiarum.

tur: sicut de electione beati Ambrosij, & beati Gregorij legitur. Quibus exemplis, & præmissis auctoritatibus liquidò colligitur laicos non esse excludēdos ab electione, neque principes reiciendos ab ordinatione ecclesiarū. Sed quod populus iubetur electioni interesse: non præcipitur aduocari ad electionem faciendam, sed ad cōsensum electioni adhibendum. Sacerdotū n. (vt in fine superioris capituli Stephani [b] *Papæ legitur) est electio: & fidelis populi est humiliter consentire. Desiderū ergo plebis requiritur, vt clericorū electioni concordet. Tunc n. in ecclesia Dei rite præficietur antistes, cum populus pariter in eū acclamauerit, quem clerus communi voto elegerit.*

Sup. ead. c. not. se.

Vnde Cœlestinus Papa ait ad epōs Galliæ, epist. 2. c. 5.

¶ Plebis non est eligere, sed electioni consentire.

Cap. XXVI.

CLeri, plebis, & ordinis consensus, & desiderium requiratur.

Sup. dist. 61. ca. nullus. Poly. l. 2. ti. 1. & cæteri, ut sup.

Item Leo primus ad episcopos Viennensis prouinciæ, epist. 87. al. 89. [Sed paulo aliter, & copiosius.]

¶ De eodem. Cap. XXVII.

VOta [c] ciuium [d], testimonia populorū, honoratorū [e] arbitrium [f], electio clericorum in ordinationib. [g] sacerdotum expectantur. *& infra.* ¶ Per pacem, & quietem sacerdotes, qui præfuturi sunt, postulentur: teneatur subscriptio clericorum, honoratorum testimonium, ordinis consensus [h], & plebis [i].

3 Principibus verò, atque Imperatoribus electiones Romanorum Pōtificum, atque aliorū episcoporū referēdas usus, & constitutio tradidit pro schismaticorum, atq. hæreticorum dissensionibus; quibus nonnunquam ecclesia Dei concussa periclitabatur. Contra quos legibus [k] *fidelissimorū Imperatorū frequenter ecclesia munita legitur.* ¶ *Repræsentabatur ergo electio Pontificū catholicorum principibus, vt eorū auctoritate roborata nullus hæreticorum, vel schismaticorum auderet contrariare, & vt ipsi principes, tanquam deuotissimi filij in eum cōsentirēt, quem sibi in patrem eligi viderent, vt ei in omnibus suffragatores existerent: sicut Valētinianus beato Ambrosio supra legitur dixisse: [Noli timere: quia & Deus, qui te elegit, semp te adiuuabit, & ego adiutor, & & defensor tuus, ut meum ordinem decet, semp existā.]*

sup. c. Valentinianus.

Vnde Stephanus Papa statuit, dicens.

¶ Præsentibus legatis Imperatoris ordinetur Pontifex Romanus. Cap. XXVIII.

QVia sancta Romana ecclesia, cui auctore Deo, præsidemus, à pluribus patitur violentius, Pontifice

Pann. l. 3. c. 1. §. Stephanus Papa.

QVia.] CASVS. Romana ecclesia sæpe patiebat molestias in obitu Papæ, & in electione successoris, quia

quia nuncii Imperatoris defuerant: ideo statuit Stephanus, ꝙ electio Papæ non fieret nisi præsente populo, & Senatu, & Imperatore, vel eius legatis: scandala remoueantur, & eis præsentibus consecretur: & nullus audeat extorquere iuramenta, vel promissiones, nisi quæ fuerint

obeunte; quæ ab hoc inferuntur., quia absque Imperiali notitia Pontificis fit consecratio: nec canonico ritu, & cõ suetudine ab Imperatore directi intersunt nuncij, qui scãdala fieri vetent, volumus vt cum instituendus est Pontifex conuenientibus episcopis, & vniuerso clero eligatur præsente [a] Senatu, & populo, qui ordinandus est; & sic ab omnibus electus præsentibus legatis Imperialibus consecretur; nullusq; sine periculo sui iuramẽta [b], vel promissiones aliquas noua adinuentione audeat extorquere: nisi quæ antiqua exigit consuetudo [c]: ne vel ecclesia scandalizetur, & Imperialis honorificentia minuatur:

4 *Verùm quia Imperatores quandoq; modum suum ignorantes non in numero consentientium, sed primi distribuentium, imò exterminantium esse voluerunt, frequenter ẽt in hæreticorum perfidiam prolapsi catholicæ matris ecclesiæ vnitatẽ impugnare conati sunt; ideo sanctorum Patrum statuta aduersus eos prodierũt. vt semet electioni non infererent: & quisquis eorum suffragio ecclesiam obtineret; anathematis vinculo innodaretur: sicut scriptura quoque diuina dicit, quod Ezechias dissipauit excelsa [d] & contrimit statuas, & succidit lucos, & fregit serpentem æneum, quem fecit Moyses, videlicet, quia illum serpentem Deus fieri iusserat, ne serpentina morte populus interiret, ideo [e] ipse populus colere, & venerari eum cœperat: & idcirco destruxit [f] iste, quem iubẽte Deo fecerat ille: Ac per hoc magna auctoritas ista est habenda in ecclesia; vt nonnulli ex prædecessoribus, & maioribus nostris fecerunt aliqua, quę illo tempore potuerunt esse sine culpa, & postea vertuntur in errorem, & superstitionem, sine tarditate aliqua, & cum magna auctoritate a posteris destruantur [g]. postremo præsentibus legatis Imperatorum, & inconsultis, electiones Romanorum Pontificum leguntur celebratæ & tandem videm Imperatores religioso mentis affectu præfatis priuilegiis renunciauerunt, multa insuper donaria ecclesiæ conferentes.*

Vnde Gregorius a scribit.

4. Reg. 18.

extra de simon. tuam & facit ad hoc ꝙ consuetudo fuit non dedictum. quod alias esset de iustum. 32. q 4. obstatur. Ad idẽ habes argu. opt extra de tẽp ord cap. 2. ibi videas Arch.

VERVM. Hæc est quarta pars huius dist. in qua dicitur, quare principes postea fuerut prohibiti, scilicet, quia impedimentum præstabant: & quia ipsi renunciauerunt Ioan. de Fan.

CASVS. Dictum est supra in cap. quæ quod constitutio facta fuit quondam, quod Imperatores deberent interesse electioni papę & episcoporum, vt supra. patet in multis cap. Nunc vero dicit Gratianus in hoc. §. ꝙ postea statutum fuit contrarium pp tres rationes. Prima ratio est, qa Imperatores abutebant priuilegio suo; quia non solum contentire volebant, sed etiã electionibus se ingerebant. Secunda ratio fuit, quia in hæresim labebantur, & sæpe ecclesiam impugnabant. Et ꝙ Apostolici potuerunt in contrarium statuere, & destruere constitutiones, quas antecessores fecerunt pro bono, probat exẽplo Ezechiæ, qui serpentem æneum, quẽ fecerat Moyses pro liberatione populi, de

Iutãdum ne est de indemnitate ecclesiæ ante electionem. Consuetudo an possit inducere, vt aliquid recipiatur in spiritualibus.

fuerint de antiqua consuetudine.

a ¶Præsente.] Infra 79 dist. nullus.

b ¶Iuramenta.] Videatur ergo, quod ante electionem non sit præstandum iuramentum de indemnitate ecclesiæ, vt, 8. q. 3 Attaldus & su 28. dist. Syracusanæ. præsumetur enim hac ideo facere vt eligeretur Dicunt tamẽ quidam, ꝙ si est, consuetudo, quod præstetur, præstari potest: & sic intelligunt qđ dicitur hic in fi. Quid tamẽ iuris sit de hoc, habes 8. q. 3. in summa.

c ¶Consuetudo.] Per hoc videtur, quod in spiritualibus seruanda sit consuetudo in recipiendis muneribus 1. vt su. ea. Agatho. & in auth. de sanct episco. §. 4. coll. 9. & 1. q. 1 q̃litum. & 9. q 3. cõquestus & extra de simo. ad apostolicam Arg contra extra de simon. cum in ecclesiæ. & c. sicut. Ad hoc dicunt quidam, quòd licitum est aliquid petere, in spiritualibus, sed non pro spiritualibus, vt non petatur pro consecratione, sed pro consuetudine. Vel dic quod si consuetudo illa pietatem continet, non potest peti: tamen superior cogere potest, vt

1 Quia hoc assertiue ponunt. Ioa. B. & Hosti.

struxit. cum populus illum coleret: sicut Deum Tertia ratio est, quia Imperatores suis priuilegiis renunciauerunt: & postea electiones Apostolicorum celebratæ sunt præsentibus & inconsultis legatis Imperatoris: quod probat sequens capi.

d ¶Excelsa.] idest, templa idolorum in excelsis posita.

e ¶Ideo.] Quia iussu domini factus erat: & quia cum respicientes, liberabantur.

f ¶Destruxit.] Hic Ezechias commendatur ex destructione imaginis, quæ erat occasio superstitionis. quare ergo Massiliensis episcopus condemnatur, qui destruxit imagines, in quibus populus idololatriã committebat. vt de consec dist. 3. perlatum? Dic ꝙ serpẽs ille fuit tẽporalis ad sanandu vulnera. vnde cessante causa cessare debuit effectus: sed causa imaginum perpetua est, vt habeatur in eis memoria Dei.

Ezechiæ cõmendatio.

g ¶Destruantur.] Argu successores debere mutare facta & instituta prædecessorũ etiã bona, si viderint esse ea pernitiosa exẽplo. 7 q. 1. vidẽtes. 15. q. 1 c. & 96. dist.

Successores, prædecessorum statuta mutare possunt.

Digitized by Google

bñ. in fi. d. 68. choriepiſcopi, & extra de cec. ſuggeſtum: vbi eſt arg. ꝙ priuilegium quod eſt exemplum mali. remouendum eſt. Inſt. vi bon. rap. §. ſed nedum talia.

CVm Hadrianus.] CASVS. Hadrianus ſecundus ab eccleſia ſanctæ Mariæ maioris deportatus eſt a clero & populo & proceribus certatim ad patriarchiũ Lateranenſe. quod audientes nuncii Ludouici Imperatoris, moleſte tulerunt ꝙ cum præſentes eſſent, vocati non fuerunt: qui audientes ꝙ nõ fuit factum in contẽptum eorum, ſed ad cautelam futuri temporis, omnẽ indignationem medullitus ſedauerunt, & acceſſerunt humiliter ad ſalutãdum electum. a ¶Traheretur.] Debet enim ire quaſi inuitus. vt argum 1. q. 6. ſicut is. C. de epiſc. & cler. ſi quẽquã. ſic enim appellant quaſi proprio nomine: & quia portat Papa in manibus, ne offendat ad lapidem. b ¶Tẽporis.] Nota quę nõ ſunt mala, interdum debẽt omitti, ne ſint exẽplo pernicioſa, vt ſupra di. 23. in nomine. ſupra di. 22. dẽique. 12 q. 2. liberti. 2 q. 7 accuſatio. & 30 q. 1. c. 1. inſtitu. vi bon. rap. §. ſed nedum.

c ¶Et ad ſalutãdũ.] Arg. eos conſentiſſe electioni ex quo interfuerunt, & eũ ſalutauerunt, & nõ reclamauerunt, ſic extra de his quæ fi. à ma. par. cap. ex ore. in fi. & extra de priuile. cũ olim. in fi. & extra de ſent. excõ. ſi aliquando 1. & eo ipſo ꝙ qs ſalutat alium, videtur cõſentire ei, vt 24. q. 1. omnis. Sic ex eo ꝙ quis non vult ſalutare alium. præſumitur inimicus, vt extra de offi. dele. cum ſuper. in parte deciſa. & eo ipſo, ꝙ Stephan' dixit perlegatur. intelligitur cõtenſiſſe, vt 97. diſt. bene, ſic inf. de cõſec. diſt. 2. pacem.

Electum ſalutans electioni eius præbet conſenſum.

1 Ad hoc facit quod le. & not. extra de præbend. dilecto in gl. ad hoc vi debatur. Sed põt dici, ꝙ ibi epiſcopus ignorabat illũ minus canonice fuiſſe receptum: & ideo non obfuit argu. ff. de interrog. ac. de ætate. §. vlt. Archi.

¶Inconſultis legatis Imperatoris Hadrianus. II. ad Pontificatum eligitur. Cap. XXIX.

CVm Hadrianus ſecundus ad Romanum Pontificatũ ab eccleſia Dei genitricis Dominæ noſtræ, quæ dicitur ad præſepe, traheretur [a] ad Lateranẽſe patriarchium: certatim à clero, & proceribus, & plebe deportatus eſt. Quod audiẽtes miſſi Ludouici Imperatoris moleſte tulerunt, indignati ſcilicet, quòd dum præſentes eſſent, non fuerunt inuitati, nec optatę à ſe futuri præſulis electioni intereſſe meruerunt. Qui accepta ratione, quòd non cauſa contemptus Auguſti, ſed futuri temporis [b] proſpectu omiſſum hoc fuerit † (ne videlicet legatos principum in electione Romanorum præſulum expectandi mos, per huiuſmodi fomitem ino leſceret) omnem indignationem medullitus ſedauerunt, & ad ſalutandum [c] electum etiam ipſi humiliter acceſſerunt β.

Iuo p. 5. c. 16.

† Concor. text. in l. ſi exhæredatus. & in l. ſi apponas. §. 1. de inoffic. teſtam.

a ¶Gregorius.] *Hoc autem citabatur ex Gregorio quarto, cuius eſſe non poteſt, cum Hadrianus ſecundus, de quo hic mentio fit, poſterior ſit Gregorio quarto. In pontificalibus verò manuſcriptis inter geſta Hadriani ſecundi, itemque in collectione manuſcripta decretorum Romanorum Pontificum in decretis eiuſdem Hadriani ſecundi habetur*

β ¶Acceſſerunt.] *In iiſdem pontificalib. hac continenter ſequuntur:* Audiens hoc Ludouicus Imperator Chriſtianiſſimus: mox Imperialem ſcribens epiſtolam, cũctos Romanos, qui dignum tanto peregiſſent officio præſulem collaudauit: per quam epiſtolam videlicet innotuit, nulli quidpiam. præmij pro conſecratione Romani Pontificis quoquomodo pollicendum, cum ipſe hanc non ſuorum ſuggeſtione, ſed Romanorum potius vnanimitate ardẽtiſſime cuperet prouenire, maxime cum reddi, quæ ablata fuerant, non auferri à Romana eccleſia vel deperire quidquam ſe diceret anhelare.

Item pactum conſtitutionis Imperatoris primi Ludouici cum Romanis Pontificibus.

¶Electio Romanorum Pontificum à Ludouico conceditur Romanis. Cap. XXX.

EGo Ludouicus Imperator Auguſtus ſtatuo, & concedo per hoc pactũ confirmationis [d] noſtræ tibi beato Petro principi Apoſtolorum, & per te Vicario tuo domino Paſchali ſummo Pontifici, & vniuerſali Papę, & ſucceſſoribus eius in perpetuum; ſicut à prædeceſſoribus noſtris vſque nunc in veſtra poteſtate & ditione tenuiſtis, & diſpoſuiſtis Romanam ciuitatem cum ducatu ſuo, & ſuburbanis, atque viculis † [e] omnibus & territo-

S. Anteninus p. 2. tit. 16. c. 1. §. 2. volater. l. 3. Anſel. l. 4. c. 35. Iuo p. 5. c. 51.

† al. villulis.

E Go Ludouicus] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. in prima parte dicit ꝙ Imperator Ludouicus conceſſit & confirmauit Paſchali & eius ſucceſſoribus Romam cum toto ſuo Ducatu & territorio in perpetuum tenere, & habere quietè, ſicut ſui anteceſſores quietè poſſederũt. In ſecunda parte dicitur, ꝙ qñ Papa de hoc mundo migrauerit, nullius electionem ſucceſſoris cuiuſcunque ſit gentis impediat, vel electionib. contradicat ſcilicet Cardinalibus: ſed eo electo & conſecrato nuncij dirigantur ad Regem Francorum ad pacem, & amicitiam inter eos ſociandam. Secunda pars incipit ibi. Idem quando diuinæ. Sequens cap. patet.

d ¶Confirmationis.] Argu. quod aliquid ſimul datur & confirmatur, vt no. ſup. ea. in ſynodo.

e ¶Viculis.] Ideſt Villulis. ff. ad muni. qui ex vico nec poſſet

poſſet Imperator illam donationem reuocare. nam dicit, lex, q̃ ſola immenſitas eſt menſura rerum donatarũ in eccleſia. C de ſacroſan. eccl. authen. ſed hodie immo nec concedit hic: ſed conceſſa confirmat. nam omnia hæc & alia plura iam prius fuerant eccleſiæ conceſſa. inf. 96.

inf. 96 diſt. Conſtantinus. Itẽ ea Imperator poteſt alienare res imperij, ut ff. de leg. 1. apud Iulianũ. §. vl. Itẽ quia per hanc conceſſionẽ non leditur imperiũ, ex quo res redit ad primum ſtatum, ut ff. de pac. ſi unus. §. pactus. & 35. diſt. ab exordio. nõ ob 12. q. 2. non liceat. quia ille non poterat legẽ imponere ſuo ſucceſſori extra de elect. innotuit.

Imperator imperij res alienare poteſt.

1 Ad hoc facit opt q̃ le. & no. 16. qõ. 3. placuit 1 ſecundum Ioan.

rijs [a] eius montanis, & maritimis littoribus, & portubus ſeu [b] cũctis ciuitatibus, caſtellis, oppidis, ac villis in Thuſciæ partibus. *Item infra.* ¶ Quãdo diuina vocatione huius ſacratiſſimæ ſedis Pontifex de hoc mundo migrauerit [c]; nullus ex Regno noſtro, aut Francus, aut Longobardus, aut de qualibet gente homo ſub noſtra poteſtate cõſtitutus, licentiam habeat contra Romanos aut publice, aut priuatim veniendi, aut electionem faciendi, nulluſq; in ciuitatibus, aut in territorijs ad eccleſiæ beati Petri apoſtoli poteſtatem pertinentibus aliquod malum, ꝓpter hoc facere præſumat: ſed liceat Romanis cum omni uenerationе, & ſine qualibet perturbatione honorificam ſuo Põtifici exhibere ſepulturam, & eum, quem diuina inſpiratione, & beati Petri intercẽſſione omnes Romani [d] vno conſilio, atque concordia ſine qualibet promiſſione ad Pontificatus ordinẽ elegerint, ſine aliqua ambiguitate, vel contradictione more canonico conſecrare, & dũ conſecratus fuerit; legati ad nos, uel ad noſtros ſucceſſores Reges Francorum [e] dirigantur; qui inter nos, & illam amicitiam, & charitatem, ac pacem ſocient.

Ciuitatis appellatione in eius territoria nõ comprehenduntur.

[*Item Leo quartus Lothario, & Ludouico Auguſtis.*]

¶ Electio, & conſecratio Romani Pontificis non niſi iuſtè, & canonicè fiat. PALEA, Cap. XXXI.

Papæ electio olim ꝑ triduũ differebatur.

5. Antoninus ibidem.

INter nos, & vos pacti ſerie ſtatutum eſt, & cõfirmatũ, quòd electio, & conſecratio futuri Romani Pontificis non niſi iuſtè & canonicè fieri debeat.

[*Item conſtitutio a primi Henrici, & primi Othonis cum Romanis pontificibus.*

¶ Ab Imperatore, vel nuncijs eius, electioni Romani Pontificis nullum obſtaculum generetur. PALEA. Cap. XXXII.

Anſ. 4. ca. 37. & l. 6. cap. 7. luo p. 5. c. 52.

COnſtitutio primi Henrici, & primi Othonis cũ Romanis Pontificibus. Vt nullus miſſorum noſtrorum cuiuſcunque impeditionis argumentum in electione Romani Pontificis cõponere audeat, omnino prohibemus. *Item*. In electione Romanorum Põtificum neque liber, neque ſeruus ad hoc venire præſumat, vt illis Romanis, quos ad hanc electionem per conſtitutionem ſanctorum Patrum antiqua admiſit conſuetudo, faciat aliquod impedimentum. Quòd ſi quis contra hanc noſtram cõſtitutionem facere] præſumpſerit, exilio tradatur.

In legib. Longob. l. 5. titu. de Pontifi. leg. 3.

Abeſt a Grat. & luo.]

Imperium Franci primo, deinde Theutonici, habuerunt. 2 Nota hic, q̃ tunc Frãciam tenebat Romanus Imperator.

a ¶ Conſtitutio] Ex *antiquo exemplari Gratiani reſtitutus eſt hic titulus: in quo exemplari poſt titulum ipſum, interpoſita rubrica, incipit caput.* vt nullus &c. *vt etiam apud Iuonem. Verũ, quia receptum eſt. vt initium huius capitis ſũ à dictione,* Conſtitutio *relicta ſunt hæc verba etiam in principio ipſius. Extat verò hoc capitulum vetuſtis quoque exemplaribus, in quibus palea eſſe non ſolent.*

b ¶ Seu] Hæc dictio ſeu, potius auget donationẽ, quã diſiũgat inter res donatas, ut ff. d aur. & argu. leg ſi quis ita.

c ¶ Migrauerit.] Olim etiam nullus audebat tractare de electione Papæ ante tertiũ diẽ poſt ſepulturam ptæmotui, vt inf. di. 79. nullus, ſed per contraria m conſuetudinem hoc hodie abrogatum eſt. ADDITIO. Idẽ ſentiunt hic Hug. & l. quorum fuit hæc gl. d ¶ Oẽs Romani.] nota ꝙolim omnes Romani intererant electioni ex conſuetudine. inf. c. proxi. &c. ſeq.

e ¶ Frãcorum.] Not. imperium prius Frãcorum 2 fuiſſe: ſed poſtea Theutonici virtutib. promouerũt imperiũ, vt 28. q. 1. §. ex his in quos hodie translatũ eſt imperium. extra de elec c uenerabilem.

COnſtitutio] CASVS Dñ hic, q̃ primus Hẽricus, & primus Otho cõſtituerunt cum Romanis pontificibus, ut nullus eorum nuncius, vel alius cuiuſcũque ſit gentis vel cõditionis i electione Romani pontificis audeat contradi

cere, & qui contradicere voluerit, exilio perpetuo tradatur.

TIbi domino. CASVS. In hoc cap. continetur qualiter Otho iurauerit fidelitatem Ioanni Papæ per suum procuratorem: in quo dicitur, q̃ in 8. c. tenetur.

a ¶ Tibi domino.] arg. q̃ qui feudũ recipit ab ecclesia, iuramẽtum fidelitatis non solum ecclesiæ, sed etiã prælatis præstare debet, vt extra de iureiurã. Ego. N. episcopus. 1 sup. dist. 23. quanquã. & 22. q. 5. ã forma, immo etiam ipsi capitulo, vt extra de ver. sig. cum clerici. cum ipsi sint pars corporis sui, vt 16 q. 1 si quis cum 2. Non ob. extra de simo. ex diligenti. quia ibi non erat ius feudi, de quo iure plene habet in cõstitutione Friderici, de feudis. b ¶ Et iurare.] No. q̃ œconomus, siue syndicus iurat in animã ꝓpriã: ext de iura c. in pertractãdis, sed ꝓcurator iurat in animam dñi, vt hic, & 100. distin. optatum. & 17. q. 4. metuẽtes & extr. de offi. leg. nouit. in parte decisa. Fit autem hoc iuramẽtum sub talibus verbis. Ego iuro in animam dñi mei, q̃ ipse hoc seruabit 3. Vel sic iurat. Dñs meus iurat per me q̃ hoc seruabit: sic ipsum Deus adiuuet. Sed qualiter obligat aliqs alium per iuramẽtũ, cõtra id, quod legit Instit. de inuti. stip. §. si quis alij? Sed dic, q̃ dominus semet obligat, sed ꝓ aliũ, vt extra de sent. excom. mulieres. ff. de admittitur. ita autem §. gessisse. Sed quid si dominus reuocet mandatum 4. nunquid intelligitur obligatus per tale iuramentum? ita, si non peruenit reuocatio ad procuratorem, sicut id quod facit iudex, tenet, donec ignorat reuocatum mandatum, vt extra de appell. si duob. & ratione ignorantiæ tenet sñia, vt 3. q. 7. §. tria in princip. & 9. q. 3. ordinationes ff de offic. præsi. si forte. ff. de ꝓcur. si procuratorem. in fi. ff. mand. si mandassem. loan. Si autem lis esset contestata, oporteret quòd reuocatio peueniret ad iudicem uel aduersarium: alioquin firmum est quod fit cum procuratore, vt extra de procura. mandato. Si autem non sit lis contestata, uidetur sufficere si reuocatio peruenit ad procuratorem, ut dicit expresse decre. extra de procu. ex insinuatione. & cap sequen. B. Sunt tamen speciales casus, in quibus requiritur perseuerantia: sicut cum matrimonium contrahitur per nuncium. si dominus reuocat mandatum, non dico dominum obligatum, licet nuncius ignoret reuocatum 5. & cum pater mandat filio, ut aliquem manumittat. ff. de manu. vind. si pater. & hoc ideo, quia pater & filius censentur vna persona, vt 35. q. 8. §. hac auctoritate Ioan.

c ¶ Meo.] Aliàs, meorum: sed quam cautionem potest de hoc facere, q̃ sui non dent damnum, cõtra id ff. com. mod. ad eos? Vel qualiter potest se obligare ad alienũ factum, contra id Insti. de inuti. stip. §. si quis alij? nec enim tenetur quis de facto familiæ suæ, si ipse non mandauit, nec ratum habuit, vt 1. q. 4. quia præsulatus. ext. de restit. spol. cum ad sedem. ff. de vi, & vi arma. l. 1. § ait prætor. Sed dic, q̃ intelligitur obligasse. 6. se curaturum, ne ab eis damnum daret. 22. qõ. 5. de forma, sicut est cũ quis promittit aliũ sisti in iudicio: tantùm ad hoc tenetur vt operam det quã potest. ff. de verb. oblig. quoties quis. Sed litera illa, meorũ, non est in libro meo. loan.

S Acrorum.] CASVS. Carolus, & Ludouicus constituerunt, ut episcopi à clero. & populo de sua dioecesi eligerẽtur ob vitæ meritũ, & sapiẽtiores remota acceptione munerum & personarum: quatenus uerbo & exẽplo suis possint prodesse subiectis.

d ¶ Per electionem.] Hoc nomen propriè, & impropriè sumitur hic cum illis genitiuis, cleri & populi: argum. ff. commo. si vt certo. § commodatum.

e ¶ Dioecesi.] Nota pro Hug. q̃ examinandi sunt omnes de dioecesi prius quàm eligatur extraneus, ut dixi 61. dist. nullus.

f ¶ Personarum.] Sic. 8. q. 1. dilectissimi. & extra de inslit. ad decorem.

a ¶ Et

Vasallus ecclesiæ cui debet fidelitatis iuramentis præstare.

1 Melius. co. tit. ea te. §. nunc igitur. in prin. & de pscri. cum non liceat. §. ideo que. in prin. Archid.

2 Aliàs §. verum. Oeconomus, & procurator diuertimo. de iurant.

3 De consimili mat. no. Inn. in l. 6. de test. præsentium. quæ est Inn. in glo. scilicet totius, &c.

Procurator reuocatus si aliquã fecit, an teneant.

4 Idem no. Inno. extra de sponsi. super rubr. & satis etiam no. 3. 30. q. 6. nec illud. ibi uideas. & hæc sñia etiam hodie ꝓbatur extra lib. 6. de proc. ca. ꝓcurator.

5 Concor. text. in l. filiusfamilias delictũ, an dominum obligat.

9 De hac ma. no. extr. de spon. sicut. Arch.

S. Antoninus. p. 2. ti. 16. c. 1. §. 16. in medio.
Ansel. l. 1. c. 90. & l. 4. c. 36.

† al. capitularium.

Ansel. l. 6. c. 6.

Item constitutio Othonis.

¶ Iuramentum Othonis, quod fecit domino Papæ Ioanni. Cap. XXXIII.

TIbi domino [a] Ioanni Papæ ego rex Otho promitto re, & iurare [b] facio per patrem, & filium, & spiritũ sanctum, & per lignum hoc viuificæ crucis, & per has reliquias sanctorum, quòd si permittente Domino Romam venero, sanctam Romanam Ecclesiam, & te rectorem ipsius exaltabo secundùm posse meum; & nunquam vitam, aut membra, & ipsum honorẽ, quem habes, mea voluntate, aut meo [c] consilio, aut meo consensu, aut mea exhortatione perdes, & in Romana vrbe nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnibus, quæ ad te, aut ad Romanos pertinent, sine tuo consilio, & quidquid de terra sancti Petri ad nostram potestatem peruenerit, tibi reddam: & cuicunque Italicum regnum cõmisero, iurare faciam illum, vt adiutor tui sit ad defendendum terram sancti Petri secundùm suum posse. Sic me Deus [a] adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.

a ¶ Sic me Deus.] *Addita hæc sunt ex Centio Camerario, in cuius libro habentur multa formæ iuramentorum, & extat manuscriptus Romæ.*

Item ex primo libro Capitulorum † *Caroli, & Ludouici Imperatorum, c.* 84.

¶ Liberum sit clero, & populo de propria dioecesi episcopum eligere. Cap. XXXIIII.

SAcrorum canonum non ignari, vt in Dei nomine sancta ecclesia suo liberius potiretur honore, assensum ordini ecclesiastico præbuimus, vt scilicet episcopi per electionem [d] cleri, & populi, secundum statuta canonum de propria dioecesi [e], remota personarum [f], & mune-

a ¶Et munerum.] Cum talis eligatur: a Deo dicitur eligi.8.q.1.ii ergo. Hug.

b ¶Vt exemplo.] Nam cepit Iesus facere & docere. vt 26.dist. ecce. & §. ex his.

EX HIS, CASVS. Concludit Gratianus ex supra dictis,

rum[a] acceptione, ob vitæ meritum, & sapientiæ donum eligantur, vt exemplo[b], & verbis sibi subiectis vsque quaque prodesse valeant.

Ex constitutionibus his, & pacto Ludouici Imperatoris deprehenditur, Imperatores illis renunciasse priuilegijs quæ de electione summi Pontificis Hadrianus Papa Carolo Imperatori, & ad imitationem eius Leo Papa Othoni primo regi Theutonicorum fecerat. Cum ergo præmissis auctoritatibus cunctis liceat electionem clericorum tantummodo esse: quæritur, quorum sit ipsa electio: an clericorum maioris ecclesiæ tantum, an etiam aliorum religiosorũ, qui in eadem ciuitate fuerint. Sed (sicut in breuiatione canonum Fulgentij Carthaginẽsis ecclesiæ diaconi inuenitur) in septimo capitulo † Nicæni concilij, & Gangrensi statutum est, vt ad eligendum episcopum sufficiat ecclesiæ matricis arbitrium. Nunc autem sicut electio summi Pontificis non à Cardinalibus[d], tantùm, verùm etiam ab aliis religiosis clericis auctoritate Nicolai Papæ est facienda: ita & episcoporum electio nõ à canonicis tantum, sed etiam ab aliis religiosissimis clericis, sicut in generali synodo Innocentij Papæ Romæ habita constitutum est. Aut enim.

† *al. septimo Nicæno concilio.*

Nicolaus ij. al. 1. in conc. Ro. c. 1. Innoc. ij. c. 28.

¶Absque religiosorum virorum consilio canonici maioris ecclesiæ episcopum non eligant. Cap. XXXV.

OBeuntibus sanè episcopis, quoniã vltra tres menses vacare ecclesiam sanctorum patrum prohibent sanctiones: sub anathematis vinculo interdicimus, ne canonici de sede episcopali ab electione episcoporum excludant[f] religiosissimos[g] viros, sed eorum consilio honesta, & idonea persona in episcopum eligatur. Quod si exclusi[h] eiusdem religiosi electio fuerit celebrata, quod absque assensu[i] eorum[k], & conniuentia[l] factum fuerit, irritum habeatur & vacuum.

Nunc ergo quæritur[m], si vota eligentium in duas se

vacationis episcopalis ecclesia vacare nõ debeat: canonici sub vinculo excommunicationis non faciant electionem episcoporum religiosis exclusis, vt eorum consilio idonea eligatur persona. Si autem fuerit aliter factum, irritum erit & vacuum. Nunc quæritur Gratianus incidenter, si duo a partibus eligantur, quis sit alteri præferendus, quod per sequen. c. declaratur.

e ¶Sub anathematis.] Quid de hoc teneri debeas, dixi sup. ead Salonitanæ.

f ¶Excludant] Dicit, H istos tripliciter excludi tũc propriè excludunt, cum nõ uocantur, vel si vocati nõ audiunt, vel si sponte veniãt, nõ admittantur. Credo hoc cap. non tenere [2] aliud enim seruatur, & religiosi hic vocantur clerici ciuitatis, uel prælati episcopatus arg. 79. dist. si quis pecunia. g Religiosissimos.] idest, prælatos aliarum ecclesiarum.

h ¶Exclusis.] Quia inuitæ nuptiæ, &c. 31.q.2.§.1.

i ¶Assensu] Videtur, q̃ non tantum cõsilium religiosorum, sed etiam consensus ipsorum requirendus sit, & ita videtur quod religiosorum personæ faciant partem in electione. arg. extra de electio. cum ueteri, nam sequaces sunt aliorum in electione, vt 79. dist. c. 1. & si qs pecunia & 23. dist. c. 1. & satis pot dici, q̃ nisi consilium ipsorũ fuerit requisitũ, quod nulla sit electio: si tamẽ fuit

Electione dicitur qs tripliciter excludi.

2 Cum hoc dicto vr cõcor. Hug. q no. hoc, qa in multis ecclesijs derogatũ est huic canoni ex cõtraria cõsuetudine, q̃ Papa scit, & non improbat, & sic videtur tacite approbare. Archid.

Religiosorũ cõsensus, an sit in eorũ electione requirendus.

dictis, q̃ Imperatores renunciauerunt priuilegijs, q̃ sibi concessa fuerant de electione summi Pontificis. Et cum contineat ex supradictis, q̃ electio est clericorum tantummodo, tunc quæritur incidenter, an sit tm̃ canonicorum matricis ecclesiæ, an etiam aliorum religiosorum eiusdem ciuitatis. Cui quæstioni respondens primo, probat auctoritate Nicæni & Gangrensis concilij, q̃ sufficiant clerici matricis ecclesiæ ad eũm eligendum. Postea uidetur hoc corrigere per auctoritatem Nicolai, dicens, q̃ sicut electio Papæ non fit à Cardinalibus tantùm, sed et ab aliis religiosis: sic & electio episcopi non a canonicis tantum, sed etiam a religiosis fieri debet, quod probat auctoritate Innocentij Papæ.

Nomen clericorum qñque restringitur.

c ¶Maioris.] Sic ergo nomen clericorũ restringitur ad maioris ecclesiæ canonicos 1. vt 10. q. 1. antiquos, 8. q. 1. c. 2. extra de uerb. sign. cũ clerici. benigne etiã in talibus seruanda consuetudo, ut extra de cã posl. cũ ecclesia.

d ¶Non a Cardinalibus.] Vt sup. dist. 23. cap. 1. &c.

OBeuntibus.] CASVS. Constituit in hoc cap. Innocen Papa, quod, cum ultra tres menses a tempore

habitum consilium, & non consensus, tenet electio, vt extra de arbitr. cum olim. & est ii ff de administ tutor. quidam decedens. § Papinianus. & extra de regu. licet. C. de iure emphy. l. ult. Et expone consensu requisito, licet non habito.

k ¶Eorum.] Arg. quod non sufficit religiosorum præsentia, nisi habeatur consilium. arg inf. 10. q 2. cæterũ. arg. 12. q 2. sine exceptione. §. 1.

l ¶Et conuentia] Arg qd aliquorum consensu fieri debet; eorum dissensu impeditur faciendum, & dissolutur factũ, ut sup. dist. 51. qui in aliquo. & 12. q. 2. si uerũ sup. dist. 62. nulla ratio. 1. q. 1. ordinationes. 10. q. 1. cæterũ. 12. q. 2. alienationes. & cap. sine 15. q 7. episcopus nullius. 33. q 5. qd Deo. & c manifestũ. 20. q. 2. puella.

m ¶Nunc ergo quæritur.] Super isto §. posuit H. dist. quia cum eligentes dissentiunt, tria considerãda sunt, auctoritas, numerus, & bonus zelus. Auctoritas considerat in dignitatibus. zelus consistit in animo, vt sine carnali amore eligant, sed fm meritũ pſonæ. De numero patet, & dicit, q̃ vbicunque duo ex istis concurrunt

3 Adde, q̃ etiam aliqñ ad prælatos. glo. est nota. in auth. de san. episc. §. prebyterorum coll. 9.

piæ-

Collatio numeri ad numerum &c. est in electione faciẽda.

præponderant tertio. vñ si ex una parte est auctoritas, & bonus zelus, & ex altera numerus: pro parte iudicatur, ut 23. dist. c. 1. & 93. dist. miratus 7. q. 1. deniq. Item si ex una parte est numerus & auctoritas, & ex altera est bonus zelus, pro primo iudicatur. arg. 28. dist. de Syracusanæ. Ibi enim bono zelo contradicebant, qui significabant Papæ electum habere uxorem, & filios: sed tamen, qa plures erant ex alia parte, & maioris auctoritatis, consensit Papa illis. Item si numerus, & bonus zelus est ex una parte, & ex altera parte auctoritas, statur primo. 65. dist. c. 1. & 2. Hanc dist. non approbo. quia licèt ex una parte sit auctoritas & melior zelus, ex altera numerus: statur pro numero, ut extra de elect. duũ 1, & extra de appel. constitutus. nisi numerus esset in parvo maior: & auctoritas aliorũ longe præcelleret. & posset eo casu fieri compensatio, ut extra de testi. in nostra. nã ubi est par debitum, & dispar numerus creditorum, semp numerus pferur, vt C. quibo. ced. pos. l. vlt. § 1. tunc enim decurritur ad dignitatem cum par numerus est hincinde. ff. de pact. maiorem. Similiter dico ad zelum decurrendum, cum par uel fere par numerus est hincinde. Sed quid si par est zelus, numerus & auctoritas hincinde? tũc recurratur ad meritum personæ, vt inf. c. proxi. Sed si omnia sunt æqualia, tunc cassetur 1 vtriusq. electio, & nouus eligatur, vt 79. di. si duo. Vel iudex cogat eos ad cõcordiam, vt Instit. de satisda tut §. fin autẽ. Vel res sorte dirimatur, vt in Matthia, vt 21. dist. cleros. & C. cõmu. de leg. l. vlt. in princ. & ff. de iudi. sed cum ambo. Vel metropolitanus gratificet cui velit, vt extra de paroch. c. 1. & arg ff. ad Sylla. l. 3. §. si cum omnes. & ff. de relig. l. vl. Vel præferatur ille, qui prius ordinatus est, vt 75. dist. c. vlt. vel senior præferatur, vt 35. q. 6. c. 1. ff. de fide instru. l. vlt. Vel ille qui prius nominatus est, vt in auct. de mona. § pen. coll. 1. Vel præferatur ille, qui quandoque deliquit, illi qui semper bonus fuit. Vel præferatur ille qui diutius militauit in ecclesia, vt 61. dist. quid prodest. Si autem utraque electio est uitiosa: vtraque cassatur, ut extra de elect. consideravimus.

Electis duobus æqualiter, quis alteri præferẽ.

1 Planè tene tanquam veriorem. De hoc nota. extra de elect. ecclesia uestra 2. ibi uideas, & quod no. Gosi. in sũ. de iur. patr. §. si plures. uerſic. sed si præsentata.

SI sorte.] CASVS. Quæsitum fuit à Leone. si duo ad episcopatum eligantur, quis sit alteri præferendus? Et respondet q̃ iudicio metropolitani præfertur ille, qui maioribus inuatur meritis & studijs, & licèt possit archiepiscopus alterum alteri præferre; tamen omnibus canonicis inuitis vel plebe non potest episcopum dare: ne quem nolunt, odiant, & contemnant.

a ¶ Se diuiserint.] Quia natura hominis prona est ad dissentiendum ff. de arbi. item si unus. § vlt. ar. 20. q. 3. procliuius. Et præsumit hoc canon. q̃ licèt discordia sit in electione, q̃ vtraque pars bono zelo moueatur, ut 8. q. 1. nec nouum. Sed contra, sup. ea nosse. Illud frequentius, hoc autem rarum. 12. q. 1. omnis ætas.

b ¶Iudicio.] Sed quid si metropolitanus non vult ipsum consecrare? videtur q̃ tunc a suffraganeis petenda sit consecratio, vt 89. dist. uolumus. Sed melius est, q̃ a superiore petatur 2. vt 9. q. 3. nunc vero. & 8. qõ. 3. Artaldus. extra de iure patron. nullus.

2 De hoc not. inf. 65. dist. c. 1.

c ¶Stu-

diuiserint partes, quis eorum alteri sit præferendus.

De his ita scribit Leo episcopus ad Anastasiũ Thessalonicensem episcopũ, epist. 82. al. 84. c. 5. [sed paulò aliter.]

¶Cum vota eligentium in duas se diuiserint partes, quis sit præferendus alteri. Cap. XXXVI.

SI forte [quod nec reprehensibile a, nec irreligiosum iudicamus] vota eligentium in duas se diuiserint [2] partes; metropolitani iudicio [b] is alteri præferatur, qui maioribus & studijs [c] iuuatur, & meritis; tantùm, vt nullus [d] inuitis, & nõ petentibus ordinetur; ne ciuitas† episcopum non optatum, aut contemnat, aut oderit.

Poly. li. 2. tit. 1. Ansel. li. 6. c. 19. Iuo p. 5. c. 347. Pann. li. 3 c. 6.

† *al. plebi inuita.*

a ¶Quod nec reprehensibile, nec irreligiosum iudicamus.] *Hæc verba, quæ à cæteris collectoribus non referuntur, non sunt inuenta apud Leonem, sed apud Gregorium, ex quo referuntur infra 8. q. 1. nec nouum.*

DISTINCTIO LXIIII.

HInc considerãdum [c] est, à quibus, vel quo tempore sacri ordines sunt tribuendi; vel quib. in locis patriarchæ, primates, archiepiscopi, episcopi, chorepiscopi, & reliqui sacerdotes sint ordinandi.

A quibus ordinentur episcopi, in Niceno primo concilio definitum est, in quo sic legitur, cap. 4.

c ¶Studijs.] Eligentium, quia magis appetit iste q̃ ille. d Tantum ut nullus.] Quasi dicat, si timetur scandalũ, tunc utriusque electio cassabitur. ut 79. dist. si duo. tunc, enim est aliquid detrahendum seueritati, vt 50. dist. vt constitueretur.

Electio vtriusque electi cassatur timore scandali.

HInc considerandum.] Hæc dist. diuiditur in tres partes. In prima probat, q̃ eps debet cõsecrari in loco vbi mandauerit metropolitanus. Secunda ibi. [Quia per ambitionis.] Tertia ibi, [Epm,] Io. de Fan. CASVS. Supra ostensum est, à quibus epi sint eligendi. A modo vult ostendere Gratianus, à quibus sacri ordines sint cõferendi: & quo tempore sint tradendi; & in quibus locis patriarchę, primates, archiepiscopi, episcopi, chorie-piscopi & reliqui sacerdotes sint ordinandi. Et durat tractatus vsque ad 81. dist. videlicet à quibus ordinentur episcopi, in Niceno concilio diffinitum est. Vnde in hac 64. dist docet, q̃ episcopi sunt ordinandi ab archiepiscopo cum omnibus suffraganeis, uel saltem a tribus possunt ordinari de mandato archiepiscopi.

3 Et in sequenti vsq; ad 75. dist.

Electus confirmatus à quo debeat consecrari.

c ¶Hinc considerandum.] Hic depingitur 64. dist. In præcedenti distinctione docuit ad quos pertineat eporum electio in hac orditur tractatum suum usque ad 81. distinct. ostendendo à quibus sacri ordines sunt distribuendi, & quo tempore, & in quibus locis. A quibus, hoc facit in hac distinctione 3. Ex quo tempore, hoc facit in 75 dist. In quib. locis, hoc facit in 70. dist. Primo dicit de consecratione episcoporum. Nota ergo, q̃ electus in episcopum confirmatus debet consecrari a metropolitano cum suis suffraganeis: vbi autem metropolitanus adesse non potest, uel etiam non vult, præstabit auctoritatem hoc faciendi 4. tribus ad minus alijs omnibus per literas suas consensum præbentibus. Item,

4 Qui metropolitan⁹ hoc delegare possit, p̃batur extra de ele. suffraganeis, & de transla c. 2. & de offic. ord. quod si dem.

metro-

Digitized by Google

metropolitanus ab omnibus ſuis ſuffraganeis debet cõſecrari, aut ſaltem a tribus.

EPiſcopi.] CASVS. Quæſitum fuit in concilio a quot epiſcopis ſit aliquis ordinãdus in epiſcopum? Et reſpondet, q̃ ab omnibus comprouincialibus epiſcopis aut

¶Ab omnibus, comprouincialibus epiſcopi ordinentur. Cap. I.

In concilio Nicæno 2.c.3.
Anſel.l.6.c.14.& 54.
Iuo p.5.c.117.
Burc.l.1.c.27.concor dat.

EPiſcopi ab omnibus, qui ſunt in prouincia ſua, debẽt ordinari. Si verò hoc difficile fuerit, vel aliqua vrgente neceſſitate, vel itineris longitudine, certe tres epiſcopi [a] debent in vnum congregari; ita, vt etiam cæterorũ, qui abſentes ſunt, conſenſum in literis [b] teneant, & ita faciant ordinationem. Poteſtas [c] ſane, vel confirmatio pertinebit per ſingulas prouincias ad metropolitanum epiſcopum.

Item Anacletus ad epiſcopos Italiæ, epiſt. 2.

¶De eodem. Cap. II.

Diſt.75.ordinationes
Anſel.l.6.c.58.
Burch.l.1.c.35.
Iuo p.5.c.69.
Pann.l.3.c.12.& 17.
Poly.l.2.tit.6.

ORdinationes eporum auctoritate [a] Apoſtolica ab omnibus, qui in eadem fuerint prouincia, epiſcopis ſunt celebrandæ. *& infra.* ¶Quòd ſi ſimul omnes cõuenire minime poterunt; aſſenſum [c] tamen ſuis apicibus præbeant, vt ab ipſa ordinatione animo non deſint.

a ¶Apicibus.] *In epiſtola eſt*, precibus. *Apud Iuonem, & Burchardum*, precibus, & ſcriptis.

[Ex concilio Arauſicano primo, c. 21.

Burc.l.1.c.30.
Iuo p.5.c.141.
Pann.l.3.c.20.
† *al. veſtris.*
† *al. conſecrare.*

PALEA Cap. III.

DE abiectione eius, quem duo præſumpſerint ordinare epiſcopi in noſtris † prouincijs, placuit de præſumptoribus, vt ſic vbi contigerit duos epiſcopos tertium ordinare †; & ipſe β, & auctores damnabuntur, quò cautius ea, quæ ſunt antiquitus inſtituta, ſeruentur.

¶ *In concilio ipſo hoc eſt initium huius capitis.* Duo præſumpſerint, ordinare epiſcopum. &c. *ac deinde tota res plenius exponitur. Apud cæteros verò collectores eodem fere modo habeo, atque hic & in multis vetuſtis Gratiani codicibus.*

v ¶Et ipſe.] *Sic emendatum eſt ex originali, & cæteris collectoribus. Antea legebatur*, & epiſcopi, & auctores.

Item Anicetus in epiſtola ad epiſcopos Galliæ.

Poly.l.2.tit.8.
Burc.l.1.c.28.
Pann.l.3.c.10.
Iuo p.5.c.139.

¶Cæteris aſſentientibus cum tribus prouincialibus ordinetur epiſcopus. Cap. IV.

COmprouinciales epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, cæteris conſentientibus, à tribus iuſſu [f] archiepiſcopi cõſecrari poſſunt epiſcopis.

Item Innocentius Papa ad Victricium epiſcopum Rothomagen. epiſt. 2. c. 1.

aut a tribus ſaltem præſente metropolitano, vel eo mãdante, ita, vt illi qui intereſſe nõ poſſunt, ſuum conſenſum literis præbeant. Poteſtas autem conuocandi, vel cõfirmandi epiſcopos, ſpectat ad metropolitanum. Duo capitula ſequentia plana ſunt.

a ¶Tres epiſcopi.] Abſq; metropolitano extra de tẽp. ord. cap. nec epiſcopi. Vel dic, quòd duo ſufficiunt cum metropolitano, & ſecundum hoc dic, quòd hæc dictio, præter, ibi ponitur inclusiue. ſic 15. quæſt. 7. felix. argu. ad hoc inf. ea. c. 3. 104. Sed certe *ibi* non eſt præter, nec contradicit B.

b ¶Literis.] Argu. q̃ in quocunque contractu, vel cauſa conſenſus aliquorum deſiderat̃r, nil refert, an præſentes conſenſum exprimant, an abſentes per literas conſentiant 1, vt 100. dist. optatum. Et eſt arg. de conſenſu abſentium, vt diſt. 63. quãto, & diſt 18. placuit. Et eſt, arg matrimonium contrahi inter abſentes, vt inf. 30. q. 5. nec illud, & extra. cõuer cõiu. ex parte. ff de ſponſa. l. vlti. Nam in conſenſu nõ exigitur verborũ ſolennitas de actio- & obli. conſenſu. Sed licèt ita ſit, in cõſecratione, ſecus eſt in electione, niſi, q̃ procuratorẽ fieret electio vt extra de elect. qa propter. Io.

Abſentes poſſunt per literas conſentire.
1 Adde ad hoc nota. q̃ Barto in l. ſi qs mihi bona. § iuſſum ff. de acquir. hæred.

c Poteſtas.] Quò ad confirmandum. nam cõſecrare non poteſt epiſcopum contẽpto minimo epiſcopo, qui in prouincia ſit, nec ſile reciperet executionem: nec dico: cum plus poſſe hoc caſu, quàm alium ẽpm. arg. 9. q. 3. c. 1. & 2. Confirmare autem debet ſtatim vel infirmare, ſi ei notus eſt electus, etiam ſimplici verbo, & in camera extra de appel. qua fonte: Sufficit enim ſi eſt notus, vt dicat; eligatis magis idoneũ, argumen. 28. diſtin. priuſquam. 39. diſ. Petrus; vbi eſt ignotus, examinet eum in conſecratione vero ſemp examinet, vt 23. diſt. qui epiſcopus.

Metropolitanus neminẽ contẽnat cũ ſuffraganeũ conſecrat.

d ORdinationes.] ¶auctoritate generali, vt huius ca. & ſimilium.

Ius vniuerſitatis penes vnum ſtat.

e ¶Aſſenſum.] Sed quomodo præſtabũt aſſenſum, cum eis forte notus non ſit, qui eligitur, nec eũ viderunt, vnquam; vel audierunt aliquid de eo? Sed dic, quòd ſufficit ſi non contradicant. Vel dic, quòd quem indignum eſſe non nouit quis, dignum debet æſtimare, & ei teſtimonium ferre, vt extra de ſcru. in ordi. fa ex parte.

f COmprouinciales.] iuſſu.] Sed ſi eccleſia archiepiſcopo vacat, cuius auctoritate hoc facient, & cõuenient? Reſpon. Apoſtolici, vel capituli. matricis eccleſiæ. extra de hæred. ad abolendam, & extra de elect. quia diligentia. Nam & penes vnum ſtat ius vniuerſitatis

ADDITIO. Nota tamen, ꝙ quis dicitur mouere controuersiam etiam resistendo. ff. de procur. non solum. §. si datus. C. de euict. si controuersiam. & not. ff. ad Senatusconsul Trebel Lucius Titius, §. 1. Archid.

EPiscopum.] Hæc est tertia pars dist. in qua idem dicit

COmprouincialium.] Hęc distinctio diuiditur in tres partes. Secunda ibi: [Si autem] Tertia ibi [His auctoritatib.] Io de Fan. CASVS. Dictum est supra, ꝙ comprouinciales epi debent interesse consecrationi episcopi. Nūc uero ī hac 65 dist. dicit, ꝙ si aliqui cōtradixerint, obtinere debet sententia plurimorum. & est primus articulus huius distinctionis, quæ quatuor habet articulos: qui per quatuor §. distinguuntur.

vendicare: quatenus & inter ipsas aduersantium voluntatum procellas, veterum regulas nullatenus custodire cessetis, sicut persecutionum tempore aduersarū patres nostros constanter fecisse non dubium est.

Item ex Concilio Martini Papæ.

¶ De eodem. Cap. VII.

In capitulis Martini Braca. cap. 4. ex concil. Nic. 4. c.

EPiscopum oportet [a] maxime quidem ab omni concilio cōstitui. Sed si hoc pro necessitate, aut pro longinquitate itineris difficile [b] fuerit, ex omnibus tres eligantur †, & omnium præsentium, vel absentiū subscriptiones teneantur; & sic postea ordinatio fiat. ¶ Huius autem rei potestas in omni prouincia ad metropolitanum pertineat episcopum.

† al. colligantur.

Item ex concilio Nicæno, 1. c. 6.

¶ Non erit episcopus, qui præter metropolitani sententiam fuerit ordinatus. Cap. VIII.

Ansel. lib. 6. c. 42. Deusdedit p. 1.

ILlud generaliter est clarum; quòd si quis [c] præter sententiam metropolitani fuerit factus episcopus, hunc magna synodus diffiniuit episcopum esse non oportere.

DSTINCTIO LXV.

COmprouincialium [d] episcoporum vniuersaliter desideratur cōsensus in ordinatione episcopi. Quòd si aliqui animositate ducti contradicere voluerint, obtinet sententia plurimorum.

Vnde in Nicæno concilio, c. 6.

¶ Si cæteris consentientibus ordinationi episcoporum, duo, vel tres contradicant, obtineat sententia plurimorum. Cap. I.

SAne si communi omnium consensu α rationabiliter probato secundùm ecclesiasticam regulam, duo, vel tres animositate [e] ducti per contentionē contradicant [f], obtineat plurimorum sententia sacerdotum.

In c. Martini Brac. c. 3. ex conc. Antioch. c. 19.

α ¶ Consensu.] *Græcè legitur, ψήφω εὐλόγω οὔσῃ, καὶ κασὰ κανόνα ἐκκλησιαστικὸν. quod Dyonisius vertit,* decreto rationabili, & secundum ecclesiasticam regulam comprobato.

Item ex concilio Martini Papæ.

d ¶ Comprouincialium.] Hęc intitulatur 65 distin in qua quatuor articuli ponūtur 2 Primus est, qd iuris sit in ordinatione si aliq epi dissentiunt. Secundus, ꝙ metropolitanus non debet consecrare episcopū pręter conscientiā primatis, vbi primas est. Tertius, ꝙ episcopus nō consecratus in præsentia archiepiscopi dēt eum intra spatium trium mensium visitare. Quartus est, ꝙ si vnum tantū epm contingit in prouincia superesse, inuitare dēt vicinæ ꝓuinciæ episcopos, & cū eis consecrare comprouinciales episcopos: aut si ipse negligit, episcopi conuenient ipso contradicente, & cōsecrabunt episcopos In primo ergo articulo obtinebit sententia plurimorum.

Hęc dis. quatuor articulos comprehendit.

a Concor. l. nominationum. C. de decu. lib. 10. & l. nulli. in seq. ff. ꝙ cuiusque vniuers.

SAne.] CASVS. In Nicæno concilio quæsitū fuit si in ordinatione episcopi duo, vel tres contradicāt pluribus, quorum snīa obtineat? Rñdet, ꝙ plurimorum snīa obtinebit.

e ¶ Animositate.] Per hoc patet eos malo 3 zelo duci: qa cūcta mala ministrat impetus. de pęn. distin. 3. inter hæc hircum, aliàs secus. idem si non animositate. 31. dist. Nicæna.

3 Aliàs hoc verbum sumitur in bona significatione, vt 87. dist. quisqs. Metropolitanus, & sui suffraganei si dissentiāt in consecratione episcopi quis pręferatur.

f ¶ Contradicant.] Sed quid si archiepiscopus solus contradicat, nec vult consecrare, & omnes alij volunt: vel ipse vult, & ipsi nolūt? Dico archiepm præferendā, nisi ille malo zelo moueretur, vel nisi ipsi causam dissensus assignarent, & ordinabit ipsum cū episcopis vicinæ prouinciæ, secundū Hug. Tu dic, ꝙ si archiepiscopus causam non assignet suæ contradictionis, pro consentiente habetur: argu. ff. soluto matrimo dotem. extra de his, quæ fiunt à maio. parte capit, cum in cunctis. ff de leg.

1 Sic ponitur 25. q. 1. cap. 1.

cit quod iam dictum erat, scilicet ꝙ sine consensu archiepiscopi ordinari non debet. Ioan. de Fan.

a ¶ Oportet] idest, congruum & opportunū est. Laur. 1

b ¶ Difficile.] sup. dist. 61. Catinensis. ibi, vt impossibile, & c. Laur. ita sumitur hic, difficile, vt ibi; impossibile.

ILlud generaliter.] CASVS. Statuitur in hoc cap. ꝙ si quis præter conscientiam metropolitani fuit ordinatus in episcopum debet deponi, uel melius ab executione episcopalis officij remoueri.

c ¶ Si quis.] Infra dist. prox. c. 2. & 3. & 1. q. 1. ordinationes. & q. vlt. quoniam quidquid, §. 1.

fuit à Leone, vtrum archiepiscopus sine eius consensu debeat episcopum consecrare. Et respondet ꝙ non: sed archiepiscopus de electione, & consecratione epi sibi debet notificare, & quod in prouincia factum est, vt sua fraternitas ipsum confirmet, & approbet sine mora, ne gregibus Domini diu desit cura pastorum.

ternitatem tuam [a] referat, quodq; in prouincia bene placuit scire te faciat, vt ordinationem rite celebrandum tua quoq; confirmet [b] auctoritas. Quæ rectis dispositionibus nihil moræ [c], aut difficultatis debet afferre, ne gregibus Domini diu desit cura pastorum.

Item ex concilio Carthaginensi, 2. c. 12.

¶ De eodem Cap. V.

PLacet omnibus, vt inconsulto primate cuiuslibet ꝓuinciæ, tam facile nemo præsumat, licèt tum multis episcopis, in quocunq; [d] loco sine eius, vt dictum est, præcepto, episcopum ordinare. ¶Si autem necessitas fuerit [e], tres episcopi, in quocunq; loco sint, cum primatis præcepto ordinare debeant episcopum.

Item ex concilio Nicæno, c. 6.

¶Vuicuiqne ecclesiæ proprius honor seruetur. Cap. VI.

Ansel. l. 4. c. 46. Polyc. l. 2. tit. 22.

MOs antiquus [f] perdurat † in Aegypto, vel Libia, & Pentapoli [g], vt Alexandrinus episcopus horũ omnium habeat potestatem: quandoquidem & episcopo Romano parilis [h] ⁂ mos est, ¶ Similiter autẽ, & apud Antiochiam, cæteraſq; prouincias honor suus vnicuiq; seruetur ecclesiæ [i].

† *perduret*] κρατεῖ ϖω.

⁂ ¶Parilis.] *Græcè legitur, ἀπεὶδ ἐκεῖ τὸν ἐν τῇ ῥώμῃ ἐπίσκοπον τοῦτο συνηθίσεν, ideſt*: quoniam, & Romæ Pontifici hoc vsitatum est. *Quibus verbis nulla paritas Romani & Alexandrini Patriarchatus inducitur vt quidnam male interpretati sunt. De qua re optime Nicolaus primus in epistola ad Michaelem Imperatorẽ, qua incipit*, Proposueramus. *sic scripsit*: Nicæna synodus nouerat Romanæ ecclesiæ omnia Domini sermone concessisse. Denique si instituta Nicænæ synodi diligenter inspiciantur, inuenietur profecto, quia Romanæ ecclesiæ nullum eadem synodus Alexandrinæ ecclesiæ tribueret, particulariter sumpsit exemplum. *Hactenus Nicolaus. Statutum igitur ita in Alexandrina ecclesia obseruandum, quia sic fieret in Romana.*

Item ex eodem, c. 7.

¶ De eodem. Cap. VII.

† *al. Hierolyma.*

QVoniam mos antiquus obtinuit, & vetusta traditio vt Aeliæ [k], ideſt Hierosolymorum † episcopo honorem deponit eps. Vel dic 1 Romano, ideſt, Constantinopolitano sic ponitur 24. q. 2, sane profertur. hæc. n. habet Papæ sicut aliæ. 9. q. 3. cuncta. & 24. q. 1. quoties.

i ¶Ecclesiæ.] infra d. 99. ecce.

K QVoniam.] ¶ Vt Aeliæ.] Aelia vocata est ciuitas Hierosolyma ab Helio quæstore 2, qui situm ei ciuitatis mutauit cum primo dicta fuit Salem, postea

a ¶Fraternitatem tuam.] O Anastasi patriarcha.
ADDITIO. Subaudi, cui Papa loquitur, scilicet, vt ei assensum præbeat. in hoc enim versatur primatis iurisdictio. Similiter ꝙ a metropolitano ad eum appellatur: & ꝙ maiores causæ ad eum deferuntur. 9. q. 3. conquestus. 2. q. 7. cap. 2. distinct. c. 1. Similiter confirmat archiepiscopi electionem, vt no. 63. d. quia igitur, alias non reperitur, ꝙ maiorem habeat iurisdictionem in eum: nã concilium sine eo celebrare potest arg. 92. d. c. pe. 18. d. c. 1. vbi not. Ioan. de Fan.

b ¶Confirmet.] infra. 16. q. 7. nullus omnino.

c ¶Moræ.] Sic 2. q. 1 sicut & extra d. sent. & re. iud iurgantium imò, & vbi pœna est imponẽda, nulla mora debet interuenire de pœ. di. 1. Adã. argu. contra 11. q. 3. cum apud negotia ergo cũ celeritate: expediendа sunt. Pœna est imponenda sine mora.

PLacet.] CASVS. hoc ca. duas hẽt partes in prima dr, ꝙ archiepus inconsulto primate nõ debet epm cõsecrare. In secũda dicitur, ꝙ si archiepiscopus abest ex pcepto primatis, tres episcopi possunt episcopum ordinare. Secunda pars incipit ibi, [Si autem]

d ¶In quocunque.] dum tñ honesto. nã dicit lex, ꝙ cũ dicit, quidam sunt alijs pferendi. intelligndũ est si sint honesti. ff. de mun. & ho. vt gradatim. ff. de recept. arbit, si cũ dies. §. fi arbiter.

e ¶Si autem necessitas fuerit]ideſt, si archiepiscopus non est in prouincia.

MOs antiquus.] CASVS. Dicit in hoc c ꝙ secũdum antiquam consuetudinẽ honor proprius reseruatur ꝑ suas ꝓuincias Alexandrino patriarchæ: qui similis est Romano. Idẽ dicit, de Antiocheno & alijs patriarchis. Io sequẽ. cap. dicit ꝙ honor proprius deferat Hierosolymitano patriarchæ, ita quod non fiat præiudicium metropolitano.

f ¶Mos antiquus.] arg. pro cõsuetudine seruanda vt 9. q. 3. cõ questus.

g ¶Et Pẽtapoli.] Regio est.

h ¶Parilis.] ideſt, simili in quibusda: ꝙa

1 Melius, & planius secũdum Hu.

Hierusalem varia habet nomina.

2 Quæstore immo ab Helio Hadriano Imperatore. Eusseb. hist. eccles. l. 4. c. 6.

gregibus Domini diu desit cura pastoralis.
a ¶Fraternitatem tuam.] O Anastasi patriarcha.
ADDITIO. Subaudi, cui Papa loquitur, scilicet, vt ei assensum præbeat. in hoc enim versatur primatis iurisdictio. Similiter ꝙ a metropolitano ad eum appellatur: & ꝙ maiores causæ ad eum deferuntur. 9. q. 3. conquestus. 2. q. 7. cap. 2. distinct. c. 1. Similiter confirmat archi-

stea Hierus, postea Salomonia a Salomone, inde dicta est Hierosolyma a Hieron quod est sacra, & Salomon, quasi ciuitas sacra Salomonis.

a ¶Manente.] Vt nō minuatur ab eo electio enim episcoporum ad solum metropolitanum est referenda, sed consecratio non debet fieri sine notitia primatis.

QVI VERO. CASVS. Hic est tertius articulus, vbi dicit, q̄ epūs cōsecratus de metropolitani licentia absente, tamē eius se cōspectui p̄sentet intra tres menses.

SI quis.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ si epūs in sede metropolitana non fuerit ordinatus, intra tres menses a tēpore ordinationis cōspectui metropolitani se repræsentet, vt ab illo doceat qd debeat obseruare: q̄ si negligat episcopus, in synodo corrigatur. Si vero ire non potest, hoc suis literis studeat indicare.

b ¶Non fuerit.] Vbi enim vult metropolitanus, ibi ordinādus est episcopus, vt 3 1.d. qui in aliquo.

c ¶Impletis] Sic ergo epūs cōsecratus p̄ter coloniā 1 metropolitani eius conspectui debet p̄sentari intra tres menses, vt su.d.63.cum lōge, sed ordinati a Papa dēnt se p̄sentare conspectui eius singulis annis 93.d iuxta sanctorum.

d ¶Duobus.] supra d 63.cum longe.contra. sed potius consonat quia ibi & hic intra tertium mensem hoc facit.

e ¶Et si forte infirmitate.] Simile su.d.18 episcopus ad synodum 5 q.3.c.1. vbi de hoc tractaui, & ff de leg.1. si grege.§. si idem est in aliis impedimentis. & hoc ponitur gratia exempli.

HIS AVCTORITATIBVS. CASVS Supra dictum est, q̄ episcopi a comprouincialibus episcopis debent ordinari: sed nunc quæritur quid fieri debeat, si tantū vnus episcopus in prouincia remanserit cæteris defunctis. Et de hoc quid fieri debeat, in sequen cap. dicetur.

SI forte.] CASVS Quæsitū fuit in concilio Sardicensi si cōtingat, q̄ omnes episcopi prouinciæ sint defuncti præter vnum. & aliquis velit in episcopum promoueri siue ordinari, a quibus sit ordinandus. Et respondet q̄ ille superstes debet episcopos vicinæ prouinciæ conuocare, & cum ipsis ordinet. Si autem hoc negligat facere. populi conueniant episcopos vicinæ prouinciæ & illum solum episcopum, qui in prouincia remansit, ip si episcopi citabunt, vt veniat. Si vero non venerit ipsi nihilo minus eum ordinabunt.

f ¶Si forte.] Hoc ca. semper ad hoc consuetum induci, q̄ vniuersitas stet in vno. vt ff. quod cuiusq; vni. l. sicut immo potius in contrarium potest induci, cum iste solus non possit id, quod vniuersitas potuit, vnde dico, q̄ vniuersitas petijt cum redigitur ad vnum caput. argu. ff. de leg. 1. si grege. Vnde satis dici potest, q̄ si omnes deliquerint eligendi pōt in vno remanere. Par. in parē qñq; imperium habet. 2 Certe in hoc casu iste episcopus si est par. imo est superior quoad vocationem auctoritate huius canonis.

nor deferatur, habeat, cōsequenter honore m:manente [a] tamen metropolitanæ ciuitati propria dignitate.

Qui verò a comprouincialibus suis cum metropolitani licentia fuerit ordinatus, infrà constituta tempora cum se repræsentet aspectibus.

Vnde in Tarraconensi concilio, cap. 5. legitur.

¶Metropolitano se repræsentet nuper factus episcopus Cap. VIII.

SI quis in metropolitana ciuitate non fuerit [b] episcopus ordinatus, postquam suscepta benedictione per metropolitani literas honorem fuerit episcopi adeptus: id optimum esse decreuimus, vt postmodum statuto tēpore, idest impletis [c] duobus [d] mensibus, se metropolitani sui repræsentet aspectibus; vt ab illo monitis ecclesiasticis instructus plenius, quod obseruare debeat, recognoscat. Quòd si forte hoc implere neglexerit, in synodo increpatus a fratribus corrigatur. Et si forte infirmitate [e] aliqua, ne hoc impleat, fuerit præpeditus, hoc suis literis metropolitano indicare procuret.

3 *His auctoritatibus datur intelligi quòd episcopi a cōprouincialibus suis debeant ordinari. Sed quæritur si in prouincia plurimi episcopi fuerint † & contigerit forte vnum remanere episcopum, quid fieri debeat. ille, quia solus est, ordinare non potest episcopum: comprouinciales enim non habet, cum quibus episcopum consecrare valeat. Cum ergo talis necessitas fuerit, quid faciendū sit, in Sardicensi concilio definitur; in quo cap. quinto sic statutum legitur.*

† *al. non fuerint.*

¶Si forte vnus tantum in prouincia remanserit episcopus; ad consecrationem episcopi de vicina prouincia conuocentur. Cap. IX.

SI forte [f] in prouincia vnū tantum cōtigerit remanere episcopum; superstes [g] eps conuocet [h] episcopos

Burc. l. 1. c. 16. Iuo p. 5. c. 137.

1 Episcopi in loco metropolitano cōsecrati quid facere dēnt. 1 Quidam dicit, q̄ hoc dictum non est verum, qa hic non loquitur, de eo, qui præter conscientiā est, pmotus ad ordines, sed loquitur qñ ordinat ex mānda to archiepiscopi confirmati nō cōsecrati. & sic est simile extra de elec. ludraganeis & hoc hic tenebat Io. de Alu. Arch. in contra.

g ¶Superstes.] Et ita ius vniuersitatis deuoluitur ad vnum. infli. de leg. §. si præ. ff qd cuiusq; vniuer. sicut. §. in decurionibus. 8. Sed quis dabit ipsis episcopis expensas? Ecclesia quæ vacat. arg 4 q. 3. vēturis, & 10. q. 3. cauendū, & 12. q 2. charitatē. si est tenuis, comedent de suo, vt extra de vita & honestate cler. cum ab omni.

h ¶Conuocet.] Sed nūquid tenētur illi conuenire ad cōuocationem illius? Tenentur quidem, & nisi venirent peccarent, arg. 11. q. 1. sicut enim arg d. 90 præcipimus. & debent tunc cogi ab ipsorum prælato. Vel Papa. H dicit q̄ ab illo compelli possunt auctoritate huius canonis nam quandoque par in parem, 2 habet imperium, vt 2 q. 6 placuit 2. q. 6. q. 4 c. 1.

h ¶Conuocet.] Arg q̄ vacāte ecclesia clerici possunt vicinos

vicinæ prouinciæ, & cum eis ordinet comprouinciales sibi episcopos. Quod si facere neglexerit [a], populi [b] conueniant episcopos prouinciæ vicinæ, & illius prius commoneant episcopum, qui in eadem prouincia commoratur, & ostendant, quòd populi petant sibi episcopum rectorem, & doceant iustum esse, vt veniat ipse [α], & cum eis ordinet episcopum. Quòd si literis conuentus tacuerit [c], & dissimulauerit, nihilq; rescripserit; tunc satisfaciendum est populis, vt conueniant ex vicina prouincia episcopi, & ordinent episcopum.

¶ *Capitulum hoc, quomodo refertur à Gratiano, præcipuè in priore parte, neque cum Latino, quod geminum est in tomis conciliorum, multoque minus cum Græco canone conuenit: quinetiam apud Burchardum, & Iuonem varie legitur. Huius verò concilij canones à Latinis Latinè, & Græcis Græcè à principio scriptos fuisse Nicolaus Papa Photio scribens in epistola, quæ incipit,* Innumerabilium, *his verbis indicat.* Quomodo autem non esse apud vos Sardicenses canones, tu solus adstruere poteris, quando non solum à Latinæ, verum etiam cum alijs à Græcæ linguæ hominibus statuti sunt, & promulgati? Qua de re credibile non est, quod ibi diffinitum est, vnumquemque ipsorum minime propriæ linguæ tradidisse. *Dionysius quoque exiguus in epistola ad Stephanum episcopum, qua ei suam Græcorum canonum interpretationem obtulit, Sardicense concilium à principio inter Latinos Latinè editum fuisse his verbis significat:* Tunc sancti Chalcedonensis concilij decreta subdentes, in his Græcorum canonum finem esse declaramus, ne quid præterea notitiæ vestræ credamur velle subtrahere. Statuta quoque Sardicensis concilij, atque Africani quæ Latinè sunt edita, suis à se numeris cernuntur esse distincta.

α ¶ Vt veniat ipse.] *Tam in concilio, quod est in codice canonum, quàm, quod in collectione Isidori, & apud Burchardum, & Iuonem legitur,* vt & ipsi veniant, & cum ipso ordinent episcopum *Græcus autem canon ita habet.*

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν, ἐὰν συμβῇ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ πλεῖστοι ἐπίσκοποι τυγχάνουσιν, ἕνα ἐπίσκοπον ἀπομεῖναι, κἀκεῖνος κατά τινα ἀμέλειαν μὴ βουληθῇ συνελθεῖν καὶ συναινέσαι τῇ καταστάσει τῶν ἐπισκόπων, τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα παρακαλοῖεν γίγνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ παρ' αὐτῶν ἐπιζητουμένου ἐπισκόπου, χρὴ πρότερον ἐκεῖνον τὸν ἐν ἀπομείναντα ἐπίσκοπον ὑπομιμνήσκεσθαι γραμμάτων τοῦ ἐξάρχου τῆς ἐπαρχίας (λέγω δὴ τοῦ ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως) ὅτι ἀξιοῖ τὰ πλήθη ποιμένα αὐτοῖς διοσθῆναι, ἡγοῦμαι καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι, ἵνα παραγένηται. Εἰ δὲ μὴ διὰ γραμμάτων ἀξιωθεὶς παραγένηται, μήτε μὴν ἀντιγράφοι, τὸ ἱκανὸν τῇ βουλήσει τῇ πλήθους χρὴ γενέσθαι. χρὴ δὲ καὶ μετακαλεῖσθαι, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους, πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου.

Idest, Osius episcopus dixit. Si qua in prouincia, in qua plurimi sunt episcopi, contigerit, vnum episcopum morari absentem, neque is propter negligentiam quandam conuenire voluerit, neque episcoporum creationi consentire; populi vero congregati postulent eum, quem ipsi expetunt, episcopum cōstitui: primum oportet episcopum illum, qui absens moratur, admoneri literis primatis prouinciæ (nimirum episcopi metropolitani) de populorum postulatu, pastorem sibi dari petentium: rectè autem si habere puto, eum quoque, vt inter-

cinos episcopos inuocare, vt 7. q. 1. Pontifices.

a ¶ Neglexerit.] Argum. quod si subditi negligūt facere quæ debent, ea debeant suppleria maiori, vel per se, vel per alium, & econuerso. arg. 9. q. 3. cum simus. argu. 89. dist. volumus. 8. q. 3. Artaldus.

b ¶ Populi.] Largè sumitur hic populus quia causa cōis est, & ita nō est contra. 9. q. 3. cum simus.

Præsumitur in multis cōtra tacentē.

c ¶ Tacuerit.] Hic tacens pro contumace hr̄. Alibi pro fugiente. 63. dist. sit rector. Alibi pro contradicente, vt ff. de procu. filiusfamilias. §. inuitus. 78. dist. tanta. Alibi pro consentiēte. 54. dis. si seruus. ff. de interrog. act. de ætate. §. qui tacuit. Alibi pro neutro, ff. de regul. iur. qui tacet.

Ar.

ARchiepiſcopus.] Hæc diſt. diuiditur in duas partes. Secunda ibi,] De epiſcopis.] Io. de Fant.

CASVS. Supra in duab. proximis diſt. dictũ eſt de ordinib. epiſcoporũ: nunc vero dicit Gratianus de ordinatione archiepiſcoporum in hac 66. diſt. in qua dicitur, quod debet ab omnibus epiſcopis prouinciæ ordinari, & repetit de ordinatione epiſcoporum.

Conſecratio epi & archiepi differũt.

a ¶Archiepiſcopus.] Hic depingitur 66. diſt. in qua oſtendit magiſter duo: ſcilicet qui debeant intereſſe in conſecratione metropolitani: quia omnes ſuffraganei, & qđ nullus debeat conſecrari in epiſcopum à pauciorib⁹, quàm à tribus. Dicit ergo Hu. hoc referre inter conſecrationem epiſcopi, & archiepiſcopi; quia in cõſecratione archiepiſcopi omnes epiſcopi intereũt niſi eſſet vrgẽtiſſima neceſſitas, in conſecratione epiſcopi etiã ſi nõ ſit grauis, dum tamen aliqua ſit neceſſitas, ſufficit per literas conſentiue. 51. diſt. c. ſi.

ARchiepiſcopus ab omnibus.] CASVS. Anicetus Papa ſtatuit in hoc ca. vt archiepiſcopus ordinetur ab omnibus epiſcopis ſuę ꝓuinciæ: nec debet hoc mutari: qa qui omnibus epiſcopis debet præeſſe, dẽt ab omnibus approbari & conſtitui: quòd ſi aliter factum eſt, vel fuerit, irritum erit. Sequens. §. paret. in quo dicitur, quòd epiſcopus debet ordinari, ſaltem à tribus epiſcopis.

b ¶Archiepiſcopus.] Arg. ꝙ ſi eligitur abbas alicuius monaſterij, qui præeſt aliis monaſteriis, omnes abbates illorum monaſteriorum debent conſentire, & electioni intereſſe.

Electioni abbatis qs conſentire dẽt.

c ¶Ab. omnibus.] Arg. quòd omnes tangit, ab omnibus debet approbari, vt 8. q. 1. licet C. de auctoritate præſtan. l. vlt. & 54. diſt. c. 1.

d ¶Irrita.] Quò ad officii executionem.

e ¶Quam tribus.] Sed quare tres epiſcopi debent intereſſe? quia in tribus eſt fidei fundamentum: quàm puris & ſimplicibus verbis confiteri tenentur. 23. diſt. qui epiſcopus. & 24. diſt. quando.

PAtro.] CASVS. Quæritum fuit ab Anacleto vtrum epiſcopus poſſet ordinari à pauciorib⁹ quàm à tribus epiſcopis. Et reſpondet quòd non, & hoc exemplo Iacobi Hieroſolymitani archiepiſcopi, qui fuit ordinatus à tribus: ſcilicet à Petro, Iacobo, & Ioanne. Et in hoc dederunt formam ſuis ſucceſſoribus, vt ad minus à tribus epiſcopis cæteris conſentientibus conſecretur epiſcopus.

Iacobus fuit primꝰ archiepꝰ. Iacobus frater Dñi nuncupabat.

f ¶Archiepiſcopus.] Supra 31. diſt. cleros. contra. Sed Matthias fuit primus ordinatus in clericum; iſte primus in archiepiſcopum.

g ¶Nuncupatus.] Quia filius fuit ſororis matris Domini: vel quia fuit ei ſimilis prorſus in perſona: vel q a mater ſua fuit filia fratris Ioſeph, qui putabatur pater Domini 1. 27. q. 2. coniunx.

h ¶Ordinatus.] Ideſt, ad certi loci adminiſtrationem electus: vel ordinatus ſimpliciter. Sed nõne omnes apoſtoli erant epiſcopi? Videtur quòd ſic: quia Petro primò fuit datus pontificatus: & omnes alii fuerunt pari poteſtate prædiți, vt 21. diſt. in nouo 1. Item epiſcopi ſucceſſerunt in locum apoſtolorum, vt 68. diſtin. quorum. ergo apoſtoli fuerunt epiſcopi. Item legitur de Iuda, quod epiſcopatum eius accipiat alter. Ad hoc dicunt quidam, quod omnes apoſtoli erant ſimplices ſacerdotes, & tamen conſecrare poterant. nam Moyſes ſimplex la-

1 Ar. 22. q 2. quæritur. Apoſtoli oẽs vtrũ fuerunt epiſcopi.

2 Et 24. q. 1. loquitur. in ta princ.

ſit, expectari †. Quòd ſi neque per literas rogatus affuerit, ac ne reſcripſerit quidem, ſatisfaciendũ populi voluntati eſt. Conuocari autem oportet ex vicina etiam prouincia epiſcopos ad metropolitani epiſcopi creationem.

f ¶Ar-

† al. admitti.

DISTINCTIO LXVI.

ARchiepiſcopus [a] autem ab omnibus ſuæ prouinciæ epiſcopis debet ordinari. †

Vnde Anicetus Papa in epiſt. ad epiſcopos Galliæ.

† Sic Inſtin. nouell. 131. in prin.

¶Ab omnibus ſuffraganeis ſuis archiepiſcopus ordinetur. Cap. I.

ARchiepiſcopus [b] *α* ab omnibus ſuæ ꝓuinciæ epiſcopis ordinetur. *& infra β.* ¶Illud tamen, quod de archiepiſcopi conſecratione prædictum eſt, atque præceptum, ideſt, vt omnes ſuffraganei eum ordinent, nullatenus immutari licet: quia qui illis præeſt, ab omnibus [c] epiſcopis, quibus peæeſt, debet conſtitui. Sin aliter præſumptum fuerit; viribus carere non dubium eſt; quia irrita [d] erit eius ſecus acta ordinatio.

Ext. de temp. ord. c. ſi archiepꝰ. Poly. l. 2. tit. 8. Anſ. l. 6. c. 39. Burc. l. 1. c. 28. Iuo p. 5. c. 139. Pann. l. 3. c. 10.

α ¶Archiepiſcopus.] *Hæc prior pars in epiſtola ipſa & apud cæteros collectores fuſius exponitur.*

β ¶Et infra.] *Hic eſt epiſtolæ cum multa alia ſunt interiecta, tum cap.* comprouinciales *ſupra diſt. 64.*

De epiſcopis autem non ordinandis à pauciorib⁹ quã tribus [e] epiſcopis; Anacletus epiſt. 2. ad epiſcopos Italiæ ſcribit, dicens.

¶Epiſcopus non minus, quàm à tribus epiſcopis ordinatur. Cap. II.

PAtro & Hieroſolymitarum primus archiepiſcopus [f] beatus Iacobus, qui iuſtus dicebatur, & ſecundùm carnem Domini nuncupatus [g] eſt frater, à Petro, Iacobo, & Ioanne apoſtolis eſt ordinatus [h], ſucceſſoribus videlicet

Idem repetitur in epi. Anicet i. Poly. ibidem. Anſ. l. 6. c. 51. Burc. l. 1. c. 15. Iuo p. 5. c. 139. Pann. l. 3. c. 17.

sacerdos erat.1.& tamen consecrauit Aaron, vt 32. dist. §.1.nec tunc differentia erat inter episcopum & sacerdotem, vt 95. dist. olim. Vel dic ꝙ tantum visibili unctione hi tres consecrauerũt eum: sed prius erat inuisibiliter vnctus à Domino, vel dic, ꝙ non ordinauerunt eum:

ordinatio à ieiunantibus fiat. In ordinatione verò cæterorum sufficiũt tres testes, & episcopi approbatio. Quod sequitur planum est.

b ¶ Vt ciues] Quibus debent præsse.

c ¶ Sacerdotes.] Quibus dẽt associari: uel de quorum collegio est. Vel de clericis maioris ecclesiæ dicit sine quo rũ cõsẽsu episcopus clericos ordinare nõ debet, vt dixi 24.d. episcopus.

d ¶ Ieiunantes] Tẽ ordinãtes, quàm ordinati, vt inf. de consecr dist.5.vt episcopi.inf.d. 75.quod à patribus.

e ¶ Diaconi.] Nam ecclesiæ præcipue cõmittuntur presbyteris & diaconis.12.q. 2.diaconi.

f ¶ Trium.] Infra 1. q.1. placuit vt de ordinatione ver. multorũ.contra. Sed ibi multi possunt dici tres. insti. de iure pso. §. vlt. sup. dist. 23. episcopus. cõtra, supra d 23. lector. contra. Sed hoc de notis intelligitur: illud de ignotis. Vel hic, cũ occultè ordinat, & sine solemnitate: illud cũ publicè, &c.

Tres dicuntur multi.

E Piscopus, &c.] Hæc est secũda pars distinctionis. & habes hoc 15. q. 7. capitu. 1. Ioan. de Fan.

g ¶ Solus.] ideſt, sine alijs episcopis potest ordinare aliquos: sed sine alijs episcopis nõ põt deponere, vt 14. q. 7. fe lix. nõ autem excludũtur clerici: quia nec sine illis potest beneficia conferre; nisi hoc habeat ex consuetudine, vt extra de his, quæ fiunt à maiori parte cap. ea noscitur.

Episcopus solus beneficia conferre non potest cessante consuetudine.

h ¶ Auferre] Infr. 21. q. 1. episcopus & 15. q. 7. c. vlt.

i ¶ Quæritur.] Hic depingitur 61. dist. in qua magister ostendit quid iuris sit de clericis, qui ordinantur ab eis, quos non constat esse epos: & quæ dña sit inter epos & choriepos 2. & quare choriepi recesserunt ab aula domini. quarto ostẽdit, qui successerũt in loco Apostolorum,

2 Quia magister. su. distin. pxi. in prin. fecerat mentionem ꝺ choriepis: ideo de ipsis interserit in hac distinctione: secũdum H.

ĩ Ad hoc vt facere quod dñs Pſ. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius.
Dic secundũ d. Hu. Cardi. ꝙ reuera nõ legitur quòd Moyses fuerit sacerdos nisi qa aliqua fecit q̃ pertinent ad sacerdotem, iõ Psal. dicit Moyses & Aaron, &c.

Polyc. ibidem. Ansel. l. 6. c. 53.

suis dantibus formam, ut non minus, quàm à tribus episcopis, reliquisq; omnibus assensum præbentibus, vllatenus episcopus ordinetur, & communi uoto ordinario celebretur.

DISTINCTIO LXVII.

PResbyteri [a] verò, & choriepiscopi ab vno episcopo ordinari possunt.

Vnde Anacletus epis. 2. ad episcopos Italiæ

¶ Sacerdotes ab episcopo possunt ordinari. Cap. I.

RElíqui sacerdotes a proprio ordinẽtur episcopo, ita vt ciues [b] & alij sacerdotes [c] assensum præbeãt, & ieiunantes [d] ordinationem celebrent. Similiter & diaconi [e] ordinẽtur. Cęterorum autem graduum distributioni trium [f] veracium testimonium, cum episcopi scilicet approbatione, sufficere potest.

Item in Hispalensi concilio secundo capite 6. legitur.

15. q. 7. c. sexta. &c. episcopus.

¶ De eodem. Cap. II.

EPiscopus sacerdotibus, ac ministris solus [g] honorem dare potest, solus auferre [h] non potest.

DISTINCTIO. LXVIII.

QVæritur [i] de illis, qui ordinantur ab his, quos non cõstat fuisse episcopos, an sint iterum consecrandi, an non. Quòd verò consecrandi nõ sint, probatur auctoritate Gregorij, qui scribens Ioanni Rauennati, episcopo, lib. 2. epist. 32. ait.

eum: sed tantùm formam ordinandi alijs ostenderunt: Vel dic, ꝙ non in episcopum, sed in archiepiscopum cũ ordinauerũt. Vel dic, ordinauerunt, ideſt, inthronizauerunt eum ad administrationem certi loci. prius enim erat episcopus sine titulo.

PResbyteri.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. Secunda ibi, [Episcopus.] Ioan. de Fan. CASVS. Expedito tractatu de ordinatione episcoporum & archiepiscoporum: nunc in hac 67. dist. ostendit Gratianus à quib. presbyteri, choriepiscopi, & reliqui clerici sint ordinandi. Et quòd ab vno episcopo sunt ordinandi, & non à pluribus.

a ¶ Presbyteri.] Hinc depingitur 67. distin. ostenso quòd episcopus non potest ordinari nisi à pluribus: ostendit hic quod relig sacerdotes & clerici ordinari possunt ab uno solo episcopo. In ordinatione tamen sacerdotum & diaconorum alij sacerdotes & ciues assensum debent præstare. in reliquorum ordinatione sufficit testimoniũ trium.

RElíqui.] CASVS Dicitur hic. quòd reliqui sacerdotes & diaconi à proprio episcopo sunt ordinandi: ita ꝙ ciues & alij sacerdotes consentiant: ita quod

QVæritur.] Hæc distin. diuiditur in quatuor partes, in quarũ prima quæritur si aliqs fuerit ordinatus ab eo, de quo dubitatur, an esset episcopus, vtrum debeat iterum ordinari, & primò probatur ꝙ nõ, superficialiter. Secũda ibi, [Inter episcopos.] Tertia ibi, [Hi vero.] Quarta ibi, (Quod aũt.) Io. ande Fant. CASVS. Supra ostendit Grat. de ordinatione eorum, quos constat esse episcopos. in hac vero 68. dist. quæritur, an illi sint reconsecrãdi qui ordinãtur ab illis, quos non constat esse episcopos. Et primo probat, ꝙ nõ sunt reconsecrandi qui, ordinãtur ab illis, quos cõstat non esse episcopos Postea probat contra. Tandem dat solutionem inf. in §. (Quod ergo.)

SIcut] CASVS. Ioan. archiep̃s Rauennæ de duobus quæsiuit. Primò, utrum sacerdotes semel cõsecrati essent iterum consecrandi. Et rñt q̃ nõ: sicut ut nõ sunt rebaptizandi. Secundo vtrum illi, qui cum leui culpa sunt ordinati p̃sbyteri, debeant deponi. Et rñdet quod non sed, eis debet pœnitentia imponi.

a ¶ Sicut.] Hoc ca. nõ facit ad propositum Gra. qui hoc c. loquitur, de illis, q̃ sũt ordinati à talib. quos cõstat esse episcopos: & illud cõt. qd sequit, similiter male inducitur: qa nullo mõ est cõtrariũ: & ita superficialis est argumẽtatio magistri.

b ¶ Cõsecratus,] Prima q. 1. si qs cõfugerit. cõt & 1. q 7. Daibertũ cõt. ibi dr̃ q̃ ordinatus male vel baprizatus, iterũ ordinãt Sed illud verũ est, cũ ext formã ecclĩæ est ordinat⁹ vel baptizatus aliàs secus. de cõsec. distinct. 4. ostenditur. uer. si. &c. quomodo.

c ¶ Cum leui culpa.] Dicunt quidam, veniali. arg 25. dist. §. criminis. Alii leui, i. ideſt, mortali pręcũte: nã tñ permanẽte: nã peccauit, sed pœnituit. Sed q̃ a post talem culpam se p̃misit, p̃moueri, aliã culpam cõtraxit, cũ qua promotus est: ꝺ qua hic loquitur. Tu dic, q̃ promoueri p̃t cum culpa existente & manẽte mortali, dũ tñ leui. De hmõi culpis collige exẽpla 5. quæstio. 4. in loco. 21. q. 6. c. vlt. 11. distinct. cap. vlt. de cõsec. dist. 2 relatum. Sed hic nota, quod omnes concordãtiæ istę de promotis loquuntur. sed si enorme p̃ccatum tacuisset, secus esset, vt 50. distinct. ex pœnitentibus. 10 nisi esset occultum peccatũ, vt extra de temp. ordin. quæsitum nisi in homicidio, ut ibi. B.

ECONTRA. CASVS. Modò vult probare contrarium scilicet, quod sunt reconsecrandi.

PResbyteri] CASVS. Quidam cum putarentur epi, quosdam presbyteros ordinauerunt: sed postea dubitabatur, vtrum fuerint epi in veritate, an non: unde fuit quæsitum à Gregorio, utrum illi sint iterum à proprio episcopo ordinandi & consecrandi. Et rñdetur q̃ sic, ex quo scilicet dubitabatur: si tamen sint bonæ uitæ, & eruditi in ministerio Christi, & in lege diuina. ꝺ ¶ Qui ordinant. Vera litera est ordinant, ad hoc facit 3. q. 4 quos.

e ¶ consecrentur.] Hic in dubio potius præsumitur non ordinatus q̃ ordinatus, similiter in dubio præsumitur potius non baptizatus, q̃ baptizatus ut de consecr. distinct. 4. paruulos & in dubio. potius præsumitur ecclesia nõ consecrata q̃ consecrata, ut de consecrati: distinct. 1. solẽnitates. Sed cum ita præsumitur in his sacramentis: quare in sacramẽto matrimonii potius præsumitur, p̃ ipso, q̃ cont. ipsũ vt 33. q. 1. si quis acceperit? Rñ sine omni periculo est, si sacramenta illa iterentur. Sed periculum esset, si iudicaretur nõ esse matrimoniũ vbi est, item quare nõ creditur hic verbo illius, qui se, dicit ordinatum: Baptizatum se dicẽti creditur.

¶ Semel consecratus iterum consecrari non debet. Cap. I.

SIcut [a] semel baptizatus iterum baptizari nõ debet; ita qui consecratus [b] est semel, in eodem iterum ordine nõ debet consecrari. Sed si quis forsitan cum leui culpa [c] ad sacerdotium venit, pro culpa, pœnitentia indici debet, & tamen ordo seruari.

4 sent. dist 25. Poly. l. 2. tit. 36. Ans. l. 7. c. 104. Pann. l. 3. c. 76. Iuo par. 6. c. 82.

Contra Gregorius tertius ad Bonifacium episcopum, epistola 2. scribens testatur.

¶ De presbyteris, qui ordinantur ab eis, quos constat, episcopos non fuisse. Cap. II.

PResbyteris, quos ibidẽ repperisti, si incogniti fuerint illi, qui ordinãt [d], & dubiũ est, eos episcopos fuisse, an nõ, qui eos ordinauerint; si bonę actionis, & catholici uiri sunt ipsi presbyteri, & in ministerio Christi, omnique lege sancta edocti, ab episcopo suo benedictionem presbyteratus suscipiant, & consecrentur [e]: & sic ministerio sacro fungantur.

Ans. l. 7. c. 115. Iuo p. 6. c. 117.

† *a quibus fuerint ordinati.*] orig.

Quòd ergo consecratus, in eodem ordine iterum consecrari prohibetur, de eo intelligendũ est, q̃ cõsecratus est ab illo, quem certum erat consecrandi ius habere. Qui autem ab illo consecratur, quem nõ constat ius consecrãdi habuisse, iterum consecrandus est; quia si ille consecrãdi ius nõ habuit, iste ex olei effusione nil cõsecrationis accepit. Et quia in ipso ordine consecratus nõ erat, nũc qua si primum ad cõsecrationẽ veniens, ab episcopo sacerdotalem benedictionem & consecrationẽ consequitur. Si autem ius consecrãdi habuit, in prima unctione cõsecutus est consecrationẽ: in secunda verò non reiteratur [f] cõsecratio, sed sola unctio: sicut, de quo dubiũ è, an sit baptizatus, vel nõ, dẽt baptizari: q̃ si prius baptizat⁹ nõ fuerat,

Ordinatus semel, an possit iterũ ordinari.

Sacramenta non præsumuntur, excepto matrimonio.

1 Hæc fuit sinia H. & L. & hic uideas quod no. 15. q. vlt. in fine & quod quædã mortalia sint graviora, quędã leuiora, habetur de cõse. d. 3. de pœnitentib. Ar.

2 al. 1. q. 1. §. cũ honoris: 3 In hoc pũcto uideas qd not. 3. q. 4. consanguineorum. & extra de præsum. illud. in glos. sed quære. & extra qui fil. sint legi. lator, in gl. sed vr. Arch.

Baptizatus vel ordinatus plaries, an plures recipiat character.

dinatum. sicut creditur ei q̃ se dicit baptizatum, ut de consecra dist. 4. placuit. & cap. de infantibus ? Respon. qa sola fides confert alicui sacramentũ baptismi, ut extra de presby. non habet. c. sed sola fides non dat ordinem: ad hoc facit 1. q. 1. ca spiritus sanctus 2. §. ecce qñque, item licet in uita p̃sumatur aliquis potius non baptizatus, tñ in mortuo præsumitur 3. baptizatus, ut de consec. dist 4. c. si eos. supple ut suffragia ecclesiæ ei proficiant. 13. q. 2. non æstimemus. & cap. animæ.

QVOD ERGO. Soluit Gratianus contrarietẽ prædictam, dicens q̃ illud c. sicut. intelligitur de eo quem constabat esse epm. & ideo nõ deberet reordinari ordinatus ab eo. Illud aũt c. p̃sbyteri, intelligitur de eo, quẽ non constabat fuisse episcopum: & ideo ab eo ordinati reordinãtur: qui si prius non fuerint ordinati secunda ordinatione uerè recipiunt ordines: si uero in prima ordinatione ordines receperunt, in secũda nihil recipiũt nisi solam unctionem. Et hoc probat ad iustam baptismi. & idem dicit esse faciendum de ecclesijs.

f ¶ Non reiteratur.] Hæc solutio est canonica. dixit tã G. q̃ si miles ordinatur presbyter, tot presbyterales ordines recipit quot recipit sacerdotia. Idẽ dicit de baptismo. aliter. n. quomodo fieret iniuria sacramento,

vt inf. de conſecra. diſt 4. oſtenditur. vel quo diceretur quis bis baptizari, vt inf. de conſecrat. diſt. 4. qui bis. ea. eos. Item cum dicatur, accedat verbū ad elementū, &c. 1. quæſtio. 1. detrahe. ergo quoties dicuntur verba illa, & apponitur elementum, fit nouum ſacramentum 1. Nam

1 Dicas ꝙ ſacra. dicuntur iterari quò ad opinionē vel quò ad facti ſpeciē. arg. C. de adult. eū qui. Nam ibi ſecundum matrimonium eſt, & dicit lex, ꝙ res mea nō pōt amplius eſſe mea. Inſtitu. de act §. ſic itaque. extra de fi. inſtru. inter dilectos. Arch.

conſequitur gratiam baptiſmi: ſi autem baptizatus erat, nihil accipit in ſecunda vnctione: † *nec pertinet hoc ad reiterationem baptiſmi, ſed ad cautelam ſalutis. Hoc & de eccleſijs conſecrandis ſimiliter obſeruandum eſt.*

† *latius*,

Vnde in Niceno concilio legitur.

¶Non debet iterum conſecrari eccleſia ſemel conſecrata: Cap. III.

De conſecr. diſt. 1. c. eccleſijs,

Eccleſijs [a] ſemel conſecratis Deo, non iterū debet cō ſecratio adhiberi, niſi aut ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſcunque ſemine [b] fuerint pollutæ: quia ſicut infans à qualicūq; ſacerdote in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti ſemel baptizatus, non debet iterum baptizari; ita nec locus Deo dicatus eſt iterū conſecrandus, niſi propter eas [c] cauſas, quas ſuperiùs nominauimus; ſi tamen fidē ſanctæ Trinitatis tenuerunt, qui eum conſecrauerunt.

2 *Inter epiſcopos* [d] *& choriepiſcopos autem hæc eſt differentia, quod epiſcopi non niſi in ciuitatib. choriepiſcopi ēt in vicis ordinari poſſunt: epiſcopi formatas* [e] *tribuunt; choriepiſcopi non niſi commendatitias,* [f] *& pacificas dare valent. Epiſcopi ius conſecrandi habent; choriepiſcopi tantùm minores ordines tribuunt; leuiticam* [g] *autem & ſacerdotalem benedictionem non valent præſtare. de his ita ſcribit Leo 1. ad epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, epiſt. 86. al. 88.*

¶In quibus choriepiſcopi ab epiſcopis differant. Cap. IIII.

Iuo p. 7. cap. 72. Anſ. l. 7. cap. 122. Poly. l. 4. tit. 26.

Quamuis choriepiſcopis, & presbyteris plurima [h] cū epiſcopis miniſteriorum communis ſit diſpēſatio, quæuam tantùm auctoritate veteris legis, quędam nouellis, & eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita nouerint: ſicut eſt presbyterorū & diaconorum, aut virginum conſecratio, ſicut conſtitutio altaris, ac benedictio, vel vnctio. Si quidem nec erigere [i] eis altaria, nec eccleſijs: vel altaria

b ¶Semine.] Fornicario. nam *dicit* G. ꝙ etiam in eccleſia vir vxori tenetur debitum reddere, ſed male arg. ff. de ſol. quod dicimus.

c ¶Propterea.] Adde aliū caſū de cōſe. diſ. 1. ſi motum.

INTER EPISCOPOS. Hęc eſt ſecunda pars diſtinctionis, in quo ponit differentiam inter epiſcopos, & choriepiſcopos. Io. de Fan.

CASVS. In hoc §. aſſignat Gratianus differentiam triplicem inter epos & chorie piſcopos, qa epi ponuntur tantum in ciuitatib. choriepiſcopi in vicis. epiſcopi formatas tribuunt literas choriepiſcopi commendatitias ſiue pacificas tantū. Item epiſcopi conferunt ſacros ordines, choriepiſcopi tantū minores.

d ¶Inter epos.] Ponit tres differentias inter epiſcopos, & choriepiſcopos. Iſti autem choriepiſcopi aliquid habebant ſupra presbyteros, ſed non bene determinat quid.

Choriepi aliquid habebant vltra pbyteros.

e ¶Formatas.] Formatæ ſiue dimiſſorię dicunt literę, quibus quis eximitur à iuriſdictione ſui epiſcopi, quæ olim cū ſolemnitate magna fiebant, vt 71. diſt. c. 1. Commendatitię ſiue pacificę dicūtur, quæ dantur clerico viatori, quib. cōmendatur vt pacificè poſſit exequi officiū ſuum. Et licet Gratianus dicat, ꝙ archi epiſcopi dare tales poterant; illud non credo 2. ſed ſolus epiſcopus, vt de cōſecr. diſt. 5. nō oportet. 71 diſt. extraneo.

Formatæ ſiue dimiſſoriæ.

2 Et bene Io. de Fan & ita eſt arg ꝙ choriepi nō poteſt dare licētiam clericis, vel laicis, vt eāt in peregrinationem, quia non poſſunt formatas dare ſecundum L. & Hug.

Nam & ſæpius ſumit aliqs corpus Chriſti: & ſæpius excōicat aliqs, & ex plurib. cautis aliquis poſſidet rē aliquā, vt ff. de acq. poſ poſſideri, § ex plurib. Sed certè ſecundum hoc ſi centies aliqs contraheret cū aliqua. tot eſſent matrimonia, ꝙ falſum eſt. 31. q. 1. quō: Item poſſet ſecundum hoc deponi ab vno ſacerdotio, & retinere aliud. Dicas ergo ꝙ nō iterat niſi vnctio exterior, & ſicut ſcda manumiſſio nihil adijcit primę, vt C. de manumiſ. vindi. l. 2. ſic in ſacro. Vltima opinio verior eſt.

Eccleſijs.] CASVS. Quæſitum eſt in Niceno concilio, vtrum eccleſiæ ſemel conſecratæ ſint iterum reconſecrandæ. Reſpondetur, ꝙ non, ſi in forma eccleſiæ ſint conſecratæ, niſi alicuius ſemine, vel ſanguinis effuſione ſint pollutæ. vel combuſtæ Nam ſicut ſemel baptizatus non debet iterum baptizari, ſic locus in forma eccleſiæ conſecratus non debet iterum conſecrari, niſi propter ſupradictas cauſas.

Quòd archidiaconus eas dare non poſſit, habes extra de offi. arch. ſignificaſti.

f ¶Commendatitias.] Arg. contra 71. diſt. extraneo.

g ¶Leuiticam.] Nec ſubdiaconalem, niſi tantum lectoratum, vt in ſra prox. diſt. c. 1. in fi. Sed G. fuit deceptus ex c. ſeq. vbi non dicitur niſi de duob. ordinibus tantum. Ioan. de Fan.

Quamuis.] CASVS. In hoc cap. 10. enumerantur, quæ pertinent ad officium epiſcoporum, quæ choriepiſcopi ſibi vſurpare non debent, licèt multa ſint communia choriepiſcoporum, & presbyterorum cum epiſcopis.

h ¶Plurima.] Quo ad minores ordines conferendos, quò ad prædicationem, quò ad confeſſionem, ita tamē quod non poſſit conferre niſi lectoratum, & inferiores, oſtiariatum, & pſalmiſtatum.

i ¶Erigere.] In eccleſia conſecrata, nā ante conſecratiōnē licet presbyteris cōſtituere altaria, ſed poſt non niſi de conſenſu epiſcopi: quod ſi fecerit, deportatur,

Altaria ante conſecrationem erigi poſſunt.

arg. inf. de consec. dist. 1. nullus presbyter. hæc expositio est illius verbi, constitutio altaris.

a ¶Fidelibus baptizatis.] Hugo intelligit literam sic, baptizatis, scilicet extra ecclesiam, & redeuntibus ad eā, vt de consec. dist. 4. ab antiqua. quod postea sequitur, de hæreticis ītelligit.

in ecclesia baptizatis. Vel dic, q̄ idē reperitur in seq. litera. Alii intelligunt de insolemniter baptizatis. in necessitate à patre, vel à matre. 30. qō. 1. ad limina, quibus postea episcopus in confirmatione debet ea conferre, quæ collata eis non fuerunt, vt hic, 1. q § ecce. sequens verò litera intelligitur de baptizatis nō in necessitate, & ita non repetit idem 1.

b ¶Hæreticis.] inf. de consec. distinct. 4. quamuis.

c ¶Nec publice.] q̄ solus episcopus potest. 50. dist. in ea. ni si in necessitate, vt 16 q 6. c. vlt. & c. 1.

HI VERO. Hæc est tertia pars dis. in qua probat, q̄ choriepiscopi recesserūt ab aula. Io. de Fant, CASVS. Dicitur in hoc §. q̄ choriepiscopi episcoporum officia vsurpabant, & ideo ordo eorum est hodie extirpatus.

d ¶Vnde Damasus.] Sed tamē hūc Nicolaus est secut', & sic est contra dis. 50. studeat; sed iā tempore Nicolai aboleuerat constitutio Damasi, vel fuerunt prohibiti, non qa essent, sed ne essent, vt prius.

C Horiepi.] CASVS. Quæsitum fuit à Damaso Papa quare ordo choriepōrū sit hodie prohibitus. Et rūdet pp duas rōnes. Prima est, quia sibi improbe vsurpabāt officia ep̄orum. Secunda est: quia tantum duos fuisse ordines legitur inter discipulos Christi, s. duodecim Apostolorum, & septuaginta duorum discipulorum, & cū non posset ratio reddi, vnde iste tertius ordo processerit, ideo meritò extirpari debet. Et illud quod postea sequitur, est pars c. vt dicit Hug. Alii tamen dicunt, quod est. §. Casus patet per se.

e ¶Vnde.] ideō, ex qua causa.

f ¶Processerit.] Quo ad talem præsumptionem.

g ¶Ignoramus.] Sed nonne per totum orbem fuerunt choriepiscopi, ergo præsumendum est, q̄ fuerūt ab apostolis vel concilijs instituti, vt 12. dist. illa. Sed hic non negat illos ab apostolis institutos, sed causam institutionis ignorat. Et est hic argu. q̄ à quocunque auctore aliquid sit institutum, & quantumcunque d iu obtentum, si nō subest causa, vel si onerosum est, extirpandū est, vt 12. dist. omnia. inf. de consec. dist. 1. placuit. 10. q. 1. hanc. & 63. dist. §. verum. extra de censi. peruenit.

h ¶Et quod ratione.] Institutionis. Et est argumentum pro ratione reddenda 2. vt extra de censi. peruenit, & C. de

consecrare licet, nec per impositionem manuum, fidelibus baptizatis,[2] † vel conuersis hæreticis † [b] paracletum Spiritum sanctū tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontes signare, nec publicè[c] quidem in missa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hæc enim oīa illicita sunt choriepiscopis, qui ad exemplum, & formam 72. † discipulorum esse noscuntur, vel presbyteris, qui eandem gestāt figuram: quoniam quamquam consecrationem habeant, pontificatus tamen apicem non habent.

† *baptiz{andis.}* orig. & Iuo.
† *ex hæresi.* orig.
† *al. 70.*

2 Ad idem extra de præscrip. si quādo vbi de hoc. & 252. q. 4. de tytij.

3 *Hi verò propter insolentiam suam, qui officia episcoporum sibi vsurpabant: ab ecclesia hodie prohibiti sunt. Vnde Damasus* [d] *Papa ait ad episcopos Africæ, epist. 4.*

¶Ordo choriepiscoporum à sacra sede reprobatur.
Cap. V.

C Horiepiscopi tam ab hac sacra sede, quàm à totius orbis fuerāt episcopis prohibiti. Nimis ergo eorum institutio improba, nimis est praua, quia: vt hi de summo sacerdotis ministerio aliquid præsumant, omni auctoritate caret. *& infra.* ¶Nam non amplius, quàm duos ordines inter discipulos Domini esse cognouimus, idest duodecim Apostolorum, & septuaginta † discipulorum. Vnde[e] iste tertius processerit,[f] funditus ignoramus. [g] Et quod ratione,[h] caret, extirpari necesse est.

Polyc. ibidem. Anf. l. 7. c. 123.
† *al. 72.*

4 ¶ Quòd autem † episcopi non sint, qui minus, quàm à tribus sunt ordinati episcopis, & omnibus patet: quoniā, vt bene nostris, prohibitum à sanctis est patribus, vt qui ab vno, vel à duobus sunt ordinati episcopis, nec nominētur episcopi. Si nomen non habent,[i] qualiter officium habebunt?

In Psal. 44.

Item Vrbanus secundus.

¶Apostolorum in ecclesia locum episcopi teneant.
Cap. VI.

Q Vorum vices[k] in ecclesia habeant episcopi, & quis eis hanc dignitatē dare debeat, sanctus Augustinus ostendit, inquiens:] Pro patribus tuis nati sunt tibi filij.

† *al. enim.*

Choriepi an fuerint ab Apostolis instituti.

C. de codicillis. l. pen. ff. sol. mat. dotem.

QVOD AVTEM. Hæc est quarta pars dist. in qua probat, q̄ filij ecclesiæ possunt fieri patres scilicet possunt fieri episcopi loco Apostolorum. Io. de Fan.

i ¶Nomen non habent.] Argu. [Si re prueris, nec nomen 3 habere mereris.] 32. q 4. dicat in fin. C. de fer. à nullo. arg. 86. dist. fratrem. 16. q. 1. si cupis.

3 Vide Nicol. Euerar. de doc. leg. ab etymologia, coll. vlt.

Q Vorum vices.] CASVS. Quæsitum fuit ab Vrbano quorum locum episcopi hodie teneant in ecclesia, & quorum vice fungantur. Et respondet, quod locum tenent apostolorum, & eorum vice funguntur. Et probatur auctoritate Augustini dicentis; Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, &c. quæ auctoritas durat vsque in finem.

K ¶Quorum vices.] infra 12. q. 1. videntes, sup. dist. 21. in nouo,

a ¶Ec-

1 Hoc dicit La. sed litera hoc non patitur, qa aperte loquitur de hæreticis Ioan. de Fant.

Digitized by Google

CASVS. Hic intitulatur distin. in qui ostendit, q̄ non solùm episcopi possunt conferre minores ordines, sed etiam abbates in propriis monasterijs possunt conferre lectoratum: quibus abbatibus ab episcopo manus impositio facta est.

Ecclesia est mater, vxor, & filia.

a Ecclesia.] Ergo est ecclesia mater & filia. Item ecclesia q̄nque dr vxor. 7.q.2. sicut. & 21.qō 2. sicut, q̄nque mater. 12.q. 1. qui abstulerit. quandoque dicitur filia, ut de consec. distin. 1. ecclesia. nam catholicorum collectio, quæ est ecclesia, per episcoporum prædicationem

Quid est pro patribus tuis nati sunt tibi filij? Patres missi sunt Apostoli: pro Apostolis filij nati sunt tibi. constituti sunt episcopi. Hodie enim episcopi, qui sunt per totū mūdum, vnde nati sunt? Ipsa ecclesia [a] patres [b] illos appellat, ipsa illos genuit [c], & ipsa illos [d] constituit in sedib. patrum. Non ergo te putes desertam, quia non vides Petrū quia non vides Paulum; quia non vides illos, per quos [e] nata es [f]. de prole tua tibi creuit paternitas. Pro patribus tui nati: sunt tibi filij; constitues eos principes super omnem terram. & infra [filios genuit ecclesia; constituit eos pro patribus suis principes super omnem terram.]

DISTINCTIO LXIX.

Tonsura verò [g] clerici de manu abbatis suscipi potest, si eidem abbati manus impositio ab episcopo facta noscatur. Vnde in septima synodo cap. quarto decimo legitur.

¶ Abbates, quibus ab episcopo manus imponitur, aliquos tonsurare possunt. Cap. I.

1.p.3.c.376.

QVoniam videmus sine manus impositione à paruula ætate tonsuram [h] cleri, quosdam accipientes, nō dumque ab episcopo manus impositione super ambone irregulariter in collecta legentes, præcipimus amodò id minime fieri. Idipsum quoque obseruandum est etiam inter monachos. 2. ¶ Lectoris [i] autem manus impositione † [k] licentia est abbati solummodo in proprio monasterio [l] faciendi; si duntaxat eidē abbati manus impositio [m] facta noscatur ab episcopo, [secundùm † morem [n] præficiendorum abbatum dum constet illum esse præsbyterum. 3 ¶ Simili etiam modo secundùm antiquam consuetudinem, choriepiscopos pręceptione [o] oportet episcopi promouere lectores.

† *al. impositionem.*
† Hæc non sunt in Græco canone.

g ¶ Tonsura verò.] in hac 69.di. tractat ā collatione minorū ordinū vsque ad lectoratū. Et nomine tonsuræ, accipe hic tres minores ordines, psalmistarū, ostiariatū, & lectoratum, & hoc licet abbati tantum in suo monasterio exorcistam tamen facere, vel acolythum non licet. inf. ea. c. ult.

Tonsura q̄ que tres ordines comprehendit.

QVoniam.] Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte prohibetur ne ali quis super pulpitio ecclesiæ. uel monasterio legat epistolā vel lectionem, nisi primo fuerit ordinatus. & tonsuram habeat ad modū clerici. In secunda parte dicitur, q̄ abbates & sacerdotes, quib. ab episcopo manus imponitur iuxta morē præficiendorum abbatum conferre possunt in suis monasterijs lectoratum. Id licebat quondam choriepiscopis. Et nota, q̄ legere epistolam pertinet ad subdiaconum, legere lectiones ad lectorem pertinet.

h ¶ Tonsuram.] id est coronam nā aliā tonsuram posset. fęmina dare.

i ¶ Lectoris.] Vel etiam ostiarij nō auth. licēt sit arg. contra. ext. de or. ab episcopo, qui renū. epis. c. 1. sed & si abbas ex priuilegio habeat, ut oēs minores cōferat bene potest. Sed nunquid hodie abbas potest conferre istos ordines? Credo 2. q̄ sic, si tā manus ei est imposita extra de æta. & qualit. ord. cum contingat. Ioan. Ego nō credo, q̄ possint conferre tales ordines abbates, nisi lectoratum, vt vī dicere hoc cap. & decre. cum cōtingat. Si aūt esset sacerdos, abbas posset ēt conferre psalmistatum ut 23. dist. psalmista, quia psalmistatum dat simplex sacerdos, vt 23 dist. psalmista.

K Manus impositione.] sup. 23. di. subdiaconus. cōtra 3.

l ¶ Monasterio.] Sed & monachos alterius monasterij pōt ordinare, si inuitatus fuit. 9.q.2. Lugudunensis.

m ¶ Impositio.] Quæ non est, nisi benedictio, vt 2.q.1. manus.

n ¶ Secundū morē.] De quo habes 12.qō. 2. alienationes. nec hoc postulabit à superiore. nā sufficit semel à iure concedi. ff de condi instro l. q̄ sub conditione § fi.

o ¶ Præceptione.] Generali, arg. 16.q 1. cunctis. 64. distin. ordinationes & 75 dist. ordinationes.

1 Hæc fuit sniā H. & Lau. qui dicunt idem q̄ prox. sequitur.

2 Cedo. Ang. Clauas. ver. ordo 2 §. 2. semp requirit iurisdictionē quasi episcopalem in omni ordine conferendo.

3 Hoc c. nō obstat, quia hic loquitur si impositio ne manus ordinaria, sed contrarium de consecratoria, sm H. & idem sentit Gofredus de ætat & qual cum contingat. Archi.

nem generatur, vt 23. q 4 recurrat. Item ecclesia etiam dicitur locus, vbi Deum timentes veniam postulant. in Auth. vt liceat ma. & auiæ. §. quia vero. coll. 8.

b ¶ Patres.] Quia eam protegunt, & defendunt.

c ¶ Genuit.] Per baptismum. & ita ecclesiæ filius datur ei curator, quod etiam lex dicit ff de tuto. & curat. datis ab his qui. dic vt notatur 12.q. 1. c. vlt.

d ¶ illos.] In hoc comparatur patri episcopus, & ecclesia filio, quia sicut filius non pōt sine auctoritate patris litigare, ut D. de bonis, quæ lib. l. vl. sic. ecclesia sine auctoritate prælati, vt extra de iud. cautam. & 16. qō. 1. monachi. Item sicut filius nō cōuenit sed p̄ nomine filij, Vt C de bo. mat. l. 1. C. de anna. excep. l 1. sic ipse p̄latus est cōueniēdus, non ecclesia, nisi negotia ecclesiæ distincta sint à negotijs p̄lati, vt ext. de re scr. c. edoceri.

Episcopus patri, & ecclesia filio cōparatur.

e ¶ Per quos.] Per eos pullulauit, & creuit, cum nulla esset tunc temporis.

f ¶ Nata es.] id est, augmentata.

Onsura.] Hæc dist diuiditur in tres partes. Secunda ibi, [Lectoris,] Tertia ibi, [Simili modo.] Ioan. de Fan.

Digitized by Google

NOn oportet.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ non debent exorcizare in ecclesiis, uel in domibus priuatorum, qui non sunt ab episcopis consecrati. Et nota quod vnum vel duo, neque superabundant.

a ¶ Exorcizare.] Id est, legere exorcismos.

b ¶ Promoti.] Ad ordinem exorcistæ.

c ¶ In domibus.] Id est in ecclesiis nõ sacratis. Superfluunt, duo, neque. Ioan.

Item ex Concilio Laodicensi, cap. 29.

¶ Non exorcizent, qui ab episcopo prouecti non sunt. Cap. I I.

NOn oportet exorcizare [a] eos, qui necdum ab episcopis sunt promoti † [b], neque in ecclesijs, neque in domibus [c]. † *al. prouecti.*

DISTINCTIO LXX.

AB episcopis [d] alterius [e] ciuitatis clericus ordinari nn poterit, nec etiam a proprio [f] absolute ordinandus est: absoluta enim ordinatio Chalcedonensi concilio prohibetur, & vacuam habere manus impositionem ꝓ recipitur.

In quo sic statutum est can. 6.

¶ Nemo ordinandus est absolute. Cap. I.

NEminem [g] absolute [h] ordinari presbyterũ, uel diaconũ, uel quemlibet in ecclesiastica ordinatione constitutum, nisi manifeste [α] in ecclesia ciuitatis [i], siue possessionis [k], aut in martyrio [l] aut in monasterio, qui ordinatur, mereatur ordinationis publicatæ uocabulũ. Eum autem, qui absolutè ordinatur, decreuit sancta synodus vacuam [m] habere manus impositionem, & nullum tale factum β valere ad iniuriam [n] ipsius, qui eum ordinauit.

Anſ. l. 7. c. 105. Poly l. 2. tit. 31. Butch. l. 2. c. 6. Iuo p. 6. c 26. Pann. l. 3. c. 27.

α ¶ Nisi manifeste.] *Græce legitur: εἰ μὴ ἰδικὸς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως, ἢ κώμης, ἢ μαρτυρία, ἢ μοναστηρίῳ ὁ χειροτονούμενος ἀπεκρύθη τοῦτο, hoc est:* nisi proprie in ecclesia ciuitatis, uel pagi, aut martyrio, aut monasterio, qui ordinatur, pronuncietur. *In ordine autẽ Romano fit mentio talis pronunciationis, episcopi nomine per archidiaconum facta.* De titulo S. Stephani eligimus Petrum ad lectorem ad eundem titulum.

α ¶ Nullum tale esse factum.] *Græcè: μηδαμοῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν, id est,* nunquam posse operari.

Item ex concilio Vrbani X I. habito Placentiæ.

¶ Irrita sit ordinatio sine titulo facta. Cap. I I.

SAnctorum canonum statutis consona sanctitate decernimus, ut sine titulo facta ordinatio irrita habea- S. Antoninus p. 2. c. 1 §. 22.

Ordinatus sine titulo deponi debet.

Clericus ciuitatẽsis est extraneo ꝑferendus.

a ¶ Absolutè.] Id est, sine titulo.

i ¶ Ciuitatis.] Hoc ideo dixit, quia potius est pñtandus clericus, qui est de ciuitate, quàm extraneus, ut infra dist. proxi hortamur. C. de episc. & cler. in ecclesiis.

k ¶ Siue possessionis.] Id est, si ordinatur ad titulum patrimonii sui, ut extra de præben. c. tuis. Vel hoc ideo dicit, quia potius sunt illi clerici instituendi, de quorũ bonis fundata 1. est ecclesia, ut extra de rescrip. cum adeo.

l ¶ In martyrio.] Vbi sunt reliquiæ martyrũ. uel loqũit de regulari ecclesia. Colligitur ẽt hic ex eo, ꝙ dicit siue possessionis. arg. ꝙ si quis habet patrimonium sufficiẽs, ordinari potest sine titulo. extra de præben. episcopus.

m ¶ Vacuam.] Quo ad executionem.

n ¶ Ad iniuriam.] Et etiam suum delictum: quia se sic permisit promoueri, alias alterius odio non debet alius prægrauari. C de inoffic. testam. si quis in suo. extra de his quæ fiunt a maio. parte capit c. quæsiuit. in fine.

1 Fundata. Idem Arch. Præpos. hic vide Rochũ Curt. de iure patr. vet honorificum q. 18.

Ordinatus sine titulo deponi debet. Hic depingitur 70. distin. Quia dixerat presbyteros, & reliquos clericos ab episcopo debere ordinari: vñ sumpta occasione ostẽdit, ꝙ nullus ordinandus est sine titulo, i. sine ecclesia, uel ecclesiastico bñficio, & si fuerit ordinatus, dẽt deponi tam in iniuriã ordinantis q̃ ordinati; quia ꝓmisit se sic promoueri. 16. qò. 7. decernimus 21. q. 2. cap. 1. sed qm̃ episcopi hanc pœnam nullam reputabant, hodie prouisum est, ut remaneant promoti, & eps, vel etiam eius successor eis prouideat. extra de præb. episcopus extra eod. tit. cum secundum.

d ¶ Ab episcopis.] Hic depingitur 70. distin. Quia dixerat presbyteros, & reliquos clericos ab episcopo debere ordinari: vñ sumpta occasione ostẽdit, ꝙ nullus ordinandus est sine titulo, i. sine ecclesia, uel ecclesiastico bñficio, & si fuerit ordinatus, dẽt deponi tam in iniuriã ordinantis q̃ ordinati; quia ꝓmisit se sic promoueri. 16. qò. 7. decernimus 21. q. 2. cap. 1. sed qm̃ episcopi hanc pœnam nullam reputabant, hodie prouisum est, ut remaneant promoti, & eps, vel etiam eius successor eis prouideat. extra de præb. episcopus extra eod. tit. cum secundum.

e ¶ Alterius.] Hoc exequitur in dist. sequenti.

f ¶ A Proprio.] Hoc exequitur in ista dist &c.

NEminem.] CASVS. Statutum fuit in Nicæno concilio, ut nullus eps ordinet aliquem clericum, sine certo titulo alicuius ecclesiæ in ciuitate uel extra ciuitatẽ. & si ordinauerit aliquem clericum, sine titulo, in opprobrium ordinantis officii executione carebit.

g ¶ Nemnem.] Etiam in minoribus ordinibus non debet ordinari. arg. 12. q. 1. uidentes. 32. distin. si qui vero. cum enim habeat officium in ecclesia, ergo & beneficium debet habere extra de præben. dilectus. extra de fil. presbyt. proposuit ne dicatur. Mendicat in plateis infelix clericus, ut 93. dist. diaconi,

Clericus infelix esurit in platea.

SAnctorum.] CASVS. In hoc cap. quinque per concilium

cilium Vrbani statuuntur. Primum est, vt ordinatio sine titulo facta irrita habeatur. Secundum est, ut clericus perpetuò perseueret in ecclesia, in qua est intitulatus. Tertium est, vt clericus nō intituletur in duobus ecclesijs: qa licèt ex dispēsatione episcopi clericus possit duabus

An plures pbendæ possint accipi vt feri, iuxta princ. §. sed est, &c. Archid.

tur, & in qua ecclesia quilibet titulatus est, in ea perpetuò [a] perseueret.

¶Omnino autem duabus [b] aliquem titulari non liceat, sed vnusquisque in qua titulatus in ea tantum canonicus habeatur. Licet em̄ episcopi dispositione vnus diuersis [c] præesse possit ecclesijs, canonicus tamen præbendarius, nisi vnius ecclesiæ, in qua conscriptus est, esse non debet. ¶Si quæ tamē capellæ sunt, quæ suis redditibus clericos sustentare nō po. sunt; ea cura [d] ac dispositio præpositi [e] maioris ecclesiæ, cui capellæ subd. tæ esse videntur, immineat; & tam de possessionibus [f], quàm de ecclesiasticis capellarum officijs ipse prouideat [g].

In eodem etiā concilio antiquis nouem [h] præfationib. decima addita est, quæ ita se habet: [Aequū & salutare & te in ven. vel assumptione B. Mariæ collaudare, benedi. & prædi. quæ, & vnigenitum tuum S. S. obumb. cō cep. & virginitatis gloria permanente lumen æter. mundo effudit; Iesum Christum Dominum nostrum.]

DISTINCTIO LXXI.

DE clericis [i] verò non ordinandis ab episcopo alterius ciuitatis, in Sardicensi concilio, c. 18. & 19. statutum est.

In quo Ianuarius epūs dixisse legitur.

diuersis ecclesijs præsidere, canonicus tamen præbendarius in duabus ecclesijs esse non potest. Quartum est, vt præpositus maioris ecclesiæ curam habeat de ecclesijs pauperibus, quæ clericos suos sustentare nō possunt. Quintum est, vt præter nouem præfationes decima dicatur, quæ incipit: Aequum & salutare.

a ¶Perpetuò] Idest, dum viuit 1. ff. pro so. l. 1. filius. n. non debet esse temporalis, nec hæres. ff. de adop. quæsitum 2. & Instit. de hære insti. §. hæres.

b ¶ In duabus.] Qui. n. titulum habet in vna ecclesia, si recipit secundam ecclesiam vel præbendam, p̄ titulo, perdit primam, ut extra de concess. præb & eccles. non vacan. literas. sed si recipit ipsam quasi beneficium, & quasi commendatam tūe stipendium, tunc secus p̄ tūc non est canonicus secundæ præbendæ, nec cum eis pōt eligere. Si quæras quare canon ille permittit ep̄o dispensare in ecclesijs, & non in præbendis: dico p̄ ęque pōt dispensare in præbendis, sicut in ecclesijs, dummodo sint de eodē episcopatu. Est ergo hæc veritas, p̄ de iure cōi non pōt quis habere duas ecclesias, vel præbendas in eod. episcopatu, vel in diuersis, nisi in casib notatis 21. q. 1 in summa. Sed nunquid hodie beneficium huius canonis est sublatum episcopis per illā nouā constitutionem, de multa, in tit. de præben. ex eo, p̄ dī ibi, per sedem apostolicam poterit dispensari? Dico, p̄ non: sed tantum vaga & indiscreta dispensatio est ablata ab eis, non probabilis, sicut per remotionem appellationis non remouetur necessaria appellatio, vel probabilis, extra de appell. pastoralis. sic cum dās ꝓhibuit iurare, non prohibuit iuramentum necessarium, sed temerarium, ut 22. q. 1. cap. ita. sic cum dās ꝓhibuit uxorem separari à viro, intelligendum est tantum de illa separatione, quæ fit sine ratione, vt 33. q. 2. quos Deus. Si obijcias, p̄ punitur episcopus q̄ p̄mittit ipsum habere prius stipendium vt ibidem dī extra de præben. quia in tantum. de cle. non resi. qua nonnulli ergo dispensare non potest. Non sequitur: quia eps punitur qui ordinat clericum concubinariū, vt 31. dist. qui in aliquo. & tñ cum ipso dispensare potest: sed ideo punitur. qa in discrete dispensat. Si obicis, quod dicit ibi per sedem apostolicā. ergo non potest per alium, non sequitur: quia eodem modo decretum dicit, p̄ ordinationes episcoporum faciendæ sunt auctoritate apostol. 64. dist. ordinationes & tamē propria auctoritate fieri possunt. Sic etiam alibi dicitur, p̄ quilibet presbyter potest & debet baptizare, vel celebrare de licentia epi, vt 16. q. 1. cūctis. & tñ suo iure potest baptizare: sed ideo dicit hoc, p̄ eius auctoritate saltē generali dēat fieri dispensatio. Vel dic, p̄ tunc solus Papa dispēsat, cū qs diuersa bñficia in diuersis episcopatibus vult hre, ꝓpter repugnantiam, q̄ ex hoc prouenirer: quia nemo duob' dominis pōt seruire 4. vt 21. q. 1. cap. 1. Ioan Hęc glos. nihil valet: qa Papa tm̄ dispensat circa plures ecclesias habentes curam animarum, & plures dignitates, vt expresse dicit de cre. de multa. sed circa plura beneficia simplicia non uidetur episcopo dispensare prohibitum.

3 Adde qd proprie dicatur ꝓpetuū, & qd æternū: not. in l. eum debere columnam. ff. de ser. vrb. prædio.

2 Aliàs incipit si tibi. Episcopi utrum hodie possint circa bñficiorū pluralitatē dispensare.

3 Sed nunquid in casu poterit legatus Cardinalis? Dicit Rosse. bene p̄ curia tenet, p̄ non: quia hoc specialiter sedi apostolicæ reseruat. & hoc ipse notat in suo libello iuris canonici. B.

4 De hoc ēt not. 21. q. 2. c. 1. & idem sentit. Hug. causa. qū. 1. in prin. & Gofred. & Vinc. extra de præbend. de multa. Archid.

5 Et 16. q. 1. quicunque. ubi de hoc. ext. de præscri. ex trāsmissa vbi de hoc. Archid.

b ¶In duabus.] Nec iure ciuili quis in duobus collegijs potest connumerari. ff. de coll. l. 1. §. 1. neq; duas militias habere. C. qui mil. non p. l. 5. §. in posterum. nec duos honores. ff. ad munic. l. hortensius. §. præscriptio.

c ¶Diuersis.] Non conuentualibus: cum enim nec canonicus in diuersis conuentualibus esse possit. ergo multò magis, nec prælatus, ita quod sit in eis canonicus.

d ¶Cura.] 12. q. 2. bonæ rei. Lau.

e ¶Præpositio.] Idest, episcopo, qui est ordinator in cunctis, ut in contrario hic signato. 25. dist. c. 1. Vel dic præposito, idest, archidiacono. arg. extra de uerb. sig. quamuis. & sic nec illud erit contrarium.

f ¶Tam de possessionibus] Arg pro capel. ut decimæ debitæ maiori ecclesiæ sic communicentur illis. Argu. contra 12. q. 1. videntes 5. q. 1. c. 1.

g ¶ Prouideat] Vt dentur vni, vel simul vniantur, ut 10. quæst. 3. vnio. de consecr. distinct 1. cap. 2. & extra de præb. expositi.

h ¶Nouem.] De consec. dist. 1. inuenimus.

i ¶De clericis uero.] In hac dist. 71. ostendit Gratianus, p̄ clericus unius epi nō est ab alio ordinādus ep̄o, vel in aliqua ecclesia instituendus sine literis sui epi, quod

DE clericis.] CASVS. Hic ponitur 71. dist. in qua ostendit Gratianus, p̄ clericus unius episcopi non est ab alio episcopo ordinandus, vel in ecclesia recipiendus sine licentia & literis sui episcopi: alioquin irrita est ordinatio & receptio, nisi cauta hostilitatis fuerit ab ecclesia sua electus clericus: quia tunc dum durat hostilitas, recipi potest, ut 7. q. 1. pastoralis. Ioan. de Fan.

Digitized by Google

quod si factum fuerit, irritabitur, nisi hostilitatis causa clericus exularet. infra eod clericus.

ILlud. CASVS. Quidam epi ordinabãt & recipiebãt in suis ecclesijs aliorum eporum clericos, eis irrequisitis: vnde contentiones & discordiæ nascebantur: & ideo statutum fuit in cõcilio Sardicen. ne hoc de cætero fieret, nisi cum licẽtia suorum episcoporũ. alioquin irrita erit talis ordinatio. Duo sequentia ea plana sunt, quæ ferè idem dicunt cum isto.

Communicas discordiam parit.

a ¶Contentionib.] Nã cõmunitas mater discordiæ est. ff. de leg. 2. cum pater. §. dulcissimis.

b ¶Et sine voluntate] Arg. expressum ad id quod dixi 7. q. 1. placuit.

c ¶Ordinatio.] Nisi postea ratum haberet suus episcopus 1. vt 63 distin. Salonitanæ.

1 Ex ista gl. infertur, q̃ ratihabitio retrahitur. Cõcor. text. in l. uero. §. sed & si. & ibi Bar. ff. de fals. & in l. obseruare §. fi. ff. de offi. procon.

d DE aliena. ¶Exoratus.] Sed nunquid sufficeret, vt dissimularet 23. Non, vt 25. dist. Foreminum & 63. distin literas. vt no. infra 7. q. 1. cap. placuit.

2 Dicit ibi Bau. sufficeret facere, vt canonicũ, non ut prælatum.

e SI quis ausus.] consensum. Ergo cum consensu eius poterit. C. de sacrosanct. eccle. qui sub prætextu. & expresso cõsensu, nõ tacito. ff. de procur. filiusfam. §. inuitus.

CLericos.] CASVS. Quæsitum fuit in Calcedon. cõcilio, vtrũ episcopo liceat ordinare i sua ciuitate clericos alterius ciuitatis? Et diffinitũ est, q̃ non: sed unusquisq; clericus pteneret i ea ecclesia, in qua ab initio cõsueuit: exceptis illis, qui cã hostilitatis, & necessitatis suas ecclesias perdiderũt & ciuitates, & quicunq. eps cõtra fecerit, excõicatus pmanebit cũ eo, quẽ susceperit donec ad suã ecclesiã reuertatur clericus.

f ¶Sed quiescant.] Nisi uocentur, & eligantur ad alias ecclesias tunc enim auctoritate maioris possunt transire ad alias, vt 7. q. 1. episcopus de loco.

g ¶Ex necessitate.] Sed pone, q̃ presbyter amisit ecclesiam suam, eps ciuitatẽ suã; tñ remanet in aliqua parte sui episcopatus: nunquid clericus recedet, quo uoluerit sine literis epi? Dicunt quidã, q̃ non nam adhuc prælatus remanet amissæ ecclesiæ. Alij dñt cõtrariũ, ut dixi 7. q. 1. pastoralis. Sed uerior est rõ prior, qa episcopus adhuc non definit esse suus prælatus: quia non tantum ratione beneficij, sed etiã ratione ordinis est prælatus suus. Alij dicunt in pendenti esse utrum sit prælatus. nã si postea liberatur ecclesia, remanet ecclesiæ prælatus alias non. 7. q. 1. pastoralis. Et arguitur ad hoc extra de cleri. non residen. fraternitati.

3 Item pone, q̃ eps dat ei licentiam transeundi ad alium episcopatum sub ea conditione, ut si redierit prior ecclesia ad libertalẽ, redeat ad eã; nunqd episcopus interim est prælatus eius? Sic: non tñ põt eũ excõicare, nisi forte ecclesia liberata, non uelit redire, licet enim interim sit eius prælatus ligatam tñ habet executionem. Item si ad aliam eccle'siam uellet eum reuocare, non posset nisi ad suam, ex quo ei licentiam dedit, nisi ei sub hac conditione licentiam dedisset, ut posset eum q̃n. vellet reuocare. Item si totus episcopatus occupatus est à Saracen s: nunquid remanent clerici istius episcopi, cum omnes sint in episcopatũ alterius? Dico, q̃ remanẽ, sed non hẽt iurisdictionem

3 Ad idẽ 7. q. 1. pastoralis. nã multa sunt in pendenti. ff. si cer pet. proinde. Sed argum. cõtra. C. de sentẽ. pas. l. ult. Archid.

Clerici an obedire teneantur epi scopo, qui ci unitam suã ecclesiã amisit.

¶ Clerici ab episcopo alterius ciuitatis non ordinentur. Cap. I.

ILlud quoque sanctitas vestra statuat, vt nulli episcopo liceat alterius ciuitatis ecclesiasticum hominem α solicitare, & in sua diœcesi clericum ordinare. Vniuersi dixerunt, Placet: quia ex his contentionibus α solent nasci discordiæ, & ideo prohibet omnium sententia, ne quis hoc facere audeat. ¶Osius episcopus dixit. Et hoc vniuersi constituimus, vt quicũque ex alia parochia uoluerit alienum ministrum sine consensu episcopi ipsius, & sine voluntate [b] ordinare, non sit rata ordinatio [c] eius.

Cap. 19.

α ¶Hominem.] *In concilio latinè legitur*: ecclesiasticum ministrum solicitare; & in suis parochijs clericum, &c. *Infra ea. c primatus. (vbi huius canonis sententia videtur referri) legitur*, vt nemo alterius plebis hominem vsurpet. *Græcè autẽ caput istud, quod in latino decimum octauum est, non habetur.*

Item Innocentius ad Victricium Rothomagensem episcopum, epist. 2. c. 7.

De eodem. Cap. II.

Pann. l 3. c. 64.

DE aliena ecclesia ordinare clericum nullus præsumat †, nisi eius episcopus precibus exoratus [d] concedere uoluerit.

Item ex Nicæno concilio, c. 16. in fine.

¶Qui sine episcopi consensu ordinatur, irrita sit eius ordinatio. Cap. III.

Burc. li. 1. c. 109. Iuo p. 5. c. 11. ex alia versione.

SI quis ausus fuerit, aliquem, qui ad alterum pertinet, in sua ecclesia ordinare, cum non habeat consensum [e] illius episcopi, à quo recessit clericus; irrita sit huiusmodi ordinatio

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 20.

¶Clericus vnius ecclesiæ in alia non ordinetur. Cap. IIII.

Anf. l. 6. c. 125. & li. 7. c. 109. Iuo p. 9. c. 36.

CLericos in suis ecclesijs cõstitutos, sicut iã diffiniuimus, nõ liceat in alteri[9] ciuitatis ecclesijs ordinari: sed quiescãt [f] in ea, in qua ab initio ministrare meruerũt: exceptis illis, qui proprias ciuitates perdiderũt, & ex necessitate [g] ad alias ecclesias migrauerũt. Si verò quicunq.

ctionem liberam ia eos. Item nunquid possunt eos vicini episcopi recipere sine literis eius? Sic: ipse tamen si episcopatus eius esset liberatus, posset eos reuocare, etiam si eis licentiam dedisset: nisi forte licentiando eos absoluerat, Vel dic, quod prior definit esse Prælatus ipsorum

episcopus post definitionem istam, ad alium episcopum pertinentem clericum, susceperit; placuit sanctæ synodo, & eum, qui susceperit, & eum, qui susceptus est, tamdiu [a] excommunicatos manere, quamdiu ipse clericus reuertatur ad propriam ecclesiam.

Item Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano, l. 5. epist. 11. seu c. 111.

¶Apostolica permissione vnius ecclesiæ clericus in altera valet ordinari. Cap. V.

FRaternitatem tuam a nobis petijsse recolimus, vt Gratianum ecclesiæ Benafranæ diaconum tuæ concederemus ecclesiæ ordinandum [a]. Et quoniam, nec episcopum, cui obsecundare, nec propriam habet ecclesiã, hoste. s. prohibente, cui suum debeat ministerium exhibere; petitionem tuam non præuidimus differendam. Id circo scriptis tibi præsentibus eum necessario duximus concedendum, habituro [b] licentiam [c] diaconum illum, nostra interueniente auctoritate, ecclesiæ tuæ, Deo propitio, constituere Cardinalem.

Io diac. l. 1. c. 20. Polyc. l. 1 tit. 7. Ant. l. 7. c. 10.

[a] ¶Cardinalium.] *Antea legebatur*, ordinandum. *Emendatum est ex ipsa epistola. Cardinare verò, seu Cardinalem constituere, (quod est in fine huius capitis) ita videtur B. Gregorius accepisse, vt canonicam translationem significet. Nam cũ tempore B. Gregorij canon sextus concilij Chalcedonensis accurate obseruaretur, vt nullo modo daretur alicui locus in ecclesia (qui nunc titulus vocatur) nisi simul ad eum locum ordinaretur, cum aliquis iam ordinatus, necesse ate aliqua in aliam ecclesiam transferebatur, vt in illa in eodem gradu, quo in prima ordinatus erat, deseruiret: in secunda dicebatur incardinari: quod ex isto nunc indicato loco patere potest, ex lib. 3 epist. 14. & alibi. Quod etiam in episcopis B. Gregorius faciebat, lib. 2. indict. 10. epist. 6. & epist. 25. (quod refertur infra. 7. q. 1. ca. pastoralis, & in dist. 11. epist. 13. & seq. quòd habetur inf. 21. q. 1. c. relatio. De hac re Ioannes diaconus, lia. 5. c. 8 & 11. & 16. Gregorium verò Ioan. 8. & facto ipso, & vocabulo in eadem notione accepto, est imitatus: quod ex aliquibus manu scriptis ipsius epistolis constat.*

Item ex concilio Carthaginensi. 1. c. 5.

¶Sine literis episcopi sui in aliqua ecclesia clericus non suscipiatur. Cap. VI.

PRimatus † episcopus Vegesselitanus dixit. Suggero sanctitati vestræ, vt statuatis non licere clericũ alienum ab aliquo suscipi sine literis [d] episcopi sui, † neq; apud se retinere; nec laicum vsurpare sibi de plebe aliena, vt eum obtineat † [e] sine conscientia eius epi-

† Ex isto text. infertur, q̃ literæ episcopi sunt authenticæ: cũ (vt hic) faciant fidem. Concor. tex. in l. monumentorum, & ibi glo. & Doc. & C. de reli. & sump. fu. No. Bal. Pet. de Bel. petri. & Cy. in l. si qua p calũniã, C. ã epi. & cler.

Burc. l. 2. c. 43. Iuo p. 6. c. 144. Ansel. l. 6. c. 124.

† *al. Primatus.*

† *ordinet*] ori.

ipsorum, vt no. 7. q. 1 pastoralis.

[a] ¶Tamdiu.] inf. 21. quæst 4. episcopi. Argum. inf. 7. q. 2. cap. 2. &c.

FRaternitatem.] CASVS. In ecclesia Benafrana erat quidam diaconus nomine Gratianus, quem Forta. natus eps volebat in sua ecclesia ordinare. ¶ eum propter hoc postulauit a Papa, & quia in ecclesia Benafrana nõ erat episcopus hostilitate faciẽte, a quo peti posset diaconus ille, Papa eum sibi sine mora concessit.

[b] ¶Habituro.] Absolute ponitur sine ver. 63 d. Agatho.

[c] ¶Licentiam.] Sed nunquid capitulum dũ ecclesia vacat, posset ipsum licentiare? Non: quia quædam alienatio est, q̃ non põt fieri vacante ecclesia 12. q 2. si qua. de hac materia hẽs 24. distin. c. 2. Io. Sed quid si ecclesia hẽt visitatorem? Videtur q̃ iste possit alienare, vt Instit. de cur. § vlt nã auctoritate metropolitani debet constitui visitator. Sed videtur contra qđ dicit lex: quia ad ea quæ solemnitatẽ iuris desiderant, tutore opus est, ff. de cõsensu & auct. præstã. l. curatorem, vnde nõ credo hæc fieri posse per visitatorem, cum solemnitatem exigant. 10 q. 2. hoc ius, Ioan.

Capitulum non potest licẽriare clericum sede vacante.

[1] Sub. quoniam debet constitui auctoritate metropolitani. Laur. quod dic, vt plenè dixi 61. d. c. vlt. & ibi debet.

PRimatus.] CASVS. Eps Vegesselitanus surrexit in concilio Carthagin. & suggessit concilio, vt statueret, ne aliqs eps vsurparet clericum, vel parochianũ alterius, nec apud se retineret sine alterius epi licentia, cuius dictum Gratus eps approbauit: & per concilium Saldicen confirmauit: & auctorizauit. Sequẽs c. patet.

[d] ¶Sine literis.] Infra q̃x dist. c 2 & 3. & inf. 76. dist. c. vlt. & sup. c. q̃x. & sup. 61. dist. Olius & 85. dist. Florentinũ, in fin. & sup. 63. dist. literas.

[d] ¶Sine literas.] Crederem tũ testes sufficere. C. de fi. instr. in exercẽdis, & extra de e ¶Obtineat.] Sed nonne extraneus episcopus potest ordinare laicum de alterius episcopatu. cũ laicus possit transferre domicilium quo voluerit? Dico q̃ sic: sed domicilio non translato non põt eum ordinare: sicut nec alia sacra-

Laicus an possit ordinari a non suo episcopo.

ſacramenta ab extraneo recipere poſſet, vt de pœn. diſt. 6. placuit. de conſecrat. diſt. 2. tribus. nec peregrinari poteſt laicus ſine licentia epiſcopi. de conſecra. diſt. 5. non oportet.

a ¶Eius epiſcopi.] Sic. C. de offi. ma. mi. milites. vbi dicitur, q̃ ſine licentia Imperatoris, &c.

b ¶A collega ſuo.] ſed pone, q̃ eum concedat: vbi dī iſte habere domicilīū? Die q̃ ſi vtrunq; beneficiū retinet, vtrobiq; 1. ff. ad munic. l. Labeo. & l aſſumptio, §. a viris prudentibus.

c Extraneo clerico.] ¶Commēdatitijs] inf de conſec. diſt. 2. trib. extra de cler. pereg. ca. tuæ. & 20. q. vlt. cap. vlt. & 19. q 2. duæ. & C. de epiſc. & cler. ſi qua.

Hortamur] CASVS. In hoc ca. monet Augu patronos, ne aliquem clericu in ſuis eccleſiis eligant, niſi fuerit ordinatus ab epō, in cuius diœceſi ſita eſt ecclesia: vel niſi reqiatur ab eo per literas commendatitias. Sequens c. patet per ſe. d ¶Veniēs.] Hoc verū eſt, cū ille qui clericum præſentat, laicus eſt: quia quādiu idoneus eſt in ſuo epatu, non præſtabit extraneum. eps enim vtcumque poſſet præſentare, vt infra 16. q. 2. ſi quis epiſcoporum 2.

Nvllum abſq;] e ¶Peregrinorum.] Clerici peregrini large poſſunt appellari oēs, qui non ſunt de epiſcopatu ordinantis: ſiue ſint clerici, ſiue laici: q̃ nulla talium debent recipi ab aliquo epiſcopo ad dignitatem, vel ordines, vel alia ſacra eccleſiaſtica. ſupra eod diſtin. per totū, & ſpecialiter. eo. tit. primatus, & hoc extra de cle. peregri. c. 2. & 3. & q̃ omnes tales dicantur peregrini, & extranei, eſt. arg. 3. q. 6. peregrina. 6. q. 3. c. 1. & 2 Ignoti dicuntur quorum origo, vita, & ſingularitas ſunt ignota epiſcopo, non diſtincto. ſint de eodem epiſcopatu, vel alio. 24. d. quando 24 diſtin quielcamus. ver. i: enim in clero, &c A g. 2. q. 7. quærendum, ver. quorum vita, ſecundum Ra. & Got.

Dimiſſorias.] CASVS. Supra in proxi. diſtinctio. dictum eſt, qui clericus alienus ſine literis dimiſſorijs, vel cōmēdatitijs ſui epi, & ſine eius licentia recipi non debet, ideo ſupponit hanc 72. diſt. in qua oſtendit, q̃ clerico non debet patere licentia ſine literis dimiſſorijs: quas epiſcopus non debet dare, niſi rogatus. Et caſus omnes plani ſunt.

1 Ad hoc C. de incol. ciues, l. 10.

ſcopi, [a] de cuius plebe eſt. Gratus epiſcopus dixit. Hæc obſeruantia pacem cuſtodit: Nam, & memini in ſanctiſſimo concilio Sardicenſi ſtatutum, vt nemo alterius plebis hominem vſurpet: Sed ſi forte erit neceſſarius; petat a collega [b] ſuo, & per conſenſum habeat.

Item ex concilio Chalcedonenſi, c. 13.

¶Sine literis commendatitijs clericus extra ſuam eccleſiam non miniſtret. Cap. VII.

Extraneo clerico, & lectori & extra ciuitatem ſuam ſine commendatitijs [c] literis proprij epiſcopi nuſquam penitus liceat miniſtrare.

Burc. l. 2. c. 139. Anſ. l. 7. c. 162. Poly. l. 4. tit. 11.

Item ex ſermone S. Auguſtini ad populum.

¶De eodem. Cap. VIII.

Hortamur chriſtianitatem veſtram iuxta ſanctorū canonum inſtituta, vt in eccleſijs a vobis fundatis alitunde veniens [d] presbyter non ſuſcipiatur; niſi a veſtræ fuerit eccleſiæ conſecratus epiſcopo, aut ab eo per commendatitias literas ſuſcipiatur.

Burc. l. 15. c. 30. Iuo p. 16. c. 31.

Item ex concilio Antiocheno, c. 7.

¶Abſque formata clerici peregrini non ſuſcipiantur. Cap. IX.

Clerici de diœceſi sūt extraneis p̃ferendi.

Nvllum abſq; formata, [a] quam Græci epiſtolam dicunt, peregrinorum [c] clericorum ſuſcipi oportet.

a ¶Formata.] *Græcè eſt. μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν δέχεσθαι ἢ ξένων, quod Dionyſius vertit*, nullus peregrinorum ſine pacificis; ideſt commendatitijs ſuſcipiatur epiſtola. *atque ita Burc. & Iuo habent.*

2 Quod nota. extra de iure patr. ſignificaſti. ſed quod ſupra dictū eſt per Ioā. per oīa a Laur. approbatur cuius ſuit illa gl & idē per oia ſentit Hugo. & Io. de Faut.

DISTINCTIO LXXII.

Dimiſſorias [f] verò literas epiſcopus; niſi rogatus, non tribuat: ſicut ſtatutum eſt in ſynodo habita Romæ.
Vnde Leo Papa ait.

¶Niſi eodem petente, nulli dimiſſoriæ literæ præſtentur. Cap. I.

Epiſcopus [g] ſubiecto ſibi ſacerdoti, vel alij clerico, niſi ab ipſo poſtolatus, [h] dimiſſorias non faciat; ne ouis quaſi perdita, aut errans inueniatur.

Anſ. l. 6. c. 128.

f ¶Dimiſſorias.] Hic depingitur 72. diſt. Dixerat ſupra magiſter, clericum ſine commendatitijs literis ſui epiſcopi non eſſe recipiendum: nunc oſtendit, q̃ epiſcopus non debet eas dare niſi inſtanter rogatus.

Concedēda ſunt quādō cum inſtantia.

g Epiſcopus] ¶Niſi ab ipſo.] ſ. qui eum habere deſiderat, & poſtulat: ſicut cum quis tranſit in ſamiliam alterius, vt. ff. de adop. l. 2. ſic ſupra 70. d. 2.

h ¶Poſtulatus.] Sunt enim quædam, quæ non concedūtur

Item ex concilio Carthaginensi 3. c.22.

¶De eodem. Cap. II.

Bure.li.2.c.42. Iuo p.6.c.149.

CLericum [a] alienum, nisi concedente eius episcopo, nemo audeat vel retinere, vel promouere in ecclesia sibi credita. Clericorum [b] autem nomen etiam lectores, & psalmistæ, & ostiarij retinent †.

† al. retinentur.

Item ex concilio Meleuitano, c.15.

¶In vna ecclesia ordinatus, in alia non suscipiatur †. Cap. III.

† al. teneatur.

Conc. Africanum, cap.57.

PLacuit, vt quicunque in vna ecclesia, vel semel eligitur; [c] a ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur.

a ¶Eligitur.] *In concilio Milenitano est*, vel semel legerit; *itaque in concilio Carthaginensi Graco, c.92. κὰν ἅπαξ ἀναγνῷ, In Africano autem c. 57.* vel semel suscepto officio legerit.

dumtur nisi cum instantia, vt pallium. 100. distin. prisca & apostoli, 2. q.6 post appellationem. bene accedit ad hoc, quia qui præest, parcissimũ debet commeatum dare. ff. de re milit. officium.

a CLericũ.] ¶Episcopo.] Sic C. de emãcip. iubem. b ¶Clericorũ autẽ.] sup. dis. 21. cleros. ergo & qui eos verberat, incidit in canonem. 17. q.4. si quis suadente.

c PLacuit.] Eligitur.] Arg. ex electione 115 aegri 1 quidã tñ dicunt contrariũ, & exponunt, semel. i. perfectè, ita q̃ confirmatus sit, arg. extra de off deleg. in litteris. & etiã si nondum est trãslatus, vt est arg ff. de dona. qui saxum.

1 Quod dic, vt no 61. distin. quãto & 16. q. 7. cont. sanctorum. ibi Io. Intelligit hoc ca. in nominatione. Acquirit, dic vt in cle. 1. vt lite pend.

DSTINCTIO LXXIII.

Ex Attico ad finem concilij Chalcedonensis. Ans. li.6.c.121. Iuo p.6.c.433.

QValiter verò commendatitia, vel dimissoria, seu formata epistola facienda sit, videndum est. Debent namq; litera Græca interponi in ea epistola, & non sine causa. Græca enim elementa literarum, numeros etiam exprimere, nullus qui vel tenuiter Graci sermonis notitiam habet, ignorat. Ne igitur in faciendis epistolis canonicis, quas mos Latinus formatas vocat, aliqua frans falsitatis temere præsumeretur, hoc à patribus cccxviij. Nicæa congregatis saluberrime inuentũ est, & constitutum; vt formatæ epistolæ hanc calculationis, seu supputationis habeant rationem, ideſt, vt assumantur in sui supputatione prima Græca elementa Patris, & Filij, & Spiritus sancti, hoc est π, υ, α: quæ elementa octogenarium, & quadringentesimum, & primũ significant numerum. Petri quoq; Apostoli prima litera, ideſt, π, quæ numerũ octoginta significat: eius quoque, qui scribit, episcopi † prima litera cui scribitur, secunda litera, accipientis, tertia litera ciuitatis quoq;, de qua scribitur quarta, & indictionis, quæcunq; est illius † temporis, numerus assumatur. Atq; ita his omnibus Græcis literis, quæ, vtcunque fuerit collecta, summam epistola teneat: hanc qui suscipit, omni cum cautela requirat expresiè †. Addat præterea separatum in epistola etiam nonagenarium, & nonum numerum, qui secundùm Græca elementa significat ϡϑ.

† al. epistolam.

† al. id.

† al. expressam.

Valiter.] CASVS. Hic intitulatur 73. dist. quæ in scholis non legitur: quia ea quæ ibi continentur, in desuetudinem abierunt: nec modo locum habent: ibi ẽ continetur qualiter & quibus literis vel Græcis, vel Latinis formatæ debent fieri: sed nunc non sic fiunt, & ideo quia in ea nulla vel modica vtilitas continetur, ideo membranas occupare nõ debet. 19. dist. si Romanorum. Quæ-

¶Exemplar formatæ epistolæ, quæ in Nicæna synodo à cccxviij. Patribus facta est. Cap. I.

Bure. li.2.c.227. Iuo p.6.c.434. simile quidam multoq. magis. c.435.

IN nomine Patris π. & Filij, υ. & Spiritus sancti. α. ϖ. Vualterio Spirensi episcopo. Ego Burchardus sanctę Vuormaciensis ecclesiæ deuotus, gregis Christi famulus, in Deo vero summæ fœlicitatis beatitudinem. Cum sancta catholica ecclesia prompta sit sequi documenta Euangelica, quæ dicunt: [Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, accipiet mercedem prophetæ: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet, &c.] & Apostolus iubeat hospitalitatem sectari, & necessitatibus sanctorum virorum cõicare;

Matt. 10.

Rom. 12.

tamen

tamen propter eos,qui cautelatam habent ſuam conſcientiam, dicentes ſe eſſe ſimplices, cum ſint aſtutia diabolica repleti; & pro opere pietatis,dicunt,ſe de loco ad locum tranſire, cum ſint, ſua malitia faciente, fugitiui; dicunt,ſe eſſe miniſterio ſacro inſertos, cum non ſint; ſtatutum eſt a ſanctis patribus, neminem clericum alienum, & ignotum recipi ab aliquo epiſcopo, & inthronizari in ſua eccleſia, niſi habeat a proprio epiſcopo epiſtolam, quæ in canonibus nominatur formata. Ideo notum facimus fraternitati † veſtræ; quòd præſens frater noſter harum literarum portitor nomine Hermannus †, non pro ſua nequitia expulſus eſt à nobis; ſed poſtulantibus fratribus, eo quòd ex familia noſtra fuit,& noſter baptizatus,fecimus ei libertatem receptam in † cornu altaris canonicè,& ordinauimus eum ad gradum presbyterij. Cui etiam has dimiſſorias, ſiue commendatitias literas facimus: & eum ad veſtram dilectam fraternitatem dirigimus, vt in ueſtra parochia ſub ueſtro ſacro regimine, & defenſione conſiſtere valeat. Ego, inquam, Burchardus humilis epiſcopus in nomine Patris, † & Filij,& Spiritus ſancti, & in vnitate ſanctæ eccleſiæ,in qua Petro datum eſt ius ligandi, atque ſoluendi, abſoluo Hermannum presbyterum de ciuitate Vuormacienſi indictione x. & licentiam do vobis inthronizandi eum in quacumque eccleſia vultis veſtræ parochiæ. ¶Hanc ergo epiſtolam Græcis literis hincinde munire decreuimus, & annulo noſtræ eccleſiæ firmare cenſuimus. Fraternitatem veſtram Chriſtus nobis incolumen conſeruet. α.π.υ α.π.β.ι.ζ.ξ. ἀμὴν. Data Vuormaciæ Idibus Martij,anno Dominicæ incarnationis M XII. Indictione X.

† al. pretermitti. † Eommannus] Burch.

† al. Patris π & Filij υ. & Spiritus ſancti α. Iuo par.6. c.434.ſimile,

α Conſeruet.] *In hoc & ſequenti capite ea tantùm ſunt emendata, quæ exemplarium auxilio reſtitui poterant. Cæterùm quæ loco ſequuntur, etiam apud Burchardum ſunt depranata. Facilè autem reſtitui poſſunt ex regulis initio diſtinctionis traditis, Quibus quidem regulis optimè reſpondet exemplum ab Iuone allatum, par. 6. c.435. ſi litera in extremo 434. capitis poſita, ponantur loco earum quæ in ipſo 435. afferuntur. Additæ enim illis dictione, ἀμὴν reſultat numerus ibi notatus. i. ICCCLXXVIII. Bene etiam procedet exemplum c.434.ſi vbi nunc ſumma eſt 1539. fiat 1439.ſatis ſit locũ indicaſſe.*

¶Incipit epiſtola formata à cccxviij. epiſcopis, & ab Attico Conſtantinopolitanæ vrbis epiſcopo edita. Cap. II.

SAnctiſſimo in Chriſto fratri ſumma dulcedine charitatis' amplectendo. A. illius ciuitatis epiſcopo, υ. illius eccleſiæ præſul perpetuæ beatitudinis optat in Chriſto ſalutem. π.υ.α.π. De cætero nouerit ſancta fraternitas ueſtra, quod iſte clericus Hermannus nomine, noſtra in parochia inſtructus, ac detonſus paruitatem noſtram rogauit; quatenus illi commendatitias literas conſcriberemus; quibus veſtræ celſitudini commendatus ſub tuitione veſtri regiminis degere poſſet:cuius voluntati conſentientes, ſecundùm canonicam auctoritatem literas ei dimiſſorias dedimus; per quas & ipſi concedimus, vt ſub veſtro magiſterio diuinæ ſeruituti inſiſtens ſuæ deſeruiat vtilitati; & uobis licentiam tribuimus, vt,ſi dignum eum iudicaueritis, ad ſacros ordines promoueatis. Commendatum ergo eum curæ veſtræ, ſuſcipite, & noſtris ex partibus abſolutum in veſtrarum ouium numero cuſtodite. Quas literas, vt vigore veritatis firmatæ,indubitanter à vobis ſuſcipiantur; literis Græcis, vt canonica docet auctoritas,confirmare ſategimus. Sancta Trinitas veſtram beatitudinem ad regimen ſanctæ ſuæ eccleſiæ perpetualiter bene valere concedat, ἀμὴν, vel ſic, ϟϑ (quæ eandem ſummam exprimunt) indictione x. Continet hæc formata epiſtola ſummam numeri M CCCXV. † Y. Græcam in nomine illius primam ponimus, quia Græci eam in quibuſdam locis pro ,u, conſonante, ſicut eſt Δαβὶδ & εὐαγγέλιον.

† al. M ccccxv.

α ¶Ab Attico.] *Antea legebatur*, abbatibus. *Reſtitutus eſt loco; ex coniectura (quod perrato factum eſt) quoniam euidenti ratione nitebatur.*

¶β ἀμὴν.

QVæritur.] Hæc dist. diuiditur in tres partes, in quarum prima probat magister, ꝙ clerici nō sunt ad ordines cōpellendi. Secunda ibi, [Sane.] Tertia ibi, [Verū.] Io. de Fant. CASVS. Supra in pluribus locis facta est mentio

Officio subtracto subtrahi debet beneficium.

dus ad ordines, vel honores suadente vtilitate, tantum cogitur tecundum quod habes inf. ea. c. vlt. ſ ꝙ maiores sunt pluribus beneficijs honorandi, vt ibi dicet. Necessitate cogēte cogitur suspentione ab officio: inf. ea. li qui & cap placuit, in quo intelligo & priuationem beneficij. regulariter enim vno subtracto & reliquū est subtractū, vt 81 dist. li qs amodo. Credo tñ ꝙ debeat præcedere suspēsio ab officio, quasi quędam excōmunicatio: quam si contēnit, sequit beneficij subtractio, vt 60. dist. innouamus. 23. q. 4. c. fortē. Si vero, nec necessitas, nec vtilitas exigit, non est cogendus, & si episcopus eum cogat, videtur causa odij & ingratitudinis eum cogere inf. c. episcopus. &c. gesta. Quidam tamen volunt remouere distinctionē de necessitate, & vtilitate argu. inf. ea. episcoporum & dicunt, ꝙ diuersi canones diuersas pœnas imponūt nolētibus, ꝙ moueri: & est in arbitrio episcopi q̄ imponat. Aliter tñ soluit hęc contrarietas ext. de ęta. & quali. quæris. Ioā. Quidquid dicat Ioan. decre, illa, quæris, dicit, quod cogi possunt, si vtilitas vel necessitas exigat, per subtractionē officij & beneficij. & tūc dico vtilitatem esse ecclesię, cum ille qui promoueri petitur, vtilior est in officio quam alter, qui iam est promotus: & vtile est plures esse in ecclesia in eodem officio. Necessitas est cum iam promotus non sufficit: vel non est aliquis promotus. B.

¶ *Quidā*, vel sic.] *Addita sunt hæc ex aliquot vetustis exēplaribus, & vtrisque istis notis idem numerus nonagesimusnonus significatur. In codicibus verò impressis, vel nihil erat; vel dicto*, amen, *latine scripta; in qua nulla est numeri significatio.*

DISTINCTIO LXXIV.

QVæritur[a] *de his, qui ab episcopis suis promoueri* † *contemnunt, an inuiti sint sublimandi, an non.*

De his ita statutum inuenitur in concilio Aurelianensi 3. c. 7.

† *al. ordinari.*

Annuæ suspensioni subiaceat episcopus, qui inuitum ordinare præsumit. Cap. I.

EPiscopus, qui inuitum[b], aut reclamantem[c] præsumpserit ordinare, annuali pœnitentię subditus Missas facere non præsumat[d].

Item Gregorius Natali episcopo Salonitano, in primo lib. reg. epist. 19.

¶ Nullus promoueatur inuitus. Cap. II.

Poly. l. 2. tit. 33. Iuo p. 6. c. 369.

GEsta[e], quæ nobis in concilij vestri cōfecta secretario[f] direxistis, in quibus archidiaconus Honoratus adducitur, † plena esse cognouimus semine iurgiorū, cū

† *al. addunntur.*

mentio de promotione clericorum. Sed quia clerici quā doque nolunt promoueri: ideo Gra annectit hāc 74. d. in qua quæritur, an aliquis inuitus sit promouendus. Et hoc ordine procedit. Primo probat, ꝙ clerici inuiti promoueri non debent, per duo prima. c. postea probat contrarium. deinde solutionem dat. inf. ea. §. verum.

Ordinādus est qs inuitus suadēte aut vtilitate aut necessitate.

a ¶ Quæritur.] Hic depingitur 74. dist. in qua quęritur an quis inuitus sit ordinandus: & præcise continetur in quibusdam ca. ꝙ nō, in quibusdam quod sic, vt scilicet de nolentibus fiant volentes, cum ergo nec aliquis vult promoueri, nec necessitas vel vtilitas ecclesiæ exigant: non est cogendus, vt infra. ead. c. 1. & 2. si autem necessitas ecclesię hoc exigit, cogit. iuxta illud qđ habes inf. c. c. 3. & 4. & 23. q. 4. displicet: si autē exigat vtilitas ecclesiæ, tunc debet cogi: iuxta id quod habes inf. ea. c. vlt. 1. Hæc tamen distinctio videtur reprobari inf. ea. c. episcoporum. & extra de ęta. & quali. ord. quęris. & ideo dici potest omnia hæc referendo ad arbitrium iudicis. Præterea quando dices ꝙ vtilitas sit, & non necessitas? tūc dico vtilitatem esse tantum, cum ecclesia indiget promotione aliquorum, qui nolunt promoueri, & tamen aliqui sunt in eadem ecclesia, qui promoueri possunt, vt inf. ea. c. vlt. Tūc autem dico necessitatem esse, quādo ecclesia indiget promotione aliquorū: nec alii sunt in ecclesia qui dignè possint promoueri, vt inf. ead. c. 4. Si vis distinguere ſm distinctio. H. ſ. quis sit promouēdus dic promouendus ad dignitatē cogit ꝙ subtractionem beneficiorum. Alij dicunt, ꝙ per attractionem etiam corporis ad ordines, vt inf. 1. q. 6. c. vlti. 8. quæst. 1. in scripturis, 23. q. 4. displicet. si tamen sit sempes inuitus, non cogitur. 20. q. 3. præsens. inf. ead. c vbi. Inuitis enim non dandi honores. ff. de decur. l. 2. & 3. §. vlti. Sed promouēdus ad ordines, vel honores suadente vtilitate, tantum cogitur tecundum quod habes inf. ea. c. vlt. ſ ꝙ maiores sunt pluribus beneficijs honorandi, vt ibi dicet. Necessitate cogēte cogitur suspentione ab officio: inf. ea. li qui & cap placuit, in quo intelligo & priuationem beneficij. regulariter enim vno subtracto & reliquū est subtractū, vt 81 dist. li qs amodo. Credo tñ ꝙ debeat præcedere suspēsio ab officio, quasi quędam excōmunicatio: quam si contēnit, sequit beneficij subtractio, vt 60. dist. innouamus. 23. q. 4. c. fortē. Si vero, nec necessitas, nec vtilitas exigit, non est cogendus, & si episcopus eum cogat, videtur causa odij & ingratitudinis eum cogere inf. c. episcopus. &c. gesta. Quidam tamen volunt remouere distinctionē de necessitate, & vtilitate argu. inf. ea. episcoporum & dicunt, ꝙ diuersi canones diuersas pœnas imponūt nolētibus, ꝙ moueri: & est in arbitrio episcopi q̄ imponat. Aliter tñ soluit hęc contrarietas ext. de ęta. & quali. quæris. Ioā. Quidquid dicat Ioan. decre, illa, quæris, dicit, quod cogi possunt, si vtilitas vel necessitas exigat, per subtractionē officij & beneficij. & tūc dico vtilitatem esse ecclesię, cum ille qui promoueri petitur, vtilior est in officio quam alter, qui iam est promotus: & vtile est plures esse in ecclesia in eodem officio. Necessitas est cum iam promotus non sufficit: vel non est aliquis promotus. B.

1 Vbi dehoc in gl. 1.

b ¶ Qui inuitum.] Aliquo iudicio alio quàm voce voluntatem ostendente.

Volūtas manifestatur signis & voce.

c ¶ Aut reclamantem.] Voce vel signo. 30. d. si quis diconus, quamuis enim esset inuitus: si nec uoce, nec aliquo indicio reclamaret, præsumeretur voluntarius. 54. d. c. si seruus. aut reclamantem signo saltem. nam & per signa ita appereret voluntas, sicut per vocem 2. 32. q. 5. nec solo 20. q. 2. c. 1. & 2. Et sic no. differentiam inter inuitum & reclamantem, vt ff. de serui. vrb. præd. inuitu.

2 Ad idem ext. de spon. cum apud. Item adde Bal. in l. q̄uis. C. de impu. & ali. ſubſt.

d ¶ Nō præsumat.] Nihilominus deponet, vt inf. ea. vbi.

Indignus minoribus ad maiora non promouetur.

e ¶ Gesta.] CASVS. Natalis episcopus cum haberet archidiaconum suum exosum nomine Honoratum, quia contradicebat sibi, ne vasa sacra parentib. largiret illum inuitum vno eodemque tempore in sacerdotem promouit: & ab archidiaconato remouit. Quod cum significatum esset Gregoꝛ & cum deprehenderet, quod hoc malo zelo factum fuisset, reprehendit episcopum, dicens quod sicut nemo compellitur promoueri inuitus, ita aliquis ab ordine non debet eijci sine culpa.

Honores non sunt inuitis dandi.

f ¶ Secretario.] Aliter ſnmitur 23. d. non oportet.

a ¶ perſo-

vno eodemque tempore vna perſona [a] nolens ad ſacer dotij ordinem prouehitur, quæ tanquam [b] immerita a diaconatus officio remouetur. Et ſicut iuſtum eſt, vt nemo creſcere [c] compellatur inuitus; ita cenſendum puto ſimiliter, ne quiſquam inſons ab ordinis ſui miniſterio deijciatur iniuſtè.

Cõtraria allegans audiendus non est. Monachis inuitis districtior vita non possit imponi.

Contra inuenitur in conc. Carth. c. 31.

¶Qui ab epiſcopis ſuis promoueri contemnunt, a locis ſuis deijciantur. Cap. III.

SIqui [α] clerici ab epiſcopis ſuis promoueri contemſerint; nec illic maneant, vnde recedere [d] noluerunt

In codice canonum. In p. c. 45.

[a] ¶Perſona.] Argu. non debere promoueri ad maiora, q minoribus indignus iudicatur arg. 24. q. 1. miramur, & d. 44 nulli liceat ff. de Senatuſcon. qui indignus, & cui interdicitur pomerium, &c. ff. de ſer. expott. cui pacto. ff. de interdict. & releg. l. relegatorum. §. vlt.

[b] ¶Quæ tanquam.] id eſt, & illa. Argu. q cõtraria allegans nõ eſt audiendus. 13. qõ. 2. quam præpoſterũ. de conſecratio. diſti. 2. reuera. 13. quæſtio. 7. capitu. 23. extr. de appellatio. ſolicitudinem.

[c] ¶Creſcere.] Argu. q monachis, vel canonicis inuitis diſtrictior vita non poſſit imponi. 1. imponi. ar. 15. quæſ. 1. non eſt. & 20. q. 3. præſens. Io. 32. q. 1. integritas. B.

CONTRA. CASVS. Hucuſque probauit, quod aliquis non ſit promouendus inuitus. mõ vult probare contrarium per quatuor ſequentia cap.

SIqui.] CASVS. Quæſitum fuit in concilio Carthaginenſi, quam pœnam debeat pati clericus, qui propter neceſſitatem eccleſiæ ſuæ ad maiores ordines recuſat aſcendere. Et reſpondet, quod debet remoueri ab officio illius ordinis, a quo recedere noluit. Idem eſt caſus ſequ. cap.

[d] ¶Recedere] Non quod amittat, quis ordines inferiores, ſi promoueatur ad maiores: ſed dicitur recedere quo ad executionem ſolemnẽ, qa non ita ſolẽniter, exequitur quis inferiores ordines: vel recedit quo ad appellationem. Quòd recedat a priore, eſt argum. 37. diſtinctio. qui de menſa. 92. diſtinct. c. in ſancta. Sed (vt prædixi) recedit quo ad onus [1], non quo ad honorem argu. opti. ff. ad muni. l. munícipes. Sed quid ſi ſe dicit criminoſum, eſt ne ei credendum? videtur quòd nun; quia mota iam ſibi controuerſia hoc dicit. arg. extra de teſti. licet extra qui maio accuſ. poſſ. cũ in tua. & cap. peruenit. Sed dic ei credendũ. extra de æta. & qualiquæris a nobis. Similiter ſi ſe dicit inſufficientem, audiendus eſt. arg. inf. eod. cõpoſũ. aliàs ſi non auditur eius excuſatio, pt appellare C. de appe. ciues, & l. q ad ciuilia.

[1] Onus vnde nõ imminẽte neceſſitate non poſſet compelli an inferiori miniſtrare. Panc. c. 2. de vi. & ho. cle. Criminoſũ ſe dicẽti, an ſit credendũ

EPiſcoporum.] CASVS. Quidam epiſcopi, vel prælati præponebant clericos poſteriores tempore, vel ordine clericis prioribus: & ideo prohibitum fuit in cõcilio Agathen. ne hoc de cætero fieret, niſi in duob. caſibus, ſcilicet ſi prior contemneret ordinari, vel nimis eſſet ſimplex, in quibus caſibus ille minor præponetur, quem epiſcopus elegerit præponendum. Vel aliter, hoc ca. duas habet partes. prima loquitur de promouendo, in quo caſu minor maiori; vel poſterior priori non eſt præponendus, niſi prior obedire contẽnat. Secunda pars loquitur de archidiacono iã promoto, qui ſi eſt nimis ſimplex, habebit tantũ nomen archidiaconatus, & alius quem epiſcopus elegerit præponendum, habebit adminiſtra-

Bure. l. 2. c. 178. Iuo p. 6. c. 42. Anſ. l. 6. c. 103.

Item ex concilio Agathenſi, c. 23.

¶Poſteriores prioribus epiſcopi non præponant. Cap. V.

EPiſcoporum [e] ẽt, quorum vita non reprehenditur, poſteriorẽ priori nullus præponat, niſi † forte ſuperbia elatus, quod pro neceſſitate eccleſiç epiſcopus fuſſerit, implere contemnat. 2. ¶Sanè [f] ſi officium archidiaconatus † propter ſimpliciorem [3] naturã implere, aut expedire nequiuerit, illẽ loci ſui nomẽ teneat; & ordinatiõne [h] eccleſiæ, quem elegerit epiſcopus præponendum.

† *al. ne.*] orig.

† *al. archidiaconus.*

[e] ¶Epiſcoporum.] Sic conſtrue. Nullus epiſcoporum præponat poſteriorem priori, quamuis poſterior ſit de numero eorum, &c. Et nota ſecũdum opi. H. q prior debet ſemper eligi, & ptiori, vt dicit, ſufficit ne malus exiſtat, licèt poſterior melior ſit, vt inf. 75. d. ca. vlti. Alij dicunt ſemper meliorem præferendum: etiam ſi poſterior ſit arg. 16. ſynodus. verſ. prima.

Poſterior in duobus caſibus eſt priori præferendus.

[f] ¶Sanè.] Hanc literam intelligunt quidam de promouendo, & etiam totum cap. & ita aſſignantur duo caſus, in quibus poſterior præfertur priori i. cum renuit prior promoueri, vel cum eſt ſimplicior quàm eſſe debeat in officio ad quod eligitur, & tunc lege, ille. i. poſterior, tenebit nomen loci ſui, i. debiti ſibi prioris, vel debitã ratione prioritatis.

[g] ¶Propter ſimpliciorem.] 7. q 1. quia; & c. petiſti. contra ſu. d. 39. Petrus, & d. 47. de Petro.

Simplicitas promouendũ impedit.

[h] Et ordinationem.] ideſt ad miniſtrationem, & dicit Archid. ſ. dandi, & ita ſimplicitas impedit promouendum

z Adde quis dicat simplex no. in l. 1. in prin. C. de ædili. act.

dum 1, sed nō deiecit iam promotū. Si vis intelligere de iam promoto, dic ille scilicet simplex tenebit, idest, habebit honorē & dignitatē: qa nō remouebitur, sed dabitur ei coadiutor, & hoc est, quod dicit, & ordinationem, idest, administrationem teneat ille, quem elegerit,

pæ, vt pristino loco restitueretur. Scribit ergo Papa Ioanni successori Maximiani, quatenus eum in pristinū statum reducat, nisi iusta causa sit iratus contra episcopum. & si est aliqua causa culpæ præcipit sibi, vt eam sibi insinuando manifestet.

a ¶Et ordinationem.] *Quamuis in recentioribus conciliorum editionibus Colonienſibus legatur*, & ordinationi, ecclesiæ, quē elegerit episcopus, præponatur: *tamen in vetere Colonienſi, duobus Pariſienſibus, & duobus codicibus conciliorum Vaticanis eſt eodem modo, atque apud Gratianum.*

Item Gregorius Ioanni episcopo Syracusano, lib. 11. *epistola* 34.

¶In quo loco quisque ordinatus est, inuitus teneri non debet. Cap. VI.

QVorundam ad nos relatione peruenit, Cosmam, qui ex monacho monasterii sanctæ Luciæ à decessore vestro memorandæ † memorię Maximiano in ecclesia Syracusana [a] factus subdiaconus, atque à vobis postea in possessione, quæ Iuliana dicitur, presbyter est ordinatus, ita nimia tristitia, & loci qualitate [b] vehementer afflictū, vt vitam sibi pœnam existimet, & contritionis † suæ fugam quærit auxilium. Et ideo [c], quia tales erga subiectos nostros [d] debemus existere, quales nobis, si subiecti fuissemus, nostros volueramus esse præpositos † magnæ benignitatis est, si eum in ecclesiam, vbi subdiaconi est functus officio, sanctitas vestra reducere atque illic presbyterum voluerit constituere cardinalem. Quod, & facere, quantum arbitramur, debebitis; si tamen nihil est, quod iustè contra ipsum animos vestros exasperet. Si verò aliqua culpa est, suis nobis hoc epistolis vestra fraternitas, vt scire possimus, insinuet.

† *al.* vtraque,

† Adde tex. in l. iustitia. §. iuris præcepta. ff. de iust. & iur.

† *al.* contriſtationis.

¶ *Verum illud Gregorij de his intelligendum est, qui non causa necessitatis, sed causa ingratitudinis callide ab episcopis suis promoueri quærunt. Illud autem Carthaginensis concilij de his intelligitur, qui nolunt obtemperare episcopis suis propter necessitatem ecclesiæ volentibus eos ad altiora promouere.*

Hanc distinctionem ex decreto Symplicij Papæ quilibet corroborare valet, quia scribens Ioanni episcopo Rauennati, epist. 2. *ait inter cætera.*

¶ Non est aliquis inuitus ad episcopatum pertrahendus. Cap. VII.

VBi ista didicisti, quę in fratrem, & coepiscopum nostrum Gregoriū non dilectione† sed, inuidia perpetrasti? quem inexcusabili violentia pertrahi ad te passus es, atque vexari, vt ei honorē [e] tantum, nō per animi tranquillitatem, sed per amentiā, sicut dicendū est, irrogares?

† *al.* electione.

a ¶Syracusana.] Quæ monachorum est, sicut & Cantuariēsis. Et ità nō est argum. hic quod monachus possit esse sæcularis canonicus: licèt ēm possit esse prælatus, tamen non potest præbendam habere, quæ priuatæ est vtilitatis. H. contra sentit, vt dixi 92. distin. c. 2 & 16 q. 7. in nona.

Monachus non pōt esse sæcularis canonicus.

b ¶Qualiter.] Arg. q̄ si qs trāslatus est ā vna ecclesia ī aliā ecclesiā, & deceptus est qualitate loci restituendus est. Et ita error qualitatis dissoluit matrimoniū spirituale 3, & adde quod dixi 29. distin. communis.

Error qualitatis dissoluit matrimonium spirituale.

c ¶Et ideo.] Vt in Auth. vt cum, de appel. cog §. considera re. coll. 8.

3 Idem dicerem in socio Laur. & facit pro restitutione illius arg. ff de adop. & si puber. Io. de Fan.

d ¶Subiectos nros.] sic 95. d. esto. 22, q. 5. de form.

VERVM. Hæc est tertia pars huius distin. in qua soluit & dic, q̄ præcise non est quis compellendus ad aliquā dignitatem. & hoc probat tribus auctoritatib. Io. de Fan.

CASVS. Soluit Gratianus prædictā contrarietatē, dicēs, q̄ illud capitul. gesta intelligitur de his, qui non causa necessitatis, sed causa odij volūt clericos ꝓmouere. Illa vero c. si q. & placuit intelligūtur de his clericis, q̄ causa necessitatis, contēnunt promoueri. Et hanc distinctionem probat sequens. cap.

VBi.] CASVS. Io. Archiepūs Rauēnas consecrauit quēdam Gregorium inuitum in episcopū, de quo conquestus est Papæ. quare Papa scribit archiepiscopo, & redarguit eum super hoc, & si de cætero talia fecerit, priuabit eum ordinatione Rauennatis, & Aemilien. Ecclesiæ. Nam priuilegium meretur amittere, &c.

Ordinatus coacte an ordinem recipiat. & cōtinere debeat.

e ¶Honorem.] Hic patet, q̄ licèt, quis coactus ordinetur, tñ recipit ordinem. arg. 2. q. 1. quod quidam. & 45. dist. de Iudæis. Sed si absoluta esset coactio, tunc nullum

z Secundum istā sententia vlt videtur, q̄ coadiutor nō sit prælatus, & sic videtur cōtra quod legitur. & no. extra de cle. eru c. 3. vbi dicunt Tan. Gof. & B. q̄ coadiutor est prēlatus, ex quo habet curā animarū vt ibi, & eodē ti tua ibi latius vide.

Poly. l. 2. tit. 33. Anſ. l. 6. c. 66 & 67. Burc. l. 2. c. 29. Iuo p. 5. c. 140.

rit episcopus 2.

QVorundam.] CASVS. Maximianus episcopus Syracusanus ordinauit in ecclesia sanctæ Luciæ Cosmam monachum in subdiaconum. Postea Io. fecit eum presbyterum, qui successor Maximiani fuit, & posuit eum in possessione, quæ dicitur Iuliana, vbi ex loci qualitate & tristitia affligebatur intantum, vt vitam sibi pœnam existimaret propter quod supplicauit Pa-

reciperet ordinem vt extra de baptiſmo, maiores. Sed nunquid ille qui conditionali coactione ordinatus eſt, tenetur continere? Videtur q̃ ſic, vt 45. diſt. de Iudæis. Itē quia coacta voluntas eſt voluntas, vt 15 q 1. merito maximè ſecundum illos qui dicunt, quod ordini ſit uotum annexum, vt 27. diſt. diaconus 24. diſt. cū in præterito. Dicunt quidam 1, q̃ talis teneat continere, & licet non debeat quis cogi ad recipiendum ordinem, tamen recepti cogitur ſeruare. Sed hoc non credo, vbi metus talis eſt, qui cadit in conſtantem virum, ex extra quod metus cauſa, c. perlatum. &c. cum dilectus. q̃ integritas eſt res uoti. & nō præcepti. 32. q. 1. c. integritas. & continētia nō debet eſſe niſi uoluntaria. vt 31. diſt. c. ante triēnium. & 20. q. 3. c. præſens nec dico talē in aliquo habere priuilegium clerici. ſi tamen vult vti eo, poteſt; ſed tūc cōtinere tenetur. Secus autem in baptiſmo; q̃ illud eſt ſacramētum ſalutis, & neceſſitatis. ideo illud cogitur retinere. vt in c. de Iudæis.

Neque enim talia potuiſſent fieri ſanitate conſilij. Nolumus exaggerare, quod geſtum eſt, ne cogamur iudicare, quod dignum eſt. Nam priuilegiū meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, *& infra* †. ¶ Denunciamus autem, quòd ſi poſt hac quidquam tale præſumpſeris, & aliquem ſeu epiſcopum, ſeu presbyterum, ſeu diaconum, inuitum [a] facere fortè credideris; ordinationes tibi Rauennatis eccleſiæ, vel Aemilienſis noueris auferendas.

11. q. 3. cap. priuilegium.
25. q. 2. c. denunciamus autem.

† Concor. tex. in l. qui ſint ff. de neg. geſt. & in l. Iudæos. C. de pa. facti, & temp.

Item Gregorius Antonino ſubdiacono, lib. 2. epiſt. ſextadecima, indictione X.

¶ De eodem. Cap. VIII.

HOnoratus archidiaconus eccleſiæ Salonitanæ [b] à ſanctæ memoriæ deceſſore meo, miſſa ſupplicatione poposcerat, ut ab antiſtite ſuo inuitus prouehi ad fortioris gradus ordinē contra morē nullatenus cogeretur. Hoc enim fieri ſibi nō prouehendi gratia, ſed cauſa ingratitudinis [c] perhibebat. Pro qua re tunc iam ſanctæ memoriæ deceſſor noſter ſcriptis ſuis Natali fratri, coepiſcopoque noſtro interdixerat, ne prædictum Honoratum archidiaconum inuitum proueheret, neve dolorem conceptæ ingratitudinis diutius in corde retineret. Cumq; & à nobis hæc idem ſummopere fuerint interdicta; non ſolum mandata Dei negligens, ſed & ſcripta noſtra cōtemnens, præfatum archidiaconum quaſi ad fortiorem honorem [d] prouehens conatus eſt arte callida degradare. Vnde actum eſt, ut de eo archidiaconatus loco ſummoto, alium aſciſceret, qui eius obtemperare moribus potuiſſet. Quem Honoratum archidiaconū arbitramur antiſtiti ſuo aliunde diſplicere non potuiſſe; niſi, quòd, eum uaſa ſacra ſuis dare parentibus prohibeat. Quam cauſam, ſubtili uoluimus, & tūc ſanctæ memoriæ deceſſor meus; & nunc ego indagatione diſcutere; ſed ipſe ſuorum ſibi actuum conſcius [e], perſonam ad iudicium poſtpoſuit, deſtinare. Proinde experientiam tuam præſentis præcepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus conueniens in Salona, Natalem fratrem, coepiſcopumq; noſtrū ſaltē tot ſcriptis [f] admonitum ſtudeat adhortari, ut ſupra memoratum archidiaconum in ſuo ſtatim loco ſuſcipiat

Anſ. l. 7. c. 75.

---

y Vt Lan. de hoc ſatis no. Goſſ. & Rayne. in ſuis ſummis, ut dixi ſup. 45. diſt. de Iudæis. ibi videas & not. ext. de ba. maiores. §. ult.

a ¶ Inuitum. inf. 32. q. 4 ca. diſplicet tibi contra, iut. 1. q. 6 ſicut is. & cōtra. & inf. 7. quæſt. 1. c. ſcias. 2. C. de epiſc & cler. l. ſi quemquam cōtra. Sed dico, q̃ ſemper ab initio debet eſſe inuitus, ut dixi inf. 8. q. 1. in ſcripturis lo.

z Vbi d hoc plene habetur.

b ¶ Salonitanæ.] Infra diſt. iniratus.

c ¶ Sed cauſa ingratitudinis.] Qui alium propter odiū, vel ingratitudinem nominat ad dignitatem, tenetur ei ad omne damnum, quod ei inde accidit. C. ſi propter inimi-

HOnoratus.] CASVS. Archidiaconus Honoratus cōtradicebat Epiſcopo Natali, ne ſacra uaſa conſanguineis daret, propter quod, ut eū callide degradaret, volebat ipſum inuitum cōpellere ad ſacerdotium, quod anteceſſor Greg. prohibuit ſibi ſcripta ad ſupplicationem dicti archidiaconi. ipſe vero contemnēs eius prohibitionem, & etiam Gregor. Honoratum inuitum in ſacerdotem ordinauit, & ab archidiaconatu eum eiiciens, alium loco eius ſubſtituit, qui ſuis moribus obtemperaret, propter quod Honoratus conqueſtus eſt poſtea Greg. Gregorius vero cum ſæpe citaſſet Natalem, ut Romam ueniret, & ſp contemneret, cōmiſit Antonino ſubdiacono, vt pergens in Saloniam moneat epiſcopum Natalem, quatenus Honoratum in archidiaconatu reſtituat: quod ſi facere contempſerit auctoritate Apoſtolica primo ei vſum pallii auferat, & ſi adhuc contumax fuerit, communione corporis, & ſanguinis

d ¶ Honorem.] Nam dicit lex, q̃ ex quo quis promouetur ad maiorem dignitatē amittit priorē. C. de primice. l. 1 lib. 12. Et eſt arg. ff. ad municip. l. municeps.

e ¶ Conſcius.] Argu. q̃ qui uocatus non uenit, hoc ipſo videtur diffidere de cauſa. 11. q. 1. Chriſtianus. 3. q. 9. decernimus.

f ¶ Tot ſcriptis.] Arg hic q̃ nemo puniendus eſt pro prima contumacia. 92. diſtin. cap. vlti. & 34. diſt. c. 1. ſed heri debet prout canon dicit. 32. qu. 4. forte. quod non eſt verum, ut dixi 4. quæſt. 5. quiſquis 3. In hoc conueniunt T. Hug. & Iac. q̃ puniri dēt in expenſis citatus ſi in prima cita-

Contumacia prima an faciat aliq̃ puniri.

3 in glo. ſed obiicat. ibi uideas propter id qđ ſequitur.

ma citatione non veniat, licèt ius ei concedat trinam citationē: vt 24 q. 3. de illicita. & C. quomodo & qñ iudex. Auth. qui semel. nec dicitur antea contumax quantum ad excommunicationem 1, vel missionem in possessionem: puniri tamen debet in expensis, si in prima citatione

1 Arg. contra infra 24. q. 4. si quis. de potentib. vbi de hoc.

Quòd si facere hoc contumaciter, vt consueuit, forte distulerit, vsum ei pallij, qui ab hac sede concessus est, ex auctoritate sedis Apostolicæ interdices† [a]. Quem si etiam amisso pallio adhuc [b] in eadem pertinacia perseuerare perspexeris; dominici quoque corporis & sanguinis eundem antistitem participatione priuabis [c].

† *al. contradicito*] orig.

Adhibenda est etiam disciplina, qua nolentes promoueri ad sacros ordines, ad obediendum episcopis suis promouentur. In minoribus si quidem ordinibus constituti paulatim per singulos gradus sunt prouehendi, vt contemnētes suis obedire episcopis, doleant sibi esse prælatos, quos prius habebant subiectos.

† *al. episcopo Alexandrino.*

Vnde Gelasius scribit Victori episcopo.

¶ Cum maiores ordinari contempserint, de minorib. promoueantur ordinibus.

Anſl. 7. ca. 102. Iuo p. 6. ca. 106. Poly. l. 2. tit. 31.

COnsuluit dilectio tua de suorum promotione clericorū, perhibens, quòd diaconi ad presbyterij gradū (quo ecclesiam tuam memoras indigere [d]) venire detrectant. Quapropter quia inuitos fieri ecclesiastica moderatio, grauitasque non patitur; vt ex nolentibus fiant volētes, ordinatio illa potest perficere†; sit† quos habes uel in acolythis, vel subdiaconis maturiores ætate, & quorum sit vita probabilis, hos in presbyteratum studeas promouere, vt qui in suis ordinibus proficere noluerint, reddātur suis inferioribus, post, minores†; ipsaque commoda [e] presbyteri propensius [f], quàm diaconi consequantur: vt hac [g] saltem ratione [h] constricti & honorem, quem refugerant, appetere nitantur [i], & quæstum.

† *al. proficere.*
† *al. quia scilicet si quos.*

Iuo p. 6. ca. 43. † *al. posteriores.*

Presbyteri plus in decimis habēt quàm diaconi.

Deo propter Deū est seruiendum.

4 Dic quod hoc totum, ideo est, qa habetur respectus ad vtilitatē ecclesiæ: alias in odium alterius nō esset priuilegium conferendum alicui. C. de ſta. & ima. l. fin. Argum. ff. ad Treb. si cum ab her. ff. de admi tut. impuberi. § tepus. Ioan. de Fan.

---

citatione non venit 2. ff. si quis ius dicenti nō ob temp. l. vna. & ita in publico conuentu responderunt Ia. T. & H. Et est arg contra H. sententiam, quam not. 4. q. 1. in summa. Nam si post contumaciam infamis esset, non retineret ecclesiasticam dignitatem. C. de digni. l. a li. 12. extra de excess. prælato. inter.

2 Adde ad hoc Bar. & Bald. & Alber. de Rosa. in l. sācimus C. d iuridic.

a ¶ Interdices] Attende archiepiscopum à subdito excommunicari posse. & eiusdem censuræ similitudine posse deponi illius auctoritate personæ, à quo fuit desti natus, vt 2. q. 6. si episcopus Bar.

b ¶ Adhunc.] Arg. q̄ crescente cōtumacia debet crescere & pœna. ff. de inter & releg. relegatorum. Et iste ordo est seruandus, cum aliquis punitur pro contumacia, ut post admonitionē suspendatur, secūdo excommunicetur, tertio deponatur, quarto curiæ tradatur, vt 23. q. 4. fortè. in fi 34. dist. quorundā. Sed si pro crimine quis punitur, tunc primò deponitur, postea excommunicatur, vt 81. dist. dictū, extra de iud cū non ab homine 3.

Contumax quo ordine punitur.

c ¶ Priuabis.] idest, priuatum esse ostendes: nam eo ipso, quod contumax erat, priuatus erat. uel priuabis quo ad hoc, vt possit vitari ab alijs in sacramentis.

3 Vbi de hoc, & extr. de test. cog. cum super.

ADHIBENDA EST. CASVS. Supra in c. placuit. & sup. c. si qui. ostensum est qualiter in tempore necessitatis nolens promoueri sit puniendus. Nunc uero docet Gratianus, q̄ si est vtilis ecclesiæ, & non vult ꝓmoueri qualiter ꝓcedetur, ut episcopo suo in hoc obediat. Dicit enim, q̄ minores paulatim sunt promouendi: ut

f ¶ Propensius.] Sed quomodo hoc ꝓcedat, vbi p̄bendæ omnes æquales sunt, potest dici quod decurrentur præbendæ eorum. Vel dic consequantur spe, non re.

f ¶ Propensius.] Est hic augumen. de iure cōmuni plus presbyteros, quàm diaconos de oblationib. & decimis debere habere: argumen. 32. dist. præter hoc, qđ verum est: sed de specialitate quandoque aliter fit. 1. q 2. cap. vlt.

ADDITIO. De hoc etiam not. 1. q. 2. c. vlti. ubi videas. 16. q. 7. c. 1. Archid.

e ¶ Vt hac] Hic, ut consecutiuum est. 1. q. 1. quisquis. si enim esset causatiuum, simoniam cōmitteret, qui ꝓpter quæstū Deo seruiret. Deo enim propter Deum seruiendum est principaliter, vt 8. q. 1. sunt in ecclesia. & 1. qō. 1. non est. & si esset causatiuum, uideretur eos inuitare ad inuidendum alijs. Item argum. beneficium sicut priuilegium quandoque concedi 4. alicui, odio alterius.

h ¶ Ratione.] Grauè enim uidetur, quòd plus detur socio q̄ sibi et iam fratri. C. de bon. quæ lib cū oportet. 1. responso nec de eadem societate debet vnus plus quàm alius consequi. ff. pro soc. verum. §. si cum tres. nec est alicui conferendum vnde alij scrupuloso corde moueantur, vt 16 q. 7. c. 1.

i ¶ Nitantur.] Argu. quòd fit quandoque secundario quod principaliter fieri non potest, ut hic. & ff. de postu la. l. 1. § pen. & vlt.

TEmpus autem.] Hæc dist. diuiditur in quinque partes: in quarum prima dicitur, q̃ die Dominica, & hora tertia, & ieiuni debent episcopi, & consecrari quocumq; tempore: & hoc probat per c. seq. Secunda ibi: [Tempus aũt.] Tertia ibi, [Cæterorum.] Quarta ibi, [Quòd die.] Quinta ibi, [Ordinationes. Io. de Fan.

CASVS. Ostenso qualiter. & à quibus fit clericorum ordinatio facienda, nunc ostendit Grat. quo tempore sit ordinatio facienda. Et primo de ordinatione ep̃orum, postea de ordinatione cęterorũ explicat, & dicit hic, q̃ in consecratione ep̃i certum tẽpus non eligitur: dũmodo in die Dominica, & hora tertia, & ieiunantibus fiat, vt inf. ea. c. 1. Cæterorum vero ordinationes fiunt in certis tẽporib. ut inf. ea. c. vl.

a ¶ Tempus autẽ.] Hic depingit 75. dist. in qua agit magister de cõsecratione episcoporum, & de tẽporib. ordinationũ. subiungit etiã de ordinatione aliorũ clericorũ. Debet aũt ordinatio episcoporũ fieri hora tertia, die Dominica, inf. ea c. 1. & cap. quod die: cæterorum vero in sex partibus anni. scilicet in quatuor temporibus, & in sabbato mediæ hebdomadæ quadragesimæ, & in sabbato sancto infra ea. c. vlt. extra de temp. ordi. c. 3. & 63. dist. literas.

b ¶ Non eligitur.] id est, non electum, uel determinatum in canone.

c ¶ Omni enim tempore.] i. omni mense, uel septimana similiter testringitur de consec. dist. 4. omni tempore: ibi exponitur, id est, omni anno.

ADDITIO. De hoc etiam no. 31. dist. tenere. Archid.

ORdinationes.] CASVS. Anacletus docet in hoc c. quòd ordinationes, id est. consecrationes episcoporum debent fieri ab omnibus comprouincialibus episcopis die Dominica, & hora tertia, sacra vnctione interueniente, exemplo prophetarum, & Apostolorum, & Moy. Nam Samuel iniunxit Dauid & Helisæus Iehu Regem. Apostoli Iacobum, & Moyses Aaron.

d ¶ Ordinationes.] CASVS. Ostenditur a quibus, qua liter, qua hora, qua die, episcopus debeat ordinari.

e ¶ Auctoritate] Generali. extra de elect. cum in cunctis 26. q. 1. cunctis.

f ¶ Scrutinium.] id est, examinationem, de qua habes dist. 23. qui episcopus.

g ¶ Manus.] Duo ponent super caput consecrandi codicem Euangeliorum: tertius fundet benedictionem: alii omnes ponent manus super caput eius ut 23. dist. eps.

h ¶ Tertia.] Multiplex est ratio de hora tertia: quia debet tunc Missa publicè celebrari, ut de consec. dist. 1. nocte. sine qua Missa non potest consecrari: quia nec ecclesia sine Missa consecratur: de consecr. dist. 1 oẽs. licèt quidam dicant contra, q̃ scilicet non sit de substãtia cõsecrationis: quibus ego assentior 1, quia non est de substantia vnctio ipsa, de qua magis videtur, q̃ sit de substantia. immo si omissa est, suppletur. ext. de sacra vnct. c. 1. in princ. Alij tamen dicunt omnia ista esse de substantia: arg 23. dist. quorundam præter tempus, uel horam, quia quocumque tpe ordinatur, recipit ordinem.

Episcoporũ consecratio sit hora tertia.

Ecclesia potest sine Missa cõsecrari.

a Et bene se

DISTINCTIO LXXV.

TEmpus autem [a] consecrationis, sicut in ordine Romano habetur, ad episcopi benedictionem non eligitur [b]. Omni enim tempore [c] benedicuntur; dummodo ieiunni, & hora tertia benedictionem accipiant.

Vnde Anacletus Papa scribit ad episcopos Italiæ, epist. 2. in princ.

¶ Ordinationes episcoporum qua hora fieri debeant. Cap. I.

ORdinationes [d] episcoporum auctoritate [e] Apostolica ab omnibus, qui in eadem fuerint prouincia, episcopis sunt celebrandæ. Qui simul conuenientes scrutinium [f] diligenter agant, ieiuniumque cum omnibus celebrent precibus, & manus [g] in sanctis Euangelijs, quæ prędicaturi sunt imponentes, Dominica die, hora tertia [h] orantes, sacraque vnctione, exemplo † [i] prophetarum, & Regum capita eorum, more Apostolorũ [k], & Mosis [l] vngentes; quia omnis sanctificario [m] constat in spiritu sancto: cuius uirtus inuisibilis, sancto chrismati [n] est permixta; & hoc ritu solennem celebrent ordinationem.

sup. dist. 64. ordinationes episcoporũ, Burch. l. 1. c. 15. Iuo par. 5. c. 69. Ans. l. 6. c. 53. Pann. l. 3. c. 12. Poly. l. 2. tit. 6.

De prophetis. 3. Reg. 15.

De Moyse Exo. 29.

De regibus. 1. Regum 10.

† al. prophetarum exemplo regum capita perungentium, eo more, &c.

2 *Tempus autem cõsecrationis, trium mensium spatio clauditur: vltra quod, nisi necessitate cogente, episcoporũ*

eundũ Hug. & Lau. cuius fuit glo. ista. de hoc plenè not. ext. de elec. q̃ sicut ubi idẽ dicitur.

Samuel iunxit Dauid.

Gratia confertur i collatione sacramenti.

2 Id est hẽt esse constãs & efficax a spiritu sancto significat. n. gratiã, q̃ a spiritu sancto est, nec talis effectus. i. significatio vnctionis p̃t esse aliquid in aliquo, nisi à spiritu sancto ueniat: quia q̃ gratia subit vnctioni, hoc est a spiritu sancto, Hug.

arg. in f. 77. dist. subdiaconus. extra de temp. ord. sane. nã qñque citius, qñque tardius Missa celebratur. Item ideo est facienda consecratio hora tertia: quia Spiritus sanctus in igneis linguis hora tertia, &c. de consec. dist. 1. nocte. quorum loco succedunt epi, 21. dist. in nouo. & quia hora illa dominus est crucifixus, ut ibidem dicitur. & tali hora Apostoli consecrauerunt Paulum, & Barnabam, &c. infra ead. quod die.

i ¶ Exemplo.] Quia Samuel inunxit Dauid, & Saulem; Helisæus Iehu in Regem Israel,

k ¶ More Adostolorum.] Qui inunxerunt Iacobum. supra 66. dist. porro.

l ¶ Et Mosis.] Qui inunxit Aaron, & filios eius. 21. distinct. §. 1.

m ¶ Sanctificatio.] Id est, omnis vnctio sanctificans & efficax est a 2. a Spiritu sancto. Et sic patet, q̃ in collatione sacramenti confertur gratia: & illa gratia inuisibiliter operatur. 1. q. 1. multi, & si sacramentum aliquod confertur digno, tunc corroborat virtutem priorem, ut de consec distinct. 5. nouissimè, & augetur in eo gratia. de consec. dist. 4 non ex quo. Sed si sacramentum confertur indigno, solum sacramentum recipit, & illud recipit ad sui malum: sed non recipit rem sacramenti. Hæc materia optime tractatur, extra de sacra vnctio. cum uenisset.

n ¶ Chrismati.] Et ita chrisma est sacramentum; quod concedo, sic & aqua. 1. q. 1. detrahe. &c. multi.

TEMPVS. Hæc est secunda pars dist. in qua dicitur, q̃ ecclesia episcopalis vltra tres menses vacare non debet: & postquam electus fuerit usque ad alios tres menses consecretur. interim ecclesia per œconomum gubernatur. & hoc probat per 5 seq. Ioan. de Fan.

CASVS,

CASVS. Supra dictum est quâ die: & qua hora debet episcopus consecrari. nunc autem dicit intra quod tempus à tempore electionis & confirmationis debeat consecrari. Et dicit Gratianus quod intra tres menses, nisi per necessitatem differretur.

Quo-

consecrationes post electionem differri non licet. Vnde in Chalcedonensi concilio, c. 25. legitur.

Vltra tres menses non differratur episcoporum ordinatio. Cap. II.

Poly. l. 2. tit. 10. Burc. l. 1. cap. 24. Ans. l. 6. cap. 40. Iuo p. 5. c. 135.

QVoniam quidam metropolitanorũ, sicut ad nos perlatũ est negligunt creditos sibi greges, & differunt ordinationes facere episcoporũ, placuit sanctę synodo intra tres [a] menses fieri ordinationes episcoporũ, nisi fortè inexcusabilis necessitas [b] coegerit tempus ordinationis † amplius protelari. Si autem quis [a] episcoporum, [c] hæc non obseruauerit, ipsum debere ecclesiasticæ cõdemnationi subiacere; redditus verò eiusdem viduatæ ecclesiæ integros reseruari apud œconomum [d] eiusdem ecclesiæ placuit.

† τῆς ἀναβολῆς.

a ¶Si autem quis.] *Sic etiam in prisca versione. Græcè est: εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσοι, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν (al. αὐτῷ) ἐκκλησιαστικῷ ἐπιτιμίῳ. quæ alter interpres vertit.* Quod si hoc minime fecerit, correptioni ecclesiasticæ subiacebit. *De metropolitano enim loquitur.*

3 *Cæterorum verò ordinationes non nisi in temporibus certis & diebus, maximè sacerdotum; & leuitarum fieri debent; vespera videlicet sabbati, vel mane diei Dominicæ continuato ieunio.*

Vnde Zepherinus Papa scribit ad episcopos Aegypti, epist. 2.

¶Ordinationes presbyterorum, vel leuitarum qua hora fieri debeant. Cap. III.

Poly l. 2. tit. 28. Ans. l. 7. cap 41. Burc. l. 2. cap. 3. Iuo p. 6. c. 23. & 57.

ORdinationes [c] presbyterorum, leuitarumque, tempore [f] congruo, multis coram adstantibus, solemniter agite; & probabiles, ac doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum societate, & adiumẽto plurimum gaudeatis.

Item Leo episcopus Dioscoro Alexandrino episcopo, epist. 79. c. 1.

¶Presbyteri, & leuitæ qua hora ordinandi sunt. Cap. IIII.

Polyc. ibidem. Ans. l. 7 cap. 44. Iuo p. 6. c. 71.

QVòd à patrib. nostris propensiore cura nouimus esse seruatum, a vobis quoque volumus custodiri; vt nõ passim diebus oĩb. sacerdotalis, vel leuitica ordinatio

b ¶Necessitas.] Propter quam quæque posset differri per totam vitam electi, maximè confirmati, vt si vitiotur in corpore arg. extra de elect. cum in cunctis. licèt sit arg. contra extra de æta. & quali. c. 1. vel si non reperiretur idoneus in ecclesia, nisi in minoribus ordinibus, vt 7. q. 1 constitutũ, sup. d. 6. Osius 28. d. de Syracusana.

c ¶Episcoporũ.] vel metropolitanorum. vel electorum, q episcopi sunt destinatione cõtra vtrosque. n. pęna est statuta 100. dist. quoniam.

d ¶Apud œconomũ.] de hac materia dixi inf. 12. q. 2. illud.

CAETERORVM. Hæc est tertia pars huius dist. in qua dicitur, q ordinationes clericorum non debent fieri nisi congruo tempore. Ioan. de Pan.

CASVS. Supra dictũ est, quo tempore ordinentur episcopi. Nunc vero docet Gratianus quo tempore cæteri debeant ordinari. Et dicit, quòd certis temporibus, scilicet sex, i. in quatuor temporib. anni, & in sabbato sancto, & in sabbato qđ est ante Dominicã de passione Dñi, vt inf. eo ea. vl. Minores etiam ordines possunt conferri in die Dominica ab episcopis, vt extra de temp. ordi. ¶Casus seq. cap. planus est.

c ¶ORdinationes.] ¶Leuitarum.] Hoc idem in subdiacono: nisi in Papa tãtum. extra de temp. ordi. c. 1. sed fm hæc decreta nõdum subdiaconatus erat sacer ordo. arg inf. e. c. pœn. 60. dist. c fi.

f ¶Tempore.] Et in maiori ecclesia, vt arg. su. d. 67. reliq. & arg 24. dist. c. vlt. minores autẽ ordines, vbi, & qñ libuerit põt episcopus cõferre 1, vt extra eo. c 3.

QVoniam.] CASVS. Duo dicuntur in hoc c. Primum est q nullus archiepiscopus differat ordinationes episcoporum vltra tres mẽses, nisi necessitas compulerit amplius protelari. Secundum est, q reddit⁹ viduatæ ecclesiæ debent esse in potestate œconomi, donec episcopus eligatur, & confirmetur.

Electio dẽt fieri intra trimestre.

a ¶Tres.] vsque ad tres menses sit electio. 50 dist. postquam. & vsque ad alios tres menses consecratio, vt hic dictur, & 100. dist. quoniam.

& omnes simul si consuetudo habeat hoc in prouincia extra de eo qui fuit ordinat. cum H. lator.

QVòd à patrib.] CASVS. Quæsiuit Dioscorus Alexandrinus patriarcha à Leone, vtrum indifferenter omnib diebus sacri ordines possint, vel debeãt conferri. Et respondet q nõ: sed tantum post diem sabbati, & post exordia noctis, quæ lucescit in prima sabbati, vel in Dominica in mane continuato ieunio sabbati vsque ad diem Dominicam, in quibus, ideſt intra

1 Ad idẽ infra quando plena est.

Digitized by Google

quæ tempora ieiunis, & à ieiunantib. debet fieri conſecretio. ſic vt videtur Beneuen. & etiam mihi caſus ponendus: licèt non ſeruetur de conſuetudine.

a Sabbati.] Quidam intelligunt hoc capit. de ſabbato paſchali, vt ſi quis tunc velit conferre ordines, debeat eos conferre in occaſum ſolis: quia Miſſa tunc non eſt cantanda niſi illa finita:

3 Ad hoc de conſecr. d. 1. §. i ieiunijs. ibi videas.

1. vt inf. de conſecra. diſt. 3. ſabbato, quod patet ex eo quod dr tunc: Deus, q hanc ſacratiſſimam noctem. H. dicit q oēs ordines ſunt conferendi die Dñico. Et dicit q veſpera præcedentis noctis trahitur ad diem ſequētem 2. vt ſiue de veſpere in ſabbato, ſiue de mane in Dñico conferantur, ſemper in die Dominico videantur conferri. ſed certe ſecundū hoc nō eſſet neceſſaria continuatio ieiunij. Præterea omnia iura dicunt, quod tātum in ſabbato cōferēdi ſunt ordines, vt extra. eo. c. 3. Alii dicūt, quòd omnes ordines ſabbato conferuntur, & dicunt, q mane Dñicę diei potius trahitur ad veſperam præcedētem quàm veſpera ad mane. Et ita ſiue conferātur veſpere in ſabbato, ſiuę in mane ſequentis ſemper fictione canonica conferentur ſabbato: & ſecundùm hoc de iure debet continuari ieiunium. Innoc. autem non determinat, an mane trahatur ad veſperam præcedentem, an veſpera ad mane. de temp. ordi. literas. conſuetudo tamen habet, q tantum circa horam nonam ſabbati fiunt ordinationes. ſecundum H. exponitur poſt diem ſabbati. 1. poſt finitum diem ſabbati. Alii exponunt poſt diē ſabbati, ideſt, poſt incœptum diē ſabbati. Io. certe H. opinio vera videtur: & malè reprehendūtur de cōtinuatione ieiunij: quia iam incepta eſt dies Dominica: & ideo eſt neceſſarium ieiunium, licèt non ſeruetur de conſuetudine. niſi velis dicere, q hæc cap. ſint abrogata p decre. extra eo. tit. c. 3. B. in conſecratione autem epiſcopi non eſt neceſſaria continuatio ieiunij: cum tantùm die Dominico conſecretur: & in mane quilibet intelligatur ieiunus, vt extra eod. literas. ſed licèt quis poſſit ordinare aliquem in ſacerdotem in ſabbato, & in mane in epiſcopum 3. tamen alium ordinem non poſſet eidem conferre in mane cui vnum contulerat in ſabbato. extra eo. literas. Sed nunquid Dominico die in mane poteſt quis ordinari in ſacerdotem, & eadem die hora tertia in epiſcopum? H. dicit, q ſic, quia nunquam inuenitur prohibitum.

Epiſcoporū conſecratio ſit tantū die Dominico.

2 Hoc etiam de plano cōcedunt Vin. & Ioan. vt no. extra de tēp. ord. literas. Sacramenta cōferri poſſunt poſt cō meſtionem.

b ¶In prima] ideſt, mane die Dominico.

c ¶Eligantur.] ideſt, electi conſecrentur. Hypallage. 18. quæſt. c. diffinimus.

d ¶Quod eiuſdem.] ideſt, conferantur ordines.

e ¶Cōtinuato.] Ab ordinatoribus vel ordinandis. Lau.

f ¶Ieiunio.] Quid ſi pranſus conferat ordinem: nunquid conferetur ordo? H. dicit q ſic, & idē dicit in aliis ſacramentis. præterquam in Euchariſtia, & fortè idem poſſet dici de Euchariſtia. arg de conſec. diſt. 2. Liquido, quod concedo, quia pranſus bene poteſt conficere, licet non debeat, arg illius, c. liquido.

g ¶Declaratur.] Legitur enim in quadam homilia Bedæ, quæ legitur nocte illa ſuper Euangelio illo: Veſpere autem

celebraretur; ſed poſt diem ſabbati [a] eius noctis, quæ lucescit in prima [b] ſabbati, exordia † conſecrandi eligantur, [c] in quibus his, qui conſecrandi ſunt, ieiunis, & à ieiunantibus ſacra benedictio conferatur. Quod eiuſdem [d] obſeruantiæ erit, ſi mane, ipſo Dominico die continuato [e] ieiunio [f] ſabbati celebretur: à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quod † ad diem reſurrectionis (ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur [g]) pertinere nō dubium eſt.

† *Exordia deliganter, hoc eſt ſub lege diuini officij ſubliſtuantur.* orig.

† *quam)* orig.

Item eodem capite:

¶Quare die Dominico ſacerdotum ordinationes celebrentur. Cap. V.

QVòd [a] die [b] Dominico † ordinationes ſacerdotum [i] celebrentur, non tantum ex conſuetudine, ſed etiam ex Apoſtolica nouimus venire doctrina; ſcriptura manifeſtante, quòd cum Apoſtoli Paulum & Barnabam ex præcepto ſpiritus ſancti ad Euangelium gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes, & orantes impoſuerunt eis manus; vt intelligamus, quanta & dantium, & accipientium deuotione curandum ſit, ne tantę benedictionis ſacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo pie, & laudabiliter Apoſtolicis morem geſſeris inſtitutis; ſi hanc ordinandorum ſacerdotum formam per eccleſias, quibus Dominus præeſſe te voluit, etiam ipſe

Iuo p. 6. c. 70. Pann. l. 3. c. 13.

Act. 13.

† Ex iſto tex. infertur, q dies Dominicus nō accipitur generaliter. ſi. in l. 1. § hoc autem. & ibi Bart. ff. de ope. no. nū. 4 Aliàs adeo ſed non eſt bona litera & ſic etiam ponit Laur. & Io d Fāt. 5 Iſta eſt figura tribuēs toti, qd eſt partis, vt cū dr Ethiops eſt albus, p pter dentes, quos habet albos. Nec .n. Dominus ſicut, ſiue fuit in vētre terræ p tres dies, & noctes, niſi ſic loquendo. nam & aliàs totum ponitur p parte. vt 1. diſt. 5. ſcire. immo totū non eſt aliud à ſuis partibus, vt no. 61. d. nullus. ſm Io. de Fan. 6. Argum. ad hoc 95. d. c. olim Io. de Fan.

autem ſabbati, vbi dicit Beda, q in die iſta noctes incipiūt præcedere dies, ideo 4 fortè, vt tres dies & noctes haberi poſſint, in quibus Dominus fuit in vētre terræ, quod, nec ſic habetur niſi ſynecdochice. 5. vel declaratur, quia Miſſa non decantatur in ſabbato, ſed in principio ſequentis noctis. & dicitur: Deus qui hanc ſacratiſſimam noctem, &c. & ita eſt de die Dominica nox illa. Lau.

QVod die.] Hæc eſt quarta pars huius diſtinctionis, in qua probat, q epi ſemper debēt conſecrari die Dominico more Apoſtolorum, qui de mandato Domini impoſuerunt manus Paulo & Barnabæ, & quia eodē die Dominus reſurrexit. Io. de Fan.

CASVS. Leo Papa in hoc oſtēdit, q ordinationes ſacerdotum dēnt tātùm in die Dominica fieri, quæ dies Dominica initium habet à veſpera ſabbati: quod probat per conſuetudinē, & etiam per doctrinam Apoſtolorū qui die Dominica Paulum, & Barnabam conſecrauerunt. Nam in hac die mundus ſumpſit exordium, & vita principium, & mors interitum habuit.

h ¶Quòd die.] H. ponit fundamentum ſuæ opinionis in caſto q ſcilicet in die Dñico poſſunt ordines cōferri. quod patet p hoc qđ dicit ordinationes ſacerdotum, & per id quod dicit initium, & c. nos qui contrariū dicimus, exponimus, ordinationes ſacerdotū, ideſt epiſcoporū cōſecrationes ſex, p quo intellectu bene facit q infra ſubiicit, ex Apoſtolica, &c. Nam Paulus & Barnabas epiſcopi fuerūt, vnde per eorū exemplum nihil probat niſi de epiſcopis: & quod dicit, cui initium. &c. dic nihil facere ad rem, ſed dicit incidenter, immo adſcribitur ei fictione canonis, non veritate.

i ¶Sacerdotum.] Ideſt epiſcoporū, ſic non erit pru H,

a ¶Vt

ſeruaueris, vt his, qui conſecrandi ſunt, nunquam benedictio †, niſi in die Dominicæ reſurrectionis tribuatur: cui a veſpera ſabbati initiũ conſtat adſcribi *; & quę tantis diuinarum diſpenſationum † myſterijs eſt conſecrata, ut quidquid [a] eſt à Domino inſignitus conſtitutum, in huius diei dignitate ſit geſtum. In hac mundus ſumpſit exordiũ: in hac per reſurrectionem Chriſti, & mors interitum, & vita accepit initium. In hac, &c.

† *al. benedictiones tribuãtur.* orig.

* Concor. tex. in l. more Romano, ff. de feriis. Bar. in l. aut facta. §. tps. ff. ad Sylla.

a ¶ Quòd die.] *Sumptum eſt caput hoc ex eodem loco, vnde & antecedens, mutato tamen verborum ordine, & nonnullis initio adiectis. In ipſa enim epiſtola poſt vltima verba precedentis capitis, ſequitur continenter.* Nam præter auctoritatem conſuetudinis, quam ex Apoſtolica nouimus venire doctrina, etiam ſacra ſcriptura manifeſtat, quòd cum Apoſtoli, &c.

[*Item ordine Romano, c. de gradibus eccleſiæ.*]

¶ De eodem. PALEA. Cap. VI.

Anſ. l. 7. c. 61. † *al. non.* Et Gregorius 2. epiſt. 3.

QVando & vbi libitum fuerit, vſq; ad ſubdiaconatus officium ordinantur clerici: diaconi vero, atq; preſbyteri nunquam † niſi in publica ordinatione.

Item Gelaſius ad epiſcopos per Lucaniam, epiſt. 1, c. 13.

¶ De temporibus ordinationis. Cap. VII.

Poly. 2. tit. 28. Anſel. l. 7. c. 45. Iuo p. 6. c. 74. Pann. l. 3 cap. 25. † *mediana quadrageſima die ſabbati ieiunio* } orig.

ORdinationes presbyterorum, & diaconorum, niſi certis temporibus, & diebus exerceri non debent; id eſt quarti [b] menſis ieiunio, ſeptimi [c], & decimi [d], ſed & etiam quadrageſimalis [e] initij, ac medianæ † [f] hebdomadæ, & ſabbati ieiunio circa ueſperam nouerint celebrandas, nec cuiuslibet vtilitatis cauſa, ſeu presbyterum [g], ſeu diaconum his præferre [h], qui ante ipſos fuerint ordinati.

DISTINCTIO LXXVI.

Vibus temporibus [i] ieiunia celebranda ſint, Calixtus Papa determinat ſcribens Benedicto epiſcopo, epiſtola prima.

¶ Quibus temporibus ieiunia celebrentur. Cap. I.

Poly l. 3. tit. 15. Iuo p. 4. c. 27. Pann. l. 2. c. 175.

IEiunium, quod ter in anno apud nos celebrare didiciſti, conuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus; vt ſicut annus per quatuor voluitur [k] tẽpora,

Annus a Martio quãdoque incipit.

a ¶ Vt quidquid.] 16. q. 1. c. vlt. de conſecr. diſt. 4. quęris. ADDITIO. Ex hoc colligitur, quòd generalis ſermo non accipitur generaliter, ut ibi not. Archid.

ORdinationes.] CASVS. Duo dicuntur in hoc cap. Primum eſt, quod ordinationes ſacerdotũ, diaconorum, & ſubdiaconorum non ſunt faciendæ, niſi in ſex tpibus anni. ſ. in quatuor tpibus, & in ſabbato ante dominicam de Paſſione Dñi, & in ſabbato ſancto. Secundum eſt, q̃ nullus eps debet præferre poſteriorẽ priori.

b ¶ Quarti.] Id eſt, ieiunij. hoc ſemper in omni ſeptimana Pentecoſtes occurrit, & loquitur ſecundum antiquam computationem Latinorum, qui incipiebant annum a Martio.

c ¶ Septimi.] Id eſt, Septembris.

d ¶ Decimi.] Id eſt, Decembris.

e ¶ Quadrageſimalis.] Id eſt, in prima ſeptimana quadrageſimæ.

f ¶ Medianæ] In qua cantatur, Sitientes, quæ præcedit Dominicam de Paſſione.

ADDITIO Et extra de temp. ord cap. 3.

g ¶ Seu presbyterum] De hoc dixi ſup. 74. diſt. epiſcoporum. 8. q. 1 licet ergo.

h ¶ Præferre.] Ecce hic, habes q̃ prius ordinati præferuntur 1. alijs, ut i habẽdis honoribus, & in alijs, uti 7 diſt. §. hinc. & extr. de ma. & obed. c. 1. & 74. diſt. epiſcoporum etiam. ſcĕt poſteriores ſint meliores. non obſtat 23. q. 4. ſicut 7. q. 1. licet ut ibi notatur, licĕt ſit argu. contra. ſup. diſt. 16. ſexta 2. ver. ſ. 10. Hodie ſufficit ſi electus a maiori parte capituli ſit bonus, ut extra de elec. cum nobis. B.

1 Et ita attenditur hic tpis prioritas. ſic 17. d. § vlt ext de ma. & obed. c. 1. & alibi excellentia ordinantis, ff. de albo. ſcri. l. vlt extra de maio. & obed per tuas. Archi. 2. Al. Sancta.

i ¶ Quibus tpibus.] In hac diſtin. 76. agit magiſter de temporibus ieiuniorum. Oſtendit etiam diuerſas origines eorum. Poſtea ponit differentiã inter nos, & Hebræos in computatione menſium. Oſtendit etiam, quod non ſit ieiunandum a Paſcha Domini vſq; ad Pentecoſtem, nec eſſe flectenda genua. 4

3 Vt inf. ea. ieiunium. 4 Vt inf. ea. ſcire. & cap. ſeq.

IEiunium.] CASVS. Quæſiuit Benedictus epiſcopus a Calixto quoties quatuor tempora eſſent in anno celebranda, qui reſpondit dicens, quod hactenus ter celebrata fuerunt: ſed melius eſt, ut quater in anno celebretur ſolemne ieiunium, ad inſtar quatuor temporum anni, per quæ uoluitur annus.

Annus in æſtatẽ & hyemem diuidi tur.

K ¶ Voluitur.] Lex tamen in æſtatem, & hyemem annum diſtinguit. ff. de aqua quotidiana, & æſtiua, l. 1. §. hoc interdictum.

Digitized by Google

sic & nos quaternum solenne agemus ieiunium per anni quatuor tempora.

Item ex concilio Moguntino primo, cap. 34. [sed ibi fusius; hic summatim.]

De eodem. Cap. II.

CONstituimus [a], vt quatuor tempora anni ab omnibus communi †ieiunio obseruentur, idest in mense Martio, hebdomada prima; in Iunio, secunda, in Septembri, tertia; in Decembri, quarta. Capitul. 5. c. 86. Burch. l. 13. c. 2. Iuo par. 4. c. 35. Pann. l. 2. c. 180. † al. cõm.

¶ *Auctor Micrologi, cap. 24. & 25. de hoc ipso Moguntini concilij canone disputans, aperte ait hoc ex ignoratione traditionis ecclesiasticæ fuisse profectũ. Vnde Leo Papa ait,* Huius obseruatione, &c *quòd refertur infra eod. dist. c. 6. Et ne quis occasione horum conciliorum Germanicorum deciperetur, Gregorius septimus (quod in eodem Micrologo narratur) veterem Romanæ ecclesiæ cõsuetudinẽ renouauit. De qua re in cõcilio Claremõtensi Vrbani secundi: canone primo sic statuitur.* primum ieiuniũ quatuor temporum semper fiet prima hebdomada Quadragesimæ; Secundum in hebdomada Pentecostes absque genuũ flexione, cum alleluia, & Gloria in excelsis Deo, & vestibus solennib. fiet; tertium plena hebdomada ante Natale Domini uigilia eiusdem excepta. *Et idem repetitur in altero cõcilio Placentia postea habito, quod est in bibliotheca Vaticana, & citatur infra eod. c. statuimus.*

Item ex concilio Salegunstæ habito, c. 2.

¶ De eodem. Cap. III.

DE ieiunio autem incerto quatuor tẽporũ hanc certitudinem statuimus, vt si Kalẽdæ Martiç [b] in quarta feria, siue antea euenerint, eadẽ hebdomada ieiuniũ celebretur. Si aũt Kal. Martiæ in 5. feriam, aut 6. aut sabbatũ distenduntur: in sequentẽ hebdomadã ieiuniũ differatur. Simili quoq. modo, si Kal. Iunij [c] in 4. feria, aut antea euenerint; in subsequẽti hebdomada ieiuniũ celebretur: & si in 5. aut 6. feria, aut sabbato cõtigerint; ieiuniũ in tertiã hebdomadam reseruetur. ¶ Et hoc sciendum est, [d] ꝙ si qñ ieiunium mensis Iunij in vigilia Pentecostes secundum prædictam regulam euenerit; non ibi celebrandũ erit, sed in ipsa hebdomada solenni Pentecostes: [quia vigilia [a] simul & ieiunium celebrari [e] non debent. & tunc propter solennitatẽ spiritus sancti, diaconi dalmaticis induãtur, & alleluia cantetur; & flectamus genua, non dicatur. ¶ Eodem modo de Septembris ieiunio cõstitutum est, vt si Kalendæ Septembris in quarta feria euenerint, aut antea; ieiunium [f] in tertia hebdomada celebretur; & si in quinta, aut sexta, aut sabbato cõtigerint, in quarta hebdomada ieiuniandum erit. ¶ In Decembri [g] vero illud obseruandum erit, ut proximo sabbato ante vigiliã natalis Domini celebretur ieiuniũ, quia si vigilia in sabbato euenerit, simul vigiliam & ieiunium celebrare non conuenit. Burc. in fine. Iuo p. 4. c. 35. Pan. l. 2. c. 180.

a ¶ Quia uigilia. [*Hactenus ad uerbum*, debent, *non sunt in ipso concilio impresso ex Burchardo: eadem vero sententia repetitur in fine capitis.*

a ¶ Constituim⁹.] Hoc c. est abrogatum.

De ieiunio.] CASVS Hoc c. habet duas partes. Prima est abrogata, q̃ a non habet locũ, qđ in ea dicitur. Scda est authẽrica, ubi dicitur, ꝙ ieiuniũ ⁊ festiuum celebrandũ est in prima hebdomada post Pentecostẽ: in quo tpe diaconi dalmaticis induant & alleluia cantetur, sed genua nõ flectamus. Ieiuniũ vero autũnale celebratur in Septembri in 3. die Mercurij Septẽbris, cõputãdo à prima die Mercurij eiusdẽ mensis, Hiemale autem ieiunium celebrandum est in mẽse Decẽbri ante vigil. natiuitatis Dñi. Secũda pars incipit ibi, & hoc sciẽdum.

b ¶ Martiæ.] Non semper, imò prima septimana quadragesimæ

c ¶ Iunij.] Nec hoc semper, immo in septimana Pẽtecostes.

d ¶ Et hoc sciendũ est.] Quod abhinc dicitur, manet immutatũ, superiora ꝙ sequẽtem canonẽ mutantur. ſ statuimus, & ita vtile nõ vitiatur per inutile. contra. 9. dist. si ad sacras. Lau.

e ¶ Celebrari.] Cedit ergo in ieiunio mⁱⁿ⁹ dignũ digniori. arg. ff. de mino. verũ. §. vlt ext. đ cõse. eccl. vel alta. c. [illegible] in dubijs. Et est arg. ꝙ si festũ alicuius Apostoli die lunæ euenerit, sabbato, vigilia ieiunãda est. quia ieiunium, & Dñica simul concurrere nõ possunt ext. de obser. ieiu. c. 1. arg. cõtra extra de verbor. sig. quæsiuit Lau.

Dominica & ieiunium simul cõcurrere nõ possunt.

f ¶ Ieiuniũ.] Inf. de cõse. dist. quoniam.

g ¶ In Decembri.] Prima quadragenæ seruat ieiunia Veris Pneumatis hebdomada seruare scđa iuberis. Tertia Septẽbris cultũ fert mercuris i istum Sabba ta ieiu-

Ieiunia quatuor temporum.

a Nominatiui casus, & fœminini generis.

et ieiunent vigilem præcuntia Christum.] Lau.

STatuimus.] CASVS. In hoc rectè continetur in quibus temporibus ieiunia quatuor temporum sunt celebranda: & corrigit & emendat illud c. constituimus, & primam partem illius capituli, de ieiunio.

a ¶In

Contra Vrbanus in concilio Placentino, c.15.

¶De eodem. Cap. IIII.

Poly.li.3.tit.25.

STatuimus etiam, vt ieiunia quatuor temporum hoc ordine celebrentur: primum in initio Quadragesimæ: secundum in hebdomada Pentecostes: tertium verò in Septembri [a]: quartum in Decembri more solito fiat.

Item Leo Papa, sermone primo de ieiunio Pentecostes.

Poly.ibidem.

De eodem. Cap. V.

IGitur post sanctæ lætitiæ dies, quos in honorem Domini à mortuis resurgentis, ac deinde in cœlos ascendentis exegimus, postque acceptum sancti spiritus donũ, salubriter, & necessariè consuetudo est ordinata ieiunij, vt si quid fortè inter ipsa festiuitatis gaudia negligens libertas, & licentia inordinata præsumpsit, hoc religioſę abstinentiæ censura castiget.

Item sermone octauo de ieiunio decimi mensis.

¶De eodem. Cap. VI.

HVius obseruantię vtilitas, dilectissimi, in ecclesiasticis præcipuè est constituta ieiunijs; quæ ex doctrina Sancti spiritus ita per totius anni circulum distributa sunt, vt lex abstinentiæ omnibus sit adscripta tẽporibus. Si quidem ieiunium uernum in Quadragesima, æstiuum in Pentecoste, autumnale in mense primo, hyemale autẽ in hoc, qui est decimus, celebramus; intelligentes diuinis nihil vacuum esse præceptis, & verbo Dei ad eruditionẽ nostram omnia elementa seruire, dum per ipsius mundi cardines, quasi per quatuor Euangelia inceſſabili tuba discimus, quod & prædicemus, & agamus.

a *Primum* [b] *verò mensem, quartum, septimum, & decimum, nõ Hebræorum ratione, sed nostra debemus accipere. Primus enim mensis apud illos est Aprilis, quartus Iulius, septimus October, decimus Ianuarius. In quibus, & præterea in quinto mense, qui est Augustus, quæ fuerit eis causa ieiunij, Hieronymus in commentarijs ad c. octauum Zachariæ exponit dicens.*

¶Quare in suprascriptis mensibus ieiunia lex imperauit. Cap. VII.

Poly.ibidem.

IEiunium [c] quarti, & ieiunium quinti, & ieiuniũ septimi, & ieiuniũ decimi (ὡς τὸ κοινοῦ enim subauditur mensis) domui Iudę, & Hierusalem in dies festos vertetur, &

HVius.] CASVS. Dicitur in hoc cap ꝙ ex doctrina sancti spiritus constitutum est, vt quaternum ieiunium celebretur in quatuor tpibus anni, scil in vere, & æstate, & autumno, & in hieme; ad instar quatuor elementorum, & quatuor Cardinum mundi, & quatuor Euangeliorũ. Et primũ est ieiunium in Quadragesima. Secũdũ. s. æstiuum post Pentecostẽ. Autumnale est in Septembri. Hiemale i Decẽbri. PRIMVM. Hæc est secunda pars huius dist. in qua dr unde habuerunt ortum ieiunia Iudæorum, ꝙ aliter cõputãt quàm nos. Io. de Fa n.

CASVS. Iste §. respicit illud c. ordinationes. sup. 75. distin. in quo facta est mentio de primo mense, quarto, septimo, & decimo. Et dicit Gratianus, ꝙ debemus ibi intelligere primum mensem, & cęteros ſm computationem nostram, & non ſm cõputationem Hebræorum. apud quos Aprilis est primus mensis. quartus Iulius: septimus October: & Ianuarius decimus. Sed Romani olim primum mensem dicebant Martium; nũc vero Ianuariũ. Præterea quare Hebræi ieiunabant in Augusto, qui est eis quintus mensis, rationem assignat Zacharias in seq. cap.

b ¶Primũ.] Accipe in superiori dist. c. 6.

IEiuniũ.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima ponit Hiero. verba Zachariæ, ubi dicitur, ꝙ Hebræi ieiunant in quarto, quinto, septimo, & decimo mẽse, & ostẽdit, ꝙ Latini expositores hunc locũ variis modis exposuerunt, & dissonantibus. In secũda pte ponit multiplices causas quare ieiunãt Iudæi in prædictis mensibus. In tertia parte primò exponit uerba Zachariæ ſm literam: postea ſm anagogicum intellectum. Secunda pars incipit ibi [Cogimur.] Tertia ibi. [Hoc igitur est omne.] Et verba sunt ꝓphetæ vsq; illud, [In hoc loco.] & quod dr ibi, [Quarti, &c.] subauditur mensis. [in hoc loco,] verba sunt Hier. inserta illi auctoritati.

c ¶Ieiunium quarti.] Subauditur mensis, & arg sumi

potest

a ¶In Septembri.] ſm distinctionem, c. superioris. in fi.

IGitur.] CASVS. Docet Leo, ꝙ post quinquaginta dies lætitiæ, computandos à die resurrectionis, quos in honorem Domini celebrauimus, inducitur ieiuniũ, vt si quid per abundantiam lætitiæ deliquimus, abstinentia ieiunij castigetur.

Præcepta etiam moralia unt per eccleſiã mutabilia.

poteſt ex hoc c. quòd etiam ea, quæ moralia ſunt, immutantur per eccleſiam hodie. Nam alijs temporibus celebrabantur olim hæc ieiunia, alijs nunc.

a ¶ In hoc loco.] Verba Hiero.

b ¶ Dixerunt.] Oſtendendo cauſas conſtitutionis talis uel talis ieiunii.

c ¶ De fonte.] Colli ge in dubijs ad rei originem recurrendũ: & plus magiſtro quã diſcipulis credendũ, vt dixi diſt. 9. vt vetu rum. & diſ. 20. de quibus 24. q. 1. loquitur. ſup. 12. præceptus Argum. contra nunquã ad rei originem recurrendum. ff. de leg. & ſenatuſ. & ideo nã dicit lex, quòd non de omnibus, quę cõſtituta ſunt reddi ratio poteſt, &c. ff. tit. eo. non omnium.

Magiſtro pluſquã diſcipulis credendum eſt.

d ¶ De riuulis.] Arg. nõ ualere trãſumptũ ſine originali. C. de eden. Authen. ibi poſita. arg. cõtra ext de fideiuſ. puenit. Dicit Alberic. q̃ ſi eſt tranſcriptũ per manũ tabellionis valet: arg. ff de admin. tu. chyrographis. Azo dicit non ualere, niſi q̃ iudicẽ fiat translatio, ut in authen. ut fratrũ filij. §. illud coll. 9. C. de teſt. publicatu. Io. Hæc qõ determinatur hodie per decre. quã habes extra de fide inſtr. cap. vlt. vbi dr, q̃ exẽplata inſtrumenta aliqua iuſta cã auctoritate iudicis ſcripta eandem uim habeãt cum authenticis, & originalibus. B.

Tranſcriptũ an ualeat ſine originali.

ADDITIO. De hoc not. 100. diſt. contra morem. & extra de verborum ſignificat. abbate. Archid.

e ¶ Quærere.] Sup. diſt. 9. vt veterum.

f ¶ Quarti.] Menſis, ſcilicet ſecundum Hebraicam computationem.

g ¶ Abiecit.] Cum inueniſſet Iudęos conflaſſe uitulum, vt 45. diſt. diſciplina. inf de pẽ. diſt. 2. §. item opponitur.

h ¶ Ciuitatis.] A Nabucodonoſor, qui cum Chaldæis cępit in ciuitatem Hieruſalem 23. q. 5. §. hinc. in fine.

i ¶ Omnes.] Quj diffidere cęperunt, ſed cum Moyſes non diffideret, & eſſet maior xx. annis, quare non intrauit terram promiſſionis? rationem habes 23. q. 4. §. his omnibus. Et dic, omnes, qui a 10. annis, & ſupra exiuerunt de Aegypto.

k ¶ Multa.] Sed quare inducit hoc de Tito, & Veſpaſiano, cum ante per multa tẽpora fuerit illud ieiunium cõſtitutum? & dicimus, quod iſtud non facit ad propoſitum: unde eſt arg. q̃ quandoq; aliqua interuntur decretis, quę non faciunt ad propoſitum principale. arg. ſup. prox. diſt. quod die. ver. cui initium.

l ¶ Hieroſolymis.] Legitur 1 in pſalterio. Vt quid Deus repuliſti, q̃ Hieruſalem capta eſt eo tempore, quo interfecerunt Ieſum Chriſtum, ſ in Paſcha poſſumos dicere, quòd tunc fuerit capta: ſed illæſa conſeruata in ſe vſque ad Auguſtum, quando fuit accenſa ab Iſmael, qui

1 Dic legitur, id eſt. habetur in Ioſepho: ſecundũ Goff. Hieruſalem quando fuit capta.

gaudium: veritatem tãtum Deus quęrit, & pacem. In hoc loco [a], noſtrorũ multi multa dixerunt [b], & inter ſe diſſonantia. *& paucis interiectis.* ¶ Cogimur igit ad Habręos recurrere; & ſciæ veritatem de fonte [c] magis, quàm de riuulis [d] quærere [e] †. *& paulo poſt.* ¶ Ieiunium quarti [f] mẽſis, qui apud latinos uocatur Iulius, die ſeptima, & decima eiuſdẽ menſis illud arbitrantur, qñ deſcendens Moyſes de monte Sinà tabulas legis abiecit [g] atque cõfregit, & iuxta Hieremiã muri primũ rupti ſunt ciuitatis [h]. In 5. menſe, qui apud latinos appellatur Auguſtus, cum propter exploratores terræ sãctæ ſeditio orta eſſet in populo, iuſſi ſunt montẽ non aſcẽdere, ſed per quadraginta annos longis à † terra ſancta circumire diſpendijs, ut exceptis duobus, Chaleb, & Ioſue, oẽs [i] in ſolitudine caderẽt. In hoc menſe, & à Nabuchodonoſor, & multa [k] poſt ſæcula a Tito, & Veſpaſiano templum Hieroſolymis [l] incenſum eſt, atque deſtructũ: capta vrbs Bethel, ad quam multa millia confugerant Iudæorum: aratum tẽplum in ignominiam gentis oppreſſæ à Tito Annio Rufo. In ſeptimo verò, qui apud nos appellatur October, ſicut ſupra diximus, occiſus eſt Godolias, & Iudæ tribus, ac Hieruſalem reliquię diſſipatæ. Legamus Hieremiam. Menſe decimo (qui apud nos Ianuarius dicitur, eo quòd ianua anni ſit, atque principium) Ezechiel in captiuitate poſitus audiuit, & cunctus populus captiuorum, quinto menſe templum eſſe ſubuerſum: quod pleniſſimè in eodem propheta cognoſcimus. Hoc eſt igitur omne [m], quod dicitur. Dies planctus, & ieiuniorum, quos hactenus habuiſtis in luctum, ſciatis vobis (quia cogitaui, ut benefaciam Hieruſalem, & domui Iuda) in lætitiam & gaudium, & ſolemnitates eſſe uertendos: ita duntaxat, ſi veritatem diligatis, & pacem. Iuxta anagogẽ [n], quia tunc ieiunamus, quando ſponſus aufertur à nobis, & non meremur eius habere præſentiam: cum reuerſus fuerit Dominus ad nos, & cogitauerit, ut bene faciat nobis; omnis triſtitia vertetur in gaudium, & fames [o] priſtina ſermonis Dei præſentia doctrinarum eius, & cęleſtis panis ſaturitate penſabitur.

Exod. 32. *Hier.* 52.

Num. 14. † *ad terram ſanctam.*] orig. 4. *Reg.* 25. *Hier* 39. & 41.

Hier. 52.

Ezechiel. 33.

Ioan. 16.

† Ex iſto tex. infert, q̃ quandoq. magis conſiderãtur accidentale. con cor. l. 2. §. ex actis. ff. de orig. iur. & l. i. §. beſtias. ff. de poſtul.

a Hiſtoria ſecundũ iſi. in 1. l. etym. dicitur ab hiſtorein Græcè, quod eſt Latinè cognoſcere, vel uidere. apud veteres. n. nullus ſcribebat hiſtoriam, niſi qui interfuiſſet. Alii dñt, q̃ dr ab hiſtoron Græcè, quod eſt geſticulatio, id eſt geſtuum repręſentatio: vnde & hiſtrio uocatur geſticulator. i. aliorum geſtorum recitator, & repręſentator. Archidiac. Scriptura diuina quadrupliciter exponi põt.

m ¶ Hoc igitur eſt õmne.] Id eſt, hoc ſignat apud nos: nam apud Græcos decimus inuenitur October, ut ſupra diſt. 18. propter.

n ¶ Anagogen.] Id eſt, ſuperiorem, & ſpiritualem, uel moralem intellectum: nam ana, ſupra: goge, ducere: inde pedagogus quaſi ductor. hoc modo exponitur. hic eſt enim quidam intellectus hiſtoricus 2, allegoricus, moralis, ſiue tropologicus, & anagogicus: ſicut diximus ſupra. diſtinctio. 37. vino, ſic hæc vox, Hieruſalem, hiſtoricè ſignat ciuitatem illam terreſtrem: allegoricè eccleſiam: moraliter animam fidelem: anagogicè cœleſtem Hieruſalem. Moralis intellectus attendit, quæ iuxta nos ſunt: allegoricus, quæ intra nos: anagogicus, quæ ſupra nos. hic ergo ponitur anagogicus pro allegorico.

o ¶ Et fames.] Infra. 8, q. 1. audacter.

Digitized by Google

NON AVTEM. Hæc est tertia pars huius dist. in qua dicitur, q̃ a pascha vsque ad pentecostem non debemus de necessitate ieiunare. Io. de Fan.

CASVS. Dictum est supra in c. de ieiunio, q̃ post pentecostem ieiunium quatuor temporum est celebrandum: modo.

3 Non autem videtur [a] *ieiunia quarti mensis posse celebrari ante diem Pentecostes. A die enim Dominicæ resurrectionis vsque in diem Pentecostes inducuntur obseruanda ieiunia* [b].

Vnde Ambrosius in eiusdem diei sermone sexagesimoprimo, qui sic incipit.

¶ De eodem Cap. VIII.

SCire debet [a] sanctitas vestra. Per hos quinquaginta dies nobis est iugis, & cõtinuat a festiuitas: ita vt hoc omni tempore neq; ad obseruãdum indicamus ieiunia, neq; ad exorandum Deum genib. succedamus † [c]. *& infra.* ¶ Instar ergo Dñicæ, tota quinquaginta dierum curricula celebrantur, & omnes isti dies, velut dominici deputantur. Resurrectio. n. Dominica est. Nam in Dominica resurgens saluator reuersus ad homines est, & post resurrectionem tota quinquagesima [d] cum hominib. commoratus est. Aequalis ergo eorum [e] necessariũ, vt esset festiuitas, quorum æqualis esset sanctitas †. Sic. n. disposuit Dñs, vt sic eius passione in quadragesimæ ieiunijs contristaremur; ita eius resurrectione in quinquagesimæ ferijs lætaremur. Nõ igit ieiunamus in quinquagesima; quia in his dieb. nobiscum Dominus commoratur. ¶ *Item in Apologia* [f] *Dauid.* Hunc numerũ [quinquagesimum videlicet:] læti celebramus post Dñi passionẽ remisso culpæ totius debito, chirographo quoq; [g] euacuato [h], ab omni nexu liberi, & suscipimus aduenientẽ in nos gratiam Spiritus sancti: die Pentecostes vacante ieiunio laus dicitur Deo, alleluia cantatur [i].

† *succidamus*] orig. & aliquot Gratiani exẽplaria vetusta, & recentes editiones.

† *sic quantitas*] orig.

C. 8. Gloss. 2.

a ¶ Scire debet.] *In multis manuscriptis exemplaribus a capite,* ieiunium. *vsque ad c.* post Pascha. *in aliquot etiam vsq; ad vltimum, nulla est distinctio capitum. Tanquam. n. vnico cõtextu continentur multæ auctoritates a Gratiano citatæ: Ideo verba ista,* Scire debet sanctitas vestra, *cohærent cum extremis verbis Gratiani ad finem præcedentis capitis, atque ita legendum,* Vnde Ambrosius in eiusdem diei sermone 61. qui incipit, Scire debet sanctitas vestra; *ac deinde subiungendũ,* Per hos quinquaginta, &c. *Suo enim modo aptauit hunc locum Gratianus. Nã apud B. Ambrosium paulo aliter habetur.*

Necessariò ergo ecclesia constituit, vt post diem Pentecostes ieunia celebrentur. Sed quòd in illis quinquaginta diebus ieiunandum esse negatur; ex obseruãtia [k] *necessitate intelligitur.*

modò vult hic Gratianus ostendere, quare non ante. s. quia a Pascha resurrectionis vsq; ad pentecostẽ non indicuntur ieiunia ex necessitate, & hoc probat per seq. c.

Fluuius etiã qãque arescens dicitur perennis.

a ¶ Non autem videntur.] Improbat quod dictum est su. d ieiunijs. su. ea. c. statuimus, & c. de ieiunio. in princ.

b Ieiunia.] inf. de consec. dist. 3. rogationes. cõtra Sol. licèt ibi ieiunemus tribus diebus, nihilominus tñ est ibi cõtinuata festiuitas. Nã dicit lex q̃ perẽnis est flue cõtinuus fluuius, licèt quãdoq; exaresc at. ff. de flu. l. 1. resp.

Vel dic consuetudinem sequen. dam. r. 12. dist. illa.

SCire debet.] CASVS. Docet Ambro. q̃ quinquaginta dies a pascha resurrectionis vsque ad pentecos. reputantur velut dies resurrectionis, & dies Dominici: quia resurrectio die Dñica fuit: & hos dies cum hominibus & discipulis suis fetit, & ideo sicut in resurrectione gaudendum est, & non ieiunamus: sic & in his quinquaginta diebus gaudendum est, nec ieiunia sunt indicenda: nec genua flectimus.

c ¶ Succedamus.] quia vnum genu succedit alij: & ita factũ notat.

d ¶ Quinquagesima.] si quadragesimam dixisset, melius dixisset nam post quadraginta dies ascendit in cælum. de consec. dist. 5. ieiunium, & sic ponitur totum pro parte. sic 23. q. 4. cum superna sic econuerso pars ponitur pro toto. 14. q. 5. pœnale.

e ¶ Eorum.] Arg. pro omnib. vigilijs Apostolorum ieiunãdis, vel pro nullis: quod falsum est: ecclesia tamen Romana consueuit in vigilijs omnium ieiunare. extra de obser. ieiunio. consilium. nisi Ioannis, Philippi, & Iacobi, vt ibi Lau.

f ¶ In apologia.] id est sermone excusatorio de adulterio, quod Dauid commisit cum Bersabee apo, quod est re: & logos, quod est sermo: quasi responsio pro aliquo.

g ¶ Chirographo quoque.] id est, peccato quo tenebamur diabolo obligati tanquã chirographo.

h ¶ Euacuato.] vt C. de plus pe. l. vna. & est arg. q̃ cancellato instrumento liberatur debitor a. quod verum est nisi creditor probet contrariũ. ff. de prob. si chirographum.

i ¶ Cãtatur.] inf. de consec. d. 3. ne quis, & c. ieiunium.

Christus post dies 40. ascẽdit in cœlũ.

Ieiunandum est i vigilijs omnium Apostolorũ nisi Ioannis Philippi, & Iacobi.

a De hoc no. extra de renunc saaè in glo. & sic. & extra vt lite pen. eccles. 2. in fi Arch.

Vigilia pentecostes est necessario ieiunanda.

NECESSARIO. CASVS. Concludit Gratianus supradicto cap. dicens q̃ ecclesia necessario instituit ieiunium post pentecostem: quod dicitur non esse ieiunandum in his quinquaginta diebus, intelligitur ex necessitate: de facto tamen ieiunamus in vigilia pẽtecostes, sicut in vigilia resurrectionis, & ad hoc inducitur sequẽs cap.

K ¶ Obseruantiæ.] Hic malè dicit, & in seq. §. immo vigilia

gilia pentecostes necessario ieiunanda est, vt infra cap. nosse & su. cap ieiunio. non obstat c. scire, quia pro vno die, nec plus nec minus 1, sed q̃ ieiunare debeat hoc ha

1 De consec. d. 2. seuera, & vide qđ dixi 03. d. c. j

Nbet ecclesiæ consuetudo generalis.

Osse credo.] CASVS. Docetur hic, quòd cum tanto gaudio celebrandus est dies pentecostes, quanto dies resurrectionis. Et hoc probat per similẽ ob seruantiam: quia vigilia Pentecostes celebratur sicut vigilia resurrectionis, vnde similis obseruantia simili debet gaudere lętitia.

a ¶ Pernoctantes.] per totam noctem significat. ff. de verbo. sign. vrbana. ff. pernoctare.

b ¶Necesse est.] Idest cõueniens est a secundum G. nam consilium est. non enim quidqd consulitur, iuris necessitati subijciur. de pœn. dist. 6. c. in fi. ff. de iudic. non quidquid.

2 Adde glo. concor. in l. de pupil. §. meminisse, ff de no. op. nun. & in l. 3. ff. de offi. præfec. præto. Arch.

OBSERVANTIA.

CASVS. dicit Gratianus, quòd similis obseruantia est, quo ad factum, & non quo ad necessitatem, consuetudo tñ ecclesiæ p̃ iudicat ei qđ Gratianus dicit.

POst Pascha.] CASVS. Quęsitũ fuit ab Isidoro, vtrum monachi, vel clerici vel laici possint ieiunare a resurrectione vsque ad pentecostem? qui respondet dicens, quod licèt ecclesia relaxet ieiunia, & abstinentiæ rigorem, si quis tamẽ vult ieiunare, põt ad imitat Antonii & Pauli, & cæterorũ patrũ. qui in his diebus in eremo ieiunauerunt, exceptis diebus Dominicis.

c ¶Relaxauerit.] Interdicendo ieiunia.

VTinã.] CASVS. Lucinius quæsiuit a Hieronymo an sit peccatum ieiunare in 50. dieb. post Pascha resurrectionis, & in diebus dominicis. Et respondet q̃ non. Et hoc probat exemplo Pauli, & aliorum credentium, qui in illis diebus ieiunauerunt: non tamen cogitur quis ieiunare, sed vnaquæque prouincia in sensu suo abundat & leges maiorum interpretatur.

d ¶In actibus.] su. 30. d. si quis tanquam, contra.

e ¶Contextas.] idest, interseras solemnitates, vel contextas idest, iugos & continuatas supra. ea. scire,

f ¶Auferam.] Dicendo tunc esse ieiunandum. ADDITIO. q.d. Nolo his diebus indicere ieiunium. Archid.

g ¶In suo.] Vt morem obseruet in ieiuniis, sicut dicitur de vigilia Bartholomæi. extra de obser. ieiu. consilium.

h ¶Apo.

Vnde idem Ambrosius in eiusdem diei sermone 60. qui sic incipit.

¶ De eodem. Cap. IX.

NOsse credo[a] vos fratres. Non minore lętitia celebramus diem Pentecostes, quàm sanctum Pascha curauimus. Tunc.n. sicut modo fecimus, ieiunauimus sabbato, vigilias celebrauimus: orationibus pernoctantes [a] † institimus; vnde necesse est [b], similem † obseruantiam similis lætitia subsequatur.

† *pernoctanter.*] orig.

† *similis obseruantia similem lætitiã subsequatur.*] orig.

a ¶Nosse credo.] *Idem euenit in hoc capite: quod in superiore euenisse notatum est. Coharet enim cum superioribus, prima sermonis periodo, quasi in summam redacta.*

Obseruantia verò similis dicitur quod ad factum, non quò ad necessitatem.

Vnde Isidorus lib. 1. de ecclesiasticis officijs, c. 42.

¶ De eodem. Cap. X.

POst Pascha vsq; ad Pentecosten, licet traditio ecclesiarum abstinentiæ rigorem prandijs relaxauerit [c]; tamen si qui monachorum, vel clericorum ieiunare cupiunt, non sunt prohibendi; quia Antonius, & Paulus, & cæteri patres antiqui etiam his diebus in eremo legũtur abstinuisse, neque soluisse abstinentiam, nisi tantum die Dominico.

Item Hieronymus ad Lucinium, epist. 28.

¶ De eodem. Cap. XI.

VTinam omni tempore ieiunare possimus; quod in actibus [d] Apostolorum diebus Pentecostes, & die Dominico Apostolum Paulum, & cum eo credentes fecisse legimus. *& infra.* ¶Nec hoc dico, quòd Dominicis † diebus ieiunandum putem, & contextas [e] quinquagintа † diebus ferias auferam [f]: sed vnaquæque prouincia abundet in suo [g] sensu: & præcepta maiorum, leges Apostolicas [h], arbitretur.

Poly. l. 3. tit. 23. Act. 13. 20. & 27.

† *al. festiuis.* †*al. sexagintа*] ori.

Item Pelagius Papa Petro episcopo Potentino.

¶Sabbato magno post horam baptismi episcopus valeat ordinari. Cap. XII.

DIlectionis tuæ scripta suscepimus, quib. significas Latinum ecclesiæ Grumentinæ diaconũ ad episcopatũ Marcellianẽsis ecclesiæ, siue Clusitanæ † ab omnib. fuisse electũ: quod iam ante hoc tẽpus retulisti, & iussi-

su. d. 63. litera. Poly. l. 2. tit. 28. Ant. l. 6 c. 59.

† *al. Cusilinatis.*

h ¶Apostolicas.] Consuetudo enim interpretatur legẽ ff. de verb sig. anniculus.

DIlectionis.] Hoc c. inducitur ad ostendẽdum varietatẽ computationis inter Latinos, & Hebręos. Nã secundum Latinos quartus est mensis Iunius: secundũ Hebręos Iulius: & ita facit ad propositum Gra. est ergo casus. Latinus diaconus ecclesiæ Grumentinæ fuit electus ab omnibus in episcopum Marcellianẽsem, qđ negotium

gotium totum Petrus Pontinus episcopus Papæ significaut. Rescribit ergo Pelagius, q̃ iam iusserat Latinum prædictum Romam venire, credens eum habere literas dimissorias à suo episcopo: quod si verum est, mãdat Petro, vt faciat eum venire ad Vrbem in Sabbato sancto: quia

sup. dist. 54. 68. sequens,

mus, vt veniret [a]; credentes eos de persona eiusdem ab episcopo [b] suo dimissorias accepisse. Quod si modo fecerunt, facite eum velociter ad vrbem Romam accurrere, vt si Deus iusserit, in Sabbato magno post horã baptismi ordinetur. Quòd si ante memoratum diem non accurrerit, cogetur vsque ad quarti [c] mensis ieiunia sustinere.

DISTINCTIO LXXVII.

Epist. 81. Anastasio.

His temporibus [d] secũdum Anacletum, Zepherinum, Gelasium, & Pelagium, episcopi, presbyteri, & diaconi sunt ordinandi. Metropolitanus iuxta Leonem ex presbyteris eiusdem ecclesiæ, vel ex diaconis optimus ordinetur. Ex monachis autem, vel laicis nullus nisi per gradus ecclesiæ, debet ad summum sacerdotium peruenire.

Vnde Cains Papa Fœlici episcopo, epist. vnica in extremo.

¶Non nisi per distinctos gradus quisquam ad sacerdotium aspiret. Cap. I.

ILlud nos statuentes vobis, & omnibus seruare mãdamus, vt ad ordines ecclesiasticos sic ascendant in ecclesia, qui ordinari merentur: ideſt, si quis episcopus esse meretur; sit primũ [e] ostiarius, deinde lector, postea exorcista, inde sacretur acolythus, demũ verò subdiaconus, deinde diaconus, & postea presbyter; & exinde, si meretur, episcopus ordinetur.

Vnde Zozimus episcopus vrbis Romæ ait ad Isychium, epist. 1. c. 3.

¶Quæ interualla temporis in singulis gradibus seruanda sint. Cap. II.

Anſ. lib. 7. cap 49. Rabanus de instit. cler. l. 1. c. 13.

IN singulis gradibus hæc tempora sunt obseruanda

Temporum interstitia. sunt in ordinib. obseruanda.

quicunq. alia in monachis, quia monachus ex dispensatione intra annum promouetur, laicus intra annum & dimidium, vt infra ea. monachus & docet no. huius dist quòd gradatim debet fieri ordinatio.

d ¶His temporibus.] Hic intitulatur 77. distin. in qua tractat de interstitijs temporũ obseruandis. No. ergo, q̃ si qs ab infantia sit mancipatus militiæ cleri cali, anno 7. põt ordinari clericus, ostiarius, lector, & exorcista, & sic stabit vsq; ad annum 12. exinde acolythus vsque ad annum 20. & postea in 21. subdiaconus, in 25. ann. diaconus, in 32. presbyter, exinde potest esse episcopus, vt inf. ead. in singulis. & c. quicunque. 28. dist. de his. sed si adultus velit ordinari, sic potest fieri ordinatio, vt per 7. annos recipiat ordines omnes in duob. primis quatuor minores, in reliquis quinque ordinetur acolythus, subdiaconus, diaconus, presbyter, & eps si electus fuerit.] ead. quicunque. Si autẽ secus factum fuerit, deponi debet.] ead. dist. subdiaconus ex generali tamen consuetudine his omnibus capitulis derogatũ est. ubi uero maior necessitas ecclesiæ incumbit, laicus p annũ & dimidiũ, monachus verò per annum potest recipere oẽs ordines, vt infra ead. c. vlt.

ILlud.] CASVS. Docet Gelasius in hoc c. quòd si quis quia si nunc non venerit, cogetur subsistere, ad vsque ieiunia quarti mensis, ideſt, Iulij.

a ¶Vt veniret.] Quia forte fuberat, Papæ iste episcopus nullo medio.

b ¶Ab episcopo.] Arg. quòd clericus alicuius episcopi in alia prouincia non debet eligi, nec ipse debet cõsentire nisi habeat literas dimissorias, quibus absoluatur ab obnoxietate sui episcopi. arg. 35. distin. Florentinum archidiaconum. & dist. 71. fraternitatem arg. contra, quòd scilicet non exigatur consensus episcopi, instit. de adopt. §. sed si quis nepotis. De hoc dixi supra 61. dist. §. sed aliud.

c ¶Ad quarti.] Supra 71. dist. ordinationes.

HIs temporibus. CASVS. Ostenso quibus tẽporibus sint clerici ordinandi, nunc in hac 77. distin. ostendit quæ vel quanta interstitia temporum in singulis ordinibus sint seruanda, & super hoc triplex regula seruatur. Nam alia seruãtur in pueris, qui per interstitia promoentur, ¶sunt inf. ead. in singulis. & quicunq. alia in grand ætate, qui intra 7. an. recipiunt ordines, vt inf. ead. vult ad episcopatum ascendere debet gradatim promoueri, ut primo ostiarius, deinde lector, &c. quod oportet per interstitia temporum fieri.

e ¶Primũ.] Supra 21. dist. cleros. contra. sup. dist. 32. seriatim contra 3. 44. dist. non oportet 1. contra 59. dist. si offic. cõtra. nã ibi colligit, q̃ psalmistatus sit ordo primus; sed melius colligitur ext. de ætã. & qual. cũ contingat. Sed dic, q̃ hæc dictio, primũ sequẽtia respicit, nõ q̃ sit prim' ordo ostiarius, sed primus est respũ sequẽtiũ. ADDITIO. Ista fuit sententia Laur. Vel potest dici, q̃ ideo tacet de psalmista hic, & 82. distin. à subdiacono. quia ille ordo à simplici sacerdote potest conferri. 23. distin. psalmista. & noluit enumerare, nisi illos qui ab episcopis conferuntur secundum Hug.

1 Psalmistatus est primus ordo.

IN singulis.] CASVS. Zozimus docet hic, tẽpora esse seruanda in ordinibus suscipiendis, vt si ab infantia literas didicerit à septennio vsque ad annos duodecim recipit tres minores ordines, post annũ 12. fiat acolythus. in 21. subdiaconus fiat. post 25. diaconus. post triginta presbyter: deinde mereatur episcopus ordinari. Eadem interstitia seruentur in defensoribus, ideſt,

patronis

patrornis eccleſiæ,ſi uolueint ad clericatũ promoueri.

a ¶Si ab infantia.] Ideſt ſeptimo anno. C. de iure delib. l. ſi infanti. Ioan.

b ¶Nomẽ.] Vt ſcribat in matricula. 50. di. contumaces.

c ¶Quinquennio.] Poſt ſeptẽniũ. inf. e. c. ſubdiaconus.

d ¶Exinde.] Poſt xij. annos cum voluerit.

e ¶ Vel ſubdiaconus.] Vel pro, ideſt, hoc probatur in cap. ſeq arg. C. de verbo. ſign. l. ult. argu. extra de eo qui fur. or. re. cap. 2.

f ¶Xiiij. annis.] Cõputatis à tempore ſeptemnij hoc reſpicit quod dicit de infantia, ideſt ſeptennio, & ita in xxj. an. ſubdiaconus fiat.

f ¶Xiiij. annis] Hæc determinatio xiiij. ann non reſpicit, niſi tantum ſubdiaconatũ. quod patet ex cap. ſeq. ubi dicitur, quòd ab eccleſſu adoleſcentiæ: vſque ad xx. annum fiat acolythus, & ſubdiaconus, ſed in xv. anno acolythus, in xxj. ſubdiaconus.

g ¶ Pontificatum.] inf. de conſec diſt. 5. de his vero ſup. diſt. 18 ſi epiſcopus. & di ſtin. 59. ſi officia.

h ¶Defenſores.] Ideſt aduocati caſtaldi. 1. q. 3. ſaluator 1.

i ¶Ex laicis.] infra diſt. 29. indicatũ. cõtra. Sed hic iſti laici erant de foro eccleſiæ, ibi non & conſtitui debent iſti quòd ad temporalia, non quo ad ſpiritualia. 16. q. 7. in nona.

k ¶in ordine.] Contra. Nonne iſti ſunt grandæui, cũ eis cõmittatur adminiſtratio. ergo per ſeptem annos tm̃ poſſunt aſcendere ad omnes ordines, vt infra c. prox quare ergo hic dicit, ſupradicta obſeruatione. Reſpon. ideo ut gradatim omnes ordines recipiant, & nullum prætermittant. nec tamen per tanta interſtitia, vel hoc corrigitur. Io.

QVicunque.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima proſequitur de pueris: in ſecunda de grandæuis. In prima igitur dicitur, q̃ pueri ante pubertatis annos baptizari debẽt, & fieri oſtiarii, lectores, & exorciſtæ, deinde, vſque ad xx. ann ita quod, vſque, teneatur incluſiue: inde fiat acolythus, & ſubdiaconus: poſt xxv. diaconus: poſt xxx. presbyter, poſt decennium computãdum à xx ann. fiat epiſcopus, quia poſtquam eſt presbyter ſtatim poteſt fieri epiſcopus. In ſecũda vero parte dr̃, q̃ ſi quis eſt grandis ætatis, prius baptizet, & in primo biennio fiat oſtiarius, lector & exorciſta In ſequenti quinquennio fiat acolythus & ſubdiaconus, poſtea diaconus, poſtea presbyter, poſtea epũs. Sed a pars incipit ibi, [Qui verò iã.] Sed duo ſequentia c. plana ſunt.

l ¶Pubertatis.] Ideſt annum xiiij. ſecundum quoſdam ſm H. ante xij. Inſti. quib. mo. tute. finitur. in prin. extra de deſpõ. impub. puberes. 20. q. 1. illud vbi incipit adoleſcẽtia, ex ſufflatur & exulat pubertas. Ioã. quod dicit H. de xij.

Pubertas qñ finitur.

ſi ab infantia [a] ætate eccleſiaſticis miniſterijs nomẽ [b] dederit, vt inter lectores & exorciſtas quinquennio [c] teneatur, exinde [d] acolythus, vel ſubdiaconus [e] xiiij. annis [f] fiat; & ſic ad benedictionem diaconatus, ſi meretur, accedat: in quo ordine quinque annis, ſi inculpatè ſe geſſerit, hærere debebit. Exinde ſuffragantibus ſtipẽdijs, per tot gradus datis proprię fidei documentis, presbyterij ſacerdotium poterit promereri: de quo loco (ſi eum exactior ad bonos mores vita perduxerit) ſummum Pontificatum [g] ſperare debebit. *& infra.* ¶Defenſores [h] etiam eccleſiæ, qui ex laicis [i] fiunt, ſupradicta obſeruatione teneantur, ſi meruerunt eſſe in ordine [k] clericatus.

a ¶Si ab infantia.] *Prior hæc huius capitii pars ſummatim refertur. Integre locus ſic habet.* Si ab infantia eccleſiaſticis miniſterijs nomen dederit, inter lectores vſq; ad vigeſimũ ætatis annum continuata obſeruatione perduret. Si maior iam, & grandæuus acceſſerit, ita tamen vt poſt baptiſmum ſtatim ſe diuinæ militiæ deſideret mancipari, ſiue inter lectores ſiue inter exorciſtas quinquennio teneatur; exinde acolythus, vel ſubdiaconus quatuor annis: & ſic ad benedictionem, &c. *Ac ſanè in vno etiam perueturo Gratiani codice, & apud Rabanum, lib. 1. c. 13. de inſtitut. cler. legitur,* quatuor annis, *non,* quatuordecim. *Sed ob gloſſas nihil mutatum, additumve eſt.*

Item Syricius Papa ad Hymerium Tarraconenſem; epiſt. 1. cap. 9.

¶ De eodem. Cap. III.

QVicunque itaq; ſe eccleſiæ vouerit, obſequijs à ſua infantia; ante pubertatis [l] annos baptizari [m], & lectorum debet miniſterio ſociari. Qui ab acceſſu adoleſcentiæ, vſq; ad vigeſimũ α ætatis annum; ſi probabiliter vixerit, vna tantùm, & ea quam virginem communi, per ſacerdotẽ bñdictione perceperit, vxore cõtentus, acolythus [n], & ſubdiaconus eſſe debebit; poſteaque ad diaconij [o] gradum (ſi ſeipſum primitus, cõtinentia præeunte, dignũ probauerit) accedat. Vbi ſi vltra β quinque annos Iuo p. 6. c. 91. & 92.

1 Adde hic, q̃ defenſor appellat patronus ſiue aduocatus eccleſiæ ext. de elect. venerabilem. Item reus dr̃ defenſor. 4. q 4. ca. 1. Itẽ cuſtos patrini Romanæ eccleſiæ. 23. diſt. quia sũt culpæ. Item cuſtos cuiuſlibet eccleſiæ, vt hic. Item exorciſta. inf. eod. monachus nouitius. Ar chid.

Baptiſmus eſt omnium ſacramentorum ianua.

Ordines minores an ſimul conferri poſſunt.

m ¶Baptizari.] Sed quare dicit, q̃ tunc debeat baptizari, cum ſit dubium & periculoſum intantum differri baptiſma, vt de conſec. diſt. 4. q̃ quis. &c. ne qd abſit? ideo dicit, quia cum baptiſma ſit ianua omnium ſacramentorum, vt 32. diſt. §. verum. in ſi non poſſet ordinari ſi non eſſet baptizatus, ext de presbyt. non bapti. c. 3. nõ q̃ debeat differri, ſed ſi caſu dilatum eſt, baptizari dẽt.

n ¶Acolythus.] Et ita videtur, q̃ de iure non debeant minores ordines ſimul conferri: quod credo, niſi dispenſatiuè: vel niſi ſit conſuetudo, vt extra de eo. qui fur. or. re. cum H. lator.

o ¶Ad diaconi.] Continentia præeunte: ideo hic non dixit de ſubdiaconatu, quia nondum erat ſacer ordo tempore Syricij, qui antiquiſſimus fuit. 32. diſt. erubeſcant. hodie verò eſt ſacer ordo.

a ¶Exin-

laudabiliter ministrauerit, congrue presbyterium consequatur. Exinde [a] post decennium episcopalem cathedram potuerit adipisci: si tamen per hæc tempora integritas vitæ, ac fidei eius fuerit approbata. Qui vero iam ætate grandæuus [b] melioris propositi cõuersatione prouocatus, ex laico ad sacram militiam prouenire festinat; desiderij sui fructum non aliter obtinebit, nisi eo, quo baptizatur, tempore, statim [c] lectorum, aut exorcistarũ numero societur: si tamen, eum vnam habuisse, vel habere [d], & hanc virginem accepisse, constet vxorem. Qui dũ initiatus fuerit, expleto biennio, per quinquennium aliud [e] acolythus, & subdiaconus fiat; & sic ad diaconatum (si per hæc tempora dignus iudicatus fuerit) prouehatur. Exinde tam accessu temporum, presbyterio, vel episcopatui, si eum cleri, ac plebis euocauerit electio, non immerito societur.

Iaidem c.10.

a ¶Vigesimum.] *In plerisque vetustis exemplaribus, & Gratiani, & epistola, atque apud Isonem legitur, trigesimum. Sed in epistola Zozimi, cuius pars relata est in antecedente notatione,* vigesimum.

β ¶Vltra.] *Sic legitur in omnibus manuscriptis, & in originali ipso. In vulgatis erat,* intra.

Item ex sexta synodo, c.15.

¶De eodem. Cap. IV.

SVbdiaconus non minor viginti annorum [f] ordinetur. ¶Si quis verò in aliquo ordine sacerdotali præter constituta tempora ordinatus fuerit, deponatur.

Item ex concilio Carthaginiensi 3. c.4.

¶De eodem. Cap. V.

PLacuit [g], vt ante vigintiquinque annos ætatis, nec diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur, & vt lectores populum non salutent [h].

Item ex concilio Agathensi, c.16. & 17.

¶Minoribus 25. annis leuitica non præstetur benedictio. Cap. VI.

EPiscopus benedictionem diaconatus minori b. quã 25. annorum penitus non committat. ¶Sanè si coniugati iuuenes [i] consenserint ordinari, & vxorum vo-

Et conc. Carth. codicis can. 16. Burc. l. 2. c. 11. Iuo p. 6. c. 31. Pann. l. 3. c. 30. Poly. l. 2. tit 27. Anſ. l. 7. c. 96.

1 Hanc literam ponit Laur. cuius fuit hæc gl. Sed Hug ponit 18. vt 28 dist. de his. 32. dist. lectores. Sed hoc ſm Hug. nõ valet, quia tunc in septennio non posset recipere omnes ordines.

Iuo p. 5. c. 135.

2 Concor. tex. cum gl. l. nõ aliter. ff. de leg. 3. & in l. 1. ff. de mino.

a ¶Exinde.] inf. ea. d. episcopus. contra. Sed referas hoc ad 20. annum, de quo sermo præcessit, non ad quinquennium proximum, & sic erit in 30. anno. vt ibi dicitur, & extra de elec. cum in cunctis, vel dicas esse constitutionum varietatem. Hug.

b ¶Grandæuus.] ſ. xxiij. anno 1, vel xxx. quia hæc est virilis ætas. inf. ea. c. episcopus 2. ætas enim multum facit ad eruditionem. 16. q. 7 hoc fit, & si sit xxij. annorũ, ita recipit omnes ordines intra xxx. annũ. sicut. quilibet alius qui à pueritia deseruiuit ecclesiæ. Vel grandæuus. ſ. xviij annorum: arg. 28. dist. de his. & 32. dist. lectores.

c ¶Statim.] ſu. dist. 47. §. 1 argum contra Sed non dicit statim, id est, incontinenti: sed statim, id est, paulo post tale statim habes ff. de procura. qui procuratorem, vel ibi non prohibetur, nisi de episcopatu & presbyteratu:

d ¶Vel habere.] Ita tñ ꝙ dudũ iam promiserit continẽtiam nam præire debet continentia, vt 22. dist. cap. priusquam. præterea de isto grandæuo non exprimitur modo dicunt: Iube domne benedicere. 21. distinct. de nique.

e ¶Aliud.] a biennio si esset in 15. anno. nec refertur ad antecedens quinquennium: qa non præcessit aliud, sic. C. quomodo, & quãdo iudex. Auth. qui semel.

f ¶non minor 20. annorum. Ita, vt compleuerit 20. annum. hoc enim requiritur in honoribus ecclesiasticis, vt extra de elec. cum in cunctis. licèt secus sit in honoribus ciuilibus 3, vbi sufficit attigisse 25 annum, vt ff. de mu. & ho. ad rem licèt sit arg contra inf. distin. proxi. c. presbyter. In vsucapionibus sufficit attigisse vltimum diem, vt ff. de diuersi. & tempo. præscrip. in vsucapione, & similiter quantum ad factionem testamenti sufficit attigisse vltimum diem 14. anni, vt ff. de testamen. qua ætate. Sed quantum ad excusationẽ ciuilium munerum requiritur qđ annus sit completus, vt ff. de iure immuni. maiores. Sed quantũ ad beneficium restitutionis fit computatio, de momento ad momentum, vt ff. de mune l. 3. §. minorem. Sed in temporalibus actionibus oportet, vt vltimus dies sit completus, vt ff. de actio. & ob. l. in omnibus temporalibus. Ioan.

Aetas in honoribus, & multis aliis necessaria,

3 [Etiã fortè est rõ, quia honores ecclesiæ pertinent spectant ad onus quàm honorem. 8. q. 1. illud. Io. de Fan.

g PLacuit. inf. 20. q. 1. placuit.

h ¶Salutent.] Solebant forte lecturi in pulpito aliquam salutationem nobis ignotam præmittere, vel dicebant, Dominus vobiscum. vbi

i ¶Iuuenes.] Idem est de alijs regulariter. arg. 32. q. 5. per totu. si sunt senes bene potest alter cõuerti: & alter in seculo remanere, extra de conuer. coniug cum sis.

EPiscopus benedictionem.] CASVS. Hoc diuiditur in tres partes. In prima parte dicit. ꝙ minor xxv. annorum fieri diaconus non debet. In secunda parte dicitur, ꝙ si coniugatus iuuenis voluerit ordinari, requirenda est vxoris voluntas: & sequestrato cubiculo & religione promissa ordinetur. In tertia parte dicitur, quod ante xxx. annum presbyter vel episcopus non ordinetur. Secunda pars incipit ibi, [Sanè.] Tertia ibi, [presbyterum vero.]

a ¶Se-

lūtas ita requirenda eſt vt, ſequeſtrato [a] manſionis cubi culo, religione [b] promiſſa, poſteaquam pariter cōuerſi fuerint, ordinentur. ¶ presbyterum vero, vel epiſcopū ante triginta annos, id eſt antequā [c] ad viri perfecti ętatem perueniat, & diaconos ante vigintiquinque, nullus metropolitanorum ordinare præſumat: ne per ętatem [d] (quod aliquoties euenit) aliquo errore culpentur.

C.17. Burc.l.2.c.9. Iuo.p.6.c.29. Fann.l.3.c.28.

Item ex concilio Toletano 4.c.19.

¶ De eodem. C. VII.

IN veteri lege ab anno vigeſimoquinto leuitæ [e] in tabernaculo [f] ſeruire mandantur: cuius auctoritatē in canonibus & ſancti patres ſecuti ſunt. Nos [g] & diuinæ legis & conciliorum præcepti immemores, infantes, & pueros [h] leuitas facimus ante legitimam ætatem, ante experientiam vitæ: ideoque, ne vlterius fiat à nobis, & diuina lege, & canonicis admoneniur † ſententijs, vt † à vigintinque annis ętatis læuitæ [i] conſecrentur, & à triginta presbyteri ordinentur.

Poly l.2.tit.27. Burch.l.2.c.14. Iuo p.6.c.31. Fann.l.3.c.31. *Num.8.*

† In codice regio.] *admonemus exemplis.*

† *al.ſed.*

Item Gelaſius Papa ad epiſcopos per Lucaniam, epi. prima, c. tertio.

¶ Per quę interualla temporum ordinetur, qui de monachis in clericatum eligitur. C. VIII.

SI quis de religioſo propoſito, & diſciplinis monaſterialib. eruditus ad clericale munus [k] accedat, in primis eius vita præteritis acta temporibus inquiratur, ſi nullo graui facinore probatur infectus, ſi ſecundam nō habuit fortaſſis vxorem, nec à marito relictam ſortitus oſtēditur; ſi pœnitentiam [a] publicam fortaſſis non geſſit, nec vlla corporis parte vitiatus apparet, ſi ſeruili, aut originariæ non eſt conditioni obnoxius, ſi curiæ iam ꝓbatur nexibus abſolutus, ſi aſſecutus eſt literas, ſine quibus vix fortaſſis oſtiarij poſſit implere miniſterium.

ſu.diſt.55.c.1. Anſ.l.7.c.47. Iuo p.3.c.143.

[a] ¶ Si pœnitentiam.] *Hinc vſque ad finem addita ſunt ex epiſtola ipſa, vt melius percipiatur nexus ſequentis capitis. Nā poſt verbum,* miniſterium, *continenter apud Geleſium ſequitur:* vt filius omnibus, quæ ſunt prædicta, fulcitus; continuo lector, &c.

Item eodem capite, & ſequenti.

¶ De eodem. C. IX.

MOna-

[a] ¶ Sequeſtrato.] Infra 81.diſtin.volumus.contra. Sed hic de ſuſpectis. Vel dic quod thalamus tantum debet ſequeſtrari, non autem manſio. 1. & hoc obtinet in vxore promouendi: ſecus eſt in vxore illius qui vult cōuerti: quia tunc vxor intrabit religionem. vel ſi eſt ſenex promittet continentiam, vt extra de conuer.coniu.cum ſis. & de illa materia not. 28 diſt. quia ſunt culpæ Quid ſi vxoratum promouet epiſcopus ad minores ordines, debet ne ab eo exigere continentiam, cum ſine titulo, eū nō debeat ꝓmouere & beneficium ſimul cū vxore habere nō poſſit extra de cler. cōi.c.1 &c. diuerſis? Sic: ſi nō promouet, nec exegerit, habebit beneficiū: ar.12. diſ.ſi qui. ab eo autē qui vxorē nō habet non eſt exigenda cōtinentia 15.q.2.§.cū autem Ioan.

[b] ¶ Religione.] i. ca ſtitate: q̄ qualiter ꝓmitti debet, dixi 32. diſt. feriatim. nec eīi iſta debet religionē intrare: quia nec vir eius intrat. ſecus eſt I vxore monachi vel epiſcopi. extra de cōuer.coniug.ſane.

[c] ¶ Antequam.] No. q̄ ,canon aliter interpretatur virilem ętatē, aliter interpretat lex.ff.d minorib.l.1. C.de his q̄ veni. ætā. impe.l.vlt. ſed diuerſificāt: quia diuerſos habēt reſpectus. Prætor nō habuit reſpectum niſi ad rerum ſuarum adminiſtrationem.

[d] ¶ Ne per ętatem.] Argu. ratione ętatis p̄ſumi ꝓ aliquo, vel contra, vt ſu.34.diſt. quorundam 33.q.2. antiqui.

Ætas virilis diuerſimode interpretatur.

In veteri.] CASVS. IQuidam cēpi ante xxv.annū. leuitas ordinabāt. ſed Toletanū concil. ꝓhibet ne hoc de cætero fiat: ſed poſt xxv.annum leuitæ ordinentur; & presbyteri poſt xxx. quod probat auctoritate legis Moſaicæ & canonicæ.

[e] ¶ Leuitæ.] In veteri lege à xxv. anno Leuitæ deſeruiebant tabernaculo, & cuſtodiebant vaſa tabernaculi aurea: antea non.

Leuitæ officium.

[f] ¶ Tabernaculo.] Quid ſit tabernaculum, habes ff. de verb ſig. l. inde tabernacula.

Tabernaculum.

[g] ¶ Nos.] Commiſcet ſe alijs. vt citius reprehendat.

[h] ¶ Pueros.] Puer quādoque ſeruum, quādoque puellam ſignificat. ff. de ver. ſig. pueri. quandoque dicitur puer. 18. annorum. ff. de adi. & ci. le. l. Mela,

Puer quid ſignificat.

[i] ¶ Leuitæ.] Oēs qui in templo ſeruiebant, dicebant Leuitæ quia de tribu Leui aſſumebantur. Sed nunquid conferebat eis tunc character? Sic argu. de conſecratio diſtinct. i. c. 1. ſed non idem qui hodie. argu extra de ſacra. vnct. cum veniſſet. in fin. 21. diſtinct. c. 1. quod eſt con.

Leuita à lo; ui dicitur,

contra opi Hug. quam dixi ſu 75. diſt. c. i. q̄ ſcilicet ſine Miſſa conferatur character. Sed hodie immutata eſt forma per Chriſtum vnde nec Aaron ſine Miſſa conferret hodie character em.

Character hodie ſine Miſſa non confertur.

SI quis.] CASVS. Dicitur hic q̄ ſi quis monachus voluerit promoueri, vita eius præterita requiri dēt, ſi fuerit criminoſus, vel irregularis, contrahendo cū ſecunda vxore. vel repudiata.

[k] ¶ Munus.] id eſt ſi vult ad ordinem promoueri. Archidiaconus.

MOnachus.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima loquitur de monacho. In ſecūda de laico.

laico. In prima ergo dr ꝙ monachus nouitius, si bonæ vitæ & bonæ conuersationis fuerit, intra annũ potest omnes ordines recipere p interstitia breuia in ea assignata, vt deuotio sancti propositi legitima suppleat interstitia. In secunda parte dicitur, ꝙ laicus intra annum

chus [a] [2] verò nouitius [b] morum honestate fulcitus, continuo lector vel notarius [c], aut certe defensor [d] effectus, post tres menses existat acolythus: maximè si huic ætas etiã suffragatur: sexto mense subdiaconi nomen accipiat; at si modestæ conuersationis, honestæque voluntatis existit, nono mense diaconus, completoque anno sit presbyter: cui tamen, quod annorum interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte susceptа doceatur præstitisse deuotio [e]. ¶Si verò laicus quispiam ecclesiasticis est aggregandus officijs; tanto sollicitius in singulis, quæ superius comprehensa sunt, huiusmodi decet examinari [f] personam; quantum inter mundanã, religiosamq; vitam constat esse discriminis: quia vtique conuenientia [g] ecclesiæ ministeria reparanda † sunt, non inconuentientibus meritis ingerenda: tantoque magis, quod sacris aptum possit esse seruitijs, in eorum quærendum est institutis, quantum de tempore, quo fuerant hæc assequenda, decerpitur; vt morum habere doceatur hoc probitas, quod prolixior consuetudo non contulit; ne† per occasionem supplendæ penuriæ clericalis, vitia [h] potius diuinis cultibus intulisse †, non legitimæ familiæ Domini computemur procurasse compendia [i]: Quorum [k] promotionibus, super annimetas [l], sex menses nihilo minus subrogamus: quoniam, sicut dictum est, distare [m] conuenit inter personam diuino cultui deditam, & de laicorum conuersatione venientem. Quæ tamen eatenus indulgenda credidimus, vt β ecclesijs ab hac occasione cessantibus [n] canonum paternorum vetus forma seruetur.

Ibidem.c.4.

† al. deputanda.

† al. nec.

† al. intulisse indicemur.

Ingeniũ & alia tempus supplere possunt.

α Monachus] *Quo modo hic locus in originali habeatur proxima superiore notatione indicatum est.*

β ¶Vt ecclesijs.] *Hæc multo plenius à Gelasio exponuntur*: Vt illis, inquit, ecclesijs, quibus infestatione bellorum vel nulla penitus, vel exigua remanserunt ministeria, remouentur: quatenus his, Deo propitio, restitutus, in ecclesiasticis gradibus subrogandis canonum paternorum vetus forma seruetur; nec contra eos vlla ratione prævaleat, quod prò accidentis defectus remedio prouidetur, non aduersus scita maiorum noua lege proponitur; cæteris ecclesijs ab hac occasione cessantibus, quas non simili clade vastatas, pristinam faciendis ordinationib. conuenit tenere sententiam.

d ¶Defensor.] Exorcista. nã prius sit ostiarius, post exorcista. su. ca. c. 1. dr exorcista defensor: qa defendit corpus a dæmonibus.

e ¶Deuotio.] Sicut enim ingenium supplet tempus in bene studẽte, sic & bonitas ætatem: & ita compensatur probitas cum tempore sic ergo bonitas supplet ætatem sicut tempus, vt C. de præpos. sacro scrin l. 1. li 12. sic & malitia dicitur ætatem supplere. C. si mi. ma se. dixe. l. 3. extra de despõsa. impuberum. de illis, ita probitas & honestas supplet tẽpus. C. de his qui venãta. impe. l. omnes & ff. de decre. ab or. fa. l. 1. sic aliquid quod est minus, æquiparat alii, qd est maius, facta compensatione hinc inde. 7 q. 1. quæro & 19. dillin. canonicis Istud idẽ considerat in testib. quia fit cõpẽsatio auctoritatis ad numerũ. extra de testi. in nostra.

f ¶Examinari.] Argu ꝙ si laicus inducitur in testẽ diligentius est examinãdus quã clericus, propter maiorem dubitem. 12. q 1. duo.

g ¶Conuenientia.] ideſt. conuenientib. ministris.

h ¶Vitia.] Ideſt, vitiosos clericos.

i ¶Compendia.] id est vtilitates. vel vtiles ministros.

K ¶Quorum] Argumentum potest colligi ex hoc, ꝙ tantum valeat testimonium quatuor clericorum, quantum sex laicorum. nam in sesquialtera proportione videtur, quod se habeant, sicut se habent sex & quatuor: quia tantum potest clericus facere per annum quantum laicus per annum & dimidium. 46. distinct. cappenul.

Clericus laico præfert.

l ¶Metas] sup. dist. ead. quicunque. contra. Sed ibi de neophyto: hic de renato ab infantia loqtur Vel illud regulariter & de iure communi: hoc specialiter ex dispensatione vnde subijcit, quæ tamen, &c.

m ¶Distare.] inf 8 q. 1. nec sufficere a.

n ¶Cessantib.] Cessante causa successionis cessare debet pariter & concessum, vt 1. quæst. 7. quod pro remedio

num & dimidium poterit promoueri ad omnes ordines, si fuerit cõmendabilis vitæ, vt quod deest tempori, & quod prolixior consuetudo non contulit; suppleat in eo morum probitas: & hæc omnia fiunt de dispensatione propter necessitatem: qua cessante vetus forma seruetur. secunda pars incipit ibi. [Si vero laicus.]

1 Secundum hoc expone. vel notarius vel ꝙ ideſt, & sic exponunt Gra. & Hug.

2 Ad idem 61. dist. in sacerdotibus. sup 4 distin. statuimus, &c. denique 1. q. 1. vltimus.

a ¶Monachus.] Hoc cap. loquitur secundum casum illum sup. dist. 55. præcis. s. de dispensatione, procedente de iure communi.

b ¶Nouitius.] Quia de nouitio maior dubietas videbatur esse.

c ¶Vel notarius] A notis ideſt, literis legendis 1. Pe-

Digitized by Google

dio.& c.exigunt.ſu.diſt.55.priſcis.56. diſt.Iſmael.argu. contra.C.fami ercil.l.2.Lau.

ADDITIO. Dic vt not.61.diſtin.neophytus. & 19.q.2. duæ.Archid.

DISTINCTIO LXXVIII.

Va verò[a] ætate ſacerdotes ordinari debeant, Bonifacius Papa diffiniuit dicens.

a ¶Bonifacius.] *Cæteri collectores citant ex decretis Fabiani. Extat apud Martinum Bracarenſem epiſcopum in cap.græc. ſynod.cap.20.ex Neocæſarien.c.11.*

¶Ante annos triginta presbyter non ordinetur. Cap. I.

SI quis[b] triginta ætatis ſuæ annos non impleuerit,nullo modo presbyter ordinetur, etiam ſi valde ſit dignus[c].

Poly.l.2.tit.20. Burc.l.2.c.10. Iuo p.16.c.30. Pann.l.3.c.26.

[Item in nouellis in Authentica de ſanctiſs. epiſcopis §.clericos.apud Iulian. Antec conſt.123.cap.19.]

¶De eodem. PALEA. Cap. II.

NEmo presbyter conſecretur,qui minor triginta annis ſit:nemo diaconus,vel ſubdiaconus fiat,qui minor vigintiquinque annis ſit: nemo lectoribus cõnumeretur,qui minor 18. annis fuerit: nemo inter diaconiſſas conſecretur ſacroſanctæ eccleſiæ,quæ minor 40. annis, vel ad ſecundum matrimonium peruenerit.

Poly.l.2.tit.27.

Item Leo Papa ad epiſcopos Africanos,epiſt.85.c.1.

¶Non eſt ordinandus ſacerdos,niſi longo probatus examine. Cap. III.

QVid eſt manus[d] cito imponere,niſi ante ætatẽ maturitatis,ante tempus examinis, ante meritũ obedientiæ †,ante experientiam diſciplinæ,ſacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid eſt communicare[e] peccatis alienis, niſi talem effici ordinantem, qualis ille eſt,qui non meruit ordinari?

ſup 61.c.miramur. verſ. quid eſt cito.] Anſ.l.6.c.34. Iuo p.5.c.105.

† *al. laboris.*

Item ex concilio Neocæſarienſi,c.11.

¶Ante triginta annorum ætatem presbyter non ordinetur. Cap. IIII.

PResbyter ante xxx.[f] annorum ætatem non ordinetur; quamuis ſit probabilis vitæ: ſed obſeruet vſq; ad præfinitum tempus. Dominus enim noſter Ieſus Chriſtus trigeſimo anno baptizatus eſt;& tunc prædicauit[g].

Poly l.2.tit. 27. Anſ. l. 7. c.95. Pann.l.3.c.29.

Va verò ætate.] CASVS. Supra in proxima diſt. in cap.epiſcopus benedictionem. dictum eſt quod qui ordinatur in presbyterum debet eſſe 30. annorũ. Nunc verò in hac 78. diſt. idem repetit, vt addat caulam quare tunc,& nõ ante:ſcilicet quia Chriſtus ī 30 anno baptizatus fuit, & poſtea cæpit prædicare. vt inf ea presbyter. Et omnia plana ſunt vſque ad c.quid eſt.

a ¶Qua vero.] Hic intitulatur 78. di.in qua oſtendit magiſter nõ debere ordinari ſacerdotes de iure cõi ante triginta annos completos: qa in tali ætate Dñs baptizatus eſt,& pdicare cœpit & quidã alii prophetæ. ſed quia & ante hoc tẽpus prophetæ ad prędicãdum miſſi ſunt, poſſent neceſſitate imminente a 25.anno ordinari inf.ead. d.c.vlt. ff. ad Treb. filium §.1.

Christ' qua ætate baptizatus eſt.

b SI quis.] ¶Non impleuerit.] Extra de elec. cum in cunctis.

1 Ac idem 15.q. vlti.c. vl. & de hoc etiam not. inf.ea. c.vlt.

c ¶Sit dignus.] Arg. eſt non debere derogari iuri cõmuni propter perſonam.ſu.d. 50.ex pęnitẽtibus.d. 61.miramur. Sed pp neceſſitatẽ,vel vtilitatẽ derogat iuri. licet nõ propter dignitatem tãtum,vt 1.q. 7.cap.tali.1.

QVid eſt manus.] CASVS. Super epiſtolam ad Timotheum habetur. Manus cito nemini impoſueris, nec communicaueris peccatis alienis. Nunc verò Leo Papa exponit literam Apoſtoli,& dicit, qp ille cito manum imponit, qui ordinat aliquem ante congruã ætatem,& ante examinationem,& anteq̃ ſit diſciplinatus. Et ille communicat peccatis alienis, q efficitur malus: ſicut eſt ille quem ordinat,& in malo eſt ei ſimilis.

2 Cap. 1.

d ¶Quid eſt.] Hoc eſt in epiſtola ad Timotheũ 2: Manus cito nemini impoſueris: neque communices peccatis alienis.

e ¶Communicare.] Communicat peccatis alienis,qui illis conſentit.arg.diſt. 86.c.1.& culpam.& c.facientis. P 23.diſt cap.quid enim & c.error.

PResbyter ante.] CASVS. Dicitur hic, quòd presbyter ante 30. annos ordinari non debet. Licet ſit vitæ probabilis: quia Chriſtus tantum in trigeſimo anno cepit prædicare,& baptizatus eſt.

f ¶Ante triginta.] Põt tamen ei concedi in vigeſimo quinto anno regimen parochialis ꝫ eccleſiæ, extra de electio.cum in cunctis. Sed cui incumbet probatio de ætate,ſi dubitat de ætate? Dico, qp ei,qui agit,ſcilicet qui petit ordinem.vnde maior eſt actor,ipſe probabit ſe maiorem,ſiue minorem 4,vt C.de proba.cũ te.C.de in integ.reſtitu.mi.ſi minorẽ. ff. de non. minor ex aſpectu. Sed ſi minor eſt reus, tunc aduerſarius probabit, vt C. qui & aduerſus quos.l.1.ff.de mino. de ætate.

3 Hoc forte intelligitur de conuentuali. ſecundum Laur. ſed intelligas indiſtincte, vt habetur extra li. 6 de elec. licet canon. qd eſt concilii. Greg. x.

g ¶Prædicauit.] Sed ſacerdotis officium eſt prædicare vt 16.q.1.adijcimus.Vñ eſt hic arg.contra id quod diximus,qp debeat implere trigeſimũ annũ. Dicit Io.Chryſoſt. qp de trigeſimo anno nondũ attigerat Ieſus niſi 30. dies ſicut in Euangelio continetur: Erat Ieſus quaſi annorũ 30. Sed eſt arg.ſuperficiale 5. ſed probatur per hoc quod ante 30. annum non poſſit promoueri.

Aetatis probatio, cui incumbit.

4 Adde an de ętate filij credaẽ libro patris, vel eius aſſertioni;no.gl. in l.etiã. ff. de proba. Bald. in l. neque natales. C. eo.tit.

5 Nã factum domini non eſt trahendũ ad cõſequẽtiam ſm B.

HOC

HOC REGVLARE EST. CASVS. Dicit nunc Grat. q̃ hæc quæ dicta sunt sup. de 30. ann. uera sunt, & seruanda de iure cõmuni. Et hoc probat exemplo Christi, & Ioannis Bap. & Ezechielis, qui tantum in 30. anno prædicare cœperunt, sed dispensatione ante tale tempus. Et hoc probat per sex auctoritates. Secunda ibi,] Nullus Pontifice.] Tertia ibi, [sed quæritur.] Quarta ibi, [Hoc autem.] Quinta ibi, [Electio.] Sexta ibi, [Sicut supra.] Ioan. de Fan.

CASVS. Supra in 23. dist. c. 1. tractatum est de electione & confirmatione Papæ: nunc vero in hac 79. distin. idem repetit, vt aliquid addat. Continet enim hæc dist. quatuor articulos. In primo dicit, q̃ Papa non debet eligi nisi à Cardinalibus In secundo dicitur quid iuris sit si duo apostolici eligũtur. In tertio dicitur, q̃ electio successoris debet fieri cũ deliberatione p̃decessoris, In quarto dicitur, q̃ electio Apostolicorũ soli Deo reseruatur. quæ omnia per suos §§. patebunt.

S. Greg. in Ezechiele hom. 2,

Hoc regulare est; unde & Christus, & Ioannes Baptista, & Ezechiel, & nonnulli prophetarum non leguntur ante hoc tempus prophetasse, vel prædicasse a. *Verũ, quia Hieremias, & Daniel ante iuuenilem ætatẽ spiritũ prophetiæ accepisse leguntur: Dauid, & Salomon in adolescentia vncti inueniuntur, Ioannes etiam Euangelista; cum adhuc esset adolescens, à Domino in Apostolum electus; & cum alijs ad prædicandum missus inuenitur; Paulus quoque apostolus in adolescentia à Domino electus, & ad prædicandum missus asseritur; ecclesia similiter, necessitate exigente, nonnullos ante triginta annos ordinare consuevit.*

Ritr. 1. Daniel, 1ũ

Matth. 4.

Act. 9.

Vnde Zacharias Papa Bonifacio episcopo, epist. 6. cuius initium [Benedictus Deus.]

¶ Necessitate exigente 25. annorum presbyteri ordinentur. Cap. V.

† Ex isto tex. infertur q̃ plura fiũt necessitatis causa: quæ aliàs nõ fierent. conc. l. non solum. §. fi. ff. de ex cu. tut.

SI triginta annorũ non reperiuntur, & necessitas b † ex poscit; à vigintiquinque annis & supra leuitæ, & sacerdotes ordinentur.

DISTINCTIO LXXIX.

Apostolicus autẽ c nemi nisi à Cardinalibus, & religiosis clericis est inthronizandus. Vnde Nicolaus Papa I I. ait in epistola, qua synodum à se Romæ habitam refert, cap. 1.

¶ De eo, qui sine concordi Cardinalium electione inthronizatur. Cap. I.

Poly c. l. 1. tit. 4. • Aniel. l. 6. c. 15. inf. c. si quis pecunia.

SI quis d Apostolicæ sedi sine concordi, & canonica d electione Cardinalũ eiusdem ecclesiæ, ac deinde sequẽtium e religiosorum f clericorum inthronizatur, nõ

c ¶ Apostolicus autẽ.] Hic depingitur 79. dist. in qua specialiter magister agit de electione sũmi Pontificis, ostendens à quibus dẽat eligi: & dicit, q̃ à Cardinalibus, & q̃ũ. quia die tertia post depositionem defuncti, ut inf. eo. nullus. subdit etiam qui sit iuris sit, cũ duo malo zelo eliguntur, ut ſ. ea. si duo. vel cũ simoniace aliquis eligitur, vt inf ea. si qs pecunia 1. & dicit, quòd à solo Deo potest deijci. de ordinatione eius non tractatur hic, quia de ea dictum est su. 23. dist. in nomine.

Papa à quibus & quando est eligẽdus.

1 Et inf. ea. cap. 1.

ADDITIO. Istud c. pus potest aliquis ad dignitatem presbyterij promoueri, & hoc probat sex exemplis: scilicet Hieremiæ & Danielis, Dauid & Salomonis, Ioannis euangelistæ & Pauli, qui omnes ab adolescentia acceperunt officium prædicandi, & gubernationem super alios. Et ad hoc probandum: inducit sequens cap. cuius casus per se patet.

a ¶ Prædicasse.] Ante hoc tempus.

b SI 30. annorum.] ¶ Necessitas.] Vel vtilitas, cum il la etiam inducat dispensationem, vt 1. q. 7. tali. immo de iure cõi (vt vr.) cum enim in 25. anno ad regimẽ ecclesiæ possit assumi, vt extra de elect. cum in cunctis. & quilibet prælatus debeat esse presbyter. 11. q. 2. sicut cum etiam talis debeat eligi, qui per breue tempus possit promoueri, ut extra de æta. & quali. præterea. Et breue tempus est, ut non vacet ecclesia, nisi per tres mẽses ad plus, vt 50. dist. postquam. ergo prędicta ea videntur correcta. Ioan. quod non credo, vt extra de elect. dudum & extra de præben cum iam dudum. in fi.

Prælatus q-libet presbyter esse dẽt.

Postolicus.] Hæc dist. diuiditur in sex partes in quarum prima dicitur, q̃ nullus debet eligi in ecclesia Romana nisi à Cardinalibus: nec ante mortem Papæ aliquo verbo, uel facto de Papatu dẽt promittũ, non fuit ibi introductum, nisi propter ordinationem: & ideo repetit hoc de electione & inthronizatione, & nõ de ordinat. one, secundum Hug.

SI quis] CASVS. Statuit Nicolaus in hoc c. q̃ si quis sine concordi & canonica electione Cardinalium & aliorum religiosorum clericorum fuerit electus, vel inthronizatus, nõ habeatur apostolicus, sed apostaticus. §

d ¶ Et canonica.] Quam electionem uocas canonicã? nunquid dicens idem esse, quod in aliorum electionibus, saltem quo ad hoc, vt debeat esse de eadem ecclesia 2, vel, ut melior eligi debeat 3, uel etiam prior 4, uel, vt non sit aliquo modo irregularis? Sed breuiter dico, q̃ si est electus à duabus partibus, amodo nulla admittitur contra ipsum exceptio, nec de vitio eligentiũ uel electi: q̃ nõ esset corã quo iudice exceptiones illæ præponerẽtur. vñ si tertia pars vellet probare electionẽ esse simoniacam 5, non audiretur, ut extra de elect. lic et. q̃ tñ sic eligũt, peccant: & electio talis vitiosa est.

Electio Papæ habet ali qua specialia.

2 Vt 61. dist nullus.

3 Vt 63. dist metropolita. nus.

4 Vt 75 dist c. vlt. in fi.

5 De hoc If. c. si quis pecunia. Arch.

e ¶ Sequentium.] Hi consentire debent. non tamẽ uocandi sunt de necessitate.

f ¶ Religiosorum.] Sup. dist 23. a. 1. contra. sed ibi dicit religiosos uiros præduces, non respectu Cardinalium, sed respectu laicorum.

SI quis Papa.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dr, q̃ ille debet deponi qui Papa uiuo & incolumi præstiterit fauorem carnalem pro Romano Pontificatu: vel qui eo inconsulto subscriptionē fecerit: vel sacramentum dederit alicui, uel suum suffragium polliceatur propter hoc: vel qui hac de causa priuata cōuenticula fecit. In secunda parte dicitur quod quicunq; huiusmodi coniurationes & insidias patefecerit & probauerit, indulgētiam promeritur, & præmium. Secunda pars incipit ibi. [Propter occultas fraudes]

a ¶ Pro Romano.] maxime: argum. infra cad. nullus Pontifex.

b ¶ Aut subscriptionem.] Alias subscriptiones.

c ¶ Pyctacia.] Pyctacia hic dicuntur scripta obligatoria. 30. q. 3. pyctacium. & secundum hoc dicitur pyctacium à pingendo, vel dicuntur munera quædam: & secundum hoc dicitur à petendo.

ADDITIO. Quidam dicunt q̃ est generis fœminini: vnde in quibusdam libris inuenitur hæc pyctacia; sed dico esse literā corruptam: uel esse accusatiuum pluralem: & quod dicitur pyctaciolas. inf. q. 7. non obseruetis dico non esse verum: sed debet esse pyctaciola Hug.

d ¶ Districtionis.] idest, districtæ cōstitutionis sententia.

e ¶ Pertulerit.] Arg. in simonia aliquem de se cōfessum audiri contra socios eiusdem criminis 1. Sed est argu. contra 15. q. 3. nemini, sed subintelligendum est ibi cum simonia: & ita per hoc ea determinatur & suppletur illud. vnde colligitur q̃ crimen simoniæ, & crimen læsæ maiestatis æquiualent, & æquis passibus ambulant, ut 15. q. 3. sane. & quidem quæcunque personæ recipiuntur in accusatione in crimine læsæ maiestatis, recipiuntur in crimine simoniæ: & cum ibi recipiantur socij initę factionis cōtra se, similiter & hic. Itē hic habetur q̃ aliquis illū cū quo simoniā commisit, de simonia pōt accusare: & ille punietur, & iste non: quod Hug. intelligit vbi res non processit ad actū: scilicet ad donationē, vel receptionē pecuniæ. Tunc. n. vterq; debet deponi. Io. quod ego non credo: cū crimen istud præcedat ad instar criminis læsæ maiestatis, vt 15. q. 3. sane. in quo si socius criminis probat crimen, remuneratur, ut 6. q. 1. si quis 2. B arg. extra de resti. veniens. Dicunt tñ quidam, q̃ nunquam in simoniis socius socia accusare esset audiendus: tum ideo, quia statim puniendus esset; ex quo sponte confessus est crimen suum, vt 2. q. 1. nos in quenquam, tum quia turpitudinē suā allegans non auditur, vt extra de don. inter dilectos. Sed dic esse speciale in hoc crimine, ut allegans suam turpitudinem audiatur, & ut confessio eius non puniatur, 3. tum quia nō est directa confessio, qñ quis ideo confitetur ut accusēt. Sed licēt cōfessio accusatoris non puniatur in simonia, tñ confessio testis punitur, ut extra de elect. p inquisitionem. Sed quid si confessus non potest probare crimē quod intendit? vr q̃ tunc puniendus sit: qa tacere debuit crimen quod probare non potuit, vt 2. q. 7. plerique 6. q. 2 si tantum. q uod concedo. Io.

f ¶ Remuneratione.] Non ipso facto, sed à iudice eam impetret, vt C. quib. ex cau. fer. pro præmio li. acci. l. 1. & ita inuitatur aliquis per præmium ad accusandum, vt 6. q. 1. f. verum. & l. si quis cum.

¶ Papa, vel apostolicus, sed apostaticus habeatur.

a ¶ Si quis.] *Verba Nicolai in epistola, quæ in uoluminibus conciliorum impressis post decreta Nicolai primi habetur, hæc sunt.* Primo namque inspectore Deo est statutum, vt electio Romani Pontificis in potestate Cardinalium episcoporum sit ita; ut si quis Apostolicæ sedis sine præmissa concordi & canonica electione eorum, ac deinde sequētium ordinum religiosorum, clericorum, & laicorum consensu inthronizatur, &c. *Idem ferè habetur ad finem illius synodi, & refertur infra c. si quis pecunia.*

Item Symmachus Papa in synodo Romana prima, c. 3. & 5.

¶ Papa superstite, eo inconsulto, de electione futuri Pontificis nemo audeat loqui. Cap. II.

SI quis Papa a superstite, pro Romano [2] Pōtificatu, cuiquam quolibet modo fauorem præstare cōuincitur; loci sui honore, vel cōmunione priuetur β. Si quis presbyter, aut diaconus, aut clericus, Papa incolumi, & eo in[2] cōsulto, aut subscriptionē [b] pro Romano pontificatu cōmodare, aut pyctacia [b] promittere, aut sacramentum præbere tentauerit, aut aliquod certè suffragiū polliceri, vel de hac causa priuatis cōuenticulis facti s deliberare, atq; decernere, loci sui dignitate, atque † communione priuetur. *& infra.* ¶ Propter occultas fraudes, & coniurationum secretas insidias, quas huius sentētia districtionis [d] consequitur †, si quis ad ecclesiasticam pertulerit [e] notitiā consilia eorū, qui contra hanc synodum de pontificali egerint ambitu, & rationabili probatione conuicerit; particeps actionis huiusmodi non solum purgatus ab omni culpa sit, sed etiam remuneratione [f]; quæ non indigna sit subleuetur. Vniuersa synodus, &c.

Burc. l. 1. c. 225. Iuo p. 5. ca. 336. Poly. l. 1. titu. 4. Ans. l. 6. c. 1.

† al. vel C. 5. Poly. ibidem.

† al. persequitur.

a ¶ Si quis Papa.] *Initium hoc vsque ad versiculum.* Si quis presbyter. *est caput secundū suggestionis Fulgentij archidiaconi Romanæ ecclesiæ: quod vna cum tribus alijs capitulis in tomis cōciliorum, præcedit primam, vel secundam synodum sub Symmacho, cum hac inscriptione*: Capitula primæ synodi Romanæ

a Adde tex. cū ibi no. in l. qñ. C. de test.

2 al. § verū. Simoniacus non potest accusare post [illegible]

3 Itē qa nō agit ad hoc vt crimen suū publicetur: ergo nō fiet ei p̃iudicium, vt ff. de li. agn. l. 1. in fi. Arc. Accusatoribus qñq; p̃miū datur:

Opor-

Digitized by Google

ſub Symmacho Papa. *In codice verò canonum præmittuntur his verbis*: Tituli decretorum Papæ Symmachi numero quatuor.

β ¶Si quis presbyter.] *Hæc ſunt propria verba capitis tertij ipſius ſynodi; quod eſt ſecundum in codice canonum.*

Item ex Concilio Stephani Papæ III. [*Deuſdedit addit, habito in baſilica Conſtantiniana, act. 3.*]

¶In apoſtolatus culmen nullus, niſi ex Cardinalibus promoueatur. Cap. III.

Deuſdedit p. 1. Anſl. 6. cap. 25. Poly. l. 1. tit. 9.

OPortebat, vt hæc ſacroſancta domina noſtra Romana eccleſia (iuxta quod à beato Petro, & eius ſucceſſoribus inſtitutum eſt) rite ordinaretur; & in Apoſtolatus culmen vnus de Cardinalibus presbyteris, aut diaconis conſecraretur.

Item ex eodem.

¶De eodem. Cap. IV.

S. Ant. l 6. cap. 4. Deuſdedit ibi. Polyc. ibidem. Anſ. l. 9. cap. 24.

NVllus vnquam laicorum, neque ex alio ordine præſumat, niſi per diſtinctos gradus aſcendens, diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad ſacri Pontificatus honorem promoueri.

¶ *In Pontificalibus manuſcriptis vno vaticano & altero Cardinalis Sirleti in vita Stephani Papæ III. referendo ſynodum ipſius tempore habitam, hæc leguntur ad caput hoc pertinentia.* Tunc allatis ſacratiſſimis canonibus, eisque liquido perſcrutatis, prolata eſt ſententia ab eodem ſacerdotali concilio, ſub anathemate interdicētes, ne vllus vnquam præſumat laicorum, neque ex alio ordine, niſi per diſtinctos gradus aſcendens, diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad ſacri Pōtificatus honorē promoueri: & alia plura, quæ canonica indigebāt correctione, in eodem cōcilio ſtatuerūt emēdanda.

Item ex eodem.

¶Anathematizetur epiſcopus, monachus, vel laicus Romanam eccleſiam inuadens & in gradum filiorum eius prorumpens. Cap. V.

Deurdedit ibi. Anſ. l 6. c. 26. & 27. In Pontificali Roma. manuſc.

3SI quis ex epiſcopis, vel presbyteris, vel monachis, vel laicis contra canonū, & ſanctorum patrū ſtatuta prorumpēs, in gradum filiorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ, ideſt presbyterorum [a] Cardinalium, & diaconorum ire præſumpſerit, & hanc Apoſtolicam ſedem inuadere quilibet ex ſupradictis tentauerit, & ad ſummum Pontificalem honorem aſcendere voluerit; ipſi, & ſibi fauentibus fiat perpetuum [b] anathema. *& infra.* ¶ Si quis reſiſtere præſumpſerit ſacerdotibus, atque primatib. eccleſiæ, vel cuncto clero ad eligendum ſibi Romanum Pontificem ſecundum canonicam † traditionem, anathema ſit.

† *al. hanc canonicā.*

¶ *Deuſdedit presbyter Cardinalis tituli Apoſtolorum in Endoxia, par. 2. c. 131. refert multa ex ſynodo habita à Stephano tertio, in quibus caput integrum continetur.*

Item ex Concilio Leonis Papæ IIII.

¶Anathema ſit, qui canonicæ electioni Romani Pontificis contradicere præſumpſerit. Cap. VI.

Deuſdedit ibi. Anſ. l. 6. c. 28.

4SI quis ex ſacerdotibus, ſeu primatibus [c] nobilibus, ſeu cuncto clero ſanctæ Romanæ eccleſiæ, electioni Romani Pontificis contradicere præſumperit, ſicut in concilio Bonifacij, & Stephani Papæ legitur ſtatutum, anathema ſit.

Item ex concilio Bonifacij Papæ III.

OPortebat.] CASVS. Hoc ca. & ſequens idem dicūt: ſcilicet quod nullus debet eligi in Papā niſi de Cardinalibus presbyteris vel diaconis, dummodo inter eos idoneus inueniatur.

SI quis ex epiſcopis] CASVS. Hoc c. & ſequens ferè eūdem habent caſum. Dicitur enim hic, q̄ ſi q̄s clericus, vel laicus electioni Cardinalium contradixerit, vel ſedē apoſtolicam voluerit vſurpare, anathema ſit: & nō ſolum ipſe, ſed etiam oēs ei fauentes. In ſequēti. c. dicitur, q̄ ſi quis contra dixerit eligentibus Romanum Pontificem, anathema ſit.

a ¶Presbyterorum.] Argu. Cardinales ſbyteros maiores eſſe diaconis 1 & ex illis primo debere eligi, & poſtea ex diaconis, ſi in illis nō inueniatur idoneus arg. ſup. d. 23. in nomine. Arg. contra. iup cap. proxi. quia ibi prius dicit diaconus, &c. Sed ordini literæ nō eſt ſtandum. ff. de lo lu. nec enim.

1 Adde no. per Albe. de Roſ. in rub. C de ſum. trin. Spe infra. de li. cōte §. iā nunc videndum. ver ſi vero omnia.

ADDITIO. Et videas, qđ de hac materia not. 63. d. c. metropolitano. Arch.

b ¶Perpetuū.] Donec pœniteat. 10. q. 1. qa ſacerdotes. ſimile extra de conſt. ex literis. & inſt. locati. §. adeo. Aliter ſumitur. ff. ꝓ ſo. l. 1. & 10. q. 2. perpetua. ex. de iureiu. veritatis.

ADDITIO. De hoc no. 70. diſtin. ſanctorum. in 1. gl. & 1 q 1. reperiuntur. in fi. Archid.

c SIqs] ¶Seu primatibus.] Primates appellat quoſdam forte nobiles, qui intersunt, vt populum arceāt 2, qui ſi iuſtè mouerentur, exaudirentur.

2 Ad hoc ar. 63. diſt quia ſancta. 64. d. quia p ambitiones. Archid.

Nullus.

NVllus.] CASVS. Mortuo Apostolico, vel ẽpo aliquo. Cardinales, vel Canonici intantũ festinabãt, ꝙ nihil curabant de sepultura defuncti: quare statutũ fuit, quod nec Papa, nec episcopo viuente, nec etiam eo defuncto electio fiat successoris, nisi tertia die post sepulturam.

a ¶Viuente.] Idem dicit extra de elec. bonæ. Sed nunquid mortuo Papa. ecclesia erit mõstrũ sine capite, uel nunquid vniuersitas Cardinaliũ erit caput? Si hoc dicas Cardinales tũc tẽporis possunt deponere episcopũ: eadem ratione canonici mortuo episcopo possũt deponere clericũ aliquẽ: Dic ergo &. ecclesiam tũc viuere, & tamen caret capite. Arg. tamẽ est, qđ Cardinales suppleãt defectũ mortui Papæ inf eo. si quis lo. melius extra de maior. & obedient. his, quæ. & c. cum olim, B.

Cardinales an suppleãt defectu mortui Papæ.

SED QVAERITVR CASVS. Hic est secundus articulus, vbi quæritur qd iuris sit, si duo Apostolici eligantur temeritate certãtiũ: & quis alteri sit præferẽdus: & qđ de hoc sit. legitur sequẽti c.

b ¶Honorius.] Sed quid spectat ad Imperatorẽ statuere aliquid de electione: b. contra id 96 dist. bene? Sed istud fecit rogatu ecclesiæ. Et est arg. ad quæstionẽ illam ꝙ laicus de rebus ecclesiasticis vel spiritualib. possit iudicare. Arg. contra su dist. 96 denique sed ibi intelligitur præter auctoritatem ecclesiastici prælati. De hoc dixi extra de arbi. contingit.

Laicus an possit de rebus ecclesiæ iudicare.

SI duo.] CASVS. Bonifacius Papa rogauit Imperatorẽ Honoriũ, vt concederet legem, qua doceretur qd esset faciendum, si duo Apostolici temeritate certantiũ eligantur. Constituit ergo Honorius, quod neuter illorum duorum sit Papa. sed noua electione communi cõsensu tertius eligatur.

c ¶Contra fas.] Et ideo neuter obtinet, vt extra de ele - consideraumus. nec priuantur Cardinales hoc casu potestate eligendi, contra id. extra de elec. cum in cunctis. Sed quis erit Iudex de hoc, an electio sit contra fas? Non ipsi Cardinales: quia si sic, essent iudices in proprio nam nullus superior potest inueniri, vt extra de elect licèt in fin. Dic istud c. locum habere quando neuter est electus à duabus partibus. Vel dic quod concilium conuocabitur.

Electio facta per Cardinales si dicat cõtra fas esse, quis erit iudex.

d ¶nullus.] Supra dist 63. si fortè contra. Sed quod hic dicitur, hi cum vtraque pars ducitur malo zelo. ibi cum vtraque pars bono zelo ducitur & hoc patet per hæc verba, contra fas.

HOC AVTEM. CASVS. Dicit nunc Gratianus, quòd ꝙ si quis pecunia, vel alio modo illicito vsurpet sedem apostolicam: nõ apostolicus, sed apostaticus habeatur: & liceat Cardinalibus eũ anathematizare, & laicorum auxilio eum repellere: & si electio successoris intra vrbem fieri non potest, fiat extra & electus habeat plenã potestatem disponendi res in vtilitatem ecclesiæ, & faciendi omnia quasi esset inthronizatus.

Papa vtrum possit accusari de simonia.

a ¶Non apostolicus.] Videtur per principium istius c. ꝙ Papa de simonia possit accusari: quia non est apostolicus, sed apostaticus, & quia simonia hæresis est 1 q. 1. eos qui. & ca. fertur. & ea. liqueat. & per primum cap. huius. dist. quod nõ credo & loquitur hic de eo qui per simoniã electus est ab illis, qui non habebãt potestatẽ eligendi, nõ à Cardinalibus Simonia autem large dicitur hæresis, non fm ꝙ Papa vel alius de hæresi potest accusari. cum scilicet erat aliquis in articulis fidei, sed antequam eligatur Papa, exceptione cuiuslibet criminis repelli poterit. Sed pone ꝙ aliquis accus. t Cardinales, quod simoniace elegerint Papam (hoc enim licite potest fieri, vt inf. cap proxi) nunquid si probata fuerit simonia, Papa deponetur? Non arguin. 2. quæst 2. interrogatum fi. de adulte. denuciasse. Sed quid si dum uxor tua creditur mortua, eligeris in Papã & consecraris, &

Simonia dicitur hæresis.

vxor

¶Nullius episcopi fiat electio, nisi post diem tertium depositionis alterius. Cap. VII.

2 NVllus, Pontifice Romano viuente [a], aut episcopo ciuitatis suæ, præsumat loqui, aut patres sibi facere; nisi tertio die depositionis eius, adunato clero, & filijs ecclesiæ: & tunc electio fiat.

In Põtificali Rom. manusc. Anſ. l. 7. c. 11. Deuſdedit p. 2.

3 *Sed quæritur, si duo, concertantium temeritate, electi fuerint; quis eorum alteri præferendus sit?*

De his ita scribit Honorius [b] *Augustus ad Bonifacium Papam.*

In tomis conciliorum inter epistolas Bonif.

¶Si temeritate concertantium, duo fuerint ordinati. Cap. VIII.

SI duo forte contra fas [c] temeritate concertantium † fuerint ordinati, nullum [d] ex his futurum penitus sacerdotem, sed illum solum in sede apostolica permansurum, quem ex numero clericorum, noua ordinatione diurnum iudicium, & vniuersitatis consensus elegerit.

† *certantes*] orig.

inf. dist. 77 c. victor Honorius. Anſ. l. 6. c. 17.

4 *Hoc autem capitulum, nõ de eo intelligendum est, qui vno per apostasiam ordinato, à Cardinalibus, & religiosis clericis Apostolicæ sedi inthronizatur; etiam si ille apostaticus ita cathedram beati Petri violenter tenuerit, vt canonica electio intra Vrbem fieri non valeat.*

Vnde Nicolaus Papa I. in concilio Romano statuit dicens.

In fine.

¶De eo, qui per pecuniam, vel populari tumultu, non canonica electione ordinatur. Cap. IX.

¶SI quis pecunia, vel gratia humana, vel populari, seu militari tumultu, sine concordi, & canonica electione, ac benedictione Cardinalium episcoporum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum clericorũ, fuerit Apostolicæ sedi inthronizatus, non Apostolicus [e], sed apostaticus habeatur, liceatque Cardinalibus episcopis,

fu. fere idẽ dist. ea. c. si quis Apostolicæ. Anſ. l. 6. c. 16. Poly. l. 1. tit. 4. Iuo p. 4. c. 8.

uxor tua repetit, an ei reddendus es; vel si tu neges eam tuam uxorem esse, apud quem cognoscetur, cum Papa iudicari non possit, nisi de hæresi? Resp. si reuocetur in dubiũ, nõ est cogẽdus stare iudicio alicuius, immo excipere potest, Dominus est qui me iudicat. 9. q. 3. alio-

in quo non sufficit altera pœna 23 q. 5 cap. quid ergo.

a ¶ Inthronizatus.] Si 23. dist. in nomine.

ELECTIO CASVS. Hic est tertius articulus, ubi dicitur q̃ electio successoris debet fieri cum deliberatione antecessoris.

cum religiosis, & Deum timentibus clericis, & laicis [2] in uasorem etiam cũ anathemate, & humano auxilio, & studio à sede Apostolica repellere, & quem dignum iudicauerit, præponere. Quòd si hoc intra vrbem perficere nequiuerint, nostra auctoritate Apostolica congregati in loco, qui eis placuerit, eligant, quem digniorem, & utiliorem Apostolicæ sedi perspexerint, cõcessa ei auctoritate regendi, & disponendi res, & † vtilitatem sanctæ Romanæ ecclesiæ, secundum q̃ ei melius videbitur, iuxta qualitatem temporis, quasi iam omnino inthronizatus [b] sit.

† al. in

5 Electio vero Romani Pontificis etiam cum deliberatione predecessoris fieri debet.

Vnde Symmachus Papa ait in synodo Romana prima, cap. 4.

¶ Si Papa de electione sui successoris ante decernere nõ potuerit. Cap. X.

Densedit ibi. Polyc. ibid. Anſ. l. 6. cap. 1. Pann. l. 3. ca. 2.

SI transitus Papæ (quòd absit) inopinatus euenerit, vt de sui electione successoris (vt supra placuit) nõ possit [c] ante decernere; si quidem in vnum totius inclinauerit † ecclesiastici ordinis electio, consecretur electus episcopus. Si autem vt fieri solet, studia cœperint esse diuersa eorũ, de quibus certamen emerserit; vincat sententia plurimorum [d]; sic tamen, vt sacerdotio careat [e], qui captus promissione, & non recto iudicio de electione decreuerit Synodus dixit, Placet, &c.

† al. conuenerit.

6 Sicut supra monstratum est, electio summorum sacerdotum à Cardinalibus, & religiosis clericis fieri debet; electio vero eorum, iudicio diuino reseruata est.

Vnde Anacletus Papa ait ad epõs Italiæ, epist. 2. c. 2.

Iuo p. 5. c 231.

¶ Summorum Pontificum electionem sibi Dominus reseruauit. Cap. XI.

EL Ectionem [f] verò summorum [a] sacerdotum sibi Dominus reseruauit, licet electionem eorum bonis sacerdotibus, & spiritualibus populis concessisset.

a ¶ Summorum.] *sequebatur*, Pontificum uel sacerdotum, *Sublata sunt duo priores voces, quia neque in originali, neque apud Iuonem, neq; in vetustis Gratiani exemplaribus leguntur.*

1 pt

DISTINCTIO LXXX.

LO-

Papa an de suo successore possit cũ Cardinalib. deliberare.

SI transitus.] CASVS. Symmachus Papa statuit, ut si mors inopinata cõtingat, ita vt antecessor, non possit ante decernere de electione sui successoris, si quidẽ ab omnibus fuerit canonice electus, consecretur. Si autem (ut fieri consuecuit) duo eligãtur, electus à plurib. præferatur, nisi fuerit simoniace electus.

c ¶ Non possit.] Inf. 8 q. 1 episcopo non. cõtra. Solutio. aliud est de sui successoris electione cũ fratrib. deliberare, qđ possit fieri, vt hic permittitur, & aliud est ex testamento quasi dignitatis suæ hæredẽ substituere, qđ ibi penitus prohibetur. quia nec Papæ licet 3. qa hoc nec Moyses potuit 8. quæst. 1. Moyses. nec est trahendũ ad consequẽtiam factũ Petri Clementẽ substituentis sibi. 8. q. 1. c. 1. quia & ad eius vmbrã curabantur infirmi. de hoc dici conuenit. 1. q. 1. Petrus.

d ¶ Sententia plurimorum.] s. duarum partium. extra de elect. licet.

e ¶ Careat.] Accusabitur ergo iste de simonia, nec præiudicabitur Papæ. arg. 2. q. 5. interrogatũ est.

3 Sed nunquid Papa potest dare licentiam alij vt eligat sibi successorem; certe sic. 7 q. 1. petisti quare ergo nõ potest sibi eligere? Rñdet H. q̃ multa sunt q̃ aliis indulgemus licite, nobis tñ talia licet legere non licet. Eps cũ sæpe cum aliis dispensat priuilegiũ uel honorem dat aliis Sed nũquid talia possit sibi ipendere? nõ quia nemo assumit sibi honorem 8. q. 1. in scripturis secundum H.

SICVT.] CASVS. Hic est quartus articulus, iquo dicitur, q̃ electio summorũ Pontificum soli Deo reseruatur, licèt electio à Cardinalibus fiat, Quod probatur sequenti c. cuius casus planus est.

Coniugatus in Papã electus, an debitũ reddere debea.

1 Aliàs prohibetur in malis, hoc specialiter, &c.

2 De hoc 16. q. 1. statuimus.

aliorum. Si autem certum est, tenetur ei reddere debitum, nisi mulier induci possit ad continentiam obseruandam, vel abrenunciabit papatui, & satisfaciet uxori, &c.

a ¶ Laicis.] Infra d. 96. c. 1. contra. Sed illud generaliter prohibetur 1 in alijs qđ specialiter cõtra inuasorẽ Apostolicæ sedis permittitur, vel singulis referẽda sunt singula: licèt clericis anathematizare, & laicis humano auxilio a sede Apostolica pellere. Et sic aliquis punitur simul pœna canonica & ciuili 2 contra id extra vt lit. non contest. quoniam. in fi. Sed hoc speciale est in intrusoribus.

f ¶ Electionem. Et ita fallit regula, ad quem spectat institutio, & destitutio. 16. q. 2. visis. qui benedicere potest, & maledicere, qui ligare, & absoluere potest, vt 21. dist. inferior, &c. denique.

LOca vero.] Hæc distin. diuiditur in duas partes, in quarum prima quæritur ubi debeat fieri sedes patriarchalis, uel primatuum uel metropolitanorum, vel episcoporum, uel aliorum minorum. Secunda ibi, [Sedes autem. Io. de F. CASVS. Supra ostendit quando & à quibus clerici debeant ordinari. nunc vero in hac 80. distin. ostendit in

quibus locis debeãt ꝓponi Patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, & presbyteri. Patriarchæ debent poni in capitibus prouinciarum, vt inf. 99. d. prouinciæ. archiepi in ſingulis prouincijs, vt inf. 6. q. 3. ſcitote. epi vero in ciuitatibus. Presbyteri per caſtella & villas, vt if. eo epi.

a ¶ Loca.] Hic intitulatur 80. d. ſupra magiſter oſtendit à quib. & quando ſint ordinãdi clerici, nũc ſubdit in quibus locis ordinãdi debeant ordinari, & quidem primates ibi conſtituũtur, vbi olim ponebãtur protoflamines gẽtiliũ. archiepiſcopi vbi archiflamines. epiſcopi vbi eorũ flamines. & hoc ex maxima parte factum eſt inſtitutione beati Petri; vt inf. eo. cap. 1. & 2.

Protoflamines. Archiflamines. Flamines.

Vrbes.] CASVS. Hoc c. loquitur de primatibus gentilium & Chriſtianorum. Eſt ergo caſus. Lucius cõſultus fuit in quibus locis primates Chriſtianorũ ſunt collocandi: qui reſpondet dicens, ꝙ multo tempore ante aduentum Chriſti vrbes ſunt ſtatutæ, in quibus erant primates gentilium, ad quos ipſi gentiles ꝓ maioribus negotijs appellabãt, & in eiſdem locis poſt aduẽtum Chriſti Apoſtoli & eorum ſucceſſores poſuerũt primates Chriſtianorum, ad quos (ſalua apoſtolica auctoritate) epiſcoporum maiora negotia ſunt referenda.

b ¶ Statutę.] A gentibus: & ita eſt arg. ꝙ conſtitutiones gẽtilium ſunt in authenticis arg 99. d. cap. 1. Nec eſt contra 19. q. 1. cap. 1. nam illud de parochijs, hoc de ciuitatibus.

c ¶ Appellabãt.] Ergo bene dicitur. appello Papam, appello ſedem. Apoſtolicam. & Apoſtolus dixit, Cæſarem appello.

d ¶ Patriarchas.] Repetitio eſt eiuſdem, quia idem eſt primas, ꝙ patriarcha. 99. diſt. c. 1. ſitut. & dicit lex. differentia tamen nominis eſt inter pignus & hypothecam ff. de pign. res hypothecæ §. inter pignus.

Primas, & patriarcha idem.

Nillis.] CASVS. Gentiles habebant tres ordines ſacerdotum, ſcilicet primiflamines, archiflamines. & flamines Loco primiflaminũ Petrus iuſſit poni patriarchas, quẽ de maioribus aliorũ eorum cauſis cognoſcunt. Loco archiflaminum, archiepos Loco flaminum epos, qui in ſingulis ciuitatibus ſinguli eſſe debent.

e ¶ Petrus.] Argu à tempore Petri eſſe limitatas prouincias.

ca[a] vero in quibus primates, Patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, presbyteri ſunt ordinandi; hæc ſunt ſecundum Lucium Papam, & Clementem, atque Anacletum.

Ait enim Lucius Papa.

Extat apud Stephanũ 1. epiſt. a. c. 5.

¶ In quibus locis primates, vel patriarchæ debeant ordinari. Cap. I.

Vrbes & loca, quibus primates prẽſidere debent, nõ à modernis, ſed etiam multis ante aduentum Chriſti ſunt ſtatutæ[b] temporibus; quarum primates etiam gẽtiles, pro maioribus etiam negotijs appellabant[c]. In ipſis vero vrbibus poſt Chriſti aduẽtum, Apoſtoli & ſucceſſores eorum, patriarchas[d], vel primates poſuerũt, ad quos epiſcoporum negotia (ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate) & maiores cauſæ, poſt Apoſtolicam ſedem ſunt referendæ.

Anſ. l. 6. c. 118.

Item Clemens Papa ad Iacobum, epiſt. 1.

¶ De eodem. Cap. II.

INillis verò ciuitatibus, in quibus olim apud ethnicos primi † flamines eorũ, atque primi leges Doctores erant, epiſcoporum primates poni vel Patriarchas B. Petrus[e] prẽcepit, qui reliquorum epiſcoporum cauſas †, & maiora, quoties neceſſe foret, negotia in fide[f] agitarent. *& paulo poſt.* ¶ In illis autem ciuitatibus, in quibus dudũ apud prędictos erant archiflamines, quos tamen minores tenebant[g], quàm memoratos primates, archiepiſcopos inſtitui præcepit: *& infra.* ¶ In ſingulis verò reliquis ciuitatibus † ſingulos[h], & non binos, vel ternos, aut plures epiſcopos conſtitui præcepit, qui non primatuũ, aut archiepiſcoporum; aut metropolitanorũ nomine, quia matres ciuitatum non tenent, ſed epiſcoporum tantum vocabulo potirentur: quoniam nec inter ipſos Apoſtolos par[k] inſtitutio fuit: ſed vnus omnibus præfuit.

Leo 9. epiſt. 3. Poly. l. 2. tit. 22. Burch. 1. c. 155. Anſ. l. 6. cap. 13.

† *indicia*] ori.

† *al. archiflaminес,*

† Adde qd ſit ciuitas, quid uilla, & quid caſtrum. not. Bart. in l. 1. §. ſi aũt. ff. de no. ope. nũc & in l. ſi hæres. ff. de leg. 1.

Idẽ eſt Clementis in epiſt. proxime citata. Burc. l. 1. cap 4. Iuo p. 5. c. 58. & 98.

Item Anacletus epiſt. 3. c. 2.

¶ De eodem. Cap. III.

EPiſcopi.

i Ad hoc etra de oſt. ord. quoniã. 22 q. 2. ſicut.

Veneti patriarcham, & epiſcopũ habent.

ſi laici, videtur, ꝙ epiſcopi poſſunt determinare extra d hære. ad abolendam ſi clerici, Papa extra eodem tit. cum Chriſtus.

g ¶ Tenebant.] ideſt, reputabant.

h ¶ Singulos.] Arg. in vna ciuitate non plures eſſe debere epiſcopos 1. de Auguſtino & valerio fuit ſpeciale, vt inf. 7. q. 1. non autem. Sed quid de Venetis, qui patriarcham, & epiſcopum habent? Sed dic ꝙ non eſt Patriarcha Venetorum, ſed Gradenſis, qui locus differt multum à Venetijs.

i ¶ Vocabulo.] Nam olim, &c. 95. diſt. olim.

k ¶ Par.] Sup. diſt 21. in nouo contra. 24. q. 1. loquitur. contra. Sed par fuit quo ad conſecrationem, non quo ad adminiſtrationem.

EPiſcopi.] CASVS. In hoc cap. notatur duplex differentia inter epos & presbyteros, Prima eſt, quia epiſcopi

Digitized by Google

episcopi nō debent poni in ciuitatibus, quin etiam sint magnæ, & non paruæ. presbyteri uero per castella. Secunda differentia est, quia episcopus non potest consecrari ab uno episcopo, sed presbyter sic.

a ¶Non in castellis.] Quandoque tamen episcopus est in

non in castellis [a], aut modicis [b] ciuitatibus debent constituí: sed presbyteri per castella, & modicas ciuitates, atq; villas debent ab episcopis ordinari, & poni: singuli [c] tamen per singulos titulos suos: Et episcopus non ab vno, sed à pluribus debet episcopis ordinari, & ut dictum est, non ad modicam ciuitatem, ne vilescat [d] nomen episcopi: sed ad honorabilem urbem titulandus, & denominandus est. Presbyter verò ad qualemcunque † locum, vel ecclesiam in eo constitutam est præficiendus.

† *quamcũque*] orig.

Item Leo Papa ad episcopos Africæ, epist. 85. cap. 1.

De eodem. Cap. IIII.

Poly lib. 2 tit. 23. Burc. li. 1. c. 32. iuo p. 5. c. 107. 143.

ILlud sanè, quòd ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia uolumus canonum statuta seruari, vt nō in quibuslibet locis, neque quibuslibet castellis, & vbi [e] ante non fuerunt, episcopi consecrentur [f]: cum ubi minores sunt plebes, minoresque conuentus, presbyterorum cura sufficiat: episcopalia autem gubernacula, non nisi maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oporteat præsidere; ne, quod sanctorum Patrum diuinitus inspirata decreta uetuerunt, viculis, & possessionibus, vel obscuris, & solitarijs municipijs tribuatur sacerdotale fastigium.

ext. de priuil. cap. 1.

Item ex concilio Laodicensi, cap. 57.

¶De eodem. Cap. V.

† *al. castellis.*

NOn debere in vicis, & villis † episcopos ordinari; sed visitatores [g] *α*, idest, qui circumeant, constituí: hos autem, qui ante hac ordinati sunt, nihil agere censemus sine conscientia episcopi ciuitatis. Similiter etiam presbyteri [h] nihil sine præcepto [i], & consilio episcopi agant.

† ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.

α ¶Sed visitatores.] *In codice Græco impresso legitur,* ἤτοι περιοδευτὰς, *in tribus autem manuscriptis,* ἀλλὰ περιοδευτὰς.

2 *Sedes autem episcoporum non longo interuallo debẽt disiungi, vt ad consecrationem sui compromincialis sine difficultate possint occurrere.*

Vnde Gregorius Augustino Anglorum episcopo, responso octauo.

¶Episcopales sedes non longo interuallo à se debent disiungi. Cap. VI.

Pann. lib. 3. c. 16.

FRaternitatem tuam ita volumus in Anglia episcopos ordinare, vt ipsi sibi episcopi lõgo [k] interuallo mini-

d ¶Vilescat.] Quantum ad vulgi opinionem. nam propter hoc non est vilior episcopus, vt 93. dist. Ieiunium. Similiter desponsa non est statim tradenda, ne vilescat desideranti. vt 27. q. 2. institutum est. similiter in fide suscepta per vim, vt 45. dist. de iudæis. Sic ep̃us non erit solus ne vilescat per hoc. 93 dist. diaconi, qui. Idē est in pœnitentia non iterenda. de pœn. dist 3. quamuis. 50. d quamuis.

Episcopus nō debet esse solus.

ILlud.] CASVS. Statuitur in hoc ca. ut in minoribus locis, & ubi est paucitas hominum ponantur presbyteri, & eorum cura sufficiat: episcopi verò in frequentibus ciuitatibus, & maioribus populis.

e ¶Et vbi.] Vt & 7. 16 q. 1. felix episcopus & c. multis cõciliis. & 16. q. 1. plures.

f ¶Consecrentur.] nisi multitudo exercuerit, vel gens de nouo sit cõuersa ad fidem, ut inf. 16. q. 1. præcipimus. argu. d. 99. nulli archiepiscopi. extra de eccl. ædificand. ad audientiã 3.

3 Idē & in alio calu 7. q. 1. temporis 12. q 2. abbatibus.

NOn dẽre.] CASVS. Laodicẽse concilium statuit, vt episcopi nō ponantur per vicos & villas, sed visitatores ideſt archipresbyteri, qui debent visitare parochias; qui sine concilio & conscientia episcopi ciuitatis nihil agere debent.

d ¶Sed visitatores.] i. archidiaconos, vel archipresbyteros.

h ¶Similiter etiam presbyteri.] inf. 12. q 2. abbatibus.

i ¶Sine præcepto.] si uoluit res ecclesiæ alienare. 12 q. 2. abbatibus, vel intellige de præcepto generali 4. vt 16. q. 1. in cunctis.

4 Sic etiam not. 75. dist. cap. 1. & hoc ratione officij ecclesiastici secundum H.

SEDES AVTEM. Hæc est secũda pars dist. in qua dicitur quod episcopales sedes debent esse vicinæ. Ioan. de Fan.

FRaternitatem tuam.] CASVS. Præcepit Gregorius Augustino Anglorum episcopo, vt ordinaret episcopos non longo interuallo inter se distantes, vt leuiter possint conuenire ad episcoporum ordinationem faciendum: quæ ad minus cum tribus episcopis, vel quatuor fieri debet, & conuenit.

K ¶Longo.] Dũ quidam longo, vt xx. miliariũ. arg ff.

Leges vbi debent legi. 1 Concor. l. 1. C. de stu. li. vrba. Ro. l. 11.

2 70. distin. sanctorum.

in castro. 16. q. 1. & temporis. ubi dicitur, Comani castri sacerdos.

b ¶Aut modicis.] Similiter leges in maioribus ciuitatibus & regalibus tm̃ sunt docẽdæ, ut in proœmio. ff 1.

c ¶Singuli.] Argu. nullum debere in duabus ecclesijs intitulari 2.

de scribor sign. l. 3 melius hoc relinquitur arbitrio boni viri, ideo, iudicis. ar ff. de iure delibet. l. 1. extra de offic. iudi deleg. de causis. Vnde si multum distant ciuitates illæ inter se, in locis intermeatis debet poni epūs, conuenienti ergo intervallo debet distingui, habita consideratione status & qualitatis regionis ipsius, & difficultatis viarum. sic 16. q. 1. & temporis.

Epatus sunt distinguēdi intervallo cōuenienti.

a ¶Tribus.] Ad minus. 3. d. 51. c. ult. 3. dist. 64. episcopum,

me disiungantur: quatenus nulla sit necessitas, vt in ordinatione alicuius episcopi cōuenire nō possint. Nam episcoporū ordinatio sine aggregatis tribus [a], vel quatuor episcopis fieri non debet.

Criminosus etiam à minimo ordine prohibetur.

DISTINCTIO LXXXI.

HAec de ordinandis.] In hac dist incipit pars sexta pars tractatus distinctionū, & protenditur vsq; ad 93. dist Et diuiditur hæc dist in quatuor partes: in quarum prima probat qualiter intelligit illud uerbum. [Oportet episcopum esse sine crimine] Secunda ibi. [Quolibet.] Tertia ibi, [Clericus] Quarta ibi, [Oportet.] Io. de Fa.

CASVS. Egit supra Gratianus de ordinationib. & officijs singulorum. Ab hoc vero loco vsque ad 91. dist breuiter epilogat quędam c. apostolicę regulę, vt addat quædā quæ prætermiserat. Et continuans dicta dicēdis. primo ponit de primo c. apostolicæ regulæ. s. oportet epm esse sine crimine, id est, sine peccato mortali: quod uerum est nō solum de episcopo, sed etiam de quolibet prælato: quod probat per seq. cap.

HAec de ordinandis [b] & ordinationibus, atque de singulorum gradnum distinctionibus, & officijs dixisse nos sufficiat. Verum quia aliquātulum diffusius in his immorati sumus, quædam præcedentibus cohærentia sub epilogo [c] ad memoriam subijciamus. Debet ordinandus in episcopum (vt Apostolus scribit) esse sine crimine, ideſt sine peccato mortali: quod non solùm de episcopo, sed etiam de quolibet electo ad aliquam præposituram ecclesiæ oportet intelligi.

Ad Titum. 1.

Vnde Augustinus scribit tractatu 41. ad c. 8. Ioannis.

¶Sine crimine, & graui peccato debet esse, qui ordinatur episcopus. Cap. I.

APostolus Paulus quando elegit [d] ordinandos, vel presbyteros, vel diaconos, & quicunque ordinandus est ad præposituram [e] ecclesię; nō ait, si quis sine peccato est (hoc enim si diceret, omnis homo reprobaretur [f], nullus ordinaretur [g]:) sed ait: [si quis sine crimine est.] sicut est homicidium, adulterium, aliqua immnnditia fornicationis, furtum, fraus [h], sacrilegium, & cætera huiusmodi. *Item.* ¶Crimen autem est peccatum graue accusatione, & damnatione [i] dignissimum.

Beda ad Tit. 1.

Ad Titum 1. & 1. Tim. 3.

2 Quolibet itaque horum implicatus ordinari non debet; vel si iam ordinatus, ante tempus, vel post tempus suæ ordinationis aliquod eorum admisisse conuincitur, suscepti gradus officio priuabitur.

Aug. ibid. sup. d. 25. ca. vnum tantum.

Vnde Symmachus Papa ait.

Ex libello Ennodij pro defensione synodorum Romanarum.

b ¶Hæc de ordinandis.] A 25. dist. usque ad 50. tractauit magister xiij cap. apostolicæ regulæ. Sed quia quædā omisit, ideo ab hac 81. dist usque ad 93. dist. nouem ca. apostolicæ regulæ repetit: non ordine illo quo illa executus est in hac exequitur illud: oportet epm esse sine crimine addit: etiam de incontinentibus: in quo includitur secundum c. apostolicæ regulæ, & ꝙ qui priuatur officio, debet priuari beneficio 1. & quod archidiaconus solus non debet accedere sub prætextu humilitatis tabernacula matronarum 2.

c ¶Sub epilogo.] Ideſt, breuiter petitione superiorum. ADDITIO. Et dicitur ab epi. quod est supra: & logos. quod est sermo. Archid.

A Postolus.] CASVS. Paulus apostolus docuit, quòd quando eligitur aliquis ad ordines, vel ad aliquam dignitatem, debet esse sine crimine, quod sit dignum accusatione, & depositione, vt homicidium, & adulterium, & huiusmodi. Sed non ait sine peccato: quia si hoc dixisset, omnis homo repelleretur.

d ¶Qñ elegit.] Ideſt, eligi præcepit. 6. q. 1. si sacerdos.

e ¶Ad præpositurā.] ideſt, ad quodcumque eccl esiaticum officium. & ita patet, ꝙ criminosus etiam à minimo ordine prohiberur, vt hic, & 83. distin. cap. 1. & 2. 34. dist. cognoscamus. 24. dist. c. vlt. hoc hodie terminatur extra de temp. ordi. c. vlt.

f ¶Reprobaretur.] inf. de pœn. d. 3. septies. §. Ninimirū.

g ¶Ordinaretur.] Simile de pœn dist. 3. ca. pen. & dist. 2. si enim.

h ¶Fraus.] Hoc uerum est, cum fraudi dolus inest nam omnis dolus est fraus: sed non conuertitur. ff de pact. iuris gentium. §. dolo. & sic sumitur extra de rescript. cæterum quando large sumitur fraus. ff. de regul. iuris, fraudis.

Fraus est genus doli.

i ¶Et damnatione.] Solet quæri propter quæ crimina quis deponi 3. debet non enim pro quolibet deponitur 5 q 4 in loco. Et est super hoc duplex opinio. Quidam dicunt, ꝙ pro quolibet crimine deponitur, nisi expressum sit in contrarium, ꝙ pro eo deponi non debet. alij dicunt, ꝙ nunquam deponi debet pro aliquo, nisi expressum sit pro quo ego dico, quod pro quolibet crimine, in quo quis est incorrigibilis, deponi debet: sed statim tamen non deponitur aliquis pro prima contumacia, vt 45. dist. licet & 74. dist. honoratus. illud autem non est crimen. 5. quæst. 4 in loco. nec illa quorū exempla posui 68. dist. cap. 1 & multa exempla de hoc posui. 15. q. 3. in summa.

Crimina digna depositione q̄ sūt.

3 Ad hoc extra de iud. cum non ab homine. Archid.

QVOLIBET. Hic incipit secunda pars huius distinct. in qua

1 Vt inf. c. si quis sacerdotum. Archi.

2 Vt inf. ea. clericus. & c. sequentib.

In qua probat per 16. auctor. sanctorum patrum, q̃ si clericus ceciderit in lapsum criminis post ordinationē debet deponi.

CASVS. Supra dictum est in c Apostolus, q̃ ordinandus dēt esse sine crimine, vt homicidio, & adulterio, & simili-

¶Monitoris personam non recte suscipit, qui verbis, non operibus docet. Cap. II.

NEmo recte monitoris [a] personam suscipit, nisi qui actibus suis errata [b] condemnat, & amorem innocentiæ conuersatione demonstrat.

Item Celestinus ad episcopos Gallie, epist. 1. c. 3.

¶Careat ordine, quem præstat, qui indignum sublimare non metuit. Cap. III.

TAntis Daniel grauatus testimonijs, tãta facinorum accusatione pulsatus, sacrarum, vt dicitur, virginũ pollutus incestu, episcopus asseritur ordinatus. Et, vt in nostri libellis scrinij continetur, quorum ad vos quoque exemplaria direximus, in pontificij dignitatem, hoc tẽpore, quò ad causam dicendam, missis à nobis literis [c], vocabatur, obrepsit [d]. Sacro nomini absit iniuria. Facilius est, vt hanc dignitatem tali dando, ipse amiserit ordinator, quam eam obtineat ordinatus. Cui conuicto [e] sociabitur [f], qui sibi eum credidit, largiendo pontificem, sociandum. Qualis enim ipse sit, quisquis tales ordinauerit, ostendit.

Item ex concilio Nicæno, c. 9.

¶Non recipit ordo ecclesiasticus eum, qui sine examinatione, vel postea confessus ordinatur. Cap. IIII.

Rab. lib. pę. c. 1.
Burc. li. 2. c. 13.
Iuo par. 6. c. 33.
Ansel. lib. 8. c. 13.
sup. dist. 24. c. vlt.

SI qui sine examinatione [g] promoti presbyteri sunt, & postea examinati [h] confessi sunt peccata sua: & cum

Gof. q̃ si alius quis pẽdente accusatione, vel denũciatione promoueri dēt, quãuis innocuus. de re mil. q statu. & l. qui cũ vno. § reus.

& similibus. Nunc autem dicit, q̃ si his criminibus alius quis est obnoxius, promoueri non debet, nec ordinari, & si est ordinatus & talia cõmunctur cõmisisse ante ordinationē, uel post, dēt deponi, vt probatur per seq. ca.

NEmo.] CASVS. Dicit Symmachus in hoc cap quod nullus debet assumere prædicandi officium, nisi qui suis actibus errata condemnat: & amorem innocentiæ suæ conuersatione demonstrat.

a ¶Monitoris.] idest, prædicatoris.

b ¶Errata.] idest, maiora 1. 61. d. c. 1. alias contradiceret proposito Gratia. sic 25 d. c. vlt. & 3. q. 7. iudicet

TAntis.] CASVS. Daniel cum esset electus in episcopum, accusatus fuit apud Cęlestinum de multis criminibus, & præcipuè de incestu cum monialibus: propter quæ crimina inuestiganda citatus fuit. vt Romam veniret, qui contemptis literis Papæ, in episcopum est promotus. committit igitur causam quibusdam Cęlestinus. & præcipit eis, vt de his cognoscant, quæ si uera esse inuenerint, ipsum, & ordinatorem ipsius deponãt: quia qui talem ordinat, ostendit se esse similem illi.

c ¶Literis. & ita res iam erat litigiosa. extra de iudic. delegan.

d ¶Obrepsit.] Ex quo autem se promoueri fecit, lite pendente deponendus est, etiam si innocens inuenit 2. extra de accus. Deus omnipotẽs, 3 ff de li. causa qui de libertate. to quod falsum credo. prout notaui in quæstionibus. B. de hoc notaui. 8. q 4 nonne Ioan. si autem accusator per annũ tacuerit, postea potest promoueri electus, vt ff de inuen. & hon. nos. sed in episcopatu tãtum tres menses dantur, vt in auth de sanct. epis. c. §. 3. collat 9. nisi iudex. breuius tempus fuerit moderatus, vt 5. q. 5. quisquis. arg. ext. de iud. inter. accepimus. extra de appell personas, in fi.

e ¶Cõuicto.] De crimine: vel quod post accusationem fuerit ordinatus.

f ¶Sociabitur.] Sic ergo sententia lata contra ordinatũ præiudicat ordinatori, vt hic. & 59. dist. ordinatos. & hoc videtur propter causę cognitionem, vt dixi 3 q. 6. hæc q̃ppe. Vel dic, quod tunc præiudicat ordinatori sentẽtia lata contra ordinatum, quando præsens est, & scit causã agi ordinati, cum enim quasi sua causa agi uideatur, & tacet; nec defendit causam, sibi præiudicat, vt extra de sent. & re iudi. quãuis. & ff. de reg. iur. ixpè.

SI qui.] CASVS. Quidam presbyteri promoti sunt sine examinatione. & postea cu examinarentẽ, ipsi in iudicio cõfessi sunt ola peccata sua. Alij ante ordinationem cu examinarentur, cõfessi sunt peccata sua & tamen epi promouerunt eos, quæritum est in Nicæno concilio, vtrum illi deberent recipi & defendi in suis ordinibus? Et respondet quod non. Sic ponit casum Beneuen. H. vero intelligit de eisdem personis casum sic. Aliqui sine examinatione in presbyteros sunt promoti: postea examinati in iure, confessi sunt peccata sua, nihilo minus tamẽ promoti sunt ad episcopatum, vel ad aliam dignitatẽ; quæritum est in concil utrum tales debeant recipi? Et respondet quod non.

g ¶Sine examinatione] Sed quid de episcopo, q̃ sine examinatione tales ordinat? Dicit lex & canon, eum deponendum in auth. quomodo opor. epis. § oportet. & 1. q. 1 si qui episcopi & sup. dist. 24. §. ult & 8. dist. 50 de his uero. & c. ex pœnitentib. Item quid si dicat episcopus se dispensasse cum eis non est, ei credendum, nisi probet se cum eis dispensasse: vel nisi sibi bonas literas dederit. nam hæc res commissa est episcopo quærenda, non negligenda. ff de transact cum hi. §. si prætor. 4. debet ergo probari dispensatio, vt est expressum extra de schisma c. a. maxime cum episcopus dispensare non debeat sine consensu capituli, vel maioris partis: alias post errores suos semper mentietur episcopus se cum eis dispensasse: quod uerum credo etiam circa notum. hoc tamen 5. non nego, quin circa notam personam solo facto dispensat episcopus, vt dixi sup. dist. 51. cap ult. punitur tamen episcopus si indiscrete dispensat

h ¶Examinati.] cum ad maiora promouentur, scilicet ad episcopatum.

1 Hæc est uera litera sm Laur. & Io. de Fan.

Accusatus lite pendente promotus an sit deponendus.

2 Cum ista gl. cõcor. gl. no. in l. reus delatus ff. de mun. & ho.

3 Ibi not.

Epi clericos sine examinatione ordinantis, punitio.

4 Et sic intelligitur extr. de alijs pbyt. veniens sm Laur.

5 Licet ita habeatur in antiqs apparatibus: tamen sm istã correctionẽ B. Brix. non est de gl. sed ita debet esse, vt hic est posita cum additione B. Brix. sed Io. de Fant. hoc ponit in suo apparatu sicut iacet.

a ¶ Contra regulam.] Quæ interdicit tales ordinari.

QVicunque] CASVS. Quidam criminoſi ordinati ſunt ignoranter ab epiſcopis, quidam verò ſcienter. Quæritur, an debeant deponi? Et reſpon. quod ſic.

b ¶ Per ignorantiam.] Ordinantium: & dic ignorantiam iuris vel facti, ſecundum Hug.

c ¶ Vel contemptu.] ideſt eis ſcientibus.

d ¶ Nõ præiudicat.] Factũ enim prætoris iuri publico non derogat ff. de fer. l. 1.

e ¶ Compertũ] Arg. q̃ quandocunque de veritate conſtat, ſequenda eſt 8. diſt. g contempta. nam diu turniras tẽporis, &c. extra de ſimo. nõ ſatis. inducit tamen diſpẽſationem. 35. qõ. 8. de gradibus 1. & extra qui ma. accu. poſ. per tuas.

2 Aliqui habẽt hoc extra qui ma. accuſ. poſſ. per tuas, ut hic habẽt: ſed non debet eſſe: qa illa decreta, eſt remota: fuit tamẽ in tertia cõpilatione. ea. tit.

MAximianus.] CASVS. quida presbyteri ex concubinis filios habuerũt: quos Maximianus zelo Dei accenſus, coram Apoſtolico acculauit. commiſit ergo cauſam Innocentius quibuſdam, & præcepit eis, ſi hæc vera inuenerit, remoueant eos ab officio ſacerdotali.

f ¶ Maximianus.] ff. 3. q 2. quia ea.

g ¶ Qualem querelam.] Subaudi criminalem. nam clericus erat iſte. nõ. n. laicus poſſet iſtos accuſare 2. q. 7. per totum: niſi forte patronus præla tũ de dilapidatione: quia tũc tua intereſt. ar. 16. q. 7. filijs. alias laicus non audit de hoc crimine, ut 23. diſt. conſulendum.

Patronus prælatum ꝺ dilapidatione accuſare poteſt.

h ¶ Libelli.] ter hoc q̃ dicit, libelli, & poſtea p̃sbyteris argumentatur, q̃ quis in eodẽ libello plures accuſare poſſit Ioan. Quid iuris ſit ꝺ hoc no plene 2. q. 1. prohibentur in glo. quæ incipit, queſtus.

Accuſari poſſunt plures ſimul.

h ¶ Libelli.] id eſt, charta, q̃ papa miſit 30. q 3 Fyctaciũ. B.

i ¶ Perſpecto] Videtur ergo, q̃ non ſufficiat ſi authẽtice ipſum exhiberet; ſed ut etiam teneatur exhibere libellum quem porrexerat Papæ, vt 6. q. 1. præſentium. & 15. diſt. præcepta. & maxime vbi procurator impetrauerat literas, & dubitatur an ille de hoc habuerit ſpeciale mandatũ. ut extra de reſcrip. nonnulli, vel an fuerit excommunicatus, ut extra de proba. cap. poſt ceſſionem.

confeſſi fuiſſent, contra regulam [a] venientes homines eis manus impoſuerunt: hos eccleſiaſticus ordo nõ recipit. In omnibus enim, quod irreprehenſibile eſt, ſancta † defendit eccleſia.

† *al. catholica*] ſic in epi. 1. Cali. 1.

Item eiſdem concilij, c. 10.

¶ Lapſi per ignorantiam, aut contemptu ordinantium, ordinati deijciuntur. Cap. V.

QVicunque ex his, qui lapſi ſunt, per ignorantiam, ſunt ordinati, vel contemptu [a] [c] eorum, qui eos ordinauerunt; hoc non præiudicat [d] regulæ eccleſiaſticæ. Cum enim compertum [e] fuerit, deponuntur.

a ¶ Contemptu.] *Græce eſt in concilio vulgato,* ἢ κατὰ προσδόκων τῶν προχειρισαμένων. *Ideſt,* vel etiam ijs antea ſcientibus, qui ordinauerunt.

Item Innocentius ad Maximum, & Seuerum, epiſt. 5.

¶ Alienus fiat miniſterio, qui illud, viuendo illicite, polluit. Cap. VI.

MAximianus† [f] filius noſter agens in rebus huiuſmodi, qualẽ [g] querelã detulerit, libelli [h] eius ſeries annexa declarat. Qui zelo fidei, & diſciplinæ ductus, nõ patitur eccleſiam pollui ab indignis presbyteris, quos in presbyterio filios aſſerit procreaſſe. Quod non licere exponerẽ, niſi noſſem veſtram prudentiã legis totius habere notitiã. Et ideo fratres chariſſimi, libelli, qui ſubiectus eſt, tenore perſpecto [i], eos, qui talia perpetraſſe dicũtur, iubebitis in medio collocari; diſcuſſiſque obiectionibus, quæ ipſis presbyteris impinguntur, ſi conuicti fuerint à ſacerdotali remoueantur [k] officio (quia, qui ſancti non ſunt, ſancta tractare non poſſunt, atque alieni efficiãtur à miniſterio, quòd viuendo illicite, polluerunt. [l]

Poly. l. 4. tit. 39. Anſ. l. 1. c. 15. Iuo par. 6. c. 96.

† *al. Maximianus.*

Item Eugenius Papa.

¶ Cuilibet ab ordine depoſito, epiſcopi prouidentia, locus pœnitentiæ deputetur. Cap. VII.

SAcerdos, aut quiuis alius in ordine eccleſiaſtico proiectus, ſi in eo [m] ſcelere inuenitur, quo abijciendus comprobatur; depoſitus, prouidentia epiſcopi, bene prouiſo [n] loco conſtituatur; vbi peccata lugeat, & vlterius non committat.

Anſ. l. 5. in prin.

i ¶ Perſpecto] Videtur ergo, q̃ non ſufficiat ſi authẽtice ipſum exhiberet; ſed ut etiam teneatur exhibere libellum quem porrexerat Papæ, vt 6. q. 1. præſentium. & 15. diſt. præcepta. & maxime vbi procurator impetrauerit literas, & dubitatur an ille de hoc habuerit ſpeciale mandatũ. ut extra de reſcrip. nonnulli, vel an fuerit excommunicatus, ut extra de proba. cap. poſt ceſſionem.

l ¶ Polluerunt] Quantum ad ſe 49. diſt. cap. vlt.

SAcerdos. CASVS. Dicit in hoc c. q̃ ſi ſacerdos de aliquo crimine cõuincatur, deponi debet, & eps ei locu prouidere debet, in quo pœnitentiam agere poſſit.

m ¶ Si in eo.] Ergo pro omni cauſa non deponitur. B.

n Prouiſo loco.] ideſt monaſterio, vt cap. ſeq.

K ¶ Remoueantur.] Ergo presbyter propter ſimplicẽ fornicationem deponitur, vt 27. q. 1. vt lex. contra. & 16. 82. diſt. cap. presbyter. & 34. diſt. fraternitatis. Io. Communiter autem dicitur, quòd pro ſimplici fornicatione quis deponi non debet, cum pauci ſine illo uitio inueniantur.

presbyter an pro ſimplici ſit fornicatione deponẽdus.

Diſtum

Dictum.] CASVS. Dicitur hic, q̃ si sacerdos p̃p delictum vel negligentiam suã fuerit degradatus, detrudi debet in monasterium, vel canoniam regularem ad pnĩam agendam, nec debet amodo viuere sæculariter, & si contra facere præsumpserit, excõicari debet.

a ¶Negli- c ¶Sæculariter.] Hic patet, q̃ depositus sin regulem ecclesiasticam tenetur viuere. arg ad hoc. 32. distinc. si qui vero. & 20. q. 3. cos. vnde verberans eos incidit in canonem: & ecclesia eos tueri debet, nisi sint incorrigibiles, vt extra de iud. cũ non ab homine. Io. quod falsum credo, cũ sit exauctoratus, & nudatus oĩ priuilegio 2.8 Sed nũquid q̃ hoc modo detrudit in monasterium, ibi cogitur esse ppetuo, qd videt d 50 c 1. inf ca. si qs clericus. Sed dic, hoc esse in arbitrio iudicis, & sin qualitate delicti; nã q̃q; ad tempus detrudit, vt 2. q. 1. in primis. q̃q; iubet peregrinari per orbẽ, ut de pe. d. 6 sacerdos q̃que traditur curiæ sæculari, vt 11. q. 1. statuimus: aliàs n ũquã cogitur quis inuitus ingredi monasterium, nisi propter delictum, vt 20. q. 1. sicut & 55. d. si euangelica. Ioan.

Clericũ depositũ uerberans incidit in canonem.

2 Argu ad hoc 54 dist. c. 2 in fi. vbi de hoc.

Detrusus in monasteriũ an cogatur ibi perpetuo esse.

¶Retrudantur in monasterium presbyteri, qui pœnitentiam agere contemnunt. Cap. VIII.

In conc. Cabilonensi, c. 40. Burc. lib. 2. c. 191. Iuo p. 6. c. 236.

Dictum est nobis presbyteros propter suã negligentiam [a] canonicè degradatos, & sæculariter, gradu amisso, viuere, & pœnitentiæ agendæ bonum negligere. Vnde statuimus, vt gradu [b] amisso, agendæ pœnitentiæ gratia, in monasterium α, aut in canoniam regularem mittantur. ¶Si verò hoc fieri causa quælibet prohibuerit, vbicumque sint, pœnitentiam agere non desistant. Si autem amisso gradu sæculariter [c] viuere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint, ab ecclesiæ communione separentur.

α ¶ In monasterium.] *In concilio Cabilonensi, vbi hic canon habetur (licèt Burchardus etiam & Iuo ex Moguntino citent) & apud cæteros collectores legitur,* in monasterio, aut canonico, aut regulari: *in vno autem peruetusto Gratiani codice,* in monasterio iuxta canonicam regulam.

Item Isidorus, sententiarũ de summo bono, li. 2. c. 10.

¶Mutatio loci aliquando valet conuersis ad pœnitentiam. Cap. IX. e

VAlet [d] interdum [e] cõuersis pro animę salute mutatio loci. Plerumq; enim dum mutatur locus [f], mutatur & mentis affectus. Congruum est enim inde etiam corporaliter auelli, vbi quisque illecebris deseruiuit. Nã locus, vbi quisque praue vixit, hoc in aspectu [g] mentis apponit, quod sæpè ibi vel cogitauit, vel gessit.

Item ex tertia synodo Aurelianensi, c. 7.

¶Clericus adulterasse conuictus, vel confessus, in monasterium detrudatur. Cap. X.

Iuo p. 8. c. 285. Pann. li. 3. c. 143.

JSI quis clericus adulterasse aut cõfessus, aut cõuictus fuerit, depositus ab officio, communione [h] concessa, in monasterium, toto vitæ suæ tempore detrudatur.

Item Pelagius Papa Constantino defensori.

¶De eodem. Cap. XI.

Pann. li. 3. c. 144.

ROmanus ecclesiæ Thæanensis clericus pro crimine adulterij, quod admisisse perhibetur, à clericatus ordine depositus, in monasterium hic in vrbe Romana [i] ad agendam pœnitentiam ex nostra iussione detrusus est.

Item ex canone Apostolorum 25.

Clericus depositus uerberans incidit in canonem.

Detrusus in monasteriũ an cogatur ibi perpetuo esse.

VAlet.] CASVS. Statuitur hic, q̃ si aliquis de crimine fuerit conuictus, debet separari à loco ĩ quo cõmisit delictũ ad pnĩam peragendã. Nã interdum valet loci mutatio cũ affectus mentis sæpè cũ loco mutet, cũnõ videat, vbi malè gessit. Sequentia duo c. plana sunt, q̃ de hac materia loquuntur.

d ¶ Valet.] Gratia cooperante.

e ¶ Interdum.] Interdum nocet, ut sup. d. 74. quotundã. & C. quomodo, & quãdo iudi. l. 5 sed valet si fiat ex charitate.

f ¶ Mutatur locus.] ĩ 35 q. 6. ab isto die. inf. d. 86 fratrem.

g ¶ in aspectu.] Memoria delictorũ, q̃ est cõcupiscẽtia, detestabilis est 3 15. q. 1. mulier, quę autẽ est ad cõpunctionẽ, illa bona est Nullũ enim tale delictorũ remedium est sicut eorum continua memoria. de pœn. dist. 3. Iudas. de pœ. dist. a. §. his auctoritatibus ver. non tibi dico, & versi. nunc autem, & quandoque bona est memoria rei ad terrorem, vt 7. q. 1. denique, in fi.

Delictorum memoria an sit bona.

3 Ad hoc 32. q. 7. non solũ. in princ. vbi de hoc.

Negligentia q̃nque dolo cõparatur.

a ¶Negligentiam.] No. q̃ aliquis æquè deponitur p̃p negligentiam, sicut p̃p dolum. 86 dist. cap. 1. & 11. q. 1. placuit. & 100. dist. q̃m. & extra de statu mona. cum ad monasterium. in fi. & C. de offic. præfe. ori. si quos. & ff. de cust. & exhib. re. l. carceri. & l. milites quod intelligo cum crassa est negligentia, ut 2. q. 1. quidquid. & ff. de verb. signi. f. magna.

1 Arg. cõtra 1. q. 1. quod q̃dam. vers. si forte.

b ¶Gradu] Arg. pro illis qui dicunt exauctoratũ priuari sacramento 1. vnde colligitur talem posse verberari sine sacrilegio. arg. est ad hoc 50. dist. accedens.

h SI quis clericus.] Communione.] 1. fidelium & sacramentorum. H Alij dicunt. 1 fidelium, non autem fratrum. arg. infra eod. si diaconus. Archid.

i ROmanus.] ¶ Romana.] Sed qua ratione detruditur ibi, cum alibi de esset? quia ibi forte commiserat, vt in Auth. vt nulli iudi. §. si uerò,

presby-

PResbyter.] CASVS. Quæſitum fuit ab Apoſtolis, quam pœnam pati debet presbyter vel diaconus, qui publicè in adulterio, vel fornicatione, periurio, vel homicidio fuerit deprehenſus. Et reſpondet, ꝙ debet deponi, ſed excommunicari non debet, cum non debeat duplici cõtritione flagellari, more tamen laicorum debet pœnitẽtiam agere, cum eius crimen ſit manifeſtum.

Laicus contra clericũ teſtificari nequit.

a ¶Aut furto.] Sed qualiter laici probabunt iſtud eſſe, cum non poſſint teſtificari contra clericum. 2 q. 7. epiſcopi.

b ¶Captus eſt] Et cõuictus. ext. de iud. cum non ab homine. d e hoc dixi 50. d. de his 1. & c. ſi quis diaconus. 1 unde cũ capitur, detineri dẽt p xx horas diurnas, & nocturnas, vt videatur, vt ff. de adul. capite. ſed nec teſtibus admiſſis creditur, niſi à principio clericum in adulterio viderint, nec laicis credetur de hoc; qz laici oppido nobis infeſti ſunt 2. q. 7. laici. Vel dic, captus ꝙ ſententiam, vel p cõfeſſionẽ 2. propriã, vel rei euidentiam, vt extra de cohab. cler. veſtra. & c. ult.

1 Adde qua liter probat adulterium vel fornicatio no. Bar. in l. 2. §. fin. ff. de adult. & in l. quæ. rebatur. ff. de teſta. mil.

c ¶Scriptura.] Extra de iudi. at ſi clerici. de pœn. d. 3. §. auctoritas. ff. nau. caup licèt. §. vlt.

d ¶Bis.] i. perfectè.

2 Non. n. ſufficit ſi capiatur, niſi aliàs cõuincatur, vel confiteatur arg. 12. q. 1 non dicatis. 15. q. ult. cap. vlt licèt contra videatur, hic dici, vt 50. diſ. de his vero, &c. ſi quis diaconus, ſim H.

SI qs epiſcopus.] e ¶Inter laicos.] hoc intellige, quando crimen uenit in notitiam populi, vt ſupra 27. diſtinctio. presbyter 3.

3 Vel cũ ex hoc magnũ ſcandalu ortum eſt, ut 50 diſt. ſacerdotes.

SI diaconus] CASVS. Dicit hic ꝙ ſi diaconus, vel ꝓbyter commiſit crimẽ aliquod dignum depoſitione, ab officio & cõione debet repelli: ſi vero nou eſt depoſitus, ſed ſe ꝙ delictum ab altaris miniſterio remouit more pœnitẽtis, ſi alij presbyteri deſunt, poterit in neceſſitate baptizare.

4 Nõ eſt extranea iſta expoſitio, quia beneficia clericorũ cõia ſunt 32 diſt. ca. ꝑter hæc. 16. q. 1. cap. ſi.

f ¶A cõmunione] corporis Chriſti, vel ad tempus, & ſic ſoluitur contra illud c. presbyter. uel expone, ideſt beneficio, & ſic ſoluitur contra, ſup. ea. c presbyter. 4.

g ¶Neceſſitatis.] Arg. alicui licere cauſa neceſſitatis baptiſmum conferre, cui non licèt aliud ſacramentum conferre, infra de conſec. diſtinct. 4. conſtat. 1. q. 1. ſicut Chriſtus. contra. ſupra diſt. 50. c. qui ſub gradu.

h ¶Liceat.] Cum ſolẽnitate, aliàs èt laicus hoc poſſit.

i ¶Baptiſ.

¶In crimine captus presbyter, uel diaconus deponatur, non tamen communione priuetur. Cap. XII.

PResbyter †, aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto [a], aut homicidio α captus eſt, [b] deponatur: non tamen cõmunione priuetur β. Dicit enim ſcriptura [c]: [Non vindicabit Dominus bis [d] in idipſum.]

In conc. Trib. c. 11. Raban. l. pœnitent. c. 1. Anſ. li. 11. c. 29. Burc. li. 2. c. 189. Iuo p. 6. c. 234. Poly. lib. 4. tit. 31.

† Epſ aut presbyter, aut diaconus] orig.

† ἐπὶ δὶς οὐκ ἐκδικήσει ὁ θεὸς τὸ αὐτό. Naum 1. ſecundũ lxx.

α ¶Aut homicidio.] *Hæc dictio non eſt in canone 25. Apoſtolorum. Sed in concilio Triburienſi, cum patres illi ita dixiſſent,* legimus in canonibus Apoſtolorum, ꝙ epiſcopus, presbyter, & diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus eſt, deponatur: *hinc argumẽtantur, idem multo magis ſtatuendum eſſe de homicida: quæ fortaſſe cauſſa fuit, quamobrem à Gratiano, & alijs collectoribus ea dictio huic canoni adiecta ſit. In canone autem 32. Baſilij idem ſtatuitur de clericis peccantibus peccatum ad mortem, quod etiam de fornicatoribus expoſitum erat in canone tertio.*

β ¶Priuetur.] *In codicibus impreſſis ſequebatur,* ſi paruerit ſententiæ, *qua verba ſunt expuncta, quia neque in originali, neque in vetuſtis Gratiani exemplaribus leguntur.*

Item.

¶De eodem. Cap. XIII.

ij SI quis epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus poſt diaconij gradum acceptum fuerit fornicatus, aut mœchatus, deponatur: & ab eccleſia proiectus, inter γ laicos [c] agat pœnitentiam.

ſup. diſt. 28. c. preſbyter. Anſ. lib. 11. c. 31.

¶*Proprius auctor huius capitis non eſt inuentus: ſed ſimile habetur in concilio Neocæſarienſi, cap. primo, & in capitulo Martini Bracarenſis, c. 27.*

γ ¶Inter laicos.] *Hæ duæ dictiones non leguntur in cap. 1. concilij Neocæſarienſis citato ſupra diſt. 28. cap. presbyter, (vt ibi notatum eſt) neque in capitulis Martini Bracarenſis.*

Item ex concilio Aurelianenſi primo, c. 11. & 14.

¶De eodem. Cap. XIIII.

SI diaconus, aut presbyter crimen capitale cõmiſerit, ſimul & ab officio, & à communione [f] pellatur. Si verò pro reatu ſuo ſe ab altaris communione ſub pœnitentis profeſſione ſubmouerit; is † quoque ſi alij defuerint, & cauſa certæ neceſſitatis [g] exoritur † poſcentem baptiſma liceat [h] baptizare [i].

Iuo p. 6 c. 361. & p. 15. c. 18. c. 14.

† al. ſic.

† Concord. tex. in l. ſi libertus. ff de bo. lib. & l. ſed. & hç. §. prætor. ff. de procur.

Item Gregorius ſeptimus omnibus per regnum Italicum, & Theutonicorum debitam S. Petro obedientiam exhibentibus.

¶Non ingrediantur eccleſiã presbyteri, diaconi, ſubdiaconi, qui in fornicatione crimine iacent. Cap. XV.

Anſ li. 6. c. 177. Pann. l. 3. c. 134.

iij SI qui sũt presbyteri, diaconi, vel ſubdiaconi, qui in crimine fornicationis, iaceant, interdicimus eis ex

i ¶Baptizare.] Die, vt 50 diſt. qui ſub gradu.

SI qui.] CASVS. In Italia & Theutonia ꝓsbyteri, diaconi &

coni & subdiaconi publicè tenebant concubinas, quibus omnibus Greg. officium interdixit, donec pœnitentiam agerent, & si vellent in crimine perseuerare, præcepit omnibus, vt eorum officia non audirent: quia eorum benedictio in maledictionem conuertetur, & hoc probat

parte Dei omnipotentis, & sancti Petri auctoritate, ecclesiæ introitum, vsque dum pœniteant [a], & emendent [b]. Si qui verò in suo peccato perseuerare maluerint, nullus vestrum officium eorũ audire [c] præsumat: quia benedictio eorum vertitur in maledictionem, & oratio in peccatum, testante Domino per prophetam: [Maledicam [d], inquit, benedictionibus vestris.] Qui verò huic saluberrimo præcepto obedire noluerit, idololatriæ peccatum incurrit, Samuele testante, & beato Gregorio adstruente: Peccatum ariolandi est non obedire, & quasi scelus idololatriæ, non acquiescere.] Peccatum igitur paganitatis [e] incurrit, quisquis dum Christianum se asserit, sedi Apostolicæ obedire contemnit [f].

Malach. 2. Iuo p. 5. c. 86. lib. 35. moral. c. 12. 8. q. 1. sciendum. 1. Reg. 15.

¶In regesto epistolarũ Gregorij septimi, non est inuenta hæc epistola, in qua sunt omnia prorsus verba huius capitis. Sũt tamẽ in eo multa; quæ huius decreti faciunt mentionẽ. Libro primo epistola 30. Archiepo Salzburgensi, & lib. 1. epist. 61. Leodiensi episcopo, et sequenti epistola Sicardo Aquilegiensi. De quo decreto, vt ipsum exequi omnino curarent, eodem lib. 2. epist. 66. Burchardo Halberstatensi episcopo, & epist. sequenti, Annoni Coloniensi archiepiscopo diligentissimè scribit, & lib. 3. epist. 4. Sigifredo archiepiscopo Moguntino idem mandat, & lib. 4. epist. 10. comitissa Flandriensi & sequenti comiti de eadem rescribit. Inter decreta etiam Innocentij 11. fit istius decreti mentio. Verum propria verba huius capitis: vsque ad vers. Qui verò huic saluberrimo, *Marianus Scotus refert in fine chronicorum. Sequentia autem verba valde sunt ipsi Gregorio 7. familiaria.*

Item Alexander secundus, episcopis, & regi Dalmatiarum.

¶Officio & beneficio priuetur episcopus, presbyter, vel diaconus fœminam accipiens, vel acceptam retinens, Cap. XVI.

Pann. l. 3. c. 138.

3 SI quis amodo episcopus, presbyter, aut diaconus [g] fœminam acceperit, vel acceptam retinuerit, proprio gradu decidat [h] vsque dum ad satisfactionem veniat: nec in choro psallentium maneat, nec aliquam portionem de rebus ecclesiasticis habeat.

Item clero Mediolanensi.

Pann. l. 3. c. 139.

¶De eodem. Cap. XVII.

4 SI quis sacerdotum, vel diaconorum, vel subdiaconorum officium [i] contumaciter deserens fœminam sibi potius eligit: sicut sponte ob fornicationem dimittit officium; ita ob præuaricationem dimittere cogatur [k] etiã in vitus beneficium.

Idem Paulo Mediolanensi.

b ¶Emẽdent.] Ex hoc videtur, q̃ sicut tales ipso facto suspenduntur, sic ipso facto per contrarium restituetur eis officium. vt dixi. 32 dist. nullus. argu. ad hoc 15. q. 6. nos sanctorum & 16. q. 7. si quis deinceps 1.

c ¶Audire.] 11. 12 dist. nullus, &c. præter hoc. sed 15. q. 8 scisciãtibus. cõtra sed ibi soluam.

1 Dicit Lau. hoc speciale esse in notorio.

d ¶Maledicam.) id est, reprobabo, vel reputabo maledictionem, cum benedixerint 2, vobis.

2 Vel dic vt not. 1. q. 1 in cap. maledicã & c. multi. Archid.

e ¶Paganitatis.) Id est, infidelitatis.

f ¶Cõtemnit.) Qualiter sit hoc intelligẽdum dixi 22. dist. omnes. 19. di. in memoriam & ca. nulli. Io.

SI quis.] CASVS. Hęc quatuor cõsequẽtia cap. eundẽ habẽt casum: in quibus dicitur, quod si qui in sactis ordinibus fuerint constituti, ad cõcubinas, vel vxores accedere nõ debent: quod si contumaciter fecerint, officio & beneficio carere debent.

g ¶Diaconus.] Vel subdiaconus, vt in c. sequenti.

h ¶Decidat.] Quo ad exutionem: ,,put patet in sequenti litera. sed nec statĩ debet suspendi, sed expectari debet p̃ qua draginta dies. extra de coha. cle. sicut ad extirpandum, sed illud dispensatio est: ius enim erit, quod statim deponatur sup. eod. c. 1.

Clerici quin vxorẽ accepit, anstatim sit suspẽdendus.

i SI quis sacerdotum. ¶Officiũ.] Ex his duobus capitulis habes, quod cui interdicitur officium, & beneficium quandoque tamen permittitur beneficium, & nõ officiũ, vt 50. dist. studeat, & 28 dist. presbyterum. quãdoque econuerso, vt 1. q. 5. c. 1. quãdoque etiam punitẽ in persona, & nõ in rebus. vt 16. qõ. 6. cognouimus. &c. illud.

Beneficium q̃nque permittitur & non officiũ.

K ¶Cogatur.] Ergo per electionẽ vnius vel per renunciationem intelligitur alij abrenũciatum. su. 1.

Eligens vnũ renunciat alteri.

probat auctoritate prophetæ dicentis: Maledicam inquit, &c. Et quicunque præceptis nostris non obedierit peccatum idolatriæ, & paganitatis incurret.

a ¶Dum pœniteant.] Ex hoc determinantur contraria sup. dist. 51. miramur, versũ. sicut enim.

dist. quo iure. C. defunt. l. 1. ff. de tribut. qđ in hæredẽ, §. eligere. ff. đ reg. iu. l. nemo. §. quoties Arg. cõtra. ff. quo leg. l. 1. §. 3. & arg. plura de hoc inuenies. 13. q. 1. in fi. Io. Sol. vbi sunt aliqua repugnantia, eligendo vnum renuntiat alteri. alias secus. B. de pœn. d. 1. §. itẽ si antequam.

a EOs beneficio.] inf.16.q.6.illud arg.ff.de pecu.l.1. C de ysur.l.vlti.

b MInistri.] Propriæ vxoris.] maximè:quia idem est in aliena. Et no. q̃ dicit inuadere, quia iam nõ est vxor qno ad debitum reddendum.Inp.77.dis.episcopus. cum qua votum emisit 1:& si eam cognoscat,incestum cõmittit, & filij. erunt illegitimi.& serui.15 q.vltim.cum multæ. est tamen vxor quo ad administrationẽ. 31.d.lex.& plus peccat cum ista, quam cum soluta.Hug att. contra infra.di. xxi. proposuisti.

Vxorem cognoscens cũ qua votum emisit,incestum committit.

1 Ad hoc 35 q.5.quod Deo,sed vides, quod not.30. q 1. nolle. in gl. ille tamen in fi.

c ¶Sacrarij.] Ideſt, ſacrorum valorum.

d ¶Ab offerentibus.] Ideſt ſacerdotibus, qui offerunt, id eſt, conficiunt. Vel expone: nec ad oblationẽ alijs porrigendum; quaſi dicat, nec ipſi ſumant corpus Chriſti, nec alijs porrigant. Vel melius hoc vult dicere:diaconi nec exerceãt officiũ diaconale.nec presbyteri pſbyterale.Vel expone nec ab offerentibus, ideſt, ſubdiaconis,q offerre ſolent diacono patenam cum euchariſtia.
ADDITIO. 91.diſt. cleros.

e ¶Holocauſti.] ideſt euchariſtiæ,& dic intranſitiue.

f ¶Accedant.] Preſbyteri,ideſt non cõficiant.

g ¶Minora.] ideſt, minorum ord.num officia ſine licentia ſuperioris: & planũ eſt capitulum, vt 16. q 61.illud.Ar.contra C de vſufru.l.vlt. & ff.de ſupel leg.l.1.

C Lericus.] Hęc eſt tertia pars d in qua dicitur,q̃ archidiaconus non debet frequentare domos matronarũ, vel aliarum mulierum, nec mittere xenia p clericos, & hoc probatur in ſeq.cap. Ioan. de Fan.

CASVS. Hoc cap.de tribus perſonis loquitur, ſcilicet de clerico.presbytero, & archidiacono. Dicitur ergo,hic q̃ clericus ſolus non debet intrare tabernaculum mulierum: nec etiam cum ſacrio ſine iuſta cauſa: nec presbyter cum ſola fœmina confabuletur. Archidiaconus vero ſub prætextu officij ſui non frequentet domicilia matronarum: nec illis per clericos ſuos,vel domeſticos aliquid ſecrete mittat: de quo ſi conuincitur, & ille deponatur, & illa excommunicetur.

h ¶Fęmina.] Argu.ex ſolitudine, vel ſocietate præſumi pro aliquo,vel contra.infra.ea.in omnibus,& c. clerici. arg.18.q.2.in decima,& c.diffinimus.

Præſumptio ſumitur ex ſolitudine, & ſocietate.

i ¶Hu-

¶De eodem. Cap. XVIII.

EOs etiam, qui vt fornicari eis liceat, diuinum officium derelinquunt, & a Deo recedentes, diabolo & operibus eius ſeruiunt; ſicut ſe iuſtiſſimè ab officio alienos faciunt; ita beneficio [a] eccleſiarum priuatos eſſe adiudicamus.

Pann.l.3,c.140.

Item Lucius Papa.

¶ De eodem. Cap. XIX.

MInistri altaris presbyteri,ſiue diaconi ad Dominica tales eligantur officia,qui continentiã ſeruent. ¶Si verò poſt ordinationem ſuam miniſtros contigerit proprię vxoris [b] inuadere cubile,ſacrarij non intrent limina,neque ſacrarij [c] α portitores fiant, neq; altare contingant,neq; ab offerentibus [d] holocauſti [e] oblationem ſuſcipiant; neq; ad Dominici corporis portionem † accedant [f]; neq; propinent [g], neq; ſine maioris natu auctoritate minora [g] gerant officia:vrceum ſanè ad altare, vel calicem ne ſuggerant.

Habent in epiſtola.a Clementis ad Iacobum fratrem Dñi. Anſ.l.8.c.2 Poly.l.4.tit.31. Iuo p.6.c.87.

† *al. portationem.*

α ¶Sacrarij.] *In epiſtola ſecunda Clementis (vnde caput hoc ſumptum videri poteſt,& vnde citat Iuo) legitur:* ſacrificij.*in vno autem veruſto Gratiani codice,* ſacri.

β ¶Neque prouenient.] *In epiſtola Clementis eſt:* nec aqua ſacerdotibus porrigat ad manus; oſtia forinſecus claudat; minora gerat officia, vrceum, ſiue calicem ad altare non ſufferat]:*Apud Iuonem vero* Sed aquam tantum ſacerdotũ manibus porrigat,oſtia forinſecus claudat, minora geſtet officia:vrceum ſane ad altare ſuggerat.

† *al. ſuggerat,*

Idem.

¶Clericus matronarum domicilia frequentans deponatur. Cap. XX.

Clemens Papa ibidẽ paulo inferius. Iuo p.6 c.89. Anſ.l.7.c.147. Poly.l.4.tit.31.

3 CLericus ſolus ad fęminę tabernaculum non accedat, nec properet † ſine maioris natu ſacerdotis † iuſſione γ; nec ſolus presbyter,cum ſola fęmina [h], fabulas miſceat. Nec archidiaconus ſub prætextu humilitatis [i], aut officij frequentet [k] inter domicilia matronarum;aut forte per clericos,aut domeſticos † matronę mandet aliquid † ſecrete [l]. Si agnitum fuerit; & ille deponatur,& illa a liminibus arceatur eccleſiæ.

† *al frequẽtet*
† *al. ac ſacerdotes*]
† *al domeſticos eius*
† *al. ſecreti aliquid.*
† *al principis* i 2 Concor. tex. in l. cũ alius, C. de curat. fu. & in l.fi. §.pe. C. de bono. quæſtib.

γ ¶Iuſſione.] *In epiſtola clementis ſequitur.* Nec presbyter ſolus cum ſola adiungatur:ſed duobus adductis teſtib.viſitet infirmam:nec ſolus cũ ſola fęmina fabulas miſceat;nec

Peccare vter magis dẽ occultè,an manifeſte delinquens.

i ¶Humilitatis.] Prætextu enim pietatis non eſt committenda impietas.ff.depoſi.ſi hominem,& 30.q.1.noſſe.& 14.d.quod ait.

K ¶Frequentet] Ratione frequentiæ pro aliquo, vel contra aliquem præſumitur 2,ſimiliter ex longa mora. arg.34 d quoſundam.19.d.Anaſtaſius.

l ¶Secrete.] magis enim peccat occultè peccans,quàm manifeſte

archidiaconus,aut diaconus sub prætextu officij humilitatis frequentet,&c.

Idem.

Clemens ibidem continenter. Polyc,ibidem,

¶De eodem. PALEA. Cap. XXI.

SEd si forte aliqua intercessio fuerit,episcopo suggeratur.Et si talis est,ad quam debeat ire pio interuentu,ipse pergat:sin autem,de latere suo dirigat α, cum duobus, aut tribus testibus.Nemo tamen cum extranea habitet fęmina,nisi proxima,aut soror fuerit.Et hoc cum magna solicitudine fiat.Non enim ignoramus malitias Satanæ.

1.Cor.2. *¶Hæc Palea in plerisque vetustis exemplaribus habetur coniuncta capiti antecedenti.*

α ¶Dirigat.] *In epistola* S.*Clementis sequitur:* cum duobus, ac tribus, qui hoc sanare † debeant. Sanè ad visitandum mulierem infirmam nullus clericus ingrediatur, nisi cum duobus,aut tribus. Nemo tamen,&c.

† *al. scire.*

[*Ex decreto* β *Eugenij Papæ.*]

¶De eodem. PALEA. Cap. XXII.

Poly.l.4.titu.31.ex Lucio. Anſ.l.8.c.9.ex pę. Romano.

SI quispiam sacerdotum, idest presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus de quacunque fœmina crimine fornicationis suspectus,post primam, secundam, & tertiam admonitionem γ inueniatur fabulari cum ea,vel aliquo modo conuersari,excommunicetur: fœmina verò canonice iudicetur [a].

β ¶Ex decreto.] *Hic canon in concilio Romano primum ab Eugenio secundo editus, & postea à Leone quarto etiam in concilio fuit repetitus,& citatur in decre talib. tit.de cohab.cler.& mul. Et in plerisque vetustis exemplaribus est sine nomine.*

γ ¶Admonitionem.] *In eodem canone sequitur,* metropolitani,vel alterius episcopi,aut eius, cui subiacere videatur.

Item Gregorius.

¶Simul cum mulieribus sacerdotes habitare non licet. Cap. XXIII

Iuo p.6.c.76. Poly.l.4.tit.31.

4OPortet sacerdotes, quibus Domini populus commissus est, cum magna animi constantia vigilare super dominicas oues, ne lupinis morsibus, idest diaboli stimulis lanientur. ¶Neque enim hoc silere debeo, quod cum graui animi tristitia dico:sacerdotes cum fœminis habitare conspicio : quod nefarium [b] est dicere, vel audire. & contra sanctorum canonum sancita.Vbi enim talis fuerit cõmorantium cohabitatio,antiqui hostis stimuli [c] non desunt.Ideoq; admonendi sunt,vt nõ antiqui hostis [d] decipiantur fraude;quatenus iuxta Apostoli vocem,non vituperetur ministerium nostrũ. Cauere enim nos oportet, fratres,ab illicitis,ut mundas ualeamus,ad dominũ leuare manus:scriptum est enim:[Sãcti estote,quoniã sanctus ego sum Dominus Deus vester.]Si quis verò præsumpserit aliter agere,sacerdotij sui honore priuetur. Vnde omnimodo cauẽdũ est, fartres,ne fallamus [d] populũ,& illud prophetæ dictũ impleatur in nobis: [Sacerdotes mei cõtaminãt sancta,& reprobãt legẽ.] quos & alius propheta increpat dicẽs.[O vos sacerdotes, q fallitis [e] nomẽ meũ,

1.Cor.6. 1.*Tim.*2.

Leuit. 10.

Soph. 3. *secundum* 70. *Malach.*1. *secundum* 70.

manifestè, vt 19.dist. Anastasius. Sed contra.ff.de rit nup.l.vl. ff.de aucto.tut pupillus.§.vlti. qui enim male agit,odit lucẽ. 18.q.2.perniciosam. extra de offi.iudi. de leg cõsuluit.& extra vt eccl.benefi. vt nostrum.Ioã.Sol. * vbi quis magis contẽnit ibi magis peccat,siue secrete siue palã. De hoc 40.distin.homo Christianus 1.

**Textus hic nõ loquitur de peccato publico, vel secreto; sed damnat ea, quæ secreta facta affe-runt suspicionem,non autem facta palam.*

SI quispiam.] Hæc palea habetur extra coha.cle.& mul. c.2.ibi exponitur.

a ¶Iudicet.] Not q rõne delicti,mulier efficit de foro ecclesiæ. Archid.

OPortet.] Hęc est quarta pars di. in qua ,pbat per 10. cap. sanctorum patrum, quòd cum clericis non debent cohabitare suspectæ mulieres, nec solus cum sola debet cõfabulari Io.de Pan.

1Et extra de cel. missar. de homine, & 32. distinemo ibi videas.

CASVS. Gre.monet hic presbyteros esse vigilantes super gregẽ sibi commissum: ne lupi morsibus,id est,diaboli laniẽtur: & reprehẽdit eos de consortio mulierum quia ubi fuerit cum mulieribus cohabitatio,antiqui hostis stimulus nõ deerit , cum quibus si fornicentur , sacrificare nõ debẽt.Quod probat tribus auctoritatib prophetarũ, licet Moysi,Sophonię & Malachiæ.Sequẽs cap. patet.

b ¶Nefariũ.] idest, horribile.nã si nefariũ esset dicere, male faceret Greg. dicendo.

c ¶Stimuli.] Nam ex cohabitatione pſumitur accessus.18.q.2.diffinimus.

d ¶Ne fallamus.] Publicũ .n. testimoniũ & opinio nõ est fallẽda C. ꝺ la.li.fol.l.1.§.sed& q scim°.ar. 27.d. qđ interrogasti.

e ¶Qui fallitis.] Dicunt enim fallere,ex quo habẽt uolũtatẽ fallẽdi 2, nec minus peccãt de pę.d c.1,si cui. aliàs sut nõ fallunt,

2 Adde glo. in l. uendica tio. ff. de rei vendi. Bart. in l. quæ de tota. co, ..

lunt 24.q.3. Deus,mentiri enim Deo,&c. de conſec.diuin.2.panem.

a ¶Pollutio.] Quantum ad ſacerdotes 49.diſt.c.vlt.
ADDITIO. Ad hoc 49.diſt.c.vlt.de conſec.diſt 4. quæſtis.& 1 q.1.quod quidam.Archid.

¶VOlumus.] Qđ dicitur in iſtis cap. videtur corrigi extra de coha.cle. & mul.cap.1. Et intellige illud quando perſonæ ſunt ſuſpectæ,vel ſecum habẽt ſuſpectas. Sed vſque ad quem gradũ licet clericis cum conſanguineis habitare? Dici poteſt, quod vſq; ad ſm in linea tranſuerſali inf.ea cũ omnibus. ſed in aſcendẽte vſq; ad ſeptimũ vel hodie vſque ad quintũ: quia cũ his naturale fœdus nihil ſœui criminis,&c.vt extra đ cohabi. cler. a nobis,& C.de epiſc. & cle. cum qui. etiã ſi illę perſonæ iuuenes ſint. Vltra ſecundum verò diſtingue, aut ſuſpectæ ſunt qa iuuenes ſunt:aut nõ, quia ſunt ſenes; & tũc poteſt.in primo caſu nõ:ſic etiam diſtingue in ancillis,& ſic intellige] ea fœminas. Sed cõtra,nõne clerici debent ſimul dormire. 12. q. 1.neceſſaria?ſed hoc de alijs, q ſimul nõ viuũt Io Et no q illi decre a nobis eſt ſtãdũ:q vltima eſt in illa materia, & corrigit decre. primam illius tituli.B.

Clerici cum melioribus conſanguineis habitare poſſunt.

& dixiſtis,in qua re fallimus nomen tuum?quibus reſponſum eſt:offerentes ad altare meum panes pollutos [a]. Nõ eſt mihi voluntas in vobis,dicit Dominus, & ſacrificium non accipiam de manibus veſtris;quia polluti eſtis.]

Ibidem.

Item Symmacho defenſori,lib.1.reg.indict.9.epiſt.50.

¶De eodem Cap. XXIIII.

VOlumus [b], vt ſacerdotes † prohiberi debeãt, ne cũ mulieribus conuerſentur:excepta duntaxat matre, ſorore,vel vxore [c],quæ caſte regenda eſt.

Iuo p6. c.11.
† *ſacerdotes , qui in Corſica cõmorantur.*] Apud Poſſidonium in vita Auguſtini.
† *al. conſueuerit.*

Item lib.7.epiſt.39.

¶De eodem. Cap. XXV.

LEgitur [d],quòd beatus Auguſtinus,nec cũ ſorore habitare conſenſerit † dicens: quę cum ſorore mea [e] ſunt,ſorores meæ [f] non ſunt.Docti ergo viri cautela,magna nobis debet eſſe inſtructio.

Item ex 7.ſynodo.

¶De eodem. Cap. XXVI

IN omnibus obſeruare conuenit, vt certus [g] quis ,& certo tempore,& certo loco [h],& certis perſonis,uel apparere clericus,uel loqui debeat mulierib9,vt excludatur omnis nefanda ſuſpicio.Certe ſolum,& ad ſolam accedere,nulla religionis ratio permittit. Melius eſt enim duos [i] eſſe ſimul,quàm unum . Simul enim & fidelius,& tutius res geritur.[Væ enim uni;quia ſi ceciderit,non eſt qui erigat eum.

Eccl 4.

Ibidem.

¶*Caput hoc etiam in aliquot manuſcriptis citatur ex ſeptima ſynodo, in cuius ſane poſtremo capite aliqua huc ſpectantia habentur.Caterum pleriſque citatur ex octaua;& ſententia videtur ſumpta ex c.83. Aſcetiorum B.Baſilij,cuius regula : ſub nomine octauæ ſynodi ſæpe citari alibi notatum eſt.*

Item ex concilio Carthaginienſi 3.c.17.

¶De eodem. Cap. XXVII.

CVm omnib; omnino clericis extraneæ fœminæ nõ co habitent,ſed ſolę matres,auiæ,& materteræ,ami

Præſũptio ſumitur ratione numeri,loci,temporis, & perſonæ.

b ¶Volumus.] CASVS. Dicitur hic,q ſacerdotes non debent cum mulieribus habitare. Et hoc probatur exemplo Augu. qui etiam cum ſorore noluit habitare propter alias mulieres, quæ cum ſorore erant.

Abſtinere a licitis, quando debemus.

d ¶Legitur.] Arg q etiam a licitis debemus abſtinere ſi eorum occaſione peruenitur ad illicita.arg.diſ.63.§. 2erum 11 q.3.priuilegium & 21.diſt. denique.

Epiſcopus nullã ſecum habeat mulierem.

e ¶Meæ.] Et hoc intellige cum tales ſunt conſanguineæ,quæ ſine aliis eſſe non poſſunt.Vel intellige de epiſcopo,cui non liceat aliquã habere ſecum . C.de epiſc. & cler.Authen.epiſcopo.Laur.

Socii mei ſocius non eſt meus ſocius

f ¶Sorores meæ.] Quia ſocius ſocii mei , ſocius meus non eſt.ff pro ſocio.nam ſocii nec vaſallus mei vaſalli, meus vaſallus eſt:ſicut nec libertus mei liberti,libertus meus eſt ff.de verb. ſign. Modeſtinus. nec frater fratris mei, frater meus.ff đ rit nup.gñali.§. iter priuignos.

IN omnibus] CASVS.In octaua ſynodo fuit cõſtitutum,vt clericus cum talibus perſonis,& in talli loco, & tempore, cum mulieribus loquatur, vt omnis ſuſpicio remoueatur . Nam ſi clericus vult ire ad domum alicuius fœminæ, melius vadat cum alio,quam ſolus : ne ſi ceciderit, non ſit qui ſubleuet eum.

g ¶Vt certus] ideſt, ille ad cuius ſpectat officium. 11 q.2.in decima.

h ¶Loco] In hoc cap. habes præſumi contra aliquem & pro aliquo ratione numeri , loci, temporis , ratione etiam perſonæ,& cauſæ.23.q.8.occidit & 29.diſt.ſciendum & 18.q.2. diffinimus.

i ¶Duos.] Arg.q melius eſt eſſe duos ſimul,q vnũ, vt 7.q.1.illud 12.q 2.nobis arg.contra.ff de admi.tut.l.3. §.q in tutorib.ſi.ff.de exerc.act.ne ĩ plures, & Adã dũ ſolus fuit,non peccauit,vt de pen.diſt.2.qñ Adam.arg. contra 21.diſt.ſicut.7.q.1.in apibus.Solu.horum.brocardorum eſt,vt referas te ad id de quo agitur : licet enim binarius reprobetur.32. q.1 nuptiæ,non tñ quo ad omnem ſignificationẽ.28.q.1. ſæpe.ideſt,non quo ad omnem locum,in quo ponitur. & ſolue per cap.ſæpe.

CVm omnibus.] CASVS. Statuitur in hoc ca.q clerici non habitẽt cum mulieribus,niſi ſint ſibi cõiunctæ in primo gradu , vel ſecundo conſanguinitatis, vt mater,auia,ſoror, & amita. Itẽ cũ ancillis & pediſſequis,

Digitized by Google

quis quę cum eis erant antequam ordinarentur. Item cum nutribus, & uxoribus seruorum suorum.

Personarum coniunctarum separatio dura est.

a ¶ Ex familia.] Quis enim ferret coniuges à viris, uel patres à filijs separari? C.cõm.vtriusq.iud.possessionũ. arg.ad hoc 11.q.3.qũ multos.dura enim esset talis separatio

tę, sorores, & filię fratrum, aut sororum, & quæcunq. ex familia[a] domestica necessitate, etiam ante quam[b] ordinarentur, iam cũ eis habitabãt; vel si filij eorũ iam ordinatis parentibus, vxores acceperunt; aut seruis non habẽtibus in domo, quas ducant, aliunde ducere necessitas fuerit.

Item ex concilio Laodicensi, c.30.

¶ De eodem. Cap. XXVIII.

NOn oportet ministros altaris, vel etiã clericos quoslibet, aut cõtinentes se, aut omnem omnino[c] Christianum cum mulieribus lauacra habere communia. Hæc est enim apud gentiles prima reprehensio.

Item Gregorius ad Ianuarium episcopũ Caralitanum, lib.3.epist.26.

¶ De eodem. Cap. XXIX.

Anſ.l.6.c.136.

ARchidiaconum tuum, ut audio, habitare cum mulieribus prohibuisti: & nũc vsque in ea prohibitione delpiceris; qui nisi[d] iussioni tuæ paruerit, eum sacro ordine volumus esse priuatum[e].

Item ex concilio Toletano quarto, c.42.

¶ Venundentur ab episcopo, quæ appetunt consortia clericorum illicita. Cap. XXX.

Anſ.l.7.cap.148. Poly.l.4.tit.36.

QVidam clerici legitimum non habentes coniugiũ, extranearum mulierum[f], vel ancillarum suarum interdicta sibi consortia appetunt. Ideo, quæ coniunctæ taliter cum clericis sunt, ab episcopo auferantur, & uenundentur[g] illis pro tempore relegatis ad pœnitentiam, quos sua libidine infecerunt.

Item Syricius Papa Himerio episcopo. epist.1. cap.12.

¶ Non habitent fœminæ cum clericis, nisi quas necessitudo excusat. Cap. XXXI.

Poly.l.4.tit.31. Burc.l.2.cap.110. Iuo p.6.c.52. & 187. Anſ.l.7.cap.149. C.3.

FOeminas nõ alias esse patimur in domibus clericorũ, nisi eas tantum, quas propter solas necessitudinũ causas habitare cum ijsdem synodus Nicæna[h] permisit.

Item ex concilio Africano, c.5.

Concord. Carthag. 3.c.25.

¶ Nisi maiorum iussione ad fœminarum domicilia clerici non accedant. Cap. XXXII.

Anſ.l.8.c.151.

CLerici, vel cõtinentes[i] ad viduas, vel virgines, nisi ex iussu, vel permissu episcoporũ, aut presbyterorum, non accedant. Et hoc non soli faciant, sed cum conclericis, vel cum quibus episcopus, aut presbyter iusserit Nec ipsi episcopi, & presbyteri soli habeant accessum ad

NOn oportet.] CASVS. Prohibetur hic ne aliquis clericus, vel contipens, nec etiam aliquis Christianus communia lauacra cũ mulieribus habeat: quia etiã gentiles hoc maximè reprehenduut.

c ¶ Omnino.] Vnde si vir accedit ad balneum extraneæ mulieris, priuat donatione propter nuptias, & mulier dote, si cũ viro alio habuit balneum. C. de repu.l. vlt immo etiam infamis est, q̃ tenet mulieres custodientes balneatorũ uestes, ut ff.de ijs q̃ not.infam.athletas.

Balnea multis periculosa sunt

ARchidiaconũ.] CASVS. Ianuarius episcopus biberat archidiacono suo ne cũ mulieribus habitaret. Sed ipse propter hoc nõ dimittebat: præcepit ergo Grego. ut eum tertio admoneat, & si contemnit, eum ab officio degonat.

d ¶ Qui nisi.] Vt 24.q.3.de illicita.

e ¶ Priuatum.] Post trinam cõmonitionem 1. ut extra de cohab. cle. & mulie. si quis quiam.

1 Et dicunt quidam, q̃ non est canõ lata sententiæ, sed ferendæ, ut patet in decret. hic alleg. si quispiam. Arch.

QVidã.] CASVS. Quidam clerici cum non haberẽt vxores, appetebant extranearum mulierum, vel suarum ancillarum consortia. Quare Tolet. concilium statuit, vt episcopus uendat tales mulieres, clericis p tempore ad pœnitentiam relegatis. Casus sequentis e. patet.

f ¶ Mulierum.] Id-est, ancillarum.

h ¶ Et venundẽtur.] Et hoc si filios non habuerint. Si autem filios habuerit, claudũtur in monasterio, vt dist.34. fraternitatis, ne filij pẽãt propter eorum absentiam. itẽ hic subaudi quando contra hunt cum eis tanquam cũ uxoribus, aliàs non concedo. q̃ uenundari deãnt, vel in seruitutem redigi propter simplicem fornicationem arg.15.q.ult.c.vlt.ut no.32.distinct. eos & 34.dist. fraternitatis.

Mulierum cum clericis contrahentiũ punitio.

paratio ff.de fun.instrum.quæsitum. §. saluarium.

b ¶ Etiam antequam ordinarentur.] Idem si post: sed ideo dicit, quia forte non haberet necesse tot personas recipere iam ordinatus, ut filius duceret vxorẽ in domũ patris clerici: sed si prius ante ordinationem patris iam eam habebat in domo, non debet eam eijcere. Nam, Tur pius eijcitur, quam non admittitur hospes. extra de iureiurando, quemadmodum.

h ¶ Foeminas.] Synodus Nicæna.] Quæ est sup. ea. in omnibus.

i ¶ Clerici.] CASVS. Idem fere est casus istius cap. cum illo sup eo clericus solus. Duo cap. seq. plana sunt.

i ¶ Continentes.] Vt sunt conuersi & deuoti. ADDITIO. 2.q.2. duo 27.q.1. vt lex.

huiusmodi fœminas; sed vbi aut clerici præsentes sunt, aut graues aliqui [a] Christiani.

Item ex concilio Carthaginiensi 4.c.102.

¶ Episcopi prouideant, ne occasione temporalium, clericorum familiaritatibus virgines socientur. Cap. XXXIII.

AD reatum episcopi pertinet, vel presbyteri, qui parochiæ præest, si sustentandæ vitæ [b] præsentis causa adolescentes uiduæ, uel sanctimoniales clericorum familiaritatibus subijciantur. Poly.l.4.tit.37. Burc.l.7.c.53. Iuo p.7.c.73.

Item ex eodem, c.103.

¶ De eodem. Cap. XXXIIII.

VIduæ [c], quæ stipendio ecclesiæ sustentantur, tam assiduæ in Dei opere esse debẽt, ut & meritis, & orationibus suis ecclesiam adiuuent. Polyc. ibidem. Iuo p.5.c.327.

DISTINCTIO LXXXII.

GEneraliter [d] etiam pauperibus, & ijs, qui suis [e] manibus laborare non possunt [f], episcopus necessaria prouideat.

Vnde in concilio Aurelianensi 1. cap. 18. legitur.

¶ De eodem. Cap. I.

EPiscopus pauperibus [g], uel infirmis, qui, debilitate faciente, non possunt suis manibus laborare, uictũ, & vestitum (inquantum † sibi possibile fuerit) largiatur.

† *possibilitas habuerit* Iori.

Item Innocentius [h] Exuperio Tolosano episcopo, epist. 3.cap.1.

¶ Qui voluptatem officio præposuerit, modis omnibus submoueatur. Cap. II. Pann.l.3.c.127. Iuo p.6.c.57. Poly.l.4.tit.31. Ansel.l.8.c.8.

PRoposuisti, quid de his obseruari debeat, quos in

---

a ¶ Aliqui.] Hoc non põt intelligi, nisi de laicis propter literam præcedentem. Sed quid si duo clerici dicunt, me commisisse fornicationem cũ aliqua, tali die, duo laici dicunt me fuisse secum tota die in alio loco: dico præponendos laicos 1; quia stant pro reo. & ita patet hic, ꝙ clericus põt se purgare quandoque cum laicis. ut 18.q.2.in decima. vt ibi dixi. Testes præferendi sunt qui Pro reo deponunt. 1 Ad hoc facit quod not. in authen. de hære. & fal. § si non absunt. vbi dicitur, ꝙ talis assertio habet in se implicitã affirmatiuã Arch.

b ADreatũ.] § Viæ.] Coguntur enim quandoq; sanctimoniales propter defectum rerũ, operas aliquas facere clericis, vel alijs, & p talẽ familiaritatẽ, & propter rerum defectum coguntur aliqua turpia facere. p̃cipit ergo hic, ꝙ si aliquæ sint paupes, ꝙ episcopus eis prouideat, & hoc faciat de quarta pauperũ. Si obijcias inf. de cõsec.di.5. nunquam vbi nunquam pmittitur. immo iubetur ne sint otiosæ, sed faciant calathos, vel similia, illud intellige, ꝙ ecclesiæ possũt facere operas, nõ extraneo. 54.dist. si seruus in fin. Sanctimonialib. pauperibus debet prouidere eps. Moniales otiosæ esse non debent.

c VIduæ] Inf.87. dist cap 1.

d GEneraliter.] Hæc diuidi tur in tres partes, in quarũ prima dicitur, ꝙ episcopus debet prouidere pauperibus secundũ posse suum, scilicet illis qui laborare nõ possunt. Secunda ibi, [Proposuisti.] Tertia ibi, [Qui autem.] Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur dist. 82. in qua ostendit, ꝙ clerici in sacris ordinibus constituti, nec suis vxoribus, nec cum alienis mulieribus debent commisceri carnaliter. & qualiter sint puniendi, qui post promissam continentiam fornicantur, vel de facto contrahunt, vel suis vxoribus commisceantur, & quæ pœnitentia iniungatur presbytero fornicanti. Et spectat hoc ad cap. apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse sine crimine. uel ad hoc, oportet episcopum esse monogamum. In principio tamen ponit de hospitalitate. Et primum capitu. huius dist. planum est.

d ¶ Generaliter.] Hic depingitur 82. distin. in qua tractat adhuc magister de continentia ministrorum, & addit, ꝙ si quis ministrorum fornicationem cõmittit, & agat pœnitentiam, ex dispensatione põt remanere in ordinibus, vt inf. ea. c. vlt. & referuntur hæc duo, quæ dicuntur in hac distin. ad id; oportet ep iscopum esse sine crimine: & ad id; oportet episcopum e sse monogamum. tamen permittit cap. 1 qualiter episco pi pauperibus. & infirmis debeant prouidere.

e ¶ Qui suis.] Pauper enim qui labora re potest, si se immisce: eleemosynæ Imperatoris, redig itur in seruitutẽ. C. de mendi. vali. l. 1. lib. 11.

f ¶ Non possunt.] Ei qui potest laborare, non debet ecclesia prouidere: integritas enim & robur membrorũ in conferenda eleemosyna est attendenda. C. de mendi. val. l. 1. lib. 11. quia robusti de cibo secuti sine labore, frequenter iustitiam negligunt. vt 5.q.5. non omnis. & dicit

g EPiscopus pauperibus.] Inf. dist. 87. cap. 1. & 2.

h EInnocentius.] Qui fuit tertius à Syricio.

PRoposuisti. Hæc est secunda pars dist. in qua dꝫ, ꝙ puniãtur sacerdotes & diaconi, qui non seruauerũt sẽtentiam Syricij de castitate. Ioan. de Fan.

CASVS. In archiepiscopatu Tolosano sacerdotes, & leuitæ incontinenter viuebant: quod manifestabant filij ab eis generati, quod cum vidisset Exuperius archiepiscopus Tolosanus, quæsiuit ab Innocentio quid esset de his faciendum. Sed antequam respondeat; dicit super hoc, constitutionem factam à Syricio, quæ tales præcipiebat ab omni honore ecclesiastico remoueri. Deinde ostendit, quòd sacerdotes, & leuitæ debent uiuere continenter, ita etiam ut cum uxoribus carnaliter non commisceantur. Et hoc probat uno exemplo, scilicet sacerdotum, & leuitarum ueteris testamenti, qui in hebdomada sua uiuebant continenter, ita etiam ut cum uxoribus nõ commiscerentur carnaliter: nec discedebant à templo: quibus propter. sobolis successionem vxoris usus fuerat relaxatus. Multo magis sacerdotes debent abstinere: cum quotidie sacrificent, & possint eligi de qualibet natione: Et una auctoritate Pauli Apostoli, Postea docet, quod illi clerici, qui

dicit glos. super Matthæum. Iustius feceris si iniusto petentem correxeris, quàm si ei dederis, &c.

Digitized by Google

qui in sacris ordinibus cõtraxerunt, vel suis vxoribus se iunxerunt: si possunt probare constitutionẽ Syricij non peruenisse ad eos, in suis ordinibus remaneant: sed ad altiores non ascendant: de cætero tamen abstineant. qui aũt cõtra Syricij constitutionẽ scienter cõtraxerint de

diaconij [a] ministerio, aut in officio presbyterij positos, incontinentes esse, aut fuisse, generati filij [b] prodiderũt. De his & diuinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis viri Syricij episcopi monita euidentia commearunt, vt incontinentes, in officijs talibus positi, omni ecclesiastico honore priuarentur, nec admittantur ad tale ministerium, quod sola [c] continentia oportet impleri. Est enim vetus admodum sacræ legis auctoritas iam inde [d] ab initio custodita, quòd in templo [e], anno vicis [f] suæ habitare præcepti sunt sacerdotes, vt seruientes sacris oblationibus, puros † & ab omni labe purgato sibi vendicent diuina ministeria, neque eos ad sacra † officia fas sit admitti, qui exercent, vel cum vxore [g] carnale cõsortium: quia scriptum est [h]: [Sancti estote [i], quia & ego sanctus sum, Dominus Deus vester.] Quibus vtique propter sobolis successionem, vxoris vsus fuerat relaxatus: quia ex alia tribu, & præterquam ex semine Aaron, ad sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere. Quo † magis [k] hi sacerdotes, vel leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ seruare debent, quibus vel sacerdotium, vel ministerium sine successione est; nec præterit dies [l], qua vel à sacrificijs diuinis, vel baptismatis [m] † officio vacent. Nam si beatus Paulus apostolus ad Corinthios scribit dicens: [Abstinete vos ad tempus, vt vacetis orationi.] & hoc vtique laicis præcepit [n]; multo magis sacerdotes, quibus & orandi, & sacrificandi iuge officium est, semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere: qui †, si contaminatus fuerit carnali concupiscentia [a], quo pudore, vel sacrificare vsurpabit, aut qua conscientia, quoue merito exaudiri se credit, cum dictũ sit: (Omnia munda mundis, coinquinatis autem, & infidelibus nihil mundum?) Sed fortasse hoc licere credit, quia scriptum est; (vnius vxoris [o] uirum.) Non β dixit hoc, vt permaneret pin concupiscentia generandi, sed propter incontinentiam [q] futurum [r]. Neque enim integros corpore non admisit, qui ait. (Velle autem omnes sic esse, sicut & ego.) Quod & apertius declarat dicens: (Qui autem in carne sunt [s], Deo placere non possunt. Vos autem iam non estis in carne, sed in spiritu.) Et (habentem filios,) non, generantem dixit. Sed ea plane [t],

inf. eq. sequen.

Luc. 1. Paralip. c. 24.

† al. puri. & purgati. † al. sacrificia lup. d. 31. c. eos. Leuit. 11. & 20.

Num. 18. † Quanto.] orig.

† al. orationi. 1. Cor. 7.

† al. quia.

Tit. 1.

1. Tim. 5.

1. Cor. 7.

Tom. 8.

1. Tim. 3.

a ¶Diaconij.] Ideo non dicit de subdiaconis, quia nõ erat * tunc tacet ordo: non tamen poterant contrahere. 32. dist. si qui.

b ¶Filij.] Filius enim est argumentum ambulãs super terram de incontinentia patris. 28. dist. priusquam.

c ¶Quod sola.] ideſt à solis continentibus, ut 84. dist. cum in præterito.

d ¶tam inde]ideſt de hoc articulo.

e ¶Quod in templo.] Sufficit ergo scholari ad hoc, ut stipendium consequatur, ut sua uice seruiat ecclesiæ, scilicet cum ibi est.

f ¶Vicis.] ideſt se primanæ. aliàs est dies pro anno, ut 33. q. 2. hoc ipsum.

g ¶Cum vxore.] Multo ergo fortius si cum alia.

ADDITIO. Dicit ℣ pp reuerentiam sacramentorũ, vult eos esse sanctos, ideſt mundos ab omni labe mortali, vel veniali: spirituali, vel corporali: quod non põt esse qñ carnaliter vxoribus commiscentur, secundum Hug.

h ¶Scriptum est.] Sufficit ergo ita scriptũ esse, licet sit durũ. arg. 19. d. in memoriã. ff. qui & à quibus manu. prospexit.

Sufficit ita esse scriptũ.

i ¶Estote.] Arg. cõtra 31. dist. Nicæna. nam castitas est cum propria coniuge.

k ¶Quo magis.] i. quanto magis.

l ¶Nec pterit dies.] præter sabbatum magnum, & idem præcedẽtem, vt de consec. di. 3. in sabbato. Vel die, sacrificijs ideſt officijs diuinis.

Idem tenet Specu. in tit. de eo q mi. in pos. uer. porro. & Bar. in l. mulier. §. apponebatur. ff. ad Turp.

m ¶Vel baptismatis.] cum necessitas exigit. aliàs baptismus q fit cũ cerei benedictione, & 9. lectionibus, bis in anno tantum fit. de cõsec. d. 4. proprie.

n ¶Præcepit.] ideſt persuasit, vt 33. q. 4. Christiano. Vel præcepit vxoribus nolentib. cõtinere. Vel dic præceptũ esse cũ vir accipit corpus Christi, vt scilicet nõ exigat, sed reddere tenetur omni tempore.

2 De hoc le. & no. de cõsec. d. 2. omnis homo.

o ¶Vxoris.] ideſt, nõ iõ dicit eum esse virum vxoris vnius, vt ea vtatur tempore sacerdotii.

p ¶Vt permaneret.] Argu. voces affirmatiuas resoluendas in negatiuas. argu. sup. dist. 26. vna tantum. & cap. vnius 3.

Affirmatiua in negatiuã resoluitur.

q ¶Sed propter incõtinentiam.] ideſt, vt ea mortua cõtineat. & secundã nõ ducat, & sic negatiue legitur, vnius, ideſt non pluriũm: argu. extra de testi. licet.

3 Goncor. tex. in l non debet. ff. de don. & in l. nam etiam. ff. de inoffi. testa.

r ¶Futuram.] ideſt quam timebat.

s ¶In carne sunt.] ideſt carnaliter uiuentes.

t ¶Sed ea plane.] Hic rũdet consultationi, & reuertitur ad cõstitutionem Syricii, de qua dixerat. Dicit aũt Hug. & alii ℣ Syricius bis emisit constitutionẽ: primo illam quæ erat data ab Apostolis, scilicet ut in sacris ordinib. nullus cõtraheret, & si cõtraheret, deponeret, ut 84. d. eũ in pterito. hæc fuit primo ab Apostolis statuta: sed ea aboleuerat, renouata est a Syricio. precedente tpe referebat quæstio de talibus de quibus Innoc. hic loquitur. sed quia quidam prætendebant ignorantiam primæ constitutionis Syricii, inde sumpta occasione Syricius aliam edidit humaniorem: mitigando rigorem primæ, scilicet ut ignorantes excusarentur, ut inf. eod.

Clericis cõtinentiam quis primo indixit.

* Vide supra dist. 21. in princ. in gl. uerbo sub diaconos.

Filius ambulans super terrã testat patris incontinentiam. Dies pro anno inuenitur.

plurimos. & hanc formam ſcribit, ſcilicet ſecunda Innocẽtius. Exuperio,& quòd ſcripſit bis Syricius, patet ex hoc cap.& ſequen.vbi dicitur,q̃ quidam excuſantur ignorantia conſtitutionis Syricij. Sed qualiter hoc,dicetur in prima conſtitutione. Quidam dicunt, q̃ non dedit de hoc facto niſi ſemel conſtitutionem,renouando cõſtitutionem Apoſtolorum,& mittendo eam cum ſua diſtinctione. & ſecundum hoc eadem eſt cauſa deciſionis Innocentij:niſi quòd Innocentius vtitur diſtinctione circa conſtitutionẽ Syricij: & Syricius circa conſtitutionem Apoſtolorum. Tertij dicũt,q̃ Syricius duas emiſit cõſtitutiones, ſed in nullo renouauit Apoſtolorũ cõſtitutionem: quia Apoſtoli nihil conſtituerũt de continentia. arg. 31 d.quoniam, & dicit Hu.q̃ quæ dã cõſtituit eccleſia, quæ non fuerunt ſtatuta ab Apoſtolis,vt d cõtinentia ministrorũ. 35 q.1.§.hac itaque in fi Quod autem dicitur inf. 84. di.cum in ptento. quod ſcilicet Apoſtoli docuerũt: verum eſt exemplo.31.diſtinct.omnino. non conſtitutione. ſed de hoc dixi 28.diſt.diaconi. Prima ergo cõſtitutio Syricij fuit de continentia, vt quicunque vellet promoueri ad ſacros ordines, faceret hoc: non tantum promiſſa, ſed ẽt præcunte continentia.hoc innui videtur,77.di.quicunque. Sed quia illa nõ ſeruabatur à quibuſdam prætendentibus ignorãtiam, ideo aliam fecit cum diſtinctione.infra eod plurimos. nec fecit primam niſi in promouendis. promotos enim. non poſſe adſtringere ſine ſuo velle,ſicut nec poſſet Papa conſtituere de acolythis iam promotis ne cõtraherent.arg. 32.q.1.integritas.Io. quod falſum eſt 1 cum habeat plenitudinem poteſtatis 2 q.6.decreto.nec legibus adſtringitur,vt ff.de legib.& conſtitutio, princeps.& C. eod. digna vor. Bar. nec in primo vel in ſecũdo capitu. habes, q̃ Syricius aliquam conſtitutionem fecerit: ſed inuehitur in ſecundo cãp. contra incontinentes:de quib. conſultus fuerat,diſtinguendo,immo potius diſpẽſando: quod patet ex verbo, monita, in principio cap. & per verbum,admonitionẽ in fi.& dic commeauit non cõſtituendo,ſed ignoſcendo & diſpenſando,vt infra.eod presbyter.

Apoſtoli de continentia nihil conſtituerunt, ſed ſolo exẽplo illam docuerunt.

1 Argum.ad hoc Iu.32.diſtin. placuit. vbi de hoc ſed dictum hoc oĩno falſum eſt, niſi intelligas de promouẽdis & ſic no. H.28.diſ.de his in fi. Probare tenetur qui dicit ſe non citatum.

Conſtitutio publice promulgata in

a ¶Et diuerſa.] Diuerſa & bimembris nam recipit diuiſionem,ideſt, diſtinctionem & hoc de ſecunda.

b ¶Prouincias] Pro maiori parte.

c ¶Non probatur.] Ex hoc vĩ q̃ dicit citationem ad ſe non peruenisſe,q̃ hoc non tenetur probare: ſed potius aduerſarius tenetur probare q̃ peruenerit ad eũ: cum talis negatiua non poſſit probari, vt extra de ele.bonæ. Sed non eſt verum, quia credendum eſt verbo nuncij donec contrarium probetur,vt not.4.q.3.§.item in criminali.ver.itẽ teſtes,quos. ſic ergo expone,nõ ꝓbatur peruenisſe,,ideſt probatur non peruenisſe: cum enim conſtitutio ſit publice promulgata quilibet eã tenetur. ſcire.vt 16.diſtin quod dicitis. extra de poſtu præla. ad hæc.12.q 2.qui & humanis,& ſecundum leges tenetur tam quilibet ſcire vſque ad duos menſes. vt in authen. vt factæ nouæ cõſtitutio nes.§.1. colla.9. ſecundum canones vſque ad ſex menſes,vt 11.diſt. decerni mus,quia ergo præſumebatur peruenisſe ad iſtos, tenebantur ipſi probare ignorantiã.& hoc eſt generale qđ propter præſumptionem cogitur probare aliquis ignorantiam, vt hic,& extra de ele.innotuit. & 1.q.1. ſi q à ſimoniacis. & C de pri. tut.l. penul. alias qui dicit aliquẽ ſciuiſſe, hoc tenetur probare 2.vt 3. q.9.indicas. & ff.de adminiſtr.tuto.l.hoc autẽ quid enim peccat,qui præſentis legis inſcius priſtinam ſequitur obſeruantiam? vt C. de teſt.iubemus.in fi. Sed qualiter.probat ſe aliquis ignorare? dico ſuo ſacramento. 3.vt 34. q.2. in lectũ extra de ſenten.excom.ſi verò,vt no. 4.q.5.quiſquis,in fi. 4. Ioan. Vel etiam alio modo ſi poteſt probare ſe fuiſſe in alio loco.& forte ſi præſumptio eſt contra eum,non crederem iuramento ſuo. B. Sed quid ſi collegium, vel aliquis conuentus dicit ſe ignorare, nunquid tunc omnes iurabunt?dico,quod ſufficit,ſi epiſcopus cum maioribus de capitulo iurat,vt ff.de condi.& demonſt. municipibus. Alii dicunt, q̃ eo ipſo probatur ignorantia, quòd non probatur ſcientia, vt C.qui mili non poſſ.ſuper ſeruis lib.12.

d ¶Ignorantibus.] Decretum non ligat ignorantes. ff. de decre.ab ordi fac.l.vlt.ff.loca.l.ſi ignorans.

ADDITIO. Ad idem 12.q.1. de laicis, vbi de hoc. Dic. q̃ decretum ſecundum canones ligat ignorantes, vt dixi,19.diſt 1.ſuper ſumma.ibi videas.Archid.

e ¶Negabitur.] Arg. neminem ligari antequam conſtitutio ad eum peruenerat:arg.di.31.ante triennium.36.q. vlti.ſi autem. 12.q.5.ſicubi.& 47. diſt.queniam. 14.q 4. ſi quis oblitus. 54.diſt.ex antiquis.

f ¶Deteguntur.] Eo ipſo,quod non probant ignorantiam,cum ad omnes commeauerit.

PLurimos ſacerdotes.]CASV. Quidam ſignificauerunt Syricio Papæ,q̃ plurimi ſacerdotes poſt longa tempora ſuæ ordinationis filios habuerunt tam ante ſacros ordines,quàm de vxoribus, quas poſtea de facto duxerunt: quorum quidam allegabant, hoc ſibi licere ad inſtar ſacerdotum, & leuitarum veteris teſtamenti.

Quidam

tra qđ tenapus ligat. Ignorãt iam ꝓbare quia cogitur propter ꝓſumptionem.

† probabitur.] orig. † al.ignorationis.

† al. detegentur.

α Concupiſcentia.] *Emendatus, & locupleatus eſt hic locus ex ipſa epiſtola Innocentij, quemadmodum & multa alia in hoc capite, vbi per gloſſam licuit. In epiſtola autem Syricij, quæ refertur in concilio Teleptenſi(ita enim pro Tellenſi legendum videtur)ſic legitur.* Quid faciet?exdubabit? quo pudore? qua mente vſurpabit? qua conſcientia,quo merito hic exaudiri ſe credit?

β ¶Non dixit hoc.] *In originali ſic legitur.* non ad permanentem in concupiſcentia generandi hoc dixit.

Item Syricius Papa ad Himerium Tarracon. epiſcopum epiſt.1.c.7.

¶De eodem. Cap. III.

PLurimus ſacerdotes Chriſti, atque leuitas poſt longa

Iuo p.6.c 50. Poly.l.4 tit.31.

1 Dicunt q̃ iuris apicibus inuigilant, regulare eſſe ignorantiam nõ debere probari:ſed ſciẽ tiam.

2 Ad hoc facit quod leg. & no ext.de ſen. excõ. ſi verò, & de homic. ſignificaſti. & d iur.calum.c. 2. Idem latè Ias. §. ſed iſtæ.Inſti. de act.

4 Cõcor.glo. ſi.in l. ſi cui & ibi Barto. ff.de accnſa. Collegium nunquid iure poſſit. Decretũ nõ ligat ignorantes.

Quidam verò dicebant se per ignorantiã lapsos: & inde dolebant: quare Syricius Papa reprehendit eos, qui suum crimen defendebant exẽplo sacerdotũ veteris testamenti: cum alia causa fuerit in illis q̃ in istis: & dicit eos esse deponendos: cum ex certa scientia deliquerint. Illi verò qui per ignorantiã dolẽt, se lapsos fuisse, ad altiora non ascendãt: sed in suis ordinib. remaneant ita tñ q̃ de cætero viuãt continenter. Sequens, §. patet. a ¶ Solius successionis causa.] Præcipuè. nam & causa incontinentiæ. 32. q. 2. §. his ita.

consecrationis suæ tempora, tam de cõiugibus proprijs, quàm etiam de turpi coitu; sobolem didicimus procreasse, & crimen suum hac præscriptione defendere, quia in veteri testamento sacerdotibus, ac ministris generandi facultas legitur attributa. Dicat mihi nunc, quisquis ille est sectator libidinũ, præceptorque vitiorum, si æstimat, quòd in lege Moysis passim sacris ordinibus à Deo nostro laxata sunt fræna luxuriæ, cur eos, quibus committebantur sancta sanctorum, prẽmonet dicens: [Sancti estote, quia & ego sanctus sum Dominus Deus vester?] Cur etiam procul à suis domibus, anno vicis suæ, in templo habitare iussi sunt sacerdotes? Hac uidelicet ratione, ne vel cum vxoribus possent carnale exercere commerciũ, vt conscientiæ integritate fulgẽtes, acceptabile Deo munus offerrent. Quibus, etiam expleto, deseruitionis suæ tempore, vxorius usus solius successionis causa [a] fuerat relaxatus: quia non ex alia, nisi ex tribu Leui, quisquam ad Dei ministerium fuerat præceptus admitti.

Leuit. 20, Leui, 1.

Item paulo inferius.

¶ De eodem. Cap. IIII.

Polyc. ibidem. Iuo p. 6. c. 50. §. qa.

QVia aliquanti, de quibus loquimur, vt tua [b] sanctitas retulit, ignorantia† se lapsos [c] esse deflent; his hac conditione misericordiam [d] dicimus non negandam, ut sine vllo honoris augmento, in hoc, quo deiecti† [e] sunt, quamdiu vixerint, officio perseuerent: si tamen post hac cõtinentes se studuerint exhibere. Hi vero, qui illiciti priuilegij [f] excusatione nituntur, & sibi asserunt veteri hoc lege concessum; nouerint se ab omni ecclesiastico honore, quo indigne vsi sunt, Apostolicæ sedis auctoritate deiectos: nec vnquam posse veneranda attrectare mysteria, quibus se ipsi, dum obscœnis cupiditatibus inhiant, priuauerunt. Et quia exempla præsentia cauere [g] nos præmonent in futurum; si quilibet episcopus, presbyter, atq; diaconus (quòd non optamus) deinceps fuerit talis inuẽtus iam nunc sibi omnem per nos indulgentiæ aditum intelligat obseratum; quia ferro necesse est, vt abscindantur [h] † vulnera, quæ fomentorum non senserint medici nam.

† *ignorantiæ*] orig. † *ad. detesti.*

† *excidantur*] orig.

¶ *Caput hoc in aliquot manuscriptis Gratiani exemplaribus cõ iunctum est superiori.*

3 *Qui autem propter peccata inbentur deponi; post condignam pœnitentiam in suo ordine poterunt reparari. Vnde in concilio Hybernensi a.*

a ¶ Hybernensi.] *Caput hoc citabatur ex concilio Gãgrẽsi, in quo non legitur. Emendatum est ex Polycarpo, & alio libro manuscripto perueterato, in quo libro sunt multi canones pœnitentiales: & hic refertur ex Theodoro archiepiscopo Hybernensi.*

Poly. l. 4 tit. 39. Can. Apost. 25.

¶ Quæ pœnitentia sit imponenda sacerdoti, qui de fornicatione conuictus fuerit. Cap. V.

PResby-

b ¶ Via aliquãti.] ¶ Et tua.] Cum ergo hic scribat uni: & in præcedenti. cap. dicatur, q̃ constitutio Syricij Papæ ad omnes prouincias commeauit: patet q̃ duas emiserit Syricius cõstitutiones: & etiam quia hic dicit ignorantiã respectu primæ.

c ¶ Lapsos.] Respectu scilicet secundæ constitutionis.

d ¶ Misericordiam.] Quia illa ignorantia iuris nõ eos excusat à toto. sed quia facilius cum eis dispẽsatur. Alij dicunt q̃ vnam tãtum emiserit: & dicunt, ignorantia Apostolicæ constitutionis.

e ¶ Deiecti.] ideſt lapsi.

f Priuilegij.] Argu. contra eos, qui prætendunt se non debere dare decimas, qa prædecessores sui nõ dederũt: & sic vti volũt priuilegijs suorũ antiquorũ. extra de decim. c. 2. &c. quamuis. Item arg. contra illos, qui pro sui iuris tuitione consuetudines antiquas allegant. vt 32. q. 4. nemo. & 1. q. 4. c. ult.

Confuetudo antiqua non excusat.

g ¶ Cauere.] Arg. ex præsentibus futura psumi. arg. dist. 50. si quis diaconus. d. 51. præterea.

Præsumitur ex præsentibus circa futura,

ADDITIO. Hoc no, 18 dist. peruenit.

h ¶ Vt abscindãtur.] sic 16. q. 1. in canonibus 24. q. 3. ecce.

i Adde q̃ qñque iuris ignorantia excusat à pena pp rusticitatem, nõ autem excusat à nullitate actus, ut not. in l. 1. C. de interdict. matri. inter pup.

QVI AVTEM. Hic incipit tertia pars huius d. in qua quæritur, qualiter pœnitentia imponatur: sacerdoti lapso in fornicationem, ita q̃ possit postea celebrare. Et resp. quod decem annis debet pœnitere. Ioan. de Fan.

PResbyter.] CASVS. Hoc ca. loquitur de manifesta fornicatione, q̃ qua, tempore Apostolorũ, clerici deponebãtur.

tur, ſed ſancti patres in Gangrenſi concilio congregati hunc rigorem temperarunt, ſtatuentes, vt ſi presbyter ſponte confiteatur delictum ſuum, & velit pœnitere, decem annis pœniteat iuxta modum, qui in hoc ca. exprimitur: poſtea poterit in honorem priſtinum reuocari. Eadem pœnitentia erit ſacerdotibus imponenda pro ſingulis delictis, quę de poſitione nem inducũt.

a ¶ Presbyter.] Hoc c. intelligunt quidã de diſpẽſatione, alij de iure: qa eps poſt peractam pœnitentiã tenetur diſpenſare: arg. 50. d. dño ſancto. &c vt conſtitueretur unde dicũt hodie pro fornicatione neminem deponendum. niſi in ea perduret, & ideo quia hodie fragiliora sũt corpora noſtra, quã olim erant. 34. diſt. fraternitatis, licet eadem ratione debes dicere de quolibet crimine, vt inf. eo. c. verſ eadem quoque. & not ſup. prox. diſt. c. Maximianus.

Fornicationis cauſa hodie nemo eſt deponẽdus.

b ¶ Apoſtolorum.] Hic concilium diſpẽſat contra Apoſtolũ in pœnis, vt ſup. diſt. proxi. presbyter. Fe ſup. 24. d. cognoſcamus. &c lector.

Concilium contra Apoſtolum diſpenſat.

c ¶ Auctoritatem.] Hanc non habemus in corpore canonum B. Silueſtri.

d ¶ Decẽ annis.] Alibi dicitur, ꝙ ſacerdoti pro fornicatione imponitur pœna xij. annorũ, & epiſcopo xv. 30. q. 1. ſi quis ſacerdos. &c. non dẽt.

Sacerdotis fornicarij pœnitentia.

alibi. vij vt 33. quæſt 2 hoc ipſum. Sed varietas delicti inducit varietatem pœnę: ſcilicet cum fornicatio eſt ſimplex, vel inceſtuoſa, poterit ſacerdos mitigare pœnam pro quantitate criminis, & qualitate perſonæ, 26. q. 7. tempora.

e ¶ In veſperam.] Nam ea hora debent comedere ieiunantes. de conſec. diſt. 1. ſolent.

Ieiunantes in veſpere comedere debent.

f ¶ Pœnitere.] Supra diſt. proxi. ſi quis epiſcopus contra &c 28. diſt presbyter. contra. Sed expone publice, id eſt, ſolenniter.

g ¶ Sagimine.] Argu. ꝙ licet comedere de ſanguine illis diebus quibus ous, & caſeum licet comedere. 4. diſtinct. denique.

Sagimen & lardum die veneris comedere licet.

h ¶ In choro.] Vt ibi miniſtret.

i ¶ Vocem.] Qnam non habemus in hoc corpore.

k ¶ Tres legitimas ferias.] Scilicet 2. & 4. & 6. feria, ut infra eod. innuitur. de conſec. diſtin. 3. ieiunia. & 22. q. 5. cap. 1.

Feriæ legitimæ sũt tres.

l ¶ Expleto.] Ergo reconciliandus eſt quis per acta parte pœnitentiæ: etſi tota finita non ſit, vt 12. q. 2. de viro. extra de fur. ex literis.

m ¶ Denarium.] Et ita poteſt dare denarium pro ieiunio, quod ſpirituale eſt: nec tamen ſimoniam committit quia cum Deo intelligitur contrahere; ſicut nec lex Iulia de ambitu, locum habet in Romana ciuitate ſimo ſpirituale datur hic tantum, ſcilicet eleemoſyna ꝓ ſpirituali bene facit ad hoc, quia ſicut ære peccatorum iſte ſe vendidit, ut 15. q. 1. non eſt, quòd cuiquam ita & pecunia ſua ſe redimat de pœn. diſtin. 1. medicina. Et eſt arg.

1 Adde nec ẽt ſimonia not gloſ. & Bar i l. Barbarius. ff. de offi. prætor. & in l. 1. glo. 1. ff. ad leg. Iulia ď ambi. Ieiunari poteſt ꝓ aliũ.

2 Ad hoc facit quia liberatur quis iurando per aliũ, vt not. 63. diſt. tibi. argu. contra ext. de offic. ď leg c. fin. cum ſimilibus Arch. Fœnitentia impoſita auctoritate ꝓpria multari non põt.

3 Adde bonum text. in l. plerumq; ff. de iu. dot. & in l. 2. ff. de il. le.

4 Videtur innuere, quod ſit ſecus in ieiunijs indictis ab eccleſia. Sed poteſt dici ſm Inno ꝙ licet ieiunia indicta ab eccleſia nõ debeãt commutari, uel redimi ſine cauſa: tamẽ ea poſſunt mutari ſicut ieiunium feſti, quod eſt in die lunæ fiat in ſabbato. & dicitur ꝙ in quibuſdam locis Franciæ, ſ. vbi ſunt eccleſiæ ſancti Quintini non ieiunãtur in uigilia omnium ſanctorum. ſed tertia præcedenti die ſecundũ Inn. Arch.

ter [a], ſi fornicationem fecerit, quamquam ſecundũ canones Apoſtolorum [b] debeat deponi; tñ iuxta auctoritatẽ [c] beati Papæ Silueſtri, ſi in vitio non perdurauerit, ſed ſua ſponte confeſſus adiecit, vt reſurgat; decẽ annis [d] in hũc modum pœniteat; tribus quidem mẽſibus priuato loco à cęteris remotus pane & aqua à veſpera in veſperã [e] vtatur; tãtũ aũt diebus Dñicis, & præcipuis feſtis modico vino, & piſciculis, atq; leguminibus recreetur ſine carne, & ſagimine, ouis, & caſeo ß: ſacco indutus humi adhæreat; die ac nocte iugiter miſericordiã Dei omnipotẽtis imploret: finitis tribus mẽſibus cõtinuis exeat: tñ in publicũ nõ ꝓcedat; ne grex fidelis in eo ſcandalum patiatur. Nec eñ † debet ſacerdos publice pœnitere [f], ſicut laicus. Poſtea aliquãtiſper reſumptis viribus, vnum annum, & dimidiũ in pane & aqua exleat, exceptis Dominicis, & præcipuis feſtis, in quibus vino, & ſagimine [g] †, ouis, & caſeo iuxta canonicam menſuram vti poterit. Finito primo anno & dimidio, corporis & sãguinis Domini, ne indureſcat, particeps fiat, & ad pacem veniat; pſalmos cum fratribus in choro [h] vltimus cãtet; ad cornu altaris nõ accedat; iuxta beati Clementis vocem [i], minora gerat officia. Deinde vero vſque ad expletionem ſeptimi anni, omni quidem tẽpore, exceptis paſchalibus diebus, tres legitimas ferias [k] in vnaquaq; hebdomada in pane & aqua ieiunet. Expleto [l] ſeptimo anni circulo; ſi ſui confratres, apud quos pœnituit, eius condignam pœnitentiam collaudauerint; epiſcopus in priſtinum honorem, iuxta beati Calixti Papæ auctoritatem, eum reuocare poterit. Sanè ſciendum eſt, ꝙ ſecundam feriam ſ vnum pſalterium canendo, aut vnũ denarium [m] pauperibus dando (ſi opus † eſt) redimere [n] poterit. Finitis autem ſeptem annis, deinde vſque ad finem decimi anni, ſextam feriam [o] (nulla interueniente

† *a letiami*

† *al. ſanguine*

Epiſt. 2.

Epiſt. 2.

† *al. operarius.* Polyc.

eſt argu. pro commutatione pœnæ, 16. q. 1. de ſup. Nunquid autem poteſt hic ieiunare per aliũ? ꝙ uidetur 2, quia denarium poteſt dare ut ſe redimat à ieiunio: ergo multo fortius per alterius ieiunium poteſt liberari. Itẽ quia ieiunium viui liberat mortuum, ut 13. q 2. animæ. de pœn. diſt. 6. c. 1. quod concedo ſi per propinquam ꝑſonam ieiunet. & debet iſte denarius eſſe talis, quòd nõ euincatur ab eo cui donatur. aliàs non contingeret liberatio, ut C. de ſent. ꝙ inter libera. ff. de lega. 3. qui cõcubinam. §. ſi hæres. quia non intelligitur datum, quod euinci poteſt, ut ibi dicitur: argu. 14. q 5. immolans. Sed nunquid pœnitens ſua auctoritate poteſt hanc commutationem facere? Dicunt quidam ꝙ ſic, 3. quod nõ concedo in pœnitentia impoſita ab homine 4. vt extra de uo. & vo. redemp. ex multa. in ſi. Ioan. Sed certe, quod hic dicitur de denario, auctoritate huius canonis facere poteſt pœnitens: nec decret. illa in aliquo contradicit. Bart.

n ¶ Redimere.] Argu ea quæ facere tenemur, alia æquipollentia faciendo poſſe recompenſari: & ita commutatione pœnarum poſſe fieri; arguim. 33. quæſtio. 1. de raptoribus. diſt. 11. non cogantur contra 1. q 1. nullus epiſcopus 2:

o ¶ Sextam feriam.] Ergo quartã poſſet redimere. qđ enim

enim de una negatur, de alia concedi uidetur. 23. distin. qualis.

a ¶Eadem.] Non tamen eadem dispensatio est in omnibus, quia in aliquibus prohibetur. 30. dist. miror. Prouidendum.

redemptione) obseruet in pane & aqua. Eadem [2] quoque pœnitentia erit sacerdoti, de omnibus alijs peccatis, & criminibus, quæ eum in depositionem inducunt. Neque hoc cuilibet videatur onerosum, si sacerdos post lapsum, digne, vt supra dictum est, pœnitens, ad pristinos redeat honores.

a ¶Et caseo.] *In vulgatis, sequebatur*, vt atur: *qua vox sublata est auctoritate & omnium ferè exemplarium Gratiani manuscriptorum, & Polycarpi, & libri manuscripti in superiore notatione indicati.*

DISTINCTIO LXXXIII.

In libello Ennodij.

Prouidendũ [b] *quoque est, ne is, qui ad ordinandum eligitur, & si à proprio vitio uideatur alienus, cõsentiẽdo alienis, inquinetur. Vt enim Symmachus Papa ait; nõ est grandis differentia, an lethũ inferas* [c], *an admittas. Mortem enim languentibus probatur infligere, qui hanc, cum possit, non excludit.*

Hinc Gregorius VII. ait in reg. lib 6. c. 12. Romana synodi celebratæ Anno Domini 1080. al. 1078.

¶Suspendatur episcopus ab officio, clericorum suorum fornicationi consentiens. Cap. I.

In li. 6. c. 177.

SI quis episcopus fornicationem presbyterorum, diaconorum, subdiaconorum [a], vel crimen incestus in sua parochia, pretio [d] interueniente, vel precibus cõsenserit vel commissum, sibique compertum auctoritate officij sui non impugnauerit; ab officio suspendatur [e].

a ¶Subdiaconorum.] *Additum hoc est ex originali, & Anselmo; quemadmodum & paulò post verba illa*, sibique compertum. *Notum autem est à tempore Gregorij primi subdiaconos eadem lege continentiæ, qua presbyteros, adstrictos fuisse.*

Item Gregorius prima parte pastoralis, c. 2.

¶Maximè ecclesiam lædit, qui sub nomine sanctitatis delinquit. Cap. II.

Poly. li. 4. tit 31. Bure. li. 1 c. 209. Iuo p. 5. c. 325.

NEmo quippè in ecclesia nocet amplius, quàm qui

1 De hoc not 1. q. 1. q studet. ibi videas.

2 Adde arg. ad hoc bonũ in l. non tantũ. ff. de app. & ff. de reli. & sũpt. fu. l. at si qs. §. Labeo.

3 Si est cõiuncta persona videtur donasse, nisi protestetur. secus si esset extraneus: i funere eo dẽ modo distinguitur. ff de relig & sũp. fun. si qs §. sed interdũ. Archid.

4 Adde ad hoc not. in l. soluendo. in glos. 2. ff. de neg. gest. & in l. solutionem. ff. de solu.

Rouidendum.] Hæc dist. diuiditur in duas partes: in quarum prima punit negligentes prælatos. & qui gaudẽt adulationibus: & hoc probat per 7. auctorit. Secunda ibi, [Quamquam] Ioan. de Fan.

CASVS. Hucusque tractauit Gratianus, q oportet prælatum esse sine crimine, quod in faciendo consistit. sed quia consentiens malo aliorum dicitur committere crimen, ideo subiungit hanc 83. d. in qua ostendit, q prælatus etiam consentire non debet peccatis alienis: quia parum differt, vtrum quis homicidium committat propria manu, uel facienti consentiat? quia mortem probatur inferre, qui hanc cum potest, non excludit.

b ¶Prouidendum.] In duabus superioribus distinctionibus tractauit magister, quod ordinandus debet esse sine crimine proprio. In hac distinctione ostendit, q non debet alienis criminibus consentire.

c ¶Inferas] Simile est inf. 86. d. pasce. & extra de sent. excommu. quantæ. & patet hic, q medicus gratis tenetur curare pauperem infirmum: quia plus debet ualere apud eum vita illius, quàm propria pecunia, vt 86. d. ſt. non satis. Sed quid si infirmus diues est, & nihil vult dare medico: nunquid gratis tenetur eum curare? Videtur q non: cum nemo de suo cogitur facere beneficium, vt 10. q. 2. precarie, cum etiam medicus licitè potest recipere mercedem 1 vt 14. quæst. 5. non sanè. Dico q tenetur eũ curare suis impensis 2: & si cõualuerit, repetat expensas: quia utiliter gessit negotiũ eius, vt ff. de negot. gest. Pomponius. etiam si moriatur æger, põt petere impensas: qa sufficit si vtiliter cæpit gerere, licet euẽtus nõ sit secutus, vt ff eo ti sed an v'. o. ff. de off prætid. illicitas §. sicuti. nec potest ei obijci, q causa pietatis fecerit sũptus illos, nisi esset propinquus infirmo 3, vt C eo. alimẽta. Sed quid si infirmus prohibet ne aliquæ medicinæ dẽtur ei? tunc dicunt quidã, quòd medicus nullam habet actionẽ, vt C. de nego. gesto. l. ult. 5 ed dico, quòd eum inuitum potest curare: sicut inuitũ posset extrahere de domo ruitura 23. q. 3. ipsa pietas. Inuito enim potest conferri beneficium, vt 45. dist. & qui emendat 4, immo præsumo ipsum fuisse furiosum, cum illa uerba dixit in ægritudine, vt ff de condit. insti. quidam. & extra de succeſſ. ab intesta. c. fina Sed quid dices, si quis vult me interficere nisi dem ei pecuniam, nunquid teneor ei dare ut mẽ liberem à morte? ita uidetur, per hoc quod hic dr, & 86. distin. non satis in princ. Dicunt tamen quidam, solos prælatos ad hoc teneri, ut 12. q. 2. gloria. & 16. q. 1. c. ult. Alij dicunt, q quilibet tenetur redimere uitam alterius. Vtrum autem quilibet teneatur defendere alium, dixi 83. q. 3. non in inferenda.

SI quis epũs] CASVS. Quidam episcopi pretio interuenientibus, vel precibus consentiebant clericis suę diœcesis in fornicatione stare, vel incestu: & eos nõ puniebant. Quæsitũ fuit à Gregorio quã pœnam pati debeãt? Et rñdet q suspendi debent ab officio & bñficio.

d ¶Pretio.] De hac materia inuenies 16. q 7. decimas. & 1. q. 1. c. ult. & cap. nullus episcopus. infra 23. q. 4. c. si is qui & cap. si illic.

e ¶Suspendatur.] ideſt deponatur. 1. q. 3. si quis episcopus alias esset contra 11. q. 3. Teugualdum.

ADDITIO. Vel dic, q ponit pœnam solus consensus secundum L. cuius etiam fuerunt verba, quæ præcedũt. De hoc legitur & not. sup 32. d. eos in fi. ibi uideas.

NEmo.] CASVS. Dicitur hic, quod nemo magis in ecclesia nocet, quam prælatus delinquens. quia nullius

nullus audet eum redarguere propter ordinis reuerentiam: & alij ſumunt ab eo exemplum delinquendi: & ideo epiſcopus qui tales non corrigit, magis dicendus eſt canis impudicus, quàm epiſcopus.

a ¶Redarguere.] Sup. diſt 40 ſi Papa. 6. q. 1. oues quia vult magis placere ſilendo, quàm diſpli cere redarguendo.

Delicta maiorum alios corrũpunt.

b ¶Extenditur] Delicta enim maiorum trahuntur ab alijs in exemplum, vt 11. q. 3. præcipuè.

c ¶Nõ corrigit] Cũ eſt clamor de talib. ext. de ſi. licet Heli.

ERror.] CASVS. Dicitur hic, q̃ ſi poſſum reſiſtere errãtibus, & perturbare peruerſos, & negligo: mala eorum videor approbare p cõſenſum: & ſocius criminis ſum, cum manifeſto facinori non obuiem. Sequentia autem duo c. plana ſunt.

d ¶Cum poſſis.] Ex officio hoc enim intelligunt quidam de prælato. arg. 23. q. 4. ita plane. Sed H de quolibet. 24. q. 3. tã ſacerdotes.

e ¶Societatis.] Impropriè ſumitur hoc nomẽ ſocietatis: q̃a inhoneſtarũ rerum ſocietas nulla eſt. ff. pro ſocio. nec prętermittendum.

f QVid enim.] ¶Non pollui.] directæ. nam occaſione alterius bene polluitur, ſi ei conſenſerit.

g ¶Qui.] Infra 22 q. 5. ſi quis.

h ¶Conſenſum.] De triplici conſenſu dr̃ 2. q. 1. notum, in fi.

i COnſentire vr̃.] ¶Corrigi.] inf. 11. q. 3. qui cõſentit. inf. 23. q. 3. oſtẽdit. & 24. q. 3. qui aliorum.

K ¶Non occurrit.] Si. ff. de iure pat. adigere. ff. de noxa. ſi ſeruus. in fi. ff. de ijs qui no. infa. quid ergo. §. 1.

SICVT AVTEM. CASVS. Hucuſque oſtendit, q̃ aliquis peccatis alienis conſentire non debet. Nunc verò oſtendit, q̃ laudib. malorum aliquis gloriari non debet, nec gratulari.

NIhil.] CASVS. Quidam prælati gloriabantur laudibus malorum. Sed dicit Anacletus, q̃ ex hoc facto maxima pernicies oritur circa ſubiectos, quia prælatus, qui laudibus gloriatur, timet corrigere delinquentes: & ſicut nouerca odit priuignum, ita negligentia, correctionem & diſciplinam.

i ¶Lu-

peruerse agens nomẽ, vel ordinem ſanctitatis habet. Delinquentem namq. hunc nemo redarguere [a] pręſumit; & in exemplum culpa vehementer extenditur [b]; quãdo pro reuerentia ordinis, peccator honoratur. Epiſcopus [a] itaque, qui talium crimina non corrigit [c], magis dicendus eſt canis impudicus, quàm epiſcopus.

Bur. li. 1. c. 203. Iuo p. 5. c. 217. ex Gregorio.

a Epiſcopus.] *Hæc non ſunt ibi apud B. Gregorium. Similia citantur infra 2. q. 7. c. qui nec regiminis, ex Auguſtino (cui etiã reliqua huius capitis antea tribuebantur) & ex eodem à Burchardo, & Iuone citantur. Cæterùm ijdem collectores, Burchardus quidem lib. 1. c. 13. Iuo autem parte 5. c. 67. referunt aliqua ex Origene, quæ cum his aliquantulum conueniunt.*

Item Innocentius.

¶Qui non reſiſtit erroribus, conſentit. Cap. III.

ERror cui non reſiſtitur, approbatur; & veritas, cum minimè defenſatur, opprimitur. Negligere quippe, cum poſſis [d] deturbare peruerſos, nihil aliud eſt, quàm fouere. Nec caret ſcrupulo ſocietatis [e] occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiaſſe.

Deuſdedit p. 2. Eleuterius Papa ad Galliæ prouincias, & orientales in epiſt. ad Iulium, & Aegyptij in epiſt. ad Felicem II.

Item Pius, epiſt. 1. ad omnes Chriſti fideles.

¶Non prodeſt ſuo errore non pollui, qui alieno conſentit. Cap. IIII.

QVid enim prodeſt illi ſuo errore non pollui [f], qui [g] conſenſum [h] præſtat erranti?

Item Gregorius a.

¶Qui non occurrit, conſentit erranti. Cap. V.

COnſentire videtur erranti, qui ad reſecanda, quæ corrigi [i] debent, non occurrit [k].

Poly. lib. 4. tit. 31.

a ¶Gregorius.] *In epiſtolis impreſſis Beati Gregorij non habetur. Verum lib. 7. epiſt. 117. Syagrio epiſcopo Auguſtudunenſi poſt ea verba*, qui non reſtiterit, *in regeſto manuſcripto peruetuſto, & in Polycarpo, vbi ipſa epiſtola integra refertur, hæc ſequuntur.* Nam conſentire videtur erranti, qui corrigenda, vt reſecari debeant, non occurrit. Quia uero, &c.

Sicut autem aliorum vitia palpare non debet, ita nec malorum laudibus delectari.

Unde Anacletus Papa epiſt. 1. epiſcopis omnibus.

¶Miſerrimus eſt epiſcopus, qui malorum laudibus gloriatur. Cap. VI.

NIhil illo eſt paſtore miſerius, qui luporũ [l] laudibus gloriatur. Quibus ſi placere voluerit, atque ab his amari delegerit, erit hinc ouibus magna pernicies. Null⁹

Anſ. li. 6. c. 154. Iuo p. 5. c. 237. in fi.

i ¶Luporum.] ideſt laicorum 1: qui quandoque dicuntur oues, ut 2. q. 7. oues.

l Scilicet malorũ: lupi ſunt qui in eccleſia eſſe videntur cũ non ſint, & cum poſſunt nos infeſtãt. de conſec. d. 4. quo. verſ. nõ ob aliud. in fi ſecundum L.

a ¶Pla-

Digitized by Google

a ¶Placere.] Sic 21.q.1.cap.1. simile extra de cleri.conjug.cap.diuersis.simile,ff.de oper.liber.duorum.
b ¶Labiorum.] idest, prædicandi, vel etiam redarguendi.
c ¶Obligata.] Si.infra.8.q.2.c.vlti. & cap.dilectissimi.
d ¶Ne-

ergo pastorum,placere [a] lupis, & gregibus ouium pōt. Perdit enim labiorum [b] æ memoriam mēs terrenis obligata [c] carceribus. Sicut † artium in suo quoque opere inuenitur mater instantia;ita nouerca eruditionis est negligentia [d].

† *al. Sicut autem.*

æ ¶Labiorum.] *In epistola Anacleti legitur,* laboris : *apud Anselmum,& in vno ex vetustis codicibus Gratiani,* laborū, *vnde potuit irrepsisse mendum:quod tamen ob glossam non est sublatum.*

2 *Quamquam sacerdotem,tam à suis,quàm ab alienis criminibus,oportet esse immunem ; tamen si aliorsum seſe habuerit,non ideo verba sua prædicationis debent contemni. Sicut enim Hieronymus ait,vt lixiuiū per cinerem humidum fluens lauat,& non lauatur;ita bona doctrina per malum doctorem, animas credentiū lauat a sordibus peccatorum.*

Burc.l.1.c.204.ex dictis Hier. Iuo.p.5.c.318.

DISTINCTIO LXXXIV.

Olicitum [e] quoq; , & vigilantem oportet esse episcopū,circa defensionem pauperum, relevationem oppressorum, tuitionem monasteriorum. Quod si facere neglexerit, aspere corripiendus est.

Vnde Gregorius Anthemio subdiacono Campaniæ, lib.9.epist.29.

¶Corripiatur episcopus,qui circa officium suum negligens extiterit. Cap. I.

PEruenit ad nos, fratrem, & coepiscopum nostrum Paschasium ita desidem, negligentemque in cunctis existere ; vt in nullo , quia est episcopus , agnoscatur. adeo vt neque ecclesia ipsius, neque monasteria, siue filij ecclesiæ, vel oppressi pauperes † [f] eius erga se dilectionis studium sentiant ; nec aliquam supplicantibus sibi † in quibus iustum est, opem defensionis , accommodet;&(quod adhuc dici est grauius)consilia [g] sapiē-

† *al.vel pauperes.* † *his*] orig.

d ¶Negligentia.] Supra 38.d.ignorantia.
QVAMQVAM Hæc secunda pars huius d.in qua dicit,q licet mali sacerdotes sint culpandi:tamē non despiciendi.Io.de Fan.
ADDITIO. Et nota,hic malum prælatum lixiuio comparari:alibi lapideo canali,vt in prædic.cap.si fuerit.Alibi monetario.1.q.1 quod quidā, & vide q dixi.44 d. cap.1.& in summa,& dic,lauat,scilicet conditionaliter, secundum Hug.
CASVS. Dictum est supra,q prælatus debet esse immunis a suis peccatis, & alienis, sed quamuis sit peccator: non tamen eius doctrina debet contemni:quia sicut lixiuium per cinerem fluens lauat sordes , & nō lauatur: sic doctrina per malum sacerdotem ministrata lauat auditores a sorde delictorum.

[e] ¶Olicitum.] Hæc dist. diuiditur in quatuor partes : quarum prima reprehendit desides episcopos,& hoc per duo c.Secunda.ibi [Qui autem.] Tertia ibi. [Similiter] Quarta ibi, [Presbyterorum.] Io.de Fan.

CASVS. Supra ostensum est, q prælatus debet esse sine crimine. Nunc verò supponit 84. distin. in qua ostendit Gratia.quòd prælatus debet habere solicitudinem circa subiectos. Et habet hæc dist.4. articulos.In primo dicitur, quòd episcopus, debet esse solicitus circa tuitionem pauperum & monasteriorū In secūdo agit de mūditia sacerdotū. In tertio, q ēps debet eē monogamus. In quarto vnde dicatur presbyter.

e ¶Solicitū.] Tria.c. apostolicę regulę hic breuiter tāgit, q episcopus debet esse prudens 1.continens monogamus.

1 *Prudentia consistit in scientia literarum:sed non videtur esse astutus qui in his q debet agere per vigil nō est,& solicitus,& ita patet, q eē solicitū refertur ad esse prudentem fm Hug.*

[f] PEruenit ad nos.] CASVS. Paschasius ēps in duobus delinquebat scilicet, q nō curabat defendere monasteria, & pauperes, & oppressos;& præterea consilia sapiētum audire nolebat. Scribit ergo Greg.Anthemio subdiacono reprehēdēdo cū, q talia pmittebat, & mandat ei, vt eum corrigat coram alijs episcopis, vel coram quibusdā de nobilibus subiectis,q si se non corrigat, Romā est transmittendus : vbi saltē discat qualē cōuē iat esse sacerdotē, vel p̄latum ecclesiasticū.

f ¶Pauperes.] Quorū curā non p se, sed per archipresbyterū, vel archidiaconū gerere debet,vt inf.21.d episcopus gubernationem.

g ¶Consilia.] Vnde Augu dicit,q a puero nondum annículo paratus est doceri.vt 24.q.3. si hēs. aliàs stultus esse conuincitur,vt 22.dist.de Constantinopolitana Qui.n.bono cōsilio nō acquieſcit . amittere debet dignitatē exemplo Roboā , qui senioribus non acquieuit.7 q. 1.denique , vel ad instar vxoris Loth , quæ conuersa est in statuam salis,& dicit lex, q ex firmitate nituntur,q cōsilio geruntC de repu.l.1. cum etiam consilio clericorū debeat ēps disponere de rebus ecclesiæ. extra d ijs quæ fi. a prælā.sine cōle. cap. nouit.& iste nō excusat qū potuit scire,sed noluit.38. distin.qui ea nec iudici licēt deuiare a responsis prudentum. instit. de iure nat §.responsa.& dicit lex: quod tunc non prodest alicui ignorantia , qū potuit scire per se,vel per alium.ff.de bono. poss.

Doctrina ē ab elb accipienda.Consilio bono ē acquiescendum.

2 *Ad hoc. 37.d.§.vlt.c. non omnis.*

Ignorantia nō excusat illū qui scire potuit p se, vel per alium.

Digitized by Google

poſſ.in bonorum,ff.de iuris facti ign.regula.

a ¶Sapientum.] Prima q.1.eſtote.

b ¶Ab altero.] Supra,diſt.38.c.vlt.

c ¶Poſſit.] Nam omne artificium,&c.ff.de leg.3.ſeruis legatis,§.ornatricibus.

d ¶Diſtuliſti.]Hoc ideo, quia iſte erat legatus iſtius prouinciæ.

e ¶Sacerdotalis.]id eſt,epiſcopalis.

ADDITIO. Hoc ideo, vt magis verecundentur H. & hoc ſi publicè peccauit. 45.diſtinct.ſed illud alias ſecus, vt in gl. ſeq alleg.15.q.5.c.1 ſecũdum Io.de Fan.

f ¶Diſcere.]15.q.5.cap.1.

Vigilantib. iura ſcripta ſunt.

g ¶Dei timorẽ.] 28 d.quia ſunt.

NVnciatũ.] CASVS. Epiſcopi Cãpaniæ negligentes erant circa eccleſias, & monaſteria, & circa pauperes, & oppreſſos. Scribit ergo Grego. Antemio ſubdiacono, vt epiſcopos in vnum conuocet, & eos ſuper his reb. ita corrigat, & emendet, q̃ d ex zero apud Paſã, querela iterari ñ poſſit. quòd ſi negligentes fuerint, Romã tranſmittantur, vt ibi per diſtrictionẽ ſentiãt quàm graue ſit a prauis non corrigi.

h ¶Vigilãtes.]Nam vigilantibus iura ciuile ſcriptum eſt,ff.de ijs quæ in frau.cred. pupillus in fine.

i ¶Aliqua excuſatione.]Argu.in hoc caſu nõ licere appellare 1.Arg.].27.q.1 ſi cuſtos.& c.ſi homo arg.extra de appell. cũ ſit Romana. & c. reprehẽſibilis.dic in ſufficienti,ne ſit contra extra de offic.de leg.c.ex parte.

K ¶In ſe valeat.] Vt ſi ſtultus fuit in culpa,ſapiens ſit in pœna, vt 38.d qui cap. & 27.q.1.ſic cuſtos & c.ſi homo.

QVOD AVTEM. Hæc.d ſecũda pars huius diſtin. in qua probat duab. auctoritatibus,q̃ diaconi,presbyteri, & ſubdiaconi debent eſſe caſti.Io.de Fant.

CASVS Supra in 32. diſt. oſtenſum eſt de munditia ſacerdotũ,& diaconorum.Nunc vero dicit idẽ eſſe intelligendum de ſubdiaconis, & eſt iſte ſecundus articulus

CVm in p̃terito.] Hæc duo cap.intelligit H. & B. de matrimonio non contrahendo in tribus ſacris ordinibus,& in eccleſia oriẽtali.Eſt ergo caſus. In primo concilio Carthaginen. conſtitutũ fuit, vt epi,presbyteri,diaconi,& ſubdiaconi abſtinerent a matrimonio cõtrahendo ſicut a tempore Apoſtolorum fuit obſeruatum.Poſtea ſecundo fuit congregatum concilium ab ipſis epiſcopis: & fortè alij plures etiam prædictam conſtitutionem confirmauerunt,& approbauerunt.

tum [a], & recta ſuadentium nulla patiatur ratione ſuſcipere, vt quod per ſe nequit attendere, ab altero [b] ſaltem poſſit [c] addiſcere. *& infra.* ¶Quod ſi ita eſt,non ſine culpa tua eſſe cognoſcas, qui eum obligare, atque coercere, vt dignum eſt, diſtuliſti [d]. Quia ergo hoc totum non ſolum ipſum reprobat, ſed etiam ad ſacerdotalis [e] officij pertinere probatur opprobrium;volumus,vt eum coram alijs ſacerdotibus,& † quibuſdam de filijs ſuis nobilibus conteſtari pro hac re debeas,& hortari.Si verò (quod nõ credimus) poſt hanc adhortationem noſtram ſolito adhuc more negligens eſſe tentauerit;ad nos eſt modis omnibus tranſmittendus,vt hic poſitus diſcere [f] poſſit,quid, vel qualiter ſecundum Dei timorem [g] agere conueniat

Paulo.plenius apud B.Greg.

† *vel*] orig.

Ibidem paulo infe-rius.

Idem ad eundem lib.epiſt.33.

¶De eodem. Cap. II.

NVnciatum eſt nobis Campanię epiſcopos ita negligentes exiſtere,vt immemores honoris ſui,neq; erga eccleſias,neque erga filios ſuos paternæ vigilantiæ curam exhibeant, vel monaſteriorum ſolicitudinem gerãt, ſeu in oppreſſorum,& pauperũ ſe tuitionem impendant, Ideo hac tibi auctoritate præcipimus;vt eis a † te conuocatis,ex noſtro illos mandato diſtricte commoneas; quatenus deſides vlterius eſſe nõ debeant: ſed ſacerdotalem ſe habere zelum, & ſolicitudinem opere doceant; atque ita in his,quæ eos iuſte ſecundum Deum agere conuenit, vigilantes [h] exiſtant, vt nullum nos de eis denuo murmur exaſperet. Si quem vero eorum poſt hæc negligentem eſſe cognoueris;ad nos eum ſine aliqua excuſatione [i] tranſmitte: vt quàm ſit graue,nolle ab his,quæ reprehenſibilia, &c.maldè vituperanda ſunt, corrigi; regulari in ſe valeat [k] diſtrictione ſentire.

† *al. ad.*

2 *Quod autem de munditia caſtitatis ſacerdotibus imperatur,hoc etiam de quibuslibet altari ſeruientibus intelligendum eſt.*

Vnde in Carthaginienſi concilio 2.c.2. Aurelius epiſcopus dixiſſe legitur.

In Carthag. codicis canon.c.3.& 4.

¶Qui ſacramentis diuinis inſeruiunt, continentiam in omnibus ſeruent. Cap. III.

CVm in prẽterito [1] concilio de continentię,& caſtitatis moderamine tractaret,& gradus iſti tres cõſcriptione † quadam caſtitati per cõſecrationes annexi ſint Epiſcopos,inquam,presbyteros, & diaconos ita placuit, vt decet ſacroſanctos antiſtites, & Dei ſacerdotes,

† *al. conſtrictione caſtitatis per.*

1 ¶Cum in præterito.] Scilicet in primo Concilio Car-

1 Hoc ideo ga videtur appellatio interponi ad malitiã con tocundã.ar. C. de offic. prę.prat.ot. 1.extra de appe. ſuggeſtum.&c.ad noſtra. Sed tu dic excuſatione non ſufficienti. alias ſecus, extra de offic.de leg.ex parte Fan.Io. ue Fant.

1 Quod est 32. dist. placuit. cui interfuit Aug. ut 16. distin. c. sexta. uers. septima. secundum Io. de Fant.

Carthag. 1 Hoc cap. & sequens intelligit H. de matrimonio contrahendo, quod scilicet non licet presbyteris, vel diaconis.

a Qui sacramentis diuinis Inseruiunt.] idest, subdiaconi, & quod dicit inf. ea. ab uxoribus abstinendum, dicas de

dist. 31. c. aliter.

necnon & leuitas, vel qui sacramẽtis diuinis inseruiũt [a], continentes esse in omnibus; quo possint simpliciter, qđ à Deo postulant, impetrare: vt qđ Apostoli docuerunt α, & ipsa seruauit antiquitas [b] nos quoq; custodiamus. β Ab vniuersis episcopis dictum est. Omnibus placet, vt episcopi, presbyteri, & diaconi, vel † qui sacramenta cõtrectãt, pudicitiæ custodes, etiam ab vxoribus abstineant. Ab omnibus dictum est; Placet, vt in omnibus, & ab omnibus pudicitia custodiatur, qui altario deseruiunt.

† al. &

α ¶ Docuerunt.] *In vulgatis codicibus sequebatur*, exemplo, *quod est sublatum: quia neq; in ipso secũdo Carthaginiensi, aut impresso, aut manuscripto, neque in vnico codice canonum, cum quo Græcus canon conuenit, neque in uetustis Gratiani exemplaribus habetur: & ex glossa uidetur translatum in textum.*

β ¶ Custodiamus.] *In codice canonum cap. 5. unici Carthaginiensis sequuntur hæc*, Faustinus episcopus ecclesiæ Potentinæ prouinciæ Piceni, Legatus ecclesiæ Romanæ dixit, Placet vt episcopi, &c. *quæ in recentioribus Coloniensibus conciliorum editionibus adscripta sunt alijs characteribus. Verùm in prisca Coloniensi, duabus Parisiensibus, & codicibus Vaticanis legitur, quemadmodum apud Gratianum.*

Item ex concilio Carthaginiensi 5. c. 3.

De eodem. Cap. IIII.

In cod. can. cap. 25. In Africa c. 37. dist. 32. cap placuit.

† al. propria.

CVm de quorundam [c] clericorum, quamuis erga vxores [d] proprias, incontinentia referretur; placuit episcopos, & presbyteros, & diaconos [e] secundum priora † statuta etiam ab uxoribus continere; quòd nisi fecerint, ab ecclesiastico remoueantur [f] officio: cæteros autem clericos ad hoc non cogi; sed secundum vniuscuiusque ecclesiæ consuetudinem [g] obseruari debere γ.

γ ¶ Debere.] *In codicibus impressis hæc sequebantur*, contra Martinus Papa [si lector viduam duxerit,] vt supra legitur. Sed illud, vbi necessitas; hoc, vbi nulla necessitas vrget. *Quæ sunt expuncta; quia in uetustis codicibus, aut non habentur, aut sunt adscripta in margine.*

3 *Similiter, quòd Monogamus episcopus esse iubetur, etiam ad relictos ordines ecclesiasticos deriuari oportet.*

Vnde Syricius Papa Himerio Tarraconen. episcopo, epist. 1. cap. 11.

¶ Laica sit tantùm communione contentus clericus viduam, aut secundam ducens vxorem. Cap. V.

Ans. lib. 8. c. 5. Iuo p. 6. cap. 51.

QVisquis

cas de ducendis: & secundum hoc suppletur hic, qđ dicitur in c. seq in quo non fit mentio de subdiaconis, p illud quod habemus 32. distin. placuit. in quo sunt ferè eadẽ uerba, & est similiter Carthag. concil. & hic dicit H. ꝙ Apostoli non instituerunt nõ utẽdo iã contracto: quia si Apostoli hoc instituissent, orientales hoc admisissent 2: Alij uero intelligũt ea de cõtracto. & qđ dicit infra, etiam ab vxoribus, dicũt aut legitimè sibi copulatis aut de facto. Nã dicunt, ꝙ ista * cap. facta fuerunt ante tp̃s Gregorij, qui introduxit continentiam ministris. 31. d. ante triennium, idest subdiaconis: presbyteris verò & diaconis Syricius introduxit. immo dicunt, ꝙ olim sacerdotes potuerunt cõtrahere aũ Syriciu, vnde & Moyses cõtraxit. Exponũt ergo Apostoli docuerunt exẽplo & ope, & admonitione. secundum Hug non institutione, vel constitutione secundum alios.

* Vide notata supra dist. 31. in uerb. Grat. in princ.

b ¶ Antiquitas] A tempore Syricij hic vocat antiquitatem. 82. dist. plurimos.

CVm de quorundam.] CASVS. In concilio Carthag. 6. relatũ fuit, ꝙ quidam clerici cõtinentiam non seruabant, & ideo statutũ fuit, vt epi, presbyteri, diaconi, & subdiaconi abstineãt ab vxoribus ducendis; & si duxerint, deponantur. Cęteri aũt clerici ad hoc cogi nõ debẽt, sed vniuscuiusque ecclesiæ cõsuetudo debet seruari, sed ergo Barth. Brixien. satis credo, ꝙ hæc duo ca. intelligi possũt in ecclesia occidentali, & de matrimonio iã contracto, quo vti non debent clerici in sacris ordinibus constituti. Et ita formabis casũ, vt supradicti nõ vtãtur matrimonio iam contracto promissa iam continentia cum uxoribus, & bene ẽt dixit quosdam sic intelligere.

c ¶ De quorũdam.] ordo. cum referretur de incõtinentia quorundam clericorum, placuit.

d ¶ Vxores.] Cum quibus professi erãt continentiã seruare.

e ¶ Et diaconos] Et subdiaconos. 32. dis. placuit. ubi sunt eadem uerba.

f ¶ Remoueantur.] sup. d. 81. ministri.

g ¶ Consuetudinẽ.] 32. dist. cap. placuit. & cap. quoniam in quibusdam.

SIMILITER. Hæc est tertia pars huius dist. in qua probatur, quod nullus bigamus potest esse clericus. Io. de Fant.

CASVS. Supra 25. d. dictũ est, quòd eps debet esse monogamus. Nunc autem dicit Gratia. idem esse seruandum in alijs clericis, & iste est tertius articulus.

QVisquis.] CASVS. Tarraconensis episcopus quæsiuit

2 Vt contra 31. d. aliter.

fiuit à Syricio Papa quid debeat fieri de clericis, qui ducunt uiduas, vel secundam uxorem. Et respondet, ꝙ debent deponi, & inter laicos redigi.

a ¶Clericus.] In minoribus ordinibus constitutus, quia de alijs non posset intelligi 1.

b ¶Viduam] sup. d. 34. lector. contra. 10.

c ¶Duxerit.] Et ita non incidit in canonem, qui eum verberauit. & hoc uerum erat tẽpore Syricij, qui præcessit Innocẽtium, qui edidit illud. 17. q. 4. si quis suadente. Sed quid hodie? H dicit, ꝙ incidit, quia iste coronam tenetur portare. extra de vit. & hon. cle. clericus. Tu dic, ꝙ vbi contraxerit cũ corrupta, uel vidua, statim priuatur omni priuilegio, prout hoc. c. dicit, & c altercationis. constit. Greg. X. de big. lib. 6. Si uero cũ virgine, tunc est in eius optione, an uelit retinere priuilegiũ, an non Si vult retinere, portabit coronã, & viuet clericaliter: si non, exuitur omni dignitate & honore clericali, licet quidã cõtradicant. Io. hoc hodie corrigitur per decre. extra de cler. coniug. Ioã B. Item patet hic, quod priuilegiũ perditur per actum contrarium, ut extra de constit. cum accessissent, & cap. cum M.

d ¶Quam.] Scilicet communionem.

e ¶Possidere.] Argu. incorporalia possidere, de hoc dixi 2. q. 2. nullus 2. & sciẽtia possidetur 2. vt 16. q 1. reuertimini. imò lex dicit plane, quod ius possidetur ff communia præd. l. 2. extra de can. posse. cum ecclesia. & ita facit ad hoc, quod restitutio communis possit peti, ut aliarum rerum

PRESBYTERORVM. Hæc est 4. pars dist. in qua dicitur, quod senes presbyteri non uocantur nisi propter sapientiam tantum, non autem propter ætatem. Ioan. de Fan.

CASVS. Hic est quartus articulus, ubi ostendit, ꝙ licèt presbyter dicatur propter senectutem, magis tamen cõgruè dicatur propter sapientiam.

f ¶Maturitatem.] idest, sapientia, scientia, & moribus. 1. q. 1. uilissimus.

PORRO.] CASVS. Anacletus probat in hoc c. ꝙ duplici de causa dicitur presbyter, scilicet propter ætatẽ, & hoc ostendit exemplo Moysis; qui cum no posset sustinere laborem ad populũ gubernandũ, elegit ex præcepto Domini 70. presbyteros, idest seniores Israel, qui cũ eo populũ gubernarẽt. Similiter ostendit, ꝙ presbyter vel senior dr̃ pp sapientiã. & hoc probatur exemplo Abrahæ, vsq; ad tempus eius, licèt homines viuissent nongentis annis & amplius, nullus tamen dictus est presbyter, idest, senior, nisi Abraham, qui paucioribus annis legitur uixisse.

g ¶Sapientiam.] inf. 35. q. 6. c. 2. sic 20. d. de quibus. ff. de iure immu. semper, ff. de fide instru. l. 2. & l. ult. arg. con-

1 Nam si primo tales cõtraxissent bigamiã, ordinari nõ possent 32. d. si quis viduarum. 50. d. non confidat. Arch.

Clericus cõtrahens cum corrupta pdit oẽ priuilegiũ clericale.

clericus [a], aut viduam [b], aut certè secundam coniugem duxerit [c], omni ecclesiasticæ dignitatis priuilegio mox nudetur; laica sibi tantum cõmunione concessa. Quam [d] ita demum poterit possidere [e], si nihil postea, propter quod hanc perdat, admittat.

4 *Presbyterorum verò nomen, quamquam à senectute sit sumptum, magis tamen maturitatem* [f] *indicat sapientia, quàm canicies corporis.*

Vnde Anacletus ad episcopos Italiæ, epist. 2.

¶Presbyteri seniores dicuntur non tam ætate, quàm sapientia. Cap. VI.

PORRÒ Moysi præcipitur, vt eligat presbyteros [† idest seniores.] Vnde & in prouerbijs dicitur [Gloria senũ canicies,] hæc † verò canicies sapientiam [g] designat, de qua scriptum est [Canicies hominum prudentia est.] Cumque nongentos & amplius annos ab Adam vsq; ad Abraham vixisse homines legerimus; nullus alius [h] prius appellatus est presbyter, idest senior, nisi Abraham, qui multo paucioribus vixisse annis conuincitur. Non ergo propter decrepitam senectutem: sed propter sapientiam presbyteri nominantur.

Anſel. lib. 7. c. 96. Burch. li. 2. c. 5. Iuo p. 6. c 25. *Prouerb. 20.* † *al. hic.*

Num. 11. Exod. 29. † Absunt ista ab or. *Sap. 4. Apud. 70.*

DISTINCTIO LXXXV.

HOspitalitas verò vsque adeò episcopis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari.

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo, lib. 12. epist. 6.

¶Hospitalitatem nescіens non fiat episcopus. Cap. I. Io. Dia. ff. 3. c. 11.

ARchidiaco-

Incorporalia dñt qñq; possidere.

2 Et iõ ius eligendi p̃scribitur, ꝙ dic, ut plene nc. Goff ext. de elect. humana. & hic adde qđ no. 1. q. 1. nullus episcopus.

3 Vbi patet ꝙ qs repellitur pp defectũ ætatis. Archid.

h ¶Alius.] Ante Abraham Melchisedech enim fuit sacerdos contemporaneus Abrahæ.

ADDITIO. Quidam opponunt textui de isto Melchisedech sed dic secundum Lau ꝙ non legimus eum appellatum presbyterum, licet sacerdotem. De hoc etiam no. 63. dist. porrò Archid.

HOspitalitatis.] Hic ponitur 85. dist. in qua de hospitalitate tractatur, quam si quis nõ habuerit, ordinari prohibetur.

ARchidiaconum.] CASVS. Vacante ecclesia Anconitana, tres fuerũt ibi electi, non temeritate concertantiũ, sed bono zelo. Primo, archidiaconus eiusdẽ ecclesiæ, qui dicebatur Florentinus. Secõ, fuit electus Rusticus diaconus eiusdẽ ecclesiæ. Tertio, Florentius diaconus ecclesiæ Rauẽnatis: sed archidiacono Florentino tria obijciebãtur. s. ꝙ erat senex, & nullo mõ ad regimen assurgere posset; & ꝙ sic erat tẽnax, ꝙ in domo sua nunquã amicus ad charitatẽ intrasset, & qa iuraverat se nunq̃ fore eps̃m. Rustico vero, li-

eo, licèt homo vigilis esset, obijciebant, quòd Psalmodiam ignoraret. Florentius verò Rauennatis ecclesiæ diaconus nesciebatur qualis esset, licèt solicitus diceretur. Scribit ergo Gregor. Ioanni episcopo, vna cum episcopo Armenio Anconitanæ ecclesiæ visitatore, vt in-

†*al. Florentinum, al. Florentinum archidiaconum.*

num † Florentinũ [a] ecclesiæ Anconitanæ, qui ad episcopatum fuerat electus, scripturæ quidem sacræ scientiam habere; sed ita ætatis senio [b] iam confectum accepimus, vt ad regiminis officium non possit assurgere: adijcientes etiam ita illum tenacem [c] existere, vt in domo eius amicus ad charitatem nunquam introeat. Rusticus autem diaconus eiusdem ecclesiæ, qui similiter electus fuerat, vigilans quidem homo dicitur; sed, quantum asseritur, psalmos ignorat. Florentium verò diaconum ecclesiæ Rauennatis, qui ab omnibus [d] electus dicitur, solicitum esse nouimus; sed qualis sit interius, omnino non scimus. Ideoque fraternitas tua vna cum fratre, & coepiscopo nostro Armenio suprascriptæ ecclesiæ Anconitanæ

†*al. de vita, & moribus.*

visitatore illuc festinet accedere, & diligenter de moribus † singulorum [e] requirere, si de nullo sibi sunt crimine conscij, quod eos ad hoc officium vetet accedere. Pariter etiam requirendum est, si hoc, quod de præfato archidiacono dictum est, quia nunquam amicus domum eius ingressus est, si ita se veritas habeat, & vtrum ex necessitate, an ex tenacia † talis sit; aut si ita senex est, vt ad regendum non possit assurgere; vel si tactis sacrosanctis [f] Euangelijs (sicut nobis nunciatum est) iusiurandum præbuerit, nunquam se ad episcopatum accedere. Sed & de Rustico diacono, quantos [g] psalmos minus teneat, perscrutandum est. Florentio autem diacono Rauennati, si nullum, sicut diximus, crimen est, quod obsistat, apud episcopum [h] eius agi necesse est, vt ei dẽat cessionem concedere: non tamen ex nostro mandato, vel dicto; ne contra suam voluntatem [i] eum cedere † videat.

†*al. concedere*] in recentioribus editionibus

hoc inquiri, si propter hoc non repelleretur? H. distinguit si iurãs hoc intellexit, & nollet recipere episcopatum quæcunque necessitas instaret, iuramentum tale nullum fuit: nec tenetur illud seruare, vt 7. q. 1. scias. 8. q. 1. in scripturis 2. Sed si alio modo intellexit, venialiter peccauit, quia temere iurauit, vt 22. q. 4. §. si licitum. Sẽ per autem intelligitur iuramentum esse temerarium, cum nõ subeat necessitas, 3, vt extra de iureiur. & si Christus. Si autem ignoratur, an generaliter intellexerit, vel nõ: tunc p̃ sumo, q̃ tantum de licitis iurauerit, licet generaliter iurauerit, vt extra de iureiu. ad nostram. Sed nunq̃d tale iuramentũ excludit. electũ? Non vr̃, vt extra de renũ. cũ inter. in fine, extra de iureiurã. sicut nostris. Nec temerarium iuramẽtũ repellit a beneficio, vt extra de testi. spo. solicite. nec a testimonio, vt extra d̃ testim. intimauit. extra de testib. cog. peruenit. cũ pœnitentia vnius anni imponat̃ pro temerario iuramento, vt 22. quæst. 4. qui sacramento. E cõtra videtur, quòd nõ possit eligi, vt hic patet: sicut nec eligere põt, qui illud iurauit, vt extra quod me. cau. ad aures. Itẽ, quia etsi esset illicitum, tamen propria auctoritate non potest venire contra illud, vt 22. q. 4. innocens. extra de electio. venerabilem. Item quia lex dicit, q̃ gratia ei facienda est, qui hoc iurauit s. se ordini non interfuturum, vt ff. ad municip. Imperatores non ergo est ius commune. Sol. credo quod possit eligi dummodo pœnituerit de tali delicto: quia temerariũ iuramẽtum non irrogat perpetuam infamiam iudicio meo, sed tantum solemne. Ioan. Ego credo Ioannem benedicere. B.

1 Adde ad hoc qd̃ le. & not. extra de præb. cũ iam dudũ 16. q. 7 & hoc. in fi. ver. & arbitror.

2 Ad idem 16. q. 1. §. nos autem secundum Laur.

3 Vel dr̃ temerarium i. de re illecita factũ, vt no. 22. q. 4. diffinitio. Arch.

Senectus impedit promouendum.

Auaritia promouendum impedit.

Canonicus de gremio p̃fertur, & extraneo.

Maiores minoribus in electione præferuntur.

Iurãs ad epi scopatũ non accedere, an sit ab episcopatu repellẽdus.

Subditũ laxare non cogitur quis.

4 Scilicet multum, sic no. Io. & B. extra de verbo signi. olim. in gl. vl. in fi. Arch.

a ¶ Archidiaconum Florentinum.] Alias Florentium archidiaconum proprium nomen, vel quia inde fuit.

b ¶ Senio.] Ecce q̃ senectus impedit promouendum, sed non dejcit promotum, vt 7. q. 1 petisti. extra de renũcia literas.

c ¶ Ita tenacem.] Nota, q̃ auaritia impedit promouendum, vt 41. d. §. 1. 1. nam domus clerici erit omnib. communis 16. q. 1. quoniam.

d ¶ Qui ab omnibus.] Ideſt a minori parte capituli. Vel dic, quod hic plures simul fuerunt electi, vt si quis reprobaretur, alter assumeretur, vt 16. d. studij, & 59. d apostolica.

e ¶ Singulorum.] Item hic patet, q̃ primo examinantur electi de propria ecclesia, quam de extranea: & satis patet hic, q̃ licet extraneus electus sit a maiori parte, q̃ tamen præfertur ille qui est de gremio ecclesiæ, vt dixi 61. d. c. nullus inuitis, & c. quid proderit. Item hic prius examinatur archidiaconus tanquam maior, quam diaconus: quia maiores, & semotes semper præferuntur in electione minoribus, vt 74. d. episcoporum, & 75. distinct. cap. vlt.

f ¶ Sacrosanctis.] videtur ergo, q̃ propter tale iuramentum aliquis repellitur ab epãtu. quare. n. iuberetur de-

g ¶ Quantos.] De iure debet totum psalterium scire. 38 d. omnes, & 23. d. qui episcopus. extra de elect. cum nobis olim.

h ¶ Apud episcopum.] Not. q̃ aliqs ante potest eligi, quam postulari a suo episcopo 76. d dilectionis, & 63. d. literas, extra de renun. post translationem.

i ¶ Voluntatem.] Arg. cõm non debere cogi, vt cõcedat clericum suum sine voluntate sua. arg. d. 63. literas. 76. d. dilectionis, nam nemo cogitur aliquem a sua potestate liberare, C. de emanci. nec auus, nec cogitur quis inuitus mutare familiam, C. de adop. l. pen. §. 1. similiter, nec abbas compellendus est monachum suum concedere 1 q. 1. quam pio. & 58. d. c. 1. & 2. ita nec episcopus in Auth. de sanctis episcop. §. nullum autem episcopum. Item argum. quod mandatum Papæ sic est interpretandum, vt nulli faciat præiudicium 4 vt 9. q. 3. nunc vero, extra de offic deleg. super eo. 99. distinct. ecce. C. de emancip. nec auus.

Docto-

DOctorem.] Hęc di. diuiditur in 4. partes; in quarum prima probat tribus auctoritatibus, q̃ eps & q̃libet prælatus debet subditos corrigere benigne: in aut̃, eorũ peccata imputantur illis Secũda ibi. [Si aut.] Tertia ibi, [In doctrina.] Quarta ibi. [Liberale.] Quinta ibi, [In ipsa. Sexta ibi, [Similiter.] Septima ibi, [Vel percussor.] Octaua ibi, [Prohibetur.] [Io. de Fan.

CASVS. Repetit hic Gratianus illud cap. apostolicæ regulæ oportet episcopum esse Doctorem, vt inferiorum culpæ in eũ non refundantur: quod fieret si nesciret docere, vel negligeret] Et habet hęc 86. d 7. articulos, qui in suis locis distinguentur.

a Doctorem autẽ.] In hac di. 86. repetit illud capitulum apostolicæ regulæ: oportet episcopũ esse doctorem. Hæc autem doctrina debet cõsistere in disciplina correctionis, & i sermone predicationis In disciplina, vt corrigat ex charitate, & cũ lenitate: nõ ex odio: nec modũ excedat in correctione. sed si excesserit, veniã cogit̃ a subditis postulare 1. In sermone prędicationis. scilicet, vt prædicet sciẽtiã sacræ scripturæ, non humanę. infra eod. cum multa. Replicat etiã in hac distinctione capitulum, oportet episcopum esse hospitalẽ: sed verbis aliis, scilicet, oportet episcopum esse liberalem. Lau.

Doctrina epi in quo consistat.

1 vt inf. ea. c. quando.

DISTINCTIO LXXXVI.

DOctorem autem [a] episcopum oportet esse, ne inferiorum culpæ in eum refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi nescit, vel negligit.

Vnde Leo episcopus scribit Aquileiensi episcopo, epist. 3. & 84. seu 86.

¶Negligentiæ rectorum imputantur culpæ inferiorum Cap. I.

INferiorum culpæ [b] ordinum, ad nullos magis referendæ sunt, quàm ad desides, negligẽtes q; [c] rectores: qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum austeriorem [a] dissimulant adhibere medicinam. Anſ. l. 6. c. 155.

a ¶Austeriorem:] Sic legitur in epistola 84. Verum in epistola tertia eiusdem Leonis legitur, necessariam. Reliqua vtrobique eadem sunt.

Item Leo episcopus Rustico Narbonensi episcopo, epist. 90. seu 92. in princ.

¶Homines sunt diligendi, peccata odio habenda. Cap. II.

ODio habeãtur peccata, non homines [d]: corripiantur tumidi, tolerentur infirmi: & quod in peccatis seuerius castigari necesse est, non sæuientis [e] plectatur animo, sed medentis [f].

Item Ioannes VIII.

¶Qui negligit emendare quod valet, facientis culpam habet. Cap. III.

FAcientis [g] culpam proculdubio habet, qui, quod potest corrigere, negligit emendare [h]. Scriptum quippe est: [Non solum, qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus: participes iudicãtur. ¶Et libat Domino prospera, qui ab afflictis pellit aduersa. Et negligere, cũ possis deturbare peruersos; nihil aliud est, quàm fouere, Greg. l. 7. reg. epist. 114. indict. 2. Pelagius. 2. ep. 3. Eleuterius su. d. 83. c. error. 2. q. 7. negligere & 23. q. 3. ca. qui potest. Iuo p. 6. c. 115.

d ¶Non homines.] 23. q. 4. duo ista. inf. de pẽn. d. 1. quamobrem supra d. 45. sunt namque.

e ¶Non sæuientis.] Quia hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur, &c. infra. de pẽn. d. 1. importuna, &c. quia diuinitatis 24. q. 3. cum sancti. Vitam hominum corrigi bonum est.

f ¶Sed medentis.] Vt 23. q. 5. prodest, est etiam opinio similis in auth. de manda. prin. §. non permittas. 2. coll. 3. Laur.

a Aliàs incipit, q̃ si delinquentes,

FAcientis.] Aliàs incipit, culpam proculdubio faciẽtis.

CASVS. Quidam prælati in propriis personis non delinquebant, sed delinquentes corrigere negligebant: sed dicit Ioan. Papa. Non sufficit prælatos non peccare in propria persona, si delinquentes non corrigant: ideo hortatur eos, vt sint vigiles circa delinquentes corrigendos: ne prælatis culpæ delinquentium imputentur.

g ¶Facientis] Hic Io. ligat arenas sine cæmento, & idẽ decies dicit. B.

Arenæ non sunt cęmento ligandæ.

h ¶Aemendare.] Culpam habet facientis qui negligit. hoc exaudi post admonitionem, arg 28. q 1. si custos nã alias esset eadem pœna negligentiæ, & cooperationis, quod falsum est. 1. q. 1. quidquid.

a ¶Et

ADDITIO. vt inf. ea. fratrem cum ca. seq. vsque ad §. fimiliter, vbi repetit cap. non parcus, sed alio modo. in ca. fi. repetit cap. non cupidus. Archid.

INferiorum culpæ.] CASVS. Aquileien. patriarcha nõ corrigebat vitia subditorum: vnde Leo ipsum reprehendit: & ostendit, q̃ inferiorum culpæ prælatis negligentibus imputantur: & dum vitia corrigere negligunt, faciunt in populo pestilentiam.

b ¶Inferiorum culpæ.] Nota quòd per culpam subditorum probatur negligentia prælati, vt 18. d. propter, & ca. peruenit.

c ¶Negligentesque.] Propter negligentiam ergo bene punitur aliquis. de consecr. d. 1. nemo. 2. ff. ad leg. Aquil. si seruus, §. si fornicarius. 81. d. dictum Io.

ODio.] CASVS. Dicitur hic, quòd peccatores tumidi sunt corrigendi, & infirmi, qui ex fragilitate peccant, tolerandi, & cum correctio fit, ex charitate fiat. nõ ex odio,

Innocentiæ gradus sũt tres,

a ¶Et primus.] Nam tres sunt innocentiæ gradus. 23. q.4.ita plane primus est, malum non facere; secundus est facientibus non consentire: tertius peccantes si potest corrigere.45.dist.c.tria.& c. duæ.

b ¶Alieno.] inf.6.q.1.qui crimen.in fi.37.dist.legant vnde

Nec caret scrupulo consensionis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.Et probat odisse se uitia,qui condemnat errantes. Nec relinquit sibi locum deuiandi, qui non pepercerit excedenti. Et primus [a] innocentiæ gradus est odisse nefanda. Et latum pandit delinquentibus aditum, qui iungit cum prauitate consensum. Et nihil prodest alicui non puniri proprio,qui puniẽdus est alieno [b] peccato.

*¶Caput hoc ex varijs sentẽtijs hinc inde collectis confectum est: quarum prima vsque ad ver.*emendare *sumpta est ex epistola B.Gregorij 114.lib.7.indic.2.Theoderico,& Theoberto Regibus Francorum.*

2 *Si autem in corripiendo quis modum excesserit, non à subditis, sed à Domino veniam petat.*
Vnde Augustinus de vita clericorum.

¶Veniam à subditis non petat, qui in corripiendo modum excesserit. Cap. IIII.

Iuo p.6 c.384. † *in ipsis*]orig.

QVando necessitas disciplinæ, minoribus coercendis dicere vos verba dura [c] compellit; si etiam ipsi † modum vos excessisse sentitis: non a vobis exigitur, vt ab eis veniam postuletis;ne apud eos [d], quos oportet esse subiectos,dum nimia seruatur humilitas, regendi frãgatur auctoritas [e]. Sed tamen petenda est venia ab omnium Domino,qui nouit etiam eos,quos plus iusto forte corripitis,quando beneuolentia diligatis [f].

c ¶Dura.] Nimiũ & tunc peccat prælatus venialiter.23 q.4. q peccat.in fi.sic &c q pauperem exasperat importune petentem 25.di.§.criminis in fra.2.quæst. 7.nos si contra. Sed illud ex humilitatis leuitate: hoc ex auctoritate p̃ laturæ: vel subaudi, illud est causale, & volũtarium. hoc autẽ regulare,& necessarium. Vbi autem p̃latus ex odio modũ excessit, debet veniã postulare: quia tenetur iniuriarum. ff. ad legem Aquil. quemadmodum. §; magistratus. Iõ autem magis parcitur prælatis. supra in hoc casu, quàm in aliis: quia vix potest quis in cura rei familiaris peccatum euitare. 25.d qualis. Vel hoc exaudi vbi modum ignoranter excessit:quo casu nõ tenetur.ff.vi bo. rap. l.2.§. si publicanus. officiatis enim facilius parcitur quàm aliis, vt ibi patet, vt extra de senten. excom si vero.

Prælatus modum excedens in correctione, audẽat à subditis venia petere.

d ¶Ne apud eos] 2. q.7.nos si incompetenter.contra.

e ¶Frãgatur auctoritas.] Augere enim ex ingenio debet dignitatem: quia sæpe nimia familiaritas contemptũ generat. ff.de officio p̃si. obseruandum.ff.de officio proconsulis ne quidquam.§.circa,quod verum est inter fatuos, ita exponebat Azo, vt ab eo audiui.Io.illa ergo auctoritas. Vade prius reconciliari fratri tuo anteq̃ offeras ad altare, de prælatis non intelligitur, nisi quando ex odio procedunt.

Familiaritas nimia parit contẽptum.

f ¶Diligatis.] Idest, diligere debeatis.

IN DOCTRINA. Hæc 3. pars dist. & tertius articulus,vbi continetur, quòd prælati debẽt proferre auctoritates diuinæ scripturæ in sua doctrina, & non grammaticam exponere: quia in ore pontificis non bene sonant laudes Iouis.

3 *In doctrina verò sacræ scripturæ, auctoritatem debet episcopus præferre, non sæcularium literarum peritiam ostentare. Non enim episcopalis officij est grammaticã exponere,ne laudes [g] Iouis personent ore pontificis.*
Vnde Gregorius scribit Desiderio episcopo, lib. 9.epistola 47.

g ¶Ne laudes.] Iupiter ex alto periuria ridet amantum.

¶ De vita.] Inter opuscula B.Augustini anno Domini 1481. Parmæ impressa, sunt tres sermones de cõmuni vita clericorum; ex quibus in vulgatis tomis operum B. Augustini, tomo decimo referuntur duo sub nu.52.& 53. ad fratres in heremo. Tertius autem cum epistola 109.omnino conuenit:sed quæ in epistola diriguntur ad monachas, in sermone diriguntur ad viros. Ex istis tribus sermonibus de communi vita clericorum multa capita accepit Gretianus(vt suis locis notabitur)et hoc quidem ex tertio.

vnde expone, idest, alieno, de consensu alieni peccati. nã regulariter de alieno peccato nullus punitur,saltem in alio sæculo.1.q.4.iam itaq;. & c. crimen.& 83.dist. quid prodest.&].ea.quid prodest.7.q. 1.§. cũ aũt Io. ¶ SI AVTEM. Hæc est secunda pars huius distin.& secundus articulus, vbi dicitur, quod si prælatus excedat corrigendo, non debet petere veniam a subditis, sed à domino.

QVando] CASVS Quidam prælati dum ex charitate corrigerent subditos ; excesserunt modum in

CVm multa. CASVS. Multa bona relata ſunt Greg. de epiſcopo Deſiderio: de quibus lætatus eſt Papa intantum etiam, ꝙ quicquid dignum peteretur ab eo, concederet. Poſtea fuit ei ſignificatum, quòd Grammaticam ſuo populo exponeret, propter quod intantum Gregor. eſt contriſtatus, quòd totum gaudium, quod prius habuit, conuertebatur in luctum. Scribit ergo ei Greg. & docet ne de cętero tali a faciat: quia laudes Iouis cum Chriſti laudib. non conueniũt.

¶Sacram ſcripturam, non Grammaticam debet epiſcopus exponere. Cap. V.

CVm multa nobis bona de veſtris fuiſſent ſtudijs nũciata, ita cordi noſtro nata eſt lætitia, vt negare [a] ea, quæ ſibi fraternitas veſtra concedenda popoſcit, minimè valeremus. Sed poſt hoc peruenit, ad nos (quòd ſine verecundia memorare non poſſumus) fraternitatem tuam, Grammaticam [b] quibuſdam exponere. Quam rem ita moleſte ſuſcepimus, ac ſumus vehementius aſpernati, vt ea, quæ prius dicta fuerunt in gemitum & triſtitiam verteremus [c]: quia in vno ſe ore cum Iouis laudibus [d] Chriſti laudes non capiunt [e]. Et quam graue, nefandumque ſit epiſcopis; canere, [f] quod nec laico religioſo conueniat, ipſe conſidera.

Burc. l. 1. c. 97. Iuo p. 4. c. 161. & p. 5. c. 199.

4 *Liberalem* [g] *quoque neceſſitatem patientibus ſacerdotem eſſe oportet: aliàs autem vacuum portabit nomen epiſcopi.*

Vnde Gregorius ſcribit, lib. 5. epiſt. 29. ſeu. cap. 129. Secundino ſeruo Dei inter cætera.

¶Sine liberalitate inane portatur nomen epiſcopi. Cap. VI.

FRatrem noſtrum Marinianum [h] epiſcopum verbis, quibus vales, excita: qa obdormiſſe eũ ſuſpicor, *et infra.* ¶Dic ergo ei, vt cum loco mutet [i] & mentem. Non ſibi credat ſolam lectionem, & orationem ſufficere, vt remotus [k] ſtudeat ſedere, & de manu minime fructificare: ſed largam manum habeat; neceſſitatem patientibus [l] concurrat; alienam inopiam, ſuam credat: quia ſi hæc non habet, vacuum [m] epiſcopi nomen [n] tenet.

ς *In ipſa autem liberalitate modus adhibendus eſt rerum, & perſonarum: rerum, vt non omnia, vni, ſed ſingulis quædam præſtentur: vt pluribus prodeſſe poſſimus: iuxtà illud Prophetæ:* [*Diſperſit, dedit pauperibus:*] *perſonarum, vt primum iuſtis, deinde peccatoribus: quibus tamen dare prohibemur, non quia homines ſunt, ſed quia peccatores:* Pſal. 111.

Preces iuſtæ ſunt exaudiendæ.

Fabulas poetarum prædicando, moraliter exponere non multum laudatur.

Et hoc patet ibi, cum laudibus Iouis, &c. Laud.

Ouidius.

a ¶Vt negare.] Arg. ꝙ ſi ſubditus honeſtus eſt, ꝓlatus eius iuſtas preces eius debet exaudire. inf. 12. q. 2. religioſam & 35. q. 9. veniam.

b ¶Grammaticam.] Sed qũo iſte exponebat grammaticam populo, qa fortè dicebat: cum ego dico, homo, intelligatis tã de mare, quàm de fęmina; quia communis generis eſt. ff. de verbo ſign. hominis appellatione. Sed melius dic, ꝙ grãmaticã hic appellat ſcientiam auctorũ. Recitabat enim in eccleſia fabulas Iouis, & eas moraliter exponebat in prædicatione ſua 1.

c ¶Verteremus.] i. deberemus vertere.

d ¶Laudibus.] ſup. diſtinct. 37. cap. 1. & 2. cap. legimus, & §. cur ergo.

e ¶Non capiũt.] Vn de Ouidius. [No bene cõueniũt, neq; in vna ſede morantur Maieſtas, & amor, &c.

f ¶Cauere.] Laudes Iouis agmina Chriſti.

LIBERALEM. Hæc eſt quarta pars diſtin., & quartus articulus: vbi dicitur ꝙ epiſcopus debet eſſe liberalis circa egentes: alias vanum habet nomen epiſcopi.

g ¶Liberalem.] Hic §. reſpicit illum §. proxi. ſupra d. 85 hoſpitalitas.

ADDITIO. Et ſcias, quòd hoſpitalitas dicitur in recipiendo & procurãdo ſecum in domo: liberalis eſt aliàs largus, & munificus, licet non hoſpitetur alios, ſecundum Hug.

FRatrem noſtrum] CASVS. Marinianus de monacho factus eſt epiſcopus: & nolebat aliud facere, niſi legere & orare, ſicut in monaſterio conſueuit facere: ſe d de pauperibus, & hoſpitibus nullam curam habeba t. Vnde Greg. ſcribit Secundino ſeruo Dei, vt moneat eum quatenus habeat largam manum, & pauperibus p tonideat.

h ¶Marinianum.] Iſte de monacho factus fuit epiſcopus: & tota die volebat legere, vt in monaſterio faciebat.

i ¶Mutet.] Supra d. 81. valebat infra d. 10 rationis.

k ¶Vt remotus.] Infra. d. 88. epiſcopus nullam contra. Sed aliud eſt nulla neceſſitate faciente curã rei familiaris

l ¶Patientibus.] Magis tamen religioſis ſuccurrat. 16. q. 1. c. vlt.

m ¶Vacuum.] Quo ad etymologiam: quia nõ eſt ſuper intendens. 8. q. 1. qui epiſcopatum.

n ¶Nomen.] Immo nomine & re priuandus eſt, vt 88. d. quæ ipſis. 68. d. choriepiſcopi 2.

IN IPSA. Hæc eſt quinta pars diſt. in qua dicitur, ꝙ epiſcopus non debet dare hiſtrionibus, nec venatoribus, nec meretricibus: niſi forſan in ſumma neceſſitate intuitu naturæ, & hoc probat 10. auctoritatibus, loſ. de Fant.

CASVS. Hic eſt quintus articulus, vbi docetur ꝙ in liberalitate habendus eſt modus rerum, & perſonarum Re-

Epiſcopus ſuperintendẽs dicitur. 2. 2. q. 7. §. quibus ergo C. de ſer. a nullo Arch.

Rerum, vt non omnia dentur vni, sed singulis diuidãtur, quod probatur auctoritate psalmi. Personarum. vt primo iustis subueniamus, postea peccatoribus, quib. debemus subuenire in eo, quod sunt homines, & nõ in eo, quod sunt peccatores. quod per sequentia probat.

¶ Pro-

mulat, qui populum vocibus delectat, vt 92. distinct. in sancta. sed ad laudẽ Dei bene, vel ob aliam iustam causam: puta recreationis: quia debilis est vel infirmus est, de consec. dist. 3. peruenit. versi. fin.

ADDITIO. Dum tamen obscœnos motus corporum ante se fieri nõ patiatur. 34. dist. presbyteri. de consecr. distinct. 5. nõ oportet. Archid.

c ¶ Peccator.] infra q. 4. duo.

Q Vi venatorib.] Not. ꝙ venatio quędam op pressiua est, & hæc illicita est, vt supra. distin. 6. §. vlt. quædam arenaria, quędam saltuosa. Arenaria est, cum quis pugnat in arena cum bestia dẽ tata, & ad hoc locat operas suas, hãc qui exercet, peccat mortaliter & qui eã aspicit: & qui eam exercet, infamis est: nisi gratia vitium suarum experiendarum. ff. de postulat. l. 1. ff. item senatus. De hac loquitur hoc cap. & duo seq. & 3 q. 7. §. tria. Saltuosa est, quę fit in siluis & saltibus, & hæc licita est: tamen est, illicita ex tempore, vt in Quadragesima, & diebus ieiuniorum. inf. eo. s. an putatis. nisi in necessitate. argum. inf. 23 q. 8. si nulla. Item ex psona: qa clerico nõ est licita, etiam si pauper sit secundum quosdam, vt 34. dist. quorundam, qui potest aliàs victũ quęrere. 81. distinctio. clericus. nam faciat cistas & calathos & retia. de consecr. distinct. 5. nunquam. Laico lĩ

Venatio est multiplex.

Vnde Augustinus tract. 100. ad c. 16. Ioannis.

¶ Immane peccatum est res suas donare histrionibus. C. VII.

Iuo p. 11. c. 14. D Onare res suas histrionibus[a] vitium est immane, nõ virtus. Et scitis de talibus[b] quàm sit frequens fama cum laude: quia sicut scriptum est: [Laudat peccator[c] in

Psalm. 9. desiderijs animæ suæ; & qui iniqua gerit, benedicetur.]

Idem in Ps. 120. ad versi. [Faciens misericordias.]

¶ Grauiter delinquunt, qui venatori aliquid donant. C. VIII.

Iuo p. 11. c. 11. †amat]or. & sic deinceps. †al. publicant j Q Vi venatoribus[d] donãt: quare donãt? dicant mihi; quare donant venatori? Hoc in illo amãt †, in quo nequissimus est; hoc in illo pascunt; hoc in illo vestiunt ipsam nequitiam publicam † spectaculis omniũ. Qui donant histrionibus. qui donant aurigis, qui donant meretricibus[e], quare donant? nunquid non & ipsi hominibus donant? Non tamen ibi attendunt naturam operis Dei, sed nequitiam operis humani.

Idem ibidem paulo inferius

¶ De eodem. C. IX.

Iuo ibidem. jj Q Vi venatoribus donant: nõ homini donant, sed arti nequissimæ. Nam si homo tantũ esset, & venator non esset, non donares: honoras in eo vitiũ, non naturam.

Idem in Ps. 147.

¶ De eodem. C. X.

Iuo. p. 15. c. 32. V Ident homines venatorem, & delectantur: væ miseris, si nõ se correxerint. Qui enim vident venatorẽ & delectantur, videbunt Saluatorem, & contristabuntur.

Inter opera ad scripta Hieronymo, tomo 7. *Item Hieronymus in Ps. 50. ad vers. [Sperabo in Domino.]*

¶ Prohibemur. [Aliter debemus.

Histriones a promotione prohibentur. D Onare.] CASVS. In istis quatuor ca. s. donare, qui venatoribus. vident. reprehẽdit Augustinus illos qui donant histrionibus, venatoribus, & meretricibus ea tantum causa, vt malam exerceant artem. non attẽdentes in eis naturam Dei, sed nequissimam artem: sed si donarent eis, quia homines sunt, non esset peccatum.

Dare turpibus, an sit ꝑ missum. a ¶ Histrionibus] isti histriones prohibentur à promotione. 53. dist. maritum, & a corpore Christi. de cõsec dist. 2. pro dilectione. & infames sunt 4. q. 1. c. 1. & ff. de ijs. qui no. infa. l. 1. §. ait prætor.

1 Arg. 23 q. 3. duo ista. 11. q. 3. quoniam multos. in fin. Citharistę, & alij varijs vtentes instrumentis an peccent. b ¶ Talibus.] Dare causa vanæ glotiæ ꝙ exercitio sui vitij, immane peccatum est, sed in necessitate t. non, Idem de venatoribus & meretricibus in talibus enim non vitium est fouendum, sed natura sustentanda est. Sed quid de citharistis & alijs, qui varis vtuntur instrumentis, nunquid est licitum audire ea vel tangere, vel talibus personis aliquid dare? Et quidem si ad voluptatem vel luxuriam, non; quia Deum mandatis illicita ob est necessitatem pro pellibus & carnibus, non ob voluptatem: & hoc de ea, quæ cum clamore fit. Ponere autem laqueum, vel rete sine strepitu & clamore & canibus licet etiam clericis: cum monacho etiam liceat texere linum pro capiendis piscibus. de consec. dist. 5. nunquam. De saltuosa loquitur. infra eod. Esau. & duo seq. cap.

¶ Meretricibus] Meretrix tamen non turpiter accipit, licet turpiter meretricium faciat. ff. de condi. ob turp. cau. l. 4. §. sed quod meretrici. Sed nonne causa affectionis meretricibus dare possumus. ff. de do. affectionis? Dicunt quidam, ꝙ sic, pactione non præcedenti, sed causa remunerandi bene possumus post factum, quod non credo, quia semper peccatum est dare. arg. 16. q. 1 legi. ff. de dona. inter vir. & vxor. l. 1. §. 1. Rem autem quam dedi meretrici, repetere non possum. Sed pignus. non pignorantia sed rei vendicatione possum, vt C. de condic. ob tur. cau. l. 2. non in text sed in glo. Hugu. quia conuenitur tunc tanquam quilibet alius possessor 2 ff. ad exib. de eo. §. hæres.

Meretricib. sine peccato dari nequit.

2 Arg. cõtra C. de dona. l 1. vbi ꝺ hoc:

ESau.] CASVS. Hæc tria cap. intelliguntur de ijs, qui venantur causa delectationis. Dicitur ergo hic, ꝙ Esau non venaretur nisi peccator fuisset. Nam piscatorem sanctum inuenimus, sed venatorem non.

a ¶ Venator erat.] Dum venator permanet, ne obijciatur de Eustachio. 50. dist. ferrum.

b ¶ Piscatores.] Sed quare prohibet venari, & non piscari? qa forte piscatio fit sine clamore, venatio nō: vel qa maior est delectatio in venatione: dum.n. qs est in venatione, nihil potest de diuinis cogitare.

Venatio prohibetur, sed nō piscatio.

¶ De eodem. Cap. XI.

ESau venator erat [a]; quoniam peccator erat. Et penitus non inuenimus in scripturis sanctis sanctum aliquem venatorem; piscatores [b] inuenimus sanctos. Iuo p. 13. c. 33.

Item Ambrosius in homilia 33. de quadragesima.

¶ De eodem. Cap. XII.

QVid prodest ieiunare [c] visceribus, & luxuriare venatibus? abstinere cibis, errare peccatis? Iuo p. 13. c. 34.

Idem ibidem paulo inferius.

¶ De eodem. Cap. XIII.

AN putatis illū ieiunare fratres, qui primo diluculo non ad ecclesiam vigilat, non beatorum martyrum loca sancta perquirit: sed surgens congregat seruulos [d], disponit retia, canes producit, saltus siluasq; perlustrat? seruulos, inquam, secum pertrahit, fortasse magis ad ecclesiam festinantes, voluptatibus suis peccata accumulat aliena nescius reum se futurum tam de suo delicto, quam de perditione seruorum. Iuo ibidem.

QVid prodest.] CASVS. Dicit hic, quod non prodest ab inentia ad vitam æternam, si qs luxuriari in venationibus velit. idē dr, in sequenti capitu. immo (quod plus est) nō tolum tenetur de suis peccatis, sed et iā de peccatis seruorum suorum, quos secum ducit.

c ¶ Ieiunare.] Efficaciter ad salutem.

AN putatis.]

d ¶ Seruulos.] Non tamen serui debēt ei obedire. 11. q. 3. non semper. excusantur tamen quo ad quid, vt 22. quæst. 5. qui compulsus C. de sepul. vio. l. 2. C de his qui sibi in test. asseri l. vlt. non in totum: quia in atrocibus non debent obedire. ff. de regu. iur. ad ea ff. de ac. & obl. seruus. & dominus tenetur pro omnibus peccatis eorum. extra de test. sicut. & 22. quæst. 5. qui compulsus.

¶ Quæ sint in liberalitate seruanda. Cap. XIIII.

Anſ. l. 13. c. 28. Poly. l. 6. tit. 20.

NOn [a] satis est bene velle [e], sed etiā benefacere. Nec satis est iterū benefacere: nisi id ex bono [f] fonte, hoc est ex bona [g] volūtate proficiscatur. *& infra.* ¶ Perfecta liberalitas [h] fide, causa loco, tempore commendatur, vt primum operis circa domesticos [i] fidei. Grandis culpa, si sciente fidelis egeat †; si scias eum sine sumptu esse, fame laborare, ærumnam perpeti; qui præsertim egere erubescat: si in causam ceciderit aut captiuitatem suorum [k], aut calumniæ, & non adiuues: si sit in carcere, & pœnis, & supplicijs propter debitum [l] aliquod iustus excrucie- Gal. 6.

† Tex. est similis in l. si ob turpem. ff. de cond. ob tur. causam, & in l. 3. §. exploribus. cum ibi no. ff. de acqui. pos.

Patri infideli sn potius subueniendū sit ꝙ extraneo fideli.

2. Et. 52. dist. Qescamus. vbi vide.

Qui nō hēt in ære, an sit puniēdus in corpore.

4 Et 5. q. 6. quia. ff. de iu om. iudi. l. si quis id.

ADDITIO. Argu. ad hoc. C. de accusa. l. non ideo. Archid.

NOn satis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima dicitur, ꝙ non sufficit opera charitatis velle, nisi opus addat exterius, si fieri pōt, & econuerso. in secunda parte ostendit, ꝙ in operibus charitatis nouem sunt cōsideranda. s. fides, causa, locus, tempus, modus, proximitas, ætas, debilitas, & nobilitas. In tertia dicitur, ꝙ mia communis, & generalis est omnibus, & ab ea nullus excluditur. Secunda pars incipit ibi. [Item perfecta.] Tertia, ibi,] Nam & si.] Sequens c. patet.

e ¶ Velle.] Cum facultas adest, & necessitas instat. aliàs sufficit bona voluntas cum charitate 45. dist. in. duæ. si. extra de eo, qui mit. in poss. constitutus.

Volūtas bona sufficit.

f ¶ Ex bono.] Alias non est bonum. arg. ff. mand. l. 1. §. 2. & l. si procuratorem. 32. q. 5. sicut.

g ¶ Ex bona.] Informata. s. charitate. Laur. 1.

1 Vt 22. q. 5. sic n. scdm Hug.,

h ¶ Liberalitas.] No. in liberalitate esse attēdendam fidem, causam, locum, tempus, modum, necessitudinem, ætatē, debilitatem, conditionē, quę diligenter & ordine & domestici non: tunc.n. prius extraneo subuenirem. Sed quid si pater meus est infidelis, & æqualiter indiget cum fideli, cui teneor magis? Pet Manducator vocauit hanc quæstionem tenebrosam aquam in nubibus aeris. posset tamen dici, ꝙ magis fideli: quia hic dicit, fideli & infra, ea. causam præstat natura, non gratia. Hug. præferi patrem infidelem, vt dixi. 30. di. c. 1. 2. arg. 23. q. 8. §. ecce. in fi.

K ¶ Suorum.] Quia quis magis timet in filijs, quàm in se ff quod met. cau. isti. quidem §. vlti.

l ¶ Propter debitum.] Hic loqaitur secundum ea. tpa, quando si debitor non erat soluendo dabatur creditoribus ad puniendum ipsum, hodie autem si aliquis conuenitur maleficio, & non est soluendo puniri; potest. 14. quæst. b res. ff. de pœn. l. 1. §. 1. 4. & hoc casu non est ei subueniendum, nec redimenda est pœna eius: quia eius pœnæ pretio remitti prohibetur. 1. q. 1. iubemus. si autem conuenitur ex contractu, non est cruciandus, sed sufficit, ꝙ cedat bonis. C. qui bo. ced. pos. l. 1. & inanis est actio &c. ff. de ob, ma. & nā is tenetur tū si post peruenias

Digitized by Google

tur [a] (nam etsi omnibus debetur misericordia, tamen iusto amplius:) si tempore afflictionis suæ nihil a te impetret: si tempore periculi, quo rapitur ad mortem [b] plus, apud te pecunia tua valeat, quàm vita morituri; non est leue peccatum β.

α ¶Non satis.] *Hinc vsque ad* c. si quid verò *in aliquos vetustis Gratiani exemplaribus, & apud Anselmum est vnicum caput.*

β ¶Non est leue peccatum.] *Verba hęc non sunt ibi apud Ambrosium, sed tamen apud Anselmum, & in Polycarpo.*

Idem ibidem paulo inferius.

Poly. ibidem. Ans. ibidem.

¶De eodem. Cap. XV.

† *al. Deus.*] orig. 3. Reg. 19.

DOminus † non vult simul effundi opes, sed dispensari, nisi forte, vt Helisæus, qui boues suos occidit & pauit pauperes ex eo, quod habuit: vt nulla cura teneretur domestica; sed relictis omnibus in disciplinam se propheticam daret.

Ans. ibidem. Poly. ibidem.

Idem ibidem continenter.

¶De eodem. Cap. XVI.

EST probanda illa etiam liberalitas, vt proximos seminis tui nō despicias, si egere cognoscas. Melius [c] est enim, vt ipse subuenias tuis, quibus pudor est ab alijs sumptū deposcere, aut alicui postulare subsidium necessitati: non tamen, vt illi ditiores eo fieri velint [d], quod tu posses conferre inopibus: causam enim γ natura [e] præstat, non gratia [f]. Neque enim propterea te Domino dicasti, vt tuos diuites facias; sed vt vitam tibi perpetuam fructu boni operis acquiras: & pretio miserationis peccata redimas tua. Putant [g] se parum poscere? pretium † tuum quærunt; vitæ tuæ fructum adimere contendunt: & accusant †, quòd eos diuites nō feceris: cum te illi velint æternæ vitæ fraudare?

† *al. præmium.* † *accusat.*] orig. & sic deinceps.

γ ¶Causam enim.] *Apud B. Ambrosium legitur*, causa enim præstat non gratia *itemque apud Anselmum, & in Polycarpo. Sed vetusti codices Gratiani, & glossa cum impressis concordāt. Alia autem nonnulla ex ipso Ambrosio sunt emendata.*

Item ibidem paulo inferius.

Poly. ibidem. Ans. ibidem.

¶De eodem. Cap. XVII.

COnsideranda est [h] etiam in largiendo ætas, atque debilitas, nonnunquam etiam verecundia, quæ ingenuos prodit natales, vt senibus plus largiaris, qui sibi labore iam non queunt victum quærere. Similiter & debilitas corporis, & hæc iuuanda promptius: tum si quis ex diuitiis cecidit in egestatem [k]: & maximè [l], si non vitio suo, sed aut latrociniis, aut proscriptione †, aut calumniis, quæ habebat, amisit.

† *al. præscriptione.*

Idem libro secundo officiorum, c. 21.

¶De eodem. Cap. XVIII.

Ans. ibidem. Poly. ibidem.

PVlchra [m] α etiā liberalitas est in ipso quoque pauperis dato, [n] mensuram tenere, vt abundes pluribus, nō conciliādi fauoris gratia vltra modum fluere. Quidquid ex affectu puro, & sincero promitur, hoc est decorū: non superfluas ædificationes aggredi, nec prætermittere necessarias [o]. Et maximè sacerdoti hoc conuenit, ornare Dei templum honore † [p] congruo, vt

† *decoro.*] orig.

niat ad pinguiorem fortonam. ff. de cess. bo. is qui 1.

a ¶Exerucietur.] De facto, nō de iure extra de pign. c. 2. C. de act. & obli. ob æs in Auth. vt nu. l. iud. §. quia vero. col. 9. Lau.

b ¶Ad mortē.] Qualiter hoc intelligi debeat, inuenies 23. q. 5. reos.

c EST probanda. ¶Melius.] Ar. C. de seruitutibus l. reos.

d Velint.] Nam tāquā pauperib. debes dare, aliàs non. 12. q. 2 quisquis.

e ¶Natura.] Nā omnes fideles proximi sūt nostri. vt de pœ. dist. 1 charitas versi. proximos.

f ¶Non gratia.] Vnde supple, & affectio.

g & Putant.] Parētes tui, qui volunt te dare bona ecclesiæ illis.

h COnsiderāda ē.] hic de ætate.

i ¶Ingenuos.] Hic de conditione.

K ¶In egestatē.] Dicit Boethius. Inter oēs aduersitates fortunæ infœlicissimū genus infortunij est fuisse fœlicem.

l ¶Et maximè.] .i. tantum. Nam aliter non teneor 2. ei subuenire, vt ff. depo. l. bona fides. & 5. q. 5. non omnis. sed verum est, quod redimere nō teneor: sed dare eleemosynam bene.

m PVlchra.] hic iterum repetit de modo.

n ¶Dato.] Quāto. n. minora sunt, q̄ sparguntur, tanto plures recipientes erunt in Authē. de consul. §. si autē. coll. 4 vnde pauperibus nō sunt facienda sumptuosa conuiuia, vt 25. dist. §. alias: in fin.

o ¶Necessarias.] ff. de cu. fu. l. vltim. §. 1 Laur.

p ¶Honore.] infra de consec. dist. 1. c. 1. inf. 12. q. 2. gloria cōtra.

1 Et C. qui bo. ce. poss. l qui bonis. extra d̄ sol. Odoardus. Ad idem. C. de re. vxo. act. l. vnica. §. cum autē Arch.

Fideles oēs sunt ꝓximi nostri.

2 Videas q̄d leg. & not. 12. q. 2: omnino.

Sed

Sed ibi notantur illi, qui hoc ita faciunt, ꝙ ſuper Dei paupere non intendunt: hoc non ita fieri præcipitur, vt cura pauperum relinquatur.

ADDITIO. Arg. contra 12.q.2.gloria. Sed ibi loquitur contra prælatos, ꝙ neglectis pauperibus, templa gemmis & auro ornabãt:

hic autem ad vtrumque inuitat ſcilicet ad curam pauperum & ad ornatum eccleſiarum mediocritas enim ſeruanda eſt.

Omne enim qđ non ꝓp neceſſitatem ſed ꝓp venuſtatem accipit, elationis habet calumniã §.1.q.4.c.1. H. Idem Laur. & Io.de Fant.

a ¶Superflua.] Arg. inf.21.q.3.c.1. Laur.

b ¶Poſſumus.] Qđ ſit cum nobis neceſſaria ſubtrahim⁹: ad quod non tenemur. 82.diſt.§.1.ſi autem hoc facimus. cõmendandi ſumus. vt 47. diſtin.parſimoniam. Nã dicit lex, ꝙ tunc tenetur libertus patronũ alere. qñ ſuper eſt ſibi, & deẽ alii, vt ff de lib.agno. ſi qs. §.de alimentis.C.de oper.lib.l.1. & dicit canon, ꝙ intantũ debet dare, quantum ſibi poſſibile eſt 82.d. c.1. dic ergo hic, quãtum poſſumus, ideſt quantum debemus, & tenemur ex præcepto.

Libertus patronũ qnq; alere tenet.

c ¶Cauſas.] Sic ſup. diſtin. 50. ponderet. in fi.& 11.q 3.nemo. & 29. q. 7. alligant arg.contra.ff depo.ſi hominem. vbi punitur pietas: ſed ibi miſericordia dolo proxima fuit 1.& eſt qñque iniuſta miſericordia.23.q 3.eſt iniuſta.

1 Ad hoc arguff.de do. l. eleganter. §. idem Labeo Archid. Alia qñque eſt iniuſta.

d ¶Qui confregerimus.] infra 12.q.2. aurum.

e ¶IN ſingulis. ¶Vnũ] infra 23. q. 1. militare.

f ¶Omnibus.] De miſericordia impendenda.

g ¶Graſſetur.] ideſt, impinguatur rapiendo & ſpoliando homines.L.

h ¶Pauper.] Arg. ꝙ paupere de eleemoſynis quas colligit, debet eleemoſynam facere infra. 12. q.1. habeat.

Eleemoſyna de eleemoſyna eſt facienda.

i ¶Vt conferant.] Quidquid enim habes vltra id quod tibi ſufficit, aliorum eſt. vt 47.diſt.ſicut hi.

Nemi dare & perdere.

k ¶Non habenti.] Quia habenti dare, nihil aliud eſt quam perdere, vt 1.q.2.paſtor.

l ¶Æterum.] ¶Quod loco] ideſt, qua auctoritate.

m Inſolentẽ] Quæ erat, q a ipſi filij ſua omnia dabant eccleſijs, vel ſacerdotibus, & nolebant paſcere patrẽtes. 30.diſ.c.1. Nam etſi impius pater ſit, tñ paſcendus eſt,

Pater & impius eſt paſcendus.

etiam hoc cultu aulà Domini reſplendeat; impenſas miſericordiæ conuenientes frequẽtare; quantum oporteat; largiri peregrinis, non ſuperflua [a], ſed competentia, &c. eod.lib.c.28.

Idem.

¶Compatiamur alienis calamitatibus: neceſſitates aliorum, quantum poſſumus, iuuemus; & plus interdũ, quàm poſſumus [b]. Melius eſt enim pro miſericordia cauſas [c] præſtare, vel inuidiam perpeti, quàm prætendere inclementiam, vt nos aliquando in inuidiam incidimus, qui confregerimus [d] vaſa myſtica, vt captiuos redimeremus.

a ¶Pulchra etiam.] Apud B. Ambroſium legitur: pulchra liberalitas erga ipſos quoque pauperes menſuram tenere. *Sed apud Anſelmum, & in Polycarpo habetur, vt apud Gratianum, & adeſt gloſſa in voce, date.*

Idem ad c.3. Luca, in verſ. [Generatio viperarum.]

¶De eodem. Cap. XIX.

IN ſingulis quoque generibus hominum conueniens tribuit S. Ioannes Baptiſta' reſponſum, vnum [e] omnibus [f], ita publicanis, ne vltra præſcriptum exigant: militibus, ne calumniam faciant, ne prædam requirant, docens idcirco ſtipendia cõſtituta militiæ, ne dum ſumptus quæritur, prædo graſſetur [g]. Sed hæc, & alia officiorum præcepta propria ſingulorum; miſericordia † communis eſt vſus. Ideo commune præceptum omnibus officijs omnibus ætatibus neceſſaria, & ab omnibus deferenda. Non publicanus, non miles excipitur, non agricola, vel vrbanus: diues, & pauper [h], omnes in commune admonentur, vt conferant [i] non habenti [k]. Miſercoridia enim pleni tudo virtutum eſt. Et ideo omnibus eſt propoſita perfectæ forma virtutis, ne veſtimentis, alimentiſque ſuis parcant. Miſericordiæ tamen ipſius pro poſſibilitate conditionis humanæ menſura ſeruetur, vt non ſibi vnuſquiſque totũ eripiat, ſed quod habet, cum paupere partietur.

† *Semilis quoque]* orig.

† *al. miſericordia.*

Idem ad c.18. Lucæ.

¶De eodem. Cap. XX.

CAeterum Dei traditio eſt, vt prius paſchas parente s. Nam ſi iuxta diuinum oraculum contumelia parentis morte luitur, quanto magis fames, quæ morte grauior eſt? Quo loco [l] inſolentem [m] Dominus infrenat iactantiam, &c.

Matth. 15. Leuit 20. Exod. 21.

Idem in libro de officijs a.

¶De eodem. Cap. XXI.

PAſce [n] fame morientem. Quiſquis enim paſcendo hominem ſeruare poteras, ſi non pauiſti, occidiſti [o] †.

Anſ.l.13.c.28. Poly.l.6.tit.20. D.T.2.a.q.32.ar.5.

† Concord. cum hoc ca. & ſua gloſſ. tex. in l. neeare. & ibi gl. ff. de lib. agno. Cibaria oĩa ſunt in neceſſitate cõmunia. Panem ſubtrahens aliũ occidit.

n ¶Paſce.] Tempore enim neceſſitatis cibaria oia communia ſunt. ff. ad legem Rhodiam, de iac. le. 2. §. idem etiam.

o ¶Occidiſti.] Occidit quis alium per ſubtractionem panis

pœnis corporalis, vt hic, & 24 q.5.immolans, & spiritualis 1, vt dist.43. Ephesijs. Detractione occidit quis odio, actu, mente, ut inf de pœnit dist.1.homicidiorum. &c omnis. Negligentia inf.di.prox.c.ult.& 55.d. si quis abscideri.& est ff.de lib.agno.necare.inf.16.q.1.decimæ ff.

a Ad idem 1.q.1.audacter.Arch.

a ¶ De officijs.] *Caput hoc non est inuentum apud B. Ambrosium: sed apud Anselmum, & in Polycarpo ex eodem citatur, & Bartholomæus Vrbinas Eremita in Milleloquio, quod collegit ex dictis B. Ambrosij, affert hũc locum ex eodem Ambrosio in libro de alendis pauperibus, qui libet hactenus desideratur.*

Item Hieronymus in commentarijs ad Galatas, cap.6. in ver. [*Alter alterius.*]

¶De eodem. Cap. XXII.

† *adimplebit*] orig.

QVi clementiam non habet, nec indutus est viscera misericordiæ, & lacrimarum, quamuis [a] spiritalis sit, non adimplet †legem Christi.

e Similiter etiam oportet episcopum non esse percussorem idest non ad uindictam facilem.

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo Panormitano, lib.11.epist.49.

¶ Ad uindictam episcopus facilis esse non debet. Cap. XXIII.

15.q.7.si quid.

SI quid [b] vero de quocunque clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iuste possit offendere, facile non credas [c]; nec ad uindictam te res accendat incognita: sed præsentibus senioribus ecclesiæ [d] tuæ, diligenter est veritas perscrutanda: & tunc si qualitas rei poposcerit, canonica districtio culpam feriat delinquentis.

Idem Ianuario episcopo, lib.7.indict.2.epist.1.

¶ De quodam episcopo, qui antequam Missarum solennia celebraret, die Dominico ad exarandam messem cuiusdam profectus est. Cap. XXIIII.

11.q.7.tanta. Burc.l.1.c.197. Iuo p.2.c.78.& par. 5.c 312.

TAnta [e] nequitia ad aures meas de tua senectute peruenit, ut eã nisi adhuc humanitus pẽsaremus, fixa [f] iam maledictione feriremus. Dictũ quippe mihi est, quòd Dominico die, priusquam Missarum solennia celebrares, & tunc cum oportuerit, culpam feriat delinquentis.

b ¶ Si quid] 15.q.7.c.2. Qualiter hoc cap. debeas intelligere habes extra de simo. licet Hely.

c ¶ Non credas.] Inf.22.q.3.innocẽs. cõtra ibi de incredulitate, quæ inter socios habẽda non est, loquitur: sed hic de illa, quæ ad iudecem pertinet. Vel refert vtrũ bona uel mala de aliqua dicãtur. De hac materia. no.23.q.4 quam magnum.

d ¶ Ecclesiæ.] Cum hoc cap. de causa inquisitionis loquat, vt extra de accusa qualiter 2. ergo in causa inquisitionis. non hẽt necesse eps alios cõuocare, nisi canonicos tantum. Nã nomine ecclesiæ tuæ maior ecclesia intelligitur. argum. extra de uerb. sign. cum clerici. Arg. cõtra. 18.q.2. si quis abbas & extenditur hoc nomen, ecclesiæ tuæ, ad omnes ecclesias diœcesis. ext. de vsupal. ca.1. Idẽ, est arg. hic, q̃ eps non uocatis alijs episcopis possit sacerdotẽ cõdemnare. Sed dic, q̃ seniores hic uocat episcopos: cum iste Corinthiorũ esset archiepiscopus a. Vel loquitur tantum de causa pecuniaria, quam potest tractare episcopus tantum cum suis clericis. Vel est derogatum huic p alios canones. Vel canonica districtio dicat pœna suspẽsionis 3. quam eps eum suis clericis põt inferre. Vel loquit de clericis infra sacros ordines constitutis: quorum causas etiã criminales põt eps cũ suis clericis tractare & decidere. arg. 15.q.7.si autẽ. Quid de hoc iuris sit, inuenies 15 q.7.in summa. Io.

Episcopus in causa inquisitionis quos dẽant conuocare.

a Subaud, & suffraganei sint de clero metropolitanæ ecclesiæ, ut colligitur 93.d. miratus. Io. de Fan.

3 Scilicet q̃ petuæ secus in temporalibus, quod dic vt not. Inn. extra de excess. prælat. c.1.

TAnta nequitia.] CASVS. Ianuarius eps cum habuisset rixam cum quodam suo subiecto: consilio quorundam malorum messes illius ante Missarum celebrationem & die Dominica exarauit: & post Missam illic reuertens, terminos agri euulsit & amouit. Quod cum Greg audisset, non credebat: sed postea certificatus est per abbatem Cyriacum. Sed quia Ianuarius nimis erat simplex, & senex, propterea Papa ei præcipit: monẽs eũ ut de cætero talia non faciat. consiliarios tamen ipsius spatio duorum mensium communione corporis & sanguinis Christi priuauit.

e ¶ Tanta.] inf.1.q.7.tanta.

f ¶ Fixa.] idest certa. Sed cũ iste absens esset, quomodo Papa ferret in eum sententiam? Dic q̃ hic loquitur de sententia comminatoria, scilicet comminando ei. Vel citatus fuit, & nolvit uenire: & dominus Papa recepit testes eo absente. De uno habes hic. De duobus

Papa in absentem an sententiam ferre possit

mæ ff. de re mili. omnes. §. qui præpositum. 11.q.3. non solum. 12.q.2. aurum. sup. dist. 50. sæpe contingit. inf. 30. q 5. nullum ante. sup. dist. 47. sicut.

a QVi clementiam.] ¶ Quamuis.] idest, quamuis faciant opera spiritualia. Laurent.

SIMILITER. Hæc est 6. pars di. in qua dicit, q̃ prælatus cum discretione debet punire subditos suos: quod probat duabus auctoritatibus. Ioan. de Fant.

CASVS. Hic est sextus articulus huius distinctionis, in quo prosequitur illud capitulũ apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse non percussorem. Et exponit alio modo quàm sup in 45. dist. exposuerit: quoniam hic dicitur, q̃ non dẽt esse percussor, idest, facilis ad uindictam quod probat duobus sequentibus capitulis.

SI quid] CASVS. Ioan. Eps Corinthiorũ statim cum audiebat aliquẽ deliquisse, causa incognita puniebat de quo Greg. cum reprehendit, & docet, q̃ si aliquid dicatur tibi de aliquo clerico, non statim credat: sed pẽsentibus senioribus ecclesiæ suæ veritatem inuestiget:

habes 11.q.1.fratris Alij dicunt sententiam fuisse latam sub conditione, si scilicet constaret de jis, quæ dicta fuerunt de ipso.

a ¶ Etiam terminos.] In hoc peccauit grauiter, & sin leges talis punitur pœna quinquaginta aureorum, uel relegatione, vt ff de termi. moto. l. 2. & 3. cũ distinctione utrũ sit inuenis, an senex ut ibi dicitur, secundum legem autem di uinã maledictus reputatur 12.quæs.2.in legibus.

b ¶ Sed filius.] Arg. q̃ credit dicto uni, vt inf. 8.q.3. talia & 97.d.nobilissim. In forma iudicij 1.quãtum ad veram probationem uni testi non creditur, ut extra de testibus. licet. in fin. & eo.ti. veniens. sed quantum ad præsumptionẽ ut, C. de reb. cred. in bonæ. nisi casus aliquis specialis ueniatur, vt extra de in integr. restit. ex literis. & de procur. ex insinuatione. & extra qã met cau. c. ul tim. & extra de testi. in omni. Ioã. Similiter ubi non sit præiudicium alij, creditur uni testi, ut de consec. distinctio. 4. cum itaque. 8.

Vnius dicto qñdoq; creditur.

1 Concord. text. in l. si quis decurio, C. ã fal,

c ¶ Quia simplicitatem] Not quod parciturl enectuti vt 34. distinctio. fraternitatis 26. quæst. 7. hoc fit. & eo tempora. Itẽ parcitur simplicitati, de consecra. dist. 2 ca. 3. & extra de re permu. cum uniuersorum.

2 Sit ẽt no. 1.q.7.tanta.

3 Sic aliqñ pius punitur cõsulẽs q̃ si ipse idẽ facere t qđ cõtra soluit, ut. ff. ad l. Pomp. de partici. utrũ, & not. eod. tit. l. ut patet exemplum in medico qui filio dedit uenenũ ut daret patri. nã in hoc casu plus punitur medicus, q̃ si ipse patrẽ illius filij uenenasset. ut ibi patet,

d ¶ Tacemus. Non ergo semper qui tacet consentit? nec semper idem est tacere qđ uoce consentire. arg. de consec. dist. 4. cum ꝑ paruulis. & 65. dist c. si forte. de hoc 27. distin. diaconus.

e ¶ Eos.] ff. de re. iur. consilij. Lau.

ADDITIO. Videas. quod legitur. & nota. instit. mandati. §. tua gratia. uerũc. cuius generis.

f ¶ Excommunicatos.] Arg. q̃ quandoque magis puniuntur consiliarij, quam facientes 3. dist. 96. duo. 11. q.3. qui consentit. & 24.q.3. qui aliorum. Sed hoc ideo factum est, quia in istis non conueniebant ea propter quæ fieret dispensatio circa eos Sed licet iste debuit puniri, tamen indultum est ei ratione ætatis & simplicitatis.

VEL PERCVSSOR Septima pars.

CASVS. Expo. uit supra Gratianus, ne episcopus sit ad exarandam messem latoris præsentium perrexisti, & post exarationem eius, Missarum solẽnia celebrasti; post Missarũ solennia etiam terminos [a] possessionis illius eradicare minime timuisti. Quod factum quæ pœna debeat insequi, omnes qui audiunt, sciunt. Dubrj autem de tanta hac peruersitate fueramus, sed filius [b] noster Cyriacus abbas à nobis requisitus, dũ esset Caralis, ita se cognouisse perhibuit. Et quia adhuc canis tuis parcimus hortamur † ut aliquando resipiscas miser senex, atque à tanta te lœuitate morum, & operum peruersitate compescas. † Quanto morti uicinior efficeris, tanto fieri solicitior, atque timidior debes. Et quidem pœnæ sententia in te fuerat iaculanda: sed quia simplicitatem [c] tuam † cum senectute nouimus; interim tacemus [d]. Eos [e] vero, quorum cõsilio hæc egisti, in duobus mensibus excommunicatos [f] esse decernimus: ita tamen, ut si quid eis intra duorum mensium spatium humanitus aduenerit; benedictione uiatici non priuentur. Deinceps autem ab eorum cõsilijs cautus existe: te quoque solicite custodi, ne si eis in malo discipulus fueris, quibus in bono magister esse debuisti, nec simplicitati tuæ vlterius, nec senectuti parcamus.

† al. hortamur t aliquando resipisce.

† al. compesce.

† Concor. 1. 1. ff. de do. & tutor. ff. de suspect. tut.

7 *Vel percussor esse prohibetur, ne videlicet proprijs manibus aliquem cædat.*

Vnde in Agathensia concilio legitur.

¶ Non liceat episcopo proprijs manibus aliquem cædere. Cap. XXV.

NOn liceat [g] episcopo manibus [h] suis aliquem cædere. Hoc enim alienum à sacerdote esse debet.

Bur. li. 1. c. 202. Iuo p. 5. c. 316.

a ¶ Agathensi] *Hoc caput nõ habetur in Agathensi, quod extat Burchardus & Iuo citãt ex decretis Bonifacij Papæ. Habetur autem in nouellis const. 123. ca. 16. apud Iulianum antecess. Nõ dissimilis etiam est canon 28. Apostolorum, quẽ interpretatur synodus Constantinopolitana, qua prima, & secunda dicta est, c. 3.*

8 *Prohibetur etiam episcopus turpis lucri esse cupidus, ne aliquo inhonesto negotio uictus, uel cætera sibi necessaria quærat. Quod generaliter de omnibus diuino cultui mãcipatis, idest clericis, & monachis intelligi oportet.*

Clericus p quem castigandus est ẽpo inbẽte.

Vnde in Chalcedon. concilio, c. 3. legitur.

& aliquis gerit & facit per ali ũ. 88. dist. episcopus gubernationem, ita tã q̃ sit clericus. si n. per laicum peccauit, incidit in canonem extra de sent. excom. uniuersitatis Sed quid si clericum non habet? Tunc verberet per se, vt dixi 45. dist in summa.

h ¶ Manibus] C. de epis. & cler. Auth. sed neque proprijs manibus.

PROHIBETVR. Hæc est octaua pars dist. in qua dicit ur. q̃ clerici non debent tractare res laicorum, nec possessiones eorũ cõducere, nec esse tutores filii suorũ propinquorum, idest, quibus succederent ab intestato, nisi de

nisi de mandato episcopi egissent causas pauperum. Ioan. de Fant.

CASVS. Hic ponitur septimus articulus, in quo repetit Gratianus illud cap. Apostolicæ regulæ, scilicet, oportet episcopum non esse cupidum, & turpis lucri sectatorē, quod Cyprianus. contra. Sed illud Cypriani de testamentaria tutela siue datiua, hic autem de legitima tutela intelligitur Item 16. q. 1 generaliter contra Ad hoc dic, quòd clerici nō coguntur recipere aliquam tutelam: possunt tamen legitimam recipere tutelam si uolunt; ut hic dicitur, & est hoc priuilegiū clericorum, ꝙ licet ipsi possunt succedere alicui ab intestato. non tamen tenentur recipere tutelā, licēt aliàs illud obtinet. vt inst. de legi. pa. tu §. 1. Sed epi scop' vel monachus etiā uolens non posset recipere legitimā tutelam. in Auth. de sacrosan. epis. §. Deo amabiles. Vel dic, ꝙ illi Au h præiudicat per canonem istū, ut episcopus & monachus si velint possint recipere legitimā tutelā, sed non datiuā, vel testamentariam, sed ad tutelā miserabiliū personarū omnes clerici siue monachi 2. tenentur, ut 88. dist. c. 1. &c. eps gubernationem.

Tutela est triplex.

Tutelā non tenent clerici recipere.

2 Vt hic, & sup' proxi. dictum est de monachis. intelligo eū de cōminatione eius qđ hr 16. q. 1. qui verè, &c. monasterio. Arch.

¶Qui connumerantur in clero, turpibus lucris non inseruiant. Cap. XXVI.

Bute li. 2. c. 145. Iuo p. 9. c. 218.

PEruenit ad sanctam synodum, quia de ijs, qui in clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam, alienarū possessionū conductiones[a], & causas[b] sęcularesꝝ suscipiunt; & à sacris quidem officijs se per desidiā separant; ad domos autem sęcularium cōcurrunt, & substantiarum eorum gubernationes auaritiæ [c] causa suscipiunt. Decreuit ergo sancta & magna synodus, neminem horum deinceps, hoc est episcopum, siue clericū, aut monachum conducere possessiones, aut miscerī sæcularibus procurationibus, nisi fortè, qui legibus ad minorū ętatū tutelas[d], siue curationes inexcusabiles attrahuntur, aut cui ciuitatis ipsius episcopus ecclesiasticarum rerū commiserit gubernacula, vel orphanorum, ac viduarum, quæ indefensæ sunt, & earum personarum, quæ maximè ecclesiastico indigent adminiculo propter timorē Dei. Si quis verò transgressus fuerit hæc præcepta, correctioni [e] ecclesiasticæ subiaceat.

† al. sæcularium.

DISTINCTIO LXXXVII.

1 pars

VIduis[f] autem & orphanis ecclesiæ præsidium implorātibus episcopi debent adesse: & contra improborum violentias, protectionis patrocinium, negare non debent.

† al. Leontio.

Vnde Gelasius Gerontio †, & Petro episcopis.

¶Implorantibus patrocinium, episcopi debent adesse. Cap. 1.

LIcèt[g] omnibus de nobis sperantibus nō debeamus, inquantū possumus, nos negare: plus tñ † viduarum

Tutelā non tenent clerici recipere.

Oppressis debet prælatus patrocinari.

Viduæ & pupilli sunt ea forū priuilegiata.

CASVS. Supra dictū est, ꝙ viduis au tē.] Hęc distinct. diuidit in tres partes, in quarū prima probat per sex auctoritates sanctorū patrū, quod viduis & orphanis debet sustentationis, [illegible] eccium. Secunda ibi, [Libertos.] Tertia ibi, [Si expositus.] vide Fant.

CASVS. Supra dictū est, ꝙ episcopus debet esse liberalis: sed quia hoc non sufficit nisi miserabiles personas tueatur: ideo subiungit hanc 87 dist. in qua ostendit, quòd episcopi debent defendere viduas & miserabiles personas, & etiam libertos, qui sunt ecclesiæ commendati.

quod de omnibus clericis generaliter est intelligendū.

PEruenit.] CASVS. Quidam episcopi clerici vel monachi possessiones laicorum causa cupiditatis conducebant, cum suæ possessiones eis sufficerent, & procurationes sæcularium negociorum propter lucrum suscipiebant, officia sua penitus dimittentes: præcipit ergo Concil. Chalcedo. ne hoc de cætero fiat, excepta legitima tutela, vel cura miserabilium personarum, quā clerici suscipere debent ad iussionem suorum eporum, & quicunq; contra hoc statutum fecerit, dēt excōicari.

Monachi pāt terr as ad firmam habere.

a ¶Conductiones.] Contra extra de deci. c. dilecti nam ibi non reprobantur monachi, qui hēnt terras ad firmā, sed dic, ꝙ illud est, cum sua eis non sufficiunt, 1. vel cū ipsimet excolunt non vt inde plus lucrentur, sed ut fructibus utuant. Adeo autem hoc prohibet clericis, ꝙ si propter hoc deprehendantur in fraude, non subuenitur eis extra ne cle. uel mon c. sacerdotibus.

1 Adde qđ le. & no. extra ne clerici vel mo. c. 2 & 21. q. 3. placuit. Arc.

b ¶Causas.] De hoc notaui 15. q 2 in summa.

c ¶Auaritiæ.] Nam propter necessitatem bene possent. 91. dist. cap. 2.

ADDITIO. Adde quod le. & no. 88. distinct. cap. 1. in princ. ibi uideas.

d ¶Tutelas.] inf. distinct. 88. cap. vlt, contra 21. quæst. 3,

e ¶Correctioni.] .i. suspensioni. Lau.

f ¶Viduas.] In hac dist 87. ostendit magister, ꝙ viduis & pupillis, libertis & oppressis tenetur prælatus patrocinium impendere, & etiam manumissos defendere. Ad ultimum subiungit de expositis, infra ea. c. ult.

g ¶Licet.] 21. q. 1. Christianus.

h ¶Plus tamen.] No. ꝙ etiam causæ pauperum & oppressorum & peregrinorum spectant ad ecclesiā, vt 24. q. 3. si quis de potentibus. & c. seq. & ff. c. proxi. extra de verb. sig. super quibusdam in fi. spectant etiam ad iudicium regis, vt 23 q. 5 regum, &c. administratores. Similiter uiduis & pupillis cōcessit Imperator magnum priuilegium, scilicet, ꝙ aliquis non possit illos trahere ad iudiciū extra prouinciam, ipsi tamen possunt alios

trahere. C. qñ Imp. inter pup. & viduas. l. vna. Vidua eſt quæ etiam maritum non habuit. ff. de verb ſig. malum, §. viduam. Pupillus eſt qui intra pubertatem deſijt eſſe in patris poteſtate. ff eo. pupillus reſpon. 1.

DEfenſionis.] CASVS. Maximus & Ianuarius clerici paruuli deſolati erant auxilio parentũ, & propinquorũ, q cũ non poſſent violentias quorũdã ſuſtinere, Gelaſio ſunt conqueſti. Præcepit ergo Gelaſius Anaſtaſio epõ, ut eos tueatur à violentia improborũ, cum diuina auctoritas hoc præcipiat. Seq. duo c plana ſunt.

b ¶Pupillis.] Pupillo tu eris adiutor.

b ¶Executionis.] i. defenſionis.

c ¶Commenta.] i. fraudes.

d QViſqs.] ¶Remedia.] Arg. q debeat, qs de hoc ne quo cert' eſt, vel ſi curus, priuilegium Pontificis impetrare, vt hic elicitur, cum omnes teneamur defendere tales ſpecialius. arg ext. de teſti. licet uniuerſis. ar. d. 23. quamquam. Lau.

e ¶Nos.] Vt tamen primo coram ſuo iudice deferatur querela, vt extra de foro comp. ex tranſmiſſa. & in defectu iudicis ſæcularis.

Animoſitas nã, q̃ mala, malam partẽ ſumitur.

f ¶Animoſitate.] In bona ſignificatione ſa 65. d. alias in ma

g Diuinæ retributionis.] Quia nullum bonum remuneratum de pẽn. d. 3. pium eſt. nec aliquod malum impunitum de pẽn. dist. 1. nullus & eſt ſi. 81. d. cap. pen.

IRreligioſum.] CASVS. Olympi' diacon' ſuſcepit curã duorum ſuorum nepotũ, ſ. Feſicis & Olympij. Sed cũ deberet res illorum fideliter adminiſtrare, partem illarum rerum uendidit, & partem ſibi retinuit, quare Papa præcepit epiſcopo Fortunato, ut eos defendat, & omnia eis reſtitui faciat.

Clericus tutor eſſe poteſt ſi vult. 1 Adde ad hoc gloſ. in Auth. preſbyteros. C.

h ¶Irreligioſum.] Per hoc cap. & ſupra proxi. diſt. peruenit. colligitur, quod clericus bene poteſt legitimam tutelam ſuſcipere, ſed & etiam extranearum perſonarum ſi vult 1. Lau.

i ¶Non omni fide.] Et ita videtur, q tutor teneatur ẽt de leuiſſima culpa. C. de peric tuto. & cur. tutorib argu. contra, quòd ſcilicet non teneat niſi de leui. C. arbi. aut. quidquid. Et quod dicit, fidei, eſt ar. contra perfidos aduocatos, qui plena fide clientulos non defendunt. argu. 2. q. 3. §. notandum.

K ¶Paruulos.] Nota q ſi minor lædatur in contractu, habet actionem aduerſus dantem, & accipientem 2. C. ſi tutuo. vel cur. inter. l. etiam. ſi uerò lædatur in iudicio, habet actionem aduerſus tutorẽ tantùm. C. de iud. properandum. in fi. Sed contra ff. de mino. l. etiam. §. 1. Sed illa lex, properãdum, intelligitur quando tantum circa inſtantiam iudicij læſus eſt. Illa lex etiam in principali cauſa loquitur, cum reſtituatur in iudicijs minor, vt ff. de mino. etiam. §. ex cauſa. & C. ſi aduerſus rem iud. per totum. Io immo etiam reſtituitur minor, etſi conſtumax fuerit, ut ff de mino. l. minor etiam 8.

l ¶Contra leges.] C de prædi. mino. per totum.

Eos.]

& orphanorum cauſas, & impenſius ducimus exequendas: quas tueri à nobis, vel ab omnibus diuina manifeſtat aſſertio.

Idem Anaſtaſio epiſcopo.

¶De eoem. Cap. II.

DEfenſionis, ppriæ deſolatis auxilio, & qui ſuis actibus adeſſe † pro ætatis infirmitate nõ poſſunt, exoratum pontificem decet ſuouenire: quia pupillis [a] α tuitionem etiam diuinitas iuſſit impendi. Et ideò Maximo, & Ianuario, clericalis officij (qui ſe ſolatio parentum, vel propinquorum aſſerunt deſtitutos) auxilium ex noſtra delegatione præſtabis: vt aduerſus improbitates aduerſariorum ſuorum protecti, tuæ executionis [b] annisu noxia commenta [c] non ſentiant.

† *al. prodeſſe.*

a Argu. contra. ff. de minor. in cauſa 2. in prin. ſed non obſta illud intelligit qñ cõtra eundẽ hẽt ordinarium auxilium & extraordinarium. ſecus ſi contra diuerſos. Arc.

α ¶Pupillis.] *In codicibus impreſſis ſequebatur,* & viduis. *quæ voces expunctæ ſunt, quia abſunt à pleriſque vetuſtis. Et quæ antecedunt, ac ſequuntur, oſtendunt agi hic tantùm de pupillis.*

Idem Leontio, & Petro epiſcopis.

De eodem. Cap. III.

QViſquis in negotijs ſuis noſtri nominis interceſſione ſperat ſibi remedia [d] poſſe conferri, prona nos [e] conuenit animoſitate [f] præſtare.

Idem Lonorio epiſcopo.

De eodem. Cap. IIII.

DIuinæ retributionis [g] memor ad pontificalem conſcientiam non ambigas pertinere, egentium commodis piam ſolicitudinem non negare.

Eucem Fortunato epiſcopo.

¶Tueatur eccleſia, quos in ſui defenſionem ſuſcepit. Cap. V.

IRreligioſum [h] prorſus, & execrabile iudicamus, ſi quiſquam α vel extraneos in ſua tuitione ſuſceptos, nõ omni fide, [i] & tota animi ſui educauerit ſanctitate. Ac cum Olympius diaconus dilectionis tuę, Fęlicis, & Olympij ſuggeratur auunculus, eoſque paruulos [k] tutelæ vice ſuſceperit nutriendos; vltra latrocinium eſſe iudicamus, q eos boniſculis † parentum (ſicut aſſerunt) reliquit extores; alia retinendo, alia contra leges [l], & iura vendendo.

Iuo p. 6. c. 109.

† *al. bonuſculis.*

EOs.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima dicitur, ꝙ qui ad ecclesiam cõfugiunt, propter loci reuerentiam debent ab ecclesia defendi. In secunda parte dicitur, ꝙ si quis mancipia ecclesiæ occupauerit propter sua, quæ ad ecclesiam confugerint, excommunicari

manumittũtur in ecclesia, & charta manumissionis legitur in ambone. 54.d. nulli, & tales generaliter ecclesia defendet, ẽt alu.

a ¶Quisquam.] *In vulgatis codicibus sequebatur vox*, clericos. *quæ in aliquot manuscriptis, & apud Iuonem non habetur, ideoque sublata est. Non enim hic clericos cum laicis, sed extraneos cum sanguine iunctis comparat.*

Item ex concilio Arausicano primo, c. 5. & seq.

¶Confugientes ad ecclesiam extrahere non licet. C.VI.

Raba. pę. c. 22.
Burc. l. 3. c. 195.
Iuo p. 3. c. 112.
Ibidem c. 6.

EOs, qui ad ecclesiam [a] confugerint, tradi non oportere, sed loci sancti reuerentia, & intercessione defendi. ¶Si quis aũt mancipia clericorum pro suis mancipijs [b] ad ecclesiã confugientib. crediderit occupanda, per omnes [c] ecclesias districtissima damnatione feriatur.

C. 7.
Iuo p. 3. cap. 154. & 245.
Pann. l. 2. c. 84.

¶In ecclesia quoque manumissos, & per testamentum [d] ecclesiæ cõmendatos, si quis in seruiturem, vel obsequiũ, vel ad colonariam conditionem reuocare tentauerit, animaduersione ecclesiastica coerceatur † [e].

† *coercebitur*] ori.

Item ex concilio Agathensi, c. 29.

¶In libertate ecclesia tueatur libertos. Cap. VII.

Iuo p. 3. c. 159. & p. 16. c. 51.
Pann. l. 2. c. 82.

2 LIbertos legitimè a dominis suis factos, ecclesia, si necessitas exegerit, tueatur: quos si quis ante audientiam aut peruadere, aut expoliare præsumpserit, ab ecclesia repellatur.

Item ex concilio Toletano 4. c. 71.

¶A sacerdotibus defendantur liberti, ne in seruitutem reuocentur. Cap. VIII.

Burc. l. 3. c. 186.
Iuo p. 6. c. 246. & p. 16. c. 52.
Pann. l. 2. c. 83.

LIberti, qui a quibuscumq; manumissi sunt, & ecclesię patrocinio commendati existunt, sicut regulæ antiquorum patrum constituerunt, sacerdotali defensione a cuiuslibet insolentia protegantur, siue in statu libertatis eorum, siue in peculio [f], quod habere noscuntur.

Item ex concilio Arelatensi secundo, c. 32.

a ¶Ad ecclesiam.] inf. 17. q. 4. reum.

b ¶Mancipijs.] De istis manumissis ab ecclesia, vel de commendatis ecclesiæ dicit H. ꝙ si postea impetantur super libertate, ipsi coram ecclesiastico iudice debent respondere, vnde & si quis eos detinens nollet respondere, nisi sub sæculari iudice, posset statim ecclesia ipsum excõicare, si verò non est manumissus in ecclesia, tunc primo debet conuenire, qui eos molestat, sub sæculari iudice, & si non vult satisfacere p eum, tunc ecclesia eũ cõpellet excõicando, vel alio modo. Lau. dicit ꝙ vbicunq; manumittantur, nisi manumittantur in ecclesia 1, vt clerici fierẽt, vt ext. de fer. nõ or. c. 1. in parte de

Manumissi ab ecclesia, vbi sint conueniendi.

1 Quidã. n.

municari debet. In tertia parte dicitur, ꝙ si quis vult reuocare in seruitutem, vel ad obsequium, vel ad colonariam conditionem manumissos in ecclesia, & ecclesiæ commendatos, censura ecclesiastica coerceatur.] Secunda pars incipit ibi, [Si quis autem.] Tertia ibi, [In ecclesia.]

c ¶Per omnes.] In vna excommunicet, in alijs denũcietur. Si dices, ꝙ nemo potest pluries excõmunicari, dic vt not. 3. q. 4 c. vlt. & extra de sentẽ. excommunicatio officij.

d ¶Et per testamentum.] Extra de seru. non ordinan. c. 1.

e ¶Coerceat.] Nisi admonitus satisfaciat, & est arg. hic, ꝙ omne crimen est ecclesiasticũ. 35. q. 6. episcopus in synodo. ADDITIO. Argu. ad hoc inf. ca. prox. vbi Laur. idem sentit dicens, quòd hoc etiã potest videri per auctoritatem domini, si peccauerit. 2 q. 1. si peccauerit. extra de iud. nouit. De hac ma. le. & not. ext. de offi. ord. cap. 1. & de purg. cano. nos quidem. Archid.

Crimẽ qũlibet est ecclesiasticum.

LIbertos.] Hæc est secunda pars dist. in qua dicitur, ꝙ ecclesia debet libertos defendere, præsertim eos qui eius patrocinio commendantur. Io. de Fan.

CASVS. Hæc duo c. libertos, & liberti, vt dicit Benenen. loquuntur de libertis ecclesiæ commendatis, quos si aliquis inuadere sua auctoritate voluerit, vel in seruitutẽ reuocare, vel bona eorum auferre conatur, & ecclesia, & episcopus debent eos defendere.

Peculiũ seruus hẽre põt, sed non liber homo.

f LIberti.] Peculio.] Sed nunquid liber homo habet peculium? Non: quia sicut seruus non habet bona, ita paterfamilias non habet peculium, ff. de verborum significatio. paterfamilias, sed loquitur hic ſm tempus, quo seruus erat, vel peculium sumitur hic improprie. arg. C. de inoffi. testam. l. vltima. ff. ad Trebellia. l. cogita. 1. ſfi. De peculio autem serui, qui manumittitur, hoc in summa notabis, ꝙ si manumittitur inter viuos, dominus videtur ei concedere peculium, nisi adimat expresse. Si autem in testamento libertas ei relinquitur

linquitur peculiũ apud hæredem remanet, niſi expreſſe ei concedatur. C. de pecu. eius qui li. me. l. vna.

Si expoſitus.] Hæc eſt tertia pars diſtinctionis. in qua ponit de infantibus expoſitis 10. de Fant.

CASVS. Quæſitum fuit in concilio Toletano, quid fieri debet cum aliquis colligit puerũ expoſitum ante eccleſiam. Et reſpondet, quod debet in publicũ duci, vt cuiuſcũque ſit ille puer, ſiue ſit dominus ſiue pater, veniat intra decẽ dies, & puerũ recipiat: ſi autem poſt decem dies venerit, audiri nõ debet: ſed tanquã homicida puniatur.

a ¶ Expoſitus.] Exponit aut aliquis a patre vel domino, vel ab extraneo. ſi a patre vel domino, aut neceſſitate, vel ſpõte Si ſponte, nunquam poteſt recolligere eũ poſtea: nec n. ſuum dicere poterit quem pereuntem contemplit. C. de infan. expo. l. prima, & ſecunda. Si neceſſitate, repetit quandocunque, quia inuitus videtur expoſuiſſe. C. de infan. expoſi. l. 1. & in his caſibus locum non habet conteſtatio. quod tamen dixi de neceſſitate, videtur male dictum, nam dicit lex, quòd ſi ipſe nõ poteſt eum alere, debet enim in xenodochium 1. mittere. C. de lati. li. tol. l. vna. § ſed ſcimus. Sed quod dixi 2. intelligas cũ nullum talem locum inuenit: & intelligas maximè hoc de filiis: nam de ſeruo videtur, quòd potius debeat eum vendere, quam exponere, & eſt iſte caſus, in quo ſeruus habitus pro derelicto, ſtatim in libertatem eripitur, vt C de lat. lib tollen. l. vna. in authen. de nup. § hoc amplius, & § multo magis. coll. 4. aliàs occupanti conceditur. Si autem ab extraneo, & ſciente domino, vel patre; tunc locum habet quod hic dicitur. Si verò ignorante, ſemper poteſt repetere quandocunque voluerit, C. de infan. expo. l. 1 Hug. dicit, quòd tantum vſque ad decem dies auditur pater in hoc caſu, quod verius credo 3. quia de ijs quæ publicè fiunt, non poteſt prætendi ignorantia, vt 17. diſtin. quod dicitis. Idem poteſt dici quando pater propria voluntate expoſuit. Ioannes. Hoc teneas breuiter, quòd ſi a patre infans exponitur, vel ab alio, eo ſciente, vel ratum habente, ſtatim liberatur a patria poteſtate, & ſi dominus idem facit; ſeruus ſtatim eripitur in libertatem, & libertus in ignorantiã. Idem eſt ſi alimenta fuerint iſtis languentibus denegata, aut ſi iſti languentes expoſiti fuerunt, cuiuſcunque fuerint ætatis: & qui eos ſuſcipiunt, non habent aliquo ius in ipſis, vt extra de infan. vel lactantibus expoſitis, c. 1. Bar.

b ¶ Intra decem dies.] De his decem diebus dic, quòd currunt a tempore ſcientiæ, & ſunt continui, & ſi in tali loco eſt, quo venire non poteſt, reſtituitur per clauſulam generalem: argum ff. ex quibus cauſis maiores. l. prima. Alij dicunt, quod ſunt vtiles: cum. ſ. experiri poteſt, ff. de ædil. edict cum lex & de diuer. & temp. præ. l. prima. Si verò ille qui collegit expendit aliqua in puero eruidiendo in aliqua arte, repetit a recolligente, C. de infantibus expoſitis, l. 1. quod autem cauſa alimenti expendit, non repetit niſi in duobus caſibus, ſcilicet cum protellarus eſt, ff. de nego. geſtis, Neſſeunius, vel vbi eo cum collectus non vult ducere filiam ſuam in vxorem, C. de nuptijs patrem.

c ¶ Habeat.] Non in ſeruum, C. de infantibus expoſitis. l. vltima, & ideo dicit iſte eum habere, quia alius iam non poteſt petere puerum, puer tamen bene recedet ab eo cum

¶ Expoſitos defendat eccleſia, ſi quis eorum calumniator extiterit. Cap. I X.

3 Si expoſitus [2] ante eccleſiam cuiuſcunque fuerit miſeratione collectus, conteſtationis ponat † epiſtolam, vt ſi is qui collectus eſt, intra decem dies [b] quæſitus, agnituſque non fuerit, ſecurus habeat [c] qui collegit. Sane, qui poſt prædictum tempus calumniator extiterit, vt homicidia, eccleſiaſtica diſtrictione damnabitur, ſicut Patrum ſanxit auctoritas.

Capit. l. 6. c. 142. concor. Vaſenſe 1. c. 9. Burc. l. 3. c. 201. Iuo p. 3. c. 13. Poly. l. 3. tit. 13.

† al. ponatur epiſtola

Exponens filium, vel ſeruum an poſſit illũ recolligere.

DISTINCTIO LXXXVIII.

PRohibentur [d] ergo clerici cupiditatis negotia, ſuſcipere, non pietatis curam viduis, & orphanis impendere.

Vnde Melchiades a Papa.

¶ De eodem. Cap. I.

In ſcripto de primitiua eccleſia, & munificentia Conſtantini ex concilio Chalcedon. c. 3.

DEcreuit ſancta ſynodus nullum deinceps clericum aut poſſeſſiones conducere, aut negotijs ſæcularibus ſe immiſcere, niſi forte pupillorum, quorum nullus alius eſt propinquus, aut viduarum, quarum nullus vindex eſt, aut ecclæſiæ, ſuper quam ordinatus eſt, neceſſitas ingruerit. Quod ſi quis præſumpſerit, communione priuetur.

1 Idem hoſpitale.
2 Scilicet de neceſſitate.

3 Adde de iſta quæſtione, & alijs in mate. expoſitorũ no. in l. 1. & a. p Albe. de Ro. C. de infan. expoſi. & gl. in l. nemini C. de epiſc. audien.

Expenſæ circa infantem expoſitu factæ an poſſint repeti.

Pater, & mater filiũ denegare nõ p̃ ſumuntur.

d ¶ Prohibentur.] Rohibentur.] In hac diſtinctione prohibetur cupiditas, & mercatio omnibus clericis. Et diuiditur in duas partes: in quarum prima probat per decem auctoritates ſanctorum patrum, quod clerici non debent eſſe mercatores. Secunda ibi, [Neque apud Ioannes de Fant.

CASVS. Facta interpoſitione miſerabilium perſonarum in hac 88. d. redit Gratianus ad materiam ſuam. ſ. ad capitulum cupiditatis: cuius cupiditatis negocia clerici ſuſcipere prohibentur: ſed non prohibentur opera pietatis orphanis, & viduis impendere.

Decreuit.] CASVS. Statuit Melchiades Papa in ſynodo ſua, q̃ clerici cauſa cupiditatis, & lucri non conducant poſſeſſiones, nec negocijs ſæcularibus ſe immiſceant: nib in duobus caſibus. ſ propter curam miſerabilium perſonarum, & propter curam eccleſiaſticam ab epiſcopis ſibi commiſſam, & q̃ curam talem debeãt ſuſcipere clerici, probat duobus exemplis. ſ. Moyſi, & angelorum aſcendentium, & deſcendentium per ſcalam, quam vidit Iacob: ad inſtar quorum, præſti eccleſiæ debent aſcendere contemplando, & deſcendere curam ſubditorum habendo

e ¶ Conducere.] Scilicet cauſa cupiditatis, vt notatur 86. d. cap. vlt. & ſemper intelligo cauſa cupiditatis hoc fieri, niſi neceſſitas probetur. argumen. 22. quæſtio. 1. cap. 1.

a ¶ Vbi

Digitized by Google

Prædicatores qãque dãr angeli.

a ¶Vbi liquida patet] Ideſt, propter quod patet.

b ¶ Angelos.] Per angelos intelliguntur prædicatores qui qui pro ingenio auditorum debent ſe aptare, vt 8. q. 1. c. oportet & diſtin. 43. ſit rectoꝝ. §. vlt. unde non propter Iacob, ſed propter angelos inducitur hac auctoritas.

† Abſunt iſtæ duæ voces fere ab omnibus manuſcriptis.

bus ſe miſcere, niſi propter curam pupillorum, [& † orfanorum] ac viduarum, aut ſi forte epiſcopus ciuitatis eccleſiaſticarum rerum ſolicitudinem habere præcipiat. Vbi liquido patet [a], quia alia ſunt negotia ſæcularia, alia eccleſiaſtica. Nonne Moyſes in ſęculo erat, cum crebro tabernaculum intraret, & exiret; qui intus cõtemplatione raptus, foris infirmantiũ negotijs vrgebatur? *et infra.* ¶Sic & Iacob aſcendentes, & deſcendentes Angelos [b] vidit: quia videlicet rectores eccleſiæ non ſolum Deo contemplando ſuperna appetunt, ſed deorſum quoq; ad mẽbra illius miſerando deſcendunt. Et Domini ſacerdotes horum facta imitantur, & ſe cuſtodiunt, & ſubditorum onera portant.

Exod. 33.

Gen. 28.

a ¶Melchiades.] *Caput hoc habetur inſcripto de primitiua eccleſia & munificentia Conſtantini, quod in antiquis conciliorũ voluminibus continenter ſequitur poſt decreta Melchiadis (quãuis illa cõmunctione fortaſſe factum eſt, vt hoc quoq; ſcriptum olim decreti Melchiadis adnumerari ſolitum eſſet, cum tamen in eo de Nicano cõcilio & alijs, quæ poſt Melchiadem geſta ſunt, mentio fiat quod ex capite, ad futuram. infra 12. quæſt. 1. apparet.*

Item Gelaſius Papa ad epiſcopos per Lucaniam, c. 17.

¶De eodem. Cap. II.

Concil. Aquiſgranen. c. 93. 14. q 4. c. clerici. Poly. li. 4. tit. 31.

COnſequẽs [c] eſt, vt illa quoq; de Piceni partibus nuper ad nos miſſa relatio nunciauit, nõ prætereunda putaremus: id plurimos clericorum negociationibus inhoneſtis, & lucris turpibus imminere †, nullo pudore cernentes euangelicã lectionem, qua ipſe Dominus negotiatores è templo verberatos flagellis aſſeritur expuliſſe, nec Apoſtoli verba recolentes, quibus ait: [Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſæcularibus.] Pſalmiſtam quoque Dauid ſurda diſſimulantes aure, cantantem [d]: [Quoniam non cognoui negotiationes [e], introibo in potentias Domini.] Proinde huiuſmodi aut ab indignis poſt hac quæſtibus nouerint abſtinendum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio [f], vel cupiditate ceſſandum [g]: aut in quocunque gradu ſint poſiti, mox à clericalibus officijs abſtinere cogantur: quoniam domus Dei, domus orationis & eſſe debet, & dici, ne per † officia negotiationis potius ſit latronum ſpelunca.

† *al. inhiare.* *Matth. 21.*

2. *Tim. 2.*

Pſal. 70. vide infra ca. quoniam.

Luc. 19.

† *ne officia negotiationis, & ſpelunca potius ſit latronum*] orig.

Item Gregorius Romano defenſori lib. 8. epiſt. xj.

¶In ſacris ordinibus conſtitutus ſæculares curas aſſumere non debet. Cap. III.

j EPiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, nequaquam ſæculares curas [h] aſſumat; ſin aliter, deijciatur.

Item ex ſeptimo canone Apoſtolorum.

¶Epiſcopus ſæcularibus cauſis occupari non debet. Cap. IIII.

Anſ. lib. 6. c. 379.

PErlatum eſt ad nos reuerendiſſimum fratrem noſtrum Baſilium epiſcopum, velut unum de laicis in cauſis aduo-

c ¶Cõſequẽs.] Quia ſacerdotes erant inſtituti, vt 2. q. 7. accuſatio. Lau.

d ¶Cantantem] ideſt, mettice deſcribẽtem.

e ¶ Negociatores.] .i. falſam traditionẽ Iudæorum: quia ſcilicet credebãt ſe iuſtificari ex operibus legis, figuras legis ſectãtes, à gratia reſilientes: vel negociationis, i vt uilius emẽt, & carius vẽdãt.

f ¶Ingenio.] Augu. & nec ſub qualibet fraude excogitata poſsũt exerceri negociationes. ergo nec cauſa neceſſitatis, vt quidã aſſerũt, nec cauſa lucri captãdi ad opus pauperũ. 1. q. 3. ſi qs obiecerit. Arg. contra extra ne cle. vel mona ca. 1. 91. d. clericus. La.

Negociationes per clericos quacũque cauſa exerceri nõ debent.

g ¶Ceſſandum, aut in, &c.] Videt ergo, q in eius optione ſit an uelit abſtinere à ꝗſtu, an ab officio. ff. de iure do. plerũq; §. ultimo: quod falſum eſt. Sed hic, aut. cõminationum. 1. eſt 11. q. 1. placuit.

h EPiſcopus. [¶Curas. [Infra 21. q. 2. c. 1. 2. & 3. & 11. quæſt. 1. te quidem.

1 Et eſt ſenſus ſi moniti ceſſant: diſpenſatur cũ eis: aliàs abijciuntur à clero: & nõ minus à negociatione ceſſabunt. Arg. 3. q. 8. c. 1. & 21. diſtin. ſi quis. Archid.

PErlatũ.] CASVS. Baſilius epũs tanquam aliquis laicus ibat extra ſuum epiſcopatum coram iudicibus ſæcularibus aduo-

aduocando. Quod cum audiſſet Gregorius, præcepit Romano defenſori, ut præfatum Baſilium intra quinque dies cogat reuerti: quoniam, propter hoc dignitas epalis uilescit. Nam ſi ibi amplius eum ſtare permiſerit, uterq. grauiter punietur. Sequentia capitula plana ſunt vſq. ad paleam:

illam. [Eijciens.] quæ in ſcholis non legitur, ſed in ea ratio aſſignatur quare in domo, uel re conſimili non eſt vſura, ſed pecunia ſic: & hoc triplici ratione. Prima eſt: quia pecunia nō eſt diſpoſita niſi ad emendum. Secunda eſt: quia ex agro eum arādo fructum capio, & ex domo vſum mānionis: & ideo domū locando vel fundū, videor quaſi permutare lucrum cum lucro, ſed ex pecunia repoſita nullum fructum capio. Tertia ratio eſt: quia ager, vel domus veteraſcit, ſed nō pecunia, & hoc eſt in prima columna, ubi dicitur, primo q dē.

a ¶Et prætorijs.] id eſt, locis iudicij tractandi Quid ſit prætorium habemus. ff. de iuſti & iur. l. pen.

b ¶Præceptum.] Infra 23.q.4. iuſtum in fra 14.q.4. clerici.

c ¶Quinq; diebus.] Arg morē poſſe purgari 1. Item nota. inducias & expectationes quinque dierū: & hoc à tēpore quo ſuſcepit literas. extra de ap. ſup eo 4.q. 4.c.1. & q.5.c.j. quādoque duorum. 5.q. 2 c. præſenti.

d ¶Epiſcop' tuitionē.] Ideſt, aperitionem, vt ſcilicet corā eo non aperiantur: ſed coram magiſtro cenſus. C. de teſta. l. cōſulta. Vel dic tuitionē, ideſt, q̄ ſit aduocatus. aliàs per eū debet adimpleri quod in teſtamentis relictum eſt extra de teſt. ſi. hæredes. & ff. de pet. hæredita. in fi. Ioan. Dico ergo, ut dixi, non ſuſcipiet ex hoc officium aduocationis.

e ¶Epiſcopus.] Ad ſe reuocet.] Principaliter, vel per ſe: & tunc non eſt contra 86. diſt. fratrem.

f ¶Epiſcopus gubernationem.] Sed per archipresbyterum, nam partiri debet onera ſua. extra de offi. archipresby. c. ult. arg per alios nobis licere quæ nobis p nos non licent 3. arg 5.q.3.c.ult. ar. 12.q.1. præcipimus. Et valet ad quæſtionem q̄ eccleſia poſſit alicui concedere gladium 4. licet. ei non liceat ēō uti per ſe. 23. q. vlt. c. ſæpè. Similiter inuenitur: quod licet nobis p alios, & per nos, ut di. 95. illud ſuperfluum. & econuerſo, qđ non licet nobis per nos, nec per alios. 46. diſt. ſicut. 23. q. ult. his à quibus. & conſequitur quis per aliū qđ non poteſt. l. Labeo. ff. de vſuc. Dy. in regula, q̄ alteri lib. 6. bonus text. & ibi Bar & Bal. in l. 1. §. ne aūt. C. de ead. tol. 4. 93. diſ. Hadrianus a.

ſæcularibus occupari, & prætorijs [a] inutiliter deſeruire. quæ res quoniam & ipſum vilem reddit, & reuerentiam ſacerdotalē annihilat; ſtatim, vt experientia tua hoc præceptum [b] ſuſceperit; eum ita ad reuertendū diſtrictā executione compellat, quatenus ei illic, te inſiſtente, quinq; diebus, [c] ſub qualibet excuſatione, immorari non liceat; ne ſi quolibet modo eum ibidem amplius moram habere permiſeris; cum ipſo, apud nos grauiter incipias eſſe culpabilis.

Item ex concilio Carthaginienſi 4. c. 18.

¶Teſtamentorum tuitionem, & curam rei familiaris epiſcopus non ſuſcipiat. Cap. V.

ij EPiſcopus tuitionem, [d] teſtamentorum non ſuſcipiat. Poly. lib. 4. tit. 5.

Item ex eodem cap. 20.

¶De eodem. Cap. VI.

iij EPiſcopus nullam rei familiaris curam ad ſe reuocet [e]; ſed lectioni, & orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo uacet.

Item ex eodem, c. 17.

¶De eodem. Cap. VII.

iiij EPiſcopus gubernationem [f] viduarum, & pupillorum ac peregrinorum non per ſeipſum, ſed per archipresbyterum, aut per archidiaconum agat.

Item Gregorius Quertino ex præfecto, epiſt. 30. lib. 10.

¶Ratiociniorum cauſas clericus ſuſcipere non debet. Cap. VIII.

INutile, & ualde laborioſum eſt, hominem literatum, ratiociniorum cauſas aſſumere, & in eis ſe, quod non expedit, obligare.

Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum.

1 Adde an & qñ poſſit mora purgari, vel non: no. Bar. in l. ſi inſulā. ff. de verb. obl. Bald. in l. ſi poſt tres ff. ſi quis cau. gl. & Doc in c. potuit, de loca.

2 Vide q̄ ubi p̄ſona à teſtatore deputata eſt: illa exequit. 12. q. 2. de laicis in fi. Archi. Poteſt qs p aliū qđ non poteſt p ſe.

3 An hoc p̄cedat regulariter.

4 Hic vide qđ le. & no. de conſec. d. 4. quando 2.

5 Hic vide qđ le. & no. de conſec. d. 4. quando 2.

poteſt. per ſe. ff. de ſta. ho. Imperator. & id per ſe, quod non per alium. C. de ijs qui ve. xta. imp. l. 2. ff. de adopt. poſt mortem. §. neque 23. diſt. quorundam. [& quandoque plus per ſe valet factum quàm per alium. de conſec. diſt. 4. illud 10. Sol. generale. eſt, quod quis poteſt per ſe quod poteſt per alium, & econtra ſed in caſibus ſpecialibus fallit quandoque ratione perſonæ, quæ prohibetur per ſe facere, ut in hoc cap. ſed per alium non prohibetur 5: vel ratione rei: quia in cauſa criminali aliquis

¶Fugiendus est clericus negociator. Cap. IX.

NEgociatorem [a] clericum,& ex inope diuitē ex iguobili glorioſum,quaſi quandam peſtem fuge.

Item Auguſtinus in libro quæſtionum veteris,& noui teſtamenti,c.127.

¶ Clerico negociari non licèt. Cap. X.

Iuo p.6.c.89 Pann.l.7.c.26.

FOrnicari omnibus ſemper non licèt [b] :negociari vero aliquando licèt,aliquando non licèt. Antequam enim eccleſiaſticus quis ſit, licèt ei negociari : facto iam, non licet [c].

Item Ioannes Chryſt.ſuper Matthæum,[ideſt Auctor operis imperfecti,hom.38.c.31.Matt.]

¶De eodem. PALEA. Cap. XI.

Paulo aliter.

EIiciens Dominus vendentes , & ementes de templo, ſignificauit,quia homo mercator vix, aut nunquam poteſt Deo placere. Et ideo nullus Chriſtianus debet eſſe mercator:aut ſi voluerit eſſe, proijciatur de eccleſia Dei; dicente propheta: [Quia non cognoui negociationes;introibo in potentias Domini.] Quemadmodum enim qui ambulat inter duos inimicos ambobus placere volens , & ſe cōmendare,ſine maliloquio eſſe non poteſt (neceſſe eſt enim, vt iſti malè loquatur de illo, & illi malè de iſto) ſic qui emit,& vendit,ſine mendacio,& periurio eſſe nō poteſt,*& paucis interiectis* . ¶Sed eſt nec ſtabilis ſubſtantia eorum, neque ad bonum proficit , quod de malo congregatur . Quemadmodum enim ſi triticum , aut aliud † tale cernas in cribro ; dum huc & illuc iactatur , grana omnia paulatim deorſum cadunt; & tandem in cribro nihil remanet,niſi ſtercus ſolum; ſic de ſubſtantia negociatorum nouiſſimè nil remanet , niſi ſolum peccatum . Sed omnes homines videntur eſſe mercatores . Oſtendam ergo,quis non eſt negociator; vt qui talis non fuerit,eū intelligas eſſe negociatorem;vt.Quicunque rem comparat, non,vt ipſam rem integram,& immutatam vendat; ſed vt materia ſibi ſit inde aliquid operandi ; ille non eſt negociator . Qui autem comparat rem , vt illam ipſam integram, & immutatam dādo lucretur;ille eſt mercator,qui de templo Dei eijcitur. Vnde ſuper omnes mercatores plus maledictus eſt vſurarius . Ipſe namque rem datam a Deo vendit, non comparatam,vt mercator ; & poſt fœnus rem ſuam repetit,tollens aliena cum ſuis;mercator autem non repetit rem venditam.Adhuc dicit aliquis. Qui agrum.locat,vt agraiam recipiat,aut domum,vt penſiones recipiat, nonne eſt ſimilis ei,qui pecuniam dat ad vſuram? Abſit.Primum quidem , quoniam pecunia non ad aliquem vſum diſpoſita eſt , niſi ad emendum. Secundo,quoniam agrum habens,arando accipit ex eo fructum, habens domum , vſum manſionis capit ex ea . Ideo qui locat agrum.vel domum,ſuum vſum dare videtur, & pecuniā accipere, & quodammodo quaſi commutare videtur cum lucro lucrum : ex pecunia repoſita nullum vſum capis.Tertio ager,uel domus utendo ueteraſcit:Pecunia autem cum fuerit: mutuata,nec minuitur,nec ueteraſcit: [Et menſas nummulariorum ſubuertit.]Pecunia ſpiritualiter homines intelliguntur;qnia ſicut nummus habet;

charagma.

† *aliquam bladi ſpeciem.*

Matth.21.

aliquis agi per ſe,& non per aliū, vt 5.q.2.in criminalib. ADDITIO . Circa hoc dicas, ꝙ quādo aliquis potest aliqd facere ſua auctoritate: tūc nō eſt vis ſiue per ſe,ſiue per alium faciat,niſi ſpecialiter prohibeatur: ſed vbi ſua auctoritate non poteſt facere,ſed alterius: tunc locum habet,ꝙ non poteſt alteri committere, extra de oſt de leg.quoniam apoſtolica,vbi Innocen. ſic no. Archid.

a NEgociatorē .] Sed nunquid licèt clerico habere tabernam ? videtur quod ſic. C de epiſco.& cler.l 2.ſed diximus , quod licèt lex concedat,canon tamen non permittit.15.q.3.cū autem Vel dic, quod poteſt habere tabernā propter neceſſariū,&honeſtam negotiationem.

Clericus tabernā habere poteſt.

1 Adde qd veniat appellatione taberne nō ta. in leg. tabernæ. ff. de verbo. ſign. & in l. qui tabernas ff. de cōtrah.

b FOrnicari.] ¶Sēper non licet.] Ideſt, nunquam.32.q.4.nemo. Ar.cōtra 31.q.1.hac ratione. ſed licèt aliquādo licētia pęnę, ſed licentia culpæ nō, qa nō euadit culpam. diſt. 4 c.denique.2.

2 Dic ꝙ fornicatio nulli vnq̄ impunè conceditur. 27. q.1. nubendi. Archidia.

c ¶Non licèt.] Arg. quod propter mutationem ſtatus, quod ipſi erat licitum, fit illicitū & cōtra.arg. d.31.c.lex continentiæ. Argu.contra 12. q.1.non dicatis.

Neque

charagma Cęſaris,ſic homo Habet charagma Dei. Et quemadmodom ſolidus,qui non habet charagma Cæſaris,reprobus eſt; & ita & homo, qui non oſtendit in ſe imaginem Dei, reprobus æſtimatur. Vnde Eſaias dicebat ad Hieruſalem: [Pecunia tua reproba eſt, caupones tui miſcent uinum cum aqua,&c.]Ideo ergo menſas nummulariorum euertit,ſignificans,quia in tẽ plo Dei non debent eſſe nummi,niſi ſpirituales,ideſt, qui Dei imaginem,nõ diaboli portant. Aut certè menſas nummulariorum,ſacerdõtum dicit ſcripturas. Nouo enim teſtamento ſuccedente priori,euerſæ ſunt ſcripturæ illorum. *Eſa.1.*

¶ Hæc Palea (quemadmodum,& ſequens) eſt in aliquot vetuſtis exemplaribus, in quibus Palea raro habentur. Eſt autem ſumpta ex auctore operis imperfecti (cuius multa ſententia partim reijcienda,partim in bonam partem interpretanda ſunt.) & quidem multis locis de induſtria,quod ibi plenius hic, in ſummam redactum eſt,inco lumi ferè ſententia. Quamobrem ea tantum mutata aut locupletata ſunt; quæ valdè conducere viſum eſt. Quod etiam in ſequenti capite eſt obſeruatum.

Item ex verbis Auguſtini: [binc inde collectis,& in ſummam redactis ad Pſal.70.verſi.Quoniam non cognoui.]

¶De eodem. PALEA. Cap. XII.

QVoniam non cognoui literaturam.]aliqui codices habent: [negotiationes;]in quo diuerſitas interpretum ſenſum oſtendit,non errorem inducit. Ergo ſi propterea iſte tota die laudem Dei dicit, quia non cognouit negotiationes;corrigant ſe Chriſtiani,non negotientur.Sed ait mihi negotiator: Affero ex longinquo merces;mercedem laboris mei,vnde viuam, peto:dignus eſt operarius mercede ſua.De mendacio,de periurio agitur, nõ de negotio.Ego enim mentior,non negotium.Poſſem enim dicere;tãto emi tanto vẽdam;ſi placet,eme. Quomodo ergo reuocas a negotiatione?omnes artifices mentiuntur, ſutores, agricolæ. Vis, vt optem carum tps,vt poſſim vendere annonam,quam ſeruaui?Sed non hoc faciunt,inquis,agricolæ boni:nec illa negotiatores boni.Quid enim?Etiam & filios habere malum eſt; quia,quãdo eis caput dolet, malæ & infideles matres ligaturas ſacrilegas,& incantationes quærunt?omnia iſta hominom,nõ rerum peccata ſunt.Quęre ergo epiſcope (dicit mihi negotiator) quomodo pſalmiſtam intelligas, & noli me prohibere à negotiatione;negotiatio enim me nõ facit malum, ſed iniquitas mea,& mendacium meum.Quæramus ergo negotiatores, qui præ ſumunt gloriari ex ſuis operibus; ſi ſunt contra illam gratiam,quã hic pſalmiſta cõmendat,vt nemo de ſuis operibus glorietur. Et ſicut cõtra medicos ſuperbos ſalutis pollicitatores vigilat,hoc,quod dictum eſt:[tota die ſalutẽ tuam.]ſic contra negotiatores dẽ operibus ſuis gloriantes vigilat,hoc quod dictum eſt: [os meum annũciabit iuſtitiã † tuam.] Vnde,& Dominus expulit illos de templo volentes ſuam iuſtitiam ſtatuere, & ignorantes iuſtitiam Dei.Merito dictum negotium,quia negat otium,quod malum eſt,neq; quærit veram quietem,quæ eſt Deus. *Luc.10.* *Pſal.87.* †*iuſtitiam tuam*] *ideſt non meam, &c.*Aug. *Pſal.70.*

Item Caſſiodorus in eundem Pſal.70.in eundem veriſiculum.

¶De eodem. Cap. XIII. †*al.negotiari.*

QVid eſt aliud negotium †,niſi quæ poſſint vilius cõparari,carius velle diſtrahere?*& infra.*Negotiatores ergo illi abominabiles exiſtimãtur, qui iuſtitiam Dei minimè conſiderantes per immoderatum pecuniæ ambitum pol'uuntur,merces ſuas plus periurij onerando, quàm pretijs. Tales eiecit Dominus de templo dicens;Nolite facere domum patris mei,domum negotiationis. *Io.2.*

Item Cyprianus ad clerum,& plebem Furnitanorum,lib.1.epiſt.9.

Nomine

¶Nomine sacerdotis careat, qui Dei ministros à suis auocat officijs. Cap. XIIII.

Iuo p.6.c.191.

2NEque apud altare Dei [a] meretur nominari in sacerdotum prece, qui ab altari sacerdotes, & ministros voluit auocare. Et ideo Victor, cum contra formam nuper in concilio a sacerdotibus datam Geminium Faustinum presbyterum ausus sit tutorem constituere; non est, quòd pro dormitione eius apud vos fiat oblatio; aut deprecatio aliqua nomine eius in ecclesia frequentetur: vt sacerdotum decretum religiosè, & necessarie factum seruetur à nobis.

DISTINCTIO LXXXIX.

1 Tit. 3.

1 ps

Omni [b] quoque suæ oportet episcopum bene esse præpositum, vt quadam inde quodammodo futuræ dispensationis argumenta sumantur. In dispensatione uerò ecclesia hanc regulam obseruandam monerit, vt nulli quantumlibet exercitatæ personæ duo simul officia committat: neque secularibus viris res ecclesiasticas gubernandas committat.

Vnde Gregorius scribit omnibus episcopis.

¶Vni personæ duo non committantur officia. C. I.

Poly.l.4.tit.23. Ant.l.4.c.108. Iuo p.6.c.344.

SIngula [c] ecclesiastici [d] iuris officia singulis [e] quibusq; personis singulatim committi iubemus. Sicut enim Victor, cum moriebatur, presbyterum Geminium Faustinum in testamento suo, recit tutorem: & ideo præcepit Cyprianus, vt pro eo nullæ orationes in ecclesia fiant, nec oblationes recipiantur.

a ¶Dei.] Et nonne accusatur ille post mortem, contra id.23.dist.quorundam.C.ti reus, vel accu. mor. fue.l.1. & 2? Sol.dicunt quidã, ꝙ accusari potest, qui post mortem per instrumentũ, sicut hic:: quia apparebat per instrumentum, ideſt, per testamentum eum decessisse in mortali peccato. Sed H. dicit, ꝙ ille non accusatur: quia notorium erat eum impœnitentem decessisse: alias nõ posset accusari post mortem nisi de hæresi. 21. quæst. 2. Iané, & in illo casu. Item & in aliis fm quosdam, vt 24. q.2.in summa.C. ad legem iul. ma.l.vlt. Sed nonne dẽt præsumi pro isto: quia etiã in ultimo instanti potuit pẽ nitere, vt 26.q.6.qui recedunt. &c. cognouimus? Argu. contra.de pœn.d.1.c.agite. Dicit ergo H. ꝙ cum mortaliter peccauerit, nec pœnituerit, non debet pro eo orari. 13.q.ult.c.ult & punitur hic in quo deliquit. 12.q.2. de vito. vel hoc intelligas quo ad sepulturam tantum extra de tornea.c.1. Io. Credo 3. hoc ad terrorem institutum: nec modo locum habere. Quod vltimo dicitur, seruatur, de facto 86.dist.vlt.B.

Accusari potest qs post mortem.

1 Adde ꝙ regulariter non pöt.l.1. 2.& 3. C. si re.vel accus.

2 Fecerat.n. cõtra.id, qđ in concilio continet: & ita notoriũ erat eum impœnitentem decessisse & ideo non fit pro eo oblatio in altari.13.qõ.2. pro obeuntib. Arch.

3 Idem no. hic Lau. & idem credit Archid.

DOmni quoque suæ.] Hęc dist. diuiditur in tres partes: in quarũ prima dicitur, ꝙ vni personæ non debẽt committi duæ dignitates, vel officia. Secunda ibi. [Volumus] Tertia ibi, [Propinquis.] Ioan. de Fan.

CASVS. In hac 89.dist. repetit illud ca. apostolicæ regula: Oportet ordinandum domui suæ esse bene præpositum. Et ostendit ꝙ in hoc debet esse prouidus, vt sicut in domo seculari diuersa officia uni personæ nõ committũtur, sed pluribus: sic episcopus in ecclesiasticis officijs obseruabit, singula officia singulis cõmittẽdo: ita tamen, ꝙ administrationem rerum ecclesiæ laicis non committat. Et habet hæc distinct. quatuor articulos.

b ¶Domui.] Hoc extractauit magister. su. 47. dist. §. necesse. Sed aliter hic, & aliter ibi. 4. ibi. n. exposuit, domui, ideſt, familiæ suæ: hic aliter, domui suæ, ideſt, ecclesiæ suæ, & illud est quasi ꝑparatorium ad istud vt in hoc §. inuit C. Ottẽdit ergo in hac dist. 89. qualiter, prę latus ecclesiastica beneficia debeat dispensare: quia plura nõ debet committere 5. vni: & ꝙ nõ debet laicos œconomos cõstituere in ecclesia, vel vicedominos 6, & ꝙ ecclesiastica officia propinquis nõ cõcedat. Lau. inf. ead. decenter.

4 Qualiter statutis, & qualiter in legibus capiat hoc nomẽ, domus vide ꝑ Bart. in l lex Cornelio. §. domũ, ff. de iur. & l. qui domũ, & l. nec Labeo. ff. de adult.

5 Vt inf. c.1.

6 Vt inf. ea. quia & cap. seq.

cSingula.] CASVS. Epi plura officia vni committebant personæ: sed docet Greg. hoc nõ esse faciendum. Nam sicut in humano corpore singula mẽbra suum habent officium: ita in ecclesia Dei (secũ dũ Pauli sententiã) singuli singula debẽt habere officia: nec vni ꝑsonę q̃tũcumque exercitatæ vno tempore sunt plura officia committenda: & sicut varietas membrorũ per officia diuersa præstat corpori fortitudinem, & uenustatem, sic personarum uarietas per singula officia distributa ecclesiæ præstat fortitudinem, & uenustatem: alioquin esset ibi confusio.

c ¶Singula.] Nota, ꝙ difficile est, ut unus uicem duorũ obtineat 7.ff. de pact. si plures. C. de assessio. nemo. ex tra de test. ad hæc. C. de testa. consulta. ubi dr, ꝙ absurdum est, si promiscuis actib. rerum turbentur officia. Arg contra inf. 21 q 1 ca. vlt. & ff. quod cuiusq; uniuer. sicut. §. ult. Similiter lex dicit, quod non potest, quis per plures ciuitates plures habere potestates. ff. ad munic. libertus §. præscripto. Solu. regulare est, quod una persoha non suppleat uicem plurium 8. nisi in causa necessitatis, ut idem sit carnalis, & spiritualis pater 9. 30. q.1. ad limina. Vel prælatus in diuersis ecclesijs. 10.q.3. unio. uel idem sit eligens, & confirmans extra de elec. cum inter. uel ut ipsemet tradat sibi possessionem ff. de contrah. empt. fistulas §. fundum. uel nisi causa utilitatis, ut cum duæ ecclesiæ uni committantur. 16. q. 1. & temporis. uel ut idem seruus uicem pluriũ dominorum sustineat. ff. de stipul. ser. l.1. §. communis, vel, vt apud semetipsum aliquis emancipetur, vel adoptetur. ff. de adop. si consul. Lau.

ADDITIO. Vbi de hoc, & extra de proba. ex literis. ibi videas.

d ¶Ecclesiastici.] Non ordinum, sed dignitatum. unus enim bene habet omnes ordines: licet ab uno tantum denominetur.

e ¶Singulis.] Infra 21. quæst. 1. c. vlt. contra. Sed illud ex speciali priuilegio, hoc ex generali iure. 16.q. 1. hinc. Lauren.

7 Ad hoc 2. qõ. 1. §. sed sciendum in fin. & c. multi. 16. qõ. 1. ꝑsbyteros. Vnus uicem plurium supplere nõ potest.

8 Concor. tex. l. si plures. cum cõcor. ibi addi. ff. de pac.

9 Ad hoc ff. de auct. iu. l. accipientis argu. ff. de ma. vin. si cogatur §. vlt. licet videatur. contra. ff de off. consul. l. 1. §. fi. fm Io. de Fant.

in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita in ecclesiæ corpore secundum veridicam Pauli sententiam, in vno eodemque spiritu alij conferendum est hoc officium, alij committendum est [a] illud: neque vni, quantumlibet [b] exercitatæ personæ, vno tempore duarum rerum officia cõmittenda sunt: quia si totum corpus est oculus [c], vbi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diuersa officia, & robur corporis seruat, & pulchritudinem [d] repræsentat; ita varietas personarum diuersa nihilo minus officia distributa & fortitudinem, & venustatem sanctæ Dei ecclesiæ manifestat. Et sicut indecorum est, vt in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio; ita nimirum noxium, simulque turpissimum, si singula rerũ ministeria personis totidem non fuerint distributa.

Rom. 12.

a ¶Gregorius] *Caput hoc a collectorib. ita citatur, quasi sint verba alicuius epistolæ B. Gregorij. Verum a Ioanne diacono lib. 2. vitæ eiusdem sancti Pontificis, nu. 54 sic referuntur.* Singula ecclesiastici iuris officia singulis quibusque personis singulatim committi debere dicebat; asserens, quia neque in vno, &c. *ex eo autem nonnulla sunt emendata.*

Item Gregorius Anthemio subdiacono, lib. 9. epist. 66.

¶Quilibet episcopus vicedominum, & œconomum habeat. Cap. II.

VOlumus, vt frater noster Paschasius & vicedominum [e] sibi ordinet, & maiorem [f] domus: quatenus possit, vel hospitib. [g] superuenientibus, vel causis, quæ eueniunt, idoneus, & paratus existere. Si verò & negligentem eum prospicis, & ea, quæ diximus, implere differentem; omnis clerus [h] eius adhiberi debet; vt communi consilio ipsi el gant, quorum personæ ad ea, quæ prædiximus valeant ordinari.

Poly. lib. 4. tit. 22. Anſ. l. 6. c. 145.

Hinc a colligi potest archidiaconi electionem a cũcloclero si episcopus negligens, vel differens fuerit, canonice fieri posse. Officium vicedomini est episcopatum † *disponere.*

† *episcopum.*

Vnde Gregorius Clementinæ patriciæ, lib. 1. epistol. 11. post alia.

a ¶Hinc.] *Verba hæc vsque ad vers.* officium. *absunt a plerisq; vetustis exemplaribus.*

¶Quid sit officium vicedomini. Cap. III.

DIaconum verò Anatolium, quẽ ad nos dirigi popo- scistis, hoc nos facere nõ posse, causæ magis mod[a]

Anſ. l. 7. c. 77.

1 Ad hoc plene facit qd no. extra de concess. præbẽ. literas.

2 ¶Committendum est.] Alius habebit Archidiaconatum: alius autem archipresbyteratum: & sic de aliis 1. arg. infra 13. q. 1. c. 1. & 2. Laur.

b ¶Quantumlibet.] Arg. non esse derogandum iuri generali propter personæ prærogatiuam. supra distin. 61. miramur. supra dist. 78. si quis Laur.

ADDITIO. Sed tamen propter personæ vtilitatem bene receditur. 1 q. 5. tali. 15. q. vlt. c. 1. Io. de Fant

c ¶Oculus.] idest, si omne officium attribuitur. ei, qui dicit in ecclesia oculus, vbi erit auditus, i. auris: i. officiũ qđ ei attribuitur, qui dicitur in ecclesia auris? Per oculũ intelligũtur maiores in ecclesia. quibi & aliis p̃ uidẽt. Per aurem in ecclesia discreti intelligunt & sciẽtes. Vel referas hoc ad illud, qđ dixit, q̃ diuersitas officiorum sit in ecclesia alias nõ obstare: qa si totũ, &c. quasi dicat, si omnes in ecclesia essent vnius officii, qũo implere corpus ecclesiæ, cum diuersis opus est?

Oculus & auris quos in ecclesia significant.

d ¶Et pulchritudinẽ.] singula quæq; locum teneant sortita decenter. Laur.

VOlumus] Hæc est secũda pars d. qua probat p̃ quatuor c. q̃ in qualibet ecclesia debet esse œconom'. Io. de Fã. CASVS. Paschasius episcopus nec vicedãm, nec maiorem domus in sua ecclesia ordinabat, q̃ causis interesset, & hospitibus ꝓuideret. Quare Gregorius p̃cipit Anathemio subdiacono, vt moneat Paschasiũ quatenus vicedominũ, & maiorẽ domus in sua ecclesia ordinet. Si verò hoc negligat, clerus ecclesiæ eligat aliquos, quorũ personæ ad hoc valeant ordinari.

e ¶Et vicedominũ] Exponit H. i. œconomum rerum episcopalium, qui rebus episcopalibus, & hospitib. superueniẽtib. ꝓuideat.

f ¶Et maiorem] idest, œconomum rerum canonicorum, & iste intellectus habetur ex rubrica quadam. Vel maioratus est quędam dignitas quæ est in quibusdam ecclesiis, vt Vercellis in ecclesia S. Mariæ.

Maioratus dignitas est in quibusdam ecclesiis.

g ¶Vel hospitibus] Quia episcopus non potest in proprio persona tractare talia negotia. 5. q. 3. quia episcopus. & referas, quod dicitur de hospitibus, ad vicedominum.

h ¶Clerus] Arg. q̃ si præfatus non vult, vel negligit facere ea, quæ debet. debent suppleri p̃ subditos: & econuerso.

Negligentia prælati supplebitur per subditos.

a Arg. ad hoc ext. de accu. sicut. & de foro compet. ex transmissa. nam eps ei est p̃ admonitione C. de iure emphy. l. 2. extra de locato, potuit. Archid. cum,

cum vicedominum, Vt gubernaret tres episcopatus, nõ potuit eum sibi concedere: & magis propter hanc causam, quam propter aliquam aliam duritiam eum sibi non concesit.

Vicedominus.

a ¶ Vicedominum.] Ex hoc cap patet, ꝙ vicedominus est

quàm rigoris austeritas facit. Vicedominum [a] enim eum constituimus, cuius arbitrio episcopum commisimus disponendum.

¶ De eodem C. IIII.

16.q. 7. quoniam in quibusdam. Anſ.l.6.c.143. Poly.l 4.tit.21. Deus dedit.p.4.

QVia in qbusdam ecclesijs, sicut ad nos peruenit, sine œconomo episcopi res ecclesiasticas tractant: placuit omnes ecclesias habentes episcopos [b], etiam œconomum habere de proprio clero, qui gubernet ecclesiæ res cum arbitrio sui episcopi, vt non sine testimonio [c] sit gubernatio ipsarum rerum ecclesiasticarũ, ex hoc eueniat res eiusdem ecclesiæ dispergi, & sacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si vero quis hoc non obseruauerit, diuinis subiaceat regulis.

¶ *Hic idem canon refertur infra 16.q 7.c.quoniam in quibusdam. ex versione Dionysii. Hic enim est ex prisca, quæ extat in collectione Isidori.*

Item Gregorius Ianuario Carolitano episcopo, libr.7. epist.66.

¶ Sæcularibus viris res ecclesiasticæ non committantur. C. V.

Anſ.l.6.c.146. † *committentes*] orig.

INdicatum est nobis, quòd laicis quibusdam curam vestri patrimonij commiseritis †, qui postmodum in rusticorum vestrorum deprędationib. atque a fatigationibus fuerint deprehensi; & reddere res, quas indecenter retinent habitas, quasi suę ditionis, quippe vestrę nõ suppositi curationi, postponant, vobisque despiciant actuũ suorum reddere rationem. Quod si ita est, districte à vobis discuti cõuenit, atque inter eos [d], ecclesiæque vestrę rusticos causã examinare subtilius. Et qdquid in eis fuerit fraudis inuentum, cum pœna [e] legibus statuta reddere compellantur. De cætero vero cauendum à fraternitate vestra est, ne sæcularibus viris, atque non sub regula nostra de gentibus, res ecclesiasticæ committantur, sed probatis de vestro officio clericis. In quibus, si quid reperiri

b ¶ Episcopos.] Vel etiam alios prælatos. quilibet enim prælatus debet œconomum constituere. C. de episcopis & clericis. omnes. §. hoc nihilo minus arg 9.qõ 3.cũ simus. extra de offic. ordi. cum vox. De officio œconomi, syndici, actoris, not. 16.q.7. quoniã. Arg. ꝙ episcopum posset corrigere œconomus res ecclesiæ dispensantem, sicut & archidiaconus 1. argu. distin. 74. honoratus.

Eꝑm œconomus corrige re potest.

c ¶ Testimonio.] episcopo enim phibent testimonium œconomi suæ administrationis: sed cubicularij sui perhibent testimonium suæ conuersationis, vt 2.q.7. cum pastoris lo.

1 Immo & patronus: & quilibet alius subditus. 16. q 7. filius. argu. fm Hu.

INdicatũ est.] CASVS. Ioan. episcopus Carolitanus cõmiserat curã episcopatus in tpalibus q busdã laicis, qui rusticos ecclesiæ suis bonis expoliauerũt: de quo rustici fuerũt Papę cõquesti. prędicpit ergo Papa Ioanni episcopo vt rei veritatẽ inquirat: & si laici inueniãt in culpa cum pœna legali compellantur reddere vniuersa, & de cętero non committat curã episcopatus laicis sed clericis quos corrigere possit.

Laici corã iudice ecclesiastico possunt quando conueniri.

d ¶ Inter eos.] Sed nõne isti erant laici? ergo debẽt cõueniri sub sæculari iudice, vt si.q.1 experientia? Sed ideo conueniunt coram ecclesiastico, qa rapuerunt bona ecclesiæ, vt ext. de foro compe c.cũ sit generale. & est hoc cõtra rectores ciuitatũ qui compellunt rusticos ecclesiarum sub se respondere 2. Alii dicũt seruos & liberos ecclesiæ sequi forũ dominæ id est, ecclesiæ, vt dixi 11 q.1 c.2. rusticos autem non, sed sæculares: nisi ecclesia ab Imperatore consecuta esset iurisdictionem super eos. argu. 63 dist. c. ego. extra de app. si duobus verius dr hic laicos istos conueniri in foro ecclesiæ ratione prædicta, & quia adhuc erãt in administratione, vnde ratione administrationis. rustici conueniri poterant sub episcopo. argu 2.q.6.c.ei qui. §. nulli quoq. offici post depositam administrationẽ non, nisi forte in breui, vel nisi fugerẽt. in authẽ. vt iu. sine quo quo suf. §. quis autem. & §. necessitatem. Alij dicunt, quod iste episcopus reprehensus fuerat: quia œconomum fecerat aliquem de istis laicis, qui tantum clericus esse debet: alias bene posset eis committere curam rusticorum & aliorum bonorum epatus 77. dist. c 2 in fi.

2 Dicit hic Hug. & in hoc punctu ptãs Bono. voluit obtinere contra nõ eꝑm. sed non potuit. de hoc not. 16.q.1. cap. gñaliter. §. nouarum. in ver. iuxta. Archi.

Concussionis pœna.

e ¶ Cum pœna.] isti committebant crimen concussionis: cuius pœna quadruplum est, vt 18. dist. quoniam.

est, qui habet potestatem super res ipsius episcopatus. œconomus, qui super res canonicorum: cui scilicet res ecclesiastica gubernanda mandatur. C. de sacrosanct. eccle. iubemus. in Princip. Et sicut episcopus dispensat res episcopales sub testimonio vicedomini: sic canonici res ecclesiasticas sub testimonio œconomi: & econuerso. vt 16 q 7. quoniam. & 12.q.1. manifesta. Iste œconomus in quibusdam ecclesijs appellatur præpositus.

QVia in quibusdam.] CASVS. Dictum fuit in concilio Chalcedonen. ꝙ quidam sine œconomis ecclesiæ gubernabant. præceepit ergo concilium, vt vnusquisque episcopus habeat œconomum de proprio clero qui: arbitrio episcopi res ecclesię gubernet, ne propter absentiam œconomi res ecclesię dispergantur, & episcopo infamia generetur; & qui contra hoc fecerit, diuinis regulis subiacebit.

& hoc cum ciuiliter agitur. cum vero criminaliter punitur pro arbitrio iudicis, vt 1 q. 1. concussionis. & sic ecclesia suum quandoque potest cum augmento repetere, vt 12. q. 2. c. in legibus l. sed argum. contra. ead. q. fraternitas.

Ecclesia suum quoq; cũ augmento repetit.

a ¶ Vt in subditis.] videtur ergo ꝙ p̃dicti laici nõ sint de foro ecclesię: sed ideo hoc dicit, qa facilius coercentur Clerici quàm laici.

a De hoc le. & no. 18. di. quoniam in sibi videas.

b ¶ Quàm accusent.] Id est accusabiles ostendant.

PROPINQVIS. Hęc est tertia pars d in qua dicit, ꝙ episcopus hoc officium nõ debet cõmittere suis consanguineis. Ioan. de Fan.

CASVS. Hic est tertius articulus, vbi dicitur, quòd episcopus non debet committere consanguineis vel fauore sibi coniunctis res ecclesiæ gubernandas.

DEcenter.] CASVS. Querimonia facta fuit in cõcilio Toletano, ꝙ qdam episcopi res ecclesię dabant gubernãdas cõsanguineis, vel fauore sibi coniunctis, per quos res ecclesię lędebantur. Ideo statuit cõciliũ, vt talibus administratio non committatur: qđ administratione remoueantur, & ep̃i excõmunicationi annuæ subiacebũt, & quę male ablata sunt, reddantur in duplum ab ijs, qui abstulerunt.

c ¶ Aut sanguine.] Sic decima qõ. 2. hoc ius in fin. Vel intellige de ijs, q malę vitę sunt. alias videtur esse contra supra distinctio 86. nõ satis, quis enim carnem suã odio habuit. 13. quæst 2. non ęstimemus Sed quare ꝓhibet hoc de propinquis? ideo, quia magis proni sunt episcopi ad dandum coniunctis personis quàm alijs. Sic sæpius & fortius prohibetur fornicatio; quia potius peccatur hoc genere peccati 50. distinct. quia tua. Item sicut magis punitur, qui interficit vxorem. quàm matrem: quia proniores sunt homines ad illud faciendum, vt. 33. quæstio. 2. admonere. Item sicut hac ratione subuenitur mulieri, cum intercedit, nõ tamen cum dat: quia pronior est ad intercedendum. quàm ad dandum. vt. ff. ad Velleian l. 4. Itẽ & alia ratione prohibetur dare propinquis: quia semper præsumitur, quod res ecclesiæ latenter lædant reddit quare vni p̃sonæ nõ sunt danda diuersa officia.

Ep̃i citius ꝓpinquis, q alijs dant.

Mulieri intercedenti, sed non dãti subuenitur.

AD hoc dispensationis.] CASVS. Gregorius & Bonifacius dicunt, ꝙ ideo est constitutum, vt diuersa officia diuersis committantur personis, quatenus ex obedientia minores, & ex dilectione maiorum erga minores, recta fiat administratio singulorum officiorum. aliter enim uniuersitas rerum rationabiliter gubernari non posset. & quòd in ecclesia Dei debeant esse officia diuersa, probatur ad instar curiæ cœlestis, vbi quidam angeli sunt minores, & quidam maiores.

e ¶ Diuersos.] Inter prælatum & subditum.

a ¶ Et

poterit prauitatis, vt in subditis [a], emẽdare quod illicite gestum fuerit, valeatis: quo videlicet β apud vos habitus sui officium magis conuenienter administrent, quam accusent [b].

α ¶ Atque fatigationibus.] *In plerisque manuscriptis legitur*, atque ex fatigationibus, *in editionib. epistolarum B. Gregorij*, atque per hoc & fatigationibus. *in vno autem vetusto earundem epistolarum, codice*, atque per hoc ex fugationibus.

β ¶ Quo videlicet.] *Apud B. Gregoriũ legitur*, quod apud vos habitus sui magis officium commendet, quàm excuset.

3 Propinquis etiam, vel fauore sibi coniunctis ecclesiastica officia episcopus committere non audeat.
Vnde in Toletano concilio 10. c. 3. legitur.

¶ Ecclesiastica officia non committat episcopus propinquis, vel fauore coniunctis. C. VI.

DEcenter omnibus placet, & in p̃senti tale rescindere factum, & non esse de cætero faciẽdum. Quicũque † igitur pontificum deinceps, aut sanguine propinquis, aut fauore personis quibuscumque sibi coniũctis † talia lucra † commendare tentauerit; ad suum nefandę p̃sumptionis excidium, & quod iussum fuerit, deuocet in irritum; & qui ordinauerit, annuæ excommunicationi subiaceat. Quæ vero ablata fortasse fuerint, ab eo, qui tulerit, reddantur in duplum [d].

† *Nam quisquis*] orig.
† *deuictis*] or.
† *al. loca.*

4 Poro ipsa officia, quare ita sint distinguẽda & non vni personæ omnia committenda, ex auctoritate Gregorij, & Bonifacij Papæ datur intelligi: qui sic aiunt.

¶ Caput hoc penè ijsdem verbis legitur in epistola Bonifacij II. ad Eulalium, & Gregorij I. ad episcopos Galliarum, lib. 4. epist. 52. Sic quoque in alijs epistolis B. Gregorij multa leguntur, quæ in scriptis superiorum Pontificum habentur.

¶ Graduum & ordinum distributio, ecclesiasticam vnitatem conseruat. Cap. VII.

AD hoc dispẽsationis † diuinæ prouisio, gradus diuersos [e], & ordines, constituit esse distinctos, vt dum

† *al. dispositionis.*

a ¶Et potiores.] Hoc erit vsque in diem iudicij tantū. Dicit.n. Apostolus, Dum mundus iste durabit, homines præerunt hominibus, dæmones dæmonibus, Angeli Angelis. Cum autem Deus erit omnia in omnibus, cessabit omnis prælatio, non tamē ordo vel maioritas. Prælatio q̄libet post iudicium cessabit.

reuerentiam minores potioribus exhiberēt, & potiores [a] minoribus dilectionem impenderent; vera [b] † concordia fieret, & ex diuersitate contextio, [c] & rectè officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim vniuersitas [d], alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differētiæ ordo seruaret. Quia verò quæq; creatura in vna eademque qualitate [e] † gubernari, vel viuere non potest; cœlestium militiarum exemplar nos instruit; quia dum sunt Angeli, & sunt Archangeli; liquet, quia nō sunt æquales, sed in potestate & ordine (sicut nostis) differt alter † ab altero.

† *vna concordia fieret diuersitate contexio.*] orig.

† *æqualitate*] Bon.

† *al. vnus.*

b ¶Vera.] idest, per veram concordiam. Io.

c ¶Contextio.] Infra 95. dist. esto. Io.

d ¶Vniuersitas.] Creaturarum.

e ¶Qualitate.] Quia qualitas corporum non pōt manere in vno statu. de consec. dist. 5. ne tales, & dicit lex, quòd circa statum humanum nihil est stabile, vt in Authen. de non alie. aut permu. § vt autem coll. 2. vel dic, qualitate, idest, æqualitate, quia non omnes possunt esse episcopi. Status humanus est instabilis.

DISDINCTIO XC.

Litigiosus [f] quoque prohibetur ordinari; quia qui sua potestate discordantes ad concordiam debet attrahere, qui oblationes diffidentium prohibetur recipere; nequaquam litigandi facilitate alios ad dissidium debet prouocare.

Vnde in concilio Carthaginiensi quarto, c. 59. legitur.

¶Clerici discordes dejciantur, vel reuocentur ad concordiam. Cap. I.

Burc. l. 2. c. 215. Iuo p. 6. c. 290.

DIscordantes clericos episcopus, vel ratione [h], vel potestate [h] ad concordiam trahat: inobedientes synodus per audientiam damnet.

Item ex eodem, c. 93. & 94.

¶Dissidentium fratrum, in ecclesia oblationes dona non recipiantur. Cap. II.

† *al. similiter dona eorum.*

Bur. l. 5. c. 38. & 39. Iuo p. 2. c. 47. & 48. inf. c. eorum.

OBlationes [i] dissidentiū fratrum neq; in sacrario, neq; in gazophylacio [k] recipiantur. *Similiter* †. Dona

f ¶Litigiosus.] In hac dist. 90. tractat hoc c. nō litigiosum, qđ tractauit 46. d. †. sed dissimiliter. ibi. n. ostēdit, q̄ episcopus nō debet esse litigiosus hic verò, q̄ discordantes debet ad concordiā reuocare. vltimo addit, quòd eōi debent sibi vicissim præstare auxilium ad pacem seruandam.

g ¶Discordantes.] Ratione.] .i. amicabili cōpositione ext. iudiciū. & ā plano nam iudex ad concordiā laborare debet. 5. q. 2. si primates i. & litigātes reconciliare. ff. de vsufr. si cuius §. equissimū. & ā of. pli. illicitas. ne potētiores. Si ergo inter se cōpositionē faciāt, remanebūt crimina impunita, cōtra illud ff. ad le. Aquil. ita vulnerāt a sed hoc in crimine iniuriarū obtinet, q̄ glibet p̄t remittere. sed si criminaliter ageret, esset falsum: sed si delictū tāgeret ecclesiā, ibi si posset subditus componere cū prælato, vt 23. q. 4. si is qui. potest tamen renunciare accusationi, vt ex. de acc. veniens. Iudex ad cōcordiam laborare dēt. 1 Cōcor. tex. in Auth. de māda. prin. §. deinde. coll. 3. non in pōt eos cogere. tex. est in § fin. in Auth. vt lit. iu.

a Et extra de sen. excom. vt fimæ. ff. de fideiu. si a teo. §. vlt.

aliquis enim maior erit alio. nam in domo patris mei, &c de pœn. dist. 4. in domo. sed non præerit ei, & vide quomodo prælatus & subditus sibi cōnectuntur, vt 95. dist. esto. & hæc diuersitas ordinum propter maiorem concordiam est statuta, vt 45 dist licet 2.

b ¶Vera.] idest, per veram concordiam. Io.

c ¶Contextio.] Infra 95. dist. esto. Io.

d ¶Vniuersitas.] Creaturarum.

e ¶Qualitate.] Quia qualitas corporum non pōt manere in vno statu. de consec. dist. 5. ne tales, & dicit lex, quòd circa statum humanum nihil est stabile, vt in Authen. de non alie. aut permu. § vt autem coll. 2. vel dic, qualitate, idest, æqualitate, quia non omnes possunt esse episcopi.

LItigiosus.] Hæc distin. diuiditur in duas partes. in quorum prima probatur, quòd clerici non debent esse litigiosi: quia ex officio suo tenentur alios ad concordiam reuocare, & si talis fuerit ordinari non debet: & hoc probat ex auct. sanctorum. Secunda ibi, [Præcipimus.] Ioan. de Fant.

CASVS. Repetit hic illud c. Apostolicæ regulæ, non litigiosum, qui ordinari prohibetur. Nam cum discordantes debeat concordare, & oblationes dissidentium non 4. si is qui. potest tamen renunciare accusationi, vt ex. de acc. veniens.

ADDITIO. Ad idem in Auth. de man. princ. §. deinde, coll. 3. Pacis enim turbator capite plectendus est. ff. de re mili. qui metu. Arch.

h ¶Vel potestate.] Scilicet coercitione. vt ff. de officio præsidis, congruit, & infra eo. placuit.

OBlationes.] CASVS. Dicitur, q̄ sacerdos non debet recipere oblationes discordātium fratrum, nec eorum qui pauperes opprimunt.

i ¶Oblationes.] Cum odium eorum apertū est, & notorium. hoc intellige de uoluntariis oblationibus, non de decimis, & primitiis. ext. de deci. de terris, 16. q. 1. decimæ. Lau.

K ¶In gazophylacio.] idest, arca, vel locus est ubi reponuntur oblationes, à gaza, quod est diuitiæ, & phylatia id, quod est seruare.

l ¶Dona.] Dicit Hug. hoc generaliter intelligendum esse de quolibet. qui est in mortali peccato 3. & gratia exēpli est illud positum, s. dissidentium. In melius dic, q̄ cū hæc sit pœna, non dēt extendi nisi quatenus repetitur delictum. nam specialiter de quibusdam personis inuenitur prohibitum; vt hic de isto. Itē de eo, qui pauperē opprimit; Item de sacrilego, vt 12. q. 2. de uiro.

Item de eo, qui vi extrahit ſeruum ad eccleſiam confugientem, vt 17.q.4.miror. Itē de raptore.extra de rapt. ſuper eo. Item de vſurario. extra de vſuris, quia in omnibus, ſed etiam pœnitentes quandoque prohibentur oblationes facere, de conſec. diſt. 4. eos. Idem dico de meretrice 1.

1 Argu. ad hoc bonum in Auth. de leno. in pri. & quod ibi not. coll. 3.

a ¶Opprimunt.] Si quis tamē officiatus opprimit ruſticos; quia fortè debet habere decem, & accipit duodecim: dona eius non ſunt reſpuēda de iure ſm quoſdā: qa trāsfertur dominium. in huiuſmodi, & fieri poteſt inde eleemoſyna: nec eſt vera rapina. arg. 14.q 5. nō tanē ſi tamē propterea correctus nollet ceſſare, debēt reſpui. Vel dic q̄ inde pōt fieri eleemoſyna, non tamen oblatio. Idē dico in meretrice, vt dixi. 14. q. 5. in prin.

eorum, qui pauperes opprimunt [a], à ſacerdotibus refutanda ſunt.

Item Cyprianus, de vnitate eccleſiæ.

¶Extra eccleſiam eſſe probatur, qui pacem cum proximo non habet. Cap. III.

NEque ad Cain munera reſpexit Deus, Neque enim pacatū habere Deum poterat, qui cum fratre pacē per zeli diſcordiam non habebat. Quam ſibi igitur pacem promittūt inimici fratrum? quę ſacrificia celebrare ſe credūt æmuli ſacerdotum? An ſecum eſſe Chriſtum cum collecti fuerint, opinantur, qui extra Chriſti eccleſiam [b] colliguntur? Tales etiam ſi occiſi in confeſſione nominis fuerint, macula iſta nec ſanguine [c] abluitur [d]. Inexpiabilis [e], & grauis culpa diſcordiæ, nec paſſione purgatur.

Item ex octaua ſynodo.

¶Murmurantes à fratrum vnitate alieni efficiantur. Cap. IIII.

ALienus ſit a fratrum vnitate, qui murmurat; & opus eius [f] abijciatur, qui murmurās α extiterit: ne pœnam murmurantiū incurrat: de qua Apoſtolus dicit: [Neque [g] murmuraueritis, ſicut quidā murmurauerunt [h], & perierunt ab exterminatore [i].] Iuxta β menſuram itaque operis peccator (quod in hac ſententia Apoſtoli plenius declaratur) ſacerdotis iudicio pœniteat.

Burc. l. 10. c. 52. & 54.
Iuo p. 13. cap. 55. & 53. ex concil. Moguntino.
1. Cor. 10.

¶In libello B. Baſilij de inſtitutis monachorum Rufino interprete (qui nuper Colonię cum regula B. Benedicti eſt impreſſus.) c. 42. in. vltima reſponſione habetur prima pars huius capitis vſque aduer. abijciatur.

α ¶Qui murmurans.] *Eiuſdem libelli, c. 50. penultima interrogatio ſic habet,* Si verò etiam quis murmuret propter eſcam, quæ erga eum ſententia ſeruabitur? Reſp. Ea, quæ circa eos, qui murmurauerunt in deſerto. Dicit enim Apoſtolus: [Neque murmuraueritis, ſicut quidam eorum murmurauerunt & perierunt ab exterminatore.]

β ¶Iuxta.] *Hæc pars non habetur in eo Baſilij loco. Apud Burchardum verò, & Iuonem (à quibus citatur ex concilio Moguntino) ſic legitur,* iuxta menſuram, opusque peccati, quia in hoc ſententia, &c.

Item ex eodem.

¶Corripiantur. qui rixas, & contentiones amant: Cap. V.

In regula Iſidori, c. 17.
Burc. l. 10. c. 62.
Iuo p. 13. c. 63.
† abeſt à multis exempl.

SI quis monachus. † contentiones, vel rixas amauerit,

Deſperandi eſt de nemine.

a ¶Opprimunt.] ſi quis tamē officiatus opprimit ruſticos; quia fortè debet habere decem, & accipit duodecim: dona eius non ſunt reſpuēda de iure ſm quoſdā: qa trāsfertur dominium. in huiuſmodi, & fieri poteſt inde eleemoſyna: nec eſt vera rapina. arg. 14. q 5. nō tanē ſi tamē propterea correctus nollet ceſſare, debēt reſpui. Vel dic q̄ inde pōt fieri eleemoſyna, non tamen oblatio. Idē dico in meretrice, vt dixi. 14. q. 5. in prin.

NEq;.] CASVS. Quidam inimici fratrū & inuidi cō fiſi ꝺ illo verbo Euāgelii: Vbicunq; fuerint congregati duo, vel tres in nomine meo, & c. inſimul collecti ſacrificabāt Domino. Sed dicit Cyprianus, q̄ Deus eorū ſacrificia non reſpicit: ſicut ad actificia Cain nō reſpexit: talis enim culpa diſcordiæ nō dimittit, etiā ſi paſſionem patiāt pro Chriſto.

b ¶Eccleſiā.] Extra quam qui inueniuntur. exterminabuntur. 24. q. 1. quia ex ſola. Lau.

c ¶Nec ſanguine.] ſi impœnitēs decedat hoc ad exaggerationem huius criminis dī; qa idē eſt in quolibet alio crimine.

d ¶Abluitur.] Quo ad vitā æternam. ſed valet martyriū quo ad minorē pœnam. de pœn. d. 4. ſi qs autem non habens.

e ¶Inexpiabilis.] verum eſt poſt mortē, aliàs de nemine deſperādū eſt, vt de pœ. diſt. 7. nemo. 32. q. 2. ancillam. nam qui impœnitens decedit in martyrio, nō ſaluatur 2. de pœn d. 1. c. vlt. ſed mitius punitur, vt ibidem dicitur, & de pœn. diſt. 3. §. poteſt.

2 Ad hoc vide qđ le. & no. 1. q. 1. vide.

ALienus.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ quicunque murmurat & diſcordata fratribus, abijciēdus eſt ipſe, & factū eius: qui ne exterminetur ab angelo exterminatore ſicut fuerunt exterminati Iudæi murmurantes in deſerto) agere debet pœnitentiam ad arbitriū ſacerdotis, iuxta magnitudinem peccati ſui.

f ¶Opus eius.] ideſt, oratio eius ſi clericus eſt, opus. nō eius eſt orare. 36. diſt. cap. vlt. vel ſi eſt laicus, opus eius, ideſt, oblatio eius ſu. ea. diſt. oblationes, & 12. q. 1. duo.

g ¶Neque.] Sic 2. q. 7. §. de his etiam.

h ¶Murmurauerunt.] Et perierunt in deſerto illa pœna eſt, vt citius moriatur. 11. q. 3 epiſcopi ſi ſacerdotali.

i ¶Ab exterminatore.] i. ab angelo malo, q̄ exterminauit murmurantes in deſerto à terra promiſſionis.

SI quis monachus.] CASVS. Quæſitum fuit quantam pœnam debeat pati monachus, qui rixatur, vel fratribus

Pasa est arbitraria.

tribus cõuitia infert] & respondet, iuxta modum peccati diuturna pœna purgentur ad arbitrium sui prælati. Idẽ est, & si fuerit murmurator. Sequẽs c. planum est.

a ¶ Vel manifestum.] Idest manifeste.

b ¶ Diurna.] Videtur, q̃ tanto tempore debeat quis esse

vel manifestum [a] conuitium fratri intulerit, iuxta arbitrium rectoris, modumque peccati, diurna [b] expietur pœnitentia. *Item.* ¶ Qui contentiosus aut murmurans extiterit, secundum arbitrium prioris [c] tamdiu ß pœniteat, quam diu culpæ qualitas extat.

In l. sententiarum Patrum, c. 96. ex statutis seniorum. Burc. l. 10. c. 53. Iuo p. 11. c. 54.

α ¶ Si quis monachus.] *Hanc priorem partem Burchardus, & Iuo citant ex concilio Agathensi, in quo etiam habetur ex codice librorum sexdecim, lib. 5. c. 22. abest autem ferè vbique, etiã in multis Gratiani exemplaribus vox,* monachus.

ß ¶ Tamdiu.] *Apud Burchardum, & Iuonem (qui citant hanc partem posteriorem ex Moguntino, habetur autem in libro sententiarum Patrum, c. 96. ex statutis seniorum.) legitur,* ita pœniteat, qualiter culpæ qualitas extat.

Item ex concilio Carthaginiensi 4. c. 25.

¶ Dissidentes episcopi ad concordiam redire cogantur. Cap. VI.

Bur. c. l. c. 62. Iuo p. 5. c. 173.

DIssidentes episcopos, si non timor Dei, synodus reconciliet.

Item ex eodem, c. 16.

¶ De eodem. Cap. VII.

Burc. l. 1. c. 101. Iuo p. 5. c. 203.

STudendum est episcopis, vt dissidentes fratres, siue clericos, siue laicos, ad pacem [d] magis, quam ad iudiciũ coerceant † [c].

† *cohortentur.*] vetus lectio.

Item ex eodem, c. 94.

¶ Non recipiantur dona eorum, qui pauperes opprimunt. Cap. VIII.

Su. ead. oblationes. Burc. l. 5. c. 39. Iuo p. 2. c. 41.

EOrum, qui pauperes opprimunt, dona à sacerdotibus sunt refutanda.

Item ex concilio Agathensi, c. 31.

¶ A cœtu alienentur fidelium, qui ad concordiam redire contemnunt. Cap. IX.

Burc. l. 10. c. 61. Iuo p. 13. c. 62.

† *al. diutina intentione.*

PLacuit etiam, vt (sicut plerumq; fit) quicumque odio aut longinqua inter se lite dissenserint, & ad pacẽ reuocari diuturna† obstinatione nequierint, à sacerdotib. ciuitatis primitus arguantur [f]; Qui si inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de ecclesiæ cœtu iustissima excommunicatione [g] pellantur.

Item Fabianus Papa.

† Diuturna no. Doc. q̃ iudex potest cogere ad compromittendum eos, qui diu litigauerunt in l. quidam æstimauerũt, si cer. peta.

esse in pœnitentia, quanto fuit in peccate. 5. q. 2. c. 1. Sed dicimus hoc ponendum in arbitrio prælati. nam quandoque inuenitor, q̃ debet esse tanta. de pœ. dist. 1. quamobrem, quandoque minor, de pœ. dist. vlt. cap. vlt. quãdoque maior. de pœ. distinct. 3. productior.

c ¶ Prioris.] Idest, abbatis. abbas enim potest absoluere monachum suum injicientem manus in monachũ suum, vel alterius, sed non potest si percusserit clericum sæcularem 1. vt extra de sen. excom. cum illorum, &c.

Abbas monachum excõicatũ absoluere potest.

1 Isto casu dẽt absolui à diœcesano ẽo : quod dicitur ext. de sen. excõ. religioso. ibi videas.

Accusator pẽdente accusatione põt desistere.

STudendum.] CASVS. Dicitur hic. q̃ episcopus discordãtes clerie. vel laicos dẽt ad cõcordiã reuocare, potius q̃ ad iudicium vocare. & cõsueuit hoc captulũ intelligi in crimine iniuriarũ. Seq. cap. patet.

d ¶ Ad pacem.] Hœc & similia intelligo cũ ciuiliter agitur ƒ crimine: vel in causa ciuili: secus vbi criminaliter ageret. expedit enim peccata nocentiũ nota esse. ff. de iniur. cum gui. & extra de col. detes. c. 1. Ioan. vel cũ agitur actione iniuriarum, vt dictum est supra eod. cap 1. B.

e ¶ Coerceant.] Ar. quòd episcopus si quis coram eo accusauerit aliquem, & velit desistere, & ille velit ei remittere, non debeat eos cogere prosequi causam illam 2. etiam si te cõtestata: & q̃ illi possint desistere cum episcopus dẽat magis hortari ad pacẽ quam ad contentionem. arg. 5. q. 2. si primates Io. qđ verum credo in crimine iniuriarum, vel cũ agit ciuiliter: aliàs nõ 3. vt extra ƒ col. c. 2. B.

2 Adde an & qñ potest accusator desistere notat Cy. in l. fi. C. de accusa. & in l. 2. C. de exibẽte. B. in l athletas. ff. de fal.

PLacuit etiã] CASVS. Dicitur hic q̃ si qs habet discordiam cum aliquo, debet moneri, vt ad pacem redeat: & si contemserit. debet excommunicari.

3 Et est ratio qui expedit peccata nocentiũ &c. vt dr̃ in gloss. præ secundum R.

f ¶ Arguantur.] Ar. q̃ admonitio semp debet præcedere vindictã. arg. 12. q. 2. in dignè.

ADDITIO. Ad idẽ 32. q. 5. præceptũ. ff. de fideicom. lib. cum vero §. subiectum & §. seq. Ad idem 45. distinct. licet. plerumque, Archidiac.

g ¶ Excõmunicatione.] Videtur tamen, quòd primo iudex sæcularis coget 4 cos ad concordiam, & si hoc non sufficiat, quòd tunc excommunicabuntur. 17. quæst. 4. de presbyterorum, &c.

4 Coget. Vide legistas l. qđã æstimauerunt si cer. peta.

SI quis contriſtatus.] CASVS. Quidam ſatisfacere nolebat alicui cui iniuriã fecerat: ſed iniuriã paſſus reconciliari volebat. Quæſitum fuit, quid de illo fieri debeat? reſpondet & ꝙ debet fame macerari, donec, de nolente fiat volens.

Rancorem ſed non inanimum tenemur dimittere.

a ¶ Satisfaciẽte.] Imo etiam non ſatisfaciente eo, rancorẽ tenetur dimittere, vt de pẽ. diſt. 5. c. ult. ga non eſt licitũ nobis aliquẽ odio habere vt 23. q. 4. cum in lege. 11. q. 3. iter verba. ſed actionem iniuriarũ, ideſt, ſatisfactionem, nõ tenemur dimittere, nã ad remittẽdam iniuriam nullus cogendus l. 23. q. 4. ſic illic. immo bene facit q dimiſſo rancore agit iniuriarum 45. diſt. & quiemendat. 23. q. 5. de occidendis.

b ¶ Inedijs.] Ideſt pẽnis excommunicationis.

Præcipimus.] hæc eſt ſecunda pars tit. in qua probat ꝙ epiſcopi debent ſibi præſtare conſilium, & auxilium ad pacẽ tenendam. Io. ð Fan. CASVS. Dicitur hic, ꝙ ad pacem firmiter tenendam & obſeruandam, debent epiſcopi ſibi mutuum auxiliũ exhibere: & qui hoc non fecerit. deponatur.

c ¶ Præcipimus.] Per iſta ca. patet, ꝙ ad iudicium eccleſiæ ſpectat facere pacem, ut hic, & extra de tregua & pace. treguas. Itẽ patet hic ꝙ epiſcopi puniũtur, q ſibi non præſtant mutuũ auxiliũ, vt 3. q. 2. nulli. & etiam mortuo epiſcopo uel infirmo uicini epiſcopi tenẽtur ſupplere defectũ epiſcopi, ut 7. q. 1. põtifices. Ioan.

Epi ſibi mutuũ dẽnt præſtare auxilium.

ADDITIO. Hinc eliciunt aliqui quare per diuerſa anni tẽpora treguæ conſtituantur, extra de treg. c. 1. vt ſcilicet eo tempore paci reformandæ detur opera. arg. C. de ſer. l. dies. arg. 33 q. 2. placuit. Io. de Fan. & hic adde. & videas, quod dicam 24. q. 3. illi qui Arch.

PErlatum.] CASVS. Quidam conabantur, vt alij ab officio caderent, & ordinibus; in ſacramentis, ab alijs diſcordantes, vt in baptiſmo & alijs ſacramentis vnde diſcordiæ ortæ ſunt inter eos. Quod cum Victor Papa audiuiſſet, præcipit vt ad pacẽ velociter redirent, & auxilium ſibi viciſſim conferrent. Si vero contempſerint, a communione eccleſiæ repellantur.

Baptiſmi formã dẽt eſſe ſimp. 2.

d ¶ Diſcrepare.] Hoc dicit canon, vt ſimplam teneamus baptiſmi formam propter ſchiſma vitandum, de conſecra diſt. 4. propter vitandum. vbi tamen conſuetudo eſt diuerſa, nihil efficit, vt de conſecra. diſtinct. 4. de trina.

c ¶ Concordare.] Cum metropolitana eccleſia. 12. di. c. pen. de conſe. diſt. 1. altaria. & d. 3. c. litteris. 10.

Qui

¶Inedijs maceretur acerrimis, qui fratri ſuo reconciliari noluerit. Cap. X.

SI quis contriſtatus voluerit reconciliari fratri ſuo, ſatisfaciente[a] eo qui, contriſtauit, acerrimis maceretur inedijs,[b] vſque dum gratanti animo ſatisfactionem recipiat.

Bruc. l. 10. c. 59. Iuo p. 13. c. 60. ex Fabiano.

Item Innocentius ſecundus.

¶ Epiſcopi ad pacem firmiter tenendam viciſſim ſibi cõſilium & auxilium præſtent. Cap. XI.

2 PRæcipimus[c], vt epiſcopi ad ſolum Deum, & ſalutẽ populi habentes reſpectum, omni tepiditate ſemota, ad pacem firmiter tenendam mutuum ſibi cõſiliũ, & auxilium præbeant: neque hoc alicuius amore, vel odio prætermittãt. Quòd ſi quis in hoc Dei opere tepidus inuentus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat.

In cone. Lateranen. c. 9. extra de tregua, & pace. c. 1. §. præcipimus ex Alex. 3.

a Et vide qđ not. 1. qõ 4. quia prælatus in gl. ar. ꝙ, &c. verſi. ſed nũquid &c. Archid.

b ¶ Inedijs.] Ideſt pẽnis excommunicationis.

Item Victor Papa ad Afros, epiſt. 2.

¶Expellendi ſunt à communione fidelium, qui ſibi inuicem reconciliari noluerint. Cap. XII.

PErlatum eſt ad ſedem Apoſtolicam, aliquos veſtrum nocere fratribus †velle, & vt cadant, decertare: ſimiliter in ſacramentis, diſcrepare[d], & ob id contentiones, & æmulationes fieri inter vos: à quibus diſſenſionibus vos auertere, & in his omnibus concordare[e], & opem ferrè viciſſim mandamus. Nam ſi hoc agere cito neglexeritis, & viciſſim reconciliari non ſtudueritis; ab Apoſtolicæ ſedis, & totius eccleſiæ communione vos pelli non dubitetis.

Poly. l. 5. tit. 23. † al. fratri.

DISTINCTIO XCI.

QVi autem[f] turpi lucro, inhoneſto negocio victum ſibi quærere prohibentur; de oblationibus eccleſiæ ſtipendia conſequantur. Quod ſi eccleſia ei ſufficere non poterit; proprio artificiolo†, vel agricultura (exemplo Apoſtoli, qui de labore manuum viuebat) ſibi neceſſaria inueniat: ita tamẽ, vt occaſione ſui opus vigilys eccleſiæ non deſit. Quod abſq;

† al. artificio AT. 1. & 1. cor. 4. Theſſ. 2. & 2. Theſſ. 3.

QVi autem turpi.] CASVS. Supra in diſt. 88. dictum eſt, quòd clerici negociari non debent. Sed quia dubitari poſſet, vnde viuere debeant: ideo ſubiungit hanc diſtinct. Gratianus, vbi docet ꝙ viuere debent de oblationib. & de decimis: quæ ſi deficiant, ad inſtar Pauli quærant ſibi victum de aliquo artificiolo: dummodo propter hoc officia ſua non negligant, niſi eſſent infirmi.

Clericus ꝓprijs manibus ſibi victum quærere poteſt.

f ¶ Qui autem.] Dictum eſt ſu. 88. diſt. clericis non licere negociari: vnde oſtenditur in hac 91. diſt. ex quo debeant ſuſtentari, de eccleſiaſtic. ſtipendijs, vbi autẽ clerico non ſufficit eccleſia; proprijs manibus ſibi quærere victum debet iuxta Apoſtolum: non tamen ꝙ ea hac occaſione ſubtrahatur ab eccleſiaſticis officijs. H.

s ¶ Quod

a ¶Quod abſque inæqualitate.] ideſt, niſi cum inæquale eſt corpus exuberantia, vel defectu humorum: hoc eſt ex cauſa infirmitatis.

E Leutherius.] CASVS. Pelagius quando conſecrauit Eleutherium, compulit eum ad præſtandam cautionem.

inæqualitate [a] ſui corporis nulli impune conceditur.

†*al. Gelaſius.* *Vnde Pelagius † Papa.*

¶Corripiantur clerici, qui officijs matutinis, vel veſpertinis ſe ſubtrahunt. Cap. I.

Anſ.lib.7.c.165. ELeutherius frater, & coepiſcopus noſter queritur clericos ſuos ſibi contra canones ſuperbire; & id, quod nobis iubentibus facta in ſcrinio cautione promiſit [b], vt quotidianis diebus vigiliæ [c] in eius celebrarentur eccleſia, illis contemnentibus implere non poſſe: ſed magis vnumquemque ſuis (poſtpoſito eccleſiæ ſeruitio) vacare negotijs. Et ideo experientia tua eos, quos tibi eſſe oſtenderit contumaces, debita obiurgatione compeſce, & modis omnibus, vigilijs vacare compelle.

[Item ex concilio Nannetenſi.]

De eodem. PALEA. Cap. II.

extra de celeb. miſ. c.1. ex Agathenſi. Burc.li.2.c.104. Iuo p.6.c.181. ex Nannetenſi. PResbyter mane, matutinali officio expleto, penſum ſeruitutis ſuæ canendo primam, tertiam, ſextam, nonamque perſoluat: ita tamen ut poſtea horis competentibus, & ſignis deſignantibus iuxta poſſibilitatem aut à ſe, aut à ſcholaribus publicè compleantur. Deinde peractis horis, infirmis viſitatis, ſi voluerit, ad opus rurale exeat ieiun[e]; vt iterum neceſſitatibus peregrinorum, & hoſpitum, ſiue diuerſorum commeantium, infirmorum quoque, atq; defunctorum ſuccurrere poſſit vſq; ad ſtatutam horam pro qualitate temporis, & opportunitate †, *Item ex dictis S. Benedicti.* ¶Propheta dicente: [Septies in die laudē dixi tibi:] qui ſeptenarius ſacratus numerus à nobis ſic implebitur, ſi matutinæ, primæ, tertiæ, ſextæ, nonæ, veſperç, cōpletorijq; tempore noſtrę ſeruitutis officia perſoluamus quia de his dixit propheta: [Septies in die laudem dixi: tibi.] Nam de nocturnis vigilijs idem ipſe propheta ait: [Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi.] Ergo his temporibus referamus laudes creatori noſtro ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ.

Pſal. 118. †*al. opportunitatis.* In reg. S. Benedicti cap.16. Burc.li.2.c.105. Iuo p.6.c.182. *Pſal.118.*

Item in concilio quarto Carthaginenſi, c.52. & 49.

¶Sine officij detrimento, artificiolo ſibi clericus neceſſaria quærat. Cap. III.

Burc.li.2.c.103. Iuo p.6.c.180. † *al. præparet. c.49.* CLericus victum, & veſtimentum ſibi artificiolo, vel agricultura [d], abſq; officij [e] ſui duntaxat detrimento, patet †. *Item.* ¶Clericus qui abſq; corpuſculi ſui inæqualitate vigilijs [f] deeſt, ſtipendio priuatus [g] excōicetur.

b ¶Promiſit.] q promittēdꝰ ſūt, notatū 23.d.quāquam. c ¶Vigiliæ.] ideſt, mortuorū exequiæ: vel generali et eccleſiaſtica officia 1.61. diſtin. quoniam feſtus & propter cauſam hæc cautio fuit exacta ab epō iſto: qa clerici ſui negligentes erant circa diuina officia: aliàs de iure cōi huiuſmodi cautio non eſt in ordinatione epi exigēda. Sed videtur, qꝫ Eleutherius hoc modo ꝓ ſuis clericis obligari nō potuit, promittendo eorum factū 2.inſti.de inutil. ſtip.§.ſi qs aliū: Sed die, qꝫ bene potuit, cū ad eius officiū ſpectaret eos ad hoc cogere: & ita ſua interfuit 3. pręterea p illa uerba vt promiſit ſe ſe curaturum, vt illi interſint: ſicut cū qs promittit aliū iudicio ſiſti: argn. ff de verb.obliga.quoties qs aliū & eſt ſi. ſup. 63 diſt tibi domino. Itē eſt arg.hic, qꝫ epa pōt inducere conſuetudinem nouam in ſua eccleſia, quo ad officia celebrāda.12. di nouit. & de conſ. diſt.3.c 1.

d ¶Agricultura.] argu. C de epi & cler. l. nam mercari non poteſt. 88. diſt. fornicari. H.

ADDITIO Subaudi, vt ibi dicit, ſed ipſa mercatio debet eſſe honeſtatis cōſcia, ut ibi etiam dicitur, quod erit ſecundum Azo. ſi faceret libros & poſtea uēderet. ad hoc 14.q.4.c.1.& 10. q.3.cauendum in fi. quod dic, vt not. 14 q.3. in ſumma. in fi. & q.4.c.3. & 88. diſt. cap 1. & 2. Archid

Clericus locare per totam diē operas ſuas non poteſt.

e ¶Officij.] Ergo clericus nō pōt operas ſuas per totā diē locare, cū nō dēt officio deeſſe, vt 54. diſt. ſi ſeruus.

f ¶Vigilijs.] Non tamen videnꝫ puniendi ſi deſinit diuinis

tionem, vt vigilias quotidianas in eccleſia ſua faceret ritè celebrari: in quo cū clerici ſibi non obedirent, ſed potius negotiationi intenderent, conqueſtus eſt. Papæ: præcipit ergo Papa cuidam, vt illos clericos contumaces compellat vigilijs inſiſtere omnibus modis.

uinis officijs, cum non possint percipere necessaria ab ecclesia, cum de altario debeant viuere: secus tamen est, quia fecerunt sibi præiudicium, quando permiserunt se promoueri ad tam tenuem ecclesiam, sicut in matrimonio carnali. arg. 32. q. 5. horrendus. Vnde sicut vir tenetur ministrare necessaria vxori, quæ tñ est talis, q̃ ei debitum reddere non valet, vt 32. q. 7. qđ proposuisti. & c. 2. qui. ita iste teneť officiare ecclesiã: licet pauper sit, & dicere cũ Apostolo: Scio & abũdare, & esurire, & eq̃. d. q̃dicit, & ministrent ei manus. 21. q. 1. clericus. in fine. imò vť, qđ debeat auferri ei ecclesia, eo q̃ ad tenue beneficiũ se promouendũ cõsensit, vt dť extra de præb. cap. ult. Sed quid si à principio fuit diues ecclesia cũ ad eã promotus est, sed post uergit ad exiguitatẽ? Dices clericũ ad hoc teneri? sic. episcopus tamen in hoc casu, & præmisso debet eã vnire ecclesijs alijs. 10. q. 3. unio. de consec. dist. 1. omnes.

¶ Stipendio priuatus.] Sed cui applicabitur hoc? Potest dici, quòd canonicis insimul cũ epo. Hoc verum est in eo, q̃ de cõmuni percipiebatur: alias videtur, q̃ tantum canonicis arg. C. de hære. decurio. & naui. l. 1. 2. & 3. nisi cũ iniuste priuatus est. tunc enim omnia ipse recuperat q̃ amisit. ff. de re milit. l. pen. C. eo. l. 1. lib. 2. Laurentius. Sed certè ego credo, q̃ suum beneficium debet assignari alicui q̃ celebret pro eod. nec ipse est excõmunicatus, ut ex. de appel. peruenit. B.

a ¶Priuatus,] *In postrema Colonienſi conciliorum editione legitur*, priuetur. *Sed in vetuſtioribus Colonienſibus, duabus Pariſienſibus, exemplaribus duobus huius concilij manuſcriptis Vaticanis, & vno Sorienſi regio legitur quemadmodum apud Gratianum.*

De eodem. Cap. IIII.

CLericus, quãtumlibet verbo Dei eruditus, artificiolo[a] victũ quærat. *Item.* ¶Omnes clerici, qui ad operandũ validi sunt, & artificiola, & literas discãt. Qui uerò nõ prò emendo aliquid in nundinis, vel in foro deambulant, ab officio suo degradentur. Interemptores [a][b] autem ab officio declinantes [c], vel negligentius agentes, ab officio suo remoueantur:

Burc. l. 2. c. 102.
Iuo p. 6. cap. 179. & 180. Cap. 53.
Burc. li. 2. c. 210. Cap. 48.
Iuo p. 6. c. 285. Cap. 50.
Burc. li. 2. c. 51.

¶*Caput hoc confectum est ex multis capitibus Carthaginienſi quarti non ſuo ordine diſpoſitis.*

a ¶Interemptores.] *In exemplaribus concilij etiam manuſcriptis legitur*, clericum inter tentationes ab officio suo declinantem; vel negligentius agentem, ab officio suo remouendum. *Contra enim canone 42. iubent*, clericum inter tentationes officio suo incubantem, gradibus sublimandum. *Sed ob gloſſam non eſt mutatũ. De tentationibus uerò, ob quas) præter tyrannorum perſecutionem) aliqui clerici officium ſuum deſerebant, agit B. Ambroſius, epiſt. 17.*

Item ex concilio Aurelianenſi, 1. c. 30.

¶ De eodem. Cap. V.

CLerici verò, qui ad opus sanctum adesse contempserint, secũdum arbitrium episcopi ecclesiasticam suscipiant disciplinam.

DISTINCTIO XCIJ.

CVm autem [d] ad ecclesiam venerint, corde magis, quàm voce Deo cantandum meminerint.

Vnde Hieronymus lib. 3. commen. ad c. 5. epistolæ ad Ephesios.

¶Corde, non voce tantum Deum laudare debemus. Cap. I.

CAntan- Anſel. li. 7. c. 70. *Epheſ. 5.*

a ¶Lericus.] ¶Artificiolo.] Ex quali artificio clericus potest sustentare se, notaui 14. q. 3. in summa.

b ¶Inter emptores.] Ideſt, illud secundum quod solet esse inter emptores? & sic idem repetit: & tunc sunt duę partes, secundum quod est hic interremptores, est una pars, & uocat interemptores proxenetas, de quibus habes ff de proxenetis. l. 2.

c ¶Declinantes.] Scilicet clerici. Io.

d ¶Cum autem.] Ostendit magister in præcedenti dist. q̃ clerici debent celebrare diuina officia in ecclesia. In hac 92 dist. ostendit magister qualiter, quia. s. non debent uocis modulationi insistere. 1. adijcitur ẽt, q̃ in ecclesia Romana diaconi cantare non debent, sed uerbo prædicationis uacare. 2. Postea mouet incidentem q. vtrum epi, qui non recipiuntur in sua ecclesia, possint in alia parochia episcopale officium exercere 3.

1 Vt inf. ea. c. 1.
2 Vt inf. ea. c. 2.
3 Vt inf. ea. §. de epis. cũ cap. seq.

CAntantes] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba Apostoli; vsque ibi [Audiant.] In secunda parte ponuntur uerba Hieronymi, quibus reprehendit eos, qui in ecclesia voce tantum cantant, & non corde, & vngunt fauces & guttur, ut dulcius resonent in conspectu populi.

a ¶Can-

CASVS. Proxima distinctione supra dictum est, q̃ clerici debent vigilijs insistere, & conuenire ad officia celebranda. Nunc verò in hac 92. dist. ostendit Gratianus qualiter debeant celebrare, cãtando scilicet magis corde, quam ore. Et continet quinque articulos.

d ¶ Cum autem.] Ostendit magister in præcedenti dist. q̃ clerici debent celebrare diuina officia in ecclesia. In hac 92 dist. ostendit magister qualiter, quia. s. non debent uocis modulationi insistere. 1. adijcitur ẽt, q̃ in ecclesia Romana diaconi cantare non debent, sed uerbo prædicationis uacare. 2. Postea mouet incidentem q. vtrum epi, qui non recipiuntur in sua ecclesia, possint in alia parochia episcopale officium exercere 3.

1 Vt inf. ea. c. 1.
2 Vt inf. ea. c. 2.
3 Vt inf. ea. §. de epis. cũ cap. seq.

CAntantes] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba Apostoli; vsque ibi [Audiant.] In secunda parte ponuntur uerba Hieronymi, quibus reprehendit eos, qui in ecclesia voce tantum cantant, & non corde, & vngunt fauces & guttur, ut dulcius resonent in conspectu populi.

a ¶Can-

Vm autem.] Hæc dist. diuiditur in quatuor partes. in quarum prima dť, q̃ corde Deo est cantandum: non tantum uoce: & hoc probat duabus auctoritatibus. Secunda ibi, [A quibus.] Tertia ibi, [Quod autẽ.]

Ioan. de Fan.

Digitized by Google

a Cantantes.] Hæc sunt verba Apostoli.
b ¶ Audiant.] Verba Hieronymi exponentis.
c ¶ Non voce.] Tantum. Inam & voce decantandum est, vt de cons. dist. 5. nō mediocriter, & ibi psallite, Deo in iubilatione, tamē magis cordis deuotione, quàm vocis iubilatione, vt 31. d. sedulo. Vnde versus.

[Non vox, sed votum: non chordula musica, sed cor:
Non clamans, sed amans cantat in aure Dei.

d ¶ Liniendæ.] Vt populum delectent: nam nec ipsa veritas pronuncianda sic est, vt quis hominibus placeat 22. q. 2. primum. Linire autem vt melius cantent, & pronuncient, vel vti electuario, peccatum non est, si ad laudem Dei, & non gratia laudis consequendæ deliniantur. arg. 32. q. 4. obijciuntur, procurare. n. debet, vt clara voce non rauca pronuncietur, vt 21. distinctio. capit. 1. vt populus planè intelligens dicat, Amen. vt 38. distinct. sedulo.

e ¶ Theatrales.] Tragœdi sic faciebāt in theatro decantando tragœdias, & dicuntur a tragos, quod est hircus: & oda, quod est laus, quia hirco remunerabantur, propter fœtidam naturam hirci.

f ¶ Tragœdi vnde dicuntur.

AB OFFICIO. CASVS. Dictum est supra, quòd corde cantandum est. Nunc verò ostendit, quod diaconi ab officio cātādi, sūt exempti, ne dum studēt cātilenis, ab altaris officio remoueantur. Et hic est secundus articulus.

f ¶ Exēptis.] Hoc intelligere quādo induti sunt in ecclesia ad cantandum Euangelium, & huc intellige sequens cap.

IN sācta] CASVS. In ciuitate Romana cantores assumebantur ad ministrādum altari: & diaconi dū deberēt insistere officio prædicādi vel eleemosynarum largitioni, cantib. operā dabant; & sæpe ad iactantiam cātabant, vt a populo laudarentur, ex quo Deus stimulabat, q̄ Gregorius valdè reprehendit: vnde statuit, vt diaconi tantum Euangelium dicāt: alia vero officia .s. cantandi psalmos & lectiones per sub diaconos expleant, & per minores ordines in necessitate. Et dicunt quidā, q̄ hoc c. loquitur de diaconis Romanæ curiæ potest tñ intelligi de aliis diaconis, qui dum ministrant altari, cantibus non debēt intēdere, cū duo officia simul exercere non possint.

g ¶ Prædicationis.] infra 16. quæstio. 1. adijcimus, contra, sed illud ex causa dictū est propter quōsdam improbos, monachos hoc sibi vsurpantes 16. q. 1. peruenit. alias etiā diaconi possunt prædicare vel hoc intellige ex delegatione, aliàs solius sacerdotis officium est prædicare. Vel prædicationem appellat lectionem Euangelicam.

Sacerdotis solius est prædicare.

h ¶ Stimulet.] idest, exasperet contra se.

i ¶ In hac sede.] Apostolica. Ex hoc dicunt quidā hanc prohibitionem in ecclesia Romana tantum locum habere: alij tantum de Cardinalibus intelligunt. H. vero gñaliter intelligit esse prohibitum, cum s. ad legendum Euangelium indutī sunt, quod patet ex illo verbo, quod infra dicit inter Missarum, & causa huius constitutionis fuit honestas.

K ¶ Solumque.] Arg. q̄ diaconus nō nisi causa necessitatis debet legere epistolam 25. d. c. 1. &c.

A QVIBVS. Hæc est secunda pars dist. in qua dicitur

Cordis deuotione magis q̄ vocis iubilatione cantandum.

Vocem aptare ad clarius cantandum, non est peccatum.

a Cantantes.] Hæc sunt verba Apostoli.
b ¶ Audiant.] Verba Hieronymi exponentis.
c ¶ Non voce.] Tantum. Inam & voce decantandum est, vt de cons. dist. 5. nō mediocriter, & ibi psallite, Deo in iubilatione, tamē magis cordis deuotione, quàm vocis

tes [a], & psallentes in cordibus vestris Domino.] Audiant hæc adolescentuli: audiant [b] ij, quibus psallendi in ecclesia officium est: Deo non voce [c], sed corde cātandum: nec in tragœdorum modum guttur, & fauces dulci medicamine liniendæ † [d] sunt, vt in ecclesia theatrales [e] moduli audiantur, & cantica; sed in timore, in opere, in scientia scripturarum.

† al. colliniendum, vt.

Ab officio autem cantandi, & psallendi diaconi inueniuntur exempti [f], ne dum vocis modulationi student, altaris ministeria negligant.

Vnde Gregorius lib. 4. epist. 44. seu c. 88. & lib. 12. post finem epistolarum in concilio ab ipso habito.

¶ Cantandi officium diaconi sibi non vsurpent. Cap. II.

Anf. l. 7. c. 69. Poly. l. 4. tit. 11. Iuo p. 2. c. 79.

IN sancta Romana ecclesia dudum consuetudo est valde reprehensibilis exorta, vt quidam ad sacri altaris ministeriū a cantores eligantur, & in diaconatus ordine cōstituti, modulationi vocis inseruiant, quos ad prædicationis [g] officium, & eleemosynarum studium vacare cōgruebat. Vnde fit plerumque, vt ad sacrum ministerium dum blanda vox quæritur, quæri congrua vita negligatur, & cātor minister Deum moribus stimulet [h], cum populū vocibus delectat. Qua de re præsenti decreto cōstituo, vt in hac sede [i] sacri altaris ministri cantare non debeant, solūque [k] Euangelicæ lectionis officium inter Missarum solēnia exoluant; psalmos verò, ac reliquas lectiones censeo per subdiaconos, vel si necessitas exigit, per minores ordines exhiberi. Si quis autem contra hoc decretum meum venire tentauerit, anathema sit.

a ¶ Ministerium.] *In impressis sequebatur* constitui, *quæ vox ex puncta est, quoniam neque in vetustis Gratiani exemplarib. est, neque apud B Gregorium, neque apud alios collectores, & videtur addi in glossa ad vers.* ministerium, *quæ etiam glosia nō est inter vetustiores.*

2 *A quibus ordinandos oporteat esse immunes, breuiter monstratum est, De quorū verò manibus ordines suscipere debeant, facile patet. Sacerdos enim, & cunctis infra ipsum constitutis ab episcopis suis debent ordinari.*

tur, ꝙ nullus debet cantare in pulpito, nisi sit ordinatus & hoc probat per c. seq. 10. de Fant.

CASVS. Dictum est su. a quibus clerici debeant esse immunes. Nunc verò ostendit, ꝙ presbyteri, & cæteri inferiores a suis episcopis debent ordinari, quod probatur seq capit. cuius casus planus est: & est tertius articulus.

Laici an possint in ecclesia cantare.

a NOn liceat.] ¶psallere] ar. pro laicis, qui nō cāt̄ in pulpito, sed alibi in ecclesia.

b ¶Qui ab ep̄o.] Vel abbate. 69. distin. ca. 1. vel etiā a sacerdote, vt 23. distin. psalmista. Sed aliter accipitur ibi psalmista.

DE EPISCOPIS.

CASVS. Ostēsum est supra, a quibus, & in quib. locis episcopi sunt ordinandi. Nūc verò incidenter quærit de episcopis ordinatis, qui a parochiis suis non recipiūtur, vel aliqua d causa illuc ire nolūt, an in alterius ep̄i parochia possint ep̄ale officium exercere. Et rñdet, ꝙnō, nisi inuitarentur: sed officiū sacerdotale p̄nt exercere. Et est iste quartus articulus.

NVNC AVTEM. Hęc est tertia pars d. in qua dicit, ꝙ si ep̄s ad parochiā ad quā ordinatus est, nō p̄t venire ex causa, p̄t exercere officiū suū in ecclesia p̄sbyterali, vbi prius fuerat, ita ꝙ nō sit episcopo in furiosus, in cuius parochia fuerit. & hoc probat per quinque auctoritates sanctorum patrum. Ioann. de Fan.

SIquis ordinatus.] CASVS. Aliq̄s ordinatus in ep̄m non poterat ire ad ecclesiam, ad quā electus erat, nō sua culpa interueniente, sed p̄p populi cōtentionē, vel aliam iustam causam Quæritū est, an in parochia alterius possit officia celebrare? Et respondet, ꝙ sic tanquam sacerdos, ita tñ, vt de rebus ecclesiæ, vbi diuina celebrat, nihil sua auctoritate vsurpet, sed expectet quid synodus de eo statuat. Idem est casus sequentis c. & quod dicitur ibi, honoris, .i. honorabilis officii .i. presbyterii.

Episcope debet synodus prouidere q̄ ad ecclesiā non audet accedere.

c ¶Si quis.] Hæc tria capitula loquuntur de eadem materia, scilicet cum quis est ordinatus episcopus ad aliquā ecclesiam, sed non audet ire illuc propter scandalum, vel propter hostilitatem, vel quia ibi non recipitur aliqua de causa; sine culpa tamen sua iste non debet aliquid præsumere de rebus ecclesiæ ad quam diuertit, & expectabit quousque prouideat ei synodus alibi. 7. q. 2. pastoralis.

Vnde in concilio Martini Papæ legitur.

¶Qui non sunt ordinati ab episcopo, in pulpito non psallant, neque legant. Cap. III.

In capitulis Martini Bracarensi, c. 45.

NOn liceat in pulpito psallere [a] aut legere; nisi qui ab episcopo [b] lectores sunt ordinati.

De episcopis autem, a quibus vel in quib. locis ordinari debeant, supra definitum est. 3. ¶Nunc autem quæritur de his, qui ordinati, a parochijs suis non recipiuntur, vel pro aliqua causa eas adire noluerint, an in alterius parochia episcopale possint officium celebrare.

De his in concilio Martini Papæ sic statutum est.

Capit. Martini Bracarensis c. 10.

¶Sacerdotis tantum officium gerat episcopus, quem sua parochia non recepit. Cap. IV.

Vnde Pelag. 11. in epi. ad Benignum, Poly. l. 2. tit. 13. Burc. l. 1. c. 41. Iuo p. 5. c. 151.

SI quis [c] ordinatus episcopus α, pro contentione β populi [d], aut pro aliqua [e] ratione, non pro sua culpa in parochiam, quæ ei fuerit data, non ierit; hunc oportet honorem sacerdotij tātummodo contingere [f]; ita vt de reb. ecclesiæ, in quam venit †, nihil sibi præsumat. sustineat autem, quod de eo sanctum concilium iudicare [g] voluerit.

† *al. conuenit.*

α ¶Episcopus.] *In vulgatis sequebatur*, ad parochiam cuius est electus: *quæ inducta sunt auctoritate manuscriptorum, & originalis, ac cæterorum collectorum.*

β ¶Contentione.] *In duobus vetustis exemplaribus Gratiani, & vno conciliorum Regis catholici legitur*, contemptione.

Item ex concilio Antiocheno, c. 18.

In epist. Pela. 1. Poly. ibidem. Burc. l. 1. c. 45. Iuo p. 5. c. 152.

¶De episcopo ordinato, quem sua parochia non recipit. Cap. V.

† *al. cui.*

SI quis episcopus ordinatus ad parochiam, cuius, [h] † est electus, minimè accesserit, non suo vitio, sed ꝙ eum aut populus vetet α †, aut propter aliam [i] causam, non tamen eius vitio perpetratam, hic & honoris [k] sit, & ministerij participis: dummodo rebus ecclesiæ, vbi ministrare cognoscitur, in nullo molestus existat. Quem etiam obseruare β conuenit; quidquid synodus perfecta γ prouinciæ [l] iudicando decreuerit.

† *al. vitet.*

e [Aut pro aliqua.] .l. de iure: quia dicunt se non elegisse eum, vel dicunt, ꝙ renunciauit episcopatui.

f ¶Contingere,] .i. non episcopalia, nisi inuitatus sit ar. extra de eo qui renun. epis. c. 1. inf. 7. q. 1. c. episcopi.

g ¶Iudicare.] Nam aliam ecclesiam, si vacat, debent ei conferre. 7. q. 1. pastoralis 1. sed & populus est excommunicandus, qui eum non recipit, cum istam causam non prætendat; nisi scandalū timeatur, sicut, & ipse excōica tur cum ad ecclesiam illam ire non vult. inf. eo. c. 3. lo.

h SIquis] ¶Cuius est.] .i. ad quam.

i ¶Aliam.] Quam forte allegat.

K ¶Et honoris.] Videtur contra su. prox. c. sed dic, honoris .i. honorabilis ministerii: quia in vestibus episcopalibus exercebit sacerdotale officium, non episcopale nisi inuitatus sit, vt dixi su. proxi. & maior reuerentia exhibebitur ei, quam alii presbytero simplici.

ADDITIO. Et hoc in memoriam dignitatis, vt ff. de decur. l. vlt.

l ¶Prouinciæ.] Quæ scilicet habet decem, vel vndecim episco-

I Et inf. est c. pe. sed hoc c. pastoralis. hoc non probat; quia loquitur in papali concessione. Archidiac.

Excommunicandus est populus suū non recipiēs episcopum,

epiſcopos & metro politanum 6.q.3.ſcitote. Lau.

Si qui.] CASVS. Quæſtium eſt, quid debeat fieri de illit epis, qui cum in ſuis epatibus, nõ recipiantur, per ſeditiones plebes alienas uolũt vſurpare? Et rñdet ꝙ ſi volunt pacifice miniſtrare in ordine p̃sbyterij, in quo nondum eius beneficium ſit collatũ. Si non habuit poſſeſſionẽ 1. teneꝛ, licèt iã alijs conceſſa fuerint eius bñficia, vt extra de ele cũ in cunctis 7.q.1.eos C. de repud. hære l.ult. Per aliũ dixi quia idẽ eſt ac ſi per ſe extat de præben. accedens. arg. 3.q.1.c.1 in § 1. Io hæc glo. non adaptat̃ ad textũ. B.

1 Scilicet pacificam, vel per cũ ſterit quominus eã habuerit extra lib 6. de præben. licet epiſcopus. Archid.

α ¶ Vetet.] διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παραίτησιν, eo ꝙ populus recuſet.

β ¶ Obſeruare.] ἐκδέχεσθαι, ideſt expectare & ſuſcipere.

γ ¶ Perfecta.] *Antea legebatur*, perfectæ, *Reſtituta eſt uera lectio ex originali, & Burchardo, & Iuone. Quid autem ſit ſynodus quæ hic perfecta, & paulò poſt ſequentibus capitibus integra dicitur, exponitur infra ead. c. ſi quis epiſcopus, tertio.*

Item ex concilio Ancyrano, c. 18.

¶ A ſua parochia non recepti, alijs moleſtiam non inferant. Cap. VI.

Poly. ibidem. Burc li. 1. c. 36. Iuo p. 5 c. 147.

† ἀφορίζεσθαι. ſegregari.

SI qui epiſcopi ordinati ſunt [a], nec recepti ab illa parochia, in qua fuerant denominati, voluerintque alias occupare parochias, & vim præſulibus earum inferre, ſeditiones aduerſus eos excitando; hos abijci † placuit. Quòd ſi uoluerint in presbyterij ordine, vbi prius [b] fuerant, vt presbyteri reſidere; non abijciantur [c] à propria dignitate [d]. Si autem ſeditiones commouent ibidem cõſtitutis epiſcopis, presbyterij quoq; honor talibus auferatur, fiantque damnatione † notabiles.

† ἐκκηρύκτους, i. abdicatos.

Item ex concilio Antiocheno, c. 17.

¶ Communione priuetur epiſcopus, qui ſibi commiſſam eccleſiam adire neglexerit. Cap. VII.

Poly. lib. 2. tit. 12. Burc. li. 1. c. 37. Iuo p. 5. c. 148.

iij SI quis epiſcopus per manus impoſitionem [e] epiſcopatum acceperit, & ſibi α commiſſum miniſterium ſubire neglexerit, nec acquieuerit [f] ire ad eccleſiam ſibi commiſſam; hunc oportet communione priuari, donec ſuſceperit coactus officium, aut certè de eo aliquid integra decreuerit eiuſdem prouinciæ ſynodus ſacerdotum.

α ¶ Et ſibi.] *Ita etiam Burchardus, & Iuo. Sed in verſione Dionyſij quam in cæteris partibus referunt, legitur*: & præeſſe populo conſtitutus miniſterium ſubire, &c. *quod ad uerbum de Græco expreſſum eſt.*

Item ex eodem, c. 16.

¶ Sine concilio integri ordinis vacantem epiſcopus vacans eccleſiam non adeat. Cap. VIII.

Apud Martinum. Bracar. c. 9. Burc. li. 1. c. 39. Iuo p. 5. c. 150.

iiij SI quis epiſcopus vacans [g] in eccleſiam non habentem epiſcopum furripiens populos ſine concilio

d ¶ Dignitate.] Sed nunquid eſt clericus huĩ epũ? Diſtinguet: quia ſi non vult renunciare epãtui ad quem electus eſt, nõ erit clericus eius: remanebit tñ ei prius beneficiũ, quod conſeruauit ei. Si uero renunciauit, eius clericus erit, & ab eo iudicabitur, ext. de renũ. ad ſupplicationẽ. niſi in criminali cauſa. tñ non poteſt eũ deponere in memoriam priſtinæ dignitatis. ff de decu. l. vlt. Quod ergo dicit, auferatur honor, dic ꝙ per Papam: arg C. vbi ſena. vel clarif. l. vlt. circa mediũ. Ratione aũt delicti poterit eũ exeõicare ſi exceſſerit in ſua diœceſi, licèt nõ abrenũcieꝛ epãtui: qa & poſſet quẽlibet archiepiſcopum non ſuũ. argum. 6. queſt. 3. placuit. ff. de offi. præſi. pręſes. Hoc tamẽ tene, ꝙ ſine licẽtia Papæ non abrenunciabit. extra de tranſlat. epiſcopo. inter corporalia. Lau.

Si quis epiſcop'.] CASVS. Dicitur hic, quod ſi quis epiſcopus negligit ire ad eccleſiam ſuam, debet communione priuari, donec coactus vadat: vel donec ſynodus aliquid decreueriꝛ de ipſo.

e ¶ Impoſitionem.] quo prius erant, antequam eſſent, epi, non ſunt repellendi. Si autem facere uoluerint ſeditiones, repelli debent. ſic intelligit caſum H. licet Beneuen in medio c. vt aliter intelligat dicens: Si uelint pacificè ꝑmanere, vt p̃byteri in eccleſijs, ut prius fuerãt, nõ abijciantur, &c.

a ¶ Si qui epi ordinati ſunt.] ideſt, ſi qui clerici ordinati ſunt epiſcopi.

b ¶ Vbi prius.] ideſt, in quo loco: vel in quo ordine. Sed nunquid prior eccleſia tenetur eos recipere? vt ꝙ non 72. di. placuit. arg. cõtra. 21. q 2. ſi quis iam tranſlatus. Ad hoc dic, ꝙ ſi habuit corporalem poſſeſſionem per ſe, vel alium eius eccleſiæ, ad quam modo non recipitur, non tenetur prior eccleſia eum recipere, licèt

Prælatus an ſit recipiendus q ad eccleſiã dimiſſam redit.

ideſt, ordinem epiſcopalem.

f ¶ Nec acquieuerit.] Intra trés menſes, infra 100. diſt. quoniam ſponſa tamen intra duos menſes, &c. extra de conuer. coniug. ex. publico. Io.

S quis epũs.] CASVS. Quæſitum eſt, quid debeat fieri de epo, qui cum non habeat eccleſiam propriam furripit ſine conſilio metropolitani vacantem epãtum? Et reſpõdet, quod debet abijci: etiam ſi populus, quem ſeduxit, velit ipſum habere.

g ¶ Epiſcopus uacans] ideſt, vacans epiſcopatu, vel epiſcopatum non habens. ſicut dicitur mulier uacans, quę virum non habet. ſi ad legem Iuliam de vi publica. qui cœtu, § qui vacantem. Ioan.

Mulier uacans eſt quæ virum non habet.

a ¶ Irruerit.]

integri ordinis irruerit[a], etiam si populus, quem seduxit, desideret[b] illum; alienum eum ab ecclesia esse oportet. Integrum autem & perfectum[c] concilium dicimus illud, cui metropolitanus[α] episcopus interfuit.

α Hæc versio, quam & Gratianus, & Burchardus, & Ivo sequuntur, eadem ferè est atque illa Martini Bracarensis. Dionysiana verò longè magis accedit ad verba Græca.

α ¶Metropolitanus.] *Addendum est*, Metropolitanus etiã. *Sic enim Græcè:* ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου.

4 Quòd autem supra clerici, se vigiliis subtrahentes excommunicari inbentur, de his intelligendum est, qui ab episcopo frequenter admoniti negligentiam suam corrigere contemnunt.

Vnde in concilio Martini Papa legitur.

¶Excommunicetur clericus, qui ab episcopo commonitus, matutinis, vel vespertinis horis adesse neglexerit. Cap. IX.

VSI quis presbyter, aut diaconus, vel quilibet clericus Ecclesiæ deputatus[d], si intra ciuitatem fuerit, aut in quolibet loco, in quo ecclesia est, & ad quotidianũ psallendi officium † matutinis[e], vel vespertinis horis ad ecclesiam non conuenerit[f], deponatur à clero: si tamen castigatus veniam ab episcopo, per satisfactionem noluerit promereri.

† *al. sacrificium.*

DISTINCTIO XCIII.

OBedientiam[h] autem inferiores ordines † superioribus debent. Summo enim Pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, vt nulli liceat ei communicare, cui pro actibus suis inimicus ipse extiterit: nec in ecclesia esse poterit, qui eius cathedram deserit.

† *al. ex ordine.*

---

a ¶Intruerit.] Sed quid si iste intrusus aliqua contulerit ipsi ecclesiæ? tenetur ei ecclesia restituere: sicut de simoniaco extra de simo. veniens. & quia nihil perit ecclesiæ 54 dist. generalis. Sed si bene promotus esset, ecclesia non tenetur ei restituere: & ideo bonus deterioris est conditionis q̃ malus Io. Sed contra ext. de simo. de hoc. Sol. in simoniaco dicunt quidã, q̃ nihil debet ei restitui: & qd dicit ista decre. veniens. dispensatio fuit. Alij dicũt, quod propter delictũ abbatis & monachorũ hoc contingit T. dicit, q̃ clerico in sęculo remanenti nil restituit. Secus si ad religionem transit, ut 27. q. 1. si quis rapuerit. De clerico autem sęculari, qui remouet ab ecclesia, quid iuris sit si aliqua cõtulit 1. nor. extra de cleri. coniug quod à te ℞.

Intrusus, an recipiat quæ ecclesiæ contulit.

b ¶Desideret] Arg. q̃ quę malo sunt inchoata principio, nõ cõualescunt, quamuis ad eũ casum deueniant, à quo rectè possent incipi, vt 7. q. 1 episcopum. ext. de elec. auditis 2. Arcõtra ext. de iure patro. cura pastoralis: extra de cõuer coniug. placet. Ioã. Dic, quod ipso iure nullum est, non conualescit. aliàs secus 1. ext. de elec. auditis. & c. quod sicut. B. Item arg. quod non ualet electio cõcors, nisi canonica sit 18. q. 2. si quis abbas. 63. d. c. 1.

Offensa prima dẽt esse impunita.

c ¶Concilium.] Nota q̃ concilium dicitur perfectum, licet non adsit primas, vt 18. dist. c. 1.

QVOD AVCEM Hæc est quarta pars dist in qua dicitur, quòd omnis sacerdos cõpellatur interesse officijs Ioan de Fant.

CASVS. Supra in capitulo, clericus uictum. dist. 91 dictũ est, q̃ clerici debent excõicari, qui vigilijs se subtrahunt, & artificijs se applicant. Nunc autem dicit illud esse intelligendum de illis, qui frequenter ab epis commoniti nolunt obedire: quod probat seq. cap. Et est iste quintus articulus huius distinctionis.

SI quis presbyter.] CASVS. Dicitur in hoc cap q̃ si quis clericus noluerit diuinis officijs admonitus interesse, deponi debet.

d ¶Deputatus.] Per hanc literam dicunt quidam, illum teneri ad hoc tantum qui alicui ecclesiæ intitulatus est: aliàs non, etiam si ordinatus sit ad titulum suæ possessionis. extra de præb. epis. Tu dic eũ & quemlibet clericum teneri ad hoc: licet nõ teneatur specialiter ad hãc uel illam ecclesiam sic subaudi extra de reg. super eo.

Officia matutina & vespertina.

e ¶Matutinis.] Matutina dicuntur officia, quæ celebrãtur à mane vsque 4. ad nonã, vespertina à nona vsq; ad noctem. 11. quæst. 3. si quis episcopus in concilio, quis puniendus, ut 74. dist honoratus. & extra de offic. custo. cap. 1.

4 Exclusiuè tenetur: sm Hug.

f ¶Conuenerit.] Nam ex præcepto tenentur clerici ad horas extra de celeb. missi. dolentes. in fi. ibi videas. Arc.

g ¶Castigatus.] Nota, quòd pro prima offensa non est quis

Offensa prima dẽt esse impunita.

supra dist. 91. c. clericus victum.

In ca. Martini Bracar. c. 64 ex Tolet. 1. cap. 5.

1 In ipso initio.

h ¶Obedientiam.] Hic intitulatur 93. distinctio. in qua ostendit magister hactenus & qualiter & à quibus & in quibus locis clerici & prælati debeãt ordinari: sed quia dignitas prælatorum sine obedientia contẽptibilis est: ideo

OBedientiam.] In hac distinctione incipit vij. pars tractatus distinctionum. Et hæc distinctio diuiditur in septem partes; in quarum prima tractat de obedientia, quam debent omnes catholici ecclesiæ Romanæ capiti suo. & hoc probat quatuor auctoritatibus. Secunda ibi, [Reliqui.] Tertia ibi, [Vt igitur ex præmissis.] Quarta ibi,] Compagis.] Quinta ibi, [Diaconi.] Sexta ibi, [Hoc capitulo.] Septima ibi, [Hoc autem.] Io. de Fan.

CASVS. Supra ostensum est in quibus locis prælati debeant ordinari: sed quia prælatura contemptibilis est sine obedientia minorum: ideo in hac 93. dist. ostendit, quod minores gradatim debent maioribus reuerentiam exhibere: & primo docet, quòd Papæ omnes subiecti sunt generaliter, intantùm ut nulli liceat ei communicare, cui ipse Papa pro suis malis actibus non communicat.

2 Dic, ut di 21. 61 dist. Salonitanæ. Archid.

3 Concord. tex. in auth. vt. iu. fine quo. suffra. § cogitatio. coll. 2.

ideo ostendit hic de obedientia, quam debent inferiores superioribus. Et primo de obedientia, quæ debet Papæ. Secundo de obedientia, quam debent minores maioribus ratione ordinis: postea de obedientia quam subditi clerici debent epis suis, ostendit etiam differentiã inter presby-

Clemens epi. 1.
Anacletus epi. 3.
Alex. epi. 1.
Fab anus ep. 1.
Conc. Vasen 1. c. 6.
2. q. 3. c. 5.
Iuo p. 14. c. 22.
Antel. 1. 1. c. 6.
Poly. l. 1. tit. 16

Vnde Beatus Apostolorum Princeps Petrus in ordinatione Clementis [a] populum alloquens inter cætera ait.

¶Cui pro actibus suis Apostolicus inimicatur, communicare non debemus. Cap. I.

SI inimicus est [b] iste Clemens alicui pro actib. suis, vos nolite [c] expectare [d], vt ipse vobis dicat [e], cũ illo nolite [f] amici esse: sed prudenter obseruare debetis, & voluntatis eius absque commonitione obsecũdare, & auertere vos ab eo, cui ipsum sentitis aduersum: sed nec loqui his quib. ipse non loquitur [g]: vt vnusquisque, qui in culpa est, dum cupit omnium vestrum amicitias ferre †, festinet citius recõciliari ei, qui omnib. præest, & per hoc redeat ad salutem, cum obedire cœperit monitis præsidentis. Si vero quis amicus fuerit his, quibus ipse amicus nõ est, & locutus fuerit his, quibus ipse nõ loquitur; vnus est, & ipse ex illis, qui exterminare [h] Dei ecclesiam volunt, & cũ corpore vobiscum esse uideatur, mente & animo contra uos est. Et multo nequior hostis [i] hic quàm illi qui foris sunt, & euidenter inimici sunt. Hic enim per amicitiarum speciem, quæ sunt inimica, gerit, & ecclesiam disperdit, ac obstat. Ideoq; [a] charissimi his Apostolicis institutis uos monentes instruimus, ut effecta certior charitas uestra solicitius deinceps agere studeat, & cautius; ne per uersi, & infideles homines lædendi fideles, ac beneuolos habeant facultatem.

† *al habere.*] *al gratiam reparare.*

[a] ¶Ideoque.] *Hinc vsque ad finem sunt in Fabianis antummodo epistola. Quamobrem ex ipso potissimum videtur Gratianus cætera etiam sampsisse.*

Item Gregorius lib. 5. epistola 26. seu c. 126.

¶A nullo debet suscipi, quem Romana depellit ecclesia. Cap. II.

MIratus ualde sum, quia in tãto Salonitanæ ecclesiæ

Anselm. c. 11.

presbyteros, & diaconos: qsque loquens contra istos: qũque contra illos ad vltimum ostendit presbyteros maiores esse diaconis. Nota autem q̃ obedientia consistit in tribus, in reuerentia exhibenda, in mandato suscipiendo, in iudicio subeundo. Reuerentiam debet minor vt assurgat maiori, & cedat ei primum locũ in sedẽdo, & eundo: nisi minori maior administratio commissa sit, vnde archipresbyter, vel presbyter archidiacono debet reuerentiam, licet ordine maior sit ratione maioris administrationis. 25. d. c. 1. hac consideratione qũque presbyter tenetur obedire diacono prælato. In mandato autem, & iudicio nemo tenetur obedire, nisi ei qui habet administrationem, vel iurisdictionem super eum: & nisi ab eo absoluatur per appellationem, vel recusationem, vel si ei controuersiam moueat: vel si prælatus deponatur. 8. q. 4. in summa, & c nonne. Lau.

Obedientia in tribus consistit.

i ideſt, ſi moueat qõ. inter prælatũ, & clericũ ſuũ 11. q. 1. de perſona extra de foro cõpetẽ. ſi quis contra. Archid.

a ¶Clementis.] In presbyterum. nam Petro viuente nõ fuit Clemens Papa. 8. q. 1. ſi Petrus.

ADDITIO. Ad hoc 14. q. 6. c. alius, & cap. ſequen. Archidiac.

b ¶Si inimicus est.] CASVS. Petrus apostolus cum instituit sibi Clementẽ successorem, docuit populos, & vẽ. subiectos, vt nulli cõicarent cui viderent Clementẽ

b ¶Si inimicus est.] inimicus dicitur hic quo ad opinionem excõicati: sicut iudex dicit crudelis latroni. 23. q. 5. nõ est crudelis. aliàs Papa neminẽ debet habere odio imo pacẽ cũ omnibus habebit. 11. q. 3. inter verba. Vel inimicus est actibus vt 86 d. odio.

Papa neminẽ odio habeat.

c ¶Nolite.] Sic 7. q. 1. ſcire. 11. q. 3 quib. epiſc. Arg. contra 6. q. 2. ſi tãtum, ſed ibi ſolutum eſt.

d ¶Expectare.] Ergo denunciatio non est expectanda. extra de sen excomu. cum non ab homine, tamen sola fama semper non sufficit ad hoc, vt quis vitandus sit, vt extra de excess. prælat. inter. licet sit ar. contra. extra de elec. venerabilem. Sed q̃d si Papa communicauit excõmunicato? Nõ incidit ideo in canonem quia Papa nõ ligat a canone, vt extra d ele. innotuit. ff de recep. l. pen. Nec eo ipso eũ absoluit: ar. extra de sent. excõ. cũ desideres. Si tamen ei cõmunicaret intẽdendo eum absoluere facto, etiam si no verbo, habendus est p̃ absoluto. cũ princeps sola volũtate libertatem concedat. ff. de manumiſ. l. apud, & facit ad hoc extra de senten. excomm. ſi aliquando, extra de priuileg. cum olim, C. de fideicommiſſ. liberta. l. ſi voluntate.

Fama sola non sufficit. vt excõicatus vitari debeat.

Papa cõicãs excommunicato, nõ incidit in excõicationem. nec eum absoluit.

e ¶Dicat.] Non enim debet certiorari qui non ignorauit, ff. de actio. empt l. 1.

f ¶Nolite.] Nam eoipso quis suspectus est, q̃ inimicorũ est amicus. arg. 3. q. 5. c. 3. & ob hoc filius matrem exhæredat, C. de inoffic. test. l. liberi. Et est simile ext. de accusa. cum oporteat.

Inimicus nm amicus est ſuſpectus.

g ¶Non loquitur.] Hoc verum est in hoc casu, qui. s. excommunicati sunt: secus si propter priuatum odium alicui non loqueretur.

h ¶Qui exterminare.] inf. 24 q. 1. quoniam vetus.

i ¶Hostis.] Vnde Boetius. Nulla pestis efficacior est ad nocendum: quam familiaris inimicus. Arg. C. de dolo l. lata. vnde Non est deterior hostis, quam fictus amicus. Non odium grauius, quàm simulatus amor, vnde illud etiam Mus in pera, &c. argu. 13. q. 1. §. item præcepit. ſi mi. eſt 12. q. 1 certe lo.

Familiares inimici sũt pestiferi

MIratus valde sum.] CASVS. Gregorius excommunicauit Maximũ archiepm Salonitan. q̃ fuerat simoniace ord. natus, a cuius cõmunione nullus ſ. remo-

uit,niſi epiſcopus Paulinus, & Honoratus eius eccleſiæ archidiaconus. Vnde Gregorius omnes alios reprehendit,quia quem Apoſtolica ſedes repellit, omnes debent habere repulſum, donec ab illatis criminibus mundetur, Sequens capitulum patet.

clero [a],vel populo,vix [b] duo ex ſacris ordinibus [c] inuenti ſunt,frater ſcilicet, & coepiſcopus noſter Paulinus,& dilectiſſimus filius meus Honoratus archidiaconus eiuſdem eccleſiæ,qui communicare Maximo ſacerdotum rapienti,minimè conſentirent,& ſe Chriſtianos eſſe cognoſcerent. Debuiſtis enim filii [d] chariſſimi penſare ordines veſtros,& quē ſedes Apoſtolica repellebat,repulſum cognoſcere;vt prius,ſi poſſet,ab illatis criminibus mundare tur;& tunc ei veſtra dilectio communicaret,ne particeps obligationis eius exiſteret.

Item Cyprianus de vnitate eccleſiæ.

¶Non eſt in eccleſia,qui cathedram Petri non ſequitur. Cap. III.

QVi cathedram Petri ſuper quam † fundata eſt eccleſia,deſerit;in eccleſia ſe eſſe,non confidat. † *al.quem.*

¶ *Apud Cyprianum Romæ impreſſum hæc leguntur.* Hanc eccleſiæ vnitatem qui non tenet, tenere ſe fidem credit? Qui eccleſiæ remittitur,& reſiſtit,in eccleſia ſe eſſe confidit? *Verū in Vaticana bibliotheca prater octo integra Cypriani exemplaria eſt etiam aliud, in quo tantum opuſcula quædam continentur,& inter ea hic tractatus: Atque in eo codice,itemque in altero integro Monaſterij S.Saluatoris Bononiæ ſunt verba hæc,quæ a Gratiano,& Iuone afferuntur. Ac ſanè paulo ante Cyprianus hanc ipſam Petri cathedram eſſe oſtenderat vnde,vnitas eccleſia penderet.*

Epiſcopi verò, qui Apoſtolicæ ordinationi ſubiacent, etiam hanc reuerentiam debent, vt ſeſe ſingulis annis Apoſtolorum liminibus repræſentent.

Vnde Anacletus,& Zacharias Papa.

¶Singulis annis Apoſtolorum limina viſitent epiſcopi qui ordinationibus Apoſtolis ſubiacent. Cap. IV.

IVxta [e] ſanctorum Patrum, & canonum inſtituta omnes epiſcopi, qui huius Apoſtolicæ ſedis ordinationi ſubiacēt,qui propinqui [f] ſunt,annue,circa † Idus Maij ſanctorū principum Apoſtolorum Petri, & Pauli liminibus præſententur [g] omni occaſione ſepoſita:Qui verò de longinquo [h],iuxta [i] chyrographum [k] ſuum impleāt.Qui autem huius conſtitutiones contemptor extiterit, præterquam ſi ægritudiue fuerit detentus; ſciat ſe canonicis [l] ſubiacere ſententijs. † *al.Idibus Maij.*

¶ *Hic eſt canon quartus ſynodi Romæ habitæ ſub Zacharia Papa,quæ extat in bibliotheca Vaticana, ex qua nonnulla ſunt in hoc capite emendata.*

a ¶Clero.] Et ita, qui libet epūs ſuffraganeus eſt de clero metropolitani.arg ext. de poſtul plā. bonæ. arg.86.dist.ſi qd vero. Forte iſte fuerat canonicus,& ad hoc retinebat ibi pbēdā.

Quod vix ſit,ſicri dī.

b ¶Vix.] Quod ergo vix fit,tame fit.ff.de iud. vix.19.d. in memoriā.arg cōtra ff. ad Velleia.tutor, qa ibi dicit vix fieri vt quis pro ſe apud cūdem intercedat, & ita vix, ideſt, nunq, ſic 2.q.6.§.biduum, ver.ſi aduerſus.

Multitudo non excuſat a delicto.

c ¶Ordinibus.] Arg. pro eis, qui multitudinē nō ſequunt, vt 7.q.1.denique, & q multitudo non excuſat a delicto, vel pēna.ar.2 q.1.multi.ſu. d.23.in nomine.arg. cōtra ſupra d.19. in canonicis.

d ¶Filii.] Qui ergo priuati ſunt a ſacramētis, filij sūt eccleſiæ,quia ſunt epiſcopi.l.filii, cū certum eſt,q qui non eſt cū epiſcopo.extra eccleſiā eſt.ar.7.q.1.ſcite. Vel dic,q iam erant abſoluti, vel qa cauſa humilitatis hoc dixit 2.c.7. non ſi incompetenter.

Extra eccleſiā eſt q cū epo non eſt.

QVi cathedrā epiſcopi] CASVS Dictum eſt ſu.q omnes debent obedire Papæ. nunc autē dicit,quod epiſcopi q ſubſunt Papæ immediate,hanc ei reuerētiam debent, vt ſingulis annis curiam viſitent, & hoc probatur ſeq.c.

IVxta.] CASVS dicit hic,q epiſcopi qui ſubsūt Ro. eccl. nullo mediāte,ſi vicini ſunt, quolibet anno,ſedē Apoſtol. viſitēt p ſe,vel p aliū. Si verò ſunt remoti, faciant ſicut in chyrographo ſuo cōtinet Et q cūq, hoc cōtēpſerit,niſi ſit valetudine impeditus,canonicis regulis ſubiacebit.

e ¶Iuxta.] Hoc c.loquitur de eis, qui ſubſunt Domino Papæ nullo medio.

f ¶Propinqui ſunt.] Qui ſ.in eadem prouincia ſunt illos vocat lex pūtes,C.de præter.decem ann.l.vlt. ADDITIO. Ad hoc extra de maio. & obe. humilis, vbi de hoc.

g ¶Præſententur.] Per ſe,vel per alios. extra de iureiur. ego N.

h ¶De longinquo.] Argum.ratione loci permittit.quod alias non permittitur,argum.24.q.1.pudenda ſu.diſtin. 63.cum longe.ſu.diſt.29.c.1.& 2.ſu.di.4,erit.ſu. diſt.63. c.1.&

c.1. & 2.Et dic de longinquo, vt ſunt vltra Italiam conſtituti, vt extra de elec. nihil eſt quod eccleſiæ. Vel remotos vocat vltra duas dietas, vt extra de reſcri p.non nulli.

Remoti qui dicuntur.

i ¶Iuxta.] Argū.q expedit per alios ſufficit quod iuſtè impeditum per ſe facere non poteſt.18.d. epiſcopus.

Impeditus, p aliū expedire pōt officium ſuū.

K ¶Chyrographum.] Extra de elec.ſignificaſti.in parte deciſa.ſupra 65.d.ſi quis 5.q 3.ſi ægrotans.

l ¶Canonicis.] Supra d.18.ſi quis epiſcoporum.

RELI-

RELIQVI. Hæc est secunda pars huius distin in qua dr, q omnes minores, in ordine, vel dignitate debent suis maioribus reuerentiam præstare, & hoc probat per 7. auct.

CASVS. Dictū est supra qualiter omnes debent obedire Papæ.

res ordines comprehendit.

b ¶Honorem.] Ratione ordinis. hæc est. n. iustitia. vt minor seruiat maiori. 13.q.vlt. est ordo. nisi minor in administratione maioris sit 95.di.c.1. vel nisi obtineat locū superioris. inf. eo.c.vlt.

c ¶Abbas.] Loquitur secundum ea tēpora cū monachi non erant clerici. vt inf. 16.q.1. generaliter. Vel forte q libet cleric⁹ dignior est, quo libet monacho. arg. 16.q.1. alia est causa &c. legi. hodie maior honor debetur abbatibus. quā aliis clericis. ar. ex. d xix. & quali. c.1. 69.d.c.1. d ¶Siue in gremio.] Arg. cōtra 95.di. episcopus 2. nam ibi dicit, q in domo collega, debet esse prælatus in ecclesia.

Monachi olim non erāt clerici. Clericus sæcularis est dignior. monacho.

2 *Reliqui verò in ecclesia minores semper debent maioribus subesse, sicut in synodo Romana S. Siluestri, c. 7. legitur.*

¶Minores maioribus obedientiam exhibeant.

Cap. V.

Burc. l. 2. c. 224. Iuo p. 6. c. 299. Ans. l. 7. c. 66.

† Nota ex isto text. q hæc dictio, a excludit, similem tex. habes in l. ratione. § fi. ff. de actio. empt.

A Subdiacono † vsque ad lectores [a] omnes subditi sint diacono Cardinali vrbis Romę, in ecclesia repræsentantes ei honorem [b]. Porro Pontifici presbyter, presbytero diaconus, diacono subdiaconus, subdiacono acolythus, acolytho exorcista, exorcistæ lector, lectori ostiarius, ostiario abbas a [c], abbati monachus in omni loco repræsentent obsequium siue in publico, siue in gremio [d] ecclesiæ.

¶Caput hoc, & apud Gratianum, & in ipsius synodi editionibus videtur valde mendosum Burchardus & Iuo sic habent. A subdiacono vsq; ad lectorem, omnes subditi sint diacono Cardinali vrbis Romæ; in ecclesia honorem repræsentantes tantum. Pontifici verò presbyter, diaconus, subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, abbas, monachus in omni loco repræsentent obsequium, siue in publico, siue in gremio ecclesiæ. *Verbum ob magnam codicum varietatem, & propter glossas, ac doctorum dicta nihil fere in textu mutatum est.*

Et l. 2. cōsil. c. 48.

a ¶Abbas.] *De abbate, & monacho in synodi editionibus nulla mentio est.*

Item ex epist. 1. Clementis ad Iacobum fratrem Domini.

¶Quod sit officium diaconorum. Cap. VI.

D Iaconi ecclesiæ tamquam oculi [e] sint episcopi, obrantes [f], & circumlustrantes cum verecundia actus totius ecclesiæ, & perscrutantes diligentius, si quem videant vicinum fieri præcipitio [g], & proximum esse peccato, vt referant hæc ad episcopum. *& infra β.* ¶Sed & de peregrinis similiter episcopo suggerant refouendis; & cætera his similia, quæ ad cultum ecclesiæ, & disciplinam eios pertinent, diaconis curæ sint.

β ¶Et infra.] *Sic legitur in plerisque manuscriptis. In vulgatis legebatur.* & ita. *alia verò nonnulla uerba restituta sunt ex originali.*

Archidiaconi sunt oculi episcopi.

D Iaconi] CASVS. Dicit hic, q diaconi velut oculi episcopi debēt omnia considerare, & si viderint aliqua corrigenda, significēt episcopo, & per hoc ostēditur, quòd debēt episcopo obedire.

e ¶Oculi.] Et no q loco diaconorū successerunt archidiaconi, qui dicunt oculi episcopi. q perlustrant. alia causa habet inf eod diaconi.

f ¶Obeuntes.] Sunt & alii oculi circuli stantes synodales testes 35.q.6. episcop⁹ in synodo. Vel ibi loquitur de excessibus laicorum, hic clericorum. Hug.

g ¶Præcipitio.] Ergo non tm tenet q̄s denūciare iā cōmissum crimē, sed etiā cōmittēdum. qđ verū est 22.q.5. hoc vltra. extra de cog. spi. tua de confe. dist 2. cum omne crimen.

Item ex eodem, eadem epistola.

Ans. l. 7. c. 67.

¶De eodem. Cap. VII.

Matth. 5.

S Acerdotes verò beatus Petrus sal terræ [h], & mundi lumen docens, præcepit in splendore bonorum operum patrem glorificare Deum; de quibus Dominus ait: [Beati estis, cum maledixerint [i] vobis homines, & rel. & iterum. [Vos estis sal terræ.]

S Acerdotes vero] CASVS. Probat Clemēs in hoc capitulo, q reuerētia est sacerdotib. exhibenda, & hoc, pbat auctoritate Petri dicētis. Vos estis sal terræ, & auctoritate Domini dicentis, Beati estis, &c

Papæ. Nunc autem dicit Gratianus, quòd in ecclesia ab ostiario vsque ad episcopum gradatim minor debet obedire superiori, quod probat per sequens capitulum.

A Subdiacono] CASVS. Dī hic, q a subdiacono vsq; ad lectores dēnt oēs obedire Cardinali diacono, deinde Pontifici presbyter, presbytero diaconus, &c.

a ¶Ad lectores.] Hic nomine lectorum omnes inferiores.

h ¶Sal terræ.] In omnibus enim operibus nostris sal offerre debemus. de consecr. dist. 4. sal. & per sal sapientia intelligitur 43 dist. lector.

i ¶Maledixerint.] Non, q ex maledictione benedictionem quis consequatur, sed ex patientia quam sustinet. 11.q.3. qui iustus Lau.

NVlla CASVS.] Quæsitum fuit, quid debeat fieri de illis clericis, qui sub nullius episcopi disciplina gubernantur? Et respondet, q debent a suo officio remoueri. tales enim acephali dicuntur: qui verò suis maioribus rectè obediunt, donum consequuntur a Deo. Seqū. capitulum patet.

a ¶Nulla.] infra. 18. q. 2. abbatibus.

b ¶Acephalos] Priuilegiati tamen, qui Papæ subsunt, non sunt acephali: quia Papa episcopus eorū est. ar. extra de priuileg. recipimus. tales sicut excōicatos debet quilibet excludere d ecclesia sua. ext. de parocn. & alie. paro. c 2. Et est hic arg. pro prælatis: q etiā eremitę subsunt. episcopo; in cuius territorio sunt, vt 16. q. 1. qui vere Io.

c ¶Lle proculdubio scādalizatur] Id est scādalizat Deum 8. q 1. qui vos Io. ADDITIO. Ad idē 3. q 1. nulli. su. 21. dis. in nouo. Archid.

DIaconi.] CASVS. præcipit Euaristus, vt i qualibet ciuitate sint septē diaconi, q custodiant episcopum à malis hominibus, ne prædicatio eius impediatur, & ne ipse despiciatur. Seqūs capitulū patet.

d ¶Diaconi.] Hoc capitulū loquit de episcopali ecclesia, vbi debent esse septē diaconi, vt de cōsecratio. d 1. episcopus Deo. Et vbi facultates suppetunt, 7 q 1. illud.

e ¶Ne aut ipse episcop'.] Quoquo modo infestetur, aut ledat ab illis infidiatoribus. idest hæreticis: vel ita, ne quoquo modo offendat ab illis, aut lędatur a suis clericis p oppīsionē. Et ideo dēt cessare, & ab eo auerterse huiusmodi oppīsiones.

f ¶Aut verba.] Hæc est secunda cauſa huius constitutionis.

g ¶Detrahendo.] Timore hæreticorum 2. scilicet subticēdo.

h ¶Redoleat.] .i. extra in publicā ex frequenti ardore.

i ¶Cum voluntate.] infra de consec dist. 2 reuera. Io.

K DIaconi] ¶Actuum.] 6 vbi agitur de septem diaconis ordinatis ab apostolis. Io.

VTIGITVR EX PRÆMISSIS. Hæc est tertia pars huius distinctionis, in qua dicitur, q diaconi dēnt subdere se presbyteris, & non præferre. & hoc probat per nouem auctoritates Io. de Fan.

CASVS. Supra in cap. à subdiacono. dictum est, q sicut presbyteri obedire dēnt episcopis, sic diaconi presbyteris,

1 Adde qđ acephali dicuntur illi q sunt sine capite, vt hic cōcor. gl. in Auth de appe. generalē coll 4. Eremite sub sunt episcopo.

Diaconi septē debent esse in ecclesia episcopali.

2 Quia forte timore hæreticorum nō audet solus prędicare. & hæc expositio congruit illi litterę, q habent polluantur, aut. despiciant.

Item ex concilio Parisiensi.

¶Hi non sunt habendi clerici, qui episcopali prouidentia non gubernantur. Cap. VIII.

Concordat conc. Mogunt. sub Carolo, c. 28. Burc. l. 2. c 226. Iuo p. 6. c. 301.

NVlla [a] ratione clerici, aut sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius episcopi disciplina, & prouidentia gubernantur. Tales enim acephalos [b], ideſt sine capite prisca ecclesię consuetudo nominauit.

Item ex epist. 3. Clementis.

¶De eodem. Cap. IX.

QVi suis episcopis non obediunt, indubitanter rei, & reprobi existunt. Porro ipsi a Deo donum summi muneris consequuntur, qui per iustitiæ, & præceptorum eius semitas incedentes, doctoribus suis, qui recte episcopi intelliguntur, libenter obediunt.

Item Anacletus epist. 1.

¶Illi in Deum scandalizantur, qui suo non obediunt episcopo. Cap. X.

Iuo p 6. c. 245.

ILle proculdubio scandalizatur [c] in Deum, qui recte non docet, & qui eius scandalizat episcopum, vel sacerdotem.

Item Euaristus ad episcopos Africanos, epist. 1.

¶Septem debent esse diaconi in vnaquaque ciuitate. Cap. XI.

Poly. l. 2. tit. 38. Anſ. l. 7. c. 69.

DIaconi [d] (qui quasi oculi videntur esse episcopi) in vnaquaque ciuitate iuxta Apostolorum constituta, septem debent esse, qui custodiant episcopum prædicantem; ne aut ipse episcopus † [e] ab insidiatorib. quoquo modo infestetur, aut lædatur a suis: aut verba [f] diuina, detrahendo [g] aut insidiando polluantur, vel despiciantur; sed veritas spirituali redoleat [h] feruore, & pax prædicata labijs, animi cum voluntate [i] concordet.

† abest ab oli.

Item ex concilio Neocęsariensi, c. 19.

¶De eodem. Cap. XII.

Ex prisca versione. Ordo Rom. c. 9. Conc, Aquisg. c. 64. Act. 6.

Burc. l. 2. cā. 219. Iuo p. 6. cap. 294. & 295.

DIaconi septem esse debent secundum regulam, quāuis magna [a] sit ciuitas. Regulæ autem auctoritas ista est, quod & liber actuum [k] Apostolorum idem insinuat.

a ¶Quamuis magna.] *Antea legebatur*, quāmuis non magna. *Emendatum est ex canone Graco, (qui etiam recitatur in sexta synodo, c. 16. & ex vulgatis etiam versionibus. In canonib. primæ Nicænæ synodi, qui ex Arabico in Latinum conuersi nuper editi sunt, canone 62. multa habentur ad hāc rem pertinentia: quem fortasse canonem significauit Andreas Colloſſensis septima actio. synodi Florentinæ.*

3 *Vt igitur ex præmiſſis* [l] *apparet, diaconi debent obe-*

ris. Sed quia diaconi non solum volebāt adæquari presbyteris, sed etiam præferri: ideo, vt eorum superbia opprimatur, statutum fuit, vt sacerdotibus dignam reuerētiam exhibeant, & sibi nihil vsurpent.

l ¶Expremiſſis.] Ab isto loco incipit magister altercationem

Digitized by Google

sionem suam inter presbyteros & diaconos. Et primo allegat pro presbyteris, quod diaconi debent eis subesse, vsque ad illud cap. diaconi. post in illo cap. diaconi. allegat pro diaconis. vltimo in cap. legimus. dabit sententiam contra diaconos. H.

Diaco-

dientiam presbyteris, sicut presbyteri episcopis. Sed diaconi superbientes sacerdotibus æquari, vel potius præferri quærebant: contra quorum insolentiam multorum auctoritates manauerunt, eorum supercilium reprimentes, atque vt sacerdotibus condignam obedientiam exhibeant, decernentes.

Vnde Gelasius a Papa in epist. ad episcopos per Lucaniam c. 9. & 10. ait.

a ¶ Gelasius. *Sic est in plerisque manuscriptis, & apud Burg. & Iuonem. Nam in impressis erat, Pelagius.*

¶ Nihil eorum quæ sunt decreta primis ordinibus, vendicent diaconi. Cap. XIII.

Poly. l. 1. tit. 10. Ans. l. 7. c. 69. Burc. l. 4. c. 57. Iuo. p. 1. c. 252. & par. 6. c. 99.

DIaconus propriam constituimus seruare mẽsuram, nec vltra tenorem paternis canonibus deputatũ [a] quidpiam tentare permittimus. Nihil eorum suo ministerio penitus applicare, quæ primis [b] ordinibus proprie decreuit antiquitas. Absque episcopo [c], vel presbytero baptizare non audeant nisi predictis fortassis ordinibus † longius cõstitutis, necessitas [d] extrema compellat. Quod & laicis Christianis [e] facere plerumque conceditur. *& infra.* ¶ Sacri corporis prærogationem † sub conspectu pontificis, seu presbyteri (nisi his absentibus) ius non habeant exercendi.

† *officij.*] ori.

C. 10 in medio. † *al. arrogationem.*

In Aquisgr. c. 41.

Item in concilio Nicæno, c. 14. seu 18.

¶ Inferiores presbyteris se diaconi cognoscant. C. XIV.

Iuo p. 2. c. 26. Burc. l. 5. c. 36.

PEruenit ad sanctorum concilium, q̃ in locis quibusdã & ciuitatibus, presbyteris sacramenta [f] diaconi porrigant. Hoc neque regula, neque consuetudo tradidit, vt hi qui offerendi sacrificij non habent potestatem, his qui offerunt, corpus Christi porrigant. Sed & illud innotuit, quòd quidam diaconi etiã ante episcopos [g] sacramẽta assumunt. Hæc ergo omnia amputentur: & in sua diaconi mensura permaneant; scientes, quòd episcoporum quidẽ ministri sunt, inferiores autem presbyteris habẽtur. Per ordinem ergo post presbyteros gratiam sacræ communionis accipiant, aut episcopo, aut presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio [h] presbyterorum diaconis li

d ¶ Necessitas.] Not. q̃ vbi necessitas exigit. & presbyter est absens, potest diaconus etiã iure suo baptizare, & corpus Christi erogare infirmis, si consecratu est: sed in ecclesia in p̃sentia presbyteri nõ potest, etiam si necessitas exigit. nisi iussus à presbytero: puta cum multi sunt qui indigent baptismo & presbyter non potest omnibus sufficere, similiter si multi sunt, qui volũt accipere corpus Christi, nec presbyter sufficit omnibus.

Diaconus põt baptizare, & corpus Christi ægris erogare.

e ¶ Christianis.] Et etiam hæreticis, 1, vt inf. 1. q 1. quod quidam, &c.

1 Quod est ergo istorũ priuilegium? Dicit. vt no. 50. dist. quã sub gradu.

PEruenit.] CASVS. Diaconi in tribus delinquebant Primo, quia post consecrationem porrigebant hostiam sacerdotibus. Secundo q̃ sumebant sacramenta in Missa prius quam episcopi. Tertio quia sedebant in medio presbyterorum. Statutum ergo fuit in Nicæno concilio, vt de cætero talia non faciant: sed in sua mẽsura permaneant: & si quis obedire noluerit, cesset ab officio. Capitula, quæ sequũtur, plana sunt vsque ad c. nonnulli.

f ¶ Sacramenta.] Id-est Eucharistiam cõfectam: & sanguinẽ autẽ bene porrigunt infra ead. diaconi sunt. & ver. sacerdotibus, & hæc est ratio quare sacerdos corpus Christi per se sumat, calicem autem de altari presbyteris sumere nõ licet, sed diaconus eis porriget, quia sũptio corporis futuram resurrectionem corporũ significat, quã Deus sua virtute faciet sine omni ministerio. Sed sumptio sanguinis significat redemptionem peccatorum., quæ fit intercessionibus aliorum 13 q. 3. animæ, supra dist. 50 presbyteros qui contra. ibi in pœnam dicitur de diaconis, panem offerant: quare de iure licitum esse videtur. Ioan Sed illud intelligitur quando in principio secretorum diaconus accipiens patenam cum pane offert sacerdoti. Imponitur ergo diaconis ad pœnam, ne panem offerant altario ministrando: hic autem prohibẽtur ne post sacramenta confecta corpus Christi porrigant sacerdoti, vt sumant. B.

Corporis Christi sumptio, quid signat.

Sanguinis sũptio', quid repræsentat.

g ¶ etiam ante episcopos.] Id est, antequam episcopi sumant.

2 Arg ad hoc ff. de offi. procon. l. obseruare. § antequam. & l. idemq; ff. manda.

h ¶ In medio.] Secundum consuetudinem diuersorum locorum hæc variantur. a. in quibusdam enim locis hæc obseruantur: in quibusdam non.

D Iaconos. CASVS] Diaconi vsurpant officia eporum & presbyterorum. baptizabant enim eis præsentibus, & non præcipientibus: & corpus Domini propria auctoritate populis distribuebant. quare Pelagius statuit ne de cætero talia faciant sine præcepto eorum, nisi in necessitate presbyteris absentibus.

Epatus est ordo.

a ¶ Deputatum.] Scilicet diaconis, sic 18. q. 2. hoc tm.

b ¶ Primis.] Idest maioribus episcopali scilicet, & presbyterali: & ita episcopatus est ordo, vt 23. dist. cum in præterito 21. dist. clericos ad idem 21. dist. c. 1.

c ¶ Absque episcopo.] Idest absente episcopo, vel presbytero, quibus solum baptizandi ministerium permissum est, vt de conse dist. 4. constat & dic q̃ absque episcopo. idest præter auctoritatem eius.

Digitized by Google

ceat: quia si hoc fiat præter regulam, & ordinẽ probatur exſtere. Si quis autem etiam poſt has definitiones obedire noluerit, à miniſterio ceſſare debebit.

¶ *Prior pars huius capitis vſque ad ver.* amputentur. *eſt ex priſca verſione in canone quartodecimo. Reliqua vero pars eſt ex verſione Dionyſij in canone 18. quam quidem totam afferunt, & codex canonum, & Burchardus, & Iuo.*

γ ¶ Sacramẽta ſumũ..] *Græce eſt,* τὰς ἐυχαριστίας ἅπτονται, *quod Dionyſius vertit,* oblata contingant *quã quam Burchardus, & Iuo hoc vno fere loco diſcrepãtes habent, ille quidẽ, ſacra* oblata contingant: *hic vero,* ſacram obiationẽ contingãt,

Item ex concilio Laodicenſi, c. 20. ℘ In Agat. c. 63. & Aquiſg. c. 77.

¶ Diaconus honorem exhibeat presbytero, & ipſe ab inferioribus honoretur. Cap. XV.

ι NOn oportet diaconum coram presbytero ſedere: ſed iuſſione[a] presbyteri ſedeat: ſimiliter autem diaconus honorem habeat a ſequentibus, ideſt, à ſubdiaconis, & omnibus clericis. Anſ. l. 7. c. 66. Burc. l. 2. c. 221. Iuo p. 6. c. 296.

Item ex eodem, c. 23. Aquiſgran. c. 7.

¶ Calicem benedicere, & panem dare diaconis non licet. Cap. XVI.

ια NOn oportet diaconos α panem [b]dare, nec calicem benedicere.

α ¶ Diaconos.] *In vetuſtioribus priſcæ verſionis editionibus eſt,* diaconem. *Græce eſt,* ὑπηρέτας, *quod Dionyſius vertit,* ſub diaconos: *& ſic habetur in concilio Aquiſgranenſi.*

Item ex concilio Carthaginienſi quarto β *c. 37.*

Sicut epiſcopis, ita & presbyteris diaconi miniſtrent. Cap. XVII.

DIaconi ita ſe [c] presbyteri, ſicut epiſcopi miniſtros eſſe cognoſcant. Poly. l. 2. tit. 39. Anſ. l. 7. c. 62.

β ¶ Quarto.] *Caput hoc cum duobus ſequentibus habetur in concilio quarto Carthaginienſi, & in codicibus Gratiani etiam manuſcriptis, itemque apud Anſelmum titulo huius capitis erat additum:* Carthaginienſi quarto, cui Papa Zozimus interfuit per Vicarios, *quod minime conuenire oſtendunt acta ſexta ſynodi Carthaginienſis, ad quam Zozimus Fauſtinum potẽtia eccleſiæ epiſcopum, Philippum, & Aſellum legatos miſit. Nam quarta habita eſt Honorio iiij. & Eutychiano Coſſ. ſexta vero Honorio xij. & Theodoſio viij. Coſſ. ideſt anno vigeſimo poſt: Quo anno (prout ex Africano concilio can. 76. & ſequentibus apparet) contra Pelagij, & Caleſtij hæreſim quædam ſunt definita; cum Caleſtius ad Zozimum Papam appellaſſet: quod ex nonnullis manuſcriptis Zozimi, & epiſcoporum Africæ ad ipſum epiſtolis, quæ in bibliotheca Vaticana ſeruantur, demonſtraetur. Quare, cum Zozimus in Pontificatu duos tantum annos, & menſes aliquot vixerit neceſſarium eſt multo ante ipſius Pontificatum quartam ſynodum Carthaginienſem habitam fuiſſe.*

Item ex eodem, c. 38.

¶ De eodem. Cap. XVIII.

PRæſente presbytero diaconus Euchariſtiam corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas cogat, iuſſus eroget[d]. Poly. ibidem Anſ. l. 7. c. 66. Burc. l. 5. c. 13. Iuo. p. 2. c. 23.

Item ex eodem, c. 39. & 40. & 41.

¶ De eodem. Cap. XIX.

DIaconus ſedeat quolibet loco [e], iubente presbytero. Item Diaconus in conuento[f] presbyterorum interrogatus loquatur [g], Anſ. ibidem.

a NOn oportet.] ¶ Sed iuſſione.] Hoc obſeruatur ſecundum conſuetudinem quarundam eccleſiarum cum redit à lectione Euangelij. Lau.

b NOn oportet.] ¶ Panem] id eſt corpus Domini. Dare, ideſt, porrigere, ſcilicet aliis poſt confectionem ſine licentia ſacerdotis. Vel die, dare, ideſt conficere: quod ad ſolum presbyterum pertinet. 1. quæſt. 1. dictum. extra de ſumma trinitate.

c DIaconi ita ſe.] In Miſſa: nam alibi magis ſunt miniſtri epiſcopi.

d PRæſente.] ¶ Eroget.] iuſſus vel non iuſſus, longe poſitus epiſcopo vel presbytero. ſupra ea. diaconus.

e DIaconus.] ¶ Loco.] ideſt, in aliquo de omni 1, th honeſto. ff. de arbitr. ſi cum dies. §. ſi arbiter. & ff. de munc. & hono. vt gradatim. §. 1.

f ¶ Diaconus in conuentu.] Vbi conueniunt ad ſynodum.

g ¶ Loquatur.] ideſt prædicet: quia ſi hoc fiat præter regulam, & ordinẽ probatur exſtere. Si quis autem etiam poſt has definitiones obedire noluerit, à miniſterio ceſſare debebit.

[a] Sic 1. q. 7. ſi quis omnẽ. 15. q. 1. mulier.

prædicet, nam officium prędicandi presbyterorum eſt. 16.q.1.adiicimus.Hug.

a ¶Alba.] ideſt, dalmatica.arg.22.q.5. epiſcopus preſbyter.

b ¶Vel lectionis.] Euangelii.

Non-

Alba [a] verò tempore oblationis tantum, vel lectionis [b] vtatur †.

† *al.induatur.*

Item ex concilio Toletano 4.c.38.

¶Diaconi presbyteris ſe ſuperiores non cognoſcant.

Cap. XX.

Bure.2.c.222. Iuo p.6.c.297.

NOnnulli diaconi in tãtam erumpunt ſuperbiam, vt ſeſe presbyteris anteponant,atque in primo [c] choro ipſi priores ſtare præſumant, presbyteris in ſecundo choro conſtitutis. Ergo,vt ſublimiores [d] ſe † presbyteros agnoſcant,tam hi,quàm illi in vtroque α conſiſtant.

pal.ſibi.

α ¶In vtroque.] *Licet in vulgatis Gratiani codicibus legatur,* in vtroque ordine *& in tomis conciliorum impreſſis,*in vtroq choro:*tamen in vetuſto codice conciliorum Regis Catholici, & pleriſq; vetuſtis Gratiani, etiam impreſſis neutra vox habetur.*

4 *Compagis* [e] *verò calciari abſque Apoſtolici licentia diaconis non permittitur, ſicut nec mappulis* [f] *vti abſque eiuſdem auctoritate quibuslibet clericis conceditur.*

Unde Gregorius Ioanni epiſcopo Syracuſano, lib. 6. epiſt.28.indict prima.

Eo.diac.l.4. 8.

¶Abſque Apoſtolica licentia Diaconi compagis vti non præſumant. Cap. XXI.

PEruenit ad nos, diacouos eccleſiæ Cantinenſis calciatos compagis procedere præſumpſiſſe:quod,quia nulli hactenus per totã Siciliam licuit,niſi ſolis tantummodo diaconis eccleſiæ Meſſanenſis, quibus olim à prædeceſſoribus noſtris non dubitatur eſſe conceſſum, bene recolitis. Quia ergo tantæ temeritatis auſus nõ eſt leuiter attendendus, cũ omni hoc fraternitas veſtra ſubtilitate perquirat:& ſi ita β, ſicut ad nos peruenit,inuenerit verũ eſſe; vtrum vel a ſe,vel alicuius [g] hoc auctoritate [h] præſumpſerint,nobis ſubtiliter innoteſcat:vt cognita veritate, quid fieri debeat,diſponamus. Nam ſi negligenter ea,quæ male vſurpantur,omittimus,exceſſus viã [i] alijs aperimus.

Anſ.l.7.c.74.

β ¶Et ſi ita.] *Hic & paulo inferius addita ſunt aliquot verba ex originali.*

Item Ioanni Rauennati epiſcopo, lib. 2. epiſt. 64. ſeu cap.93.

Ioa.dia,l.4.c.2.

NOnnulli.]CASVS.Quidam diaconi in choro volebant eſſe in loco digniori, volentes ſacerdotibus præferri,ſed concilio Toletanũ ſtatuit, vt tam diaconi quã presbyteri perſeuerẽt in locis ſibi deputatis: ita ut diaconi cognoſcant presbyteros eſſe maiores ſe.

1 Ideſt maiores, quam ſtẽt in vtroque choro diuiſi, ita ꝙ presbyteri I primo, diaconi in ſecũdo. Pet.

c ¶Atque in primo] ideſt, in primo ordine, vt ſit Pariſiis.

d ¶Vt ſublimiores 1.] Sic cõſtrue.ergo tam illi, quàm iſti cõſiſtant in vtroque ordine ita ſcilicet,vt diaconi agnoſcãt presbyteros ſublimiores, ſe,ſcilicet diaconis,& ſtabunt ſm tempus ſuæ ordinationis.17. diſt.cap.eps.

COMPAGIS. Hæc eſt quarta pars huius d.in qua dicitur, ꝙ compagi,ideſt, ſandalia & mappulæ, ideſt, lintеamina,quæ portant Cardinales, ſolis Romanis clericis competunt:& hoc probat per duo capitula. Ioan.de Fant.

CASVS.Supra in cap diaconi prohibitum eſt, ne diaconi vſurpent officia eorum,vel presbyterorum Nũc verò dicit; ꝙ non debent vti compagis, ideſt, calceamẽtis epiſcoporũ,quib, nulli diaconorũ vti licèt abſq; apoſtolica licentia:ſicut nec mappulis vti uebẽt abſque eiuſdem auctoritate, quas cõceſſit Cõſtantinus Cardinalibus, vt inf.96. d.in illa palea, Conſtantinus.

e ¶Cõpagis] ideſt, ſandalibus,& dicuntur cõpagi ſandalia, vel caligæ epiſcopales: & eſt maſculini generis.Ioan.

Compagi.

ADDITIO. Scilicet compagus compagi. Hug.

f ¶Nec mappulis.] Mappulæ qd ſignent.

Ideſt, ornamentis equorũ, quæ Conſtãtinus cõceſſit Cardinal.b. inf.96 d.Conſtantinus.nam mappa ornamentum eſt equi.ſimiliter in Authen. de conſuli. §. quãtacũq; 2 & ſunt qdã alba lintеam ina quibus cooperiũtur equi Cardinalũ cũ proceſſionem faciunt. Alii dicunt,ꝙ mappulæ ſunt mittę epiſcopales.

2 Idem arg. C.nulli licere in frẽnis. & c. l. vnica lib.11.

PEruenit.] CASVS.Apoſtolicus conceſſerat ſolis diaconis eccleſiæ Meſſanen. vti cõpagis, quos tũ poſtea diaconus Catinenſis eccleſiæ portare pręſumpſit. Præcepit ergo Gregorius Ioanni epiſcopo Syracuſano,vt ſubtiliter inueſtiget,an per ſe, an alterius auctoritate hoc fecerit:ꝙ ſi male vſurpat &nõ puniatur, via delinquentibus aliis aperitur.

g ¶Alicuius.] Argu. ex hoc & ſeq.c. habet, quod illud videtur prohibitum, quod non oſtenditur eſſe conceſſum argu.diſt.100 contra morem arg.25.q. 1.amputato.arg.10.quæſt.1.hanc argu.2.q.1.conſuluiſti 2. Et eſt hoc verum in ijs, quæ ſunt de iure ſpeciali.aliàs,quod non eſt prohibitum intelligitur eſſe conceſſum. 27. q. 2.lex diuina.& 30.quęſt.3.illud.& de deſpon.impu.c.1. in fi.

Prohibitum, vſ, quod cõceſſum non oſtenditur.

h ¶Auctorita te.] Nam ſi maiori auctoritate hoc feciſſet hoc eſſet, vtcumque excuſabile.arg.diſt. 63. Salonitanæ.& diſt.22 diaconi.

2 Et extra ne ſe.vacan. illa.vbi ꝺ hoc & extra. de tranſ. inter

i ¶Viam.]C. de indi vidu.l.2. in fi. C.vndę vi.meminerint.inf 21.q.2.c.2.inf 23. q.4 eſt iniuſta.1.q.7.exigunt

3 De hoc not.86. diſt. an putatis.

conſtus inf.35.q 9.loci noſtri,

exiſteret. Denique quàm hoc verum ſit, ipſe perpende. Leuitæ inferunt oblationes in altari: Leuitæ componũt menſam Domini: Leuitæ cum ſacerdotibus, dum ſacramenta benedicunt†, aſſiſtunt: Leuitæ ante ſacerdotes orant [a], vt ſi diſtinctio locorum creditur, etiam in altari Dei videant ſibi epiſcopi, ſi ſuperbi ſunt, diaconos anteponi. Si humilitatem diligunt: maiores ſe eſſe in eo, quòd ſunt humiles, cognoſcant. Tunc demum† [b], vt aures habeamus ad Dominum, diaconus acclamat: ipſe prædicat [c], ipſe hortatur, ipſe commonet adſtantibus ſacerdotibus [d] ne leuiter hanc vocẽ, quæ loquitur hæc; & pacẽ annunciat, aut negligenter aſpicias, aut contemnendam putes. Sufficit huic [e] ordini, tantum per Dominum fuiſſe conceſſum, vt non ſolus ſacerdos in templo totum agere, & implere, videatur. *& infra.* ¶ Nunc autem ex quo in eccleſijs, ſicut in Romano Imperio, creuit auaritia; perijt lex de ſacerdote [f], & viſio [g] de propheta. Singuli quique per† potentiam [h] epiſcopalis nominis, quam ſibi ipſi illicite abſque eccleſia [i] vendicarunt*, totũ, quod leuitarum eſt; in vſus ſuos redigũt; nec hoc ſibi, quod ſcriptum † eſt, vendicant; ſed cunctis auferunt vniuerſa. Mendicat infœlix clericus in plateis; & ciuili † operi mancipatus publicam à quolibet depoſcit alimoniam †. Et quidem [k] ex eo deſpicitur cunctis ſacerdotale officium, dum miſericordia deſolatus iuſte [l] putatur ad hanc ignominiam deueniſſe. *& infra.* ¶ Solus incubat bonis †, ſolus miniſterio vtitur [m], ſolus vniuerſa ſibi vendicat, ſolus partes inuadit alienas [n], ſolus occidit [o] vniuerſos. *& paulo poſt.* ¶ Hinc propter ſacerdotum auaritiam odia conſurgunt: hinc epiſcopi accuſantur [p] à clericis; hinc principũ † lites; hinc detractionis† cauſa; hinc origo criminis. Et enim ſi vnuſquiſque ita in hoc mundo uiſibili aliquid poſſidere [q] iubetur, vt ſua tantum poſſeſſione contentus ſit, ac res non inuadat alienas, non agrum pauperi tollat, non uineam, non ſubuectorium † aliquod, non famulos, non fructus; quanto magis, q eccleſiæ Dei præeſt, debet ita in omnibus ſeruare iuſtitiam, vt ſibi [r] hoc tantum uendicet, quod ſui iuris eſſe cognoſcat; aliena non rapiat; aliena non contingat; æqualem [s] ſe cæteris faciat; & ſicut ſine his in miniſterio non uiuit, ita in diſpensatione [t] non uiuat.

† *al. benedicuntur.*

† *deinde*] ori.

† *propotentia*] orig.

Eccl. 7.
* Quod eſt contra iuris præceptum, vt. ff. de iuſt. & iure. l. iuſtitia. §. iuris præceptum. & inſt. eod. tit.

† *al. adſcriptum.*
† *al. ſeruile*
† *al. eleemoſinam;*
† *dimitys*] or.
† *al. donis*

† *al. principium litis.*
† *deſolationum cauſa*] orig.
† *hunc mundum viſibiliter poſſis.*] orig.
† *al. ſubiectorum.*] *al. ſubmiſſorum.*

Virtutes oẽs ab vno vitio detrimentum patiuntur.

Euenientiæ de nouo per quem ſunt diuidenda.

Accuſatio eporum præ ſumitur ex odio fieri.

cum dicunt; flectamus genua.

b ¶ Tunc demum.] Scilicet circa finem Miſſæ. cum diaconus clamando dicit populo: Humiliate vos ad benedictionem.

c ¶ Prædicat.] Infra 11. q. 1. ſicut enim. ſcilicet legendo Euangelium

d ¶ Sacerdotibus.] Quædam hic referuntur, quæ ex toto bene non intelliguntur. quia non in omnibus eccleſijs hæc officia habet diaconus.

e ¶ Huic.] Commendat hic eos ab inſtitutione. inf eod. dominus contra iu. diſ. 3 2. §. 1. contra. Sed intelligas tantum per Deum principaliter. quia eius auctoritate hoc

accuſatio epiſcoporum fiat ex odio, vt no. 2. q. 7. ſi quis epiſcopus Arg. contra. 6 q. ſi omnia.

q ¶ Poſſidere.] Hoc ad laicos refertur. vnde cautè dixit in hoc mundo. & in clericis ſecus, vt infra. 12. q. 1. cap. duo ſunt.

r ¶ Sibi.] Arg. pro diſtributione portionum inter clericos.

ſ ¶ Æqualem.] Si 95. diſt. epiſcopus 2. & iſte eſt vnus gradus humilitatis, vt ſupra diſt. 22. de Conſtantinopolitana.

t ¶ In diſpenſatione.] Id eſt, diſtributione præbendarum.

a ¶ Orent.] Ideſt, prædicant, vt diſ. 25. vnum & 11. q. 1. ſicut enim. Vnde exponendo ſubdit tunc demum, quod autem dicitur in altari anteponi, reſpicit, quod de calice præmiſerat, calicem non tollere, niſi eis traditus fuerit a diaconis. Vel dic, orant, ideſt, ad orandum inuitant

in vete. teſta. fuit inſtitutum. 77. diſt. in veteri arg. extra de ſenten. ex com. mulieres.

f ¶ Perijt lex de ſacerdote.] Verba Eſaiæ. Ideſt, multi ſacerdotes non adimplent legem.

g ¶ Et viſio.] Ideſt, gratia prophetizandi propter auaritiam; quia omnes virtutes patiuntur detrimentum ab vno vitio, &c. de pœni. diſt. 5. c. 1.

h ¶ Per potentiam.] Inuehitur in epiſcopos.

i ¶ Abſque eccleſia.] Scilicet in tali modo vt aliena vſurpent. aliter videntur contra. infra eod. c. prox 95 d. olim.

k ¶ Quidem.] Supra d 86 non ſatis.

l ¶ Iuſtè.] Ideſt, ſuis meritis.

m ¶ Vtitur.] Ideſt, non vult partiri onera ad miniſtrationis cum fratribus. extra de o f ſi. Archid. c. vlt. & de præſum mãdata. Vel dic, ideſt, de rebus eccleſiaſticis.

n ¶ Alienas.] Cum, quod ſuum non eſt, ſcite, debet ad alios pertinere. C. vnde vi. cum quærebatur.

o ¶ Occidit.] Hoc refertur ad laicos, quibus occaſionem mortis præſtant 11. qõ. 3. præcipuè. 86. diſt. paſce.

p ¶ Accuſantur.] Nã epiſcopi omnia etiã ea, quæ de nouo eueniunt. inſimul, cum alijs debent diuidere. arg 12. q. 2. cognouimus. Item nec ex diſtribuere debet ſine conſenſu canonicorum, extra. de his quæ fiunt à præla. ſine conſen. cap. nouit. licet ſit præordinator in cunctis. 25. diſt. perlectis niſi hoc ſibi vendicaret epiſcopus ex conſuetudine, ext. de his q̃ fiũt à præla. ea noſcitur. Et eſt arg quod ſemper præſumit ꝙ

Vitæ præsentis ipsis breue dñ esse.

a ¶Vltionis.] Ex hoc quod non dñ differri, quia eorum tempus huius vitæ breuissimum reputatur. de pœniten dist. 5. consideret. Nam quod quandoque pœna differatur, est expressum infra. 23. q 4. quod Christus. 45. dist. licet 1. & est ratio quare quãq; differatur, vt de pœnit. dist. 3. qui ergo. de pœn. dist. 1. prædixerat.

b ¶Assiduè.] Idest, iterato non misereꝫ de facili. nã vulnus iteratũ tardius sanatur, vt inf. de pœn. d. 3. inanis.

HOC CAPITVLO. Hæc est sexta pars huius d. in qua laudat presbyteros, & humiliat diaconos. Io. de Fant.

CASVS. Supra proximo. ca. diaconi sunt cõmendati, sed quia minus cõtra presbyteros superbiebant, iõ Hieronymus contra eorum supercilium scribit.

c ¶Insolescentes] Quia sæpè ex laudis præconio innascitur superbiæ inflatio, vt 6. q. 1. sunt plurimi. superbiebãt fortè ex eo, ꝙ supra c. proxi. commendati sunt.

Laudis præconium superbiæ facit

LEgimus.] CASVS. Euagrius episcopus quæsiuit a Hieronymo, vtrũ sacerdotes essent diaconis præferendi: Et respondet, ꝙ sic, & probat tripliciter scilicet ratione nominis siue appellationis: quia olim idẽ dicebatur presbyter & episcopus. Et hoc probatur septem auctoritatibus Ratione officii, siue institutionis quia ad maius officium sunt instituti presbyteri ꝙ diaconi: qa sacerdotes orant & prædicãt: sed diaconi ministrant. Et respondet obiectioni, quam sibi ipsi de diaconis ratione ecclesiæ, & ratione promotionis: quia diaconus promouetur in sacerdotem, & non econuerso. & hæc promotio non fit, nisi de minori ad maius. Ratio officii incipit ibi, [Quid enim facit] Ratio prohibitionis est ibi, [Qui prohibetur a minori]

¶Certe, vt ipse nosti, qui uisibiliter in hoc mundo ius inuadit alienum; accusatur à paupere, damnatur a iudice: Ita & in ecclesia Dei, cum vnusquisque stipendia sua perdit, clamat ad Deum; exauditur à Christo: nec differtur in hac parte vltionis [a] sententia, si nõ reddãtur vniuersa. Moderatio enim Dei †, ac pietas solum nostrum reditum quærit; ac nos cupit sua longa † bonitate saluari. Sed si non conuertimur, si duri corde sumus, si in peccatis vsque ad mortem illicite perduramus; assidue [b] peccanti, sicut scriptum est, Deus non miseretur.

† Dei preces, ac solum] orig.
† abest ab orig.

a ¶Nomen non habet.] *Sic etiam in originali, sed in multis Gratiani manuscriptis, & apud Anselmum est*, nomen habet, officium non habet.

6 Hoc capitulo sacerdotum auaritia reprehenditur, diaconorum dignitas, siue officium commendatur. Sed quia, vt supradictum est, diaconi insolescentes [c] etiam presbyteris se præferendos arbitrati sunt; contra eorum supercilium scribit Hieronymus ad Euagrium episcopum, epist. 85. tomo. 2.

¶Diaconi presbyteris debent subesse.

Cap. XXIIII.

Esaiæ. 32.

Pola. ibidem. Aust. l. 7. c. 87.

LEgimus in Esaia [d] [Fatuus fatua [e] loquetur.] Audio quendam in tãtam erupisse vecordiam, vt diaconos presbyteris, idest episcopis anteferret. Nam cum Apostolus perscipue doceat eosdem esse presbyteros, quos episcopos; quid † patitur mensuram [f], & viduarum minister, vt supra eos se tumidus efferat, ad quorũ prçces Christi corpus, sanguisque conficitur? Quæris auctoritatem? Audi [g] testimonium: [Paulus, & Timotheus serui Christi Iesu omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sũt Philippis [h], cum episcopis [i], & diaconis.] Vis & aliud exemplum? in actibus Apostolorum ad vnius ecclesiæ sacerdotes ita Paulus loquitur: [Attendite vobis, & cũcto gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos [k], vt regeretis ecclesiam Domini, quam acquisiuit sanguine suo.] Ac ne quis cõtentiose [l] in vna ecclesia plures episcopos fuisse cõtendat, audi & aliud testimonium; in quo manifestissime comprobatur, eundem esse episcopum atq; presbyterum: [Propter hoc reliqui [m] te in Creta, vt quæ decrant, corrigeres, & constitueres presbyteros per ciuitates, sicut & ego tibi mãdaui. Si quis est sine crimine, vnius vxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ [n], aut nõ subditos. Oportet enim episcopũ sine crimine esse, quasi

† al. quis patitur.

Philip. 1.

Act. 20.

Ad Titum 1.

d ¶In Esaia.] 32. cap.

e ¶Fatua loquetur] Nota. argu. ꝙ qui fatua loquitur, fatuus est, vt 23. q. 8. conuenior. & ff. de cond. insti. quidam, infra de pœn. dist. 1. §. potest. & 1. q. 1. ita fit.

Fatuus est q fatua loquitur.

f ¶Mensuram.] Quam iniuria patitur.

g ¶Audi.] Ideo dicit testimonium, quia duo sunt per quos probat.

h ¶Philippis] Nomen ciuitatis in Macedonia.

i ¶Cum episcopis.] Cum in vna ciuitate plures epi nõ debeant esse. arg. dist. 80. in illis, & c. epi. & 23. q. 1. c. 1. & ideo hoc ipso nomine presbyteri intelliguntur.

X ¶Episcopos.] Idest, presbyteros, cum in vna ecclesia episcopi plures esse non debent.

k ¶Contentiose.] Quia singularum ecclesiarum singuli sunt episcopi, vt 7. q. 1. in apibus.

l ¶Reliqui.] Verba Apostoli ad Titum cap. 1. post sequitur ad Timotheum.

m ¶Luxuriæ.] Idest, de luxuria accusabiles. ideo non subditos, quia propter peccata filiorum citius rapitur quis morte 47. dist. §. necesse cum scilicet ipse est negligens.

a ¶Per

a ¶Per prophetiam.] ideſt,per electionem.
b ¶Presbyterij.] Scilicet presbyteri mei, & ſic loquitur de ſeipſo: cum tamen ipſe Paulus eſſet epiſcopus, cum eum ordinaret.
Petrus ſe vocat presbyterum.
c ¶Cōpresbyter.] Ecce Petrus ſe uocat presbyterum, cum

1.*Tim.* 4. Dei diſpenſatorem.] Et ad Timotheum: [noli negligere gratiam:quæ in te eſt,quę tibi data eſt per prophetiã [a] per impoſitionem manum presbyterij.] Sed & Petrus

1.*Pet.* 5. in prima epiſtola:[Presbyteros,inqt,in vobis precor cōpresbyter [c],& teſtis paſſionum Chriſti, & futurę glorię, quæ reuelanda,eſt particeps, regite gregē Chriſti, & inſpicite non ex neceſſitate [d],ſed voluntariè iuxta Deum.] Quod quidē græcè ſignificantius dicitur ἐπισκοποῦντες, ideſt ſuperintendentes: vnde & nomen epiſcopi tractum eſt. Parua tibi videntur tantorum virorum teſtimonia? Clangat tuba Euangelica,filius [f] tonitrui,quē Ieſus amauit plurimum; quid de pectore Saluatoris doctrinarum fluenta portauit. [Presbyter [g] Electæ [h] dñæ, filijs eius,

Mar. 3. quos ego in veritate diligo.] Et in alia epiſtola:[Presbyter Caio [i] chariſſimo;quem ego diligo in veritate.] Quòd

2. *Ioannis.* autem poſtea [k] electus eſt,qui cæteris præponeretur, in

3. *Ioannis.* ſchiſmatis remedium factum eſt;ne vnuſquiſq; ad ſe trahens Chriſti eccleſiam rumperet. Nam & Alexandriæ à Marco Euangeliſta vſq; ad Heraclam, & Dionyſium,epiſcopus, & presbyteri ſemper vnū ex ſe electū, in excelſiori gradu collocatum,epiſcopum nominabāt: quomodo ſi exercitus Imperatorē [l] faciat,aut diaconi [m] eligāt [n] de ſe,quē induſtriū nouerint, & archidiaconum uocent. Quid enim facit,excepta ordinatione [o],epiſcopus,quod presbyter non faciat? Nec altera [p] Romanæ vrbis eccleſia;altera totius [q] orbis exiſtimāda eſt. Et Galliæ,& Britanniæ,& Africa,& Perſis,& Oriens,& India, & omnes barbaræ nationes vnum Chriſtum adorant,vnam obſer-

na erant communia 99. diſt. olim. & officium erat cōmune, ſed in ſecunda primitiua cœperunt diſtingui & nomina & officia. Hodie tantum in nomine fuit facta prælatio primo enim omnes dicebantur ſacerdotes: licet quidam alijs prælati eſſent quantum ad officium. Et quod dicitur 70 diſt. in illis, qui tātùm epiſcoporum uocabulo potiētur,expone,ideſt, nō archiepiſcoporū, nec primatuū: & ita excluditur ſuperius, non infertur. Tertiū dñr, q̄ prælatio hæc facta fuit & quò ad nomē, & quo ad adminiſtrationem, & quo ad quędā miniſteria,quę ſpectāt tātū ad officiū epiſcopale:fuit hæc prælatio facta à tempore Petri, & hoc innuit hæc littera ibi. Nam & Alexādrię à Marco euangeliſta uſq; Heraclam & Dionyſium: quia Marcus fuit contemporaneus Petro & Clemēti. arg 25. q.1. cū beatiſſimus. Heraclas autem & Dyonifius fuerunt cōtemporanei ipſi Hieronymo: & ita eſt illud cōtra ſed tum, 80. diſt. in illis. & illud de cōſec. diſtin. 5. manus. Ante prælationē ergo iſta nomina, ꝓſbyter, epiſcop' erāt prorſus ſynonyma, & etiā adminiſtratio communis erat: cum tamen eſſet epiſcopus & ſummus,ſup. d.75.quòd dic Dominico.ver ſacerdotum.

d ¶Non ex neceſſitate.] ideſt,ex gratia turpis lucri; argum.infra diſtinctio 95.eſto. Et ita eſt argumen. quod presbyter non debet locare operas ſuas argum. 21. q.2. præcipimus.

c ¶Significantius.]Scilicet,quod epiſcopus dr presbyter.q d.ubi pro epiſcopo dicitur presbyter, ſignificantius diceretur ſic:ſcilicet epiſcopum: quia magis accedit ad ſignificationem uocabuli epiſcopus, quàm hoc nomen presbyter.

Ioannes dr filius tonitrui.
f ¶Filius.] ideſt Ioannes:quia altius intonuit, & quia cum Iacobo aſſumptus in montem ſeorſum audierunt vocem nubis: Hic eſt filius meus dilectus.

g ¶Presbyter.] Ecce Ioannes uocat ſe presbyterum, cū tamen eſſet epiſcopus.

h ¶Electæ.] Proprium nomen.

Prælatio inter miniſtros eccleſiæ ad quid facta fuit.
i ¶Caio.] Mitto ſalutem.

k ¶Poſtea.] Hic reſpondet tacitæ obiectioni quare hoc immutandū eſt: & ad hoc reſpondet. Sed quæritur quomodo facta fuit hæc prælatio? Si dicatur, q̄ in officio; contra, de conſec. diſt 5.manus.quia exercere epiſcopalia nō licuit,niſi his qui ſucceſſerunt in locū Apoſtolorum.68.diſt.quorum vices.21.diſtin.in nouo. & ita hęc prælatio ab initio facta fuit. Si autem dicatur, q̄ in nomine,obſtat 80.diſt.in illis, quia ibi dicitur, q̄ quidam præpoſiti ſunt qui tantùm epiſcoporum uocabulo, &c. Ad hoc dicunt quidam, q̄ in prima primitiua eccleſia cōe erat officiū epiſcoporum & ſacerdotum, & nomi-

communi conſilio ſacerdotum regebantur eccleſiæ. 95.diſtinct.olim in ſchiſmatis ergo remedium (vt hic dicitur) facta eſt prælatio, ut unus præeſſet & quò ad nomen,& quò ad adminiſtrationem, & quò ad quædam ſacramenta, quæ modo appropriantur epiſcopis

l ¶Imperatorem.] Ex ſola enim electione principum dico eum verum Imperatorem antequam à Papa confirmetur. Argu hic.licèt non ita appelletur, vt dixi 63. diſt quanto.contrarium eſt uerum, extra de elec. venerabilem.23.diſt.in nomine 2.

m ¶Diaconi.] Supple & quomodo diaconi eligunt, &c

n ¶Eligant.] Ecce quod epiſcopi non eſt archidiaconum eligere, &c. Arg contra,74.diſt.epiſcoporum. Sed variæ ſunt conſuetudines 21 diſt.§.1. extra de electio. eccleſia Vulterana.

o ¶Ordinatione.] In ordinatione cætera intelliguntur quæ non fiunt, niſi ab epiſcopis. hæc continentur ſup. d.68.quamuis choriepiſcopis.

p ¶Nec altera.] Reſponſio eſt ad tacitam quæſtionem nonne diaconi Cardinales Romani præponuntur omnibus presbyteris, exceptis presbyteris Cardinalibus, quibus uidentur parificari? Reſpon. quod conſuedo Romanæ eccleſiæ non eſt trahenda ad conſequentiam, vel reſponſio eſt hic in princip. cap. 1. ibi, studio quadam,&c dicebant enim quidam, quod ſicut Romę honorabiles erant diaconi. ita debebant eſſe ubique locorum.

q ¶Totius.] Immo fideles ſunt una eccleſia: & hoc eſt quod ſequitur. & Galliæ,&c.

1 Ipſe Hug. ſic dicit.ego credo, q̄ ab initio diſtinctio fuit inter epōs & ſimplices ſacerdotes ſicut mō eſt & in adminiſtratione, & in ōplatione. & in officijs, & in ſacramentis; ſed quò ad appellationē non erat differentia: qa cōiter & indifferēter illi & illi dicebātur epi & preſbyteri. Arch. †

† *Et hæc Archid. de differentia epi & preſbyteri ſententia tenēda eſt, vide Conc. Trid. ſeſſ 23.c.4. & Can. 7. S.Tho.2.2. q.184.6.1.* Marcus, Petrus,& Clemens, fuerunt cōtemporanei. Electio ſola nō facit uerum imperatorem.

2 Adde Alb. de Roſa. in l bene a Zeno. argu. C. de quadrim. præſcript.& Bar.I extraug. ad reprimendā. m ver. regr. Diaconi Cardinales vtrū præponātur cēteris preſbyteris.

Digitized by Google

Cõsuetudo gñalis est seruanda.

1 Concord. tex in l obseruare. ff.de offi. procon. in l. dẽque. mandati.

Eps paruæ ciuitatis cõtemnitur ab idiotis.

Paupertas nõ facit mulierem abiectam.

2 Ad idem 16. q.1. sunt nonnulli in fine.

a ¶Maior est.] Et ideò magis sequenda est consuetudo generalis, vt sup.dist.12. nouit.supra dist.40. nos qui.&c. non loca 1. Et est hic ar. q̃ statuta concilij præiudicant statuto Papæ si contradicant, ut dixi.9.q.3.nemo.

b ¶Eiusdem meriti.] Quantum ad sapientes & peritos & discretos Nã idiotę & vulgares, episcopum paruæ ciuitatis contemnere solent arg.d.10. episcopi.

c ¶Et paupertatis.] Nam paupertas ciuitatis nõ minuit prærogatiuam regni, ut inf 96.dist.sicut. nec mulier propter paupertatem dicitur humilis, vel abiecta. C. de incest.nup. l. humilem. Ar.contra.in anth.de defen. ci.§. nos igitur coll.3. 2. d ¶Diaconi.] Hoc nõ solum Romę, fit, sed etiam aliarũ ecclesiarum consuetudo obseruat: sed forte tpe Hieronymi nõ fiebat. hodie fit, ext.de scru.or.fa c.1. e ¶Vrbis.] sup.d.11. quis nesciat. contra. & c. nolite. contra. Sed ibi de ea consuetudine agitur, quam ecclesia Romana seruat, & alijs mandat seruandam: hic uerò de ea, quam sola seruat, nec vult ab alijs seruari. vnde ibi dicit, quam Romanam ecclesiam viderit sequi & docere. de consecr.dist. 3.basilicas.

f ¶Cõsuetudinem.] Q. d. non quod fiat, sed qd fieri debeat considerandũ est, vt ext.de elec. c. uenerabilem. 12.q 2.gloria in fi.de offi præsid. sed licet.

Miraculum est quod raro accidit.

g ¶Paucitatẽ.] Quia pauci erãt tales diaconi: & ideo superbiebant. quidquid enim rarò accidit, miraculũ est, in authent. de consuet §. itaque. colla.3.

h ¶Pretiosius] sicut & pretia rerũ in quibusdam locis variantur secundum plus & minus. ff.de eo quod certo loco.

i ¶Mẽsis] Viduarũ, & pauperum, sed tantum instemus prædicationi.

K ¶Dignitatis] inf 8 q.1.qui episcopatum contra. sed ibi.iuxta etymologiam uis nominis designatur, hic qd ex vsu loquendi ex nomine accipitur. Vel dicendum quod non est nomen honoris tantum, sed etiam oneris. 8.q.1.illud inferendum.

l ¶Continetur.] Nam in toto continetur, & pars, vt 4. quæst.4.pœnale. & ff.de reg.iu.in toto. & est ii. ff.quod met. cau.l.1. Pars cõtinetur in toto.

m ¶De minori.] Hoc bene dicitur. ff. de mu. & hon.vt gradatim.

AD-

uant tegulam veritatis. Si auctoritas quæritur, orbis maior est [a] vrbe. Vbicunque fuerit episcopus, siue Romæ siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Rhegij, siue Alexandriæ, siue Tanis; eiusdem meriti [b], eiusdem est & sacerdotij. Potentia diuitiarum, & paupertatis [c] humilitas vel sublimiorem, vel inferiorem episcopum non facit: cęterũ omnes Apostolorum successores sunt. ¶Sed dicis, quomodo Romę ad testimonium diaconi [d] presbyter ordinatur? Quid mihi profers, vnius vrbis [e] consuetudinem [f]? Quid paucitatẽ [g] de qua ortum est supercilium, in leges ecclesiæ vendicas? Omne, quod rarum est, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretiosius [h] est. Diaconos paucitas honorabiles, presbyteros turba cõtemptibiles facit. Cæterùm etiam in ecclesia Romæ presbyteri sedent, & stant diaconi; licèt paulatim increbrescentibus vitijs inter presbyteros absente episcopo, sedere diaconum viderim, & in domesticis conuiuijs benedictiones presbyteris dare. Discant, qui hoc faciunt, non se rectè facere, & audiant Apostolos; [Non est dignum, vt relinquentes uerbum Dei, ministremus mensis.[i]] Sciant, quare diaconi constituti sint. Legant acta Apostolorum: recordentur cõditionis suæ. Presbyter, & episcopus, aliud ætatis, aliud dignitatis [k] est nomen. Vnde & ad Titum, & ad Timotheum de ordinatione episcopi, & diaconi dicitur: de presbyteris omnino reticetur: quia in episcopo & presbyter continetur [l]. Qui prouehitur, de minori [m] ad maius prouehitur. Aut igitur ex presbytero ordinetur diaconus, vt presbyter minor diacono comprobetur, in quem crescit ex paruo: aut si ex diacono ordinatur presbyter, nouerit se β laicis maiorem, sacerdotibus [n] esse minorem.

† al. benedictionẽ corã presbyteris. Act.6.

α ¶Per prophetiam.] *Sic in vulgata editione, & græcè διὰ προφητείας: sed hic apud B. Hieronymum*, prophetiæ.

β ¶Nouerit se.] *In originali est*, nouerit se lucris minorẽ, sacerdotio esse maiorem. *Quo etiam pertinet, quòd idem Hieronymus ad caput ultimum Ezechielis scribit.* Leuitarum multitudinem intelligere se à sacerdotali gradu esse disiunctã, & ad decutiendam superbiam ministrorum, qui ignorantes humilitatem status sui vltra sacerdotes, hoc est presbyteros intumescunt, & dignitatem non meritò, sed diuitijs æstimant. *Verùm ob glossam non est mutatum.*

Item Cyprianus lib.3.epist.9.

¶De eodem. Cap. XXV.

DOminus noster ipse Iesus Christus rex, & iudex, & Deus noster vsque ad passionis diẽ seruauit honoIuo p.5.c.155.

ADDITIO. Extra de transla. cap.1.& cap.licet.

n ¶Sacerdotibus.] infra de pœniten. distin.1.§.ex his itaque.

DOminus.] CASVS. Cyprianus probat, q̃ diaconi debent reuereri sacerdotes tanquam maiores. Et hoc probat duobus exemplis Christi, qui sacerdotib.& ponti-

pontificibus Iudæorum, licèt mali essent, reuerentiam exhibuit. Et vna ratione: ga sacerdotes a Domino, diaconi verò post Ascensionem ab Apostolis sunt instituti. Primum exemplum est ibi, [Nam cum leprosum.] Secundum est ibi, [Item subditus.] Tertium est, ibi, [Memi-

rem pontificibus,& sacerdotibus;quamuis illi,nec timorem Dei,nec agnitionem Christi teruassent.Nam cum leprosum emundasset,dixit illi: [Vade,& monstra te sacerdoti;& offer domum.]Humilitate ea,qua nos quoq; esse humiles docuit, sacerdotem adhuc appellabat, quem sciebat esse sacrilegum [a].Item sub ictu passionis cum alapam accepisset,& ei diceretur.]sic respondes Pontifici?] nihil ille contumeliosè locutus est in personam Pontificis: sed magis innocentiam suam tutatus est, dicens: [Si male locutus sum,exprobra de malo: si autem bene,quid me cædis?] quæ omnia ab eo ideo facta sunt humiliter,atque patienter, vt nos [b] humilitatis, ac patientiæ haberemus exemplũ.Docuit enim sacerdotes veros legitimè,& plenè honorari dum circa falsos sacerdotes ipse talis extitit †. Meminisse autem diaconi debent;quoniam Apostolos,idest episcopos,& præpositos † Dominus elegit: diaconos autem post ascensum Domini in cælos Apostoli sibi constituerunt [d] episcopatus sui, & ecclesiæ ministros. Quòd si nos aliquid audere contra Deum possumus, qui episcopos facit; possunt, & contra nos audere diaconi,a quibus fiunt [e].

Luc.5.

Io.18.

† *al exiſtit.*
† *al.presbyteros.*

7 Hoc autem,quod de diaconorum minoritate dicitur, vbique seruandum est,nisi cum locum diaconus habuerit aut proprij patriarchæ,aut sui metropolitani.

Vnde in sexta synodo,cap.7.legitur.

¶Diaconus sacerdotibus non præferatur; nisi locum metropolitani sui obtineat.
Cap. XXVI.

PRæcipimus,ne diaconds(quamuis etiam in dignitate hoc est,in officio quolibet ecclesiast.co sit)ante presbyterum [f] sedeat,nisi cum locũ habuerit proprij patriarchæ, aut metropolitani sui pro aliquo capituln. Tunc [g] enim sicut illius locum tenens honorabitur.Si quis verò præsumpserit hoc tyrannice facere, a proprio gradu repulsus,vltimus [h] omnium fiat in ordine suo.

Ino p.6.c.123.

[Meminisse autem.]
a ¶Sacrilegum.] Argu quòd si dominus Papa aliquem suis priuilegijs primatem appellat, ex ipsa nominatione ius ei acquiritur.23 quæst.4.dicat in fine.16.q.vlti. contra sanctorum.argu.contra 3.quæstio.6. hæc quippe extra de præsump.illud C.de iuris & facti ignoran.non idcirco. Et est argumen.ex hoc,quod tum bonus quàm malus sacerdos gaudet priuilegio clericali.11.q.1.lacerdotibus.

Sacerdos tã bonusquam malus gaudet priuilegio clericali. Ordinatus a maiori maioris est dignitatis.

b ¶Vt nos.] Sed debent esse fortes,idest,debent præstare exemplum facti boni ex animo:idest,ex dilectione,& non velint dominari.
c ¶Elegit.]Not.q̃ quanto a malori quis ordinatur,tanto est maioris dignitatis,vt 1.q.1. filium extra de maio. & obed.per tuas.
d ¶Constituerunt] Hoc in nouo testamento. nam in veteri vtrique a Domino sunt electi. supra eod.c. diaconi.contra. Sed illud in veteri testa hoc in nouo. vel per dominum fit quod ab Apostolis statuitur,vt 28.q.1. sic enim.tamen auctoritate eius.de consecra. distinctio.4. quando.
e ¶A quibus fiunt.] Arg. quod nemo debet se opponere illi, a quo recipit beneficiũ,vt 22 q 5.cl for ma.& ext. de postu. cap.vlt fi de inoffic. testamen. fi pars. in fi §.hoc autem. 8.q. 2.illud 1.

Nemo se opponat illi a quo beneficiũ recipit.

HOC AVTEM. Hæc é septima pars huius distin. in qua dicitur, quod quando diaconus vel sub diaconus tenet locũ patriarchæ. superior est Io.de Fant.

1 96.d.si imperator 1.q. 7,§.1.

CASVS. Supra dictum est, quod officium diaconorum minus est, quam officium Sacerdotum,quod verum est generaliter,nisi cum diaconus est legatus patriarchæ, vel archiepisco. vt seq. cap.

PRæcipimus.] CASVS. Statutum fuit in sexta synodo, quod diaconus non sedeat ante presbyterum, nisi sit legatus patriarchæ, vel archi episcop. pro aliquo negocio decidendo. In quo casu honorandus est:sicut ille cuius vice fungitur, & si quis diaconus aliter facere præsumpserit, repellitur ab officio suo.
f ¶Ante presbyterũ sedeat.] In concilio 17 dist episcopos. in fine.
g ¶Tunc]Argumẽ. aliquem tãdiu habere priuilegium, quã diu tenet eius locũ 2 16.quæst.1. generali ter.C.de testamen. milita.l.vltima, & hæc dictio,tunc, extremitatem,idest,finem iurisdictionis complectitur. argumen.de conditio.& demõst.l.quarta.§. si ita. item argumen. quod quis consequitur ex alterius persona, quod non habet ex sua.ff quæ ter.pigno.obligatio.possunt.l.Aristo.Et dicit lex,quod si non potest prohibere me euntem per fundum, nec aliquem nomine meo, ff. de verborum obligatione, si stipulatus. tamen ea tantum habet iste, quæ iurisdictionis sunt, non quæ ordinis.argumen.ad primum. extra de offic. delega. sanè 2.

2 Concor. tex.in *l.* pe. in fin. C. de aquædu. *l.* 11. & Alex. de Imol. in rub. de offi. eius cui mãda. est iurisd coll.4.

h ¶Vltimus.] Nota,q̃ qui deliquit in aliquo ordine,in hoc punitur,q̃ post ponitur aliis sui ordinis,vt 50.d. accedens.& 19.q.3.mandamus.25.q.2.sic decet.24.d.§ 2. & 1.q.7.c.7.

Subdiaco-

Vbdiacono.] Hæc distinct. diuiditur in tres partes, in quarum prima dicitur, ꝙ etiam summus Pontifex potest subdiacono committere vices suas, & hoc probat per capit. sequen. secunda ibi, [Legatum.] Tertia ibi, [Archidiaconus.] Ioan. de Fant.

CASVS. Dictū est su. ꝙ diacono potest patriarcha, vel archiepiscopus vices suas cōmittere. Nunc autē dicit Gratianus i hac 94.d.ꝙ etiam subdiacono pōt summus patriarcha committere vices suas. Et iste est primus articulus huius dist. quæ tres habet articulos.

a ¶Subdiacono.] hic intitulatur 94.dist in qua magister id ē dicit ꝺ subdiacono, ꝙ dictū erat in superiori ca de diacono, ꝙ scilicet etiā legatus Papæ potest esse Exponit tres.§§.& 1§. singulis, mutat materia. In primo dicit, quod dixi. In secūdo ꝙ si quis impedit legatum dñi papę. excōicādus est. In tertio, quod archidiaconus vltra suum statum exigere non debet. Ioan.

VAlde.] CASVS. Symmachus intra Sicilią prouinciā cōmisit vices suas Petro subdiacono. Vnde ꝓcipit Symmachꝰ vt de eo nō dubitēt, quem ipse prauidit præferendum, sed eum reciplant.

b ¶Omnia.] Supra d.89.singula.contra, sed hic, omnia quo ad cognitionem causarum, non quo ad dignitates, vel officia ecclesiastica, vt ibi.

Præsentia non exhibetur per aliū.

c ¶Præsentes.] Arg.ꝙ præsentia non exhibetur per aliū arg.contra.65 d.c.2.

Papa laico cām spūalē committere potest.

d ¶Præcipimus.] Arg ꝙ Papa etiam laico causam spiritualem committere possit. 32.d.§. verum.& § ad hoc.

Delegatus nō hēt plus iuris, sdictionis, q̄ delegans.

e ¶Repræsentetur.] Nam idem ipse videtur cognoscere qui dedit iudicem, vt extra de off. deleg sanè. C. vbi, & apud quem restitutio petit debet. l. 3 C de iud. l. vlti.

f ¶Auctoritas.] Not. ꝙ delegatus non hēt plus iuris, q̄ delegans, siue par sit aliàs delegatus ar ff. de dam. inf. q bona. §. vl. siue sit maior, ff. de off eius cui man. est iu & si prætor. qñq; tñ habet minus quis si ex delegatione cognoscat, quam si ex iure suo. extra de offi. dele. super quæstionum, §. si vero arg. C. de procu. maritus.

Delegatus ēt Papæ pōt recusari.

g ¶Dubitare.] Arg ꝙ si Papa ex certa scientia dat iudicem, ꝙ ille non potest recusari. ff. de offi præfe præto. l. vnica inf. 17. q. 4 §. qui autem. extra de rerum permutacum olim. & extra de appel. nouit. Sed contra extra de app. cum speciali & cap. postremo Ioan. Solu. iudex potest semper recusari nulla causa interueniente 1. ēt si esset legatus Papæ, vt ext. de offi. lega licet. cum legitimæ exceptiones cuilibet reseruentur, vt extra de officio deleg ex parte B.

Ad hoc ext. de offic. delega. cum olim magister. vbi de hoc. Arch.

LEGATVM Hæc est secunda pars huius distinctionis, in qua dicit, ꝙ nullus debet impedire legatos Romanæ ecclesiæ, & si fecerit, ex communicetur, vt in ca. sequentes. Ioannes de Fant.

CASVS. Hic est secundus articulus, vbi dicitur, ꝙ qui impedit legatum Apostolicæ sedis, excōicari debet.

h ¶Patrocinium.] Ergo Sicilia est de patrocinio B. Petri vt ar. 10. q. 3. relatum. 11. q. 1. peruenit.

Si quis.] Sicilia est de patrocinio Petri.

DISTINCTIO XCIV.

VBdiacono[a] etiam summus patriarcha vices suas committere valet.

Vnde Gregorius[a] ad episcopum Siciliæ lib. 1. epist. 1. ait.

a ¶Gregorius.] *Restituta est inscriptio ex Polycar. nam antea legebatur*, Symmachus Papa.

¶Etiam subdiaconis vices suas Apostolica committit ecclesia. Cap. I.

VAlde necessarium esse perspeximus, vt sicut prædecessorum nostrorum fuit iudicium, ita vni, eidemq; personæ omnia[b] committamus, vt vbi nos præsentes[c] esse non possumus, nostra per eum, cui præcipimus[d], reprę sentetur[e] auctoritas[f]. Quamobrem Petro subdiacono sedis nostræ, intra prouinciam Siciliam vices nostras, Deo auxiliante, commisimus. Nec enim de eius actibus dubitare[g] possumus, cui Deo auxiliante eorum nostræ ecclesiæ noscimur patrocinium †[h] commisisse.

Poly. l. 1. tit. 14 Anf. l. 1. c. 26.

† *al. patrimoniū.*

2 *Legatum vero Apostolicæ sedis quicunque impedierit vsque ad satisfactionem excommunicetur.*

Vnde Alexander Papa 1. epist. 2. omnibus episcopis.

Conc. Triburiense, cap. 9.

¶Excommunicetur, qui legatum sedis Apostolicæ impedire tentauerit. Cap. II.

Bure. l. 1 5. c. 37.

SI quis autē legationem[i] impedit, non vnius, sed multorum[k] profectum auertit †. Et sicut multis nocet[l], ita a multis arguendus est; & bonorum societate priuandus †. Et quia Dei causam impedit[m] & statum conturbat ecclesiæ; ideo ab eius liminibus[n] arceatur †. Ab omnibus

† *al. auertit.*

† *al. arcendus.*

† Concor. tex. in §. itē l. Iulia. de vi. cum gl per quam habes concor. inst. de pu. iud.

SI quis.] CASVS. Dicit Alexander in hoc c. ꝙ quicunque legatum impedit, non vnius, sed multorum profectum turbat, & ideo a multis est arguendus, & a liminibus ecclesiæ arcendus donec resipiscat.

Peccans in multos grauius peccat.

i ¶Legationem.] Immo qui legatum hominum impedit, tradendus est hostibus, vt ff de leg l. vlt.

K ¶Sed multorum.] Argu ꝙ qui peccat in multos, grauius peccat. extra de testi. sicut 22. q. 5. qui compulsus. sicut qui circa eandem personam multis modis peccat, grauius peccat. 23 q 5 relegantes. Sed nunquid qui eum capi, potest ab eo absolui? sic, extra de sent excom. ad eminentiam. Et no ꝙ legatus huiusmodi non potest episcopum deponere, nec mutare de loco ad locum, nec in manibus eius pt episcopus resignare, nisi ad hoc haberet speciale mandatum. extra de offic. leg. c quod translationem ar ff. de offi eius cui mand. est iur. l. 1. Bar. legebat hoc c. trufando. si quis impedit legatum, non auertit profectum vnius tantum. I Cardinalis: sed multorū, ideſt, familiæ suæ, & parentum, & sicut multis nocet ille. s. Cardinalis, ita a multis est redarguendus, & ita vsque in finem.

l ¶Nocet.] Ergo quicumque aliquid nocumenti sentit, admittitur ad agendum, vel accusandum, vt 12. q 2. non liceat.

m ¶Impedit.] Nec legatus delegatum impedire debet extra de offi leg studuisti.

Punitur qs in eo in quo peccat.

n ¶Liminibus.] Arg. in quo quis delinquit, in eo debet puniri. 12 q. 2. qui & humanis, 27. q 4. frater. & coepiscopus.

ARCHI-

Digitized by Google

ARCHIDIACONVS. Hæc est tertia pars distinctionis, in qua dicitur, ꝙ Archidiaconi non debent facere collectas in subditos; & hoc probatur per c. seq 10. de Fan. CASVS Hic est tertius articulus, vbi dicit, ꝙ archidiaconi non debent grauare clericos auferēdo eis pecuniā & dd-

† *al. quoque.*

itaque † talis est cauendus, & non in communionem fidelium, vsque ad sanctificationem recipiendus.

a ¶Legationem.] *In epistola ipsa, cōcilio Triburiensi, & apud Burchardum additur*, vestram. *Ea enim legatio videtur significari, qua Apostolos, & episcopos pro Christo fungi docuit beatus Paulus 2. Cor. c. 5.*

3 *Archidiaconus verò, quamuis ex officio suo clericorū vitam diligenti examinatione debeat inquirere & quę corrigenda inuenit, episcopo nūciare; tamē dominationē super eos exercere, & censum ab eis exigere prohibetur. Vnde in Cabilonensi consilio, c 15. legitur.*

¶Archidiaconi super presbyteros iurisdictionem non exerceant. Cap. III.

Iuo p. 3. c. 13.

DIctum est, quòd in plerisque locis archidiaconi super presbyteros parochianos quandam exercent dominationem, & ab eis censum exigunt. Quod magis ad tyrannidem, quàm ad rectitudinis [d] pertinet ordinem.

1. Pet. 5.

¶Si enim iuxta Apostoli [b] sententiam episcopi non debent esse dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo [c], multò minus facere isti hoc debent; sed contenti sint regularibus disciplinis, & teneant propriam mensuram: & quod ab episcopis eis iniungitur [d], hoc per parochias suas exercere studeant, nihil per cupiditatem; & auaritiam præsumentes.

DISTINCTIO XCV.

1 ps

Vōd autem [e] sacerdotes supra iubentur episcopis tanquam subditi obedire, non ita intelligendum est, quasi non liceat eis presentibus episcopis sacra mysteria celebrare (sicut episcopali supercilio quidā ab his volebant presbyteros prohibere:) sed quia presbyteri Pontificalibus tanquam filij parentibus debent obedire. Baptizatos etiam chrismate [f] eis tangere conceditur. Vnde Gregorius scribit Ianuario episcopo Caralitano, lib. 3. epist. 26. indic. 12.

De consec. distin. 4. presbyteri baptizatos. Poly. li. 3. tit 10. Magister 4. senten. dist. 7. cap. 1.

¶Vbi episcopi desunt, baptizatos in frontibus presbyteri chrismate tangant. Cap. I.

PEruenit quoq; ad nos, quosdam scandalizatos fuisse, ꝙ presbyteros chrismate tāgere in frōte eos, qui baptizati sunt. Quod omnino non debet fieri, quia hoc solis episcopis licet, qui per successionem apostolorum ordinati sunt. Vnde & Gregorius papa Augustino Anglorum episcopo scribens, hoc ei interdixit, & ne presbyteris permitteret, mandauit. Quod si presbyter sine episcopo baptizatum chrismate tetigerit, non ideo rebaptizandus est.

& dominationē in eos exercendo, licet quæ corrigenda uiderint, debeant episcopo nunciare.

DIctum CASVS. Quidā archidiaconi dominationem exercebant in presbyteros, & parochianos suos. & ab eis censum exigebant: quod ēt epīs facere non licet, iuxta Apostoli sniam: ideò prohibetur ne archidiaconi de cætero illam cupiditatem exerceant; sed teneant ꝓpriā mensurā, & faciant, quod episcopi eis præceperint.

Archidiaconi mulctare possunt. 1. Ad hoc

a ¶Rectitudinis.] Sed nunquid de consuetudine præscripta possunt archidiaconi mulctare? videtur, ꝙ non extra de pœ. licet Sed dic, ꝙ bene possunt, ex quo iudicare possunt de consuetudine præscripta 1, arg. ff. de iu-

dic. l 2 §. vlt. extra de offic. deleg ex literis Illud ergo exaudi cum pecuniaria pœna non timetur. alias si illa magis timetur. imponenda est 23. q 5 prodest. cum tamen pœna pro eodem peccato non infligatur nisi ter in anno. C. de mo. mul. eos.

tra de elec. dudum 2 & de offic. Archid cap. vlt. Arch.

b ¶Apostoli.] ideſt, Petri: licet alibi dicat, ꝙ nomine apostoli, Paulus designatur. 16. q. 1 p̄dicator. 10. q 3 quia cognouimus.

c ¶Ex animo] Ideſt, ex dilectione, vt non uelit dominari. d ¶Iniungitur.] Videtur ergo, ꝙ archidiaconus nō habeat nisi demādatā iurisdictionē. De hoc no tau. 25. d. perlectis.

Archid. an habeat iurisdictionem delegatam.

Vōd autē] Hęc dist. diuiditur in tres partes, in quarū prima quæritur vtrū sacerdotes possint chrismare, siue cōfirmare pueros in frōte? & dicas, ꝙ nō: tñ vult probare p c. Greg. ꝙ possunt, ī. 95 dist. à subdiacono. H. Secūda ibi, [sed q̄ritur.] Tertia ibi,] Chrisma.) Io. de Fan. CASVS. Dictū est ī. ꝙ sacerdotes episcopis debent obedire. Nunc in hac 95. dist. dicit Gratianus, ꝙ hoc nō dēt intelligi qn possint Missā coram episcopo celebrare: sed qa debent eis sicut filij obedire. Et primo ponit quadā cōtrarietatē: postea soluit eam in §. sed istud. Postea auctoritate Innocentij soluit duas q̄stiones, ī. ea istud. Ad vltimu repetit de dignitate ꝓsbyterorū, ostendens multa eis licita etiam in episcoporum ꝓsentia.

e ¶Quod aūt.] Hic intitulatur 95 dist. in qua ponit Gratianus quandam contrarietatem & eam, soluit 2. postea ponit duas quæstiones, & eas soluit auctoritate Innocentij. Repetit postea de dignitate presbyterorum, ostendens multa licere presbyteris in episcoporum præsentia.

f ¶Chrismate.] inf. de consecr. d. 5. manus. contra, &c. nouissime. cōtra ī. d 21. cleros. contra. Hoc ad tempus pro sedando scandalo fuit concessum. nunc uerò antiquatum, vel in primitiua ecclesia presbyteri chrismabant, nunc uerò minimè extra de consuet quanto. Io.

PEruenit.] CASVS Quidā presbyteri pueros in fronte chrismabant, quod cum Greg. prohibuisset, quidā ex hoc scandalizati fuerunt; & ideo propter scandalum

Papa vtrum possit delegare simplici sacerdoti, ut in fronte chrismet.

lum remouendum concessit presbyteris, ut in absentia episcoporum chrismarent.

a ¶Concedimus] Hoc expeditū est, q̄ presbyter chrismando si sua auctoritate hoc facit, nihil agit. nec pueri aliquid recipiunt. extra. de consue. quanto. Sed nūquid Papa ei demandare hoc potest? Quidam dicūt, q̄ sic 1. ex quo omnia sacramenta, quæ recipit p̄sbyter ex delegatione Papę conferre potest. arg. hic unde diaconus potest conferre diaconatū, & cōfirmare in fronte? sed non potest Papa ei demā dare, vt conferat ordinem, quem nō ha bet, vel etiam ut cōficiat corpus Christi: quia solis presbyteris dictum est: Hoc facite in meam cōmemorationem. ar. 1. q. 1. dictum hoc * dicit H. alij dicūt, q̄ nō potest Papa delegare presbytero, vt chrismet in fronte. vnde isti nihil confe rebant. Si obijciatur quare hoc permisit Greg. illis, cū in hoc videatur eis dare licentiā peccandi? Dicunt quidā, q̄ hoc inuitus p̄misit ob ni mium scandalū: nec dabat eis occasionē malitiā inuitus hoc concedebat. 35. q. 3. quod scripsi, & 23. q 2 si quod uerius. Alij dicunt, q̄ hoc cap. loquitur secundum antiqua tempora, sed hoc nihil est: quia litera huius cap contradicit, ibi. secundum ueterem usum & quia secundum hoc Gregor nihil hic concederet. Sed nunquid Papa posset eis concedere, vt chrisma conficerent? H dicit quod non Item quæritur, nunquid episcopus demandare potest ea, quæ sunt ordinis episcopalis? Sic 2. sed ea non potest demandare nisi episcopo argu. extra de consec. eccl. aqua. Ea vero quæ iurisdictionis sunt potest etiam demandare presbytero, sicut & reconciliare. 26. q. 6. presbyter. &c. Aurelius. Sed etiam inter ea, quæ iurisdictionis sunt, quædam nō possunt demandari nisi eis qui adminiculo ordinis illa exercere possunt, ut deponere, verberare clericum. Alia sunt quæ ēt laicis demandari possent: sicut iudicare in causa ciuili. Item dico q̄ episcopus nihil habet hodie, quod sit meri imperij, quod demandari non possit. de quia lex loquitur. ff de offic. eius cui man est iurisd. l. 1. quia omnia alij episcopo demandare potest, nisi vsum palij. extra de vsu palij ad hoc.

SVPRA CASVS. Modo vult probare contrarium: & in. ducit c. supra 63. dist. cap. quamuis. & cap. sequens: cuius casus pater.

PResbyteros.] SED ISTVD. CASVS. Soluit Gratianus dicens, quod illud quòd Grego concessit supra in c. 1. huius dist. factum fuit propter scandalum vitandum. & quod dicitur supra in ca. quamuis. & cap. presbyteros. est generaliter obseruandum. Ponitur & alia solutio, scilicet ubi consuetudo est, absente episcopo & in necessitate possunt presbyteri hæc facere: & ex concessione Gregor Cap vero quamuis. & cap presbyteros. intelliguntur cum episcopi sunt præsentes. sed de iure

1 Illud dictum cōfirmatur extra de consuet. quanto. § j. 1. ibi, sua temeritate, &c. quasi dicat ibi ex nostra auctoritate bene possent. & sic ibi intelligit. Ho.

* *Vide B. Tho 3. p. q. 72. 11. primum. & 4. sent. d. 7. q.*

2 Sub. licet ab apostolis fuerit institutum, vt à solis epīs cōficeretur. de cōsec. dist. 5. manus. In multis. n sta tutis apostolorū licita ē dispensatio, sm Hug. Epīs demandat tam ea quæ sunt ordinis, q̄ ea quæ sunt iurisdictionis.

ptizati † sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundum vsum veterem ecclesiæ nostræ fecimus. Sed si omnino hac de re aliqui contristantur; vbi episcopi desunt, vt presbyteri etiam in frontibus baptizatos † chrismate tāgere debeant, concedimus [a].

Item Leo epūs contra: [Quamuis choriepiscopis, &c.] Item Gelasius Papa epūs per Lucaniā, &c. epist. 1. c. 8.

¶Vltra suum modum presbyteri tendere non præsumant. Cap. II.

PResbyteros vltra suum modum tēdere prohibemus: nec episcopali fastigio debita sibimet audacter assumere; non conficiendi chrismatis, non cōsignationis pontificalis adhibendæ sibimet arripere facultatem.

Sed illud [b] Gregorij pro scandalo sedando semel concessum legitur. Illud autem Leonis Papæ, & Gelasij, vsu approbante prænalmit; nisi fortè, vbi aliquorum consuetudo hoc admisit, ut in absentia episcopi, extrema necessitate cogente, ex concessione Gregorij, presbyteri baptizatos in fronte liniant. ¶Prohibitio verò Leonis, & Gelasij in eo casu intelligatur cum episcopi præsentes sunt, vel cum non cogit vltima necessitas. Oleo verò sanctificato [c] permittitur eis vngere infirmos. Vnde Iacobus ait: [Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros ecclesiæ, qui orent super eum, vngentes eum oleo in nōe Domini; & oratio fidei saluabit infirmum.] Iacob. 5.

2 ¶ *Sed quaritur, an episcopis liceat eodem oleo ungere* oleo sanctificato possunt vngere infirmos presbyteri? & hoc probatur auctoritate Iacobi: Sed quæritur an episcopis liceat eodem modo vngere infirmos: & an illa unctio sit impœnitentibus concedenda, quæ quæstiones proximo cap. soluuntur.

b ¶ Sed † *bapti ẓādi*] orig

† *baptiẓandus*] orig. *dist. 68.*

b ¶Sed illud.] Hoc allegando dicit, aliàs consuetudo non iuuaret in hoc, vt extra de consue. quanto.

c ¶Sanctificato.] Quo deficiente admiscetur aliud. extra de consec. eccl. uel alta. c. quod in dubijs. Et est duplex causa quare infirmi inunguntur: scilicet quia uenialia delentur: & præstat augmentum uirtutibus: arg. de consecr. dist. 5. c 1. & 2. & extra de sacra. vn. c. 1. & qa infirmus citius liberatur ab infirmitate corporali. arg. hic Sed quid si quis non habet oleum, & inungit chrismate, tenet vnctio? Videtur quod sic: quia prope eadem vsia est: quia chrisma non est nisi oleum balsamo admixtum extra de sac. vne. c. 1. sicut & tenet emptio cum acetum venditur pro vino, quia est propè eadem vsia, vt ff. de contrahen. empt. l. in uenditionibus. sed forte secus, quia non est forte propè eadem vsia. Item, nunquid confert hoc sacramentum, si quis inungit oleo nō consecrato vr quod sic, quia & baptismus confertur in aqua non consecrata. de consec. dist 4. cap si quis Alij dicunt contra nec est simile *, quia vis baptismi tota est in uerbis: hæc autem vis est in re ipsa: scilicet in oleo. Sed ista ratio calumniam habet extra de bapt. cap 4 pen. Sed nunquid potest hoc sacramentum iterari? Dicunt quidam quòd non. 1. q. 1. quod quidam. de consec. dist. 4. ostenditur. Si obijciatur de matrimonio, non ualet: quia ueritate inspecta matrimoniū non iteratur. 31. q. 1 hac ratione prius enim vnum deletur, quàm secundum contrahatur. Alij dicunt, q̄ potest iterari: quia cū quis secundo infirmatur, desinit in eo esse illud sacramentum quod prius accepit *.

SED QVAERITVR. Hæc est secunda pars distin. in qua quæritur, si episcopus potest inungere infirmos, est dicendum quod, sic infra cap proxi. Ioan. de Fant.

Illud.]

Vnguntur infirmi pp duas causas.

Vnctio extrema an possit fieri sine oleo.

Vngere an possit quis oleo nō consecrato.

* *Vide S. Tho. 3. p. q. 82. 3. & 4. sen. dist. 7. q. 1. 2. 3.*

Vnctio extrema potest iterari.

* *Vide S. Tho 4. dist. 23. art. 3.*

ILlud CASVS. Quidam episcopus cum legeret in epistola Iacobi, inuenit eum dixisse tantum de presbyteris, vt vngant infirmos: quare quæsitum est ab. Inno. an episcopus oleo sanctificato infirmos vngere possit. Et respondet q̃ sic: & ideo tantum de presbyteris Iacobus

infirmos; vel si impenitentibus huiusmodi vnctio sit concedenda. De his verò ita scribit Innocentius Papa ad Decentium Eugubinum episcopum, epist. 1. c. vlt.

Alcunius de diuinis officijs, pagi. 94. Conc. Vuormacien. c. 72. Iuo p. 2. c. 75.

¶Oleo sanctificato non prohibetur episcopus infirmos tangere. Cap. III.

ILlud superflum videmus adiectum, vt de episcopo [a] ambigatur; quod presbyteris licere nò dubium est. Nã idcireo de presbyteris dictum [b] est; quia episcopi occupationibus alijs impediti ad omnes lãguidos ire non possunt. Cæterum si episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem a se visitandum; & benedicere, & tangere chrismate [c] sine cunctatione potest cuius est ipsum chrisma conficere. Nam non a pœnitentibus [d] illud infundi nõ potest [e]; quia genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramenta negantur [f], quomodo vnum genus putatur posse concedi? His ergo, frater charissimè, omnibus, quæ tua dilectio voluit a nobis exponi, prout potuimus, respondere curauimus.

a ¶Non pœnitentibus.] *In epistolis Innocentij tam impressis, quàm manuscriptis (licet aliter testetur auctor glossæ) in concilio Vuormacensi, in quo hoc idem repetitur, apud Alcuinum, et Iuonem, & in aliquot Gratiani codicibus legitur sine negatione. Et in glo. (vt est in antiquis exemplaribus) vtraq; lectio exponitur.*

3 Chrisma verò a suis episcopis ad baptismi sanctificationem presbyteri petant.

Vnde in concilio Carthaginensi 4. c. 36.

¶Chrisma singulis annis a proprio petatur episcopo. Cap. IV.

De conse. d. 4 presbyteri. Burc. l. 4. c. 76. Iuo p. 1. c. 270. Pann. l. 1. c. 101.

PResbyteri, qui [g] per diœceses ecclesias regunt, non a quibuslibet episcopis [h], sed a suis; nec per iuniorem clericum, sed omni anno β [i] aut per seipsos, aut per illũ, qui sacrarium tenet [k], ante paschæ solemnitatem chrisma patent.

¶Huic capiti rubrica est praposita ex aliquot vetustis exemplaribus.

β ¶Omni anno.] *Verba hæc non sunt in editionibus conciliorũ Colonien. duobus, & quatuor tomis impress. rum. neq; infra de consecra d. 4. vbi hoc idem sed ex concilio apud Valentias, refertur. Verum & in Colonien. prisca, ac trium tomorum, & duobus Parisien. duobusq; codicibus Vaticanis habentur. Et in e literis. de consecra. d 3. a Fabiano Papa singulis annis nouũ chrisma fieri præcipitur.*

bus fecit mentionem, quia episcopi aliis negociis impediti, non possunt infirmos visitare. Secundo quæsiuit an hæc vnctio sit impœnitentibus concedenda. Et respondet quod non, quia, cui negantur cætera sacramenta, non debet istud concedi.

Maiori licèt quod licet minori.

a ¶Vt de epo.] Arg. qđ licèt minori ex officio, multo fortius maiori licere, arg. 33. q. 2. historia. 35. q. 6. si duo,

b ¶Dictum.] A Iacobo, vbi dixit, infirmatur quis, &c. quamuis. in hoc nomine presbyteri possunt intelligi epi. ar. contra d. 50. placuit, ver. vt manum imponant.

c ¶Chrismate.] i. oleo, vel vt dicut quidam episcopus chrismate, presbyter oleo inungit H.

d ¶Nõ pœnitentib.] Ita continua, verè ei quẽ episcopus dignũ duxerit ad visitãdũ, & ita in originali habetur, non pœnitentibus: qđ intelligit de solẽniter pœnitentib.

e ¶Non potest.] Sic 50. d. c. vlt.

f ¶Negantur.] Arg. q̃ excommunicatus vel anathematizatus non possit cõtrahere matrimoniũ 1. quod non est verum, vt extra de eo qui du. in matrimoniũ quam polluit per adu. signi hcasti in fi. H.

1 Adde an possit fieri monachus no. Bal. in l. qui sub prætextu. C. de sacrosc. eccl.

f ¶Negantur.] Arg. omnia eiusdẽ generis eodem iure censẽri. arg. su. dist. 4. denique. arg supra dis. 2. comperimus Arg. cõtra. 50. d. illudeat arg. d. 21. si quis sacerdotum.

CHRISMA. Hæc est tertia pars di. in qua dicitur, q̃ presbyteri debẽt chrisma a suo episcopo recipere: & episcopi debent honorare presbyteros: quia, & ipsi presbyteri sunt, & infirmi dẽbent Dei ecclesiam gubernare. Quia autem vnus episcopus est maior, hoc fuit đ cõsuetudine* & hoc probat per octo capitula. Io de Fan.

CASVS. Nũc vero dicit, quod presbyteri debent petere chrisma a suis episcopis quolibet anno non per clericum minorẽ, sed aut per se, aut per sacrittã, vt infra seq. cap. cuius casum idem dicit.

* *Vide nota supra d. 93. ca. legimus. in glo. ad vers. postea.*

g ¶Presbyteri qui.] infra de consec. d. 4 presbyteri.

h ¶Episcopis.] Peccant ergo abbates, qui volunt potius hoc accipere ab aliis, quam a suis: nisi forte priuilegiati sint, vt possint petere a quibuscunque velint.

i ¶Omni anno.] Hoc exponitur. de conse. d. 4. omni tẽpore.

K ¶Per illum qui sacrarium tenet.] .i. per diaconum 23. dist. non oportet 3. & nota q̃ ex quo res datur certo

nuncio

nuncio,'eius est iam periculo cuius est nuncius, si nuncio rem dari voluit secus si misit nuncium 1. vt eum ad moneret, quod ei res mitteretur, & hæc colliguntur,ff. com.eum qui rem.§. si rem.& legibus duabus sequentibus,& est arg.ff.de solu.si quis, & l.si soluturus.extra de pig.significante.

1 Si malum misit imputat. vt lega. & not. 3.q. 7.in grauib. in princ. De hoc ēt no.in c. consueuit ff.nau.caup. ītab l.fin.ff. seruorū.Archid.

OLim.] CASVS. Nūc repetit Gratianus de dignitate presbyterorū. Est ergo talus. Infra ostendit Hiero.in hoc ca. q̄ olim idē erat presbyter qđ episcopus, q̄ ecclesiæ regebantur communi eorū cōsilio. Postea vero cum schisma ortum esset,& vnus diceret, ego sum Pauli; ego sum Cephæ, ego sum Apollo:quasi sum melior te,qa sum baptizatus a meliori: ideo statutum fuit, q̄ vnus de presbyteris præesse omnibus sicut ergo cōsuetudine, presbyteri episcopis subiiciuntur, ita episcopi sciāt se magis cōsuetudine quam constitutione aliqua pferri: nec sine presbyterorum consensu disponant ecclesias.

Item Hieronymus ad caput primum epistolæ ad Titum,ad ea verba:[& constituas.]

¶Presbyter idem est qui episcopus,ac sola consuetudine[e] præsunt episcopi presbyteris. Cap. V.

Anſ.l.7 c.127. Poly.l.2.tit.59

OLim † idem erat presbyter,qui & episcopus.Et antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis: [Ego sum Pauli[a], ego Apollo, ego autem Cephæ.] communi presbyterorum consilio ecclesiæ gubernabantur. Postquam verò vnusquisq; eos, quos baptizauerat,suos putabat esse,nō Chri; in toto orbe decretum est,vt vnus de presbyteris electus superponeretur † cæteris ad quem omnis ecclesiæ cura pertineret,& schismatum semina tollerentur[b]. *paulo post*. ¶Sicut ergo presbyteri sciunt se ex ecclesiæ consuetudine ei, qui sibi præpositus fuerit, esse subiectos; ita episcopi nouerint se magis consuetudine[c],quam dispensationis † Dominicæ veritate presbyteris esse maiores, & in commune debere ecclesiam regere.

†Idem ergo est ſſbyter.]or ig. 1.Cor.1.

†supponeretur]or.

†dispositionis]ori.

Idem ad Rusticum Narbonēsem episcopum de septē gradibus ecclesiæ.

Inter opera Hiero, tom.4.vel 9.

¶Coram episcopis,presbyteris docere licet†. Cap.VI.

† al.non licet. Anſ.l.7.c.128.

ECce[a] ego dico, præsentibus episcopis suis, atq; adstantibus in altari presbyteros posse sacramenta cōficere. *& infra*. ¶Sed quia[d] scriptum est: [Presbyteri duplici honore honorentur, maximè qui laborant in verbo Domini.] Prædicare eos decet,vtile est benedicere[f],congruum confirmare[g],conuenit reddere communionem, necesse est visitare infirmos, orare pro inualidis, atque omnia[h] Dei sacramenta complere, *& infra*.

1.Tim.5.

2 Sub. & iō sū melior. Hæc dicebant qdam credētes merita baptizāti aliquid operari in baptismo q̄ talium est.d conse.d.4.si ūnier. & ca. b pusmus. H.

a ¶Pauli.] idest,baptizatus baptismo Pauli 2.

b ¶Tollerentur.]Et dicit lex.q̄ cōmodē est singulas res singulis nominibus siue appellationibus distingui.inst.q.mo. tell.inn.§ sed qa distinctio nominu differentiam rerum declarat,vt 21.d cleros. sic C.de codi.nec codicillos.

c ¶Consuetudine.] Nihilo minus est institutione,vt supra d.93.legimus,& ita exaudi quod sequitur, magis cōsuetudine communi:argum.extra de his quæ fi.a præla. nouit.

ECce ego.]CASVS Rusticus Narbonen.episcop.non permittebat presbyteros prædicare, nec populum benedicere reprehendit ergo Hieronym.ipsum dicens q̄ presbyteri prædicare possunt,& benedicere.Et hoc probat 4 rationibus: Prima est, quia presbyteri debent honorari duplici honore, idest,officio & beneficio.Secunda est,quia cōcessum est eis conficere corpus Christi: cui nihil potest anteponi.multo fortius eis concedi debent quæ sunt minora. Tertia est:quia ex hoc maxima calamitas crescit in gregibus Domini.ſ si sacerdotes remoueantur tanquam vitiosi.Quarta est.quia ab initio presbyteri fuerunt mandati iudices,& etiam appellati sunt episcopi. Quod probat 4.auctoritatibus. Prima est circa principium.Secunda ibi.[Etenim ab euntibus.] Tertia ibi.[Quis igitur hic rogo.]Quarta ibi,[presbyteri negociorum.]

d ¶Sed qu.a.] Ita continua. Dico q̄ præsentibus epīs possunt conficere.quia non solum hæc,sed alia possunt facere. Ex vi literæ,& etiam probationis videtur,q̄ episcopi non prohibent presbyteros Missam cantare, sed benedicere,& prædicare,& cætera quæ sequuntur.

e ¶Duplici.] A clericis.ſ.& laicis,vel quo ad obedientiam in spiritualibus,& subministrationem in temporalibus.Vel duplici.i officio prædicandi & sumendi tympanum, idest, temporalia: iuxta illud. Sumite psalmum,&c.

f ¶Benedicere.] Cum episcopus abest. Sed hæc sol.non valet, quia hic loquitur cum præsens est episcopus. Vel intelligas istud,quādo benedicit priuatim sine solemnitate.alias contra 21.dist.deniq; item contra.27. q.6. ministrare.Sed & illud similiter intelligitur de solemni benedictione. Vel dic quod quādo cantat Missam præsente episcopo,debet innuere episcopo, vt ipse benedicat,& si vult episcopus benedicere,non benedicet presbyter.argu.de consecra.dist.1. cum ad celebrandas.aliter presbyter suo iure potest benedicere. nam eo ipso quod ei dat potestatem benedicendi,supponitur ei tanquam minor:& potest ab eo benedici:arg ff. de iurisdi. omn.iud.l.est receptum,ff.ad Trebel.ille a quo,§ tempestiuum. Hug. Vel dic,quod eo ipso,quod permittit ei Missam celebrare, per consequens omnia quæ sine Missa esse non possunt, vt extra de offic.delega.præterea.

g ¶Confirmare.] In fide.11.quæstio.1.quòd prædecessor.vel inungere oleo infirmorum,vel chrismate in vertice.

ADDITIO. Prima expositio prævalet secundum Hug. & hoc patet per Hierony. quod sequitur, exhortentur. Archid.

h ¶Omnia.]Quæ ad eos pertinent.arg.vocabulum generaliter prolatum non omnia particularia comprehendere.arg.contra 18.d.de Syracusanæ 4.

Presbyter simplex, an possit benedicere cōpræsente.

3 Sed nec tales benedictiones licēt ſpbyteris dare in p̄ntia epōrum sine licētia eorū, vt in ca. hic alle.21. dist denique secundū Hu.

4 Adde pro cōcordia huius gl. an & qñ verbum gñaliter prolatū restringatur glo.in l.r. vnusquisque,Cod.de fac.lan ecc. Bar. l1.1.§. hoc autē, ff. de no.oper. nunc.

a ¶Bene-

Digitized by Google

a ¶Benedicere.]Idest,absoluere,vel priuatis reconciliari,non solemniter, vt 26.q.6.c.1.

b ¶Non debet.] Argu. cui licet plus, licet & minus,vt 16.q.2. cap. 1. Sed maius tripliciter dicitur efficacia,vt baptismus.vt 32.di. §.verũ.f. qa mortalia tollit & venialia propter rẽ subiectã, & sanctitatẽ.vt corpus Christi, vt hic auctoritate ministrãtiũ, vt quę ad epos solos ptinen.vt inf. de cõse.d. 5.manus. & quarto modo pp significationẽ,vt matrimoniũ, qđ significat Christi & ecclesiæ cõiunctionẽ.extra de biga. debitũ. quinto propter multitudinem conuersorũ.1.q 1. interrogo.

b ¶Non

¶Nemo hinc episcoporum inuidia diabolicæ tentationis inflatus iracatur in templo, si presbyteri interdũ exhortentur plebem,si in ecclesijs prædicent,si plebibus,vt scriptum est, benedicant. Etenim abnuenti mihi ista sic dicam:qui nõ vult presbyteros facere, quę iubẽtur a Deo; dicat quis maior est Christo ? aut quid corpori eius, aut sanguini poterit anteponi ? Si presbyter Christum consecrat,cum in altario Dei sacramenta benedicit, benedicere [a] populo non debet [b] qui Christum etiam meruit consecrare ? *& post paulo.* ¶Circa laicos, β ac mulieres iubentibus vobis,ò iniustissimi sacerdotes,presbyter Dei, benedictionis perdit officium, amittit linguæ opus, non habet consistentiam prædicandi,truncatus est omni parte virtutum,solum presbyteri nomẽ [c] habet,plenitudinem, ac perfectionem, quæ consecrationi eius competit, non retentat. ¶ Quis hic,rogo,ò sacerdotes,honor vester est, vt damnum gibbi † inferatis [d] ? Quoniam cum pastoribus per potentiam vestram aufertur Deo digna diligentia, contagium quoddam, & calamitas crescit in gregibus; ac Dominici ȝ patrimonij [e] damna conquiritis, dum soli vultis in ecclesia potentari. *& paucis interiectis.* ¶Presbyteri ab initio, vt legimus, negociorum [f] iudices esse mandati sunt,presbyteri interesse sacerdotum [g] cõcilio †:quoniam & ipsi presbyteri,vt legimus,episcopi nuncupantur,secundum,quod scriptum est ad episcopum ℣: [Noli negligere gratiam,quæ data est tibi per impositionem manuum presbyterij.]& alibi ad maiores natu:[Qui vos posuit episcopos regere ecclesiam Dei.*et infra.* ¶Sed oderunt hoc sacerdotes superbi,in presbyterij nomẽ,qui nolunt esse hoc, quod Christus, qui discipulorum pedes lauit qui baptizatus est a Ioanne, licet baptizandum se Ioannes a Domino proclamaret. Propterea hæc scribo, vt si preterijt temporis error [h] non potest iam reuocari, vel ad præsens [i] in ecclesijs seruetur humilitas, vt presbyteri hoc in ecclesijs suis faciant, quod Romæ [k], siue quod in Oriente, quod in Italia, quod in Creta, quod in Cypro, quod in Africa, quod in Illyrico, quod in Hispania,quod in Britannia, quod etiam ex parte per Gallias, quod in omnibus locis,vbi humilitas perseuerat,quod in cœlis fit(quod maius est)vbi sedes angelorum † legis esse dispositas.

†gregibus.]vera lectio.

2.Tim.3.

† consilia.]otij.

1.Tim.4.

Act 20.

Ioan.13. Matth.3.

† verum.

a ¶Ecce ego.]*Principium huius capitis longe aliter legitur in libello de septem gradibus,& additur negatio*, Nec ego dico præsentibus episcopis, atque adstantibus altari,presbyteros posse sacramenta conficere: sed si forte vsus exegerit, vt venientes ad ecclesiam sacerdotes eisdem horis, quibus aut oblatio parata non sit,aut non possit offerri,non debere episcopum repudiare Eucharistiam presbyterorum, &c.

β ¶Circa laicos. *In libello sic legitur,* tamen credendum est summi sacerdotis iudicio, & hoc faciendum, quod iusserit circa laicos,& mulieres.Iubentibus vobis iniustissimis sacerdotibus,non recte presbyter Dei,benedictionis, &c.

c ¶Nomen.]Arg C. de cura.fur.cũ alijs. in fin.

d ¶Damnum gibbi inferatis.] .i. remoueatis presbyteros a cõsecratione & prædicatione,sicut illũ, q gibbum hẽt,vt su. di 69. hinc etenim, vel denũ gibbi, qa non p̃dicantib.presbyteris incurrũt populus in delictis, & quasi gibbos efficit.

e ¶Patrimonii.] i. rerum ecclesię, supra 21. d.in nouo.

f ¶Negociorum.] id est,causarum,vt 11. q. 1. relatum. & 2.q. 5.si quis.

g ¶Sacerdotum.]id est,eporum, ergo & omnes intererũt cõciliometropolitani, vt 18 d.c pen.& vlr.

h ¶Error]Hic colligo,q ea quę p errorem statuta sunt, ex diuturna vtentiũ approbatione ius faciunt.Io. qđ falsum est,cũ cõsuetudo debeat esse rationabilis,q prę scripta 1,vt extra de consue. cassil.nec ista litera cõtradicit. B. vt ratione multitudinis excusentur a pœna,nõ a culpa,vt in.dub.4. denique. qđ eñ factũ est,infectumesse nõ potest. in Auth. de æqua.do.§. 1.col la.4. ff. ne capt.l.in bello.§.factæ.

1 Adde quæ fit consuetudo rationabilis, & præscripta in l. de quib. ff. de legibus.

i ¶Vel ad præsens.] Idest, amodo.

k ¶ Quod Romæ.] Scilicet vbi minores exercẽt sua officia p̃sentibus maioribus.

ESto ſubiectus] CASVS. Quædam conſuetudo peſſima erat in quibuſdam eccleſijs. ſ. presbyteri præſentibus epiſcopis non audebant prædicare, vel loqui. Sed Hierony. oſtendit, ꝙ ſubditi debent obedire prælato, & prælatus non debet ſubtrahere ſubditis debita. & hoc probat quinque rationibus. Prima eſt ibi, [Scitū eſt illud.] Secunda ibi, [Quod aūt Aaron.] Tertia ibi, vnus dominus.] Quarta ibi, [Recordemur.] Quīta ibi,] Sed ſi aliqd, vt inquit] Omnia ea Pitula, quæ ſequuntur vſque ad diſt. plana ſunt.

Epī ſubditus debent fratres appellare.

a ¶Quaſi clericos.] Hoc eſt cōtra ſupercilium epiſcoporum q ſubditos appellāt filios cū debeāt eos appellare fratres, vt 8. qō. 1. quid aūt, vel ſocios, vt 10. q. 3. cauendum. caueant tñ clerici, ne cū ſcribūt epiſcopo, vocēt eum fratrem, prout dicit dominus Imperator qđ iudices ſuperioribus honorem dēnt facere in ſalutatione. C. de offi. diuet. iu. l. 2. arg. C de præſe. vr. l. 1. vbi hoc idem dicitur.

b ¶Deferatur.] ſed pone, ꝙ epiſcopus aliter ſe habeat contra iſtum, quàm debeat: nunquid iſte iure poteſt ei obedientiam negare? Videtur, quod ſic, arg. 45. diſt. cum beatus. 22. qō. 5. de forma. & fides non eſt ſeruanda nō ſeruanti 1. extra de iure iur. peruenit 2. ſecus tamen eſt 2. conſulo tamē ei, vt agat per ſuperiorem. argu. 11. q 3. ſi epiſcopis. 9. q. 3. nunc vero.

Frangenti ſi dem fides refrangatur ei dem.

z Ad hoc facit, qđ dī in gl ſeq. argu. quod, &c.

z Adde not. gl. in l. vt reſponſum, & ibi Bal. C. de tranſ. glo. in l. cū proponas. C. de pact.

c ¶Scitum eſt.] i. ſapienter dictum eſt. H. & ideo ſciri dignū Lau. hoc eſt. ita ſe debet habere epiſcopus erga presbyteros, ſicut Aaron habuit ſe erga filios ſacerdotes.

d ¶Vt principem.] Factum reſpicit, nam de iure tolerandus eſt prælatus vſque ad ſententiam 8. q. 4. nonne.

e ¶Me.] Argu. ꝙ fruſtra petit debitum, qui quod debet non impendit, vt 28. q. 1. b infidelis. 32. q. 5. nō mœchaberis. & c. ſi ducturi. ſu. diſt. 9. neq; in fin. 10. q. 1. placuit 22. q. vlt. de forma. 18. q. 2. abbatibus arg. cōtra. 11. q. 3. inter verba. 91. d dominus. 33. q. 5. quod Deo. H.

Epī literatos ſecum habeant.

f ¶Inuideant.] Arg contra epiſcopos, qui malunt habere illiteratos quàm literatos circa ſe,

g ¶Reuelatum.] Supra diſt. 8. fruſtra. C. de offic. rec. prō. l. potioris.

h ¶Sedenti.] In loco inferiori.

i ¶Taceat.] Deliberando in ſermone, cum non debeat interrumpere verbum eius.

k ¶Non

γ ¶Ac dominici.] *Ibidem eſt*, ac Deo noſtro non patrimonij ſui damna conquiritis, dum ſoli vultis in eccleſijs potentari?

♪ ¶Ad epiſcopum.] *Hoc loco longe plenior eſt oratio libello, & pro hac auctoritate Apoſtoli ad Timotheum, multa alia afferuntur.*

Item ad Nepotianum. epiſt. 2.

¶Epiſcopi, & clerici inuicem ſibi honorem exhibeant. Cap. VII.

ESto ſubiectus pontifici tuo, & quaſi animæ parētem ſuſcipe, *& paulo poſt.*¶ Sed epiſcopi ſacerdotes ſe eſſe nouerint, non dominos, honorent clericos quaſi clericos [a], vt & ipſis a clericis, quaſi epiſcopis honor deferatur [b]. ¶Scitum eſt [c] illud oratoris Domitij, Cur ego te inquit, habeam, vt principem [d], cum tu me [e] non habeas, vt Senatorem? ¶Quod Aaron & filios eius, hoc epiſcopum. & presbyteros eſſe nouerimus. ¶Vnus Dominus, vnum templum; vnum ſit etiam miniſterium. ¶Recordemur ſemper, quid Apoſtolus Petrus præcipiat ſacerdotibus: [Paſcite eum, qui in vobis eſt gregem Domini, prouidentes non coacte, ſed ſpontanee, ſecundum Deum; neq; vt turpis lucri gratia, ſed voluntarie; neque, vt dominantes in clerum, ſed forma facti gregis † ex animo, vt cum apparuerit princeps paſtorum, percipiatis immarceſcibilem glori æ coronam.] Peſſimæ conſuetudinis eſt in quibuſdam eccleſijs tacere presbyteros, & præſentibus epiſcopis non loqui: quaſi aut inuideant [f]; aut non dignē tur audire: [Et alij, inquit Apoſtolus Paulus, fuerit reuelatum [g] ſedenti [h], prior taceat [i],] *& paulo poſt.* ¶[Gloria patris eſt filius ſapiens.] Gaudeat epiſcopus iudicio ſuo cum tales Chriſto elegerit ſacerdotes.

Anſ. l. 7. c. 121.

1. Pet. 5.

† *al. gregis.*

1. Cor. 14.

Prou. 10. & 13.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 56.

¶Presbyteri epiſcopos non præcedant; ſed comitentur, vel ſubſequantur. Cap. VIII.

NOn oportet [k] presbyteros ante ingreſſum epiſcopi ingredi, & ſedere [l] in tribunalibus [m], ſed cum epiſcopo ingredi; niſi forte, aut ægrotet epiſcopus, aut in peregrinationis [n] commodo [a] eum abeſſe conſtiterit.

a ¶In peregrinationis commodo.] *Sic priſca uerſio: ſed Dionyſius longe propius ad uerba græca*, niſi forſitan infirmitate detineatur aut proficiſcatur epiſcopus. *πλὴν μὴ ἀναμαλοῖη, ἢ ἀποδημεῖ ὁ ἐπίσκοπος,*

k ¶Non oportet.] Tempore ſollennium officiorum, vel cum redeunt à proceſſione ad chorum.

l ¶Et ſedere.] Cōiūgas īgredi & ſedere. alias falsū eſſet.

m ¶In tribunalibus.] Ar. C. de hære. & manichæ cūcti. m In tribunalibus.] Ideſt, in ſede iudiciaria, vt iudicent ſine eo.

n ¶In peregrinationis.] De licētia ſuperioris inf de cōſe. diſt. 5. nō oportet & de cōſenſu ipſius eccleſiæ. extra de vot. & vo. redemp. c. magnæ. ꝙ etiam domini Papæ.

a ¶Epi-

Digitized by Google

a Episcopus. [¶ Non patiatur.] Ita ꝙ non liceat ei sedere: nisi presbyter assumeret sibi officium stan
b Episcopus.] ¶ Collegam se.] Ita tamen ꝙ nõ cõtẽnatur.

natur. ff. de officio præto. obseruandum. Ioan.
c Presbyter.] ¶ Non signet.] In vertice: quia in frõte non potest etiam auctoritate episcopi, vt de conse. dist. 4. presbyteri.

Item ex concilio Carthaginiensi 4. c. 34

¶ Episcopus non dominum, sed collegam se presbyterorum cognoscat. Cap. IX.

Iuo. p. 5. c. 337. Episcopus in quolibet loco sedens stare presbyterum non patiatur [a].

¶ De eodem. Cap. X

Item ex eodem. c. 35.

In capitu. Martini Brac. c. 52. de cons. dist. 4. c. omni tẽpore Mart. Bra. c. 56. Episcopus in ecclesia, & in consessu presbyterorum sublimior sedeat. Intra domum vero collegam se [b] presbyterorum esse cognoscat.

Item ex concilio Martini Papæ.

Ans. l. 7. c. 188. Burc. l. 5. c. 44. Iuo p. 2. c. 53. ἐκ τῶ κυριακω.

¶ Sine præcepto episcopi presbyter non signet infantes Cap. XI.

Presbyter præsente episcopo non signet [d] infantes, nisi ab episcopo fuerit illi præceptum.

Item ex consilio Neocæsariensi, α c. 13.

¶ De eodem]. PALEA. Cap. XII.

Presbyter præsente episcopo non signet [d] infantes, nisi ab episcopo fuerit illi præceptum.

Panem sacrificatum β dare, calicemque porrigere. Si vero absentes hi fuerint, & ad dandam orationem γ vocentur soli, dare debebunt.

α Neocæsariensi.] *Ante citabatur ex Genuensi. Restituta est inscriptio ex cæteris collectoribus. Est autem hæc fere Dionysij versio.*

β ¶ Sacrificatum.) *Alibi vbique legitur*, sanctificatum, *Græcè est in consilio impresso* ἄρτον διδοναιὲν εὐχῆ: *Sed Apud Balsamonem* ἄρτον εὐχης. *i.* panem mysticæ prædicationis.

γ ¶ Ad dandam orationem.] καὶ εἰς εὐχὴ κλητῆ μονόνως, δίδασιν; *i.* & solus ad mysticam precationem vocatus fuerit, dat.

DISTINCTIO XCVI.

su distin. 69. c. si duo. 1 ps *Illud autem [c] Honorij Augusti, quod de electione summi Põtificis supra cõstituisse legitur, nullius esse momẽti probatur: cũ nõ solum de ordinibus, sed nec etiã de rebus ecclesiasticis legatur aliquando laicis attributa disponendi facultas. Vnde quæcumque à Principibus in ordinibus, vel in ecclesiasticis rebus decreta inueniũtur, nullius auctoritatis esse monstrantur.*

In syno Rom 3. sub. Symmacho c. 1. & seq. *Vnde Symmachus episcopus catholicæ ecclesiæ vrbis Romæ synodo præsidens dixit.*

Illud aũt In hac dist. probatur. ꝙ cõstitutiones laicorum non præiudicãt ecclesijs qa nihil iuris laicis de rebus ecclesiasticis cõcessum est, nisi sola defensio: & hoc probat per 12. auctor. Ioannes de Fant.

CASVS. Supra in di. 79. posuit Gratia. cõstitutionẽ Honorij latã super electione Romani Pontificis: sed ne aliquis crederet, ꝙ laicis esset attributa potestas disponẽdi aliqd de rebus ecclesiæ & faciẽdi constitutionẽ super ipsis, iõ Gratianus nunc dicit, quod illa constitutio nullius fuit momenti. cum a laico facta fuerit: quia non habet potestatem aliquid disponendi de rebus ecclesiæ: quare constitutio Basilij nihil valebat, vt inf. ead. cap. 1. bene tamen dicit, quod constitutio Honorij facta fuit auctoritate Papę: ideo valuit.

d ¶ Illud autẽ.] Hic dipingitur 96 dist. magister posuit constitutionem Honorij Augusti latam super electione Romani põtificis 79. d. si duo. Sed ne viderẽtur laici habere potestatẽ constituendi vel disponẽdi de rebus ecclesiæ; ideo reducit hic illam cõstitutionem ad memoriam, vt ostendat ꝙ laicus non habet potestatẽ suo iure constituẽdi aliquid de rebus ecclesię bene tamẽ possunt laici rogati concilijs interesse. & de rebus ecclesiasticis constituere: non tñ vt valeat eorum cõstitutio, quia ipsi cõstituerũt; sed quia ratum habet ecclesia, vt dicit Gratianus infra distinctio. proxi. §. 1 &c.

Laici de rebus ecclesiæ nihil pssun constituere

Digitized by Google

Bene quidem] CASVS. Symmachus Papa ęgrotans cum de salute corporis desperaret, timens schisma posse contigere post mortem suam, iniunxit Basilio vt interesset electioni successoris post mortem suam propter schisma remouēdum. tempore procedente q-dam episcopi tractabant de electione successoris, Symmacho adhuc viuente. quo audito Basilius congregauit concilium & fecit cōstitutionē ne liceret electionē Papę fieri sine eius ꝑsentia; nec liceret Papę alienare res ecclesię: & si alienatæ essent, reuocari debere; & quædā alia, q̄ in capitulo recitantur, constituit. Symmach⁹ aūt postea recōualescēs post mortem Basilij congregata synodo oia post recitationē eorū retractauit. Et no ꝙ qñq; loquit̄ Symmachus, vt in principio: qñq; notarius, q cōtinuat verba diuersorum ꝙ tcitū hoc capit. qñq; Synodus, qñq; Basilius: quandoque aliqs de synodo: & ego cum Hugo. ad maiorem intelligentiam aliquantulum latius posuit casum, quam bene. duo ca. seq per te videbis.

a ¶ Bene.] Symmachus Papa laborabat in extremis, & timuit ne in electione sui successoris ꝓpter strepitus hæreticorum schisma interueniret: rogauit Patriciū Basilū, q gerebat vices Odoacris regis, quod ipsē interesset in electione sui successoris. Basilius statim Symmacho viuēte fecit quandā cōstitutionē scilicet ꝙ sine ei⁹ cōsultatione non fieret electio summi Pōtificis. Præterea, ꝙ nō liceret alicui prędium ipsius ecclesiæ alienare: q̄ constitutio retracta tur hic; tū quia ibi quædam constituta sunt, quæ à laico non possunt constituitum quia res esset mali exempli, 63 dist. §. verum.

b ¶ Plenitudo.] Infra 6. q. 1. si omnia.

c ¶ Maxime.] Bene diffiniuit, supple.

d ¶ Memoriæ.] Ergo iam decesserat Basilius tempore huius synodi.

e ¶ Vel subscripsit.] Arg. in contractibus rerum ecclesiasticarum non sufficere consensum clericorum: nec in alienationibus, nisi specialiter subscribant 1. arg. 10. q. 3. casellas, 12. q. 2. abbatibus, &c. sine exceptione,

Consensus clericorum non sufficit in contractibus rerum ecclesiasticarum.

De hoc no. 100. dist.

f ¶ Inde disputem.] Non est disputandum de eo de quo statim constare potest. si ergo vxor petat sibi virū restitui, & vir paratus est incontinenti probare consanguinitatem, non est audienda. ff vt in possessio. leg. si is a quo arg. contra. exara de rest. spol. c. literas

§ ¶ Synodus.] Verba notarij.

optatum ibi videas. Item adde in quibus casib. re grat̄ subscriptio not. B. in l. diuus. §. senatus. ff. de fal.

¶ de rebus ecclesiasticis disponendis laicis nulla facultas relinquitur. Cap. I.

Bene[a] quidem fraternitas vestra ecclesiasticis legibus obsecuta sub diuini timore iudicij, quę erāt statuēda definiuit; & ad iustitię cumulū peruenit, dum sufficiēter vniuersa complectitur: nec adiectione indiget plenitudo[b], maximē[c] de clericis, quos amor dominationis inuasit, & iugum disciplinę ecclesiasticę fecit respuere, *& paulo post*, ¶ Quorū excessus enarrare difficile est: vnum tamē, quod occurit, venerādo ordini vestro intimare nō differo. Dixerunt inter alia, scripturam quādam illustris memoriæ[d] Basilium, quasi pro ecclesiasticæ amore substātię, cōscripsisse; in qua nullus Romanę ecclesiæ, nec inter fuit, nec subscripsit[e] antistes, per quē potuisset sortiri legitimam firmitatem. Ne vero ego inde disputem[f], vnde † potest verum iudicare concilium; requiratur, & deferatur in medium, vt ex lectione cognoscatis, cuiusmodi possit habere substātiam. ¶ Sancta synodus[g] respōdit, deferatur in medium, vt cuiusmodi sit, possit agnosci. Et dum diceret Hormisda diaconis recitauit. [Cum a in † Mausoleo[h], quod est apud beatum Petrum apostolorum, resideret † sublimis, & eminentissimus vir præfectus prętorio, aque patricius, agens etiam vices præcellentissimi Regis Odoacris Basilius, dixit: Quāquā studij vestri †, & religionis interest, vt in episcopatus electione[i] concordia principaliter seruetur ecclesiæ: ne tamen † per occasionem seditionis, status ciuitatis † vocetur in dubiū, admonitione † beatissimi viri Papæ nostri Symmachi † Simplicij, quam ante oculos semper habere debemus, hoc nobis meministis sub obtestatione fuisse mandatum, vt propter illum strepitū, & venerabilis ecclesiæ detrimentū, si eū de hac luce transire contigerit, non sine nostra cōsultatione, cui iusserit celebretur electio.] Hæc cum legerentur, Crescōnius episcopus ciuitatis Tudertinæ ecclesię surgens è cōsessu dixit: [Hic perpēdat sancta synodus, vti † prętermissis † personis religiosis, quibus maxime curæ est de tāto Pōtificē, electionem laici in suam redegerint potestatē: quod contra canones esse, manifestū est.] ¶ Item Hormisda diaconus legit: [Nā & cū quid confusionis[k], atque dispēdij venerabilis ecclesia sustineret, miramur, prętermissis nobis, quid quā de reb. ecclesię fuisse tētatum, cū etiā

† *sed vt possit*] orig.

† *in vnū apud beatum*] orig. † *residisse, sublimes*] ori. † *nostri*] orig.

Ibid. c. 2.

Verba Basilij.

† *al. ne per*
† *al. ciuilitatis.*
† *al. tamen admonitione.*

† abest dictio [Symmachi] Symmachi] ab orig. sed auct ori casus, & glossæ habuit.

† *al vtrum*
† *prætermissas personas religiosas*) codex can. verba. Basilij.

Basilius à Symmacho rogatus interfuit electioni Papę

Mausoleum quid sit.

h ¶ In mausoleo.] Verba sunt scriptoris. Mausoleum propriè est sepulchrū principis. Et dicitur à Mausoleo rege, cui vxor Arthemisia pudicitiæ insignis construxit sepulchrum mirę pulchritudinis. Vnde alia sepulchra sic sunt appellata.

i [Electione.] Non tamen, vt aliquid inde constituerent. & ita excessisti finem mandati Basilij.

K ¶ Cu qd cōfusionis.] Prosecutio legis, & continuant verba sic, non celebretur, de electione Papæ, &c. ac nc.

a ¶ Nihil

sacerdote nostro superstite nihil sine nobis debuisset [a] assumi. Quare si amplitudini vestræ † vel sanctitati placet, incolumia omnia, quæ ad futuri antistitis electionem respiciunt, religiosa veneratione seruemus, hanc legem specialiter præterentes [b], quam nobis, hæredibusq; nostris, Christianæ mentis deuotione sancimus: ne vmquam prædium, seu rusticum [c], seu vrbanum, vel ornamenta, aut ministeria ecclesiarũ, quę nunc sunt, vel quæ ex quibuslibet titulis [d] ad ecclesiarum iura peruenerint; ab eo, qui nunc antistes sub electione cõmuni fuerit ordinãdus, & illis, qui futuris sęculis sequentur, quocumq. titulo, atque cõmento alienari liceat. Si quis verò aliquid eorum alienare voluerit; inefficax, atque irritum iudicetur; sitque facienti, vel consentienti, accipientique anathema. ¶ Maximus [e] episcopus Bleranæ ecclesiæ dixit. [Modo sancta synodus dignetur edicere, si licuit laico [f] homini anathema in ordinem ecclesiasticum dictare: aut si potuit laicus sacerdoti anathema dicere, & contra canones, quod ei non competebat constituere. Dicite, vobis quid videtur? De me licuit laico legem dare?] Sancta synodus dixit, Non licuit? & adiecit, lege sequentia. ¶ Hormisda diaconus legit. [Et is, qui prædium rusticum, vel vrbanum iuris ecclesiastici fuerit consecutus, nouerit se nulla lege, vel præscriptione munitum [g], sed siue is, qui alienauerit, siue qui eum † sequetur, voluntate contraria prædium huiusmodi alienatum reuocare β voluerit, id cum fructibus restituat, quos † illic fuerit consecutus.] ¶ Hæc cum legeret; Stephanus episcopus Venusinæ ecclesiæ surgens è consessu dixit, perlegatur [h]. Hormisda diaconus legit: [Qua, pœna placuit accipientis etiam hæredes [i] afficere. In qua re cuilibet clericorum contradicendi libera sit facultas. Iniquum est enim, & sacrilegij instar, vt quæ, vel pro salute, vel pro requie animarum suarum † vnusquisque venerabili ecclesiæ, pauperum causa, contulerit, aut certe reliquerit [k]; ab his quo hæc maximà seruare conuenerat, in alterum † transferatur. Planè quæcumque in gemmis, vel auro, atque argento, necnon & vestibus minus apta vsibus, vel ornatui videbuntur ecclesiæ, quæ seruari, ac diu manere non possunt, sub iusta æstimatione vendantur [l] & erogationi † religiosæ proficiant [m].] ¶ Cumque lecta fuisset: Laurentius episcopus Mediolanensis [n] ecclesiæ dixit: [Ita scriptura nullum Romanæ ciuitatis potuit obligare Pontificem: quia non licuit laicos statuendi in ecclesia, præter Romanum [o] Pontificem, habere aliquam potestatem: quos obsequendi

† *vestra sanctitatis.*

Verba Basilii.

† *al. consequenter.*
† *aliqui illud.*

b. 3. verba Basilii.

† *al. suorum.*

† *al. alicuitatem.*

† *al. erogatis religioni profecta.*

a ¶Nobis debuisset.] Hoc dicit propter quosdam, qui viuente priore Symmacho tentauerunt eligere, vt dist. 79 si quis Papa, & c. nullus 10.

b ¶Præferentes] Idest, primo statuentes.

c ¶Rusticum] Quid sit rusticum prædium, & quid sit vrbanum vrbanum prædium, habemus ff. de fer. rust. præd. & ff. de fer. vrb. præd. per totum.

d ¶Titulis.] Siue donationis, siue emptionis.

Prædium est duplex.

e ¶Maximus.] Sic & iurisperiti dicunt quid sentiant. ff. de his, quæ in testamen. delen. l. proximè.

f ¶Laico] Nã nõ licuit laico iure suo. sed ex delegatione Papæ bene: argu. 32. dist. in. §. verum. 10. q. 3. cap. vlti. Sed vtrum episcopus laico possit hoc committere, iam dicemus infra eadem, capit. quod non. M. tamen dicit contra quia mucro est episcopi; immo nec presbyter hoc potest.

Laicus põt excommunicare ex Papę delegatione

g ¶Munitum.] Nã si quis emit rem ecclesiæ, vel aliã rem in casu illicito, nõ põt præscribere. Nam dicit iex, q̃ non est dubium eũ male fidei possessorem, qui cõtra legum interdicta mercatur. C. de agricolis, & censi. l. 11. quemadmodum. nã nec iuris ignorantia põt eum excusare. ff. de iuris, & facti ignorantia. l. iuris. & hoc benigne statuerat secus tñ est ꝺ iure: quia bene præscribit laicus rem ecclesiæ cum fructib. etiam percipiendis, si sit malæ fidei possessor. de restit. spol. grauius.

Laicus vtrũ rem ecclesiæ possit præscribere.

ADDITIO. Ad hoc extra de præscrip ad audientiam iuxta finem. Super hoc videas quæstionem 8. q̃ incipit, certo, q̃ res ecclesiastica, &c. & qđ no. inf. 16. qõ. 3. vniuersas in gl. non dicit Archid.

h ¶Perlegatur.] ff. de legi. & senatusconsul. l. inciuile.

i ¶Hęredes.] Turpia enim lucra ab hæredib. sunt extorquenda ext. ꝺ vsuris, tua. ff. de calũ. in hęredẽ. Sed & alienator possessor conueniti, vt no. 12. q. 2. monemus.

k ¶Reliquerit] In morte reliquẽdi nãque verbum. &c. ff. de tabulis exhib. l. i. §. vlt. i.

l ¶Vendantur.] Arg. C. de admin. tut. lex. m ¶Proficiant.] Hic terminatur lex ipsa. n ¶Mediolanensis.] Arg. Mediolanensis prærogatiuam sedis habere ante Rauennatẽ, cum ante eũ respõdet, sicut in alia synodo ante eũ scripsisse legitur. supra

1 Et habes hoc qđ hic dicit. 16. q. 1. in canonibus. Archi.

distinct. 27. §. hinc, & §. illud igitur. Gratiam tamen aliter hoc soluit. d. 17. §. illud.

o ¶Præter Romanũ.]. i. Papæ auctoritatem, & consensum eius. Sed contra. 16. vlt. in nona actione. Sed ibi non prohibet, q̃ eps laico nõ possit cõmittere officiũ ad tps: sed ne iurisdictionem largiatur ei in perpetuum. Et est argumẽtũ, Papam quamlibet causam ecclesiasticam

Causa q̃libet ecclesiastica per Papam laico cõmitti põ

Digitized by Google

cam committere posse laico: arg. 23.dist.mulier. & 94. distin.valde.5 q.3.qui episcopus.contra.79. dist. si duo. inf.ea.denique contra. Intelligendum est non sua auctoritate Sed nũquid auctoritate episcopi potest laicus aliquid constituere in ecclesia? videtur, ꝙ prędicare potest inuitatus à clericis.23. d.mulier.argu.extra de foro compet.nullus iudicum. Dic cũ Hug.ꝙ,nõ potest ex delegatione episcopi causas spirituales tractare nec excõicare, vnde nihil faciũt,qui per pueros excommunicant, & ꝙ seruiẽtes.Cautam autẽ ciuilem laicis episcopus cõmittere potest, & ita intelligę prædictã decretalẽ,in nona. Et qđ dicit de prædicatione,specialeest Quid ergo dices de tẽplariis? nonne ipsi possunt excommunicare fratrem suum? Dici potest, quod sic:quia ipsi nõ sunt laici.arg.12.q.1 duo. Credo,ꝙ nõ possũt nisi sint presbyteri. extra de senten. excom.canonica.

Laicus an epi auctoritate possit in ecclesia aliquid constituere.

a ¶Imperandi.] inf 16.q.vl. nõ placuit.

b ¶Legatur.] Verũ est,ꝙ nõ legit assensus metropolitanorum fm canones,id est,legitimus: benetamẽ legitur cõsensus episcoporum a.r. inf.ea.c.1 illa autem determinatio, quæ præcedit, fm canones soluit contra.

c ¶Nec canonibus.] Coniunctim accipe hæc duo diuisa.

d ¶Religiosis] Infra 16.q.vlt.laicis.

e ¶Debere.] Inf.9. q.3.cap 2.

f ¶Qui merito.] Supra 40 dist.non vos.

g ¶Primatũ.] Infra 9.q.3 nemo, & cap. antiquis.

h ¶Tribuere.]Supra dist.16.c.1. & 2.

i ¶Carere.]Supra distin.21.in tantum.

k ¶Vel Stephani.] Iste tũ Stephanus, nõ dixit, nisi perlegatur, & sic per tale verbum intelligitur aliquis cõsentire,vt not.supra.63.d.cum Hadrianus.

l ¶Ratione.]Ar.ratione auctoritatis aliqua repelli, licet sint bona.arg 16. distin c.1.1.qõ.1. principatus ff.de re mili.l.3.§.in bello arg.contra.1.q.1.Dominus declarauit.argum. contra.1. q.1.nonne Sodomitæ.

manet necessitas,non auctoritas imperandi [a]: maximè cũ nec Papa Romanus subscripserit,nec alicuius secundum canones metropolitani legatur [b] assensus.]¶Petrus episcopus Rauennatis ecclesiæ dixit: [Scripturam quæ in nostra congregatione vulgata est, nullis eam viribus subsistere manifestum est; quia, nec canonibus [c] conuenit,& a laica persona concepta videtur: maxime,quia in ea nullus præsul sedis Apostolicæ interfuisse,vel propria subscriptione firmasse monstratur:] ¶Eulalius Episcopus Syracusanæ ecclesiæ dixit: [Scripturam, quæ in ascerdotali concilio recitata est, euidentissimis documentis constat esse inualidam. Primum quòd contra Patrum regulas a laicis,quamuis religiosis [d](quibus nulla de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur vnquam attributa facultas)facta videtur:deinde,quòd nullius præsulis Apostolicæ sedis subscriptione firmata docetur. Quòd si cuiuslibet prouinciæ sacerdotes intra terminos suos concilio habito, quidquid sine metropolitani sui auctoritate tentauerint, irritum esse debere [e] sancti Patres sanxerunt; quanto magis, quod in Apostolica sede, non † existente præsule (qui merito † [f] beati Petri Apostoli per vniuersum orbem primatum [g] obtinens sacerdotij, statutis synodalibus consueuit tribuere [h] firmitatem) à laicis (licet consentientibus aliquantis episcopis, qui tamen Pontifici, a quo consecrati † probantur, præiudicium inferre non potuerunt)præsumptum fuisse cognoscitur, viribus carere [i] non dubium est, nec posse inter ecclesiastica vllo modo statuta censeri?] ¶Sancta synodus dixit: Licet † secundum prosecutionem venerabilium fratrum nostrorum, Laurentij, Petri, Eulalii, Crescon ij, Maximi, vel Srephani [k],nec apud nos incertum habe tur,hanc ipsam scripturam nullius esse momenti; veruntamen etiam si aliqua posset ratione subsistere,modis omnibus in synodali conuentu prouida beatitudinis vestræ sententia eneruari conueniebat,& in irritum deduci: ne in exemplum remaneret præsumendi quibuslibet laicis, quamuis religiosis,vel potentibus in quacunque ciuitate quolibet modo aliquid decernere de ecclesiasticis facultatibus; quarum solis sacerdotibus disponendi indiscusse a Deo cura commissa docetur.

inf.9.q.3.c.2.

† *al nunc.*

† *al prærogatiua.*

† *al.consecrari.*

† *al.L quæt.*

a ¶Cum in Mausoleo.] *Hoc initium scriptura Basilij in tomis conciliorum & codice canonum sic habet,* Cum in vnum apud beatum Petrum Apostolum resedissent,sublimis, &c. *Omnino autem multa sunt huius capituli variatates in exemplaribus Gratiani,in varijs conciliorum editionibus, & in codice canonum:ex quib. ea tantum partim indicata, partim notata sunt, qua maioris ponderis sunt visa.*

β ¶Reuocare.]*Sic emendatum ex omnibus concilij exemplaribus & impressis,& manuscriptis,cum antea legeretur,* retinere.

γ ¶Quæ pœna.] *In omnibus editionibus conciliorum legitur.* Quàm pœnam placuit accipientis hæredes prohæredesque

reſpicere. *In codice vero canonum manuſcripto non eſt dictio*, pro, hæredeſque.

Vnde in ſexta actione [a] *Chalcedonienſis conſilij Martianus Imperator dixit inter cætera.*

¶ Imperatores ad fidem cõfirmandam, on ad potentiã oſtendendam ſynodo intereſſe debent. Cap. II.

Anſ.l.3.c.107.

NOs ad fidem confirmandam, nõ ad potentiam oſtẽdendam, exemplo religioſiſſimi principis Cõſtantini ſynodo intereſſe [b] volumus; vt inuenta veritate [c], nõ vltra multitudo prauis doctrinis attracta diſcordet.

Item ex eadem ſexta actione, in fine.

¶ De eodem. Cap. III.

Anſel ibidem. Deuſdedit p.3.

QVædam capitula ſunt, quę ad honorem veſtrę reuerentiæ vobis ſeruauimus [d], decorum eſſe iudicãtes a vobis hæc regulariter potius firmari per ſynodũ, quàm noſtra lege ſanciri [e].

Item Nicolaus Papa in epiſtola ad Michaelem Imperatorem quę incipit: [Propoſueramus.]

¶ Synodali conuentui Imperatores intereſſe non conuenit, niſi vbi de fide agitur. Cap. IIII.

Anſ.l.1.c.75.

VBi nam [f] legiſtis, Imperatores anteceſſores veſtros ſynodalibus conuentibus interfuiſſe [g], niſi forſitã in quibus de fide tractatum eſt, quæ vniuerſalis eſt; quæ omnium communis eſt; quæ non ſolum ad clericos [h], verum etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet [i] Chriſtianos?

Idem in eadem epiſtola.

¶ De præſulibus diuinarum rerum, qui humanis rebus præſunt, iudicare non poſſunt. Cap. V.

Anſ.ibidem.

DEnique [k] hi, quibus tantum humanis rebus, & non diuinis præeſſe permiſſum eſt, quomodo de his per quos diuina miniſtrantur, iudicare [l] præſumant [m], penitus ignoramus.

Idem paulo inferius.

¶ Nec etiam Imperator iura Pontificis, nec Pontifex iura regia vſurpet. Cap. VI.

ſu.di.10.c.quoniam. Anſ. ibidem.

CVm [n] ad verum [o] ventum eſt: vltra ſibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Põtifex nomẽ

a ¶ Actione.] Dicitur prima actio: quia fiebat pro prima die in ſynodo. 16.q.7. in nona.

b NOs.] ¶ Intereſſe.] Similiter ſolebat intereſſe electioni Papæ propter hæreticorum ſcandalum. arg.diſt.63. quia ſancta.

c ¶ Inueſtigare. *In codice vero canonum manuſcripto non eſt dictio*, pro, hæredeſque.

Vnde in ſexta actione [a] *Chalcedonienſis conſilij Martianus Imperator dixit inter cætera.*

¶ Imperatores ad fidem cõfirmandam, on ad potentiã oſtendendam ſynodo intereſſe debent. Cap. II.

NOs ad fidem confirmandam, nõ ad potentiam oſtẽdendam, exemplo religioſiſſimi principis Cõſtantini ſynodo intereſſe [b] volumus; vt inuenta veritate [c], nõ vltra multitudo prauis doctrinis attracta diſcordet.

Item ex eadem ſexta actione, in fine.

¶ De eodem. Cap. III.

QVædam capitula ſunt, quę ad honorem veſtrę reuerentiæ vobis ſeruauimus [d], decorum eſſe iudicãtes a vobis hæc regulariter potius firmari per ſynodũ, quàm noſtra lege ſanciri [e].

Item Nicolaus Papa in epiſtola ad Michaelem Imperatorem quę incipit: [Propoſueramus.]

¶ Synodali conuentui Imperatores intereſſe non conuenit, niſi vbi de fide agitur. Cap. IIII.

VBi nam [f] legiſtis, Imperatores anteceſſores veſtros ſynodalibus conuentibus interfuiſſe [g], niſi forſitã in quibus de fide tractatum eſt, quæ vniuerſalis eſt; quæ omnium communis eſt; quæ non ſolum ad clericos [h], verum etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet [i] Chriſtianos?

Idem in eadem epiſtola.

¶ De præſulibus diuinarum rerum, qui humanis rebus præſunt, iudicare non poſſunt. Cap. V.

DEnique [k] hi, quibus tantum humanis rebus, & non diuinis præeſſe permiſſum eſt, quomodo de his per quos diuina miniſtrantur, iudicare [l] præſumant [m], penitus ignoramus.

Idem paulo inferius.

¶ Nec etiam Imperator iura Pontificis, nec Pontifex iura regia vſurpet. Cap. VI.

CVm [n] ad verum [o] ventum eſt: vltra ſibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Põtifex nomẽ

Diſputari vtrum poſſit de fide catholica.

o ¶ Inuenta veritate.] Et ita vr quod poſſit de fide catholica diſputari ar. contra. C. de ſum. trin. nemo 24.q.3 cum quibus Reſpondeo? dubitando non licet diſputare de ea. qa dubius in fide hæreticus eſt ext. de hære. dubius. aliàs diſputatur, infra ea. ſatis 23. quæſt. 6. vides. C. de epiſc. & cle. quoniam.

QVædam.] Infra ea ſatis.

d ¶ Seruauimus.] Confirmanda & terminanda. Hugo.

e ¶ Sanciri.] q.d volumus eam per noſtram legem ſiue conſtitutionem determinari & confirmati. H.

VBi nam. [CASVS. Hæc quatuor cap. de ignatio loquũtur iniuſtè depoſito auctoritate Michaelis Imperatoris. Reprehẽdit ergo hic Nicolaus Imperatores, qui concilijs epiſcoporum intereſſe volebant, quod non eſt faciendum, niſi vbi de fide tractatur, quæ communiter pertinet ad omnes tam clericos quàm laicos.

f ¶ Vbi nam.] Hęc quatuor cap. loquuntur. de materia Ignatij, de quo dicitur ſu. 21.d. ſubmittitur. Arg. omiſſum intelligi quod ſcriptũ non inuenitur. ar. 10.q.1. hanc conſuetudinem. de conſe. d. 4. cum itaque. &c. ſeq. ff. de verb. obli. quidquid.

g ¶ Interfuiſſe.] Niſi rogatos 2. 63. d. Hadrianus.

h ¶ Ad clericos.] Die qꝫ hoc nomen, clericos, ſtrictè accipitur vnde per fidẽ & ad omnes, &c. comprehendit Deo deuotos & tales perſonas. Vel dic prout ſonat.

i ¶ Pertinet.] Arg qꝫ omnes tãgit, ab omnibus debere tractari, & approbari. 3. ar. d. 66. c. 1. C. de au. præſtan. veterem. de hoc extra de ijs, quæ fi. à præla. c. fi.

DEnique.] CASVS. Statuit hic Nicolaus, vt Imperatores, qui tantum rebus humanis præſiẽt, ſe de rebus eccleſiaſticis nõ intromittãt, nec de clericis iudicent.

K ¶ Denique.] Arg. qꝫ epiſcopus in cauſis eccleſiaſticis laicum non poſſit præficere. Arg. cõtra. ſupra ea bene quidem.

l ¶ Iudicare.] Infra 17.q.4. diffinuit. cõtra in fi. ſed ibi dic, principis, ideſt principalis perſonæ; vel ideſt epiſcopi. 35.d. eccleſię.

m ¶ Præſumant.] Arg. qꝫ clericus diffinitionib. principũ & laicorũ nõ debeat ſupponi 4. niſi per reconuentionem.

CVm ad verũ.] CASVS. Michael Imperator. authoritatem præſtitit & præcepit, vt Ignatius Conſtantinopolitanus patriarcha ab epiſ deponeretur: qđ factũ eſt, ſed dicit Nicolaus Papa, qꝫ hoc facere non potuit nec debuit: nã cũ in veteri teſtamento eadem pſona Rex erat & ſacerdos, & tpalia ſimul cum ſpiritualibus adminiſtrabat. Sed poſtq̃ Chriſtus venit in mundũ ꝓcepit vt Rex tm̃ terrenis ꝓſideret: Pontifex vero cęleſtia diſpenſaret: ne ꝓp ſuperbiã dignitatis vtriuſq; alteruter ſupbiret ſed ſibi inuicem (ſi neceſſe fuerit) auxilium præbeãt.

n ¶ Cum.] Hoc cap. expoſitum eſt ſupra. 10. diſt. quoniam ideo hic non labores.

o ¶ Ad verũ.] i. ac diſcuſſionẽ veri: vel. i. ad ꝓs Chriſti.

1 Scilicet iſtud & tria ſeq.

2 Et ſm hoc ceſſat cõtrariũ. 35. q.2. ad ſedem. Arch.

Quod omnes tangit, dẽt ab oĩb. approbari.

3 Concor. extra de his quæ fi. a pl. fi. conſ. cap. vlti. ibi. videas.

4 Concor. tex. in l.3.C. de ſum. trin. & in l. mercatores. C. de con. & merca. & in l.2. cum gl. C. de nunci

Imperator vtrum habeat iurisdictionē à Papa.

1 Concord. tex. in Auth. vt ppo. no. amp ī prin. coll. 6.

2 In princ. sed parum facit.

Imperatorium vsurpauit [a]: quoniam idem mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus sic actibus proprijs [b], & dignitatibus distinctis, & officia potestatis vtriusq; discreuit [c], ppria volēs medicinali humilitate sursum efferri, non humana superba rursus [d] in infernum† demergi, vt & Christiani Imperatores pro æterna [e] vita Pōtificib. indigerent, & Pontifices pro cursu tēporalium [f] tantummodo [g] rerum Imperialibus legibus vterentur: quatenus spiritalis actio carnalibus distaret incursibus: & ideò militans Deo minimè se negocijs sæcularibus implicaret; ac vicissim non ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset negocijs sæcularibus implicatus.

† *al. inferna.*

2. *Tim.* 2.

a ¶ Vsurpauit.] Arg. cum istæ potestates sint diuīsæ. Imperator non habet gladium a Papa, vt inf. ea in scripturis, & c duo. & c si Imperator. & 93 dist. legimus, & ga Imperium a solo Deo est. 23. q. 4 quæsitu E. Argu. contra. 63. distin. cap. 1. & c. tibi domino. Item quia Petro sunt datę claues cęlestis & terreni Imperij. 22. d. c 1. Itē qa deponit Imperatorē] 15 q. 6. alius. & c. iuratos. & 1. q. 4 qa præfuiatus 2. quęre. ī de hac materia 10. d. c quoniam.

b ¶ Proprijs.] ideſt, Imperij & ſacerdotij: vel proprijs quo ad Chriſtū. quędā. n. geſſit tanquā Imperator: puta cum eiecit de templo, &c. 2. q. 7 accuſatio. & cū coronam de ſpinis portauit. qđ eſt ſignum regni. 12. q 1. duo quæda geſſit, vt ſacerdos: quando ſeipſum obtulit in ara crucis pro ſacrificio.

Chriſtus q̄dam, vt Imperator, & quædam vt Rex geſſit.

c ¶ Diſcreuit.] imo videtur contra: quia non diſcreuit ſed cōfudit cum ipſe vnus & idē vtrumq; officiū geſſit. Sed dic, q̄ ideo ipſe vtrumq. officiū geſſit per ſe, vt notaret, q̄ ex eodem fonte, ꝓcęſſerunt. 21. diſt. c eros. in fin. nā dicit lex, quod ſumma nobis dona à Deo conceſſa ſunt, ſcilicet ſacerdotium & Imperium in Authē. quomodo oportet epiſcopos, ī prin. coll. 1.

Chriſtus officiū ſacerdotis & Imperatoris geſſit.

d ¶ Rurſus.] Primus per ſuperbiā cecidit. vnde homines in infernū demergebantur. Chriſtus autem nos humilitate ſua ſurſum erexit: ſed ſi haberēt oēs oīa officia, ſuperbirent, ita q̄ iterū demergerentur in infernum.

Chriſtus humilitate ſua omnes erexit.

e ¶ Pro æterna.] inf. de pœn. diſt. 2. multiplex.

Legibus an ſit utēdum in cauſis ſpiritualibus.

f ¶ Temporalium.] Arg. q̄ in cauſis ſpiritualibus (ut in matrimonio) non ſit utendū legibus Imperialibus. arg. 32. q. 2. inter hæc 11. q 1. continua arg. de conſec. diſt. 3. celebritatem. Sed in alijs licet eis uti, ſi nō obuient canonibus 3. arg. d 10. ſi in adiutorium. arg. d. 54. ex antiquis. Ber.

3 Adde qđ qđ contrariantur canonib. not. Cy ī l. fi C. de iter. ma. inter pu. & tuto. & in authē. caſſa. C. de ſacroſanct eccl.

g ¶ Tantummodo.] Hoc aduerbium determinat tantum illud adiectiuum, temporalium, non illud verbum vterentur: & ſic eſt falſum hic notatum ab Hug. arg. q̄ in cauſis ſpiritualibus. & c Nam bene licet leges allegare in ſpiritualibus 35. q. 5. ad eadem. 15. q 3. §. cum autē Lau. 4. vel dic tantummodo, ideſt, maximè ſic econtra. 11. q. 3. ſi quis epiſcopus.

4 Adde ad hoc Cyn. & Bel. Perti. in l. 1. C. quæ ſit lōga cōſuet. & in l. cum clericis. C. de epiſc. & cler.

S Atis.] CASVS Oſtendit hic Nicolaus, q̄ Ignatius auctoritate Michaelis Imperatoris deponi non potuit & hoc probat duobus exemplis, ſcilicet Conſtantini & Theodoſij Imperatorum.

h Oſtenditur.] In alia parte c. quæ hic non eſt.

i ¶ Appellatum.] Legitur. n. omnes clericos Deos appellaſſe, vt 11. q. 1. ſacerdotibus. 12. quæſt. 1. futurā. ſecundū hanc rationem nec ab epiſcopo poſſent iudicari clerici, ſed hoc dixit, vt oſtenderet, quanti ſint habendi. ſi. extra de iudi. nouit.

i ¶ Appel-

S Atis euidenter oſtenditur [h], à ſæculari poteſtate nec ligari prorſus, nec ſolui poſſe Pontificē; quem cōſtat à pio principe Conſtantino (quod longè ſuperius memorauimus) Deum appellatum [i]: nec poſſe Deum ab hominibus iudicari manifeſtū eſt. Sed & Theodoſius minor [a] ſanctæ ſynodo ſcribens Epheſinæ primę [k], dixit: [Deputatus eſt igitur Candidianus magnificentiſſimus comes ſtrenuorum domeſticorum tranſire vſq; ad ſanctiſſimam ſynodum veſtram & in nullo quidem ijs, ſeu potius [l] expoſitiones, cōicare. Illicitum namq. eſt eum, qui nō ſit ex ordine ſanctiſſimorum epiſcoporum, eccleſiaſticis inter-

Anſel. li. 1. c. 72.

Rufinus in hiſt. lib. 1 c. 2.

K ¶ Epheſinæ primæ.] Quia ſecunda non eſt recepta in auctoritate.

l ¶ Seu potius.] Optimè corrigit ſe: quia quæſtiones non debent fieri ſuper fide dubitando. argumen. extra de hære. dubius. Dogma autem per g. eſt doctrina in fide: ſine g, eſt angulus: vnde illud. fedebat domare dogmus, 25. q. 2. ſi quis,

Dubitandū non eſt de fide.

Dogma & doma differunt.

Inſcri-

Digitized by Google

IN scripturis.] CASVS Ludouicus Imperator quando audiebat sacerdotem deliquisse, statim erat paratus credere & punire. Sed Nicolaus docet, hoc non esse faciendum, sed potius esse defendendum, & peccatum eorum celandum: quod probat duobus exemplis, scilicet Constantini, & exemplo filiorum Noè, scilicet Sem & Iaphet, qui verenda patris operuerunt.

a ¶In scripturis] 11.q.1.c sacerdotibus.

b ¶Cooperirem.] ff. de iniur. eum qui nocentē. contra. Sed hoc de occulto qđ posset probari: quia talia non habēt vindictam: & sic solue cōtrarium illud 83.di.c 2. illud autē in manifestis, in quibus etiam nō deberet cum prodere, vt no.2.q.1.si peccauerit.

Crimina occulta vindictam nō habent.

c ¶Contegatis.] Et tñ corripiatis 2.q.1. si peccauerit hoc de occultis intelligitur. nā de manifestis cogimur accusare, præmissa tñ admonitione. 2. q. 7. quapropter. Arg cōtra inf. 5 q.2.c vl. & q.5.c.1.

misceri tractatibus †.] *& post pauca.* ¶His itaque manifeste repertis apparet comministrum nostrum Ignatium per Imperialem tantummodo sentētiam, nullo modo potuisse prorsus expelli. In cuius damnatione, quia præsulum quoq; assensus est subsecutus, apparet id causa fuisse patratum adulationis, non legitimæ sanctionis.

† σκέμμασιν.

a ¶Theodosius minor.] *Verba hæc sunt accepta ex epistola Theodosij, ac Valentiniani Imperatorum synodo Ephesinæ per Candidianum missa, quæ est in extremo primæ actionis ipsius synodi. In uersione antiqua, quæ seruatur in bibliotheca Vaticana, & quæ Lutetiæ edita est. eadem planè hoc loco habentur uerba cū his, quæ refert Nicolaus, & optime cōueniunt cum Græcis.*

Idem Ludouico Imperatori.

¶Facta Pontificum Imperator iudicare non debet. Cap. VIII.

Habentur aliqua in ead. epist. ad Michaelem. Ans. ibidem.

IN scripturis[a] narratur Cōstantinus Imperator dixisse: [Vere si proprijs oculis vidissem sacerdotem Dei, aut aliquem eorū, qui monachico habitu circumamicti sunt, peccantem, & chlamidem meam expoliarem†, & cooperirem[b] eū, ne ab aliquo videretur.] In quibus desideratissime fili necessariò cōmonemini, vt quemadmodum fide, & religione, ac honoris parilitate ei adæquati videmini: ita quoque humilitate, atq; deuotione æquiparati nihilominꝰ anheletis: ita ut in nullo inferiores eo, sed potiores inueniamini post illius exempla, qui talē se exhibuit ante alia † prorsus exempla. Sed hoc quidem diximus cautos vos reddere cupientes, vt si de Domini sacerdotibus, qui iure Patres dicuntur, aliquid contigerit vos audire, quod confusionem pijs mentibus ingerat, nō infrunitum, sed pudoratos filios Noè imitantes paternam de reliquo verecundiam cōtegatis[c], vt affluenti, quemmodum & illi benedictione repleri, moderante Domino mereamini.

† explicassem, & cooperuissem eū] Nicolaus in episto. ad Mich.

† al. talia.

Gen. 9.

Item ex epistola Gregorij septimi ad Hermanum Metensem episcopum lib. 8. epist. 21.

¶Regum & principum patres; & magistri sacerdotes esse censeatur. Cap. IX.

Concord. Ale. đ Imo. in l. gñaliter col. 2. ff. de in ius voc.

Ans. li. 1. c. 84. Iuo p. 5. c 378. Pann. li. 5. c. 108.

QVis dubitet sacerdotes Christi, regum & principū omniumque fideliū patres, & magistros censeri †. Nonne miserabilis insaniæ esse cognoscitur, si filius[d] patrem, discipulus magistrum sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum suæ potestati subijcere, à quo credit non solum in terra, sed etiam cœlis se ligari, posse, & solui?

In eadem epist. Gregor. vij. Cap. li 5. c. 167. Conc. Paris. li. 1. c. 3. Poly. li 1. tit. 278. Ansel. li. 1 c. 73. Pann. li. 5 c 109.

Item Gelasius Papa Anastasio Imperatori.

¶Auctoritas sacra Pontificum, & regalis potestas, huius mundi gubernacula regunt. Cap. X.

DVo a

QVis dubitet.] CASVS. Hermanus eps interrogauit, an pōtifices regibus & principibus sint subijciendi. Et rñdet, ꝙ non; & hoc probat duob. similibus, s. filij & discipuli: qui insani reputātur, si uelint sibi patrem & magistrum subiugare.

1 Scilicet ad textum capituli.

d ¶Si filius.] 21. dis. nolite. sic in Auth. đ nup §. si vero. colla. 4. ubi dicit, ꝙ erubescit lex filios esse correctores patrum. si tñ pater caderet in furorem, filius daretur tutor, ut eū regeret ff. de tut. & cura. da. ab his. l. hi qui 6. q 1 oues. & c. sacerdotes.

Filius patrē corrigere nō debet.

DVo sūt. CASVS. Gelasius Papa, & Anastasius Imperator contendebant de præeminentia vnius ad alterū, & de præeminentia dignitatum. sed Gelasius ostēdit hic, ꝙ auctoritas pōtificalis longè maior est, quàm culmē Imperiale. Et hoc probat duabus rationibus. Prima ratio est: quia Papa de anima Imperatoris & aliorū redditurus est rationē. Secūda est: quia colla regum & principum submittuntur genibus sacerdotum. Et hoc ꝓbat duobꝰ ēxēplis. s. Innocentij, & Ambrosij: qui Arcadium, & Theodosiū propter

propter ſuos exceſſus excommunicauerunt. Prima ratio eſt ibi, [In quibus tanto grauius.], Secunda eſt in fine. Exempla ſunt in medio.

a ¶Duo ſunt.] In Authen. quomodo oportet epiſco. in princ. coll. 1. ſupra diſt. 1. humanum.

ADDITIO. Ibi ſolui tur. facit ad iſta 2. q. 8 §. item cum Dauid. Archid.

b ¶Quibus.] Vt ab eis. ſunt autem alia duo quibus aut per quæ regitur, vt ff. d. 1. humanum genus.

c ¶Auctoritas.] Neuter pedet ex reliquo & ita eſt ar. pro Imperatore; qa diuinitus cõſecutus eſt Imperiũ. inf. ea ca. pxi. d ¶ In quibus.] Id eſt, per quos. nam dicit lex, q parum eſt ius in ciuitate eſſe, niſi ſint p quos ius reddat. ff de orig. iu. l. 2. § poſt originẽ.

e ¶Rationẽ.] Infra 18 q 2 cognouimus.

f ¶Te pẽdere.] Quo ad ſpiritualia, int. de pœ. d. 1. multiplex.

g ¶Iudicio.] Zacharias quoq; Papa Regem Francorum depoſuit, & in locum eius Pipinum ſubſtituit, ut ff. 15 q. 6 ſili⁹.

h ¶Conſenſit.] Arg. cõſentientem maiori pœna adſtringi q facientem arg. 24. q. 1 qui aliorum. arg. ſup. 86. diſtin. tanta nequitia.

i ¶Excõicauit.] No. principem poſſe excommunicari ẽtiam à quouis epiſcopo ff d. 63. Valentinianus arg. inf. 11. q. 3. ſi autem vobis. videtur, tamẽ, quod hoc fecerit ex delegatione ſynodi: quod innuitur ex illo p culpa, q ab alijs ſacerdotibus, &c. Sed primum eſt verum.

k ¶Videbatur.] Sed malè: quia licet pro minimis cauſis non ſit quis excõicãdus, vt 11. q. 3. epi. iñ q libet contumacia digna eſt excõmunicatione, immo tanto maior uidetur contumacia, quanto ex re minori conſurgit. 2. q 7 non poteſt.

l ¶Fulgorem.] Et quanta eſt differentia inter Solem, & Lunam, tanta eſt differentia inter Imperium & ſacerdotium extra de maio & obed. ſolitæ.

Si Imperator] CASVS. Imperator volebat iudicare de cauſis clericorũ & ſacerdotum: Ped Papa probat, q hoc facere non debet: quia ipſe filius eſt eccleſiæ, & nõ præſul: & quia Deus uoluit ſæculi principes, ſi fideles ſunt, eſſe eccleſiæ ſubiectos. Si verò cõtra hanc Dei diſpoſitionẽ facere voluerit Imperator tanquam ingratus perdat poteſtatem, quam ab ipſo eſt conſecutus.

m ¶Filius eſt.] inf. 23. q. vlt. conuenior, qui tamen prælati eccleſiarum dicantur, dixi 11. q. 3. præcipuè.

n ¶Non

ſunt [a] quippe Imperator Auguſte; quibus [b] principaliter hic mundus regitur: auctoritas [c] ſacra Pontificum, & regalis poteſtas. In quibus [d] tãto grauius pondus eſt ſacerdotũ; quanto etiã pro ipſis regibus †hominum, in diuino ſunt reddituri examine rationẽ [e]. † *& poſt pauca.* [Noſti ita que inter hæc ex illorum te pendere [f] iudicio [g]; nõ illos ad tuam redigi poſſe † voluntatem.] ¶Talibus igitur inſtitutis, talibuſque fulti auctoritatibus pleriq; Pontificum, alij Reges, alij Imperatores excommunicauerũt. Nam ſi ſpeciale aliquod de perſonis principum requiratur exemplum; beatus Innocentius Papa Arcadium Imperatorem (quia conſenſit [h], vt ſanctus Ioannes Chryſoſtomus à ſua ſede pelleretur) excommunicauit [i] β. Beatus etiam Ambroſius, licet ſanctus, nõ tamen vniuerſalis eccleſiæ epiſcopus pro culpa, quæ alijs ſacerdotibus nõ adeò grauis videbatur [k], Theodoſium magnum Imperatorem excommunicans ab eccleſia excluſit: qui etiam in ſcriptis oſtendit; quòd aurũ non tam pretioſius ſit plumbo, quàm regia poteſtate ſit altior dignitas ſacerdotalis, hoc modo circa principium ſui Paſtoralis ſcribens] Honor, fratres, & ſublimitas epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari. Si Regem fulgori compares, & principum diadematı; longè erit inferius, quàm ſi plumbi metallum ad auri fulgorem [l] compares: quippè cum videas regum colla, & principum ſubmitti genibus ſacerdotum; & oſculata eorum dextera: orationibus eorum credant ſe communiri.

† *al. regiminibus.*

† *al. uelle.*

Amb. de digni. ſacerd. c. 2.

α ¶Duo ſunt.] *Caput hoc ſumptum ex eadem epiſtola Gregorij ſeptimi, ex qua antecedens: & ab hoc initio uſque ad verb.* uoluntatem, *ſunt verba ipſius Gelaſij ex epiſtola, qua habetur impreſſa, citata a Gregorio ſeptimo.*

β ¶Excommuncauit.] *Si hic interponatur caput,* Alius item *infra 15. q. 6. hęc pars epiſtola integra habebitur.*

Item Ioannes Papa.

¶Imperatores debent Pontificibus ſubeſſe, non præeſſe. Cap. XI.

Si Imperator catholicus eſt, (quòd ſalua pace ipſius dixerimus) filius eſt [m], nõ prælul eccleſiæ. quod ad religionẽ competit, diſcere ei conuenit, nõ docere [n] habet priuilegia ſuæ poteſtatis, q adminiſtrandis legibus publicis diuinitus [o] cõſecutus eſt; vt eius bñficijs nõ ingratus

Poly. li. 1. tit. 19. Ani. li 4. cap. 12. ex Ioanne viij.

m ¶Filius eſt.] inf. 23. q. vlt. conuenior, qui tamen prælati eccleſiarum dicantur, dixi 11. q. 3. præcipuè.

n ¶Non docere.] infra 16. q. 1. adijcimus.

o ¶Diuinitus.] Non ergo à Papa. nam Imperium à ſolo Deo eſt, ut 23 q. 4 quæſitum. nam a cœleſti maieſtate habet gladij poteſtatem. C. de vet. iu enu. l. 1. in prin. quod concedo de vero Imperatore. Sed quis eſt uerus Imperator? Dicunt quidam, q Cõſtantinopolitanus: ſed iſte alius procurator eſt ſiue defenſor Romanæ eccleſiæ. arg. de conſe diſt. 5. in die. §. hinc. & huic Rom eccl. cõcedit gladij ptãtem, & coronam. Sed contra extra de elect.

Imperator verus qs eſt.

Imperator Imperiũ diuinitus eſt conſecutus.

Regem Frãcorum Papa deponere potuit.

Princeps ẽt ab epiſcopo excommunicari põt.

Excõicand' quis nõ eſt pro minimis cauſis. Cõtumacia tanto maior eſt, quanto ex re minori conſurgit.

Imperium minus eſt ſacerdotio.

Digitized by Google

Papa transtulit Imperiũ.

de elec. venerabilem. Dicitur ibi quòd Ro.ecc. transtulit Imperium in occidentem a Græcis, & ita iste Romanus est verus Imperator.
ADDITIO. Ad hoc extra de iud. significauerunt. in prin. Archid.
a ¶Quas.

pro talibus personis pro quib. licitum sit ei contra quẽlibet agere: quas habes. ff. de postul. hi qui. & 3 q 7. §. tria in fin. l. in propria causa, vel parentum suorum, vel pupillorum suorum. Simile est inter vasallum, & D. minum, vt infra 22. quæstio. vltim. de forma. Simile de aduocatis. C. de aduoc. diuers. iu lic. l. 2. C. de reuo do. l 1. & 7. q. 1. q a frater. & dixi de hoc 3. qõ. 1. nulli. Hoc tamen exaudio de ecclesia, ad quam intitulatus est, pro qua stare põt contra quãlibet ecclesiã, ẽt in qua habet beneficium; quia saluum fuit ius primæ: immo si aliquod munus ei iniungitur ab ecclesia, nullã excusationẽ potest p̃tendere, C. de excu tut. libertos. 23. q. 1. in summa.

contra dispositionem cœlestis ordinis nil vsurpet. Ad sacerdotes enim Deus voluit, quę ecclesię disponẽda sunt, pertinere, non ad sæculi potestates, quas[a], si fideles sunt, ecclesiæ suæ sacerdotibus voluit esse subiectas. Non sibi vindicet alienum ius[b], & ministerium, quod alteri deputatum est: ne contra eum tendat abrumpi, a quo omnia cõstituta sunt, & contra illius beneficia[c] pugnare videatur, a quo propriam consecutus est potestatem. Non a legib. publicis non a potestatibus sæculi, sed a pontificibus, & sacerdotibus omnipotens Deus Christianę religionis clericos, & sacerdotes voluit ordinari, & discuti[d], recipiq; de errore remeantes. Imperatores Christiani subdere debent executiones suas ecclesiasticis pręsulibus[e], non pręferre.

Item Gelasius ad episcopos Orientales.

¶De eodem. Cap. XII.

In originali hæc pẽdent ex superiorib. Polyc. ibidem. Ans. l. 6. c. 157.

NVnquam de pontificibus, nisi ecclesiam iudicasse: nõ esse humanarum legum de talibus ferre sniam, absque ecclesiæ principaliter constitutis pontificibus, obsequi solere principes Christianos decretis ecclesię, nõ suã præponere potestatem; episcopis caput subdere principem solitum, non de eorum capitibus iudicare.

Ans. l. 4. c. 32. Deusdedit l. 4. c. 1.

¶[De eodem.] PALEA. Cap. XIII.

j COnstãtinus Imperator coronam, & omnem regiã dignitatem in vrbe Romana; & in Italia, & in partibus occidentalibus Apostolico concessit. Nam in gestis beati Syluestri (quæ beatus Papa Gelasius in cõcilio 70. episcoporum a catholicis legi commemorat, & pro antiquo vsu multas hoc imitari dicit ecclesias) ita legitur.

¶*Apud Anselmum lib. 4. pro rubr. cap. 32. hæc habentur.* Quòd Constantinus Imperator Papæ concessit coronam, & oẽm regiam dignitatem in vrbe Romana, & Italia, & in partib. occidentalibus. *In principio verò eiusdem cap. 32. hæc leguntur* In gestis beati Syluestri, &c. *vsque ad finem huius, & seq. paleæ, quemadmodum etiam in collectione Deusdedit.*

¶[De eodem.] PALEA. Cap. XIV.

In edicto Constantini, quod est post cõc. Neo cæsariense. Ans. l. 4. c. 32. Deusdedit ibi.

ij COnstantinus α Imperator quarta die sui baptismi priuilegiũ Romanæ ecclesiæ pontifici contulit, vt in toto orbe Romano sacerdotes ita hũc caput habeãt, sicut iudices Regem. In eo priuilegio ita inter cętera legitur. [Vtile β iudicamus vna cum omnibus Satrapis nostris, & vniuerso Senatu, optimatibusque meis, etiam &

d ¶Et discuti.] Ergo antequàm esset aliqua cõstitutio, etiã clerici nõ erãt de iurisdictione sęculari, vnde omnes constitutiones, quæ emanauerunt, quòd clerici non sunt iudicãdi, nisi ab episcopis, non sunt nisi iuris declaratio. Ioan.

Clerici nunquã fuerunt d̃ iurisdictione sæculari.

e ¶Præsulibus.] Hic benedicit nam dicit lex, ꝙ si iudex sęcularis iudicauerit clericũ esse dãnandum primo debet exui priuilegio clericali, vt 11 q. 1. si qs in Authẽ. vt cler. apud ꝓprios §. illud planè coll. 6. licet illud hodie nõ teneat. si. ext. d̃ iu. at si clerici, &c.

NVnquam.] CASVS. Decreuit Io. Papa, vt de põtificib. & alijs clericis tm̃ ecclesia iudicaret, & nõ Imperatores; q̃ subesse debẽt, & non præferri.

COnstantinus Imperator.] CASVS. Palea ista non legitur in scholis, in qua cõtinet̃ priuilegiũ ꝙ Cõstãtinus cõcessit Romanę ecclesiæ. scilicet vt primatum inter omnes ecclesias obtineret, & in quo possessiones, & insignia dignitatis concessit, & hoc fecit eo tempore quo Constantinus ad partes Orientales se transtulit, cum in eodem loco duo Pontifices non bene morarentur. Et statuit, vt nullus contra hoc priuilegium veniret, & pœnam minatur contra facientibus.

1 Concor. tex. in l. qui cum maior. §. pen. & fi. cum ibi no. ff. de bo. lib.

a ¶Quas.] Ergo debet dici, bona potestas est ista.
b ¶Ius.] Supra d. 10. Imperium, &c. certum est 11. q. 1. si tributum.
c ¶Beneficia.] Arg. clericum stantem contra ecclesiam vnde habet beneficium debere illo priuari, i. nisi fortè

cun-

cũcto populo Romanæ gloriæ imperio ſubiacenti, vt ſicut beatus Petrus in terris Vicarius filij Dei eſſe videtur conſtitutus; ita & Pontifices, qui ipſius principis Apoſtolorum gerunt vices, principatus poteſtatem, amplius, quàm terrena Imperialis noſtræ ſerenitatis manſuetudo habere videtur, conceſſam a nobis, noſtroq; Imperio obtineant, eligentes nobis ipſum principem Apoſtolorum, vel † eius vicariũ, firmos apud Deum eſſe patronos. Et ſicut noſtram terrenam Imperialem potentiam, ſic eius ſacroſanctam Romanam eccleſiam decreuimus veneranter honorari.

† *al. & eius ſucceſſores.*

& amplius quàm noſtrum imperium, & terrenum thronum, ſedem ſacratiſſimam beati Petri glorioſe exaltari; tribuentes, ei poteſtatem, & gloriæ dignitatem, atq; vigorem, & honorificentiam Imperialem. Atque decernentes ſancimus, vt principatum teneat tam ſuper quatuor præcipuas ſedes Alexandrinam, Antiochenam †, Hieroſolymitanam, Conſtantinopolitanam, quàm etiam ſuper omnes in vniuerſo orbe terrarum eccleſias Dei; & Pontifex, qui pro tempore ipſius ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ extiterit, celſior, & princeps cunctis ſacerdotibus totius mundi exiſtat; & eius iudicio, quæque ad cultum Dei, vel fidei Chriſtianorum ſtabilitatem procuranda fuerint, diſponantur. *& infra*. ¶Eccleſijs beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli pro continuatione † luminariorum, poſſeſſionum prædia contulimus, & rebus diuerſis eas ditauimus, & per noſtram Imperialem iuſſionem ſacram tam in Oriente, quã in Occidente, vel etiam Septentrionali, & meridiana plaga, videlicet in Iudæa, Græcia, Aſia, Thracia, Africa, & Italia, vel diuerſis inſulis noſtra largitate ei † conceſſimus; ea prorſus ratione, vt per manus beatiſſimi patris noſtri Silueſtri ſummi Pontificis, ſucceſſorumque eius omnia diſponantur. *& infra*. ¶Beato Syluestro patri noſtro, ſummo Pontifici, & vniuerſalis vrbis Romę Papæ, & omnibus eius ſucceſſoribus pontificibus, qui vſque in finem mundi in ſede beati Petri erunt ſeſſuri, de præſenti contradimus palatium Imperij noſtri Lateranenſe, deinde diadema, videlicet coronam capitis noſtri, ſimulque phrygium †, nec non, & ſuperhumerale, videlicet ſorum, quod Imperiale circundare aſſolet collum; verum etiam, & chlamidem purpuream, atque tunicam coccineam, & omnia Imperialia indumenta; ſed & dignitatem Imperialium præſidentium γ equitum, conferentes etiam, & Imperialia ſceptra, ſimulque cuncta ſigna, atque banda, & diuerſa ornamenta Imperialia, & omnem proceſſionem Imperialis culminis, & gloriam poteſtatis noſtræ. Viris autem reuerendiſſimis clericis in diuerſis ordinibus eidem ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ ſeruientibus illud culmen, ſingularitate, potentia, & præcellentia habere ſancimus; cuius ampliſſimus noſter ſenatus videtur gloria adornari, ideſt patricios δ, atque Conſules effici, nec non, & cæteris dignitatibus Imperialibus eos promulgamus decorari. Et ſicut Imperialis militia ornatur; ita & clerum ſanctæ Romanæ eccleſiæ ornari decernimus. Et quemadmodum Imperialis potentia officijs diuerſis, & cubicularium nempe, & oſtiarium, atque omnium excubitorum ornatur, ita, & ſanctam Romanam eccleſiam decorari volumus. Et vt ampliſſimè pontificale decus præfulgeat, decernimus & hoc, clericorum eiuſdem ſanctæ Romanæ eccleſiæ, manipulis, & linteaminibus, id eſt candidiſſimo colore decorari equos, ita, & equitare. Et ſicut noſter ſenatus calceamentis vtitur cum ε vdonibus, id eſt candido linteamine illuſtratis; ſic vtantur, & clerici, vt ſicut cęleſtia, ita, & terrena ad laudem Dei decorentur. Præomnibus autem licentiam tribuimus ipſi ſanctiſſimo patri noſtro Syluestro, & ſucceſſoribus eius ex noſtro indicto, vt quem ζ placatus proprio conſilio clericare voluerit, & in religioſorum numero clericorum connumerare; nullus ex omnibus præſumat ſuperbe agere. Decreuimus itaque & hoc, vt ipſe, & ſucceſſores eius diademate, videlicet corona, quam ex capite noſtro illi conceſſimus, ex auro puriſſimo, & gemmis pretioſis vti debeant, & in capite ad laudem Dei pro honore beati Petri geſtare. Ipſe verò beatiſſimus Papa, quia ſuper coronam clericatus, quam gerit ad gloriam Beati Petri, omnino ipſa ex auro non eſt paſſus vti corona; nos phrygium candido † nitore ſplendidum reſurrectionem Dominicam deſignans, eius ſacratiſſimo vertici manibus noſtris impoſuimus, & tenentes frænum equi ipſius pro reuerentia Beati Petri, ſtratoris officium illi exhibuimus, ſtatuentes eodem phrygio omnes eius ſucceſſores ſingulariter vti in proceſſionibus ad imitationem Imperij noſtri. Vnde, vt pontificalis apex non vileſcat, ſed magis, quam terreni Imperij dignitas gloria †, & po-

Suidas in hoc verbo βάνδον.

† *Antioc. Alexand.*] orig. Impreſſum.

† *al. continuatione.*

† *al. eis libertate conceſſimus.*

Iuo p. 5. c. 49. Paul. l. 4. c. 1.

† *al. phrygium ideſt mitram.*

† *al. candidi nitoris ſplendidam*

† *al. & gloria potẽtia*

& potentia decoretur, ecce tam palatium noſtrum, ut prædictum eſt, quàm Romanam vrbem, & omnes Italiæ, ſeu occidentalium regionum prouincias, loca, & ciuitates, præfato Beatiſſimo Pontifici noſtro Sylueſtro vniuerſali Papæ contradimus, atque relinquimus: & ab eo, & a ſucceſſoribus eius per hanc diualem noſtram & pragmaticum conſtitutum decernimus diſponenda, atque iuri ſanctæ Romanæ eccleſiæ concedimus permanſura. Vnde congruum perſpeximus noſtrum Imperium, & regni poteſtatem in orientalibus transferri regionibus, & in Byzantiæ prouinciæ optimo loco, nomini noſtro ciuitatem ædificari, & noſtrum illic conſtitui Imperium: quoniam vbi principatus ſacerdotum, & Chriſtianæ religionis caput ab Imperatore cœleſti conſtitutum eſt, iuſtum non eſt, ut illic Imperator terrenus habeat poteſtatem. Hæc verò omnia, quæ per hanc noſtram imperialem ſacram, & per alia diualia decreta ſtatuimus, atque confirmauimus, vſque in finem mundi illibata, & inconcuſſa permanere decernimus. Vnde coram Deo viuo, qui nos regnare præcepit, & coram terribili eius iudicio obteſtamur per hoc noſtrum Imperiale cõſtitutum omnes noſtros ſucceſſores Imperatores, vel cunctos Optimates, Satrapas etiam, ampliſſimum ſenatum, & vniuerſum populum in toto orbe terrarum, nunc & in poſterum, cũctis retro temporibus Imperio noſtro ſubiacentem, nulli eorum quo quomodo licere aut infringere, aut in quoquam conuellere. Si quis autem, quod non credimus, in hoc temerator, aut contemptor extiterit, æternis condemnationibus ſubiaceat innodatus, & ſanctos Dei, Principes Apoſtolorum Petrum & Paulũ ſibi in præſenti, & in futura vita ſentiat contrarios; atque in inferno inferiori concrematus, cum diabolo, & omnibus deficiat impijs. Huius verò Imperialis decreti noſtri paginam proprijs manibus roborantes, ſuper venerandũ corpus beati Petri principis Apoſtolorum poſuimus. Datum Romæ iij. Kal. Aprilis, Domino noſtro Flauio Conſtantino Auguſto quater, & Gallicano v.c. Coſſ.

¶ *Hæc palea in multis habetur exemplaribus, in quibus alia palea eſſe non ſolent.*

α ¶ Conſtantinus.] *Verba hæc vſque ad verſ.* In eo, priuil. *non ſolum habentur apud Anſelmum, & Deuſdedit, ſed etiam in geſtis B. Sylue. in his, quæ à Conſtantino per octo dies poſt baptiſmum acta referuntur.*

β ¶ Vtile.] *Hinc vſque ad finem ſumpta ſunt ex geſtis ſeu actis ſancti Syluestri, in quibus multa præcedunt ac multa deinceps plenius narrantur. Sed hic ea tantùm videntur relata, quæ in collectionibus Anſelmi, & Deuſdedit habentur. Titulus proprius huius partis in geſtis ipſis eſt huiuſmodi.* Priuilegium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quod conſtituit D. Conſtantinus Auguſtus ſancto Syluestro epiſcopo vrbis Romæ, & omnibus ſucceſſoribus eius vſque in perpetuum, & obtulit ſuper corpus beati Petri Apoſtol. *De quo item priuilegio Leo nonus in epiſtola prima, ſeu libello aduerſus inauditas præſumptiones Michaelis Conſtantinopolitani, & Leonis Arcidani epiſcoporum, cap. 13. ſic loquitur.* Pauca ex priuilegio eiuſdem Conſtantini manu cum cruce aurea ſuper cœleſtis clauigeri uenerabile corpus poſito ad medium proferemus. *De ijſdem geſtis, ſiue actis Gelaſius in concilio LXX. Epiſcoporum (& refertur ſupra diſtinct. 15. in cap ſancta Romana) ſic loquitur, vt ea videatur approbare. Et in martyrologio Romano, & Vſuardi in feſto Sancti Syluestri legitur.* cuius actus clari habentur. *Inueniuntur verò etiam hodie peruetuſtis literis deſcripta in bibliotheca Vaticana, & Abbatia Nouantulæ: quorum interpres in proœmio hæc ait:* Hiſtoriographus noſter Euſebius Cæſareæ Paleſtinæ vrbis epiſcopus cum hiſtoriam eccleſiaſticam ſcriberet, prætermiſit ea, quæ in alijs opuſculis ſunt, vel quæ ſe meminit retuliſſe. Nam uiginti libros omnium penè prouinciarum, paſſiones martyrum, epiſcoporum, & confeſſorum, & ſacrarum virginum, ac mulierum continere fecit. Deinde ſecutus, & ab Apoſtolo Petro, omnium epiſcoporum nomina, & geſta conſcripſit, & earum vrbium, quæ arcem pontificatus per Apoſtolicas ſedes tenere noſcuntur, ut vrbs Roma, Antiochia, Hieroſolyma, Epheſus, & Alexandria. Harum vrbium epiſcoporum omnium præteritorum nomina vſque ad tempus ſuum, & geſta Græco ſermone conſcripſit. Ex quo numero unum Epiſcopum vrbis Romæ ſanctum Syluestrum me de Græco in Latinum transferre præcipiſti domine ſancte, ac beate pater. *Quibus uerbis, quicunque ſit auctor iſtius proœmij; eadem geſta ab Euſebio Græcè ſcripta fuiſſe clarè profitetur. Quæ etiam in uetuſtiſſimis Pontificalibus, & codicibus, in quibus ſanctorum vita ſunt deſcripta, in vita Beati Syluestri referuntur. Partem horum actorum (quod ad baptiſmum Conſtantini, & imagines ſanctorum Petri, & Pauli ſpectat) refert Hadrianus Papa in epiſtola Conſtantino Imperatori, & matri Irenæ ſcripta, quæ in ſecunda actione ſeptimæ uniuerſalis ſynodi habetur. Ipſum autem priuilegium ferè integrum refert Leo nonus loco ſuperius indicato, & Theodorus Balſamon in Photij nono canone, tit. 9. cap. 1. quanquam alijs rebus (quod Græci plerumque ſolent) Romanæ eccleſiæ*

S Icut quamuis.] CASVS. Hoc cap. habet duas partes. In prima dr, ꝙ ſicut aliqua parua ciuitas nō minuit prerogatiuā regni, etiam ſi ſit ibi ſedes regalis; ſic Imperator prerogatiuā eccleſię minuere nō pōt. In ſecūda dr, ꝙ Pontifex quātūcunq; ſit malus: dummodo nō ſit hęreticꝰ, ab Imperatore puniri nō poteſt: Secunda pars incipit ibi, [Semper eſt.] a ¶ Sicut.] Sēſus eſt: ſicut parua ciuitas non poteſt regnum impugnare: ita nec Imperium ſacerdotium. Vel ſic, licet epiſcopus ſit in parua ciuitate, Rex tñ non pōt iudicare de clericis eius, ſecūdū hoc, dic diſpenſationis religioſæ, ideſt, epiſcopi cōſtituti in parua ciuitate.

Imperium non pōt ſacerdotiū impugnare.

b ¶ Humanitus.] id eſt, conſuetudine humana, ideſt, fragilitate humanæ naturæ H

c ¶ Non tamen contra religionem.] Nā in eo caſu poſſet à quocumque redargui 40. diſt. ſi Papa. vel etiam ſi ſchiſma faceret. 23 q. 5. de Liguribus. Et plures caſus in qbus laici habent iuriſdictionem ſuper clericos, dixi 23 q. 5. principes.

Laici ſuper clericos qñque iuriſdictionem habent.

d ¶ Nullatenus.] 63. diſt. Valentinianus.

Boni

ſia non ſatis æquus. Hanc eandem donationem ante Gratianum recitarant Anſelmus, Deuſdedit, Iuo loci notatis: Quò ea pertinent, quæ Petrus Damianus in diſceptatione ſynodali inter regium aduocatum, & Romanæ eccleſiæ defenſorem ſcripſit. Lege, inquit, Conſtantini Imperatoris edictum, ubi ſedis Apoſtolicæ conſtituit ſuper omnes in orbe terrarum eccleſias principatum Nam poſtquam ſupra corpus beati Petri baſilicam fundator erexit, poſtquam patriarchium Lateranenſe in beati Saluatoris honore conſtruxit: mox per Imperialis reſcripti ſeriem Romanæ eccleſię conſtituit dignitatem, vbi nimirum Beato Sylueſtro, ſuisque ſucceſſoribus obtulit, vt regali more, & aurea corona plecterétur in capite, & cæteras regij cultus inſulas vſurparent: Verū Beatus Syluester ornamenta, quæ ſacerdotali congruere iudicabat officio, in proprios vſus aſſumpſit: coronam verò, vel cætera quæ magis ambitioſa, quàm myſtica videbantur, omiſit. Cui etiam Conſtantinus Lateranenſe palatium, quod eatenus aula regalis extiterat, perpetuò iure conceſſit, regnum Italiæ iudicandum tradidit. Nam ipſius Regis hæc verba ſunt, Vnde congruſ, inquit proſpeximus noſtrum Imperium, & regni poteſtatem orientalibus transferri, ac mutari regionibus, & in Bizantina prouincia in optimo loco nomini noſtro ciuitatem ædificari, & noſtrum illic conſtitui Imperium: quoniam, ubi principatus ſacerdotum, & Chriſtianæ religionis caput ab Imperatore cœleſti conſtitutum eſt, iuſtum non eſt, ut illic Imperator terrenus habeat poteſtatem. *De hac eadem reſcribit Ado Viennenſis in commentario ætatis ſextæ, & Gotfredus Viterbienſis in chronicis par. 6. c. 2.*

γ ¶ Præſidentium equitum.] *Græcè eſt apud Balſamonem, καὶ ἀξιώματα τῶν βασιλικῶν ἀ λόγων, ideſt,* & dignitates Imperialium equorum.

δ Ideſt patricios.] *Locus hic Græcè ſic habet, καὶ ἔχειν ἐκείνην τὴν ὑψηλότητα, καὶ μεγαλοσύνην, ἣν κεκόσμηται ἡ μεγάλη σύγκλητος ἡμῶν, ἤτοι οἱ πατρίκιοι, καὶ οἱ ὕπατοι, καὶ λοιπὰ ἀξιώματα.* i. & illam habere celſitatem, atque amplitudinem, quo ornatus eſt magnus noſter ſenatus, ſiue patricij & conſules, ſiue hypati, & reliquæ dignitates.

ε ¶ Cū vdonibus.] *Græcè totus hic locus habet paulò aliter, καὶ ὡς ἡμέτερα σύγκλητος φορεῖ ὑποδήματα ὅτοι σανδάλια λευκὰ διὰ ὀθονίων, οὕτως, καὶ τὰ ἱππάρια ὡς καὶ ταχυνὰ πρὸς αἴνεσιν τοῦ θεοῦ.* Et quemadmodū ſenatus noſter fert calceos, ſeu ſandalia cum linteis; ita etiam cœleſtia, ſicut terreſtria ad Dei laudem,

ζ Quem placatus.] *ἵνα ἑάντις τῆς συγκλήτου βουληθῇ μετὰ ἰδιοθελήματος καὶ εὐαρέστου γενέσθαι κληρικὸς, καὶ ἐν τῶν τῶν ἁγίων κληρικῶν συναριθμεῖσθαι μηδὲ τολμᾷ ἀποκόπτων ἐμποδίζειν τοῦτο.* i. ut ſi quis ex ſenatu ſponte ſua, quodq; ita ipſi libeat, voluerit fieri clericus, & in ſanctorum clericorum numerum adſcribi, ne quis ex omnibus hoc audeat impedire.

x ¶ Hæc verò omnia.] *Hic quoque eſt magna verborum varietas, ſed eadem fere ſñā.*

Item Gelaſius ad epiſcopos Dardaniæ.

¶ Imperialis auctoritas religioſæ diſpenſationis menſuram non mutat. Cap. XV.

S Icut a quamuis parua ciuitas prærogatiuam præſentis regni non minuit, ſic Imperialis præſentia menſuram diſpenſationis religioſæ nō mutat. *& infra.* ¶ Semper a eſt effectum in ſacerdotali concilio de ſacerdotibus iudicia prouenire. Nam qualeſcumque Pontifices ſint, & ſi errore humanitus [b] accidente, non tamen contra religionem [c] vllatenus excedentes, nullatenus [d] videntur à ſæculari poteſtate poſſe percelli.

BOni principis.] CASVS. Hic dicitur, ꝙ officiū principis est, ecclesias destructas restaurare, nouas ædificare, & clericos potius defendere quàm destruere, vel aliquo modo subiugare.

a ¶Contritas 25.q.1.diuinis,&c.

b ¶Restaurare.] 27.q.4. diffiniuit.16.q.1. statuimus.

CASVS. Hic intitulatur 97.dist. in qua concludit Gratianus ex illo capitulo, bene quidē, ꝙ nulli laico de rebus ecclesiasticis iudicare licet sine auctoritate ecclesiæ, & similiter factum fuerit, irritum erit, nisi ecclesia subscribat, vel auctoritatem præstet. Et ideo videtur, ꝙ constitutio. q̄ fecit Honorius Imperator su.79 di si duo. non valuit, cū fuerit a laico facta: postea solnit dicēs, ꝙ si laicus inuitetur ab ecclesia vt de reb ecclesiasticis faciat constitutionē, sicut fuit Honorius a Bonifacio inuitatus, valebit constitutio.

c ¶Hoc capitulo.] Respicit in hac d.97 illud c.bene quidem 96.dist.& assignat in hoc § quandam cōtrarietatē,& dat postea solutionem.

d ¶Honorii.] Supra d.79 si duo.

e ¶Ne hęretici.] su. d.8.quo iure. & 24. q.7 c.1.& 2 & 27.q. 3.c.nimium.

f ¶Inuitati.] su.d.63 Hadrianus, & ca.in synodo.

ECclesiæ.] CASVS. Hæc est epistola Papę Bonifacii in qua supplicat Honorio Imperatori. In prima parte offēdit Bonifacius, ꝙ ipse ē solicitus de ecclesiastico statu, ne si negligens inueniat, sit redarguēdus. In secūda rogat Honoriū d pace, & quiete ecclesiæ seruāda, ei multipliciter applaudēdo. In tertio rogat eū, vt suos legatos honorifice recipiat. Secūda ibi [Ipsa enim ecclesia] Tertia incipit ibi, [Habet refugiū]

g ¶Ecclesiæ inf.ca. proxi victor. cōtra. Sed vt ibi dicitur, iā erat in cōualescētia; adhuc tamen erat debilis, vt hic.

h ¶Conuentus.] .i. conuenticulas. C.de epis.& cle.conuentī culam.

i ¶Agitantur.] q.d. licet adhuc simus inualidi tū cura ecclesiæ nos cōpellit, vt inuigilemus ecclesiasticis negociis, & pro eis intercedamus apud vos, quia multi clerici turbant ecclesiam Dei. Archidiaconus.

K ¶Facere.] .s. videmini.

l ¶Tacentem.] Extra de testa.quia ingredientibus,& 63.dist.c.1.

a ¶Semper.] *Mutatus est a collectore orationis ductus, ne quę antecedunt, recitanda essent.*

Item Marcellus Papa Maxentio a.

a ¶Maxentio.] *In impressis addebatur, episcopo, quæ vox abest ab omnibus manuscriptis.*

Anſ.l.6.c.192.
† *al.regis.*

¶Ecclesias restaurare contritas, non Pontifices persequi boni principis est. Cap. XVI.

BOni principis est, ac religiosi †, ecclesias contritas [a] atque conscissas restaurare [b], nouas ædificare, & Dei sacerdotes honorare, atq; tueri. Vnde sanctos Apostolos, eorumq; successores sub diuina contestatione constituisse legimus, non debere fieri persecutiones, nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro Dominico, neque expellere æterni regis dispensatores.

DISTINCTIO XCVII.

† *al.Pontificum.*

Dist.79.si duo.

HOc capitulo patenter [c] ostenditur, quòd, nec imperatori, nec cuilibet laico licèt decernere, vel de electione Pontificis †, vel de rebus ecclesiasticis. Quæcūque autem ab eis constituta fuerint, pro infectis habenda sunt: nisi subscriptione Romani Pontificis fuerint roborata. Vnde illud Honorij [d] Augusti, vt supra dictum est, vanum esse videtur, quod contra auctoritatem sacrorū canonum de electione summi Pontificis decernere tentauerit. Sed sicut ex eodem capitulo habetur, ecclesiæ precibus Imperator in præsumptores valet decernere: sicut pro defensione fidei quondam decreuisse leguntur, ne hæretici [e] aliquid nomine ecclesiæ possiderent. Ab ea autē non inuitati [f] de rebus ecclesiasticis aliquid disponendi non habent facultatem. Honorius verò Augustus non sua auctoritate, sed beato Bonifacio supplicante, ecclesiastica quieti consulere, & concertantium ambitionem punire curauit.

Vnde idem Bonifacius episcopus supplicationis epistolam Honorio Augusto destinauit, dicens.

Epist.1.ad Honoriū.

¶Epistola Bonifacij ad Honorium Augustum. Cap. I.

ECclesiæ [g] meę, cui Deus noster meum sacerdotiū, vobis res humanas regentibus, deputauit, nos cura constringit ne causis eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conuentus [h], qui a sacerdotibus vniuersis, & clericis, & Christianæ plebis perturbationibus agitātur [i], apud aures Christianissimi principis desim. Si.n.secus quàm oporteat, eueniat; non vos id facere [k], qui cuncta æqua moderatione cōponitis, sed nos per nostram tacentē † [l] desidiam videbimur, quod ciuitatis quie-

† *al.tacentes.*

Hoc capitulo patenter.] Hæc distinctio diuiditur in duas partes. Secunda ibi. [Sine signatis.] Io.de Fant.

tem, & ecclesiæ pacem peruertere valeat, admisisse. Cum enim humanis rebus diuinę cultor religionis domino fauente prouideas †: nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria (quam certum est diuinis semper rebus animo prōptiore fauisse) firmo, & stabili iure custodiatur, quod per tot, annorum seriem, & sub illis[c] etiam principibus obtinuit, quos α nulla nostræ religionis cura cōstrinxit, ideſt, vt licita seruentur, & sub vestræ Imperio clementiæ minime, quæ sunt illicita, formidentur[d]. ¶Ipsa enim ecclesia deuotionem tuam Christianissime Imperator, meo †quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu †, quam Christus Deus noster, vestri fidus rector, & gubernator Imperij, vni desponsatam sibi, & intactam virginem [c] seruat: ne in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum [a] fluctus illudi, & quietam faciem [c] tempestatis insolito tumore turbari, glorioſissime, & tranquillissime Imperator Auguſte †. Ipsa ergo (quæ vni desponsata, nostra †tamen mater est) Ecclesia, hac pietatem vestram legatione, quam suis sacerdotib. commisit, appellat, præterita [f] præsentiaque repetit [g]. Vobis, inquit, religioſe imperantib. β creuit meus, qui modo tuus est, populus, tam fidus Deo, quam tibi [h], qui es princeps Christianus. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro vestri ſelicitate dependit Imperij, teste (apud quem, & de cuius sede agitur) sancto Petro, solicitis pro religionis obseruantia vocibus clamat; cum solicita petitione miscetur oratio, ne humana γ res solito tentatore occulte solicitante semel euulsa [i] discordia distrahat. Angeretur pluribus, princeps christianissime, mater Ecclesia; nisi apud te suarum esset cura † causarum †, & nisi in oppressionibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, diuino cultu pariter cum Imperio semper florente, vicisset. ¶Habet refugium, pium tuæ mansuetudinis animum, cum suæ religionis veneratione coniunctum; cum quidquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus, & consacerdotib. meis, probatissimis viris, a me, & ab omnibus (qui ecclesiam faciunt †) legatis: quibus (precamur.) sacræ causam religionis prosequentibus [k], in vrbe vestræ mansuetudinis hoc animo, quo postulatis [l] annuitis, in perpetuum statui vniuersalis ecclesiæ consulatis.

† *al. præsideat.*

† *al. non mee.*
† *al. affatim.*

† *al. semper Augusto.*
† *al. vestra.*

† *securæ*] ori.

† Adde qđ Imperator ē defensor, & filius ecclesiæ. no ī cle. Romani. de iureiur. & in auth. vt oēs obe. iu. prouin. §. & hoc eonsiderantes. coll. 5.

† *faciunt istiusmodi*] orig.

α ¶Ideſt, vt licita.] *In epistola ipsa legitur*, ideſt, vt fidens vtar licitis.

β ¶Imperantibus.] *Additis aliquot ex epistola vocibus emendatus est hic locus*, creuit meus, qui modo tuus est, populus.

γ Ne humanas.] *In plerisque uetustis legitur*, ne hos in varias res solito, &c. *In originali uerò*, ne hos, *alias*, vos, in varias res semel euulsa distrahat a cultu solito, tentatore solicitante, discordia.

¶Rescriptum Honorij ad Bonifacium Papam. Cap. II.

VIctor [m] Honorius inclytus triumphator semper Augustus Sancto, ac venerabili Bonifacio Papæ vrbis æternæ. Scripta Beatitudinis tuæ debita reuerētiæ gratulatione suscepimus: quibus recensitis egimus omnipotenti Deo Maximas gratias, quòd sanctimoniam tuam post

a ¶Sub illis.] Vt 11. q. 1. sacerdotibus.
b ¶Formidentur.] A Christianis.
c ¶Virginē.] Vt 27. q. 1. nuptiaru. in fi.
d ¶Procellarum.] i. hæreticorum.
e ¶Faciem.] Ecclesiæ.
f ¶Præterita.] Scilicet beneficia. sic intelligitur de cōse. distin. 2. panis. q. s. pro omni munere debemus Deo gratias referre, præsenti s. & p̄terito, nō futuro, q̄a nec Deus futurū pec catum indulget. inf. de pēn. distin. 3. sane cauendum, nec pactum valet, si fiat q̄ non agam de futura iniuria, ff. de pactis, si vnus. §. pacta.
g ¶Repetit.] ideſt, recolit, & ad memoriam reducit.
h ¶Tibi.] Ne sis ingratus.
i ¶Euulsa.] Per affectum: ideſt, euellent.
k ¶Prosequētibus.] Legationem nostrā Arg ad quæstionem magistri P. q̄ Archiep̄s Bracaren. potuit eum spoliare.
l ¶Postulatis.] Dativi casus.
m ¶Victor.] CASVS. Honorius nūc rescribit Bonifacio: & primo salutat eū referendo gratias Deo de sanitate sibi reddita, & deprecatur ipsum, vt debeat orare pro ipso, cōmēdans eum in solicitudine sua, & significat ei, q̄ ad postulationem suorū legatorum, fecit constitutionem, per quā satis putat esse prouisum ecclesiasticę q̄ti. tandem rogat, vt cōstitutionem illam publicet, quatenus oēs clerici sciant ab ambitionib. apostolicæ sedis esse cessandum, quia de cętero ad hoc nullæ dissēsiones valebunt.

Peccatum futurum. Deus nō indulget.

Digitized by Google

quæst. 1. dilectissimis. Vel forte tunc nouella erat Ecclesia, & adhuc obtinebat illud. Quare fremuerunt gentes, & c. 1. postea autem Imperator subiecit se Papæ, vt 23. q. 4. displicet.

a 23. q. 4. nõ inuenitur.

a ¶Sua studia.] Idem, conspirationes. simile 61. distin. obitum,

longum incõmodum optatæ redditam didicimus sanitati. Et idem reuertentibus venerabilibus viris gaudiũ nostrum sacrorũ apicum attestatione signamus, ac petimus, vti quotidianis orationib. Apostolatus tuus studium, ac votum suum circa salutem, atque Imperium nostrum dignetur impendere. Illud autem pietati nostræ satis placitum esse cognosce, quod sanctimonia tua de ecclesiarũ, aut populi perturbatione solicita est. Quæ, ne aliqua ratione possit euenire, satis clementia nostra credidit esse prouisum. Denique beatitudine tua prædicante id ad cunctorum clericorum notitiam volumus peruenire, vt si quid forte religioni tuæ (quod non optamus) humana sorte contigerit, sciant omnes ab ambitionibus esse cessandum. Ac si duo, *vt supra, Et infra.* ¶Vnde id obseruandum est, vt omnes tranquillam mentem, & pacificos animos ex serenitatis nostræ admonitione custodiãt, nec aliquid seditiosis conspirationibus tentare conentur: cũ certum sit, nulli partium sua studia [a] profutura.

Dist. 69. si duo.

2 *Sine signatis apicibus non est mos Romanæ ecclesiæ vndecunque legationem suscipere a.*

Vnde Nicolaus Papa.

a ¶Suscipere.] *In vulgatis sequebatur*, neque mittere: *quæ absunt a vetustis, neque conueniunt cum his, quæ sequenti capite afferuntur.*

¶Romana non consueuit ecclesia sine signatis apicibus legationem vndecunque suscipere.

Cap. III.

NObilissimus [b] vir, atque strenuus vestræ sublimitatis legatus, licet nullam epistolam iuxta consuetudinem a vobis nostro Põtificio detulisset, licet nunquam Apostolicæ sedis modus † fuerit absque signatis [c] apicibus vndecunque legationem suscipere; Nos tamen vos in illo honorantes, eiusque grauitatem, & eloquiorum illius veridicas cognoscentes assertiones; nihilominus [d] eum, & sicut decuit, suscepimus, & ei, sicut honestũ fuit, credidimus [e].

† *al. mortis.*

obitum. aliàs in bonam partem ead. dist. studii. Io.

SINE CASVS. Quia in superiori ca facta fuit mentio de signatis apicibus: ideo nunc vult ostendere, ꝙ ecclesiæ Romanę mos est non suscipere legatum sine signatis apicibus.

NObilissimus.] CASVS. Mandat Nicolaus Papa cuidam principi, ꝙ licet mos sit Romanæ ecclesiæ non recipere legatum alicuius sine literis sigillatis: tamen legatum illius principis sine literis recepit honorifice: & verbis eius fidem adhibuit, honorans principem in persona ipsius.

b ¶Nobilissimus.] Arg. quòd sine literis non est adhibenda fides legatis. 11. q. 2. Lugdunensis.

Legato sine literis suæ legationis credendum non est.

c ¶Signatis.] Oportet ergo, ꝙ legatus exhibeat literas legationis suæ ad hoc, vt credatur ei, vt hic, & 63. dist. lectis. C. de man. princ. l. vnica. Sed quid si perdidit literas, & vult probare 2. amissionem? Dico ꝙ potest. non tamen sufficit probare tenorem literæ, nisi & probetur, & illa litera fuerit sine vitio, vt extra de priui. cum olim. in fi. & C. de fide instru. l. vlt. Sed nunquid sufficit mandatum sine literis? Dico, ꝙ legato non sufficit probare mandatum, C. de man. princ. l. 1. quia legati non sine periculo recipiuntur. Vnde maior est in eis facienda examinatio, vt 42 dis. quiescamus. Sed delegatus potest ꝓbare mandatũ sine literis, vt in authen. deliti, §. oẽm colla 9. & arg. extra de offi. dele. prudentiam, & extra de rescrip. ex parte. Ioan. Tan. & quidam alii dicũt, quod in iudice delegato non sufficit ꝓbare amissionem rescripti, nisi ostẽdat authẽticũ, vt extra de offi. dele cũ in iure. 25. q. 2. sancimus, & extra de fide inst c 1. Ita notat T. super illa decre cum olim. Sed pone, ꝙ partes viderũt & approbauerunt rescriptum, & postea redactum fuit in publicã formã per tabellionem nunquid amisso postea rescripto iudex ꝓcedere poterit? Satis credo, ꝙ sic Io. vt notaui in quæstionibus 3. B. Sed cum hic indistincte dicat, ꝙ literę debeant esse signatę, videtur a quocunque sint signatæ, ꝙ sufficiat ad hoc, vt scriptura dicatur authẽtica, vt extra de appel personas. & ext. de fideiuss. puenit. Nã & eps sigillat sigillo ecclesiæ suæ, vt 71. dist. in nomine Domini in fi. itẽ & alieno annulo põt qs signare testamẽtũ, vt Inst. de test. §. possũt aũt itẽ & alienũ sigillũ 4. etiã nõ iudicis sui fidem facit, vt infra di. prox. ca. 1. & 2. Sed dic, ꝙ alienum sigillum facit fidem, si nõ habetur proprium: aliàs non. vt extra de appel significauit. & 65. dist. episcopus. Item literæ nõ dicuntur signatæ si legi nõ possunt characteres, vt extra de fide instr. inter. & ff. de test. ad testium. §. si signa. & §. si signum. Item si filum ruptũ sit, non dicuntur signatæ, vt extra de cri. fal. c. licet. Si autẽ filum ex toto nõ est fractũ, bene dicuntur signatæ, vt ff. de bon. poss. secundum tab. l. 1. §. si linum. extra de fide instr. sicut.

Ipse Ioan. & H in præce. decre. de priui. cu. olim in glos. hoc est, vbi dicũt & Goff. cum eis hoc esse verum nisi honestus, & notus esset; & debet ei credi, vt in hoc ca. nobilissimus. Arch.

Delegatus mandatũ sine literis ꝓbare potest.

3 Quæstio dñicalis est & incipit. q dam impetrauit rescriptum, &c. Literas esse a quocunq; signatas an sufficiat.

4 Dũ tñ sit auhenticũ. Argu. C. de bo. prosc. si qs intra. insti. de Atti. tu. § penult. Arch. Cardinalino to sine literis credi põt Voci vnius qñq; credit.

5 Concor. tex. I l. si qs decurio. C. de fal. & I l. Theopõpus. ff. de do præle. regulariter tñ est cõtra.

d ¶Nihilominus.] Ergo & Cardinali, qui bene notus est in aliqua prouincia, credẽdum esset sine literis: maximè cum non contingat Cardinalem vnquam abesse nisi legãtionis causa. Ioan.

e ¶Credidimus.] Argu ꝙ interdum voci, & assertioni vnius credendũ sit, si ꝑsona sit honesta & authen. 5. ar. 8. q. 3. c. 1. Ar. contra 9. d. ego solis. sic è conuerso ex ꝑsona ꝓferẽtis instrumentũ minus creditur instrumento. vt ff. ce edẽ. si qs §. 1. sic si malus aliquid dicat, nõ facile ei creditur, vt 24. q. 1. quisquis. Argu. contra 19 d. ẽm

2 Quod dic, vt ẽt notat,

Væ circa ordinandos.] CASVS. Egit ſu. Gra. diligenter de ordinatione, & electione clericorum: ſed quia per mutationem locorũ veritas occultatur: ideo in hac diſt. 98. oſtẽditur, vt clerici peregrini non recipiantur, niſi cum literis quinquæ epiſcoporũ, cũ a proprio epiſcopo fuerint commendati.

a ¶Quæ circa] Hic depingitur 98. di. in cuius principio vtit Gratia. tranſitu: in quo oſtendit, quid dixerit haſtenus, & quid in hac dicturus ſit. Nam quia clerici ſæpẽ mittuntur de prouincia ad prouinciam, breuiter oſtendit, q̃ non ſunt recipiẽdi in alia prouincia ſine literis epiſcoporum ſuorum.

Clerici ſine literis ſuorũ epporum nõ ſunt recipiẽdi.

NVllus.] CASVS. Dicit hic, q̃ nullus epiſcopus debet recipere clericũ trãſmarinũ in ſua eccleſia, niſi habuerit literas ſigillatas quinque epiſcoporũ, vel eo amplius fuerit cõmẽdatus: q̃a multa perſubreptionem ſolent euenire. Idem dicitur in ſeq. cap.

b ¶Nullus aliqua.] Iſta c. introducta ſũt ad cautelã: vel legũtur de primitiua eccleſia; & ſic ſecus hodie.

c ¶Niſi quinq;.] Cõtra 71. diſt. ca. 2. Sed hæc capitula loquũtur, quãdo ita remoti ſunt, q̃ ſigilla epiſcoporum & etiã loca ignota ſunt: illud quãdo epiſcopus q̃pinquus eſt, & ei' ſigillum bene cognoſcitur: & hoc colligitur extra de cler. pereg. tuæ. Sed pone, q̃ nõ habet literas: eſt ne recipiẽdus ſi probet p teſtes? ita. extra de cleri. pereg. c. vlti. Nam magis credendum eſt viuæ voci, quàm mortuæ, in authen. de fide inſtru. §. ſi verò. coll. 6. H. intelligit hæc capitula abrogata. olim enim habuit locũ hoc capitulum propter multitudinem hæreticorum. Sed illud capitulum, tuæ. euacuat opinionem iſtam. Sed certè non vt recipiendus, & ſi mille ſigilla haberet ignota: quia nõ plus fidei præſtant mille ignota, quam vnũ ignotum, præterea in teſtamento ita inuenis, q̃ cum ſigna ſunt ignota, conuocantur omnes illi quorum dicuntur ſigilla, vt ſciatur an recognoſcant ſua ſigna; vt ſi quemadmodũ teſtamenta aperiãtur cũ ab initio. ex hoc cõcedo, q̃ niſi aliqualis habeatur notitia de ſigillis & de illis remotis eccleſijs, q̃ non ſit ei credendũ, & ſi mille ſint: arg. ext. de fide inſtr. cap. quod ſuper his

Voci viuæ magis credẽdum eſt, q̃ mortuæ.

ſigillis ignotis fides nõ eſt adhibenda.

d TRanſmarinos.] Idem intelligo de quolibet ignoto, qui ſigilla præſentat ignota. Ioan. 1.

e ¶Chyroghraphis.] Ideſt, literis, in quibus continebitur de vita, de moribus, de ordinibus, & de irregularitate ſua.

1 Cõcor. nõ. per Bart. in l. Lucius. ff. de fide inſt. & l. ad teſtiũ ff. de teſt.

f ¶Per

DISTINCTIO XCVIII.

QVæ circa [a] ordinãdos ſint obſeruanda, quę in eorum electione diligenter ſint conſideranda, multorum auctoritatibus monſtrata ſunt. Sed quia veritas rei nonnunquã obſcuratur mutatione prouinciæ; decretũ eſt ſacris canonibus, vt peregrini, niſi quinque, vel eo amplius ſuorum epiſcoporum fuerint commendati chyrographis, non ordinentur.

Vnde Syluester Papa generali concilio præſidens dixit.

In fine epilogi concilij ſub Syluestro. ſed paulo aliter. Poly. l. 2. tit 31. Anſ. l. 7. c. 23.

¶Niſi quinque epiſcoporum literis deſignatum tranſmarinum hominem ad clericatum nullus ſuſcipiat. Cap. I.

† al. nos.

† Abſunt ab originali & aliquot Gra. codicibus.

NVllus aliqua [b] ratione tranſmarinum hominem pe nes vos † in clericatus gradus ſuſcipiat, niſi quinque [c] aut † eo amplius] epiſcoporum deſignatus ſit chyrographis.

Poly. ibidem. Anſ. l. 7. c. 24.

Item Anaſtaſius I. vrbis Romæ epiſcopus ad omnes Germaniæ, ac Burgundiæ epiſcopos, epiſt. 1.

† al. honore nolite ſuſcipere.] orig.

¶De eodem. Cap. II.

TRanſmarinos [d] homines in clericatus honorẽ † nemo ſuſcipiat, niſi quinque, aut eo amplius epiſcoporum chyrographis [e] ſint deſignati: quia multa per ſubreptionem [f] ſolent euenire.

Item Gregorius Romanæ eccleſiæ præſul Squillatino epiſcopo, li b. 2. epiſt. 25.

Polyc. ibidem. Anſ. l. 7. c. 25. Iuo p. 6. c. 351.

¶De eodem. Cap. III.

AFros [g] paſſim, vel incognitos peregrinos, ad eccleſiaſticos ordines tendentes nulla ratione ſuſcipias [h]. quia Afri quidem aliqui Manichæi, aliqui rebaptizati; peregrini verò plurimi etiam in minoribus ordinib. conſtituti fortiores [a] [i] de ſe prætendiſſe honores ſæpè probati ſunt.

a ¶Fortiores.] *Sic legitur in vetuſtis Gratiani & B. Gregorij codicibus; verum in Frobeniana, ac Lugdunenſi eiuſdem B. Gregorij operum editione,* ad fortiores prætendiſſe honores.

f ¶Per ſubreptionem.] Si extra. de procur. cap. 1. & 3. q. 3. inducię.

2 Arg. contra ext. de. iud. cũ deputati. ext. de inſti. ad decorẽ. Arch.

A Fros.] CASVS. Præcipit Grego. in hoc c. epiſcopo Squillatino, vt afros, & peregrinos clericos ad ordines non ſuſcipiat, quia quidam eorum ſunt hæretici: quidam ſunt rebaptizati: quidam vero ſunt peregrini: & ordines, quos non habent, ſe mentiuntur habere.

g ¶Afros.] Ratione prouinciæ præſumitur contra aliquem. arg. 24. diſt. quando, ff. de æd. li. edi. quod ſi nolit. §. qui mancipia 2.

h ¶Suſcipias.] Vt officient populum. alias bene: extra de cler. pereg. c. pen.

i ¶Fortiores.] Hæc eſt vna ratio, quare non admittuntur, aliæ aſſignantur. 19. q. 2. duæ.

Omnes]

OMnes.] CASVS. In hoc cap. statuitur, vt illi qui in peregrinationes sunt baptizati, non promoueãtur: quia eorum vita est incognita, & possunt esse irregulares.

a ¶ Omnes.] Hoc cap. loquitur de adultis. Sed nonne baptismus tollit omnẽ peccati maculam? Vtique sic inf. de pœn. dist. vlt. cap. vlt. hoc ergo ideo quia fortè isti bigami vel aliàs. irregulares sunt, quia ante baptismum fortè fuerunt bigami.

Item ex concilio Eliberitano, c. 24.

Iuo p. 6. c. 358. †al. in peregrinatione.

¶ Non sunt promouendi ad clerum, qui peregre fuerint baptizati. Cap. IV.

OMnes[a], qui peregre† fuerint baptizati, eo quòd eorum minime sit cognita vita, placuit ad clerum nó esse promouendos in alienis prouincijs.

DISTINCTIO XCIX.

DE primatibus[b] autem (quorum supra mentionem fecimus) quæritur, quem gradum in ecclesiæ obtineant; an in aliquo à patriarchis differant, quam obedientiam archiepiscopi eis debeant. Primates & patriarchæ diuersorum sunt nominum, sed eiusdem officij. Ab archiepiscopis autem quoties necesse fuerit, episcopi ad primates appellant; sed à primatib. ad archiepiscopos appellare non licet. Debent ergo obedientiam primatibus archiepiscopi in omnibus, quæ sibi ab eis iustè fuerint imperata.

Vnde Anacletus Papa ait ad episcopos Italiæ, epist. 2.

Poly. l. 5. tit. 53. Pann. l. 5. c. 23.

¶ Quæ obedientia sit exhibenda primatibus, & patriarchis. Cap. I.

PRouinciæ multo ante Christi aduentum[c] tempore diuisę sunt maxima ex parte, & postea ab Apostolis, & beato Clemẽte prædecessore nostro ipsa diuisio est renouata. Et in capite prouinciarum (vbi dudum primates legis† sęculi erãt, ac prima iudiciaria potestas, ad quos qui per reliquas ciuitates commorabãtur, quãdo eis necesse erat, qui ad aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permissum [d] non erat[e], confugiebant pro oppressionibus, vel iniustitijs suis; ipsosque appellabant, quoties[f] opus erat sicut in lege eorum præceptũ erat;) ipsis [g] quoq; in ciuitatib. vel locis, nostros † patriarchas, vel primates, qui vnam formã [h] tenent, licet diuersa sint nomina, leges diuinę, & ecclesiasticę poni, &

† al. legis.

† al. nostrit.

Baptismus omnẽ peccati maculam tollit.

primates vel patriarchas ab archiepiscopis appellant episcopi. Ostendit etiam quòd archiepiscopi debent primatibus obedire in his, quæ iustè fuerint imperata.

b ¶ De primatibus] Fecerat Gratianus su. in distin. 80. mentionem de primatibus & patriarchis: sed ne quis crederet propter nominum diuersitatẽ aliquam esse realem differentiam: ideo ostendit in hac dist. differentiam esse tantum in nomine. Ostẽdit etiam de reuerẽtia, quam debent archiepiscopi suis primatibus. Ostendit ẽt q̃ nec Romanus Põtifex debet vniuersis appellari.

PRouinciæ.] CASVS. Quæritum fuit ab Anacleto in quibus locis primates instituendi sint: & an archiepiscopi eis debeant obedire. Et respõdet q̃ leges ecclesiasticę iusserũt poni primates, vel patriarchas, q̃ eandẽ formã tenent. (licet diuersa sint vocabula) in capitib⁹ puinciarũ, vbi olim erant primates paganorũ: ad quos primates vel patriarchas ab archiepiscopis appellatẽ. In alijs vero ciuitatibus metropolitanis debent archiepiscopi residere, qui debent prędictis primatibus obedire, nec nominari primates, sed archiepiscopi vel metropolitani.

c ¶ Ante Christi aduentum.] Ergo ante tẽpus Gelasij, & Dionysij distinctæ erant prouinciæ. vnde reprobatur quædam solutio, quę ponitur 10. quæst. 3. nec numerus, quòd scilicet tunc nõ erant puinciæ limitatæ. Sed die quod prouinciæ fuerunt diuisæ, vt hic, sed diœceses non, nisi a tpe Dionysii. 11. q. 1. c. 1. Vel solue per illam literam, maxima ex parte: quasi dicat, non omnes.

Prouinciæ quo tempore fuerint distinctæ.

d ¶ Quibus permissum.] Quia modica erat summa. 2. q. 6 anteriorum. §. illud.

e ¶ Non erat] Vt clericis, qui in causis ecclesiasticis nõ possunt appellare ad principem, vt inf. 11. q. 1. placuit.

f ¶ Quoties. Idest, bis ante sententiam: vel post sententiam secundum canones. Et no. q̃ dicit, quoties, secundum leges sed tamen non licet secundum leges appellare ad principem, nisi in casu ante sententiam: & ita est arg. ad expositionem illius 2. q. 6. omnis oppressus.

Appellare ante sniam sm leges nõ licet,

g ¶ Ipsis.] Repetit quod dixerat.

h ¶ Formam.] Arg. C. de codic. si idem. contra, quia diuersitas nominum debet designare diuersitatem rerum vt 21. dist. cleros.

DE primatibus.] Hæc distin. diuiditur in tres partes, in quarum prima dicitur, quòd vbi erant primates gentilium olim: ibi sunt modo primates, idest, patriarchæ, qui idem habent officium, licet nomina sint diuersa. Secunda ibi [Nulli archiepiscopi.] Tertia ibi, [Vniuersitatis] Ioan. de Fant.

CASVS. Quia supra in 80. distinct. c. 1. Gratianus fecerat mentionem de primatibus & patriarchis, nec assignauerat differentiam inter eos, ideo supponit hanc 99. dist. in qua ostendit, quòd primates & patriarchæ quo ad officia non differunt, sed quo ad vocabula, ad quos

esse iusserunt ad quos episcopi, si necesse fuerit, confugerent, eosque appellarent; & ipsi primatũ nomine fruerẽtur, & non alij. Reliquæ vero metropolitanæ ciuitates, quæ minores iudices habebant (licet maiores † comitibus [a] essent) haberẽt metropolitanos suos, qui prædictis iuste obedirent primatib. sicut & in legibus sęculi olim ordinatum erat: qui non primatum, sed aut metropolitanorum nomine [b] fruerentur.

† *al. maiorum comitũ*

¶ *Hoc caput integrum reperitur à Gregorio VIII. lib. 6. reg. epist. 35. Rothomagensi Turonensi, ac Senonensi archiepiscopis scripta, ex qua & originali nonnulla sunt restituta.*

Item Anicetus ad episcopos Galliæ.

¶ Non vocentur primates, nisi qui primas sedes tenent. Cap. II.

NVlli archiepiscopi primates vocentur [c], nisi illi, qui primas [d] tenent ciuitates †; quarũ episcopos Apostoli & successores Apostolorũ; regulariter patriarchas & primates esse constituerunt: nisi aliqua gens de nouo ad fidem conuertatur [e], cui necesse sit propter multitudinem eorum †, primatem cõstitui [f]. Reliqui vero, qui alias metropolitanas sedes adepti sunt, non primates, sed metropolitani nominentur.

Poly. l. 2. tit. 21. Iuo p. 2. c. 54. Pann l. 4. c. 25.
† *al. sedet*
† *al episcoporum*

Item ex concilio Africano.

Et Carthag. 3. c. 26.

¶ Primæ sedis episcopus non appelletur princeps sacerdotum, vel summus sacerdos. Cap. III.

PRimæ [g] sedis episcopus non appelletur princeps sacerdotum, vel summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi: sed tantum primæ sedis episcopus.

Poly. l. 2. tit. 26. Burch. l. 1. c. 3. Iuo par. 5. c. 57.

3 Vniuersalis aũt nec ẽt Romanus Põtifex appelletur.

Vnde Pelagius II. epist. omnibus episcopis illicite à Ioanne Constantinop. conuocatis, &c.

¶ Nec etiam Romanus Pontifex vniuersalis est appellandus. Cap. IV.

NVllus patriarcharum vniuersalitatis † vocabulo vnquam vtatur; quia si vnus † patriarcha vniuersalis dicitur, patriarcharum nomen cęteris derogatur. Sed absit hoc, absit à fidelis cuiusquam mente, hoc sibi vel velle quempiam arripere, vnde honorem fratrum suorũ suorum imminnere ex quantulacumque parte videatur. Quapropter charitas vestra neminem vnquã suis in epistolis vniuersalem nominet: ne sibi debitum subtrahat, cum alteri honorem offert indebitum.

Poly. l. 2. tit. 20. Anfel. l. 6. c. 13.
† *al. hoc tam profano titulo*] or.
† *al. Summus*] orig.

a ¶ Comitibus.] Idest, comitantibus vel sequentibus eos, vel comitatibus. ideſt episcopis. Commitatus enim dicitur 1, districtus alicuius ciuitatis, vbi est episcopus. Vel hoc vult notare, ꝙ archiepiscopus maiorem habet potestatem in prouincia & iurisdictionẽ q̃ primas, nam metropolitanus est iudex ordinarius olim episcoporũ prouinciæ: primas tantum archiepiscopi, vnde secũdum hoc maior est patriarchis.

a ¶ Comitibus.] Idest, propter cõmites & propter episcopos suffraganeos.

b ¶ Nomine.] Ar. ex nominib. semper res nominum ideſt res significatus ꝙ nomina debere attendi.

NVlli archiepiscopi] CASVS. Quæsitũ fuit ab Aniceto Papa, vtrum archiepiscopi sint appellãdi primates vel patriarchæ. Et respõdet ꝙ non, nisi multitudo populorũ intantum excrescat, vt ꝺ archiepiscopo fiat patriarcha.

c ¶ Vocentur.] C. de lib. cau. iubemus, C. de proba. nec epistolis.

d ¶ Qui primas.] Sicut Romanus, Antiochenus, Alexãdrin⁹, supra 21. dist. cleros. Quidde Veneto? dic ergo qđ est primas respectu inferiorum extra de priuile. c antiqua.

e ¶ Ad fidem conuertatur.] Nam & apes accrescentes 7. q. 1. in apibus de cõse. dist. 5. nunquam. & inuentus Romana excrescẽs nouam sibi ciuitatem ædificauit: argu. C. de sac. san eccl. iubemus. Et bene dicit, conuertatur: eam alias vix posset contingere, ꝙ in aliquo loco intantũ excresceret populus, vt primate indigeret, vt 34 ꝺ fraternitatis.

f ¶ Constitui.] Arg. infra parochiam alicuius non debere cõstitui ecclesiam, nisi multitudo fidelium excreuerit. Sed nunquid illo inuito cuius est parochia, poterit hoc fieri & irrequisitoꝰ? Nõ, vt 16. q. 1. multis cõciliis, & 16. q. 1. felix, &c. ieq. Sed si requisitus nollet cõsentire: non minus tñ fieret per maiorem, scilicet per Papam, extra de eccles. ædi. c. 3. eius tamen consensu primo requisito. Et not. ꝙ huiusmodi requisitio faciẽda est cum ille locus esset, in quo excreuit multitudo fidelium iam deputatus alicui episcopatui, alias non.

g ¶ Primæ. ideſt patriarchalis.

¶ VNIVERSALIS. Hæc est tertia pars distinctionis: in qua dicitur, quod Papa non debet vocari vniuersalis.

1 Adde qđ sit cõmitatus, & i quo differt à ciuitate, districtu. vel territorio tex. in l. 1. C. quando impe inter. pu. & vidu.

Metropolitani iurisdictio.

Primatis iurisdictio.

Multitudine crescente multa fiunt.

Multitudine excrescẽte an possit ecclesia, in alterius parochia fine ꝓpũs consensu constitui.

Digitized by Google

Io. Dia.l.3.c.31. *Item Gregorius Eulogio patriarchæ Alexandrino, lib.7.epist.30.indic.1.*

¶De eodem. C. V.

Pol.2.tit.26. Anſ.l.6.c.111.

ECce in præfatione epiſtolæ, quam ad me ipſum; qui prohibui, direxiſtis, ſuperbæ appellationis verbum, vniuerſalem me papam dicentes imprimere curaſtis. Qđ, peto, dulciſſima mihi ſanctitas veſtra ultra non faciat: qa vobis ſubtrahitur, [a] quod alteri plus quam ratio exigit, præbetur. [b] Ego enim non verbis quæro proſperari, ſed moribus; nec honorem eſſe deputo, in quo fratres meos honorem ſuum perdere cognoſco. Meus namque honor, eſt honor vniuerſalis eccleſiæ: meus honor, eſt fraſtrum meorum ſolidus vigor. Tunc ego vere honoratus ſum, cum ſingulis quibuſque honor debitus non negatur. [c] Si enim vniuerſalem me papam veſtra ſanctitas dicit, negat, ſe hoc eſſe, [d] quod me fatetur vniuerſum. Sed abſit hoc. Recedant verba, quæ uanitatem inflant, & charitatem vulnerant.

¶ *Apud* B. *Gregorium, hæc ſequuntur.* Et quidē in ſancta Chalcedonenſi ſynodo, atque poſtea ſubſequentibus patribus hoc deceſſoribus meis oblatum veſtra ſanctitas nouit. Sed tamen nullus eorum uti unquam vocabulo uoluit, ut dum in hoc mūdo honorem ſacerdotum diligenter omnium, apud omnipotentem Deum cuſtodirent ſuum. *Quam non etiā plenius exponit, li.4 epiſt.32. Refert autem B. Tho. in opuſc. contra errores Græcorum totam illam ſynodum ſancto Leoni ſic acclamaſſe,* Leo ſanctiſſimus Apoſtolicus, & œcumenicus, i. vniuerſalis Patriarcha per multos annos viuat. *Et Leo ix. Michaeli Conſtantinopolitano archiepiſcopo de hac eadem appellatione ſcribens ait:* Licet magno Leoni prædeceſſori noſtro, & ſucceſſoribus ipſius hoc ſancta decreuit Chalcedonēſis ſynodus. *Sed in multis quoque libellis, qui actione tertia eiuſdem ſynodi habentur, hæc eſt inſcriptio,* Sanctiſſimo, ac beatiſſimo uniuerſali Patriarchę magnæ Romæ Leoni, *Et in codicib. multarum epiſtolarum ad Rom. Pontifices, quæ manuſcripta in Vaticana bibliotheca ſeruantur (quam multa exempla ſunt penes priuatos) ad Hormiſdam papam plus quam trecenti Archimandritæ, ac mōnachi ſecundæ Syriæ ſic ſcribunt,* Sanctiſſimo, ac beatiſſimo orbis terræ patriarchæ Hormiſdæ continenti ſedem principis Apoſtolorum Petri, deprecatio, & ſupplicatiō minimorum Archimandritarum, & cęterorum Monachorum ſecundæ Syriæ. *Et in media ſua epiſtola.* Quoniam Chriſtus Deus noſter principem paſtorum, & doctorem medicum animarum conſtituit uos noſtrum ſanctum Angelum, dignum eſt paſſiones, quæ nobis contigerunt exponere, &c. *Anitus quoque Galliæ epiſcopus ad eundem Hormiſdam ſic ſcribit.* Dum religionis ſtatui, & plenis catholicæ fidei regulis perſpicitis cōuenire, ut gregē per tota uobis uniuerſalis eccleſiæ membra commiſſum, peruigil cura me adhortationib. informat. *Et Ioan. epiſcopus Nicopolitanus ad eūdem:* Decenter ad ueſtras orationes concurro, ut iuxta conſuetudinē Apoſtolicæ ſedis ueſtræ cunctarū eccleſiarum curam. & Nicopolitanorū hēre dignemini, ſm antiquam ſpecialem diſpoſitionem ueſtram. *Et in breuiario Liberati, c.22, epiſcopus Patera hæc Imperatori de Sylverio Papa ait,* multos eſſe in hoc mundo reges, & non eſſe nisi unum, ſicut ille Papa eſt ſuper eccleſiam mundi totius.

ECce.] CASVS. Eulogius Alexandrinus patriarcha in ſua epiſt. Gregorium, vniuerſalē appellauit, q ipſe Gregorius ante prohibuerat, quare præcipit ſibi, ut hoc de cętero non faciat: quia nō uerbis, ſed moribus quærit proſperari, & ipſe vniuerſalis appelletur. nullus honor cæteris remanebit, quod ei non placet: quia tunc ipſe honoratur cū aliis honor debitus non negatur.

a ¶Subtrahitur] arg. q papa per ſuū mandatum non vult derogari iuri alicuius inf 25.q.2. quod ueto dicitis. inf 9 q 3. nunc vero. inf. 11.q.1. peruenit. ſup 63. d. quanto ſup. 85.d. Archi. Florentinum in fi 2. Arg. contra. 8 qu 3. Artald 9.q.3. conqueſtus. in fi. ſic ext. de offi dele. ſuper eo. vbi dicitur, non eſt intentionis noſtræ alicui derogare per reſcriptum noſtrū. & ita arg. quod uni attribuitur, alii ſubtrahitur, arg. 45. d. diſciplina. ff de iud. cū præror. in fi & ext. de 2. reſc olim in fi. 63. d. archid. arg. nemini conſulendum cum alterius iactura, ut infra 9 q 3. ſi quis uero. not. 22. q. 2. primum. 14. q. 3. denique.

Papa perſuā mandatū an iuri alterius derogari uelit.

2 Adde ad hoc dubium tex. in l. nec auus. C. de eman lib. & in l. 3. §. ſi quis a principe, ff. ne quid in lo. pub.

2 Alias ext. de præſcr. cū olim.

b ¶ Præbetur.] Non enim debent plus eſſe ſubditi, quam expedit. 2. q 7 admonendi. nec prælati ita humiles ut cō temnātur 86. d. qſi. ff de offic. præſi. obſeruandum.

Humilitas nimia prælatorum contemnitur.

c ¶ Non negatur.] C. de ead tolen l. 1. §. vlt. C. de nup. imperialis in prin nec. n. publice prodeſt, & c. 3. C. de ſenten. præf præ. l. r.

3 Singulis legum admini cula denegari. Arch.

d ¶ Negat ſe hoc eſſe] i. eſſe de uniuerſitate, cum tamē Romana eccleſia non ſit uniuerſalis, licet ſit de uniuerſitate. Ioan.

Episcopos.] Hæc distinctio diuiditur in quinque partes, & loquitur de pallio, quod est pontificalis officii plenitudo, & ideo posuit in fine. In quarum prima parte dicitur, quod metropolitanus sine pallio, ordinare episcopos nō debet, & hoc probat per cap. seq. Secunda ibi (Prisca.] tertia ibi. [Causatum] Quarta ibi, (pallium.] Quinta ibi, [priuilegia] Io. de Fant.

CASVS. Supra tractatū est de patriarchis & archiepiscopis: sed quia eorum dignitas est imperfecta sine pallio, iō supponit hic centesimam distinctionem in qua specialiter de pallio tractatur, ostendens primo, ꝙ patriarchas, uel archiep. sine pallio cōsecrare non licet. Secundo, ꝙ intra tres menses a tēpore consecrationis pallium sit petēdum, ut inf. c. quoniam. Tertio ostēdit quib palliū sit dandum. s. bene meritis, & instanter postulantib. ut inf. eo. c. prisca. Quarto quo tempore pallio sit vtendum, s tantū in celebratione missæ, ut inf ea palliū. Quinto uero, quod cum donatione pallii noua priuilegia conceduntur vel vetera cōfirmantur, vt infra eadem rationis.

a ¶ Episcopos.] Hic intitulatur 100. d. & quia fecerat mentionem de primatib & archiepiscopis, & eorum dignitas uidetur esse imperfecta sine pallio, vt ext de ele significasti, ideo specialiter tractat de pallio ostendens, ꝙ nisi habeant pallium, non possunt episcopalia exercere officia. Ponit etiam intra quod tempus debeat peti & dari, quia intrā tres menses, & quibus, quia bene meritis, & fortiter postulantibus 1. & quo tempore sit eo vtendum, ut in alio tempore uti eo non possit: quia tantum in celebratione missę, nisi plus ex priuilegio alicui concessum sit, ut in alio tempore uti possit, & qualiter sit dandum: quia cum donatione noui priuilegii, vel renouatione ueteris, inf ead optatum.

Palliū quid refert, & qñ peti debet.

1 Vt inf. ea. c. prisca.

Quoniam quidem] CASVS. Hoc c. in duas partes diuiditur. In prima dr̄, ꝙ si archiepiscopus ultra tres menses a tempore consecrationis pallium petere distulerit, carere debet dignitate sibi commissa, & alii metropolitani cum consilio summi Pontificis viduatæ ecclesiæ prouidebunt. In secunda parte, quæ loquitur de episcopo, dicitur, ꝙ episcopus intra tres menses a tempore electionis debet consecrari. Sed si ultra mēses quinque distulerit, nec ibi, nec alibi in episcopum consecrabitur, immo iudicio sui metropolitani cedat, & ab renunciet, vel recedat. Secunda pars incipit ibi, [Si vero consecrandi.]

b ¶ Fidem] i. fidelitatem, uel etiam symbolum, ut infra eod.

Et Regino Germanus lib. 11. Chronicorum de Nicolao primo loquens, sæpe illum uocat uniuersalem pontificem. Sed istius dictionis, vniuersale, duæ sunt notiones, quod Innoc. iij. lib. 2. epis. 206. (quę incipit, Apostolicæ sedis) Patriarchę Constantinop. scribens exponit his uerbis. Dicitur enim uniuersalis ecclesia, quæ de uniuersis constat ecclesiis, quæ græco sermone catholica nominatur, & secundum hanc acceptionem uocabuli ecclesia Romana non est uniuersalis ecclesia, sed pars uniuersalis ecclesiæ, prima uidelicet, & præcipua, ueluti caput in corpore; puoniam in ea plenitudo potestatis existit, ad cæteras autem pars aliqua plenitudinis deriuatur. Et dicitur uniuersalis ecclesia illa una, quæ sub se continet ecclesias uniuersas. Et secundum hanc nominis rationem Romana tantum ecclesia uniuersalis nuncupatur; quoniam ipsa sola singularis priuilegio dignitatis cæteris est prælata, sicut & Deus uniuersalis dominus appellatur (non quasi iam diuisus in species aut specialissimas, aut etiam subalternas) quoniam omnia sub eius dominio continentur. Est enim una generalis ecclesia, de qua ueritas inquit ad Petrum, & [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.]

DISTINCTIO C.

Episcopos a autem ordinare ante pallium acceptum nec archiepiscopo, nec primati, nec Patriarchæ licet. Quod ex auctoritate Pelagij Papæ (licet minus euidenter) datur intelligi. Ait enim Pelagius Papa.

¶ Intra tres menses fidem suam exponere, & pallium postulare a Romana ecclesia quisque metropolitanus studeat. C. I.

Quoniam quidam metropolitanorum fidem b suam secundū priscam consuetudinem sanctæ sedi Apostolicæ exponere detrectātes, vsum pallii neque expetunt, neque percipiunt, ac per hoc episcoporum c

Poly. l. 2. tit. 10. Bure. l. 1. c. 25. Ans. l. 6. c. 92. Iuo p. 5 c. 136. pann. l. 3. c. 11.

optatum.

c ¶ Episcoporum.] Sed quare differunt per hoc consecrationes eporum, cum ecclesia uacante comproninciales epi aliquem consecrare in epm possint, vt 64. dist. quia. ext de elec. quia diligentia? Item etsi ipse non hēat pallium, tñ aliis mandare posset consecrationem, ut extra de elect. suffragan. eis 2. Ad hoc potest dici, ꝙ illud ca. loquitur quando electus est in mora petendi pallium. s. post tres menses elapsos: vnde ipse aliis non potest committere consecrationem, nec etiam tunc suffraganei sui possunt consecrare aliquem, ut per hoc maior rubor incutiatur electo, cum uiderit suum suffraganeum consecrari ab extraneis; quia nō multum curaret, si a suis consecraretur, sed usque ad tres menses antequam sit in mora petendi pallium satis vr̄, ꝙ comprouinciales episcopi possunt episcopalia iura supplere, cum semper vicini episcopi suppleatur defectum alicuius vacātis ecclesiæ

Archiepiscopi palliū nō petentis negligentiam quis supplere debet.

2 Quidam dicunt qñ ista decr. non tenet. Sed dic, ut nota. ext. de transla. c. 1. in gl. pen Arch.

ni

vt 7 q.1.pontifices.61.distin.si fortè.Sed ipse electus licet si consecratus, iura episcopalia non potest exercere antequam susceptum pallium:nec virgines velare, nec ordinare clericos, nec synodum celebrare, vt ext. de elect. quod ficut.in fi.ext.ea.significatti, sed nunquid electus

Electus in archiepiscopū, & confirmatus electos i episcopos cōfirmat.

consecratio viduitatis [a] ecclesiis non sine periculo prorogatur;placuit, vt quisquis metropolitanus,vltra tres mēses[b] cōsecrationis[c] suæ ad fidem suam exponendam,palliumque suscipiendum, ad Apostolicam sedem non miserit, cōmissa sibi careat dignitate,sitq; metropolitanis aliis licentia post secundam [d] & tertiam commonitionem viduatis ecclesiis cum consilio [e] Romani pontificis ordinando episcopos †,subuenire. ¶ Si vero consecrandi episcopi negligentia prouenerit,vt vltra tres menses [f] ecclesia viduata consistat, communione priuetur quousq; aut loco cedat [g], aut se cōsecrandū offerre †nō d fferat.Quòd si vltra quinque menses per suam negligentiam retinuerit viduatā ecclesiam;neque ibi,neq; alibi consecrationis donum percipiat: immo metropolitani sui iudicio cedat.

† *al.episcop.* nuo.iij.l.1.epi.117.

† *al.prabera.*

¶ *Burchardus, Anselmus, & auctor Pānormiæ citant ex decr.Damasi; Ivo vero citat, vt Gratianus, itemque Innocentius ij. lib.1. epist.117. Bituricensi archiepiscopo (qua incipit,* Ne si vniuersi.) *refert paragraphum,* Si vero consecrandi, *ex eodem Pelagio.*

Item Gregorius Papa Brunichildæ Reginæ, lib.7. epist.5.

¶ Honor pallii non detur,nisi meritis exigentibus,& fortiter postulanti. C. II.

Anſ.l.6.c.98. Poly.l.2.tit.14.

2 PRisca consuetudo obtinuit,vt honor pallii, nisi exigentibus causarum meritis, & fortiter [h] postulanti dari non debeat.

Io.Dia.l.3.c.5.

[*Idem Ioanni Corinthiorum episcopo, lib.4. epist.55. sen c.99.*]

¶ De eodem. PALEA. C. III.

Anſ.l.6.c.90. poly.l 2 tit.1. † *al. fraternitas vestra.*] orig.

NOuit sanctitas †tua;quia prius palliū,nisi dato commodo,non dabatur. Quod quoniam incōgruū erat, facto concilio ante corpus beati Petri Apostolorum principis, tam de hoc, quàm de ordinationibus aliquid accipere sub districta interdictione vetuimus. Oportet ergo, vt neque per commodum, neque per gratiam, aut quo-

c.q 1. c. de ordinationibus.

Si ergo suffraganei post admonitionem negligerent ut consecrare vel eligere, vicini metropolitani consecrabunt consilio Papę. Sed quare auferetur capitulo potestas eligendi? Resp. Quia negligenter admonere suum electū ad petendum pallium: alias dico reuerti ad eos ius eligendi. Sed quare descendit ad metropolitanum, cū tantū ad Papā deuoluuntur episcopatus, vt extra de concess. præben & eccl. non vac. dilectus ? Sed hic pcise non descendit ad Metropolitanum, sed ad Papā cum ecclesia vel tunc descendit ad Papā,cum aliquis est negligēs in eligendo † Et est si.61.d.si fortè.lo.Hodie solus Papa facit hoc p decretum illam dilectus ii.

Prelati negligentia aufert capitulo ius eligendi.

e ¶ Cum cōsilio.] Dicunt quidam hoc generale esse,q vbicūque per negligentiā vnius trāsfertur potestas ad aliū,ille nō procedet, nisi prius requirat auctoritatē superioris : sed hoc nego,& ē hic speciale:aliàs, secus. 9.qō. 3.cū simus. arg. ff de condi.institu quæ sub conditione. §.vlti.

f ¶ Vltra tres menses.] Sed quare non datur nisi tres menses archiepiscopo, vt sup eo. c.quia maius periculum est in mora

† Hoc est falsum : vt ex. de elec ne,p defectu. vbi dic,q ad proximū superiorē deuoluitur in hoc casu:qd dic, vt extra lib. 6.eo. ti quàquam.

in archiepiscopum,& confirmatus, potest cōfirmare eos qui sunt electi in episcopos ? Dico,quod sic.ext.de electio.nosti.& c.transmissam,de transl.cum ex illo.immo & capitulum potest confirmare,quia supplet vicem prælati.arg extra de hæte ad abolendam. & arg. de concess. præben nulla.Sed dico,quod nec capitulum supplet in hoc defectum prælati, vt ex. ne le va. illa. licet sit arg. quod solus Papa possit.24.d.presbyteri. ext. de concess. præb.quia diuersitatem.

a ¶ Viduatis.] olim. nā post confirmationem electi iam est matrimonium inter eū & ecclesiā.de transl prælato: inter corporalia.Vel dic,q vidua est quo ad episcopalia.

Archiepiscopū negligentē circa pallij petitionē quis monere debeb.

b ¶ Tres menses.] Accusatus de hoc corā Papa:alias non.

c ¶ Consecrationis.] id est,confirmationis,si ante erat episcopus.

d ¶ Post secundam.] Dicunt quidam faciendam ipsi metropolitano intra alios duos menses antequam deponatur : sicut post sequitur de episcopis. quod enim dicitur de episcopis inf. hoc exaudi de metropoli.vnde hæc de

ris metropolitani 42.d.quiescamus.

g ¶ Cedat.] Ergo metropolitanus potest deponere electum,contra 7.q.1.mutationes, & 3 q.6 quamuis. ext. de transl.inter.Sed hoc speciale est vt confirmatum possit metropolitanus deponere,& hoc in odium negligentiæ.Alius est casus 92. dist. si quis episcopus per manus. Tertius 23. dist.illud. Sed certè hic non deponitur nisi ab obtinendo, non ab ordine quem habet, vt extra de accusa.c super his.

Cōfirmatus quādoq; deponitur.

Prisca.] CASVS.Docet hic Greg. Brunichildam Reginam,quod pallium non datur nisi bene merito, & fortiter postulanti.

h ¶ Et fortiter.]Sed si fortiter postulet,nonne potest natari ambitio ? Non:quia cum quis suo iure vtatur, prodest instantia de pœn.di.1.importuna.7.d.c.1.& 2.q 5. post appellationem.

Petendi instantia prodest.

NOuit.]CASVS.Palea est,in qua præcipitur,vt pro recipiendo pallio nihil detur, sicut olim consuetudo erat,cum hoc habeat speciem simoniæ.

CAVSA-

Digitized by Google

CAVSARVM. Hæc eſt 3. pars huius diſt. in qua dicitur ꝙ qui pallium accipit, obedire etiam iurare debet, & quod canones ſeruet: quod niſi fecerit, pallium non habebit. & hoc probat tribus cap. 10. de Fan.

CASVS. In hoc. § exponit Gratianus quæ ſunt merita cauſarum, ſcilicet, vt is qui poſtulat palliũ meret recipere, & fidem ſuam iuramento adſtringat, vt apoſtolicis decretis & ſtatutis ſynodalibus obediat. Poſtea oſtendit ꝙ pallio non vtẽdũ niſi certis diebus & inter miſſarum ſolennia. & ad hoc probandum inducit ſequentia capitula.

OPtatum] CASVS. Vulibertus Agrippinẽſis epiſcopus p ſuũ nuncium à Ioanne palliũ poſtulauit, ſed ei pp quatuor cauſas nondum conceſſit, 1. quia fidẽ catholicam ad plenum in epiſtola ſua nõ exposuit: & ꝙa nec vniuerſaliũ cõciliorum nec decretalium Põtificum Romanorũ vllã fecerat mẽtionẽ & ꝓterea in illa epiſtola non ſubſcripſerat: item nec aliquẽ nũcium miſerat, qui pro eo iuraret.

a ¶ Minus.] Arg. totũ contractũ vel reſcriptum, vel inſtrumentũ nil valere, & eſſe irritandum, ſi aliqua neceſſaria deſint in eo arg. 38. diſt quæ ipſis. 3. qõ. 9. puta. & idẽ facit plus quod minus, vt 9. diſt. ſi ad ſcripturas ſacras 1. arg. contra: quia ſuperflua non vitiant, vt de conſec. diſt 4. ſi non ſanctificatur. ff de regul. iuris. non ſolent.

b ¶ Mentionem] De eis cõtinuãdis Quid autem iurare debeat qui pallium petit, habes extra de iureiu. ego & de elect. ſignificaſti. & notatur 22. diſt. quanquam.

c ¶ Subſcriptione.] Argum donationem epiſcopi nihil valere, niſi eius ſubſcriptione firmetur, ſicut cum concedit aliquem locum, vel iuriſdictionẽ alicuius loci alicui loco uel hoſpitali arg. diſt. 96. bene. arg. 12. q. 2. ſine exceptione. & c. cum redemptor.

d ¶ Aliquem.] Arg. quem per alium iurare. ſup. diſt. 63. tibi domino, inf 17. q 4. metuente.

e ¶ Iureiurando.] Extra de iura. calum. inhærentes.

IN ea ſynodo quam.] CASVS. Gregorius præcepit Syagrio archiepiſcopo, vt deberet contra ſimoniacam hæreſim ſynodum congregare: Huic ſynodo vult Aregium epiſcopum Francorum intereſſe. præcipit ergo Grego epiſcopo, vt illuc uadat, & pallium quod trãſmiſit Syagrio epiſcopo concedat, ſi prius promiſerit illicita, quæ prohibita ſunt in ſynodo ab eccleſia remouere. Item præcipit ei, vt omnem veritatem & ordinem de illa ſynodo ſcriptis planis & apertis debeat ſignificare. Capitulum quod poſtea ſequitur, planum eſt: in quo dicitur quando archiepiſcopus, & vbi pallio vti debet.

f ¶ Quod

rundam ſupplicationem aliquos ad ſacros ordines conſentiatis, vel permittatis adduci.

¶ *Hæc platea habetur pleriſque vetuſtis exemplaribus.*

¶ *Cauſarum vero merita accipienda ſunt, vt & is, qui poſtulat mereatur accipere, & fidei ſuæ profeſſionem prius iuramento cõfirmet, & apoſtolicis decretis, atque ſynodalibus ſtatutis ſe obediturum nihilominus caueat. Pallio autem non niſi certis diebus, & intra eccleſiam ad Miſſarum ſolemnia cuiquam Metropolitano vti licebit.*

Vnde Ioannes epiſcopus Vuliberto a Agrippinenſi epiſcopo.

a ¶ Vuliberto.] *Reſtitutum eſt hoc nomen ex Anſelmo. Nam antea, erat,* Giliberto.] *Nam regnante in ea ætate, qua Ioannes octauus Romanæ eccleſiæ præfuit meminit Vuliberti epiſcopi Agrippinenſis: & inter epiſtolas Ioannis Papæ octaui, in bibliotheca Vaticana ſeruantur, eſt epiſtola alterius argumenti ad eundem, & Deuſdedit refert integram eiuſdem Ioannis epiſtolam ad eundem Vulibertum.*

¶ Niſi poſt conſuetam fidei profeſſionem pallium dari non debet. C. IIII.

OPtatum tibi pallium nũc conferre nequiuimus: quia fidei tuæ paginam minus[a] quàm oporteat, cõtinere reperimus: cum videlicet in ea nullam ſanctarum vniuerſalium ſynodorum, in quibus fidei noſtræ ſymbolum continetur, nec decretalium Pontificum Romanorum conſtitutorum ſecundum morem feceris mentionem: [b] ſed nec illam propria ſubſcriptione [c] munieris, nec aliquem, [d] qui hanc iureiurando [e] firmaret, miſeris. Anſ. l. 6 c. 92.

Item Gregorius Aregio Epiſcopo Francorum, lib. 7 epiſt. 111.

¶ Qui pallium deſiderat accipere, prius a ſe remoueré illicita promittat. C. V.

IN ea ſynodo, quam contra ſimoniacam hæreſim per fratrem, & coepiſcopum noſtrum Syagrium decreuimus congregari, ſanctitatem veſtram volumus intereſſe, atq; eidem fratri ita pallium, quod trãſmiſimus, [f] tribui, ſi prius ſe promiſerit illicita, quæ prohibuimus, per definiAnſ. l. 6. c. 90.

1 Adde tex. in l. ſi quis ex argentariis. §. ſi initium. ff de eden. no. in auth. vt præpo. no. imp. in prin. & §. ſi qua. colla. 5.

Epiſcopi donatio ſine ſubſcriptione nõ valet.

Actiones interuenire põt in ſpiritualium donatione.

2 Immo ibi expone nĩ pro quia, vt no. ext. de ſponſa. c. 1. in gl. ſi de fornicatio. Archid.

f ¶ Quod tranſmiſimus.] Arg. pactione m in donatione ſpiritualium poſſe interuenire, & conditiones arg. contra 1. q. 2 quam pio. Sed ibi intelligitur pactio & conditio illicita, ſed hæc eſt licita: cum ad eam nihilominus teneretur; Vel ante electionem nulla debet eſſe, ſed poſt electionem ante conſecrationem poteſt eſſe ſaltẽ licita, vt de rebus & conſuetudine eccleſiæ & fidei articulis, & huiuſmodi obſeruandis & hoc à maiori non à minori exigi poteſt. arg. 28. d. 5. de Syracuſanæ, vt no. 8. q. 3. in ſumma, vel dic ꝙ hæc dictio, ſi, non notat hic conditionem, ſed quandam modificationem. arg. ff. de tutel. muto, §. ſecundo, ſic ponitur. extra de elect. ſignificaſti 2. immo nec dicitur conditio, cum intelligatur. ff. de condi. & demon. conditiones Arg. contra. quia conditio eſt. Nam ſi dico: date illi ſi iurauerit: hoc eſt dicere, non dateilli niſi iurauerit. ff. de cond. & demon quibus diebus.

Digitized by Google

bus §. 1. Io. Ego credo ꝙ honesta & licita conditio apponi potest in collatione spiritualium, ut extra de cle. significasti & extra de ser. non or. eo libentius. B.

a ¶ Discurrentibus.] ideſt, cito directis.

P Allium tibi.] ¶ Intra tuam ecclesiam.] ideſt, ecclesiam

tionē synodicam à sancta ecclesia remouere. De qua synodo omnem nobis subtiliter ordinem tuam fraternitatem volumus scriptis discurrentibus [a] nunciare; vt ipse, cuius nobis sanctitas valde experta est, nos reddas de omnibus certiores.

Idem Virgilio episcopo Arelatensi, lib. 4. epist. 51. seu cap. 95.

¶Non nisi ad Missarum solennia archiepiscopo uti pallio licet. Cap. VI.

Ansel. li. 6. c. 98. 4 PAllium tibi transmisimus, quo fraternitas tua intra ecclesiam ad sola Missarum [b] solennia vtatur.

[Item Ioanni Rauennati episcopo, lib. 2. epist. 54. seu c. 93. indict. 11.]

Ansel. li. 6. c. 87. ¶De eodem. PALEA. Cap. VII.

NOn multū temporis interuallum est, ꝙ quædam nobis de tua fraternitate fuerunt nunciata, de quibus vobis ueniente illuc Castorio notario sanctæ, cui Deo auctore præsidemus, ecclesiæ, subtiliter nos indicasse memminimus. Peruenerat namq; ad nos quædam in ecclesia vestra contra consuetudinis, atq; humilitatis α tramitem geri; quæ sola, vt bene nostis, est officij sacerdotalis erectio. Quę si sapientia vestra mansuete, vel cum episcopali susceptisset studio, non de illis accendi debuerat; sed oportuerat te hæc eadem cum gratiarum actione corrigere.

α ¶ Humilitatis.] *Restitutus est hic locus ex ipsa epistola. Antea enim legebatur*, contra ueritatem ecclesiæ, & consuetudinis tramitem geri: quæ sola ut bene nostis, est officij sacerdotalis exceptio.

Item Ioanni episcopo Rauennati, in eadem epistola.

¶De eodem. Cap. VIII.

Ansel. li. 6. c. 95. Poly. li. 2. tit. 20. † *al. correptio.* COntra morem quippè ecclesiasticū est, si non patientissimè [c] toleratur, (quod à vobis absit) etiam iniusta correctio †. *& infra*. ¶ Illud frater charissime tibi non putamus ignotū, quòd pene de nullo metropolitano in quibuslibet mundi partibus sit auditum, extra Missarum tempus, vsum sibi pallij vindicasse. Et ꝙ bene hanc consuetudinē generalis ecclesiæ noueritis, vestris nobis manifestissime significastis epistolis: quibus præceptū beatæ memoriæ decessoris nostri Ioānis Papę nobis in subditis transmissis annexū, continens oēs consuetudines [d] ex

à Gregorio reprehenderetur, defendebat se priuilegijs Apostolicorū: in quibus omnes consuetudines suę ecclesiæ erant confirmatæ. quarē Papa scribit ei dicens: Aut defendit se consuetudine generali, aut priuilegio. Generali consuetudine se tueri non potest, quia alij archiepiscopi hoc nō faciūt. Si vero priuilegio se tuetur, necesse est, vt illud ostendat: quod si ostendere non potest à tali p̄sumptione de cætero cesset ne eius exemplo alij archiepiscopi talia sibi velint vsurpare.

c ¶ Patientissimè.] Arg. ꝙ licet videat iniustum, quod præcipit prælatus, patiēter tamē ferendum est ℨ d. 21 ante triēniū. & di. 19. in memoriam. 23. q. 1. qd culpatur. Prælati præceptū etiam iniustum est faciendum.

c ¶ Consuetudine.] Sed nunqd valet priuilegiū ita generale? Sic vt 19. d. si Romanorum. Et est ſi. 9. qnæſt. 2. episcopi. 23. dist. præterea. ff. de leg. 1. l. si quādo. tamen cum hoc priuilegiū obscurè loquatur: & facit mentionem alterius priuilegij vel consuetudinis, necesse est, vt illud exhibeatur. vt 76. distin. ieiunium. in princip. & extra de verb. sign. abbate. vt not. ℨ d. 9. ut ueterum. Ad hoc dicūt quidam. ꝙ si in hoc priuilegio inseritur totus tenor primi, non est necesse primū exhiberi. extra de iur. cal. inhærentes. C. de do. si donatio. ff. de don. ex hac scriptura. ff. de adm. tut. chyrographis. Sed certè illud non sufficit. nam adhuc pōt esse falsitas in bulla vel filo, vt ext. de priuil cum olim, in fi. Alij dicunt, ꝙ si auctoritate iudicis est rescriptū publicatū, nō est necesse exhiberi; secus si per tabellionē: quia publicatio facta coram iudice fidem facit, licet postea perdatur, ut C. de testa publicati. & iudex diligentius singula considerat quàm tabellio. Sed istis ob. extra de sent & re iud cum inter 1. in fi. Ad hoc dico, quod sufficit si coram iudice est publicatum: ita vt non teneatur exhibere prius instrumentum nisi aduersarius dicat se uelle probare falsum tunc enim debet illud exhibere, licet prius fuerit ei fides impositā: nisi iuret illud se perdidisse. ut C. de fide instr. l. ult. Io. Hoc hodie determinatur de fide instru. c. ult. B. Priuilegiū exēplatim exhibere vtrum sufficiat.

sam quamcunque tuæ diœcesis extra de usu pal. c. 1. non autem potest uti pallio alterius, ut extra eo. cap. ad hæc. nec in alterius diœcesi. eo. tit. cap. ad honorem.

b. ¶ Missarum.] Et in synodo etiam vti potest: sed non potest synodum congregare ad susceptionem pallii, vt extra de elec. significasti tamen c proxi. dicere videtur, quod tantum in ecclesia debeat uti pallio nec in processione utetur eo, ut ext. eo. cap. 1.

Archiepūs ante palij susceptionē nō cōuocat synodum.

COntra.] CASVS. Ioannes archiepūs Rauen ext. Missarum solennia pallio vtebatur: super quo cum

1 In fine ver. ueritate. ubi dī, ꝙ oīa gesta p̄sumuntur ꝙ oīa rite celebrata, si gesta à tabellione scribū tur. Ar. h.

a ¶ Pri-

priuilegio [a] prædeceſſorum noſtrorum conceſſas, vobis, eccleſiæque veſtrę debere ſeruari. Confitemini igitur, aliam eſſe generalis eccleſiæ conſuetudinem; poſtquam ea; quę vos geritis, vobis ex priuilegio vendicatis. Nulla ergo vobis in hac re, vt arbitramur, poterit remanere dubietas. Aut enim mos omnium [b] metropolitanorũ etiam à tua eſt fraternitate ſeruandus: aut ſi tuæ eccleſię aliqd ſpecialiter dicis eſſe conceſſum, præceptumve à prioribus Romanę vrbis pontificibus; qp hæc Raueñati eccleſiæ ſunt conceſſa, a vobis oportet oſtendi [c]. Quòd ſi hoc non oſtenditur [d], reſtat poſtquam talia agere neque conſuetudine generali, neque priuilegio vendicas, vt vſurpaſſe te comprobes [e], quod feciſti, *& infra.* ¶ Decorari pallio volumus, forſan moribus indecori; dum nihil in epiſcopali ceruice ſplendidius [f] fulget, quàm humilitas. Oportet igitur fraternitatem tuam, ſi honores ſuos ſibi quibuſlibet argumentis ſtabili propoſuit mente defendere, aut generalitatis vſum ex non ſcripto [g] ſequi, aut ſcriptis † priuilegijs ſe tueri [h]. Quòd ſi poſtremo nihil horum eſt, alijs metropolitanis huius te præbere nolumus præſumptionis exemplum.

† *al. ſcripto priuilegio.*

Priuilegio, & iuri cõi licet qñque inniti.

a ¶Priuilegio.] Vide qualiter argumentatur: ex quo per priuilegium hoc vendicatur. non ergo de iure communi hoc poteſt vendicari: quaſi ſimul nõ poſſit quis inniti priuilegio, & iuri communi, ut 16.q.1. hinc eſt. & ff. ad munic l.1.ff.de leg.1.ſi quando. Sed certè quandoque vtitur quis & priuilegio & iure communi, ut ext.de conſue.cũ dilectus. nec renũciat quis priuilegio militari. licet vtatur iure cõmuni. vt ff.de mili.teſtam. l.3. ſic ff. de priuile. cre.l.antepe.23.diſt. quanquam. in prin. Sic iuri communi, & etiam conſuetudini poteſt quis inniti, vt ext.de cenſi. c.ſopitæ. & 95.d.olim. Io. Sed certè quidqdid dicat Io. non dr priuilegiũ de eo, quod competit de iure cõmuni, cũ priuilegiũ ſit lex priuata. 8 di. 3.priuilegia. nec illa decre. de cõſue. cum dilectus cõtradicit: immo cõcordat: cũ cõfirmatio ad priuilegium, & electio ad ius commune pertinere dicatur ext de elect.cum inter. ad fi.8.

b ¶Omnium.] Vide qualiter argumẽtatur, ex quo aliæ eccleſiæ vtuntur tali conſuetudine: ergo & iſta debet vti eadem.arg. 11 extra de cenſi. ex parte. Sed huic argumẽto poſſet reſpõderi, quod cõſuetudo aliarum eccleſiarum nõ derogat cõſuetudini ipſius, vt ſup.12.d.illud. & ext. de capel. mo.dilectus circa fi.

Cõſuetudo eccleſiarum poteſt eſſe vniformis.

c ¶Oſtendi.] Hoc eſt contra tres regulas. Vnam, qp tenetur poſſeſſor dicere titulum ſuæ poſſeſſionis hoc eſt contra id, 2.q.5.§.1. Aliam, quod ab eo, qui ius negat, non requiritur probatio. quod eſt contra id, ff. de prob. ab ea. Tertiam, quod actore non probante reus non abſoluitur. 9.q.ult. actor. 1. ſed hoc eſt ideo, quia præſumptio contra ipſum facit.

Tres regulæ notabiles.

1 Concord. rex in l. qui accuſare. C. de eden.

d ¶Non oſtenditur.] Qui enim priuilegium allegat, debet probare & oſtendere: extra de priuileg. porro. & e.ſeq. & cap paſtoralis. nullus tamen tenetur edere. niſi illum articulum, qui facit ad rem extra de fide inſtru. contingit. licet alias nẽmo poſſet iudicare de priuilegijs ſedis Apoſtolicæ, extra de iudi. cum veniſſent. tamen qui defendit per tale priuilegium, oportet vt illud exhibeat, ut extra de fi inſtru accipimus. Sic ergo canonicus, qui poſſidet duas præbendas, cum de iure nõ poſſit eas poſſidere: ſi contra eum agatur, ipſe tenetur probare qualiter habet. ſecus ſi conueniatur ſuper prima tantum. Dicunt quidam, qp canonico indiſtincte incumbit onus probandi, ſcilicet inſtitutionem ſuam extra de app. perſonas. argu. extra. de procura. ex inſinuatione. arg. 2.q.1. legum.

Canonicus de cõi iure nõ põt duas præbendas poſſidere.

e ¶Te comprobes.] Nonnẽ præſcriptione poſſe iſte ſe tueri? Non, quia nullum ius proditum eſt, quo talia à talibus taliter poſſideantur. & quod de iure communi non poſſidetur, nec præſcriptione acquiritur, ut hic, & 93.diſt. illud. & cap peruenit.

f ¶Splendidius.] Sic nihil eſt ſplendidius in principe, quàm recta fides. C. de ſum Trin. inter claras.

Fides recta in principe ſplendet.

g ¶Ex non ſcripto.] infra 25.q.2. inſtitutionis, ſupra, diſt. 1. conſuetudo.

h ¶Tueri.] Supra diſtin 11. catholica. arg. contra. Solonus poteſt quis indicere ſibi ex conſuetudine, non honorem. 8.q.1. in ſcripturis.

PRIVILEGIA. Hæc eſt quinta pars huius diſ. in qua oſtendit Gratianus, quod priuilegia cum pallio ſunt concedenda.

RAtionis.] CASVS. Syagrius epiſcopus à Gregorio pallium poſtulauit. Gregorius vero palliũ ſibi largitus eſt, & priuilegia. Sed quoniam cum honore debet creſcere ſolicitudo: ideo præcipit ſibi, vt ſolicitus ſit circa curam ſubiectorum. Duo ſequentia capitula plana ſunt, & per te videbis.

i ¶Cura.] Arg ad quem pertinet honor, & onus, ut di. 56. Dominus noſter. diſt. 16. fratrem. diſt. 13. nerui. 40. diſtinct. ante omnia. diſtinct. 35. eccleſiæ. nam dicit lex quòd vtilitas per dignitatem augmentatur. ff. de iudicijs. l. ſi longius. in fine, ff. de donationibus filius §. primo.

Dignitas augmentat vtilitatem.

a ¶Subie-

a ¶Subiectorum.] Supra 97.d.§.1.& c.diuinæ.

b Pallium.] ¶Vices] Per priuilegium fecerat eum legatum suũ, sicut suus prædecessor fuerat. Vel ideo dicit, quia omnes vocantur ab eo in partem solicitudinis, non in plenitudinem potestatis, vt 2.quæstio.6. decreto.

confirmatio cum pallio, vt extra de elect.quòd sicut, vt dixi 51.d.c.vlt.

d ¶Atque priuilegia.] Ista priuilegia fuerunt personalia, & transierunt cum persona.ff.de regulis iur. priuilegia,& ext.de instit.cum veniſſent. Sed licet transeant cum persona,tamen debent concedi successori cum petierit: & fit iniuriã ei nisi cõcedaẽ sibi: beneficium tamen est si ei cõceditur,ff.de aqua quotid.& æsti.l.1.§. pen. nam si impetrauĩ, vt ducã aquã de flumine publico per prædium meum, & vendo tibi prædiũ, priuilegiũ non transit ad te 1. sed tamẽ impetrabile est a te: & iniuria fit tibi-si non concedatur.Sed tñ multa põt iudex & debere facere, ad q̃ compelli non potest,ff.de iudic. non quidquid,C.qũo,& quando iudex.l.1.

Priuilegia quædã licet personalia trãseunt ad successores.

1 Concor. tex.in §.sed quod principi.verſic.plane.cum glo. in ver.personales.instit. de iu. natur.

† Adde actionem hic capi pro actu.l.1.ff.de offic.pte. vrb. Alex.& in l. trãſactiones C.de transa. & in auth. hoc ius.C.d sacroſ.eccle.

nis † quoque ornamenta conueniant;oportet,vt enixius in cunctis se studijs vestra fraternitas exerceat,& circa a subiectorum [a] actus sit cura vigilans,vt vestrum illis exẽplum iustructio,& vita magistra sit.

a ¶Et circa.] *Locupletatus est hic locus ex originali.*

Item Ioanni episcopo primæ Iustinianæ Illyricæ, lib. 3.epist.15.seu cap.59.

Anſ.l.6.c.99.

¶Vsus pallij conceditur,& antiqua priuilegia innouantur. Cap. X.

PAllium vobis ex more transmisimus, & vices [b] vos Apostolicæ sedis agere iterãta innouatione decernimus.

Idem episcopis Epyri,lib.5.epist.7.seu c.107.indict.14.

Anſ.l.6.c.100.

¶De eodem. Cap. XI.

SCriptorum vestrorum insinuatio,fratres charissimi,patefecit Andream fratrem nostrum Nicomedianę ciuitatis episcopum, Deo propitio, solemniter ordinatum [c]. *& infra.* ¶Supralcripto igitur Andreæ fratri,& coepiſcopo nostro pallium nos direxisse agnoscite, atq; priuilegia [d] atq; cuncta concessisse, quę prędecessores nostri eius prędecessoribus contulere.

DISDINCTIO CI.

IN vna autem prouincia duo metropolitani esse non debent: sicut in Chalcedonensi concilio,c.12.statutum est.

¶Duo metropolitani in vna, & eadem prouincia esse non debent. Cap. I.

Poly.l.2.tit.24 Iuo p.5.c.146. Burc.l.1.c.35.

PEruenit [e] ad nos, quòd quidam præter ecclesiasticas ordinationes affectantes potentiam per a pragmaticum sacrum [f], vnam [g] prouinciam in duas diuidant; ita vt ex hoc inueniantur duo metropolitani episcopi in vna [h] eademque prouincia esse. Statuit ergo sancta synodus deinceps nihil tale attentari a quolibet episcopo;

IN vna autem.] CASVS. Quia supra facta est mẽtio de metropolitanis: ideo supponit hic distin. 101. in qua ostẽdit, quòd in vna prouincia duo metropolitani esse nõ dẽnt: qđ verum est,nisi multitudo populi excrescat,vt 16.q.1.præcipimus,& 99. distin. nulli.& hoc non potest fieri nisi de speciali licẽtia Papæ,vt 7.q.1.mutationes.

PEruenit.] CASVS Relatum est in cõcilio Chalcedonẽsi,q̃ quidã episcopi sine auctoritate Papæ per imperialẽ constitutionem vnã prouinciã diuidebãt in duas: & ita duo metropolitani ĩ vna & eadem prouincia inueniebantur:quare cõciliũ statuit, vt episcopi,qui talia de

Archiepi a suis suffraganeis consecratur.

creto. Vel prius erat legatus,sed esse desijt factus archiepiscopus:arg.ff.de arbi.non distinguemus,§.1.

c SCriptorum vestrorum.] Ordinatum.] A suis episcopis: nam hoc est regulare,vt a suis suffraganeis consecretur archiepiscopus 63 dist.quanto, q̃ põt perpendi ex hoc c.& sup.eod. quoniam & 41.d quia quod metropolitanus etiam sine licentia summi pontificis põt consecrari, & ad Papam non spectat (vt videtur) nisi datio pallij. Alij dicunt istud obtinere, vbi metropolitanus habet primatem, vel cum hoc habet ex consuetudine.hodie tamen vult Papa, quòd petatur ab eo cætero facere tentauerint.deponantur.

e ¶Peruenit.] Supra dist.10.c.1.

f ¶Per pragmaticum sacrum.] Idest principis rescriptũ: pragma.n.causa dicitur, vnde pragmatica sanctio dicitur causa in consistorio principis ventilata coram proceribus sacri palatij: & constitutio principis facta ex cognitione causæ dicitur pragmatica sanctio.10.

Pragmatica sanctio.

g ¶Vnam.] Nam ex quo principes diuidit, duæ sunt prouinciæ, ff.de offi.aſſeſ.si eadem.

h ¶In vna.] Quod fieri non debet nisi excrescat multitudo populi, vt supra 99.dist.nulli.10.

a ¶Tale

eos verò qui aliquid tale [a] attentauerint, cadere de proprio gradu.

a ¶Tale.] Arg. quod licèt princeps legitimet aliquem 1. non tamē erit legitimus quo ad ecclesiam: & ita erit legitimus quo ad vnum forum non tamen quo ad aliud. ad hoc facit 10. d. c. 1. & 15. q. 3. cum autem.

1 Sequuntur doc. in cap. p venreabilem text. ex qui filij sint legi. & Cin. In authē. ex cōplexu. C. de ince. nu. & Bart. in l. qui in prouincia. de ritu. nuptia.

a ¶Pragmaticum sacrum.] *Versiones prisca, & Dionysiana habent*, per pragmaticam formam: *Græcè autem est, διὰ πραγματικὼν, quod in eodem capite paulo post dicitur, διὰ γραμματῶν βασιλικῶν, idest*, per literas Imperiales.

Hactenus de electione, & ordinatione clericorum tractauimus. Nunc ad simoniacorum ordinationes trāseamus. Et vt facile liqueat, quid super hac hæresi, sanctorum patrum decreuit auctoritas, causa deducatur in medium: cuius negotium, & de scienter a simoniacis ordinatis, & de ignoranter a simoniacis cōsecratis, & de ordinationibus, quæ per pecunias fiunt, contineat.

CAVSA

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

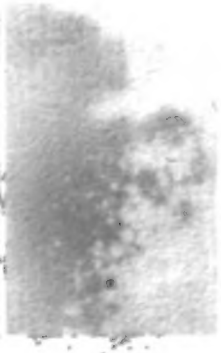
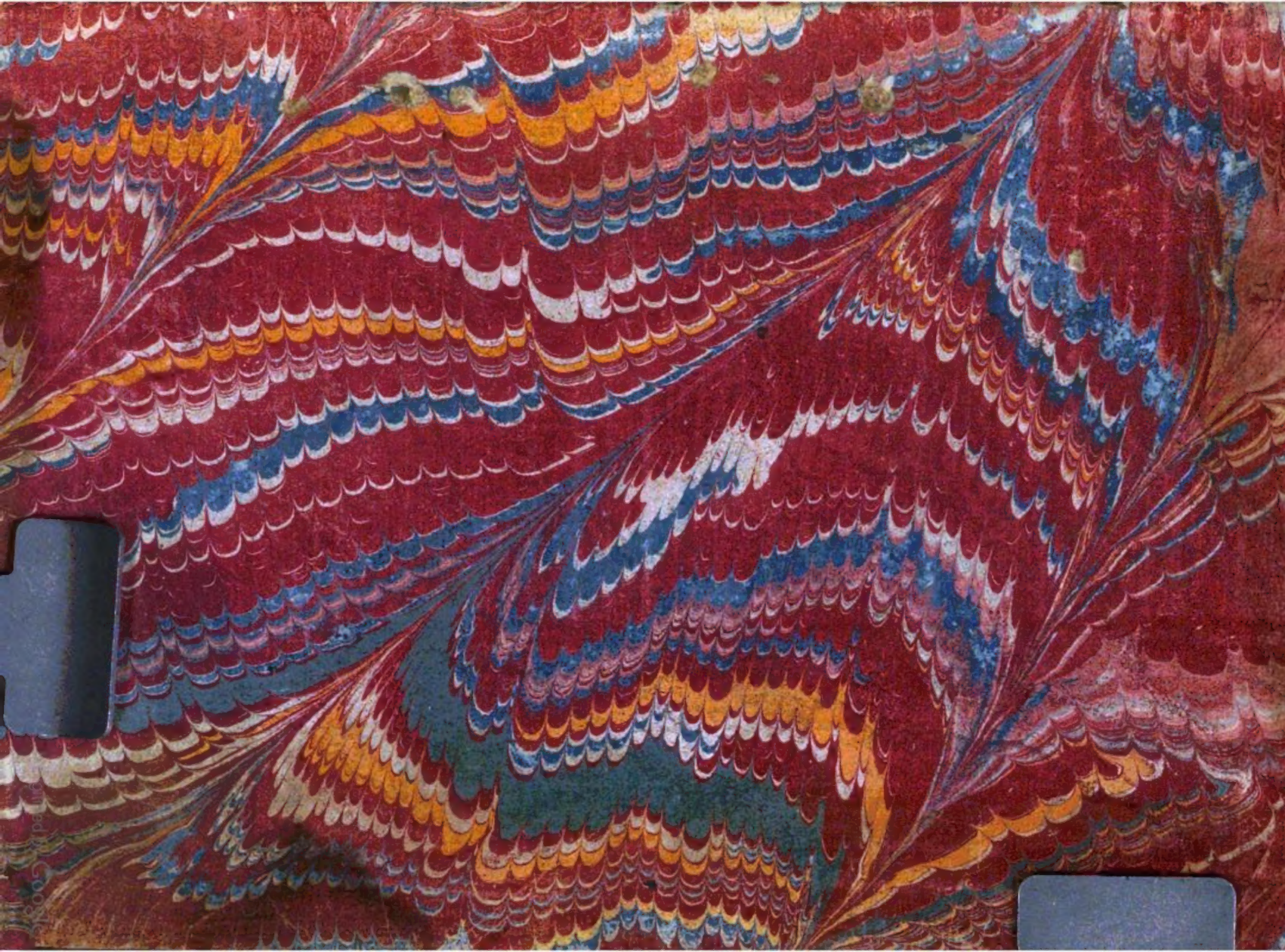
Digitized by Google